થપેટવું, *v. t.* [Redup. of S. पुट् to cover.] To besmear; to daub thick.

થપેટાવું, *v. i.* [See above] To be daubed thick; to be besmeared.

થપેટો,
ગપેટો, } *s. m.* [See **થપેટવું**.] A thick layer. 2. Anointing thickly.

થૈયો, *s. m.* [Redup. of S. थै थै the imitative sound of a musical instrument.] A dancer.

પ્રેમભક્તિ નચાવે થૈયો રે.—લલિત.

થથ્થો, Same as **થડકાર** *q. v.*

ગ'ગા થથડક આવશે- લૌકિક.

[illegible] —નર્મદ.

થનક,
થનકથનક, } *adv.* [Imit.] Walking with haste; leaping. 2. Unsteadily; restlessly.

અંતર પ્રેમના રે, પ્રભુને નાચતા થનક નચાવે.—દયારામ.

થનગન,
થનગનથનગન, } *adv.* [Imit.] Restlessly; unsteadily 2. Walking by leaps.

થનગન નાચ નચાવનો.—લલિત.

થનગનવું, *v. i.* To walk with short leaps and bounds; to present airs.

જીવતા જીવ કંઇ થનગનતા.—લલિત.

થનગનાટ, *s. m.* [થનગન + S. वृत्ति being.] A leapy walk. 2 A presentation of airs. 3. A restless state.

થનથન, Same as **થનક** *q. v.*

Id. થનથન કરી રહેવું–નાચી રહેવું To leap with joy. 2. To be mad with joy.

થનથનાટ, *s. m.* [થનથન+S. वृत्ति state.] Actions and pranks either by words or gestures.

થપકાક, Same as **થપ્પડ** *q. v.*

થપેલી, *s. f.* [See **થાપવું**.] A small cake made by pressing flour with the hand, as distinguished from pressing with a wooden roller (વેલણ).

થપેલો, *s. m.* [See above.] A large cake of bread.

થપોડું, } *s. n.*
થપોલી, } *s. f.* [See **થાપવું**.] Anything
થપોલીઓ, } *s. m.*
that is given a round and flat form by pressing it with the hand. 2. A cake of bread. 3. A cow dung cake.

તેની એક થપોલી છતી, તેના આકારે શોભે રતી.—પ્રેમાનંદ.

થપ્પડ, *s. f.* [S. त्रिपुट the palm of the hand.] A slap; a smack; a blow with the open hand; a rap.

Id. થપ્પડ મારવી–દેવી–લગાવવી To give a slap. 2. To outwit; to deceive. 3. To put to a loss. થપ્પડ ખાવી To get a slap. 2. To be outwitted; to be deceived. 3. To suffer a loss.

Prov. થપ્પડ વાગે ત્યારે જાણે Difficulties are our best teachers. થપ્પડ મારવી ને ખાવી You shall reap as you sow.

થબડાક, Same as **થપ્પડ** *q. v.* 2. *adv.* With a peculiar sound.

થમણી, *s. f.* [See **થંભ**.] The capital; the stock; the amount of money with which a business is started.

થમણી લીધી હો દેવકી રાંકની.—પ્રેમાનંદ.

થંભ, *s. m.* [S. स्तंभ.] A pillar; a post. 2. A prop; a support. 3. The person who supports a family; the mainstay of a family. 4. *adj.* Not in motion; standing still.

થય્યા થંભ જગતનો આદ.—નર્મદ.

થંભન, *s. n.* [S. स्तंभन.] A stoppage; a pause; resting.

થંભવું, *v. i.* [S. स्तंभ् to stop; to prop.] To stop. 2. To stand firm. 3. To rest.

થંભાવવું, *v. t.* [See **થંભવું**.] To cause to stop; to get stopped. 2. To arrest; to stop. 3. To prop; to support.

રહ્યો છું એક અંશે હું થંભાવી આખું આ જગત્.—ના. દ. કે.

થંભાવું, *v. i.* [See **થંભવું**.] To be stopped; to be arrested.

થયું, *v. i.* [See **થવું**.] Become. 2. Become; done; happened. 3. *inter.* Enough; sufficient. 4. That's all; finished.

Prov. થયું તે થયું, ન થયું થાય નહિ Done is done, it cannot be undone; there was no help for it.

થર, *s. m.* [S. स्तर *fr.* स्तृ to spread; to cover.] A layer; a stratum; a bed; a tier. 2. A coating; a plaster. 3. A suit or set of bangles.

Id. થર ઉતારવો To pull down a layer. 2. To remove a coating. 3. To make a suit or set of bangles. થર ચઢાવવો To put a layer on. 2. To plaster; to coat. થર પહેરાવવો To present a suit or set of bangles (to a woman). થર પહેરવો To put on a set of bangles. 2. To act a woman. થર દેવો–મારવો–લેવો To plaster (a wall, etc.).

થ.

થ.

થ, *s. m.* [S.] The seventeenth consonant of the Gujarati alphabet, of the dental class.

થઇ, Fem. of **થયું** *q. v.* 2. Same as **થઇને** *q. v.*

Id. થઇ રહેવું To be finished; to be exhausted. 2. To die; to be ended. 3. To be dependent.

થઇથઇ, Same as **થૈ થૈ** *q. v.*

અંતર પ્રેમથી રે, પ્રભુને થઇથઇ થનક નચાવે—**દયારામ.**

થઇને, *part.* [See **થવું**.] Having become. 2. *adv.* Through; from. 3. Via.

Id. વડોદરે થઇને દિલ્હી જવાય છે One can go to Delhi via Baroda.

Prov. થઇને રહીએ કે કરીને રહીએ If you wish to secure your object, you must either surrender your will to that of your superior, or subject him to your will.

થકવવું, *v. t.* [See **થાકવું**.] To tire; to weary; to exhaust.

થકવું, Same as **થાકવું** *q. v.*

ત્યાં કેમ બોલી શકું, વેણ વદતો થકું.—**નરસિંહ.**

થકાર, *s m.* [થ+ S. कार expressing sound.] The sound of થ. 2. The letter થ.

થકારાંત, *s. m.* [થકાર + S. अंत the end.] A word ending in થ.

થકાવવું, *v. t.* [See **થકાવું**.] To make tired; to make wearied.

થકાવું, Same as **થાકવું** *q. v.*

થકિત, Same as **ચકિત** *q. v.*

થઇ નિભર્ય થકિત થયું છે મન સ્થિરતા.—**નિરાંતભકત.**

થકી, Same as **થી** *q. v.*

થકું, *adv. m. f. n.* [થી + કું dim.] An adjectival suffix meaning "owing to; for; instead of."

થટ, *s. f.* [See ઠઠ.] A throng; a crowd; a dense multitude. 2. A close or compact order; a full and dense array.

થડ, *s. n* [S. स्थिर a tree.] The stem or trunk of a tree. 2. Vicinity; neighbourhood. 3. The chief person. 4. The original stock.

Id. થડથી માંડીને From the beginning. થડમાં Near; beside.

Prov. થડ પકડ્યું એટલે બધું ય આવ્યું If you secure the head, you can easily be the master of the whole. થડ વગર ડાળ હોય નહિ Take away fuel, and you take away flame. તેનું તો આખું થડ જ બગડેલું છે His entire family has a hereditary unchaste character.

થડક, *s. f.* [Imit.] Terror; fear. 2. Trembling. 3. Stammering.

થડકવું, **થડકાવું**, } *v. i.* [Imit.] To falter; to stammer. 2. To throb; to move throbbingly. 3. To be frightened; to be astounded; to be amazed.

થડકો, *s. m.* The stress laid on a word in a sentence; emphasis. 2. An impressive manner of speaking. 3. A throb; throbbing. 4 A jerk. 5. Stammering; faltering. 6. Astonishment; frightened state.

રુધિર થડકા થંભ્યાં, શાંતિભર્યું શિર તો થયું.—**લલિત.**

થડથડવું, *v. i.* [Imit.] To creak; to make a grating sound.

થડથડાટ, *s. m.* [થડથડવું + S. वृत्ति being.] A creak; a grating sound.

થડવું, *v. t.* To twist (a cotton-thread.) 2. To rivett; to make flat by hammering.

થડાથડ, *adv.* [See **થડથડવું**.] Clashingly; conflicting; dashing against adjoining things.

થડી, *s. f.* [S. स्तर a layer.] A quadrangular heap of cotton or cloth; a heap.

થડીઉં, **થડું**, } *s. n.* [See થડ.] The part of the stem near the roots of a tree.

થંડ, **થંડક**, } Same as ઠંડ, ઠંડક *q. v.*

થંડકીઉં, Same as ઠંડકીઉં, *q. v.*

થંડાઇ, Same as ઠંડાઇ *q. v.*

થંડાશ, Same as ઠંડાશ, *q. v.*

થંડી, Same as ઠંડી *q. v.*

થંડું, Same as ઠંડું *q. v.*

થથડાવવું, *v. t.* To threaten; to intimidate; to frighten. 2. To chide; to reproach.

થથરડો, Same as **થથેડો** *q. v.*

થથરવું, Same as **થરથરવું** *q. v.*

થથરાટ, Same as **થરથરાટ** *q. v.*

થથરાવવું, Same as **થરથરાવવું** *q. v.*

થરક, *s. f.* [See થડકવું.] Terror; fear; dread. 2. Trembling; shaking. 3. A tremor; stammering.

થરકવું, *v. i.* [See થરથરવું.] To tremble. 2. To stammer. 3. To fear; to dread.

થરકંકણ, *s. n. pl.* [થર+ S. कंकण a braclet.] A suit of special bangles put on by a bride at the time of marriage.

થરડ, *s. f.* The manner of setting a thing. 2. A bend. 3. Shaking; tremor.

થરડવું, *v. t.* [See below.] To make crooked. 2. To strike so that a thing may be bent or become flat.

થરડાઈ, *s. f.*, **થરડાટ**, *s. m.* [થરડવું + આઇ a suffix forming a noun, S. वृत्ति state.] Crookedness. 2. Haughtiness. 3. Trembling; tremor.

અવળી રૂવાળા જે દી' આવશે, તારી કાઢશે થરડાઇ,—ભોળો.

થરડાવું, *v. i.* To be bent or crooked. 2. To shake; to tremble.

થરથર, *adv.* [Imit.] Tremblingly; quakingly; quiveringly. 2. *s. f.* A quiver; a quake; trembling.

થરથરવું, *v. i.* To tremble; to quake; to quiver; to shiver.

થરથરાટ, *s. m.* [થરથરવું + S. वृत्ति state.] A quake; a quiver. 2. Terror; dread.

થરથરાવવું, *v. t.* To cause to tremble; to make quake. 2. To take to task; to scold. 3. To cause to fear; to create a dread for.

થરથરી, *s. f.* Quivering; shivering. 2. Name of a kind of dove; a red starter.

થરમો, *s. m.* Name of a kind of cloth.

થરવું, *v. t.* [See થર.] To put layers on. 2. To spread straw in a barn as a protection to the corn that will be stored in it.

થરાવવું, *v. t.* [See થર.] To be get plastered. 2. To get strewn with straw (of a barn).

થરાવું, *v. i.* [See થર.] To be coated. 2. To be strewn with straw (of a barn).

થરી, *s. f.* A deep cut in the sides near the bottom of an earthen pot.

થરેરવું, Same as **થરથરવું** *q. v.*

Id. થરેરી જવું To be terrified. 2. To be horrified.

થરેરી, *s. f.* Same as **થરથરાટ** *q. v.*

થવું, *v. i.* [S. अस् to be.] To be. 2. To become; to enter into a state or condition. 3. To come to pass; to take place. 4. To be ended; to be consumed or exhausted; to be done, gone, past, over, out; to be knocked up; to be clean broken down. 5. To elapse; to pass away; to occur; to happen; to chance.

Id. થઇ રહેવું-ચૂકવું To be finished; to be exhausted. 2. To pass away; to be over. 3. To be finished; to be dead. તે પરીક્ષામાં પસાર થયો છે He has passed his examination. એને કાંઇ થયું છે There is something the matter with him; three is something wrong with him. થયાં જવું-કરવું To continue being. ખરચ થવો To be spent. તે ક્યારે નજરે પડશે, એવું મને થાય છે I long to see him. થશે તો If possible. તેનાથી થતું નથી He cannot do it. 2. She is in her monthly course. તું અહીંથી ચાલતો થા Away from here; be gone. તું જરા આટલું કરતો થા એટલામાં હું આવું છું Just begin this work, and I will soon return. તમારાથી થાય તો કરજો Do it, if you can.

Prov. થવાકાળને કોઈ ડાહ્યું નથી Nobody knows what will happen. થાય એવાં થઇએ, તો ગામ વચ્ચે રહીએ In Rome you must be a Roman. થાય તો કરવું, નહિ તો બેસી રહેવું If you cannot do your work, it is wise to be silent. થવાનું તે થવાનું છે What is destined to happen will happen.

થળ, *s. n.* [S. स्थल.] A place; a spot; an abode. 2. Land. 3. A haunt or lurking place of evil spirits.

Id. થળ પડવું To be put in the right place. 2. To be calm and quiet.

Prov. ઇશ્વર થળ ત્યાં જળ, ને જળ ત્યાં થળ કરી મુકે છે God alone can create water where there is land, and land where there is water. 2. The ways of God are inscrutable.

થળચર, *adj.* [થળ+S. चर् to move.] Terrestrial. 2. *s. n.* A land-going animal; a non-acquatic animal.

જળચર થળચર ખેચર અંગ.—અખો.

થળવટ, *s. n.* [થલ+S. वाट a way.] The way by land.

જળવટ થળવટ ચિહુદસિ,—પદ્મનાભ.

થળી, *s. f.* Name of a tool used by goldsmiths. 2. [S. स्थली.] A ground; a place.

થાક, *s. m.* [See થાકવું.] Fatigue; exhaustion, lassitude. 2. Cessation from bodily labour; rest; repose. 3. A rest in music.

થીગણુ, *s. n.* [See થીગડું.] The act of patching up the floor with mud.

થીંગડી, Same as થીગડી *q. v.*

થીંગડું, Same as થીગડું *q. v.*

થીજવું, *v. i.* [S. स्थित standing.] To thicken from cold; to congeal; to coagulate.

Id. થીજી જવું To congeal; to coagulate.

થીનું, *adj. m. f. n.* Thick; dense. 2. Condensed.

થીર, *adj.* [S. स्थिर.] Steady; motionless; immobile. 2. Permanent.

દિવાકર દિક્પાળ મારું વચન થીર થાપે.—સામળ.

થીરતા, *s. f.* [થીર + S. ता a suffix forming a noun.] Steadiness; immobility. 2. Permanency.

ક્યારે ઉન્નસો થીરતા થશે રે.—નર્મદ.

થીરથીરા, *s. f.* Name of a bird; the Indian red-start.

થીરથુમડું, *s. n.* [થીર + S स्तोम a group + ડું dim.] A collection of ears of corn.

થીવર, *adj.* [S. स्थविर.] Old; aged; infirm. 2. Resolute; firm; steady; fixed.

થુ, Same as થુથુ *q. v.*

Id. થુ કરવું To spit out. 2. To fie upon.

થુઈ, *s. f.* [S. स्तुति a prayer.] A postponement or truce in a game.

થુએર, Same as થુવર *q. v.*

થુંક, Same as થૂંક *q. v.*

થુંકદાની, Same as થૂંકદાની *q. v.*

થુંકવું, Same as થૂંકવું *q. v.*

થુથુ, *adv.* [Imit.] Showing the sound made in spitting. 2. *inter.* Fie; pshaw; tuch.

Id. થુથુ થઈ જવું To be censured. 2. To go useless or worthless.

થુથો, *s. m.* Same as થૂથો *q. v.*

થુમડું, *s. n.* [S. स्तोम a + ડું dim.] A collection of ears of corn.

થુલીઓ, *s. m.* Name of a disease among children; aptha. 2. The white crust on a surface of a thing. 3. Name of a bird; a thrush.

થુલી, Same as થૂલી *q. v.*

થુલું, Same as થૂલું *q. v.*

થુવર, થુવેર, *s. f.*, **થુવેરીઓ,** *s. m.* Same as થોર.

થુવરપયં ગળેથી ઉતરી આગ બાળે.—કલાપિ.

થૂ, Same as થુથુ *q. v.*

Id. થૂ તમારા નામ ઉપર Fie upon you !

થૂઈ, Same as થુઈ *q. v.*

થૂંક, *s. n.* [S. थूत्कृत the sound made whilst spitting.] Spittle; saliva. 2. *s. f.* A false argument.

Id. નાગી થૂંક શી ઉડાડવી ? Why do you press a clearly false argument ? થૂંક ઉડાવવું To waste one's breath over. 2. To boast.

Prov. થૂંકવું આયપત, ને થૂંકનો વરો Empty vessels make most sound. થૂંકે પૂડા ન થાય Nothing can be made, unless you have the proper materials; you cannot draw oil from sand.

થૂંકદાની, *s. f.* [થૂંક + P. दान holding.] A spittoon.

થૂંકવું, *v.t.* [See થૂંક.] To spit. 2. To flout; to scorn; to reproach; to condemn; to consider as shameful, disgraceful, or scandalous. 3. To spurn; to reject contemptuously.

Id. થૂંકેલું ગળવું To break one's promise; to recant one's words. થૂંકીને ચાટવું To break a promise. 2. To repent.

થૂથો, *s. m.* Chaff; husk. 2. Refuse; sediments. 2. *adj. m.* [S. तुत्थ.] Blue.

થૂલ, *s. n.* [S. तूल cotton.] A thin film or blossom covering the ears of bajree, etc.

થૂલી, *s. f.* [See થૂલું.] A kind of sweet food prepared from the husks of wheat. 2. Same as થૂલ *q. v.*

Id. થૂલી ખંખેરવી To scold. 2. To beat; to strike. 3. To lower one's pride. થૂલી ચઢવી To be vain; to be proud.

થૂલું, *s. n.* [S. स्थूल coarse; rough.] The proper coat of the seed of any farinaceous grain, separated from the flour; bran; chaff.

Id. થૂલું કાઢવું To take off or remove the chaff from grain or corn. 2. To tire down. 3. To thrash; to beat. 4 To disgrace.

થૂળ, *adj.* [S. स्थूल.] Plump; thick; fat. 2. Same as થૂલ *q. v.*

થેઈ, થેઈથેઈ, *adv.* [S. थै थै the imitative sound of a musical instrument.] Showing the sound of bells tied to the ankles of a dancer. 2. In ecstacy.

થેઈકાર, *s. m.* [થેઈ+S. कार expressing sound.] The sound of the bells tied to the ankles of

a dancer. 2. Pleasure derived from attending a dancing party. 3. Ecstacy; pleasure.

નર્તિકાની સભામાં ત્યહાં, થઇ રહ્યો થેઇકાર.—ગિરિધર.

થેક, *s. f.* Name of a seed grain of the plant Cyperus bulbosus. 2. [See ઠેકવું.] A jump; a bound; a leap.

થેકડી, Same as ઠેકડી *q. v.*

થેકડો, *s. m.* [See ઠેકવું.] A jump; a bound; a leap. 2. A bunch.

થેકવું, *v. i.* [See ઠેકવું.] To jump; to leap; to bound. 2. To mount; to rise. 3. To imprint; to make a mark.

થેથૈડો, *s. m.* [See થાપવું.] A thick layer.

થેપ, Same as થાપ *q. v.*

થેપડો, *s. m.* [થેપ+ડો dim.] A big piece of a cow-dung layer. 2. An earthen vessel for collecting dung, clay, etc., at a potter's.

થેપણી, *s. f.* [See થાપવું.] The act, process, or result of coating with mud.

થેપલી, *s. f.* [થાપવું+લી dim.] A square piece of sweetmeat poured out and allowed to cool in a tray. 2. Lozenges.

થેપવું, *v. t.* [See થાપવું.] To cover the ground with a thick coating of mud by patting it with the hand. 2. To put into a shape.

તેને થેપીને વડું કરવું.—હ. દા. કાં.

થેપાડું, *s. n.* A kind of coarse cloth; a sheet of cloth; a rough dhotar.

થેબડી, *s. f.* A shallow small copper pot. 2. Same as થેપલી *q. v.*

થેભો, *s. m.* Same as થોભીઓ *q. v.* 2. [See થાંભલો.] A support; a prop.

થેરૂં, *adv. m. f. n.* [See તરફ.] Towards.

થેલી, *s. f.* A small gunny sack. 2. A money-bag; a purse.

Id. ત્યાં શું તારા બાપે થેલી દાટી રાખી છે? Has your father bequeathed to you an interest in the matter? 2. You should not busy yourself about the matter: you have not the shadow of an interest in the matter.

થેલો, *s. m.* A large bag; a gunny bag.

થૈકાર, *s. m.* [થેઇ + S. कार the suffix showing the sound of the preceding letters.] The sound of dancing and singing; dancing and singing; a noise of mirth and jollity.

થૈ થૈ, Same as થેઇથેઇ *q. v.*

થોક, *s. m.* [S. स्तोम.] A group; a collection; a number; a bundle.

સાથે ધાઇ ચાલ્યા સહુ થોક.—સામળ.

થોકડી, *s. f.* [થોક+ ડી dim.] A small number; a little bundle. 2. A small heap.

થોકડો, Same as થોક *q. v.*

થોકેથોક, *s. m. pl.* [Redup. of થોક.] Many groups. 2. Several bundles. 3. *adv.* In plenty; abundently. By scores; in heaps.

થોકેથોકે, *adv.* Same as થોકેથોક *q. v.*

ધરતીમાંથી ધાન્ય તો થોકેથોકે થાય.—દલપતરામ.

થોડાબોલું, *adj. m. f. n.* [થોડું + બોલવું to speak.] Reserved; silent; taciturn. 2. Shy; modest.

થોડીક, *adj & adv f.* Same as થોડુંક *q v.*

થોડું, *adj. m. f. n.* [S. स्तोक little+ડું dim.] A little; scanty; not much; small in quantity. 2. A few. 3. *adv. n.* Of course; to be sure; surely.

Id. થોડુંઘણું A little; somewhat. થોડું ઘણું કરવું To give a dinner-party to near relatives and only a few of one's acquaintances. તમે થોડું જ કબૂલ રાખો એવા છો! You are not going to accept it, to be sure! થોડે ઘણું કરવું-બતાવવું-બતલાવવું Lit. To make a great show with little means. 2. To manage things economically; to economize one's means. થોડામાં-થોડામાંથી થોડું આપવું To give a little out of a little. 2. To give something in charity even when one has but little. થોડામાં થોડું The least. થોડું લખ્યું ઘણું માનજો-કરી વાંચજો (written at the end of a letter) Expand this which is written in short. 2. You will understand what I mean from what is written here in short. થોડી ઘડીનો પરોણો A person about to die.

Prov. થોડું બોલે તે થાંભલો કોરે Silent waters run deep; great barkers are not great biters. થોડું સો મીઠું Scarcity gives value to a thing; too much of anything is bad; familiarity breeds contempt. થોડામાં બોડું To apply salt to a wound. થોડું ખાવું ને મોટાની સાથે રહેવું Bread at pleasure, drink by measure. થોડું રાંધ, ને મને ધરાવ-થોડું રાંધ, મને પિરસ, ને (તું) ભૂખી રહે, તો મારા સમ Ecomomy at another's sacrifice. થોડે નફે બમણો વકરો Low profits secure a large sale. થોડું બોલે તો જીતી જાય, ને બહુ બોલે તો ગોદા ખાય Silence is golden, but

speech is silver. થોડે બોલે થોડું ખાય None will give you, unless you ask. થોડેથોડે ઠીક જ થાય Has e is waste; slow but sure.

થોડુંક, *adj. n.* [થોડું+ક dism.] Very little; just a little; somewhat. 2. *adv. n.* In some measure; to a small extent; in a small quantity or number. 2. In a few words; in short.

થોડેથોડે, *adv.* [Redup. of થોડું.] Bit by bit; little by little; gradually; by degrees. 2. By instalments. 3. Carefully.

થોડેરું, Same as થોડું *q. v.*

આજ તો અમારી ઘેને દૂધ થોડેરાં દીધાં.—નરસિંહ.

થોડોક, *adj. & adv. m.* થોડુંક *q. v.*

થોથ, *s. f.* [See શૂથો.] Chaff; husk.

થોથડી, *s.f.* [See થાપડું.] A small thick cake of bread baked in the embers.

થોથર, { *s.f.* / *s. n. pl.* } [S. शोफ swelling+S. स्तर a layer.] A swelling; an inflammation.

થોથાં, *s. n. pl.* [See below.] Rotten parts of corn. 2. Unwieldy volumes. 3. Sticks of arrows without blades.

Prov. પોથાં તે થોથાં, અને ડાચાં તે સાચાં A man may repudiate what he has written, but he must be true to his word of mouth.

ખાંડયાં સંસારનાં થોથાં ઠાલાં.—નરસિંહ.

થોથું, *s.n.* [Redup. of પોથી.] Any worthless writing. 2. An unwieldy volume. 3. The stick of an arrow without a blade.

થોથો, *s. m.* The stem of a plantain tree.

થોભ, *s. m.* [See થોભવું.] A stop; an end; a limit. 2. A stoppage; an obstruction; a hindrance.

Prov. લોભનો થોભ નહિ There is no end to ambition.

થોભણ, *s. f.* [See below.] A support; a prop.

થોભવું, *v. i.* [S. स्तुभ् to suppress; to stop.] To stop. 2. To desist from work. 3. To delay; to wait; to tarry. 4. *v. t.* To catch.

થોભા, Same as થોભીઆ *q. v.*

થોભાવવું, *v. t.* [See થોભવું.] To get stopped to make stand. 2. To cause to desist from work. 3. To keep waiting. 4. To get caught.

થોભીઆ, *s. m. pl.* Whiskers; the hair on the cheeks.

થોર, *s. m.* Name of a plant. There are several varieties of this plant *e. g.* (a) દાંડલીઓ થોર Milkhedge. Euphorbia tirucalli. (b) કાંટાળો થોર Prickly pear. Euphorbia niriifolia. (c) હાથલો થોર Euphorbia nivullia. (d) તરધારો થોર Euphorbia trigona. N. O. Euphorbiacæ.

થોરી, Same as થોર *q. v.*

થોરીઓ, *s. m.* Name of a bird; the thick-billed green pigeon. 2. Same as થોર *q. v.*

Id. થોરીઆ રોપવા To lay the foundation of a quarrel.

થોરો, *s. m.* Consistent conduct.

થોલ, *s. m.* A conjucture of circumstances. 2. An opportunity. 3. Suitability; fitness. 4. The conscience. 5. *s.f.* [See ઘોલ.] A blow with the palm of the hand open.

Id. થોલ બેસવો-ફાવવો-મળવો To occur (of an opportunity); to get an opportunity; to be convenient. થોલ લગાવવી-મારવી To slap.

થોલથાપટ, *s.f.* [થોલ+S.त्रिपुट the palm of the hand.] Threatening; scolding; a threat.

Id. થોલથાપટ કરવી To threaten; to scold. 2. To slap; to beat.

થોલો, *s. m.* [S. स्थूल corpulent.] A fleshy part projecting and flapping.

દ.

દ.

દ, *s. m.* [S.] The eighteenth consonant of the Gujarati alphabet, of the dental class. 2. *adj.* [S. *fr.* दा to give.] That gives; giving; producing. (at the end of a compound, સુખદ, દુઃખદ, etc.).

દંશ, *s. m.* [S. *fr.* दंश् to sting; to bite.] A sting; a bite. 2. Malice; rancour; spite.

દંશકોષ, *s.m.* [દંશ+S. कोष a cell.] A stinging cell.

દંશવું, *v. i.* [See દંશ.] To sting; to bite.

દંશશે દેવકી સાપણી.—પ્રેમાનંદ.

દંશાવવું, *v. t.* [See દંશવું.] To get stung; to get bitten.

દંશાવું, *v. i.* [See દંશવું.] To be stung; to be bitten.

દંશિત, *adj.* [See દંશ.] Stung; bitten.

દંશી, *adj.* [See દંશ.] Biting. 2. Revengeful. 3. *s. f.* Name of a small gad-fly.

દંષ્ટ્રા, *s. m. f.* [See દંશ.] A large tooth; a tusk; a fang. 2. A mandible.

દઇ, Same as દૈવ *q. v.*

દઇતા, Same as દયિતા *q. v.*

દકાર, *s. m.* [દ+S. कार expressing sound.] The sound of દ. 2. The letter દ.

દકારાંત, *s. m.* [દકાર +अंत the end.] A letter ending in દ.

દકાળ, Same as દુકાળ *q. v.*

દકાળિઉ, *adj. m. f. n.* [See દુકાળ.] Eager to eat like a man starving; hungry. 2. Meanly begging.

દકાળો, Same as દુકાળ *q. v.*

Prov. ખાળા તેને શા દકાળા A man having several earning members in his family knows no starvation.

દક્ષ, *adj.* [S. *fr.* दक्ष् to be able.] Skilful; clever; expert; dexterous. 2. Vigilant; watchful. 3. Competent; able. 4. *s. m.* Name of a celebrated Prajapati.

દક્ષણ, Same as દક્ષિણ *q. v.*

Prov. દક્ષણ ગયાં, પણ લક્ષણ ન ગયાં A change of place does not necessarily produce a change in the nature of a man.

દક્ષણા, Same as દક્ષિણા *q. v.*

દક્ષણાદું, દક્ષણાદું, } Same as દખણાદું, દખણાદું *q. v.*

દક્ષણી, *adj.* [See દક્ષિણ.] Relating to the Deccan. 2. A native of the Deccan. 3. *adj. f.* Same as દક્ષ *q. v.*

કીધી ઘણી અરે ડાહી દક્ષણી.—નર્મદ.

દક્ષતા, *s. f.* [દક્ષ + S. ता a suffix forming a noun.] Skill; cleverness; sharpness; dexterity. 2. Ability; competence. 3. Vigilance; watchfulness.

દક્ષિણ, *s. f.* [S.] The south. 2. *adj.* Southern. 3. Right (as opposed to left). 4. Same as દક્ષ *q. v.*

ઋષિ વામ દક્ષિણ ફેરા ફરે.—પ્રેમાનંદ.

દક્ષિણવૃત્ત, *s. n.* [દક્ષિણ + S. वृत्त a circle.] The antarctic circle; the meridian line.

દક્ષિણમહાસાગર, *s. m.* [દક્ષિણ+S. महत् great +सागर an ocean.] The antarctic ocean.

દક્ષિણા, *s. f.* [S. *fr.* दक्षिण right (as opposed to left).] A gift money or alms given (with the right hand) To Brahmanas or priests. 2. A charitable donation. 3. A gift; remuneration.

દક્ષિણાચલ, *s. m.* [દક્ષિણ +S. अचल a mountain.] The southern mountains; the Malaya mountains.

દક્ષિણાભિમુખ, *adj* [દક્ષિણ+S. अभिमुख facing.] With the face turned towards the south; facing the south; directed towards the south.

દક્ષિણાયન, *s. n.* [દક્ષિણ+S. अयन going *fr.* इ to go.] The sun's southerly declination; the winter solstice. 2. The passing of the sun into the cancer sign of the zodiac.

દક્ષિણાર્ધ, *s. m.* [દક્ષિણ + S. अर्ध a half.] The lower half. 2. The southern hemisphere.

દક્ષિણી, Same as દક્ષણી *q. v.*

દક્ષિણોત્તર, *adj.* [દક્ષિણ+S. उत्तर the north.] Lying to the south and the north; stretching from the north to the south.

દખ, Same as દુઃખ *q. v.*

દખણા, Same as દક્ષિણા *q. v.*

દખણાદું, દખણાદું, } *adj.* [S. दक्षिणतः to the right hand.] Facing towards the south; southerly; southward.

દખણી, Same as દક્ષિણી *q. v*

દખણેણ, *s. f.* [See દક્ષણી.] A Deccani woman.

દખમું, *s. n.* [P. दख.] A place where Parsees deposit their dead; a Tower of Silence.

દખલ, *s. f.* [Ar. दखल he entered; he admitted.] Obstruction; interruption; interference.

Id. દખલ કરવી To obstruct; to throw an obstacle in the way of; to interrupt; to interfere.

દખલગીરી, *s. f.* [દખલ+P. गीर doing.] The habit of obstruction; the practice of interference; interruption.

દખ્ખણ, *s. f.* [See દક્ષિણ.] The south. 2. *s. m.* The Deccan.

દગડ, *s. m.* [S. दृशद्.] A stone. 2. *adj.* [See દગો.] Treacherous; deceitful.

દગડાચોથ, *s. f.* [દગડો+S. चतुर्थ fourth.] The fourth day of the bright half of Bhadrapada month. Also called ગણપતિચોથ.

દગડું, s. n. [See દગડ.] A block of wood or stone placed below posts or beams.

દગડો, s m. [See દગડ.] A large stone. 2. A large lump of earth.

દગદગો, s. m. [P. दगदग wavering.] Doubt; suspicion; hesitation.

દગલબાજ, *adj.* [P. दगल् fraud+बाज् playing.] Treacherous; perfidious; deceitful; fraudulent.

Prov. દગલબાજ દુપટ નમે, ચિત્તા ચોર કમાન Retreating a few paces in order to leap the better.

દગલબાજી, s. f. [See above.] Treachery; perfidy; deceit; fraud.

દગાખોર, દગાબાજ, } Same as દગલબાજ *q. v.*

દગાખોરી, દગાબાજી, } Same as દગલબાજી *q. v.*

દગો, s. m. [P. दगा.] Deceit; fraud; foul play; perfidy; treachery; deception.

Id. દગો કરવો-દેવો To cheat; to be treacherous.

Prov. દગો કોઇનો સગો નહિ A cheating play seldom thrives.

દગ્ધ, *adj.* [S. *fr.* दह् to burn.] Burnt; blasted; ruined; spoiled. 2. Distressed; tormented.

દંગ, *adj.* [S. दिङ्मूढ *fr.* दिश् a direction+मूढ stupefied.] Surprised; astonished; wonder-struck; amazed.

દંગડી, s. f. A market where grass is sold; a grass-market.

દંગલ, s. n. A quarrel; a fight.

મંગલમાં દંગલ શું, જંગલ જટિલ જેવા.—વલ્લભ.

દંગો, s. m. [See દંગ.] Tumult and confusion; disturbance. 2. A rebellion; an insurrection; a riot.

Id. દંગો ઉઠાવવો To rise into a rebellion; to revolt.

દંગોફિસાદ, s. m. [દંગો+ફિસાદ a quarrel.] Disturbance and quarrel; a noisy brawl.

દઝાડવું, v. t. [See દાઝવું.] To get burnt. 2. To brand.

દઝાડો, દઝાપો, } s. m. Same as દાઝ *q. v.*

ઘણો ના કરશો દઝાડો રે.—નિરાંતભક્ત.

દઝોડીઉં, *adj. m, f. n.* [See દાઝવું.] Half-burnt; imperfectly burnt.

દટણ, s. n. [See દાટવું.] A cesspool. 2. An extinction of the earth. 3. *adj.* Underground.

દટંતર, s. n. [See દટાવું.] A catastrophe. 2. A universal destruction.

દટાવવું, v. t. [See દાટવું.] To get buried; to get interred.

દટાવું, v. i. [See દાટવું.] To be buried; to be interred. 2. To be engrossed in; to be lost in.

Id. નુકસાનીમાં દટાવું To suffer a heavy loss. કામમાં દટાઇ જવું To be engrossed in heavy work.

દફ્ન, s. n. [See દટાવું.] The state of being buried. 2. Destruction.

Id. પફ્ન પણ દફ્ન Even great things crumble to dust.

દટ્ટી, s. f. A crowd; an assemblage.

ઘરાકોની દટ્ટી વળી હતી—હુ ડા. ડાં.

દટ્ટો, s. m. [See દાટવું]. A stopper; a cork. 2. A plug.

Id. દટ્ટો દેવો-મારવો To put a cork on; to stopper.

દડ, s. n. Soft sandy soil. 2. A ditch in a field concealed from the eye by grass growing over it.

દડકો, s. m. [દડો+કો dim.] A lump.

દઘડો, s. m. [See દેગડો.] A very thick metallic pot.

દડદડ, *adv.* [Imit.] Flowing unceasingly or in a large quantity.

દડદડવું, v. i. [Imit.] To flow out in a rapid succession of drops.

દડદડાટ, s. m. [દડદડ+S. वृत्ति state.] Flowing out in a rapid succession. 2. *adv.* Flowing unceasingly.

દડદડી, *adj. f.* So cooked that the grains are not soft and do not stick to one another (of pulse); viscous.

દડબ, s. f. A lump of earth; a clod. 2. Swelling.

દડબડ, દડબડદડબડ, } *adv.* [Imit.] With a peculiar noise of the feet; trampling. 2. Boldly.

દડબડદડબડ દમભર દોડી, ખૂબ ખુંદ્યો રણ ખાતે.—ખબરદાર.

દડબડવું, v. i. [Imit.] To run making a noise with the feet; to trample.

દશો દિશા દડબડતા ચાલે, પાયક જાલમ જોર.—ગિરિધર.

દડબડાટ, *s. m.* [દડબડ+S. वृत्ति state.] Running noiselessly; running boldly. 2. *adv.* Quickly; fast.

દડબડી, *s. f.* [Imit.] A quick run.

દડબલું *s. n.* A cellar made of clay, etc.

દડબવું, *v. t.* To press with a force. 2. To fill by pressing tightly. 3. To beat; to strike.

દડબું, *s. n.* Same as દડબ *q. v.*

દડમજલ, *s. f.* [દોડવું+મજલ a march.] A rapid march without a halt; a forced march.

દડવું, *v. t.* [See દાટવું] To make (the ground in a barn) hard and smooth. 2. *v. i.* [See દોડવું.] To flow; to run.

ધોળાં અનેક ગમથી ઝરણાં દડે છે.—કાંત.

દડો દોડાવી દીધ તે દડીઓ, જઇ કાલંદીદોહમાં પડીઓ.-રેવાશંકર.

દડાવવું, *v. t.* [See દોડાવવું.] To make run; to get flowed.

દડાવું, *v. i.* [See દડવું.] To become hard and smooth. 2. To be cleaned. 3. [See દોડવું.] To roll.

દડી, *s. f.* A small ball used in play, made of cloth or leather. 2. A ball of thread; a clew.

દડીઓ, *s. m.* [S. द्रोण a tub.] A bowl made of leaves.

દડીમાર, *s. f.* [દડી+મારવું to beat.]Name of a game for children.

દડુક, **દડુકદડુક**, *adv.* [Imit.] With short steps (of running).

રાંડ ઘેર પૈસો વધે, જાય દડુક વિકરાળ.—નર્મદ.

દડુલી, *s f.* [દડીઓ+ લી dim.] A small cup or bowl made of leaves. 2. [S. दर्वि a laddle+ લી dim.] A small ladle. 3. [દડો+લી dim.] A small ball.

દડુલો, *s. m.* [S. दर्वि a ladle+લો dim.] A large ladle. 2. [દડો+લી dim.] A large ball. 3 [દડીઓ +લો dim.] A large bowl.

સોનાની ગેડી ને રૂપલા દડુલો રે.—સ્ત્રીગીત.

દડો, *s. m.* [See દોડવું.] A large ball of cloth or leather. 2. A kind of food made of the flour of pulse, etc., in the form of a ball.

દણું, *s. n.* [S दामन् a rope दम् to restrain.] A log tied to the neck of a cow to prevent her from straying.

દંડ, *s. m.* [S. *fr.* दंड् to punish.] A stick; a staff; a mace; a club; a cudgel; a baton. 2. A sceptre of a king. 3. A staff of an ascetic; a staff given to a Brahmana at the time of thread ceremony. 4. A stem; a stack. 5. Beating; fining; punishment. 6. Money raised by a fine. 7. The arm from the shoulder to the elbow. 8. A long measure of four cubits. 9. A particular exercise in athletics. 10. Subjection; control; restraint (as in નિદંડ).

Id. દંડ કરવો-દેવો-આપવો To inflict a punishment; to punish. દંડ કરવો To inflict a fine. દંડ થવો To be fined. દંડ ભરવો-આપવો To pay a fine. દંડ લેવો-કરવો To exact a fine. સંન્યાસીનો દંડ The staff carried by a Brahmana recluse. દંડ પીલવા To perform a particular athletic exercise.

દંડક, *s. n.* [S.] Name of a forest situated in the southern part of India, between the rivers Narmada and Godavaree. 2. *s. m.* A staff; a stick.

દંડનાયક, *s. m.* [દંડ+S. नायक a leader.] A magistrate; a judge. 2. A head police officer.

દંડનીતિ, *s. f.* [દંડ + S. नीति a policy.] Administration of justice; judicature. 2. The system of civil and military administration; the science of politics; polity.

દંડફરોઇ, *s. f.* An income or revenue from fines.

દંડવત્, **દંડવત**, *ind.* [દંડ + S. वत् like.] In a prostrate manner; with a bow. 2. *adj.* Respectful. 3. *s. m* Prostration of the body in worship; bowing without bending the body.

Id. મારા દંડવત્ પ્રણામ સ્વીકારશો Please accept my respectful salutations (written in a letter addressed to an elderly person.

દંડવું, *v. t.* [S. दंड् to punish] To punish; to fine; to chastise.

દંડાદંડી, *s. f.* [S.] Fighting with sticks and staves.

દંડાતોડ, *s. m.* [દંડો +S. તોડ a decision.] A decision of a quarrel by the use of sticks. 2. *adj.* [દંડો + તોડવું to break.] Able to break a stick.

દંડાબાજી, *s. f.* [દંડો + P. बाजी a play.] A fight with sticks.

દંડિત, *adj.* [See દંડવું.] Punished; fined; chastised.

દંડી, *s. m.* [See દંડ.] One who carries a staff; a staff bearer. 2. A recluse; one who has renounced the world.

દંડીકો, Same as દંડુકો *q. v.*

દંડીલું, *adj. m. f. n.* Impudent.

દંડીઉં, *adj. m. f. n.* [See દંડ.] Standing on one pole or pillar.

Id. દંડીઓ મહેલ A palace built on one pillar.

દંડીઓ, *s. m.* [See દંડ.] A kind of cloth with cross lines forming squares, worn by women. 2. *adj. m.* A rogue; a cheat.

દંડુકો, *s. m.* [S. दंडिका.] A thick stick; a cudgel; a short thick piece of a stick.

દંડેલ, } દંડેલું, } *adj. m. f. n.* [See દંડવું.] Punished; fined. 2. Impudent. 3. Roguish; cheating.

બાળાપણમાં બુઢાપણમાં ડાપણમાં દંડેલ થયો.—**દલપતરામ.**

દંડ્ય, *adj.* [See દંડવું.] Deserving punishment; punishable.

દંડો, *s. m.* [See દંડ.] A short thick stick used as a bat by children. 2. A thick stick. 3. A stout young man; a rogue; a cheat.

દતવું, *v. t.* [S. दत्त given *fr.* दा to give.] To give. 2. To accept a gift; to earn.

દત્ત, *adj.* [S. *fr.* दा to give.] Given; presented. 2. Adopted (of a child.) 3. *s. n.* A gift; a donation. 4. Same as દત્તક *q. v.* 5. Same as દત્તાત્રેય *q. v.*

દત્ત નથી આપણું, વદન લજામણું.—**નરસિંહ.**

દત્તક, *s. m.* [See above.] A boy received in adoption; one of the twelve heirs recognized by Hindu Law.

દત્તકપત્ર, *s. n.* [દત્તક + S, पत्र a letter.] A deed of adoption.

દત્તવિધાન, *s. n.* [દત્ત+S. विधान performing.] A ceremony performed in adoption.

દત્તવું, Same as દતવું *q. v.*

દત્તાત્રય, } દત્તાત્રેય, } *s. m.* [S.] Name of a sage; the son of Atri and Anasooya, considered as an incarnation of the Hindu triad.

દદડવું, Same as દડદડવું *q. v.*

દદા, *s. f.* [See દાદા.] A maid-servant (in contempt), 2. A wet-nurse. 3. A querulous woman 4. A go-between; a procuress.

દદા સનાવર સાથી દેઈ.—**પદ્મનાભ.**

દદામું, *s. n* [S. डिंडिम.] A drum carried in the front of an army on its march; a war-drum. 2. The sound of a drum.

Id. દદામું દેવું To proclaim by the beating of a drum.

સેન અગણિત સાથે લીધું, ચઢયો રાય, દદામું દીધું.-**ગિરિધર.**

દેઈ દદામે ડોર.—**સામળ.**

દશરથનાં દદામાં ગડગડયાં—**પુરીબાઇ.**

દદુડી, *s. f.* [Imit.] A small water-fall.

દદુડો, *s. m.* [See દડદડ Imit.] A current of water falling down in a straight line; a a little water-fall.

દદો, Same as દકાર *q. v.*

દદ્રુ, *s. f.* [S.] Name of a cutaneous disease; ringworm.

દધિ, Same as દહીં *q. v.* 2. Same as ઉદધિ *q. v.*

દધિજા, *s. f.* [દધિ + S. जन् to be born.] An Epithet of the goddess Lakshmee.

ત્યારે નારાયણ કહે દધિજા, તુજને ઇચ્છા એવી.-**દયારામ.**

દધિજાત, *s. n.* [દધિ+S. जन् to be produced.] Butter obtained from curdled milk.

દધિસુતા, Same as દધિજા *q. v.*

દધીચ, } દધીચિ, } *s. m.* [S. दधीच.] Name of a sage, who offered his bone to the gods. Tvashtri made a thunderbolt out of these bones for the use of Indra.

દન, Same as દિન *q. v.*

દનુ, *s. f.* [S.] Name of the mother of the demons. She was the daughter of Daksha and wife of Kashyapa.

દનુજ, *s. m.* [દનુ + S. जन् to be born.] A demon.

દેવ, દનુજ, નર, નાર, જીવે છે અન્નને જોરે.—**સામળ.**

દનૈયું, *s. n.* [See દિન.] A book of account in which daily transactions are entered; an account book containing daily entries; a day-book. 2. A wage for a day. 3. A daily newspaper.

દંત, *s. m.* [S.] A tooth. 2. A fang. 3. An elephant's tusk or tooth.

દંતકથા, *s. f.* [દંત+S. कथा a story.] A popular story; a hearsay story; tradition; a legend.

દંતક્ષત, *s. n.* [દંત+S. क्षत wounded.] A wound made with the teeth.

દંતગરગડી, *s. f.* [દંત+ગરગડી a pulley.] A pinion; a wheel with teeth working into others.

દંતઘાત, *s. m.* [દંત+S. घात a blow.] A bite. 2. *s. m. pl.* Caries of teeth.

દંતધાવન, *s. n.* [દંત+S. धावन washing.] Washing and cleansing the teeth.

દંતપટી, *s. f.* [દંત+S. पट्टी cloth.] A rack.

દંતપત્ર, *s. n.* [દંત+S. पत्र a leaf.] Name of a kind of an ear-ornament.

એક કાને પહેરેલા દંતપત્રની પ્રભાથી તેના ગાલ ગોરા દેખાતા હતા.
—ઇ. સૂ. દે.

દંતમંજન, *s. n.* [દંત+S. मज्जन bathing.] A dentifrice.

દંતવિદ્યા, *s. f.* [દંત + S. विद्या knowledge.] Dentistry.

દંતવું, *adj. m. f. n.* [દંત+વાળું having.] Having protruding teeth.

દંતવૈદ્ય, *s. m.* [દંત+S. वैद्य a physician] A dentist.

દંતસ્થાન, *s. n.* [દંત+S. स्थान a place.] The dental region.

દંતસ્થાની, *adj.* [See above.] Dental.

દંતાદંતી *s. f.* [Redup. of દંત.] A quarrel by biting one another.

દંતારો, *s. m.* [દંત+S. कार an author.] A workman who makes toothed instruments; an artist who works with ivory.

દંતારો કહે દેશપતિને, દુનિયા આખી તો હસશે.—સામળ.

દંતાર્બુદ, *s. n.* [દંત+S. अर्बुद a boil.] A gum-boil.

દંતાસણી, *s. f.* Dentalium; a tusk-shell.

દંતાળ, } *s. n.*
દંતાળી, } *s. f.* [દંત+S. वत् having.] A harrow.

દંતી, *adj.* [See દંત.] Having teeth; toothed. 2. Dental (of letters and sounds in Grammar). 3. *s. f.* A croton seed. 4. *s. m.* An elephant.

દંતીઓ, *s. m.* [See દંત.] A harrow. 2. A comb.

દંતીબીજ, *s n.* [દંતી + S. बीज a seed.] A croton seed.

દંતુ, Same as દંત *q. v.*

દંતુડી, *s. f.* [દંતુ+ડી dim.] A small tooth.

દંતુર, }
દંતુરિત, } *adj.* [See દંત.] Notched; jagged; serrated; bristling; dentated.

દંતુશ, }
દંતુશળ, } *s. n.* [દંત+S. शूल a dart.] An elephant's tusk.

દંતૈયું, Same as દાંતીઉં *q. v.*.

દંત્ય, *adj.* [See દંત.] Relating to the teeth. 2. Dental (of letters and sounds in Grammar).

દપકામણુ, *s. f.* [See દાબવું.] A threat; intimidation.

દપટ, *s. f.* [See દબાણ.] Abundance; profusion. 2. A long run. 3. *adj.* Excessive; much. 4. Concealed; buried. 5. *adv.* Excessively.

Id. દપટ મારવી To make a long run.

દપટ દપટ કરી, નફટ નફટ નરી.—વલ્લભ.

દપટકૂવો, *s. m.* [દાટવું+S. कूप a well.] A cess-pool with closed orifice.

દપટવું, Same as દપેટવું *q. v.* 2. *v. i.* To be stored up.

દપેટયું હિલમાં હિલનું દુખડું.—કલાપિ.

દપટાવવું, }
દપેટવું, } *v. t.* [See દબાવવું.] To appropriate secretly. 2. To drive fast. 3. To bury underground. 4. To store.

કનકના કોટ ઓટ, દપેટી દેહવટ કરું.—સામળ.

દપેટો, *s. m.* [See ડુપટ્ટો.] A piece of cloth in which valuable clothes are kept.

દફણાવવું, *v. t.* [See દફન.] To bury. 2. To hide or conceal. 3. To put to sail; to launch. 4. To copulate (slang).

દફતર, }
દફ્તર, } *s. n.* [P. दफ्तर् record.] A record; a register; official papers and documents; account-books. 2. A large book; a work; a volume. 3. A school-boy's bundle of books; a book-packet.

Id. અરજી દફતરે કરવી To file an application (as having been disposed of).

દફતરખાનાકામદાર, *s. m.* [દફતરખાનું + S. कर्मन् work+P. दार having.] A record-keeper; a record-clerk.

દફતરખાનું, *s. n.* [દફતર+P. खानह् a house.] A place in which records and registers are deposited; records. 2. A library.

દફતરદાર, *s. m.* [દફતર + P. दार् keeping.] A record-keeper; a registrar. 2. The head revenue-officer in a collectorate.

દફતરદારી, *s. f.* [See above.] The office and work or the authority of a register or a revenue officer.

દફતરી, *s. m.* [દફતર+P. ई the suffix showing "keeper".] The person who writes a record; a record-keeper. 2. *adj.* Relating or pertaining to the record-office or an office record.

Id. દફતરી હુકમ An office order. દફતરી શેરો A filing remark.

દફન, *s. n.* [Ar. दफन to bury.] Burying; concealing under ground. 2. Interment; burial.

અરે ! આત્માને શરીરની કબરમાં દફન કરીને રહેવું?-નંદશંકર.

દફનાવવું, Same as દફણાવવું *q. v.*

દફે, *adj.* [Ar. दफ़ा removal.] Disposed of; compromised; settled.

Id. દફે કરવું To bury.

દફે ખૂન દિલ દફ્તરનો દસ્ત લાધ્યું ના મને.—કલાપિ.

દફેદાર, *s. m.* [P. दफ़ a part+दार keeping or having.] An officer of a cavalry. 2. A superior police officer. 3. An assistant head-peon.

દફેદારી, *s. f.* [See above.] The office and position of a cavalry or police officer, or of an assistant head-peon.

દફોળ, દફોળચંદ, } Same as ડફોળ, ડફોળચંદ *q. v.*

દબડાવવું, *v. t.* [See દાબવું.] To intimidate; to threaten; to terrify; to infuse terror.

દબડાવું, *v. i.* [See દબાવું.] To be awed; to be terrified (in a dream or semi-conscious state).

દબદબાભરેલું, *adj. m. f. n.* [દબદબો + S. भृ to fill.] Commanding; dignified; majestic; awful. 2. Stately; grand; splendid; pompous; showy.

દબદબો, *s. m.* [P. दबदब dignity.] Commanding influence; dignity; majesty; awfulness. 2. State; grandeur; splendour; pomp; show.

Id. દબદબો રાખવો To keep a dignified bearing; to have a commanding air.

દબવું, *v. i.* [See દાબવું.] To yield or give way; to bend under a weight. 2. To succumb; to be awed or repressed before or by; to be frightened; to cower.

Id. દબી જવું To yield. 2. To be overawed. 3. To be frightened.

દીન અન્યાં ભારથી દબી રે લોલ.—ન. બો. દી.

દબાણ, *s. n.* [See દાબવું.] Pressing; pressure. 2. Weight; force; check. 3. Moral pressure. 4. Intimidation.

Id. દબાણ કરવું-લાવવું-વાપરવું To use pressure; to intimidate. દબાણ નીચે આવવું To be under pressure. 2. To be under an obligation.

દબામણ, દબામણી, } *s. f.* [See દબાવું.] Pressure; weight. 2. Intimidation; a threat; a menace.

દબાવવું, *v. t.* [See દાબવું.] To press; to place under a pressure; to compress. 2. To intimidate; to menace; to repress by threats, reproof, or abuse. 3. To eat voraciously; to gormandise.

દબાવું, *v. i.* [See દાબવું.] To be pressed; to be compressed. 2. To be intimidated. 3. To be awed; to be frightened.

દબેલ, દબેલું, } *adj. m. f. n.* [See દબાવું] Overawed; repressed; abashed. 2. Obliged; being under obligations.

દમ, *s. m.* [P. *fr.* दमीदन् to breathe. S. दम् to restrain; to restrain the breath.] Breath; life. 2. Increased respiration; panting; gasping. 3. Asthma. 4. A high opinion of oneself; haughty notions about oneself; conceit; swelling desires and projects; ambition. 5. A moment; an instant. 6. Energy; vigour; stamina. 7. Resolution; confidence; mettle; spirit. 8. Goodness; virtue. 9. Spirit; strength. 10. The power of suspending respiration. 11. Fixed humidity or moisture (of a soil). 12. Patience; power of enduring or persisting. 13. A draw or pull; a whiff (of tobacco, etc.). 14. A sigh.

Id. દમ આપવો-દેવો-ભીડાવવો To scold vehemently; to threaten; to overawe. દમ કાઢવો To expire. 2. To tire. દમ ખાવો-મારવો To pause or take breath. 2. To wait; to have patience. દમ જવો To expire; to die. દમ જોવો To try the mettle of. દમ ખેંચવો To heave a sigh (of relief). 2. To take a pull or whiff (as at a pipe). દમ છોડવો To give up hope, confidence, or courage. 2. To expire. દમ તાણી રાખવો-પકડવો To suspend breathing. દમ તાણવો-બાંધવો-મારવો To keep silence; to endure quietly and meekly. દમ ધરવો To rest; to pause. 2. To take courage 3. To have patience. દમ પકડવો To wait. દમ ભાંગવો To be subdued or destroyed. દમ રાખવો To have courage; not to yield. 2. To have dignified airs; to keep a commanding look, though terrified at heart. દમ લેવો To breathe in. 2. To have courage; not to yield. 3. To oppress. 4. To squeeze one's breath or life out. 5. To harass; to oppress; to tyrannize over. એનામાં દમ છે He has life in him. 2. He does

not yield; he can hold out. દમ બાંધીને કામ કરવું To work with a heart. દમમાં ને દમમાં With assumed airs; with assumed authority. એક દમમાં Quickly; in a moment. એક્કે દમ-એક દમ, At once; without hesitation. દમ હર દમ Every moment; continually.

દમક, *s. f.* Brightness; splendour; lustre. 2. *s. m.* [S. दम् to restrain.] An oppressor.

દમકવું, *v. i.* [See દિમાક.] To be in the height of one's power or influence. 2. To shine out. 2. [Imit.] To make a peculiar sound (of a drum).

મૃદંગ, ભેર, દદામાં દમકે, ધમકે ગોમુખ ઘોર જી.—ગિરિધર.

જલધિજલદલ ઉપર દામિની દમકતી.—કાંત.

દમગોટીલો, *s. m.* Name of a game for children.

દમઘોષ, *s. m.* [S.] Name of a king the father of Shishupala.

દમડી, *s. f.* [દામ + ડી dim.] A measure of value equal to a fourth part of a pice. 2. The lowest copper coin.

Id. દમડીનું માણસ A man of straw; a worthless man. દમડીભાર-દમડીપૂર Of the weight or value of a દમડી; not at all.

Prov. ચમડી તોડે, પણ દમડી ન તોડે He (a miser) would rather part with his skin than with his money. દમડીદમડી કરતાં રૂપીઓ થાય Little and oft fills the purse; many a mickle makes a muckle. દમડીના દશ ફેરા-દમડી સારૂ દમણ જવું Much pains, no gains; the mountains in labour give birth to a mouse.

કોઇને કદાપિ એક દમડી ન આપીએ.—દલપતરામ.

દમડો, *s. m.* [દમ + ડો dim.] Life. 2. Same as **દમડી** *q. v.*

Prov. દમડે ઊંટ, પણ દમડો કયાં ? An empty purse can make no purchase however cheap; with all abundance one essential thing is wanting; as poor as a church mouse.

દમણ, Same as **દમન** *q. v.* 2. *s. m. n.* Name of a kind of fragrant medicinal plant. Grewia tiliæfolia. N. O. Tiliaceæ.

દમણી, *s. f.* A bullock-vehicle; a small and light bullock-carriage.

દમણું, *s. n.* A load-cart. 2. [See **દમન.**] Oppressing; subduing; subjugating.

દમદમાટ, *s. m.* [દમ+દમામ show+S. वृत्ति state.] False show; foppery; pomp. 2. *adv.* Pompously; foppishly.

દમન, *s. n.* [S. *fr.* दम् to restrain.] Subjugation; taming; subduing. 2. Self-restraint.

દમ પર દમ, **દમબદમ**, } *adv.* [દમ breath + S. उपरि over + દમ breath.] In quick succession; successively. 2. Every moment.

કર્યું છે દમબદમ નમવું શરૂ મેં જ્યારથી કદમે —કલાપિ.

દમભર, *adv.* [દમ+S. भृ to fill.] With a breath; hastily; quickly. 2. With a force, strength or authority.

દડબડ દડબડ દમભર દોડી ખૂબ ખુંદો રણ ખાંતે.—ખબરદાર.

દમયંતી, *s. f.* [S.] Name of the daughter of Bheema and wife of Nala.

દમરો, Same as **કમરો** *q. v.*

દમલું, *adj. m. f. n.* [દમ + વાળું having.] Affected with or suffering from asthma; asthmatic.

દમવું, *v. t.* [See દમન.] To restrain; to subdue. 2. To tire; to trouble; to annoy. 3. *v. i.* To become tamed or subjected. 4. To be exhausted or spent up.

તમે દમજો જગત રે.—પ્રેમાનંદ.

આ દુરચો દુષ્ટ ભ્રમર મને દમ્યાં કરે છે.—ગ્ર. ઉ. ચા.

દમાક, **દમામ**, } Same as **દબદબો** *q. v.*

દમામી, *adj.* [See દમામ.] Proud; haughty.

દમામી દુનિયાની જતી આ જીંદગાની.—લલિત.

દમીઅલ, **દમીએલ**, } *adj.* [દમ breath+S. आलु possessing.] Asthmatic; breathing with difficulty.

દમોદમ, *adv.* [દમ breath + Ar. व and + દમ breath.] In the ascendency. 2. In rivalry; in competition with; rivalling or competing with.

દંપતી, *s. n pl.* [S. *fr.* दम् or जाया wife + पति a husband.] A married couple; husband and wife.

દંભ, *s. m.* [S. *fr.* दंभ् to pretend.] Deceit; hypocrisy; fraudulent assumption. 2. Arrogance; pride.

Id. દંભ કરવો-માંડવો-રાખવો To make pretensions to; to pretend; to practise hypocrisy.

દંભી, *adj.* [S. दंभिन्.] Hypocritical; deceitful; ostentatious; sanctimonious. 2. Proud; arrogant. 3. *s. m.* An impostor; a hypocrite.

દંભોઈ, *adj. m. f. n.* Same as દંભી *q. v.*

દયણું, Same as દળણું *q. v.*

દયા, *s. f.* [S. *fr.* दय् to pity.] Pity; compassion; commiseration; mercy; clemency; sympathy; tenderness.

Id. દયા કરવી-ખાવી-લાવવી-આવવી To have pity; to take pity on.

Prov. દયા ડાકણને ખાય Kindness is lost upon an ungrateful man. દયા ધર્મનું મૂળ છે Charity is the basis of religious merit.

દયાનિધિ, Same as દયાસિંધુ *q. v.*

દયાભાવ, *s. m.* [દયા + S. भाव nature.] A kind disposition; a merciful nature.

દયામણું, *adj. m. f. n.* [દયા+S. मत् having.] Pitiable.

દયાર્દ્ર, *adj.* [દયા+S. आर्द्र wet.] Merciful; kind.

જોઇ સ્નિગ્ધ દયાર્દ્ર વ્હાલથી.—કલાપિ.

દયાવંત, } દયાવાન, } *adj.* [દયા + S. वत् having.] Tender; compassionate; full of pity; kind-hearted; merciful.

દયાસાગર, } દયાસિંધુ, } *s. m.* [દયા + S. सागर, सिंधु an ocean.] An ocean of pity; infinite kindness. 2. God (who is kindness incarnate).

દયાળ, Same as દયાળુ *q. v.* 2. *s. n.* Name of a kind of bird; the magpie robin.

દયાળુ, *adj.* [S. दयालु *fr.* દયા+S. आलु possessing.] Full of pity and tenderness; compassionate; kind; merciful.

દયાળુતા, } *s. f.* દયાળુપણું, } *s. n.* [દયાળુ+S. ता, Guj. પણું a suffix forming a noun.] Tenderness; kindness; mercy.

દયિત, *s. m.* [S. *fr.* दय् to love.] A husband. 2. *adj.* Beloved; liked.

દયિતા, *s. f.* [See above.] A wife.

દયિતા દેવરને છાંટતી, કટિબંધન તાણી બાંધતી.—ગિરિધર.

દર, *adv.* [P.] Severally; singly; distributively. 2. By; per; at; at the rate of. 3. *s. m.* Rate; price. 4. An allowance, a number, or a quantity fixed; a standard. 5. *s. n.* [S. *fr.* दृ to tear.] A hole; a burrow.

Id. દર ઉઘડવું To obtain a means of livelihood; to get an occupation. દર પાડવું To make an entrance for oneself to enter by. દર કરવું To reside.

Prov. દરની માટી દરમાં જ સમાય Evolution equals involution; whatever is acquired by hard labour is just enough to pay the cost. દરમાં જતાં સાપ સીધો Awe often begets respect.

દરએક, Same as દરેક *q. v.*

દરકાર, *s. f.* [P. दर् into + कार matter *fr.* कर्दन् to do.] Need; necessity; want. 2. Care; concern; solicitude; anxiety; regard.

Id. દરકાર કરવી-રાખવી To care about; to be concerned at. દરકાર મટવી Not to be in need of.

દરખત, *s. n.* [P.] A tree.

હવે દરખત પર ચઢવું, બુલબુલ મારૂં હુંડું હું.—કલાપિ.

દરખાસ, } દરખાસ્ત, } *s. f.* [દર+P. खास्तन् to desire.] An humble application; a petition; a request. 2. A proposal; a motion; a movement.

Id. દરખાસ્ત કરવી-મૂકવી To move a proposition; to make a proposal. દરખાસ્ત પસાર થવી To be carried, adopted, or passed (of a motion, proposal, or proposition by a meeting or assembly). દરખાસ્ત આપવી To make an application to a court of law. દરખાસ્ત કબૂલ કરવી-મંજુર રાખવી To grant or allow an application or proposal.

દરગા, } દરગાહ, } *s. f.* [P. दर्गह्.] A court-yard. 2. The threshold; a door. 3. A kind of mosque; a Mahommedan place of worship. 4. The shrine of a Mahommedan saint; a *dargah.*

દરગુજર, } દરગૂજર, } *s. f.* [દર+P. गुजश्तन् to pass away.] Allowing; admitting. 2. Forgiveness; forbearance.

Id. દરગુજર કરવું To forgive; to condone.

ભૂલ હોય તો તે પણ દરગૂજર કરે છે.—મ. ન. દ્વિ.

દરઘા, Same as દરગા *q. v.*

દરજણ, } દરજેણ, } *s. f.* [See દરજી.] A female tailor; a seamstress. 2. The wife of a tailor.

દરજાવાર, } દરજ્જાવાર, } *adv.* [દરજો, દરજ્જો + S. वार a turn.] In order of position; in order of merit.

દરજી, *s. m.* [P. दर्जी.] A tailor.

Prov. દરજીનો દીકરો જીવે, ત્યાં સુધી સીવે Every one to his trade. દરજીનું વેતરવું, મોચીનું વેતરવું નહિ In making your estimate leave a sufficient margin for all contingencies.

દરજ્જો, દરજ્જ્જો, } s. m. [P. दरजेह् dignity.] Dignity. 2. Rank; position; degree; station; post. 3. Fitness; suitability. 4. Extent.

Id. દરજ્જે ચઢવું To rise in position. દરજ્જો મળવો To get a high rank. કેટલેક દરજ્જે To some extent; in some respects; in some way. જેટલે દરજ્જે In what degree.

દરડ, s. m. f. Same as દડ q. v. 2. Same as દોડ q. v.

દરણું, Same as દળણું q. v.

દરદ, s. n. [P. दर्द् pain.] Pain. 2. An ailment; a disease; an obstinately lingering of a disease. 3. Pain; grief; sorrow; distress; woe; bitterness; a heart-ache. 4. Care; concern; anxiety. 5. Interest; feeling. 6. A secret object.

Prov. દરદ કરતાં ઇલાજ ભારે A remedy worse than the disease. દરદ હોય ત્યાં દવા હોય There is no wrong without a remedy.

દરદ દિલ દરદીનું દરદી જ જાણે.—નર્મદ.

દરદાગીનો, s. m. [દર each + દાગીનો an ornament.] Ornaments and money collectively.

દરદાવો, s. m. [દર each + દાવો a claim.] Every kind of claim, right or title.

દરદી, adj. [See દરદ.] Diseased; ill; miserable. 2. That feels for; that sympathises with or appreciates. 3. s. m. The sick and the afflicted. 4. A patient; a sick person.

Prov. દરદીની ગત દરદી જાણે The wearer knows best where the shoe pinches.

દરપણ, Same as દર્પણ q. v.

દરપવું, v. i. [See દર્પ pride.] To be proud.

દરપશું દેખતાં દેહ આવું.—સામળ.

દરબડી, s. f. A small earthern cellar.

દરબાર, s. m. f. n. [P. दर in + बार् a door.] A royal court; an audience chamber; a levee hall. 2. A king with his retinue assembled around him; a king. 3. Holding a court or levee; giving audience. 4. A court of justice; a judicial court.

Prov. દરબારને બાર દર No reliance can be placed on the words of a king; a thread will tie an honest man better than a rope can tie a rogue.

દરબારી, adj. [See above.] Relating to a royal court. 2. Kingly; royal. 3. s. m. A courtier. 4. A politician.

દરબારી કાનડો, s. m. Name of a particular musical air.

દરભ, Same as દર્ભ q. v.

દરભીઓ, s. m. [See દર્ભ.] A Brahmana who officiates at the funeral rites of Hindus of the inferior castes.

દરમાયો, s. m. [દર every + S. मास a month.] The monthly pay, wages or salary.

દરમાયો પણ સારો આપવા માંડ્યો.—હ. કા. કાં

દરમિયાન, **દરમ્યાન**, } adv. & prep. [P. दर् in + मियान् between; amongst.] Between. 2. In the midst of. 3. In the meanwhile.

દરમિયાનગીરી, **દરમ્યાનગીરી**, } s. f. [દરમિયાન, દરમ્યાન + P गीर् doing.] Interference. 2. Intermediation; meddlesomeness.

દરરોજ, adv. [દર every + P. रोज़ a day.] Everyday; daily.

દરવ, Same as દ્રવ્ય q. v.

દરવાજો, s. m. [P. दर्वाजेह्.] A gate; a door; an entrance. 2. A gateway or doorway. 3. A means of ingress or egress.

Id. દરવાજા ઉઘાડા છે The doors are open. 2. Go where and when you please. 3. You are at liberty to do what you please.

Prov. દરવાજાને મોંએ ઊંટ It's the willing horse that gets all the work. દરવાજા મોકળા, ને બાજે ડૂચા Penny wise and pound foolish.

દરવાણી, **દરવાન**, } s. m. [P. or S. दर्पट.] A door-keeper; a gate-keeper; a porter; a janitor.

દશે તે દરવાણી થાશે વેગળા.—ભોજો.

દરવેશ, s. m. [P.] A darvesha; a fakeer. 2. A mendicant; a beggar.

અન્યો દરવેશ તે તો ઇશ્કનો.—કલાપિ.

દમન તજીને દિલ કરીએ દરવેશ જો.—દયારામ.

દરશ, Same as દર્શન q. v.

તે થકી આતુરતા ઘણી, જે દરશ ક્યારે થાય !—દયારામ.

દરશાણીઉં, s. n. Name of a kind of bangles.

દરશન, Same as દર્શન q. v.

દરશવું, v. i. [S. दृश्, दर्श् to see.] To be seen; to appear.

દરશાવવું, Same as દર્શાવવું q. v.

દરસવું, Same as દરશવું *q. v.*

દરસાલ, *adv.* [દર every + P. साल an year.] Every year; annually; year after year.

દરાખ, Same as દ્રાક્ષ *q. v.*

દરાજ, *s. f.* [S. दद्रु.] Ringworm. 2. [Ar. दर्ज् inserting.] An instrument for planing wood, used by carpenters.

દરાજીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Suffering from ringworm; affected by ringworm.

દરિદ્ર, *adj.* [S. *fr.* दारिद्रा to be poor.] Poor; needy; indigent; wretched; distressed. 2. *s. n.* [S. दारिद्य] Poverty; wretchedness. 3. Want; need; deficiency; absence.

દરિદ્રતા, *s. f.* / **દરિદ્રપણું**, *s. n.* [દરિદ્ર + S. ता a suffix forming a noun.] Poverty; wretchedness; indigence.

દરિદ્રી, *adj.* [See દરિદ્ર.] Poor; needy; destitute. 2. Mean; penurious; niggardly; beggarly.

દરિદ્રીપણું, *s. n.* Same as દરિદ્રતા *q. v.*

દરિયાઇ, *adj.* [See દરિયો.] Relating to the sea; marine. 2. Living in the sea. 3. Glaucous. 4. *s. f.* Name of a kind of silken cloth worn by women.

મશરૂ ગજીઆણી દરિયાઇ, લખો થાન પંચાસ.—પ્રેમાનંદ.

દરિયાઇ કટ, *s. n.* [દરિયાઇ & S. कट a straw-mat.] Name of an acquarian animal; the sea-mat.

દરિયાઇ કાકડી, *s. f.* [દરિયાઇ & S. कर्कटी cucumber.] The sea-cucumber; an animal of the hollothurian class.

દરિયાઇ ગાય, *s. f.* [દરિયાઇ & S. गौ a cow.] Name of a marine animal; sirenia; Sirenia manatee.

દરિયાઇ ઘોડો, *s. m.* [દરિયાઇ & S. घोटक a horse.] Name of an acquarian animal; the sea-horse; hippopotamus.

દરિયાઇ પંખો, *s. m.* [દરિયાઇ & પંખો a fan.] Name of a marine animal; the sea-fan.

દરિયાઇ પૂતિ, *s. f.* [દરિયાઇ & S. पूति putrefaction.] Name of a marine weed; the sea-fir.

દરિયાઇ પેણ, *s. n.* Name of an acquarian animal; the sea-pen.

દરિયાઇ પોયણુ, *s. n.* [દરિયાઈ & પોયણું a lily.] Name of a marine plant; the sea-lily.

દરિયાઈ શેળો, *s. m.* [દરિયાઇ & શેળો an urchin.] Name of an acquatic animal; the sea-urchin.

દરિયાઇ સિંહ, *s. m.* [દરિયાઇ & S. सिंह a lion.] Name of a marine animal; the sea-lion.

દરિયાઇ સેનાપતિ, *s. m.* [દરિયાઈ & S. सेना an army + पति a lord.] An admiral.

દરિયાઇ હાથી, *s. m.* [દરિયાઇ & S. हस्तिन् an elephant.] Name of a marine animal; the sea-elephant.

દરિયાફ, / **દરિયાફ્ત**, *s. m.* [P. *fr.* दरयाफ्तन् to understand; to comprehend.] Reflection; consideration: thinking over.

દરિયામહેલ, *s. m.* [દરિયો + S. महालय a palace.] A palace in the midst of waters; a mansion situated on the shore of the sea.

દરિયાવ, *s. m.* [P.] The sea; the ocean.

દિયર દિલનો દરિયાવ આપોને.—દલપતરામ.

દરિયાવદિલી, *adj.* [દરિયાવ + P. दिल heart.] Large-hearted; liberal-minded.

દરિયો, *s. m.* [P. दरियाव.] The sea; the ocean.

Id. દરિયો ખેડવો-સેવવો To make a voyage. 2. To carry on trade with a foreign country beyound the seas. દરિયા જેવડું પેટ Noble-minded; magnanimous. 2. Merciful; forgiving. 3. Liberal; generous. દરિયામાં ડૂબકી A great undertaking. દરિયામાં ડૂબવું To be surrounded by difficulties and misfortunes. 2. To commit a wicked deed; to succumb to allurements or to one's misfortunes. દરિયો ઓળંગવો To cross the ocean. 2. To be successful in a great undertaking.

Prov. દરિયો કે દરબાર (એ પૈસો મેળવવાનાં સાધન) A man can make his fortune either at the court of a king or in trade over the seas. દરિયામાં રહેવું, ને મગર સાથે વેર It is hard to live in Rome, and to fight with the Pope.

તે દરિયો ખેડી ઘણે દૂર ગયો—હ. દા. કાં.

દરી, *s. f.* [S. *fr.* दृ to tear.] A cave. 2. A valley.

વિંધ્યા ધરણીધર ઉત્તમ દરી, ધ્યાન ધરે મનને વશ કરી.-જનીબાઈ.

દરીખાન, *s. m.* [દરી + ખાન a chief.] The abode of a chief; a mansion.

દરબાર દરીખાન ઘેરે, અટકી અટારી હેરે.—સામળ.

દરેક, / **દરેકેદરેક**, *adj.* [દર every + S. एक one.] Every one; each; everybody: individually.

દરેડાવવું, *v. t.* [See દરેડવું.] To get sown in rows.

દરેડાવું, *v. i.* [See દરેડવું.] To be sown in rows.

દરેડવું, *v. t.* [દર a hole + રેડવું to pour.] To sow in rows.

દરેડો, *s. m.* [See દરોડો.] A stream : a current. 2. A flow; a torrent.

દરો, / **દરોઇ**, } Same as દૂર્વા *q. v.*

દરોગો, *s. m.* [P. दारोगाह a superintendent.] A superintendent; an inspector; an overseer. 2. The head of an office.

મુકયા ઘણા માંડવીએ દરોગા.—રત્નેશ્વર.

દરોડો, *s. m.* [S. द्रु to run.] An attack by a band of robbers; a highway robbery.

Id. દરોડો પાડવો To commit a highway robbery. 2. To attack and plunder (of a band of robbers). 3. To interrupt.

દરોબસ્ત, *adj.* [દર in +P. बस्त bound.] All without exception; complete; entire; whole.

દર્દ, Same as દરદ *q. v.*

દર્દી, Same as દરદી *q. v.*

દર્દુર, *s. m. n.* [S.] A frog.

દર્પ, *s. m.* [S. *fr.* दृप्, दर्प् to be proud.] Pride; arrogance; insolence; haughtiness. 2. Boldness; rashness.

સમજી સુજન શાંત, દાટયો દર્પ દર્પ તો.—વલ્લભ.

સુણશે સર્પ તો દર્પ ઉતારશે કરશે કાળીયાત.-રેવાશંકર.

બલ દર્પ અહંકાર કામ ને ક્રોધ આશ્રયી.—ના. દ. ક.

દેવદૈત્યના દર્પ હર્યા.—નર્મદ.

દર્પણ, *s. f. n.* [S. *fr.* दृप्, दर्प् to shine.] A mirror; a looking-glass. 2. That which gives a true representation.

દર્પહર, *adj.* [દર્પ + S. हृ, हर् to take away.] Humiliating; putting to shame; lowering the pride of.

એવા કોટિ દર્પહર કંદર્પ, શેષશાયી જગતાત.—દયારામ.

દર્પિણી, *adj. f.* / **દર્પિત**, *adj.* / **દર્પી**, *adj.* [See દર્પણ.] Haughty ; proud; arrogant.

દર્ભ, *s. m.* [S. *fr.* दृभ् to fasten.] Name of a kind of grass esteemed sacred, and used in religious rites by Hindus. Andropogon nardoides. N. O. Graminacæ.

Id. દર્ભ આપવો To perform religious rites for the benefit of the deceased relatives. તે દર્ભની સળી સરખી પામ્યો નહિ He died without the necessary religious ceremonies being performed just before his death for the benefit of his soul. 2. He died an accidental death. તે દર્ભની પથારી ઉપર-શય્યા ઉપર છે He is on his death-bed.

દર્શ, *s. m.* [See below.] A sight; view; appearance.

દર્શક, *adj.* [S. *fr.* दृश्, दर्श् to see.] Pointing out; showing; that shows or points out. 2. Seeing; observing. 3. Demonstrative. 4. *s. m.* The index of the power of a quantity (in Math.). 5. An exhibitor.

દર્શણી, *s. f.* Name of a bird; the bald-coot.

દર્શન, *s. n.* [See above.] Sight; seeing; looking. 2. Showing; exhibiting. 3. Aspect; appearance; a phenomenon. 4. A dream; a vision. 5. Visiting an idol or a sacred shrine; worshipping in the presence of an image; a visit. 6. Audience; going into the presence of. 7. Intellect; understanding. 8. Religious knowledge. 9. A system; a common term for the six schools of Hindu philosophy.

Prov. નામ મોટાં, ને દર્શન ખોટાં Great indeed, but rogues; clean clothes and empty pockets.

દર્શનિક, / **દર્શની**, } *adj.* [See દર્શક.] Visible; prominent; striking to the eye. 2. Payable at sight (of a hundee or cheque for payment on a bank, firm etc).

દર્શનીઉં, *s. n.* Name of an ornament worn on the arm by women. 2. Same as દર્શન *q. v.*

દર્શનીય, *adj.* [See દર્શક.] Fit to be seen; handsome. 2. Visible; prominent; striking to the eye.

દર્શનેંદ્રિય, *s. f.* [દર્શન+S. इंद्रिय an organ.] The organ of sight; the eye.

દર્શીત, *adj.* [See દર્શક.] Visible; conspicuous. 2. Shining; splendid.

દર્શીત અહાર અરપો, પર સૌખ્ય સૌને.—કે. હ. ધ્રુ.

દર્શાવવું, *v. t.* [See દર્શક.] To show. 2. To hint; to suggest. 3. To give.

દર્શિત, *adj.* [See દર્શક.] Displayed; exhibited; shown; manifested. 2. Explained;

proved. 3. Visible; apparent. 4. Seen; understood.

દર્શિની, *adj. f.* Same as દર્શી *q. v.*

દર્શી, *adj.* [See દર્શક.] Seeing; perceiving. 2. Showing; indicating: implying. 3. Meaning. [It is used at the end of a compound, as in દૂરદર્શી.]

દલ, *s. n.* [S. *fr.* दल् to burst open.] A leaf. 2. A petal of a flower. 3. A half. 4. An army; a detachment. 5. Thickness; density; depth of substance. 6. A cotyledon. 7. A spade. 8. Name of a metre, each foot containing 12 syllables. 9. Same as દિલ *q. v.*

દલગીર, Same as દિલગીર *q. v.*

દલગીરી, Same as દિલગીરી *q. v.*

દલડું, Same as દિલ *q. v.* (used in endearment).

દલવાડી, *s. m.* [S. दालि a clod of earth+वृत्ति a calling.] A brick-layer.

દલવાડું, *s. n.* A piece of leather returned to the owner of the animal in lieu of allowing to carry away the dead animal and use its hide; a tax for hide.

દલાસું, Same as દદાસું *q. v.*

દલાસવું, *v. t.* To enliven; to encourage; to cheer; to solace.

દલારવું, Same as દલાસવું *q. v.*

દલાલ, *s. m.* [Ar. *fr.* दल्ल् to argue; to remonstrate.] A broker.

Prov. દલાલને દેવાળું નહિ A beggar will never be a bankrupt.

દલાલી, *s. f.* [See above.] The business or occupation of a broker. 2. Brokerage.

Id. કોયલાની દલાલીમાં હાથ કાળા It is all an inglorious affair.

દલાલીઉં, *adj. m f. n.* [See દલાલ.] Living upon brokerage. 2. Working upon brokerage. 3. Relating or pertaining to brokerage.

દલાલું, *s. n.* [See દલાલ.] The business of a broker (used in contempt). 2. The business of a go-between.

દલાસો, Same as દિલાસો *q. v.*

દલિત, *adj.* [See દલ.] Broken; rent; burst. 2. Opened; expanded.

દલીલ, *s. f.* [Ar. *fr.* दल्ल् to argue.] An argument; a plea.

Id. દલીલ આપવી-બતાવવી-કરવી To give as a plea; to argue a cause.

દલ્લો, Same as ડલ્લો *q. v.*

દવ, *s. m.* [S.] A forest-conflagration; wild fire. 2. Heat; fire. 3. A wood; a forest.

Id. દવ બળવો-લાગવો-ઉઠવો To burn (of a forest-conflagration). 2. To be thrown into distress or misfortune. દવ લગાડવો To set a forest on fire. 2. To set up a quarrel. દવ બાળવો To raise quarrels or disagreement.

દવે વીંટી લીધી દેહળવાળા.—હ. હ. દુ.

જેમ દવે દાધા ને છાંટે ઘન —પ્રેમાનંદ.

સ્ત્રી વેર દવ નવ થાય.—સામળ.

દવન, Same as દહન *q. v.*

દવલું, *adj. m. f. n.* [S. दुः ill; evil+વહાલું dear.] Not dear; being under disfavour; hated.

દવા, *s. f.* [P.] A medicine; a physic; a drug. 2. A remedy. 3. Same as દુવા *q. v.* 4. [S. दुः ill; evil+वात wind; air.] Unhealthy atmosphere. 5. An epidemic disease.

Id. દવા કરવી To treat (a patient with medicines); to nurse. 2. To take or apply a remedy. દવા માગવી To ask for a blessing. દવા દેવી To give a blessing.

અડે અરિગણ મધ્ય, દૂણી હાથે દવાને.—વલ્લભ.

દવાઇ, *s. f* [See દવા.] A medicine; a drug. 3. An order; a command.

દવાખાનું, *s. n.* [દવા + P. खानह् a place.] A medical dispensary; a hospital.

દવાગીર, *adj.* [દવા +P. गीर doing.] Giving blessing; blessing. 2. *s. m. f.* A man or woman who gives a blessing.

દવાડ, Same as દવ *q. v.*

દવાડીઉં, *adj. m. f. n.* [See દવ.] Half burnt.

દવાત, Same as દુવાત *q. v.*

દવાતી, *s. m* A clerk; a writer.

દવાદારૂ, *s. n. pl.* [દવા+P. दारू spirit.] Medicines in general. 2. Medical treatment.

દવાવાળો, *s. m.* [દવા + S. वत् having.] A dealer in medicines; a chemist and druggist.

દવે, *s. m.* [S. द्वि two+वेद the Vedas.] A Brahmana who has studied two of the four Vedas.

દવેખ, *s. m.* [See દ્વેષ.] Heart-burning; sorrow.

દશ, *adj.* [S. दशन्.] Ten; 10.

દશક, *s. m.* [S.] One-tenth part of a whole number. 2. A collection of ten.

દશકંઠ, દશકંધર, } *adj.* [દશ+S. कंठ, कंधरा the neck.] Having ten necks. 2. *s. m.* An epithet of Ravana, the king of Ceylon, who had ten necks.

દશગ્રંથ, *s. m. pl.* [દશ+S. ग्रंथ a book.] The ten books of the Rig-veda.

દશદિશ, દશદિશા, } *s. f. pl.* [દશ + S. दिश्, दिशा a direction.] The ten regions or quarters. 2. *adv.* Everywhere; towards every quarter of the heavens.

દશધા, *adv.* [દશ + S. धा the suffix showing manner.] In ten ways.

દશન, *s. m.* [S. *fr.* दंश् to bite.] A tooth. 2. Biting.

નાસિકા શુકચાંચ સરીખી કાંતિ ઝળકે, દશન બીજ પ્રમાણ.
—પ્રેમાનંદ.

કનક સરીખી કાંતિ ઝળકે દશન હીરા જ્યોત.—વીરજી.

દશનવસન, *s. n.* [દશન+S. वास an abode.] The lips. 2. A kiss.

દશપગી, *s. f.* [દશ+S.पाद a foot.] A cuttle-fish.

દશનાવલિ, *s. f.* [દશન+S. आवालि a line.] A row of teeth.

દશભુજ, *s. m.* [દશ+S. भूज the arm.] A decagon.

દશમ, *adj.* [S.] Tenth. 2. *s. f.* The tenth day of each fortnight of a lunar month.

દશમાત્ર, દશમિતિ, } *s. n.*, *s. f.* [દશ+S. मा to measure] A decimetre.

દશમી, *s. f.* [S.] The tenth day of a lunar fortnight. 2. A cake made with milk or fruit-juice instead of water. 2. Food which a person may eat without putting on a silken cloth.

દશમું, *adj. m. f. n.* [See **દશમ.**] Tenth. 2. *s. n.* A ceremony performed on the tenth day after the death of a person.

દશમૂળ, *s. n. pl.* [દશ+S. मूल a root.] The roots of ten particular plants, used as a medicine. Names of the plants are સમેરવો, બેઠી ભોંયરીંગણી, ઊભી ભોંયરીંગણી, ગોખરૂ, બીલી, અરણી, અરડુસો, શેવણ, પાટલ and તાકલ.

દશમોઢ, *adj.* [દિશા + S. मूढ stupefied.] Unable to tell the quarters or directions. 2. Bewidered.

દશરથ, *s. m.* [S.] Name of the father of Rama and his three brothers, the son of Aja and the king of Ayodhya.

દશશેર, *adj.* [દશ+શેર a pound.] Weighing ten pounds.

દશશેરી, *s. f.* [See above.] A weight equal to ten pounds.

દશશેરો, *s. m.* Same as દશશેરી *q. v.*

દશહરા, *s. f.* [S.] An epithet of the Ganges. 2. *s. m.* Name of a festival observed on the 10th day of the bright half of Jyeshtha. 3. Name of a festival held in honour of Durga on the tenth day of the bright half of Ashwina.

દશાંશ, *s. m.* [દશ+S. अंश a degree.] The tenth part. 2. Decimal Fractions (Arith.).

દશાંશપદ્ધતિ, *s. f.* [દશાંશ+S. पद्धति a system.] The decimal system (in arith..)

દશા, *s. f.* [S.] State; condition. 2. A period or stage of life. 3. The aspect or configuration of the planets considered as influencing the fortunes of a person. 4. The evil influence of planets. 5. The loose threads of the ends of a garment; the hem or skirt of a garment. 6. A piece of cloth oiled and placed in the axle of a wheel. 7. *s. m. pl.* The ceremony performed on the tenth day after a death. 8. *s. m.* Name of a particular section of a caste as in દશાલાડ, દશાપોરવાડ etc.

Id. અંતર્દશા The influence of a minor planet on the fortunes of a man. મહાદશા The influence of a predominant planet. દશા બેસવી To be under the influence of a planet. દશા ઉઠવી-ઉતરવી To expire, to be at an end (of the influence of a planet). બીજી દશા થવી To be in quite a different or contrary state; to be changed.

એવું સુણી દશા દીઠી બીજી.—દયારામ.

દશાવતાર, *s. m. pl.* [દશ+ S. अवतार an incarnation.] The ten incarnations of Vishnu, They are:—મત્સ્ય, કૂર્મ, વરાહ, નૃસિંહ, વામન, પરશુરામ, રામ, કૃષ્ણ, બુદ્ધ and કલ્કિ.

દશાહ, *s. m.* [દશ + S. अहन् a day.] The tenth day after death. 2. The ceremony to be observed on the tenth day after a death.

દશી, Same as **દશા** *q. v.* 2. A period of ten years. 3. [S. दशा.] Loose threads at the end of a garment.

એક આદાશીશી કેરે રોગે એક આ દશી પામી જોગ.—દ્વારકો.
હોય વસન દશી વિનાનું, હોય મેલું કે અતિ નાનું જી.-પ્રેમાનંદ.

દશીવીશી, *s. f.* [દશ + S. विंशति twenty.] Rise and fall; ups and downs of fortune; prosperity and adversity.

દશેરા, Same as **દસરા** *q. v.*

દશૈયાં, *s. n. pl.* [See **દશ.**] Name of the feast given to the bridegroom for ten days after the marriage.

Id. દશૈયાં ચારવાં To enjoy the feasts given to the bride in the house of her father-in-law, and the bridegroom in the house of his father-in-law, for a few days after the marriage. દશૈયાં ચારવાં-દેવાં To give a feast to the bride in the house of her father-in-law and to the bridegroom in the house of his father-in-law for a few days after the marriage.

દશોંદ, Same as **દસુંદ** *q. v.*

દશોંદી, Same as **દસુંદી** *q. v.*

દસ, *adj.* [S. दश.] Ten; 10.

દસઉઠણુ, *s. n.* [દશ+S. उत्थान getting up.] The purifying process, which a woman goes through on the tenth day after her delivery.

દસકત, *s. m.* [P. दस्त् the hand + Ar. खत् a writing.] Handwriting. 2. An autograph; a signature; an attestation.

Id. દસકત ઘૂંટવા To practice to settle one's hand-writing. સહી દસકત પોતે Signed in person by.

દસકતશિક્ષક, *s. m.* [દસકત+S. शिक्षक a teacher.] A copy book.

દસકો, *s. m.* [S. दशक.] A group of ten; a decade.

દસકોશ, *s. f.* [દસ + S. क्रोश two miles.] The land included within a radius of about 20 miles from the capital.

દસમ, *s. f.* [S. दशमी.] The tenth day of a lunar fortnight.

દસમું, Same as **દશમું** *q. v.*

દસરા, *s. f.* [S. दशहरा.] The tenth day of the bright half of Ashwina, being the day on which Rama marched against Ravana. 2. The tenth day of the first fortnight of Jyeshtha being the day on which the Ganges came down to the earth from Heaven.

Id. દસરાનો પાડો મારવો To claim to have accomplished a very great work, when in fact the work was worth no praise.

Prov. દસરાને દહાડે ઘોડું નહિ દોડે, તો ક્યારે દોડશે ? One must have a return for the money one has spent.

દસા, *s. m. pl.* [See **દશાહ.**] Name of a particular section of a caste.

દસાદ, Same as **દશા** *q. v.*

દસી, Same as **દશી** *q. v.*

દસી, **દસીઆટ**, } *s. f.* [See **દશા.**] Loose ends of threads, etc; skirt; hem; edge.

દસીવીસી, Same as **દશીવીશી** *q. v.*

દસુંદ, **દસોંદી**, } *s. f.* [See **દશ.**] A tenth part.

Id. પાપની દસુંદ A tenth part of a sin, being the share of those who see the sinner do it and do not stop him. 2. A tenth part of the annual sum allotted to charities; a tithe. 3. An annuity.

દસુંદ આવે પાપની.—નરભેરામ.

દસુંદી, **દસોંદી**, } *s. m.* [See above.] He who claims a part in the produce of the fields or of the rent. 2. A bard, who has a claim to a part in the produce of the fields.

રૂડા દસુંદી રખિયલ તણા, સિરદાર નામ શુભ સેવ.—સામળ.

દસેરા, Same as **દસરા** *q. v.*

દસ્કત, Same as **દસકત** *q. v.*

દસ્કત શિક્ષક, Same as **દસકતશિક્ષક** *q. v.*

દસ્ત, *s. m. n.* [P.] The hand. 2. Power; authority; right. 3. An assessment or tax. 4. A purge; a motion; stools.

Id. દસ્ત આવવો-ઉતરવો-થવો To go to stool.

એક તને આપું અનુપમ વસ્ત, નથી જેની ઉપર કોઇનો દસ્ત..
—દયારામ.

દસ્ત લાધ્યું ના મને.—કલાપિ.

ખાંસી થઈ હોય કે દસ્ત થતા હોય.—હ. દૂ. કાં.

દસ્તમલ, *s. n.* Name of a bird; the pale harrier.

દસ્તગીર, *s. m.* [દસ્ત hand + P. गिरफ्तन् to hold.] A patron; a protector.

દસ્તરાજી, *s. f.* [દસ્ત + રાજી willing.] A trespass.

દસ્તાન, *s n.* [See **દસ્ત** a motion.] Menstrual discharge.

દસ્તાના, *s. m. pl.* [P.] Gloves; gauntlets.

દસ્તાનું, *s. n.* A bed-pan; a commode.

દસ્તાવેજ, *s. m.* [દસ્ત + અવેજ valuable property.] A note of hand; a title-deed; a bond. 2. A signature; an original writing. 3. A document.

Id. દસ્તાવેજ કરવો-કરી આપવો-લખી આપવો To write a document.

દસ્તાવેજી, *adj.* [See above.] Documentary (of evidence).

દસ્તુર, *s. m.* [દસ્ત + Pehl. बुर्दर to carry.] A parsee high priest. 2. [Ar.] Usage; custom; long continued practice. 3. A rule; a regulation; a statute; a law. 4. An assessment; a tax.

દસ્તુરી, *s. f.* [See દસ્તુર.] The office of a parsee high priest. 2. Fee; a customary appropriation or exaction. 2. An allowance; a payment claimed by persons in office; a bonus; a reward.

દસ્તો, *s. m.* [See દસ્ત.] A handle. 2. A pestle. 3. A quire of paper.

દસ્યુ, *s. m.* [S.] A person of a class of demons, who were enemies of gods and men and who were slain by Indra. 2. An outcast. 3. A bandit; a robber. 4. A villain. 5. A desperado.

દસ્સેમ, Same as દશમ *q. v.*

દહન, *s. n.* [S. दह् to burn.] Burning; combustion. 2. Cremation of the dead.

દહનક્રિયા, *s. f.* [દહન+S. क्रिया a ceremony.] The religious ceremony with which a dead body is burnt.

દહવું, *v. t.* [See દહન.] To burn; to scorch.

દહાડાવાળી, *adj. f.* [દહાડો+S. वत् having.] Being in the family way; pregnant (of a woman).

દહાડી, *s. f.* [See દહાડો.] Daily wages. 2. [See દાઢી.] A beard. 3. *adv.* [See દહાડો.] In the day; during the day. 4. Daily; always.

Id. આખો દહાડી During the whole day. 2. Very often.

Prow. દહાડીનું લાગ્યું, ને ભવનું ભાગ્યું A constant and inseparable alliance.
તમો દહાડી કહો છો ભરથાર, માધવ સાથે છે મિત્રાચાર.-પ્રેમાનંદ.

દહાડી દહાડી, *adv.* [Redup. of દહાડો.] Always! day after day.

દહાડો, *s. m.* [S. दिवस *fr.* दिव् to shine+ડો dim.] A day. 2. A caste dinner given after the dead. 3. Fortune; destiny; luck. 4. Pregnancy.

Id. દહાડો આવવો To arrive (of a day). દહાડો ઉગવો To rise (of the sun). 2. To be prosperous. એનો તો દહાડો જ આવી રહ્યો છે-ઉઠ્યો છે The day of his reckoning has arrived; he is doomed to be ruined. દહાડો ચઢવો To rise; to go up; to advance (of the day, the sun). 2. To be pregnant (of a woman). દહાડો રૂઠવો To be unlucky. ચઢતો દહાડો Time of rise or prosperity. આજકાલ એનો દહાડો ઘેર છે He is prosperous. દહાડો કરવો To perform the obsequies. દહાડા રહેવા To be in a family way; to be pregnant. દહાડા પોહોંચે છે The appointed time is yet at a distance. દહાડા પોહોંચી રહ્યા છે The appointed time has arrived. સારો-રૂડો દહાડો An auspicious day or occasion. એનો તો દહાડો જ વાંકો છે It is the time of his decline; everything goes wrong with him. એનો દહાડો વળ્યો છે There is a change for the better in his fortune. દહાડો ફરવો To change for the better. મથી શોધવા પ્રસંગ જેથી, ક્યાં પેખશો દહાડો.-નર્મદ. દહાડે દહાડે From day to day; as days pass; as time goes; gradually. એને (સ્ત્રીને) સારો દહાડો આવ્યો ન હતો She had not had a child. દહાડો પાણી Funeral rites. દહાડા નાખવા-ગાળવા-કાઢવા To pass (of days). 2. To pass one's time in idleness. પાંડવે દહાડા નાખ્યા કોઇ, દુઃશાસને પાંચાળી વગોઇ.—વલ્લભ. દહાડા ભરાઇ જવા-ચૂકવા To have come near the end (of a period of time). દહાડા ભાંગવા To pass one's time in idleness. 2. To deduct a certain number of days from the number of days served. દહાડા લેવા To pass time in difficulty. દહાડાની ચાલ The daily motions of planets, etc. દહાડે લાગવું To obtain an occupation. દહાડો ઉઘડવો-ફરવો To be prosperous. દહાડો ખેંચવો To fast during a day. દહાડો વટવો To pass more days than the appointed period. દહાડો વળવો To gain; to be successful. દહાડો શિકંદર થવો To be fortunate.

Prov. દહાડે ડોબાં ચારે, ને રાતે હીરા પારખે A stupid man can never know his proper time.

દહીં, *s. n.* [S. दधि.] Curds; coagulated sour milk; curdled milk.

Id. દહીં મૂકીને ચાટવું To preserve even a worthless or useless thing.

Prov. દહીંમાં ને દૂધમાં Time-serving.

દહીંતરૂં, } દહીંથરૂં, } *s. n.* [S. दधिसार fresh butter.] A kind of sweet cake.

Prov. કાગડો દહીંથરૂં લઈ ગયો This bride is too beautiful to fit this bridegroom; this is all an ill match.

દહીંતણાં દહીંથરાં ઘી તણા ઘેબરાં.—નરસિંહ.

દહીંનો ઘોડો, Same as ડાહીનો ઘોડો *q. v.*

દહીંવડું, *s. n.* [દહીં + S. वटी a cake.] A kind of cake dipped in curds.

દહેવું, *v. i.* [S. दह् to burn.] To be afflicted by; to experience.

તો લવોલવ દુઃખ દહેશો રે.—પ્રેમાનંદ.

દહોવું, Same as દોવું *q. v.*

દળ, *s. n.* [S. दल.] An army; a force; a corps; a division of an army; a troop. 2. A leaf; a cotyledon. 3. The substance; the real and solid matter; the pulp; the pith; the kernel. 4. Flesh; marrow. 5. The thickness or depth of a substance. 6. *s. m.* [See દળવું.] Flour fried and mixed with sugar.

Id. હયદળ An army of horses; cavalry. ગજદળ An army of elephants. પાયદળ Infantry. પાટિયાનું દળ The thickness of a plank. ટોપરાનું દળ The thickness of a kernel.

પાછળ શત્રુનું દળ દીઠું આવતું ઉભા રહ્યા તેણેઠામ.—દયારામ.

દળણું, *s. n.* [See દળવું.] Corn prepared for grinding; grist.

Id. દળણું દળવું To grind corn. 2. To drudge. 3. To do hard work; to work hard. દળણું કરવું To prepare grains ready for grinding by removing dust, etc.

દળદર, Same as દારિદ્ય *q. v.*

Id. દળદર ફીટવું To be relieved of a difficulty.

Prov. દળદર ગયું, ને દાયરી આવી Penny wise and pound foolish.

દળદાર, *adj.* [દળ thickness; kernel + P. दार having.] Thick; substantial; solid; pulpy; full. 2. Bulky; voluminous.

દળદ્રી, Same as દરિદ્રી *q. v.*

દળપત્ર, *s. n.* [દળ+S. पत्र a leaf.] A leaflet.

દળવાદળ, *s. n.* [દળ army+વાદળ a cloud.] A storm. 2. An army on march. 3. A complicated state of things.

ચપળ સકળ એ અચળ નહિ દળવાદળ દલપત.—દલપતરામ.

દળવું, *v. t* [S. दल् to split; to cleave.] To grind. 2. To crush.

Id. દળણું દળવું To grind corn. 2. To work hard for wages received; to drudge. દળ્યાને દળવું An unnecessary repetition. દળ્યાનું દળામણ Wages got for hard work done.

Prov. દળીદળીને કુલડીમાં વાળ્યું To have nothing but one's labour for one's pains.

અણીઆળો કીટ હિરણ્યકશિપુ દળી વાળ્યો.—કે. હ. ધ્રુ.

દળાઈ, } દળામણ, } દળામણી, } [દળવું + Guj. આઈ, S. मत् a suffix forming a noun.] The cost of grinding; money paid for grinding. 2. The quantity of corn ground.

દળામું, Same as દલામું, દદામું *q. v.*

દળાવવું, *v. t.* [See દળવું.] To ask to get ground. 2. To ask to do a tedious hard work.

દળાવું, *v. i.* [See દળવું.] To be ground. 2. To be crushed.

દળી, *s. f.* A thick cover containing cotton; etc., between its folds; a cover of cloth for the back of a horse.

દા, *s. m.* [See દાવ.] A game. 2. An opportunity. 3. A turn; time. 4. A play at dice. 5. A stratagem; a trick. 6. *adj. f.* [S. दा to give.] Giving (at the end of a compound, as in મોક્ષદા).

શાંત કરે વદી વેણ, દા ન પડે પાધરા.—વલ્લભ.

દાઈ, *s. f.* [P. दायह्. S. धात्री a nurse *fr.* धापय् to suckle *fr.* धे to suck.] A wet-nurse. 2. A midwife; an accoucheur. 3. [S. दाह morbid or feverish heat.] Ill-health; sickness. 4. Same as દાયક *q. v.*

Prov. દાઈની આગળ પેટ છૂપાવવું False modesty.

દાઈઆણી, } દાઈએણ, } *s. f.* [See દાઈ.] A mid-wife; an accoucheur.

દાઈદુશ્મન, *s. m.* [S. दायाद an heir+P. दुश्मन an enemy.] A coheir and enemy. 2. An enemy from any cause.

દાઉદી, Same as ગુલદાવરી *q. v.*

દાક્ષાયણી, *s. f.* [S.] Any one of the 27 lunar mansions. 2. Name of the wife of Kashyapa.

દાક્ષિણ્ય, *adj.* [See દક્ષિણ.] Relating to a sacrificial gift. 2. Relating to the south.

દાક્ષિણાત્ય, *adj.* [See દક્ષિણ.] Belonging to or living in the south; southern. 2. *s. m.* A native of the south; a southerner.

દાક્ષિણ્ય, *s. n.* [S.] Politeness; civility; courtesy.

દાખડો, *s. m.* Trouble.

દાદા કરે દાખડો, વીરા ચડાવો વાર.—લોકોક્તિ.

દાખલ, *adj.* [Ar. दाख़िल.] Admitted; arrived at; reached; entered. 2. Included in; comprised in; contained in. 3. *prep.* As; as good as; all one as; serving in the place of; for; equally; answering to; like; same; for the sake of.

Id. દાખલ થવું To be admitted; to get access to. દાખલ કરવું To admit; to enter; to insert.

દાખલો, *s. m.* [H.] Entrance; admission. 2. A certificate. 3. A simile; an illustration. 4. An example; an instance; a proof. 5. Experience; personal observation. 6. Grounds; reasoning; a plea; an argument. 7. The evidence of records. 8. A permit; a passport; a written permission. 9. A precedent: a parallel instance in point.

Id. દાખલો આવો-લાગવો To be entered or admitted. 2. To be accomplished. દાખલો આપવો-દેવો To make a simile. 2. To furnish with a written evidence. 3. To give a passport. 4. To produce a certificate. દાખલો દેવો-બેસાડવો To set an example; to inflict an exemplary punishment. દાખલો મળવો To get evidence. દાખલો કરવો-ગણવો To work a sum in arithmetic or Algebra. દાખલો લેવો To adopt as a rule of conduct. 2. To take a lesson. 3. To take a certificate.

દાખવવું, } દાખવું, } *v. t.* [S. दर्श् to show *fr.* दृश् to see.] To show; to exhibit; to point out. 2. To bring to notice. 3. To illustrate; to explain. 4. To take effect.

દેવ આગળ જઈ દુઃખ દાખવે.—અખો.

એક પત્ની શ્રીરામ હિંદે પોતાને દાખી.—સામળ.

તારા ઘરમાં છાનો રાખ, ઉતાવળી ઠેકાણું દાખ.—સામળ.

રૂપવંતોને ગુણવંતો, ને એવો કોઈ તુંને દાખું જો.-દયારામ.

દાગળી, *s. f.* [See ડાગળી.] A patch. 2. Intellect.

Id. દાગળી ખસવી-ચસકવી To lose one's intellect; to have a fit of insanity; to be insane.

દાગીનો, *s. m.* An article; a package. 2. A piece; a bundle. 3. Any valuable article. 4. An ornament.

દાઘ, *s. m.* [S. *fr.* दह् to burn.] Burning. 2. Cauterization.

Id. દાઘ દેવો To perform the funeral rites.

દાજ, Same as દાઝ *q. v.*

દાજણું, Same as દાઝણું *q. v.*

દાજવું, Same as દાઝવું *q. v.*

દાજીલું, Same as દાઝીલું *q. v.*

દાઝ, *s. f.* [S. दाह burning *fr.* दह् to burn.] Burning. 2. Strong sympathy; strong interest; pity. 3. Anger; spite; malice; rancour; spleen. 4. A burnt crust.

Id. દાઝ ચઢવી-આવવી-લાગવી To be angry; to have spite or ill feeling towards. દાઝે બળવું To have a grudge. 2. To be angry. દાઝ ઓલવવી-કાઢવી To have one's revenge gratified. દાઝ લાવવી -ખાવી-ધરાવવી To have pity on

ત્યારથી દાઝ લાગી છે અંગે.—દયારામ.

દાઝણું, *s. n.* [See above.] Burning. 2. The state of being burnt.

દાઝવું, *v. i.* [See દાઝ.] To be burnt or scalded. 2. To feel pity for; to sympathise with. 3. To envy. 4. To have a feeling for.

Id. દિલ-દિલમાં દાઝવું To feel pity for.

Prov. દાઝયા ઉપર ડામ To apply salt to a wound. 2. Woe to the vanquished. 3. To add insult to injury.

જો તમો દુઃખ હમારે દાઝો તો, પગ ધરજો આ પંથે.-દયારામ.

દાઝીલું, *adj. m. f. n.* [દાઝ+S. आलु having.] Malicious; spiteful.

દાટ, Same as ડાટ *q. v.* 2. *adj.* Thick; dense. 3. Full; complete. 4. *s. f.* A crowd; a crowded state. 5. *s. m.* A ruin; destruction.

Id. જાડું દાટ Very thick. દાટ વાળવો To do a ruinous act.

દોશીએ દાટ વાળ્યો રે.—પ્રેમાનંદ.

ચસમા તો વસમા થયાં ને ડબીએ વાળ્યો દાટ.-દલપતરામ.

દાટવું, *v. t.* To bury; to inter. 2. To hide; to conceal. 3. To put out of remembrance; to forget.

Id. પૈસે-પૈસાથી-દાટી-દેવો To make a gift of a large amount of money. ઉપકારથી દાટી દેવું To confer great and many obligations on.

દાટી, *s. f.* A crowd; a throng. 2. A pressed or crowded state. 3. Intimidation; threat.

Id. દાટી દેવી To intimidate; to threaten.

દાટો, *s. m.* [See દાટવું.] A plug; a cork; a bung; a spigot; a stopple.

દાડ, Same as દાઢ *q. v.*

દાડમ, }
દાડિમ, } *s. n.* [S. दाडिम.] A pomegranate.
દાડેમ, }

દાડમકળી, }
દાડિમકળી, } *s. f.* [દાડમ, દાડિમ + S. कलि a bud.] A pomegranate-pip.

Id. દાડિમકળી શા દાંત Teeth as splendid as pomegranate pips; perfectly white teeth.

દાડમડી, }
દાડેમડી, } *s. f.* [See above.] Name of a plant yielding pomegranates. Punica granatum. N. O. Lythracæ.

દાડમીઉં, *adj. m. f. n.* [See દાડમ.] Of the colour of the seed of a pomegranate. 2. Pertaining or relating to a pomegranate.

દાડી, Same as દાઢી *q. v.* 2. Same as દહાડી *q. v.*

દાડીઓ, Same as દાઢીઓ *q. v.*

દાડીદાડી, Same as દહાડીદહાડી *q. v.*

દાડો, Same as દહાડો *q. v.*

દાઢ, *s. f.* [S. दाढा a large tooth.] A molar tooth; a grinder; a jaw.

Id. દાઢ આવવી To have the jaws swollen. 2. To have a pain in the molar tooth. 3. To grow (of the molar tooth.) દાઢે લાગવું-વળગવું To get a taste for. દાઢમાં લેવું-રાખવું-ઘાલવું To bear malice; to work for the gratification of a grudge. દાઢ લલચાવી-સળકવી-પેંધવી To have a desire for 2. To water (of the mouth.) દાઢ ગળી થવી To get a sweet and tasteful dinner. દાઢ ફૂટવી To be of mature age. 2. To have full power of understanding. 3. To be anxious to speak.

કુમુદસુંદરીથી એની દાઢ સળકી રહી હતી.—ગો. મા. ત્રિ.

દાઢા, *s. m. pl.* [See દાઢ,] The teeth of an iron wheel.

દાઢા ગ્રહ પરઘરણ.—કાળિદાસ.

દાઢી, *s. f.* [S. दाढिका.] The beard. 2. The chin.

Id. દાઢી રાખવી To keep or grow a beard. દાઢીમૂછ ઉતરાવવી-મુંડાવવી To get the beard and mustachios shaved off, as an act of purification during a time of mourning. દાઢીમાં હાથ ઘાલવા To solicit humbly. દાઢી ફૂટવી To come to a mature age.

Prov. દાઢીના દોઢ સો, ને ચોટલીના ચાર સો Every rogue is at length out-rogued. દાઢીની દાઢી ને સાવરણીની સાવરણી Killing two birds with one stone.

દાઢીઓ, *s. m.* [See દહાડો.] A labourer paid by the day.

દાઢું, *s. n.* [See દાઢી.] The unshaved beard (used in contempt).

દાઢો, Same as દહાડો *q. v.*

દાણ, *s. n.* [See દાન.] A road-cess; a transit duty. 2. A toll-tax.

Id. દાણ લેવું To collect a road-cess or transit duty. 2. To exact a toll-tax. દાણ આપવું-ભરવું-દેવું To pay a road-cess or transit duty. 2. To submit a toll-tax.

Prov. દાણ, ભાડું, ને દક્ષણા, એનો ઉધારો નહિ A toll-tax, carriage fare, and charity should be paid in cash.

દાણચોકી, *s f.* [દાણ + S. चतुष्क a hall.] A house for collecting transit duties. 2. A toll-bar.

દાણચોરી, *s. f.* [દાણ + S. चुरा theft.] Intentionally avoiding payment of transit duties or toll-tax; smuggling; embezzlement.

દાણદર, Same as દાણી *q. v.*

દાણલીલા, *s. f.* [દાણ + S. लीला a pastime.] The play and pastime of shree Krishna for collecting the toll-tax on curds.

દાણાદાર, *adj.* [દાણા + P. दार having.] Containing grain. 2. Granulous; granular. 3. Having a rough surface.

દાણાપીઠ, *s. f.* [દાણો + S. पिट a house; a hovel.] A grain market.

દાણી, *s. m.* [See દાણ.] A road-cess collector; a toll-collector. 2. *adj.* Having a right to collect a tax.

દાણીઉં, *s. n.* [See દાણો.] A necklace of glass or gold beads. 2. A mixture of different kinds of corn.

દાણો, *s. m.* [P. दानेह S. धान्य corn.] A grain. 2. A single grain of corn. 3. A single pearl or bead. 4. A pomegranate-pip. 5. A knot or roughness upon a smooth surface. 6. A piece; a single article. 7. A lump of cochineal. 8. A square division of the coating of the custard apple.

Id. દાણો પાડવો To throw grains or rice. 2. To remarry a widow. દાણો ચાંપી જોવો To make an experiment. 2. To try the mettle of. દાણા ઉતારવા-વાળવા To wave a handful of grain round the head of a person possessed by an evil spirit. દાણા જોવડાવવા-દેખાડવા To get enchanted grains examined by a sorcerer.

દાણોદુણી, *s. m.* [દાણો+દુણી redup.] Different kinds of corn.

દાણોપાણી, *s. n.* [દાણો+S. पानीय water.] Bread and water. 2. Livelihood; maintenance; means or subsistence; the means of earning a livelihood. 3. Fate; destiny.

દાણોપાણી ત્યાં જઈશું, સુખીઆ કે દુઃખીઆ થઈશું.—**સામળ.**

દાંડ, *adj.* [S. दंड pride.] Rude; violent. 2. Overbearing; unyielding. 3. Heedless; careless. 4. Unmarried (of a man). 5. Roguish.

દાંડાઇ, *s. f.* [દાંડ+આઇ a suffix forming a noun.] Roguery; craftiness. 2. Rudeness; violence. 3. Heedlessness.

ગુણકાએ દાંડાઇ કરવા માંડી.—હ. દ્વા. કાં.

દાંડી, *s. f.* [See દંડ.] A stick (for hanging clothes on). 2. The beam (of a balance). 3. A proclamation. 4. A lighthouse. 5. Name of a kind of drum. 6. A stalk of a leaf, flower or a fruit. 7. A ridge.

Id. નાકની દાંડી The length or ridge of the nose. દાંડી પીટવી To proclaim; to announce. દાંડી પીટાવવી To get proclaimed or announced.

દાંડીઆરાસ, *s. m.* [દાંડીઓ + S. रास a kind of dance.] Name of a kind of dance, played by an artistic play of sticks.

દાંડીઓ, *s. m.* [See દંડ.] A stick; a thick and short piece of stick. 2. A watchman who goes the rounds at night beating a drum with a stick; a night-watchman. 3. An unmarried man. 4. A rogue.

Id. દાંડીએ રમવું To play a dance with sticks in hand. દાંડીઆ ટોળું A company or gang of rogues.

દાંડો, *s. f.* [See દંડ.] A thick stick. 2. A handle. 3. A pestle. 4. The pole (of a palanquin). 5. The backbone. 6. The stick (of an umbrella or of a fan). 7. A ridge.

Id. દાંડો હલાવવો To move a staff or handle. 2. To pose as the leader of an assembly; to show off one's superiority by interfering with others' business. એને તો વિમાનનો દાંડો મળવાનો છે (Ironically.) He will be carried into heaven in a celestial chariot. 2. He thinks, it will be his salvation; he looks upon it as a great reward, which it really is not. રેતીનો દાંડો A ridge of sand. દાંડો પકડવો-ઝાલવો To obstinately stick to a useless support.

દાંણી, Same as દોહોણી *q. v.*

વડવાડ ન થાય તો સૌને રૂડું, તો રહે દૂધ, દહીં ને દાંણી.-**સામળ.**

દાતણ, *s. n.* [S. दंतधावन.] Cleansing the teeth. 2. A tooth-brush; a stick used as a tooth brush.

Id. દાતણ કરવું To clean the teeth and wash the face in the morning. દાતણની ચીરીએ હોવું To have observed a fast; to be hungry.

Prov. દાતણ વેચે દળદર ન જાય Long boasting shares no bread.

દાતણપાણી, *s. n.* [દાતણ + S. पानीय water.] Cleansing the teeth and washing the face in the morning. 2. A morning wash.

દાતણવાળી, } **દાતણવાળો**, } Same as દાતણીઓ *q. v.*

દાતણીઓ, *s. m.* [See દાતણ.] A seller of sticks used as tooth-brushes.

દાતરડી, *s. f.* [S. दात्र a sickle+ડી, ડું dim.] A small sickle; a tiny scythe.

દાતરડું, *s. n.* [See above.] A scythe; a sickle. 2. [See દાતણ.] A fibrous stick used to brush the teeth with.

Id. દાતરડું ને બંધીઆ He has nothing but a scythe to cut grass with and wisps to bind the bundles with. 2. He is very poor. દાતરડા જેવું Falcate.

દાતા, *s. m. f.* [S. दातृ.] That gives, grants, or bestows; a giver; a donor. 2. *adj.* Generous; liberal; charitable; munificent; benevolent. 3. Giving; granting (at the end of a compound, as in આશ્રયદાતા).

દાતાર, } **દાતારી**, } Same as દાતા *q. v.*

Prov. દાતાર કરતાં સુમ ભલો કે ઝટ ઉત્તર દે It is kindness to refuse at once what you have no intention of granting. દાતારી દાન દે, ત્યાં અનાડી આડા પડે-દાતારી દાન દે,ને ભંડારી પેટ કૂટે The wine is the master's but the goodness of it is the butler's. દાતાર ને સુમનો એક વરો A charitable man and a miser have to spend an equal amount in the end.

દાથરી, *s. f.* An earthen plate.

દાથરીઉં, *s. n.* An earthen pot.

દાથરો, *s. m.* [S. दाह्य combustible + स्तर a stratum.] A layer of grass or leaves placed within a pot below an article to be cooked. 2. A crammed mouth and puffed cheeks. 3. A purse.

દાદ, *s. f.* [P.] Justice; equity; the redress of a grievance. 2. Care; concern; regard; anxiety.

Id. દાદ માગવી To ask for the redress of grievances. દાદ આપવી-દેવી To redress grievances. દાદ પહોંચી The complaint has been listened to. દાદ પહોંચાડવી To lay a complaint before a competent authority. દાદ સાંભળવી To hear or pay attention to a complaint. દાદ લેવી To take care of. 2. To seek justice.

દાદકાગ, *s. m.* Name of a bird; the corbie.

દાદગર *s. m.* [દાદ+P. गीर giving.] The person who hears complaints and gives justice; a justice; a judge.

દાદફરિયાદ, *s. f.* [દાદ+P. फर्याद a complaint.] Complaints of all sorts.

દાદર, *s. m.* [S. दर्दर a mount.] A staircase; a ladder. 2. *s. f.* [S. दद्रु.] Ringworm.

દાદરબારી, *s. f.* [દાદર a staircase+S. द्वार an opening.] A shutter or closing door over a staircase. 2. A staircase.

દાદરો, *s. m.* [See દાદર.] A ladder; a staircase. 2. A part of the padlock. 3. Name of a kind of musical beating of time.

દાદી, *s. f.* [See દાદો.] The grandmother; the paternal grandmother. 2. A woman. 3. *s m.* [See દાદ.] A complainant; a plaintiff.

દાદુ, *s. m.* Name of a religious preacher.

દાદુપંથી, *adj.* [દાદુ+S. पंथ a sect.] Belonging to the sect founded by Dadu.

દાદુર, *s. m.* [S. दर्दुर.] A frog.

> દાદુર મોર બોલાવે રે.—નરસિંહ.
> જુઓ દાદુરો શબ્દ કેવા કરે છે.—દલપતરામ.

દાદો, *s. m.* [S. तात father.] The grandfather; the paternal grandfather.

દાધણુ, Same as દાઝણુ *q. v.*

> જળને નિંદો, પ્રેમદા દાધી છો.—પ્રેમાનંદ.

દાધાબળ્યું, *adj. m. f. n.* [S. दग्ध burnt. *fr.* दह् to burn + બળવું to burn.] Malicious. 2. Morose; sad.

દાધારંગું, } દાધારિંગું, } *adj. m. f. n.* [S. दग्ध burnt+ रंग colour.] Having the colonr of the face as if it were burnt. 2. Malicious. 3. Sad; morose. 4. Mad.

દાધેલ, } દાધેલું, } *adj. m. f. n.* [S. दग्ध burnt.] Burnt.

દાન, *s. n.* [S. *fr.* दा to give.] Giving; bestowing; conferring. 2. A gift; a donation. 3. Alms-giving; charity. 4. A tax; a duty. 5. *s. m.* Responsibility; liability in a game or play. 6. A turn. 7. The matter exuding from the temples of an elephant in rut; ichor. 8. Intoxication; madness. 9. [S. धान a receptacle.] A receptacle; a case. 10. *adj.* [See દસ.] Multiplied by ten. 11. [P. दानिस्तन्.] A suffix showing " one that knows, understands or feels for." *e. g.* કદરદાન.

Id. દાન આપવું-દેવું-કરવું To make a charitable gift; to give in charity. દાન લેવું To accept a gift.

Prov. દાન ઉપર દક્ષિણા To throw good money after bad. દાન કરતાં દયા ભલી Pity is nobler than charity. દાન કરવું, ને કાશીક્ષેત્રમાં વાવવું What is given to the poor is laid up in heaven.

> કરિણી દાક કાજ કરે, યુદ્ધ બે, કરિ કામથી દાન ઝરે જ રચે.-વલ્લભ.

દાનચોરી, Same as દાણચોરી *q. v.*

દાનત, *s. f.* [P. दियानत् integrity.] Mind; inclination; intention (with reference to its moral aspect).

Id. સારી દાનત A good intention. ખોટી દાનત A wicked intention. દાનત રાખવી To have an intention. દાનતનો સાચો Good in his intentions. દાનતનો ખોટો Wicked in his intentions. દાનત બગાડવી To entertain a wicked intention.

Prov. દાનત તેવી બરકત Good mind, good find.

દાનદક્ષિણા, *s. f.* [દાન + S. दक्षिणा a gift.] Charity given to learned Brahmanas.

દાનધર્મ, *s. m.* [દાન + S. धर्म a duty.] Charity; alms-giving.

દાનપત્ર, *s. n.* [દાન + S पत्र a letter.] A deed of gifts; a copper-plate grant.

દાનપાત્ર, *adj.* [દાન a gift + S. पात्र a receptacle.] Fit to receive charity.

દાનવ, *s. m.* [S. *fr.* दनु the name of the demons.] A demon; a giant.

દાનવસ્તુ, *adj.* [See below.] Of good intentions. 2. Honest; judicious. 3. Wise.

દાનવાન, *adj.* [દાન+S. वत् having.] Charitable; giving gifts; munificent; liberal.

દાનવી, *adj.* [See **દાન.**] Relating to charity.

દાનવીર, *adj.* [દાન+S. वीर a hero.] Liberal in giving money in charity. 2. *s. m.* A charitable man.

દાનશાલી, દાનશીલ, } *adj* [દાન+S. शालिन् possessed of; शील habituated to.] Making gifts; being in the habit of giving away in charity; charitable; munificent.

દાના, Same as **દાનો** *q. v.*

દાના દિલ દરિયાવ અમ જગતે તું આવતાં.—લલિત.

દાનાઈ, *s. f.* [P. *fr.* दानिस्तन् to know.] Understanding; wisdom; prudence. 2. Honesty. 3. Goodness.

માફ કર દાનાઇથી હેવાનને.—કલાપિ.
અહીં દાનાઇનું પ્યાલું રહ્યું.—કલાપિ.

દાનાવ, *adj.* [See above.] Knowing; wise; prudent; sensible; sagacious; clever.

દાનિશ, દાનિશમંદ, દાનેશ, દાનેશમંદ, } *adj.* [P.] Same as **દાનાવ** *q. v.*

દાની, *adj.* Same as **દાનવાન** *q. v.* 2. *s. f.* [S. धान.] A receptacle; a case. 3. [See **દાન.**] One who gives gifts; a charitable person.

દાનેશ્વરી, દાનેસરી, } *s. m.* [દાન charity+S. ईश्वरी godlike.] A great donor.

દાનો, *adj. m.* [P. दाना.] Wise; sensible; prudent; sagacious; clever.

Prov. દાનો દુશ્મન સારો, પણ મૂરખ મિત્ર ખોટો A wise enemy is better than a foolish friend.

દાનો દુશ્મન ગુણે મારીએ.—દયારામ.

દાંત, *adj.* [See **દમન.**] Restrained. 2. Practising self-denial. 3. *s. m.* [S. दंत.] A tooth. 4. The tooth (of a comb, rake, saw, etc.). 5. Spite; grudge; malice. 6. The tusk (of an elephant).

Id. દાંત આવવા-ફૂટવા To be teething (of an infant). 2 To become a little l older in speech (said of a shy person). 3. To show the teeth; to laugh. દાંત ખરવા-પડવા To fall off (of the teeth). દાંત કકડાવવા To gnash the teeth; to be crest-fallen. દાંત કરડવા To give up a business owing to a defeat. 2. To feel a sense of shame. દાંત કાઢવા-દેખાડવા To laugh. હાવકી રહીને વિનોદ કરે, પણ દાંત ન દેખાડે છેક.—નર્મદ. દાંત તોડી પાડવા -ભાંગી નાખવા To knock out one's teeth (said as a threat). દાંત પીસવા To be very angry. દાંત બેસાડવા To set artificial teeth in place of the natural ones. દાંત મઢાવવા To decorate the teeth with chips of gold. દાંત બનાવડાવવા To get an artificial set of teeth prepared. દાંતે તરણું લેવું To be greatly distressed; to be pushed to an extremity; to resort to the last remedy. કોયે સુતરે હાથ બાંધી દાંતે તરણું લઇ આવવાનો હુકમ નહિ કરતાં.—મહિપતરામ. દાંત ઉઠવા-બેસવા To leave marks of the teeth (in biting.) દાંત કકડવા To gnash (of the teeth, through a shivering fit). દાંત ટીટીઆરો કરવો To express one's anger by gnashing the teeth. પેટમાં દાંત હોવા To secretly bear a grudge against. દાંતમાં છેડો ઘાલવો To keep the end of a garment under lips through modesty. દાંતે ચડવું To be the subject of a public scandal. દાંતે મેલ આવવો To be rich.

Prov. એના પેટમાં દાંત છે He cherishes malice; he is eager for revenge.

શાંત દાંત તપસ્વી જેહ.—ગિરિધર.

શાંત શીતળતા શરીરે દાંત મહાંત સુચંદ રે.—મુકુંદ.

દાંતરું, દાંતલું, } *adj. m. f. n.* [See **દાંત.**] Having long or projecting teeth.

દાંતાવાળું, દાંતાળું, } *adj. m. f. n.* [દાંતો+વાળું having.] Dentate.

દાંતી, *s. f.* [See **દાંત.**] A wedge inserted to shorten the distance between the teeth of a comb. 2. A kind of amulet tied round the neck of a child. 3. A crack in a gold or silver ornament. 4. Name of a toothed tool used by cultivators. 5. Name of a cutting tool. 6. Name of a plant; croton.

દાંતીઉં, *s. n.* A new sprout on an old stalk left after the harvest is reaped. 2. *adj. m f n.* Having t[illegible]h. 3. Having indentations; dentate.

દાંતીઆં, *s. n. pl.* [See **દાંત.**] Showing the teeth. 2. Making mouths. 3. Speaking (by a weak person) in anger with an effort of strength.

Id. દાંતીઆં કરવાં To gnash the teeth.

દાંતીઓ, *s. m.* [See દાંત.] A semi-circular comb.

દાંતીમૂળ, *s. n.* [દાંતી+S. मूल a root.] Croton root.

દાંતો, *s. m.* [See દાંત.] A tooth; a cog. 2. An indentation. 3. A kind of rake or harrow. 4. Malice; grudge; secret enmity.

Id. દાંતો રાખવો To entertain secret enmity. દાંતા પૂરવા To fill up ineqalities. 2. To fill the joints of bricks with mortar, and smooth them with the point of a trowel; to point.

ઘરડાંનું કહેવત તે સાચું, જે વધતો દાંતો તે ઘાસરો.—**સામળ.**

દાદરૂં, *s. n.* [See દાદર ringworm.] Roughness of the skin caused by a swelling of flesh.

દાપું, *s. n.* [S. दाप् to cause to give *fr.* दा to give.] Right; claim; title; authority; demand. 2. Money given to a Brahmana on a marriage occasion.

દાબ, *s. m.* [See દાબવું.] Restraint; check; oppression. 2. Pressure; weight. 3. Influence. 4. Subject of terror or dread.

Id. દાબ રાખવો To hold in check; to keep up one's power over. દાબ મુકવો-દેવો To frighten; to threaten. 2. To press. દાબ બેસાડવો To establish one's authority over.

દાબડદીબડ, *adv.* [દાબવું + દીબડ redup.] Concealed; hidden.

Id. દાબડદીબડ રાખવું-ચલાવવું To keep concealed.

દાબડી, Same as ડાબડી *q. v.*

દાબડો, Same as ડાબડો *q. v.*

દાબણ, *s. n.* [See દાબવું.] A weight to press down; pressure. 2. Restraint. 3. Authority.

દાબવું, *v. t.* [S. दम् to restrain.] To press; to compress. 2. To suppress; to conceal; to keep secret.

Id. દાબી રાખવું To suppress; to keep secret. 2. To compress. દાબીને બોલવું To speak loudly. દાબીને કહેવું To urge; to use one's influence.

દાભ, Same as દર્ભ *q. v.*

દામ, *s. m.* [S. द्रम्म Name of an ancient small coin.] Money; cash. 2. Price; 3. Same as દામણ *q. v.*

Prov. દામ કરે કામ, ને બીબી કરે સલામ Money makes the mare go.

અરઘ પીરં દામ શું નામણી અદ્ભુત રૂપ શું તેનું.—**દયારામ.**

વંદું વેણ આજ નીતિ દામતું ન દામતું.—**વલ્લભ.**

દામણ, *s. n.* [S. दामन् a rope.] A tether. 2. Loose threads at the ends of a garment; the skirts of a garment. 3. *s. f.* [See ડામણ.] The left side of a ship.

દામણી, *s. f.* [See above.] An ornament worn on the forehead by women. 2. A rope. 3. A foot-rope.

કાંબીને કડલાં રે ચોટી દામણી રે લોલ.—**મીરાં.**

દામણી મોહેલું ભાલે સુમન લોભે.—**દયારામ.**

દામણું, Same as દયામણું *q. v.* 2, *s. n.* [See દામણ.] A string; a thin rope.

શોધતું બુદ્ધિનું શર્ણું, દામણાં ફલ લોભી તો —**ના. દ. ક.**

એક સૂકું જ્ઞાન કથે દામણા —**અખો.**

કેડે કડબડ દામણી, વાળી કર મૂઠ રે.—**પ્રેમાનંદ.**

દામતાઇ, *s. f.* [See દામ money + S. ता+ई suffixes forming abstract nouns.] The state of having riches or being rich.

કામતાઇ કેલિ ચહે, દામતાઇ દમે રહે.—**વલ્લભ.**

દામન્, *s. n.* [S.] A line; a streak (of lightning).

સૌદામિનીદામન્ દેખાડે જગ બધું અંધ જનોને ક્ષણભર.-**ભરત.**

દામન, *s. n.* [S. दामन्.] A rope; a string. 2. A foot-rope. 3. Lines or folds of a sleeve of a coat.

દામની, Same as દામણી *q. v.*

દામર, Same as ડામર *q. v.*

દામિની, *s. f.* [S.] Lightning.

દામી, *s. f.* [S. दम् to restrain.] A match; competition; equality. 2. *adj.* [See દામ.] Rich; opulent; monied.

નહિ બીજો તમારો કોઇ દામી હો.—**નરભેરામ.**

દાંપત્ય, *s. n.* [S.] Matrimony; the matrimonial relation. 2 *adj.* Relating to husband and wife.

તે પણ દાંપત્ય પ્રેમનો દાખલો છે —**કું. બો. દી.**

દાંભિક, *adj.* [See દંભ.] Hypocritical; deceitful. 2. Ostentatious. 3. Proud; imperious.

દાંભો, *s. m.* Name of a kind of vegetable. Amaranthus tricolor. N. O. Amarantacæ.

દાય, *s. m.* [S. *fr.* दा to give.] A share of the ancestral property; patrimony; inheritance. 2. A gift; a donation.

દાયક, *adj.* [See above.] Giving; yielding; rendering (at the end of a compound, as in સુખદાયક, દુઃખદાયક etc.).

અખિલાનંદ દાયક અલબેલા છેલા.—દયારામ.

દાયકો, Same as દસકો *q. v.*

દાયચો, **દાયજો,** *s. m.* [દાય + P. चेह dim.] A dowry.

ઉત્સવ આનંદ થયો ત્યાં દાયજો બહુ દીધો.—દયારામ.

દાયણ, Same as દાઇએણ *q. v.*

દાયતું, *s. n.* [See દાય.] Property (*spec.*, a field) given by the bride's father to the bride in marriage; a dowry.

દાયભાગ, *s. m.* [દાય+ S. भाग share.] Division of the ancestral property; a share of the ancestral property; patrimonial share.

દાયરો, *s. m.* [P. दायरेह a circle. *fr.* देर् revolving; turning round.] An assemblage; a company; a group.

હકડે ઠઠ ભરાયેલો દાયરો.—હ. પ્રે. ત્રિ.

દાયા, *s. f.* [S. धात्रि.] A wet-nurse. 2. A mid-wife.

દાયિની, *adj. f.* Same as દાયક *q. v.*

દાયી, Same as દાયક *q. v.*

દાર, Same as દારા *q. v.* 2. *adj.* [P. दार् a keeper.] A suffix showing " holder, keeper, bearer, possessor." *e. g.*, અણીદાર, દાણાદાર, દફતરદાર, છડીદાર etc. 3. Solvent; able to pay debts (as opposed to ' નાદાર ' an insolvent).

દુઃખ દારૂણ પામી દાર પામી પોપટીનો અવતાર.—દયારામ.

દારવું, *v. t.* [S. दार a rent *fr.* दृ to rend.] To tear; to break; to rend; to sunder. 2. To split open.

રથ ભંગ ત્યાં કીધો બહુ, ગજ તણાં દાર્યાં શીશ.—ગિરિધર.

દારા, *s. f.* [S. दार.] A wife. 2. A woman.

મને કધિનો દાણી, દારા જાણજે જો.—મણિરામ.

દારા પરણી ગયા નવી ઘેર.—મ. ન. દ્વિ.

દારિદ્ર, **દારિદ્ય,** *s. n.* [S. दारिद्य.] Poverty; indigence.

દારી, *s. m.* [S. दारिन्.] A husband. 2. A polygamist.

દારુ, *s. m.* [S.] An artist. 2. *s. n.* Wood; timber. 3. The pine tree.

શો રોષ રીઝ ? શુક, યંત્ર, મર્કટ દારુ દારા બાળ.—દયારામ.

દારુણ, *adj.* [S.] Rough; hard. 2. Cruel; harsh; ruthless. 3. Fierce; frightful. 4. Heavy; poignant; agonizing. 5. Sharp; severe. 6. Shocking; atrocious.

દારુહળદ, **દારુહળદર,** *s. f.* [S. दारुहरिद्रा.] Name of a kind of medicinal plant; the Indian barbery. Berberis aristata. N. O. Barbidacæ.

દારૂ, *s. m.* [P.] Spirituous or vinous liquor. 2. Medicine (in this sense it is used in the compound ' દવાદારૂ '). 3. Gunpowder.

Prov. દારૂ ને દેવતા, બે ભેગાં રહે નહિ Contraries cannot coexist.

દારૂખાનું, *s. n.* [દારૂ gunpowder + P. खानह् a place.] A powder magazine; powder-works. 2. Fire-works; combustibles. 3. A liquor-shop.

દારૂગોળો, *s. m.* [દારૂ+S. गोलक a ball.] Ammunition.

Id. દારૂગોળો સળગવો To break out (of a war). 2. To begin (of a quarrel).

દારૂડી, *s. f.* Name of a plant; gamboge thistle. Argemone mexicana. N. O. Papaveraceæ. 2. Name of a bird; the yellow gamboge thistle.

દારૂડીઓ, *s. m.* [See દારૂ.] A drunkard; a sot; a tippler.

દારૂબાજ, *adj.* [દારૂ+P. बाज playing.] A drunkard; a sot; a tippler.

દારો, *s. m.* The rising of the ball into the air when struck with the bat.

દારોગો, Same as દરોગો *q. v.*

દાર્શનિક, *s. m.* [See દર્શન.] A person well-versed in the system of Hindu philosophy.

દાલચીડી, *s. f.* Name of a bird; the red-headed bunting.

દાલચીની, Same as તજ *q. v.*

દાલાન, *s. m.* [P.] A double hall; a big room.

દાવ, *s. m.* [See દાવ.] A game. 2. A throw or cast. 3. The turn up (of dice). 4. The time or turn to cast or play. 5. Season; occasion; fit time. 6. The time of prevalence or power; opportunity; the day or turn. 7. The power, grasp, reach, or clutch (of one person over another). 8. A hand at cards. 9. A scheme; a measure; a device; a stratagem; a manœuvre. 10. *adj.* [See દવ.] Of the forest; pertaining to the forest.

Id. તેનો દાવ આવ્યો-ફાવ્યો It was his turn to play. તેને માથે દાવ આવ્યો He was liable to pay

the penalty in the game. દાવ ખેલવો To play a game. 2. To make use of a scheme. દાવ જોવો To watch one's opportunity. દાવ માગવો To demand the penalty in a game. દાવ લેવો To take one's turn in a game. 2. To have one's revenge gratified. તેનો દાવ ફાવ્યો-તેણે દાવ સાધ્યો He was successful in his game or trick.

Prov. દાવ આવે ત્યારે સોગટી મારવી Strike the iron while it is hot.

ગંધમાદનથી ગાંજીવ આવ્યા, ફરો સાધી દાવ.—**પ્રેમાનંદ.**
કાળી કહે કહું કર જોડી, દેશપતિ આવ્યો છે દાવે.—**સામળ.**

દાવડી, *s. f.* A string.

પાડસૂત્રની છઇ દાવડી.—**પદ્મનાભ.**

દાવત, *s. f.* [Ar.] A feast; a treat.

દાવદી, Same as ગુલદાવદી *q. v.*

દાવપેચ, *s. m.* [દાવ+પેચ a trick.] A scheme; a stratagem; a trick.

દાવાઅરજી, *s. f.* [દાવો+અરજી an application.] A petition of claim in a court of law.

દાવાગીર, *s. m.* [દાવા + P. गीर् holding.] A holder of a claim; a claimant.

વણ સમજે દાવાગીર ઘણા.—**અખો.**

દાવાગ્નિ, *s. m.* [દાવ+S. अग्नि fire.] A forest-conflagration; a forest on fire.

દાવાત, *s f.* [Ar.] An inkstand.

દાવાદળ, *s. n.* [દવ + વાદળ a cloud.] A tempest; a storm; a hurricane. 2. [દાન + વાદળ a cloud.] Many and varied demands (made unceasingly or of a sudden).

દાવાદાર, *s. m.* [દાવો+P. दार् holding.] The holder of a claim; a claimant; a plaintiff.

દાવાનળ, *s. m.* [દાવ+S. अनल fire.] A forest on fire; a burning forest; a forest-conflagration.

દાવું, *v. t.* [See દાખવવું.] To get a cow, etc., covered.

દાવો, *s. m.* [Ar. दअवा.] A claim; a right; a title. 2. A demand; a pretension; asking what is due. 3. A lawsuit; a plaint. 4. A quarrel; a dispute.

Id. દાવો કરવો To lay claim to. દાવો રદ કરવો-કાઢી નાખવો To dismiss a plaint. દાવો કરવો-માંડવો To file a suit in a civil court; to lodge a complaint in a court of law. દાવો ચાલવો To be proceeding (of a plaint). દાવો ચલાવવો To proceed against in a civil court. દાવાનો પૂર્વ પક્ષ ચલાવવો To prosecute a suit. દાવાનો ઉત્તર પક્ષ ચલાવવો To defend a suit.

રસિક રાય છો, દયાના પ્રીતમ, માટે મારો દાવો.—**દયારામ.**
કામની, માટે તુને કહું કરગરી, દેવના દેવશું મેલ દાવા.—**સામળ.**

દાસ, *s. m.* [S.] A servant; a menial. 2. A slave. 3. *s. f.* [See દાસ્ય.] Slavery; service.

ઘરે સુખી છે તેહ તણા, ઇશ્વરની કરે દાસ.—**મુકુંદ.**

દાસતણ, *s. n.* } **દાસતા,** *s. f.* [દાસ+S. ता a suffix forming a noun.] Service; servitude. 2. Slavery.

જેને દિલ દાસતણ ઉપન્યું એક, બ્રહ્મને ભાળ્યા રે.-**ભોજો.**

દાસત્વ, *s. n.* [દાસ+S. त्व a suffix forming a noun.] Servitude. 2. Slavery. 3. One of the nine forms of devotion.

દાસાનુદાસ, *s. m.* [દાસ+S. अनु after, inferior +દાસ.] A follower of follower; a servant of servants; a very humble servant.

દાસી, *s. f.* [S.] A maid-servant; a handmaid. 2. A female slave.

દાસીપુત્ર, *s. m.* [દાસી + S. पुत्र a son.] The son of a female slave. 2. A bastard. 3. An epithet of Karna, the son of Kunta before her marriage.

દાસેય, *s. m.* [S.] The son of a female slave.

દાસ્તાન, *s. f.* [P.] A narrative; a tale; a story; an account or description. 2. *s. f. n.* [P. दास्तन्] Hoarding; storing; laying up. 3. A store; grain laid up. 4. A granary.

દાસ્ય, *s. n.* [S.] Servitude; slavery; service; bondage.

દાહ, *s. m.* [S. *fr.* दह् to burn.] Burning; scorching; combustion. 2. Burning sensation. 3. Morbid heat. 4. Excessive hunger. 5. Conflagration.

દાહક, *adj.* [S.] Burning; kindling. 2. Inflamatory ; incendiary. 3. Cauterizing ; caustic.

દાહકતા, *s. f.* } **દાહકત્વ,** *s. n.* [દાહક + S. त्व, ता a suffix forming a noun.] The burning power.

દાહજ્વર, *s. m* [દાહ+S, ज्वर fever.] Bilious or inflammatory fever.

દાહડો, Same as દહાડો *q. v.*

દાહદ, *adj.* [દાહ + S. दा to give.] That which burns.

દાહિમો, s. m. A surname of a class of Rajputs.

દાહ્ય, adj. [S.] That which should be burnt; combustible; inflammable.

દાળ, s. f. [S. दल a leaf; a cotyledon.] Split pulse. 2. Pigeon-pea. Cajanus indicus. N. O. Leguminosæ. 3. Yolk.

Id. દાળ પરણાવવી To increase the quantity of a preparation of pulse by adding a larger quantity of water than usual. દાળમાં કંઇ કાળું છે There is an evil intention lurking in his mind. દાળમાં નાખવી To put into a preparation of pulse. 2. To keep aside and not to make a proper use of. દાળ ઓરવી To make preparations for cooking. 2. To begin cooking.

Prov. દાળ બગડી તેનો વરો બગડયો, ને બૈરી બગડી તેનો ભવ બગડયો The success of a dinner-party depends upon good food, while that of one's life upon a good wife.

દાળીઆ, s. m. pl. [See above. Fried] gram.

દાળીઉં, adj. m. f. n. [See દાળ.] Eating pulse more than other dishes; mad after pulse; fond of pulse.

દાળીઓ, s. m. [See દાળ.] A person trading in pulse. 2. A person eating pulse with taste.

દિઅર, દિઅરીઓ, } Same as દીએર q. v.

દિઅરવડું Same as દીએરવડું q. v.

દિક , Same as દિશા q. v.

દિકત, s. f. [Ar.] Suspicion; misgiving; a scruple in the mind. 2. Hesitation. 3. A difficulty.

દિકરી, Same as દીકરી q. v.

દિકરો, Same as દીકરો q. v.

દિકામાલી, s. f. Name of a medicinal drug. Gardenia gummifera. N. O. Rubiacæ.

દિક્કાળ, s. m. [દિક્+S. काल time.] A distant region or space; times immemorial.

દિક્પાળ, s. m. [દિક્+S. पाल a protector.] Guardian of a quarter; a god who protects a cardinal point of the universe.

દિક્પ્રાંત, s. m. [દિક્+S. प्रांत a boundary.] The skirt or boundary of a cardinal point of the universe.

વેરી દે કરી વાસિત દિક્પ્રાંત.—ભી. બો. દી.

દિગ્ , Same as દિક્ q. v.

દિગંશ, s. m. [દિગ્+S. अंश a degree.] The 360th part of an ecliptic.

દિગંત, s. m. [દિગ્+S. अंत end.] The end or the boundary of vision; the sensible horizon. 2. Remote distance; remote region.

દિગંતર, s. n. [દિગ્+S. अंतर interval; another.] The interval between the directions. 2. Another direction; different directions.

દિગંતરેખા, દિગંતરેષા, } s. f. [દિગંત + S. रेखा, रेषा a line.] The horizon.

દિગંબર, adj [દિગ્+S. अंबर a garment.] Clad with space; naked. 2. Houseless. 3. s. m. An ascetic. 4. Name of a sect of the Jainas.

દિગંબરતા, s. f. [દિગંબર+S. ता suffix forming a noun.] Nakedness.

દિગંબરી, adj. [See દિગંબર.] Pertaining to the દિગંબર sect among the Jainas.

દિગર, adj. [P. दिगर् another.] Another; other; additional. 2. adv. Further; besides. 3. In the next place. 4. As for writing.

દિગ્ગજ, s. m. [દિગ્+S. गज an elephant.] An elephant believed to be the supporter of the earth at one of the eight cardinal points. 2. A huge unwieldy person.

દિંગ, Same as દિગ્મૂઢ q. v.

વાત સાંભળી દિંગ થઇ ગયા.—હ. કા. કાં.

દિંગલું, Same as દીંગલું q. v.

દિગ્દર્શન, s. n. [દિગ્+S. दर्शन seeing.] Showing the direction. 2. A general review. 3. A hint.

દિગ્દાહ, s. m. [દિગ્ + S. दाह burning.] Preternatural redness of the horizon.

દિગ્પાળ, Same as દિક્પાળ q. v.

દિગ્મૂઢ, adj. [દિગ્+S. मूढ stupefied.] Astonished; wonderstruck; astounded.

તે સાંભળી ઘણા લોકો દિગ્મૂઢ થઇ જાય છે.—કૃ. બો. દી.

દિગ્વિજય, s. m. [દિગ્+S. विजय a victory.] A conquest of countries in all directions. 2. A great victory; a world conquest.

દિગ્વિજયી, s. m. [See above.] A mighty conqueror.

દિંડલું, Same as ડીંડલું q. v.

દિંડી, s. f. [S.] Name of a kind of musical instrument. 2. Name of a musical air.

દિંડું, Same as ડીંડું *q. v.*

દિતવાર, *s. m.* [S. आदित्य the sun+वासर a day] Sunday.

દિતિ, *s. f.* [S.] Name of the daughter of Daksha, wife of Kashyapa and mother of the demons.

દિદાર, *s. m.* } દિદારી, *s. f.* } [P.] The face; the countenance. 2. Sight; an interview; a meeting. 3. A stale condition.

દેખાડી દ્યો દિદારી રે, ગુરૂજી મારા ઘરમાં.—ધીરો.
દેખા દે છે દેવ દાતાના જ દિદારમાં.—લલિત.

દિધ, Same as દીધ *q. v.*

દિધવાન, Same as દીધવાન *q. v.*

દિન, *s. m.* [S.] A day.

દિનકર, *s. m.* [દિન+S. कृ to do.] The sun. 2. *adj.* Spreading as much light as that of the sun.

જ્યોત્સ્ની સમયે જ્યોત્સ્નેશની જ્યોત્સ્ના દિનકર પ્રસરે છે સઘળે.
—ભરત.

દિનચર્યા, *s. f.* [દિન+S. चर्या course.] Daily occupation; daily routine of business.

દિનનિશ, *s. n. pl.* [દિન+S. निशा the night.] Day and night. 2. *adv.* All the time; day and night.

દિનનિશ દિલનો બળે રે લોલ.—**ભી. બો. દી.**

દિનપતિ, Same as **દિનમણિ** *q. v.*

દિનપાળી, *s. f.* [દિન+પાળી a turn.] A day duty (as opposed to રાતપાળી.)

દિનમણિ, *s. m.* [દિન+S. मणि a jewel.] The lord or luminary of the day; the sun.

દિનમાન, *s. m. n.* [દિન+S. मान a measure.] The measure or length of a day.

Id. **એનો** દિનમાન ઘેર નથી His stars are against him; he is very unlucky. દિનમાન ઉઠવો To be in adversity. 2. To have a fall in life.

દિનાંત, *s. m.* [દિન+S. अंत the end.] The close of the day; the evening; sunset.

દિનાર, *s. m.* [P. दिनार a coin.] A persian coin.

દિનારંભ, *s. m.* [દિન+S. आरंभ a beginning.] The beginning of the day; the morning; daybreak.

દિનેશ, *s. m.* [દિન+S. ईश the lord.] The lord of the day; the sun.

દિપડું, **Same as દીપડું** *q. v.*

દિપડો, Same as દીપડો *q. v.*

દિપવું, Same as દીપવું *q. v.*

દિપાવવું, Same as **દીપાવવું** *q. v.*

યાવંત દીસે છે દિપાવડો એનો સદ્‌ગુણ રાજસમાજ.-**દલપતરામ.**

દિબાચો, Same as દીબાચો *q. v.*

દિમાખ, *s. m. f. n.* [Ar. दिमाग.] Pride; haughtiness.

દિમામ, Same as **દમામ** *q. v.*

દિમેટી, *s. f.* [P. दमयाती *fr.* दमियाता Damietta, a place in Egypt.] Name of a fine cloth with flowers inwoven; dimity.

દિયર, } દિયેર, } Same as **દીઅર, દીએર** *q. v.*

દિયરવટું, } દિયેરવટું, } Same as **દીઅરવટું, દીએરવટું** *q. v.*

દિયરીઓ, } દિયેરીઓ, } Same as **દીઅરીઓ, દીએરીઓ** *q. v.*

દિયોર, *s. m.* A wife's brother; a brother-in-law.

દિલ, *s. n.* [P. दिल the heart.] The heart; the mind; the soul. 2. Wish; desire; inclination; intention. 3. Resolution. 4. Love. 5. The body.

Id. દિલ ઉઠી જવું-ઉડી જવું To have no mind for; to lose regard for. દિલ ઉતારી નાખવું To withdraw one's affection from. દિલ ચોંટવું-લાગવું To have one's mind or heart fixed on. દિલ લગાડવું To mind; to attend to. એક દિલ થવું To be unanimous. દિલ ઠરવું To be calm at heart; to be contented; to be satisfied; to be pleased at heart. દિલનો દરિયાવ Large hearted; patient; forgiving. દિયર દિલનો દરિયાવ ઇશ્વર આપોને.-**દલપતરામ.** દિલ આપવું To give out or express one's feelings or secrets. દિલ બહેલાવવું To please; to satiate. દિલ ઉંચું થવું To be disappointed. દિલ ઘાલવું To be stout. 2. To attend to. દિલ થવું To have a mind to; to be inclined for. 2. To have a wish for; to desire. દિલકસ મોડાવું-ભારે થવું To feel dull. 2. To have the premonitory symptoms of fever. 3. To have fever on. દિલ ભરાવું To have a fever on. 2. To be moved (owing to feelings). દિલ લેવું To be stout. 2. To interest oneself in. દિલે ભરાવું To put on flesh; to grow stout. ખુલ્લા-સાફ દિલનો Honest. 2. Outspoken. દિલ-દિલમાં દાઝવું To feel pity for.

દિલગાર, *adj.* [દિલ + P. गार doing.] Affectionate; loving.

દિલગારી, *s. f.* [See above.] Affection; love.

દિલગીર, *adj.* [દિલ+P. गीर् taking.] Sorrowful; sorry; sad; melancholy. 2. Regretting.

દિલગીરી, *s. f.* [See above.] Sorrow; sadness; melancholy. 2. Pain; regret.

દિલગીરીભરેલું, *adj. m. f. n.* [દિલગીરી+S. भृ to fill.] Full of sorrow; painful; regrettable.

દિલચમન, *adj.* [દિલ + P. चमन parterre.] Pleasing or interesting to the mind. 2. Engaging; agreeable.

દિલદર્દ, *s. n.* [દિલ + P. दर्द pain; illness.] The pain of the heart; heart's agony.

દુઃખી દિલદર્દને ગાતાં.—કલાપિ.

દિલદાર, *adj* [દિલ+P. दार having.] Hearty; beloved. 2. Generous: liberal; large-minded. 3. *s. m.* A lover; a paramour; a gallant. 4. A friend. 5. *s. f.* A sweetheart.

દિલદારી, *s. f.* [See adove.] Love. 2. Friendship. 3. Genarosity; liberality; large mindedness.

દિલપસંદ, *adj.* [દિલ+P. पसंद approved.] Liked or chosen; pleasing to the heart.

દિલબર, *s. f.* [See દિલભર,] Sweetheart.

અરે ઉલ્ફત અયે બેગમ લીધી દિલબર હતું લાઝીમ.—કલાપિ.

દિલબરી, *s. f.* [See દિલભરી.] Love; affection; pleasing raptures.

નાહની કે ખુદાઈ છે દિલબરી અમારી આ.—કલાપિ.

દિલભર, *adj.* [દિલ+P. बर charming.] Heart-ravishing. 2. Same as દિલદાર *q. v.*

દિલભરી, *s. f.* [See above.] Pleasing raptures; the greatest pleasure.

રાજપ્રજાની દિલભરી.—લલિત.

દિલસોજ, *adj.* [See below.] Earnest; arduous. 2. Sincere; hearty.

દિલસોજી, *s. f.* [દિલ+P. सोजी *fr.* सोख़्तन् to burn] Ardour; earnestness. 2. Hearty or sincere feeling.

દિલાવર, *adj.* [દિલ+P. आ,वुर्दन् to bring.] Bold; brave; intrepid. 2. Having a generous heart; noble-minded; liberal.

દિલાવરી, *s. f.* [See above.] Bravery; courage; boldness; intrepidity. 2. Generosity; liberality.

દિલાસો, *s. m.* [P. दिलासा.] Encouragement; assurance. 2. Comfort; consolation.

Id. દિલાસો આપવો To console. દિલાસો મળવો-દેવો To obtain consolation.

દિલીપ, *s. m.* [S.] Name of the son of Amshumat and father of Bhagiratha. He was an ideal king of the Solar race.

દિલોજાન, *adj.* [દિલ+P. जान् life.] Cordial; intimate; hearty.

દિલોજાનથી, *adj.* [See દિલોજાન.] Heartily; sincerely; cordially; eagerly.

દિલોજાની, *s. f.* [See above.] Intimate friendship; intimacy.

કંચની જ શાને, અતિ પુરાતન દિલોજાની જેમની.—બ. ક. ઠા.

દિવટ, Same as દીવેટ *q. v.*

દિવડિઉ, Same as દીવડિઉં *q. v.*

દિવડું, Same as દીવડું *q. v.*

દિવડો, Same as દીવડો *q v.*

દિવસ, *s. m.* [S. *fr* दिव् to shine.] A day.

Id. દિવસ કાઢવા-ગાળવા To pass one's days; to pass away one's time. 2. To pass one's time with difficulty. 3. To tarry; to postpone. જેમ તેમ કરી દિવસ કાઢવા-ગાળવા To pass one's time with difficulty. દિવસ જવા To pass in anxiety (of one's days). દોહેલા દિવસ Days of difficulty or distress. સારો દિવસ An auspicious day in a family. માઠો-ખોટો દિવસ An evil day in a family. કઠિન દિવસ A time of difficulty. ચઢતો દિવસ A time of prosperity. પડતીના દિવસ A time of decline or adversity. દિવસ ફરવો To be changed (of days, time, circumstances). દિવસ રહેવા To be in the family way; to be pregnant. આખો દિવસ At all times in the day; the whole day long. 2. Always. મેં દશ દિવસ ભર્યા છે I have served for ten days. દિવસપાણી Funeral rites; obsequies. દિવસ ગણવા To count the days. 2. To be anxious about the expiration of (life, a period). 3. To wait for. દિવસ ઘેર છે The time is favourable. દિવસ ઘેર નથી The time is not favourable.

Prov. દિવસ દિવસનું કામ કરે છે Time and tide wait for no man. દિવસ બધો દેડકે ગયો, ને રાત પડયે મેરીઉ Waste of the day, and occupation by night.

દિવસવિકાસી, *adj.* [દિવસ + S. विकास् to bloom.] Opening by day (of a flower).

દિવસેદિવસ, દિવસેદિવસે, દિવસોદિવસ, } *adv* [Redup. of દિવસ.] Daily; every day; day by day. 2. As time rolls on.

દિવા, *adv.* [S.] By day; in the day time; during the day.

દિવા મૈથુન કરે તો, દંપતી નરક પળાય.—ગિરિધર.

દિવાકર, *s. m.* [દિવા+S. कृ to do.] The sun. 2. The sunflower. 3. A crow.

દિવાદાંડી, Same as દીવાદાંડી *q. v.*

દિવાન, *s m.* [Ar. दिवान् a royal court.] The prime minister; the head of an administration,

દિવાનખાનું, *s. n.* [દિવાન+P. खानह् a place.] A royal hall; a court of audience or of justice; a council chamber. 2. A saloon; a reception-hall; a drawing room.

દિવાનગીરી, *s. f.* [દિવાન+P. गिरफ्तन् to hold.] The office, duty, or dignity of a prime minister.

દિવાનાપણું, Same as દીવાનાપણું *q. v.*

દિવાની, *adj.* [See દિવાન.] Civil; not criminal. 2. *s. f.* Proceedings in a civil court; a civil suit. 3. Same as દીવાની *q. v.*

Id. દિવાની કરવી-માંડવી To institute proceedings in a civil court. દિવાની દાવો A civil suit. દિવાની રાહે દાદ મેળવવી To seek justice through a civil suit.

Prov. દિવાનીમાં જવું, ને દીવાના બનવું Fools resort to law-courts; for from court, far from care.

દિવાનું, Same as દીવાનું *q. v.*

દિવાનેઆમ, *s. m f. n.* [દિવાન + P. इ of + Ar. आम the public.] The public hall of audience. 2. The lower house; the house of commons. 3. The assembly of common people.

દિવાનેખાસ, *s. m. f. n.* [દિવાન+P. इ of+Ar. खास a noble.] The house of lords; the upper house. 2. The Council of State.

દિવાબત્તી, Same as દીવાબત્તી *q. v.*

દિવારાત, *adv.* [S. दिवा by day + रात a night.] Day and night.

ત્યાં જીવ જંતુ, વૃશ્ચિક, કાકોલ, આદિક દિવા રાત છે.—પ્રેમાનંદ.

દિવાલ, *s. f.* [P. दिवार् a wall.] A wall. 2. A partition. 3. A horse.

દિવાલગીરી, *s. f.* [દિવાલ + P. गीर holding.] A hook or hold in a wall for a lamp, etc. 2. A wall-lamp.

દિવાવખત, Same as દીવાવખત *q v.*

દિવાસળી, Same as દીવાસળી *q* ” .

દિવાસો, Same as દીવાસો *q. v.*

દિવાળી, Same as દીવાળી *q. v.*

દિવાણું, Same as દેવાણું *q. v.*

દિવેટ, Same as દીવેટ *q. v.*

દિવેટી, Same as દીવેટી *q. v.*

દિવેટીઓ, Same as દીવેટીઓ *q. v.*

દિવેલ, Same as દીવેલ *q. v.*

દિવેલી, Same as દીવેલી *q. v.*

દિવેલો, Same as દીવેલો *q. v.*

દિવ્ય, *adj.* [S. *fr.* दिव् to shine.] Divine; heavenly; celestial 2. Supernatural; wonderful. 3. Brilliant; splendid. 4. Charming; attractive; beautiful. 5. *s. n.* An ordeal (of which ten kinds are enumerated). 6. Divinity; celestial nature.

કૃષ્ણ કહે હું દિવ્ય જ કરૂં, તાતા તેલ માંહી કર ધરૂં.—ભાલણ.

દિવ્યચક્ષુ, *s. n.* [દિવ્ય+S चक्षुस् the eye.] A prophetic or supernatural vision; the faculty of seeing what is invisible to the ordinary eye. 2. *adj.* One possessing supernatural vision; heavenly eyed.

દિવ્યજ્ઞાન, *s. n.* [દિવ્ય+S. ज्ञान knowledge.] Supernatural knowledge.

દિવ્યનારી, **દિવ્યસ્ત્રી,** } *s. f.* [દિવ્ય + S. नारी, स्त्री a woman.] A divine woman; a nymph; a celestial nymph; a heavenly damsel.

દિવ્યાંગના, Same as દિવ્યનારી *q. v.*

દિવ્યાંબર, *s. n.* [દિવ્ય+S. अंबर a garment.] A celestial garment; a very rich garment.

દિશ, **દિશા,** } *s. f.* [S. दिश्, दिशा a direction.] A direction; a cardinal point. 2. A side; a part. 3. A hint; indication; direction.

Id. દિશાએ જવું To go to stool. નજીકના ઝાડ આગળ દિશાએ ગયો હતો.—હ. ઠા. કાં. દિશા બાંધવી To charm the regions of the sky by magic spells; to blind the neighbourhood by magic. દિશા બતાવવી To hint at a solution.

દિશાવિજય, Same as દિગ્વિજય *q. v.*

દિશાવિજય કરી આવો વહેલા, ત્યાર પછી કહું પેર.—ગિરિધર.

દિશદિશ, **દિશેદિશ,** **દિશોદિશ,** } *adv.* [Redup of દિશ.] In every quarter; in all directions.

દિષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* दिश् to show.] Indicated; shown; pointed out. 2. Directed. 3. *s. n.* Object; aim. 4. Fate; destiny.

દિષ્ટિ, *s. f.* [See above.] Direction; rule; precept; command. 2. Good fortune. 3. Destiny.

દિષ્ટ્યા, *adv.* [S.] Fortunately; luckily.

દિસતું, Same as દીસતું *q. v.*

દિસવું, Same as દીસવું *q. v.*

દી, Same as દિવસ *q. v.*

Id. દી ઉઠવો-ફરી જવો To be unlucky; to be unfortunate. દી વળવો To be lucky; to be fortunate; to turn to one's account. દી રૂઠવો To fall into a misfortune.

દીઅર, દીઅરીઓ, દીએર, દીએરીઓ, } *s. m.* [S. देवृ.] The husband's younger brother.

દીઅરવટું, દીએરવટું, } *s. n.* [દીઅર, દીએર + S. वृत्ति a living.] Concubinage with the husband's younger brother; a levirate connection. 2. The right or claim of the husband's younger brother.

દીકરી, *s. f.* [S. दारिका.] A daughter. 2. A girl (in endearment).

Id. તારી દીકરીએ દીવો ન રહેશો Let there be no lamp lighted even in the house of, or a son born to, your daughter. 2. May you be eternally damned ! (An expression of imprecation.)

Prov. દીકરી ને ગાય, દોરે ત્યાં જાય The weak man will always have some one to tyrannize over him. દીકરી સાસરે શોભે Everything in its right place. દીકરીને ગાળ, ને વહુને શીખામણ An indirect mode of scolding.

દીકરો, *s. m.* [S. दारक.] A son. 2. A boy (in endearment).

Prov. દીકરા ! મોટો થા, પરણાવું છું Holding out a false promise. દીકરો એક, ને દેશાવર ઘણા One man has to bear all the care of the whole family. દીકરો થઇને ખવાય, બાપ થઇ ખવાય નહિ You can secure your object by humility, but not by arrogance: the humbler the nobler. દીકરો રળે ચાર પહોર, ને રૂપીઓ રળે આઠ પહોર Time and tide wait for no man.

દીક્ષા, *s f.* [S. *fr.* दीक्ष् to prepare oneself for the performance of a sacred rite.] Advice; precept; monition; counsel. 2. Initiation; sacrificing; offering oblations. 3. Worshipping. 4. Engaging in a course of austerities. 5 Certain ceremonise preliminary to a sacrifice. 6. Receiving the initiatory *mantra*; initiation. 7. Investiture with the sacred thread.

દીક્ષિત, *adj.* [See above.] Initiated. 2. Engaged in a course of austerities or ceremonies. 3. *s. m.* The conductor of a sacrifice; a priest.

દીઠ, *adv.* [S. दिष्ट.] Severally; *per*; for; each; at. 2. Same as દીઠું *q. v.* (Used in poetry.)

Id. માથા દીઠ *Per caput*; a head.

દીઠી, *v. t. f.*, દીઠું, *v. t. n.*, દીઠો, *v. t. m.* [S. दिष्ट shown.] Saw; observed; viewed.

Id. તેમને દીઠે બનતું નથી They are an eyesore to each other. તમને દીઠે બહુ દિવસ થયા It is long since we last met.

Prov. દીઠાનું ઝેર Who knows nothing doubts nothing. દીઠું ન દીઠું થાય છે ? An eye-witness is reliable. આંખ્યું ખમાય, પણ દીઠું ન ખમાય Out of sight, out of mind.

દીધ, Same as દીધું *q. v.* (Used in poetry.)

દીધવાન, *adj.* [દીધ + S. वत् like.] Resembling what has been given; of the same nature as what has been given or done. 2. Long-standing; inveterate.

Id. દીધવાન ફળ A result of the same kind as what has been given or done. દીધવાન વેર A long-standing enmity; an inveterate enmity.

દીધી, *v. t. f.*, દીધું, *v. t. n.*, દીધો, *v. t. m.* [See દેવું.] Gave.

Note:—Used with other verbs દીધું has the sense of 'away,' 'out,' 'up' etc. *e. g.* આપી દીધું Gave away. કરી દીધું Finished up. દઇ દીધું Locked up. 2. Gave away. નાખી દીધું Threw away. બોલી દીધું Spoke out. ભરી દીધું Filled up, etc.

દીન, *adj.* [S. *fr.* दी to perish.] Poor; indigent. 2. Distressed ; afflicted ; miserable; wretched. 3. Sorry; dejected; sad. 4. Humble; meak. 5. *s. f.* [Ar.] The Mahommedan faith. 6. The warcry of the Mahommedans. 7. Faith; religion. 8. *s n.* A riot raised by the Mahommedans in the name of religion.

Id. દીન ઉઠવું-જાગવું To rise (of a riot by the Mahommedans in the name of religion). દીન પોકારવું To raise a riot.

વદે દીન વાણી મૃત્યુ જાણી નેત્રે ભરતો નીર—પ્રેમાનંદ.

દીનતા, s. f.
દીનતાઇ, s. f. [દીન+S. ता, त्व, આઇ suffixes
દીનત્વ, s. n.
forming nouns.] Poverty; indigence. 2. Distress ; affliction ; misery ; wretchedness. 3. Sorrow; dejection. 4. Humility; meakness.

દીનદયાળ, *adj.* [દીન poor + S. दयाल merciful.] Compassionate to the afflicted and indigent; pitying the poor.

દીનદાર, *adj.* [દીન faith + P. दार having.] Religious; devout; pious; virtuous.

દીનદારી, *s. f.* [See above.] Devoutness; piety.

દીનપણું, Same as દીનત્વ *q. v.*

દીનબંધુ, *s. m.* [દીન poor+S. बंधु a friend.] A friend of the poor.

દીનવત્સલ, *adj.* [દીન poor +S. वत्सल kind.] Kind to the poor.

દીનાનાથ, *s. m.* [દીન poor+S. नाथ the lord.] A protector and reliever of the wretched or miserable.

દીનાર, *s. n.* [S.] A coin. 2. A particular copper or gold coin.

દીપ, Same as દ્વિપ *q. v.* 2. Same as દીપક *q. v.*
એક માલવદેશ અધીપ, તેણે લીધો વેચાતો દીપ.—દયારામ.

દીપક, *s. m.* [S. *fr.* दीप् to shine.] A lamp; a lampstand; a light. 2. Name of a mode in music (same as દીપકલ્યાણ). 3. Name of a metre of 10 matras and 2 talas. 4. *adj.* Kindling; inflaming. 5. Beautifying.

દીપકલ્યાણ, *s. m.* [દીપ + S. कल्याण name of a mode in music.] A name of a mode in music, generally sung in the evening.

દીપકવેલ, *s. f.* Name of a creeper. Ipomœa dasysperma. N. O. Convolvulacæ.

દીપડી, *s. f.* [See દીપડો.] A female leopard.

દીપડું, *s. n.* [See દીપડો.] A small leopard.

દીપડો, *s. m.* [S. द्वीपिन्.] A leopard.

દીપમાળ, *s. f.* [દીપ + S. माला a series.] A stone pillar in front of a temple intended to support lamps on festive occasions. 2. A row of lights; illumination.

દીપવવું, Same as દીપાવવું *q v.*

દીપવું, *v. i.* [S. दीप् to shine.] To be dazzled. 2. To shine; to glitter; to glisten. 3. To appear splendid, eminent or conspicuous.

દીપાવડું, *adj. m. f. n.* [See દીપવું.] Elegant; beautiful; splendid; good-looking; handsome.

દીપાવલી, *s. f.* [દીપ + S. आवली a series.] A row of lights. 2. Diwali holidays.

દીપાવવું, *v. t.* [See દીપવું.] To make bright. 2. To dazzle. 2. To make illustrious.

દીપિકા, *s. f.* [See દીપક.] A lampstand. 2. A light; a small lamp. 3. Elucidator; illustrator (at the end of a compound, as in અર્થદીપિકા, તર્કદીપિકા etc.).

પ્રગટ કીધી છે કોટિક દીપિકા રે.—દયારામ.

દીપોચ્છવ, Same as દીપોત્સવ *q. v.*

દીપોત્સવ, s. m.
દીપોત્સવી, s. f. [દીપ+ S. उत्सव a festivity.]
A festivity with illuminations. 2. Diwali holidays.

દીપ્ત, *adj.* [See દીપક.] Kindled. 2. Blazing; glowing; luminous.

દીપ્તિ, *s. f.* [See દીપક.] Light; brilliancy; illumination; lustre. 2. Extreme loveliness.

દીઓ, *s. m.* Sudden suffocation; a sudden shock.

Id. દીઓ ચઢી આવવો–જવો To suffer from sudden suffocation.

દીયર, Same as દીએર *q. v.*

દીયરવટું, Same as દીએરવટું *q. v.*

દીયરીઓ, Same as દીએરીઓ *q. v.*

દીર્ઘ, *adj.* [S.] Long (in time or space.) 2. Lasting long; tedious. 3. Deep (as a sigh). 4. Long (of a vowel in Grammar).

દીર્ઘગોળ, *s. m.* [દીર્ઘ + S. गोल a circle.] An ellipsoid.

દીર્ઘદર્શી, *adj.* [દીર્ઘ + S. दर्शिन् seeing *fr.* दृश्, दर्श् to see.] Far-sighted; provident; far-seeing. 2. Wise; prudent; sagacious.

દીર્ઘદૃષ્ટિ, *s. f* [દીર્ઘ + S. दृष्टि sight.] Long sight; fore-sight. 2. Same as દીર્ઘદર્શી *q. v.*

દીર્ઘવર્તુલ,
દીર્ઘવર્તુળ, s. m. n. [દીર્ઘ + S. वर्तुल a circle.] An ellipse.

દીર્ઘવૃત્ત, Same as દીર્ઘવર્તુળ *q. v.*

દીર્ઘસૂત્ર, Same as દીર્ઘસૂત્રી *q. v.*

દીર્ઘસૂત્રતા, *s. f.* [દીર્ઘસૂત્ર + S. ता a suffix forming a noun.] Procrastination ; dilatoriness; slowness.

દીર્ઘસૂત્રી, *adj.* [દીર્ઘ + S. सूत्रिन् working.] Working slowly; dilatory; lazy; indolent.

શોણિયો દીર્ઘસૂત્રી જે કર્તા તામસ તે કહ્યો.–ના. દ. ક.
દીર્ઘસૂત્રીની છાપ પડી તે —નર્મદ.

દીર્ઘસૂત્રીપણું, *s. n.* Same as **દીર્ઘસૂત્રતા** *q. v.*

દીર્ઘાયુ, દીર્ઘાયુષ્ય, *adj.* [દીર્ઘ + S. आयुस् life.] Long lived. (Used in giving a blessing to a younger person.) 2. *s. n.* Long life.

દીલ, Same as **દિલ** *q. v.*

દીવટીઉં, *s. n.* [See **દીવેટ**.] A hook to hold the wick in a lamp.

દીવડીઉં, *s. n.* [See **દીવડું**.] Name of an animal; a lamp shell.

દીવડીઓ, Same as **દીવો** *q. v.*

દીવડું, *s. n.* [દીવો +ડું dim.] A lamp-stand. 2. Light.

દીવડો, Same as **દીવો** *q. v.*

એનનાં કુળની લાજ બંધુ કુળનો દીવડો.—લલિત.

દીવાદાંડી, *s. f.* [દીવો+S. दंड a staff.] A light-house; a beacon-light.

દીવાની, *s. f.* [See **દીવાનું**.] Madness. 2. Folly.

દીવાનું, *adj. m. f. n.* [P. दीव a demon+ आनेह like.] Mad; insane. 2. Foolish; silly. 3. Wild; violent.

દીવાબત્તી, *s. f.* [દીવો+S. वर्ति a wick.] Lighting of lamps; lights.

દીવાવખત, *s. m.* [દીવો+P. वक्त the time.] Evening; night-fall; time for lighting lamps; dusk.

દીવાસળી, *s. f.* [દીવો+S. शलाका a stick.] A match; a lucifer match.

દીવાસો, *s. m.* [દીવો+S. अमावास्या the new moonday.] The Hindu holiday on the new moonday of Ashadha.

દીવાળી, *s. f.* [દીવો+S. आवली a line.] A day of light and illuminations. 2. The last day of the Hindu year; the new moon day of Ashvina.

Id. દીવાળીના દહાડા Days of joy and festivities.

Prov. દીવાળીને દહાડે ઘેંસ કોણ ખાય ? Who would be of a sad heart at a time of general festivity ? દીવાળી તે સૌની ને હોળી તે વહુની There are general and special holidays.

દીવી, *s. f.* [See **દીપ, દીપિકા**.] A lampstand.

દીવેટ, *s. f.* [દીવો+S. वर्ति a wick.] A wick.

દીવેટી, Same as **દિમેટી** *q. v.*

દીવેટીઓ, *s. m.* [See **દીવેટ**.] A torch-bearer.

અડતાળીસ અગ્નિનાં રૂપ છે, થયા દીવેટીઆ સૌ ત્યાંય.—ગિરિધર.

દીવેલ, *s. n.* [દીવો+S. तैल oil.] Oil used in lamps. 2. Castor-oil.

Id. એનામાં દીવેલ નથી There is no spirit left in him.

Prov. ખાતર ઉપર દીવેલ To throw the heloe after the head of the hatchet. સો મણ દીવેલે અંધારું It is dark under the lamp. દીવેલે દેવાળું નહિ આવે An insignificant item of expenditure; necessaries must be had at any cost.

દીવેલી, *s. f.* Name of the caster-oil seed.

દીવેલો, *s. m.* Name of the castor-oil plant. Ricinus communis, N. O. Euphorbiacæ.

દીવો, *s. m.* [See **દીપક**.] A lamp; a light. 2. The pride of the family.

Id. દીવો હોલવાઇ ગયો A man has died. દીવો કરવો–સળગાવવો To light a lamp. દીવો ઘેર કરવો–રાણો કરવો–રાજ કરવો–વડો કરવો To extinguish a lamp. દીવા જેવું Clear. 2. Clear of mistakes; free from mistakes. 3. Bright-looking; fine. દીવાની જ્યોત જેવું Pointed (of the nose). દીવો ઉઠવો To be the brightest man. 2. To turn out a vagabond (ironically). દીવો ન રહેવો To be extinguished (of a family).

Prov. દીવામાં દીવેલ હોય ત્યાં લગી બળે One can work only to the best of one's abilities. દીવા પાછળ અંધારું No rose without a thorn.

દીસ, Same as **દીવસ** *q. v.*

દીસતું, *adj. m. f. n.* [See **દીસવું**.] Visible; perceptible; obvious; apparent.

Id. દીસતું રહ્યું Glad that it has disappeared. દીસતું કરવું To hide; to conceal. 2. To give up.

દીસવું, *v. i.* [S. दिश् to show.] To appear; to be in sight; to be visible. 2. To seem (the opposite of "to be in reality"). 3. To look; to have a particular appearance. 4. To be clear, plain, evident.

દુઃ, *adv.* [S. दुस्.] A prefix showing "bad," "hard or difficult to do."

દુઃખ, *s. m.* [S.] Pain; sorrow; agony; affliction; unhappiness; grief; vexation. 2. Sickness; ailment; disease. 3. Difficulty; trouble.

Prov. દુઃખ વિના સુખ નહિ, ને કષ્ટ વિના ફળ નહિ No gains without pains. દુઃખ તેને વેણ He jests at scars that never felt a wound.

Id. માથે દુઃખનાં ઝાડ ઉગવાં To be overpowered by misfortunes. દુઃખનું ઝાડ–વાદળ A number of misfortunes suddenly gathering.

Prov. દુઃખ ઉપર ડામ, ને પડયા ઉપર પાટું Misfortunes seldom come single; when sorrows come, they come in scores. દુઃખને અંતે સુખ Cloudy mornings often bring clear evenings. દુઃખનું ઓસડ દહાડા Time heals; patience is the best remedy for grief; sorrow's best antidote is employment. દુઃખ કોઇને પૂછીને આવતું નથી Adversity flattereth no man. દુઃખ એટલું સુખ Past labour is present delight. દુઃખનો બેલી રામ God is everybody's best friend in sorrow. સુખે સાંભરે સોની, દુઃખે સાંભરે રામ Men forget God in prosperity, and remember Him only in adversity.

જેને પેટે દીકરી તેને માથે દુઃખનું ઝાડ.—મહિપતરામ.

દુઃખડું, Same as **દુખડું** *q. v.*

દુઃખદ, દુઃખદાઇ, દુઃખદાયક, દુઃખદાયી, *adj.* [દુઃખ + S. दा to give.] Giving or causing sorrow; painful; grievous; vexatious.

દુઃખિત, દુઃખી, *adj.* [See દુઃખ.] Distressed; miserable; unhappy. 2. Troubled.

દુઃખેપાપે, *adv.* [દુઃખ+S. पाप sin.] Somehow or other; with great difficulty or trouble.

દુઃશાસન, *s. m.* [S] Name of the son of Dhritarashtra. He dragged Draupadee into the assembly and began to strip her of her clothes. Bheema, on the sixteenth day of the Mahabharata war, killed him and drank his blood to his heart's content.

દુઃસહ, *adj.* [દુઃ+S. सह् to bear.] Difficult to bear; unbearable.

દુઃસ્વપ્ન, *s. n.* [દુઃ+S. स्वप्न a dream.] A bad dream.

દુ, *adj.* [S. द्वितीय second *fr.* द्वि two.] Multiplied by two (used in the Multiplication Table); twice. 2. Same as **દુ** *q. v.*

દુઆ, Same as **દુવા** *q. v.*

દુઓ, *s. m.* [S. द्वि.] Two (in cards); the deuce. 2. Two (in dice).

દુકત, Same as **દુષ્કૃત** *q. v.*

કોટિ વધન ભય દુકત ગયું.—પ્રીતમ.

કહેનાં દુકત તે દૂર વામે.—નરસિંહ.

દુકાન, *s. f.* [Ar. दुकान्] A shop.

Id. દુકાન ખોલવી-માંડવી-ઉઘાડવી To open a shop. 2. To start business (as a prostitute).

દુકાનદાર, *s. m.* [દુકાન+P. દાર holding.] A male or female shop-keeper.

દુકાનદારી, *s. f.* [See above.] The profession of a shop-keeper.

દુકાનવાળી, દુકાનવાળો, *s. f. s. m.* [દુકાન + વાળી, વાળો having.] A female or male shop-keeper.

દુકાની, *s. f.* Two pies. 2. [S. द्वि two + कर्ण ear.] A piece of cloth tied round the head so as to cover the two ears.

દુકાળ, દુકાળી, Same as **દૂકાળ, દૂકાળી** *q. v.*

વર્ષ બાર જે પડતી દુકાળી રે.—કાળિદાસ.

દુકૂલ, દુકૂળ, *s. n.* [S. दुकूल.] A very fine silk cloth.

આભૂષણો વળી દુકૂલ જ રાણીજોગો.—ન. ભો. દી.

દુખ, Same as **દુઃખ** *q. v.*

Id. દુખ વેઠવું-સહેવું To bear a misfortune patiently.

દુખડું, Same as **દુઃખ** *q. v.* 2. *s. n.* A form of benedictory ceremony for removing evil.

Id. દુખડાં લેવાં To perform the ceremony of wishing the removal of evil.

દુખણખાઇ, *s. f.* Name of an insect, the bite of which produces irruptions on the body.

દુખણાં, *s. n. pl.* [See **દુખણું**.] A form of benedictory ceremony.

Id. દુખણાં લેવાં To remove pain. 2. To perform a benedictory ceremony.

દુખણું, *s. n.* [See દુઃખ.] Pain. 2. The throes or pangs of child-birth; travail.

દુખદ, દુખદાઈ, દુખદાયક, દુખદાયી, Same as **દુઃખદ, દુઃખદાઈ, દુઃખદાયક, દુઃખદાયી** *q. v.*

દુખભંજક, દુખભંજી, *adj.* [દુઃખ+S. भंज् to break.] Removing misery. 2. Generous; liberal.

વિક્રમ દુઃખભંજી રાજા.—નર્મદ.

દુખવડું, દુખવટો, *s. n. s. m.* [દુખ+S. वृत्ति state.] A state of mourning. 2. A visit of condolence.

Id. દુખવટે જવું To pay a visit of condolence.

દુખવવું, Same as **દુખાવવું** *q. v.*

દુખવું, *v. i.* [See દુઃખ.] To ache; to pain.

Prov. દુખે પેટ, ને કૂટે માથું The best treatment is to remove the cause of the disease; one doth the blame, another beareth the shame.

દુખારિ, *s. m.* [દુઃખ+S. अरि an enemy.] An enemy or destroyer of pain; a reliever of pain.

દુખાવ, *s. m.* [See દુઃખ.] Ailment; pain; aching.

દુખાવવું, *v. t.* [See દુખવું.] To give pain to; to hurt.

દુખાવું, *v. i.* [See દુખવું.] To be pained; to be hurt.

દુખાવો, Same as દુખાવ *q. v.*

દુખી, દુખીઆરું, દુખીલું, } Same as દુઃખિત *q. v.*

દુખેપાપે, Same as દુઃખેપાપે *q. v.*

દુગણ, *s. f.* [દુ+S. गण् to count.] Quickness in singing, or in playing on a musical instrument.

દુગદુગી, *s. f.* [Imit.] An ornament worn round the neck. 2. Name of a sort of drum.

ચૌદ રત્નમાળા મધ્યે એક દુગદુગી.—પ્રેમાનંદ.

દુગન, Same as દુગણ *q. v.*

દુગ્ધ, *s. n.* [S.] Milk.

દુગ્ધક, *adj.* [S.] Lactic.

દુગ્ધજ, *adj.* [દુગ્ધ +S. जन् to be produced.] Produced of milk.

દુગ્ધમાપક, *s. n.* [દુગ્ધ + S. मा to measure.] A lactometer; an instrument for measuring the strength of or adulteration in milk.

દુગ્ધવાહિની, *s f.* [દુગ્ધ + S. वाहिनी a duct.] A lacteal; a lacteal tube.

દુગ્ધશર્કરા, *s. f.* [દુગ્ધ + S. शर्करा sugar.] Lactose.

દુગ્ધા, *s. f.* [S. दुह्, दोह् to pain; to hurt.] Hesitation; wavering of the mind. 2. Uncertainty; suspense. 3. Anxiety; mental agony. 4. Family cares.

દુઝવું, *v. t.* [S. दुह् to milk.] To yield milk. 2. To yield a juice. 3. To yield an income. 4. *v. i.* [S. दुह् to hurt; to pain.] To exude (of pus, etc., from a wound); to suppurate.

Id. ભેંસ દુઝે છે A she-buffalo gives milk. એને ઘેર બે ગામ દુઝે છે He has an income of two villages. દુઝતી ગાય A cow yielding milk. 2. A source of profit or benefit. હરસ દુઝે છે The piles are bleeding.

દુજું, *adj. m. f. n.* [S. द्वितीय second *fr.* द्वि two.] Another; different.

પાસે પુત્ર પ્રધાનનો, કાયા દુજો કામ.—સામળ.

દુજો નહિ પ્રમાણે.—અવરીબાઈ.

દુઝણ, *s. f.* [See દુઝવું.] A cow or buffalo that yields milk; a milch cow; a milch buffalo.

દુઝણું, દુઝતું, } *adj. f. n.* [See દુઝવું.] Yielding milk.

Prov. દુઝતી ડોબાંની પાટુ પણ ક્યાંથી ? Who would not like to secure a great gain at a reasonable cost? 2. Better fast with good men than feast with bad ones.

દુઝવું, Same as દુઝવું *q. v.*

દુઝાણું, *s. n.* [See દુઝવું.] The state of a cow or buffalo yielding milk.

દુઝાવવું, *v t.* [See દુઝવું.] To cause to milk. 2. To make to yield milk.

દુણવું, *v. i.* [See below.] To burn; to scorch. 2. To feel sorry for; to have a heart-burning.

દુણાવું, *v. i.* [S. दुन burnt *fr.* दु to burn.] To be burnt or scorched in cooking. 2. To bear malice. 3. To be disappointed; to be dejected. 4. To be burning in heart and mind.

દુણું, *adj. m. f. n.* [See above.] Humiliating; disappointing. 2. *s. n.* Disaffection; disappointment; heart-burning

દુણો, *s. m.* [See દુણવું.] State of being burnt or scorched in cooking 2. The smell as of food being burnt or scorched in cooking.

દુંટી, *s. f.* [S. तुंडि.] The navel.

Id. દુંટીના વાળ બળવા To be teased; to have a deep feeling; to take a taunt seriously.

દુંટો, *s. m.* [See above.] An abnormally large navel; a projecting navel.

દુંદ, *s. f.* [S. तुंद.] A big paunch. 2. A naked trunk or stem of a tree.

દુંદાળું, *adj. m. f. n.* [See below.] Having a big and protruding belly.

દુંદાળો, *s. m.* [દુંદ + વાળો having.] A man having a big belly. 2. An epithet of Ganapati.

દુંદાળો દુઃખભંજનો સદાય આળે વેષ.—સામળ.

દુંદી, Same as દુંદાળું *q. v.*

દુંદીઓ, Same as દંડીઓ *q. v.*

દુંડું, Same as ડુંડું *q. v.*

દુંડો, *s. m.* A certain number of printed sheets of paper made into a role or bundle. 2. [See દંડ.] A fruit-pod; an ear of corn. 3. A staff.

દુદડા, *s. m. pl.* [દ intens. + દોડવું to run.] Small shoes.

દુદેલા, *s. f.* Name of a bird; the ivy.

દુધ, Same as દૂધ *q. v.*

દુધપાક, Same as દૂધપાક *q. v.*

દુધપાણી, Same as દૂધપાણી *q. v.*

દુધભાઇ, Same as દૂધભાઇ *q. v.*

દુધમલ, Same as દૂધમલ *q. v.*

વીરબાલ બાલા દુધમલ અવતરે હિ દમાં કર્યાથી.—લલિત.

દુધરાજ, *s. n.* Name of a bird; the Indian paradise fly-catcher.

દુધલો, *s. m.* Name of a tree. Wrightia tinctora. N. O. Apocynacæ. Also called મીઠો ઇંદ્રજવ.

દુધવાળી, દુધવાળો, } Same as દૂધવાળી, દૂધવાળો *q. v.*

દુધશાળા, Same as દૂધશાળા *q. v.*

દુધાળ, Same as દૂધાળ *q. v.*

દુધાળી સોનકી, *s. f.* Name of a shrub. Sonchus oleraceus. N. O. Compositæ.

દુધી, Same as દૂધી *q. v.*

દુધીઆ, Same as દૂધીઆ *q. v.*

દુધીઆ લટોરા, *s. n.* Name of a bird; the Indian grey-shrike.

દુધીઉં, Same as દૂધીઉં *q. v.*

દુધીઓ વછનાગ, Same as દૂધીઓ વછનાગ *q. v.*

દુધીપાક, Same as દૂધીપાક *q. v.*

દુધેલ, Same as દૂધાળ *q v.*

દુધેલી, Same as દૂધેલી *q. v.* 2. A kind of creeper. Sopubia delphinifolia. N. O. Scrophularacæ.

દુનિયા *s. f.* [P.] The world; the universe; the creation. 2. The earth; the terrestrial world. 3. Mankind. 4. The people.

Id. દુનિયાપાર કરવું To send beyond the limits of this world. 2. To kill. 3. To banish from a country. દુનિયાપારનું Superhuman. 2. Extraordinary. દુનિયામાંથી જવું-નીકળી જવું To throw off all restraint of public opinion; to lead a dissolute life. 2. To become impotent. 3. To become unfit for carrying on any worldly affair.

Prov. દુનિયા દોરંગી છે The world is fickle. દુનિયા ઝાઇથી જીતાય નથી None can conquer the people; one must follow the people; *Vox populi, vox Dei.* દુનિયા દેખે તેવું બોલે People say what they see; people are carried away by appearances.

પીટ્યા કોઇ દહાડો દુનિયામાંથી નીકળી જવાનો છે.–નવલરામ. માટે વર પચાસ વર્ષનો થાય ત્યારે દુનિયામાંથી ગયો સમજવો. —ગો. મા. ત્રિ.

દુનિયાઇ, *adj.* [See above] Relating or pertaining to the worldly affairs; practical.

દુનિયાઇ ડહાપણ આવ્યું નથી.—નં. કે. દી.

દુનિયાદાર, *adj.* [દુનિયા + P. दार having.] Worldly; worldly-minded.

દુનિયાદારી, *s. f.* [See above.] Worldly business or concerns; ordinary affairs of the world; worldliness.

દુંદુભિ, *s. f. n.* [S.] A large kettle-drum. 2. *s. m.* Name of a demon slain by Vali.

દુપટ્ટો, *s. m.* [દ +S. पट a fold.] A sheet or cloth of two breadths or two lengths worn over the shoulders.

દુબળાઇ, દુબળાપણું, } Same as દૂબળાઇ, દૂબળાપણું *q. v.*

દુબળી, Same as દૂબળી *q. v.*

દુબળું, Same as દૂબળું *q. v.*

દુબળો, Same as દૂબળો *q. v.*

દુભણ, Same as દૂભણ *q. v.*

મનમાં દુભણ કાંઇ ન આણો.—રાજે.

દુભવવું, દુભવું, } Same as દૂભવવું, દૂભવું *q. v.*

થોડા સારૂ મેં દુભવ્યો નાથ.—પ્રેમાનંદ.

દુભાયલ, દુભાયલું, } Same as દૂભાએલ, દૂભાએલું *q. v.*

દીલ દુભાયલ દેશજનોનાં.—લલિત.

દુભાવવું, Same as દૂભાવવું *q. v*

દુભાવું, Same as દૂભાવું *q. v.*

દુભાવો, Same as દૂભાવો *q. v.*

દુભાષીઓ, Same as દૂભાષીઓ *q. v.*

દુમ, *s. f.* [P.] The tail.

દુમકલાસ, *s. n.* Name of a mechanical machine; a jack.

દુમચી, *s. f.* [દુમ+P. चेह् dim.] A crupper. 2. A leather bag to hold tobacco, opium, &c.

દુમદુમ, *adv.* [S. दुंदम a drum.] Tom-tom.

દુમરી, *s. f.* Name of a bird; the striated bush babbler.

દુમવું, *v. t.* [S. दम् to distress.] To distress; to trouble.

દુમાએલું, *adj. m. f. n.* [See દુમો.] Having palpitations of the heart. 2. Suffocated; choked in the throat. 3. Dejected; afflicted; pained. 4. Burnt; scorched.

દુમાર, } s. m. [દુ+S. मार् to kill.] An
દુમારો, }
attack from two directions. 2. A dilemma.

દુમાસ, s. n. Name of a kind of cloth.

દુમિલો, s. m. Name of a metre of eight સગણ (⏑ ⏑ –) feet, each line containing 24 syllables.

દુમો, Same as ડુમો q. v.

Id. તેને દુમો ભરાઈ આવ્યો His pent up feelings gave way. દુમો ભરાઇ આવ્યાથી - Through great emotion.

દુયમ, } Same as દૂયમ q. v.
દુય્યમ, }

દુર્, Same as દૂ, દુઃ q. v.

દુરંત, adj. [દુર્ + S. अंत the end.] That that which can be accomplished with difficulty; endless; infinite.

દુરંદેશ, } Same as દૂરંદેશ, દૂરંદેશી q. v.
દુરંદેશી, }

દુરંદેશો, Same as દૂરંદેશો q. v.

દુરબીન, Same as દૂરબીન q. v.

દુરસ્ત, adj. [P. दुरुस्त.] Right; correct; accurate. 2. Proper; perfect; well-done; just. 3. Safe; sound.

Id. દુરસ્ત કરવું To set right; to repair.

દુરસ્તી, s. f. [See above.] Repairs. 2. Correction. 3. The act of setting right and bringing into an order.

દુરાગ્રહ, s. m. [દુર્ + S. आग्रह earnestness] Obstinate retention of an opinion; obstinacy.

દુરાગ્રહી, adj. [See above.] Obstinate; perverse; pertinacious.

દુરાચરણ, s. n. [દુર્ + S. आचरण conduct.] Evil practices; vicious courses; wicked conduct.

દુરાચરણી, adj. [See above.] Vicious; wicked; having bad habits and conduct.

દુરાચાર, s. m. [See below.] Wicked conduct; bad manners; vicious habits.

દુરાચારી, adj. [દુર્ + S. आचार manners.] Vicious; wicked; dissolute; licentious.

દુરાત્મા, s. m. [દુર્+S. आत्मन् the soul.] Evil-mindedness; wickedness. 2. A wicked person.

દુરિજન, Same as દુર્જન q. v.

દુરિત, s. n. [દુર્+S. इत gone fr. इ to go.] Sin; an evil; a bad course. 2. adj. Sinful; evil.

અખિલ દુરિત હરિ વારે રે.—સ્નેશ્વર.

ભણે રે જનાર્દન દુરિત નિવારૂં ને ભક્તને દુસ્તર તારૂં રે.–જનાર્દન.

દુરિતકૂપે પડયો છું હે જગત્રાતા.—ન. બો. દી.

દુરી, s. f. [S. द्वि two.] Two (in cards).

દુરુક્તિ, s. f. [દુર્+S. उक्ति speech.] Offensive speech. 2. Abusive language. 3. Reproach; censure.

વચન દુરુક્તિ બોલે આળ, તે પ્રાણી મહાપાપી ચંડાળ.-ગિરિધર.

દુરૂં, Same as દૂર q. v.

દુર્ગ, s. m. [દુર્+S. गम् to go.] An inaccessible place. 2. A fort; a fortress; a citadel; a castle.

દુર્ગે ધન ઘણી ફરફરે, ઢંઢુણી ઢોલ ત્યાં ગડગડે.—પ્રેમાનંદ.

દુર્ગતિ, s. f. [See above.] A bad state. 2. Trouble. 3. Being thrown into the lower regions after death. 4. Hell.

દુર્ગંધ, s f. [દુર્+S. गंध smell.] A stink; an offensive smell; a stench.

દુર્ગંધી, adj. [See above.] Bad-smelling; stinking. 2. Same as દુર્ગંધ q. v.

દુર્ગપતિ, } s. m. [દુર્ગ+S. पति a lord+पाल a
દુર્ગપાલ, }
protector.] The commandant of a citadel or fort.

દુર્ગમ, adj. [See દુર્ગ.] Inaccessible; unattainable; impassable. 2. Incomprehensible; nintelligible.

દુર્ગા, s. f. [See દુર્ગ.] The goddess Durga, the wife of Shiva.

દુર્ગાચકલી, } s. f. Name of a kind of a
દુર્ગાચલ્લી, }
little black bird.

દુર્ગુણ, s. m. [દુર્+S. गुण a quality.] Vice; a bad quality.

દુર્ગુણી, adj. [See above.] Vicious; wicked; possessing bad qualities.

દુર્ઘટ, adj. [દુર્+S. घट् to form.] Difficult of occurrence, performance, or accomplishment; arduous; hard.

દુર્ઘર્ષ, s. m. [દુર્+S. घर्ष friction.] Friction; rivalry.

માંહોમાંહે દુર્ઘર્ષ અગાધ્ય.—અખો.

દુર્જન, s. m. [દુર્+S. जन a man.] A wicked man; a villain.

દુર્જય, adj. [દુર્+S. जय victory.] Difficult to conquer; invincible.

દુર્જર, adj. [દુર્+S. जॄ to be digested.] Hard to digest; indigestible.

દુર્જાત, *adj.* [દુર્+S. जात born.] Wretched. 2. Bad-tempered.

દુર્જ્ઞેય, *adj.* [દુર્ + S. ज्ञा to know.] Incomprehensible; difficult to be known.

દુર્દર્શ, *adj.* [દુર્+S. दृश् to see] Difficult to be seen; dazzling; awe-inspiring.

દુર્દશા, *s. f.* [દુર્+S. दशा state.] A bad state; a troublous and distressful condition; calamity; distress. 2 A fix; an undesirable position.

દુર્દૃષ્ટ, *adj.* [See દુર્દર્શ] Ill-judged; wrongly decided.

દુર્દૈવ, *s. n.* [દુર્+S. दैव destiny.] An unhappy desttiny. 2. Ill luck; misfortune.

દુર્દૈવે, *adv.* [See above.] Unfortunately; unluckily.

દુર્ધર્ષ, *adj.* [S.] Inviolable; unassailable. 2. Inaccessible. 3. Dreadful. 4. Haughty.

દુર્બલ, } દુર્બળ, } *adj.* [દુર્+S. बल strength.] Feeble; thin; emaciated. 2. Weak; powerless; impotent. 3. Poor; indigent; needy.

દુર્બલતા, } દુર્બળતા, } *s. f.* [દુર્બળ + S. ता a suffix forming a noun.] Feebleness; thinness. 2. Weakness; impotency. 3. Poverty; need; indigence.

દુર્બલાસ્થિ, *s. n.* [દુર્બલ+S. अस्थि a bone.] Rickets; name of a disease amongst children

દુર્બિન, Same as દૂરબીન *q. v.*

દુર્બુદ્ધિ, *s. f.* [દુર્+S. बुद्धि intellect.] Inclination to wickedness; a wicked disposition. 2. Foolishness; stupidity.

દુર્બોધ, *s. m.* [દુર્+S. बोध knowledge; advice.] Evil advice. 2. *adj.* Unintelligible; inscrutable.

દુર્ભક્ષ્ય, *s. n.* [દુર્ + S. भक्ष्य food.] Bad or condemned food.

દુર્ભર, *adj.* [દુર્+S. भर bearing.] Burdensome; insupportable 2. *s. n.* The stomach.

ધરી દાસી નામે દુર્ભર ભર્યું.—પ્રેમાનંદ.

દુર્ભાગી, *adj.* [See below.] Unlucky; unfortunate.

દુર્ભાગ્ય, *s. n.* [દુર્+S. भाग्य fortune.] Ill luck; misfortune; adverse destiny.

દુર્ભાવના, *s. f.* [દુર્+S. भावना idea] An evil thought.

દુર્ભાષણ, *s. n.* [દુર્+S. भाषण a speech.] Abusive speech.

દુર્ભિક્ષ, *s. m.* [દુર્ + S. भिक्ष् to beg.] A famine; dearth. 2 General want.

દુર્ભેદ્ય, *adj.* [દુર્+S. भिद् to pierce.] Firm; unbreakable.

દુર્મતિ, *s. f.* [દુર્+S. मति intellect.] Evil disposition or inclination; wickedness; evil-mindedness.

દુર્મુખ, *adj.* [દુર્+S. मुख the face.] Having a bad face; hideous; ugly.

દુર્મેધ, *adj.* [દુર્+S. मेधा intellect.] Silly; dull; stupid. 2. *s. m.* A dull-headed fellow; a block-head.

દુર્યોધન, *s. m.* [S.] Name of the eldest of the Kaurava brothers. 2. *adj.* Invincible.

દુર્લક્ષ, *adj.* [દુર્+S. लक्ष् to notice.] Inattentive. 2. *s. n.* Inattention.

દુર્લક્ષ્ય, *adj.* [See above.] Hardly visible; difficult to be seen.

દુર્લભ, *adj.* [દુર્+S. लभ् to get.] Difficult of attainment or acquisition; obtained with difficulty; rare.

દુર્લૌકિક, *s. n.* [દુર્ + S लौकिक fame.] Bad reputation; ill fame.

દુર્વચન, *s. n.* [દુર્+S. वचन a word.] Bad speech or words.

દુર્વચની, *adj.* [See above.] Speaking abusive language or improper words; abusive; false-speaking.

દુર્વાસના, *s. f.* [દુર્ + S. वासना desire.] An evil inclination or desire.

દુર્વાસા, *s. m.* [S. दुर्वासस्] Name of a very iruscible sage; the son of Atri and Anasooya.

દુર્વિપાક, *s. m.* [દુર્ + S. विपाक a result.] A bad result; a change for the worse.

દુર્વેદ, *adj.* [દુર્+S. विद् to know.] Difficult to be known or ascertained; inscrutable.

દુર્વ્યસન, *s. n.* [દુર્ + S. व्यसन habit.] An evil propensity or habit; addictedness to vice.

દુર્વ્યસની, *adj.* [See above.] Vicious. 2. Addicted to evil habits.

દુલરી, *s. f.* [દુ + S. लहरी a wave.] A neck ornament of two strings of gold beads worn by women.

દુલરી કંઠે નિર્મળ મોતી છે.—દયારામ.

દુલવું, Same as દૂલવું *q. v.*

દુલહન, *s. n.* [S. दुल् to swing.] Moving about; movement.

પ્રભુજીને દરબાર દુલહન દરબારી સભા.—લલિત.

દુલહો, Same as દુર્લભ *q. v.* (Used by Jainas.)

દુલાઇ, *s. f.* A quilt made of valuable material.

દુલારી, *s. f.* [See દૂલાવવું to fondle.] A daughter.

દેવની દુલારી આશા, ઇષ્ટ તું અમારે.—લલિત.

ક્રીસ્તી કુમારી પ્રભુલાન દુલારી.—દયારામ.

દુલારો, *s. m.* [See above.] A son.

દુલીચો, *s. m.* [દુ+ગાલીચો a carpet.] A carpet.

ગાદી, તકિયા, દુલીચા અપાર—ગિરિધર.

દુલું, *adj. m. f. n.* Magnanimous; liberal. 2. Simple; frank.

દુલ્હો, *s. m.* A husband.

વલી લુલાવ્યું કવણ દુલ્હા ભણી.—પદ્મનાભ.

દુવા, *s. f.* [Ar. दुआ a prayer.] Prayer. 2. A benediction; a blessing.

Id. દુવા કરવી-દેવી-ઇચ્છવી-ચહાવી To wish well of. દુવા માગવી To pray to God for a blessing on.

દુવા એ વ્હાલવાળાં દે.—કલાપિ.

દુવાઇ, *s. f.* [See above.] Prohibition in the name of the king or other high authority with implication of vengeance in case of disobedience; order; command. 2, Proclamation.

દુવાગીર, *adj.* [દુવા+P. गीर seizing.] Desiring benediction.

દુવાગીર આ તમારાથી લઇ.—કલાપિ.

દુવાત, *s. f.* [Ar.] An inkstand.

દુવો, *s. m.* [S. द्वि.] The number two (in a game of cards or at dice).

દુશાલો, *s. m.* [દુ+શાલ a shawl.] A double shawl; a pair of shawls.

એક દુશાલો ગયો તે લેવા માટે એણે રથ ઉભો રાખવા માંડયો.

—મ. ન. દ્વિ.

ઠંડી પડવાથી શાલદુશાલા ઓઢવાનું મન થાય.—હ. દા. કાં.

દુશ્મન, *s. m.* [P.] An enemy; a foe; an adversary; an opponent.

Id. દુશ્મનની રાત A long and tedious night. 2. A long wearisome period.

Prov દુશ્મનથી ડરતા રહો Beware of an enemy's movements. મૂરખ મિત્ર કરતાં ડાહ્યો દુશ્મન સારો Better ride an ass that carries you than a horse that throws you.

દુશ્મનદાવો, *s. m.*, દુશ્મનાઇ, *s. f.*, દુશ્મનાવટ, *s. f.* [દુશ્મન+દાવો a claim; આઇ a suffix forming a noun; S. वृत्ति state.] Enmity; hostility; evil feeling.

દુષ્કર, *adj.* [દુ+S. कृ to do.] Hard to be accomplished; difficult; arduous.

દુષ્કર્મ, *s. n* [દુ+S. कर्मन् action.] A sinful action; a wicked act.

દુષ્કાલ, દુષ્કાળ, Same as દૂકાળ *q. v.*

દુષ્કાલશમન, દુષ્કાળશમન, *s. n.* [દુષ્કાલ, દુષ્કાળ +S. शमन pacification.] Famine relief.

દુષ્કૃત, *s. n.* [દુ+S. कृत done.] An evil act; a sinful act; a misdeed.

દુષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* दुष् to be polluted.] Wicked; depraved; corrupt; sinful. 2. Spiteful; revengeful. 3. Vile; low. 4. Faulty; defective.

દુષ્ટતા, *s. f.*, દુષ્ટપણું, *s. n.* [દુષ્ટ + S. ता, Guj. પણું a suffix forming a noun.] Wickedness; sin; villainy. 2. Spite; revenge.

દુષ્ટબુદ્ધિ, *adj.* [દુષ્ટ + S. बुद्धि intellect.] Wicked-minded; malevolent.

દુષ્ટા, *adj. f.* [See દુષ્ટ.] Wicked (of a woman).

દુષ્પ્રાપ, દુષ્પ્રાપ્ય, *adj.* [દુ + S. प्राप reaching.] Hard to get; unattainable.

દુસ્તર, *adj.* [દુ+ S. तॄ to cross.] Difficult to swim through. 2. Difficult to pass over; insurmountable. 3. Invincible.

એકથી ઉપજે દુષ્ટ ને દુસ્તર—કાળિદાસ.

દુસ્ત્યજ, *adj.* [દુ+S. त्यज् to abandon.] Difficult to be avoided; unavoidable.

તજું સર્વ એ આ ક્ષણે, સહુ થકી દુસ્ત્યજ એક.—ન. ભો. દી.

દુહાગણ, દુહાગા, *adj. f.* [See દુર્ભાગ્ય.] Who has lost the favour of her husband (of a woman, as distinguished from સોહાગણ, a woman who retains the favour of her husband).

દુહિતર, દુહિતા, *s f.* [S. दुहितृ.] A daughter.

દુહો, Same as દોહરો *q. v.*

દૂકાળ, *s. m.* દૂકાળી, *s. f.* [S. दुष्काल *fr.* दुस् bad + काल time.] A famine; dearth. 2. A want; lack; scarcity; deficiency.

Id. દૂકાળ પડયો છે There is a famine.

Prov. દુકાળ ને વળી અધિક માસ–દુકાળમાં તેરમો મહિનો Misfortunes seldom come single.

દૂકાળીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Famine-stricken. 2. Emaciated; weak; famished.

દૂજવું, Same as દુજવું *q. v.*

દૂઝણુ, Same as દુઝણુ *q. v.*

દૂઝણું, Same as દુઝણું *q. v.*

દૂઝવું, Same as દુઝવું *q. v.*

દૂઝાણું, Same as દુઝાણું *q. v.*

દૂણવું, *v. t.* [S. दुनोति it gives pain to.] To pain with harsh words. 2. To afflict; to torment.

દૂણાવવું, *v. t.* [See દૂણવું.] To get afflicted. 2. Same as દુણાવવું *q. v.*

દૂણાવું, *v. i.* [See દૂણવું.] To be pained by harsh words. 2. To be afflicted or abused 3. Same as દુણાવું *q. v.*

દૂણું, *adj. m. f. n.* [S. द्वि two+गुण multiplied by.] Double.

દવ કેરૂં દુઃખ દૂણું, લાગ્યે વળ્યો વળથી.—વલ્લભ.

દૂત, દૂતક, } *s. m.* [S.] A messenger; an envoy; an ambassador. 2. A middle-man; a go-between.

દૂતત્વ, દૂતપણું, } *s. n.* [દૂત+S. त्व, Guj. પણું a suffix forming a noun.] The duty or position of a messenger; a mission; ambassadorship.

દૂતિકા, દૂતી, } *s. f.* [S.] A female messenger. 2. A confidante; a procuress.

દૂધ, *s. n.* [S. दुग्ध.] Milk. 2. The white juice obtained from certain trees and fruits; milky juice.

Id. દૂધ દેવું–આપવું To yield milk (of a cow, etc.,) શું તે તને દૂધ આપે છે, અને અમે નથી આપતા? Does he do you good, and do we not? દૂધ ચઢવું To have milk in the breasts. 2. To have a desire to suckle one's young. દૂધ મેળવવું To mix whey with milk to make it curdle. દૂધે ધોવા જેવું Deserving of great respect and affection. દૂધ પીતું કરવું To kill (a female child) soon after its birth by choking it with a rag steeped in milk (a practice formerly common among the Lewa Kanbees of the Charotara) 2. To put to death while seeming to be kind; to kill treacherously. દૂધમાં કાળું લાગવું To be discovered (of a black sheep in a flock). 2. To be found out (of something different from the general appearance.) દૂધમાંથી પોરા કાઢવા Hair-splitting; fault-finding. દૂધે ધોઇને Honestly (said of money to be paid). દૂધે મેહ વરસવા To be in a prosperous condition. દૂધમાં એળીઓ ભેળવવો To do mischief or wrong. 2. To instigate a quarrel.

Prov. ઉજળું એટલું દૂધ નહિ All is not gold that glitters. દૂધથી દાઝયો છાસ ફૂંકી પીએ The burnt bairn dreads the fire. દૂધ પાઇને સાપ ઉછેરવો Clouds that the sun brightens darken him. દૂધમાં ને દહીંમાં પગ રાખવો To play a double game. દૂધના દૂધમાં, ને પાણીના પાણીમાં Spare well and spend well. દૂધમાં સાકર ભળી An enhancement of one's good qualities; one has secured what one longed for.

દૂધપાક, *s. m.* [દૂધ+S. पाक boiling.] Rice-pudding; a preparation of milk, rice, spices etc.

દૂધપાણી, *s. n.* [દૂધ+S. पानीय water.] An emulsion of oil and salts (having the appearance of milk).

દૂધભાઇ, *s. m.* [દૂધ+S. भ्रातृ a brother.] A foster-brother.

દૂધમલ, *adj.* [દૂધ+S. मल्ल an athlete.] Stout; strong. 2. Living upon milk.

દૂધવાળી, } *s. f.* દૂધવાળો, } *s. m.* [દૂધ+વાળી, વાળો having.] A milk-maid or a milk-man; a milk-seller.

દૂધશાળા, } *s. f.* દૂધાલય, } *s. n.* [દૂધ+S. शाला, आलय an abode.] A dairy.

દૂધાળ, *adj.* [દધ + વાળું having.] Milch; lactary. 2. Yielding a large quantity of milk.

દૂધાળી સોનકી, *s. f.* Name of a shrub. Sonchus oleraceus. N. O. Compositæ.

દૂધી, *s. f.* [See દૂધ.] A white pumpkin; a white gourd.

દૂધીઆ, *adj. m. pl.* [See દૂધ.] Grown while still suckling (of the teeth of an infant). 2. Having a milk-white colour.

દૂધીઉં, Same as દૂધાળ *q. v.*

દૂધીઓ વછનાગ, *s m.* Name of a medicinal drug; aconite; monk's hood. Aconitum napellus. N. O. Ranunculacæ.

દૂધીપાક, *s. m.* [દૂધી + S. पाक cooking.] A medicinal preparation of white pumpkin with sugar.

દૂધેલ, Same as દૂધાળ *q. v.*

દૂધેલી, *s. f.* [See દૂધ.] A preparation of the juice of sugar-cane with milk.

દૂબળાઈ, *s. f.*
દૂબળાપણું, *s. n.* [દૂબળું + આઈ, પણું suffixes forming nouns.] Poverty; helplessness. 2. Disability. 3. Thinness; leanness.

દૂબળી, *adj. f.* [See below.] Weak; lean; thin. 2. Poor; helpless. 3. Disabled. 4. *s. f.* A woman of one of the Bheel tribes.

Prov. દૂબળી વાડે છીંડું પડે Every one can jeer at the king who has fallen from his high estate.

દૂબળું, *adj. n.* [S. दुर्बल.] Weak; lean; thin. 2. Poor; helpless. 3. Disabled. 4. *s n.* A child of one of the Bheel tribes.

Prov. દૂબળા ઢોરને બગાઇઓ ઘણી It is the poor who are the most oppressed. દૂબળું ઢોર કુશકે રળી-આમણું A poor man is pleased with even a little.

દૂબળો, *adj. m.* [See above.] Weak; lean. 2. Poor; helpless. 3. Disabled. 4. *s. m.* A man of one of the Bheel tribes.

દૂભણ, *s. f.* [See દૂભવું.] Pining; wasting. 2. Dejection; disappointment.

Prov. પાછળી દૂભણ કરતાં આગલી દૂભણ વધારે સારી Prevention is better than cure; a stitch in time saves nine.

દૂભવવું,
દૂભવું, *v. t.* [S. दुर्भग unfortunate.] To tease; to vex; to annoy. 2. To disappoint; to displease.

દૂભાએલ,
દૂભાએલું, *adj. m. f. n.* [See above.] Teased; vexed; annoyed. 2. Displeased; disappointed.

દૂભાવવું, Same as દૂભવવું *q. v.*

દૂભાવું, *v. i.* [See દૂભવું.] To be teased; to be vexed; to be annoyed. 2. To be displeased; to be disappointed.

દૂભાવો, *s. m.* Same as દૂભણ *q. v.*

દૂભાષીઓ, *s. m.* [દ્ર+S. भाषा language.] An interpreter.

દૂયમ, *adj.* [S. द्वितियम्.] Subordinate; second in rank.

દૂર, *adj.* [S.] Distant; for; remote; far off; a long way off.

Id. દૂર કરવું To put out of the way; to remove. 2. To dismiss. દૂર રહેવું To avoid the company of; to abstain from. 2. To refrain from. દૂર રાખવું To keep at a distance; to shun.

દૂરથી, *adv.* [S. दूरतः] From a distance; from afar.

દૂરદર્શી, *adj.* [દૂર + S. दर्शिन् seeing.] Far-sighted; prudent.

દૂરદૃષ્ટિ, *s. f.* [See above.] Foresight; prudence.

દૂરબીન, *s. n.* [દૂર + P. बीन् seeing.] A telescope.

દૂરસ્થ, *adj.* [દૂર + S. स्था to stand.] Standing far away; distant; remote. 2. Superior.

Id. દૂરસ્થ ગ્રહ A superior planet.

દૂરસ્વરી, *s. n.* [દૂર+S. स्वर a sound.] A telephone. 2. *adj.* Telephonic.

દૂર્વા, *s. f.* [S.] A kind of grass used in religious ceremonies; bent grass; panic grass.

દૂલ, *s. n* [S. दूल् to swing.] A kind of ear-ring worn by women and children.

દૂલું, Same as ડુલું *q. v.*

દૂષક, *adj.* [See below.] That blames; fault-finding. 2. Polluting; corrupting. 3. Sinful.

દૂષણ, *s. n.* [S. *fr.* दूष् to pollute.] Blame; abuse; censure. 2. Fault; defect. 3. Corruption. 4. Sin; crime.

દૂષિત, *adj.* [See above.] Corrupted; spoiled. 2. Hurt; injured. 3. Demoralized. 4. Censured; blamed. 5. Sinful. 6. Faulty; defective. 7. Vilified; traduced.

દૃક્,
દૃક, *s. f.* [S. दृक् *fr.* दृश् to see.] Sight; eye.

દૃગ્,
દૃગ, Same as દૃક્, દૃક *q. v.*

દૃગરસભર મોહે દિલ છાઇ રહી.—મ. ન. દ્વિ.

દૃગંચળ, *s. m.* [દૃગ્+ S. अंचल an end.] The corner of the eye. 2. A glance.

દૃગ્ગોચર, *adj.* [દૃગ્+S. गोचर range.] Within the range of sight; visible; perceptible to the eye.

દૃઢ, *adj.* [S.] Firm; solid; compact; hard; dense. 2. Confirmed; settled; fixed; established. 3. Steady. 4. Tight; close. 5. Strong; intense; mighty. 6. Durable. 7. Certain; sure.

દૃઢતર, *adj.* [દૃઢ+S. तर the suffix for the comparative degree.] Firmer; harder; closer.

દૃઢતા, *s. f.* [દૃઢ+S. ता a suffix forming a noun.] Firmness; fixedness; stability; steadiness; an unswerving condition.

દૃઢભાજક, *s. m.* [દૃઢ+ S. भंज् to break.] The Greatest Common Measure (in Arithmetic).

દૃઢીભૂત, *adj.* [S. दृढभू to become firm.] Become close, strong, firm or settled.

દૃશદ્, દૃશદ, } *s. m.* [S. दृशद्.] A stone.

દૃશદ લેઈ ગોવિંદે તે પાટે મહીની ગોળી ફોડી રે. –ભાલણ.

દૃશ્ય, *adj.* [S. *fr.* दृश् to see.] Visible; appearing; apparent. 2. *s. n.* A sight; a visible object; a phenomenon.

દૃશ્યજગત્, *s. n.* [દૃશ્ય +S. जगत् the world.] A phenomenon.

દૃશ્યમાન, *adj.* [See દૃશ્ય.] Visible; apparent; appearing.

દૃષ્ટ, *adj.* [S.] Seen. 2. Known; understood. 3. Visible; observable.

દૃષ્ટા, *adj. f.* [See દૃશ્ય.] Seen (of a woman). 2. *s. m. f.* One who sees or understands by intuition; a seer.

અનંત બ્રહ્માંડનો દૃષ્ટા આપ.– અખો.

જેઓ ધર્મના દૃષ્ટા હતા.—આ. બા. પ્રુ.

દૃષ્ટાંત, *s. n.* [દૃષ્ટ+S. अंत the end.] An illustration; an example. 2. A parable; an allegory. 3. An exemplary event; a wonder.

Id. દૃષ્ટાંત આપવું-દેવું To give as an illustration; to illustrate by examples. દૃષ્ટાંત લેવું To take as an illustration.

દૃષ્ટાંતિક, *adj.* [See above.] Illustrative; fit to be adduced in illustration.

દૃષ્ટિ, *s. f.* [S. *fr.* दृश् to see.] Sight; seeing; vision. 2. The eyes. 3. Aspect; a point of view. 4. Aim; attention. 5. A favourable look; regard. 6. A glance; a look.

Id. દૃષ્ટિ સાંધવી To aim at. 2. To meet the eyes of. દૃષ્ટિ ફેંકવી-નાખવી To throw a glance at. દૃષ્ટિ કરવી To look at. 2. To take care of. દૃષ્ટિ પડવી To fall on (of the eyes). 2. To influence (of planets in a horoscope). દૃષ્ટિ લાગવી-બેસવી-ચોંટવી To be the subject of an evil eye; to suffer from the effects of an evil eye. અક્ષત ઉતારો દૃષ્ટિ બેઠી હોય.—પ્રેમાનંદ. વ્યાવહારિક દૃષ્ટિએ Looking at from a worldly point of view. પારમાર્થિક દૃષ્ટિએ Looking at from a spiritual point of view. પ્રથમ દૃષ્ટિએ At first sight. બારીક દૃષ્ટિએ જોવું To examine minutely. દૃષ્ટિએ પડવું To come under one's notice. દૃષ્ટિએ પાડવું To draw attention to.

દૃષ્ટિકોણ, *s. m.* [દૃષ્ટિ+S. कोण an angle.] The angle of vision.

દૃષ્ટિગોચર, *adj.* [દૃષ્ટિ + S. गोचर a range.] Perceptible to the eye; within the range of sight; visible; transcendental.

દૃષ્ટિદોષ, *s. m.* [દૃષ્ટિ+S दोष a fault.] Defect of the eyes. 2. Mistake through over-sight. 3. Mistake; error. 4. Effect of an evil eye.

દૃષ્ટિપથ, *s. m.* [દૃષ્ટિ + S. पथ a way.] The range of sight; the sensible horizon.

દૃષ્ટિપાત, *s. m.* [દૃષ્ટિ + S. पात a fall.] The falling of the eye. 2. An accidental glance; a look.

દૃષ્ટિમર્યાદા, *s. f.* [દૃષ્ટિ+S. मर्यादा boundary.] The sensible horizon; the range of sight.

દૃષ્ટિવિદ્યા, } *s. f.*
દૃષ્ટિશાસ્ત્ર, } *s. n.* [દૃષ્ટિ+S. विद्या knowledge, शास्त्र science.] Optics.

દૃષ્ટિશાસ્ત્રી, *s. m.* [See above.] An optician.

દૃષ્ટિસીમા, Same as દૃષ્ટિમર્યાદા *q. v.*

દૃષ્ટોદૃષ્ટ, *s. f.* [Redup. of દૃષ્ટિ.] Mutual eyes. 2. Eye to eye; face to face.

દે, *ind.* [See દેવી.] A suffix applied to names of some women, e. g. રૂપાંદે, તારાંદે etc. 2. *adj.* [See દેહ] Possessing life and body. 3. *v. i.* [S. दा to give.] Give (used in the imperative sense).

દેઈ, Same as દેહ *q. v.*

દેખડાવવું, Same as દેખાડવું *q. v.*

દેખણહાર, દેખણહારો, } Same as દેખનાર *q. v.*

અખા દેખણહારો દ્વૈત.—અખો.

દેખત, દેખતાં, } *adv.* [See દેખવું.] On sight. 2. Instantly; immediately. 3. In the presence of.

દેખતું, *adj. m. f. n.* [See દેખવું] Having the power of seeing; sensible; not blind. 2. Open (of the eyes).

Prov. દેખતી આંખે આંધળો, ને છતી રાંડે રંડાપો Not so blind as those who will not see.

દેખનાર, *s. m. f. n.* [See દેખવું.] A looker-on; a spectator. 2. One who sees.

દેખરેખ, *s. f.* [દેખવું+redup.] Supervision. 2. Care; watch; guardianship.

Id. દેખરેખ રાખવી-કરવી To supervise; to have an eye over; to watch and guard. દેખરેખ રાખનાર A superintendent.

દેખરેખી, *adj.* [See above.] Superintending. 2. Relating or pertaining to superintendence.

દેખવું, *v. t.* [See દેખાડવું.] To see; to witness; to view; to look at; to behold.

Prov. દેખવું નહિ ને દાઝવું નહિ What the eye sees not, the heart rues not; unseen, unrued; out of sight, out of mind. દેખ દેખે ને શીખ શીખે Frequent observation leads to a habit. દેખે તેવું શીખે Ill examples are like contageous diseases.

દેખા, *s. f.* [See દેખવું.] Appearance; sight.

Id. દેખા દેવી To appear; to become manifest.

ઉડતો ફિરે અકળા કાં દેખા દઇ મેહુલા.—લલિત.

દેખાડ, *s. m.* [See દેખાડવું.] Presentation.

દેખાડવું, *v. t.* [S. दिश् to show; to point out.] To show; to present; to exhibit; to expose to view; to point out. 2. To indicate.

Prov. દેખાડે ગોળા ને આપે ચડવા He cries wine, and sells vinegar.

દેખાડો, *s. m.* [See દેખવું.] Show. 2. Scene. 3. A pretence; appearance; display. 4 Presentation.

દેખાદેખી, *s. f.* [Redup. of દેખવું.] Imitation. 2. Rivalry.

Prov. દેખાદેખી સાધે જોગ, મરે નહિ તો વાધે રોગ Compete not with persons who have got means beyond thy reach.

દેખાવ, *s. m.* [See દેખવું.] Sight; aspect; view; show; appearance; look. 2. Prospect; scenery.

Id. દેખાવ આપવો-દેવો To appear; to be seen. 2. To give a false show.

દેખાવડું, *adj. m. f n.* [દેખાવ + ડું dim] Good-looking; handsome; pretty; beautiful; charming; comely; sightly; of engaging appearance.

દેખાવું, *v. t.* [See દેખવું.] To seem; to look; to appear. 2. To be made known.

દેખીતું, *adj. m. f. n.* [See દેખવું.] Obvious; manifest; open; doubtless. 2. *adv.* Obviously; openly; manifestly; beyond doubt. 2. In form or appearance.

Prov. દેખીતાં ઇંદ્રિવાયણાનાં ફળ, પણ માંહે કડવાં ઝેર Appearances are often deceptive. દેખીતું ઝેર પીવાય નહિ No man will drink a poison, when he knows it to be such; out of sight, out of mind.

દેગ, *s. f.* [See ડેગ.] A large metal pot for cooking.

દેગડી, *s. f.* [દેગ+ડી dim.] A small metallic pot.

દેગડું, *s. n.* [દેગ+ડું dim.] A small metallic vessel.

દેગડો, *s. m.* [દેગ+ડો dim.] A large metallic vessel.

દેજ, *s. n.* [S. देय what should be given *fr.* दा to give.] A gift made by the bridegroom or his party to the bride in marriage.

દેડકી, *s. f.* [See below.] A female frog.

દેડકો, *s. m.* [S. दर्दुर.] A frog.

Id. દેડકાની પાંચશેરી A group of unsteady, mischievous, and weak people.

દેણ, *s. n.* [Ar. देन्, S. देय *fr.* दा to give.] Money due; a debt. 2. A tax; assessment. 3. Pressure of obligation. 4. *adj.* A suffix used at at the end of a noun to mean 'giving' (e. g. સુખદેણ, દુઃખદેણ etc.).

દેણગી, *s. f.* [See above.] A debt. 2. A gift. 3. A donation. 4. Money due.

ઘેર ઘેર પુન્ય થાય દેણગીનાં.—લલિત.

દેણદાર, *s. m.* [દેણ + P. दार having.] A debtor. 2. One under obligation.

દેણિઆત, *s. m. f.* [See દેણ.] A debtor. 2. One under obligation.

દેણું, Same as દેણ *q. v.*

દેંડવું, *s. n.* [S. दृष्टिविष.] Name of a kind of snake. 2. A water-snake. 3. [See ટેંડવું.] The top of a tree.

દેતવા, Same as દેવતા *q. v.*

દેદાર, Same as દિદાર *q. v.*

દેદીપ્યમાન, *adj.* [S. *fr.* दीप् to shine.] Shining intensely; blazing; bright; resplendent.

દેદીપ્યમાન ચિત્રછવન સિંધુ મ્હાલે.—ન. ભો. દી.

દેન, *s. f.* Courage; daring; boldness. 2. Vigour; strength; power. 3. [S. धेनु.] A cow. 4. *s. n.* The last ceremony of burning the dead.

Id. તેની દેન કોહી નથી He has not the courage or boldness. કોની દેન છે કે સામું જોવે ? Who has

got the strength of opposing ? Who dares oppose ?

કાઇ તોળે કરી પછે, આવ્યો દેન દેઇને.—વલ્લભ.

દેર, Same as દીઅર *q. v.* 2. *s. f.* [S. दीर्घम् long.] Delay; procrastination.

દેરડી, *s. f.* [દેરૂં+ડી dim.] A pile of pots placed one above another. 2. A small temple.

દેરાણી, *s. f.* [દેર+S. राज्ञी a queen] The wife of the younger brother of one's husband.

દેરાસર, *s. n.* [દેરૂં+S. आश्रय a seat.] A room in the house where family-gods are kept. 2. A Jaina temple.

દેરાસરી, *adj.* [See above.] Worshipping god at the temple. 2. Belonging to the particular division amongst the Jainas.

દેરી, *s f.* [See below.] A small temple. 2. A porch; a vestibule.

દેરૂં, *s. n.* [S. देहली the threshold of a door.] A small temple with a dome; a temple. 2. [દેવ+રૂં dim.] An evil spirit possessing a person. 2. Possession of a person by an evil spirit.

દેરૂં દેખી દેવનાં દર્શન કરવા જાય.—સામળ.

નથી ઘોરોમાં પીર નથી શ્રાવકને દેરે.—નરભેરામ.

દેલી, Same as ડેલી *q. v.*

દેલું, Same as ડેલું *q. v.*

દેલો, Same as ડેલો *q. v.*

દેવ, *s. m.* [S. *fr.* दिव् to shine.] God; the Supreme Being. 2. A god; a deity. 3. An idol of a god. 4. A term of address to a king; Your Majesty. 5. A good and virtuous man. 6. The god of rain. 7. Name of a metre, each foot containing 24 syllables.

Id. દેવ દેવ કરતાં Through many supplications and prayers; through many efforts. દેવનું નામ લેવું To enter upon a business or an act. દેવ કાશીએ જવા To become impotent; to lose one's manhood (of a man). દેવનું કુંડું લાવવું To perform a great exploit.

Prov. માનીએ ત્યાં સુધી દેવ, નહિ તો પત્થર When one has lost his regard for a thing, it is utterly worthless. છાણના દેવને ખાસડાંની પૂજા—કપાસીઆની આંખો Desperate remedies are necessary for desperate maladies. દેવ તેવી પૂજા Like saint, like offering. દેવને પણ ચપટી ચોખા જોઇએ Even a god expects a present from his devotee.

દેવ ગયા ડુંગરે, ને પીર ગયા મક્કે, ટોપીવાળાના રાજમાં ઢેડ મારે ધક્કા Hindu gods and Mahommedan saints have left the land, and under the European influence even a low-caste man may elbow his betters.

દેવઉઠી અગીઆરસ, *s. f.* [દેવ + ઉઠવું to rise & અગીઆરસ the eleventh day of a lunar fortnight.] The eleventh day of the bright fortnight of Kartika, when the gods are believed to awake from their sleep.

દેવઋણ, *s. n.* [દેવ + S. ऋण a debt.] Debt due from man to gods, to be paid by offerings and sacrifices.

દેવકન્યા, *s. f.* [દેવ+S. कन्या a girl.] An unmarried girl of one of the gods. 2. A handsome girl. 3. A nymph.

દેવકન્યા આણી આપું તો કવણ ભીમકકુમારી.—પ્રેમાનંદ.

દેવકી, *s. f.* [S.] Name of the wife of Vasudeva and mother of Shree Krishna.

દેવચકલી, *s. f.* [દેવ + ચકલી, ચકલી a sparrow.] Name of a kind of small black bird.

દેવડ, *s. f.* [દેવું+ S. वृत्ति state.] The practice of lending or giving. 2. [Generally used as લેવડદેવડ.] Money-dealings.

દેવડાવવું, *v. t.* [See દેવું.] To cause to be lent or given. 2. To request to lend or give. 3. To ask or cause to shut or close.

દેવડા રજપૂત, *s. m.* Name of a sub-division of Chohana Rajputs.

દેવડી, *s. f.* [S. देहली the threshold of a door.] A vestibule; a porch; a raised terrace or platform in the front door of a house. 2. A police-station 3. A memorial. 4. The wife of a man of a class of Rajputs called દેવડા રજપૂત.

દેવતરસ્યો, *s. m.* [દેવ+S. तृषा thirst.] Name of a kind of bird, believed to be unable to drink any water except what falls from the clouds. See ચાતક.

દેવતા, *s. m.* [S.] Godhead; divinity; divine power. 2. A god; a deity. 3. The image of a deity; an idol. 4. Fire.

Id. દેવતા કરવો–પાડવો–સળગાવવો To make a fire. આ જગ્યાનો દેવતા જાગ્યો છે This place is now in favour with its guardian deity. એ માણસનો દેવતા ઉઠયો છે This man is now in disfavour with his guardian deity. દેવતા ઉઠવો To be set fire to. 2. To be destroyed. 3. To be in disfavour

with one's guardian deity. દેવતા ઝરવો To quarrel. તેની આંખમાંથી દેવતા ઝરે છે Sparks of fire come out from his eyes; he is very angry. દેવતામૂકવું May it be burnt (said as an expression of disgust mostly by women)! કાળજામાં દેવતા રેડાવો To be extremely sorry. 2. To be very jealous. હીવોદેવતા બંધ થવો To be excommunicated.

Prov. દેવતામાં ઘી હોમવું To add fuel to fire.

દેવતાઇ, *adj.* [See above.] Divine; godlike; superhuman; uncommon.

દેવદર્શન, *s. n.* [દેવ + S. दर्शन seeing.] One of the forms of the nine kinds of devotion. 2. A visit to a temple.

દેવદાય, *s. n.* [દેવ + S. दाय a gift *fr.* दा to give.] A gift to a god.

દેવદાર, *s. n.* [S. देवदारु.] A species of pine; dealwood. Cedrus deodara. N. O. Coniferæ.

દેવદારી, *adj.* [See above.] Made of fir-wood.

દેવદીવાળી, *s. f.* [દેવ + S. दिपावली illumination.] The name of a Hindu festival held on the eleventh day of the bright fortnight of Kartika.

દેવદૂત, *s. m.* [દેવ+ S. दूत a messenger.] A messenger from God; an angel.

દેવનગરી, } **દેવનાગરી**, } *s. f.* [S. દેવ+S. नगर a town.] The Sanskrita script; the Balabodha characters.

દેવનિંદક, *s. m. f.* [See below.] A blasphemer; a heretic; an atheist; an unbeliever.

દેવનિંદા, *s. f.* [દેવ+S. निंदा slander.] Reviling the gods; blasphemy.

દેવપોઢી અગીઆરસ, *s. f.* [દેવ+પોઢવું to sleep & અગીઆરસ the eleventh day of a lunar fortnight.] The eleventh day of the bright fortnight of Ashadha when, it is believed, the gods go to sleep.

દેવભૂમિ, *s. f.* [દેવ+S. भूमि and.] Heavenl.

દેવમુનિ, *s. m.* [દેવ + S. मुनि a sage.] A divine sage.

દેવયજ્ઞ, *s m.* [દેવ + S. यज्ञ a sacrifice.] A sacrifice to superior gods by giving oblations; one of the five daily sacrifices of a Brahmana.

દેવયાન, *s. n.* [દેવ + S यान a carriage.] A celestial car.

દેવયાની, *s. f.* [S.] Name of the daughter of Shukra. She loved Kacha. She married Yayati, and bore him two sons Yadu and Turvasu.

દેવયોનિ, *s. m.* [દેવ + S. योनि stock.] A demi-god.

દેવર, Same as **દીઅર** *q. v.*

દયિતા દેવરને છાંટતી કટિ-બંધન તાણી બાંધતી.—ગિરિધર.

દેવરાજ, *s. m.* [દેવ+ S. राजन् a king.] The king of the gods; Indra.

દેવરાવવું, Same as **દેવડાવવું** *q. v*

દેવરાવું, Same as **દેવાવું** *q. v.*

તેને મુખે દેવરાય તાળું.—નરસિંહ.

દેવરીઓ, Same as **દીઅર** *q. v.*

સીતા સુણીને દેવરીઆની વાણી.—મુક્તાનંદ.

દેવર્ષિ, *s. m.* [દેવ + S. ऋषि a sage.] An epithet of Narada. 2. A sage worshipped like a god; a deified sage; a divine sage.

દેવલાં, *s n. pl.* [દેવ+લાં dim.] The images of gods worshipped in the house. (Used to show contempt.)

દેવલી, Same as **દેવચક્લી** *q. v.*

દેવલોક, *s. m.* [દેવ+S. लोक a world.] Heaven; paradise. 2. The supposed seven superior worlds from the earth to the સત્યલોક; the habitation of the celestials.

Id. દેવલોક પામવું To die.

દેવવાણી, *s. f.* [દેવ+S. वाणी speech.] A divine voice; a voice from heaven; a celestial message.

દેવશયની એકાદશી, Same as **દેવપોઢી અગીઆરસ** *q. v.*

દેવસેવા, *s. f.* [દેવ+S. सेवा service.] The worship of an idol.

દેવસ્થળ, } **દેવસ્થાન**, } *s. n.* [દેવ+S. स्थल, स्थान a place.] The abode of the gods; a temple. 2. A hallowed or sacred place.

દેવળ, *s. n.* [દેવ + S. आलय an abode.] A temple; a pagoda. 2. A church.

દેવાંશી, *adj.* [દેવ+S. अंश a part.] God-like.

દેવાંશી બિલ્લી, *s. f.* Name of a quadruped.

દેવાંગના, *s. f.* [દેવ+S. अंगना a woman.] A heavenly woman; a celestial damsel.

દેવાડવું, Same as **દેવડાવવું** *q. v.* 2. To give a slap. 3. To eat.

દેવાતણુ, } **દેવાતન**, } *s. n.* [દેવ+S. त्व a suffix forming

a noun + आयतन an abode.] Divinity; divine dignity.

દેવાતિદેવ, Same as દેવાધિદેવ *q. v.*

દેવાદાર, *adj.* [દેવું+P. दार having.] Being in debt; indebted.

દેવાધિદેવ, *s. m.* [દેવ+S. अधिदेव a superior god.] The god of gods; the greatest god.

દેવાર્ચન, *s. n.* | દેવાર્ચના, *s. f.* [દેવ + S. अर्चन, अर्चना worship.] The worship of gods.

દેવાલય, *s. n.* [દેવ+S. आलय an abode.] A temple.

દેવાવું, *v. i.* [See દેવું.] To be stopped; to be shut; to be locked. 2. To be ruined. 3. To be given.

Prov. પડશે તેવા દેવાશે Experience teaches fools.

દેવાળીઓ, *s. m.* [See below.] An insolvent person; a bankrupt; an insolvent.

Prov. દેવાળીઆને ત્યાં કવાઇ ફરવી A bankrupt is sure to command respect. દેવાળીઆને દીવાળી, વહેવારીઆને હોળી A bankrupt can command luxuries, which an honest person must deny himself.

દેવાળું, *s. n.* [See દેવું.] Insolvency; bankruptcy.

Id. દેવાળું કાઢવું–ફૂંકવું To become a bankrupt; to be an insolvent. 2. To go into liquidation.

દેવી, *s. f.* [See દેવ.] A goddess; the wife of any deity or divine being; a female deity. 2. The goddess Durga. 3. The eldest wife of a king; a queen. 4. An epithet of Saraswatee. 5. A respectful title applied to a lady of the first rank.

Id. દેવી આવવી To shiver; to tremble.

દેવું, *v. t.* [S. दा to give.] To give; to pay; to bestow; to confer; to deliver; to consign; to import; to yield; to concede. 2. To shut; to close; to lock. 3. (Used as an auxiliary verb.) To allow; to premit; to let, *e. g.*, જવા દેવું, ખાવા દેવું, etc. 4. *s. n.* A debt.

Id. બારણું દેવું To close or shut up a door. કાઢી જવું To be spent up. 2. To lose all of one's progeny. દેવું કરવું To incur a debt. દેવું વાળવું–ફેડવું To pay off a debt.

દેવેંદ્ર, | દેવેશ, *s. m.* [દેવ+S. इंद्र, ईश the lord.] An epithet of Indra (the lord of the gods).

દેશ, *s. m.* [S. *fr.* दिश्, दिशा a direction *fr.* दिश् to show.] A country; a territory. 2. The native land; the motherland; the fatherland. 3. Space; place; region. 4. Name of a musical mode. 5. A portion; a side; a part, a department (of a whole).

Id. દેશ જવું To return to one's a father-land or motherland. 2. To proceed to a foreign country.

Prov. દેશ તેવો વેશ Conform yourself to a country's customs; in Rome I am a Roman. દેશ છોડીએ, પણ દેશચાલ ન છોડીએ–દેશ જાય, પણ દેશચાલ ન જાય One may leave one's country, but will not and cannot leave one's habits and manners and customs.

દેશકાળ, *s. m.* [દેશ + S. काल time.] The present time; the present generation. 2. The present circumstances. 3. The prevalent fashion.

દેશજન, *s. m. pl.* [દેશ + S. जन a people.] One's own countrymen.

દેશદાઝ, *s. f.* [દેશ+S. दाह burning.] Feeling for the misfortunes of one's mother-country; patriotic feeling; patriotism.

દેશના, *s. f.* [S. *fr.* दिश् to show.] Preacning; a sermon.

દેશનીકાલ, *s. m.* [દેશ+નીકળવું to go out.] Exile; banishment; transportation.

દેશપરદેશ, *s. m. pl.* [દેશ+S. पर another+देश a country.] One's own country and foreign countries.

Id. દેશપરદેશનું International.

દેશપાલ, | દેશપાલક, *s. m.* [દેશ+S. पाल, पालक a protector.] The protector of a country; a king.

દેશભક્તિ, *s. f.* [દેશ + S. भक्ति devotion.] The love of one's country; patriotism.

દેશવટો, *s. m.* [દેશ+S. वर्तन residing.] Travelling in a foreign country. 2. Exile; banishment.

દેશવિદેશ, *adv* [દેશ+S. विदेश another country.] Residing either in one's native country or in a foreign country. 2. Residing anywhere. 3. *s. m. pl.* All countries jointly or severally.

દેશસેવા, *s. f.* [દેશ + S. सेवा service.] The service of one's native country; national service.

દેશાઇ, *s. m.* [દેશ+P. शाह a king. Or P. देह् a village + शाह a king.] A land-owner; a jameendar; a hereditory officer in charge of a district.

દેશાઇગીરી, *s. f.* [દેશાઇ + P. गीर holding.] The office or duties of a land-owner. 2. The privileges of a land-owner. 3. Lands and shares of the government revenue claimed by, and allotted to, a land-owner.

દેશાઇવટું, *s. n.* [દેશાઇ + S. वृत्ति a calling.] The profession or duties of a land owner.

દેશાખ, *s. m.* [દેશ+S. शाखा a branch.] A subdivision of a mode in music. Also called દેશ.

દેશાખી, *s. f.* [See above.] Name of a mode in music.

દેશાચાર, *s. m.* [દેશ+S. आचार usage.] The customs of a country; local usage or practice.

દેશાટન, *s. n* [દેશ + S. अटन wandering.] Travelling abroad; peregrination.

દેશાણ, *s. f.* [See દેશાઇ.] The wife of a land-owner.

દેશાંતર, *s. n.* [દેશ +S. अंतर another.] Another country. 2. A foreign country. 3. Longitude.

Id. દેશાંતર કરવું To visit a foreign country. 2. To emigrate.

દેશાંતરાંશ, *s. m.* [દેશાંતર + S. अंश a degree.] A degree of longitude.

દેશાભિમાન, *s. m. n.* [દેશ+S. अभिमान pride.] Glorying in, or zeal for, one's country; national pride; patriotic ardour; patriotism.

દેશાભિમાની, *adj.* [See above.] Proud of one's native country; patriotic.

દેશાવર, *s. m.* [દેશ + P. अवर् another.] A foreign country.

દેશી, *s. f.* [S. देशिक native.] A mode in music peculiar to a country. 2. *s. m.* A fellow-countryman; a native of one's own country. 3. A native. 4 *s. f.* The dialect of a country; one of the varieties of the Prakrita dialect. 5. *adj.* Native; born or produced in one's native country. 6. Relating to the *desh* or country above the Ghats.

દેશી જન, *s. m. pl.* [દેશી & S. जन people.] Fellow-countrymen.

દેશી પવાઇ, *s. f.* Name of a bird; the dusky ground thrush.

દેશીય, *adj.* [See દેશ.] Provincial. 2. Local; native. 3. Inhabiting any country. 4. Forming a part or portion.

દેશોદેશ, દેશોદેશ, } *adv.* [Redup. of દેશ.] In all countries. 2. From one country to another. 3. All round; in all places.

દેશોન્નતિ, *s. f.* [દેશ + S. उन्नति rise.] The rise and prosperity of one's country.

દેશ્ય, *adj.* [See દેશ.] Local. 2. Provincial. 3 Native.

દેસાઇ, Same as દેશાઇ *q. v.*

દેસાઇગીરી, Same as દેશાઇગીરી *q. v.*

દેસાઇવટું, Same as દેશાઇવટું *q. v.*

દેહ, *s. m.* [S.] The body. 2. *s. n.* [P.] A village.

Id. દેહ છોડવો-પડવો To die.

Prov. દેહને તે દેવને You should be even-handed in your dealings with others. દેહના દંડ દેહ ભોગવે One is bound by the consequences of one's acts.

દેહખાત, *s. f.* [દેહ + S. खात a hollow.] Cœlum. 2. *adj.* Somatic.

દેહત્યાગ, *s. m.* [દેહ +S. त्याग abandonment.] Death. 2. Voluntary death; resigning the body.

દેહદંડ, *s. m.* [દેહ + S. दंड punishment.] Mortification of the body by austerities. 2. Corporeal punishment. 3. Punishment by mutilation of the body.

દેહદશા, *s. f.* [દેહ + S. दशा condition.] The state or condition of one's body or person; personal state.

દેહદશા ગઇ ભૂલી જી.—દયારામ.

દેહધર્મ, *s. m.* [દેહ + S. धर्म a duty.] The function of the body.

દેહધર્મવિદ્યા, *s f.* [દેહધર્મ+S. विद्या knowledge.] Physiology.

દેહધારણ, *s. n.* [દેહ + S. धारण holding.] Living; life.

દેહબંધ, *s. m.* [દેહ+S. बंध् to bind.] Bodily frame.

દેહયાત્રા, *s. f.* [દેહ+S. यात्रा a pilgrimage.] Dying; death.

દેહરૂં, Same as દેરૂં *q. v.* 2. [See દેવું.] 150 *per cent.*

હીનહીનો નહિ સૂખડ ને મલીયાગર સાગર નાગર દેહરૂં.—નર્મદ.

દેહલડી, *s. f.* [દેહ + લ,ડી dim.] A tender body (used in poetry).

દેહલી, *s f.* [S.] A threshold; the front of a house; the site of a door.

દેહવટ, *adv.* [દેશ, દેહ + S वत् like.] In all directions. 2. Scattered about. 3. Bodily.

ચડયો વા વંટોળિયો, ઉડાડયા દેહવટ.—પ્રેમાનંદ.

કનકના કોટ ઓટ, દપેટી દેહવટ કરૂં.—સામળ.

દેહવિદ્યા, Same as દેહધર્મવિદ્યા *q. v.*

દેહશત, Same as દેહેશત *q. v.*

દેહાત્મવાદ, *s. m.* [દેહ+S. आत्मन् the soul + वाद a doctrine.] Materialism; the doctrines of Charvaka.

દેહાત્મવાદી, *adj.* [See above.] Materialistic. 2. *s. m.* A materialist.

દેહાંત, *s. m.* [દેહ + S. अंत the end.] The end of the body; death. 2. *adj.* Capital; of taking life.

હું તેને દેહાંત શિક્ષા ન કરત.—હ. ઢા. કાં.

દેહાંતદંડ, *s. m.* [દેહાંત+S. दंड punishment.] Punishment by putting an end to one's life; capital punishment.

દેહાંતર, *s. n.* [દેહ + S. अंतर another.] Another body. 2. Metamorphosis; assuming new bodies.

દેહી, *adj.* [S. देहिन्.] Corporeal; carnal. 2. Embodied; incarnate. 3. *s. m.* The embodied soul; a man. 4. The soul; the spirit (enshrined in the body).

દેહના પુરમાં સ્થાપી દેહી કેરો મહારથી.—ના. દ. ક.

દેહેશત, *s. f.* [P. दहशत्.] Fear; terror; dread; awe.

દેહેશતખોર, *adj.* [દેહેશત+P. खोर enjoying.] Frightful; timid; dreading.

દેહોત્સર્ગ, *s m.* [દેહ+S. उत्सर्ग suspension] Abandonment of the body; sacrifice of the body; oblation of the body.

દૈ, Same as દૈવ *q. v.*

દૈત, Same as દૈત્ય *q. v.*

દૈતા, Same as દયિતા *q. v.*

રામસિંગ રાઠોડ ઘેર, દૈતા સુંદર દેહ.—સામળ.

દૈત્ય, *s. m.* [S. *fr.* दिति the mother of the demons.] A demon; a giant; a monster. 2. A monstrous being; an unfeeling brute.

Prov. દૈત્યને દયા શી ? Wickedness and mercilessness dwell together.

દૈનિક, *adj.* [S. *fr.* दिन a day.] Daily; diurnal. 2. *s. n.* A daily newspaper.

દૈન્ય, *s. n.* [S. *fr.* दीन poor.] Wretchedness; misery. 2. Poverty.

દૈવ, *s. n.* [S. *fr.* दिव् to shine.] Destiny; luck; fate; fortune. 2. Misfortune. 3. *s. m.* One of the eight forms of marriage, in which the daughter is given away at a sacrifice to the officiating priest.

Prov. દૈવની ગતિ ન્યારી છે Strange are the ways of fortune. દૈવને દયા ન હોય Fate is inexorable. દૈવ આગળ કોઇ ડાહ્યું નથી No one can overcome the future. દૈવની વેઠ Fate; doom. 2. A troublesome person.

દૈવગતિ, *s. f.* [દૈવ + S. गति motion.] The turn of fortune; the course of fortune.

દૈવજોગ, *s. m.* [દૈવ + S. योग conjunction.] The intervention of destiny; chance; fortuity. 2. A happy conjuncture.

Id. દૈવજોગે Per chance; accidentally.

દૈવજ્ઞ, *s. m.* [દૈવ+S. ज्ञा to know.] A fortune-teller; an astrologer; a diviner.

દૈવત, *s. n.* [S.] Divine power; a god; a deity. 2. A darling; a pet; an idol. 3. [S. दैव divine +त्व a suffix forming a noun.] Divinity; strength; value; spirit.

દૈવયુગ, *s. m.* [દૈવ+S. युग an age.] A particular age of the gods, consisting of 12000 divine years.

દૈવયોગ, Same as દૈવજોગ *q. v.*

દૈવવાણી, *s. f.* [દૈવ + S. वाणी speech.] The Sanskrita language. 2. A voice from heaven.

દૈવવાન, *adj.* [દૈવ+S. वत् having.] Fortunate; lucky; of propitious fortune; of favourable destinies.

દૈવહીન, *adj.* [દૈવ+S. हीन without.] Unfortunate; luckless; hapless.

દૈવાધીન, દૈવાનુસારી, } [દૈવ+S. अधीन subject to; अनुसारिन् following.] Subject to destiny; relying on fate or chance.

દૈવિક, દૈવી, } *adj.* [S. दैविक.] Divine; supernatural. 2. Spiritual.

એ તેને હોય, જે પાય, જન્મિયાં દૈવી સંપદે—ના. દ. ક.

દૈવ્ય, *s. n.* [S.] Fortune; fate; destiny. 2. *adj.* Divine.

દૈશિક, *adj.* [See દેશ.] Relating or belonging to a country; national. 2. Provincial.

દૈહિક, *adj.* [S. *fr.* देह the body.] Bodily; corporal. 2. Constitutional.

દો, [H.] Same as દુ *q. v.*

દો કર વિના તાળી વાજે છે.—ધીરો.

દોઆબ, *s. m.* [દો+P. आब water.] A delta; a country, or a part of it, which gets an advantage of the water of two rivers flowing into it.

દોઇતર, *s. n.* [See દૌહિત્ર.] The caste-dinner given by a grandson on the death of his maternal father. 2. The ceremonial distribution of food etc., on the eighth day of the bright half of Bhadrapada.

દોકડો, *s. m.* A half pice. 2. A measure of value, being one-hundredth part of a Rupee. 3. Twelve *per cent* (of interest).

Prov. દોકડા કરતાં વ્યાજ વહાલું The usurer loves his interest more than his capital; he who will have what he has not, loses what he has.

દોખવું, Same as દખવું *q. v.*

દોગાની, *s. f.* A false charge. 2. Disgrace.

દોગોટીલો, *s. m.* Name of a play for children.

દોંગાઇ, *s. f.* } **દોંગાપણું**, *s. n.* } [દોંગું + આઇ, પણું suffixes forming nouns.] Roguishness; knavish conduct. 2. Rudeness; roughness. 3. Force; oppression; tyranny; overbearing and saucy demeanour. 4. Wilfulness; forwardness. 5. Fatness.

દોંગું, *adj. m. f. n.* Fat; plump. 2. Sturdy; lusty. 3. Rude; violent; bold; saucy; headstrong. 4. Knavish; roguish.

દોજખ, *s. n.* [P.] Hell; the infernal region.

દોટ, *s. f.* [S. धोर् to run.] Running. 2. Race. 3. Hurry. 4. Taking immediate measures.

Id. દોટ મૂકવી-મેલવી To run quickly.

Prov. કે દરિયામાં દોટ, રાખવાવાળો રામ છે Never leap before you know how to come out. 2. Praise the sea, but keep on land.

દોટવું, *v. i.* [See above.] To roll; to move on the ground by rolling.

દંડવતે દયાળ મળે તો, ભોરિંગ ભૂમિમાં દોટે.—નરસિંહ.

દોટાદોટ, *s. f.* [Redup. of દોટ.] Running about quickly. 2. Hastiness; hurry. 3. *adv.* Quickly; hastily.

દોટાવવું, *v. t.* [See દોટવું.] To make run; to roll fast.

દડુલો દોટાવીઓ.—દયારામ.

દોટી, *s. f.* A kind of coarse cloth. 2. Presents given by the father of the bridegroom to the father of the bride.

દોડાં, *s. n.* Thick cakes of wheat-flour.

દોડ, Same as દોટ *q. v.*

દોડકી, *s. f.* Name of a kind of creeping plant.

દોડકું, *s. n.* The fruit of a particular creeping plant.

દોડધામ, *s. f.* [દોડ+ધમાલ a bustle.] Running in haste; hurry. 2. Brisk activity.

પુરુષો ઉભા થઇ દોડધામમાં પડત નહિ—મ. ન. દ્વિ.

દોડંદોડા, Same as દોડાદોડ *q. v.*

દોડવું, *v. i.* [S. धोर् to run] To run; to have good paces. 2. To trot.

દોડાદોડ, } **દોડાદોડી**, } *s. f.* [Redup. of દોડવું.] Going or running about. 2. Taking a step at once; hurry; haste. 3. Adopting strong measures or such as would accomplish the object at once.

દોડાવવું, *v. t.* [See દોડવું.] To make run.

દોડાવું, *v. i.* [See દોડો.] To bear pods; to bear fruits. 2. [See દોડવું.] To be able to run.

દોડી, *s. f.* A small pod.

દોડીઉં, Same as દોઢીઉં *q. v.*

દોડો, *s. m.* An ear of corn.

દોઢ, *adj.* [S. द्वि two+ अर्ध a half.] One and a half; $1\frac{1}{2}$.

Id. દોઢ પાયો Stupid; senseless. દોઢ મણની ચોપડવી To abuse in the vilest manner.

દોઢડાહ્યું, *adj. m. f. n.* [દોઢ+ડાહ્યું wise.] Officious; doing more than one's duty; meddling; meddlesome; overwise.

દોઢવવું, *v. t.* [See દોઢ.] To make one and a half times. 2. To sew half of a cloth to the whole. 3. To exaggerate.

દોઢવું, *v. t.* [See above.] To sew a garment of a size greater than the one required. 2. To sew, generally.

દોઢસો, *adj.* [દોઢ+S. शत a hundred] One hundred and fifty; 150.

દોઢાં, *s. n. pl.* [See દોઢ.] A table in Multiplication; multiplying a number by one and a half.

દોઢી, *s. f.* [S. देहली.] The front part or room of a house; a porch; a verandah.

દોઢીઉં, *s. n.* [See દોઢ.] A pice. 2. Money. 3. *adj. m. f. n.* Fifty *per cent* more.

દોઢું, *adj. m. f. n.* [See દોઢ.] Fifty *per cent* more or larger; one and a half times.

Id. દોઢું કરવું To Multiply by one and a half.

દોણી, Same as દોહણી *q. v.*

હતી દોણી માગ્યાની ટેવ.—પ્રેમાનંદ.

દોણું, Same as દોહણું *q. v.*

દોત, Same as દુવાત *q. v.*

દોતીઓ, *s. m.* [દુવાત+P. वा dim.] A man who writes applications, etc., for others in a court.

દોથો, *s. m.* [દો + S. हस्त the hand.] A handful.

દોદરું, } **દોદળું**, } *adj. m. f. n.* [દુસ્+S. दल to pound.] Not well pounded; roughly beaten in a mortar. 2. Beaten to pieces; shattered; weakened; become powerless. 3. Worn out.

દોદશ, *s. f.* [દો+S. दिशा direction.] Both the sides. 2. *adv.* On both the sides.

બી'તે દોદશ એવડી વળી.—પ્રેમાનંદ.

દોધક, *s. m.* [S.] Name of a metre, each foot containing 11 syllables.

દોપિસ્તાં, } **દોપીસ્તાં**, } *s. n. pl.* [દો+S. पृष्ठ the surface.] A pasteboard; a writing-board made of coarse thick paper; a copy-board.

સવારના પહોરમાં ઉઠીને દોપિસ્તાં ઘૂંટતા.—દા. પી. દે.

દોબડું, *s. n.* Name of a kind of musical instrument.

દોયમ, Same as દૂયમ *q. v.*

દોયલું, *adj. m. f. n.* [See દોહેલું.] That which can be done with pain or difficulty; difficult; painful. 2. *s. n.* Misery.

દોયલી વિભાવું ઘનડું.—બ્રહ્માનંદ.

દોર, *s. f.* [S.] A cord; a string; a thin rope. 2. *s. m.* [P.] Power; control; awe. 3. Pomp; show.

એ તો ખુદાઇ દોર છે.—કલાપિ.

દોરંગી, *adj.* [દો + S. रंग colour.] Having two colours. 2. Having contrary appearances. 3. Shifting; not uniform in judgment.

Prov. દુનિયા દોરંગી છે The world is shifting from side to side.

ઊંડું હતું તુજ દર્દ દોરંગી જગત કેરું.—લલિત.

દોરડી, *s. f.* [દોર+ડી dim.] A thick cord.

Prov. દોરડી બળે, પણ વળ ન જાય What is bred in the bone, will come out of the flesh.

દોરડું, *s. n.* [દોર + ડું dim.] A thick or large rope; a piece of rope; a cord.

દોરડો, *s. m.* [દોર+ડો dim.] A string used in wrapping round the hands of the bride and bridegroom in performing the marriage ceremony. 2. A piece of string.

Id. દોરડો છોડવો A ceremony of untying the bracelet of threads at the end of the marriage ceremony.

કુળની રીતે પછી છોડ્યા દોરડા.—દયારામ.

દોરતોર, *s. m.* [દોર+Ar. तौर pomp.] Power and pomp.

દોરદમામ, *s. m.* [દોર + P. दमाम pomp.] Pomp and show; airs.

દોરવવું, } **દોરવું**, } *v. t.* [See દોર.] To lead; to direct. 2. To draw lines with a ruler. 3. To thread; to stitch.

દોરાચીઠ્ઠી, *s. f.* [દોરો + ચીઠ્ઠી writing.] An enchanted article to be tied to one of the hands. 2. Spells.

દોરાવટવું, *v. t.* [દોર +S. आवर्त्त a turn.] To stitch; to sew.

દોરી, *s. f.* [See દોર.] A string; a cord. 2. Influence. 3. A measure of length (used by carpenters). 4. The plumb-line of a mason to ascertain the perpendicularity of a structure.

Id. દોરી તૂટવી To die. જીવનદોરી The thread of life. 2. A darling; one loved more than life. દોરી તાણી રાખવી To draw in the rein. 2. To exercise a strong control. દોરી ઢીલી મૂકવી To relax the rigour of one's control over. દોરી ભરવી To measure the length of timber, etc. દોરી છાંટવી To make a mark with a string. દોરી મૂકવી To examine the perpendicularity of, by a plumb-line.

Prov. દોરી બળે, પણ આમળો ન મૂકે What is bred in the bone, will come out of the flesh. દોરીલોટો, કે ગાદીતકીઓ Either gain your object or lose it; he will be either everything or nothing.

રાજાની દોરી એ ગોસાંઇના હાથમાં હતી.—હ. હા. કાં.

દોરીઓ, *s. m.* [See દોર.] A kind of thin cotton-cloth. 2. A pot for drawing water with a rope. 3. A kind of neck-ornament. 4. One of the tricks in the game of આટયાપાટયા. 5. A long and thin bamboo.

સવા લાખનો મારો હાર જ આપું, આપું રે તુજને દોરીઓ.
—નરસિંહ.

દોરીછટ, દોરીછંટ, } *adv.* [દોરી+છાંટવું to sprinkle.] Being or moving in a straight line.

Id. દોરીછંટ ચાલ્યો જા Go on straight in a line.

દોરો, *s. m.* [See દોર.] A thread; a string. 2. Connection; a link. 3. A charmed thread. 4. A kind of neck-lace.

Id. દોરો પરોવવો To thread a needle. દોરો ભરવો To stitch. દોરો બાંધવો-કરવો To tie or bind an enchanted thread.

દોરોધાગો, *s, m.* Same as દોરાચીટ્ઠી *q. v.*

દોલ, *s. m.* [S.] A litter. 2. A swing. 3. *s. f.* Want; scarcity.

રાજકુંવરને શાની દોલ.—અખો.

દોલત, *s. f.* [Ar. दौलत्.] Wealth; riches; opulence; affluence. 2. Fortune; prosperity.

દોલતજાદા, *inter.* [દોલત+P. जादे more.] May your wealth and dignity be increased! 2. *s. f.* Affluence; prosperity.

દોલતમંદ, દોલતવાન, } *adj.* [દોલત+S. मद्, वत् having.] Wealthy; rich; opulent; affluent.

દોલન, *s. n.* [See દોલ.] A swing; an oscillation.

દોલા, *s. f.* [See દોલ.] A swing. 2. A litter; a palanquin. 3. Same as ડોળી *q. v.* 4. Doubt; uncertainty.

દોલાબ, દોલાલ, } *s. m.* A cupboard made in a wall.

દોલાયંત્ર, *s. n.* [દોલા+S. यंत्र a machine.] A contrivance (similar to a swing) for preparing medicinal drugs. 2. A metronome.

દોલાયમાન, *adj.* [S.] Swinging; oscillating. 2. Wavering; vascillating. 3. Perplexed.

દોલી, *s. f.* [S.] A swing. 2. A litter.

દોલો, Same as ડુલો *q. v.*

દોશી, *s. m.* [P. दोश् the shoulder.-S. दोस् the arm. So named from their habit of carrying their goods on their shoulders.] A draper; a wandering cloth-seller.

Id. દોશી વાણીઓ A draper.

દોષ, *s. m.* [S. *fr.* दुष् to be faulty.] A fault; a weak point; a blemish; a flaw; a defect. 2. Sin; guilt; offence; transgression. 3. Reproach; culpability. 4. Disorder of the humours of the body. 5. An error; a mistake. 6. Noxious quality; badness. 7. Harm; evil; danger.

Id. દોષ કાઢવો-જોવો To find fault with. દોષ કાઢવા જેવું Reprehensible. દોષ દેવો-મૂકવો To lay the blame on; to blame. દોષ લાગવો-ચોંટવો To stick (of a fault); to be open to blame.

દોષદર્શી, *adj.* [દોષ + S. दर्शिन् seeing.] Fault-finding.

દોષદૃષ્ટિ, *s. f.* [દોષ + S. दृष्टि sight.] A fault-finding nature.

દોષવાન, Same as દોષી *q. v.*

દોષા, *s. f.* [S.] Night. 2. The darkness of night.

દોષાકર, *s. m.* [દોષા + S. कृ to do.] The moon.

દોષારોપ, દોષારોપણ, } *s. m.* *s. n.* [દોષ +S. आरोप imputation, आरोपण putting.] Accusation; charge.

દોષિત, *adj.* [See દૂષિત.] Guilty. 2. Sinful. 3. Censured; blamed.

દોષી, *adj.* [S. दोषिन्.] Faulty; blemished; defective. 2. Sinful; criminal. 3. Reproachable; culpable. 4. Arising from a disorder of the humours of the body.

અતિ અપરાધ સહિત સુખ કીધું, સ્વર્ગ પમાડયો દોષી રે.
—દયારામ.

દોસી, Same as દોશી *q. v.*

ફડીઆ, દોસી નઇ ઝવહરી.—પદ્મનાભ.

દોસ્ત, દોસ્તદાર, } *s. m.* [P. दोस्त a friend + P. दार having.] A friend. 2. A companion; a comrade. 3. A sweet-heart or gallant.

દોસ્તદારી, દોસ્તી, } *s. f.* [See above.] Friend-

ship; friendly intimacy; intimacy; amicable footing. 2. Illicit love; amorous bearing.

દોહ, Same as દોહ *q. v.*

દોહણી, *s. f.* [S. दोहनी·] A milk-pan; a milk-pail; a trough. 2. The pot containing the funeral fire.

Prov. ખાસ લેવા જવું, ને દોહણી સંતાડવી Do nothing, which you would wish to conceal.

દોહણું, *s. n.* [See above.] An earthen vessel in which milk is kept for coagulating. 2. The act or work of milching.

દોહદ, *s. m. n.* [S.] The longing of a pregnant woman. 2. A violent desire .3. Pregnancy.

દોહદવતી, *s. f.* [દોહદ + S. वत् having.] A pregnant woman longing for anything.

દોહન, *s. n.* [S. *fr.* दुह् to milk.] Milking. 2. The real substance. 3. Select extracts (from a literary work).

દોહરો, *s. m.* [દો + S. सर a line; a string.] A couplet or distich in Hindustanee, etc. 2. Name of a metre, containing 48 matras and 12 talas.

દોહલ, *s. n.* [See દોહેલું.] Pain; trouble; difficulty. 2. Same as દોહેલું *q. v.*

વરસ દિવસ વીત્યે સખી! દોહલ દર્શન થાય.—ના. દ. ક.

પૂનમે પૂરણ ધન પામ્યો, દોહલ, દુગ્ધા દુર્મતિ વામ્યો.-નિરાંતભક્ત.

દોહલું, Same as દોયલું *q. v.*

દોહવું, *v. t.* [S. दुह्.] To milk. 2. To draw an essence.

દોહવાવું, *v. i.* [See દોહવું.] To be milked. 2. To be drawn (of the essence of).

Id. દોહવાઈ જવું To be without any strength; to be very weak; to look pale and bloodless.

દોહિત્ર, *s. m.* [S. दौहित्र *fr.* दुहितृ a daughter.] A daughter's son; a grandson.

દોહેલડું, Same as દોયલું *q. v.*

આગે દિન દોહેલડાની ગમ.—નરસિંહ.

દોહેલું, *adj. m. f. n.* [See દોહવું.] Milked. 2. [S. दुर्गम unfortunate.] Difficult; hard. 3. Painful; that which could be attained with great pain or hardship.

દોહ્યલું, Same as દોયલું *q. v.*

એની છાયે અને દોહ્યલો ભવ સોહ્યલો રે.—લલિત

દૌત, Same as દુવાત *q. v.*

દૌત્ય, *s. n.* [See દૂત.] A message; a mis-

દૌર્જન્ય, *s. n.* [See દુર્જન.] Wickedness; depravity.

દૌર્બલ્ય, *s. n.* [See દુર્બલ.] Weakness; debility; impotency.

દૌર્ભાગ્ય, *s. n.* [S.] Ill-luck; misfortune.

દૌવારિક, *s. m.* [See દ્વાર.] A door-keeper; a warder.

દૌહિત્ર, *s. m.* [See દોહિત્ર.] The son of a daughter; a grandson.

દૌહિત્રી, *s. f.* [See દોહિત્ર.] A daughter's daughter.

દ્યાવાપૃથિવી, *s. n. pl.* [S. द्यो heaven + पृथिवी the earth.] Heaven and earth.

દ્યુતિ, *s. f.* [S. *fr.* द्युत् to shine.] Splendour; beauty; light; lustre. 2. A ray of light.

દ્યુતિત, *adj.* [See above.] Illuminated; shining; bright.

દ્યૂત, *s. n.* [S. *fr.* दिव् to gamble.] Gambling; dice-playing.

દ્યો, *s. f.* [S.] Heaven; the sky.

દ્યોત, *s. m.* [See દ્યુતિ] Light; lustre; brilliance. 2. Sunshine.

દ્યોતક, *adj.* [See દ્યુતિ.] Shining. 2. Illuminating. 3. Making manifest; showing; exposing.

દ્યોતન, *s. n.* [See દ્યુતિ.] Shining. 2. Illuminating. 3. Explaining. 4. Sight; seeing.

દ્રઢિમા, *s. f.* [S. द्रढिमन्.] Tightness; firmness.

દ્રમ્મ, *s. m.* [S.] A drachma.

દ્રવ, *s. m.* [S. *fr.* द्रु to run; to flow.] A liquid; a fluid. 2. Melting or softening of the heart with pity, kindness or affection. 3. Dropping.

દ્રવવું, *v. i.* [See above.] To become wet; to melt. 2. To ooze; to drop. 3. To feel sympathy; to sympathise; to pity.

હેતે હૃદય દ્રવ્યું પાંડવનું દેખી શ્રી ભગવાન જી.—ગિરિધર.

દ્રવિત, *adj.* [See દ્રવ.] Liquified; melted. 2. Soft-hearted; pitiful.

દ્રવીકરણ, } દ્રવીભવન, } *s. n.* [દ્રવ + S. कृ to do, भू to be.] Liquifaction.

દ્રવીભૂત, *adj.* [S. द्रवीभू to be melted.] Melted as with pity, etc. 2. Softened. 3. Liquified.

દ્રવ્ય, *s. n.* [S.] Wealth; riches; property. 2. An elementary substance; a substance. 3. Matter. There are nine kinds of matter:—

પૃથ્વી, પાણી, તેજ, વાયુ, આકાશ, કાળ, દેશ, આત્મા, and બુદ્ધિ.

દ્રવ્યવાન, *adj.* [દ્રવ્ય+S. वत् having.] Rich; wealthy; opulent.

દ્રાક્ષ, *s. f.* [S. द्राक्ष.] The vine. 2. A grape. Vitis vinifera. N. O. Vitacæ.

દ્રાક્ષશર્કરા, *s. f.* [દ્રાક્ષ+S. शर्करा sugar.] Glucose; grape sugar.

દ્રાક્ષા, Same as દ્રાક્ષ *q. v.*

દ્રાક્ષારસ, *s. m.* [દ્રાક્ષા+S. रस juice] Wine.

દ્રાક્ષાસવ, *s. m.* [દ્રાક્ષા+S. आसव distillation.] A medicinal port wine obtained from the distillation of grapes.

દ્રામ, *s. n.* [S. द्रम्म.] Wealth.

પુષ્કર સાથિ ઘૂત રમિયો, હાર્યો સર્વે દ્રામ.—ભાલણ.

દ્રાવ, *s. m.* દ્રાવણ *q. v.*

દ્રાવક, *adj.* [S.] Attracting; captivating. 2. Solvant. 3. Liquifying. 4. Capable of melting or moving. 5. *s. n.* A flux.

દ્રાવણ, *s. n.* [S.] Melting; fusing. 2. Solution.

દ્રુ, Same as દ્રુમ *q. v.* 2. A tree.

દ્રુતવિલંબિત, *s. n.* [S. *fr.* द्रुत run *fr.* द्रु to run +S. विलंबित delayed.] Name of a kind of metre, each foot containing 12 syllables.

દ્રુપદ, *s. m.* [S.] Name of the king of Panchala and father of Draupadee.

દ્રુમ, *s. n.* [S.] A tree.

પૂછ્યું ઉંચા દ્રુમને તારી ગગને ગઇ ડાળ.—પ્રેમાનંદ.

દ્રુમતળાઈ, *s. f.* [દ્રુમ+તળાઈ a bed.] A bed made of leaves of trees.

દ્રુમતળાઇ પાથરૂં રે, અંગે લગાડે અંગાર.—ભાલણ.

દ્રે, Same as દરે *q. v.*

દ્રે વાઢીને મંગળ શણગાર બનાવું છું.—સ્ર. ઉ. ચા.

દ્રોણ, *s. m.* [S.] A cup made of leaves. 2. A measure of weight. 3. Nimbus (cloud). 4. A tub of water; trough. 5. A kind of crow. Name of the preceptor of the Kauravas and the Pandavas.

દ્રોહ, *s. m.* [S. *fr.* द्रुह् to feel malice.] Malice; spite. 2. Treachery. 3. Offence; rebellion.

દ્રોહી, *adj.* [See દ્રોહ.] Spiteful; malicious; revengeful. 2. Treach rous. 3. Rebellious.

દ્રૌપદી, *s. f.* [S.] Name of the daughter of Drupada and wife of the Pandavas.

દ્વંદ્વ, *adj.* [S. *fr.* द्वि two.] Coupled; twin. 2. *s. n.* A pair; a couple. 3. A quarrel; a duel; a strife. 4. *s. m.* Combination of two or more words which are regularly connected by a conjunction (in Grammar); a compound word in which two or more nouns are joined together, which if standing by themselves, would be in the same case connected by the conjunction 'And.'

દ્વંદ્વયુદ્ધ, *s. n.* [દ્વંદ્વ+S. युद्ध a battle.] A duel; a fight or match between two persons; a single combat.

દ્વંદ્વાતીત, *adj.* [દ્વંદ્વ+S अतीत gone beyond.] Who has renounced the opposite couples.

દ્વંદ્વાતીત નર સુખમાં રહ્યા.—અખો.

દ્વાદશ, *adj.* [S. *fr.* द्वि two+दश ten.] Twelve. 2. Twelfth.

દ્વાદશા, *s. f.* [See above] The ceremony to be performed on the twelfth day after a death.

દ્વાદશી, *s. f.* [See દ્વાદશ.] The twelfth day of any of the two fortnights of a lunar month.

દ્વાપર, *s. m.* [S.] The third of the four ages according to Hindu Mythology.

કૃત, ત્રેતા, દ્વાપરે.—પ્રેમાનંદ.

દ્વાર, *s. n.* [S] A door; a gate; a doorway; a gateway; an entrance; a passage; a means of access or approach.

દ્વારકા, *s. f. n.* [S.] Name of a town on the extreme west of India. 2. A place of pilgrimage as it is believed to be the residence of Shree Krishna.

Id. દ્વારકાની છાપ A renowned thing; an accepted procedure; a recognised qualification.

દ્વારકાનાથ, *s. m.* [દ્વારકા+S. नाथ a lord.] An epithet of Krishna.

દ્વારપાળ, *s. m.* [દ્વાર+S. पाल a protector.] A doorkeeper; a porter; a gate-keeper; a janitor.

દ્વારા, *adv.* [S. द्वारेण.] Through; by means of.

દ્વારામતી, *s. f.* Same as દ્વારકા *q. v.*

દ્વારામતી મમ પતિ જાય છે.—પ્રેમાનંદ.

દ્વારિકા, Same as દ્વારકા *q. v.*

દ્વિ *adj.* [S.] Two.

દ્વિઅર્થી, *adj.* [દ્વિ+S. अर्थ a meaning.] Having two meanings; ambiguous; equivocal.

દ્વિગુ, *s. m.* [S.] A variety of a Tatpurusha compound in which the first member is a numerical.

દ્વિગુણ, *adj.* [દ્વિ+S. गुण multiplication.] Double; twofold.

દ્વિગુણિત, *adj.* [See above.] Doubled; multiplied by two.

દ્વિજ, *adj.* [દ્વિ+S. जन् to be born.] Twice-born. 2. *s. n.* A bird; an oviporous animal. 3. *s. m* A tooth. 4. An individual of any of the three castes (બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય and વૈશ્ય), of whom the investiture with the characteristic sacred thread at years of puberty constitutes, religiously and metaphorically, the second birth. 5. A Brahmana.

રક્ત અધર દ્વિજપંક્તિ, જાણે ચંદ્રકિરણ પરકાશ.—ગિરિધર.

દ્વિજન્મી, *adj.* [દ્વિ+S. जन्मन् life.] Having two births. 2. *s. n.* An amphibians.

દ્વિજયુગલ, *s. n.* [દ્વિજ+S. युगल a pair.] A pair of Brahmanas.

પાછું જોતાં દ્વિજયુગલને અન્યથા થાય ભાસ.—કાંત.

દ્વિતીય, *adj.* [S. *fr.* द्वि two.] Second; of the second number.

દ્વિતીયા, *adj f.* [See above.] Second. 2. *s. f.* The second case; the Accusative Case in Grammar. 3. The second day of any of the two fortnights of a lunar month.

દ્વિદલ, *adj.* [દ્વિ + S. दल a leaf.] Dicotyledonous. 2. *s. n.* Dicotyledon.

દ્વિધર્મી, *adj.* [દ્વિ + S. धर्म function.] Having two functions. 2. *s. n.* An amphibian.

દ્વિધા, *adv.* [દ્વિ+S. धा the suffix showing " manner "] In two ways.

દ્વિધાપ્રકૃતિ, *s. f.* [દ્વિધા+S. प्रकृति nature.] A louble nature.

દ્વિપ, *s. m.* [દ્વિ + S. पा to drink.] An elephant.

દ્વિપત્રી, *adj.* [દ્વિ+S. पत्र a wing.] Having two wings. 2. *s. n.* A diptera.

દ્વિપદ, *adj.* [દ્વિ + S. पद a foot.] Having only two feet. 2. Binomial (in Math.).

દ્વિપદમાન, *s. n.* [દ્વિપદ+ S. मान measure.] A binomial expression.

દ્વિપદસમીકરણ, *s. n.* [દ્વિપદ+S. समीकरण equation.] A binomial equation.

દ્વિપદસિદ્ધાંત, *s m.* [દ્વિપદ+S. सिद्धांत a theorem] A binomial theorem.

દ્વિપાત, *s. m.* [દ્વિ+S. पात falling.] Binode.

દ્વિવચન, *s. n.* [દ્વિ + S. वचन speech.] The dual number (in Grammar).

દ્વિશિર, *s. m.* [દ્વિ+S. शिरस् the head.] Bicep (muscle).

દ્વીપ, *s. m.* [S.] A land washed by water on all its sides. 2. An island. 3. A division of the terrestrial world.

દ્વીપકલ્પ, *s. m.* [દ્વીપ+S. कल्प the suffix showing "considered as" "almost," *fr.* क्लृप् to think.] A peninsula.

દ્વીપસમૂહ, *s. m.* [દ્વીપ+S. समूह a collection.] An archipelago.

દ્વેષ, *s. m.* [S. *fr.* द्विष् to hate.] Hatred. 2. Malice; rancour; spite.

દ્વેષભાવ, *s. m.* [દ્વેષ + S. भाव a feeling.] The feeling of malice or hatred.

દ્વેષી, *adj.* [See દ્વેષ.] Malicious; rancorous; spiteful.

દ્વૈત, *s. n.* [S. *fr.* द्वि two.] The quality or state of being twofold; duality. 2. Disagreement; a quarrel. 3. Dualism.

દ્વૈતબુદ્ધિ, *s. f.* } દ્વૈતભાવ, *s. m.* } [દ્વૈત+S. बुद्धि intellect, भाव a feeling.] The recognition that the Divine Being and the Universe are two distinct entities.

દ્વૈતમત, *s. n.* [દ્વૈત+ S. मत an opinion.] The doctrine that the Divine Being and the Universe are two distinct entities; the dualism antagonized in the Vedanta philosophy.

દ્વૈતવાદ, *s. m.* [દ્વૈત + S. वाद a doctrine.] Dualism.

દ્વૈતવાદી, *adj.* [See above.] Dualistic.

દ્વૈતાદ્વૈત, *s. n.* [દ્વૈત + S. अद्वैत non-dualism.] Dualism and non-dualism. 2. Difference.

મુજમાં સૌ હું સર્વાતીત, હું છું ત્યાં નહિ દ્વૈતાદ્વૈત.—અખો.

દ્વૈધીભાવ, *s.m.* [S. द्वैध double+भाव a feeling.] Duality. 2. Separation into two; difference. 3. Doubt. 4. Duplicity.

દ્વૈપાયન, *s. m.* [S.] Name of Vyasa, and the son of Parashara by Satyavatee.

દ્વ્યંકુશપટલ, *s m.* [દ્વિ+S. अंकुश restraint+ पटल a curtain.] A bicuspid valve.

દ્વ્યણુક, *s. n.* [દ્વિ + S. अणुक molecular.] Diatom. 2. A diad.

ધ.

ધ

ધ, *s. m.* [S.] The nineteenth consonant of the Gujarati alphabet, of the dental class. 2. Name of Kubera. 3. *s. n.* Wealth. 4. *adj.* [S. धा to place.] Holding; placing (at the end of a compound).

ધક, *s. f.* [S. दह् to burn.] Thirst. 2. Ardour; glowing or swelling (of ardour, etc.). 3. Attention; mind. 4. Quickness; hastiness.

ધકધકતું, Same as **ધગધગતું** *q. v.*

ધકવવું, *v. t.* [See **ધકવું.**] To make one angry. 2. To boil.

ધકવું, *v. i.* [S. धक्.] To be angry with; to take to task. 2. To glow; to burn briskly.

ધકાધકી, Same as **ધક્કાધક્કી** *q. v.*

ધકાર, *s. m.* [ધ + S. कार the sound of the preceding letters.] The sound of ધ. 2. The letter ધ.

ધકારવું, *v. t.* [See ધક.] To work on or to push on quickly.

ધકારાંત, *s. m.* [ધકાર+S. अंत the end.] A word ending in ધ.

ધકાવવું, *v. t.* [See ધક.] To push on. 2. To continue with haste. 3. To make burn briskly. 4. To make one angry with.

ધકેલવું, *v. t.* [See ધક્કો.] To push; to drive onward.

Prov. ધકેલ પંચા દોઢસો A mere guess-work invented on the spur of the moment.

ધક્કાધક્કી, *s. f.* [Redup. of ધક્કો.] Shoving and pushing; a scuffle; a tussle. 2. A crowded state (of men at a gathering).

ધક્કામુક્કી, *s. f.* [ધક્કો+S. मुष्टि a fist.] Pushes and blows with the fists; fisticuffs. 2. Repeated pushing and beating with the fists.

ધક્કો, *s. m.* [S. धक्क् to destroy.] A push; a shove; a jolt; a jog; a shock; a jerk. 2. A loss in trade; a stroke of misfortune; damage. 3. Detriment; deterioration. 4. An artificial bank; a quay; a wharf; a small structure by the way-side to receive travellers' burdens. 5. A going to; a ramble; a useless or fruitless walk. 6. The corner; the extreme end (of a street, etc.).

Id. મારૂં ઘર કોઠી પોળના ધક્કા ઉપર છે My house is situated on the extreme end of the Kothi Pole. ધક્કો ખાવો To go and come. 2. To take trouble. 3. To get a push. ધક્કો મારવો-દેવો To give a push. ધક્કો દેવો-ખવડાવવો To cause to go and come; to send on a fruitless errand. 3. To postpone from time to time. 4. To give false hopes. છાતીને ધક્કો લાગવો To experience the hardships of life. ધક્કો લાગવો-વાગવો To get a push. 2. To be put to a loss. ધક્કો પહોંચાડવો To damage. 2. To be detrimental to. ધક્કે ચઢવું To be subjected to successive pushes. 2. To be postponed from time to time with false hopes. ધક્કે ચઢાવવું To give false hopes. 2. To postpone from time to time. 3. To cause to go and come. ધરમનો ધક્કો A fraitless errand.

ધખ, *s. f.* [See ધક.] Thirst. 2. Anger.

ધખધખતું, Same as ધગધગતું *q. v.*

ધખધખતે અંગાર બાપુ ! જીવતર ગાળવાં.—લલિત.

ધખધખવું, Same as ધગધગવું *q. v.*

ધખધખાવવું, Same as ધગધગાવવું *q. v.*

ધખમખ, *s. f.* [ધખ + મખ redup.] Hurry.

ધખવું, *v. i.* [See ધકવું.] To get into a passion; to be vexed. 2. To be angry with. 3. [S. दह् to burn.] To burn briskly; to be very hot; to blaze. 4. *v. t.* To scold; to rebuke; to take to task.

જો કોઇએ મુજને જ્યારે દુભી ધીરજ છોડી ધખ્યા જી રે.-દલપતરામ.
ત્યાં તો ઘામ ધખ્યો ઘણો ન રહ્યું તનમાં નૂર.—દલપતરામ.
ઘામ ધખ્યો વ્યોમમાં.—કલાપિ.

ધખારો, *s. m.* [ધખવું+S. कार doing.] Heat; warmth; closeness. 2. Anxiety. 3. Anger; angry mood.

ધખાવવું, *v. t.* [See ધખવું.] To heat; to make hot. 2. To vex; to make one angry.

ધગડું, *s. n.* A peon (used to show contempt). 2. [See ઢગરૂં.] The hip.

ધગડો, *s. m.* [See ઢગરૂં.] The hip; the buttocks. 2. A recluse. 3. A policeman (in contempt).

ધગધગતું, *adj. m. f. n.* [See ધગધગવું.] Burning; blazing; fiercely hot.

ધગધગવું, *v. i.* [Redup. of S. दग्ध burnt *fr.* दह् to burn.] To glow fiercely. 2. To be hot and burning; to blaze.

ધગધગાવવું, *v. t.* [See above.] To cause to glow fiercely. 2. To make hot and burning.

ધગવું, *v. i.* [S. दह् to burn.] To burn brightly. 2. To be hot; to blaze.

ધગા, *s. f.* [See above.] Heat.

ધગારી, *s. f.* [ધગવું + રી dim.] A slight heat. 2. A slight fever.

ધંખના, Same as ઝંખના *q. v.*

ધચુપચુ, Same as ઢચુપચુ *q. v.*

ધજ, *s. f.* Gait; mien. 2. Air; grace. 3. Propriety; smart and masterly style or manner. 4. Stature; form; figure; shape 5. *adj.* Fine; good; elegant. 6. Violent; forcible; strong.

તે સ્રીચરિત્ર ઉપાસે ધજ.—સામળ.

નથી બ્રાહ્મણ આચારજ, એ નથી વળી ભૂપતિ ધજ—ગિરિધર.

ધજા, *s. f.* [S. ध्वज.] A flag; an ensign; a banner; a standard.

Id. ધજા ચઢાવવી To place a flag on. 2. To gain a victory; to celebrate a triumph. 3. To put to public censure. ધજા બાંધવી To reveal to the public; to bring to public notice. 2. To villify. ધજા ઉડાવવી To celebrate a triumph. એને ઘેર ધર્મની ધજા છે He is very pious and charitable.

દુર્ગે ધજા ઘણી ફરફરે.—પ્રેમાનંદ.

ધજાગરો, *s. m.* [ધજા + P. गिरफ्तन् to take.] The staff which holds a ban͡ner: a flag-staff. 2. A person who carries a flag-staff; a flag-bearer.

ધજાપતાકા, *s. n. pl.* [ધજા + S. पताका a flag.] Flags and buntings.

ધટ્ટી, *s. f.* [S. घटी.] Name of a silken cloth wʋrn by young children.

ધડ, *s. n.* A headless trunk; the trunk as distinct from the head. 2. Foundation; the root of a thing. 3. *adj.* The first. 4. *adv.* [See ધડધડ.] Right forward; plainly; outright; smack; without any thought; without any delay.

ધડક, *s. f.* [ધડ imit.+S. कृ to do.] A quick push. 2. The quickness and force or violence of a push. 3. [See ધડકવું.] A trembling; a tremor; a shivering. 4. The throbbing of the heart through fear or terror.

ધડકણ, *adj.* [See ધડકવું.] Timid; cowardly.

કિયા ધડકણ ને ધીર ? કિયા ગુણહીન ને જ્ઞાતા ?—સામળ.

ધડકધડક, *adv.* [Redup. of ધડક.] With a rush. 2. [Redup. of ધડકવું.] With beats or throbs.

ધડકવું, *v. i.* [Imit.] To palpitate; to beat; to throb.

Id. છાતી ધડકે છે The heart beats or throbs. છાતી ધડકવી To be afraid. 2. To love intensely.

અશુદ્ધે ઉર ધડકે નહિ, પાડે વાઘ બરાડ.—પ્રેમાનંદ.

ધડકાર, *s. m.* [ધડકવું + S. कार doing.] Throbbing. 2. Fear; terror. 3. Quarrel; fight.

જેનું હૃદય ધડકી રહ્યું નિજ દેશના ધડકારમાં.—મ. ચ. પ.

ધડકી, *s. f.* A rug; a small seat to sit or to lie upon.

ધડડધીબ, *adv.* [Imit.] With a sound(of falling).

ધડધડ, *adv.* [Imit.] Quickly; smartly (of moving). 2. Dashingly; striking or dashing quickly and loudly on other things. 3. Continuously; uninterruptedly.

ધડધડાટ, *s. m.* [ધડધડ + S. वृत्ति state.] Any loud thundering or roaring sound.

ધડબડ, *adv.* [Imit.] Quickly running.

રાતે તો માંડે રંજાડ, ધડબડ જાણે આવી ધાડ.—દલપતરામ.

ધડબડધડબડ, *adv.* [Redup. of ધડબડ.] Running with a noise. 2. Running with violence.

ધડમધડમ, Same as ધડધડ *q. v.*

ધડમધડા, Same as ધડધડ *q. v.* 2. *s. f.* [Imit.] Striking with a loud sound. 3. A fight with blows.

ધડમધડાકા, *s. m. pl.* [ધડમ imit. + ધડાકો a thunder.] Repeated breaking of wind.

ધડમધડાકા મધુપાક હરડે.—લોકોક્તિ.

ધડાકાબંધ, *adv.* [ધડાકો + S. बंध् to bind.] With an explosion; with a thundering sound. 2. Tumultuously 3. Instantly; quickly; hastily.

ધડાકાભડાકા, *s. m. pl.* [ધડાકો + ભડાકો a peal.] Repeated peals; continued thunders. 2. Repeated breaking of wind.

ધડાકો, *s m.* [ધડ imit.+S. कार doing.] An explosion; a peal; any loud repɔrt or crash; a thundering sound. 2. A scene in general, vivid, hurried, and tumultuous. 3. Accomplishment of a difficult task.

ધડાધડ, *adv.* [Imit.] Briskly; smartly; witl a crash; with a peal.

પાછળ માર ધડાધડ પડશે, કાંઈએક મંદ ચાલતાં.—દયારામ.

ધડાધડી, *s. f.* [Imit.] Loud consecutive sounds. 2. Smartness; hurry in doing a work, giving rise to loud consecutive sounds. 3 A quarrel; coming to blows. 4. Hurriedness.

ધડી, *s. f.* [S. घट ordeal by the balance.] A weight put into one of the scales in weighing out a certain quantity. 2. A guess; a conjecture.

ધડીમધડીમ, *adv.* [Imit.] Soundingly; making a sound; repeatedly (of beating).

ધડીમલો, *s. m.* [Imit.] Beating the breast violently (in mourning).

Id. ધડીમલો લેવો To beat the breast violently (in-mourning).

ધડુકવું, *v. i.* [See ધડાકો.] To make a loud sound; to roar; to thunder. 2. To terrify; to chide strongly.

ધડુસવું, *v. t.* [Imit.] To beat; to strike.

ધડો, *s. m.* [S. घट a balance.] A lesson; an assigned portion to be learnt. 2. Consistency; firmness; determination. 3. Confidence; assurance; satisfaction. 4. Weight; influence. 5. A weight put into the opposite scale to make the balance a true one. 6. A limit; a boundary.

Id. ધડો કરવો to equipoise a balance. 2. To care about; to show regard to. ધડે રહેવું To be within one's bounds. ધડો રહેવો To have a measure for; to be guided by a hard and fast rule. ધડે બેસવું To be cool and calm. 2. To attain one's original position after being disappointed. 3. To break down. ધડો આપવો To teach a lesson. 2. To make amends for the deficit in a balance. ધડો લેવો To learn a lesson. 2. To demand amends for the deficit in a balance. એના બોલવાનો-બોલવામાં કાંઈ ધડો જ નથી There is nothing definite in what he says; he makes random statements.

ધણ, *s. n.* [S. धेनु a cow.] A herd of cattle. 2. [See ધન.] Wealth. 3. A pregnant woman. 4. *s. m.* [S. धण् to sound.] A sound produced by striking a hollow thing.

ધણ કણ વરિ સવિ કહિ તણે.—પદ્મનાભ.

ધણધણ, *adv.* [Redup. of S. धण् to sound.] Soundingly.

ધણધણ વાજું ધનિકર થવે.—

ધણધણાટ, *s. m.* [ધણધણ+S. वृत्ति state.] A loud and continued noise; roaring. 2. Hissing sound (of burning). 3. Quarreling.

ધણધણવું, *v. i.* [See above.] To make a sound. 2. To burn briskly. 3. To quarrel; to have an altercation.

ધણધણાવવું, *v. t.* [See ધણધણવું.] To cause to burn fiercely. 2. To work with heat or enthusiasm. 3. To threaten; to rebuke.

ધણી, *s. n.* [S. धनिन् *fr.* धन wealth.] The master; the owner; the lord; the proprietor; the responsible man; the possessor. 2. The husband.

Id. ધણી કરવો To live in concubinage with a man.

Prov. ધણીને સૂઝે ઢાંકણીમાં, પાડોસીને સૂઝે આરસીમાં A gamester sees always more than a looker-on. ધણીની માનીતી બાર ગામ ઉજ્જડ કરે One who has won the favour of a king, may oppress the subjects. ધણી વગરનાં ઢોર સૂનાં The master's eye makes the horse thrive. ધણી કહે "મારે જોઇએ નહિ", પાડોશી કહે "મારે શિર સટ્ટે" [Lit.] When a woman is despised by her husband, she will find ready lovers. 2. If the rightful owner won't take care of his things, others will be quite glad to catch hold of them. ધણી જાગ્યા, ને ચોર ભાગ્યા Pretenders will give way before the rightful owner. ધણીનો કોઈ ધણી છે? The master is the lord of all he surveys. ધણીનું ધાર્યું થાય છે Man proposes, God disposes. ધણીને કહે "ધા", ને ચોરને કહે "નાસ" To be Jack on both sides. ધણી વગર ધરાળ બેઠું The foot of the owner is the best manure for his land. ધણી ધણીઆણી રાજી, તો શું કરે મીયાં કાજી? Law is inoperative, when parties agree. ધણીધણીઆણીના કજીઆ Man is fire, and woman tow. ધણી ફૂઝે, કે ઢોર ફૂઝે You will reap as you sow.

ધણીઆણી, *s. f.* [See ધણી.] A female owner; a proprietress; the mistress. 2. The wife.

ધણીઆતું, **ધણીઆપું**, } *adj. m. f. n.* [ધણી+S. वत् having.] Having an owner; owned. 2. One's own; private; personal.

સજની ધણીઆપું ન ધરાય કે એક બદામનું રે લોલ -દલપતરામ.

ધણીજોગ, *adj.* [ધણી+S. योग्य fit] Payable to the person who purchases (a cheque), as distinguished from શાહજોગ, which is payable to any person of known respectability.

ધણીધોરી, *s. m.* [ધણી+ધોરી Redup.] A protector; a guardian; a supporter. 2. An owner.

ધણીરણી, *s. m.* [ધણી+રણી Redup.] A sole master or owner.

ધણીવખું, *adj. m. f. n.* [ધણી + S. विना without.] Guardianless; without a master. 2. Beloved.

આ મારો વહાલો અને ધણીવખો કૂતરો સાટામાં મુકું છું.
—હ. કા. કાં.

ધત, *inter.* [Imit.] Push ! psha ! 2. *s. m.* The penis (slang).

Id. ધત બેસાડવું–મારવું To despise; to be unconcerned at the loss of. ધત ઉપર મારવું To disregard.

ધતવું, *v. i.* [See ધૂતવું.] To rob one of a thing; to cheat; to deceive.

ધતિંગ, *s. n.* Tumult; disorder. 2. A pretension; a false claim. 3. A mischief.

ધતૂરો, *s. m.* [S. धत्तूर.] The white thorn-apple. Dhatura alba, Dhatura stramonium, and Dhatura nigra. N. O. Solanacæ.

ધદ્ધો, Same as ધકારે *q. v.*

ધદ્ધો કે ધંધોળીઓ.—લોકોક્તિ.

ધધડાવવું, *v. t.* [See ધડધડ.] To frighten; to intimidate; to threaten; to overawe. 2. To work on hastily.

ધધણાવવું, Same as ધણધણાવવું *q. v.*

ધધ્ધુ, Same as ધદ્ધો *q. v.*

ધધ્ધુ ધાણક ધંધુડી ધરે.—નાકર.

ધન, *s. n.* [S.] Riches; substance; property. 2. Any form of wealth; a treasure. 3. Any valued possession. 4. A booty; a spoil. 5. Addendum; the sign *plus* (+) in Mathematics. 6. The positive pole (of electricity). 7. *s. f.* [S. धनुस्.] The ninth sign of the zodiac; Sagittarius; the Archer. 8. Same as ધન્ય *q. v.*

Id. ધન ઘડી, ધન દહાડો An auspicious or fortunate time or occasion. 2. A wonder of wonders. તેની કમાઇને ધન છે His gains are wonderful. ધન વિદ્યુત Positive electricity.

Prov. ધન તો દેડને ઘેર પણ હોય Nobility consists in an amiable disposition, not in wealth. ધન, જોબન ને ઠકરાઈ સદા કોઈનાં રહે નહિ Wealth, youth, and power do not stay long. ધનના બૃહસ્પતિ Prosperous times. ધનના કરતાં આબરૂ ચડે A good name is better than riches. ધનની કોઇ ધરાયું છે ? Corroding care and thirst of more attend the still increasing store. ધન, મકર, ને સામો તારો યજમાન મરે તો ડગલો મારો He that waits for dead men's shoes may go long enough barefoot.

ધનંજય, *s. m.* [S.] An epithet of Arjuna.

ધનતેરસ, *s. f.* [ધન+S. त्रयोदशी the thirteenth day of a lunar fortnight.] The thirteenth day of the dark fortnight of Ashvina, on which Hindus worship their wealth.

ધનદ, *s. m.* [ધન+S. दा to give.] A giver of wealth; the god Kubera.

અશ્વિનીકુમાર, વાયુ, ધનદ, ને ધર્મ સાથ.—વલ્લભ.

ધનધન, Same as ધન્ય *q. v.* 2. *adv.* [Imit.] Imitative of the sound of a drum.

ધનધાન્ય, *s. n.* [ધન+S. धान्य corn.] Riches and food (considered as the necessities of life).

ધનધ્રુવ, *s. m.* [ધન positive+S. ध्रुव pole.] The anode.

ધનંતર, *adj.* [S. धनवत्तर very wealthy.] Very wealthy. 2. Very powerful; very influential.

ધનપતિ, Same as ધનેશ, ધનેશ્વર *q. v.*

ધનપાળ, *adj.* [ધન+S. पाल a protector.] Protecting or taking care of wealth. 2. *s. m.* A treasurer; a person who protects or guards wealth. 3. The God Kubera.

ધનભૂત, *adj.* [ધન+S. भृत filled.] Positively charged (of electricity).

ધનમદ, *s. m.* [ધન+S. मद pride.] The pride of the purse.

ધનરેખા, *s. f.* [ધન + S. रेखा a line.] A certain line in the palm of the hand indicative of wealth; the line of wealth.

ધનલોભ, *s. m.* [ધન+S. लोभ greed.] Avarice; cupidity.

ધનવંત, ધનવાન, } *adj.* [ધન+S. वत् having.] Wealthy; affluent; rich; opulent.

Prov. ધનવાનનો કચરો, ને ગરીબનો પેટભરો A great man's nod is a poor man's feast.

ધનવ્યય, *s. m.* [ધન+S. व्यय expense.] Expenditure. 2. Extravagance.

ધનહીન, *adj.* [ધન+S. हीन without.] Poor; deprived of wealth.

ધનાક્ષરી, *s. m.* Name of a metre, each foot containing 32 syllables.

ધનાઢ્ય, *adj.* [ધન+S. आढ्य rich; abounding in.] Wealthy; rich; opulent; affluent.

ધનાધ્યક્ષ, Same as ધનેશ, ધનેશ્વર *q. v.*

ધનારક, ધનારખ, ધનાર્ક, *s. m.* [ધન Sagittarius + S. अर्क the sun.] The sun in the sign Sagittarius.

ધનાશ્રી, ધનાસરી, *s. f.* Name of a mode in music.

ધનિક, *adj.* [S.] Wealthy; rich. 2. *s. m.* A rich and wealthy man. 3. A master. 4. Corriander.

ધનિકર, Same as ધનિક *q. v.*

ઘણુંઘણું વાળું ધનિકર થવે.—અખો.

ધનિષ્ઠ, *adj.* [S.] Very rich.

ધનિષ્ઠા, *s. f.* [S.] The 23rd lunar mansion, consisting of four stars; delphini.

ધની, *adj.* [S. धनिन्.] Wealthy; opulent; rich. 2. Same as ધણી *q. v.*

ધનુ, *s. n.* [S. धनुस्.] A bow (in archery). 2. A measure of length equal to four hastas. 3. An arc of a circle. 4. The sign Sagittarius of the zodiac.

ધનુખ, Same as ધનુષ્ય *q. v.*

ધનુર્, Same as ધનુ *q. v.*

ધનુર, *s. n.* [See ધનુ.] Tetanus; a disease in which the body is bent in the form of an arch.

ધનુરાકાર, *adj.* [ધનુર્ + S. आकार a shape.] Bow-shaped; curved; bent.

ધનુર્જ્યા, *s. f.* [ધનુર્ + S. ज्या a bow-string.] A bow-string.

ધનુર્ધર, *s. m.* [ધનુર્ + S. धृ to hold.] An archer. 2. An epithet of Vishnu.

ધનુર્ધારી, *adj.* [See above.] Carrying a bow. 2. *s. m.* An archer.

ધનુર્માસ, *s. m.* [ધનુર્+S. मास a month.] The period during which the sun is in the sign Sagittarius.

ધનુર્વા, *s. m.* Same as ધનુર *q. v.*

ધનુર્વિદ્યા, *s. f.* [ધનુર્+S. विद्या science.] Archery. 2. The science of archery.

બન્નેને ધનુર્વિદ્યા શીખવનાર એ મહા ગુરુ હતા.—હ. ઢા. કાં.

ધનુર્વેદ, *s. m.* [ધનુર્ + S. वेद the Vedas.] The science of archery; one of the four Upavedas.

ધનુષ્ય, *s. n.* [S. धनुस्] A bow.

Id, ઇંદ્રધનુષ્ય A rain-bow.

ધનેતર, ધનેત્તર, *adj.* [See ધનંતર.] Very rich. 2. Excellent; best.

ધનેરૂં, *s. n.* [ધાન્ય+એરૂ a serpent.] An insect found in corn.

ધનેશ, ધનેશ, ધનેશ્વર, *s. m* [ધન+S. ईश्वर the lord.] A treasurer. 2. An epithet of Kubera, the Hindu god of wealth. 3 *adj.* Wealthy; rich; opulent.

ધંતર, *s. n.* An art of cheating or deceiving.

ધંતરમંતર, *s. n.* [ધંતર redup. + S. मंत्र a charm.] Pretended magic; sleight of hand; a trick to deceive.

વશ કરવાના ધંતરમંતર અંતર પાપણી ખારી રે.—શ્રી. બો. દી.

ધંતરવું, *v. t.* To cheat; to deceive.

ધંતુરો, Same as ધતૂરો *q. v.*

ધંધ, *s. m.* [See द्वंद्व dual.] A fight. 2. Tumult; disorder. 3 A trouble.

શબ્દ, સ્પર્શ, રૂપ, રસ, ગંધ વ્યસને જીવ પમાડયો ધંધ. —અખો.

ધંધાદાર, *adj.* [ધંધો + P. दार having.] Engaged in business; having the mind engrossed in work; working; not idle. 2. *s. m.* A businessman.

ધંધાદારી, ધંધાધારી, *s. f.* [ધંધો+P. दार, S. धारिन् having.] The state of being engaged in business; the duties or manners of a man of business. 2. Same as ધંધાદાર *q. v.*

ધંધાર્થી, *adj.* [ધંધો+S. अर्थी seeking.] Seeking an occupation or work. 2. Devoted to one's own occupation or work. 3. Industrious; busy.

ધંધાર્થું, Same as ધંધાર્થી *q. v.*

ધંધેળવું, *v. t.* [See ઢંઢોળવું.] To stir; to shake; to move with manual labour.

જગાડયાં વૃક્ષ સૌ ધંધેળીને.—કલાપિ.

ધંધો, *s. m.* Business; employment; occupation; calling. 2. Means of maintenance. 3. The state of being occupied. 4. Industry; trade.

Id. ધંધે વળગવું To find out means of subsistance.

Prov. ધંધો કરે ધન ન મળે, તો પણ ધાન્ય તો મળે An industrious man is never starved. ધંધો થોડો, ને ધાંધલ ઘણી Much ado about nothing; idle folks have most labour. ધંધો ધંધાને વધારે It is work that makes a workman; practice makes a man perfect.

ધંધોરોજગાર, *s. m.* [ધંધો +P. रोज a day + गार doing.] Any kind of occupation ; general business; brisk business.

ધન્ય, *adj.* [S.] Happy; lucky; blessed; fortunate 2. Wealthy; rich; opulent. 3. Excellent; good. 4. *inter.* Bravo ! Capital ! Well-done ! Noble !

ધન્ય હો ધન્ય જ પુણ્ય પ્રદેશ.—ના. દ. કે.

ધન્ય ધરાસુરને, કર્યાં ધેનુનાં દાન.-ગિરિધર.

ધન્યતા, *s. f.* [ધન્ય+ S. ता a suffix forming a noun.] Happiness. 2. Good fortune.

ધન્યભાગ્ય, *s. n.* [ધન્ય + S. भाग्य luck.] Good fortune; good luck; 2. Blessed occasion; happy time.

ધન્યવાદ, *s. m.* [ધન્ય + S. वाद speech.] Congratulation; thanks; praise; applause.

ધન્યા, *adj. f.* [See ધન્ય.] Happy; fortunate (of a woman). 2. *s. f.* A nurse.

ધન્વંતરી, *s. m.* [S. धन्वंतरि.] The physician of the gods; Esculapius (discovered with a cup of nectar in his hand at the time of the churning of the ocean). 2. The name of કાશિરાજ, the supposed founder of the Hindu medical school. 3. The best physician.

ધન્વા, *adj.* [S. धनुस्.] Armed with a bow (at the end of a compound).

ધન્વી, *s. m.* [S. धन्विन्.] An archer. 2. A hunter.

ધપકારો, Same as ધબકારો *q. v.*

ધપરી, *s. f.* Name of a bird ; the white-bellied dronga.

ધપવું, *v. i.* To go forward; to proceed; to advance.

ધપાધપ, } **ધપાધપી**, } *s. f.* [Imit.] Smart slapping; cuffing; boxing.

ધપાવવું, *v. t.* [See ધપવું.] To make one go forward; to cause to proceed; to further.

વિહરજો દેવ સમ દંપતિ, જગતની ધપાવજો પ્રગતિ.—લલિત.

ધપ્પાધપ્પી, Same as ધપ્પાબાજી *q. v.*

ધપ્પાબાજી, *s. f.* [ધપ્પો + P. बाज़ी playing.] A brisk interchange of slaps and cuffs in sport or as an amusement; smart fisticuffs.

ધપ્પો, *s. m.* [Imit.] A slap ; a smack ; a blow; a thump.

Id. ધપ્પો ખાવો To receive a blow. 2. To repent. ધપ્પો મારવો To strike a blow.

Prov. ધપ્પો મારી, માફ માગવી To break one's head and bring a plaster.

ધફો, *s. m.* A heap; a collection.

ધબ, *adv.* With a sound (of a thing dashing on the ground). 2. Coming to a stop; ceasing. 3. Perfectly (dark).

Id. અંધારૂં ધબ Total darkness; pitch darkness. ચશ્મે ધબ Not able to see. 2. Putting on spectacles.

ધબક, *s. f.* [Imit.] A shock. 2. The sound of a fall of a heavy thing. 3. Throbbing.

શબવત્ સ્ત્રીની છાતીમાં ધબક હતી.— દે. કુ. પં.

ધબકવું, *v. i.* To throb (of the pulse).

ધબકારો, *s. m.* [ધબ+S. कार suffix showing the sound of preceding letters.] The sound of the fall of a heavy body from a height. 2. A shock; an impression of violence.

Prov. ખાંડણીઆમાં માથું ને ધબકારાથી બીવું ? When one is already in danger, one should not be afraid of it; put up with an inconvenience if you have to.

ધબડકો, *s. m.* Confusion.

Id. ધબડકો વળવો To be confused. 2. To be spoiled. ધબડકો વાળવો To make confusion. 2. To spoil.

ધબડાવું, *v. i.* [See ધાબડવું.] To be cheated; to be deceived.

ધબધબ, *adv.* [Imit.] With a dull sound. 2. Making a sound.

ધબધબાટ, *s. m.* [ધબધબ+S. वृत्ति being.] A dull sound. 2. Short panting breath; pulsation.

ધબધબો, *s. m.* [See ધબધબ.] A water-fall.

ધબવું, *v. i.* To fall; to drop down. 2. To become bankrupt; to be insolvent. 3. To die; to give up the ghost. 4. To go to sleep.

ધબાકો, Same as ધબકારો *q. v.*

ધબાધબી, *s. f.* [Imit.] Beating; a scuffle.

ધબાયનમઃ, *s. n.* [Imit. Wrong Sanskrita.] Falling with a dull sound; utter failure. 2. Confusion.

આંખે ઝાંખ તો વળે છે ને પૂરૂં ધબાયનમઃ કરવા બેઠા છો ?
—નવલરામ.

ધબોડવું, *v. t.* To beat with the hands. 2. To deceive; to sell off; to dispose of by sweet words.

ધબોધબ, *adv.* [Imit.] Repeatedly; one after the other. 2. Making a sound.

ધબ્બલ, *adj.* Doltish; stupid. 2. Fat.

Id. ધબ્બલશા-ધબ્બલચંદ A fat inactive person.

ધબ્બાબાજી, Same as ધપ્પાબાજી *q. v.*

ધબ્બો, Same as ધપ્પો *q. v.*

ધમ, *adv.* [S. धम् to blow.] With a sound (of a drum). 2. *s. n.* A drum. 3. Same as ધબ *q. v.*

Prov. ધમ ધોકો, ને ચાપુ ચણા Break my head and bring me a plaster.

ધમક, *s. f.* [S. धम् to blow.] Spirit; mettle; pluck; courage; vigour; strength. 2. Splendour; brightness; lustre. 3. Airs; pomp; a majestic appearance. 4. Giving out (of a smell). 5. A blacksmith; a man who works at bellows. 6. *adv.* Vigourously; pompously. 7. *adj.* Sharp; bright; deep.

અલકકિશોરીની ધમક જોઇ, તે અંજાઇ ગયો હતો.—ગો. મા. ત્રિ.

ચંચળાઈ એવી આવે કે ધમકે કામકાજ થાય.—હ. ઠા. કાં.

ધમકવું, *v. i.* To sound. 2. To resound. 3. To tremble; to shake. 4. To give lustre; to beautify. 5. To smell.

ધમકે ઘુઘરી જઘન ધન લોલે.—કે. હ. ધ્રુ.

ધમકાર, Same as ધમકારો *q. v.*

ધમકારો, *s. m.* [ધમ+S. कार the suffix showing the sound of the preceding letters.] A loud humming sound.

ધર્મગુરુ ધમકારા કરી દલપત કહે.—દલપતરામ.

ધમકાવવું, *v. t.* [See ધમક.] To threaten; to chide; to scold; to snub; to reprove; to intimidate; to abuse. 2. To push on; to carry on a work with strength and courage.

ધમકી, *s. f.* [See ધમક] Threatening; scolding; a threat; a menace; a reproof; intimidation. 2. A warning; a notice.

Id. ધમકી આપવી-દેવી To threaten. 2. To warn.

ધમકો, *s. m.* [See ધમક.] A blow; a slap.

ધમચકડ, *s. f.* [ધમ+S. चक्र a circle.] Disorder. 2. A fight; a quarrel. 3. *adv.* Hastily; forcibly; quickly.

ધમણ, *s. f.* [S. धमनी.] Bellows. 2. A blowpipe. 3. A covering (of a carriage).

Id. ધમણ ધમવી-ખેંચવી-ચલાવવી To work the bellows. 2. To breathe by the lungs. ધમણ ધમવી To speak unnecessary words; to harp on the same tune. શરીરની ધમણ The lungs.

ધમણ ધમતો રહું શ્વાસોશ્વાસે.—નરસિંહ.

જીવ વિનાના જાણ પ્રાણ ધરી ધમણની પેઠે.—દલપતરામ.

ધમણવું, *v. t.* [See above.] To work with bellows; to blow the bellows. 2. To instigate; to encourage.

ધમધમ, *adv.* [Redup. of ધમ] Violently; with great force. 2. *s. n.* A drum.

ધમધમતું, *adj. m. f. n.* [Imit.] Hot. 2. Excited. 3. Making a sound.

ધમધમવું, *v. i.* [Imit.] To sound very loudly and terribly. 2. To be hot; to be excited. 3. To shake; to tremble.

ધમધમાટ, *s. m.* } **ધમધમાટી**, *s. f.* } [ધમધમવું+ S. वृत्ति state.] Spirit; pluck; courage; vigour; strength. 2. Airs; pomp; a majestic appearance. 3. A row; a noisy quarrel. 4. A strong pungent smell given out. 5. A burning sensation (due to chillies).

ધમધમાવવું, *v. t.* [Imit.] To threaten. 2. To push on work speedily. 3. To make hot and excited. 4. To make burn brightly.

એ વાક્યે તેના મગજને ધમધમાવી મુકયો.—હ. પ્રે. ત્રિ.

ધમધોકાર, *adv.* [ધમ+ધો imit. + S. कार the suffix showing the sound of the preceding letters.] With great noise; with great enthusiasm; smartly; in full swing; briskly. 2. *adj.* Brisk; smart.

ધમની, *s. f.* [See ધમણ.] A small tube. 2. Any tubular vessel of the body; an artery.

ધમપછાડ, *s. f.* } **ધમપછાડા**, *s. m. pl.* } [ધમ+પછાડવું to strike.] Violent struggles. 3. Fruitless efforts.

ધાંચીના બળદે ધમપછાડા કરવા માંડયા.—હ. ઠા. કાં.

ધમપાંચશેરી, *s. f.* [ધમ + પાંચ five + શેર a pound.] Violent beating of the breast and crying aloud. 2. A heavy weight. 3. A profitless business; a fruitless task.

Id. ધમપાંચશેરી લેવી To cry aloud breaking the breast and head. ધમપાંચશેરી આપવી To instigate a quarrel; to tease.

ધમરોળ, *s. m.* [ધમ + રોવું to cry.] Loud lamentation 2. Great consternation. 3. Great disturbance; clamour; an uproar.

ધમવું, *v. t.* [S. धम् to blow.] To blow the bellows.

Id. ધમી જવું To pilfer; to steal. 2. To deceive and carry away; to cheat.

ધમાચકડી, *s. f.* [ધમ + S. चक्र a circle.] Clamour; an uproar.

ધમાધમ, } *s. f.* [Redup. of ધમ.] Struggl-
ધમાધમી, } ing together; scuffling; a tussle. 2. A mischief; a noisy tumult.

ધમાર, *s. m.* [See ધમકારો.] A particular measure of keeping time in music. 2. A song sung in a particular measure.

ધમારવું, *v. t.* To bathe or wash an animal.

ધમાલું, *s. n.* An ill-fashioned large turban; a big head-dress.

ધમાસો, *s. m.* Name of a prickly plant. Fagonia arabica. N. O. Zygophyllacæ.

Id. ધૂળ ને ધમાસો Any subject long and tedious, and not worth mentioning. 2. A useless thing.

ધમેલું, *s. n.* An iron bucket.

ધમ્માચકડી, Same as ધમાચકડી, *q. v.*

ધમ્માધમી, Same as ધમાધમી *q. v.*

ધમ્મિલ, *s. m.* [S.] The braided and ornamented hair of a woman tied over the head and intermixed with flowers etc.

ધય, *adj.* [S.] Sucking; drinking (at the end of a compound, as in સ્તનંધય).

ધર, *adj.* [S. *fr.* धृ to hold.] Carrying; holding; bearing; wearing; containing; possessing; keeping, etc. (at the end of a compound, as in મહિધર, ધરણીધર, etc.). 2. *s. f.* [See ધરા.] The earth. 3. [S. धुर् a yoke.] The yoke of a bullcck. 4. The number of years from the time a bullock is yoked. 5. The number 'two' (used by brokers in private talk). 6. [See ધરવું.] The beginning. 7. A standard; an authority. 8. Reliance; confidence. 9. [See ધરાવું to be satisfied.] Satisfaction. 10. *conj.* From; since.

Id. ધર ધરવી To bear a yoke. 2. To bear the burden of a family. ધર મૂળથી From the beginning; from the root. મનમાં ધર આવવી-વળવી To feel confidence. 2. To feel satisfaction; to be satisfied. ધર ઘડી ધર દહાડો The same state as at the beginning; *status quo ante.*

ધરથી નથયા ધૂતારાના ઢંગ જો.—મીરાં.
ઝુવા લગી ધર તાણી રે.—દેવાનંદ.

ધરખમ, *adj.* [ધર+ખમવું to bear.] Stout; strong; able to bear the brunt of. 2. Champion; well-versed; expert.

ધરખવું, Same as ધડકવું *q. v.* 2. *v. i.* To be defeated; to lose courage; to be disappointed.

ધીરને દેવી ધારણ રે, રખે ધડ તારૂં જાય ધરખી.—ધીરો.
કહ્યો વિચક્ષણ સરખો રે, ધર્મ કઠિન જોઇ ન ધરખો રે.—પ્રેમાનંદ.

ધરણ, *s. n.* [S. धृ, धर् to hold.] A dam across a river. 2. *s. f.* [See ધોરણ.] A manner in singing. 3. [See ધરણી.] The world. 4. A particular weight, equal to $\frac{1}{3}$ of a tola. 5. A support; a prop. 6. Security.

ધરણી, *s. f.* [See above.] The earth. 2. The soil; the ground.

ધરણીકીલક, *s. m.* [ધરણી+S. कीलक a pillar.] A mountain.

ધરણીજા, *s. f.* [ધરણી + S. जन् to be born.] An epithet of Seeta, wife of Rama.

ધરણીધર, *s. m.* [ધરણી+S. धर holding.] An epithet of the serpent Shesha, who is supposed to hold the earth on his head. 2. An epithet of Vishnu. 3. A mountain. 4. A king. 5. A tortoise.

ધરણીય, *adj.* [S.] Supportable. 2. To be held or carried.

ધરણીસુતા, Same as ધરણીજા *q. v.*

ધરણું, *s. n.* [S. धरण.] The sitting in restraint at the door of a debtor (by the creditor or his agent). 2. Credit. 3. Security.

ધરતી, *s. f.* [S. धरित्री.] The earth. 2. The soil; the ground.

Id. ધરતી ઉપર પગ એ ન મૂકે એવું [Lit.] Hardly touching the earth in walking. 2. Very proud. ધરતીનો છેડો The extreme limit. ધરતીમાં પેસી જવું [Lit.] To hide oneself under the surface of the earth. 2. To hide oneself through shame so completely as to be seen by no one.

તેને એટલી શરમ લાગી કે જો તે વખતે ધરતી માર્ગ આપે તો
તે માંહે પેસી જાય.—નંદશંકર.

ધરતીકંપ, *s. m.* [ધરતી+S. कंप shaking,] An earthquake.

ધરદહાડો, *s. m.* [ધર + દહાડો a day.] The beginning and end being the same; no change in one's circumstances.

Id. ધરદહાડેથી From the beginning.

ધરદહાડાનો ધાંખે ધાંખે ધાય.—નિરાંતભક્ત.
વ્હાલાજી રે ધરદહાડાથી જાણ્યું નહિ તે થયો અતિશો અનર્થ.
—દયારામ.

ધરપકડ, *s. f.* [ધરવું+પકડવું to hold.] Hastily taking many persons into custody under a legal order. 2. Hot haste.

ધરપચ, *s. f.* Vanity; self-conceit. 2. A false show. 3. Vain and meaningless storming and stamping; frantic and outrageous demeanour. 4. A headlong or precipitate blundering.

ધરપત, *s. f.* [ધર satisfaction+પત confidence.] Patience. 2. Confidence. 3. Satisfaction.

Id. ધાન ધરપત અને ધી સંપત Cut your coat according to your cloth.

ધરપત ન ધારે રે.—ધીરો.

ધરફો, *s. m.* Name of a kind of grass. Andropogon intermejius. N. O. Graminaceæ.

ધરથ, *s. f.* [See ધૈર્ય.] Courage.

ધરબોળ, *s. m. n.* [ધર+બોળવું to dip.] Complete ruin.

Id. ધરબોળ ઘાલવો To ruin completely. ધરબોળ જવું To be completely destroyed or ruined.

ધરમ, Same as ધર્મ *q. v.*

ધરમખાતું, *s. n.* [ધરમ+ખાતું a department.] An account of money spent in charity or religious matters.

ધરમથી, *adv.* [S. धर्मतः] By me ! On God's oath ! 2. Rightly; religiously. 3. Righteously.

ધરમધક્કો, *s. m.* [ધરમ+ધક્કો going to.] Cares and crosses for another; toil and losses sustained in charitable services. 2. An unprofitable going to; unprofitable kicks and knocks.

ધરમરાજા, *s. m.* [ધરમ+S. राजन् a king.] A charitable person; a donor.

Id. ધરમરાજાનો ગોળ An advantage gained without any labour. 2. Very charitable.

ધરમસંકટ, Same as ધર્મસંકટ *q. v.*

ધરમૂળ, *s. n.* [ધર + S. मूल a root.] The beginning.

ધરવવું, *v. t.* [See ધરાવું.] To satisfy (with food). 2. [See below.] To get held; to get seized.

ધરવું, *v. t.* [S. धृ, धर् to hold.] To hold in the hand; to hold; to grasp; to gripe; to clutch; to clasp. 2. To keep; to retain; to hold fast. 3. To apprehend; to lay hold on. 4. To take up; to take a fancy to. 5. To turn; to take to; to enter upon. 6. To hold; to account; to view. 7. To occupy or take possession of. 8 To mind; to heed; to regard. 9. To assume; to take up; to place oneself into (a state). 10. To make or use. 11. To acquire; to obtain; to receive. 12. To take fright; to fear. 13. To find out or detect. 14. To hold amongst; to include. 15. To take up; to observe; to hold; to keep. 16. Same as ધરબવું *q. v.*

Id. ધ્યાન ધરવું To be engrossed in meditation; to meditate. નૈવેદ્ય ધરવું To place a dish of food before an idol for acceptance; to present food to a god. પગ ધરવો To hold forward one's foot. 2. To get a footing in ; to obtain access to. ભોગ ધરવો To offer a sacrifice ; to place a victim before a god. માથું નીચું ધરવું To submit to; to yield; to give up one's cherished idea. મનમાં ધરવું To bear in mind. મોં ધરવું To interrupt one in talking. હાથ ધરવો To extend or stretch out one's hand, as in begging. 2. To beg. 3. To catch the hand of. કાન ધરવો To hear attentively. 2. To take to task; to chide. કાને ધરવું To bear in attention; to pay attention to a request. કાને ધરી બેસવું To seize possession of; to usurp.

શકે લોક ધરે મુને, આવી પડું વારણે.—વલ્લભ.

મીંગાધણીને, ધ્યાન ધરી ધરવું રે.–બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.

ધરીઓ ભમરા કેરો વેષ, થયો રજક નાંધડો વેષ.—પ્રેમાનંદ.

ધરી યાદ અમદાવાદથી એકાદ વસ્તુ લાવજો—નવલરામ.

ધરા, *s. f.* [S. *fr.* धृ to hold.] The earth. 2. A tubular vessel.

Id. ધરામાં નાખવું To ruin.

ધરાઇ, *s. f.* An oath.

ધરાતળ, *s. n.* [ધરા + S. तल surface.] The surface of the earth; soil.

વર્ષા સમે વળી ધરાતળ એ જ પોષે.—દલપતરામ.

ધરાધર, *s. m* [ધરા+S. धृ to hold.] A serpent; a snake 2. *s. f.* Seizing and apprehending of many persons. 3. The beginning.

ધીરો ધરાધરથી રે.—ધીરો.

શકે ધરાધર વાસ લેવા ચડયો ચંદનવૃક્ષ.—પ્રેમાનંદ.

ધરાધરી, *adv.* Together with. 2. As a matter of course; forcibly; violently.

અક્કેકું નળીઉં ધરાધરી લઇ જતા.—દા. પી. દે.

ધરાધિપ, *s. m.* [ધરા + S. अधिप the lord.] A king.

ધરાબોળ, *s f. n.* [ધરા + બોળવું to drown.] Submersion of the earth (as at the time of a deluge).

Id. ધરાબોળ જવું To be totally ruined. ધરાબોળ થાવવું To win completely.

ઘાલે ધરાબોળ તે ઘરને મારા વ્હાલા જી.-પ્રેમાનંદ.

ધરાર, *adv.* [See નિર્ધાર.] Of course; without hesitation. 2. Same as ધરાળ *q. v.*

વશ્ભ વલ્લભ ગાવ, ના હુલાર, ના ધરાર.— વલ્લભ.

ધરાળ, *adj* [S. धुर् a yoke+વાળું having.] Burdened too heavily towards the front. 2. Able to bear a yoke. 3 *s. m.* A leader.

ધરાવવું, *v. t.* [See ધરવું.] To have; to possess. 2. To be endowed with. 3. To make an offering. 4. To be under an obligation or moral debt; to owe to. 5. To regard; to take into account; to attach much importance to. 6. To get caught; to get seized. 7. [See ધરાવું.] To satisfy; to gratify.

Id. દશ માથાં ધરાવવાં To dare oppose.

ધરાવું, *v. i.* [See ધર satisfaction.] To be satisfied or contented; to have to one's content. 2. [See ધરવું.] To be caught; to be held.

ધરિત્રી, *s. f.* [S.] The earth. 2. The ground; the soil.

ધરી, *s. f.* [See ધરવું.] The axle of a wheel. 2. A support. 3. The axis of the earth.

Id. ધરી ઝીલવી To bear the burden. 2. To be the support of; to support; to maintain.

ધરૂ, Same as ધ્રુવ *q. v.* 2. *adv.* Certain; sure. 3. *s. n.* [See દૂર્વા.] A young plant; a seedling.

ધરૂવાડીઉં, *s. n.* [ધરૂ+S. वाटिका a garden.] The ground or field in which seeds are sown for the preparation of seedlings.

ધરેશ, *s. m.* [ધરા+S. ईश the lord.] The lord of the earth; a sovereign; a king.

ધરો, *s. m.* A deep pit in the stream of a river. 2. Same as દૂર્વા *q. v.* 3. An axis. 4. Desire; expectation.

Id. ધરામાં નાખવું To throw into a deep pit. 2. To put to a great loss.

ધર્મ, *s. m.* [S.] A system of divine faith and worship; religious practices; the customary observances of caste; ordinance; custom; practice. 2. A sacred obligation or duty. 3. Alms-giving; charitable acts and offices; alms; charities bestowed; piety; decorum; propriety. 4. Virtue; moral or religious merit. 5. Nature; character; natural state or disposition. 6. A property; any appertaining quality; any peculiar, appropriate, or prescribed practice or duty; a prescribed course of conduct. 7. Law; justice; equity. 8. Name of Yudhisthira, the eldest Pandava. 9. Name of Yama, the god of death.

Id. ધર્મ કરવો To give in charity. ધર્મ પાળવો-સાચવવો To observe the commands of one's religion. ધર્મનો કાંટો Perfect accuracy in weighments, the wages obtained for weighing being dispensed in charity. ધર્મની ગાય A cow given away in charity. 2. A daughter.

Prov. ધર્મ કરતાં કર્મ નડ્યું-ધર્મ કરતાં ધાડ આવી-પડી If you save a rogue from the gallows, he will rob you the next night. ધર્મની ગાયના દાંત શા જોવા? Don't look a gift-horse in the mouth. ધર્મના કામમાં ઢીલ ન કરવી Never be weary of well-doing; if a thing is worth doing, it is worth doing well. ધર્મ મુક્તિનું દ્વાર છે Religion is the gate of Salvation. ધર્મમાં ને કર્મમાં કોઈનો ભાગ નથી There is no partnership in piety, nor in crime. ધર્મે જય, ને પાપે ક્ષય Honesty is the best policy, while dishonesty brings ruin. આચાર એ પ્રથમ ધર્મ છે Good conduct is the highest duty. શરીરથી ધર્મ રક્ષિત છે Religious conduct and health are not inconsistent.

ધર્મકર્મ, ધર્મકાર્ય, ધર્મકૃત્ય, *s. n.* [ધર્મ+ S. *fr.* कृ to do.] A religious observance, ceremony, or rite. 2. A virtuous conduct.

ધર્મકેતુ, *s. m.* [S.] An epithet of Buddha.

ધર્મક્રિયા, *s. f.* Same as ધર્મકર્મ *q. v.*

ધર્મક્ષેત્ર, *s. n.* [ધર્મ + S. क्षेत्र a field.] The land of religion. 2. A holy spot. 3. The place where the fight of Mahabharata was faught between the Pandavas and the Kauravas.

ધર્મગુરુ, *s. m.* [ધર્મ+S. गुरु a teacher.] A spiritual teacher or guide.

ધર્મગ્રંથ, *s. m.* [ધર્મ+S. ग्रंथ a book.] A sacred scripture.

ધર્મચર્યા, *s. f.* [ધર્મ+S. चर्या performance.] Performance of duty; observance of religious duty.

ધર્મચારિણી, *s. f.* [See below.] A chaste and virtuous wife.

ધર્મચારી, *adj.* [ધર્મ + S. चर् to move.] Practicing virtue; virtuous; righteous.

ધર્મચિંતક, *adj.* [ધર્મ + S. चिंतक thinking.] Studying or familiar with duty. 2. Reflecting on the law.

ધર્મચિંતન, *s. n.* [ધર્મ + S. चिंतन thinking.] Religious meditation.

ધર્મચુસ્ત, *adj.* [ધર્મ + P. चुस्त staunch.] Rigidly attached to one's religion.

ધર્મજ્ઞ, *adj.* [ધર્મ+S. ज्ञा to know.] Knowing one's religion or duty. 2. Skilled in the nice points of Duty.

ધર્મજ્ઞાન, *s. n.* [ધર્મ + S. ज्ञान knowledge.] Knowledge of one's religion or religious ceremonies, etc.

ધર્મઠગ, *s. m.* [ધર્મ + S. स्थग a rogue.] A hypocrite. 2. A cheat who puts on the appearance of a pious man. 3. A great cheat.

ધર્મત્યાગ, *s. m.* [ધર્મ+S. त्याग abandonment.] Apostacy.

ધર્મદાન, *s. n.* [ધર્મ + S. दान a gift.] Giving of alms; charity; a charitable gift.

ધર્મદારા, Same as ધર્મપત્ની *q. v.*

ધર્મધુરંધર, *s. m.* [ધર્મ + S. धुरंधर bearing a burden; pre-eminent.] A defender of the Faith. 2. One who performs benevolent acts.

ધર્મધ્યાન, *s. n.* [ધર્મ + S. ध्यान meditation.] Practice and meditation of religion.

ધર્મધ્વજ, *s. m.* [ધર્મ + S. ध्वज a banner.] A religious hypocrite; an impostor.

ધર્મનીમ, *s. m.* [ધર્મ + S. नियम restraint.] Restraint of religion.

ધર્મપત્ની, *s. f.* [ધર્મ + S. पत्नी a wife.] A lawful wife.

ધર્મપત્રિકા, *s. f.* [ધર્મ+S. पत्रिका a writing; a letter.] A deed of a charitable gift or endowment.

ધર્મપથ, } ધર્મપંથ, } *s. m.* [ધર્મ + S. पथ a way.] The way of religion or righteousness. 2. A religious sect.

ધર્મપર, } ધર્મપરાયણ, } *adj.* [ધર્મ+S. पर,परायण devoted to.] Devoted to the practice of religion; pious; religiously-minded; righteous. 2. Giving or serving for charity, or as a religious act. 3. Giving or serving without charge.

ધર્મપરાયણતા, *s. f.* [ધર્મપરાયણ +S. ता a suffix forming a noun.] Devotion to the practice of religion; piety; righteousness.

ધર્મપુત્ર, *s. m.* [ધર્મ+S. पुत्र a son.] A young man considered as a son from charitable feeling; an adopted son. 2. A lawful son; a son begotten from a sense of duty and not of pleasure.

ધર્મપુસ્તક, *s. n.* [ધર્મ+S. पुस्तक a book.] A sacred book; a sacred writing; a scripture.

ધર્મબંધુ, Same as ધર્મભાઇ *q. v.*

ધર્મભગિની, *s. f.* [ધર્મ+ S. भगिनी a sister.] A lawful sister. 2. A daughter of one's spiritual preceptor. 3. A woman of the same religious creed regarded as a sister. 4. A woman considered as a sister from charitable feelings.

ધર્મભાઇ, *s. m.* [ધર્મ+S. भ्रातृ a brother.] A brother religionist. 2. A man considered as a brother from charitable feelings.

ધર્મમહામાત્ર, *s. m.* [ધર્મ+S. महामात्र a chief minister.] A minister of religion; a minister in charge of religious affairs.

ધર્મયુદ્ધ, *s. n.* [ધર્મ+S. युद्ध a fight.] A fair or equitable battle or war. 2. A religious war; a crusade.

ધર્મરાજ, } ધર્મરાજા, } *s. m.* [ધર્મ+S. राजन् a king.] An epithet of Yama, the god of death. 2. An epithet of Yudhishthira, the eldest of the Pandava brothers.

ધર્મરાજ્ય, *s. n.* [ધર્મ+S. राज्य a kingdom.] A kingdom of just laws; an equitable government.

ધર્મલાભ, *s. m.* [ધર્મ+ S. लाभ a gain.] Acquisition of religious merit. (An exclamation used by religious beggars among the Jainas.)

ધર્મલોપ, *s. m.* [ધર્મ + S. लोप disappearance.] Disappearance of religion; irreligion; immorality; general impiety and profanity.

ધર્મવત્સલ, *adj.* [ધર્મ + S. वत्सल loving.] Loving piety or duty.

ધર્મવાદ, *s. m.* [ધર્મ+S. वाद a discussion.] A religious controversy.

ધર્મવાસના, *s. f.* [ધર્મ+S. वासना regard.] A pious disposition; a charitable nature.

ધર્મવિદ્, *adj.* [ધર્મ+S. विद् to know.] Familiar with the law (civil or religious).

ધર્મવિધિ, *s. f.* [ધર્મ+S. विधि a form.] A legal precept or injunction.

ધર્મવિપ્લવ, *s. m.* [ધર્મ°+S. विप्लव destruction]. Violation of duty; immorality.

ધર્મવીર, *s. m.* [ધર્મ° +S. वीर a hero.] The sentiment of heroism arising out of virtue or piety; the sentiment of chivalrous piety.

ધર્મશાસ્ત્ર, *s. n.* [ધર્મ°+S. शास्त्र a scripture.] The law of piety and religion. 2. The code or body of Hindu Law; Theology.

ધર્મશાળા, *s. f.* [ધર્મ°+S. शाला an abode.] A caravansary; a traveller's lodge (errected as a work of piety).

ધર્મશીલ, *adj.* [ધર્મ°+S. शील possessed of.] Religious; virtuous; pious.

ધર્મશોધન, *s. n.* [ધર્મ°+S.शोधन purifying.] Purification of a religion; a religious reformation.

ધર્મસંહિતા, *s.f.* [ધર્મ°+S. संहिता a code.] A code of laws.

ધર્મસંકટ, *s. n.* [ધર્મ°+ S. संकट a difficulty.] A difficulty arising from one's holding to one's religion or duty. 2. A great difficulty.

ધર્મસભા, *s. f.* [ધર્મ°+S. सभा an assembly.] A religious assembly; an eclesiastical association. 2. A court of justice.

ધર્માચરણ, *s. n.* [ધર્મ°+S. आचरण conduct.] Religious or virtuous demeanour or procedure.

ધર્માચાર્ય, *s. m.* [ધર્મ°+S. आचार्य a preceptor.] A religious preceptor.

ધર્માઢું, *adj. m. f. n.* [ધર્મ°+S. वत् having.] Charitable; benevolent.

ધર્માત્મા, *s. m.* [ધર્મ°+S. आत्मन् the soul.] A pious, charitable, virtuous person. 2. A saint.

ધર્માદા, *s. m.* [ધર્મ°+S. आदाय a share.] Alms or a gift in charity. 2. An endowment from revenue for a religious purpose. 3. *adj.* Given in charity or for a religious purpose.

ધર્માધિકાર, *s. m.* [ધર્મ°+S. अधिकार power.] Religious authority.

ધર્માધિકારી, *s. m.* [See above.] An administrator of justice; a judge; a magistrate. 2. An officer appointed to watch the administration of charitable funds.

ધર્માધ્યક્ષ, *s. m.* [ધર્મ° + S. अध्यक्ष a head.] A spiritual head; a bishop.

ધર્માનુષ્ઠાન, *s. n.* [ધર્મ°+S. अनुष्ठान practice.] Acting according to religion; virtuous conduct; moral demeanour.

ધર્માનુસાર, *adj.* [ધર્મ°+S. अनुसार conformity with.] According to the dictates of religion; in conformity with justice.

ધર્માંધ, *adj.* [ધર્મ°+S. अंध blind.] Absorbed in religion. 2. Blinded by religion; fanatical.

ધર્માંધતા, *s f.* / ધર્માંધપણું, *s. n.* [ધર્માંધ+ S. ता, Guj. પણું a suffix forming a noun.] Fanaticism.

ધર્માભિમાન, *s. m. n.* [ધર્મ°+S. अभिमान pride.] Bigotry; fanaticism.

ધર્માભિમાની, *adj.* [See above.] Bigoted; fanatical.

ધર્માભિષેક, *s. m.* [ધર્મ°+S. अभिषेक dropping of water.] Declaration of authority.

ધર્મારણ્ય, *s. n.* [ધર્મ° + S. अरण्य a forest.] A sacred grove; a wood inhabited by ascetics; a wood in which nothing is done inconsistent with religious duty.

ધર્માર્થે, / ધર્માર્થે, *adv.* [ધર્મ°+ S. अर्थ object.] For the sake of religion; as a religious gift; in charity; gratuitously.

ધર્માસન, *s. n.* [ધર્મ° + S. आसन a seat.] The throne of justice; the judgment seat; the tribunal.

ધર્માળુ, *adj.* [ધર્મ°+S. आलु having.] Having faith in religion; theistic. 2. Charitable.

ધર્મિષ્ઠ, *adj.* [S. धर्मिष्ठ most religious *fr.* धर्म religion + इष्ठ the suffix of the superlative degree] Charitable; liberal in alms-giving; benevolent. 2. Virtuous; pious; just.

ધર્મી, *adj.* [S. धर्मिन्] Virtuous; pious; strict; just. 2. Having qualities or properties (of the subject of a proposition, in opposition to its accidents or affections). 3. Obeying the laws.

Id. ધર્મી દાતા (Used by religious mendicants.) Liberal in alms-giving; charitable.

Prov. ધર્મીને ત્યાં ધાડ, ને કસાઇને ઘેર કુશળ A pious man struggles under difficulties, while a rogue thrives ધર્મી ધર્મ કરે, ને પાપી પેટ કુટે A good man bestows in charity, while a wicked man burns with jealousy.

ધર્મેન્દ્ર, *s. m.* [ધર્મ° + S. इंद्र the lord.] An epithet of Yudhishthira, the eldest of the Pandavas.

ધર્મોપદેશ, *s. m.* [ધર્મ°+S. उपदेश instruction.] Religious and moral instruction.

ધર્મોપદેશક, *s. m.* [ધર્મ+S. उपदेशक a teacher.] A spiritual teacher.

ધર્મ્ય, *adj.* [S.] Consistent with law, duty or religion; lawful; legal. 2. Religious. 3. Just; righteous. 4. Legitimate. 5. Usual.

ધર્યું, *adj. m. f. n.* [See ધરવું to hold (used for euphemy).] Left; forsaken; left behind. 2. Useless.

ભર્યા કોઠાર તારા ધર્યા રહેશે.—ભોજો.

ધર્વ, *s. m.* [See ધરાવું.] Satisfaction; contentment.

ખુલાસો કરી દે ખાંતે, ધ્યાન મધ્યે ધર્વ છે.—વલ્લભ.

ધર્વ તજી ગંધર્વ તો, દુખ લાગ્યા રોવાને.—વલ્લભ.

ધલવલવું, Same as ટળવળવું *q. v.*

અસ ગરુ એક પુત્ર મારે દૂધવોણો ધલવલે.—ર. અ. દી.

ધવ, *s. m.* [S.] A husband. 2. *adv.* [See ધાવું.] Speedily; quickly; trembling.

ધવડાવવું, Same as ધવાડવું *q. v.*

ધવત, *s. f.* [See દૈવત.] Strength.

ધવરી, *s. f.* Name of a bird; the white-bellied drongo.

ધવલ, **ધવળ**, *adj.* [S. धवल.] White. 2 Pure; clear.

ધવા, *s. f.* [See ધર્વ.] Good state. 2. Health.

Id. ધવા વળવી To come to a good condition again; to recover; to regain consciousness; to regain health.

તેની નાડી ધબકવા લાગી અને તેને જરા ધવા વળવા માંડી.
—દો. કૃ. પં.

જ્યારે ધવા વળી ત્યારે પોતાને ગામ ગયો.—હ. કા. કાં.

ધવાડવું, *v. t.* [See ધાવવું.] To cause or make to suck; to suckle.

Id. લાંબી કસે ધવાડવું To procrastinate by putting forth make-believe arguments; to delay knowingly; to avoid purposely.

ધસકો, *s. m.* [ધસ imit.+S. कार the suffix showing the sound of the preceding letters.] A shock. 2. A sudden impression of terror or grief. 3. False show. 4. A clear sign.

Id. ધરાયાના ધસકા Signs of one's having eaten to one's heart's content.

ધસમસ, *s. f.* [Redup. of ધસવું.] Pushing; rushing; excitement.

ધસમસતું, *adj. m. f. n.* [Redup. of ધસવું.] Running; rushing. 2. *adv.* Quickly; hurriedly.

ધસમસવું, *v. i.* [Redup. of ધસવું.] To push; to rush. 2. To run to make an attack.

ધસમસ્યા આવીને વહાલે પાલવડો સાહ્યો.—નરસિંહ.

ધસમસે ને ધાય મુનિવર.—પ્રેમાનંદ.

ધસવું, *v. i.* [S. धृष्, धर्ष् to assail.] To push through; to force a passage through an obstruction. 2. To advance. 3. To put oneself forward for a service or work. 4. To give way (of cloth). 5. To be sapped or undermined (of a foundation, a wall, etc.).

ધસારો, **ધસાવડો**, *s. m.* [ધસવું + S. कार doing, वृत्ति being.] A sudden movement; a run; a rush. 2. A sudden attack; an assault; an incursion.

Id. ધસારો કરવો To attack. ધસારો લઇ જવો To conduct an attacking party.

ધા, *adv.* [S.] A suffix showing "manner." 2. *s m. f.* [See ધાવું.] A clamour for help; a desire for support.

ધા સુણીએ દુઃખીઆંની વહાલાં બંધુ બનીએ હો.—લલિત.

પડ્યા ધારણમાં કોઈ કોઇ ધારણને તજી.—વલ્લભ.

ધાઇ, *s. f.* [See ધાવવું.] The breast of a woman. 2. A teat; a pap.

ધાઉડી, Same as ધાવડી *q. v.*

ધાક, *s. m. f.* [S. दग्ध burnt *fr.* दह् to burn.] Awe; dread; habitual fear; fear and regard. 2. Intimidation. 3. *s m.* Deafness.

Id. ધાક દેખાડવો-દેખાડવી To inspire dread or terror in (a person, etc.); to frighten. ધાક ખાવો-ખાવી-બેસવો-બેસવી To have dread or awe inspired in (persons, etc.). ધાક બેસાડવી-બેસાડવો-રાખવો-રાખવી To keep in awe or fear; to exercise a check over. ધાકમાં રાખવું To keep in awe or fear. ધાક માનવો-માનવી To be in fear of; to regard with fear. કાને ધાક પડવા To be deaf. ધાક ઉઘડવા To be cured of deafness.

ઢીબાં રાચતાં ટાળે ધાક.—દયારામ.

ધાકવું, *v. i.* [See above.] To be in awe, dread, or habitual fear.

ધાગડી, *s. f.* [ધાગો + ડી dim.] A quilt made of rags stitched or patched together.

ધાગડીઓ, *s. m.* [Imit.] Tumult; disturbance.

ધાગી, Same as ધાગડી *q. v.*

શુર પ્રતાપે તેણે ઓઢી અવિચળ ધાગી.—ભોજો.

ધાગો, *s. m.* Thread. 2. An old piece of cloth; tatters

હેરાધાગા ને વળી ચીંદી કરીને.—ભોજો.

ધાંખ, *s. f.* [See ઝાંખવું.] Anxiety.

પણ વર્તવા પ્રવૃત્તિમાં ધાંખ.—અખો.

ધાંખડી, *s. f.* [See ઝાંખવું.] Anxious watching; anxiety.

સખી મોહન મળવાની એક અંતરમાં ધાંખડી.—પ્રેમાનંદ.

મનમાં અતિ ઘન ધાંખડી.—દેવાનંદ.

ધાંખના, *s f.* [See ઝંખના.] Anxiety. 2. Care; invokation; concentration of mind.

ધાંખવું, *v. t.* [See ઝાંખવું.] To look at closely and attentively; to stare at.

જસોદા થઇ મનમાં ઝાંખી, જોતી વદન ધાંખી ધાંખી.—દ્વારકો.

ધાંખો, *s. m.* [See ધાંખવું.] Anxiety. 2. A doubt; suspicion.

ઘર દહાડાનો ધાંખે ધાંખે ધાય.—નિરાંતભક્ત.

ધાંગડું, *s. n.* A piece of wood or metal used in joining or fixing one part of a thing to another.

ધાટી, *s. f.* [S. धृति manner of holding; style *fr.* धृ to hold.] Manner; mode; way; style.

બોલ્યો વાણી ખાટી ધાટી, માતુલને નિંદે કર્યું.—વલ્લભ.

ધાડ, *s. f.* [S. धाव् to run.] A sudden assault; an attack of a gang by robbers, plunderers or banditti. 2. A consuming host of strangers; a swarm; a pest; a plague. 3. Hurry; haste.

Id. ધાડ પડવી To be suddenly attacked by plunderers. ધાડ મારવી To accomplish a great work. ધાડ આવવી To be in a hurry. 2. To be attacked by plunderers.

Prov. ધર્મ કરતાં ધાડ આવવી If you save a rogue from the gallows, he will rob you the same night.

ધાડપાડું, *s. m.* [ધાડ + પાડવું to fell.] A big highway robber; a bandit; a plunderer.

ધાડધાડ, *s. f.* [Redup. of ધાડ.] Haste; hurry.

ધાડું, *s. n.* [See ધાડ.] A gang of banditti. 2. A crowd; a troop; a gang.

ધાણક, Same as ધાણા *q. v.*

ધાણા, *s. m. pl.* [S. धानक.] Coriander seeds. Coriandrum sativum. N. O. Umbelliferæ.

Id. ગોળધાણા વહેંચવા To distribute molasses and coriander seeds on an auspicious occasion. 2. To quarrel (for euphemy).

ધાણી, *s. f.* Parched grain.

Id. ધાણીદાળીઆ થવા To be spoiled at the surface (of the ivory bracelets worn by women). ધાણીદાળીઆ જુદા થવા To quarrel with; not to live in harmony with; to cease to love. ધાણી ફૂટવી To speak quickly or hastily. ધાણી શેકવી To oppress.

ઘેંસ ન થાય ન થાય ધાણી.—અખો.

ધાણીઆ ઘઉં, *s. m. pl.* Name of a kind of wheat containing little substance.

ધાણીઓ, *s. m.* A kind of quilt stuffed with thin cotton, and sewed with thread.

ધાણીઓ ગુંદર, *s. m.* Name of a kind of gum not very sticky.

ધાણીપાપડ શેવલો, *s. m.* Name of a game for children.

ધાત, *s. f.* [See ધાતુ.] Semen virile. 2. A metal; a mineral. 3. A table; a list. 4. A Multiplication Table.

Id. ધાત જવી To have a seminal discharge. ધાત ફૂટવી To suffer from gleet. 2. To attain to puberty. ધાત માંડવી To write out a table of multiplication.

ધાતકાર, *s. m.* [See આતકાર.] A tumultuous noise; an uproar.

ધાતવું, *v. i.* To be convenient; to be suitable. 2. To become of.

ધાતા, *s. m.* [S. धातृ *fr.* धा to create.] The Creator; God.

જે ધાતા જગનો, પવિત્ર પ્રભુ જે ત્રાતા સ્વયંનંદન.—કાંત.

ધાતુ, *s. f.* [S. *fr.* धा to hold.] A mineral; a metal. 2. Semen virile. 3. *s. m.* An element; a primary substance; *i.e.* પૃથિવી, આપ્, તેજસ્, વાયુ and આકાશ. 4. The root of a verb (in grammar).

ધાતુકસ, *s. m.* [ધાતુ + S. कष् to test.] An assayer.

ધાતુક્રિયા, *s. f.* [ધાતુ + S. क्रिया a process.] Mineralogy; metallurgy.

ધાતુક્ષય, *s. m.* [ધાતુ + S. क्षय waste.] A wasting disease; passing of gleet; *Marasums.*

ધાતુઘડો, *s. m.* [ધાતુ+S. घट् to work at.] A metal-worker.

ધાતુપરીક્ષક, *s. m.* [ધાતુ + S. परीक्षक an examiner.] A metallurgist.

ધાતુપાઠ, *s. m.* [ધાતુ + S. पाठ reading.] A list of roots arranged according to Panini's grammatical system.

ધાતુપાત્ર, *s. n.* [ધાતુ + S. पात्र a vessel.] A metallic vessel.

Id. એના ઘરમાં ધાતુપાત્ર સરખું એ નથી There is not a single metallic vessel in his house ; he is very poor.

ધાતુપાત્ર નહિ કર રહાવા.—પ્રેમાનંદ.

ધાતુપુષ્ટ, *adj.* [ધાતુ + S. पुष्ट nourished.] Invigorating; nutritive; strengthening; nourishing.

ધાતુપુષ્ટિ, *s. f.* [ધાતુ + S. पुष्टि nourishment.] Nutrition; nourishment; strengthening of semen virile.

ધાતુવાદી, *s. m.* [ધાતુ+ S. वाद a theory.] A mineralogist. 2. An alchemist.

ધાતુવિકાર, Same as **ધાતુક્ષય** *q. v.*

ધાતુસાધિત, *adj.* [ધાતુ + S. साधित accomplished.] Derived or formed from a root; derivative.

Id. ધાતુસાધિત નામ A derivative noun.

ધાતૃ, Same as **ધાતા** *q. v.*

ધાત્રી, *s. f.* [S. *fr.* धा to hold; to support.] A nurse; a wet-nurse; a foster-mother. 2. The earth.

ધાન, *s. n.* [See **ધાન્ય.**] Grain; corn. 2. Food. 3. [S.] A receptacle; a seat.

Id. ધાન ખાય છે કે ધૂળ ખાય છે ? Do you live on corn or dust (grass) ? 2. Are you a man or a brute ? 3. You are a fool.

Prov. ધાન ખાવું ધણીનું, ને ગીત ગાવાં વીરાનાં The wife sings the praises of her brother, and lives at the expense of her husband; to rob Peter to pay Paul. ધાન ઘરપત, ને ઘી સંપત At a dinner party food is supplied to the satisfaction of the guests, while luxuries as far only as the means of the host will allow; cut your coat according to your cloth. ધાનનું માગ્યું નીચું જુએ He who depends upon you for his food, will always be at your mercy. ધાન મારે, ને ધાન જીવાડે Food may be the means either of life or death. ધાન વિના મરે કે સાન વિના મરે A man may be ruined either for want of food or for want of knowledge.

ધાનમૂઉં, *adj. m. f. n.* [ધાન+S. मृत dead.] Struggling for food; eager to get food; starving. 2. Abstemious in the use of food; stingy in feasting a guest. 3. Miserable. 4. *inter. m. f. n.* You wretch ! (A sort of abuse.)

ધાના, *s. m. pl.* [S.] Same as **ધાન** *q. v.*

Prov. ધાના ત્યાં પાના નહિ, ને પાના ત્યાં ધાના નહિ You can have one of the two. 2. Where there is plenty of food there is none to make use of it, and where there are persons to enjoy, there is no wealth to make them happpy.

ધાની, *s. f.* [S.] A receptacle; a seat (at the end of a compound, as in રાજધાની).

ધાનીઉં, *adj. m. f. n.* [See **ધાન.**] Living upon cooked food. 2. *s. n.* A vessel for storing food.

ધાન્ય, *s. n.* [S. *fr.* धा to hold.] Corn; grain. 2. Food.

ધાપ, *s. f.* [See **થપ્પડ.**] An oversight or blunder caused by hurry. 2. A deception; cheating.

Id. ધાપ ખવડાવવી To cheat; to misrepresent. ધાપ ખાવી To be deceived; to be the victim either of one's own blunder or of another man's cunning. ધાપ **મારવી-દેવી** To deceive; to cheat.

ધાપલાં, *s. n. pl.* [ધાપ+**લાં** dim.] Gently beating or stroking (a child) to quiet it, or to dissuade it from being naughty. 2. Persuasion.

ધાપલાં **કરે છે અપાર, તેને નિરખે છે નંદ જી રે.—દલપતરામ.**

ધાબડધીંગું, *adj. m. f. n.* [Imit.+ધીંગું robust.] Boisterous; lusty; wide. 2. Strong; stout.

ધાબડવું, *v. t.* [See **ધાપ.**] To dispose or sell off by cheating; to cheat; to deceive.

ધાબલી, *s. f.* [ધાબું + લી dim.] A small terrace.

ધાબળ, Same as **ધાબળી** *q. v.*

કાંબળ કાળી ધાબળ ધોળી ચુંદડી રંગ ચટકે.—પ્રેમાનંદ.

ધાબળાવાળું, *s. m. f.* [ધાબળો+વાળું having.] A blanket-seller. 2. *adj. m. f. n.* Having put on a white blanket.

ખભે વેણ કાળી, ધૂતારી ધાબળાવાળી.—પ્રેમાનંદ.

ધાબળી, *s. f.* [See below.] A white blanket.

ધાબળો, *s. m.* [See ધવલ white.] A large or thick woollen blanket, generally of a white colour.

ધાબાવાળી, } *s. m.*
ધાબાવાળો, } *s. f.* [ધાબો+વાળી, વાળો having.] A female or male servant who beats chunamed floor.

ધાબું, *s. m.* [See થાપવું.] A terrace; a flat roof. 2. A terrace errected in a field to catch or drive away birds. 3. A blot. 4. A faint vision. 5. A noose; a snare.

Id. ધાબું પડવું–બેસવું To be blotted. ધાબું પાડવું To blot. ધાબું બેસવું To fall down (of a terrace); to be dilapidated.

ધાબો, *s. m.* [See થાપવું.] Beating the ground plastered with chunam, etc. 2. A mortar used for beating chunamed floor.

ધાબુ, Same as ધાબું *q. v.*

ધામ, *s. n.* [S. धामन् *fr.* धा to hold.] A house; an abode; a residence; a dwelling place. 2. A holy place; a place of pilgrimage. 3. The body. 4. A place; a resort; a site. 5. A ray of light.

Id. ચાર ધામ The four holy places visited by Hindus, *viz.*, (1) Jagannathapuree in the east of India, (2) Rameshwara in the south, (3) Dwarka in the west, and (4) Badarikedara in the North.

ધામણ, *s. f.* Name of a species of snake.

ધામણી, *s. f.* A strong she-buffalo.

ધામધુમ, }
ધામધુમી, } *s. f.* [Imit.] Wild hurry and bustle. 2. Noisy and glaring pagantry; pomp; parade; show; *eclat.* 3. Tumult; uproar.

ધામરોણું, *s. n.* Name of a kind of snake.

ધામા, *s. m. pl.* [See ધામ.] A long and continuous stay; a prolonged stay.

Id. ધામા ઘાલવા–નાખવા To stay as a guest for a long time.

Prov. ભાઇ ! એ તો તારે જ ઘેર ધામા If you give him an inch, he will take an ell.

ધામેણું, *s. n.* [ધામ + આણું a call from the house of one's husband.] A chariot, furniture, etc., sent with the bride, when she first goes to dwell in the house of her husband.

ધામો, *s. m. sing.* Same as ધામા *q. v.*

ધાર, *s. f.* [S. धारा.] The edge of a tool. 2. The edge; the brink. 3. A stream; a line of a liquid oozing and running out from a vessel. 4. A moutainous range; a ridge; a precipice. 5. *inter.* [See ધારવું.] Suppose; fancy; imagine (used in the imperative sense, in the second person singular).

Id. ધાર કાઢવી–ચલાવવી–લાવવી To edge or sharpen. ધાર આવવી To get an edge or sharpness. ધાર બેસવી To lose sharpness; to be blunt. ધાર કરવી To pour out in a stream. ધાર મારવી To throw or eject in a stream. એના સામી હું ધાર એ (ધાર પણ) મારવાનો નહિ I will not even look at him. ધારે ધારે ચાલવું To go along the edge or brink of. ખાંડાની–તરવારની ધાર ઉપર રહેવું To be vigilant in one's conduct; to be very strict in one's adherence to rules of conduct.

Prov. તેલ જોવું, તેલની ધાર જોવી To watch events as they happen.

તેલ જો તેલની ધાર જો રે.—સામળ.

ખબરદાર મનસુખા ! ખાંડાની ધારે સઉં રે.—ધીરો.

માથે માર, ધાર ધાર, સહુ શૃંગાર.—દયારામ.

ધારક, *adj.* [S. *fr.* धृ, धर् to hold.] Holding; bearing; possessing; obeying, etc. (as in આજ્ઞાધારક). 2. *s. n.* A water-pot.

કવિતા સવિતા સરખા, વેદ તણી ધારક મુનિ.—સામળ.

ધારણ, *s. n.* [S. *fr.* धृ, धर् to hold.] Holding; protecting; carrying; sustaining; possessing, etc. 2. *s. f.* [S. धरणी the beam of a roof.] A prop or support (of a building). 3. Weighing; weight; the quantity weighed. 4. Current prices; market-prices; the rate. 5. Courage; comfort; consolation.

Id. ધારણ કરવું To put on; to assume. રૂપવું–રૂપ ધારણ કરવું To assume a form. 2. To disguise oneself as. અવતારનું ધારણ કરવું–અવતાર ધારણ કરવો To come to birth; to be born. 2. To assume a birth (of a god); to be incarnated; to assume an incarnation. વસ્ત્રનું ધારણ કરવું–વસ્ત્ર ધારણ કરવાં To put on or wear clothes. વિચારનું ધારણ કરવું–વિચાર ધારણ કરવો To entertain a thought; to think. દિલગીરીનું ધારણ કરવું–દિલગીરી ધારણ કરવી To be sad.

જે વડે આ વિશ્વનું ધારણ થઇ રહ્યું છે.—આ. બા. શુ.

હીંડોળા બાંધ્યા ધારણે, કદળીસ્તંભ રોપ્યા બારણે.—પ્રેમાનંદ.

ચિત્રલેખાએ દીઠી હારણ, સખી ઓખાને આપે ધારણ.–પ્રેમાનંદ.

પડયા ઘા રણમાં કોઇ, કોઇ ધારણને તજી.—વલ્લભ.

ધારણા, *s. f.* [See above.] Mental retention; remembrance; memory. 2. Absorption in thought. 3. Idea; opinion; consideration. 4. Thought; intention; purpose. 5. Conjecture; fancy; whim. 6. Understanding; mind; inclination. 7. Fortitude; steadiness.

જીવને પરદેશમાં કેમ ધારણા રહેશે વારૂ ?–અ. ઉ. ચા.

ધારણાગત, *s. f.* [ધારણ +S. आगति return.] Discount in the price of a thing bought.

ધારણાંપારણાં, *s. n. pl.* Name of a vow of taking food on alternate days.

ધારણીઓ, *s. m.* [See **ધારણ**.] A prop; a pillar; a support; a beam.

ધારદાર, *adj.* [ધાર+P. दार having.] Having an edge; edged; sharp.

ધારવવું, *v. t.* [See **તારવવું** to separate] To separate and drive away, as the chaff from grain, by means of wind; to winnow.

ધારવાળું, *adj. m. f. n.* Same as **ધારદાર** *q. v.*

ધારવું, *v. t.* [S. धृ to hold.] To consider; to think; to deem 2. To suppose; to believe; to presume. 3. To guess; to conjecture; to fancy. 4. To look at attentively; to stare at. 5. To protect; to preserve. 6. To take it into one's head; to mean; to wish

Id. ધારીને જોવું To look at attentively. ધારી ધારીને જોવું To stare at; to look at, often and attentively. ધારો કે Suppose; imagine; fancy. મનમાં ધારવું To think. ધાર્યો પાસો પડવો–ધાર્યું તીર મારવું To attain one's object; to be successful in one's design. કારભારીનો ઠેરવો પાસો ધાર્યો ન પડયો તે નિરાશ થયો.—ગો. મા. ત્રિ. શું ધારીને આવ્યા છો ? With what object have you come ? તમે ધારો તો આવી શકો You can come, if you will. કાંઇ ધારીને આપ્યું હશે He must have given it with some object in view. ધાર્યું કરવું To act according to one's intention. 2 To stick to one's intentions resolutely.

Prov. ધારવું માણસને હાથ, કરવું ઈશ્વરને હાથ Man proposes, God disposes ધારે તેને બાંધે, ને ધારે તેને છોડે He is the highest authority.

વંદ્રાવનમાં જાતાં ધારી, વહાલો ગો ચારે છે ગિરિધારી.—મીરાં.

મારો ધારો તારો ત્રિકમ, જયમ ત્યમ પાર ઉતારો —પ્રેમાનંદ.

ધારા, *s f* [S.] An edge. 2. A stream; a current (of a liquid). 3. A shower. 4. A continuous line or series.

ધારાધોરણ, *s. n.* [ધારો + ધોરણ a precedent.] Rules and procedure. 2. A fixed line of conduct.

ધારાપોથી, *s. f.* [ધારો +S. पुस्तक a book.] The statute book.

ધારાવઈ, }
ધારાવાડી, } *s. f.* [ધારા+S. वृति a hedge *fr.* वृ to cover.] A stream of milk or water poured round a place to sanctify it, serving as a charmed hedge to drive away the influence of evil spirits or to prevent them from entering the place. 2. A metallic or an earthen pot for pouring out a liquid.

ધારાશાસ્ત્રી, *s. m.* [ધારો + S. शास्त्री versed in Shastras.] A lawyer; an advocate.

ધારાસભા, *s. f.* [ધારો + S. सभा a meeting.] A legislative council.

ધારાસાર, *s. m.* [ધારા+S. आसार a hard shower.] A continuous flow of water: a hard shower; a heavy downpour.

ધારાળું, *adj. m. f. n.* [ધાર + વાળું having] Having an edge: edged; sharp: pointed.

ધારાળો, *s. m.* [ધારીઉં + વાળો having.] A soldier: a warrior. 2. A Bheel, Kolee, etc. (a person of a class of the same name), who generally keeps edged weapons.

ધારિણી, *s. f.* [S.] The earth.

ધારિષ્ટ, *s. n.* [S. धार्ष्ट्य boldness *fr.* धृष्ट bold *fr.* धृष् to challenge.] Undauntedness: intrepidity. 2. Firmness; fortitude; presence of mind.

ધારી, *s. f.* [See **ધારા**.] A border or a coloured strip, along a piece of cloth. 2. *adj.* Edged. 3. [S. धारिन्.] Carrying, holding, supporting (at the end of a compound). 4. Keeping in one's memory. 5. Having evenness in shape.

ધારીઆ, *s m. pl.* [See **ધારણ**.] Allowances made to the cultivator to defray the expenses of cultivation and the cost of seed.

ધારીઉં, *s. n.* [See **ધાર** an edge.] A scythe (fixed at one end of a long staff). 2. Name of a kind of cloth having silver or golden threads woven into it

ધારો, *s. m.* [S. धारणा a settled rule.] A law; regulation; statute; an act of the legislature. 2. Rule; usage; custom; practice. 3. A general course or practice. 4. *v. t.* [See **ધારવું**.] Suppose; imagine; fancy (used in the impe-

rative sense in the second person plural).

Id. ધારો બાંધવો To legislate; to have a law passed.

ધારોડી, *s. f.* [ધાર + ડી dim.] A stream or current of water.

ધાર્તરાષ્ટ્ર, *s. m.* [S.] A Kaurava: a son of Dhrutarashtra. 2. A goose or swan with black bill and black legs.

ધાર્મિક, *adj.* [See ધર્મ.] Virtuous; righteous; just; pious. 2. Religious. 3. Equitable.

ધાવ, *s. f* [See ધાવવું.] A wet-nurse.

ધાવડી, *s. f.* [S. धातक.] Name of a tree. Woodfordia floribunda. N. O. Lythracæ.

ધાવડો, *s. m.* [S. धव.] Name of a tree. Anogeissus latifolia. N. O. Combretacæ.

ધાવણ, *s. n.* [See ધાવવું.] Mother's milk. 2. The breasts.

Id. ધાવણ છોડાવવું To wean (a child). એને તો હજી ધાવણના દાંત છે The child is yet inexperienced.

ધાવણી, *s. f.* [See ધાવવું.] A sucking toy for babies. 2. Same as ધાવડી *q. v.* 3. *adj. f.* Fed at the breast (of a girl).

ધાવણું, *s. n.* [See ધાવવું.] A suckling; a nursling. 2. An infant; a baby. 3. *adj. n.* Fed at the breast (of a child).

ધાવણો, *adj.* [See ધાવવું.] Fed at the breast (of a boy).

ધાવન, *s. n.* [S. *fr.* धाव् to run; to cleanse.] A run. 2. Running; galloping. 3. Cleansing; washing; rubbing; purifying.

ધાવભાઇ, *s. m.* [ધાવ + S. भ्रातृ a brother.] A foster-brother.

ધાવરી, *s. f.* Name of a kind of medicinal drug. Grislea tomentosa. N. O. Lythracæ.

ધાવરું, *s. n.* A rheumatic affection. 2. [See ધાવું to run.] A horn or trumpet blown as an alarm at a time of public danger; an alarm trumpet.

ધાવવું, *v. t.* [S. धे, धय् to give milk (as a cow).] To suck at the breasts.

ધાવિત, *adj.* [See ધાવું.] Running towards or against. 2. Purified; cleansed.

ધાવું, *v. i.* [S. धाव् to run.] To run. 2. To become; to be produced. 3. [S. ध्यै to meditate.] To think of; to meditate upon. 4. *adj. m. f. n.* Equal; similar; like.

Id. સામું ધાવું To run towards. 2. To attack; to fall upon. વારે ધાવું To run to the help fo.

Prov. ધાય તે પામે Motion is life and rest death. ધણીને કહે " ધા ", અને ચોરને કહે " નાસ " To be Jack on both sides. ધાતાં ધાન મળે, ધન ન મળે An industrious man never starves, though he may want luxuries.

ધીરે ધરે ધારણ રે, મૂકે ધ્યાનને ધાવું.—ધીરો.
ધીર સુખ સાગર રે, ધ્યાનમાં તું જો ધ્યાઇ.—ધીરો.
મા ધા વિધિ મન તને, કરશે સહાય.—રત્નેશ્વર.
તેવું ધોવું ધાવું નોય જતન —અખો.
એવી દુષ્ટને દુર્મતિ ધાઇ, મૂઓ વીસરી ગયો જે ભાઈ.-પ્રેમાનંદ.
દુઃખ વેળા મને સંભારજે, હું ધાઇ આવીશ તત્કાળ -પ્રેમાનંદ.

ધાસકો, Same as ધ્રાસકો *q. v.*

ધાસકો પ્રજા સહુ કોને વળ્યો.—સામળ.

ધાસતી, ધાસ્તી, *s. f.* [See ધ્રાસકો.] Fear; terror. 2. Anxiety; care. 3. A hazard.

Id. ધાસતી આપવી-દેવી-બતાવવી To threaten. ધાસતી કરવી-લાગવી-રાખવી To fear; to be afraid of.

ધાસતીભર્યું, ધાસ્તીભર્યું, *adj. m. f. n.* [ધાસતી, ધાસ્તી + S. भृ to fill.] Fearful. 2. Hazardous.

ધાહ, *s. f.* [See ધ્રાસકો.] Terror; fear. 2. Frightening.

કટકી ઉછળી ધાહ.—પદ્મનાભ.

ધિ, *s. m.* [S.] A receptacle; a store; a reservoir (at the end of a compound, as in ઉદધિ, વારિધિ, જલધિ etc.).

ધિક્, ધિક, *inter.* [S. धिक्.] Fie ! Shame ! Pish ! Pshaw ! What a pity !

ઘર વિષે સહુ ધિક તો કહે.—નર્મદ.

ધિકડી, Same as ધીકડી *q. v.*

ધિકવું, Same as ધીકવું *q. v.*

ધિકાવવું, Same as ધીકાવવું *q. v.*

ધિક્ક, Same as ધિક્ *q. v.*

ધિક્કાર, *s. m.* [ધિક્+ S. कार the suffix showing the sound of the preceding letters.] Contempt; disregard; scorn; disdain; contemptuous treatment; disdainful rejection; scouting; flouting; hooing. 2. Loathing; hatred; slight; aversion.

ધિક્કાર પવિત્ર સુપાત્રને, કુપાત્ર શું રંજિત રહે.—સામળ.

ધિક્કારપાત્ર, *adj.* [ધિક્કાર + S. पात्र fit.] Fit to be despised; contemptible; worthy of being disregarded.

ધિક્કારવું, *v. t.* [See ધિક્કાર.] To treat scornfully; to despise; to slight; to contemn; to

scorn. 2. To abhor; to loathe; to disdain; to hate.

Id. ધિક્કારવા જેવું-ધિક્કારવા યોગ્ય Fit to be scorned; contemptible.

ધિક્કારાવું, *v. i.* [See above.] To be scorned; to be despised.

ધિંગડમલ્લ, Same as ધીંગડમલ્લ *q. v.*

ધિંગાઈ, } Same as ધીંગાઈ, ધીંગાણું *q. v.*
ધિંગાણું,

ધિંગામસ્તી, Same as ધીંગામસ્તી *q. v.*

ધિંગું, Same as ધીંગું *q. v.*

ધિંગો ધણી જે કહેવાય, ન તે અતિ કષ્ટ આપે.—**વલ્લભ.**

ધિણ્ણો, *s. m.* A rogue.

ધિબવું, Same as ધીબવું *q. v.*

ધિબાધિબ, } Same as ધીબાધીબ, ધીબોધીબ *q. v.*
ધિબોધિબ,

ધિબોવવું, Same as ધીબવું *q. v.*

ધી, *s f.* [S. *fr.* ध्यै to contemplate.] Intellect; understanding. 2. The mind. 3. Thought; idea; imagination. 4. Knowledge; science. 5. A daughter.

ધીકડી, *s. f.* [See ધીકવું.] Warmth; a slight heat. 2. A slight fever.

ધીકડું, *s. n.* [ધીકવું+ડું dim.] A slight fever.

ધીકતું, *adj. m. f. n.* [See ધીકવું.] Brisk; going on in full swing; profitable.

Id. ધીકતો વેપાર A profitable business; a business going on in full swing. ધીકતી સગડી Anxiety. 2. A red-hot hearth.

ધીકધીકતું, Same as ધગધગતું *q. v.*

ધીકવું, *v. i.* [S. दह् to burn.] To be heated. 2. To be conducted or carried on at a brisk rate; to be profitable.

Id. દેવતા ધીકવો To be lighted (of fire). શરીર ધીકવું To be feverish. એનો ધંધો સારો ધીકે છે His business is brisk; his business is profitable.

ભારે તાપે તારાં તમામ ગાત્રો રુએ રુએ ધીકે.-ઓ. ઉ. ચા.
ધીકીએ ઢાંક્યાં રાતદિવસ અંતરમાં.—**દયારામ.**

ધીકાવવું, *v. t.* [See ધીકવું.] To light or make a fire. 2. To conduct a profitable business; to gain profit in one's business.

ધીંગામસ્તી, *s. f.* Mischief; quarrel.

ધીંગડમલ્લ, *s. m.* [ધીંગું + S. मल्ल an athlete.] A stout and strong man.

એ ધીંગડમલ્લ ધૂતારો રે.—**રાજે.**

ધીંગાઈ, *s. f.* [ધીંગું + આઈ a suffix forming a noun.] Stoutness; strength. 2. Coarseness of cloth; toughness. 3. Quarrel; mischief.

ધીંગાણું, *s. n.* [ધીંગું + પણું a suffix forming a noun.] Mischief; quarrel. 2. An affray; a disturbance.

Id. ધીંગાણું કરવું To make mischief.

ધર્મધરાને કાજ ધીંગાણે ધીરા ધસે.—**લોકોક્તિ.**

ધીંગામસ્તી, Same as ધીંગામસ્તી *q. v.*

ધીંગું, *adj. m. f. n.* Huge; strapping; stalwart; tall and stout. 2. Strong; powerful. 3. Loose; dissolute; addicted to bad ways.

ધીંગો ધણી છે ધીરાનો.—**ધીરો.**
ધૈર્યગાંભીર્યથી ધીંગી ટેવી તું દુઃખહરણી.-**ના. દ. ક.**

ધીજ, *s. f.* [S. दिव्य *fr.* दिव् to shine.] An ordeal.

કહો તો ધીજ પતીજ કરું, શિવપિંડી હાથ ધરાવો રે.-**દયારામ.**

ધીટ, *adj.* [S. धृष्ट *fr.* धृष् to challenge.] Bold; daring; forward; impudent; saucy; courageous.

મૃગલીએ શેર દીઠો, અગલીએ ગરૂ ધીટો —**વલ્લભ.**

ધીટતા, } *s. f.* } [ધીટ+S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Boldness; courage; daring.
ધીટપણું, } *s. n.*

આપબળ વિના ધીટતા નહિ.—**નર્મદ.**

ધીબ, *s. f.* [Imit.] A blow.

ધીબકારો, Same as ધબકારો *q. v.*

ધીબકો, *s. m.* [ધીબ + S. कार the sound of ધીબ.] A blow with the fist.

ધીબવું, *v. t.* [Imit.] To beat; to strike with the fist.

ધીબાધીબ, } *adv.* [Redup. of ધીબ.] With continuous striking of blows.
ધીબોધીબ,

ધીમંત, *adj.* [ધી+S. मत् possessing.] Intellectual; intelligent; wise.

ધીમર, *s. m.* [S. धीवर.] A fisherman.

ધીમાન, Same as ધીમંત *q. v.*

ધીમાશ, *s. f.* [ધીમું + આશ a suffix forming a noun.] Slowness. 2. Patience. 3. Courage.

ધીમું, *adj. m. f. n.* [See ધીમંત.] Deliberate; grave; steady; staid; sedate; gentle; slack; soft. 2. Cool; patient; forbearing. 3. Slow; dull; heavy. 4. Not loud; slow; low.

Id. ધીમું કરવું-પાડવું To lessen the speed or degree of; to relax. ધીમું પડવું To be less in speed or degree. ધીમું પાડવું To pacify; to soothe. ધીમો અવાજ A low sound.

ધીમી પાડી દાસીએ આઇ ડાહી.—**નર્મદ.**

ધીમે, *adv.* [See above.] Slowly; gently. 2. Coolly; patiently.

Id. ધીમે ધીમે Slowly: gradually: by degrees. ધીમે રહીને Slowly: patiently. ધીમેથી સાંભળવું To hear patiently. 2. To hear attentively or quietly. ધીમે બોલવું To speak slowly. 2. To speak in a low voice.

ધીર, *adj.* [S.] Patient: forbearing; composed: calm: collected. 2. Bold: energetic; strong: courageous; brave. 3. Undaunted; intrepid: resolute: of a firm mind: persevering. 4. Wise: prudent; sensible; learned; clever; intelligent. 5. Grave; solemn; sedate; sober. 6. Gentle: soft: pleasing: agreeable. 7. The quality or power of expecting, enduring or persisting; patience: forbearance; steadiness; resolution. 8. Trust: confidence: credit. 9. [See ધીરવું.] Lending of money.

Prov. ઉતાવળા તે બાવરા, ને ધીરા તે ગંભીર They tumble down, who run fast.

ધીરગંડું, *adj. m. f. n* [ધીર + ગાંડું mad.] Timid; cowardly. 2. Unsteady.

ધીરગંભીર, *adj.* [ધીર + S. गंभीर earnest.] Cool and considerate; calm and calculating.

ધીરજ, *s. f.* [S. धैर्य.] Patience; calmness; forbearance. 2. Fortitude.

Id. ધીરજ આપવી To console; to encourage. ધીરજ પકડવી-રાખવી To be forbearing or patient; to comfort: to reassure.

Prov. ધીરજ મોટી વાત છે Patience is a plaster for all sores; he that can have patience, can have what he wills. ધીરજનાં ફળ મીઠાં Patience is a plaster for all sores. 2. Slow and steady wins the race.

ધીરતા, *s. f.* [ધીર+S. ता a suffix forming a noun.] Boldness. 2. Wisdom. 3. Fortitude; courage. 4. Steadiness; firmness.

તો ત્યાં ચિત્ત અટાવજે, ધીરતા ધઇને ઠામ.—સામળ.

ધીરધાર, *s f.* [ધીરવું+ધાર redup.] Commercial dealings on credit; money-lending.

ધીરપ, *s. f.* [ધીરવું+પણું a suffix forming a noun.] Credit in money matters; commercial credit.

ધીરપણું, *s. n.* Same as ધીરતા *q. v.*

ધીરપ્રશાંત, *s. m.* [ધીર+S. प्रशांत serene.] The hero of a poetical composition, who is brave and calm.

ધીરલલિત, *s. m.* [ધીર + S. ललित sporting.] The hero of a poetical composition, who is firm and brave, but sportive and reckless.

ધીરવું, *v. t.* [See ધીર.] To confide; to trust. 2. To lend; to give on credit; to advance (money). 3. To remain under control; to obey.

ધીરા, *s. f.* [S.] The heroine of a poetical composition, who, though jealous of her husband or lover, suppresses all outward manifestation of her resentment in his presence.

ધીરું, *adj. m. f. n.* [See ધીર.] Patient; forbearing. 2. Slow; calm. 3. Cool; deliberate.

Prov. ધીરા તે ગંભીર Wisely and slowly. 2. They tumble down, who run fast. ધીરાં કામ સાહેબનાં God's ways are slow but good.

ધીરે, *adv.* [S. धीरम् steadily.] Slowly. 2. Patiently.

Id ધીરે ધીરે Very slowly. 2. Very patiently.

ધીરો, *s. m.* [S. धृ to hold.] A prop; a support.

ધીરોદાત્ત, *s. m.* [ધીર+S. उदात्त noble.] The hero of a poetical composition, who is brave and noble-minded.

ધીરોદ્ધત, *s. m.* [ધીર + S. उद्धत vain.] The hero of a poetical composition, who is brave but haughty.

ધીવર, *s. m.* [S.] A fisherman.

શેને ફરે ધરમ ધીવર સાથ એઠો.—રત્નેશ્વર.

ધીશ, *s. m.* [ધી+S. ईश god.] The lord of intellect. 2. A very intelligent man.

દૃઢશક્તી ને સરસ્વતી સરી, ઉતરી ચાલ્યા ધીશ જી.—ગિરિધર.

ધુંવર, Same as ધૂમર *q. v.*

ધુંવાડો, Same as ધૂમાડો *q. v.*

જેમ ધુંવાડો થયો નવસાર—અખો.

ધુંવાંપુવાં, } *adj.* [ધુંવો +પુવાં, ફુવાં redup.] Excited; confused through excitement.
ધુંવાંફુવાં, }

ઠપકો દીધો તેથી ધુંવાંફુવાં થતી ઘેર ગઈ.—હ. પ્રે. ત્રિ.

ધુંવો, Same as ધુમાડો *q. v.*

ધુંશ, *s. m.* [S. धूम smoke + આશ a suffix forming a noun.] Heat; the heat of the sun. 2. *s. f.* Loud noise; *eclat.* 3. A fog.

ધુંશળ, *s. n.* [S. धुर् a yoke + शलाका a stick.] A yoke. 2. An article by which a mother-in-law receives her son-in-law at the time of marriage.

ધુંસ, Same as ધુંશ *q. v.*

સોના જેસી શે બળે, રૂપા જેસા ધુંસ.—લોકોક્તિ.

ધુંસરી, *s. f.* [S. धुर्.] A yoke.

ધુંસરૂં, *s. n.* Same as **ધુંસરી** *q. v.*

ધુંસળ, Same as **ધુંશળ** *q. v.*

ધુંસળે મા પૂખીશ ઉમયા, ધુંશળે વ્યવળતું નેતરૂં રે.–પ્રેમાનંદ.

ધુંસો, Same as **ધૂંસો** *q. v.*

ધુખણું, *s. n.* An attack.

કાઢી કટાર કરે ધુખળાં, કરી ગોરલને સાદ.–લોકોક્તિ.

ધુંખાવવું, *v. t.* [S. क्षल् to wash.] To wash clean.

ધુંગું, *s. n.* A stump.

જંગામાં ખાખરા ને આંકડાનું ધુંગું હતું.—ક. ઘા. કાં.

ધુજ, Same as **ધુજારી** *q. v.*

Id. ધુજ વછૂટી જવી To be frightened out of wits; to be horrified. 2. To tremble excessively.

ધુજવું, *v. i.* [S. धु.] To shake; to quiver; to tremble. 2. To lose one's wits; to be overawed or overwhelmed.

ધુજારી, *s. f.* [See above.] Trembling; tremor; trepidation. 2. Delirium tremens. 3. Horror.

ધુજારો, *s. m.* Same as **ધુજારી** *q. v.* 2. A strong speech; an attack.

ધુજાવવું, *v. t.* [See **ધુજવું**.] To cause trembling; to make one tremble; to create horror. 2. To make a loud sound and wild uproar.

ધુડકાવવું, *v. i.* To treat with contempt; to scold. 2. To defy.

ધુણવું, *v. i.* [S. धु, धुन्.] To quiver; to shake. 2. To be under a demoniac influence causing a violent shaking of the head.

ધુણાવવું, *v. t.* [See above.] To shake; to nod. 2. To fleece a man of his money by tricks. 3. To cause to shake.

Id. ડોકી ધુણાવવી To refuse; to say "no."

ધુણી, *s. f.* [See **ધૂમ**.] A smoky fire. 2. A smoky fire lighted by an ascetic.

Id. ધુણી ઘાલીને બેસવું To sit down with a resolution to compel a person to grant one's request. 2. To persist in one's request. ધુણી તાપવી To perform austerities by sitting near a fire.

ધુંડવું, *v. t.* [See **ધુણવું**.] To seek or search for.

ધુત, *inter.* [S. धुत abandoned.] Get away ! Get thee gone !

Id. ધુત એ કરવું To disrespect a person; to treat a person with scorn.

ધુતકારવું, *v. t.* [ધુત+S. कार the suffix showing the sound of ધુત.] To scorn; to defy; to disrespect.

ધુતવું, Same as **ધૂતવું** *q. v.*

ધુતારપાટણ, Same as **ધૂતારપાટણ** *q. v.*

ધુતારણ, Same as **ધૂતારણ** *q. v.*

ધુતારૂં, Same as **ધૂતારૂં** *q. v.*

ધુતારો, Same as **ધૂતારો** *q. v.*

હરિને ઓથે ધુતારા ઘણા.—અખો.

ધુતાવવું, Same as **ધૂતાવવું** *q. v.*

ધુતાડું, Same as **ધૂતાડું** *q. v.*

ધુતી, *s. f.* Name of a bird. Hypotriorchis severus.

ધુધુ, *s. n.* [Imit.] The sound of a trumpet or horn. 2. A musical instrument such as a drum, a band etc.

ધુન, Same as **ધૂન** *q. v.*

ધુની. *s. f.* [S.] A river. 2 Same as **ધૂન** *q. v.*

ધુંદી, *s. f.* [See **ધૂન**.] Dimness of sight. 2. A senseless or unconscious state.

ધુંધ, Same as **ધૂન** *q. v.*

ધુંધકાર, *s. m. n.* [S. धूलि dust + अंधकार darkness.] Darkness caused by a cloud of dust.

ધુંધકાર નભમાં થઇ રહ્યું, શું થશે પ્રલયકાળ રે ?–ગિરિધર.

ધુંધવાટ, *s. m.* [ધુંધવાવું + S. वृत्ति state.] Suppressed excitement.

ધુંધવાવું, *v. i.* [See **ધૂમ**.] To emit smoke. 2. To have suppressed excitement.

ધુંધવાઇને બેઠો ભૂપાળ, આવ્યા વસુદેવ લાવ્યા બાળ.–પ્રેમાનંદ.

ધુંધળું, *s. n.* [ધૂમ + આંધળું blind.] Dusk ; the evening and morning twilight. 2. *adj. m. f. n.* Misty; foggy.

ધુમડું, Same as **ધૂમેલ** *q. v.*

ધુમસું, Same as **ધૂમસું** *q. v.*

ધુંધળાવું, *v. i.* [See **ધુંધળું**.] To become dim owing to smoke; to be cloudy.

ધુંધળું, *adj. m. f. n.* [See **ધુંધળવું**.] Dim; dusky.

ધુંધી, *adj.* [See **ધૂન**.] Engrossed in; absorbed; busy.

ધુન્ય, Same as **ધૂન** *q. v.*

ધુપીઉં, Same as **ધૂપીઉં** *q. v.*

ધુપેલ, Same as **ધૂપેલ** *q. v.*

ધુપેલી, Same as **ધૂપેલી** *q. v.*

ધુપેલીઉં, Same as **ધૂપેલીઉં** *q. v.*

ધુપેલીઓ, Same as **ધૂપેલી** *q. v.*

ધુમ, *adv.* [Imit.] With haste and force. 2. Abundantly; very much. 3. *s. m.* Same

as ધૂમ *q. v.* 4. *s. f.* Same as ધુમધામ *q. v.*

Ph. ધુમ મચાવવી-લગાવવી To raise a tumult and continue it.

ધુમધામ, *s. f.* [ધુમ + ધામ redup.] Wild hurry and bustle: noisy and glaring pageantry; pomp; parade: *eclat*: ostentatious display; an imposing style o air. 2. Hurry-skurry; confusion; tumult.

ધુમધોકાર, Same as ધમધોકાર *q. v.*

ધુમર, ધુમસ, } Same as ધૂમર, ધૂમસ *q. v.*

ધુમાડી, Same as ધૂમાડી *q. v.*

ધુમાડીઉં, Same as ધૂમાડીઉં *q. v.*

ધુમાડો, Same as ધૂમાડો *q. v.*

ધુમાતું, Same as ધૂમાતું *q. v.*

ધુમાર, Same as ધૂમાર *q. v.*

ધુમાવું, Same as ધૂમાવું *q. v.*

ધુમો, *s. m.* An yearly payment of rent for the use of government land. 2. Same as ધૂમ *q. v.*

ધુંબ, Same as ધબ *q. v.*

કાબલી લીધી દેખવા ધારીને પગ ધુંબ.—દલપતરામ.

ધુમ્મસ, Same as ધૂમસ *q. v.*

ધુર્, ધુર, } *s. n.* [S धुर् a yoke.] A yoke. 2. The front; the van; the top; the head. 3. *adj.* [See ધુર્ય.] Of the first importance.

આદિ પુરુષ અવતાર ધુરિ યાદવ કુલિ જયવંત.—પદ્મનાભ.

લીલા સરગ વકરત પટ્ ધુર અતિકાર સુગાય.—દયારામ.

ધુરંધર, *adj.* [ધુર્ + S. धर holding *fr.* धृ to hold.] Bearing a burden; able to bear a burden. 2. Laden with important duties. 3. Proficient; expert; adept. 4. Grand. 5. Chief; foremost; pre-eminent; head.

ધુરપચ, ધુરપત, } Same as ધરપત *q. v.*

ધુરપદ, Same as ધ્રુપદ *q. v.*

ધુરા, *s. f.* [S.] A burden; a lead. 2. A yoke.

ધુર્ય, *adj.* [S.] Fit for a burden. 2. Foremost. 3. *s. n.* A beast of burden. 4. A horse. 5. A bullock. 6. A chief; a leader.

ધુશળ, Same as ધુંશળ *q. v.*

ધુશળમુશળ, *s. n.* [ધુંશળ+S. मुसल a pestle.] A yoke, a wooden pestle, etc., presented to the bridegroom by the bride's mother, in the marriage ceremony.

ધુશળમુશળ ત્રાક, રવૈયો લાવ્યાં.—ગિરિધર.

ધુસકો, ધુસ્કો, } *s. m.* [ધુસ imit. +S. कार the sound of ધુસ.] A sudden crying; a sob.

ધુળ, Same as ધૂળ *q. v.*

ધુળકોટ, Same as ધૂળકોટ *q. v.*

ધુળધાણી, Same as ધૂળધાણી *q. v.*

ધુળધોયું, Same as ધૂળધોયું *q. v.*

ધુળધોયો, Same as ધૂળધોયો *q. v.*

ધુળાડો, Same as ધૂળાડો *q. v.*

ધુળીપડવો, *s. m.* Same as ધૂળીપડવો *q. v.*

ધુળેટી, Same as ધૂળેટી *q. v.*

ધૂંવર, Same as ધૂમર *q. v.*

ધૂંવાડો, Same as ધૂમાડો *q. v.*

ધૂંવાંપૂવાં, ધૂંવાંફૂવાં, } Same as ધુંવાંપુવાં, ધુંવાંફુવાં *q. v.*

ધૂંવો, Same as ધૂમાડો *q. v.*

ધૂંશ, Same as ધુંશ *q. v.*

ધૂંશળ, Same as ધુંશળ *q. v.*

ધૂંસ, Same as ધુંશ *q. v.*

ધૂંસરી, Same as ધુંસરી *q. v.*

ધૂંસરૂં, *s. n.* Same as ધુંસરી *q. v.*

ધૂંસળ, Same as ધુંશળ *q. v.*

ધૂંસો, *s. m.* [S. धूसर grey.] A kind of warm woolen cloth, generally of a dusky shade.

ધૂખળ, *s. n.* [Redup. of ધૂળ.] A heap of dust. 2. *adj.* [S. धूसर grey.] Dim; dusky.

ધૂજ, Same as ધુજ *q. v.*

ધૂજવું, Same as ધુજવું *q. v.*

ધૂજારી, Same as ધુજારી *q. v.*

ધૂજારો, Same as ધુજારો *q. v.*

ધૂજાવવું, Same as ધુજાવવું *q. v.*

ધૂણવું, Same as ધુણવું *q. v.*

ધૂણાવવું, Same as ધુણાવવું *q. v.*

ધૂણી, Same as ધુણી *q. v.*

ધૂત, *adj.* [S. *fr.* धू to shake.] Shaken. 2. Abandoned; deserted. 3. Disregarded. 4. Same as ધુત *q. v.*

ધૂતકારવું, Same as ધુતકારવું *q. v.*

ધૂતવું, *v. t.* [See ધૂતારો.] To deceive; to cheat; to impose upon.

ધૂતાઈ, Same as ધૂર્તતા *q. v.*

ધૂતારણ, *s. f.* [See ધૂતારો.] A female cheat; a female rogue.

ધૂતારપાટણ, *s. n.* [ધૂતારો+S. पत्तन a town.] A city of rogues. 2. *adj.* Full of rogues; cunning.

ધૂતારૂં, *adj. m f. n.* [See below.] Cunning; knavish; roguish; crafty; fraudulent. 2. Injurious; mischievous.

ધૂતારો, *s. m.* [S. धूर्त.] A cheat; a rogue; a swindler. 2. A gamester. 3. A lover; a gallant; a gay deceiver.

Prov. લોભીઆ હોય ત્યાં ધૂતારા ભૂખે ન મરે Credulous men are the prey of crafty ones.

ધૂતાવવું, *v. t.* [See ધૂતવું.] To get cheated; to get deceived.

ધૂતાવું, *v. i.* [See ધૂતવું.] To be cheated; to be deceived; to be imposed upon.

ધૂન, *adj.* [ધૂમ+S. अंध blind.] Of dull and dim vision. 2. Bereft of sense or consciousness. 3. Infatuated; blinded. 4. Absorbed in; lost in; abstracted. 5. Same as ધુંદી *q. v.* 6. *s. f.* [S. ध्वनि.] Sound. 7. Fine continuous undulations of a sound; recollection of a pleasing, continuous sound. 8. Strain (of music). 9. Meditation; deep thought. 10. Stupor; dullness arising from intoxication; drousiness.

ધૂનભેર, *adv.* [ધૂન+S. भृ to fill.] Meditatively. 2. Blindly; drousily.

ધૂપ, *s. f.* [S. धूप् to heat.] Sunshine. 2. Heat. 3. *s. m.* [S. *fr* धूप् to fumigate.] Incense; frankincence. 4. A fragrant powder.

Id. ધૂપ કરવો-દેવો-આપવો To fumigate; to incense.

નથી અનાથને સુખ ધૂપમાં.—નર્મદ.

ધૂપછતરી, ધૂપછત્રી, } *s. f.* [ધૂપ+S. छत्र an umbrella.] A parasol; an umbrella (used for protecting oneself from the heat of the sun).

ધૂપદાન, *s. n.* ધૂપદાની, *s. f.* [ધૂપ+S. धान, धानी a receptacle.] A vessel for burning incense in; a censer; an incensepan.

ધૂપધારણું, Same as ધૂપદાન *q. v.*

ધૂપવું, *v. t.* [See ધૂપ.] To burn incense; to fumigate. 2. To hold over the smoke of incense.

ધૂપસળી, *s. f.* [ધૂપ+S. शलाका a stick.] An incense-stick.

ધૂપીઉં, Same as ધૂપદાન *q. v.*

ધૂપેલ, *s. n.* [ધૂપ+S. तैल oil] A scented oil obtained by burning frankincense; a particular kind of hair-oil.

ધૂપેલી, *s. m.* [See above.] A dealer in Dhoopela (hair-oil).

ધૂપેલીઉં, *s. n.* [See ધૂપેલ.] A vessel for holding Dhoopela; a Dhoopela-holder. 2. *adj. m. f. n.* Of the colour of Dhoopela.

ધૂપેલીઓ, Same as ધૂપેલી *q. v.*

ધૂબ, Same as ધબ *q. v.*

ધૂમ, *s. m.* [S.] Smoke; vapour. 2. Mist; haze. 3. A cloud. 4. Smoke inhaled (as a sternutatory). 5. *adv.* [Imit.] Vigorously; impetuously; smartly; vehemently.

હવન ઘૃતના ચાલવે થાય ધૂમ.—ઝ. ઉ. યા.

લૂની લ્હાયે ભૂમિ ધૂમ ધીકેલી —લલિત.

ધૂમકેતુ, *s. m.* [S. धूम a meteor +केतु a banner.] A comet; a falling star. 2. Fire.

ધૂમર, Same as ધૂમસ *q. v.*

ધૂમલ, *adj.* [S.] Smoke-coloured; brownish red; purple. 2. *s. m.* The purple colour.

ધૂમસ, *s. f. n.* [S. धूम.] Fog; mist. 2. Same as ધૂમલ *q. v.*

ધૂમાડી, *s. f.* [ધૂમ + ડી dim.] Smoke. 2. Burning fire for smoke.

Id. ધૂમાડી દેવી To cause to inhale smoke; to fumigate. ધૂમાડી લેવી To inhale smoke (as a sternutatory).

ધૂમાડીઉં, *s. n.* [See above.] A chimney; a passage for smoke to get out through; the fireplace.

ધૂમાડો, *s. m.* [ધૂમ + ડો dim.] Smoke; vapour.

Id. ધૂમાડો કાઢી નાખવો To harass; to take to task severely. ધૂમાડાની મૂઠી A fruitless attempt. ધૂમાડાના ગોટા Clouds of smoke. 2. A vain struggle. ધૂમાડામાં બાચકા ભરવા To struggle in vain; to attempt fruitlessly. ધૂમાડામાં ઉડી જવું To go away in smoke. 2. To be fruitless; to be in vain. નવા ઘરમાં ધૂમાડો A quarrel at the very beginning.

ટકા તે ગજની ખાદી રે પહેરો અંતે ધૂમાડાના ગોટા.
—બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.

ધૂમાડાની મૂઠી જેવી ઠાલીઠમ.—ઋષિરાજ.

ધૂમાવું, *v. i.* [See ધૂમ] To emit smoke.

ધૂમિકા, *s. f.* [S.] Mist; fog; vapour.

ધૂમ્ર, Same as ધૂમ *q. v.* 2. *adj.* [S.] Smoky; grey. 2. Purple 3. *s. n.* Incense.

ધૂમ્રપાન, *s. n.* [S. धूम्रपान *fr.* धूम smoke + पान drinking.] Inhaling smoke or vapour. 2. Smoking.

કો અધોમુખે કરે ધૂમ્રપાન.—પ્રેમાનંદ.

શરીરે તે ધૂમ્રપાન અસુર કરે રે.—જનાર્દન.

ધૂર્ત, *adj.* [S.] Shrewd; sharp; cunning; discerning. 2. Fraudulent; knavish; roguish; crafty; subtle. 3. *s. m* A cheat; a rogue; a swindler. 4. A lover; a gallant (who having secured one mistress makes love to a second); a gay deceiver; a lothair.

ધૂર્તતા, *s. f.*, ધૂર્તપણું, *s. n.* [ધૂર્ત + S. ता, Guj. પણું, suffixes forming nouns.] Fraud; craftiness; shrewdness; cleverness. 2. Deceit. 3. Knavishness.

ધૂર્તવિદ્યા, *s. f.* [ધૂર્ત + S. विद्या science.] The art or science of deceiving or cheating; roguery.

ધૂર્તાઈ, Same as ધૂર્તતા *q. v.*

ધૂલી, *s. f.* [S.] Dust.

તારી નાજુક પાદપંક્તિ પરની ધૂલી લગાડું શિરે.—કલાપિ.

ધૂસર, *adj.* [S.] Brown; tawny. 2. Dusky; grey.

ધૂસર દિશ, ને રવિ શશી પાછળ.—રત્નેશ્વર.

ધૂસમૂસ, *adv.* [ધસવું + મૂસ redup.] Rushing; running fast and recklessly.

ધૂળ, *s. f.* [S. धूलि.] Dust. 2. Confusion; a disconcerted or baffled state; discomfiture; rout; overthrow; destruction; demolition; a ruined or damaged state.

Id. ધૂળ નાખી-પડી Fie on it. દળવું ખાંડવું આદિ સર્વ કામ સુંદરની કને કરાવે તો ધૂળ નાખી.—મહિપતરામ. ધૂળ વળવું-મળવું To be spoiled. ધૂળમાં મળી જવું To be utterly destroyed. 2. To die. ધૂળ ઉડવી To be thrown (of dust). ધૂળ ઉડાવવી To raise dust. 2. To make mischief uselessly. 3. To speak for nothing. માથે ધૂળ ઘાલવી To raise a quarrel. 2 To take the blame upon one's own head. આંખમાં ધૂળ નાખવી To throw dust into the eyes; to deceive. હું તને આડી વાટની ધૂળ સરખી પણ નહિ આપું I will give you nothing; you shall get not even a farthing from me. -ની ધૂળ કાઢી નાખવી ખંખેરવી To pitch into; to scold. ધૂળધમાસની-ધમાસાની વાતો Trivial matters. ધૂળ કર્યું-મેળવ્યું Turned to dust. 2. Spoiled. 3. Quite useless. ધૂળ કરી નાખવું To turn to dust. 2. To spoil. ચારસો ધૂળ કરી નાખી ધગણીપતે ધરી ધીર.—પ્રેમાનંદ. ધૂળ ખાવી To speak improper or insulting words. 3. To repent. ધૂળ ચાટવું કરવું To ruin. ધૂળને પાડે At a very low price. માલ ઉપર ટાંચ લાવીને ધૂળને પાડે લીલામ કરાવી.—ઇ. ડા. કાં. ધૂળને પેટે ઘાલવું To put to shame; to disgrace. ધૂળ પર ઢેફું Keeping up appearances; useless. ધૂળ ફાકવી To be defeated. કે વ્હાલા કયાં જાઉં, ધૂળ ફાકું હું વિરામ કયાં પાઉં.—નર્મદ. ધૂળ ફકાવવી To harass. 2. To ruin. તો પણ તે બધાને ધૂળ ફકાવી હરામખોરો માલ તફરાવી ગયા—ગણપતિરામ. ધૂળ ફાકતું જવું To go away disappointed. એ તો ધૂળ ફાકે છે I do not care for him. ધૂળ ભેગું કરવું To level to the ground; to reduce to dust. ધૂળ વાળવી-ફેરવવી-ધૂળ-ધૂળમાં જવું To become fruitless; to be spoiled. આટલી બધી તાલમેલ લગાવી તે તો ધૂળ જાય—ગો. મા. ત્રિ. ધૂળમાંથી સોનું મળવું To make a gain from an unexpected source.

Prov. ધૂળના ઢગલા, ને રાખના પોટલા Rack and ruin; being reduced to dust. ધૂળમાં વીણામણ કાંકરાં Nothing can come out of nothing. ધૂળની બેન રાખોડી Between the hammer and the anvil. ધૂળનો પણ ખપ પડે છે Even little things have their value.

ધૂળકટ, ધૂળકોટ, *s. m.* [ધૂળ + S. कोट a fort.] A whirlwind; a storm of dust. 2. The state of being covered with dust. 3. A heap of dust.

ધૂળધૂરીસા, *s. n.* [ધૂળ+ધમાશો.] Anything not worth mentioning.

ધૂળધાણી, *s. f.* [ધૂળ+ધાણી Redup.] Ruin; destruction; discomfiture; failure; annihilation; the state of being reduced to dust; devastation; demolition; total defeat; rout.

Id. ધૂળધાણી થઈ જવું To be spoiled, to be ruined; to go worthless.

Prov. ધૂળધાણી ને વાપાણી A complete destruction or devastation; being reduced to dust; rack and ruin.

ઢળી ગયું રસ ઢુશકે, કામ થયું ધૂળધાણી રે.—દયારામ.

કમાઇ કમાઇને કમાણી ધૂળધાણી કરે.—દલપતરામ.

થઈ જાશે ધૂળધાણી.—ધીરો.

ધૂળધોયું, *adj. m. f. n.* [ધૂળ+S. धौ to wash.] Besmeared or covered with dust. 2. Washing the dust of the street.

ધૂળધોયો, *s. m.* [See above.] One who washes sweepings from the street in the hope of finding something valuable.

ધૂળપડવો, *s. m.* [ધૂળ+S. प्रतिपद् the first day of a lunar fortnight.] The next day after the Holy festival

ધૂળાડો, *s. m.* [ધૂળ+ડો dim.] Dust as flying in clouds or as lying thick on the road. 2. Same as ધૂળકોટ *q. v.*

ધૂળીપડવો, Same as ધૂળપડવો *q. v.*

ધૂળેટી, Same as ધૂળપડવો *q. v.*

ધૃતરાષ્ટ્ર, *s. m.* [S.] Name of the father of the Kauravas.

ધૃતિ, *s. f.* [S. *fr.* धृ to hold.] Steadiness; firmness; fortitude. 2. Satisfaction.

ધૃષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* धृष् to challenge.] Courageous; brave; bold; confident. 2. Impudent; rude; insolent; shameless.

ધૃષ્ટતા, } ધૃષ્ટિ, } *s. f.* [S.] Boldness ; bravery ; courage. 2. Impudence; audacity.

ધૃષ્ટદ્યુમ્ન, *s. m.* [S.] Name of the brother of Draupadee.

ધેડ, Same as ઢેડ *q. v.*

ધેડગુજરાતી, } *s. n.* ધેડગૂજરી, } *s. f.* [ધેડ+S. गूर्जरी the Gujarati language.] A barbarous mixture of languages.

ધેડફજેતી, *s. f.* [ધેડ + ફજેતી a slander.] A mock-quarrel. 2. A public censure.

ધેડી, *s. f.* [See ઢેડી.] A girl (in contempt).

ચાલો ધેડીને વળાવો સાસરીએ.—કાળિદાસ.

ધેડીઉં, *adj. m. f. n.* [See ઢેડ.] Fit for a scavenger. 2. Base; low.

ધેડો, Same as ધેડ *q. v.*

ધેણ, *s. f.* [S. धन्य fortunate.] A woman in in her first pregnancy.

ધેણને ધરેણે ગાંઠે શણગારી.—દા. પી. દે.

ધેન, *s. f.* [S. धेनु.] A cow. 2. [See above.] A woman in her first pregnancy.

Prov. કોની ધેન વીઆઈ છે ? Who will be so bold ? Who dares ?

ધેનુ, *s. f.* [S.] A cow; a milch-cow.

ધેય, *s. n.* [S.] Holding, taking, etc. 2. Nourishing. 3. Object.

ધેરવાવું, *v. t.* [See ધરાવવું.] To give (a horse) water to drink.

ધૈર્ય, *s. n.* [S.] Courage; firmness; resolution. 2. Fortitude; forbearance; patience. 3. Composure; calmness.

ધૈર્યવાન, *adj.* [ધૈર્ય+S वत् having.] Courageous; bold. 2. Patient. 3. Calm.

ધૈવત, *s. m.* [S] The sixth of the seven primary notes in Indian music.

ધોંસરી, Same as ધુંસરી *q. v.*

ધોંસો, *s. m.* [Imit.] Name of a particular air in music. 2. [See ધૂંસો.] A coarse kind of woollen cloth. 3. [S. धूम्र smoky.] Anger.

ધો, *s. m. f.* [See ધોવું.] Washing; a wash.

ધોઇલો, *s. m.* [See ધોવું.] Sweetmeat made of washed kidney beans. 2. Severe beating.

Id. ધોઇલો કાઢવો-આપવો To beat severely.

ધોએલું, Same as ધોયલું *q. v.*

ધોકડી, *s. f.* Same as ધોકડું *q. v.*

Id. ધોકડી ધોવી-ધોઇ નાખવી To punish; to strike; to beat. 2. To scold.

ધોકડું, *s. n.* A large bale of cotton. 2. The body. 3. A log of wood.

ધોકણું, *s. n.* [See ધોવું.] A thick and short piece of wood used to beat clothes with, in washing operations.

ધોકરણું, Same as ધોકણું *q. v.*

ધોકલો, *s. m.* [ધક્કો + લો dim.] A push.

ધોકારાબંધ, } ધોકારે, } *adv.* [ધો imit. + S. कार the sound of ધો + S. बंध् to bind.] Dashingly. 2. Splendidly; prosperously. 3. Hastily; speedily.

ધોકાવવું, *v. t.* [See ધક્કો.] To push on by pushing. 2. *v. i.* To walk fast. 3. To work on speedily.

ધોકો, *s. m.* [ધો imit.+S. कार the sound of ધો.] A blow. 2. A thick stick; a club. 3. A blow of evil fortune; a great shock. 4. A great loss in trade. 5. A ground for fear; a danger; a peril; risk; hazard. 6. [See ધોખો.] Anger; indignation; taking offence; being offended.

Id. ધોકો લાગવો-પહોંચવો To receive a blow; to be injured. ધોકો ધરવો To be suspicious of danger.

ધોખ, *s. m.* [See થોક.] A large heap.

ધોખવું, *v. i.* [S. धुक्ष् to be weary.] To be without food and water; to die for want of food and water. 2. To wait for uselessly.

ધોખો, *s m.* [S. धुक्ष् to be kindled.] Anger; indignation; taking offence; being offended. 2. Loss. 3. Anxiety. 4. Deception; fraud.

ધરશો નહિ મન ધોખો.—પ્રેમાનંદ.

પંખીને શો ધોખો થાય—અખો.

ધોડવું, Same as દોડવું *q. v.*

ધોડાવવું, Same as દોડાવવું *q. v.*

ધોડાવું, Same as દોડાવું *q. v.*

ધોણ, *s. n.* [See ધોવું.] A wash; laundry; washing. 2. The art of washing.

ધોણી, *s. f.* Same as ધોણ *q. v.*

ધોત, *adj.* [S. धौत.] Washed; pure; clean. 2. White.

ધોતપનોત, *adj.* Liberal-minded. 2. *adv.* Being ruined or devastated.

ધોતલી, *s. f.* [ધોતીઉ+લી dim.] A small dhotar.

ધોતાળ, *adj.* [S. धौत silver+आलु having.] Profuse in spending; open-handed; liberal; generous; munificent. 2. Lavish of money; extravagant.

ધોતાળપણું, *s. n.* [ધોતાળ + પણું a suffix forming a noun.] Prodigality; lavishness.

ધોતીઉં, *s. n.* [See ધોવું.] A white garment worn round the waist by men, and tucked in behind; a dhotar.

Id. ધોતીઆં ઢીલાં થઇ જવાં-લેવાવાં-લેવાઇ જવાં-છૂટી જવાં To be frightened.

Prov. ધોતીઆમાં બધાં એ નાગાં No man is a hero to his own valet. ધોતીઉં ઊંચું કરીએ, તો આપણે જ નાગાં દેખાઇએ No man should expose his own weakness.

ધોયાં ધોયાં ધારક ધોતીઆં—સામળ.

તેનાં ધોતીઆં લેવાયાં લાઇ રે.—નર્મદ.

ધોતી, Same as ધોતલી *q. v.*

Prov. ધોતીપોતી છતના ચાળા, ને ટીલાંટપકાં હાથના ચાળા Luxuries cost an amount of money, while everyone has it in one's power to be cleanly and neat.

ધોતીકરમ, Same as ધોતિકર્મ *q. v.*

ધોતીજોટો, } ધોતીજોડો, } *s. m.* [ધોતી+S. युग्म a pair.] A pair of dhotar.

ધોધ, } ધોધડો, } *s. m* [ધોધ imit.+ડો dim.] A water-fall; a cascade.

ધોધમાર, *adj.* [ધોધ+S. मार killing.] In torrents; in sharp driving showers (of rain).

ધોધવો, Same as ધોધ *q. v.*

ધોન, *s. f.* [S. धेनु] The earth.

ધોન ધખે ને લા જેવી લૂ વાય જો.—દલપતરામ.

ધોપાટવું, *v. t.* [See ધોવું.]To beat; to strike.

ધોબણ, *s. f.* [See ધોબી.] The wife of a washerman. 2. A washerwoman; a laundress. 3. Name of a bird; a species of the wagtail.

ધોબાં, *s. n. pl.* Bricks; brickbats.

ધોબી, *s. m.* [See ધોવું.] A washerman. 2. A stupid man.

Prov. ધોબીનો કૂતરો નહિ ઘરનો, ને નહિ ઘાટનો He that serves every body, is paid by nobody.

ધોબીકણું, *s. n.* [See ધોવું.] A log of wood used in washing.

ધોબીઘટ્ટો, } *s. m.* ધોબીઘર, } *s. n.* [ધોબી+S. घट्ट a landing place; गृह a house.] A place where washermen wash clothes.

ધોબીઘાટ, Same as ધોબીઘટ્ટો *q. v.*

ધોબીન, *s. n.* Name of a bird; the white wagtail.

ધોબો, *s. m.* A dunce; a dolt; a block-head. 2. A false plea. 3. A handful of liquid opium offered to a guest. 4. A silver vessel in the form of the cavity made by the palm of the hand.

ધોમ, *s. m.* [See ધૂમ.] The sun; sunshine. 2. Heat. 3. Anger.

ધોમ ધખિયો અપાર રે.—ભોજો.

ધોમ ધખીઓ વ્યોમમાં.—કલાપિ.

ત્યાં તો ધોમ ધખ્યો ઘણો, ન રહ્યું તનમાં નૂર.—દલપતરામ.

ધોમરા, *s n.* Name of a bird; the sea-gull.

ધોયકણું, Same as ધોબીકણું *q. v.*

એમના ધોયકણા જેવા પગ.—ડા. પી. દે.

ધોયલું, *adj. m. f. n.* [See ધોવું.] Washed; cleaned.

Id. ધોયલા મૂળા જેવું Foppish; worthless. 2. deprived of wealth; poor; empoverished.

ધોયલો, *s. m.* [See ધોવું.] A sweetball made of washed kidney beans.

Id. ધોયલો આપવો—કાઢવો To beat 2. To tire down; to tire out. 3. To threaten.

ધોરણ, *s. n.* [S. धोरणि tradition; continuity.] Bearing; aspect; appearance; look. 2. Bent; leaning; inclination; tendency; propension. 3. Direction; aim. 4. Attention;advertency; heed; regard. 5. A standard; an authority. 6 A precedent. 7. A *rule nisi.*

ધોરિંધર, Same as ધુરંધર *q. v.*

ધોરી, *s. m.* [S. धुर्य one who carries a burden of responsibility.] A son. 2. The husband, brother, or any male relation (used by women ironically or endearingly). 3. A bull. 4. A bullock; an ox. 5. *adj.* [S. धुरीय a leader.] Large; great, main; chief, public (a road, etc). 6. Strong; stout.

Id. ધોરી નસ A large artery. ધોરી રસ્તો A main road; a high road.

સીમમાં ચરતો દીઠો ધોરી —હ. દા. કાં.

ઘોરી રાહ મતિ દોરીને.—નર્મદ.

ધોરીઓ, *s. m.* [S. धुर्य.] The shaft or pole of a carriage. 2. [S. धुरीय a leader.] A drain of water.

ધોરો, *s. m.* [S. धुरा a burden.] A parapet wall. 2. A strong and stout person.

Id. ધોરો પાડવો To put together two or more threads for weaving.

ધોલ, *s. f.* [See ઢોલ.] A drum. 2. [S. धुनि shaking.] A thump; a rap. 3. A slap on the head.

Id. ધોલથાપોટ કરવી To threaten. 2. To inflict a milder punishment as a warning. ધોલ મારવી To give a slap. 2. To inflict a loss. 3. To deceive.

ધોવડાવવું, *v. t.* [See ધોવું.] To get washed. 2. To cause to wash.

ધોવણ, Same as ધોણ *q. v.*

ધોવાણ, *s. n.* [See ધોવું.] The state of being washed away by rain, flood etc. 2. Wages for washing.

ધોવાવું, *v. i.* [See ધોવું.] To be washed. 2. To be wasted.

Id. ધોવાઇ જવું To go worthless. 2. To be wasted away. 3. To lose blood. 4. To be annihilated.

ગુમાન મોંની મીઠાશ રાખતી તે પણ ધોવાઇ ગઇ.—ગો. મા. ત્રિ.
ધર્મ ધોવાઈ ગયો એ તે કયમ સંખાયે.—નવલરામ.

ધોવું, *v. t.* [S. धौ, धाव् to wash.] To wash. 2. To clear away clean; to bleach; to clean. 3. To scour; to purge. 4. To strip; to bare; to despoil. 5. To beat; to strike.

Id. હાથ ધોવા—ધોઇ નાખવા—ધોઇને બેસવું To give up; to leave (a work) in disappointment and despair. એ તેનું પાપ ધૂવે છે This man talks ill of him. ધોઇ નાખવું To beat. 2. To make worthless. 3. To wash off. ધોઇ પીવું To have no regard for. ધોઇ વાળવું To settle amicably (of a quarrel).

રીસ ચઢી ઋતુપર્ણને, પછી ધણીઆણીને ધોય.—પ્રેમાનંદ.

ધોસો, Same as ધૂંસો *q. v.*

ધોળ, *s. m.* [See ઢોલ.] Name of a kind of song sung generally by women.

ધોળકું, *s. m.* [ધોળવું + કું dim.] A failure; a white-wash.

Id. ધોળકું ધોળવું To be unsuccessful. ધોળકું કરીને આવવું To return without accomplishing an object.

ધોળવું, *s. n.* [ધોળું + P. वा dim.] Curdled milk churned into thick whey. 2. *v. t.* [ધોળું + કરવું to do.] To make white. 3. To white-wash. 4. (Used in jest.) To be successful; to accomplish an object.

Id. ત્યાં જઇને શું ધોળ્યું ? What good work have you done there ? તમે પરીક્ષામાં શું ધોળ્યું ? How have you faired in your examination ? ત્યાં ધોળીને જ આવ્યા કે ? You have spoiled everything there; you have spoiled the thing in every way.

તે લાગે ખરું પણ થાય ધોળવું.—અખો.

ધોળાવવું, *v. t.* [See ધોળવું.] To get white-washed.

ધોળાવું, *v. i.* [See ધોળવું.] To be white-washed.

ધોળાશ, *s. f.* [ધોળું + આશ a suffix foming a noun.] Whiteness. 2. Whitishness.

ધોળી મુસળી, *s. f.* Name of a kind of medicinal drug of a white colour. Asparagasis Adscendens. N. O. Liliacæ.

ધોળીઓ, *s. m.* [See ધોળું.] A white man. 2. A pauper. 3. A white bull, dog, etc.

"ધોળીઆ ! ધાડ આવી !" તો કહે "ધણીને ઘેર !" They only are in danger of robbers, who have something to lose.

ધોળું, *adj. m. f. n* [S. धवल.] White. 2. Pale.

Id. ધોળું ફગ Quite white. ધોળું પૂણી જેવું As white as cotton; quite pale.

Prov. ધોળા ઉપર કાળું કરવું To reduce to writing. 2. To give in writing. ધોળામાં ધૂળ પડવી To be disgraced in one's old age.

ધોળે દહાડે, ધોળે દિવસે, ધોળે દીસે, *adv.* [ધોળું & S. दिवस, Guj. દહાડો a day.] In broad daylight; openly.

Prov. ધોળે દહાડે અંધારું It is dark under the lamp. 2. Utter mismanagement.

ધોળેશરી, *s. f.* [ધોળું + S. ईश्वरी a goddess.] The goddess of cotton.

ધૌત, *adj.* [S.] Washed; laved; cleaned; purified. 2. White; bright; glistening.

ધૌતિકર્મ, *s. n.* [ધૌત + S. कर्मन् an act.] The act of washing. 2. Washing the intestines. It is one of the ways of purifying the body, according to the Yoga system of philosophy.

ધ્યાત, *adj.* [See below.] Meditated upon; thought of; called to mind; contemplated.

ધ્યાતા, *s. m.* [S. *fr.* ध्यै to meditate.] That meditates, reflects, or contemplates.

ધ્યાન, *s. n.* [See above.] Meditation; reflection; contemplation. 2. Religious meditation. 3. Divine intuition or discernment. 4. Mind; apprehension; understanding. 5. Attention; advertency; heed; regard. 6. Memory; remembrance. 7. Consciousness of the senses and faculties. 8. Liking; approval; application.
Id. ધ્યાનમાં આવવું-ઉતરવું To be approved. ધ્યાનમાં લેવું To pay attention to; to mind; to head. ધ્યાન ધરવું To meditate. ધ્યાન આપવું-દેવું To pay attention to. ધ્યાનમાં રાખવું To heed; to be advertent about. ધ્યાન રાખવું To mind. 2. To keep an eye over. ધ્યાન બહાર જવું To escape memory; to be forgotten. ધ્યાન દઈને Attentively. ધ્યાન ખેંચવું To draw one's attention to; to invite one's attention to. ધ્યાન પહોંચવું To approve. ધ્યાન જવું To be drawn (of one's attention).

ધ્યાનસ્થ, *adj.* [ધ્યાન+S. स्था to stand.] Lost in thought; absorbed in meditation.

ધ્યાની, *adj.* [See ધ્યાન.] Meditative; reflective; contemplative.

ધ્યાવું, *v. t.* [See ધ્યાતા.] To meditate; to think closely about.

ધ્યાસ, *s. m.* [S. अध्यास *fr.* अधि upon+अस् to throw.] A close, intent, unremitting contemplation; a fond or anxious dwelling upon.

ધ્યેય, *adj.* [See ધ્યાતા.] Worth contemplating; fit for meditation. 2. *s. n.* An aim; an object; an ideal.

ધ્રાખવું, *s. n.* A bar attached to a door.

ધ્રાગો, *s. m.* A rag. 2. A thread.

ધ્રાંગો, *s. m.* A drop of a liquid that has oozed out.

ધ્રાંડ, *s. n.* Name of a kind of grass.

ધ્રાવું, Same as ધ્રાપવું *q. v.* 2. *v. i.* To be satisfied.

ભુખની ભવ્યા વિના એકલું ધ્રાય.—અખો.

ધ્રાસકો, *s. m.* [See ત્રાસ.] Fear; terror. 2. Anxiety.

ધ્રુ, Same as ધરૂ *q. v.* 2. Same as ધ્રુવ *q. v.*

ધ્રુજ, Same as ધ્રુજ *q. v.*

ધ્રુજવું, Same as ધ્રુજવું *q. v.*

ધ્રુજારી, Same as ધ્રુજારી *q. v.*

ધ્રુજારો, Same as ધ્રુજારો *q. v.*

ધ્રુજાવવું, Same as ધ્રુજાવવું *q. v.*

ધ્રુપદ, *s. m.* [ધ્રુવ+S. पद a foot.] Name of a kind of versification; the introductory stanza of a song, which is repeated after each verse. 2. *s. m.* Name of a kind of તાલ (beating of time in music).

ધ્રુવ, *adj.* [S. *fr.* ध्रु to be firm.] Firm; fixed; immovable. 2. Perpetual; everlasting. 3. *s. m.* The Polar Star; the North Pole. 4 Name of the son of Uttanapada.

ધ્રુવપદ, *s. n.* [ધ્રુવ+S. पद a place.] The position or place of the Polar Star. 2. Eternal residence in heaven. 3. Same as ધ્રુપદ *q. v.*

ધ્રુવવૃત્ત, *s. n.* [ધ્રુવ+S. वृत्त a circle.] The polar circle; the polar region.

ધ્રુશકો, } ધ્રુસકો, } *s. m.* A loud lamentation; a cry; bemoaning.

ધ્રો, *s. f.* [See દુર્વા.] Name of a kind of grass. Cynodem Lactylon. N. O. Graminacæ.

ધ્રોળિયું, *s. n.* [See ધોળવું whey.] A large vessel in which whey is kept.

ધ્વંસ, *s. m.* [S. *fr.* ध्वंस् to destroy.] Destroying; demolishing; destruction; demolition. 2. Loss; ruin.

ધ્વજ, *s. m.* [S.] A flag; an ensign; a banner; a standard. 2. Pride; hypocrisy. 3. A mark; an emblem; a symbol (at the end of a compound, as in મકરધ્વજ). 4. A trade-mark. 5. An ornament (at the end of a compound, as in કુલધ્વજ).

ધ્વજ પ્રકાશશે ઝળઝ કર્યુંબી પ્રેમશૌર્ય અંકિત.—નર્મદ.

ધ્વજધર, *s. m.* [ધ્વજ + S. धर holding.] A standard-bearer; a flag-staff-holder.

ધ્વનન, *s. n.* [See below.] Sounding. 2. Humming; indistinct utterance. 3. *s. n.* Same as વ્યંજના *q. v.*

ધ્વનિ, *s. f.* [S. *fr.* ध्वन् to sound.] Sound; noise; echo. 2. Tune; the sound of a musical instrument. 3. Allusion; hint.

ધ્વનિત, *adj.* [See above.] Sounded. 2. Alluded to; hinted at. 3. Implied.

ધ્વનિશાસ્ત્ર, *s. n.* [ધ્વનિ + S. शास्त्र science.] Acoustics.

ધ્વસ્ત, *adj.* [See ધ્વંસ.] Lost; destroyed; fallen; eclipsed.

ધ્વાંક્ષ, *s. m.* [S.] A crow.

ધ્વાંત, *s. n.* [S.] Darkness.

શત્રુ થયા શક હણ્યા ખસ્યું ધ્વાંત ધીરે.—ભી. બો. ડી.

ન.

ન.

ન, *s. m.* [S.] The twentieth consonant of the Gujarati alphabet, of the dental class, and the fourth of the nasals. 2. *adv.* No; not; neither. 3. A prefix added to nouns and adjectives to mean "negation" or "privation."

Prov. ન આવડે ભીખ, તો તંબાકુ ખાતાં શીખ The use of tobacco is a sure road to beggary. ન કરે નારાયણ ! God forbid ! ન કરે નારાયણ, કે ગઢવી ગાડે ચઢે He has no chance of securing his object. ન જાણે જોશી, તે જાણે ડોશી Old women often predict more accurately than many an astrologer. ન દીઠાનું દીઠું, ને માર મહુડાં ને મીઠું Set a beggar on horse-back, and he will ride to the devil. ન મળી નારી, તો સદા બ્રહ્મચારી Making a virtue of necessity. ન મળ્યાનાં વેવલાં An unwilling man can show many difficulties in his way. ન મામા કરતાં કાણો મામો શો ખોટો ? Something is better than nothing. ન બોલ્યામાં નવ ગુણ Silence is the sanctuary of truth; silence is golden; he that keepeth his mouth, keepeth his life.

નઇ, *s. f.* [See દૂધી.] A white pumpkin.

નઇડે, *adv.* Near; in the presence of. 2. At the tip of the tongue; by rote.

નઇયું, Same as નૈયું *q. v.*

નકટી, *s. f.* Name of a plant. Schrebera swietenioides. N. O. Oleacæ.

નકટું, *adj. m. f. n.* [નાક + S. कृत् to cut.] Nose-cut; noseless. 2. Camous. 3. Shameless.

Id. નકટાનું નાક કાપે એવું Blunt; without a sharp edge.

Prov. નકટે નાકે દીવાળી, ને ગધેડા પર સવારી Either the rich or the fool can afford to be extravagant.

નકતી, *s. f.* Name of a bird; the Indian sand-martion.

નકતો, Same as ઢુકતો *q. v.* 2. Name of a bird; the comb-duck.

નકરામણ, *s. n.* [See નકારવું.] Payment made by way of damages by the man who cashes a cheque, in the event of its being dishonoured.

નકરી, *s. f.* Name of a bird; the Indian courier plover.

નકરું, *adj. m. f. n.* [ન+S. कर a tax.] Exempt from taxation. 2. [S. नि intens. + કોરું unused.] Untouched. 3. Not interfered with; free; absolute. 4. Pure; unmixed. 5. Same; like; similar.

Prov. નકરો ને બકરો (બે સરખા) Either the rich or the fool can afford to be extravagant.

નકલ, *s. f.* [Ar. नक़्ल.] A copy; a transcript. 2. Imitation; mimicry. 3. A tale; a story; an anecdote; an apologue.

Id. નકલ કરવી–ઉતારવી To copy. 2. To imitate.

Prov. નકલમાં અક્કલ શી ? Make no changes in copying a document.

નકલખોર, *adj.* [નકલ + P. खोर् enjoying.] Full of diverting tales. 2. *s. m.* A romancer. 3. A mimic; an imitator; a jester.

નકલંક, *adj.* [ન + S. कलंक a stigma.] Unblemished.

નકલનોર, *s. n.* Name of a bird; the munia.

નકલબાજ, Same as નકલખોર *q. v.*

નકલી, *adj.* [See નકલ.] Made in imitation; copied; imitated; forged; fabricated; counterfeit. 2. Full of tales and anecdotes. 3. *s. m.* A copyist; a mimic.

નકલીઓ, *s. m.* [See નકલ.] A jester; a buffoon. 2. A copyist.

નકવેસર, *s. f.* [નાક + S. विश्रम rest; repose.] An ornament for the nose.

નકશી, *s. f.* [Ar. नक़्श् to paint.] Ornamental representation; carved or sculptured work; ing. 2. Figured work; engraving. 3. Embroidery. 4. Flowered wood.

નકશીકામ, *s. n.* [નકશી + S. कर्मन् work.] Sculpture; ornamentation; carving. 2. Embroidery.

નકશીગર, *s. m.* [નકશી+P. गर् doing *fr.* S. कृ to do.] An engraver; a carver; a sculptor. 2. An embroidery-worker.

નકશીદાર, *adj.* [નકશી+P. दार having.] Ornamented; carved; flowered. 2. Embroidered.

નકશો, *s. m.* [Ar. नक़्शः] A picture; a drawing; a painting. 2. A map. 3. A sketch; a plan. 4. A prank; an act exciting laughter; a scene; a spectacle.

નકસ, *s. m.* [See નકશી.] Reputation

credit. 2. Strength; power.

નકરી, Same as નકરી q. v.

નકરીકામ, Same as નકરીકામ q. v.

નકરીગર, Same as નકરીગર q. v.

નકરીદાર, Same as નકરીદાર q. v.

નકામું, *adj. m. f. n.* [ન+S. कर्मन् business.] Of no use; useless. 2. Hollow; unsubstantial; vain; unsatisfactory; undeserving; unworthy. 3. Vacant. 4. Fruitless; unprofitable; unmeaning; idle. 5. Unfurnished with the necessary materials. 6. Unemployed; wanting occupation: not engaged; unapplied. 7. Not bearing or having; not having accomplished the object purposed. 8. Of no worth; worthless. 9. *adv.* For nothing; to no purpose; unnecessarily; in vain.

નકાર, *s. m.* [ન +S. कार the suffix showing the sound of the preceding letters.] Denying; refusing; denial; refusal; rejection. 2. Dishonouring (a bill, a cheque, etc.). 3. The letter ન. 4. The sound of ન.

જો સામાવાળો તેનો નકાર કરે તો.—હ. દા. કાં.

નકારવું, *v. t.* [See above.] To deny; to negative; to refuse; to reject. 2. To dishonour (a bill, a cheque, etc.).

નકારાંત, *s. m.* [નકાર + S. अंत the end.] A word ending in ન.

નકારી, *s. f.* Same as નકાર q. v.

આપણ નારીની શું નકારી રે.—નર્મદ.

નકારું, *adj. m. f. n.* [See નકાર.] Naughty; obstinate; bad; worthless.

નકાસ, Same as નકસ q. v.

નકી, Same as નકીબ q. v. 2. Same as નક્કી q. v.

નકીબ, *s. m.* [Ar. नक़ीब्] A chief; a leader. 2. An intelligent person. 3. A person in the train of a great man, who proclaims his title, introduces visitors, etc.; an usher.

નકીબદાર, *s. m.* [નકીબ + P. दार having.] A person who proclaims the title of his chief; an usher.

નકીર, *s. m.* [Ar.] An angel recognised by Mahommedans. 2. A trough. 3. *adj.* Sagacious. 4. Ignorant. 5. Very small; poor.

નકુચી, *s. f.* A small staple; a loop of iron.

નકુચો, *s. m.* A staple; a loop of iron; a bar of iron bent and driven in at both ends.

નકુલ, *s. m.* [S.] A mangoose; an ichneumon. 2. Name of the youngest son of Pandu by Madree.

નકુલનવમી, Same as નોળીનોમ q. v.

નકો, *s. m.* [S. नक्रा.] The nose.

Id. નકો દામવો To shut up or enclose the nose and mouth with a net (of cattle).

નકોડો, નકોરડો, નકોરડો, } *adj. m.* [ન euph. +કોરું dry + ડો dim.] Strictly fasting. 2. Unused; fresh. 3. *s. m.* A strict fast.

નક્કર, *adj.* Solid; dense; compact; strong; firm; hard; weighty. 2. True; not fallacious or counterfeit.

નક્કી, *adj.* Exact; definite; fixed; settled. 2. Right; correct. 3. *adv.* Exactly; definitely. 4. Quite; just. 5. Certainly; positively; undoubtedly.

Id. નક્કી કરવું-ઠરાવવું To settle; to fix. નક્કી થઇ જવું To be perished; to die.

ઝટકો લાગ્યાથી દેવળદેવી તો નક્કી થઈ જાત.—નંદશંકર.

નક્કુર, Same as નક્કર q. v.

નક્કોરડું, *adj. m. f. n.* [See નકોડો.] Fasting; without having taken any food. 2. Fresh; unused; new.

નક્ત, *s. n.* [S.] Night.

નક્તાંધ, *adj.* [નક્ત+ S. अंध blind.] Blind at night; night-blind.

નક્તાંધતા, *s. f.* [નક્તાંધ+S. ता a suffix forming a noun.] Night-blindness; a disease called hemeralopia.

નક્ર, *s. m.* [S.] A crocodile; an alligator. 2. The nose.

નક્ષત્ર, *s. n.* [S.] A star; a constellation. 2. One of the 27 lunar mansions. 3. A term for the number 27.

નક્ષત્રકાળ, *s. m* [નક્ષત્ર + S. काल time.] Siderial time.

નક્ષત્રનાથ, *s. m.* [નક્ષત્ર +S. नाथ the lord.] The moon.

નક્ષત્રનાથને લાંછન નવ ભાસે.—પ્રેમાનંદ.

નક્ષત્રપતિ, Same as નક્ષત્રનાથ q. v.

નક્ષત્રપુંજ, *s. m.* [નક્ષત્ર+S. पुंज a mass.] A collection of stars; lunar asterism.

નક્ષત્રમાળા, *s. f.* [નક્ષત્ર+S. माला a garland.] A necklace of 27 pearls. 2. A table of the asterisms in the moon's path.

નક્ષત્રયોગ, *s. m.* [નક્ષત્ર+S. योग conjunction.] The conjunction of the moon with the lunar mansions.

નક્ષત્રલોક, *s. m.* [નક્ષત્ર+S. लोक the world.] The starry region; the firmament.

નક્ષત્રસારણી, *s. f.* [નક્ષત્ર+S. सारणी a channel.] A catalogue of stars.

નક્ષત્રી, *adj. f.* [ન + S. क्षत्रिय name of a warrior class.] Having no representative of the warrior or military class alive; destitute of the military class.

નખ, *s. m. n.* [S.] The nail (of a finger or of a toe). 2. A claw; a talon. 3. A term for the number 20.

Id. નખ ઉપર ચાલવું To walk mincingly or delicately. નખ ઉપર દહાડા ગણવા To hope for, with impatient eagerness. નખનું ઝેર The poison of the nails, supposed to be communicated by scratching. નખ જેટલું Insignificant; very small in size or quantity. નખ ખુંપવો To obtain a foothold. નખ નખ બોલવું To speak rapidly. નખથી શિખા સુધી From top to toe. તેના નખમાંએ રોગ નથી He is quite healthy.

Prov. આંગળીથી નખ વેગળા, તે વેગળા My flesh is nearer to me than my shirt.

નખક્ષત, *s. m.* [નખ + S. क्षत a wound.] A wound made with the nails; a nail-wound.

નખતર, Same as **નક્ષત્ર** *q. v.*

નખતરપતિ, Same as **નક્ષત્રપતિ** *q. v.*

વાળા જોતાં વાટ આ નખતરપતિ નમી ગયો.—લોકોક્તિ.

નખતેલ, *s. n.* [Ar. नफ्त् naptha + S. तैल oil.] Turpentine; rock-oil.

નખભર, *adj.* [નખ + ભરવું to measure.] Small or little in size. 2. The least.

નખરાં, *s. n.* [P. नख़्र.] Coquetry; feminine blandishments; prudery; flirting. 2. Strutting; frivolous pranks.

મદિરા નેત્રનખરાંનો પી પી ભાન ભૂલ્યો છું.—કલાપિ.

નખરાંખોર, **નખરાંબાજ**, } *adj.* [નખરાં + P. ख़ोर् enjoying, बाज् playing.] Coquettish; prudish; flirting. Strutting; giving oneself airs.

નખરાંભર્યું, *adj. m. f. n.* Same as નખરાંબાજ *q. v.*

ધસી નીચેથી નિશા નખરાંભરી.—લલિત.

નખરાંવાળું, *adj. m. f. n.* Same **નખરાંબાજ** *q. v.*

નખલાકોર, *s. f.* [નખલો + કોર a border.] A fine lace or border, having the shape or form of nails in its texture.

નખલી, *s. f.* [નખ+લી dim.] Name of an ornament of the form of a crescent 2. [See **નખરાં.**] Coquetry; prudery.

કરીને શીર્ષનું તુંબું નેત્રની નખલી કરી.—કલાપિ.

નખલેખ, *s. m.* [નખ + S. लेख painting.] A nail-paintingr.

નખલેખક, *s. m.* [નખ + S. लेखक a writer.] A nailpainter.

નખલો, *s. m.* [See નખ+લો dim.] An ornament of the form of a crescent, worn on the forehead by women. 2. Silk thread spun with the nails 3. A small tool used by carpenters in carving. 4. A kind of a medicinal drug, having the form of a nail. 5. A shell; helix aspera. 6. The wound made by a nail. 7. The face.

નખશિખ, *adv.* [નખ+S. शिखा crest.] From the nails of the toes to the tuft of hair on the head; from head to foot; from top to toe; from head to heel; *cap-a-pie.*

નટવર એ નખશિખ કામણભર્યો છે.—દયારામ.

નખશિખ નીરખી નાથને સાંસે વસુદેવ પડિયા.-પ્રેમાનંદ.

નખાઘાત, *s. m.* [નખ + S आघात a blow.] A nail-mark.

નખાલસ, *adj.* [See **નિખાલસ.**] Simple-minded; guileless; innocent.

નખાવવું, *v. t.* [See **નાખવું.**] To get thrown out; to make one to throw. 2. To get one employed.

નખાવું, *v. i.* [See **નાખવું.**] To be thrown. 2. To be bed-ridden.

નખી, *s. f.* [See **નખ.**] A nail-parer. 2. An ornament for children, made of a nail of a tiger or of a bear, and inlaid with gold. 3. A metallic ring worn while playing on certain musical instruments. 4. *adj.* Having nails or sharp claws. 5. Thorny

નખીઉં, *s. n.* [See **નખ.**] A nail-parer. 2. A pod of bean prepared with the nails for cooking. 3. A scratch made with the nails.

Id. નખીઆં ભરવાં To scratch with the nails.

નખેતર, Same as **નક્ષત્ર** *q. v.*

નખેદ, *adj.* [S. निषिद्ध forbidden.] Bad: objectionable.

નખોદ, s. n. [S. निषूदन killing.] Leaving nothing to be destroyed; total destruction; perdition: annihilation. 2. Loss of fortune.

Id. નખોદ ઘાલવું-વાળવું To destroy totally; to annihilate. નખોદ વળવું-જવું To be destroyed totally; to be annihilated. 2. To leave no child to inherit one's estate or property.

Prov. નવરો બેઠો નખોદ ઘાલે An idle man tempts the Devil.

ત્યારે કુળપણાનું નખોદ ગયું.—અખો.

નખોદપાટી, s. f. [નખોદ + પાટીઉં a board with which a shop is shut up.] Total destruction.

Id. એને ઘેર નખોદપાટી વળી His house is shut up owing to the death of all his children.

નખોદીઉં, adj. m. f. n. [See નખોદ.] Destructive; ruinous 2. Pertaining to one who has left no issue after him.

Id. નખોદીઓ માલ The property of one the members of whose family are all dead.

નખોરીઉં, s. n. [See નખ.] A scratch made with the nails or claws; a nail-mark; a claw-mark. 2. A prank; mimicry.

નગ, s. m. [ન not+S. गम् to go.]A mountain. 2. A term for the number 'seven'. 3. Same as નંગ q. v.

મેરૂ નગ સહુ લાવિયા હો, આવી ગંગા પવિત્ર પુણ્ય.-પ્રેમાનંદ.
કરાડો હુંડી જ્યાં, જ્યમ ત્યમ કરે ભંગ નગનો.—ભી.બો. દી.
ગોવર્ધન જગ નગની યશોજયવંત.—લલિત.

નગજ, adj. [નગ + S. जन् to be born.] Produced in a mountain. 2. s. m. An sleep-hart.

નગજા, s. f. [See above.] An epithet of Parvatee.

નગણ, s. m. [S.] One of the syllabic feet, consisting of three short syllable (⌣ ⌣ ⌣); tribrachys.

નગણું, adj. m. f. n. [ન+S. गुण merit.] Ungrateful; inappreciative.

નગણા સાથે નેહ, તેને મન તે ગણ ઝાઝા.—સામળ.
નગણા નાથને શું કહીએ મારી બેની.—નરસિંહ.

નગદ, adj. [Ar. नक़द.] Ready money; in cash, coin, or specie. 2. Valuable. 3. Substantial; essential. 4. Solid. 5. Clever.

Id. નગદ નાણું Hard cash; property that can be turned into money at any time. દમ નગદ Cash. નગદ ચાલાક A man clever, sharp, vigilant or not easily deceived. નગદ ઘરાક A person with solid means; a man of substance. નગદ માલ A substantial article of food. 2. A solid article. 3. Money. નગદ નારાયણ Rich. 2. (For euphemy.) Poor; penniless.

નગદ માલ ઉધારે પડયો.—અખો.

નગદાનગદી, adj. [Redup. of નગદ.] Substantial; solid.

નગદી, s. f. [See નગદ.] Cash; bullion; specie. 2. A treasure; a valuable property.

નંદ નંદન નગદી નાણું, પ્રગટ દૃષ્ટે જોઈએ.—દયારામ.

નગપતિ, s. m.[નગ+ S. पति a lord.] The Himalaya mountain.

નગર, s. n. [S.] A town; a city.

Prov. નગરે વસંતા દેવતા, ગ્રામે વસંતા માનવી Inhabitants of cities command more comforts than those of villages.

નગરચર્ચા, s. f. [નગર + S. चर्चा a talk.] The talk of the town; a rumour 2. People's voice; public point of view.

Id. નગરચર્ચા જોવા નીકળી પડવું To go out on a mission of feeling the pulse of the public.

નગરચો, s. m. [નગ+S. रच् to form.] Name of a game for children, in which seven pieces of bricks are placed one upon another.

નગરજન, s. m. [નગર+S. जन people.] Townsfolk. 2. A citizen.

નગરપડો, s. m. [નગર+S. पटह a drum.] A proclamation made by the town-crier for the information of the ichabitants of the town; a public notice given by beating a drum.

નગરપ્રદક્ષિણા, s.f. [નગર+S. प्रदक्षिणा circumambulation.] Carrying an idol round a city in a procession.

નગરરક્ષા, s. f. [નગર+S. रक्षा protection.]The superintendence of a town. 2. The protection of a town.

નગરશેઠ, s. m. [નગર+S. श्रेष्ठिन् the head of a merchantile guild.] A chief or leading person in a city or town; a mayor.

નગરી, s. f. Same as નગર q. v.

નગરૂં, adj. m. f. n. [ન+S. गुरु a teacher.] Having no leader or guide. 2. Irreverent. 3. Ungrateful. 4. Shameless.

નગાધિપ, } s. m. [નગ+S. अधिप, अधिराज the lord.] The Himalayas, the lord of mountains. 2. The Sumeru mountain.
નગાધિરાજ, }

નગારખાનું, *s. n.* [નગારૂં+P. खानह् a place.] The place in which drums and other musical instruments of a band are kept and played. 2. A band of musicians; musical instruments and the performers (collectively).

Prov. નગારખાનામાં તતુડીનો અવાજ કોણ સાંભળે ? The moon is not seen, where the sun shines.

નગારચી, *s. m.* [નગારૂં+P. चेह् dim.] A beater of a kettle-drum; a drummer.

નગારૂં, *s. n.* [Ar. नक्कारह्] A kettle-drum. 2. A big body.

નગીનગર, *s. m.* [P. नगीन a signet+गर doing.] A jem-setter.

નગીનો, *s. m.* [P. नगीन a signet.] A gem; a precious stone. 2. A good-looking or clever man. 3. A blockhead; a worthless man. (For euphemy.)

નગુણું, *adj. m. f. n.* [ન+S. गुण merit.] Ungrateful; making ill returns for benefits received.

નગુરૂં, Same as **નગુણું** *q. v.*

સગુરાથી નગુરો ભલો.– અખો.

નગોડ, *s. f.* [S. निगुड.] Name of a plant. Vitex negundo. N. O. Verbinacæ.

નગ્ન, *adj.* [S.] Naked; nude; bare. 2. Divested; destitute of. 3. Shameless.

નગ્નાધોગંડી, *adj.* [નગ્ન+S. अधोगंड branchiata] Nudibranchiate.

નગ્નાવસ્થા, *s. f.* [નગ્ન + S. अवस्था state.] Nakedness.

નઘરોળ, *adj.* [See નગરૂં.] Respecting nothing as great; considering nothing as great. 2. Careless; heedless.

નઘારું, *adj. m. f. n.* [ન+ઘા a blow+મારવું to beat.] Out-of-the way; untoward; improper.

નઘોરૂં, Same as **નગુણું** *q. v.*

ધણી હું નઘોરી કરું શો કજોરી.—નર્મદ.

નંકાવું, *v. i.* To be broken.

નંખાવવું, *v. t.* [See નાખવું.] To get thrown; to get poured.

નંખાવું, *v. i.* [See નાખવું.] To be fatigued or exhausted. 2. To vomit. 3. To have the strength to throw. 4. To be placed down at the last moments of death.

Id. નંખાઇ જવું To be dejected; to be in very low spirits. 2. To become weak 3. To be reduced in health and body.

નંગ, *s. n.* [See નગીનો.] An ornament; a jewel; a trinket. 2. The stone or gem of a ring; a precious stone. 3. An article; an item. 4. The pride of one's family. 5. (For euphemy.) A fool; a blockhead. 6. A mischievous or cunning person.

નંગદાર, *adj.*
નંગવાળું, *adj. m. f. n.*
નંગીઆ, *adj.*
[નંગ+P. दार, S. वत् having.] Beset with gems; trinketed (of an ornament).

નચવવું, **નચાવવું**, *v. t.* [See નાચવું.] To make or compel to dance. 2. To make one play or fondle. 3. To allow to do as one desires.

જેમ ખુંદી ખમું છું રે, નચાવી નાચું છું.—દયારામ.

નચાવું, *v. i.* [See નાચવું.] To be able to dance. 2. To be able to be at one's beck and call.

નચિકેત, *s. m.* [S. नचिकेतस्.] An epithet of Agni.

નચિંત, *adj.* [S. निश्चित.] Free from anxiety or solicitude; at ease; free from care; without care or apprehension; careless. 2. Fearless; confident.

નચિંતપણું, *s. n.* [નચિંત+પણું a suffix forming a noun.] Freedom from anxiety; carelessness; ease.

Id. નચિંતપણે સુવું To sleep at ease; to sleep with freedom from anxieties.

નચુકી, *s. f.* [See નકુચો.] A small staple.

નચુકો, Same as **નકુચો** *q. v.*

નચોવવું, Same as **નીચોવવું** *q. v.*

નચોવાવવું, Same as **નીચોવાવવું** *q. v.*

નચોવાવું, Same as **નીચોવાવું** *q. v.*

નછરૂં, *adj. m. f. n.* Separate; distinct.

નછોરવું, *adj. m. f. n.* [ન+છોરૂં a child+P. वा dim.] Childless; having no progeny. 2. Ignorant; foolish.

ન જ, *adv.* [ન & S. च indeed.] Not at all; indeed not; certainly not; cannot; could not; dare not; of course not, etc.

નજદીક, *adv.* [P. नसदीक.] Beside; by; near; nigh. 2. Almost; nearly; about.

નજર, *s. f.* [Ar. नजर्.] Sight; seeing; vision. 2. A look; a glance; a glimpse. 3. Regard; countenance; esteem; a favourable look. 4. Estimation; opinion; judgment. 5. Attention;

mind. 6. A present; a gift.

Id. નજરે આવવું-ચઢવું To come under observation; to be seen. 2. To draw another person's attention to oneself. નજરે-નજરમાં આવવું To be liked; to be chosen. નજરે ચઢવું To draw another person's attention to oneself. નજર તળે રાખવું To have an eye upon; to take care of. નજર રાખવી To secretly keep an eye upon; to keep under observation. નજર ખેંચવી To draw the attention of; to bring to the notice of. કરડી-સખત-નજર Disfavour. 2. An evil eye. મીઠી નજર A favourable eye or look; a sweet disposition. ટૂંકી નજર A short sight. 2. Narrow-mindedness. 3. Want of generosity or liberality. ટૂંકી નજરનો Short-sighted. નજર પહોંચવી-ચાલવી To reach (of the sight) 2. To be able to comprehend. અમારી નાખી નજર પહોંચતી નથી.-હ.ઢા. કાં. ખોટી -બુરી નજર Evil sight. 2. Envy. 3. An inclination to ruin. 4. A sensual desire; a lustful desire. નજરમાં ઘાલવું To watch an opportunity to ruin. નજરે જોવું To have a personall ook at; to see with one's own eyes. નજરે જોનાર An eye-witness. નજર કરવી To look at. 2. To show favour to. નજર કરવું To make a present of; to present. નજર ઉતારવી-વાળવી-બાંધવી To get the bad effects of evil sight removed by incantations, etc. નજરે ઓળખવું To know a person only when he appears. નજર ઘાલવી To be attentive to. નજર ચૂકવી To lose sight of; to make an omission; to make an oversight; to make a mistake. નજર ચુકાવવી To commit an oversight. નજર ચોરાવવી-ચૂકવવી To elude the observation of. નજર પડવી To happen to see. નજર બગાડવી To wish to accomplish a business dishonestly. 2. To make an illicit use of one's eyes. નજરે લાગવી-બેસવી-ચોંટવી To fall under the influence of a malignant eye. નજરે નજર મળવી To look at each other. નજરનો ખેલ A delusion of the eye. 2. A trick of optical delusion.

નજરકેદ, *s. f.* [નજર+P. कैद a prison.] Surveillance. 2. *adv.* Under surveillance

નજરચૂક, *s. f.* [નજર+ચૂક a fault; an error.] An error of the sight; a mistake overlooked; an oversight.

નજરચોર, *s. m.* [નજર+S. चुर् to steal.] One that artfully eludes observation.

નજરચોરી, *s. f.* [See above.] Eluding observation.

નજરબંધી, *s. f.* [નજર+S. बंध् to bind.] Fascination and deception of the sight: jugglery. 2. Restraint not by imprisonment, but by sight; restraint of personal liberty under a watch.

નજરબાગ, *s. m.* [નજર+P. बाग a garden] A garden near one's house, which one can easily have a look at.

નજરબાજ, *adj.* [નજર+P. बाज् playing.] Having a quiet but keen sight. 2. Circumspect; cautious; far-seeing; having fore-sight. 3. That ogles, leers, darts, glances, etc.

નજરાણું, *s. n.* [See નજર.] A present; a gift.

નજરાનજર, *s. f.* [Redup. of નજર.] Looking at each other; a mutual sight; a personal interview. 2. *adv.* Seeing with one's own eyes; in one's presence.

નજરીઉં, *s. n.* [See નજર.] A black spot (made on one of the cheeks of a child, etc., to neutralize the effects of the evil eye). 2. An ornament; a charm (hung on the person of a child to neutralize the effects of an evil eye).

આંજી આંખડી રે, માજી ગાલ નજરીઉં કીધું.—દયારામ.

નજરેનજર, Same as નજરાનજર *q. v.*

નજલો, } નજબો, } *s. m.* [Ar.] An abnormal formation of water in the tissues (such as in the hair, eye, ear, etc.); a symptom of a disease.

નજીક, Same as નજદીક *q. v.*

નજીવું, *adj. m.f. n.* [ન+S. जीव life.] Lifeless; weak. 2. Unimportant; unsubstantial; immaterial; trifling; worthless.

નજીસ, *adj.* [Ar.] Foul; dirty; filthy. 2. Churlish; captious; petulent; ill-tempered; teasing; troublesome.

નજુમ, *s. m.* [Ar.] Astrology.

નજુમી, *s. m.* [Ar.] An astrologer. 2. *adj.* Astrological.

નટ, *s. m.* [S. *fr.* नट् to dance; to act.] A player; an actor. 2. A dancer. 3. A person of a class or caste of rope-dancers of the same name; an acrobat. 4. Name of a particular air in music.

નટકી, Same as નટવી, નટ *q. v.*

નટખટ, *adj.* [નટ+S. शठ a rogue.] Roguish; knavish. 2. Clever; shrewd.

નટડી, *s.f.* [નટ+ડી dim.] A female actor an actress.

નટન, *s. n.* [See નટ.] Dancing. 2. Acting.

નટનાગર, *s. m.* [નટ+S. नागर clever.] A clever actor. 2. An epithet generally applied to Krishna by the Gopees.

નટનારાયણ, *s. m.* Name of a musical mode mixed with Deepaka and Megha.

નટવર, *s. m.* [નટ+S. वर chief.] The best actor. 2. An epithet of Shree Krishna.

નટવાઇ, *s. f.* [નટવો + આઇ a suffix forming a noun.] Rope-dancing. 2. The profession of an actor; the skill of an actor. 3. Love of show and finery.

નટવિદ્યા, *s. f.* [નટ + S. विद्या science.] The art and science of dancing.

નટવી, *s. f.* [See નટવો.] A female actor; an actress. 2. A female dancer.

નટવું, *v. t.* [S. नट्‌ to dance.] To act the part of (in a drama).

વૈરાગી થઇ નાટક નહીએ, તુલસી તીલક કયમ ધરીએ રે.-નરસિંહ.

નટવો, *s. m.* [નટ+P. वा dim.] A player. 2. A dancer. 3. An acrobat. (Used in contempt or endearment.)

નટી, *s. f.* [See નટ.] Chief actress. 2. The wife of a Sootradhara (the chief actor or stage-manager).

નટુવો, Same as નટવો *q. v.*

નટેશ્વર, *s. m.* [નટ+S. ईश्वर the lord.] An epithet of Shiva.

નઠારૂં, *adj. m. f. n.* [S. नष्ट perished + कार doing.] Bad; naughty. 2. Bad; useless; worthless. 3. Rude; improper; unbecoming. 4. Of an inferior quality; low; wicked; mischievous. 5. *s. n.* Abusive language. 6. Indecent gestures.

નઠોર, *adj.* [S. निष्ठुर hard; unfeeling.] Shameless; impudent.

Prov. નઠોર નિશાળિયાને વતરણાં ઘણાં A bad workman quarrels with his tools.

એમ કહ્યું એ અવસરે, ત્યાં એક નર નઠોર.—દલપતરામ.

નઠોરપણું, *s. n.* [નઠોર+પણું a suffix forming a noun.] Shamelessness; impudence.

નડ, *s. f.* [See નડવું.] An impediment; a hindrance; an obstruction. 2. *s. m.* A low-caste man. 3. *s. n.* [S.] A species of reed.

નડતર, *s. f.* [See નડવું.] An obstruction; an impediment.

નડવું, *v. t.* [S. नड्‌ to injure.] To obstruct; to impede; to hinder. 2. To hurt; to injure; to embarass.

નડાવ, *s. m.* Same as નડતર *q. v.*

નડ્ડો, *s. m.* Same as નડ *q. v.*

નણદલ, } Same as નણંદ *q. v.*
નણદી, }

નણદલ આવી મીરાંબાઇની રે.—દયારામ.

નણદી કેમ નાથ ન આવ્યા,—દલપતરામ.

નણદોઇ, *s. m.* [નણંદ + S. पति husband.] The husband of the sister of one's husband.

નણંદ, *s. f.* [S. ननांदृ.] A sister of one's husband.

નત, *s. n.* [S. *fr.* नम्‌ to bend.] The distance of any planet from the meridian. 2. *adj.* Depressed; sunk. 3. Bent; curved; inclined.

નતવાળીઓ, *s. m.* [નત+વાળવું to turn away.] A Brahmana who is fed every day for one year after a death has occurred in a family.

નતાંશ, *s. m.* [નત + S. अंश a degree.] A zenith distance.

નતિ, *s. f.* [See નત.] A curvature; bending; bowing. 2. Parallax in latitude.

તે સત્કારૂં સચકિત નતિથી.—કૈ. વિ. મ.

નતીજો, *s. m.* [P.] Fruit; consequence; result. 2. Reward.

નતોદર, *adj.* [નત+S. उदर a cavity.] Concave.

નત્ર, *s. m.* Nitrogen.

નત્રવાયુ, Same as નત્ર *q. v.*

નત્રવાળુ, *adj. m. f. n.* [નત્ર+વાળું having.] Nitrogenous.

નત્રાયિત, *s. n.* A nitrite.

નત્રિત, *s. n* A nitrate.

નથ, *s. f.* [નાક+S. स्था to stand.] A nose-ring; a ring worn in the nose by women.

નથડી, } Same as નથ *q. v.*
નથણી, }

નથન, *s. n.* [See નાથવું.] The act of piercing the nose (of a bullock, etc.), to keep the animal under control. 2. A restraint; a control.

નથની, Same as નથ *q. v.*

નથાવું, *v. i.* [See નાથવું.] To be pierced in the nose. 2. To be brought under control; to be reduced to subjection; to be tamed.

નથી, *v. i.* [S. नास्ति *fr.* ન+S. अस्ति it is.] Am not; art not; is not; are not.

નદ, *s. m.* [S.] A great river. They are શોણ, સિંધુ, લૈરવ, દામોદર and બ્રહ્મપુત્ર.

નદાત, *adj.* [ન+S. दत्त given.] Having the habit of not returning what has been received.

નદાતીઉં, *adj. m. f. n.* Same as નદાત *q. v.*

નદારત, } નદારદ, } *adv.* [See નાદાર.] Having nothing. 2. Not at all; nothing.

નદાવા, *s. m.* [ન+દાવો a claim.] An aquittance; a release; freedom from all liability. 2. *adv.* Without any claim; having no claim.

નદી, *s. f.* [S.] A river. 2. A stream.

Prov. નદીનું મૂળ અને ઋષિનું કુળ જોવું નહિ Every light has its shadow. નદી પછવાડે ઓવાર હોય જ Everything has its own remedy; every sore has its salve. નદીનાવનો સંજોગ A happy conjuncture.

નદીનાળું, *s. n.* [નદી+નાળું a culvert.] A small or large river; any kind of river.

Id. નદીનાળાં કરવાં To make several attempts at suicide.

નદીમાર્ગ, *s. m.* [નદી+S. मार्ग a way.] A river-channel. 2. A way in a river for a boat, etc. 3. A way by a river.

નધકડું, *adj. m. f. n.* [ન+ધડ head+ડું dim.] Impudent; insolent; rash.

નધણીઆતું, *adj. m f. n.* [ન+S. धनिन् a master.] Being without an owner; unclaimed; unowned. 2. Being without a guardian, patron, or benefactor.

નધણીએણ, *adj. f.* [See above.] Deserted by her husband, or who has left her husband (of a woman). 2. Helpless or unfortunate (of a woman).

નધાર, *adj.* [ન+S. आधार a support.] Standing without a support; supportless; unsupported.

નનકડું, Same as કનકડું *q. v.*

નનામી, *s. f.* [See નનામું.] A frame of bamboo for carrying a dead body to the burning ground (so called for *euphemy*); a bier.

નનામું, *adj. m. f. n.* [ન+S. नामन् a name.] Being without a name; anonymous; nameless.

નનૈયો, Same as નન્નો *q. v.*

નંદ, *s. m.* [See નંદન.] A merchant. 2. A son. 3. Pleasure; happiness. 4. Name of the foster-father of Krishna. 5. Name of the founder of the Nanda dynasty. 6. Pride (according to the Vedanta philosophy).

નંદના નંદ ગોવિંદ ભજો.—દયારામ.

વહાલો રે નંદ ઘેર ધેનુ ચરાવે રે.—ભોજો.

નંદન, *s. n.* [S. *fr.* नंद् to rejoice.] Delighting; rejoicing; making pleased or happy. 2. Indra's pleasure-garden; elysium. 3. *s. m.* A son.

જસોદાસુત નંદનો નંદન, કહી બોલાવે સઘળા લોક.—પ્રેમાનંદ.

નંદનવન, *s. n.* [નંદન+S. वन a forest.] Elysium; the pleasure-garden of Indra.

નંદવવું, *v. t.* [S. नंद् to be pleased (used for euph.).] To break (of an auspicious ornament).

નંદવાવું, *v. i.* [See નંદવવું.] To be broken (of an auspicious ornament).

નંદવું, Same as નંદવવું *q. v.* 2. *v. t.* [See નિંદવું.] To censure. 3. *v. i.* [See નંદન.] To be pleased. 4. *v. t.* To please.

એવું એક અનેકમાં નંદતા બતાવો કોઇ—લલિત.

નંદા, *s. f.* [See નંદન.] Delight; pleasure; joy. 2. A husband's sister. 3. An epithet of Gauree. 4. Same as નિંદા *q. v.*

નંદિ, Same as નંદી *q. v.*

નંદિની, *s. f.* [See નંદન.] A daughter.

નંદનાથ નંદિની લાવશે, તેથી શું સુખ થાશે.—પ્રેમાનંદ.

નંદી, *s. m.* [S. नंदि.] One of the principle attendants of Shiva. 2. The riding bull of Shiva.

નન્નુ, } નન્નો, } *s. m.* The letter ન. 2. The sound of ન 3. Denial. 4. Negation.

Id. નન્નો ભણવો—વાસવો To refuse; to say "No."

Prov. એક નન્નો સો દુઃખને હણે A flat denial saves one from hundreds of troubles.

નન્નુ નામ નારાયણ જાણ.—નાકર.

નન્નુ પોલર પરઠું નામ આણી.—નાકર.

નપગું, *adj. m. f. n* [ન+ S. पाद a foot.] Having no feet; lame. 2. Lame; groundless. 3. Fictitious; invented; false; fabricated.

નપાટ, Same as નફ્ફટ *q. v.* 2. Bad; wicked.

નપાણીઆ, } *adj. f.* નપાણીઉં, } *adj. n.* [ન + S. पानिय water.] Waterless. 2. Unirrigated; not watered.

નપુંસક, *adj.* [ન+S. पुंस् a man.] Neuter (in Gram.). 2. Spiritless. 3. Impotent. 4. *s. m.* A eunach; an impotent man. 5. A hermaphrodite. 6. A coward.

નપુંસકત્વ, *s. n.* [નપુંસક+S. त्व a suffix forming a noun.] Impotency.

નપુંસકત્વારિઘૃત, *s. n.* [નપુંસકત્વ+S. अरि an enemy+घृत ghee.] A native medicine used as a cure for impotency.

નપ્તા, *s. m.* [S. नप्तृ.] A grandson.

નપ્તી, *s. f.* [See above.] A grand-daughter.

નફકરું, *adj. m. f. n.* [ન+ફીકર anxiety.] Careless; indifferent; reckless; without any anxiety.

નફટ, Same as નફ્ફટ *q. v.*

Prov. નફટમાં નફટ ચાકરી Service is the most cursed of occupations.

નફટાઈ, Same as નફ્ફટાઈ *q. v.*

નફર, Same as નફ્ફર *q. v.*

નફરાન, *s. m.* [Ar.] A servant; a slave.

નફસ, *s. m.* [Ar.] Soul. 2. Breath. 3. Sensuality; lust. 4. An individual.

નફસની પરવા નથી, ન ઇશ્કની મને.—કલાપિ.

નફેરી, *s. f.* [P. नफ़ीर noise.] Name of a kind of musical instrument.

અણગાં, ઢોલ, નફેરી બાજઇ.—પદ્મનાભ.

નફો, *s. m.* [Ar. नफ़अ.] Profit; gain; lucre; advantage. 2. A dividend.

Id. નફો કરવો-મેળવવો To gain a profit. નફો ખાવો To claim a profit; to profit oneself; to reap the benefit. નફાની વહેંચણી A dividend.

નફોતોટો, *s. m.* [નફો+તોટો loss.] Profit and loss (in Arithmetic).

Id. નફાતોટાનું સરવાયું A balance-sheet.

નફ્ફટ, *adj.* [ન+S. पट a garment.] Shameless; bare-faced; disgraceful; reproachful; immodest.

નફ્ફટાઈ, *s. f.* [નફ્ફટ+આઈ a suffix forming a noun.] Shamelessness; disgracefulness; reproachfulness; immodesty.

નફ્ફર, *s. m.* [Ar. नफ़र.] A servant for low or petty work; a menial.

નબત્તર, *adj.* Bad; wicked. 2. Mean; low. 3. Vulgar. 4. No better; worse.

નબદવું, *v. i.* [ન+બદવું to obey.] To disobey; not to submit; not to yield.

નબદું, *adj. m. f. n.* [See above.] Insolent; disobedient; impudent; unyielding.

નબંધું, *adj. m. f. n.* [ન+S. बंध a fetter.] Unfettered; unregulated; without any rules or regulations; uncontrolled.

નબળાઈ, *s. f.* [નબળું+આઈ a suffix forming a noun.] Want of strength, force, or power; weakness; feebleness; leanness.

નબળું, *adj. m. f. n.* [ન+S. बल strength.] Wanting strength, force, or power; feeble; weak. 2. Lean. 3. Not trustworthy; not reliable. 4. Weak-minded. 5. Bad; wicked.

Prov. નબળા ઢોરને બગાઇઓ ઘણી Poor cattle are plagued with virmin. નબળે દહાડે આડું સૂઝે What is worse than ill luck? નબળો ધણી રાંડ ઉપર-નબળો માટી બૈરી ઉપર શૂરો A cowardly husband finds no better cause to show his temper than when his wife is the subject of his anger. 2. A bad workman quarrels with his tools.

નબળુંપાતળું, *adj. m. f. n.* [નબળું + પાતળું thin.] Thick or thin, good or bad, coarse or delicate (of cloth, food, etc.); ordinary; (anything) that can be had, whether good or bad.

નબાપું, *adj. m. f. n.* [ન+બાપ father.] Fatherless.

શું મળવા ચાલ્યાં એકલાં, એ બાપથી નબાપાં ભલાં.-પ્રેમાનંદ.

નબાબ, Same as નવાબ *q. v.*

નબીરો, *s. m.* [P.] A grandson.

નભ, *s. n.* [S.] The sky. 2. A cloud.

નભગંગા, *s. f.* [નભ+S. गंगा the Ganges.] The celestial Ganges.

ધવલ નભગંગા ખળભળે.—કલાપિ.

નભપત્ર, *s. n.* [નભ+S. पत्र a leaf or plate.] A leaf from the sky; an impossibility.

બીજો કહે છે નભપત્ર આ છે.—દલપતરામ.

નભમંડળ, *s. n.* [નભ+S. मंडल a circle.] The atmosphere; firmament; the celestial region.

નભરમું, *adj. m. f. n.* [ન+ભરમ mystery.] Divested of mystery; revealed; disabused; undeceived.

નભરેચવું, *v. i.* To belittle.

નભવું, Same as નીભવું *q. v.*

રીત નભે નહીં રંડા કેરી.—દયારામ.

નભાવ, Same as નીભાવ *q. v.*

નભાવવું, Same as નીભાવવું *q. v.*

નભોમંડળ, *s. n.* [S. नभस् the sky+मंडल a circle.] The firmament; the atmosphere; the celestial region.

નમણ, *s. n.* [S. नम् to sink.] The water in which the image of a god has been bathed. 2. [S. नमन.] A bow; bending; bowing.

અંતે દહીં મહાદેવનું નમણ તથા બીલીપત્ર તરણ આગળ ધર્યાં.
—ગો. મા. ત્રિ.

નમણી, *s. f.* [See નમણું.] A rope tied to the horns and fore-legs of a bull in order

that he may hold his head down while walking. 2. Bending; bowing.

નમણું, *adj. m. f. n.* [See નમડું] Bent and well-shaped. 2. Cross; inclined. 3. Bowing.

કેડે કાળો કંઠલો, નમણું રાતું નાક.—દલપતરામ.

નમતું, *adj. m. f. n.* [See નમવું.] Lowering; declining. 2. Submitting; yielding. 3. Bending; modest. 4. Loose.

Id. નમતું જોખવું To weigh more than the proper weight. નમતી દોરી મૂકવી To yield; to submit. નમતી દશા Declining state; decline; evil days. નમતો પહોર The latter part of the day, when the sun declines; the afternoon. નમતે પહોરે બેરી બહાર નીકળી.—હ. ઢા. કાં. નમતા દિવસ Days of decline. નમતી બેસવી To begin (of days of decline). નમતું દુઃખ Lessening pain. નમતું મૂકવું To relax. 2. To yield.

Prov. નમતે ત્રાજવે સૌ બેસે Friends are plenty, when the purse is full.

નમન, *s. n.* [See નમવું.] Bending; bowing. 2. Rendering obeisance or reverence (unto). 3. A salutation; obeisance. 4. The lines in praise of the deity said at the commencement of a Purana or other work.

નમનતા, નમનતાઈ, *s. f.* [નમન + S. ता, Guj. આઇ a suffix forming a noun.] Submissiveness ; humility; freedom from pride; modesty ; politeness; condescension.

નમયંતું, Same as નમતું *q. v.*

બેહુ કર જોડી નમયંતી, હંસ પ્રત્યે કહે દમયંતી.—પ્રેમાનંદ.

નમર્દ, Same as નામર્દ *q. v.*

નમર્દાઈ, Same as નામર્દાઈ *q. v.*

નમવું, *v. t.* [S. नम् to bend; to salute.] To bend; to be inclined or incurvated by. 2. To bend or bow to; to pay obeisance; to render homage; to yield reverence to. 3. To become humble before; to succumb or submit to; to fall, abate, or give way before; to be assuaged or mitigated by. 4. To stoop low; to bow like a mean, vile, slave.

Id. નમી પડવું To humble oneself before.

Prov. નમ્યામાં નવ ગુણ–નમ્યો તે પરમેશ્વરને ગમ્યો Humility is the foundation of all virtue; the humbler, the nobler. કોઇ વેંત નમે, તો આપણે હાથ નમીએ Return humility by supplication.

નમસ્કાર, *s. m.* [S. नमस् a bow + कृ to do.] Obeisance; reverential or respectful address or salutation. (It is performed by joining the palms, inclining the head, and pronouncing the word 'નમસ્કાર' *i. e.* salutation.)

Id. નવ ગજના નમસ્કાર કરવા To keep at a respectful distance. 2. To keep away from; to avoid. ચમત્કાર ત્યાં નમસ્કાર Fear begets submission.

નમસ્કૃત, *adj.* [See above.] Saluted. 2. Revered; adored; worshipped.

નમસ્કૃતિ, નમસ્ક્રિયા, *s. f.* Same as નમસ્કાર *q. v.*

આશીર્નમસ્ક્રિયા આપી માનીને ઉપકાર.—ભી. બો. દી.

નમાજ, Same as નિમાજ *q. v.*

નમાજી, *s. m. f. n.* [See નિમાજ.] A devotee.

નમાબાપું, *adj. m. f. n.* [ન + માબાપ parents.] Parentless; fatherless and motherless.

નમાયલું, *adj. m. f. n.* [See નમવું.] Humble; spiritless; dispirited.

નમાયું, *adj. m. f. n.* [ન+S. मातृ the mother.] Motherless.

નમાર, *s. m.* [S. नीवार.] Rice growing spontaneously. Panicum italicum. N. O. Graminacæ.

નમારમુંડું, *adj. m. f. n.* [નિમાળા hair + મુંડવું to shave.] Unrestrained; insolent; impudent.

નમાલું, *adj. m. f. n.* [ન + માલ substance.] Having no substance; worthless.

નમાવવું, *v. t.* [See નમવું.] To incurvate; to bow; to bend. 2. To subject; to humble; to bring under. 3. To lower; to bend downwards.

નમુચિ, *s. m.* [S.] Name of a demon slain by Indra.

નમુનાદાર, નમુનેદાર, નમૂનાદાર, નમૂનેદાર, *adj.* [નમુનો, નમૂનો + P. दार having.] Serving as a model or a specimen. 2. The best of its kind. 3. Ideal.

Id. નમૂનેદાર ખેતર A model farm. નમૂનેદાર સ્ત્રી An ideal wife.

નમુનો, નમૂનો, *s. m.* [P. नमुन:] A specimen; a sample; a pattern; a model. 2. The best of its kind. 3. An example ; an illustration ; an instance. 4. A form; a tabular form.

નમુનોનિશાની, નમૂનોનિશાની, *s. f.* [નમુનો, નમૂનો + નિશાની a sign.] An exhibit (appended to a document, in support of a statement). 2. An

appendix.

નમેરૂં, *adj. m. f. n.* [ન + મેહેર mercy.] Merciless; cruel; pitiless; unrelenting.

નમેરા આધાતો વિકટ જગના એ સહી સહી.-ન. ભો. દી.

ઓધવ નંદનો છોરો તે નમેરો થયો રે લોલ.—દયારામ.

દયા આણીને નમેરાં નવ થઇએ જો.—દયારામ.

નમોરમુંડું, *adj. m. f. n.* [નિમાળા hair + મુંડવું to shave.] Idle; unemployed.

નંબર, *s. m.* [Eng.] Number. 2. A rank; position; degree.

Id. નંબર રાખવો To keep one's position or rank. નંબર નાખવો–પાડવો To put or write a number (on a thing). નંબર પાડવો To classify or sort according to quality or merit.

નંબરવાર, *adv.* [નંબર+S. वार a turn.] According to quality or merit. 2. In serial order.

નમ્ય, *adj.* [S. *fr.* नम् to bow.] Venerable; respectable.

નમ્યું, Same as **નમતું** *q. v.*

Id. નમ્યું આપવું To give more than the proper weight. 2. To yield; to submit.

શું હું કોઇને નમ્યું આપું !—ગો. મા. ત્રિ.

નમ્ર, *adj.* [S. *fr.* नम् to bow.] Humble; obedient; submissive; mild; meek; civil. 2. Bowing; bent; inclined.

નમ્રતા, *s. f.* / **નમ્રપણું**, *s. n.* [નમ્ર+S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Lowliness; humbleness; modesty; mildness; obedience. 2. Obeisance. 3. Submissiveness.

નય, *s. m.* [See below.] Behaviour; course of conduct. 2. Political wisdom; state policy. 3. Morality; justice; equity. 4. A philosophical system.

નય જાણે નવ તરવના.—વિજયાવિજય.

નયણો, *adj. s. m.* [See **નરણો**.] Having taken no food or drink; hungry.

Id. નયણો કોઠો A hungry belly.

નયન, *s. n* [S. *fr.* नी to lead.] The eye. 2. Leading; directing; ruling.

નયનગોચર, *adj.* [નયન + S. गोचर range of the organ of sense.] Visible; within the range of sight.

નયનપથ, *s. m.* [નયન +S. पथ a way.] The range of sight.

નયનામૃત, *s. n.* [નયન + S. अमृत nectar.] Nectar of the eyes.

નયશાસ્ત્ર, *s. n.* [નય+S. शास्त्र a science.] The science of polity.

નર, *s. m.* [S.] Man. 2. A male. 3. The spike which fits into a ring (માદા) of the other portion forming together a hinge (નરમાદા); a screw-bolt. 4. A brave man. 5. An epithet of Arjuna.

Prov. એક નર, ને હજાર હુન્નર Man has a thousand busy schemes and devices. નર ભમર છે A man is free to make his choice but not a woman. નર કરે તો નરના નારાયણ થાય Where there is a will, there is a way. 2. Nothing is impossible on the face of the earth.

નરક, *s. n.* [S.] Hell; the infernal regions. 2. Human or animal excrement. 3. Name of a demon born of the earth, and king of Pragjyotisha.

Id. નરકમાં જવું To engage oneself in a bad business for another. નરકમાં ડૂબવું To be deeply involved in debt. નરકખાડી A place of filth. નરકનો ટોપલો A sinful work. 2. A disagreeable business. 3. A debt.

નરકકુંડ, *s. m.* [નરક + S. कुंड a pit.] A pit in hell where the wicked are tormented.

નરકવાસ, *s. m.* [નરક + S. वास dwelling.] Residence in hell; non-salvation.

નરકાતીત, *adj.* [નરક+S. अतीत gone beyond.] Gone beyond the hell.

ધન ધન કહી શ્રી શુકજી બોલ્યા નરકાતીત નરેંદ્ર-પ્રેમાનંદ.

નરકેસરી, *s. m.* [નર + S. केशरीन् a lion.] Vishnu in his fourth incarnation, called નૃસિંહાવતાર.

નરખ, Same as **નીરખ** *q. v.*

નરખવું, Same as **નીરખવું** *q. v.*

નરગેશ, *s. n.* Name of a plant. Narcissus. N. O. Amaryllidaceæ.

નરઘાં, *s. n. pl.* [See **નગારૂં**.] A pair of drums used for keeping time in music.

નરજાતિ, *s. f.* [નર+S. जाति a gender.] The masculine gender (in Gram.).

નરઝી, *s. f.* Name of a bird; the kestrel.

નરડી, *s. f.* / **નરડો**, *s. m.* The throat. 2. The wind-pipe; the trachea.

નરણું, *adj. m. f. n.* [નરૂં + ણું dim.] Unalloyed; unmixed.

નરણો, *adj. m.* [S. निस्, निर् without + अन्न

food.] Having no food; hungry; empty; fasting.

Id. નરણો કોઠો An empty belly; a hungry belly.

માંદા પાસે રાત તજીને, નરણાં પાણી ન પીવું.—વીરવિજય.

ઓકી દાતણ જે કરે, નરણે હરડે ખાય,

દૂધે વાળુ જે કરે તે ઘેર વૈદ્ય ન જાય.—લોકોક્તિ.

નરતું, *adj. m. f. n.* [See **નરસું**.] Bad. 2. Wrong.

સારું નરતું સુધારી લેવું, ભલું ભૂંડું કહે કોક.—પ્રેમાનંદ.

સારાં ને નરતાં પોતા સરખાં પેખો.—દયારામ.

નરદમ, *adj.* [P.] Pure; unadulterated; unalloyed. 2. Simple; mere; unmingled with things of other kinds. 3. *adv.* Absolutely; entirely.

નરદેવ, *s. m.* [નર + S. देव god.] A king; a sovereign prince; a ruler.

નરધીશ, Same as **નરાધીશ** *q. v.*

હું જીવતાં તુંને કો નવ મારે, સાંભળ હો નરધીશ.—ગિરિધર.

નરનાથ, *s. m.* [નર+S. नाथ a lord.] The lord of men; a king.

નરનારાયણ, *s. m. pl.* [S.] An epithet of Arjuna (નર) and Krishna (નારાયણ).

નરપત, } Same as **નરદેવ** *q. v.*
નરપતિ, }

નરપણું, *adj. m. f. n.* Thin; slender; weak (of a person).

નરપશુ, *s. m.* [નર+S. पशु a beast.] A beast-like man. 2. Theromorph.

નરફૂલ, *s. n.* [નર+S. पुष्प a flower.] A male or staminate flower.

નરબે, Same as **નિશ્ચય** *q. v.*

નરમ, *adj.* [P. नर्म, S. नम्र.] Bending; yielding; soft; tender. 2. Gentle; easy; mild; meek; civil; slow; simple; silly; effeminate; imbecile. 3. Watery; oily; smooth.

Id. નરમ કરવું To make soft. નરમ કરવું-પાડવું To soften; to make gentle or yielding. નરમ પડવું To be softened; to abate; to slacken. 2. To be pacified. નરમ ઢેંસ થઈ જવું To become meek and imbecile (through shame or repentance).

નરમાઈ, Same as **નરમાશ** *q. v.*

નરમાઈ નિર્મળ નીરથી.—સામળ.

નરમાદા, *s. n. pl.* [નર+માદા a female.] The [relation] of male and female in the figurative [sen]se. 2. The bolt and nut of a hinge or screw; any pair of things bearing the relation of a bolt and a nut.

નરમાશ, *s. f.* [નરમ+આશ a suffix forming a noun.] Softness; gentleness; meekness; mildness. 2. Ductility; flexibility. 3. Composure.

નરમેધ, *s. m.* [નર + S. मेध a sacrifice.] A human sacrifice.

નરમો, *s. m.* [See **નરમ.**] A kind of cotton.

નરયંત્ર, *s. n.* [S.] A sun-dial.

નરલોક, *s. m.* [નર + S. लोक a world.] The terrestrial world; the earth; the world of men.

નરવર, *s. m.* [નર+S. वर the best.] The best of men. 2. A king. 3. God.

નરવા, Same as **નરવો** *q. v.*

નરવાદાર, *s. m.* [નરવો+P. दार keeping.] A land-holder; a holder of narva land.

નરવી, *adj. f.* [નરું +P. वा dim.] Unmarried (of a woman).

કુરૂપી પત્ની નવ કરવી જી, નિંદિતા રાખવી નરવી.—પ્રેમાનંદ.

નરવીર, *s. m.* [નર+S. वीर brave.] A bold man; a hero; the boldest among men; a brave man.

નરવું, *adj. m. f. n.* [નરું+P. वा dim.] Healthy. 2. *adv.* Same as **નરદમ** *q. v.*

નરવું જોબન હોય, પુત્ર દોલત તન નરવો.—સામળ.

ચીતરો નરપતિ નરવા.—દલપતરામ.

નરવે ઘેરે નાદ આવ હસી બોલાવને.—લલિત.

નરવો, *s. m.* [S. निर्वाह maintenance.] The right of land-holding. 2. The land which has a permanent settlement. 3. *adj. m.* [See **નરવી**] Alone; unmarried (of a man). 2. Free from worldly anxieties.

નરસ, Same as **નરસું** *q. v.*

નરસકર, *adj.* [નરસ+S. कार doing.] Wicked; undesirable; bad.

તદપિ નરસકર નજરચૂક કવિજન કરજો માફ.—દલપતરામ.

નરસાઈ, } *s. f.*
નરસાપણું, } *s. n.* [નરસ+આઈ, પણું suffixes forming nouns.] Absence of good quality or merit; inferiority in quality or merit. 2. Badness; wickedness.

નરી નરી નરસાઈ થકી તો અતોલમાં.—વલ્લભ.

નરસિંહ, Same as **નૃસિંહ** *q. v.*

નરસિંહાવતાર, Same as **નૃસિંહાવતાર** *q. v.*

નરસું, *adj. m. f. n.* [ન+S. रस juice.] Having no goodness or merit; of an inferior quality; bad; undesirable; wicked.

ભવિષ્યની સ્થિતિ નરસી માની.—નર્મદ.

નરહરિ, Same as નૃસિંહ *q. v.*

નરાજ, *s. f.* A particular iron instrument for digging; a crow-bar.

નરાટો, *s. m* [નર+ટો dim.] A man; a human being.

દલમાં દરસ્યા દેવ નિરંજન, નકરા હુવા નરાટા.—ભોજો.

નરાણી, *s. f.* An instrument for paring the nails; a nail-parer; a nail-clipper.

Prov. નરાણી તો નખ કાપે, તેનાથી કંઇ માથું મુંડાય ? A fog cannot be dispelled by a fan.

નરાતાળ, *adv.* [નરૂં + S. ताल keeping time in music.] Completely; entirely; absolutely.

નરાધમ, *s. m.* [નર + S. अधम low.] A wretch.

નરાધિપ, નરાધિપતિ, } *s. m.* [નર + S. आधिप, अधिपति a lord.] A king; a ruler.

નરાળવું, નરાળું, } Same as નિરાળું *q. v.*

નરી, *s. f.* Name of a bird; the purple heron.

નરૂં, *adj. m. f. n.* [See ન્યારૂં.] Pure; unmixed; unalloyed; unmingled. 2. *adv. m. f. n.* Absolutely; entirely. 2. Incessantly; uninterruptedly.

જેમ રૂપું નરૂં કહાવે જળવંતી.—અખો.

નરેકાટ, *adj.* [નર euph.+ કાટ ruin.] Ruined; laid waste; desolated.

નરેણી, Same as નરાણી *q. v.*

નરેનરૂં, નરેનર્યું, } *adj. m. f. n.* [Redup. of નરૂં.] Quite pure; quite unalloyed.

આવું ધ્યાન અમારૂંજ ધરજો નરેનરૂં.—નર્મદ

નરેંદ્ર, નરેશ, નરેશ્વર, નરોત્તમ, } *s. m.* [નર +S. इंद्र, ईश, ईश्वर God, उत्तम the best.] The lord of men; the ruler of men; a king; a sovereign.

નરોવાકુંજરોવા, *adv.* [S. नरो वा कुंजरो वा Whether a man or an elephant.] A Sanskrita phrase expressive of utter ignorance of, or unconcern about the answer to a question asked. 2. May be ! God knows !

ધીમેથી બોલ્યા નરોવાકુંજરોવા.—હ. દ્રા. કાં.

નર્ત, *s. m.* [See below.] Dancing; a dance.

નર્તક, *s. m.* [S. *fr.* नृत् to dance] An actor; a mime; a mummer. 2. A buffoon. 3. A dancer.

પેચ ચઢાવો વાંસ, પેટથી નર્તક નર્તક નાચે.—સામળ.

નર્તકી, *s. f.* [See above.] A female dancer. 2. A dancing girl. 3. An actress.

બંદીજન બહુ કીર્તિ વખાણે, નર્તકી નાચે ગાય.—ગિરિધર.

નર્તન, *s. m.* [See નર્તક.] Dancing; a dance.

નર્મ, *s. n.* [S. नर्मन्.] Sport; pastime; merriment; game. 2. Pleasure; happiness. 3. A jest; a joke; wit; humour.

નર્મ ધર્મ રસાળ જાણી ધાર્યો જે.—દયારામ.

દુનિયાને દુઃખ દેવા જાણી વશ નર્મમાં.—વલ્લભ.

નર્યું, Same as નરૂં *q. v.*

નલ, *s. m.* [S.] A reed. 2. Name of the husband of Damayantee.

નલાકાર, Same as નગાકાર *q. v.*

નલાસ્થિ, *s. n.* [નળ + S. अस्थि a bone.] A bone of the leg; tibia.

નલિકા, *s. f.* [S. नालिका.] A tube; a tubular vessel. 2. Style.

નલિકામુખ, *s. n.* [નલિકા+S. मुख the mouth.] Stigma.

નલિન, *s. n.* [S.] A lotus flower.

નેનનલિનના તારા રે લોલ.—દયારામ

નલિની, *s. f.* [S.] A lotus plant. 2. Name of a metre, each foot containing 25 syllables.

નલિનીપત્ર, *s. n.* [નલિની + S. पत्र a leaf.] A lotus leaf.

નવ, *adj.* [S.] New; fresh. 2. Beautiful; fine. 3. Modern; the present. 4. [S. नवन्.] Nine. 5. *adv.* [See નહિ.] No; not.

Id. નવ ગજના નમસ્કાર A very low obeisance. (Said with reference to a person or thing with whom one does not like to come in contact.) નવનું સાડાતેર વેતરવું To spoil. નવ ગજની જીભ A very long tongue. 2. An abusive or voluble tongue. નકુળી નાગનું ઉચ્છેદ ગયું, ત્યારે અળશીઆનું રાજ થયું The weak came into power, when the brave have left the field; the hindmost dog often catches the hare. નવ કોગાં ને તેર લાગા A disproportionate distribution.

મન રમણ કરવા વીણા વાદા વણુ ગાતા નવ રવે.—પ્રેમાનંદ.

મણિમય ભૂષણના નવ કિરણે, ઓપે પ્રભુ અલબેલા.—કે. હ. ધ્રુ.

નવકુળ, *s. n. pl.* [નવ nine+S. कुल a family.] The nine families of serpents. They are અનંત, વાસુકી, શેષ, પદ્મનાભ, કંબલ, શંખમાલ, ધૃતરાષ્ટ્ર, તક્ષક and કાલીય.

નવખંડ, *s. m. pl.* [નવ nine+S. खंड a division] The whole earth or universe; all the nine divisions of the world. They are ઈલાવૃત, ભદ્રાશ્વ, હરિવર્ષ, કિંપુરુષ, કેતુમાલ, રમ્યક, ભરત, હિરણ્મય and કુરુ.

નવગ્રહ, *s. m. pl* [નવ nine+S. ग्रह a planet.] The nine planets. They are સૂર્ય, ચંદ્ર, મંગળ, બુધ, ગુરુ, શુક્ર, શનિ, રાહુ, and કેતુ.

નવઘરૂં, *s. n.* [નવ nine+S. गृह house.] A ribbon for a head-dress, set with nine jewels which resemble in colour or is sacred to the nine planets. 2. A wristlet set with nine jewels.

ખેતસિંહને માથેથી નવઘરૂં ખસી ગયું.—હ, પ્રે. ત્રિ

નવચંડી, *s f.* [S.] A prayer, worship, sacrifice, etc., performed in honour of Navadurga goddess.

નવછક્કડી, *s. f.* [નવ new+છક્કડ a trick.] An artifice; a plan; a trick; a stratagem.

નવછંદું, *adj. m. f. n.* [નવ new+S. छंद a fancy; desire.] Having or using several artifices or resources to gain one's object; clever; circumspect.

નવજોત, *s f.* Name of a thread ceremony among Parsees.

નવજોબન, Same as નવયૌવન *q. v.*

નવજોબના, Same as નવયૌવના *q. v.*

નવટાંક, *adj.* [નવ nine + ટાંક one seventy-second part of a *sheer.*] Weighing one-eighth of a *sheer.* 2. *s. n.* Same as નવટાંકી *q. v.*

નવટાંકી, *s. f.* [See above.] A weight equal to one-eighth of a *sheer.*

Prov. નવટાંકી માટે નડીઆદ જવું Much pain, little gain.

નવટાંકીઉં, *s. n.* [See નવટાંક.] A weight or a vessel enclosing liquid equal to one-eighth of a *sheer.* 2. *adj. m. f. n.* Miserly; frugal.

નવડાવવું, Same as નવરાવવું *q. v.*

નવડો, *s. m* [નવ nine + ડો dim.] The figure 'nine'; 9.

નવતર, *adj.* [નવ new + S. तर the suffix for the comparative degree] Quite new. 2. Recent; lately happened. 3. Unknown; strange.

મહિકની ત્રણી માંહી નવતર હાથી છે.—કે. હ. ક્ષુ.

નવતરૂં *adj. m f. n.* Same as નવતર *q. v.*

નવતા, *s. f.* [નવ + S. ता a suffix forming a noun.] Freshness; newness 2. Novelty.

નવતેરૂં, *adj. m. f. n.* Same as નવતર *q. v.*

નવતેરી નગરી વસે, ત્યાં તરવેણી તીર.—ભોજો.

નવદુર્ગા, *s. f. pl.* [નવ nine+S. दुर्गा the goddess Durga.] The nine varieties of Durga They are શૈલપુત્રી, બ્રહ્મચારિણી, ચંદ્રઘંટા, કુષ્માંડા, સ્કંધમાતા, કાત્યાયની, કાલરાત્રી, મહાગૌરી and સિદ્ધિદા.

નવદ્રવ્ય, *s. n. pl.* [નવ nine+S. द्रव्य matter.] The nine kinds of matter. They are પૃથ્વી, પાણી, તેજ, વાયુ, આકાશ, કાળ, દિક્, આત્મા and મન.

નવધા, *adv.* [નવ + S. धा the suffix showing " manner".] In nine ways; ninefold.

નવધાભક્તિ, *s. f.* [નવધા + S. भक्ति devotion.] The nine ways of devotion. They are શ્રવણ, કીર્તન, સ્મરણ, પાદસેવન, અર્ચન, વંદન, દાસ્ય, સખ્ય and આત્મનિવેદન.

નવધાભકિત તો સહુ સાધન મણિ કહીએ.—દયારામ.

નવનવું, *adj. m. f. n.* [Redup. of નવું.] Quite new; quite fresh.

તીવ્રકોમળ રૂપ સહુ બનતા વિકારો નવનવા.—ન. ભો. દી.

નવનાગ, *s. m. pl.* [નવ+ S. नाग a serpent.] The nine varieties of serpents. They are અનંત વાસુકી, શેષ, પદ્મનાભ, કંબલ, શંખમાલ, ધૃતરાષ્ટ્ર, તક્ષક and કાલીય.

નવનાગેલીઓ, *s. m.* Name of a game for children, played with nine tiles placed one over the other.

નવનાડી, *s. f. pl.* [નવ nine+S. नाडी a nerve.] The nine kinds of nerves. They are ઇડા, પિંગલા, સુષુમ્ણા, ગાંધારી, ગજજિહ્વા, પૂષા, પ્રસાદ, શનિ and શંખિની.

નવનિધ, *s. f. pl.* [નવ nine+S. निधि a store.] The nine treasures of the God of Wealth (the Hindu Plutus). They are મહાપદ્મ, પદ્મ, શંખ મકર, કચ્છપ, મુકુંદ, કુંદ, નીલ, and ખર્વ.

ઇહાં બેઠા નવનિધ આવશે. —પ્રેમાનંદ.

નવનીત, *s. n.* [S.] Butter.

નથી પામ્યો આતમ નવનીત.—અખો.

નવનેજા, *s. m. pl.* }
નવનેજાં, *s. n. pl.* } [See નવ nine + નેજા a spear.] Great trouble. 2. *adj n. pl.* Profuse.

Id. નવનેજાં થવાં To be overcome by grea difficulties.

તારી સાથે હું રહું છું નિત્ય રે પણ નવનેજાં આંસુ રહું છે.—નર્મ

નવપલ્લવ, *s. m.* [નવ new+S. पल्लव leaf.] A cluster of new leaves.

નવપલ્લવતા, *s f.* [નવપલ્લવ + S. ता a suffix forming a noun.] Freshness of spirit. 2. Sprouting of fresh leaves.

નવપલ્લવિત, *adj.* [See above.] Bearing new sprouts. 2. Quite fresh.

નવમલ્લિકા, નવમાલિકા, } *s. f.* [S.] Name of a kind of jasmine.

આંબા અરોબર નવમાલિકા બી પામી ખરોખર રૂડા વર સાથ જોડી.—ક. દ. ચા.

નવમી, *s. f.* [S.] The ninth day of a lunar fortnight. 2. *adj. f.* Ninth.

નવમું, *adj. m. f. n.* [S. नवम.] Ninth.

નવયૌવન, *s. n.* [નવ new +S. यौवन youth.] Bloom or prime of youth; fresh youth. 2. *adj.* Young; blooming.

નવયૌવના, *s. f.* [See above.] A woman in the prime of her youth; a young woman.

નવરંગ, *adj.* [નવ new+S. रंग colour.] Having a new colour; newly or lately coloured. 2. Beautiful; handsome; captivating. 3. *s. n.* Name of a bird; the ground thrush.

નવરંગી, *adj.* [See above.] Of diverse colours. 2. Youthful.

નવરત્ન, *s. n. pl.* [નવ nine+S. रत्न a jewel.] The nine precious gems. They are મુક્તા (a pearl), માણેક (a ruby), વૈડૂર્ય (*lapis lazuli*), ગોમેદ (Gomeda), વજ્ર (a diamond), વિદ્રુમ (coral), પદ્મરાગ (topaz), મરકત (an emerald), and નીલ (sapphire), According to others, they are હીરો, માણેક, મોતી, પાનું, પોખરાજ, ગોમેદ, લસણીઓ, પરવાળું and નીલમ. 2. The nine men of letters at the Court of King Vikrama. They were:—ધન્વંતરિ, ક્ષપણ, કોમરસિંહ, શંકુ, વેતાલભટ્ટ, ઘટકર્પર, કાલિદાસ, વરાહમિહિર and વરરુચિ.

નવરસ, *s. m. pl.* [નવ nine+ S. रस a sentiment.] Nine kinds of passions or sentiments alluded to or created by a literary composition. They are:—શૃંગાર (love), હાસ્ય (mirth), કરુણા (pitifulness or tenderness), રૌદ્ર (anger), વીર (heroism), ભયાનક (terror or fear), બીભત્સ (disgust), અદ્ભુત (astonishment or surprise) and શાંત (tranquillity).

નવરાત, નવરાતર, નવરાત્ર, નવરાત્રિ, } *s. n. pl.*, *s. m. pl.*, *s. n. pl.*, *s. f. pl.* [નવ nine + S. रात्र a night.] The first nine days of the bright half of the month of Ashvina, held sacred to the goddess Durga.

નવરાવવું, *v. t.* [See નાવું, નાહવું.] To cause to bathe. 2. To deceive; to cheat; to give less than what is one's just due.

નવરાશ, *s. f.* [નવરું+આશ a suffix forming a noun.] The state of being unemployed; leisure.

નવરું, *adj. m. f. n.* [ન+S. वृ to choose.] Unemployed; disengaged; unoccupied; being at leisure. 2. Doing nothing; idle.

Id. નવરાની નિશાની The signs of an idle person; doing useless work.

Prov. નવરો બેઠો નખોદ વાળે–નવરો હજામ પાટલા–પાડા મુંડે–નવરા હાથ તણખલાં તોડે છે, કે વાળ ઉપાડે છે An idle man tempts the Devil; an idle brain is the Devil's workshop; doing nothing is doing ill. નવરો વાણીઓ કાટલાં સાંખે Lazy folks take the most pains. " નવરા રે ! તું કામ કર, ખાટલો ઉકેલી વહાણ ભર "–નવરો બેઠો શું કરે ? ખાટલો ઉકેલી વહાણ ભરે Idle folks have the least leisure.

નવરોજ, *s. m.* [નવ new + P. रोज़ a day.] New year's day; name of a holiday amongst Parasees. 2. Vernal equinox.

નવલ, *s. f.* [નવ new+લું dim.] A wondrous event; a wonder; a marvel. 2. *adj.* Same as નવું *q. v.*

નવલકથા, *s. f.* [નવલ + કથા a story.] A novel; a romance.

નવલખ, *adj.* [નવ nine + S. लक्ष a hundred thousand.] Innumerable. 2. Of the value of nine lacs. 3. Most valuable.

નવલખું, *adj. m. f. n.* [See above.] Having nine lacs of rupees; having a revenue of nine lacs of rupees. 2. Wealthy; very rich.

Id. નવલખી હવેલી A jail; a prison.

નવલશા હીરજી, *s. m.* A phrase applied to an ordinary man, when he conducts himself as a big gentleman.

નવલું, Same as નવું *q. v.* 2. Same as નવરંગી *q. v.*

પ્રીતલડી જીવણજીની તોડી નટવર નવલી કોની સંગાથે જોડી ?
—દયારામ.

નવલો, *s. m.* [નવ new+S. वर a husband.] A husband.

નવશોહીડું, } *adj. m. n.* [નવ new + લોહી blood.] Having new or rising blood. 2. Youthful. 3. Impatient; impudent; impertinent.
નવશોહ્યું,

નવવધૂ, *s. f.* [નવ new+S. वधू a wife.] A newly married girl. 2. A daughter-in-law.

નવશક્તિ, *s. f. pl* [નવ nine+S. शक्ति power.] The nine powers. They are પ્રભા, માયા, જયા, સૂક્ષ્મા, વિશુદ્ધ, નંદિની, સુપ્રભા, વિજયા, and સર્વસિદ્ધિદા. According to others, they are વૈષ્ણવી, બ્રહ્માણી, રૌદ્રી, માહેશ્વરી, નારસિંહી, વારાહી, ઇંદ્રાણી, કાર્તિકી and સર્વમંગલા. 2. Fresh vigour; renewed rigour.

નવશાયક, *s. m. pl.* [નવ nine + S. शायक a low man.] The nine inferior tribes. They are ગોવાળીઓ, માળી, તેલી, કુંભાર, કર્મકાર, વાળંદ, હલવાઈ, કોષ્ટિ and તંત્રી.

નવશ્રાદ્ધ, *s. n.* [નવ new + S. श्राद्ध a ceremony after the dead.] The shraddha ceremony to be performed after the dead on the third, fifth, seventh, ninth, and eleventh day.

નવસરહાર, *s. m.* [નવ nine+S. सर a string+ हार a necklace.] A necklace having nine strings.

તૂટ્યો મારો નવસરહાર, મારા વહાલા જી હો.—**દયારામ.**

નવસરવું, *v. t.* [ન+S. अपसृ to draw back.] To succeed; to be successful.

નવસાર, } *s. m.* [P. नोशादर.] Ammonium chloride; *sal ammoniac.*
નવસાગર,

જેમ ધુંવાડો થયો નવસાર.—**અખો.**

નવેસરૂં, *adj. m. f. n.* [નવ nine + S. सर a string.] Having nine strings.

નવસો, *s. m.* [P. नवशाह.] The bridegroom. 2. *adj.* [નવ + S. शतक a hundred.] Nine hundred; 900.

નવસ્ત્ર, *adj.* [ન + S. वस्त्र cloth.] Naked; undressed; bare; nude.

નવાઇ, *s. f.* [નવું+આઇ a suffix forming a noun.] Novelty; an uncommon, or extraordinary event or object. 2. Rarity; singularity; strangeness. 3. Wonder; newness; oddity.

નવાઇભરેલું, *adj. m. f. n.* [નવાઇ+S. भृ to fill.] Wonderful; odd. 2. Novel; untoward; extraordinary; uncommon. 3. Rare; strange; singular.

નવાંકુર, *s. m.* [નવ + S. अंकुर a sprout.] A new sprout; a fresh offshoot.

નવાંગું, *adj. m. f. n.* [નવ nine + S. अंग a limb; a part.] Complete in all parts.

નવાજવું, *v. t.* [See below.] To make a present of; to present. 2. To honour with.

નવાજસ, *s. f.* [P. नवाजिश favour.] Favour. 2. Present. 3. Honour.

નવાજૂની, Same as **નવીજૂની** *q. v.*

નવાજૂનું, Same as **નવુંજૂનું** *q. v.*

નવાણ, *s. n.* [See **નાવું, નાહવું.**] A waterside; a watering place. 2. [S. नवान्न.] Name of a kind of rice.

નિજ ગામ નવાણ ગળાવો.—**દલપતરામ.**

નવાણ પુરાવ્યાં નીરનાં, માર્યાં સાપ ને સાપણી.—**સામળ.**

સ્કંદ સેનાપતિઓમાં, નવાણોમાં હું સાગર.—ના. દ. ક.

નવાણું, } *adj.* [નવ nine+S. नवति ninety.] Ninty-nine; 99. 2. A hundred minus ninety nine;one (used by merchants in their secret communications).
નવાણું,

Id. નવાણું ટકા બાદ Deduct ninety-nine *per cent.* 2. Quite false.

Prov. નવાણુંનો ધક્કો A total loss; an utter ruin. નવાણું ઓસડ છે, પણ સોમું ઓસડ નથી Every malady has a remedy except death. "નવાણું," તો કહે "ભર્યાં સો" Do not grieve over trifles; as good twenty as nineteen. એ નવડે નવ્વાણું, ને તળે પડ્યું તે કંચાણું A dependent is at the tender mercy of his master.

ધીરજ ધર ધીરા રે, ચઢી જો નવાણુંને ધક્કે.—**ધીરો.**

નવાંધું, *adj. m. f. n.* [ન+વાંધો objection.] Open; without an objection.

નવાબ, *s. m.* [Ar.] A Nabob; a viceregent; a lieutenant or governor of a province.

નવાબી, *adj.* [See above.] Pertaining to a Nabob. 2. *s. f.* The position or power of a Nabob. 3. Autocracy.

નવાર, Same as **નમાર** *q. v.* 2. A broad tape for a bed-stead.

નવારસ, *adj.*
નવારસુ, *adj.* [ન+વારસ an heir.]
નવારસું, *adj. m. f. n.*
Heirless. 2. Ownerless; unclaimed.

નવાલો, *s. m.* [S. निवाप a gift; an oblation.] A morsel; a mouthful.

એક નવાલો ભરી એ ચારો છોડી દઇ.—**કલાપિ.**

નવીજૂની, *s. f.* [See નવુંજૂનું.] News. 2. Abusing; reviling; slandering; an altercation. 3. *adj. f.* New and old.

નવીન, *adj.* [S.] New; fresh; recent. 2. Modern.

નવીનક્કોર, *adj. f.* [નવું + નક્કર solid.] Brand new; quite new.

નવીસંદો, *s. m.* [P. *fr.* नाविश्तन् to write.] A writer; a copyist; a scribe; a clerk.

નવું, *adj. m. f. n.* [S. नव new.] Not old; fresh; lately produced; novel; strange. 2. Not being before; young; recent; strange. 3. Modern; of the present times. 4. Different from the former. 5. Not antiquated; having the effect of novelty. 6. Not habituated; not familiar. 7. Renovated so as to recover the first state. 8. Freshly coming after anything. 9 Not of ancient extraction.

Id. નવો જન્મ આવવો To be born again. 2. To becured of a great sickness. 3. To be saved from the effects of a great misfortune. નવે નામે Over again. નવું લોહી-નવો જીવ Rising blood. 2. The vigour and energy of a young person. નવી આંખે જોવું To look at from a modern point of new.

Prov. નવા રાજા, નવી પ્રજા New lords, new laws. નવો નિશાળીઓ નવ દહાડા, ને ઘણું કરે તો દશ દહાડા A new broom sweeps clean. નવા ઘરમાં ધુમાડો A bad beginning. નવી વહુ ને બેસતો રાજા, વખાણીએ તો વખાણાય Give a dog an ill name, and you may as well hang him. નવો જોશી ને જૂનો વૈદ (સારા) One should cherish a fresh astronomer and an old physician.

નવુંજૂનું, *adj. m. f. n.* [નવું + S. जीर्ण old.] New and wonderful; new and particular; uncommon; novel. 2. *s. n.* A changed condition; a transformed state; a new aspect and appearance; a state of transition. 3. An alteration; a change.

ઘડીમાં કાંઇક નવુંજૂનું થઇ રહેશે.—નવલરામ.

નવુંનક્કોર, *adj. n.* [નવું + નક્કર solid.] Quite new; brand new.

નવુંસવું, *adj. m. f. n.* [નવું + સવું redup.] New; recent; recently obtained. 2. Unfamiliar.

નવેણ, *s. f.* [See નાહવું, નાવું.] A cook-room; a kitchen. 2. The state of having bathed and being clean. 3. White-washing or washing the walls of the kitchen.

નવેણીઉં, *s. n.* [See above.] A garment fit to be worn after a bath. 2. *adj. m. f. n.* Untouched; unmolested; pure; clean.

નવેણીઓ, *s. m.* [See નવેણ.] A cook; one who serves food at a dinner.

નવે નામે, *adv.* [નવું & નામું an account.] Over again; *de nove*; anew.

નવેલી, *s. f.* [See નવલો.] A youthful woman.

સ્નેહ સલિલથી ન્હવાઇ નવેલી.—કે. હ. ધ્રુ.

નવેલો, *s. m.* Same as નહીઉં *q. v.*

નવેસર, }
નવેસરથી, } Same as નવેનામે *q. v.*

નવેળી, } *s. f.*
નવેળું, } *s. n.* [See નાહવું.] A narrow strip of ground behind a house, generally used for bathing. 2. A gutter; a water-course.

નવોઢા, *s. f.* [નવ new + S. ऊढा married *fr.* वह् to carry.] A newly married woman. 2. A kind of a heroine (in dramas).

નવોનક્કોર, *adj. m.* [નવું + નક્કર solid.] Brand new; quite new.

નવ્યાશી, *adj.* [નવ nine + S. अशीति eighty.] Eighty-nine; 89.

નવ્વાણુ, }
નવ્વાણું, } Same as નવાણુ, નવાણું *q. v.*

નવ્વો, *s. m.* [See નવ.] The ninth in a pack of cards.

નશીકડું, Same as નસીકડું *q. v.*

નશીકાડું, Same as નસીકાડું *q. v.*

નશીબ, Same as નસીબ *q. v.*

નશીબદાર, Same as નસીબદાર *q. v.*

નશીબો, Same as નસીબો *q. v.*

નશ્વર, *adj.* [S.] Mortal. 2. Short-lived; transitory; perishable; evanescent; frail.

નશ્વરતા, } *s. f.*
નશ્વરપણું, } *s. n.* [નશ્વર + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Transitoriness; evanescence; frailty.

નષા, Same as નસ *q. v.*

નષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* नश् to perish.] Lost; ruined; spoiled; damaged; destroyed; annihilated. 2. Bad; wicked. 3. Low; mean. 4. Free from; deprived of. 5. Perished; dead.

નષ્ટાર્તવ, *s. m.* [નષ્ટ + S. आर्तव menstrual discharge.] Name of a disease; amennorrhœa.

નષ્ટિ, *s. f.* [See નષ્ટ] Loss; destruction.

નસ, *s. f.* [Ar.] A blood-vessel; a vein; an artery. 2. A vascular tube; a thread.

Id. નસ પકડવી To catch in one's vital parts. 2. To know the secrets of. નસમાંથી પકડવું To catch the vital parts. નસેનસ જૂઠો Totally a liar. નસેનસ વ્યાપી રહેવું To pervade through all the veins; to spread over the whole body.

નસકોરી, *s. f.* [S. नासिका the nose + शिरा a vein.] The nostril; the cavity in the nose.

Id. નસકોરી ફૂટવી Coming out of blood from the nostril; epistaxis.

નસકોરૂં, *s n.* [See above] A nostril.

Id. નસકોરાં ફુલાવવાં-માં ઊંટ જવાં To be proud.

નસંક, *s. n.* [See નસીંકવું.] The act of clearing the nose.

નાક નસંક લાવે નહિ અસ્ત.—અખો.

નસંતાન, *adj.* [ન+S. संतान progeny.] Without progeny or offspring; childless. 2. *s. n.* A childless state; the state of having all one's progeny dead.

શાપ દેશે તો મારૂં નસંતાન થઇ જશે.—મ. ન. દ્વિ.

નસલ, *s. f.* [Ar. नस्ल.] The origin; the root. 2. Pedigree; race; descent. 3. A trace; a vestige.

નસવાણ, } **નસવાન**, } *adj.* [ન+સુવાણ health.] Having lost health; weak; uneasy.

નસવાણ થવાથી માતાજી ભોંય પર પડયાં.—હ. દા. કાં.

નસવું, *v. i.* [See નસ.] To be inflamed by hard driving (of the muscles of the neck of an ox).

Id. નસી જવું To be inflamed by hard driving (of the muscles of the neck of an ox).

નસાડવું, *v. t.* [See નાસવું.] To drive away; to put to flight.

Id. નસાડી મૂકવું To drive away. નસાડી લઇ જવું To run away secretly with (a woman); to elope (with a woman).

નસાડાવું, *v. i.* [See નાસવું.] To be able to drive away; to be able to put to flight.

નસાણું, *s. n.* [See નાસવું.] The act of running away.

નસિયત, } **નસિહત**, } *s. f.* [Ar.] Admonition; reproof; chastisement; correction; punishment. 2. Advice; instruction; counsel.

Id. નસિયત આપવી-દેવી To admonish; to reprove; to advise. નસિયત મળવી-લાગવી To be admonished, reproved, or advised.

નસીઉં, *adj. m. f. n.* Obstinate; perverse. 2. Resolute; firm.

નસીકવું, } **નસીંગવું**, } *v. t.* [S. नस् the nose+कृ to do.] To clear or blow the nose.

નસીકાવું, } **નસીંગાવું**, } *v. i.* [See above.] To be able to clear or blow the nose.

નસીબ, *s. n.* [Ar.] Fortune; destiny; fate; predestination; luck; chance.

Id. નસીબ જાગવું-ખૂલવું-ઉઘડવું To be lucky; to be fortunate. નસીબ અજમાવવું To try one's fortune. નસીબ દેખાડવું To present oneself for examination to a fortune-teller. નસીબ ફરી વળવું To undergo a change for the worse (of one's luck). નસીબ ફૂટવું To be ruined. નસીબ વેચવું To depend upon one's good luck. નસીબનો આગળો Unfortunate. નસીબનું પાંદડું ફરવું To have a change for the better (of one's luck). નસીબનું ઊંધું Unfortunate; unlucky.

Prov. નસીબ ચાર ડગલાં આગળ ને આગળ The more I try, the farther I am off. નસીબમાં લખ્યું હોય તે થાય Nothing happens that is not destined.

તારા નસીબ પર પાંદડું ઢાંકયું હતું તે હવે ઉઘડી ગયું છે.—નંદશંકર.

નસીબદાર, *adj.* [નસીબ + P. दार holding.] Fortunate; lucky. 2. Rich.

નસીબો, *s. m.* [See નસીબ.] Misfortune; ill luck.

નસીલું, *adj. m. f. n.* [See નસ.] Resolute; firm.

નસેસલો, *s. m.* One who carries upon one's shoulder a bier among Parasees.

નસો, *s. m.* [See નાશ.] Uncleanliness.

નસોતર, *s. n.* Name of a plant. Ipomœa turpethum. N. O. Convolvulacæ.

નસ્તર, *s. n.* [નસ+S. शस्त्र an instrument.] A lancet.

Id નસ્તર મૂકવું To apply the lancet; to open (a boil, etc.,) with a lancet.

નહ, *s. f.* A drum.

નહ વાજિ ધમધમિ ધરણી.—પદ્મનાભ.

નહેર, *s. f.* [Ar.] A canal. 2. An aqueduct.

નહાણુ,
નહાવણુ, } Same as નવાણુ *q. v.* 2. An occasion for a bath. 3. A bath.

Id. નહાવણ આવવું To appear for the first time (of the monthly course of a young woman). નહાવણ કરવું To bathe.

નદીમાં જઇ નહાવણ કર્યું.—સામળ.

નહાનપણ,
નહાનપણું, } Same as નાનપણ, નાનપણું *q. v.*

નહાનું, Same as નાનું *q. v.*

નહાર,
ન્હાર, } *s. n.* A wolf. Canis pallipes. N. O. Carnivora. 2. [Ar.] A day.

ન્હાર (વરૂ) ઘણું છાતીવાળું છે.—નર્મદ.

નહિં, Same as નહિ *q. v.*

નહિ, *adv.* [ન+S. हि certainly.] No; not; nay; don't; forbear.

Id. નહિ સરખું કરવું To ruin or to destroy.

Prov. ધોબીનો કૂતરો નહિ ઘરનો અને નહિ ઘાટનો He who pursues two hares catches neither. નહિ મામા કરતાં કાણા (કેણા, *i e.* કહેવાના) મામા સારા Something is better than nothing.

નહિ તો, *conj.* [નહિ & S. तर्हि then.] Otherwise; or else.

નહીં, Same as નહિ *q. v.*

નહી, *s. f.* Same as નઈ *q. v.*

નહીઉં, *s. n.* [See નખ] The skin close to the nail. 2. Same as નઇ *q. v.*

નહીતર, *conj.* [નહિ+S. इतर another.] Otherwise; or else.

નહુષ, *s. m.* [S.] Name of the king of the lunar race, and father of Yayati.

નહેર, Same as નહર *q. v.*

નહેરીઉં, *s. n.* [See નહર.] A small canal; a small water-duct.

નહોર, *s. m.* [See નખ.] A claw. 2. Marks or scratches made with claws or nails.

નહોરીઉં, *s. n.* [See નખ.] A mark or scratch of a claw; a claw-mark.

નળ, *s. m.* [S नल a reed.] An aqueduct; a conduit; a sewer; a drain. 2. The bowels. 3. A water-pipe.

Id. નળ બેસાડનાર A plumber.

નળવાવું, *v. i.* To be weakened in the body.

નળાકાર, *adj.* [નળ+S. आकार form.] Cylindrical.

નળાસ્થિ, Same as નલાસ્થિ *q. v.*

નળિકા, Same as નળી *q. v.*

નળી, *s. f.* [See નળ.] A tube; a pipe; a spout; a long and hollow body. 2. The leg-bone; the tibia.

નળીઉં, *s. n.* [S. नल a reed.] A tile.

નળો, *s. m.* [S. नलकिनी the knee-pan.] The bone of the leg; the tibia. 2. A long circular metallic vessel.

નળોકડી, *s. f.* [નળ+ક, ડી dim.] A narrow lane.

નાં, *adj. n. pl.* [See નું.] Of (used as a genetive suffix with nouns, etc., of the neuter gender in plural).

ના, *adv.* [S.] No; not. 2. Neither; nor. 3. *adj. m. pl.* [See નું.] Of (used as a genetive suffix with nouns, etc, of the masculine gender in plural). 4. *s. f.* Refusal; denial 5. A negative prefix in words of Persian origin.

Id ના કહેવી-પાડવી To deny; to refuse; to say 'no'. 2. To forbid; not to permit.

Prov. ના ને હા બે ભાઇ It is no use higgling or hesitating.

નાઇ, *s. m.* [S. नापित.] A barber; a shaver.

નાઇ કહે છે નાત સઘળી અમને.—સામળ.

નાઇકા, Same as નાયકા *q. v.*

નાઇડી, *s. f.* [નાભિ + ડી dim.] The nave of a wheel. 2. The leather-belt of a yoke.

નાઇબ, *s. m.* [Ar.] A man next in position; a deputy; a lieutenant; an assistant.

નાઇલાજ, *s. m.* [ના + ઇલાજ a remedy.] Absence of remedy; helplessness. 2. *adj.* Remediless; without any resource; helpless.

નાઉમેદ, *adj.* [ના+ઉમેદ hope.] Discouraged; disappointed; hopeless.

નાઉમેદી, *s. f.* [See above.] Disappointment; frustration of one's hopes or desires.

નાએક, Same as નાયક *q v.*

નાક, *s. n.* [S. नकुट or नासिका or नक्र.] The nose. 2. Anything prominent; the principal person of a family. 3. The chief town of a country. 4. Reputation 5. Sense of honour. 6. Heaven.

Id. નાક કાપવું To put to shame. નાક જવું-જવું રહેવું-કપાવું-કપાઈ જવું To lose credit or reputation; to be disgraced. પણ આ તો નાક કપાઇ ગયાં રે, મારા બાપ!-મહિપતરામ. નાક નીચું થવું To be brought low; to be humbled. એનને એની ભાભીનું ઉપરાણું

મળ્યું ને આપણું નાક નીચું થયું.—ગો. મા. ત્રિ. નાક ઉંચું રહેવું To have one's pride kept up. નાક જવું To come out (of nasal mucus). નાક કપાઇ જવું To be attacked by severe catarrh or cold. નાક ઉંચું કરવું To be proud; to be insolent. નાકમાં બોલવું To speak in a twang of the nose. 2. To speak in an under-tone; to speak with hesitation. નાક લેવું To humiliate; to discredit. આખા ગામનું નાક A prominent man in the village; the pride of the village. (નકટીનું) નાક કાપે એવું Blunt; edgeless. હું તેની આગળ શું નાક લઈને જઉં? On what grounds can I, in decency, appear before him ? નાકની દાંડીએ-દાંડી સામું જવું To walk straight on. તે નાક પર માખ બેસવા દેતો નથી Nobody can blame him. એના નાકમાં ગંધ માતી નથી He is very proud. નાકમાં તીર ઘાલવું To torture. નાક ઘસવું-ઘસતા થવું-નાકઘસણી કરવી-નાકે લીટી તાણવી To be obliged to propitiate or submit oneself. નાક ઘસાવવું To make one submit. નમી નમી નાક ઘસાવે એને ત્યારે આવી કરે આ પીટાણું.-ધીરો.

Prov. નાક નીચું ને પેટ ઉંચું A person who lives upon another's earnings by flattering him. નાકની વાટે દાણો ન ગળાય Everything must take its proper course.

નાકકટ્ટું, *adj. m. f. n.* [નાક+S. कृत् to cut.] Nose-cut. 2. Disgraced. 3. Shameless.

નાકછીંકણી, *s. f.* Name of a plant. Centipeda orbicularis. N. O. Compositæ.

નાકબૂલ, *adj.* [ના+P. कबूल accepting.] Not acceptable. 2. Not confessed or admitted. 3. Not granted or accepted. 4. Not owned.

Id. નાકબૂલ જવું To disown. 2. To refuse to accept or admit.

નાકલીટી, **નાકલીસોટી**, *s. f.* [નાક +લીસોટી, લીટી a line.] The act of rubbing the nose on the ground before a person in order to show repentance or to ask his pardon.

નાકસ, Same as નાકેસ *q. v.*

નાકસુર, *s. n.* Lachrymal abscess.

નાકાં, *s. n. pl.* [See નાકું.] The broken ends of rice grams; very fine pieces of rice, pulse etc. 2. Same as નાકું (in plural) *q. v.*

જપમાળાનાં નાકાં ગયાં.—અખો.

નાકાર, Same as નકાર *q. v.*

નાકારવું, Same as નકારવું *q. v.*

નાકાલીટી, Same as નાકલીટી *q. v.*

Id. નાકાલીટી તાણવી To be much troubled or distressed. નાકાલીટી ખેંચાવવી To tire by oppression; to oppress.

નાકું, *s. n* [S. नक्र the nose.] A station; a prominent place; an important place; a place of receipt or customs; a customs-station. 2. Duty to be paid at a station. 3. An entrance; a gate. 4. A place where two or more roads meet; the extremity of a road or a row of houses. 5. [S. न्यक्षि.] A hole; an orifice. 6. The eye (of a needle).

Id. નાકું રોકવું To obstruct a place of entrance to; to hold with a strong force the entrance to. નાકું બેસાડવું To put a button in its hole. 2. To appoint a place where duty is to be paid. નાકું ચૂકવવું-ભરવું To pay duty at a toll-station. નાકું ચૂકાવવું To avoid a toll-station by taking another road. નાકાની દુકાન A shop at a place where two or more roads meet. નાકું પરોવવું To thread a needle.

નાકુ, *s. m.* [S.] An ant-hill.

નાકેદાર, *s. m.* [નાકું + P. दार having.] A person in charge of a station. 2. A watchman; a night-guard. 3. A toll-collector.

નાકેદારી, *s. f.* [See above.] The office or duty of a watchman. 2. The office or duty of a toll-collector or a customs-collector.

નાકેબંધી, *s. f.* [નાકું + S. बंध् to bind.] Blocking or stopping up roads or avenues; a seige; a blockade. 2. Placing of guards at the crossing of roads.

નાકેસ, *adj.* Imperfect; mutilated; defective; unenlarged; not wide or comprehensive. 2. Feeble; deficient.

નાકોરૂં, Same as નાકું *q. v.* 2. Same as નસકોરૂં *q. v.*

નાકૌવત, *adj.* [ના + કૌવત strength.] Impotent; powerless; weak. 2. Infirm; feeble.

નાકૌવતી, *s. f.* [See above.] Weakness. 2. impotency. 2. Debility; inability.

નાક્ષત્ર, *adj.* [See નક્ષત્ર.] Sidereal; starry; *s. n.* A month of thirty days, each day having sixty ghatees; a month computed by the moon's passage through the twenty seven lunar mansions.

નાક્ષત્રિક, *adj.* [See નક્ષત્ર.] Sidereal. 2 *s. m.* A month of twenty seven days, each day being

the period of the moon's passage through a lunar asterism.

નાક્ષત્રી, *adj.* [See નક્ષત્ર.] Starry; sidereal.

નાખવું, *v. t.* [S. न्यास throwing *fr.* नि down + अस to throw.] To throw away, off, from, down; to toss; to fling; to let fall. 2. To leave; to abandon; to forsake; to relinquish; to give up. 3. To lay upon; to commit over; to throw upon another; to leave for another. 4. To cast. 5. To vomit. 6. To add. 7. To don; to put on.

Id. પગ નાખવો To put the foot in. 2. To enter. 3. To attempt to enter. પાયો નાખવો To lay the foundation of. કાન ઉપર વાત નાખવી-શબ્દ નાખવો To gently carry or reveal information. શબ્દ-સવાલ નાખવો To request; to beg. હાથ નાખવો To make an indecent attack (on a woman). 2. To place hands on; to hold. 3. To interfere. એમ કહી રાવણે હાથ નાખ્યો, ખડગ ઉપર જાણ.—ગિરિધર. સામાન નાખવો To saddle (a house). 2. To have sexual intercourse with a woman. કામમાં હાથ નાખવો-વચ્ચે હાથ નાખવો To interfere; to meddle with another person's business. ગાંઠ તળે નાખી બેસવું To conceal one's money and refuse to pay one's creditors. નીચે નાખવું To throw down (in wrestling); to defeat. 2. To overreach. 3. To reduce to subjection. ખાતર નાખવું To put manure; to manure. અંગ ઉપર લૂગડું નાખવું To put on a garment in haste. પાથરણું નાખવું To spread a carpet for people to sit on. બીછાનું નાખવું To make a bed. બી નાખવું To sow the seed. 2. To lay the foundation of. વચ્ચે માથું નાખવું To join in a quarrel. માથામાં તેલ નાખવું To apply oil to the hair on the head. કાઢી નાખવું-નાખી કાઢવું To vomit. 2. To throw away. વાસી થાય ત્યારે કાઢી નાખે ધરતી મન ઉચાટ.—ગિરિધર. ઢોરને ઘાસ નાખવું To put fodder before cattle. પડદો નાખવો To throw or put a curtain over. 2. To conceal. ચોપડીમાં પાનું નાખવું To add a new page to a book. કેદમાં નાખવું To put into prison; to sentence to imprisonment. પવન નાખવો To fan. ટેહેલ નાખવી To beg. નાખી નજર ન પહોંચવી To be beyond the range of sight. માંહેલે પાસે જોયું તો નાખી નજર પણ ન પહોંચે એટલું ઉંડાણ માલૂમ પડયું — હ. દો. કાં. નાખી મુકવું Not to care for; to let alone; not to regard.

N. B.—In such compound verbs as " લખી નાખવું " " વાંચી નાખવું, " " ખાઇ નાખવું, " etc., નાખવું adds the sense of " haste and completion " to the meaning of the principal verbs.

નાખુદા, *s. m.* [P. नाख़ुदा.] The master or commander of a ship.

નાખુશ, *adj.* [ના + P. ख़ुश pleased.] Displeased; offended; angry.

નાખુશી, *s. f.* [See above.] Displeasure; offence; anger.

નાખોદા, Same as નાખુદા *q. v.*

નાખ્યાં, *s. n. pl.* [See નાખવું.] Connection with great personages as a means of power or profit; interest. 2. Attempts; stratagems. આ ઠેકાણે આપણાં નાખ્યાં પહોંચે તેમ નથી.—હ. દો. કાં.

નાગ, *s. m.* [S.] A serpent; the *cobra de capello.* 2. A demi-god having a human face with the tail of a serpent. 3. A pre-eminent or distinguished person (at the end of a compound, as in પુરુષનાગ). 4. An elephant. 5. A vindictive and revengeful person. 6. A term for the number 'seven'. 7. Same as નાગપંચમી *q.v.*

Id. નાગ ફાગ અને દીવાળી, એ ત્રણે એકવારી Make no distinction between good and bad occasions. 2. Make the best of a bad bargain. નાગ મહાભાગ ભાઇ માન ન સમાન હશે.—વલ્લભ.

નાગઈ, Same as નાગાઇ *q. v.*

નાગકન્યકા, નાગકન્યા, *s. f.* [નાગ + S. कन्यका, कन्या a girl.] A fabulous race (or an individual of it) of females of serpentine extraction, of a very beautiful appearance; a serpent princess; a serpent virgin. 2. A beautiful virgin or woman.

નાગકેસર, *s n.* [નાગ + S. केसर filament.] Name of a plant having fragrant flowers. Ochrocarpus longifolium. N. O. Guttiferæ. 2. The stamens of the flowers of નાગકેસર tree.

નાગખડીઆ, *s. m.* Name of a plant. Gloriosa superba. N. O. Liliaceæ. Also called ખડીઆનાગ.

નાગચંપો, *s. m.* [નાગ + S. चंपक name of a flower.] Name of a sweet-scented flower plant. Mesua ferrea. N. O. Guttiferæ.

નાગડમણ, *s. f.* [S. नागदमनि.] Name of a plant. Crinum asiaticum. N. O. Amaryllidaceæ.

નાગડું, *adj. m. f. n.* [નાગું + ડું dim.] Lean; thin. 2. Naked (in contempt). 3. Shameless,

નાગડો, *s. m.* [નાગું + ડો dim.] A rogue; a vagabond. 2. A naked mendicant. 3. A female elephant.

નાગણ, } **નાગણી**, } *s. f.* [See નાગ.] A female serpent. 2. A malicious and revengeful woman. 3. Name of an ornament for the neck.

Id. કાળી નાગણ શી ! A malicious and revengeful woman.

હું કાળી નાગણ થઇ ડસું ગણિકાને.—ગો. મા. ત્રિ.

નાગણું, *s. n.* [See નાંગરડું.] A tether.

નાગદંતી, *s. f.* [નાગ an elephant + S. दंत a tooth.] A peg inserted in a wall, serving to hang things on. 2. A festoon of leaves and flowers of sacred and auspicious trees, hung at the door of a house. 3. Name of a plant; a kind of sun-flower.

નાગદાવનો, *s. m.* Same as નાગડમણ *q. v.*

નાગદેવતા, *s. m. pl.* [નાગ + S. देव a god.] A cobra (worshipped as a god, on નાગપંચમી holiday).

નાગપંચમી, } **નાગપાંચમ**, } *s. f.* [નાગ a serpent + S. पंचमी the fifth day of a lunar fortnight.] The fifth day of the bright (or in some places, dark) half of the month of Shravana; a festival, in which serpents are worshipped.

નાગપાશ, *s. m.* [નાગ + S. पाश a noose.] A noose; an entanglement. 2. A snare; a temptation. 3. A sort of magical noose used in battle to entangle an enemy. 4. Name of the weapon of the god વરુણ.

નાગપુષ્પ, *s. n.* Same as નાગચંપો *q. v.*

નાગથણું, Same as નાગણું *q. v.*

નાગર, *adj.* [S. *fr.* नगर a city.] Of or pertaining to a city. 2. Living in a city. 3. Clever; sharp; cunning; roguish. 4. *s. m.* An individual of a particular class of Gujaratee Brahmanas of the same name.

Prov. નાગરની કન્યા ઉઘાડી Everything is open: nothing is concealed. નાગર નર હારે નહિ, હારે હોય હાણ A Nagar is too shrewd to be defeated.

મતિઆગર સાગર નાગર દેરૂં.—વલ્લભ.

નાગરણું, Same as નાગણું *q. v.*

નાગરતા, } *s. f.* **નાગરત્વ**, } *s. n.* [નાગર + S. ता, त्व suffixes forming nouns.] Cleverness; roguery. 2. Ability or power to enjoy life and its pleasures. 3. The characteristic of the Nagar class.

પદ્માવતી નિકટ નાગરતા ભજાવી.—કે. હ. ધ્રુ.

નાગરપણું, *s. n.* Same as નાગરતા *q. v.*

નાગરમોથ, Same as મોથ *q. v.*

નાગરવેલ, } **નાગરવેલી**, } *s. f.* [S. नाग piper; betel + वल्लरी a creeper.] The betel-plant; a betel leaf. Chavica betel. N. O. Piperaceæ.

નાગરસ, *s. m.* [નાગ a serpent + S. रस a juice.] Nectar (from its being considered to be the food of serpents in પાતાળ, the abode of serpents).

ગોરી, જરા નાંખે દુજને, નાગરસ કરાવું પાન.—પ્રેમાનંદ.

નાગરાજ, *s. m.* [નાગ + S. राजन् a king.] The king of the serpents; Sheshanaga.

નાગરિક, *adj.* [S.] Townbred; town-born. 2. Civic. 3. Polite; courteous. 4. Clever; shrewd; cunning. 5. *s. m.* A citizen.

નાગરિકતા, *s. f.* [નાગરિક + S. ता a suffix forming a noun.] Citizenship. 2. Shrewdness; cleverness. 3. Politeness. 4. Civic life.

નાગરી, *adj.* [See નગર.] Pertaining to the city, as distinguished from the country or village. 2. Belonging or pertaining to the Nagar class. 3. *s. f.* A wise, sensible, intelligent woman. 4. A woman of the Nagar class; the wife of a Nagar. 5. The Sanskrita language. 6. The Balabodha characters; the most common Hindu characters of writing.

નાગલાં, *s. n. pl.* [નાગ a snake + લાં dim.] Small snakes.

નાગલી, *s. f.* Name of a kind of corn; raggy; thick spiked eleusine. Eleusine coracana. N. O. Graminaceæ.

નાગલું, Same as નાગડું *q. v.*

નાગલુંપુગલું, *adj. m f. n.* [નાગલું + પુગલું redup.] Naked. 2. Destitute; poor.

નાગલોક, *s. n.* [નાગ a serpent + S. लोक the world.] One of the regions below the earth, called પાતાલ; the world of serpents. 2. Name of one of the ancient people.

નાગળ, Same as નાંગર, લંગર *q. v.* 2. The rope tying the yoke to a plough.

રહેણી હૃદયમાં રાખો રે, નાગળ નિશ્ચય તણા નાખો રે.—ભોજો.

નાગું, *adj. m. f. n.* [S. नग्न.] Naked. 2. Uncovered; unsheathed. 3. Poor; destitute. 4. Bankrupt. 5. Shameless; bare-faced. 6. Obscene; indecent.

Id. નાગો વરસાદ Rain during sunshine. નાગું બોલવું To make use of obscene words. નાગો બંબ A destitute; a shameless creature.

Prov. નાગાને ફુલે આવળીઓ ઉગ્યો, તો કહે " મને છાંયડો થયો " A fool has no shame. નાગો નાહે શું ને નીચોવે શું ?–નાગા સૌથી આઘા Beggars can never be bankrupts. નાગો ફૂદે કે જોગો ફૂદે Only the rich or fools can afford to be extravagant. નાગે ફુલે ફૂલેખાં A man who, having no interest in the matter and hence nothing to lose, adopts or persuades other people to adopt, one view or the other. નાગી જોઇને મુનિવર ચળે Even the best of men cannot stand firm in the face of an enticement. નાગું ગાવું ને એઠું ખાવું Bad conduct shows bad morals.

નાગુંટાટ, *adj. m. f. n.* [નાગું+ટાટ redup.] Discarding the restraints of decency; rude; rowdy; overbearing.

નાગુંપુંગું, Same as નાગલુંપુગલું *q. v.*

નાગેંદ્ર, *s. m.* [નાગ+S इंद्र the lord.] A large snake. 2. A big elephant. 3. An epithet of ઐરાવત.

નાગેશ, **નાગેશ્વર**, } *s. m.* [નાગ+S. ईश, ईश्वर god.] An epithet of Sheshanaga.

નાગેણું, *s. n.* [See નાગ.] A handle attached to a pot to facilitate lifting it up, generally of a circular form.

નાગોરીઓ, *s. m.* Name of a game for children.

નાઘોરી, *s. m.* [H. नागोर a town near Ajmere.] A particular class of Mahommedans who tend cattle; a Mahommedan shepherd. 2. *adj.* Belonging to Nagor.

નાંગર, *s. n.* [See લંગર.] An anchor.

નાંગરણું, Same as નાગરણું *q. v.*

નાંગરવું, *v. t.* [See નાંગર.] To cast an anchor (of a ship). 2. To bring to a standstill; to tie firm; to fix.

ડોલે હસ્તિ સાંકળનાંગર્યાં.—પ્રેમાનંદ.

નાંગળ, *s. f.* [See લંગર.] An anchor. 2. An obstruction; a hindrance.

નાંગળવું, *v. t.* To anchor. 2. To yoke.

નાંગણું, *s. n.* [See નાકું.] A button-hole.

નાચ, *s. m.* [S. नृत्य.] A dance; a dancing party.

Id. નાચ નચાવવો To hold a dancing party. 2. To cause to dance to one's tune; to compel to do what one wishes.

નાચકો, *s. m.* [નાચ+કો dim.] Haughty airs; a proud appearance, gait or language.

નાચણ, *s. f.* [See નાચવું.] A female dancer. 2. An airy woman; a flirt; a coquette. 3. A profligate woman.

નાચણખુણરી, *adj.* Profligate; airy.

નાચણવેડા, *s. m. pl.* [નાચણ + S. वृत्ति profession.] Artifices and blandishments of a dancing woman or a prostitute.

નાચણી, *s. f.* [See નાચ.] The manner or art of dancing.

નાચણીઉં, *adj. m. f. n.* [See નાચવું.] Flirting; coquettish. 2. Dancing.

નાચણીઓ, *s. m.* [See નાચ.] A dancer. 2. A flirt; a coquette.

નાચતમાસો, *s. m.* [નાચ + તમાસો a show.] Dancing and shows; merry-making.

નાચનારી, *s. f.* [See નાચવું.] A female dancer. 2. A concubine.

Prov. નાચનારીના પગ ન રહે, ને ગાનારીની જીભ ન રહે Everything will appear in its true colours at last; reality cannot be disguised.

નાચવું, *v. i.* [S. नृत्य dance *fr.* नृत् to dance.] To dance; to jump. 2. To curvet; to prance; to frisk. 3. To talk magniloquently; to speak loftily. 4. To flirt; to coquette. 5. To dance to the tune of.

Prov. નાચવું નહિ ત્યારે આંગણું વાંકું A bad workman quarrels with his tools. 2. Where there is a will, there is a way. નાચીખુંદીને પગ સામું જોવું You have every liberty, but look to your means.

નાચાર, *adj.* [See લાચાર.] Hopeless; destitute; forlorn; distressed. 2. Poor; wretched. 3. Remediless.

નાચારી, *s. f.* [See લાચારી.] Helplessness; forlorn state; distressed condition. 2

Poverty; wretchedness. 3. Remedilessness.

નાજ, *s. m.* [P. नाज़.] Pride; consequential airs. 2. Affection; overfondling.

નાજર, *s. m.* [Ar.] The Sheriff of a law-court. 2. A eunuch.

નાજીમ, *s. m.* [Ar. नाज़िम.] An administrator; a governor.

નાજુક, *adj.* [P.] Delicate; tender; soft; thin. 2. Elegant; nice. 3. Subtle; fine; light.

નાજુકડું, *adj. m f. n.* [નાજુક+ડું dim.] Very delicate.

નાજુકપણું, *s. n.* Same as નાજુકાઈ *q. v.*

નાજુકાઈ, નાજુકી, *s. f.* [નાજુક+આઈ a suffix forming a noun.] Delicacy; tenderness; softness.

નાઝણાસાંકળ, *s. f.* [નોઝણું+સાંકળ a chain.] A string to tie the hind legs of a cow while milching.

નાટ, *s. n.* Name of a kind of cloth. 2. [S] A dance. 3. A plan; a trick; a strategem. 4. *adv.* Surely; certainly.

જેતું મૂળ મિથ્યા છે નાટ.—અખો.

છીંટ મોરવી હુંકડી સો એક, નવ કોડી લખો નાટ.—પ્રેમાનંદ.

એ પણ કીધું શા માટ, બીજાં શું નો'તાં નાટ.—ઉદ્ધવ.

મારીચ કહે છે મારવા ભાગો, નથી બીતો નાટ.—ઉદ્ધવ.

નાટક, *s. n.* [S. *fr.* नट् to dance; to play a part.] A play; a drama. 2. A dramatic composition. 3. Public disgrace.

નાટકકાર, *s. m.* [નાટક+S. कार doing.] An actor on the stage. 2. A writer of a drama.

નાટકચેટક, *s. n.* [નાટક + ચેટક madness; sorcery.] A drama and sorcery. 2. The attraction or evil influence of dramatic performances. 3. Merry-making.

નાટકશાળા, *s. f.* [નાટક+S. शाला an abode.] A play-house; a theatre.

નાટકી, *adj.* [See નાટક.] Pertaining to a drama or a dramatic exhibition; inclined to play a part; dramatic. 2. Hypocritical; dissimulating; pretentious.

નાટકીય, *adj.* [See નાટક.] Pertaining to a drama; dramatic.

નાટારંગ, Same as નાટ્યરંગ *q. v.*

નાટિકા, *s. f.* [S.] A short or light comedy.

નાટ્ય, *s. n.* [S.] Dancing. 2. Dramatic representation; acting. 3. The science or art of dancing and acting; scenic art. 4. *s. m.* An actor.

નાટ્યકળા, *s. f.* [નાટ્ય+S. कला an art.] The art of dancing and acting; scenic art; dramatic art.

નાટ્યરંગ, *s. m.* [નાટ્ય + S. रंग diversion.] The pleasure and merriment produced in the theatre. 2. The stage in a theatre.

નાટ્યશાસ્ત્ર, *s. n.* [નાટ્ય+S. शास्त्र a science.] Dramaturgy.

નાટ્યાંગ, *s. n.* [નાટ્ય + S. अंग a part.] One of the ten spheres of a drama. They are ગેયપદ, સ્થિતપાઘ, આસીન, પુષ્પગંડિકા, પ્રચ્છેદક, ત્રિગૂઢક, સૈંધવ, દ્વિગૂઢક, ઉત્તમોત્તમક, and ઉક્તપ્રયુક્ત.

નાટ્યાચાર્ય, *s. m.* [નાટ્ય+S. आचार्य a teacher.] A dancing preceptor. 2. The manager of a drama.

નાઠાબારી, *s. f.* [નાસવું+S. द्वार a door.] A secret door for running away. 2. A subterfuge; prevarication.

લોભે લલચાઇએ નહિ, નાઠાબારી રાખીએ જો.—દલપતરામ.

નાડ, *s. f.* [See નાડી.] An artery. 2. The pulse. 3. The umbilical cord. 4. The rope which connects the yoke with the pole of a cart. 5. A rope of leather. 6. Tendency; disposition; temper.

Id. નાડ જોવી To feel the pulse. 2. To watch a person's disposition. નાડ હાથમાં આવવી To discover one's natural disposition and temper. નાડ દેખાડવી To offer the pulse to be felt (by a physician). નાડ ઠેકાણે ન હોવી To be on the point of death. નાડ ઠેકાણે ન રહેવી To become wild, extravagant, or infatuated. નાડ જોતા રહેવું To watch the tendency (of a person).

Prov. નાડે નર્યા તો પછી વૈદ્ય જખ મારે If one is healthy, there is no necessity for the advice of a doctor. 2. Do well and doubt no man.

નાડણ, *s. n.* [See નાડ.] The rope which connects the yoke with the pole of a cart.

નાડવું, *v. t.* [See નાડ.] To fasten with a leather-rope.

નાડાછડી, *s. f.* [નાડું + છડી a switch.] A cotton string of various colours.

નથી લાવ્યા મોડ નાડાછડી.—પ્રેમાનંદ.

નાડાછોડ, *s. f.* [નાડું+છોડવું to untie.] Untying the tape with which trousers are tied. 2. Passing urine; urinating. 3. *adj. m. f.* Vicious; addicted to adultery.

નાડી, *s. f.* [S.] Pulse. 2. An artery; any tubular organ of the body. 3. A tape; a ribbon.

Id. નાડી ખેંચાવી–તૂટવી To suffer the pangs of death. 2. To be ruined. નાડી મંતરવી To bring one round by persuation or other means.

જેમ ત્યમ કરીને બાંધતાં, વચમાંથી નાડી તૂટી.—દયારામ.

નાડીતંત્ર, *s. n.* [નાડી + S. तंत्र a system.] Nervous system.

નાડીપરીક્ષા, *s. f.* [નાડી + S. परीक्षा examination.] Feeling the pulse.

નાડું, *s. n.* [See નાડી.] The tape or string with which drawers, etc., are drawn round the waist and tied; a fillet; a ribbon; a tape. 2. A rope. 3. Limit.

Id. નાડું છોડવું To urinate; to make water. નાડું પકડી રાખવું To be obstinate; to be resolute.

નાણ, *s. n.* [S. स्नान.] A bath. 2. Menstrual discharge; menses.

નાણક, *s. n.* [S.] A coin.

નાણવું, *v. t.* [S. ज्ञा to know.] To try; to test; to make an experiment of; to experience. 2. To know. 3. [ન+આણવું to bring.] Not to bring.

હા, હજૂર મને નાણી તો જુઓ.—હ. દા. કાં.

તેં કહ્યું તે મેં ન માન્યું, આજે મારી જાતે નાણ્યું.–દયારામ.

લખપતિ કોટિધ્વજ મન નાણે રતિ.—નરસંહ.

નાણાબજાર, *s. n.* [નાણું+H. बाझार a bazar.] Money-market.

નાણાભીડ, *s. f.* [નાણું + ભીડ congestion.] Tightness of the money-market. 2. Want of free use of money; destitution.

નાણાવટ, *s. f.* [નાણું+S. वाट an enclosure.] Money market; the exchange; that part of a town, where the shops of bankers and shroffs are situated.

નાણાવટી, *s. m.* [નાણું+ S. वृत्ति calling.] A money-changer; a shroff. 2. A banker; a capitalist.

નાણાવટું, *s. n.* [See above.] The profession of a money-changer or banker.

નાણું, *s. n.* [S. नाणक.] A coin. 2. Money; cash. 3. Price; value. 4. Wealth; valuable asset.

Prov. નાણું દેખી મુનિવર ચળે Gifts break rocks; money makes the mare go. નાણું મળે, પણ ટાણું ન મળે One can acquire money, but cannot make an opportunity at one's will. નાણાનો કોઈ ખેલ ખાવે છે ? Acquisition of money is not a farce. નાણું મૂકવાનું ઠેકાણું મળે, પણ વાત કરવાનું ન મળે One can easily find a person to whom one can entrust one's money, but not one on whom one can rely for a beneficial advice.

નાત, *s. f.* [See જ્ઞાતિ.] A caste. 2. A caste-dinner.

Id. નાત કરવી–જમાડવી To give a dinner-party to the caste-people. નાતબહાર મૂકવું To outcaste; to excommunicate. નાત મળવી To gather together (of members of a caste, for any united action). નાતમાં લેવું To readmit an outcaste into the caste. નાત ગંગાનો પ્રવાહ છે A caste is ever holy; a caste does no wrong. નાતબહાર હોવું To be outcasted or boycotted. નાતનું બંધારણ The caste system; the caste-rules.

Prov. નાતનું નોતરૂં ને પરબનું પાણી, એમાં સપાડું શાનું ? There is no obligation where you have a right.

નાતજાત, *s. f.* [નાત+S. जाति a race.] Race and caste.

Id. નાતજાતનો ભેદ Caste-distinction.

નાતપટેલ, *s. m.* [નાત + પટેલ a leader.] The leader of a caste.

નાતભાઈ, *s. m* [નાત + S. भ्रातृ a brother.] A member of one's own caste; a caste-brother.

નાતમેળો, *s. m.* [નાત +S. मिलन a gathering.] An assemblage or gathering of a whole caste.

નાતરસ, *adj.* Cruel; unmerciful.

નાતરાળ, *adj. f.* [નાતરૂં+ વાળી having.] Who has remarried (of a widow).

નાતરીઆ, *adj. m. pl.* [See નાતરૂં.] Among whom remarriage of widows is not prohibited (of a people or caste).

નાતરીઉં, *adj. m. f. n.* [See નાતરૂં.] Accompanying the widowed mother at the time of her remarriage (of a boy, girl or child).

નાતરૂં, *s. n.* [S. नवतर newer *fr.* नव new + तर the suffix of the comparative degree.] The remarriage of a widow. 2. The remarriage of a woman. 3. Relation; intercourse. 4. The joining of another piece of cloth to an original

one. 5. Reforming a pair by placing one of a different pair.

Id. નાતરૂં કરવું To remarry. 2. To put together two things of different sorts. નાતરે જવું to marry another man in the lifetime of the husband (said of a woman). નાતરે લાવવું To marry a woman whose husband is alive (said of a man).

જુવતીએ તજ્યું નાતરૂં, નરનારીએ કરવું નાતરૂં.—સામળ.

સમજી નાતરાં તે કરો કહ્યાં.—નર્મદ.

પાચ્છાની મા નાતરે જાય.—દલપતરામ.

નાતવરો, *s. m.* [નાત+વરો a dinner.] A caste-dinner.

નાતવાન, *adj.* [P.] Powerless; infirm; impotent. 2. Helpless; destitute.

નાતાલ, *s. f.* Christmas-day; the Day, on which the birth of Jesus Christ is celebrated.

નાતિભેદ, Same as **જ્ઞાતિભેદ** *q. v.*

નાતી, Same as **જ્ઞાતિ** *q. v.*

નાતીધોતી, *adj. f.* [નાહવું + ધોવું to wash.] Arrived at puberty (of a young woman).

નાતીલું, *adj. m. f. n.* [નાતી+લું dim.] Of the same caste.

નાતીલાજાતીલાથી સંપ કરી ચાલે સંસાર.—દલપતરામ.

નાતું, *s. n.* / **નાતો**, *s. m.* [See **નાત.**] Relationship. 2. Familiar connection. 3. Capacity; position.

પણ વહુને પ્રથમથી જ નાતો હતો.—હ. પ્રે. ત્રિ.

નાથ, *s. m.* [S. *fr.* नाथ् to be master.] The master; the husband. 2. An epithet of Shiva. 3. God. 4. A lord; a protector; a leader. 5. A class of Yogees. 6. The nose-string of a bullock. 7. [See **નથ.**] A nose-ring worn by women.

નાક ચીરીને નાથ લે ઘાલું આવું હાથનિરવાણ.—રેવાશંકર.

નાથણું, *s. n.* [See **નાથવું.**] The hole at the end of the bar of a balance, through which the strings holding the scales are suspended.

નાથવું, *v. t.* [S. नाथ a rope passed through the nose of a draft ox.] To pierce the nostrils. 2. To insert a nose-string, as bridle, through a bullock's nostrils.

નાથી, *adj.* [See above.] Piercing. 2. Restraining; controlling.

નાથી લેદી પંડિત પુરાણી.—ધીરો.

નાદ, *s. m.* [S. *fr.* नद् to sound.] Sound; noise. 2. A loud roar. 3. Addictedness; a habit. 4. Pride; haughtiness.

Id. નાદ લાગવો–નાદમાં પડવું To be addicted to. નાદ છોડવો To break off from addictedness; to free oneself from a habit. નાદ ઉતરવો To lose one's pride; to be humiliated or mortified. નાદ ઉતારવો To humiliate; to mortify.

ભલા સંતને જોઈને સુણી અનહદ નાદ.—મુકુંદ.

દુહા ગાથા ને કવિતા કથા, છંદ ભેદ ને નાદ.—પ્રેમાનંદ.

બલી રાજા મુખ બોલિયા રે, ઉતારૂં દેવનો નાદ.—નરભેરામ.

નાદબ્રહ્મ, *s. m.* [નાદ + S. ब्रह्म divine.] The nasal sound represented by a semi-circle with a dot over it (ँ in yoga philosophy).

નાદર, *adj.* [Ar.] First rate; excellent.

નાદાન, *adj.* [ના + P. दानो wise.] Unwise; foolish. 2. Rash; puerile; childish. 3. Inconsiderate; thoughtless and inexperienced.

Prov. નાદાનની દોસ્તી ને જીવનો જાન Friendship with a foolish man may cost one's life. નાદાન દોસ્ત કરતાં ડાહ્યો દુશ્મન સારો A wise foe is preferable to a foolish friend.

નાદાનપણું, *s. n.* [નાદાન+પણું a suffix forming a noun.] Thoughtlessness. 2. Rashness. 3. Childishness. 4. Folly.

નાદાનિયત, *s. f.* Same as **નાદાનપણું** *q. v.*

નાદાર, *adj.* [ના + P. दार having.] Poor; indigent. 2. Insolvent. 3. *s. m.* A pauper; an insolvent person.

નાદારી, *s. f.* [See above.] Poverty. 2. Pauperism; insolvency. 3. *adj.* Relating or pertaining to insolvency.

નાદી, *adj.* [See **નાદ.**] Addicted to; given to; absorbed in. 2. Full of airs; proud. 3. Obstinate; self-willed. 4. Sounding; resonant.

નાદેય, *adj.* [See **નદ.**] Aquatic; marine.

નાધડું, *adj. m. f. n.* [નાનું + ડું dim.] Small; diminutive.

ધરિયો ભમરા કેરો વેષ, થયો રજકે નાધડો વેષ.—પ્રેમાનંદ.

નાન, *s. n.* [P.] A particular kind of leavened bread eaten by Mahommedans; bread; loaf. 2. [See **નાનું.**] Absence of any aged person in a family. 3. Deficiency; want.

નાનકડું, *adj. m. f. n.* [નાનું+ક & ડું dim.] Very small. 2. Little; young (used for endearment).

નાનડીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Eager;

impetuous; vigorous. 2. Small; little; young.

નાનપ, Same as નાનમ *q. v.*

સન્માનો જેમાં પામ્યો, ત્યાં જ પામીશ નાનપ.—ના. દ. ક.

નાનપણ, *s. n.* [નાનું+પણ a suffix forming a noun.] Littleness. 2. Minority (in age). 3. Childhood.

નાનમ, *s. f.* [See નાનું.] Inferiority; defectiveness. 2. Something beneath one (in rank, honour). 3. Defame; derogatoriness.

ના ના, *inter.* [Redup. of ના.] No, No !

નાના, *adj.* [S.] Several; different; manifold; diverse; various.

નાના કામે જ્ઞાન નષ્ટ, નાના નિયમ સેવતા.—ના. દ. ક.

હું ગર્જ નાના ફર્યો, નિત્ય ઉજાગરો.—નરસિંહ.

નાનાકાર, *adv.* [નાના+S. कर doing.] Having done variously. 2. *adj.* [નાના + S. आकार form.] Of various forms.

નાનાભાતી, *adj.* [નાના+ભાત a design.] Of different designs.

વસ્ત્ર વિરાજે નાનાભાતી રે.—પ્રેમાનંદ.

નાનારૂપ, *adj.* [નાના+S. रूप a form.] Of various forms; diverse; multiform.

નાનાવર્ણ, *adj.* [નાના+S. वर्ण a colour.] Of different colours.

નાનાવિધ, *adv.* [નાના+S. विधि a way.] In various ways. 2. *adj.* Diverse; manifold; of various sorts.

નાની, *s. f.* A mother's mother; a grandmother.

નાનીશીક, *adj. f.* [નાનું+શી & ક dim.] Very little; tiny little.

પ્રભુએ મને નાનીશીક ચાંચ આપી છે.—હ. કા. કાં.

નાનું, *adj. m. f. n.* [S. लघु.] Small; little. 2. Young. 3. Low; short. 4. Derogatory.

Id. નાના બાપનું Of low origin. કામ કાજ કરવાથી નાના બાપનું થવાતું નથી There is nothing derogatory in doing work; work is more dignifying than idleness. નાનાં છોકરાંની રમત A trifling or unimportant business. નાને મોંએ બોલવું To speak (of little children). નાને મોંએ મોટી વાત કરવી To act an old man (of a child). 2. To disrespect elders.

Prov. નાનાથી મોટું થવાય Great events have small beginnings. નાનો પણ રાઈનો દાણો–નાનું કાણું મોટું વહાણ ડૂબાવે A small leak will sink a great ship. નાનીમોટી કરતાં સમૂળગા રહ્યા By losing time in making a selection, he has found that he has nothing to select from. 2. Time and tide wait for no man.

નાનુંધાપું, *s. n.* The nose-string or reins of a bullock.

નાનુંસુનું, *adj. m. f. n.* [નાનું+સુનું redup.] Very small; inconsiderable. 2. Ordinary; of little importance.

નાનેરૂં, *adj. m. f. n.* [નાનું+રૂં dim.] Little and therefore dear to one's mind (of a little girl or child).

નાનો, *s. m.* A mother's father; a grandfather.

નાનોઓ, *s. m.* An assembly of young persons.

નાંદી, *s. f.* [S. *fr.* नंद् to rejoice.] A benedictory stanza; praise of a king or of a deity at the opening of a drama. 2. *s. n.* Same as નાંદીશ્રાદ્ધ *q. v.*

નાંદીઓ, *s. m.* [See નંદી.] The bullock in a temple of Shiva. 2. [See નંદ.] A young boy.

નાંદીમુખ, *s. n.* [S.] Name of a particular kind of Shraddha ceremony covering one's father, grandfather and great grandfather who are dead.

નાંદીવાદી, *s. m.* [નાંદી+S. वद् to speak.] The person who sings Nandee; the chief actor of a play.

નાંદીશ્રાદ્ધ, *s. n.* [નાંદી+S. श्राद्ध an obsequial rite.] A shraddha ceremony performed at the beginning of an auspicious function.

નાંધડીઉં, *adj. m. f. n.* [નાનું + ડું dim.] Little; small; young.

નાંધલી, *s. f.* [નાનું + લી dim.] A daughter.

નાંધલું, *adj. m. f. n.* [નાનું+લું dim.] Small; little; young.

નાન્યતર, *adj.* [ન + S. अन्य other + तर the suffix of the comparative degree.] Neither of the two. 2. Neuter.

Id. નાન્યતર જાતિ Neuter Gender (in Gram).

નાપતું, *adj. m. f. n.* Unsuitable; inappropriate.

નાપવું, *v. t.* [ન + આપવું to give.] Not to give (used in poetry).

નાપસંદ, *adj.* [ના+પસંદ liking.] Unacceptable. 2. Disagreeable; unpleasant; distasteful; unpalatable. 3. Disliked; disapproved; disallow-

ed; rejected.

Id. નાપસંદ પડવું To be not liked; to be disapproved; to be rejected. નાપસંદ કરવા જેવું Objectionable; that may be rejected.

નાપસંદગી, *s. f.* [See above.] Unacceptableness. 2. Disagreeableness: unpleasantness; distastefulness 3. Dislike; disapproval; rejection.

નાપાક, *adj.* [ના+ P. पाक pure.] Unholy. 2. Impure; unclean; polluted; unchaste; defiled. 3. Vile; filthy; loathsome.

નાપાકી, *s. f.* [See above.] Impurity; defilement; unchastity; pollution; uncleanliness. 2. Unholiness. 3. Filthiness; vileness.

નાપાસ, Same as નાપસંદ *q. v.* 2. *adv.* Having failed to pass.

Id. નાપાસ થવું Not to get through in a trial; not to be accepted; not to be successful; to fail.

નાપિક, *s. m.* [S. नापित *fr.* स्नाप् to cause to bathe *fr.* स्ना to bathe.] A barber.

શેના માટે નાપિક થયા, વપન કરવાને પ્રભુજી ગયા.-પ્રેમાનંદ.

નાપિણી, *s. f.* [See above.] A woman of the barber caste.

નાપિત, *s. m.* [S.] A barber.

નાપિત નિંદે તેહને, જે વદે વહાલે.—રત્નેશ્વર.

નાપિતી, *s. f.* [S.] A female barber.

નાફરમાન, *adj.* [See below.] Insubordinate; disobedient.

નાફરમાની, *s. f.* [ના + P. फरमान order.] Disobedience; insubordination. 2. *adj.* [P. नाफरमां.] Purple; violet-coloured.

નાબુદ, } **નાબૂદ**, } *adj.* [P.] In the state of annihilation or utter destruction; lost; perished. 2. Vanished; gone beyond all trace or vestige; become as if it had never been.

નાબુદી, } **નાબૂદી**, } *s. f.* [See above.] Destruction; ruin; annihilation.

નાભ, *s. f.* [P.] The nave of a wheel. 2. *adj.* [S. नाभि.] Navelled (at the end of a compound, as in પદ્મનાભ, ઊર્ણનાભ etc.).

નાભિ, *s. f.* [S.] The navel; umbilicus. 2. The nave of a wheel. 3. The focus; the centre.

નાભિકમલ, } **નાભિકમળ**, } *s. n.* Same as નાભિ (used in poetry generally).

નાભિનાળ, *s. m.* [નાભિ+S. नाल a drain.] The umbilical canal.

નાભીલ, *s. n.* [S.] The groin of a woman.

નાભી, Same as નાભિ *q. v.*

નાભીસારણ, *s. f.* [નાભી+S. सारण causing to flow.] Umbilical hernœa.

નામ, *s. n.* [S. नामन् a name.] A name; an appellation. 2. A noun; a substantive. 3. Renown; reputation; character; good credit; good name. 4. A bad name or character; a blot; a slir; a brand; a stigma. 5. A nickname. 6. A title; a designation.

Id. નામ કરવું-કાઢવું To be notorious. 2. To be famous. નામ બોળવું To be disgraced. 2. To lose one's reputation. બાળબુદ્ધિ ડહાપણ અલ્યા તારૂં, તાત વાલીતણું નામ બોળ્યું.—સામળ. નામ ન દેવું-લેવું To show utter disgust or abhorrence towards. 2. Not to address or call upon by name (by a wife). નામ તારવું To raise one's reputation. નામ ન લેવું-ન પૂછવું To refrain from; to name no more. નામ નહિ There is not the shadow of. આમાં પાણીનું નામ-નામે-નામ એ-નથી There is no water in this. નામ પર પાણી રેડવું-થૂંકવું-નામ જવા દેવું-મુકવું-બાળવું To give up; to relinquish. નામે રડવું-પોક મૂકવી To make a clamour against, vehemently and publicly. નામ ડૂબાડવું To dishonour; to disgrace (a family). નામ મોટું થવું To atain to eminence. નામ પાડવું-આપવું To give a nickname to. 2. To particularize; to make definite. 3. To give a name to (an infant, etc.). નામ મોટું કરવું To raise one's honour and reputation. જ્યારે વખત આવશે ત્યારે હું મારૂં નામ મોટું કરી મારા બાપદાદાનું ડૂબાવીશ.-નંદશંકર. જેવું નામ તે Excellent; the best of its kind. આમાં નામ ગળપણ નથી There is not the least sweetness in this.

Prov. નામ મોટાં ને દર્શન ખોટાં-નામે નવસારી ભારેમોટી Great indeed, but little worth. નામ તેનો નાશ All will go to destruction in the long run; a good name is better than riches; every birth has its death.

નામક, *adj.* [S. नाम called+ક dim.] Having the name of; named; called; by name (used at the end of a compound).

નામકરણ, *s. n.* [નામ + S. करण doing *fr.* कृ to do.] The ceremony of giving a name to an infant.

નામક્કર, Same as નામુકર *q. v.*

નામચીન, Same as નામીચું *q.v.*

નામજાદ, Same as નામજાદું *q. v.*

નામજાદ લિઉ સાથિ.—**પદ્મનાભ.**

નામજાદું, *adj. m. f. n.* [નામ+P. जाद a son.] Famous. 2. Notorious.

નામજોગ, *adj.* [નામ + જોગ to.] Such (a Hundee, etc) as should be paid to that person alone whose name it mentions.

Id. નામજોગ હુંડી An order cheque.

નામંજુર, *adj.* [ના + મંજુર accepted.] Unacceptable; rejected ; refused ; disallowed; dishonored (of a Hundee, etc.).

નામંજુરી, *s. f.* [See above.] Non-admission; refusal to accept; rejection.

નામઠામ, *s. n.* [નામ+ઠામ a place.] A person's name and address; one's whereabouts.

નામણુદીવો, *s. m.* The burning lamp carried by a mother behind a bridegroom in a marriage procession.

નામદાર, *adj.* [નામ + P. दार having.] Renowned; celebrated; famous. 2. Honourable; Right Honourable. 3. His Excellency.

નામદારી, *s. f.* [See above.] Fame; renown; celebrity.

નામધાતુ, *s. m.* [નામ+S. धातु a verbal root.] A verbal base derived from a noun; a denominative verb.

નામધારક, } **નામધારી**, } *adj.* [નામ + S. धारक, धारिन् holding *fr.* धृ to hold.] Bearing a name. 2. Nominal. 3. Pretending; false.

નામધેય, *s. n.* [નામ + S. धा to hold.] A name; an appellation.

નામના, *s. f.* [See નામ.] Fame; renown; celebrity. 2. Publicity.

Id. નામના મેળવવી To get reputation or fame.

કુળવંત છે જગનામના રે.—**દયારામ.**

નામનિર્દેશ, *s. m.* [નામ + S. निर्देश showing.] Indication by name; specific mention of a name. 2. Enumeration.

નામનિવેશ, *s. m.* [નામ + S. निवेश camp; place.] The name and address of a person; one's whereabouts.

નામનિશાન, *s. n.* [નામ + નિશાન a mark.] Name and designation with the title, abode, etc.; the name and particulars of a person or thing.

Id. એનું કંઇ નામનિશાન રહ્યું નથી He died, leaving no footprints on the sands of time. 2. He died childless.

નામતું, *adj. m. f. n.* [See નામ.] Only in name; nominal. 2. False; worthless.

નામમાત્ર, *adj.* [નામ+S. मात्र only.] Having only the name; nominal; in name. 2. Even the name.

નામમુદ્રા, *s. f.* [નામ + S. मुद्रा a seal.] A seal-ring; a signet-ring.

નામરદ, Same as નામર્દ *q. v.*

નામરદાઇ, Same as નામર્દાઇ *q. v.*

નામરાશી, *adj.* [નામ+S. राशि a sign of the Zodiac.] Having the same name. 2. *s. f.* A namesake.

નામર્દ, *adj.* [ના+P. मर्द a man.] Impotent. 2. Effeminate. 3. Imbecile; weak. 4. Coward; timid.

Prov. નામર્દ રડે દામને, ને મર્દ રડે નામને A coward is afraid of losing his money, while a brave man is afraid of losing his reputation.

નામર્દાઇ, } **નામર્દી**, } *s. f.* [See above.] Impotency; unmanliness. 2. Effeminacy. 3. Cowardice. 4. Weakness; imbecility.

નામલેવું, *s. n.* [નામ + લેવું to take.] The taking or calling of a name; remembrance.

નામવર, *adj.* [નામ+P. वर great.] Famous; celebrated. 2. His Honour.

નામવાચક, *adj.* [નામ+S. वाचक expressing.] Expressing a name. 2. *s. n.* A proper name.

નામવું, *v. t.* [See નમવું.] To pour out. 2. To spill. 3. To go to. 4. To bend towards; to turn towards.

ભાળે કામની કંથ, નેણ તે નીચાં નામે.—**સામળ.**

હરિ તણા ચરણ ઉપર નીર નામતાં.—**નરસિંહ.**

પુત્ર જોવાને ઘર ભણી નામ્યા.—**મુકુંદ.**

નામાંકિત, *adj.* [નામ + S. अंकित marked.] Famous; renowned; celebrated.

નામાંકિતપણું, *s. n.* [નામાંકિત + પણું a suffix forming a noun.] Fame; celebrity; renown.

નામાભિધાન, *s. n* [નામ+S. अभिधान a name.] Mentioning name; a name.

નામાવળી, *s. f.* [નામ+ S. आवलि a row.] A list of names.

નામી, Same as નામીચું *q. v.*

ગામી નામી ને મહિપતિ, જરને વશ વરતી રહે.—**સામળ.**

નામીચું, *adj. m. f. n.* [નામ+ P. चेह् dim] Renowned; illustrious; famous. 2. First-rate: superfine; excellent.

Prov. નામીચો ચોર માર્યો જાય Once a thief, always a thief.

નામું, *s. n.* [P. नामह्] A narrative. 2. A letter; an epistle. 3. A deed in writing; a reckoning. 4. An account; an entry in an account book.

નામુંઠામું, } *s. n.* [નામું+ ઠામ a place, લેખું
નામુંલેખું, } account.] Items and details in an account-book.

Id. નામુંઠામું લખવું To keep the ledger and accounts. નામુંલેખું કરવું To close the accounts and settle the balance.

નામુકર, } *adj.* [ના + Ar. मुकिर one who
નામુક્કર, } confesses.] Denying; disowning.

Id. નામુકર જવું To deny; to disown.

મારે મુખે નામુક્કર જાય.—સામળ.

નામુકરર, *adj.* [ના + P. मुकरर definite.] Indefinite; unsettled.

નામુનાસિબ, *adj.* [ના +P. मुनासिब proper.] Improper; unbecoming.

નામુરાદ, *adj.* [ના + P. मुराद desire.] Disappointed; hopeless; unsuccessful.

નામે, *adv.* [See નામું.] On one's credit or account. 2. [See નામ.] Having the name of; called; named; by name.

નામેનામ, *adv.* [Redup. of નામ] Having the same name. 2. *adj.* Of the same name.

નામોશી, *s. f.* [Ar. नामूस् fame.] Disgrace; shame; reproach. 2. A stain; a slur; a stigma.

નામોશીભરેલું, } *adj. m. f. n.* [નામોશી +S. भृ
નામોશીભર્યું, } to fill.] Disgraceful; shameful; reproachable.

નામ્ય, *adj.* [S. *fr.* नम् to bend.] Pliable; flexible; pliant. 2. Obedient. 3. *adv.* In obedience; in one's subordination.

નાય, *s. m.* A burning coal.

નાયક, *s. m.* [S. *fr.* नी to lead.] A leader; a conductor; a commander. 2. The husband or lover. 3. The chief actor. 4. Name of an aboriginal tribe in Gujarat. 5. The hero of a poetical composition; a hero in a play or drama. There are, according to some, two kinds of a Nayaka (ચતુર and અનભિજ્ઞ), according to some, three (પતિ, ઉપપતિ and વૈશિક) and according to others, four (ધીરોદાત્ત, ધીરોદ્ધત, ધીરલલિત and ધીરપ્રશાંત).

Prov. નાયક વિનાનું ટોળું (ટીપતું નથી) An army without a leader is doomed to destruction.

નાયકડાં, *s. n. pl.* [નાયક+ડાં dim.] A body of men of the Nayaka caste (used in contempt).

નાયકડી, *s. f.* [નાયક+ડી dim.] A female of the Nayaka caste.

નાયકડો, *s. m.* [નાયક + ડો dim.] A man of the Nayaka caste.

નાયકણ, } *s. f.* [See below.] A prostitute;
નાયકણી, } a courtezan.

નાયકા, *s. f.* [S. नायिका.] A mistress; a female lover. 2. A dancing girl. 3. The heroine in a poetical composition or in a play or drama. There are three kinds of નાયકા. According to some, they are:–સ્વકીયા; પરકીયા and સામાન્યા, and according to others, they are:–મુગ્ધા, મધ્યા and પ્રૌઢા or ધીરા, અધીરા and ધીરાધીરા.

નાયકેણ, Same as નાયકણ *q. v.*

નાયડી, *s. f.* [નાભ + ડી dim.] The nave of a wheel. 2. A bow for discharging arrows. 3. [See નાડું.] A thin rope made of leather. 4. [S. नाभि a centre+ડી dim.] A block of wood, on which a carpenter places the piece to be worked.

નાયબ, Same as નાઇબ *q. v.*

નાયિકા, Same as નાયકા *q. v.*

નાર, Same as નારી *q. v.* 2. Same as નારૂં *q. v.* 3. *s. m.* The heart or core of wood. 4. *s. m.* [S.] Water. 5. [See નર.] A living being. 6. *ind.* A Gujarati suffix added to verbs to form nouns conveying the meaning of "the doer of the action" (as in બોલનાર, કરનાર, જોનાર etc.).

નારક, *s. n* [S] Hell; the infernal regions. 2. Same as નારકી *q. v.*

નારકી, } *adj.* [S. नारकिन्, नारकीय.] Relating
નારકીય, } to hell; hellish.

નારકી પ્રેરણાઓ (સંતાન થતાં જાય છે --કાંત.

નારખું, *s. n* [નાભ+S. रक्ष् to protect.] A circle of leather which supports the axle of a spinning wheel. 2. The circular iron ring that is fixed in the nave of a wheel.

નારગડું, *s. n.* [S. नार a living being + ડું dim.] Body; breast.

મારા ઘરમાં પીંઢારી માંડે, નારગડે નખ લાગે.—નરસિંહ.

નારંગી, *s. f.* [S. नारंग.] An orange. 2. The orange tree. Citrus aurantium. N. O. Rutaceæ. 3. *adj.* Of an orange colour: orange.

નારંગીડું, *adj. m. n.* [See above.] Of an orange colour; orange.

નારદ, *s. m.* [S.] Name of a divine sage and one of the sons of Brahma. 2 A promoter of discord ; a mischief-maker ; an instigator of quarrels.

નારદપણું, *s. n.* Same as નારદવેડા *q. v.*

નારદવેડા, *s. m. pl.* [નારદ + S. वृत्ति habit.] The art of instigating quarrels ; mischief-making.

નારલી, *s. f.* Name of a plant Polygonum chinense. N. O. Polygonaceæ.

નારળી પૂનમ, }
નારળી પૂનેમ, } *s. f.* [નાળિયેર & S. पूर्णिमा the full moon day.] The coconut holiday falling on the full moon day of the month of Shravana.

નારા, *s. f.* [S. नार water.] A rivulet.

નારા મહીં નિજ સ્નેહે સુવાડી.—કાંત.

નારાચ, *s n.* [S.] An iron arrow. 2. *s. m.* Name of a kind of metre, each foot containing 16 syllables.

નારાજ, *adj.* [ના+રાજી pleased] Dissatisfied; discontented; displeased.

નારાજી, *s. f.* [See above.] Displeasure; dissatisfaction; discontent.

નારાયણ, *s. m.* [S.] An epithet of Vishnu. 2. Name of a sage who was companion of Nara. 3. A recluse; a sannyasee.

Id. નારાયણ ! નારાયણ ! My salutations to you! 2. I don't know anything about it ! 3. Ah ! what a pity !

નારાયણતેલ, *s. n.* [નારાયણ+S. तैल oil.] Name of a medicinal preparation.

નારાયણબલિ, *s. f. n.* [નારાયણ+S. बलि an offering.] An offering for the salvation of the souls of one's forefathers.

નારાયણી, *s. f.* [S.] The goddess Durga. 2. The goddess Lakshmi.

નારિયળ, }
નારિયેળ, } *s. n.* [S. नारिकेल.] A coconut. 2. A man's head (ironically).

નારિયળી, }
નારિયેળી, } *s. f.* [See above.] A coconut tree. Cocos nucifera. N. O. Palmacæ.

નારિયળી પૂનેમ, }
નારિયેળી પૂનેમ, } Same as નારળી પૂનમ *q. v.*

નારી, *s. f.* [S.] A woman; a female. 2. Name of an acquatic creeper. Ipomœa acquatica. N. O. Convolvulacæ.

નારીકુંજર, *s. m.* [નારી+S. कुंजर an elephant.] A contrivance or arrangement of women so made as to appear in the form of an elephant. 2. The printing of a group of women and elephants on cloth.

સાળુડે ભાત નારીકુંજરની.—નરસિંહ.

નારુ, *s. n* A guinea-worm. 2. [See નર.] A certain fee given to workmen living in a village from the produce of the village. 3. [S.] *s. m.* A village workman. There are nine:-કંદોઈ, કાછીઆ, માળી, ભરવાડ, કડીઆ, તંબોળી, સોની, ઘાંચી, and લોહાર.

કારુ નારુ નવાઈ.—પદ્મનાભ.

નારુકારુ, *adj.* [નર a man (used in contempt) +S. कारु an artisan.] Of a low origin. 2. *s. m. pl.* The fourteen workman-classes, comprising nine નારુ's and five કારુ's.

અમો સાસુ તણી છું વહુવારુ રે, નથી કાંઇ તે નારુકારુ રે.
—મહિરામ.

નાલ, Same as નાળ *q. v.* 2. *s. f.* [Telugu नाल fourth.] One (the fourth) of the seven blows in the game of ગીલીદંડા. 3. [See નાળ.] A long gun.

નાલિ નાંખ્યા ગોળા.—પદ્મનાભ.

નાલકી, *s. f.* [See પાલખી.] A sedan.

નાલાની ભાજી, *s. f.* Name of an acquatic creeper. Ipomœa acquatica. N. O. Convolvulacæ.

નાલાયક, *adj.* [ના+P. लायक fit.] Unworthy of; derogatory to; unadapted to. 2. Unfit ; unable; not qualified.

નાલાયકી, *s. f.* [See above.] Unfitness; disability. 2. Unworthiness.

નાલાસ, }
નાલાસી, } *s. f.* [P. नालिश complaint.] Slander; calumny. 2. A libel; an abuse. 3. A complaint; a charge.

નાલિ, *s. f.* [S.] Any tubular vessel of the body. 2. A canal; a drain.

નાલિકેર, Same as નાળિયેર *q. v.*

નાલિગ્રંથિ, *s. f.* [નાલિ+S. ग्रंथि a gland.] A vascular gland.

નાલિમય, *adj.* [નાલિ+S. मय having.] Vascular.

નાલિવ્રણ, *s. n.* [નાલિ+S. व्रण a boil.] Fistula; sinus.

નાલેશ, નાલેસ, } Same as નાલાસ *q. v.*

નાલેશી, નાલેસી, } Same as નાલાસી *q. v.*

નાવ, *s. n.* [S. नौ.] A ship; a vessel. 2. *s. m.* Same as નાવલીઓ *q. v.*

Id. નાવ ઠેલવું To thrust a ship with staves. 2. To maintain one's family; to decently conduct the affairs of one's family.

કવણ કહે અલી આવી ઉન્નતી, નાવ રૂપી નૌકા છીતી.–દયારામ.

નાવડી, નાવડું, } *s. f.*, *s. n.* [નાવ+ ડી, ડું dim.] A small boat; a canoe.

નાવણ, *s. n.* [S. स्नान *fr.* स्ना to bathe.] The act of bathing; a bath. 2. The bath after the completion of menses. 3. Menstrual discharge.

નાવણીઉં, *s. n.* [See above.] A bath. 2. A log of wood to sit upon for a bath.

નાવણીઓ, *s. m.* [See નાવણ.] A vessel for boiling water for a bath.

નાવલીઓ, નાવલો, } *s. m.* [નવ new +લો dim.] A husband (especially lately married).

અમ ઘેર નાવલીઓ રે ખંતી —નરસિંહ.

એમ જાણી નવિ કર નાવલા. —કુમુદચંદ્ર.

નાવાકેફ, *adj.* [ના+P. वाकेफ acquainted.] Unacquainted with; ignorant of; uninformed. 2. Inexpert; inexperienced; unskilled.

નાવારસ, નાવારસી, } *adj.* [ના + વારસ an heir.] Heirless. 2. Having no owner; unclaimed.

નાવિક, *s. m.* [S. *fr.* नौ a ship.] A sailor; a navigator. 2. A pilot. 3. *adj.* Relating to navigation. 4. Nautical.

નાવિકપંચાંગ, *s. n.* [નાવિક+S. पंचांग an almanac.] A nautical almanac.

નાવી, *s. m.* [S. नापित.] A barber. 2. [S. नाविन्.] A boatman.

નાવું, Same as નાહવું *q. v.*

નાવ્ય, *adj.* [See નાવિક.] Navigable.

નાશ, *s. m.* [S. *fr.* नश् to perish.] Destruction; ruin; annihilation. 2. Damage; detriment; injury; loss. 3. Death.

Prov. નામ તેનો નાશ Every birth has its death.

નાશક, *adj.* [See below.] Destructive. (Generally, though not invariably, at the end of a compound.)

નાશકારક, *adj.* [નાશ+S. कृ to do.] Destroying; destructive.

નાશખાતું, *s. n.* [નાશ+ખાતું a department.] A department that superintends the destruction of useless papers, documents, etc.

નાશન, *adj.* [See નાશ.] Destructive; destroying. 2. *s. n.* Destruction; ruin.

તે જ પોતે કર્મ કયમ, સંસારનું નાશન થશે ?—રત્નેશ્વર.

નાશવંત, નાશવાન, } *adj.* [નાશ+S. वत् having.] Destructible; perishable.

નાશિત, *adj.* [See નાશ.] Destroyed; made to perish; ruined.

નાશી, *adj.* [See નાશ.] Destructive; perishable. 2. *s. m. f.* A destructor; a destroyer; a killer.

નાશેહ, *s. f.* [P. नाशह्.] The removal of the king from check (in Chess).

નાશ્ય, *adj.* [See નાશ] Destructible; perishable.

નાસ, *s. m.* [See નાસા.] Inhalation of vapour by the nose (in medicine.); inhalation. 2. [See ન્યાસ.] The residence; the location. 3. An inquiry.

Id. નાસ લેવો To inhale vapour. નાસ દેવો–આપવો To cause to inhale vapour.

તેમ શત્રુના ચાર ફરે કયાં ? લેવો તેનો નાસ.—પ્રેમાનંદ.

નાસણું, *s. n.* [See નાસવું.] Running away; flight from a field of battle.

નાસતપાસ, *s. f.* [નાસ+P. तपास an inquiry.] An inquiry; a search; an examination.

નાસતો, Same as નાસ્તો *q. v.*

નાસપાતી, *s. n.* [P.] A pear.

નાસબૂર, *adj.* [ના + Ar. सबूर patince.] Impatient.

નાસબૂરી, *s. f.* [See above.] Impatience.

નાસભાગ, Same as નાસાનાસ *q. v.*

નાસરડું, *s. n.* [નાસવું + ડું dim.] Running away on account of tyrrany or some dread.

નાસરડે ગોકુળમાં આવ્યા મામાજીને માટે.—પ્રેમાનંદ.

નાસરી, *s. f.* A measure of value of about

Prov. નાસરીની ડોસીને ઢગુ મુંડામણ Much labour for a trifling gain. નીપજણ નાની નાસરીની નહિ, ને બરો બાર ગામનો An empty vessel sounds most.

નાસવાબ, *adj.* [ના + Ar. सवाब right.] Sinful; wrong.

નાસવું, *v. i.* [S. नाश flight.] To run away; to flee. 2. To escape; to abscond.

Id. નાસી છૂટવું To get oneself out of another person's power. નાસતાં ભોંય ભારે પડવી To be placed in a difficulty. 2. To be perplexed.

Prov. નાસ બિલાડી મોભામોભ Rumours spread of their own accord. ધણીને કહે "ધા" અને ચોરને કહે "નાસ" To be Jack on both sides. નાસ, પ્રાણીઆ આગ આવી ! Run away from misfortunes, and find a more secure place.

આ ઘરમાં હવેથી તને દીઠો તો એમ જાણજે કે નાસતાં ભોંય ભારે પડશે.—ગો. મા. ત્રિ.

નાસા, *s. f.* [S.] The nose.

નાસાગ્ર, *s. n.* [નાસા + S. अग्र the front part.] The tip of the nose.

નાસાનાસ, **નાસાનાસી**, *s. f.* [Redup. of નાસવું.] Fleeing and running by several persons in several directions. 2. Hurried retreat.

નાસાવંશ, *s. m.* [નાસા + S. वंश a pipe.] The bridge of the nose.

નાસાસ્થિ, *s. n.* [નાસા + S. अस्थि a bone.] The nasal bone.

નાસિકા, Same as **નાસા** *q. v.*

નાસિકાપ્રણાલી, *s. f.* [નાસિકા + S. प्रणाली a channel.] The nasal fossa.

નાસિકાસ્થિ, Same as **નાસાસ્થિ** *q. v.*

નાસિક્ય, *adj.* [See **નાસિકા**.] Nasal. 2. *s. m.* A nasal sound. 3. A nasal consonant.

નાસીપાસ, *adj.* [ના + P. सिपास gratitude.] Disappointed; hopeless; dejected.

નાસીપાસી, *s. f.* [See above.] Disappointment; hopelessness; dejection.

નાસુર, *s. n.* [Ar.] A disease of the eye and nose. 2. A fistula or sinus; an ulcer; a sore. 3. A cancer.

નાસોદર, *s. m.* [નાસા + S. उदर cavity.] Name of a disease; rhinoderma.

નાસ્તિ, *s. f.* [S. न not + अस्ति is.] Non-existence. 2. Ruin; destruction.

નાસ્તિક, *adj.* [નાસ્તિ + S. क an assertive suffix.] Atheistical. 2. *s. m.* An atheist; an infidel; an unbeliever.

નાસ્તિકતા, *s. f.* **નાસ્તિકપણું**, *s. n.* [નાસ્તિક + S ता, Guj. પણું a suffix forming a noun.] Atheism; infidelity; heresy.

નાસ્તિવાદ, *s. m.* [નાસ્તિ + S. वाद a theory.] Atheism; infidelity; heresy.

નાસ્તિવાદી, *s. m. f. n.* [See above.] An atheist; an infidel; a heretic. 2. *adj.* Heretical.

નાસ્તો, *s. m.* [P. नाश्तह्.] A breakfast; the morning meal.

નાહક, *adv.* [ના + P. हक़ right.] Unjustly; wrongfully; improperly. 2. Causelessly; groundlessly. 3. To no purpose; for nothing; in vain; uselessly.

નાહક નીર વલોયો રે.—દેવાનંદ.

નાહકનું, *adj. m. f. n.* [See above.] Useless; improper. 2. *adv. m. f. n.* Uselessly; in vain; to no purpose.

નાહણું, *s. n.* [See **નાહવું**.] The ceremony of giving a bath to the bridegroom; a bath.

નાહનું, Same as **નાનું** *q. v.*

નાહર, Same as **નહાર** *q. v.*

નાહવણ, Same as **નાવણ** *q. v.*

નાહવું, *v. i.* [S. स्ना to bathe.] To bathe. 2. To suffer a loss in business.

Id. નાહી ઉઠવું To be purified by a bath after the menses (of a woman). 2. To be put to a loss in business.

નાહિયેણ, *s. f.* A woman of the Bhatia class.

નાહીં, Same as **નહિ** *q. v.* (Used in poetry.)

નાળ, *s m.* [S. नाल a tubular vessel of the body.] The umbilical cord. 2. A water-pipe; a tube; a water-course. 3. The prow of a vessel. 4. [Ar. नअल.] A horse-shoe. 5. A narrow lane; a valley. 6. A gulf; an arm of a sea. 7. A barrel. 8. A funicle. 9. A cannon. 10. A tile.

નાળમાં ભૂગુસુત પેઠો ચાલી.—નરસિંહ.

નાળ સુધાં બાળ તરુ તજી એકલો વનમાંય.—ર. મ. ડી.

નાળકું, **નાળચું**, *s. n.* [નાળ + S. क, P. चेह dim.] A funnel; a tube or passage for the escape of a fluid.

નાળગોળ, *s. m.* [નાળ a cannon + S. गोल a ball.] A cannon-ball; a cannon.

જેમ નાળગોળે તુંબડીની ખાડય.—અખો.

નાળબંદ, *s. m.* [નાળ a horse-shoe + P. बंद shoeing.] A shoer of horses; a farrier.

નાળબંદી, *s. f.* [See above.] Shoeing.

નાળબંધ, Same as નાળબંદ *q. v.*

નાળવું, Same as નાળચું *q. v.*

નાળિયેર, Same as નારિયેળ *q. v.*

નાળિયેરી, Same as નારિયેળી *q. v.*

નાળિયેરી પૂનમ, } Same as નારળી પૂનેમ *q. v.*
નાળિયેરી પૂનેમ,

નાળી, *s. f.* Name of a plant Lobelia nicotiana. N. O. Lobeliaceæ.

નાળીઉં, *s. n.* [See નાળું.] A narrow lane.

નાળીએર, *s. n.* [See નારિયળ.] A coconut. Id. નાળીએર મળવું To be sent off. 2. To be dismissed from service શકુન શુભ થયેલ, કે મળ્યું નાળીએર.—નર્મદ. નાળીએર મોકલવું To propose a marriage. નાળીએર સ્વીકારવું To agree to be joined in marriage. નાળીએર આપવું To dismiss from service; to give a go by. 2. To propose for a marriage.

નાળીએરી, Same as નારિયેળી *q. v.*

નાળીએરી પૂનમ, } Same as નારળી પૂનેમ *q. v.*
નાળીએરી પૂનેમ,

નાળીએરો, *s. m.* [See નારિયેળ.] The shell of a coconut; the bowl of a coconut.

નાળું, *s. n.* [See નાળ a water-pipe.] A rivulet. 2. A canal. 3. A sewer; an aqueduct. 4. A ravine. 5. A brook.

નિ, *prep.* [S.] A prefix to verbs and nouns meaning "down below," "under," "intensity," "restraint," "confinement," "in," "into," "proximity," "nearness," "stopping," "doubt," etc. 2. Same as ની (corrupt form of નિર્, નિસ્) *q. v.* 3. *adv.* [See ને.] A particle used with verbs in Gujarati to show "desire." 4. [See નહિ.] A particle used with the verb in an interrogative sentence, meaning "whether," "whether or not," *e. g.*, આવીશ કે નિ, જઈશ કે નિ or "endearment," *e. g.*, આવો નિ, ચાલો નિ. 5. *conj.* [Prakrita.] And.

નિ:ક્ષેપ, *s. m.* [निस् + S. क्षेप a throw.] Throwing; sending away. 2. Spending.

નિ:શંક, *adj.* [निस् + S. शंका doubt.] Confident; determined; unhesitating; undoubted. 2. *adv.* Undoubtedly; surely.

અધર કૈરી રે વાવ્યા કું જ નિ:શંક.—દયારામ.

નિ:શબ્દ, *adj.* [निस् + S. शब्द a sound.] Inaudible.

સંગીત વાદ્ય સૌ નિ:શબ્દ શૂન્ય થયા ગયું.—ન. બો. દી.

નિ:શેષ, *adj.* [निस् + S. शेष remainder.] Whole; entire. 2. *adv.* Wholly; entirely; utterly.

નિ:શ્વાસ, Same as નીસાસો *q. v.*

નિ:સંશય, *adv.* [निस् + S. संशय a doubt.] Without any doubt; undoubtedly.

નિ:સંગ, *adj.* [निस् + S. संग company.] Lonely; alone; single.

નિ:સત્વ, *adj.* [निस्+S. सत्त्व essence.] Wanting a proper and essential virtue, vigour, excellence, or efficacy. 2. Sapless. 3. Unsubstantial; unsound; non-existent; unreal.

નિ:સંદેહ, Same as નિ:સંશય *q. v.*

નિ:સાધન, *adj.* [निस् + S. साधन means.] Having no means; devoid of means. 2. Poor; indigent.

નિ:સાધનના સાધન, નિર્ધનના ધન, શ્રીહરિ.—દયારામ.

નિ:સારણ, *s. n.* [निस् + S. सारण causing to flow.] Expulsion; driving out. 2. Excretion. 3. An egress.

નિ:સીમ, *adj.* [निस् + S. सीमा boundary.] Immeasurable; boundless.

નિ:સ્નેહ, *adj.* [निस् + S. स्नेह attachment.] Unfeeling; unkind; indifferent. 2. Not loved; not cared for.

નિ:સ્પૃહ, *adj.* [निस् + S. स्पृहा desire.] Regardless; indifferent. 2. Contented.

નિ:સ્પૃહતા, *s. f.* [નિ:સ્પૃહ + S. ता a suffix forming a noun.] Impartiality; disinterestedness. 2. Contentment.

નિ:સ્પૃહી, Same as નિ:સ્પૃહ *q. v.*

નિ:સ્પૃહીપણું, *s. n.* Same as નિ:સ્પૃહતા *q. v.*

નિ:સ્વાદ, *adj.* [निस्+S. स्वाद taste.] Tasteless; insipid; vapid; flat.

નિ:સ્વાર્થ, *adj.* [निस्+ S. स्वार्थ selfishness.] Unselfish.

નિ:સ્વાર્થબુદ્ધિ, } *s. f.* [નિ:સ્વાર્થ + S. बुद्धि intellect, वृत्ति conduct.] Unselfishness.
નિ:સ્વાર્થવૃત્તિ,

નિ:સ્વાર્થી, Same as નિ:સ્વાર્થ *q. v.*

નિ:સ્વાર્થિપણું, *s. n.* Same as નિ:સ્વાર્થબુદ્ધિ *q. v.*

નિકટ, *adv.* [S. *fr.* नि down+कट side.] Near; nigh; close; hard by; proximate; at hand.

નાખિ નિકટ મેખળા.—પ્રેમાનંદ.

નિકંઠમણિ, *s. n* [नि + S. कंठ the throat + मणि an ornament.] The thyroid bone.

નિકંદન, *s. n.* [नि+S. कंदन destruction.] Ruin; perdition; destruction; annihilation; purging.

નિકર, *s. m.* [નિ + S. कॄ to scatter.] A group; a collection: a crowd: a heap. 2. A treasure. 3. Same as નકીનર *q. v.*

ચાર પહોર નિશા નિકર નિગમતાં.—નરસિંહ.

સ્ત્રી સાથ એ નિકર સોગત એ કહોની.—ગ. ઉ. ચા,

નિકપ, } નિકસ, } *s. m.* [S. निकष] A touch-stone: a whet-stone. 2. A test.

નિકસવું, Same as નીકસવું *q. v.*

નિકળવું, Same as નીકળવું *q. v.*

નિકા, *s. f.* [Ar.] Marriage; wedding. 2. *s. m. pl.* A marriage (of an inferior order); a wedding.

Id. નિકા પઢાવવા To perform a marriage ceremony.

નિકાય, *s. m.* [S.] A house; a dwelling; a residence. 2. The body. 3. A class; a multitude; a group.

નિકાલ, Same as નીકાલ *q. v.*

નિકાલી, Same as નીકાલી *q.*

નિકાસ, Same as નીકાસ *q. v.*

પૂર્વથી પશ્ચિમ વહે પ્રકાશ, વહાણ ભરી વહેતી તેમ નિકાસ.
—ના. દ. ક.

નિકાસવું, Same as નીકાસવું *q. v.*

સત્કાર શબ્દો મુખથી નિકાસે.—કલાપિ.

નિકાસી, Same as નીકાસી *q. v.*

નિકુંજ, *s. m. n.* [નિ+S. कुंज a bower.] A dense thicket; an arbour; a dense bower of creepers.

લલિતાએ મેળવ્યાં નિકુંજમાં રે લોલ.—દયારામ.

નિકૃષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* निकृष् to lessen.] Low; base; vile. 2. Vulgar. 3. Near.

નિકેતન, *s. n.* [નિ + S. केतन a house.] A place of abode; a residence; a mansion.

નિકોરી, Same as નીકોરી *q. v.*

નિક્ષિપ્ત, *adj.* [See below.] Thrown; put down. 2. Pledged; pawned. 3. Sent; sent off. 4. Abandoned; rejected.

નિક્ષેપ, *s. m.* [S *fr.* निक्षिप् to throw.] Throwing upon; casting on. 2. Putting down; depositing. 3. A pawn; money deposited. 4. Bailment.

નિક્ષેપી, *s. m.* [See above.] A bailee.

નિક્ષેપ્તા, *s. m.* [S. निक्षेप्तृ.] A bailor. 2. A pawner.

નિખરવું, Same as નીખરવું *q. v.*

નિખરાવવું, Same as નીખરાવવું *q. v.*

નિખરાવું, Same as નીખરાવું *q. v.*

નિખર્વ, *adj.* [S.] A hundred thousand millions; one hundred crores; a billion.

નિખાદ, Same as નિષાદ *q. v.*

નિખાર, Same as નીખાર *q. v.*

નિખારવું, Same as નીખારવું *q. v.*

નિખારાવું, Same as નીખારાવું *q. v.*

નિખાલસ, *adj* [નિ+Ar. ख़ालिस pure.] Frank plain; simple; guileless; open; straightforward 2. Absolute; unconditional. 3. Unmixed; unadulterated.

નિખિલ, *adj.* [S.] Whole: all; entire; complete.

નિખિલ નૃપ જીતી તમે, વશ કરી અવનિ આજ રે.—ગિરિધર

નિગડ, *s. n.* [S.] Fetters; an iron chain for the feet of a criminal; a shackle.

વહાણ બુડ્યાં સભા વિષે, તર્યાં નિગડમાં ક્યમ ?—સામળ.

નિગડવું, *v. t.* [See above.] To put in chains; to fetter.

નિગડાવું, *v i.* [See નિગડ.] To be put in chains; to be fettered.

નિગમ, *s. m.* [S. *fr.* निगम् to attain; to go to.] The Veda. 2. God. 3. End; result; issue.

નિગમન, *s. n.* [See above.] The conclusion in a syllogism; deduction. 2. Going into.

જે છેવટના નિગમન પર આવે છે તે છે.—ક. પ્રા. ત્રિ.

નિગમવું, *v. t.* [See નિગમ.] To get rid of. 2. *v. i.* To elapse. 3. To drop gently.

સર્વે નિગમું કે પાડું ખાર.—અખો.

નિગરણ, *s. n.* [S. *fr.* निगॄ to swallow.] Swallowing; devouring.

નિગર્વી, Same as નીગર્વી *q. v.*

નિગળવું, Same as નીગળવું *q. v.*

નિગાહ, *s. f.* [P.] Sight; look; glance. 2. Consideration. 3. Care.

નિગાળ, } નિગાળો, } Same as નીગાળ, નીગાળો *q. v.*

નિગાળવું, Same as નીગાળવું *q. v.*

ભરી નિસાસ નિગાળી ઊના ઊંડા.—લલિત.

નિગુ, *s. f.* A fetter; a chain. 2. God. 3. Result. 4. Resolution. 5. Way. 6. Assurance.

નિગૂઢ, *adj.* [નિ+S. गूढ concealed.] Closely concealed; hidden. 2. Secret; private. 3. Mysterious; obscure; inscrutable.

નિગેહબાની, *s. f.* [P.] Watching; guarding. 2. Custody; care.

નિગોદ, s. f. [S. निघाति.] An iron mortar; an iron club.

નિગ્રહ, s. m. [S fr. निग्रह् to hold; to keep in check.] Subjection: restraint; keeping in check. 2. Punishment. 3. A fault in a syllogism. 4. A limit; a boundary.

નિઘંટુ, s. m. [S.] A glossary of words; a vocabulary; a dictionary.

નિઘર્ષણ, s. n. [S fr. निघृष् to rub; to graze.] Rubbing; friction. 2. Grinding.

નિઘળવું, Same as નીઘળવું q. v.

નિઘા, Same as નિગાહ q. v.

નિઘેબાની, Same as નિગેહબાની q. v.

નિઘોષ, Same as નિર્ઘોષ q. v.

નિચય, s. m. [S. fr. निचि to pile up.] A heap; a collection. 2. Store; stock; provisions.

નિચવવું, Same as નીચોવવું q. v.

નિચવાવું, Same as નીચોવાવું q. v.

નિચિંત, Same as નચિંત q. v.

નિચોવવું, Same as નીચવવું q. v.

નિચોર, } નિચોલ, } s. m. [S. निचोल.] A cover; a veil; a wrapper. 2. A bed-cover. 3. A clothing.

નિચ્છેદ, s. m. [નિ+S. छेद cutting.] Cutting off; demolition. 2. Leaving no common measure (in arith.).

નિચ્છેદવું, v. t. [See above.] To cut off.

નિછવણીઉં, Same as નીછવણીઉં q. v.

નિછામણ, Same as નીછામણ q. v.

નિછારો, Same as નીછારો q. v.

નિછાળવું, Same as નીછાળવું q. v.

નિછાળાવવું, Same as નીછાળાવવું q v.

નિછાળાવું, Same as નીછાળાવું q. v.

નિજ, adj. [S.] Own; one's own; proper. 2. Peculiar.

નિજાનંદ, s. m [નિજ+S. आनंद mirth.] He who finds joy in himself. 2. God. 3. The joy obtained from a union with the Supreme Being.

નંદલાલ નિજાનંદ આપો રે, એ વર માગું.—દયારામ.

નિજારો, Same as નેજારો q. v.

નિરોળ, } નિત, } adv. [S. नितरां certainly.] Certainly; positively; undoubtedly.

નિઠવું, Same as નીઠવું q. v.

નિઠિયો, } નિઠીઓ, } Same as નીઠીઓ q. v.

નિઠિયો નથી પડ્યો વરનો.—હરિદાસ.

નિઠાડવું, Same as નીઠાડવું q. v.

નિડર, adj. [નિ + ડર fear.] Fearless; undaunted; bold.

નિડરતા, } s. f. નિડરપણું, } s. n. [નિડર + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Fearlessness; undauntedness; boldness.

Id. નિડરપણે Fearlessly; boldly; undauntedly.

નિત, Same as નિત્ય q. v.

નિતંબ. s. m. [S.] The posteriors (of a woman); the buttocks.

ચાલે મંદ નિતંબ ભાર ગુરુએ.—ગ્ર. ઉ. ચા.

નિતંબવતી, Same as નિતંબિની q. v.

નિતંબાસ્થિ, s. n. [નિતંબ+S. अस्थि a bone.] The pelvic bone.

નિતંબી, adj. [S. नितंबिन्.] Having beautiful hips; having well-shaped buttocks.

નિતંબિની, s. f. [S.] A woman having beautiful buttocks.

નિતરવું, Same as નીતરવું q. v.

નિતરાણ, Same as નીતરાણ q. v.

નિતર્યું, Same as નીતર્યું q. v.

નિતાંત, adj. [S.] Extraordinary; very much; intense. 2. adv. Excessively; very much; exceedingly.

નિતાંત તેના તપનો પ્રતાપ તે.—ભી. ભો. હી.

નિતલ, s. n. [S.] One of the seven divisions of the lower regions.

નિતારવું, Same as નીતારવું q. v.

નિત્ય, adj. [S.] Everlasting; perpetual; constant; eternal; continual. 2. Imperishable; indestructible. 3. Invariable; regular; fixed. 4. adv. Always; continually; ever; daily; constantly.

નિત્યકર્મ, s n. [નિત્ય+S. कर्मन् action.] Daily actions; daily duties.

નિત્યતા, } s. f. નિત્યપણું, } s. n. [નિત્ય + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Constancy; eternity; perpetuity.

નિત્યાનંદ, s. m. [નિત્ય+S. आनंद joy.] Eternal joy or happiness.

નિત્યાનિત્ય, adj. [નિત્ય + S. अनित्य perishable.] Eternal and perishable.

નિત્યાન્ન, s. n. [નિત્ય + S. अन्न food.] The daily offering of a gift.

નિત્યે, *adv.* [S. नित्यशः] Daily; always; constantly; ever; continually.

નિદરડી, Same as નીંદરડી *q. v.*

નિસાસે નિદરડી ગઇ રે, સ્વપ્ન ક્યાંથી હોય ?—ભાલણ.

નિદર્શક, *adj.* [See below.] Seeing. 2. Indicating; showing.

નિદર્શન, *s. n.* [S. *fr.* निदृश् to show; to point out.] Pointing; showing. 2. View; looking into; insight. 3. Proof; evidence 4. Teaching. 5. An example.

નિદર્શના, *s. f.* [See above.] Name of a figure of speech. *e. g.*

તરવારની ધાર પર સુવું ને સ્રીની પ્રીતિમાં નિભવું એ એ બરાબર છે.—નર્મદ.

નિદાઘ, *s. m.* [S.] Heat; warmth. 2. Summer.

હારે પડયો પરમ જ્યાં પ્રતાપે નિદાઘ.—દલપતરામ.

નિદાન, *s. n.* [S. निदान a cause.] An ultimatum. 2. The highest or lowest extremity; the uttermost. 3. Diagnosis of a disease. 4. Ascertaining the cause of a disease; pathology (in medicine). 5. *adv.* At the last; after all; at the very end; at least.

માળે ભરાયે પછી તે નિદાને.—નર્મદ.

નિદિધ્યાસ, *s. m.* / નિદિધ્યાસન, *s. n.* [S. *fr.* निध्यै to think of.] Profound and repeated meditation; constant musing.

નિદિષ્ટ, *adj.* [See નિદેશ.] Pointed out. 2. Ordered; directed. 3. Advised.

નિદેશ, *s. m.* [S. *fr.* निदिश् to order; to point out.] Command; order. 2. Direction; instruction.

નિદોહન, *s. n.* [નિ + S. दोहन milking.] Induction.

નિદ્રા, *s. f.* [S.] Sleep.

નિદ્રાપ્રદ, *adj.* [નિદ્રા + S. प्रद giving.] Narcotic.

નિદ્રાભંગ, *s. m.* [નિદ્રા + S. भंग a breach.] Breach of sleep; awaking. 2. Name of a disease; insomnia.

નિદ્રાયમાન, *adj.* [See નિદ્રા.] Sleeping; asleep.

નિદ્રારોગ, *s. m.* [નિદ્રા + S. रोग a disease.] The sleeping sickness.

નિદ્રાવશ, *adj.* [નિદ્રા + S. वश subject to.] Overpowered by sleep.

નિદ્રાળુ, *adj.* [નિદ્રા + S. आलु habituated.] Sleepy; inclined to sleep; drowsy.

નિદ્રિત, *adj.* [See નિદ્રા] Asleep; slept.

નિધડક, Same as બેધડક *q. v.*

નિધણીઉં, Same as નધણીઆતું *q. v.*

નિધન, *s. n.* [S.] Death. 2. Ruin; destruction. 3. *adj.* Poor; indigent.

નિધાન, *s. n.* [S. *fr.* निधा to put.] A receptacle; a reservoir. 2. A treasure. 3. A place; a habitation. 4. A place of rest or cessation. 5. The desired object.

નિધિ, *s. m. f.* [See above.] A treasure; a buried treasure; a mine of wealth. 2. One of the nine treasures of Kubera. (See નવનિધિ.) 3. A receptacle; a large vessel. 4. A reservoir; an abode.

નિનાદ, *s. m.* [S. *fr.* निनद् to sound.] Sound; noise. 2. Humming; buzzing (of a bird).

તે સરિસુ ગંભીર નિનાદ.—પદ્મનાભ.

નિંદક, *adj.* [See નિંદવું.] Reproaching; blaming; reviling; abusive; slandering. 2. *s. m. f.* A back-biter; a libeller; a calumniator.

નિંદન, *s. n.* Same as નિંદા *q. v.*

નિંદવું, *v. t.* [S. निंद् to censure.] To revile; to abuse; to slander; to calumniate; to reproach; to blame; to censure.

નિંદા, *s. f.* [See above.] Reproach; defamation; calumny; slander; censure; libel; abuse; contempt.

નિંદાખોર, *s. m. f.* [નિંદા+P. खोर enjoying.] A defamer; a calumniator; a slanderer; a reviler; an abuser; a libeller. 2. *adj. m. f. n.* Defaming; slandering.

નિંદાપાત્ર, Same as નિંદાસ્પદ *q. v.*

નિંદાવું, *v. i.* [See નિંદવું.] To be abused or slandered.

નિંદાસ્પદ, *adj.* [નિંદા+S. आस्पद subject.] Censurable; vile.

નિંદિત, / નિંદ્ય, *adj.* [See નિંદવું.] Abused; slandered. 2. Contemptible. 3. Blameable ; censurable; vile.

નિપજ, Same as નીપજ *q. v.*

નિપજણ, Same as નીપજણ *q. v*

નિપજવું, Same as નીપજવું *q. v.*

નિપજાવવું, Same as નીપજાવવું *q. v.*

નિપટ, Same as નીપટ *q. v.*

તે બન્ને બળિયાના રણમાં નિપટ નિપાવ્યાં તંત જી.—રત્નેશ્વર.
નિપટ સંપટ નથી બ્હીતો, ધાયા હણવા સર્વે.—પ્રેમાનંદ.

નિપડ, Same as નીપટ *q. v.*

હું મદમાતી આહીરડી, હું નિપડ નાદું બાળ.—પ્રેમાનંદ.

નિપતન, *s. n.* [See below.] Falling down; descending; alighting.

નિપનવું, Same as નીપજવું *q. v.*

નિપવવું, Same as નીપજાવવું *q. v.*

ભરત ભરી નર કુંવર નિપવો.—ભી. ભો. દી.

નિપાત, *s. m.* [S. *fr.* निपत् to fall down.] Falling down; alighting. 2. Death. 3. A particle; an indeclinable; a word that cannot be traced back to any simpler origin (in Grammar). 4. A precipitate; a deposit.

નિપાતી, *adj.* [S. निपातिन्.] Alighting; falling down. 2. Precipitating.

નિપાવવું, Same as નીપજાવવું *q. v.*

સૃષ્ટિ નિપાવા થઈ મનસાય.—કાળિદાસ.

વૈશ્વાનર નિપાવે પાક, ખટરસ ભોજન સઘળાં શાક.—ઉદ્ધવ.

ધનાઢ્ય ક્ષેત્ર નિપાવ્યું બીજ વણ, શામ જી.—દયારામ.

નિપાળો, Same as તેપાળો *q. v.*

નિપુણ, *adj.* [S.] Proficient; skilled; well-versed. 2. Clever; sharp; shrewd.

નિપુણતા, *s. f.* [નિપુણ+S. ता a suffix forming a noun.] Proficiency; skill. 2. Cleverness.

નિબંધ, *s. m.* [S. *fr.* निबंध् to bind.] An essay; a composition. 2. A treatise. 3. A restraint; obstruction. 4. A ruling; a law; an act.

નિબંધન, *s. n.* [See above.] The act of fastening. 2. Restraining; checking. 3. A bond; a fetter.

નિબિડ, *adj.* [S.] Dense; thick. 2. Hard; difficult.

સૃષ્ટિ પૂર્વે નિબિડ અંધકારનું વ્યાપ્યું દશદિશ ગાઢું પૂર.
—ન. ભો. દી.

નિબોધ, *s. m.* } **નિબોધન**, *s. n.* } [S. *fr.* निबुध् to know.] Understanding; learning.

નિભવું, Same as નીભવું *q. v.*

નિભાઉ, Same as નીભાઉ *q. v*

નિભાડો, Same as નીભો *q. v.*

નિભાવ, Same as નીભાવ *q. v.*

નિભાવણ, Same as નીભાવણ *q. v.*

નેહનો નિભાવણ પ્રીતમ પાતળીઓ રે.—દયારામ.

નિભાવવું, Same as નીભાવવું *q. v.*

નિભાવું, Same as નીભવું *q. v.*

નિભાવો, Same as નીભાવ *q. v.*

નિભૃત, *adj.* [S.] Secret; silent; hidden. 2. Solitary. 3. Mild. 4. Steady. 5. Resolute.

નિભો, Same as નીભો *q. v.*

નિર્ભર, *adj.* [S. निर्भर *fr.* निर् intens + भृ to fill.] Heavy; strong; full. 2. Hard; old and therefore not useful.

નિભ્રંછના, Same as નિર્ભર્ત્સના *q. v.*

નિભ્રંછવું, *v. i.* [S. निर्भर्त्स् to revile] To revile; to censure; to hate; to treat contemptibly; to menace.

ભુંડા એમ શું મને નિભ્રંછે, આપણે મિત્રાચાર.—પ્રેમાનંદ.

નિભ્રાંત, *adj.* [નિ+S. भ्रांति a doubt.] Doubtless; sure; certain; confident

નિમ, Same as નિયમ *q. v.*

નિમક, *s. n.* [P.] Common salt.

Id. નિમકનો તેજાબ Hydrochloric acid.

નિમકદાન, *s. n.* } **નિમકદાની**, *s. f.* } [નિમક +P. दान a holder.] A salt-cellar.

નિમકહરામ, *adj.* [નિમક+Ar. हराम forbidden.] Ungrateful; faithless.

નિમકહરામી, *s. f.* [See above.] Ingratitude; faithlessness.

નિમકહલાલ, *adj.* [નિમક + Ar. हलाल legal.] Faithful; true to one's salt; obedient.

નિમકહલાલી, *s. f.* [See above.] Fidelity.

નિમગ્ન, *adj.* [S. *fr.* निमस्ज् to sink down.] Drowned; immersed; plunged; sunk. 2. Absorbed in; engrossed by; overwhelmed.

નિમજ્જન, *s. n.* [See above.] Bathing; diving; plunging; sinking.

નિમડવું, Same as નીવડવું *q. v.*

નેત્ર પ્રબંધ સોય થઇ નિમડીઆં.—પ્રેમાનંદ.

નિમણુંક, Same as નીમણુક *q. v.*

નિમતાનદાર, Same as નીમતાનદાર *q. v.*

નિમતાનદારી, Same as નીમતાનદારી *q. v.*

નિમતાનો, Same as નીમતાણો *q. v.*

નિમંત્રણ, *s. n.* [S. *fr.* निमंत्र् to invite.] An invitation 2. Summoning; calling.

નિમંત્રવું, *v. t.* [See above.] To invite. 2. To call; to summon.

નિમવું, Same as નીમવું *q. v.*

નિમા, Same as નીમાડો *q v.*

નિમાજ, *s. f.* [P. नमाज.] Prayer; worship

of God; divine service; adoration. 2. Prayers prescribed by the Mahommedan religion.

Id. નિમાજ પઢવી To say prayers (of a Mahommedan).

Prov. નિમાજ પઢતાં મસીદ કોટે વળગી The better a man (and so the honester), the worse his luck.

નિમાજી, *adj.* [See above.] Devout; pure; clean. 2. *s. m. f.* A devotee.

નિમાડો, Same as **નીમાડો** *q. v.*

નિમાવવું, Same as **નીમાવવું** *q. v.*

નિમાવું, Same as **નીમાવું** *q. v.*

નિમાળો, *s. m.* Hair.

છૂટે નિમાળે પગ તાલ મારી.—નર્મદ.

નિમિત્ત, *s. m.* [S.] A cause; a lesson; a ground. 2. An object; a motive; a purpose; the aim; the intention. 3. A false plea; pretence; a pretext. 4. An instrument; a means. 5. The efficient or instrumental cause.

નિમિષ, *s. m.* [S. *fr.* निमिष् to shut the eye, to wink.] The twinkling of the eyes. 2 A twinkling of the eye considered as a measure of time; a moment. 3. A little.

શ્વાસનો શો વિશ્વાસ નહિ નિમિષનો.—નરસિંહ.

નિમીલન, *s. n.* [S. *fr.* निमील् to shut the eyes.] Shutting the eyelids; winking.

નિમે, Same as **નીમે** *q. v.*

Id. નિમેપગારી રજા Leave on half pay.

નિમેખ, Same as નિમિષ *q. v.*

નિમેનિમ, *adv.* [Redup. of નિમે.] Half to half.

નિમેષ, Same as નિમિષ *q. v.*

નિમ્ન, *adj.* [S.] Deep. 2. Low; depressed. 3. Below; under.

નિમ્નગા, *s. f.* [નિમ્ન+S. गम् to go.] A sloping river.

નિમ્નલિખિત, *adj.* [નિમ્ન+S. लिखित written.] Written below; given below.

નિમ્નાંશ, *s. m.* [નિમ્ન+S. अंश a degree.] Declination of a planet or star (in astrology).

નિંબ, Same as **લીમડો** *q. v.* 2. Same as **લીંબુ**, **લીંબોઇ** *q. v.*

નિંબુ, Same as **લીંબુ** *q. v.*

નિયત, *adj.* [S. *fr.* नियम् to curb.] Curbed. 2. Subdued; controlled. 3. Fixed; settled. 4. Inevitable.

નિયતરેખા, *s. f.* [નિયત+S. रेखा a line.] A directrix; a line serving to describe a circle.

નિયતિ, *s. f.* [See **નિયત**.] Restraint. 2. Fate; luck; destiny.

નિયંતા, *s. m.* [S. नियंतृ a ruler.] That restrains, rules, regulates, or governs. 2. God.

નિયંતા નાથને નમી નમી કરીએ પ્રણામ —**બો. સા. દી.**

નિયંત્રણ, *s. n.* / **નિયંત્રણા**, *s. f.* [See **નિયમ**.] Checking; restraint. 2. Guiding. 3. Directing.

નિયંત્રિત, *adj.* [See below.] Curbed; restrained. 2. Restricted; confined to.

નિયમ, *s. m.* [S. *fr.* नियम् to restrain; to govern.] A rule; a law; an ordinance; a regulation; a statute. 2. A regular practice or custom. 3. Established order or method. 4. An appointment; a matter fixed or settled. 5. A resolution. 6. Any obligatory religious observance. 7. Regularity. 8. Restraint of the mind.

Id. નિયમ કરવો-બાંધવો-ઠરાવવો To make a rule. મારે આવવું જ જોઇએ એવો કાંઇ નિયમ નથી It is not obligatory on me to come; it is not necessary that I should come. નિયમ પાળવો To observe a rule. નિયમ લેવો To take a vow; to vow. નિયમથી As a rule; systematically; inveriably. 2. By rules; according to rules. નિયમ રહેવો To be observed (of rule or regularity). નિયમ રાખવો To observe a rule. 2. To keep up a regular practice; to uphold a custom.

નિયમન, *s. n.* [See above.] Restraining; controlling; checking. 2. Regulation.

નિયમબદ્ધ, *adj.* [નિયમ + S. बद्ध bound *fr.* बंध् to bind.] Regular; in accordance with rules.

નિયમવું, *v. t.* [See **નિયમ**.] To regulate; to restrain. 2. To govern.

વૃદ્ધિ ને ક્ષય નિયમતું તત્ત્વ સૂક્ષ્મ વિષે.—**ન. બો. દી.**

નિયમસર, *adv.* [નિયમ + P. सर् above.] Methodically; regularly. 2. Punctually.

નિયમિત, *adj.* [See **નિયમ**.] Appointed; fixed; stipulated; settled. 2. Controlled; restrained; ruled. 3. Regulated; prescribed. 4. Limited. 5. Regular.

નિયામક, *adj.* [See **નિયમ**.] Regulating; directing; guiding; governing. 2. *s. m.* A regulator; a director. 3. A ruler.

નિયામકતા, *s. f.* [નિયામક + S. ता a suffix forming a noun.] Controlling; guiding; regulating.

નિયુક્ત, *adj.* [S. *fr.* नियुज् to appoint.] Directed; ordered; instructed. 2. Appointed; authorized.

નિયુત, *adj.* [S.] A million: a hundred thousand.

નિયોગ, *s. m.* [See નિયુક્ત.] A command; a commission: an appointed task. 2. Attaching to: fastening to.

નિયોગી, *adj.* [S. नियोगिन्.] Appointed; employed. 2. *s. m.* An officer: a functionary.

નિયોજન, *s. n.* [See નિયુક્ત.] Ordering; prescribing. 2. Attaching. 3. Appointing.

નિયોજિત, *adj.* [See નિયુક્ત.] Appointed. 2. Directed; ordered. 3. Joined to. 4. Incited.

નિર્, *adv.* [S.] A prefix showing "negation" or "privation" when used with nouns, and "certainty" or "completeness" when used with verbs.

નિરક્ષર, *adj.* [નિર્ +S. अक्षर an alphabet.] Uneducated; ignorant. 2. Foolish.

નિરખ, *s. m.* [P. निर्ख् a rate.] A market rate; current prices. 2. Same as નીરખ *q. v.*

નિરખવું, Same as નીરખવું *q. v.*

મન લોચન ક્ષણમાં વહી જાશે નિરખ આંખ ઉઘાડી.—દયારામ.

પાર્વતી વાટ જોતી, કવ નિરખું વીરભદ્ર આંય.—નાકર.

નિરગમવું, Same as નિર્ગમવું *q. v.*

ગુણ ગાઇને દહાડા નિરગમે.—પ્રેમાનંદ.

નિરંકુશ, *adj.* [નિર્ + S. अंकुश restraint.] Uncontrolled; unruly; unchecked; unrestrained; completely free.

નિરંજન, *adj.* [નિર્ + S. अंजन collyrium.] Freed from all qualifications and conditions. 2. All-knowing and all-good; void of all darkness, ignorance, error or imperfection.

નિરત, *adj.* [S.] Engaged in; interested in. 2. Attached to; devoted to; fond of. 3 Delighted; pleased.

નિરતિ, *s. f.* [S.] Devotion; strong attachment; fondness. 2. Pleasure; delight.

નિરધણીઉં, Same as નધણીઆતું *q. v.*

નિરધાર, Same as નિર્ધાર *q. v.*

નિરધારવું, Same as નિર્ધારવું *q. v.*

નિરનિરાળું, *adj. m. f. n.* [Redup. of નિરાળું.] Quite separate. 2. Several; different; various.

નિરંતર, *adj.* [નિર્+S. अंतर distance.] Continuous; incessant; constant; perpetual. 2. *adv.* Continuously; incessantly; constantly; always.

નિરપકારી, *adj.* [નિર્+S. अपकारिन् harmful.] Harmless; innocent; inoffensive.

નિરપકારીપણું, *s. n.* [નિરપકારી+પણું a suffix forming a noun.] Harmlessness; innocentness; inoffensiveness.

નિરપરાધી, *adj.* [નિર્+S. अपराधिन् guilty.] Faultless; guiltless; innocent; blameless.

નિરપરાધીપણું, *s. n.* [નિરપરાધી+પણું a suffix forming a noun.] Innocence; blamlessness.

નિરપેક્ષ, *adj.* [નિર્+S. अपेक्षा desire.] Free from desire. 2. Unselfish; disinterested. 3. Careless; indifferent.

નિરપેક્ષતા, *s. f.*, નિરપેક્ષપણું, *s. n.* [નિરપેક્ષ+S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Unselfishness; disinterestedness.

નિરપેક્ષિત, *adj.* [See above.] Disregarded. 2. Regardless.

નિરભાર, *adj.* [નિર્+S. भार a burden.] Free from a burden.

અસુરવંશ નિકંદન કરવા, ભૂ કરવા નિરભાર જી.—ભાલણ.

નિરભિમાન, નિરભિમાની, *adj.* [નિર્+S. अभिमान self-conceit.] Devoid of egotism; unconceited; prideless.

નિરભિમાન, નિરભિમાનીપણું, *s. n.* [નિરભિમાન, નિરભિમાની + પણું a suffix forming a noun.] Absence of egotism; pridelessness.

નિરભ્ર, *adj.* [નિર્+S. अभ्र a cloud.] Cloudless.

નિરર્થ, નિરર્થક, *adj.* [નિર્+ S. अर्थ a meaning.] Devoid of meaning or sense; meaningless; senseless. 2. Profitless; not advantageous; unprofitable. 3. Vain; useless; futile; empty; unavailing. 4. Uncalled for; unnecessary.

નિરવ, Same as નીરવ *q. v.*

નિરવધિ, *adj.* [નિર્+S. अवधि an end.] Unlimited; endless.

નિરવયવ, નિરવયવી, *adj.* [નિર્+S. अवयव a limb.] Without parts; indivisible. 2. Without limbs. 3. Inorganic.

Id. નિરવયવી રસાયન Inorganic chemistry.

નિરસ, *adj.* [S.] Tasteless; dry; insipid. 2. Uninteresting.

નિરસન, *s. n.* [S.] Expulsion. 2. Denial. 3. Destruction; killing; extirpation.

નિરસપણું, *s. n.* [નિરસ+પણું a suffix forming a noun.] Tastelessness; insipidity.

નિરહંકાર, નિરહંકારી, adj. [નિર્+S. अहंकार pride.] Free from pride; humble; modest; shy; lowly.

નિરહંકાર, s. m. નિરહંકારીપણું, s. n. [નિરહંકાર, નિરહંકારી+પણું a suffix forming a noun.] Absence of pride; humbleness; lowliness.

નિરાકરણ, s. n. [નિર્+S. आ intens.+कृ to do.] Removal; cancelling; repeal. 2. Refutation; a reply. 3. Result; end; settlement.

નિરાકાર, adj. [નિર્+S. आकार a form.] Void of form or figure; formless; having no form. 2. s. m. The Universal Spirit; almighty.

નિરાકૃત, adj. [નિર્+S. आकृति form.] Formless. 2. Shapeless; deformed. 3. s. m. A Brahmana who has not gone through a course of the study of the Vedas.

નિરાજન, Same as નીરાજન q. v.

નિરાદર, adj. [નિર્+ S. आदर respect.] Disrespectful. 2. s. m. Disrespect.

નિરાધાર, adj. [નિર્+S. आधार a support.] Void of foundation or support; supportless; unsustained.

નિરાંત, s. f. [નિર્+S. आतंक fear.] Peace; absence of fear; tranquillity; security. 2. Ease; comfort. 3. Leisure.

Id. નિરાંત થવી-વળવી To be in peace or at ease. નિરાંતે At one's ease. 2. Fearlessly. 3. At leisure.

નિરાપેક્ષી, Same as નિરપેક્ષ q. v.

નિરામય, adj. [નિર્+S. आमय disease.] Free from sickness; hale; healthy. 2. s. n. Freedom from disease; good health.

નિરામિષ, adj. [નિર્+S. आमिष flesh; bribe.] Fleshless. 2. Receiving no wages or remuneration.

નિરાલંબ, adj. [નિર્+S. आलंब a support.] Supportless; friendless; forlorn; alone; independent; unsupported.

નિરાશ, adj. [નિર્+S. आशा hope.] Hopeless; despondent; despairing.

નિરાશા, s. f. [See above.] Hopelessness; despondency; despair.

નિરાશી, adj. [See નિરાશ.] Hopeless. 2. s. f. Hopelessness.

નિરાશ્રય, નિરાશ્રયી, નિરાશ્રિત, adj. [નિર્ +S. आश्रय a support.] Without shelter or protection; unsheltered; unprotected; friendless. 2. Destitute; poor.

નિરાશ્રયતા, s. f. નિરાશ્રયીપણું, s. n. નિરાશ્રિતપણું, s. n. [નિરાશ્રય, નિરાશ્રયી, નિરાશ્રિત+S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Want of protection; absence of shelter. 2. Destitution; poverty.

નિરાસ્વાદ, adj. [નિર્ + S. आस्वाद taste.] Tasteless; insipid; unsavoury.

નિરાહાર, s. m. [નિર્+ S. आहार food.] Abstinence from food; fasting; a fast. 2. adj. Fasting.

નિરાળું, adj. m. f. n. [નિર્+S. आलय a house.] Separate; disjoined; parted; distinct. 2. Different from; other than. 3. Distinct from; diverse from; disagreeing with; foreign to.

જેમ વાદળ ટળે નિરાળો સૂર્ય.—અખો.

નિરિંદ્રિય, adj. [નિર્+ S. इंद्रिय an organ.] Inorganic.

Id. નિરિંદ્રિય રસાયન Inorganic chemistry.

નિરીક્ષણ, s. n. [નિર્ + S. ईक्षण seeing.] Beholding closely and attentively; observation.

નિરીક્ષવું, v. t. [S. निरीक्ष् to observe.] To observe; to behold minutely.

નિરીક્ષા, s. f. Same as નિરીક્ષણ q. v.

નિરીશ્વર, adj. [નિર્ + S. ईश्वर god.] Godless; atheistic.

નિરુક્ત, s. n. [નિર્+ S. उक्त said.] Name of one of the six Vedangas 2. adj. Expressed; defined.

નિરુક્તિ, s. f. [See above.] Derivation; etymological interpretation of a word.

નિરુત્તર, adj. [નિર્ + S. उत्तर a reply.] Unanswerable; irrefutable. 2. Having nothing to say in reply; silenced by the adversary's argument; answerless; unable to answer.

નિરુત્સવ, adj. [નિર્ + S. उत्सव a festivity.] Without festivities.

નિરુત્સાહ, નિરુત્સાહી, adj. [નિર્ + S. उत्साह energy; zeal.] Dispirited; devoid of zeal. 2. Inactive; indolent.

નિરુત્સાહ, s. m. નિરુત્સાહીપણું. s. n. [નિરુત્સાહ, નિરુત્સાહી+પણું a suffix forming a noun.] Dispiritedness; want of zeal. 2. Inactivity; indolance.

નિરુદ્ધ, adj. [See નિરોધ.] Obstructed; hinder-

ed; restrained; curbed. 2. Confined.

નિરુદ્યમ, નિરુદ્યમી, } *adj.* [નિર્ + S. उद्यम work.] Lazy; idle; inactive; effortless.

નિરુદ્યમ, *s. m.* નિરુદ્યમીપણું, *s. n.* [નિરુદ્યમ, નિરુદ્યમી+પણું a suffix forming a noun.] Laziness; idleness; inactivity.

નિરુદ્યોગ, નિરુદ્યોગી, } *s. n.* [નિર્ + S. उद्योग industry.] Destitute of employment; unemployed; idle.

નિરુદ્યોગ, *s. m.* નિરુદ્યોગીપણું, *s. n.* [નિરુદ્યોગ, નિરુદ્યોગી + પણું a suffix forming a noun.] Unemployment; idleness.

નિરુપકારી, *adj.* [નિર્ + S. उपकारिन् grateful.] Ungrateful. 2. Ungracious; conferring a favour on nobody.

નિરુપકારીપણું, *s. n.* [નિરુપકારી+પણું a suffix forming a noun.] Ungratefulness. 2. Ungraciousness.

નિરુપદ્રવ, નિરુપદ્રવી, } *adj.* [નિર્+S. उपद्रव calamity; trouble.] Harmless; inoffensive. 2. Free from calamity; lucky; happy.

નિરુપદ્રવ, *s. m.* નિરુપદ્રવીપણું, *s. n.* [નિરુપદ્રવ, નિરુપદ્રવી+પણું a suffix forming a noun.] Harmlessness; inoffensiveness. 2. Freedom from calamity; luckiness; happiness.

નિરુપમ, *adj.* [નિર્ + S. उपमा comparison.] Peerless; matchless; incomparable.

નિરુપયોગ, નિરુપયોગી, } *adj.* [નિર્+S. उपयोग use.] Useless; unsuitable; not answering the purpose.

નિરુપયોગ, *s. m.* નિરુપયોગીપણું, *s. n.* [નિરુપયોગ, નિરુપયોગી +પણું a suffix forming a noun.] Absence of utility; uselessness; unsuitability.

નિરુપાય, *adj.* [નિર્ + S. उपाय a remedy.] Without a remedy or resource; helpless; irremediable.

નિરૂં, Same as નરૂં *q. v.*

નિરૂપણ, *s. n.* [S. *fr.* नि down +रूप् to see.] Describing; delineating. 2. Narrating; telling; declaring; indicating. 3. A description; an exposition. 4. Definition. 5. Investigation; ascertaining.

નિરોગી, Same as નીરોગી *q. v.*

નિરોગીપણું, Same as નીરોગીપણું *q. v.*

નિરોધ, *s. m.* [S. *fr.* निरुध् to obstruct.] Opposition; obstruction; hindrance. 2. Check; restraint; control; suppression; prevention. 3. Confinement; limitation.

નિરોધી, *adj.* [See above.] Opposing; obstructive; hindering. 2. Checking; preventing; controling; restraining. 3. Confining; limiting.

નિર્ખવું, Same as નીરખવું *q. v.*

શોભણના પ્રભુ નિર્ખીને થાઉં ન્યાલ.—શોભણ.

નિર્ગત, *adj.* [S. *fr.* निर्गम् to depart.] Without resource; powerless; feeble; weak. 2. Appeared. 3. Departed; become extinct. 4. Removed.

નિર્ગંધ, *adj.* [નિર્+S. गंध smell] Scentless; having no fragrance; inodorous; unfragrant.

નિર્ગમ, *s. m.* [See નિર્ગત.] Going out; exit. 2. Departure; vanishing. 3. An outlet; an egress. 4. Issue.

નિર્ગમન, *s. n.* [See નિર્ગત.] Passing away; departure. 2. Spending or passing (time). 3. An exodus.

નિર્ગમવું, *v. t.* [See નિર્ગત.] To pass (one's time).

Id. વખત નિર્ગમવો-દહાડા નિર્ગમવા To pass one's time, days, etc.

નિર્ગુણ, નિર્ગુણી, } *adj.* [નિર્+S. गुण quality.] Without attributes or properties. 2. That is devoid of good qualities or attributes. 3. Ungrateful; faithless.

નિર્ગુણીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Ungrateful; faithless.

નિર્ગુંડી, Same as નગોડ *q. v.*

નિર્ઘાત, *s. m.* [નિર્+S. घात killing.] Destruction. 2. A whirlwind; a hurricane. 3. A thunderstroke.

નિર્ઘાતક, નિર્ઘાતી, } *adj.* [See above.] Destructive.

નિર્ઘૃણ, *adj.* [નિર્+S. घृणा mercy.] Merciless; pitiless; hard-hearted; cruel. 2. Shameless; immodest.

નિર્ઘૃણા, *s. f.* [See above.] Cruelty; mercilessess; hard-heartedness. 2. Shamelessness; immodesty.

નિર્ઘૃણી, Same as નિર્ઘૃણ *q. v.*

નિર્ઘૃણીપણું, *s. n.* Same as નિર્ઘૃણા *q. v.*

નિર્ઘોષ, *s. m.* [નિર્+S.घोष noise.] A sound

(in general). 2. A loud voice or sound; a loud noise; twanging; rattling.

નિર્જન, *adj.* [નિર્+S. जन a people.] Having no inhabitant; tenantless. 2. Uninhabited; unfrequented; lonely; desolate. 3. *s. n.* A lonely place; a desert.

નિર્જનતા, *s.f.* [નિર્જન+S. ता a suffix forming a noun.] The state of being tenantless. 2. Solitude; loneliness.

નિર્જર, *adj.* [નિર્+S. जरा old age.] Undecaying; imperishable; not subject to old age. 2. Young; fresh. 3. *s. m.* A god; a deity.

નિર્જલ, નિર્જળ, } *adj.* [નિર્+S. जल water.] Having no water at all or only little water; without water; waterless. 2. In which abstinence from even water is undertaken (of a vow). 3. *s. n.* A desert; a waste.

નિર્જળ ગામ નવાણ ગળાવો.—દલપતરામ.

નિર્જલા એકાદશી, નિર્જળા અગીઆરસ, } *s. f.* [નિર્જલ, નિર્જળ +S. एकादशी, Guj. અગીઆરસ the eleventh day of a lunar fortnight.] The eleventh day of the bright fortnight of Jyeshtha, on which even water is not drunk by those who observe the fast.

નિર્જીવ, *adj.* [નિર્ + S. जीव life.] Destitute of life; lifeless; inanimate. 2. Weak; feeble; flimsy; unsubstantial; fragile. 3. Worthless. 4. Dead.

નિર્જીવતા, નિર્જીવપણું, } *s. f.* *s. n.* [નિર્જીવ+S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Lifelessness. 2. Weakness; feebleness. 3. Worthlessness. 4. Death.

નિર્ઝર, *s. m. n.* [નિર્+S. झर a spring.] A spring of water. 2. A water-fall; a cascade; a cataract.

નિર્ઝરિણી, નિર્ઝરી, } *s. f.* [See above.] A river; a mountain-torrent.

નિર્ણય, *s. m.* [S. *fr.* निर्णी to carry away] Determination or conclusion after investigation. 2. A decision; a verdict. 3. A settlement.

નિર્ણયિક, *adj.* [See above.] Conclusive; settling.

નિર્ણીત, *adj.* [See નિર્ણય.] Settled. 2. Appointed. 3, Determined; decided; fixed upon.

નિર્દય, *adj.* [નિર્+S. दया pity.] Pitiless; ruthless; merciless; cruel; heartless; unkind.

નિર્દયતા, નિર્દયપણું, } *s. f.* *s. n.* [નિર્દય + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Cruelty; heartlessness; ruthlessness; mercilessness; unkindness.

નિર્દાવા, *adj.* [નિર્+Ar दावा claim.] Unclaimable (of a writing). 2. Incapable of lodging a complaint or suit.

નિર્દિષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* निर्दिश् to point out.] Pointed out; indicated. 2. Specified; described. 3. Assigned; allotted. 4. Ordered. 5. Determined.

નિર્દેશ, *s. m.* [See above.] Indicating; pointing out; allusion; reference. 2. An order; a command; an authoritative direction. 3. Declaring; saying. 4. Specific mention; specification; particularization.

નિર્દોષ, નિર્દોષી, } *adj.* [નિર્+S. दोष a fault.] Faultless; blameless; defectless; spotless; innocent; guiltless

નિર્દોષતા, નિર્દોષીપણું, } *s. f.* *s. n.* [નિર્દોષ, નિર્દોષી+S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Faultlessness; blamelessness; spotlessless; innocence.

નિર્દ્વંદ્વ, *adj.* [નિર્ +S. द्वंद्व a couple of opposite qualities.] Neither glad nor sorry.

નિર્ધન, *adj.* [નિર્+S. धन wealth.] Destitute of wealth; penniless; indigent; poor.

નિર્ધનતા, નિર્ધનપણું, } *s f.* *s. n.* [નિર્ધન+S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Poverty; the state of being poor; indigence.

નિર્ધની, Same as નિર્ધન *q. v.*

નિર્ધનીઉં, *adj. m.f. n.* [See નિર્ધન.] Penniless; poor; indigent.

નિર્ધાર, *s. m.* [S. *fr.* निर्धृ to ascertain; to fix.] Steadfastness of mind; positive assurance or persuasion. 2. A resolution; a determination; a positive purpose. 3. Certainty; ascertainment. 4. *adv.* Certainly; positively.

નિર્ધારવું, *v. t.* [See above.] To settle; to ascertain; to fix.

નિર્ધારિત, *adj.* [See નિર્ધાર.] Determined; settled, fixed; ascertained.

નિર્ધાર્ય, *adj.* [See નિર્ધાર] Ascertainable. 2. Resolute. 3. Bold; fearless.

નિર્ધૂમ, *adj.* [નિર્+S. धूम smoke.] Smokeless.

નિર્બંદ્ધ, *adj.* [See below] Fixed or fastened upon. 2. Urged; pressed.

નિર્બંધ, *s. m.* [S. *fr.* निर्बंध् to press; to urge] Determination; resolution. 2 Request; importunity. 3. Obstinacy. 4. Pertinacity.

નિર્બળ, *adj.* [નિર્+S. बल strength.] Powerless; feeble; weak; having no strength.

નિર્બળતા, *s. f.* } નિર્બળપણું, *s. n* } [નિર્બળ + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Feebleness; weakness.

નિર્ભય, *adj.* [નિર્+S. भय fear.] Fearless; bold; undaunted. 2. Free from danger; safe; secure.

નિર્ભયતા, *s. f.* } નિર્ભયપણું, *s. n.* } [નિર્ભય+ S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Fearlessness; boldness. 2. Safety; security.

નિર્ભર, *adj.* [નિર્+S. भृ to fill.] Filled with; full of. 2. Excessive; vehement; violent; strong. 3. Close; fast (of embrace).

નિર્ભર્ત્સના, *s. f.* [S. *fr.* निर्भर्त्स् to revile.] Treating with contempt; reviling; reproach; abuse; exposure of faults or weakness. 2. Threat; menace.

નિર્ભાગી, } નિર્ભાગીઉં, } *adj. m. f. n.* [See below.] Unfortunate; unlucky.

નિર્ભાગ્ય, *adj.* [નિર્+S. भाग्य luck.] Unfortunate; luckless; unlucky.

નિર્ભ્રાંત, *adj.* [નિર્+ S. भ्रांति doubt.] Not doubting; certain; sure; confident.

નિર્ભેદ્ય, *adj.* [S. *fr.* निर्भिद् to break; to burst.] Impenetrable.

નિર્ભેદ્યતા, *s. f.* [નિર્ભેદ્ય +S. ता a suffix forming a noun.] Impenetrability.

નિર્ભેળ, *adj.* [નિર્+ભેળવું to mix.] Unmixed; unadulterated; unalloyed.

નિર્મવું, *v. t.* [See નિર્માણ.] To create. 2. To cause. 3. To appoint.

નિર્મળ, *adj.* [નિર્+S. मल dirt.] Void of dirt or impurity; clean; clear; pure. 2. Unsullied; guiltless. 3. Unadulterated; unalloyed. 4. Limpid; lucid, transparent.

નિર્મળતા, *s. f.* [નિર્મળ+S. ता a suffix forming a noun.] Cleanliness; clearness; purity. 2. Lucidity; transparence.

નિર્મળી, *s f.* [See નિર્મળ] Name of a plant, the seeds of which are used for clearing muddy water; clearing nuts. Strychnos potatorum. N. O. Loganiaceæ.

નિર્મળું, *adj. m. f. n.* Same as નિર્મળ *q. v.*

નિર્માણ, *s. n.* [S. *fr.* निर्मा to make; to build.] Creation; production; manufacture; bringing into existence. 2. *adj.* Created; produced; effected; made. 3. Predestined.

નિર્માલ, } નિર્માલ્ય, } *s. n.* [S. निर्माल्य *fr.* निर् away from + माल्य a flower.] Flowers which, after having been offered to an idol, have become stale. 2. *adj.* Rejected; cast away. 3. [નિર્+માલ substance.] Without substance; worthless.

નિર્માવું, *v. i.* [See નિર્માણ.] To be created. 2. To be caused. 3. To be appointed.

નિર્માળ, Same as નિર્માલ *q. v.*

નિર્મિત, *adj.* [See નિર્માણ.] Created; produced; formed; made. 2. Predestined; fixed; settled.

નિર્મુખ, *adj.* [નિર્ + S. मुख the face.] Disappointed; despairing.
શ્રાદ્ધ સંવત્સરી સૌ કો કરે, આપણા પિત્રી નિર્મુખ ફરે.—પ્રેમાનંદ.

નિર્મૂળ, *adj.* [નિર્ + S. मूल a root.] Being without a root; rootless. 2. Eradicated; extirpated. 3. Unfounded; groundless; baseless.

નિર્મોહ, *adj.* [નિર્+ S. मोह illusion.] Free from illusion. 2. *s. m.* Freedom from illusion.

નિર્મોહપણું, *s. n.* [નિર્મોહ+પણું a suffix forming a noun.] Freedom from illusion.

નિર્યાણ, *s. n.* [S. *fr.* निर्या to go out.] Setting out on a journey; departure; exit; exodus.

નિર્યાસ, *s. m.* [S.] Sap; juice. 2. An extract; an infusion.

નિર્લજ, Same as નિર્લજ્જ *q. v.*

નિર્લજતા, } નિર્લજપણું, } Same as નિર્લજ્જતા, નિર્લજ્જપણું *q.v.*

નિર્લજ્જ, *adj.* [નિર્+S. लज्जा shame.] Shameless; immodest; impudent; indecent.

નિર્લજ્જતા, *s. f.* } નિર્લજ્જપણું, *s n.* } [નિર્લજ્જ + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Shamelessness; bare-facedness; impudence; immodesty.

નિર્લેપ, *adj.* [નિર્+S. लेप an anointment.] Unconnected. 2. Unsullied; unsmeared; unanointed.

નિર્લોભ, } નિર્લોભી, } *adj.* [નિર્+S. लोभ avarice.] Unavaricious; not covetous.

નિલોભીપણું, *s. n.* [નિલોભી+પણું a suffix forming a noun.] Unavariciousness.

નિર્વંશ, *adj.* [નિર્+S. वंश race.] Childless; heirless. 2. *s. m.* Extinction of a race or family.

નિર્વંશી, *adj.* [See above.] Heirless; childless.

નિર્વચન, *s. n.* [નિર્+S वचन speech.] Definition; exposition.

નિર્વહન, *s. n.* [See નિર્વાહ.] Selection.

નિર્વહિત, *adj.* [See નિર્વાહ.] Conducted; carried on; managed; accomplished. 2. Maintained; supported.

નિર્વાચ્ય, *adj.* [See નિર્વચન.] Fit to be defined or expounded.

નિર્વાણ, *s. n.* [S. *fr.* निर् intens.+ वा to blow.] Extinction; annihilation. 2. Absolution; emancipation from matter and re-union with the Supreme Being; eternal bliss. 3. Death; the state of eternal bliss. 4. *adj.* Last; final. 5. Sure; positive; certain.

પદનિર્વાણ મળ્યા જઇ મનવા, સુરતિ સ્વરૂપમાં જઇ લાગી રે.
—ભોજો.

નિર્વાણી, *adj.* [See above.] Absolved; emancipated. 2. *s. m.* A sage.

નિર્વાત, *adj.* [નિર્ + S वात wind.] Free or sheltered from wind; stiller; calm. 2. Aneroid.

નિર્વાહ, *s. m.* [નિર્+S वह् to carry.] Conducting; carrying on; managing; accomplishing; management; accomplishment. 2 Maintenance; supporting.

નિર્વિકલ્પ, *adj.* [નિર્+S. विकल्प an alternative.] Not admitting an alternative. 2. Recognising no distinction as that of subject and object, or of the knower and the knowable. 3. Not arising from the relation of the qualifier and the qualified. 4. *adv.* Without wavering; unhesitatingly.

Id. નિર્વિકલ્પ ધ્યાન Meditation with perfect forgetfulness of self.

નિર્વિકાર, નિર્વિકારી, } *adj.* [નિર્+S. विकार a change.] Free from change; unchangeable; immutable.

નિર્વિકારીપણું, *s. n.* [નિર્વિકારી + પણું a suffix forming a noun.] Immutability.

નિર્વિઘ્ન, *adj.* [નિર્+S. विघ्न an obstruction.] Free from impediments, obstruction, embarrassments, difficulties, or troubles; unobstructed; uninterrupted.

નિર્વિણ્ણ, *adj.* [નિર્+S. विद् to know.] Despondent; depressed. 2. Overcome with sorrow; dejected.

નિર્વિવાદ, *adj.* [નિર્+S. विवाद discussion.] Undisputed; uncontradicted; universally acknowledged. 2. Without any argument or discussion: sure: certain.

નિર્વિષ, *adj.* [નિર્+S. विष poison.] Having lost poison: poisonless. 2. Harmless. 3. *s. n.* Name of a plant. Delphinium denudatum. N. O Ranunculaceæ.

નિર્વીર્ય, *adj.* [નિર્+S. वीर्य semen verile.] Impotent. 2. Powerless. 3. Coward. 4. Worthless.

નિર્વૃક્ષ, *adj.* [નિર્+S. वृक्ष a tree.] Treeless; devoid of trees.

નિર્વૃત, *adj.* [S. *fr.* निर्वृ to feel happy.] Happy; satisfied. 2. Secure: at ease.

નિર્વૃતિ, *s. f.* [See above.] Happiness; satisfaction. 2. Repose; rest. 3. Final emancipation from worldly existence.

નિર્વૃત્ત, *adj* [S *fr.* निर्वृत् to accomplish; to perform.] Accomplished; attained; performed.

નિર્વૃત્તિ, *s. f.* [See above.] Accomplishment; fulfilment.

નિર્વેદ, *s. m.* [S. *fr.* निर्विद् to be disgusted with.] Disgust; dislike. 2. Despair; despondency. 3. Complete indifference to worldly objects. 4. Self-disparagement or humiliation.

નિર્વેધ, નિર્વેધી, } *adj.* [નિર્ + S. वेध piercing.] Free from obstacles or precluding grounds; free from opposition; free from anxiety.

નિર્વ્યસની, *adj.* [નિર્ +S. व्यसन vice.] Free from bad habits or evil propensities; viceless.

નિલય, *s. n.* [S. *fr.* निली to settle down; to hide oneself in.] A dwelling place; a house. 2. A hiding place; a den; a lair.

નિલવટ, *s. n.* [See લલાટ.] The forehead.

નિલવટ કુંકુમ સાથ અક્ષત, નયણે કાજળ સોય.—હરિદાસ.

રાજે જટામાં જાહ્નવી, નિલવટ ચંદ્ર પ્રકાશ.-પ્રેમાનંદ.

નિલાજરૂં, Same as નિલજું *q. v.*

નિલામ, Same as લીલામ *q. v.*

નિવડવું, Same as નીવડવું *q. v.*

નિવપન, *s. n.* [S. *fr.* निवप् to offer.] An offering to the deceased ancestors.

નિવર્તક, *adj.* [See નિવર્તવું.] Returning; retiring. 2. Stopping; ceasing. 3. Removing.

નિવર્તન, *s. n.* [See below.] Returning; turning back; return. 2. Desisting from. 3. Inactivity. 4. Ceasing; not happening.

નિવર્તવું, *v. t.* [S. निवृत् to return; to cease.] To retire; to turn back. 2. To be freed from; to cease from. 3. To be removed.

નિવર્ત્યો સંદેહ સંસાર-અખો.

નિવર્તી, *adj.* [S. निवर्तिन्] Turning back; returning. 2. Desisting; obstaining from.

નિવસન, *s. n* [S. *fr.* निवस् to dwell.] A house; a dwelling.

નિવસવું, *v. i.* [See above.] To dwell.

નિવાજશ, Same as નવાજસ *q. v.*

નિવાજવું, *v. t.* [See નવાજસ.] To make a present of; to present; to make a gift of.

નિવાજે કોઇને તેને દઉં એનાતમાં દેવું.-કક્ષાપિ.

નિવાડો, Same as નિવેડો *q. v.*

નિવાત, Same as નિવર્તિ *q. v.*

નિવાપ, *s. m.* [S.] An offering to the manes of the deceased; a libation.

નિવાપાંજલિ, *s f.* [નિવાપ+ S. अंजली a cavity-ful.] A gift; an offering. 2. Dedication.

નિવારક, *adj.* [See નિવારવું,] Warding off; averting; preventing; removing. (Generally at the end of a compound.)

નિવારણ, *s. n.* [See below.] Turning back; warding off, precluding; averting, preventing; prohibiting. 2. Removal (of a trouble) 3. Curing; a cure.

નિવારવું, *v. t.* [S. निवृ to ward off; to surround.] To turn back or away from; to avert; to ward off; to prevent; to prohibit. 2. To do away with; to get rid of; to remove.

રાક્ષસ કુળનું નામ નિવારી, રામ અયોધ્યા જાશે.—ઉદ્ધવ.

નિવારિત, *adj.* [See above.] Prohibited; stopped; prevented. 2. Removed; got rid of; done away with.

નિવાસ, *s. m.* [S. *fr.* निवस् to dwell.] Residence; dwelling; abiding. 2. An abode; a dwelling-place.

નિવાસી, *adj.* [See above.] Residing; dwelling. 2. *s. m.* A resident.

નિવિડ, Same as નિબિડ *q. v.*

નિવિડ વિના ત્યાં પંખી નવ જીવે. —ભાલણ.

નિવિદ, *s. f.* [S. निविद् to tell; to offer.] A short vedic text.

જેટલા વૈશ્વદેવની નિવિદમાં કહ્યા છે તેટલા.—આ. ભા. ઘુ.

નિવિષ્ટ, *adj.* [See નિવસન.] Seated. 2. Encamped. 3. Concentrated. 4. Arranged.

નિવૃત્ત, *adj.* [See below.] Turned back; retired from active life. 2. Performed.

નિવૃત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* निवृत् to return; to cease.] Turning back or from; stopping; resting; ceasing; coming to a stand. 2. Cessation from worldly concerns and engagements; retirement from active life. 3. Quietude; passivity. 4. Inactivity. 5. Retirement.

નિવૃત્તિવેતન, *s. n.* [નિવૃત્તિ + S. वेतन salary.] A pension (given to a retired servant).

નિવેડો, *s. m.* [S निवर्तन ceasing.] Bringing to an end or conclusion; doing away with. 2. Settlement; adjustment. 3. A decision.

Id. નિવેડો કરવો To decide; to adjust. નિવેડો લાવવો-આણવો To bring to an end. 2. To decide.

મારો ક્યિે કાજ નિવેડો ?—દયારામ.

નિવેદન, *s. n.* [S. *fr.* निविद् to offer; to tell.] A representation; stating; telling; relating. 2. Delivering; presenting; giving; offering. 3. A report. 4. A communication; an announcement.

Id. વાર્ષિક નિવેદન An annual report.

નિવેદવું, *v. i.* [See above.] To report. 2. To say humbly; to urge.

નિવેશ, *s. m.* [S. *fr.* निविश् to enter; to sit down; to encamp.] Entrance; admission. 2. The camp (of an army). 3. A house; an abode. 4. Depositing.

નિવેશન, *s. n.* [See above.] An abode; a dwelling. 2. A camp. 3. Inoculation.

નિશ, Same as નિશા *q. v.*

નિશદિન, **નિશભોર**, *adv.* [નિશ+S. दिन a day, H. भोर dawn.] Day and night.

ખુશી જેની ખસતી નથી નિશભોર રે.—દયારામ.

નિશવાસર, *adv.* [નિશ + S. वासर a day.] Night and day.

નિશાં, *s. f.* [P. निषान् *fr.* निषान्दन् =S. निषद् to sit down.] Assurance; confidence; mental conviction.

નિશા, *s. m. f.* [P. निश्शः.] Intoxication. 2. *s. f.* [S.] Night. 3. [See નિશાતરો.] A slab of stone on which things are crushed or pounded.

નિશાકર, *s. m.* [નિશા night + S. कृ to do.] The moon.

નિશાખોર, Same as નીશાખોર *q. v.*

નિશાચર, *s. m.* [નિશા night+S. चर् to walk.] A fiend; a goblin. 2. A thief; a robber. 3. *s. n.* An owl. 4. A bat.

આઠ લક્ષ નિશાચર બળીઆ, વિષ્ણુએ માર્યા જ્યાંય.–ગિરિધર.

નિશાચરી, *s. f.* [See above.] A female fiend. 2. A woman going to meet her lover at night by appointment.

નિશાણ, *s. n.* [P. निशान्.] An ensign; a flag; a banner. 2. A butt; a mark for firing at. 3. Any object set or taken up as a mark; a sign; a target. 4. A war-drum.

પાંડવનાં નિશાણ વાગ્યાં, પડ્યું યુદ્ધ ભંગાણ.—ગિરિધર.

નિશાણી, Same as નિશાની *q. v.*

નિશાતરો, *s. m.* [S. निशत sharpened *fr.* नि down+शद् to cut + રો dim.] A pounding stone; a pestle.

નિશાદ, Same as નિષાદ *q. v.*

નિશાન, Same as નિશાણ *q. v.*

Id. નિશાન તાકવું To aim at a target. નિશાન મારવું–પાડવું To strike or bring down the target or the thing aimed at. નિશાન ઉડાવવું–વાગવું To gain one's object. નિશાન કરવું To mark.

પ્રભુકપોલે કજ્જલીનાં નિશાન.—દયારામ.

બાણાસુરની નગરીમાં ગડગડિયાં નિશાન રે.—પ્રેમાનંદ.

નિશાનદાર, *s. m.* [નિશાન + P. दार having; holding.] A standard-bearer; an ensign.

નિશાનબાજ, *adj.* [નિશાન + P. बाज् playing.] Sure of hitting the target. 2. *s. m.* A sure shot.

નિશાનબાજી, *s. f.* [See above.] A target practice.

નિશાની, *s. f.* [See above.] A mark; a sign; a badge; a symbol; an emblem. 2. A symptom; an indication; a trace; a vestige. 3. An exhibit (appended to a document).

Id. નિશાની રાખવી To bear in mind as a marked thing. 2. To put in a marker.

નિશાંધ, *adj.* [નિશા night + S. अंध blind.] Nightblind.

નિશાપતિ, *s. m.* [નિશા night+S. पति the lord.] The moon.

નિશાબાજ, Same as નીશાબાજ *q. v.*

નિશાળ, *s. f.* [See શાળા.] A school.

Id. નિશાળે બેસાડવું–મુકવું To place at school.

નિશાળગણું, *s. n.* [નિશાળ + S. गणपति God Ganesha.] The worship of the goddess Saraswatee performed at the time of a boy's admission into a school.

નિશાળીઓ, *s. m.* [See નિશાળ.] A scholar; a school-boy; a student, a disciple.

નિશિ, Same as નિશ, નિશા, *q. v.*

નિશિ ખટ માસ થાય, કહે દ્દઢ કુરરાય.–વલ્લભ.

નિશિપાળ, *s. m.* Name of a metre, each foot containing 15 syllables.

નિશુંભ, *s. m.* [S.] Slaughter; killing. 2. Name of a demon killed by Durga.

નિશો, Same as નીશો *q. v.*

નિશોતર, *s. n.* Name of a medicinal plant used as a purgative. Ipomœa turpethum. N. O. Convolvulaceæ.

નિશ્ચય, *s m.* [S. *fr.* निश्चि to determine.] A resolve; a settled purpose. 2. Determination; settlement; ascertainment; a positive conclusion. 3. Confidence; assurance; firm belief or persuasion. 4. Certainty. 5. *adv.* Certainly; positively.

નિશ્ચયપૂર્વક, *adv.* [નિશ્ચય + S. पूर्वक attended with.] With resolve; resolutely. 2. Determinately. 3. With confidence; assuredly. 4. With certainty.

નિશ્ચયાત્મક, *adj.* [નિશ્ચય + S. आत्मक made up of.] Resolute. 2. Determined. 3. Confident; assured. 4. Certain; positive.

નિશ્ચલ, *adj.* [S. *fr.* निस् not + चल् to walk.] Immovable; steady; fixed. 2. Unchangeable; invariable. 3. Non-volatile.

નિશ્ચલ અંતઃકરણ કરીને ધરવા બેઠા ધ્યાન.–રત્નેશ્વર.

નિશ્ચલતા, *s. f.* [નિશ્ચલ S.+ ता a suffix forming a noun.] Steadiness; immovableness 2. Invariability.

નિશ્ચલા, *s. f.* [S.] The earth.

નિશ્ચિત, *adj.* [See નિશ્ચય.] Ascertained; determined; decided; settled.

નિશ્ચિંત, *adj.* [S. *fr.* निस् not + चिंता anxiety.] Free from anxiety or solicitude; secure; careless. 2. Confident; sure; certain.

નિશ્ચિંતતા, *s. f.* } નિશ્ચિંતપણું, *s. n.* } [નિશ્ચિંત + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Freedom from care or anxiety; security. 2. Confidence. 3. Surety; certainty.

નિશ્ચેષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* निस् not + चेष्टा motion.] Motionless; powerless.

નિશ્વાસ, Same as નિઃશ્વાસ *q. v.*

નિષાદ, *s. m.* [S.] The last or seventh note of the Hindu gamut. 2. An individual of the lowest of the castes. 3. A barbarian; a mountaineer (such as, a hunter, a fisherman etc.).

નિષિદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* नि+षिध् to prohibit.] Forbidden; prohibited; prevented. 2. Bad; faulty.

શાસ્ત્રે અમુક દિવસો નિષિદ્ધ ગણ્યા છે.—મ. ન. દિ.

નિષૂદન, *s. n.* [S.] Slaughter; killing. 2. *s. m.* A killer.

નિષેધ, *s. m.* [See નિષિદ્ધ.] Prohibition; interdiction; prevention. 2. Denial; refusal; disavowal. 3. Negation. 4. A prohibitive rule.

નિષેધક, *adj.* [See નિષિદ્ધ.] Putting an interdict upon; forbiding; prohibiting. 2. Negativing. 3. Denying; refusing.

નિષેધવું, *v. t.* [See નિષિદ્ધ.] To forbid; to prohibit; to prevent. 2. To deny; to refuse. 3. To negative.

નિષ્ક, *s. m.* [S.] A golden coin (generally equal in value to 16 mashas).

નિષ્કંટક, *adj.* [S. *fr.* निस् not+कंटक a thorn.] Void of thorns; thornless. 2. Free from danger; free from nuisance. 3. Void of enemies.

નિષ્કપટ, **નિષ્કપટી**, *adj.* [નિસ્ + S. कपट guile.] Free from guile; fair; guileless; ingenuous. 2. Candid; frank; out-spoken.

નિષ્કપટપણું, **નિષ્કપટીપણું**, *s. n.* [નિષ્કપટ, નિષ્કપટી + પણું a suffix forming a noun.] Fairness; freedom from guile; ingenuity. 2. Candidness; frankness, out-spokenness.

નિષ્કરુણ, *adj.* [નિસ્ + S. करुणा mercy.] Cruel; merciless.

નિષ્કર્મ, *adj.* [નિસ્ + S. कर्मन् an action.] Free from action. 2. Doing nothing; inactive; passive.

નિષ્કર્ષ, *s. m.* [S. *fr.* निष्कृष् to draw out.] The essence; the pith. 2. Extraction. 3. Ascertainment; certainty.

નિષ્કલંક, **નિષ્કલંકી**, *adj.* [નિસ્ +S. कलंक a stigma.] Free from stain, spot, or slur; immaculate; pure; clean; stainless; spotless.

નિષ્કામ, *adj.* [નિસ્+S. काम desire.] Free from desire; desireless. 2. Unselfish; disinterested.

નિષ્કામવૃત્તિ, *s. f.* [નિષ્કામ +S. वृत्ति conduct.] Unselfishness; disinterestedness. 2. Freedom from all worldly desires; renunciation.

નિષ્કામી, Same as નિષ્કામ *q. v.*

નિષ્કારણ, *adj.* [નિસ્ + S. कारण a cause.] Causeless; groundless. 2. Unnecessary. 3. *adj.* Without a cause; needlessly.

નિષ્કિંચન, *adj.* [નિસ્+ S. किंचन something.] Penniless; poor; indigent.

નિષ્કિંચન સ્થિતિમાં આખો દિવસ મજૂરી કરી.—અ. ક. કા.

નિષ્ક્રમ, *s. m.* **નિષ્ક્રમણ**, *s. n.* [S. *fr.* निष्क्रम् to go away.] Departure. 2. Name of one of the religious rites; taking out a child for the first time in the fourth month.

નિષ્ક્રય, *s. m.* [S. *fr.* निष्क्री to redeem.] Redemption; ransom. 2. Exchange; barter. 3. Reward.

નિષ્ક્રાંત, *adj.* [S. *fr.* निष्क्रम् to go away; to depart.] Left; departed. 2. Gone away (from the stage).

નિષ્ક્રિય, *adj.* [નિસ્+S. क्रिया work.] Inactive; unemployed.

નિષ્ઠ, *adj.* [See below.] Being in; situated in; devoted to; practising; believing in (at the end of a compound, as in કર્તવ્યનિષ્ઠ, બ્રહ્મનિષ્ઠ, ધર્મનિષ્ઠ etc.).

નિષ્ઠા, *s. f.* [S. *fr.* नि down+स्था to stand.] Fixed attention or affection; devotedness or engagedness of the heart or mind; attachment. 2. Reliance; belief; trust; confidence; faith. 3. Aim; object; intent.

નિષ્ઠુર, *adj.* [S.] Hard; rough. 2. Severe; smart; sharp. 3. Cruel; harsh; hard-hearted.

નિષ્ઠુરતા, *s. f.* [નિષ્ઠુર+S. ता a suffix forming a noun.] Severity. 2. Cruelty. 3. Harshness; roughness.

નિષ્ણાત, *adj.* [S.] Clever; versed; expert; conversant. 2. *s. m.* An expert.

નિષ્પક્ષપાત, *s. m.* [નિસ્+S. पक्ष a side + पात falling.] Impartiality. 2. *adj.* Impartial.

નિષ્પક્ષપાતી, *adj.* [See above.] Impartial.

નિષ્પક્ષપાતીપણું, *s. n.* [નિષ્પક્ષપાતી + પણું a suffix forming a noun.] Impartiality.

નિષ્પત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* निष्पद् to issue from.] Result; accomplishment; termination. 2. Maturity. 3. Ratio. 4. Production; birth.

નિષ્પન્ન, *adj.* [See above.] Produced; born. 2. Effected; accomplished. 3. Mature; ripe.

નિષ્પાપ, નિષ્પાપી, } *adj.* [નિસ્+S. पाप sin.] Sinless; free from sin; guiltless; pure.

નિષ્પાવ, *s. m.* [S.] A kind of pulse; bean.

મગ, વટાણા, મસુર, કળથી, નિષ્પાવ, તુવર સાંભળી.-**પ્રેમાનંદ.**

નિષ્પ્રયોજન, *adj.* [નિસ્ + S. प्रयोजन a cause.] Without motive. 2. Causeless; groundless; 3. Useless. 4. Needless; unnecessary.

નિષ્ફલ, નિષ્ફળ, } *adj.* [નિસ્+S. फल a fruit. Fruitless; unsuccessful. 2. Vain; profitless; useless.

નિષ્ફળતા, *s. f.* [નિષ્ફળ+S. ता a suffix forming a noun.] Fruitlessness. 2. Uselessness.

નિસંડી, Same as **નીસરણી** *q. v.*

નિસબત, *s. f.* [Ar.] Connection; relation. 2. Care; charge. 3. Care about (as of some consequence); concern; anxiety. 4. *adj.* Under the care of; through.

નિસરણી, Same as **નીસરણી** *q. v.*

નિસરવું, Same as **નીસરવું** *q. v.*

નિસર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* निसृज् to set free.] Nature; creation.

નિસર્ગસિદ્ધ, *adj.* [નિસર્ગ+S. सिद्ध achieved.] Innate; inborn; natural.

નિસાણ, Same as **નિશાણ** *q. v.*

તારે મસ્તકે મણ નિસાણ વાગે અલ્યા.—**રત્નેશ્વર.**

નિસાતરો, Same as **નિશાતરો** *q. v.*

નિસાર, Same as **નિશાતરો** *q. v.*

બૈરી પરસાળમાં નિસાર ઉપર દાળ વાટતી હતી.—**હ. ઠા. કાં.**

નિસાસ, નિસાસો, } Same as **નીસાસ, નીસાસો** *q. v.*

નિસૂદન, *s. n.* [S.] Killing; slaughter.

નિસ્તબ્ધ, *adj.* [S.] Unconscious; immobile.

નિસ્તરણ, *s. n.* [See above.] Rescue; deliverance. 2. Crossing over. 3. An expedient; a means.

નિસ્તરવું, *v. t.* [S. निस्तॄ to cross over.] To carry through; to accomplish; to complete; to pass off. 2. *v. i.* To be rescued; to be delivered.

શ્રી નાથજી કેરું ચિંતન કરે, દિવસથી દિવસ નિસ્તરે.-**જનીબાઈ.**

નિસ્તાર, નિસ્તારો, } *s. m.* [See **નિસ્તરવું**.] Carrying through; accomplishment; completion. 2. Deliverance; rescue. 3. Final emancipation.

રામ જાણે નિસ્તારો થાય.—**અખો.**

સંસારથી સેજે તરું, નિસ્તર કરશો આપ.—**પ્રેમાનંદ.**

મનમાન્યું કરે કોઈનો નથી આવ્યો નિસ્તારો.-**રત્નેશ્વર.**

છાપાં તિલક તુલસીની માળા, સાધુ સંગ નિસ્તારા.-**મીરાં.**

નિસ્તીર્ણ, *adj.* [See **નિસ્તરવું**.] Rescued; delivered; saved. 2. Crossed.

નિસ્તેજ, *adj.* [S. *fr.* निस् not + तेजस् light.] That which has lost its lustre; pale; pallid. 2. Spiritless; dull.

નિસ્પૃહ, નિસ્પૃહી, } Same as **નિઃસ્પૃહ, નિઃસ્પૃહી** *q. v.*

નિસ્પૃહતા, નિસ્પૃહીપણું, } Same as **નિઃસ્પૃહતા, નિઃસ્પૃહીપણું** *q. v.*

નિસ્યંદન, *s. n.* [નિ+S. स्यंदन oozing] The act of trickling drop by drop. 2 Distillation.

નિસ્યંદિની, *s. f.* [S. निस्यंदिन् oozing.] A pippet; an instrument which allows water or liquid to trickle drop by drop.

નિસ્સત્વ, Same as **નિઃસત્વ** *q. v.*

નિસ્સારણ, Same as **નિઃસારણ** *q. v.*

નિહંતા, *s. m.* [S. *fr.* निहन् to kill.] A killer; a destroyer.

નિહારિકા, *s. f.* [S. निहार fog; mist+का dim.] Nebula.

નિહાલ, Same as **ન્યાલ** *q. v.*

દાસ દયો ગાઇ થયો નિહાલ.-**દયારામ.**

નિહાળવું, *v. t.* [S. निभालन seeing.] To inspect closely and attentively; to observe minutely.

ની, *s. m.* [S. *fr.* नी to lead.] A guide; a leader (at the end of a compound, as in સેનાની.) 2. *conj.* [See **ને**.] And. 3. [See **નહિ**.] Not, 4. *adj. f.* [See **નું**.] Of (used as a genetive suffix with nouns, etc., of the feminine gender in the singular as well as the plural number).

નીક, *s. f.* [S. नीका a channel for irrigation.] A drain; a sink; a sewer.

નીકો નાની મોટી જે જેવો તણી.—**કાંત.**

નીકર, Same as નદીતર *q. v.*

નીકર જ નાસી ઝટ કવીશ્વરનું કામ છે.—વલ્લભ.

નીકસવું, *v. i.* [S. निस् away from + कृष् to draw.] To come out. 2. To result. 3. To exude. 4. To prove. 5. To be inferred.

નીકળવું, *v. i.* [See નીકસવું.] To come out; to pass out of any place. 2. To leave; to give up (service, etc.). 3. To result; to proceed. 4. To rise; to exude. 5. To turn out; to prove. 6. To be inferred. 7. To be established or set up.

Id. વાત નીકળે ત્યારે When the subject happens to be taken up for conversation. નદી પર્વતમાંથી નીકળે છે A river rises from a mountain. ચાલ નીકળ્યો છે The custom has been introduced. એવો કાયદો નીકળ્યો છે This is laid down by law. સંચો નીકળ્યો છે A machine has been invented. 2. A grinding-mill has been instituted. મારા દહાડા કેમ નીકળશે ? How shall I manage to live? જવા નીકળવું To set out; to be about to go. નવું કામ નીકળ્યું છે A new industry has been started. 2. A fresh work has propped up. ભૂલ નીકળી છે A fault has been discovered. આગળ નીકળવું To come forward. ગૂમડું નીકળ્યું છે A boil has appeared. નીકળી જવું To elope (of a woman). 2. To throw up one's legal wardship. 3. To live a dissolute life. 4. To be removed from the proper place; to come out.

નીકા, Same as નીક *q. v.* 2. Same as નિકા *q.v.*

નીકાલ, *s. m.* [S. निष्कालन driving away.] Clearance of a passage by removing the obstruction. 2. Issue; vent. 3. A passage; an aperture; an opening. 4. Disposal. 5. Settlement. 6. Adjustment; clearance; disentanglement. 7. Decision; judgment.

નીકાલી, *adj.* [See above.] Pertaining to disposal; concerning decision. 2. Remaining to be disposed of. 3. *s. m.* A liquidator. 4. A judge.

Id. નીકાલી શેરો A filing remark.

નીકાસ, *s. f.* [S. निष्कास exit; issue.] Export. 2. Issue; egress; exit.

નીકાસવું, *v. t.* [See above.] To throw out; to issue. 2. To speak out; to say out.

નીકાસી, *adj.* [See above.] Exported. 2. Fit for exportation. 3. Meant for egress.

નીકું, *adj. m. f. n.* [See નકરૂં.] Clean; pure. 2. Fine; acceptable.

ઉભી રહી જાતાં ત્યાં માતા, રૈવાત નહિ કાંઇ નીકી.—દયારામ.

નીકોરી, *s. f.* [નીક + રી dim.] A narrow drain; a gutter.

નીકોલી, *s. f.* Name of a medicinal plant.

નીખરવું, Same as નીખારવું *q. v.*

નીખરાવવું, *v. t.* [See નીખારવું.] To get bleached; to get washed first.

નીખરાવું, *v. i.* [See નીખારવું.] To be bleached; to be washed clean.

નીખાર, *s. m.* [See below.] Ebbing; going down to the lowest limit. 2. The ebbing of the waters of the sea. 3. Total disappearance. 4. A bleaching powder. 5. Bleaching; washing the starch of a cloth.

નીખારવું, *v. t.* [S. निस् down + क्षल्, क्षाल् to wash.] To bleach; to have a first wash (of a new cloth); to get washed clean.

નીખારાવું, Same as નીખરાવું *q. v.*

નીગર્વી, *adj.* [S. निस् not + गर्व pride.] Modest; devoid of pride.

નીગળવું, *v. i.* [S. निर् down + गल् to drop.] To drop. 2. To be sifted; to pass through a sieve.

નીગાળ, *s. m.* [See above.] That which has dropped down; a sediment; a residue.

નીગાળવું, *v. t.* [See નીગળવું.] To sift; to pass through a sieve. 2. To cause to drop; to cause to come out; to pass. 3. To cleanse.

નીગાળો, Same as નીગાળ *q. v.*

નીઘંટ, Same as નિઘંટુ *q. v.*

નીઘળવું, *v. i.* To blossom. 2. To bear fruit. 3. To ripen.

નીઘા, *s. f.* [P. निगाह्.] The eye; a look; the sight; seeing. 2. Regard; heed; attention; consideration.

Id. નીઘા ખેંચવી To salute in a prostrate manner. નીઘા કરવી-રાખવી To do favour to. નીઘામાં લેવું To regard; to heed; to pay attention to; to consider. નીઘા રાખો મેહેરબાન ! Take care, sir! 2. Be pleased to favour this person, sir! 3. May it please you, sire! (This term is used by the attendants of great persons to call their attention to visitors.)

નીઘેબાની, Same as નિગેહબાની *q. v.*

નીંગળવું, *v. i.* [See નીગળવું.] To trickle; to ooze drop by drop.

નીંગાળવું, *v. t.* [See નીગળવું.] To cause to trickle; to cause to ooze drop by drop

નીચ, *adj.* [S.] Low; mean; base; abject; vile; inferior. 2 Not high or tall; short; low. 3. Lowered; deep (of voice).

નીચતા, } *s. f*
નીચપણું, } *s. n.* [નીચ + S. ता, Guj પણું suffixes forming nouns.] Meanness; abjectness; vileness.

નીચયોનિ, *adj.* [નીચ + S. योनि an organ.] Lowborn.

નીચલું, *adj. m. f. n.* [નીચ+લું dim.] Lower; inferior, situated below.

નીચવવું, Same as નીચોવવું *q. v.*

નીચવાવું, Same as નીચોવાવું *q. v.*

નીચાણ, *s. n.* [નીચ+આણ a suffix forming a noun.] Low ground; low level. 2. Declivity; descent.

નીચાપણું, *s. n.* [નીચું+પણું a suffix forming a noun.] Lowness; inferiority; declivity.

નીચું, *adj. m. f. n.* [See નીચ.] Low; not high. 2. Inferior; lower. 3. Mean; low; base. 4. Lowered; deep.

Id. નીચું ઘાલવું—જોવું To be ashamed of a bad action; to hang the head down through shame. નીચું લાગવું To feel degraded. નીચી મુંડીએ-નીચી ગરદને ચાલવું To behave oneself meekly or modestly. નીચા બાપના થઇ જવું To be ashamed of doing. 2. To feel degraded.

Prov. નીચી બોરડીને સૌ ઝૂડે In a calm sea every one is a pilot.

નીચે, *adv.* [See નીચ.] Beneath; under; down; below.

Prov. નીચે ધરતી, ને ઉંચે આભ ! Quite supportless.

નીચોચ્ચવૃત્ત, *s. n.* [નીચું + ઊંચું + S. वृत्त a circle.] An epicycle (in Astronomy).

નીચોવણ, *s. m.* [See નીચોવવું.] Water that has oozed out, or has been wrung out.

નીચોવવું, *v. t.* [S. निस् away from + च्यु to fall.] To squeeze; to press; to strain. 2. To wring; to extort.

Id. માખ નીચોવે એવું Very stingy; miserly in the use of one's money. 2. Careful in saving money; saving one's money at any sacrifice; collecting money by any means however insignificant or wicked

નીચોવાવવું, *v. t* [See નીચોવવું.] To get squeezed; to get strained. 2. To get extorted; to get wrung.

નીચોવાવું, *v. i.* [See above.] To be squeezed; to be pressed; to be strained. 2. To be extorted. 3. To become penniless.

નીછવણીઉં, *s. n.* [See નીછાગવું.] A piece of cloth used in cleansing the inside of an earthen vessel.

નીછામણ, Same as નીચોવણ *q. v.*

નીછામણું, *s n.* [See નીચોવવું.] A frame of bamboo chips, on which an object soaked with water is placed for wringing water out of it.

નીછારો, *s. m* Same as નીકોરી *q. v.*

નીછાગવું, *v. t.* [See નીખારવું.] To cleanse an earthen vessel by rubbing its inner side with a piece of cloth.

નીછાગાવવું. *v. t.* [See above.] To get cleansed (of an earthen vessel).

નીછાગાવું, *v. t.* [See નીછાગવું.] To be cleansed (of an earthen vessel).

નીઠવું, *v. i.* [S. निष्ठा termination.] To terminate; to end. 2. To be exhausted. 3. To glide away; to elapse; to pass.

એ નીઠતાં શું નીઠી, પણ કેવા કષ્ટે ?—કે. હ. ધ્રુ.

નીઠાડવું, *v. t.* [See નીઠવું.] To exhaust; to consume. 2. To bring to an end.

નીઠીઓ, *s. m.* [See નીઠવું.] Want; deficiency; famine; dearth.

નીડ, *s. m.* [S.] A nest. 2. A lair; a den.

નીણ, Same as નીરણ *q. v.*

નીત, Same as નિત્ય *q. v.* 2. Same as નીતિ *q.v.*

ભૂલેલાણતાં ન્યાસ ન નીતમાં.—પ્રેમાનંદ.

નીતર, Same as નહીતર *q. v.*

નીતરવું, *v. i* [S. निस्तॄ to pass through.] To settle; to subside; to become clear and lucid by the sediments subsiding at the bottom. 2. To ooze.

નીતરાણ, *s. n.* [See above.] That which has oozed or settle down.

નીતર્યું, *adj. m f. n.* [See નીતરવું.] Lucid; pellucid; clear; translucent; limpid; not muddy. 2. Mere; unmixed.

નીતારવું, *v. t.* [See નીતરવું.] To make to drop down or ooze.

નીતિ, *s. f.* [S. *fr.* नी to lead.] Morals; ethics; laws and rules for conduct 2. Propriety; fitness; justness; equity. 3. The fitnes

of a thing; the law of rectitude. 4. Law; morality. 5. Policy.

નીતિનિપુણ, *adj.* [નીતિ + S. निपुण clever.] Versed in moral laws. 2. Clever in politics.

નીતિમાન, } **નીતિયુક્ત**, } *adj.* [નીતિ + S. मत् having; युक्त joined.] Moral; just.

નીતિવિષયક, *adj.* [નીતિ + S. विषय subject.] Moral.

નીતિશાસ્ત્ર, *s. n.* [નીતિ+S. शास्त्र science.] The science of ethics; moral philosophy.

નીદણ, *s. n.* [See નીદવું.] Weeds plucked up and thrown away.

નીદર, Same નિદ્રા *q. v.*

નીદવું, *v. t.* To pluck up the weeds in a field; to weed.

નીદામણ, *s. n.* Wages paid for plucking up the weeds in a field; weeding charges.

નીંદણ, Same as નીદણ *q. v.*

નીંદર, } **નીંદરડી**, } Same as નિદ્રા *q. v.*

નીંદરડીમાં કાઢે ઘેલાં આમ એ.—લલિત.

નીંદવું, Same as નીદવું *q. v.*

નીંદામણ, } *s. n.* **નીંદામણી**, } *s. f.* Same as નીદામણ *q. v.*

નીપ, *s. m.* [S.] The foot of a mountain. 2. *s. n.* The kadamba tree or its flower.

નીપજ, *s. f.* [See નીપજવું.] Produce; product; proceeds; profits; gain. 2. The origin. 3. Growth.

નીપજણ, *s. f.* [S. निष्पादन accomplishing.] Accomplishments; capacity to accomplish anything.

Prov. નીપજણ નાની નાસરીની નહિ, ને બરો બાર ગામનો An empty vessel sounds most.

નીપજવું, *v. i.* [S. निष्पद् to be produced.] To spring; to proceed; to be born; to be produced. 2. To turn out; to prove to be; to result. 3. To get a profit.

નીપજાવવું, *v. t.* [See નીપજવું.] To produce; to create.

નીપટ, *adj.* [નિસ્+S. पट a cloth.] Shameless. 2. *adv.* Exceedingly; very; wholly; altogether; utterly. 3. Absolutely; positively.

નીપનવું, Same as નીપજવું *q. v.*

સુરતિ જે સન્મતિજન્ય નીપની.—શ્રી બો. દી.

નીપવવું, } **નીપાવવું**, } Same as નીપજાવવું *q. v.*

ફરી પાક નીપજ્યો નજરાય.—પ્રેમાનંદ.

નીભવું, *v. i.* [S. निर्वह् to carry on.] To stand; to continue; to abide; to endure; to be held on.

નીભાઉ, *adj.* [See above.] Durable; lasting. 2. Tolerable.

નીભાવ, *s. m.* [See નીભવું.] Endurance; passing through well. 2. Maintenance; subsistence.

નીભાવણ, *s. n.* [See નીભવું.] Carrying through; bringing safely and well out of a difficulty.

નીભાવવું, *v. t.* [See નીભવું.] To carry through; to bring safely and well out of. 2. To overlook; to pass by; to excuse. 3. To manage; to support.

નીભાવું, Same as નીભવું *q. v.*

નીભાવો, Same as નીભાવ *q. v.*

નીભો, *s. m.* [See નીભાડો.] A kiln.

નીમ, Same as નિયમ *q. v.* 2. *s. m.* An offering to ghosts, etc.

જગના નીમો નીરખી ન્યારા.—નર્મદ.

નીમણુક, *s. f.* [See નીમવું.] Appointment. 2. Assignment. 3. A stipend; an allowance. 4. An office; a situation.

નીમતાણો, *s. m.* Checking; auditing (in account, survey, etc.).

નીમતાનદાર, *s. m.* [નીમતાણો+P. दार holding.] An auditor.

નીમતાનદારી, *s. f.* [See above.] The office or work of an auditor; auditing.

નીમવું, *v. t.* [S. निर्मा to bring into existence.] To appoint. 2. To assign. 3. To nominate.

નીમવૈદ, *s. m.* [નીમે+S. वैद्य a physician.] A quack doctor; a mountebank.

નીમસર, Same as નિયમસર *q. v.*

નીમહકીમ, *s. m* [નીમે + Ar. हकीम a physician.] A quack doctor; a mountebank.

નીમા, Same as નીમાડો *q. v.* 2. A big experiment.

નીમાડો, *s. m.* [S. निर्माण manufacture + ડો dim.] A potter's kiln. 2. A pile o earthen pots (burnt or to be burnt).

નીમાવવું, *v. t.* [See નીમવું.] To get appointed. 2. To get assigned. 3. To get nominated.

નીમાવું, *v. i.* [See નીમવું.] To be appointed. 2. To be assigned. 3. To be nominated.

નીમી, *s. f.* [See નીમવું.] A money draft; a cheque.

નીમે, *adv.* [P. नीम् ; S. नेम a half.] (Multiplied) By a half. 2. *adj.* Half.

Id. નીમેપગારી રજા Leave on half pay.

નીમેનીમ, *adj.* [See above.] Half to half.

નીમો, *s. m.* [P. नीम the upper garment.] A robe.

પાયજામા, નીમા, પછેડી, જામા અવળા બંધ જી.–પ્રેમાનંદ.

નીર, *s. n.* [S.] Water. 2. Lustre; temper; spirit; mettle; pluck.

થયો ધૂધવાટ હર્યું સૌ નીર.—પ્રેમાનંદ.

નીરખ, *s. m.* [S. निरीक्ष् to see.] Test; inspection.

નીરખવું, *v. t.* [See above.] To behold intently; to contemplate. 2. To inspect.

નીરંગ, *adj.* [નિર્ + S. रंग colour.] Achromatic. 2. Colourless.

નીરજ, *s. n.* [નીર + S. जन् to be born.] A lotus flower. 2. *adj.* [નિર્ + S. रजस् dust.] Free from dust or impurity. 2. Clear; pure.

નીરજ શરીર નિર્જર તણું, પૃથ્વીથી ઉંચાં જાણ.— ભાલણ.

નીરજથી નીર, નીરથી નીરજ, નીરજનીરથી સરવર શોભે.–ભરત.

નીરચુંડી, Same as નગોડ *q. v.*

નીરણ, *s. n.* [S. निर् euph. + अन्न food.] Grass thrown before hungry cattle as fodder.

નીરમળી, Same as નિર્મળી *q. v.*

નીરવ, *adj.* [નિર્+S. रव sound.] Noiseless; all quiet; perfectly tranquil.

નીરવું, *v. t.* [See નીરણ.] To place grass (before cattle) as fodder.

નીરસ, Same as નિરસ *q. v.*

નીરસપણું, Same as નિરસપણું *q. v.*

નીરાળું, Same as નિરાળું *q. v.*

કોઇ સ્થળમાં કેવળ નીરાળાં મળી શકતાં જ નથી.—મ. ન. દ્વિ.

નીરો, *s. m.* [S. नीर liquor; juice.] Toddy uice; jthe unfermented exudation of palm-trees; sweet toddy.

નીરોગી, *adj.* [નિર્ + S. रोग a disease.] Healthy; free from disease; well.

નીરોગીપણું, *s. n.* [નીરોગી+પણું a suffix forming a noun.] Healthiness; freedom from disease.

નીલ, *adj.* [S.] Dark-blue; green. 2. *s. m.* Name of a metre, each foot containing 16 syllables. 3. Name of a kind of black monkey. 4. Tens of billions 5. One of the nine treasures (નવનિધિ) of Kubera.

નીલકંઠ, *s. m.* [નીલ+S. कंठ the throat.] An epithet of the god Shiva. 2. Name of a bird; the blue throat; the blue magpie. 3. A jay.

નીલતાવ, *s. n.* Name of a bird; the rufus bellied fairy blue-chat; blue-chat.

નીલફીંગો, *s. n.* Name of a bird; the long-tailed drongo.

નીલમ, **નીલમણિ**, *s.n.* [નીલ+S. मणि a jewel.] The sapphire; a precious stone of a blue colour.

નીલવલ્ક, *s. n.* Name of an aquatic animal; the dogwhelk.

નીલવસન, *adj.* [નીલ+S. वसन a cloth.] Blue clothed.

કરશે પ્રીતિ નીલવસન, નીલાંબર નામ જેનું.—દ્વારકો.

નીલશિર, *s. n.* Name of a bird; the mallard.

નીલાંબર, *s. m.* [S.] An epithet of Balarama.

કરશે પ્રીતિ નીલવસન, નીલાંબર નામ જેનું.—દ્વારકો.

નીલી, *s. f.* [S.] Indigo; the indigo plant.

નીલી વાવે જે કરસણો.—સામળ.

પંપાળી વાંસો લ્હોઇ નીલી પર સુવાડી શાંતિમાં—કલાપિ.

નીલું, Same as લીલું *q. v.*

નીલોત્પલ, *s. n.* [નીલ+S. उत्पल a flower.] Blue lotus. Nilumbium caeruleum. N. O. Nymphiacæ.

નીલોપલ, *s. m.* [નીલ+S. उपल a stone.] Lapis lazulli; the blue stone.

નીલોફર, *s. n.* [P.] The blue lotus.

નીવ, *s. n.* [See નિયમ.] A rule; a vow.

લગાવું સુઅંગરાગ, વલ્લભ જો નીવ નાય.—વલ્લભ.

નીવડવું, *v. i.* [S. निर्वृत् to be accomplished.] To turn out; to come up; to prove to be. 2. To stand forth strikingly; to become conspicuous.

Prov. નીવડે વખાણ The proof of the pudding is in the eating.

નીવાર, *s. n.* [S.] Name of an inferior corn. Panicum italicum. N. O. Graminacæ.

આ વૃક્ષતળે ખખોલ મુખથી નીવાર દાણા ગરે.—ઝ. ઉ. ચા.

નીવિ, } **નીવી,** } *s. f.* [S.] The tie of a woman's drawers or under-garment. 2. A vow among the Jainas, involving abstention from sweets and delicacise.

નીવીબંધ, *s. m.* [નીવી+S. बंध् to bind.] The knot or tie of the drawers (of a woman's garment).

બલ્લભજી મન નીવીબંધ છૂટતાં.—કલાપિ.

નીવેડો, Same as નિવેડો *q. v.*

નીશાખોર, } **નીશાબાજ,** } *adj.* [P. निश्शह् intoxication+ खोर eating, बाज् playing.] Addicted to drinking.

નીશો, Same as નિશો *q. v.*

નીશામાં ચકચૂર બનીને.—નર્મદ.

નીસઆસ, Same as નીસાસ *q. v.*

નીસરણી, *s. f.* [S. निश्रयणी.] A staircase; a ladder. 2. Name of a game for children.

નીસરવું, *v. i.* [S. निस् away from+ सृ, सर् to move.] To go. 2. To depart; to proceed. 3. To come out of; to issue.

Id. નીસરી પડવું To depart from or leave at once, in haste or surreptitiously.

નીહાઉ, *s. m* [S. निसार.] A heap; an assemblage.

ધરણી હવિ નીહાઉ.—પદ્મનાભ.

નીહાર, *s. m.* [S.] Fog; mist.

નીહારિકા, Same as નિહારિકા *q. v.*

નું, *adj. n.* [S. स्व.] Of (used as a genitive suffix with nouns, etc., in the neuter gender singular number).

નુકતી, *s. f.* [See નુકતો.] Pods made of amaranthus flour (રાજગરો) coated with sugar.

નુકતો, *s. m.* [Ar नुक्त.] A point; a dot. 2. A vowel mark. 3. A pretty fancy or thought; a well-turned phrase; a conceit; a laconism.

નુકસાન, *s. n.* [Ar. नुक़्सान a defect.] Loss; damage; injury; harm; hurt. 3. Damages (Law).

Id. નુકસાન આવવું-જવું-લાગવું To suffer loss or damage. નુકસાન ખમવું To bear loss patiently. નુકસાનમાં હોવું To be working at a loss. નુકસાનને પેટે By way of satisfaction for injury or damage done.

નુકસાનકર્તા, } **નુકસાનકારક,** } *adj.* [નુકસાન + S. कृ to do.] Injurious; doing harm; harmful.

નુકસાની, *s. f.* [See નુકસાન.] Same as નુકસાન *q. v.* 2. Compensation for injury or damage done. 3. *adj.* Soiled; damaged

નુકસાનીવાળું, *adj. m. f. n.* [નુકસાની+S. वत् having.] Soiled; damaged; injured.

નુગરું, *adj. m. f. n.* [ન+S. गुरु a teacher.] Ungrateful. 2. Shameless. 3. Unrestrained.

નુતિ, *s. f.* [S. *fr.* नु to praise.] Praise; eulogium; panegyric. 2. A prayer. 3. Salutation; obeisance; prostrating oneself before a person as a mark of respect; worship; reverence.

આપવી કરી પિતૃ-નુતિ રે.—પ્રેમાનંદ.

નુરત, *s. f.* Name of a particular vital artery.

સુરત નુરત ને ઇડા પિંગળા—ધીરો.

નૂતન, *adj.* [S.] New; fresh; young; late. 2. Novel; curious. 3. Modern; recent. 4. Present.

નૂતનતા, *s. f.* [નૂતન+S. ता a suffix forming a noun.] Newness; freshness. 2. Novelty; strangeness; curiosity. 3. The quality of being modern.

નૂતર, Same as નૂતન *q. v.*

ચાલે મંદ ગતિ ગજ સરખડી રે, નૂતર વસ્ત્ર છે રે.—દયારામ.

નૂન, Same as ન્યૂન *q. v.*

નૂનતા, } **નૂનમ,** } Same as ન્યૂનતા *q. v.*

નૂનમ એતિ નવ રાખીએ, સતી નામની હામ.—મુકુંદ.

નૂપુર, *s. n.* [S.] An anklet.

નૂપુરઝંકાર, *s. m.* [નૂપુર+S. झंकार a low murmuring sound.] The tinkling noise of anklets.

નૂર, *s. n.* [Ar नूर] Lustre; light. 2. Blooming and beaming. 3. Healthiness. 4. Courage; heroism. 5. Dignity and majesty. 6. Passage money over the sea; fare. 7. Freight.

Id. નૂર ઉતરવું To become less (of lustre); to be ashamed. નૂર ઉડી જવું To lose lustre. 2. To be abashed. 3. To look pale.

Prov. એક નૂર આદમી હજાર નૂર કપડાં Decorations enhance natural beauty.

વ્યર્થ ગુમાવીશ નહિ તનનું નૂર જો—દલપતરામ.

નૂરડું Same as નૂર *q. v.*

લાગે તને નામનું તે નૂરડું નરતું રે.—બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.

નૂરખો, *s. m.* A recipe; medical prescription.

નૂરી, *adj.* [See નૂર.] Bright; splendid; shining. 2. *s. f.* A kind of parrot.

નૃત્ય, *s. n.* [S. *fr.* नृत् to dance.] Dancing;

a dance. 2. A pantomime.

નૃત્યકળા, *s. f.* [નૃત્ય + S. कला an art.] The art of dancing; dancing.

નૃત્યકાર, *s. m.* [નૃત્ય + S. कार doing.] A dancer.

નૃદેવ, *s. m.* [S. *fr.* नृ a man + देव a god.] A king.

નૃદેહ, *s. m.* [S. *fr.* नृ a man + देह the body.] The human body.

નૃદેહમિતિ, *s. f.* [નૃદેહ + S. मिति measuring.] Anthropometry.

નૃપ, નૃપતિ, નૃપાલ, } *s. m.* [S. *fr.* नृ a man + पा to protect, पति the lord.] A king; a sovereign.

નૃવંશ, *s. m.* [S. *fr.* नृ a man+वंश a race.] The human race.

નૃવંશવિદ્યા, *s f.* [નૃવંશ +S. विद्या knowledge.] Anthropology. 2. Ethnology.

નૃશંસ, *adj.* [S.] Wicked; malicious; cruel; base; mischievous.

નૃશંસતા, *s. f.* નૃશંસ્ય, *s. n.* } [નૃશંસ + S ता a suffix forming a noun; S. नृशंस्य.] Cruelty; wickedness; baseness; mischief; maliciousness.

નૃસિંહ, *s. m.* [S. नृ a man+सिंह a lion.] A king. 2. A brave man; a lion-like man. 3. Same as નૃસિંહાવતાર *q. v.*

નૃસિંહાવતાર, *s. m.* [નૃસિંહ + S. अवतार an incarnation.] An epithet of Vishnu in his fourth incarnation.

ને, *s. f.* [P. नय् a pipe; a bamboo.] The tube in a hubble-bubble. 2. Same as અને *q. v.* 3. ind A termination for the objective case, and genitive with locative case. 4. Same as નિ (not) *q. v.*

નેઉં, Same as નેવું *q. v.*

નેઉવો, *adj. m.* [નેવું+P. वा dim.] Relating to or of the year ending in ninety. 2. *s. m.* A pit made by the falling of water from the roof.
નેઉવા કાળમાં સરસવણીના બ્રાહ્મણોના દાણા લીધેલા.–હ. ઠા. કાં.

નેક, *adj.* [P.] Virtuous; honest; upright; faithful; morally good. 2. Generous: benevolent; righteous. 3. *s. f.* Probity; integrity of heart; truthfulness and moral goodness. 4. Uniform good conduct or profession; upright walk. 5. The standard ideal or limit. 6. Market rate; current price. 7. *adv.* In the least degree. 8. Not at all. 9. Same as નીક *q. v.*

Id. નેક કામ Honest work. નેક ઇનસાફ Upright justice. ખાઉધરાને ખાધાનો કશો નેક નથી There is no limit to a glutton. નેક બાંધવો–ઠરાવવો To fix the market rate or prices current.

જવા સ્વરગમાં નેક.—નર્મદ.
જે રસજ્ઞ હશે નર નેક.—કુમુદચંદ્ર.
ભોડાણે જીવ અનેક તાર્યા, શું વર્ણવું નથી નેક.—નરભેરામ.
જેને ત્રુઠી શારદા નેક રહી નહિ ન્યૂન.—સામળ.

નેકનજર, *s. f.* [નેક+ P. नज़र sight.] Looking upon with pure or moral motives; a clear conscience; an honest purpose.

નેકનામ, નેકનામદાર, } *adj.* [નેક + S. नामन् a name, નામદાર honourable.] Honourable; celebrated; renowned. 2. His Excellency; His Honour. 3. Famous for virtue and good character; virtuous; good.

નેકનામી, *s. f.* [See above.] Fame.

ને કાજે, *prep.* [ને & S. कार्य motive.] For; for the purpose of (used as a suffix with nouns, etc., in the dative case). *e. g.* જમવાને કાજે to dine; for the purpose of dining.

નેકી, *s. f.* [P.] Virtue; goodness; piety. 2. Probity; purity of the heart; integrity. 3. Chastity.

નેકો, *s. m.* [See નેકી.] Order; discipline. 2. A limit; a principle.

નેગ, *s. m.* [See સ્નેહ.] Love; attachment; friendship. 2. Connection.

ભાઇએ કીધો ત્યાં નવો નેગ.—પ્રેમાનંદ.
એક હતું તે હર ગયું, નવા ન કરવા નેગ.—લોકોક્તિ.

નેગવું, *v. t.* To eat.

નેગીઓ, *s. m.* A messenger; a tale-bearer.
માટે હું છું તારો નેગીઓ, દેવ તેજપુંજ નળ આગીઓ.-પ્રેમાનંદ.

નેંઘળવું, Same as નીંગળવું *q. v.*

નેચો, *s. m.* [ને a pipe+ P. चेह dim.] A hubble-bubble pipe; the whole smoking apparatus.

નેજવું, *s. n.* [નેજો + P. वा dim.] A wooden support placed under the eaves of a house.

નેજારા, *s. m. pl.* [Ar. नजारा looking askance.] A sidelook; a glance.

નેજું, *s. n.* [P. नेजह्.] A banner; a flag. 2. A lance.
નેજાં ફરકે રે, ફરે તરવાર, દ્વંદ્વયુદ્ધ થયું તેણી વાર.—પ્રેમાનંદ.

Id. નવ નેજાં પાણી ઉતરવાં To be put to immense

trouble.

નેઝો, *s. m.* [P. नेज़ह्.] A lance; a spear; a javelin. 2. A banner; a flag. 3. Shelter. 4. [See નેચો.] A pipe for smoking.

ઉંચા નેજા ઘણા મરાતબ.—પદ્મનાભ.

ધજા ફરકે, ને, નેજા ઝળકે; નિશાને બળિયા ધાય રે.—લજ્જારામ.

ધજા નેજા અતિ ફરકતાં.—સામળ.

નેટ, *s. m. n.* [ન+હઠવું to fall back.] Exertion; endeavour; effort; strength put forth. 2. Strain; stress; press; force bearing upon or sustained. 3. Determinateness and vigour of purpose. 4. *adv.* Resolutely; firmly. 5. Surely; certainly; undoubtedly; positively.

હેત પ્રીત દેખી નવ શકે, કરે તે નિંદા નેટ.—સામળ.

જે પોતા કેરૂં પેટ તેને કેમ વિસરીએ નેટ. —પ્રેમાનંદ.

તો તને રાજ અપાવીશ નેટ.—કાળિદાસ.

ચાલ હઠ ફરી લગ્નનો તો થાત સુખી નેટ રે.—નર્મદ.

નેટાં, *s. n. pl.* [See above.] Pursuit; a minute inquiry; observation in order to detect a fault.

નેડું, *adj. m. f. n.* [S. निकट.] Near; nigh; close by.

હરિ તું નજીક થશી છે નેડો—ગવરીબાઇ.

નેડે, *adv.* [See above.] Near; close by; inside.

નેડો, *s. m.* [સ્નેહ+ડો dim.] Love; attachment; affection. 2. Pursuit or observation with intent to detect a fault.

Id. નણંદ બહુ નેડા લે છે The sister-in-law watches a young woman in order to detect a fault in her.

નંદકુંવરથી નેડો લાગ્યો, તે પ્રાણ ગયે ન છૂટાય રે.—મીરાં.

નેણ, Same as નયન *q. v.*

નેતર, *s. n.* [S. वेत्र.] Cane. 2. A rattan. Calamus rattan. N. O. Palmacæ.

નેતરૂં, *s. n.* [S. नेत्र.] A rope for churning; the string of a churning stick.

નેતા, *s. m.* [S. नेतृ.] A leader; that conducts, manages, etc. 2. A carrier; a messenger. 3. Intuition or consciousness of one's power or strength.

Id. નેતા પહોંચ્યા છે Messengers have arrived. 2. Sec et information has been received. મારા નેતા પહોંચી ગયા છે I have come to know all you intend doing.

નેતિ, *adv.* [S. *fr.* नेति saying " No ".] Not this. 2. *adj.* Endless; boundless; infinite.

નેતિ નેતિ કહી નિગમ વાચે.—નરસિંહ.

નેત્ર, *s. n.* [S.] The eye.

Id. નેત્ર ભરવાં To weep (with tears in the eyes.)

નેત્રદર્પણ, *s. n.* [નેત્ર+S. दर्पण a mirror.] The retina.

નેત્રનાડી, *s. f.* [નેત્ર + S. नाडि a nerve.] An optic nerve.

નેત્રપલ્લવી, *s. f.* [નેત્ર+S. पल्लव expanding; spreading.] A way of communicating by means of movements of the eyes.

નેત્રબાહ્યપટ, *s. n.* [નેત્ર+S. बाह्य outer+पट a cover.] The sclerotic layer.

નેત્રમળ, *s. m.* [નેત્ર+S. मल dirt.] Rheum of the eye.

નેત્રરસ, *s. m.* [નેત્ર+S. रस humour.] Conjunctiva.

નેત્રયવ, *s. m.* [નેત્ર + S. यव barley.] The crystalline lens.

નેત્રવિદ્યા, *s. f.* [નેત્ર + S. विद्या knowledge.] Ophthalmology.

નેત્રવૈદ્ય, *s. m.* [નેત્ર+S. वैद्य a physician.] An ophthalmic surgeon.

નેત્રાંજન, *s. n.* [નેત્ર+S. अंजन collyrium.] An eye salve.

નેત્રામય, *s. m.* [નેત્ર+S. आमय a diease.] Ophthalmia.

નેત્રાંબુ, *s. n.* [નેત્ર+S. अंबु water.] A tear.

નેન, Same as નયન *q. v.*

નેનકલાક, *s. n.* Name of a kind of fine cotton cloth.

નેનસુક, *s. n.* Name of a fine cotton cloth.

નેપથ્ય, *s. n.* [S.] That part of the stage behind the curtain, where the actors attire themselves; the post-scenium. 2. Dress; attire. 3. The curtain.

નેપાળો, *s. m.* [S. नेपाली the wild date-tree.] A particular nut-plant which is a powerful purgative; croton. Croton tiglium. N. O. Euphorbiacæ.

Id. નેપાળો આપવો To give a purging medicine. 2. To threaten; to scold. નેપાળો લેવો To take a purging medicine.

પ્રથમ રેચ નેપાળાનો દીજે.—સામળ.

દૂધમાં પુષ્કળ નેપાળો નાંખ્યો હતો.—હ. દા કાં.

નેપુર, Same as નૂપુર *q. v.*

નેફો, *s. m.* [P. नेफ़ह्.] That part of a wo-

man's drawers through which a string passes round the waist; a waist-band.

નેમ, Same as **નિયમ** *q. v.* 2. *s. f.* The aim; the thing aimed at; the butt. 3. Intention. 4. A rule of conduct; a vow.

Id. નેમ ચૂકવી To miss the aim. 2. To fail in securing one's object. નેમ તાકવી To aim at. નેમ પાર પાડવી To gain one's object.

કહો તે ચૂંટું કેમ, સહે એથી કંઇ નેમ.—જ. પુ. જો.
તપ તીર્થ દાન વ્રત નેમ.—અખો.

નેમણુંક, Same as **નીમણુક** *q. v.*

નેમવું, Same as **નીમવું** *q. v.* 2. To make a resolution; to resolve. 3. To aim.

ને માટે, Same as **ને કાજે** *q. v.*

નેમિ, નેમી, *s. f.* [S.] The circumference, ring or felly of a wheel. 2. A windlass. 3. A circumference.

રાજ્ય નેમી ધરી દુષ્ટો દમી સૌ જન્ય તારવે.—ભી. ભો. દી.

નેરું, *s. n.* [See **નહર**.] A drain or gutter to carry away rain-water. 2. Same as **ન્યારું** *q. v.* 3. *adj. m. f. n.* Near.

નિશ્ચળ નિરખ્યા નેરા રે.—ભોજો.

ને લીધે, *prep.* [ને+લીધું took *fr.* લેવું to take.] Owing to; on account of; because of; as a result of, etc.

નેવ, નેવાં, *s. n. pl.* [S. नीव्र the edge of the thatch of a roof.] The eaves of a roof. 2. of water descending from the eaves in the rainy season. 3. Tiles. 4. Tears.

Id. નેવે મૂકવું To lay aside.

Prov. નેવનાં પાણી મોભે ન ચઢે Can absurdities become realities ? ભણ્યા ગણ્યા, તે નેવે મૂક્યું What I learn with one ear goes out by the other. નેવે પાણી આવવાં To rain profusely.

ચડે શા વડે નેવનાં નીર મોભે ?—દલપતરામ.
ભારતના કવિ મૂઆ નથી, હા ! આંખ ઝરે છે નેવાં.-ખબરદાર.

નેવર, Same as **નૂપુર** *q. v.*

થાળ ધર્યો કર તેથી દિસે વર, જેવર નેવર શોચવતી ત્યાં—વલ્લભ.

નેવલ, *s. f.* [See **નિગડ**.] Iron fetters for a criminal. 2. Name of an ornament.

નેવલું, Same as **નેવ** *q. v.* (in endearment).

આવ રે વરસાદ નેવલે પાણી.—દલપતરામ.

નેવાણી, *s. f.* [નેવ + S. पानीय water.] The place where the rain-water descends from the eaves.

ને વાસ્તે, Same as **ને કાજે** *q. v.*

નેવું, *adj.* [S. नवति] Ninety; 90. 2. [See **નેવ**.] A tile. 3. The eave of a roof.

નેવ્યાસી, *adj.* [S. नव nine+अशीति eighty.] Eighty-nine; 89.

નેષ્ટ, *adj.* [See below.] Undesirable; bad; wicked.

જુગારી પાસ શ્રેષ્ટ નંગ જાય નેષ્ટ નંગમાં.—દલપતરામ.

નેષ્ઠ, *adj.* [S. नेष्ट *fr.* न not + इष्ट desirable.] Inauspicious. 2. Unfortunate; unlucky. 3. Wretched; niggardly; miserly.

નેસડો, *s. m.* [S. मेष a goat+वाट an enclosure.] A cluster of huts in a forest built by shepherds. 2. A shepherd's hut. 3. A village.

ને સારૂ, Same as **ને કાજે** *q. v.*

નેસ્તી, *s. m.* A grocer; a corn-seller.

નામી નેસ્તી કામી કરી.—પદ્મનાભ.

નેહ, *s. f.* [P. नय् a pipe.] The tube in a hubble-bubble. 2. Same as **સ્નેહ** *q. v.*

નગર ને વળી ગ્રામ જોતો, નેહ ને મણિખાણ.—રત્નેશ્વર.

નેહડો, *s. m.* [સ્નેહ+ડો dim.] Love; affection; attachment. 2. Same as **નેસડો** *q. v.*

સામળ કહે, "મહિપતિ, મૂરખનો નારીનેહ હૃદે ધરે."—સામળ.

નેહઘેલું, *adj. m. f. n.* [સ્નેહ + ઘેલું mad.] Maddened with love.

નેહભંગ, *s. m* [સ્નેહ + S. भंग a breach.] Breach of love.

નેહર, Same as **નેહેર** *q. v.*

નેહરી, *s. f.* Same as **નેરૈ** *q. v.*

શીતળ જળે નાહી દીકરી રે, નહિ નેહરી ને નાડું.-પ્રેમાનંદ.

નેહારી, *s. f.* [P.] Breakfast.

નેહેર, *s. f.* [Ar. नहर.] A canal. 2. Abundance.

નેહેરખાતું, *s. n.* [નેહેર+ખાતું a department.] The irrigation department.

નેળ, *s. f.* [See **નળી**.] A narrow lane. 2. [P. नय् a pipe.] A pipe for a hubble-bubble.

Prov. નેળનાં અકટ્યાં-નેળનાં ગાડાં શું નેળમાં રહેશે ? Is the shadow of life eternal ?

એક જ ઠેકાણે એવી નેળ રાખી.-હ. કા. કાં.

નેળચો, *s. m.* [નેળ+P. चह् dim.] The erect pipe in a hubble-bubble.

નૈગમ, *s. m.* [S.] A trader; a merchant. 2. An interpreter of the Vedas. 3. A citizen. 4. An expedient.

નૈક, *s. m.* [See **નાડું**.] The male generative organ; the penis.

નેણું, Same as નયન *q. v.*

નેણા માંહે નીર ભરે હો.—નરસિંહ.

નૈપુણ્ય, *s. n.* [See નિપુણ.] Proficiency; cleverness; skill; dexterity.

નૈમિત્તિક, *adj.* [See નિમિત્ત.] Owing to a cause; occasional; not regular and constant, but arising upon an occasion; periodical.

નૈમિષ, *s. n.* [S.] Name of a forest. 2. *adj.* Lasting for a moment; momentary.

નૈયત, *s. f.* [See નીતિ.] Morality; morals. 2. Conduct with reference to its moral aspect.

નૈયાયિક, *adj.* [See ન્યાય.] Pertaining to Logic. 2. *s. m.* A logician; a student or follower of the Nyaya philosophy.

કેટલાક નૈયાયિકો એને સંદિગ્ધહેતુપદનો દોષ પણ કહે છે.-ક. પ્રા. વિ.

નૈયું, *s. n.* A pumpkin gourd.

નૈર્ઋત્ય, *s. f.* [S. नैर्ऋती.] The south-west. 2. *adj.* South-western.

નૈર્ઋત્યકોણ, *s. n.* [નૈર્ઋત્ય+S. कोण an angle.] The south-western angle.

નૈર્ગુણ્ય, *s. n.* [See નિર્ગુણ.] Absence of qualities or properties.

નૈવેદ, } નૈવેદ્ય, } *s. n.* [S. नैवेद्य.] An offering of some eatable to an idol. 2. The preparing of an offering. 3. Making a meal.

નૈષધ, *s. m.* [S.] An epithet of Nala.

નૈષ્ઠિક, *adj.* [See નિષ્ઠા.] Devoted; intent; having a fixed attachment. 2. Regular in, and devoted to, the observance of religious rites, ceremonies, and duties. 3. Perfect; highest.

Id. નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચર્ય A vow of perpetual abstinence and chastity.

એજ છે અધિકારી નૈષ્ઠિક બ્રહ્મચર્યનાં.—ના. દ. ક.

નૈષ્ઠુર્ય, *s. n.* [See નિષ્ઠુર.] Cruelty; severity; harshness.

નૈસર્ગિક, *adj.* [See નિસર્ગ.] Natural; inherent; innate; inborn.

નો, *adv.* [S.] No; do not. 2. *adj. m.* [See નું.] Of (used as a suffix with nouns, etc., in the genitive case, in singular number and masculine gender).

નોક, *s. f.* [P.] A point; the top; an end. 2. The point, sting, moral, or beauty (as of a speech). 3. A distinguishing air, cast, or style; smartness. 4. Self-respect. 5. [S. न्यूंख proper.] Emergency; proper time. 6. *adj.* [S. न्यूंख charming.] Pretty; beautiful; handsome; charming; lovely.

Id. નોક રાખવી-સાચવવી-જાળવવી To uphold the honour of a person at a critical time.

ભ્રમર દિસે છે શોભીતાં, નોક દિસે છે નેન.-સામળ.

નોકદાર, } નોકવાળું, } *adj. m. f. n.* [નોક + P. दार, S. वत् having.] Having a peculiar point of excellence.

નોકર, *s. m.* [P.] A servant. 2. A domestic; a menial.

નોકરી, *s. f.* [See above.] Service. 2. Menial service.

નોકરીઆત, *adj.* [See નોકરી.] Serving; dependent.

નોકાર, *s. m.* [નવ + S. नमस्कार salutation.] A Jaina prayer.

નોકારવળી, *s. f.* [નોકાર+S. वल् to turn.] The rosary with which Jainas say their prayers.

નોકાર, } નોકારસી, } *s. f.* [નોકાર + S. सदृश like.] A dinner given to the whole Jaina community.

નોકું, *adj. m. f. n.* [S. न्यूंख.] Handsome; pretty; beautiful; lovely; charming.

નોકી તૃષ્ણા નાંહી બુઝી કે જ્યાંનો રોગી રે.—ગવરીબાઇ.

નોખ, Same as નોક *q. v.*

નોખદાર, } નોખવાળું, } Same as નોકદાર, નોકવાળું *q. v.*

નોખું, *adj. m. f. n.* [ન + આખું whole.] Distinct; separate; another.

છાનો છબ્યો ચતુર શૂર સુરંગ નોખા.—ભી. બો. દી.

નોખી રીતભાત કરી ન આવી નજરમાં.—દલપતરામ.

નોઝણું, *s. n.* A cord tying the hind legs of a cow while milking.

નોઝણાસાંકળ, *s. f.* The chain fastened to the door and the door-frame.

નોતર, *s. f.* [See નોતરવું.] A member of the bride-groom's party invited to dinner by the bride's party. 2. Invitation. 3. The invited (company). 4. The sign of a કાનોમાત્રા.

નોતરવું, *v. t.* [S. निमंत्र् to invite.] To invite.

નોતરીઓ, *s. m.* [નોતરું + S. वृत्ति calling.] A man whose duty or profession it is to give invitations to a dinner party or to a caste meeting.

નોતરૂં, *s. n.* [See **નોતરવું**.] An invitation.

નોતરૂંતેડું, *s. n.* [નોતરૂં+તેડવું to call.] Invitation and a call.

નોધડી, *s. f.* [નાનું + ડી dim.] A female child; a girl (in endearment).

નોધડીઓ, *s. m.* [નાનું + ડી dim.] A boy; a male child (in endearment).

થયા કાંઇક મોટા જાણ, નંદના નોધડીઆ.—દ્વારકો.

નોધલીઉં, *adj. m. f. n.* [નાનું + લું dim.] Small; young; little.

નોધલું, *s. n.* [See above.] A small child (in endearment).

નોધારૂં, *adj. m. f. n.* [ન+S. आधार support.] Supportless. 2. Helpless. 3. Groundless.

નોંધ, *s. f.* A note-book; a memorandum-book. 2. A bill-book. 3. An entry (in account-books.) 4. Notes.

નોંધણી, *s. f.* Registration.

નોંધણીકામદાર, *s. m.* [નોંધણી+S. कर्मन् work. P. दार having.] A registrar.

નોંધલું, Same as **નોધલીઉં** *q. v.*

નોંધવું, *v. t.* To note down; to enter; to make a note of. 2. To register.

નોંધપોથી, Same as **નોંધવહી** *q. v.*

નોંધાઇ, *s. f.* [નોંધવું+આઇ a suffix forming a noun.] Registration charges or fees.

નોંધવહી, *s. f.* [નોંધ + વહી a book.] A note-book. 2. A register.

નોંધાવવું, *v. i.* To cause or make one to enter, etc. 2. To be registered.

નોંધાવું, *v. i.* To be entered; to be noted down. 2. To be registered.

નોબત, *s. f.* [Ar. नव्बत् a turn; a drum beaten by turns at stated times.] Time; turn. 2. A large kettle-drum (carried about in a cart or on horse-back).

નોમ, *s. f.* [See **નવમી**.] The ninth day of any of the fortnights in a lunar month.

નોય, *v. i.* [ન + હોવું to be.] May not be. 2. Is not (used in poetry or colloquially only)

નોયલો, Same as **નાવલો** *q. v.*

નોર, *s. n.* [See **નૂર**.] Freight. 2. Same as **નહોર** *q. v.*

Id. નોર પડવું To set sail 2. To depart. 3. To be in working order.

નોરતું, *s. n.* [See **નવરાત્ર**.] Each individual day of **નવરાત્ર**.

નોરવેલ, Same as **નોળવેલ** *q. v.*

નોરો, *s. m.* Entreaty. 2. Supplication; gratitude.

Id. નોરો કરવો To entreat નોરો માનવો To thank gratefully.

જ્યારે પડશે કામ ત્યારે નોરા કરશો નાગલા.—લોકોક્તિ.

અંને એ મહાત્માના નોરા માન્યા.—હ. ઢા. કાં.

સાધુનો નોરો માની મલકાતો પોતાને ઘેર ગયો.—હ. ઢા. કાં.

નોરીઉં, Same as **નખોરીઉં** *q. v.*

નોલકોલ, *s. n.* Name of a vegetable. It is a variety of Brassica oleracea. N. O. Cruciferæ.

નોહોર, Same as **નહોર** *q. v.*

નોહરો, Same as **નોરો** *q. v.*

રસભર્યું રૂસણું, નાથ નોહરા કરે.—નરસિંહ.

નોહે, Same as **નોય** *q. v.*

નોળ, *s. m.* Freight. 2. Passage-money. 3. Same as **નોળીઓ** *q. v.*

નોળવું, *v. t.* To wash clean (of earthen pots in a dairy).

નોળવેલ, *s. f.* Name of a plant. Ranwelfia serpentina. N. O. Apocynacæ.

નોળીઓ, *s. m.* [S. नकुल.] A mongoose. Herpestes pallidus. N. O. Carnivora. 2. A son (in endearment).

નોળીકરમ, } **નોળીકર્મ**, } *s. n.* [નળી + S. कर्मन् an act.] The act of drinking water through the nose. 2. A trick; an artifice.

નિશાળ નારી લહે, જાણે નોળીકર્મ.—સામળ.

નોળીનોમ, *s. f.* [નોળ + S. नवम the ninth day of a lunar fortnight.] The ninth day of the bright half of Shravana month. (Persons having a son or sons observe this day as a festivity.)

નોળું, *s. n.* A kind of little snake. 2. A brush to cleanse dairy-pots with.

નૌ, *s. n.* [S.] A boat; a ship; a vessel.

નૌકા, *s. f.* [S.] A boat; a ship; a vessel.

નૌકાગમન, *s. n.* [નૌકા + S. गमन going.] Navigation.

નૌકાદંડ, *s. m.* [નૌકા+S. दंड a stick.] An oar.

નૌકાપતિ, *s. m.* [નૌકા + S. पति a master] The commander of a fleet; an admiral.

નૌકાશાસ્ત્ર, *s. n.* [નૌકા + S. शास्त्र science.] The science of navigation.

નૌકાસેનાપતિ, Same as **નૌકાપતિ** *q. v.*

નૌકાસૈન્ય, *s. n.* [નૌકા+S. सेना an army.] A fleet: a naval squadron: navy.

નૌતમ, *adj.* [નવું+S. तम the suffix for the superlative degree.] New; recent. 2. Beautiful; fine.

નૌદંડ, Same as નૌકાદંડ *q. v.*

નૌપતિ, Same as નૌકાપતિ *q. v.*

નૌયાન, *s. n.* [નૌ+S. यान going.] Navigation.

નૌસૈન્ય, Same as નૌકાસૈન્ય *q. v.*

ન્યક્કાર, *s. m.* [S. *fr.* न्यक्कृ to insult.] Humiliation; disrespect; insult; degradation; contempt.

ન્યગ્રોધ, *s. m.* [S.] The Indian fig tree. 2. A fathom (measured by the arm extended).

ન્યસ્ત, *adj.* [S. *fr.* न्यस् to throw down.] Thrown. 2. Deposited; laid down. 3. Drawn; depicted.

ન્યાત, Same as નાત *q. v.*

ન્યાતજાત, Same as નાતજાત *q. v.*

ન્યાતિ, Same as જ્ઞાતિ *q. v.*

ન્યાતીલું, Same as નાતીલું *q. v.*

ન્યામત, *s. f.* [P. नियामत] Comfort. 2. A boon; a favour; graciousness. 3. A dainty.

Prov. એક તંદુરસ્તી, હજાર ન્યામત Health is wealth.

તેને ન્યામત માનીને—કલાપિ.

ન્યાય, *s. m.* [S. *fr.* नी to lead.] Justice; equity. 2. Law; rule. 3. A maxim; an axiom (of which there are thirty). 4. Logic. 5. One of the six systems of Hindu Philosophy. 6. A syllogism.

Id. ન્યાય આપવો To do justice to. ન્યાય ચુકાવવો –કરવો To decide a quarrel. ન્યાય માગવો To ask for the redress of a grievance.

અમુક વાક્યોના આધારે છેવટના વાક્ય ઉપર આવવું
એનું નામ ન્યાય.—કે. પ્રા. ત્રિ.

ન્યાયખાતું, *s. n.* [ન્યાય+ખાતું a department.] The judicial department; judiciary,

ન્યાયમંત્રી, *s. m.* [ન્યાય+S. मंत्रिन् a counsellor.] A legal remembrancer.

ન્યાયમંદિર, *s. n.* [ન્યાય+S. मंदिर a mansion.] A high court; a court of justice.

ન્યાયવટ, } *s. m.*
ન્યાયવૃત્તિ, } *s. f.* [ન્યાય+S. वृत्ति habit; a nature.] Disposition to do justice. 2. Just or upright conduct.

ન્યાયશાસ્ત્ર, *s. n.* [ન્યાય+S. शास्त्र science.] The science of Logic. 2. A particular system of Hindu philosophy.

ન્યાયસભા, *s. f.* [ન્યાય + S. सभा an assembly.] A supreme court of justice. 2. An appelate; a court of appeal.

ન્યાયાધિકારી, }
ન્યાયાધીશ, } *s. m.* [ન્યાય+S. अधिकारी an officer; अधीश a lord.] An administrator of justice; a judge.

ન્યાયાધીશી, *s. f.* [See above.] A court of justice.

Id. ન્યાયાધીશીની લાગત A court fee.

ન્યાયાસન *s. n.* [ન્યાય+S. आसन a seat.] The judgment-seat.

ન્યાયી, *adj.* [See ન્યાય.] Just; eqitable. 2. Upright.

ન્યાય્ય, *adj.* [See ન્યાય] According to justice; just; equitable; fit (of conduct or speech).

ન્યારૂં, *adj. m. f. n.* [See નિરાળું.] Separate; disjoined; distinct. 2. Strange; singular. 3. Different; dissimilar; other than.

ન્યાલ, *adj.* Rich; opulent. 2. That has obtained the object of one's existence; happy; satisfied.

નિર્ણય ન્યાલ થયા કહે પંડે ઉતરી પાર —દલપતરામ.
શોભણના પ્રભુ નિખીને થાઉં ન્યાલ.—શોભણ.

ન્યાવટ, Same as ન્યાયવટ *q. v.*

ન્યાસ, *s. m.* [S. *fr.* न्यस् to throw.] Placing; depositing; planting. 2 An impression; a mark; a stamp; a print. 3. A pledge; a deposit; a pawn; a trust. 4. Assignment of the various parts of the body to different deities, which is usually accompanied with prayers and corresponding gesticulations.

ન્યાસી, *s. m.* [S. न्यासिन्.] One who has renounced all worldly ties; an ascetic.

ન્યાળવું, Same as નિહાળવું *q. v.*

ન્યૂન, *adj.* [S. *fr.* नि intens.+ऊन less.] Less. 2. Short; lower. 3. Shortened; lessened.

ન્યૂનકોણ, *s. m.* [ન્યૂન+S. कोण an angle.] An acute angle.

ન્યૂનતા, *s. f.* [ન્યૂન+S. ता a suffix forming a noun.] The state of being less; a defect; deficiency.

ન્યૂનપણું, *s. n.* Same as ન્યૂનતા *q. v.*

ન્યૂનસ્વેદ, *s. m.* [ન્યન+S. स्वेद sweat.] Name of a disease; anhydrosis.

ન્યૂનાધિક, *adj.* [ન્યૂન+S. अधिक more.] More or less; unequal.

પૃથ્વી અને સ્વર્ગ જેવાં ન્યૂનાધિક પવિત્ર ચક્રો.—કલાપિ.

ન્હાવું, Same as નાહવું *q. v.*

Prov. ન્હાયા એટલું પુણ્ય Making the most of one's opportunities.

પ.

પ.

પ, *s. m.* [S.] The twenty-first consonant of the Gujarati alphabet, of the labial class. 2. *adj.* [S. *fr.* पा to protect.] Protecting; preserving; guarding; keeping (at the end of a compound, as in ભૂપ, નૃપ, ગોપ, etc). 3. [S. *fr.* पा to drink.] Drinking (at the end of a compound, as in મધુપ, મદ્યપ, દ્વિપ, etc). 4. *s. f.* [See પણું.] A suffix added to adjectives to form nouns, as in ઊણપ, નાનપ, etc.).

પઈ, *s. f.* Name of a copper coin equal to one-twelfth of an anna. 2. Wastage of types (in a printing press).

પઈડું, Same as પૈડું *q. v.*

પઈડો, Same as પરડો *q. v.*

પઈતું, *s. n.* [S. पत्र.] A small piece (of a thing). 2. *v. i.* Same as પત્યું past tense of પતવું *q. v.*

પઈસો, Same as પૈસો *q. v.*

પકડ, *s. f.* [See પકડવું.] A hold; a grasp. 2. Pinches; a vice. 3. Pincers. 4. A captious remark; an ambiguous expression used craftily; a salvo; a reservation.

Id. પકડ પકડવી To have a strong hold on; to hold in a grip.

પકડવું, *v. t.* [S. प्रकृष् to draw; to pull.] To catch; to seize; to grasp; to lay hold on; to arrest. 2. To discover; to find out. 3. To take as granted; to base on; to accept as true; to take on.

Id. પકડી પાડવું To overtake. ગુણ પકડવો To take on good qualities. રંગ પકડવો To take on a colour. 2. To be in one's true colours. કાન પકડવો To accept or confess one's mistake or fault. 2. To harass. દેખ બિચારી બકરીનો પણ કોઇ ન જાતાં પકડે કાન.—દલપતરામ. હાથ પકડવો To support; to help. 2. To redeem. 3. To marry.

પકડહુકમ, *s. m.* [પકડવું+P. हुकम an order.] A warrant.

પકડાપકડી, *s. f.* [Redup. of પકડવું.] Several arrests.

પકડાવવું, *v. t.* [See પકડવું.] To get caught; to get held; to get seized; to get arrested.

પકડાવું, *v. i.* [See પકડવું.] To be seized; to be arrested; to be held; to be caught. 2. To be known. 3. To be caught redhanded. 4. To be found out.

પકડું, *adj. m. f. n.* [See મુખ્ત.] Wide; broad; open; loose.

પકરણુ, *adj.* Timid; cowardly; fearful; timorous.

પકવવું, *v. t.* [See પાકવું.] To ripen. 2. To bake; to roast. 3. To mature; to perfect. 4. To put to the test; to try the patience of. 5. To cook.

પકવાન, Same as પકવાન્ન *q. v.*

પકવાસા, *s. m. pl.* Wooden chips fixed on a roof to put tiles on.

પકવાસી, *s. f.* A lathe.

પકાર, *s. m.* [પ+S. कार showing sound of the preceding letter.) The sound of પ. 2. The letter પ.

પકારાંત, *s. m.* [પકાર+S. अंत the end.] A word ending in પ.

પકાવવું, Same as પકવવું *q. v.*

પકાઇ, *s. f.* [પાકું+આઇ a suffix forming a noun.] Shrewdness; cunningness; artfulness; cleverness; dexterity.

પકું, *adj. m. f. n.* [S. पक्व cooked; shrewd.] Mature; ripe. 2. Well-concerted. 3. Strong; durable. 4. Perfect; accomplished; completed; full; superior. 5 Knowing well; competent; experienced. 6. Shrewd; cunning; sharp; skilful; artful.

પકેપકું, *adj. m. f. n.* [Redup. of પકું.] Quite ripe; perfectly mature. 2. Completely shrewd or cunning.

પક્વ, *adj.* [S. *fr.* पच् to cook.] Ripe. 2. Cooked. 3. Mature; ready.

પક્વતા, *s. f.* [પક્વ+S. ता a suffix forming a noun.] Ripeness; maturity.

પક્વાન્ન, *s. n.* [પક્વ+S. अन्न food.] Rich and dainty food or dishes. 2. Confectionery; sweetmeats; pastry.

વાતો કરવાથી પેટ ભરાતું હોય તો પક્વાન્ન જમવાની અપેક્ષા ન રહે.
—મ. ન. દ્વિ.

પક્વાશય, *s. m.* [પક્વ+S. आशय an abode.] The stomach; the abdomen.

પક્ષ, *s. f.* [S.] A wing; a pinion. 2. *s. m.* A half of a lunar month; a lunar fortnight (of

which there are two: શુક્લ પક્ષ the bright fortnight and કૃષ્ણ પક્ષ the dark fortnight). 3. s. m. f. A side; a party; a division; a sect. 4. s. m. The cause, opinion, tenets, or dogmas espoused. 5. The minor term; the subject (in a syllogism). 6. A side; a flank. 7. An argument; a thesis; a proposition advanced; a doctrine to be maintained. 8. A schism; a faction. 9. An alternative.

Id. પક્ષ ધરવો To espouse a cause or side. પક્ષ ખેંચવો–તાણવો To be partial in judgment. એક પક્ષે One one hand. બીજે પક્ષે On the other hand.

Prov. પક્ષે ચોરી પક્ષે ન્યાય, પક્ષ વિનાનો પાછો જાય Partiality is the rule; a man without patrons or partisans is condemned.

અધરમ પક્ષ ન કરવી.—દયારામ.

પક્ષકાર, s. m. [પક્ષ+S. कार doing.] A partisan. 2. A party to a suit at law.

પક્ષકારી, adj. [See above.] Taking a side; siding; partial. 2. s. f. Siding; partiality. 3. Partisanship.

પક્ષકોપ, s. m. [પક્ષ્મ+S. कोप a ball.] A deformity of the inversion of the eyelashes; trichiasis.

પક્ષઘાત, s. m. [પક્ષ + S. घात hurt.] Hemiplegia; paralysis of one side; palsy.

પક્ષપાત, s. m. [પક્ષ+S. पात falling.] Espousing a side; espousing a cause; partisanship; partiality. 2. Liking; desire; love; affection (for a thing).

પક્ષપાતી, adj. [S. पक्षपातिन्.] Partial; carried astray by considerations of partisanship; siding with. 2. Sympathising. 3. A partisan; a friend; a follower.

પક્ષમંત્રી, s. m. [પક્ષ+S. मंत्री a counsel.] A barrister-at-law; a counsel.

પક્ષવાદ, s. m. [પક્ષ+S. वाद a speech.] An *exparte* statement.

પક્ષવાદી, s. m. [See above.] A pleader.

પક્ષશાત, s. m. [પક્ષ +S. शात weak; feeble.] Ophthalmic tarsi.

પક્ષા, s. f. Same as પક્ષ q. v. 2. An army.

પક્ષાઘાત, Same as પક્ષઘાત q. v.

પક્ષાંતર, s. m. [પક્ષ+S अंतर different.] Partiality; party-spirit. 2. A different side or view.

પક્ષાપક્ષી, s. f. [Redup. of પક્ષ.] Party-spirit.

પક્ષાપક્ષી ત્યાં નથી પરમેશ્વર, સમદૃષ્ટિને સર્વ સમાન –નરસિંહ.

પક્ષિણી, s. f. [S.] One night and two days, or two nights and one day. 2. A female bird.

પક્ષી, s. n. [S. पाक्षिन्.] A winged creature; a bird. 2. s. m. A partisan. 3. adj. Belonging to a party; having the spirit and devotedness of a partisan.

પક્ષીય, adj. [See પક્ષ.] Belonging to a side; siding with.

પક્ષીરાજ, s. m. [પક્ષી+S. राजन् a king.] An epithet of Garuda.

પક્ષીશાળા, s. f. [પક્ષી+S. शाला an abode.] An aviary.

પક્ષ્મ, s. n. [S. पक्ष्मन्.] An eyelash. 2. A wing.

પક્ષ્મ રેશમ સરીખાં ઢળિયાં.—ન. બો. દી.

પક્ષ્ય, adj. [See પક્ષ.] Lateral. 2. s. m. A partisan; an ally.

પખ, Same as પક્ષ q. v.

પખટવું, v. t. [See પછાડવું.] To throw down on the ground with force.

પખપખા, Same as પક્ષાપક્ષી q. v.

દ્વૈત વિના નોહે પખપખા.—નરસિંહ.

પખવાજ, s. f. [પખ+S. वाद्य a musical instrument.] A tabor; a drum (that can be beaten on both sides).

પખવાજી, s. m. [See above.] A player on a tabor; a tabor-player.

પખવાડિક, s. n. [See below.] A fortnightly journal. 2. adj. Fortnightly.

પખવાડીઉં, } **પખવાડું**, } s. n. [પખ+S. वार a day.] A fortnight.

Id. પખવાડીઆં લેવાં To appear and disappear (of a disease) at intervals.

પખવાની, s. f. A little tube or piece of pith put by women into the holes in their ears, so that they may be able to wear large ear ornaments.

પખાજ, Same as પખવાજ q. v.

Prov. પખાજને બે પાસાંનો માર A middleman has to bear blows from both sides.

તાલ પખાજ વજાડે રે ગોપી.—નરસિંહ.

પખાજી, Same as પખવાજી q. v.

પખાલ, s. f. [S. पय: water+खल skin.] A double water-skin. 2. [S. प्रक्षालन washing *fr.* प्रक्षाल् to wash.] The worship of an idol by giving it a bath. 3. A purgative.

Id. પખાલ કરવી To wash off. 2. To give a bath to an idol in the evening after removing the flowers, etc. પખાલ જેવું Very big; fleshy and

having a heavy body (said of a person).

પખાલચી, *s.m.* [પખાલ+P ચેહ્ dim.] The driver of a bullock carrying a double water-skin; a water-carrier.

પખાલણ, *s. f.* [See પખાલ.] A female water-carrier.

પખાલી, *s. m.* [See પખાલ.] A male water-carrier.

પુરપતિ કહે પખાલીને, જો તું શૂળીએ જાય.—દલપતરામ.

પખાળવું, *v. t.* [S. प्रक्षाल् to wash.] To wash.

જ્યાંથે ત્યાંથી મૂકાવી ને જળ લઇ પખાળી.—ભાલણ.

પગલાં સજોડનાં સવળાં પખાળી વંદજો.—લલિત.

પખીઆરૂં, *s. n.* [See પસીઆરૂં.] A joint. 2. The socket of hinges.

પખું, *s. n.* [See પક્ષ.] A side; a party.

પ્રીતિ ઘણી મોસાળ, પ્રીત ઘણી શ્વશુરપખાની.—સામળ.

લઇએ લખ ખરચે આનરા બે પખે સરખાં.—લોકોક્તિ.

પખે, Same as પાખે *q. v.*

પખોડવું, Same as પછાડવું *q. v.*

પગ, *s. m.* [S. पद *fr.* पद् to go.] The foot. 2. The leg. 3. A support.

Id. પગ આવવા To begin to walk (used in the case of infants). 2. To be able to stand on one's legs; to be self-dependent. 3. To disappear. પગ થવા To gain power. 2. To be able to know. 3. To go beyond the proper limit; to transgress પગ ઉંચકવા-ઉઠાવવા-ઉપાડવા-ચલાવવા To walk quickly. પગ કરવા To disappear. પગ ઘાલવો To have an access to. 2. To interfere. પગે પડવું To fall at the feet of. 2. To entreat earnestly. 3. To shampoo the feet of an elderly woman in one's family (by a newly married bride) in a bending position. પગ ટાળવો To prohibit from visiting or coming; to get rid of. પગ ઠોકવો To stand firm. 2. To show disgust or dislike. પગ તળે ચાંપવું To trample under foot. પગ તળે ઘાલવું To bring under one's control or influence (in money matters). પગ થાકવા To be unable to walk. 2. To be tired of; to give up in disgust. પગ પાણીપાણી થઇ જવા To be unable to stand firm (owing to fear or danger). ત્યાં જવાને મારા પગ ઉપડતા નથી-ત્યાં જવાને મારા પગ પાછા પડે છે I have not the heart to go there. પગ ઉપર પગ ચઢાવી બેસવું To sit at one's ease; to sit idle being unwilling to work. પગ વાળી બેસવું To sit at one's ease. પગ વાળી બેસવા ન પામવું To have one's hands full (with work); to be fully occupied. પગનો સગ્ગો-સાચો Willing to walk. પગનો ભાંગેલો Unwilling to walk. પગનો આળો Unwilling to trouble one's feet. એના પગ તો પેટમાં છે He is like a serpent, malicious and vindictive. પગ ભાંગી બેસવું To be disappointed. પગ આગળ ધરવો To proceed; to make a progress. એનો પગ ટકતો નથી-ઠરતો નથી He cannot fix his attention; he is not a steady worker. પગને બદલે હાથવાળાં પ્રાણી Brachiopods. પગને બદલે વાળવાળાં પ્રાણી Bryozoans. પગે ચાલનારાં પ્રાણી Plantigrades. પગ કાઢવો To be free from; to withdraw oneself from. 2. To forbid one from entering. 3. To dismiss. 4. To deprive one of one's power or influence over. પગ છૂટો થવો To be free from. પગ તોડાવવા To get one's legs shampooed or massaged. પગ તોડાવું સૂએ ત્યારે, જ્યારે જીવ પીલાયે ત્યારે.-નર્મદ. પગ તળેની વાટ The way or road one has frequently passed over; the way or road one is familiar with. પગ તળે મોત છે Man is liable to die at any moment. પગ તળે વાટી નાખવું-ઘસી નાખવું To have several times passed over or by (of a way, a road). 2. To be familiarly acquainted with (of a way, a road). 3. To regard with contempt. પગ ધોઇ પીવા To thank; to be obliged to. પગ ધોઇ પીવા જેવો Living a pure, pious, holy life. પગ પર-પગમાં માથું મૂકવું To prostrate oneself before; to surrender to. 2. To be wholly dependent upon. પગ પસારવો To establish one's power over. પગ પેસવો-થવો To get access to. 2. To obtain a footing. 3. To establish one's power over. પગ બાંધીને રહેવું To stay firmly at; to be pinned to a place; to be prevented from leaving a place. પગ ભારે થવો To be unwilling to go to. ભારે પગે With disappointment. ગયો કે નિસાસો મૂકી ભારે પગે પાછી ફરી —નર્મદ. પગ માંડવો To stand firmly on one's legs (of a child beginning to walk). 2. To be at one's ease. 3. To get a footing in a business. 4. To start a business. પાંચ ભ્રાત રહેવા અર્થે માંડવા પગ ઠામ.—આઉ. પગ વધારવો To advance towards; to rush towards. શત્રુની સામા પગ વધાર્યા અથવા ટકાવી રાખ્યા ત્યાં સુધી પત રહે છે.-નર્મદ. પગ વાળવો To rest oneself. પરાક્રમ ઝાઝેરું કીધું છે, પણ આ સમો પગ વાળવાનો નથી.-રણપતિરામ. પગથી માથા સુધી From top to toe. પગની ઝાળ-પગની આગ માથે જવી To be wholly under the influence of anger. એવું સુણતામાં ચઢી રીસ, પગની જ્વાલા લાગી

શીરા.–પ્રેમાનંદ. પગની ચેળ ભાંગવી To walk to without securing one's object ; to pay a fruitless visit to. એનાં પગરખાંમાં પગ ઘાલનાર કોણ છે ? [Lit.] Who can put on his shoes ? 2. Who can equal him? પગે કમાડ દેવાં To secure one's object secretly and cunningly. પગે કીડીઓ ચઢવી To be unwilling to work. પગે લાગવું To prostrate oneself at the feet of; to fall at the feet of. 2. To make an humble obeisance. પગે લાગ્યા! Tired of; disgusted with. પગે બેસાડવું To habituate (a child) to passing stools (by placing it on the two feet joined at the heels).

Prov. એના પેટમાં પગ છે His plans are deep-laid; he is cunning. પગનું માથે, ને માથાનું પગે પહેરવું To be indiscriminate in the observance of social rules or customs. સ્ત્રીની બુદ્ધિ પગની પાનીએ A woman's intellect is always at a low ebb. પગે માછલાં મારે, ને મોંએ રામ પોકારે God in his tongue and the Devil in his heart; to preach with a goose under the arm. પગ તળે બળતું, ને પારકી વાત કરવી–પગ જોઈને પાથરણું તાણો Cut your coat according to your cloth.

પગચંપી, *s. f.* [પગ + ચાંપવું to shampoo.] Shampooing the feet; massage.

પગડબંધ, Same as **પઘડબંધ** *q. v.*

પગડબંધી, Same as **પઘડબંધી** *q. v.*

પગડું, Same as **પકડું** *q. v.*

પગતોડ, *s. f.* [પગ+S. त्रुट् to break.] Moving about in such a way as to exhaust oneself; drudgery; a tiresome trouble. 2. Pain in the calf.

પગથાર, *s. m.* [પગ+S. स्तर a bed; a couch.] A raised platform having steps that serve as seats.

પગથારીઉં, *s. n.* [See above.] A step; a rundle.

પગથી, *s. f.* [See **પગથાર**.] A footpath.

જેની વચ્ચે પંગથી રૂડી એકમેકથી પાંચ ફુટ નવ ઇંચ છે.–નર્મદ.

પગથીઉં, *s. f.* [See **પગથાર**.] A step of a ladder; a rundle.

પગદડો, *s. m.* [પગ+દડો a ball.] A foot-ball.

પગદંડો, *s. m.* [પગ + S. दंड a stick.] Ability to move about without a support. 2. Going about on errands.

પગપસાર, Same as **પગપેસારો** *q. v.*

પગપાળો, *s. m.* [પગ+S. पलायन running.] A walker. 2. A messenger that goes on foot.

એ વેળાએ એક જણ પગપાળો રાજાજીની પાસે આવ્યો –કે. હ. ધ્રુ.

પગપેસારો, *s. m.* [પગ+ S. प्रसार extending.] Getting a foothold.

પગપ્યાદુ, Same as **પગપાળો** *q. v.*

પગભર, *adv.* [પગ + S. भृ to fill.] Self dependent. 2. Instituted; installed.

Id. પગ ભર થવું To gain strength; to be able to stand on one's own legs; to be self-dependent. 2. To be instituted; to be installed; to be set a going.

પ્રભુના જનો પગભર થઈ પગલે પ્રભુને પરવરે.–લલિત.

પગર, *s. m.* [S. प्रकर.] A store; a heap.

ફૂલપગર પરિમલ અબીર.—પદ્મનાભ.

પગરખું, *s. n.* [પગ+S. रक्ष् to protect.] A shoe.

Id. પગરખામાં પગ ઘાલવો To vie with; to equal.

આપણા દેશમાં તો જોડાંનું નામ જ કાંટારખાં કે પગરખાં છે. –મો. ક. ગાં.

પ્રભુ કરતાં મુજ પગરખાં, શક્તિમાન દેખાય.–દલપતરામ.

પગરણ, *s. n.* [See **પ્રકરણ**.] The beginning. 2. The early ceremonies in a marriage; a festive occasion. 3. An occasion; an opportunity.

ખોટી વાતો કરવા રૂપી નિંદાથી પગરણ મંડાય છે.–મ. ન. દ્વિ.

મેં તો કાડે પગરણ માંડિયાં રે લોલ.–સ્ત્રીગીત.

માંગલિક શુભ સાથીઓ પગરણમાં પૂરાય.–દલપતરામ.

પગરવ, *s. m.* [પગ + S. रव a sound.] The sound of the feet (in walking). 2. Easy access; going and coming at one's pleasure (into a house). 3. Frequent walking.

પગરવટ, *s. f.* } **પગરવટો**, *s. m.* } [પગ+S. वृत्ति state.] Easy access; going and coming at one's pleasure (into a house). 2 [પગ + S. वाट a way.] A foot-path.

પગરસ્તો, *s. m.* [પગ + રસ્તો a way.] A way by land (as opposed to one by sea). 2. A foot-path.

પગરાણુ, Same as **પગરણ** *q. v.*

પગલી, *s. f.* [પગ + લી dim.] The foot-steps or foot-prints of a thief. 2. A small foot-print (as of a child).

Id. પગલી માંડવી To begin walking (of a child).

પગલું, *s. n.* [પગ + લું dim.] A pace; a step. 2. A foot-print; a foot-mark.

Id. પગલું શોધવું-શોધી કાઢવું To find out the foot-prints of a thief, in order to ascertain the way he took. પગલાં કરવાં To pay a visit. સારાં પગલાંનું Bringing good luck (of a guest). 2. Auspicious. નેસ પગલાંનું Inauspicious. 2. Bringing ill luck (of a guest). તમારાં પગલાં અમારે ઘેર ક્યાંથી ? To what do I owe the honour of your visit? 2. How can I have the honour of your visit? પગલું ભરવું-માંડવું To make a progress in a work; to proceed. આગળ પગલું ભરવું To begin a transgression. પગલાં ભરવાં-માપવાં To measure with paces. પગલાં માપવાં To watch the movements of. પગલેપગલે ચાલવું To walk in the foot-steps of; to follow faithfully. એને પગલું મુકવા જેટલી જગા નથી He has not land that he can call his own. 2. He is helpless. પગલાં ઓળખવાં To know the foot-steps of. 2. To be acquainted with the secret signification and intention of a person's slightest movements.

આણી મન આનંદ, મા માંડયાં પગલાં મા.—વલ્લભ.

કૂદી મૂવા પગીઓ સહુ, પગલું ઘેરવું ઘેર.—સામળ.

પગલેપગલે, *adv.* [Redup. of પગલું.] At every step. 2. Often. 3. Following faithfully.

પગવાટ, *s. f.* [પગ+S. वाट a road.] A foot-path. 2. A way by land.

પગાર, *s. m.* [Portuguese. *Pagar* to pay.] Pay; salary. 2. Wages. 3. *adj.* [S. प्राग्र्य fore-most.] Wide; extensive.

Id. પગાર થવો To get one's pay. એનો પગાર થયો છે He is employed on a salary. પગાર કરવો-કરવું To pay. 2. To employ on a salary. પગાર બાંધવો-ઠરાવવો To settle the monthly salary of. પગાર ચૂકવવો To pay the salary of. પગાર ખાવો To be in the service of. પગાર બંધ થવો To be stopped (of an employment); to be dismissed from an employment.

થોડાં ચોટાં પોળ પગાર.—સામળ.

પગારદાર, *adj.* [પગાર + P. दार having.] Receiving a pay; paid; salaried. 2. *s. m. f.* A servant; one that serves on wages.

પગારપત્રક, *s. n.* [પગાર + S. पत्रिका a document.] A pay-sheet; a pay-bill; a pay-abstract.

પગી, *s. m.* [See પગ.] A tracer of the foot-prints of thieves and robbers; a thief-catcher. 2. A watch-guard. 3. *adj.* Being born by the first appearance of legs (of a child).

કૂદી મૂવા પગીઓ સહુ, પગલું ઘેરવું ઘેર.—સામળ.

પગેપડણું, *s. n.* [પગ + પડવું to fall.] A present given to a mother-in-law by a daughter-in-law.

પગેરું, *s. n.* [See પગલું.] A foot-mark; a foot-print. 2. *adj. m. f. n.* Walking on foot.

વનમાં પગેરાં ખોળતો, નીત કેડે ડોલે.—બ્રહ્માનંદ.

પગેલાગણું, *s. n.* [પગ + લાગવું to touch.] Falling at the feet; prostration; a respectful salutation. 2. A gift made at the time of saluting.

પગો, *s. m. n.* Name of a red cloth worn by women.

પગોર, *s. m.* [See પગર.] A heap of ears of corn made to separate the grains from the husk.

પઘડબંધ, *s. m.* [પાઘડી + S. बंध् to bind.] A turban-folder.

પઘડબંધી, *s. f.* [See above.] The profession of folding a turban.

પંક, *s. m.* [S.] Mud; dirt; clay; mire. 2. Sin.

પંકજ, *s. n.* [પંક+S. जन् to be born.] A lotus.

ખરે કરં પંકજપત્રધારે.—ઞ. ઉ. યા.

વદનપંકજ વરણાગીઈં તિલોત્તમાને તુલ્ય.—સામળ.

પંકજજન્મ, **પંકજજાત**, *s. m.* [પંકજ+S. जन्म birth; जात born.] An epithet of Brahma.

એવા ચતુરાનન પંકજજાતા.—પ્રીતમ.

પંકજિની, *s. f.* [S.] A lotus-plant.

પંકાએલું, **પંકાયલું**, *adj. m. f. n.* [See પંકાવું.] Famous; celebrated; known; renowned.

પંકાવું, *v.i.* [S. पंक्ति fame.] To be esteemed; to be known far and wide; to become celebrated; to be famous; to be renowned.

પંક્તિ, *s. f.* [S.] A line; series; a row; a rank; a range. 2. A row of people sitting at a meal. 3. Companionship; fellowship; brotherhood. 4. A body; a company; an association; a society. 5. Fame; celebrity. 6. A group; a collection.

Id. પંક્તિમાં લેવું-બેસાડવું To re-admit an excommunicated person back into his caste. પંક્તિ આપવી To give the right of a seat at dinner along with the other members of the caste.

પંક્તિચર, *s. n.* [પંક્તિ+S. चर् to move.] Name of a bird; the osprey.

પંક્તિપાવન, *s. m.* [પંક્તિ+S. पावन purifying.] A respectable person. 2. *adj.* Worthy; honourable.

પંક્તિભેદ, *s. m.* [પંક્તિ+S. भेद difference.] Partiality in serving at a dinner-party. 2. Distinction of lines at a dinner-party.

પંક્તિભોજન, *s. n.* [પંક્તિ+S. भोजन dinner.] A caste-dinner. 2. A social-dinner (without distinction of caste).

પંખ, *s. f.* [See પક્ષ.] A wing. 2. A feather. 3. A side. 4. Sides. 5. [See પંખો.] An ice-fan (prepared for eating).

પંખવા, Same as પક્ષઘાત *q. v.*

પંખા, *s. n.* Name of a species of pigeon.

પંખાકળ, *s. f.* [પંખો+કળ a key.] The fan-switch (in an electric key-board).

પંખાબાંય, *s. f.* [પંખો+S. बाहु arm] A fan-like arm (of a garment).

પંખાળી, પંખાળીઉં, *s. n.* [પંખ + વાળું having.] A kind of rice having feather-like husks; the best kind of rice.

પંખી, *s. n.* [S. पक्षिन्.] A bird. 2. *adj.* Winged.

Id. પંખીનો મેળો A temporary gathering of people that give delight, etc. 2. An accidental meeting of men, who are sure to be separated from one another after a short time. પંખીનો માળો A temporary abode.

પંખીઉં, *adj. m. f. n.* [S. पक्षित.] Winged. 2. *s. n.* One side. 3. A quarter part.

પંખીડું, *s. n.* [પંખી+ડું dim.] A bird.

પંખીણી, *s. f.* [S. पक्षिणी.] A female bird.

પંખેરું, Same as પંખી *q. v.*

મધુરાં ગીતો ગાય પંખેરાં મધુરી ઝુલાઝુલ.—નરમખિ.

પંખો, *s. m.* [See પક્ષી.] A large fan; a fan. 2. A cover for the wheel of a carriage; a wheel-covering.

Id. પંખો નાંખવો-કરવો To fan. પંખો ખાવો To fan oneself. પંખો ખેંચવો To pull a hanging fan. પંખો લાગવો To be damaged or broken (of a wheel-covering). પંખો ચલાવવો To set a fan in motion. પંખો ચાલવો To be in working order (of a fan).

પંગજ, Same as પંકજ *q. v.*

દેખી તેર તડાગ અનુપમ, પંગજ નાના રંગ.-ભાલણ.

પંગત, પંગતી, *s. f.* [See પંક્તિ.] A row of people sitting down at a meal. 2. A group.

બેઠી પંગત પાટલે વળી અબોટીઆં અંગ.-દલપતરામ.

પીતાંબર પહેરી પંગતમાં ફરીઆ રે.-દલપતરામ.

ઘરધણીએ પંગતમાં આવી પૂછવા માંડયું.-હ. દા. કાં.

પંગુ, *adj.* [S] Lame; crippled. 2. *s. m.* A lame man.

પચક, *s. m.* [S. *fr.* पच् to cook.] A cook. 2. *adv.* Quickly; soon. 3. Unawares.

કાળ ઝપેટો પચક લાગશે, ભગવતભજન નવ તજવું.-દયારામ.

પચકડી, Same as પીચકારી *q. v.*

પચકણ, *adj.* Cowardly; timid.

પચકાણ, *s. n.* [S. प्रत्याख्यान denial.] A vow of abstinence (among the Jainas).

અપવાસ કર્યા એક માસના, પચૂસણ પચકાણ.-સામળ.

પચખાણ, Same as પચકાણ *q. v.*

પચન, *s. n.* [S. *fr.* पच् to cook.] Cooking.

પચનક, *s. n.* Name of a bird; the gray-backed shrike.

પચપચ, *adv.* [Imit.] Wishy-washy.

પચપચું, *adj. m. f. n.* Watery; viscid; muddy; marshy.

પચરકી, Same as પીચકારી *q. v.* 2. The flow or stream of water.

પચરકીઉં, *adj. m. f. n.* Watery; viscid.

પચરંગ, પચરંગી, *adj.* [S. पंच five + रंग colour.] Five-coloured; having a variety of colours; motley.

નાચ્યો કલા પૂરી ડુલાવી ડોક પચરંગી.-લલિત.

પચરંગીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Five-coloured.

પચવવું, Same as પચાવવું *q. v.*

પચવું, *v. i.* [S. पच् to cook; to digest.] To be cooked. 2. To undergo digestion; to be concocted in the stomach; to be digested. 3. To enjoy without repugnance or fear. 4. To be able to enjoy the advantages of unjustly acquired money, etc.

Id. પચી રહેવું-રચ્યું પચ્યું રહેવું To pursue without intermission. માલ પચવો To enjoy an unjustly acquired property.

પ્રીતે પચેલાં અમો વ્રજવાસી જી.—દયારામ.

પ્રાણી પ્રપંચમાં શું પચી રહ્યો.—પ્રીતમ.

શીઘ્રે મંગળ વર્ત્યાં ચાર, બ્રાહ્મણ વદે પચો કનસાર.-હરિદાસ.

પચારવું, *v. t.* [S. प्र forth+चर् to walk.] To lightly touch a subject; to speak about a subject indirectly.

પચાવ, *s. m.* [See પચવું.] Digestion; assimilation of food.

પચાવવું, *v. t.* [See **પચવું**.] To digest; to concoct in the stomach. 2. To misappropriate; to usurp. 3. To cook.

Id. પચાવી દેવું-નાખવું To digest. પચાવી પાડવું To misappropriate.

નળનું પચાવ્યું તે ઉલ્હાસ.-ભાલણ.

પચાસ, *adj.* [S. पंचाशत्.] Fifty; 50.

પચાસમું, *adj. m. f. n.* [See above.] Fiftieth.

પચીગર, *s. m.* A gem-setter.

પચીસ, *adj.* [S. पंच five + विंशति twenty.] Twenty-five; 25.

પચીસી, *s. f.* [See above.] A group of twenty-five. 2. The period up to 25 years of age.

પચુલાં, *s. n. pl.* [See **પચવું**.] Tricks made to amuse infants and children while being fed.

પચૂસણ, *s. n. pl.* [S. पर्युषण worship.] Name of the holidays of the Jainas, commencing from the twelfth day of the dark half of Shravana and ending with the fourth day of the bright half of Bhadrapada.

અપવાસ કર્યા એક માસના, પચૂસણ પચકાણ.-સામળ.

પચ્ચાસ, Same as **પચાસ** *q. v.*

પચ્ચીગર, Same as **પચીગર** *q. v.*

પચ્ચીસ, Same as **પચીસ** *q. v.*

પચ્ચીસી, Same as **પચીસી** *q. v.*

Id. પચ્ચીસી ઉડવી To be ridiculed; to be laughed at.

પચ્છમ, Same as **પશ્ચિમ** *q. v.* 2. *adj.* [S. पश्चात् afterwards.] Later; just a day after the fair.

પચ્છમબુદ્ધિ, *s. f.* [પચ્છમ+S. बुद्धि intellect.] An after-thought.

Prov. પચ્છમબુદ્ધિ બ્રહ્મ A Brahmana can only reflect on what has been done, but cannot foresee events.

પછડાવવું, *v. t.* [See **પછાડવું**.] To get floored; to get knocked down.

પછડાવું, *v. i.* [See **પછાડવું**.] To be thrown down in wrestling; to be floored. 2. To be dashed on the ground; to be struck against. 3. To be overtaken or seized by an illness.

પછતાવ, *s. f.* [See **પશ્ચાત્તાપ**.] Lamentations; bewailing.

પછવાડી, *s. f.* [S. पश्चात् towards the back+ वृत्ति being.] Pursuit; following. 2. Harassing; tiring. 3. *adv.* In the rear; on the back part; behind.

પછવાડું, *s. n.* [S. पश्चात् behind + वाट an enclosure.] The back; the rear. 2. Pursuit; following.

પછવાડે, *adv.* [See **પછવાડી**.] To the rear; behind; backwards. 2. After; afterwards.

Id. પછવાડે પડવું-લાગવું To pursue; to follow. 2. To worry; to persecute; to tease; to vex.

પછાટ, **પછાડ**, } *s. f.* [See **પછાડવું**.] Catching and overpowering. 2. Posing or non-plussing.

Id. પછાડ ખાવી To lie flat on the ground, from a standing posture, all of a sudden.

પછાડવું, *v. t.* [S. प्रक्षिप् to throw forth.] To throw in wrestling; to floor. 2. To dash on the ground. 3. To defeat; to overpower. 4. To strike upon; to dash. 5. To attack (of illness).

Id. માથું પછાડવું To dash or strike the head. 2. To vex; to annoy.

પછાડા, *s. m. pl.* [See **પછાડવું**.] Vain and ineffectual efforts or endeavours; struggles; striving.

Id. પછાડા મારવા-ખાવા To make vain and ineffectual efforts.

પછાડી, *s. f.* [See **પછવાડી**.] The rear; the back. 2. The ropes by which the hind legs of a horse are tied. 3. *adv.* Behind; backwards; in the rear.

Id. પછાડી રહેવું-પડવું To be left behind. પછાડી લાગવું To pursue; to watch the movements of.

મુખી પડયા કે હઠયા પછાડી.—ખબરદાર.

પછાડું, Same as **પછવાડું** *q. v.*

પછાડો, *s. m.* [See **પછડાવું**.] A relapse.

પછાત, *adv.* [S. पश्चात्.] In the rear; behind. 2. *adj.* Left behind; depressed.

Id. પછાત વર્ગો The depressed classes.

પછી, *adv.* [See above.] After; afterwards; subsequently; then; by and by.

Prov. પછી પછવાડે, ને આડી આવી ગાંઠ After that comes a cow to be shod; after that, a horse in boots.

પછીત, *s. f.* [See **પછાત**.] The hinder wall of a house.

પછીતીઉં, *s. n.* [See **પછાત**.] The removable plank on the back part of a cart.

પછેડી, *s. f.* [S. पश्चात् behind+ઓઢવું to put on.] A sheet of cloth. 2. A scarf; a covering for the shoulders.

Id. પછેડીમાં પથરો લઇને ફરવું To speak at random; to speak not to the point; to argue in a circle.

લગો પછેડી પંદર કોડી.—પ્રેમાનંદ.

પછેડીવા, *adj.* [પછેડી+S. वाट enclosure.] As thick as a scarf. 2. Of the form or extent of a scarf. 3. As much as a scarf can be wet.

પછેડો, *s. m.* [See પછેડી.] A very thick and stout sheet of cloth. 2. Illusion.

પજવણી, *s. f.* [See below.] Torment. 2. Vexation.

પજવવું, *v. t.* [S. पीड् to give pain.] To torment; to distress. 2. To vex; to tease.

પજવાવું, *v. i.* [See above.] To be tormented; to be distressed. 2. To be feased; to be vexed.

પજાવો, *s. m.* [S. प्रज्वल् to burn.] A kiln.

પંચ, *adj.* [S. *fr.* पंचन् five.] Five; penta. 2. *s. n.* An assembly of arbitration usually consisting of five persons; a jury. 3. *s. m.* An arbitrator; a juror.

Id. પંચ નીમવું-ઠરાવવું To appoint a jury or a body of arbitrators. પંચ ભરાવું-મળવું-બેસવું To meet (of a body of arbitrators). પંચ ભરાવવું-મેળવવું To call together a body of arbitrators.

Prov. પંચ બોલે તે પરમેશ્વર *Vox populi, vox Dei*; the voice of the people is the voice of God.

પંચઇંટાળી, *s. f.* [પંચ + S. इष्टका a brick.] Throwing pieces of bricks at a criminal, as a punishment, by the community or the people of a village. 2. A punishment by death imposed by a body of arbitrators. 3. Mobbing a person to death.

પંચઇંટાળી કરું સૌ મને ઘણું મ્હાલતા.—વલ્લભ.

પંચક, *s. n.* [S.] An aggregate of five. 2. The five lunar asterisms from the latter half of Dhanistha to the first half of Ashwinee during which certain kinds of work are forbidden.

પંચકડું, *s. n.* [પંચક + ડું dim.] A group of five.

પંચકર્મ, *s. n. pl.* [પંચ + S. कर्मन् an act.] The five actions to be performed according to ન્યાયશાસ્ત્ર. They are ઉત્ક્ષેપણ (throwing upwards), અવક્ષેપણ (throwing down), આકુંચન (contraction), પ્રસારણ (diffusion) and ગમન (motion). 2. The five kinds of treatment according to medicine. They are વમન (giving emetics), રેચન (purging), નસ્ય (giving sternutatories), અનુવાસન (administering an oily enema) and નિરૂહ (administering a non-oily enema).

પંચકલ્યાણ, પંચકલ્યાણી, } *adj.* [પંચ+S. कल्याण welfare.] Having five auspicious marks (of a horse).

પંચકાર, *s. m.* Name of a tool of a weaver.

પંચકેશ, *s. m. pl.* [પંચ+S. केश hair.] The hair growing on five parts of the body, *viz.*, the head, the upper lip, the beard, the two arm-pits, and the private parts.

Id. પંચકેશ રાખવા To preserve all the hair on the body.

પંચકોણ, *s. m.* [પંચ + S. कोण an angle.] A pentagon.

પંચકોષ, *s. m. pl.* [પંચ + S. कोष a cell.] The five vestures or envelopes of the spirit or divine particle in animated beings. They are અન્નમયકોષ (the earthly body), પ્રાણમયકોષ (the vesture of the vital airs), મનોમયકોષ (the sensorial vesture), વિજ્ઞાનમય કોષ (the cognitional vesture) and આનંદમય કોષ (the vesture of beatitude).

પંચક્યાસ, *s. m.* [પંચ + H. क्यास thinking; judging.] A decision arrived at by a body of arbitrators; the findings of a jury.

પંચગવ્ય, *s. n. pl.* [પંચ+S. गव्य of the cow *fr.* गो a cow.] Five things derived from the cow (swallowed by the Brahmanas as a means of purifying the body). They are ક્ષીર (milk), દધિ (curds), આજ્ય (clarified butter), મૂત્ર (urine) and ગોમય (cowdung).

પંચગૌડ, *s. m. pl.* [પંચ + S. गौड name of a country.] The five divisions of Eastern India (Bengal). 2. The five castes of Brahmanas residing in the five provinces of Bengal. (They are સારસ્વત, કાન્યકુબ્જ, ઉત્કલ, મૈથિલ, and ગૌડ.)

પંચતત્વ, *s. n. pl.* [પંચ+S. तत्त्व an element.] The five elements taken together. They are પૃથ્વી (the earth), આપ (water), તેજ (light), વાયુ (air) and આકાશ (space).

પંચતીર્થ, *s. n. pl* [પંચ+S. तीर्थ a sacred place.] The five places of pilgrimage. They are પ્રયાગ, પુષ્કર, નૈમિષ, વિશ્રાંતિ, and સૌકર.

પંચત્વ, *s. n.* [પચ+S. त्व a suffix forming a noun.] The five elements taken collectively. 2 Death.

Id. પંચત્વ પામવું To die. એટલામાં ભાગ્યશાળી ડોસી અગાઉ આવ્યાથી પંચત્વ પામ્યાં —ગો. મા. ત્રિ.

પંચપાત્ર, *s. n.* [પંચ+S. पात्र a vessel.] A cylindrical metallic vessel serving many purposes in the religious worship of a Brahmana.

પંચપ્રાણ, *s. m. pl.* [પંચ+S. प्राण soul.] The five vital airs. They pertain to પ્રાણ (life), અપાન (respiration), વ્યાન (diffusion), ઉદાન (breathing) and સમાન (digestion).

પંચબાણ, *s. n. pl* [પચ+S. बाण an arrow.] The five arrows of Cupid. They are અશોક, કમળ, આંબાનો મોર, મોગરો and નીલોત્પલ. 2. *s m.* Cupid.

પંચભાગ, *s. m.* [પંચ+S. भाग a share.] Five different kinds of corn given to a religious priest.

પંચભુજ, *adj.* [પંચ+S. भुज hand.] Pentagonal. 2. *s. m.* A pentagon.

પંચભૂત, Same as **પંચતત્ત્વ** *q. v.*

પંચમ, *adj.* [S.] Fifth. 2. *s. m.* The fifth note in the Hindu gamut. 3. A Nishada or barbarian (being the fifth caste of Hindus).

પંચમકાર, *s. m.* [પંચ+મ + S. कार the suffix showing the sound of મ.] The collection of five words beginning with the letter મ. They are મદ્ય, માંસ, મત્સ્ય, મુદ્રા, and મૈથુન. They are the five essentials of the left hand Tantra ritual.

પંચમહાભૂત, Same as **પંચતત્ત્વ** *q. v.*

પંચમહાયજ્ઞ, *s. m. pl.* [પંચ+S. महायज्ञ a great sacrifice.] The five daily acts of piety to be performed by a Brahmana. They are બ્રહ્મયજ્ઞ or અધ્યાપન (teaching), પિતૃયજ્ઞ or તર્પણ (obsequial offerings), દેવયજ્ઞ or હોમ (sacrifice; offering oblations), ભૂતયજ્ઞ or બલિ (offering of a portion of a daily meal) and નૃયજ્ઞ or અતિથિપૂજન (hospitality).

પંચમાંશ, *s. m.* [પંચમ+S. अंश a part.] The fifth part; one-fifth; $\frac{1}{5}$.

પંચમાસી, *s f. n.* [પંચ+S. मास a month.] The ceremony to be performed at the end of five months of a woman's conception.

પંચમાસી તો એમ ગયું.—પ્રેમાનંદ.

પંચમી, *s. f.* [S.] The fifth day of any of the fortnights of a lunar month. 2. The fifth case; the Ablative Case (in Gram.)

પંચમુખી, *adj.* [પંચ+S. मुख the face.] Having five mouths or openings; five-faced. 2. *s. m.* A god.

પંચરંગી, Same as **પચરંગી** *q. v.*

પંચરત્ન, *s. n. pl.* [પંચ + S. रत्न a jewel.] The five kinds of jewels. They are, according to some, સોનું, મોતી, હીરો, માણેક and પાનું; and according to others, સોનું, રૂપું, રાજાવર્ત (હીરો), મોતી and પરવાળું.

પંચરસીઉં, *adj. m. f. n.* [પંચ+S. रस juice.] Varied; diverse; of diffirent kinds and fashions; heterogeneous.

પંચરાઉ, *adj.* [See **પંચ**.] Miscellaneous.

પંચરાશી, *s. f.* [S. पंचराशिक.] The Double Rule of Three; the Rule of Five (in Arith).

પંચલવણ, *s. n. pl.* [પંચ + S. लवण salt.] The five kinds of salts. They are બિડ, સંચળ, ટંકણ, સૈંધવ, and સમુદ્રનું મીઠું.

પંચવક્ત્ર, *adj.* [પંચ + S. वक्त्र the face.] Having five mouths; five-faced. 2. *s. m.* A god.

પંચવદન, *s. m.* [પંચ +S. वदन the face.] A god. 2. *adj.* Five-faced.

પંચવટી, *s. f.* [S.] Name of a district on the Godavaree river where Rama, Laxmana and Seeta had stayed during their exile. 2. [પંચ + S. वाट a way.] A place where five streets meet one another.

પંચવાયકા, *s. f.* [પંચ + S वद् to speak.] A general talk of the town; a gossip.

પંચવિધ, *adj.* [પંચ+S. विधि a kind.] Five-fold; of five kinds or sorts.

પંચશર, Same as **પંચબાણ** *q. v.*

પંચાંગ, *s. n.* [પંચ + S. अंग a part.] An almanac; a calendar. (So called because it supplies information about five things, *viz.*, તિથિ, વાર, નક્ષત્ર, યોગ and કરણ.)

પંચાગ્નિ, *s. m. pl.* [પંચ + S. अग्नि fire.] The five sacred fires collectively. They are અન્વાહાર્યપચન (the southern fire), ગાર્હપત્ય (the house holder's fire) આહવનીય (the oblatory fire), સભ્ય (the society fire), and આવસથ્ય (the household fire). Amidst them an ascetic performs his devotions.

પંચાજરી, Same as **પંજાજરી** *q. v.*

પંચાણું, *adj.* [પંચ+S. नवति ninety.] Ninety-five; 95.

પંચાત, *s. f.* [S. पंचत् a pentad.] An assembly of arbitrators; a jury. 2. An investigation, by a jury, of a matter in dispute. 3. A matter in dispute. 4. The judgment or decision of a jury. 5. A state of exigency, bewilderment, difficulty in general. 6. Causing to be publicly talked about. 7. Vain or needless discussing and objecting to a matter in question.

Id. પેટની પંચાત Straits for food. તેમને પેટની પંચાત છે They have not enough to eat. પંચાતો લડવી To fight out law-suits. પંચાત કરાવવી To get a dispute settled.

પાંચ જનો પાસે પંચાત કરાવલ્ને.—દલપતરામ.

પંચાતખોર, *adj.* [પંચાત + P. खोर enjoying.] Quarrelsome; querulous; contentious

પંચાતનામું, *s. n.* [પંચાત+P. नामह् a writing.] The award or decision of an assembly of arbitrators; a written decision; the verdict of a jury.

પંચાતી, *s. m.* [See **પંચાત.**] A member of a body of arbitrators. 2. Same as **પંચાત** *q. v.*

Prov. પંચાતીનાં છોકરાં ભૂખે મરે An arbitrator does not work for gain.

પંચાતીઉં, *adj. m. f. n.* [See **પંચાત.**] That which should be decided or settled by a jury; that cannot be decided or settled by one man. 2. Intricate; complicated; difficult to decide.

પંચાતીએણ, *s. f.* [See **પંચાત.**] A female arbitrator.

પંચાતીઓ, *s. m.* [See **પંચાત.**] An arbitrator.

પંચાનન, *s. m.* [પંચ + S. आनन the face.] An epithet of god Shiva. 2. A lion. 3. *adj.* Five-faced.

ત્યાં બોલે પંચાનન પ્રહારથી, શું લાગ્યો મેગળ પૂંઠે.—પ્રેમાનંદ.

પંચામૃત, *s. n.* [પંચ +S. अमृत nectar.] The five nectareous substances, *viz.*, દૂધ (milk), દહીં (curds), ઘી (clarified butter), મધ (honey) and સાકર (sugar). 2. The water mixed with these substances used to bathe a god. 3. A kind of chatney.

પંચામૃતપર્પટી, *s. f.* [પંચામૃત + S. पर्पट a kind of medicinal plant.] Name of a native medicine.

પંચાયત, *s. f.* [See **પંચાત.**] A board; an assembly.

Id. ગામપંચાયત A village local board. પ્રાંતપંચાયત A district local board. સ્થાનિક પંચાયત A local board.

પંચાયતન, *s. m. pl.* [પંચ + S. आयतन an abode.] The five deities, *viz.*, ગણપતિ, દેવી, સૂર્ય, વિષ્ણુ, and શિવ, worshipped in one place.

પંચાયતન પૂજું હું તેનું ફળ આજ મળ્યું.—વલ્લભ.

પંચાલ, *s. m.* A rogue; a knave; a scamp. 2. *adj.* Roguish; knavish; wily; sly.

પંચાવન, *adj.* [S. पंचपंचाशत्] Fifty-five; 55.

પંચાશિકા, *s. f.* [S. *fr.* पंचाशत् fifty.] A collection of fifty verses.

પંચાસી, *adj.* [પંચ + S. अशीति eighty.] Eighty-five; 85.

પંચાળ, Same as **પંચાલ** *q. v.*

પંચી, *s f.* [See **પંચ.**] A joke. 2. Ridicule. 3. Name of an ornament for the nose, having five gems set in it.

Id. પંચી ઉડાવવી To crack jokes at the expense of; to ridicule.

પંચીઉં, *s. n.* [See **પંચ.**] A small dhotar five hands long.

પંચીકરણ, *s. n.* [પંચ + S. कृ to do.] The reduction into union and order, of chaos or discordant elements of the material world.

પંચેદ્રિય, *s. f. pl.* [પંચ+S. इंद्रिय an organ.] The five organs of sense. They are આંખ (the eye), નાક (the nose), કાન (the ear), જીભ (the tongue) and ચામડી (the skin).

પંચોતેર, *adj.* [પંચ+સીત્તેર seventy.] Seventy-five; 75.

પંચ્યાસી, Same as **પંચાસી** *q. v.*

પંજભાગ, Same as **પંચભાગ** *q. v.*

પંજર, *s. n.* [S.] A cage; an aviary. 2. The fabric or skeleton.

પંજાજરી, *s. f.* [પંચ + જીરૂં cumin-seed.] A mixture of the kernel of cocoanut, parsley, poppy seeds, sugar, and ચારોળી (eaten by women in child-bed), presented to the worshippers on the birth day of Krishna.

પંજિકા, *s. f.* [S. पंजि a record +કા dim.] A register; a record. 2. A running commentary.

પંજી, *s. f.* [S.] The ball of cotton from which thread is spun. 2. A register; a record. 3, An almanac; a calender.

પંજીરી, Same as **પંજાજીરી** *q. v.*

પંજેઞો, *s. m.* An uproar; a quarrel with loud noise.

પંજો, *s. m.* [P. पंज् the palm with the five fingers; S. पंच five.] The five of a suit in cards. 2. The five on a die in play; a cast or turn-up of five with dice. 3. The hand opened out. 4. The hand opened as a mark of favour. 5. A claw; a paw. 6. The iron hand of Mahommedans representing their five holy persons. 7. Clutches.

Id. પંજામાં લેવું To bring under one's influence. પંજામાં પડવું-આવવું To fall into the clutches of. 2. To be deceived. પંજો પડવો To be successful.

આપણ પ્રીતે શું પંજો લીજે.—ભોજો.

પંઝેટવું, *v. i.* To bear; to endure; to put up with.

પંઝેટી, *s. f.* [પંજો+S. वृत्ति state.] Name of a tool used by a farmer; a harrow; a rake.

પંઝો, Same as **પંજો** *q. v.*

પટ, *s. m.* [S. पट a cloth.] A chequered board or cloth (to play at chess, etc.). 2 A roll; a list; a catalogue; a table; a schedule. 3. [S.] A curtain; a screen; a partition. 4. A map; a plan. 5. Breadth (of a river). 6. [S.] Cloth; a raiment; a garment. 7. A tablet; a plate (for drawing). 8. [See પડ.] A layer; a coating. 9. The effect of companionship. 10. An open playground. 11. *adv.* [Imit.] At once; suddenly; immediately. 12 Positively; decidedly; certainly.

Id. પટ ખેંચવો-તાણવો-ભરવો To set up a curtain or partition. પટ ખોલવો To remove a veil. પટ બેસવો To possess an effect of the companionship of. પટ તાણવો-દેવો To put a coating on.

પેસી જાને ભૂમિ પટ ખોટી તારી વાત છે.-વલ્લભ.

પટ કારજ ને કારણ સૂત.—અખો.

પટક, *s. f.* [Imit.] Beating; throwing or dashing with force.

પટકવું, *v. t.* [Imit.] To dash; to knock down; to fling or caste away. 2. To allure; to cheat; to deceive. 3. To wheedle; to humbug.

પટકાવવું, *v. t.* [Imit.] To seize smartly; to nab; to clutch; to catch. 2. To put on a garment in a stylish or buckish manner, with a a cock or with an airy looseness. 3. To get thrown; to get dashed; to get knocked down.

પછે પટકાવજે પાંચે આંગળીઓ.—ધારે.

મોટાં કપાળે ટીલાં કરે ને વળી ટોપી પટકાવી.—ભોજો.

પટકાવું, *v. t.* [Imit.] To be dashed; to be knocked down. 2. To be cheated; to be deceived. 3. To be attacked (by a disease). 4. To be humbugged; to be wheedled.

પટકૂળ, *s. n.* [પટ+S. दुकूल a fine garment.] A fine garment.

પટકો, *s. m.* [પટ+કો dim.] A cloth about a span in breadth worn round the waist or the head; a girdle; a sash. 2. Waist.

પાતળીઆનો પટકો જોઇને અટકી રે.—થોભણ.

પટન, Same as **પઠન** *q. v.*

વેદપટન કવિ ચાતુરી સઘળી વાત છે સહેલ.—સામળ.

પટંતર, *s. m.* [પટ + S. अंतर hiding.] A cloth-curtain. 2. A curtain. 3. Intervention; being indirect; separateness. 4. Privacy; secrecy.

પટંતરે, *adv.* [See **પટંતર.**] Indirectly; confidentially; in secrecy.

પૂછી વાત પટંતરે, સાચું બોલ સુજાણ.—સામળ.

પટંતરો, *s. m.* [See **પટંતર.**] A curtain. 2. Distinction; separateness.

પટપટ, *adv.* [S. पटपटा an imitative sound.] Quickly; being sharp in sound; occurring in rapid succession. 2. *s. f* Babbling; prattling.

પટપટવું, *v. t.* [See above.] To utter. 2. *v. i.* To be eager to speak. 3. To prattle; to babble.

પટપટારો, *s. m.* [પટપટ+S. कार doing.] Giving oneself airs by prating and unnecessary movements of the body. 2. Useless babbling; prattling.

પટપટાવવું, *v. i.* [Imit] To give oneself airs by unbecoming and unnecessary movements of the body. 2. *v. t.* To open and close (of the eyes).

પટપટીઉં, *adj. m. f. n.* [See **પટપટવું.**] Prating; prattling; babbling; loquacious. 2. *s. n.* A toy or a doll showing quick movement of its parts.

પટપીત, *adj.* [પટ+S. पीत yellow.] Having or with a yellow garment.

તેણે દીઠા અચ્યુત આમ, પટપીત તનુ ઘનશ્યામ.—ગિરિધર.

પટરાણી, *s. f.* [S. पट्ट a diadem + राज्ञी a queen.] The head-wife of a king; the eldest queen.

પટલ, *s. m* [S.] A crowd; a group; a multitude; a mess; a group; a collection. 2. A cover; a screen. 3. Same as પડળ *q. v.* 4. Same as પટેલ *q. v.*

પીત પરાગ પટલથી છવાયલ નીલ નલિન જેમ રાજ.—કે. હ. ધ્રુ.

પટલાઇ, *s. f.* [પટલ + આઇ a suffix forming a noun.] The position or duties of the headman of a village. 2. The commission or dues received by the headman of a village. 3. Arbitration between contending parties. 4. Arbitrariness; ruling; guiding.

પટલાણી, *s. f.* [પટેલ + S. राज्ञी a queen.] The wife of the headman of a village.

પટવારી, *s. m.* [S. पट्ट a town + वार्णिक a writer.] A village accountant; a revenue collector of a village.

પટવાસ, *s. m.* [પટ + S. वास dwelling.] A tent. 2. A petti-coat.

પટવો, *s. m.* [પટ + S. वायक a weaver.] A maker of fringe tassels, network of silk, etc.

પટહ, *s. m. n.* [S.] A drum; a tabor; a kettle-drum.

મૃદંગ તાલ પણવ ને વીણા, પટહ વેણુસ્વર તાન જી.—ગિરિધર.
પટહ ઢોલ બહુ ગાજે જી.—પ્રેમાનંદ.

પટાઇ, *s. n.* Name of a bird; the pied harrier.

પટાઉ, *adj.* [See પટાવવું.] That which coaxes or flatters. 2. Misleading; deceptive.

પટાક, *s. m.* [See પટો.] The stripe or the breast-band for a horse. 2. *adv.* [Imit.] At once; immediately.

પટાકડી, *s. f.* [See પટપટ.] A loud noise or crack. 2. A small pistol.

પટાકો, *s. m.* [See પટપટ.] A loud or crackling noise.

પટાડી, *s. f.* The neck.

કડી મુકદી, પાતલી પટાડી.—પદ્મનાભ.

પટાદાર, *adj* [પટો + P. दार having.] Striped; having long and broad lines of different colours. 2. *s. m.* A land-holder on lease. 3. A land-holder. 4. A peon.

પટાદારી, *s. f.* [See above.] Landholdership. 2. The office or duties of a peon.

પટાપટ, Same as પટપટ *q. v.*

પટાપટી, *s. f.* [પટો + પટી redup.] Several stripes of different colours. 2. An altercation of words; a quarrel. 3. Beating; coming at blows.

પટાબાજ, *adj.* [પટો + P. बाज़ playing.] Skilled in wielding a double edged sword. 2. Skilful in evading, prevaricating, or equivocating. 3. Deceitful.

પટામણી, *s. f.* [See below.] Coaxing; flattering. 2. Cheating.

પટામણીઉં, **પટામણું**, } *adj. m. f. n.* [S. पटिमन् dexterity.] Coaxing; flattering. 2. Cheating.

પટારી, *s. f.* [See below.] A small box.

પટારો, *s. m.* [પેટી + S. अगार a house.] A A large box.

પટાવત, *s. m.* [S. पट्ट a throne + वत् having.] The heir-apparent to the throne of a king. 2. [પટો + S. वत् having.] A land-holder in fief; a near relative of a chief. 3. A peon.

એક ઉમરાવને પાંચ પટાવત.—ધીરો.
શૂરા પટાવત છતાં નહિ લહિતમંત્ર.—કે. હ. ધ્રુ.

પટાવવું, *v. t.* [See પટામણું.] To flatter; to cajole. 2. To cheat; to deceive.

પટાવાળી, *adj. f.* [See પટાવાળો.] Striped.

પટાવાદ, Same as પટાબાજ *q. v.*

તેમુર જંગિસખાન જેવા પટાવાદ બહુ થયા પૂરા.—હ. દા. કાં.

પટાવાળું, *adj. n.* [See below.] Striped.

પટાવાળો, *s. m.* [પટો + S. वत् having.] A peon (wearing the badge of his office). 2. *adj. m.* Striped.

પટી, *s. f.* [S. पट्ट a strip.] A s rip; a slip; a shred; a narrow and long piece. 2. A chip; a band. 3. A fold; a plait. 4. [S. पाट्टिका a bandage.] A small piece of cloth of resin plaster; a ligature.

પટીઆં, *s. n. pl.* [See above.] The clusters of hair combed into stripes and set in a charming fashion.

પટીઆં પાડી પાડીને, લટીઆં સમારે રોજ.—હ. દા. કાં.

પટુ, *adj.* [S.] Clever; skilful; well-versed; dexterous; proficient. 2. Smart; sharp; apt; ready 3. Wise; prudent. 4. Blown; expanded. 5. Violent; sharp. 6. Sly; crafty. 7. *s. f.* A sword.

વિણ પડોઆર પટુ કર વહઈ.—પદ્મનાભ.

પટુકહાણી, *s. f.* [પટુ + S. कथन narration.] A wise and prudent talk. 2. An idle and useless talk.

પટુડાઈ, } s. f. પટુડાવેડા, } s. m. [પટુડું+Guj. આઇ a suffix forming a noun; S. वृत्ति habit.] The habit of cajoling or flattering by sweet words.

પટુડું, *adj. m. f. n.* [પટુ+ડું dim.] Flattering; cajoling. 2. Clever; skilful.

પટુતા, } s. f. પટુત્વ, } s. n. [પટુ+S. ता, त्व suffixes forming nouns.] Cleverness; skilfulness; proficiency. 2. Activity; smartness. 3. Wisdom. 4. Violence. 5. Craftiness.

પટેદાર, Same as **પટાદાર** *q. v.*

પટેલ, *s. m.* [S. पट्टोलिका a kind of lease.] The hereditary headman of a village. 2. The headman of a class. 3. An epithet of respect used while addressing a man of the cultivating class.

Prov. પટેલની ઘોડી પાદર સુધી Everything has its limits.

પટેલાઈ, } **પટેલી**, } *s. f.* [See above.] The position or dignity of a headman of a village. 2. The commission or dues received by a headman of a village.

પટેલીઓ, Same as **પટેલ** *q. v.* 2. A land-holder. 3. The headman of a caste.

પટો, *s. m.* [S. पट्ट a strip.] A strip of cloth. 2. A belt; a girdle. 3. A strip; a streak; a broad line. 4. [S. पट्टोलिका.] A deed of lease of tenure. 5. [S. पट्टिश a kind of spear with a sharp edge; or S. पट्ट a shield.] A straight narrow double-edged sword. 6. A trick; a design; a contrivance. 7. Cunning; treachery.

Id. પટા ખેલવા-રમવા To fence; to practise fencing. પટા પાડવા To divide (braids of hair, folds of a garment) into stripes. પટો મેળવવો To get a charter.

દાઢી મૂછ મુંડીને, પટા પાડિયા શસ્ત્રે કરીને શ્રીનાથ.—**દયારામ.**

પટોધર, *adj.* [પટો+S. धर holding.] Holding a licence. 2. *s. f.* [S. पट्ट a diadem+धर holding.] The principal queen.

રાજભ્રષ્ટ રામને વિસાર, થા રાવણની પટોધર.—**ઉદ્ધવ.**

પટોપટ, *adv.* [See **પટપટ.**] Quickly; rapidly; immediately; in quick succession.

પટોલ, } **પટોળ**, } *s. m.* [S. पटोल.] Name of a plant. Trichosan thescucumerina. N. O. Cucurbitacæ. 2. The fruit of this plant used as food. Also called **પરવળ.**

પટોળી, *s. f.* [See below.] Name of a fine silken cloth.

પહેરૂં પટોળી હો.—**રામકૃષ્ણ.**

પટોળું, *s. n.* [S. पटोल.] A kind of fine silk cloth worn by women.

Prov. પડી પટોળે ભાત, ફાટે પણ ફીટે નહિ Crows are never the whiter for washing.

જેણે પ્રભુ સાથે પ્રીત બાંધી, જેમ પટોળે ભાત.—**પ્રેમાનંદ.**

પછે પાટણે જઈ પટોળાં રંગદાર રખાવજો.—**દલપતરામ.**

લખો પછેડી પંદર કોડી પટોળાં પંચાસ.—**પ્રેમાનંદ.**

આણું પાટણ દેશ, જિસે પટોળાં નીપજે.—**રાણકદેવી.**

પટ્ટ, *adv.* [Imit.] Instantly; immediately; quickly. 2. *s. n.* [S.] A diadem; a tiara. 3. A plate.

પટ્ટણ, } **પટ્ટન**, } *s. n.* [S. पट्टन.] A city.

પટ્ટરાણી, *s. f.* [S. पट्ट a diadem+राज्ञी a queen.] The principal queen.

પટ્ટાભિષેક, *s. m.* [S. पट्ट a diadem+अभिषेक coronation.] The consecration of the tiara; coronation; installation.

પટ્ટિકા, *s. f.* [S.] A piece of cloth. 2. A bandage. 3. A tablet.

પટ્ટી, *s. f.* [See **પટ્ટિકા.**] A layer of pieces of cloth; a thing of several folds. 2. A strip. 3. A chip of cloth. 4. A plaster; a ligature.

પટ્ટીશ, *s. n.* [S.] Name of a kind of spear.

પટ્ટુ, *s. m.* [See **પટ.**] A kind of woollen cloth; a blanket. 2. Same as **પટુ** *q. v.*

પટ્ટો, Same as **પટો** *q. v.* 2. Same as **પટ્ટો** *q. v.*

પઠણ, *s. f.* [See **પઠવું.**] An agreement; a stipulation. 2. A bargain; settling the price of a thing or commodity. 3. The prise settled. 4. Same as **પઠન** *q. v.*

પઠન, *s. n.* [S. *fr.* पठ् to recite.] Reading. 2. Studying. 3. Reciting.

પઠનીય, *adj.* [See **પઠન.**] Fit to be learnt or recited.

પઠવું, *v. t.* [See **પઠન.**] To study; to recite. 2. [See **પરઠવું.**] To make a contract for sale or purchase; to settle the price of an article for sale or purchase; to settle the terms of a contract.

મને વિમાસી મૃગલોચની માત ભણું પઠવી કેસિની.—**આલણ.**

પઠાણ, *s. m.* [See પુષ્ટ.] A Pathan; an individual of a particular Mahommedan tribe, who has a strong athletic frame and is a brave soldier. 2. [S. पृष्ठ back+વહાણ a ship.] The keel of a ship.

પઠિત, *adj.* [See પઠન.] Recited; repeated. 2. Studied; learnt by rote.

પઠે, **પઠેમ**, } Same as પેઠે *q. v.*

સમજાવ્યો સારી પઠે, સિંહ થયો સુણી શાંત.—દલપતરામ.

પડંગ, *s. f.* [S पृष्ठ back + अंग a limb.] Support; patronage. 2. *s. m.* [S. प्रसंग.] Familiarity. 3. Customs; manners. 4. Influence.

પટ્ટો, *adj. m.* [See પુષ્ટ.] Muscular; robust; stalwart; sturdy.

પડ, *s. n.* [S. पट a veil; a tablet; a grinding stone.] A fold; a stratum; a layer. 2. A division; a partition; a compartment; a cell; a fold. 3. The part of a play-ground, where the winners stand or play. 4. The upper part of a mill-stone. 5. A kind of snake with a variegated skin. 6. A membrane.

પડકારવું, *v. t.* To call out loudly.

હું પણ સ્વપક્ષનાને પડકારૂં.—કે. હ. ધ્રુ.

પડખવું, *v. t.* [S. परीक्ष् to observe.] To see attentively; to observe; to perceive. 2. To wait for.

ભૂપતિ પડખે નારને મુખ પાછું વાળી.—ભાલણ.

પડખું, *s. n.* [S. पार्श्व.] A side. 2. A side-rib. 3. Neighbourhood; vicinity. 4. Assistance; help.

પોતાનાં પડખાં નવ જુએ.—અખો.

પડખે, *adv.* [See પડખું.] On the side. 2. Next to; in the neighbourhood of; in the vicinity of; besides.

પડગોરવ, *s. m.* A dinner given in return by the bridegroom party.

પડઘમ, *s. f. n.* [S. पटह.] A drum; (especially) an English military drum.

પડઘમી, *s. f.* Name of a metre, each foot containing 14 syllables.

પડઘી, *s. f.* [S. प्रतिघात warding off.] The base or stand of a vessel or pot. 2. [See પડઘો.] A sound produced by stamping the feet on the ground.

પડઘો, *s. m.* [S. प्रघोष an uproar.] An echo; a resonance.

Id. પડઘો પડવો–વાગવો To be heard (of an echo).

પડછંગ, *adj.* [See પ્રચંડ.] Terrible. 2. Tall and stout.

પડછંદ, Same as પડઘો *q. v.* 2. Same as પડછંગ *q. v.*

ઉર સૂર પડછંદ ગેબી ગુંજતાં બતાવો કોઈ.—લલિત.

પડછંદો, Same as પડઘો *q. v.* 2. [S. प्रतिच्छंद.] Shadow; likeness; picture.

એ ચિત્રો હૃદય પડછંદો ગજવશે.—કલાપિ.

મહારાજ્ય પડછંદા પડે, ડોલ્યા હશે દિક્પાળ રે.—ગિરિધર.

પડછાયો, *s. m.* [S. प्रच्छाय thick shade.] A reflection ; a shadow.

Id. પડછાયો પડવો To have a reflection. 2. To be polluted by the shadow of an undesirable object.

એ પુરાતનના પડછાયા આ અમ જીવનતંત્ર.—ના. દ. ક.

પડછો, *s. m.* [S. प्रतिच्छेद opposition.] Comparison. 2. An example; an instance. 3. [See પ્રચંડ.] A man tall and erect. 4 The leafy part of a graminaceous plant like sugar-cane. 5. Power.

Id. પડછે મૂકવું To compare.

પડછાના ભારા બાંધી તે પ્રભુને ઘેર નાંખી આવ્યા.—હ. દા. કાં.

પડત, Same as પડતર *q. v.*

પડતર, **પડતલ**, } *adj.* [See પડવું.] Lying idle or unused. 2. Waste; uncultivated. 3. That which a thing has cost.

Id. પડતર જમીન Land lying uncultivated. પડતર કિમ્મત Cost price.

પડતલી, *s. f.* [પડ+S. तल bottom.] A leather bag to keep tobacco in; a tobacco-case.

પડતાલવું, *v. t.* [S. प्रति against + तुल् to compare.] To compare. 2. [S. प्रति against+ताल flapping.] To shuffle. 3. To make away with. 4. To dash against. 5. To dig and turn over (of the ground).

પડતાલાવવું, *v. t.* [See above.] To get compared. 2. To get shuffled; to ask to shuffle. 3. To cause to make away with. 4. To make dash against. 5. To get dug and turned over.

પડતાલાવું, *v. i.* [See પડતાલવું.] To be compared. 2. To be able to shuffle. 3. To be made away with. 4. To be dashed against. 5. To be dug and turned over.

પડતી, *s. f.* [See પડવું.] Decline (of state, power, glory, etc.).

પડતું, *adj. m.f.n.* [See **પડવું.**] Falling; sinking; decreasing; declining; waning. 2. Slanting; inclining; sloping. 3. *s. n.* Falling. 4. Rushing in; thrusting in.

Id. પડતું મેલવું-મૂકવું To overlook; to leave to itself; to let alone. 2. To fall upon a person or thing rather heavily; to jump down. રતાશ પડતું Reddish; rather red. પડતા દહાડા Time of adversity; reduced circumstances. પડતી રાત Declining night. 2. The latter half of the night. પડતી દશા A declining state; misfortune; adversity.

પડતી રાતે પધારજો પ્રીતમ—દયારામ.

પડતેલું, Same as **પડતું** *q. v.*

કઇ વહુ તે ગામની ગરાસણી રે પડતેલાં ઝીલે છે ફૂલ રે—સ્ત્રીગીત.

પડતો, *s. m.* [See **પરતો.**] Power.

પડતો પુરાનો પૂગશે, સનમુખ લઢવાને સ્યામ.—ભોજો.

પડથાર, *s. m.* [S. प्रात against+स्तर covering.] A verandah; a portico. 2. A level ground.

યજ્ઞશાળા, મઠશાળા, સઘળી પાડી કીધા પડથાર.—કાળિદાસ.

પડદી, *s. f.* [See **પડદો.**] A light or thin partition. 2. A bundle (of hay, etc.).

પડદું, *s. n.* A bundle of hay, etc., tied in a piece of cloth.

પડદેનશીન, **પડદેપોશ**, } *adj.* [પડદો+ P. नशीन् sitting, पूश् covering, wearing] Covered with a veil or curtain 2. Shut up; secluded. 3. *adv.* Behind the curtain; with a veil on the face; secrectly. 4. In a secluded state; in a state of seclusion.

પડદો, *s. m.* [P. पर्दह्.] A curtain; a screen; a veil; a valve; any intervening cloth or frame; a partition. 2. Privacy; retiredness. 3. Shame; shame-facedness. 4. Decorous secrecy, backwardness, or seclusion; the zenana; a harem. 5. A coating or fold. 6. A film over the eye, web or nebula. 7. A parting membrane, coat etc.; the tympanum. 8. The front piece of a long coat. 9. Mental reservation; a reserved or suppressed matter; concealment; guarded intercommunication. 10. The measured distance of the gamut in a stringed instrument.

Id. પડદામાં રાખવું To conceal. બોલવામાં પડદો રાખવો To be reserved in speech; to be reticent. મનમાં પડદો રાખવો To conceal one's intention; to be uncommunicative. પડદો પાડવો-નાખવો To put or throw a curtain over. 2. To conceal. 3. To stop work for a time. પડદાની વાત Secrecy; a private talk; a secret thing. પડદો પડવો To be dropped (of a curtain on the stage.) 2. To be concealed. પડદો ઉઘડવો-ખૂલવો To be removed (of a curtain). 2. To be exposed or revealed. પડદો ફૂટી જવો To be exposed; to be known or revealed (of secrecy). પડદો ઉઘાડો કરવો-ખોલવો-ફેડવો To remove a curtain from. 2. To show in its true colours. 3. To reveal the real state of things. મને પડદો ફેડીને સાચી વાત કહેશો ?—હ. દા. કાં. પડદો કાઢી નાખવો To throw off restraint, modesty or shame. પડદા પાછળ રહીને ઘા કરવો To cheat; to deceive. 2. To strike under cover.

પડદાબીબી, *adj.* [પડદો+બીબી a Mahommedan woman.] Shameful; shy.

પડનાળ, *s. f.* [S. प्रणालिका.] A drain; a water-course.

પડપડવું, *v. i.* [See **પટપટ.**] To make a peculiar noise. 2. To murmur.

પડપડાટ, *s. m.* [પડપડ+S. वृत्ति state.] Making a peculiar sound; babbling noise. 2. Quickness; swiftness.

પડપડીઉં, *s. n.* [Imit.] The looseness of bowels with windiness. 2. A cake that makes a sound. while chewing.

પડપડી, *s. f.* [Imit.] A swift run.

Id. પડપડી મુકવી To run away swiftly.

તે ખરે જ મારવા આવે છે તેથી તેણે પડપડી મૂકી.—હ. દા. કાં.

પડપું, *s. n.* A weak or lean person. 2. *adj. m. f. n.* Emaciated; enfeebled.

પડપૂછ, *s. f.* [S. परिपृच्छा question.] Inquiry about or after; investigation. 2. Colloquy; conversation; talk.

પડબીડીઉં, *s. n.* [પડ + બીડવું to close.] An envelope; the cover of a letter.

પડબીડો, *s. m.* [See above.] A closed letter or envelope. 2. A correspondence.

પડભીંતિઉં, *s. n.* [S. प्रति against + भित्ति a wall.] A small wall erected to support another; a retaining wall; a breast-wall; a buttress. 2. A nitche.

પડવાયો, *s. m.* [પડ + S. पाद the foot.] A wooden prop. 2. A round wooden thing placed under the legs of a bedstead.

પડવાસ, *s. m.* Fanning by a piece of cloth; winnowing. 2. Name of a medicinal plant ; gall. Tamarix Orientatlion. N. O. Tamaricæ.

પડવું, *v. t.* [S. पत्.] To fall; to drop; to tumble; to descend, in general, owing to loss of support. 2. To cease; to stop; to lie; to be discontinued. 3. To chance or happen to be. 4. To set upon; to attack violently. 5. To take place or come on; to form; to arise; to appear (of light, heat, cold, darkness). 6. To abate or subside; to decline from vehemence; to attain to calmness (of wind); to become less (of a rate or price). 7. To lie indolent and idle. 8. To remain unemployed or unused. 9. To turn out; to prove to be; to seem in the end. 10. To die (by violence in a battle). 11. To engage in; to have a concern with. 12. To become necessary, obligatory, or expedient. 13. To happen; to occur; to come to pass. 14. To be beaten or defeated (in argument or play). 15. To befall or happen unto (of trouble or distress). 16. To become; to enter from one state into another. 17. To arise; to result; to proceed; to be produced. 18. To sink (into poverty or meanness). 19. To become thick, faint, hoarse (of the voice). 20. To drop from a higher place; to descend by the power of gravity alone. 21. To drop from an erect posture. 22. To disembowel; to pass out of an outlet; to flow out of a channel into a pond (the waters of a river). 23. To be given up, overthrown, ruined (of a town). 24. To pass into a better or worse state. 25. To come into a new state of body or mind; to become. 26. To be put to shame; to abash; to blush. 27. To be stamped or marked.

Id. આવી પડવું To come unexpectedly. 2. To be obliged to. 3. To devolve upon. નામ પડવું To get a nick-name. રસ્તો પડવો To be brought into use (of a way, a path). 2. To be introduced (of a custom or fashion). જરૂર પડવી To become necessary. કામકાજ પડવું To have business with; to have to deal with. ગળે પડવું To accuse falsely. નરમ પડવું To subside; to grow less; to abate. પગે પડવું To fall at the feet of; to submit oneself to. રસ્તે પડવું To be going on by the right path; to take the proper course or direction. પડી જવું To tumble down. મોંમાંથી પડવું To be dropped out or uttered carelessly. પડું પડું થઈ રહેવું To be on the point of falling down; to be tottering; to threaten to fall. –ને માથે પડવું To be responsible for. 2. To be accused falsely. 3. To be subjected to a loss. આડું પડવું To cross the way of; to be an obstacle to; to obstruct. લડાઇમાં પડવું To die on the field of battle; to die in active service. ભાવ પડવો To be less (of a rate or price). 2. To be decided upon and declared (of a rate or price). ભાવનો ભાવ પડી રહ્યો છે The same rate continues. હરકત પડવી To be in a difficulty. તમે શેઠ પડયા, ને હું ચાકર પડયો It is true that you are my master, and that I am your servant. પડી રહેવું To be at ease. 2. To be idle. 3. To be useless. 4. To be not sold. 5. To remain lying (on the floor, etc). ધંધામાં પડવું To be employed in a trade or occupation. ધંધામાં–કામમાં પડવું To be busily engaged in. કૂવામાં–ખાડામાં પડવું To throw oneself into trouble or difficulty. ખાસડાં પડવાં To be blamed or scolded. ભાગે પડતું In proportion to a share; proportionate. આ ચોપડીના પાંચ રૂપીઆ મને પડયા This book cost me five rupees. કાળાશ–રતાશ–ફીકાશ પડવી To have a shade of black or red or pale colour. કાળું પડવું To be changed to a black colour. ફીકું પડવું To become pale. 2. To become less. તસબીર–છબી પડવી To be drawn (of a picture). આગળ–બહાર પડવું To come forward. 2. To be prominent. પાછળ–પાછું પડવું To shrink from. પાછળ–પછવાડે–કેડે–પૂઠે પડવું To pursue. મેદાન–મેદાનમાં પડવું To come out for wrestling. માંદું પડવું To become ill. સમજ પડવી To understand. ખબર પડવી To be informed. 2. To know by personal experience. ખાતર પડવું To be plundered. હાથ–તમાચો પડવો To get a slap; to be beaten. હાથ પડવો To be lowered (of a railway signal). ભારે પડવું To be heavy. 2. To be felt too heavy or severe. 3. To be beyond one's means, resources, or power. ઘાંટો પડવો–ગળું પડવું To be hoarse (of the voice). મને શી પડી છે ? I have no concern with it. અન્ય જીવની તેને શેં પડી.–અખો. હલકું પડવું To become less; to become milder; to be less heavy; to become less severe. 2. To become less in price. 3. To be lowered in the eyes of the people. એ દાણામાં જીવ

પડયા–જીવડાં પડયાં છે Insects are produced in that corn. અંધારું પડવું To be covered with darkness. 2. To be hidden. અંધારૂં પાડવું To throw darkness on. 2. To conceal. અજવાળું પડવું To be placed in light. 2. To be revealed or made known. અજવાળું પાડવું To throw light on. 2. To make generally known. પડયું ઊઠવું To rise after one's fall. પોબાર પડવા To be successful in one's aim. ગળું પડવું To have a disease of the throat. અવાજ પડવો To be produced (of a sound). તાલ પડવી To find pleasure in. 2. To have baldness on the head. જુદું પડવું To be different from. 2. To become separate. બંધ પડવું To stop; to cease. દૂર પડવું To be situated at a distance; to be distant. એણે પડતા બોલ ઝીલી લીધા He did it as soon as the words were uttered. એકલું પડવું To be alone; to be unassisted. ઉઘાડું પડવું To be brought into light; to be exposed. સામું પડવું To oppose. વિચારમાં પડવું To be deep in thought. રાત પડવી To set in; to be (of night). સ્વભાવ પડવો To be in the habit of. વચ્ચે–વચમાં પડવું To interfere. 2. To intervene for the purpose of effecting a compromise. મારા કારભારમાં પડવાનું તારે કાંઇ કામ નથી You have no business to interfere with my affairs. તારી કોને (દરકાર) પડી છે ?–તારી કોઇને પડી નથી Nobody cares for you. પડયુંપાથર્યું Confining oneself to one's house and depending upon one's family for maintenance.

Prov. પડયા ઉપર પાટુ, ને દાઝ્યા ઉપર ડામ To apply salt to a wound. પડી પટોળે ભાત, ફાટે પણ ફીટે નહિ Crows are never the whiter for washing. પડી ગયા, તો કહે, " દેવને નમસ્કાર કર્યા " To make a virtue of necessity; to convert an accident to a good account; it is useless to lament over calamities which cannot be avoided. પડશે તેવા દેવાશે Experience teaches fools. પડયો પોદળો ધૂળ લઇને ઉઠે A complaint, whether true or false, is sure to leave some blemish behind. 2. Every effort will have its own reward. " પડ, પડ " તો કહે " સદાવડી " An impending misfortune makes the man desperate.

N. B —પડવું, as an auxiliary verb, used with the perfect participle of the principal verb, shows " completion, fulness, thoroughness;" while with the infinitive of the principal verb it shows " obligation, compulsion, unwillingness."

પડવાયો, પડવૈયો, s. m. [S. प्रति against+पाद a pillar.] A wooden support for a leg of a cot. 2. A wooden support for the leg during dinner.

પડવો, s m. [S. प्रतिपद्.] The first day of any of the lunar fortnights.

પડસાળ, Same as પરસાળ q. v.

પડસૂદી, s. f. [S. परिशुद्धि complete purification.] Fine white flour of wheat.

પડળ, s. n. [S. पटल.] The film or coating over the eye; the web or nebula (of the eye).

Id. પડળ ખોલવાં To remove the film from the eye. 2. To observe carefully. પડળ ઉતરાવવાં–ખોલાવવાં–કઢાવવાં To get the film removed from the eyes. 2. To get matters more clearly explained. પડળ આવવાં To have the film over the eyes. 2. To have a defective sight; not to have clear perception.

પડા, s. m. pl. [See પડવું.] Marks of the open hand made as omens of good luck.

આજ આનંદનો ઓઘ, કંકુ કેરા પડા પડયા રે.—મીરાં.

પડાઇ, s. f. A paper-kite.

પડાઉ, s. m. [See પડાવ a camp.] A kind of boat carrying from five to twenty *Khandees* of weight; a prow. 2. *adj.* [See પેડતર.] Obtained by force or unlawful means; usurped; snatched; misappropriated. 3. Unused; not sold.

પડાક, *adv.* [Imit.] At once; suddenly; with a crackling sound.

મારૂં બળ તો કાંઇ ન ચાલ્યું, મુને પડાક ઢોળી નાખી.—પ્રેમાનંદ.

પડાપડ, પડાપડી, s. f. [Redup. of પડવું.] Falling frequently; falling of many things; crowding together. 2. Competition; rivalry.

Id. માલ આપવા લેવામાં પડાપડી ચાલતી હતી There was a hard competition in securing the articles; there was a hard bidding and counter-bidding for the articles.

પડાવ, s. m. [S. पटक a camp.] An encampment; a halting place. 2. Encamping; halting. 3. A large ship.

Id. પડાવ નાખવો To encamp.

પડાવવું, v. t. [See પડવું.] To obtain a thing either through cajolry or violence. 2. To get snatched (of a photograph).

પડાળ, *s. f. n.* [S. पटल a roof; a thatch.] The slope of a roof.

Id. આગલું-આગલી પડાળ The front slope of a roof. પાછલું-પાછલી પડાળ The hinder slope of a roof.

પડાળી, *s. f.* [See above.] One-sloped roof. 2. A shed.

પડાળીઉં, *adj. n.* [પડાળ + વાળું having.] Having a slope; sloped (of a roof).

પડી, *s. f.* [S. पुट a casket.] A small packet of a medicine; pouders. 2. [S. पटह a drum.] A public proclamation by the beating of a drum.

પડીઆણુ, Same as પડતર *q. v.*

પડીઆર, *s. n.* [S. परिवार.] A scabbard; a sheath.

વિણ પડીઆર પટું કર વહઇ.—પદ્મનાભ.

પડીઉં, *s. n.* [S. पट्ट a griding stone.] Either of the stones of a grinding mill. 2. [S. पट्ट a strip.] A kind of snake with a variegated skin. 3. [S. पट a covering.] A double cake for eating.

પડીઓ, Same as દડીઓ *q. v.*

પડીકમણું, } પડીકમણુ, } [S. परिक्रमण *fr.* परि around + क्रम् to walk.] Morning and evening prayers of the Jainas.

પડીકું, *s. n.* [પડી + કું dim.] A small package. 2. A powder of medicine.

પડીદાર, *s. m.* [S. पटह a drum + धर holding.] A town-crier.

એવે પડીદાર ત્યાં આવે, બોલ્યો રાયે જે કાયલું.—પ્રેમાનંદ.

પડો, *s. m.* [See પડી.] A conical parcel or bundle. 2. A grocer's coffin. 3. [S. पटह.] A kind of drum; a tom-tom.

Id. પડો વજડાવવો To give public notice by a beat of drum.

પુર આખે વજડાવ્યો પડો.—સામળ.

પડોપાંદડી, *s. f.* [પડો + S. पत्र a leaf + ડી dim.] Name of a kind of fragrant powder or leaves of fragrant plants.

પડોશ, } પડોસ, } *s. f. n.* [See પડોશી, પડોસી.] Neighbourhood; nearness; vicinity; vicinage. 2. Attachment or fondness for (a person).

પડોશણ, } પડોસણ, } *s. f.* [See below.] A female neighbour.

પડોશી, } પડોસી, } *adj.* [S. प्रतिवासिन्.] Living in the neighbourhood; neighbouring. 2. *s. m. f.* A neighbour.

પઢ, *s. m.* [See પ્રધાન.] The leader or captain of a party at play.

પઢવું, *v. t.* [S. पठ् to repeat.] To read; to study; to learn. 2. To speak; to utter. 3. To learn by heart or by rote.

પઢાવવું, *v. t.* [See above.] To teach. 2. To cause to learn by rote. 3. To get prepared by teaching. 4. To get crammed.

પઢાવું, *v. t.* [See પઢવું.] To be read. 2. To be taught. 3. To be uttered. 4. To be learnt by heart.

પઢેલ, } પઢેલું, } *adj. m. f. n.* [See પઢવું.] Learned. 2. Studied; read. 3. Uttered. 4. Learnt by rote.

Prov. પઢેલ પણ કઢેલ નહિ Learned but not experienced. પઢેલ, કઢેલ ને ફરેલ Learned, experienced, and inquiring.

પણ, *s. n.* [S. *fr.* पण् to promise.] A promise; a vow; an engagement. 2. Credit; reputation. 3. A particular coin equal in value to 80 cowries. 4. *conj.* [S. परम् *fr.* पर another.] But; still; yet; nevertheless. 5. *adv.* Even; so much as; also; likewise. 6. Same as પણું *q. v.* (as in બચપણ, નાનપણ, મોટપણ, etc.).

Id. પણ લેવું To take a vow. પણ મૂકવું To break one's vow.

પણઘટ, *s. f.* [S. पानिय water + घट्ट a landing place.] A place erected for drawing water from wells, tanks, etc.

પણઘટ પર જઇ બગલાની પેરે બેસું.—દલપતરામ.

પણછ, *s. f.* [S. प्रत्यंच् directed towards.] The string of a bow. 2. A chip of bamboo.

એમ કહી પણછમાં બાણ ભેરવવાં માંડે છે.—હ. દ્વા. કાં.

ચઢાવી પણછ જેણે ધનુ રાખ્યું જણાવને.-ઝ. ઉ. ચા.

બાંધી પણછ ધનુષને સજ્યું ચઢાવી બાણ.-ઝ. ઉ. ચા.

પણતર, *s. n.* [See પરણવું.] Wedding; marriage; nuptials. 2. The wife.

પણવ, *s. n.* [S.] A kind of musical instrument; a tabor; a small drum.

મૃદંગ તાલ પણવ ને વીણા, પટહ ઘણું સ્વર તાન જી.-ગિરિધર.

પણી, *s. f.* [See પિંડ.] A bundle (of grass, vegetable, etc.).

પણીઅત, *adj. f.* [See પરણવું.] Married, in relation to her husband (of a woman, as distinguished from one living in concubinage).

પણીઆરી, *s. f.* [પાણી + S. कार doing.] A woman carrying water from a public watering-place.

પણું, *ind. n.* A suffix added to adjectives to form abstract nouns.

પણે, *adv.* [See પર the other.] There; at that place.

પણે સારસ યુગલ ઉતરે.—કલાપિ.

પણો, *s. m.* Sand or sandy soil. 2. A preparation of melon mixed with sugar.

પંડ, *s. m.* [S. पिंड the body; a ball.] The body. 2. Self; oneself. 3. A ball of rice; an offering. 4. Possession. 5. *adj.* [S. पांडु white; pale.] Jaundiced.

Id. પંડ સુધીની પથારી Living a single unencumbered life.

પૈસો જેના પંડમાં, બહુધા કરે બગાડ.—દલપતરામ.

પંડાણી, *s. f.* [See પંડ્યા.] The wife of a preceptor. 2. The wife of a learned man.

પંડિત, *s. m.* [S. *fr.* पंडा learning; wisdom.] A scholar; a learned man.

પંડિતતા, *s. f.* } પંડિતપણું, *s. n.* } Same as પંડિતાઇ *q. v.*

પંડિતા, *s. f.* [See પંડિત.] A learned woman.

પંડિતાઇ, *s. f.* [પંડિત + આઇ a suffix forming a noun.] The quality of being a scholar; learning; wisdom. 2. The dignity, position, or duty of a learned man.

પંડુ, *s. m.* [S. पांडु white; pale.] Anœmia; a disease in which the blood contains an insufficient number of red corpuscles.

પંડે, *adv.* [See પંડ.] Personally.

પીડા પામું પંડે તજે સ્વાદ તો તે.—દલપતરામ.

પંડોપંડ, *adv.* [Redup. of પંડ.] Personally.

પંડોળું, *s n.* [S. पटोल.] A snake-gourd. Trichosanthes anguina N. O. Cucurbitacæ.

પંડ્યો, *s. m.* [S. पंडित.] A learned Brahmana; a teacher; a preceptor. 2. A school teacher.

ખોખલે પંડ્યે પત્ર જ આપ્યું મહેતાજીને હાથ.—પ્રેમાનંદ.

રે રે પંડ્યા તું પવિત્ર કુલમાં પ્રગટયો પઢ્યો વેદને.—ધનેશ્વર.

પણ્ય, *adj.* [S.] Saleable; vendible. 2. *s. m.* A ware; a commodity. 3. Trade; business.

પણ્યસ્ત્રી, } પણ્યાંગના, } *s. f.* [પણ્ય + S. स्त्री, अंगना a woman.] A harlot; a courtezan.

પત, Same as રક્તપિત્ત *q. v.* 2. Same as પિત્ત *q. v.* 3. *s. f.* [See પ્રતીતિ.] Reputation. 4. Credit. 5. Trust; confidence.

Id. પત ખોવી-જવી To lose respect. 2. To lose credit. પત રાખવી To preserve respect. 2. To preserve credit. પત કરવું To respect; to regard; to mind.

પતકરવું, *v. t.* To accept; to allow; to admit; to grant. 2. To undertake to do.

પતકાળું, } પતગાળું, } Same as કાળું *q. v.*

પતંગ, *s. m.* [S.] A moth. 2. A paper-kite. 3. A bird. 4. The sun. 5. Name of a wood; sappan wood. Cæsalpinia sappan. N. O. Leguminosæ.

પતંગખા, *s. n.* Name of a bird; the small egret.

પતંગાવસ્થા, *s. f.* [પતંગ + S. अवस्था state.] Imago.

પતંગીઉં, *s. n.* } પતંગીઓ, *s. m.* } [S. पतंगिका a small bird.] A butter-fly.

પતંજરી, *s. f.* [પત + S. जू, जर् to wither; to decay.] The end of autumn and the beginning of winter.

પતંજલિ, *s. m.* [S.] Name of a great sage and a grammarian. He was also a propounder of the Yoga philosophy.

પતત્રી, *s. n.* [S.] A bird. 2. An arrow. 3. An epithet of Garuda.

પતન, *s. n.* [S. *fr.* पत् to fall.] Falling; alighting; descending. 2. A fall; decline; ruin.

Id. પતન પામવું-થવું To suffer a fall; to fall.

થાશે પાપ પતન, સંકટ સઘળાં સમશે.—કૃષ્ણારામ.

પતનકોણ, *s. m.* [પતન + S. कोण an angle.] An angle of incidence.

પતરડી, Same as પતરં *q. v.*

પતરવેલીઉં, Same as પત્તરવેલીઉં *q. v.*

પતરાજ, } પતરાજી, } *s. f.* Boast; bragging; consequential strut; supercilious airs; empty show; vain conceit; vanity; inflation.

પતરાળખોર, } *adj.* [પતરાળ, પતરાળું + P. खोर
પતરાળુંખોર, }
enjoying.] Inflated; vain; consequential.

પતરાવળ, }
પતરાવળી, } *s. f.* [પત્ર+S. आवलि a row.] A
પતરાળ, }
પતરાળી, }
plate made of leaves sewn together. 2. A dish containing food.

પતરાળું, *s. n.* Same as પતરાવળ *q. v.*

પતરી, *s. f.* [પત્ર+રી dim.] A thin and small piece of metal.

Id. પતરીવાળો રૂપીઓ A Rupee coin having a pit which is filled up with a thin and small piece of silver.

પતરું, *s. n.* [પત્ર+રું dim.] A thin sheet or plate of metal. 2. A tin-sheet.

પતવવું, Same as પતાવવું *q. v.*

પતવાળ, } Same as પતરાવળ *q. v.*
પતવાળી, }

પતવું, *v. i.* [S. पत् to sink.] To be adjusted, settled, or determined. 2. To go away; to be got rid of. 3. To die.

Id. પતી જવું To die; to come to an end. 2. To be settled or adjusted.

પતળવું, *v. i.* To be offended; to be displeased. 2. To break a promise. 3. [See પાતળું] To melt; to soften.

પેલા દઈ બોલ પછી પતળીએ નૈ.—લોકોક્તિ.

પતાક, Same as પતાકા *q. v.*

પતાકડું, *s. n.* [પત્ર + ક & ડું dim.] A piece of paper or letter. 2. A letter (in disgust or contempt.)

પતાકા, *s. f.* [S.] An ensign; a flag; a banner.

પતાવવું, *v. t.* [See પતવું.] To settle; to decide; to adjust; to determine 2. To compromise (a claim). 3. To have done with; to get rid of.

પતાસું, *s. n.* [S. पतंस the moon.] A sugar-cake; a kind of sugar-biscuit (white in colour and resembling the moon in appearance).

પતાળ, Same as પાતાળ *q. v.*

પતાળીઉં, *adj. m. f. n.* [See પાતાળ.] Very deep; shrewd. 2. Sounding the bottom of a sea.

પતિ, *s. m.* [S. *fr.* पा to protect] A lord: a master. 2. A proprietor; a possessor; an owner. 3. The husband. 4. A governor; a ruler.

પતિત, *adj.* [S. *fr.* पत् to fall.] Fallen. 2. Wicked; abandoned. 3. Fallen from one's caste; outcast; degraded; excommunicated. 4. Same as પતીજ *q. v.*

આખી પતિત દેખાડવી.—હ. દા. કાં.

પતિતપાવન, *s. m.* [પતિત + S. पावन purifying.] A purifier of the wicked. 2. God.

પતિત્વ, *s. n.* [પતિ + S. त्व a suffix forming a noun.] Lordship. 2. Ownership.

પતિપરાયણ, *adj. f.* [પતિ + S. परायण devoted.] Devoted to one's own husband.

પતિવ્રત, *s. n.* [પતિ+ S. व्रत a vow.] Chastity (of a woman).

પતિવ્રતા, *s. f.* [See above.] A chaste and dutiful wife; a devoted and virtuous wife.

પતિસેવા, *s. f.* [પતિ + S. सेवा service.] Devotion to one's own husband.

પતીઆર, *s. m. f.* Same as પતીજ *q. v.*

પ્રથમ થકી પતીઆર ગયો તો પછી ન પાછો પામે.—દલપતરામ.

પતીઉં, *adj. m. f. n.* [See રક્તપિત્ત.] Suffering from leprosy.

પતીજ, *s. f.* [S. प्रत्यय conviction; faith.] Satisfaction; conviction; assurance. 2. Confidence; faith; reliance; trust. 3. Credit; respect; reputation.

Id. પતીજ પડવી To be established (of one's reputation). પતીજ રાખવી To keep up one's reputation. પતીજ ખોવી-ગુમાવવી To lose one's reputation.

પતીરી, *s f.* A white she-goat.

પતીરું, *s. n.* A white kid.

પતુહ્યું, Same as પોહ્યું *q. v.*

પતેતી, *s f.* [Zend.] The New Year day of the Parsees.

પતેલી, Same as તપેલી *q. v.*

પતેલું, Same as તપેલું *q. v.*

પત્તન, *s. n.* [S.] A city; a town.

પત્તન પુનિત રળિયામણું, જળસ્થળ કમળ જ્યાં અત્ય.-દયારામ.

પત્તર, *s. f.* [S. पात्र propriety.] Reputation; credit. 2. A vessel of metal or clay. 3. *s. n.* Same as પતરાવળ *q. v.*

Id. પત્તર રગડવી To cause one to lose one's reputation. પત્તર ફાડવી To harass; to annoy; to tire by overwork, etc.

પત્તરવેલીઉં, *s. n.* [પત્ર+S. वेला a creeper.] A preparation of gram-flour and slices of leaves of અળવી plant. 2. A leaf of the અળવી plant.

પત્તિ, *s. m.* [S.] A footman; a foot-soldier. 2. A pedestrian. 3. *s. n.* [See પત્ર.] A leaf.

કૃત્રિમ ફૂલો ને પત્તિ ટોપી પર રાખે અતિ.—હ. દા. કા.

પત્તું, *s. n.* [S. पत्र.] A leaf of a tree. 2. A card for play. 3. A card for writing; a post-card.

પત્તો, *s. m.* [See પદ a place.] A trace; an indication; a vestige. 2. Tidings; an account; an intelligence. 3. A clue; a guide; a direction. 4. A person's address.

Id. પત્તો મળવો-લાગવો To get a trace of. 2. To get intelligence about. પત્તો લાગવો To be successful in finding out. પત્તો દેવો To give a clue to. 2. To give intelligence about.

પત્થર, Same as **પથરો** *q. v.*

Id. પત્થરનો ભમરડો Dull; stupid. પત્થર એટલા દેવ કરવા To turn every stone into a god; to regard every stone as a god. 2. To make vows to propitiate any and every god. 3. To use all means within one's reach. 4. To do one's best. પત્થર ખેંચવો To maintain one's family with a difficulty. પત્થરની છાતી A hard heart. છાતીનો પત્થર કરવો To make oneself ready and willing to bear any kind of difficulty or misfortune.

Prov. પત્થર ઉપર પાણી To fruitlessly use all energy after an unworthy object. પત્થર ઉપર પાણી, અને સર્વે ધૂળધાણી Fruitless trouble. પત્થર ઉપરની જડ, ઉખડી જતાં કેટલી વાર ? That which can be easily extirpated, crushed, or ruined. પત્થર તળે હાથ આવે તે કળેકળે નીકળે When a man is in difficulty, he must use patience to extricate himself. પત્થર જોડે રતન પછાડવું To throw pearls before swine. પત્થર સાથે પાનું પડવું To have to deal with a bad man. પત્થર કરતાં ઇંટ કુમળી Something is better than nothing. પત્થરને અચકું ભરે, તો સામા દાંત ભાગે He that blows in the dust, fills his own eyes. પત્થર ઉપર પાણી, ભીંજે પણ ભેદે નહિ As is the water poured on an inverted pitcher, so is instruction to deaf ears. 2. To work on an improper material is to waste one's energy.

પત્થરચટી, *s. f.* Name of a plant growing on stones or walls. Lindenbargia urticæfolia, N. O. Scrophularacæ.

પત્થરીઉં, *adj. m. f. n.* [See **પત્થર**.] Made of a stone.

પત્થરીઓ, *s. m.* [See **પત્થર**.] A bowl made of stone.

પત્ની, *s. f.* [S.] The wife.

પત્ર, *s. m. n.* [S.] A leaf. 2. A letter; a note; an epistle; a written paper or deed. 3. The leaf of a book. 4. Any thin sheet or plate of metal. 5. A pinion; a feather. 6. A blade (of a sword). 7. A journal; a newspaper.

પત્રક, *s. n.* [પત્ર+ક dim.] A leaf of a book; a sheet of writing; an epistle. 2. A paper containing accounts; a statement; a table. 3. A slip from a memorandum-book; a list; a roll.

પત્રકાર, *s. m.* [પત્ર+S. कार doing.] An editor and publisher of a newspaper; a journalist.

પત્રકારી, *s. n.* [See above.] A phylopod.

પત્રપતિ, Same as **પત્રાધિપતિ** *q. v.*

પત્રભંગ, *s. m.* [પત્ર+S. भंज् to break.] Drawing lines on the face with fragrant substances.

પત્રાજ, **પત્રાજી**, } Same as **પતરાજ**, **પતરાજી** *q. v.*

પત્રાધિપતિ, *s. m.* [પત્ર+S. अधिपति an overlord.] The editor of a newspaper.

પત્રાવળ, *s. f.*
પત્રાવળી, *s. f.*
પત્રાવળું, *s. n.*
પત્રાળ, *s. f.*
પત્રાળી, *s. f.*
પત્રાળું, *s. n.*
} Same as **પતરાવળ** *q. v.*

પ્રસાદ ટાણે પત્રાવળાં ભરે.—અખો.

પત્રિકા, *s. f.* [S.] A small letter; a note. 2. A horoscope. 3. A slip.

પત્રિકાપદ્ધતિ, *s. f.* [પત્રિકા +S. पद्धति a system.] A slip system (in official correspondence).

પત્રી, *s. f.* [S. पत्री writing.] A short but expressive letter. 2. [S. जायपत्री.] Mace. 3. *adj.* [S. पत्रिन्.] Winged. 4. Leaved.

મુકેલી પત્રી ગઇ શિષ્યહાથમાં.—ભી. ભો. શી.

પત્રીસરટ, *s. n.* [પત્રી+S. सरट a lizard.] A pterosauria.

પત્રું, Same as પતરું *q. v.*

પથ, *s. m.* [S.] A way; a road; a path. 2. Reach; range (at the end of a compound, as in દૃષ્ટિપથ).

પથરણું, Same as પાથરણું *q. v.*

પથરાણ, *s. n.* [See પાથરવું.] A scattered state. 2. A raised seat; a platform.

પથરાવવું, *v. t.* [See પાથરવું.] To get spread out; to get extended. 2. To get dispersed; to get sctterd.

પથરાવું, *v. i.* [See પાથરવું.] To be spread out; to be extended. 2. To be dispersed; to be scattered.

પથરી, *s. f.* [See પત્થર.] A small stone. 2. A whet-stone for razors; a hone. 3. The flint (of a musket). 4. Stone in the bladder, gall, or kidney. 5. Grit; gravel. 6. A marble for play.

Id. પથરી કાઢવી To remove the stone from the bladder.

પથરો, *s. m.* [See પત્થર.] A large stone. 2. An impediment; an obstacle. 3. A dull man. 4. A stupid, dull-headed man. 5. An unfeeling, hard-hearted person. 6. Nothing.

Id. વચ્ચે પથરો નાખવો To throw a difficulty in a person's way. પથરો આપવો To give a stone (to a person engaged in a quarrel to throw at his enemy). 2. To incite a person to a quarrel. 3. To misrepresent matters and create a quarrel. એને શું પથરા આવડે છે ? He knows nothing. એને શું પથરા આપે ? He is to be given nothing. એનું માથું તો પથરાયું છે He is not tired of speaking; he keeps on talking without being tired. એ તો પથરો છે He is a stupid man; he is a blockhead.

Prov. આવ પથરા, પગ ઉપર પડ To court troubles.

પથાણું, Same as પાથરણું *q. v.*

પથાર, Same as પથારો *q. v.*

પથારી, *s. f.* [S. प्रस्तर a bed.] Anything spread; a bed; bedding. 2. Halting; lodging temporarily. 3. Sickness; sick-bed.

Id. પથારી પાથરવી To spread a bed. પથારી કરવી-નાખવી To make a settled residence at. પથારી સેવવી-પથારીએ પડવું To lie in a sick-bed.

પથારો, *s. m.* [S. प्रस्तार strewing.] Expanse; the extent.

પથિક, *s. m.* [S.] A traveller; a way-farer.

પથિકાશ્રમ, *s. m.* [પથિક + S. आश्रम an abode.] An inn; a hotel; a traveller's lodge.

પથિરો, Same as પથારો *q. v.* 2. A substance; matter.

પાંચ પથિરાથી પરા થયા, એક બ્રહ્મ રહ્યા ભાસી રે—ભોજો.

પથી, *s. m.* [See પથિક.] A traveller; a way-farer.

પથ્ય, *s. n.* [S.] Diet; regimen. 2. Dietetics. 3. *adj.* Dietary; dietetic. 4. Wholesome; salutary; beneficial; healthy (of food).

પથ્યાપથ્ય, *s. n.* [પથ્ય + S. अपथ्य unwholesome.] The class of things that are considered wholesome or hurtful in disease; wholesome and unwholesome diet.

પદ, *s. n.* [S. *fr.* पद् to go.] The foot; a step. 2. A foot-print; the mark of a foot. 3. An office; a post; a rank; a station. 4. A syllable (in Grammar). 5. A word. 6. An inflected word. 7. A variety of metrical composition used in hymns and anthems. 8. A connected sentence. 9. A foot or a line of a verse or stanza. 10. A collection of certain articles given to Brahmanas. 11. A fourth part of a circle; a quadrant. 12. A quantity; a term of a series; a factor; the root of an expression (in Math.).

Id. પદ મળવું-પામવું To get a rank or position. પદ ખસી જવું To lose a rank or position; to be lowered; to be degraded. પદેપદે ગાવું To sing in a systematic way. રાજપદ, ગુરુપદ, etc. The position, dignity or office of a king, preceptor, etc. સજાતીય પદ Quantities of the same kind. વિજાતીય પદ Quantities of different kinds (in Math.).

પદેપદે હરિકથા પાવન, વૈષ્ણવનો વિશ્રામ.—ગિરિધર.

પદઅક્ષરના અંધથી, સહુ અઘ દુઃખ વામે.—દયારામ.

પદક, *s. n.* Name of an ornament hanging on the breast like a medal. 2. A medal.

સોના સાંકળી, પદક જડાવ.—ગિરિધર.

પદકમલ, Same as પદપંકજ *q. v.*

પદચ્છેદ, *s. m. n.* [પદ a word + S. छेद dividing.] Resolving a sentence or a compound word into its elementary parts. 2. Parsing.

પદચ્યુત, *adj.* [પદ a post+S. च्युत fallen *fr.* च्यु to fall.] Fallen from office or rank; degraded; deposed; dethroned; dismissed.

પદડી, *s. f.* A purse to keep tobacco in.

પદન્યાસ, *s. m.* [પદ a step+S. न्यास placing.] Stepping; a step. 2. A foot-mark. 3. [પદ a stanza+S. न्यास placing.] Writing down verses.

પદપંકજ, *s. n.* [પદ the foot+S. पंकज a lotus.] A lotus-like foot.

પદપંક્તિ, *s. f.* [પદ a step+S. पंक्ति a series; a row.] A line of foot-steps. 2. A series of words.

પદબંધ, *s. m. n.* [પદ a metre+S. बंध् to bind.] Versification; prosody.

પદભ્રંશ, *s. m.* [પદ a post+S. भ्रंश a loss.] Dismissal from office.

પદભ્રષ્ટ, *adj.* [પદ a post+S. भ्रष्ट fallen.] Fallen from one's position; deposed; dismissed.

પદમ, Same as **પદ્મ** *q. v.*

પદમણી, **પદમની,** } Same as **પદ્મિની** *q. v.*

પદર, *s. m.* An end of a garment. 2. An ornamented border. 3. Protection; support; patronage. 4. *s. f.* Self; a personal concern.

Id. પદરનું One's own. પદરે પડવું To depend on for support.

પદરખાનું, *s. n.* A bakery; a bakehouse.

પદરજ, *s. f.* [પદ the foot+S. रजस् dust.] The dust under the feet. 2. *adj.* Low; humble.

પદરેણુ, Same as **પદરજ** *q. v.*

પદલાલિત્ય, *s. n.* [પદ a word+S. लालित्य elegance.] Elegant and elaborate diction; the beauty resulting from rhyme, alliteration, or sonorous words; melodious arrangement of words; melody; harmony.

પદવિગ્રહ, *s. m.* Same as **પદચ્છેદ** *q. v.*

પદવી, *s. f.* [S.] Rank; position; dignity; station; post; office. 2. An honour; a title.

Id. પદવી વધવી-પદવીએ ચઢવું To be promoted; to rise in rank. પદવી ઘટવી-ઉતરવી To be degraded.

જલાદ્રિ રેણુ પદવી નહી દીયે.—**ભો. બો. દી.**

પદવીદાન, *s. n.* [પદવી+S. दान giving.] An investiture with an honour or title.

પદસરોજ, Same as **પદપંકજ** *q. v.*

કાળહીન થઈ સદૈવ પદસરોજ સેવતો.—**મ. બ. વો.**

પદસેવ, *s. f.* [પદ+ S. सेवा service.] Service at the feet (of a god, religious preceptor, etc.). 2. Humble and faithful service.

પદાતિ, *s. m.* [S.] A foot-soldier; 2. A pedestrian.

પદાંબુજ, Same as **પદપંકજ** *q. v.*

પદારથ, Same as **પદાર્થ** *q. v.*

પદારવિંદ, Same as **પદપંકજ** *q. v.*

પદાર્થ, *s. m.* [પદ a word+S. अर्थ a meaning.] An object; an end. 2. A category or predicament (in Logic). 3. The literal meaning of a sentence. 4. A substance; matter.

Id. ચાર પદાર્થ The four highest objects of life. *viz.*, ધર્મ, અર્થ, કામ, and મોક્ષ

પદાર્થમાત્ર, *s. m. pl.* [પદાર્થ+S. मात्र totality.] All things; the whole creation.

પદાર્થપાઠ, *s. m.* [પદાર્થ+S. पाठ a lesson.] An object lesson.

પદાર્થવિજ્ઞાન, *s. n.* [પદાર્થ+S. विज्ञान science.] Natural Philosophy; the science of Physics.

પદાવલિ, *s. f.* [પદ a verse+S. आवलि a series.] A collection of verses.

પદાવવું, *v. t.* [See પાદવું.] To cause to break wind. 2. To cow; to browbeat; to bully; to frighten. 3. To scold; to take to task.

પદી, *s. f.* [See પદ.] A group of words, metres, or songs, *e. g.* અષ્ટપદી. 2. *adj.* Having foot or feet.

પદું, *s. n.* [See પદ.] A rank; a position; a dignity (at the end of the compound ગોરપદું).

પદેડવું, *v. t.* [See પદાવવું.] To drive fast. 2. To tire; to exhaust.

પદોડવું, *v. t.* [See પદાવવું.] To soil; to dirty. 2. Same as પદેડવું *q. v.*

પદ્ધતિ, *s. f.* [પદ the foot + S. हति striking *fr.* हन् to strike.] A method; a mode; a way; a manner; course of practice. 2. A work prescribing rites and ceremonies; a ritual; a manual; a formulary. 3. A line; a row; a range. 4. A style or fashion (in composition or writing). 5. A system.

પદ્ધતિસર, *adj.* [પદ્ધતિ + S. सर going.] Methodical. 2. Systematic. 3. *adv.* Methodically. 4. Systematically.

પદ્ધરી, *s. m.* Name of a metre of 16 matras and 4 talas.

પદ્મ, *s. n.* [S.] A lotus. 2. One thousand millions; ten thousand lacs; a hundred crores.

3. One of the nine treasures of Kubera. (See under નવનિધિ) 4. A particular mode of sexual enjoyment. 5. Name given to the *chakra* (circular lines) on the fingers.

પદ્મક, *s. n.* [S.] An army arranged in the form of a lotus. 2. Name of a kind of medicinal drug. Prunus pudum. N. O. Rosaceæ.

પદ્મનાભ, *s. m.* [પદ્મ+S. नाभि the navel.] An epithet of Vishnu.

પદ્મરાગ, *s. m. n.* [પદ્મ+S. राग red colour.] A ruby.

પદ્મરેખા, *s. f.* [પદ્મ + S. रेखा a line.] The figure of a lotus on the palm of the hand, held to be indicative of wealthiness.

પદ્મલ, *s. n.* A cherry; name of a fruit.

પદ્મા, *s. f.* [S.] An epithet of Lakshmee, the goddess of wealth.

પદ્માક્ષ, *adj.* [પદ્મ+S. अक्षि the eye.] Lotus-eyed. 2. *s. m.* An epithet of the sun. 3. An epithet of Vishnu.

પદ્માક્ષી, *adj. f.* [See above.] Lotus-eyed (of a woman). 2. *s. f.* A lotus-eyed woman.

પદ્માવતી, *s. f* [S.] An epithet of Lakshmee. 2. Name of a metre of 32 matras and 8 talas.

પદ્માસન, *s. n.* [પદ્મ + S. आसन a seat.] A particular posture in religious practices; a lotus-seat.

પદ્મિની, *s. f.* [S.] A woman of the first of the four classes into which the female sex is divided by writers on શૃંગાર (the sentiment of Love). 2. A most beautiful woman.

પદ્ય, *s. n.* [S.] A metre. 2. A piece of metrical composition; a verse; a stanza. 3. Poetry.

પદ્યબંધ, *s. m.* [પદ્ય+S. बंध् to bind.] A poetical composition.

પદ્યાવલિ, *s. f.* [પદ્ય + S. आवलि a series.] Poetical selections (in the form of a book).

પદ્ર, *s. n.* [S.] A village. 2. A town; a city (as in વટપદ્ર Baroda).

પધરાઉ, **પધરામણી**, *s. f.* [See પધારવું.] Presenting clothes and money to relations on their departure. 2. Departure. 3. Invitation to and entertainment of a great person.

પધરાવવું, *v. t.* [See પધારવું.] To see one off respectfully. 2. To invite respectfully. 3. To bring about a purchase by persuading the buyer; to sell off by cheating.

પધારવું, *v. i.* [S. प्रधाव् to set about; to start.] To go in peace and safety; to go; to depart; to leave; to proceed on a journey; to quit. 2. To come; to give the pleasure of one's company; to honour by one's presence at.

પનડો, *s. m.* [See પાનડું.] A kind of earring worn by women.

પનઘટ, Same as **પણઘટ** *q. v.*

પનઘટની પનીઆરી ચીતરો.—દલપતરામ.
પનઘટ પર આવી જાય સૌ ભામની તે.—નર્મદ.
તરુણ અવસ્થામાં ચંડીપુરના પનઘટ પર બેસી.—કૃ. મો. ઝ.

પનાદાર, *adj.* [પનો + P. दार having.] Having breadth; broad (of cloth, etc.).

પનારો, *s. m.* The state of being carried down the stream; being doomed to live in the company of. 2. Company; companionship.

પનાહ, *s. f.* [P. पनाह् refuge.] Careful protection; a refuge; a shield; a shelter; an asylum.

પનિયાર, **પનિયારણ**, **પનિયારી**, **પનીઆર**, **પનીઆરણ**, **પનીઆરી**, Same as **પનીહાર** *q. v.*

પનિહાર, **પનીહાર**, **પનિહારણ**, **પનીહારણ**, **પનિહારી**, **પનીહારી**, *s. f.* [પાણી+S. हार a carrier.] A woman carrying water.

પનીઆં, *s. n. pl.* Shoes.

પનીર, *s. n.* Chease.

પનું, *s. n.* [S. पानीय a drink *fr.* पा to drink.] Water acidulated with boiled mangoes or tamarind, and mixed with molasses and other condiments.

પનો, *s. m.* [P. पेहनह्.] Breadth of cloth. 2. Same as પનું *q. v.*

પનોતી, *s. f.* A particular configuration of planets, supposed to bring evils. 2. Evil destiny; ill fate; evil stars.

પનોતું, *adj. m. f. n.* Very dear; beloved. 2. Auspicious. 3. Born to a childless person after years.

રત્નદીકરી ક્યાંથી જીવે ત્રણ ભાઇની બેન પનોતી.—પ્રેમાનંદ.
વાત્સલ્યભર પગલે પનોતે.—લલિત.
સાસુ પ્રેમે પનોતી ધાઇ.—પુરીબાઇ.
વીરસેનના પુત્ર પનોતા.—ભાલણ.

પંતિયાળું, *s. n.* [પાંતી+વાળું having.] Partnership; fellowship. 2. *adj. m. f. n.* Relating to partnership.

પંતિયાળો, *s. m.* [See above.] A partner.

પંતુજી, *s. m.* [પંડિત+S. देव a divine man.] A school teacher (in contempt) 2. A man who is learned but has no worldly experience.

પંત્યાળું, Same as પંતિયાળું *q. v.*

અ અને બ એ દરેકે રૂ. ૨૦૦૦ કાઢી પંત્યાળો વેપાર શરૂ કર્યો. —ક્ષા. ઉ. ગ.

પંત્યાળો, Same as પંતિયાળો *q. v.*

પંથ, *s. m.* [S. पथिन्.] A road; a path; a way. 2. Manner; fashion. 3. A religious order or persuasion; sect. 4. *adj* [S प्रथम.] First.

Id. પંથ વળાવવો To perform funeral obsequies on the thirteenth day after death.

Prov. એક પંથ ને બે કાજ To kill two birds with one stone.

પંથક, *s m.* [પંથ+S कृ to do.] A traveller. 2. A messenger; an errand-boy.

પંથવર, *s. m.* [પંથ+S. वर the husband *fr.* वृ to choose; to marry.] A person marrying for the first time (as against બીજવર *q. v.*).

પંથિક, **પંથી**, *s. m.* [See પંથ.] A sectary; a sectarian; a disciple of a leader in religion. 2. A way-farer; a traveller.

પંથીપંથી માંહે વેર, રાજકાજ માંહી વેર.—હ. દા. કાં.

હું પંથીઓને શીતળ છાંયડો આપું છું.—હ. દા. કાં.

પંદર, *adj.* [S. पंचदश.] Fifteen; 15.

પંદરમું, *adj. m. f. n.* [See above.] Fifteenth. 2. *s. n.* The fifteenth day after death. 3. The ceremony to be observed on the fifteenth day after death.

પંદરવારીઉં, *s. n.* [પંદર+S. वासर a day.] A fortnight. 2. *adj. m. f. n.* Fortnightly.

પન્નગ, *s. m.* [S. *fr.* पद the foot+न not+गम् to go] A serpent; a snake.

વર પામી પન્નગ ત્રણે, તે યમુનાની તીર પળ્યા રે.—પ્રેમાનંદ.

રાક્ષસ, જક્ષ, પિશાચ ને પન્નગ—કાળિદાસ.

પન્નાળ, Same as પરનાળ *q. v.*

પન્નાળિકા, Same as પરનાળિકા *q. v.*

પપનસ, *s. n.* Name of a plant and its fruit. pompelmoose; a pumelo. Citrus decumana. N. O. Rutaceæ.

પપાઉં, *s. n.* Name of a plant and its fruit; Carica papaya. N. O. Papayaceæ.

પપીતું, *s. n.* Name of the seed of a plant, supposed to be a preventive in plague.

પપેટી, Same as પતેતી *q. v.*

પપૈયો, *s. m.* Same as ચાતક *q. v.* 2. Same as ધપાઉં *q. v.* 3. The pied-crested cuckoo. 4. A boil.

પપૈં, Same as પપાઉં *q. v.*

પપ્પો, *s. m.* [Redup. of પ.] The sound of પ. 2. The letter પ.

પપ્પો પોલી પરઠી પલે.—નાકર.

પબેડો, Same as પવાડો *q. v.*

પમરવું, *v. i.* To smell; to scent. 2. To extend; to be distributed; to spread.

પમરાટ, *s. m.* [પમરવું + S. वृत्ति state.] Scent; smell.

પમરાટ તુજ ફેલાવજે.—ન. બા. પં.

પમાડવું, *v. t.* [See પામવું.] To cause to reach or get. 2. To give.

Id. હેરત પમાડે તેવું Wonderful.

પંપાળવું, *v. t.* [Redup. of પાળવું.] To feel with the hand so as to soothe; to pass the hand over so as to give a pleasing sensation. 2. To grope.

પંપોળવું, *v. i.* To strive in vain.

પય, *s. n.* [S. पयस्.] Milk. 2. Water.

પયસ્વિની, *s. f.* [S.] A milch-cow.

પયું, *s. n.* [See પાય, પગ the foot.] The track over which the bullocks walk while drawing water from a well.

પયોદ, *s. m. n.* [પય + S. दा to give.] A cloud.

પયોદને પ્રેરતી જેમ કૌમુદી.—બી. બો. દી.

પયોદન, *s. n.* [See above.] A sea; an ocean.

પયોધર, *s. n. pl.* [પય + S. धर holding.] A woman's breasts. 2. *s. n.* A cloud. 3. *s. m.* An ocean.

આ તારાં પયોધર મોટાં કર્યાં છે.—અ. ઉ. યા.

પયોધિ, **પયોનિધિ**, *s. m.* [પય+S. धि, निधि a store.] An ocean; the sea.

પર, *adj.* [S.] Another; different; not one's own; alien. 2. Hostile; adverse. 3. Beyond; further. 4. Distant; remote; removed. 5. Higher;

superior. 6. Same as ઉપર q. v. 7. Engrossed in; absorbed in; devoted to; intent on (at the end of a compound, as in ધ્યાનપર, શોકપર, etc.). 8. Greatest; highest; best. 9. s. m. God; Godhead. 10. A foreigner; a stranger. 11. An enemy. 12. s. n. [P. fr. परदिन् to fly.] A feather; a wing.

Id. પર આવવાં To be able to fly. 2. To be able to rise or soar. પર વખેરવાં To begin to be obstinate. પર મૂકવાં To put forth feathers; to acquire the power of flying or rising into the sky. 2. To perform an exploit.

માટે થયું ધર્મ રાય, પ્રેમ માની પરનો.—વલ્લભ.

સહદેવ સાગર મૂક્યા છે પર.—પ્રેમાનંદ.

કપટીને માને વર, પર એ પ્રખ્યાત છે.—વલ્લભ.

પર તે કોઇ પામે નહી લીધું ને દીધું.—ભાલણ.

પોતાના પર આવી પડે ત્યારે જ પરનાં દુઃખની સમજ પડે.

—હ. પ્રે. ત્રિ.

ચપળ જાત અંતે એ પરની.—ભી. ભો. દી.

પરઈ, Same as **પરાઇ** q. v.

પરકમણા, s. f.
પરકમણું, s. n.
પરકમા, s. f.
પરકમ્મા, s. f. [S. परिक्रमण fr. परि around + क्रम् to walk.] Circumambulation; walking round or about. 2. Same as **પ્રદક્ષિણા** q. v.

પરકર, s. n. [S. परिकर a girth.] Name of an ornament worn on the waist.

પરકાયપ્રવેશ, s. m. [પર another + S. काया the body + प्रवेश entering.] Entering of the soul of a man into another man's body.

પરકાર, s. f. n. [S. परि around + कार doing.] A compass.

પરકાલ, s. m. [પર adverse + S. काल time.] Adversity; adverse time.

પરકાલમાં આપણી શી ગતિ થશે.—કૃ. ભો. દી.

પરકીય, adj. [S.] Belonging to another person. 2. Stranger; hostile.

પરકીયા, s. f. [S.] The wife or mistress of another man; a mistress. 2. One of the three kinds of heroines. They are સ્વકીયા, પરકીયા, and સામાન્યા.

પરક્રાંતિ, s. f. [પર beyond + S. क्रांति going.] The inclination of the ecliptic.

પરખ, s. f. [See **પરખવું**.] A test; an examination. 2. Recognition. 3. Capacity to test.

પરખણહારો,
પરખનાર, s. m. [પરખ + S. कार doing.] One who can test; a connoisseur.

પરખવું, v. t. [S. परीक्ष् to test.] To test; to prove; to try; to examine; to inspect.

પરખાણ, s. n. A cross beam in a ship, to which a mast is fixed.

પરખામણી, s. f. [See **પરખવું.**] A wage for testing. 2. The art of testing.

પરખાવવું, v. t. [See **પરખવું.**] To submit for testing or proving; to get tested or examined. 2. To give; to pay.

Id. એ તો રાતી દમડી પણ પરખાવતો નથી He does not give or pay even a copper coin. રોકડું પરખાવવું To speak out face to face.

નયને નયન મળતાં મહા જ્યોતિ પ્રકટ પરખાવતો.—લલિત.

પરખાવું, v. i. [See **પરખવું.**] To be tested; to be examined. 2. To be known; to be proved.

પરખીઓ, s. m. [See **પરખવું.**] A tester.

પરગજુ, adj. [પર another + ગરજ care.] Benevolent; generous. 2. Pitying.

પરગજુપણું, s. n. [પરગજુ + પણું a suffix forming a noun.] Benevolence; generosity. 2. The quality of being pitiful.

પરગણું, s. n. [P. पर्गन्.] A district; a province; a canton.

પરગમન, s. n. [પર another + S. गमन going.] Adultery; fornication.

પરગામ, s. n. [પર another; alien + S. गाम a village.] Another town or village. 2. A foreign country.

પરગામી, adj. [See above.] A foreigner; an outsider.

પરગૃહ, s. n. [પર another + S. गृह a house.] Another man's house.

પરઘમ, Same as **પડઘમ** q. v.

પરઘમચી, Same as **પડઘમચી** q. v.

પરઘમચી, પરઘમચી પરઘમ તારી કડકાવ.—હ. હ. ધ્રુ.

પરઘર, Same as **પરગૃહ** q. v.

પરચક્ર, s. n. [પર an enemy + S. चक्र a realm.] A foreign rule. 2. An enemy's attack.

પરચુટણ,
પરચુરણ, adj. Sundry; miscellaneous; diverse; various. 2. s. n. Coins of a lower denomination; change.

પરચો, Same as **પ્રતાપ** q. v. 2. Same as **પરિચય** q. v.

પરછંદ, Same as પડછંદ *q. v.* 2. *s. m.* [પર+ S. छंद will.] The will of another. 3. *adj.* Dependent.

પરછંદો, Same as પડછંદો *q. v.*
મહા પાપી તે મૃત્યુ પામીઓ, પડતાં પરછંદો થયો પ્રોઢ.–ઉદ્ધવ.

પરછાયો, Same as પડછાયો *q. v.*

પરછિદ્ર, *s. n.* [પર another +S. छिद्र defect.] A defect in another.

પરજ, *s. m.* A basket-hilt (of a sword). 2. The handle of a shield. 3 Name of a musical mode. 4. *adj.* [S.] Stranger.

પરજંક, Same as પર્યંક *q. v.*

પરજન, *s. m.* [પર alien + S. जन a man.] A stranger; a foreigner.

પરજળવું, *v. i.* [S. प्रज्वल् to burn.] To burn. 2. To blaze; to shine. 3. To be incensed; to be afflicted; to be wrathful.
ધુણી મહીં પાતક પરજળતાં.—મ. બ. હો.

પરજળાવવું, Same as પરજાળવું *q. v.*

પરજાન, *s. f.* [પર another + જાન marriage-party.] A party for the marriage of a friend.
જોજન એક પરજાન વળાવી, મદન મેહેતો આવ્યા જી.–હરિદાસ.

પરજાપત, Same as પ્રજાપતિ *q. v.*

પરજાળવું, *v. t.* [S. प्रज्वल् to burn severely.] To cause to burn brightly. 2. To flame; to ignite.

પરજીઓ, *s. m.* Name of a musical mode. 2. A dirge; an elegy.

પરઠ, } પરઠણ, } *s. f.* [See પરઠો.] An agreement. 2. A settlement; a contract.

પરઠવું, *v. t.* [See below.] To hold; to catch. 2. To go. 3. To settle; to make a contract. 4. To know.

Prov. પરઠ્યું આપે તેમાં શાનો પાડ ? There is no obligation done when a man performs or fulfils his part of a contract.
સતી કહે જતી, સુણો, પતિએ પરઠી આણી.–સામળ.
હરિને પરઠવા દશ અવતાર.–અખો.
પાંપણમાં પરઠે ને સંહરે તેને હુલાવે માત.—ભાલણ.
તરણી તારે આશરે, પરઠું છું પરદેશ.–સામળ.

પરઠો, *s. m.* [S. परिपाठ detail.] An agreement. 2. A decision; a contract.
દેવમાત્રે પરઠો પરઠી, કાઢયો તમારો પાગ.–પ્રેમાનંદ.

પરડ, *s. f.* Concern; trouble; botheration. 2. Head-breaking. 3. *s. m.* [Imit.] A sound produced when a cloth is torn.

Id. આ નાગી પરડ શી ? Why should I have this useless or unnecessary trouble ?

પરડી, *s. f.* Same as પરડો *q. v.*

પરડું, Same as પૈડું *q. v.*

પરડો, *s. m.* A pod or legume of a babula-tree.

પરણ, *s. n.* [See પરણવું.] Marriage. 2. Same as પર્ણ *q. v.*

Prov. પરણે પાનેતર નહિ, ને અધરણીએ ચીર It is lost labour to sow where there is no soil.
હુત દ્રવ્ય આદે યજ્ઞ સામગ્રી, અન્ય પરણ પુરોડાશ.–ગિરિધર.

પરણમવું, Same as પ્રણમવું *q. v.*

પરણવું, *v. t.* [S. पारिणय marriage *fr.* S. परि around+नी, नय् to carry.] To marry; to wed.

Prov. પરણે તેનાં ગીત ગાવાં Prosperity brings friends. પરણ્યો પીડાએ મરે, ને કુંવારો કોડે મરે Commend a wedded life, but keep thyself a bachelor. પરણ્યાને પાળે ને જણ્યાને જીવાડે તેમાં શાનો પાડ ? There is no obligation done in a man's maintaining his wife and children. પરણ્યા પહેલી અધરણી–પરણ્યા પહેલાં કુંવારો You cry out before you are hurt; catch the hare, before you sell his skin.

પરણાયું, *s. n.* An earthen bowl.

પરણાવવું, *v. t.* [See પરણવું.] To get married 2. To give in marriage. 3. To give away. 4. To mix with water.

પરણાળિકા, Same as પરનાળિકા *q. v.*

પરણીઅત, *adj.* [See પરણવું.] Married ; joined in lawful wedlock. 2. *s. m.* The bridegroom.

પરણેત, } પરણેતર, } *s. n.* [See પરણવું.]A marriage. 2. *adj.* Married.
સસરો પહેલા પરણેતનો, જાણે સઘળો મર્મ.—સામળ.

પરણેયું, Same as પરણાયું *q. v.*

પરત, *adv.* [S. परतस्] From another. 2. [S. परिवर्त return.] In return.

Id. પરત કરવું–મોકલવું To send back; to return. પરત આવવું To come back; to return.

પરતંત્ર, *adj* [પર another + S. तंत्र doing; conduct.] Controlled by another; subject to another; dependent; subservient.

પરતંત્રતા, } *s. f.* પરતંત્રપણું, } *s. n.* [પરતંત્ર + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Dependence; subservience.

પરતવું, *v. t.* To pound into a fine powder.

પરતાપ, Same as **પ્રતાપ** *q. v.*

પરતી, *s. f.* A narrow strip or slip. 2. A rolling-pin.

પરતીત, Same as **પ્રતીતિ** *q. v.*

અખા આણ્યું નિજ પરતીત.—અખો.

પરતીક્ષમેઘ, *s. m.* The stratus cloud.

પરતો, *s. m.* [See **પ્રતાપ**.] Watchfulness; vigilance (of a god or of a supernatural power). 2. A miracle; a prodigy. 3. Dignity; power; awe; might.

જાગતી દેવી પરતો સાચ.—નર્મદ.

પરત્વે, *prep.* [S. परत्व greatness, power.] By virtue of; through; as to; owing to; in regard to; with reference to.

પરથાર, *s. m.* [S. प्रस्तार.] A bed. 2. [S. प्रस्तर.] A level ground; a plain. 3. A broad step. 4. A platform.

તો તો પાડું હું પરથાર.—દીવાળીબાઇ.

પરદાદો, *s. m.* [પર remote + દાદો the grandfather.] The greatgrandfather. 2. A distant ancestor; a progenitor.

પરદારા, *s. f.* [પર another + S. दारा the wife.] The wife of another man.

પરદુઃખ, *s. n.* [પર + S. दुःख misery.] Sorrows of others.

પરદુઃખભંજન, *s. m.* [પરદુઃખ + S. भंजन destroying.] One who destroys or alleviates the sorrows of others; a philanthropist. 2. An epithet of God.

પરદેશ, *s. m.* [પર alien + S. देश a country.] A foreign country.

પરદેશી, *adj.* [See above.] Foreign; not native. 2. *s. m. f.* A foreigner; a stranger. 3 Name of an individual of a particular caste of Hindus of the same name in Upper India.

પરદો, Same as **પડદો** *q. v.*

પરધન, *s. n.* [પર another + S. धन wealth.] Another's money.

પરધર્મ, *s. m.* [પર another + S. धर्म religion.] The religion of another man or foreigner; a religion not one's own.

પરધર્મી, *adj.* [See above.] Belonging, relating or pertaining to the religion of others. 2. Belonging to a religion other than one's own.

પરધાન, Same as **પ્રધાન** *q. v.*

પાસે નથી પરધાન, ખાંતે ખંડારું ખીમરો.—લોકોક્તિ.

પરધામ, *s. n.* [પર highest + S. धाम a place.] Salvation; final beatitude.

પરનાતી, **પરનાતીલું**, } *adj. m. f. n.* [પર another + S. ज्ञाति a caste.] Belonging to a caste different from one's own.

પરનાર, **પરનારી**, } *s. f.* [પર another + S. नारी a woman.] Another man's wife. 2. A stranger woman.

પરનાળ, *s. f.* [S. प्रणाल a channel.] A water-pipe; a water-conveyance.

પરનાળિકા, Same as **પરનાળ** *q. v.* 2. [S. प्रणालिका succession.] A family-custom; a family-tradition.

પરનિંદક, *adj.* [See below.] Slandering; speaking ill of others.

પરનિંદા, *s. f.* [પર another + S. निंदा censure.] Speaking ill of another person; slander.

પરંતપ, *s. m.* [S.] A conqueror; a hero.

પરંતુ, *conj.* [S.] But; yet; however; nevertheless; on the contrary; on the other hand.

પરંદું, *s. n.* [P. परन्दह्.] A bird.

પરપંચ, Same as **પ્રપંચ** *q. v.*

પરપટી, **પરપાટે**, } *adv.* [S. परिपाठ detail.] Certainly; surely; assuredly.

પરપુરુષ, *s. m.* [પર not one's own + S. पुरुष a man] A man other than one's husband. 2. The husband of another woman. 3. A stranger.

પરપુષ્ટ, *adj.* [પર another + S. पुष्ट nourished.] Dependent; fed or nourished by another person. 2. *s. m.* A cuckoo.

પરપુષ્ટા, *s. f.* [See above.] The cuckoo. 2. A harlot; a prostitute.

પરપેંઠ, *s. f.* A third copy of a Hundee or cheque (an order to pay money).

પરપોટી, *s. f.* [See **પરપોટો**.] A small bubble.

પરપોટીઉં, *adj. m. f. n.* [See below.] Transitory; not lasting; which would blow away like a bubble.

પરપોટો, *s. m.* [S. प्रपूरित filled up.] A bubble.

સંસાર તો સર્વે ખોટો પાણી માંહેનો પરપોટો.—દયારામ.

પરબ, *s. f.* [S. प्रपा.] A place on a public road to supply water to thirsty men; a watering-place. 2. Same as **પર્વ** *q. v.*

પરબડી, *s. f.* [S. पारावत a pigeon.] A high stand, on which grain and water are placed for pigeons, squirrels, etc.; a pigeon-house. 2. [See **પરબ.**] A watering place.

પરબાણુ, *s. n.* A sail-yard.

પરબીઓ, *s. m.* [See **પરબ.**] A man employed to supply water to thirsty people on a public road at a watering-place. 2. A watering-place.

પરબીડીઉં, *s. n.* [પર above + બીડવું to fold.] An envelope; a cover.

પરબીડો, *s. m.* [See above.] An enclosed letter; a correspondence.

પરબુદ્ધિ, *s. f.* [પર another + S. बुद्धि intellect.] Another's counsel or judgment.

પરબુદ્ધિયું, *adj. m. f. n.* [See above.] Following other's advice.

પરબ્રહ્મ, *s. n.* [પર greatest+S. ब्रह्म Brahma.] The Supreme Being; the Supreme Spirit.

પરભવ, *s. m.* [પર another+S. भव the world.] The other world; the next life.

પરભવવું, *v. t.* [S. परिभव defeat.] To weary; to tire; to harass. 2. To disregard. 3. [S. परिभू.] To be produced.

આણાસુર ચૂકે નહિ, પરભવે નહિ અનંગ.—પ્રેમાનંદ.

પરભા, *s. f.* Care; regard. 2. [See **પ્રભા.**] Light; lustre.

પરભાતીઉં, Same as **પ્રભાતીઉં** *q. v.*

પરભાર્યું, *adj. m. f. n.* [પર another+S. भार a burden.] At another's cost; not at one's own cost. 2. Unconcerned; indifferent. 3. *adv.* Without one's knowledge or information; in ignorance. 4. Without intervening; directly.

પરભાષા, *s. f.* [પર alien+S. भाषा language.] A foreign tongue.

પરભુ, Same as **પ્રભુ** *q. v.*

પરભૃત, } *s. m.* **પરભૃતા**, } *s. f.* [S.] A cuckoo. 2. Inquiline.

પરભોગી, *adj.* [પર another+S. भोग enjoyment.] Enjoyed by person other than the possessor (of smell, etc.). 2. Enjoying other persons' property. 3. Adulterous.

પરમ, *adj.* [S.] Best; greatest; most excellent; highest. 2. Chief; supreme; uttermost; exceeding; extreme. 3. Most distant; last.

પરમ પ્રેમ પરબ્રહ્મ.—ના. દ. ક.

પરમગતિ, *s. f.* [પરમ highest + S. गति going.] Emancipation; final beatitude.

પરમદહાડે, *adv.* [S. परश्वस्.] On the day before yesterday. 2. On the day after to-morrow.

પરમદહાડો, *s. m.* [See above.] The day before yesterday. 2. The day after to-morrow.

પરમદિવસ, } **પરમદી**, } Same as **પરમદહાડો** *q. v.* 2. Same as પરમદહાડે *q. v.*

પરમપદ, *s. n.* [પરમ highest+S. पद position.] The best position. 2. Final beatitude; salvation.

પરમપુરુષ, *s. m.* [પરમ highest+S. पुरुष a person.] The Supreme Spirit.

પરમપ્રિય, } **પરમસ્નેહી**, } *adj.* [પરમ best+ S. प्रिय loved; स्नेह love.] Most beloved; dearest.

પરમહંસ, *s. m.* [S.] An ascetic who has subdued all his senses by abstract meditation.

પરમાટી, *s. f.* [પર another+માટી flesh.] Meat.

પરમાણ, Same as **પ્રમાણ** *q. v.*

Id. તેનું જીવતર પરમાણ છે ! Blessed is his life !

એ રીતે ખાંડવવન બાળ્યું, પૃથાપુત્રે પરમાણ.—ગિરિધર.

પરમાણવું, *v. t.* [See **પ્રમાણ.**] To accept or agree to as true. 2. To consider; to believe.

પરમાણું, *s. n.* [See **પ્રમાણ.**] Measure. 2. Size. 3. A certificate; an authority.

ગરડગરૂ ગયા, પહોંચ્યાનાં પરમાણાં કેણે મોકલ્યાં નહિ —ધીરો.

પરમાણુ, *s. m.* [પરમ extreme + S. अणु a molecule.] An atom; the indivisible base of all compound bodies; an infinitesimally small particle.

પરમાણુવાદ, *s. m.* [પરમાણુ+S. वाद a theory.] The atomic theory.

પરમાણે, Same as **પ્રમાણે** *q. v.*

પરમાત્મ, } **પરમાત્મા**, } *s. m.* [પરમ highest+S. आत्मन् the soul.] The Supreme Being (considered as the Soul of the Universe). 2. The highest or most exalted soul in animated beings; God.

પરમાદ્વૈત, *s. n.* [પરમ extreme+S. अद्वैत non-duality.] Pure unitarianism.

પરમાદ્વૈતવાદ, *s. m.* Same as **પરમાદ્વૈત** *q. v.*

પરમાદ્વૈતવાદી, *adj.* [પરમાદ્વૈત+S. वाद a theory.] A unitarianist.

પરમાનંદ, *s. m.* [પરમ extreme + S. आनंद mirth; joy.] Superlative or exceeding joy. 2. Supreme bliss. 3. God.

પરમાર, *s. m.* Name of a person of a class of Rajputs of the same name. The Paramaras were ruling chiefs in ancient India.

પરમાર્થ, *s. m.* [પરમ highest+S. अर्थ object.] The highest and most excellent end of man. 2. Benevolence; philanthropy; charity.

પરમાર્થસત્તાવાદ, *s. m.* [પરમાર્થ + S. सत्ता power+वाद a doctrine.] Absolutism.

પરમાર્થસત્તાવાદી, *adj.* [See above.] An absolutist.

પરમાર્થી, *adj.* [See **પરમાર્થ**.] Studious of Divine Truth; striving after conformity with the Deity. 2. True; honest. 3. Beneficent; philanthropic; charitable.

પરમાવધિ, *s.f.* [પરમ extreme+S. अवधि limit.] Extremity.

પરમાશય, *s. m.* [પરમ highest + S. आशय desire.] Ideal; the highest goal.

પરમીઓ, *s. m.* [S. प्रमेह.] Gonorrhœa; gleet.

પરમેશ, **પરમેશ્વર**, } *s. m.* [પરમ highest+S. ईश, ईश्वर god.] The Supreme Being; God.

Id. પરમેશ્વરની ગાય A snail. પરમેશ્વર માથે રાખીને Swearing before God. પરમેશ્વરને ખોળે બેસવું To be secure and happy. પરમેશ્વર વહાલા હોય તો If you love God; if you want to please God.

Prov. પરમેશ્વરે ધાર્યું હશે તે થશે God's will be done. પરમેશ્વર પાધરો, તો વેરી આંધળો When God will help, none can hinder.

પરમેશ્વરી, *s. f.* [પરમ highest + S. ईश्वरी goddess.] The greatest goddess.

પરમેષ્ઠી, **પરમેષ્ઠિ**, } *s. m.* [S. परमेष्ठिन्.] Brahma; God. 2. An epithet of Vishnu.

પરમો, Same as **પરમીઓ** *q. v.*

પરમોદવું, *v. t.* [See **પ્રમોદ**.] To persuade.

પરંપરા, *s. f.* [S.] Regular succession; an uninterrupted series; a regular series. 2. Order; method; due arrangement. 3. Race; lineage; family. 4. Tradition. 5. *adv.* Successively. 6. From one generation to another; from generation to generation.

પરંપરાગત, *adj.* [પરંપરા+S. आगत come *fr.* आ up to + गम् to go.] Come down from one generation to another; traditional.

પરરાજ્ય, *s. n.* [પર alien+S. राज्य kingdom.] A foreign kingdom or government. 2. Foreign domination or rule.

પરરાજ્યખાતું, *s. n.* [પરરાજ્ય+ખાતું a department.] A foreign department.

પરલી, *s. f.* [S. पल्ली.] A lizard.

પરલોક, *s. m.* [પર another+S. लोक a world.] The other world; the state after death; the region of bliss. 2. A comprehensive term for all the places of bliss and woe after death invented by the Hindu imagination.

પરલોકવાસ, *s. m.* [પરલોક+S. वास residence.] Death.

પરલોકવાસી, *adj.* [See above.] Late; dead.

પરલોકવિધિ, *s. m. f.* [પરલોક+S. विधि a rite.] Funeral rite.

પરવ, Same as **પર્વ** *q. v.*

પરવડ, *s. f.* [See **પરવડવું**.] Agreeableness; suitability; acceptability.

પરવડતું, *adj. m. f. n.* [See below.] Agreeable; acceptable; suitable.

પરવડવું, *v. i.* [S. प्र forth+वृत् to turn.] To please; to suit the fancy; to meet with one's approval; to serve one's purpose. 2. To afford.

પરવણી, Same as **પર્વણી** *q. v.*

પરવરતવું, Same as **પ્રવર્તવું** *q. v.*

પરવરતાવવું, Same as **પ્રવર્તાવવું** *q. v.*

પરવરદીગાર, **પરવરદેગાર**, } *s. m.* [P. *fr.* पर्वर्दन् to nourish +गार् doing.] Providence; the Almighty.

પરવરદીગારની મહેરબાનીથી ઘણા ભાગમાં જોવામાં આવે છે.
—હુ. હા. કાં.

પરવરવું, *v. i.* [S. प्रवृत् to set about.] To go; to depart. 2. *v. t.* [S. परिवृ to surround.] To encircle; to surround.

પ્રેરતી પરવરતી ધર્મસહચરે ઊભાં સખી.—લલિત.
સુણી સ્વયંવર નીસર્યા નરપતિ સેના પરવરી.-ભાલણ.

પરવરશી, *s. f.* [P. पर्वरीश् *fr.* पर्वर्दन् to nourish.] Maintenance; subsistence; sustenance 2. Breeding; fostering; rearing; nourishing.

તારી હવે કોણ પરવરશી કરશે ?—નંદશંકર.

પરવરાવવું, *v. t.* [See **પરવરવું**.] To cause to set forth; to make start. 2. To encircle to surround.

પરવશ, *adj.* [પર another + S. वश power.] Subject to another; dependent.

Id. પરવશ થવું-હોવું-પડવું To be dependent.

પરવશતા, *s. f.*
પરવશપણું, *s. n.* [પરવશ+S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Dependence on others.

પરવસી, Same as **પરવશ્શી** *q. v.*

પરવળ, *s. n.* [S. पटोल.] Name of a vegetable plant and its fruit. Tritos cucunerinnas. N. O. Cucurbitacæ.

પરવા, *s. f.* [P.] Care; heed; regard; value for; anxiety; concern; solicitude; thought.

Id. પરવા કરવી To worry oneself about. તેની મને શી પરવા? What do I care for him?

પરવાડ, *s. f.* [S. परि around + वाट an enclosure.] The precincts of a village or town.

પરવાનગી, *s. f.* [P.] Permission; leave. 2. Order.

Id. પરવાનગી માગવી To ask permission. 2. To solicit orders. પરવાનગી લેવી To get permission. 2. To obtain orders. પરવાનગી આપવી To give permission; to allow. 2. To issue orders. પરવાનગી વિના અંદર આવવું નહિ No admission without permission.

પરવાનો, *s. m.* [P.] An order; a pass; a licence; a commission; a passport.

પરવાર, *s. m. f.* [S. परिवार a covering *fr.* परि about+वृ to cover.] Leisure; freedom from business; disengagedness; respite. 2. Same as **પરિવાર** *q. v.*

Id. પરવાર આવવી To be at leisure; to be free from work.

પળ ન મળે પરવાર જહાં લગી.—દયારામ.

પરવારતુ, *adj. m. f. n.* [See above.] Free; unoccupied; workless; disengaged; unemployed.

પરવારવું, *v. t.* [See **પરવાર.**] To be disengaged from work; to have leisure; to have finished (a work); to be free (from work). 2. To have lost everything; to be penniless.

Id. કામથી-કામમાંથી પરવારવું To finish one's work; to be free from work; to be at leisure. ભાઈ તો હવે પરવાર્યા The fellow has lost his all. તેણે મિલ્કત ઘણીખરી પરવારી છે He has spent nearly all his property. પરવારી લેવું-રહેવું To finish one's work. પરવારી ચૂકવું-બેસવું To lose; to have lost all concern or interest in.

પરવારી, *s. m.* [P. पर्वरि a shepherd.] An individual of a low caste of the same name.

પરવાળા, *s. m. pl.* [પડ +S. वल् to turn.] Name of a disease of the inversion of eyelashes; trichiasis.

પરવાળું, *s. n.* [S. प्रवाल.] Coral.

પરવીંટો, *s. m.* [S. परि around + વીંટવું to roll.] Name of a wooden instrument used in spinning.

પરશ, *s. m.* [S.] The philosopher's stone, which is said to turn metals like iron into gold.

પરશાળ, Same as **પરસાળ** *q. v.*

પરશુ, *s. m.* [S.] An axe; a hatchet.

પરશુધરશું કર્યો પરશુ ધરીને જય.—વલ્લભ.

પરશુદી, Same as **પડસુદી** *q. v.*

પરશુધર,
પરશુરામ, *s. m.* [S.] Name of a celebrated Brahmana warrior and the sixth incarnation of Vishnu. He was the son of Jamadagni.

પરસ, *s. f.* [S. पुष्व the sun; a drop of water.] Dew; frost; moisture. 2. Dawn; early morning.

Id. ઢોરને પરસ ચરાવવાં To graze cattle in the early morning.

પરસંગ, Same as **પ્રસંગ** *q. v.* 2. Making of a string of three wires or threads.

પરસન, Same as **પ્રસન્ન** *q. v.*

પરસવર્ણ, *adj.* [પર further+S. सवर्ण resembling.] Homogeneous with a following letter (in Gram.).

પરસવું, *v. t.* [See સ્પર્શ.] To touch. 2. To serve faithfully and obediently. 3. To worship.

દરશનથી દુકરિત ટળે રે, પરસતાં પાવન થાય.—અખો.

પાસે છે પીયુ, અલ્યા, તેને નવ પરસિયો.—નરસિંહ.

પરસાદ, Same as **પ્રસાદ** *q. v.*

પરસાદી, Same as **પ્રસાદી** *q. v.*

પરસાળ, *s. f.* [S. प्रति against + S. शाला a house.] The front portion of a house on the ground. 2. A distinct and dependent erection attached to a house; a portico.

પરસુદી, Same as **પડસૂદી** *q. v.*

પરસેવ,
પરસેવો, *s. m.* [S. प्रस्वेद *fr.* S. प्र forth+स्विद् to perspire.] Perspiration; sweat.

Id. પરસેવો વળવો To sweat; to perspire. પરસેવો ઉતારવો To tire; to exhaust. પરસેવો ઉતારીને With the

sweat of the brow. ખરા પરસેવાનું Earned by the sweat of one's brow.

પરસ્ત, *adj.* [See below.] Attached; devoted. 2. *s. m.* An admirer; a eulogiser.

પરસ્તી, *s. f.* [S. प्रशस्ति praise.] Praise. 2. Flattery. 3. Devotion; attachment.

Id. પરસ્તી કરવી To flatter.

પરસ્ત્રી, Same as પરદારા *q. v.*

પરસ્પર, *adv.* [S.] Mutually; reciprocally with one another; by, from or to one another. 2. *adj.* Reciprocal; mutual. 3. Each other; one another.

પરસ્મૈપદ, *s. n.* [S.] The Active Voice (in Gram.).

પરસ્વાધીન, Same as પરાધીન *q. v.*

પરસ્વાધીનતા, **પરસ્વાધીનપણું,** } Same as પરાધીનતા, પરાધીનપણું *q. v.*

પરહરવું, *v. t.* [S. परिहृ to abandon.] To forsake; to abandon; to given up; to relinquish. 2. To remove; to avert. 3. To hold.

હું કહે તે કબૂલ જ કરું, પલક એક તો નહિ પરહરું.—સામળ.

નિદ્રાને પરહરી સમરવા શ્રી હરિ.—નરસિંહ.

પરહસ્તગત, *adj.* [પર another+S. हस्त the hand+गत gone.] Passed into the hands of another.

પરહેજ, *adj.* [P. *fr.* पर्हेख़्तन् to abstain.] Abstaining. 2. Having control over the passions; continent. 3. Living under restraint or surveillance. 4. Arrested. 5. Same as પરહેજી *q. v.*

Id. પરહેજ કરવું To keep under surveillance. 2. To arrest. પરહેજ થવું To be arrested.

પરહેજગાર, *adj.* [પરહેજ + P. गार doing.] Abstinent; continent. 2. Observant of vows. 3. Pious; devout.

પરહેજી, *s. f.* [See પરહેજ.] Abstinence; diet; regimen. 2. Control over the passions; continence. 3. Restraint; surveillance.

પરહેજથી જરા છૂટી હવે થાજે.—કલાપિ.

પરાં, *adv.* [S. पर distant.] Being at a distance; removed.

આ અવનિ કર કષ્ટ પરાં.—હ. કા. કાં.

પરા, *adv.* [S. पर removed.] At a distance. 2. [S.] A prefix meaning "away," "back," "in an inverted order," "towards." 3. *s. f.* [S. पर greatest.] Speech in the first of its four (પરા, પશ્યંતી, મધ્યમા and વૈખરી) stages. 4. The highest or best state. 5. Same as ગાયત્રી *q. v.* 6. *adj. f.* [See પર.] Higher; superior.

અપરા એ, બીજી તેથી પરા પ્રકૃતિ માહરી.—ના. દ. ક.

પરાઈ, *s. f.* [See પ્રહાર.] A piston; a pestle. 2. [S. प्रघाण.] A crowbar. 3. *adj. f.* [See પરાયું.] Of another; not one's own.

વેલ પરાઇ બેઠો જન.—અખો.

પરાઉ, *s. n.* Name of a bird; the wigeon.

પરાકાષ્ઠા, *s. f.* [પરા away + S. काष्ठा a direction; an extremity.] Excessiveness; superlativeness; the greatest possible degree; the uttermost height or extremity.

પરાક્રમ, *s. n.* [પરા towards+S. क्रम going.] Prowess; valour; puissance. 2. Exploit; achievement; heroism. 3. Enterprise; endeavour; attempt.

પરાક્રમી, *adj.* [See above.] Powerful; mighty; puissant; eminent for feats of strength or valour; valiant. 2. Enterprising.

પરાગ, *s. m.* [S.] The pollen of a flower. 2. Fame; celebrity. 3. Scent; smell.

જેમ વાયુ હીંડે વિના પરાગ.—અખો.

પરાગકોષ, *s. m.* [પરાગ +S. कोष a cell.] An another.

પરાગરજ, *s. f.* [પરાગ+S. रजस् dust.] Pollen grains or dust.

પરાંગના, Same as પરસ્ત્રી *q. v.*

પરાંગમુખ, *adj.* [S. पराङ्मुख *fr.* पराच् turned away from + मुख the face.] With the face turned away from. 2. Averse to; not favourably disposed. 3. Avoiding; shunning.

પરાછિત, Same as પ્રાયશ્ચિત્ત *q. v.*

પરાજ, *s. f.* A circular dish with rising edges.

પરાજય, *s. m.* [S. *fr.* पराजि to conquer.] Defeat; overthrow; discomfiture; subjugation; conqust.

પરાજિત, *adj.* [See above.] Defeated; baffled; conquered; subjugated; overthrown.

પરાણું, *s. n.* A measure of land equal to 30 vighas or 24 acres.

પરાટ, *s. f.* A rope of hair, with which a saddle is fastened on the back of an ass.

પરાણ, *s. n.* [S. प्रग्रहण restraint.] Strength; force. 2. Restraint; check.

કીધું ઘણું પરાણ.—પદ્મનાભ.

પરાણી, *s. f.* [See પરોણો.] A goad.

પરાણે, *adv.* [See પરાણું.] Against one's will; forcibly; by constraint; at the point of the bayonet.

Prov. પરાણે પ્રીત ન થાય You may lead a horse to the water, but you cannot make him drink.

પરાણે કરે છે પ્રીત.—રાજે.

પરાણો, Same as પરોણો *q. v.*

તે સારથી થઇ રથ હાંકે, અહીં રાસ પરાણો.—પ્રેમાનંદ.

પરાત, *s. f.* The water in whey. 2. Same as પરાજ *q. v.*

પરાત્પર, *adj.* [S. *fr.* परात् than the great+ पर greatest.] Highest; the greatest of the great; supreme (used of the Deity).

પરાધીન, *adj.* [પર another+S. अधीन dependent.] Subject to another; dependent.

પરાધીનતા, *s. f.* } **પરાધીનપણું,** *s. n.* } [પરાધીન+S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Dependence; the state of being subject to another.

Prov. પરાધીનતામાં સ્વપ્ને સુખ નહિ Dependence is a poor trade to follow.

પરાંત, *adj.* [See ઉપરાંત.] Remaining; being the difference. 2. *s. m. pl.* [S.] Name of a people.

પરાંતક, *s. n.* [S.] An epithet of Shiva.

પરાંતવું, *v. i.* [S. परावृत् to return.] To be disengaged from work; to take leisure; to remain free from work.

પરાન્ન, *s. n.* [પર another+S. अन्न food.] Food obtained or purchased at another's expense; dining at another's expense.

પરાન્નભોગી, *adj.* [પરાન્ન+S. भोगिन् enjoying.] Eating another's food.

પરાપર, *adj.* [પર+S. अपर near.] Remote and proximate; far and near. 2. Prior and posterior. 3. Earlier and later; before and beyond. 4. Best and worst; higher and lower. 5. *s. n.* A property intermediate between the greatest and smallest numbers; a species (as existing between the genus and individual in logic).

પરાપૂર્વ, } **પરાપૂર્વથી,** } *adv.* [પરા back+S. पूर्व old.] From old times; from times immemorial.

પરાભવ, *s. m.* [S. *fr.* परा opposite+भू to be.] Defeat; overthrow; discomfiture.

પરાભૂત, *adj.* [See above.] Defeated; overthrown.

પરામર્શ, *s. m.* [S. *fr.* परामृश् to seize; to touch.] Seizing. 2. An attack; violence. 3 Reflection; thought. 4. Deduction. 5. Recollection.

પરાય, Same as પરાઈ *q. v.*

પરાયણ, *adj.* [પર great+S. अयन an abode.] Adhering; attached to; devoted to (at the end of a compound, as in કર્તવ્યપરાયણ).

પરાયત્ત, *adj.* [પર another+S. आयत्त dependent on.] Subject; subservient; dependent on another.

પરાયું, *adj. m. f. n.* [S. परिहृत shunned.] Pertaining to another; another's; not one's own.

નિજ મન ધન્ય માને, માલ પામી પરાયો.—રત્નેશ્વર.

પડે પરાયા તણું તેજ જ્યારે.—અ. ઉ. ચા.

પુરુષ પરાયો રે વળી ન વખાણીએ.—ઉદયરત્ન.

પરાર, *adv.* [S. परारि.] The year before last. 2. The year after next.

પરાર્ધ, *s. m.* [પર another + S. अर्ध half.] A number of years equal to a half of Brahma's life. 2. *adj.* One hundred thousand billions.

પરાલ, *s. f.* [S. पलाल.] Rice-straw.

પરાવર્ત, *s. m.* [See below.] Retreat. 2. Restoration.

પરાવર્તન, *s. n.* [S. *fr.* परावृत् to return.] Turning back or from. 2. Reflection.

Id. પરાવર્તન પામવું To be reflected (of the rays of light).

પરાવર્તનકોણ, *s. m.* [પરાવર્તન+ S. कोण an angle.] The angle of reflection.

પરાવૃત્ત, *adj.* [See પરાવર્તન.] Turned back. 2. Reflected. 3. Retired. 4. Disgusted.

પરાવૃત્તિ, *s. f.* Same as પરાવર્ત *q. v.*

પરાશ, *s. f.* Water floating on the surface of whey.

પરાશર, *s. m.* [S.] Name of a celebrated sage, father of Vyasa.

પરાળ, Same as પરાલ *q. v.*

પરિ, *adv.* [S.] A prefix in Sanskrita showing "all around," "on every side," "excessively," "very" etc.

પરિકર, *s. m.* [S.] Retinue; train. 2. A multitude; a crowd. 3. A girth. 4. Name of.

a figure of speech which consists in the use of significant epithets.

પરિકર્મ, *s. n.* [S.] Purifying (in Yoga philosophy).

પરિકૃશ, *adj.* [પરિ + S. कृश lean.] Very emaciated.

પરિકોપ, *s. m.* [પરિ+S. कोप anger.] Anger; fury.

પરિક્રમ, *s. m.* [S. *fr.* परिक्रम् to walk round.] Roaming about. 2. Series;order. 3. Succession.

પરિક્રમણ, *s. n.* [See above.] Going round; circumambulation.

પરિક્રમણ કરી તથા જોઈ.—સ. ઉ. વા.

પરિક્રમા, *s.f.* [See પરિક્રમ.] Circumambulation. 2. Revolution.

પરિખા, *s.f.* [S.] The ditch round a city; a moat.

પરિગત, *adj.* [See below.] Surrounded; encircled. 2. Diffused. 3. Known; understood. 4. Obtained. 5. Circumscribed.

પરિગમ, *s. m.* / પરિગમન, *s. n.* [S. *fr.* परिगम् to go round.] Going round. 2. Diffusing; spreading. 3. Knowing. 4. Obtaining.

પરિગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* परिग्रह् to take; to accept.] Acceptance; taking. 2. Assent; consent. 3. Dependants; a retinue; the members of one's family.

પરિગ્રહણ, *s. n.* [See above.] Acceptance. 2. Taking in marriage.

પરિઘ, *s. m.* [પરિ + S. घ going *fr.* हन् to go.] The circumference of a circle. 2. An enclosure. 3. An iron-club.

પરિચય, *s. m.* [S. *fr.* परिचि to be acquainted with.] Acquaintance; intimacy; familiar intercourse; being conversant with.

પરિચર, *s. m.* [S. *fr.* परिचर् to walk about.] A servant; a follower; an attendant.

પરિચર્યા, *s.f.* [See above.] Service; attendance. 2. Worship; flattery.

પરિચાર, *s. m.* [See પરિચર.] Service; attendance. 2. A servant.

પરિચારક, *s. m.* / પરિચારિકા, *s. f.* [See પરિચર.] A servant (male and female).

પરિચિત, *adj.* [See પરિચય.] Familiar; acquainted with; intimate with.

પરિચ્છિન્ન, *adj.* [S. *fr.* परिच्छद् to cover.] Distinguished; defined.

પરિચ્છેદ, *s. m.* [See above.] A limit; boundary. 2. A mark. 3. A division; a segment. 4. A section; a chapter.

પરિજન, *s. m.* [S.] A servant. 2. A retinue; a suite.

પરિણત, *adj.* [See પરિણામ.] Matured; ripe. 2. Stooping; bent down. 3. Resulted. 4. Ended; terminated.

પરિણમવું, *v. t.* [S. परिणम् to result; to happen.] To result. 2. To end; to terminate.

પરિણય, *s. m.* [S. *fr.* परिणी to marry.] Marriage.

પરિણામ, *s. m. n.* [S. *fr.* परिणम् to result.] Result; fruit; product; end; sequel; consequence; issue; effect. 2. Name of a figure of speech by which the properties of any object are transferred to that with which it is compared.

Id. પરિણામ લાવવું-આણવું To get the result. 2. To bring to an end. લખ્યા વિના પરિણામ નથી There is no way out of it except writing; I must write.

પરિણામદર્શી, *adj.* [પરિણામ + S. दृश् to see.] Prudent; fore-sighted.

પરિણાયક, *s. m.* [See પરિણય.] A husband.

પરિતપ્ત, *adj.* [S. *fr.* परितप् to heat; to burn.] Heated; burnt 2. Pained.

પરિતાપ, *s. m.* [See above.] Extreme heat. 2. Pain; sorrow; anguish 3. Anxiety; uneasiness. 4. Lamentation; wailing.

કાપ કલેશ કંકાસ ને કાપ પાપ પરિતાપ.—દલપતરામ.

પરિતાપિત, *adj.* [See પરિતપ્ત.] Afflicted; unhappy.

પરિતુષ્ટ, *adj.* [See પરિતોષ.] Pleased; delighted. 2. Fully satisfied.

પરિતૃપ્ત, *adj.* [S. *fr.* परितृप् to be satisfied.] Satisfied; gratified.

પરિતોષ, *s. m.* [S. *fr.* परितुष् to be satisfied.] Satisfaction; gratification; delight.

ઉન્માદના પરિતોષ એ પણ નાની નાની તૃપ્તિઓ જ છે.-કલાપિ.

પરિત્યક્ત, *adj.* [See below.] Abandoned; left; quitted. 2. Discharged; let go.

પરિત્યાગ, *s. m* [S *fr.* परित्यज् to abandon.] Quitting; giving up utterly; abandonment.

પરિત્રાણ, *s. n.* [S. *fr.* परित्रै to rescue.] Preservation; protection; rescue; self-defence. 2. An armour.

પરિદર, *s. n.* [S.] Sponginess of the gums; name of a disease of the gums.

પરિદેવન, *s. n.* [S. *fr.* परिदेव् to lament.] Lamentation.

પરિધાન, *s. n.* [S. *fr.* परिधा to put.] Wearing; putting on. 2. Garments.

પરિધિ, *s m. f.* [S.] The circumference of a circle. 2. An enclosure. 3. A halo. 4. An epicycle. 5. A kind of sacrificial stick.

પરિનિર્વાણ, *s. n.* [S.] Final extinction

પરિંદા, *s. n.* [P.] A bird.

પરિંદાનાં ઉડે ટોળાં.—કલાપિ.

પરિપક્વ, *adj.* [પરિ + S. पक्व cooked *fr.* पच् to cook.] Perfectly ripe; mature; ready to produce the effect. 2. Highly cultivated.

પરિપક્વતા, *s f.* [પરિપક્વ + S. ता a suffix forming a noun.] Ripeness; maturity.

પરિપાક, *s. m.* [પરિ+S. पाक maturity.] Perfect maturity; ripening. 2. The consequence of action; an fruit; result.

પરિપાટિ, *s. f.* [S.] Method; manner; cowise. 2. Arrangement; order; succession.

પરિપાલન, *s. n.* [પરિ + S. पालन protection.] Protection; defending; maintaining. 2. Nourishment; nurture.

પરિપુટન, *s. n.* [S.] Removing the bark; peeling off.

પરિપૂર્ણ, *adj.* [પરિ + S. पूर्ण full.] Quite filled; entire; completed; perfected.

પરિપૂર્ણતા, *s. f.*[પરિપૂર્ણ+S. ता a suffix forming a noun.] Perfection; completeness.

પરિપ્લુતા, *s. f.* [S. *fr.* परिप्लु to jump; to inundate.] A disease called Vaginismus; a painful vaginal spasm.

પરિબ્રહ્મ, Same as પરબ્રહ્મ *q. v.*

પરિભવ, } *s. m.* [S. *fr.* परिभू to insult.]
પરિભાવ, }
Insult; disrespect; humiliation. 2. Defeat; discomfiture.

પરિભાષણ, *s. n.* [S. *fr.* परिभाष् to address.] Speaking; discourse; chatting. 2. Taunting; reproof; admonition; abuse.

પારભાષા, *s. f.* [See above.] A conventional term in a science; a technical term; a terminology. 2. A list of definitions; a table of abbreviations. 3. An introductory chapter; preliminary observations; prolegomena. 4. A rule of interpretation. 5. A maxim given as an interpretation of the rules of Panini, the grammarian.

પરિભોગ, *s. m.* [S *fr.* परिभुज् to enjoy.] Enjoyment.

પરિભોગી, *adj.* [See above.] Enjoying.

પરિભ્રમણ, } *s. n.*
પરિભ્રમણા, } *s. f.* [S. परिभ्रमण *fr.* परिभ्रम् to ramble.] Wandering about. 2. Revolving; turning round.

પરિમલ, } *s. m. f.* [S. परिमल.] An exquisite
પરિમળ, }
fragrance; perfume; scent.

પરિમાણ, *s. n.* [S. *fr.* परिमा to measure.] Measure; magnitude; quantity. 2. Volume. 3. The rule or standard by which a thing is determined, adjusted, or proportioned. 4. Notation and Numeration (in Math.). 5. Measurement; ascertainment by measuring. 6. Geometrical dimension. 7. Size; dimension.

પરિમિત, *adj.* [See above.] Measured; limited. 2. Encircled; confined. 3. Moderate.

પરિમિતિ, *s. f.* [See પરિમાણ.] Measure; quantity; limitation. 2. Measure round; girth. 3. A perimeter.

પરિમેય, *adj.* [See પરિમાણ.] Few; little; limited. 2. Measurable; calculable. 3. Finite.

પરિમોક્ષ, *s. n.* [S. *fr.* परिमुच् to absolve.] Deliverance; liberation. 2. Final beatitude.

પરિયંક, Same as પર્યંક *q. v.*

પછી રતિરસ પોઢયાં પરિયંક, વિનય વિવેકશું રે.–દયારામ.

પરિયટ, } *s. m.* [S. परि around + अट् to
પરિયેટ, }
wander.] A washerman (who goes about from house to house for washing).

પાગરણ પરિયટ પેર, ઝાપટી ઝીંકે જ્યારે.—સામળ.

વામ ભુજે લપડાક મારી, પડયું પરિયટનું શીષ.—પ્રેમાનંદ.

પરિયા, *s. m. pl.* [See પ્રેત.] Forefathers; ancestors.

Id. પરિયાના પરિયા કહેવા To talk slander about one's ancestors. 2. To talk slander. પરિયાનું પાણી ખોવું To injure the reputation of one's ancestors.

આપતે લાજ છે પરિયામાં—સામળ.

પરિયાના પરિયા કરી પાવન.—દ.કા.ઢોં.

પરિયાણુ, Same as પ્રયાણુ q. v.

રાજાએ કર આયુધ ધર્યાં, પ્રેમદા પુંઠ પરિયાણ જ કર્યાં.—સામળ.

પરિરક્ષણુ, s. n. પરિરક્ષા, s. f. [S. fr. परिरक्ष् to protect.] Protection; preservation. 2. Maintaining; adhering to. 3. Deliverance; rescuing.

પરિરંભ, s. m. પરિરંભણુ, s. n. [S. fr. परिरंभ् to embrace.] An embrace.

પરિરંભણ કરતા પાણે, મુખે સ્તુતિ કરતા દીન વાણે—ગિરિધર.

પરિલેખ, s. m. [S.] An outline; a sketch. 2. A diagram; a picture.

પરિવર્ત, s. m. પરિવર્તન, s. n. [S. fr. परिवृ to surround.] Turning round. 2. Revolution. 3. Change.

પરિવર્તિકા, s. f. [See પરિવર્તન.] Name of a disease; phimosis.

પરિવર્તિત, adj. [See પરિવર્તન.] Revolved. 2. Inverted. 3. Returned; retreated.

પરિવર્તી, adj. [S. परिवर्तिन्.] Revolving; turning round. 2. Changing. 3. Flying;retreating. 4. Recurring.

પરિવર્તિની, s. f. [See below.] The eleventh day of the bright fortnight of Bhadrapada.

પરિવાદ, s. m. [S. fr. परिवद् to abuse.] Reproach. 2. Censure; scandal. 3. An accusation.

પરિવાદિની, s. f. [See above.] A lute or musical instrument of seven strings.

નારદ વિપંચી હિવ્યને તુંબુરુ તણી પરિવાદિની.—ન. બો. દી.

પરિવાદી, adj. [S. परिवादिन्.] Abusing; censuring. 2. s. m. An accuser; a plaintiff; a complainant.

પરિવાર, s. m. [S. fr. परिवृ to cover.] Dependents. 2. Train ; retinue. 2. Progeny ; children; family; attendants.

પરિવૃત, adj. [See above.] Encircled ; surrounded. 2. Covered; hidden.

પરિવૃત્ત, adj. [See પરિવર્તન.] Revolved.

પરિવેષ્ટન, s. n. [S. fr. परिवेष्ट् to surround.] A wrapper: a cover. 2. A bandage.

પરિવેશ, પરિવેષ, s. m. [S fr. परिविष् to surround.] The halo of light (round the sun or the moon or the face of a deity). 2. A circle; a circlet.

એના શિષને પરિવેષ થીંઠે દીપવે મૃદુ કેશ.—ન. બો. દી.

સતત વિકૃતિના પરિવેશમાં.—લલિત.

પરિવ્રાજ, પરિવ્રાજક, s. m. [S. fr. परिव्रज् to wander about as a religious mendicant.] An ascetic; a religious mendicant; a recluse.

પરિવ્રાજકાચાર્ય, s. m. [પરિવ્રાજક+S. आचार्य a preceptor.] A religious preceptor (who has renounced the world).

પરિશિષ્ટ, adj. [S. fr. परिशिष् to remain.] Left behind; remaining. 2. s. n. A supplement; an appendix.

પરિશીલન, s. n. [S.] Touch; contact. 2. Study.

પરિશુદ્ધ, adj. [See below.] Cleaned; purified.

પરિશુદ્ધિ, s. f. [S. fr. परिशुध् to purify completely.] Complete purification. 2. Acquital.

પરિશૂન્ય, adj. [પરિ+S. शून्य empty.] Quite empty.

કો દી હશે નભ બધું પરિશૂન્ય આ તો.—કલાપિ.

પરિશેષ, s. m. [See પરિશિષ્ટ.] Remainder; residue.

પરિશોધ, s. m. પરિશોધન, s. n. [See પરિશુદ્ધિ.] Purifying. 2. [પરિ+ શોધ search.] Searching in every direction.

પરિશ્રમ, s. m. [પરિ+S. श्रम fatigue.] Labour; trouble; pains; exertion. 2. Distress; exhausion.

પરિષદ્, પરિષદ, s. f. [S. परिषद्.] An assembly; a conference.

પરિસંખ્યા, s. f. [S. परिसंख्या to count.] Computation. 2. Sum; total. 3. A particular figure of speech. 4. Exclusion; specification; limitation to that which is enumerated or expressly mentioned, so that every thing else is excluded.

પરિસર, s. m. [S. fr. परिसृ to flow round.] Neighbourhood ; vicinity. 2. A wide and exclusive country.

પરિસરણુ, s. n. [See above.] A flow; running about.

જળના પરિસરણથી મંદમંદ અને મૃદુમૃદુ શબ્દથી.-દો. કૃ. પં.

પરિસીમા, s. f. [પરિ + S. सीमा boundary.] A boundary; a limit.

પરિહાર, s. m. [S. fr. परिहृ to avoid.] Removing; averting; remedying; clearing away; avoiding. 2. Abandoning; giving up.

સ્રીના પરિહાર અર્થે જી, ક્ષપાપંચમી તજવી સમર્થે જી.-પ્રેમાનંદ.

પરિહાર્ય, adj. [See above.] To be abandoned; to be avoided. 2. To be taken away from.

પરિહાસ, *s. m.* [S. *fr.* परिहस् to laugh.] Joking; jest; mirth; merriment. 2. Ridicule; derision.

પરિહૃત, *adj.* [See **પરિહાર**.] Shunned; avoided. 2. Abandoned; left. 3. Seized; taken.

પરી, *s. f.* [P.; S. अप्सरस्.] A fairy. 2. A fabulous winged monster with a human face and the body of a horse, made by Mahommedans during the Muharram. 3. A very beautiful woman; a damsel.

પરીઅંક, Same as **પર્યંક** *q. v.*

તમ થકી આ વિશ્વ આખું ભુવન ચૌદ પરીઅંક રે.–કાળીદાસ.

પરીક્ષક, *s. m. f.* [See **પરીક્ષા**.] An examiner. 2. He or she who investigates accurately; a connoisseur; a critic; a judge. 3. An assayer. 4. An experimenter; a tester.

પરીક્ષણ, *s. n.* [See below.] Testing; examining.

પરીક્ષા, *s. f.* [S. *fr.* परीक्ष् to examine.] Examination; investigation; test; trial; experiment; putting to the test or proof. 2. Knowledge, skill or ability, as acquired from practice. 3. Experimental knowledge; experience.

Id. પરીક્ષા કરવી To examine. પરીક્ષા આપવી To submit to an examination; to appear at an examination. પરીક્ષા લેવી To examine by questions and answers; to examine (a person). પરીક્ષા જોવી To test; to put to the test. પરીક્ષા પસાર કરવી To be successful at an examination; to pass an examinaion. પરીક્ષામાં પસાર ન થવું To fail to pass an examination.

પરીક્ષાપત્ર, *s. m. n.* [પરીક્ષા + S. पत्र a paper.] A question paper (set at an examination).

પરીક્ષિત્, *s. m.* [S.] Name of a king, son of Abhimanyu and grandson of Arjuna.

પરીક્ષિત, *adj.* [See **પરીક્ષા**.] Tested; examined; tried.

પરીખ, Same as **પરીક્ષક** *q. v.* 2. A term of respect applied to brokers, etc.

પરીગ્ર, Same as **પરિગ્ર** *q. v.*

પરીઘરો, *s. m.* [See **પરિગ્રહ**.] Property; estate.

પરીસો, *s. m.* [S. परिश्रम.] Pain; distress; adversity. 2. Difficulty.

પરુષ, *adj.* [S.] Hard; rough. 2. Harsh; cruel; stern. 3. Disagreeable. 4. Shaggy. 5. Sharp; violent; piercing. 6. Dirty.

પરું, *adj. m. f. n.* [S. पर distant.] Distant; remote; removed. 2. *s. n.* [See **પુર**.] A suburb; an outskirt of a town.

મુજ પાસેથી પરો ન થાય રે.—નરભેરામ.
સમર ને શ્રીહરિ, મેલ મમતા પરી.—નરસિંહ.
ઇંદ્રિયો પર કહે છે, ને ઇંદ્રિયોથી પરું મન.—ના. દ. ક.
પરી ચિંતા કરો તમે આજ રે.—પ્રેમાનંદ.
આરાઠી આવું છું વસ્ત્ર, વાએ જે પરું કર્યું.—વલ્લભ.
પરું જોઇને ઓખા કહે છે, જાદવ કુળ તો પવિત્ર.–પ્રેમાનંદ.

પરુ, *s. n.* [S. परुष dirty.] Puss; matter.

પરૂણો, Same as **પરોણો** *q. v.*

ત્યાં બે દહાડા પરૂણા રહેજો.–પ્રેમાનંદ.

પરૂપવું, *v. t.* [S. उप near + रूप् to see.] To speak; to tell.

પરે, *s. f.* Dawn; early morning. 2. *adv.* In like manner; like. 3. Same as **ઉપર** *q. v.*

પરેજ, Same as **પરહેજ** *q. v.*

પરેજી, Same as **પરહેજી** *q. v.*

પરેત, *s. m.* [S. *fr.* परे to die.] A ghost; a spirit.

પરેતભૂમિ, *s. f.* [પરેત + S. भूमि ground.] A cemetery.

પરેશ, **પરેશા**, *s. m.* [પર highest + S. ईश the lord.] An epithet of Brahma. 2. An epithet of Vishnu.

પરેશાની જ છે રાહત.–કલાપિ.

પરેશાન, **પરેસાન**, *adj.* [P. परेशान् confused *fr.* परिशीदन् to be confused.] Unchaste (of a woman). 2. Shameless; bare-faced. 3. Mischievous; turbulent. 4. Cunning; sharp; clever.

પરેશાની, **પરેસાની**, *s. f.* [See above.] Mischief. Shamelessness. 3. Cunningness; cleverness. 4. Confusion; perplexity.

પરેસ્તાન, *s. n.* [P. परस्त.] Heaven. 2. A region of fabulous heavenly woman with wings; a fairy-land.

પરોક્ષ, *adj.* [S. *fr.* पर distant + S. अक्षि the eye, or अक्ष an organ of sense.] Unseen; invisible; absent; indirect. 2. *adv.* Behind the back; in the absence; secretly; indirectly.

પરોગ, *s. m.* The end; the conclusion.

પરોડ, **પરોઢ**, *s. m. n.* [S. प्ररोह a shoot of light.] Dawn; daybreak.

મેના પરોઢે બહુ રોવરાવે.–દલપતરામ.

પરોઢીઉં, } s. n. Same as પરોઢ, પરોઢ q. v.
પરોઢીઉં,

પરોઢીએ, } adv. [See પરોઢ.] Early in
પરોઢીએ,
he morning. 2. Betimes.

પરોણાગત, } s. f. [પરોણો+S. आगत com-
પરોણાચાકરી,
ing, ચાકરી service.] Hospitality; entertaining strangers.

પરોણાચાર, s. m. Same as પરોણાગત q. v.

પરોણી, s. f. [See પરોવવું.] A piece of thread put through the eye of a needle. 2. [See પરોણો.] A goad. 3. A female guest.

પરોણો, s. m. [S. प्रवयण.] A goad. 2. [S. प्राघूर्ण.] A guest.

Id. પરોણાપાઈ Guests and their minor attendants.

Prov. પરોણાથી કાંઇ ભીડ ભાગે ? Guests serve only to increase the host's difficulties.

પરોધ, s. m. [S. पुरोहित.] Name of a caste among the Brahmanas; a religious priest of the Kshatriyas.

પરોપકાર, s. m. [પર another+S. उपकार a favour.] Benefaction. 2. General graciousness; benevolence; philanthropy; munificence.

પરોપકારિતા, s. f. Same as પરોપકાર q. v.

પરોપકારી, adj. [See પરોપકાર.] Beneficent. 2. Benevolent; philanthropic.

પરોપકારીપણું, s. n. Same as પરોપકાર q. v.

પરોપજીવી, adj. [પર another + S. उपजीविन् living upon.] Living upon others; parasitic. 2. s. n. A parasite.

પરોપદેશ, s. m. [પર another+S. उपदेश advice.] Advising others.

પરોવવું, v. t. [S. परिवे to weave.] To thread a needle. 2. To string glass beads, etc. 3. To connect. 4. To concentrate.

Id. દોરો પરોવવો To thread a needle. કામમાં જીવ પરોવવો To devote one's attention to one's work.

પરોવાણું, Same as પારકું q. v.

પરોવાવવું, v. t. [See પરોવવું.] To get (a needle) threaded. 2. To get connected.

પરોવાવું, v. i. [See પરોવવું.] To be threaded. 2. To be connected. 3. To be concentrated.

પર્જન્ય, s. m. [S.] Rain. 2. A thundercloud; a rain-cloud. 3. An epithet of Indra.

પર્ણ, s. n. [S.] A leaf. 2. A paper; a letter; 3. A wing; a pinion.

ગરજ હોય પર્ણ લખો, પત્રી વાંચી.—દયારામ.

પર્ણકુટી, s. f. [પર્ણ+S. कुटी a hut.] A hut (made of leaves of trees). 2. A hermitage.

પર્ણપદી, s. n. [પર્ણ+S. पद a foot.] A phylopod.

પર્ણશય્યા, s. f. [પર્ણ+S. शय्या a bed.] A bed or couch of leaves.

પર્ણશાળા, s. f. [પર્ણ+S. शाला an abode.] A house thatched with leaves of trees. 2. A hermitage.

પર્ણી, adj. [See પર્ણ.] Leaved. 2. Winged (at the end of a compound, as in ત્રિપર્ણી, દ્વિપર્ણી).

પર્મ, Same as પરમ q. v.

કરો પુંસવનાદિક કર્મ, ઉત્તમ મુહૂર્ત જોઇ પર્મ.—રત્નેશ્વર.

પર્યંક, s. m. [S.] A bedstead; a couch; a cot. 2. A cloth girt round the back, loins and knees while sitting on one's hams. 3. Sitting on the hams (in Yoga).

સાહિત્યો કૈં બહુ નહિ દીસે, એક પર્યંક માત્ર.—કાંત.

પવન કરીને પોઢાડતી પર્યંક જો.—રઘુનાથદાસ.

પર્યટન, s. n. [પરિ+ S. अटन wandering.] Wandering about; peregrination; roaming.

પર્યંત, prep. [પરિ+S. अंत the end.] Until; till; unto. 2. Up to; as far as.

પર્યવસાન, s. n. [S. fr. पर्यवसो to finish.] The end; termination; result. 2. Settlement; determination.

જે પરિણામમાં તે પર્યવસાન પામે છે.—ન. કે. દી.

પર્યવસ્થા, s. f. [S. fr. पर्यवस्था to set out.] Opposition; resistance; obstruction.

પર્યાકુલ, } adj. [પરિ+S. आकुल eager.] Very
પર્યાકુળ,
eager; anxious. 2. Confused; confounded. 3. Excited; agitated.

પર્યાણ, s. n. [S.] A saddle.

પર્યાપ્ત, adj. [See below.] Full; entire; all; completed. 3. Enough; sufficient.

પર્યાપ્તિ, s. f. [S. fr. पर्याप् to be full; to finish.] Fullness; sufficiency. 2. Satisfaction; content. 3. End; limit; conclusion.

પર્યાય, s. m. [પરિ+S. इ, अय् to go.] Manner; way; style; fashion. 2. A synonym; a con-

vertible word. 3. A scheme; a contrivance. 4. An alternative.

પર્યાલોચન, } *s. n.*
પર્યાલોચના, } *s. f.* [S. *fr.* पर्यालोच् to reflect.] Circumspection; deliberation; reconsideration.

પર્યુષણ, Same as **પચૂસણ** *q. v.*

પર્યેષણ, } *s. n.*
પર્યેષણા, } *s. f.* [S. *fr.* पर्येष् to seek.] Inquiry; investigation; search.

ઐતિહાસિક પર્યેષણાનાં પરિણામ છે.—જ. પુ. જો.

પર્વ, *s. n.* [S. पर्वन्.] A common term for particular periods of the year. 2. A name given to certain days in a lunar month; a religious holiday; a festival. 3. The moment of the sun's entering a new sign. 4. A chapter. 5. A section or portion between the two joints of a finger or a piece of sugarcane.

પર્વકાલ, *s. m.* [પર્વ+S. काल time.] The time at which the moon, at its conjunction or opposition, passes through the node during an eclipse.

પર્વણી, *s. f.* [S.] Same as **પર્વ** *q. v.* 2. The day of full-moon. 3. The day of new moon.

પૂજ્ય પર્વણી કો નવ જમે, જેવો ઉગે તેવો આથમે.—પ્રેમાનંદ.

પર્વત, *s. m.* [S.] A mountain.

પર્વપદી, *s. n.* [પર્વ a joint +S. पद a foot.] An arthropod.

પર્વસંધિ, *s. f.* [પર્વ a joint+S. संधि joining.] Condylarthrosis; an articulation by means of condyles. 2. The full and change of the moon.

પર્શુ, *s. m.* [S.] An axe; a hatchet.

પલ, *s. f.* [S.] A moment; a minute; a second. 2. A very short time. 3. *s. n.* [S.] Flesh. 4. A weight equal to four tolas. 5. Same as **પુલ** *q. v.*

જઠરાગ્નિ બાળે આહાર મમ, ન દહે કયમ પલ મર્મ.-દયારામ.

પલક, *s. f. n.* [P. पलक्.] A twinkling of the eye. 2. A moment; an instant.

પલક પરવાર નહિ હરિ ને ભજવા તણો.—નરસિંહ.

ખલક પલકમાં બનાવે ભજું તે જ ભાવે.—નવલરામ.

પૂર્ણ પલક ભરી ભરી નીરખીએ.—લલિત.

પલકદરિયાવ, *s. m.* A continued shower of rain; a perfect deluge. 2. The great ocean. 3. The Fountain of all blessings; God.

પલકવું, *v. i.* [See **પલક.**] To smile. 2. To be pleased or delighted. 3. To shine. 4. To sparkle.

પલકારો, *s. m.* Same as **પલક** *q. v.*

Id. આંખનો પલકારો કરવો To make a sign with the eye. આંખનો પલકારો મારવો To cast a glance at.

પલકાવવું, *v. t.* [See **પલક.**] To wink; to close and open quickly (of the eyes).

પલકાવું, *v. i.* [See **પલક**] To twinkle; to sparkle. 2. To shine. 3. To be delighted or pleased. 4. To smile.

પલકો, *s. m.* [See **પલક.**] A flash; lustre. 2. Winking.

ધાઈ ગયા હશે સર્વે રાજા, પ્રથમ રૂપના પલકા.—પ્રેમાનંદ.

પલખ, Same as **પલક** *q. v.*

પલંગ, *s. m.* [S. पर्यंक or पल्यंक.] A cot; a couch; a bedstead.

પલંગડી, *s. f.* [પલંગ +ડી dim.] A small cot. 2. An old and useless bedstead.

પલંગપોખ,
પલંગપોષ, } *s. m.* [પલંગ+S. पुष् to nourish.]
પલંગપોસ,
A counterpane or coverlet; a covering for the bed.

પલટણ, } *s. f.* [Portu.] A battalion or regi-
પલટન, } ment of soldiers.

પલટવું, *v. t.* [See **પલવટ.**] To return; to send back; to turn up. 2. To break a promise or contract. 3. *v. i.* To change. 4. Same as **પલોટવું** *q. v.*

પીતાંબર, પ્રભુ, પલટી રહ્યા છો ક્યહિં ?—દયારામ.

દર્દપિ પલટી છાયા.—ન. બો. દી.

પલટાવવું, *v. t.* [See **પલટવું.**] To change. 3. To return.

પલટાવું, *v. i.* [See above.] To change; to be changed.

પલટો, *s. m.* [See **પલટવું.**] Rise and fall of notes in music. 2. A change. 3. A particular exercise in fencing.

Id. પલટો મારવો To change a side or view.

લોકડિયાંનાં લાડ પલટા મારે પલકમાં.—લલિત.

પલભર, *adv.* [પલ a moment+S. भृ to fill.] For a moment.

પલલ, *s. n.* Pololo; name of a kind of animal.

પલવટ, *s. m. f.* [S. परिवृत to return.] A kind of cloth worn round the waist by Bheels and other rude tribes in Gujarat 2. A particular way of wearing a garment.

હું તો પ્રેમેશું પલવટ વાળું રે.—બોલે.

પીતાંબરની પલવટ વાળી ઉર લહેકે માળા.—નરસિંહ.

પલવટડી, *s. f.* Same as **પલવટ** *q. v.*

પલવટડી તમે વાળો જી.—રામકૃષ્ણ.

પલવવું, *v. t.* [See પાળવું.] To please; to amuse.

પલવાડ, *s. f.* [પરિ + S. वाट an enclosure.] A fence; an enclosure.

પલળવું, *v. i.* [S. प्लु to flood.] To become wet; to become moist. 2. To be persuaded; to submit oneself.

પલાખાં, *s. n. pl.* Same as **પલાંખી** *q. v.* 2. The sum of a series in the Multiplication Tables.

પલાગ્નિ, *s. m.* [પલ flesh + S. अग्नि fire.] Bile; bilious humour.

પલાંખી, *s. f.* [પ્રશ્ન + S. अंक a number.] Any one of the Multiplication Tables. 2. Any number multiplied by another in the Multiplication Tables. 3. An answer to a question from the Multiplication Tables.

પલાણ, *s. n.* [S. पर्याण or पल्ययन.] A saddle. 2. A ride. 3. Setting out on horseback. 4. Going out.

Id. પલાણ માંડવું To put the saddle on; to saddle. પલાણ કરવું To mount a horse, etc.

જડિત પલાણ હીરે જડયાં.–સામળ.

પલાણવું, *v. t.* [See above.] To mount (a horse, etc.). 2. To train (a horse, etc.).

બેઠી પલાણી ભૂમિ, ગોળ જ નેનપટા.–ન. બો. ડી.

જોબનતુરીને પલાણવા.–દયારામ.

પલાણો, *s. m.* A flat piece of wood, with which types for printing are brought to the same level in a form or frame.

પલાંઠી, *s. f.* [S. प्रश्लिष्ट entwined.] The posture of the body when sitting cross-legged: squatting.

Id. પલાંઠી વાળવી To sit cross-legged. પલાંઠી વાળીને બેસવું To sit at ease.

પલાંઠો, *s. m.* [See above.] The posture of the body in sitting cross-legged and at one's ease.

Id. પલાંઠો વાળવો-ઘાલવો To sit at ease.

પલાંડુ, *s. m. n.* [S.] An onion.

પલાયન, *s. n.* [S. *fr.* पलाय् to flee.] Running; fleeing; flight; elopement; escape.

ઘોડેસ્વાર થઇ ત્યાંથી પલાયન કરી ગયો.–હ. હા. કાં.

પલાયિત, *adj.* [See above.] Fled; escaped; run away.

પલાવ, *s. m.* A kind of dish made of flesh and rice cooked together and highly spiced.

પલાવટ, *s. f.* Name of a tribe of Bheels.

પલાશ, *s. m.* [S.] Name of a kind of tree. Butea frondosa. N. O. Leguminosæ.

પલાશનાં પલ્લવ નવાં, શોભે તથા તમાલ.–દલપતરામ.

પલાશપાપડો, *s. m.* The seeds of પલાશ used in medicine.

પલાસવેલ, *s. f.* Name of a plant. Butea superba. N. O. Leguminosæ.

પલાળવું, *v. t.* [See **પલળવું.**] To steep; to soak; to wet. 2. To persuade; to win over.

Prov. પલાળવું એટલે મુંડવું Begin your work, and you are sure to find your way to the end; well begun is half done.

પલિત, *s. m. n.* [S. परेत.] A ghost. 2. A terrible or troublesome person. 2. *adj.* [S.] Hoary; grey; having white hairs.

આપણાં મસાણમાં ઘણાં ભૂતપલિતો રહે છે.—હ. હા. કાં.

પલીત, *s. m. n.* [S. परेत.] A ghost. 2. A terrible or troublesome person.

પલીતા, *s. m. pl.* [S. प्रदीप्त lighted.] Pieces of cake steeped in ghee and allowed to become cool. 2. Same as **પલીતો** *q. v.* (in plural).

પલીતો, *s. m.* [S. प्रदीप्त lighted.] Cloth rolled round and formed into a ring, which is used as a circular wick for a pan of oil. 2. The priming wick, which carries fire to the charge of powder (in a gun).

Id. પલીતો મૂકવો—સળગાવવો To excite the wrath or feelings of a man by a short cutting speech.

પલેવણ, *s. m.* [See **પર્યેષણ.**] A minute inspection of clothes with a view to carefully picking out vermin (among the Jainas).

પલોટવું, *v. t.* [S. प्रलोठन rolling.] To educate; to mould; to form; to train; to bring up; to break. 2. To knead; to shampoo.

પલોટું પાયે, મટે શ્રમ થોડો.—દયારામ.

પલોટાવું, *v. i.* [See above.] To be educated; to be trained; to be broken; to be moulded; to be formed. 2. To be shampooed; to be kneaded.

પલ્લવ, *s. m. n.* [S.] A sprout; a twig; a sprig. 2. A bud; a blossom. 3. A branch.

bearing new leaves; luxuriant foliage. 4. A skirt; an appendage (of a garment). 5. The red dye.

સુગંધવતી પૃથ્વીને પલ્લવ રસસાગર કંઈ શુધવે.—લલિત.

પલ્લવિત, *adj.* [See above.] Having leaves; sprouting. 2. Extended. 3. Dyed red with lac.

પલ્લવી, *adj.* [S. पल्लविन्.] Branched; having leaves. 2. *s. f* Transmission of ideas by signs.

ગુણે વધેલી, વિષયોથી પલ્લવી.—ના. દ. ક.

પલ્લાઉ, *adj.* [See પલ્લું.] Giving a big dowry.

Id. પલ્લાઉ વર A bridegroom giving a large dowry.

પલ્લી, *s. f.* [S.] A lizard 2. *s. n.* A village. 3. A town.

પલ્લું, *s. n.* [See **પલ્લવ** the ends of a garment.] Money conferred on the bride by the bridegroom; pin-money. 2. One of the scales of a balance. 3. A sling for suspending things in.

Id. પલ્લું કરવું To promise a dowry. પલ્લું ભરવું To pay the amount of a dowry.

પલ્લો, *s. m.* [See **પલ્લવ.**] The skirts of a woman's garment, or the end of a man's head-dress. 2. A stage in journey. 3. A distance between two places or positions.

પાઘડીનો પલ્લો પુંઠે પુંછડા સમાન છે.—દલપતરામ.

પલ્વલ, *s. m.* [S.] A small pond; a puddle; a tank.

પવઇ, Same as **પાવૈયો** *q. v.*

પવન, *s. m.* [S.] Wind; breeze. 2. A whim.

Id. મગજમાં પવન ભરાવો To be led away by a whim; to give oneself airs. પવન ફૂંકવો To blow violently (of wind). પવન ઉપર ચઢવું To act as one likes; to be whimsical. પવન લાગવો To be affected by a gust of wind. 2. To be affected or influenced by one's company. પવનમાં ઉડી જવું To be fruitless; to have no attention paid.

આ ધુરપતના શબ્દો પવનમાં ઉડી ગયા.—નંદશંકર.

પવનચક્કી, *s. f.* [પવન+S. चक्र an oil-mill.] A wind-mill.

પવનપાવડી, *s. f.* [પવન +S. पादुका a wooden shoe.] Wooden shoes, with which a man is believed to be able to move in the air with the speed of the wind; an aeronaut.

પવનવિદ્યા, *s. f.* [પવન+S. विद्या science.] The science of meteorology.

પવનવેગી, *adj.* [પવન+S. वेग speed.] Having the speed of wind; speedy.

સાંઢ તો સાંપડી નહિ, નહીં પવનવેગી ઘોડા.—પ્રેમાનંદ.

પવનસુત, *s. m.* [પવન+S. सुत a son.] An epithet of Hanumat. 2. An epithet of Bheema.

પવાડવું, *v. t.* [See **પીવડાવવું.**] To cause or make to drink. 2. To sprinkle (water).

પવાડી, *s. f.* A shelf.

પવાડો, *s. m.* An epic poem. 2. Satire; slander. 3. Useless talk; babbling.

પવાલું, *s. n.* [P. प्यालह्.] A small circular vessel of copper, brass, etc, to hold drinking water; a cup. 2. A certain measure of capacity.

પવિ, *s. f.* [S.] Name of the thunderbolt of Indra.

પવિત્ર, *adj.* [S. *fr.* पू to purify.] Pure; clean; free from ceremonial defilement. 2. Sinless; holy; sacred; sanctified; morally clean. 3. Hallowed; holy; consecrated; virtuous.

પવિત્રતા, *s. f.*, **પવિત્રપણું,** *s. n.*, **પવિત્રાઇ,** *s f.* [પવિત્ર+S. ता, Guj. આઈ, પણું suffixes forming nouns.] Purity; cleanliness. 2. Sinlessness; holiness.

પવિત્રાબારસ, *s. f.* [પવિત્રું +બારસ the twelfth day of a lunar fortnight.] The day on which the rite is performed of putting new threads round an idol, or round the Maharajas (high priests), so that the threads may thus be sanctified; the twelfth day of the bright half of Shravana.

પવિત્રી, *s. f.* [S. पवित्र.] A ring made of twisted *darbha* grass. 2. A strip of silk cloth in which holy words are woven.

પવિત્રું, *s. n.* [S. पवित्र.] The Brahmanical string; the holy thread. 2. A ring of gold, etc., worn on the fore-finger during worship and in performing certain rites.

પવી, *s. f. n.* Name of a bird; the gray-headed myna.

પશમ, *s. n.* [P. पश्म् wool.] The hair of the pubes. 2. Wool; fleece. 3. A straw; a trifle.

પશમી, *adj.* [See above.] Woollen. 2. *s. n.* A woollen cloth.

પશમીના, *s. f.* [See **પશમ.**] Name of a shawl manufactured with the wool of Kashmere goats.

પશલી, Same as **પસલી** *q. v.*

પશુ, *s. m. n.* [S.] A beast; an animal; a brute; a quadruped. 2. An innocent or harmless creature. 3. A dunce.

Id. પશુ જેવું Beastly.

Prov. વસુ વિના નર પશુ Every poor man is counted a fool. 2. Money makes a man complete.

પશુચિકિત્સક, *s. m.* [પશુ + S चिकित्सा examination.] A veterinary surgeon.

પશુચિકિત્સા, *s. f.* [See above.] Veterinary science.

પશુચિકિત્સાલય, *s. n.* [પશુચિકિત્સા + S आलय an abode.] Veterinary hospital or dispensary.

પશુતા, *s. f.* [પશુ + S. ता a suffix forming a noun.] Brutality; beastliness; cruelty.

પશુતુલ્ય, *adj.* [પશુ + S. तुल्य like.] Beastly.

પશુપંખી, *s. n. pl.* [પશુ + S. पक्षिन् a bird.] Beasts and birds (collectively).

પશુપંખી નરનારને જુઓ જન્મતાં વાર.—દલપતરામ.

પશુપતાકા, પશુપતાકાસ્ત્ર, } *s. n.* [પશુ+S. पताका a flagstaff +अस्त्र a missile.] The arrow of Shiva.

પશુપતાકાસ્ત્ર પશુપતિએ આપ્યું.—પ્રેમાનંદ.

પશુપતિ, *s. m.* [પશુ + S. पति a lord.] A herdsman. 2. An epithet of Shiva.

પશુપાલ, *s. m.* [પશુ + S. पाल a protector.] A herdsman.

પશુપાલન, *s. n.* [See above.] The rearing or tending of cattle.

પશુયજ્ઞ, પશુયાગ, } *s. m.* [પશુ + S. यज्ञ, याग a sacrifice.] An animal-sacrifice.

પશુવત્, *adj.* [પશુ + S. वत् like.] Beastly.

પશેમાન, *adj.* [P.] Suffering repentance.

પશેમાની, *s. f.* [P.] Repentance.

પશ્ચાત્, *adv.* [S.] After; then; afterwards; subsequently. 2. Behind; backwards.

પશ્ચાત્તાપ, *s. m.* [પશ્ચાત્ + S. तप heat.] Repentance; remorse; regret; penitence; contrition.

Id. પશ્ચાતાપ પામવો-થવો To repent; to be sorry for one's past conduct.

પશ્ચાદવલોકન, *s. n.* [પશ્ચાત્ + S. अवलोकन seeing.] After-thought.

પશ્ચિમ, *s. f.* [S.] The West. 2. *adj.* Western. 3. Hinder.

Id. પશ્ચિમ ગોળાર્ધ The Western Hemisphere.

Prov. પૂર્વનો સૂર્ય પશ્ચિમમાં ઊગે તો એ શું ? I won't give up my point, even though the worst should happen. 2. Unyielding obstinacy.

પશ્ચિમબુદ્ધિ, Same as **પચ્છમબુદ્ધિ** *q. v.*

પશ્ચિમાસ્થિ, *s. n.* [પશ્ચિમ + S अस्थि a bone.] The occipital bone.

પશ્યંતી, *s. f.* [S. *fr.* दृश्, पश्य् to see.] Speech in the second of its four stages, from the first stirring of the breath up to articulate utterance; the faint whispering sound in the chest. The four stages of sound are પરા, પશ્યંતી, મધ્યમા and વૈખરી.

પસંદ, *adj.* [P.] Approved; agreeable. 2. Selected; chosen; liked.

Id. પસંદ પડવું To like; to suit the fancy; to be agreeable. પસંદ કરવું To choose; to select. 2. To approve.

પસંદગી, *s. f.* [See above.] Approval; approbation. 2. Choice; selection; liking.

પસર, *s f.* [S. प्रसर moving abroad *fr.* प्र forth + सृ to move.] Grazing of cattle in the morning.

Id. પસર ચરાવવી To graze cattle in the morn.

પસરવું, *v. i.* [See **પ્રસર.**] To spread abroad; to distend; to stretch; to disperse; to scatter; to dissipate; to extend; to open out; to expand. 2. To give way; to yield. 3. To disappear.

પસરાવવું, *v. t.* [See above.] To get spread. 2. To cause to spread. 3. To cause to disappear.

પસરાવું, *v. i.* [See **પસરવું**.] To be spread. 2. To yield. 3. To disappear.

શ્યામ સુંદર તને મળ્યા દીસે છે, તે અંગે તું પસરાઇ.-દયારામ.

પસરૂ, *adj.* [See **પસરવું**.] Disappearing.

પસલી, *s. f.* [S. प्रसृति.] The hollow of the hand. 2. The quantity contained in the hollow of the hand. 3. A gift given by a brother to his sister in the month of Shravana. 4. A ring worn on a finger of the hand.

પ્રભુ દાવાનળ તમે પીધો રે,સર્વે દેખતાં પસલીમાં લીધો રે. —ગોવિંદ.

આ ભમતો આવ્યો ભાટ, પસલીએ પાણી પીયે.—લોકોક્તિ.

પસલી આપવા બહેન જ તણી, જરૂર જાશે મારો ધણી.—સામળ.

પસલો, *s. m.* [See above.] The cavity formed by putting the two hands together.

પસવારવું, *v. t.* To stroke with affection; to rub gently with the hand by way of kindness; to caress; to fondle.

પસાઉ, *s. n.* / પસાય, *s. m.* [See પ્રસાદ.] Favour. 2. Riches.

તસ આપ્યું પંચાંગ પસાઉ.—પદ્મનાભ

આજથી જે હું જ પામું, તે તમારો પસાય.—મેંગલ.

પસાયતું, *s. n.* [See પ્રસાદ.] Land set apart for the maintenance of the village artisans or for religious and charitable purposes; a gift of land.

શું પસાયતાં ચાંપી કળશે ? —સામળ.

પસાયતો, *s. m.* [See above.] A village artisan.

પસાર, *s. f.* [See પ્રસાર.] Taking a few turns for exercise; walking backwards and forwards (as the sentry at his post). 2. Elopement. 3. Expanse. 4. Diffusion. 5. *adj.* Passed; gone away. 6. Passed (an examination); successful; gone into.

Id. પસાર થવું To pass; to be successful. 2. To pass by; to pass through. 3. To run away; to abscond. પસાર કરવું To pass. 2. To pass by; to pass through. પસાર કરવી To walk a few steps after a meal.

પસારવું, *v. t.* [See પ્રસાર.] To extend; to expand; to enlarge. 2. To hold forward (a hand, a leg, a wing, etc.). 3. To cause to pass through.

પસારી, *s. f.* [See પ્રસાર.] Expanse.

પસારો, *s. m.* [See પ્રસાર.] The state of being spread out, scattered, or extended. 2. Things lying scattered about. 3. Publicity; wide diffusion. 4. Taking a footing slowly.

પસીઆરૂં, *s. n.* Hinges. 2. A joint.

પસીનો, Same as પરસેવો *q. v.*

પસીને પીડાય પ્રુજે, કેવા ઢોંગ ધારવા.—હ. દા. કાં.

પસ્તાં, *s. n. pl.* [P. पिस्तह्.] Pistachio nuts. Pistachia vera. N. O. Anacardiacæ

પસ્તાગીઓ, *s. m.* A vegetable-seller.

પસ્તાનું, Same as પ્રસ્થાન *q. v.*

પસ્તાલ, / પસ્તાળ, *s. f.* [પંચ+તાલ baldness.] Baldness in the five parts of the body, where hair grows. 2. A shower of abuses or scolding.

Id. પસ્તાળ પાડવી To scold; to abuse.

તે ડોસી બૈરી પર પસ્તાળ પાડવા લાગ્યા.—હ. દા. કાં.

પસ્તાવું, *v. i.* [See પસ્તાવો.] To repent; to be sorry for or grieve over one's own doing.

પસ્તાવો, Same as પશ્ચાત્તાપ *q. v.*

પસ્તી, *s. f.* [See પુષ્ટિ] Defending; vindicating; standing up for; championship. 2. Refuse of papers to be sold away.

પસ્તું, *s. n.* [See પુષ્ટિ.] Defence; vindicating; standing up for; supporting.

Id. પસ્તું તાણવું To defend; to side with.

પહર, *s. n.* [See પસર.] Grazing cattle at midnight.

પહરણો, Same as પરોણો *q. v.*

આજ મેહેલે સ્વામી પહરણા રે.—પ્રેમાનંદ.

પહાડ, *s. m.* [S. प्रस्तर a rock or प्रसृत extended.] A mountain.

Id. પહાડ જેવો Big and burly; bulky and strong.

પહાડી, *adj.* [See above.] Mountainous; pertaining to the highland. 2. Vigorous and strong.

Id. પહાડી લોક Mountaineers; highlanders. પહાડી અવાજ A loud and full voice.

પહાડી બલાલચશ્મ, *s. n.* Name of a bird; the orange minivet.

પહાડી બુલબુલ, *s. n.* Name of a bird; the red-whiskered bulbul.

પહાડી મેના, *s. f.* Name of a bird; the grackle.

પહાડી લટોરા, *s. n.* Name of a bird; the wood-shrike.

પહાણ, *s. m.* [S. पाषाण.] A stone. 2. Laziness; idleness incarnate.

પહાણવું, *v. t.* To bleach (a cloth, etc.).

પહાણી, *s. f.* [S. पश्यंती.] Seeing; observing; looking into; survey.

પહાણીપત્રક, *s. n.* [પહાણી+S. पत्रक a table.] A survey-report.

પહાણો, Same as પહાણ *q. v.*

પહુંઆ, Same as પૈંઆ *q. v.*

પહેકી, Same as પેઢી *q. v.*

પહેરણ, *s. n.* [See પહેરવું.] A sort of shirt or frock. 2. A garment. 3. The mode of wearing or putting on.

પહેરણું, Same as પહેરણ *q. v.*

પહેરવું, *v. t.* [S. परिहित put round *fr.* परि around + हित put *fr.* धा to put.] To put on; to wear. 2. To dress; to attire. 3. To thrust in; to push into.

Id. જનોઇ પહેરવી To put on new sacred threads on particular days in Shravana and Bhadrapada.

પહેરવેશ, *s. m.* [પહેરવું + S. वेष dress.] Dress; habit; costumes.

પહેરામણી, *s. f.* [See below.] A marriage portion given to the bridegroom. 2. A dowry.

પહેરામણી ભલી ભાત દીધી.–પ્રેમાનંદ.

પહેરાવવું *v. t.* [See **પહેરવું.**] To cause to put on. 2. To present with a dress; to invest. 3. To thrust in; to push into. 4. To give away.

પહેરાવું, *v. i.* [See **પહેરવું.**] To be able to put on. 2. To be worn; to be put on. 3. To be thrust in. 4. To be given away.

પહેરેગીર, *s. m.* [પોહોરો + P. गीर holding.] A guard; a sentinal; a sentry.

પહેરો, *s. m.* [See પોહોરો.] A guard. 2. Custody.

Id. પહેરો ભરવો To guard; to patrol.

પહેલ, *s. f.* [See **પહેલું.**] Inception; beginning. 2. An inundation. 3. A soft cushion made of cotton or cotton cloth steeped in milk or other medicine. 4. *adj.* First.

Id. પહેલ કાઢવી–કરવી To set an example by doing first. 2. To make a beginning; to take a lead or start.

પહેલદાર, *adj.* [પહેલ+P. दार having.] Inundated (of an ornament).

પહેલવહેલાં, *adv.* [See below.] In the beginning; at the outset.

પહેલવહેલું, *adj. m. f. n.* [પહેલ+વહેલું early.] First; foremost.

પહેલવાન, *s. m.* [P.] A hero; a warrior. 2. An athlete; a wrestler. 3. A stalwart. 4. A person in the bloom of life.

પહેલવી, *s. f.* [P.] The old Persian language; Pehlavi.

પહેલાં, *adv.* [See **પહેલું.**] Before; formerly. 2. At first; first.

પહેલાંવહેલાં, *adv.* [See **પહેલવહેલું.**] In the beginning; at the outset.

પહેલું, *adj. m. f. n.* [S. प्रथम first.] First; foremost. 2. Chief; primary.

Id. પહેલા ખોળાનું છોકરું The first born child (of a woman). પહેલા નંબરનું Excellent; first-rate. પહેલેથી From the very beginning. પહેલે પાટલે To begin with. 2. At the very beginning.

Prov. પહેલું સુખ તે જાતે નર્યા Health is wealth; health is the greatest blessing.

પહોંચ, *s. f.* [See **પહોંચવું.**] Arrival and reception; the coming to hand. 2. A receipt; an acknowledgment. 3. Understanding; alacrity; perception 4. Reach; range; power; capacity; extent of access; discernment.

વાટે જતાંનું કષ્ટ કાપીએ, જહાં લગી આપણી પહોંચ.–દયારામ.

પહોંચવું, *v. i.* [S. प्राप्त obtained; reached *fr.* प्र forth+आप् to obtain.] To come; to arrive at; to reach. 2. To come to hand; to be received. 3. To understand; to apprehend; to get to the meaning of; to comprehend; to penetrate. 4. To withstand; to match; to equal. 5. To overtake.

પહોંચાડવું, *v. t.* [See **પહોંચવું.**] To send. 2. To help in reaching. 3. To arrange to be received. 4. To cause to understand; to make comprehend.

પહોંચાવું, *v. i.* [See **પહોંચવું.**] To be able to reach. 2. To be able to cope with. 3. To be able to overtake.

પહોંચી, *s. f.* [See **પોંચો.**] A wristlet; an ornament for the wrist.

પહોંચું, *s. n.* Same as **પહોંચો** *q. v.*

પહોંચેલું, *adj. m. f. n.* [See **પહોંચવું.**] Knowing; well-instructed; cunning; shrewd. 2. Obtained; received.

Id. પહોંચેલી બુદ્ધી–માયા An intelligent person; a far-seeing person; a person not easily deceived; a shrewd person.

પહોંચો, *s. m.* [See **પોંચો.**] The wrist.

Id. પહોંચા કરડવા To repent.

Prov. પાંચ આંગળીએ પહોંચો સબ્બો Union is strength.

પહોડવું, Same as **પોઢવું** *q. v.*

પહોડાડવું, **પહોડાવવું**, } Same as **પોઢાડવું**, **પોઢાવવું** *q. v.*

પહોર, Same as **પોર**, **પોહોર** *q. v.*

પહોર વીત્યું રસ શુષ્ક જેહ.—ના. દ. ક.

પહોરો, Same as **પોહોરો** *q. v.*

પહોળાઇ, **પહોળાશ**, **પહોળાસ**, } *s. f.* [પહોળું+આઇ, આશ, આસ

suffixes forming nouns.] Breadth. 2. Expanse; extent.

પહોળીઉં, Same as પોળીઉં *q. v.*

પહોળું, *adj. m. f. n.* [S. पृथुल.] Broad; wide. 2. Loose; free; open. 3. Expanded. 4. Ovate.

Id. પહોળે હાથે With an open hand. 2. Liberally (spending). 3. Extravagantly (spending). પહોળું કરવું To spread; to expand; to open up. પહોળાપહોળા થઇને ફરવું To move about foppishly. 2. To be careless.

પળ, *s. f.* [S. पल.] A period of twenty-four seconds. 2. A very short time; a moment.

પળકવું, *v. i.* [See પલક.] To be often tempted to be on the look out for food, having once tasted it.

Prov. ડોસી મૂઆનો ભય નથી, પણ જમ પળકયાનો ભય છે Look before you leap.

પળમાત્ર, *adv.* [પળ+S. मात्र only.] Even for a moment.

પળવાર, *adv.* [પળ+S. वार time.] Only for a moment.

Id. પળવારમાં In a moment; in a trance.

પળવું, *v. i.* [See પલાયન.] To run; to go. 2. [See પળિયાં.] To be white or gray (of hair).

Prov. કૂતરું પળ્યું ને બિલાડી ન પળી The touch of a dog contaminates, but that of a cat does not.

વ્યભિચારિ વ્રજનાથ, રઘુવર એક પત્ની પળિયા.—દયારામ.

એમ આક્રંદ કરતી પળે.—ભાલણ.

રણધીરને પગલે પળી—લલિત.

પળશી, } **પળસી,** } *s. f.* [See પળાંસવું.] Shampooing the feet or legs. 2. Humble service. 3. Abject flattery.

લાગટ ત્રણ માસ સુધી પ્રધાનોની પળસી કરી.— કૃ. ભો. દી.

પળાંસવું, *v. t.* [પગ+તળાંસવું to shampoo.] To shampoo the feet or legs. 2. To do service of an humble nature; to do service. 3. To flatter fulsomely.

પળા, *s. f.* [See પાળવું.] Service. 2. [See પલિત.] A troublesome and tedious task or work. 3. A child to be taken care of and to be reared and nourished.

મુકત કરે કોણ એને પાધરો કહું પળા.—ગિરિધર.

પળાયન, Same as પલાયન *q. v.*

પળાવું, *v. i.* [See પાળવું.] To be observed (of a rule). 2. To be nurtured; to be kept. 3. To be fulfilled or realized (of a promise).

પળિયાં, *s. n. pl.* [S. पलित.] Gray hair; old age.

પળિયેલ, *adj.* [See above.] Hoary; old; gray-haired.

પળિયેલ પતિને બે પત્નીઓ હતી.—દલપતરામ.

પળી, *s. f.* A ladle; a dipper.

કુવાકયથી પાય પળી ન પાણી.—દલપતરામ.

પળો, *s. m.* A large ladle.

પળોટવું, Same as પલોટવું *q. v.*

પાંઉ, *s. n.* [French. Pain=bread.] A loaf of bread; a loaf; a double-bread.

પાંશરું, Same as પાંસરું *q. v.*

કરી પાંશરી તો ફરી વાંક વાળી.—દલપતરામ.

પાંશુ, Same as પાંસુ *q. v.*

પાંશુલ, Same as પાંસુલ *q. v.*

પાંશુલા, Same as પાંસુલા *q. v.*

પાંસટ, } **પાંસઠ,** } *adj.* [પાંચ + S. षष्टि sixty.] Sixty-five; 65.

પાંસરું, *adj. m. f. n.* [S. प्रसृत long; modest.] Straight; upright; erect. 2. Direct. 3. Sensible; prudent. 4. Fit; suitable. 5. Lawabiding; regular; steady; constant.

Id. પાંસરું દોર Perfectly straight. પાંસરું દોર કરવું To bring to the right path by punishing. પાંસરું પડયું–ઉતર્યું–થયું It was fortunate; it turned out lucky.

દાદાએ પાંસરો ઉત્તર ન આપ્યો.—હ. દા. કાં.

પાંસળી, *s. f.* [S. पार्श्व side + ળી dim.] A rib. 2. Intelligence; wits.

Id. સાડા ત્રણ પાંસળીવાળું Defective; foolish; stupid. અધપાંસળીઉં Mad; stupid. પાંસળી ખસવી–ચસકવી To be mad or stupid. (Said of a barber.)

પાંસળું, *s. n.* [See above.] A rib.

પાંસુ, *s. f.* [S.] Dust; crumbling soil; dirt.

પાંસુલ, *adj.* [પાંસુ + S. ल dim.] Covered with dust; dusty. 2. Defiled; sullied; stained. 3. Defiling; disgracing; dishonouring. 4. *s. m.* A libertine; a gallant.

પાંસુલા, *s. f.* [પાંસુ+S. ला dim.] A licentious woman.

પાંસેટ, } **પાંસેઠ,** } Same as પાંસઠ *q. v.*

પા, *adj* [S. पाद a quarter.] One-fourth. 2. *s. m.* A fourth part. 3. A Multiplication Table giving the products of the numbers from one to one hundred, each multiplied by one-fourth. 4. [S. *fr.* पा to drink.] Quaffing; drinking (at the end of a compound).

પાઇ, *s. f.* A pie; one-twelfth of an anna.

Prov. પાઈ પાઇ કરતાં પૈસો થાય Little and little fills the purse. પાઇની પેદાશ નહિ, ને ઘડીની નવરાશ નહિ Jack of all trades and master of none. 2. Busy doing nothing.

પાઇયો, Same as પાયો *q. v.*

Id એક પાઇયો ઓછો હોવો–દોઢ પાઇયાનું હોવું To be half-mad; to be a fool. પાઇયો રોપવો To lay the foundation-stone. 2. To possess a foot-hold.

પાક, *s. m.* [S. *fr.* पच् to cook.] Dressing; cooking; preparing by fire; ripening. 2. Maturity; ripeness; state of readiness. 3. A crop; a harvest. 4. Suppuration. 5. An electuary; syrup; decoction or the product of it. 6. Sugar boiled for conserves; confection. 7. *adj.* [P.] Pure; holy; clean; sacred; free from defilement; consecrated; sanctified; chaste.

પાકચટ, *adj.* [પાક+ ચાટવું to taste.] Almost ripe to the taste.

પાકટ, *adj.* [પાક+ટ dim.] Ripe. 2. Advanced (of age).

પાકડું, *s. n.* [પાગ +S. स्थान a place.] Influence; support; patronage.

પાકણી, *s. f.* [પાક+ણી dim.] A harvest; a crop. 2. *adj. f.* Same as પાકણું *q. v.*

પાકણું, *adj. m. f. n.* [પાક+ણું dim.] Prone to ripen, suppurate or mortify.

પાકદાનત, *s. f.* [પાક + Ar. दानत honesty.] Pure or chaste morals; perfect honesty.

પાકદોસ્તી, *s. f.* [પાક + P. दोस्त a friend.] Pure friendship; platonic affection.

પાકનજર, Same as પાકદાનત *q. v.*

પાકપરવરદિગાર, *s. m.* [પાક+P. परवरदिगार God.] Holy god; sanctified deity.

પાકમહોબત, }
પાકમોહબત, } *s. f.* [પાક+P. मुहब्बत love; affection.] Pure affection between persons of different sexes, unmixed with carnal desire; platonic love.

પાકલ, *adj.* [See પાકવું.] Ripe. 2. Mature.

પાકવું, *v. i.* [See પાક.] To grow ripe or mature. 2. To become due. 3. To suppurate. 4. To be exhausted or tired; to be troubled. 5. To be produced; to be born. 6. To be a gainer. 7. To turn out; to prove.

Id. હુંડી પાકવી To become due (of a money draft). માથું પાકી જવું To be tired by thinking; to be annoyed. એમાં તારૂં શું પાક્યું ? What have you gained by this ? વરસ સારૂં પાક્યું This year the crops are good. છોકરા સારા પાક્યા નહિ Boys did not turn out well.

Prov. થાકશે ત્યારે પાકશે He will yield, when he is tired

પાકશાસન, *s. m.* [S.] An epithet of Indra.

પાકશાસ્ત્ર, *s. n.* [પાક+S शास्त्र science.] The science or theory of cookery; the culinary art.

પાકશાળા, *s. f.* [પાક+S. शाला an abode.] A kitchen. 2. A potter's kiln.

પાકી, *s. f.* [See પાક holy.] A holiday. 2. A day, on which business in the market (buying and selling) is stopped. 3. *adj. f.* Same as પાકું *q. v.*

Id. પાકી પાળવી To stop the business of the market; not to buy or sell. 2. To observe a holiday.

પાકું, *adj. m. f. n.* [S. पक्व cooked *fr.* पच् to cook.] Mature; ripe. 2. Not raw; cooked; baked. 3. Dressed or cooked. 4. Strong; fast; durable. 5. [S. पक्व ripe.] Well-experienced; skilful; proficient; cunning; artful. 6. Sure; certain; perfect; good; complete.

Id. પાકી મુદત The full term. પાકું પાન An old person. પાકો ગુરુ An instructor, who produces very strong impressions upon his pupil's mind. પાકો ઘંટ A person superior in cunning and not easily deceived. પાકો રંગ A fast colour.

Prov. પાકી કોઠીએ કાનો ન ચઢે No addition can be made to a thing that is complete.

પાક્ષિક, *adj.* [See પક્ષ.] Belonging or relating to a fortnight; fortnightly. 2. Belonging or relating to a side 3. *s. n.* A fortnightly magazine.

પાખ, *s. f.* [See પક્ષ.] A side; a party. 2. A division; a sect (in religion, argumentation, etc.).

પાખંડ, *s. n.* [S. पाखंड a heretic.] Heterodoxy; heresy. 2. Hypocrisy; feigning; dis-

simulation; false pretence. 3. A fabrication; calumny; imposture.

Prov. પાખંડે પૃથ્વી ખાધી, ને ધૂતારાએ દેશ ખાધો God-lessness ruins the world, and swindlers ruin the country.

પાખંડી, *adj.* [See above.] Heretical; heterodox. 2. *s. m.* An impostor; a pretender; a heretic.

પાખર, *s. f.* [S. પ્રક્ખર, पक्खर.] A barb; a piece of armour for a horse or an elephant; a caparison. 2. A net of flowers to serve as a covering for a bed. 3. A riding suit (saddle, stirrup, etc.).

પાપી ચાલ્યો તતખેવ, ઘોડે પાખર માંડિયાં રે.–**મીરાં.**

લીધાં પાખર નઇ કઠ પંજર.—**પદ્મનાભ.**

ભીંજે પાખરનો પલાણ તોય નેણ હરે નાગમતીનાં.–**લોકોક્તિ.**

પાખરિયો, *s. m.* [See above.] Name of a species of horse. 2. *adj. m.* Having a riding suit.

પાણીપંથા ને પાખરિયા ઉજ્જવળ જેની કાય રે.–**લલ્લુરામ.**

ઘોડા પાખરિયા પલાણ્યા તેહ.–**પુરીબાઈ.**

પાખરી, *adj.* [See **પાખર.**] Armoured; having a covering of armour or flowers on the body. 2. Riding. 3. *s. m.* An armoured person.

કંઇ પાળા કંઈ પાખરી.—**સામળ.**

પાખરીઓ, Same as **પાખરિયો** *q. v.*

પાખલ, *adv.* [પક્ષ + લ dim.] Near by; all round. 2. [See **પાખું.**] Without.

ચંદ્રસૂરજ પાખલે કુંડાળું થાય છે વરસાતે.–**ભાલણ.**

પાખાડો, *s. m.* A cry; a loud voice.

ભુંડો જે પાખાડા પઢે, ભુંડો જે વણવાંકે વઢે.–**સામળ.**

પાખાણ, Same as **પાષાણ** *q. v.*

પાખું, *adj. m. f. n.* [See **પક્ષ.**] Not deep; light. 2. Separate; not close; not dense. 3. *adv. m. f. n.* Without; except. 4. Near; close by. 5. Owing to the absence of.

પુણ્ય પાખી સર્વે વાત ખોટી.–**નરસિંહ.**

વ્યાકુળ થઇ છું પ્રીતમ પાખી.—**દયારામ.**

કોણ માળા લે તુજ પાખે.–**પ્રેમાનંદ.**

મન પાખે મંદિરીએ ગઇ.–**રામકૃષ્ણ.**

ત્યારે મુજ મુખ પાખે શું અટક્યું.–**દયારામ.**

કાંઇ પાખું ગામ ભાળેજ ઉછરે.–**પ્રેમાનંદ.**

પાખો, *s. m.* [See **પાક** pure.] A pot internally besmeared with ashes, and thus made clean 2. The ash or clay which is besmeared on the outside of a cooking metal pot.

પાગ, *s. m.* [S. पाद *fr.* पद् to go.] The foot. 2. The rope by which a boat is secured.

પાગઠડું, } **પાગઠું**, } *s. n.* [પાગ + S. स्थाण़ a place.] A stirrup. 2. A foot-hold. 3. A helping hand in time of necessity; an acquaintance; support.

પાગઠડે પગ મુકી ચઢો રે છઆવર.—**ઓગીત.**

પાગડું, *s. n.* [પાગ + ડું dim.] A stirrup.

પાગર, *s. f.* [પાગ + ર dim.] The act of towing a boat or a ship. 2. The place with which a boat is tied for towing.

પાગરણ, *s. n.* [See **પાંગરણ.**] Bedding. 2. Decorations.

પાગરણ સર્વે પ્રીતે પરહરો, હ્હાડી કરો છો તેવું કરો.—**સામળ.**

પાગલ, *adj.* [S.] Mad; deranged; demented. 2. [S. प्रगल्भ strong.] Hollow.

પાગલદાણા, *s. m. pl.* [પાગલ hollow + દાણો a grain.] Name of a kind of silver anklet.

પાગલપણું, *s. n.* [પાગલ mad + પણું a suffix forming a noun.] Madness; derangement of mind.

પાગલાગણું, *s. n.* [પાગ + લાગવું to supplicate.] A present made by a younger to an elder person at the time of prostration before him.

પાગલાગણું ઘણું કીધું, જે પિયરનું સૌભાગ્ય.—**પ્રેમાનંદ.**

પાગા, *s. f.* [See **પાયગા.**] A body of horse under one commander. 2. The stable or building in which horses are kept. 3. A stable for a large number of horses.

પાગિયો, } **પાગીઓ**, } *s. m.* [See **પાવગી.**] A councillor; an adviser; an ally; a supporter. 2. The pin driven into ivory or wooden wristlet to keep a plate of gold firmly attached. 3. [See **પાગ.**] An errand-boy.

પાઘ, Same as **પાઘડી** *q. v.*

પાઘડી, *s. f.* A turban. 2. A present; a bribe.

Id. પાઘડી બાંધવી To fold a turban. પાઘડી બંધાવવી To present with a turban. 2. To reward the services of; to appreciate the services of. પાઘડી આપવી To bribe; to give a present as a bribe. પાઘડી લેવી To deprive of what is valuable or ornamental; to defeat; to cheat; to oblige to submit; to oblige to yield; to expose to ridicule. પાઘડી ફેરવવી To change sides. 2. To belie oneself; to admit the falsity of one's own statement. 3. To be a bankrupt. પાઘડી સંલ-

ણી To take care; to beware. અવળી પાઘડી મૂકવી To be a bankrupt. પાઘડી ઉતારવી To beg humbly; to cringe; to crave. પાઘડી નીચી કરવી To be disgraced. પાઘડીનો ધણી A respectable merchant. બે હાથે પાઘડી ઝાલીને હીંડવું To conduct oneself decently in the eyes of the world. 2. Beware of rogues, who may pick your turban off your head, and leave you bare-headed (exposed to the ridicule of the people). પાઘડીબળ્યા ! You wretch ! (A term of abuse used by women towards men.) પાઘડીનો વળ છેડે All complications will themselves be settled in the end.

Prov. પાઘડી પહેરે માટીડો ન થવાય It is not the hood that makes a monk; it is not the cowl that makes a friar; it is not the fine coat that makes a gentleman. પાઘડીમાં માથું, ને માથામાં પાઘડી The same thing expressed in different terms.

પાઘડીપનો, *s. m.* [પાઘડી + પનો breadth.] Breadth equal to that of a turban but very long.

પાઘડીપને, *adv.* [See above.] Breadthwise; as broad as a turban. 2. Lengthwise.

પાઘડું, *s. n.* [પાઘ+ ડું dim.] A turban got up carelessly, or without regard to fashion.

પાંક, Same as **પોંક**, **પોંખ** *q. v.*

પાંકડ, *adj.* Barren; childless. 2. Fruitless; not fruiting. 3. Barren; desolate.

પાંકયું, *adj. m. f. n.* [See **પોંકવું**.] Intended; wished for; expected; resolved upon.

પાંકવું, *v. t.* [See **પોંકવું**.] To reach. 2. To intend; to wish for; to expect.

પાંખ, *s. f.* [See **પક્ષ**.] A wing. 2. A pectoral fin of a fish. 3. A side of a roof. 4. Shelter; protection. 5. A side; a wing. 6. Same as **પોંખ** *q. v.*

Id. પાંખમાં ઘાલવું-લેવું To take under one's protection; to be the protector of. પાંખો વીંઝવી To flutter the wings (of a bird). 2. To make vain attempts at escaping. પાંખમાં ભરાવું To take shelter of. પાંખો આવવી To be able to fly. 2. To be able to support; to be self-dependent. 3. To disappear. પાંખો કાપી નાખવી To destroy or break down a support. પાંખો વિસ્તારવી To expand. 2. To have one's family enlarged.

Prov. પાંખ પારસાહની એ કપાય, પણ નેવ રાંડી રાંડનાં ન કપાય No man can deprive another of his right.

પાંખડલી, Same as **પાંખ** *q. v.* 2. Same as **પાંખડી** *q. v.*

પાંખડી, *s. f.* [પાંખ + ડી dim.] A petal. 2. The hand; the arm. 3. A small or insignificant gift or present.

Id. ફૂલ નહિ ને ફૂલની પાંખડી A present though insignificant, but according to one's means. 2. Only a part, if not the whole.

પાંખડું, *s. n.* [પાંખ +ડું dim.] A branch; a twig. 2. A branch of a geneological table. 3. A pectoral fin.

પાંખલડી, Same as **પાંખ** *q. v.* 2. Same as **પાંખડી** *q v.* (Used in poetry.)

પાંખવું, Same as **પોંખવું** *q. v.*

પાંખાવું, Same as **પોંખાવું** *q. v.*

પાંખાળું, *adj. m. f. n.* [પાંખ+વાળું having.] Winged (of a bird, insect, etc.) 2. Sided; supported.

બે પાંખાળો બોલતો, નહિ રૂપાળો રાગ.—**દલપતરામ.**

પાંખિયું, *s. n.* [See **પક્ષ**.] A party. 2. A part of an anklet, completing the circle. 3. A blade of a pair of scissors.

પાંખું, Same as **પાંખડું** *q. v.* 2. Same as **પાખું** *q. v.* 3. A blade. 4. A tassel.

પાંખોડું, *s. n.* [પાંખ + S. वृत्ति state.] The arm. 2. The shoulder-joint.

પાંખીઉં, Same as **પાંખિયું** *q. v.*

ઘા માર્યા છતાં પાંખીએ નમ્યું ના આપ્યું.—**હ. દા. કાં.**

પાંગડ, **પાંગત**, } *s. f.* [પાગ+S. स्थान place.] That part of a cot where the sleeper's legs are placed.

પાંગરણુ, *s. n.* [S. प्रावरण an upper garment.] A small kind of dhotar worn by men. 2. A bodice. 3. A bed-sheet.

પાંગરણ નાનું પહેરીને, ભુવન બેઠો ભરથાર.—**સામળ.**

પાંગરવું, *v. i.* To bloom; to blossom.

વીણી ન વીણશે પુણ્યપાંગરી અમ રસભૂમિની છાબ.—**ના. દ. ક.**

સંગ પ્રસંગે પાંગરે, જોગ ભોગનો થાય જી.—**નિષ્કુળાનંદ.**

પાંગરી, *adj. f.* Same as **પાંગર્યું** *q. v.*

પાંગરૂં, Same as **પાંગરો** *q. v.*

પાંગરો, *s m.* [See પાગ.] A loose string hanging at the ends 2. One of the strings by which a cradle is suspended. 3. The front part of a ship.

પાંગર્યું, } *adj. n.* [See પાંગરવું.] Bloomed;
પાંગર્યો, } *adj.m.*
blossomed.

પાંગળાગાડી, *s f.* [પાંગળું + ગાડી a carriage.] A go-cart; a bath-chair.

પાંગળું, *adj.m.f.n.* [S. पंगु lame+ળું dim.] Lame; limping; deprived of, or not enjoying the use of the legs. 2. Crippled. 3. Unable to move. 4. Unsupported ; unauthorised ; invalid.

Id. પાંગળો ઇનસાફ A decision unsupported by law or proof.

વીર ચરે ત્યાં પાંગળા ક્યાંથી સંચરે લાકડી સ્હાઇ.—**ભી. ભો. દી.**

આંધળા રાજકારભારની પાંગળી રાજનીતિ.—**હ. ઢા. કાં.**

પાંચુ, *s. n.* Cattle. 2. *adj.* Same as પાંગળું *q. v.*

પાંગોઠું, Same as પાંખોઠું *q. v.*

Id. પાંગોઠાં ચાલવાં To be able to work. પાંગોઠાં ભાંગવાં To beat so much as to disable one to move about.

પાક, *s. n.* [S. पच् to ripen.] Pus. 2. *s. m.* A confection.

પાચક, *adj.* [See પાક.] That cooks, ripens, or matures. 2. Digestive; peptic.

પાચન, *s. n.* [See પાક.] Cooking. 2. Resolving into digestive elements. 3. Digestion. 4. Name of a native medicine used to aid digestion.

પાચનક્રિયા, *s. f.* [પાચન + S. क्रिया an act.] The act of digesting; digestion.

પાચનશક્તિ, *s. f.* [પાચન + S. शक्ति power; strength.] The digestive power.

પાચ્છા, Same as **પાદશાહ** *q. v.*

પાચ્છાઇ, Same as **પાદશાહી** *q. v.*

પાછટવું, Same as **પછાડવું** *q. v.*

પાછતર, *adj.* [પાછલું + S. तर the suffix for the comparative degree.] Produced late in the season. 2. *s. m.* The second crop.

પાછલું, *adj. m. f. n.* [પાછું + લું dim.] Latter; last. 2. Past. 3. Back; hind; hinder.

Id. પાછલી ચાર ઘડી-પાછલો પહોર Afternoon. 2. Declining years; old age. પાછલી રાત The latter part of the night.

પાછળ, *prep. & adv.* [See above.] In time past; in time anterior; of some particular time. 2. Behind; at the back of. 3. After; afterwards.

Id. પાછળ પડવું-લાગવું-મંડવું To persevere in an attempt. 2. To follow. 3. To coax; to tease; to harass પાછળ થવું To follow with a hostile intent. 2. To tease one into doing a thing પાછળ મૂકવું To eclipse; to outshine. તેની પાછળ Owing to that. 2. For getting that. તેની પાછળ પાછળ જવું To follow in his footsteps. 2. To go after him, and watch him narrowly. મારી પાછળ Behind me; at my back.

પાછળથી, *prep* or *adv.* [See above.] From behind. 2. After; afterwards. 3. Later on

પાછું, *adv. m. f. n.* [S पश्चात्.] Back; removed; returned. 2. Again; once more; a second time. 3. In return.

Id. પાછું થવું To die. પાછું કરવું To return. 2. To refuse. 3. To turn back or aside; to remove. તમે અંબર પહેર્યું અતિ આછું, મુખ પરથી કરથી કરોની પાછું.—**પ્રેમાનંદ.** પાછી પાની કરવી To be slow or abashed. જો અમે પાછી પાની કરીએ તો આ રાજ્યમાં પાછા પેસવા ન દેશો.—**મહિપતરામ.** પાછી પાની નહિ કરવી-કાઢવી To be equal to a time of crisis. પાછી ધરતી Kathiawar. પાછું વળી જોવું To turn back and see. 2. To reflect upon. 3. To look to the past and the future. 4. To hesitate. પાછું ફરવું-વળવું To turn back. પાછું કાઢવું To send back; to drive away. 2 To regurgitate. પાછું કાઢવું-મોકલવું-વાળવું To send back. 2. To refuse to grant a request. પાછું પડવું To turn back; to shrink from. પાછું પાડવું To oblige to turn back or run away. પાછું પગલું ભરવું To turn away from. પાછું વળવું To be spoiled (of food). પાછું નાખવું To vomit. પાછું નીકળવું To be vomitted out. પાછો બોલ્યો You spoke again? 2. Stop speaking.

પાછોટિયું, *s. n.* [પાછળ + ઓટી a pocket made in a garment.] A pocket at the back of a garment. 2. The wooden plank or curtain kept at the hinder part of a cart.

પાછોતરૂં, *adj. m.f. n.* [See પાછતર.] Produced late in the season (of a crop). 2. Belonging or relating to the latter part of the season.

પાછોવાડીઉં, *adj. m. f. n.* [પાછળ + S वार a turn.] Of the latter period or portion.

પાજ, *s. f.* [P. प्याज् onion.] A kind of thin cloth made of China silk. 2. A quay. 3. *s. m. f.* A bridge.

પાજ પુણ્ય તણી પ્રભુ તૂટયા તણી આશ છે.—**વલ્લભ.**
અને અંતરનો પાજ, સરે સ્વર્ગે અવાજ —**કાંત.**
સેતુપાજ બાંધી સમજી ઉતરિયા ગઢ તીર.—**સામળ.**
વાનરદલ મેલી સાગરે બાંધી પાજ.—**આલમ.**

પાજણી, Same as **પાંજણી** *q. v.*

પાજી, *adj.* [See પ્યાજી.] Low; mean; dastardly; vile; abject; wicked. 2. *s. m.* A scrub; a sorry fellow. 3. A miser. 4. A dastardly person.

પૂરો પાડ તે તો ભૂલે પુત્ર પાજી.—દલપતરામ.

અનેક પાજી આજુબાજુથી ધાયા.—કે. હ. ક્ષુ.

પાજીવનું, **પાજીવવાળું**, } *adj. m. f. n.* [પા a quarter+S. जीव life+નું, વાળું suffixes showing " possession ".] Miserly; niggardly; close-fisted.

પાંચ, *adj.* [S. पंच.] Five; 5. 2. Some; a few (Colloq.).

Id. પાંચ લોકમાં પૂજાવું To be honoured in an assembly of respectable persons; to be respected by the people. હજુ તો હું પાંચ વરસનો બેઠો છું I have the hopes and aspirations of a young man. એણે તો પાંચે આંગળીએ પૂજ્યા હશે [Lit.] She must have worshipped a god with her five fingers, *i. e.*, with all her heart. 2. She has secured the favour of God in every way. 3. God is greatly pleased with her. 4. She is happy in all respects. પાંચ શેરી ફૂટવી To take a useless trouble. 2. To discuss fruitlessly; to have a head-breaking discussion. પાંચશેરી બાંધવી To take upon oneself another's responsibility. પાંચનો ગોવાળ ત્યારે પચીસનો એ ગોવાળ He who can watch over the welfare of a few can as well watch over that of a larger number. પાંચ વરસનો વરઘણી, ને સો વરસનો સુતાર Right is not affected by Age. પાંચ વસાનું આદમી ને વીસ વસાનું લૂગડું Dress influences a man more than Character. પાંચે પૂરો સબ્બો–પાંચ આંગળીએ પોંચો સબ્બો Union is strength. પાંચે આંગળીઓ કાંઇ સરખી હોતી નથી All tongues are not made of the same flesh; every shoe fits not every foot.

Prov. પાંચ ત્યાં પરમેશ્વર Union is strength. પાંચે આંગળીઓ સરખી રાખવી To treat all equally. પાંચે આંગળીઓ કાંઇ સરખી હોય ? Many heads, many minds.

પાંચજન્ય, *s. m.* [S.] Name of the conch shell of Krishna.

પાંચડો, *s. m.* [પાંચ + ડો dim.] The figure "5."

પાંચ..., **પાંચદસ**, } *adj.* [પાંચ +S. षट् six, दश ten.] A few; some.

પાંચપટો, *s. m.* Name of a cotton cloth having some silken bands woven in the texture.

પાંચપંદર, Same as **પાંચદસ** *q. v.*

પાંચભૌતિક, *adj.* [S.] Composed of the five elements.

પાંચભૌતિક રૂપમાં પાછો શું એ માનવ બને.–ન. ભો. દી.

પાંચસાત, Same as **પાંચદસ** *q. v.*

પાંચમ, *s. m.* [S. पंचमी.] The fifth day of either half of a lunar month.

પાંચમું, *adj. m. f. n* [S. पंचम.] Fifth.

પાંચે, *adj.* [પાંચ + S. इव even.] All five.

પાંચપચીસ, Same as **પાંચદસ** *q. v.*

પાંચાલ, **પાંચાળ**, } *s. m.* [S. पांचाल.] Country of the Panchalas.

પાંચાલી, **પાંચાળી**, } *s. f.* [See above.] Name of Draupadee, the wife of the Pandavas.

પાંચું, *s. n.* [See **પાંચ**.] The five-times-table.

પાંચેક, *adj.* [પાંચ+S. एक one.] About five.

પાંચેમ, Same as **પાંચમ** *q. v.*

પાંચ્છેરી, *s. f.* [પાંચ+શેર a pound.] A weight equal to five pounds. 2. Trouble.

Prov. માથાકૂટ ને પાંચ્છેરી Useless trouble.

પાંજણ, **પાંજણી**, } *s. f.* [S. पायय् to cause to drink *fr.* पा to drink.] Habit; addictedness. 2. A paste used to stiffen a thread. 3. Applying a paste to stiffen a thread.

પાંજર, Same as **પાદર** *q. v.* 2. *s. n.* [S. पंजर.] The skeleton; the body.

પાંજરાપોળ, *s. f.* [પાંજરૂં a skeleton + S. पाल् to protect.] An asylum for superannuated animals. 2. A hospital for the reception of old and unserviceable animals.

પાંજરી, *s. f.* [See **પાંજરૂં**.] A frame-work in the rear of a cart serving to prevent things from falling behind. 2. A wooden frame-work kept hanging by strings to place things upon. 3. [S. पंजर the body.] The body; the skeleton.

મધુર મૂર્તિ માટે પાંજરીએ પેઠી.—નરસિંહ.

પાંજરીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Containing or having a પાંજરી. 2. Belonging or relating to the skeleton or body.

પાંજરૂં, *s. n.* [S. पंजर.] A cage. 2. A frame; a skeleton. 3. The prisoner's bar (in a court of law). 4. The witness-box (in a court of law). 5. The skeleton; the body.

પાંજી, Same as **પાંજણી** *q. v.*

Id. પાંજી પડવી To be addicted.

પાટ, *s. f.* [S. पट्ट.] A bench; a form to sit upon; a stool; a seat. 2. A throne. 3. A plank; a board. 4. A stall; a platform. 5. The upper or lower stone of a hand-mill for grinding. 6. A part of the roe of a fish. 7. *s. m.* Breadth; width (of a river). 8. A strip of cloth. 9. Name of a costly silken cloth.

Id. પાટે બેસવું To take a seat on a platform reserved for persons of distinction, raised near the place where a grand caste-dinner is given. 2. To be crowned and enthroned (said of a prince).

પાટડી, *s. f.* [પાટ a plank+ડી dim.] A small beam.

Id. પાટડી જેવું Stout and sturdy.

પાટડો, *s. m.* [See above.] A large beam.

પાટનગર, *s. n* [પાટ throne+S. नगर a town.] The capital city of a country; the capital.

પાટંબર, *s. n.* [પાટ + S. अंबर a cloth.] Name of a costly silken cloth.

આંખું આંખું પાટંબર ઝોળીયું.—૨. અ. દી.

પાટલ, *adj.* [S.] Pale red. 2. *s. m.* The pale red colour. 3. The trumpet-flower. There are two varieties of the plant bearing this flower white and red. The plant bearing white flowers is Steriospermum chelonoides, and the one bearing red flowers is Vignonia suaviolens. N. O. Vignoniacæ.

પાટલ પુષ્પના સ્પર્શે સુગંધમય થઇ રહેછ વનપવન.–ઞ. ઉ. ચા.

ધાય ધૂપે કો પાટલ પૂજ.—અખો.

પાટલાઘો, *s. f.* [પાટલો+S. गोधा a lizard.] A flat kind of iguana.

પાટલાસાસુ, *s. f.* [પાટલો + S. श्वश्रू a mother-in-law.] An elder sister-in-law ; a wife's elder sister.

પાટલિપુત્ર, *s. n.* [S.] Name of an ancient city, the capital of Magadha, identified with the present Patna.

પાટલી, *s. f.* [પાટ + લી dim.] A bench; a form. 2. A low footstool. 3. The upper part of the foot; the instep. 4. A bracelet of gold, etc. 5. The folds of a garment; a fold or plait in a garment.

ચોળી, ચણીઓ, પાટલીનો ઘેર.—ના. દ. ક.

પાટલો, *s m.* [પાટ + લો dim.] A low footstool; a plank to sit upon. 2. A sand-board used by school-boys, traders, etc. 3. A slate.

Id. પાટલા ઉપર ધૂળ નાખવી To learn to write the alphabet (referring to the practice, now going out of fashion, of children learning to write the alphabet on a wooden board besprinkled with fine dust). પાટલા મુંકવા To neglect one's studies. પાટલા બાંધવા To punish by tieing a plank on the back. પાટલા ફાડવા To neglect one's studies (said of children in contempt). પાટલે બેસાડી પૂજા કરવી To pay great respect to. 2. To allow to be idle. (For euphemy.)પાટલો પડવો To be successful. પાટલો ફરવો To be accomplished (of a business). એના વિના પાટલો નહિ ફરે Nothing would be done or accomplished without him.

પાટવ, *s. n.* [S.] Sharpness; quickness. 2. Cleverness; proficiency; dexterity. 3. Alacrity; pluck.

પાટવણ, *s. f.* [See **પાટવી.**] The wife of the eldest son or of the crown-prince.

પાટવી, *adj.* [પાટ+S. वत् having.] Claiming the crown.

પાટવીકુંવર, *s. m.* [પાટવી + S. कुमार a prince.] The eldest son and heir-apparent of a king; the crown-prince.

પાટી, *s f.* [See **પાટ.**] A plank; a wooden board. 2. A slate. 3. A thick broad rope wound round the frame of a bedstead in lieu of planks; an inkle. 4. A tape. 5. The basket of a porter. 6. A piece of land, sufficiently broad and long. 7. Ruin. 8. Arithmetic.

Id. પાટી ઉપર ધૂળ નાખવી To learn at a school. પાટી વાળવી To ruin.

પાટીઆં, *s. n. pl.* Name of a kind of necklace worn by women.

પાટીઉં, *s. n.* [See **પાટ.**] A board. 2. A black-board in a school. 3. A rib.

Id. પાટીઆં દેવાવાં To be insolvent. 2. To be stopped or given up. 3. To be frightened. પાટીઆં માંજવાં To have done eating (of the members of a house). 2. To cleanse and wash

utensils, etc. પાટીઆં રંગાવાં-રંગાઇ જવાં To be beaten severely. પાટીઆં ગોઠવવાં To try to hide a falsehood by several other lies to fabricate an explanation.

પાટીઓ, *s. m.* [See **પાત્ર.**] An earthen pot used in cooking.

Id. પાટીઓ કરાવવો To give a gift of an earthen pot with a fruit, etc., after the dead.

પાટીગચ્છિત, Same as **અંકગચ્છિત** *q. v.*

પાટીદાર, *s. m.* [પટો + P. दार having.] A hereditary owner of land. 2. A cultivator.

પાટીદારણ, *s. f.* [See above.] The wife of a cultivator.

પાટીદારી, *s. f.* [See **પાટીદાર.**] The duties or position of a cultivator.

પાટીર, *s. n.* [S.] Sandal. 2. A field.

પાટુ, *s. f. n.* [પાય + આંટી *fr.* S. आवृत्ति a turn.] A kick.

Id. પાટુ-મારવી-મારવું-મૂકવી-મૂકવું To give a kick. પાટુ ખાવું-ખાવી To get a kick. ગડદાપાટુ Blows and kicks.

Prov. દાઝયા ઉપર ડામ, ને પડયા ઉપર પાટુ Branding after burning, and a kick after a fall. 2. Troubles never come singly. 3. It never rains, but it pours. 4. To add insult to injury. દૂઝણી ભેંસની પાટુ સૌ ખાય Every one would suffer a little hardship or an abuse when he has to derive a gain; self-interest makes one put up with an insult.

પાટુડી, *s. f.* Same as **પાટીઓ, પાટુડું** *q. v.*

પાટુડું, *s. n.* [પાત્ર + ડું dim.] An earthen vessel, in which ghee, oil, etc., are kept.

પાટેડી, *s. f.* [પાત્ર + ડી dim.] A small earthen vessel.

પાટો, *s. m.* [S. पट्ट.] A bandage. 2. A strip of cloth tied over the eyes to keep them shut. 3. A mass of iron or stone. 4. A slab upon which are ground the ingredients of condiments, etc. 5. A rail of a railway; an iron-bar. 6. An iron ring of a wheel. 7. Harmony; relationship.

Id. એને કોઈની સાથે પાટો ગોઠતો નથી He does not live in harmony with any person. આંખે પાટા બાંધવા To shut the eyes by tying them with a bandage. આંખે પાટા બાંધીને ફરવું To walk blindfold. 2. To do one's business in total ignorance of facts. આંખના પાટા જેવું Disagreeable. પાટો બાંધવો To tie on a medicinal bandage. પેટે પાટા બાંધવા To starve oneself in order to save money. પાટો જામવો To be on friendly terms. 2. To have influence over.

પાટોડી, *s. f.* [પાટ+S. वटी a pill.] Name of a kind of food made up of gram flour, etc.

પાટોપાટ, *adv.* [Redup. of **પાટ.**] From one end to the other; one after another; consecutively.

Id. પાટોપાટ સળગવું To be on fire in a straight line, or from one end to the other. 2. To be engaged in a quarrel between a large number of men on each side.

પાઠ, *s. m.* [S. *fr.* पठ् to repeat.] A reading; a lesson; a task; study; perusal. 2. The text of a book; a reading; a variant. 3. Reciting or reading of a religious text or hymn in praise of god and goddesses. 4. An advice; a lesson.

Id. પાઠ આપવો To set a lesson. પાઠ લેવો To take a lesson, 2. To hear a lesson. પાઠ મળવો To learn a lesson. પાઠ કરવો To repeat. પાઠ કરવું To learn by heart.

પાઠક, *s. m.* [See above.] A teacher. 2. A preceptor. 2. A public teacher of religious or mythological books. 3. A scholar; a reader; a student.

પાઠદોષ, *s. m.* [પાઠ+S. दोष a fault.] A false reading. 2. A bad reading.

પાઠપૂજા, *s. f.* [પાઠ+S. पूजा worship.] The daily duties of a Brahmana.

પાઠફેર, Same as **પાઠાફેર** *q. v.*

પાઠવવું, *v. t.* [S. प्रस्थाप् to cause to set out; to send.] To send.

ઓધિયો પાઠવે છે આ જેવો યોગંધરાયણ.—**કે. હ. ધ્રુ.**

પાઠશાળા, *s. f.* [પાઠ+S. शाला a school.] A college; an academy; a school.

પાઠાંતર, *s. n.* [પાઠ+S. अंतर another.] A different reading or lection; a variant.

પાઠાફેર, *s. m.* [પાઠ+ફેર difference.] A different reading. 2. A different practice. 3. *adj.* Different in reading. 4. Different in practice.

પાઠી, *adj.* [S. पाठिन्.] Studying; knowing by heart; cramming. 2. *s. m.* A Brahmana who has learnt the Vedas.

પાડું, *s. n.* [S. पृष्ठ the back.] An anthrax; a carbuncle; a fatal tumour which appears on the backbone and other parts of the body. 2. The fibrous part of sugar-cane left after the juice has been extracted. 3. A blade of certain plants. 4. A basket.

પાડ, *s. m.* [See પડવું.] Obligation; favour.

Id. પાડ માનવો-પૂછવો To acknowledge an obligation; to thank. પાડ ચઢવો To be under an obligation. પાડ વાળવો To return an obligation. પાડ રાખવો To be under a sense of obligation towards. પાડ ચઢાવવો To be under an obligation of.

પાણીનો જેમ પાડ ન પૂછે લોક જો.—દલપતરામ.

પાડવું, *v. t.* [See પડવું.] To make to fall; to fell; to lay; to knock or throw down. 2. To make; to form. 3. To cast; to mould. 4. To break down; to defeat. 5. To give. 6. To write; to chisel.

Id. રસ્તો પાડવો To lay down a road. 2. To introduce a fashion or custom. રૂપીઆ પાડવા To cast or mould rupees. ટેવ પાડવી To form a habit. નામ પાડવું To give a name (to a newly born baby). 2. To write or chisel a name (on a vessel). દુઃખ પાડવું To oppress. સમજ પાડવી To explain; to elucidate. બહાર પાડવું To publish widely; to reveal. 2. To publish (a book). કળા પાડવી To spoil one's own beauty; to practise self-mortification and divest oneself of one's own beauty. દેવતા પાડવો To make a fire. ચિત્ર પાડવું-છબી પાડવી To draw a picture કુંડાળું પાડવું To draw a circle on paper. 2. To make circles in water by throwing in a pebble. ખાતર પાડવું To commit a robbery by house-breaking.

પાડપડોશ, } પાડપડોસ, } Same as પાડાપડોસ *q. v.*

પાડસપાડું, *s. n.* [પાડ+સપાડું an obligation.] Obligation; favour.

એમાં કોઇનું પાડસપાડું નથી.—કલાપિ.

પાડલ, Same as પાટલ *q. v.*

અંશુવસા, મધુદૂતિકા, પાડલ પ્રિય અભિરામ.—દ. કુ. યા.

પાડસી, *s. f.* Boast; vanity.

પાડસૂત્ર, *s. n.* Silk.

પાડસૂત્ર પટ્ટ આ સાલવી.—પદ્મનાભ.

પાડાખાર, *s. m.* [પાડો a male-buffalo + ખાર revenge.] Revenge; vengeance; bitter enmity.

પાડાપડોસ, } પાડાપાડોસ, } *s. m. f.* [Redup. of S. प्रतिवासिन् a neighbour.] Neighbourhood; the relation between neighbours; vicinity.

પાડાપડોસી, } પાડાપાડોસી, } *s. m. pl.* [See above.] Neighbours.

પાડી, *s. f.* The young of a buffalo. 2. A she-buffalo.

Id. જાગતાની પાડી ને ઉંઘતાનો પાડો An alert man always gets an advantage.

પાડીલું, *adj. m. f. n.* [પાડ+વાળું having.] Obliged; grateful; thankful.

પાડું, *s. n.* A calf; the young of a buffalo.

પાડુવા, *adj. m. pl.* [પાડવું+P. वा dim.] Easily thrown down; weak; powerless. 2. Wicked.

પાડો, *s. m.* A male buffalo. 2. [S. पट्ट a town.] A street. 3. [See પાડ.] A column of the Multiplication Table. 4. A prescribed lesson in Multiplication Tables. 5. [See પાડવું.] A custom; a practice.

Id. પાડો મુંડે એવું Unskilful. 2. Blunt; having no edge. પાડા જેવું Stout and strong. પાડા મુંડવા To idle away time.

Prov. પાડે પાડા લડે, ને ઝાડનો ખો નીકળે Great fishes eat up small ones. પાડાના પેટમાં દુખે, ને પખાલીને ડામ One man is at fault, while another suffers for it. કોણ જાણે, પાડો નીકળશે કે પાડી ! Future is a sealed book; there is no knowing as to what to-morrow may bring forth.

પાડોશાડિઉં, *adj. m. f. n.* [See પડોસી.] Next door; near; of near relation.

પાડોશ, } પાડોસ, } Same as પડોશ, પડોસ *q. v.*

પાડોશણ, } પાડોસણ, } Same as પડોશણ, પડોસણ *q. v.*

પાડોશી, } પાડોસી, } Same as પડોશી, પડોસી, *q. v.*

Prov. પાડોશીનું કરમ ન આવે, પણ સોબત આવે A man is known by the company he keeps. 2. He who lies down with dogs must rise with fleas. પાડોશી રીઠીને કાંઇ ઘરધણી થવાય ? A neighbour cannot claim the rights of the house owner.

પાદીહારૂં, *adj. m. f. n.* [S. परिहार reserve; concealment.] Kept in deposit.

પાણુ, *s. m.* [S.] The hand. 2. *s. f.* [See પા a quarter.] A perpendicular stroke (/) denoting a fourth part; four annas in the rupee. 3. Same as પાષાણ *q. v.* 4. [See પાણી.] The watering of a field.

પોતાને પાણે કરીને મસ્તક મારૂં કાપે .—ઉદ્ધવ.

પ્રેમે પાસા પાણે લીધા સમીપે છે સુંદરી.—ભાલણ.

પાણુકંદો, *s. m.* Name of a plant. Scilla officinalis. N. O. Liliacæ.

પાણુકો, Same as પત્થર *q. v.* 2. [પાણુ+S. कार doing.] A water-man.

પાણકે ને સીસા તાંબે, પિત્તળે નીભાવતા.—હ. ઢા. કાં.

પાણુકોરૂં, *s. n.* [પાણી+કોરૂં dry.] Rough thick cloth. 2. Name of a cloth which would not be easily wet by water.

રૂપલા પાસે પાણકોરૂં આપવા તગાદો કરતા હતા.—હ. ઢા. કાં.

પાણુતી, *s. m.* [See પાણી.] A man whose duty it is to direct the course of water in irrigated fields.

પાણિ, *s. m.* [S.] The hand.

પાણિગ્રહણ, *s. n.* [પાણિ+S. ग्रहण taking *fr.* ग्रह् to take.] Junction of the hands of the bride and bridegroom. 2. Nuptials; wedding. 3. A contract of marriage.

પાણિની, *s. m.* [S.] Name of a celebrated grammarian.

પાણી, *s. n.* [S, पानीय *fr.* पा to drink.] Water. 2. Temper. 3. Spirit; pluck; mettle; energy; sprightliness. 4. Lustre; water. 5. A wash of gold or silver. 6. [S. पान whetting.] Edge; keenness; whetted state. 7. Honour; reputation. 8. Relish; tastefulness. 9. The seminal fluid.

Id. પાણી ઉતરવું To become less (of water). 2. To lose brightness or lustre (of a pearl). 3. To lose sharpness. 4. To lose reputation. 5. To suffer from inflamation (of the feet). 6. To sweat; to perspire. 7. To be engaged in a laborious business. પાણી ઉતારવું To put to a hard task. 2. To put to shame; to humiliate; to mortify. 3. To deprive of sharpness. ઊંડા પાણીમાં ઉતરવું-પેસવું To put oneself in a difficulty; to interfere in a business so as to bring trouble upon oneself. પાણી આવવું To be in a state of flood (of a river, well or tank). 2. To have spirit or pluck. 3. To get sharpness or an edge. આંખમાં પાણી આવવું To be in tears પાણી લાવવું To bring water. 2. To give sharpness. લોહીનું પાણી કરવું To undergo much toil and trouble. પૈસાનું પાણી કરવું To misappropriate another's money or valuables; to defraud one of one's money. 2. To waste money. પાણી ખોવું-ગુમાવવું To lose one's influence or respect. 2. To lose control over. પાણી ચઢવું To be encouraged; to be inspired with spirit. 2. To be tempered or whetted (of a sharp instrument). પાણી ચઢાવવું To encourage; to inspire with spirit or strength of mind. 2. To give a temper to (a sharp instrument). 3. To gild. પાણી છાંટવું To sprinkle water over; to throw water on or at. 2. To extinguish (fire). 3. To throw water at, to purify it. 4. To throw water at for producing a magical effect in; to mesmerize by throwing water at. ખરૂં પાણી પાવું To make very sharp. પાણી છૂટવું-આવવું To water; to become wet. 2. To have a desire to eat. પાણી છૂટવું To perspire. 2. To be exhausted; to be weak. 3. To urinate through fear. 4. To have a discharge of seminal fluid. પાણી છોડવું To urinate. 2. To have a discharge of seminal fluid. પાણી છોડાવવું To cause to urinate. 2. To terrify; to terrorize over. પાણી જવું To lose one's credit or reputation; to lose one's importance. —નું પાણી જોવું-પારખવું To find out the competency or capability of. પાણી જોઈ લેવું To make an estimate of one's competency. or capacity. પાણી પાવું To temper; to whet. 2. To make one to drink. 3. To sprinkle (trees, etc.) with water; to pour water at the basin (of trees or plants). પાણી પાણી કરવું To cry out for water. 2. To completely tire or exhaust (a person, etc.) by overwork. પાણી પાણી થઈ જવું To perspire through exhaustion. પાણીથી પાતળું કરવું To put to shame; to disgrace. પાણીનો પરપોટો A weak and fragile thing; an unstable or transitory thing. પાણી ફરવું-ફરી વળવું To be reduced to wreck and ruin. (સારા નામ-આબરૂ ઉપર) પાણી ફેરવવું To mar, destroy, or ruin (the good name of). (—ની આગળ) પાણી ભરવું-પાણી ભરે એવું હોવું To be inferior to in beauty, merit, etc. પાણી હોવું To contain water. 2. To possess mettle. પાણી ભરાવવું-ભરાવે એવું હોવું To be superior to in beauty, merit, etc.; to be able to deprive one of one's honour or reputation; to be able to

put to shame. પાણી ભરાવું To be accumulated (of water in a pit, pool, etc.). 2. To have a flow of water (of the tides in the sea); to rise to the highest point attainable (of the water of the tides). પાણી ભરાઈ જવું-ચૂકવું To be turned (of the tide). પાણી ચોપડીને વાંચીએ તેવા અક્ષર Bad hand-writing. પાણી મારવું To lose one's energy or mettle. 2. To have lost chastity. (said of a woman). પાણી મૂકવું-મેલવું To take a solemn vow. પાણી પાય એટલું પીવું To be blindly guided by. (પીતરોને) પાણી પાવા જવું To die (used as a curse). પાણી બાળવું To tyrannize over. 2. To repent. પાણી વલોવવું To undergo fruitless trouble. પાણીના રેલાની પેઠે With great violence; in a short time. પાણીની પેઠે રાહ જોવી To anxiously wait for. પાણીમાં ચણો ઓગળે તેમ Grown very fat. પાણીમાં જવું To bear no fruit; to go fruitless. પાણીમાં ડૂબી જવું-મરવું જોઇએ તેવું Very shameful. પાણીમાં તરવું To keep up one's obstinacy; to stick to one's resolution. પાણીમાંથી પોરા કાઢે એવું Very critical; fastidious. પાણીમાં પડવું To turn out to be useless. પાણીમાં પોરો પડવો To be so mixed up as not to be distinguishable. પાણીમાં બોળવું To spoil; to damage. પાણીમાં મૂઠીઓ ભરવી To undergo fruitless trouble. પાણીછલ્લું આપવું To dismiss a guest or visitor. 2. To refuse to grant a request. પાણીછલ્લું કરી નાખવું To put to shame; to disgrace a man by giving up or abstaining from him. 2. To give up in despair. પાણીને મૂલે Exceedingly cheap. માથે પાણી ઘાલવું To perform the ceremony of washing one's head after one's recovery from a dangerous illness. પાણી લાગવું To suffer from an unwholesome water or climate. પાણી લેવું To take a solemn vow. 2. To deprive one of one's honour or reputation. આજ ઘણું પાણી પડયું There was much rain to-day. પરિઆનું પાણી The reputation or honour of one's ancestors. આ તો કાઠીઆવાડનું પાણી છે This is the spirit of the people of Kathiawad. પાંઠડે પાણી પાવું To treat as an outcaste; to look down upon. 2. To tease; to affiict. પેટ પાણી પડવા ન દેવું Not to let one drink water. 2. Not to leave a person in peace; to annoy. પાણીના ભરેલા ડોળાએ With tearful eyes. તેને પાણી એ ન ભાવે He lost all appetite. તેના પેટમાં પાણી એ ટકવું નથી He vomits up, or throws out, every thing he swallows. પાતાળનાં પાણીને અડે એવું Very deep. પાણી બદલવું-પાણી ફેર કરવો To go for a change of climate. પાણી ઠારવું To heat water and then cool it. પાણી ગળવું-ગાળવું To filter (strain water. પાણીએ દીવો બળી ગયો He died fro an accident. વર્ષ પાણીમાં જવાં To have uselessl spent one's years. 2. To have lived to n purpose. સો ગળણે ગાળીને પાણી પીવું To be ver careful and cautious.

Prov. પાણી પીને ઘર શું પૂછવું ? It is too lat to lock the stable door, when the steed i stolen. પાણીમાં રહેવું અને મગર સાથે વેર To sit i Rome and strive with the Pope. પાણી વલોવે માખણ ન નીકળે You cannot draw blood from a stone 2. He draws water with a sieve. પાણી પહેલાં બાંધીએ પાળ In fair weather prepare for foul make hay while the sun shines; provid yourself with a remedy before the comin danger. ઊના પાણીએ ઘર ન બળે You cannot kil a dog with a bone. પાણી કહે, ત્યાં કાંકરા એ ન હોય He makes an exaggerated statement. પાણીને રસ્તે પાણી જશે Everything must have its own course. પાણીનો પાનાર, ને તરવારનો મારનાર ઉતાવળા સારા Haste is praiseworthy, where life and death are in question. પાણી મોર જોડા ઉતારવા-પાણી પહેલાં મોજડા Counting the chickens before they are hatched.

ખરૂં એ પાણી ને ખોટું એ પાણી, પાણી અફીણ ને ખાંડ;
એ પાણીથી થયાં નરનારી ને એ પાણીથી બ્રહ્માંડ;
પાણીનું બન્યું મોતીરે, પાણીની બની હીરાકણી.-ભાણ.

પાણીઆરી, *s. f.* [પાણી+S. कारी working.] A water woman; a woman who fetches water from wells, etc, in pots kept on the head.

પાણીઆરૂં, *s. n.* [પાણી+S. आगार a place.] A place where water-vessels and pots are kept; a waterpot-seat.

Id. પાણીઆરાનો મુનશી-મુનસફ A home-keeping person; a person who is talkative at home, but coward out-doors

પાણીઉં, *adj. m. f. n.* [See પાણી.] Full of water. 2. *s. n.* Inundating or watering the field. 3. A water-drain.

પાણીચું, *s. n.* [પાણી+P. चेह dim.] A cocoanut having water in it. 2. *adj. n.* Full of water; filled with milky juice.

Id. પાણીચું આપવું To present with a cocoanut, having water in it, at the time of bidding farewell. 2. To dismiss (as a guest or visitor.) 3. To dismiss from service.

પાણીભાણી, *s. n.* [પાણી+ભાણી redup.] A comprehensive term for the daily household

duties pertaining to a woman, *e. g.* fetching water, cowdung-smearing, sweeping, washing, etc.

પાણીદાર, *adj.* [પાણી+P. दार having.] Having temper, pluck, spirit, mettle. 2. Sharp.

તેના ઘોડા પાણીદાર હતા.—પુ. વિ. આ.

પાણીપચું, Same as **પાણીપોચું** *q. v.*

પાણીપત્રક, Same as **પહાણીપત્રક** *q. v.*

પાણીપંથું, *adj. m. f. n.* [પાણી+S. पथिन् a way.] Swift in going.

પાણીપંથો, *s. m.* [See above.] A swift horse.

પાણીપોચું, *adj.* [પાણી+પોચું soft.] Soft from being moist; viscid.

પાણીફેર, *s. m.* [પાણી+ફેર a change.] Change of air.

પાણીબદલો, Same as **પાણીફેર** *q. v.*

પાણીભરો, *s. m.* [પાણી+S. भृ to fill.] A waterman; a servant.

પાણીવાળું, *adj. m. f. n.* [પાણી+વાળું having.] Watery. 2. Sharp; vigorous.

પાણીવાળી, *s. f.* [See above.] A waterwoman.

પાણીવાળો, *s. m.* [See **પાણીવાળું**.] A waterman.

પાણીવમળ, *s. n.* [પાણી+વમળ a circling.] A whirlpool.

પાણો, Same as **પહાણો**, **પાષાણ** *q. v.*

પાંડવ, *s. m.* [S. *fr.* पांडु the father of the Pandavas.] A son of the king Pandu. 2. *adj.* Five.

પાંડિત્ય, *s. n.* [See **પંડિત**.] Learning; profound scholarship; erudition. 2. Cleverness. sharpness; skill; dexterity.

પાંડિત્યવેતન, *s. n.* [પાંડિત્ય+S. वेतन a salary.] A yearly amount given as a reward for learning.

પાંડુ, *s. m.* [S.] Name of the father of the Pandavas. 2. Jaundice. 3. *adj.* Pale; whitish; yellowish; palewhite.

પાંડુર, *adj.* [S.] Pale; yellowish white; whitish.

પાંડુરું, *adj. m. f. n.* [See above.] Pale; yellowish white; whitish.

પાંડુરોગ, *s. m.* [પાંડુ + S. रोग a disease.] Jaundice.

પાંડય, *s. m.* [S.] Name of a country and its inhabitants.

પાત, *s. m.* [S. *fr.* पत् to fall.] Falling; a fall; descending. 2. A blow; a stroke. 3. A cast; throw; shot. 4. The seventeenth of the astronomical Yogas. 5. A node in a planet's orbit. 6. Equality of the declinations of the sun and moon.

ઓ તદપિ ઉરમાં વળી શસ્ત્ર કેરો પાત શો.—ન. ભો. દી.

પાતક, *s. n.* [S. *fr.* पात् to cause to fall *fr.* पत् to fall.] Sin. 2. Crime. 3. Wickedness.

પાતકી, *adj.* [S. पातकिन्.] Sinful. 2. Guilty; criminal. 3. Wicked.

પાતકેતુ, *s. m.* [પાત +S. केतु the descending node considered as the mighty planet.] The descending node.

પાતંજલ, *s. n.* [S.] The Yoga system of philosophy taught by Patanjali.

પાતર, *s. f.* [See **પાત્ર**.] A dancing girl; a courtezan; a prostitute.

ગમે ગંધર્વને પાતરનું ગાન.—અખો.

પાતરવડીઆં, Same as **પત્તરવેલીઆં** *q. v.*

પાતરાં, *s. n. pl.* [S. पत्र a leaf.] Leaves. 2. Same as **પત્તરવેલીઆં** *q. v.*

પાતરાહુ, *s. m.* [પાત+S. राहु a node.] The ascending node.

પાતરી, *s. f.* [S. पत्री a group of leaves.] A small packet of leaves containing flowers. 2. Small pieces of a leaf. 3. A bundle of flowers, etc, to be offered to an idol.

પાતરું, *s. n.* [S. पत्र *fr.* पत् to fall.] A leaf. 2. [S. पात्र.] A wooden bowl used by Jaina ascetics to eat out of.

Id. પાતરે પાણી પાવું To tease; to tantalize.

પાતળ, *s. n.* [See **પાતળું**.] A thin and light garment worn by women. 2. *s. f.* [See **પત્રાવળ**.] A dish made of leaves sewn or stitched together.

પાતળપેટું, *adj. m. f. n.* [પાતળું + પેટ the belly.] Having a small stomach. 2. Eating only very little.

પાતળિયો, Same as **પાતળીઓ** *q. v.*

પાતળીઉં, *adj. m. f. n.* [See **પાતળું**.] Slender, but healthy and beautiful.

પાતળીઓ, *s. m.* [See **પાતળું**.] A slender but healthy man.

પ્રાણજીવન વર પાતળીઓ.—નરસિંહ

પાતળું, *adj. m. f. n.* [S. प्रतनु slender; very thin.] Thin. 2. Dilute; weak. 3. Of a loose texture; not closely woven. 4. Rare; tenuous; not dense. 5. Lean; slim; slender; delicate. 6. Faint; feeble; slight.

Id. પાણીથી પાતળું કરવું To put to shame or disgrace. આછું પાતળું Coarse or thin (of food, clothes etc.). 2. In proportion to one's resources.

પાતાળ, *s. n.* [S. पाताल.] The last of the seven regions under the earth; the infernal region; the abode of the Nagas (serpents). The names of the seven regions are અતળ, વિતળ, સુતળ, રસાતળ, તળાતળ, મહાતળ and પાતાળ. 2. *s m.* A very deep well.

Id. પાતાળ ફોડવું To sink a deep well. 2. To do a very difficult task પાતાળનાં પૂતળાં હલાવવાં To be turbulent; to throw off all restraint. પાતાળમાં પગ હોવા To be deep in council. પાતાળમાંથી વાત લાવવી To discover a fact after great trouble. પાતાળમાં પેસી જવું To go away very deep. 2. To feel shy. 3. To be so deeply thinking as not to hear any one. 4. To disappear. પાતાળના પાણીને અડે એવું Very deep.

પાતાળકૂવો, *s. m* [પાતાળ+S. कूप a well.] An artesian well.

પાતાળજંતરી, *adj.* [પાતાળ+S. यंत्र a machine.] Deep in council; profound in contrivances. 2. Having ability of any and every kind.

પાતાળદેડકી, *s. f.* [પાતાળ+દેડકી a female frog.] A very intriguing and deep woman.

પાતાળપાણી, *s. n.* [પાતાળ + પાણી water.] Water coming up from the lower regions. 2. An inexhaustible supply of water.

પાતાળયંત્રી, Same as પાતાળજંતરી *q. v.*

પાતિક, Same as પાતક *q. v.*

પાતિવ્રત, } પાતિવ્રત્ય, } *s. n.* [S. पातिव्रत्य.] Fidelity to the husband; chastity.

પાતી, *s. f.* [See પત્રિકા.] A letter. 2. *adj.* [S. पातिन्.] Descending. 3. Falling. 4. Emitting (at the end of a compound).

દયાના પ્રીતમને આપી પતી.—દયારામ.

પાતું, Same as પાતું, પાંદડું *q. v.*

પાતેલી, *s. f.* [S. पातिळी an earthen vessel] A small metallic cooking pot.

પાતેલું, *s n.* [See above.] A cooking pot of brass or copper; a culinary utensil.

પાત્ર, *s. n.* [S.] A drinking vessel; a bowl; a cup; a jug. 2. A plate; a dish. 3. A receptacle. 4. An actor; one of the *dramatis personæ.* 5. *adj.* Worthy; deserving; fit; eligible; suitable; adequate; appropriate.

પાત્રતા, *s. f.* [પાત્ર+S. ता a suffix forming a noun.] Fitness; worthiness; propriety.

પાત્રી, Same as પાતરી *q. v.*

પાથરણ, } પાથરણું, } *s. n* [See પાથરવું.] A cloth spread on the ground for sitting on 2. A carpet 3 Money; capital 4. Property. 5. Bedding. 6. A carpet spread for mourners. 7. A mourning party meeting every day for 9 days after the death. 8. An undertaking.

પાથરવું, *v. t.* [S. प्रस्तृ to cover.] To spread; to extend; to stretch. 2. To place in a dispersed or scattered state.

પાથરો, *s. f.* [See above.] Green grass cut down and lying about in a field.

પાથેય, *s. n* [S.] A provender for a journey; a viaticum; food provision for a journey.

પાદ, *s. m.* [S. *fr.* पद् to go.] The foot. 2. A quarter; one-fourth part. 3. A foot or line of verse. 4. A quadrant of a circle. 5. A foot (of measure). 6. *s. f. n.* [S. पर्द.] *Ventris crepitus*; a fart; breaking wind.

પાદગ્રહણ, *s. n* [પાદ+S. ग्रहण taking.] Seizing or clasping the feet (as a mark of respectful salutation).

પાદજાહ, *s. n.* [S.] The tarsus bone.

પાદપ, *s. n.* [પાદ+S. पा to drink.] A tree.

નાનાં પાદપ ફળભારે નમીઆં.—ભાલણ.

પાદપંકજ, *s. n.* [પાદ + S. पंकज a lotus.] A lotuslike foot.

પાદપીઠ, *s. n.* [S.] A footstool; a tripod.

પાદપૂજા, *s. f.* [પાદ+S. पूजा worship.] ceremony to be performed for the reception of a guest; worshipping the feet.

પાદપદ્મ, Same as પાદપંકજ *q. v.*

પાદપૂરણ, } *s. n.* પાદપૂર્તિ, } *s. f.* [પાદ+S. पृ to fill.] Filling up a deficiency in a metrical line. 2. An expletive.

પાદપ્રક્ષાલન, *s. n.* [પાદ+S. प्रक्षालन washing.] Washing the feet (of a god).

પાદપ્રહાર, *s. m.* [પાદ + S. प्रहार a blow.] A kick.

પાદર, *s. n.* [S. पद्र a village.] A common; uncultivated land adjoining a village; the confines of a village; the gate of a village. 2. *adj.* Plain; open.

પાદરી, *s. m.* [Port.] A Christian clergyman; a parson; a priest; an ecclesiastic.

પાદવું, *v. i.* [S. पर्द्.] To break wind; to fart. 2. To be at one's wits' end.

પાદશાહ, *s. m.* [P.] A king; an emperor; a sovereign; a monarch.

પાદશાહજાદી, *s. f.* [પાદશાહ+ P. जादा born.] A princess.

પાદશાહજાદો, *s. m.* [See above.] A prince.

પાદશાહી, *s. f.* [See પાદશાહ.] The kingly dignity; royalty; the reign or sway of a king. 2. *adj.* Pertaining to a king. 3. Kingly; royal. 4. Absolute; oppressive; disorderly (of power, administration, etc.). 5. Grand ; fine; superb; splendid; noble. 6. Exceeding; superlative; extraordinary.

પાદસરોજ, Same as **પાદપંકજ** *q. v.*

ને એ લટો સરતી પાદસરોજ જોવા --કલાપિ.

પાદસેવન, *s. n.* / **પાદસેવા,** *s. f.* [પાદ+S. सेव् to serve.] Service. 2. Showing respect by touching or worshipping the feet; one of the nine modes of devotion to god.

પાદસ્થિત, *adj.* [પાદ+S. स्था to stand.] Innate.

પાદળ, Same as **પાયદળ** *q. v.*

પાદાઘાત, Same as **પાદપ્રહાર** *q. v.*

પાદાબ્જ, Same as **પાદપંકજ** *q. v.*

શ્રી ગુરુદેવ હું વંદું પાદાબ્જને.—મ. બ વો.

પાદારવિંદ, Same as **પાદપંકજ** *q. v.*

પાદાસ્થિ, *s. n.* [પાદ+S. अस्थि a bone.] The metatarsus (bone).

પાદુકા, *s. f.* [S.] A wooden shoe; a sandal; a clog. 2. An impression of the feet in stone worshipped as the footprint of a god or a religious guide.

પાદોદક, *s. n.* [પાદ+S. उदक water.] Water in which have been washed or dipped the feet of a holy person or god.

પાદ્ય, *s. n.* [S.] Water, etc., for washing the feet.

પાધર, Same as **પાદર** *q. v.*

ડુંગર કરલે ઝુંપડાં ને પાધર વહેશે પૂર.—ભડલી.

પાધરોદોર, *adj. f.* Same as **પાધરુંદોર** *q. v.*

પાધરું, *adj. m. f. n.* [S. प्र forward + धृत held.] Not crooked; straight; upright; erect; direct. 2. Right; correct; not wrong or amiss; straightforward. 3. *adv. m. f. n.* Immediately.

ભીલડું લાલોડ જો પાધરું આવે.—સામળ.

પાધરુંદોર, *adj. n.* [પાધરું + S. दोर a string.] Straight; direct. 2. Reclaimed from vice.

પાધરેદોર, *adj. m.* Same as **પાધરુંદોર** *q. v.*

ગોપીસંગ પાધરેદોર છે.—શાંતિદાસ.

પાન, *s. n.* [S. *fr.* पा to drink.] Drinking. 2. A drink. 3. [S. पर्ण.] A leaf. 4. A roll of betel-leaf with areca-nut, lime, etc. 5. A leaf or plate of metal foil. 6. A leaf-shaped ornament. 7. A page (of a book). 8. *s. f.* [See **પા, પાણ.**] A perpendicular stroke (।) denoting a fourth part; one-fourth. 9. A perpendicular stroke (।) showing the end of a sentence. 10. Hair divided in the form of a leaf on the head of a woman.

Id. પાન મૂકવી To bring to an end; to stop. પાનમાં લાવવું-આણવું-લેવું To bring under one's control or power. પાનની જડની માફક ઉડી જઇશ You will be ruined in no time. પાનાંફૂલાંમાં ઉછરવું To be brought up in luxury; to be indulged and fondled. પાન આપવું To treat hospitably and respectfully. 2. To give leave to go. **જે મોંએ પાન ચાવ્યાં** તે મોંએ કોયલા ચાવવા To break a promise or word. 2. How can one do an unworthy act after having done a good act? **પાન કરવું** To drink.

વિષ હળાહળ હાથમાં ગ્રહી કો કરે પ્રેમે પાન.—ઉદ્ધવ.

પાનકોવા, *s. n.* Name of a bird; the cormorant.

પાનખર, *s. f.* [પાન + क्षर् to drop.] The season in which trees drop their leaves; springtime; autumn; the "fall". (પાનખર is truly speaking શિશિર, as leaves of trees fall off at the end of that season in greater abundance than they do in શરદ્. Kavi Dalpatram plainly says " પાનખરે ઘઉં પેદા થાય " which clearly shows that પાનખર is properly the period of the end of શિશિર and the beginning of વસંત).

પસ્તાઇશ નહિ પીપળા પેખી પાનખર માસ.—દલપતરામ.

પાનચાળવણી, *s. f.* [પાન + ચાળવણી sifting.] Sifting and assorting betel leaves. 2. Cleverness; quick comprehension.

પાનડ, *s. f.* [See **પાન.**] The long leaf of the stalk of some graminaceous plants, such as જુવાર, બાજરી, મકાઇ, etc.

પાનડી, *s. f.* [પાન+ડી dim.] Name of an ornament for the front of the neck of females. 2. A kind of ear-ring. 3. A thin leaf.

તેની ઉપર ઝૂમ પાનડીઓ રે ઝળકે.—દયારામ.

પાનડું, *s. n.* [પાન+ડું dim.] A leaf.

પાનદાન, *s. n.* / **પાનદાની**, *s. f.* [પાન+P. दानेह्, S. धान holding; a receptacle.] A box or casket to hold betel leaves, areca-nut, etc.

પાનદાનીઉં, Same as **પાનદાન** *q. v.*

પાનપટ્ટી, Same as **પાનબીડી** *q. v.*

પાનપડો, *s. m.* [પાન + પડો a bundle.] A bundle of betel leaves.

પાનફુલિયું, *adj. n.* Overindulged (child).

પાનબીડી, *s. f.* [પાન+S वीट a fold of betel-leaves.] Ready made or folded betel leaves with areca-nut, chunam, clove, cardamom, etc., sold or made to order.

પાનલોહા, *s. m.* Name of a bird; the little stint.

પાનસોપારી, *s. f.* [પાન+સોપારી areca-nut.] Betel leaf and areca-nut. 2. A small present; a bonus. 3. A small bribe. 4. A parting feast.

પાનાં, *s. n. pl.* [See **પાનું.**] Cards. 2. Leaves or pages (of a book). 3. Gold, silver, or brass foils.

પાનાજીર્ણ, *s. n.* [પાન drinking+S. अजीर्ण indigestion.] Alcoholic gastritis.

પાનાત્યય, *s. m.* [પાન drinking + S. अत्यय excessiveness.] Excessive drinking; alcoholism.

પાનિયલ, *adj.* [See **પાન.**] Having the colour of a leaf.

પાનિયું, *s. n.* [See **પાન.**] A small box or case for keeping betel leaves. 2. A statement of accounts; a bill. 3. A leaf; a card; a letter.

પાની, *s. f.* [S. पार्ष्णि.] The hinder part of the sole; the heel.

Id. પાછી પાની કરવી-કાઢવી To turn back; to retreat; to shrink from.

Prov. સ્ત્રીની બુદ્ધિ પાનીએ The talents of a woman, however great, should be under a check.

લાલ પાની મેંદી વડે બતાવવામાં ન લાજ.—ક. કા. કાં.

પાછી ન કરી પાની બડલો દેવામાં ટૃપે —ક. કા. કાં.

પાનીય, *adj.* [S.] Drinkable. 2. *s. n.* Water.

પાનું, *s. n.* [See **પાન.**] A leaf of a book. 2. A leaf, foil, or plate of a metal. 3. A single card out of a pack. 4. An emerald. 5. The blade of a cutting instrument. 6. One's lot or fortune; life's connection.

Id. —ની સાથે પાનું પડવું To have one's lot cast with another; to be obliged to live in the company of, or deal with, a particular person. પાનું કાઢવું-ઉકેલવું To repeatedly refer to the same subject or person. પાનું શોધવું To refer to the past history of a person with a view to finding out his faults. પાનું શોધવું-ખોળવું To make inquiries about the antecedents of a person with a view to gratifying one's revenge.

પડ્યું પાનું સુધારી લે.—ગો. મા. ત્રિ.

પાનેતર, *s. n.* [See **પરણેતર.**] A silk or fine cotton garment worn by the bride at the time of marriage.

પાનેતર પ્રભુનાં પહેર્યાં રે, મેં બહુ સારૂં કીધું.—રાજે.

પાનો, *s. m.* [S. प्रस्नव *fr.* प्र forth + स्नु to flow.] The flowing of milk into the udder. 2. The filling with milk (of the breasts of a woman). 3. [S. पान whetting.] Excitement; spirit.

Id. પાનો મૂકવો To yield milk (of a cow, etc.). પાનો ચોરવો To refuse to yield milk (of a cow, etc.). પાનો ચઢવો To have the breasts filled with milk (of a woman) 2. To have a desire to suckle. 3. To feel affection for (as the mother for a long-lost child). 4. To be excited. પાનો ઉતરવો To subside (of the flow of milk into the teats or breasts). પાનો ચઢાવવો To excite; to instigate.

પાનો ઉલર્યો રે, કોકા કહીને કંઠ લપટાવે.—દયારામ.

પ્રેમવાત્સલ્યના પાના અમોલા શા વહ્યા ઝરી.—ન. ભો. દી.

પાનોડ, / **પાનોઢ**, [Same as **પાનડ** *q. v.*

જેમ જાર છોડ સહિત પાનોઢ.—અખો.

પાંત, Same as **પાંગત** *q. v.* 2. *s. f.* [S. पंक्ति.] A row or line of persons, sitting together on the ground.

પાંતરી, *s. f.* [See **પત્ર** a leaf.] A long thin leaf. 2. Clippings of leaves.

વર્તુળીમાં વાળ જેમ, બાજે ડાળ પાંતરી.—ક. કા. કાં.

પાંતરીસ, *adj.* [પાંચ + S. त्रिंशत् thirty.] Thirty-five; 35.

પાંતી, *s. f* [S. पंक्ति a line; a row.] The share in a joint-stock concern 2. A share; a part; a quota. 3. A party; a side; a point of view. 4. Practice (in Arith.). 5. Manner; mode.

રાજા રાજ કરે જુગ છતી, ન્યાયની પાંતીએ નર નાના રે.—ભોજો.

પાંતીદાર, *s. m.* [પાંતી+P. दार holding.] A partner.

પાંથ, *s m.* [See **પંથ.**] A traveller; a wayfarer.

પાંથિક, Same as **પાંથ** *q. v.*

પાંથી, *s. f.* [See **સેંથી.**] The straight line left by combing hairs of the head.

Id. પાંથી પૂરવી To apply કંકુ, સિંદૂર, etc., to the line left after combing the hairs.

વાડી પાંથીઓ માંહી ઘાલવા.—હ. ઢા. કાં.

પાંદડી, *s. f.* [See **પાનડી.**] A leaf; a petal of a flower. 2. A kind of ear-ring. 3. Clippings.

પાંદડું, *s. n.* [See **પાનડું.**] A leaf.

Id. પાંદડું ફરી જવું To turn a new leaf; to meet with a change in fortune. પાંદડે પાણી પાવું To give nothing but a cup of leaves to drink water from. 2. To treat as an out-caste. 3. To afflict; to give pain to. એના વગર પાંદડું એ હાલવાનું નથી Not the least thing can be done without his help. પુરુષના નશીબ આડું પાંદડું છે. Nobody can say what a person is destined to be; fate is a sealed book.

પાન્ય, *s. f.* Name of creeper growing in ponds. 2. The preparing of a hemp string by uniting and twisting the ends. 3. [See **પાનો.**] Instigation

પાપ, *s. n.* [S.] Sin; crime; wickedness; vice; offence. 2. Immorality; an evil intent. 3. A wicked or troublesome person; a pest; a plague.

Id. પાપ કરવું To commit a sin. પાપે પેટ ભરવું To maintain oneself by wicked practices. પાપ કરતાં પાછું જોવું To shrink from committing a sin. એણે પાપ કરતાં પાછું જોએલું તેથી એ બચ્યો He seems to have shrunk back from committing a sin, as a result of which he is now saved. એના મનમાં કાંઇ પાપ છે He entertains some dishonest or fraudulent thought. પાપ ધોવું To wash off another man's sin. 2. To speak ill of; to defame પાપ ટળ્યું–ગયું It is well, he is gone. પાપ છૂટી વાત An honest expression; a sincere expression. પાપ ફરી વળવું To be overcome by one's sins; to be subjected to the consequences of one's sinful acts. પાપ ફૂટી નીકળવું To be revealed (of one's sins). 2. To be a prey to a terrible disease. પાપનું પોટલું બાંધવું To add one sin to another; to commit various sins.

Prov પાપનો ઘડો ભરાય ત્યારે ફૂટે Wicked actions, when accumulated, are sure to produce their evil consequences. પાપ છાપરે ચઢીને પોકારે Murder will out; every sin will cry out from the house-top. પાપ બોલે નહિ, પણ બોળે Sin and sorrow cannot long be separated.

પાપગ્રહ, *s. m.* [પાપ+S. ग्रह a planet.] An evil or inauspicious planet (such as મંગળ, શનિ, રાહુ or કેતુ).

પાપઘ્ન, *adj.* [પાપ + S. घ्न *fr.* हन् to kill.] Destroying sin; expiating.

પાપડ, *s. m.* [S. पर्पट] A sort of wafer-cake; a thin crisp cake made of kidney-bean flour mixed with spices.

પાપડખાર, *s. m.* [પાપડ + S. क्षार salt.] Impure carbonate of soda.

પાપડપાદું, *adj. m. f. n.* [પાપડ + પાદવું to break wind.] Weak; powerless; spiritless.

પાપડપેટું, *adj. m. f. n.* [પાપડ+પેટ stomach.] Very thin. 2. Shallow.

પાપડી, *s. f.* [See **પાપડ.**] A pat of flour. 2. Bean-pods. 3. A thin slice of bread, cake, etc.

Id. પાપડી જેવું Very thin; enfeebled; emaciated.

પાપડીઓ ખારો, Same as **પાપડખાર** *q. v.*

પાપણી, *s. f.* [S. पापिनी.] A vixen; a virago. 2. A sinful woman.

પાપનાશન, *s. n.* [પાપ+ S. नाशन perishing.] Destroying or expiating sin. 2. Atonement; expiation.

પાપમોચન, *s. n.* [પાપ+S. मोचन releasing.] Destruction of sin.

પાપમોચની, *adj. f.* [See above.] Destroying sin.

પાપમોચની એકાદશી, *s. f.* [પાપમોચની + S. एकादशी the eleventh day of a lunar fortnight.] The eleventh day of the dark fortnight of Falguna.

પાપબુદ્ધિ, *adj.* [પાપ+S. बुद्धि intellect.] Evil-minded; wicked. 2. *s. f.* Wickedness; evil-minded conduct.

પાપા, *s. f.* [Imit.] Bread. (Used by infants.) 2. Taking of steps slowly in walking (of a child).

પાપાંકુશા, *s. f.* [S.] The eleventh day of the bright fortnight of Ashwina.

પાપાપગી, *s. f.* [પાપા imit. + S. पद् a foot.] An expression used in asking a child to stand erect and take steps to walk.

પાપયોનિ, *adj.* [પાપ + S. योनि birth.] Low born. 2. *s. f.* Vile birth.

પાપિણી, Same as **પાપણી** *q. v.*

પાપિષ્ઠ, **પાપી**, *adj.* [S. पापिष्ठ, पापिन्.] Most sinful; wicked; depraved. 3. Vicious; criminal; guilty.

Prov. પાપીનું આવરદા ખૂટે નહિ A long life is a sinner's punishment.

પાપીડું, *adj. m. f. n.* [See **પાપી**.] Sinful; vicious; guilty; wicked.

પામણહાર, *adj.* [See **પામવું**.] Obtaining; gaining. 2. *s. m. f. n.* One that obtains or gains.

પામણહાર ન લાધે રજે.—**અખો.**

પામર, *adj.* [S.] Wretched; miserable. 2. Low; vulgar; base. 3. Foolish; ignorant.

પામરતા, *s. f.* **પામરપણું**, *s. n.* [પામર + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Ignorance. 2. Wretchedness. 3. Baseness.

પામરી, *s. f.* A kind of fine silk-cloth. 2. A kind of coarse shawl.

એને લીલછમ પલ્લવની પામરી રે.—**લલિત.**

પામવું, *v. t.* [S. प्राप् to obtain.] To get; to obtain; to acquire; to procure. 2. To fetch; to bring. 3. To suffer; to undergo. 4. To come to know; to gain the knowledge of; to know.

Id. દશાને-દશા પામવું To be in a state of unhappiness. સુખ પામવું To be happy. પામી જવું To come to know.

વાતડી ગઇ છું રે પામી.—**દયારામ.**

પામા, *s. f.* [S. पामन्.] Itch; scab; name of a skin disease.

પાંપણ, *s. f.* [S. पक्ष्म.] An eyelash.

સુંદર પાંપણ યુક્ત એ નયન ફેરવી આમ.—**ક. ઉ. ચા.**

પાંપલું, *adj. m. f. n.* Womanish; coward; weak. 2. Tender-hearted. 3. *s. m. f. n.* A coward. 4. A tender-hearted person.

પેલો પાંપલો તો લેવા આવે નહી.—**કે. હ. ધ્રુ.**

પાય, *s. m.* [S. पाद.] The foot. 2. The leg.

Id. પાય પડવું-લાગવું To fall at the feet of; to bow to; to bow before. 2. To beg pardon of.

પાયક, *s. m.* [S. पायिक.] A foot-soldier.

પાળે પાયે ઝૂઝી નિજ ભુજબુગમાં પાયકો પીલી મારી.—**કે. હ. ધ્રુ.**
નગર માંહિ પેસાતા પાયક.—**પદ્મનાભ.**

પાયકિસ્ત, *adj.* [પાય + P. किस्त defeat.] Deserted; barren.

પાયખાનું, *s. n.* [પાય + P. खानह् a place.] A privy; a water-closet.

પાયગા, *s. f.* [પાય + P. गाह् a place.] An extensive stable for horses. 2. A troop of horses.

ઘોડાતણી પાયગાઇ કીધી.—**પદ્મનાભ.**

પાયચાલી, *s. f.* [પાય + S. चल् to walk.] Walking about in the contemplation of; walking about and thinking of.

પાયજામો, *s. m.* [પાય + P. जामा a robe.] Trousers; long drawers.

પાયતખ્ત, *s. n.* [P.] The capital town. 2. The king's seat.

પાયદળ, *s. n.* [પાય + S. दल an army.] A troop serving on foot; infantry; foot-soldiers.

પાયપોસ, *s. n.* [પાય + P. पोशीदा dressed; covered.] A shoe.

પાયમાલ, *adj.* [પાય + P. मालिदन् to rub.] Trampled under foot. 2. Destroyed; ruined; annihilated.

પાયમાલી, *s. f.* [See above.] Ruin; destruction; annihilation; devastation and ravages.

પાયરી, *s. f.* [Prob. *fr.* S. प्रया to progress.] A step; a rank; a grade; a station; dignity. 2. [Portu.] Name of a kind of mango.

Id. પાયરીએ ચઢવું-પાયરી મળવી To be promoted. પાયરી ઉતારવી To degrade.

પાયલ, *s. m.* [પાય + લ dim.] An ornament worn round the ankles by women; an anklet with bells attached to it.

એક સમે હું આવી, પાયલ ઝળકે, રંગરસિયા જી.—**દયારામ.**

પાયલી, *s. f.* [See **પા**.] A silver coin equivalent to a quarter of a rupee. 2. [S. पाय्य a measure + ડું dim.] A measure of about four sheers.

પાયલું, Same as **પાવલું** *q. v.*

પાયસ, *s. m.* [S.] Rice boiled in milk. 2. An oblation of milk, rice and sugar. 3. Milk. 4. Emulsion.

પાયસાન્ન, *s. n.* [પાયસ+S. अन्न food.] A preparation of food made of milk, rice and sugar. આસુદી પૂરી પાયસાન્ન છે, ઘૃતની પૂરી અપાર.—રત્નેશ્વર.

પાયુ, *s. m. f.* [S.] The anus.

પાયો, *s. m.* [S. पाद the foot.] The bottom (of a hill). 2. The foundation. 3. The base. 4. A support. 5. A leg (of a thing). 6. A piece of wood used for washing clothes with or on. 7. [See પા.] A fourth part.

Id. પાયો નાખવો-રોપવો To lay the foundation of. પાયો ટેરવવો To help in standing erect. 2. To recommend and obtain a footing for. એક પાયો ઓછો છે એવું-દોઢ પાયાનું હોવું To be half mad; to be a fool. પાયામાંથી ઉપડી જવું-પાયા ઉપડી જવા To be rooted out; to be extirpated. પાયા પાડવા To wash (clothes, etc.) by beating them with a piece of wood. પાકે પાયે કામ કરવું To work on a sure footing. પાકે પાયે વાત આવવી To receive a well-founded report.

પાર, *s. m.* [S.] The end; the bottom; the utmost reach or extent. 2. The opposite bank of a river. 3. Protection. 4. A collection of harvest in small heaps. 5. *adv.* Over; across; right through; on; at; across to the other side.

Id. પાર કરવું-મેલવું To ferry over; to cross. 2. To finish; to conclude; to do away with. પાર પડવું-ઉતરવું To get safely out of or through; to be duly and fully executed or accomplished. પાર પમાડવું To release; to give salvation; to absolve. પતિતને પ્રભુ પાર પમાડ રે.-રત્નેશ્વર. પાર પાડવું-ઉતારવું To carry to a successful termination. -નો પાર લેવો To know the end or aim of. પાર પામવો To know the mind ; to fathom one's mind. પાર લાવવો To finish. 2. To give salvation; to absolve. પાર ન હોવો To be endless; to be interminable. પાર થવું To decamp. પાર મૂકવું To go through; to conclude. વારના પાર થયા There was a long delay. પાર પડવું To be finished. પાર આવવો To be finished; to be over; to be ended.

Prov. આ પાર કે પેલે પાર He will be a Cæsar or a nobody; attempt not, or accomplish what you have in view.

જેનું અન્ન ઉદર વસ્યું, લહો તેનો પાર રે.—પ્રેમાનંદ.

જેને ઇચ્છા હોય, તે આવે તે પારે રે.-આપો.

પારકું, *adj. m. f. n.* [S. पारक्य.] Foreign; not one's own; alien.

Id. પારકું ધન Another's property. 2. A daughter. છોકરાંને પારકાં કરવાં To give away children in marriage; to betroth children.

Prov. પારકી આશ સદા નિરાશ Dependence upon others is a certain disappointment. પારકે પૈસે પરમાનંદ-દીવાળી Cocks make free use of horse's corn. પારકાં છોકરાંને જતી-જોગી કરવાં To be liberal when one has nothing to pay from one's own pocket; to be liberal at another's expense. પારકે ઘેર પહોળા, ને પોતાને ઘેર સાંકડા To talk big in the case of others; to pretend to be liberal when others are to pay. પારકે ભાણે મોટા લાડુ The crow thinks her own birds the fairest. 2. The wholesomest meat is at another's cost. પારકે રોટલે જાડી કોર No one cries "stinking fish." પારકો જશ અને પોતાનાં અપલક્ષણ ઢાંકી ન રાખ Search others for their virtues and thyself for thy vices. પારકાના પગ તળે બળે તેના કરતાં પોતાને માથે બળે તે જુઓ Reform those things in yourself that you blame in others. પારકી ભૂલ પહેલી દેખાય, આપણી ભૂલ ના સમજાય Men's faults seldom to themselves appear. 2. Our own opinion is never wrong. પારકી હવેલી દેખી પોતાની ઝુંપડી ના તોડી પડાય Do not pat your things by comparing them with so of the others. પારકા પેટ ઉપર પાડુ To be merry at the expense of others. પારકા તે પારકા, ને પોતાના તે પોતાના The natural feelings will at last assert their supremacy; blood is thicker than water. પારકી ચેહમાં કોણ બળી મરે ? પારકી પીડા કોણ વહોરે ? Who will trouble himself with what does not concern him ? પારકી મા કાન વીંધે No one can be just in what concerns oneself. પારકી આના મળશો નહિ It is an evil day when one is placed at the mercy of strangers. પારકી લેખણ પારકી શાહી, મતું કરે મારા માવજીભાઇ One is easily liberal with what does not concern oneself. પારકે ઓટલે બેસવું, ને વળી ખુંખારા કરવા No man can take advantage of his own wrong. પારકે પુત્રે સપુત્ર (થવાય નહિ) That is but an empty purse that is full of other's money.

પારખ, *s. f.* [See પરીક્ષા.] Examining; examination; test; appreciation. 2. *s. m.* A person who examines; an examinee; a tester.

પારખનાર, *s. m.* [પારખ + કરનાર a doer.] A critic; a tester; a judge; a connoisseur.

પારખવું, *v. t.* [See પરીક્ષા.] To examine; to try; to bring to the test. 2. To identify; to recognize.

પારખું, *s. n.* [See **પારખ.**] Examination; test; trial.

Id. પારખું લેવું-લેવું To put to the test. પારખું દેખાડવું To testify by showing one's ability. ખરાં પારખાં કરવાં To find out the truth about.

પારંગત, *adj.* [S. *fr.* पारंगम् to accomplish.] Well versed; adept; expert.

પારજાતિ, Same as **પારિજાતક** *q. v.*

પારણાં, *s. n. pl.* [S. पारणा.] Eating after a fast; breaking a fast. 2. Cradles.

પારણીઉં, Same as **પારણું** *q. v.*

પારણું, *s. n.* [See **પારણાં.**] Eating after a fast; breaking a fast. 2. [S. पालन] A cradle.

Id. પારણાં બંધાવવાં To bless with a child born after threatened sterility.

પારતંત્ર્ય, *s. n.* [See **પરતંત્ર.**] Dependence; subjection; subservience.

પારથ, Same as **પાર્થ** *q. v.*

પારદ, *s. m.* [S.] Quick-silver; mercury.

પારદમિશ્રણ, *s. n.* [પારદ+S. मिश्रण a mixture.] An amalgam.

પારદર્શક, *adj.* [પાર the other side+S. दर्शक showing.] Transparent.

પારદર્શકતા, *s. f.* [પારદર્શક+S. ता a suffix forming a noun.] Transparency.

પારદસ્તંભ, *s. m.* [પારદ +S. स्तंभ a column.] A mercurial column.

પારધ, *s. f.* [See **પારધી.**] Hunting; fowling; shooting. 2. An animal pursued; game; a prey.

પારધી, *s. m.* [S. पापर्द्धि chase ; hunting.] A sportsman; a hunter; a fowler.

પારંપાર, }
પારંપારા, } *adv.* [Redup. of **પાર.**] From one end to the other; right through; thoroughly.

પારંપરીય, *adj.* [See **પરંપરા.**] Traditional.

પારંપર્ય, *s. n.* [See **પરંપરા.**] Heriditary succession; tradition. 2. *adj.* According to the ancestral usage.

પારમાર્થિક, *adj.* [See **પરમાર્થ.**] Relating or pertaining to the good of others. 2. Real; essential. (as in પારમાર્થિકી સત્તા.)

પારલૌકિક, *adj.* [See **પરલોક.**] Relating to or in the next world.

પારવનું, *adj. m. f. n* [પાર+S. विना without.] Endless; abundant.

પારવું, *v. t.* To pluck up the weeds; to weed.

પારશવ, *s. m.* [S.] The son of a Brahmana by a Shoodra woman. 2. A bastard.

પારસ, Same as **પારસમણિ** *q. v.* 2. *adj.* Best; great; big.

Id. પારસ બેસવું To idle away one's time without doing work. 2. To incubate; to hatch.

તેમાં આવી પારસ રહ્યો.—અખો.

પારસણ, *s. f.* [See **પારસી.**] A Parasee woman.

પારસનાથ, *s. m.* [S. पार्श्वनाथ.] The Jaina pontiff.

પારસપીપળો, *s. m.* [S. पारिशपिप्पल.] Name of a tree. Thespesia populnea. N. O. Malvacæ. 2. A man dependent upon no one; a man of independent spirit. 3. A man not encumbered with a family or relations.

પારસમણિ, *s. m.* [S. स्पर्श touch + मणि a jewel.] The philosopher's stone.

પારસવું, *v. t.* [S. स्पृश्, स्पर्श् to touch.] To touch; to rub.

પારસાત, *prep.* [S. पार्श्वात् *fr.* पार्श्व side.] From. (Used in documents.)

પારસાલ, *s. f.* [પેર + સાલ an year.] The last year.

પારસી, *s. m.* [S. पारसीक Persia.] A Parasee. 2. *s. f.* The conventional language of brokers used in secret commercial communications.

પંડિત આગળ શી પારસી.—સામળ.

મહલયેં બકતો બહુ પારસી.—રત્નેશ્વર.

પારસો, *s. m.* [S. प्रस्राव flowing *fr.* प्र forth +स्रु to flow.] Flowing of milk in the udders of milching animals.

Id. પારસે આવવું To be in heat (of a cow, a mare, etc.). પારસો મુકવો To let milk flow into the udders. (Said of a cow, etc.)

પારસોવું, *v. i.* [See **પારસો.**] To let milk flow into the udders.

પારા, *s. m. pl.* The gums; the fleshy parts at the root of teeth.

પારાણ, Same as **પારાયણ** *q. v.*

પારાપાર, *adv.* [Redup. of પાર.] From one side to the other; from one end to the other. 2. Fully; thoroughly.

પારાયણ, *s. n.* [પાર+S. अयन going.] Perusal; reading through; thorough study.

પારાયણિક, પારાયણી, s. m. [See above.] A reader of Puranas or mythological works. 2. *adj.* Relating to the reading of Puranas.

પારાવત, s. n. [S.] A dove; a pigeon.

કપોત પારાવત કંઈ છાયા. — હ. હ. કુ.

પારાવાર, s. m. [પાર + S. अवार this side.] The sea; an ocean. 2. s. m. f. Abundance.

પારાવારે દુશ્મન મળી મારે.—કાંત.

પ્રેમ કેરો પારાવાર.—ના. દ. કે.

પારાવાર દિઠો ડીની, રહે કદી આથમાં ?—વલ્લભ.

પારાશર, s. m. [S.] An epithet of Vyasa, the son of Parashara.

પારિજાત, પારિજાતક, s. n. [S.] Name of a tree. Nyctanthes arbortristis. N. O. Jasminacæ. 2. The name of one of the five trees of paradise.

પારિતોષ, s. n. [See **પરિતોષ.**] A reward; a remuneration.

પારિતોષિક, s. n. [See **પરિતોષ.**] That which gives satisfaction. 2. A reward; a remuneration. 2. *adj.* Pleasing; gratifying. 2. Relating to a present or a reward.

પારિંદ્ર, s. m. [S.] A lion.

પારિપત્ય, s. n. [S. *fr.* परिपति a protector.] Punishment; chastisement. 2. A defeat.

પછી બીજો ક્રમ આદિલશાહને પારિપત્ય કરવાનો.–પુ. વિ. મા.

પારિપાર્શ્વ, s. n. [See below.] Retinue; attendents; followers.

પારિપાર્શ્વક, s. m. [S. *fr.* परि around + पार्श्व a side.] An assistant of the manager of a drama on the stage. 2. A servant; an attendant

પારિપાર્શ્વિકા, s. f. [See above.] A female attendant; a chamber-maid.

પારિભાષિક, *adj.* [See **પરિભાષા.**] Technical (of a term).

પારિયાત્ર, s. m. [S.] Name of one of the seven principal mountain ranges.

પારિવ્રાજ્ય, s. n. [See **પરિવ્રાજક.**] Asceticism.

પારી, s. m. [P.] A son. 2. s. f. [S.] A flood of water. 3. [See **પરાઇ.**] A crowbar.

પારુષ્ય, s. n. [See **પરુષ.**] Roughness; hardness. 2. Harshness; cruelty.

પારેખ, Same as **પારખ** *q. v.*

પારીંદ, s. m. [S.] A boa; a large serpent.

પારેઠ, *adj. f.* [See **પારસો.**] Not suckling her young (of a buffalo).

પારેવ, s. n. **પારેવું,** s. n. **પારેવે,** s. m. **પારેવલો,** s. m. [S. पारावत.] A dove; a pigeon.

પારેવા ગુરુ અષ્ટમો, પાસમાંહ ન ફસાય.–દ. દુ. ચા.

પારેવ પોપટ મોર હંસા, કર્યાં કૃત્રિમ રૂપ –રત્નેશ્વર.

પારો, s. m. [See **પારદ.**] Quick-silver; mercury. 2. Semen virile. 3. A small bullet. 4. A bead. 5. A kind of necklace. 6. A gum (of a tooth).

પારો મુવો તે રોગ નિર્ગમે.–અખો.

પારોઠ, *adj.* Decayed or decomposed by long disuse or by being long under water.

પારોપાર, *adv.* [પાર + P. व and + પાર.] From one end to the other; across; through.

પારોપાર પડયાં વેણ, ખેંચી તે કાઢો સહુ,–વલ્લભ.

પાર્થ, s. m. [S.] An epithet of Arjuna.

પાર્થક્ય, s. n. [S.] Severalty; separateness. 2. Analysis.

પાર્થિવ, s. m. [S.] An emblematic representation of Shiva made of earth or clay. 2. A king; sovereign. 3. *adj.* Earthly; terrestrial.

બ્રહ્મચારી મહાદેવમાં બેસી પાર્થિવપૂજા કરતો હતો.–હ. દ્વા. કાં.

વલણ તથા પાર્થિવ સુખ પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છા.–નં. કે. ઠી.

પાર્વણ, *adj.* [See **પર્વણી.**] Relating or belonging to a full moon day or a new moon day. 2. s. n. The ceremony of offering oblations at a પર્વ.

પાર્વતી, s. f. [S.] The wife of god Shiva and daughter of the Himalaya mountain.

પાર્શ્વ, s. n. [S.] The side of the body. 2. A side; a flank. 3. Vicinity.

પાર્શ્વદ, s. m. [S.] An attendant.

પાર્શ્વીય *adj.* [See **પાર્શ્વ.**] Lateral.

પાર્શ્વાસ્થિ, s. n. [પાર્શ્વ + S. अस्थि a bone.] The parietal bone.

પાર્શ્વનાથ, Same as **પારસનાથ** *q. v.*

પાર્શ્વવક્રતા, s. f. [પાર્શ્વ + S. वक्रता crookedness.] The lateral curvature of the spine.

પાર્શ્વશૂલ, s n. [પાર્શ્વ+S. शूल pain.] Pleurisy.

પાર્શ્વાધોગત, *adj.* [પાર્શ્વ + S. अधोगत gone below.] Hypochondriac

પાર્શ્વોપસ્થ, *adj.* [પાર્શ્વ + S. उपस्थ situated near.] Subcostal.

પાલ, s. m. [See **પાલો.**] A tender shoot. 2. [See **પાળ.**] A cloth curtain which serves as

the wall of a tent; a curtain. 3. [S. पल्लव a leaf.] A country abounding with trees, the leaves of which fall into the water and make the country unhealthy. 4. [S. *fr.* पाल् to cause to protect.] A protector. (Used at the end of a compound, as in ગોપાલ, ભૂપાલ.) 5. A shelf. 6. A scaffolding.

આકર્ણંતિ, તાણી (ધનુષ), સાંઢ્યા પાલ ઘણા મોઝાર.—**વીરજી.**

પાલક, *s. m.* [S. *fr.* पाल् to cause to protect.] A protector; a guardian. 2. *s. f.* A protectress; a female guardian. 3 Same as **પાલખ** *q. v.*

પાલખ, *s. f.* A cradle. 2 A scaffolding. 3. Name of a vegetable; spinage. Spinasia oleracea. N. O. Chinopodiacæ.

પાલખડી, *s. f.* [પાલખી+ડી dim] A small palanquin. 2. A small scaffolding.

પાલખી, *s. f.* [પાલ a protector +ખી dim.] A palanquin ; a litter ; a kind of conveyance of state.

પાલખીપોશ, *adj.* [પાલખી+P. पोरिदन् to nourish.] Sitting in a palanquin. 2. Carrying as in a palanquin (a trick in a game for children).

પાલટ, *adj.* [See **પલટવું.**] Changed. 2. Cross.

Id. ઉલટપાલટ તપાસ Cross-examination.

પાલટવું, Same as **પલટવું** *q. v.*

બાળપણાની પ્રીત અમારી પાલટી રે લોલ.—**મીરાં.**

પાલટીને પટકૂળ ગયો.—**નરસિંહ.**

પાલટી પીછ નિજ નામ નિહાળો.—**નિરાંતભક્ત.**

પાલટો, *s. m.* [See **પલટવું.**] A return; a recompense. 2. A change.

ને રાજપાલટો થશે તેથી શું ?— **હ. પ્રે. ત્રિ.**

પાલણ, Same as **પાલન** *q. v.*

પાલણપોષણ, *s. n.* [પાલણ +S. पोषण nourishment *fr.* पुष् to nourish.] Maintenance; nourishing; rearing; keeping and feeding.

પાલન, *s. n.* [S. *fr.* पाल् to cause to protect.] Preserving; nourishing; protecting; maintenance; supporting 2. Observing; keeping.

પાલનપોષણ, Same as **પાલણપોષણ** *q. v.*

પાલનહાર, *s. m.* [પાલન +S. कार doing.] A protector. 2. The person who maintains and nourishes; God.

પાલનીય, *adj.* [See **પાલન.**] Fit to be protected. 2. Fit to be observed or kept.

પાલર, *s. n.* Rain-water.

મીઠાં જળ મળ્યે પાલર પાયાં પુત્રજી.—**લોકોક્તિ.**

પાલવ, *s. m.* [S. पल्लव.] The skirts or hem of a garment. 2. A tuft of foliage; a cluster of shoots or sprouts. 3. A support; patronage.

Id. હું તેને પાલવે પડયો છું I humbly depend upon him; he is my patron.

પિતાની છાયામાં પ્રિય જનનીના પાલવ મહીં.—**લલિત.**

પાલવડો, *s. m.* [પાલવ + ડો dim.] The skirt of a garment.

પાલવડો મેલો મોહનલાલજી.—**દયારામ.**

પાલવવું, *v. i.* To be able to afford or sell; to be able to bear the expense or cost.

પાલિ, *s. f.* [S.] The tip of the ear. 2. The edge; the skirt. 3. Limit. 4. A row; a line.

પાલિકા, *s. f.* [S.] The lobe or tip of the ear.

પાલિયું, *adj. n.* [See પાલ. પાલો.] Affected by the decomposition of leaves (of water).

પાલી, *s. f.* [S.] Any measure of capacity. 2. A measure of four Sheers. 3. Clippings of the leaves and pods of Babula tree 4. A water-jar; a cup. 5. A milk-pail. 6. A line; a row. 7. The tip of the ear. 8. Edge; border.

પાલીઉં, Same as **પાલિયું** *q. v.*

પાલું, *s. n.* [S. पल्लि a hut.] A space enclosed by strips of matting and light sticks. 2. A temporary shed generally made of leaves; a shed made of bamboo chips. 3. Same as **પવાલું** *q. v.*

Prov. પેટ જેવું પાલું, તેને કોઇ ના વહાલું Hungry men are pitiless.

પાલુરો, *s. m.* Weaning (of a child).

Id. પાલુરો લાગવો To become weak owing to weaning.

પાલેગાર, *s. m.* [પાલન + P. गार doing.] A protector; a leader.

પાલો, *s. m.* [S. पल्लव.] Leaves; bunches of leaves; foliage; herbage. 2. Snow; ice.

Id. ભાજીપાલો Leaves used for food. ઝાડપાલો Leaves and trees, etc.

પાલોરીઉં, *s. n.* A bunch of thorns.

પાલોવવું, *v. i.* [See પલ્લવ.] To bloom; to sprout.

પાવ, *s. m.* [See પાદ.] A fourth part; a quarter. 2 A foot. 3. *adj.* Of the fourth part.

વિના પાવ તેણે દીઠો એક તેવો.—**દલપતરામ.**

પાવક, *s. m.* [S. *fr.* पू to purify.] Who or what renders pure. 2. Fire; the deified personification of Fire. 3. Name of a metre, each foot containing ten syllables.

નિત્યે પાવક પરજળે મૃત સજીવન થાય.—**સામળ.**

પાકે અન્ન અને સકળ પાવક રીકર થકી જ.—**દલપતરામ.**

પાવકઝાળ, *s. f.* [પાવક + S. ज्वाला heat.] Heat of burning coal or fire.

મારગ જાતાં દાવાનળની દેખે તો પાવકઝાળ.—**ભાલણ.**

પાવટડું, } **પાવડડું**, } *s. n.* [પાય + S. वृत्ति state + ડું dim.] The sole of the foot. 2. A stirrup.

પાવડી, *s. f.* [પાવ + ડી dim.] A kind of wooden shoes; sandals. 2. A weaver's pedal. 3. A certain wooden instrument used in gymnastic exercises. 4. A small hoe.

પાવડીઉં, *s. n.* [See **પાવડી**.] A spade-like contrivance with a long handle for removing and scraping out dung, grass etc., from a stable. 2. A kind of shell.

પાવડીઓ, *s. m.* [પાય + S. वृत्ति being] A menial servant accompanying a band of actors. 2. Name of a particular religious sect.

પાવડું, *s. n.* Same as **પાવડો** *q. v.*

પાવડો, *s. m.* [પાવ + ડો dim.] An iron step of a carriage. 2. A stirrup. 3. A spade. 4. A notch cut in a tree, by which to climb; a foot-stay; a pedal. 5. A leg.

પાવતી, *s. f.* [See **પાવવું**.] A receipt.

Id. પાવતી લેવી To take a receipt. પાવતી આપવી to give a receipt.

પાવન, *adj* [S. *fr.* पू to purify.] Purifying; sanctifying. 2. Pure; clean; free from ceremonial defilement. 3. Sacred; holy. 4. *s. n.* Purification.

Id. તમારા આગમનથી મારૂં ઘર પાવન થયું (Said when a distinguished man takes the trouble of visiting one's house.) Your visit is an honour to me.

લક્ષ્મીજી તળાંસે પાવન તારાં પાવલાં રે.—**નરસિંહ.**

પાવનકારી, *adj.* [પાવન+S. कारिन् doing.] Purifying; sanctifying.

આ લોકે પાવનકારી નથી જ્ઞાન સમું કંઈ.—**ના. દ. ક.**

પાવની, *adj. f.* [See પાવન.] Purifying. 2. Pure. 3. Sacred.

યાંગ જનની પાવની અવશ એ દઇ અંજલિ.—**લલિત.**

પાવરધું, *adj. m. f. n.* [P. پروردہ brought up, experienced *fr.* پروردن to nourish.] Clever; cautious; circumspect. 2. Experienced; well-versed.

પાવરો, *s. m.* [See **પાવડો.**] A horse's mouth-bag. 2. Food (for a horse).

ઘોડા હતા તેને ખડ ને બાજરાનો પાવરો પુષ્કળ દીધો.—**હ. પ્રે. ત્રિ.**

પાવલાં, *s. n. pl.* [પાવ + લાં dim.] A kind of shoes. 2. Same as **પાવલું** *q. v.* (in plural).

લક્ષ્મીજી તળાંસે પાવન તારાં પાવલાં રે.—**નરસિંહ.**

પાવલિયો, *s. m.* [પાવ + લી dim.] The foot (used in affection or reverence).

લાગું તારે પાવલિયે.—**પ્રેમાનંદ.**

પાવલી, *s. f.* [See **પા.**] A quarter of a rupee; a four-anna piece.

પાવલીઓ, *s. m.* One who plays on drums before a demon-exorcist.

પાવલું, *s. n.* [પાવ+લું dim.] The foot. 2. Same as **પાવલી** *q. v.*

દામોદર દુખડાં કાપો રે, પાવલે લાગું.—**દયારામ.**

વીણાને એક મોંઘેરૂં પુત્ર આ પાવલે ધરે.—**ના. દ. ક.**

પાવલો, *s. m.* Same as **પાવલી** *q. v.*

પાવલોપા, *inter.* [See **પાવ.**] An expression used in playing with a child placing its feet on the speaker' feet.

પાવવું, *v. t.* [See below.] To take; to obtain; to get.

સ્વામી પહેલાં ભોજન પાવતાં—**શાંતિદાસ.**

પાવું, *v. i.* [See **પીવું**.] To give to drink. 2. To water (cattle, etc.). 3. *v. t.* [S. प्राप् to obtain.] To get; to obtain; to take.

પાવૈ, *s. m. f.* [S. पोगंड a eunuch.] A eunuch; a hermaphrodite.

શું પાવૈને ચઢશે પાનો.—**સામળ.**

પાવૈયો, Same as **પાવૈ** *q. v.*

પાવો, *s. m.* [S. प्रवाक a proclaimer.] A fife; a pipe; a flute. 2. A whistle.

અટુક ગગઝ પાવો ગેબી બજાવી રમ્યાં કરે.—**લલિત.**

પાશ, *s. m.* [S.] A noose; a running knot: a tie or confining cord 2. A tie. 3. An allurement; a snare; a trap; enchantment. 4. [See **પાસું**.] An effect of contact or company.

પાશંગ, *s. m.* The additional weight placed in a pan to equilibriate the false balance.

પાશબદ્ધ, *adj.* [પાશ+S. बद्ध bound.] Entrapped; ensnared; noosed.

પાશલી, Same as **વાંસળી** *q. v.* 2. [પાશ + લી dim.] A small noose.

પાશવ, *adj.* [See **પશુ.**] Beast-like; beastly.

પાશાતાણિયો, *s. m.* [પાશો+S. तन् to stretch.] One who draws silver into wire; wire-puller.

પાશેર, *adj.* [પા+શેર a pound.] A quarter of a sheer.

પાશેરીઉં, *s. n.* / **પાશેરીઓ**, *s. m.* [See **પાશેર.**] A weight or measure equal to one fourth of a sheer.

પાશેરો, *s. m.* [See **પાશેર.**] A weight of a quarter of a sheer.

Prov. પાશેરામાં પહેલી પૂણી This is only the beginning of a long tale or account.

પાશો, *s. m.* [See **પાસો.**] A silver ingot.

પાશ્ચાત્ય, / **પાશ્ચિમાત્ય**, *adj.* [S.] Western. 2. Subsequent.

પાષંડ, *adj.* [S.] Heretical; impious. 2. *s. m.* A heretic; an unbeliever. 3. *s. n.* Heresy.

પાષંડી, *adj.* [S. पाषंड.] Heretical ; impious. 2. *s. m.* [S. पाषंडिन्.] A heretic; a religious hypocrite; an unbeliever.

પાષાણ, *s. m.* [S.] A stone; a rock.

પાષાણભેદ, *s. m.* [પાષાણ+S. भिद् to break.] A sticky substance issuing from splits in rocks; name of a medicinal drug. Cocius aromaticus. N. O. Labiatæ.

પાષો, *s. m.* Winnowing.

Id. પાષો કરવો To winnow in such a way that the dust would settle at the bottom.

પાસ, Same as **પાસે** *q. v.* 2. *s. m* [See **પાસું.**] The effect of being placed by the side of; an effect of contact or company. 3. The udders of a cow, etc. 4. [Eng.] A pass; a passport. 5. Same as **પસાર** *q. v.*

Id. –નો પાસ લાગવો–બેસવો To be influenced by the contact or company of. ભેંસ પાસ ચોરે છે–ભેંસ પાસ મૂકતી નથી The she-buffalo does not yield milk. પાસ મેળવવો To get a passport 2. To get permission. 3. To obtain a pass.

પાસંગ, *s. n.* [પાર્શ્વ+S. अंग a limb.] A side of the body.

માથું પેલું પાસંગમાં મેલ્યું—બ્રહ્માનંદ.

પાસલું, *s. n.* [પાસું+લું dim.] Vicinity.

તુજ પાસલે રાખું શીતળ પાણિ ધરી,–નરસિંહ.

પાસલો, *s. m.* [પાસો+લો dim.] A nugget of gold or silver having the form of a die.

પાસવાન, *s. m.* [પાસ +S. वत् having.] An attendant; a companion.

પાસવું, *v. t.* [See **પાસ.**] To submit to the operation of an acid. 2. To make bright; to guild.

Prov. પાસે તે રંગે–પાસ્યાં એટલાં રંગવાં પડશે ને ! He, who has begun, must finish.

પાસા, *s. f.* [S. पार्श्व.] A side.

એક પાસા આખા વિશ્વની રચના ભાંગી પડે.–મ. ન. દ્વિ.

પાસાતાણિયો, Same as **પાશાતાણિયો** *q. v.*

પાસાબંડી, *s. f.* [પાસું + બંડી a jacket.] A waistcoat having strings at the sides to tie it with.

પાસિયું, *s. n.* [See **પાસું.**] A scythe (having a sharp edge on one of its sides only.

પાસું, *s. n.* [S. पार्श्व a side.] A rib. 2. The side. 3. Side; cause; partisanship. 4. Resort.

Id. પાસું બદલવું–ફેરવવું To turn on the side. 2. To turn the side of. રોગનું પાસું The effects of a disease પાસું વાળીને સૂવું To lie down at one's ease. પાસું સેવવું To gain the protection of; to be a partisan of; to have recourse to. **પાસું દેવું** To help, to assist. પાસામાં ઘાલવું To misappropriate.

મારે પાસું છે તમતણું, પ્રભુ પાળજો પોતાપણું.–**પ્રેમાનંદ.**

ક્યાંથી લાવું જસોદાનું પાસું.—પ્રેમાનંદ.

પડી વેળા પાસું દે તે મિત્ર સાચો સોય.—ભાલણ.

પાસે, *prep. & adv.* [S. पार्श्वे in the side.] By the side of; near; nigh; close to. 2. With; in one's possession, 3. From. 4. To. 5. By; about; at; with.

પાસેપાસે, *adv.* [Redup. of **પાસે.**] Close to one another; in an adjacent manner; in an adjoining fashion.

પાસો, *s. m.* [S. पाशक.] A die. 2. A facet. 3. Luck; destiny.

Id. અવળો પાસો પડવો To fail. અવળો પાસો Bad luck. સવળો પાસો પડવો To be successful. સવળો પાસો Good luck; good fortune. પાસો ચઢવો To be on the ascendant; to be rising. પાસો નાખવો To throw the dice (in a game). 2. To try one's fortune. 3. To engage oneself in an enterprise. પાસો જાણવો To know the secret steps of a plot or scheme. પાસે રમવું To play a game with dice.

પાસ્તરે, Same as **પાછતરે** *q. v.*

પાહડી, *s. f.* A sheep or a shegoat that has not given birth to a young one. 2. Same as **પાહાડી** *q. v.*

પાહણુ, *adj.* Produced after the proper season (of a crop).

પાહોવાડીઉં, *adj. n.* [See **પાડોસી.**] Neighbouring; adjoining; situated in the neighbourhood.

પાળ, *s. f.* [S. पालि, पाली.] A margin; an edge; a brink. 2. A parapet or marginal wall; a side. 3. The raised edge of the mouth of a hand-mill. 4. Limit; boundary. 5. *s. m.* [S. पाल.] A protector (at the end of a compound as in ક્ષત્રપાળ).

Id. પાણી પહેલાં પાળ બાંધવી Provide yourself with a remedy for the coming danger.

પૂર પહેલાં પાળ ચણી લે તું.-**કેશવ હરિ.**

પાળક, Same as **પાલક** *q. v.*

પાળણ, Same as **પાલન** *q. v.*

પાળવું, *v. t.* [S. पाल् to cause to protect *fr.* पा to protect.] To protect; to preserve. 2. To feed; to nourish; to foster. 3. To tame. 4. To keep; to maintain; to hold inviolate. 5. To be wholesome, or beneficial to; to agree with (of water, climate). 6. To suit; to be convenient to.

Id. પાળીપોષીને મોટું કરવું To bring up; to rear.

Prov. પાળે તેનો ધર્મ Religious faith is a question of conscience.

પાળિયું, *s. n.* [પાળ+વાળું having.] A bordered plot of a cultivated ground.

પાળિયો, *s. m.* [See **પાળવું.**] A memorial erected in honour of a brave man on the spot where he died.

ઇમારતો, મૂર્તિઓ અને પાળિયા.—**બ. ક. ઠા.**

પાળી, *s. f.* A turn; a recurring season; an alternation. 2. [S. पालिका.] A knife.

Prov. કાપે તેને પાળી કહે છે, એવી દુનિયા આડી People are so perverse as to give the name **પાળી** (a protecting intrument) to a cutting instrument.

પાળું, *adj. m. f. n.* [See **પાયદળ.**] Walking on foot; pedestrian.

પાળો, *s. m.* [See **પાળ.**] An encircling body or line. 2. A drop of dew 3. [See **પાયદળ.**] A foot-soldier; a footman. 4. A band; a troop; a party; a company. 5. A flock; a herd. 6. *adv.* Afoot; on foot.

જેમ રે પાળો ઉદકથી જાગ્યો.—**ભોજો.**

વીસ પાળા સુભટ જ લઇ સંગે.—**કે. હ. ધ્રુ.**

પિઉ, Same as **પીયુ** *q. v.*

પિઉડો, Same as **પીયુડો** *q. v.*

પિક, *s. m.* [S.] The Indian cuckoo. 2. *s. f.* [Imit.] Spittle; saliva. 3. Juice of betel-leaf chewed and spit out.

મધ્યાહ્ન પિક વળી બુલબુલ શબ્દ રાતે.—**દલપતરામ.**

સારસ મોર બપૈયા બોલે, ચાતક શુક પિક સાર જી.-**ઉદ્ધવ.**

જુઓ રંગ લાગ્યો તંબોળની પિક જો -**દયારામ.**

પિકદાની, *s. f.* [પિક +P. दास्तन् to hold.] A vessel made to hold spittle; a spittoon.

પિખવું, Same as **પીખવું**, *q. v.*

બુલબુલ રાતે જીવ પિખી નાખે.-**નર્મદ.**

પિખાવવું, Same as **પીખાવવું** *q. v.*

પિખાવું, Same as **પીખાવું** *q. v.*

સ્ત્રીઓમાં પ્રકોપ ભારે, માટે જાય તે પિખાઇ.-**હ. દા કાં.**

પિગળવું, Same as **પીગળવું** *q. v.*

પિગાળવું, Same as **પીગાળવું** *q. v.*

પિગાળે, ગાળે છે, રસમય કરે છે જગતને.-**કલાપિ.**

પિંખવું, Same as **પીંખવું** *q. v.*

પિંખાવવું, Same as **પીંખાવવું** *q. v.*

પિંખાવું, Same as **પીંખાવું** *q. v.*

પિંગકપિશા, *s. f.* [S.] A beetle; a species of cockroach.

પિંગળ, *s. n.* [S. पिंगल name of the author of an ancient work on Sanskrita prosody.] A treatise on prosody. 2. The science of prosody. 3. Very long useless talk. 4. *adj.* [S. पिंगल.] Tawny; reddish brown.

Id. પિંગળ કરવું To enlarge upon; to dilate upon. 2. To expand (a theme, a subject). 3. To make a long speech on a small matter.

પિંગળા, *s. f.* [S. पिंगला.] Name of a particular vessel of the body. 2. Name of a jungle owlet.

સુરત તુરત ઇડા પિંગળા.—**ધીરો.**

પિંગાણી, *s. f.* [S. पिंगा turmeric.] A cylindrical vessel or a cup (for hair-oil).

સગાં સૌ બેસાડયાં આણી, પુત્રના કર માંહી પિંગાણી.-**પ્રેમાનંદ.**

પિચકારી, *s. f.* [પિચ Imit. + S. कार showing the sound of the preceding letters.] A syringe; a squirt. 2. A stream spouting out forcibly; spitting.

Id. પિચકારી મારવી To syringe. 2. To spit at. પિચકારી મારવી-છોડવી To urinate (vulgar).

પિચોટી, *s. f.* [S. पिच्चिट the belly.] An intestinal trouble.

Id. પિચોટી ખસવી To suffer from an intestinal trouble.

પિચ્છ, *s. n.* [S.] A feather. 2. A tail. 3. A wing.

પિચ્છો, Same as **પીછો** *q. v.*

પિછવાઇ, *s. f.* Name of a kind of cloth.

એક ઠેકાણે રંગાટીનો સામાન, પિછવાઇ, મળે છે.—હ. દા. કાં.

પિછાન, *s. f. n.* [H. पहचान.] Knowledge; acquaintance with; familiarity. 2. Distinguishing; recognizing.

પડે પછી પૂરણ બ્રહ્મપિછાન.—દલપતરામ.

પિછાનવું, *v. t.* [See above.] To recognize. 2. To know thoroughly; to have an acquaintance with.

પુણ્ય કેરાં દર્શને પિછાનીએ પ્રભુ.—લલિત.

પિછો, Same as **પીછો** *q. v.*

પિછોડી, *s. f.* [See **પછેડી.**] A sheet. 2. A scarf; a covering for the shoulders.

Id. પિછોડી ઓઢવી To cover oneself with a sheet. 2. To declare oneself as insolvent.

Prov. પિછોડીમાં પાંચશેરી ઘાલીને મારે, એ ખોટું Beware of a silent dog and still water.

પિછોડો, *s. m.* [See **પછેડો.**] A large sheet. 2. A large scarf.

પિજન, Same as **પીજન** *q. v.*

પિંછ, Same as **પીછું** *q. v.*

પિંછી, Same as **પીછી** *q. v.*

પિંછું, Same as **પીછું** *q. v.*

પિંજણ, Same as **પીંજણ** *q. v.*

પિંજણી, Same as **પીંજણી** *q. v.*

પિંજન, *s. n.* [S.] Name of an instrument for cleaning cotton.

પિંજર, *s. n.* [S.] A cage. 2. A skeleton.

પિંજવું, Same as **પીંજવું** *q. v.*

પિંજામણ, } Same as **પીંજામણ, પીંજામણી** *q. v.*
પિંજામણી, }

પિંજારી, Same as **પીંજારી** *q. v.*

પિંજારો, Same as **પીંજારો** *q. v.*

પિટક, *s. n.* [S.] A box; a basket. 2. A pimple; a pustule; a small boil or ulcer. 3. A particular Buddhist work.

પિટવવું, Same as **પીટવવું** *q. v.*

પિટવું, Same as **પીટવું** *q. v.*

પિટાપિટ, Same as **પીટાપીટ** *q. v.*

પિટાવવું, Same as **પીટાવવું** *q. v.*

પિટાવું, Same as **પીટાવું** *q. v.*

પિંડ, *s. m.* [S.] A lump; a quantity; a collection. 2. A ball of cooked rice (given as an offering to the dead); the funeral cake. 3. The body. 4. A ball; a globe. 5. A mouthful; a morsel. 6. The calf of the leg.

Id. પિંડ મૂકવો-આપવો To perform a ceremony for the benefit of a dead person.

Prov. પિંડે તેવું બ્રહ્માંડે As is the action, so is the result; as you sow, so shall you reap.

પિંડકણ, *s. m.* [પિંડ+S. कण a particle.] A glandular epithelium.

પિંડજ્ઞાન, *s. n.* [પિંડ+S. ज्ञान knowledge.] The knowledge of one's body.

પિંડજ્ઞાની, *s. m.* [See above.] The person who knows the functions of his body.

પિંડદાન, *s. n.* [પિંડ+S. दान a gift.] Presentation of the obsequial rice-balls. 2. Funeral oblation made to deceased ancestors.

પિંડરોગી, *adj.* [પાંડુ+S. रोग a disease.] Suffering from poor blood; pale. 2. [પિંડ the body + S. रोग a disease.] Sickly from birth.

પિંડલું, *s. n.* [પિંડ+લું dim.] A small ball; a roll.

પિંડલો, *s. m.* [પિંડ+લો dim.] A round lump of clay. 2. A bedding. 3. Anything round.

પિંડાર, *s. m.* [S.] A beggar. 2. A herdsman. 3. A cowherd.

પિંડાર પીસા ટાળી.—પ્રેમાનંદ.

પિંડારિયો, Same as **પિંડારો** *q. v.*

મુકયા પિંડારિયા પ્રેરી રાધાને લીધી ઘેરી.—પ્રેમાનંદ.

પિંડારી, *s. f.* Name of a bird; the white-throated munia.

પિંડારીઓ, Same as **પિંડારિયો,** *q. v.*

પિંડારો, *s. m.* [See above.] A cowherd. 2. A pirate; a robber.

અમે પિંડારા પશુઓ ચારી.—પ્રેમાનંદ.

પિંડી, *s. f.* [S.] The calf of the leg.

પિંડુ, *s. n.* [See **પિંડ.**] A small ball of thread.

પિંડો, *s. m.* [S. पिंडक.] A large ball of thread. 2. A lump of flour wet with water. 3. A round bundle; a lump of clay.

પિંડોરી, *adj.* [See પિંડ.] Made of clay.

પિંડોરીઉં, *s. n.* [See પિંડ.] A mud-house.

પિતર, *s. m. pl.* [S. *fr.* पितृ father *fr.* पा to protect.] The deceased and deified progenitors of mankind; the manes. 2. Ancestors.

આપણા પૂર્વજ પિતરો ગયા છે.—આ. બા. ધ્રુ.

પિતરાઈ, Same as પિતરાઉં *q. v.*

પિતરાણ, *s. f.* [See above.] The wife of a cousin.

પિતરાણી, *adj. f.* [See પિતરાઈ.] Married to the members of one's family (of a woman).

પિતરાઉં, *adj. m. f. n.* [S. पितृ father + जन् to be born.] Of or relating to a paternal uncle. 2. Born of the same ancestors.

પિતરેણ, Same as પિતરાણી *q. v.*

પિતા, *s. m.* [S. पितृ.] The father.

પિતામરી, Same as પીતાંબરી *q. v.*

પિતામહ, *s. m.* [પિતા+S. महत् great.] The paternal grandfather. 2. An epithet of Brahma.

પિતામહી, *s. f.* [See above.] The paternal grandmother.

પિતુ, *s. m.* [See below.] The father.

પિતૃ, *s. m.* [S.] The father. 2. *s. m. pl.* Forefathers. 3 Manes.

પિતૃઋણ, *s. n.* [પિતૃ + S. ऋण debt.] The duties incumbent upon the son in return for life and other benefits received through his father. 2. The debts contracted by one's ancestors.

પિતૃઘાત, *s. m.* [See below.] Parricide.

પિતૃઘાતક, *s. m.* [પિતૃ+S. घातक killing.] A parricide.

પિતૃઘાતી, *adj.* [See above.] Killing one's father. 2. *s. m.* A parricide.

પિતૃતર્પણ, *s. n.* [પિતૃ+S. तर्पण an oblation.] An oblation to the manes. 2. An act of thowing water out of the right hand at the time of ablutions, as an offering to the ancestors.

પિતૃપક્ષ, *s. m. n.* [પિતૃ+S. पक्ष a side; a fortnight.] The dark fortnight of Bhadrapada appointed as the time for the Shraddha ceremony to the manes of the dead. 2. *s. m.* Paternal side; paternal relationship.

પિતૃભક્તિ, *s. f.* [પિતૃ + S. भक्ति devotion.] The son's duty to his father; filial duty.

પિતૃયજ્ઞ, *s. m.* [પિતૃ+S. यज्ञ a sacrifice.] One of the five daily sacrifices of a Brahmana, which consists in offering libations of water to the deceased ancestors. (They are ભૂતયજ્ઞ, મનુષ્યયજ્ઞ, પિતૃયજ્ઞ, દેવયજ્ઞ and બ્રહ્મયજ્ઞ.)

પિતૃલોક, *s. m.* [પિતૃ+S. लोक a world.] The region or heaven inhabited by the manes.

પિતૃવ્ય, *s. m.* [S.] A father's brother; a paternal uncle. 2. An elderly male relation.

પિતૃવ્ય પેખી પડતો પદ વંદનાથે.—ભા. ભો. દી.

પિતૃશ્રાદ્ધ, *s. n.* [પિતૃ+S. श्राद्ध an obsequial oblation.] Obsequial rites in honour of a father or deceased ancestor.

પિતૃહત્યા, *s. f.* [પિતૃ + S. हत्या killing.] Parricide.

પિત્ત, *s. n.* [S.] One of the three humours of the body (the other two being વાત and કફ); bile; the bilious humour. 2. Choler; irascibility; anger.

Id. પિત્ત ચઢવું To be affected by bile. પિત્ત માથે ચઢવું To be affected by bile in the head. 2. To be angry. પિત્ત ઉતરવું-બેસવું To be free from the effects of bile. 2. To be free from anger; to be cool or quiet after an angry mood.

પિત્તજ્વર, *s. m.* [પિત્ત+S. ज्वर fever.] A fever caused by an excess of bilious humour; a bilious fever.

પિત્તતત્ત્વ, *s. n.* [પિત્ત + S. तत्त्व essence.] Bilin.

પિત્તપાપડો, *s. m.* Name of a tree. Fumaria parviflora. N. O. Fumariacæ.

પિત્તપ્રકૃતિ, *s. f.* [પિત્ત+S. प्रकृति nature.] A bilious temperament.

પિત્તરક્ત, *s. n.* [પિત્ત+S. रक्त blood.]Plethora.

પિત્તવાયુ, *s. m.* [પિત્ત + S. वायु wind.] Flatulence arising from the vitiation of bilious humour.

પિત્તવાહિની, *s. f.* [પિત્ત+S वाहिनी a duct.] A bile-duct.

પિત્તસ્ફોટ, *s. m.* [પિત્ત+S. स्फोट a pimple; a boil.] Name of a contagious tropical cutaneous disease with small pimples; yaws.

પિત્તહર, *adj.* [પિત્ત + S. हर taking away.] Antibilious.

પિત્તળ, *s. n.* [S. पित्तल.] Brass. 2. *adj.* [See પિત્ત.] Bilious; fiery. 3. Worthless; peevish.

Id. પિત્તળ સ્વભાવનું Of a bilious temperament; irritable; peevish.

પિત્તળીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Worthless; irracible.

પિત્તાભિષ્યંદ, *s. m.* [પિત્ત+S. अभिष्यंद excess.] Name of a disease; acute mucopurulent conjunctivitis.

પિત્તાશય, *s. m. n.* [પિત્ત+S. आशय an abode.] The receptacle or seat of bile; the gall-bladder.

પિત્તાશ્મરી, *s. f.* [પિત્ત+S. अश्मरी a stone.] Biliary calculus.

પિત્તો, *s. m.* Same as પિત્ત *q. v.* 2. Choler; anger; ire; rage.

Id. પિત્તો ઉછળવો–ખસવો–હાથમાંથી જવો To be beyond one's control (of temper, anger.)

પિત્રાઇ, Same as પિતરાઇ *q. v.* 2. *s. m.* A cousin.

સાત પેઢી થઇ એટલે પિત્રાઇ ગોત્રાઇના વર્ગમાં જાય છે.—હ. ઢા. કાં.

પિત્રાણી, *s. f.* [See પિતરાણી.] A female cousin; a wife of a cousin.

પિધાન, *s. n.* [S.] A covering; a wrapper.

પિધેલ, **પિધેલું**, } Same as **પીધેલ પીધેલું** *q. v.*

પિનાક, *s. m. n.* [S.] The bow of Shiva. 2. The trident of Shiva.

પિનાક હાથમાં રાખી મૃગયા કારણે ચઢયા.—ઓ. ઉ. યા.

પિનાકી, *s. m.* [S. पिनाकिन्.] An epithet of Shiva.

પિપર, Same as **પીપર** *q. v.*

પિપરીમૂળ, Same **પીપળીમૂળ** *q. v.*

પિપળો, Same as **પીપળો** *q. v.*

પિપાસા, *s. f.* [S.] Thirst.

પિપાસી, **પિપાસુ**, } *adj.* [S. पिपासिन्, पिपासु.] Thirsty.

પિપીલિકા, *s. f.* [S.] An ant.

પિપીલિકા સંપ કદી કરે છે.—દલપતરામ.

પિપીલિકામ્લ, *s. m.* [પિપીલિકા + S. अम्ल an acid.] Formic acid.

પિમળ, Same as **પીમળ** *q. v.*

પિમળવું, Same as **પીમળવું** *q. v.*

પિયર, Same as **પીહર** *q. v.*

જે પિયર પનોતી હોય સુંદરી.—ગિરિધર.

પિયરીઉં, Same as **પીહરીઉં** *q. v.*

પિયળ, Same as **પીઅળ** *q. v.*

પિયળ કાઢીને ખાંધે મુકયા.—પ્રેમાનંદ.

પિયારૂં, Same as **પારકું** *q. v.*

છે રે પિયારી, ને લેખે પોતાની.—ભોજો.

પિયાલ, *s. n.* [S.] Name of a tree and its fruit.

પિયુ, Same as **પીયુ** *q. v.*

પિયુખ, Same as **પીયૂષ** *q. v.*

પિયુડો, Same as **પીયુડો** *q. v.*

પિયેર, Same as **પીહર** *q. v.*

પિયેરીઉં, Same as **પીહરીઉં** *q. v.*

પિરસણ, Same as **પીરસણ** *q. v.*

પિરસવું, Same as **પીરસવું** *q. v.*

પિરસાવવું, Same as **પીરસાવવું** *q. v.*

પિરસાવું Same as **પીરસાવું** *q. v.*

પિરોજ, *s. m.* [P. फ़िरोज.] A turquoise; a sapphire.

પિરોજા, **પિરોજી**, } *adj. m. f. n.* [See above.] Having the colour of a turquoise. 2 Bluish.

પિરોજી તે થાતું મુજ કર જરી દૂર ખસતાં.—કલાપિ.

પિરોજો, Same as **પિરોજ** *q. v.*

પિલવું, Same as **પીલવું** *q. v.*

પિલાવવું, Same as **પીલાવવું** *q. v.*

પિલાવું, Same as **પીલાવું** *q. v.*

પિલુ, Same as **પીલુ** *q. v.*

પિલોડિયું, Same as **પીલોડીઉં** *q. v.*

પિલ્લું, *s. n.* [પિંડ +લું dim.] A small ball of thread.

પિવડાવવું, **પિવાડવું**, } Same as **પીવડાવવું**, **પીવાડવું** *q. v.*

પિવાવું, Same as **પીવાવું** *q. v.*

પિશંગ, *adj.* [S.] Tawny; reddish. 2. *s. m.* The tawny colour.

પિશવી, *s. f* [P. पेश inside.] A bag. 2. Loose trousers (specially those worn by Mahommedan women).

પિશાચ, *s. m.* [S.] A devil; a ghost; an evil spirit; a goblin; a fiend.

પિશાચણી, **પિશાચિણી**, } *s f.* [S. पिशाचिका] A she-demon; a female imp.

પિશાચી, *s. f.* [See પિશાચ.] A she-demon. 2. Name of the language spoken by the aborigines. 3. *adj.* Demonish; ghost-like; devilish.

પિશાબ, *s. m. f.* [P. पेश front+आब् water.] Urine.

Id. પિશાબ કરવો To urinate. પિશાબ થવો To urinate involuntarily. પિશાબ થઇ જવો To be terrified. હું તો એના ઉપર પિશાબ એ ન કરૂં I shall have nothing to do with him (vulgar).

પિશુન, *s. m.* [S.] A tale-bearer; a tell-tale; a back-biter. 2. *adj.* Back-biting; slandering. 3. Cruel; unkind.

પિષ્ટ, *s. n.* [S. *fr.* पिष् to grind.] Corn, etc., ground into flour; flour. 2. *adj.* Ground; crushed; pulverised.

મ્હારે પિષ્ટ સમાન.—પ્રેમાનંદ.

પિષ્ટક, *s. n.* [S.] Name of a disease of the eye; anterior staphyloma of sclera.

પિષ્ટપેષણ, *s. n.* [પિષ્ટ + S. पेषण grinding.] Grinding that which has been already ground. 2. A useless repetition.

પિષ્ટમેહ, *s. m.* [S.] Oxaluria.

પિષ્ટું, *s. n.* [S. पिष्ट crushed.] The leafy ends of a broom or a branch.

પિસવું, Same as **પીસવું** *v. v.*

પિસવો, Same as **પીસવો** *q. v.*

પિસ્તાં, Same as **પસ્તાં** *q. v.*

પિસ્તાળીસ, *adj.* [પાંચ + ચાળીસ forty.] Fortyfive; 45.

પિસ્તોલ, *s. f.* A pistol; a revolver; a small hand-gun.

પિહેર, Same as **પીહર** *q. v.*

પિહેરીઉં, Same as **પીહરીઉં** *q. v.*

પિળચટું, Same as **પીળચટું** *q. v.*

પિળવું, Same as **પીળવું** *q. v.*

પિળાટ, **પિળાશ**, Same as **પીળાટ**, **પીળાશ** *q. v.*

પિળિયું, Same as **પીળીઉં** *q. v.*

પિળું, Same as **પીળું** *q. v.*

પી, *inter.* [Imit.] Fie ! Oh, fie ! Shame ! 2. *s. f.* Ignominy; infamy.

પીઅળ, *s. f.* [S. पीतल yellow.] Painting the forehead of a woman with beautiful colours.

પીક, *s. f.* [S. पी to drink.] Harvest; crop; produce. 2. *adj.* Fertile; fruitful.

પીખવું, *v. t.* [S. पिष् to crush; to injure.] To disperse; to scatter. 2. To ransack; to rummage. 3. To tease; to vex.

પીખાવવું, *v. t.* [See **પીખવું**.] To get scattered or separated; to get dispersed. 2. To get teased. 3. To get ransacked.

પીખાવું, *v. i.* [See **પીખવું**.] To be slandered. 2. To be separated; to be scattered.

પીગળવું, *v. i.* [S. अपि around + गल् to drop.] To be melted; to be fused; to be dissolved. 2. To be moved; to be softened.

સદ્વૃત્તિથી આપણે પીગળી જઇએ છીએ.—મ. ન. દ્વિ.

પીગળાવવું, *v. t.* [See **પીગળવું**] To get fused or melted. 2. To get moved or softened.

પીગાળવું, *v. t.* [See **પીગળવું**.] To melt; to fuse; to dissolve. 2. To move; to soften.

પીંખવું, Same as **પીખવું** *q. v.*

પીંખાવવું, Same as **પીખાવવું** *q. v.*

પીંખાવું, Same as **પીખાવું** *q. v.*

પીચકારી, Same as **પિચકારી** *q. v.*

પીછ, Same as **પીછું** *q. v.*

પીછી, *s. f.* [S. पिच्छिका.] A brush; a switch. 2. A fly-whisk made of feathers. 3. A bundle of peacock's feathers. 4. The art of painting.

પીછું, *s. n.* [S. पिच्छ.] A feather.

Id. પીછાનું પારેવું કરવું To make a mountain of a molehill. પીછું ખેંચવું–ફેરવવું–મારવું To sign a document without taking care to know what it is about. પીછું ઘાલવું To throw an obstacle in the way of.

પીછો, *s. m.* [H. पीछे.] Pursuing; pursuit. 2. Persecuting; persecution.

Id. **પીછો** લેવો–પકડવો To follow with perseverance. 2. To persecute without intermission.

પીછોડી, Same as **પિછોડી** *q. v.*

પીછોડો, Same as **પિછોડો** *q. v.*

પીંજન, *s. n.* [See **પીંજવું**.] Carding (of cotton, etc.). 2. A long and tedious discourse; a rant; a rigmarole.

પીંછ, *s. n.* [S. पिच्छ.] A feather. 2. A tail.

પીંછાળ, *adj.* [પીંછ + વાળું having.] Plumose.

પીંછી, Same as **પીછી** *q. v.*

પીંછું, Same as **પીછું** *q. v.*

પીંજણ, Same as **પીંજન** *q. v.*

પીંજણી, *s. f.* [See **પીંજવું**.] A carding instrument. 2. The manner or mode of carding. 3. A particular part of a cart.

કોના તળાવા ને કોની પીંજણીઓ.—પ્રેમાનંદ.

પીંજવું, *v. t.* [S. पिंजा cotton.] To card; to comb.

પીંજામણ, *s. n.* **પીંજામણી**, *s. f.* [See **પીંજવું**.] The manner of carding. 2 Wages for carding.

પીંજારી, *s. f.* [See **પીંજવું**.] A female carder of cotton.

પીંજારો, *s. m.* [See પીંજવું.] A male carder of cotton.

પીટણી, *s. f.* [See પીટવું.] Beating or striking the breast (in mourning).

ઘાટ ઉપર છેવટની પીટણી પીટયા પછી.—હ. ડા. કાં.

પીટપીટા, *s. n.* A wren-warbler; name of a bird.

પીટવવું, Same as પીટાવવું *q. v.*

પીટવું, *v. t.* [S. पिष्ट ground *fr.* पिष् to grind; to crush.] To beat or strike the breast (as in mourning). 2. To beat (a drum) with force. 3. To strike.

Id. ઓસલો પીટવો To beat the breast. માથું પીટવું To beat the head. 2. To vex; to put to mental trouble. દાંડી પીટવી-ઢંઢેરો પીટવો To isssue a proclamation; to give a public notice by a beat of drum.

પીટાપીટ, *s. f.* [Redup. of પીટવું.] Repeated beating of the breast (in mourning).

પીટાવવું, *v. t.* [See પીટવું.] To cause to beat the breast (in mourning). 2. To get beaten; to get struck.

પીટાવું, *v. i.* [See પીટવું.] To be beaten (of the breast in mourning). 2. To be struck.

પીટયું, *adj. m. n.* Dead (used by women in abusing a man or a child). 2. Damned. 3. Abusing.

રઝળે પીટયો નરસી વાટે.—નર્મદ.

પીઠ, *s. f.* [S. पृष्ठ.] The back. 2. [S. पीठ a seat.] The seat of a deity or a preceptor. 3. A seat (as in વિદ્યાપીઠ). 4. [S. पिटक a granary.] A grain market (*i. e.* દાણાપીઠ). 5. A market. 6. The state of the market; the market-rates.

Id. પીઠનું જોર Strength owing to supporters who stand behind the scene; support. પીઠ ઠોકવી-થાબડવી To strike on the back out of fondness; to praise and encourage. પીઠ ઉઘાડી પડવી To lose one's supporter or assistant. 2. To have no one to help; to be helpless. પીઠ ચોરવી To retreat; to shrink from; to be afraid of. પીઠ ઢાંકવી To cover the rear on a battle-field. 2. To help. પીઠ દેવી-ધરવી To run to the help of; to help. પીઠ પર હાથ ફેરવવો To encourage. 2. To comfort; to console. પીઠ પાછળ મૂકવું To postpone. પીઠ પૂરવી To cover the rear of; to help. પીઠ ફેરવવી To turn one's back upon. 2. To abandon; to forsake. 3. To go over to the opposite party. પીઠ બતાવવી To run away from. (કામની) પીઠ લાગવી To perform the most difficult part (of a work). પીઠ લેવી To pursue. 2. To be urgent in soliciting. 3. To harass. પીઠે કાળજું હોવું To have a stout heart; to have courage. પીઠે પેટ ચોંટવું To be lean. 2. To be starved.

પીઠિકા, *s. f.* [S. पीठिका a section of a book.] A chronological account; a narration. 2. Pedigree; lineage. 3. A whole race; a series of generations. 4. A pedestal; a seat. 5. A division or section of a book.

પીઠી, *s. f.* [S. पिष्ट flour *fr.* पिष् to grind.] A yellow fragrant powder applied to the bodies of the bride and bridegroom in the marriage ceremony.

Id. પીઠી ચોળવી To apply a yellow fragrant powder to the bride and bridegroom in the marriage ceremony.

પહેલાં તો આ પીઠી તને ચોળીએ.—અ. ઉ. ચા.

પીઠું, *s. n.* [See above.] Flour of અડદ made for a particular preparation. 2. [See પીઠ a market.] A liquor-shop; a public-house; a tavern. 3. A market.

પીડ, Same as પીડા *q. v.* 2. Same as પીઠ *q. v.* 3. [See પિષ્ટ.] A substance applied to the teeth to colour them.

પીડક, *adj.* [See below.] Oppressing; harassing. 2. *s. m.* An oppressor.

પીડવું, *v. t.* [S. पीड् to give pain to.] To give pain to; to torment; to annoy; to afflict. 2. To trouble; to harass; to molest; to ill-treat. 3. To bore; to plague.

પીડા, *s. f.* [See above.] Pain; anguish; torment. 2. Trouble; vexation. 3. Care; anxiety. 4 Suffering; affliction.

Id. પીડા ગઈ-પડી ! A good riddance for bad rubbish.

પીડાકર, પીડાકારક, પીડાકારી, } *adj.* [પીડા+S. कृ to do.] Noxious; injurious; hurtful. 2. Troublesome; vexatious.

પીડાવવું, *v. t.* [See પીડવું.] To get afflicted. 2. To get troubled.

પીડાવું, *v. i.* [See પીડવું.] To be in pain or trouble; to be ill; to be afflicted 2. To be harassed.

પીડાશામક, *adj.* [પીડા+S. शम्, शाम् to tranquil.] Anodine.

પીડિત, *adj.* [See પીડવું.] Pained; tormented; afflicted; distressed. 2. Troubled; harassed; molested.

પીડી, *s. f.* [S. पीडित oppressed.] A small ball of turmeric waived round the head of a person to ward off the effects of an evil eye. (generally used as ઇડીપીડી).

પીઢ, *s. f.* [See પિષ્ટ.] A grinding tooth; a grinder. 2. [See below.] A beam; a plank; a rafter. 3. *adj.* [S. पीडित pinched.] Experienced; old; venerable

પીઢિયું, પીઢીઉં, } *s. n.* [S. पीठ a stool.] A beam on which the planks of the floor are fixed; a rafter. 2. A grinding tooth; a grinder. 3. The flesh that covers the lower parts of the teeth; the gums.

પીત, *adj.* [S.] Yellow. 2. *s. n.* [S. पित्त.] Bile. 3. [S. पीत soaked in.] Vegetables grown by irrigation.

ઇંદુ ધનુષ જણાયે, પીત સૂર્યરશ્મિભાસ.—નર્મદ.

પીતકોઢી, *s. f.* A kind of little black bird.

પીતજ્વર, Same as પિત્તજ્વર *q. v.*

પીતપથરી, Same as પિત્તાશ્મરી *q. v.*

પીતપાપડો, Same as પિત્તપાપડો *q. v.*

પીતમણિ, *s. n.* [પીત+S. मणि a jewel.] A topaz.

પીતવાડો, *s. m.* [S. पीत soaked in +वाट an enclosure.] A field from which crops are obtained both in dry and wet seasons; a field watered in the dry season.

પીતળ, Same as પિત્તળ, *q. v.*

પીતળીઉં, *s. n.* [See પિત્તળ.] A vessel made of brass.

પીતાંબર, *s. n.* [S. पीत yellow+अंबर a cloth.] A yellow silk loin-cloth. 2. A silk loin-cloth of any colour. 3. *s m.* An epithet of Vishnu.

પીતાંબરી, *s. f.* [See above] A silken cloth of an inferior kind.

પીતાંબરી લીધી ઉતારી.—પ્રેમાનંદ.

પીદું, *s. n.* [See પૈડું a circle.] The circular spot from which marbles are thrown in the game.

પીધ, *s. n.* Name of a bird; the pied bush-chat.

પીધા, *s. f.* Name of a bird; the white-winged black robin.

પીધેલ, પીધેલું, } *adj. m. f. n.* [See પીવું.] Drunk. 2. Intoxicated; tipsy. 3. Insane. 4. *s. m. f.* A drunkard.

એ પીધેલની આ આંખો તો જાણે જાસુનાં ફૂલ હોય.—કે. હ. ધ્રુ

પીન, *adj.* [S.] Fat; plump; fleshy. 2. Much; profuse; great. 3. Full; large; big.

પીન પયોધર પાખર કીધી રે.—નરસિંહ.

કીર નાસા ચક્ષુ મીન છે, જોવું હૃદય થાશે પીન છે.—પ્રેમાનંદ.

પક્ષ દિન અન્ને હુવા, દુઃખ પીન આવી પડ્યાં.—વલ્લભ.

પીનસ, *s. n.* [S.] Cold; catarrh; ozena.

પીપ, *s. f. n.* [Portu.] A cask; a barrel; a hogshead. 2. A tub to keep water in.

પીપર, *s. f.* [S. पिप्पली.] Long pepper. Piper dishotomun or longum. N. O. Piperacæ. 2. Same as પીપરડી *q. v.*

પીપરડી, *s. f.* Name of a tree. Ficus viranee. N. O. Urticacæ.

પીપળ, *s. f.* Same as પીપળો *q. v.*

પીપળીમૂળ, પીપળીમૂળના ગંઠોડા, } *s. n.*, *s. m. pl.* The dried catkins of the plant પીપર.

પીપળો, *s. m.* [S. पिप्पल.] Name of a tree. Ficus religiosa. N. O. Moracæ.

Id. પીપળે દીવો કરવો To make known from the top of a fig-tree; to declare from the house-top. પીપળો ઉગવો To be childless. પીપળો ફાટવો To be held (of a large gathering of Brahmanas). પીપળે પરણાવવું To marry (a girl with the fig-tree when no proper husband is to be found).

પીપી, *s. f.* [Imit.] A pipe; a mouth-piece; a fife. 2. Ignominy; infamy.

પીપીઓ, *s. m.* [Imit.] A loud cry; a scream. 2. A bustle; a cry for shortage and scarcity.

પીપુડી, *s. f.* [Imit.] A pipe; a mouth-piece; a fife.

Id. પીપુડી વગાડવી To play on a fife. 2. To play the same tune with; to agree with as a matter of courtesy; to agree with a person in order to please or flatter him.

Prov. ગાજરની પીપુડી વાગે ત્યાં સુધી વગાડવી, નહિ તો ફેંકી દેવી-કરડી નાખવી To play the same tune so long as there is agreement.

પીમળ, *s. f.* [S. परिमल.] Smell; odour; fragrance.

નાસિકા શું લીએ નહિ પીમળને, શું શીશ ના ધૂણશે ?–મ.બ.હે.

પીમળવું, *v. i.* [See above.] To smell sweet; to give out a fragrant smell.

પીમળાટ, *s. m.f.* [પીમળવું+S. वृत्ति state.] A strong fragrant smell.

પીમળાવવું, *v. t* [See પીમળવું.] To make a thing give out fragrant smell.

પીયળ, Same as પીઅળ *q. v.*

પીયાણ, *s. m.* [S. पर्याण a saddle.] A ride.

કાશિક તેડી છડે પીયાણે.--પદ્મનાભ.

પીયાવો, *s. m.* [See પીવું.] A water-trough. 2. A person who waters a field.

પીયુ, **પીયુડો,** } *s. m.* [S. प्रिय beloved + ડો dim.] A lover; a gallant; a sweetheart. 2. A husband.

પીયૂષ, *s. n.* [S.] The food of gods; ambrosia; nectar.

મીઠું પીયૂષ વાણી મધુ પીધે.—મ. ન. દ્વિ.

પીયો, *s. m.* [S. पिंजेट.] The mucus or gum of the eye.

પીર, *s. m.* [P.] A Mahommedan saint. 2. *s. f.* Same as પીડા *q. v.*

Prov. પીરનો મહિમા મુજાવર વધારે The leader's glory is magnified by his followers.

દયા કેરો દરિયાવ, ધીર વીર પીર હારી.—વલ્લભ.

પીરજાદો, *s m.* [પીર + S. जादा a son.] The son of a saint.

પીરસણ, *s. n.* [S. परिवेषण.] Ready food to be served at a dinner; distribution of food.

Id. પીરસણ મોકલવું To supply dishes of food to persons who do not take part in a dinner-party.

પીરસવું, *v. t.* [S परिवेष serving up meals] To serve out meals; to serve dishes.

પીરસાવવું, *v. t* [See પીરસવું.] To get served.

પીરસાવું, *v. i.* [See પીરસવું] To be served.

પીરાનપીર, *s. m.* [P.] God of gods. 2. A great man.

પીરોજ, Same as પિરોજ *q. v.*

પીરોજા, Same as પિરોજા *q. v.*

પીરોજી, Same as પિરોજી *q. v.*

પીલક, *s.n.* Name of a bird; the Indian oriole.

પીલવું, *v. t.* [S. पीड् to press; to break.] To crush; to trample upon; to torture. 2. To press; to squeeze. 3. To force out; to express. 4. To wrench; to wrest; to extort; to wring out.

Id. અવળી ઘાણીએ પીલવું To torture; to torment.

પીલવો, *s. m.* [See પીલવું.] A crushing machine. 2. Same as પીલુ *q. v.*

પીલાવવું, *v. t.* [See પીલવું.] To get crushed. 2. To get tortured.

પીલાવું, *v. i.* [See પીલવું.] To be crushed. 2. To be tortured. 3. To suffer pain.

પીલું, *s. n.* [S. पेलव delicate.] A kid.

પીલુ, *s. f.* [S. पीलु.] Name of a tree. Salvadora oleoides. N.O. Salvadoraceæ. 2. *s. n.* Same as પીલુડું *q. v.*

પીલુડી, *s. f.* [પીલુ+ડી dim.] Name of a tree. Solanum nigrum. N. O. Solanaceæ.

શહેરનું ખંડેર હજી પીલુડીઓના ઝાડથી જણાઇ આવે છે.-હ. દ્વા. કાં.

પીલુડું, *s. n.* [પીલુ+ડું dim.] The fruit or berry of the salvadora tree.

પીલો, *s. m.* [S. पल्लव.] A sprout; a shoot: a bud; a budding; a sucker.

પીલોડીઉં, *s. n.* [પીલો+ડી dim.] A sprout shooting from the stalk of a bajaree plant.

પીવડાવવું, *v t.* [See પીવું.] To give to drink. 2. To sprinkle (water on a tree).

પીવર, *adj.* [S.] Fat; corpulent. 2. Thick; stout; close; plump.

પીવાડવું, Same as પીવડાવવું *q. v.*

પીવાવું, *v. i.* [See પીવું.] To be able to drink.

પીવું, *v. t.* [S. पा to drink.] To drink. 2. To tope; to tipple; to soak. 3. To inhale; to smoke; to draw (tobacco). 4. To absorb; to swallow up. 5. To stifle; to smother. 6. To endure quietly; to stomach affronts.

Id. ચલમ-બીડી પીવી-તમાકુ પીવો To smoke a pipe, a cigarette or tobacco. બોલીને પી જવું To disregard the authority of; not to pay attention to. 2. To drink up. 3. To put up with (an insult). કોઇ કડવું મીઠું બોલે તે પી જઇએ સામો ઉત્તર ન દઇએ.—નૃસિંહાચાર્ય.

પીસવું, *v. t.* [S. पिष् to pound.] To grind; to crush; to reduce to powder (in a mill).

Id. ઘઉં પીસવા To grind wheat. ભીના ઘઉં પીસવા To toil; to labour hard. દાંત-હોઠ પીસવા To gnash the teeth. 2. To lose one's temper.

મેઘનાદ માર્યો મારુતી પીસી લીધા પ્રાણ.—પ્રેમાનંદ.

આંહીં ત્યાંહીં પર્ણકુટી લાગી કર પીસે.—પ્રેમાનંદ.

પીસવો, *s. m.* A whistle.

Id. પીસવો તાણવો To make a beginning to cry by closing the lips. 2. To cry aloud.

પીસું, *adj. m. f. n.* [See પીસડું.] Fine; very small; minute.

પીહર, *s. n.* [S. पितृगृह.] The house of a married girl's father; the paternal house of a married girl.

Id. પીહરની સઅ્ભ્રૂ–પનોતી A happy condition at the house of the father of a married girl.

પીહરીઉં, *s. n.* [See above.] A relative of a married girl on the side of her parents. 2. *adj. m. f. n.* Of or pertaining to the house of the father of a married girl.

પીહો, *s. n.* Name of a bird; the pheasant-tailed jacana.

પીળ, Same as પીઅળ *q. v.*

કુમકુમના હાથા કરે કરી પીળ કપાળ.–સામળ.

પીળક, *s. f.* [પીળું+ક dim.] Paleness.

પીળચટું, *adj. m. f. n.* [પીળું +ચટ્ટો a spot.] Yellowish.

પીળવું, *v. t.* [See પીળું.] To besmear; to anoint; to rub. 2. To colour with red turmeric. 3. To spoil; to dirty.

પીળાટ, પીળાશ, પીળાસ, *s. f.* [પીળું+આટ, આશ, આસ suffixes forming nouns.] Yellowishness; paleness.

પીળિયું, પીળોઉં, *s. n.* [See પીળું.] A yellowish garment worn by a girl to be married. 2. *adj. m. f. n.* Of yellowish colour.

પીળું, *adj. m. f. n.* [S. पीतल.] Yellow.

Id. પીળો દેડકો Pale; sickly. પીળું ચ્ચચ્ક Quite yellow.

Prov. પીળું તેટલું સોનું નહિ All that glitters is not gold.

પીળુંધર્મક, *adj. m. f. n.* [પીળું+S. धर्म nature +क having.] Deep yellow.

પુંલિંગ, *adj.* [પુંસ્+ S. लिंग a member.] Masculine; of the masculine gender. 2. *s. n.* The masculine gender.

પુંવા, Same as પૌંવા *q. v.*

પુંશ્ચલી, *s. f.* [S. *fr.* पुंस् a male+ चल movable.] A harlot; a lewd woman. 2. *adj.* Lewd; unchaste.

પોપટ પઢાવતી પુંશ્ચલી.–પ્રેમાનંદ.

પુંશ્ચલી ભેંસ ન માંડે પાગ.–અખો.

પુંસ્, *s. m.* [S.] A male; a male being. 2. The masculine gender.

પુંસવન, *s. n.* [S.] Name of the first sanskara. It is the ceremony performed on a woman perceiving the first signs of a living conception.

કરો પુંસવનાદિક કર્મ, ઉત્તમ મુહૂર્ત જોઇ ધર્મ.–પ્રેમાનંદ.

એ પછી પુંસવન સંસ્કાર કરાય છે.–મ. ન. દ્વિ.

પુંસ્ત્વ, *s. n.* [પુંસ્ + S. त्व a suffix forming a noun.] Potency; virility; masculineness.

પુ, *inter.* [Imit.] Ha ! Oh ! Eh !

Id. પુ કરવું To ridicule; to laugh at. 2. To make water (of children).

પુકાર, Same as પોકાર *q. v.*

પુકારવું, Same as પોકારવું *q. v.*

પુકારાવવું, Same as પોકારાવવું *q. v.*

પુકારાવું, Same as પોકારાવું *q. v.*

પુખરાજ, Same as પોખરાજ *q. v.*

પુખ્ત, *adj.* [P.] Mature; ripe. 2. Old; experienced.

Id. પુખ્ત વિચાર A mature thought. પુખ્ત ઉમ્મરવું Arrived at the age when the thoughts of the person are steady; of the age of forty years and upwards.

પુગવું, Same as પૂગવું *q. v.*

પુગવું, Same as પૂગવું *q. v.*

શ્રોતાજનની પુગે આસ.–શિવદાસ.

પુગાડવું, Same as પૂગાડવું *q. v.*

પુકેસર, *s. m.* [પુંસ્ + S. केसर a filament.] A stamen; a male filament.

પુંખ, *s. f.* [S. पक्ष.] A side. 2. A side of the body. 3. A support; a shelter. 4. The side slopes of the roof of a house. 5. *s. m.* [S.] The feathered part of an arrow. 6. Same as પોંખ *q. v.* 7. *s. n.* A feather.

Id. બાદશાહની પણ પુંખ કપાય, પણ રાંડીરાંડનાં નેવ ન કપાય The side slopes of the roof of the house of even an emperor may be cut off, but not the eves of the house of a poor widow. 2. Right is might.

પુંખડું, *s. n.* [પુંખ+ ડું dim.] A feathery leaf; a sprout. 2. A branchlet. 3. A wave a slight breeze.

પુંખણું, *s. n.* [પુંખ+ણું dim.] The feathered part of an arrow having a notch at the end

પુંખવું, Same as **પોંખવું** *q. v.*

પુંખાવવું, Same as **પોંખાવવું** *q. v.*

પુંખાવું, Same as **પોંખાવું** *q. v.*

પુંગ, *s. m.* [S.] A heap; a collection.

પુંગવ, *s. m.* [S.] A bull; an ox. 2. Best; excellent; chief; distinguished (person of any class).

પુંગીફળ, *s. n.* [S.] Areca-nut; betel-nut.

પુચકારી, *s. f.* [પુચ Imit. + S. कार doing.] The sound uttered to quiet or soothe (a child).

પુચકારી કરી રે, જતુની આંખનાં આંસુ લુવે.—દયારામ.

પુચ્છ, *s. n.* [S.] A tail. 2. The end of any thing; the hinder part.

પુચ્છી, *adj.* [S. पुच्छिन्.] Having a tail. 2. Having a feather-like end or tail.

પુછગાછ, Same as **પૂછગાછ** *q. v.*

પુછડી, Same as **પૂછડી** *q. v.*

પુછડીઉં, Same as **પૂછડીઉં** *q. v.*

પુછડું, Same as **પૂછડું** *q. v.*

પુછપરછ, **પુછપાછ**, } Same as **પૂછપરછ, પૂછપાછ** *q. v.*

પુછવું, Same as **પૂછવું** *q. v.*

પુછાપુછ, Same as **પૂછાપૂછ** *q. v.*

પુછારણ, Same as **પૂછપરછ** *q. v.*

પૂછ પુછારણ ને ઉતાર, ભુવા ગતિક મેલ્યા તે કાર.—સામળ.

પુછાવવું, Same as **પૂછાવવું** *q. v.*

પુછેડિયું, Same as **પૂછેડીઉં** *q. v.*

પુજ, Same as **પૂજ્ય** *q. v.*

પુજવું, Same as **પૂજવું** *q. v.*

પુજાપો, Same as **પૂજાપો** *q. v.*

ખૂટો પુજાપો જાણીને પુત્રી તેડી પાસ.—નર્મદ.

પુજારાધે, Same as **પૂજારાધે** *q. v.*

પુજારી, **પુજારો**, } Same as **પૂજારી, પૂજારો** *q. v.*

પુંચી, Same as **પોંચી** *q. v.*

પુંછ, Same as **પૂંછડું** *q. v.*

પુંછડલું, Same as **પૂછડલું** *q. v.*

પુંછડી, Same as **પૂછડી** *q. v.*

પુંછડીઉં, Same as **પૂછડીઉં** *q. v.*

પુંછવું, Same as **પૂછવું** *q. v.*

પુંજ, *s. m.* [S.] A heap; a multitude; a mass; an accumulation; a pile; a collection.

પુરા પુણ્યના પુંજમાં હીંગ પેસે.—દલપતરામ.

તે સિંધુના ઊંડા નીરે મુક્તાપુંજ વિરાજતો.—ના. દ. ક.

પુંજણી, *s. f.* [See **પુંજવું**.] A broom made of hemp or cotton fibres.

પાતરાં પુંજણી પથ્વી પર્યં અન્યો ત્યાંહે બનાવ.—સામળ.

પુંજવું, *v. i* [S. पुंजीकृ to heap.] To sweep with care (in order to save the lives even of little insects). 2. To gather; to collect; to heap.

પુંજી, *s. f.* [S. पुंज a heap.] Wealth; riches; assets. 2. Capital; a stock. 3. A heap. 4. Property.

પુંજો, *s. m.* [See above.] Sweepings; dust; rubbish; refuse.

પુટ, *s. m.* [S.] A cavity; a hollow space. 2. A cover; a sheath. 3 A folding of anything so as to form a cup: a fold. 4. The process of heating by completely covering the folded thing. 5. A vessel made of a leaf. 6. Giving effect of a thing to another body.

Id. પુટ દેવો To give effect to.

પુટપાક, *s. m.* [પુટ + S. पाक cooking.] A particular method of preparing drugs, in which the various ingredients are wrapped up in leaves, and being covered with clay are roasted in fire.

પુટોદક, *s. n.* [પુટ+S. उदक water.] Water enclosed in certain fruits, such as cocoa-nut.

પુઠું, Same as **પૂઠું** *q. v.*

પુઠ, Same as **પૂઠ** *q. v.*

પુઠળ, Same as **પૂઠળ** *q. v.*

પુઠીઉં, Same as **પૂઠીઉં** *q. v.*

પુડું, Same as **પૂડું** *q. v.*

પુડે, Same as **પૂડે** *q. v.*

પુડલો, *s. m.* [પુડો + લો dim.] A cake.

પુડી, *s. f.* [S. पुटी a cover.] A small bundle. 2. A grocer's coffin; a packet.

પુડો, *s. m.* [S. पुटक a fold.] A bundle. 2. A honeycomb. 3. A kind of bread. 4. A grocer's coffin; a packet.

પુણચોદ, *adj. m. f. n.* [પોણું+ચૌદ fourteen.] Imperfect; deficient; incomplete; false.

પુણવું, Same as **પૂણવું** *q. v.*

પુણી, Same as **પૂણી** *q. v.*

પુંઠ, Same as **પૂંઠ** *q. v.*

પુંઠરખું, Same as **પૂંઠરખું** *q. v.*

પુંઠળ, Same as **પૂંઠળ** *q. v.*

પંથનું પશુ જેમ પુંઠળ વળગ્યું ફરે.—નરસિંહ.

ખીજવે બાળક, પુંઠળ ફરે.—પ્રેમાનંદ.

લોક પુંઠળ બોલે રે.—દયારામ.

પુંઠીઉં, Same as **પૂંઠીઉં** *q. v.*

પુંઠે, Same as **પૂંઠે** *q. v.*

પુંડેવાળ, Same as પૂંડેવાળ *q. v.*

પુંડ, *s. m.* [S.] A sign; a mark.

પુંડરીક, *s. n.* [S.] A white lotus. 2. *s. m.* Name of the elephant presiding over the south-east direction. 3. A mark on the forehead. 4. A kind of serpent.

પુંડરીકાક્ષ, *s. m.* [S.] An epithet of Vishnu.

પુંડ્ર, *s. n.* [S.] A mark on the forehead; a sectarial mark. 2. *s. m.* Name of a country and its inhabitant.

પુંડ્રક, *s. n.* [S.] A sectarial mark.

પુણ્ય, *s. n.* [S.] Moral or religious merit. 2. Purity. 3. Righteousness; virtue; charity. 4. Death-bed charity. 5. *adj.* Holy; sacred. 6. Auspicious. 7. Meritorious; virtuous.

Prov. પુણ્યે પાપ ઠેલાય Good conduct will save a man from the consequences of his sin. પુણ્ય ત્યાં જય Success goes with piety. પુણ્ય કરતાં વારે તેને ઘાલે જમને બારે Prevent no man from doing good. પુણ્ય કરેલું આડે આવે Good conduct leads to good results. પુણ્ય પરવાર્યું સમજવું Know that the results of his good conduct are already at an end. 2. There is nothing that can save him from the consequences of his bad conduct.

પુણ્યકર્મ, *s. n.* [પુણ્ય + S. कर्मन् an act.] A meritorious act.

પુણ્યકાળ, *s. m.* [પુણ્ય + S. काल time.] An auspicious time.

પુણ્યક્ષેત્ર, *s. n.* [પુણ્ય + S. क्षेत्र a place.] A holy place; a place of pilgrimage.

પુણ્યતીર્થ, *s. n.* [પુણ્ય + S. तीर्थ a place of pilgrimage.] A holy place of pilgrimage.

પુણ્યદાન, *s. n.* [પુણ્ય + S. दान a gift.] Charity.

પુણ્યપ્રતાપ, *s. m.* [પુણ્ય+S. प्रताप glory.] Efficacy of moral merit or virtue.

પુણ્યલોક, *s. m. n.* [પુણ્ય + S. लोक a world.] Heaven; paradise.

પુણ્યવાન્, *adj.* [પુણ્ય+S. वत् having.] Having religious merits; meritorious; good; righteous. 2. Lucky; fortunate.

પુણ્યશાળી, } Same as પુણ્યવાન્ *q. v.*
પુણ્યશીલ, }

પુણ્યશ્લોક, *adj.* [પુણ્ય+S. श्लोक praise *fr.* श्लोक् to praise.] That by the mention of whose name પુણ્ય is acquired; of sacred fame or memory. 2. *s. m.* An epithet of Nala, Yudhisthira and Janardana.

પુણ્યશ્લોકે અને પરહરી.—પ્રેમાનંદ.

પુણ્યશ્લોકા, *s. f.* [See above.] An epithet of Seeta and Draupadee.

પુણ્યાત્મા, *adj.* [પુણ્ય + S. आत्मन् the soul.] Holy-minded. 2. Pious; righteous.

પુણ્યાહ, *s. n.* [પુણ્ય + S. अहन् a day.] An auspicious or happy day.

પુણ્યાહ વિપ્ર વદતા, નદતાં ઢદામાં.—કે. હ. ધ્રુ.

પુણ્યાહવાચન, *s. n.* [પુણ્યાહ+S. वाचन causing to say *fr.* वच् to speak.] A ceremony in which Brahmanas are requested to declare three times that the day is auspicious.

પુતળિયું, Same as પૂતળીઉં *q. v.*

પુતળી, Same as પૂતળી *q. v.*

પુતળું, Same as પૂતળું *q. v.*

પુત્તલવિધાન, *s. n.* [S. पुत्तल an image+विधान a ceremony.] Burning the effigy of a person who died abroad or whose corpse is lost; performing the funeral ceremonies on an image of a deceased person.

પુત્ર, *s. m.* [S. *fr.* पुत् a particular hell to which childless persons are condemned + त्रै to protect.] A son.

Prov. પુત્રનાં લક્ષણ પારણામાંથી જણાય The child is father of the man. 2. Coming events cast their shadows before.

પુત્રધર્મ, *s. m.* [પુત્ર+S. धर्म duty.] Filial duty.

પુત્રપૌત્ર, *s. m. pl.* [પુત્ર+S. पौत्र a grandson.] Sons and grandsons.

પુત્રભાવ, *s. m.* [પુત્ર + S. भाव affection.] Looking upon one as a son. 2. Behaving oneself as a son.

પુત્રવતી, *adj. f.* [પુત્ર+S. वत् having.] Having a son (of a female).

પુત્રવધુ, *s. f.* [પુત્ર+S. वधु a wife.] A daughter-in-law.

પુત્રવત્સલ, *adj.* [પુત્ર+S. वत्सल fond of.] Kind to one's children.

પુત્રવત્સલતા, *s. f.* } [પુત્રવત્સલ+S. ता a suffix forming a noun; S. पुत्रवात्सल्य.] Kindness to one's children; fatherly affection.
પુત્રવાત્સલ્ય, *s. n.* }

પુત્રિકા, *s. f.* [S.] A daughter.

પુત્રી, *s. f.* [S.] A daughter.

પુત્રીજ, *s. m.* [પુત્રી+S. जन् to be born.] A daughter's son.

અર્જુનના તનુજ કહાવો વસુદેવના પુત્રીજ.—સામળરામ

પુત્રીય, *adj.* [S.] Filial; relating to a son.

પુત્રેષ્ટિ, *s. f.* [પુત્ર+S. इष्टि desire *fr.* इष् to desire.] Name of a sacrifice performed to obtain male issue.

પુત્રૈષણા, *s.f.* [પુત્ર+S. एषणा desire.] A desire for having a son.

પુદ્ગળ, *s. n.* [S. पुद्गल.] The body; matter. 2. Soul. 3. Monad. 4. *adj.* Beautiful; lovely.

પુનઃ, Same as **પુનર્** *q. v.*

પુનમ, Same as **પૂનમ** *q. v.*

પુનમીઆ, *s. m. pl.* Name of a kind of wheat with barley-like husk.

પુનમીઉં, Same as **પૂનમીઉં** *q. v.*

પુનર્, } **પુનર,** } *adv.* [S. पुनर्.] Again; once more; anew.

પુનર મૃત્યુ થશે મુજ તેમ તો.—અ. ઉ. ચા.

પુનરપિ, *adj.* [પુનર્+S. अपि also.] Also again; again; once more; also.

પુનરાગમન, *s. n.* [પુનર્+S. आगमन return.] Returning; coming again; return.

પુનરાવર્તન, *s. n.* [પુનર્+ S. आवर्तन returning.] Coming back or again. 2. Repetition; recapitulation. 3. Reflection (of rays).

Id. પ્રકાશનાં કિરણોનું પુનરાવર્તન Reflection of the rays of light.

પુનરાવર્તનની હમેશ જરૂર છે.—ક. પ્રા. ત્રિ.

પુનરાવૃત્તિ, *s. f.* [પુનર્+S. आवृत्ति a return.] Repetition. 2. An edition (of a book) that is republished. 3. Repetition of birth.

પુનરુક્તિ, *s. f.* [પુનર્ +S. उक्ति saying.] Repetition; tautology; superfluity.

પુનરુત્થાન, *s. n.* [પુનર્ + S. उत्थान getting up.] Resurrection; rising again.

પુનરુત્પત્તિ, *s f.* [પુનર્ +S. उत्पत्ति production.] Return of birth; metempsychosis. 2. Reproduction.

પુનરુદ્ધાર, *s. m.* [પુનર્ + S. उद्धार salvation.] Rejuvenescence. 2. Re-birth. 3. Deliverence. 4. Rebuilding (a temple).

પત્ની થઇ પુનરુદ્ધાર પામ.—ના. દ. ક.

પુનરેવ, *adv.* [પુનર્+S. एव even.] Again; often.

પુનર્જન્મ, *s. m.* [પુનર્+ S जन्म a birth.] Being born again; returning into some form of existence after death; metempsychosis 2. Regeneration; re-birth.

પુનર્નવા, *s. m.* [S.] Name of a plant. Boerhaavia verticillata. N. O. Nyctaginæ.

પુનર્ભવ, *s. m.* [પુનર્ + S. भू, भव् to be.] Transmigration; repeated birth. 2. *adj.* Born again.

પુનર્ભૂ, *s. n.* [See above.] Re-existence.

પુનર્વસુ, *s. n.* [S.] Name of the seventh lunar asterism consisting of 2 or 4 stars.

પુનર્વિવાહ, *s. m.* [પુનર્+S. विवाह marriage.] Remarriage; second marriage.

પુનીત, *adj.* [S पू to purify.] Pure; holy.

પુનેમ, Same as **પૂનેમ** *q. v.*

પુંધિયું, *s. n.* A large patch. 2. A piece of leather fixed to the body to prevent friction.

પુંનાગ, } **પુન્નાગ,** } *s. n.* [S.] Name of a tree. Ochrocarpus longifolium. N. O. Guttiferæ.

પુપલી, *s. f.* The male organ (of a child).

પુપ્ફુસ, *s. n.* [S.] A lung.

પુમ, *s. f.* [P. पुंबह् cotton.] Fibres of cotton standing on cotton cloth. 2. Fibres standing on any kind of cloth or thing.

પુમડું, *s. n.* [પુમ + ડું dim.] A piece of cotton. 2. A wick made of cotton.

પુમતું, *s. n.* [See above.] A tassel; a tuft.

પુમાન, *s. m.* [S. पुंस् a man.] A male; a man. 2. Masculine gender.

પુંપરો, *s m.* [See above.] A son; a boy.

પુંભડું, Same as **પુમડું** *q. v.*

પુંભડી, *s. f.* [See **પુમડું**.] **Cotton left on the plants after the harvest is reaped.**

પુરઃસર, Same as **પુરસ્સર** *q. v.*

પુર, *s. n.* [S.] A city; a town. 2. Same as **પૂર** *q. v.* 3. *adj.* [See **પૂર.**] Of the measure of. 4. Up to. 5. Full of. (Used at the end of a compound, as in માથાપુર, ઢીંચણપુર, etc.)

પુરજો, *s. m.* [P. पुर्जह्.] A scrap; a slip. 2. A piece of paper.

પુરણ, Same as **પૂરણ** *q. v.*

પુરણપોળી, Same as **પરણપોળી** *q. v.*

પુરણી, Same as **પૂરણી** *q. v.*

પુરત, Same as **પૂરત** *q. v.*

પુરતલ, Same as **પૂરતલ** *q. v.*

છઉં ચરણ તારે શામની, હું પુરતલ મનની હામની.—કાળિદાસ.

પુરતું, Same as **પૂરતું** *q. v.*

પુરંદર, *s. m.* [S.] An epithet of Indra. 2. Name of a cobra.

પુરંધ્રિ, } **પુરંધ્રી,** } *s. f.* [S.] An elderly married

woman; a respectable matron. 2. A woman whose husband and children are living.

પુરંધ્રીનાં હોયે, કુસુમ સરખાં ચિત્ત કુમળાં.—મ. ન. દ્વિ.

પુરપાટ, Same as **પૂરપાટ** *q. v.*

પુરભિયો, Same as **પૂરભિયો** *q. v.*

ભાતખાઉ જપાનીઓ પંજાબી ને પુરભિયા.—હ. દા. કાં.

પુરબી, Same as **પૂર્વી** *q. v.*

પુરવટો, } Same as **પૂરવટો** *q. v.*
પુરવઠો,

પુરવણી, Same as **પૂરવણી** *q. v.*

પુરવવું, Same as **પૂરાવવું** *q. v.*

પુરવાર, *adj.* Substantiated; established by evidence.

Id. પુરવાર કરવું To substantiate by evidence; to prove.

પુરવારી, *s. f.* Proof; corroboration; corroborative evidence.

પુરવી, Same as **પૂર્વી** *q. v.*

પુરવું, Same as **પૂરવું** *q. v.*

પુરશાતન, Same as **પુરુષાતન** *q. v.*

પુરશારથ, Same as **પુરુષાર્થ** *q. v.*

પુરશોતમ, Same as **પુરુષોત્તમ** *q. v.*

પુરશ્ચરણ, *s. n.* [S. *fr.* पुरस् before + चरण practising.] The recitation and other rites prescribed by Mantra Shastra, to be observed by one who would acquire the power of using a Mantra; a preparatory or initiatory rite. 2. Preparation. 3. Repetition of the name of a deity accompanied by burnt offerings.

પુરસીસ, *s. f.* [P. पुरशीस.] Questioning; an interrogating (in law-courts); an inquiry.

પુરસ્કરણ, *s. n.* Sane as **પુરસ્કાર** *q. v.*

પુરસ્કર્તા, *s. m.* [See below.] A leader.

પુરસ્કાર, *s. m.* [S. *fr.* पुरस्कृ to place in front.] Placing in front or at the head; honouring. 2. Preference. 3. Worshipping.

પુરસ્કૃત, *adj.* [See above] Placed in front. 2. Honoured. 3. Chosen. 4. Worshipped.

પુરસ્કૃતિ, *s. f.* [See પુરસ્કાર.] Leadership.

પુરસ્સર, *adj.* [S. *fr.* पुरस् before + सृ, सर् to move.] Going forward; headed by; led by. 2. *adv.* With; being accompanied by; attended by (at the end of a compound, as in માનપુરઃસર, etc.)

પુરા, *adv.* [S.] In former times; formerly; of yore.

પુરાકલ્પ, *s. m.* [પુરા+S. कल्प an age.] A former creation. 2. A story of the past. 3. A former age.

પુરાણ, *s. n.* [S. पुराण old *fr.* पुरा formerly.] A sacred poetical work containing accounts of persons and events of old times; the name of a certain class of sacred works (eighteen in number) ascribed to Vyasa, and containing the whole body of Hindu Mythology. 2. Same as **પુરાણું** *q. v.*

Id. પુરાણ કાઢવું-માંડવું To talk about a thing to a tedious length; to spin out a story.

પુરાણપંખી, *s. n.* [પુરાણ+S. पक्षिन् a bird.] An archœopterix.

પુરાણપુરુષ, *s. m.* [પુરાણ+S. पुरुष a person.] God Vishnu.

પુરાણવસ્તુ, *s. f.* [પુરાણ+S. वस्तु substance.] Archœological remains.

પરાણવસ્તુજ્ઞ, *s. m.* [પુરાણવસ્તુ+S. ज्ञा to know.] An archœologist.

પુરાણવસ્તુવેત્તા, *s. m.* [પુરાણવસ્તુ + S. विद् to know.] An archœologist.

પુરાણવસ્તુશાસ્ત્ર, *s. n.* [પુરાણવસ્તુ + S. शास्त्र science.] Archœology.

પુરાણવસ્તુશાસ્ત્રી, *s. m.* An archœologist.

પુરાણિક, *adj.* [See પુરાણ.] Of or relating or belonging to old times. 2. Well-versed in the Puranas.

પુરાણી, *s. m.* [See **પુરાણ**.] A Brahmana well read in the Puranas. 2. A public expounder of the Puranas.

પુરાણું, *adj. m. f. n.* [See **પુરાણ**.] Old; ancient; antique.

પુરાતત્ત્વ, *s. n.* [પુરા + S. तत्त्व essence.] Archœology.

પુરાતત્ત્વવેત્તા, *s. m.* [પુરાતત્ત્વ+S. विद् to know.] An archœologist.

પુરાતન, } *adj.* [S.] Old; ancient; antique.
પુરાતની, } *adj. f.*

પુરાંત, } *s. f.* [ઉપરાંત+બાકી remainder.] Balance in hand; the last balance. 2, Stock.
પુરાંતબાકી,

પુરાવિદ્, } *adj.* [પુરા + S. विद् to know.] Acquainted or conversant with former times or events. 2. *s. m.* One conversant with former times or events; an archœologist.
પુરાવિદ,

આપણા પોતાના પુરાવિદોને કરવાનાં કામો.-જ. પુ. જો.

પુરાવવું, Same as પૂરાવવું *q. v.*

પુરાવું, Same as પૂરાવું *q. v.*

પુરાવૃત્ત, *s. n.* [પુરા + S. वृत्त an account.] History. 2. A legendary event; an old event.

પુરાવો, Same as પૂરાવો *q. v.*

પુરી, *s f.* [S.] A town or small city. 2. Same as પૂરી *q. v.*

પુરીષ, *s. n.* [S.] Fæces; excrement; ordure. 2. Dirt; rubbish.

પુરુ, *s. m.* [S] Name of the sixth king of the lunar race. He was the youngest son of Yayati and Sharmishtha

પુરુષ, *s. m.* [S.] A male; a man. 2 An adult. 3. The masculine gender (in Gram.). 4. A person; an individual. 5. A person (in Gram.). 6. The soul (as opposed to પ્રકૃતિ, in Sankhya philosophy).

Prov. પુરુષના નશીબ આડું પાંદડું No body can say what is destined for the morrow; fate is a sealed book. પુરુષપ્રયત્ન ને ઇશ્વરકૃપા Man proposes, God disposes.

પુરુષતા, } *s. f.*
પુરુષત્વ, } *s. n.* [પુરુષ + S. ता, त्व suffixes forming nouns.] Virility. 2. Manliness; valour; prowess.

પુરુષસર્વનામ, *s. n.* [પુરુષ + S. सर्वनाम a pronoun.] A personal pronoun (in Gram.).

પુરુષસૂક્ત, *s. n.* [S.] Name of the 90th hymn of the 10th Mandala of the Rigveda (regarded as a very sacred hymn).

પુરુષાતન, Same as પુરુષત્વ *q. v.*

પુરુષાર્થ, *s. m.* [પુરુષ +S. अर्थ object.] Any one of the four ends or objects of the existence of a man. These are ધર્મ (piety), અર્થ (wealth), કામ (desire), and મોક્ષ (absolution). 2. Human exertion; human effort. 3. Manliness; prowess; valour; an exploit.

Id. પુરુષાર્થ કરવો-દેખાડવો To achieve or perform a work vindicating the existence of a person in this world. 2. To accomplish a glorious object.

પુરુષાર્થી, *adj.* [See above.] Working out or seeking one of the forms of પુરુષાર્થ. 2. Brave; valiant.

પુરુષોત્તમ, *s. m.* [પુરુષ+S. उत्तम the best] An excellent man; a superior man. 2. An epithet of Vishnu. 3. An epithet of Shree Krishna.

Id. પુરુષોત્તમ માસ An auxillary month in the Hindu Calendar, in which the days are believed to be presided over by Vishnu.

પુરુસ, *adj.* [S. पुरुष the height or measure of a man.] Head-deep.

પુરુસ પાણીમાંહિ બોલાવ્યું.—પદ્મનાભ.

પુરું, Same as પૂરું *q. v.*

પુરૂરવસ્. }
પુરૂરવા, } *s. m.* [S. पुरूरवस्.] Name of the son of Budha and Ila, and founder of the lunar race. His name is associated with that of Urvashee.

પુરેપુરું, Same as પૂરેપૂરું *q. v.*

પુરોડાશ, *s. m.* [S.] A sacrificial oblation made of ground rice. 2. The leavings of an oblation.

આ પુરોડાશ વહેરાય છે તે પશુ જ વ્હેરાય છે.—આ. બા. પ્રુ.

પુરોહિત, *s. m.* [S. *fr.* पुरस् in front+हि. placed.] The family priest.

પુર્ખ, Same as પુરુષ *q. v.*

ધિક્કાર તારું તેજ માર્યો પાર્થ સરખો પુર્ખ.—રત્નેશ્વર.

પુલ, Same as પૂલ *q. v.*

પુલક, *s. f.* [S.] Horripilation; erection of the hairs of the body; a thrill. 2. Hair.

પુલક હર્ષની ઉપજતાં બધે, ખડખડાટ હસી પડતી દીસે.—કવિત.
બધે અંગે અંગે પુલકપુલકે આગ સળગી.—મ. ન. દ્વિ.

પુલકાંગ, *s. n.* [પુલક+S. अंग the body.] Medusa.

પુલકિત, *adj.* [S.] Having the hairs of the body erect; thrilled with joy. 2. Rejoiced; enraptured.

પુલકિત થતો હર્ષ ચમકે.—કલાપિ.

પુલકી, *s. f.* Name of a plant, Bougainvillea ramosa. N. O. Nyctaginæ. 2. Same as પુલકિત *q. v.*

પુલાક, *s. m. n.* [S.] A lump of boiled rice. 2. Bad or shrivelled grain. 3. Rice water.

પુલાવ, *s. m.* Name of a kind of food dish.

પુલિન, *s. n.* [S.] A sand-bank; a sandy beach. 2. An islet.

તાત પુલિન તરંગણી તટમાં, નાખ્યો કુંભે નિઃસંદેહ.—પ્રેમાનંદ.

પુલિનકૃમિ, *s. n.* [પુલિન + S. कृमि a worm.] A planarian.

પુલોમન, *s. m.* [S.] Name of a demon; the father-in-law of Indra.

પુલોમા, *s. f.* Name of the wife of Bhrigu and mother of Chyavana.

પુલોમી, *s. f.* [See પુલોમન.] Name of Shachee, the daughter of Puloman and wife of Indra.

પુલોમીપતિ, *s. m.* [પુલોમી+S. पति the husband.] An epithet of Indra.

પુલોમીપતિ કહે રાજા મુખ કરી હાકાર.—ભાલણ.

પુલ્લિંગ, Same as પુંલિંગ *q. v.*

પુષ્કર, *s. n.* [S.] A blue lotus. 2. The blade of a sword. 3. An arrow. 4. Air; sky; atmosphere. 5. Water. 6. Same as પુષ્કરતીર્થ *q. v.* 7. *s. m.* The sun. 8. A kind of serpent. 9. An epithet of Shiva. 10. One of the seven great divisions of the universe. 11. A kind of cloud, bringing famine.

પુષ્કરતીર્થ, *s. n.* [પુષ્કર+S. तीर्थ a place of pilgrimage.] Name of a sacred place of pilgrimage situated in the district of Ajamera.

પુષ્કરમેઘ, *s. m. n.* [પુષ્કર+ S. मेघ a cloud.] Stratus (cloud).

પુષ્કરિણી, *s. f.* [S.] A small pond. 2. A female elephant. 3. The lotus-plant.

પુષ્કરી, *s. m.* [S. पुष्करिन्.] An elephant.

પુષ્કળ, *adj.* [S. पुष्कल.] Much; abundant; copious. 2. Numerous; plentiful; many.

પુષ્કળતા, *s. f.* / **પુષ્કળપણું**, *s. n.* [પુષ્કળ + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Abundance. 2. Plenty.

પુષ્ટ, *adj.* [S *fr.* पुष् to nourish.] Fat; full-fed; plump. 2. Nourished; cherished; fed.

Id. હૃષ્ટપુષ્ટ Well-fed and well-pleased.

છે દેહ પુષ્ટ આ પડયો રહો.—પ્રેમાનંદ.

પુષ્ટિ, *s. f.* [See above.] Nourishing. 2. Fatness; plumpness 3. Strengthening; help; assistance; support. 4. Increase; advance; thriving; prosperity. 5. Enjoyment. 6. Favour.

Id. પુષ્ટિ આપવી–દેવી–કરવી To support. પુષ્ટિ થવી To be prosperous. પુષ્ટિ મળવી To be borne out (by a fact).

પુષ્ટિ એ શબ્દ ભગવાનની કૃપાના અર્થમાં વપરાય છે.–લ. પ્રા. પા.

પુષ્ટિકારક, *adj.* [પુષ્ટિ+S. कृ to do.] Supporting; strengthening; nutritive.

પુષ્ટિપત્ર, *s. n.* [પુષ્ટિ+S. पत्र a paper.] The cover of a book. 2. A coarse sheet of paper placed underneath the one to be written on.

પુષ્ટિમાર્ગ, *s. m.* [પુષ્ટિ favour+S. मार्ग a way.] The way of obtaining the favour of God by His worship. 2. The doctrine and practices of Vallabhacharya; Vaishnavism.

પુષ્પ, *s. n.* [S.] A flower. 2. The menstrual flux; vulgo flowers. 3. Expanding; blooming. 4. A serial number (in a series of books).

Id. પુષ્પ આવવાં To bear flowers. મનોરથને પુષ્પ આવવાં To be fulfilled (of one's wishes).

આ સમાચાર સાંભળી મારા મનોરથને પુષ્પ આવ્યાં.–કે. હ. ધ્રુ.

પુષ્પક, *s. n.* [S.] Name of the car of Kubera, 2. Name of a disease of the eye.

પુષ્પધન્વા, *s. m.* [પુષ્પ+S. धनुस् an arrow.] The god of Love, whose bow is represented to be made of flowers; Cupid.

પુષ્પબાણ, *s. m.* [પુષ્પ+S. बाण an arrow.] The god of Love, whose arrows are flowers; Cupid.

પુષ્પબાહ્યકોષ, *s. m.* [પુષ્પ+S. बाह्य outward+ कोष a receptacle.] The calyx.

પુષ્પમંજરી, *s. f.* [પુષ્પ+S. मंजरी a cluster of blossoms.] Inflorescence.

પુષ્પમાલા, *s. f.* [પુષ્પ+S. माला a garland.] A garland of flowers. 2. A series of books.

પુષ્પમાસ, *s. m.* [પુષ્પ+S. मास a month.] The month Chaitra 2. Spring.

પુષ્પરજ, *s. f.* [પુષ્પ+S. रजस् dust.] Pollen.

પુષ્પરાગ, / **પુષ્પરાજ**, *s. m.* [S.] A topaz.

પુષ્પરાગનું બ્રહ્મસદન, લોકસહિત થાયે દરશન.—ગિરિધર.

પુષ્પરેણુ, Same as પુષ્પરજ *q. v.*

પુષ્પવૃષ્ટિ, *s. f.* [પુષ્પ+S. वृष्टि a shower.] A shower of flowers.

પુષ્પશય્યા, *s. f.* [પુષ્પ + S. शय्या a bed.] A flowery bed.

પુષ્પહાર, *s. m.* Same as પુષ્પમાળા *q. v.*

પુષ્પાંજલિ, / **પુષ્પાંજળી**, *s. f.* [પુષ્પ+S. अंजलि the cavity of the hand.] The act of presenting an idol with flowers held in both hands opened and hollowed; presentation of flowers.

Id. પુષ્પાંજળી આપવી To present flowers, etc., to a god in a worship. 2. To use abusive language (used in euphemy).

પુષ્પિત, *adj.* [S. *fr.* पुष्प् to bloom; to open.] Flowered; having flowers.

પુષ્પિતાગ્રા, *s. m.* [S.] Name of a metre of which the first foot contains 12 syllables and the second foot 13 syllables.

પુષ્પી, *adj.* [S. पुष्पिन्.] Bearing flowers; blooming; blossoming.

પુષ્પોદ્ગમ, પુષ્પોદ્ભવ, *s.m.* [પુષ્પ+S. उद्गम, उद्भव growth.] Appearance of flowers.

પુષ્પોદ્યાન, *s. n.* [પુષ્પ+S. उद्यान a garden.] A flower-garden.

પુષ્ય, *s. n.* [S.] The eighth lunar mansion (consisting of three stars).

પુસ્તક, *s. n.* [S.] A book.

પુસ્તકખાતું, Same as પુસ્તકાલય *q. v.*

પુસ્તકભંડાર, *s. m.* [પુસ્તક+S. भांडार a store.] A book-store; a book-depot.

પુસ્તકશાળા, *s. f.* પુસ્તકાલય, *s. n.* [પુસ્તક+S. शाला, आलय an abode.] A library.

પુસ્તી, *s. f.* [S. पुस्ती a book] Rags of paper. 2. [S. पुस्त plastering.] A plaster for a wall near its foundation.

પુસ્તો, *s. m.* [P. पुश्तह्.] A buttress; a prop; a bank; an embankment; a quay; a dyke.

પુળી, Same as પૂળી *q. v.*

પુળો, Same as પૂળો *q. v.*

દરભના પુળા તો અનેક રાખું આગવા —દલપતરામ.

પૂગ, *s. m.* [S.] A multitude; a heap. 2. *s. f.* A corporation; an association.

પૂગતું, *adj. m. f. n.* [See below.] Sufficient; enough for.

પૂગવું, *v. t.* [S. पुंज् to come in contact with.] To arrive at; to reach. 2. To be received by; to come to hand. 3. To continue; to last; to suffice. 4. To be like unto; to be equal.

પૂગાડવું, *v. t.* [See above.] To send; to cause to reach. 2. To help in reaching.

પૂછ, *s. n.* [S. पुच्छ.] A tail. Same as પૂછવું *q. v.* (in the imperative sense.)

પૂછગાછ, *s. f.* [પૂછવું + ગાછ redup.] An inquiry; investigation.

પૂછડલું, *s. n.* [પૂછડું+લું dim.] A tail (in contempt) 2. A wife (colloquially).

પૂછડી, *s. f.* [પૂછ + ડી dim.] A tail. 2. The hinder part of a thing.

પૂછડીઉં, *adj. m. f. n.* [પૂછડી+વાળું having.] Having a tail; tailed.

Id. પૂછડીઓ તારો A comet.

પૂછડું, *s. n.* [પૂછ+ડું dim.] A tail. 2. A degree, a title, etc. (colloquially).

Id. પૂછડું પછાડવું To threaten; to be angry. પૂછડામાં પેસવું To humbly seek the protection of. એને પૂછડું આકો છે He is an ass; he is a fool. પૂછડું છૂટી જવું To break wind. 2. To suffer from looseness of the bowels. 3. To be terrified. પૂછડું પકડવું To stick to. 2 To be obstinate in. 3. To persevere in. પૂછડું ફાટવું To be terrified. પૂછડું બળવું To be angry with; to be displeased with. પૂછડું મેળવવું To obtain a degree of qualification. પૂછડે વળગવું To adopt and follow the opinions of.

પૂછપરછ, પૂછપાછ, *s. f.* [પૂછવું+પરછ, પાછ redup.] An inquiry; investigation.

પૂછવું, *v. t.* [S. पृच्छ् to ask.] To question; to interrogate. 2. To ask. 3 To inquire of. 4. To regard; to heed; to mind: to care about. 5. To request; to beg; to solicit.

Id. પછ્યા ગાછ્યા વગર Without making inquiries; without consulting.–ને પૂછ્યા વિના પાણી એ ન પીવું To consult and follow the advice of, even in the smallest matters. હું જૂઠું બોલતો હોઉં તો મને પરમેશ્વર પૂછે God is my witness if I be telling a lie.

Prov. પૂછવું સૌને, ને કરવું પોતાનું Consult all and any body, but decide for yourself. પૂછતો નર પંડિત થાય With an inquiring spirit a man becomes wiser. પૂછતાં પૂછતાં લંકા જવાય An inquiring mind can achieve anything, howsoever difficult.

પૂછાપૂછ, *s. f.* [Redup. of પૂછવું.] Repeated questionings. 2. Questioning many persons or at many places; inquiries.

પૂછારણ, Same as પૂછપરછ *q v.*

પૂછાવવું, *v. t.* [See પૂછવું.] To write or send to ask. 2. To cause to be asked. 3. To make an inquiry (by a correspondence); to inquire of.

પૂછેડીઉં, *s. n.* [See પૂછ.] The hinder shutter of a carriage.

પૂજ, *s. n.* [S. पूज्य fit to be worshipped *fr.* पूज् to worship. Used to mean " cypher " for euphemy.] A dot; a cypher. 2. The nasal sign (ं). 3. A full-stop. 4 *s. m.* A Jain a priest.

પૂજક, *adj.* [S. *fr.* पूज् to worship.] That adores or reverences. 2. *s. m. f.* A worshipper.

પૂજન, *s. n.* [See above.] Worship; worshipping; rendering homage; adoring.

પૂજનીય, Same as **પૂજ્ય** *q. v.*

પૂજવું, *v. t.* [S. पूज् to worship.] To worship; to adore; to render homage or reverence to. 2. To place flowers, etc., upon an idol by way of worship.

પૂજા, *s. f.* [See **પૂજક**.] Worship; homage; adoration; devotion; reverence.

Id. પૂજા કરવી To beat (for euphemy). પૂજા લેવી To accept a worship. 2. To undertake to worship an idol. પૂજા વાળવી To terminate a vow of performing a worship.

Prov. છાણના દેવને ખાસડાંની પૂજા Like saint; like worship.

પૂજાપાત્રી, *s. f.* [પૂજા+S. पत्र a leaf.] Materials of worship. 2. Worship.

પૂજાપો, *s. m.* [See above.] An apparatus for idol-worship; materials for worship.

પૂજારાધે, } **પૂજારાધ્ય**, } *adj.* [પૂજા+S. आराध् to worship.] Worshipful. (A term of address in letters.)

પૂજારી, } **પૂજારો**, } *s. m.* [પૂજા+S. कार doing.] A worshipper. 2. The officiating person in a temple.

પૂજાર્હ, Same as **પૂજ્ય** *q. v.*

પૂજિત, *adj.* [See **પૂજવું**.] Worshipped; adored; revered.

પૂજ્ય, *adj.* [See **પૂજક**.] Fit to be worshipped; respectable; venerable. 2. *s. n.* [See **પૂજ**.] A dot; a cypher. 3. *s. m.* An elderly person.

પૂઠ, *s. f.* [S. पृष्ठ] The back. 2. Absence.

Id. પૂઠ કરવી-ફેરવવી To turn one's back towards. 2. To run away from. 3. To be dissatisfied with. 4. To betray; to play the traitor. પૂઠ વાળવી To rest oneself. 2. To turn back. પૂઠ વાળીને ન જોવું To have no suspicion about; to have full confidence in.—ની પૂઠ જોવી To watch one's movements secretly. 2. To speak ill of behind one's back. પૂઠ દેખાડવી To run away from. પૂઠના ખાય એવું Cowardly. પૂઠ પાછળ Behind one's back; in the absence of. પૂઠ પૂરવી To help. પૂઠેવાળેલું છોકરૂં The youngest child of its parents.

Prov. પૂઠે તો પાદશાહની એ છે Any body may speak ill of another behind his back. 2. The moon does not heed the barkings of dogs.

પૂઠળ, *adv.* [પૂઠ+ S. ल dim.] Behind. 2. In the absence of; at the back of.

Id. પૂઠળ પડવું To follow with perseverence.

પૂઠીઉં, *s. n.* [See પૂઠ.] The felloe of a wheel. 2. The hip 3. The rear.

Id. પૂઠીઆં ફાટવાં-ચેરાવાં-લાગવાં To lose courage. પઠીઆં રંગાવાં-ભંગાવાં To be severely beaten.

પૂઠું, *s. n.* [See પૂઠ.] A cover (of a book). 2. A file. 3. The hip. 4. Husk.

પૂઠે, *prep.* [S. पृष्ठतस्.] Behind; at the back.

Id પૂઠે પડવું-લાગવું To follow with perseverence. 2. To harass. પૂઠેપૂઠે જવું-ચાલવું To follow in the footsteps of. પૂઠેપૂઠે જવું To follow one to watch one's movements. પૂઠેથી From behind the back. 2. On the back.

પૂડો, Same as **પુડો** *q. v.*

પૂઢું, *adj. m. f. n.* [S. पृथु.] Strong; stout.

પૂઢા માંહિ મ્લેચ્છના લાખ.—પદ્મનાભ.

પૂણવું, *v. i.* [See પૂર્ણ.] To ripen; to result. 2. *v. t.* To vex; to harass; to give pain to. 3. [S. पृणाक्ति it fills] To fill; to satisfy; to satiate.

પૂણી, *s. f.* [S. पूरणी fulfilling.] A skein; a roll of cotton ready for spinning.

પૂંઠ, Same as **પૂઠ** *q. v.*

પૂંઠરખું, *adj. m. f. n.* [પૂંઠ + S. रक्ष् to protect.] Faithful; devoted to. 2. *s. n.* The piece of cloth or leather kept for the protection of the upper garment.

પૂંઠળ, Same as **પૂઠળ** *q. v.*

પૂંઠીઉં, Same as **પૂઠીઉં** *q. v.*

પૂંઠું, Same as **પૂઠું** *q. v.*

પૂંઠે, Same as **પૂઠે** *q. v.*

પૂંઠેવાળ, *s. n.* [પૂંઠ+વાળવું to sweep.] The last child born in old age.

પૂત, Same as **પુત્ર** *q. v.* 2. *adj.* [S. *fr.* पू to purify.] Purified; pure. 3. Stinking; fetid; putrid.

પૂતન, *s. n.* [S. पूत putrid.] Infusoria.

પૂતના, *s. f.* [S.] Name of a female demon killed by Shree Krishna. 2. A demoness.

પૂતળી, *s. f.* [S. पुत्तली.] A figure of a woman in wood, etc.; a doll; a small image; a puppet 2. Name of a gold coin valuing about four rupees. 3. The pupil of the eye. 4. A beauty; a beautiful woman.

પૂતળીઉં, *s. n.* [See above.] A gold coin bearing the impression of a face. 2. An ornament filled with gold coins bearing face-impressions.

પૂતળું, *s. n.* [S. पुत्तल.] A figure of a person in wood, etc.; a doll; a small image; a puppet. 2. A statue. 3. An idol.

પૂતિકર્ણ, *s. m.* [પૂતિ+S. कर्ण the ear.] Purulent otorrhea; a discharge from the external auditary passage.

પૂતિજ્વર, *s. m.* [S. पूति putrid+ज्वर fever.] Malaria.

પૂતિનસ્ય, *s. n.* [S. पूति putrid+नस्या the nose.] Ozena; a fetid nasal ulceration and discharge.

પૂન, Same as પુણ્ય *q. v.*

પૂનમ, Same as પૂનેમ *q. v.*

પૂનમીઆ ઘઉં, *s. m. pl.* [પૂનેમ & S. गोधूम wheat.] A kind of wheat having its husk like that of barley.

પૂનેમ, *s. f.* [S. पूर्णिमा.] The full moon day; the last day of the bright half of a lunar month.

પૂય, *s. n.* [S. *fr.* पूय् to stink.] Pus; suppuration; discharge from an ulcer or wound.

પૂર, *s. n.* [S. पूर् to fill.] The swelling of a river; a flood; a sudden flush. 2. Exuberance. 3. Extent. 4. *adj.* Full; filled with. 5. Sufficient. 6. As much as; up to.

પૂરક, *adj.* [See પૂર.] Filling up; completing. 2. Supplying.

પૂરણ, *s. n.* [See પૂરવું.] Stuffing; relishing ingredients. 2. A stuff prepared of pulse and sugar. 3. A complement. 4. Same as પૂર્ણ *q. v.*

પ્રવીણ એ પૂરણ હસ્તિવેદમાં.—કે. હ. ધ્રુ.

પૂરણપોળી, *s. f.* [પૂરણ + S. पूपली a sort of sweet cake.] A sweet cake made of relishing ingredients.

પૂરણપોળી લાડુ શાક, વડાં, કચોરી ને કંસાર.—દલપતરામ.

પૂરણી, *s. f.* [See પૂરવું.] Filling up; supplying with the wanting part. 2. A mixture of dust and clay previously used. 3. Instigation.

પૂરત, *s. f.* [S. पूर्ति filling *fr.* पृ to fill.] A bride's portion; a dowry. 2. Supplying the deficiency. 3. Remainder.

પૂરતલ, *adj.* [See પૂરવું.] Giving; satisfying the desires.

પૂરતું, *adj. m. f. n.* [See પૂરવું.] Enough; sufficient. 2. Complete; entire; not wanting in quantity. 3. Adequate.

પૂરપાટ, *adv.* [પૂરું + પાટ redup.] Very **quickly; very fast; rapidly.**

Id. પૂરપાટ દોડવું To run as fast as one can.

પ્રધાનજી પૂરપાટ રથ હાંકી પધાર્યા છે.—કે. હ. ધ્રુ.

પૂરબિયો, *s. m.* [See પુર્વ.] An individual of Hindustan proper.

પૂરવઠો, } *s. m.* [પૂરવું + S. वृत्ति being.] A supply.
પૂરવઠો, }

પૂરવણી, *s. f.* [See પૂરવું.] Supplying; furnishing. 2. An appendix; a supplement. 3. Complement. 4. Substantiating; supporting; corroborating. 5. *adj.* Supplementary.

પૂરવવું, *v. t.* [See પૂરવું.] To supply with. 2. To support.

ઉદ્ધવજી એવું વચન બોલ્યા, પૂરવવું એ પાસ.—ગિરિધર.

પૂરવું, *v. t.* [S. पूर् to fill.] To fill up. 2. To inter. 3. To bury. 4. To add; to supply. 5. To fix or plant in the ground. 6. To stop; to block up. 7. To lock up; to imprison.

Id. સાક્ષી-સાહેદી પૂરવી To give evidence; to make a deposition. કૂવો-ખાડો પૂરવો To fill up a well or ditch (with earth, etc.). 2. To commit suicide by throwing oneself into a well or ditch. આશા પૂરવી-મનોરથ પૂરવા To fulfil one's desires. તેલ પૂરવું To put oil (in a lamp). 2. To lubricate. પૂરત પૂરવી To give presents to a daughter. વચ્ચે ટાપસી પૂરવી To support a statement. રંગ પૂરવો To colour (a picture). 2. To enliven; to brighten (a conversation). કોટડીમાં પૂરવું To confine in a room. સાદ પૂરવો To join in calling. સૂર-અવાજ પૂરવો To add to the fulness of sound or voice.

પૂરાવવું, *v. t.* [See પૂરવું.] To get filled up. 2. To get intered.

પૂરાવું, *v. i.* [See પૂરવું.] To be filled up. 2. To be intered. 3. To be blocked up.

પૂરાવો, *s. m.* [See પૂરવું.] Proof; evidence; testimony.

Id. પૂરાવો આપવો-દેવો To give evidence. પૂરાવો કરવો-દેવો To testify to. 2. To give evidence. પૂરાવો ઉભો કરવો To fabricate evidence. પૂરાવો લેવો To record evidence. 2. To admit evidence.

પૂરિત, *adj.* [S. *fr.* पूर् to fill.] Filled; completed. 2. Fulfilled. 3. Gratified. 4. Overspread; covered over with.

પૂરી, *s. f.* [S. पूरिका.] A bun; a cake.

પૂરું, *adj. m. f. n.* [See પૂરવું.] **Full; complete. 2. The whole. 3. Finished.**

Id. પૂરું કરવું To complete. 2. To finish; to put an end to. 3. To destroy; to kill. પૂરું પડવું To be sufficient for; to suffice; to be adequate to. 2. To be equal to; to be a match for. પૂરું પાડવું To supply a want; to supply; to provide; to furnish with. 2. To keep or observe (a promise); to perform. પૂરું થવું To be over; to be finished. 2. To die; to be killed.

તૈમુર જંઘિસખાન જેવા પટાવાદ બહુ થયા પૂરા.—હ. દા. કાં.

પૂરેપૂરું, *adj. m. f. n.* [Redup. of પૂરું.] Complete. 2. Accurate. 3. Exact. 4. Sufficient; adequate.

પૂર્ણ, *adj.* [S. *fr.* पूर् to fill.] Filled; full. 2. Complete; whole; perfect; entire. 3. Not deficient; adept. 4. Ended; completed.

પૂર્ણચંદ્ર, *s. m.* [પૂર્ણ+S. चंद्र the moon.] The full moon.

પૂર્ણજ્યા, *s. f.* [પૂર્ણ+S. ज्या a chord.] The chord of an arc

પૂર્ણતા, *s. f.*
પૂર્ણપણું, *s. n.* } [પૂર્ણ +S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Completeness; wholeness.

પૂર્ણપણે, *adv.* [પૂર્ણ+પણું a suffix forming a noun.] Fully; completely; totally.

પૂર્ણગ્રહ, Same as પરિગ્રહ *q. v.*

પૂર્ણમાસી, Same as પૂર્ણિમા *q. v.*

પૂર્ણાંક, *s. m.* [પૂર્ણ+S. अंक a number.] An integer.

પૂર્ણાનંદ, *s. m.* [પૂર્ણ+S. आनंद delight.] Nothing but delight; full delight.

પૂર્ણાહુતિ, *s. f.* [પૂર્ણ+S. आहुति offering.] A particular offering to several deities made at the close of a sacrifice. 2. Completion; finish.

પૂર્ણિમા, Same as પૂનેમ *q. v.*

પૂર્ણોપમા, *s. f.* [પૂર્ણ+S. उपमा simile.] A full or complete simile or illustration, *i. e.*, one in which the four requisites ઉપમાન, ઉપમેય, સાધારણ ધર્મ and ઉપમાપ્રતિપાદક are all expressed.

પૂર્ત, *adj.* [See પૂર્ણ.] Complete; full.

પૂર્તતા, *s. f.* [પૂર્ત +S. ता a suffix forming a noun.] Completion; fulfilment. 2. Supplementing.

પૂર્તિ,
પૂર્તિ, } *s. f.* [See પૂર્ણ.] Fullness. 2. Completion; fulfilment; accomplishment. 3. Sufficiency. 4. Satisfaction; satiety.

પૂર્વ, *adj.* [S.] Eastern. 2. First; previous; former; anterior 3. Prior; preceding. 4. Initial. 5. Ancient; old. 6. *s. f.* The East.

પૂર્વક, *adj.* [S.] Prior; preceding. 2. *adv.* With; together with; attended with (at the end of a compound, as in ઇચ્છાપૂર્વક, પ્રેમપૂર્વક).

પૂર્વકાલિક,
પૂર્વકાલીન, } *adj.* [પૂર્વ+S. काल time.] Ancient.

પૂર્વગામી, Same as પુરોગામી *q. v.*

પૂર્વગ્રહ, *s. m.* [પૂર્વ+S. ग्रह a planet.] An opinion formed against a person long since; a biased opinion.

પૂર્વજ, *adj.* [પૂર્વ + S. जन् to be born.] Elder; first born; born previously. 2. *s. m. f.* An ancestor.

પૂર્વજન્મ, *s. m.* [પૂર્વ+S. जन्मन् birth.] A previous birth; a former state of existence.

પૂર્વજા, *s. f.* [See પૂર્વજ.] An elderly sister.

પૂર્વજીઉં, *s. n.* [See પૂર્વજ.] A religious ceremony performed in the month of Kartika for the benefit of the soul of dead persons in a family.

પૂર્વદત્ત, *adj.* [પૂર્વ + S. दत्त given.] Given or acquired in a former state of existence.

પૂર્વદિશા, *s. f.* [પૂર્વ + S. दिशा a direction.] The east. 2. An established fact.

પૂર્વદ્વાર, *s. n.* [પૂર્વ + S. द्वार a door.] The eastern gate or door. 2. The front door. 3. The mouth.

પૂર્વપક્ષ, *s. m.* [પૂર્વ + S. पक्ष a side.] The first half of a lunar month. 2. The proposition; the position; assertion; thesis; premises; the first part of an argument. 3. The *prima facie* view of a question.

પૂર્વપદ, *s. n.* [પૂર્વ + S. पद a word.] The first member of a compound.

પૂર્વપશ્ચિમ, *adv.* [પૂર્વ+S. पश्चिम the west.] Lying from east to west.

પૂર્વભાગ, *s. m.* [પૂર્વ + S. भाग a part.] The forepart.

પૂર્વભૂત, *adj.* [પૂર્વ + S. भूत become.] Preceding; previous.

પૂર્વરંગ, *s. m.* [પૂર્વ+S. रंग a colour.] The commencement or prelude of a drama; a prologue.

પૂર્વરાત્ર, *s. f.* [પૂર્વ+ S. रात्रि a night.] The early part of the night; the time from dusk to midnight.

પૂર્વવત્, *adv.* [પૂર્વ+S. वत् like.] As before; as in former times. 2. *s n.* One of the three kinds of અનુમાન; inference of the effect from the cause.

દ્રુતં તેનું પૂર્વવત્ દિવ્ય નલરૂપ થઇ ગયું.—મ. ન દ્વિ.

પૂર્વવૃત્ત, *s. n.* [પૂર્વ + S. वृत्त an account.] Previous conduct. 2. A former event; previous history.

પૂર્વાપર, *adj.* [પૂર્વ+ S. अपर another] Eastern and western. 2. First and last. 3. Prior and subsequent. 4. Preceding and succeeding. 5. *adv.* From one end to the other, in time or place. 6. *s. n.* Connection.

Id. પૂર્વાપર સંબંધ Context.

પૂર્વાફાલ્ગુની, *s.f.* [S. पूर्वफल्गुनी.] The eleventh of the lunar asterisms (consisting of two stars).

પૂર્વાભાદ્રપદા, *s f.* [S. पूर्वभाद्रपदा.] The twenty-fifth lunar asterism (consisting of two stars).

પૂર્વાભિમુખ, *adj.* & *adv.* [પૂર્વ + S. अभिमुख facing.] Facing the east; having an easterly front or door (of a house).

પૂર્વાર્ધ, *adj.* [પૂર્વ + S. अर्ध a half.] The first half. 2. The first part (of a book).

પૂર્વાલાપ, *s. m.* [પૂર્વ + S. आलाप question; narration.] The previous narration; a question of the past.

મર્ત્યજીવન તો ખરે માત્ર પૂર્વાલાપ છે.—ન. બો. દી.

પૂર્વાવલોકન, *s. n.* [પૂર્વ+S. अवलोकन seeing.] Fore-sight; forethought.

પૂર્વાવસ્થા, *s. f.* [પૂર્વ+S. अवस्था state.] The former state.

પૂર્વાશ્રમ, *s. m.* [પૂર્વ + S. आश्रम a stage of life.] The first or former state of life.

પૂર્વાષાઢા, *s. f.* [પૂર્વ+S. आषाढा the twentieth lunar mansion.] Name of the twentieth lunar mansion (consisting of two stars).

પૂર્વાહ્ણ, *s. m.* [પૂર્વ+S. अहन् a day.] The early part of the day; forenoon.

પૂર્વી, *s. f.* Name of a musical mode.

પૂર્વીદાણા, *s. m. pl.* Name of a drug. Capparis roxburgii. N. O. Capparidaceæ.

પૂર્વે, *adv.* [See પૂર્વ.] Formerly; in old times.

પૂર્વોક્ત, *adj.* [પૂર્વ + S. उक्त said *fr.* वच् to speak.] Said before; stated above.

પૂર્વોત્તર, *adj.* [પૂર્વ+S. उत्तर latter.] North-eastern. 2. Preceding and following. 3 First and last. 4. Antecedent and subsequent.

પૂલ, *s. m.* [P.] A bridge.

પૂષા, *s. m.* [S. पूषन्.] The sun.

ધસે પ્રેમે પૂષા ભુજયુગલ લેશે કહી સતિ !—ન. બો. દી.

પૂળી, *s. f.* [See below.] A small bundle.

પૂળો, *s. m.* [S. पूलक.] A sheaf; a bundle of grass.

Id. પૂળો મુકવો To ruin; to waste. 2. To ask to remove from sight; to let alone (in contempt). પૂળો ઉઠવો To take fire. 2. To be ruined.

પૈસા ઉપર શું પૂળો મુકું.—નવલરામ.

પૃચ્છક, *adj.* [S. *fr.* पृच्छ् to ask.] Inquiring; asking; curious. 2. *s. m.* An inquirer; an investigator.

પૃચ્છા, *s. f.* [See above.] An inquiry; a question.

પૃથક્, *adv.* [S.] Separately ; severally ; singly. 2. *adj.* Each and every; individual.

પૃથક્કરણ, *s. n.* [પૃથક્+S. करण doing.] Decomposition; analysis. 2. Induction.

પૃથક્કરણ શબ્દ વિશેષ પરથી સામાન્ય પર આવવાના ન્યાયને માટે વપરાય છે.—કે. પ્રા. ત્રિ.

પૃથક્ક્રિયા, *s. f.* [પૃથક્+S. क्रिया action.] Separating; distinguishing. 2. Analysing.

પૃથા, Same as પ્રથા *q. v.* 2. [S.] Name of Kunti, the wife of Pandu.

પૃથાજનન, *s. n.* [પૃથા+S. जनन producing.] Parthenogenesis; reproduction without renewed impregnation.

પૃથિવી, Same as **પૃથ્વી** *q. v.*

પૃથુ, *adj.* [S.] Broad; large. 2. *s. m.* Name of a king, the father of the earth.

લઇ નમીને પૃથુ પાણી તેમાં.—ભી. બો. દી.

પૃથ્વસ્થિ, *s. n.* [પૃથુ+S. अस्थि a bone.] The osmagnum bone.

પૃથ્વી, *s. f.* [S.] The earth. 2. Land. 3. Name of a metre, each foot containing 7 syllables.

Id. પૃથ્વી રસાતળમાં જાય એવું Most unholy or wicked.

Prov. પૃથ્વી સારી છે કે સૌને ચાલવા દે છે Good men do not look to others' failings.

પૃથ્વીનાથ, *s. m.* [પૃથ્વી+S. नाथ a lord.] The lord of the earth or universe; a king.

પૃથ્વીપતિ, Same as **પૃથ્વીનાથ** *q. v.*

પૃષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* पृच्छ् to ask.] Asked; inquired; questioned.

પૃષ્ઠ, *s. n.* [S.] The back (of an animal.) 2. Hinder part; rear. 3. The page of a book. 4. The surface. 5. *adj.* Hinder.

પૃષ્ઠદંડ, *s. m.* [પૃષ્ઠ+S. दंड a column.] The notochord.

પૃષ્ઠદંડી, *s. n.* [See above.] A chordata. 2. *adj.* Having a notochord (of an animal).

પૃષ્ઠવંશ, *s. m.* [પૃષ્ઠ+S. वंश a shaft.] The backbone; the vertebral column; the spine.

પૃષ્ઠવંશી, *adj.* [See above.] Having a vertebral column. 2. *s. n.* A vertebrate.

પૃષ્ઠફલ, પૃષ્ઠફળ, *s. n.* [પૃષ્ઠ + S. फल result.] The superficial contents of a figure.

પૃષ્ઠભાગ, *s. m.* [પૃષ્ઠ+S. भाग a part.] The back. 2. The back portion.

પેં, *adv.* Than.

કહે વાંકી છાની વાત સાકર પેં ગાત.—પ્રેમાનંદ.

તે પેં અધિક જે મંદિર મારૂં.—નરસિંહ.

પેખણ, *s. n.* [S. प्रेक्षण.] Observation. 2. Sight. 3. A public show.

પેખણું, Same as પેખણ *q. v.*

નગર માહિં માંડયાં પેખણાં.—પદ્મનાભ.

પેખવું, *v. t.* [S. प्रेक्ष् to see.] To see; to perceive; to observe closely.

દૂર નથી નાથજી નિરંજન પ્રગટ પંડમાં પેખે.—દ્વારકો.

કૌતક એ પેખે.—નરસિંહ.

રેખો પંજ અંગુઠાની પેખો.—હ. દ્વા. કાં.

ફ્યામાં રોળ તાણું ઘાલે પેખી.—કૃષ્ણરામ.

પેખામખોર, *adj.* Turbulent; mischievous.

પેગંબર, *s. m.* [P. *fr.* पेगाम a message+बर् carrier.] A prophet; a messenger from Heaven.

પેગામ, *s. m.* [P.] A message; an errand.

પેગામી, *s. m.* [See above.] A messenger; an errand-boy.

પ્રભુના પેગામી રહેલો રે.—લલિત.

પેંગડું, *s. n.* [પગ+ડું dim.] A stirrup.

Id. પેંગડામાં પગ ઘાલવો To walk in the shoes of (a great person). 2. To compete; to rival.

Prov. પેંગડે પગ ને બ્રહ્મઉપદેશ The knowledge of God cannot be secured in a hurry; everything has its time.

પેંગુ, *adj.* [S. पंगु lame.] Limping; lame. 2. Weak; feeble; powerless.

પેચ, *s. m.* [P. *fr.* पेचीदन् to twist.] A twist; a circumvolution; a turn; a fold. 2. A feint; a wile; a trick; a trap; a snare; a subtle manœuvre; a tactic. 3. A screw; a single helix. 4. Entanglement. 5. Trouble; difficulty; a perplexing affair; a strait; a dilemma; a scrape.

Id. પેચ ખેલવો-રમવો To make use of a trick. પેચ દેવો To twist; to turn (of a screw). 2. To tighten. પેચ ઢીલો-નરમ થવો To become loose (of the turns of a screw). 3. To be out of order; to be deranged. પાઘડીનો પેચ A turn or twist of a turban. પેચ નાખવો-કરવો-લઢાવવો To make use of a trick (in kite-flying, in behaving with others, etc.).

પેચદાર, પેચવાળું, *adj. m. f. n.* [પેચ+P. दार, S. वत् having.] Shrewd; clever. 2. Having a screw. 3. Trickish. 4. Well-folded.

પેચી, Same as **પેચીલું** *q. v.*

પેચીલું, *adj. m. f. n.* [પેચ+વાળું having.] Clever; wily; shrewd.

પેચેપેચ, *adv.* [Redup. of **પેચ**.] Trickishly; cleverly. 2. At every fold.

પૂછયો ઉત્તર આપે નહીં બોલે પેચેપેચ.—પ્રેમાનંદ.

પેચોટી, *s. f.* [See **પિચોટી**.] The umbilical chord; the cœliac artery.

પેજ, *s. m.* [See **પેચ**.] Entanglement. 2. Trouble; difficulty; a dilemma. 3. *s. f.* [S. पेया.] Rice-gruel. 4. A drink mixed with a small quantity of rice.

પેજાર, પેંજાર, *s. m. f.* [P. पेजार *fr.* पय् the foot +जार a place.] A shoe; a slipper.

તે તો મારા પગની પેજાર.—દયારામ.

નહીં પેંજાર પાવજી.—નિષ્કુળાનંદ.

પેટ, *s. n.* [S. पेट a basket.] The stomach. 2. The abdomen; the belly. 3. The uterus; the womb. 4. Pregnancy. 5. Children. 6. The bulging, protuberant portion of anything. 7. Cavity; room; capacity. 8. Sphere; compass; comprehension. 9. The including quality or power. 10 The main or interior portion; the body. 11. The mind; the heart; the seat of the understanding or of the affections. 12. The means of subsistence.

Id. પેટ આવવું To have motions; to have loose motions.—ને પેટે આવવું-પડવું To be born of. પેટ ચડવું To have a pot-belly; to suffer from windiness. પેટમાં દુખવું To be jealous of; to envy.

2. To wish to get a bribe. 3. To hesitate. પેટ વધવું To be pregnant. પેટ વાંસા સાથે ચોંટી જવું To be hungry. પેટ ફૂલવું To have a pot-belly; to suffer from windiness. 2. To be pregnant. પેટ બાળવું To starve oneself; to eat insufficiently. પેટમાં બાળવું–બળવું To have sympathy for. પેટને ભાડું આપવું To eat to live; to eat only so much as will keep body and soul together. પેટનું છોકરું One's own child, *i. e*, not an adopted child. પેટપર–પેટપૂરતું To one's fill; abundant; plentiful. પેટ ખોલી વાત કરવી To open one's heart; to speak without reserve. એના પેટમાં પગ છે He is not open-hearted. ઠંડે–ટાઢે પેટે At ease; being satisfied. પેટ ઠંડું ટાઢું થવું To become happy. પેટે પાટા બાંધવા To starve oneself. 2. To be very thrifty. પેટે પાટા બાંધી પૈસાની વસ્તુ તનુજને ખવરાવે તાછ રે.–દલપતરામ. પેટ ટાઢું કરવું To make oneself at ease. 2. To secretly misappropriate another's property. 3. To dine. પેટ રહેવું To be pregnant. ઓ મારા પેટ! Oh, my child! પેટ પર પગ મૂકવો–દેવો To deprive one of one's bread; to deprive one of one's employment. પેટમાં પેસી વાત કાઢી લેવી To secure one's confidence and induce one to tell one's secrets. મોટું પેટ રાખવું–કરવું To forgive; to be noble-minded. સાંકડા પેટનો Narrow-minded; miserly. 2. Incapable of keeping a secret. એના પેટમાં રોગ છે He secretly cherishes ill-feeling towards. પેટે છોકરાં પડયાં, એટલે કહેવાતું નથી I cannot say more, because I have my children to maintain. પેટ ભરવું To maintain oneself. દુઃખેપાપે પેટ ભરવું To maintain oneself with difficulty. પાપે પેટ ભરવું To maintain oneself by wicked means. પેટ તણાવું To eat to excess. પેટ તાણીને મરવું To die of starvation પેટમાં ભરાઇને બેસવું To resort to; to seek refuge with. પેટ પોસવું To be selfish. પેટની સગાઇ The relationship between parents and their children. 2. The relationship of satisfying one's own belly. જે છે તે પેટની સગાઇ છે He will do anything he is ordered, so long as he is fed. પેટે ચાલનારાં પ્રાણી Reptiles. પેટ ઉપર પોટલું બાંધવું To ask for more than one can eat at a dinner, and to take it home. શું પેટ ઉપર પોટલું બાંધશો ? What do you propose to do with all these articles that are in your dish? (Said to a person eating to excess.) 2. Can you eat all that you have collected in your dish ? You are sure to leave a large remainder, when you shall have eaten to your fill. પેટ નીકળવું To protrude in a round form near the middle of the body. પેટે અવતાર લઇએ એવું Very pious, holy, or religious. બાઇ સાહેબ ને બાઈ સાહેબ તો પેટે અવતાર લઇએ એવાં છે.—ગો. મા ત્રિ. પેટ ઊંચું આવવું To be successful. 2. To have secured the object of one's desire. 3. To be satisfied. 4. To be satisfied by eating as much as one can. 5. To be pregnant. પેટ ગળે અડવું To gorge oneself with food. પેટ આપવું To give out one's secret. પેટ ઘરેણે મૂકવું To starve oneself. પેટ ચાલવું To have frequent motions. પેટ છૂટી જવું To suffer from involuntary evacuations of the bowels. 2. To be frightened. ઝાડનાં પાંદડાં બાફીને પેટ ભરતાં ઘણાકનાં પેટ છૂટી ગયાં.—મહિપતરામ. પેટ જૂદાં થવાં To separate oneself from one's friends. 2. To hold different opinions from one's friends. એ ગાદી ઉપર બેઠા ને આપણાં ને એનાં પેટ જૂદાં થયાં.—ગો. મા. ત્રિ. પેટ દાબીને રહેવું To endure; to silently put up with an inconvenience. –ને પેટે થવું To be borne of. પેટે પથરો પડવો To be born (of a stupid person, said in contempt). પેટ ઉપર છરી મૂકવી To make oneself unhappy. 2. To deprive one of one's means of maintenance. પેટ પાકવું To give birth to (children). 2. To have a stitch in the side owing to long and continued laughter. પેટ પાણી પડવા ન દેવું To allow one not to rest oneself; to keep one always engaged. 2. To harass. પેટ પેટાળ (પાટણ) જવું To be very hungry. પેટ ફોડવું To reveal one's secrets. 2. To reveal a secret confided to one. પેટ બળવું To be jealous. પેટબળ્યો Burnt in the stomach (used as an imprecation by women). લૂણહરામી પેટબળ્યા કો લોભી સ્વારથઅંધા. –નર્મદ. પેટનો બળ્યો Disappointed. 2. Envious. પેટની આગ A secret sorrow; anxiety. પેટની પૂજા કરવી To eat. પેટ ભરીને Fully; to one's entire satisfaction. કેવી નિરાંતે પેટ ભરીને ઉંઘે છે !–મ. ન. દ્વિ. પેટની વાત પેટમાં રહી જવી To have one's desire not satisfied. પેટનો પડદો–મેલ A wicked secret kept in one's heart. પેટમાં આગ લાગવી–ઊઠવી To be very hungry. 2. To entertain a secret grudge against. પેટમાં આગ લાગી–ઊઠી Fie upon you! (used as an imprecation). પેટમાંનો આમળો A grudge; secret enmity. હશે પાતળાના પેટમાં શો આમળો લે.–નર્મદ. પેટમાં કૂવા–ખાડા પડવા–કોચલી પડવી To be sunken (of the belly) owing to severe hunger. ઘરની સ્ત્રી કહે લાવની મુઆ, વગર અન્ને

પેટમાં ફૂવા,—નર્મદ. પેટમાં તેલ રેડાવું-ફાળ પડવી-ધ્રાસકો પડવો To be shocked at. પેટમાં દાંત-પાળી-કાતી A secret grudge. પેટમાં પેસી નીકળવું To know the secrets of. પેટમાં બળ્યાની સગાઇ A relationship giving rise to a heartfelt sympathy. પેટમાં રાખવું -સમાવવું To keep a secret. 2. To silently put up with an inconvenience. પેટમાં ઉતારવું To misappropriate another's property. 2. To put into the belly of (through magical influence). 3. To persuade; to induce an unwilling hearer to accept one's views.

Prov. તેણે પોતાને હાથે પેટમાં પાળી મારી He cut his feet with an axe. પેટની પીડા માણું ન જાણે None knows the weight of another's burden. મોઢે મીઠાશ અને પેટમાં પાળી A honeyed tongue, a heart of gall. 2. God in his tongue, the Devil in his heart. પેટ ઉઘાડીને કોઇ જોતું નથી Nobody knows another's mind. પેટ ચોળીને શૂળ ઊભું કરવું Let not your tongue cut your throat. પેટને પૂરું નહિ, અને ઝોટ'ગશાહને વડાં જોઇએ To be obliged to maintain a stranger luxuriously at one's own sacrifice. પેટ ફાટે ત્યારે પાટો ક્યાં દેવો ? No fence against the flail. પેટ કરાવે વેઠ Self-interest is the strongest incitement to work. માના પેટમાંથી કોઇ શીખી નીકળ્યું નથી Knowledge comes with experience. 2. Practice makes a man perfect. પેટમાં ન મળે પળી પાણી, ને મારું નામ દરિયાવખાં Large trees give more shade than fruits. પેટ ઉપર પોટલું (બંધાય નહિ) Cut your coat according to your cloth. પેટ પખાલ છે કે પોળ ? Do not overburden your stomach with food. પેટનો બળ્યો ગામ બાળે One who has suffered a loss will try to inflict it on others. પેટ ભરાયું, એટલે પાટણ ભરાયું He is a worthless being who lives only for himself. પેટમાં ફૂવો ને વરઘોડો જુવો What enjoyment is it to have nothing to eat and yet keep a servant ? પેટ સૌને વહાલું હોય Blood is always thicker than water. પેટવરામાંથી પુણ્યવરો Charity begins at home. પેટ સૌને વળગ્યું છે-પેટ કોઇને છોડતું નથી-પેટને વાયદો ન થાય Every one is guided by self-interest.

જે પોતા કેરું પેટ તેને કેમ વીસરીએ નેટ.—પ્રેમાનંદ.

પેટડો, *s. m.* [પેટ+ડો dim.] Belly; stomach (in contempt).

પેટપર, *adv.* [પેટ+S. पूर् full.] As much as one is satisfied. 2. *adj.* Supporting.

પેટબેસણું, *s. n.* [પેટ+બેસવું to sit.] Frequent evacuation of the bowels; diarrhœa.

પેટભરાઉ, પેટભરૂ, *adj. m. f. n.* [પેટ+S. भृ to fill.] Caring for filling one's belly only; caring for nothing but a bare maintenance. 2. *s. m.* One whose god is his belly.

દંડધારી પેટભરૂ બ્રહ્મચારીના વેશમાં.—કે. હ. ધ્રુ.

પેટવરો, *s. m.* [પેટ+વરો expense.] Household expenditure; maintenance.

Prov. પેટવરામાં પુણ્યવરો Charity begins at home.

પેટવવું, *v. t.* [See પેટવું.] To kindle; to light; to ignite.

પેટાકલમ, *s. f.* [પેટું+કલમ a section.] A sub-section; a minor article (of an act of law, document, etc.).

પેટાખાતું, *s. n.* [પેટું+ખાતું a department.] A sub-division. 2. A subordinate heading.

પેટાભાગીઓ, *s. m.* [પેટું+ભાગીઓ a parter.] A subordinate partner.

પેટાભાષા, *s. f.* [પેટું+S. भाषा a language.] A secondary dialect.

પેટારકમ, *s. f.* [પેટું+રકમ an item.] A subordinate item.

પેટારો, *s. m.* [S. पेटाक.] A large box.

પેટાવું, *v. i.* To be kindled; to be lighted; to be ignited.

પેટાસમિતિ, *s. f.* [પેટું+S. समिति a committee.] A sub-committee.

પેટાળું, *adj. m. f. n.* [પેટ+ વાળું having.] Having a protruding middle part (of a thing). 2. *s. n.* [પેટ+આળું dim.] The protruding part of a thing.

પેટિયણ, *adj. f.* Same as પેટિયો *q. v.*

પેટિયું, *s. n.* [See પેટ] A daily allowance of food. 2. Daily food; rations. 3 Pay; salary.

Id. પેટિયું આપવું To furnish one's board in return for service. પેટિયું કાઢવું To earn one's bread with difficulty.

પેટિયો, *adj. m.* [See પેટ.] Employed on condition of giving nothing more than a daily food (of a servant).

પેટી, *s. f.* [S. पेटी a small bag.] A small box; a trunk; a chest

પેઢીઅણ, Same as પેટિયણ *v. v*

પેઢીઉં, Same as પેટિયું *q. v.*

પેઢીઓ, Same as પેટિયો *q. v.*

પેટું, s. n. [S. पेटक a multitude.] A sub-division. 2. A number of items written under one head or heading. 3. [See પેટ.] A projecting part near the middle of the body of a thing.

Id. પેટામાંથી ઉપસેલો કાચ A convex lens. પેટામાંથી બેઠેલો કાચ A concave lens. પેટું નીકળવું To protrude in a round form near the middle of the body. પેટું પૂરવું To close a sub-division of of an account. પેટું પાડવું To make or enter as a sub-division in accounts. 2. To make a new paragraph.

પેટે, adj. [See above.] For;in lieu of; instead of; in place of; in consideration of.

પેઠ, Same as પેઠે q. v.

પામર પુરુષ પેઠ શરીરે બંધ તાણી બાંધ્યા.—કે. હ. ક્રુ.

પેઠણ, Same as પેઠે q. v.

પેઠે, prep. & adv. Like to; in the same manner as.

પેઠ, s. f. A band; a company.

પેડુ, s. n. [પેટ+ડું dim.] The lower part of the belly.

પાનીના પેડા માંય તને નર નચવશું મંડળિક.—લોકોક્તિ.

પેઢી, s. f. [S. पठि a seat; a market.] A generation; a family. 2. A mercantile bank or firm; a house of business. 3. A step (of a ladder).

જેવી પિતાથી સાતમી પેઢી જી, માતાથી પંચમી પેઢી જી.-પ્રેમાનંદ.

પેઢીઉતાર, s. m. Same as પેઢીપંચક q. v. 2. adv. In order of genial descent. 3. From one generation to the other; successively.

પેઢીઆગત, adj. [પેઢી+S. आगत come.] Hereditary. 2. adv. For generations.

આપનું ધન કંઇ પેઢીઆગત ન પહોંચત.—હ. કા. કાં.

પેઢીદરપેઢી, adv. [પેઢી+P. दर every+પેઢી.] At every generation; by generations; hereditarily.

પેઢીનામું, s. n. [પેઢી+નામું an account.] A genealogical tree.

પેઢીપંચક, s. n. [પેઢી+S. पंचक a field of battle.] The destroyer of a family.

મલ સંહારી આધેરા ચાલ્યા, પેઢીપંચક પરકંસ રે.—નરભેરામ.

પેઢુ, Same as પેડુ q. v.

પેઢું, } s. n.
પેઢો, } s. m. [See પીઢિયું.] A gum. 2. A grinder.

પેણી, s. f. A frying pan.

પેણો, s. m. A large frying pan.

પેંઠ, s. f. [See પૂઠ.] A duplicate of a cheque. 2. A letter of advice (in trade).

પેંડાર, Same as પિંડાર q. v.

પેંડો, s. m. [S. पिंड a ball.] A box; a blow with the clenched fist (used for euphemy). 2. Dismissal; discharge. 3. A piece of a certain kind of sweetmeat. 4. A lump of clay, etc.; a ball. 5. Rice-straw.

Id. પેંડો આપવો To strike. 2. To give a go-by; to dismiss.

શું ઘડો કે ઘેડ ઉતરશે! ચાક ઉપર હજી પેંડો છે.—સામળ.

પેદ, s. f. Confusion; disorder; derangement. 2. [S. पाद्य belonging to the foot.] Bodily strength. 3. Tiring; exhaustion.

પેદળ, Same as પાયદળ q. v. 2. adv. On foot; a-foot.

પેદા, adv. [P.] Being made, created, produced or born. 2. Being acquired, gained, obtained or discovered.

Id. પેદા કરવું To produce. 2. To acquire; to obtain. પેદા થવું To be produced. 2. To be obtained; to be acquired.

પેદાયશ, }
પેદાશ, } s. f. [See above.] Birth; creation; production. 2. Income; earning; profit.
પેદાસ, }

પેધવું, v. i. To be habituated; to be successful in one's aims 2. To have gained the favour of.

જીભને વશ ન રાખીએ તો તે પેધી પડે છે.—હ. કા. કાં.

પેધું, s. n. The habit of gaining advantage.

Id. પેધું પડવું To form the habit of gaining an advantage.

કાગળીડું પડયું પેધું, અંવિસન્નિપાત સોટયો.—હ. કા. કાં.

પેન, s. f. A pen. 2. A slate-pencil.

પેંતરો, s m. The first show which the wrestlers make in the beginning of the fight.

પેંતાન, s. n. Pretention; affectation.

પેંથી, Same as સેંથી q. v.

પેંધવું, v. t. To be accustomed to visit; to frequent.

Id. પેંધ્યો આવે પરોણો, ને લપકે આવે ઢોર Habit is second nature.

હાણ્ય થયાનું દુઃખ નથી પણ હરિ પેંધે તે માઠું રે.—રામકૃષ્ણ.

પેંધાવવું, *v. t.* To cause to frequent; to cause to have a free access.

પેંધું, *s. n.* Habit; practice.

પેય, *adj.* [S. *fr.* पी to drink.] Drinkable; fit to be drunk. 2 *s. n.* Water. 3. Milk. 4. A beaverage.

પેર, *s. f.* [See પ્રકાર.] A method; a way; a mode; a manner. 2. A plan. 3. A contrivance. 4. An information. 5. A limit. 6. *s. m.* A foot. 7. A division; a small part.

પાટલ પાંખડી પેર જે પડતાં.—ન. ભો. દી.

પોપટ કહે, " પદ્મની, પછી શી કરવી પેર ? "—સામળ.

મનવાળું કહે કઇ પેર, હદે શાંતિ કયમ લહું—હ. હ. ધ્રુ.

ન જડી પેર પક્ષી તણી, નર પતિએ ખોયું નૂર.—સામળ.

કહો ઋષિ પૃથ્વીની પેર, કો પુરુષ ન આવે અમારે ઘેર.—પ્રેમાનંદ.

પૂજાય છે પેર વના, વારૂ, જ્યાં વિવેક છે ! !—વલ્લભ

પડયો હતો પેરમાં તારા.—કલાપિ.

મૂકે માથે ગાળ, પેર ન જાણો જી.—દયારામ.

પેરણ, Same as પહેરણ *q. v.*

પેરણ ચાલો પાંદડાં, ખાવા વનફલ ફૂલ.—દલપતરામ.

પેરવી, *s. f.* [P. पेरवी following.] Previous measures; preparation. 2. An effort; an attempt; an endeavour. 3. A strategem; a plan.

દુકાનદારોએ પેરવી કરવી જોઇએ.—હ. દા. કાં.

પેરવું, *v. t.* [S. प्रेर् to move.] To send; to insinuate; to put in motion. 2. To sow in a field.

પેરવેશ, Same as પહેરવેશ *q. v.*

પેરાં, *s. n. pl.* [S. पर्व a joint.] Thin stalks of sugar-cane.

પેરાઇ, *s. f.* [See above.] The portion of a stalk of sugar-cane between two joints. 2. The penis.

પેરાવવું, Same as પહેરાવવું *q. v.*

પેરામણી, Same as પહેરામણી *q. v.*

પેરે, *adv.* [See પેર.] Like; as; just as.

પ્રેમની પેરે સંસાર ડોલે.—નરસિંહ.

જેણી પેરે રાખે તેણી પેરે રહીએ.—ભાલણ.

પૈની પેરે ઘરમાં વસ્યો.—અખો.

પેરેગીર, Same as પેહેરેગીર *q. v.*

પેરો, Same as પેહેરો *q. v.*

પેરેપેરે, *adv.* [Redup. of પેર.] In every way; bit by bit; oftener.

સંગાં રે સંબંધી મુને પેરેપેરે પીડે.—દયારામ.

પેરેપેર, *adv.* [See above.] In different ways.

દઇ માન પધરાવ્યાં ઘેર, પૂજા કીધી પેરેપેર.—ભાલણ.

પેલ, *s. n.* [See પીલવું.] Thick circles of spun cotton. 2. *s. f.* A circle of spun cotton (used in making a solution of opium, and, when steeped in milk, for soothing swollen eyes). 3. A facet; a mark; a line.

પેલડું, *adj. m. f. n.* [પહેલું+ડું dim.] The first.

પેલવ, *adj.* [S.] Delicate; soft; tender; fine. 2. Lean; slender.

પેલવાન, Same as પહેલવાન *q. v.*

પેલીઆં, *s. n. pl.* [S. पेलक.] Testicles.

પેલીઓ, *s. m.* [See above.] The penis.

પેલી કોર, પેલી ગમ, પેલી તરફ, પેલી મગા, પેલી મેર, } *adv.* [પેલું & કોર a side+S. गम, मार्ग a way, P. तर्फ a side.] Yon; yonder; there; thither; at that place; on that side.

પેલું, *pron.* & *adj. m. f. n.* [S. पर another; that+डुं dim.] That; it. 2. Former; the other.

Id. પેલે દહાડે The fourth day either past or future; that day; the other day. પેલે પાર Beyond; to the other side; to the opposite bank (of a river, etc.).

પેશ, *adj.* [P. पेश before, in the front.] Influential; weighty. 2. Successful; realized. 3. Submitted; proposed. 4. *s. m.* [See પેશો.] Profession; calling.

Id. પેશ જવું To be successful. પેશ પહોંચાડવું To carry to a successful end (a business). 2. To accomplish one's object of harassing or ruining another person. પેશ પહોંચવું To be successful. પેશ કરવું To offer; to present. 2. To produce; to submit; to propose.

એપિયા નથી, કે સહે માર્ગ કષ્ટ પેશથી.—વલ્લભ.

પેશકદમી, *s. m. f. n.* [પેશ+P. कदम a foot.] A fore-runner.

અરે એ પેશકદમીથી જ કહેલું હાથ શું આવ્યું ?—કલાપિ.

પેશકર, *s. m.* [P.] A manager; an agent.

પેશકરી, *s. f.* [P.] Agency. 2. The office of an agent or a manager.

પેશકશ, પેશકસ, } *s. f.* [પેશ + P. कसीदन्=S. कष् to rub; to draw.] Premium paid to the state upon receiving a grant of land; a tribute.

પેશકશી, પેશકસી, } s. f. [See above.] A tribute; assessment to be paid to the state. 2. The office of settling an assessment or a tribute.

પેશકાર, પેશગાર, } s. m. [પેશ + S कार doing.] A deputy; an adjutant. 2. A valet; a page: a personal attendant. 3. A secretary.

પેશગી, s. f. [P.] Money paid in advance; earnest money.

પેશવા, s. m. [P.] The principal minister. 2. The Peshwa; the leader of the Maratha empire. 3. A guide; a leader.

પેશવાઇ, s. f. [See above.] The reign of the Peshwa. 2. Nobility; grandeur. 3. Supremacy; leadership.

Id. પેશવાઇ કરવી To meet; to receive; to welcome.

પેશવાજ, પેશવાદ, } s. m. [P.] A long robe worn by dancing girls. 2. A gown.

મુસલમાની સ્ત્રીઓનો પેશવાદ.—હ. દા. કાં.

પેશાની, s. f. [P.] The forehead; fate; lot; luck.

પેશાબ, Same as પિશાબ q. v.

પેશાબખાનું, s. n. [પેશાબ + P. खानह् a place.] A urinal.

પેશિ, પેશી, } s. f. [S.] A natural division of a fruit, etc. 2. A mass of flesh; a muscle. 3. A bud on the point of blowing. 4. A tissue. 5. A rind; a shell.

પેશીકોષ, s. m. [પેશી + S. कोष a cell.] A tissue-cell.

પેશીદ, s. n. [પેશી + S. दा to give.] Proteid.

પેશો, s. n. [P. पेश trade.] An occupation; an employment; a trade; a profession; a calling.

Id. નાગરનો પેશો કલમ, કડછી ને બરછી The occupation of a Nagara is penmanship, cooking and field service.

એવી જાતનો પેશો ગંડુપુરીએ પકડયો હતો.—હ. દા. કાં.

પેષણ, s. n. [S. fr. पिष् to grind.] Pounding; pulverising. 2. A threshing floor. 3. Any grinding or pounding apparatus.

પેસનીકળ, s. f. [પેસવું + નીકળવું to get out.] Entering and coming out. 2. Intriguing; a false show. 3. A close intimacy or friendship.

પેસવું, v. i. [See પ્રવેશ.] To enter; to penetrate; to rush in; to intrude.

પેસાડવું, v. t. [See પેસવું.] To make to penetrate; to thrust.

પેસાર, પેસારો, } s. m. [પેસવું + S कार doing.] Entry. 2. Acquaintance; close connection; intimacy. 3. [S. प्रसार.] Stretching out.

પેસારવું, Same as પેસાડવું q. v.

પેસાવું, v. i. [See પેસવું.] To be able to enter; to be able to go in.

પેસ્તર, adj. [પેશ + S. तर the suffix for the comparative degree.] Coming next; succeeding. 2. adv. Before; prior; former.

પેહેરણ, Same as પહેરણ q. v.

પેહેરવું, Same as પહેરવું q. v.

પેહેરવેશ, Same as પહેરવેશ q. v.

પેહેરામણી, Same as પહેરામણી q. v.

પેહેરાવવું, Same as પહેરાવવું q. v.

પેહેરાવું, Same as પહેરાવું q. v.

પેહેરેગીર, Same as પહેરેગીર q. v.

પેહેરો, Same as પહેરો q. v.

પેહેલ, Same as પહેલ q. v.

પેહેલવી, Same as પહેલવી q. v.

પેહેલવહેલું Same as પહેલવહેલું q. v.

પેહેલવાન, Same as પહેલવાન q. v.

પેહેલું, Same as પહેલું q. v.

પેહેલાં, Same as પહેલાં q. v.

પેળ, પેળવો, } s. m. [S. पेल a testicle.] The testicle.

પૈ, Same as પાઇ q. v.

પૈની પેરે ઘરમાં વસ્યો.—અખો.

પૈકી, ind. Of; out of.

Id. ચાર પૈકી ત્રણ Three out of four.

પૈઠણ, s. n. [See પરઠવું.] An agreement; a contract.

પૈઠવું, Same as પરઠવું q. v.

પૈડું, s. n. [S. पाद a foot + ડું dim.] A wheel. 2. A small snake.

Id. તારા વગર તો મારૂં પૈડું એ ફરે નહિ I cannot move even an inch without your assistance.

પૈડો, Same as પરડો q. v.

પૈતું, s. n. [S. पर्व a joint.] A circular slice of a fruit. 2. A circular piece of iron, earthen pot, etc. (used by children in their games).

પૈતૃક, adj. [S. fr. पितृ a father.] Relating to a father; ancestral; paternal.

પૈશાચ, *adj.* [S. *fr.* पिशाच a demon.] Demoniacal; infernal. 2. *s n.* The eighth or the lowest of the eight forms of marriage, in which a lover ravishes a maiden without her consent when she is sleeping, intoxicated or deranged in mind.

પૈશાચી, *adj.* [See above.] Demoniacal; devilish. 2. *s. f.* One of the lowest forms of Prakrita language.

પૈશુન, **પૈશુન્ય**, } *s. n.* [S.] Backbiting; slander. 2. Roguery. 3. Wickedness.

પૈષ્ટી, *s. f.* [S. *fr.* पिष् to crush.] A spirituous liquor distilled from meal.

પૈસા, *s. m. pl.* [See **પૈસો.**] Copper-change. 2. Money. 3. Wealth.

પૈસાદાર, *adj.* [પૈસા+P. दार having.] Monied; wealthy; rich.

Prov. પૈસાદારનાં છોકરાં ઘુઘરે રમે Money makes the mare go.

પૈસો, *s. m.* [પૈ, પાઇ+P. शाह a king.] A particular copper coin worth three pies (a farthing). 2. Money; riches; wealth.

Id. (કોઇનો) પૈસો ખાઇ જવો To misappropriate another's money. પૈસા ખાવા To obtain money by dishonest means. 2. To accept a bribe. પૈસા ખાવા–લેવા To take money for a daughter given away in marriage. પૈસા ખોટા થવા To lose money. પૈસા ખોટા કરવા Not to liquidate debt. પૈસાના કાંકરા કરવા To spend money extravagantly. પૈસાનું પાણી કરવું To spend money extravagantly. 2. To misappropriate another's money. પૈસાને બચ્ચીઓ કરવી To love money for itself; to be a miser. પૈસાનું પૂતળું One whose life and soul is in one's money. 2. A very rich man. પૈસાનું Cheap; worthless.

Prov. પૈસાનું સૌ સગું An empty purse frights away friends. પૈસાને શું મધ મૂકી ચાટીએ ? Money alone has no value. પૈસો તો ઠેકને ઘેર એ હોય છે Virtue is more valuable than money. પૈસો મારો પરમેશ્વર, ને બૈરી મારો ગુરુ, છૈયાંછોકરાં શાલિગ્રામ, તો સેવા કોની કરૂં ? Money is my God, and my wife is my guide. પૈસાથી કાંઇ સદ્ગુણ પ્રાપ્ત કરી શકાતા નથી Riches cannot purchase worthy endowments. પૈસાને પાંખ હોય છે Riches have wings. પૈસો હોય તો પણ દુઃખ, ને ન હોય તો પણ દુઃખ When we have gold, we are in fear; when we have none, we are in danger. પૈસો મેળવવો એ કઠણ, ને સાચવવો એ કઠણ Riches, though hard to gain, are still harder to keep. પૈસો ચાહે તે કરે Money makes the mare go. પૈસાનાં તે કાંઇ ઝાડ ઊગતાં હશે ? Money is not easily acquired. પૈસાના તે કાંઇ વેષ આવતા હશે ? One may pretend to have anything but not money. સૌ પૈસાના ચાળા છે The rich may fish with a golden hook. પૈસે કોઇ પૂરો નહિ, ને અક્કલે કોઇ અધૂરો નહિ No one has enough of money, and no one thinks himself wanting in wisdom. પૈસા વધે તેમ લોભ વધે Increase of wealth increases avarice. પૈસાથી જીવાતું હોત, તો તાલેવંત કોઇ મરત નહિ If money could procure life, no rich man would ever die. પૈસો પૈસાને ખેંચી લાવે Money begets money. પૈસો તો લોંડી છે Money is worthless, anybody may collect it. પૈસો કોઇનો રહ્યો નથી, ને રહેવાનો નથી Money often changes hands. પૈસો ગયો પાછો મળે, પણ પત ગઇ ન મળે Money lost may be regained, but not reputation. પૈસો ટકો લો, ને શેઠ મને કહો Reputation should be secured even at the sacrifice of money. પૈસો બચાવ્યો તે પૈસો રળ્યા બરાબર છે Money saved is money got.

પૈસોટકો, *s. m.* [પૈસો + ટકો three pice.] Riches; money in general.

Id. પૈસેટકે સુખી માણસ A well-to-do person.

પો, *s. m. f.* [S. पो clean; pure.] The ace of dice. 2. A game played with dice. 3. The additional ominous number. 4. Victory; success. 5. The additional number taken in a play at dice when 10, 25, 30 are scored. 6. Same as **પોહ** *q. v.*

ઉંઘને વશ થઇ કે પો ફાટવાનો વખત થયો હશે માની.–હ. પ્રે. ત્રિ.

પોઈ, *s. f.* [See **પોચણુ**.] The spike which shoots out from the cocoanut and some other palms, containing the radix or fruit stalk. 2. Same as **પોથી** *q. v.* 3. Fœces of goats and sheep.

પોંઇસ, *s. f.* [P. पोइस्त *fr.* पो run away *fr.* पोइदन् to run+इस्त् stand *fr.* इस्तादन् to stand.] Calling on people to make way for a carriage, etc. 2. *inter.* Ho ! Hallo ! Room ! Make room ! Make way ! Take care !

પોએણુ, Same as **પોચણુ** *q. v.*

પોક, *s. f.* [See **પોકાર.**] A loud cry of lamentation owing to the death of a person. 2. A loud cry of sorrow.

Id. પોક મુકવી To cry aloud. 2. To mourn for the dead.

પોકંડી, *s. n.* Name of a bird; the painted sand-grouse.

પોકરાણ, *s. f. n.* [See પોકાર.] Bemoaning loudly; lamentation. 2. A loud noise; an uproar.

પોકરાવવું, *v. t.* [See પોકાર.] To cause to bawl out; to make exclaim.

Id. તોબા પોકરાવવી To harass to the utmost; to take one's breath out of one's life.

પોકળ, *adj.* [S. पुष्कल resonant; broad.] Hollow; excavated; not solid. 2. Empty. 3. Fruitless. 4. Unprofitable. 5. Insincere; unreliable; false. 6. Resonant.

Id. પોકળ શ્રાદ્ધ કરવું To weep.

પોકળકાય, *s. n.* [પોકળ+S. काया the body.] A cœlenterate.

પોકળપેશી, *s. f.* [પોકળ+S. पेशी a tissue.] Cælomata.

પોકળી, *s. f.* [See પોકળ.] Cavity; a hollow.

પોકાર, *s. m.* [S. प्रोत्कुष्ट.] Noise; uproar; bawling; a loud cry. 2. A call; a beckoning.

Id. પોકાર મારવો To cry aloud; to bawl. પોકાર ઉઠાવવો To get (people) to make complaints.

પોકારવું, *v. t.* [See above.] To bawl out; to call aloud; to exclaim; to cry aloud.

પોકેપોક, *s. f.* [Redup. of પોક.] Loud lamentations. 2. *adv.* Loudly; lamentingly.

પોખરાજ, *s. m.* [S. पुष्कराज.] A topaz.

પોખવું, *v. t.* [See પોષવું.] To nourish.

કુટુંબ પોખ્યું કમાઇને રે.—પ્રીતમ.

પ્રેમે પોખ્યા દ્વિજરાજ જી.—કાળિદાસ.

ઘણા રમ્ય વૈભોગથી દેહ પોખ્યો.—ભૂખણ.

પોગંડ, *s. m.* [S.] A boy (from his fifth to his sixteenth year). 2. *adj.* Young; not adult.

પોગર, *s. f.* [See પોકળ.] A hollow; a vacuum.

જેમ પ્રત્યક્ષ પોગર લોહ માંય.—અખો.

પોગળ, *s. n.* [See પોકળ.] The interior. 2. Hollowness; falsity. 3. Insincerity.

પોગળી, *s. f.* [See પોકળ.] A bundle.

પોંક, Same as પોંખ *q. v.*

પોંકપાપડી વગેરે પુષ્કળ ખાવાનું મળે.—હ. દ્વા. કાં

પોંકવું, Same as પોંખવું *q. v.*

પોંકીઉં, Same as પોંખીઉં *q. v.*

પોંખ, *s. m.* [S. प्रोक्ष् to sprinkle.] Parched grains of fresh juvar, bajaree and wheat.

પોંખવું, *v. t.* [See above.] To receive or welcome the bride, the bridegroom or both with an auspicious ceremony.

પોંખીઉં, *s. n.* [See પોંખ.] An ear of juvar, bajaree or wheat fit to be parched. 2. A means or apparatus for parching corn. 3. Same as પોંખણું *q. v.*

પોંખણું, *s. n.* [See પોંખ.] A particular ceremony of receiving or welcoming the bride and the bridegroom. 2. The article or articles with which the ceremony of welcoming the bride and the bridegroom is performed.

પોંખરુ, *s. n.* [See પોંખ+રું dim.] An ear of corn. 2. The other end of the shaft of an arrow.

પોચ, Same as પહોંચ *q. v.* 2. *s. f.* [See પોચું.] Unhusked rice, which is soft and does not contain grains.

પોચ ફૂટતાં લાલ ન લેશ છે.—દયારામ.

પોચકણ, } પોચકણું, } *adj. m. f. n.* [See પોચું.] Cowardly; weak; effeminate; timid; spiritless.

પોચકું, *s n.* [પુંજ+કું dim.] A small lump of dung.

Id. પોચકાં નાખવાં To throw out dung. 2. To be terrified; to be overcome with fear.

પોચું, *adj. m. f. n.* [Prob. S. पेच soft; delicate.] Soft; not firm. 2. Delicate; humble; docile. 3. Effeminate; timid. 4. Weak; feeble; not hard. 6. Flexible.

Id. પોચું પડવું To become soft. 2. To be afraid.

પોંચ,, Same as પહોંચ *q. v.*

આપણી પોંચ પ્રમાણે સઘળે.—દયારામ.

પોંચી, *s. f.* [See below.] An armlet; a bracelet; a wristlet.

વેઢ વીંટી પોંચા પોંચી, ચૂડા, છંદ, વાંક વારૂ.—હ. દ્વા. કાં.

પોંચો, *s. m.* [S. प्रवाह.] The portion of an arm from the wrist to tha fingers. 2. Wrist.

Id. પોંચા કરડવા To repent. 2 To be defeated.

પોટ, *s. f.* Same as પોટલો *q. v.*

પોટકી, *s. f.* [પોટ+કી dim.] A small bundle.

પોટકું, *s. n.* [પોટ+કું dim.] A packet; a bundle.

પોટલી, *s. f.* [S. पोट्टली.] A bundle; a parcel; a package; a packet.

પોટલીઉં, *adj.* [S. पोट mixed.] Having a mixture (of ghee). 2. Enclosed in a leather

receptacle of inferior quality. 3. Of the shape of a bag or packet.

પોટલીઉં ચીરાઉં કુંચીનું તાળું નગરમાં થાય છે.—હ. કા. કાં.

પોટલીઓ, *s. m.* [See પોટલી.] A double leather-bag placed on the back of a horse.

પોટલું, *s. n.* Same as પોટલી *q. v.*

પોટલેપોટલાં, *s. n. pl.* [Redup. of પોટલું.] A number of bundles or packages. 2. *adv.* In bundles; in heaps.

પોટલો, *s. m.* [See પોટલી,] A large loose bundle.

પોટળીઉં, Same as પોટલીઉં *q. v.*

પોટળીઓ, *s. m.* [See above.] A leather bag or receptacle.

પોટીસ, *s. n.* [Eng.] A poultice.

પોટો, *s. m. n.* [S. पोतक the young one of an animal] The young one of a sparrow. 2. *s. m.* A round chimney; a globe. A spathe.

પોટો પાંખું વિના માળા વિણ ક્યાં મેલીએ.—લોકોક્તિ.

પોઠ, *s. f.* [S. पुट a double bag.] A caravan. 2. A multitude; a number; a lot. 3. A freight; a load.

Id. પોઠ પડવી To lie or sleep disorderly.

પોઠ, પોઠીઓ, *s. m.* [See above.] A pack-bullock. 2. A caravan. 3. The bull in a temple of Shiva.

પુષ્કર કહે મારો પાંચ મહોરનો, પોઠ જીતું કે હારૂં રે.-ભાલણ,

તે મને એક પથ્થરનો પોઠીઓ મુકાવતો.—હ. કા. કાં.

પોઢવું, Same as પોઢવું *q. v.*

પોઢાડવું, Same as ઢાડવું *q. v.*

પોઢાવવું, Same as પોઢાવવું *q. v.*

પોડું, Same as પોપડું *q. v.*

પોઢણ, *s. n.* [See પોઢવું] Lying to sleep; slumbering; sleeping. 2. A bed-stead or a thing to sleep on.

પત્ર ઓઢણ, પોપ સોઢણ, સેજ પોઢણ ડાળ.—ર. અ. દી.

પોઢવું, *v. i.* [S. प्रसुप्त slept *fr.* प्र intens.+स्वप् to sleep.] To sleep; to slumber.

પોઢાડવું, *v. t.* [See પોઢવું.] To cause to sleep; to get slept; to make to sleep.

પોઢાવવું, Same as પોઢાડવું *q. v.*

પોઢું, *adj. m. f. n.* [S. प्रौढ.] Great; grand; strong; mighty.

પોણ, *s. n.* [S. पण *fr.* पण् to promise.] A promise; a vow; a resolution.

પોણચોકું, Same as ચુણચોકું *q. v.*

પોણીઉં, *s. n.* [See પોણું.] That which is three-fourths of a whole. 2. *adj. m. f. n.* Three fourths of.

પોણીસો, *adj.* [પોણું +S. शत a hundred.] Ninety-nine and three-fourths; $99\frac{3}{4}$.

પોણું, *adj. m. f. n.* [પા one-fourth +S. ऊन less.] Three-quarters; three-fourths; $\frac{3}{4}$.

Id. પોણા આઠ An impotent man.

પોણોસો, *adj.* [પોણું+S. शत a hundred.] Three-fourths of one hundred; seventy-five; 75.

પોત, *s. n.* [S. पोत a garment; प्रोत woven *fr.* प्र intens.+वे to weave.] Weftage; texture; fineness. 2. Worth; value. 3. Fine cloth. 4. Clothes or their worth presented to the principal mourners by their relatives. 5. A seton; an artificial ulcer made in the body to cause humours to issue out. 6. [S.] A young one; a cub; a colt; a kid. 7. *s. m.* [S.] A boat; a raft. 8. *s. f.* A bead of glass. 9. *adj* Six (used in secret conversation by merchants.).

Id. પોત પ્રકાશવું-ઉઘાડું કરવું To reveal one's birth; to show oneself in one's true colours.

ગ્રીવા પોત કપોતવત, કેળ પત્રવત પૃષ્ઠ.-સામળ.

પોતડી, *s. f.* [પોત a cloth + ડી dim.] A small loin-cloth.

પોતપોતે, *pron.* [Redup. of પોતે.] Each one; each severally.

Id. પોતપોતાનું Of each self; of eachone severally. પોતપોતામાં Amongst one another; internally; privately; within a limited circle of friends and acquaintances.

Prov. પોતપોતાનાં ગીત સૌ ગાય Everyone blows his own trumpet.

પોતવું, Same as પહોંચવું *q. v.*

રાવણની નન્ય પોતી રળી.—સામળ.

પોતાનું, *pron. adj. m. f. n.* [See પોતે.] One's own; relating, pertaining or belonging to self.

Id. પોતાનું કરી લેવું To adopt as one's own. 2. To win over to oneself. પોતાની મેળે By oneself; individually.

Prov. પોતાના ઘરમાં આવતું કોને ન ગમે ? Everyone likes to make his own cabbages big. પોતાની માને ડાકણ કોણ કહે ? Every crow thinks his own

bird the fairest; every cook praises his own broth. પોતાનો કુહાડો પોતાના જ પગ ઉપર વાગે-પોતાના ટાંટીઆ પોતાના જ ગળામાં The biter bit.

પોતાપણું, *s. n.* [પોતે+પણું a suffix forming a noun.] Individuality; personality. 2. A peculiar quality. 3. Self-interest.

એક પોતે જ પોતાને જાણે પોતાપણા વડે.—ના. દ. ક.

પોતિયું, Same as પોતીઉં *q. v.*

પોતી, *s. f.* Same as પોતીઉં *q. v.* 2. *v. t.* Same as પહોંચવું *q. v.* (in the feminine gender, past tense).

પોતીઉં, *s. n.* [See પોત.] A loin-cloth.

Id. પોતીઉં છુટવું To be unmanned; to be unnerved. 2. To be terrified.

પોતીકું, *pron.* & *adj. m. f. n.* [પોતે+કું dim.] Own; one's own.

પોતું, *s. n.* [See પોત.] A rag; a piece of cloth. 2. The amount of the revenue of a village sent to the government treasury. 3. A brush for liming or colouring. 4. Same as પહોંચવું *q. v.* (in the neuter gender, past tense, singular number). 5. Same as પોતાનું *q. v.*

Id. પોતું મોકલવું-ભરવું To send money into the treasury. પોતું ફેરવવું To wipe off.

ક્યાંથી આવે ઉત્તર પિયજી, મારે પોતે પાપ.—ભાલણ.

પોતે, *pron.* [See સ્વતઃ] Self. 2. *adv.* By oneself; personally.

Id. હું પોતે I myself. અમે પોતે We ourselves. તું પોતે Thou thyself. તમે પોતે You yourself. તે પોતે He himself; she herself; it itself. તેઓ પોતે They themselves. મને પોતાને To me personally. અમને પોતાને To us personally. તને પોતાને To thee personally. તમને પોતાને To you personally. તેને પોતાને To him or her or it personally. તેમને પોતાને To them personally. પોતાથી By oneself; of one's own accord.

પોથકી, *s. f.* Trachoma; red pimples on the eyelids.

પોથાંથોથાં, *s. n. pl.* [પોથું + થોથાં redup.] Books, etc. (in contempt).

જોતું અમારો જ ગોઠીઓ હોય તો પોથાંથોથાં ધોઇ પી.—કુ. મો. ક.

પોથી, *s. f.* [S. पुस्ती a book.] A book. 2. [See પોતું.] Cotton steeped in lac-dye. 3. Name of a plant. Basella rubra and Basella alba. N. O. Chinopodiaceæ.

Prov. પોથીમાંનાં રીંગણાં With a full stomach it is easy preaching to the fasting.

પોથું, *s. n.* [S. पुस्तक a book.] A book; a writing (in contempt).

Prov. પોથાં તે થોથાં ને કહ્યાં તે સાચાં What is written is useless, but what is spoken is binding.

પોદળો, *s. m.* [S. पुद्गल a lump.] A lump of dung, etc. 2. An indolent person.

Id. પોદળા જેવો Fat and dull. 2. Not able to easily move about.

પોપ, *s. n.* [S. पुष्प a flower; expanding.] A sprout; a shoot. 2. A layer; a crust.

પત્ર ઓઢણ, પોપ સોડણ, સેજ પોઢણ કાજ.—ર. અ. દી.

પોપચાંવાળું, *adj. m. f. n.* [પોપચું+વાળું having.] Foveolate. 2. Having an undeveloped pod.

પોપચું, *s. n.* [પોપ + P. चेह् dim.] The eyelid. 2. A legume or pod without the seeds being developed. 3. Same as પોપડું *q. v.*

જીંડવાંનાં પોપચાંમાં અફીણનો રસ રહેલો.—હ. ડા. કાં.

પોપટ, *s. m.* A parrot.

Id. પોપટ બોલવો To be exhausted; to be consumed. પોપટ કરી નાખવું To train up to repeat. 2. To make clever. પોપટ કરી રાખવો To keep under one's control; to keep obedient to oneself. પોપટ પાળવો To keep with care. 2. To suffer from a disease, such as a boil, etc.

પોપટડો, *s. m.* A parrot (said in endearment).

પોપટડા પિંજર દારૂ રે, સરસ ઘડાવીશ સોનાનું.—દલપતરામ.

પોપટી, *s f.* A female parrot. 2. A butter-fly. 3. Name of a kind of a creeper or a climber. Bryonia leciniosa. N. O. Cucurbitaceæ. 4. Same as પોપડીઉં *q. v.*

પોપટીઉં, *adj. m. f. n.* Having a colour like that of a parrot; yellowish green; whitish green. 2 Gathered without understanding the meaning. 3. Tutored.

Id. પોપટીઉં જ્ઞાન Knowledge consisting in repeating what one has learnt; cramming.

માત્ર પોપટીઉં જ્ઞાન છે એમ નિંદા કરાય છે.—ક. પ્રા. ભિ.

પોપડું, *s. n.* The berry of a Bryonia plant.

પોપટો, *s. m.* A pod of gram.

થાય ચણાના પોપટા, શેલડી સાકર ગોળ.—દલપતરામ.

પોપડી, *s. f.* [S. पुष्प blossoming+ડી dim.] A A thin crust.

પોપડું, *s. n.* Same as પોપડી *q. v.*

પોપડો, *s. m.* [See **પોપડી.**] A detached crust or peeling; an external coat; a scaly coat.

પોપનસ, Same as **પપનસ** *q. v.*

પોપલાં, *s. n. pl.* [See below.] Vain struggles. 2. Tenderness owing to over-fondling.

અજપા જપો અણહદ સુણો, પોપલાં સઘળાં વ્યર્થ.—દયારામ.

પોપલું, *adj. m. f. n.* [પોપ+લું dim.] Soft; delicate; tender. 2. Overfondled. 3. Struggling in vain. 4. *s. n.* A sprout; a tender shoot.

પોપળગાણું, પોપાગાણું, *adj. m. f. n.* [પોપ+S. गल् to drop.] Soft; delicate; weak. 2. Timid.

પોપાબાઇનું રાજ, *s. n.* [પોપું+બાઇ a woman + નું of + S. राज्य a kingdom.] A weak disorderly government or administration; a petticoat-government.

Prov. ખરે બપોરે અણધું અને પોપાબાઇનું રાજ When there is a weak governor, there are riots at noon-day.

પોપું, *adj. m. f. n.* [See **પોપ.**] Tender; weak; coward; timid.

પોપૈયો, *s. m.* [See **પોપેડો.**] A boil; a pimple. 2. Name of the papaya tree. Carica papaya. N. O. Papayaceæ 3. The fruit of the papaya tree.

પોપો, *s. m.* [S. पुष्पांजन.] The lamp-black mark on the cheeks of a child. 2. A word (meaning an unknown devil) for terrifying children.

પોબાર, પોબારા, *s. m. pl.* [પો + બાર twelve.] A throw with three dice, two turning up 6 and the third 1, making a throw of 13. 2. Success; victory. 3. Bolting away.

Id. પોબાર-પોબારા કરવા-ગણવા To decamp; to bolt away. આજ કાલ તો એના પોબાર છે He is now in the ascendant; he is now prosperous. પોબાર પડવા To be successful.

ત્યાં છક્કા પંજા કે પોબારા જ પડે છે.—હ. ઢા. કાં.

થરથર ધ્રુજે સ્થૂળ, ગણે પછી તે પોબારા.—દલપતરામ.

તે રાત લઇને પોબારા ગણી ગયો.—હ. ઢા. કાં.

પોમચો, *s. m* Name of a kind of garment for women.

પોમલું, *adj. m. f. n.* [See **પોમાવું.**] Delighted; overjoyed. 2. Same as **પોપલું** *q. v.*

પોમાવું, *v. i.* [S. प्रमुद् to be delighted.] To be delighted or overjoyed.

પોયણ, પોયણી, *s. f.* [S. पुष्करिणी.] A white lotus plant. Nymphæa lotus. N. O. Nymphæaceæ.

પોયણું, *s. n.* [See above.] Name of a kind of lotus flower. Nelumbium speciosum. N. O. Nymphæaceæ. (This lotus opens at sunset and closes at sunrise.)

પોયું, *s. n.* [See **પાયો.**] The place determined in a game, from which to begin or end the game.

પોર, *adv.* [S. परुत्.] The last year. 2. The next year. 3. Same as **પહોર** *q. v.* 4. Same as **પોરીઉં** *q. v.*

Id. આપણે પોર મળેલા We met last year. હું પોર તમારે ત્યાં આવીશ I shall be your guest next year. પહેલો પોર The first quarter of the day. ચઢતો પોર The time of the day while the sun is ascending. પાછલો-ઉતરતો પોર The decline of the day; the part of the day, when the sun is descending.

પોરવવું, Same as **પરોવવું** *q. v.*

પોરવાવું, Same as **પરોવાવું** *q. v.*

પોરસ, *s. m.* [S. प्रहर्ष.] Delight; ecstasy. 2. Satisfaction.

દુશ્મનનું આવું પોરસભર્યું મોં જોઇ.— હ. પ્રે. ત્રિ.

પોરસાવવું, *v. t.* [See **પોરસ.**] To make delighted; to cause to be merry and jovial. 2. To satisfy.

નામ દઇ રાજાએ પોરસાવી કહ્યું.—કે. હ. ધ્રુ.

પોરસાવું, *v. i.* [See **પોરસ.**] To be delighted. 2. To be satisfied.

પોરી, *s. f.* [S. पुत्री.] A little girl; a lassie.

પોરીઓ, *s. m.* [S. पुत्रक.] A boy; a lad; a chap.

પોરકું, *adj. m. f. n.* [પોર+કું dim.] Of the last year.

પોરેગીર, Same as **પહેરેગીર** *q. v.*

પોરો, *s. m.* [Prob. S. पूति filthy water+सर moving.] An insect; a minute insect; a germ (found in water); a polypus. 2. A germ; a microbe. 3. A small insect. 4. [See **પોરીઓ.**] A boy; a chap; a lad. 5. An omelet of eggs. 6. [See **પહેરો.**] A guard; a watch. 7. Watching; guarding. 8. [See **પ્રહર.**] Age; time. 9. A vessel for drawing water from a well.

Id. પોરો ભરવો To watch as a sentinel. 2. To walk to and fro. પોરો બદલવો To change (of sentinels). પોરામાં રાખવું-બેસાડવું To keep under custody. દૂધમાંથી પોરા કાઢવા To examine minutely; to adopt a hair-splitting policy. કઠણ પોરો Hard times.

ચેતો કલિયુગના માનવી, પોરો આવ્યો છે પૂર રે.--ભોજો.

પોર્યૈ, Same as પોરીઓ *q. v.*

પોલ, *s. f. n.* [See પોલું.] Vacuum; a cavity. 2. The sky. 3. Emptiness; hollowness. 4. A bed made of carded cotton; a soft bed. 5. A rumour. 6. Mismanagement.

Id. પોલ ચલાવવી-હાંકવી To set a rumour in circulation. પોલંપોલ-પોલંપોલા Total emptiness or hollowness. આમાં ઘણું પોલ ચાલે છે There is much mismanagement in this.

પોલ રૂડેરાં પાથર્યાં આવળમાં ભારી એહ.—સામળ.

પોલકાર, *s. n.* [પોલ+S. कार doing.] Vacuum; a cavity.

પોલકારવું, *v. i.* [પોલ+S. कृ to do.] To drill; to make a bore; to pierce.

પોલકારીઉં, *s. n.* [See above.] A hole; a cavity.

પોલકારૂં, Same as પોલકાર *q. v.*

પોલકું, *s. n.* [પોલ+કું dim.] Name of a shirt for a child.

પોલરૂં, *adj. m. f. n.* [See પોલ.] Hollow; unsubstantial; not solid.

પોલવું, *s. n.* [પોલું+P. वा dim.] A soft hair-cushion.

પોલાણ, *s. n.* [પોલ+આણ a suffix forming a noun.] Hollowness; a cavity.

પોલાદ, *s. n.* [P.] Steel.

પોલાદી, *adj.* [See above.] Made of steel. 2. Stout; strong.

પોલારવું, *v. t.* [પોલું+S. कृ to do.] To make hollow. 2. To pierce a hole. 3. To make an abode by piercing a thing.

ઉંદરડીએ નવાં ઘર પોલાર્યાં, ધૂતારી ઘેણ ઉંદરડી.--સ્રીગીત.

પોલારૂં, Same as પોલું *q. v.*

પોલાવું, *adj. m. f. n.* [પોલ+વાળું having.] Having a hollow; having a bore; hollow.

પોળી, *s. f.* [See પોલ.] A gate; a door.

દીધી પોળી હુઉ ગઢેરો હુ.—પદ્મનાભ.

પોલીઉં, *s. n.* A polyp.

પોલીસ, *s. f.* [Eng.] Police. 2. A police-station.

પોલું, Same as પોકળ *q. v.*

Id. તેના રાજ્યમાં પોલું બહુ ચાલે છે There is much injustice or empty show in his kingdom. પોલું ઢંઢ Quite empty.

Prov. પોલું જોઇને પેસી જવું Where confusion rules anybody can easily gain his object.

પોલુઉં, Same as પોલવું *q. v.*

કનકની કાવડ પોલુઆં પાથરી, ખાંધે સ્કંધે લીધી.—ઉદ્ધવ.

પોલેપોલ, *s. n.* [Redup. of પોલ.] Total emptiness or hollowness. 2. Disorder; confusion; mismanagement.

પોવાવું, Same as પરોવાવું *q. v.*

પોવું, Same as પરોવવું *q. v.*

પોશ, Same as પોસ *q. v.*

જો પોશે પાણી પીવા જાઉં તો.—હ. દા. કા.

શકુંતલા પોશપોશ આંસુએ રૂવે છે.—મ. ન. દ્વિ.

પોશા, *s. m. pl.* [See પોષણ.] Nourishment.

પોશાક, *s. m.* [P. *fr.* पोशीदन् to wear; to cover.] An apparel; garments; vestments; dress; costume; clothes. 2. A present of clothes; a reward.

Id. પોશાક આપવો-પહેરાવવો To reward the services of. 2. To invest an officer with authority by presenting him with a dress of honour.

પોશાકી, *s. f.* [See above.] Preparations made for the presentation of a dress. 2. An allowance for the purchase of clothes. 3. *adj.* Relating or pertaining to a present.

પોશાગીર, *s. m.* [પોશાક+P. गीर् holding.] A man who is fond of fine clothes; a fop. 2. An athlete; a vigorous person. 3. A cheat; an impostor.

પોશાલય, *s. n.*
પોશાળ, *s. n.*
પોશાળા, *s. f.* [S. प्रवेशालय the abode for close application.] A place of worship for Jainas.

સુખસાગર છે તેનું નામ રહેતો પોશાલયને ઠામ.—સામળ.

ભૂર્જની પોશાળ વગેરે.—ડા. પી. દે.

પોશિંદું, *adj. m. f. n.* [P. पोषिंदेह् *fr.* पूषीदन् to nourish.] Fostering; supporting; patronizing.

પોશી, Same as પોષી *q. v.*

પોષ, *s. m.* [S. पौष.] Name of the third month of the Vikrama year.

પોષક, *adj.* [See below.] Feeding. 2. Supporting; assisting. 3. Nutrient. 4. *s. m. f.* A supporter.

પોષણ, *s. n.* [S. *fr.* पुष् to nourish.] Nourishment; maintenance; nutrition. 2. Help; support.

પોષણીય, *adj.* [See above.] Worth maintaining or supporting; fit for nourishing.

પોષધશાળા, Same as પોશાળ *q. v.*

પોષવું, *v. t.* [S. पुष् to nourish.] To nourish; to feed; to support; to maintain.

મેમાન પરોણા પોષવા.—હ. કા. કાં.

પોષાએલું, *adj. m. f. n.* [See પોષવું.] Nourished; well-fed.

પોષાતું, *adj. m. f. n.* [See પોષવું.] Plump; big; round. 2, Being nourished.

પોષાવું, *v. i.* [See પોષવું.] To be nourished; to be fed. 2. To suit; to accord with; to be suitable to.

પોષિત, *adj.* [See પોષવું.] Nourished; maintained; supported.

પોષી, *s. m.* [S. पोषिन्.] A supporter; a feeder; a protector. 2. *adj.* [See પોષ.] Pertaining to or of the month of or born in Posha month.

પોષ્ય, *adj* [See પોષવું.] To be fed or nourished. 2. Well-fed; thriving.

પોષ્યવર્ગ, *s. m.* [પોષ્ય+ S. वर्ग a class.] Persons nourished or supported. 2. A class of relatives who must be nourished and protected.

પોસ, *s. f.* [S. प्रसृति a handful.] A handful. 2. A cavity made by bringing the two hands together. 3. A present placed in the hands of the bride to be given to the bridegroom. 4. A remainder. 5. Same as પોષ *q. v.* 6. [P. पोस्त poppy-pod.] Poppy. 7. [See પોષણ] A douceur; drink-money; a gift of money, e.g. હોળીદીવાળીની પોસ.

પોસડોડો, *s. m.* [પોસ+ડોડો a fruit-case.] A poppy-head.

પોસવું, Same as પોષવું *q. v.*

પોસાવું, Same as પોષાવું *q. v.*

Id. એ કિંમતે મને પોસાતું નથી It cannot be sold or bought at this price.

પોસાળ, Same as પોશાળ *q. v.*

વસહી ડેહેરાં જઈ પોસાળ.—પદ્મનાભ.

પોસ્ત, *s. f.* [See પોષણ.] Drink-money; a douceur.

પોસ્તી, *adj.* [See પુષ્ટ.] Fat; sluggish; indolent. 2. Soft; tender; viscid.

પોહ, *s. m. n.* [See પ્રભા.] Dawn; the break of day. 2. [See પોષ.] A word uttered while watering cattles.

Id. પોહ ફાટવો-ફાટવું To be the time of dawn.

પોહરો, *s. m.* [See પેહેરો.] A watch; a guard.

પોહાલ્ય, *s. f.* [S. प्र intens. +हल्य fit to be ploughed *fr.* हल a plough.] Land newly brought under cultivation.

પોહો, Same as પોહ *q. v.*

રજનીતિમિર ગયું પોહો ફાટીયું.—નરસિંહ.

પોહોર, Same as પહોર *q. v.*

પોહોળાઇ, Same as પહોળાઇ *q. v.*

પોહોળું, Same as પહોળું *q. v.*

પોળ, *s. f.* [S. प्रतोली a street; a main road.] A street; a lane. 2. *adj.* [See પોલું.] Broad; wide open.

પોળે રથ દીઠો તે તાંહાં.—ભાલણ.

પોળાઇ, Same as પહોળાઇ *q. v.*

પોળિયું, *s. n.* [See પહોળું.] The rupee of the British India coinage. [It is broader than that of the native states.] 2. Same as પોલીઉં *q. v.*

પોળિયો, *s. m.* [See પોળ.] A door-keeper; a janitor; a porter.

ત્રેહ તાવ પોળિયાને મળી મોહલે પેસજો રે.—દયારામ.

તેણે પોળિયાનાં સુણી વેણ રે.—કાળિદાસ.

પોળી, *s. f.* [S. पोली.] A thin cake of bread. 2. A sweet wheaten cake. 3. Anything of the form of a cake.

ટપટપ કરતાં ગણી પોળી.—હ. કા. કાં.

મળી સેજ પોળી નવ તજીએ.—દયારામ.

પોળું, Same as પહોળું *q. v.*

Id. પોળાપોળી વાતો કરવી To talk tall; to indulge in tall talk.

પૌંઆ, પૌંવા, *s. m. pl.* [S. पृथुक, Guj. પહુંઆ.] Rice parched and beaten flat.

પૌગંડ, *s. n.* [S.] Boyhood; a period of age (from the 5th to the 16th year). 2. *adj.* Boyish.

કંઇ ગાય ચારવાની મનસા થઇ રે પૌગંડ અવસ્થા ગઇ રે.-પ્રેમાનંદ.

પૌંડરિક, *adj.* [S.] Relating to the lotus flower. 2. *s. n.* A white lotus.

પૌંડ્ર, s. n. [S.] The U-shaped sectarial mark of the Vaishnavas. 2. Name of the conch-shell of Bheema, the son of Pandu.

પૌત્ર, s. m. [See પુત્ર.] A grandson.

પૌત્રી, s. f. [S.] A granddaughter.

પૌર, adj. [S.] Relating to a city or town; civic. 2. s. m. A townsman; a citizen.

પૌરક, s. m. [S.] A garden near the house.

પૌરજન, s. m. [પૌર + S. जन a man.] A citizen; a burgher.

પૌરવ, adj. [See પુરુ.] Descended from Puru. 2. s. m. A descendent of Puru.

પૌરસ્ત્ય, adj. [See પૂર્વ.] Eastern.

પૌરાંગના, s. f. [પૌર + S. अंगना a woman.] A lady of good conduct living in the city.

પૌરાણ, adj. [See પુરાણ.] Primeval; belonging to the past; ancient. 2. Relating to the Puranas.

પૌરાણિક, Same as પૌરાણ q. v. 2. s. m. A Brahmana well-versed in Puranas; a reader of Puranas; a mythologist.

પૌરુષ, adj. [See પુરુષ.] Of or pertaining to man; manly. 2. Made by man. 3. s. n. Manliness; exploit; prowess; valour. 4. Exertion; effort.

પૌરુષેય, adj. [See above.] Human; made or established by man.

પૌરુષ્ય, s. n. [See પૌરુષ.] Manliness; valour; courage; heroism.

પૌર્ણમાસ, s. m. [S.] A ceremony to be performed on the full-moon day.

પૌર્ણમાસી, પૌર્ણિમા, } Same as પૂર્ણિમા q. v.

પૌર્વ, adj. [See પૂર્વ.] Relating to the east; eastern. 2. Relating to the past.

પૌર્વદેહિક, adj. [પૌર્વ + S. दैहिक bodily.] Relating to a former existence or life.

પૌલસ્ત્ય, s. m. [S.] An epithet of Ravana.

પૌલોમી, s. f. [S.] Name of Shachi, the wife of Indra and daughter of Puloman.

પૌષ, Same as પોષ q. v.

પૌષ્ટિક, adj. [See પુષ્ટિ.] Nourishing; nutritious; fattening; nutritive; invigorating. 2. Promoting welfare or growth.

પ્યાજ, s. m. n. [P. प्याज़.] An onion. 2. Name of a kind of silk cloth. 3. A quay.

રઇ ગુમાર કલાલને રહુ રતુમડી પ્યાજ.—નર્મદ.

પ્યાજી, adj. [See પ્યાજ.] Onion-coloured; light-rosy coloured.

પ્યાદળ, s. n. [પાય + S. दल an army.] Foot-soldier; an infantry. 2. Same as પ્યાદું q. v.

પાંચ પ્યાદળ તારી પૂઠે ફરે છે.-ધીરો.

પ્યાદીમહાત, s. f. [પ્યાદું + મહાત checkmate.] Checkmate with a pawn (in Chess).

પ્યાદું, s. n. [P. प्यादह्.] A pawn at chess. 2. [See પ્યાદળ.] A soldier; a footman.

પ્યાદો, s. m. Same as પ્યાદું q. v.

જેઓ પાંચ પચાસ ગાઉ પ્યાદા દોડતા.—હ. કા. કાં.

પ્યાર, s. n. [પ્રિય+S.कार doing.] Love; affection; fondness for; attachment to.

પ્યારી, s. f. [See above.] A beloved woman; a sweet-heart.

પ્યારું, adj. m. f. n. [See પ્યાર.] Dear; beloved. 2. Liked.

પ્યાલી, s. f. [See પ્યાલો.] A small cup.

પ્યાલું, s. n. [See પ્યાલો.] A cup; a bowl.

પ્યાલો, s. m. [P. प्यालह.] A cup.

Id. પ્યાલો પીવો To be a companion of. 2. To be converted to a religion.

પીની પીની પ્રેમાનંદ પ્યાલો.—નર્મદ.

પ્યાસ, s. f. [S. पिपासा desire to drink fr. पा to drink.] Thirst.

પ્ર, adv. [S.] A Sanskrita particle and prefix added to verbs to mean ' forward ', 'forth,' 'in front of,' 'onward,' 'before,' ' away ' etc. 2. A prefix added to adjectives to mean ' very much ', 'excessively,' 'very' etc. 3. A prefix added to nouns to mean ' beginning ','length', ' power ', ' intensity', 'origin', 'completion', ' destitution ', ' apart ', ' excellence ', 'purity', 'wish', 'cessation', 'respect', 'prominence' etc.

પ્રકટ, adj. [પ્ર+S. कट a side.] Manifest; open; apparent; clear; evident. 2. Public; undisguised. 3. Visible. 4. Published (of a book).

પ્રકટિત, adj. [See પ્રકટ.] Published. 2. Displayed; unfolded. 3. Exhibited.

પ્રકટીકરણ, s. n. [પ્રકટ + S. कृ to do.] The act of disclosing, manifesting or publishing.

પ્રકંપ, s. m. [S. प्रकंप् to shake.] Shaking; tremour; trembling; quivering.

પ્રકર, s. m. [See below.] A heap; a collection. 2. s. n. Aloe-wood.

પ્રકરણુ, *s. n.* [S. *fr.* प्रकृ to do; to perform.] An introduction; a prelude. 2. A subject; a topic. 3. A chapter; a section; a division of a discourse. 4. A heading; an article; an item. 5. A matter; an affair. 6. The whole correspondence. 7. Same as પ્રકરણિકા *q. v.*

Id. મારા પ્રકરણમાં કહ્યું This was said with reference to me.

પ્રકરણિકા, *s. f.* } પ્રકરણી, *s. f.* } [See above.] A species of drama with a fictitious or invented plot.

પ્રકરિકા, } પ્રકરી, } *s. f.* [See પ્રકરણુ.] An episode or interlude inserted in a drama to explain what is to follow.

પ્રકર્ષ, *s. m.* [પ્ર + S. कर्ष putting.] Excellence; eminence; superiority. 2. Excess; integrity. 3. Power; strength. 4. Protraction.

પ્રકલ્પિત, *adj.* [પ્ર+S. कल्पित made.] Done; made; formed. 2. Settled; allotted.

પ્રકાંડ, *adj.* [S.] Excellent; superior. 2. Excessive. 3. Wild; violent; vehement. 4. The upper part of the arm.

પ્રકાંડાસ્થિ, *s. n.* [પ્રકાંડ + S. अस्थि a bone.] The humerus.

પ્રકામ, *adv.* [પ્ર+S. कम्, काम् to desire.] To the heart's content; at pleasure. 2. Very much; exceedingly. 3. *adj.* Excessive; much. 4. Amorous.

પ્રકાર, *s. m.* [S. *fr.* प्रकृ to do.] Sort; kind; species; variety. 2. Way; mode; manner; fashion. 3. Speciality; special quality. 4. Difference. 5. Similitude.

પ્રકાશ, *s. m.* [S. *fr.* प्रकाश् to shine.] Light; lustre; splendour; brightness. 2. Fame; celebrity; glory; renown. 3. Elucidation; explanation. 4. Display; manifestation. 5. Sunshine. 6. *adv.* Publicly; openly. 7. Audibly; aloud.

પ્રકાશક, *adj.* [See above.] Enlightening; illuminating. 2. Publishing. 3. *s. m.* A publisher.

પ્રકાશન, *s n.* [See પ્રકાશ.] Making known or manifest. 2. Illuminating. 3. Announcement; declaration. 4. Publication.

પ્રકાશવું, *v. i.* [See પ્રકાશ.] To shine forth; to glow. 2. To emerge from obscurity; to shine out.

પ્રકાશાવરણ, *s. n.* [પ્રકાશ+S. आवरण a cover.] The photosphere.

પ્રકાશિત, *adj.* [See પ્રકાશ] Lighted; illumined. 2. Enlightened; rendered clear; conspicuous; evident. 3. Published (of a book). 4. Visible; evident.

પ્રકાશી, *adj.* [S. प्रकाशिन्.] Clear; bright; shining, etc.

પ્રકીર્ણ, *adj.* [See પ્રકાર..] Miscellaneous. 2. Scattered; dispersed. 3. *s. n.* A miscellany.

પ્રકીર્તન, *s. n.* [S. *fr.* प्रकृत् to announce.] Proclaiming. 2. Praising; extolling.

પ્રકીર્તિત, *adj.* [See above.] Proclaimed. 2. Declared. 3. Named; called. 4. Extolled; praised.

પ્રકુપિત, *adj.* [S. *fr.* प्रकुप् to be angry.] Enraged; very angry. 2. Excited.

પ્રકૃત, *adj.* [See પ્રકૃતિ.] Present; being in hand; being under discussion; being before the mind; forming the subject of discussion.

પ્રકૃતિ, *s. f.* [S. *fr.* प्रकृ to do; to perform.] Constitution; disposition; temperament; temper. 2. Natural state or form. 3. Nature (as distinguished from पुरुष in philosophy). 4. Nature (in Mythology). 5. A radical form; predicament of being. 6. A requisite of regal administration. 7. A body of ministers; ministers. 8 Subjects; the people. 9. The original form in which an operation is to be performed. 10. The base of a word (in Gram.).

પ્રકૃતિકારણવાદ, *s. m.* [પ્રકૃતિ+S. कारण a cause +वाद a doctrine.] Materialism.

પ્રકૃતિજન્ય, *adj.* [પ્રકૃતિ +S. जन् to be born.] Natural; innate.

પ્રકૃતિવ્યવસ્થા, *s. f.* [પ્રકૃતિ+S. व्यवस्था management.] Economy of nature.

પ્રકૃતિસિદ્ધ, *adj.* [પ્રકૃતિ+S. सिद्ध gained.] Inborn; natural; innate.

પ્રકૃતિસ્થ, } પ્રકૃતિસ્થિત, } *adj.* [પ્રકૃતિ+S. स्था to stand.] Natural; genuine. 2. Inherent; innate. 3. Bare.

પ્રકૃષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* प्रकृष् to draw a way.] Superior; exalted; distinguished. 2. Drawn out; stretched; long; lengthy. 3. Protracted.

પ્રકોપ, *s. m.* [S. *fr.* प्रकुप् to be angry.] Anger; wrath; rage. 2. Provocation; excitement. 3. Excess of the three humours of the body.

પ્રકોપિત, *adj.* [See above.] Provoced; excited; enraged.

પ્રકોષ્ઠ, *s. m.* [S.] The lower arm; the forearm.

પ્રકોષ્ઠાસ્થિ, *s. n.* [પ્રકોષ્ઠ + S. अस्थि a bone.] The tibia.

પ્રક્રમ, *s. m.* [S. *fr.* प्रक्रम् to begin; to walk.] A step; a pace. 2. Beginning. 3. Order; method; regularity; symmetry.

પ્રક્રમણ, *s. n.* [See above.] Proceeding; issuing. 2. Beginning.

પ્રક્રમા, *s. f.* [S. परि around + क्रम् to walk.] Circumvolution; circumambulation.

પ્રક્રિયા, *s. f.* [See પ્રકૃતિ.] The way, manner, process, art, or mode of preparing; a process. 2. The inflection of words; etymological formation (in Grammar). 3. A rite; a ceremony. 4. Conduct; manner. 5. Precedence 6. A chapter or section (of a book).

પ્રક્ષાલન, *s. n.* [S. *fr.* प्रक्षल् to wash.] Washing; purifying. 2. Cleansing.

પ્રક્ષિપ્ત, *adj.* [S. *fr.* प्रक्षिप् to throw.] Thrown; cast; added. 2. Interpolated; spurious.

પ્રક્ષેપ, } *s. m.*
પ્રક્ષેપણ, } *s. n.* [See above.] Throwing. 2. Spurious addition; interpolation.

પ્રક્ષેપણીય, *adj.* [See પ્રક્ષિપ્ત.] Projectile.

પ્રખદા, *s. f.* [S. परिषद् *fr.* परि around + सद् to sit.] An assembly. (Used by Jainas)

પ્રખર, *adj.* [S. *fr.* प्र intens. + खर hot.] Very hot. 2. Very sharp; very hard. 3. Severe; vehement; violent. 4. *s. f.* An armour for the horse (now of flowers).

પ્રખર કિરણોએ કરી પ્રજા ટાળે નામની.—વલ્લભ.

પ્રખ્યાત, *adj.* [S. *fr.* प्रख्या to praise; to report.] Renowned; celebrated; famous; well-known; noted. 2. Eulogised; praised.

પ્રખ્યાતિ, *s. f.* [See above.] Renown; celebrity; fame. 2. Praise; eulogism.

પ્રગટ, *adj.* [See પ્રકટ.] Displayed; unfolded. 2. Manifest; evident; apparent. 3. Proclaimed; patent; commonly known. 4. Published.

Id. પ્રગટ કરવું To publish. 2. To announce; to make public.

પ્રગટ પારખું એહ.—સામળ.

પ્રગટવું, *v. t.* [See પ્રકટ.] To be published, proclaimed, or declared abroad. 2. To be lighted (of a lamp, fire, etc.). 3. To be born; to be produced. 4. To be known.

ગયાં કર્મ અંધારાં પ્રગટ્યો દીવો.—પ્રેમાનંદ.

કયાં પ્રગટ્યો દેશ હાલાનગ.—દલપતરામ.

પ્રગટાવવું, *v. t.* [See above.] To publish; to make known; to proclaim. 2. To light (a lamp, fire, etc.). 3. To produce.

પ્રગણું, Same as પરગણું *q. v.*

પ્રગંડ, *s. m.* [S.] The upper part of the arm.

પ્રગંડાસ્થિ, *s. n.* [પ્રગંડ + S. अस्थि a bone.] The humerus.

પ્રગત, *adj.* [S. *fr.* प्रगम् to advance.] Gone before or forward. 2. Progressive; advanced.

રાજભક્તિને દૂધ પ્રગત કાઠિયાવાડ થા.—લલિત.

પ્રગતિ, *s. f.* [See above.] Progress; advance. 2. Rise.

પ્રગમ, } *s. m.*
પ્રગમન, } *s. n.* [See પ્રગમવું.] The first advance in courtship; the first manifestation of love. 2. Advance.

પ્રગમવું, *v. t.* [S. परि around + गम् to go.] To extend; to spread; to pervade. 2. To advance. 3. To rise. 4. To progress.

પ્રગલ્ભ, *adj.* [S. *fr.* प्रगल्भ् to be bold.] Matured; developed; full-grown; confirmed; perfected; full-formed. 2. Bold; confident. 3. Resolute; energetic. 4. Illustrious; wise; grave; profound. 5. Audacious; proud; impudent.

પ્રગલ્ભતા, *s. f.* [પ્રગલ્ભ + S. ता a suffix forming a noun.] Boldness. 2. Resoluteness. 3. Pride. 4. Perverseness.

પ્રગલ્ભા, *s. f.* [S.] A bold woman; a shrew. 2. A kind of heroine in prosody.

પ્રગુણ, *adj.* [S.] Straight. 2. Skilful; clever. 3. Excellent.

પ્રગૃહીત, *adj.* [S. *fr.* प्रगृह् to accept.] Accepted; received.

પ્રઘાત, *s. m.* [S.] A rut; a way marked. 2. Custom; usage.

પ્રચંડ, *adj.* [S. *fr.* intens. + चंड hot.] Very hot; stifling. 2. Very angry; furious. 3. Violent; impetuous. 4. Extreme; excessive. 5. Terrible; terrific. 6. Strong; powerful.

પ્રચંડતા, *s. f.* [પ્રચંડ + S. ता a suffix forming a noun.] Severity; violence. 2. Boldness.

પ્રચલિત, *adj.* [S. प्रचल् to prevail.] Prevalent; current; in vogue.

પ્રચાર, *s. m.* [S. *fr.* प्रचर् to walk about.] Going forward; spread. 2. Prevalence. 3. Currency; practice; custom. 4. Dissemination.

પ્રચારક, *s. m. f. n.* [See above.] One setting a thing a going; an organiser.

પ્રચારવું, *v. t.* [See પ્રચાર.] To set in motion; to set a-going. 2. To urge; to excite; to encourage.

પ્રચારિત, *adj.* [See પ્રચાર.] Spread; published; made known or public.

પ્રચાલક, Same as પ્રચારક *q. v.* 2. A manager.

પ્રચુર, *adj.* [S.] Ample; much; abundant; plentiful. 2. Great; large; extensive.

તહિં ઇંદ્ર ધનુષ સારંગ પ્રચુર.—શ્રી. ભો. દી.

પ્રચેતા, *s. m.* [S. प्रचेतस्.] An epithet of Varuna. 2. Name of an ancient sage.

પ્રચ્છના, *s. f.* [S.] Inquiry; question; news.

પ્રચ્છન્ન, *adj.* [S. *fr.* प्रच्छद् to cover.] Covered; concealed. 2. Private; secret.

પ્રચ્છાદન, *s. n.* [See above.] Covering; concealing. 2. An upper garment; a bed-sheet.

પ્રચ્છાદિત, *adj.* [See પ્રચ્છન્ન.] Covered; concealed.

પ્રજન, } પ્રજનન, } *s. n.* [S. *fr.* प्रजन् to be born.] Production; generating.

પ્રજ્વાળવું, *v. t.* [S. प्रज्वल् to burn.] To kindle; to light; to burn.

અગ્નિ પ્રજ્વાળી એમાં ઘી વગેરે પદાર્થો હોમતા.–આ. આ. ધ્રુ.

એ તો પ્રજ્વાળે દિલ ગુલ.—લલિત.

પ્રજળવું, *v. i.* [See above.] To burn brightly; to burn fiercely. 2. To burn with a bright flame.

પ્રજા, *s. f.* [S. *fr.* प्रजन् to be born.] Progeny; issue; children; offspring. 2. The subjects; the people; a nation. 3. *s. m. pl.* [S. परिज्ञा recognition *fr.* परि around + ज्ञा to know.] Sentiments; thoughts (used by Jainas).

Prov. યથા રાજા તથા પ્રજા Like father, like son.

પ્રજાગર, *s. m.* [પ્ર+S. जागरुक awake.] Lying awake; sleeplessness; wakefulness. 2. *adj.* Awake.

પ્રજાત, *adj.* [પ્ર + S. जात born.] Produced; born.

પ્રજાપત, } પ્રજાપતિ, } *s. m.* [પ્રજા+S. पति a lord.] A epithet of Brahma; the creator member of the Hindu Triad. 2. A king; a sovereign. 3. An epithet of Vishwakarma, the architect of the gods. 4. A potter.

પ્રજાપાલ, } પ્રજાપાલક, } *s. m.* [પ્રજા+S. पाल् to protect.] A protector of the subjects; a king.

પ્રજાપાલન, *s. n.* [See above.] Protection of the subjects.

પ્રજાવતી, *s. f.* [પ્રજા + S. वत् paving.] A woman having children. 2. A brother's wife.

પ્રજાવૃદ્ધિ, *s. f.* [પ્રજા+S. वृद्धि increase.] Increase of progeny. 2. Increase in population.

પ્રજાસત્તાક, *adj.* [See below.] Democratic; republican.

પ્રજાસત્તાકરાજ્ય, *s. n.* [પ્રજા+ S. सत्ता power+ राज्य rule.] A commonwealth; a republic; a democracy.

પ્રજાહિત, *s. n.* [પ્રજા +S. हित good.] A benefit or the good of the people or children.

પ્રજાળવું, *v. t.* [See પ્રજળવું.] To kindle; to burn.

પ્રજ્ઞ, *adj.* [See below.] Wise; learned; intelligent. 2. *s. m.* A wise man.

પ્રજ્ઞા, *s. f.* [S. *fr.* प्रज्ञा to know.] Wisdom; intellect; intelligence; understanding. 2. *s. f.* A wise woman.

પ્રજ્ઞાચક્ષુ, *adj.* [પ્રજ્ઞા + S. चक्षुस् the eye.] Blind. 2. *s. m.* An epithet of Dhritarashtra. 3. *s n.* Intuition; the mind's eye; mind.

પ્રજ્ઞાહીન, *adj.* [પ્રજ્ઞા +S. हीन without.] Silly; foolish.

પ્રજ્વલન, *s. n.* [See below.] Burning; blazing. 2. Kindling.

પ્રજ્વલિત, *adj.* [S. *fr.* प्रज्वल् to burn brightly.] Burning; flaming. 2. Bright; shining. 3. Kindled.

પ્રણ, Same as પ્રતિજ્ઞા *q. v.*

કૃતનો આરંભ માંડયો, વૃષભ પુકરે પ્રણ કરી.—ભાલણ.

પ્રણત, *adj.* [See પ્રણામ.] Bowing; submitting. 2. Humble; polite.

કવચિદ્ અંધારામાં પ્રણત લચ એલે ખીજવતી.–આ. ઉ. કં

પ્રણમવું, *v t.* [See પ્રણામ.] To salute; bow to.

પ્રીછયો અંગદ પેર પ્રિય પ્રીતે પ્રણમ્યો પાય.—સામળ.

પ્રણય, *s. m.* [S. *fr.* प्रणी to carry; to love. Espousing. 2. Affection; love. 3. Politeness 4. Favour; kindness.

પ્રણયિની, *s. f.* [See above.] A wife; a mistress; a beloved woman.

પ્રણયી, *adj.* [S. प्रणयिन्.] Loving; affectionate; kind. 2. Beloved. 3. *s. m.* A husband; a lover. 4. A suitor. 5. A devotee.

પ્રણવ, *s. m.* [S.] The mystic name of the Hindu Triad; the mystic syllable ओम् (Om).

માતા મૂગી પ્રણવનો મંત્ર હું.—કાળિદાસ.

પ્રણામ, *s. m.* [S. *fr.* प्रनम् to bend; to bow.] Reverential salutation; obeisance; bow; prostration.

પ્રણામી, *adj.* [See above.] Bowing; saluting. 2. *s. m.* Name of an individual of a particular religious sect of the same name.

પ્રણાલિકા, } પ્રણાલી, } *s. f.* [S.] A channel; a water-course; a drain. 2. Succession; uninterrupted series. 3. Custom; established usage.

પ્રણાશ, *s. m.* [S. *fr.* प्रणश् to perish.] Disappearance; loss. 2. Death; destruction.

પ્રણિધિ, *s. m.* [S. *fr.* प्रणिधा to send out.] A scout; a messenger; an emissary. 2. Entreaty; solicitations.

પ્રણિપત, } પ્રણિપાત, } *s. m. f.* [S. प्रणिपात *fr.* प्र intens. + नि down + पत् to fall.] Falling at the feet; prostration. 2. Entreaty; solicitations. 3. Obeisance; salutation.

પ્રણિપત કરીને વિનવ્યા નરસઈ મેહેતો જેહ.—હરિદાસ.

બાહુકની પ્રણિપત કરતાં તેને લઇ જવાનું વચન આપ્યું.-મ. ન. દ્વિ.

પ્રણીત, *adj.* [S. *fr.* प्रणी to compose; to teach.] Composed; written. 2. Taught.

પ્રણેતા, *s. m. f.* [S. प्रणेतृ.] A leader. 2. A maker. 3. An expounder; a teacher. 4. An author.

પ્રણોદન, *s. n.* [S. *fr.* प्रणुद् to push on.] Osmosis; the tendency of fluids to mix or become diffused when in contact.

પ્રત, *s. f.* [S. प्रति a prefix showing "likeness."] A copy; a transcript from the original. 2. An individual book; a copy. 3. The original; that from which a copy is taken. 4. A set; a class; a lot.

પ્રતવારી, *s. f.* [પ્રત + S. वार a turn.] Classification.

પ્રતાન, *s. n.* [S. *fr.* प्रतन् to spread about.] A tendril; a shoot.

પ્રતાપ, *s. m.* [S. *fr.* प्रतप् to be hot.] Majesty; dignity; authoritativeness; glow; grandeur; renown. 2. Power. 3. Efficiency; virtue; potency; power; valour. 4. Heat; radiance. 5. Awe. 6. Zeal; ardour.

પ્રતાપન, *s. n.* [See above.] Warming; heating. 2. Tormenting; paining.

પ્રતાપવત્, } પ્રતાપવાન, } *adj.* [પ્રતાપ + S. वत् having.] Glorious; dignified. 2. Powerful; mighty; valorous.

પ્રતાપી, *adj.* [See પ્રતાપ] Shining; splendid; illustrious; mighty. 2. Efficacious; potent; powerful. 3. Inspiring awe. 4. Zealous. 5. Radiant.

પ્રતારણ, } *s. n.* પ્રતારણા, } *s. f.* [S. *fr.* प्रतॄ to cross over; to cheat.] Fraud; deceit; roguery; deception; hypocrisy; knavery.

પ્રતિ, *adv.* [S.] A Sanskrita prefix added to verbs to mean 'in return,' 'back,' 'again,' 'towards,' 'in the direction of,' 'upon,' 'down upon,' 'counter,' 'in opposition to,' 'against.' 2. A prefix added to nouns to mean 'each,' 'likeness', 'resemblance,' 'equality.' 3. *Prep.* As a preposition it means 'in the direction of,' 'towards,' 'against,' 'opposite,' 'counter,' 'in opposition to,' 'near,' 'in the vicinity of,' 'by,' 'in,' 'at,' 'on a par with,' a match for,' 'in relation to,' 'regarding,' 'concerning,' 'as to,' 'about,' 'with regard or reference to.' 4. Same as પ્રત *q. v.*

એ કમી પ્રતિની પદ્ધિ લગાડતો હતો.—પુ. વિ. મા.

પ્રતિઉત્તર, Same as પ્રત્યુત્તર *q. v.*

પ્રતિકર્મ, Same as પ્રતિકાર્ય *q. v.*

પ્રતિકાર, *s. m.* [પ્રતિ + S. कार doing.] Resistance; opposition. 2. Remedy; application of a remedy; counteraction; obviating. 3. Retribution; revenge. 4. Return.

પ્રતિકાર્ય, *s. n.* [પ્રતિ + S. कार्य an action.] Retribution; requital; retaliation. 2. A counter-action.

પ્રતિકૂલ, } પ્રતિકૂળ, } *adj.* [S. प्रतिकूल *fr.* प्रति against + कूल a bank; a shore.] Adverse; unfavourable; contrary; opposing; hostile 2. Discordant; disagreeable. 3. Inauspicious.

અને હું ધારું છું પ્રતિકૂલ રૂપાળું.— કલાપિ

પ્રતિકૂલતા, પ્રતિકૂળતા, } s. f. [પ્રતિકૂલ, પ્રતિકૂળ+S. ता a suffix forming a noun.] Unfavourableness; adverseness. 2. Disagreeableness. 3. Inauspiciousness.

પ્રતિકૃત, adj. [See below.] Returned; repaid. 2. Remedied.

પ્રતિકૃતિ, s. f. [S. fr. प्रतिकृ to return; to replace.] An image; a statue; a picture; a likeness. 2. A copy; a substitute. 3. A reflection.

પ્રભુ તણી અહીં જે પ્રતિકૃતિ.—કલાપિ.

પ્રતિક્રિયા, s. f. [See above.] Retaliation; revenge. 2. Counteracting; remedying.

પ્રતિક્ષણ, adv. [પ્રતિ+S. क्षण a moment.] At every moment or instant.

પ્રતિગમન, s. n. [S. fr. प्रतिगम् to return.] Returning; going back.

પ્રતિગૃહીત, adj. [See below.] Received; taken; accepted. 2. Married. 3. Admitted.

પ્રતિગ્રહ, s. m. પ્રતિગ્રહણ, s. n. } [S. fr. प्रतिग्रह् to take.] Acceptance of a gift. 2. Acceptance; assent; receiving a gift. 3. Marrying.

પ્રતિઘોર, s. m. [પ્રતિ + S. घुर् to sound.] Noise; resonance; resounding.

એ રીતે ઉચ્ચારતાં ઘણો થયો પ્રતિઘોર.—દલપતરામ.

પ્રતિછાયા, s. f. [પ્રતિ+S. छाया a shadow.] A reflection; a shadow.

પ્રતિજ્ઞા, s. f. [S. fr. प्रतिज्ञा to promise.] Promise; agreement; engagement. 2. Solemn affirmation; an oath. 3. A vow. 4. The enunciation of a proposition.

પ્રતિજ્ઞાપત્ર, s. n. [પ્રતિજ્ઞા +S. पत्र a letter.] A written contract; a bond; a written document.

પ્રતિદિન, adv. [પ્રતિ+S. दिन a day.] Every day; daily.

પ્રતિધાવન, s. n. [S. fr. प्रतिधा to approach.] Assailing.

પ્રતિધ્વનિ, s. m. [પ્રતિ+S ध्वनि a sound.] An echo; reverberation; resonance.

પ્રતિધ્વનિત, adj. [See above.] Resounded; echoed.

પ્રતિનાદ, s. m. [S. fr. प्रतिनाद् to resound.] An echo; reverberation.

પ્રતિનાદિત, પ્રતિનાદી, } adj. [See above.] Resounding; echoing. 2. Resounded; echoed.

પ્રતિનાયક, s. m. [પ્રતિ+S. नायक a leader.] A male character in a drama, next in importance to the hero; the adversary of the hero in a drama.

પ્રતિનાયિકા, s. f. [See above.] A female character in a drama, next in importance to the heroine; the adversary of the heroine in a drama.

પ્રતિનિધિ, s. m. [પ્રતિ+S. नि down+ धा to put.] A substitute; a viceroy; a vicegerent; a *locum tenens*. 2. A surety; a bondman. 3. A representative.

પ્રતિનિધિત્વ, s. n. [પ્રતિનિધિ+S. त्व a suffix forming a noun.] Representation.

પ્રતિપક્ષ, s. m. [પ્રતિ+ S. पक्ष a side.] The opposite side, faction or party. 2. The enemy; the foe; an adversary; a rival. 3. A defendant; a respondent.

પ્રતિપક્ષકાર, પ્રતિપક્ષી, } s. m. f. n. [See above.] A rival; a person of the opposite party; a respondent; an opponent; an adversary.

પ્રતિપક્ષકારોને પણ વિશ્વાસમાં લઇ સ્પષ્ટ કહ્યું.—પુ. વિ. મા.

પ્રતિપત્તિ, s. f. [S. fr. प्रतिपद् to prove; to explain; to step upon.] Assertion; statement. 2. Conviction; proof. 3. Assurance; confidence. 4. Acquirement. 5. Perception. 6. Procedure. 7. News. 8. Respect. 9. A theory.

પ્રતિપદ્, પ્રતિપદા, } s. f. [See above.] The first day of a lunar fortnight.

પ્રતિપાદન, s. n. [See પ્રતિપત્તિ.] Substantiating; proving; arguing; argument. 2. Expounding.

પ્રતિપાદિત, adj. [See પ્રતિપત્તિ.] Established; proved. 2. Explained; expounded.

પ્રતિપ્રવાહ, s. m. [પ્રતિ+S. प्रवाह a current.] A countercurrent.

પ્રતિપ્રશ્ન, s. m. [પ્રતિ+S. प्रश्न a question.] A question in return; a counterquestion.

પ્રતિપાલન, s. n. Same as પ્રતિપાળ q. v.

પ્રતિપાળ, s. m. [S. प्रतिपालक a protector.] Protection. 2. Nourishing; cherishing; supporting. 3. A protector; a guardian.

પ્રતિબદ્ધ, adj, [See પ્રતિબંધ.] Connected with. 2. Hindered; obstructed. 3. Bound; tied. 4. Furnished with.

પ્રતિબંધ, *s. m.* [S. *fr.* प्रतिबंध् to bind; to tie.] An obstacle; an impediment; an obstruction. 2. Objection.

પ્રતિબંધક, *adj.* [See above.] Opposing; obstructing. 2. Binding; fastening. 3. *s. m.f. n.* An obstructing person.

પ્રતિબાધક, *adj.* [પ્રતિ+ S. बाधक obstructing.] Repelling. 2. Preventing; obstructing.

પ્રતિબિંબ, *s. n.* [પ્રતિ+S. बिंब the disk of the sun.] A reflected image; a reflection; a shadow.

પ્રતિબિંબિત, *adj.* [See above.] Reflected; mirrored.

પ્રતિબોધ, } *s. m.*
પ્રતિબોધન, } *s. n.* [S. *fr.* प्रतिबुध् to awaken.] Awakening. 2. Instruction; advice. 3. Enlightenment.

પ્રતિબોધવું, *v. t.* [See above.] To awaken. 2. To enlighten. 3. To advise; to remonstrate.

પ્રતિબોધિત, *adj.* [See પ્રતિબોધ.] Awakened. 2. Illustrated; taught.

પ્રતિભા, *s. f.* [S. *fr.* प्रतिभा to shine.] An appearance. 2. Splendour. 3. Intellect; understanding. 4. Bright conception; vivid imagination; genius; poetic fancy. 5. An image; a reflection.

પ્રતિભાગ, *s. m.* [S. *fr.* प्रतिभज् to fall to one's share.] A division of a division; a sub-division. 2. A share; a portion of one's income.

પ્રતિભાન, *s. n.* [See પ્રતિભા.] Intellect; understanding. 2. Brightness of conception. 3. Ready wit; presence of mind.

પ્રતિભાવ, *s. m.* [S.] Corresponding disposition.

પ્રતિભાવાળું, *adj. m. f. n.* [પ્રતિભા + S. वत् having.] Bright; shining; splendid. 2. Intelligent; endowed with genius.

ઋષિઓનાં હૃદય ઊંચાં અને દષ્ટિ પ્રતિભાવાળી હોવાથી.—આ. બા. ક્ષુ.

પ્રતિભાસ, *s. m.* [S. *fr.* प्रतिभास् to shine.] Occurring to the mind at once; flashing across the mind; sudden perception. 2. Illusion.

પ્રતિમ, *adj.* [See below.] Like; resembling.

પ્રતિમા, *s. f.* [S. *fr.* प्रतिमा to compare.] A picture; a resemblance; a figure; an image; an idol; a likeness; a statue.

પ્રતિમાસ, *adv.* [પ્રતિ + S. मास a month.] Every month; monthly.

પ્રતિમોક્ષ, } *s. m.*
પ્રતિમોચન, } *s. n.* [S. *fr.* प्रतिमुच् to free.] Liberation; deliverance; release.

પ્રતિયત્ન, *s. m.* [S. *fr.* प्रतियत् to try.] An effort; an exertion; an endeavour.

પ્રતિયોગ, *s. m.* [પ્રતિ+S. योग joining.] A counterpart of anything. 2. Opposition; resistance.

પ્રતિયોગી, *s. m.* [S. प्रतियोगिन्.] An adversary; an opponent; an enemy. 2. A counterpart of a thing; a match.

પ્રતિરાત્ર, *adv.* [પ્રતિ+S. रात्र a night.] Every night; nightly.

પ્રતિરુદ્ધ, *adj.* [See below.] Obstructed; hindered; resisted.

પ્રતિરૂપ, *s. n.* [પ્રતિ + S. रूप a form.] An image; a picture; a likeness. 2. *adj.* Similar; corresponding. 3. Proper; suitable.

પ્રતિરોધ, *s. m.* [S. *fr.* प्रतिरुध् to obstruct.] Obstruction; resistance; impediment. 2. Opposition.

પ્રતિરોધી, *s. m. f. n.* [See પ્રતિરોધ.] An opponent. 2. *adj.* Obstructing; resisting; hindering.

પ્રતિલોમ, *adj.* [પ્રતિ +S. लोम hair.] Vile; low; base; inferior. 2. Contrary to caste (said of the marriage of a girl of a higher caste with a person of a lower caste.) 3. Contrary to the natural order; reverse; inverted.

Id. પ્રતિલોમ રસપાક Catabolism; a disruptive process to which protoplasm is constantly subject.

પ્રતિવચન, *s. n.* [S. *fr.* प्रतिवच् to reply.] An answer; a reply.

પ્રતિવર્ષ, *adv.* [પ્રતિ+S. वर्ष a year.] Every year; yearly.

પ્રતિવાદણ, *s. f.* [See below.] A female defendant or respondent (in a court of law).

પ્રતિવાદી, *s. m. f.* [S *fr.* प्रतिवद् to reply.] A defendant; a respondent (in a court of law).

પ્રતિવાય, Same as પ્રત્યવાય *q. v.*

નથી માગતાં પ્રતિવાય.—પ્રેમાનંદ.

પ્રતિવારણ, *s. n.* [પ્રતિ+S. वारण warding off.] Warding off; keeping back.

પ્રતિવાર્ષિક, *adj.* [પ્રતિ + S. वार्षिक annual.] Occurring every year; annual.

પ્રતિવાસરે, *adv.* [પ્રતિ + S. वासर a day.] Every day; daily.

પ્રતિવિધાન, *s. n.* [S. *fr.* प्रतिविधा to counteract.] Counteracting. 2. Arrangement. 3. Prevention. 4. Subsidiary ceremony or rite.

પ્રતિવિભાગ, *s. m.* [પ્રતિ+S. विभाग a division.] A division of a division; a sub-division.

પ્રતિશબ્દ, *s. m.* [પ્રતિ + S. शब्द a sound.] An echo; a reverberation.

પ્રતિશ્યાયજ્વર, *s. m.* [S. प्रतिश्याय catarrh+ज्वर fever.] Influenza.

પ્રતિષેધ, *s. m.* [S. *fr.* प्रतिषिध् to prevent.] Denial; refusal. 2. Negation. 3. Expulsion.

પ્રતિષ્ઠા, *s. f.* [S.] Being fixed; fixity; stability; firmness. 2. Honour; reputation; renown; credit; fame; celebrity. 3. Site; foundation; basis. 4. A distinguished ornament; an object of glory. 5. Installation; inauguration. 6. The summoning of a divinity into a new image and the establishing of it in a temple; the consecration of an idol.

પ્રતિષ્ઠાન, *s. n.* [See above.] Basis; foundation. 2. Sight; situation.

પ્રતિષ્ઠિત, *adj.* [See પ્રતિષ્ઠા.] Made firm. 2. Treated with honour and respect. 3. Honourable; respectable. 4. Famed; celebrated. 5. Installed; inaugurated; consecrated.

પ્રતિસ્પર્ધા, *s. n.* [S. *fr.* प्रतिस्पर्ध् to rival.] Emulation; rivalry; competition.

પ્રતિસ્પર્ધી, *adj.* [See above.] Emulous; rivalling; envious. 2. *s. m.* A rival; a competitor.

પ્રતિહત, *adj.* [S. *fr.* प्रतिहन् to strike back; to repulse.] Struck or beaten back. 2. Repulsed; defeated; driven back; overthrown.

પ્રતિહનન, *s. n.* [See above.] Repulsion.

પ્રતિહાર, *s. m.* [S. प्रतिहार *fr.* प्रतिहृ to beat back.] An usher. 2. A door-keeper; a porter.

પ્રતિહારણ, *s. f.* [S. प्रतिहारिणी.] A female usher. 2. A female door-keeper.

પ્રતિહારી, Same as પ્રતિહાર *q. v.*

પ્રતીક્ષા, *s. f.* [S. *fr.* प्रतीक्ष् to expect.] Expectation; hope. 2. Waiting for. 3. Consideration.

પ્રતીચી, *s. f.* [S.] The west.

પ્રતીજ, પ્રતીત, પ્રતીતિ, *s. f.* [S. प्रतीति *fr.* प्रति towards+ई to go.] Experience; ascertainment; discovery. 2. Definite perception; accurate impression. 3. Confidence; assurance. 4. Conviction.

પ્રતીજથી તે તો મારા બોલને પ્રમાણશે —દલપતરામ.

વાણી લુપ્ત થઇ ગઇ, નવ પ્રતીતિ ઉર થઇ.—ન. બો. દી.

પ્રતીપ, *adj.* [S.] Going against; perverse; cross; contrary. 2. *s. m.* Name of a king, the father of Shantanu and grandfather of Bheeshma. 3. Name of a figure of speech in which the usual form of comparison is inverted, the ઉપમાન being compared with the ઉપમેય.

પ્રતીહાર, Same as પ્રતિહાર *q. v.*

પ્રતીહારણ, Same as પ્રતિહારણ *q. v.*

પ્રતીહારી, Same as પ્રતિહારી *q. v.*

પ્રતોદ, *s. m.* [S. *fr.* प्रतुद् to strike.] A goad. 2. A whip. 3. A pricking instrument.

પ્રતોદી, *s. n.* [See above.] A flagellum (a minute sea animal).

પ્રત્યક્, *adv.* [S.] Backwards. 2. Against. 3. Westward. 4. Inwardly. 5. Formerly.

પ્રત્યક્ષ, *adj.* [S. *fr.* प्रति towards +अक्षि the eye.] Visible; present; perceptible (to the eye). 2. Cognizable by any of the organs of sense. 3. Evident; clear. 4. Explicit. 5. In sight; before the eye.

પ્રત્યક્ષતા, *s. f.* [પ્રત્યક્ષ+S. ता a suffix forming a noun.] Perceptibility; ocular proof.

પ્રત્યક્ષપ્રમાણ, *s. n.* [પ્રત્યક્ષ +S. प्रमाण proof.] A self-evident truth; an axiom. 2. Ocular proof.

પ્રત્યક્ષસિદ્ધિ, *s. f.* [પ્રત્યક્ષ+S. सिद्धि accomplishment.] Quick accomplishment. 2. A tangible result; a present or ready gain.

પ્રત્યગ્, Same as પ્રત્યક્ *q. v.*

પ્રત્યંચા, *s f.* [S.] The string of a bow.

પ્રત્યય, *s. m.* [S. *fr.* प्रति towards +ई to go.] An affix; a termination (in Grammar). 2. Assurance; confidence; trust; belief. 3. An oath. 4. A cause; a ground. 5. A conviction.

પ્રત્યવાય, *s. m.* [S.] An obstacle; an impediment; objection. 2. A sin; an offence. 3. Contrariety.

નથી માગતાં પ્રત્યવાય.—પ્રેમાનંદ.

પ્રત્યવાય કે પ્રાયશ્ચિત્ત માંસાહારનું.—ના. દ. કે.

પ્રત્યાખ્યાન, *s. n.* [S. *fr.* प्रत्याख्या to deny.] Denial; refusal. 2. Refutation. 3. Reproach.

પ્રત્યાગમ, *s. m.*, પ્રત્યાગમન, *s. n.* [પ્રતિ+ S. आगम् to arrive.] Arrival; return; coming back.

પ્રત્યાઘાત, *s. m.* [પ્રતિ+S. आघात a blow.] Reaction. 2. A return blow. 3. An echo.

પ્રત્યાદેશ, *s. n.* [પ્રતિ+S. आदेश a command.] An order; a command. 2. Divine warning.

પ્રત્યામ્નાય, *s. m.* [S.] The fifth member of a complete syllogism. 2. Contrary determination.

પ્રત્યારોપ, *s. m.* [પ્રતિ+S. आरोप a charge.] Recrimination.

પ્રત્યાસન્ન, *adj.* [પ્રતિ+S. आसन्न sat.] Near; proximate; contiguous.

પ્રત્યાહત, *adj.* [પ્રતિ + S. आहन् to strike.] Repelled; distracted.

પ્રત્યાહાર, *s. m.* [S. *fr.* प्रत्याहृ to recover; to draw back.] The drawing away or restraint of desires; self-denial; self-restraint. 2. Abridgment; abreviation; shortening. 3. Dissolution of the world.

પ્રત્યાહારે વિષય દેવા, કહું ધ્યાને શૂર.—પ્રેમાનંદ.

પ્રત્યુત્તર, *s. m.* [પ્રતિ +S. उत्तर a reply.] A rejoinder; a reply to an answer. 2. A reply.

પ્રત્યુત્થાન, *s. n.* [પ્રતિ + S. उत्थान rising.] Rising against. 2. Getting up to welcome a visitor.

પ્રત્યુત્પન્ન, *adj.* [પ્રતિ + S. उत्पन्न produced.] Reproduced; regenerated. 2. Prompt; ready; quick.

પ્રત્યુપકાર, *s. m.* [પ્રતિ + S. उपकार an obligation.] A return for service rendered; gratitude; a requital of an obligation.

પ્રત્યૂહ, *s. n.* [S.] An obstacle; an impediment; a hindrance.

પ્રત્યૂષ, *s. m.* [S.] Day-break; dawn; early morning.

પ્રત્યે, *prep. & adv.* [See પ્રતિ.] To; towards. 2. With reference to; with regard to.

પ્રત્યેક, *adj.* [પ્રતિ+S. एक one.] Each; every one. 2. *adv.* Severally; one by one; individually; singly.

પ્રથમ, *adj.* [S.] First; foremost; initial. 2. Chief; principal. 3. Prior; previous; earlier; former. 4. *adv.* First; in the beginning; at first; in the first place. 5. Already; previously; formerly. 6. Immediately; at once. 7. Before.

Id. પ્રથમ જ At the very beginning. પ્રથમ તો In the first place.

Prov. પ્રથમ ગ્રાસે મક્ષિકા An ill omen even at the very first step forward.

પ્રથમદર્શન, *s. n.* [પ્રથમ+S. दर्शन sight.] First sight.

Id. પ્રથમદર્શને At first sight. 2. Looking superficially; cursorily looking.

પ્રથમદર્શનીય, *adj.* [પ્રથમ+S. दर्शनीय visible.] To be produced in the court of law.

પ્રથમપુરુષ, *s. m.* [પ્રથમ+S. पुरुष a person.] The First Person (in Gram.).

પ્રથમા, *s. f.* [See પ્રથમ.] The Nominative Case (in Gram.).

પ્રથા, *s. f.* [See below.] Custom; practice; usage. 2. Fame; celebrity; notoriety. 3. Public opinion.

પ્રથિત, *adj.* [S. *fr.* प्रथ् to increase; to spread abroad.] Increased; extended. 2. Published; displayed. 3. Famous; renowned; well-known.

પ્રથુલ, **પ્રથુળ**, } *adj.* [S. प्रथुल.] Wide; wide-spread. 2. Stout; robust.

પછી વધી કેમ થાશે પ્રથુળ.—દલપતરામ.

પ્રદક્ષણા, **પ્રદક્ષિણા**, } *s. f.* [S. प्रदक्षिणा *fr.* प्र intens. + दक्षिण right.] Circumambulation of an object or idol from left to right.

Id. પ્રદક્ષણા ફરવી To go round; to circumambulate.

પ્રદર, *s. m.* [S.] Name of a kind of disease among women; leucorrhœa. 2. The ends of a garment.

પ્રદર્શક, *s. m.* [See below.] An exhibitor. 2. *adj.* Exhibiting; showing.

પ્રદર્શન, *s. n.* [પ્ર+S. दर्शन seeing.] Manifesting; displaying. 2. An exhibition.

પ્રદર્શિત, *adj.* [See above.] Exhibited; displayed; manifested. 2. Made known. 3. Shown forth.

પ્રદાન, *s. n.* [S. *fr.* प्रदा to grant.] A gift; a donation. 2. Charity. 3. Giving; granting; bestowing; offering.

પ્રદીપ, *s. m.* [S. *fr.* प्रदीप् to kindle.] A lamp. 2. Light or an ornament of a family. 3. Elucidation; that which enlightens.

પ્રદીપન, *s. n.* [See above.] Stimulating; exciting. 2. Kindling; illuminating.

પ્રદીપ્ત, *adj.* [See પ્રદીપ.] Kindled; lighted; illuminated. 2. Blazing; shining. 3. Stimulated; excited (of anger, etc.).

પ્રદેશ, *s. m.* [S. *fr.* प्रदिश् to assign.] A place; a spot; a region; a territory; a country; a district.

પ્રદોષ, *s. m.* [S. *fr.* प्रदुष् to be corrupted.] Evening; nightfall; the first part of the night. 2. The worship of Shiva in the evening of the thirteenth day of a fortnight of a lunar month. 3. Sin; offence; fault.

હાવાં થંડી મૃદુ વહનથી સૂચવે છે પ્રદોષ.—કાંત.

પ્રદ્યુમ્ન, *s. m.* [S.] An epithet of the god of Love. He was the son of Shree Krishna by Rukmanee.

પ્રદ્યોત, *s. m.* [S. *fr.* प्रद्युत् to light forth.] Splendour; light; lustre. 2. A ray of light.

પ્રધાન, *s. m.* [S. *fr.* प्र forth + धा to put.] A minister; a counsellor. 2. *adj.* Chief; principal; fundamental; preeminent; manifest; excellent.

પ્રધાનકેંદ્ર, *s. n.* [પ્રધાન + S. केंद्र a centre.] The radical centre.

પ્રધાનગ્રહ, *s. m.* [પ્રધાન + S. ग्रह a planet.] A primary planet.

પ્રધાનપદ, *s. n.* [પ્રધાન +S. पद a place] The position of a minister.

પ્રધાનરાશિ, *s. f.* [પ્રધાન+S. राशि a sign.] A cardinal sign.

પ્રધાનવટું, *s. n.* [પ્રધાન+S. वृत्ति calling.] The office and duties of a minister; ministership.

પ્રધાવન, *s. n.* [S. *fr.* प्रधाव् to run forward.] Running about here and there in confusion.

પ્રપંચ, *s. m.* [S.] The world; the great theatre of human action. 2. The business of life; worldly concerns. 3. Deceit; trick; fraud; imposture. 4. Error; illusion. 5. A scheme; an intrigue.

Id. પ્રપંચ રચવો–રમવો To arrange a fraudulent scheme or plot.

પ્રપંચી, *adj.* [See above.] Engaged in worldly business or pleasures; secular. 2. Fraudulent; deceitful. 3. Scheming; intriguing.

પ્રપા, *s. f.* [S.] A watering place; a place where water is given to travellers.

પ્રપાઠક, *s. m.* [S. *fr.* प्रपठ् to repeat aloud.] A lesson. 2. A chapter of a work.

પ્રપાત, *s. m.* [S. *fr.* प्रपत् to fall down.] A fall; a waterfall; a cascade. 2. Falling out or loss; discharge. 3. Falling down from a position.

પ્રપિતા, *s. m.* [S. *fr.* प्र intens.+पितृ a father.] A paternal grandfather.

પ્રપિતામહ, *s. m.* [S. प्र intens. + पितामह a grandfather.] A paternal greatgrandfather.

પ્રપિતામહી, *s. f.* [See above.] A paternal greatgrandmother.

પ્રપૌત્ર, *s. m.* [S. प्र intens. + पौत्र a grandson.] A greatgrandson (in the male line).

પ્રપૌત્રી, *s. f.* [See above.] A greatgranddaughter (in the male line).

પ્રફુલિત, પ્રફુલ્લ, } *adj.* [S. प्रफुल्ल *fr.* प्र intens.+फुल्ल blown; opened.] Blown and expanded; full blown. 2. Cheerful; gay; pleased. 3. Smiling.

પ્રબંધ, *s. m.* [S. *fr.* प्रबंध् to bind.] A kind of song or metrical composition. 2. Construction; a discourse; a treatise; an essay; affairs. 3. A plot; a design; an arran- gement; a plan; a scheme. 4. A bond; a tie.

પ્રબલ, પ્રબળ, } *adj.* [S. प्रबल *fr.* प्र intens.+बल strength.] Powerful; mighty; strong. 2. Violent, excessive; intense. 3. *s. n.* Great power, might, or strength. 4. Very powerful influence.

પ્રબુદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* प्रबुध् to awake.] Awakened; roused. 2. Wise; prudent; learned. 3. Knowing; conversant with.

પ્રબોધ, *s. m.* [See above.] Vigilance; wakefulness; self-possession. 2. Arousing; awakening; bringing one to one's senses. 3. Knowledge; cognition. 4. Impression; apprehension; conviction. 5. Instruction; informing; acquainting; admonishing; apprizing; advising.

પ્રબોધિત, *adj.* [See પ્રબુધ.] Awakened. 2. Instructed; taught.

પ્રબોધિની, *s. f.* [S.] Name of the eleventh day of the bright half of Kartika month.

પ્રભવ, *s. m.* [S. *fr.* प्रभू to be born; to prevail over.] Source; origin. 2. Birth; production. 3. Power; strength. 4. *adj.* Derived from; originating from (at the end of a compound, as in સૂર્યપ્રભવ).

પ્રભવવું, *v. i.* [See above.] To prevail over; to predominate.

જ્યારે પુત્રને પ્રભવ્યો તાત.—કાળિદાસ.

પ્રભા, *s. f.* [S. *fr.* प्रभा to shine.] Light; radiance; lustre. 2. A ray of light. 3. [See **પરવા.**] Care; concern; regard.

પ્રભાકર, *s. m.* [પ્રભા+S. कृ to do.] The sun. 2. An epithet of Shiva.

પ્રભાકીટ, *s. m.* [પ્રભા+S. कीट an insect.] A fire-fly.

પ્રભાગ, *s. m.* [પ્ર + S. भाग a division.] A division. 2. The fraction of a fraction.

પ્રભાગજાતિઅપૂર્ણાંક, *s. m.* [પ્રભાગ + S. जाति kind+अपूर्णांक fraction.] A compound fraction (in Arith.).

પ્રભાત, *s. f. n.* [See **પ્રભા.**] Morning; dawn; day-break. 2. *s. m.* Name of a musical air.

પ્રભાતીઉં, *s. n.* [See above.] The morning hymn. 2. The musical mode suited to a morning hymn.

પ્રભામંડળ, *s. n.* [પ્રભા+S. मंडल a circle.] A cirle or halo of light.

પ્રભાવ, *s. m.* [See **પ્રભવ.**] Power; puissance; prowess. 2. Majesty; grandeur; majestic lustre; dignity. 3. Lustre; splendour. 4. Awe. 5. Magnanimity. 6. Miraculous power.

પ્રભાવતી, *s. f.* Name of a metre each foot containing 13 syllables.

પ્રભાસ, *s. m.* [S. *fr.* प्रभास् to shine brilliantly.] Splendour; lustre; beauty. 2. Name of a place of pilgrimage situated to the extreme south of Kathiawada.

પ્રભુ, *s. m.* [S.] A lord; a master. 2. God. 3. A husband. 4. A king; a sovereign. 5. Name of a sub-caste among the Deccanees.

Id. પ્રભુનું માણસ A good man; a simpleton.

Prov. પ્રભુ કરે તે સારાને માટે-પ્રભુ કરે તે ખરૂં What God makes, He never mars. પ્રભુ રાખે તેને કોણ ચાખે ? Retribution belongs to God.

પ્રભુતા, } *s. f.* **પ્રભુત્વ**, } *s. n.* [પ્રભુ+S. ता, त्व suffixes forming nouns.] Greatness. 2. The position or dignity of a master or king; supremacy. 3. Attributes or qualities peculiar to God; divine attributes. 4. Ownership.

પ્રભૃતિ, *s. f.* [S. *fr.* प्र forth+भृ to fill.] Beginning; commencement (generally having an adjectival use in this sense as the last member of a Bahuvreehi compound like the word આદિ, and may be rendered by "and others" or "et cetera," *e. g.*, ઇન્દ્ર-પ્રભૃતિ Indra, and others). 2. *adv* Ever since; beginning with; from.

પ્રભેદ, } *s. m.* **પ્રભેદન**, } *s. n.* [S. *fr.* प्रभिद् to break; to tear.] Fission; division; separation.

પ્રમત્ત, *adj.* [S. *fr.* प्रमद् to be intoxicated] Intoxicated; drunk. 2. Mad; insane. 3. Swerving from; failing to do. 4. Wanton; lascivious. 5. Careless; arrogant.

પ્રમત્તતા, *s. f.* [પ્રમત્ત+S. ता a suffix forming a noun.] Madness; insanity. 2. Intoxication. 3. Arrogance; self-conceit. 4. Wantonness.

શું ફેરવી સુંદ પ્રમત્તતાએ.—દલપતરામ.

પ્રમદ, Same as **પ્રમત્ત** *q. v.* 2. *s. m.* Joy; pleasure.

પ્રમદવન, *s. n.* [પ્રમદ+S. वन a forest.] A pleasure-garden attached to the royal haram.

પ્રમદા, *s. f.* [See **પ્રમત્ત.**] A woman. 2. A wanton or a beautiful woman; an enchantress. 3. A wife.

પ્રમદાવન, Same as **પ્રમદવન** *q. v.*

પ્રમા, *s. f.* [S. *fr.* प्रमा to measure.] Right knowledge; accurate perception; true knowledge. 2. Consciousness. 3. A measure.

પ્રમાણ, *s. n.* [See **પ્રમા.**] True knowledge; accurate conception; right knowledge. 2. Proof; evidence; authority. 3. Warrant. assurance. 4. A number. 5. A measure. 6. Magnitude (in Math.). 7. A quantity. 8. Proportion. 9. Inference (in Logic). 10. *adj.* Authoritative; reliable. 11. True; right.

Id. **પ્રમાણ આપવું** To give evidence; to show an authority. **પ્રમાણ લેવું** To admit as evidence. 2. To take as an authority. **પ્રમાણ માગવું** To call for evidence or authority. **જીવ્યા એ પ્રમાણ** Blessed is your life.

અને તે મેં પ્રમાણ કર્યું નથી.—કે. હ. ધ્રુ.

માટે, પ્રમાણ વાટે, ચાલવું ભજવા ગિરિવરધારી રે.—દયારામ.

પ્રમાણપત્ર, *s. m. n.* [પ્રમાણ+S. पत्र a letter.] A certificate; a testimonial.

પ્રમાણભૂત, *adj.* [પ્રમાણ+S. भूत being.] Authoritative.

પ્રમાણવું, *v. i.* [See **પ્રમા.**] To prove; to establish; to substantiate. 2. To take as an

uthority; to rely upon; to believe. 3. To believe to be true. 4. To know; to accept.

તમને ગોરાણી મેં પ્રમાણી.—પ્રેમાનંદ.
હરિજન નાવ નિશ્ચે પ્રમાણો.—નરસિંહ.
મુજને એવો પ્રમાણ્યો રે.—કૃષ્ણાબાઇ.
સજની ! પિયુનું વચન પ્રમાણ.—દલપતરામ.

પ્રમાણુસર, *adj.* [પ્રમાણ+P. सर measure.] In a measured quantity. 2. In proper proportion; proportionately.

પ્રમાણિક, Same as પ્રામાણિક *q. v.*

પ્રમાણિકતા, પ્રમણિકપણું, Same as પ્રામાણિકતા, પ્રામાણિકપણું *q. v.*

પ્રમાણે, *adj.* [See પ્રમાણ.] According to; conformably with. 2. Like unto; in a manner resembling. 3. Accordingly.

Id. આ પ્રમાણે Thus. 2. So. એ પ્રમાણે In that case. કહ્યા પ્રમાણે કરવું To obey.

પ્રમાતામહ, *s. m.* [S. *fr.* प्र intens. + मातामह maternal grandfather.] The maternal great-grandfather.

પ્રમાતામહી, *s. f.* [See above.] A maternal greatgrandmother.

પ્રમાદ, *s. m.* [S. *fr.* प्रमद् to be mad.] Headlessness; carelessness; inadvertance; error; inaccuracy; negligence. 2. Intoxicating influence. 3. Haughtiness; pride; arrogance. 4. An accident; a mishap. 5. A mistake; a blunder.

મર્મ કહેતાં હું કરું છું પ્રમાદ.—પ્રેમાનંદ.

પ્રમાદી, *adj.* [S. प्रमादिन्.] Heedless; careless. 2. Haughty; proud; arrogant. 3. Insane; mad. 4. *s. m.* Name of the 27th year of the 60 years of the Hindu calender.

પ્રમિતાક્ષરા, *s. m.* Name of a metre each foot containing 12 syllables.

પ્રમિતિ, *s. f.* [See પ્રમા.] Measurement; a measure. 2. Accurate knowledge or conception. 3. True inference.

પ્રમીલા, *s. f.* [S.] Name of a woman, sovereign of a kingdom of women. She fought with Arjuna; but she was conquered and became his wife.

પ્રમુખ, *adj.* [પ્ર + S. मुख the mouth.] Chief; main; principal. 2. *s. m.* A leader; the headman. 3. A president.

પ્રમુખપદ, *s. n.* [પ્રમુખ + S. पद a place.] Presidentship; the dignity, office, position, etc., of a president.

પ્રમુખસ્થાન, *s. n.* [પ્રમુખ+S. स्थान a place.] Presidential chair.

પ્રમુદિત, *adj.* [See પ્રમોદ.] Pleased; rejoiced; delighted; glad.

પ્રમેય, *adj.* [See પ્રમા.] Measurable; finite. 2. Demonstrable. 3. *s. n.* A thing to be proved; a theorem. 4. A topic to be proved.

પ્રમેહ, *s. m.* [S. *fr.* प्र intens. + मिह् to be wet.] Gonorrhoea; gleet; a urinary disease.

પ્રમોથી, *s. m.* [S. प्रमथ a class of followers of Shiva.] A goblin; a follower of Shiva.

પ્રમોદ, *s. m.* [S. *fr.* प्रमुद् to be delighted.] Delight; joy; pleasure; rejoicing.

પ્રમોદવું, *v. t.* [See above.] To cause to be delighted; to give delight to. 3. To allure; to entice. 4. To bribe. 5. Same as પ્રમોદાવું *q. v.*

પ્રમોદાવું, *v. i.* [See પ્રમોદ.] To be delighted; to be pleased. 2. To be enticed. 3. To be bribed.

પ્રમોદી, *adj.* [See પ્રમોદ.] Happy; delighted; joyful; pleased.

પ્રમોહ, *s. m.* [S. *fr.* प्रमुह् to be stupefied.] Stupor; insensibility. 2. Bewilderment.

પ્રયત્ન, *s. m.* [S. *fr.* प्रयत् to strive.] Great exertion. 2. An effort; an endeavour. 3. Perseverance.

પ્રયાણ, *s. n.* [S. *fr.* प्रया to go forth.] Going forth; departing; departure. 2. A march; a journey. 3. Death. 4. An attack; an invasion; an expedition.

પ્રયાસ, *s. m.* [S *fr.* प्रयस् to strive.] Labour; difficulty. 2. Exertion; pains; efforts; endeavour.

પ્રયુક્તિ, *s. f.* [S. *fr.* प्रयुज् to employ.] A skilful contrivance.

ચોરેથી યુક્તિપ્રયુક્તિથી છૂટી શકાય છે.—હ. કા. કાં.

પ્રયુત, *adv.* [S.] A million.

પ્રયોગ, *s. m.* [S. *fr.* प्रयुज् to apply.] Applying ; use; application. 2. A rule; a canon. 3. Conformable action. 4. An experiment; demonstration; practice; a trial. 5. Exhibition; representation; performance (dramatic); acting. 6. A consequence; a result; an issue. 7. Voice (in Gram.).

પ્રયોગકાર, *s. m.* [પ્રયોગ+S. कार doing.] A demonstrator.

પ્રયોગગત, *adj.* [પ્રયોગ+S. गत gone.] Practical (as opposed to theoretical).

પ્રયોગશાળા, *s. f.* [પ્રયોગ+S. शाला an abode.] A theatre of scientific experiments; a laboratory.

પ્રયોગસિદ્ધ, *adj.* [પ્રયોગ + S. सिद्ध proved.] Established; proved conclusively; demonstrated.

પ્રયોજક, *adj.* [See પ્રયોગ.] That which instigates, effects, leads to, moves, incites or urges. 2. *s. m. f.* The original instigator of any act; the first cause or mover. 3. A founder; an institutor. 4. An author. 5. An employer. 6. A legislator. 7. The Agent of a Causal Verb (in Gram.).

પ્રયોજન, *s n.* [See પ્રયોગ.] Need; necessity; call; occasion. 2. Reason; object; ground. 3. A motive; the end; an aim; a cause; the origin.

પ્રયોજ્ય, *adj.* [See પ્રયોગ.] That which is instigated, moved, etc. 2. To be used or employed. 3. *s. m. f. n.* The doer of the principal action in a Causal Construction (in Gram.).

પ્રરોહ, *s. m.* [S. *fr.* प्ररुह् to rise; to shoot out.] An offshoot; a sprout. 2. Germination. 3. A scion.

પ્રલંબ, *adj.* [S.] Pendulous. 2. Prominent; projecting. 3. *s. m.* Name of a demon killed by Balarama. 4. A branch.

પાઘડી બનાવનારે પાઘડી પ્રલંબ રચી.–દલપતરામ.

પ્રલંબન, *s. n.* [See above.] Hanging down; projecting.

પ્રલય, *s. m.* [S. *fr.* प्रली to melt; to disappear.] A general destruction; annihilation; havoc; devastation. 2. A calamity; a misfortune.

પ્રલયકાળ, *s. m.* [પ્રલય+S. काल time.] The time of universal destruction.

પ્રલાપ, *s. m.* [S. *fr.* प्रलप् to speak.] An unmeaning and unconnected speech; delirium. 2. Talk; prating; prattle. 3. Lamentation; wailing.

પ્રલાપી, *adj.* [See above.] Prattling; talkative. 2. Delirious. 3. Lamenting.

પ્રલેપ, *s. m.* [S.] An unguent; an ointment; a salve.

પ્રલેપક, *adj.* [See above.] Anointing. 2. *s. m.* A plasterer. 3. A kind of slow fever; hectic fever.

પ્રલોભ, *s. m.* [S. *fr.* प्रलुभ् to be greedy.] Greediness; covetousness. 2. Allurement; seduction.

પ્રલોભન, *s n.* [See above.] Attracting. 2. Alluring; temptation; seduction.

પ્રલોભી, *adj.* [S. प्रलोभिन्.] Greedy of; lusting after. 2. Alluring; enticing.

પ્રલ્લે, Same as **પ્રલય** *q. v.*

પ્રલ્લેકાર, Same as **પ્રલયકાળ** *q. v.*

પ્રવચન, *s. n.* [S. *fr.* प्रवच् to speak.] Exposition; explanation; teachings; interpretation.

આ આત્મા પ્રવચનથી મળતો નથી.—આ. બા. બુ.

જ્ઞાન ધરાવવાનો કે તેનું પ્રવચન કરવાનો ઇજારો.—જ. પુ. બો.

પ્રવચનકાર, *s. m.* [પ્રચન+S. कार doing.] An expounder; a teacher; a preceptor; a preacher.

પ્રવર, *s. n.* [S.] A race; family; lineage. 2. *s. m.* An ancestor. 3. *adj.* Chief; principal; exalted; distinguished.

પ્રવર્તક, *adj.* [S. *fr.* प्रवृत् to proceed.] Advancing; promoting. 2. *s. m.* A founder; an author. 3. A promoter.

પ્રવર્તન, *s. n.* [See above.] Behaviour; conduct. 2. Founding; establishing.

પ્રવર્તમાન, *adj.* [See પ્રવર્તક.] Advancing. 2. Current; prevailing.

પ્રવર્તવું, *v. i.* [See પ્રવર્તક.] To engage oneself in; to begin; to commence; to be set; to be set on foot. 2. To prevail; to be current.

પ્રવર્તાવવું, *v. t.* [See પ્રવર્તવું.] To set up. 2. To publish; to edit. 3. To spread.

પ્રવાલ, Same as **પરવાળું** *q. v.*

પ્રવાલદ્વીપ, Same as **પ્રવાળદ્વીપ** *q. v.*

પ્રવાસ, *s. m.* [S. *fr.* प्रवस् to dwell.] Peregrination; travelling. 2. A travel. 3. Residence in a foreign country.

પ્રવાસી, *s. m.* [See above.] A traveller; a peregrinator. 2. One living away from home.

પ્રવાહ, *s. m.* [S. *fr.* प्रवह् to carry; to flow.] A stream; a flow. 2. Course; current.

પ્રવાહક, *s. m. f. n.* [See above.] A person carrying forward or spreading news, etc.

પ્રવાહણ, *s. n.* [S. प्रवाहणी.] Tenesmus; rectal pain.

પ્રવાહી, *adj.* [See પ્રવાહ.] Liquid; fluid; flowing. 2. *s. n.* A liquid; a fluid.

પ્રવાળ, Same as **પરવાળું** *q. v.*

પ્રવાળદ્વીપ, *s. m.* [પ્રવાળ+S. द्वीप an island.] A coral island.

પ્રવાળભસ્મ, *s. f.* [પ્રવાલ+S. भस्म a base.] A calx of coral.

પ્રવાળી, *adj.* [See **પ્રવાલ.**] Resembling coral; red; rosy.

પ્રવિષ્ટ, *adj.* [See પ્રવેશ.] Entered. 2. Arrived; reached.

પ્રવીણ, *adj.* [S.] Knowing well; well versed in; skilled in; erudite; accomplished; adept; clever; conversant with.

પ્રવીણતા, *s. f.* / **પ્રવીણપણું**, *s. n.* [પ્રવીણ+S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Skill; erudition; adeptness; cleverness.

પ્રવીર, *adj.* [S. प्र intens. + वीर a hero.] Best; foremost. 2 Heroic; strong. 3. *s. m.* A hero; a warrior. 4. A chief.

પ્રવીરતા, *s. f.* [પ્રવીર+S. ता a suffix forming a noun.] Heroism. 2. Chiefship.

પ્રવૃત્ત, *adj.* [See **પ્રવર્તક.**] Set on foot; begun; commenced; put in motion; established and set in motion. 2. Engaged in; occupied with; bound for; embarked upon. 3. Worldly; secular; temporal. 4. Active.

પ્રવૃત્તિ, *s. f.* [See **પ્રવર્તક.**] Establishment; prevalence; currency; advent; commencement. 2. Being engaged in. 3. Activity; worldly life. 4. A stream. 5. A strong tendency. 6. Employment; occupation.

પ્રવૃદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* प्रवृध् to increase; to grow.] Grown; advanced. 2. Increased; enlarged. 3. Mature.

પ્રવૃદ્ધિ, *s. f.* [See above.] Growth; increase. 2. Prosperity; rise; preferment; elevation; promotion.

પ્રવેશ, *s. m.* [S. *fr.* प्रविश् to enter.] The act of entering; penetration; entrance. 2. A scene (in a drama).

Id. ઘરપ્રવેશ-ગૃહપ્રવેશ Trespass in a dwelling house.

પ્રવેશક, *s. m.* [See above.] An introduction; a proem; an exordium. 2. A prologue; an interlude (in a drama). 3. *adj.* Introductory; introducing.

Id. પ્રવેશક પરીક્ષા An entrance examination.

પ્રવ્રજિત, *s. m.* [S. *fr* प्रव्रज् to renounce worldly attachments.] A religious mendicant. 2. *s. n.* The life of a religious mendicant. 3. *adj.* Turned a recluse.

પ્રવ્રજ્યા, *s. f.* [See above.] The fourth order (ભિક્ષુ) in the religious life of a Brahmana.

પ્રવ્રાજક, Same as **પ્રવ્રજિત** *q. v.*

પ્રશંસક, *adj.* [See **પ્રશંસા.**] Praising; eulogising. 2. *s. m. f. n.* An admirer; a eulogiser; a panegyrist.

પ્રશંસનીય, *adj.* [See **પ્રશંસા.**] Praiseworthy; commendable.

પ્રશંસા, *s. f.* [S. *fr.* प्रशंस् to praise.] Praise; commendation. 2. Eulogy; panegyric. 3. Glory.

પ્રશંસાપાત્ર, *adj.* [પ્રશંસા+ S. पात्र worthy.] Praiseworthy; commendable.

પ્રશમન, *s. n.* [S. *fr.* प्रशम् to become calm.] Calming; pacifying. 2. Healing; curing.

પ્રશમિત, *adj.* [See above.] Soothed; pacified; composed. 2. Quenched. 3. Expiated; atoned for.

પ્રશસ્ત, *adj.* [See **પ્રશંસા.**] Praised; commended; eulogised; extolled. 2. Right. 3. Roomy; capacious; large. 4. Commendable; praiseworthy.

પ્રશસ્તિ, *s. f.* [See **પ્રશંસા.**] Praise; eulogy. 2. A small poem or description written in praise of a great man; a panegyric.

પ્રશસ્તિરૂપ બાર દુહામાં કવિ નરહરનું નામ છે નહિ.-બ. ક. ઠા.

પ્રશસ્ય, Same as **પ્રશંસનીય** *q. v.*

પ્રશાખા, *s. f.* [S. प्र inten. + शाखा a branch.] A small branch; a twig.

પ્રશાંત, *adj.* [See **પ્રશમન.**] Calm; serene; quiet; tranquil.

ઝરતાં ઝરણાં પ્રેમતણાં કંઇ પ્રૌઢ-પ્રશાંત.—**બી. બો. ઠી.**

નિશ્ચિંત પ્રશાંત થઇને હૈયામાં.—**બ. મા. મે.**

પ્રશાસક, *s. m.* [S. *fr.* प्रशास् to rule; to teach; to punish.] A director; a ruler. 2. A preacher.

પ્રશ્ન, *s. m.* [S. *fr.* प्रच्छ् to ask.] A question; interrogation; inquiry; a query. 2. A question about the future proposed to an astrologer. 3. A point at issue. 4. A problem for solution.

Id. પ્રશ્ન મૂકવો To put a question before; to propose a subject for discussion or solution. 2. To ask an astrologer about one's prospects or future. પ્રશ્ન જોવો To consult the stars on

a proposed subject. એમાં કંઇ પ્રશ્ન રહેતો નથી There is no question about it now.

પ્રશ્નપત્ર, *s. m. n.* [પ્રશ્ન+S. पत्र a letter.] A question-paper.

પ્રશ્નમાળા, *s. f.* [પ્રશ્ન + S. माला a series] A series of questions; a questionaire.

પ્રશ્નાર્થ, *adj.* [પ્રશ્ન+ S. अर्थ meaning.] Relating to a question. 2. Interrogative.

પ્રશ્નાર્થ સર્વનામ, *s. n.* [પ્રશ્નાર્થ & S. सर्वनाम a pronoun.] An Interrogative Pronoun (in Gram.).

પ્રશ્નાવલિ, પ્રશ્નાવળી, *s. f.* [પ્રશ્ન+ S. आवलि a series.] A series of questions; a questionaire.

પ્રશ્નોત્તરી, *s. f.* [પ્રશ્ન + S. उत्तर a reply.] A tablet of fortunes. 2. A book of questions and answers.

પ્રશ્નોપનિષદ્, *s. n.* [પ્રશ્ન+S. उपनिषद् a scripture.] Name of a particular Upanishad containing six questions and six answers.

પ્રસક્ત, *adj.* [S. *fr.* प्रसंज् to adhere to.] Attached to. 2. Devoted to; applied to; adhered to; engaged in.

પ્રસક્તિ, *s. f.* [See above.] Devotion to; application; attachment; adherence.

પ્રસંગ, *s. m.* [See પ્રસક્ત.] An occasion; circumstances. 2. A topic; a subject. 3. Dealing with; intercourse; association. 4. An adverse time; an affliction; a calamity; a misfortune. 5. A contingency; an event; occurrence of a possibility. 6. Opportunity; conjuncture; time.

Id. પ્રસંગ આવવો To happen; to occur. પ્રસંગ આવ્યે At the proper conjuncture; if opportunity comes; at the right time. પ્રસંગ પડવો To happen to come together; to meet accidentally. મારે તેની સાથે સારો પ્રસંગ છે I have frequent dealings with him. પ્રસંગ નીકળવો To happen to speak about or refer to a subject in a meeting.

પ્રસંગવશ, *adj.* [પ્રસંગ +S. वश subject to.] Being under the power or influence of circumstances; opportunistic.

પ્રસંગવશાત્, *adv.* [See above.] Owing to the force of circumstances; according to the times; circumstantially. 2. Occasionally.

પ્રસંગાનુસાર, Same as **પ્રસંગોચિત** *q. v.* 2. Same as **પ્રસંગોપાત્ત** *q. v.*

પ્રસંગે, *adv.* [See **પ્રસંગ.**] Occasionally. 2. By way of; in consequence of; because of. 3. In relation to.

પ્રસંગોચિત, *adj.* [પ્રસંગ + S. उचित fit.] In accordance with the circumstances; suited to the occasion.

પ્રસંગોપાત્ત, *adv.* [પ્રસંગ + S. उपात्त taken; arrived.] According to the circumstances; suitable to the occasion; eventually.

પ્રસન્ન, *adj.* [S. *fr.* प्रसद् to be pleased.] Pleased with; approving of; favourably disposed towards; propitiated. 2. Delighted; gladdened.

પ્રસન્નચિત્ત, *adj.* [પ્રસન્ન+S. चित्त the mind.] Glad at heart; pleased to one's heart's content.

પ્રસન્નતા, *s. f.* [પ્રસન્ન + S. ता a suffix forming a noun.] Being pleased with; pleasure; favour. 2. Preference; approval; selection. 3. Liking; fondness; relish.

પ્રસન્નવદન, *adj.* [પ્રસન્ન+S. वदन the face.] Smiling; gracious looking; having a pleased look.

પ્રસર, *s. m.* **પ્રસરણ,** *s. n.* [S. *fr.* प्रसृ to spread; to pervade.] Spread; extension; expansion. 2. Speed. 3. Diffusion. 4. Extent; dimension.

ઉંચાઇએ તે વધારે ઓછી પ્રસરણ પામે.—હ. દા. કાં.

પ્રસરનારૂં, *adj. m. f. n.* [See **પ્રસર.**] Spreading. 2. Epidemic.

પ્રસરવું, *v. i.* [See **પ્રસર.**] To spread abroad; to extend. 2. To be diffused.

પ્રસરાવવું, *v. t.* [See **પ્રસરવું.**] To get spread. 2. To get diffused.

પ્રસવ, *s. m.* [S. *fr.* प्रसू to give birth.] Bringing forth; delivery; confinement. 2. Birth; production; procreation; generation. 3. Flower; blossom.

પ્રસવકાળ, *s. m.* [પ્રસવ+S. काल time.] The time of delivery. 2. The time of blossoming.

પ્રસવવું, *v. t.* [See **પ્રસવ.**] To give birth to; to be delivered of; to beget.

પ્રસવવેદના, *s. f.* [પ્રસવ + S. वेदना pain.] Throes; pangs of child-birth.

Prov. વાંઝણી હોય તે પ્રસવવેદના શું જાણે ? Only the wearer knows where the shoe pinches.

પ્રસાદ, *s. m.* [See **પ્રસન્ન.**] Favour; graciousness; propitiousness. 2. Anything given as a favour. 3. Sweetmeat distributed after reading or reciting a sacred book. 4. Food; dinner; meals. 5. A sound beating or thrashing (for euphemy).

પ્રસાદી, *s. f.* [See પ્રસન્ન.] A present given by way of a blessing. 2. Any propitiatory offering. 3. Sound thrashing (for euphemy).

પ્રસાધિકા, *s. f.* [S. *fr.* प्रसाध् to dress; to decorate] A female attendant who looks to the toilet of her mistress; a maid.

પ્રસાર, Same as પ્રસર *q. v.*

પ્રસારક, *adj.* [See પ્રસર.] Extending; diffusing; spreading. 2. *s. m. f. n.* One who spreads.

પ્રસારણ, *s. n.* [See પ્રસર.] Spreading; extending; diffusion; expansion. 2. Stretching out.

પ્રસારવું, *v. t.* [See પ્રસર.] To spread abroad; to scatter; to diffuse. 2. To stretch out.

પ્રસારિત, *adj.* [See પ્રસર.] Expanded; spread; diffused. 2. Stretched out.

પ્રસિદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* प्रसिध् to be accomplished.] Generally known; public; notorious. 2. Spread or published far and wide. 3. Well-known; famous; celebrated. 4. Published (of a book).

પ્રસિદ્ધકર્તા, *s. m. f.* [પ્રસિદ્ધ+S. कर्तृ a doer.] A publisher.

પ્રસિદ્ધિ, *s. f.* [See above.] Celebrity; fame; publicity. 2. Being well-known; being advertised; advertisement.

Id. પ્રસિદ્ધિ પામવી-મળવી To get fame; to become famous. 2. To be published. 3. To be advertised.

પ્રસિદ્ધિપત્ર, *s. m n.* [પ્રસિદ્ધિ+S. पत्र a letter.] A pamphlet; a circular. 2. An advertisement.

પ્રસૂ, *adj.* [See પ્રસવ] Bearing; giving birth to; bringing forth (at the end of a compound, as in વીરપ્રસૂ).

પ્રસૂત, *adj.* [See પ્રસવ.] Begotten; brought forth; delivered; born.

પ્રસૂતા, *s. f.* [See પ્રસવ.] A woman that has recently delivered a child.

Prov. પ્રસૂતાની પીડા વંધ્યા શું જાણે ? Experience is the best guide; none knows the weight of another's burden.

પ્રસૂતાની પીડા રે વંઝા તે શું જાણે.—દયારામ.

પ્રસૂતિ, *s. f.* [See પ્રસવ.] Delivery; childbed. 2. Birth; production; generation.

પ્રસૂતિકા, *s. f.* [See પ્રસૂત.] A woman that has recently given birth to a child; a woman in child-bed.

પ્રસૂતિકાગૃહ, Same as પ્રસૂતિગૃહ *q. v.*

પ્રસૂતિગૃહ, *s. n.* [પ્રસૂતિ+S. गृह a house.] A maternity home.

પ્રસૂતિજ્વર, *s. m.* [પ્રસૂતિ+S. ज्वर fever.] Puerperal fever.

પ્રસૂતિશાસ્ત્ર, *s. n.* [પ્રસૂતિ+S. शास्त्र science.] Obstetrics.

પ્રસ્તર, *s. m.* [See પ્રસ્તાર.] A stone. 2. A flat surface; a level.

પ્રસ્તરણ, *s. n.* [See પ્રસ્તાર.] A bed. 2. A seat.

પ્રસ્તાનું, *s. n.* [See પ્રસ્થાન.] An article or articles of goods taken to a different place on an auspicious occasion prior to a departure.

પ્રસ્તાર, *s. m.* [S. *fr.* प्र forth+स्तृ to spread.] Spreading out; diffusion. 2. A bed. 3. A flat surface. 4. Combination.

પ્રસ્તાવ, *s. m.* [See પ્રસ્તાવના.] Beginning. 2. An introduction; a prologue. 3. Mention; reference; allusion. 4. A cause; an occasion. 5. Same as પ્રસ્તાવના *q. v.*

રાજાને કોઇ એ નવ કહેશો, બાળકનો પ્રસ્તાવ.—ગિરિધર.

હસે વિના પ્રસ્તાવ, ભાવહીણું ભળપણ છાંડે.—સામળ.

પ્રસ્તાવના, *s. f.* [S. *fr.* प्रस्तु to praise.] A prelude; an introductory dialogue. 2. A preface; an introduction; an exordium.

પ્રસ્તાવિક, Same as પ્રાસ્તાવિક *q. v.*

પ્રસ્તુત, *adj.* [See પ્રસ્તાવના.] Ready; prepared; the said; at hand; on hand; in hand. 2. Praised; eulogised. 3. *s. n.* The subject under discussion; the topic in hand. 4. An occasion; an auspicious occasion.

પ્રસ્થ, *adj.* [See below.] Going to (at the end of a compound, as in વાનપ્રસ્થ). 2. *s. m.* A level plain; a table-land. 3. A measure of capacity equal to 64 Tolas.

પ્રસ્થાન, *s. n.* [S. *fr.* प्रस्था to set out; to depart.] A going forth; departure. 2. After leaving one's own house to enter upon a journey, halting at a neighbour's house and spending there the remainder of the time. 3. A method; a system. 4. An inferior kind of drama.

પ્રસ્થાપિત, *adj.* [See above.] Established; proved. 2. Dispatched. 3. Urged; pushed on.

પ્રસ્ફુરક, *s. m.* [S. प्रस्फुर् to quiver.] Phosphorous.

પ્રસ્ફુરિત, *adj.* [See above.] Trembling; quivering; tremulous; vibrating.

પ્રસ્રવ, } *s. m.*
પ્રસ્રવણ, } *s. n.* [S. *fr.* प्रस्रु to flow.] Trickling forth; oozing out. 2. A flow. 3. Milk flowing from the breast or udder.
પ્રસ્રાવ, } *s. m.*

પ્રસ્વેદ, *s. m.* [S.] Sweat; perspiration.

કપાળમાં છે પ્રસ્વેદબિંદુ.—કલાપિ.

પ્રસ્વેદગ્રંથિ, *s. f.* [પ્રસ્વેદ + S. ग्रंथि a gland.] A sudoriferous gland; a sweat-gland.

પ્રહર, *s. m.* [S. *fr.* प्रहृ, प्रहर् to strike; to beat.] A period of three hours; an eighth part of the day and night; a quarter of the time from morning to evening, or from evening to morning.

પ્રહરવું, *v. t.* [See પ્રહર.] To strike; to beat.

દંડ પ્રહર્યો એક તેણે.—કલાપિ.

પ્રહર્ષ, } *s. m.*
પ્રહર્ષણ, } *s. n.* [S. *fr.* प्रहृष् to be glad.] Joy; rapture. 2. *adj.* Causing joy or delight.

પ્રહર્ષણી, }
પ્રહર્ષિણી, } *s. m. f.* [S.] Name of a metre, each foot containing 13 syllables.

પ્રહસન, *s. n.* [S. *fr.* प्रहस् to laugh.] A comical drama; a farce. 2. A satire. 3. A loud laughter. 4. Mockery; joke; ridicule.

પ્રહાર, *s. m.* [See પ્રહર.] Striking; beating; hitting. 2. A blow; a hit; a strike; a thump; a knock. 3. A cut; a thrust. 4. A kick.

Id. વાક્પ્રહાર Striking with words; abusive language; scolding. શસ્ત્રપ્રહાર Striking with a weapon. હસ્તપ્રહાર Striking with the hand; a blow with the hand. પાદપ્રહાર A kick.

પ્રહાસ, *s. m.* Same as પ્રહસન *q. v.*

પ્રહુત, *s. m. n.* [S.] Name of one of the five daily sacrifices to be performed by a Brahmana; an offering of food to all created beings.

પ્રહેલિ, }
પ્રહેલિકા, } *s. f.* [S.] An enigma; a riddle; a conundrum.

પ્રહ્‌લાદ, *s. m.* [S.] Name of the son of Hiranyakashipu, and a great devotee of Krishna.

પ્રળય, Same as પ્રલય *q. v.*

પ્રાંશુ, *adj.* [S.] Tall; high; lofty. 2. Extended; long. 3. *s. m.* A tall man.

પ્રાકટ્ય, *s. n.* [See પ્રકટ.] Publicity; manifestation. 2. Production; birth.

પ્રાકામ્ય, *s. n.* [See પ્રકામ.] Freedom of will. 2. Wilfulness. 3. An irresistible will, considered as one of the attributes of the Supreme Being. 4. One of the eight *Siddhis*; the power of willing and forthwith possessing. 5. Excess.

પ્રાકાર, *s. m.* [S.] A citywall; a rampart.

ગહન તિમિર રૂપાકાર પ્રાકાર માંહે.—રત્નેશ્વર.

પ્રાકૃત, *s. n. f.* [See પ્રકૃતિ.] A language corrupted from Sanskrita. 2. A vernacular language; any one of the vernaculars of India. 3. *adj.* Customary; ordinary; usual; common; natural. 4. Original. 5. Vulgar; illiterate; unrefined. 6. Trifling. 7. Provincial.

સંસ્કૃતમાં શું આવી ગયું ને પ્રાકૃતથી શું નાસી ગયું.—અખો.

પ્રાકૃતિક, *adj.* [See પ્રકૃતિ.] Natural; pertaining to nature; derived from nature.

નિત્ય નિમિત્તિક પ્રાકૃતિક મહાપ્રલય હિર આણ.—દ. કૃ. વા.

પ્રાકૃતિક નિર્વહન, *s. n.* [પ્રાકૃતિક & S. निर्वहन carrying.] The survival of the fittest.

પ્રાક્કાલીન, *adj.* [S. प्राच्, प्राक् before+कालीन belonging to time.] Ancient; old.

પ્રાક્તન, *adj.* [S.] Former; previous; antecedent. 2. Old; ancient; early. 3. Relating to former life.

પ્રાગ્, }
પ્રાગ, } *adj.* [S. प्राच्, प्राक् before.] Old; ancient; the foremost.

પ્રસિદ્ધ જેવો પ્રાગ વડ, વિશ્વ વખાણે વાત.—દલપતરામ.

પ્રાગટ, *s. f.* [S. प्राग्गत gone before *fr.* प्राक् before, earlier+गत gone.] Dawn; daybreak.

પ્રાગલ્ભ્ય, *s. n.* [See પ્રગલ્ભ.] Boldness; confidence. 2. Pride; arrogance. 3. Impudence. 4. Eloquence.

પ્રાગ્જીવ, *s. m.* [S. प्राक् at first + जीव life.] Protozoa; the lowest kind of animals.

પ્રાંગણ, *s. n.* [S.] A court-yard.

પ્રતાપી દેવીના નવરસભર્યાં પ્રાંગણ સમાં.—બા. ક. ઠ.

પ્રાચી, *s. f.* [S. *fr.* प्राच् eastern.] The east.

પ્રાચીન, *adj.* [See above.] Eastern. 2. Of olden times; ancient.

પ્રાચીનજીવશેષવિદ્યા, *s. f.* [પ્રાચીન+S. जीवशेष a fossil+विद्या knowledge.] Palæontology.

પ્રાચીનજીવશેષવેત્તા, *s. m.* [પ્રાચીન +S. जीवशेष a fossil + वेत्ता knowing.] A palæontologist.

પ્રાચીનતા, *s. f.* [પ્રાચીન+S. ता a suffix forming a noun.] The state of being old or ancient.

પ્રાચ્ય, *adj.* [See પ્રાચી.] Eastern; easterly; living in the east. 2. Ancient; old. 3. *s. m.* The eastern country.

પ્રાછવું, *v. t.* [S. प्राछ् asking.] To ask; to inquire; to question.

પ્રેમની વાત પરીક્ષિત પ્રાછ્યો નહિ.—નરસિંહ.

પ્રાછીત, Same as પ્રાયશ્ચિત્ત *q. v.*

પ્રાજ્યું, *adj. m. f. n.* [S. प्राज्य.] Great; large. 2. Lofty.

જેને સુણતાં તે થાએ પ્રાજ્ય જી.—કાળિદાસ.

પ્રાજાપત્ય, *s. m.* [S.] One of the eight forms of marriage in which the father gives his daughter in marriage without receiving any present from the bridegroom.

વસ્ત્રાલંકાર સાથે કન્યાદાન તે પ્રાજાપત્ય વિવાહ.—મ. ન. દ્વિ.

પ્રાજે, Same as પરાજય *q. v.*

પ્રાજ્ઞ, *adj.* [See પ્રજ્ઞ.] Wise; clever. 2. Intelligent; intellectual. 3. *s. m.* A wise man.

પ્રાંજલિ, *adj.* [S. प्रसृत extended+अंजलि the hollow of the hands.] Folding the hands in supplication (as a mark of respect or humility).

પ્રાણ, *s. m.* [S. *fr.* प्राण् to breathe.] The vital air. 2. Life; vitality; soul. 3. The first of the five bodily airs (the others being અપાન, સમાન, વ્યાન, and ઉદાન). 4. Aspiration (as in અલ્પપ્રાણ, મહાપ્રાણ). 5. A very dearly beloved person or thing; life; soul. 6. Oxygen.

Id. પ્રાણ પાથરવા To do all one can do in service of another dear person. 2. To be prepared to give life for a dear person. 3. To solicit; to urge.

Prov. પ્રાણ ને પ્રકૃતિ સાથે જાય Habit is second nature.

પ્રાણક, *s. n.* [પ્રાણ+ક dim.] An animalcule.

પ્રાણગ્રંથિ, *s. f.* [પ્રાણ + S. ग्रंथि a knot.] Medula oblongata.

પ્રાણઘાતક, *adj.* [પ્રાણ+S. घातक killing *fr.* हन् to kill.] Destructive to life.

પ્રાણજીવન, *s. m.* [પ્રાણ + S. जीवन life,] A husband; a love; a gallant.

પ્રાણતુલ્ય, *adj.* [પ્રાણ+S. तुल्य like.] Identical with one's life.

પ્રાણત્યાગ, *s. m.* [પ્રાણ+S. त्याग abandoning.] Suicide. 2. Death.

પ્રાણદાન, *s. n.* [પ્રાણ+S. दान a present.] The gift of life; saving one's life.

પ્રાણદાયક, } પ્રાણદાયી, } *adj.* [પ્રાણ + S. दा to give.] Restoring or saving life. 2. *s. m. f. n.* A restorer or saviour of life.

પ્રાણનાથ, } પ્રાણપતિ, } *s. m.* [પ્રાણ+S. नाथ, पति a lord.] A husband; a lover; a gallant.

પ્રાણપ્યારું, *adj. m. f. n.* [પ્રાણ+પ્યારું loved.] Dear as life.

પ્રાણપ્રિય, *adj.* [પ્રાણ+S. प्रिय beloved.] Dear as life. 2 *s. m.* A lover; a husband.

પ્રાણપ્રિયા, *s. f.* [See above.] A beloved or dear wife.

પ્રાણમયકોષ, *s. m.* [પ્રાણ+S. मय full of +कोष a cell.] Name of one of the five frames or sheaths of the animal soul; the vesture of the vital airs.

પ્રાણરસ, *s. m.* [પ્રાણ+S. रस juice.] Protoplasm.

પ્રાણવલ્લભ, Same as પ્રાણપ્રિય *q. v.*

પ્રાણવલ્લભા, Same as પ્રાણપ્રિયા *q. v.*

પ્રાણવાયુ, *s. m.* [પ્રાણ+S. वायु air.] Oxygen.

પ્રાણવાહક, } પ્રાણવાહી, } *adj.* [પ્રાણ + S. वह् to bear.] Sustaining life. 2. *s. m. n.* A biophor.

પ્રાણસમ, *adj.* [પ્રાણ + S. सम equal to.] As dear as life.

પ્રાણહાર, } પ્રાણહારક, } પ્રાણહારી, } *adj.* [પ્રાણ+S. हृ, हर् to take away.] Depriving of life; killing; deadly; noxious to life; fatal.

પ્રાણાત્મા, *s. m.* [પ્રાણ+ S. आत्मन् the soul.] The vital or animal soul.

પ્રાણાધાર, *s. m.* [પ્રાણ+S. आधार a support.] A prop or support of life. 2. A husband or lover.

પ્રાણાંત, *s. m.* [પ્રાણ + S. अंत end.] Death; the dying state. 2. A great misfortune; a great danger.

પ્રાણાંતે, *adv.* [See above.] Even if death occurs; under any cost.

પ્રાણાયામ, *s. m.* [પ્રાણ + S. आयाम restraining.] The practice of breathing through the nostrils. The names of the three modes of sus-

pending breath are કુંભક, પૂરક and રેચક. 2. Restraining or suspending the breath during the mental recitation of the names of a deity.

પ્રાણાહુતિ, *s. f.* [પ્રાણ+S. आहुति an offering.] An oblation to the five Pranas. 2. An offering of one's soul.

પ્રાણિજ, *adj.* [પ્રાણી + S. जन् to be born.] Organic.

પ્રાણિમાત્ર, Same as **પ્રાણીમાત્ર** *q. v.*

પ્રાણિયો, *s. m.* Same as **પ્રાણી** *q. v.*

પ્રાણિયા ભજી લેને કીરતાર.—ભોજો.

પ્રાણી, *s. m. n.* [S प्राणिन्.] An animal; a living creature. 2. A man.

પ્રાણીદ્રુમ, *s. n.* [પ્રાણી + S. द्रुम a plant.] A zoophyte.

પ્રાણીધર્મવિદ્યા, *s. f.* [પ્રાણી + S. धर्म function + विद्या science.] Bionomics.

પ્રાણીમાત્ર, *s. n.* [પ્રાણી + S. मात्र all.] Animal kingdom; animal creation; all animals.

પ્રાણીરસી, *s. f.* [પ્રાણી + S. रस a serum.] Antitaxin.

પ્રાણીવિદ્યા, *s. f.* [પ્રાણી + S. विद्या science.] Zoology.

પ્રાણીવેત્તા, *s. m.* [પ્રાણી + S. विद् to know.] A zoologist.

પ્રાણીસંગ્રહાલય, *s. n.* [પ્રાણી+S. संग्रह a collection+आलय an abode.] A zoological garden.

પ્રાણીસૃષ્ટિ, *s. f.* [પ્રાણી + S. सृष्टि creation.] Fauna; the animal world.

પ્રાણેશ, Same as **પ્રાણનાથ** *q. v.*

પ્રાણેશ્વરી, Same as **પ્રાણપ્રિયા** *q. v.*

પ્રાતઃકર્મ, *s. n.* [S. प्रातर् in the morning + कर्मन् work.] Morning duties.

પ્રાતઃકાળ, *s. m.* [S. प्रातर् in the morning + काल time.] The early morning; the dawn; day-break.

પ્રાતભોજન, *s. n.* [S. प्रातर् in the morning+ भोजन food.] Break-fast; a morning-meal.

પ્રાતઃસંધ્યા, *s. f.* [S. प्रातर् in the morning + संध्या a prayer.] The morning devotions of Brahmanas. 2. The morning twilight.

પ્રાતઃસમય, *s. m.* [S. प्रातर् in the morning + समय time.] Day-break; morning time.

પ્રાતઃસ્નાન, *s. n.* [S. प्रातर् in the morning + स्नान bath.] Morning ablution.

પ્રાતિભ, *adj.* [S.] Intellectual; mental. 2. *s. n.* The glory of intellect.

પ્રતિભ શ્રાવણ નામે દેવ રે, ભ્રમ આવર્ત પીડે સદૈવ રે.—પ્રેમાનંદ.

પ્રાતુ, *s. f.* [S. प्रातर्.] Morning; dawn.

તાત ન જાણે તેમ તેડાવું, પેરે પ્રાતુ તે વાહી —ભાલણ.

પ્રાથમિક, *adj.* [See **પ્રથમ**.] Primary; first; initial.

પ્રાદુર્ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* प्रादुर्भू to become manifest.] An arising or appearing; a coming forth into existence; manifestation.

પ્રાદુર્ભૂત, *adj.* [See above.] Appeared; manifested; become visible.

પ્રાધાન્ય, *s. n.* [See **પ્રધાન**.] Supremacy; ascendancy. 2. Predominance; pre-eminence. 3. Prevalence; preponderance. 4. A principle cause.

પ્રાંત, *s. m.* [S.] A district; a province. 2. Corner. 3. Edge; skirt. 4. Boundary.

પ્રાંતિક, *adj.* [See above.] Pertaining to a district; provincial.

પ્રાપ્ત, *adj.* [S. *fr.* प्राप् to obtain.] Acquired; obtained; got; won; gained; procured. 2. Arrived; reached; attained to. 3. Found. 4. Following from a rule.

પ્રાપ્તકાલ, } **પ્રાપ્તકાળ**, } *adj.* [પ્રાપ્ત + S. काल time.] That of which the time has arrived; opportune; suitable; seasonable. 2. Marriageable. 3. Destined.

પ્રાપ્તિ, *s. f.* [See **પ્રાપ્ત**.] Gain; profit; attainment; acquisition. 2. Acquired state. 3. The power of obtaininng anything. 4. Reach; range.

પ્રાપ્ય, *adj.* [See **પ્રાપ્ત**.] Obtainable; procurable. 2. To be got; to be obtained.

પ્રાબલ્ય, *s. n.* [See **પ્રબળ**.] Power; force; might. 2. Prevalence; predominance; ascendancy.

પ્રામાણિક, *adj.* [S.] Honest; just; fair; equitable. 2. Authentic.

પ્રામાણિકતા, } *s. f.* **પ્રામાણિકપણું**, } *s. n.* [પ્રામાણિક + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Honesty. 2. Authenticity.

પ્રાય, *adj.* [S.] Like; resembling. 2. Full of; abounding in. 3. *adv.* Mostly; generally; almost; nearly (at the end of a compound, as in મૃતપ્રાય). 4. Same as **પ્રાયઃ** *q. v.*

ચુંબક તેમનો તેમ છે પ્રાય.—અખો.

પ્રાયઃ, *ind.* [S. प्रायस्.] Generally; mostly; as a general rule; for the most part. 2. Per-

haps; in all probability; probably; most likely. 3. Largely; abundantly; profusely.

પ્રાયશઃ, *adv.* [S. प्रायशस्.] Generally; for the most part; mostly; in all probability; probably.

દાસત્વ પ્રાયશઃ અનિવાર્ય છે.—કાંત.

પ્રાયશ્ચિત, *s. n.* [S. *fr.* प्रायः fasting + चित्त mind.] Atonement; penance; an expiatory act; expiation; indemnification; repentance; a religious act performed for the atonement of sinful conduct. 2. A supplementary sacrifice.

Id. પ્રાયશ્ચિત કરવું-લેવું To undergo a penance. પ્રાયશ્ચિત્ત લાગવું To be liable to undergo a penance.

પ્રાયોગિક, *adj.* [See પ્રયોગ.] Practical; applied.

પ્રાયોપવેશન, *s. n.* [S. प्रायः fasting + उपवेशन sitting.] Sitting down abstaining from food and thus preparing oneself for death; fasting oneself to death.

પ્રારબ્ધ, *s. n.* [S. *fr.* प्रारभ् to begin.] Merit or demerit begun or done in some former state of existence, considered as constituting the occasion of the present birth, and as regulating the allotment to it of good and evil. 2. Destiny; fate.

પ્રારબ્ધવાદ, *s. m.* [See below.] Fatalism.

પ્રારબ્ધવાદી, *adj.* [પ્રારબ્ધ + S. वाद a doctrine.] Depending upon fate; relying on fate. 2. *s. m. f.* A fatalist.

પ્રારંભ, *s. m.* [See પ્રારબ્ધ.] A beginning; a commencement. 2. An enterprize; an undertaking.

પ્રારંભશૂરું, *adj. m. f. n.* [પ્રારંભ+S. शूर brave.] Zealous in the beginning only; enterprizing only for a time, and then getting slack.

પ્રાર્થક, *adj.* [See below.] Begging; requesting; soliciting; asking.

પ્રાર્થન, પ્રાર્થના, *s. f.* [S. *fr.* प्रार्थ् to beg.] Begging; entreating. 2. Praying; a prayer; a request.

પ્રાર્થવું, *v. t.* [S. प्रार्थ् to beg; to pray.] To beg or beseech by prayers; to ask for; to request.

રાજા કહે સ્વામી શીઘ્ર પ્રાર્થે.—વિષ્ણુદાસ.

પ્રાર્થિત, *adj.* [See above.] Prayed; begged; beseeched.

પ્રાર્થી, Same as પ્રાર્થક *q. v.*

પ્રાલબ્ધ, Same as પ્રારબ્ધ *q. v.*

પ્રાવીણ્ય, *s. n.* [See પ્રવીણ.] Cleverness; skilfulness; proficiency; dexterity.

પ્રાવૃટ્કાલ, *s. m.* [પ્રાવૃષ્+S. काल time.] The rainy season.

પ્રાવૃષ્, પ્રાવૃષ, *s. f.* [S. प्रावृष्.] The rainy season; monsoon.

પ્રાવેશિક, *adj.* [See પ્રવેશક.] Relating to or connected with entrance.

પ્રાશન, *s. n.* [S. *fr.* प्राश् to eat.] Drinking; tasting. 2. Absorbing. 3. Food.

પ્રાશવું, *v. t.* [See above.] To taste; to take food; to eat. 3. To drink.

પંચકણ પ્રાશે અન્નના ચિત્તભંગ થાયે તેણ.—સામળ.

પ્રાસ, *s. m.* [See અનુપ્રાસ.] Alliteration. 2. A blow inflicted with a weapon; a wound. 3. A depradation; plunder. 4. Insertion. 5. *s. n.* [S. *fr.* प्र forth + अस् to throw.] A dart; a barbed missile.

Id. પ્રાસ મળવો To rhyme with. પ્રાસ મેળવવો To make to rhyme with.

પ્રાસંગિક, *adj.* [See પ્રસંગ.] Suited to the occasion. 2. Opportune. 3. Relevant; pertinent. 4. Occasional; incidental; casual.

પ્રાસાદ, *s. m.* [S.] A palace; a mansion. 2. A royal palace. 3. A temple; a shrine.

પ્રાસાદિક, *adj.* [See પ્રસાદ.] Given as a favour. 2. Beautiful; lovely. 3. Kind; amiable; friendly.

પ્રાસ્તાવિક, *adj.* [See પ્રસ્તાવ.] Introductory; prefatory.

પ્રાહુણ, પ્રાહુણો, *s. m.* [S. प्राघूर्ण.] A guest; a visitor.

પ્રિછ, Same as પ્રીછ *q. v.*

પ્રિછવવું, પ્રિછવું, Same as પ્રીછવું *q. v.*

કુટુંબ સર્વે પ્રિછવ્યું, ને પ્રિછવી ઘરનાર રે.—હરિદાસ.
દમયંતીએ પ્રિછયો નહિ --પ્રેમાનંદ.

પ્રિયંવદ, *adj.* [પ્રિય + S. वद् to speak.] Sweet-speaking; agreeable; affable in address. 2. *s. n.* Name of a kind of bird.

પ્રિયંવદા, *s. f.* [See above.] A woman whose talk is pleasing. 2. *s. m.* Name of a metre, each foot containing 12 syllables.

પ્રિય, *adj.* [S. *fr.* प्री to please.] Beloved; favourite; liked; dear. 2. Agreeable; pleasing. 3. *s. m.* A husband; a lover.

પ્રિયકર, પ્રિયકારી, } *adj.* [પ્રિય +S. कृ to do.] Lovely; amiable; beautiful; pleasing.

પ્રિયંગુ, *s. m.* [S.] Name of a creeper (said to put forth blossom; at the touch of a woman).

પ્રિયજન, *s. n.* [પ્રિય+S. जन a man.] A dear person; a relative.

પ્રિયતમ, *adj.* [પ્રિય +S. तम the suffix for the superlative degree.] Dearest; most beloved. 2. *s. m.* A lover; a husband.

પ્રિયતમા, *s. f.* [See above.] A beloved; a wife; a mistress.

પ્રિયતા, *s. f.* [પ્રિય+S. ता a suffix forming a noun] Belovedness.

પ્રિયદર્શી, *adj.* [પ્રિય+S. दृश् to see.] Looking kindly upon anything. 2. *s. m.* An epithet of king Ashoka.

પ્રિયવાદી, *adj.* [See પ્રિયંવદ.] Speaking kindly or agreeably.

પ્રિયસખા, *s. m.* [પ્રિય+S. सखि a friend.] A bosom friend.

પ્રિયસખી, *s. f.* [પ્રિય+S. सखी a female friend.] A lady's confidante; a female friend.

પ્રિયસંદેશ, *s. m.* [પ્રિય + S. संदेश news.] A friendly message; good news. 2. The message of a lover.

પ્રિયા, *s. f.* [See પ્રિય.] A lovely or beloved woman. 2. A sweetheart; a mistress. 3. A wife. 4. *s. m.* Name of a metre, each foot containing 5 syllables.

પ્રિસણું, Same as પીરસણુ *q. v.*

પ્રીછ, *s. f.* [See પૂછવું.] Recognition.

પ્રીછવું, *v. t.* [See પૂછવું] To know; to understand; to recognize. 2. To pacify; to console; to comfort.

પ્રીત, Same as પ્રીતિ *q. v.*

Id. પ્રીત જોડવી-બાંધવી-લગાડવી-કરવી To secure the love of; to fall in love with. પ્રીત રાખવી To continue to love. માયાપ્રીત રાખજો Continue to be kind and loving ! (A request usually made at the time of departure.) પ્રીત ઉભરાવી To overflow with love. પ્રીત ચોરવી To be faithless in love towards.

પ્રીતમ, *adj.* [See પ્રિયતમ.] Dearest; most beloved. 2. *s. m.* A husband. 3. A lover; a gallant.

પ્રીતાળુ, Same as પ્રીતિવાળુ *q. v.*

હૈયે કુછગે હેત, એ પ્રીતાળુ ન પારખે.—લોકોક્તિ.

પ્રીતિ, *s. f.* [S. *fr.* प्री to please.] Love; affection; regard. 2. Liking; fondness. 3. Kindness; favour.

પ્રીતિકર, *adj.* [પ્રીતિ+S. कृ to do.] Lovely; lovable. 2. Agreeable; kind.

પ્રીતિપાત્ર, *s. n.* [પ્રીતિ+S. पात्र fit.] An object of love. 2. *adj.* Befitting a love.

પ્રીતિપૂર્વક, *adv.* [પ્રીતિ+S. पूर्वक accompanied by; with.] Lovingly; with pleasure; kindly; affectionately.

પ્રીતિવાળું, *adj. m. f. n.* [પ્રીતિ+વાળું having.] Affectionate; kind; loving.

પ્રૂઢ, Same as પ્રૌઢ *q. v.*

દેખી પર્વત શૃંગને પ્રૂઢ, ગહ્‌વર ગુફા જોઇ દિંગમૂઢ.—ભાલણ.

પ્રેક્ષક, *s. m* [S. *fr.* प्रेक्ष् to see.] A spectator; a sight-seer; a looker-on.

પ્રેક્ષકવર્ગ, *s m.* [પ્રેક્ષક + S. वर्ग a class.] An audience; the collection of spectators.

પ્રેક્ષણ, *s. n.* [See પ્રેક્ષક.] Seeing; viewing. 2. A look; view. 3. A sight; a spectacle; a show.

પ્રેક્ષણીય, *adj.* [See પ્રેક્ષક.] Visible; apparent. 2. Fit to be seen; beautiful to look at.

પ્રેત, *s. n.* [S. *fr.* प्र intens. + इ to go.] A corpse. 2. A goblin; an evil spirit; a ghost.

પ્રેતકર્મ, *s. n.* [પ્રેત+S. कर्मन् action.] A ceremony to be performed in favour of the dead.

પ્રેતભૂમિ, *s. f.* [પ્રેત + S. भूमि ground.] A burial ground.

પ્રેતલોક, *s. m.* [પ્રેત + S. लोक people.] The region for the soul of the dead to reside before its salvation.

પ્રેમ, *s. m.* [S. प्रेमन् *fr.* प्री to please.] Love; affection. 2. Tender regard; favour; kindness. 3. Joy; delight. 4. Pastime; sport.

પ્રેમક્રીડા, *s. f.* [પ્રેમ+S. क्रीडा a play.] A love-play.

પ્રેમદા, *s. f.* [પ્રેમ+S. दा to give.] A lovely woman.

પ્રેમપત્રિકા, *s. f.* [પ્રેમ + S. पत्रिका a letter.] A love-letter.

પ્રેમપાત્ર, *s. n.* [પ્રેમ + S. पात्र a vessel.] An object of love; any beloved person.

પ્રેમપાશ, *s. m.* [પ્રેમ + S. पाश a noose.] The snares or ties of Love.

પ્રેમપૂર્વક, *adv.* [પ્રેમ + S. पूर्वक with.] With love; affectionately.

પ્રેમબંધ, *s. m.* } **પ્રેમબંધન**, *s. n.* } [પ્રેમ+S. बंध, बंधन a bond.] The bond or tie of Love.

પ્રેમબીજ, *s. n.* [પ્રેમ+S. बीज a seed.] The seed of love; the beginning of love.

પ્રેમભાવ, *s. m.* [પ્રેમ+S. भाव feeling.] The state or feeling of love; affection.

પ્રેમસરિત્, **પ્રેમસરિત**, **પ્રેમસરિતા**, *s. f.* [પ્રેમ + S. सरित्, सरिता a river.] A flow of love or affection.

વળી મુજ પ્રેમસરિત શું પેસરી.—ભી. બો. દી.

પ્રેમળ, Same as **પરિમળ** *q. v.* 2. Same as **પ્રેમાળ** *q. v.*

તેનો પ્રેમળ વાયરો, ચૌદ લોકમાં દીઠો.—ગોરખ.

પ્રેમાનંદ, *s. m.* [પ્રેમ + S. आनंद mirth.] Delight or pleasure caused by love or affection.

પીની પીની પ્રેમાનંદ પ્યાલો.—નર્મદ.

પ્રેમાર્દ્ર, *adj.* [પ્રેમ+S. आर्द्र wet.] Immersed in love. 2. Overcome or influenced by love.

પ્રેમાશ્રુ, *s. n. pl.*[પ્રેમ + S. अश्रु a tear.] Tears arising from love or affection. 2. Tears of joy.

પ્રેમાળ, *adj.* [પ્રેમ + S. आलु having.] Affectionate; kind; loving.

પ્રેમી, *adj.* [See **પ્રેમ.**] Affectionate; loving. 2. Amorous.

પ્રેય, *adj.* [S. प्रेयस्.] Dearer. 2. *s. m.* A lover; a husband.

પ્રેયસી, *s. f.* [See above.] A beloved or dear wife.

પ્રેરક, *adj.* [S. *fr.* प्रेर् to set in motion.] Urging; impelling; stimulating. 2. Sending; directing.

પ્રેરક બળ, *s. n.* [પ્રેરક & S. बल a force.] An inciting or stimulating force.

પ્રેરક ભેદ, *s. n.* [પ્રેરક & S. भेद voice.] The causal form of a root (in Gram.).

પ્રેરણા, *s. f.* [See **પ્રેરક.**] Sending; dispatching. 2. Urging; inciting; instigating. 3. Impulse; passion.

Id. મનની પ્રેરણા Inclination of the mind.

પ્રેરણાબુદ્ધિ, *s. f.* [પ્રેરણા + S बुद्धि intellect.] Instinct.

પ્રેરવું, *v. t.* [See **પ્રેરક.**] To send; to dispatch. 2. To urge; to stir up. 3, To cause to do.

પ્રેરાવવું, *v. t.* [See **પ્રેરવું.**] To cause to send. 2. To cause to instigate or stir up.

પ્રેરાવું, *v. i.* [See **પ્રેરવું.**] To be sent; to be dispatched. 2. To be incited; to be stirred up; to be urged.

પ્રેરિત, *adj.* [See **પ્રેરક.**] Sent; dispatched. 2. Incited; urged; impelled. 3. Prompted; stimulated.

પ્રેષણ, *s. n.* [See below.] Sending; dispatching. 2. Commissioning.

પ્રેષિત, *adj.* [S. *fr.* प्रेष् to send forth.] Sent; dispatched. 2. Commissioned.

પ્રેષ્ય, *adj.* [See above.] To be sent; to be dispatched. 2. *s. m.* A servant.

પ્રોક્ષણ, *s. n.* [S. *fr.* प्रोक्ष् to sprinkle upon.] Sprinkling with water; consecration. 2. Immolation (of an animal) at a sacrifice.

પ્રોક્ષણી, *s. f.* [See above.] A vessel containing holy water.

પ્રોક્ષિત, *adj.* [See **પ્રોક્ષણ.**] Purified or consecrated by sprinkling. 2. Offered in sacrifice.

પ્રોત, Same as **પુરોહિત** *q. v.* 2. *adj.* [S.] Fastened; bound. 3. Sewn; set; joined. 4. Extended lengthwise or perpendicularly.

પ્રોત્સાહ, *s. m.* [પ્ર+S उत्साह zeal.] Zeal; ardour. 2. A stimulous; an incentive.

પ્રોત્સાહક, *s. m.* [See above.] An instigator. 2. *adj.* Instigating; inciting; stimulating.

પ્રોત્સાહન, *s. n.* [See **પ્રોત્સાહ.**] A stimulus; instigation; prompting.

પ્રોત્સાહિત, *adj.* [See **પ્રોત્સાહ.**] Incited; prompted.

પ્રોવું, Same as **પરોવવું** *q. v.*

કાળજ મારૂં કુટિલ કટાક્ષે પ્રોયું.—દયારામ.

આત્મામાં મનને પ્રોઇ ચિંતવવું ન કાંઇએ.—ના. દ. ક.

પ્રોષિત, *adj.* [S.] Gone abroad; living in a foreign country; absent.

પ્રોષિતભર્તૃકા, **પ્રોષિતા**, } *s. f.* [S.] A woman whose husband has gone abroad. 2. One of the eight heroines in erotic poetry.

પ્રોહવું, Same as **પ્રોવું** *q. v.*

ધરતાને તેડું ક્યાંનું રે, જોઉં મન પ્રોહી પ્રોહીને.—ભી. બો. દી.

પ્રૌઢ, *adj.* [S. *fr.* प्र forth + ऊढ carried *fr.* वह् to carry.] Full-grown; matured; confirmed; full; perfected. 2. Great; grand; illustri-

ous. 3. Dignified; venerable; respectable. 4. Ornate; polite. 5. Adult; grown up.

પ્રૌઢતા, s. f.
પ્રૌઢત્વ, s. n.
પ્રૌઢપણું, s. n. [પ્રૌઢ+S. ता, त्व, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Greatness; gravity. 2. Sublimity.

પ્રૌઢા, s. f. [See પ્રૌઢ.] A woman from thirty years of age to fifty-five; a bold woman, advanced in years and no longer bashful. 2. A woman of impetuous desires. 2. One of the four principle characters in poetry.

કો ઉંચી ખ્યાતે કોય પ્રૌઢા પ્રભાવે.—કે. હ. ધ્રુ.

પ્રૌઢિ, s. f. [See પ્રૌઢ.] Maturity. 2. Elegance; courtliness; dignity. 3. Boasting; arrogance. 3. Greatness; grandeur.

પ્લવંગ, s. m. [S. fr. प्लव a jump fr. प्लु to jump+ गम् to go.] A monkey; an ape.

પ્લવંગમ, Same as પ્લવંગ q. v. 2. s. m. Name of a metre having 21 matras and 5 talas.

પ્લવન, s. n. [S. fr. प्लु to flow.] Swimming; floating.

પ્લવનશીલ, adj. [પ્લવન + S. शील tendency.] Buoyant.

પ્લવનશીલતા, s. f. [પ્લવનશીલ + S. ता a suffix forming a noun.] Buoyancy.

પ્લાવજ, s. n. Plankton.

પ્લાવી, adj. [S. प्लाविन्.] Spreading over; overflowing.

પ્લીહા, s f. [S.] Spleen. 2. Name of a bird.

પ્લીહાજ્વર, s. m. [પ્લીહા + S. ज्वर fever.] Anthrax.

પ્લીહોદર, s. n. [પ્લીહા + S. उदर belly.] Leucamia disease.

પ્લુત, adj. [S. fr. प्लु to run.] Being three times the length of a short vowel; lengthened; prolated; protracted (of a vowel in Gram.).

પ્લોષ્ય, adj. [S. fr. प्लुष् to burn.] Inflamable.

ફ

ફ.

ફ, s. m. [S.] The twenty-second consonant of the Gujarati alphabet, of the labial class.

ફંસાવું, v. i. [See ફાંસવું.] To be ensnared; to be entangled. 2. To be cheated; to be tricked. 3. To be noosed. 4. To be torn in rags. 5. To be dug or ploughed.

ફઈ, Same as ફોઈ q. v.

ફઉડી, Same as ફાહુ q. v.

ફકડી, s. f. Disgrace; ignominy.

ફકદંડ, adj. Roguish; rascal. 2. Careless; distrustful; shameless. 3. 3. Spendthrift.

ફકર, Same as ફીકર q. v.

ફકરો, s. m. A paragraph or a quotation; a passage.

ફકાર, s. m. [ફ+S. कार the suffix expressing sound.] The sound of ફ. 2. The letter ફ.

ફકારાંત, s. m. [ફકાર+S. अंत the end.] A word ending in ફ.

ફકાવવું, v. t. [See ફાકવું.] To cause to swallow; to cause to take (a powder) for swallowing.

Id. ધૂળ ફકાવવી To defeat or disappoint. 2. To act in such a way as to defeat a rival.

ફકાવું, v. i. [See ફાકવું.] To be able to swallow. 2. To be swallowed.

ફકીર, s. m. [Ar. फकीर.] A mendicant; a fakeer. 2. A beggar. 3. A poor, penniless person.

Id. ફકીર થવું To put on the dress, etc., of a Mahommedan beggar or dervish during the Tabut Holidays.

ફકીરફકરા, s. m. pl. [ફકીર+ફકરા redup.] Beggars in general.

ફકીરાત, Same as ફકીરી q. v.

ફકીરી, s. f. [See ફકીર.] Mendicity; beggary. 2. Indigence; poverty. 3. Abandonment of the world.

ફકોડો, s. m. [See ફાકવું.] A mouthful of any eatable.

ફક્કડ, adj. Free; independent; libertine. 2. Foppish; dandyish; finical; careless. 3. Extravagant; prodigal; profuse. 4. Beautiful; handsome; nice; pretty.

ફક્કડાઈ, s. f. [ફક્કડ+આઈ a suffix forming a noun.] Licentiousness; dissolute habits. 2. Foppishness; carelessness. 3. Extravagance.

ફકંફકા, s. m. pl. [Redup. of ફાકવું.] Emptiness. 2. Penitence.

ફક્ત, *adv.* [Ar फक्त्.] Only; merely; simply; solely.

ફગદંડ, Same as ફડદંડ *q. v.*

ફગફગવું, *v. i.* [Redup. of S. फक् to move slowly.] To roam about; to wander aimlessly. 2. To tremble; to fly before the wind. 3. To be in a state of ferment.

ફગફગતાં જતુવર્ણ આમ્બરાં છે.—કે. હ. ધ્રુ.

ફગર, *s. f.* [S. प्रकर.] A nosegay; a bunch of flowers. 2. A heap; a collection; a crop.

ફૂલ ફગરનો ઘાઘરો, સાલુડે કસબી કોર રે.—લોકોક્તિ.

ફૂલના ફગર ગરંત, અકલની શિથિલિત લટ શુભ રીતે.–કે. હ. ધ્રુ.

ફગવવું, *v. t.* To mislead; to wheedle; to coax. 2. To cause to swerve from; to cause to withdraw a statement. 3. To force to retract. 4. To cheat; to deceive.

ફગવું, *v. i.* To be misled; to be misdirected. 2. To make random statements; to swerve from. 3 To abuse.

Id. ફગી જવું To break a promise; to break the terms of an agreement by denying what was stated at the time.

બાઇજી, એમ બોલતાં શું ફગો ?—પ્રેમાનંદ.

ફગવો, *s. m.* [ફાગ+P. वा dim.] A present received in the Holee festival. 2. A person who enjoys the holee holidays by music, plays, etc.

ફગાવવું, *v. t.* [See ફગવવું.] To recant. 2. To deceive. 3. To throw away.

ફગેરો, *s. m.* A disturbance; an uproar. 2. An open disgrace.

ફગોટવું, *v. t.* To throw away.

ફચફચ, *adv.* [Imit.] Producing a sound (while walking in a muddy place). 2. Producing a sound (while striking with a weapon).

ફજર, *s. f.* [Ar.] Morning; dawn.

ફજલ, *s. m.* [Ar.] Bounty; prosperity; favour. 2. *adj.* Happy; prosperous.

ફજેત, *adj.* [See ફજેતી.] Abashed; confounded; put to shame; looking foolish. 2. Disgraced; infamous

ફજેતખોર, *adj.* [ફજેત+P. खोर enjoying.] Having the bad habit of putting others to shame or out of countenance. 2. Habituated to bear disgrace; shameless.

ફજેતી, *s. f.* [Ar.] Disgrace; ignominy; infamy. 2. Ridicule; shame.

Id. ફજેતીના ફાળકા Great disgrace; disgrace in many respects; public disgrace.

ફજેતો, *s. m.* [See above.] Open disgrace. 2. A kind of sauce made of washings of the stone, etc., of ripe mangoes.

ફટ, *inter.* [Imit.] O fie ! Shame ! Fie on you !

Id. ફટ કહેવું To say " Fie upon you ! " 2. To expose one to public disgrace. 3 To hate; to despise.

ફટક, *s. f.* [S. स्फटिक *fr.* स्फट् to break.] A crystal. 2. [See ફટકારો.] A sheet of cloth waved up and down in sifting corn so as to blow away the chaff. 3. [S. स्फुट trembling +ક dim.] Throbbing of the heart through fear. 4. Fear. 5. *adj.* Shameles;changing one's word. 6. Crystalline.

Id. ધોળું ફટક White as crystal. ફટક દેવાળીઓ Quite insolvant.

ફટકડી, *s. f.* [S. स्फटिकारि.] An alum.

ફટકનળી, *s. f.* [ફટક+S. नाल a gun.] A pop-gun.

ફટકફટક, *s. n.* A throb. 2. A sound.

ફટકફટક કાળજું મારૂં થાય.—દયારામ.

ફટકવું, *v. i.* [See ફાટવું.] To be demented. 2. To digress; to diviate. 3. To throw away all restraint. 4. [See ફટકો.] To go wrong; to show signs of insanity. 5. To be bewildered. 6. To lose the colour; to lose brightness. 7. To break asunder through fear or a shock.

ફટકયો ભટકું, ફટકયો ભટકું.—કલાપિ.

ફટકાર, Same as ફિટકાર *q. v.* 2. A shock.

ફટકારવું, Same as ફિટકારવું *q. v.* 2. *v. t.* [See ફટકારો.] To slash; to beat; to strike.

ફટકારૂં, *adj. m. f. n.* [See ફટકવું.] Demented; bewildered; frightened. 2. Open; evident 3. Maddened; senseless.

મન વિચારમાં હું ફટકારી સરખી ફરૂં જો.—દયારામ.

ફટકારો, *s. m.* [ફટ Imit. + S. कार the suffix showing the sound of the preceding letters.] A slash or sounding stroke with a cane. 2. A vigorous attempt; a dash. 3. A blast; the whisk of the hand; a whizzing rush. 4. Throbbing of the heart owing to fear. 5. Derangement of the brain; bewilderment.

ફટકી, Same as ફટકડી *q. v.* 2. Name of a bird; the tailor-bird. 3. A net of a fowler.

ફટકીઉં, *adj. m. f. n.* [See ફટકવું.] That would easily burst or break. 2. Taking no responsibility; changing or turning easily. 3. [Imit.] Making sound; sounding; screaming. 4. *s. n.* A single door; a gate.

સારા ખમે સાર ફટકીઆં ફાટી પડે.—સુ. વિ. આ.

ફટકેલ, ફટકેલું, } *adj. m. f. n.* [See ફટકવું.] Eccentric; crack-headed; absent-minded; mad. 2. Frightened; demented.

ફટકો, *s. m.* [See ફટકારો.] A stroke; a blow; a lash; a stripe. 2. [S. पट्ट a cloth + કો dim] A piece of cloth. 3. Loss; ruin.

Id. ફટકો મારવો-લગાવવો To slash: to strike with a thin stick. 2. To punish. એક ફટકામાં એણે કામ પાર પાડ્યું He accomplished his object at a dash. ફટકો ખાવો To receive a lashing. 2. To be subjected to a loss.

ફટફટ, *adv.* [Imit.] With a sound (of a paper-cracker). 2. Being made contemptible; being disgraced. 3. *inter.* Fie on you ! Shame ! Shame !

ફટફટ કુમતિ મતિ તારી રે.—નિષ્કુળાનંદ.

ફટફટ પાવાના રાજન કે એ શું માગિયું રે લોલ —ગરબાગીત.

ફટાકડો, *s. m.* [S. स्फट् to break + कार the suffix showing the sound.] A crack; a squib; a paper-cracker.

ફટાકીઓ, *s. m.* [See above.] A paper-cracker; a squib; a crack. 2. Name of a plant. Crotalaria hirsuta. N. O. Leguminosæ.

ફટાકો, Same as ફટાકડો *q. v.*

ફટાટોપ, *s. m.* [S. फट an expanded hood + आटोप spreading.] The expanded hood (of a serpent). 2. Pride; self-conceit. 3. Show; external appearance.

ફટાડવું, *v. t.* [See ફાટવું.] To cause to break; to break. 3. To allow to go beyond the limits of decency or good conduct.

ફટાણું, *s. n.* An obscene or abusive song or word.

મોઢું ફટાણું, ને બોલો ફટાણું, પરનારીના પ્યારમાં.—અખિરામ.

ફટાફટ, Same as ફટોફટ *q. v.*

ફટાયો, *s. m.* [See ફાટવું.] A petty chief separated from the ruling power and taking away with him his share of the inheritance.

ફટાર, *adj.* [See ફાટવું.] Quite open.

ફટારવું, *v. t.* [See ફાટવું.] To expand (the eyes) through anger.

ફટારી આંખ લાંબા કરી હાથ.—પ્રેમાનંદ.

ફટારી, *s. f.* [See ફાટવું.] Going beyond the limits of decency or good conduct. 2. Boasting; exaggerated ideas of one's own importance.

ધીર ઘણી ફોગટની એ છે ફટારી.—ધીરો.

ફટારું, *adj. m. f. n.* [See ફાટવું.] Dilated; extended (of the eyes). 2. Gone beyond the limits of decency or good conduct. 3. Demented; maddened.

ફટાવવું, *v. t.* [See ફાટવું.] To win over; to bring over to one's side by false representations or bribes. 2. To spoil by over-indulgence; to give undue liberty to (said of children or subordinates).

ફટૈયો, Same as ફટાયો *q. v.*

ફટો, *adj. m.* [See ફાટવું.] Having a hole; having been pierced. 2. *s. m.* Name of a sect of mendicants whose ears are pierced.

ફટોફટ, *adv.* [Redup. of ફટ.] Speedily; quickly. 2. Soundingly; with a noise.

ફટોર, ફટોળ, } *adj.* [See ફાટવું.] Soft and sweet (of an areca-nut). 2. *s. n.* A mango fallen to the ground from a tree by the blowing of the wind, etc.

ફડ, *s. n.* A place of public business or public resort. 2. A police head-quarter. 3. The place where liquor is distilled; a distillery. 4. A band or set of actors, dancers, songsters, etc. 5. One of two parties in singing. 6. *adv.* [Imit.] With a quick sharp sound. 7. Quickly.

ફડક, *s. f.* [S. स्फुर trembling + क dim.] The flapping part of a garment; a flap. 2. [S. पट्ट a cloth + क dim.] One out of two pieces. 3. [Imit.] Terror; fear; frightening.

ફિકરફડકે આ હૈયાને વિરામ ન કૈં વળે.—લલિત.

ફડકારવું, Same as ફટકારવું *q. v.* 2. Same as ફડકાવવું *q. v.*

ફડકાવવું, *v. t.* [See ફડકો.] To drink (a liquid) with a gurgling sound.

ફડકાવાવું, *v. i.* [See above.] To be able to

drink with a smacking or gurgling sound. 2. To be drunk with a smacking or gurgling sound.

ફડકીઉં, *s. n.* Same as ફડક *q. v.*

ફડકો, *s. m.* [ફડ Imit. + S. कार doing.] Intimidation; dismay; terror. 2. Taking with a smacking sound a draught from the hand into the mouth. 3. [S. पट्ट a cloth+कार doing.] A sowing machine. 4. [See ફડક.] A sound caused by the flapping of a garment.

ફડચ, *s. f.* [S. स्फुटिका.] A small piece cut off; a slice.

ફડચો, *s. m.* [P. चिह् a bit.] Settlement; adjustment; decision; termination of differences. 2. Liquidation (of debts).

Id. ફડચો કરવો–લાવવો–આણવો–મૂકવો To terminate a dispute; to decide a quarrel. ફડચામાં જવું To go into liquidation (of a limited concern). રાજીખુશીથી ફડચામાં જવું To go into voluntary liquidation (of a limited concern). ફડચો આણનાર A liquidator. 2. One who decides a quarrel.

ફડદું, *s. n.* An obstruction; a hindrance; an impediment.

ફડનવીસ, ફડનીસ, } *s. m.* [ફાડ a piece of paper + P. नविश्तन् to write.] A keeper of registers, etc.; a record-keeper. 2. A deputy auditor and accountant. 3. A head clerk.

ફડનીસી, *s. f.* [See above.] A record-tower; a record-room; records. 2. The office, duties, etc., of a deputy accountant and auditor. 3. Head-clerkship.

ફડફડ, *s. f.* [Redup. of S. स्फुर् to tremble.] Flapping state. 2. Struggling in a hurry; hurry. 3. Throbbing; palpitation. 4. *adv.* Flappingly; strugglingly; throbbingly. 5. Repeatedly; one after the other. 6. Immediately; without a break; unhesitatingly. 7. With a sound.

ફડફડવું, *v. i.* [See above.] To make a flapping sound. 2. To tremble through fear. 3. To rail at; to rattle forth abuses.

Id. ફડફડી જવું To have a throbbing of the heart. 2. To be terrified.

ફડફડાટ, *s. m.* [ફડફડવું + S. वृत्ति state.] A loud rattling or flapping sound. 2. Fear; terror. 3. Railing at; uttering reproaches. 4. Airs; conceit; affectation.

ફડફડાવવું, *v. t.* [See ફડફડ.] To shake with a flapping sound; to flap (the wings).

Id. કાન ફડફડાવવા To be aroused; to become watchful; to be active; to be up and doing.

ફડફોજદાર, *s. m.* [ફડ + S. फौज an army + दार having.] A fouzdar appointed at a police headquarter.

ફડબખ્તર, *adj.* [ફાડવું +P. बख्तर an armour.] Uncovered; open; unreserved.

ફડશ, Same as ફડચ *q. v.*

ફડાકી, *s. f.* [See ફટાકો.] Vain talk; a boast; a brag.

ફડાકીદાસ, *s. m.* [ફડાકી + S. दास a slave.] A gossiper; a vain talker; a boastful person.

ફડાકો, *s. m.* [S. स्फुटत् rending + S. कार doing.] A cracker. 2. Foppishness; vanity. 3. A gossip. 4. Fear; frightening.

ફડાફડ, *adv.* [See ફડફડ.] Sounding in quick succession (of blows, etc.); slashingly.

ફડાવવું, *v. t.* [See ફાડવું.] To get split; to get rent; to get torn; to get broken; to get cleaved.

ફડાવું, *v. i.* [See ફાડવું.] To be able to rend; to be able to break; to be able to tear; to be able to cleave; to be able to split. 2. To be torn, split, broken, cleaved or rent.

ફડાશિઉં, *s. n.* Same as ફડચ *q. v.*

ફડિયો, *s. m.* [See ફડ.] A vendor of grain. 2. A distiller.

ફડેતાર, ફડેતાળ, } *s. f.* [S. स्फुटित split+कार doing.] A light partition made of bamboos, boards, or bricks.

Id. ફડેતાર–ફડેતાળ ભરવી To make a light partition, made of boards, bamboos or bricks; to put up a partition-wall.

ફણગર, *s. m.* [S. फणकर.] A serpent; a cobra.

પ્રત્યક્ષ જુઓ પારખું ફણગર બહુ જેણે વસે.—**ભાલણ.**

ફણગી, *s. f.* [See below.] A small sprout.

ફણગો, *s. m.* [S. स्फुलिङ्ग a spark of fire.] An offshoot; a shoot; a bud; a portion shooting out and branching off.

ફણધર, *s. m.* [S.] A serpent. 2. An epithet of Shiva.

ફણસ, *s. n.* [S. पनस.] The fruit of the bread-fruit tree; a jack-fruit.

ફણસી, *s. f.* [See above.] The bread-fruit tree. Artocarpus integrifolius. N. O. Urticacæ. 2. Name of a leguminous bean.

ફણસી કોફળી ને શ્રીફળી આંબાસાખ શેલડી જી.—પ્રેમાનંદ.

ફણા, *s. f.* [S.] The expanded hood of a serpent or cobra.

Id. ફણા કરવી–માંડવી To spread out the hood (of a serpent). 2. To be angry.

ફણાધર, Same as ફણધર *q. v.*

ફણી, *s. m.* [S. फणिन्.] A hooded serpent; a snake; a cobra. 2. *s. f.* Same as ફણા *q. v.* 3. A weaver's instrument for pressing and closing the wool, having teeth resembling those of a comb.

Id. ફણી કરવી–માંડવી To spread out the hood (of a serpent). 2. To be angry.

દહીંદૂધને કાજે વઢતાં, આપણે માંડી ફણી.—ભાલણ,

ફણીધર, ફણીંદ્ર, *s. m.* [ફણી + S. धृ to hold, इंद्र a lord.] A large serpent. 2. An epithet of Shesha serpent.

ફણીધર, મણિધારી, ઉંચી વાંકી ફેણ ધારી.—મ. બ. વો.

ફણીમણિ, *s. m.* [ફણી + S. मणि a jewel.] The jewel said to be found on the hood of a serpent. 2. The lord of the serpents; an epithet of Shesha serpent.

ફંટાયું, *s. n.* [See below.] Outlawry.

Id. ફંટાયે નીકળવું To become an outlaw.

ફંટાવું, *v. i.* [See ફંટો.] To change the direction. 2. To be divided or separated. 3. To digress. 4. To be short.

ફતવો, ફતુવો, *s. m.* [Ar. फत्वा judgment.] Expounding and clearing up a point of religion or law; a decision; an opinion. 2. Feigning; dissembling; sham; pretence; hypocrisy.

ફતવાખોર, ફતુવાખોર, *adj.* [ફતવો, ફતુવો + P. खोर enjoying.] Pretending; dissembling; feigning; hypocritical.

તે ફતવાખોર છે ને તેની વર્તણુક સારી નથી.—હ. દ્વા. કાં.

ફતે, Same as ફતેહ *q. v.*

ફતેમારી, Same as ફતેહમારી *q. v.*

ફતેમંદ, Same as ફતેહમંદ *q. v.*

ફતેમંદી, Same as ફતેહમંદી *q. v.*

ફતેહ, *s. f.* [P. फतेह.] Victory; success; triumph.

Id. ફતેહના ડંકા Drums beaten in token of victory. 2. Perfect success; absolute triumph.

ફતેહમારી, *s. f.* [ફતેહ + મારવું to beat.] Name of a native craft; a small sailing vessel of a particular description.

ફતેહમંદ, *adj.* [ફતેહ + P. मन्द possessing.] Victorious; triumphant; successful; prosperous.

ફતેહમંદી, *s. f.* [See above.] Victory; success; a happy conclusion; prosperity.

ફદડકફદડક, *adv.* [Imit.] Galloping (of a horse).

ફદફદ, *s. n.* [See below.] The state of effervescence or fermentation. 2. The state of suppuration.

ફદફદવું, *v. i.* [Imit.] To fizz; to fizzle; to sputter. 2. To thrill; to tingle; to shoot. 3. To look full and ready to burst. 4. To be in a state of ferment. 5. To suppurate.

ફદફદાટ, *s. m.* [ફદફદવું + S. वृत्ति state.] Sputter; a fuss. 2. Suppuration. 3. Fermentation. 4. Rapid, indistinct or nonsensical talk.

ફદફદાવવું, *v. t.* [Imit.] To cause to fizzle; to cause to fizz: to make sputter. 2. To cause to tingle; to make shoot. 3. To make full and ready to burst. 4. To cause to ferment. 5. To make ferment.

ફદિયું, *s. n.* A measure of value equal to four pies. 2. Name a small sweetened cake.

ફનસ, Same as ફણસ *q. v.*

ફના, *adj.* [Ar. फना destruction.] Destroyed; extinct; annihilated. 2. *s. f.* Complete destruction. 3. Consumption.

પલક રહીને થાયે ફના.—અખો.

ફનાફાતિયાં, *s. n. pl.* [ફના + ફાતિયાં redup.] Complete annihilation; perfect destruction.

Id. ફનાફાતિયાં કરવાં To annihilate. ફનાફાતિયાં થવું To be annihilated.

ફંદ, *s. m.* [S. स्पंद throbbing; unsteadiness.] A plot; an intrigue; a seditious scheme. 2. An intrigue with a woman; a love affair. 3. A vice; an evil habit.

Id. ફંદ રચવો–માંડવો To arrange an intrigue. ફંદ માંડવો To be engaged in a noisy and

turbulent affair. ફંદમાં પડવું To be addicted to. 2. To be involved in a plot.

નંદના ફંદ ગોવિંદ જાણે.—નરસિંહ.

જાણે એ માયાનો ફંદ.—અખો.

ફંદી, ફંદીલું, } *adj. m. f. n.* [See above.] Mischievous; prankish; intriguing; plotting. 2. Voluptuous. 3. *s. m. f. n.* A mischief-devising person. 4. A rake; a debauchee; a voluptuary.

ફંદો, Same as ફંદ *q. v.*

ફફડવું, *v. i.* [Redup. of S. स्फुर् to tremble.] To take amiss; to take a huff; to bristle up; to show one's teeth; to stamp the foot; to stamp; to quiver; to swell; to foam with rage; to cut up rough. 2. To be angry or passionate; to rail. 3. To flutter.

Id. ફફડી જવું-મરવું To be terrified. ફફડી ઊઠવું To take a huff; to foam with rage. 2. To prattle; to murmur.

ફફડાટ, Same as ફડફડાટ *q. v.*

ફફળાવવું, *v. t.* [Imit.] To pour out.

ફફોયો, ફફોલો, } *s. m.* [Redup. of ફોલ્લો.] A pustule; a blister.

બૂમ પાડે, ફૂંક મારે, શરીરે થાય ફફોલા.—પ્રેમાનંદ.

ફફ્ફો, ફફ્ફો, } Same as ફકાર *q. v.*

ફફ્ફા ફગલું જોવું જાય.—લોકોક્તિ.

ફફ્ફા ફગવે જોતરે જાય.—નાકર.

ફંફોસવું, *v. t.* To rummage; to ransack.

બધા ઢગલા ફંફોસીને મહામહેનતે પોટલી શોધી કાઢી.
—હ. દૂ. કાં.

ફંફોસાવું, *v. i.* To be ransacked; to be rummaged. 2. To be able to rummage or ransack.

ફરક, *s. m.* [Ar. फरक़.] Difference; dissimilitude; variation. 2. Distance apart; interval. 3. Discrepancy.

ફરકડી, *s. f.* [ફરવું+ક & ડી dim.] Name of a tool used in spinning. 2. A turnstile. 3. Anything that turns round. 4. A shutter.

ફરકવું, *v. i.* [S. स्फुर् to tremble.] To throb. 2. To slip away. 3. To move; to stir. 4. To fly (in the air); to flutter. 5. To visit for even a moment.

Id. પાછું ફરકવું To return; to reappear. ફરકી જોવું To cast a look behind. આંખ ફરકે છે The eye throbs. વાવટો ફરકે છે The banner flies. ગર્ભ ફરકે છે The child in the womb moves. તે મારે ઘેર ફરકતો જ નથી He does not visit me at all.

ફરકાવવું, *v. t.* [See ફરકવું.] To cause to throb. 2. To cause to move or stir. 3. To cause to slip away. 4. To make flutter.

ફરકાટ, *s. m.* [ફરકવું + S. वृत्ति state.] A throb. 2. A movement; a stir; a shaking. 3. A flap.

ફરકારો, Same as ફરકાટ *q. v.*

કોર સુનેરી શું અંબરની, ફરકે પટ પાટલીના ફરકારા.—છોટાલાલ.

ફરકી, Same as ફીરકી *q. v.*

ફરજ, *s. f.* [Ar. फर्ज़ obligatory duty.] Duty; obligation.

Id. ફરજ પડવી To be obliged or compelled. ફરજ પાડવી To oblige; to compel. ફરજ અદા કરવી To do one's duty.

ફરજંદ, ફરજન, } *s. n.* [P. फर्ज़ंद.] An offspring; a child.

ફરજંદારી, *s. f.* [See above.] The right of annuity or holdings generations after generations.

ફરણી, Same as ફરકડી *q. v.*

ફરતું, *adj. m. f. n.* [See ફરવું.] Turning, winding, rotating or revolving. 2. Changeable; capricious; fickle. 3. Recurring; returning. 4. Itinerating; travelling. 5. Going about; circulating; walking to and fro. 6. Turning; going round; surrounding.

Id. ફરતું ફરવું To be travelling; to be itinerating aimlessly. ફરતું કરવું To circulate. ફરતું ફરી વળવું To surround everywhere.

Prov. ફરતાફરતી છાંયડી No condition of life is stationary; the ups and downs of life.

ફરતી હીરાની છે કોર.-રણછોડદાસ.

ફરતી ફિરંગીની ફોજ રે.-સ્ત્રીગીત.

ફરદ, *s. n.* [Ar. फर्द single.] One out of a pair or set (of garments).

ફરંદું, *adj m. f. n.* [S. स्फुरत्.] Wandering. 2. Immoral. 3. Experienced; clever.

ફરફર, *adv.* [Redup. of S. स्फुर् to tremble.] Flutteringly; flappingly. 2. With a tearing sound. 3 *s. f.* Repeated walking. 4. [Redup. of ફોરું.] Falling like spray; sprinkle.

ફરફરવું, *v. i.* [See above.] To shake; to move; to flutter.

ફરફરીઉં, *adj. m. f. n.* [See ફરફર.] Moving; fluttering; shaking. 2. *s. n.* A letter; an application. 3. Name of a plaything for children.

ફરફરાવવું, *v. t.* [See ફરફર.] To cause to flutter; to hoist so as to allow to flap (of a banner).

ફરબે, *adj.* [P.] Fresh. 2. Fleshy; thick; plumpy.

ફરમાન, *s. n.* [See ફરમાસ.] A mandate. 2. An order; a command; a precept; an instruction; a commandment. 3. A patent; a charter.

Id. ફરમાન થવું To be ordered; to be instructed. ફરમાન કાઢવું To issue a mandate or commandment. ફરમાન મેળવવું To obtain a patent.

ફરમાની, *adj.* [See above.] Mandatory; preceptory.

ફરમાવવું, *v. t.* [See below.] To order; to direct; to bid; to tell to do; to desire; to instruct; to command.

ફરમાશ, ફરમાસ, } *s. f.* [P. फर्माइश् *fr.* फर्मूदन् to order.] An order; a direction. 2. A charge or commission to execute. 3. Desire; pleasure; will (of a superior expressed to his subordinate).

Id. ફરમાસ ઉઠાવવી To execute an order. ફરમાસ થવી To be instructed.

ફરમાસી, ફરમાસુ, } *adj.* [See above.] Made or prepared to order; commissioned. 2. Excellent; first-rate; prime; good; fine. 3. Sharp; severe (of winter cold).

ફરરરકૂસ, *adv.* [Imit.] Breaking down with a noise.

ફરવું, *v. i.* [S. स्फुर् to throb.] To turn; to move round a body. 2. To return. 3. To have a feeling of giddiness. 4. To walk to and fro; to walk about. 5. To travel over; to traverse; to go over; to go from one place to another. 6. To turn off; to take a new direction. 7. To alter; to change. 8. To be turned back; to be rejected. 9. To be circulated. 10. To turn against; to become adverse. 11. To whirl.

Id. પાછું ફરવું To turn back; to shrink from. 2. To return. માથું ફરવું To have a feeling of giddiness. ફેરા ફરવા To walk round (a tree, etc.). ધંઠી-ફુદડી-ચક્કર ફરવું To move in a circle. હું આખો દેશ ફર્યો છું I have travelled over the whole country. વિચાર ફરે છે The determination is changed. મન ફરે છે The mind is changed. વચન ફરવું To be broken (of a promise). તેના દિવસ ફર્યા છે His circumstances are changed. હાથ ફરવો To be touched with the hand. 2. To be stolen (of property). 3. To be in use. મોં ફરી જવું To have the face changed or averted. 2. To have the facial expression changed. ફરી જવું-બેસવું To break one's promise. ફરી જવું To turn the side. 2. To revolt. ફરી બેસવું To turn the side. 2. To revolt. 3. To break a promise. ફરી વળવું To pass over; to go over. 2. To sail round (of a ship). 3. To surround; to go to the help of. 4. To dispatch work promptly. ફરવું ફરવું To wander aimlessly. ફરવા જવું To take or go out for a walk. ફરવુંહરવું To walk with freedom. આણ ફરવી To be proclaimed (of a royal order, by a beat of drum). 2. To be obeyed (of a royal order).

Prov. ફરે તે ચરે, ને બાંધ્યું ભૂખે મરે The hand of the diligent maketh rich, but the soul of the sluggard has nothing.

ફરશી, *s. f.* [S. परशु.] A battle-axe. 2. A chisel.

ફરસ, *s. m.* [Ar. फरस्.] A slab of stone.

ફરસબંધી, *s. f.* [ફરસ + S. बंध् to bind.] Paving; pavement; a stone floor.

ફરસાટ, *s. f.* [ફરસું + S. वृत्ति a state.] Astringency.

ફરસી, Same as ફરશી *q. v.*

ફરસી પૂરી, *s. f.* [ફરસું & S. पूरिका a cake.] A kind of sour cake.

ફરસીબ, *s. f.* [P.] An order; a canon; a regulation.

ફરસું, *adj. m. f. n.* Astringent and pungent (of food, etc.).

ફરસુદ, Same as ફુરસદ *q. v.*

ફરહંગ, *s. m.* [P.] A glossary; a vocabulary; a dictionary; a lexicon.

ફરાગત, *s. f.* [P. फरागत्.] Leisure; respite. 2. *adj.* Unoccupied; disengaged. 3. Free.

ફરામોશી, *s. f.* [P.] Forgetfulness. 2. Carelessness.

ફરાળી, Same as ફરાળ *q. v.*

ફરાશી, *adj.* [See ફરશી.] Of the best kind (of iron).

ફરાસ, *s. m.* [Ar. फराश़.] A servant (whose business it is to spread the carpets, to sweep, to dust off and to light lamps, etc.); a peon.

ફરાસખાના કામદાર, *s. m.* [ફરાસખાનું + S. कर्मन् work + P. दार having.] A store-keeper. 2. The keeper of the place where tents, carpets, mats, lamps, etc., are kept.

ફરાસખાનું, *s. n.* [ફરાસ + P. खानह् a place.] The place where tents, carpets, mats, lamps, etc., are kept. 2. A store-room.

ફરાળ, *s. m.* [S. फलाहार.] A slight repast; a luncheon. 2. Fruits, corns, tubers, etc., which can be taken on a fasting day as a repast.

ફરિયાદ, *s. f.* [P.] A complaint; an application for redress; accusation; indictment. 2. Exclamation; lamentation.

Id. ફરિયાદ કરવી-માંડવી-જવું To lay a complaint before. ફરિયાદ આવવી To receive a complaint or application for redress.

ફરિયાદણ, *s. f.* [See above.] A female complainant.

ફરિયાદી, *s. m. f.* [See ફરિયાદ.] A plaintiff; a complainant; an appellant, 2. Same as ફરિયાદ *q. v.*

ફરી, ફરીથી, ફરીને, } *adv.* [See ફરવું.] Again; another time; a second time; next time; once more.

Id. ફરીફરીને Again and again; over and over again; often and often. ફરી પાછું Over again; a second time.

ફરેકાળ, Same as ફડેતાલ *q. v.*

ફરેડી, *s. f.* [See ફરવું.] Window shutters.

ફરેબ, *s. m.* [P.] Misleading; beguiling; deceit; deception; fraud; wile; guile.

Id. ફરેબ દેવો To deceive.

બહુ ફરેબ લગાડું ક્રોધ જગાડું.--નર્મદ.

ફરેબી, *adj.* [See above.] Deluding; deceiving. 2. *s. m. f.* A deceiver; a cheat; an impostor. 3. *s. f.* Same as ફરેબ *q. v.*

ફરેબી ને દગાબાજો.—કલાપિ.

ફરેમુકામ, *adv.* [ફરવું+મુકામ a place.] Spending away. 2. Free; unoccupied. 3. Topsy-turvy; in a wretched condition.

Id. ફરેમુકામ થવું To be in a bad and wretched condition; to have disposed of.

ફરેલ, *adj.* [See ફરવું.] Experienced. 2. Headstrong; heady; opinionated. 3. Wrathful; passionate.

Id. માથાનો ફરેલ Headstrong.

ફરેસ્તો, *s. m.* [See ફિરસ્તો.] An angel. 2. A guileless person. 3. A very handsome or beautiful person.

ફરો, *s. m.* A measure of capacity for grain, consisting of $\frac{1}{8}$ of a candy (ખાંડી).

ફલ, Same as ફળ *q. v.*

ફલક, *s. f. n.* [S.] A board; a slab; a tablet; a plank. 2. A blade. 3. A bard; the head of an arrow.

લોઢા તણી ફલક અણાવી.—પદ્મનાભ.

ફલકદંતી, *s. n.* [ફલક+S. दंत a tooth.] A placodontium (a kind of animal).

ફલકયંત્ર, *s. n.*[ફલક+S. यंत्र a machine.]Name of an astronomical instrument invented by Bhaskaracharya.

ફલકુડી, *s. f.* Money. (Used in secret communication.) 2. *adj.* Being easily puffed up; simpleton; open-minded.

ફલંગ, *s. f.* [S. प्लवंग going with leaps *fr.* प्लव a leap *fr.* प्लु to run+गम् to go.] A bound; a a leap; a hop; a spring; a jump.

Id. ફલંગ મારવી To leap.

ફલપ્રાપ્તિ, *s. f.* [ફલ + S. प्राप्ति attainment.] Attainment of the desired object or fruit.

ફલન, *s. n.* [See ફલ.] Bearing fruit; fructifying; fertilization. 2. Producing results.

ફલવાહિની, *s. f.* [ફલ+ S. वाहिनी a river] The fallopian tube.

ફલાણું, *adj. m. f. n.* [P. फुला.] Such a one; certain; such and such; some one.

ફલાલીન, *s. n.* Name of a kind of cloth; flannel.

ફલાહાર, Same as ફરાળ *q. v.*

ફલિત, *adj.* [See ફલ.] Yielding fruit; having borne friut; friutful. 2. Implied (as to meaning). 3. Fulfilled; accomplished.

ફલિતાર્થ, *s. m.* [ફલિત+S. अर्थ a meaning.] A meaning borne, involved, or implied. 2. A result.

ફલ્ગુ, *adj.* [S.] Worthless; unimportant. 2. *s. f.* The spring season. 3. Name of a river near Gaya. 4 *s. m.* A red powder (ગુલાલ).

ફલ્લું, *adj. m. f. n.* [See ફૂલેલું.] Open; wide; extended. 2. Open-hearted. 3. Overjoyed.

Id. ફલ્લુંફલ્લું થઇ જવું To be overjoyed with ecstacy. ફલ્લુંફલ્લું થઇને ફરવું To move about foppishly.

ફશ, *s. f.* [P. फस्त] Defeat.

કરી ફશ ફુશમિન, મોકલીએ નાક તો.—વલ્લભ.

ફસ, *s. f.* [Ar. फसद् a vein.] A vein. 2. Opening a vein; bleeding; phlebotomy.

Id. ફસ ખોલવી To open a vein; to bleed. ફસ ખોલાવવી To get the vein opened. 2. To get oneself reduced in body (of a fat person).

ફસકવું, *v. t.* [Imit.] To burst; to come to nothing; to end in smoke. 2. To break a promise; to slip off; to be frustrated. 3. To turn away; to break off.

ફસકાવું, *v. i.* [Imit.] To be able to slip off; to be able to break a promise. 2. To be able to break off.

ફસલ, *s. f.* [Ar. फस्ल] The harvest; the crop. 2. The harvest season.

Id. ફસલ ભરવી To store up corn for use till the next crop.

ફસલી, *adj.* [See above.] Seasonal. 2. *s. n.* Name of the year founded by Akabar.

ફસવવું, ફસાવવું, } *v. i.* [See ફાંસો.] To entrap; to bring into a scrape; to deceive; to cheat; to gull.

ફસવું, ફસાવું, } *v. i.* [See ફાંસો.] To be entrapped or taken in; to be sunken or lost; to be involved in embarrassments. 2. To be deceived; to be misled.

Id. ફસાઈ પડવું To be entrapped.

નાહક કિસાદે હું ફસાઇ કાં પડયો.—કલાપિ.

પ્રભુ કર્મઆસક્તિમાંના ફસાઉં.—મ. બ. વો.

ફળ, *s. n.* [S. फल *fr.* फल् to bear fruit.] A fruit. 2. An effect; a consequence; a fruit; a result. 3. Profit; good; use; advantage. 4. The area. 5. A blade. 6. A reward; a retribution; meed; recompense. 7. Aim; object; purpose. 8. Quotient.

ફળતું, *adj. m. f. n.* [See ફલ.] Productive; fruitful.

ક્રિયમાણ ફળતું રહે, પ્રારબ્ધ પતી જાય.—દ. ડુ. યા.

ફળદાતા, *adj.* [ફળ+S. दातृ a giver.] Productive; fruitful. 2. Bringing in gain or profit. 3. Rewarding. 4. *s. n.* A tree. 5. *s. m. f.* A person who gives an advantage or a profit.

ફળદાયક, ફળદાયી, } *adj.* [ફળ+S. दा to give.] Fruitful; advantageous; profitable.

ફળડીંટી, *s. f.* [ફળ+ડીંટું a stalk.] The carpophore.

ફળરૂપ, *adj.* [ફળ+S. रूप a form.] Fruitful; fertile; advantageous; effectual; availing; successful.

ફળરૂપતા, *s. f.* [ફળરૂપ+S. ता a suffix forming a noun.] Fertility; fruitfulness; success.

ફળફળતું, *adj. m. f. n.* Very hot; steaming.

ફળફળાદિ *s. n. pl.* [ફળ + ફળ + S. आदि et cetera.] Fruits, etc.; several kinds of fruits, etc.

ફળમૂળ, *s. n. pl.* [ફળ+S. मूल a root.] Fruits and roots.

ફળવતી, *adj. f.* ફળવંત, *adj.* } [ફળ + S. वत् having.] Fruitful; fructiferous; luxuriant.

ફળવાન, ફળવાળું, } *adj. m. f. n.* Same as ફળવંત *q. v.*

ફળવું, *v. i.* [S. फल् to bear fruit.] To receive impregnation; to bear fruit. 2. To yield profit or advantage. 3. To be realized or verified. 4. To fructify.

ફળશ્રુતિ, *s. f.* [ફલ + S. श्रुति a report.] A profit; a gain; an advantage. 2. Result.

ફળાઉ, *adj.* [See ફળવંત.] Bearing fruits; productive; fruitful.

ફળાધાર, *s. m.* [ફળ + S. आधार a support.] Living on fruits; maintenance on fruits.

ફળાધારી, *adj.* [See below.] Maintaining oneself on fruits.

ફળાર, ફળાહાર, } Same as ફરાળ *q. v.*

ફળી, *s. f.* [S. फलिन् a tree.] A stick; a bladed staff.

ઉંચે કાષ્ઠની ફળી ટાંગીને વાવટા ઉડાવી.—નર્મદ.

ફળીઉં, *s. n.* [S. परिखातं a surrounding ditch.] A street. 2. The part of a street in front of a house.

ફળિયેલ, *adj.* [See ફળવું.] Fruitful; productive. 2. Realized; accomplished.

કોણ એ સમાના કામની કંત ફળિયેલ રામા.—નરસિંહ.

ફળીભૂત, *adj.* [ફળ+S. भूत become *fr.* भू to be.] That has become fruitful. 2. Having borne fruit.

Id. ફળીભૂત થવું To fructify.

ફળોત્પત્તિ, *s. f.* [ફળ +S. उत्पत्ति production.] Production of fruit. 2. Gain; profit.

ફાંસ, *s. f.* [See પાશ.] Entanglement; embarrassment. 2. An obstruction; an obstacle. 3. A noose. 4. *s. f.* [S. स्पर्श a touch.] A splinter. 2. A fine piece of wood penetrated into the skin.

Id. ફાંસ કાઢવી To remove an obstacle. ફાંસ મારવી To throw an obstacle in the way of. મારા પગમાં ફાંસ ભાંગી છે A splinter has entered my foot.

Prov. ફાંસ કાઢતાં પેસે સાલ To go for wool and come shorn.

ફાંસવું, *v. t.* [See above.] To noose. 2. To ensnare; to entangle. 3. To cheat; to trick. 4. To cut; to tear asunder. 5. To dig; to plough.

Id. ગળું ફાંસવું To hang by the neck.

ફાંસી, *s. f.* [See ફાંસ.] A noose. 2. Gallows. 3. Strangulation.

Id. ફાંસી દેવી To strangle to death; to hang at the gallows. ફાંસીએ ચઢાવવું To kill; to hang.

તો ફાંસી શીદ રાખે મામ.—અખો.

ફાંસીઉં, *adj. m. f. n.* [See ફાંસી.] Involving in a difficulty; scheming; intriguing. 2. Entrapping.

ફાંસીઓ, *s. m.* [See ફાંસી.] A hangman; a public executioner. 2. An obstructor.

ફાંસીગરો, *s. m.* [ફાંસી + S. कार doing.] A hangman; a public executioner.

ફાંસું, } ફાંસુ, } Same as ફાંસીઉં *q. v.* 2. In vain; uselessly; without an object in view.

કૃષ્ણ સમા મામોજી મારે, રણવટ જાઓ તે ફાંસુ રે,—સુન્દરરામ.

શિદ કાગળ ચિતરવો ફાંસું.—પ્રેમાનંદ.

ફાંસો, *s. m.* [S. पाश *fr.* पश् to bind.] A snare; a net; a noose. 2. A clasp or locket; a hook and eyes; a catch to fasten. 3. A thing that entraps or entangles.

ફાંસોટીઉં, *s. n.* [ફાંસો + S. वृत्ति revolving.] A hand-bag made after knotting the four ends of a piece of cloth. 2. A lump of grass (as much as could be held in the arm).

ફાક, *s. f.* Powder. 2. A mouthful.

ફાકડો, Same as ફાકો *q. v.*

ફાકતા, *s. n.* Name of a bird; a kind of turtle dove.

ફાકવું *v. t.* To toss from the palm into the mouth.

Id. ધૂળ ફાકવી To die of starvation. 2. To show humiliation; to beg pardon. 3. To be defeated.

ફાકી, *s. f.* A medicinal powder.

ફાકો, *s. m.* [See ફાકવું.] A mouthful. 2. A hungry day; a day of fasting. 3. Poverty; want

Id. ફાકો ભરવો-મારવો To toss a large quantity of dry or powdered food into the mouth. ફાકોમૂઠી A mouthful; a handful; a quantity whether small or large.

ફાગ, *s. m.* [See below.] A song in praise of the Holee festival. 2. Spring. 3. An amatory song; an obscene song. 4. An amorous play played during the vernal festivals.

જય કલગીએ વળગ્યો પ્રીતમ ! ભીંજશું ફાગે ચીર,—ના. દ. ક.

ધસો હો ગાતા ફાગ વસંત.—ખબરદાર.

ફાગ ફેટાણાં રસ નહીં વળી, નહીં રસ નહીં વ્યભિચાર.—દલપતરામ.

ફાગણ, *s. m.* [S. फाल्गुन.] The Hindu month in which the Holee festival is celebrated; the fifth lunar month of the Samvat era.

ફાગણીઉં, *s. n.* [See ફાગણ.] A kind of garment worn by women. 2. *adj. m. f. n.* Born in Falguna.

ફાચર, *s. f.* A wedge. 2. A chip of wood driven in to serve as a wedge. 3. A slit of wood. 4. An obstacle; an impediment. 5. Name of a tool of a carpenter.

Id. ફાચર મારવી To put an obstacle or throw an impediment in the way of.

ફાચરૂં, *adj. m. f. n.* Flat; broad; shallow.

ફાચરો, *s. m.* A big slit of wood.

ફાજલ, *adj.* [Ar. फ़ाज़िल.] Overplus; surplus. 2. Spare; remaining; redundant; superfluous.

ફાજેલ, *adj.* [P.] Learned; 2. Wise; prudent.

ફાટ, *s. f.* [See ફાટવું.] A fracture; a rent; a fissure; an opening; a cleft; a split. 2. Breaking; disuniting; becoming separate; disagreement; disunion; discord. 3. *s. m.* Crackheadedness; pride; self-conceit.

ફાંક, *s. f.* Threading a cloth preparatory to sewing. 2. A split; a fissure.

Id. ફાંક મારવી-ભરવી To thread a piece of cloth

ફાંકડાઈ, *s. f.* [ફાંકડું+આઈ a suffix forming a noun.] Foppishness. 2. Ostentation; pomp.

ફાંકડું, *adj. m. f. n.* [See ફક્કડ.] Foppish; spruce. 2. Nice; fine. 3. Gay; sprightly. 4. Showy; ostentatious. 5. *s. n.* A sentence.

ભેદ ન લહ્યો વાંચ્યાં ફાંકડાં.—અખો.

ફાંકવું, *v. t.* To thread a piece of cloth.

ફાંકું, *s. n.* Jugglery. 2. A hole; a slit.

પડ્યાં ફાંકાં તપેલી તો ફૂટી રે.—દલપતરામ.

ફાંકો, *s. m.* [ફાં Imit. + S. कार showing the sound of preceding letters.] Vain and empty pretentions; presumption; self-sufficiency.

Id. ફાંકો ધરાવવો-રાખવો To be proud of.

ફાંગડું, ફાંગળું, *s. n.* [See ફંદ.] A difficult or purplexing position. 2. A snare; a trick.

બિચારો ભોથડપંત ફાંગળામાં આવી પડ્યો.—હ. હા. કાં.

Id. ફાંગળામાં નાખવું To put into a difficult, purplexing or inconvenient position. 2. To deceive.

ફાંગ, *s. f.* Name of a plant. Rivea Ornata. N. O. Convolvulacæ.

ફાંગું, *adj. m. f. n.* Short-sighted; looking askance.

Id. ફાટ પડવી To be divided. ફાટ ચઢવો To be self-conceited.

ફાટક, *s. f.* [See ફાટવું.] A crossing; a door or gate at crossing. 2. A hole.

ફાટકવાળી, *s. f.* ફાટકવાળો, *s. m.* [ફાટક + S. वत् having.] The female or male keeper of a crossing-gate.

ફાટફૂટ, Same as ફાટાફાટ *q. v.*

ફાટવું, *v. i.* [S. स्फुट्, स्फाट् to break.] To tear; to rend; to burst; to split; to slit. 2. To come to light. 3. To break; to part; to separate; to become disunited. 4. To be torn or broken. 5. To cleave; to crack. 6. To burst. 7. To become violent or wild. 8. To become unmanageable. 9. To be aching.

Id. ફાટી પડ્યો-મૂઓ The wretch of him. [Expressions of abuse used by women.] વાંસો ફાટવો To have a pain in the back-bone. છાતી ફાટવી To be overpowered. આંખ ફાટવી To look angry. 2. To be maddened or violent. ફાટી નીકળવું To spread (of an epidemic). ફાટી જવું To go beyond the limits of decency or good conduct. અગાસી ફાટવી To be in the monthly course (of a woman). કૂખ ફાટવી To beget children. પોહ ફાટવો To dawn; to begin to be lighted. આભ ફાટવું To rain profusely. 2. To congregate in abundence. ફાટી પડવું To die a sudden death. 2. To be ruined. ફેટ લઈને ફાટી પડજો કલમ કવિની અનીતિ લખનારી.-દલપતરામ. આઈ હાર તમારો જડજો, લેનારો ફાટી પડજો.—પ્રેમાનંદ. ફાટી જવું To throw off restraint. 2. To be elated. 3. To be reduced to rags.

Prov. ફાટ્યામાં પગ ઘાલવો To add trouble to the wounded heart; to attack the weak point. આભ ફાટ્યું ત્યાં ક્યાં થીગડું દેવું To talk of impossibility. પેટ ફાટ્યું ત્યાં ક્યાં પાટો દેવો ? What to do or whom to say when one's very child has gone wrong ? How to remedy where there is disunion in one's family ?

ફાટાફાટ, *s. f.* [Redup. of ફાટ.] General disunion; general disagreement (of friends, etc.).

ફાટું, *adj. m. f. n.* [See ફાટવું.] Torn; rent; tattered. 2. Torn and worthless. 3. Indecent; obscene. 4. Immodest.

ફાટુંતૂટું, *adj. m. f. n.* [ફાટવું + S. त्रुट् to break.] Quite torn; tattered; torn in several places.

ફાટેલ, ફાટેલું, *adj. m. f. n.* [See ફાટવું.] Bold and heedless; free and fearless. 2. Crack-brained; crazy. 3. Torn; tattered; rent.

ફાટ્યુંફાટ્યું, *adj. m. f. n.* [Redup. of ફાટવું.] Indecent; obscene. 2. Proud; self-conceited. 3. Immodest.

Id. ફાટ્યુંફાટ્યું બોલવું To use indecent language. ફાટ્યું ફાટ્યું થઈને ફરવું To go about in pride.

ફાડ, *s. f.* [See ફાડવું.] Cutting. 2. A slice; a segment. 3. Half a rupee (in secret communication). 4. A half portion or piece of pulse. 5. A fissure; a slit; an opening.

Id. એક મગની બે ફાડ Children of the same father and mother.

ફાડચું, *s. n.* [ફાડ+P. चेह् dim.] A half of the whole; a piece of a whole.

ફાડવું, *v. t.* [S. स्फाट् to cause to break *fr.* स्फुट् to break.] To tear; to rend; to break; to cleave; to split; to open.

Id. ભોડાં ફાડવાં To blame; to taunt; to rail at. જોડા ફાડવા To pay frequent visits to. 2. To make demands for money due. પાણી ફાડવું To break off the dyke and allow water to run.

ચીથરાં ફાડવાં To quarrel. 2. To speak ill of; to slander. છેડો ફાડવો To divorce. ડોળા ફાડવા To be angry with. 2. To terrify; to frighten. ખત ફાડવું To pay off the debts. 2. To write off the debt. ફાડી ખાવું To tear to pieces and devour. ઘર ફાડવું To break open a house for thieving.

ફાડિયું, ફાડીઉં, } s. n. [See ફાડવું.] A half. 2. Half a rupee (in secret conversation). 3. A chip.

ફાંટ, s. f. The ends of a garment. 2. [S.] s. m. n. An infusion of a medicinal drug. 3. [See ફાંસોડીઉં.] A hand-bag made of a piece of cloth tied at the four ends. 4. Threading; sewing. 5. A ditch.

ફાંટવવું, Same as ફાંકવું q. v.

ફાંટો, s. m. [See ફાટવું.] A branch; an offshoot; a long divergent portion. 2. Digression. 3. A whim; a fancy; a freak. 4. Spite; grudge.

ફાતડો, s. m. A hermaphrodite; a eunuch. 2. A woman of a masculine physique and nature.

Prov. ફાતડા ફએ કયાંનું કર્યાં, ને વાણિયા આડકે માંહેનું માંહે A fool would cry without an aim, and a cunning man would do nothing that would make him a loser.

ફાતીઆં, s. n. pl. Same as ફેના q. v.

ફાતીઓ, s. m. [Ar.] The first part of the first chapter of the Koran, read in offering up prayers for the dead.

Id. ફાતીઆં પઢવા To say prayers for the dead.

ફાતીઆ ભરત થાય, પૂરી તેમાં પ્રીત છે.—હ. દા. કાં.

ફાનસ, s. n. [P. फानूस.] A lantern 2. A street lamp.

ફાની, adj. [See ફેના.] Destructible; perishable; transient; fragile.

Id. ફાની દુનિયા The transient world.

ફાનીપણું, s. n. [ફાની+પણું suffix forming a noun.] Perishability; destructibility.

માયાને નકામી માની, કાયા કુંભ જેવી ફાની.—હ. દા. કાં.

ફાનુસ, Same as ફાનસ q. v.

ફાનસ રૂપાળાં દ્રાક્ષરસના જામ.—કલાપિ.

ફાંદ, s. f. [S. फांड.] A pot-belly.

ફાંદો, s. m. [See ફંદ.] Deceit; trick. 2. A snare; a trap. 3. A plot; an intrigue.

હિલે દાદ ધરો તજી ફાંદા.—નર્મદ.

ફાફડાશિંગ, ફાફડાસીંગ, } s. f. [ફાફડો+S. शिंबी a pod.] Name of a kind of beans having a broad pod. It is a vegetable, and a variety of Dolichos lablab plant. N. O. Leguminosæ.

ફાફડો, s. m. [S. फर्फरीक the palm of the hand with the fingers extended.] Prickly pear with branches having ends resembling the hoods of serpents. 2. An enlarged and expanded thing. 3. A kind of eatable.

ફાફડા જેવી ઘણી પહોળી કોરનાં અંગવસ્ત્ર થાય છે.—હ. દા. કાં.

ફામ, s. f. [Ar. फह्म् understanding.] Recollection; memory; remembrance. 2. Presence of mind; self-collectedness.

ફાંફરડવું, v. t. [See ફાડવું.] To tear; to break asunder. 2. To bite; to tear to pieces.

Id. ફાંફરડી ખાવું To bite and tear to pieces.

ફાંફાં, s. n. pl. [Imit.] Making vain or ineffectual endeavours; vain struggles. 2. Groping about. 3. Fruitlessness.

Id. ફાંફાં મારવાં To make ineffectual efforts.

ફાંફાં મારે ફાંકડો ધારી ન શકે ધીર.—દલપતરામ.

ફાયદાકારક, ફાયદાકારી, } adj. [ફાયદો+S. कृ to do.] Advantageous; profitable.

ફાયદારીલ, ફાયદેમંદ, } Same as ફાયદાકારક q. v.

ફાયદો, s. m. [Ar. फोइदह्.] Profit; gain; advantage. 2. Effect of curing; cure.

Id. તેનો ફાયદો લેવો To turn it to account. એ દવાથી મને ફાયદો નહિ થયો That medicine had no effect on me.

ફાયો, s. m. A piece of cotton steeped in a fragrant essence or oil.

ફાયો મને કો આપશે ભાયો ?—બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.

ફારક, Same as ફારગ q. v.

ફારકી, s. f. A contrivance or means of throwing stones or brick-bats.

ઉંચા કોઠા ઘણી ફારકી.—પદ્મનાભ.

ફારગ, adj. [Ar. फारिग्.] Cleared; absolved. 2. Unoccupied; disengaged; at leisure; freed.

Id. નોકરીમાંથી ફારગ થવું To retire from service; to leave service.

ફારગત, Same as ફારગ q. v. 2. Same as ફારગતી q. v.

ફારગતી, s. f. [See ફારગ.] A release. 2. An acquittance; divorce. 3. Respite; leisure.

Id. ફારગતી આપવી To sign the deed of acquittance; to divorce.

ફારસી, *adj.* [P.=S. पारसीक.] Persian. 2. *s. f.* The Persian language.

ફાલ, *s. m. f.* [See ફળ.] A crop. 2. [S. स्फार.] Abundance; plentifulness.

વીણ્યો વીણ્યો ને ફૂલડાંના ફાલ.—ના. દ. ક.

ફાલકો, *s. m.* A capstan.

ફાલતુ, *adj.* [See ફાલવું.] Surplus; spare; that is over and above; superfluous. 2. Miscellaneous; unimportant.

ફાલવું, *v. i.* [See ફાલ.] To spread; to lay abroad; to grow fat. 2. To bloom.

ફાલસી, *s. f.* Name of a plant. Grevia asiatica. N. O. Tilliacæ.

ફાલસું, *s. n.* Name of the fruit of the grevia plant.

ફાલુ, *s. n.* [S. भल्लुक a dog.] Name of a kind of jackal.

ફાલુનાદ હોયે ઘણા બહુ બોલે શિયાળ.—પ્રેમાનંદ.

સન્મુખ રહી કરી રે, ફાલુ, ભૈરવ સ્વર શું હોય.—રત્નેશ્વર.

ફાલુદા, *s. m. n.* Name of a preparation of a dish allied to લાપસી.

ફાલ્ગુન, *s. m.* [S.] Name of the fifth month the Samvat era.

ફાલ્ગુની, *adj.* [See above.] Belonging or relating to Falguna month.

ફાવતું, *adj. m. f. n.* [See ફાવવું.] Convenient. 2. Suitable; favourable. 3. Agreeable; pleasing.

જો કદાપિ કરે આમ ફાવતું ફિતુર તે.—દલપતરામ.

ફાવવું, *v. i.* To find convenient or opportune. 2. To prevail; to succeed; to find practicable. 3. To be quite free or unmindful of anything; to be at large. 4. To gain one's object; to be successful.

Id. ફાવે તેમ કરો Do as you like; do as you find it convenient. 2. Do what you may. ફાવે તેમ બોલવું To speak without restraint. ફાવી જવું To be successful.

ફાસકુસ, } **ફાસકૂસ,** } *s. f.* [Imit.] Worthless stuff; trash; trumpery; rubbish.

ફાસકુસીઉં, } **ફાસકૂસીઉં,** } *adj. m. f. n.* [See above.] Worthless; trash.

ફાળ, *s. f.* [See ફલંગ.] A run; running. 2. A leap. 3. A sudden dread; consternation; dismay; panic.

Id. ફાળ ભરવી—મારવી To leap. 2. To undertake great responsibility. 3. To be engaged in a large enterprise. પેટમાં ફાળ પડવી To be seized with dismay; to be panic-stricken.

જિગરમાં કંઈ ફાળ પ્રેમી લિયે.—કલાપિ.

માંકડા શી ફાળ કયાં છે, શાને કૂદે ફાંકડા.—હ. દા. કાં.

ફાળકી, } *s. f.* **ફાળકું,** } *s. n.* [S. फलक a board.] A reel of thread. 2. The front or topmost part of the reel.

ફાળકો, *s. m.* Same as ફાળકું *q. v.*

ફાળવણી, *s. f.* [See ફાળવવું.] Distribution; a share; allotment; division.

ફાળવવું, *v. t.* [See ફાળો.] To share; to divide; to distribute; to allot.

ફાળસી, Same as ફાલસી *q. v.*

ફાળિયું, Same as ફાલસું *q. v.*

ફાળિયું, Same as ફાળીઉં *q. v.*

ફાળી, *s. f.* [S. फाल.] A kind of garment worn by women.

મારી અંબા માને પહેરણ ફાળી લ્યો.—સ્ત્રીગીત.

ફાળીઉં, *s. n.* [See above.] A sheet or cloth worn on the head; a kind of turban. 2. A sheet of woollen cloth worn after a bath.

ફાળું, Same as ફાળકું *q. v.*

ફાળો, *s. m.* [See ફળ.] A share; a dividend; average; proportion; the part allotted in distributing. 2. A subscription list.

Id. ફાળો નાખવો To distribute shares; to decide that a certain person should pay a certain amount. ફાળો કરવો—ફેરવવો To send round a subscription list for putting down one's share. ફાળો ભરવો To put down a sum as one's share; to subscribe.

ફિકર, *s. f.* [Ar. फ़िकर deep thought.] Care; concern; anxiety; solicitude.

Id. ફિકર રાખવી To be careful about. ફિકર થવી To be anxious about. ફિકર કરવી To entertain anxiety about; to be anxious for. ફીકર નહિ Don't be anxious about it.

ફિકરમંદ, } **ફિકરવાળું,** } *adj. m. f. n.* [ફીકર+P. मंद, वत् having.] Anxious; careworn.

ફિકાશ, } **ફિકાસ,** } *s. f.* Same as ફીકાશ, ફીકાસ *q. v.*

ફિક્કાશ, Same as ફીકાશ *q. v.*

કટાક્ષમાં ફિક્કાશ કે અવકૃપા શબ્દમાં.—કલાપિ.

ફિક્કું, Same as ફીકું *q. v.*

ફિટકાર, *s. m.* [S. स्फुट्ट् to despise+कार the suffix showing the sound of the preceding letters.] Scorn; contempt. 2. A curse; a malediction.

ફિટકારવું, *v. t.* [See above.] To scorn; to despise; to treat contemptuously.

ફિટકારાવું, *v. i.* [See ફિટકાર.] To be despised; to be scorned; to be treated contemptuously.

ફિટણ, Same as ફીટણ *q. v.*

ફિટણકાળ, Same as ફીટણકાળ *q. v.*

ફિટણજી, Same as ફીટણજી *q. v.*

ફિટણજીવ, Same as ફીટણજીવ *q. v.*

ફિટફિટ, *inter.* [Imit.] Fie ! Shame ! 2. *s. f.* Scorn; contempt.

ફિટફિટો સહુ થાય છે ખરે.—નર્મદ.

ફિટવવું, Same as ફીટવવું *q. v.*

ફિટવું, Same as ફીટવું *q. v.*

દ્વિજ દેવ ફિટ્યા હતા, તેમણે કર્યું કશું ?—વલ્લભ.
કાઇનો અર્થ ના ફિટે, ભલું થાય જ સર્વનું.—પ્રેમાનંદ.

ફિટાડવું, Same as ફીટાડવું *q. v.*

ફિણવું, Same as ફીણવું *q. v.*

ફિણાવવું, Same as ફીણાવવું *q. v.*

ફિણાવું, Same as ફીણાવું *q. v.*

ફિતનો, *s. m.* Same as ફિતુર *q. v.*

ફિતુર, *s. n.* [Ar. फुतूर्.] Revolt; defection; perfidy; mutiny; sedition. 2. A quarrel; a broil; a disturbance. 3. Knavery; deception; fraud; imposition; trickery.

જો કદાપિ કરે આમ ફાવવું ફિતુર તે—દલપતરામ.

ફિતુરી, *adj.* [See above.] Perfidious; seditious; mutinous. 2. Treacherous; knavish; that deceives or defrauds; fraudulent.

ફિદવી, *s. m.* [P. फिदवा *fr.* फिदा a sacrifice.] A devoted servant.

ફિદા, *adj.* [Ar. or P. फिदा a sacrifice.] Devoted to; ready to be sacrificed for. 2. Attached to; enamoured of; doatingly fond of.

Id. ફિદાફિદા થઇ જવું To be enamoured of; to be doatingly fond of.

તેને હતું થાવું ફિદા.—કદાપિ.

ફિંદવું, Same as ફીંદવું *q. v.*

ફિંદાવવું, Same as ફીંદાવવું *q. v.*

ફિંદાવું, Same ss ફીંદાવું *q. v.*

ફિબાદ, *s. f.* [P. फिलबादिहू.] A worthless talk; a prattle.

વ્યર્થ અમૂલ્ય વખત કરે ફોગટ કરી ફિબાદ.—દલપતરામ.

ફિબાદી, *adj.* [See above.] Talkative; prattling.

ફિયો, Same as ફીયો *q. v.*

ફિરકી, Same as ફીરકી *q. v.*

ફિરકો, Same as ફીરકો *q. v.*

ફિરંગી, *s. m.* [S. फिरंग the country of the Franks.] A Portuguese; a Frenchman; a European.

ફરતી ફિરંગીની ફોજ રે.—સ્ત્રીગીત.

ફિરસ્તો, *s. m.* [P. फिरिश्ता.] An angel; a heavenly messanger.

ફિરાવન, Same as ફીરાવન *q. v.*

ફિલસુફ, *s. m.* [P.] A philosopher; a lover or Wisdom.

ફિલસુફી, *s. f.* [P.] Philosophy.

ફિસાદ, *s. m.* [Ar. फसाद् corruption.] Revolt; mutiny; insurrection; rebellion; sedition. 2. Disturbance; tumult; commotion. 3. A quarrel; a scuffle.

Id. ટંટોફિસાદ કરવો To create a disturbance. 2. To quarrel. 3. To revolt; to rebel.

નાહક ફિસાદે હું ફસાઈ કાં પડયો.—કદાપિ.

ફિસાદખોર, ફિસાદી, } *adv.* [ફિસાદ+P. खोर् enjoying.] Mutinous; seditious; insurrectionary. 2. Tumultuous; turbulent. 3. Mischievous; dangerous; quarrelsome.

ફિસિયારી, Same as ફીસીઆરી *q. v.*

ફિસિયારીખોર, Same as ફીસીઆરીખોર *q. v.*

ફિસોટો, Same as ફીસોટો *q. v.*

ધોળા ફક ફીણના ફિસોટા હોય તેવા.—કે. હ. ધ્રુ.

ફીક, *s. f.* [See ફીકું.] Tastelessness or dryness of the tongue.

ફીકર, Same as ફિકર *q. v.*

ફીકરમંદ, ફીકરવાળું, } Same as ફિકરમંદ, ફિકરવાળું *q. v.*

ફીકાશ, ફીકાસ, } *s. f.* [ફીકું + S. આશ, આસ suffixes forming nouns.] Paleness; faintness. 2. Tastelessness; vapidity.

ફીકું, ફીક્કું, } *adj. s. m. f. n.* [S. स्फीत pure; white.] Faint or dim (of colour); pale; light. 2. Tasteless; weak of taste; flat; vapid; dead. 3. Faded in look; wan; pallid. 4. Of no vigour or spirit; dull; barren.

ફીટકાર, Same as ફિટકાર *q. v.*

ફીટકારવું, Same as ફિટકારવું *q. v.*
ફીટકારાવું, Same as ફિટકારાવું *q. v.*

ફીટણ, *adj.* [See ફીટવું.] Destructible; mortal. 2. *s. n.* Destruction.

ફીટણકાળ, *s. m.* [ફીટણ + S. काल time.] A time of destruction.

ફીટણજી, Same as ફીટણજીવ *q. v.*

ફીટણજીવ, *s. m.* [ફીટણ + S. जीव life.] A mortal soul.

ફીટવવું, *v. t.* [See ફીટવું.] To get loosened. 2. To clear away; to remove. 3. [See ફેડવું.] To bribe; to induce.

ફીટવું, *v. t.* [S. स्फुट् to break.] To get loose. 2. To be clear or removed away. 3. To be got rid of; to be washed off. 4. To be opposed to; to become the enemy of. 5. To be spoiled, injured or lost.

તે ત્યાં કાળે ફાટી જાય.—અખો.

ફીટાડવું, *v. t.* [See ફીટવું.] To remove; to clear away. 2. To loosen. 3. To get rid of. 4. To spoil, injure or loose.

ફીણ, *s. n.* [S. फेन.] Foam; froth; spume; spray.

Id. મોંએ ફીણ આવવું To foam at the mouth. 2. To be exhausted. 3. To be subject to hysteric fits. ફીણ કાઢી નાખવું To tire; to exhaust.

Prov. ફીણ વલોવે શું નીકળે ? Nothing comes out of nothing; you cannot gather figs from thistles.

ફીણવું, *v. t.* [See ફીણ.] To press or crush with the hand. 2. To profit by.

Id. આમાં તમે શું ફીણ્યું ? What did you get by all the trouble of this business ?

ફીણાવવું, *v. t.* [See ફીણવું.] To get pressed and crushed with the hand.

ફીણાવું, *v. t.* [See ફીણવું.] To be crushed and pressed with the hand. 2. To be able to press and crush with the hand.

ફીત, *s. f.* Lace; ribbon. 2. A tape; a narrow strip of cloth or lace.

ફીતુર, Same as ફિતુર *q. v.*

ફીતુરખોર, } Same as ફિતુરી *q. v.*
ફીતુરી,

ફીંદવું, *v. t.* [See ફેંદવું.] To crush; to pound. 2. To make a mess of; to intersperse. 3. To scatter; to loosen.

ફીંદી વિદ્યાવાન આડી રે મારા મનમાં છે માંડી રે.—ભી. બો. દી.

ફીંદાવવું, *v. t.* To get crushed. 2. To get interspersed. 3. To get scattered.

ફીંદાવું, *v. i.* To be crushed. 2. To be interspersed. 3. To be scattered. 4. To be able to crush. 5. To be able to intersperse. 6. To be able to scatter.

ફીયો, *s. m.* [S. प्लीहा.] The spleen.

ફીરકી, *s. f.* [See ફરવું.] A turn; a round; a whirl. 2. Whirling; any little roller or thing turning on an axis. 3. A reel.

ફીરકો, *s. m.* A nation; a community; a tribe; a sect; a people.

ફીરંગી, Same as ફિરંગી *q. v.*

ફીરસ્તો, Same as ફિરસ્તો *q. v.*

જુદી જહાંનો તું ફીરસ્તો ખોળીશું અહંથી.—કલિત.

ફીરાવન, *adj.* [See ફરવું.] Headstrong; obstinate.

ફીસી, } *s. f.* [ફીસી imit. + S. कार a suffix
ફીસીઆરી,
showing the sound of the preceding letters.] Self-applause; self-complacency; self-conceit; self-esteem; self-sufficiency; pretension; coxcombry; vanity; pride; arrogance.

Id. ફીસીઆરી મારવી To boast.

ફીસીઆરીખોર, *adj.* [ફીસીઆરી + P. खोर enjoying.] Proud; arrogant; self-conceited; boastful.

ફીસું, *adj. m. f. n.* Easily breakable or tearable; not tough; yielding. 2. Tasteless; insipid. 3. Dull; pallid.

ફીસોટો, *s. m.* Flake of foam adhering to the mouth through disease or fatigue.

ફું, Same as ફૂં *q. v.*

ફુઆરો, Same as ફુવારો *q. v.*

ફુઈ, Same as ફોઈ *q. v.*

ફુએડ, Same as ફૂવડ *q. v.*

ફુએડતા, } Same as ફૂવડતા, ફૂવડપણું,
ફુએડપણું, } ફૂવડાઈ *q. v.*
ફુએડાઈ,

ફુઓ, *s. m.* [See ફોઈ.] The husband of the sister of one's father.

ફુઓ સસરો, *s. m.* [ફુઓ & S. श्वशुरक a father-in-law.] The husband of the sister of one's father-in-law.

ફુક્કો, *s. m.* The bladder. 2. A thing enlarged by blowing air or water.

ફુગ, Same as ફૂગ *q. v.*
ફુગવવું, Same as ફૂગવવું *q. v.*
ફુગવું, Same as ફૂગવું *q. v.*
ફુગારો, Same as ફૂગારો *q. v.*
ફુગાવવું, Same as ફૂગાવવું *q. v.*
ફુગાવું, Same as ફૂગાવું *q. v.*
ફુંક, Same as ફૂંક *q. v.*
ફુંકણી, Same as ફૂંકણી *q. v.*
ફુંકરાવવું, Same as ફૂંકરાવવું *q. v.*
ફુંકવું, Same as ફૂંકવું *q. v.*
ફુંકાર, Same as ફૂંકારો *q. v.*
ફુંકારવું, Same as ફૂંકારવું *q. v.*
ફુંકારો, Same as ફૂંકારો *q. v.*
ફુંગરાવવું, Same as ફૂંગરાવવું *q. v.*
મારા કાજે ગયા સાંભળી તમારાં માબાપને ફુંગરાવી.-પ્રેમાનંદ.

ફુટ, *s. m.* [Eng.] A measure of length of twelve inches; a foot.

ફુટકળ, Same as ફૂટકળ *q. v.*
ફુટડીઉં, Same as ફૂટડીઉં *q. v.*
ફુટડી દાળ, Same as ફૂટડી દાળ *q. v.*
ફુટડું, Same as ફૂટડું *q. v.*
ફુટવું, Same as ફૂટવું *q. v.*
ફુટાફુટ, Same as ફૂટાફૂટ *q. v.*
ફુણગી, Same as ફૂણગી *q. v.*
ફુતકાર, ફુત્કાર, } Same as ફૂંકારો *q. v.*
ફુતકારવું, ફુત્કારવું, } Same as ફૂંકારવું *q. v.*

ફુદડી, *s. f.* Name of a game of moving in circles played by girls; a kind of dance. 2. Moving in a circle. 3. A butter-fly.
Id. ફુદડી ફરવી To move in a circle.
નીચે ઉંચે ઉડે ફુદડી નવરંગી.—કલાપિ.
ચક્ષુ તુંથી ચળકતાં ફુદડી ફરે છે.—લલિત.

ફુદડો, *s. m.* Name of an insect; a cock-chafer. 2. Name of a kind of grass.

ફુદનો, ફુદિનો, ફુદીનો, } *s. m.* [P. फोदिनह्.] Mint, Mentha arvensis. N. O. Labiatæ.

ફુદું, *s. n.* Name of a kind of insect. 2. A butter-fly. 3. Name of a kind of grass.
Id. ફુદાની પેઠે (દીવા ઉપર) પડવું To be allured by the pomp or false show of another person.

ફુદેડો, Same as ફુદડો *q. v.*
ફુફવાટો, ફુફવાડો, } Same as ફૂંફવાડો *q. v.*

ફુમકું, Same as ફૂમકું *q. v.*
મોતીડે જડીયાં ફુમકાં માંહે સોના કેરાં બોર.—અહ્નાનંદ.
ફુમતીઆળું, Same as ફૂમતીઆળું *q. v.*
ખેંચે ફુમતીઆળી દોરી સાર.—દયારામ.
ફુમતી, Same as ફૂમતી *q. v.*
ફુમતું, Same as ફૂમતું *q. v.*

ફુપ્ફુસ, *s. n.* [S.] A lung.

ફુપ્ફુસજ્વર *s. m.* [ફુપ્ફુસ + S. ज्वर fever.] Pneumonia.

ફુપ્ફુસધમની, *s. f.* [ફુપ્ફુસ+S. धमनी an artery.] The pulmonary artery.

ફુપ્ફુસશિરા, *s. f.* [ફુપ્ફુસ + S. शिरा a vein.] The pulmonary vein.

ફુપ્ફુસાભિસરણ, *s. n.* [ફુપ્ફુસ+S. अभिसरण circulation.] The pulmonary circulation.

ફુપ્ફુસાવરણ, *s. n.* [ફુપ્ફુસ + S. आवरण covering.] Pleura.

ફુંફવવું, Same as ફૂંફવવું *q. v.*
ફુંફવાટો, ફુંફવાડો, } Same as ફૂંફવાટો, ફૂંફવાડો *q. v.*
ફુંફાડો, Same as ફૂંફાડો *q. v.*
કરડવું નહીં પણ ફુંફાડો તો મારવો.—મ. ન. દ્વિ.

ફુરજો, *s. m.* [Ar. फ़ुरजह्.] A custom-house.
ફુરવું, Same as સ્ફુરવું *q. v.*

ફુરસદ, *s. f.* [Ar. फ़ुरसत्.] Leisure; interval; time; respite. 2. Convenience with respect to time; freedom in point of time.
Id ફુરસદે At leisure; during one's spare time. મને ફુરસદ નથી I have no time. 2. I am not free; it is not convenient to me.

ફુર્તિ, Same as સ્ફુર્તિ *q. v.*
ફુલકર, Same as ફૂલકર *q. v.*
ફુલકણી, Same as ફૂલકણી *q. v.*
ફુલકરણી, Same as ફૂલકરણી *q. v.*
ફુલકું, Same as ફૂલકું *q. v.*
ફુલખર, ફુલખરણી, } Same as ફૂલકર, ફૂલકરણી *q. v.*
ફુલગજરો, Same as ફૂલગજરો *q. v.*
માતા મેં તો શિવને ચઢાવ્યા ફુલગજરા.—રાજે.
ફુલડું, Same as ફૂલડું *q. v.*
ફુલણજી, Same as ફૂલણજી *q. v.*
ફુલણજી તમે ફુલાવ્યા કેમ ફુલ્યા રે.—દલપતરામ.
ફુલતોડો, Same as ફૂલતોડો *q. v.*
ફુલદાન, Same as ફૂલદાન *q. v.*
ફુલદારૂ, Same as ફૂલદારૂ *q. v.*
ફુલફટાક, ફુલફટાકીઉં, } Same as ફૂલફટાક, ફૂલફટાકીઉં *q. v.*

ફુલબરડો, Same as ફૂલબરડો *q. v.*

ફુલબાગ, Same as ફૂલબાગ *q. v.*

ફુલવડી, Same as ફૂલવડી *q. v.*

ફુલવવું, Same as ફૂલવવું *q. v.*

ફુલવું, Same as ફૂલવું *q. v.*

ફુલસાંકળાં, Same as ફૂલસાંકળાં *q. v.*

ફુલસુંઘણું, Same as ફૂલસુંઘણું *q. v.*

ફુલારો, *s. m.* Same as ફૂલાસ *q. v.*

ફુલાવવું, Same as ફૂલાવવું *q. v.*

ફુલાવાવું, Same as ફૂલાવાવું *q. v.*

ફુલાવું, Same as ફૂલાવું *q. v.*

ફુલાસ, Same as ફૂલાસ *q. v.*

ફુલીઉં, Same as ફૂલીઉં *q. v.*

ફુલું, Same as ફૂલું *q. v.*

ફુલેકું, Same as ફૂલેકું *q. v.*

ફુલેલ, Same as ફૂલેલ *q. v.*

વનમાં નહિ મળે તેલ ફુલેલ.—દલપતરામ.

ફુલેવર, Same as ફૂલેવર *q. v.*

ફુલ્ય, Same as ફૂલાસ *q. v.*

Prov. ફુલબાઇની ફુલ્ય, ને છોકરાં ખાશે ધૂળ Vain glory blossoms, but never bears.

ફુલ્લ, *adj.* [S. *fr.* फुल्ल to bloom; to open.] Expanded; blown; opened. 2. Blossomed. 3, Wide opened; dilated (of the eyes).

ફુલ્લસ, *s. m.* [Ar. फुलूस a pice.] Money: rupees.

ફુવડ, Same as ફૂવડ *q. v.*

સુણો સુણો ફજેતી ફુવડની.—દલપતરામ.

ફુવડતા, *s. f.*
ફુવડપણું, *s. n.* Same as ફૂવડતા, ફૂવડપણું,
ફુવડાઇ, *s. f.* ફૂવડાઇ *q. v.*

ફુવારો, *s. m.* [Ar. फुव्वर.] A fountain; a jet. 2. A spring.

ફુવો, Same as ફુઓ *q. v.*

ફુસફાસ, Same as ફુસફુસીઉં *q. v.*

ફુસફુસ, *s. f.* Name of a kind of fish.

ફુસફુસીઉં, *adj. m. f. n.* [Imit.] Light; flimsy; worthless; empty; hollow.

ફુસલાવવું, Same as ફોસલાવવું *q. v.*

ફુસીઉં, Same as ફુસફુસીઉં *q. v.*

ફૂ, *inter.* [See ફૂંક.] Push ! Pshaw. 2. *s. f.* A blow of air from the mouth or nose; whizzing; hissing.

ફૂગ, *s. f.* [S. स्फुर्ज् to burst or break forth.] Mould; a whitish exfoliation.

Id. ફૂગ વળવી To turn mouldy.

ફૂગવવું. *v. t* [See above.] To cause to be mouldy. 2. To enlarge; to swell.

ફૂગવું, *v. i.* [See ફૂગ.] To grow large; to swell. 2. To be mouldy. 3. To be elated; to be vain.

ફૂગારો, *s. m.* [ફૂગ + S. कार doing.] Mouldiness. 2. Swelling.

ફૂગાવવું, Same as ફૂગવવું *q. v.*

ફૂગાવું, Same as ફૂગવું *q. v.*

ફૂંક, *s. f.* [S. फूत्कार.] Blowing (through the mouth or nose): whizzing: hissing. 2. A puff. 3. The sound produced when air is blown through the mouth or nose; a hiss; a whizz.

Id. ફૂંક મારવી To blow with the mouth. 2. To incite; to instigate. કાનમાં ફૂંક મારવી To advise; to prewarn; to give a secret advice. ફૂંકે ચૈડવું To be terrified; to be afraid of the puff. 2. To be totally at the mercy of. ફૂંકે નીકળી જવી To die.

ફૂંકણી, *s. f.* [ફૂંક + ણી dim.] A blow-pipe. 2. A cigarette.

ફૂંકરાવવું, *v. t.* [See ફૂંકારવું.] To get sprinkled (with water by means of the mouth). 2. To make snort.

ફૂંકવું, *v. t.* [S. फूत्कृ to blow into.] To blow; to puff (with the mouth). 2. To sound; to blow (as a wind instrument). 3. To inflame or excite; to blow out. 4. To inflate. 5. To dissipate; to squander. 6 To gabble over. 7. To perform the burning ceremony of a corpse (in contempt). 8. To trumpet abroad; to divulge a secret.

Id. ચૂલો ફૂંકવો To cook. ભણુંગું ફૂંકવું To blow a trumpet. 2. To tune one's views. 3. To reveal a secret. દેવાળું ફૂંકવું To be an insolvent. ફૂંકી મૂકવું-દેવું To burn down. 2. To cremate. 3. To sell at any price howsoever low. પડોશના વાસને તે ફૂંકી મુકી લાહ લગાડશે.—કે. હ. ધ્રુ. ફૂંકી ખાવું To squander; to dissipate (of a fortune). ફૂંકીફૂંકીને ખાવું To defraud a person without his being aware of it. તેનામાં ફૂંકી ખાવા જેટલા એ દાણા નથી He is wanting in common sense. દીવો ફૂંકવો To put out a lamp.

Prov. દુધનો દાઝયો છાશ ફૂંકીફૂંકીને પીએ Forewarned is forearmed. 2. Experience is the best teacher.

ફૂંકાર, Same as ફૂંકારો *q. v.*

ફૂંકારવું, *v. i.* [See below.] To hiss; to snort. 2. To blow wind from the mouth. 3. To sprinkle water from the mouth.

ફૂંકારો, *s. m.* [S. फूत्कार.] A blast or puff (with the mouth). 2. Hissing; whizzing.

ફૂંગરાવવું, *v. t.* [See ફૂંકવું.] To misinform. 2. To irritate.

ફૂટ, *s. f.* [See ફૂટવું.] Breakage; separation. 2. A crack. 3. Disunion; disagreement; division; rupture; dissolution. 4. A fracture. 5. Bursting; sprouting. 6. *s. m.* [Eng.] A foot; a measure of twelve inches. 7. *s. n.* Name of a ripe musk-melon.

Id. ફૂટ પડવી To be divided. 2. To have a disagreement; to disagree.

Prov. ઘરની ફૂટે શત્રુ ફાવે A house divided against itself cannot stand.

અનાયાસ પકવ ફૂટ ફૂટે, તેમ લંપટનું શિર ફૂટે.—પ્રેમાનંદ.

ફૂટવું, *v. t.* [S. स्फुट् to break.] To break; to shatter; to burst; to split; to crack; to part or open suddenly. 2. To sprout; to shoot; to bud; to spring; to germinate. 3. To burst; to divide. 4. To run; to let a liquid spread. 5. To arise; to burst forth. 7. To become public. 8. To fall out with; to disagree. 9. To open. 10. To appear as eruptions. 11. To cease; to fail; to become extinct (a term of scolding). 12. To divulge a secret; to unbosom the heart; to unburden the mind; to betray; to reveal the truth.

Id. ઝાડને પાંદડાં ફૂટયાં The tree has put forth leaves. નસીબ ફૂટયું Become unfortunate. તેની આંખ ફૂટી He lost his eye-sight. તેના કાન ફૂટયા He lost his sense of hearing. આ કાગળ ઉપર અક્ષર ફૂટે છે Ink goes through this paper. ફૂટી બદામનું Of no value; worthless. ફૂટેલા કપાળનું Unfortunate. વાત ફૂટવી To be disclosed (of a secret); to be made known (of a private talk). ઘર ફૂટવું To be divided (of a family); to have disunion (in a family). 2. To be revealed (of the family secrets).

ફૂટાફૂટ, *s. f.* [Redup. of ફૂટવું.] Breaking and bursting successively; falling away; dissolving; separating.

ફૂમકું, ફૂમતું, } *s. n.* [P. फुंबद् cotton+કું, તું dim.] A tassel; a tuft.

રૂડાં લેહેકતાં રેશમ ફૂમકાં.—ર. અ. દી.

ફૂલણી, *s. f.* [S. स्फुलिंग a spark of fire.] A pimple. 2. A small bubble.

ફૂંફવવું, *v. i.* [See ફૂંફાડો.] To hiss; to whizz; to blow through the mouth.

રાફ માંહે સાપ ફૂંફવે.—પ્રેમાનંદ.

ફૂંફવાટો, ફૂંફવાડો, } Same as ફૂંફાડો *q. v.*

જે મ્હોંએ ફૂંફવાડા મારતા હતા.—કે. હ. ધ્રુ.

ફૂંફાટો, ફૂંફાડો, } *s. m.* [S. फूत्कार.] The hiss of a serpent. 2. Whizzing; hissing. 3. Terrifying; frightening. 4. Angry utterance.

ફૂર્તિ, Same as સ્ફૂર્તિ *q. v.*

ફૂલ, *s. n.* [See ફુલ્લ.] A flower. 2. A flower-shaped spark. 3. Fine cuttings of areca-nut. 4. The mouth of the womb. 5. The ovarium. 6. Menses. 7. Opacity of the pterygium. 8. A crystal of a certain medicinal drug. 9. Glanspenis. 10. Name of a silver ornament worn on the fingers of legs.

Id. હલકું ફૂલ As light as a flower. ફૂલ પડવું To fall down in the form of flowers. આંખમાં ફૂલ પડવું To have defective vision. ફૂલ આવવું To be in the monthly course (of a woman). 2. To give a promise of success. ફૂલ ગૂંથવાં To be idle. ફૂલને ઘોડે ચડવું To make a false show. ફૂલે વધાવવું To give a hearty welcome ફૂલની વેણી A braid of flowers.

Prov. ફૂલ- નહિ તો ફૂલની પાંખડી If not the whole flower, give a petal (said in modesty, of a gift given according to one's ability).

ફૂલકણી, ફૂલકર, ફૂલકરણી, } *s. f.* *s. n.* *s. f.* [ફૂલ+S. कृ to do, क्षर् to drop.] Name of a kind of crackers or fire-works from which flower-like sparks drop down.

ફૂલકું, *s. n.* [ફૂલ+કું dim.] Name of a very thin bread as light as a flower. 2. A bread that swells or enlarges under the heat of fire. 3. Same as ફલેકું *q. v.*

ફૂલકોબી, *s. f.* [ફૂલ+કોબી cabbage flower.

ફૂલખર, ફૂલખરણી, } *s. n.* *s. f.* Same as ફૂલકર, ફૂલકરણી *q. v.*

ફૂલગજરો, *s. m.* [ફૂલ + ગજરો a bouquet.] A bouquet of flowers.

ફૂલચુંગી, *s. f.* Name of a bird; the flower-sucker.

ફૂલડું, *s. n.* [ફૂલ+ડું dim.] A grain of corn well parched and burst open in the form of a flower.

ફૂલડોળ, *s. m.* [ફૂલ+S. दोला a swing.] A festival in a Vaishnava temple, in which the idol is placed in a swing decorated with flowers.

ફૂલણજી, *s. m.* [ફૂલવું+S. देव god.] A man puffed up with conceit and complacency.

ફૂલતોડો, *s. m.* [ફૂલ+તોડો an anklet.] Name of a kind of anklets worn by women. 2. A present of an anklet given by a king to be worn on a leg.

ફૂલદાન, *s. n.* [ફૂલ + P. दान holding.] A flower-vase.

ફૂલદારૂ, *s. m.* [ફૂલ+P. दारु alcohol.] A very strong alcohol or spirit.

ફૂલધાર, *adj.* Honest; trustworthy. 2. Having good credit.

ફૂલફટાક, ફૂલફટાકિઉં, } *adj. m. f. n.* [ફૂલ+ફટાકો a cracker.] Foppish.

Prov. ફૂલફટાકીઓ ને ફાંટમાં છાણું, ઘેર આવે ત્યારે કહેવું કાણું All is not gold that glitters.

ફૂલબરડો, *s. m.* [ફૂલ+બરડ brittle.] Areca-nut white and brittle in the inside.

ફૂલબાગ, *s. m.* [ફૂલ+P. बाग a garden.] A flower-garden.

ફૂલવડી, *s. f.* [ફૂલ+S. वटी a globule.] A small globule of flower fried in sweet oil or ghee.

ફૂલવવું, *v. t.* [See ફૂલવું.] To cause to swell or expand.

ફૂલવું, *v. i.* [S. फुल्ल् to be expanded.] To flower; to blossom. 2. To puff out; to swell; to grow big. 3. To look pleased; to be puffed up with pride; to be elated by praise. 4. To become covered with eruptions of smallpox, itch, etc. 5. To look pleasant or agreeable.

Id. ફૂલીને ઢેડો થવો To be swollen (of a part of the body). ફૂલીને ઢડકો થવો To be puffed up. ફૂલીને ફાળકો થવું To boast. ફૂલે તે કરમાય The best rose will wither at last; pride goes before destruction.

ફૂલસાંકળાં, *s. n. pl.* [ફૂલ+સાંકળું a bracelet.] Name of a kind of silver anklets worn by women.

ફૂલસુંઘણું, *s. n.* [ફૂલ+ સુંઘવું to smell.] The nose; the organ of smell.

તારી માએ તને ફૂલસુંઘણું આપ્યું છે કે નહિ !—હ. દા. કા.

ફૂલાવવું, Same as ફૂલવવું *q. v.*

ફૂલાવાવું, *v. i.* [See ફૂલવું.] To be able to swell or expand; to be able to make big.

ફૂલાવું, *v. i.* [See ફૂલવું.] To get elated; to be puffed up.

ફૂલાશ, ફૂલાસ, } *s. f.* [ફૂલવું + આશ, આસ suffixes forming nouns.] Boasting; brag; vanity.

Id. ફૂલાસ મારવી To boast.

ફૂલીઉં, *s. n.* [See ફૂલ.] A small metal cup. 2. An asterisk. 3. The top line (of every page of a book, consisting of the name of the chapter and the page number). 4. Name of a kind of plant.

ફૂલું, *s. n.* [See ફૂલ.] A white spot or speck in the eye; opacity of the eye; pterygium.

ફૂલેકું, *s. n.* [ફૂલ + કું dim.] A marriage procession. 2. A procession preliminary to a marriage ceremony.

Id. ફૂલેકું ચઢવું To go in a marriage procession. 2. To be exposed to public ridicule (for euphemy).

ફૂલેલ, *adj.* [ફૂલ + વાળું having.] Scented. 2. [See ફૂલવું.] Puffed up; elated; proud; vain.

ફૂલેલું, *adj. m. f. n.* [See ફૂલવું.] Puffed up; elated; proud. 2. Swollen; enlarged. 3. Opened; expanded.

ફૂલેવર, *adj.* [ફૂલ +વાળું having.] Flowery 2. Having the webs woven or carved. 3. *s. n.* Name of a garment having flowers in the texture. 4. Name of a suit in playing cards.

ફૂવડ, *adj.* [ફૂગ+S. वृत्ति conduct.] Dirty; filthy; unclean. 2. Inactive; lazy idle.

ફૂવડતા, ફૂવડપણું, ફૂવડાઈ, } *s. f.* / *s. n.* / *s. f.* [ફૂવડ+S ता; Guj. પણું, આઈ suffixes forming nouns.] Filthiness; diritiness; filthy habits. 2. Laziness; idleness; inactivity.

ફૂવેડ, Same as ફૂવડ *q. v.*

ફૂસ, *s. n.* [S. तुस chaff; rubbish.] Grass. 2. *s. f.* Defect. 3. Tiring; exhaustion. 4. *adj.* Worthless; weak.

ફેં, *adv.* [S. फुत्कृत hissing.] Being wearied or exhausted; tired; panting; gasping.

ફેંસલ, Same as ફેસલ *q. v.*

ફેંસલો, Same as ફેસલો *q. v.*

ફેંસવું, *v. t.* To break down; to pull down; to repudiate.

ફેંકમફેંકા, *s. m. pl.* Same as ફેંકાફેંકી *q. v.*

ફેંકવું, *v. t.* [S. क्षिप् to throw.] To throw; to fling; to cast; to toss; to hurl. 2. To drive fast.

Id. નજર ફેંકવી To glance at; to look at carelessly or hurriedly.

ફેંકાફેંકી, *s. f.* [Redup. of ફેંકવું.] The act of throwing a thing and returning it; mutual throwing. 2. A dual; a fight.

ફેંકાવવું, *v. t.* [See ફેંકવું.] To get thrown, flungl hurled etc.

ફેંકાવું, *v. i.* [See ફેંકવું.] To be able to throw, fling, toss, hurl, etc. 2. To be thrown, flung, hurled, etc.

ફેજ, *s. m.* Condition; state. 2. Punishment.

ફેડવું, *v. t.* [S. प्रतिहन् to destroy; to remove.] To break down; to clear off. 2. To remove; to get rid of.

Id. કરજ ફેડવું To pay off a debt. દુઃખ ફેડવું To remove the sufferings of.

પશુ રે ફેડીને, નર રૂપ કીધું.—નરસિંહ.

દુઃખીઆનાં ફેડી બંધન રચીએ ઉર આંગણ નંદન.—લલિત.

આવ્યો તું જગવિશે મનની મલીનતા ફેડવા.—ન. બો. હિ.

મેં શત્રુમિત્રગત કીર્તિ અકીર્તિ ફેડી.—કે. હ. ધ્રુ.

ફેડાવું, *v. t.* [See above.] To be able to break down or clear off. 2. To be able to remove or get rid of.

ફેણ, *s. f.* [S. फणा.] The hood of a snake. 2. A contrivance (similar to a hood) kept in a copper-pot used as a lighting lamp. 3. *s. n.* [S.] Foam; froth.

Id. ફેણ માંડવી To raise the hood. 2. To be pleased (of a snake). 3. To be angry or cross (of a person). 4. To show readiness.

ફેંટ, *s. f.* [See ફેંટો.] A long strip of cloth tied round the waist; the skirts of a garment round the waist.

Id. ફેંટ પકડવી To catch hold of in anger; to seize by the waist.

ફેંટો, *s m.* [S. पट्ट a turban.] A long strip of cloth tied round the head as a turban; a small turban. 2. Fraud; deceit; trickery.

ફેંદવું, *v. t.* [S. स्फुंद् to open.] To pound; to crush. 2. To intersperse; to make a mess of. 3. To disturb; to separate. 4. To spoil.

ફેંદાફેંદી, *s. f.* [Redup. of ફેંદવું.] Ransacking; rummaging.

ફેંદાવવું, *v. t.* [See ફેંદવું.] To get interspersed; to get ransacked. 2. To get pounded or crushed.

ફેંદાવું, *v. i.* [See ફેંદવું.] To be interspersed; to be ransacked. 2. To be crushed or pounded. 3. To be able to intersperse. 4. To be able to crush or pound.

ફેફર, *s. f.* A swelling of the skin.

ફેફરી, *s. f.* Same as ફેફર *q. v.*

ફેફરું, *s. n.* [Imit.] A foaming fit; a fit of epilepsy. 2. Apoplexy.

ફેફસું, *s. n.* [S. फुप्फुस.] A lung.

ફેંફાટ, *adv.* Being widely circulated; all round; at random. 2. At full speed. 3. Immodestly; unreservedly.

ફેંફેં, Same as ફેં *q. v.*

ફેર, Same as ફરીથી *q. v.* 2. *s. m.* [See ફરવું.] Difference; diversity; dissimilitude. 3. Disagreement; discrepancy; variance. 4. Change; alteration; a turn. 5. Turning. 6. A screw. 7. Circumference. 8. Dizziness; giddiness; vertigo 9. The flowing portion of a garment. 10. Same as ફેરાવો *q. v.*

Id. ફેર આવવા To feel giddy. ફેર પડવો To differ. 2. To get better (of a sick person). ફેર હોવો To have a difference. ફેરમાં આવવું-ફેર ખાવો To come by a long or circuitous way. ફેરવાળું Having a screw. ફેર પાઘડી બાંધવી To break one's promise. 2. To turn round; to turn out a traitor.

ફેરકુંડાળું, *s. n.* [ફેર+કુંડાળું a circle.] A perplexing circle. 2. A perplexity.

ફેરતપાસ, *s. f.* [ફેર+તપાસ examination.] Re-examination (of a witness in a court of law).

ફેરપાળી, *s. f.* [ફેર+પાળી a turn.] A turn; a change. 2. A rotation of crops.

ફેરફટક, *adv.* [ફેર+ભટકવું to roam.] Turning round; walking about; galloping up and down. 2. Rambling; roving.

ફેરફરક, *adv.* [ફેર+ફરક difference.] At random. 2. *adj.* Cross; contrary. 3. Topsy-turvy.

ફેરફાર, *s. m.* [ફેર+ફાર redup.] Turning about; changing about; shifting. 2. Difference; variation. 3. Alteration; change; innovation.

ફેરબદલ, *s. m.* [ફેર+બદલો an exchange.] Exchanging. 2. Transference to and from. 3. Interchanging; mutual relieving.

ફેરબદલી, *s. f.* [ફેર+બદલવું to transfer.] Transfer. 2. Change of place, etc.

ફેરબદલો, Same as ફેરબદલ *q. v.*

ફેરવવું, *v. t.* [See ફરવું.] To turn; to change; to alter. 2. To cause to gallop up and down; to turn round here and there. 3. To turn over. 4. To move round. 5. To make to rotate or revolve; to whirl. 6. To bring the inside out. 7. To put the upper side downward; to change with respect to position. 8. To reverse; to repeal. 9. To circulate; to send round. 10. To turn the head; to cause one to faint; to make one wild. 11. To transpose; to substitute; to replace. 12. To toss. 13. To turn the mind from; to alienate. 14. To make to move. 15. To rub gently (with the hands). 16. To make giddy.

Id. મન ફેરવવું To dissuade from. 2. To change one's own resolution. બળદ-ઘોડો ફેરવવો To train a bullock, a horse. ઘર ફેરવવું To change one's residence. હાથ ફેરવવો To rob. માથે હાથ ફેરવવો To put a hand on the head of, as a token of giving a blessing. 2. To bless. 3. To surpass in cunning (for euphemy). આંખ ફેરવવી-માથું ફેરવવું To be angry. પૂંઠ ફેરવવી To turn the back on. 2. To have an aversion to; to have nothing to do with. આંખો-નજર ફેરવવી To glare; to stare. 2. To look at with attention. જીભ ફેરવવી To lick with the tongue. પાણી ફેરવવું To wipe off; to sweep away; to undo. બહાર ફેરવવું To take out for a walk. દીવો ફેરવવો To examine all about by the light of a lamp. લાકડી ફેરવવી To beat with a stick. ભમરડો ફેરવવો To turn a top. કુંચી ફેરવવી To turn the key. 2. To influence the opinion of a person. રંદો ફેરવવો To make smooth with a carpenter's plane. 2. To remove the opposition. 3. To win a person over to one's side. ચક્કર ફેરવવું To turn in a circle. 2. To change the condition of. 3. To upset a skilfully laid plan. પાનું ફેરવવું To turn over a page (of a book). 2. To insert a new page (in a book, having previously removed the old one). 3. To open an old story. 4. To slander.

ફેરાવો, *s. m.* [See ફેર.] Circumference. 2. Winding; a circuitous turn.

ફેરિસ્ત, *s. f.* [P. फिह्रिस्त.] A list; a catalogue; a roll; a file; an inventory; a register.

ફેરી, *s. f.* [See ફેરવવું.] A turn; a trip; a circuit; a round. 2. Time. 3. A round; going about.

ફેરીઓ, *s. m.* [ફેરી+વાળો having.] A pedlar; a hawker.

ફેરો, *s. m.* [See ફેરવવું.] A turn; a round; circuit. 2. A whirl; a gyration. 3. A bending; a circuitous way. 4. The circumference. 5. Diarrhœa.

Id. ફેરો ખાવો To go to. ફેરો ખાવો-પડવો To go to, without accomplishing the object. ફેરોફૂદરો ખાવો To come and join in light work. ફેરો થવો-લાગવો To suffer from diarrhœa. ફેરે જવું To go to stool. ફેરા ફરવા To go round (the sacred fire). 2. To complete the ceremony of marriage. ફેરો ફાવવો To be successful; to gain an object.

Prov. હેરાફેરા ને આશીર્વાદ Begging is a cheap occupation.

એ નારીની જાત કોઇ જાણે, તેનો ફેરો ફાવે રે.—નરસિંહ.

ફેલ, *s. m.* [Ar. फिअल an act.] Feigning; pretence; imposture. 2. Misdeeds; loose practices, conduct or behaviour.

ફેલખોર, *adj.* [ફેલ+P. खोर enjoying.] Feigning; pretending.

ફેલજામીન, *s. m.* [ફેલ + જામીન a bail.] A guarantee against misconduct and for the fidelity or good conduct of a person.

ફેલવું, Same as ફેલાવું *q. v.*

ફેલાવ, *s. m.* [See below.] Outspread or diffused state; spread; extension; expansion. 2. Progress. 3. Circulation.

ફેલાવવું, *v. t.* [S. प्र forth +सृ, सर् to move.] To spread; to diffuse; to expand. 2. To circulate.

ફેલાવું, *v. i.* [See ફેલાવવું.] To be spread, diffused or expanded. 2. To be circulated.

ફેલાવો, Same as ફેલાવ *q. v.*

ફેલું, *s. n.* [See ફેલ.] An entanglement; an embarrassment; a difficulty; an obstruction. 2. A circular skein of thread; a coil.

Id. ફેલું પેસવું To be involved in a difficulty.

ફેસલ, *adj.* [See ફેસલો.] Decided. 2. Ended.

ફેસલો, *s. m.* [Ar. फ़य्सलह्.] Decision; settlement; adjudication; termination. 2. Release. 3. An award; a judgment.

Id. ફેસલો આણવો--લાવવો-મુકવો To decide and bring to an end. ફેસલો આપવો-દેવો To give a decision; to decide; to give an award; to deliver a judgment.

ફેસવું, *v. t.* [See ફાંસો a noose.] To take away; to take down; to pull down; to repudiate.

ફૈ, Same as ફાઇ *q. v.*

ફૈડકો, *s. m.* [See ફરવું.] A casual visit or a call. 2. Same as ફડકો *q. v.*

ફૈણુ, *s. f.* [See ફના.] A cure; the subsiding (of a disease).

ફાઇ, *s. f.* [S. पितृश्वसृ.] A father's sister.

Prov. ફાઇની ખારેકો આંખો કાઢે Venture a small fish to catch a great one. ફાઇને મૂછો હોત, તો કાકા જ ન કહેત ? Jack would wipe his nose if he had it.

ફાઇઅણુ સાસુ, *s. f.* [ફાઇ & S. श्वश्रु a mother-in-law.] The sister of one's father-in-law.

ફાઇઆત, *adj.* [See ફાઇ.] Relating, pertaining or belonging to one's father's sister.

ફાઇઆરું, *s. n.* [ફાઇ+S. कार्य an act.] A present given to one's father's sister. 2. *adj. m. f. n.* Relating to one's father's sister.

ફાઇઆરું લેવાની જુક્તિ જોઈ રે.—પ્રેમાનંદ.

ફાઇબા, Same as ફાઇ *q. v.*

ઓય ! ઓય ! ફાઇબાને તો મૂછો ફૂટીઓ !—હ. દા. કાં.

ફાક, *adj.* Void; hollow; empty; useless. 2. Null and void. 3. Same as ફાકટ *q. v.* 4. Same as ફોક *q. v.*

Id. વિવાહ ફાક કરવો To break off a betrothal. ફાક થવું-જવું To be rendered null and void.

અખા જીત નહિ ફાક ફાકમાં.—અખો.

પર્વત ઋષિ આવ્યા પછી, ફજેત થાવા ફાક.—દલપતરામ.

ફાકટ, *adv.* For nothing; gratis; without money or labour. 2. Without regard or recompense; in vain; to no purpose.

ફાકો, *s. m.* A herdsman; a shepherd.

ફાગટ, Same as ફાકટ *q. v.*

ગાયક ન લાયક તું ફાગટ ફુલાણો છે.—દલપતરામ.

હરિજનથી જે અંતર ગણશે તેના ફાગટ ફેરા ઠાલા રે.—નરસિંહ.

ફાગઠીઉં, *adj. m. f. n.* That enjoys oneself on another's possessions; scot-free. 2. Useless; worthless; unprofitable. 3. Paying no money.

ચીનાઈ ફાગઠીઆ કાર સાળુને લગાડવા કરતાં.—હ. દા. કાં.

ફાજ, *s. f.* [Ar. फ़व्ज.] An army; a force; a body of troops. 2. A large number; a host; a flock.

ફાજખાતું, *s. n.* [ફાજ + ખાતું 'a department.'] The army; the department pertaining to the army.

ફાજદાર, *s. m.* [ફાજ + P. दार holding.] A Fouzdar; a police magistrate; a head or chief constable.

ફાજદારી, *s. f.* [See above.] The office or duty of a Fouzdar or police magistrate. 2. A criminal case or suit. 3. *adj.* Relating to the investigation and punishment of crime. 4. Criminal.

Id. ફાજદારી નિબંધ The Criminal Procedure Code. ફાજદારી કરવી To file a criminal suit.

ફાડ, *s. m.* [S. स्फोट disclosure.] A detail. 2. Breaking open. 3. A piece (separated by breaking). 4. Distribution. 5. Decision.

Id. ફાડ પાડવી To say in details.

ફાડણી, *s. f.* [See ફાડવું.] Fumigating food with spices. 2. The act or manner of breaking. 3 Slandering.

ફાડવી, Same as ફાણી *q. v.*

ફાડલો, Same as ફાલ્લો *q. v.*

ફાડવું, *v. t.* [See ફૂટવું.] To break; to part by violence; to scatter; to shiver; to smash. 2. To break open; to burst by violence; to force an opening. 3. To cleave; to split; to dissever by blows. 4. To burst. 5. To punch; to destroy; to pluck out. 6. To fire; to shoot; to let off. 7. To crack. 8 To blow up. 9. To disclose; to divulge; to reveal; to discover; to unveil. 10. To gain over (the partisans of an opponent by bribery, treachery, etc.). 11. To deflower; to ravish. 12. *s. n.* [See ફાડું.] A quantity of curdled milk. 13. A peeling of a thing; a small piece.

Id. કાન ફાડવા To stun with noise. આંખ ફાડવી To make blind. માથું ફાડવું To be concerned about. 2. To trouble the mind. ટચાકા ફાડવા To crack the joints of the body. દારૂખાનું ફાડવું-બંદુક-તોપ-સુરંગ-ફાડવી To discharge or fire crack

ers, a rifle, a cannon, a mine. સુરંગ ફોડવી To lay a train and fire it. 2. To produce a distant effect, unperceived by other people ઘર ફોડવું To steal. 2. To break and divide a family; to stir up a quarrel. 3. To commit adultery. તોપ ફોડવી To gossip; to spread a rumour 2. To break wind; to fart. વાત ફોડવી To reveal a secret. માણસને ફોડવો To win a person over to one's side. ફોડી લેવું To put up with what one is destined to suffer. ફોલ્લા ફોડવા To open boils. 2. To talk ill of. ભાંગીફોડી નાખવું To break and spoil. ફોડીફાડીને કહેવું To explain clearly. ફોડીને કહેવું To open one's heart.

માટે ફોડીને વાત કહે.—ઓ. ઉ યા.

ફોત, *adj.* [Ar. फेवत् death.] Being killed. 2. *s. f.* Name of a soft kind of rice.

ફોતરી, *s. f.* [See below.] A squame; a scale.

ફોતરું, *s. n.* [S. स्फोट bursting + રું dim.] Husk; chaff. 2. A piece of letter.

Id. ફોતરા જેવું Scarious. ફોતરું નાખવું To apply for a post (in contempt).

ફોદાફોદાવાળું, *adj. m. f. n* [See below.] Unmixed.

ફોદું, *s. n.* [S. पुद्गल a heap] Thick curdled milk. 2. *adj m f. n.* Soft; flabby.

ફોદો, *s. m.* Same as ફોદું *q. v.*

ફોફળ, *s. n.* [S. पूग the areca-nut-tree+ फल a fruit.] The areca-nut.

વીસ મણ વાંકડીઆ ફોફળ.—પ્રેમાનંદ.

ફોફળી *s. f.* [See above.] Name of the areca-nut-tree. Areca catechu. N. O. Palmacæ.

ફણસી ફોફળી ને શ્રીફળી, આંબા સાખ શેલડી જી.—પ્રેમાનંદ.

ફોફળીઉં, *s. n.* Name of a kind of cloth worn by women.

ફોફૈયો, *s. m.* [See ફોલ્લો] A blister.

ફોમ, Same as ફામ *q. v.*

ફોર, *s. f.* [Ar. फवूर effervescence.] Smell; odour.

ફોરવવું, *v. t.* [See ફોર.] To spread the smell of.

ફોરવવા આંતર સુગંધ.—લલિત.

ફોરવું, *v. i.* [See ફોર.] To smell; to scent.

ફોરાઈ, *s. f.* [S. स्फूर्ति.] Activity; cleverness; adroitness.

ફોરું, *s. n* [Ar. फवूर effervescence.] A drop; spray. 2. A daub, a spot of colour. 3. *adj. m. f. n.* [S. स्फार expand...] Too big for a person (of a garment &c.). 4. Free; unrestrained. 5. Active. 6. Liberal; broad-minded.

હૈયે હાર ગુલાબી ફોરે, ચિત્તડું ચોરી લીધું ચોર.—દયારામ.

વળી ફોરી પહેરી ઝાંઝરી.—આલણ.

રસ તણાં ફોરાં ત્યાં ઉડી રહ્યાં.—કલાપિ.

વરસાદનાં ફોરાં રેતી ઉપર પડે છે.—હ. દા. કાં.

હાથ ફોરો રહે માટે મ્હાવરો કરવી હતી.—કે. હ. ધ્રુ.

ફોલ, *s. m.* [See below.] The pith of tamarind. 2. *s. n.* A thing whose outer rind or husk is removed. 3. *s. f* The manner of removing or separating the rind or husk.

ફોલવું, *v. t.* [S. फुल्ल् to open.] To husk; to peel. 2. To separate the outer rind of a thing. 3. To misuse or squander away money by sweet sayings; to deceive beyond a person's knowledge.

ફોલાઈ, *s. f.*, ફોલામણ, *s. n.*, ફોલામણી, *s. f.* [ફોલવું + આઈ, મણ suffixes forming nouns.] The manner of peeling off the rind of a thing. 2. A wage or labour charge for peeling off or separating husk.

ફોલાવવું, *v. t.* [See ફોલવું.] To get (a seed or pod) separated from its rind or husk.

ફોલાવું, *v. i.* [See ફોલવું.] To be peeled off; to be separated (of the husk). 3. To be able to peel of or separate.

ફોલ્લી, *s. f.* [See below.] A small boil; a pimple.

ફોલ્લો, *s. m.* [S स्फोट a boil + લો dim.] A boil; a tumour; a pimple, a pustule; a cutaneous eruption.

Id. ફોલ્લો ફૂટી જવો To be rid of a troublesome business. 2. To be finally settled. ફોલ્લા ફોડવા To speak ill of; to slander.

ફોશી, *adj.* [See ફેસ] Coward; timid; weak.

રાખી શકે નહીં રાજ્ય ફોશી.—દલપતરામ.

ફોસલામણ, *s. n.*, ફોસલામણી, *s. f.* [See below] Cajoling; coaxing; persuading 2. The act of coaxing and persuading; entrapping.

ફોસલાવવું, *v. t.* To cajole; to wheedle; to coax; to persuade; to inveigle; to seduce.

ફોસલાવું, *v. i.* [See above.] To be cajoled; to be coaxed; to be seduced.

ફોસી, Same as ફોશી *q. v.*

બ.

બ.

બ, *s. m.* [S.] The twenty-third consonant of the Gujarati alphabet, of the labial class.

બંસરી, બંસી, } *s. f.* [See વાંસળી.] A lute; a pipe; a flute.

Id. બંસી બજાવવી To play on the flute. 2. To cook one's meal.

બંસીધર, બંસીવાળો, } *s. m.* [બંસી + S. धर holding, वत् having.] An epithet of Shree Krishna. 2. A flute-player.

બઇ, Same as બાઇ *q. v.*

બઇજી, Same as બાઇજી *q. v.*

બઇયર, Same as બૈયર *q. v.*

બઈરી, Same as બૈરી *q. v.*

બઇરૂં, Same as બૈરૂં *q. v.*

બઉ, Same as બાઉ *q. v.*

બઉઓ, Same as બાઉઓ *q. v.*

બઉલું, Same as બાઉલું *q. v.*

બઉડું, Same as બાડું *q. v.*

બક, *s. m.* [S.] The Indian crane. 2. A cheat; a rogue. 3. Name of a demon killed by Shree Krishna 4 Name of a demon killed by Bheema.

બકી બક વછ અઘ વીડાર્યા.—પ્રેમાનંદ.

બકબક, *s. f.* [Redup. of બકવું.] Prattle; chatter; idle talk. 2. Speaking senselessly; talking nonsense. 3. *inter.* [See બકરી.] An expression used for calling a she-goat.

બકબકાટ, બકબકારો, } *s. m.* [બકબક + S. वृत्ति habit, कार doing.] Prattle 2. Talking nonsense.

બકબકીઉં, *adj. m. f. n.* [See બકબક.] Prattling; chattering. 2. Talking nonsense; babbling.

બકબકીઓ, *s m.* [See બકબક.] A prater; a chatterer; a babbler; an idle talker.

બકભગત, *s. m.* [બક + S. भक्त a devotee.] A false devotee; a religious hypocrite.

બકરકૂદી, *s. f.* [બકરો + કૂદવું to bound.] Rising and darting forward as a goat. 2. Name of a particular exercise in gymnastics. 3. Rioting; mischievous tricks. 4. Arrogance; haughtiness; pride.

Id. બકરકૂદી કરવી-સૂઝવી-ચઢવી To become haughty and play mischiefs. 2. To be impudent owing to self-conceit.

બકચુંડી, *s. f.* Name of a species of geranium.

બકમાખ, *s. f.* [બક + S. मक्षिका a fly.] A crane-fly.

બકરી, *s. f.* [See બકરો.] A she-goat.

Id. બકરી બેં થઇ જવું To be cowed down; to be terrified.

Prov. બકરી કાઢતાં પેસે ઊંટ Out of the frying-pan into the fire. 2. To go for wool and come home shorn. બકરી દૂધ આપે પણ લીંડી કરે The cow gives milk, but kicks over the pail.

બકરીઇદ, *s. f.* [બકરી + ઇદ a festival.] Name of a Mahommedan festival.

Prov. બકરીઇદ સૌ કોઇ કરે, વાઘઇદ કોઇ ના કરે God helps the rich, the poor can beg; all lay load on the willing horse.

બકરૂં, *s. n.* [See below.] A goat kind; a kid.

બકરો, *s. m.* [S. बर्कर.] A goat.

બકવા, બકવાટ, બકવાદ, બકવો, } [બકવું + S. वृत्ति conduct, वाद speech.] Prattle; idle talk; chatter. 2. Nonsensical talk; senseless speech.

વણ પામે બકવાદ જ કરે.—અખો.

બકવું, *v. t.* [S. वक्तव्य speech.] To speak. 2. To chatter; to gabble; to prate; to babble; to talk much and emptily. 3. To bet; to lay a wager. 4. To lie; to tell a lie.

સખી આગળ એમ બકી.—ભાલણ.

સુધરી જ્યાં નહીં ત્યાં બકી બદી.—નર્મદ.

બકવૃત્તિ, *s. f.* [બક + S. वृत्ति nature.] Deception. 2. Hypocrisy.

આવી બકવૃત્તિ તે ખરી ભક્તિ ગણાતી નથી.—મ. ન. ક્રિ.

બકાઇ, *s. f.* Same as બગાસું *q. v.*

બકાત, *adj.* [See બાકી.] Remaining over; surplus.

બકાન, *s. n.* Name of a plant; the Persian lilac. Melia azedarach. N. O. Meliaceæ.

બકાર, *s. m.* [બ + S. कार the suffix showing the sound of the preceding letters.] The sound of બ. 2. The letter બ.

બકારાંત, *s. m.* [બકાર + S. अंत the end.] A letter ending in બ,

અકારી, *s. f.* [અ imit. + S. कार the suffix showing the sound of the preceding letters.] Vomiting.

અકારો, Same as અકવાદ *q. v.* 2. Same as અરેકો *q. v.*

અકાલ, *s. m.* [Ar. बक़्क़ाल a graingrocer *fr.* बक़्ल vegetable.] A petty shopkeeper. 2. A seller of vegetables. 3. A miserly timid fellow. 4. A Bania (in contempt).

અકાલાપીઠ, *s. f.* [અકાલું+S. पीठ a seat.] A vegetable market.

અકાલી, Same as અકાલ *q. v.*

અકાલું, } અકાલું, } *s. n.* [See અકાલ.] Fresh vegetables.

અકાવવું, *v. t.* [See અકવું.] To humbug; to bamboozle. 2. To deceive; to mislead; to beguile. 3. To incite; to instigate. 4. To vex; to tease. 5. To make speak nonsense; to cause to babble.

અકી, Same as પૂતના *q. v.*

અકુ, Same as અકુડો *q. v.*

અકુડી, *s. f.* [અચ્ચું+ડી dim.] A darling; a pet girl.

અકુડો, *s. m.* [અચ્ચું+ડો dim.] A boy. (An appelation given in endearment.)

અકુલ, } *s. n.* અકુલી, } *s. f.* [S. बकुल.] Name of a flower tree as well as its flower. Mimusops elengi. N. O. Sapotaceæ.

અકોર, *s. m.* [અકવું+S. कार doing.] A noise; an uproar.

અખા સિદ્ધાંત ન સમઝે કરે અકોર.—અખો.

દૂર અકુ સંભળાયે શોર ને અકોર થાયે.—મ. ભ. વે.

અકોર સંભળાયો બારણે, હાહાકારનો હેત.—સામળ.

અકોરવું, *v. t.* [See above.] To clamour; to shout.

અક્ષવું, *v. t.* [See અક્ષીસ.] To give; to bestow; to confer. 2. To present.

Id. માફી અક્ષવી To pardon; to forgive.

અક્ષાવું, *v. i.* [See અક્ષીસ.] To be presented with. 2. To be bestowed; to be given; to be conferred.

અક્ષી, *s. m.* [P.] A general; a commander-in-chief. 2. A pay-master (of the army).

અક્ષીસ, *s. f.* [P.] A gift; a donation; a present. 2. Pardon; forgiveness.

નયોહથીને દિવસે આઠ લેકોને બક્ષીસ કરી દીધાર થશે.—નંદશંકર.

અક્ષીસપત્ર, *s. n.* [અક્ષીસ+S. पत्र a letter.] A deed of gift.

અખતર, Same as અખ્તર *q. v.*

અખતાવર, Same as અખ્તાવર *q. v.*

અખર, *s. f. n.* [See અખર.] A history; a memoir; a chronicle.

અખરવું, *v. i.* [S. ग्रह् to take.] To enjoy the possession of; to possess. 2 To have a feeling.

અખાઅખી, *s. f.* [See પક્ષાપક્ષી.] Disputation; contention. 2. A fight; a struggle.

અખારવું, *v. t.* [S. विकस्वर loud.] To speak loudly in anger. 2. To gargle.

અખારું, *s. n.* [S. विकिरण tearing up.] A hole; a hollow thing.

અખારો, *s. m.* [See અખારવું.] A loud noise; an uproar. 2. Bursting of anger.

અખાળો, *s. m.* [See અખારવું.] Speaking very loudly. 2. An outburst of anger.

અખિયો, } અખીઓ, } *s. m.* [P. बखियह्.] Stitching closely.

અખીલ, *adj.* [Ar. बख़ील a miser.] Miserly; niggardly; stingy; parsimonious. 2. Indigent; poor.

પાણી પણ ન છાંટે એવો અખીલ હતો. —હ. ડા. કાં.

અખીલાઇ, *s. f.* [અખીલ + આઇ a suffix forming a noun.] Stinginess; nigardliness; parsimony.

છતે પૈસે ધરો અખીલાઇ.—નર્મદ.

અખેડો, *s. m.* [See અખારવું.] Contention; dispute; quarrelling; a tumult; an affray; an altercation; wrangling.

અંઢઅખેડા સિવાય બીજું કંઇ નજરે પડે નહિ.—હ. ડા. કાં.

અખોલ, *s. f.* [S. वि intens. + खनि a cave.] A cleft in a tree; a hollow in a tree. 2. A hole.

જે આ વૃક્ષ તળે અખોલમુખથી નીવારદાણા ઝરે.—શ. ઉ. ચા.

અખ્ત, *s. n.* [P. बख़्त.] Fate; destiny.

અખ્તતીતર, *s. n.* [અખ્ત + તીતર a partridge.] Name of a bird; the large sand-grouse.

અખ્તર, *s. n.* [P. बख़्तर.] An armour; a coat of mail.

અખ્તાવર, *adj.* [અખ્ત + P. अवर great.] Fortunate; prosperous; flourishing; thriving; propitious.

અગ, *s. m.* [See અક.] The Indian crane.

અગડવું, *v. i.* [S. विघटन breaking up.] To be spoiled, adulterated, or polluted. 2. To be strained (of relations with a person).

Id. તબિયત અગડવી To be ill. 2. To be out of temper. અગડેલી તબિયત A run-down constitution; ill health શરીર અગડવું To be ill. એ એને અગડી છે Their relations are strained. દાનત અગડવી To resort to evil practices. 2. To be tempted. ઘોતીઉં અગડવું To be terrorized; to be overpowered with fear.

અગડાવવું, *v. i.* [See above.] To get spoiled, adulterated or polluted.

અગડીઉં, *adj. m. f. n.* [See below.] Tuning the part of both the parties; unsteady. 2. Relating to a pair.

અગડીઓ, *s. m.* [બે two + ગડ a fold.] A cot whose surface is made of ropes, two of these being raised and the next two pressed down. 2. A person trying to keep both the sides.

અગડો, *s. m.* [See બે.] The figure "two"; 2. Id. અગડે બે Self and wife. 2. Having no issue. 3. Impotent. અગડે બે થવું To be ruined.

અગદો, *s m.* [See અગાડ.] A refuse; dirty things worth throwing away.

અગધ્યાન, *s. n.* [અગ + S. ध्यान contemplation.] Contemplation like that of a crane; deep meditation while the mind is bent on securing a wrongful end; hypocrisy in religious meditation.

અગધ્યાની, *adj.* [See above.] Hypocritical; meditating with a wrongful end in view.

અગબગું, *s n.* [Imit.] Dawn; the morning twilight.

અગબગામાં તે ઉમરેઠ આવી નિરાંતે સૂતો.—હ. ડા. કાં.

અગભગત, *s. m.* [અગ +S. भक्त a devotee.] A hypocrite in matters religious; a false devotee.

અગભાવાર્થી, *adj.* [અગ + S. भावार्थ inward meaning.] Having false pretention; deceitful; deceptive. 2. *s. m.* A hypocrite; a smooth-faced villain.

અગરી, *s. f* Same as અગરું *q. v.*

તેમાં છાસ કે અગરી રહેવા ન પામે.—હ. ડા. કાં.

અગરું, *s. n.* [See અગાડ.] Dirty froth; dirt (rising to the surface of liquids when boiled.)

અગલ, *s. f.* [P. बगल.] The armpit; the arm. 2. The triangular piece under the arm of a coat; a gusset. 3. A crutch. 4. Shelter; protection. 5. A side.

Id. અગલમાં લેવું-રાખવું-ઘાલવું To give protection to. અગલમાં મારવું To keep under one's control. અગલમાં ઘાલી ઉડી જવું To keep under one's control and deceive. 2. To be superior in cunning. અગલમાંથી વાત કાઢવી To fabricate a story. અગલો ઉઘાડી થવી To have lost one's money. 2. To be free from business. અગલો ઉઘાડી મૂકવી To pay no regard to public opinion. 2. To become shameless. અગલો ફૂટવી-વગાડવી To be delighted. અગલો દેખાડવી-ઉંચી કરવી To become insolvent.

Prov. મુખમાં રામ, અગલમાં છૂરી, ભગત થયા પણ દાનત બૂરી God in his tongue, but the Devil in his heart; dissembled holiness is double iniquity.

અગલગીરી, *s. f.* [અગલ + P. गिर holding.] An embrace.

અગલદાણા, *s. m. pl.* Name of a kind of anklets.

અગલું, *s. n.* Same as અક *q. v.*

અગલો, *s. m.* [અગ + લો dim.] The Indian crane. 2. An Arabian merchant-vessel.

Id. અગલો પ્રાવટ બેસવો To be disappointed. 2. To pretend; to make a false show.

ઠાઠ કર્યો ઠગનો રે, અગલો પ્રાવટ બેસી.—ધીરો.

અગવો, *s. m.* The wax in the ear.

અગાઇ, *s. f.* An insect found on the body of the cattle; a tick.

અગાડ, *s. m.* [See અગાડવું.] Spoiling; corruption; adulteration. 2. Injury; wastage. 3. Sickness; indisposition. 4. Disagreement; discord. 5. Dirt.

અગાડવું, *v. t.* [See અગડવું.] To spoil; to pollute; to corrupt. 2. To damage. 3. To make wry. 4. To quarrel; to embroil.

Id. દાનત અગાડવી To resort to evil ways. મુખ-મોં અગાડવું To distort the face. 2. To be displeased. બાઇડીને અગાડવી To commit adultery with a woman. -ની સાથે અગાડવું To quarrel with; to strain relations with.

મુખ અગાડયું ના જરી પાળ્યાં વચન વૈદ્યો તણાં.—ન. ભો ડી.

અગાડાવું, *v. i.* [See અગડવું.] To be able or to afford to spoil, pollute or corrupt. 2. To be

able or to afford to damage. 3. To be able or to afford to strain relations with.

બગાડો, Same as બગાડ *q. v.*

બગાસું, *s. n.* [See વિકાસ opening.] A gape; a yawn.

Id. બગાસું ખાવું To yawn. બગાસાં મારવાં To sit down idly. 2. To pass time without work.

આવે બગાસું કે ઓડકાર.—દલપતરામ.

બગી, *s. f.* A buggy; a gig. 2. [See બકરું.] Speech. 3. Face; mouth. 4. Sight.

Id. બગી ફાટવી To speak. 2. To be alarmed; to be terrified.

બગીખાનું, *s. n.* [બગી+P. खानह् a place.] A carriage-stand; a horses' stable.

બગીચો, *s. m.* [બાગ+P. चेह् dim.] A garden; a bower.

બગું, *s. n.* [S. भग a hole.] A hole. 2. A large hole in a wall.

બગો, *s. m.* A kind of chequered cloth worn by women especially in mourning. 2. [S. भग a hole.] A hole in a wall.

બઘાર, *adj.* Hollow-minded; frightened; insane.

બંકેરાવ, Same as બાંકેરાવ *q. v.*

બંખારવું, *v. t.* [See બકારવું.] To speak out plainly, angrily and strongly; to declaim against; to complain loudly.

બંખારો, *s. m.* [બંગ+S. क्षार salt.] Sugar of lead.

બંગ, *s. m.* [S. बंग tin; lead.] Sugar of lead. 2. Pattern; sample. 3. Whim; fancy.

ગજીઆણીનો બંગ કાઠીઆવાડમાં ઉઠેલો જણાય છે. -હ. દા. કાં.

બંગડી, *s. f.* A bangle; a bracelet of glass, gold, or other material, worn on the wrist by women.

બંગડીખાર, *s. m.* [બંગડી+S. क्षार salt.] Name of a very impure carbonate of soda, used in making glass. It contains a good deal of silica.

બંગલી, *s. f.* [See below.] A small bunglow.

બંગલો, *s. m.* [Beng. बंगाला *fr.* S. वंग Bengal.] A summer-house; a country-house; a villa; a bunglow.

બન્યા બંગલા ને બની ત્યાં બજારો —દલપતરામ.

બંગાળી, *adj.* [S. बंग Bengal.] Pertaining to Bengal. 2. *s. m.* A native of Bengal.

Id. ખાખી બંગાળી Quite poor બંગાળી ઠગ A great rogue બંગાળી તોલ Double the ordinary weight. બંગાળી ભાષા The language spoken by the Bengalis.

બંગાળું, *s. n.* Name of a chequered cloth worn by women.

બંગી, *s. f.* A small red mark made on the forehead between the eye-brows. 2. Name of an ornament to be attached between the eyebrows.

બચકબચક, *adv.* [Imit.] With a peculiar sound (made by children while sucking).

બચકવા, *s. m.* [બચકું+S. वात wind.] Name of a disease in which the patient tries to bite.

બચકડું. Same as બચકું *q. v.*

બચકારો, *s. m.* [બચક imit+S. कार doing.] The peculiar sound produced whilst a person chews fast.

બચકી, *s. f.* [બોજો+કી dim.] A small bundle.

બચકું, *s. n.* [See બટકું.] A bite. 2. A small piece of bread. 3. [બોજો + કું dim.] A small bundle.

Id. બચકું ભરવું-લેવું To bite.

બચકો, *s. m.* [બોજો + કો dim.] A bundle; a package.

બચકોરવું, *v. i.* [બચબચ + S. कृ to do.] To fondle or pacify an animal by producing a sound through the lips.

બચકોરું, *s. n.* A dive; a dip.

બચગી, *s. f.* [See બચ્ચું.] Infancy; childhood; youth. 2. Puerility.

બચડવાળ, *adj.* [બચ્ચું + વાળું having.] Having many children; having a family of many children.

બચત, *s. f.* [See બચવું.] A surplus; a remainder. 2. Savings. 3. *adj.* Surplus; remaining over.

બચતખાતું, *s. n.* [બચત + ખાતું an account.] A savings bank account.

બચપણ, *s. n.* Same as બચગી *q. v.*

બચબચ, Same as બચકબચક *q. v.*

માતા આવે ત્યારે કેડું બચબચ કરતું ધાવે.—ખબરદાર.

બચબચાટ, *s. m.* [બચબચ+S. वृत्ति state.] The sound produced by a child while sucking.

બચરવાળ, Same as બચડવાળ *q. v.*

બચવું, *v. i.* [See બચાવવું.] To be reserved, saved, or delivered from; to escape unhurt; to be spared; to recover. 2. To be left; to remain unspent.

Id. બચી જવું To be saved. 2. To be protected.

Prov. બચ્યું તે ખરૂં A penny saved is a penny gained.

બચાઇ, *s. f.* [બચવું + આઇ a suffix forming a noun.] Savings; a surplus. 2. Economy.

બચાઉ, *adj.* [See બચાવવું.] Savable. 2. Economical; sparing.

બચારવું, Same as બચકોરવું *q. v.*

બચારૂં, Same as બિચારૂં *q. v.*

બચાવ, *s. m.* [See બચાવવું.] Protection; preservation. 2. Deliverance; escape; holding out, or getting safely through. 3. Saving; defence; rescue; safety; security.

બચાવપક્ષ, *s. m.* [બચાવ + S. पक्ष a side.] The defence (in a court of law).

Id. બચાવપક્ષના વકીલ Counsel for the defence.

બચાવવું, *v. t.* [S. वंच् to avoid; to deprive of; to escape from; to shun; to evade.] To protect; to preserve; to save. 2. To economise.

બચાવાવું, *v. i.* [See above.] To be saved; to be kept unspent. 2. To be able to save or economise.

બચોળીઉં, *s. n.* [See બચ્ચું.] An infant; a young child.

બચ્ચાંકચ્ચાં, *s. n. pl.* [બચ્ચું + કચ્ચું redup.] Little ones; children; infants.

બચ્ચાંકચ્ચાંવાળું, *adj. m. f. n.* [બચ્ચાંકચ્ચાં + વાળું having.] Having children; having a family of many children.

બચ્ચાજી, *inter.* [બચ્ચું + S. देव God.] " Indeed my fine fellow, come on " ! (A term of defiance or contempt).

બચ્ચી, *s. f.* [P. बोसह् a kiss.] A kiss; a buss.

Id. બચ્ચી કરવી–ભરવી To kiss.

બચ્ચું, *s. n.* [S. वत्स a child.] A young one; a child; an infant.

બચ્ચો, *s. m.* [See above.] A man; a fellow (used in contempt or endearment).

બચ્છડ, *adj.* Rough; tough; not soft.

બચ્છડપણું, *s. n.* } બચ્છડાઇ, *s. f.* } [બચ્છડ + પણું, આઇ suffixes forming nouns.] Toughness; roughness; absence of softness.

બજર, *s. m.* [See વજ્ર.] Tobacco. 2. *s. f.* Snuff.

બજરબટ્ટુ, *s. n.* [બજર + બુટ્ટી a root.] The root of a lotus-plant. 2. A particular nut of which beads are made and hung round the neck of a child to prevent the effects of the evil eye.

બજરંગી, *s. m.* [S. वज्रांग.] A snake.

બજરંગી સમ આવન વીર.—લલિત.

બજરીઉં, *s. n.* [See બજર.] A snuff-box.

તપખીર રાખવાનાં બજરીઆં હાથીદાંતનાં બને છે.–હ. દા. કાં.

બજવણી, Same as બજાવણી *q. v.*

બજવું, *v. i.* [See બજાવવું.] To be rung; to be played upon. 2. To be enforced; to be executed.

બજવૈયો, *s. m.* [See બજાવવું.] One whose profession it is to play on drums and other musical instruments; a professional musician.

બજાક, } બજાખ, } *adj.* Stupid; foolish.

બજાજ, *s. m.* [Ar. बज़्ज़ाज़् a cloth-seller.] A cloth-merchant.

જે ચૌદ લોકનો મહારાજ રે, મહેતા માટે થયા બજાજ રે.-પ્રેમાનંદ.

બજાજી, *s. f.* [See above.] Dealing in cloth. 2. Bothering; botheration; dispute; higgling; (between a purchaser and seller about the price).

બજાજીવેડા, *s. m. pl.* [બજાજી + S. वृत्ति habit.] Higgling; dispute (between a cloth-merchant and a buyer about the price of an article).

બજાણીઓ, *s. m.* [See બજાવવું.] A rope-dancer; a tumbler; an acrobat. 2. A self-conceited fellow.

બજાર, *s. f. n.* [P. बज़ार.] A market; a bazaar; a mart. 2. The market-affairs; the fluctuations of the market. 3. Disorder; confusion; noise; turbulence. 4. Market-price.

Id. બજાર કરવી–હોરવી To go a shopping; to buy various articles of household use.

બજારગપ, *s. f.* [બજાર + ગપ a gossip.] The market-tale; the bazaar-gossip.

બજારભાવ, *s. m.* [બજાર + ભાવ rate.] Market rate or tariff.

બજારૂ, *adj.* [See બજાર.]Not good; common; ordinary; poor; bad. 2. Low; scampish; disreputable.

બજાવણી, *s. f.* [See બજાવવું.] The execution of an order, a notice or a decree. 2. The

art or manner of playing upon an instrument. 3. Attachment.

બજાવવું, *v. t.* [S. वाद् to cause to play on a musical instrument.] To play upon; to ring; to beat (a drum, etc.) 2. [S. वद् to communicate.] To carry out; to enforce; to execute; to perform.

Id. હુકમ બજાવવો To execute an order. હુકમનામું બજાવવું To execute a decree of a civil court. ઠોક બજાવવું To beat. ખાવાનું બજાવવું To cook; to prepare food.

બટુક ગબરૂ પાવો ગોપી બજાવી રમ્યાં કરે.—લલિત.

બજીદ, *adj.* [S. वि intens. + जित conquered *fr.* जि to conquer.] Conquered or overcome by. 2. [Ar. ब on + जिद trial.] Importunate; urgent; pressing. 3. Obstinate; stubborn. 4. Disgusting; tiresome.

બજેટો, *s. m.* [S. वठर.] A water-pot.

બજેટો, *s. m.* Name of an ornament worn on the arm.

અણવટ જવ ને બજેઠ, ડીસે કર રૂડો.—દયારામ.

બઝ, *s. n.* Name of a bird; the bittern.

બઝાડવું, *v. t.* [See બાઝવું.] To make one embrace. 2. To instigate a quarrel. 3. To throw the blame or responsibility over other; to give over; to force to accept; to dispose of.

બઝાડાવું, *v. t.* [See બાઝવું.] To be able to dispose of. 2. To be disposed of.

બઝોડવું, *v. t.* [S. वि intens. + ઝૂડવું to strike.] To strike or beat incessantly.

બટ, *s. m. n.* [S. बटु a boy.] A strong pony. 2. *s. n.* A kind of iron. 3. *adj.* [S. बृह large; expanded.] Compact; dense; strong; stout; solid. 4. Bloomed; expanded. 5. *adv.* Altogether; quite.

બટક, *adj.* [See બટકવું.] Brittle; unbending. 2. Strong; acrid; sensitive.

બટકણુ, } *adj. m. f. n.* [See બટકવું.] Fragile;
બટકણું, }

brittle. 2. [See બટકું.] Biting. 3. Crustaceous.

બટકબોલું, *adj. m. f. n.* [બટક + બોલવું to speak.] Witty; humorous. 2. *s. n.* A wit; a humor.

વસંતક ! તમે તો બટકબોલા.—કે. હ. ધ્રુ.

બટકવું, *v. i.* [S. वट् to divide.] To break; to divide.

બટકી, *s. f.* [બટુ + ઈ dim.] A short stout woman. 2. [S. वडना a harlot + ઈ dim.] A concubine; a mistress. 3. A female slave. 4. A maid servant.

બટકું, *s. m.* [S. वक्त्र the mouth + કું dim.] A mouthful; a small piece. 2. A bite.

હરિવર બટકાં હાથનાં.—પ્રેમાનંદ.

બટણુ, *s. m.* Name of a bird; the redshank. 2. The plover.

બટમોગરો, *s. m.* [બટ + મોગરો jasmine.] Name of a species of jasmine plant and its flower; a double daisy; a variety of Jasminum sombac. N. O. Jasminacæ.

બટવો, *s. m.* [See બાટવો.] A money-bag; a purse. 2. A hand-bag. 3 [S. वठर a water-pot + P. वा dim.] A water-pot.

બટા, *s. n.* Name of a bird: the duck.

બટાઉ, *adj.* [S. वठर wicked.] Loose in the practice of virtue; dissolute in character.

બટાકીઉં, Same as બટકણુ *q. v.* 2. *s. n.* Name of a prickle prepared of mango peelings.

બટાકો, } *s. m.* A potato.
બટાટો, }

બટાવું, *v. i.* [See ઉબ.] To be spoiled by being kept for a long time (of corn).

Id. બટાઈ જવું To be spoiled; to lose the flavour or taste (of corn, etc., owing to the action of air, mould, etc.); to be distasteful.

બટુક, *s. m.* [S. *fr* बटु a boy.] A young Brahmana. 2. A dwarfish or short fellow. 3. A boy; a lad.

બટુક ગબરૂ પાવો ગોપી બજાવી રમ્યાં કરે.—લલિત.

બટેર, *s. n.* Name of a bird; the large grey quail.

બટેરૂં, *s. n.* [See below.] A small earthen pot.

બટેરો, *s. m.* [S. वठर a water-pot.] An earthen cup.

બટેરામાં ભરીને કુદરતિબિલાડાં જેમ બચબચ પીએ છે.-હ. ડા. કો.

બટ્ટો, *s. m.* A stain; a slur; a stigma; a reproach. 2. Imputation; accusation; a charge. 3. A bottle (especially of wine).

Id. બટ્ટો લાગવો To be slurred; to be stigmatized. 2. To be imputed; to be charged. દારૂના બટ્ટા Bottles of liquor.

બડ, *adj.* [S. बड्.] Large; big; great. 2. [See બરડ.] Brittle; fragile.

બડધા, *s. m. pl.* Stumps of stalks of the last harvest standing in a field.

અડછટ, *adj.* [See અરડ.] Rough; not smooth.

અડછટપણું, *s. n.* [અડછટ+પણું a suffix forming a noun.] Roughness; absence of smoothness.

અડજંગી, *adj.* [અડ+P. जंग a battle.] Warlike; bold; brave.

રણસિંગી ફિરંગી અડજંગી અહુ લોલ.—દ. ક. કુ.

અડકું, *s. n.* [અડ + S. फुत्कृत hissing.] An angry look or speech. 2. Showing one's dislike or hatred.

અડબડ, *s f.* [See below.] Gabble; jabber; clack; prate. 2. Raving; delirious talk. 3. Grumbling; muttering.

અડબડવું, *v. t.* [Imit.] To gabble; to clack; to prate; to run on wildly or idly. 2. To talk in delirium; to rave. 3. To grumble; to murmur; to mutter.

અડબડાટ, *s. m.* Same as અડબડ *q. v.*

અડબડાઊિ, *adj m.f. n.* [અડબડ + S. वृत्ति habit+વાળું having.] Murmuring; prattling.

અડબડીઉં, *adj. m f. n.* [See અડબડ.] Prating; gabbling. 2. Brittle; breakable. 3. Producing a sound.

અડબવું, *v. t.* To strike; to lash. 2. To press tightly.

અડભાગી, *adj.* [અડ+S. भाग्य luck.] Very fortunate; very lucky.

અડમૂછીઉં, *adj. n.* [બોડવું+ મૂછ moustaches.] Having no moustaches.

અડમૂછો, *adj. m.* [See above.] Having no moustaches.

અડવું, *v. t.* [See વધવું] To spin cotton into thick thread. 2. *s. n.* [S. वकुट a pin.] A hinge.

અડવો, *adj. m.* [See બોડું.] Having the head shaven of all hair (of a man). 2. Ugly. 3 *s. m.* [S. वटु + P. वा dim.] A Brahmana boy whose thread ceremony is being performed. 2. A celebate; one who enters the first (બ્રહ્મચર્ય) life; one leading a life of celibacy 5. One of the establishment of Brahmanas entertained at a Vaishnava temple for the service of the idol. 6. A small piece or cutting of sugarcane, etc.

Id. અડવો રૂઠવો A part of the thread ceremony in which the boy is supposed to be displeased or dissatisfied. અડવો દોડાવવો The ceremony in which a newly invested Brahmana boy is made to run, is caught and brought back by his maternal uncle અડવો ઉઠાવવો The ceremony in which a newly invested Brahmana boy is brought back to his father's home with the promise of a bride.

ઉભો રહે, અડવો કરૂં, અડવો કરૂં હવે.—વલ્લભ.

અડાઇ, *s. f.* [See વડાઈ.] Brag; boast. 2. Greatness: importance.

Id. અડાઇ હાંકવી—મારવી To boast; to talk boastfully.

અડાઇખોર, *adj.* [અડાઈ + P. खोर् enjoying.] Vain; conceited; bragging.

અડાફેંગ, *s. f.* Name of a bird; the babbler.

અડાબુટ, } અડાબુડ } *adv.* Undisposed of; unchanged (of articles and things after food is eaten). 2. Lying in disorder and confusion.

અડું, *adj. m. f. n.* [S. वडु great.] Great. 2. Much; very.

તેની અડી નોબત આ અજાવે.—દલપતરામ.

અડુકો, *s m.* Imitation of sound produced while chewing a hard substance.

Id. અડુકા બોલાવવા To chew a thing with a sound. 2. To eat at pleasure.

અડેજાવ, *inter* [અડું+જવું to go.] Long live the king ! [An exclamation uttered by an usher before a king in procession, answering to "*Vive le roi.*"] 2. *adj.* Great; illustrious. 3. *s. n.* The state of being great or in high position; greatness.

જે વેળા તુજ ભાગ્યનો ઉદય થઇ થાયે અડેજાવ તું.—ઞ. ઉ. ચા.

અડેરી, Same as અડાઇ *q. v.*

અડેરી મારવામાં પણ કંઈ હદ જોઇએ.—હ. દૂ. કાં.

અઢતી, *s. f.* [See વધવું.] Increase; growth; rising state; prosperity. 2. An increase in pay; an increament.

ત્યારે પછી ભરતખંડની અઢતી થાશે.—નર્મદ.

અઢવું, *v. i.* [See વધવું.] To rise; to prosper. 2. To grow in body. 3. To move forward; to advance.

અણુગું, *s. n.* [See below.] A trumpet. 2. A gossip; a false talk. 3. Self-praise. 4. Rioting; a disturbance.

Id. અણુગું ફૂંકવું To blow a trumpet. 2. To declare 3. To sing false praises of. 4. To raise an insurrection or commotion.

અણુગાં ફૂંકીએ ભલી ભાત તૂ તૂ તૂ શૂરથી સૂર સાથ.—કે. હ. ધ્રુ.

બણબણ, *s. n.* Same as બણબણાટ *q. v.*

એઠવાડને લીધે માખો બણબણ કરે છે.—હ. દા. કાં.

બણબણવું, *v. i.* [Redup. of S. वण् to sound.] To buzz; to hum. 2. To remain attached to a person in great hopes.

બણબણાટ, *s. m.* [બણબણવું+S. वृत्ति state.] A buzz; a hum.

બણવું, Same as બનવું *q. v.*

બંટ, *s. m.* Name of a grain corn risen along with the rice corn; a low kind of corn.

બંટી, *s. f.* Name of kind of corn. Panicum italicum. N. O. Graminacæ.

બંટીઓ, Same as બંટ *q. v.*

બંઠ, *adj.* [See બુઠું.] Dull; stupid. 2. Blunt.

બંઠસ, *adj.* [S. वि intens. +ઠાંસવું to fill.] Filled or full with great pressure. 2. [See બેઠું.] Hoarse.

બંડ, *s. n.* Insurrection; rebellion; commotion; revolt.

બંડખોર, *adj.* [બંડ + P. खोर enjoying.] Rebellious; turbulent; rising in revolt.

બંડી, } *s. f.*
બંડીઉં, } *s. n.* [S. मंडनम् an ornament. *fr.* मंड्र to adorn.] A waistcoat.

બતક, *s. n.* [S. वर्तक.] A duck; a drake. 2. A teal. 3. Name of an earthen water-vessel.

અમદાવાદની બતકો અને ફૂલ પસંદ કરવા જોગ હોય છે.-હ.દૂ.કાં.

બતકી, Same as બતક *q. v.*

બતરીસ, Same as બત્રીસ *q. v.*

Id. બત્રીસ લક્ષણ The thirty-two marks of excellence in a perfect man or woman. પરાક્રમ, સ્વાર્થ ઉપરજ લક્ષ, વહેલું ઉઠવું, યુદ્ધમાં ઘૂમવું, પરિવારનું પોષણ કરવું, સ્ત્રી ઉપર વહાલ રાખવું, ઉંચી પદવીએ રહેવું, શત્રુને ઢૂંઢવો, વિવેકી મધુર ભાષણ કરવું, સુંદર સ્વરૂપે હોવું, યુક્તિકળા જાણવી, ગર્વહીન રહેવું, થોડે ઘણે સંતોષી રહેવું, ઉંઘ થોડી રાખવી, સૂક્ષ્મ બુદ્ધિથી સહજમાં સમજી જવું, સ્વામી ઉપર ભક્તિ રાખવી, શૌર્ય દાખવવું, ભાર વહેવો, દંડને લેખવવો નહિ, સંતોષી રહેવું, કોઇનો વિશ્વાસ સહજ કરવો, નહિ છાની રતિ રમવી, મર્યાદા રાખવી, અભિમાન ન રાખવું, સમો સાધુ થવું, ચંચળતા રાખવી, યુદ્ધમાં પરાક્રમ, પડતીમાં ધીરજ, ચઢતીમાં ક્ષમા, ચાતુર્ય, વાચાળપણું, ને યશની ભૂખ. બત્રીસ કોઠે દીવા થવા To be fully aware of. 2. To be highly delighted. બત્રીસ કોઠે જીવ હોવો To be watchful in every direction.

બતરીસ લક્ષણ આગળો ચૌદ વિદ્યા ગુણ જાણ.—સામળ.

બતરીસલખણું, Same as બત્રીસલક્ષણું *q. v.*

બતરીસી, *s. f.* [See બત્રીસ.] An aggregate of thirty-two. 2. The teeth of a man (thirty-two in number). 3. The tongue. 4. Common talk. 5. A tasteful dish.

Id. બતરીસીએ ચઢવું To be the subject of general talk. બતરીસી બતાવવી To laugh. 2. To be shameless.

બતરીસી પીરસું રે બેસાડી બાજઠડે.—સ્ત્રીગીત.

તને બૂંદી આ બતરીસી ચાવે.—નર્મદ.

બતરીસું, *s. n.* [See બત્રીસ] Name of a drug made up of 32 different drugs.

બતલાવવું, Same as બતાવવું *q. v.*

બતાવવું, *v. t.* [See વર્તાવવું.] To represent; to exhibit. 2. To show; to point out; to indicate; to guide; to direct. 3. To describe; to explain; to expound. 4. To tell; to inform; to teach; to instruct.

Id. આંખ બતાવવી-ચાક બતાવવી-હાક બતાવવી To terrify; to frighten. હાથ બતાવવો To beat with the hand. વાવટો બતાવવો To show a flag; to make a signal. દાંત બતાવવા To laugh. 2. To show one's weakness. દાખલો બતાવવો To illustrate. 2. To show a past reference. પરચો બતાવવો-પાણી બતાવવું To show one's power or strength મોં બતાવવું To meet.

Prov. બાપ બતાવ કે શ્રાદ્ધ સરાવ Things not apparent are to be considered as non-existant.

બતાવું, *adj. m. f n.* Having two edges; two-edged.

ઉનામાં છરા, બતાવી ફરશી ને પીસ્તોલ બને છે.—હ. દા. કાં.

બતેલો, *s. m.* [Portuguese.] A native sailing vessel; a big ship.

બત્તી, *s. f.* [S. वर्ति.] A wick; a light; a lamp. 2. A strip of cloth used in dressing a wound.

Id. બત્તી આપવી To excite. 2. To instigate. 3. To encourage. બત્તી બતાવવી To throw light.

બત્તો, *s. m.* A pestle; a pounder.

બત્રીસ, *adj.* [બે+S. त्रिंशति thirty.] Thirty-two; 32.

બત્રીસલખણું, }
બત્રીસલક્ષણું, } *adj. m. f. n.* [બત્રીસ+S. लक्षण a characteristic.] Perfect in every way. 2. Cunning.

Prov. બાંડો બત્રીસલખણો A squint-eyed fellow is always cunning.

બથવો, *s. m.* [S. वास्तुक.] Name of a vege-

table. Chenopodium album. N. O. Chinopodiaceæ. Also called ચીલની ભાજી.

બથાવવું, *v. t.* [See બાથ.] To fatigue; to tire.
Id. બથાવી પડવું To misappropriate by force; to usurp.

બદ, *adj.* [P. बद् bad.] Bad; evil (used as a prefix in the formation of compounds). 2. *s. f.* [See વ્યાધિ.] A venereal bubo. 3. The number five (in secret commercial language).

બદકામ, *s. m.* [બદ + S. कर्मन् action.] Misconduct. 2. Adultery; fornication. 3. Misdeed.

બદકાર, *adj.* [બદ + S. कार doing.] Wicked; bad.

બદખસલત, *s. f.* [બદ + P. खसलत habit.] Bad conduct. 2. *adj.* Of bad habits or disposition.

બદખસલતી, *adj.* [See above.] Possessing bad habits.

બદગુમાન, *s. n.* / બદગુમાની, *s. f.* [બદ + P. गुमान pride.] Suspicion; mistrust. 2. *adj.* Suspicious; mistrustful.

બદગોઇ, *s. f.* [બદ + P. गुफ्तन् to speak.] Evil speaking; slander; calumny.

બદચાલ, *s. f.* [બદ + ચાલ conduct.] Misconduct; misbehaviour. 2. Adultery; fornication.

બદજબાં, *s. f.* [બદ + P. ज़बान् tongue.] Abusive speech; wicked tongue. 2. *adj.* Using abusive language.

બદદાનત, *s. f.* [બદ + P. दानत intention.] Evil intention. 2. Dishonesty; bad faith.

બદદુવા, *s. f.* [બદ + Ar. दुआ a blessing.] A curse.

બદન, *s. n.* [S. वदन the face.] The face. 2. [P. बदन the body.] The body; the person. 3. A shirt.

બદનજર, *s. f.* [બદ+P. नज़र look.] Bad sight; evil look; evil eye. 2. *adj.* Evil-eyed.

બદનસીબ, *s. n.* [બદ + P. नसीब luck.] Evil destiny; ill-luck; misfortune. 2. *adj.* Unfortunate.

બદનસીબી, *s. f.* [See above.] The state of being unfortunate; ill-luck.

બદનામ, *adj.* [બદ + P. नाम a name.] Infamous; disreputable. 2. Blameworthy; culpable.
Id. નામ બદનામ થવું To be imputed. 2. To be disgraced.

બદનામી, *s. f.* [See above.] Blame; censure; reproach; false accusation; imputation. 2. Ignominy; disgrace; infamy.

બદનું, *s. n.* / બદનો, *s. m.* An earthen vessel or a metal pot used in supplying water to masons.

બદફેલ, / બદફેલી, *adj.* [બદ + P. फ़िअल deed.] Lewd; dissolute. 2. Adulterous. 3. Mischievous. 4. *s. f.* Misconduct; evil deed; devious practices. 5. Fornication.
વ્યભિચારી અને બદફેલ માણસ હોવાનો આક્ષેપ.—કૃ. મો. ઝ.
પ્રબળ તેમને બદફેલીથી અટકાવવાને સમર્થ હતું.—હ. ઢા. કાં.

બદબખ, *adj.* [બદ + P. बख़्त fortune.] Unlucky. 2. Wicked.

બદબખ્તી, *s. f.* [See above.] Ill-fortune; ill-luck. 2. Wickedness.

બદબો, / બદબોઇ, *s. f.* [બદ + P. बु smell.] A stink; an offensive smell. 2. Ill savour; bad odour. 3. Evil repute; ignominy; calumny.

બદમાશ, / બદમાસ, *adj.* [P.] Of a bad profession; immoral. 2. *s. m.* A wretch.

બદમાશી, / બદમાસી, *s. f.* [See above.] A bad way of living; profligacy. 2. Wicked conduct.

બદરંજ, *s. n.* [P.] Name of a kind of lemon.

બદરંજબોય, *s. n.* [બદરંજ + બોય balm.] A lemon balm.

બદરિકા, *s. f.* [S.] Name of one of the many sources of the Ganges and of the neighbouring hermitage of the sages Nara and Narayana.

બદરિકાશ્રમ, *s. m.* [બદરીકા + S. आश्रम a hermitage.] The hermitage of બદરિકા.

બદરી, Same as બોરડી *q. v.*
તમે દુર્વિછ્ઠ આરોગ્યા બદરી, તો પરમપદ પામી શબરી.-પ્રેમાનંદ

બદરીફળ, *s. n.* [બદરી + S. फल a fruit.] A jujube fruit.

બદલ, *s. n.* [Ar. बदल् exchange.] Exchange. 2. Compensation. 3. Same as બદલે *q. v.*

બદલવું, *v. t.* [See above.] To change; to alter; to vary; to substitute; to exchange with.
Id. વેષ બદલવો To change the dress; to disguise oneself. 2. To repudiate one's liability.
બદલી કાઢવું-નાખવું To alter; to change.
બદલોની અબોટીઉં વાર થઇ.—નર્મદ.

બદલામ, Same as બદનામ *q. v.*

બદલાવવું, *v. t.* [See બદલવું.] To get changed, altered, exchanged, etc.

બદલાવાવું, *v. i.* [See બદલવું.] To be able to change, alter, exchange, etc.

બદલાવું, *v. i.* [See બદલવું.] To undergo a change; to be changed; to be exchanged.

બદલી, *s. f.* [See બદલવું.] Transference; a transfer. 2. A substitute. 3. Exchange; relief.

Id. બદલી કરવી To transfer. બદલીમાં હોવું To work as a substitute. બદલીનો અધ્યાપક An exchange professor.

બદલે, *adv.* [See બદલ.] In exchange for; for; instead of.

બદલો, *s. m.* [See બદલ.] Requital; recompense. 2. Retaliation; revenge. 3. Exchange; return.

Id. બદલો આપવો-વાળવો To give in consideration of. 2. To compensate for. બદલો લેવો To take in consideration of. 2 To retaliate. બદલો કરવો To get changed. બદલો મળવો To be recompensed. 2. To be revenged.

બદવું, *v. i.* [See બાધવું to influence.] To obey; to submit; to yield; to be tractable.

કરે લોકો વાતો રે ન ઘરમાં કેને બદે.—**શ્રી, બો. દી.**

બદશિકલ, **બદસીકલ**, *adj.* [બદ+Ar. शक्ल the face.] Ugly; ill-shaped; deformed. 2. *s. f.* An ugly form; ugliness.

બદસુરત, Same as **બદશિકલ** *q. v.*

બદહજમી, *s. f.* [બદ+Ar. हज़म digested.] Indigestion.

બદહાલ, *s. m.* [બદ+P. हाल condition.] Wretched circumstances.

બદામ, *s. f.* [P. बादाम्.] An almond. 2. The lowest measure of value.

Id. ફૂટી બદામ Nothing.

બદામડી, Same as **બદામી** *q. v.* 2. Name of a tree. Terminalia cuttappa. N. O. Combretaceæ.

બદામી, *s. f.* [See બદામ.] An almond tree. Amygdala communis. N. O. Rosaceæ. 2. *adj.* Almond-coloured; tawny; grey.

બદામીઉં, *adj. m. f. n.* Almond-coloured; tawny; grey.

બદી, *s. f.* [See બદ bad.] Vice; wickedness. 2. Slander; calumny. 3 Immodesty. 4. [See બાદ distance.] A little hole or ring at which marbles are thrown.

સુધરી જ્યાં નહીં સૌ બકી બદી.——નર્મદ.

બદુ, *adj* [See બદ bad.] Worthless. 2. Timid.

બદ્દલ, Same as બદલે *q. v.*

બદ્ધ, *adj.* [S. *fr* बंध् to bind] Bound; fastened; tied. 2. Chained; fettered. 3. Caught; captured. 4. Girt on; put on. 5. Imprisoned.

બધિર, *adj.* [S.] Deaf. 2. Insensible; numb; callous.

બધિરતા, *s. f.* [બધિર+S. ता a suffix forming a noun.] Deafness. 2. Numbness; callousness; insensibility.

બધું, *adj. m. f. n.* [S. वृद्ध increased; great; large.] All; entire; whole; total.

Prov. બધા પાલખીએ બેસે, તો ઉંચકે કોણ? There would not be great ones, if there were no little.

બધે, *adv.* [See above.] Everywhere; in all places.

બનડી, *s. f.* [બાઉ + ડી dim.] A newly married wife.

બનડો, *s. m.* [See above.] A newly married man. 2. A kind of song sung by women.

બનફશા, *s. n.* Name of a plant; sweet scented violet. Viola cineria. N. O. Violaceæ.

બનસરાહ, *s. n.* Name of a bird; the garrulous jay.

બનવા, *s. n.* Name of a bird; the Indian snake-bird.

બનવું, *v. i.* [S. बंध् to form; to put on; to construct, etc.] To be made or done; to be brought about; to be effected or accomplished. 2. To come into any state; to be formed; to become. 3 To befall; to occur; to happen; to take place. 4 To become fat, or wealthy and prosperous. 5. To be dressed finely; to be bedecked or bedizened. 6. To agree; to suit; to accord; to fall in with; to harmonize. 7. To be fashioned. 8. To expose oneself to ridicule; to be made a fool of. 9. To be possible.

Id. આવી બનવું To die. એનું આવી બન્યું છે He is on the point of ruin. તેનું શરીર બન્યું છે—તે શરીરે બન્યો છે He has grown fat, muscular, or strong. બણીઠણી–બનીઠની–બણીઠણીને–બનીઠનીને Having dressed oneself finely. 2. Having prepared oneself fully equipped. બે વરરાજા બનીઠનીને બેઠા હતા.—**દ. પ્રે. ત્રિ.** બનીને Under the influence of an intoxicant. બાઇ તો બન્યા He has been openly ridiculed; he has been befooled in public. બનવાજોગ Likely to happen; possible. બનવાકાળ

Destined to happen at the time. અનતા સુધી As far as possible. અને તેવું Likely to be accomplished or carried out. અનતી રાશ Agreeableness; harmony (among friends).

અનાં, *s. f.* Reputation; credit. 2. Modesty; shame.

અનાત, *s. f.* [P. बानात्.] Name of a kind of cloth.

અનારસ, *s. n.* Name of a bird; the black necked stork.

અનાવ, *s. m.* [See અનવું.] An incident or accident; an event; an occurrence. 2. Mutual agreement; harmonious consistence; harmony. 3. Splendid arrangement or disposition of things.

Id. અનાવ અનવો To happen. અનાવ કરવો To reconcile. અનાવ થવો To be reconciled. અનાવ હોવો To agree mutually; to have harmony.

અનાવટ, *s. f.* [અનાવવું + S. वृत्ति calling.] Structure; composition; make. 2. A fabrication; machination; any fictitious or made-up matter. 2. An invention; feigning; a contrivance.

અનાવટી, *adj.* [See above.] Artificial; fabricated. 2. Not genuine; not authentic. 3. Being an imitation of.

Id. અનાવટી માલથી ચેતજો Beware of imitations.

અનાવવું, *v. t.* [See અનવું.] To do; to make; to form; to frame; to perform; to accomplish. 2. To adorn; to dress up; to trick out; to lay out in gorgeous manners. 3. To humbug; to bomboozle; to make a fool of; to bedizen; to trick out.

અનાવાવું, *v. t.* [See અનવું.] To be made; to be framed; to be accomplished; to be performed. 2. To be able to make, frame, accomplish, perform, etc.

અનુસ, *s. n.* [Ar. बरनुस.] A woollen rug; a blanket.

અનેવી, *s. m.* [બેન + S. पति husband.] A sister's husband; a brother-in-law.

બંદ, *adj.* [P.-S. बद्ध.] Stopped or blocked up. 2. Shut up; confined; cooped up; closed; fastened; bound. 3. *s. m.* [See બંધ.] A piece of string; a tape; anything to tie with; any fastening. 4. A bond; shackles; fetters. 5. A law; a regulation; a rule; power; authority. 6. Incarceration; confinement. 7. [S. बंधक.] A water-dam; a dyke; a hindrance. 8. A Persian suffix signifying " a bandage " or " tie. "

Id. બંદ કરવું-રાખવું-પાડવું To stop. બંદ થવું-રહેવું-પડવું To be stopped.

બંદગી, *s. f.* [P.] Slavery or servitude. 2. An order; a command. 3. Worship; prayer; devotion. 4. Salutation; obeisance.

Id. બંદગી ઉઠાવવી To carry out an order. બંદગી કરવી To salute.

બંદર, *s. n.* [P.] A port; a harbour; a port-town; a pier; a landing-place on a coast. 2. An emporium. 3. A custom house.

Id. બંદર કરવું To come into a port; to cast anchor at; to moor (of a ship).

બંદરી, *adj.* [See above.] Relating to a port. 2. *s. n.* Name of a kind of cloth.

બંદવો, *s. m.* [બંદી+P. वा dim.] A prisoner; a captive.

બંદી, *s. f.* [P.] Obstacle; impediment; hindrance. 2. [S.] Restriction ; bondage ; limitation; confinement; prevention; prohibition. 3. [S. वन्द् to salute.] Praise. 4. *s. m.* A bard; a panegyrist. 5. [S.] A prisoner; a captive.

માગધ બંદી બોલતા, નૃપ કીર્તિ નામ.—ગિરિધર.

બંદીખાનું, *s. n.* [બંદી+P. खानह् an abode.] A prison; a jail; a dungeon; a place of confinement or captivity.

છોકરાંઓને નિશાળ બંદીખાના જેવી લાગતી નથી.-ક. પ્રા. ત્રિ.

બંદીજન, *s. m* [બંદી a bard+S. जन people.] A bard.

બંદીજનોની બિરદાવલી હો! ગાજે ગઢ મોઝાર.—ના. દ. ક.

બંદીજન બિરદાવલી બોલાઇ.--પદ્મનાભ.

બંદીવાન, *s. m.* [બંદી+S. वत् having.] A prisoner; a captive.

બંદુક, *s. f.* [Ar. बुंदुक् a bullet; a gun.] A musket; a firelock; a gun; a matchlock.

બંદુકચી, *s. m.* [બંદુક+P. चेह् dim.] A musketeer.

બંદુકીઉં, *adj. m. f. n.* [See બંદુક.] Similar to or like a musket; gun-shaped.

બંદુકીઉં તાળું નગરમાં થાય છે.—હુ. ઠા. કાં.

બંદો, *s. m.* [P. बंदह् *fr.* बस्तन् to bind.] A slave or servant. 2. Your humble I; myself.

Prov બંદા ખાય કે તાપે A careless man is free from anxiety. 2. A beggar is at home wherever he goes.

આ બેવફા બંદો હવે ઉગારી લે ઉગારી લે.--કલાપિ
બંદો ખુદાનો ઇશ્કનો હું ઓલીઓ આવ્યુ.--લલિત.

બંદોબસ્ત, *s. m.* [P. *fr.* बंदह् a slave+बस्तन् to bind.] Settlement; adjustment; arrangement. 2. Management; government; regulating and ruling. 3. Orderliness; order; fitly arranged condition. 4. Agreement; covenant.

બંદોબસ્તી *s. f.* Same as બંદોબસ્ત *q. v.* 2. *adj.* Pertaining to management or government; regulating and ruling.

બંધ, *s. m.* [S. *fr.* बंध् to bind.] Restriction; restraint; limitation; confinement. 2. A tie; a fastening. 3. A bond; shackles; fetters. 4. A metrical composition. 5. A posture in sexual intercourse. 6. A bandage; a ligature. 7. Bondage; confinement to this world.

Id. બંધ પડવો To be formed into a knot. 2. To become a prisoner. બંધ નાખવો To throw a noose round. 2. To capture. બંધ બેસાડવું To make suitable or fitting.

બંધકી, *s. f.* [S.] A concubine; a profligate woman; a courtezan; a harlot.

બંધકોશ, *s. m.* [બંધ +S. कोष a cell.] Constipation; costiveness.

બંધણી, *s. f.* [See બંધ.] A stipulation. 2. A bond; an agreement; a contract. 2. A bandage.

બંધન, *s. n.* [See બંધ.] Tying; binding; fastening. 2. Fastened or bound state; confined state. 3. A snare. 4. A tie; a fastening; a chain; fetters; a bond. 5. A regulation; a rule. 6. Captivity; imprisonment. 7. Construction; building.

Id. બંધન નાખવું To put a restraint on. બંધનમાં નાખવું To put under a restraint.

બંધબેસતું, *adj. m. f. n.* [બંધ+S. विश् to enter.] Agreeable; befitting; proper; suitable.

બંધવ, *s. m.* [S. बांधव.] A brother.

બંધાણ, Same as બંધારણ *q. v.* 2. Same as બંધન *q. v.* 3. A poultice. 4. Habit; addictedness.

બંધાણી, *adj.* [See બંધન.] Addicted to vice. 2. *s. m.* An opium-eater. 3. A sluggish person.

બંધામણ, } *s. n.*
બંધામણી, } *s. f.* [See બાંધવું.] The cost of binding. 2. The method or manner of binding. 3. An agreement; a contract.

બંધારણ, *s. n.* [બંધ + S. धारण holding.] A guidance; a rule; a law; a statute; a canon. 2. Constitution (of an institution, etc.). 3. Construction; arrangement. 4. Addictedness. 5. A medicinal plaster tied round the stomach. 6. *s. f.* The wife of a binder or calenderer.

બંધારો, *s. m.* [બંધ +S. कार a doer.] A dam; a dyke; a mound; an embankment. 2. A binder; a knitter; one employed in tying and folding clothes which are to be variously coloured. 3. A calenderer of silk clothes.

બંધાવવું, *v. t.* [See બાંધવું.] To get bound. 2. To cause to bind. 3. To get folded.

Id. પાઘડી બંધાવવી To get a turban made ready for use. 2. To reward; to compensate.

બંધાવું, *v. i.* [See બાંધવું.] To be bound; to be tied; to be fastened. 2. To be settled; to be fixed. 3. To be stiff. 4. To bind oneself to; to agree to. 5. To be coagulated; to be clotted.

Id. પગ બંધાવો To be fixed at (of wages, a salary). પગ બંધાઈ જવા To be stiff (in the legs).

બંધી, *s. f.* [See બંધ.] A stipulation; an agreement. 2. Limitation; restriction; prohibition; interdiction. 3 Abstinence. 4. Name of of an ornament worn by women.

બંધીઆર, *adj.* [See બંધ.] Confined (of air); stagnant (of water); enclosed; not used; out of use.

બંધીઓ, *s. m.* [See બંધ.] A bandage; a strap.

બંધીખાતું, Same as બંદીખાતું *q. v.*

બંધુ, *s. m.* [S. *fr.* बंध् to bind.] A brother. 2. An associate; a fellow; a comrade. 3. A protector; a friend; a cherisher; a well-wisher. 4. A relation; a relative; a cognate kinsman.

Id. બ્રહ્મબંધુ A worthless Brahmana.

બંધુકૃત્ય, *s. n.* [બંધુ + S. कृत्य an act.] The duties of a kinsman or a friend.

Id. --ના બંધુકૃત્યથી By kind permission of; through the courtesy of.

બંધુજન, *s. m.* [બંધુ + S. जन a man.] A relative; a kinsman.

બંધુતા, } *s. f.*
બંધુત્વ, } *s. n.* [બંધુ+S. ता, त्व suffixes forming nouns.] Relationship. 2. Affinity; brotherhood; comradeship.

બંધુભાવ, *s. m.* [બંધુ + S. भाव affection.] Brotherly feeling or affection; friendship.

બંધુવર્ગ, *s. m.* [બંધુ + S. वर्ग a class.] Kinsmen; kindred; relatives.

બંધુહીન, *adj.* [બંધુ + S. हीन without.] Destitute of relatives and friends.

બન્નુસ, Same as **બનુસ** *q. v.*

બંને, બન્ને, બન્નો, *adj.* [બે two + એ also.] Both.

Prov. બન્ને બાજુની દીવેટ બળાવવી Burning the candle at both ends.

મળી આપણ જણ બન્નો એન.—નવલરામ.

બપડું, *s. n.* [બાપ + ડું dim.] A round wooden toy. 2. *adj. m. f. n.* [બે two + પડ a layer + વાળું having.] Having two layers.

Prov. બારે વરસે બેટા બોલ્યા, "બાપા મને બપડું" The mountains in labour brought forth a mouse.

બપૈયો, Same as **પપૈયો** *q. v.*

બપૈયા પિયુ પિયુ કરે રે, કોયલ મધૂરે વાસે રે.—નરસિંહ.

બપોર, *s. m* [બે + S. प्रहर a watch.] Noon; mid-day.

Id. ખરા બપોર The exact middle of the day. 2. The hottest part of the day.

Prov. ખરા બપોરે બળવું, ને પોપાબાઇનું રાજ When there is a weak governor, there are riots at noon-day.

બપોરીઉં, *s. n.* [See above.] Blue light; a kind of fire-works. 2. A labourer engaged to work till noon. 3. The duties or business to be done at noon. 4. A siesta. 5. A kind of flower which opens at noon. 6. *adj. m. f. n.* Relating or belonging to the middle of the day.

બપોરીઓ, *s. m.* [S. बंधुजीव.] The plant bearing the flower **બપોરીઉં**. Hibiscus hirtus. N. O. Malvacæ.

બહુ બહુ વળી રાતાં ફૂલ બપોરીઆનાં.—દલપતરામ.

બપોરી વખત, *adv.* [બપોર & P. वख्त time.] At noon; at mid-day.

બફો, *s. m.* [See **બફારો**.] Heat; closeness; sweating; perspiring.

Prov. બફો તે નફો, ને વા તે ઘા Heat is always good for health, but exposure does harm.

બફો કરવું, *v. t.* [Ar. वफो sufficient & S. कृ do.] To profit; to benefit.

બફાણું, *s. n.* [See **બાફવું**.] Anything boiled. 2. A pickle made of boiled mangoes. 3. A moody person.

બફારો, *s. m.* [બાફ + S. कार doing.] Vapour. 2. Sultriness; closeness; suffocation. 3. Warmth; heat. 4. Perspiration; sweat.

બફાવવું, *v. t.* [See **બાફવું**.] To get perspired. 2. To get heated; to get boiled. 3. To get cooked.

બફાવું, *v. i.* [See **બાફવું**.] To be oppressed with heat; to be suffocated. 2. To be boiled. 3. To be able to boil.

બબડ, *s. f.* Same as **બડબડાટ** *q. v.*

બબડવું, Same as **બડબડવું** *q. v.*

બબડાટ, Same as **બડબડાટ** *q. v.*

બબડાટીઉં, Same as **બડબડાટીઉં** *q. v.*

બબરચી, *s. m.* [P. बावर्ची.] A cook; a butler.

બબરચીખાનું, *s. n.* [બબરચી + P. खानह् a place.] A cook-room; a kitchen.

બબીલા, *s. n.* Name of a bird; the common Indian swift.

બબુચક, *adj.* [Redup. of **બચ્ચું**.] Foolish; stupid; senseless.

બમ, *inter.* [See **બહ્મ**.] Ho! [A sound uttered by rude worshippers of Shiva]. 2. *adj.* Stout; strong.

બમણવું, *v. t.* [See **બણબણવું**.] To hum; to buzz. 2. To hover.

બમણાટ, *s. m.* [બમણવું + S. वृत्ति state.] A hum; a buzz.

બમણું, *adj. m. f. n.* [બે + S. गुण a multiple.] Double; two-fold. 2. Broad; expansive.

Id. બમણી બારસ A greater difficulty.

નગર જોયું મેં જામનું, જોઇ બમણી બજાર.—લોકોક્તિ.

બંબ, *s. m.* [Imit.] A kind of drum. 2. A war-drum. 3. Name of the Babula tree. 4. Same as **બંબો** *q. v.* 5. *adj.* [See **બહ્મ**.] Vast; large; huge.

Id. બંબ બજાવવું To strike; to beat બંબ વાગવો To be ruined. અગડબંબ A fat fellow.

બંબેબંબ, *s. n.* [Redup. of **બંબ**.] False rumours. 2. Disorder.

Id. બંબેબંબ ચલાવવું To go on piling one falsehood upon another. બંબેબંબ ઠોકવું To circulate a false story.

બંબાવાળો, *s. m.* [બંબો + વાળો having.] A fireman.

બંબો, *s. m.* A water-pump; a pump. 2. Anything large and round. 3. [See **બંબ**.]

Anything huge and monstrous. 4. A vessel for boiling water. 5. A fire-engine.

બંભ, *s. m.* [S. ब्रह्म.] A Brahmana.

તિહાં અવગાહિકે માધવ બંભ.—**પદ્મનાભ.**

બંભર, *s. m. f.* [S.] A bumble bee.

બબ્બે, *adv.* [Redup. of બે.] In twos; in a pair. 2. Twice; two at a time.

બબ્બો, Same as બકાર *q. v.*

બબ્બા ભાગી જશે જરા.—**ભોજો.**

બબ્બા માની તે ચાંદરણી.—**નાકર.**

બભ્રુ, બભ્રુવાહન, } *s. m.* [S.] Name of the son of Arjuna by Chitrangada. He killed his father while fighting with him.

બયાન, *s. n.* [P. बयान्.] Description; account; narration; relation; delineation.

બર, *s. m.* Merchandise. 2. Breadth; width; size; reach; range. 3. *adj.* [P. बर upon.] Realized; fulfilled. 4. Equal. 5. Suitable; fit. 6. *adv.* According to.

Id. આ કપડું તેના બરનું છે This cloth will suit him. બર આવવું-જવું To be realized or fulfilled. 2. To succeed. બર લાવવું To bring to a successful termination. બરમાં લાવવું To bring within one's reach; to bring under control. નમૂને બર હુકમ According to the sample supplied.

કીધા અતિ અતિશે બોધ, બરમાં લાવી લે.—**દીવાળીબાઇ.**

બરક, *s. m.* [P.] Hair of a camel. 2. A bale of cotton or wool. 3. *s. f.* [See બરકવું.] Call; capacity to call out.

બરકત, *s. f.* [Ar. बरकत् prosperity.] Success; happy termination; prosperous issue. 2. Prosperity; luckiness; blessing. 3. Advantage; benefit. 4 Abundance; plenty.

Prov. દાનત તેવી બરકત Good mind, good find.

રહી અંજામની બરકત.—**કલાપિ.**

બરકંદાજ, *s. m.* A gunner.

બરકવું, *v. t.* [S. वर्द् to speak.] To call out.

ભોળાનાથ ભુજંગને ધરતાં, બરકે મધુરે સાદે.—**પ્રેમાનંદ.**

બરકાવું, *v. i.* [See above.] To be able to call out.

બરકી, *s. f.* [See બરક.] A cotton bale.

બરકો, *s. m.* [See બરકવું to call.] Voice; sound; call.

બરખાસ, બરખાસ્ત, } *adj.* [P. बरखास्त *fr.* बर up + खास्तन् to rise.] Broken up; dissolved; dispersed.

બરખુરદાર, *s. m. f. n.* [P. बर a fruit + खुर्दन् to eat.] Enjoying the fruit.

ફુમે ઘુમે બરખુરદાર.—**પદ્મનાભ.**

બરગદી. Same as બદામરી *q. v.*

બરછટ, *adj.* [See બરડ.] Rough; not smooth. 2. Hard.

ત્યાં તરેહવાર બરછટ વેશાઓ ઉભા હતા.—**કે. હ. ધ્રુ.**

બરછટપણું, *s. n.* [બરછટ+પણું a suffix forming a noun.] Roughness. 2. Hardness.

બરછો, *s. m.* [P.] A spear. 2. A long staff standing as a pole. 3. Anything straight and long like a lance.

બરછી, *s. f.* [P.] A sort of spear; a lance; a javelin; a scimitar.

બરજાત, *adj.* [બદ + S. जात born.] Base born; of low birth.

બરજોરી, *s. f.* [P. बज़ोर by force *fr.* ब by + ज़ोर force.] Compulsion; force; violence.

Id. બરજોરી વાપરવી-કરવી To use force or violence.

બરડ, *adj.* Fragile; brittle. 2. Not hard.

બરડકબોલું, *adj. m. f. n.* [See બટકબોલું.] Out-spoken; plain-speaking.

એટલે એક જણ બોલિયો, બરડકબોલો બોલ.—**સામળ.**

બરડપણું, *s. n.* [બરડ+પણું a suffix forming a noun.] Fragility; brittleness. 2. Absence of hardness.

બરડવું, Same as બરડવું *q. v.*

બરડો, *s. m.* The spine; the backbone; the back. 2. Name of a hill in the province of Kathiawada. 3. Name of a kind of betel-nut.

Id. બરડો થાબડવો To encourage. બરડો ભારે થવો To do something which will call for a severe beating. બરડાની કરોડ The backbone; the spine.

બરણી, *s. f.* [See બરણું.] A jar; a vase.

બરતરફ, *adj.* [P.] Dismissed; turned off or out; discharged from service.

બરતરફી, *s. f.* [See above.] Dismissal; discharge.

બરદ, *s. n.* [S. वरदान.] A blessing. 2. A vow.

એવું બાંધે બરદ આકરી.—**અખો.**

બરદાવવું, *v. t.* [S. वर a blessing + दा to give.] To bless; to praise.

રાજાના ભાટે આવી એક એક રાજાને બરદાવવા માંડયા.-**મ. ન. દ્વિ.**

બરદાસ, બરદાસ્ત, } *s. f.* [P. *fr.* बर् at, on + दाश्तन् to

put.] Looking after; tending with care. 2. Entertainment of a guest. 3. Forbearing; hearing considerately.

Id. બરદાશ્ત લેવી-રાખવી To tend with care; to look after. 2. To entertain a guest. બરદાશ્ત થવી To be looked after. 2. To be able to look after. 3. To be entertained.

બરદાશ્ત કંઈ એવી થશે.—કલાપિ.

બરદીઓ, *s m.* [See બરદ.] A bard; one who blesses. 2. Same as બળદીઓ *q. v.*

બરફ, *s. m. n.* [P. बर्फ.] Ice; snow.

Id. બરફનો ડુંગર-પહાડ A glacier.

બરફી, *s. f.* [See above.] Name of a kind of sweetmeat generally cut in square pieces, and resembling ice in colour.

બરફીચૂરમું, *s. n.* [બરફી + ચૂરમું a kind of eatable.] Name of a kind of sweetmeat.

બરબડ, Same as બડબડ *q. v.*

બરબર, *s. f.* [Redup. of બળવું to pine for.] Sympathy. 2. Care; anxiety.

બરબાદ, *adj.* [P. *fr.* बर at, on+बाद् wind.] Vain; thrown away; fruitless. 2. Spoiled; destroyed; ruined; wasted; squandered away.

Id. બરબાદ જવું To be thrown away. 2. To go fruitless.

બરબાદ કીધી યારીની એ ગુફતગો.—કલાપિ.

બરબાદી, *s. f.* [See above.] Ruin; destruction. 2. Fruitlessness.

બરવવું, *v. t.* To talk while sleeping.

ઉંઘ્યા બરવે પંડિત કવિ.—અખો.

બરહટ, Same as બરડ *q. v.* 2. Same as બરછટ *q. v.*

બરહી, Same as બર્હી *q. v.*

તેનો તદ્વત્ બરહી થઇ પરવરે.—અખો.

બરાગળ, *s. f.* Name of a kind of low fever.

બરાડ, *s. f.* [See બરાડવું.] A loud cry; calling out loudly: a roar.

પાડે વાઘ બરાડ.-પ્રેમાનંદ.

બરાડવું, *v. i.* [S. बृह् to speak.] To call aloud; to speak loudly.

બરાડો, *s. m.* [See above.] A loud cry.

Id. બરાડા પાડવા-મારવા To utter a loud cry. 2. To bleat; to bellow.

બરાત, *s. f.* [Ar. बरात् food.] The retinue of a bridegroom. 2. A marriage-procession. 3. A set of cards.

બરાતી, *s. m.* [See above.] A person attending a marriage-party.

બરાબર, *adj.* [P. *fr.* बर on+व and+ बर on.] Equal: alike. 2. Exact; accurate; correct; accordant with. 3. Proper; fit; just; right; good. 4. Adequate; tantamount to. 5. Even; level; smooth; straight; regular; orderly; uniform. 6. *adv.* Along together; at the same time; exactly; just; neatly; nicely; truly.

Id. બરાબર કરવું To arrange; to put in order. 2. To ruin. ભોંય બરાબર કરવું To reduce to dust; to level to the ground. બરાબર હોવું To be all right. 2. To fit well. 3. To be in order. 4. To be correct.

બરાબરીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Equal; matching.

બરાબરીઓ, *s. m.* [See **બરાબર.**] A match; an associate.

Prov. બરાબરીઆથી બાથ ભીડવી One should compete with one's equal; unequal friendship is always injurious.

બરાબરી, *s. f.* [See **બરાબર.**] Equality; likeness. 2. Competition; emulation. 3. Evenness; regularity; uniformity.

Id. બરાબરી કરવી To rival; to compete; to set oneself as a match for.

બરાસ, *s. n.* A measure of heaps of stone. 2. Name of a kind of camphor; Chinese camphor. Dryobalanops camphora. N. O. Dipterocarpæ.

બરી, *s. f.* [P. बरी relating to the chest *fr.* बर् the chest.] That part of a garment which covers the chest. 2. One of the triangular pieces of a male's garment. 3. Coagulated milk; beestings.

બરૂ, *s. m. n.* A reed; the name of a kind of grass. Andropogon halepensis N. O. Graminacæ.

બરો, *s. m.* [See બહાર.] Pimples on the lips, being an after-effect of fever; herpes. 2. [See બડાઇ.] Pride; arrogance; vanity. 3. Airs; swaggerings.

Id. બરો મૂતરવો-ઉઠવો-ઉઠવો To have pimples. બરો ઉતારવો-ભાગવો To lower the pride of.

બબ્બા ભાગી જશે બરા, જે દી' આવી જશે જરા.—ભોજો.

બરોડું, *s. n.* [બરૂ+ડું dim.] A reed-stick.

બરોબર, Same as **બરાબર** *q. v.*

બરોબરી, Same as બરાબરી *q. v.*

બરોબરીઉં, Same as બરાબરીઉં *q. v.*

બરોળ, *s. f.* The spleen.

બર્બર, *adj.* [S.] Ignorant; stupid; foolish. 2. *s. m.* A barbarian; a low fellow. 3. Name of a class of ancient non-Aryan people.

બર્હી, *s. m.* [S. बर्हिन.] A peacock.

બલ, *s. n.* [S.] Strength; power; force. 2. An army: a troop. 3. [See બળદ.] A bullock; an ox. 4. Same as બલદાણા *q. v.* 5. Same as બલરામ *q. v.*

બલકે, *adv.* [Ar.] Not that alone; even; nay:yea. 2. Nevertheless; but; notwithstanding.

બલખમ, } બલગમ, } *s. m. n.* [Ar. बल्गम्.] Phlegm; mucus.

બલગરી, *s. f.* Name of a necklace worn by women.

બલજાવું, *v. i.* [બળવું+જવું to go.] To be sacrificed for; to sympathize with.

આરો અંતરના અળગા થયા, ખુયે સર્વે એક બલજઉં.—બોબે.

બલદાણા, *s. m.* [S बला.] Name of a plant and its grains. Sida cordifolia. N. O. Malvacæ.

બલદાયી, *adj.* [બલ+S. दा to give.] Strengthening: supporting; encouraging.

બલપ્રદ, *adj.* [બલ+S. प्रदा to give.] Invigorating; giving strength.

બલભદ્ર, *s. m.* [S.] An epithet of Balarama.

બલમ, *s. f.* Name of a kind of boiled rice or paddy.

બલરામ, *s. m.* [S.] Name of the elder brother of Krishna.

બલવણ, *s. n.* [S. वि intens.+लवण salt.] A kind of salt used by those who have taken the vow of not using common salt.

બલવતી, *s. f.* Same as બલવંત *q. v.*

બલવત્તર, *adj.* [બલ+ S. वत् having+तर the suffix for the comparative degree.] Very powerful; more powerful.

બલવંત, *adj.* [બલ+S. वत् having.] Mighty; strong; powerful.

અમે તો પ્રભુબલ બલવંત.—લલિત.

બલવું, *v. t.* [S. बल् to nourish.] To nourish; to support.

પ્રેમબળથી બલવી શક્ત સ્મૃતિની માહરી.—ન. બો. દી.

બલવો, Same as બળવો *q. v.*

બલહીન, *adj.* [બલ + S. हीन without.] Destitute of strength: weak.

બલા, *s. f.* [Ar.] Misfortune; calamity; an evil occurrence. 2. A plague; a pest; a trouble; a bother. 3. Pain; affliction. 4. Same as બલદાણા *q. v.*

Id. મારી બલા જાણે-મારી બલા રાત જાણે I don't care for it; I don't wish to trouble myself with it. બલા વહોરવી To bring a misfortune upon one's own head. બલા દૂર થવી To be got rid of (a trouble).

તેં તો મારી બલાનેં ખોળી લીધી રે.—નિષ્કુળાનંદ.

બલાઇ, *s. f.* A preparation of a dish from costrum milk. 2. A pimple; a bubo.

બલાક, } બલાકા, } *s. n.* [S.] A crane.

બલાડી, Same as બિલાડી *q. v.*

બલાત્કાર, *s. m.* [S.] Violence; force; outrage; oppression.

બલાત્કારે, *adv.* [See above.] Per force; against one's will; violently; forcibly.

બલાન્વિત, Same as બલવંત *q. v.*

બલાબલ, *s. n.* [બલ+S. अबल weakness.] Relative strength and weakness. 2. Comparative importance and unimportance.

બલાલ, *adj.* Low; mean.

હલાલ હીરો અતિશે બલાલ.—રત્નેશ્વર.

બલાસ, *s. f.* [S. बलासक.] Pinguicula; a small whitish conjunctival tumor.

બલાહક, *s. m.* [S.] A cloud.

બલિ, *s. m.* [S.] An offering; an oblation, 2. Name of a celebrated demon. He was the son of Virochana, the son of Prahlada. From him Vishnu snatched the whole earth in three steps in his dwarf incarnation.

બલિદાન, *s. n.* [બલિ+S. दान a gift.] Presentation of an offering to a deity. 2. The offering of oblations to all creatures.

Id. બલિદાન આપવું-દેવું To make an oblation.

બલિવર્દ, *s. m.* [S] An ox; a bullock.

ગૃહસ્થાશ્રમરૂપી બલિવર્દ, શઠ ચર્ચે એવી શર્દ.—પ્રેમાનંદ.

બલિષ્ઠ, *adj.* [S.] Very powerful; very strong.

બલિહાર, } બલિહારી, } *s. f.* Beauty. 2. Applause; commendation. 3. *inter.* Bravo ! Capital !

Id. એ તો સમયની બલિહારી છે It is the beauty of the times.

તારી આનકની બલિહાર.—બ્રહ્માનંદ.

કુદરતની બલિહારીની જોડે હરીફાઇમાં ઉતરે તેવું છે.-કૃ. મો. ઝ.

બલીયસ્, } adj. બલીયસી, } adj. f. [S.] Stronger; more powerful. 2. More effective. 3. More important.

Prov. પ્રભુઇચ્છા બલીયસી God's will be done.

બલેસન, } બલેસાન, } s. n. [P.] Name of a plant and its fruit. Balsamodendron opobalsamum. N. O. Burseracæ.

બલૈ, Same as બલાઇ q. v.

બલૈયાં, s. f. n. pl. [See બલા.] Drawing the hands over the head of another person, indicating readiness to bear his evils (as a form of blessing).

પનઘટ પર પ્રીતમ દયાનો, મારી બલૈયાં લે છે રે.—દયારામ.

બલૈયું, } બલોયું, } s. n. [S. वलय.] A bracelet.

Id. બલૈયાં પહેરવાં To be married (of a woman). બલૈયાં ખેંચવાં To be divorced (of a woman). 2. To write off an account.

બલ્કે, Same as બલકે q. v.

બલ્લલુ, Same as બલલુ q. v.

બવ, s. m. [S.] Name of the first astrological division of a day.

બવાડું, s. n. [બે+S. वार time.] The second year dating after the cultivation of a plot of ground.

બવાસીર, s. n. Name of a variety of piles.

બશરો, s. n. Name of a bird; the jungle sparrow-hawk.

બશીન, s. n. Name of a bird; the sparrow-hawk.

બશેર, s. m. pl. [બે+શેર a pound.] Two seers in weight.

બશેરી, s. f. [See above.] A two-pound weight.

બસ, adv. [P.] Enough; plenty; sufficient.

બસળાં, s. n. pl. [S. वत्स a child+લ dim.] Little children.

બસળાં હતાં ને બોલતા સગા સંબંધીએ હતી સાન.—લોકોક્તિ.

બસુરું, Same as બેસૂરું q. v.

એ ટકોરો કોઇ પણ શ્રવણને બસુરો લાગ્યા વિના.—કલાપિ.

બસેં, } બસો, } adj. [બે+S. शत a hundred.] Two hundred; 200.

બસ્તી, s. f. [S. वस्ति.] Sacrum. 2. An enema syringe.

બસ્તીપ્રદેશ, s. m. [બસ્તી+S. प्रदेश region.] The pelvis.

બસ્તો, s. m. [P. बस्त bound fr. बस्तन् to bind.] A bale; a package.

બહલાવવું, v. t. [S. बंहू to increase.] To strengthen. 2. To spread; to expand.

આત્મબળ બહલાવીએ.—લલિત.

બહવવું, v. t. [S. बहॄ to speak.] To speak. 2. [S. वह् to flow.] To flow.

મુખઅરવિંદથી મધુ સમ મધુરાં, બહવ વચન શુભ રીતે.-કે. હ. ધ્રુ.

સુરસ બહવતા જયદેવકના, મનમાં મળ ના ઠરે.—કે. હ. ધ્રુ.

બહાદર, } બહાદુર, } બહાદૂર, } adj. [P. बहादुर.] Bold; daring; dashing; clever; adroit; expert. 2. Warlike; brave; courageous. 3. Adept;.

Id. શમશેર-બહાદૂર Brave at the sword. 2. Brave; warlike.

બહાદુરી, } બહાદૂરી, } s. f. [See above.] Boldness; daring. 2. Exploit; heroism.

બહાનું, Same as બાનું q. v.

બહાર, s. m. f. [P. बहार the season of spring.] Bloom; blooming condition. 2. Pleasure. 3. Name of a mode of music. 4. s. m. [P.] The report of a gun. 5. adv. [S. बहिर् out.] Out; outside; beyond; externally.

Id. બહાર આપવી-પડવી To be pleasing or pleasant. બહાર પડવું-નીકળવું-આવવું To be exposed or revealed. 2. To attract the public eye. 3. To be published. બહાર પાડવું To expose or reveal. 2. To publish. બહાર કાઢવું To drive away; to send away. 2. To expose. બહાર જવું To go out. 2. To go to stool. તે બહાર છે તેટલો ભોંયમાં છે He is very cunning. બહાર કરવા To fire a gun.

Prov. બહાર તો બકરી, ને ઘરમાં વાઘ Mettle is dangerous in a blind horse. બહાર લાખનો, ને ઘરમાં કાખનો Familiarity breeds contempt.

કવીશ્વર વલ્લભ તો, ભણે આવી બહારમાં.—વલ્લભ.

મ્હાલે ફાલે તેમ રીઝવનો બીજાના બહારમાં રે લોલ.—લલિત

બહારણીઓ, s. m. [S. बहुकर.] A sweeper.

બહારવટીઓ, Same as બારવટીઓ q. v.

બહારવડું, Same as બારવડું q. v.

બહારવું, v. t. To sweep.

બહાલ, adj. [P. fr. ब on+हाल state.] Established; confirmed; permanent (of a service or an action taken previously without sanction).

Id. બહાલ કરવું–રાખવું To confirm; to ratify. બહાલ થવું To be confirmed; to be ratified.

બહાલી, s. f. [See above.] Confirmation; ratification.

બહાલીબરતરફી, s.f. [બહાલી+બરતરફી dismissal.] Appointment and dismissal.

બહાવ, adj. [See વ્યાકુળ.] Perplexed; terrified.

બહાવરૂં, Same as બાવરૂં q. v.

બહાવવું, v. t. [See વહેવું.] To spread; to scatter.

જાઈ, જુઇ, વહી, નવમલ્લી, પરમ પરાગ બહાવે.–કે. હ. ધ્રુ.

બહિર્, બહિર, } adv. [S. बहिस्.] Out of; outside. 2. Outwardly.

બહિરાયામ, s. n. [બહિર્+ S. आयाम length.] Opisthotonos; name of a disease of the body.

બહિર્પ્રકોષ્ઠાસ્થિ, s. n. [બહિર્ + S. प्रकोष्ठ the forearm + अस्थि a bone.] Name of a bone of the fore-arm; radius.

બહિરુપાધિ, s. f. [બહિર્ +S. उपाधि a circumstance.] An external circumstance or condition.

બહિરંગ, adj. [બહિર્ +S. अंग the body.] Not in the body; out of the body; external.

બહિર્કેંદ્ર, s. n. [બહિર્ + S. केंद्र centre.] An excentre.

બહિર્ગત, adj. [બહિર્+S. गत gone.] Extrinsic.

બહિર્ગોળ, adj. [બહિર્ + S. गोल a circle.] Convex.

બહિર્મુખ, બહિર્મુખી, } adj. [બહિર્ +S. मुख the face; the mouth.] Turning one's face away from; averse from. 2. Extrorse.

અમે તેમ કહે લોક બહિર્મુખ, કુંડાં વેણ કેમ સહેશે.–દયારામ.

બહિર્લાપિકા, s. f. [બહિર્ + S. लप् to speak.] A kind of riddle or enigma which does not contain in itself the answer. (Opposed to અંતર્લાપિકા a riddle which contains in itself the answer.)

બહિર્વર્ધિષ્ણુ, adj. [બહિર્ + S. वृध्, वर्धृ to grow.] Growing from without or outside; exogenous.

બહિર્વહી, adj. [બહિર્ + S. वह् to carry.] Moving or appearing externally or outwardly.

અને જે બહિર્વહી છે તે મુખાકૃતિ —ન. પુ. બે.

બહિષ્કાર, adj. [બહિર્ +S. कार doing.] Throwing out; excommunication. 2. Non-acceptance; refusal; rejection.

બહિષ્કૃત, adj. [બહિર્+S. कृत done.] Thrown out; outcast; excommunicated. 2. Refused; rejected.

સ્ત્રી અને પુરુષ બંને હમેશાને માટે બહિષ્કૃત થાય છે –ડ. ફા. કા.

બહુ, adj. [S.] Much; many; large. 2. adv. Very; greatly; exceedingly; abundantly; in a high degree.

Id. બહુ સારૂં All right; very well. બહુ થયું Enough of it.

Prov. બહુ તાણ્યે તૂટી જાય–બહુ દોડે તે પાછો પડે Gamesters and racers never last long. બહુ થાય તે સારા સારૂં નહિ Extremes should always be avoided. બહુ દાંતણે બળિયું Unity is strength. બહુ ઋણિયાને ઋણ નહિ, ને બહુ દુખીઆને દુઃખ નહિ Too much of a thing is good for nothing.

બહુકોણ, adj. [બહુ + S. कोण an angle.] Polygonous. 2. s. m. A polygon.

બહુખૂણ, Same as બહુકોણ q. v.

બહુખૂણિઉં, adj. m. f. n. [See બહુકોણ.] Polygonous.

બહુજાતીય, adj. [બહુ+S. जाति class.] Polygamous.

બહુજૈવિક, s. n. [બહુ + S. जीव life.] A polygoa.

બહુધા, adv. [બહુ+ S. धा an adverbial suffix showing "manner."] In many ways; variously; multifariously; diversely. 2. Mostly; probably.

આજે તો બહુધા બનાવટ એવી હોય છે.—ડ. ફા. કા.

બહુપગી, બહુપગું, } adj. m. f. n. [બહુ+S. पद a foot.] Having many feet. 2. s. n. A myriapod. 3. s. f. n. A gossip; a rumour.

બહુપત્રી, s. n. [બહુ+S. पत्र a leaf.] A polypterus. 2. adj. Having many leaves.

બહુફળી, adj. [બહુ+ S. फल a fruit.] Fruiting many times. 2. Having many branches. 3. s. f. Name of a plant. Corchorus antichorus. N. O. Tiliaceæ.

બહુબોલું, *adj. m. f. n.* [બહુ+બોલવું to speak.] Talkative; loquacious; garrulous.

બહુભુજ, *s. m.* [બહુ + S. भुज a hand.] A polygon. 2. *adj.* Polygonous.

બહુમત, *s. n.* [બહુ +S. मति an opinion.] A majority of opinions; the opinion of the majority.

બહુમતી, *s. f.* [See above.] Majority.

બહુમાન, *s. n.* [બહુ+S. मान respect.] High esteem. 2. A gift given by a king to one of his subjects.

બહુમૂત્ર, *s. n.* [બહુ + S. मूत्र urine.] Name of a disease; diabetes insipidus.

બહુમૂલ્ય, *adj.* [બહુ+S. मूल्य price.] Costly; high-priced.

બહુમૂળ, *s. n.* [બહુ + S. मूल a root.] A polyp.

બહુરૂપ, *adj.* [See below.] Multiform. 2. *s. n.* An amœba.

બહુરૂપી, *s. m.* [બહુ + S. रूप a form.] An actor; a masker. 2. *adj.* Many-formed; multiform.

બહુલ, *adj.* [S.] Numerous; much; plentiful; abundant; rich in.

બહુલતા, *s. f.* [બહુલ+S. ता a suffix forming a noun.] Numerousness; copiousness; abundance.

બહુલવર્મ, *s. n.* [બહુલ+S. वर्त्मन् an eyelid.] Follicular conjunctivitis.

બહુલોમા, *s. n.* [બહુ+S. लोमन् hair.] Excessive growth of hair; polytrichia.

બહુવચન, *s. n.* [બહુ + S. वचन a number.] The Plural Number (in Gram.).

બહુ વાર, *adv.* [બહુ & S. वार a time.] Many times; on many occasions; frequently; often.

બહુવિધ, *adj.* [બહુ + S. विधि manner.] Of many kinds; diverse; manifold; multifarious. 2. *adv.* In many ways.

બહુવ્રીહિ, *s. m.* [S.] One of the four classes of compounds in which two or more words are compounded to make an epithet or attributive (in Gram.).

બહુશ્રુત, *adj.* [બહુ+S. श्रुत heard *fr.* श्रु to hear.] Well-informed; very learned. 2. Well-versed in the Vedas.

બહેક, *s. f.* [See બેહકું.] A strong fragrance; a sweet smell.

બહેકવું, Same as બેહકવું *q. v.*

બહેકાવવું, Same as બેહકાવવું *q. v.*

બહેડું, *s. n.* / **બહેડો**, *s. m.* [S. बहेडक.] Name of a plant and its fruit. Terminalia belerica. N. O. Combretacæ.

બહેન, *s. f.* [S. भगिनी.] A sister.

Id. બહેન સમાની ગાળો ભાંડવી To abuse a person's sisters.

બહેનપણાં, *s. n. pl.* [બહેન+પણું a suffix forming a noun.] Friendship (between women).

બહેનપણી, *s. f.* [See above.] A female friend.

બહેર, *s. f.* / **બહેરાટ**, *s. m.* [બહેરું+S. वृत्ति state.] Deafness. 2. Torpidity; numbness.

Id. અક્કલ બહેર મારી જવી To be senseless. બહેર મારવી To be deaf. 2. To be benumbed.

બહેરું, *adj. m. f. n.* [S. बधिर.] Deaf. 2. Noiseless. 3. Torpid; benumbed.

બહોળું, *adj. m. f. n.* [See બહુલ.] Large; extensive; broad; wide; capacious; ample; large. 2. Abundant; plentiful; copious; numerous.

Id. બહોળે હાથે Liberally (paid, spent).

બળ, *s. n.* [S. बल.] Strength; power; might; force; ability. 2. An army; forces. 3. Rigour; severity.

Id. બળ કરવું To exercise strength. બળ ભાંગવું To lose strength. બળ મારવું To concentrate one's strength. ને બળે By means of; by virtue of; on the strength of.

Prov. બળ કરતાં કળ વધે Knowledge is power.

બળાઇ, Same as બલાઇ, બલૈ *q. v.*

બળકટ, Same as બળવાન *q. v.*

બળખો, Same as બલખમ, બલગમ *q. v.*

બળજોરી, Same as બરજોરી *q. v.*

બળતણ, *s. n.* [બળવું + S. तृण grass.] Fuel; fire-wood.

બળતર, / **બળતરા**, *s. f.* [See બળવું.] A burning sensation. 2. Pining; grief; restlessness; pain. 3. Envy.

Id. બળતરા બળવી To have a burning sensation. બળતરા કરવી To envy. બળતરાએ બળવું To sympathize with.

વધારે સારી સ્થિતિ જોઇને તે બળતરા કરે છે.—મ. ન. દ્વિ.

દયાના પ્રભુ પ્રાણવલ્લભ મળે તો બળતર ટળે.—દયારામ.

અળતું, *s. n.* [See બળવું.] A flame. 2. Burning. 3. Grief; heart ache. 4. *adj m. f. n.* Burning; blazing.

Id. બળતામાં હોમવું To provoke; to excite.

Prov. બળતામાં ઘી હોમવું To throw oil into fire; to add fuel to fire. બળતું ઘર કૃષ્ણાર્પણ When Tom's pitcher is broken, I shall have the shreds of it. 2. To make a virtue of necessity. બળતી તાપણીએ સૌ તાપે Good wares make quick market. બળતામાંથી જે બચ્યું તે ખરું When the whole house is on fire, anything that is saved is a clear gain.

બળદ, *s. m.* [S. बलद.] An ox; a bullock; a bull. 2. A man who does hard work without intelligence.

તારો બળદે ચઢીને વર આવે રે.—દેવીદાસ.

બળદાયી, Same as બલદાયી *q. v.*

બળદાર, Same as બળવાન *q. v.*

અમલદાર બળદાર કાળ તો, ગણે તણખલા તોલે.—ઋષિરાજ.

બળદીઓ, *adj. m.* [See above.] Stupid; foolish. 2. *s. m.* A fool. 3. A bullock.

બળપારી, *adj.* [બળ+S. अपार boundless.] Very strong.

બળબળ, *s. f.* [Redup. of બળવું.] A burning sensation. 2. Heart-burning. 3. Anxiety. 4. Jealousy. 5. Sympathy.

બળબળતું, *adj. m. f. n.* [Redup of બળતું.] Afflicted; paining; sorry; care-worn. 2. Extremely hot; scathing.

બળબળતા હૈયામાં દુઃખ ઉદ્દીપક આવે કયાંથી.—લલિત.

બળબિંબ, *s. n.* [બળ+S. बिंब a particular fruit which is ruddy when ripe.] Name of a particular fruit.

બળબિંબ મુધા માનતું સર્યું.—દયારામ.

બળબીજ, *s. n.* [બળ+S. बीज a seed.] Name of a medicinal drug; the seed of the plant Abutilon indicum. N. O. Malvaceæ.

બળભદ્ર, Same as બલભદ્ર *q. v.*

બળવત્તર, Same as બલવત્તર *q. v.*

બળવતી, Same as બલવતી *q. v.*

બળવંત, Same as બલવંત *q. v.*

બળવાખોર, *adj.* [બળવો+P. खोर enjoying.] Insurgent; rebellious; riotous.

બળવાન, } Same as બલવંત *q. v.*
બળવાન, }

બળરામ, Same as બલરામ *q. v*

બળવું, *v. i.* [S. ज्वल् to burn.] To burn; to be on fire. 2. To grieve over; to be mortified. 3. To pine; to be jealous.

Id. દાઝે-ખારે બળવું To entertain malice towards. તાપે બળવું To be exposed to the heat of the sun. વિરહે બળવું To be afflicted at the separation from one's lover or lady-love. બળવો-બળી એ વાત Confound it. બળ્યું Burnt; baked. 2. Bother! Confound it! બડા રોટલા શેકી બળ્યો લાડુ બનાવ્યો.—હ. દા. કાં. અવતાર બળ્યો ધિક એહ મુવા જેવી તેહ.—દલપતરામ બળ્યું મારું રૂપ ! What sufferings has my confounded beauty brought upon me ! બળીને ખાખ થવું To be jealous. 2. To be reduced to ashes.

Prov. બળ્યું બોલે A happy heart makes a blooming visage.

બળવો, *s. m.* [Ar. बलवा trial.] An insurrection; a riot; a revolt; a rising; a mutiny; a rebellion.

બળસંયોજન, *s. n.* [બળ+ S. संयोजन joining.] Composition of forces.

બળહીણ, } Same as બલહીન *q. v.*
બળહીન, }

ભણી વિદ્યા બળહીણ બન્યા નહિ.— હ. દા. કાં.

બળાત્કાર, Same as બલાત્કાર *q. v.*

બળાત્કારે, Same as બલાત્કારે *q. v.*

બળાંતરમાપક, *s. n.* [બળ+S. अंतर distance +मापक measuring.] A hodograph.

બળાપો, *s. m.* [See બળવું.] Burning; jealousy; envy. 2. Grief; sorrow; mortification.

બળિ, Same as બલિ *q. v.*

વેરેલા પૂર્વે બળિ નિવારો ચરાવવા પંખી.—ન. ઈ. યા.

બળિદાન, Same as બલિદાન *q. v.*

બળિયા, } *s. m. pl.* [બલીયસ્ & કાકા an uncle.] Small-pox.
બળિયાકાકા, }

Id. બળિયા કાઢવા-ટાંકવા To vaccinate. બળિયા કઢાવવા-ટંકાવવા To get vaccinated. બળિયા ટાંકનાર A vaccinator. બળિયા ટાંકવાનું ખાતું The vaccination department.

બળિયું, *adj. m. f. n.* [See બલીયસ્.] Strong; powerful; mighty.

Prov. બળિયાના બે ભાગ Might is right. બળિયા સાથે બાથ ન ભીડવી One should not strive to cope with another more powerful.

દૈવની બળિયું જાણી, કૃષ્ણ ! કે મન મંગળ.—ભા. દ.

બળિયેલ, *adj.* [See બળવું.] Jealous; envious. 2. Morose; sullen.

બળિષ, Same as બલિષ્ઠ *q. v.*

બળી, Same as બલવંત *q. v.* 2. Same as બલિ *q. v.*

બળીઉં, *m. f. n.* Same as બળિયું *q. v.*

બળીઆ સાથે બાકરી બાંધી ઘણા ! લોક ખરાબ થાય છે.-હ. ઢા. કાં.

બળીએલ, Same as બળિયેલ *q. v.*

બળીદાન, Same as બલિદાન *q. v.*

બળેવ, *s. f.* [S. बलि name of a particular king.] The Hindu festival in honour of the king Bali, held on the fifteenth day of the bright half of the month Shravana.

બળોતિયું, બળોતીઉં, } *s. n.* [બાળ+S. वत् having.] A swaddling cloth.

લંગોટ ઉપર કોઇ બાંધતા બળોતિયાં.—હ. ઢા. કાં.

બાં, બાંય, } *s. f.* [See બાહુ.] An arm; the upper arm. 2. A sleeve. 3. Help; assistance.

વૈદડા વૈદું મ કર્યું, મ ઝાલ્ય મારી બાંય.—લોકોક્તિ.

બાંયડું, Same as બાહુડું *q. v.*

બાંયધર, Same as બાંહ્યધર *q. v.*

બાંયધરી, Same as બાંહ્યધરી *q.*

કહેણ લાવનાર શેઠે બાંયધરી આપી.—હ. ઢા. કાં.

બાંયું, Same as બાહું *q. v.*

બાંહેધર, Same as બાંહ્યધર *q. v.*

બાંહેધરી, Same as બાંહ્યધરી *q. v.*

બાંહ, *s. f.* [See બાહુ.] The arm. 2. The sleeve. 3. Help; assistance. 4. Kith and kin.

Id. બાંહ પકડવી To help; to assist.

બાઇ તે તો બાઇ એની બાંહની સગાઇ.—લલિત.

બાંહ્યધર, *s. m.* [બાંહ+S. धृ to hold.] A guarantee; a security.

બાંહ્યધરી, Same as બાંહ્યધર *q. v.* 2. *s. f.* The responsibility of a guarantee; security; guarantee.

જૂદાઇ ન હો જરૂર બાંહ્યધરી ઇકબાલ હો.—લલિત.

બાંહું, *s. n.* [See બાહુ.] A wooden support placed in the shutters of a door. 2. A drum.

બા, *s. f.* [See બાઇ.] Sister. 2. Mother; mamma. 3. *inter.* A term of endearment for a boy or a friend.

Id. ના, બા ! હું તો નહિ આવું No, my friend ! I would not come.

બાઇ, *s. f.* [P. वा, बा a term of endearment & the suffix of the fem. gender.] A term of respect for a female; a lady; a matron; a mistress. 2 A term of respect added to the names of women. 3. A term used for the mother-in-law. 4. A maid-servant.

Id. બાઇ બાઇ ખોબલે ધાણી Begging. [Name of a game in which a player begs of other partners and tries to catch them while they change their places.]

Prov. બાઇનાં ફૂલ બાઇને, ને શોભા મારા ભાઇને Very liberal with what belongs to some one else. બાઇને કોઇ લેનાર નહિ, ને ભાઇને કોઇ દેનાર નહિ A fit match, defective both ways.

બાઇકલ્યાણી, *s. f.* [બાઇ+S. कल्याण welfare.] Begging. 2. Solicitations. 3. *adj.* Impotent; weak; coward.

Id. બાઇકલ્યાણી કરવી To solicit.

બાઇજી, *s. f.* [બાઇ+S. देव a god.] A mother-in-law.

બાઇડી, *s. f.* [બાઇ+ડી dim.] A woman. 2. A wife.

Prov. બાઇડી વગર ઘર ન શોભે The gray mare is the better horse. બાઇડીના પેટમાં છોકરું રહે, પણ વાત ન રહે A woman cannot keep a secret. બાઇડી જુવે લાવતો, ને મા જુવે આવતો The wife looks to the income of her husband, while the mother awaits with anxiety the return of her son. 2. Blood is thicker than water. બાઇડી નાતરે જાય, ને ધણી વળાવવા જાય He would sacrifice his dearest interest for a pecuniary gain.

બાઇ માણસ, *s. n.* [બાઇ & S. मनुष्य a human being.] A weak and helpless woman; womankind.

બાઉ, *s. m.* A sweet-ball (used in speaking with children).

ભૂ, બાઉ તાત્યા ભાખીએ, ભલે હોઇએ ભણેલા ભૂપ -દલપતરામ.

બાઉલું, *s. n.* The udder of a milch cattle.

બાઉવા, Same as બાઉ *q. v.*

બાકરી, *s. f.* [Ar. बाकर merciful.] Affection; restlessness owing to affection. 2. Obstinate adherance to enmity (euph.).

Id. બાકરી બાંધવી To become an enemy of; to oppose.

તો તમારે શું વહવું ? બાંધી બાકરી કૈરવ પર ચડવું.-પ્રેમાનંદ.

બળીઆ સાથે બાકરી બાંધીને ઘણા લોક ખરાબ થાય છે.-હ.ઢા.કાં.

ધમકી દીધીને બાંધી બાકરી.—નર્મદ.

બાકળા, *s. m. pl.* A kind of dry pea or bean. 2. Boiled pulse.

Id. ભૂતને બાકળા નાખવા To pacify an evil spirit with a present. 2. To propitiate an evil-doer; to bribe.

પછી બાકળા કરી સર્વને ખવરાવવામાં આવ્યા.—હ. દા. કાં.

ચકલામાં બાકળા મૂક્યા હશે તે ખવાશે.—કે. હ. પ્ર.

બાકી, *s. f.* [Ar. बाकी.] A remainder. 2. The balance; outstandings. 3. *adj.* Remaining; pending; undisposed of. 4. *conj.* In that case; otherwise; else.

Id. બાકી કાઢવી To pass an acknowledgment by settling an account. બાકી ખેંચવી-લાવવી To carry or bring forward a balance. બાકી-બાકીમાં-રહેવું To be left as a remainder. 3. To remain undone. બાકી-બાકીમાં રાખવું To leave or keep back. 2. To leave undone. ખરચ કરવામાં તેણે બાકી રાખી નહિ He spared no expence. બાકી કામનું પત્રક A statement of pending papers; a statement of papers remaining undisposed of.

તેમાં બાકી ના કદાપિ હું કહેત.—નર્મદ.

બાકીતાકી, *s. f.* [Redup. of બાકી.] Dues (of money).

બાકું, બાકોરું, } *s. n.* [See ભગ્ન broken.] A large hole; a bore.

બાખડ, *s. n.* Same as બાખડી *q. v.*

બાખડવું, *v. i.* [S. वाच् to speak.] To scold; to rebuke. 2. To quarrel; to discuss heatedly.

બાખડી, *s. f.* A milch cow or buffalo that, after a long time, is about to stop yielding milk. 2. *adj. f.* About to stop yielding milk (of a cow or buffalo).

બાખડી ભેંસનું દૂધ આણી.—હ. દા. કાં.

બાખાબોલું, *adj. m. f. n.* [બાખા+બોલવું to speak.] Outspoken; candid; frank.

બાખું, *s. n.* [See બાકું.] A hole. 2. *adj. m. f. n.* Foppish; lusty; pleasure-seeking; easy-going.

બાગ, *s. m.* [P. बाग्.] A garden; an orchard.

બાગડોર, *s. f.* [બાગ+S. दोर string.] A rein; a bridle.

બાગબાન, બાગવાન, } *s. m.* [બાગ+P. वान् having.] A gardener; a planter.

બાગબાની, બાગવાની, } *s. f.* [See above.] The office or duty of a gardener.

બાગાયત, *s. f.* [Ar.] Gardening (as opposed to જીરાયત agriculture) tillage.

બાગાયતી, *adj.* [Ar.] Fit for garden plants (of the soil); cultivated by water from a well (as opposed to જીરાયતી agricultural).

બાઘડ, *adj.* Terrible; frightful. 2. Bold; brave. 3. Stout; strong.

બાઘડો, *s. m.* A frightful man.

બાંક, બાંકડો, } *s. m.* [Portug.] A bench; a form.

બાંકડું, Same as બકડું *q. v.*

પ્રતિજ્ઞા પાકતો, બળ ઘણું બાંકતો.—સામળ.

બાંકાઈ, *s. f.* [બાંકું + આઈ a suffix forming a noun.] Foppishness.

બાંકું, *adj. m. f. n.* [See વાંકું.] Handsome; beautiful. 2. Daring; dashing. 3. Delicate. 4. Unusual; uncommon. 5. Foppish.

થઈ બાંકા છબીલા બહુ નાર.—નર્મદ.

એક વાળ બાંકો તો બાંકો બાંકે હે.—હ. દા. કાં.

બાંકેરાવ, *s. m.* [બાંકું + S. राजन् a king.] A swelling professor; a swagger. 2. A fop; a beau.

બાંગ, *s. f.* [P. बंग् a cry.] The Mahommedan call to prayer. 2. Bawling; bellowing; roaring. 3. *s. n.* A kind of richly embroidered silk-cloth worn by women. 4. Name of a plant. Cissampelos pareira. N. O. Menispermaceæ. Also called પહાડવેલ.

Id. બાંગ પોકારવી-મારવી To call to prayer from the top of a mosque. બાંગ મૂકવી To cry aloud in mourning.

બાંગ દેઈ સેહાર.—પદ્મનાભ.

બાંગડ, *adj.* [See બાંકું.] Cunning; artful; subtle; crafty; lusty. 2. Daring; dashing.

બાંગડવું, *v. i.* [See બાંગ.] To low; to bellow. 2. To cry aloud from the throat. 3. To cry to prayer.

બાંગરું, *adj. m. f. n.* [See બાંકું.] Fondled; indulged; bold; impudent.

બાંબડવું, બાંબેડવું, } Same as બાંગડવું *q. v.*

બાચકો, *s. m.* [See બાચવું.] A handful. 2. A snap with the fingers.

Id. બાચકા ભરવા-લેવા To grasp gently.

Prov. ધૂમાડામાં બાચકા ભર્યથી શું મળે ? He who runs after a shadow has a wearisome race.

બાજ, *s. m.* [P. बाज्.] A hawk. 2. A horse. 3. *s. f.* A dish made of leaves; a trencher. 4. *adj.* [P. बाज् a player *fr* बाख्तन् to play.] A persian suffix denoting "addicted to." e. g. રંડીબાજ, યુક્તિબાજ, કબ્જેડાબાજ.

અતિથિ ભણી મુકાવી બાજ.—પદ્મનાભ.

પૂઠે ચાલ્યો પૂરપણે, દોડાવતો બાજને.—વલ્લભ.

બાજટ, Same as બાજઠ *q. v.*

બાજઠ, *s. m.* A bench; a seat; a platform; a footstool.

બાજડું, *s. n.* [બાજ + ડું dim.] A kind of trencher made of leaves used by Hindus.

બાજડાં.ન મળે બાજે, જીવ્યામાં શો અર્થ છે !-વલ્લભ.

બાજંદાઈ, Same aa બાઝંદાઇ *q. v.*

બાજંદાવેડા, Same as બાઝંદાવેડા *q. v.*

બાજંદું, Same as બાઝંદું *q. v.*

બાજરીઉં, *s.n.* [See **બાજરી**.] An ear of millet. 2. An ornament on which grains are marked. 3. Name of a kind of grass. Arundinella tenella. N. O. Graminacæ.

બાજરીઓ, *s. m.* A preparation of food prepared of millet.

બાજરી, *s. f.* Name of a cereal grain; millet.

બાજરો, *s. m.* A large varitey of millet Penicellaria spicata. N. O. Graminacæ.

બાજી, *s. f.* [P. *fr.* बाख्तन् to play.] A game; a game-board. 2. A game at cards; a game at dice; a suit. 3. The hand; the cards dealt. 4. The game that is won; the game. 5. A trick; a plan.

Id. બાજી રમવી To play a game. બાજી રમવી-ખેલવી-ગોઠવવી-રચવી-માંડવી To lay a plan. બાજી જીતવી To win a game. 2. To be successful in one's plans. બાજી હારી જવી To lose a game. 2. To be unsuccessful in one's plans. હારી બાજી જીતવી To win a game which was almost lost. જીતી બાજી હારવી To lose a game which was almost won. મારા હાથમાં બાજી રહી નથી I have lost control over the circumstances that influenced my plans.

બાજીઆકોર, *s. m.* Disgrace; censure.

બાજીઓ છોડ, *s. m.* A hawk weed.

બાજીગર, *s. m.* [બાજી + P. गर् to do.] A juggler; a conjuror.

બીજો ગુરુ બાજીગર મહોર.—અખો.

બાજીગરી, *s. f.* [See above.] Jugglery; a trickish play.

જગત બાજીગરીના તું બધા છલબલ જવા દેજે.—બાલ.

બાજુ, *s. f.* [P. बाजु the arm.] The side. 2. The verge; a border; a margin. 3. Party; faction; interest; a part or side. 4. Aid; help; succour; assistance. 5. Power; ability. 6. *s. m.* The arm.

Id. બાજુ લેવી -પકડવી To take a side in a quarrel; to be partial to. બાજુ રાખવી To uphold a cause at a critical moment. બાજુએ Aside.

બાજુબંદ, **બાજુબંધ**, } *s. m.* [બાજુ + P. बंद, S. बंध् to bind.] A kind of bracelet; an armlet.

બાજે, *adj.* [Ar. बअज some.] Some; certain; some one; any.

બાજેલોક, *s. m. pl.* [બાજે + લોક people.] Some people.

Id. સીપાઈ બાજેલોક Menials and others.

બાજે વખત, *s. m.* [બાજે & P. वख्त time.] Some time.

બાજોઠ, Same as બાજઠ *q. v.*

બાજોઠી, *s. f.* A small footstool.

ત્યાં બરાનપુરી બાજોઠી મંગાવી.—પુરીબાઈ.

બાજોઠીઉં, *s. n.* Name of a plant. Grewia populifolia. N. O. Tiliacæ.

બાઝવું, *v. t.* [S. बाध् to annoy.] To seize; to lay hold of; to catch; to hold tight. 2. To stick close. 3. To embrace; to clasp; to press endearingly to the breast. 4. To quarrel; to fight.

Id. આડું બાઝવું To raise a quarrel based on false grounds. મોતિયા બાઝવા To stick close to the sides of a pot (of drops of water). થર બાઝવી To be formed (of a layer of cream). બાઝી પડવું To embrace. 2. To make an indecent attack upon a woman. 3. To quarrel; to fight. મૂળ બાઝવું To take roots. 2. To obtain a footing. હાથે બાઝીને ચાલવું To walk hand in hand.

બાઝંબાઝી, **બાઝાબાઝી**, } *s. f.* [Redup. of બાઝવું.] Quarelling; fisticuffs; fighting.

બાટ, *s. m.* [S. पिष्ट flour *fr.* पिष् to grind.] Name of a sweet preparation of wheat-flour.

બાટલી, *s. f.* [Eng.] A bottle.

Id. બાટલીભગત A drunkard.

બાટલો, *s. m.* [Eng.] A large bottle.

Id. બાટલા ભરવા To fill bottles. 2. To be permanently required to take medicine; to be a chronic patient.

બાટી, *s. f.* [See બાટ.] A kind of cake made of pulse-flour.

બાડું, *s. n.* A stalk of corn with its ear.

બાડું, *adj. m. f. n.* Squint-eyed; purblind.

Id. બાડી આંખે-નજરે જોવું To look askance at. 2. To look carefully at. 3. To cast a glance at. બાડો બતરીસ લખણો A squint-eyed fellow is generally perfect in all ways. કોઇ બોલાવે ત્યારે બાડું જોવું To disregard the call of a person.

જેમ બોતેર વિદ્યા બાડામાં.—સામળ.

બાડુઆં, બાડુવાં, } *adj. n. pl.* [See બડુક.] Guileless little (children); poor little (creatures).

રૂવે બાળક બાડુઆં.—પ્રેમાનંદ.

બાઢં, બાઢમ્, } *adv.* [S.] Well; oh, yes; assuredly; surely; really; be it so; certainly. 2. Left; stopped; closed.

કહેવું નથી કાંઇ હાવાં, બોલવું બાઢમ્ કર્યું.—વલ્લભ.

બાડુવાં, Same as બાડુઆં *q. v.*

બાણ, *s. n.* [S.] An arrow; a shaft. 2. A rocket. 3. An extensive moorland washed by sea-water. 4. A missile; a weapon. 5. A stone worshipped as an emblem of Shiva. 6. An ironical speech. 7. [See વાન.] A sign; a mark. 8. Footprint. 9. A trace of footprints. 10. A boundary-mark.

Id. બાણ વાગવાં To be pierced in the heart with words as sharp as arrows. બાણ કાઢવું To trace the path taken by a person from his footprints.

કોટિ બાણ તણાં માન મોડું.—સામળ.

બાણવું, *v. i.* To make a reciprocal contract.

બાણાકાર, *adj.* [બાણ+ S. आकार a figure.] Sagittate.

બાણાવળી, *s. m.* [બાણ+ S. आवलि a series.] A skilful archer.

બાણી, *s. f.* [See વાણી.] An agreement; a stipulation. 2. A term; a period. 3. Name of a kind of cloth.

બન સોને પહેલી બાણી.—સામળ.

બાણું, *adj.* [બે + S. नवति ninety.] Ninety-two; 92.

બાંટ, *s. n.* Name of a kind of cloth. 2. *s. m.* Name of a sweetmeat; a sumptuous dish. 3. A series of weights. 4. A thorn; a spike.

પહેરવાની સાડીઓ એટલે ફોફળીઆં, બાંટ.—હ. કા કાં.

બાંટવું, *v. i.* [S. वंट्] To distribute; to divide. 2. *s. n.* A thorny shrub. 3. A small and stunted shrub.

બાંટું, *adj. m. f. n.* Not developed; unripe. 2 *s. n.* Undeveloped corn of જુવાર and બાજરી.

હાથમાં બાંટાં કરતી બાંટાં ચોમેર કરતી ગડગડે.—પ્રેમાનંદ.

બાંઠ, *adj.* [S. वंठ.] Dwarfish; having a short stature. 2. *s. m. f. n.* A dwarf.

બાંડીઉં, *s. n.* Same as બાંડી *q. v.*

બાંડીઓ, *s. m.* [See બાંડું.] A Mahommedan (in contempt).

બાંડું, *adj. m. f. n.* [S. वंड maimed.] Having no tail. 2. Wanting a thing to complete a good look. 3. Not of good appearance; ugly.

Prov. બાંડા ગામમાં બે બારસ Disorder is the rule where ignorance prevails.

બાતમી, *s. f.* [See વાત.] Intelligence; tidings; news; information.

Id. બાતમી કરવી-આપવી-દેવી To give information; to inform. બાતમી મેળવવી-કાઢવી To investigate.

અધિક બાતમીઓ કાઢવાને લગાડયા છે.—સુ. વિ. મા.

બાતમીદાર, *adj.* [બાતમી+P. दार having.] Giving information. 2. *s. m.* An informant; a news-bearer.

બાતમીખાતું, *s. n.* [બાતમી+ખાતું a department.] An intelligence bureau.

બાતલ, *adj.* [Ar. बातिल false.] Rejected; abolished; annulled. 2. Excluded. 3. Null and void; useless. 4. False; absurd; unfounded.

Id. બાતલ કરવું To reject. 2. To exclude. બાતલ જવું-થવું To be rejected 2. To be excluded. રદબાતલ Null and void.

બાતેન, *adj.* [Ar. बातिन् inward.] Internal; secret; hidden; concealed.

બાથ, *s. f.* [બે+S. हस्त the hand.] Clasping; grip. 2. An embrace. 3. Confronting; facing; opposing.

Id. બાથ ભીડવી To embrace. 2. To compete. બાથ ભરવી-ભીડવી-ભીડાવવી-લેવી To engage in an encounter; to encounter. બાથ ભરવી To embrace.

Prov. બળીઆ સાથે બાથ ન ભીડવી One should not try to cope with one more powerful.

જીવ બ્રહ્મને બાથે રહાય.—અખો.

બાથોડીઉં, *s. n.* [બાથ + ડી dim.] Striving; struggling; trying to seize a thing.

Id. બાથોડીઆં ભરવાં-મારવાં To strive; to struggle.

બાદ, *adj.* [Ar. बअद् after.] Deducted; subtracted; cast out; excluded. 2. *prep. & conj.* Subsequently; afterwards; next; then; thereafter.

Id. બાદ કરવું To deduct. 2. To exclude; to reject. બાદ જવું To be deducted. બાદ થવું To be excluded; to be rejected. 2. To be deducted.

બાદકાંક, *s. m.* [બાદ+ S. क doer + अंक a number.] The subtrahend.

બાદબાકી, *s. f.* [બાદ +Ar. बाकी remainder.] Subtraction.

બાદર, *adj.* [S. बृहत्तर longer.] Large; not small.

બાદરાયણ, *s. m.* [S.] Name of a celebrated sage, author of the Shareeraka sootras of the Vedanta philosophy.

બાદલું, *s. n.* [See વાદળી.] Golden circular wire used in making brocade. 2. *adj. m. f. n.* Not lasting; perishable; delicate. 3. Not trustworthy; unreliable.

બાદશાહ, *s m.* [P.] An emperor; a great king; a sovereign. 2. *adj.* Imperial; royal; absolute.

Prov. બાદશાહ ત્યાં બજાર Luxuries go with the king; there would be no makers of luxuries, if there were no buyers.

બાદશાહી, *s. f.* [See above.] Empire; imperial power or dignity; sovereignty. 2. *adj.* Imperial; absolute; royal.

બાદયાન, *s. n.* Name of a particular kind of aromatic flowers and fruits used as condiments; name of a drug; aniseed. Illicium anisatum. N. O. Magnoliacæ.

બાદી, *s. f.* [P. बादी flatulent.] Indigestion; dyspepsia. 2. Windiness.

બાદીબવાસીર, } **બાદીહરસ**, } *s. m.* [બાદી+Ar. बवासीर pile-] Blind piles.

બાધ, *s. m.* [S. *fr.* बाध् to annoy; to hinder.] Opposing; hindering; an objection; an obstacle; a precluding cause or reason. 2. Sin; fault.

Id. બાધ આવવો—નડવો To meet with an obstruction or obstacle.

શાપ તેણે મુને દીધો કીધા માટે બાધ.—ભાલણ.

બાધક, **બાધકર્તા**, **બાધકારક**, } *adj.* [બાધ+S. कृ to do.] Objectionable; that objects or obstructs; hindering; annoying.

બાધા, *s. f.* [See બાધ.] Same as બાધ *q. v.* 2. A vow; a solemn religious promise to offer a thing to an idol, to abstain from using certain things, or to perform certain resolutions.

Id. બાધા કરવી-લેવી-રાખવી To take a vow. બાધા પાળવી To observe a vow. બાધા છોડવી-મૂકવી To give up a vow. 2. To make a vow of abstaining from sexual intercourse (among the Jainas).

પણ બાધા ગમે તે હોય.—મ. ન. દ્વિ.

બાધિકા, *s. f.* [See બાધક.] Troubling; hindering; obstructing; annoying.

સકળ સદ્‌ગુણનું ધામ, રહિત બાધિકા જે.—દયારામ

બાધિત, *adj.* [See બાધ.] Annoyed; troubled. 2. Obstructed; opposed. 3. Contradicted; inconsistent. 4. Futile.

બાધું, *adj. m. f. n.* [See બધું.] Entire; whole.

કહે મુજને લે બાધો મહિમૂલમાં.—દયારામ.

બાધેભારે, *adv.* [બાંધવું + S. भार weight.] Ambiguously; doubtfully. 2. Indirectly; not particularly mentioning. 3. Privately. 4. Out of respect; without doing disrespect.

બાન, Same as બાનું *q. v.*

સેનાપતિને કેદ કરીને બાનમાં લઇ ગયા.—હ. દ્વા. કાં.

બાનક, *s. f.* Composition; language.

તારી બાનકની બલિહાર.—બ્રહ્માનંદ.

બાનડી, *s. f.* A maid-servant; a slave-girl.

બાનાખત, *s. n.* [બાનું + P. खत a deed.] A deed for earnest money paid in advance.

બાની, *s. f.* [See વાણી.] The manner or style of speaking or writing.

બાની મીઠી ઉર ભીંજવતી નીતરે શી સહેની.—બ. ક. ઠા.

અક બાની મનમાની, આપીને ઉજેહ હતો.—વલ્લભ.

બાનું, *s. n.* [बयूआनह् *fr.* Ar. बयूअ to buy.] Earnest money. 2. [P. बहानह् *fr.* बहानिस्तन् to pretend.] A pretence; a pretext; a sham plea; a loophole.

Id. બાનું આપવું To pay as earnest money. બાનું લેવું To take as earnest money. બાનું શોધવું-ખોળવું

To seek for a pretext. બાનું જડવું-મળવું To find a pretext. બાનું કાઢવું To make an excuse.

તમારા બાનાની તમને લાજ.—અખો.

અવર બાનું કરી બતલાવતી.—સ. ઉ. ચા.

બાનુ, *s. f.* [P. बानु a female.] A lady.

બાંદી, *s. f.* [P.] A female attendant; a female slave.

બાંદડી, Same as **બાનડી** *q. v.*

બાંધ, *s. m.* [See **બંધ**.] A dam; an embankment; a dyke. 2. Tying; fastening; binding.

બાંધકામ, *s. n.* [બાંધવું + S. कर्मन् work.] Masonry work. 2. Building.

બાંધકામખાતું, *s. n.* [બાંધકામ + ખાતું a department.] The public works department.

બાંધછોડ, *s. f.* [બાંધવું + છોડવું to untie.] Tying and untying. 2. A compromise.

Id. બાંધછોડની વાત A question of making and unmaking; a difficult matter requiring the advice of a wise and experienced man.

બાંધણ, *s. n.* [See **બંધન**.] A tie; a fastening. 2. A pack-cloth; a wrapper. 3. A mode of fastening.

ટળણે બાંધણે બાંધ્યો ન જાય.—અખો.

બાંધણી, *s. f.* [See **બાંધવું**.] A mode of dyeing cloth in which a piece is tied in several places. 2. A kind of spotted cloth. 3. The style or fashion of building or binding: style; construction. 4. A dam.

બાંધણીઓ ને ગાળા શોભીતા હોય છે.—હ. દા. કા.

બાંધણું, *s. n.* [See **બંધન**.] A kind of spotted cloth. 2. A hostile attitude.

Id. બાંધણાં છોડવાં To give up hostility towards.

બાંધલું, *s. n.* A burial ground; a churchyard.

બાંધવ, *s. m.* [S.] A relation. 2. A friend. 3. A brother.

બાંધવું, *v. t.* [S. बंध् to bind.] To tie; to bind; to fasten; to connect with and confine by bonds. 2. To tie with a knot; to enact; to frame. 3. To fasten on; to fold. 4. To enwrap; to enfold; to tie up in. 5. To stop up; to bind. 6. To appoint; to establish; to set up. 7. To build and construct. 8. To set fast; to make. 9. To form; to combine; to concert; to contrive. 10. To contract (as friendship). 11. To make up; to form out of materials. 12. To conceive and cherish: to set up in the mind. 13. To bind up under magical influence and suspend the natural working of.

Id. ઘર બાંધવું To build a house. ગાંઠ બાંધવી To tie a knot. 2. To be united in friendship. ઘુઘરા બાંધવા To dance with little bells tied round the ankles. માથું બાંધવું To tie a piece of cloth round the head, as a preventive against cold. પાઘડી બાંધવી To get up a turban in its proper form. આંખે પાટા બાંધવા To shut the eyes with a piece of cloth. 2. Not to be able to see. 3. To be careless. મો બાંધી લેવું To stop speaking. હાથ બાંધવા To tie the hands, as punishment. કેડ બાંધવી To gird up the loins: to be ready for. હાથ બાંધી લેવા-હાથપગ બાંધી લેવા-હાથપગ બાંધીને કૂવામાં ઉતારવું To get one to sign a document. પેટે પાટા બાંધવા To starve oneself. પ્રેમ બાંધવો-પ્રીત બાંધવી To contract affection for: to love. થાંભલે બાંધીને માર મારવો To tie to a post and to whip, as punishment. કાયદો-નિબંધ બાંધવો To make a rule or law. -ની આશા બાંધવી To hope તર્ક બાંધવો To infer. વિચાર બાંધવો To form an opinion. મુદત બાંધવી To fix the limit of time. નજર બાંધવી To deceive the eyes. તરવાર બાંધવી To put on a sword. 2. To be prepared for a battle. વારો બાંધવો-વારી બાંધવી To fix the practice of buying a certain quantity at a regular interval. ગ્રંથ-પ્રબંધ બાંધવો To compose a book or an essay. વખત બાંધવો To fix the time. લોટ બાંધવો To make flour into dough. સાથે શું બાંધી જવું છે ? What can a man take away with him, when he dies ? બાંધી દડીનું Short and stout; of a short and thick stature. બાંધી લેવું To keep under control by spells. 2. To put under a bond (by the conditions of an agreement). 3. To prevent one from raising an objection in a dispute બાંધ્યો પગ રહેવો Not to be free to move about.

Prov. બાંધી મૂઠી લાખની A closed fist is equal to a palm.

બાંધો, *s. m.* [See **બાંધવું**.] A make; structure; constitution; build. 2. Binding; fastening. 3. Composition. 4. A thing that binds.

બાપ, *s. m.* A father; papa.

Id. બાપદીકરાનો નાતો Relation or intimacy as close as that between the father and his son. બાપના કૂવામાં ડૂબી મરવું To blindly follow ancestral

customs. આપના વારાનું Very old. આપના બાપ પાસે જવું To be lost for good. આપના બાપ બોલાવવા To vainly cry for help. આપની આંધ સાહીને As a matter of course. આપનો બુધવાર કરવો To do nothing; to be frustrated in one's attempt. આપનો માલ Lawful possessions.

Prov. આપને ઓખારાં વાગે, ને દીકરાને ઘરચોળું જોઇએ Clean clothes and empty pockets આપ બતાવ કે શ્રાદ્ધ સરાવ Things not apparent are to be considered as things non-existent. આપ તેવા બેટા, ને વડ તેવા ટેટા As is the father, so is the son.

આપકર્મી, *adj.* [આપ+S. कर्मन् a deed.] Depending upon or enjoying the fruits of the deeds of one's father; not self-dependent.

આપજન્મારે, *adv.* [આપ+જન્મારો life.] In the course of one's whole life.

આપડું, *adj. m. f. n.* Poor; gentle; inoffensive; harmless. 2. Pitiable. 3. Wretched; miserable

આપદાદા, *s. m. pl.* [આપ+ દાદા ancestors.] Ancestors; forefathers; progenitors.

આપલા, **આપલીઆ,** } *inter.* [આપ+લા dim.] Ah me! Oh dear !

આપા, *s. m. vocative.* (As an address of respect.) Papa; father. 2. (As an address of endearment.) My dear; dear; darling. 3. (As an address of tiresomeness.) My good sir ! My friend ! Please !

આપીકું, *adj. m. f. n.* Paternal; patrimonial.

આપુ, *s. m.* A respectful term for a male; sir; my good sir. 2. A term of address used by sweethearts to each other. 3. A beloved person (spoken of endearingly and freely). 4. A father.

આપુકું, Same as **આપીકું** *q. v.*

આપુકા ભંડાર વસુંધરા સાગર ભર્યા.--લલિત.

આપુડીઉં, *s. n.* [See above.] A meak and humble child. 2. *adj. m. f. n.* Humble; meak; weak. 3. Loved; affectionate.

આપુડું, *adj. m. f. n.* [આપુ + ડું dim.] Dear and beloved. 2. Poor; meak.

આફ, *s. m. f.* [S. बाष्प steam; vapour.] Vapour; steam. 2. Heat; warmth; closeness. 3. Perspiration; sweat.

Id. આફ દેવો-આપવો To foment with vapour. આફ લેવો To be fomented with vapour. આફ થવો To perspire. આફ હોવો To be close.

રજની જેઠની આફની ઘણી.—નર્મદ.

આફણું, *s. n.* [See આફવું.] Cooking; boiling. 2. What is to be cooked or boiled. 3. Badly cooked food; a tasteless food. 4. A liquid preparation of boiled unripe mangoes seasoned with spices.

Id. આફણું આફવું To prepare a tasteless food.

આફલી, *s. f.* Wild carrot.

આફવું, *v. i.* [See આફ.] To boil; to dress by boiling in water. 2. To speak unguardedly.

આબ, *s m.* [Ar. बाब्] A particular point; a heading. 2. A chapter; a section. 3. An affair; a business; a case; a matter. 4. A subject; a topic.

બીજા પણ એમાં એવા બહુ બહુ આબ છે.—દલપતરામ.

આબચી, *s. f.* Name of a plant. Psoralea corylifolia. N. O. Leguminosæ.

આબત, *s. f.* [P.] A subject; a topic. 2. A business; an affair; a concern. 3. Details; particulars. 3. *prep.* On account of; respecting; regarding; with reference to; about.

આબતવાર, *adv* [આબત + S. वार a turn.] According to each subject in succession. 2. In details; with full particulars.

આબતી, *s. f.* [See આબત.] A part of the produce of fields paid to skilled men of the village; a commission; a fee.

આબરાં, *s. n. pl.* [P. बब्र् a lion.] Loose and dishevelled hair on the head.

આબરી, *s. f.* Loose, flowing, and short hair on the head. 2. A hairy border.

આબરીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Hairy 2. Having long and matted hair.

આબરું, Same as **આબરીઉં** *q. v.*

આબવારી, *s. f.* [આબ+S. वार a turn.] Assorting according to the heads or subjects; assortment.

આબસ્તા, *adj.* Related; connected. 2. *s. m. pl.* Relatives; kinsmen. 3. *s. m.* Household furniture.

આબા, *s. m.* [See આપા, આપુ.] Name of a tribe of Bheels. 2. A term of fondness for a child. 3. *s. m. pl.* Cakes; buns.

બાબાગાડી, *s. f.* [બાબા + ગાડી a carriage.] A kind of rickshaw used for giving a child an outing; a baby-car.

બાબાશાહી, *s. m.* [બાબી + P. शाह a ruler.] A coin formerly current in the Gaekwar's territory. 2. *adj.* Inferior; of a low quality. 3. Worthless.

બાબુ, *s. m.* [See બાપુ.] An address of respect. 2. A term of address to a Bengalee gentleman.

બાબે, *adv.* [See બાબ.] Regarding; concerning; for; on account of; about.

તે બાબે માંહેમાંહે સ્પર્ધા કરતી હતી.—નંદશંકર.

બાબો, *s. m.* [Imit.] Bread (used in speaking to children).

"નહિ ખાઉં બાબો, ધાવીશ માડી", બોલે તોતડું કાલું રે.–દયારામ.

બામ, *s. n.* An eel. 2. A particular plant. 3. [See વામ] A fathom.

બામણ, Same as બ્રાહ્મણ *q. v.*

બામણી, Same as બ્રાહ્મણી *q. v.* 2. Name of a kind of snake. 3. Name of a kind of thread-like worm.

બામણીઉં, Same as બ્રાહ્મણીઉં *q. v.*

બામદાદ, *s. n.* [P.] Dawn; day-break.

બામલાઈ, } *s. f.* A bubo in the armpit.
બામલી, }

બાંબલાઈ, } Same as બામલાઈ, બામલી *q. v.*
બાંબલી, }

બાંભેરો, } *s. m.* A soft sandy stone.
બાંભોરો, }

બાયડ, *adj.* [S. बहिष्कृत.] Excommunicated. 2. *s. m.* Name of an individual of a sub-caste of the same name.

બાયડી, Same as બાઈડી *q. v.*

બાયલાવિદ્યા, } *s. f.* [બાયલું + S. विद्या science; वृत्ति conduct.] Hen-pecking. 2. Womanish conduct; effeminate behaviour. 3. Timidity.
બાયલાવેડા, } *s. m. pl.*

બાયલું, *adj. m. f. n.* [બાઈ a woman + લું dim.] Moving among women; hen-pecked. 2. Effeminate; womanish. 3. Timid; coward; unmanly.

બાયલો, *s. m.* [See above.] A smock-dangler; a cotquean.

બાયું, *s. n.* An accompaniment of a tom-tom; a drum.

બાર, *s. m.* [See બહાર.] A charge of a gun. 2. An explosion; a discharge; a report. 3. *s. n.* [S. द्वार a door.] A door. 4. A courtyard in front of a house. 5. *adj.* [S. द्वादश.] Twelve; 12.

Id. બાર દેવું–ભીડાવવું–બંધ કરવું To shut a door. બાર ઉઘાડવું To open a door. બારે દહાડા All days; for ever. બાર બાદશાહી The greatest luxury. બાર બાપની વેલ A body of discordant members. બાર મણની બાજરી A feeling of plenty. 2. Contentment. બાર વરસનું Full of youth and vigour. એને બારનું ચોથ આવડે છે ? He knows nothing. 2. He is illiterate. બારે દરવાજા ખુલ્લા Having free access to any part of the house. મારા તો બાર વાગ્યા I am undone; I am ruined. બાર કરવો To fire a gun.

Prov. બાર ગાઉએ બોલી બદલાય, ને તરવર બદલે શાખા Language and leaves vary in every lane. બારે દહાડા કાંઈ સરખા જાય છે ? Ups and downs follow each other. બારે વરસે બાવો બોલ્યો કે, "બચ્ચા ! દુકાળ પડ્યો" The mountains in labour brought forth a mouse. બાર કોળાં, ને તેર લાગ્યા One has to pay out over and above what one has.

બારકસ, *s. n.* [P. बारकश् *fr.* P. बार a burden; +P. कश् a puller *fr.* कशिदन् to pull.] A conveyance. 2. A trading vessel; a merchantman. 3. A ship.

બારખલી, } *s. f.* [બહાર out + S. खली a thrashing-floor.] Rent-free land. 2. *adj.* Under-assessed (of land).
બારખળી, }

બારગીર, *s. m.* [P. बारह् a house + गीर् a holder.] A mounted soldier; a trooper who is mounted and equipped by his employer (as opposed to શિલેદાર a trooper who keeps his own horse and maintains himself). 2. A spy; a scout. 3. A clever and brave person.

બારડ, *s. m.* The rope of a churning staff. 2. Same as બાયડ *q. v.*

બારડી, *s. f.* The rope used in a churning machine.

બારણીઓ, *s. m.* [See બારણું.] One whose profession it is to sift ashes or dust in a goldsmith's workshop.

બારણું, *s. n.* [S. द्वार.] A door; a gate; an entrance. 2. The courtyard in front of a house.

Id. બારણે જવું To go out of one's house. જુવો, બારણે પહોર દહાડો ચઢયો છે Look here, it is quite nine o'clock, though it may not seem so late from inside the house. બારણે ઘણો દહાડો ચઢયો છે It is quite light outside. 2. It is getting far on in the morning. એને બારણે બાર શેરનું તાળું છે His door is fast locked. 2. His house is shut up. બારણાં ઠોકવાં-તોડી પાડવાં To din for payment; to demand urgently. બારણે બેસવું To sit at one's debtor's house, demanding payment of debt. બારણે હાથી ઝૂલવા To be very rich. બારણે દીવો રહેવો To be blessed with a long line of descendants. બારણે તાળાં દેવાવાં To be ruined. 2. To be without an heir; to be childless.

Prov. બારણાં ઉઘાડાં, ને ખાળે ડૂચા Penny wise, pound foolish.

બારદાન, *s. n.* [P. *fr.* बार् load+दान् a place.] A chest; a box; a sack; a receptacle. 2. Cargo; loading; burden; freight. 3. Tare; tret. 4. A wrapper; an allowance made by merchants in the weight of a commodity for package.

Id. અક્કલનું બારદાન A fool; an idiot.

બારનીશ, **બારનીસ**, } *s. m.* [See below.] An outward and inward clerk.

બારનીશી, **બારનીસી**, } *s. f.* [બહાર out+P. नवीसी writing *fr.* नविश्तन् to write.] Writting entries in an outward and inward book. 2. A register. 3. A file for letters sent and received.

Id. આવક બારનીશી An inward register. જાવક બારનીશી An outward register.

બારમાસી, *adj.* [બાર twelve + S. मास a month.] Pertaining to the twelve months of the year; perennial; annual. 2. *s. f.* An evergreen plant or tree bearing flowers or fruits all the year round. 3. Name of a plant. Quisqualis indica. N. O. Combretacæ.

બારમું, *adj. m. f. n.* [See બાર twelve.] Twelfth. 2. *s. n.* The rites performed by relatives on the twelfth day after a person's death.

Id. બારમો ચંદ્રમા Disunion; discord; absence of harmony.

બારવટીઓ, *s. m.* [બહાર out+S. वृत् , वर्त् to set about.] One who withdraws himself outside the limits of a state, with a view to harass and molest it by frequent raids, and so compel it to come to terms with him; an avenger. 2. An outlaw.

બારવટું, *s. n.* [See above.] Outlawry. 2. Revenge; vengeance.

Id. બારવટે નીકળવું To become an outlaw or avenger.

બારવસીઓ, **બારવાસીઓ**, } *s. m.* [બહાર out + S. वस् to dwell.] A scavenger; a sweeper.

બારવું, *v. t.* To sweep. 2. To gather; to collect. 3. To remember; to recollect.

બારશાખ, Same as **બારસાખ** *q. v.*

બારશિંગું, *s. n.* [બાર twelve + S. शृंग a horn.] A reindeer; name of a quadruped.

બારસ, *s. f.* [S. द्वादशी.] The twelfth day of any of the two lunar fortnights. 2. Destruction; ruin.

બારસાખ, *s. f.* [બાર a door+S. शाखा a branch.] A door-frame. 2. A family; progeny.

બારાક્ષરી, **બારાખડી**, } *s. f.* [બાર+S. अक्षर a letter.] The term for a series of syllables formed by adding the twelve vowel sounds to each consonant. The બારાખડી for ક is ક, કા, કિ, કી, કુ, કૂ, કે, કૈ, કો, કૌ, કં, કઃ, and so forth for each consonant.

બારી, *s. f.* [See બાર.] A window; a sally-port. 2. A safety-valve; an escape. 3. An alternative.

Id. બારી ખોળવી-શોધવી To try to get away for escape; to find a pretext or excuse. બારી રાખવી To keep a way for escape.

બારીઓ, *s. m.* Name of an individual of a hilly Hindu tribe of the same name.

બારીક, *adj.* [P. बारीक.] Fine; thin; slender; slim; not thick or coarse. 2. Fine; subtle; rare. 3. Slight; little; minute; trifling. 4. Nice; exquisite; refined. 5. Deep; profound; unfathomable; incomprehensible; delicate. 6. Acute; keen; critical.

Id. બારીક સમય-વખત A critical time. બારીક કામ A fine delicate work (said of a work of art). બારીક નજર A minute, careful, or critical eye.

બારીકાઇ, **બારીકી**, } *s. f.* [બારીક + આઇ, ઇ suffixs forming nouns.] Fineness; thinness; subtlty. 2. Nicety; minuteness.

Id. બારીકાઇથી જોવું-તપાસવું To look into minutely.

બારું, *s. n.* [See **બાર.**] A door; a gate; an opening 2. A harbour; a haven; a port; the offing; the mouth or entrance of a harbour. 3. A safety-valve; an escape. 4. An alternative. 5. *adj. m. f. n.* Same as **બહાર** *q. v.*

તેને શાખા પત્ર બારું નવ રહ્યું.—અખો.

નીકળ બારો નાગ આ વેશ જોવા વાઠણના.—હ. પ્રે. ત્રિ.

બારૂત, *s. m.* [P.] Gun-powder.

બારૂતદાન, *s. n.* [બારૂત+P. दान keeping.] A vessel or horn in which gunpowder is kept.

બારે માસ, *adv.* [બાર twelve & S. मास a month.] During the whole year; all the year round. 2. Ever; constantly; continually; unceasingly; permanently; always.

બારે મેહ, *s. m. sl.* [બાર twelve & S. मेघ a cloud.] All the clouds collectively; torrents.

હા જી આવ્યા બારે મેહ.—પ્રેમાનંદ.

બારે વાટ, *adv.* [બાર twelve & S. वाट a way.] Dispersed; scattered. 2. Higgledy-piggledy; confused; thrown here and there. 3. Squandered; wasted; lost; ruined; destroyed. 4. Wandering. 5. Without accomplishing the task entrusted to one.

Prov. બારેયાનું બારેવાટ What belongs to everybody belongs to nobody.

નથી માટલી ચોળી નેઘાટ, એમ શું આવ્યા બારે વાટ.—પ્રેમાનંદ.

બારૈયો, *adj. m.* [See **બારવું** to gather.] Living abroad and collecting money and things by fair or foul means. 2. *s. m.* [See **બાર** twelve.] A rafter twelve cubits long. 3. [See **બારવું** to sweep.] A sweeper. 4. [See **બારવટીઓ.**] An outlaw.

Prov. બારૈયાનું બારેવાટ What belongs to everybody belongs to nobody.

બારોટ, *s. m.* [S. ब्रह्मभट्ट.] An individual of a particular section of the caste of a bard.

બારોત્રા, *s. n.* [See **બાર.**] More than twelve *per cent* interest; an excessive interest.

બારોબાર, *adv.* [બહાર not + P. व and+ બહાર out.] Without reaching the place of origin; directly.

બાલ, *adj.* [S.] Young; infantine. 2. Puerile. 3. *s. n.* A child; an infant. 4. *s. m.* A boy; a youth. 5. A minor. 6. Hair. 7. Bristles.

Id. મૂછનો બાલ A great favourite.

બાલક, Same as **બાળક** *q. v.*

બાલખિલ્ય, *s. m.* [S.] A class of divine personages of the size of a thumb and produced from the creator's body and said to precede the sun's chariot.

બાલછડ, *s. n.* [S. बाल a kind of perfume +છોડ a plant.] Name of an aromatic plant and its oil or balsam: the spikenard. Nardus indicus. N. O. Valerianaceæ.

બાલતોડ, *s. m* An abscess.

બાલદી, *s. f.* A leathern or metallic bucket. 2. A kind of leather.

બાલપિંડ, *s. m.* [બાલ + S. पिंड a gland.] A thymus gland.

બાલબુદ્ધિ, Same as **બાળબુદ્ધિ** *q. v.*

બાલબુદ્ધિ પ્રશ્ન એ ઊંડતો કેર જે પ્રમાણે.—ન. બો. શ્રી.

બાલમ, *s. m.* [વહાલું + S. तम the suffix for the superlative degree.] A lover. 2. A husband.

બાલમ માનો કે ન માનો.—દયારામ.

બાલમપેચ, *s. m.* [બાલમ + પેચ a fold.] A kind of twist given to their turban by gay persons to attract attention.

બાલવ, *s. m.* [S.] Name of the second of the eleven Karanas.

બાલા, Same as **બાળા** *q. v.*

બાલાજી, *s. m.* [બાલ a child + S. देव god.] A name of the youthful Krishna. 2. An idol of Krishna representing him as he was when he was a child.

બાલાતંગ, *s. m.* A very tight strap.

બાલાવસ્થા, *s. f.* [બાલ + S. अवस्था state.] Infancy; childhood.

બાલાશ, } **બાલાશી**, } *s. f.* [P. बालाइश् growth *fr.* बालिदन् S. वृध्, वर्धं to grow.] Looking after; care.

Id. બાલાશ-બાલાશી-કરવી-રાખવી To look after; to take care of.

બાલું, Same as **બાળું** *q. v.*

બાલુડું, Same as **બાળુડું** *q. v.*

બાલિકા, Same as **બાળકી** *q. v.*

બાલિકાશ્રમ, *s. m.* [બાલિકા+ S. आश्रम a hut.] A creche for girls.

બાલિશ, *adj.* [S.] Childish; silly; puerile. 2. Young 3. Ignorant; foolish. 4. Careless. 5. *s. m.* A block-head; a fool. 6. A boy; a child.

બાલુડો, Same as બાળુડો *q. v.*

બાલેંદુ, *s. m.* [બાલ + S. इंदु moon.] The waxing moon.

બાલેબાલ, *adv.* [See બાલ hair.] All over; entirely; completely; exceedingly.

બાલેસરી, Same as બોરસળી *q. v.*

બાલ્ય, *s. n.* [S.] Childhood; infancy.

બાલ્યાવસ્થા, Same as બાલાવસ્થા *q. v.*

બાલ્લું, *s. n.* Very thin filings of gold or silver. 2. False or imitation embroidery.

બાવચી, *s. f.* [S. बाकुची.] Name of a plant; a kind of drug. Psoralea corylifolia. N. O. Leguminosæ.

બાવટો, *s. m.* [S. बर्बट.] A kind of corn.

બાવડું, *s. n.* [S. बाहु the hand+ડું dim.] The upper arm near the arm-pit.

બાવન, *adj.* [S. द्विपंचाशत्.] Fifty-two; 52.

બાવનવીર, *adj.* [બાવન+S. वीर a hero.] Valiant; daring; brave. 2. *s. m.* A very strong and brave man.

બાવનાચંદન, *s. n.* Name of a kind of sandalwood.

બાવની, *s. f.* [See બાવન.] A group of fifty-two. 2. The Gujarati alphabet (there being fifty-two letters in Gujarati, viz, 16 vowels, 25 letters of the five classes having five letters in each class, 4 semi-vowels, 3 sibilants, 1 aspirate, and ળ, ક્ષ and જ્ઞ). 4. A group of fifty-two verses having a different letter of the Gujarati alphabet at the beginning of each.

બાવરું, *adj.* [See વ્યાકુલ.] Bewildered; confounded; lost; at one's wit's end. 2. Overcome; overpowered.

Id. બાવરૂં બનવું To be bewildered.

બાવલું, *s. n.* A statue. 2. A puppet; a doll.

બાવળ, *s. m.* [S. बर्बुर.] The babul tree. Acacia arabica. N. O. Leguminosæ.

Id. બાવળ બોવો To sow the seeds of a quarrel.

બાવળી, *s. f.* [See above.] A species of babul having large thorns. 2. A grove of babul trees.

બાવળીઓ, Same as બાવળ *q. v.* 2. *s.m.* A tall and ugly person.

બાવા, *inter.* [See બાપ.] A term of address to a respectful person. 2. *s. m. pl.* A father. 3. Brethren.

હરિપદ ભજ બાવા, જન્મનાં દુઃખ જાવા.—રત્નેશ્વર.

બાવી, *s. f.* [See બાવો.] A nun; a female ascetic.

બાવીસ, *adj.* [બે+S. विंशति twenty.] Twenty-two; 22.

બાવું, *s. n.* A cobweb.

બાવો, *s. m.* [See બાપ.] A father. 2. A hermit; an anchorite; a monk; an ascetic.

Id. બાવાટોપી A cap generally worn by ascetics. 2. A cap for children covering the temples and ears. બાવા થવું To become an ascetic. 2. To resign, or to be free form, the cares of the world.

Prov. બાવો ઉઠયો, ને બગલમાં હાથ The beggar is at home wherever he goes. બાવો નાચ્યો, એટલે બોહલી પણ નાચી When the crow flies, the tail also follows. બાવો બેઠો જપે, ને જે આવે તે ખપે He will chim in with everything.

બાષ્કલ, *adj.* [S. बाष्कल name of a Hindu law-giver.] Devious; wild; incongruous. 2. Loose; licentious.

બાષ્પ, *s. m. n.* [S.] Vapour; steam. 2. An incipient tear; tears.

બાષ્પકરણ, } બાષ્પભવન, } *s. n.* [બાષ્પ + S. कृ to do, भू to become.] Vaporization.

બાષ્પીકારૂં, *adj. m. f. n.* [બાષ્પ+S. कृ to do.] Evaporating.

બાષ્પીભવન, *s. n.* [See બાષ્પભવન.] Evaporation.

બાષ્પમોચન, *s. n.* [બાષ્પ + S. मुंच् to leave.] The shedding of tears.

બાષ્પાસ્થિ, *s. n.* [બાષ્પ + S. अस्थि a bone.] The lachrymal bone.

બાસ, Same as વાસ *q. v.*

બાસઠી, *s. f.* A bench.

બાસઠ, *adj.* [બે+S. षष्टि sixty.] Sixty-two; 62.

બાસતો, *s. m.* [P. बाफ्तह् woven *fr.* बाफ् to weave.] A kind of fine long cloth.

બાસા, *s. m.* [See વાસ.] The essence; the substance.

જાઓ બુદ્ધિમાં સમજી જો બાસા.—ધીરો.

બાસુદી, *s. f.* [વાસ+S. दुग्ध milk.] A kind of custard; a liquid sweetmeat.

બાસેટ, Same as બાસઠ *q. v.*

બાસ્તો, Same as બાસતો *q. v.*

મેમદાવાદ ને નવસારીનો બાસ્તો બીલકુલ થતાં નથી.—હ. દા. કાં.

બાહદર, Same as બહાદૂર *q. v.*

બાહીર, Same as બહાર *q. v.*

બાહીર ભીતર જ્યાંહી.—ગવરીબાઇ.

બાહુ, *s. m.* [S.] The whole arm. 2. The upper arm. 3. The base of a right-angled triangle (in geom.).

બાહુક, *s. m.* [S.] A monkey. 2. A frightful fellow. 3. A terrible ascetic.

બાહુક તું ત્યાં થઇને રહેજે, ઋતુપર્ણ રાને ઘેર.—બાલણ.

મહિલાનાં કહાવ્યાં વચન સુણીને, બાહુક નીસર્યો બહાર રે.-પ્રેમાનંદ.

બાહુબળ, *s. n.* [બાહુ + S. बल strength] The strength of the arms; physical strength; muscular strength.

બાહુલ, *adj.* [S.] Manifold.

બાહુલું, Same as બાફલું *q. v.*

બાહુલ્ય, *s. n.* [S.] Manifoldness. 2. Abundance; plenty; copiousness.

બાહેર, Same as બહાર *q. v.*

જેટલા બાહેર તેટલા ભીતર.—ધીરો.

બાહોશ, *adj.* Watchful; vigilant; intelligent. 2. Skilful.

બાહોશી, *s. f.* Cleverness; intelligence; watchfulness; vigilance. 2. Skilfulness.

બાહ્ય, *adj.* [S. *fr.* बहिस् out.] Exterior; external; outward; outer.

બાહ્યકોણ, *s. m.* [બાહ્ય+S. कोण an angle.] An exterior angle.

બાહ્યગોળ, *s n.* [બાહ્ય+S. गोल a globe.] A convex body; convexity. 2. *adj.* Convex.

બાહ્યત્વક્, *s. f.* [બાહ્ય + S. त्वक् skin.] An ectoderm.

બાહ્યવર્ધક, *adj.* [બાહ્ય+S. वृध्, वर्धं to grow; to increase.] Exogenous; growing by additions on the outside.

બાહ્યાંતર, *adj.* [બાહ્ય+S. अंतर internal.] External and internal.

બાહ્યોપચાર, *s. m.* [બાહ્ય+S. उपचार a remedy.] External or outward application, operation, effort or remedy.

બાળ, Same as બાલ *q. v.*

બાળક, *s. n.* [S. बालक a child. [illegible] 2. A minor.

બાળકી, *s. f.* [S. बालिका.] [illegible]

બાળકુંવારી, *s. f.* [બાળ + S. [illegible]] An unmarried girl.

બાળકુંવારું, *s. n* } બાળકુંવારો, *s. m.* } [S[illegible] unmarried child or boy; a boy-[illegible]

બાઇ અમે તો બાળકુંવારાં [illegible]

બાળકૃષ્ણ, *s. m.* [બાળ + S. [illegible]] Shree Krishna as a boy; [illegible]

બાળકો, *s. m.* [See બાળક.] [illegible]

બાળક્રીડા, *s. f.* [બાળ + [illegible]] Juvenile sporting; a play of [illegible]'s play.

બાળખેલ, *s. m.* Same as બાળક્રી[illegible]

બાળગોપાળ, *s. n. pl.* [S. [illegible] Krishna as a boy-cowherd.] All th[illegible] a family; young ones.

બાળચારિત, } બાળચરિત્ર, } *s. n.* [બાળ + [illegible] of life.] Juvenile sports. 2. An [illegible]

બાળચેષ્ટા, *s. f.* Same as બાળચરિત્ર *q. v.*

બાળજીવન, *s. n.* [બાળ + [illegible]] Child-life.

બાળપ, *s. f.* [See બાળ.] Af[illegible], love, or favour towards a child.

બાળપણ, } બાળપણું, } *s. n.* [બાળ + પણું a suffix forming a noun.] Childhood; infancy.

બાળબચ્ચાં, *s. n. pl.* Same as [illegible] *q. v.*

બાળબુદ્ધિ, *s. f.* [બાળ + S. [illegible] mind: intelligence.] Childishness; [illegible] 2. *adj.* Childish.

બાળબોધ, *adj.* [બાળ + S. [illegible] understanding.] Instructing the young. 2. *s. f.* The Sanskrita or the Devanagaree characters. 3. Any work adapted to the capacities of the young.

બાળબોધી, *adj.* [See above.] [illegible] be understood by children; easy: [illegible]

બાળબ્રહ્મચારી, *s. m.* [બાળ + S. [illegible] of the first stage of life.] A man [illegible] been married; a celebate from infancy.

બાળભાવ, *s. m.* [બાળ+S. [illegible] hood; infancy.

બાળભાષા, *s. f.* [બાળ + S. [illegible]] The language of a child. 2. [illegible] tongue. 3. A gibberish 4. A lan[illegible] from Sanskrita.

બાળભોગ, *s. m.* [બાળ + S. भोग eating *fr.* भुज् to enjoy.] The offering of food in a dish to an idol after the morning service.

બાળમિત્ર, *s. m.* [બાળ + S. मित्र a friend.] A friend of one's youthful days.

બાળરંડાપો, *s. m.* [બાળ+રંડવું to be a widow.] Widowhood from young age; child-widowhood.

બાળરાજા, Same as બાળારાજા *q. v.*

બાળરાંડ, *s. f.* [બાળ+રાંડ a widow.] A female widowed in her girlhood; a child-widow.

બાળલગ્ન, *s. n.* [બાળ + S. लग्न marriage.] Infant marriage.

Id. બાળલગ્નની બદી The evil practice of getting children married from infancy.

બાળલીલા, *s. f.* [બાળ+S. लीला sports.] Juvenile sporting or amusements.

બાળવિધવા, Same as બાળરાંડ *q. v.*

બાળવું, *v. t.* [See બળવું.] To burn. 2. To vex; to grieve; to exasperate. 3. To make to pine. 4. To inflame; to kindle. 5. To scold. 6. To give reluctantly.

Id. જીવ બાળવો To be anxious about. 2. To feel for; to sympathize with; to pity. 3. To be sorry for. હાથ બાળવા To cook. હાડે બાળવું To vex; to annoy. બાળ તારું મોં ! Go away ! Do not show me your face !

Prov. ઘર બાળી તીરથ કરવું Charity must begin at home.

બાળવૈદ્ય, *s. m.* [બાળ+S. वैद्य a physician.] A physician well-versed in the diseases of infants.

બાળસખા, *s. m.*
બાળસખી, *s f.* [બાળ+S. सखि a friend.] An associate or companion or friend from one's youthful days; a childhood friend.

બાળસ્વરૂપ, *s. n.* [બાળ+S. स्वरूप one's own form.] The form of a child. 2. The representation of a person as he, or she, was in childhood.

બાળહત્યા, *s. f.* [બાળ + S. हत्या killing.] Infanticide.

બાળા, *s. f.* [S. बाला.] A girl. 2. A young woman under sixteen years of age. 3. A young woman in general. 4. *s. m. pl.* [See બાળ.] Sons.

Id. બાળા તેને શા ઠકાળા ? There is no anxiety for a man who has sons to support him.

બાળાપણ, *s. n.* [બાળા+પણું a suffix forming a noun.] Girlhood; maidenhood.

બાળાબંધ, *s. m.* [બાળ+S. बंध् to bind.] A turban or head-dress for a child.

બાળારાજા, *s. m.* [બાળ+S. राजन् a king.] A term for children who are proverbially as self-willed as a king.

બાળિશ, Same as બાલિશ *q. v.*

વ્યાસનિંદકને પરજળીશ રે, છો કહેતા શ્રોતા બાળિશ રે.—પ્રેમાનંદ.

બાળી, Same as બાળા *q. v.*

રૂડી બાળી અટાળીએ આવી જોતી નેત્રે તીક્ષ્ણ જી.—પ્રેમાનંદ.

બાળું, *adv.* Fie; pshaw.

બાળું પાટણ દેશ જિસે પટોળાં નીપજે.—રાણકદેવી.

બાળુ, *s. n.* [See બાલ.] A child (in endearment).

બાળુભોળું, *adj. m. f. n.* [બાળુ+ભોળું simple.] Young and innocent; simple-minded; frank; open.

બાળુવાં, *s. n. pl.* [બાળ+P. वा dim.] Poor; helpless (used in poetry).

બાળક મારાં બાળુવાં.—પ્રેમાનંદ.

બાળેરું, *adj. m. f. n.* [See બાળ.] Of little age; young.

બાળોઢા, *s. f.* [બાળ+S. ऊढा married.] A girl that was married in her childhood.

બિકટ, *adj.* [See વિકટ.] Difficult; hard; arduous.

બિગડવું, Same as બગડવું *q. v.*

બિગાડ, Same as બગાડ *q. v.*

બિગાડવું, Same as બગાડવું *q. v.*

તજી વિવેક વાટિકા બિગાડી.—દયારામ.

બિચારું, Same as બીચારું *q. v.*

બિછવા, Same as બીછવા *q. v.*

બિછાત, Same as બીછાયત *q. v.*

નીલા ઘાસ તણી બિછાત પર. —કલાપિ.

બિછાનું, Same as બીછાનું *q. v.*

બિછાયત, Same as બીછાયત *q. v.*

બિછાવવું, Same as બીછાવવું *q. v.*

બિછાવાવવું, Same as બીછાવાવવું *q. v.*

બિછાવાવું, Same as બીછાવાવું *q. v*

બિજવર, Same as બીજવર *q. v.*

બિજોરી, Same as બીજોરી *q. v.*

બિજોરું, Same as બીજોરું *q. v.*

બિડ,
બિડલવણ, *s. n.* [S. बिड a kind of salt+ लवण salt.] A kind of artificial salt.

બિડવું, Same as બીડવું *q. v.*

બિડાલ, *s. m.* [S.] A cat.

બિડાલી, *s. f.* [S.] A female cat.

બિડાવવું, Same as બીડાવવું *q. v.*

બિડાવું, Same as બીડાવું *q. v.*

બિડ્યુંશિડ્યું, Same as બીડ્યુંસીડ્યું *q. v.*

બિડ્યાંશિડ્યાં બાળિયાં.—દયારામ.

બિન, *prep.* [S. विना without] A prefix added to nouns and adjectives, and meaning "without." 2. *s. m.* [Ar.] Son of (as in ચીમનલાલ બિન ચુનીલાલ Chunilal, son of Chimanlal).

બિનકી, *s. f.* [H. बुनकी *fr.* S. बिंदु a drop + કી dim.] A red spot marked as an ornament between the eyebrows.

બિનરદીઆવાળું, *adj. m. f. n.* [બિન + રદીઓ a retort + વાળું having.] Devoid of a retort; incapable of being retorted.

બિનરોજગાર, *s. m.* } બિનરોજગારી, *s. f.* } [બિન + રોજગાર work.] Unemployment. 2. *adj.* Out of employment; unemployed.

બિનશરતી, *adj.* [બિન + શરત condition.] Unconditional.

બિનશરતે, *adv.* [See above.] Unconditionally.

બિના, Same as બીના *q. v.*

બિંદડી, *s. f.* A parcel; a bundle; a packet.

બિંદી, Same as બિનકી *q. v.*

બિંદુ, *s. n.* [S.] A drop; a particle. 2. A point; a dot. 3. A cipher; a zero. 4. A stop. 5. A mark. 6. Name of a metre, each foot containing ten syllables.

Id. બિંદુનો સિંધુ કરવો To exaggerate.

બિભાસ, *s. m.* [S. विभास *fr.* वि intens. + भास् to shine.] Name of a musical mode.

બિભીષણ, *s. m.* [S.] Name of a demon, brother of Ravana. He is considered to be one of the seven persons who are believed to be 'deathless.'

બિમાર, Same as બીમાર *q. v.*

બિમારી, Same as બીમારી *q. v.*

બિંબ, *s. n.* [S.] The disc of the sun or moon. 2. A disc or an orb in general. 3. The body which casts a reflection. 4 An image; a shadow; a reflection.

ચંદ્રબિંબમાં લાંછન છે વળી.—દયારામ.

અતિરૂપાળું પ્રથમ બાલગોળ બિંબ છે વિશાળ.—મ. બ. વો.

બિંબા, *s. m.* Name of a metre, each foot containing nine syllables.

બિંબાકાર, *adj.* [બિંબ + S. आकार a form.] Round; circular. 2. *s. m.* A circular form.

બિંબાકૃતિ, *s. f.* & *adj.* Same as બિંબાકાર *q. v.*

બિંબિત, *adj.* [See બિંબ.] Reflected; shadowed. 2. Pictured.

બિયાબાન, *adj.* [P. बियाबान् a desert *fr.* बे priv. + आब्. S. अप्, आप् water.] Wild; dreary; desolate. 2. *s. n.* A desert; wilderness

ફરૂં નાગો બિયાબાને.—કલાપિ.

સાગરો દરૂ બિયાબાન ફરૂં.—કાંત.

બિયાબારૂં, *s. n.* Disagreement; discord.

બિયામણું, Same as બીહામણું *q. v.*

બિયારૂં, Same as બીયારૂં *q. v.*

બિરદ, *s. n.* [See વ્રત.] A vow; a solemn promise. 2. Pride indulged in keeping one's vow, merit, excellence, or superiority.

ભક્તવત્સલ તણું બિરદ પોતે વહે.—નરસિંહ.

બિરદાલ, *adj.* [બિરદ + S. आलु having.] Proud of keeping one's vow, merit, excellence, or superiority.

નિશ્ચે કરી તમે, નાથ નિરંજન, બોલો, બોલો બિરદાલ.—ધીરો.

બિરદાવલી, *s. f.* [બિરદ + S. आवलि a series.] A series of merits. 2. Praises.

બંદીજનોની બિરદાવલી હો ! ગાજે ગઢ મોઝાર.—ના. દ. ક.

બિરાજમાન, *adj.* [See below.] Conspicuous; prominent. 2. Appearing splendid. 3. Seated.

બિરાજવું, *v. i.* [S. विराज् to shine.] To be conspicuous, prominent or splendid; to shine. 2. To fit; to suit; to be adapted to; to look well. 3. To sit; to be seated.

બિરાજે જટામાં જાહ્નવી, નીલવટ ચંદ્રપ્રકાશ.—પ્રેમાનંદ.

રૂડાં બારીએ બારણાં તો બિરાજે.—દલપતરામ.

બિરાદર, *s. m.* [P.; S. भ्रातृ.] Brother. 2. A friend.

બિરાદરી, *s. f.* [See above.] A meeting of friends. 2. Friendship.

અજબ ખુદાઇ બિરાદરીને બાંધજો.—કવિત.

બિરાનું, *adj. m. f. n.* Alien; not one's own; stranger.

બિરૂદ, } બિરૂદ, } *s. n.* A nickname; a pet name; an epithet.

રાજર્ષિ કહેવાય છે તે બિરૂદનું છે ઘમંડ.—કે. હ. ધ્રુ.

[illegible]] A hole; a den; an aperture; a [illegible].

[illegible], [illegible] [Ar. *fr.* बिल् adverbial suffix + कु[illegible]] Altogether; wholly; at all; utterly; [illegible]; entirely. 2. *adj.* Whole; all; entire.

બિલંબી, [illegible] Name of a kind of fruit.

[illegible] [S. विडाली.] A she-cat. 2. A hook [illegible]; a scrapper.

Id. [illegible] A thing which a person is a[illegible] to keep always by himself.

Prov. [illegible] પેટમાં ખીર ન ટકે A fool's heart is [illegible] on his lips. બિલાડીને મન હસવું, ને ઉંદરનો [illegible] One man's meat is another man's poison.

[illegible], *s. m.* A mushroom; a mould.

[illegible], [illegible] [See below.] A cat. 2. A signature.

Id. [illegible] ચીંચવાં-તાણવાં To write or sign carelessly.

બિલાડો, *s. m.* [S. विडालक a cat; application of ointment to the exterior parts of the eyes.] A male cat; a large cat. 2. A child with its eyes and its surrounding parts besmeared with ointment.

બિલાવર, *s m.* Name of a mode in music.

બિલિયાન *s. n.* A facetted diamond.

બિલોર, [illegible] [P. बिल्लूर्.] Crystal glass. 2. Quartz crystal; calcareous spar.

બિલોરખાનું, *s. n.* [બિલોર+P. खानह् a place.] Glassware.

બિલોરી, *adj.* [See **બિલોર.**] Made of crystal glass. 2. Relating or pertaining to glass. 3. Glass-like; pellucid.

Id. બિલોરી કામ Glassware.

માશે છબી આ જલ બિલોરીમાં પડી.—કલાપિ.

બિલ્લસ, *s m. f.* [P. बालिश्त्.] A span.

બિલ્લી, Same as **બિલાડી** *q. v.* 2. Same as **બીલી** *q. v.*

બિલ્લું, *s. n.* A partition-wall containing doors and windows. 2. Same as **બીલું** *q. v.* 3. *adj. m. f. n.* [See **બિલાડો** a cat.] Clever; sharp.

બિલ્લુ, Same as **બિલ્લુ** *q. v.*

બિલ્વ, Same as બીલ *q. v.* 2. *s. n.* Same as **બીલી** *q. v.*

બિવડાવવું, Same as **બીવડાવવું** *q. v.*

બિસાત, *s. f.* Wealth; riches. 2. Power; capacity. 3. Furniture; goods.

બિસ, *s. n.* [S.] The fibrous stalk of a lotus.

બિસકુસુમ, બિસપુષ્પ, બિસપ્રસૂન, } *s. n.* [બિસ+S. कुसुम, पुष्प, प्रसून a flower.] A lotus.

બિસલ, *s. n.* [S.] A bud; a sprout.

બિસાત, Same as **બિશાત** *q. v.*

બિસ્તરો, બિસ્ત્રો, } *s. m.* [See **વિસ્તાર.**] A carpet; a floor-cloth. 2. A bedding.

બિહવું, Same as **બીહવું** *q. v.*

બિહાગ, *s. m.* Name of a mode in music.

બિહામણું, Same as **બીહામણું** *q v.*

બિહારી, Same as **વિહારી** *q. v.*

બી, *s. n.* [See **બીજ.**] The seed. 2. The source; the root. 3. The core; the heart; the kernel. 2. *adv.* [H. *fr.* S. अपि.] Even; also.

Id. બી વાવવું-રોપવું-નાખવું To sow the seed. 2. To sow the seed of; to lay the foundation of.

બીઆવું, *s. n.* [See **બી.**] Seeds for sewing in a field.

બીક, *s. f.* [See **બીવું.**] Dread; terror; apprehension; fear.

Id. બીક રાખવી-ધરાવવી To fear; to be afraid of. બીક બીવડાવવી-દેખાડવી To intimidate.

બીકણ, *adj.* [See **બીવું.**] Timid; cowardly.

બીકણપણું, *s n.* [બીકણ+પણું a suffix forming a noun.] Timidity; cowardliness.

બીકણું, *adj. m. f. n.* Same as **બીકણ** *q. v.*

બીચવો, *s. m.* Name of a kind of tool.

બીચારૂં, *adj. m. f. n.* Poor; helpless.

બીછવા, *s. m. pl.* [See **વીંછી.**] Name of the ornaments worn on the toes by a woman.

બીછાનું, *s. n.* [See **બીછાવવું.**] A bed; a bedding. 2. A carpet.

બીછાત, **બીછાયત,** } *s. f.* [See **બીછાવવું.**] A carpet spread out for sitting on.

Id. બીછાત બીછાવવી To spread out a carpet for sitting on.

બીછાવવું, *v. t.* [S. वि intens.+छद् to cover.] To spread; to lay.

બીછાવાવવું, *v. t.* [See above.] To get spread; to get laid.

બીછાવાવું, *v. i.* [See **બીછાવવું.**] To be laid; to be spread.

બીજ, *s. n.* [S.] Seed. 2. Progeny; offspring. 3. The original plant, matter, or fact; the principle source, root, spring, etc. 4. Semen virile. 5. A letter of the alphabet. 6. A cabalistic letter. 7. The tenor; the inherent meaning. 8. *s. f.* [See બીજું.] The second day of any of the two lunar fortnights. 9. The crescent of the moon seen on the second day of a lunar fortnight.

Id. બીજ લાવવું-કાઢવું To get at the substance of an affair or dispute. બીજનો ચંદ્ર The crescent of the moon, the sight of which is regarded as bringing good luck. 2. The first step in the rise of a person. 3. The first day of a Mahommedan month. બીજના ચંદ્રની કળાની પેઠે તમારી વૃદ્ધિ થાઓ! May you grow in prosperity from day to day! બીજ જોવી To see the crescent of the moon (this being regarded as bringing good luck).

સપ્તકોટિ સ્વરૂપે છંદ, મંત્ર, રહસ્ય, બીજ તે તંત્ર.—ગિરિધર.

બીજક, *s. n.* An invoice; a bill of lading.

બીજકોષ, *s. m.* [બીજ + S. कोष a cell.] A germ-cell. 2. A seed-vessel.

બીજગણિત, *s. n.* [S. *fr.* बीज algebra + गणित mathematics.] Algebra.

બીજડું, *s. n.* [બીજ + ડું dim.] A utricle.

બીજપત્ર, *s. n.* [બીજ + S. पत्र a leaf.] A cotyledon.

બીજમાર્ગ, *s. m.* [બીજ + S. मार्ग a way.] An evil practice prevailing among low men.

બીજમાર્ગી, *adj.* [See above.] Following the evil practices of the બીજમાર્ગ.

બીજલ, *adj.* [S.] Seedy.

બીજવર, *s. m.* [બીજું + S. वर a husband.] A person marrying a second time; a bigamist (as opposed to પંથવર *q. v.*).

બીજસ્થાન, *s. n.* [બીજ + S. स्थान a place.] The placenta.

બીજાંકુર, *s. n.* [બીજ + S. अंकुर a sprout.] A seed-shoot; the first shoot.

બીજી વખત, } બીજી વાર, } *adv.* [બીજું & P. वक्त time S. वार a turn.] A second time; again. 2. Next time.

બીજું, *adj. m. f. n.* [S. द्वितिय *fr.* द्वि two.] Second. 2. More; further. 3. Another; different. 4. *adv.* Secondly. 5. Again.

ઘરમાં ગરીબ ને બારણે બીજો, વીતે તે જાણે વાત.—દયારામ.

બીજોરી, *s. f.* [See below.] Name of a tree; the citron tree Citrus medica. N. O. Rutaceæ,

બીજોરૂં, *s. n.* [S. बीजपूर.] Name of the fruit of the citron tree.

વાટ વાટિકા વંક વઘોમઝી કેળરંન બીજોરી છ.—પ્રેમાનંદ.

બીજોડું, *adj. m. f. n.* [બે + જોડ a couple.] Twin; didymous.

બીટ, *s. n.* Cow-dung.

બીડ, *s. n.* Pasture-land. 2. Iron.

બીડવું, *v. t.* [S. व्री to cover; to screen.] To enclose; to pack; to close; to shut up; to wrap.

Id. કાગળ બીડવો To enclose a letter in an envelope. 2. To send a letter. મોં બીડવું To shut the mouth. 2. To be silent.

બીડાવવું, *v. t.* [See બીડવું.] To get closed; to cause to enclose or shut up; to get wrapped.

બીડાવું, *v. i.* [See બીડવું.] To be enclosed; to be closed; to be shut up. 2. To be packed; to be wrapped.

Id. બીડાઈ જવું To shrink; to shrivel up.

બીડી, *s. f.* [S. वीटी a preparation of betel.] A roll of betel leaf. 2. A cheroot; a cigar; a cigarette.

Id. બીડી વાળવી To make a roll of betel leaf. 2. To make a cigar. બીડી ખાવી To eat a roll of betel leaf. બીડી પીવી To smoke a cigar or cigarette.

બીડું, *s. n.* [S. वीटी a preparation of betel.] A roll of betel leaf, areca nut, etc.

Id. બીડું ઉપાડવું To promise to do a difficult task; to undertake an enterprise. બીડું ઝડપવું To undertake an enterprise with eagerness to secure the glory it may bring.

બીડો, *s. m.* [See above.] A large roll. 2. A large packet containing letters.

બીડ્યુંસીડ્યું, *adj. m. f. n.* [બીડવું + redup.] Speechless; with the mouth shut up; silent though distressed at heart. 2. Enduring silently; suffering.

બીધી, } *v. i. f.* બીધું, } *v. i. n.* [See બીવું.] Feared; dreaded.

બીધેલ, } બીધેલું, } *adj. m. f. n.* [See બીવું.] Feared; dreaded; afraid of.

બીધો, *v. i. m.* Same as બીધું *q. v.*

બીન, *s. f.* [See વીણા.] Name of a kind of musical instrument. 2. Same as બિન *q. v.*

ફેકો લંતી ગતિ પર સઘું બીનના તાર મંદ.–બ. ક. ઠા.

વિશ્વમોહનીનું બીન બેસુરું રે લોલ.–ન. ભો. દી.

બીનકી, Same as **બિનકી** *q. v.*

બીનગો, *s. m.* A small cup made of a metal.

બીનરદીઆવાળું, Same as **બિનરદીઆવાળું** *q. v.*

એ તકરાર બીનરદીઆવાળી નથી.—કૃ. મો. ઝ.

બીના, *s. f.* [Ar. विना.] An event; an account. 2. A topic; a subject. 3. A circumstance; a detail; description; relation; information. 4. The pith; a purport; a substance. 5. Details; a detailed account.

Id. બીના બનવી To happen (of an event).

બીની, *s. f.* The front part of an army. 2. Same as **બીધી** *q. v.*

બીની હતી બહુ તેથી ના ભણી.—નર્મદ.

બીનીવાળો, *s. m.* A person who supplies rations to the army.

બીંદી, Same as **બિંદી** *q. v.*

કાળી બીંદી કામ કેરું આપ.—ભી. ભો. દી.

કસ્તુરીની બીંદી તે કરું નહી.—દયારામ.

બીનું, **બીનો**, } Same as **બીધું**, **બીધો** *q. v.*

બીબાછાપ, *s. f.* [બીબું+છાપવું to print.] Type-printing. 2. A mould-printing.

બીબી, *s. f.* A Mahommedan lady.

Prov. બીબી ઘરજોગ, તો મિયા ઘોરજોગ A wife fit for the house, and the husband fit for the grave (said in regard to an aged husband and his young wife).

બીબીજાયું, *adj. m. f. n.* [બીબી+S. जात born.] Of high birth; born in a noble family.

બીબું, *s. n.* [See **બિંબ**.] A type; printing type. 2. A mould; the framework in which a mould is fixed. 3. An impression; a copy.

Id. બીબાં ગોઠવવાં To compose. બીબાં ગોઠવનાર A compositor. અક્કલનું બીબું A fool.

લક્ષ ચોર્યાસી બીબે ભાત.—અખો.

બીભત્સ, *adj.* [S.] Disgusting; loathsome; obscene. 2. Frightful; hideous; shocking; appalling. 3. *s. m.* One of the nine sentiments of Indian Rhetoric; disgust.

બીભત્સતા, *s. f.* **બીભત્સપણું**, *s. n.* } [બીભત્સ+S. ता Guj. પણું suffixes forming nouns.] Disgust; loathsomeness. 2. Hideousness.

બીમાર, *adj.* [P. बीमार.] Sick; indisposed; unwell.

બીમારી, *s. f.* [See above.] Illness; sickness; indisposition.

બીયામણું, Same as **બીજ** *q. v.* 2. Same as **બીહામણું** *q. v.*

બીયારું, *s. n.* [See **બીજ**.] Several kinds of seeds collected together.

બીયાવો, *s. m.* Same as **બીયારું** *q. v.*

બીયું, Same as **બીજ** *q. v.*

બીયો, *s. m.* Name of a kind of plant. Pterocarpus marsupium. N. O. Leguminosæ.

બીરંજ, *s. m.* Name of delicious preparation of rice.

બીરાજમાન, Same as **બિરાજમાન** *q. v.*

બીરાજવું, Same as **બિરાજવું** *q. v.*

પૂનમચંદ બીરાજે રે.—નરસિંહ.

બીલ, *s. n.* [See below.] A leaf of **બીલી** *q. v.* 2. Same as **બિલ** *q. v.*

બીલી, *s. f.* [S. बिल्व.] Name of a tree, the leaves of which are considered sacred. Ægle marmaloss. N. O. Rutacæ.

બીલી કોઠી દ્રાખ દાડમી નારંગી નેત્ર જી.—પ્રેમાનંદ.

બીલીયન, **બીલીયાન**, } Same as **બિલિયાન** *q. v.*

બીલું, *s. n.* [See **બીલી**.] The fruit of **બીલી** *q. v.*

બીવું, **બીહવું**, } *v. i.* [S. भी to fear.] To fear; to be afraid of; to dread.

આઠ ભાણેજથી સરખું બીહો.—પ્રેમાનંદ.

બીહામણું, *adj. m. f. n.* [See **બીવું**.] Dreadful; frightful; terrible.

બીહીકણું, Same as **બીકણું** *q. v.*

અરે બીહીકણી ! તારા ગુરુનો ભય લગારે મનમાં આણીશ નહિ. —ઝ. ઉ. ચા.

બુકડી, *s. f.* Name of a kind of ear-ring.

બુકડો, *s. m.* A mouthful; a morsel.

બુકણી, *s. f.* A powder.

બુકવું, *v. t.* To eat (parched grain); to throw in the mouth without touching the lips.

બુકાની, *s. f.* [બે+S. कर्ण the ear.] A kind of covering for the face, passing under the chin over the cheeks, and extending to the top of the head.

બુકાલેક, *s. n.* A preparation for an undertaking; an uproar.

અથડાવો ઠ્હાડા ઠમ વીસેક, હાલક બુકાલેક કરિયામાં.—સામળ.

બુક્કો, *s. m.* A mouthful.

બુગડી, Same as બુકડી *q. v.*

બુગણ, *s. n.* [બે + ગુણપાટ sack cloth.] A large sheet of thick coarse cloth spread in a cart to pack corn in.

બુઘલી, *s. f.* Name of a metallic or an earthen vessel.

બુચ, *s. m.* [See પોચું soft.] A cork; a plug; a stopple. 2. The trump cards given by the loser of a game to the winner of the game. 3. Name of a tree. Millingtonia hortensis. N. O. Bignoniacæ.

Id. બુચ મારવો To stop with a cork. 2. To close with a cork; to close.

બુચગ, *s. n.* Name of a bird; the bronzed drongo.

બુચટ, *adj.* Senseless; stupid; not intelligent. 2. Childish.

બુચી, *adj.* [See બચ્ચું.] A young girl (in endearment).

બુચીઉં, *adj. m. f. n* Earless. 2 [See ચીબું.] Having a flat nose.

બુચું, *adj. m. f. n.* [See બુઠ્ઠું.] Having a flat nose; flat-nosed. 2. Having a defect in the ear. 3. Having no ornament put on the body.

બુચો, *s. m.* [See બચ્ચું.] A boy (in endearment).

બુજ, *s. f.* [S. बुध् to awake; to be awakened; to know.] Appreciation; a just valuation of merit. 3. Test; examination.

નિર્દોષતા તણી નહીં કંઇ હોય બુજ.—કાંત

એમ અખા કરી સાંને બુજ.—અખો.

બુજરગ, *adj.* [P. बुज़ुर्ग great.] Old; great; venerable. 2. Learned; eminent; elderly. 3. *s. m.* An ancestor.

બુજરગી, *s. f.* [See above.] Old age. 2. Venerableness. 3. Greatness; eminence.

બુજવું, *v. t.* [S. बुध् to know.] To know; to understand; to feel. 2. To appreciate.

Id. ચાકરી બુજવી To appreciate benefits of services done.

પરનારી શું પ્રીત, બુદ્ધિ નવ બુજે.—સામળ.

બુજાવવું, *v. t.* [See બુજવું.] To get appreciated. 2. To make understand; to cause to know.

બુજાવું, *v. i.* [See બુજવું.] To be appreciated. 2. To be known; to be understood.

બુઝરગ, Same as બુજરગ *q. v.*

અહીં દરવિશ બધા બુઝરગ.—કલાપિ.

બુઝરગી, Same as બુજરગી *q. v.*

બુઝવવું, *v. t.* To extinguish; to put out.

બુઝવું, Same as બુઝાવું *q. v.*

નોકી તૃષ્ણા નાંહી બુઝી.—નવરીબાઇ.

બુઝાવવું, Same as બુઝવવું *q. v.*

બુઝાવું, *v. i.* [See above.] To be extinguished; to be put out.

બુટ, *s. f.* The lower lobe of the ear. 2. *s. n.* [Eng.] A boot.

Ib. કાનની બુટ પકડવી To acknowledge one's fault; to confess one's guilt.

બુટાક, *adv.* Completely (black).

બુટીઉં, *s. n.* Name of an ornament for the ear.

બુટાદાર, બુટાબુટાવાળું, બુટાવાળું, } *adj. m. f. n.* [બુટો + P. दार S. वत् having.] Flowery; having flowery or other designs. 2. Fanciful; imaginative; whimsical.

બુટી, *s. f.* [S. वृत्त a circle.] A painted flower. 2. A figure worked upon cloth; embroidery 3. A simple; a nostrum. 4 A sharp, clever fellow whose plans are deep-laid. 5. Same as બુટ *q. v.*

Id. બુટી સુંઘાડવી To be incited or encouraged in an evil affair. આ તો બુટી છે He is a sharp or clever fellow.

પંડિતજીને કાનની બુટી આવી.—દ. ડા. કાં.

બુટીદાર, બુટેદાર, } *adj.* [બુટી, બુટો + P. दार having.] Decorated with figured or flowery work.

બુટો, *s. m.* [See બુટી.] An embroidery work; a painted flower or other design. 2. A fancy; a whim.

Id. બુટો ઉઠાવવો-સૂઝવો To have a whim or fancy suggested.

બુટો તો બેસ ઉઠાવ્યો છે.—ક. ઘે. ઘા.

બુઠ્ઠું, *adj. m. f. n.* [S. वृढ struck; hurt *fr.* वृह् to strike; to hurt.] Reduced to a stump. 2. Blunt; not sharp; dull-edged. 3. Feelingless; blunt. 4. Obtuse.

Id. બુઠ્ઠી અક્કલ A dull intellect.

બુટ્ટો, *s. m.* [See above.] An ear of maize.

બુઠું, Same as બુઠ્ઠું *q. v.*

બુઠ્ઠો, Same as બુટ્ટો *q. v.*

બુડકી, *s. f.* [See ડૂબવું.] A dip; a plunge; a dive. 2. Disappearance.

બુડથલ, *adj.* Foolish; stupid. 2. *s. m.f. n.* A blockhead; a dunce.

બુડવું, *v. i.* [See ડબવું.] To drown; to sink. 2. To be plunged or immersed in. 3. To be destroyed, ruined, lost or blasted. 4. To pass away unproductively. 5 To close; to be no longer extant, prevalent, valid or in vogue.

Id. ઢુકસાનીમાં બુડવું To meet with a loss.

બુડાડવું, બુડાવવું, } *v. t.* [See ડૂબાવવું.] To sink; to drown. 2. To cast away; to waste. 3. To overthrow; to upset.

બુડીઆળ, *adj.* Stupid; foolish.

બુઢાપો, Same as બૂઢાપો *q. v.*

બુઢીઓ, Same as બૂઢીઓ *q. v.*

બુઢ્ઢું, *adj. m. f. n.* [S. वृद्ध grown old *fr.* वृध् to grow.] Old; aged.

Prov. બુઢ્ઢી ઘોડી, ને લાલ લગામ Ill-matched finery; old mares lust after new cruppers.

બુઢ્ઢું, Same as બુઢ્ઢું *q. v.*

બુંડ, *adj.* [See બુઢ્ઢું.] Senseless; inactive; ignorant; dull.

બુતપરસ્ત, *s. m.* [P. बुत an idol+परस्त worshipper.] An idol-worshipper.

બુતપરસ્તી, *s f.* [See above.] Idol-worship.

બુતાન, *s. n.* A button. 2. Same as બુતાનું *q. v.*

બુતાનું, *s. n.* An accusation; an imputation. 2. An indifferent piece of cloth used in making up a turban.

બુતાનો, *s. m.* Same as બુતાનું *q. v.*

બુતારો, *s. m.* [S. भूस्तार *fr.* भू the earth+स्तृ to scatter.] A kind of mop; a broom; a besom.

બુતે, *adv.* By.

બુદબુદ, બુદબુદો, } Same as બુદ્‌બુદ *q. v.*

ત્યાંથી નીકળી ધરો ફરી ફરી જ એ બુદબુદો.–અ. ક. ઠા.

દું બુદબુદાને મૌક્તિક દેખે તેણે સોહાય કર્ણ.—રત્નેશ્વર.

બુદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* बुध् to know.] That understands; wise; intelligent. 2. Awakened; awake. 3. Enlightened. 4. *s. m.* An epithet of શાક્યમુનિ, the founder of the Bauddha doctrine. He is considered as the ninth incarnation of Vishnu. 5. Same as બુદ્ધિ *q. v.*

અવરે પાછા આવીઆ ઘણી કરી તાં બુદ્ધિ.—ભાલણ.

બુદ્ધપંથ, બુદ્ધમાર્ગ, } *s. m.* [બુદ્ધ+S. पथिन्, मार्ग a way.] Buddhism; the doctrines and tenets of Buddha.

બુદ્ધાવતાર, *s. m.* [બુદ્ધ+S. अवतार incarnation.] The ninth incarnation of Vishnu. 2. A meek, patient and quiet person.

બુદ્ધિ, *s.f.* [S. *fr.* बुध् to know.] The understanding; talent; the intellect. 2. Sense; discrimination; judgment. 3. Opinion; mental determination. 4. Will or affections. 5. Purpose; mind; intention. 6. A device; contrivance; scheme; advice; counsel; suggestion. 7. Minding; reckoning; viewing; regarding; estimating. 8. Holding; apprehending; understanding. 9. Knowledge. 10. Mind.

Id. બુદ્ધિ ખીલવવી To cultivate or develop the intelligence. બુદ્ધિ અતીવવી To give advice. બુદ્ધિ ચલાવવી–ચાલવી To make a guess. મને તારી બુદ્ધિ જોઇતી નથી I don't need your advice. બુદ્ધિ ફરવી To turn mad; to lose all good sense. પાપબુદ્ધિ Vicious. 2. Having a vicious mind. મોલાગ્રબુદ્ધિ A dull intellect. (Opposed to કુશાગ્રબુદ્ધિ A deep or acute understanding.) બુદ્ધિનો સાગર-ભંડાર A very intelligent man. 2. A stupid person.

તો ય બોલ્યા નહિ બુદ્ધિનાસાગરા.—ભોજો.

બુદ્ધિઉજાગર, *adj.* [બુદ્ધિ +S. जागर awake.] Intelligent: clever.

બુદ્ધિગમ્ય, બુદ્ધિગ્રાહ્ય, } *adj.* [બુદ્ધિ+S. गम्य, ग्राह्य intelligible.] Intelligible; within the reach of, or attainable to, intellect.

બુદ્ધિતત્ત્વ, *s. n.* [બુદ્ધિ +S. तत्त्व an element.] The second element in Sankhya philosophy.

બુદ્ધિપુરઃસર, બુદ્ધિપૂર્વક, } *adj.* [બુદ્ધિ+S. पुरःसर, पूर्वक with.] Intentionally; purposely; wilfully.

બુદ્ધિયું, *adj. m. f. n.* [બુદ્ધિ+વાળું having.] Having intellect, judgment, sense or understanding.

અમે પશ્ચિમબુદ્ધિયા વિપ્ર કહાવું.—કાળિદાસ.

બુદ્ધિભ્રમ, *s. m.* [બુદ્ધિ + S. भ्रम distraction.] Distraction or aberration of the mind.

બુદ્ધિબળ, *s. n.* [બુદ્ધિ + S. बल strength.] The power of the intellect. 2. The game of chess.

જેનું બુદ્ધિબળ કલ્પ્યું નવ જાયે, તે પણ સ્નેહીને વશ થાય.–દયારામ.

બુદ્ધિમત્, બુદ્ધિમંત, બુદ્ધિમાન્, *adj.* [બુદ્ધિ + S. मत्, मंत, मान् having.] Sensible; intelligent. 2. Wise; sagacious; judicious. 3. Sharp; clever.

બુદ્ધિલક્ષણ, *s. n.* [બુદ્ધિ + S. लक्षण a mark.] A sign of intellect or wisdom.

બુદ્ધિવાદ, *s. m.* [બુદ્ધિ + S. वाद a doctrine.] Intellectualism; rationalism.

બુદ્ધિવિષયક, *adj.* [બુદ્ધિ + S. विषय a subject.] Pertaining or relating to understanding; intellectual.

બુદ્ધિશાળી, *adj.* [બુદ્ધિ + S. शालिन् having.] Intelligent; wise.

બુ[illegible], *adj.* [બુદ્ધિ + S. शुद्ध pure.] Honest in purpose. [illegible]rank-minded.

બુદ્ધિસંપન્ન, Same as બુદ્ધિશાળી *q. v.*

બુદ્ધિહીન, *adj.* [બુદ્ધિ + S. हीन without.] Devoid of intellect; silly; foolish; dull.

બુદ્ધીંદ્રિય, *s. f.* [બુદ્ધિ + S. इंद्रिय an organ of sense.] An organ of perception (as opposed to કર્મેંદ્રિય). They are આંખ, નાક, કાન, જીભ and ચામડી.

બુદ્‌બુદ, *s. m.* [S.] A bubble.

બુધ, *s. m.* [S. *fr.* बुध् to know.] A wise man; a learned man. 2. The planet Mercury. 3. Same as બુધવાર *q. v.*

વાઘાંબર ને સર્પ ભૂષણ, બુધ ન જ્ઞાની બીજો છે.—દ્વારકો.

મૃત્યુ તે જીવનતણું છે અન્ય રૂપ, બુધો કહે.—ન. ભો. દી.

બુધવાર, *s. m.* [બુધ Mercury + S. वार a day.] Wednesday.

Id. એ શું કરવાનો છે ! બાપનો બુધવાર ! He can do nothing.

બુધવારીઉં, *s. n.* [See બુધવાર.] A magazine or weekly published on Wednesdays. 2. *adj. m. f. n.* Relating, pertaining or belonging to Wednesday.

બુધું, *s. n.* A club; a cudgel; a stick for beating lime to separate it from pebbles; a log of wood. 2. [S. बुध्न the bottom of a vessel] A dark burnt spot left on the surface of a cooking vessel.

Prov. માર બુધું ને કર સીધું A rod for the fool.

બુધે જાર બાજરી, બુધે નાર પાધરી;

બુધે ડોબું દોહવા દે, બુધે છોરૂં રૈતું રહે.—લોકોક્તિ.

બુનદાણા, *s. m. pl.* Same as બુંદ *q. v.*

બુનિયાત્, *adj.* [P. बुनियात् original.] Highborn; genteel; honourable.

બુનિયાતી, *s. f.* [See above.] Noble birth; a family of rank.

બુંદ, *s. n.* [See બિંદુ.] A drop. 2. *s. m.* A coffee-berry. 3. Name of a plant. Coffea arabica. N. O. Rubiaceæ.

Prov. બુંદથી ગઈ હોજથી ન સુધરે It is no use crying over spilt milk.

બગડી બુંદ જે હોજ ન સુધરે.—દયારામ.

બુંધી, *adj.* [See બુદ્ધિ.] Dull; not quick in understanding; stupid; idle.

બુંધું, *adj. m. f. n.* Dull; not intelligent. 2. A log of wood; a rod. 3. A black burnt spot on the surface of a vessel.

બુબસ, Same as બતુસ *q. v.*

બુબક, *s. m.* A fool; an ignoramus; a blockhead; a stupid fellow.

બુભુક્ષા, *s. f.* [See below.] Desire of eating; hunger. 2. The desire for enjoying any thing.

બુભુક્ષિત, *adj.* [S. *fr.* भुज् to eat.] Hungry; pinched with hunger; starving. 2. Poor; needy.

બુભુક્ષુ, *adj.* [See above.] Hungry. 2. Desirous of worldly enjoyments (as opposed to મુમુક્ષુ).

બુમ, Same as બૂમ *q. v.*

બુમરાણ, Same as બૂમરાણ *q. v.*

બુમાટ, બુમાટો, Same as બૂમાટ, બૂમાટો *q. v.*

બુમાબુમ, બુમારોળ, Same as બૂમાબૂમ, બૂમારોળ *q. v.*

બુમૈયો ઢોલ, Same as બૂમૈયો ઢોલ *q. v.*

બુંબારવ, *s. m.* [બૂમ + S. रव a noise.] A loud cry; a clamour; an uproar.

બુંબારવ ચોપાસ, વિકટ વાટો જ્યાં દેડી.—સામળ.

બુંબીઓ, *s. m.* [See બૂમ.] A big drum yielding a great sound.

બુરખો, *s. m.* [Ar. बुरक़ा.] A long veil; a muffler. 2. A mask.

Id. બુરખો નાખવો–પહેરવો To put on a veil out of modesty (of a lady).

બુરજ, બુરૂજ, *s. m.* [Ar. बुर्ज.] A tower.

બુરજી, *s. f.* [P.] (In chess.) That state of the game in which the king alone remains, or the king with pawns remain, on one side.

બુરવું, *v. t.* [See પૂરવું.] To block up.

બુરાઇ, Same as બૂરાઇ *q. v.*
બુરી જીભે લોક બુરાઇ બોલે.—દલપતરામ.

બુરાખ, Same as બુલાખ *q. v.*

બુરાવું, *v. i.* [See પૂરાવું.] To be blocked up.

બુરાશ, Same as બૂરાશ *q. v.*

બુરીચુરી, *s. f.* Name of a bird; the Indian screech-owl.

બુરૂં, Same as બૂરૂં *q. v.*
ટાઢ તાપ કરે નહીં એવાઓના બુરા હાલ.—હ. દા. કાં.
બુરી જીભે લોક બુરાઈ બોલે.—દલપતરામ.

બુલંદ, *adj.* [P.] High; elevated; exalted; sublime.

બુલબુલ, *s. n.* [P.] The Indian nightingale.

બુલાખ, *s. f.* [Turk. बुलाक् a nose-ring.] An ornament suspended from the middle of the nose, composed of a ring and a pearl.
નાકે બુલાખ, ને મુખમાં તંબોળ.—ભાલણ.

બુલ્લું, *s. n.* The buttock.

બુસકું, *s. n.* A sharp shower of rain.

બુસટ, બુસઠ, *s. f.* [See ભૂંસવું.] Rubbing with red powder (કંકુ) the cheeks of a woman in the ceremony performed on account of her first pregnancy (generally by the younger brother of her husband).
કુમકુમે કર પીળી બુસઠ થાપી.—દયારામ.

બુસટીઓ, બુસઠીઓ, *s. m.* [See above.] A younger brother of the husband (he being entitled to perform the બુસઠ ceremony).
બુસટીઓ તવ બોલ્યો વાણી.—પ્રેમાનંદ.
બુસઠીઓ અભિમન્યુ, આવી ખોળે બેઠા રે.—દયારામ.

બુસું, *adj. m.* 1. *n.* [S. बुस chaff.] Of dull intellect. 2. Taking no interest; disinterested.
ન પ્રીછશે રૂડું ભૂંડું એ બુસી.—નર્મદ.

બુહારવું, *v. i.* To sweep.

બૂચ, Same as બુચ *q. v.*

બૂચટ, Same as બુચટ *q. v.*
બૂચટ ન બોલે જી, બુદ્ધિહીન ! બેસી રહ્યા.—વલ્લભ.

બૂજ, Same as બુજ *q. v.*

બૂચું, Same as બુચું *q. v.*
બે કરડકણા બે બૂચા.—પ્રેમાનંદ.

બૂઝવું, Same as બુજવું *q. v.*
સઘળી વાતે ત્યાં બુઝિયો.—સામળ.

બૂટ, Same as બુટ *q. v.*

બૂઢું, Same as બુઢું *q. v.*
કળી ન શકતું બૂઢું હૈયું અજાયબી આજની.—લલિત.
સાખડો હૃદયનો તો બૂઢો હતો.--હ. મે. ત્રિ.

બૂઢ, Same as બૂઢીઓ *q. v.*

બઢાપો, *s. m.* [બુઢ્ઢું + પો a suffix forming a noun.] Old age.

બૂઢીઓ, *s. m.* [See બુઢ્ઢું.] An old black-faced monkey. 2. An old man.

બૂઢ્ઢું, Same as બુઢ્ઢું *q. v.*

બૂત, Same as તાબુત *q. v.*
તેવા મૂર્ખ એકપંથી, ઇંતેખાબ બૂતમાં.—વલ્લભ.

બૂધું, Same as બુધું *q. v.*

બૂહદાણા, *s. m. pl.* Same as બુંદ *q. v.*

બૂમ, *s. f.* [S. बृंह् to roar.] A rumour; a false report. 2. A loud cry.

Id. બૂમ કરવી-પાડવી-મારવી To cry aloud. બૂમ કરવી To lay a complaint. બૂમ ઉડાડવી To make false statements before the public.

Prov. બૂમ ભેગો ચીચિયો Do not grieve for trifles.

બૂમરાણ, *s. n.* બૂમાબૂમ, *s. f.* [S. बृंहण the roaring noise & redup. of બૂમ.] Loud and confused cries; an uproar; a drum; a clamour.

બૂમાટ, *s. f. n.* બમાટો, *s. m.* [બૂમ+S. वृत्ति state.] An outcry. 2. A rumour; a report; unauthenticated news.

બૂમાશોર, *s. m.* Same as બૂમરાણ *q. v.*

બૂમેબૂમ, Same as બૂમાબૂમ *q. v.*

બૂમૈયો ઢોલ, *s. m.* [બૂમ & ઢોલ a drum] A drum beaten to give an alarm or warning.

બૂરાઇ, બૂરાશ, બૂરાસ, *s. f.* [બૂરૂં+આઈ, આશ, આસ suffixes forming nouns.] Badness; wickedness; evil. 2. Animosity; hostility.

બૂરૂં, *s. n.* [Ar. बुरार saw-dust.] Name of a washed and purified kind of sugar. 2. *adj. m. f. n.* Bad; evil; unhappy; unworthy; wretched.
સ્વાદ બૂરો વાસ બૂરો નાકે હાથ દેવા પડે.—હ. દા. કાં.

બૂસું, *adj. m. f. n.* [See બુસું.] Stupid; blunt; dull-headed. 2. Tasteless; apathetic.

બૂહકું, Same as બુસકું *q. v.*

બૃહત્, *adj.* [S] Large; great; big; bulky. 2. Broad; wide; extensive.

બૃહદ્ગ્રહ, *s. m.* [બૃહદ્+S. ग्रह a planet.] A major planet.

બૃહદોષ્ઠ, *s. m. pl.* [બૃહદ્+S. ओष्ठ a lip.] Labia majora; large lips.

બૃહદારણ્યક, *s. n.* [S.] Name of a celebrated Upanishad, forming the last six chapters of the Shatapatha Brahmana.

બૃહદ્રથ, *s. m.* [S.] An epithet of Indra. 2. Name of the father of Jarasandha.

બૃહસ્પતવાર, Same as બૃહસ્પતિવાર *q. v.*

બૃહસ્પતિ, *s. m.* [S.] The planet Jupiter. 2. Name of the preceptor of the Gods. 3. An eloquent or wise man; a Nestor; a Ulysses. 4. An insolent or troublesome babbler (ironical).

બૃહસ્પતિવાર, *s. m.* [બૃહસ્પતિ + S. वार a day.] Thursday.

બેં, *s. n.* [Imit.] Bleating; the cry of sheep.

બે, *adj.* [S. द्वि two.] Two; 2. 2. *adv.* [P.] A suffix showing 'without', 'absence of', 'privation of,' etc. 3. By; possessed of; with.

Id. એકના બે ન થવું To cling to one's point resolutely. બે છીપનું મોતી [Lit.] A pearl formed between two shells, *hence* large, perfect, and round. 2. A perfect or faultless man. બે કાન વચ્ચે માથું રાખીને ચાલવું [Lit.] To walk straight without turning the head towards the right or left. 2. To be straightforward and honest in one's dealings. બે કાન વચ્ચે માથું કરવું To humiliate; to bring to one's senses. તેનામાં બે દાણા એ નથી He is half-mad; he is senseless.

Prov. બે ઘરનો પરોણો ભૂખે મરે Between two stools, we fall to the ground. બેની લડાઇમાં ત્રીજાનું કામ In a quarrel between two, a third is the gainer. બે આંખની શરમ Out of sight, out of mind. બે હાથ વગર તાળી ન પડે No smoke without a fire; it takes two to make a quarrel. બોલે તે બે ખાય He that asks shall have plenty of bread. એક તે એક ને બે (હાથ) બાવીસની ગરજ સારે Union is strength. બે હાથ વચ્ચે પેટ Equal and impartial to both sides. બે ગોળીનો ચડવો—બે મોંની ચાકળ To run with the hare and hunt with the hounds. બે હાથે લાડવો ન ખવાય Expect not all at a time.

બેઅકલી, *s. f.* [See below.] Stupidity; imprudence; foolishness.

બેઅકલ, *adj.* [બે+P. अक़्ल sense.] Senseless; unwise; imprudent; foolish.

બેઅખત્યાર, *adj.* [બે + Ar. इख़्तियार power.] Powerless; without control; unauthorized.

બેઅખત્યારી, *s. f.* [See above.] Want of power or control.

બેઅદબ, *adj.* [બે+P. अदब respect.] Disrespectful; rude; indecorous; impolite; insolent; presumptuous.

એ કેવું અજુગતું અને બેઅદબ છે.—હ. કા. કાં.

બેઅદબી, *s. f.* [See above.] Rudeness; disrespect; indecorum; impudence; presumption; indignity.

તોડે જરૂર બેઅદબી જણાય —દલપતરામ.

બેઅંદાજ, *adj.* [બે+P. अंदाज़ measure.] Immoderate; without proper calculation.

બેઅસર, *adj.* [બે+Ar. असर effect.] Ineffectual; without effect. 2. Heartless; feelingless; cruel.

બેઆની, *s. f.* [બે two+આનો an anna.] A silver coin worth two annas; a two-anna piece.

બેઆબરૂ, *adj.* [બે+P. आबरू honour.] Disgraced; dishonoured. 2. *s. f.* Disrespect; disgrace.

બેઆરામ, *adj.* [બે+P. आराम rest.] Restless; uneasy. 2. Sick; indisposed.

બેઆરામી, *s. f.* [See above.] Restlessness; uneasiness, 2. Indisposition.

બેઇજ્જત, Same as બેઆબરૂ *q. v.*

બેઇજ્જતી, Same as બેઆબરૂ *q. v.*

બેઇતબાર, *adj.* [બે+P. इअतिबार faith.] Dishonest; distrustful; faithless. 2. *s. m.* Distrust.

બેઇતબારી, *adj* [See above.] Distrustful; faithless; dishonest. 2. *s. f.* Want of confidence; distrust.

બેઇનસાફ, *s. m.* [બે+Ar. इनसाफ justice.] Injustice; unfairness. 2. *adj.* Unjust; unfair.

બેઇનસાફી, *s. f.* [See above.] Injustice; unfairness.

બેઇમાન, *adj.* [બે+P. इमान faith.] Faithless. 2. Perfidious; false. 3. Unbelieving.

બેઇમાની, *s. f* [See above] Dishonesty; faithlessness. 2. Perfidy. 3. Irreligion. 4. Same as બેઇમાન *q. v.*

બેઉ, *adj.* [બે+એ also.] Both.

બેઉથા, *adv.* [બેઉ+સાથે with.] Both together.

તેમ શુભકર્મ બેઉથા જાય.—અખો.

બેઉમેદ, *adj.* [બે+P. उम्मेद hope.] Hopeless; without expectation; disappointed.

બેઉમેદી, *s. f.* [See above.] Disappointment; hopelessness.

બેઉલ્ફત, *adj.* [બે+P. उल्फत affection.] Without love or attachment; discourteous.

બેક, *adj.* A little.

ક્ષણુએ ક્ષણુએ બેક જળ પાજો.—પ્રેમાનંદ.

બેકદર, *adj.* [બે+Ar. कद्र respect.] Unsympathising; unappreciative.

બેકદરના વસ્લમાં હું બેકદર મારયો ગયો.—કલાપિ.

બેકરાર, *adj.* [બે+Ar. करार rest; contract.] Sick; ill. 2. Restless; unsettled; uneasy. 3. *s. m.* Breach of contract or promise.

તેમની થઇ ગયેલી બેકરાર હાલતનાં વર્ણન.—કૃ. મે. ઞ.

બેકરારી, *s. f.* [See above.] Restlessness; uneasiness. 2. Sickness; illness. 3. *adj.* Breaking a contract or promise.

બેકવું, *v. i.* [See વહેકવું.] To send forth fragrance. 2. To be disobedient.

બેકસ, *adj.* [બે + કસ strength.] Powerless; 2. Tasteless. 3. Worthless.

બેકસૂર, *adj.* [બે+Ar. कुसुर fault.] Faultless; innocent; without mistake or fault.

બેકાટ, *s. m.* [બેકવું+S. वृत्ति state.] Strong fragrance. 2. Impatience of restraint; disobedience.

બેકાયદે, *adv.* [બે+P. कायदा a rule.] Irregularly. 2. Being against the law.

બેકાર, *adj.* [બે+P. कार=S. कार्य work.] Out of service; unemployed; idle. 2. Useless; unprofitable; worthless. 3. *s. m.* Unemployment.

બેકારી, *s. f.* [See above.] The state of being unemployed; worklessness; unemployment.

બેકાવવું, *v. t.* [See બેકવું.] To fondle so much as to make disobedient.

બેકાળજી, *s. f.* [બે+કાળજી care.] Carelessness. 2. *adj.* Careless.

બેકાળજીથી ભાણામાં જેટલું પીરસ્યું હોય.—હ. ઢા. કાં.

બેકી, *s. f.* [બે two+S. क dim.] An even number. 2. A bond of union. 3. A pair.

Id. બેકી જવું To go to stool. [Used by boys in asking of their teacher for leave to go to stool, indicated by two of their fingers stretched out.]

બેકેદ, *adj.* [બે+Ar. केद restraint.] Loose; free; lawless; unrestrained; uncontrolled. 2. *adv.* Irregularly; licentiously; against the discipline of a body of men.

બેકેદી, *s. f.* [See above.] Lawlessness; want of control or restraint; looseness; freedom.

બેકેલું, *adj. m. f. n.* [See બેકવું.] Disobedient. 2. Unrestrained; uncontrolled.

બેખબર, *adj.* [બે+Ar. खबर news.] Ignorant; unacquainted; uninformed. 2. Uncautious; unguarded. 3. *adv.* All at once.

બેખબરી, *s. f.* [See above.] Carelesssness; heedlessness. 2. Ignorance.

બેગ, *s. m.* [Turk] Name of a Mugal title corresponding with 'Lord', 'Master' etc.

બેગડ, *s. n.* A coloured sheet of tin.

બેગડો, *s. m.* [બે two + S. गढ a fort.] A winner or capturer of two forts (said of king Mahommed.).

બેગમ, *s. f.* [Turk.] A Mahommedan lady or princess. 2. *adv.* [બે + ગમ perception.] Foolish. 3. *adv.* [બે+S. गम a road.] On both sides.

બેગરજ, } બેગરજાઉ, } *adj.* [બે + ગરજ interest.] That does not stand in need of; indifferent. 2. Disinterested; independent; impartial.

બેગરજી, *s. f.* [See above.] Disinterestedness. 2. Carelessness.

બેગરજુ, Same as બેગરજ *q. v.*

બેગરજુ જન દુઃખ પામે બહુ ઠામ જો.-દલપતરામ.

બેગાના, *adj.* [P.] Another; belonging to another. 2. *s. m.* A stranger.

વાલી ખુદા ગમીવાર બેગાના પરે.-કલાપિ.

બેગાર, *s. m. f.* [See બેકાર.] Labour or service exacted by an official without giving remuneration. 2. A wage; a charge for labour. 3. Begging.

Prov. બેઠાથી બેગાર ભલો Better do press-work than sit idle (and starve).

બેગારી, *s. m.* [See above.] A labourer; a porter. 2. A beggar.

બેગુના, } બેગુનાહ, } *adj.* [બે + P. गुनाह crime.] Inoffensive; innocent; guiltless; without fault.

તેથી તેને બેગુનાહ ગણી છોડી દીધો.—હ. ઢા. કે

બેગુનાહી, *s. f.* [See above.] Faultlessness; innocence.

બેઘાઘંડું, *adj. m. f. n.* [બેગુ+S. घट् to form. Mixed together. 2. Indiscriminate; not harmonious. 3. Equivocal (words or speech).

બેંગી, *s. f.* [S. व्यंग्य what should be concealed.] A parcel; a packet.

બેચાર, **બેચારેક**, } *adj.* [બે two+ચાર four+એક one; about.] About two or four. 2. Some few.

બેચેન, *adj.* [બે+P. चेन rest.] Uneasy; restless; fidgety. 2. Indisposed; ill.

બેચેન મનથી ખાધેલું પચતું નથી.—ક. કા. કાં.

બેચેની, *s. f.* [See above.] Uneasy state: uneasiness; restlessness. 2. Indisposition.

બેજફા, *adj.* [બે + P. जफा violence.] Inoppressive; not violent.

મગર કો બેજફા બિલકુલ જહાંમાં ના થયું થાશે.—કલાપિ.

બેજા, *adj.* [P.] Improper; foreign to; irrelevant.

બેજાજ, *adj.* [See above.] Harassed; vexed; tyrannized.

બેજાન, *adj.* [બે+P. जान life.] Lifeless; fainted.

બેજાર, *adj.* [P. बेजार.] Wearied out; tired; fatigued; exhausted; vexed; disgusted with. 2. Displeased; angry.

બેજાર હું આજે ફરૂં.—કલાપિ.

બેજીવ, *s. m.* [બે two+S. जीव life.] The state of being pregnant; pregnancy.

બેજીવવાળી, *adj. f.* [બેજીવ+વાળું having.] Pregnant; in the family way; puerperal; big with child.

બેજીવસોતી, Same as **બેજીવવાળી** *q. v.*

શરીરે અશક્ત હોય કે બેજીવસોતી હોય.—ક. કા. કાં.

બેઝાર, Same as **બેજાર** *q. v.*

બેટ, *s. m.* [S. वेष्टित surrounded *fr.* वेष्ट् to surround.] An island.

બેટાજી, *s. m.* [બેટો+જી a term of respect.] A fellow; a man (used in contempt).

બેટાબેટી, *s. n. pl.* [બેટો+ બેટી a daughter.] Sons and daughters; boys and girls (of a family).

બેટી, *s. f.* [S. वत्सा a daughter.] A daughter; a girl.

વિદ્યા બેટી કુંવરી વેર.—અખો.

બેટીજી, *s. f.* [બેટી+જી a term of respect.] A daughter of a great man (used out of respect). 2. A woman of a Vaishnava priest.

બેટો, *s. m.* [S. वत्स a son; a child.] A son; a boy.

Prov. બેટો હોય ત્યારે બાપ કહે કે ની ? If there be no seed, there is no hope of the fruit. બેટા, મોટા થાઓ, કાલ પરણાવીશું Postponing from day to day; tantalizing; procrastination.

બેઠક, *s. f.* [See **બેસવું**.] Sitting. 2. A seat. 3. A haunt. 4. A carpet; a mat. 5. A dancing room; a dance-party. 6. A particular gymnastic exercise. 7. A party: an assembly: a meeting.

બેઠાખાઉ, *adj.* [બેઠું + ખાવું to eat.] Workless; indolent; lazy. 2. Eating and doing nothing; not earning one's bread. 3. Burdensome to others.

બેઠાખાતું, *s. n.* [બેઠું+ખાતું an account.] An outstanding account book.

બેઠાબેઠાં, *adv.* [Redup. of બેઠું.] Sitting; not moving; not acting; not working.

બેઠાબેઠ, *adv.* [Redup. of બેઠું.] Without work or employment; unemployed. 2. At par; without gain or loss. 3. In situ.

બેઠાબેઠી, *s. f.* [Redup. of બેઠું.] Worklessness.

બેઠી, *s. f.* [See **બેઠું**.] A joke.

Id. બેઠી-ઠોકવી-ચલાવવી To pass a joke.

બેઠીબેઠી, *adj. f.* [Redup. of બેઠું.] Sitting at ease.

બેઠું, *adj. m. f. n.* [See **બેસવું**.] Sitting. 2. Short; low; not tall or high. 3. *v. i. m. f. n.* Sat.

Id. બેઠી દડીનું-બાંધણીનું Of humble pretension (a house, a speech); not tall; stunted (of person). બેઠો ભાત Rice so cooked that the proper quantity of water and rice are placed on the fire and cooked, without involving the trouble of sifting out superfluous water. બેઠું પાણી ચલાવવું To gossip; to spread a rumour. બેઠાં ખાવું To maintain oneself without doing work. 2. To live at ease or without anxiety.

Prov. બેઠાં ખાયે તો ભંડાર એ ખૂટે Even a large fortune may be lost, if a man is idle. બેઠા કરતાં બગાડ ભલો Better to do something than to be idle. બેઠાની ડાળ કાપવી નહિ Do not kick the ladder. બેઠાની સામે ડહાપણ શું ચાલે ? Wisdom is powerless before strength.

બેઠું બેઠું, *adj.* [Redup. of બેઠું.] Sitting at ease.

બેઠેલ, } બેઠેલું, } *adj. m. f. n.* [See બેઠું.] Sedentary. 2. Stunted; short. 3. Soiled. 4. Having a depression.

Prov. બેઠેલો પોપડો ન ઉખેડવો, ને સૂતેલો સાપ ન જગાડવો Do not open old sores.

બેઠોપગાર, *s. m.* [બેઠું + પગાર a salary.] Pay without work. 2. A pension.

બેઠોબેઠો, *adj. m.* [Redup. of બેઠું.] Sitting at ease.

બેડ, *s. f.* [See બે two.] Either of the sides of a hearth.

બેડકું, *s. n.* [વેઢું + કું dim.] The digit of a finger. 2. A segment of a tamarind fruit.

બેડશી, } બેડસાઇ, } *s. f.* [See બડાસ.] Pride; arrogance.

Id. બેડસાઈ મારવી-હાંકવી To talk proudly; to indulge in tall talk.

બેડાં, Same as બહેડાં *q. v.* 2. Same as બેડું *q. v.* (in plural).

બેડાચઢ, *adj.* [બેડું + ચઢવું to rise.] Conical.

બેડી, *s. f.* [બે two + હેડ stocks for criminals.] Fetters or chains. 2. Manacles; handicuffs. 3. A tie; a clog; an emcumbrance; an obstruction. 4. A rule; a law; a restraint. 5. Name of a silver ornament worn round the ankle. 6. Name of a ring worn on two fingers.

Id. બેડી નાખવી-ઘાલવી-પહેરાવવી To put fetters on. બેડી તોડવી To break a law or restraint.

ભાઇએ પહેરાવી લોહની બેડી.—પ્રેમાનંદ.

બેડીઆત, *s. m.* [See બેડો.] A sailor; a boatman.

બેડીઉં, *s. n.* [See બે two.] The load in a cart to which two bullocks are yoked. 2. A cartload weighing 32 maunds. 3. A means of pulling down mangoes directly from the tree without allowing them to fall on the ground.

બેડું, *s. n.* [બે two + ડું dim.] Two vessels filled with water and placed on the head one upon the other. 2. A large earthen pot with a narrow mouth.

Prov. બેડા ઉપર બેડું, તો પાણીઆરીને ભાર The more you heap, the worse you reap.

બેડો, *s. m.* [S. बेडा a boat.] A ship; a vessel. 2. A division; a company.

Id બેડો પાર થવો To be steered clear (of a ship.) 2. To be successful; to be victorious.

બેડો આઇ બૂડતો તારો રે—વલ્લભ.

બેડોલી, *adj.* [બે two + ડોલ a mast.] Two-masted; having two masts.

બેડોળ, *adj.* [બે without + ડોળ shape.] Shapeless; ugly.

બેડોળપણું, } *s. n.* } બેડોળાઇ, } *s. f.* } [બેડોળ + પણું, આઇ suffixes forming nouns.] Ugliness; shapelessness.

બેઢંગ, } બેઢંગું, } *adj. m. f. n.* [બે + ઢંગ order.] Disorderly. 2. Unprincipled; inconsistent. 3. Loose; licentious; dissolute; immoral.

બેઢબ, Same as બેડોળ *q. v.* 2. Unmannerly. 3. Not systematic. 4. Unprofitable.

બેઢાચઢ, Same as બેડાચઢ *q. v.*

બેઢાળીઉં, *s. n.* [બે two + ઢાળ a slope.] A shed having two opposite slopes in the roof.

બેઢું, Same as બેડું *q. v.*

બેત, *s. f.* [Ar. बयत्.] A couplet; a distich. 2. Poetry. 3. *s. m.* [See વેતરવું.] Arrangement. 4. A dodge; a scheme. 5. An intention. 6. A cane.

Id. બેત કરવો-રચવો-લગાવવો-ઘડવો To make a design or a scheme. બેત ઉતારવો To carry out a design.

જુગાર રમવાનો બેત લગાવ્યો.—હ. કા. કાં.

ઉંચે સ્વરે ગાય સુમદે બેતે.—ભી. ભો. દી.

લવે છે બેત નદીઓ જ્યાં—કલાપિ.

કેદ કરવાનો તેનો ગુપ્ત બેત ચાલુ છે.—પુ. વિ. મા.

બેતક, *adj.* [બે + તક an opportunity.] Unseasonable; inopportune.

બેતકસીર, *adj.* [બે + તકસીર a fault.] Faultless; guiltless; innocent.

બેતમા, *adj.* [બે + તમા care.] Careless; unsolicitous; unanxious about; disregardful; not desirous of; not caring for; not concerned about; indifferent. 2. *s. f.* Same as બેપરવાઈ *q. v.*

બેતરફી, *adj.* [બે two + તરફ side.] Relating to both parties or sides; not *ex-parte*. 2. Impartial. 3. Dubious; equivocal.

બેતાલ, } બેતાલું, } *adj. m. f. n.* [બે without + S. ताल beating time in music] Out of time or measure; inharmonious; discordant. 2. Having neither rhyme nor reason. 3. Extravagant; dissipated.

Id. બેતાલ થઇ જવું To be out of time (in music).

બેતાળાં, *s. n. pl.* [See બેતાળીસ.] Short-sightedness at the age of forty-two. 2. Spectacles.

Id. બેતાળાં આવવાં To be obliged to put on spectacles owing to shortsightedness at the age of about forty-two.

બેતાળીસ, *adj.* [બે two+ચાળીસ forty.] Forty-two; 42.

બેતાળું, *adj. n.* [See above.] Taking forty-two sheers for a maund or forty-two tolas for a sheer.

બેદરકાર, *adj.* [બે + P. दरकार necessity.] Careless; not wanting.

બધા સંસારથી એ ચાર બેદરકાર જુદો છે.—આ. કા. કં.

બેદરકારી, *s. f.* [See above.] Carelessness. 2. The state of having no necessity.

બેદર્દ, *adj.* [બે + P. दर्द feeling.] Unfeeling; hard-hearted; pitiless. 2. Reckless, unkind. 3. Well; free from pain.

બેદર્દી, *s. f.* [See above.] Unkindness; hard-heartedness; pitilessness. 2. Recklessness. 3. Freedom from pain.

બેદરદ, Same as બેદર્દ *q. v.*

બેદરદી, Same as બેદર્દી *q. v.*

બેદાંબાકડી, Same as બેદાબકડી *q. v.*

બેદાણા, *s. m. pl.* [P. बिहिदानह्.] Quince seed; name of a plant and its fruit. Pyrus cydonia. N. O. Rosacæ. Also called બેગબાઇ બેદાણા. 2. *adj.* [બે + દાણો a grain.] Seedless.

બેદાદ, *adj.* [બે+દાદ justice.] Unjust. 2. Mismanaged; anarchic.

સૌ દરકના બેદાદ દિલના દર્દને પિછાણતાં.—કલાપિ.

બેદાદી, *s. f.* [See above.] Injustice 2. Mismanagement; anarchy.

બેદિલ, બેદીલ, *adj.* [બે without + P. दिल mind.] Dissatisfied; disaffected. 2. Dispirited; disappointed. 3. Sad; sorrowful; sorry; unpleasant; dispairing; having no heart.

Prov. બેદીલ દોસ્ત દુશ્મનની નરજ સારે A sensible foe is preferable to a foolish friend.

બેદિલી, બેદીલી, *s. f.* [See above.] Discord, disagreement. 2. Disappointment. 3. Sorrow; sadness.

બેદું, *s. n.* [Ar. बय्ज़ह्] An egg.

બેધડક, *adv.* [બે + ધડક throbbing.] Without fear or apprehension; boldly; promptly; unhesitatingly; undauntedly.

બેધારું, *adj. m. f. n.* [બે two+ધાર an edge] Double-edged. 2. Containing two threads. 3. Of double meaning; equivocal.

બેન, Same as બહેન *q. v.*

બેનડ, બેનડી, Same as બહેન *q. v.* (Used in endearment or in poetry.)

બેનપણાં, Same as બહેનપણાં *q. v.*

બેનપણી, Same as બહેનપણી *q. v.*

બેનમૂન, *adj.* [બે+P. नमूनह् a sample.] Unprecedented; having no equal.

બેનસીબ, *adj.* [બે + નસીબ fortune.] Unfortunate; luckless; unlucky.

બેનસીબી, *s. f.* [See above.] Misfortune; bad luck.

બેની, *s. f.* [See બહેન.] A confidante. 2. A dear sister.

જેની સાંભળ પેલી કોયલડી તરવુંદમાં રે.—ન. બો. દી.

બેપગું, *adj.* [બે two + પગ a foot.] Having two feet. 2. *s. n.* A biped.

ચાર પગની જાત આ, જોડી બેપગાં માટે.—નવલરામ.

બેપડીઉં, *adj.* [બે two+પડ a layer.] Having two valves; bi-valved. 2. *s. n.* A bi-valved animal.

બેપરવા, *adj.* Same as બેતમા *q. v.*

બેપરવાઇ, *s. f.* [બેપરવા+આઇ a suffix forming a noun.] Heeding no person; caring for nothing; carelessness; indifference; negligence; disregard; thoughtlessness.

બેફાક, બેફાગ, *adv.* [બે + ફાગ decency.] Immodestly; shamelessly. 2. *adj.* Shameless; immodest.

અણસમજ્યા બેફાગ છ.—નિષ્કુળાનંદ.

બેફાટ, Same as બેફાક, બેફાગ *q. v.*

બેફામ, *adj* [બે + ફામ remembrance.] Unwary; unconscious. 2. Heedless; careless; forgetful.

દેવ સામે બેફામ સતા વાર હુમો હતો.—બ. ક. ઠા.

બેફિકર, *adj* [બે +ફિકર anxiety.] Careless; indifferent. 2. Contented; calm; cool.

બેફિકરાઈ, *s. f.* [બેફિકર+આઇ a suffix forming a noun.] Carelessness; indifference. 2. Contentment; coolness.

બેફિકરૂં, *adj. m. f. n.* Same as બેફિકર *q. v.*

બેબનાવ, *s. m.* [બે + બનાવ agreement.] Disagreement; dissension; contention; difference of opinion; disunion.

બેબરકત, *adj.* [બે + P. बरकत blessing.] Without blessing.

બેબાક, *adj.* [બે+બાકી remaining.] Without a remainder; complete; finished.

બેબાકળું, *adj. m.f. n.* [S. वि intens.+ आकुल distressed.] Distracted with fear. 2. Confounded; perplexed.

આસપાસ બેબાકળી આંખે જોતી બોલવા લાગી.—હ. પ્રે. ત્રિ.

બેબાપનું, *adj. m. f. n.* [બે two+ બાપ the father +નું of.] Adulterine; bastard.

બેબુનિયાત, બેબુનિયાદ, } *adj.* [બે P. + बुनयाद origin.] Of low origin; without character, pedigree, or good quality. 2. Bastard.

આ દુનિયા એક બેબુનિયાદ ઘરડી ડોશી જેવી છે.—ફૈ. મો. ઝ.

બેબોલું, *adj. m. f. n.* [બે two + બોલવું to speak.] Lying; untruthful.

બેભતું, બેભત્થું, } *adj. m. f. n.* [બે two+ભાત a kind.] Of two kinds. 2. Of several kinds mixed together.

બેભાન, *adj.* [બે + ભાન consciousness.] Unconscious; insensible.

બેભાનપણું, } *s. n.* બેભાની, } *s. f.* [બેભાન + પણું, ઇ suffixes forming nouns.] Unconsciousness; insensibility.

બેમના, *s. f. n.* [S. विमनस्क dispirited.] Hesitation. 2. Sorrow; disappointment. 3. *adj.* Disspirited; sorry. 4. Hesitating. 5. [બે two+ S. मनस् mind.] Undeciding; hesitating; double-minded.

જીવને તે ન ટળે બેમના.—અખો.

બેમરજાદ, બેમર્જાદ, } *adj.* [બે+S. मर्यादा limit.] Transgressing the limits of decency and good conduct.

બેમાડું, *adj. m f. n.* [બે two+મા mother+નું of.] Bastard; adulterine.

બેમાર, *adj.* [See બિમાર.] Ill; ailing. 2. Wearied; tired; disgusted with; sick of.

બેમાલમ, બેમાલુમ, બેમાલૂમ, } *adj* [બ + Ar. मालूम known.] perceived; unknown; imperceptible; hard to be discovered. 2. *adv.* Secretly; unknowingly; imperceptibly.

બેમુનાસબ, *adj.* [+P. मुनासिब् proper.] Improper; unfit.

બેમુરવત, *adj.* [બે+P. मुरव्वत kindness.] That has no regard, deference, or esteem for one that is entitled to it; ungrateful; uncourteous.

બેંબેં, *s. n.* [Redup. of બેં.] Bleating (of a goat or a lamb).

બેર, Same as બહેર *q. v.*

બેરખ, *adv.* Often and often; always; constantly.

બેરખી, *s. f.* [S. वि intens.+रक्ष् to protect.] A wristlet.

બેરખો, *s. m.* [See above.] A rosary; a bead.

આંયે બાજુબંધ બેરખા પુંચી.—નરસિંહ.

બાજુબંધ બેરખા અતિ સુંદર.—પ્રેમાનંદ.

બેરંગ, બેરંગી, } *adj.* [બે+ रंग colour.] Discoloured. 2. Faint. 3. Deprived of pleasure or pleasantness. 4. Double-minded; fickle-minded. 5. *s. m.* & *s. f.* Lack of harmonious colour. 6. The state of being devoid of pleasure or pleasantness.

બેરજો, *s. m.* [Ar. बेरजादा.] Galbanum; name of a gum resin of the plant Ferula galbaniflua. N. O. Umbelliferæ.

બેરડાઇ, *s. f.* [બેરડું+આઇ a suffix forming a noun.] Roguery; cunning; knavery. 2. Sauciness; impertinence; audacity.

બેરડું, *adj. m. f. n.* Cunning; knavish; roguish. 2. Saucy; audacious; impertinent.

બેરત, *adj.* Cunning; roguish. 2. Saucy; audacious. 3. [બે+S. ऋतु a season.] Unseasonable inopportune; untimely. 4 *s. f.* The being inopportune or out of season.

બેરબેર, *adv.* Again and again; repeatedly.

બેરાગી, *adj.* [બે two+S राग pleasure.] Taking both the sides; having an unsettled mind. 2. *s. m.* An ascetic; a mendicant.

બેરિયું, *s. n.* Name of a kind of bird.

બેરીજ, *s. f.* The total of accounts; a statement of accounts.

બેરૂં, Same as બહેરૂં *q. v.*

બેરો, Same as બેરો *q. v.*

કાઇ શું એક બેરા ... —સામળ.

બેરોજગાર, *adj.* [બે+રોજગાર work.] Out of employment; unemployed. 2. *s. m.* Unemployment.

બેરોજગારી, *s. f.* [See above.] The state of being unemployed; worklessness; unemployment.

બેલ, *s. m.* [See બળદ.] A bull; a bullock; an ox. 2. *s. f.* [બે two+લું dim.] A companion; a support. 2. A contribution.

Prov. મિત્ર હોય બેલડા, તો એ પોતાની બેલ Even a quarrelsome friend is useful.

પાપી ધર્મીને ન હોય બેલ.—સામળ.

દૈવે મારી બેલ તો, નાંખી તોડી, હો રંગરસીઆછ.—દયારામ.

બેલડી, *s. f.* [બેલ+ડી dim.] The company of two.

આવીને વળગ્યો બેલડીએ.—નરસિંહ.

બેલડીએ સાહેલી વળગી, હીંડે ગુંજુવત ગોરી જી.-પ્રેમાનંદ.

બેલડીએ વળગ્યા વિશ્વાધાર સુદામે જાતાં કર્યો વિચાર.-પ્રેમાનંદ.

બેલડું, *adj. m. f. n.* [બે+લડવું to quarrel.] Quarrelsome.

બેલતેલ, *s. n* Oil of turpentine.

બેલદાર, *s. m.* [P. *fr.* बेल a spade+दार keeping.] A stone-digger; a quarry-worker; a sapper; a miner. 2. A labourer; a porter.

બેલપ, Same as બેલડી *q. v.*

બેલાશક, *adv.* [Ar. बिलाशक *fr.* बिला priv.+શક doubt.] Without fear; unhesitatingly; unscrupulously. 2. Undoubtedly; surely; certainly.

બેલિયું, *s. n.* [See વેલો a kind of fragrant flower.] A kind of fragrant oil. 2. A tingling sensation in the limbs. 3. Stiffness of the muscles of the body.

બેલી, *s. m.* [Ar. वाली a guardian.] A giver of happiness; a destroyer of distress; a helper; a patron. 2. A friend.

ન કોઈ બેલી બળથી ઉગારે.—ભી. ભો. દો.

બેલી કર બળવીર.—દેવાનંદ.

બેલું, *s. n.* A roll of cotton for spinning. 2. A white sand stone. 3. [See above.] Friendship.

બેવકુફ, *adj.* [બે+Ar. वकूफ sense.] Foolish; silly; stupid; senseless. 2. *s. m.* A blockhead; a fool.

બેવકુફી, *s. f.* [See above.] Folly; stupidity; silliness; foolishness; ignorance.

બેવકર, *adj.* [બે+વકર weight.] Having no moral control; having no influence.

બેવખત, *adj.* [બે+ P. वक्त time.] Untimely; ill-timed; unseasonable.

બેવચની, *adj.* [બે+S. वचन a word.] Not true to one's own word; faithless; dishonest.

બેવચનીપણું, *s. n.* [બેવચની + પણું a suffix forming a noun.] Faithlessness; dishonesty.

બેવડ, *adj.* [See below.] Folded double; double.

Id. બેવડ વળવું To be folded double; to bend double.

બેવડવું, *v. t.* [બે two+S. वृत्, वर्त् to turn.] To fold double; to double. 2. To repeat.

બેવડાવવું, *v. t.* [See above.] To get doubled. 2. To get repeated; to get recurred.

બેવડાવું, *v. i.* [See બેવડવું.] To be folded double; to be doubled. 2. To be repeated; to recur.

બેવડીઉં, *adj. m. f. n.* [See બેવડવું.] Doubly folded; having two folds or layers.

બેવડીઓ, *s. m.* [See બેવડવું.] Name of a copper coin equal to two pice.

બેવડું, *adj. m. f. n.* [See બેવડવું] Twofold; double.

બેવતની, *adj.* [બે+વતન home.] Having no home. 2. Deprived of home or of one's native place; exiled; banished.

બેવફા, *adj.* [બે + Ar. वफा faithfulness.] Ungrateful; treacherous; perfidious; insincere; faithless.

બેવફાઈ, *s. f.* [બેવફા + આઈ a suffix forming a noun.] Unfaithfulness; infidelity; insincerity; ingratitude. 2. Disloyalty.

સનમની બેવફાઈથી નથી સુખ. —કલાપિ.

બેવફાદાર, Same as બેવફા *q. v.*

બેવફાદારી, Same as બેવફાઈ *q. v.*

બેવારસી, *adj.* [બે+વારસ an heir.] Having no heir; heirless. 2. Having no owner; unowned.

બેશ, *adj.* [P.] Good; proper, suitable; fit. 2. Good; beautiful; fine. 3. *adv.* Well; good.

અતલસ અને મુશરુ મશરૂ માલ બેશ મંગાવજો.—દલપતરામ

ઘડીભર બેશ અતલાનું શીખાવું પ્રેમનો જાદુ.—બા. ક. ઠ.

બેશક, *adj.* [બે+શક doubt.] Doubtless. 2. Sure; true; correct. 3. *adv* Undoubtedly; unquestionably. 4. Surely; certainly.

બેશરમ, *adj.* [બે+શરમ shame.] Shameless; immodest; impudent; disgraceful; indecent.

બેશરમી, *s. f.* [See above.] Shamelessness; disgracefulness; indecency; immodesty.

બેશરમું, *adj. m. f. n.* Same as બેશરમ *q. v.*

બેશુદ્ધ, *adj.* [બે+S. शुद्धि sense.] Bereft of consciousness; insensible; in a faint; in a swoon; senseless.

બેશુદ્ધિ, *s. f.* [See above.] Insensibility; senselessness; unconsciousness.

બેશુધ, Same as બેશુદ્ધ *q. v.*

બેશુમાર, Same as બેસુમાર *q. v.*

બેસઉઠ, Same as ઉઠબેસ *q. v.*

બેસડામણ, *s. n.*, **બેસડામણી**, *s. f.* [See above.] Cost for getting a thing set; setting charges.

બેસડાવવું, *v. t.* [See બેસાડવું.] To get set. 2. To ask to sit down.

બેસણી, *s. f.* [See બેસવું.] A seat; a stool; a bench. 2. A stand. 3. The state of sitting; a mode of sitting. 4. Perineum. 5. Bottom.

સામાનની બેસણીઓ જમીનને અડેલી હોય છે.—હ. દ્વા. કાં.

બેસણું, *s. n.* [See બેસવું.] A seat. 2. The mode of sitting. 3. A meeting of mourners.

બેસતમ, *adj.* [P. बे intens.+सितम tyranny.] Oppressive; tyrannical; despotic. 2. Excessive. 3. *adv.* Oppressively; tyrannically; despotically. 4. Excessively.

બેસતી, *s. f.* [See બેસવું.] Close friendship; agreement; harmony.

બેસતું, *adj. m. f. n.* [See બેસવું.] Fitting; suitable. 2. Agreeable; fit; proper. 3. Tight. 4. Beginning; commencing; setting in.

Id. બેસતું આવવું To suit; to fit. બેસતું વર્ષ The new year.

Prov. બેસતો રાજા અને આવતી વહુ, ભાર પડયો તો પડયો Your influence with a person depends upon the first impressions you make.

શોભે સુનાની કર કંકણીઓ, જ્યાં ગુડિયા બેસતી અંગડીઓ.—નર્મદ.

બેસબુર, *adj.* [See below.] Impatient.

બેસબુરી, *s. f.* [બે + P. सबूरी patience.] Impatience.

બેસમજ, *adj.* [બે + સમજ understanding.] Unreasonable; injudicious; senseless.

બેસર, *adj.* [બે two +S सार essence.] Partly black and partly sandy loam (of soil).

બેસરણ, *s. n.* [See બેસવું.] A haunt of masons and carpenters. 2. Cost; value.

બેસરામણ, **બેસરામણી**, Same as બેસડામણ, બેસડામણી *q. v.*

બેસરાવવું, Same as બેસડાવવું *q. v.*

બેસવાદ, *adj.* [બે + સ્વાદ taste.] Tasteless; insipid.

બેસવાલ, *adj.* [બે + સવાલ a question.] Unquestionable; undoubted.

બેસવું, *v. i.* [S. विश् to sit upon.] To sit; to rest upon. 2. To sit down; to perch; to roost; to rest. 3. To be without employment; to sit idling or dawdling. 4. To lie upon. 5. To abate; to go down; to become less. 6. To become blunt. 7. To settle in any course or state. 8. To lose height or prominence. 9. To fit; to be adapted to; to suit; to answer; to agree; to tally. 10 To fall; to be ruined. 11. To become hoarse, low, or inaudible. 12. To be established or set up. 13. To become rotten or putrid. 14. To begin; to commence; to set in. 15. To cost. 16. To break; to be insolvent. 17. To yield; to retire.

Id. ઘર બેઠું Completely ruined. 2. Deprived of one's wife. 3. Deprived of one's husband. 4. Lost all children; childless. બેસી રહેવું To idle away time not to get oneself employed. ઘેર બેસવું To be deprived of employment. આળગાં બેસવું To menstruate. ટાંટિયા બેઠા Disappointed. ભાવ બેઠો The rate has gone down. અડંગા ઘાલીને-લાંબા ટાંટિયા ઘાલીને-પગ પસારીને બેસવું To sit with the legs stretched out. 2. To make an urgent demand. પલાંઠી મારીને-વાળીને બેસવું To sit at ease. ખૂણે બેસવું To mourn the death of a husband. ધાર બેસવી To be blunt (of the edge of a weapon). 2. To be wounded by a weapon. છરી બેસવી To be wounded by a knife. શેલડીની છાલ ઉતારતાં છરી બેઠી છે હાથે.—નરસિંહ. રંગ બેસવો To adhere (of a colour). 2. To be influenced by company. દાણા બેસવા-બેસી જવા To be spoiled by long standing (of corn). ઝાડે ફૂલ-ફળ બેસવાં To bear flowers & fruits (of a tree). વરસ બેસવું To begin (of an year). કામ હાથે બેસવું-હાથ બેસવું To be versed in a particular work. (ભાવ) નીચો બેસવો To go down; to fall (of price). સાહુકાર બેસવો To be insolvent. અવાજ બેસવો-ગળું બેસવું To be hoarse (of

voice). ભાતદાળ બેસવાં To stick to the bottom of a vessel owing to excessive heat (of rice & pulse). ગાદીએ બેસવું To ascend or come to the throne. બેસી જવું To be ruined. બેસવા જવું To go to pay a visit. 2. To go on a visit of condolence. રોજે બેસવું To be engaged on daily wages. દોષ બેસવો To adhere (of the results of a fault). પાસ બેસવો To adhere (of the effects of company). વાસ બેસવો To retain a smell. નિશાળે બેસવું To be sent to school. પેટ બેસવું To be shrunken from starvation (of the belly). બારણે બેસવું To leave the house. 2. To make an urgent demand. બેસવા-ઉઠવાની જગ્યા The drawing-room of a house.

Prov. બેસવાની ડાળ કાપવી નહિ Cast not dirt into the well that gives you water. બેસવાનું જડ્યું હતું, પણ ઉંચકવાનું થયું The tables are turned. બેસીને સૂવું Be careful in whatever you do. બેસીએ જોઈ, તો ઉઠાડે નહિ કોઇ Sit in your place, and none will ask you to leave it.

N. B.—[I] With the indeclinable participle of the principal verb, બેસવું has the sense of "completion", as in લખી બેસવું, વાંચી બેસવું, ખાઇ બેસવું. [II] With the infinitive of the principal verb, બેસવું has the sense of a prospective, meaning "going to", "about to", as in લખવા બેસવું, વાંચવા બેસવું, ખાવા બેસવું.

બેસાડવું, *v. t.* [See બેસવું.] To seat. 2. To fix; to fasten; to settle in some state. 3. To impose; to lay upon. 4. To compose; to put down. 5. To establish; to set up. 6. To make out; to interpret. 7. To make suitable; to make fitting.

Id. બંધ બેસાડવું To make fitting or suitable. કર બેસાડવો To impose a tax. અમલ બેસાડવો To establish one's power over. બેસાડી દેવું To order to sit down. ઉભરો બેસાડવો To cause the effervescence to subside. ટંટો બેસાડવો To put a stop to a quarrel. 2. To effect a compromise.

બેસામણ, } *s. n.*
બેસામણી, } *s. f.* [See બેસવું.] The state of sitting; a sitting posture. 2. Cost; value.

બેસામણું, *s. n.* [See બેસવું.] Condolence; attending a mourning party. 2. A mourning party. 3. Cost; value;

બેસારવું, Same as બેસાડવું *q. v.*

હું જઇને એની ગઢ બેસારૂં છું.—કે. હ. કુ.

બેસારૂ, *s. m.* [See બેસવું.] A passenger (in a conveyance).

બેસાવું, *v. i.* [See બેસવું.] To be able to sit. 2. To be able to perch.

બેસિતમ, }
બેસીતમ, } Same as બેસતમ *q. v.*

બેસુમાર, *adj.* [બે+P. શુમાર number.] Excessive; extravagant; immoderate; beyond all bounds; incalculable; numerous 2. *adv.* Excessively; very much.

બેસુરૂં, Same as બેસૂરૂં *q. v.*

બેસુરા ધ્વની લાગીને મુજ શ્રવણને એ પીડતા. —ન. બો. દી.

વિશ્વમોહિનીનું બીન બેસુરૂં રે હોય.—ન. બો. દી.

બેસૂર, }
બેસૂરૂં, } *adj. m. f. n.* [બે+S. स्वर musical pitch.] Unmusical; discordant; jarring; inharmonious.

બનીઆં રજનિ-ખગ-ચીસ શાં બેસૂર સ્વપ્નો આપનાં—ભરત.

બેસ્વાદ, Same as બેસવાદ *q. v.*

બેહક, *adv.* [બે + P. हक़ right.] Without a claim or right 2. Helplessly. 3 In vain; fruitlessly; without any purpose.

Id. બેહક બેસવું To sit down in a helpless state; to be about to die.

બેહકવું, Same as બેકવું *q. v.*

બેહકાવવું, Same as બેકાવવું *q. v.*

બેહજુર, *adv.* [બે + P. हुज़ुर presence.] In the absence of; not in the presence of.

બેહદ, *adj.* [બે+હદ limit.] Limitless; illimitable; without bounds; endless; boundless. 2. Excessive; in the greatest possible degree; enormous; stupendous. 3. *adv.* Excessively; exceedingly.

બેહયા, Same as બેશરમ *q. v.*

બેહયા નાર ગમે તેમ કરે.—સામળ.

બેહયાઇ, Same as બેશરમી *q. v.*

હવે તો બેહયાઇ ને રહી બેઝારીમાં બરકત.—કલાપિ.

ગમે તે બેહયાઇને દઇ માથું ધરી બોજે.—કલાપિ.

બેહાલ, *adj.* [બે+હાલ condition.] Unwell; ill. 2. Senseless; insensible. 3. Ruined; destroyed.

ઘાને લીધે બેહાલ બનેલો ઘોડો ડગલો થઇને પડયો.—કે. હ. ધ્રુ.

બેહાલી, *s. f.* [See above.] A ruined state; ruin. 2. Senselessness. 3. Illness.

બેહાસીલ, *adj.* [બે+P. हासिल profit] Useless; vain; futile.

બેહિશ્ત, Same as બેહેસ્ત *q. v.*

હતું જે બેહિસ્તે થઇ જહાનમ.—કલાપિ.

દાખલ થતાં તેને બેહિસ્તે રોકનાર કોણ છે.—કલાપિ.

બેહુ, *adj.* [See બે two.] Both.

બેહુદગી, } s. f. [P. बेहुदगी.] Foolishness;
બેહુદી,

absurdity. 2. Impropriety; vileness.

બેહુદું, *adj. m. f. n.* [P. बेहुद foolish.] Foolish; stupid; silly. 2. Vain; useless; idle. 3. Vile; improper. 4. Ugly; disgusting.

બેહુરમત, *adj.* [બે + P. हुरमत respect.] Dishonoured; degraded; disrespected.

બેહેક, *s. f.* [See બેકવું.] A strong sweet smell; a strong fragrance

બેહેકાટ, *s. m.* [બેકવું+S. वृत्ति state.] Sweet smell. 2. Pride; arrogance. 3. Mischievous plays.

બેહેકાર, *s. m.* [See બેહેકવું.] Crack-headedness. 2. Sweet smell; scent.

બેહેકાવવું, Same as બેકાવવું *q. v.*

બેહેતર, *adj.* [P. बिहतर better. *fr.* बि good +तर् the suffix for the comparative degree.] Good; well; better; excellent; fine.

બેહેતાલ, *adj.* Abundant; endless; very much.

બેહેન, Same as બહેન *q. v.*

બેહેનપણું, Same as બહેનપણું *q. v.*

બેહેનપણી, Same as બહેનપણી *q. v.*

બેહેર, Same as બહેર *q. v.*

બેહેરખ, *s. f.* [Ar. बय्रक् a flag.] A flag. 2. A company of soldiers having a flag in their train.

બેહેરું, Same as બહેરું *q. v.*

બેહેસ્ત, *s. m.* [P. बिहिस्त्.] Paradise; heaven.

બેહેસ્તનશીન, *adj.* [P.] Dead; deceased.

બેહેસ્તી, *adj.* [See બેહેસ્ત.] Heavenly. 2. Deceased.

બેહોંશ, Same as બેહોશ *q. v.*

બેહોંશી, Same as બેહોશી *q. v.*

બેહોશ, *adj.* [બે + P. होश understanding.] Insensible; senseless; bereft of consciousness. 2. Listless; remiss.

બેહોશી, *s. f.* [See above.] Insensibility; a swoon; syncope; stupefaction; torpor.

બેહોસ, Same as બેહોશ *q. v.*

બેહોસી, Same as બેહોશી *q. v.*

બૈઅર, Same as બૈરી *q. v.*

બૈજિક, *adj.* [See બીજ.] Seminal. 2. Original. 3. Relating to conception. 4. *s. n.* A sprout. 5. Cause; source; origin.

બૈડકબોલું, Same as બટકબોલું *q. v.*

તે બૈડકબોલો બોલિયો, ફાડે દુઃખ પહાડ,—હરિદાસ.

બૈડકું, Same as બટકું *q. v.*

બૈયર, Same as બૈરી *q. v.*

બૈયાબાઈ, Same as બિયાબાઈ *q. v.*

બૈરક, *adj.* [See બૈરી.] Belonging or pertaining to a woman. 2. Womanish.

બૈરકબુદ્ધિ, *s. f.* [બૈરક+S. बुद्धि intellect.] A womanish intellect. 2. An advice or guidance of a woman.

બૈરકશાસ્ત્ર, *s. n.* [બૈરક+S. शास्त्र a science.] Belief or customs dictated by women.

બૈરકશાસ્ત્રી, *s. m.* [See above.] An adviser following the principles of women.

બૈરાંછોકરાં, *s. n. pl.* [બૈરાં + છોકરાં children.] Family (collectively); wife and children.

બૈરી, *s. f.* [S. भार्या.] A woman. 2. A wife.

બૈરું, *s. n.* Same as બૈરી *q. v.*

બો, *s. f.* [P.] Smell; odour; scent. 2. Pride; arrogance; vanity. 3. Thin and stiff thread, commonly used in flying kites.

બોઇ, *s. f.* Mullet; name of a kind of fish.

બોકડી, Same as બકરી *q. v.*

બોકડું, Same as બકરું *q. v.*

બોકડો, Same as બકરો *q. v.*

બોકાની, Same as બુકાની *q. v.*

બોકી, *s. f.* [P. बोसी *fr.* बोसीदन् to kiss.] A kiss; a buss; a smack.

Id, બોકી લેવી-ભરવી-કરવી To kiss.

બોકીલું, *s. n.* [બોકી+લું dim.] A puppy.

બોખ, *s. f.* A leathern water-pot. 2. A deep and vast natural reservoir of water; a deep pond. 3. A deep cavity.

જેમ ઉંડો કુવો ને ફાટી બોખ,—અખો.

બોખલું, Same as બોખું *q. v.*

બોખાર, *s. m.* [Ar. बुखार vapour; heat.] A glowing fire. 2. Steam. 3. *s. m. f.* Fever. 4. Bad smell of the mouth.

બોખું, *adj. m. f. n.* Toothless. 2. Soundless.

બોગડું, *s. n.* A hole; a cavity. 2. A cellar.

બોઘણું, } s. n. [બહુ+S. गुण a quality.] A
બોઘરણું,

small metallic pot, generally of brass or copper, serving many culinary purposes.

નાનાં મોટાં બોઘરણાં, તપેલાં વગેરે.—હ કા. કાં.

બોઘલું, *adj.* Simple; guileless; innocent. 2. Same as બોઘરણું *q. v.*

બોઘાણું, Same as બોઘરણું *q. v.*

બોઘું, *adj. m. f. n.* Simple; idiotic. 2. *s. m. f. n.* An idiot; a dullard.

બચવું હોય હવે જો ઓચા, ત્યારે રાખ બચાવ.—કેશવ હરિ.

ઓચ, *s. m.* A stalk of a juvar plant.

ઓચલો, *s. m.* [ઓચી + ઓ dim.] A hood for children. 2. A covering for the head formed of false hair; a wig.

ઓચલા ને કુમતાંવાળી ટોપીઓ.—હ. દા. કાં.

ઓચી, *s. f.* The hinder part of the neck.

Id. ઓચી ઝાલવી-પકડવી To catch by the hinder part of the neck. ઓચીએ કાંકરો મુકી કામ કરવું To work very hard.

હું એ ખરો બની વાઘ ઓચીએ, જઇ ભરું બચકું જ્યારે.—હ. દા. કાં.

ઓચીઉં, *s. n.* A light shallow basket made of bamboo chips.

ઓચું, *s. n.* Same as ઓચી *q. v.*

ઓજ, *s. m.* A load; a burden. 2. Weight; dignity; importance; consideration. 3 Honour; reputation; respectability. 4. Fineness of texture (of cloth).

Id. ઓજ પડવો To be felt (of dignity, importance, honour).

કીમતમાં વધારે તેમ ઓજ ઝીણું.—હ. દા. કાં.

જુઓ વટ જતીનો ઓજ સહે.—દયારામ.

ઓજદાર, *adj.* [ઓજ + P. दार having.] Weighty; honourable; respectable. 2. Having weight; dense; not light.

ઓજવું, *v. i.* To afford; to be able. 2. To suit.

ઓજો, *s. m.* A weight; a load; a burden. 2. Responsibility.

Id. ઓજો લેવો-ઉપાડવો To undertake the responsibility of. 2. To help. 3. To carry a burden.

ઓટ, *s. n.* [See ઓટવું.] Same as અઓટ *q. v.* 2. A thin cow-dung plaster where men have taken their food.

ઓટણ, *s. n.* [S. मुक्त eaten.] Giving of solid food for the first time to an infant. 2. Eating; drinking.

ઓટણ કરે છે અપાર, જેને નિરખે નંદજી રે.—ભાલણ.

ઓટવું, *v. t.* [See above.] To pollute or defile, by eating. 2. To eat. 3. To take possession of.

ઓટીઉં, Same as અઓટીઉં *q. v.*

ઓડ, *s. f.* [See બખોલ.] A hollow or hole made by an animal to lie in; a hollow; a den; a cave.

ઓડકી, *s. f.* [See ઓડવું.] A woman whose head is shaven; a widow.

ઓડકું, *adj. m. f. n.* [See ઓડવું.] Whose head is shaven. 2. Bald-headed. 3. Bareheaded.

ઓડર, *s. n.* Name of a bird; the ruddy rail.

ઓડવું, *v. t.* [S. मुंड to shave.] To shave.

ઓડે તેડે તેડે વાત.—અખો.

ઓડાવવું, *v. t.* [See above.] To get shaved.

Prov. અરધું ઓડાવ્યું તો હવે પૂરું ઓડાવવું When the half is done, even unwillingly, the remaining part must be run through.

ઓડાવું, *v. i.* [See ઓડવું.] To be shaved.

ઓડિયું, Same as ઓડું *q. v.*

Id. ઓડિયા અક્ષર Letters with the omission of the vowels; writing without vowel-marks.

ઓડી, Same as ઓડકી *q. v.*

ઓડી અજમો, *s. m.* Name of a plant; wild celery. Apium graveolens. N. O. Umbelliferæ.

ઓડીઓ કલ્હાર, *s. m.* Name of a plant. Laggera alata. N. O. Compositæ.

ઓડું, *adj. m. f. n.* [See ઓડવું.] Bareheaded. 2. Bald. 3. Without vegetation. 4. Sessile.

Id. ઓડુંરોડું-ઓડુંદરોડું Quite bald. ઓડા અક્ષર Letters with the omission of the vowels; writing without vowel-marks.

એ વગર રુચિ ઓડોરોડી આવમ પડે.—હ. દા. કાં.

ઓણવું, *v. t.* [See ઓણી.] To be a purchaser. 2. To give an opportunity to earn or to be profited. 3. To abuse; to use abusive language.

ઓણાવવું, *v. t.* To abuse; to use abusive language.

ઓણી, *s. f.* [P. बय्आनह् *fr.* Ar. बय्अ to buy.] A handsel. 2. A present. 3. An abuse.

ઓત, Same as ઓતું *q. v.* 2. *s. m.* A fool.

Prov. ઓત ગયા, ને થોડી રહી It is the fag end. ઓત ઓચા, ને હિમી ઘાસ Too much of anything is bad.

ઓતડો, *s. m.* A young camel.

ઓતાન, ઓતાનું, } Same as ઉતાન, ઉતાનું *q. v.*

સસ્તામાં સસ્તી ઓતાનામાં લાવવાની બને છે.—હ. દા. કાં.

ઓત્તેર, *adj.* [બે two + સિત્તેર seventy.] Seventy-two; 72.

ઓથડ, *adj.* [See ઉઠું.] Sluggish; dull; stupid; doltish; blockish.

ઓથડ જેવો હોવાથી તેને કાળીઓ કહી ચીડવતા.—હ. દા. કાં.

ઓઢ્ઢું, Same as ઓડું *q. v.*

બોદલો, *s. m.* The end or completion of the game at marbles.

બોદાર કંકરો, } *s. m.* બોદાર શિંગ, } *s. f.* [S. बोदार + शिंग a legume.] Litharge; oxide of lead; *Plumbe oxidum.*

બોદાવું, *v. i.* [See બોદું.] To be saturated with water. 2. To be deformed or worn out by the constant falling of water (of a piece of wood, etc.).

બોદું, *adj. m. f. n.* [Imit.] Hoarse; not properly sounding; dull. 2. *s. n.* An earthen vessel, not well burnt, or having a crack.

બોધ, *s. m.* [S. *fr.* बुध् to know.] Perception. 2. Explaining; making known; knowledge; instruction; admonition. 3. Lesson; advice. 4. Awakened state; arousing.

Id. બોધ કરવો-દેવો-આપવો To teach; to advise. બોધ લેવો To learn a lesson; to learn.

બોધક, *adj.* [બોધ+S. क doer.] Explaining or making known; indicating or pointing out; typifying or prefiguring; informing; instructing; teaching or making acquainted with. 2. Awakening. (Generally used at the end of a compound.) 3. *s. m.* A teacher.

બોધકપત્ર, Same as બોધપત્ર *q. v.*

બોધદાયક, *adj.* [બોધ+S. दा to give.] Giving advice. 2. Worthy of taking advice.

બોધન, *s. n.* [See બોધ.] Explaining; teaching; instructing.

બોધપત્ર, *s. n.* [બોધ + S. पत्र a letter.] A calender (of an institution like a university, a college, etc.)

બોધપૂર્વક, *adv.* [બોધ+S. पूर्वक with.] Intentionally; in a conscious state; knowingly.

બોધલાયક, *adj.* [બોધ+લાયક fit.] Exemplary.

બોધલું, *adj. m. f. n.* [બોધ+લું dim.] Simple; foolish. 2. *s. n.* An advisory poem.

બોધવચન, *s. n.* [બોધ+S. वचन a word.] An advice; a piece of advice.

બોધવું, *v. i.* [See બોધ.] To make known; to explain. 2. To advise.

એમ બોધ્યાં રાધિકા રાણી.-પ્રેમાનંદ.

બોધિ, *s. f.* [See બોધ.] Perfect wisdom or enlightenment. 2. The enlightened intellect of Buddha.

બોધિત, *adj.* [See બોધ.] Explained; declared; made known; instructed.

બોધિવૃક્ષ, *s. n.* The sacred fig-tree.

બોધિસત્વ, *s. m.* [S.] A Buddhist saint.

બોધી, *adj.* [S. बोधिन्.] Knowing; familiar with. 2. Teaching.

બોબડી, *s. f.* [See below.] The tongue.

બોબડું, *adj. m. f. n.* [See બડબડ.] Stuttering; stammering; speaking lispingly.

Id. બોબડું બોલવું To stammer; to stutter. બોબડું માણસ A stammering person.

બોબું, *adj. m. f. n.* Hollow.

બોયું, *s. n.* The pith of reed, etc. 2 A buoy.

કણબીએ બોયાનો રથ બનાવ્યો.—હ. દા. કાં.

બોર, *s. n.* [See બોરડી.] The fruit of a jujube tree. 2. A round berry-like golden ornament.

Id. બોર બોર જેવડાં આંસુ Big tears. તેના હાથનાં બે બોર પણ કોઇ લે નહિ He is so dirty that one would not accept even a few berries from his hand. 2. He is very dirty.

બોરકૂટો, *s. m.* [બોર+કૂટવું to beat.] A severe punishment.

પણ હાલ પહેલાં તમારો જ બોરકૂટો કરીશું.—મહિપતરામ.

બોરડી, *s. f.* [S. बदरी.] The jujube tree. Zizyphus jujuba. N. O. Rhamnacæ.

Id. બોરડી ઝૂડવી-ખંખેરવી To beat or strike soundly with a stick.

બોરડું, *s. n.* [બોર+ડું dim.] A round berry-like golden ornament.

હું તો મોહી છું નંદકુમાર બાજુ કેરે બોરડે.—બ્રહ્માનંદ.

બોરડ઼, *s. f.* A side; the right or left; a verge; a margin. 2. *adv.* Alongside.

બોરવું, *v. t.* [See વ્યવહાર.] To sweep or clean (privies).

બોરસલી, } બોરસળી, } *s. f.* Same as બકુલ *q. v.*

સખી બોરસળીનાં વસ્ત્ર, ડોલરનો કમખો રે.-દો. કૃ. પં.

બોરી, *s. f.* [See બૂરું.] Dust in corn. 2. A bundle; a package.

બોરીઉં, *s. n.* [See બોર.] A brooch; a button.

બોરું, *s. n.* Grains in an ear of corn.

બોરો, *s. m.* A blanket.

બોલ, *s. m.* [See બોલવું.] Speech; a saying; words; thoughts expressed. 2. A letter; a sentence. 3. A taunt. 4. A metrical foot.

Id. બોલ બોલવા To speak words. બે બોલ કહેવા To speak words of advice. બોલ મારવો To taunt. બોલ કાઢવો To speak with thought or deliberation

બોલકણું, *adj. m. f. n.* [See above.] Talkative; loquacious. 2. Fluent; eloquent.

બોલચાલ, *s. f.* [બોલવું+ચાલવું to move.] A colloquy; conversation; a parley; a discourse. 2. Familiarity; acquaintance: intercourse.

બોલછા, *s. f.* [બોલ + S. छाया shade.] The manner of speaking.

હાસ્ય છીંક બોલછામાં આવે નહીં એકતા.—હ. કા કાં.

બોલતુંચાલતું, *adj. m. f. n.* [બોલવું + ચાલવું to move.] Sane; conscious. 2. Healthy; all right.

બોલબંધ, *s. m.* [બોલ + S. बंध a bond.] An agreement in words; a verbal contract.

બોલબંધ કીધો સખી સાથે.—પ્રેમાનંદ.

બોલબાલા, *s. f.* Affluence; prosperity.

Id. તમારી બોલબાલા હજો ! May you and yours be happy and prosperous.

બોલંબોલા, Same as બોલાબોલ *q. v.*

બોલવું, *v. t.* [S. ब्रू to speak.] To speak; to utter; to say; to tell; to declare; to relate; to converse; to rehearse.

Id. બોલવું થવું To exchange hard words; to quarrel. સામું બોલવું To contradict. 2. To insult in talk; to speak contemptuously. નામ બોલવું To call out a name. બોલી બતાવવું To give expression to; to speak out. બોલવુંચાલવું To have a talk with. 2. To be on familiar terms with. બોલી જવું To utter or speak thoughtlessly or in haste. 2. To recite. બોલી નાખવું To say out one's mind once and for all. બોલી દેવું To speak out; to confess. બોલી રહેવું To finish speaking.

Prov. બોલે તે બે ખાય He that asks shall have plenty of bread. બોલે નહિ ત્યારે હા જ સમજવી Silence gives consent બોલ્યા વગર માએ ન પીરસે–બોલે તેનાં બોર વેચાય A closed mouth catches no flies. બોલેલું પાછું ગળવું To break one's promise. બોલતાં તો બધાને આવડે Speech is the gift of all; but thought of few. બોલેલું કાંઇ પાછું મોંમાં પેસવાનું છે ? A word spoken is an arrow let fly. બોલીએ તે આપના વચન શું પાળીએ Ratify your promises by performances. બોલો, પણ બાળો કે બાળો નહિ Converse so as to please others, not in order to please yourself. બોલવું ને લોટ ફાકવો, એ બે સાથે ન બને No man can serve two masters. બોલવું તેવું પાળવું Keep your promise. બોલ્યું બહાર પડે, ને રાંધ્યું વરે પડે Time and words cannot be recalled.

બોલાચાલી, *s. f.* [બોલવું + ચાલવું to walk.] Speaking; exchanging words. 2. Familiarity. 3. Dispute; quarrel.

બોલાબોલ, *s. f.* [Redup. of બોલવું.] Disputing; wrangling; quarrelling; a sharp altercation; exchanging hard words.

બોલાવવું, *v. t.* [See બોલવું] To call; to summon; to send for. 2. To invite. 3. To remember one to.

Id. મારી વતી તેમને બોલાવજો Remember me to them. (In a letter.)

બોલાવું, *v. i.* [See બોલવું.] To be able to speak. 2. To be uttered; to be spoken out.

બોલી, *s. f.* [See બોલવું.] A tongue; a speech; a dialect; a language. 2. Agreement; settlement; stipulation; promises: a *proviso.*

Id. બોલી કરવી To make an agreement; to stipulate.

Prov. બાર ગાઉએ બોલી બદલાય Dialects vary in great numbers.

બોલું, Same as બોલકણું *q. v.* (Used at the end of a compound, as in બોળબોલું, બટકબોલું.)

બોવું, *v. t.* [See વાવવું] To sow. 2. To waste.

ઉલટાં બગાડે કાં તે અનીતિનાં બીજ બોઈ.—હ. કા. કાં.

બોસ, *s. m. f.* [Ar. बहेस debate.] Obstinacy; persistence. 2. Force; violence; compulsion; urging upon; pressing. 3 Vanity; self-conceit.

વધારે બોસ કરતી તે બંધ થઇ.—હ દૂા. કાં.

બોસડું, *adj. m. f. n.* Stinking; giving out bad smell.

બોસવું, *v. t.* [See below.] To kiss.

કદમ તુજ બોસવા ગરજ પડયો.—કલાપિ.

બોસો, *s. m.* [P. बोसी.] A buss; a smack; a kiss.

જહીં જખમો તહીં બોસા—કલાપિ.

બોહોત, Same as બહુ *q. v.*

બોહોતાળ, Same as બહુ *q. v.*

બોહોસ, Same as બોસ *q. v.*

બોહોળું, Same as બહોળું *q. v.*

બોળ, *s. m.* Name of a plant; myrrh. Balsamodendron myrrha. N. O. Burseraceæ. There are two varieties of myrrh, viz. હીરાબોળ and બેસાબોળ. 2. *adj.* [See બોળવું.] Salted; preserved in salt.

Id. બોળ કેરી Pickled mangoes.

બોળવું, *v. t.* [S. बुड्, बोल् to sink.] To dip. 2. To destroy; to ruin. 3. To dishonour. 4. To pollute.

Id. નામ બોળવું To lose reputation. નાત બોળવી To lose one's caste; to be an outcast. ચાંચ–આંગળી બોળવી To eat.

અવર તો ઓઝે કુઓને ખરે.—ઞ. ઉ. યા.

ઓળાવાડો, *s. m.* [ઓળવું+S. वृत्त state.] Pollution; uncleanliness.

Prov. ઓળાવાડો બોલે નહિ, પણ ઓળે Sin will out in the end.

ઓળીઆ, *adj. f.* [See ઓળવું.] Salted; preserved in salt (of mangoes).

ઓળું, Same as બહોળું *q. v.*

પછે ભોજન ઓળું તે જમે.—અખો.

ઘોડાને ખડ આજરો અળદને ઓળાં ખાણ.—હ. ઢા. કાં.

ઓળું, *adj.* [See ઓળવું.] Polluting. 2. Disgracing. 3. Destroying. (Used at the end of a compound, as in નામઓળું, etc.)

ઓંઓ, Same as ઓરો *q. v.*

બૌદ્ધ, *adj.* [See બુદ્ધ.] Relating to Buddha.

બૌદ્ધપંથ, બૌદ્ધમાર્ગ, } *s. m.* [See below.] Buddhism.

બૌદ્ધપંથી, બૌદ્ધમાર્ગી, } *s. m.* [બૌદ્ધ+S. पथिन्, मार्ग a way.] A follower of the doctrines of Buddha; a Buddhist.

બ્યાન, Same as બયાન *q. v.*

બ્યાસી, *adj.* [બે two + S. अशीति eighty.] Eighty-two; 82.

બ્રહ્મ, *s. n.* [S. *fr.* बृंह् to grow.] The divine cause or essence of the universe, all existences being supposed to be its expansion; the Supreme Being being regarded as impersonal; the soul of the universe, from which all created things emanate and to which they return. 2. *s. m.* God. 3. A Brahmana.

બ્રહ્મઋણ, *s. n.* [બ્રહ્મ+S. ऋण a debt.] A debt owing to a Brahmana.

બ્રહ્મઋષિ, Same as બ્રહ્મર્ષિ *q. v.*

બ્રહ્મકટાહ, *s. m.* [બ્રહ્મ+S. कटाह a pan.] The universe.

બ્રહ્મક્ષત્રી, બ્રહ્મક્ષત્રીય, } *s. m.* [બ્રહ્મ+S. क्षत्रिय a person or the second caste of the Hindus.] A person of a subdivision of the ક્ષત્રીય caste of the same name, who observes the rights aud ceremonies of the Brahmanas.

બ્રહ્મગાંઠ, *s. f.* [બ્રહ્મ + S. ग्रंथि a knot.] A very complicated knot. 2. The knot which ties together the two ends of the sacred thread of a Brahmana.

બ્રહ્મગોળ, *s. m.* [બ્રહ્મ + S. गोल a ball.] The universe.

બ્રહ્મઘોષ, *s. m.* [બ્રહ્મ + S. घोष a sound.] Recital of the vedas.

બ્રહ્મઘાતી, *s. m.* [બ્રહ્મ + S. घात killing *fr.* हन् to kill.] The murderer of a Brahmana.

બ્રહ્મચર્ય, *s. n.* [See બ્રહ્મચારી.] One of the four stages of life through which a Brahmana passes; a state of abstinence from sexual intercourse; religious studentship. 2. Celebacy; chastity; continence.

બ્રહ્મચર્યાશ્રમ, *s. m.* [બ્રહ્મચર્ય+S. आश्रम a stage.] The first of the four stages or orders of the life of a Brahmana.

બ્રહ્મચારિણી, *s. f.* [See below.] A woman who observes the vow of chastity. 2. An epithet of Durga.

બ્રહ્મચારી, *s. m.* [બ્રહ્મ + S. चर् to practise.] A Brahmana in the state of religious studentship. 2. One who has taken a vow to lead a celebate life.

બ્રહ્મજ્ઞાન, *s. n.* [બ્રહ્મ + S. ज्ञान knowledge.] Divine knowledge; knowledge of the unity of the world and Brahma.

બ્રહ્મજ્ઞાની, *adj.* [See above.] Knowing Brahma as the one real substance underlying all existences.

બ્રહ્મઠગ, *s. m.* [બ્રહ્મ + ઠગ a rogue] A great deceiver; a great rogue.

બ્રહ્મણ્ય, *adj.* [See બ્રહ્મ.] Relating to Brahmana. 2. Friendly or hospitable to a Brahmana.

બ્રહ્મણ્યદેવ, *s. m.* [S.] An epithet of Vishnu.

બ્રહ્મણ્યદેવ દયાળ શ્રી કૃષ્ણજી.—નરસિંહ.

બ્રહ્મતા, *s. f.* Same as બ્રહ્મત્વ *q. v.*

બ્રહ્મતેજ, *s. n.* [બ્રહ્મ+S. तेजस् lustre.] The glory or lustre conceived to surround a Brahmana and to differentiate him from common men; Brahmanic lustre.

બ્રહ્મતેલ, *s. n.* [બ્રહ્મ+S. तैल oil.] Oppressing a worshipful person.

Id. બ્રહ્મતેલ કાઢવું To oppress a worshipful person; to harass.

બ્રહ્મત્વ, *s. n.* [બ્રહ્મ+S. त्व a suffix forming a noun.] Spiritual or essential truth, *i. e.* Brahma as the substantial or real truth.

બ્રહ્મદંડ, *s. m.* [બ્રહ્મ+S. दंड punishment.] A curse of a Brahmana.

બ્રહ્મદંડી, *s. f.* Name of plant. Trichslapis glaberrina. N. O. Compositæ.

બ્રહ્મદશા, *s. f.* [બ્રહ્મ+S. दशा state.] The state of living in God.

બ્રહ્મદેવ, *s. m.* [બ્રહ્મ + S. देव a god.] The god Brahma, the creating member of the Hindu Triad. 2. A Brahmana.

બ્રહ્મધામ, *s. n.* [બ્રહ્મ+S. धाम a place.] The abode of God; heaven.

બ્રહ્મનિર્વાણ, *s. n.* [બ્રહ્મ+S. निर्वाण salvation.] Absorption into the Spirit.

બ્રહ્મનિષ્ઠ, *adj.* [બ્રહ્મ + S. निष्ठा position.] Absorbed in the contemplation of the supreme spirit.

બ્રહ્મપુત્ર, *s. m.* [બ્રહ્મ+S. पुत्र a son.] A Brahmana. 2. Name of a river.

બ્રહ્મપુરી, *s. f.* [બ્રહ્મ+S. पुरी a town.] A town full of Brahmanas; a place inhabited by learned and ascetic Brahmanas.

બ્રહ્મભોજન, *s. n.* [બ્રહ્મ+S. भोजन eating.] Feeding of Brahmanas as a religious act.

બ્રહ્મમય, *adj.* [S.] Belonging to the Veda or spiritual pre-eminence. 2. Derived from the Veda. 3. Fit for a Brahmana.

બ્રહ્મયજ્ઞ, *s. m.* [બ્રહ્મ+S. यज्ञ a sacrifice.] The study of the Vedas, as one of five daily sacrifices of a Brahmana.

બ્રહ્મરંધ્ર, *s. n.* [બ્રહ્મ + S. रंध्र a hole.] The aperture supposed to be at the crown of the head, through which the soul takes its flight at death. 2. Cerebellum.

બ્રહ્મરાક્ષસ, *s. m.* [બ્રહ્મ + S. राक्षस a demon.] The ghost of a Brahmana who while living indulges in a haughty spirit.

બ્રહ્મર્ષિ, *s. m.* [બ્રહ્મ + S. ऋषि a sage.] A divine sage; a Brahmanical sage.

બ્રહ્મલેખ, *s. m. pl.* [બ્રહ્મ + S. लेख a writing.] The predestined lot of any man.

બ્રહ્મલોક, *s. m.* [બ્રહ્મ+S. लोक a world.] The world of Brahma.

બ્રહ્મવર્ચસ, *s. n.* [બ્રહ્મ + S. वर्चस lustre.] Divine glory or splendour. 2. The inherent sanctity of a Brahmana.

બ્રહ્મવર્ચસ્વી, *adj.* [See above.] Holy. 2. *s. m.* A holy or an eminent Brahmana.

બ્રહ્મવાદ, *s. m.* [બ્રહ્મ+S. वाद a doctrine.] Pantheism.

બ્રહ્મવાદી, *s. m.* [S. ब्रह्मवादिन्.] A teacher of the Vedas. 2. A follower of the Vedanta philosophy. 3. A pantheist.

બ્રહ્મવિચાર, *s. m.* [બ્રહ્મ+S. विचार a thought.] Thoughts about god.

બ્રહ્મવિદ્, *s. m.* [બ્રહ્મ + S. विद् to know.] A sage; a theologian; a philosopher.

બ્રહ્મવિદ્યા, *s. f.* [See above.] Knowledge of the supreme spirit; theology.

બ્રહ્મવેલ, *s. f.* [બ્રહ્મ+વેલ a band.] A band of roguish Brahmanas.

બ્રહ્મવેત્તા, *s. m.* [See બ્રહ્મવિદ્.] One who knows God; a theologian.

બ્રહ્મશત્રુ, *s. m.* [બ્રહ્મ + S. शत्रु an enemy.] The hater of a Brahmana; an enemy of the Brahmanas.

બ્રહ્મસત્ર, *s. n.* [S.] Repeating and teaching of Vedas. 2. Absorption into the supreme spirit.

બ્રહ્મસંબંધ, *s. m.* [બ્રહ્મ + S. संबंध relation.] Union with God. 2. Name of a ceremony among the followers of Vallabhacharya.

બ્રહ્મસુત, *s. m* [S.] An epithet of Narada.

બ્રહ્મસુતા, *s. f.* [બ્રહ્મ + S. सुता a daughter.] An epithet of Saraswatee.

બ્રહ્મસૂત્ર, *s. n.* [બ્રહ્મ+S. सूत्र a thread.] The Brahmanical thread. 2 The order or course ordained by God. 3. Destiny, as established by God.

બ્રહ્મસૂત્રી, *adj.* [See above.] Invested with the sacred thread.

બ્રહ્મસ્વ, *s. n.* [S.] The property or possessions of a Brahman.

બ્રહ્મસ્વરૂપ, *adj.* [બ્રહ્મ+S. स्वरूप form.] Of the nature of the supreme spirit.

બ્રહ્મહત્યા, *s. f.* [બ્રહ્મ+ S. हत्या killing.] The killing of a Brahmana.

બ્રહ્મહુત, *s. m.* [બ્રહ્મ+S. हुत a sacrifice.] Name of one of the five daily sacrifices of a Brahmana which consists in offering the rights of hospitality to guests.

બ્રહ્મા, *s. m.* [S. ब्रह्मन्.] The first deity of the Hindu Triad on whom falls the duty of creating the world.

બ્રહ્માક્ષર, *s. m.* [બ્રહ્મ+S. अक्षर a letter.] The sacred syllable ૐ. 2. The unchangeable (of a writing or a thing).

Id. બ્રહ્માક્ષર માંડવા To begin writing.

બ્રહ્માણી, *s. f.* [S.] The wife of Brahma. 2. An epithet of Durga.

બ્રહ્માંડ, *s. n.* [બ્રહ્મ+S. अंड an egg.] The mundane or primordial egg; the universe; the world. 2. The crown of the human head.

બ્રહ્માનંદ, *s. m.* [બ્રહ્મ+S. आनंद pleasure.] The bliss of God. 2. The bliss or joy subsisting in absorption into Brahma.

બ્રહ્મારણ્ય, *s. n.* [બ્રહ્મ+S. अरण्य a forest.] A place of religious study. 2. Name of a forest.

બ્રહ્માર્પણ, *s. n.* [બ્રહ્મ+S. अर्पण giving.] A present given to God; presentation to God.

બ્રહ્માસન, *s. n.* [બ્રહ્મ + S. आसन a seat.] A particular position for profound meditation.

બ્રહ્માસ્ત્ર, *s. n.* [બ્રહ્મ + S. अस्त्र a missile.] A missile presided over by Brahma. 2. A Brahmana's curse.

બ્રહ્મિષ્ઠ, *adj.* [S.] Proficient in the Vedas; learned; pious.

બ્રાહ્મણ, *s. m.* [See બ્રહ્મ.] A Brahmana; an individual of the highest caste among the Hindus. 2. *s. n.* That portion of the Vedas which states rules for the employment of the hymns at the various sacrifices, their origin and detailed explanation.

Prov. બ્રાહ્મણ કહી છૂટે A Brahmana has only to give his advice. બ્રાહ્મણભાઇ માગે, ને મગાવે One fool makes a hundred.

બ્રાહ્મણતા, *s. f.* બ્રાહ્મણત્વ, *s. n.* [બ્રાહ્મણ +S. ता, त्व suffixes forming nouns.] The state or rank of a Brahmana; Brahmanism.

બ્રાહ્મણી, *s. f.* [See બ્રાહ્મણ] A woman of the Brahmana caste. 2. The wife of a Brahmana.

બ્રાહ્મણીઆ, બ્રાહ્મણીઉં, *adj. m. f. n.* [See બ્રાહ્મણ.] Fit for a Brahmana. 2. Prepared by a Brahmana. 3. Humble, but good; simple.

બ્રાહ્મણી ચીલ, *s. f.* Name of a bird; the Brahmani kite.

બ્રાહ્મણ્ય, *adj.* [See બ્રાહ્મણ.] Befitting a Brahmana. 2. *s. n.* The rank or position of a Brahmana.

બ્રાહ્મમુહૂર્ત, *s. n.* [બ્રાહ્મ+S. मुहूर्त an auspicious time.] A particular period of the early part of the day.

બ્રાહ્મવિવાહ, *s. m.* [S. ब्राह्म divine + विवाह marriage.] One of the eight forms of marriage, in which the bride is bestowed on the bridegroom, decorated and without any gift taken from him.

બ્રાહ્મી, *s. f.* [S.] The personified female energy of Brahma. 2. An epithet of Sarasvatee. 3. Speech. 4. A kind of medicinal plant; the Indian pennywort. Hydrocotyle asiatica. N. O. Umbelliferæ.

બ્રીજ, Same as વ્રજ *q. v.*

બ્રીજભાષા, Same as વ્રજભાષા *q. v.*

ભ.

ભ.

ભ, *s. m.* [S.] The twenty-fourth consonant of the Gujarati alphabet, of the labial class. 2. A constellation; a lunar asterism. 3. Light; lustre. 4. A star.

ભઈ, Same as ભાઈ *q. v.*

ભઈડો, Same as ભૈડો *q. v.*

ભઉડું, *s. n.* Name of an aboriginous tribe living in hilly districts.

ભકભક, *adv.* [Imit.] Dashingly; forcibly. 2. Burning with flames. 3. Soundingly.

ભકાર, *s. m.* [ભ + S. कार the sound of the preceding letter.] The sound of ભ. 2. The letter ભ.

ભકારાંત, *s. m.* [ભકાર + S. अंत the end.] A word ending in ભ.

ભકાબોલું, ભકાબોલું, *adj. m. f. n.* [ભાખવું + બોલવું to speak.] Plain-speaking; open-minded; frank; candid.

ભક્ત, *s. m.* [S. *fr.* भज् to worship.] A worshipper; a votary; one devoted and attached to; an adorer; a devotee.

ભક્તવત્સલ, *adj.* [ભક્ત+ S. वत्सल kind.] Gracious, or propitious or kind to worshippers or devotees.

ભક્તવત્સલતા, *s. f.* [ભક્તવત્સલ + S. ता a suffix forming a noun.] Favour, grace, or kindness to one's worshippers,

ભક્તાણી, *s. f.* [See ભક્ત.] A female devotee; female worshipper; a female votary.

ભક્તિ, *s. f.* [S. *fr.* भज् to worship.] Worship; loration; reverence; devotion; service; hom- ;e. 2. Liking or love of; fondness for; attach- ent; loyalty; faithfulness. There are nine ays of devotion:–શ્રવણ, કીર્તન, પાદસેવન, અર્ચન, દન, દાસ્ય, સખ્ય and આત્મનિવેદન.

ભક્તિપૂર્વક, *adv.* [ભક્તિ+S. पूर्वक with.] De-)utly; reverentially.

ભક્તિભાવ, *s. f.* [ભક્તિ+S. भाव love.] Devout eling; adoring or reverent frame of mind; ›voutness. 2. Attachment; fondness for; dis- osition towards.

ભક્તિમાન્, } **ભક્તિમાન**, } *adj.* [ભક્તિ + S. मत् having.] evout; pious; religious. 2. Attached to: de- oted to; fond of. 3. Believing; confiding; usting.

ભક્તિમાર્ગ, *s. m.* [ભક્તિ + S. मार्ग a way.] he way of obtaining salvation through wor- ip; faith; love to God as a way to eternal liss; implicit obedience.

ભક્તિયોગ, *s. m.* [ભક્તિ + S. योग an occupa- on.] Loving faith; loyal devotion.

ભક્તિરસ, *s. m.* [ભક્તિ+S. रस a sentiment.] A nse of devotion.

ભક્ષ, *s. m.* [S. *fr.* भक्ष् to eat.] Food. 2. Prey.

ભક્ષક, *adj.* [ભક્ષ + S. क doer.] Eating; luttonous; voracious. 2. *s. m. f. n.* One who ats or lives upon.

ભક્ષણ, *s. n.* [See ભક્ષ.] Eating. 2. Food.

ભક્ષણીય, *adj.* [See ભક્ષ.] Eatable; edible.

ભક્ષવું, *v. t.* [See ભક્ષ.] To eat; to devour.

ભક્ષી, *adj.* [See ભક્ષ.] Eating. (Used at the nd of a compound.)

ભક્ષ્ય, *adj.* [See ભક્ષ.] Fit to be eaten; eat- ble. 2. *s. m.* An article of food; anything atable; food.

ભખ, Same as ભક્ષ *q. v.* 2. *adv.* At once; vith a sound.

ભખવું, *v. t.* [See ભક્ષ.] To eat; to prey upon; o devour. 2. [S. भाष् to speak.] To speak: to ay out.

શત્રુઓ સમારો કેતા, ભખો, ભખો, ભાઇ રે.—વલ્લભ.

ભખળ, Same as ભખભેલ *q. v.*

ભખળવું, *v. t.* [S. भ्रंश् to fall.] To fall from norality; to be defiled or polluted. 2. To have an eager desire for eating.

ભખભેલ, } **ભખભેલું**, } *adj. m. f. n.* [See above.] Defiled or polluted; lost; abandoned; depraved.

ભખાભોડું, Same as ભક્ષાભોડું *q. v.*

ભખ્ખડ, Same as ભખ *q. v.* 2. *adj.* Fat; plumpy. 3. Rough. 4. Courageous; brave.

ભગ, *s. n.* [S.] Pudendum muliebre; an ulcer; a sore. 2. Good luck. 3. Fortune. 4. Grandeur; majesty; glory. 5. Fame; honour; reputation. 6. The sun.

સહસ્ર ભગ પામ્યો આપે ઇંદ્ર.—સામળ.

ભગણ, *s. m.* [ભ+S. गण a group.] One of the eight metrical feet in prosody consisting of three syllables, the first being long and the second and third short; (— ˘ ˘); a dactyl. 2. [ભ a star +S. गण a group.] The twelve signs of the zodiac. 3. The starry host. 4. Circuit through the zodiac.

ભગતવચ્છલ, Same as ભક્તવત્સલ *q. v.*

ભગતડી, } *s. f.* **ભગતડું**, } *s. n.* **ભગતડો**, } *s. m.* [ભગત+ ડી, ડું, ડો dim.] A devotee (used in contempt).

ભગતાણી, Same as ભક્તાણી *q. v.*

ભગતી, Same as ભક્તિ *q. v.*

ભગતું, *s. n.* [See ભક્તિ.] Excessive de- voutness in the performance of religious duties; excess in piety; superstitious regard for religious practices.

ભગદાળું, *s. n.* [See ભગ.] A hole; a bore. 2. A secret fault; a foible.

ભગની, Same as ભગિની *q. v.*

ભગંદર, *s. n.* [S.] Name of a disease in which fistulas and ulcerous holes form in the anus and private parts. 2. A hole.

ભગભગ, Same as ભકભક *q. v.*

ભગરૂં, *adj. m. f. n.* [See ભાંગવું.] Not sticky; liable to break.

ભગલ, *s. n.* Roguery; pretence.

ભગવત્, *s. m.* [ભગ glory + S. वत् having.] The Supreme Being; God. 2. *adj.* Godlike; respectable; worshipful. 3. Illustrious; glori- ous; venerable. 4. Fortunate.

ભગવત્પરાયણ, *adj.* [ભગવત્+S. परायण devot- ed.] Devoted to the worship of God.

ભગવતી, *s. f.* [S.] An epithet of Parvatee. 2. Any of the principal goddesses. 3. A queen. 4. Any venerable woman.

ભગવદી, ભગવદીય, } *s m.* [See ભગવત્.] A devotee. 2. *adj.* Devoted to the worship of God. 3. Frank; openminded.

તે બ્રહ્મવેત્તા પીએ ભગવદી.—અખો.

ભગવદ્ગીતા, *s. f.* [ભગવત્+S. गीत sung.] Name of a celebrated book on philosophy; the lord's song (the discourse between Shree Krishna and Arjuna).

ભગવંત, Same as ભગવત્ *q. v.*

ભગવવું, *v. t.* [See ભાગવું.] To make one run away; to cause to run away; to help in absconding.

મેડી વિરોધ ભગવી કુંવરી કરાવી વિક્ષોભ.—કે. હ. ધ.

ભગવાન, *s. m.* [See ભગવત્.] The Supreme Being; God. 2. A king. 3. *adj.* Fortunate.

ભગવું, *adj. m. f. n.* Of a red-ochre colour.

Id. ભગવાં કરવાં-પહેરવાં To put on garments coloured with ochre. 2. To be an ascetic. ભગવી ચીંથરી An ascetic who begs from door to door. 2. A person clad in dirty clothes.

ભગળ, Same as ભોપાળું *q. v.*

ભગળભાવાથી, Same as બગભગત *q. v.*

ભગિની, *s. f.* [S.] A sister. 2. A woman.

ભગિનીસમાજ, *s. m.* [ભગિની + S. समाज society.] A ladies' club.

ભગીરથ, *s. m.* [S.] Name of a king of the solar dynasty who brought down the Ganges from the heaven to the earth. 2. *adj.* Most difficult; Herculean.

ભગોટું, *s. n.* [See ગોટો.] A skein of silk thread.

Id. ભગોટાં પાડવાં To prepare silk thread for weaving.

ભગ્ન, *adj.* [S. *fr.* भञ्ज् to break.] Broken; shattered; marred; shivered. 3. Destroyed; demolished.

ભગ્નાશ, *adj.* [ભગ્ન+S. आशा hope.] Frustrated; disappointed.

ભંખવું, Same as ભાંખવું *q. v.*

ભંગ, *s. m.* [See ભગ્ન.] Breaking; splitting; dividing. 2. A break; a fracture; a breach. 3. Separation. 4. A fragment; a piece. 5. Bending; a bend. 6. Fall; downfall; ruin. 7. Frustration; failure; disappointment. 8. Interruption; disturbance. 9. An intoxicating drug (ભાંગ).

Id. ભંગ કરવો-પાડવો To break; to put a stop to. રંગમાં ભંગ Interruption in enjoyment or pleasure.

ભંગડ, *adj.* [See ભાંગ.] Addicted to the use of ભાંગ. 2. *s. m.* An enjoyer of ભાંગ.

ભંગડખાનું, *s. n.* [ભંગડ+P. खानह् an abode.] A place where people assemble to drink ભાંગ; a club-house.

ભંગડી, Same as ભંગિઅણ *q. v.*

ભંગડો, Same as ભંગીઓ *q. v.*

ભંગાણ, *s. n.* [See ભાંગવું.] A break; an intermission; an interruption; a breach.

ભંગાર, *s. m.* [See ભાંગવું.] Broken pots; broken vessels.

ભંગારો, *s. m.* [See above.] A purchaser of broken things or articles.

ભંગી, *adj.* [See ભાંગ.] Addicted to the use of ભાંગ. 2. Dull; sluggish. 3. Same as ભંગીઓ *q. v.*

ભંગીઅણ, ભંગીઆણી, ભંગીએણ, } *s. f.* The wife of a sweeper. 2. A woman of the scavenger caste.

ભંગીઓ, *s. m.* A low-caste individual. 2. A sweeper; a scavenger.

ભંગીજંગી, *adj.* [ભંગી+જંગી redup.] Addicted to ભાંગ. 2. Whimsical.

ભંગુર, *adj.* [S. *fr.* भंज् to break.] Liable to be broken; brittle; breakable. 2. Frail; fragile; transitory; perishable; fugitive; evanescent.

ભંગોરૂં, *s. n.* Name of a kind of grass. Apluda aristata. N. O. Graminacæ.

ભચ, *adv.* [Imit.] Piercingly. 2. With a sound.

ભચકવું, *v. i.* To pierce. 2. To be struck or dashed against.

ભચકાવવું, *v. t.* To pierce. 2. To strike or dash against.

ભચક્ર, *s. n.* [ભ a star +S. चक्र a circle.] The zodiac.

ભચડભચડ, *adv.* [Redup. of ભચડવું.] Imitative of pressing, squeezing, etc. 2. Munchingly.

ભચડવું, *v. t.* [Imit] To press; to squeeze; to crush; to compress; to tread; to trample. 2. To munch.

ભચડાવવું, *v. t.* [See ભચડવું.] To get pressed; to get crushed.

ભચડાવું, *v. i.* [See ભચડવું.] To be pressed, squeezed, crushed, compressed, or trampled. 2. To be munched.

ભચાં, *s. n. pl.* Satisfaction. 2. *adv.* Enough.

ભચોભચ, *adv.* [Imit.] Piercing in rapid succession.

ભજન, *s. n.* [S. *fr.* भज् to worship.] Worship; service; adoration; divine contemplation or meditation. 2. Prayer. 3. A hymn.

Id. ભજન કરવું To worship. 2. To wait intently. ભજન ગાવું To sing the glory of.

ભજનિક, *adj.* [See above.] That worships, or adores; devout; pious.

ભજનીઆં, *s. n. pl.* [See ભજન.] Cymbals. 2. Poems of devotion.

ભજનીઓ, *s. m.* [See ભજન.] One who worships or says prayers, singing with the accompaniment of cymbals, etc.

ભજવવું, *v. t.* [S. भज् to have; to possess.] To act; to play the part; to represent on the stage.

Id. નાટક ભજવવું To perform a drama. વેષ ભજવવો To act the part of. ભાવ ભજવવો To have one's course. 2. To act the part of.

ભજવું, *v. t.* [S. भज् to worship.] To worship; to adore; to honour; to revere; to render divine homage; to play to. 2. To have; to possess; to wear; to put on. 3. To spell; to charm. 4. To bribe. 5. To take shelter of. 6. *v. i.* To appear beautiful; to appear splendid.

મકરાકૃતિ કુંડળ કાન, મણિ મુકુટ ભજે ભગવાન.—ગિરિધર.

આ વનથી બીજું વન ભજ્યું.—ભાલણ.

ભજાવવું, Same as ભજવવું *q. v.* 2. [See ભજવું.] To get worshipped; to get adored.

ભજાવું, *v. i.* [See ભજવું.] To be worshipped; to be adored.

ભજિયું, ભજીઉં, } *s. n.* [S. भ्रस्ज्,भृज्ज् to fry.] A kind of preparation of gramflour fried in oil or ghee.

ભજીઆં ને ભાજી તો ભલી, સુંદર શીરો ને રોટલી.—દલપતરામ.

ભજુ, *adj.* [See ભજન.] That worships; worshipping; pious. (Used in poetry.)

ભંજક, *s. m.* [S. *fr.* भंज् to break.] A divisor. 2. A destroyer. 3. *adj.* Breaking; destroying; dividing.

ભંજન, *s. n.* [See above.] Breaking. 2. Routing; shattering; shivering; demolishing; destroying; blasting. 3. A corrective or counteractive: that which corrects or destroys the qualities of; an antidote. 4. *adj.* Same as ભંજક *q. v.*

ભટ, *s. m.* [S. भट्ट a learned man.] A learned man; one that subsists by begging. 2. A Brahmana. 3. A Brahmana cook. 4. [S. भट.] A warrior. 5. *adv.* [Imit.] At once; suddenly. 6. Same as ભટ્ટ *q. v.*

Id. ભટ છે તારા જીવતરને ! Fie upon your life !

ભીમ ભડ હુઠયો ભટ, રકત ઉત્પલ જેવું.—વલ્લભ.

ભટકણ, ભટકણું, } *adj m. f. n.* [See ભટકવું.] Wandering; roaming. 2. Unsteady.

હરિ ભજતાં હુંને આળસ આવે, ભવ ભટકણ નિરાંતાળું.
—દયારામ.

ભટકભવાની, *s. f.* [ભટકવું+ભવાની name of Parvatee.] A woman wandering without any set purpose for the whole day.

ભટકબોલો, *s. m.* [See ભટકબોલું.] A babbler; a loquacious person.

ભટકવું, *v. i.* [S. भ्रम् to wander.] To roam; to wander; to rove; to grope about. 2. To stray; to go astray.

ભટકાં, *s. n. pl.* [See above.] Wanderings. 2. Groping about. 3. Eager desire for a thing.

Id. ભટકાં મારવાં To wander about. 2. To be unsteady. 3. To have a keen desire for.

ભટકાવવું, *v. t.* [See ભટકવું.] To cause to rove or wander. 2. To cause to grope about. 3. To mislead; to lead astray. 4. To make quarrel; to cause to fight.

ભટકાવું, *v. i.* [See above.] To come in the way of. 2. To meet unawares. 3. To quarrel; to fight.

ભટકીઆં, Same as ભટકાં *q. v.*

ભટજી, *s. m.* [ભટ + જી an honorific term.] A Brahmana priest. 2. A Brahmana cook.

ભટાઇ, *s. f.* [See ભાટાઇ.] Mean adulation; sycophancy; flattery.

ભલી કેની શી ભાટભટાઇ.—સામળ.

ભટાણી, *s. f.* [S. भट्टिनी.] A woman of the Brahmana caste. 2. The wife of a Brahmana.

ભટીઓ, *s. m.* [See **ભટ**.] A dependent of ગોસાંઇજી મહારાજ (of the Vaishnavas).

ભટુરીઉં, *s. n.* A preparation of rice given to milch cattle to make them yield much milk.

ભટ્ટ, *s. m.* [S.] A title affixed to the names of learned Brahmanas. 2. A learned man; a philosopher. 3. A master; a lord.

ભટ્ટાચાર્ય, *s. m.* [ભટ્ટ+S. आचार्य a preceptor.] A title given to a learned man or any celebrated teacher.

ભટ્ટારક, *adj. m.* / **ભટ્ટારિકા**, *adj. f.* [S.] Worshipful; venerable; revered.

ભટ્ટિની, *s. f.* [S.] A princess. 2. A lady of high rank. 3. The wife of a Brahmana.

ભટ્ટો, *s. m.* [See **ભટ**.] A contemptuous term for a Brahmana.

ભટ્ટ, *inter.* Fie ! Pshaw !

ભઠ્ઠી, *s. f.* [S. भृष्टि frying *fr.* भ्रस्ज् to fry.] A kiln; a furnace; an oven. 2. A smith's forge. 3. A stove. 4. The fireplace of a washer-man. 5. A spirit-still; a distillery; a brewery. 6. A style; a character.

Id. ભઠ્ઠી–ચઢવી–ઉતરવી To be ripe; to be mature (of the materials in a furnace). ભઠ્ઠી ચઢાવવી To put in a furnace. 2. To purify; to get rid of an alloy (of a metal, etc.).

ભઠ, Same as **ભઠ્ઠ** *q. v.*

ભઠવું, *v. t.* To chide; to scold.

ભઠીઆરણ, Same as **ભઠીઆરી** *q. v.*

ભઠીઆરખાનું, *s. n.* [ભઠીઆરું + P. खानह् a place.] A cooking place; a kitchen.

ભઠીઆરી, *s. f.* [See **ભઠીઆરો**.] A female cook.

ભઠીઆરું, *s. n.* [See **ભઠીઆરો**.] The profession of cooking.

ભઠીઆરો, *s. m.* [ભઠ્ઠી + S. कार a doer.] An eating-house-keeper; a baker; a cook.

Prov. ભઠીઆરાનાં છોકરાં કાંઇ ભૂખે મરે ? He who works will never go hungry to his bed.

ભઠ્ઠી, Same as **ભટ્ટી** *q. v.*

ભડ, *s. m.* [See **ભટ** a warrior.] A warrior; a hero. 2. An opulent person. 3. *s. n.* The place of origin; the place of manufacture. 4. *adj.* Strong; mighty. 5. Opulent; glorious. 6. *adv.* With a severe sound (when a thing is burning).

કચ્છીઓનું ભડ આતરસુંબા છે.—હ. દા. કાં.
પુણ્યવંત પરિવાર સહુ ભડ ભાવિક ભત્રીજ.—સામળ.
ભડકમાંહિ રાઉલિ હઠ કિધઉ.—પદ્મનાભ.

ભડક, *s. f.* [See **ભડકવું**.] Fright; dread; terror.

ભડકણ, / **ભડકણું**, *adj. m. f. n.* [See **ભડકવું**.] Prone to shy, be startled, or take fright; shy; frightful.

Id. ભડકણ ટટ્ટુ Sensitive; touchy; shy.

ભડકણ ભોળાભાઇને ભાસે સાચું ભૂત.–દલપતરામ.

ભડકવું, *v. i.* [See **ભટકવું**.] To take fright and run away wildly; to be startled; to shy; to be frightened to death.

ભડકાવવું, *v. t.* [See above.] To frighten away; to alarm; to terrify.

ભડકી, *s. f.* [See **ભરડવું**.] A preparation of roughly ground flour of bajaree.

ભડકીઉં, *s. n.* [See **ભડકો**.] Name of a medicinal preparation of ghee and sulphur made by burning them. 2. *adj. m. f. n.* [See **ભડકવું**.] Inflamable. 3. Shy.

ભડકું, *s. n.* [See **ભડકો**.] A blaze; a fierce and glowing fire; a flame. 2. [See **ભડકવું**.] Fright; alarm. 3. Same as **ભડકી** *q. v.*

ભડકો, *s. m.* A blaze; a fierce and glowing fire. 2. An eager desire for food. 3. A deep feeling.

Id. ભડકો થવો To burn fierce and glowing. 2. To be begun (of a hot quarrel).

ભડંગ, *adv.* [Imit.] Completely; totally.

ભડત, *adj.* [See **ભરત**.] Filled. 2. *s. n.* [See **ભડથાવું**.] A preparation of vegetables made by roasting and stuffing them with condiments.

ભડથાવું, *v. i.* [S. भृष्ट fried *fr.* भ्रस्ज् to fry.] To be burnt or scorched.

ભડભડ, *adv.* [Imit.] Violently; gushingly; copiously; rattlingly; quickly; smartly; rapidly; soundingly.

ભડભડતું, *adj. m. f. n.* [See **ભડભડવું**.] Blazing; glowing.

ભડભડતો અગ્નિ પણ એનું જ રૂપ છે.—આ. બા. પ્રુ.

ભડભડવું, *v. t.* [See **ભરડવું**.] To talk thoughtlessly. 2. To glow; to blaze.

Id. ભડભડી ઉઠવું To rattle forth; to blaze up. 2. To speak in a rage.

ભડભડાટ, *adv.* [ભડભડ+S. वृत्ति state.] Violently; blazingly; with a peculiar sound. 2. *s. m.* Murmuring; talking thoughtlessly; speaking angrily.

ભડભડિઉં, *adj. m. f. n.* [See **ભડભડવું**.] That rattles forth whatever is uppermost in the mind; loquacious; outspoken; frank; candid.

ભડભાગણું, *adj. m. f. n.* [ભડ+S. भाग्य luck.] Very fortunate; very lucky; of very great luck.

ભડભાગણી પીપર આપાની.—દલપતરામ.

ભડબહાદર, *adj.* [ભટ a warrior+P. बहादूर brave.] Powerful; influential; respectable.

ભડવાઇ, *s. f.* [ભડવો+આઇ a suffix forming a noun.] Panderism; pimping. 2. The wages of procuring prostitutes.

Id. ભડવાઇ કૂટવી To procure prostitutes.

ભડવાઉ, *adj.* [ભડ + S. वत् like.] Warlike; brave; mighty.

અલુખાન એવડું ભડવાઉ.—પદ્મનાભ.

ભડવીર, *s. m.* [ભડ + S. वीर a warrior.] A brave warrior.

ઉઠો ઉઠો અજ્ઞાન નિવારણ શૌર્ય અગે ભડવીર.—ભી. બો. દી.

ભડવું, *v. t.* [See **ભરડવું**.] To grind. 2. *v. i.* To talk much; to spin a long yarn; to rattle forth sonorous nonsense. 3. To quarrel; to wrangle. 4. To scribble; to scrawl; to write in haste.

ભાગ્ય ભડશે કન્યા જડશે ત્યાં જઇએ જ્યમ ત્યમ.—પ્રેમાનંદ.

સુરત સંગ્રામ શું હું એને જઇ ભડી.—નરસિંહ.

ભડવો, *s. m.* [S. भार्याट.] A man living on the prostitution of his wife. 2. The attendant on a dancing girl. 3. A pimp; a procurer; a pander. 4. A henpecked husband.

ભડવો વેઠે એવી વેદના નિર્બળ પણ ધર્ય રાખે.—હ. કા. કાં.

ભડસાળ, *s. f.* Hot ash from a hearth.

ભડાક, *adv.* [ભડ+S. कार the suffix showing the sound of the preceding letters.] With a crashing or bursting sound.

ભડાકો, *s. m.* [See above.] A crash; a crack; a loud noise. 2. A blaze; a fierce and glowing flame. 3. A puff; a noise from a pistol. 4. A. gossip.

Id. ભડાકો મારવો To work with a rage. 2. To gain success suddenly or at a stroke of good fortune. 3. To speak fearlessly. 4. To fearlessly make an nnpleasant statement without regard for truth.

તોપ તણા ત્યાં તે સમે ભયાં ભડકા થાય.—દલપતરામ.

ભડાભડ, *adv.* [Imit.] Briskly; smartly; closely; violently and reiteratedly (of pouring, flowing etc.).

ભડાભૂટ, *adv.* [Imit.] Being scattered about. 2. *s. n.* A disturbance; an uproar. 3. Quarreling.

ભડું, *s. n.* A thin wall. 2. The front wall of a house.

Id. ભડે બેસવું To have lost all one's property. 2. To be totally ruined.

ભડોભડ, Same as **ભડાભડ** *q. v.*

ભણ, Same as **ભાડે** *q. v.*

ભણકાર, **ભણકારો**, **ભણકો**, *s. m.* [S. भण् to sound + कार the suffix showing the sound of the preceding letters.] An impression of a whistling or humming sound; a hum; a tingling impression.

Id. ભણકારા વાગવા To be heard (of a hum, an echo).

હો ગેબી ભણકાર ! સુતાં સ્મરણ જગાવતો.—લલિત.

ભણતર, *s. n.* [See **ભણવું**.] Learning; study; knowledge.

ભણતીઆળ, *adj.* [ભણતર+S. आलु possessing.] Very learned.

ભણવવું, Same as **ભણાવવું** *q. v.*

હું ભણવ ભણવ નિજ સંતતિ સૌને.—નર્મદ.

ભણવું, *v. t.* [S. भण् to speak.] To learn. 2. To study. 3. To repeat; to recite. 4. To speak; to say.

Id. ભણવું ગણવું To learn and make use of what one has learnt; to practice what one has learnt. ભણીગણીને Having received a fair education. ભણ્યોગણ્યો Fairly educated. ભણી જવું To commit a theft and run away with the stolen property. અગીઆરા ભણવા To run away. હા ભણવી To say "yes"; to consent.

Prov. ભણે તેની વિદ્યા It is never too late to learn. ભણતાં પંડિત નીપજે લખતાં લહિયો થાય Practice makes a man perfect. ભણીભણીને શા પાટલા ફાડયા ?—ભણીભણીને શાં ઉંધાં વાળ્યાં ?—ભણેગણે તે નાણું લખે, ને ના ભણે તે દીવો ધરે—ભણ્યા પણ ગણ્યા નહિ—ભણ્યો કણબી કુટુંબ બોળે Study to be worthy of your parents. ભણ્યો ભૂલે ને તારો ડૂબે A good marksman may sometimes miss. ભણો તેમ જ ગણો પણ ખરા Study mankind as well as books.

પંડિતજી તમે ભણ્યા પણ ગણ્યા નથી.—હ. દ્વા. કાં.
ભામા ભમરની પેઠે ભણતી.—પ્રેમાનંદ.

ભણામણ, } s. n. **ભણામણી,** } s. f. [See ભણાવવું.] Tuition-fees.

ભણાવવું, *v. t.* [See ભણવું.] To teach; to instruct. 2. To make to learn or study. 3. To have to pray (as by a priest). 4. To poison one's ears; to instigate.

ભણાવાવું, *v. i.* [See ભણાવવું.] To be taught. 2. To be said (of a prayer). 3. To be able to teach or instruct.

ભણાવું, *v. i.* [See ભણવું.] To be studied or learnt. 2. To be said (of a prayer). 3. To be able to study or learn.

ભણિત, *adj.* [See ભણવું.] Said; spoken. 2. Called; named. 3. *s. n.* Discourse; conversation; speech; words; talk.

ભણી, *adv.* [See above.] Towards 2. For.
રુદન કરે છે શા ભણી તે સત્ય કહો વચન.—ભાલણ.

ભણેલ, } **ભણેલું,** } *adj. m. f. n.* [See ભણવું.] Learned; well-read.

ભંડક, *s. n.* [S. भांड a chest + क dim.] A cellar.

ભંડકીઉં, *s. n.* [See above.] A small cellar.

ભંડાર, *s. m.* [S. भांडार.] A treasury. 2. A treasure; wealth hoarded; riches. 3. A cabin. 4. A ware-house; a store-house; a store.
It. અખૂટ ભંડાર–ભંડાર ભરપૂર An inexhaustible store or wealth.

ભંડારવું, *v. t.* [See above.] To bury underground. 2. To place in a treasury.

ભંડારી, *s. m.* [S. भांडारिन्.] A treasurer. 2. A warehouse-man. 3. [S. भांडिर an Indian fig-tree.] An individual whose profession it is to extract spirituous juice from palm-trees.

ભંડારીઉં, *s. n.* [S. भांड a box.] A recess (in a wall, etc., serving as a cupboard). 2. A kind of travelling box.

ભંડારો, *s. m.* [See ભંડાર.] A dinner given to all the individuals of one's own caste.

ભંડોળ, *s. n.* [S. भांड a treasure + आलय a house.] Capital; stock; fund.

ભંડોળીઉં, *adj. m. f. n.* [See ભંડોળ.] Relating to a treasury or capital. 2. General; miscellaneous; of common partnership.

ભંડોળીઓ, *s. m.* [See ભંડોળ] A capitalist.
Id. ટુંકે ભંડોળીઓ A person having a small capital.

ભતરીજી, Same as ભત્રીજી *q. v.*

ભતરીજો, Same as ભત્રીજો *q. v.*

ભતું, *s. n.* [See ભાથું.] A lunch. 2. An allowance of food. 3. A money-allowance for food-expenses.

ભત્રીજાવહુ, *s. f.* [ભત્રીજો + S. वधू a wife.] The wife of a nephew.

ભત્રીજી, *s. f.* [See ભત્રીજો.] A daughter of a brother; a niece.

ભત્રીજો, *s. m.* [S. भ्रातृज *fr.* भ्रातृ brother + जन् to be born.] A son of a brother; a nephew.
Prov. કાકો શીદી ભત્રીજો કાણ થાય ? He begs at them that borrowed at him. 2. Who would exchange the worse with the better ?

ભત્થું, Same as ભતું *q. v.*

ભથવારું, *s. m. f. n.* [ભાથું + S. वह् to carry.] The person who carries food to the labourers working in the fields.

ભથવું, *v. t.* To be successful in a particular game.

ભથાયણું, *s. n.* [See ભાથું.] A vessel for carrying food or lunch.

ભથ્થું, Same as ભતું *q. v.*

ભદંત, *s. m.* [S.] A Buddhist mendicant. 2. A term of respect applied to a Buddhist.

ભદલ, *s. n.* [S. भद्राकरण.] Shaving.

ભદ્ર, *s. n.* [S.] Prosperity; welfare; good fortune. 2. [S. भद्राकरण.] Shaving. 3. A title of address; "Sir", "My good Sir." 4. *adj.* Happy; prosperous. 5. Auspicious; blessed.

ભદ્રક, *s. n.* [See above.] Happiness; blessing; good fortune. 2. *adj.* Good; auspicious. 3. Handsome; beautiful.
તારા ભેખમાં ભદ્રક ભાળું રે, જીવડા જૂઠા રે.—ઋષિરાય.

ભદ્રકાય, *s. f.* [ભદ્ર + S. काया the body.] A healthy body.

ભદ્રકાળી, *s. f.* [ભદ્ર + S. काली the goddess Kalika.] An epithet of the goddess Durga.

ભદ્રબાહુ, *adj.* [ભદ્ર + S. बाहु the hand.] Possessed of auspicious hand.

ભદ્રમુખ, *adj.* [ભદ્ર + S. मुख the face.] Of an auspicious face. 2. *inter.* A title of polite address; "Gentle Sir;" "Good Sir."

ભદ્રા, *s. f.* [S.] A cow. 2. An epithet of Durga. 3. A seed.

ભદ્રાકરણ, *s. n.* [S. *fr.* भद्राकृ to shave.] Shaving.

ભદ્રાક્ષ, *s. m.* [ભદ્ર+S. अक्ष a nut.] Name of a tree, the seeds of which are like beads.

ભદ્રાસન, *s. n.* [ભદ્ર + S. आसन a seat.] A throne; a splendid seat; a chair of state.

ભદ્રિકા, *adj. f.* [See ભદ્ર.] Good; auspicious. 2. Beautiful. 3. *s. f.* A beautiful woman.

ભપકાદાર, **ભપકાબંધ**, **ભપકાવાળું**, } *adj. m. f. n.* [ભપકો + P. दार having, S. बद्ध bound, વાળું having.] Pompous; ostentatious. 2. Showy.

ભપકાવવું, *v. t.* [See ભપકો.] To pour out with force. 2. To kindle.

ભપકી, *s. f.* A threat; a menace; an intimidation.

ભપકો, *s. m.* A threat. 2. Puff; pomp; show; ostentation. 3. A push (given to a kite during a પેચ).

Id. ભપકો-મારવો-લગાવવો To give one's self airs. 2. To give a push (to a flying kite). ખાલી-પોકળ ભપકો Vain boasting.

ભપુડો, Same as ભપકો *q. v.*

ભપુડો એહવો કાંઇ એહમાં.—દયારામ.

ભપ્પ, *adv.* Thoughtlessly; suddenly. 2. With a peculiar sound.

ભપ્પલ, *adj.* [Imit.] Puffed; very corpulent; fat; bulky; unwieldy.

ભભક, *s. f.* Lustre; splendour. 2. Beauty; elegance.

Prov. ભભક ભારી, ને ખીસાં ખાલી Clean clothes and empty pockets.

વસંત માસની ભભક વગડામાં ખીલી રહી છે.—હ. પ્રે. ત્રિ.

ભભકવું, *v. i.* [See above.] To shine; to glow.

ભલ્ભલ ભભકતાં આ ગટગટાવ્યાં.—કે. હ. ધ્રુ.

ભભકાદાર, *adj.* [ભભકો + P. दार having.] Pompous; showy. 2. Elegant; splendid; handsome. 3. Having lustre; lustrous. 4. Beautiful.

ભભકાદાર કે શોભીતાં વસ્ત્ર પહેરતાં નથી.—હ. દા. કાં.

ભભકાબંધ, *adj.* [ભભકો+S. बंध् to bind.]Handsome; beautiful. 2. Showy; pompous. 3. *adv.* Pompously; with a show.

ભભકાવવું, Same as ભપકાવવું *q. v.*

ભભકાવાળું, *adj. m. f. n.* Same as ભભકાદાર *q. v.*

ભભકો, Same as ભપકો *q. v.*

ભભકો દુર્જન ભેદી ભાત ભળવું.—દલપતરામ.

ભભડવું, *v. i.* [Imit.] To have one's mind set upon eating; to be eager to eat. 2. To utter a loud cry.

ભભડાટ, *s. m.* [ભભડવું+S. वृत्ति state.] An eager desire for eating.

ભભડો, *s. m.* [Imit.] A craving for food; a longing for eating.

ભભરાવવું, *v. t.* [Imit.] To strew; to throw over; to scatter; to sprinkle.

Id. મીઠું મરચું ભભરાવવું To strew salt and powder of chillies on. 2. To exaggerate; to give one's own version (of a story). ચાથી બે ચપટી ભભરાવે એવું Superior in cunning.

ભૂકો કરી ભભરાવીએ તો તે ખાંડી શીને ખાય.—દલપતરામ.

ભભરૂં, *adj. m. f. n.* Not sticky; separate; having no cohesion (between the molecules of a thing).

ભભુક, Same as ભભક *q. v.*

રંગની ભભુક અરદીના રીતમાં ઠિકાળવાથી આવે છે.—હ. દા. કાં.

ભભુકવું, *v. i.* [See ભભુકો.] To shine; to look splendid; to throw lustre; to glow.

ભભુકો, *s. m.* [Imit.] A sudden puff or gust of flame. 2. Brightness; splendour; lustre.

ભભુત, **ભભુતી**, } *s. f.* [See વભૂતિ.] Ashes. 2. Charmed ashes.

Id ભભુતી ચોળાવવી To bring one to a beggarly condition.

ભભૂકવું, Same as ભભુકવું *q. v.*

ભભૂકી અગ્નિ શા આવે વનો ભસ્મ નથી કીધાં.—ના. દ. ક.

ભલ્ભલ, *adv.* Extremely; exceedingly.

ભલ્ભલ ભભકતાં આ ગટગટાવ્યાં.—કે. હ. ધ્રુ.

ભલ્ભો, Same as ભકાર *q. v.*

ભલ્ભે ભેર ભાંઇ.—લોકોક્તિ.

સાત સવાર માંહે પેર, ત્યાંહાં ભલ્ભે જઇને ભલ્ભાઇ ભેર.—નાકર.

ભમચરો, *s. m.* A turner; a worker on the whetstone.

ભમંકળ, Same as ભચક *q. v.*

ભ્રમતી, *s. f.* [See ભમવું.] A hovering fly.

ભમર, *s. f.* [See ભમરો.] A whirl-pool; an eddy; a quick rotation; whirling. 2. *s. m.* [See ભ્રમર.] A wasp; a bee. 3. *s. f.* The eye-brow.

Id. કાળું ભમર Deep black.

ભમરછાલ, *s. f.* Name of a plant Hymenodictyon excelsum. N. O. Rubiaceæ.

ભમરડી, *s. f.* [See below.] A small top.
Id. ચકરડીભમરડી Confusion. 2. Doubt; suspicion. 3. Circular motion.

ભમરડો, *s. m.* [S. भ्रम् to wander.] A top; a whirl.
Id. ભમરડો ફેરવવો To spin the top. 2. To sign a paper with a light heart. ભમરડા જેવું Wandering; unsteady. 2. Stupid; foolish.

ભમરભોળું, *adj. m. f. n.* [ભમર+ ભોળું frank.] Simple-minded; frank. 2. Loving.
મારા વહાલાજી આરોગે, પીરસે ભમરભોળી.—નરસિંહ.

ભમરાળી, *s. f.* [S. भ्रमरालि.] A gad-fly.

ભમરાળું, *adj. m. f. n.* [ભમર+વાળું having.] Having a clutch of hairs. 2. Having a beautiful eyebrow. 3. Unlucky; inauspicious.

ભમરી, *s. f.* [See ભમરો.] Giddiness; vertigo; fainting; a swoon. 2. Whirlpool. 3.[See ભ્રમર.] A famale wasp. 4. A bee. 5. A dragon fly. 6. *adj.* Unsteady; of a wandering nature.
Id. ભમરી ખાવી To run in a circle and get dizzy.
પડયો ભૂમિએ ભમરી જ ખાઇને.—ભા. ભો. ડી.

ભમરીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Circling; circular. 2. Made by a bee. 3. *s. n.* Name of a cloth worn by women. 4. Name of a disease in which the patient faints; vertigo. 5. Name of a kind of honey.

ભમરો, *s. m.* [S. भ्रमर *fr.* भ्रम् to wander.] A large black bee; a wasp. 2. A whirlpool; a vortex. 3. Curling hairs.
Id. એની ગાંડે ભમરો છે He is very unsteady; he cannot rest in one place for a long time. ભમરો ભૂંસાઇ જવો To become a widow.

ભમવું, *v. i.* [S. भ्रम् to wander.] To rove; to roam; to wander about. 2. [Imit.] To hum; to buzz. 3. To be duped; to be deceived; to be befooled 4. To feel giddy.

ભમાડવું, *v. t.* [See above.] To cause to run round; to turn round.
ભૂંડાં લોક તો ભૂર ભમાડે.—સામળ.
તે ઋતુધ્વજની ઉપર નાખ્યો, માથા ઉપર ભમાડી જી.–પ્રેમાનંદ.

ભમાવવું, *v. t.* [See ભમવું.] To make to go astray; to mislead. 2. To humbug; to befool; to deceive.

ભમાવું, Same as ભરમાવું *q. v.*

ભમેલ,
ભમેલું, } *adj. m. f. n.* [See ભમવું.] Wandered; roamed. 2. Insane. 3. Giddy. 4. Befooled. 5. Instigated.

ભંપાડું, *adj. m. f. n.* [ભમ્મ large + પાડું a buffalo.] As fat as a buffalo.

ભંપોલ, *adj.* [ભમ્મ+પોલું hollow.] Hollow and inflated. 2. Swaggering; vain.

ભંભારવ, *s. m.* [S.] Bellowing; lowing; grunting (of an ox). 2. A hollow sound.

ભંભેરણી, *s. f.* [See ભંભેરવું.] Misleading by false reports. 2. Instigation; poisoning of ears.

ભંભેરવું, *v. t.* [ભમાવવું+ભેરવવું to instigate.] To mislead; to delude. 2. To instigate; to poison the ears of.
Id. કાન ભંભેરવા To mislead by false reports. 2. To poison the ears of.

ભંભેરાવું, *v. i.* [See ભંભેરવું.] To be misled or deluded. 2. To be instigated; to be poisoned in the ears.

ભંભો, *s. m.* [See બંબો.] A water-pot made of earth.

ભંભોરવું, Same as ભંભેરવું *q. v.*

ભંભોળવું, *v. i.* [ભમવું+ભાળવું to see.] To walk about in search of; to search for.

ભમ્મ, *adv.* [Imit.] Dashingly. 2. With a peculiar sound.

ભમ્મર, *s. f.* [S. भ्रू.] The eye-brow. 2. [See ભમર.] Whirling. 3. A circular round in a play.
Id. ભમ્મર ચઢાવવી To look at in anger; to be displeased with; to frown.

ભય, *s. m. n.* [S. *fr.* भी to fear.] Fear; alarm; apprehension. 2. Fright; terror. 3. Danger; risk; hazard; jeopardy.
Id. ભય રાખવો–ધરાવવો To be in fear of. ભય દેખાડવો To terrify. ભય પામવું To fear; to be afraid. ભય આવવો To be in danger or calamity; to be jeopardised.
Prov. ભય વિના પ્રીત નહિ There is no love without fear; respect is better secured by exacting than by soliciting it.

ભયંકર, *adj.* [ભય+S. कृ to do.] Frightful; horrible; terrifying; terrible; dreadful. 2. Perilous; dangerous.

ભયભીત, *adj.* [ભય+S. भीत frightened *fr.* भी to fear.] Frightened; afraid; terror-struck.

ભયા, Same as ભાઇ *q. v.*

ભયાક્રાંત, Same as ભયાન્વિત *q. v.*

ભયાતુર, *adj.* [ભય+S. आतुर eager.] Distressed with fear; afraid; alarmed.

ભયાન, } *adj.* [S. भयानक.] Fearful;
ભયાનક, }
terrible; frightful; horrible. 2. *s. m.* One of the eight sentiments in Rhetoric; the sentiment of dread or terror.

ભયાન્વિત, *adj.* [ભય+S. अन्वित possessed of.] Overcome with fear.

ભયાર્ત, Same as ભયાતુર *q. v.*

ભયાવહ, *adj.* [ભય +S. आवह producing.] Causing fear; formidable. 2. Risky.

ભયું, Same as થયું *q. v.*

પછે આવ્યા કુંડાળી ફરી, ભયી જુવાની ભૂલ્યો હરિ.—ભોજો.

ભયો, *inter.* [S. भू to be.] Enough ! That will do ! No more (showing satisfaction).

Id. નાથદ્વારમાં ભયો કરાવ્યો Got the priest to witness the discharge of a vow at Nathdwara.

N. B. The priest, at the end of a ceremony, says ભયો ("That will do," "I am satisfied"), when a vow is fulfilled, and no vow can be considered fulfilled, until the priest has clapped the person on the back, and said " ભયો ".

ભર, *s. m.* [S. *fr.* भृ to fill.] Fulness; height; flush; spring; flow; meridian; plentitude; zenith; heyday. 2. Fill. 3. Measure. 4. A cartload of grass or fuel. 5. *adv.* Fully; on the strength of; as a means of subsistence; wholly; for the whole; to the amount of; up to, etc. (In this sense ભર is affixed to nouns, adjectives, etc. forming the second member of a compound, as in દયાભર, રાત્રિભર, etc.) 6. To the uttermost; in the highest and fullest state; to the greatest possible degree. (In this sense ભર is prefixed to nouns, adjectives, etc., forming the first member of a compound, as ભરજુવાની, ભરદરિયો.)

વજ્ર સમાન જ્ઞાન દોલતના ભરથી.—દલપતરામ.
દિવ્ય દયાભર આવ્યો બાળક પ્રેમઅમીરસ ઢોળો.—ન. બો. દી.

ભરઉંઘ, *s. f.* [ભર+ઉંઘ sleep.] Sound sleep.

ભરકુસ, } *s. f.* [ભર+કુશકી chaff.] A crowd
ભરકૂશ, }
of worthless men.

ભરખ, Same as ભક્ષ *q. v.*

ભરખંડું, *s. n.* [ભાખર + ખાંડવું to pound.] The hard portion left unpounded after a thing is crushed or pounded.

ભરખવું, *v. i.* [S. भक्ष to eat.] To bite. 2. To eat.

હૃદય ધ્રુસકે, અધર ભરખે, ફેરે રાતો થાય રે.—મિથિધર.

ભરગચ્છી, *s. f.* Name of a kind of cloth worn by women.

પછી રાજાએ ભરગચ્છી મંગાવી તેમાંથી કપડું વેતરવા કહ્યું.
—હ. કા. કો.

ભરગત, *s. n.* [S. भर a particular mesure of weight.] A weight.

ભરચક, } [ભર + S. चक्र a circle.] State
ભરચટ, }
of fulness; plenty; abundance; treasure or revenue without a deficit. 2. *adj.* Plentiful; full; abundant. 3. *adv.* Fully; abundantly; plentifully.

ભરચક ભવમાં ભરવસ્તીમાં.—કવિત.

ભરચંદી, *s. f.* [ભર + ચંદી food.] State of fulness of grass, food etc.; full supply of grass and gram. 2. *adj.* Plentiful (of grass, food, etc.).

ભરચર, Same as ભરચક *q. v.*

ભરચોમાસું, *s. n.* [ભર + ચોમાસું monsoon.] The height of the rainy season.

ભરજુવાની, *s. f.* [ભર +S. यौवन youth.] The prime of youth; the heyday of youth; the vigour of youth. 2. Adult age; puberty.

ભરડકું, *s. n.* [See ભરડવું.] An inferior eatable; inferior food; ground grain.

ભરડકું મળે તો તેને ચાટે.—મ. ન. દ્વિ.

ભરડભરડ, *adv.* [Imit.] Uninterruptedly; ceaselessly (of crying by a child).

ભરડવું, *v. t.* [Imit.] To grind coarsely or roughly. 2. To do cursorily or coarsely. 3. To mumble; to mutter; to speak without any consideration. 4. To talk much; to spin a long yarn; to rattle forth sonorant nonsense. 5. To scribble; to scrawl; to write in haste.

ભરડાવવું, *v. t.* [See ભરડવું.] To get crushed, ground or pounded. 2. To ask to scribble; to make one scrawl.

ભરડાવું, *v. i.* [See ભરડવું.] To be ground, pounded or crushed. 2. To be able to grind or crush. 3. To be able to talk much. 4. To be able to scribble; to afford to scrawl.

ભરડો, *s. m.* [See ભરડવું.] Split pulse and rice coarsely ground together. 2. A devotee of Shiva. 3. A cross-bar in the roof

of a house. 4. Name of a disease in sugar-cane stalks. 5. A man of the ભરડા caste among the Brahmanas.

ભરડોળ, *s. n.* [ભરવું + ઢોળવું to pour out.] Gain and loss; income and expenditure.

ભરણ, *s. n.* [See ભરવું.] Feeding; nourishing; maintenance. 2. Filling stuff; stuffing. 3. An application to the eye-lashes of sulphate of zinc, etc. 4. Making use of black magic.

Id. આંખમાં ભરણ ભરવું To put sulphate of zinc, etc., into the eye, as a medicine.

ભરણપોષણ, *s. n.* [ભરણ+ S. पोषण nourishing.] Feeding and nourishing; supporting and maintaining; maintenance.

ભરણી, *s. f.* [See ભરવું.] Filling in, up, on, etc. 2. Filling materials. 3. [See બરણી] A cooking pot. 4. [S.] The second lunar mansion, consisting of three stars.

સુંદર રીતે શાક વઘાર્યું, ભોગ ન પામે ભરણી.—દયારામ.

ભરણું, *s. n.* [See ભરવું.] Completing; filling up. 2. A piece in architecture, placed at the top of a pillar to support a beam. 3. Paying in full. 4. Collection; payment.

Id. ભરણું કરવું-ભરવું To pay into the treasury.

તેની ઉપર હીરાના સ્થંભ, ભરણાં નીલમણિ આરંભ.-ગિરિધર.

ભરત, *s. n.* [See ભરવું.] Measurement; area; size; admeasurements. 2. Embroidery; working flowers etc., on cloth. 3. Casting metals in moulds. 4. A kind of game. 5. A preparation of vegetables made by stuffing them with condiments. 6. Name of a bird; the sky-lark. 7. *s. m.* [S.] Name of the son of Dushyanta by Shakuntala. He became a universal monarch. 8. [S.] Name of the brother of Rama. 9. [S.] Name of a sage who founded the science of dramaturgy and music.

ભરતકામ, *s. n.* [ભરત + S. कर्मन् work.] Embroidery; working flowers, etc., on cloth.

ભરતખંડ, *s. m.* [ભરત + ખંડ a continent.] India; Hindustan; the Indian continent.

ભરતગૂંથણ, *s. n.* [ભરત + ગૂંથવું to knit.] Embroidery and knitting.

ભરતર, Same as ભરતલ *q. v.*

ભરતર્ષભ, *s. m.* [ભરત + S. ऋषभ the best.] The best king; an excellent king.

ભરતલ, *adj.* [See ભરવું.] Moulded; cast. 2. *s. n.* An article made in a mould. 3. A measure; measuring.

ભરતવર્ષ, Same as ભરતખંડ *q. v.*

ભરતવાક્ય, *s. n.* [ભરત name of a sage+S. वाक्य a word.] The final benediction in a play; the final chorus in honour of the founder of dramaturgy.

ભરતશીવણ, *s. n.* [ભરત + શીવવું to sew.] Embroidery and sowing.

ભરતળ, Same as ભરતલ *q. v.*

ભરતાર, *s. m.* [S. भर्तृ the husband *fr.* भृ to fill; to maintain.] The husband.

ભરતી, *s. f.* [See ભરવું.] The flux of the ocean; the tide. 2. Completing; filling; acquisition. 3. Increment; increase. 4. Levy; recruiting.

Id. ભરતી આવવી To take place (of the flux of the ocean-tide). ભરતી કરવી To fill up; to make up the required number in a regiment. મોટી ભરતી Spring tide.

ભરતીઉં, *s. n.* [See ભરત.] An invoice. 2. The quantity that can be kept in a vessel. 3. *adj. m. f. n.* Paying; giving money in exchange.

ભરતીઓ, *s. m.* [See ભરતર.] A caster of metals; a brazier.

ભરથ, *s m.* [S.] A king; a sovereign. 2. A deity.

દતભરથનું ઓઢું લહે —અખો.

ભરદ્વાજ, *s m.* [S.] Name of one of the seven renowned sages.

ભરથાર, Same as ભરતાર *q. v.*

ભરનીંગળ, *s. n.* [ભર + નીંગળવું to drop.] Filling and emptying. 2. Rise and fall. 3. Name of a disease; fistula.

ભરપટે, *adv.* [ભર+પેટ the abdomen.] Fully; very much; quite to the satisfaction of the stomach; sufficiently enough.

ભરપાઇ, *s. f.* [ભરવું + પામવું to obtain.] Receipt in full. 2. A written acknowledgement of full receipt, or acknowledgement made on the face of a bill, etc.

જુલમથી ખોટી ભરપાઇઓ કરવી.—હુ. ક્ા. અં.

ભરપુર, ભરપૂર, *adj.* [ભરવું + પૂરવું to fill.] Filled to the full; brimful. 2. Filled to excess;

crowded; thronged; crammed. 3. More than enough. 4. Abundant. 5. *adv.* Fully. 6. Abundantly; very much.

ભરભરૂં, *adj. m. f. n.* Dry; not smooth; not oily; not sticky.

ભરભાંખળું, *s. n* [ભર + S. भा to shine.] Twilight; dawn; early morning.

ભરમ, *s. m.* [See ભ્રમ.] Mistake; misapprehension; erroneous conception. 2. Suspicion; surmise; slight belief or persuasion. 3. Doubtfulness; doubt. 4. Credit; reputation; character. 5. A mystery; a secret.

Id. ભરમ ખોલવો-ઉઘાડો કરવો-ભાગવો To lay open a mystery or a suspicion. 2. To clear a doubt.

Prov. ભરમ ભારી, ખીસાં ખાલી Great show, empty pockets.

ભરમાવવું, Same as ભમાવવું *q. v.*

ધૂપ કરે ને આવો ધ્યાન ધરે,ભોળા લોકને ભરમાવવા.—ભોજો.

ભરમાવું, *v. i.* [See ભમવું.] To be misled.

ભરમિજલસ, *s. f.* [ભર + Ar. मजलीस a meeting.] A full assembly.

ભરમી, *s. f.* [S. ब्रह्मी.] Name of a medicinal drug.

ભરવસતિ, } **ભરવસ્તી**, } *s. f.* [ભર + S. वसति dwelling.] A full population; entire complement of townsmen. 2. Broad daylight.

ભરચક ભવનમાં ભરવસ્તીમાં.—લલિત,

ભરવાડ, *s. m.* A shepherd; one who tends sheep and goats.

Prov. ભરવાડ સદા સુતકી A dirty occupation makes a man dirty.

ભરવાડણ, } **ભરવાડણી**, } *s. f.* A shepherdess.

ભરવાડી, *s. f.* [See ભરવાડ.] Sound sleep.

Id. ભરવાડી તાણવી To sleep at ease (like a shepherd).

ભરવાડું, *s. n.* Name of a pearl ornament worn by persons on the right ear. 2. The occupation or duty of a shepherd.

ભરવું, *v. t* [S. भृ, भर् to fill.] To fill. 2. To fill up; to supply. 3. To fill in; to put in. 4. To pour into. 5. To cover all over. 6. To pay in. 7. To complete or fill up a period or time. 8. To measure. 9. To compose (types). 10. To maintain; to foster; to protect. 11. To keep. 12. To convene; to call (a meeting). 13. To subscribe. 14. To sew.

Id. ભરી કાઢવું To fill up (traces, outlines). ભરી આપવું To make good (a deficit or a loss). 2. To measure out. 3. To pay damages for; to indemnify. ભરી લેવું To receive in full; to get all one's claims fulfilled or satisfied. ભરી પીવું To know and execute one's own duty or liability; to request not to interfere. ભરી મુકવું To lay up (corn etc). બંદુક ભરવી To charge a gun. 2. To be ready. ખાનું ભરવું To fill in or fill up a column (of a paper). સભા ભરવી To call a meeting. ટીપમાં ભરવું To subscribe money to a fund. પહેરો ભરવો To keep a watch. વસુલ ભરવું To pay on the credit side of an account. પાણી ભરવું To draw water from a well. 2. To fetch water from a river. નોકરી ભરવી To serve. પેટ ભરવું To maintain one's self. આંખ ભરવી To have tears in the eyes. મોં ભરવું To fill the mouth of. 2. To give a bribe to. બચકું ભરવું To bite. 2. To quarrel. ટેરો ભરવો To stich: to sew. જમીન ભરવી To measure land. દાણા ભરવા To store up corn. ફસલ ભરવી To store up articles in the house, necessary for a year. કર ભરવો To pay a tax. ભરણું ભરવું To pay into the treasury. ભાર ભરવો To put a burden on. 2. To place responsibility on the shoulders of. ભરત ભરવું To embroider. રંગ ભરવો To fill in colours. ડગલું ભરવું To walk. પગલું-ડગલું ભરવું To take steps; to take measures. વાડી ભરવી To weave flowers in the hair of a woman. ભર્યું ઘર A rich house. ભર્યું ભાદર Enriched with furniture and necessaries.

Prov. ભરતીમાં ભરવું To carry coals to Newcastle. ભર્યે પેટ ઉપર ખાંડ પણ ખારી To a full stomach all meat is bad. ખાવું ખાય ને ભરવું ભરે Supply and demand are complementary.

ભરાઈ, *s. f.* [ભરવું + આઈ a suffix forming a noun.] Wages paid for feeding or sewing. 2. The mode or fashion of filling or sewing.

ભરાઉ, *adj.* [See ભરવું.] Plump; fleshy.

કાળો, મોટો, ભરાઉ અંગનો માણસ આવી ઉભો.—પ્રુ. વિ. મા.

ભરાવ, *s. m.* [See ભરવું.] Gathering; a crowd. 2. Filling; filled up state; fulness; closeness.

ભરાવદાર, *adj.* [ભરાવ+P. दार having.] Filled up; close; full. 2. Fleshy; plump.

ભરાવવું, *v. t.* [See ભરવું.] To poison one's ears. 2. To fasten; to button. 3. To put hanging on a peg. 4. To get sewn. 5. To cause to

fill up. 6. To get filled up. 7. To cause to put in; to get put in. 8. To cause to complete a period or time. 9. To ask to measure. 10. To arrange to convene (a meeting). 11. To ask to subscribe. 12. To get sewn or stitched.

ભરાવું, *v. i.* [See **ભરવું.**] To be filled. 2. To be covered. 3. To be surrounded. 4. To be entangled. 5. To enter. 6. To be fatigued; to be tired. 7. To be subscribed. 8. To be put in. 9. To be completed (of a period or time). 10. To be measured. 11. To be convened (of a meeting); to be held.

Id. ભરાઇ આવવું To be fatigued. 2. To be attacked (by illness or disease or sorrow). ભરાઈ જવું To be quite full or filled with. 2. To be entangled. 3. To conceal oneself. વરસાદ ભરાઇ આવ્યો છે The rain has gathered to a head.

ભરાવો, Same as **ભરાવ** *q. v.*

નાજુક પાલ પ્રચંડ ભરાવો.—**કાંત.**

ભરીપૂરી, *adv. f.* [ભરવું + S. पृ to fill.] In full; fully.

ભરૂસો, ભરૂંસો, } Same as **ભરોસો, ભરોંસો** *q. v.*

ભરેડી, *s. f.* [See **ભરવું**.] Colour; contour.

ભરેભાણે, *adv.* [ભરવું + ભાણું food.] At a full dish; without leaving anything behind or asking for anything more.

ભરોડ, *s. m.* Satisfaction; contentment.

ભરોસાદાર, ભરોંસાદાર, } *adj.* [ભરોસો, ભરોંસો+P. दार having.] Trusty; confidential; faithful; trustworthy; honest.

ભરોસાપાત્ર, ભરોંસાપાત્ર, ભરોસાલાયક, ભરોંસાલાયક, } Same as **ભરોસાદાર** *q. v.*

ભરોસો, ભરોંસો, } *s. m.* [S. विश्रंभ.] Confidence; trust; faith; reliance. 2. Assurance; satisfaction; conviction.

Id. ભરોંસો દેવો આપવો To assure; to make one to rely upon. ભરોંસો હોવો-કરવો To depend upon; to trust; to confide in.

Prov. ભરોંસાની ભેંસે પાડો જણ્યો Great boast and small roast. ભરોંસાની ભેંસ ભૂખે મરે Never trust to another what you should do yourself.

ભર્તા, *s. m.* [S. *fr.* भर्तृ the husband.] The husband. 2. A master; a lord. 3. A supporter; a protector.

ભર્યપૂર્ય, *adj. m. pl.* [See **ભરીપૂરી**.] Fully; in full.

Id. ભર્યપૂર્ય પહોંચવા To receive in full (of rupees due).

ભર્ત્રી, *s. f.* [S.] A mother. 2. A female supporter.

ભર્તૃદારક, *s. m.* [S.] A crown prince; an heir apparent; a young prince.

ભર્તૃદારિકા, *s. f.* [S.] A young princess.

ભલકું, Same as **ભાલું** *q. v.*

Id. એની આંખ તો ભલકા જેવી છે He has sharp eyes. એના અક્ષર ભલકા જેવા છે He writes a bold round hand.

ભલકો, Same as **ભાલો** *q. v.*

ભલતાઇ, *s. f.* Nature of living and accommodating in a company.

સંબંધ વિનાનું કહો તમે ગુરુબ્રહ્મ, બ્રહ્મ, ધરી ભલતાઇ.—**ધીરો.**

ભલતું, *adj. m. f. n.* [See **ભલું**.] Of any kind or sort. 2. Anything that comes uppermost; impertinent.

ભલપણ, *s. n.* Same as **ભલાઇ** *q. v.*

હસે વિના પ્રસ્તાવ, ભાવ હીણ ભલપણ છાંડે.—**સામળ.**

એ તો વત્સરાજે ભલપણ બતાવ્યું.—**કે. હ. ધ્રુ.**

ભલો કહાવ્યો પણ ભલપણ કયાં ?—**અખો.**

ભલભલું, *adj. m. f. n.* [Redup. of **ભલું**.] Several; so many; numerous. 2. Great; good.

Prov. ભલભલા કુંવારા, ને ખોજાને બે બાઇડી Fortune often favours fools. ભલભલી પૃથ્વી છે The earth is large enough to accommodate all sorts of men; the earth is too spacious to exclude good men; good men are found at all times and in all circumstances.

ભલમનસાઇ, *s. f.* [ભલું + S. मनुष्य a man+ આઇ a suffix forming a noun.] Goodness; politeness; blandness; courtesy; kindliness; affability; urbanity. 2. Honesty; integrity.

ભલા, *inter.* [See **ભલું**.] Well, Sir ! 2. Oh, my good friend !

ભલાઇ, *s. f.* [ભલું + આઈ a suffix forming a noun.] Goodness; gentleness; kindness; mildness; softness of mind. 2. Weal; welfare. 3. Health; prosperity. 4. Honesty; integrity.

સદ્વૃત્તિથી ભલાઇ લેવી.—**મ. ન. દ્વિ.**

ભલાભલી, *s. f.* [Redup. of ભલું.] Good relationship; agreement; concord.

ભલામણ, *s. f.* Recommendation. 2. A letter of credit. 3. A letter of introduction.

Id. ભલામણ કરવી To recommend; to propose.

ભલામણપત્ર, *s. m. n.* [ભલામણ + S. पत्र a letter.] A letter of recommendation.

ભલીભુંડી, *s. f.* [ભલું + ભુંડું bad.] Good and bad precedents, or manners.

Id. ભલીભુંડી કુહેવી To censure.

ભલીવાર, *s. m.* Spirit; pluck; mettle. 2. Worth. 3. Acquaintance; knowledge.

Id. એમાં કાંઇ ભલીવાર નથી It is not worth while doing it. 2. He possesses little mettle.

ભલું, *adj. m. f. n.* [See ભદ્ર.] Good; kind; worthy; virtuous; gentle; affable; courteous; meek; honest; upright. 2. Better; more profitable. 3. Honourable; respectable; creditable. 4. *adv. m. f. n.* Well. 5. Very much; intensely 6. *s. n.* Welfare.

Id. ભલી ભલાઇએ In a gentleman-like manner. ભલી ભાત Good manners; unpolite conduct. ભલી રીત A better way. તું ભલો આવ્યો ! It is good that you came ! ભલો ધનેતર The richest of men; a Crœsus.

Prov. ભલાની દુનિયા નથી It is not time to do good. ભલી ભેંસે પાડો જણ્યો Great boast, small roast. ભલા ભાઈની પ્રીત Good men love good men. 2. A superficial acquaintance. ભલે કે ભુંડે Great vices as well as great virtues make a man famous.

આ ચીજ ભલી રીતે વાપરી શકાય.—હ. દા. કા.

એહ જાણ ભલા વદે રે,જાણીએ કૃતાંતકાળ.—નાકર.

ભલે, *inter.* [See above.] Well ! 2. All right ! 3. Be it so; let.

ભલેભલે, *inter.* [Redup. of ભલું.] Fine ! Bravo ! Good ! Well done ! Splendid ! 2. Go on !

ભલેરું, Same as ભલું *q. v.*

ભવિષ્ય ભલેરું ભાસે રે.—મ. બ. વો.

ભલ્લ, *s. m. n.* [S.] A spear; a lance. 2. A bear. 3. *s. n.* Same as ભલમનસાઇ *q. v.*

ઢીંટોડી કર ભલ્લ ધરેલી, કરવી નારી પ્રમાણ.—પ્રેમાનંદ.

મલ્લની સમાન શલ્ય, શૂરનું ગુમાન ભલ્લ.—વલ્લભ.

ભલ્લૂક, *s. n.* [S.] A bear. 2. *s. m.* A dog.

ભવ, *s. m.* [S. *fr.* भू, भव् to be.] The world. 2. Birth; origin; production. 3. Being; existence. 4. Worldly existence; life. 5. An epithet of Shiva. 6. *adj.* Originating in; produced from; arising from (at the end of a compound)

Id. ભવ ભગડવો–બગડવો To be ruined for life. 2. To be ruined (of the life of a woman, by the death of her husband). ભવ સુધરવો To be improved in condition of life. ભવની ભાવઠ ટળવી –ભાંગવી To be released from a life-long trouble, એક ભવનું સાટું A contract on company lasting till the end of the present life. 2. A life-long trouble. ભવ કાઢી મૂકવું To suffer or put up with life long trouble. એક ભવમાં બે ભવ કરવા To be faithless to one's husband.

ભવજલ, **ભવજળ**, *s. n. pl.* Same as ભવસાગર *q. v.*

ભવતાણ, *s. f.* [ભવ+S. तान extension.] Preparing one's way towards rebirth. 2. Desire for worldly things.

ત્યારે આખા ટળે ભવતાણ.—અખો.

ભવતારણ, *s. n.* [ભવ+S. तारण delivering.] A deliverer from the pains and pangs of earthly existence. 2. God.

ભવતી, *pron. f.* Same as ભવાન્ *q. v.*

ભવદીય, *adj. & pron.* [S.] Your honour's; thine; yours.

ભવન, *s. n.* [S. *fr.* भू to be.] A house; an abode; a mansion; a residence; a dwelling; a place. 2. Being; existence. 3. A house (in a horoscope).

ભવર, Same as ભમ્મર *q. v.*

ભવસમુદ્ર, **ભવસાગર**, **ભવસિંધુ**, *s. m.* [ભવ+S. समुद्र, सागर, सिंधु an ocean.] Existence in this world, which is filled with dangers and difficulties as great as those in the vast ocean; the ocean of worldly life.

ભવસાગરમાં ડોલે હો ! આનવનાવ.—ના. દ. ક.

ભવાં, *s. n. pl.* Same as ભમ્મર *q. v.*

ભવાઇ, *s. f.* [S. भाव an actor+આઇ a suffix forming a noun.] Music and dancing; a performance by itinerant actors. 2. Disgrace.

Prov. ભુંગળ વિનાની ભવાઇ A disgraceful quarrel openly engaged in before the public.

ભવાટવી, *s. n.* [ભવ+S. अटवी a forest.] Worldly forest (which is full of dangers and difficulties).

ભવાડો, *s. m.* [See ભવાઇ.] Quarrelling in such a manner as to attract public attention;

an open and shameless quarrel. 2. Public disgrace or calumny.

Id. ભવાનભવાડો Public disgrace. ભવાડો કરવો To disgrace. નાગો ભવાડો Useless or fruitless disgrace.

ભવાન, *pron. m.* [S. *fr.* भवत् your honour.] Your honour; your lordship; your highness; your worship.

ભવાની, *s. f.* [S.] Name of the goddess Parvatee, wife of Shiva.

Id. અરે ભવાની An effeminate person.

ભવાંતર, *s. n.* [ભવ+S. अंतर another.] Another existence (past or future).

ભવાબ્ધિ, Same as ભવસમુદ્ર *q. v.*

ભવાભવો, *s. m. pl.* [ભવ+S. अभव non-existence.] Existence; and non-existence. 2. Prosperity and adversity.

ભવાયો, *s. m.* [See ભવાઇ.] An actor. 2. A shameless person: an impudent man.

ભવાર્ણવ, Same as ભવસાગર *q. v.*

ભવિતવ્ય, *s. n.* [S. *fr.* भू to be.] The inevitable; what is destined to happen.

ભવિતવ્યતા, *s. f.* [ભવિતવ્ય+S. ता a suffix forming a noun.] Inevitable necessity; fate; destiny; necessary consequence.

ભવિષ્ય, *s. n* [S. *fr.* भू to be.] A future event; prophesy. 2 Fate; fortune; destiny. 3. The future; futurity. 4. *adj.* Future. 5. Imminent; impending.

Ib. ભવિષ્ય કહેવું-વર્તાવવું-વર્તવું To foretell; to prophesy.

ભવિષ્યકાળ, *s. m.* [ભવિષ્ય+S. काल time.] The future tense (in Gram.).

ભવિષ્યપુરાણ, *s. n.* [ભવિષ્ય+S. पुराण a sacred writing.] Name of one of the eighteen puranas.

ભવિષ્યવક્તા, } **ભવિષ્યવાદી**, } *adj.* [ભવિષ્ય+S. वच्, वद् , to speak.] Predicting future events; prophesying. 2. *s. m.* A foreteller; a prophet;a soothsayer.

ભવિષ્યવેત્તા, *s. m.* [ભવિષ્ય+S. विद् to know.] He who knows the future; an astrologer.

ભવી, Same as ભવિષ્ય *q. v.* 2. Same as ભવાઇ *q. v.*

અનાચાર થાય એક ભવી.—અખો.

ભવું, *s. n.* Same as ભમ્મર *q. v.*

ભવેડો, Same as ભવાડો *q. v.*

ભવૈ, Same as ભવાઇ *q. v.*

ભવોભવ, *adv.* [Redup. of. ભવ.] In several lives or existences; for ever; lasting through successive births or lives; lasting for many lives or births.

ભવ્ય, *adj.* [S. *fr.* भू to be.] Of a fine, bold, or showy mien or appearance; beautiful; handsome. 2. Future. 3. Auspicious; happy. 4. Grand; awe-inspiring.

ભવ્યતા, *s f.* [ભવ્ય+S. ता a suffix forming a noun.] Grandeur. 2. Handsomeness; beauty. 3. Futurity. 4. Happiness; auspiciousness.

ભસકું, *s n.* A slight downpour of rain.

ભશકો, *s. m.* [See ભક્ષ.] An eager desire to eat; a fancy for food.

Id. ભશકા થવા To be eager to eat; to anticipate the pleasures of eating.

ભસમ, Same as ભસ્મ *q. v.*

ભસવું, *v. i.* [S. भष् to bark.] To bark; to growl. 2. To speak or utter (said contemptuously).

Prov. ભસતો કૂતરો કરડે નહિ.–ભસે તે કરડે નહિ Barking dogs seldom bite. ભસતા કૂતરાને રોટલીનો કકડો (આપવો) Stop the mouth of a dog with a sop.

સજ્જનને ભસવાની અતીરો શરમ છે.—હ. ઢા. કાં.

અરે, ભસી મર.—કે. હ. ફુ.

ભસાવવું, *v. t.* [See above.] To ask to growl at; to cause to bark at.

ભસાવું, *v. i.* [See ભસવું.] To be able to bark or growl.

ભસ્તુ, *s. n.* [P. बेहेस्त.] A Parsee Tower of Silence (said contemptuously).

ભસ્તું, *s. n.* [S. भस्त्रा a pouch.] The belly.

ભસ્તો, *s. m.* Same as ભસ્તું *q. v.*

નહીં મેયર કર્યાં ભસ્તો ભરવો.—નર્મદ.

ભસ્મ, *s. f.* [S. भस्मन् .] Holy or sacred ashes. 2. Ashes. 3. The oxide of a metal or mineral; calx.

ભસ્મક, *s. n.* [S.] Name of a disease; bulimia. 2. *adj.* Bulimic; burning away.

ભસ્માગ્નિ, *s. m.* [ભસ્મ+S. अग्नि heat, fire.] A morbid appetite from rapid digestion of food; bulimia.

ભસ્મીકરણ, *s. n.* [ભસ્મ+S. कृ to do.] Calcination.

ભસ્મીકૃત, *adj* [See above.] Reduced to ashes; burnt.

ભસ્મીભૂત, *adj.* [ભસ્મ + S. भूत become.] Reduced to ashes; calcined.

દેહ ભસ્મીભૂત નવ આવરી જગમાં કહી.—ન. બો. દી.
ત્રિવિધ તાપ તૂર્ત ભસ્મીભૂત થાયે.—દયારામ.

ભળ, *s. f.* [See ભળવું.] Reserve or shyness owing to want of familiarity. 2. Sociableness.

ભળકડું, *s. n.* [See ભળવું.] Twilight. 2. *adj. m. f. n.* [See ભોળું.] Simple; frank; open-minded.

ભળકું, Same as ભડકું *q. v.* 2. *adj. m. f. n.* [See ભળવું.] Sociable; of social nature.

કાળજડું કોરાયે વચનને ભળકે.—દયારામ.

ભળકુંડું, Same as ભળકડું *q. v.*

ભળતું, Same as ભડતું *q. v.*

ભળભળીઉં, *adj. m. f. n.* [See ભડભડાટ.] Out-spoken; open-minded; frank.

ભળભાંખળું, Same as ભરભાંખળું *q. v.*

ભળભાંખળું થતામાં જઇ મળવાનું છે.—કે. હ. ધ્રુ.

ભળવું, *v. i.* To resemble; to be like. 2. To be agreeable. 3. To be familiar. 4. To mix.

ભળામણ, *s. n.* [See below.] Consigning to the care of. 2. Introduction.

ભળાવવું, *v. t.* [See ભળવું.] To make familiar. 2. To introduce. 3. To entrust to the care of.

ભાઇને ભળાવી, નાસ રે.—કુંવરબાઇ.

ભાં, *adv.* [Imit.] The sound of the bellowing of a cow, etc.

ભાંય, *s. f.* [S. भूमि.] Ground. 2. Soil; an open ground. 3. Surface. 4. New skin.

Id. ભાંય નાખવું To lay the dying man on his last bed. ભાંય આવવી To be healed (of a wound). ભાંય ભારે પડવી To lose courage. 2. To have a test of one's ability.

ભાંયચંપો, Same as ભૂંયચંપો *q. v.*

ભાંયતળીઉં, *s. n.* [ભાંય+S. तल bottom.] The floor; the portion next to the ground (of a house); the bottom.

ભાંયપાતરી, Same as ભોપાથરી, ભોંપાથરી *q. v.*

ભાંયરસો, *s. m.* [ભાંય+S. रस essence.] A medicinal preparation made from the cow-dunged ground after boiling the liquid.

ભાંયરીંગણી, *s. f.* Name of a plant. There are two varieties:—ધોળી ભાંયરીંગણી Solanum jacquini and બેઠી ભાંયરીંગણી Solanum xanthocarpum. N. O. Solanaceæ.

ભાંયરૂં, *s. n.* A cell; a cellar; an underground room.

ભાંયસિંગ, *s. f.* Name of a plant and its fruit: groundnut. Arachis hypogæa. N. O. Leguminosæ.

ભા, *s. m.* [See ભાઇ.] A term of address to an elderly man. 2. A mother's father. 3. A grandfather. 4. *s. f.* [S.] Light; lustre. 5. A shadow. 6. Likeness.

ધી શૃંગાર, ધનાગાર, ભા અંબાર વિદ્યાધાર —દયારામ.

ભાઇ, *s m.* [S. भ्रातृ.] A brother. 2. A friend; a fellow. 3. A cousin. 4. An affix added to proper names to show respect.

Id. ભાઇ બાપા કરવા—ભાઇ સલામ કરવી To entreat humbly.

Prov. જેવાં ભાઇનાં મોસાળાં, તેવાં બહેનનાં ગીત Like for like. ભાઇ કરતાં ભાઇબંધ વધે Friendship is stronger than kinship; a friend in need is a friend indeed.

ભાઇચારો, *s. m.* [ભાઇ + S. चर् to practise; to behave one's self.] Brotherly intercourse: brotherliness; brotherly footing or feeling.

ભાઇજી, *s. m.* [ભાઇ+S. देव a god.] An elder brother of one's husband.

ભાઇડો, Same as ભાયડો *q. v.*

ભાઇબંદી, Same as ભાઇબંધી *q. v.*

ભાઇબંધ, *s. m.* [ભાઇ + S. बंधु a brother.] A friend; a companion; an associate. 2. A brother; a kinsman; a clansman. 3. The member of any fraternity. 4. A contemporary.

ભાઇબંધાઇ, Same as ભાઇબંધી *q. v.*

ભાઇબંધી, *s. f.* [See ભાઇબંધ.] Friendship; amity; intimacy; companionship; fraternity; communion; fellowship.

ભાઇબીજ, *s. f.* [ભાઇ+S. द्वितीया the second day of a lunar fortnight.] The second day of the bright half of the month Kartika, when the brother is invited to dinner by the sister and is otherwise honoured at her hands.

ભાઇભાંડુ, *s. n. pl.* [ભાઇ + ભાંડુ a brother.] Children of the same parents; brothers and sisters.

ભાઇયાપી, *s. f.* [ભાઇ+S. आप्तु having] Intimate friendship.

ભાઇયાબીજ, Same as ભાઇબીજ *q. v.*

ભાકડ, *adj.* Dry; not milching. 2. Barren; having no progeny.

ભાકડકથા, *s. f.* [ભાકડ+S. कथा a story.] An impossible story.

ભાખર, *s. f.* A loaf; a cake. 2. An angry look or face.

ભાખરી, *s. f.* A loaf; a thick hard flat cake: food.

ચાકરી કરતાં ભાખરી પામે રૂડી પેર.—દલપતરામ.

ભાખરો, *s. m.* A large and thick cake. 2. *adj. m.* Swollen; puffed up; enraged and sullen.

ભાખવું, *v. t.* [S. भाष् to speak.] To tell; to say; to utter; to speak.

ભાખા, Same as ભાષા *q. v.*

ભાગ, *s. m.* [S. *fr.* भंज् to break.] A share; a portion; a division; a part. 2. Distribution; partition; allotment. 3. The quotient. 4. A fraction. 5. A share (of a limited concern). 6. Same as ભાગ્ય *q. v.*

ભાગબટાઈ, *s. f.* [ભાગ+S. वट् to divide.] Payment in kind (of land revenue): the system of paying one's share of land revenue in kind rather than in cash.

ભાગલું, *adj. m. f. n.* [See ભાંગવું, ભાગ.] Broken.

Id. ટાંટિયાનું ભાગલું Averse to walking. હાથપગનું ભાંગલું Averse to do work; idle. હાડકાંનું ભાગલું Idle; averse to work.

ભાગલેખ, *s. m.* [ભાગ+S. लेख writing.] A share certificate. 2. A dividend warrant.

ભાગલો, *s. m.* [ભોગ a sacrifice; an offering+લો dim.] A dish of food prepared as a present to a goddess. 2. [ભાગ+લો dim.] A part; a portion.

ભાગવત, *s. n.* [S.] Name of one of the eighteen Puranas. 2. A long stale story.

ભાગવું, *v. i.* To run away; to abscond; to escape.

ભાગળ, *s. f.* [ભાગ a part+ઓળ line.] A gate in the wall of a town. 2. The precincts of a village. 3. A bazaar.

ભાગળીઓ, *s. m.* [See above.] A bazaar-shopkeeper.

ભાગાકાર, *s. m.* [S. भागहार.] Division. 2. The quotient.

ભાગાભાગ, **ભાગાભાગી**, } *s. f.* [Redup. of ભાગવું to run.] Running away; a confused run.

ભાગિની, *s. f.* [S.] A coheiress; a female partner.

ભાગી, *adj.* [S. भागिन्.] Having a share; sharing. 2. Lucky; fortunate. 3. *s. m.* A coheir.

ભાગીઉં, *adj. n.*; **ભાગીએણ**, *adj. f.*; **ભાગીઓ**, *adj. m.* } Same as ભાગીદાર *q. v.*

ભાગીદાર, *s. m.* [ભાગ + P. दार having.] A partner; a shareholder.

ભાગીદારી, *s. f.* [See above.] Partnership.

ભાગીરથી, *s. f.* [S.] Name of the river Ganges.

ભાગુ, *adj.* [See ભાગવું.] Averse to work; idle; dull. 2. Troublesome; difficult.

ભાગેડુ, *s. m.* [See ભાગવું.] A person who runs away; a fleeing person.

કોઇ ભાગેડુથી પાછા વળી લડવાની હામ ચાલી નહિ.—હ. પ્રે. ચિ.

ભાગોવડ, *s. m.* The middle size, class, or rank.

ભાગોળ, Same as ભાગળ *q. v.*

Id. ભાગોળે જવું To go to stool.

ભાગ્ય, *s. n.* [S.] Luck; destiny; fate; fortune; lot. 2. Good fortune. 3. Prosperity; affluence.

Id. ભાગ્ય ફરવું To be overtaken by adversity. ભાગ્ય ભળવું To be lucky.

Prov. ભાગ્યમાં હોય, તો ઘેર બેઠાં આવે Everything comes of itself to a fortunate man. કુંજર કરો કંજર, ભાગ્ય વિણ કોડી મળે ના Fortune favours fools.

ત્યારે તો ભાગ્ય ભળ્યાં કે અમ સરખા માથે આપ.—ક. ઉ. ચા.

ભાગ્યયોગ, *s. m.* [ભાગ્ય+S. योग a junction.] The accession of good luck or fortune; a lucky juncture.

ભાગ્યવંત, *adj.* [ભાગ્ય + S. वत् having.] Fortunate; lucky; prosperous.

ભાગ્યવશાત્, *adv.* [S.] Luckily; fortunately.

ભાગ્યવાન, Same as ભાગ્યવંત *q. v.*

ભાગ્યવિપ્લવ, *s. m.* [ભાગ્ય + S. विप्लव evil turn.] Ill-luck; adverseuess of fate.

ભાગ્યશાળી, Same as ભાગ્યવંત *q. p.*

Prov. ભાગ્યશાળીને ભૂત રળે–ભાગ્યશાળીને પગલે પગલે નિધાન Everytbing comes of itself to a fortunate man.

ભાગ્યહીન, *adj.* [ભાગ્ય + S. हीन without.] Luckless; unfortunate.

ભાગ્યે, *adv.* [See ભાગ્ય.] Seldom; rarely. 2. By luck; by good fortune.

ભાગ્યોદય, *s. m.* [ભાગ્ય + S. उदय rise.] The dawn of good fortune; rising prosperity

ભાંખડું, Same as ભાખડું *q. v.*

આગ્યનિધિ થી ભાંખી છે.—સામળ.

મુજ મન દાઝે અતિ ઘણું રાખું છું ભાંખી.—ભાલણ.

ભાંગ, *s. f.* [S. भंगा.] Indian hemp. Canabis sativas. N. O Urticacæ. 2. A drink prepared from hemp.

Id. ભાંગ પીવી To drink a preparation of hemp. 2. To go wrong. ભાંગ ચડવી To be intoxicated with hemp.

ભાંગણું, *adj. m. f. n.* [See ભાંગવું to break.] Liable to break; brittle; breakable; that breaks into pieces while separating the husk (of rice).

ભાંગવું, *v. t.* [S. भंज to break.] To break; to divide; to shatter. 2. To apportion; to divide in due shares; to portion out. 3. Not to pay; not to repay; to deduct from a payment; to pay less than one's dues. 4. To appease; to satisfy. 5. *v. i.* To be twisted into a rope. 6. To be broken; to be shattered; to be divided.

Id. વચન ભાંગવું To break a promise. પગાર ભાંગવો Not to pay one's salary or wages. હાડકાં ભાંગવાં To beat a person. ઠીકરાં ભાંગવાં To be idle; to be engaged in useless or fruitless work. ભાંગી જવું-પડવું To be stopped before being finished; to get broken up. ભાંગી જવું To be wrecked or to founder (of a ship). શાહુકાર ભાંગ્યો The banker has become insolvent. જોર ભાંગવું To lose in power; to become less powerful. દોરડું ભાંગવું To be twisted (of a rope). ભો ભાંગવો To be free from fear; to gain courage. માથે ભાંગવું To take the responsibility upon oneself. ભાંગતું તોલ Loss in weight. ભાંગી રાત The last part of the night.

Prov. ભાંગ્યાનો ભીરૂ, ને ગોપીચંદન ને ગેરૂ Piety is often a cover for poverty; a man ruined in trade may wisely put on the disguise of piety. ભાંગ્યો વાણિયો દલાલ, ને ભાંગ્યો પારસી કલાલ A ruined merchant may fitly become a broker, and a ruined Parasee may fitly become a liquor-seller. ભાંગ્યુંભાંગ્યું તો એ લાખ A little fire burns up a great deal of corn. ભાંગી ધાડ દેડવાડે પડે The weak man will always have some one to tyrannize over him.

મૂકી માન દૂરથી ભાંગીઓ.—સામળ.

ભાંગફોડ, *s. f.* [ભાંગવું + ફોડવું to break.] Disturbance; topsy-turvying. 2. Breakage.

ભાંગરૂં, Same as ભાંગણું *q. v.*

ભાંગરો, *s. m.* [S. भृंगराज.] Name of a plant and drug. Eclipta prostala. N. O. Compositæ.

Id. ભાંગરો વાટવો To speak unguardedly.

ભાંગ્યું, *adj. m. f. n.* [See ભાંગવું] Broken to pieces. 2. Breakable.

ભાંગ્યુંભોખરૂં, *adj. m. f. n* Broken but not reduced to pieces. 2. Having a dull sound. 3. Inarticulate.

ભાંચરો, *s. m.* An earthen vessel.

Id. ભાચરા જેવું Flat and broad faced.

ભાજ્, *adj.* [S.] Liable to; sharing in. 2. Enjoying; possessing; having. (Used at the end of a compound.)

ભાજક, *adj.* [See ભાજવું.] (Math.) That which divides. 2. *s. m.* A divisor.

ભાજન, *s. n.* [S.] A pot ; a vessel ; a receptacle.

ત્યારે ફરતા બ્રાહ્મણ ભોજન કરતા, ભર્યાં મુકયાં ભાજન છ.-પ્રેમાનંદ.

તે ભર્યું ભાજન લઈને આવ્યો, લવકુ મધ્ય કુમાર.-પ્રેમાનંદ.

ભાજવું, Same as ભાંજવું *q. v.*

ભભકારથી રાવણની છબી ભાજી.—દલપતરામ.

ભાજી, *s. f.* [S. भार्जी rice-gruel.] Herbs; greens; vegetables; esculent vegetables.

ભાજીખાઉ, *adj.* [ભાજી+ખાવું to eat.] Vegetarian. 2. Weak; not strong. 3. *s. m. f. n.* A vegetarian.

ભાજીપાલો, *s. m.* [ભાજી+પાલો leaves.] A pot-herb; esculent vegetables.

ભાજીમૂળા, *adj.* [ભાજી+મૂળો a kind of vegetable.] Of no value; worthless. 2. *s. n. pl.* A kind of vegetable; a low kind of food.

Prov. ભાજીમૂળા.તે કાંઇ શાકમાં લેખું ! Everybody despises the poor.

આપણે બોલીએ તે તો ખરૂં ને બીજા બોલે તે તો ભાજીમૂળા કેમ !—નૃસિંહાચાર્ય.

ભાજ્ય, *adj.* [See ભાજવું.] Divisible; distributable. 2. *s. m.* (Math.) The dividend.

ભાંજગડ, **ભાંજઘડ**, *s. f.* [ભાંજવું+S. घट् to form.] Intricacy; confusion; trouble; discussion; dispute; debate; altercation. 2. Settlement of a dispute; a compromise.

Id. ભાંજગડ કરવી To settle a dispute; to arbitrate. 2. To open discussion for a compromise. 3. To trouble.

ભાંજગડીઉં, **ભાંજઘડીઉં**, *adj. m. f. n.* [See above.] Complicated; intricate. 2. Full of trouble; troublesome.

ભાંજગડીઅણ, } ભાંજઘડીઅણ, } *s. f.* [See ભાંજઘડ.] A woman arbitrator: she who settles a dispute or brings about a compromise.

ભાંજગડીઓ, } ભાંજઘડીઓ, } *s. m.* [See ભાંજઘડ.] One settling a dispute; he who brings about a compromise; an arbitrator.

Id. ભાંજગડીઆનાં છોકરાં ભૂખે મરે નહિ A broker will never be a bankrupt.

વિવાહમાં ભાંજઘડીઆ પુષ્કળ પૈસા ખાઇ જાય છે.—હ. હા. કાં.

ભાંજણી, *s. f.* [S. भंज् to break.] Reduction (in arith.). 2. Portioning; distribution. 3. Dividend. 4. Dividing: division. 5. The act or manner of twisting a rope.

Id. ચડતી ભાંજણી Reducing a number to a higher denomination. ઉતરતી ભાંજણી Reducing a number to a lower denomination.

ભાંજવું, *v. t.* [S. भंज् to break.] To break; to shatter; to smash; to demolish; to raze; to crush; to rout; to scatter; to disband; to quash; to subdue; to tame. 2. To change; to reduce into the metals; to turn into ashes. 3. To disturb; to interrupt. 4. To displease. 5. To consume; to kill. 6. To suppress; to subdue. 7. To appease; to settle. 8. To infringe; to violate. 9. To abrogate; to abolish. 10. To reduce to bankruptcy or ruin. 11. To divide; to portion; to distribute; to share out.

હાથી અને હરણને ભડવીર ભાંજે.—કે. હ. ક.

ભાટ, *s. m.* [S. भट्ट.] A bard; a panegyrist; a minstrel; a poet. 2. A gossip.

Prov. ભાટનો છોકરો જનમનો ભાટ Every one to his trade. ભાટ ભાળ્યું ભાડું પણ પેસાડ્યું પેસે Beggars do not wait for an invitation.

ભાટડી, *s. f.* [ભાટ+ડી dim.] A female bard; a female minstrel. 2. A woman who has the habit of exaggerating a thing or a trifle.

ભાટણ, *s. f.* [See ભાટ.] A female bard; the wife of a bard.

ભાટવાડો, *s. m.* [ભાટ+S. वाट an enclosure.] A locality where bards reside.

ભાટવેડા, *s. m. pl.* [ભાટ+S. वृत्ति calling: state.] Exaggerated speeches.

ભાટાઇ, *s. f.* [ભાટ+આઇ a suffix forming a noun.] The office or duty of a bard. 2. Same as ભાટવેડા *q. v.*

ભાટીઅણ, } ભાટીએણ, } *s. f.* A milk-woman: wife of a milkman. 2. A woman of the Bhatia class.

ભાટીઓ, *s. m.* A man of a class of Banias of the same name. 2. A milkman. 3. A vegetable-seller.

ભાઠ, *s. f.* [S. भृष्ट parched, burnt *fr.* भ्रस्ज् to parch.] An ulcer in which the skin is lost, and the flesh is pitted.

ભાઠું, *s. n.* A shoal; a shallow. 2. A sand-bank. 3. [S. भृष्ट burnt.] An ulcer. 4. A low-water mark. 5. A piece of sugar-cane.

ભાઠેલો, *s. m.* A person of a class of Brahmanas of the same name. 2. A boor; a villager.

ભાડ, *s. f.* [S. भ्राष्ट्र a frying-pan.] A kiln or oven for parching corn, etc. 2. A pan in which corn is parched. 3. A large well. 4. [See ભાડું.] Profits obtained by letting out females for prostitution.

ભાડભુંજણ, *s. f.* [See ભાડભુંજો.] A wife of a grain-parcher.

ભાડભુંજો, *s. m.* [ભાડ + ભુંજવું to parch.] A grain-parcher.

ભાડવાત, Same as ભાડુત *q. v.*

ભાડાખત, *s. n.* Same as ભાડાચીઠ્ઠી *q. v.*

ભાડાચીઠ્ઠી, } *s. f.* ભાડાનામું, } *s. n.* [ભાડું + ચીઠ્ઠી a note, નામું a writing.] A lease of a house.

ભાડીઓ, *s. m.* [See ભાડ a kiln.] An earthen pot, with a hole in its side, in which corn is parched.

ભાડું, *s. n.* [S. भाट wages.] Rent; hire; fare. 2. A wage; a labour charge. 3. Freight.

Id. ભાડે આપવું To let. ભાડે રાખવું To hire.

Prov. ભાડાની વહેલ, ઇચ્છાએ મેલ The tenant may leave the house at any time.

ભાડુત, *s. m.* [ભાડું+S. वृत्ति state.] A tenant. 2. A hirer.

Prov. ભાડુતે કાંઇ ભીંત ભાંગે ? The master's eye does more work than twenty servants.

ભાડુતી, *adj.* [See above.] Hired; hackney. 2. Mercenary; hireling; hired.

ભાણ, *s. m.* [S. *fr.* भण् to speak.] A kind of dramatic composition, in which only one actor appears on the scene. 2. Same as ભાનુ *q. v.*

દર્પોદ્ધત ભુજબલિષ્ઠના ભાણ.—ના. દ. ક.

ભાણુજી, Same as ભાણુજ, ભાણેજ *q. v.*

ભાણુકો, Same as ભાણેજ *q. v.*

ભાણુજી, Same as ભાણેજી *q. v.*

ભાણી, Same as ભાણેજી *q. v.*

ભાણીઓ, Same as ભાણેજ *q. v.*

ભાણું, *s. n.* [S. भाजन a pot.] Food; a dish; a meal; a dinner. 2. A metal pot; a vessel.

Id. ભાણાંખડખડ A quarrel at the time of dining. 2. Starvation; insufficiency of food. ભાણાંતર Different kinds of food served to different persons, though dining at the same time or at the same table. ભાણું માંડવું To dine. ભાણામાં ધૂળ નાખવી To spoil the game.

Prov. મા મરે તે સોહેલી, ભાણાંખડખડ દોહેલી To have to starve is the greatest misfortune.

ભાણું ભાગ્યું હોય તેને રેણ દેઇ રાખીએ.—હ. પ્રે. ત્રિ.

ભાણે બેસી ભૂખ્યો ઉઠે, ચાકરની રાખે માઝા;

ઘરની બાયડીથી શરમાય, એ ત્રણે મૂરખના રાજા.—લોકોક્તિ.

ભાણેજ, *s. m.* [S. भागिनेय *fr.* भगिनी a sister.] A sister's son; a nephew.

Prov. ભાણેજ ભાગ નહિ, ને જમાઇ ભાગ નહિ According to Hindu Law the sister's son and the son-in-law have no share in the inheritance.

ભાણેજી, *s. f.* [S. भागिनेयी *fr* भगिनी a sister.] A sister's daughter; a niece.

ભાણેજો, Same as ભાણેજ *q. v.*

ભાણ્યો, Same as ભાણીઓ *q. v.*

ભાંડ, *s. n.* [S.] A pot; a utensil; a vessel. 2. [S. भंड् to jest.] Name of a class of persons who live upon joking and speaking abusive language. 3. A jester; a pugnicious fellow. 4. *adj.* Shameless. 5. Open; abusive; obscene; indecent.

Id. ભાંડ બોલવું To speak indecent words.

ભુના ભાંડ એક જોતાં સરુ.—અખો.

ઘણઘણે ધરણી એક વાયક પડે ભાંગી ભાંડ.—કાળિદાસ.

ભાંડણ, *s. n.* [See ભાંડવું.] A quarrel; a dispute.

ભાંડવું, *v. t.* [S. भंड् to joke.] To abuse; to revile; to slander. 2. To dispute; to quarrel; to fight.

Id. ગાળ ભાંડવી To abuse; to use abusive language.

ભાંડુ, *s. n.* [See બંધુ, બાંધવ.] A brother or sister.

ભાંડું, *s. n.* [S. भांड.] A pot; a vessel; a utensil.

ભીમનાં ભાંડાં કેમ થીકે ચડશે.—સામળ.

ભાત, *s. f.* [S. भक्ति texture; decoration] A kind; a sort: a variety. 2. Manner; mode; style; fashion. 3. *s. m.* [S. भक्त.] Rice in the husk; paddy. 4. Boiled or cooked rice.

Id. ભાત પડવી—ઉઠવી To be printed in a particular style; to be impressed. ભાત પાડવી To produce an impression: to surpass.

Prov. ભાત ઉપર ભાત પડે Nobility binds to noble conduct.

ભલી ભાત રાખી માનિની.—સામળ.

અમારો તુજ જો ભલી ભાત ભજાવું.—દલપતરામ.

ભાતદાળ, *s. n. pl.* [ભાત+દાળ pulse.] Rice and pulse; an ordinary food.

ભાતભાતનું, **ભાતી**, } *adj.* [See ભાત.] Of diverse modes or methods; assorted; of various kinds or sorts.

ભાતીઈ, *adj. m. f. n.* [See ભાત.] Eating rice. 2. Relating or pertaining to rice. 3. *s. n.* Name of a bird; the paddyfield babler.

ભાતીગર, **ભાતીગું**, } *adj. m. f. n.* Same as ભાતી *q. v.*

ભાતીગર કોરનાં ધોતીઆં સહેલાણી વાપરે છે.—હ. દા. કા.

ભાતું, *s. n.* [See ભાથું.] An allowance (beyond the settled rate of pay) given to Government servants, prisoners, witnesses, etc. 2. Same as ભાથું *q. v.*

હુંદય કેરૂં ભાતું તેં તો બાંધ્યું રે.—બ્રહ્માનંદ.

ભાતો, **ભાથડો**, } Same as ભાથો *q. v.*

ભાથી, *s. m.* [See ભાથો.] A warrior.

ભજે ના રણને ભાથી, ભલે કીર્તિ કાંપની.—વલ્લભ.

ભાથું, *s. n.* [S. पाथेय provisions for a journey.] Provisions for a journey; viaticum. 2. *s. n.* Same as ભાથો *q. v.*

ત્યારે આપો ભાથું ને થાઓ તૈયાર.—ઝ. ઉ. ધા.

ભાથો, *s. m.* [S. भस्त्रा a pouch.] An arrow-case; a quiver.

માથાં રખડે મરદનાં, ભાથા પણ ભૂમાહીં.—દલપતરામ.

ભાદરવાની ભેંસ, *s. f.* [ભાદરવો + ની of & ભેંસ a buffalo.] Name of a kind of insect seen in the rainy season. 2. A stout and well-fed woman.

ભાદરવો, *s. m.* [S. भाद्रपद.] The eleventh month of the Samvat year.

I. આદરવાનો જો કે A momentary pride: transcient vanity.

ભાદરવે જગ રેલશે કહું અનુભવ હોય.—અડજો.

જેસનું જોબન હોય ભરો જ્યારે ભાદરવો.—સામળ.

ભાદ્રપદ, Same as ભાદરવો q. v.

ભાદ્રપદા, s. n. pl. [S.] Name of the 25th and 26th lunar asterisms. They are પૂર્વા ભાદ્રપદા and ઉત્તરા ભાદ્રપદા.

ભાન, s. n. [S. fr. भा to shine] Consciousness; waking or present state of mental faculties; perception. 2. Remembrance; recollection; understanding; knowledge; notion; impression. 3 Heed; advertance; notice; observation.

Id. ભાન કરાવવું To bring back to consciousness. 2. To remind. ભાન થવું-આવવું To come to consciousness. 2. To remember. ભાન રાખવું To keep to mind: to be conscious.

ભાનુ, s. m. [S. fr. भा to shine.] The sun.

ભાનુવાસર, Same as રવિવાર q. v.

ભાભલડી, Same as ભાભી q. v. (Said in endearment or used in poetry.)

ભાભી, s. f. [ભ્રાતા + S. भार्या a wife.] A brother's wife.

ભાભીજી, s. f. [ભાભી + જી a term of respect.] An elder brother's wife. 2. adj. Effeminate; womanish; soft and tender.

ભાભુ, s. f. [ભા+ S. वधू a wife.] A father's mother; a grand-mother. 2. [ભાઇ + S. वधू a wife.] A brother's wife.

ભાભો, s. m. [See ભાઇ, ભા.] A cultivator; a Kunbee. 2. A stupid, dull-headed person. 3. A term of address for a male person in a family.

Prov. "ભાભા ! નાતરૂં", તો કહે "તમારી જ વેરે" When you pity a man, he falls a dead weight on your hand. ભાભાજી ભારમાં તો વહુ લાજમાં Wisdom in the husband and gentleness in the wife.

એક ભોળો ભાભો મોટા ખેતરમાં માળે ચડયો.—દલપતરામ.

ભામ, s. m. Hide. 2. A tax on leather. 3. Same as ભાન q. v. 4. Same as ભામિની q. v. 5. [S. भ्रम.] A lathe.

ભામે મર્યું કેરી મહા એક ભામ.—ભૂખણ.

ભામટો, s. m. [S. भ्रमत् wandering fr. भ्रम् to wander.] A sly thief; one who eludes observation in order to steal.

ભામણાં, s. n. pl. Same as ઓવારણાં q. v.

[illegible] ભામણાં [illegible]—[illegible].

ભામની, Same as ભામિની q. v.

ભામણાં, Same as ઓવારણાં q. v.

ભામણાં લેઉં છે રે,—રામકૃષ્ણ.

ભામણ, } adj. m. f. n. [See મોળું.] Tasteless (water).
ભામણું,

કસણાં તથા ભામણ થઇ ગયેલાં જળ પીવાં પડેછે. —ઝ. ઉ. ચા.

ધાયું ને કમાય નહિ, કુચ જાણો ભામણો.—વલ્લભ.

ભામાં, s. n. pl. [See ભ્રમણ.] Vain attempts. 2. False show. 3. Superstitions.

ભામા, s. f. [S.] A passionate or angry woman.

ભામિની, s. f. [S. fr. भाम् to be angry.] A woman. 2. A young beautiful woman. 3. An angry and passionate woman.

ભામું, s. n. [See ભામાં vain attempts.] Superstition.

ભામો, s. m. [S. भ्रम.] Misapprehension; delusion. 2. Confusion; perplexity. 3. Doubt.

વંશ વગાડી વિઠ્ઠલે, અતિ લગાડયો ભામો જી.—ભાલણ.

ભાંભર, s. f. The plucking off of hair from the forehead. 2. Same as ભાંભળું q. v.

ભભર કું તો ભાંભરભોળીઉં.—ર. મ. ટી.

તળાવનાં તરસ્યાં ભાંભર નીર ભાવે નૈ.—લોકોક્તિ.

ભાંભરવું, v. i. [Imit.] To bellow; to low.

મંદિરમાંથી ભાંભરે અર્ધ નિશાએ ધેન.—કાળિદાસ.

ભાંભરું, } Same as ભામણું q. v.
ભાંભળું,

ભાંભેર, Same as ભાંભર q. v.

ભાંમણું, Same as ભામણું q. v.

ભાયગ, Same as ભાગ્ય q. v.

ભાયડો, s. m. [ભાઇ+ડો dim.] A man. 2. An adult. 3. A husband.

Id. ઉભે-છતે ભાયડે બીજાને જવું To obtain a divorce from the first husband and marry another.

ભાયાત, s. m. [ભાઇ+S. वृत्ति state.] A kinsman; a brother of a ruling chief. 2. A person belonging to the family of a ruling chief.

ભાયાતી, adj. [See above.] Pertaining to a kinsman of a ruling chief.

ભાયો, Same as ભાઇ q. v.

ભાર, s. m. [S. fr. भृ to fill; to hold.] Gravity. 2. Weight; pressure. 3. A weight; a load; a burden. 4. Importance; consequence; influ-

ence. 5. Obligation; being obliged. 6. Weight; force; power. 7. Indigestion. 8. A big bundle of the leaves of the આખરા tree used in making પતરાવળી. 9. *adj*. Of the weight of; equal in weight to.

Id. ભાર વહેવો-તાણવો To bear a burden; to bear responsibility. ભાર મુકવો To oblige. 2. To lay stress on; to emphasize ભાર ભરવો-ચઢવો To put a burden on a cart or beast. ભાર ચડવો To be felt (of the weight or influence of a person's presence, character, reputation). ભાર રાખવો To feel respect for. 2. To assert one's self-respect. ભાર ખોવા To lose influence or repute (of a person) ભાર છાંડવો-ત્યાગવો To lose respect for others ભાર વગરનું Having no weight; imponderable. 2. Inspiring no respect for oneself. પેટમાં ભાર રહેવો To suffer from indigestion. ભાર વધારવો To raise one's influence or weight.

Prov. ગાડી તળે કુતરૂં જાય, ને કહે " હું જ ભાર ખેચું છું ". Every horse thinks his own pack the heaviest.

એ શું માગ્યું ભાર બહુ આણીજી.—પ્રેમાનંદ.

માટે વળાવા રાખો એ ત્રણેક, ત્યારે તેનો નહિ ભાર.—દયારામ.

એઓ કેવો મારો ભાર વધારે છે.—કે. હ. ધ્રુ.

હારને વાર થઇ ભાર ભાગી ગયો.—નરસિંહ.

પાછળથી પસ્તાવો ઉપજે, ભાર જાય સૌ ભારી.—દયારામ.

ભારખાતું, *s. n.* [ભાર load+P. खानह् a place.] A camel; a goods train. 2. A load-cart.

તેને ગુણમાં ઘાલી ભારખાનાના ગાડામાં નાંખ્યા.—ક. દ. ડાં.

ભારજા, Same as ભાર્યા *q. v.*

ભારઠીઉં, *s. n.* } **ભારઠીઓ**, *s. m.* } [ભાર load+S.स्था to stand.] A beam.

ભારણ, *s. n.* [See ભાર.] Weight; a pressure. 2. Keeping live coals burried in ashes. 3. Charming; enchanting.

ભારંડ, *s. n.* [S.] Name of a kind of bird.

ભારત, *s. m.* [S.] India, the country of Bharata. 2. Name of the celebrated epic poem which gives the history of the descendants of Bharata. 3. *adj*. Relating or belonging to Bharata.

ભારતી, *s. f.* [S.] An epithet of Sarasvatee, the goddess of speech. 2. Name of a particular style. 3. An individual of the order of ગોસાંઈ class of ascetics. 4. *adj. f.* [S.] Relating to Bharata; relating to India.

ભારતીય, *adj.* [S.] Relating or pertaining to Bharatavarsha or India.

ભારથી, *adj.* [See ભારતી.] Brave.

ગજાય ન ગજ્યા કૈં, ભીમ ભારે ભારથી.—વલ્લભ.

ભારદોરી, *s. f.* [ભાર + S. डोर a string.] A charmed thread believed to have efficacy to prevent a miscarriage.

ભારદ્વાજ, *s. m.* [S.] Name of a bird; the crow-pheasant 2. Name of a sage 3. Name of Drona, the military preceptor of the Pandavas and Kauravas. 4. Name of a class of Brahmanas.

ભારબરદારી, *adj.* [P. बारबर्दारी *fr.* बार a burden+बर्दारी carrying *fr.* बर्दाश्तन to carry.] That bears a burden (camels, bulls, etc.). 2. *s. f.* Carrying of a load, baggage, etc.

ભારબોજ, *s. m.* [ભાર+બોજ a load.] Weight; importance; consequence. 2. Gravity; seriousness; state; dignity; respect.

ભારમાપક, *adj.* [ભાર + S. मापक measuring.] Measuring weight.

ભારમાપકયંત્ર, *s. n.* [ભારમાપક + S. यंत्र a machine.] A barometer.

ભારમાપન, *s. n.* [See above.] Measuring of weight.

ભારરેખા, *s. f.* [ભાર+ S. रेखा a line.] A load-line.

ભારવજર, Same as ભારબોજ *q. v.*

ભારવટીઓ, *s. m.* [ભાર + S. वृत्ति state] A beam.

ભારવું, *v. i.* [See ભાર.] To keep live coals buried in the ashes. 2. To charm; to enchant; to fascinate; to bewitch.

ભારી, Same as ભારે *q. v.* 2. *s. f.* A bundle of sticks, etc.

લાકડીઓની ભાગી ભારી કોઇથી ભાંગી શકાય નહિ.—મ. ન. દ્વિ.

લાખો લઇ એવા ભમે ભીખવાનું ભારી ગમે—ક. દા. ડાં.

ભારે, *adj.* [S. भारिन्.] Heavy; ponderous; weighty. 2. Difficult. 3. Important; profound; great; mighty. 4. Of high price; valuable; costly. 5. Disinclined; indifferent 6. Heavy; stiff; dull; torpid. 7. *adv.* Much; very; exceedingly.

Id. ભારે કરવું To magnify; to increase the importance of. ભારે થવું To assume importance.

ભારે કરી ! Wonderful ! 2. Bravo ! ભારે થયું ! It is wonderful ! ભારે પડવું To be costly. 3. To be burdensome.

વડસાસુ ધણું ભારે માણસ.—પ્રેમાનંદ.

ભોળી એવમ બોલતાં ભારે બીસ મરાય.—દલપતરામ.

ભારેખમ, *adj.* [ભાર+ખમવું to bear.] Grave; sedate; serious; weighty. 2. Feigning greatness. 3 Respectable: honourable.

ભારેવગી, ભારેવાઈ, *adj. i.* [ભાર+S. वह् to bear; to carry.] Pregnant.

ભારેશલ્ય, ભારેસલ, *adj.* [ભાર+S. शल्या a stone.] Very heavy; as weighty as a stone. 2. Not easily digestible.

ભારો, *s. m.* [See ભાર.] A load; a bundle. 2. A burden. 3. The end of a sail.

Id. સાપનો ભારો A very dangerous and difficult thing to guard; a burdensome thing.

ભારોટી, *s. f.* [ભાર+S. वृत्ति state.] A bundle of fuel.

ભારોટીઓ, Same as ભારવટીઓ *q. v.*

ભારોભાર, *adv.* [Redup of ભાર.] Up to the weight of; in equilibrium with; equal in weight to. 2. Much; in plenty; in a large quantity.

ભાર્ગવ, *s. m.* [S. *fr.* भृगु name of a sage.] Name of a class of Brahmanas. 2. An epithet of Parashurama.

ભાર્ગવી, *s. f.* [See above.] An epithet of Lakshmee. 2. An epithet of Parvatee.

ભાર્યા, *s. f.* [S. *fr.* भृ to fill; to maintain.] A wife (lawfully married).

ભાલ, *s. n.* A shoal. 2. Name of a country. 3. [S.] The forehead. 4. A beam. 5. Same as ભાલ *q. v.*

ભારે તો નામ થકી તરવું, એવું વેદ માહે ભાલ છે.—અવરીબાઈ.

પોતાના અંકના ભાલ તરફ ટીકીને જોઇ રહ્યા.—પુ. વિ. મા.

પ્રેમીની કૃપાનું ભાલું થઈ તો ભલા છે ભાલમાં.—દલપતરામ.

ભાલદાર, *s. m.* [ભાલો+P. दार having.] An usher; an attendant on a great man.

ભાલપટ, *s. n.* [ભાલ + S. पट्ट a strip.] The forehead.

દિર્ઘ ભાલપટ કુંભનનાં પૂનરી.—કલાપિ.

ભાલાકાર, *adj.* [ભાલું + S. आकार a form.] Lanceolate; having the shape of a lance.

ભાલાસ્થિ, *s. n.* [ભાલ + S. अस्थि a bone.] The frontal bone.

ભાલીઓ, *s. m.* A water-pot.

ભાલું, *s. n.* Same as ભાલો *q. v.*

ભાલુ, *s. n.* [S. भल्लुक.] A bear. 2. A jackal.

ભાલુ તે નાદ હોયે ઘણા, ભડુ બોલે શિયાળ.—પ્રેમાનંદ.

ભાલો, *s. m.* [S भल्ल.] A lance; a spear; a javelin.

ભાલોડ, ભાલોડું, *s. n.* [ભાલો + ડું dim.] The spear-head fixed at the end of an arrow.

ભીલતું ભાલોડ જો પાધરું આવે —સામળ.

ભાવ, *s. m.* [S. *fr.* भू to be.] The state or condition of being. 2. The natural state of being; an innate property; the disposition; one's nature. 3. Meaning; purpose; intention. 4. The inclination or disposition of the mind; desire. 5. A state or affection of the mind; emotion; passion; sentiment. 6. Being; existence. 7. The simple idea involved in the root. 8. A class of affections; passions. 9. Gestures; part. 10. Love. 11. Assurance; faith in or towards; trust; confidence. 12. Price; value; rate. 13. A worthy man (a term of address in a drama).

Id. ભાવ કરવો-ઠરાવવો To settle the price of. ભાવ કરવો To ask a higher price. ભાવ કરીને આપવું To give in charity with kindness and pity. ભાવ ખાવો To try to secure respect for oneself. ભાવ પૂછવો To pay respect to; to have regard for. ભાવ થવો To have an eager desire for. ભાવથી With affection. 2. Sincerely. ભાવ આવવો-ઉપજવો To get a price for. 2. To feel affection for. ભાવ ભજવવો To show oneself in one's true colours. 2. To play one's part. ભાવેકભાવે With or without love or sincerity.

વલ્લભ વલ્લભ ગાય, ભાવા ભાવ ભાવ તો.—વલ્લભ.

મોહની રૂપ દાનવ છળ્યા, તેવો કર તું ભાવ.—પ્રેમાનંદ.

પાટલી પુષ્પ શિલીમુખ, સંયુક્ત શરધિ ભાવ ભજવે.—કે. હ. ધ્રુ.

એક મને (ને) એક ચિત્તે તું ખણજે આણી ભાવ.—પ્રેમાનંદ.

ભાવગ્રાહી, *adj.* [ભાવ+S. गृह् to take.] Understanding the sense. 2. Appreciating the sentiment.

ભાવટ, ભાવડ, *s. f.* [ભાવ+S. वृत्ति state.] Thought; idea. 2. Bother; trouble.

Id. ભવની ભાવટ જવી-ટળવી-ભાંગવી To be free from the trouble of life.

ભજતાં ભવની ભાવટ જાય.—દયારામ.

તેની ભવોભવની ભાવટ ભાંગી જશે.—દયારામ.

જઈને ભજો ભૂદેવરાય, ભાવટ ભાંગશે રે.—પ્રેમાનંદ.

ભુવા ભાવઠ ભોળાવે.—ક. દા. કા.

ભાંજે ભાવઠ એ પેલા ભગતની રે.—જનાર્દન.

ભાવડું, *s. n.* Name of an individual of an aboriginous hilly tribe.

ભાવતબીજ, Same as ભાઇબીજ *q. v.*

ભાવતું, *adj. m. f. n.* [See ભાવવું.] Agreeable; suitable; choice; approved; amiable.

Prov. ભાવતું હતું, ને વૈદે કહ્યું We are apt to believe what we wish for.

ભાવન, *adj.* [See ભાવવું.] Pleasing; suiting; agreeable. 2. *s. n.* A taunt; a reproach. 3. Same as ભાવના *q. v.*

Id. ભાવન પાડવાં To reproach; to taunt; to belittle.

ભાવના, *s. f.* [S.] Forming in the mind; conceiving; imagining; supposing. 2. Assurance; faith. 3. Natural constitution; nature. 4. Wish; desire. 5. Choice; approval. 6. Abstract meditation. 7. The cause of memory which arises from direct perception. 8. A series of applications in calcining a medicinal drug.

ભાવવાચક, *adj.* [ભાવ + S. वाचक showing.] Abstract; showing "state" or "condition" (of a noun in gram.).

ભાવવું, *v. t.* [See ભાવ.] To be inclined to; to wish; to approve; to be pleased with. 2. To be food for; to agree with. 3. To please or suit; to be agreeable to; to be liked by.

Prov. ભાવે એટલું ખાવું નહિ, ને આવડે એટલું બોલવું નહિ Tell not all you know, nor do all you can.

રમણ આચરવા મન ભાવતું.—કાંત.

ભાવસાર, *s. m.* An individual of a class of cloth-dyers of the same name among Hindus.

ભાવસારણ, *s. f.* A woman of the Bhavasara class. 2. The wife of a cloth-dyer.

ભાવાર્થ, *s. m.* [ભાવ+S. अर्थ meaning.] The inherent or implied sense or meaning; the purport, tenor, or drift.

ભાવિક, *adj.* [See ભાવ.] Believing; trusting; confiding; devoted; devout. 2. Sentimental. 3. Loving.

ભાવી, *adj.* [S. भाविन् .] Future. 2. Predestined: fated. 3. Noble; illustrious 4. Possessed of. 5 *s. n.* Destiny: fate.

Prov. ભાવી મિથ્યા થતું નથી-ભાવી આગળ કોઈનું ચાલતું નથી No body can change his destiny: there is no flying against destiny. ભાવી ભુલાવે Ill fate will mislead the man.

ભાવિ પ્રયોગ, } **ભાવે પ્રયોગ,** } *s. m.* [ભાવ & S. प्रयोग construction; voice.] The impersonal construction determined by the relation of an impersonal verb with the agent (in Gram).

ભાવ્ય, *s. n.* [S.] Futurity.

ભાષક, *adj.* [S. *fr.* भाष् to speak.] That which speaks, implies, or indicates; speaking; talking about.

ભાષણ, *s. n.* [See above.] A speech; a discourse: an oration; a lecture. 2. Talk; words.

ભાષા, *s. f.* [See ભાષક.] Speech. 2. Language; tongue; dialect. 3. The Vrija dialect, a corruption of Sanskrita

ભાષાજ્ઞાન, *s. n.* [ભાષા+S. ज्ञान knowledge.] The science of language; philology. 2. The knowledge of a language.

ભાષાંતર, *s. n.* [ભાષા + S. अंतर another.] A translation; a version.

ભાષારસ, *s. m.* [ભાષા + S. रस splendour.] The splendour and art of a language.

ભાષાશાસ્ત્ર, *s. n.* [ભાષા+S. शास्त्र science.] Philology.

ભાષાશાસ્ત્રી, *s. m.* [See above.] A philologist.

ભાષિત, *adj.* [See ભાષક.] Spoken; said; uttered.

ભાષી, *adj.* [S. भाषिन्.] Speaking; talking. 2. Loquatious; talkative.

ભાષ્ય, *s. n.* [S *fr.* भाष् to speak.] A gloss; a commentary; an exposition; a scholium. 2. Annotations; comments.

ભાષ્યકાર, *s. m.* [ભાષ્ય + S. कृ to do.] A commentator; an expounder; an annotator.

ભાસ, *s. m.* [S. *fr.* भास् to appear; to shine.] An impression; a perception; a fancy. 2. A semblance; a seeming likeness; appearance. 3. Verisimilitude.

ભાસંત, } *adj* **ભાસંતી**, } *adj. f.* [See above.] Shining. 2. Beautiful; handsome. 3. Appearing; seeming.

ભાસમાન, *adj.* [ભાસ+S. मत having.] Seeming; apparent. 2. Impressive.

ભાસવું, *v. i.* [S. भास् to appear.] To appear; to seem; to have a resemblance or likeness. 2. To impress; to strike.

કૃષ્ણકીર્તન થકી કૃષ્ણ ભાસે.—નરસિંહ.

ભાસી, *adj.* [See ભાસવું.] Appearing; seeming.

કેમ સ્થિર રહી ના પીઉં કટુભાસી ઔષધ આજ એ.—ન. બો. ક્રી.

ભાસુર, *adj.* [S.] Splendid; bright; shining. 2. Terrible.

તે સર્વ પ્રેમજળ હિમકણ કે પડ્યું નાવડું ભાસુર.—ભી. બો. ક્રી.

ભાસુરી, *s. f.* The tse-tse fly; the glossina.

ભાસ્કર, *s. m.* [S. *fr.* भास् light+कर doing.] The sun.

ભાળ, *s. n.* [S. भाल.] The forehead. 2. *s. f.* [See ભાળવું.] Seeing; sight; appearance. 3. Search; investigation; inquiry. 4. A clue; a trace. 5. Care; attention.

Id. ભાળ લાગવી-મળવી To obtain a clue. ભાળ કરવી To make a search. ભાળ આપવી-દેવી To give information. ભાળ લેવી To have an eye upon; to take care about. ભાળ પડવી To know; to come to know of; to get a clue.

એણે એવી ભાળ આપી.—કે. હ. ધ્રુ.

કહેતી કરી સાચી ખરી ભેદ ભર્યો ભાળમાં.—હ. ડા. કાં

એ આંકુની ભાળ કૈ જેવી લેલે.—લલિત.

ભાળવણ, } **ભાળવણી**, } *s. f.* [See ભાળવવું.] Recommendation. 2. Giving in charge of.

ભાળવવું, *v. t.* [See ભાળવું.] To introduce. 2. To recommend.

ભાળવું, *v. t.* [S. भाल the forehead.] To see; to observe; to notice.

જેવું ભાળું ભોંકે આકાશ ભીંટે ન ભાળું માંગડો.—લોકોક્તિ.

ભાળીઓ, Same as ભાલીઓ *q. v.*

ભાળું, *adv.* [See ભાળવું.] Well; very good. 2. Let me see.

ભિક્ષા, *s. f.* [S. *fr.* भिक्ष् to beg.] Asking; begging. 2. Alms; charity; a boon.

ભિક્ષાન્ન, *s. n.* [ભિક્ષા + S. अन्न food.] Food obtained by begging alms.

ભિક્ષાપાત્ર, *s. n.* [ભિક્ષા + S. पात्र a vessel.] An alms-dish; a begging-bowl.

ભિક્ષાર્થી, *s. m.* [ભિક્ષા + S. अर्थ an object.] A beggar. 2. *adj.* Begging for charity or alms

ભિક્ષાર્હ, *adj.* [ભિક્ષા + S. अर्ह deserving.] Worthy of alms; a fit object of charity.

ભિક્ષાવૃત્તિ, *s. f.* [ભિક્ષા + S. वृत्ति profession.] The profession of alms-begging; living by begging.

ભિક્ષાવૃત્તિ અમારા વંશની રીતિ છે.—નારાયણ.

ભિક્ષુ, *s. m.* [See ભિક્ષા.] A beggar; a mendicant. 2. A Brahmana in the fourth order of his religious life. 3. A Buddhist mendicant

ભિક્ષુક, *s. m.* [See ભિક્ષા.] A mendicant Brahmana; a beggar.

ભિખવાળી, Same as ભીખવાળી *q. v.*

ભિખવું, Same as ભીખવું *q. v.*

ભિખારચોટ, Same as ભીખારચોટ *q. v.*

ભિખારણ, Same as ભીખારણ *q. v.*

ભિખારી, Same as ભીખારી *q. v.*

ભિખારૂ, Same as ભીખારૂ *q. v.*

ભિખારેણ, Same as ભીખારેણ *q. v.*

ભિંગારી, *s. f.* Name of a kind of wasp.

ભિંગારો, *s. m.* A wasp.

ભિજવું, Same as ભીજવું *q. v.*

ભિડવું, Same as ભીડવું *q. v.*

ભિડાભીડ, Same as ભીડાભીડ *q. v.*

ભિડાવવું, Same as ભીડાવવું *q. v.*

ભિડાવું, Same as ભીડાવું *q. v.*

ભિંડમાળ, } **ભિંડીમાળ**, } *s. f.* [S. भिंदपाल, भिंदिपाल.] A small javelin (thrown from the hand). 2. A sling (for throwing stones).

જેમ ટોપો ફેરવે ભિંડીમાળ તેમ કંસે ફેરવ્યું ભાળ.—પ્રેમાનંદ.

ભિતડી, Same as ભીંત *q. v.* (Used in contempt.)

ભિતર, Same as ભીતર *q. v.*

આપણમાં ભિતરવું હારદ.—દયારામ.

ભિતરડી, Same as ભીંત *q. v.* (Used in contempt).

ભિતરૂં, Same as ભીરૂ *q. v.*

તિરૂમલરાયના ભિતરા સ્વભાવથી.—પુ. વિ. મા.

ભિનાવું, Same as ભીનાવું *q. v.*

ભિનાશ, Same as ભીનાશ *q. v.*

ભિન્ન, *adj.* [S. *fr.*. भिद् to break.] Broken; divided; parted; disunited. 2. Separate; distinct; different.

ભિન્નતા, *s. f.* [ભિન્ન+S. ता a suffix forming a noun.] Difference. 2. Diversion. 3. Division; separateness. 4. Disunion; dissimilarity.

ભિન્નભાવ, *s. m.* [ભિન્ન+S. भाव state; feeling.] The feeling of difference; dissension, separation.

ભિમડાં, Same as ભીમડાં *q. v.*

ભિયા, Same as ભાઈ *q. v.* (Used in poetry.)

મુખ કહેતા આ ભિયા.—પ્રેમાનંદ.

ભિલડી, Same as ભીલડી *q. v.*

ભિલામું, **ભિલામો**, Same as ભીલામું, ભીલામો *q. v.*

ભિલ્લુ, *s. m.* [See ભીડવું.] A playmate; a compeer.

ભિષગ્રત્ન, *s. m.* [ભિષજ્+S. रत्न a jewel.] The best doctor; an ideal physician.

ભિષજ, **ભિષગ્**, *s. m.* [S. भिषज्.] A physician; a doctor.

ભિસ્તી, Same as ભીસ્તી *q. v.*

ભીંસવું, *v. t.* To press; to crush. 2. To embrace. 3. To twist.

અણીઆળાં આ ઉર હું ભીંસું તોયે ભાગે નહીં.—લોકોક્તિ.

ભીખ, *s. f.* [See ભિક્ષા.] Alms. 2. Want; lack; scarcity.

Id. ભીખ માગવી To beg. ભીખ લાગવી To be reduced to beggary.

Prov. ભીખનાં હાંડાં સીકે ચડે નહિ What is obtained in driblets does not make rich. ભીખ તેને ભૂખ શી ? Beggars can never be bankrupts. ભીખની બહેન ચાકરી Serving is as good as begging. ભીખને માથે ભઠ Begging is the most despised occupation. ભીખ કરતાં ભૂખ સારી It is better to die than to beg.

ભીખવાળી, *s. f.* [ભીખ+વાળી a kind of ornament.] An ornament for the upper part of the right ear.

ભીખવું, *v. t.* [S. भिक्ष् to beg.] To beg; to ask for alms or presents. 2. *v. i.* To be reduced to beggary; to be deprived of income. 3. To be disappointed; to fail in business.

લાલાજીને ભીખતાં શી લાજ.—પ્રેમાનંદ.

ભીખારચોટ, *adj.* [ભીખારી+ચોટ an aim.] Miserly; wretched. 2. Beggarly.

ભીખારણ, *s. f.* [See ભીખારી.] A female beggar or mendicant. 2. The wife of a beggar.

ભીખારવેડા, *s. m. pl.* [ભીખારી + S. वृत्ति conduct.] Miserliness. 2. Beggarliness.

ભીખારી, *s. m.* [ભીખ+S. कार doing.] A beggar; a mendicant. 2. *adj.* Poor; miserly; wretched.

ભીખારું, *s. n.* Same as ભીખારી *q. v.*

ભીખારેણ. Same as ભીખારણ *q. v.*

ભીંગડું, *s. n.* A scale. 2 Husk. 3. A hard and dead skin.

ભીંચડાવું, *v. t.* To be pressed.

ભીછરું, *adj. m. f. n.* Brittle. 2. Abundant.

ભીછરા ભૂરી કેશ.—રત્નેશ્વર.

ભીંજવું, *v. i.* To be wetted; to be drenched with water.

ભીંજવવું: *v. t.* To make wet; to cause to wet.

ભીંજેવું, Same as ભીંજવું *q. v.*

ભીંજવવું, *v. t.* To wet; to moisten; to saturate. 2 To win over; to gain over. 3. To bribe.

ભીંજાવું, *v. i.* [See ભીંજવું.] To be wet; to wet. 2. To be drenched with water.

ભીડ, *s. f.* [See ભીડવું.] Crowdedness; thronged state; a crowd; a throng. 2. Scarcity; preciousness. 3. Straitened circumstances.

Id. ભીડ ભાગવી-ટાળવી To free from straitened circumstances; to help one in one's difficulty; to supply with necessaries. ભીડે કામ આવવું To help one in one's difficulty. ભીડ પડવી To be under difficulty.

ભીડવું, *v. t.* [S. भिद् to break.] To come in contact or contiguity; to be close at hand. 2. To wrangle; to fight. 3. To embrace; to hug. 4. To undertake; to venture; to come forward. 5. To shut.

Id. કામ ભીડવું To undertake; to engage oneself in an enterprise. બાથ ભીડવી To engage in fight with.

સાહસે નેપોલિયન ભીડયો યુરપ આખામાં.—નર્મદ.

ક્ષત્રી, બ્રાહ્મણ, વૈશ્ય, શૂદ્ર સંપ કુસંપે ભીડે.—નર્મદ.

ભીડાભીડ, *s. f.* [ભીડવું+ભીડ a crowd.] A crowded state. 2. Pushing and crushing state.

ભીડાવવું, *v. t.* [See ભીડવું.] To outwit; to nonplus. 2. To threat; to menace. 3. To clasp; to embrace. 4. To shut up tightly. 5. To poison one's ears.

ભીડાવું, *v. i.* [See ભીડવું.] To be pressed in in a crowd. 2. To be in a fix or in a straitened circumstance.

ભીડી, Same as ભીંડી *q. v.*

ભીડો, Same as ભીંડો *q. v.*

ભીંડી, *s. f.* Name of a plant. Hibiscus cannabinus. N. O. Malvaceæ. 2. A kind of hemp; jute; flax.

ભીંડો, *s. m.* Name of a plant and its fruit: Abelmoschus esculentus. N. O. Malvaceæ; lady's finger. 2. An obstruction; a wedge. 3. A gossip.

Id. ભીંડો મારવો To throw an obstacle. 2. To tell a false thing; to gossip. અતરવાનો ભીંડો A temporary rise or flatulence.

ભીંડો આવરવા તરીકે ચડને કહે સુણું ચીર —દલપતરામ.

ભીત, *adj.* [See below.] Terrified; alarmed; frightened; afraid of.

ભીતર, *adv.* [S. अभ्यंतर.] In; inside; within. 2. *s. n.* The heart.

રોનાવું ભીતરમાં રોવું.—કાંત.

કાચલીની ભીતર ટોપરાનો ગોળો રહે છે.—કહાવત.

ભીતડી, } Same as ભીંત *q. v.*
ભીતરડી, }

ભીતિ, *s. f.* [S. *fr.* भी to fear.] Dread; apprehension. 2. Terror; fright; alarm.

ભીતો, *s. m.* [See ભીંત.] A beam resting on a wall.

ભીનું, *adj. m. f. n.* Wet; moist.

ભીનેવાન, *adj* Of black colour.

દીસે છે વાહલીઓ ભીનેવાન રે, એક લેખણ ખોસી છે કાન રે.
—પ્રેમાનંદ.

ચારડને કાંઠડે ભીનેવાન ઉભો.—ના, દ. ક.

ભીંત, *s. f.* [S. भित्ति.] A wall.

Id. ભીંતે ચડવું To be defamed; to be slendered.

ભીંતડી, *s. f.* [ભીંતર & ડી dim.] A miniature wall.

ભીંતર, Same as ભીતર *q. v.*

છાની ન રહે ભીંતરની દાઝ.—સામળ.

ભીંતરડી, Same as ભીંતડી *q. v.*

ભીંતરાચીઓ, *s. m.* Name of a plant. Ipomœa tridantata. N. O. Convolvulaceæ.

ભીમ, *adj.* [S.] Terrible; dreadful. 2. Formidable. 3. *s. m.* Name of the second Pandava prince.

ભીમ અગીઆરસ, *s. f.* [S. भीम name of the second Pandava + અગીઆરસ the eleventh day of a lunar fortnight.] The eleventh day of the bright fortnight of Jyeshtha.

ભીમડાં, *s. n. pl.* Spittal thrown out by little children.

ભીમનાદ, *s. m.* [ભીમ+S. नाद sound.] A loud or dreadful sound.

ભીમશૃંગી, *s. n.* [ભીમ + S. शृंग a horn.] Dinocerum; name of an animal.

ભીમસેન, *s. m.* [S.] Name of the second Pandava prince.

ભીમા, *s. f.* [S.] An epithet of Durga.

ભીરતા, *s. f.* [See ભીતિ.] Terror; dread.

નેં ચમકાવીઆ શાકુકાર ભીરતા ઉપજાવી ભૂતડા—લોકોક્તિ.

ભીર, *s. f.* [See ભીડ.] Help; aid; assistance.

ભીરીરી, *s. n.* Name of a bird; the singing bush-lark.

ભીરુ, *adj.* [S.] Timid; cowardly; fearful. 2. Afraid of (at the end of a compound).

ભીરુતા, *s. f.* [ભીરુ + S. ता a suffix forming a noun.] Timidity; cowardice; fearfulness.

ભીરૂ, Same as ભિરૂડુ *q. v.*

ભીલ, *s. m.* [S. भिल्ल.] A person of a race of people of the same name, that inhabit in hills, forests, etc.; a barbarian of a particular class; a Bheela.

ભીલડી, *s. f.* [ભીલ + ડી dim.] A woman of the Bheela caste. 2. The wife of a Bheela.

ભીલામું, } *s. n.* Name of a plant and its
ભીલામો, } *s. m.*
fruit. Semicarpus anacardium. N. O. Anacardiaceæ.

ભીલું, *s. n.* A scar. 2. A slur.

પડતાં રા એંગાર, સવનાં ભીલાં થઈ રહ્યાં.—રાણકદેવી.

ભીષણ, *adj.* [S. *fr.* भी to fear.] Terrific; dreadful; horrible. 2. Formidable.

ભીષ્મ, *adj.* [S.] Dreadful; terrible. 2. *s. m.* Name of the son of Shantanu by the Ganges.

ચાર ભીષ્મ ગ્રીષ્મ કાળ કહીએ.—દલપતરામ.

ભીષ્મક, *s. m.* [S.] Name of a king of Vidarbha whose daughter Rukminee was carried off by Shree Krishna.

ભીષ્મકનંદિની, *s. f.* [ભીષ્મક+S. नंदिनी a daughter.] An epithet of Rukminee.

ભુંઆં, *s. n. pl.* Water.

Id. ભુંઆં ભરાઈ જવાં To be tired.

ભુંઇ, *s. f.* [S. भूमि.] Ground; land. 2. A field.

ભુંસવું, } *v. t.* [S. बुस chaff.] To blot
ભુંસાડવું, }
out; to efface; to destroy.

ભુંસાવવું, *v. t.* [See above.] To get effaced; to cause to efface.

ભુંસાવું, *v. i.* To be effaced. 2. To be able to efface.

ભુંસું, *s. n.* [S. बुस.] Chaff; husk; bran.

ભુ, *s. n.* Water (used by children).

Id. ભુ બીનો કરવો To make powerless (as a king or a superior).

ભુઆં, Same as ભુંઆં q. v.

ભુઓ, Same as ભુવો q. v.

ભુકી, Same as ભૂકી q. v.

ભુકેભુકી, } ભુકેભુકો, } Same as ભૂકેભૂકી, ભૂકેભૂકો q. v.

ભુકો, Same as ભૂકો q. v.

ભુક્ત, *adj.* [See ભુક્તિ.] Eaten. 2. Enjoyed; used. 3. Experienced. 4. Occupied; possessed (in law).

ભુક્તાવવું, *v. t.* [See ભુક્તિ.] To cause to eat or enjoy.

નિજ જન સહુ સુખ ભુક્તાવો, અલેપ રાખો સદા.—દયારામ.

ભુક્તિ, *s. f.* [S. *fr.* भुज् to enjoy] Fruition; possession. 2. Enjoyment. 3. Dining: making a meal; eating.

ભુખ, Same as ભૂખ q. v.

ભુખડું, } ભુખડુ, } ભુખડૂ, } Same as ભૂખડું, ભૂખડુ q. v.

ન કિંચિત્ કાર્યચિં ગરીબ ભુખડૂને ગરજ થી.—સી. બો. દી.

ભુખમરો, Same as ભૂખમરો q. v.

ભુખર, Same as ભૂખર q. v.

આપણે અહીં આ પવન ભુખર હોય છે.—હ. દા. કાં.

ભુખરું, *adj.* Faded; pale (of a colour).

ભુખાળવું, Same as ભૂખડું q. v.

ભુખરું, *adj. m. f. n.* Ash-coloured. 2. Having lost the gloss of the original colour.

ભુંકવું, *v. i.* [S. भष् to bark.] To bray. 2. To speak irrelevantly without understanding the matter.

ભુંગરેટ, *s. f.* Hot ashes.

ભુંગળ, *s. f. n.* [Imit.] A bugle; a trumpet. 2. A tube. 3. A door-bar. 4. A roll.

ભુંગળભટાઈ, *s. n.* [See below.] A long and tedious correspondence; a roll of a long writing.

ભુંગળભટીઓ, *s. m.* [ભુંગળ+S. भट्ट a Brahmana.] A fortune-teller; a Brahmana.

ભુંગળી, *s. f.* [See ભુંગળ.] A tube; a long pipe; a poker. 2. A blowpipe 3. A stethescope.

ભુંગળીઓ, *s. m.* [See ભુંગળ.] A trumpeter; a bugler. 2. Name of a kind of drug.

ભુંગળું, *s. n.* [See ભુંગળ.] A long roll made of paper, metals, etc. 2. A cylinder.

Id. ભુંગળું ફુંકવું To be a bankrupt; to be an insolvent.

ભુચીકું, *adj. m. f. n.* Easily broken; brittle.

ભુજ, *s. m.* [S.] The whole arm. 2. The hand. 3. A side of a polygon, a triangle, etc. (in Geom.) 4. A bend; a curve. 5. A tentacle.

ભુજંગ, *s. m.* [S. भुज the arm+गम् to go.] A snake; the cobra de capello 2. A paramour; a gallant. 3. Name of a bird; the drongo.

ભુજંગમ, *s. m.* [S.] A serpent; a snake.

ભુજંગપ્રયાત, Same as ભુજંગી q. v.

ભુજંગી, *s. m.* [S.] Name of a kind of metre each foot containing 12 syllables.

ભુજદંડ, *s. m.* [ભુજ+S. दण्ड a staff] A staff-like arm.

ભુજદલ, *s. n.* [ભુજ+S. दल a leaf.] The hand.

ભુજપદી, *s. n.* [ભુજ + S. पद a foot.] A thicopoda.

ભુજબળ, *s. n.* [ભુજ + S. बल strength.] Strength of arm; muscular strength.

ભુજયુગ્મ, *s. n.* [ભુજ+S. युग्म a pair.] A co-ordinate.

ભુજા, *s. f.* [S.] The arm. 2. The hand.

ભુજાસ્થિ, *s. n.* [ભુજા + S. अस्थि a bone.] Humerus; name of the bone of the upper arm.

ભુંજરવાડ, } *s. f.* ભુંજરવાડો, } *s. m.* A troop of little children. 2. Filthiness; dirtiness.

ભુંજવું, *v. t.* [S. भ्रस्ज् to parch.] To roast.

ભુંજાવવું, *v. t.* [See ભુંજવું.] To get roasted.

ભુંજાવું, *v. i.* [See ભુંજવું.] To be roasted.

ભુજ્યુ, *s. m.* [S.] Food. 2. Fire. 3. Sacrifice.

ભુટાચોર, *s. m.* [See આમટો+S. चौर a thief.] A petty thief; a mean pilferer.

ભુટો, } ભુટ્ટો, } *s. m.* An ear of Indian corn; a maize-top.

ભુડું, *adj. m. f. n.* Pale; mortified; humiliated; shy.

ભુંડો પડયો દર્શ વિદંત કારને.—સી. બો. દી.

ભુડકવું, Same as ભુરકવું q. v.

ભુડકસ, Same as ભુરકસ q. v.

ભુંડું, *adj. m. f. n.* [See ભૂડું.] Mortified; humiliated; held in disrespect.

Id. ભુંડું પાડવું To mortify; to show disrespect to.

સરદાર આગળ પડી ભુંડી.—દિલપરસ્ત.

ભુંડ, *s. n.* A pig; a hog; a boar.

ભુંડણ, } ભુંડણી. } s. f. [See ભુંડ.] A sow. 2. A profligate woman; a woman with many children. 3. A dirty woman.

ભુંડમરીઆળીઉં, adj. m. f. n. Revengeful; malicious; rancourous; jealous 2. Fraudulent.

ભુંડાઇ, } ભુંડાશ, } ભુંડાસ. } s. f. [ભુંડું + આઇ. આશ. suffixes forming nouns.] A quarrel; a dispute; a disagreement 2 Ruin; perdition. 3. Badness; wickedness; injuriousness. 4. Envy; jealousy.

દુષ્ટ વૃત્તિથી ભુંડાઇ વહોરવી એ આપણા જ હાથમાં જ છે. —મ. ન. દ્વિ.

ભુંડારૂં, } ભુંડાળું, } adj. m. f. n. Abusive; indecent. 2. s n. Abusive language. 3. Indecent gestures. 4. Illicit intercourse with a woman.

Id. ભુંડારૂં-ભુંડાળું બોલવું To use abusive language. ભુંડારૂં-ભુંડાળું કરવું To make indecent gestures. 2. To commit adultery with a woman.

ભુંડું, adj. m. f. n. Bad; evil; sinful; wicked. 2. Unnatural; improper. 3. Inimical; spiteful.

Prov. ભુંડાથી ભૂત નાસે-ભુંડા માણસનું કાળું મો Every body fears a serpent-bite. ભુંડામાં ભુંડી ભૂખ A hungry man is an angry man. ભુંડી રાંડે જમણો વરો A man must ask his wife's leave to thrive. ભુંડું ભુંડાનો ભાવ જાણ્યા વિના રહે નહિ Worse will come to worse.

ભુતખાનું, Same as ભૂતખાનું q. v.

ભુતડું, } s. n. } ભુતડો, } s. m. } Same as ભૂતડું, ભૂતડો q. v.

ભુતાવળ, Same as ભૂતાવળ q. v.

ભુનાં, s. n. pl. Green dry grains found in pulse. 2. Berries of Ficus religiosa tree.

ભુંભું, s. n. A knot of roots. 2. adj. m. f. n. Ugly.

ભુંભું, adv. [Imit] The sound of a bugle.

ભુયંગ, Same as ભુજંગ q. v.

જિહ્વી જમુના જવિ ગાહિહિં જિહ્વિ નાથીઈં ભુયંગ.—પદ્મનાભ.

ભુર, Same as ભરસી q. v. 2. Power; prowess.

ગામ ગયા દુરી લઈ ગયા, તમે શું જાણો ભુર.—નાકર.

ભુરકવું, v. i. [See ભુરકી.] To be terrified. 2. v. t. To enchant. 3. To cheat.

અરે હું તો પતિ અપર રતિ સર્વસ્વ ભુરકી.—ક. દ. ડા.

ભુરકેચ, s. n. A crowd of little children. 2. A collection of miscellaneous things.

ભુરકાવવું. v. t. [See ભુરકવું.] To cause to terrify. 2. To get spelled; to get enchanted. 3. To cause to cheat.

ભુરકાવું. Same as ભુરકવું q. v.

ભુરકી. s. f. A spell; an enchantment. 2. Enchanted ash. 3. An attachment.

Id. ભુરકી નાખવી To enchant; to mesmerise.

અનંગ ભૂમિની ભુરકીમાં નહિ ભરત અમે ભૂલનાર.

—વસંતવિનોદી.

ભુરકીવાળું. adj. m. f. n. [ભુરકી + વાળું having] Enchanted; spelled.

ભુરસી, s. f. [S. भूयसी दक्षिणा great present of money fr. भूयस् great + दक्षिणा alms.] Money presents given to Brahmanas. 2. Cherrymerry; a bribe.

ભુરસી આપી ઘણી.—પ્રેમાનંદ.

ભુરાટ, Same as ભૂરાટ q. v.

ભુરાટણ, } ભુરાડું, } Same as ભૂરાટણ, ભૂરાડું q. v.

ભુરાસ, Same as ભૂરાસ q. v.

ભુરત, s. n. Name of a bird; the skylark.

ભુલકણું, Same as ભૂલકણું q. v.

ભુલચુક, Same as ભૂલચૂક q. v.

ભુલથાપ, Same as ભૂલથાપ q. v.

ભુલભુલામણી, Same as ભૂલભૂલામણી q. v.

ભુલભુલામણું, Same as ભૂલભૂલામણું q. v.

ભુલવણ, } ભુલવણી, } Same as ભૂલવણ, ભૂલવણી q. v.

ભુલવું, Same as ભૂલવું q. v.

ભુલાવવું, Same as ભૂલાવવું q. v.

ભુલાવું, Same as ભૂલાવું q. v.

ભુલાવો, Same as ભૂલાવો q. v.

ભુવ, s. n. Mould; vegetation.

ભુવન, s. n. [S. fr. भू to be.] A world; a sphere. 2. The earth.

ભુવર્લોક, s. m. [S. भुवर् the atmosphere + लोक the world.] The region between the earth and heaven.

ભુવો, s. m. [S. भव Shiva.] A worshipper in the temple of a goddess. 2. [See ભમર.] A circular pit in the ground caused by a whirlpool of water.

Prov. ભુવાનું માન જાગરિયા વધારે Accomplices raise one's reputation. ભુવો ધૂણે, પણ નાળિયેર ઘર ભણી ફેંકે Every one is always watchful of one's own interest.

ભુવા ભાવઠ બોલાવે ડાબલાં ધૂમાડી લાવે.—હ. ડા. કાં.

ભુસંડી, *s. f.* [S. भुसुंडी.] A kind of missile.

ભુસકો, *s. m.* [Imit.] A jump; a spring; a bound; a hop; a leap.

Id. ભુસકો મારવો-ખાવો To jump headlong or carelessly. 2. To run into danger without minding consequences.

ભુસકવું, Same as ભુસાડવું *q. v.* 2. To write in haste or carelessly.

ભુસવું, Same as ભુંસવું *q. v.* 2. To write out in haste or carelessly.

ભુસાવું, Same as ભુંસાવું *q. v.*

ભુસ્કો, Same as ભુસકો *q. v.*

ભૂ, *s. f.* [S. *fr.* भू to be.] The earth. 2. *adj.* Produced from; springing from; existing (Used at the end of a compound, as in સ્વયંભૂ, ગિરિભૂ, સ્વયંભૂ). 3. Same as ભુ *q. v.*

અસુરવંશ નિકંદન કરવા, ભૂ કરવા નિરભાર.—આશભુ.

Id. ભૂ પીવું કરવું To make powerless (as a king or a superior).

ભૂ, ભાઇ, તાત્યા ભાખીએ, ભવે હોઇએ ભલેરા ભૂપ.—દલપતરામ.

ભૂના ભાંડ એક લેતાં શરૂ.—અખો.

ભૂકંપ, *s. m.* [ભૂ+S. कंप shaking.] An earthquake; the shaking of the earth.

ભૂકી, *s. f.* [See ભૂકો.] A very fine powder.

ભૂકેભૂકી, } *s. f.*
ભૂકેભૂકો, } *s. m.* [Redup. of ભૂકો.] Fine pieces; rack and ruin.

Id. ભૂકેભૂકો થઇ જવું To be reduced to powder; to be crushed down.

ભૂકો, *s. m.* [S. बुस chaff.] Powder; any substance pulverized. 2. Crumbs. 3. Shattered state.

ભૂખ, *s. f.* [S. बुभुक्षा hunger.] Hunger; appetite. 2. Desire; longing. 3. Want; deficiency. 4. Need; necessity.

Id. ભૂખ લાગવી To be hungry. ભૂખે મરવું To starve; to famish. 2. To die of hunger. ભૂખે મારવું To put to death by starvation.

Prov. ભૂખ ન જુવે ભાખરો, ઉંઘ ન જુવે સાથરો-ભૂખે ભુંડું ભાવે, ઉંઘ ઉકરડે આવે Hunger is the best sauce, and fatigue is the best pillow. ભૂખ વિનાનું ખાવું, ને મન વિનાનું ગાવું Don't eat if you have no appetite, don't sing if you are not so inclined. ભૂખે મરવું ઝેરનું ખાય Hunger is the worst of enemies.

કારખાનું કાઢી આપવાથી ઘણી ભૂખ મટાડી છે.—હ. દા. કાં.

વિનાદ એવું આવજો, જેમ જાય આપણી ભૂખ.—પ્રેમાનંદ.

ભૂખડી. Same as ભૂખ (used in poetry).

ભૂખડું, }
ભૂખલું, } *adj. m. f. n.* [ભૂખ+ડું, લું dim.] Hungry. 2. Indigent; needy. 3. Very poor.

Id. ભૂખડું બારસ-ભૂખડીબારસ Quite hungry. 2. A pauper.

ભૂખમરો, *s. m.* [ભૂખ+S. मृ to die.] Starvation; suffering from hunger.

ભૂખર, *adj.* [See ઉખર.] Unproductive; barren. 2. *s. m.* [ભૂ+ખરવું to fall off.] North-easterly wind (blowing for six months in winter). 3. A contrary wind; a head-wind (used by sailors). 4. *adj.* Same as ભૂખરું *q. v.*

ઉખર ભૂખર અવનીમાં એ વાત.—પ્રેમાનંદ.

ભૂખરું, *adj. m. f. n.* [See ભૂખર.] Relating or pertaining to the north-easterly wind. 2. [See ભુખરું.] Ash-coloured.

ઉંટ વરણ અમલખ ભૂખરા.—સામળ.

ભૂખલડી, Same as ભૂખ (used in poetry).

વાહલાને જોતાં રે મારી ભૂખલડી ભાંગી.—નરસિંહ.

ભૂખાળવું, Same as ભૂખડું *q. v.*

ભૂખું, Same as ભૂખ્યું *q. v.*

ભૂખ્યું, *adj. m. f. n.* [See ભૂખ.] Hungry. 2. Needy; needful. 3. Covetous; avaricious.

Prov. ભૂખ્યો સિંહ તરણું ન ખાય Nobility stands above meanness.

શું ભૂખ્યો ભૂખ્યો થઇ મને ખાઇ જવા માગે છે ?—ભ. ઈ. થા.

ભૂગર્ભશાસ્ત્ર, *s. n.* Same as ભૂસ્તરવિદ્યા *q. v.*

ભૂગર્ભશાસ્ત્રી, Same as ભૂસ્તરવેત્તા *q. v.*

ભૂગોળ, *s. m.* [ભૂ + S. गोल a globe.] The terrestrial globe; the earth. 2. *s. f.* Geography.

ભૂગોળવિદ્યા, *s. f.* [ભૂગોળ + S. विद्या science.] Geography.

ભૂચંપો, *s. m.* [ભૂ + S. चंपक name of a flower.] Name of a plant and its flower. Kæmpferia rotunda. N. O. Scitamineæ.

ભૂચર, *adj.* [ભૂ + S. चर् to walk.] Moving or living on land; terrestrial. 2. *s. n.* Any land animal.

ભૂછત્ર, *s. n.* [ભૂ + S. छत्र an umbrella.] A mould; a mushroom.

ભૂજંતુ, *s. n.* [ભૂ+ S. जंतु an insect.] Name of a kind of earthworm.

ભૂંડું, *adj. m. f. n.* Ashamed; abashed; confounded; astounded.

ભૂડેરૂં, same as ભૂંડું q. v.

ભૂડેરૂં અમ એ ચારે રૂડેરૂં અનિષ્ટ.—કે. હ. પ્ર.

ભૂત, s. n. [S. fr. भू to be.] A malignant spirit: a goblin; a fiend. 2. A ghost; a demon: a monster; an apparition; the shade of a deceased person. 3. A god; a devil; a demi-god. 4. An animal; a living creature. 5. Any one of the five elements. 6. Any material element or principle. 7. A symbolical expression for the number 'five.' 8. adj. Past gone by; elapsed; been. 9. Become; reduced to. 10. Being; existing; springing from. 11. Like; similar.

Id. ભૂત વળગવું To be possessed by an evil spirit. ભૂત આવવું To be present (of an evil spirit in a person). 2 To be obstinate; to be cross. ભૂત કાઢવું To drive away an evil spirit. 2. To persuade to give up one's obstinacy. ભૂત વળગાડવું To mislead; to lead in to a wrong path. ભૂત ભમવાં To have many candidates. 2. To have a dread of some misery. ભૂત ભરાવું To be obstinate; to take into mind to do a particular thing; to be cross.

Prov. ભૂત ગયું, ને પલીત લગ્યું Out of the frying pan into the fire. ભૂત ભુસકા મારે, ને હનુમાન હડીઓ કાઢે An empty house. 2. A very poor condition. ભૂતનું ઠેકાણું આમલી-ભૂતનો વાસ પીપળો Fire-wood must at last come to the fireplace.

ભૂતકાળ, s. m. [ભૂત + S. काल time.] The past time. 2. Past tense (in Gram.).

ભૂતખાનું, s. n. [ભૂત+S. खानह् a place.] A haunt of ghosts; a place invested with spirits, goblins, etc. 2. A masonic lodge.

ભૂતગ્રસ્ત, adj. [ભૂત+S. ग्रस्त seized.] Possessed by eivil spirits.

ભૂતડી, s. f. [ભૂત+ડી dim.] A female goblin. 2. An ugly and dreadful woman.

આળસ ભુંડી ભૂતડી, વ્યંતરનો વળગાડ.—દલપતરામ.

ભૂતડું, s. n. [ભૂત + ડું dim.] A miniature goblin. 2. An ugly looking fellow.

ભૂતડો, s. m. [ભૂત+ડો dim.] A goblin. 2. Calcareous earth.

ભૂતડો ઘુવે ભેંકાર એને લોચનીએ લોહી ઝરે.—લોકોક્તિ.

આનન્દગરનો ભૂતડો પાક્યો જાણીતો છે.—હ. દા. કાં.

ભૂતદયા, s. f. [ભૂત + S. दया pity.] Compassion towards all beings; universal benevolence; humanity.

ભૂતપલીત, s. n. [ભૂત+P. पलीत a spirit.] A spirit; a goblin. 2. An undesirable ugly fellow.

તે ભૂતપલીત હશે એવો તેને ભ્રમ થયો.—હ. દા. કાં.

ભૂતપૂર્વ, adj. [ભૂત+S. पूर्व before.] Former; existed before; previous.

ભૂતબંગલો, s. m. [ભૂત + બંગલો a bunglow.] A masonic lodge.

ભૂતમાત્ર, s. f. pl. [ભૂત+S. मात्र totality.] All created beings.

ભૂતયજ્ઞ, s. m. [ભૂત+S. यज्ञ a sacrifice.] An oblation or offering to all created beings; name of one of the five daily sacrifices to be performed by a Brahmana.

ભૂતયોનિ, s. f. [ભૂત+S. योनि a source.] The origin of all created beings.

ભૂતવિદ્યા, s. f. [ભૂત + S. विद्या science.] Demonology.

ભૂતસંચાર, s. m. [ભૂત+S. संचार entrance.] Demoniac possession.

ભૂતળ, s. n. [ભૂ the earth+S. तल surface.] The surface of the earth. 2. s. f. Physical geography; physiography.

પીઠે ભૂતળ સાથરો કર રચી.—કે. હ. ધ્રુ.

ભૂતળવિદ્યા, s. f. [ભૂતળ + S. विद्या science.] Physiography.

ભૂતળવેત્તા, s. m. [See above.] A physiographist.

ભૂતાવળ, s. f. [ભૂત+S. आवलि a line; a row.] A group or troop of spirits, goblins, etc.

જાગશે ભૂતાવળો લાખો અહીં.—કલાપિ.

આ ઘરમાં ભાઇ ભારે ભૂતાવળ લાગે છે.—દલપતરામ.

ભૂતિ, s. f. [S. fr. भू to be.] Being; existence. 2. Birth; production. 3. Well-being; welfare; prosperity; happiness. 4. Good fortune; success. 5. Wealth; riches. 6. Grandeur; majesty; dignity. 7. Ashes. 8. Superhuman power over other persons obtained by the practice of penance or magical rites.

ભૂતૃણ, s. n. [ભૂ + S. तृण grass.] Name of a plant. Andropogon citratus. N. O. Graminacæ.

ભૂદેવ, s. m. [ભૂ+S. देव a god.] A god on the earth; a Brahamana.

ભૂધર, s. m. [+S. धृ to hold.] A king. 2. A large snake. 3. A mountain. 4. An epithet of Krishna. 5. An epithet of Shiva.

ભૂપ, s. m. [ભૂ+S. पा to protect.] A king. 2. Name of a mode in music.

ભૂપકલ્યાણ, *s. m.* [S.] Name of a particular musical mode.

ભૂપતિ, *s. m.* [ભૂ+S. पति a lord.] A king; a sovereign; a ruler.

ભૂપાત, *s. m.* [ભૂ+S. पात a fall.] A land-slip; a land-slide.

ભૂપાલ, Same as ભૂપતિ *q. v.*

ભૂપાલી, *s. m.* Name of a mode in music.

ભૂપાળ, Same as ભૂપતિ *q. v.*

ભૂપૃષ્ઠ, Same as ભૂતળ *q. v.*

ભૂપૃષ્ઠવિચાર, *s. m.* } ભૂપૃષ્ઠવિદ્યા, *s. f.* } Same as ભૂતળવિદ્યા *q. v.*

ભૂભાગ, *s. m.* [ભૂ+S. भाग a division.] A region; a place; a spot.

ભૂભાગવિદ્યા, *s. f.* [ભૂભાગ+S. विद्या science.] Geodesy; the science of measuring land on a large scale.

ભૂભાર, *s. n.* [ભૂ+S. भार a burden.] A load or burden upon the earth; sins or wickedness committed by men upon the earth.

ભૂમંડળ, *s. n.* [ભૂ+S. मंडल a circle.] The terrestrial globe; the earth.

ભૂમધ્યરેખા, *s. f.* [ભૂ+S. मध्य middle+रेखा a line.] The equator.

ભૂમય, *adj.* [ભૂ+S. मय full of.] Earthen; earthly; produced from the earth.

ભૂમિ, *s. f.* [S. *fr.* भू the earth.] The earth. 2. Land; soil; ground. 3. An upper storey in a house. 4. A territory; a country; a district. 5. A place; a spot. 6. Landed property; land.

રણભૂમિ અવાસ સુંદર થઇ રહ્યો આકાર.—હરિદાસ.

ભૂમિકા, *s. f.* [See above.] The earth. 2. A dramatis persona; a dramatic part. 3. A stage; an arena. 4. Base; foundation. 5. A preface (to a book). 6. A degree; a step.

ભૂમિતલ, *s. n.* [ભૂમિ+S. तल a surface.] The surface of the earth; the ground.

ભૂમિતિ, *s. f.* [S. *fr.* भू the earth+मिति measuring *fr.* मा to measure.] Geometry.

ભૂમિતિક્ષેત્ર, *s. n.* [ભૂમિતિ+S. क्षेत्र a plane figure.] A geometrical figure.

ભૂમિતિપ્રમાણ, *s. n.* [ભૂમિતિ+S. प्रमाण a proof.] A geometrical proof.

ભૂમિતિરચના, *s. f.* [ભૂમિતિ+S. रचना construction.] A geometrical construction.

ભૂમિતિશ્રેઢી, } ભૂમિતિશ્રેણિ, } *s. f.* [ભૂમિતિ +S. श्रेढी a progression, श्रेणि a row.] Geometrical progression.

ભૂમિદાન, *s. n.* [ભૂમિ+S. दान a gift.] A land-grant.

ભૂમિનીચ, *s. n.* [ભૂમિ+S. नीच the lowest point of a planet.] Perigee.

ભૂમિરેખા, *s. f.* [ભૂમિ+S. रेखा a line] A base-line.

ભૂમિવાત, *s. m.* [ભૂમિ+S. वात wind] A land breeze.

ભૂમ્યુચ્ચ, *s. n.* [ભૂમિ+S. उच्च the apex of the orbit of a planet.] Apogee.

ભૂર, Same as ભુર, ભુરકી *q. v.* 2. Same as ભૂરિ *q. v.*

ભૂરાટ, *s. f.* [ભૂરૂં + S. वृत्ति a state.] Brownishness.

ભૂરાટણ, } ભૂરાડું, } *s. n.* [See ભૂરૂં.] Reddish clay.

ભૂરાશ, } ભૂરાસ, } Same as ભૂરાટ *q. v.*

ભૂરિ, *adj.* [S.] Much; abundant. 2. Numerous; many. 3. Large; great.

લક્ષ્મીને નિશ્ચલ કામે, ભક્ત ભૂર પડયો તે આમે.—ગિરિધર.

રણે રે તું નાસી જતો, વેરને આપી ભૂર.—નાકર.

છે ભૂર ભોગી વારુણીનો, સુરાપાન પીજે નહિ રે.—પ્રેમાનંદ.

હે માત અથવા થયો દુઃખ પર, થયા ભૂરિ ભાર.—રત્નેશ્વર.

ભૂરિશ્રવા, *s. m.* [S.] Name of a warrior on the side of the Kauravas. He was slain by Satyaki.

ભૂરૂં, *adj. m. f. n.* Brown; auburn. 2. White.

Id. ભૂરૂંભટાક Very white.

ભૂર્જ, *s. n.* [S.] Name of a plant; the birch tree. Birch Bhojpatra. N. O. Betulaceæ.

ભૂર્જપત્ર, *s. n.* [ભૂર્જ + S. पत्र a leaf.] The birch tree. 2. The rind or bark of the birch tree; a birch-leaf.

ભૂલેડિક, Same as ભૂલોક *q. v.*

ભૂલ, *s. f.* [S. भ्रम *fr.* भ्रम् to wander.] A mistake; a fault. 2. A misunderstanding. 3. Deception. 4. A discrepency.

Id. ભૂલ થવી-ખાવી-કરવી To make a mistake. ભૂલ આવવી-થવી-પડવી To creep in (of a mistake or miscrepency). ભૂલભરેલું Full of mistakes; mistaken; wrong. ભૂલ ખવડાવવી To deceive; to mislead.

Prov. ભૂલ તો બ્રહ્માની એ થાય-માણસમાત્ર ભૂલને પાત્ર-માણસ છે, ભૂલે પણ ખરો *Humanum est errare*; man is liable to err; to err is human.

ભૂલકણું, *adj. m. f. n.* [See ભૂલવું.] Forgetful; forgetting.

ભૂલચૂક, *s. f.* [ભૂલ + ચૂકવું to escape from the mind.] Errors and omissions.

Id. ભૂલચૂક લેવીદેવી E. & O. E. (errors & omissions excepted).

ભૂલથાપ, *s. f.* [ભૂલ+ થાપ a slap.] Misleading; misguiding; deceiving. 2. A mistake.

Id. ભૂલથાપ દેવી-ખવડાવવી-મારવી To mislead; to lead one into error. ભૂલથાપ ખાવી To be misled.

ભૂલભૂલામણી, *s. f.* [See below.] A labyrinth; a maze.

ભૂલભૂલામણું, *adj. m. f. n.* [ભૂલવું + ભમાવવું to entrap.] Misleading; misguiding; deceptive. 2. *s. n.* Anything that causes an illusion or deception.

ભૂલવણ, **ભૂલવણી**, } *s. f.* [See ભૂલવવું.] Captivating; beguiling; a bewitched or captivated state.

ભૂલવણી ભ્રમ મહિં તહિં વિશેષ.—મ. બ ચો.

ભૂલવું, *v. i.* [See ભૂલ.] To err; to mistake; to blunder. 2. To forget; to miss; to lose memory of. 3. To become infatuated.

Prov. ભૂલ્યા ત્યાંથી ફરીથી ગણો What cannot be cured must be endured.

ભૂલાવવું, *v. t.* [See ભૂલવું.] To make commit an error or a mistake. 2. To make to forget; to beguile; to entrap.

ભૂલાવું, *v. i.* [See ભૂલવું.] To afford to forget. 2. To be forgotten. 3. To be mistaken.

ભૂલાવો, *s. m.* [See ભૂલવું.] A deception; imposition. 2. Misapprehension; misleading; misrepresentation; misinterpretation. 3. Forgetfulness.

ભૂલેચૂકે, *adv.* [See above.] By an act of commission and omission; through mistake; perchance; inadvertantly.

ભૂલોક, *s. m.* [ભૂ + S. लोक the world.] The earth as the habitation of men; the terrestrial globe.

ભૂશય્યા, *s. f.* [ભૂ + S. शय्या a bed.] Lying on the ground.

ભૂશલાકા, **ભૂશિર**, } *s. f* [ભૂ+S. शलाका a stick, शिरस् the head.] A promontory; a cape.

ભૂષણ, *s. n.* [S *fr.* भूष् to adorn.] An ornament. 2. Decoration; embellishment. 3. Ornamenting.

Id. એમાં તમારું ભૂષણ નહિ That does not do you.

એવાં કૂળનું કાને ભૂષણ થાથી કરી બહુ લટકા.—ઝ. ઉ. થા.

ભૂષિત, *adj.* [See above.] Adorned; decorated; embellished.

ભૂસંકર્ષણ, *s. n.* [ભૂ + S. संकर्ष् to draw.] Terrestrial magnetism.

ભૂસુર, *s. m.* [ભૂ+S. सुर god.] A Brahmana.

ભૂસૃષ્ટિવિદ્યા, *s. f.* [ભૂ + S. सृष्टि world+विद्या science.] Physical geography; physiography.

ભૂસૃષ્ટિવેત્તા, *s. m.* [See above.] A physiographist.

ભૂસ્તરવિદ્યા, *s. f.* [ભૂ+ S. स्तृ to cover+ विद्या science.] Geology.

ભૂસ્તરવેત્તા, *s. m.* [See above.] A geologist.

ભૃકુટિ, Same as ભ્રુકુટિ *q. v.*

ભૃગુ, *s. m.* [S.] Name of a sage; one of the ten patriarchs created by the first Manu. 2. An epithet of Krishna.

ભૃગુલાંછન, *s. n.* [ભૃગુ+S. लांछन name; mark.] An epithet of Shree Krishna.

ભૃગુવંશ, *s. m.* [ભૃગુ + S. वंश a family.] Name of the family descended from Parashurama.

ભૃગુવાર, *s. m.* [ભૃગુ+S. वार a day.] Friday.

ભૃંગ, *s. m.* [S.] A bee. 2. A wasp. 3. The racket-tailed drongo.

ભૃંગી, *s. f.* [S.] A female of the large black bee. 2. Name of a bird; the fork-tailed shrike. 2. [S. भृंगिन्.] Name of an attendant of Shiva.

ભૃત, **ભૃત્ય**, } *s. m.* [S. *fr.* भृ to fill; to maintain.] A servant; an attendant.

ભૅભંગ, Same as ભ્રૂભંગ *q. v.*

ભૅવ, Same as ભ્રૂ *q. v.*

ભેં, *s. n.* An imitative sound of crying.

ભેંસ, *s. f.* [S. माहषी.] A she-buffalo.

Prov. ભેંસ આગળ ભાગવત To throw pearls before swine. ભેંસ આવતા પહેલાં ખુંટો દાટવો-ભેંસ ભાગોળે, ને ઘેર ઝટકા To count one's chickens before they are hatched. ભેંસ દૂરે તે ખીલા વણુંદી Put off your armour, and then talk of your courage.

ભેંસર, *s. m.* [See above.] A male buffalo.

ભેંસલો, *s. m.* The ground between two wheel-ruts.

ભેંસાસણ, *s. m* A big male buffalo.

સેલે મણ સૂર ભેંસાસણુ ગોઓ ગાઈન.—લોકોક્તિ.

ભેંસાસુર, *s. m.* [ભેંસ + S. असुर a demon.] A demon in the form of a buffalo. 2. A terrible man.

ભેંસો ગુગળ, *s. m* [S. महिषाक्षगुग्गुलु.] Name of a medicinal drug. Balsamodendron mukkul. N. O. Burseraceæ

ભે, *s. m.* [See ભય.] Fear; dread; danger; risk.

Id. ભે ભાગવો To be free from fear.

Prov. ભે વિના પ્રીત નહિ No love without fear.

ભેક, *s. m.* [S.] A frog. 2. A timid man.

ભેકરવ, ભેકશબ્દ, *s. m.* [ભેક + S. रव, शब्द shouting.] The croaking of frogs.

ભેકી, *s. f.* [S.] A female frog.

ભેખ, *s. m.* [S. भिक्षु to beg.] A disguise. 2. An ascetic who maintains himself upon begging. 3. Asceticism.

Id. ભેખ લેવો To retire from the cares of the world; to be an ascetic. ભેખ ઉતારવો To shun asceticism.

ભેખડ, *s. f.* A mass; a heap. 2. A clod; a lump of clay. 3. A precipice; a rock.

Id. ભેખડ પડવી To get a heap of money.

ભેખડાવવું, *v. t.* To cause to come in contact with.

ભેખડાવું, *v. i.* To be touched; to come in contact with.

ભેખધારી, *adj.* [ભેખ + S. धृ to hold.] Wearing a disguise. 2. *s. m.* An ascetic beggar, who is known from his dress.

ભેખવરો, *s. m.* [ભેખ + S. वृत्ति calling.] Maintaining one's self by begging. 2. Asceticism; living the life of an ascetic.

ભેગ, *s. m.* Admixture; adulteration.

ભેગવડું, Same as ભેગું *q. v.*

ભેગાભેગું, *adj. m. f. n.* [Redup. of ભેગું.] Accompanied by; being along with. 2. *adv.* At the same time.

ભેગું, *adj. m. f. n.* Mixed together. 2. Being together; being in combination with; collected; assembled. 3. *adv.* With; in company of.

Id. ભેગું કરવું To mix. 2. To assemble. ભેગું થવું To meet. 2. To be joined; to be mingled; to get the company of.

ચાતુર ભેગી થઈ ચુગનયણી.—આલણ.

ભેંકડો, *s. m.* A loud cry; crying with a loud noise.

Id. ભેંકડો તાણવો To cry aloud.

ભેંકાર, *adj.* [S. भंकार.] Dreadful; terrible; frightful. 2. *s. m.* [ભેં + S. कार the sound of ભેં.] An imitative sound of crying.

ભૂતડો ફરે ભેંકાર એને લોચનીએ લોકી જરે.—લોકોક્તિ.

ભેચક, *adj.* [ભે + S. चकित frightened.] Overcome with fear; distressed with fear. 2. Perplexed; bewildered.

બુદ્ધિ ભૂલી જાય ભોળની, ભાળી ભેચક થાયે.—ભોજો.

ભેચો, *s. m.* Strength; power. 2. Anything crushed.

ભેજ, *s. m f.* [See ભીંજવું.] Humidity; moisture. 2. Dampness.

ભેજવાળું, *adj. m f. n.* [ભેજ + વાળું having.] Moist. 2. Damp; humid.

ભેજું, *s. n.* The brains. 2. Intellect.

Id. ભેજું ફરી જવું To be insane; to be crazy. ભેજું ખસવું-ઠેકાણે ન હોવું To be foolish. 2. To be crack-headed. ભેજું ઠેકાણે રાખવું To be circumspect, to be thoughtful. ભેજામાં ઉતરવું To be understood (of a complete matter): to enter into one's brains; to comprehend. ભેજામાં ઉતારવું To make one understand.

ભેટ, *s. f.* [S. अभीत gone towards; met *fr.* अभि towards + इ to go.] A meeting; an interview; a visit. 2. A present; a gift; an offering. 3. An embrace; hugging.

Id. ભેટ લેવી To pay a visit. ભેટ મોકલવી To send a present. ભેટ આપવી To make a gift. ભેટે જવું To go to meet. 2. To be sent as a present.

મીઠી સાખ પતાઅને ભેટે જશે રે લોક.—વલ્લભ મેવાડો.

ઉનાગો કુલટો પણ ન થઈ ભેટ.—ચેલણ.

ભેટવું, *v. t.* [See above.] To meet; to have an interview. 2. To embrace; to hug. 3. To meet; to encounter.

ભેટંભેટા, *s. f.* [Redup. of ભેટવું.] Mutual meeting or embracing; a face to face encounter.

ભેટાડવું, *v. t.* [See ભેટવું.] To bring together to a meeting or close embrace.

ભેટામણ, *s. n.* ભેટામણી, *s. f.* [See ભેટ.] A gift made at the time of paying a visit. 2. A meeting. 3. An embrace.

ભેટાવું, v. i. [See ભેટવું.] To be able to embrace or hug.

ભેટાવવું, Same as ભેટાડવું q. v.

ભેટીઓ, s m. [See ભેટ.] A bearer of a gift. 2. The person who arranges a meeting. 3. The Brahmana priest of a Vaishnavite temple.

ભેટો, s. m. [See ભેટ.] Meeting on the way by coming together in opposite directions. 2. A meeting. 3. An embrace.

ભેડ, s. n. [S.] A sheep; a goat.

ભેડીઓ, s. m. A wolf.

ભેડું, s. n. [See ભાંડું.] An earthen vessel to cook in.

ભેંડો, Same as ભીંડો q. v.

ભેદ, s. m. [S. fr. भिद् to break.] Dividing; separating. 2. Division; separation; alienation. 3. Difference; distinction; diversity; variety. 4. Distinguishing; discrimination. 5. A change; a modification. 6. A species; a variety; a kind. 7. A mystery; a secret; an arcanum; secret matters. 8. Guile; deceit. 9. One of the four means (સામ, દામ, દંડ અને ભેદ) of success against an opponent; splitting; dividing. 10. A fissure; a hole; a cleft. 11. Dualism.

Id. ભેદ લેવો–જાણવો To find out one's secrets. 2. To test. ભેદ ફોડવો To divulge the secrets. ભેદ રાખવો To keep secret. ભેદ આપવો To let another person know one's secrets.

ભેદભાવ, s. m. [ભેદ+S. भाव feeling.] Differentiation. 2. Guile; deceit.

ભેદન, s. n. [See ભેદ.] Breaking; dividing; splitting. 2. Distinguishing. 3. Piercing.

ભેદવું, v. t. [See above.] To divide; to separate; to split asunder; to pierce; to be disunited; to disjoin. 2. To distinguish; to discriminate. 3. To work; to produce an effect.

Id. હૃદય ભેદવું To break or pierce the heart.

ભેદાવવું, v. t. [See ભેદવું.] To get pierced, divided, separated, etc. 2. To cause to be distinguished. 3. To cause to work.

ભેદાભેદ, s. m. pl. [ભેદ+ S. अभेद identity.] Agreement and disagreement; union and disunion. 2. Difference and identity.

ભેદાવું, v. i. [See ભેદવું.] To be pierced; to be separated; to be divided.

ભેદીઓ, ભેદુ, s. m. [See ભેદ.] One who knows the secrets; a spy. 2. A confidant. 3. [S. भिद् to divide.] A person who brings about a disunion.

ભેદોદ્ભેદ, s. m. [ભેદ+S. उद्भेद manifestation.] Variation.

ભેદોદ્ભેદ એ હિંદુમાં પ્રાચીન લક્ષણ છે.—ન. પુ. ભો.

ભેભટ, s. f. Hot ashes.

ભેંભેં, adv. A loud imitative sound uttered while crying.

ભેર, s. m. Same as ભેરી q. v. 2. adv. With; with only.

ભેર ભુંગળ વાગે મૃદંગ તાલ.—થોભણ.

નગરાજનની સાથે એક કુળકાભેર વનવાસ નીકળી.—મ. ન. દ્વિ.

તમારે એક પોતીઆભેર અહીંથી નીકળી જવું જોઈએ.—હ. કા. કાં.

વત્સરાયને સ્વારીભેર નગરમાં લઇ આવ્યા.—કે. હ. ધ્રુ.

ભેરવ, s. m. [S. भैरव fr. भीरु timid fr. भी to fear.] A kind of musical mode sung in the morning. 2. A form of Shiva. 3. adj. Relating to ભેરવ. 4. Terrible; horrible; terrific.

Id. ભેરવ જપ–ઝંપ ખાવો [Lit.] To throw oneself down from the top of a particular hill of Girnar in Kathiawad, believed to secure salvation. 2. To throw oneself headlong into a hazardous undertaking, not caring for the danger of losing life.

ડાબી ભેરવ કળકળે, જમણા જંગર થાય.—લોકોક્તિ.

કાં જાણે બે ભેરવજપ જે ખાવું રે.—થોભણ.

જીવન મુજ છે નીચે નીચે જ ભેરવઝંપણું.—લલિત.

ભેરવવું, v. t. [See ભરવું.] To put in; to fasten; to fix; to button. 2. To mislead; to poison one's ears. 3. To place hanging (a cloth, etc.) on a peg.

ભેરવાવું, v. i. [See ભેરવવું.] To be put in; to be fixed. 2. To be in a difficult situation. 3. To be entangled. 4. To be able to put in or fix.

ભેરવી, s. f. A particular musical mode sung in the morning. 2. A form of Durga.

ભેરી, s. f. [S.] A kind of kettledrum. 2. Name of a bird; a kind of peregrine falcon.

ભેરૂ, Same as ભીરૂ q. v.

ભેલાડ, s. m. [ભેલ + S. वृत्ति conduct.] Spoiling; ruining (a harvest).

ભેલાડવું, v. t. [See above.] To spoil a harvest by setting cattle to eat it or by plundering it. 2. To spoil; to ruin.

ભેવ, *s. m.* [See ભેદ.] A secret.

પૂન્નનો એ સાચે ભેવ.—અખો.

ભેષજ, *s. n.* [S. *fr.* भिषज् a physician.] A medicine; a drug; a medicament.

ભેસ્પતવાર, *s. m.* [S. बृहस्पति the preceptor of gods+वार a day.] Thursday.

ભેળ, *s. m.* [See ભળવું.] A mixture; a compound of different substances mixed together. 2. Spoiling; ruining. 3. A break; splitting. 4. Mixing.

સર્વે કહ્યું "ખરી વાત, હુંડી આ તો ભેળ છે.—ચતુરબ.

ભેળવણ, *s. n.* } **ભેળવણી**, *s. f.* } [See ભળવું.] Mixing together. 2. Mixture; adulteration.

ભેળવવું, *v. i.* [See ભળવું.] To mix; to mingle. 2. To add. 3. To adulterate. 4. To associate; to mix up with.

ભેળવું, *v. t.* [See ભળવું.] To mix; to mingle. 2. To associate; to make one join. 3. To spoil; to desolate.

ભેળસેળ, *adj.* [ભેળ + સેળ redup.] Mixed together. 2. *s. f.* Hotch-potch. 3. Admixture.

ભેળસેળીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Mixed; mingled; admixed. 2. Miscellaneous.

ભેળાડવું, Same as ભેલાડવું *q. v.*

ભેળામણ, *s. n.* } **ભેળામણી**, *s. f.* } [See ભેળવું.] The thing to be admixed. 2. The act of mixing. 3. A wage or charge for admixing.

ભેળાવું, *v. i.* [See ભેળવું.] To be spoiled; to be laid waste. 2. To become mixed; to be associated. 3. To be able to mix up or associate with. 4. To be added. 5. To be mingled.

ભેળું, *adj. m. f. n.* [See ભળવું.] Associating; accompanying. 2. Mixed up. 3. *adv.* With; in company of.

Id. ભેળું થવું To be mixed up. 2. To meet or assemble. તમને હું ભેળો થઈશ I will meet you. ભેળું કરવું To mix up. 2. To summon; to call; to gather together.

ભેળુ, Same as ભિલડુ *q. v.*

ભૈડ, Same as ભરેડ *q. v.*

ભૈડકી, Same as ભડકી *q. v.*

ભૈડકું, Same as ભડકું *q. v.*

ભૈડવું, Same as ભરડવું *q. v.*

ભૈયો, *s. m.* [See ભાઈ.] A brother. 2. A person who serves as a guard.

તેં તો મેરી નિશ્ચંય ભૈયા હો.—કવિત.

ભૈરવ, Same as ભેરવ *q. v.*

ભૈરવ તથા તાંડવ તણા અનુકાર કીધોદા.—કવિત.

ભૉ, Same as ભોંય *q. v.* 2. *s. n.* [Imit.] The sound of a bugle, or of the lowing, bellowing of a cow.

ભોંય, *s. f.* [See ભૂમિ.] The ground; the floor. 2. Land; a field. 3. New skin. 4. Surface; ground.

Id. ભોંય કરવી To make the floor level with mud. ભોંય આવવી To cicatrize. ભોંય ભાંગવી To slough (said of the skin). ભોંયે પડવું To lie down on the ground at full length out of weariness. ભોંયે કરવું-નાખવું To prepare to impart the last sacrament. ભોંયે નાખ્યા ! About to die (used as a term of abuse by women). ભોંય ખોતરવી-ભોંયમાં પેસવું To feel ashamed. ભોંય ભેળું કરવું To level with the ground; to ruin.

Prov. ભોંયના પડયા કંઈ ભોંયે રહેવાના છે ? Ups and downs follow alternately.

ભોંયઆમલી, *s. f.* Name of a plant. Phyllanthus simplex. N. O. Euphorbiaceæ.

ભોંયઆવળ, *s. f.* Name of a plant. Cassia obvata. N. O. Leguminosæ. See મીંઢીઆવળ.

ભોંયઉકડ, *s. f.* Name of a plant. Æschynomene indica. N. O. Leguminosæ.

ભોંયકંદ, *s. m.* Name of a plant and its tuber. Scilla indica. N. O. Liliaceæ.

ભોંયકાંસકી, *s. f.* Name of a plant. Abutilon avicennæ. N. O. Malvaceæ.

ભોંયકોળું, *s. n.* Name of a plant. Ipomœa digitata. N. O. Convolvulaceæ.

ભોંયચંપો, Same as ભૂચંપો *q. v.*

ભોંયતળીઉં, *s. n.* [ભોંય + S. तल surface.] The ground-floor of a house.

ભોંયરીંગણી, Same as ભાંયરીંગણી *q. v.*

ભોંયરું, *s. n.* [ભોંય+S. अगार a house.] A cellar; a vault.

Prov. ભોંયરામાં નાગી થઈને નાચે, તો પણ છાનું ન રહે Every act, however secret, comes to light in the long run.

ભોંયસિંગ, Same as મગફળી *q. v.*

ભોંયો, Same as ભોંમિયો q. v.

ભોંરી, s. f. [See ભમરી.] A black bee.

ભોંસવું, Same as ભુંસવું q. v. 2. Same as ભસવું q. v.

ભો, s. m. [See ભય.] Fear; terror; danger; dread. 2. Anxiety. 3. *inter.* Oh ! Halloo !

ધાડી આરે ભો ભરેલી સુરતી. —કે. હ. ધુ.

ભોઇ, s. m. [S. भृत्य a servant.] A palanquin-bearer.

ભોક, s. n. [See ભોકવું.] A perforation; a hole; a bore.

તે એવી મતલબથી કે એમાં કંઇ ભોક પડે.—હ. કા. કાં.

ભોકવું, v. t. To pierce; to perforate; to bore; to puncture. 2. To drive in or through; to stab.

ભોકારૂં, s. n. Hollowness; emptiness; unsubstantiality (especially of that which bears a fair outside).

ભોકાવવું, v. t. [See ભોકવું.] To get perforated; to get pierced; to get bored. 2. To ask to stab.

ભોકાવું, v. i. [See ભોકવું.] To be pierced; to be bored; to be perforated; to be punctured. 2. To be stabbed.

ભોક્તા, s. m. [S. *fr.* भोक्तृ *fr.* भुज् to enjoy.] One who enjoys or eats; an eater; an enjoyer. 2. A pleasure-enjoyer. 3. An epicure. 4. A possessor. 5. A husband.

ભોગ, s. m. [See ભોગવવું.] Pleasure; enjoyment. 2. Sexual enjoyment. 3. Endurance; experience. 4. Use; using. 5. Allotment; lot. 6. Suffering; an evil; misfortune; a woeful plight. 7. Eating; devouring. 8. A sacrifice; an oblation; an offering. 9. Possession.

Id. ભોગ લાગવા-ફરી વળવા-મળવા To come into a difficult position. 2. To be attacked by a misfortune. ભોગ મળ્યા, ગોરજી તો ખારસામાં ગોઠવાયા. —કે. હ. ધુ. ભોગ ભોગવવા To enjoy pleasures. ભોગ પડવું To be the property of. ભોગ થઇ પડવું To fall a victim to. ભોગ આપવો To sacrifice. ભોગ લેવો To enjoy possession of. 2. To accept as oblation.

ભોગજોગ, s. m. [ભાગ + S. योग an occasion.] A coincidence; a casualty.

ભોગજોગે, adv. [See above.] Accidentally; by chance; casually.

ભોગદાર, adj. [ભોગ+P. दार having.] Being the proprietor of; having property in. 2. s. m. A proprietor.

ભોગદારી, s. f. [See above.] Proprietorship.

ભોગવટો, s. m. [ભોગ+S. वृत्ति state.] Enjoyment; possession and use.

ભોગવવું, v. t. [S. भुज् to enjoy.] To enjoy; to experience. 2. To suffer; to undergo; to bear. 3. To use; to manage.

Prov. ભોગવે તે ભાગ્યશાળી Not possession, but use is the only riches; wealth is not his who has it, but his who enjoys it.

ભોગવાવવું, v. i. [See above.] To be enjoyed. 2. To be borne. 3. To be used.

ભોગળ, s. f. A latch; a cross-bar for keeping the door well closed. 2. Name of a weapon.

લાંબા જેના કર નગરના બારની ભોગળો છે.—ક. ઉ. યા.

નાંખે દૈત્ય ભારી મદ્દગલ, તેમ અનિરુદ્ધ ભુજ ભોગળ.-પ્રેમાનંદ.

ભોગળપ્રહારે ધરણીએ ઢાળ્યા.—પ્રેમાનંદ.

ભોગી, s. n [See above.] An enjoyer. 2. A voluptuary. 3. An epicure. 4. A king. 5. A wasp. 6. [S. *fr.* भोग the hood of a snake.] A snake. 7. *adj.* Eating. 8. Enjoying. 9. Enduring. 10. Possessing; using (used at the end of a compound). 11. Devoted to enjoyment or sexual pleasures.

ભોગીંદ્ર, s. m. [ભોગી+S. इंद्र a lord.] An epithet of Shesha or Vasuki serpent.

ભોગ્ય, *adj.* [S.] Enjoyable; to be enjoyed. 2. To be suffered. 3. s. n. Wealth; property.

ભોંક, Same as ભોક q. v.

ભોંકવું, Same as ભોકવું q. v.

ભોંકાવવું, Same as ભોકાવવું q. v.

ભોંકાવું, Same as ભોકાવું q. v.

ભોજક, s. m. [See ભોગવવું.] A Jaina musician.

ભોજન, s. n. [S. *fr.* भुज् to enjoy.] Eating; dining. 2. Dinner; meal; victuals.

ભોજનગૃહ, s. n. Same as q. v. ભોજનશાળા q. v.

ભોજનદક્ષિણા, s. f. [ભોજન+S. दक्षिणा a present.] Money-presents given to Brahmanas after supplying them with a meal.

ભોજનશાળા, s. f. } ભોજનાલય, s. n. } [ભોજન+S. शाला, आलय an abode.] A hotel; a boarding-house.

ભોજનીય, *adj.* [See ભોગવવું.] Eatable: edible.

ભોજપત્ર, Same as ભૂર્જપત્ર *q. v.*

ભોજવું, *s. n.* An ape; a monkey.

ભોજાઇ, *s. f.* [S. भ्रातृ a brother+जाया a wife.] A brother's wife.

ભોજ્ય, *adj.* [See ભોગવવું.] Eatable: edible. 2. Enjoyable. 3. *s. n.* Food: an eatable. 4. Enjoyment.

તે ભોક્તાનું જિગર ફુમતું ભોજ્યને કેમ ભાગે.—કલાપિ.

ભોટ, *s. m.* A dunce; a blockhead.

ભોટવો, *s. m.* An earthen jug.

ભોટીલું, *s. n.* A puppy; a whelp.

ભોઠું, *adj. m. f. n.* Ashamed: abashed. 2. Pale; faded.

ભોંઠું, Same as ભોઠું *q. v.*

ચોર ભોઠો પડયો.—હ. કા. કાં.

ભોઠા પડેલ લડવૈયા માણેકડેનાં આ વચન સાંભળી હબકી ગયા.
—હ. કા. કાં.

ભોથડ, *adj.* Dull-headed; stupid: foolish.

ભોથું, *s. n.* A knot of roots.

ભોપાળી, *s. f.* [ભૂપ+S. आवलि a series.] Name of a musical mode; a morning hymn in which occur the names of ancient kings of sacred fame.

ભોપાળું, *s. n.* Hollowness; emptiness. 2. Exposure. 3. Pretension; pretence.

Id. ભોપાળું ઉઘાડું પડવું The bubble burst.

ભોપો, *s. m.* A person that officiates in a temple of Shiva.

ભોમ, } ભોમવાર, } ભોમવાસર, } *s. m.* [S. भौम the planet Mars+वार, वासर a day.] Tuesday.

ભોમિયું, } ભોમીઉં, } Same as ભોમિયો, ભોમીઓ *adj. q. v.*

ભોમિયો, } ભોમીઓ, } *s. m.* [See ભૂમિ.] A guide. 2. *adj. m.* Acquainted with; conversant with.

ભોર, *s. m. f.* [See ભૂરૂં.] The morning twilight. 2. Same as ભોળ *q. v.* 3. Same as ભોરંભોર *q. v.*

Id. ભોર કરવું-કરીમુકવું To waste (money). 2. To consume; to eat up.

ભોર થયા લગી ભજન કીધું.—નરસિંહ.

ભોરમભોર, } ભોરંભોર, } *adv.* Being consumed or exhausted. 2. Being finished.

ભોરા, *s. n.* Name of a bird; the Indian lariquet.

ભોરિંગ, *s. m.* [See ભુજંગ.] An adder.

ભિંડભૂષ, ભોરિંગમણિ.—સામળ.

ભોરો *s. m.* A wasp.

ભોલ, *adj.* Hollow; empty.

ભોવન, Same as ભુવન *q. v.*

ભોસ, } ભોસડી, } ભોસ, } ભોસડી, } *s. f.* The female organ of generation.

ભોસડો, *s. m.* Same as ભોસ *q. v.*

ભોહ, *s. n.* A circular thing made of grass placed on the head to break the weight.

ભોળ, *s. m.* [See ભ્રમ.] Dizziness; giddiness. 2. Vomitting caused by dizziness.

ભોળપ, } *s. f.* ભોળપણું, } *s. n.* [ભોળું+પણું a suffix forming a noun] Simplicity; artlessness; frankness. 2. Credulity. 3. Fairness; candour; guilelessness; plainness.

ભોળપ ભરપૂર ભોળપને ઉર.—કવિત.

ભોળવવું, *v. t.* [See ભોળું.] To impose upon; to cajole; to take in; to beguile; to mislead; to deceive; to wheedle.

ભોળવાવું, *v. i.* [See ભોળવવું.] To be deceived; to be mislead; to be wheedled.

ભોળાઇ, *s. f.* Same as ભોળપણું *q. v.*

ભોળાનાથ, *s. m.* [ભોળું+S. नाथ a lord.] An epithet of Shiva.

ભોળીઓ, *s. m.* A particular class of beggars. 2. *adj. m.* Same as ભોળું *q. v.*

ભોળું, *adj. m. f. n.* [S. भावालु affectionate.] Simple. 2. Artless; guileless. 3. Weak; silly; foolish. 4. Credulous.

Id. ભોળા શંકર-ભોળા રામ-ભોળો ભટ્ટ જેવો Very open-hearted; silly; foolish.

Prov. ભોળો ભાવે રાચે A credulous man is indifferent to consequences.

ભૌગોલિક, *adj.* [See ભૂગોળ.] Pertaining to the terrestrial globe; earthly.

ભૌતિક, *adj.* [S. *fr.* भूत an element.] Elemental; relating to the universe of elemental combinations; physical; material.

ભૌતિકવિદ્યા, } *s. f.* ભૌતિકશાસ્ત્ર, } *s. n.* [ભૌતિક+S. विद्या knowledge, शास्त्र science.] Physics; physical science.

ભૌમ, *adj.* [See ભૂમિ.] Relating or belonging to land or earth; terrestrial. 2. Relating to the planet Mars.

ભૌમવાસર, *s. m.* [ભૌમ + S. वासर a day.] Tuesday.

ભ્રંશ, *s. m.* [S. *fr.* भ्रंश् to fall.] Falling; fallen state; deviation from rectitude. 2. Corruption. 3. Decline; decay. 4. Fall; overthrow. 5. Deprivation; loss.

ભ્રખુભાન, *s. m.* Name of the father of Radha the beloved of Shree Krishna.

ભુજ ભુવન સુતા ભ્રખુભાનની જો.—દયારામ.

ભ્રમ, *s. m.* [S. *fr.* भ्रम् to wander.] Wandering. 2. Mistake; error; delusion; erroneous conception or judgment. 3. Wandering of mind; aberration; incoherence; wildness of thought; delirium. 4. Straying. 5. Suspicion. 6. Moving in a circle; revolving. 7. Same as ભ્રશ *q v.*

ભ્રમ ભોગીને મરમ કહું છું.—હ. કા. કાં.

ભ્રમણ, *s. n.* Same as ભ્રમ *q. v.* 2. Revolution. 3. Rotation.

ભ્રમણતા, **ભ્રમણા**, } *s. f.* Same as ભ્રમણ *q. v.*

કોઇ કહે છે એ તો વૃત ભ્રમણાનું લાગ્યું ભૂત.—હ. કા. કાં.

ભ્રમણાક્ષ, *s. f. n.* [ભ્રમણ + S. अक्ष an axis.] An axis of rotation.

ભ્રમર, *s. m.* [S. *fr.* भ्रम् to wander.] A large black bee. 2. A wasp. 3. A ringlet or curve line of hair. 4. *s. n.* An eddy. 5. *s. f.* [See ભ્રૂ.] The eye-brow.

ભ્રમરોગ, *s. n.* [ભ્રમ+S. रोग a disease.] Name of a disease; vertigo.

ભ્રમિત, **ભ્રમિષ્ઠ**, **ભ્રમી**, } *rdj.* [See ભ્રમ.] Wandering; confused; bewildered; deluded.

ભ્રમ્મી, Same as બ્રાહ્મી *q. v.*

ભ્રષ્ટ, *adj.* [See ભ્રંશ.] Fallen; depraved. pollute l. 2. Vicions; lost; abandoned.

ભ્રષ્ટાચાર, *s. m.* [ભ્રષ્ટ +S. आचार conduct.] A devious, lax, impure course of life; a dissolute life; a life of dissipation.

ભ્રાત, **ભ્રાતા**, **ભ્રાતૃ**, } *s. m.* [S. भ्रातृ.] A brother.

ભ્રાતૃત્વ, *s. n.* [ભ્રાતૃ + S. त्व a suffix forming a noun.] Fraternity.

ભ્રાતૃભાવ, *s. n.* [ભ્રાતૃ+S. भाव feeling.] Fraternal feeling; brotherly feeling; brotherhood.

ભ્રાંત, *s. n.* [See ભ્રમ.] Roaming; moving about. 2. A mistake; an error. 3. *adj.* Turned round; revolved. 4. Erred. 5. Confused.

કુંઇ રોગ થયો કે ભૂત સંભ્રમ કે ગ્રહનું કાંઇ ભ્રાંત.—ભાલણ.

ભ્રાંતિ, *s. f.* [See ભ્રમ.] Mistake; error; delusion; wrong notion. 2. Wandering; aberration; erroneous judgment. 3. Doubt; uncertainty. 4. Confusion: perplexity.

ભ્રાંતિકર, **ભ્રાંતિકારક**, } *adj.* [ભ્રાંતિ + S. कृ to do.] Perplexing; confusing. 2. Causing delusion; confounding. 3. Creating a doubt.

ભ્રુવ, Same as ભ્રૂ *q. v.*

ભ્રુવ શરાસન દૃષ્ટિ સર હાવભાવ બે ભુજ.—પ્રેમાનંદ.

ભ્રૂ, *s. f. n.* [S.] The eyebrow; the brow.

તારાં ભ્રૂ અને તુજ આંખ આ.—કલાપિ.

ભ્રૂ અને મુખ કરાલ નારી.—કાળિદાસ.

ભ્રૂકુટિ, **ભ્રૂકુટી**, } *s. f.* [ભ્રૂ +S. कुटि, कुटी a curve.] The eyebrow. 2. A contracted eyebrow; a frown.

ભ્રૂભંગ, *s. m.* [ભ્રૂ + S. भंग contraction.] A frown; knitting of the eyebrows.

મ.

મ.

મ, *s. m.* [S.] The twenty-fifth consonant of the Gujarati alphabet, of the labial class, and the fifth of the nasals. 2. Molossus; name of a syllabic foot in prosody, consisting of three long letters (- - -). 3. The symbol of the fourth note in music. 4. *adj.* [S. मा.] No; not.

માહેરા તું મ રોય, મ કર આંખો રાતીઓ.-રાજુકદેવી.

મઈ, Same as મા, માઈ *q. v.*

મઈથા, Same as મેથા *q. v.*

મઉ, *s. m.* A gang of hungry and miserable people. 2. Wretched, hungry, poor and thrifty people.

Id. મઉંથવું To be submissive;to be obedient.

મઉકાવિદ્યા, } *s. f.*
મઉકાવેડા, } *s. m pl.* [મઉડું + S. विद्या art, वृत्ति conduct.] Habit of yearning for food.

મઉડું, *adj. m. f. n.* [મઉ+ડું dim.] Longing for food; hunger-striken.

મકતું, *adj. m. f. n.* Self-willed. 2. Lusty; lustful; mad; impudent.

મકબરો, *s.m.* [Ar.]A Mahommedan mosque, where notable dead persons are buried.

મકર, *s. m.* [S.] An aquatic monster; a fabulous marine monster. 2. A crocodile. 3. A fish. 4. One of the signs of the zodiac; *Capricornus.* 5. [Ar. मक्र fraud; deceit.] Fraud; a feint; a pretence; a show. 6. Dissimulation; hypocrisy.

મકરક, *s. f.* Name of a fish; the mackerel.

મકરકેતન, }
મકરકેતુ, } *s. m.* [મકર a fish + S. केतन. केतु a banner.] The God of Love; Cupid.

દુઃખ નિરંતર કરતું, મકરકેતુના હમેશ ઘા સાંખું-ક. ડ. ચા.

મકરધ્વજ, Same as મકરકેતન *q. v.*

મકરંદ, *s. m.* [S.] The nectar or honey of a flower. 2. The cuckoo.

મકરબાજ, *adj.* [મકર fraud+P. बाज् practising.] Fraudulent; pretentious; showy.

મકરરાશિ, *s.f.* [મકર capricornus +S. राशि a sign of the zodiac.] The zodiacal sign *Capricornus.*

મકરવા, *s. m. pl.* Pieces of sugar-cane.

મકરસંક્રમણ, } *s. n.*
મકરસંક્રાંતિ, } *s f.* [મકર capricornus + S. *fr.* संक्रम् to enter in.] The passage of the sun into the sign *Capricornus.*

મકરાકર. *s. m.* [મકર an aquatic monster +S. आकर a mine.] The ocean.

મકરાકાર, }
મકરાકૃત, } *adj.* [મકર a fish+S. *fr.* आकृ to form.] Having the form of a fish or an alligator.

મકરાકૃત કુંડળ કાને રેગેિ.—નરસિંહ.

મકરાર્ક, *s. m.* [મકર capricornus+S. अर्क the sun.] The sun appearing or entering in the sign Capricornus. 2. The winter solstice.

મકરી, *s. f.* [S.] A female alligator.

મકલાવવું, Same as મલકાવવું *q. v.*

મકલાવું, Same as મલકાવું *q. v.*

મકસદ, *s. m. f.* [Ar. मक्सद.] Intent; design; purpose; desire; wish; meaning; object.

મકસુદ, *adv.* [See above.] Purposely; knowingly; intentionally.

મકાઈ, *s. m. f.* Indian corn; maize. Zia maize. N. O. Graminaceæ.

મકાત, *s. m. f.* [See મકતો.] A monopoly. 2. An excise duty; an inland duty or impost.

મકાતી, *s. m.* [See મકતો.] An officer of customs; a person receiving Octroi and other duties.

મકાન, *s. n.* [Ar.] A place. 2. A residence; a house. 3. A stage; a halting-place. 4. A villa; a country seat.

મકાર, *s. m.* A maund. (Used in secret conversation by merchants) 2. [મ+S. कार sound of the preceding letter.] The sound of મ 3. The letter મ.

સકાર તે જો પ્રભુપરમેશ્વર,મકાર જીવને ધારિ.—પ્ર. ભ. વે.

મકારાંત, *s. m.* [મકાર+S. अंत the end.] A word ending in મ.

મકે, Same as મકાઈ *q. v.*

મકોડી, Same as મંકોડી *q. v.*

કેમ ઝીણી મકોડી જેરમાં ફેસાયે.—નર્મદ.

મકોડો, Same as મંકોડો *q. v.*

મક્કમ, *adj.* [Ar. मुहकम् firm.] Strong; stout; firm; stable; fixed.

મક્કમપણું, *s. n.* [મક્કમ +પણું a suffix forming a noun.] Firmness; strength; stability.

મક્કમપણે, *adv.* [See above.] Strongly; firmly.

મક્કર, *s. m.* [Ar. मक्र.] Fraud; deceit.

મક્કલ, *s. n.* After-pain (in the abdomen of a woman); name of a disease; pelvic hæmatocele.

મક્તબ, *s. f.* [Ar.] A school; a seminary.

મક્ડું, *adj. m. f. n.* [See મુક્ત.] Wide; broad.

મક્તો, *s. m.* [Ar.] A contract; an agreement. 2. A farm of any item of revenue; a monopoly.

મક્ષિકા, *s. f.* [S.] A fly. 2. A bee.

મખ, *s. m.* [S.] A sacrificial rite.

દાનાધ્યયન કે મખ કરે નહિ બીજું કાજ રે.—પ્રેમાનંદ.

મખમલ, *s. f. n.* [Ar. मख़्मल.] Velvet.

મખમલી, *adj.* [See above.] Tomentose.

મખાંતર, *s. n.* Pretext; excuse.

મખ્ખીચૂસ, *adj.* [માખી + ચૂસવું to suck.] Stingy; miserly; niggardly; close-fisted. 2. *s. m.* A miser.

મગ, *s. m.* [S. मुद्ग.] Green gram; a kind of green bean. Phaseolus mungo. N.O. Leguminosæ. 2. [See માર્ગ.] A way; a passage. 3. *adv.* Towards.

Id. એ પાણીએ મગ ચડવાના નથી This is not a suitable means to the end in view; this is not the proper instrument.

Prov. મગનું નામ મરી (ન દેવું) Not to give the right name of a thing (out of policy or for some secret purpose).

મગકંસારખાફણું, *s. n. pl.* [મગ green gram + કંસાર a kind of eatable + ખાફણું cooking.] Fuel (so called for euphemy).

મગજ, *s. m.* [P. मग्ज़.] Pulp; pith; the kernel; marrow. 2. *s. m. n.* The brain. 3. The head. 4. Understanding. 5. *s. m.* A kind of sweetmeat made from gram-flour.

Id. મગજ ખસવું To be insane; to be mad. 2. To lose balance of mind. મગજ ફરવું Turning of the brain; to feel giddy. મગજ ફોડવું To give trouble to the brain. મગજનો ફટેલો–ચસકેલો Crack-headed. મગજમાં રાઇ હોવી To be proud (of a thing). મગજ ખાવું To harass; to trouble. મગજમાં પવન ભરાવો To be proud. મગજમાંથી ખસવું To forget.

મગજમારી, *s. f.* [મગજ + મારવું to beat.] Taxing the brain.

Id. મગજમારિયું Taxing.

મગજી, *s. f.* [P.] Ornamental edging or border of a garment.

મગજીઉં, *s. n.* [See મગજ.] A preparation of several condiments conducive to the recouping of the brain.

મગજીદાર, *adj.* [મગજી + P. दार having.] Having an ornamental border.

મગડો, *s. m.* Seed of મુશ્કબાસ *q. v.*

મગણ, *s. m.* [S.] Name of a metrical foot in prosody of three long syllables (– – –); molossus.

માતાજી ને મગણ, જ્યકાર જગાવ્યું ગણ્યું જાણે.—દલપતરામ.

મગતરૂં, *s. n.* A winged insect; a gnat.

મગદું, *adj. m. f. n.* Broad; wide; free.

મગદળ, *s. n.* [મગ a kind of green gram + S. दल pulp.] Name of a kind of sweetmeat. 2. [S. मुद्गर.] A thick club swung in the hands as an athletic exercise; a dumb-bell.

મગદળિયું, *s. n.* [See મગદળ.] A dumb-bell. 2. The vessel in which sweetmeat is kept. 3. *adj. m. f. n.* Containing મગદળ. 4. Relishing and eating મગદળ.

મગદળિયો, } *s. m.* Same as મગદળિયું *q. v.*
મગદળીઓ, }

મગદૂર, } *s. f.* [Ar. मक्दूर.] Power; might;
મગદૂર, } ability; capability to afford. 2. Daring; adventuring; courage; intrepidity; boldness.

Id. મગદૂર હોવી To dare.

મગન, *adj.* [See મગ્ન.] Delighted; pleased.

મગફળી, *s. f.* A kind of bean; a ground-nut. Arachis hypogæa. N. O. Leguminosæ.

મગબાફણું, Same as મગકંસારખાફણું *q. v.* 2. Heart-burning.

મગમગાટ, Same as મઘમઘાટ *q. v.*

મગર, *conj.* [P.] But; still; yet; however. 2. *s. m* [See મકર an alligator.] An alligator.

મગરબ, *s. n.* A machine for throwing missiles.

યંત્ર મગરબિ ગોલા નાંખઇ.—પદ્મનાભ.

મગરમચ્છ, *s. n.* [મગર + S. मत्स्य a fish.] A whale.

મગરમસ્ત, *adj.* [મગર + P. मस्त strong.] Strong; stout. 2. Enormous.

મગરી, *s. f.* [See મકરી.] A female alligator.

મગરીઉં, *s. n.* A hole in the roof of a house through which a tile-turner can go on to the roof.

મગરૂબ, / **મગરૂર,** } *adj.* [P. मग़रूर.] Proud; arrogant; haughty; full of airs: full of affected dignity.

મગરૂબી, / **મગરૂરી.** } *s. f.* [See above.] Pride; arrogance; haughtiness: affected airs.

મગાવવું, *v. t.* [See માગવું.] To send for; to order to be brought; to order out.

મગાવાવું, *v. i.* [See માગવું.] To be sent for; to be ordered out.

મગીઉં, *s. n.* [See મગ.] A kind of dark green upper garment (of the colour of green gram) worn by women. 2. *adj. m. f. n.* Of the size of a green-gram.

મગીઆં ચંદ્રકળા વિગેરે અમદાવાદ, વડોદરા, સુરતમાં બને છે. —હ. ડા. કાં.

મગોડું, *s. n.* [See મગ.] A refuse of chaff of green gram.

મગ્ગ, Same as માગ *q. v.*

મગ્ન, *adj.* [S. *fr.* मस्ज् to be drowned.] Absorbed in; engrossed in; swallowed up in. 2. Glad; cheerful; delighted.

મઘ, / **મઘદ્વીપ,** } *s. m.* [S.] Name of one of the divisions of universe.

મઘમઘ, *s. m.* Fragrance; a sweet scent.

મઘમઘવું, *v. t.* To have a diffusive fragrance; to have a sweet and strong scent.

મઘમઘાટ, *s. m.* [મઘમઘવું + S. वृत्ति state.] Fragrance; a grateful odour; sweetness of smell; a strong sweet smell.

મઘવા, *s. m.* [S. *fr.* मघवन्.] The god Indra.

મઘવા મહિપતિ નહુષ થયો.—આલણ.
ઘડનારો વિશ્વકર્મા અવશ્યમેવ, વાંસે વસતા મઘવા દેવ.—પ્રેમાનંદ.
મદ મઘવાના મનનો હર્યો, લીલાએ ગોવર્ધન ધર્યો.—પ્રેમાનંદ.

મઘા, *s. f.* [S.] The tenth lunar asterism consisting of five stars.

મઘાની ઓરણી, *s. f.* [મઘા+ની of & ઓરણી sowing.] Sowing seeds in the month of Magha.

મંકોડી, *s. f.* [See મંકોડો.] A large ant.

મંકોડો, *s. m.* [મહાન+કીડી an ant.] A very large black ant. 2. A hoot; a loop.

મંગણ, / **મંગન,** } Same as માગણ *q. v.*

મંગરો, *s. m.* A hill; a high rock.

મંગલ, / **મંગળ,** } *s. n.* [S. मंगल.] Good fortune; bliss; felicity. 2. Well-being; welfare. 3. A festive occasion: festivity. 4. A benedictory poem. 5. Propitiousness; auspiciousness. 6. Benediction: a blessing. 7. A lucky object. 8. Any auspicious rite. 9. A good omen. 10. *s. m.* The planet Mars. 11. Tuesday. 12. *adj.* Auspicious; lucky; fortunate: propitious; doing or faring well.

Id. ગાવા મંગળ ગાવાં To sing auspicious songs. મંગળની દશા The influence of Mars in a person's horoscope.

મંગલ મંદિર ખોલો.—ન. ભો. ડી.

મંગલકારક, / **મંગળકારી,** } *adj.* [મંગલ, મંગળ + S. कृ to do.] Auspicious; propitious.

મંગલકાર્ય, / **મંગળકાર્ય,** } *s. n.* [મંગલ, મંગળ + S. कार्य work.] A festive occasion.

મંગલપ્રદ, / **મંગળપ્રદ,** } *adj.* [મંગલ, મંગળ + S. प्रद giving.] Auspicious; propitious.

મંગળફેરા, *s. m. pl.* [મંગળ + ફેરો a turn.] Going round the hymeneal altar by the bride and bridegroom.

એ પ્રમાણે હોમ કરે છે ને મંગળફેરા ફરે છે.—મ. ન. દ્વિ.
મંગળફેરા સાત ફરી ને હીચળપુર વરના છ.—હ. ડા. કાં.

મંગળમય, *adj.* [મંગળ + S. मय full of.] Auspicious; pleasing; lucky; propitious.

મંગળમૂર્તિ, *s. f.* [મંગળ + S. मूर्ति an image.] An image of a god whose sight is auspicious. 2. A person whose face shows him to be always pleased, cheerful and sprightly.

મંગળવાર, *s. m.* [મંગળ + S. वार a day.] Tuesday.

મંગળવિધિ, *s. m. f.* [મંગળ+S. विधि a rite.] An auspicious rite; a festive ceremony.

મંગળશબ્દ, *s. m.* [મંગળ+ S. शब्द a word.] Greeting; a benedictory expression.

મંગળસૂત્ર, *s. n.* [મંગળ + S. सूत्र a thread.] The marriage string worn by married women. 2. A gold ornament worn by women round the neck.

આંતરડાંતણું સૂત્ર મંગળ કર્યું, કાને ધર્યાં ઝુમણાં.—મ. ન. દ્વિ.
તારાં મંગળસૂત્ર, કંકણ તથા સૌભાગ્યનો ચંદ્રમા.—લલિત.

મંગળસ્નાન, *s. n.* [મંગળ + S. स्नान a bath.] Auspicious; ablution, a solemn bath.

મંગળા, *s. m. pl.* [See મંગળ] The first or morning visit to a temple of Krishna. 2. *s. f.* [S. मंगला.] Name of Durga.

Id. મંગળાનાં દર્શન The first visit of the devotees which Krishna receives in the morning in a temple.

મંગળાચરણ, *s. n.* [મંગળ+ S. आचरण doing.] Invocation of a deity at the commencement of a work; auspicious introduction.

મંગળાષ્ટક, *s. n.* [મંગળ+S. अष्टक a group of eight.] Eight appropriate verses recited as a benediction on auspicious occasions, especially at marriages; a benedictory poem.

મંગાવવું, Same as મગાવવું *q. v.*

મંગાવાવું, Same as મગાવાવું *q. v.*

મંગાળો, *s. m.* [See મંગળ.] A temporary hearth made by putting up stones, etc.

મચક, *s. f.* Retreating; giving in.

મચકણીઉં, *s. n.* [See મચકો.] Name of a kind of ear-ring.

મચકાળું, *adj. m. f. n.* [મચકો+વાળું having.] Coquettish; airy; gallant.

મચકાળા મંદિરીએ આવ, મચકે મોહી રહી છું.—મીરાં.

માળી મચકાળો કાળી કોયલડી.—કવિત.

મચકુરે, Same as મજકુરે *q. v.*

મચકો, *s. m.* [Imit.] A coquettish gait; a coquettish gesture.

રાધાજી મચકે બોલિયાં રે, ભલો રંગ જ રાચે.—શ્રીવલ્લભ.

મચકોડ, *s. m.* Repulse; repulsion. 2. Contemptuous treatment. 3. *s. f.* [See મચકડવું.] Bending; twisting. 4. A sprain.

Id. મચકોડ ખાવી To be bent or twisted.

તેના ચહેરાનો મચકોડ તેના ચહેરા ને નાક ઉપરથી જણાઈ આવે છે.
—હ. ઠા. કાં.

મચકોડવું, *v. t.* To turn the face away from. 2. To bend; to twist. 3. To sprain.

Id. મોં મચકોડવું To make a wry face.

મોહ મચકોડે મોહન ન રીઝે.—નરસિંહ.

મચકોડાવવું, *v. t.* [See મચકોડવું.] To get bent or twisted. 2. To get sprained.

મચકોડાવું, *v. i.* [See મચકોડવું.] To be sprained. 2. To be bent or twisted. 3. To be aggrieved; to be injured (at heart).

મચકડવું, *v. t.* [Imit.] To bend; to incurve; to incurvate. 2. To twist.

મચકડાવવું, *v. t.* [See મચકડવું.] To get bent 2. To cause to twist.

મચકડાવું, *v. t.* [See મચકડવું.] To be bent; to be incurved. 2. To be twisted.

મચમચાવવું, *v. t.* [Imit.] To move playfully; to move with sportive gestures. 2. To wink. 3. To wash a cloth in a particular manner.

આંખ મચમચાવતાં જગતનો રાજા બનેલો છે.–આ. બા. પ્રુ.

મચવું, *v. i.* [S. मस्ज् to be drowned.] To be absorbed. 2. To swell and abound; to rise and prevail in force. 3. To apply one's self to. 4. To grow fat or desperate. 5. To persevere.

Id. કામમાં મચવું-પાછળ મચવું To persevere in.

મચાવવું, *v. t.* [See મચવું.] To set on foot; to get up or make.

Id. ધૂમ મચાવવી To set going violent pleasure or merriment.

મચીએર, *s. f.* [See મચ્છ.] Name of a kind of plant growing on the sea-shore.

મચ્છ, *s. m.* [S. मत्स्य.] A fish. 2. The first of the ten incarnations of Vishnu. 3. A rainbow. 4. The sharp-edged member of a pier which meets and sustains the force of the stream.

મચ્છર, *s. m.* [S. मत्सर.] A gnat; a mosquito. 2. Envy; jealousy. 3. [See મદ.] An intoxicated condition; madness; frenzy. 4. Pride; boast.

નગુદી શું મચ્છર આવડો.—પ્રેમાનંદ.

મન મોહ મદ મચ્છર ના ધરવો.—દયારામ.

મચ્છરદાની, *s. f.* [મચ્છર+P. दानेह holding.] A mosquito-curtain; a bed-curtain.

મચ્છરાળ, *adj.* [મચ્છર+S. आलु having.] Intoxicated; mad; excited to frenzy. 2. Abounding in mosquitoes; repleat with mosquitoes (of a country).

સારી ને સલક્ષણી, માન્યની મદ મચ્છરાળ.–સામળ.

મચ્છરીઆ માખી, *s. f.* A crane-fly.

મચ્છરીઓ, *s. m.* Name of a bird; the white-browed fantail.

મચ્છામિદોકડો, *inter.* [S. मा not + इच्छामि I wish + દોકડો a coin.] [Lit.] I have no desire even for a farthing. 2. An expression used by a Jaina when resigning the world and becoming an ascetic.

મચ્છી, *s. f.* [See મચ્છ.] A fish.

મચ્છીખાઉં, *s. n.* Same as મચ્છીબાર *q. v.*

મચ્છીમાર, *s. m.* [મચ્છી+મારવું to kill.] A fisherman. 2. Name of a bird of the vulture kind.

મચ્છીવાઘ, *s. m.* Name of a bird; the crested kingfisher.

મચ્છીવાડ, *s. f.* [મચ્છી+S. वाट an enclosure.] A fish-market. 2. A place where fishermen reside.

મજ્જણ, *s. n* [S. मज्जन washing.] Cleaning the mouth and washing the face after a meal.

Id. મજ્જણ દેવું To cleanse the mouth and wash the face after a meal.

મછરાળ, Same as મચ્છરાળ *q. v.*

મછરૂં, *s. n.* [See મચ્છર.] A gnat or any other insect of the same kind.

મછવો, } **મછુવો**, } *s. m.* [મચ્છ+S. वाह a carrier *fr.* वह् to carry.] A small boat; a lighter.

મજ, Same as મુજ *q. v.* (used in poetry).

મજરો લઇ મજ રોગ લે હરી.—દલપતરામ

મજક, Same as મચક *q. v.*

મજકુર, *s. m.* [Ar. मज़्कूर् above said.] A statement; an account; a communication; the context or purport of a letter, etc. 2. *adj.* Above mentioned; the said; aforenamed; aforesaid.

મજનુ, } **મજનુન**, } *adj.* [P. मजूनून् mad.] Insane; mad. 2. Love-mad.

મજબુત, Same as મજબૂત *q. v.*

મજબુતી, Same as મજબૂતી *q. v.*

મજબૂત, *adj.* [Ar. मज़्बूत् .] Strong; firm; compact; fast; fixed. 2. Staunch; steady; settled; positive; determinate; resolute. 3. Robust; stout; solid; muscular. 4. Cogent; powerful; forcible.

મજબૂતી, *s. f.* [See above.] Strength; firmness. 2. Solidity; muscularity. 3. Cogency; power; force. 4. Positiveness; fixedness; settledness.

Id. મજબૂતી આપવી To give strength to; to support.

મજમલે, *adv.* [Ar. मिन् from + जुम्ला whole.] Altogether; on the whole.

મજમું, } **મજમુ**, } *s. n.* [Ar. मज्मुअ collected.] Co-partnership. 2. *adj.* Having a partnership; common.

મજમુદાર, *s. m.* [મજમુ+P. दार having.] An accountant-general; an auditor. 2. A partner. 3. A record-keeper; a hereditary revenue-officer.

મજમુદારી, *s. f.* [See above.] The office or duty of a મજમુદાર.

મજરે, *adv.* [Ar. मजर flowing.] In the satisfaction of a debt, etc.; in compensation for (said of a payment).

Id. મજરે આપવું To give credit for. મજરે આવવું To be realized; to be fruitful.

મજરો, Same as મુજરો *q. v.* 2. Compassion; pity.

મજરો લઇ મજ રોગ લે હરી —દલપતરામ.

મજલ, *s. f.* [Ar. मन्ज़िल.] A march; the distance passed over. 2. A stage; a day's journey. 3. A half. 4. The last stage; the journey's end.

Id. મજલ ખેડવી-ખેંચવી-કાપવી-મારવી To make a journey.

છોકરો મજલો ખેંચતો થાકી ગાડી નીકળી પડયો.—ક. દા. કાં.

મજલીસ, Same as મિજલસ *q. v.*

મજલો, *s. m.* [Ar. मन्ज़िलह् a place.] An upper storey.

મજહબ, *s. m.* [Ar.] Religion; creed; faith. 2. A religious brotherhood.

મજહબી, *s. f.* Same as મજહબ *q. v.* 2. *adj.* Religious; pertaining to faith or creed.

મજા, *s. f.* [P. मज़ह्.] Flavour; taste; relish. 2. Delight; pleasure; agreeableness; enjoyment. 3. Tastiness; tastefulness; pleasantness. 4. Prettiness; loveliness; fineness. 5. Fun; frolic; diversion; sport; gaiety; merriment; joy; hilarity; mirth.

Id. મજા માણવી-મારવી-પડવી To find pleasure in.

મજાક, } **મજાખ**, } *s. f.* [As. मज़ाक़्.] Jests; jokes; gibes; pleasantries.

Id. મજાક કરવી To make jests of; to enjoy pleasure at the cost of.

મજાગરૂં, Same as મિજાગરૂં *q. v.*

મજાલ, *s. f.* [Ar.] Strength; power; ability; 2. Authority.

મારી ન છે કે મજાલ.—કહાવત.

મજીઆરૂં, *s. n.* [S. मध्य middle.] Partnership. 2. *adj. m. f. n.* Joint; held in common; common.

મજીઓ, *s. m.* Marl; a kind of stone.

મજીઠ, *s. f.* [S. मंजिष्ठा.] The Indian madder; name of a plant. Rubia cordifolia. N. O. Rubiaceæ. 2. A red dye.

મજીઠીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Of the colour of મજીઠ; reddish.

મજુર, } મજૂર, } *s. m.* [P. मुज़्र.] A day-labourer; a porter; a cooly; a carrier.

મજુરણ, } મજૂરણ, } *s. f.* [See above.] A female labourer.

મજુરી, } મજૂરી, } *s. f.* [See મજુર.] Drudgery; toilsome work; labour. 2. The wages of a labourer.

મજૂશ, } મજૂસ, } *s. f.* [S. मंजुषा.] A coffer; a chest.

પ્રાચીન ખજાનો પડયો રહે મજૂસમાં સડયો.—દ. કા. કાં.

મજેદાર, *adj.* [મજા + P. दार having.] Pleasing; tasteful; palatable.

મજેદારી, *s. f.* [See above.] Tastefulness; agreeableness.

વળી તારી મજેદારી.—કલાપિ.

મજેતું, Same as મઝાતું *q. v.*

મજો, Same as મજા, મઝા *q. v.*

મજ્જન, *s. n.* [S. *fr.* मस्ज्, मज्ज् to be drowned.] Immersion; dipping. 2. Ablution; bathing; a bath.

મજ્જા, *s. f.* [S.] The marrow of the bones. 2. The pith or sap of plants. 3. A nerve.

મજ્જાકોષ, *s. m.* [મજ્જા + S. कोष a cell.] A nerve cell.

મજ્જાગ્રંથિ, *s. f.* [મજ્જા + S. ग्रंथि a gland.] A nerve gland.

મજ્જાતંતુ, *s. m.* [મજ્જા + S. तंतु a fibre.] A nerve fibre.

મજ્જાતંત્ર, *s. n.* [મજ્જા + S. तंत्र a system.] The nervous system.

મજ્જારજ્જુ, *s. m. f.* [મજ્જા + S. रज्जु a cord.] The spinal chord.

મઝા, Same as મજા *q. v.*

કુલવતી સ્ત્રી પોતે પોતાની મઝાથી રહે છે.—મ. ન. દ્વિ.

મઝાતું, *adj. m. f. n.* [See મજા.] Fine; tasteful; beautiful; charming; soothing; soft; first-rate; pretty.

મઝિયારું, Same as મજીઆરું *q. v.*

તેઓ ઘણું કરીને મઝિયારો લાભ વેચી નાખી કીંમત વહેંચી લે છે. —મં, આ, દે.

મઝે, Same as મજા *q. v.*

મઝેદાર, Same as મઝાતું *q. v.*

મઝેદારી, *s. f.* [મજા + P. दार having.] Merriment; mirth; hilarity.

મઝેતું, Same as મઝાતું *q. v.*

અથાણાની બરણીઓ મઝેની બનાવી શકે છે.—દ. કા. કાં.

પવન મઝેનો દિલ લાગે.—નર્મદ.

મંચ, } મંચક, } *s. m.* [S.] A bedstead; a cot. 2. A raised seat; a pulpit. 3. An elevated seat in a field (for a watchman).

મંછા, *s. f.* [S. मनीषा *fr.* मनस् the mind + इष् to fly away.] Wish; desire.

Prov. મંછા ડાકણ ને શંકા ભૂત An idle mind is the Devil's workshop.

મંજન, *s. n.* [S. मंज् to clean.] Cleansing. 2. A tooth-powder; a medicine to clean, strengthen, or colour teeth.

મંજરિત, *adj.* [S.] Furnished with or possessing clusters of blossoms. 2. Mounted on a stalk.

મંજરી, *s. f.* [S.] A streak of flowers; a cluster of blossoms; a pike. 2. A shoot; a sprout.

મંજાર, *s. m.* [S. मार्जार.] A male cat.

મંજિષ્ઠ, Same as મજીઠ *q. v.*

મંજીર, *s. n.* [S.] An anklet.

મંજીરા, *s. m. pl.* [S. मंजीर an anklet.] Cymbals.

મંજુ, *adj.* [S.] Melodious; sweet; charming; pleasing. 2. Gentle; soft; mild; lovely; agreeable (in respect of sound or voice).

મંજુકેશ, } મંજુકેશી, } *s. m.* [S.] An epithet of Krishna.

મંજુભાષિણી, *s. f.* Name of a metre, each foot containing 13 syllables. 2. *adj. f.* [See below.] Sweet-speaking.

વળી થા સખી જ મંજુભાષિણી.—દલપતરામ.

મંજુભાષી, *adj.* [મંજુ + S. भाष् to speak.] Sweet-speaking.

મંજુર, Same as મંજાર *q. v.*

મંજુરી, Same as મંજૂરી *q. v.*

મંજુલ, Same as મંજુ *q. v.*

કોઇક કેલિ-કલા-કુતૂહલથી મંજુલ વંજુલ કુંજે.—કે. હ. ધ્રુ.

અહો ! મંજુલ કુંજ તણા અતિથિ !—ભરત.

મંજુવાદિની, } મંજુવાદી, } *adj. f.* Same as મંજુભાષિણી, મંજુભાષી *q. v.*

મંજુષા, *s. f.* [S.] A box; a chest. 2. A receptacle; a museum.

મંજુસ, Same as **મજુસ** *q. v.*

મંજૂર, *adj.* [Ar. मनज़ूर.] Approved; sanctioned; confirmed. 2. Agreeable; acceptable.

મંજૂરી, *s. f.* [See above.] Approval; confirmation; consent; sanction. 2. Acceptance.

Id. મંજૂરી લેવી-મેળવવી To get sanctioned; to get the approval or consent of. મંજૂરી આપવી To give sanction or consent; to sanction.

મંજો, *s. m.* A kind of toy for children; a marble; a pebble.

Id. મંજા ગીચવા-મંજે રમવું To play at marbles.

મટ, *s. f.* [Imit.] Rest; repose. 2. Peace of mind; tranquility. 3. Winking of the eyes. 4. Same as **મટકો** *q. v.*

Id. મટ મારવી To wink. 2. To endure every thing without uttering a single word; to bear and forbear. 3. To have complete peace of mind.

મટક, *s. f.* Same as **મટકો** *q. v.*

ભ્રકુટીની મટકમાં, કે ભાળવાની લટકમાં.—દયારામ.

મટકાવવું, *v. t.* To wink; to convey one's meaning in the twinkling of the eyes.

ભ્રકુટીમાં મટકાવી લુરખી નાખ મા રે.—દયારામ.

મટકી, *s. f.* [See **માટી** earth.] A small earthen water-pot; a pail.

મટકું, *s. n.* Same as **મટકી** *q. v.* 2. [See below.] A wink.

એક મટકું ન માંડયું રે.—ના. દ. ક.

મટકો, *s. m.* [મટ+S. कार doing.] Gestures; gesticulations. 2. Flirting.

નારી બોલી નેહથી, મટકા કરતી મુખ.—સામળ.

મટમટાવવું, *v. t.* [Imit.] To quickly close and open (the eyes). 2. To wink.

મટર, *s. n.* Name of a bean; chickling vetch. Lathyrus sativus or Pisum arvens. N. O. Leguminosæ. See **લાંગ**.

મટવું, *v. i.* [S. निमिष्ट shut up *fr.* निमिष् to shut up.] To pass away; to be over. 2. To be done, removed, eradicated or gone. 3. To be effaced or erased. 4. To be lowered.

Id. છોકરી આઠ વર્ષે કન્યા મટીને ગૌરી થાય છે A female child ceases to be an infant and becomes a girl, when eight years old.

ચાલ્ય ગૌરીની આગળ મટી.—પ્રેમાનંદ.

મટુકી, Same as **મટકી** *q. v.*

મટુકી ભિરાવ ચોડી, જે ભરાવું પાણી રે.—પ્રેમાનંદ.

મટોડી, *s. f.* [માટી earth + ડી dim.] Earth; clay; dust.

મટોડું, *s. n.* [See above.] Earth; clay; mud; a clod of earth.

મટ્ઠો, Same as **મઠો** *q. v.*

મઠ, *s. m.* [S. मृष्ट delicious.] Name of a kind of pulse; a kind of bean. Phaseolus aconitifolius. N. O. Leguminosæ. 2. [S. *fr.* मठ् to dwell.] An abbey; a monastery; a place of learning. 4. A convent.

મઠાધિકારિણી, *s. f.* [See above.] An abbess.

મઠાધિકારી, Same as **મઠાધિપતિ** *q. v.*

મઠાધિપતિ,
મઠાધ્યક્ષ, } *s. m.* [મઠ + S. अधिपति, अध्यक्ष a lord.] An abbot; a monk.

મઠારવું, *v. t.* [See **મઠેરવું**.] To smooth; to polish; to level. 2. To scrape on a lathe.

મઠિયું, *s. n.* [See **મઠ** a kind of bean.] A particular kind of food made of the flour of **મઠ**. 2. A particular kind of food made of grain-flour.

મઠેરણી, *s. f.* [See **મઠેરવું**.] Name of a plane used by a carpenter. 2. A mallet used by a goldsmith.

મઠેરવું, *v. t.* [S. मृष्ट wiped *fr.* मृज् to wipe; to cleanse.] Same as **મઠારવું** *q. v.* 2. To give a decent form to. 3. To strike; to beat. 4. To eat with satisfaction. 5. To have illicit intercourse with a woman (vulgar).

મઠો, *s. m.* [P. मास्त् curdled milk.] Milk coagulated and churned.

મડ, *s. f.* [See **મરડવું** to twist.] Gravel; gravelly soil. 2. Pertinacity; persistency; stubbornness. 3. Crookedness. 4. A twist.

મડકું, Same as **મુડકું** *q. v.*

મડધો, *adj. m.* Stout; robust; fat. 2. *s. m.* A robust and fat person. 3. A gymnast.

મડમ, *s. f.* [Eng.] Madam; a European lady

મડવું, *v. t.* [See **મરડવું** to twist.] To bend; to incurvate; to incline. 2. To twist. 3. To subjugate; to control; to make crooked. 4. Same as **મડકું** *q. v.*

મડાગાંઠ, *s. f.* [મડું + S. ग्रंथि a knot.] A fast knot; rigor mortis.

મડિયાં,
મડીઆં, } *s. n. pl.* [See **મરડવું**.] Hollow anklets or wristlets that require to be twisted while being put on.

મઢીઓ, *s. m.* [See મઢ.] Gravel; a kind of stone.

મઢું, Same as મુકદું *q. v.*

વારરો અમોને કોઈ, તેહ જાણવું મઢું.—વલ્લભ.

મઢ, *s. m.* The front part of a palace. 2. A row of houses in a street.

મઢવું, *v. t.* [S. मृद् to crush.] To overlay or line; to cover over. 2. To encase with a metal leaf; to frame.

મઢાવવું, *v. t.* [See મઢવું.] To get encased; to get covered; to get framed.

મઢાવું, *v. i.* [See મઢવું.] To be covered: to be encased; to be framed.

મઢી, મઢુલી, મઢુલી, *s. f.* [See મઢ.] A hut; a shed; a a cottage.

પ્રભુચરણતને કરે મઢુલી, વીજળી સમી ઉજળી.—લલિત.

મણ, *s. m.* [See માન a measure.] A maund; forty sheers in weight.

Prov. મણનું માથું જાજો, પણ નવટાંકનું નાક ન જશો I would rather incur a large sacrifice than even a little disgrace.

મણકો, *s. m.* [મણિ + કો dim.] A bead; a gem. 2. A single vertebra of the back.

Id. માળાનો મણકો Dear as a bead of the rosary; very dear. મણકા મૂકવા To count one's beads.

મણવકક્રીડિત, *s. m.* Name of a metre, each foot containing 8 syllables.

મણા, *s. f.* [S. मनाक् a little.] Want; deficiency.

કન્યાના રૂપમાં કંઈ મણા ન હતી.—મ. ન. દ્વિ.

તેમાં કશી મણા રહેવાની નથી.—ક. ઉ. યા.

મણિ, *s. m. n.* [S.] A jewel; a gem; a precious stone. 2. Anything excellent of its kind. 3. An ornament in general. 4. A bone of the vertebra.

મણિકાર, *s. m.* [મણિ+S. कृ to do.] A lapidary; a jeweller.

મણિચ્છદ, *s. m.* [મણિ + S. छद् a cover.] Name of a disease: phimosis.

મણિધર, *s. m.* [મણિ + S. धृ to hold.] A snake of a venomous kind; a cobra.

મણિબંધ, *s. m.* [મણિ + S. बंध् to bind.] A portion of the body where several bones are joined together to form a bone. 2. The wrist. 3. Name of a metre each foot containing 9 syllables.

ભીમ સદા આધાર અરે, તે મણિબંધે બાંધી ધરે.—દલપતરામ.

મણિબંધાસ્થિ, *s. n.* [મણિબંધ + S. अस्थि a bone.] The carpus bone; the bone of the wrist.

મણિમંડપ, *s. m.* [S.] Name of a residence of Shesha. 2. A rich residence.

મણિમય, *adj.* [મણિ + S. मय full of.] Jewelled; rich: luxurious, etc.

મણિઆર, *s. m.* Name of an individual of a class of the same name who makes bangles.

મણિઆરું, *s. n.* The occupation of a મણિઆર.

મણીકો, *s. m.* [See મણ.] A weight equal to a maund. 2. A measure equal to a maund.

મણીચક, *s. m.* [S.] Name of a king-fisher.

મંડ, *s. m. n.* [S.] Starch; the scum of boiled rice. 2. Gruel. 3. Sauce; a semi-solid food.

નીવારૌદન મંડ ઉષ્ણ મધુરં.—મ. ન. દ્વિ.

મંડઘટક, *s. n.* [મંડ+S. घट् to form.] A chromatophore.

મંડજ, *s. m.* [મંડ+S. जन् to be produced.] Starch.

મંડન, *s. n.* [S. *fr.* मंड् to adorn.] An ornament; a decoration; jewels; trinkets. 2. Adorning; dressing out. 3. Establishing; maintaining; proving.

મંડપ, *s. m.* [S.] A bower; an arbour. 2. An open hall; a temporary structure erected on festive occasions. 3. A tent; a pavilion. 4. A temple hall.

મંડલ, Same as મંડળ *q. v.*

મંડલીક, *s. m.* [S.] A tributary chief.

મંડવું, *v. i.* [S. मंड् to rejoice.] To begin; to set to. 2. To persevere.

Id. કામ ઉપર–કામમાં મંડયા ને મંડયા રહેવું To persevere in a bussiness; to stick to one's own work.

સ્તુતિ કરવા તવ મંડી સતી.—સામળ

મંડળ, *s. n.* [S. मंडल.] A circle; a ring; a circumference; a compass; anything round or circular; a circular orb; a globe; a wheel. 2. The disk or orb (of the sun or moon). 3. An assemblage; a company. 4. A society; an association. 5. A province; a district. 6. One of the ten divisions of Rigveda.

મત્સ્ય ત્રિકોણ ધનુષ મધવા, કલશ મંડળ નામ.—દયારામ

વિવિધ મંડળ માંડતા, ખાંડતા પૃથ્વી પાય.—ગિરિધર.

મંડળકૃમિ, s. n. [મંડળ+S. कृमि a worm.] An annelid.

મંડળાકાર, adj. [મંડળ+ S. आकार a form.] Circular.

મંડળિક, Same as મંડલીક q. v.

મંડળી, s. f. [S. मंडली.] An assembly; a company; a meeting; a group; a congregation. 2. A society; an association.

મંડળીક, Same as મંડલીક q. v.

મંડાઇ, s. f. [માંડવું+આઇ a suffix forming a noun.] A premium or bonus to a money-lender over and above the stipulated interest. 2. A market.

મંડાણ, s. n. [See મંડવું.] A beginning; a commencement. 2. The overspreading of clouds. 3. Foundation. 4. The wooden frame on a well. 5. Same as મંડાઇ q. v.

Id. મંડાણ માંડવું-કરવું To make a beginning.

સૃષ્ટિનું મંડાણ જેથી હોય.—આત્મા.
રજપૂતે મંડાણથી હકીકત કહેવા માંડી.—હ. દ્વા. કા.
અખા મંડાણે મોહ વેપાર.—અખો.

મંડામણ, s. n. } Same as મંડાઇ q. v.
મંડામણી, s. f. }

મંડાવવું, v. t. [See માંડવું.] To get entered; to get put down. 2. To dictate. 3. [See મંડવું.] To cause to commence.

મંડાવું, v. i. [See માંડવું.] To be entered; to be put down. 2. To be in a predicament; to be in a trying position. 3. To enter into the conjugal state; to marry. 4. To be established; to be set up to business. 5. To be begun.

Id. મંડાઇ ચૂકવું To be insolvent. 2. To lose the last heir; to be heirless.

Prov. મંડાય ત્યાં ભંડાય Conveniences have their inconveniences, and comforts have their crosses.

મંડિત, adj. [See મંડન.] Adorned; beautified; embellished; decorated.

મસ્તક મુગટ મંડિત દીઠી.—કાળિદાસ.

મંડિલ, Same as મંદિલ q. v.

મંડૂક, s. m. [S.] A frog.

મંડૂર, s. n. [S.] Rust of iron; dross; impure oxide of iron. 2. Name of a native medicine.

મત, s. m. n. [S. fr. मन् to think.] Opinion; belief; view; sentiment; judgment; thought; idea; mind. 2. A vote. 3. Accord; consent; approbation; sanction. 4. A particular dogma; doctrine; tenet. 5. A sect or persuasion; a party; a school (in religion or philosophy). 6. Obstinacy; persistency. 7. Advice; counsel.

Id. મત બાંધવું To form an opinion. મત ઉચ્ચારવું To express an opinion. મત આપવાનું સ્થાન A polling station. મત આપવું To give an opinion. 2. To vote for. મત લેવા To demand voting.

નારી મત શું રાખો નારદને કહે રે લોલ.—મીરાં.
નાગડાના નીમણનું મોટાથી પણ મત થયું.—લોકોક્તિ.

મતંગ, } s. m. [S.] An elephant.
મતંગજ, }

મતદાર, adj. [મત+P. दार having.] Having a vote or voice. 2. s. m. A voter.

મતપત્ર, s. m. n. [મત + S. पत्र a letter.] A voting paper.

મતબાનું, adj. m. f. n. Stout; strong; robust. 2. Infuriated. 3. Same as મતવાનું q. v.

મુનિ મતવાલા ફરે રે.—મકરીબાઇ.

મતભેદ, s. m. [મત+S. भेद difference.] Difference of opinion.

મતમતાંતર, s. n. [મત+S. मतांतर a different view.] Difference of religious creeds.

મતલબ, s. f. [Ar. मतलब्.] Purpose; design; object; intent; motive. 2. Purport or meaning; substance. 3. Signification.

Id. મતલબ કે In short; to be brief; in fine.

મતલબસર, adv. [મતલબ+P. सर् upon] With an object; for the purpose of gaining an object. 2. Selfishly.

મતલબી, adj. [See મતલબ.] Selfish; having in view one's own object; self-interested. 2. Designing; crafty.

મતવાદ, s. m. [See below.] Dogmatism.

મતવાદી, adj. [મત+S. वाद a doctrine.] Dogmatical; opinionated.

મતવારી, } adj. m. f. n. [મદ+વાળું having.]
મતવાલું, }

Gay; smart; spirited; gallant. 2. Very strong; stout; robust.

ઘણો રૂપવંતરામ, મરદ સાચા મતવાલા.—દલપતરામ.

મતસરવણી, s. f. [મત+S. श्रावण name of a month.] A vow observed by girls from the eleventh day of the dark half of Ashadha to the third day of the bright half of Shravana.

મતા, *s. f.* [Ar.] Property; possession. 2. Worth; value. 3. Goods; merchandise. 4. Capital; wealth.

મતાદાર, *s. m* [મતું+P. दार having.] A village-officer, who bears witness to the payments made by the villagers into the Government treasury.

મતાદારી, *s. f.* [See above.] The office and duties of a મતાદાર.

મતાધિકાર, *s. m.* [મત + S. अधिकार right.] Franchise; the right to vote.

મતાધિકારી, *adj.* [See above.] Having the right of a vote. 2. *s. m. f.* A voter.

મતાબર, Same as માતબર *q. v.*

મતાભિમાન, *s. m. n.* [મત+S. अभिमान pride.] Opinionativeness; dogmatism.

મતાભિમાની, *adj.* [See above.] Dogmatical; opinionated.

મતાવો, *s. m.* Sensation of laziness; a feverish sensation.

મતાવલંબન, *s. n.* [મત+S. अवलंबन a support.] Holding or supporting a particular opinion.

મતિ, *s. f.* [See મત.] Understanding; intellect; sense; judgment; impression; knowledge. 2. Heart; mind. 3. Opinion; thought; supposition; view. 4. Desire; wish. 5. Counsel; advice.

Id. અવળી મતી સૂઝવી To be led astray by a wrong judgment or by false impressions. મતિ કરવી To think of; to resolve upon.

હંસ આલવાને મતિ કીધી તેણું નાગો કીધો.—ભાલણ.

મતિપૂર્વક, *adv.* [મતિ+S. पूर्वक attended with.] Intentionally; purposely; wilfully.

મતિભ્રમ, *s. m.* [મતિ+S. भ्रम delusion.] An unsettled state of the mind; mental delusion. 2. Weakness of the mind; weakness of memory; forgetfulness. 3. An error; a mistake.

મતિમંદ, *adj.* [મતિ+S. मंद slow.] Dull; slow of understanding; dull-headed.

મતિમાન, *adj.* [મતિ+S. मत्, मान् having.] Intelligent; clever.

મતિલુ, }
મતિલું, } Same as મતીલ, મતીલું *q. v.*

મતિલ મતના મતમાં રહે.—અખો.

મતીલ. Same as મતીલું *q. v.*

મતીરૂં, *s. n.* A cucumber.

મતીલું. *adj. m. f. n.* [મતિ + વાળું having.] Opinionated; opinionative; self-willed; obstinate.

એગો ભોગવનાર એકમતિલાં ન માનવી.—લલિત.

મતું, }
મતુ, } *s. n.* [See સંમત.] The signature of the party executing a document.

Id. મતું મારવું-કરવું To testify in writing; to sign. અત્ર મતુ તત્ર શાખ Signature on this side and witnessing on the other. કોરે પાને મતું A blank cheque.

મત્કુણ, *s. m.* [S.] A bed-bug.

મત્ત, *adj.* [S. *fr.* मद् to be mad.] Intoxicated; inebriated. 2. Mad; furious. 3. Arrogant; impudent; proud. 4. Amorous; wanton.

મત્તમયંદ, *s. m.* Name of a metre, each foot containing 23 syllables.

મત્તમયૂર, *s. m.* Name of a metre, each foot containing 13 syllables. 2. [મત્ત+S. मयूर a peacock.] An amorous peacock.

નાચે છે જે મત્તમયૂર પ્રભુ માયા.—દલપતરામ.

મત્સર, *s. m.* [S.] Jealousy; envy. 2. Pride. 3 Anger; passion. 4. A mosquito; a gnat.

માર્યાં મત્સર તણાં ભરેલાં.—હ. ડા. કાં.

મત્સરી, *adj.* [See above.] Envious; spiteful. 2. Proud.

મત્સ્ય, *s. n.* [S.] A fish.

મત્સ્યગંધા, *s. f.* [S.] Name of Satyavatee, wife of Shantanu. 2. Name of a sea-animal; a manatee; a dugong.

મત્સ્યરંગ, *s. f.* [S.] Name of a bird; the halcyon; the kingfisher. 2. An osprey.

મત્સ્યસરટ, *s. n.* [મત્સ્ય+S. सरट a lizard.] An ichthyosaurus.

મત્સ્યાવતાર, *s. m.* [મત્સ્ય+S. अवतार an incarnation.] The first of the ten incarnations of Vishnu.

મથક, *s. n.* [See મસ્તક.] The principal place; the head-quarters; the seat; the central place. 2. A camp; a house; a residence.

મથન, *s. n.* [See મથવું.] Churning. 2. Agitating a subject: discussing; debating; revolving. 3. A struggle; exertion.

મથનાચલ, *s. m.* [મથન+S. अचल a mountain.] The mountain Mandara (used as a churning stick).

મથની, *s. f.* [See મથવું.] A pot, generally earthen, in which curdled milk is churned.

માખણ ચોર, ફોડે મથનીનો.—દયારામ.

મથવું, *v. t.* [S. मन्थ् to churn.] To churn. 2. To discuss; to debate; to sift; to consider mentally. 3. *v. i.* To exert oneself hard; to struggle; to try hard.

Id. મથીમથીને દહાડા કાઢવા To struggle through the days; to get through the days with great difficulty.

મથી મરીએ છિયે ને એમને કયાં ખબર છે.—કે. હ. પુ.

દહીં મથી ઘી અળગું કાઢ.—અખો.

મથાવવું, *v. t.* [See **મથવું**.] To cause one to exert oneself. 2. To defeat; to humble.

મથાળી, *s. f.* [See **મથાળું**.] A turban. 2. A top; a summit. 3. A heading.

મથાળું, *s. n.* [માથું the head + તળિયું the surface, the bottom.] The top; the heading; the forepart of anything. 2. A summit. 3. A turban (in contempt). 4. An estimate.

Id. મથાળું બાંધવું To make an estimate. 2. To put in head lines; to write out the chief portion. મથાળું ઘાલવું-પહેરવું To put on a turban.

મંથિત, *adj.* [See **મથવું**.] Churned. 2. Agitated; excited.

મથોટી, *s. f.* [માથું + S. वृत्ति being.] The part of the head of horned cattle nearest their horns; the forehead of horned animals.

મથોડું, *s. n.* [માથું + ડું dim.] A man's height; 6 feet deep, as a measure of depth.

મદ, *s. m.* [S. *fr.* मद् to be mad.] Inebrity; intoxication. 2. Passion; love; affection. 3. The liquid running from an elephant's temples when in rut; the rutting juice. 4. Pride; arrogance; haughtiness. 5. Madness. 6. Wild tricks.

Id. મદમાં આવવું-મદ કરવો To be proud or arrogant. મદ ઉતરવો To be free from intoxication or pride. મદ ઝરવો To flow (of the rutting juice of elephants).

મદકલ, *adj.* [મદ + S. कल noise.] Noisy or talkative on account of intoxication or pride.

મદકલ કોકિલના કલરવ થી, ન જ સુણી મુજ ઉરમાંથી.-કે. હ. પુ.

મદગર, *s. m.* [S. मुद्गर.] A club; a kind of dumb-bell.

મદગળ, *s. m.* [મદ + S. गल् to drop.] An elephant.

મદગળું, *adj. m. f. n.* [See above.] Furious; in rut (of an elephant).

વિજુ ઠમના મદગળતા બત્ર ચડતા ખડ ખોલ.—હ. હ. પુ.

મદગળના માતંગ.—પ્રેમાનંદ.

મદઘેંઘટ, *adj.* [મદ + ઘેંઘટ drowsy.] Lustful; wanton; drunk; intoxicated.

મધુ ચેનમત મદઘેંઘટ.—કે. હ. પુ.

મદત, **મદદ**, *s. f.* [Ar. मदद्.] An assistance; help; aid; succour. 2. Protection; shelter. 3. Encouragement. 4. Abetment. 5. An aider; a backer.

Id. મદદ માગવી To ask help of. મદદ લેવી To take the help of. મદદ કરવી-આપવી To give help to. મદદ મેળવવી To get the help of.

મદદગાર, **મદદનીસ**, *s. m.* [મદદ + P. गार् doing, नविश्तन् to write] A helper; an assistant; an aider. 2. A favourer; a protector.

મદદીઉં, *s. n.* [See above.] An assistant. 2. *adj. m. f. n.* Assisting; aiding; encouraging; helping.

મદન, *s. m.* [See **મદ**.] The God of Love; the Hindu Cupid. 2. Lust; concupiscence; the sexual passion.

મદનગોર પોપટ, *s. m.* Name of a bird; the blue-winged paraquet.

મદનગ્રહ, *s. m.* Name of a metre containing 40 matras and ten tals.

મદનચોર, *s. m.* Name of a bird; the small adjutant.

મદનપીડિત, *adj.* [મદન + S. पीड् to pain.] Afflicted by love; love-sick.

મદનપ્રેરણા, *s. f.* [મદન + S. प्रेरणा impulse; passion.] Love-passion; love-sickness.

અમારી સખી તમારે લીધે મદનપ્રેરણાથી આ દશાએ પહોંચી છે.
—સ. ચં. ના.

મદનફળ, *s. n.* [મદન + S. फल a fruit.] A fruit much used in marriage ceremonies. The nut of Randia dumetorum. N. O. Rubiaceæ.

મદનબાણ, *s. n.* [મદન + S. बाण an arrow.] Cupid's arrow. 2. A kind of fragrant flower.

મદનભેર, *s. n.* **મદનભેરી**, *s. f.* [મદન + S. भेर, भेरी a kettle-drum.] A long trumpet.

મદનભેર ભુંગળ ભર ઠરઠ.—પદ્મનાભ.

મદનમસ્ત, *adj.* [મદન + P. मस्त mad.] Passionate; love-blind; amorous. 2. *s. m.* Name of

a plant and its tuber. Amorphophallus sylvaticus. N. O. Araceæ.

મદનાંકુર, *s. m.* [મદન + S. अंकुर a sprout.] The clitoris.

મદમત્ત, } મદમાતું, } *adj. m. f. n.* [મદ+S. मत्त mad.] In the free and unrestrained swing of pride. 2. Haughty. 3. Inflamed with lust.

આવી યૌવનની ભેળ, થયા મદમાતા જન સહુ.—નમ દ.

મદરેસા, *s. f.* [Ar. मद्रिसह.] An academy; a college; a university; a school.

મદલેખા, *s. m.* Name of a metre, each foot containing 7 syllables.

મોસંગે કરી રેખા, તે નારી મદલેખા.—દલપતરામ.

મદલોલ, *adj.* [મદ + S. लोल agitated.] Lustful; amorous.

તહીં ઘૂમીએ કિલકિલિયે, મદલોલ હો.—લલિત.

મદવાળું, *adj. m. f. n.* Same as મત્ત *q. v.*

મદવિકાર, *s. m.* [મદ + S. विकार change.] The change of the state of mind owing to intoxication or pride. 2. Impudence.

મદવિકારી, *adj.* [See above.] Lustful. 2. Proud; impudent.

મદવું, *v. i.* [S. मद्.] To be proud; to be haughty.

ડોલે ખોલસરી મધુથી તર, મધુપ સમૂહ શું મદંતી.—કે. હ. ધ્રુ.

મદાંધ, *adj.* [મદ +S. अंध blind.] Blind from pride (of riches, etc.).

મદાર, *s. m.* [Ar. मदार् the hunch on a dromedary's back.] Assurance; confidence; reliance. 2. End; aim; object; motive.

મદારત, *s. f.* [Ar. मुदारात्.] Hospitality; kind reception.

મદારી, *s. m.* A juggler; a conjurer; a mountebank; a snake-charmer; a tumbler.

મદિરા, *s. m.* [S.] Spirituous liquor. 2. Name of a metre, each foot containing 22 syllables. 3. *s. f.* An epithet of Durga.

હું મદિરા મદથી ન મચીશ, ખચીશ ભજી નટ નાગરને.-દલપતરામ.

મદિરાક્ષી, *s. f.* [મદિરા + S. अक्षि the eye.] A woman with fascinating eyes.

[illegible] *s. n.* [મદિરા + S. आलय a house.] A tavern; an ale-house.

[illegible] મદિરાલય [illegible] —દ. ડુ. ચા

[illegible], Same as મત્ત *q. v.*

[illegible] —નર્મદ.

મદોન્મત્ત, *adj.* [મદ + S. उन्मत्त furious.] Intoxicated; infatuated; furious; impetuous; frenzied; frantic.

મદ્ય, *s. m.* [S.] Spirituous or vinous liquor.

મદ્યજભ્રમ, *s. m.* [મદ્ય + S. ज produced + भ्रम delusion.] Delirium tremens.

મદ્યદીપ, *s. m.* [મદ્ય + S. दीप a lamp.] A spirit lamp.

મદ્યપ, *s. m.* [મદ્ય+S. पा to drink.] A drunkard; a sot; a tippler.

મદ્યપાન, *s. n.* [મદ્ય+S. पान drinking *fr.* पा to drink.] Drinking of spirits or wines. 2. An intoxicating beverage.

મદ્યપી, Same as મદ્યપ *q. v.*

મદ્યસાર, *s. m.* [મદ્ય + S. सार an essence.] Alcohol.

મદ્ર, *s. m.* [S.] Name of a country of ancient India; modern Madras.

મદ્રાસી, } મદ્રાજી, } *adj.* [See above.] Belonging or relating to Madras. 2. *s. n.* Name of a red cloth.

મધ, *s. n.* [S. मधु honey.] The nectar or honey of flowers. 2. Honey.

Id. ગળ્યું મધ જેવું Very sweet. 2. Very dear.

Prov. મધના ટીપાની પેઠે As an enticement.

મધપાક, *s. m.* [મધ + S. पाक cooking.] A kind of disease generally evidenced on the tongue.

મધપુડો, *s. m.* [મધ + S. पुट a bag.] A honey-comb.

મધમાખ, } મધમાખી, } *s. f.* [મધ + S. मक्षिका a fly.] The fly that makes honey; the honey-fly; a bee.

મધરાત, } મધરાત્રિ, } *s. f.* [મધ્ય+S. रात्रि a night.] The midnight; the dead of night.

મધલાલ, } મધલાળ, } *s. f.* [મધ + S. लाला spittle.] An eager desire. 2. A flow of saliva owing to an eager desire for a thing.

થયા વિસામા શિબિર તાણ્યા, રાય પડયા મધલાલ સહી.-પ્રેમાનંદ.

મધવો, *adj. m.* [See મધ.] Nourished; well-fed; fat. 2. *s. m.* Honey-buzzard; name of a bird.

મધુ, *s. n.* [S.] Honey. 2. *s. m.* Spirituous liquor. 3. The season of Spring. 4. Name of a

metre, each foot containing 4 syllables. 5. *adj.* Sweet; pleasant; agreeable.

નગ ધરે, મધુ કરે, ભય હરે, સુખ ભરે.—દલપતરામ.

મધુકર, *s. m.* [મધુ+S. कृ to do.] A bee. 2. A wasp.

મધુકરી, *s. f.* [S. माधुकरी.] Collecting alms by begging from door to door, as a bee collects honey by moving from flower to flower; alms collected from door to door; dressed food given as alms. 2. A female bee.

મધુતમ, *adj.* [મધુ+S. तम the suffix for the superlative degree.] Most delightful; most pleasant; sweetest.

તને છે યાદ આ મધુતમ દશાની મધુરતા.—કલાપિ.

મધુપ, *s. m.* [મધુ+S. पा to drink.] A bee. 2. A wasp. 3. A drunkard; a sot.

મધુપર્ક, *s. n.* [મધુ+S. पर्क touch *fr.* पर्च् to touch.] The oblation of curds, milk, honey, etc.; a respectful offering made to a guest, especially to the bridegroom at his father-in-law's house in the marriage ceremony.

મધુપાન, *s. n.* [See મધુપ.] Taking or drinking wine or intoxicating liquor.

મધુપાની, *adj.* [See મધુપ.] Drinking wine. 2. *s. m. f.* A drunkard.

મધુપ્રમેહ, *s. m.* [મધુ+S. प्रमेह a sachharine disease.] Diabetes; diabetes mellitus.

મધુભાર, *s. m.* Name of a metre of 8 matras and 2 talas.

મધુમક્ષિકા, *s. f.* [મધુ+S. मक्षिका a fly.] A bee.

મધુમાસ, *s. m.* [મધુ+S. मास a month.] The spring.

વિરમે કૂદતી કળી મધુમાસે.—ન. ભો. દી.

મધુર, *adj.* [S. मधुर sweet.] Sweet. 2. Melodious; harmonious; dulcet. 3. Beautiful; lovely. 4. Fragrant. 5. Mild; gentle; grateful; soft.

મધુરકંઠી, *s. f.* Name of a bird; the thrush. 2. *adj.* [મધુર+S. कंठ voice.] Melodious; sweet to the ear.

મધુરતા, *s. f.* Same as માધુર્ય *q. v.*

મધુરભાષણી, મધુરભાષિણી, *adj. f.*
મધુરભાષી, *adj. m. n.* [મધુર + S. भाष् to speak.] Sweet-speaking.

મધુરવું, Same as મધુરૂં *q. v.*

આવે નવીન મર્મીઓ મધુરતાં —કલાપિ.

મધુરૂં, *adj. m. f. n.* Same as મધુર *q. v.*

મધુલિહ્, *s. m.* [મધુ+S. लिह् to sip.] A wasp; a bee.

મધુવન, *s. n.* [મધુ+S. वन a forest.] Name of the forest near the town of Mathura: Brindabana.

મધુસૂદન, *s. m.* [S.] The god of love, cupid. 2. An epithet of Shree Krishna.

મધૂક, *s. m.* [S.] Name of a plant. Bassia latifolia. N. O. Sapotaceæ

મધૂયા, *s. n.* Name of a bird: the white-tailed sea-eagle.

મધોમધ, *adv.* [Redup. of મધ્ય middle.] In the centre; in the middle; between; betwixt.

મધ્ય, *s. n.* [S.] The middle; the centre. 2. Ten thousand billions. 3. *adj.* Middle; central. 4. *adv.* Pyro.

મધ્યગ, *adj.* [મધ્ય+S. गम् to go.] Being or going in the middle.

મધ્યગત, *adj.* [See above.] Central; being in the middle.

મધ્યગર્ભ, *s. m.* [મધ્ય+S. गर्भ pith.] Mesenchyme.

મધ્યપ્રમાણ, *s. n.* [મધ્ય+S. प्रमाण proportion.] The mean proportion.

મધ્યબિંદુ, *s. n.* [મધ્ય+S. बिंदु a point.] The centre; the centre of a circle.

મધ્યમ, *adj.* [મધ્ય+S. म, तम, a suffix of the superlative degree.] Middle. 2. Middling; common; moderate; mediocre; holding the mean. 3. *s. m.* One of the seven musical notes; the fourth of the Hindu gamut.

મધ્યમપદ, *s. n.* [મધ્યમ+S. पद a step.] The middle member (of a compound). 2. The intermediate class (of a training institution).

મધ્યમપદલોપી, *s. m.* [મધ્યમપદ+S. लोपिन् dropping.] Name of a compound in which the middle term is dropped.

મધ્યમરેખા, *s. f.* [મધ્યમ+S. रेखा a line.] The central meridian of the earth.

મધ્યમલોક, *s. m.* [મધ્યમ + S. लोक the world.] The middle world; the earth.

મધ્યમસર, *adv.* [મધ્યમ +S. सर moving.] Moderately; of a middling character.

મધ્યમા, *s. f.* [S.] The middle finger. 2. A female just arrived at maturity. 3. Speech in the third of its four stages. 4. One of the classes of heroines in poetic composition.

મધ્યમાવતી સારંગ, *s. m.* Name of a musical mode generally sung in the middle of the day.

મધ્યરાત્ર, **મધ્યરાત્રિ**, **મધ્યરાત્રી**, *s. f.* [મધ્ય+S. रात्र, रात्रि, रात्री a night.] Mid-night; the dead of night.

મધ્યરેખા, *s. f.* [મધ્ય + S. रेखा a line.] The equator. 2. The mid-rib.

મધ્યવર્તી, *adj.* [મધ્ય+S. वृत्, वर्त् to be.] Being in the middle; central; middle. 2. *s. m.* An arbitrator; a mediator; an intermediary.

મધ્યસ્થ, *adj.* [મધ્ય + S. स्था to stand.] Situated in the middle part; intermediated. 2. Impartial; indifferent; neutral. 3. *s. m.* A mediator; an arbitrator. 4. A disinterested person.

મધ્યસ્થતા, *s. f.* [મધ્યસ્થ+S. ता a suffix forming a noun.] An intermediate position. 2. Mediocrity. 3. Impartiality; indifference. 4. Arbitration.

મધ્યસ્થળ, *s. n.* [મધ્ય+S. स्थल a place.] The middle space or region. 2. The centre. 3. The waist; the hip.

મધ્યા, Same as મધ્યમા *q. v.* 2. A kind of motion of the planets.

મધ્યાન, **મધ્યાહ્ન**, *s. m.* [મધ્ય + S. अहन् a day.] Midday; noon.

મધ્યે, *adv.* or *prep.* [See મધ્ય.] Inside; in the middle; in; into; amongst; between; amidst.

મન, *s. n.* [S. मनस् the mind *fr.* मन् to think.] The mind; the intellect; the seat of judgment; reflection; reasoning; the faculty of understanding; memory. 2. The heart; the seat of the sentiments, passions, and affections. 3. The conscience; the moral sense. 4. The will or desire; the determining faculty. 5. Mind; liking; choice; inclination of the mind. 6. Thought.

Id. મન કરવું To have an inclination. મન થવું To be inclined to. મન મારવું To restrain the mind. મન ખાટું કરવું To displease. મન ચોળવું To hesitate; to repent; to regret. મારૂં મન માનતું નથી I cannot make my mind believe this. મન માનવું To accept; to adopt. મન માને ત્યાં Wherever one pleases મન માને તેમ In whatever way one likes. મન મનાવવું To please; to propitiate; to persuade. મનમાં આવવું-ઉતરવું To have a mind to; to like; to prefer. મન ઉતરવું To be disgusted with; to be displeased with. મન દેવું-આપવું To be attentive to. 2. To reveal one's mind, wishes, or intentions. મન દઇને Attentively. મન ગળવું-પીગળવું To be melted with pity (of the mind). મનમાં ફૂલવું To be elated in mind; to be puffed up in mind. મનમાં મહાલવું To be pleased in mind. મનમાં-મનથી ધારવું To resolve in mind. મનથી-મનમાં મુંઝાવું To be perplexed in mind. મન ચકડોળે ચઢવું Not to be able to come to a resolution; to be irresolute. મન દોડવું To have an eager desire for. 2. To wander (of the mind). 3. To indulge in flights of imagination. મન ભરવું To satisfy. અંબર ભૂષણ દુંથી સરે, મન સારૂં ભરે.—પ્રેમાનંદ. મન વળવું To be satisfied; to accept what others say; to be appeased. મન વાળવું To make the mind contented; to rest satisfied; to console oneself. તેનું મન વળાવવું To comfort him. મન ઉઠવું To be disgusted with; to be tired of. 2. To be estranged; to be alienated. મન જોવું-વર્તવું To gauge one's mind; to sound the mind. મન ચોંટવું-લાગવું To like; to prefer. મન લગાડવું To attend to. મન દોરવું-ખેંચવું To attract the attention of. મન ચોરવું-ચોળવું To keep one's mind from; not to reveal one's mind. મનનું મનમાં રહી જવું Not to have one's wishes fulfilled. 2. Not to be able to express one's wishes. મનમાં બડબડવું To speak to oneself; not to give expression to one's grievances; to murmur at. મનમાં ઝોલાં ખાયાં કરવું To revolve in one's mind (of an idea); to hesitate. મન ઘાલવું-મન ઉપર લેવું To attend to; to take up seriously; to be interested in. મન ઊંચું થવું To be displeased. 2. To be estranged. મનમાં બળવું To have a heart-burning; to be peevish through envy. મનમાં આણવું-લાવવું To be concerned at; to be affected by. મન મોટું-મોકળું કરવું To be generous-minded. મન ટાઢું કરવું To be contented. મન મેલીને-ખુલ્લા મનથી Open-heartedly. મનગમતું-મનભાવતું

What the mind likes; agreeable to the mind. પોચું મન A soft mind; weak-mindedness. 2. Timidity. કઠણ મન Hard-heartedness. કાચું મન Half-heartedness. ડચુપચુ મન Irresolution. ખરા મનથી Sincerely. મેલું મન Dishonesty; fraud. મન-માંથી–મન ઉપરથી કાઢી નાખવું To dispel from the mind; to try to forget (thoughts or impressions). મનનો પાર પામવો To know the innermost secrets of. મનનો ભરમ Suspicion; a prejudice. મનનો ડાઘ Mental injury received; insult; rancour. મનનો મેલ Fraud.

Prov. મન મળ્યું, ત્યાં જાત શી પૂછવી ? Fair is not fair, but that which pleaseth; fancy possesseth beauty; a burden that one chooseth is not felt. મન હોય તો માળવે જવાય–મન ચાહે ,તે કરે Where there is a will, there is always a way; when the will is ready, the feet are light. મન ચંગા તો કથરોટમાં ગંગા; મન મુંડયા વિના માથું મુંડયું શા કામનું ? It is not the cowl that makes a friar. મનમાં પરણ્યા ને મનમાં રાંડ્યા Under my cloak, I will kill the king. મન કહે "હું માળવે જાઉં", અને કરમ કહે "હું કોઠીમાં પેસું" Will without wealth is useless. મન તો માંકડું છે Mental faculties require to be kept under control. મન જાણે કેથળો Everybody knows best what he is worth. મન નહિ તેની મંછા પણ નહિ Why should one wish for what one cannot have ? મનોમન સાક્ષી There is a sympathetic action between men who come in contact with each other. મન જાણે પાપ, ને મા જાણે બાપ Every man is best known to himself.

મન વચન કર્મ હરિમાં રાખ્યું.—અખો.

મનકલ્પિત, *adj.* [મન + S. कल्पित arranged ; imagined.] Invented by the mind; fictitious; imaginary; feigned.

મનકામના, *s. f.* [મન+S. कामना desire.] The heart's desire; wish.

મનખ, Same as માણસ, મનુષ્ય *q. v.*

મનખાદેહ, *s. m. f.* [મનખ+ S. देह the body.] The human form or body. 2. Man; manhood.

પ્રભુ મનખાદેહ લાધી,—નર્મદ.

મનખો, *s. m.* [See મનુષ્ય] Human existence or life; humanity. 2. Manhood; manliness.

Id. મનખો લેવો To deprive one of one's good name or reputation. એનો આખો મનખો એળે ગયો The whole of his life was a grand failure; he made no use of his life; his life has been useless.

મનગમતું, *adj. m. f. n.* [મન + ગમતું liked.] Agreeable or pleasing to one's mind: acceptable.

મનડું, Same as મન *q. v.* (Used in poetry.)

મનન, *s. n.* [S. *fr.* मन् to think.] Reflecting upon; revolving in the mind; meditation.

મનનશીલ, *adj.* [મનન+S. शील indulging in.] Fit for contemplation or meditation. 2. Indulging in meditation.

મનનીય, *adj.* [See મનન.] Worthy of being meditated upon; fit for being thought of.

મનપતીજ, *adj.* [મન + S. प्रतीति assurance.] Satisfying the mind: assuring the mind; satisfactory.

તેમની સમક્ષ મનપતીજ ખુલાસા કરી આપીશ.—હ. દ્વા. કાં.

મનપૂર્વક, *adv.* [મન+S. पूर्वक attended with.] Intentionally; purposely; knowingly; willingly.

મનફેર, *adj.* [મન + ફેર change.] A little different.

મનભંગ, *adj.* [મન+S. भंज् to break.] Disappointed; dejected. 2. *s. m.* Disappointment.

મનભર, *adj.* [મન + S. भृ to fill.] Having a mind towards; hearty.

મનભરીઉં, *adj. m. f. n.* Same as મનભર *q. v.*

સંતન મનભરીઆં મળજો રે.—કવિત.

મનભરેલું, *adj. m. f. n.* Same as મનભર *q. v.*

મનભાવતું, *adj. m. f. n.* [મન+ભાવતું palatable.] Pleasing to the mind; acceptable; palatable.

મનમાનતું, મનમાન્યું, } *adj. m. f. n.* & *adv.* [મન + માનવું to accept.] Agreeable. 2. As much as the mind is satisfied with; plenty. 3. As one pleases.

એમનો સત્કાર મનમાનતી રીતે કરવો.—કે. હ. મુ.

મનમેળાપી, *adj.* [મન + મેળાપ meeting.] Winning; conciliating; amiable.

મનમોજી, *adj.* [મન + મોજ whimsical.] Whimsical; capricious; self-willed.

મનમોદ, *s. m.* [મન +S. मोद delight.] Pleasure; joy; delight.

મનમોહન, *adj.* [મન + S. मोहन attracting.] Attractive; engaging; charming.

મનરંજન, *adj.* [મન+S. रंजन pleasing.] Pleasing the mind; charming.

તે ખરેખરો મલ્લો મનરંજન છે.—હ. દ્વા. કાં.

મનવણીઉં, *adj. m. f. n.* [See મનાવવું.] Persuasive.

મનવર, *s. f.* Welcome; reception; hospitality.

મનવવું, *v. i.* [See મન.] To please; to satisfy. 2. To induce; to persuade; to reconcile. 3. To cause to accept; to cause to confess.

મનવા, *s. m.* [See માનવ.] A man. 2. [See મન.] The mind.

મનવાંછિત, *adj.* [મન + S. वांछ् to desire.] Desired; wished.

મનવાર, *s. f.* [Eng.] A man o'war; a warship.

મનવેગી, *adj.* [મન + S. वेग speed.] As swift as the mind; very swift.

મનશિલ, *s. n.* Realgar; red orpiment; bisulphuret of arsenic.

મનસબદાર, *s. m.* [Ar. मनसब a post + P. दार holding.] An officer of an army or a regiment.

મનસબદારી, *s. f.* [See above.] The work or office of an officer of a regiment.

મનસા, *s. f.* [S. मनीषा.] A desire; a wish; mind. 2. *s. n.* [S. मनस् the mind.] With one's mind (instrumental case of મનસ્).

Id. મનસા વાચા કર્મણા In thought, worl and deed.

સારી સુધારી મારા મનની મનસા રે.—દલપતરામ.

મનસા વાચા કર્મણા એ નેમ તેણીએ કર્યો.—ભાલણ.

મનસા રહેલે મારી.—પ્રેમાનંદ.

મનસિજ, *s. m.* [S. मनसि in the mind *fr.* मनस् the mind + जन् to be born.] The God of Love.

મનસીલ, Same as મનશિલ *q. v.*

મનસુબો, *s. m.* [Ar. मनसूब.] A design; a purpose; an intention. 2. Consideration; deliberation; consultation.

મનસ્વિતા, *s. f.* [મનસ્વી + S. ता a suffix forming a noun.] Self-will; high-mindedness. 2. Hope; expectation. 3. Capriciousness.

મનસ્વી, *adj.* [S. मनस्विन् .] Capricious; whimsical. 2. Lawless; loose; licentious. 3. Self-willed.

મનહર, *s. m.* [S. मनोहर attractive to the mind.] Name of a metre, consisting of eight feet, the first foot of which contains 16 syllables and the second 15 syllables. The remaining feet are accordingly arranged, thus making up 31 syllables in each line. 2. *adj.* Same as મનોહર *q. v.*

મના, } **મનાઈ**, } *s. f.* [Ar. मनअ.] Prohibition; interdiction; forbidding.

Id. મનાઈહુકમ (Law.) An order to stop a work; an injunction.

મનામણું, } **મનાવણું**, } *s. n.* [See મનાવવું.] Persuasion; reconciliation; propitiation.

મનાવવું, *v. t.* [See માનવું.] To gain or win over; to persuade; to induce; to conciliate; to reconcile. 2. To cause to confess; to extort a confession.

મનાવાવું, } **મનાવું**, } *v. i.* [See માનવું.] To be reconciled; to be won over; to be induced; to be conciliated. 2. To have confessed.

મનીઆર, Same as મણિઆર *q. v.*

મનીઆરું, Same as મણિઆરું *q. v.*

મનીશ, Same as મનુષ્ય *q. v.*

મનીષા, *s. m. f.* [S.] Desire; wish. 2. Intelligence; understanding.

તું મનીષા તું હૃદયભાવના.—લલિત.

વધ્યો મનીષા પણ તે થકી ઝીણો.—ભી. બો. દી.

મનુ, *s. m.* [S.] Name of a great Hindu lawgiver. 2. One of the fourteen sages presiding over the universe.

મનુજ, *s. m.* [મનુ + S. जन् to be born.] A man, in general. 2. A descendant of Manu.

મનુષ્ય, *s. m. n.* [S.] Man; a human being. 2. A man as distinguished from a woman.

મનુષ્યકલા, } **મનુષ્યકળા**, } *s. f.* [મનુષ્ય + S. कला an art.] The intellect of man.

મનુષ્યગણ, *s. m.* [મનુષ્ય + S. गण a group.] One of the three divisions of the Nakshatras.

મનુષ્યતા, } *s. f.* **મનુષ્યત્વ**, } *s. n.* [મનુષ્ય + S. ता, त्व suffixes forming nouns.] Manhood; manliness; the quality of being a man.

મનુષ્યલોક, *s. m. n.* [મનુષ્ય + S. लोक the world.] The world of mortals; this present world.

મનુહાર, *s. f.* Persuasion.

આંક વળ્યો મનુહારથી.—પ્રેમાનંદ.

મનુહારી, *adj.* Persuassive; entreating.

કરે નવખું માતને મનુહારી.—પ્રેમાનંદ.

મને, *pron.* [S. अस्मद् base of the first personal pronoun.] To me. 2. Same as મના, મનાઈ *q. v.*

મનોગત, *adj.* [S. मनस् the mind + गम् to go.] Passing in the mind; internal; inward; secret. 2. *s. n.* The thought or object of the mind. 3. Desire.

મનોગતિ, *s. f.* [See above.] Desire of the heart. 2. Velocity of the mind. 3. Receptive power of mind.

મનોગમ, *adj.* [મન + ગમવું to like.] Pleasing the mind; agreeable.

મનોજ્ઞ, *adj.* [મન+S. ज्ञा to know.] Agreeable to the mind; handsome; beautiful.

મનોજ્ઞતા, *s. f.* [મનોજ્ઞ+S. ता a suffix forming a noun.] Beauty; handsomeness.

મનોધર્મ, *s. m.* [મન+S. धर्म duty.] A passion or affection of the mind. 2. A faculty of the mind.

મનોધર્મવિદ્યા, *s. f.* [મનોધર્મ+S. विद्या knowledge.] Psychology.

મનોનિગ્રહ, *s. m.* [મન+S. निग्रह a restraint.] Restraining the mind; resolution or determination of mind.

મનોભંગ, *s. m.* [મન +S. भंग a break.] Disappointment; disconcernment.

મનોભવ, *s. m.* [મન+ S. भू to be.] The god of Love; Cupid. 2. Love; passion; lust. 3. *adj.* Created by fancy; mind-born.

મનોભાવ, *s. m.* [મન+S. भाव state.] Mind; thought; intent; purpose.

મનોભૂ, Same as મનોભવ *q. v.*

મનોમંગ, *s. m.* [મન + ઉમંગ joy.] Gladness of one's heart; cheerfulness.

મનોમય, *adj.* [મન+S. मय full of, nothing but.] Mental.

મનોમયકોશ, *s. m.* [મનોમય+S. कोश a sheath, a cell.] The second of the five sheaths which enshrines the soul. 2. The sheath of "I" which asserts personality or property.

મનોયત્ન, *s. m.* [મન + S. यत्न attempt.] An effort of the mind. 2. An exercise (in a book).

મનોરંજક, *adj.* [મન+S. रंज् to please.] Interesting; pleasing; engaging.

મનોરંજન, *s. n.* [See above.] Pleasing the mind. 2. Pleasantness.

મનોરથ, *s. m.* [S.] Desire; wish. 2. A desired object; aim; object.

મનોરમ, *adj.* [મન+S. रम् to play.] Attractive; pleasing; agreeable; beautiful.

મનોરમા, *s. f.* [See above.] A beautiful woman.

મનોરમ્ય, *adj.* [See મનોરમ.] Fine; lovely; beautiful; pleasing.

મનોવિકાર, *s. m.* [મન+S. विकार change.] A passion; an emotion.

મનોવેગ, *s. m.* [મન+S. वेग velocity.] Quickness of thought. 2. Excitement of the mind.

મનોવૃત્તિ, *s f.* [મન + S. वृत्ति state.] The thoughts and feelings; all affections and emotions; the whole mind or heart. 2. Disposition; temper.

મનોહર, *adj.* [મન+S. हृ, हर् to carry away.] Captivating; fascinating; bewitching; charming; enchanting.

મનોહારી, *adj. f.* Same as મનોહર *q. v.* 2. *s. f.* Submissiveness; entreaty.

પાટ પાથરી પાગે લાગો, કરૂં ઘણી મનોહારી.—ભાલણ.

મંતર, Same as મંત્ર *q. v.*

Id. છુમંતર Magic; a spell; a charm.

Prov. મંતર કરતાં તંતર વધે Practice is better than precept.

મંતરવું, *v. t.* [S. मंत्र to enchant.] To charm; to enchant; to read a magic formula over; to bewitch. 2. To steal (euph.).

મંતરાવવું, *v. t.* [See મંતરવું.] To get enchanted; to get charmed.

મંતરાવું, *v. i.* [See મંતરવું.] To be charmed; to be spelled; to be enchanted.

મંતવ્ય, *adj.* [S. *fr.* मन् to think.] To be thought, considered or regarded. 2. Conceivable; imaginable. 3. *s. n.* Opinion; thought.

મંત્ર, *s. m.* [S. *fr.* मंत्र् to deliberate.] A spell; a charm; enchantment; an incantation. 2. A formula sacred to a deity. 3. A division of the Vedas. 4. Secret consultation; private advice. 5. Policy; statesmanship.

મંત્રણા, *s. f.* [See above.] Deliberation; consultation. 2. Advicing; counselling.

મંત્રપુષ્પાંજલિ, *s. f.* [મંત્ર + S. पुष्प a flower+ अंजलि a cavity.] The double handful of flowers accompanied by the recitation of a Mantra, thrown on an idol's head. 2. A shower of abusive terms, threats, etc.

મંત્રશાસ્ત્ર, *s. n.* [મંત્ર + S. शास्त्र science.] The system which treats of mystic formulæ, spells, etc.

મંત્રસિદ્ધિ, *s. f.* [મંત્ર + S. सिद्धि accomplishment.] The power obtained by the possession of spells.

મંત્રી, *s. m.* [S. मंत्रिन्.] A king's counsellor or minister; an adviser. 2. A secretary. 3. A conjurer.

મંત્રીપણું, *s. n.* Same as મંત્રીવટ *q. v.*

મંત્રીપદ, *s. n.* [મંત્રી+S. पद a place.] Ministership; ministry.

મંત્રીવટ, *s. f.* [મંત્રી+ વટ a suffix forming a noun.] Diplomacy of a minister; ministership.

મેં નીલ અજનો ઘાટ રચી મંત્રીવટે છળ્યો.—કે. હ. કુ.

મંથન, Same as મથન *q. v.*

મંથની, *s. f.* [S. *fr.* मंथ् to churn.] A churning vessel.

મંથર, *adj.* [S.] Slow; dull; inactive. 2. *s. m.* A churning stick.

મંથરા, *s. f.* [S.] Name of the hump-backed nurse of Kaikeyee, wife of Dasharatha.

મંદ, *adj.* [S.] Slow; tardy; languid. 2. Stupid; dull; heavy. 3. Apathetic; phlegmatic; cold. 4. Dim; soft; gentle. 5. Small; little; slight. 6. Weak; slack. 7. Low; hollow. 8. *adv.* [P. मंद.] A Persian suffix meaning "possessing," "having," "endowed with."

Id. મંદ પડવું To slacken the speed; to become lax.

મંદગ, *s. n.* [મંદ+S. गम् to go.] A sloth.

મંદગતિ, *s. f.* [મંદ +S. गति motion.] Slow motion; moving slowly. 2, *adj.* Slow; languid; tardy.

મંદગામી, *adj.* [મંદ + S. गम् to go.] Walking slowly; slow of pace.

મંદતા, *s. f.* [મંદ + S. ता a suffix forming a noun.] Slowness; inactivity. 2. Dullness. 3. Smallness. 4. Softness. 5. Coldness.

મંદબુદ્ધિ, *s. f.* [મંદ + S. बुद्धि intellect.] Stupidity; foolishness; silliness.

મંદભાગી, *adv.* [મંદ + S. भागिन् fortunate.] Unfortunate; unlucky; miserable.

મંદભાગ્ય, *s. n.* [મંદ + S. भाग्य fortune.] Misfortune; unluckiness; wretchedness.

મંદમતિ, Same as મંદબુદ્ધિ *q. v.*

મંદર, *s. m.* [S.] A mountain. 2. Name of a metre, each foot containing 3 syllables.

ના કોઈથી અચલ મંદર ઉંચકાયે.—કે. હ. કુ.

મંદવાડ, *s. m.* [માંદું+S. वृत्ति state.] Sickness; illness.

મંદવાડીઉં, *adj. m. f. n.* [See મંદવાડ.] Sickly; diseased; prone to illness; unhealthy.

મંદવાર. *s. m.* [મંદ+S. वार a day.] Saturday.

મંદહાસ્ય, *s. n.* [મંદ+S. हास्य laughter.] A smile; a gentle laugh.

મંદાકિની, *s. f.* [S.] The river Ganga; the Ganges. 2. The Milky Way in the heavens; galaxy.

મંદાક્રાંતા, *s. m.* [S.] Name of a metre, each foot containing 17 syllables.

મંદાક્રાંતા પતિ સરખી દેહમાં દાહ દે છે.—દલપતરામ.

મંદાક્ષ, *s. n.* [મંદ +S. अक्षि the eye.] Shame; bashfulness. 2. *adj.* Weak-eyed. 3. Shameful; bashful.

મંદાગ્નિ, *s. m.* [મંદ + S. अग्नि fire; heat.] Slowness of digestion; low appetite; anoraxy.

મંદાર, *s. n.* [S.] The coral tree; one of the five trees in Indra's paradise.

મંદિર, *s. n.* [S.] A dwelling-house; a mansion. 2. A temple.

Id. રાજમંદિર A royal palace.

રૂડાં દીસે છે રાજેશ્વર મંદિર આવતા રે.—દયારામ.

મંદિરીઉં, *s. n.* [See મંદિર.] A small house.

મંદિલ, *s. n.* [Ar. मन्दील् a turban.] A small turban embroidered with gold.

મંદી, *s. f.* [See મંદ.] Low prices; a dull market.

મંદું, *adj. m. f. n.* Same as મંદ *q. v.* 2. [See માંદું.] Sickly; weak.

મંદોદરી, *s. f.* [S.] Name of the wife of Ravana and daughter of Mayadanava.

મંદ્ર, *adj.* [S.] Low; deep; grave (as sound).

આજે ત્યહાં મંદ્ર અલૌકિક પૂર એ.—ન. ભો. દી.

મન્મથ, *s. m.* [S.] Cupid.

અજી એ મન્મથ તાહરામાં થયેલું હું ભરમ છતાં હિનો કાં.–ક. દૈ. વા.

સુંદર ને સોહામણું જે મન્મથ જેવું રૂપ.—ભાલણ.

મન્ય, *adj.* [S. *fr.* मन् to think.] Thinking oneself to be (used at the end of a compound).

મન્યુ, *s. m.* [S.] Anger; wrath; resentment. 2. Grief; sorrow; distress.

મન્વંતર, *s. m.* [મનુ + S. अंतर distance.] The life-time of a Manu; a period equal to 71 ages of the gods, or 306,720,000 years of mortals.

મપારો, *s. m.* [માપવું + S. कार a doer.] A grain-weigher; a grain-measurer. 2. A merchant who sells corn.

મપાવવું, *v. t.* [See માપવું.] To get measured or weighed. 2. To cause to measure or weigh.

મપાવું, *v. i.* [See માપવું.] To be measured; to be weighed. 2. To be valued.

મફત, *adv.* [P. मुफ्त.] Gratis; gratuitously; for nothing; being free of charge. 2 At a nominal price; exceedingly cheap.

Prov. મફતનું ખાવું ને મસીદે રહેવું He is as free as the wind. મફતની મરચી, ને સાંબે સીમાડે લઈ જવી Cocks make free of horse's corn. મફતનાં મરી કોને તીખાં લાગે ? The wholesome meat is at another's cost.

મફતીઉં, *adj. m. f. n.* [See above] Gratuitous; free of charge; without getting any compensation for the labour. 2. That takes enjoyment at another's expense.

મફીસ, Same as મુફીસ *q. v.*

મબલક, } **મબલખ**, } *adj.* [P.] Plenty; plentiful; very much.

મબારખી, *s. f.* Name of a disease among children and among cattle; a disease of the mouth.

મબહમ, *adj.* [Ar. मुब्हम् indefinite.] Doubtful; ambiguous; uncertain.

મમ, *pron.* [S.] My; mine. 2. *s. n.* Food (used by children).

મમઈ, *s. f.* Mother's mother. 2. [P.] Bone binding stone; *lapis sabulasus.* [See above.] 3. Sense of ownership.

મમત, *s. m.* [See મમત્વ.] Persistency; pertinacity; obstinacy; stubbornness. 2. Attachment.

Id. મમત કરવો-માંડવો. To be obstinate. મમત છોડવો-મૂકવો To give up obstinacy.

મમત જન્મથી લાગી રે હતો.—નર્મદ.

કોક મમતના માર્યા ખરાબ થાય છે.—હ. દા. કાં.

મમતા, *s. f.* [મમ + S. ता a suffix forming a noun.] Viewing a thing as one's own and the affection entertained on that consideration; selfishness. 2. Love; tenderness; attachment. 3. Pride; self-sufficiency. 4. Obstinacy.

Id. મમતા કરવી-રાખવી To feel interested in. 2. To have a regard for.

મમતામમતી, *s. f.* [Redup. of મમતા.] Rivalry; competition; emulation.

મમતાળુ, *adj.* [મમતા + S. आलु having.] Affectionate; kind; tender; loving.

મમતાળુપણું, *s. n.* [મમતાળુ + પણું a suffix forming a noun.] Affection; kindness; tenderness; lovingness.

મમતી, *adj.* [See મમત.] Obstinate; headstrong; pertinacious; dogged; tenacious; contumacious.

મમતીલું, *adj. m. f. n.* Same as મમતી *q. v.*

મમત્વ, *s. n.* [મમ + S. त्व a suffix forming a noun.] Mineness; a sense of ownership. 2. Love; affection; regard. 3. Arrogance; pride. 4. Obstinacy; pertinacity.

મમરા, *s. m. pl.* Parched rice.

મમરો, *s. m.* Instigation; incitement. 2. A grain of parched rice.

Id. કાનમાં મમરો મૂકવો To give secret advice to. 2. To instigate; to excite.

મમળાવવું, *v. t.* [See મમળાવવું.] To turn over and over in the mouth; to chew; to ruminate.

મમાવો, *s. m.* Mother's father; a grandfather.

મમુલા, *s. n.* Name of a bird; the pied wagtail.

મમ્મો, Same as મકાર *q. v.*

મમ્મે પાળ બાંધી.—લોકોક્તિ.

ત્યહાં મમ્મે જઈને બાંધી પાળ.—નાકર.

મમ્મોચચ્ચો, *s. m.* [મમ્મો + ચચ્ચો the letter or sound ચ.] Abusive language.

Id. મમ્મોચચ્ચો બોલવો To use abusive language.

મય, *adj.* [S.] A Sanskrita suffix denoting " full of," " abounding with," "replete with," "composed of," "consisting of," *e. g.* આનંદમય, સુવર્ણમય, etc. 2. *s. m.* Name of a demon, the architect of the gods.

મથધુ, s. m. Cupid; the god of love.

નયન જેમ મથગુનાં બાણ છૂટયાં.—રત્નેશ્વર.

મયા, s. f. [See માયા] Tenderness; kindness; affection. 2. Pity; compassion.

મયી, adj. f. Same as મય q. v.

કંઇ રાગીર વિનાની ઝંડામયી ચાચા થઇ.—અ. ક. થા.

મયૂખ, s. n. [S.] A ray of light; a beam; lustre; brightness.

મયૂર, s. m. [S.] A peacock.

મયૂરી, s. f. [S.] A pea-hen.

મસ્યત, Same as મૈયત q. v.

મરે, inter. & adv. Be it so; never mind. 2. Let it alone; don't care. 3. [See મરવું.] May you die.

મરકત, s. n. [S.] An emerald.

મરકલડો, s. m. [See મલકાવવું.] A smile;

મરકલડે મુખ મધૂરે વચને મરજાદા મન આણીજી.—પ્રેમાનંદ.

મરકલડે મારાં મન હરી લીધાં.—નરસિંહ.

મોહનને મરકલડે.—રામકૃષ્ણ.

મરકી, s. f. [S. मरक plague.] A pestilence; an epidemic disease; plague. 2. Cholera. 3. Name of a kind of sweetmeat.

Id. મરકી લાગવી-ચાલવી-ફાટવી To break out (of plague).

મરગ, Same as મૃગ q. v.

મરગલો, Same as મૃગ q. v.

મરગલી, Same as મૃગલી q. v.

મરઘડું, Same as મરઘું q. v.

મરઘડો, } મરઘલો, } s. m. [મરગ + લો dim.] A cock.

અમે ચઢીઆ સકાર, મારેલ મરઘલો.—લોકોક્તિ.

મરઘડી, } મરઘલી, } s. f. [See above.] A hen.

મરઘાંકૂકડાં, s. n. pl. [મરઘું + S. कुक्कुट a cock.] The passerine birds.

મરઘી, s. f. [See મરઘું.] A hen.

Prov. મરઘીનું મોત દેકવે A little thing is easily ruined.

મરઘું, s. n. [P. मुर्ग a bird + ડું dim.] A cock or a hen; a chick.

મરઘો, s. m. [See above.] A cock.

મરચી, s. f. [See below.] Name of the chilli-plant. Capsicum Indicum. N. O. Solanaceæ.

મરચું, s. n. [S. मरीच blackpepper.] Chilli.

Id. મરચાં લાગવાં To have a sharp feeling; to be wounded at heart; to be insulted. મરચું મીઠું ભભરાવવું To exaggerate.

મરજ, s. m. [Ar. मरज़.] A disease; a disorder; a malady; a distemper; sickness; illness.

મરજાદ, s. f. [See મર્યાદા.] A boundary; a limit. 2. Restraint; restriction. 3 Decorum; decency; modesty; respectful demeanour. 4. The tenets of Vaishnava religion.

મોટાજનની રાખો મરજાદ.—દલપતરામ.

મરજાદવેલ, Same as મર્યાદવેલ q. v.

મરજાદા, Same as મર્યાદા q. v.

તેની માનમરજાદા ન તોડીએ.—દલપતરામ.

લાજ મરજાદા સારૂ, દેહના રક્ષણ સારૂ.—હ. દા. કાં.

મરજાદી, adj. [See મરજાદ.] That adopts the tenets of the પુષ્ટિમાર્ગ. 2. s. f. The tenets of the Vaishnavites.

મરજી, s. f. [Ar. मर्ज़ी.] Desire; wish; will; liking; discretion; choice. 2. Temper; disposition; inclination; mind.

Id. મરજી સાચવવી-રાખવી To behave oneself according to the wishes or temper of.

Prov. મરજી પ્રમાણે થતું હોય, તો સૌ પાલખીએ બેસીને ફરે If wishes were horses, then beggars would ride.

મરજીવો, s. m. A person taking out pearls from the sea. 2. A person not caring for his life; a person hazarding his life in the performance of his duty.

મરજીવા બનીને, સંસારે તો, પ્રિય ! તરો, તારો.—કાંત.

કોઇ મરજીવા લાવે મોતી.—ધીરો.

મરજીવા જાયે એ મારગે ધરી નિશ્ચળ હામ.—મ. બ. વો.

મરડ, s. f. [See મરડવું.] Twisting; a twist; a turn. 2. Envy. 3. A taunt; an ironical speech.

મરડવું, v. t. [S. मृद् to crush.] To twist. 2. To turn. 3. To hinder; to obstruct. 4. To instigate. 5. To subdugate.

પાસું રે મરડો તો વ્હાલા ચીર લઉં રે.—નરસિંહ.

મરડાટ, s. m. [મરડવું + S. वृत्ति state.] Irony. 2. Crossness; ill-humour; taunting. 3. Coquetry; prudery.

મરડાવવું, v. t. [See મરડવું.] To get twisted. 2. To cause to turn. 3. To get obstructed. 4. To get instigated.

મરડાવું, v. i. [See મરડવું.] To be bent; to incline. 2. To be ill-humoured; to be peevish. 3. To play the coquette.

મરડાશિંગ, }
મરડાશિંગ, } s. f. Name of a medicinal drug. Helicteres isora. N. O. Sterculaceæ.

મરડીઓ, Same as મડીઓ q. v.

મરડીઆ થઈ તેનું મોઢું ટીબું તારૂં.—ક. કા. કો.

મરડો, s. m. [See મરડવું.] Dysentery; looseness of the bowels; gripes.

મરણ, s. n. [See મરવું.] Death; decease; demise. 2. Loss; detriment; extinction. 3. Danger; peril; jeopardy; hazard; perilous state. 4. A most disagreeable state. 5. Shame.

Id. મરણ આવવું-નીપજવું-પામવું To meet one's death; to die. મરણ સાચવવું To be scrupulous in the performance of the last sacrament for the body. મરણ કરવું-લાવવું To kill. મરણ વખતે આડું આવવું To prevent the soul of a person from being saved. 2. To damn the soul (of one's wicked actions in life). મરણલાકડાં Fuel with which to burn a dead body. 2. The last resource.

મરણકાળ, s. f. [મરણ+S. काल time.] Death-bed; last hours of life.

મરણઘાત, s. f. [મરણ+S. घात killing.] Time or occasion of death; the cause of death.

મરણતોલ, adj. [મરણ+S. तोल to weigh.] Almost dying; being on the point of death; reduced to the verge of the grave; exceedingly emaciated.

મરણપોક, s. f. [મરણ+પોક crying loudly.] Bemoaning at the time of death.

મરણાગત, s. f. [મરણ+S. आगत come.] The time or manner of death. 2. adv. At the cost of one's life.

મરણાંત, adj. [મરણ+S. अंत the end.] Ending with death; lasting till death.

મરણીઉં, adj. m. f. n. [See મરણ.] Desperate.

Prov. એક મરણીઓ સોને ભારે Necessity is a powerful weapon.

એક મરણીઓ સૌને ભારે, કાયર ક્રોડ રઝળશે.—ક. ક. કૈ.

ત્યારે તે મરણીઆ થઈ ગમે તેવાં કૃત્ય આદરે.—ક. ઘે. કાં.

મરતક, s. n. [S. मृतक.] A dead body; a corpse.

તે દખે વેખે મરતક જશો.—અખો.

મરતબો, s. m. [Ar. मरतब.] Rank; post; dignity: station.

Id. મરતબો સાચવવો-રાખવો To keep up the prestige or dignity of.

મરદ, s. m. [P. मर्द.] A man: a male. 2. A hero; a brave or warlike man.

Prov. મરદની ગરદનમાં રહીએ, પણ નામરદની સોડમાં ના રહીએ It is better to be a humble servant to a powerful man than to be a favourite of a weak man. મરદ મરે નામને, ને નામરદ મરે દામને A brave man cares for his reputation more than for his money.

મરદંગ, Same as મૃદંગ q. v.

મરદવું, v. t. [See મર્દન.] To rub: to press. 2. To shampoo.

મરદાઈ, }
મરદાનગી, } s. f. [See મરદ.] Manliness; bravery; intrepidity. 2. Virility.

મરદાની, adj. [See મરદ.] Suitable to a male. 2. Manly; bold; brave; intrepid. 3. Athletic.

મરદાની નાચે જ્યોતિર્માં, વળી એહ દીસે છે શિબિર.—ન. ક. મ.

મરદામી, s. f. [See મરદ.] Manliness; boldness; bravery; valour.

મેં ધરી મરદામી રમતા રોજ રિપુની.—દલપતરામ.

મરદી, s. f. [See મરદ.] Boldness; manliness; valour; heroic feats; valiant achievements.

મરદુમી, s. f. [P. fr. मर्दुम् people; a man.] Manliness; boldness: heroic feats. 2. Wickedness.

મરદે આદમી, s. m. [મરદ+P. आदमी man.] A gentleman; a man of birth; a respectable man.

મરનાર, adj. [See મરવું.] Deceased; late; defunct.

Prov. મરનારને ઇંચકનારની શી ફીકર ? After me the deluge.

મરનારૂં, adj. m. f. n. [See મરવું.] Ready to die. 2. Dead; deceased.

મરની, }
મરને, } inter. & adv. Be it so; never mind. Let it alone; don't care. 3. Be gone; aside. 4. [See મરવું.] May you die.

મરવું, v. i. [S. मृ, मर् to die.] To die. 2. To wither; to dry up; to fade: to droop. 3. To fail; to sink. 4. To go; to be out; to cease. 5. To perish. 6. To suffer the privation of active qualities. 7. To fail; to pass away; to be no more. 8. To lose freshness. 9. To undergo any extreme suffering or sickness: to toil and tug hard; to exhaust one's self,

10. To be very impatient; to be dying with impatience.

Id. મરી પડવું To do a thing without any consideration to one's income. 2. To ruin one's self. મરતાને પણ "મર" કહે એવો નથી He would not hurt anyone's feelings; he would not say "Boo !" to a goose. મરીમથીને દહાડા કાઢવા To drag the days along painfully; to maintain oneself with difficulty. પાણી મરવું To be suspected; to be the ground of suspicion. મરની અહીંથી ! Go away ! મરી જવું To die. ગુસ્સો મરી જવો To subside (of enthusiasm). કામ કરતાં શું તું મરી જાય છે ! Work will certainly do you no harm. જમીનમાં પાણી મરવું To be soaked in the ground (of water).

Prov. મરીને કાંઇ આળવો લેવારો !—જીવીને ખાવું છે, કાંઇ મરીને ખાવું નથી Better be poor and live, than the rich and perish.

મરવત, *s. f.* [P. मुरव्वत.] Manhood; fortitude. 2. Kindness; generosity. 3. Affection; love. 4. Modesty.

મરવો, *s. m.* A young unripe mango.

આગ આવશે આજ તો મરવા દેઈ મહારાજ.—દલપતરામ.

મરસિયા, *s. m. pl.* [Ar. मर्सिया.] An elegy; a funeral eulogium; especially those sung by the Mahommedans during the Muharram in commemoration of the descendants of Ali.

મરહઠા, *s. m.* Name of a metre, having 29 matras and 7 talas.

મરહમ, *s. m.* [P.] A soft plaster; a salve; an ointment.

ખોયા તબ્બો, મરહમ આપે દેતા.—કહાવિ.

મરહુમ, *adj.* [P.] Deceased; dead; the late.

મરામત, *s. f.* [Ar. मरम्मत.] Repairing; mending; repairs.

મરામતી, *adj.* [See above.] Repairing; mending. 2. *s. m.* A repairer; a mender. 3. *s. f.* Repairs.

મરાલ, *s. m.* [S.] A swan; a flamingo. 2. *adj.* Soft; tender.

મરાલ ચાલ્યો તે ભોંયો પાણી વીન મરાલ.—શામળ.

મરાલી, *s. f.* [See above.] A female swan.

શોભે જેવી શુભ્ર નિરખતી આનંદેથી મરાલી.—કાંત.

મરાવવું, *v. t.* [See મારવું.] To cause to be beaten. 2. To get killed.

મરાવું, *v. i.* [See મારવું.] To be struck; to be beaten. 2. To be killed.

મરાસ, *s. n.* Inheritance; heritage. 2. A rightful heir.

મરાળ. Same as મરાલ *q. v.*

વઢીએ વામા ચાલ મરાળ. —પ્રેમાનંદ.

મરાળ તો મોતી ચરે મોતીમાં જ માન્યું મન.—દલપતરામ.

મરી, *s. n.* [S. मरिच.] Black pepper. Piper nigrum. N. O. Piperaceæ.

Id. મરી ફાકવાં To speak ironically and insultingly with pride.

મરીઉં, *adj. n.* [See મરી.] Strong; acrid; excitable. 2. *s. n.* Black and white pepper.

મરીચકંકોલ, *s. n.* Name of a plant. Enguna acris. N. O. Piperaceæ.

મરીચિ, *s. f.* [S.] A ray of light. 2. *s. m.* Name of a Prajapati; one of the ten patriarchs created by Manu.

મરીચિકા, *s. f.* [S.] Mirage.

મરીચી, *s. m.* [S. मरीचिन्.] The sun.

મરીમસાલો, *s. m.* [મરી+મસાલો spices.] Pepper and other spices powdered together. 2. Exaggeration.

Id. મરીમસાલો ભભરાવવો To exaggerate a matter.

મરુ, *s. m.* [S.] A desert; a desolate waterless region. 2. *adj.* Waterless; sandy.

મરુત્, *s. m.* [S.] Wind; air. 2. The deity presiding over wind.

મરુદેશ, *s. m.* [મરુ+S. देश a country.] Name of a district; modern Marawada. 2. Any region destitute of water; a desert.

મરુભૂમિ, *s. f.* Same as મરુદેશ *q. v.*

મરુસ્થલી, *s. f.* [મરુ+S. स्थल a place.] A wilderness; a sandy desert.

મરું, *inter.* [See મરવું.] An expression used for showing affection. 2. A term for wishing protection from evil, or for sacrificing one's life for another.

મરૂડી, *s. f.* A hut; a small cottage.

મરૂડીઓ, *s. m.* One who makes and sells wristlets, and puts wristlets on the wrists of women.

Prov. હું તો ચુડો પહેરવા ગઈ, ત્યારે મરૂડીઓ આડો પડ્યો Misfortunes seldom come singly.

ભોળવાતી રહે મરૂડીઆ જગાડીઆ.—દલપતરામ.

મરૂડ, *s. n.* Name of a plant. Dichrostachys Cinerea. N. O. Leguminosæ.

મરૂવો, *s. m.* [S. मरूवक.] Name of a plant; sweet marjoran. Origanum marjoran. N. O. Labiatæ.

મરેઠી, *s. f.* Name of a medicinal herb. penny royal. Mentha pulegium. N. O. Malvaceæ.

મરો, *s. m.* [See મરવું.] Death. 2. A condition of embarrassment; a plight.

મરોડ, *s. m.* [See મરડવું.] A twist; a turn; a bend; a circumvolution. 2. Airs; foppery. 3. Gripes.

Id. અક્ષરનો મરોડ Handwriting.

મરોડ મૂકી ચાલી નારી, એકલી સુખાવમાં.—પ્રેમાનંદ.

મરોડદાર, *adj.* [મરોડ+P. दार having.] Having a bend. 2. Fine-looking.

અક્ષર સારા મરોડદાર થતા.—ક. દિ. કાં.

મરોડવું, *v. t.* [See મરડવું.] To writhe; to twist; to contort; to gripe; to bend; to make gestures.

મરોડીને લેઉં નામ, દેઉં માર, માર, માર,—શામળ.

મરોડી, *s. f.* [See above.] A cork-screw. 2. A drilling apparatus.

મર્કટ, *s. m.* [S.] A monkey; an ape. 2. A lean, gaunt, or thin person.

Prov. મર્કટને, વળી મદિરા પીધી Confusion worse confounded.

મર્ત્ય, *adj.* [S. *fr.* मृ to die.] Mortal. 2. *s. m.* A human being; a mortal.

મર્ત્યલોક, Same as મૃત્યુલોક *q. v.*

મર્દ, *s. m.* [P.] A man; a male. 2. A brave man; a valiant person.

મર્દન, *s. n.* [S. *fr.* मृद् to crush; to rub.] Rubbing; shampooing; kneading.

મર્દવું, *v. t.* [See above.] To rub; to knead; to shampoo. 2. To defeat; to harass; to press. 3. To humiliate; to lower.

મર્દાની, Same as મરદાની *q. v.*

મર્દાની પાલવમાં વિકસે.—કવિત.

મર્મ, *s. m.* [S. मर्मन्.] A vital organ; a mortal spot; a vulnerable point. 2. The secret meaning or purpose; the pith or essence; the point; bearing; drift or sting. 3. Art, trick. 4. A dexterous contrivance. 5. A secret; latent virtue; a mystery.

મર્મજ્ઞ, *adj.* [મર્મ+S. ज्ञा to know.] Knowing a secret or mystery. 2. Having a deep insight into anything; acute or clever. 3. *s. m.* An acute or learned man.

મર્મખાર, *s. m.* [મર્મ+S. क्षार an alkali.] A vital alkali.

જો મર્મખાર અધિને મળે.—અખો.

મર્મભેદ, *s. m.* / **મર્મભેદન**, *s. n.* [મર્મ + S. भिद् to disclose.] Disclosing the secrets or weak points of another.

મર્મભેદી, *adj.* [See above] Piercing the vitals. 2. Disclosing the secrets of another.

મર્મર, *s. m.* [S.] A rustling sound. 2. A murmur.

કરતી મંજુલ મર્મર નાદ.—ભી. બો. દી.

મર્મવચન, *s. n.* [મર્મ+ S. वचन a word.] An ironical speech; a taunt.

મર્મવિદ્, Same as મર્મજ્ઞ *q. v.*

મર્મસ્થળ, / **મર્મસ્થાન**, *s. n.* [મર્મ + S. स्थल, स्थान a place.] A vital part or place.

મર્મિલ, / **મર્મિલું**, *adj. m. f. n.* [મર્મ+વાળું having.] Having a mysterious or secret meaning. 2. Affecting the vital parts; taunting; piercing; cutting.

મર્યાદ, Same as મર્યાદા *q. v.*

મર્યાદવેલ, *s. f.* [મર્યાદ + S. वेल a creeper.] Name of a plant; goat's foot convolvulus. Ipomœa biloba. N. O. Convolvulaceæ.

મર્યાદશીલ, *adj.* [મર્યાદા+ शील disposed to.] Respectful; modest; deferential.

મર્યાદા, *s. f.* [S.] The boundary; a limit; the end; a border; a verge; a terminus. 2. Restraint; limitation; confinement; restriction; the cohibition of law. 3. Decorum; decency; modesty; demeanour; seemliness of deportment.

Id. મર્યાદા રાખવી To behave oneself with decency towards; to keep oneself within the bounds of decency or good conduct. મર્યાદા મૂકવી-છોડવી To throw off the restraints of decency or good conduct in dealing with a respectable person.

મલ, Same as મળ *q. v.* 2. Same as મલ્લ *q. v.*

મલઇ, Same as **મલાઈ** *q. v.*

મલકટ, *s. m.* [S. मल dirty + કટકો a piece.] Name of a part of a bodice.

મલકવું, *v. i.* [See **મલાવવું**.] To smile; to have a smiling appearance.

મુખ ન મલકે આંખો હાળે હસાતી હસે નહીં.—કવિત.

મલકત, } **મલકતું**, } *adj. m. f. n.* [See **મલકવું**.] Smiling: rejoicing: gay.

મલકાટ, *s. m.* [મલકવું + S. वृत्ति state.] Rejoicing; joy.

મલકાટ માહી મન થયો.—ન. બો. શી.

મલકાતું, *adj. m. f. n.* [See **મલકાવું**.] Rejoicing; smiling.

મલકાવવું, *v. t.* [See **મલકવું**.] To cause to smile; to cause to have a smiling appearance.

મલકાવું, *v. i.* [See **મલકાવવું**.] To smile; to rejoice.

કેટલાક મલકાતા ચાલવા લાગ્યા.—હ. ઢા. કો.

મલકુંડું, *s. n.* An earthen vessel in which whey is kept. 2. *adj. m. f. n.* Rejoicing; jolly; smiling. 3. Dirty; tasteless.

મલકુસ્તી, Same as **મલ્લકુસ્તી** *q. v.*

મલચક, *s. n.* [S. मल sin + चक्र a depression of the body.] Name of a particular depression of the body, probably of sin.

મલચકથી આવે ચઢિયા ગતિ ચઢે આવી અડિયા.—ધીરો.

મલપતું, *adj. m. f. n.* [See **મલાવવું**.] Moving on with light or playful spirits; sauntering along. 2. Walking slowly, at one's pleasure, and with a dignified gait.

મલપતો વાયુ મલકત ધીરો સ્વચ્છંદી રમે રાસ રે.-વસંતવિનોદી.

મલપિંડ, *s. m.* [મલ+S. पिंड a mass.] A fæcal spot; wattle.

મલમ, *s. m.* [P. मरहम.] An ointment; a salve; a plaster; an unguent.

મલમપટી, } *s. f.* **મલમપટો**, } *s. m.* [મલમ+S. पट a cloth.] A gum-plaster.

Id. **મલમપટો કરવો** To dress a wound. 2. To win over by sweet words; to reconcile.

એમના જખમે મલમપટા કરાવ્યા.—

મલમલ, *s. f.* [H.] Muslin.

મલય, *s. m.* [S.] Name of a mountain range in the south of India abounding with sandal wood.

મલયગિરિ, } **મલયપર્વત**, } *s. m.* [મલય + S. गिरि, पर्वत a mountain.] The Malaya mountain.

મલયાગર, *s. n.* [મલય + S. अगरु sandal wood.] The best kind of sandal wood on the mountain Malaya. Aquilaria agallochum. N. O. Aquilariaceæ.

મલયાચલ, } **મલયાદ્રિ**, } Same as **મલયગિરિ** *q. v.*

મલયાનીલ, *s. m.* [મલય + S. अनिल wind.] The wind blowing from the malaya mountain; the south-wind.

મલાઈ, *s. f.* Cream of milk.

મલાજો, Same as **મુલાજો** *q. v.*

કોઇ રાજવાળાનો મલાજો પોતાને ગામ આવ્યો છે.-હ પ્રે. ચિ.

મલાર, *s. m.* [S. मल्लारी.] Name of a musical mode.

મલાર ગાયો પ્રીતમશું, મેઘ ગર્જ્યો વળકી તાલ.—પ્રેમાનંદ.

મલાવડાં *s. n. pl.* [મલાવવું + S. वृत्ति state.] Sweet and agreeable parley; coaxing words or acts.

મલાવવું, *v. t.* [See માલવું.] To set off; to beautify. 2. To enlarge; to exaggerate; to expand.

મલાવો, *s. m.* [See above.] Setting off. 2. Exaggeration.

મલિક, *s. m.* [S. and Ar.] A king.

મલિકા, *s. f.* [S. and P.] A queen.

મલિકાયુઆઝમ, *s. f.* [મલેકા + P. मुआज़मा great.] The exalted queen.

મલિદો, *s. m.* [P. मालिद *fr.* मालिदन् to rub.] A kind of sweetmeat made of wheatflour, sugar, etc. 2. A mess; a mash. 3. A sound thrashing.

રોજ મલિદો કે બીજું કાંઇ સારૂં સારૂં રાંધી ખાય.-હ. ઢા. કો.

મલિન, *adj.* [S.] Dirty; filthy; foul. 2. Criminal; vicious; wicked; depraved. 3. Stained; soiled. 4. Low; vile; base.

મલિનતા, *s. f.* [મલિન + S. ता a suffix forming a noun.] Dirtiness; filthiness. 2. Sinfulness; wickedness. 3. Depravity; corruption.

મલીદો, Same as **મલિદો** *q. v.*

મલુક, *adj.* [Ar. मलिक् a king.] Excellent; fine; good.

મલેક, *s. m.* [P.] A grandee; a nobleman. 2. Name of a title among Mahommedans.

મલે, Same as **મલાઈ** *q. v.*

મલોખું, *s. n.* A piece of wood with which threads are tightened on a spinning wheel. 2. *adj. m. f. n.* Of squaint eyes.

મલ્લ, *s. m.* [S.] A professional wrestler; an athlete. 2. *adj.* Stout; robust; athletic.

મલ્લક્રીડા, *s. f.* [મલ્લ + S. क्रीडा a play.] A boxing and wrestling match. 2. An athletic exercise.

મલ્લખંભ, *s. m.* / **મલ્લખંભા**, *s. f.* [મલ્લ + S. स्तंभ a pillar.] A perpendicular pillar on which physical exercise is taken by athletes.

મલ્લયુદ્ધ, *s. n.* [મલ્લ+S. युद्ध a fight.] A pregilistic encounter; a boxing tournament.

મલ્લવિદ્યા, *s. f.* [મલ્લ + S. विद्या science.] The science and art of wrestling.

મલ્લિકા, *s. f.* [S.] Name of a kind of Jasmine flower. 2. A kind of goose with brown legs and bill. 3. Name of a metre, each foot containing 8 syllables.

રોજ ગૂલખાસ દેખ, મલ્લિકાની માળ પેખ.—દલપતરામ.

મલ્લિકાક્ષ, *s. m.* [S.] A kind of goose with brown legs and bill.

મલ્હાર, Same as મલાર *q. v.*

મવડાવવું, / **મવરાવવું**, Same as મવાડવું *q. v.*

મવાડવું, *v. t.* [See માવું.] To make to comprise; to make to fill; to accommodate.

મવાલી, *s. m.* A pauper; a poor man; a wretch.

મશ, Same as મિષ *q. v.*

આડોસીપડોસી રે મશે મેલ્યાં મારે.—દયારામ.
સરોવરે સ્નાન મશે હળીને.—બી. બો. ટી.

મશક, *s. f.* [P. मश्क्+S. मशक a leather-bag.] A leathern water-bag. 2. *s. m.* [S.] A gnat; a mosquito.

મશકવું, *adj. m. f. n.* [S. मश् to be angry.] Wrathful; teased.

ચિડલ કરીને મશકરો કરે.—અખો.

મશકલો, *s. m.* [મશક + લો dim.] A small leather-bag.

મશગુલ, *adj.* [P. मश्गूल] Absorbed; occupied; employed; engaged.

મશરૂ, *s. m.* [Ar. मशरूअ lawful *fr.* शरअ Mahommedan law.] A silk and cotton stuff with waved stripes; name of a cloth.

મશરૂ ગજીઆણી દરીઆઈ.—પ્રેમાનંદ.
અતલસ અને મુશ્કર મશરૂ માલ બેશ મંગાવને—દલપતરામ.

મશહૂર, *adj.* [Ar.] Famous; renowned; celebrated. 2. Notorious, conspicuous; generally known.

મશાગત, *s. f.* Labour; trouble. 2. Daily wages.

મશાણ, Same as મસાણ *q. v.*

મશાણી, Same as મસાણી *q. v.*

મશાણીઉં, Same as મસાણીઉં *q. v.*

મશાલ, *s. f.* [Ar. मश्अल.] A torch.

મશાલચી, / **મશાલજી**, *s. m.* [મશાલ+Turk. ची dealing with; keeping.] A torch-bearer.

મશાલી, Same as મશાલચી *q. v.*

મશાલો, Same as મસાલો *q. v.*

મશી, Same as મસી *q. v.*

મશીઆઈ, Same as મસીઆઈ *q. v.*

મશ્કરી, Same as મસકરી *q. v.*

મશ્કરો, Same as મસકરો *q. v.*

મષી, Same as મસી *q. v.*

મસ, Same as મિષ *q. v.* 2. Same as મસો *q. v.* 3. *adj.* [P. बस sufficient.] Much; many; abundant; plentiful.

રાખે રહે રસ, રમે મસ સાહસે.—કે. ક. કુ.
મારે શો મસ કાઢી આશ્રમ સ્થાનમાં અહિં.—ક. ક. ચ.
પરણું મસ નવિ બોલિયે.—ઉદયરત્ન.

મસક, Same as મશક *q. v.*

મસકરી, *s. f.* [P. मस्खरा a joke.] A jest; a joke; fun; raillery; ridicule.

મસકરો, *s. m.* [See above.] A jester; a mocker; a scoffer. 2. A witty person; a wit. 3. A buffoon; a zany; a merry-Andrew.

મસકો, *s. m.* [Ar. मस्क.] Butter.

Id. મસકો લગાડવો To flatter obsequiously.

મસજીદ, *s. f.* [Ar.] A mosque; a place of worship for Mahommedans.

Prov. નમાજ પડતાં મસજીદ કોટે વળગી If you give an inch, he will take an ell.

મસજીદ અબાબીલ, *s. n.* Name of a bird; the striated swallow.

મસતાન, Same as મસ્તાન *q. v.*

મસતી, Same as મસ્તી *q. v.*

મસતીખોર, Same as મસ્તીખોર *q. v.*

મસનદ, *s. f.* [Ar.] A throne; a state-chair.

મસમસતું, *adj.* [See below.] Fragrant; giving out fragrance; diffusing a strong fragrance.

મસમસવું, *v. i.* [Imit.] To give out or diffuse a strong fragrance.

મસમસતા મોહન ઘેર આવો, લડસડને ડગલે.—નરસિંહ.

મસમસતા મોહનજી પધાર્યા.—નરસિંહ.

મસરકો, *s. m.* A taunt; an ironical speech.

મસરૂ, Same as **મશરૂ** *q. v.*

મસલત, *s. f.* [Ar.] Advice; deliberation.

મસલતીઓ, *s. m.* [See above.] An adviser. 2. *adj. m.* Deep of counsel. 3. Advising.

મસવણી, Same as **મતસરવણી** *q. v.*

મસવાડી, *s. f.* Name of a tax levied on shepherds and cowherds.

મસવાડું, *s. n.* [See **પછવાડું**.] The hinder part or rear of a house.

મસવાડો, *s. m.* [See above.] The hinder part or rear of a village. 2. Mouth. 3. Conception; pregnancy.

પુરુષોત્તમજી પુરુષોત્તમ મસવાડો રે.—ચૌભણ.

મસળવું, *v. t.* [S. मसृणितम् made smooth.] To rub. 2. To press; to break with the hand. 3. To knead. 4. To shampoo.

તેમાં મસળી તૈયાર કરેલો કંપ.—હ. દા. કાં.

મસળાવવું, *v. t.* [See **મસળવું**.] To get kneaded. 2. To get shampooed; to get pressed.

મસળાવું, *v. i.* [See **મસળવું**.] To be shampooed; to be pressed. 2. To be kneaded.

મસાણ, *s. n.* [S. स्मशान.] A burial place; a cemetery. 2. A burning ground.

Prov. મસાણ ગએલાં મડદાં પાછાં ન વળે Dead men tell no tales. મસાણના લાડુમાં એલચીનો સ્વાદ શાનો ? How can you expect wool from an ass ?

મસાણી, *s. m.* [See above.] One that officiates at the ceremony of burning or burying the dead. 2. One that sells articles necessary for funeral ceremonies. 3. *adj.* Wretched; miserable. 4. Sullen; morose.

મસાણિયું, *adj. m. n.* [See **મસાણ**.] Taking part in a funeral procession. 2. Relating or pertaining to the funeral ceremony or ground. 3. Inferior; of a very low kind. 4. Inauspicious.

મસાણિયો, *s. m.* [See **મસાણ**.] One who takes part in a funeral procession. 2. A man with a sullen or morose countenance.

મસાહત, *s. f.* [Ar. मसाहत.] Land measurement. 2. The assessment to be paid to the government.

મસાલ, Same as **મશાલ** *q. v.*

મસાલેદાર, *adj.* [મસાલો + P. दार having.] Seasoned; stuffed; spiced. 2. Tasteful; agreeable to the taste.

મસાલો, *s. m.* [S. *fr.* मिश्रितम् mixed or Ar. मसालिह् those things which improve other things, *pl.* of मसलहत् welfare.] Spices; stuff; condiments; seasoning; ingredients for seasoning. 2. A thing to be mixed with other thing.

Id. મસાલો ભભરાવીને કહેવું To exaggerate; to so describe as to create interest in.

મસી, *s. f.* [S. मषि, मसी ink.] Soot; lampblack. 2. A kind of tooth-powder which imparts a black colour to the teeth. 3. Ink. 4. A kind of insect found on plants and creepers.

મસીઆઇ, *adj.* [See **માસી**.] Pertaining, or with reference, to a maternal aunt.

Id. મસીઆઇ ભાઇ The son of a maternal aunt; the son of one's mother's sister.

મસીએણ, *adj. f.* Same as **મસીઆઇ** *q. v.*

મસીદ, Same as **મસજીદ** *q. v.*

મસૂર, *s. f.* [S.] Name of a kind of pulse; lentil. Ervum lens. N. O. Leguminosæ.

મસૂરિકા, *s. f.* [S.] Name of a disease; a kind of small-pox.

મસો, *s. m.* [S. मश.] A wart; a mole; a freckle.

મસોતું, *s. n.* A clout; a rag. 2. A rag used for lifting up hot vessels from the hearth at the time of cooking.

મસ્કતી, *adj.* [Ar. मसकत a town in Arabia.] Belonging, relating, or pertaining to Maskat.

મસ્ત, *adj.* [P.] Intoxicated; drunk. 2. Lustful; lascivious; furious. 3. Insane; mad. 4. Proud; arrogant; elated. 5. Pleased; satiated.

મસ્તક, *s. n.* [S.] The head; the skull. 2. The top of a thing; the summit; a peak.

મસ્તકજલોદર, *s. n.* [મસ્તક + S. जल water + उदर cavity.] Name of a disease; hydrocephalus.

મસ્તકશિરા, *s. f.* [મસ્તક + S. शिरा a vein.] The jugular vein.

મસ્તકપદી, *s. n.* [મસ્તક + S. पद a foot.] A cephalopod.

મસ્તકાસ્થિ, *s. n.* [મસ્તક + S. अस्थि a bone.] The cranial bone.

મસ્તાઇ, *s. f.* [મસ્ત + આઇ a suffix forming a noun.] Mischief. 2. Madness.

મને મગન કરી મસ્તાઈ.—પ્રેમાનંદ.

મસ્તાન, *adj.* [P.] Drunk; intoxicated. 2. Fat; bulky. 3. Mischievous. 4. Lusty; lecherous.

અરે હો ! મગજ મસ્તાન.—ખબરદાર.

મસ્તિષ્ક, *s. n.* [S.] Cerebellum; name of a part of the brain.

મસ્તી, *s. f.* [P.] Mischief. 2. Lust. 3. Intoxication. 4. Pride. 5. Wantonness; injury; hurt.

મસ્તીખોર, *adj.* [મસ્તી + P. खोर enjoying.] Mischievous; riotous.

ગયો તે યુગ મસ્તીનો, અંજાવાનો ગયા ગયા.—ના. દ. કે.

મસ્તુ, *s. n.* [S.] Sour cream. 2. Whey.

મસ્તુલ, **મસ્તૂલ**, } *s. f. n.* A bobbin of silk thread. 2. *s. m.* [Port. मस्तूल.] The mast of a ship or a boat.

મસ્નદ, Same as મસનદ *q. v.*

મહેરકું, *s. n.* Taunting; scolding; a taunt; a rancorous speech.

મહકૂબ, *adj.* [Ar. मौक़ूफ़.] Suspended; deferred; adjourned; postponed; stopped.

મહજરનામું, *s. n.* [Ar. महज़र a murder + P. नामा writing.] A document proving a murder.

મહત્, *adj.* [S. *fr.* मह् to increase.] Great; large; excellent; high; noble.

મહતાબ, *s. m.* [P.] The moon. 2. *s. f.* Moonlight. 3. Name of a kind of fireworks.

મહતી, *adj. f.* Same as મહત્ *q. v.* 2. *s. f.* Same as મહત્તા *q. v.*

મહત્તમ, *adj.* [મહત્ + S. तम the suffix for the superlative degree.] Maximum.

મહત્તા, *s. f.*
મહત્તાઈ *s. f.*
મહત્ત્વ, *s. n.* [મહત્ + S. त्व, ता, Guj. આઈ suffixes forming nouns.] Magnitude; dimension 2. Importance. 3. Greatness; grandeur.

પારકી કુંરી મહત્તા કરે પ્રાણીઆ.—નરસિંહ.

મહત્ત્વાકાંક્ષા, *s. f.* [મહત્ત્વ + S. आकांक्षा a desire.] A desire for greatness; a desire to attain to preeminence. 2. Same as મહાકાંક્ષા *q. v.* (wrong use).

પોતાની નવી નવી મહત્ત્વાકાંક્ષા તૃપ્ત કરવાને.—યુ. ચિ. મા.

મહદ્ભુત, *adj.* [મહત્ + S. भूत become.] Extraordinary; singular; marvellous; rare.

મહંત, *s. m.* [See મહત્.] A religious superior; the chief of a monastery.

સંત મહંત અનંત ગીરીથી ... અમારી ... .—ખબરદાર.

મહફિલ, Same as મેહફિલ *q. v.*

મહબૂબ, *s. f.* [Ar. महबूब.] A sweetheart; a beloved person; a lover.

ને ત્રિશ મહબૂબને ગહ્યુ —કલાપિ.

મહમહવું, *v. i.* [See મઘમઘવું.] To give out a fragrant smell.

મહરે, *s. n.* A taunt; a speech containing an allusion to a secret. 2. A favour; kindness.

મહરકવું, Same as મહમહવું *q. v.*

મહર્લોક, *s. m. n.* [S. महर् the fourth world + लोक a world.] The fourth of the seven upper worlds.

મહર્ષિ, *s. m.* [મહા + S. ऋषि a sage.] A saint of a high order; a great sage.

મહલાવરો, *s. m.* [મહાલવું + S. वृत्ति state.] Ecstasy; joy; pleasure; merriment.

મહલાવવું, Same as મહાલવું *q. v.*

મહશૂર, Same as મશહૂર *q. v.*

મહા, *adj.* [See મહત્.] Large; great. (Used as the first part of a compound.) 2. *adv.* Very. 3. *s. m.* [See માઘ.] The month Magha.

મહાકવિ, *s. m.* [મહા + S. कवि a poet.] A great poet; a classical poet.

મહાકાંક્ષા, *s. f.* [મહા + S. आकांक्षा a desire.] A great desire; an uppermost wish.

મહાકાલ, *s. m.* [મહા + S. काल an epithet of Shiva.] Shiva in his capacity of a destroying deity.

મહાકાવ્ય, *s. n.* [મહા + S. काव्य a poem.] A great or classical poem; an epic poem; an epic. 2. A poem containing more than nine cantos.

મહાકાળી, *s. f.* [S. महाकाली.] An epithet of Durga in her terrific form.

મહાજન, *s. n.* [મહા + S. जन people.] Magnates; grandees. 2. Merchants. 3. A community. 4. The head of a caste. 5. A populace. 6. *s. m.* An illustrious man.

મહાજનીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Belonging to the public; having no owner. 2. Roaming; wandering.

મહાજમ, Same as માજમ *q. v.*

મહાલ, *s. m.* [S. महालय.] A big temple. 2. A storied house. 3. A street surrounded by

a wall.. 4. A cocoanut tree. 5. The imitation of a temple made of stalks of plantain trees. 6. Name of a musical mode.

મહાત, *s. m.* [Ar. मात he died *fr.* मौत् to die.] A checkmate. 2. A defeat. 3. *adj.* Checkmated; stopped; defeated.

મહાતળ, *s. n.* [મહા + S. तल surface.] The fifth of the seven regions of the world.

મહાત્મ, Same as માહાત્મ્ય *q. v.*

મહાત્મા, *adj.* [મહા+S. आत्मन् soul.] Noble-minded; magnanimous; generous. 2. High-souled. 3. Distinguished; illustrious; eminent; exalted. 4. *s. m.* An exalted, illustrious, eminent person.

મહાત્મ્ય, Same as માહાત્મ્ય *q. v.*

મહાદશા, *s. f.* [મહા + S दशा state.] The sway or influence of the predominant planet (over man's destiny).

મહાદેવ, *s. m.* [મહા+S. देव a god.] Shiva, the third member of the Hindu triad.

Prov. મહાદેવના ગુણ પાર્વતી જાણે No one is a hero to his valet.

મહાદ્વીપ, *s. m.* [મહા + S. द्वीप an island.] A continent.

મહાધમની, *s. f.* [મહા + S. धमनी an artery.] The aorta.

મહાન્, Same as મહત્, મહા *q. v.*

મહાનિર્વાણ, *s. n.* [મહા+S. निर्वाण extinction.] Total extinction of individuality (with the Buddhists).

મહાનુભાવ, *adj.* [મહા + S. अनुभाव dignity.] Magnanimous; illustrious; noble; dignified; esteemed. 2. Virtuous. 3. *s. m.* A worthy gentleman.

મહાપદ્મ, *s. m.* [મહા + S. पद्म one thousand billions.] A million of millions; 1000000000000. 2. One of the nine treasures of Kubera. 3. *s. n.* [મહા+S. पद्म a lotus.] The white lotus.

મહાપરિનિર્વાણ, Same as મહાનિર્વાણ *q. v.*

મહાપાતક, *s. n.* [મહા+S. पातक a sin.] A great sin or crime. Five such sins are reckoned:— બ્રહ્મહત્યા (killing a Brahmana), સુરાપાન (taking of wine), ચોરી (theft), ગુરુની સ્ત્રી સાથે વ્યભિચાર (adultery with the wife of a preceptor), and પતિતનો સંસર્ગ (associating with a person guilty of any one of the four preceding crimes).

મહાપાતકી, *s. m. f* [See above.] A great sinner.

મહાપાપ, *s. n.* [મહા + S. पाप a sin.] A great sin.

મહાપાપી, Same as મહાપાતકી *q. v.*

મહાપુરુષ, *s. m.* [મહા + S. पुरुष a man.] An eminent or distinguished person; a great man.

મહાપૂજા, *s. f.* [મહા + S. पूजा worship.] A great worship; a solemn worship performed on extraordinary occasions.

મહાપ્રલય, *s. m.* [મહા + S. प्रलय a deluge.] The universal destruction.

મહાપ્રાણ, *s. m.* [મહા + S. प्राण breath.] The aspiration or full utterance of a letter; an aspirated letter, sounded with some force of breath. 2. *s. m. pl.* The aspirated letters. (They are ખ્, ઘ્, છ્, ઝ્, ઠ્, ઢ્, થ્, ધ્, ફ્, ભ્, શ્, ષ્, સ્, and હ્.)

મહાબલ, *adj.* [See below.] Possessing great prowess; very strong.

મહાબલા, *s. f.* Name of a plant. Sida rhombifolia. N. O. Malvaceæ. 2. *adj. f.* [મહા + S. बल strength.] Very strong.

મહાબળ, Same as મહાબલ *q. v.*

મહાબો, *s. m.* Weight; prestige.

મહાભાગ, *adj.* [મહા + S. भाग्य luck.] Very fortunate; very lucky. 2. Illustrious; distinguished. 3. Virtuous.

મહાભારત, *s n.* [મહા + S. भारत one of the great epics of India *fr.* भरत name of a king and his descendants.] The epic poem (written by Vyasa) which narrates the war between the Pandavas and the Kauravas. 2. *adj.* Highly important; great; difficult; arduous.

મહાભૂત, *s. m.* [મહા+S. भूत an element.] A primary element.

મહામતિ, *adj.* [મહા + S. मति intellect.] Having a bright intellect; very intelligent. 2. Noble-minded.

મહામહોપાધ્યાય, *s. m.* [મહા+મહા+S. उपाध्याय a preceptor.] A very great preceptor. 2. Name of a title given to a learned man.

મહામાત્ર, *s. m.* A registrar (of a University).

મહામાયા, *s. f.* [મહા +S. माया an epithet of Durga.] The goddess Durga. 2. The unreality and illusiveness of the universe.

માનની મોટે મૂલ, મહામાયાથી મોટી.—શામળ.

મહામારી, *s. f.* [S.] An epidemic disease; cholera. 2. An epithet of Durga.

મહાર, *s. m.* Name of a low caste Hindu; the untouchable.

મહારજત, *s. n.* [S.] Platinum; name of a metal.

મહારથી, *s. m.* [મહા + S. रथ a chariot.] A mighty warrior; a brave soldier; a bold champion.

મહારાજ, *s. m.* [મહા + S. राजन् a king.] A great king. 2. Sir; your honour. 3. A religious preceptor of the Vaishnavas. 4. A cook.

મહારાજકુમાર, *s. m.* [મહારાજ+S. कुमार a lad.] A prince.

મહારાજા, } મહારાયા, } *s. m.* [See મહારાજ.] An emperor. 2. *adj.* Simple; innocent; guileless.

ભલે રંક ભલે હોય મહારાયા.—દા. મો. ઝ.

મહારાજાધિરાજ, *s. m.* [મહારાજ + S. अधिराज an emperor.] A universal emperor; a paramount sovereign.

મહારાણી, *s. f.* [મહા+S. राज्ञी a queen.] An empress; a great queen.

મહારાત્રિ, *s. f.* [મહા+S. रात्री a night.] The night of the fourteenth day of the dark fortnight of the month of Magha; the great Shiva-ratri.

મહારાષ્ટ્ર, *s. m.* [મહા+S. राष्ट्र a kingdom.] The Maratha country; the Deccan. 2. *s. n.* A great kingdom.

મહારાષ્ટ્રી, *s. f.* [See above.] Name of a principle Prakrita dialect; the language of the people of Maharashtra.

મહારૂં, Same as મારૂં *q. v.*

મહારૌરવ, *s. n.* [મહા + S. रौरव name of a hell.] Name of one of the twenty-one hells. 2. A terrible and dreadful place.

મહાર્ઘ, *adj.* [મહા + S. अर्घ value.] Of high value; dear.

મહાલ, *s. m.* [Ar. *pl.* of महल्ल a district.] A subdivision of a district; a mahal.

મહાલકારી, } મહાલકરી, } *s. m.* [મહાલ+P. S. कार a doer.] An officer in charge of a Mahal.

મહાલક્ષ્મી, *s. f.* [મહા+S. लक्ष्मी an epithet of Durga.] The great Laxmee or Shakti of Narayana. 2. Wealth. 3. Name of a metre, each foot containing 9 syllables.

રે વરા અંત તું જ્યાંત છે, તે મહાલક્ષ્મીનો નામ છે.-દલપતરામ.

મહાલય, *s. n.* [મહા +S. आलय an abode.] A sanctuary. 2. A temple. 3. The Shraddha ceremony performed in the dark fortnight of Bhadrapada.

મહાલવું, Same as માલવું *q. v.*

મહાલાનિહાય, *adv.* & *adj.* [મહાલ a district+ Ar. निहाय extremity.] Throughout the districts; of all the districts.

મહાવત, } મહાવથ, } *s. m.* [S. महामात्र.] An elephant-driver.

મહાવરો, *s. m.* [Ar. महावरह.] Practice; habit.

મહાવાક્ય, *s. n.* [મહા+S. वाक्य a sentence.] A great proposition; a principal sentence.

મહાવિદ્યાલય, *s. n.* [મહા+S. विद्यालय a place of learning.] A college.

મહાવીર, *s. m.* [મહા+S वीर brave.] A great, enterprising and courageous man. 2. Name of a Jaina preceptor.

મહાશંકુ, *s. n.* [S.] Millions of millions, equal to ten mahapadmas.

મહાશય, *adj.* [મહા+S. आशय intention.] Liberal-minded; possessing high ideals. 2. *inter.* Respected Sir.

મહાશ્વાસ, *s. m.* [મહા + S. श्वास breath.] Sighing; respiration.

મહાસબો, *s. m.* [P. मुहासब.] An account; calculation; explanation; accounting for.

તેના તેની પાસે મહાસબો માગે છે.—કૃ. મો. ઝ.

મહાસરટી, *s. f.* [મહા+S. सरट a lizard.] A megalosaurus.

મહિ, Same as મહી *q. v.*

મહિતલ, *s. n.* [મહિ+S. तल surface.] The surface of the earth.

વિશ્વ નથી મહિતલ મહિ.—અ. ભ. વે.

મહિના, *s. m. pl.* [See મહિનો.] Pregnancy. 2. Songs describing the beauties appropriate to the twelve months of the year.

Id. મહિના રહેવા To conceive. મહિના હોવા To to be pregnant.

મહિનાવાળી, *adj. f.* [See above.] Pregnant.

મહિનાવાળો, } મહિનેદાર, } *s. m.* [મહિનો+P. दार, Guj. વાળું having.] A man paid wages every month; A man paid per mensem.

મહિનેદારી, *s. f.* [મહિનો + P. दार having.] A monthly salary.

મહિનેમહિને, *adv.* [Redup. of મહિનો.] Monthly; every month; per mensem.

મહિનેવારી, Same as **મહિનેદારી** *q. v.*

મહિનો, *s. m.* [P. महीना a monthly salary.] A month. 2. Monthly wages or salary.

Id. મહિનો કરવો-કરાવવો To fix a monthly salary.

મહિપતિ, *s. m.* [મહિ+S. पति a lord.] A king; a sovereign.

મહિમા, *s. m.* [S. महिमन्.] Greatness; grandeur; glory; majesty. 2. Magnitude; dignity. 3. Virtue; efficacy.

મહિયર, Same as **મહિયેર** *q. v.*

મહિયર ગણી મકારાંમાં તેં સ્વીકારી પરાર્થના.—લલિત.

મહિયારી, *s. f.* [મહિ curd + S. कारिणी a doer.] A milk-woman. 2. A woman engaged in worshipping the tutelary deity of the family.

મહી વેચોને મહિયારી નારી.—દલપતરામ.

મહિયેર, *s. n.* [S. मातृगृहम्.] The house of a married woman's mother.

મહિરું, Same as **મહિયેર** *q. v.*

મહિલા, *s. f.* [S. महिला a woman.] A queen. 2. A woman; a lady.

મહિષ, *s. m.* [S.] A buffalo.

મહિષાસુર, *s. m.* [મહિષ+S. असुर a demon.] Name of a demon.

મહિષાસુરી, *s. f.* [મહિષ+S. असुरी goddess.] The goddess who killed the demon Mahishasura.

મહિષી, *s. f.* [S.] A female buffalo. 2. The crowned queen; the principal queen.

શત અષ્ટ સોળ સહસ્ર મહિષી, વર્યાં શ્રી ભગવાન.—ગિરિધર.

મહી, *s. f.* [S.] The earth. 2. Curd. 3. A cow. 4. Name of a river in Gujarata.

મહીં, *ind.* [See મધ્ય.] Inside; in; in the interior.

મહીદીપ, *s. m.* Name of a metre of 22 matras and 4 talas.

મહીડું, *s. n.* [મહી+ડું dim.] Curd.

મહીનો, Same as **મહિનો** *q. v.*

મહીધર, *s. m.* [મહી+S. धृ to hold.] A serpent; a cobra. 2. A mountain.

મહીપતિ, Same as **મહિપતિ** *q. v.*

મહીપાળ, *s. m.* [મહી + S. पाल् to protect.] A king; a sovereign.

મહીયર, Same as **મહિયેર** *q. v.*

મા મુજ ત્યારે મહીયર ભાંગ્યું.—પ્રેમાનંદ.

મહુડાં, *s. n. pl.* [S. मधुक a mowra tree.] Flowers of the mowra tree; eloopa fruits.

Prov. મહુડાંની ખોટ ત્રંબુમાં What is lost under one head of account is made up by gain under another head.

મહુડી, *s. f.* [See મહુડાં.] Liquor. 2. An intoxicated person. 3. A small mowra tree.

દરબારી હાથણી મુકીને મહુડી પીએ છે.—કે. હ. ધ્રુ.

મહુડો, *s. m.* [See મહુડાં.] A mowra tree. Bassia latifolia. N. O. Sapotaceæ.

મહુવર, *s. f.* [See મોહ.] A flute of a snake-charmer.

મહેક, *s. f.* Smell; flavour; fragrance.

મહેકવું, *v. i.* To smell; to scent.

મહેકાટ, *s. m.* [મહેકવું+S. वृत्ति state.] Smell; scent; fragrance; flower.

મહેણાંટૂણાં, *s. n.* Taunts.

વહુ ચડભડી પડયાં ને મહેણાંટૂણાં માર્યાં.—હ. દ્વા. કાં.

મહેણું, *s. n.* A taunt; an ironical speech.

Id. મહેણું મારવું To taunt.

મહેતર, *s. m.* [P. मेहतर.] The headman of the untouchables; a sweeper.

મહેતરપણું, Same as **મહેતરાઈ** *q. v.*

મહેતરાઈ, *s. f.* [મહેતર + પણું, આઈ suffixes forming nouns.] The duty or the authority of a headman.

મહેતરાણી, *s. f.* [See above.] A female of the untouchable caste. 2. The wife of a sweeper.

મહેતલ, *s. f.* Time; period.

તેણે એક રાતની મહેતલ માગી. —નંદશંકર.

થોડી મહેતલ માગવામાં અપરાધીને પણ દોષ નથી.—બ. ક. ઠા.

મહેતાગીરી, *s. f.* [મહેતા + P. गिरी holding.] The office or the duty of a clerk or a teacher; clerkship; teachership.

મહેતાજી, *s. m.* [મહેતો + જી an honorific term.] A teacher. 2. A clerk.

પ્રાણશંકર મહેતાજીના સમજવામાં આ વિચારો આવી ન હતી.
—મહિપતરામ.

મહેતાબ, *s. m.* [P. महताब.] The moon; moon-shine.

મહેતી, મહેતીજી, *s. f.* [See મહેતો.] The wife of a clerk. 2. A school-mistress.

મહેતો, *s. m.* A teacher. 2. A clerk; an accountant.

મહેનત, *s. f.* [P. मेहनत.] Trouble; exertion. 2. Labour; drudgery.

સર્વ કામ મહેનત થકી કરતા હોયે લોક—નર્મદ.

મહેનતાણું, *s. n.* [See above.] A wage for the work or trouble taken; a salary; remuneration.

મહેનતુ, *adj.* [See મહેનત] Laborious; hard working; undergoing a trouble.

મહેન્દ્ર, *s. m.* [મહા+S. इंद्र God Indra] An epithet of Indra.

મહેમાન, *s. m.* [P. मेहमान.] A stranger; a guest.

મહેમાનગીરી, મહેમાની, } *s. f.* [મહેમાન + P. गिरि holding.] Reception of a guest.

મહેર, *s. f.* [P.] Kindness; favour; grace. 2. Pity; compassion.

ખુદાએ મારા ઉપર મહેર કરી.—હ. કા. કાં.

મહેરબાન, *adj.* [P.] Gracious; kind; merciful. 2. Favourable.

મહેરબાની, *s. f.* [P.] Grace; favour; kindness 2. Mercy.

મહેબૂબ, Same as મહબૂબ *q. v.*

મહેરમ, *adj.* [P.] Beloved; loved; affectionate.

મહેરાબ, *s. m.* [P. मेहराब.] An arch; a vault or curve in an architecture.

મહેરાબદાર, *adj.* [મહેરાબ + P. दार having.] Semi-circular; having an arch or curve; curved.

મહેરામણ, *s. m.* A sea; an ocean.

મહેલ, *s. m.* [Ar. महल.] A palace; a mansion. 2. An abode; a house.

જેવા કંચન મોટા મહેલ, જેવા ભંડારી કુબેર.—સામળ.

મહેલાત, *s. f.* [See above.] A building; a palace; a palatial building.

મહેલાયત, Same as મેહેલાયત *q. v.*

મહેલ્લો, મહોલ્લો, } *s. m.* [P. महल्ला.] A street; a ward; a lane.

મહેશ, મહેશ્વર, } *s. m.* [મહા + S. ईश, ईश्वर God.] The great god; an epithet of Shiva.

મહેસુલ, મહેસૂલ, } *s. f. n.* [Ar. महसूल.] Revenue. 2. Collection of land-tax; income.

મહેસુલી, મહેસૂલી, } *adj.* [See above.] Pertaining; relating or belonging to the revenue income or department.

Ex: મહેસુલી અમલદાર-અધિકારી A revenue officer.

મહોકો, *s. n.* Name of a bird; the common coucal; a pheasant.

મહોદધિ, *s. m.* [મહા + S. उदधि an ocean.] A great ocean.

મહોત્સવ, *s. m.* [મહા+ S. उत्सव a festival] A great festival; an occasion of joy.

મહોત્સાહ, *s. m.* [મહા+S. उत्साह zeal.] Great zeal.

મહોર, *s. f.* [P. मुहर.] A gold coin worth fifteen rupees. 2. A seal.

મહોરદાર, *s. f.* A sweet-heart. 2. [મહોર + P. दार having.] Sealed.

મહોરું, *s. n.* A mate in a chess. 2. A chief personage. 3. A figure; countenance.

મળ, *s. m.* [S. मल.] Dirt; filth; foulness. 2. An impure excretion of the body. 3. Moral impurity; evil intent.

મળકડું, Same as મલકડું *q. v.*

મળકું, *adj. n.* A little muddy (of water).

મળસુંગળું, *adj. m. f. n.* Flat; insipid. 2. Dirty.

મળણું, *s. n.* [See મળવું.] Fellowship; companionship.

મળતર, *s. n.* [મળવું + તર a suffix forming a noun.] Gain; profit; advantage.

મળતાપણું, *s. n.* [મળતું + પણું a suffix forming a noun.] Agreeableness. 2. Resemblance. 3. Agreement.

મળતાવડાપણું, *s. n.* [મળતાવડું + પણું a suffix forming a noun.] Social nature; familiarity; affability.

મળતાવડું, *adj. m. f. n.* [મળવું +S. वृत्ति conduct.] Social; companionable; familiar; affable.

મળતાવરો, *s. m.* An agreement between husband and wife.

મળતીઓ, *s. m.* [See મળવું.] A companion; an associate; a comrade. 2. An accessory; an abettor; an accomplice.

મળમાર્ગ, *s. m.* [મળ+S. मार्ग a way.] The rectum.

મળમાસ, *s. m.* [મળ + S. मास a month.] The inter-calary month in the Hindu calendar occurring every two years and a half.

મળવિકાર, *s. m.* [મળ + S. विकार change.] A disease owing to constipation.

મળવું, *v. i.* [S. मिल् to join.] To mix; to mingle. 2. To meet; to assemble; to come together. 3. To agree or unite with. 4. To be accordant with or adapted to. 5. To be earned or gained; to be derived or produced from. 6. To encounter; to come face to face. 7. To be found, seen, or met with; to be picked up by.

Id. મળતું આવવું-થવું To be fitting; to fit. 2. To resemble. 3. To agree; to consent. મળતું કરવું To make fitting. 4. To reconcile. જીવ મળવો To live on terms of intimate friendship; to have one heart with. મળી જવું To go secretly over to the enemy's side; to act the traitor. આવી મળવું To get by chance or good luck.

Prov. મળ્યા ભાઇની પ્રીત Slight acquaintance. મળ્યા તો મીર, નહિ તો ફકીર To-day a king, to-morrow a nobody. મળ્યાની સો મકરફ્દીઓ છે It's plenty that makes you dainty. મળ્યાને માટું આપવું One good turn deserves another.

મળસકું, *s. n.* Dawn; the break of day; twilight.

મળિયાગર, } **મળિયાગરૂ**, } Same as **મલયાગર** *q. v.*

મળી, *s. f.* [S. मल dirt.] Grease. 2. A sack filled with rags.

માં, *adv.* [See મધ્ય.] The suffix for the locative case, meaning 'in', 'inside', 'among', 'within', etc.

માંય, Same as **માંહી, માંહે** *q. v.*

માંયરૂં, *s. n.* An ornamental shed raised for the performance of a marriage ceremony.

માંયરૂં થયું અને વરવહુ હસ્તમેળાપ કરતાં બેઠાં.—હ. ડા. કાં.

માંસ, *s. n.* [S.] Flesh; meat.

Id. માંસમાટી Flesh; meat.

Prov. માંસ ખાતા હશે તે શું હાડકાં કોટે બાંધતા હશે? Wicked men seldom proclaim their wicked deeds.

માંસજ, *s. n.* [માંસ + S. जन् to be born.] Adeps; lard.

માંસતાન, *s. n.* [માંસ + S. तन् to stretch.] Stretching of the muscles; cramps.

માંસલ, *adj.* [S.] Fleshy. 2. Muscular. 3. Fat; strong.

માંસાહાર, *s. m.* [See below.] Non-vegetarian diet; meat diet.

માંસાહારી, *adj.* [માંસ + S. आहार food.] Eating flesh; carnivorous. 2. *s. m. f. n.* A flesh-eater.

માંહી, } **માંહે**, } *adv.* & *prep.* [See મધ્ય.] In; inside; among; within; in the interior.

માંહેલું, *adj. m. f. n.* [માંહે + લું dim.] Internal.

માંહોમાંહે, *adv.* [Redup. of માંહે.] Amongst one another; mutually. 2. Internally.

માંહ્ય, Same as **માંહી, માંહે** *q. v.*

મા, *s. f.* [S. मातृ mother.] A mother; mamma. 2. A matron. 3. A respectful appellation for an old woman. 4. An epithet of the goddess Amba. 5. *adv.* Not; do not.

Id. માની જણી બહેન Sisters born of the same mother; full sisters.

Prov. મા ! મને કોઠીમાંથી કાઢ ! Save me, O ! mother! 2. An expression of sincere repentance; to go for wool and come home shorn. મા તે મા, ને બીજા વગડાના વા The mother always wishes well for her child, others mere love their own interest. માના પેટમાંથી કોણ શીખી આવ્યું છે ? No man is born wise. મા તેવી છોકરી As is the mother so is the daughter. મા મરે તે સોહેલી, બાલુંખડખડ દોહેલી To have to starve is the greatest misfortune. "મા! હું ભલો કે મારો ભાઇ?" તો, કહે "એક ઢેડો અને બીજો કસાઇ" Gossiping and lying go hand in hand.

હું'કી કાળજડું મા કોર રે.—દયારામ.

મા હો વ્યથા, હો નવ મોહત્તવ.—ના. દ. ક.

જઇ આવું હું જ્યાં સુધી ઉડીશ મા આકાશ.—દલપતરામ.

મા પ્રહાર નવો તું દે, તુજ મંત્ર વિસ્તૃતિનો.—ના. દ. ક.

માઆઝમા, Same as **મુઆઝમ** *q. v.*

માઇ, *s. f.* [See માતા, મા.] A mother. 2. A madam; a lady. 3. An epithet of the goddess Ambajee.

તમને કોઇ માઇના પૂત મળ્યા નથી.—હ. ડા. કાં.

માઇકાંગલું, *adj. m. f. n.* [માઇ + કાંગલું weak.] Delicate; weak. 2. Harmless; innocent.

માઇલ, *s. m.* [Eng.] A mile.

માઉડું, *adj. m. f. n.* [માઉ + ડું dim.] Worthless; poor; miserable. 2. Spiritless; unenergetic. 3. Remaining in the company of the mother.

માએનો, Same as **માયનો** *q. v.*

માએરૂં, Same as **માયરૂં** *q. v.*

માકડ, Same as માકણ q. v.

માકડમુખું, adj. m. f. n. [માકડું +S. मुख the face.] Having the face of a red-faced monkey.

માકડમૂછું, adj. m. f. n. [માકડું + મૂછ moustache.] Having a curved moustache.

માકડી, s. f. [See માંકડું.] A female monkey. 2. A grasshopper; name of a kind of insect. 3. A tenon in a grinding mill. 4. A kind of skin disease. 5. A buffalo of a grey colour. 6. A poisonous insect; a daddy-long-legs. 7. [See માકણ.] A little bug. 8. A wooden piece tied to the rope for the noose of cattle.

માકડીઉં, adj. m. f. n. [See માકણ.] Relating or pertaining to a bug. 2. s. n. A wooden piece perforated with holes kept under the bed for catching bugs. 3. Name of an insect which has the smell of a bed-bug.

માકડું, s. n. [S. मर्कट.]A red-faced monkey. 2. A baboon. 3. adj. m. f. n. Reddish; reddish brown.

Id. લાકડે માકડું વળગાડી દેવું To join or bring together incoherent or incongruous things. 2. To be satisfied with any arrangement without regard to the suitability of the things brought together; to be driven to make any kind of arrangement.

માકડો, s. m. [See above.] A monkey.

માકણ, s. m. [S. मत्कुण.] A bug; a bed-bug.

Prov. માકણને આંખો આવી Newly acquired greatness.

માકુલ, adj. Fit; proper; worthy.

માકો, Same as ભાંગરો q. v.

કાવ્ય જેટલો હીરાગોળ, તેથી અમરો ગૂમળગોળ,
તેમાં જો માકારસ ભળે, તો અક્ષરે અક્ષર ટીંચા બળે.—લોકોક્તિ.

માક્ષિક, adj. [See મક્ષિકા.] Relating to or coming from a bee. 2. s. n. Honey. 3. Iron pyrites. 4. Name of an Indian drug.

માક્ષિકભસ્મ, s. f. [માક્ષિક + S. भस्म a base.] Name of a medicinal drug.

માખ, s. f. [S. मक्षिका.] A fly; a house-fly.

Id. નાક ઉપર માખ સરખી પણ બેસવા દે નહિ તેવો Having no fault or defect. માખો મારવી To idle away one's time.

Prov. માખ બેસે તો નાક વાઢવા ઉઠ્યો થાય Disproportionate punishment. માખ મારે તે માણસ મારે Small faults indulged will let in greater.

માખણ, s. n. [S. म्रक्षण oil.] Butter. 2. Flattery.

Id. માખણ લગાડવું To flatter. માખણ વાપરવું To use flattering words.

Prov. માખણ વળોવ્યું કે પાણી? Was the business a profitable one or not ?

માખણચોર, s. m. [માખણ + S. चुर् to steal.] An epithet of Shree Krishna.

માખણીઉં, adj. m. f. n. [See માખણ.] Soft as butter. 2. Mixed with butter. 3. Obsequiously flattering. 4. s. m. f. n. A flatterer.

માખળ, s. m. [માપ+S. खलि a tnreshing yard.] Measuring out or otherwise determining the government dues in a harvest, when it is brought to the threshing floor.

માખી, Same as માખ q. v.

Id. માખી ઊડવી To have an illomen. મધ ઉપર માખી બમણવી To hover like a fly for self-interest.

Prov. માખી જુએ ચાંદું, ને વૈદ જુએ માંદું Every one to his trade.

માખીપેટું, s. n. Name of a kind of play in the game of playing at tops.

માખીવાઘ, s. m. [માખી + S. व्याघ्र a tiger] A very large fly which devours house-flies.

માખો, s. m. [See માખ.] A large fly. 2. A licenced or over-indulged person (colloquially).

માગ, s. m. [See માર્ગ.] A road; a way; a path. 2. Room; place; space. 3. Interval. 4. A trace. 5. Demand; want.

Id. ચોરનો માગ કાઢવો To trace a thief. માગ આપવો-કરવો-દેવો To give scope to. 2. To make room for. ચાર લોકમાં માગ મૂકાવે એવો Receiving respect in a public meeting; respected by good and honourable men.

માગણ, s. m. f. n. [S. मार्गण a beggar.] A beggar; a mendicant.

માગણ, વરસાદ, ગોઠ જો બને આવે.—ક. દા. કા.

માગણી, s. f. [See માગવું.] Asking for; demanding. 2. A demand; a requisition; a proposal. 3. Want; necessity. 4. Asking a girl in marriage; a proposal for betrothal. 5. A call. 6. A bid; an offer of a price; a tender.

માગણીઆત, adj. [માગણી+S. वृत्ति profession.] Begging. 2. s. m. f. n. A beggar.

માગણું, s. n. [See માગવું.] A claim; a debt; a demand.

માગતું, *adj. m. f. n.* [See માગવું.] Demanding; asking. 2. *s. n.* A debt; a claim.

માગધ, *s. m.* [S. *fr.* मगध a bard: name of a country.] A bard; a panegyrist; a minstrel. 2. The king of Magadha.

માગધ બંદી બોલતા, નૃપ કીર્તિ નામ.—ગિરિધર.

માગધી, *adj.* [S. मगध name of a country.] Pertaining to Magadha, the southern part of Behar. 2. *s. f.* The language of the people of Magadha: one of the four principal kinds of Prakrita. 3. A female bard.

માગનાર, } માગનારૂં, } *s. m. f. n.* [See માગવું.] One who asks. 2. A claimant. 3. A creditor. 4. A beggar; a mendicant.

માગરણું, *s. n.* [See માગવું.] A talk or demand of a wife to her husband.

માગવું, *v. t* [S. मार्ग् to seek for; to ask for.] To ask for; to beg; to require; to demand; to claim. 2. To be a creditor. 3. To ask for in marriage; to request to give in marriage.

Id. માગી ખાવું To live by begging. માગી લેવું To make a humble request for.

Prov. માગી ખાવું, ને મસીદે સુવું Free from all care; beware of him who has nothing to lose. માગે મુક્તાફળ મળે, પણ ભીખને માટે લઠ Begging is condemned, though often lucrative. માગવાથી મરવું ભલું It is better to die than to beg. માગ્યું તો મોત એ આવતું નથી One is not always sure of getting what one asks for. માગ્યા વગર મા એ ન પીરસે A closed mouth catches no flies.

માગશર, } માગસર, } *s m.* [S. मार्गशीर्ष.] The second month of the Samvat year.

માગું, *s. n.* [See માગવું.] An offer for betrothal.

Id. માગું આવવું To be asked for betrothal. માગું ઝીલવું To accept an offer of betrothal. 2. To be prepared to carry out a request. માગું કરવું—મોકલવું To ask a girl or a boy in marriage.

તેનું માગું કરવાને મને મોકલ્યો છે.—મ. ન. દ્વિ.

માઘ, *s. m.* [S.] The fourth month of the Samvat year.

માઘવ્રત, *s. m.* [માઘ+S. व्रत a vow.] Vows observed or ceremonies performed in Magha.

નદી પવિત્ર હોવાથી ઘણા લોક માઘવ્રત ન્હાવા જતા.—હ. દ્વિ. કી.

માઘસ્નાન, *s. n.* [માઘ + S. स्नान a bath.] Bathing in a river in the month of Magha.

તેમ માઘસ્નાન આદિ જે જે વ્રત કરાય છે.—મ ન. દ્વિ.

માંકડ, Same as માકણ *q. v.* 2. *adj.* Crooked; curved: squaint.

માંકડમારી, Name of a plant. Ageratum conyzoides. N. O. Compositæ.

માંકડી, Same as માકડી *q. v.*

માંકડીકુકડી, *s. f.* Name of an insect allied to daddy-long-legs.

માંકડું, Same as માકડું *q. v.*

રમાડતો ગોકુળ માંકડાં.—પ્રેમાનંદ.

માંકણ, Same as માકણ *q. v.*

માંકણીઉં, Same as માકડીઉં. *q. v.*

માંગ, *s. f.* [See માગવું.] A demand. 2. [S. मार्ग a way.] A line along the front of the skull made by parting the hair on both sides. 3. Plaited hair. 4. *s. m.* A representation of a woman of the scavenger caste with her two children, drawn in lamp-black on a bronze dish, and worshipped on auspicious occasions by certain castes. 5. *adj.* The number "eight" (used by brokers in secret communications).

અતિ રાતો અધર તણો વાન, શિર માંગ પડી શોભાવાન.—વીરજી.

માંગપડી, *adj.* The number "eighteen" (used by brokers in secret communications).

માંગલિક, *s. n.* [See મંગલ.] A festive occasion. 2. A benediction; a blessing. 3 *adj.* Auspicious; tending to good fortune.

માંગલ્ય, *s. n.* [See મંગલ.] A festive occasion. 2. Auspiciousness. 3. Welfare; good fortune. 4. A blessing.

માચડો, *s. m.* [S. मंच a raised seat+ડો dim.] A framework of wood; a wooden stand or seat built on a high place (such as a tree); a platform.

માચી, *s. f.* [S. मंच a coach.] A kind of stool or chair; a sedan.

માચો, *s. m.* [S. मंच् to adorn.] A column of squares on one part of the board on which a game of સોગટાં is played. 2. [S. मंच a coach.] A bedstead 3. A pulpit; a platform; a raised seat.

માછણ, *s. f.* [See માછી.] A fisher-woman.

માછલી, *s. f.* [S. मत्स्य+લી dim.] A fish

માછલું, *s. n.* [See above.] A fish. 2. Any person fond of water.

માછી, *s. m.* [S. मात्स्यिक.] A fisherman. 2. *s. f.* A fish.

માછીમાર, *s. m.* [માછી+S. मार a destroyer.] A fisherman. 2. A king-fisher.

માજણી, *adj. f.*
માજણ્યું, *adj. n.* [મા+S. जन to be born.]
માજણ્યો, *adj. m.*
Born of a mother. 2. *s. f. n. m.* A girl, child or boy, true to her, its or his mother.

એવાં કુળ કિસ્મે એ તો એક જ માજણ્યાં.—કવિત.

માજન, *s. n.* [See માજો.] Restraint; control. 2. Limit; bounds.

કટિબંધમાં ટાઢ અને તાપ માજને હોય છે.—હ. કા. કાં.

માજમ, Same as માઝમ *q. v.*

ઝીઝરમાં કુવેરો બેલ્યો માજમ પાક તે.—નર્મદ.

માજર, Same as માંજર *q. v.*

માજરપાટ, Same as માદરપાટ *q. v.*

માજરવેલ, *s. m.* Name of a kind of rice.

માજરૂં, Same as માંજરૂં *q. v.*

માજલ, *s. n.* [S.] Name of a bird; the blue-roller.

માજવું, *v. t.* [S. मृज्, मार्ज्, to clean.] To clean; to furbish; to burnish; to rinse; to polish.

માજા, Same as માઝા *q. v.*

કહો કદી કેમ મુકાઇ માજા.—દલપતરામ.

માજી, *s. f.* [મા+જી an honorific term.] A grand-mother. 2. A respectful appellation for an elderly woman. 3. The goddess Ambajee. 4. *adj.* [Ar. माज़ि past.] Past; late; quondam; deceased; former.

માજુફળ, *s. n.* [S. मायाफल.] A gall-nut; a fruit of the plant માજુફળી.

માજુફળી, *s. f.* [See above.] Name of a plant. Quercus infectoria. N. O. Castaneæ.

માજુમી, *adj.* [See માઝમ.] Addicted to the use of a preparation of Bhanga.

માજુર, *adj.* Blind.

માજો, *s. m.* [See માજવું.] Glazed cotton-thread; cotton-thread incrusted with a vitrious coating.

માઝમ, *s. f.* [Ar. मअजून्.] An inebriating preparation of Bhang. 2. *adj.* [S. मध्यम.] Middle. 3. Dark.

માઝમ રાત, *s. f.* [માઝમ & S. रात्री night.] An intensely dark night. 2. Dead of night.

આપણે રમશું માઝમ રાત જો.—ના. બા. ૫.

માઝા, *s. f.* [See મુઝાજો.] Respect; decency; deference. 2. Limit; boundary.

Id. માઝા મુકવી To transgress the limit of respect.

નરસ ફિમરે મૂકી માઝા કૈરે કંઇ કેટિધા.—ભ. ક. કા.

માંચડો, Same as માચડો *q. v.*

હું તમારે માટે માંચડો બંધાવું છું.—હ. કા. કાં.

માંચો, Same as માચો *q. v.*

Id. મરતો એ નથી, ને માંચો મુકતો એ નથી There is no end of the difficulty.

માંચી. Same as માચી *q. v.*

માંજર, *s. f.* [S. मंजरी.] A cluster of blossoms; a flower-stalk; a spike. 2. A leather strap placed inside a shoe. 3. [S. मार्जार.] A cat. 4. A crest (of a cock).

શ્વાન માંજર આવે છે ચઢી.—પ્રેમાનંદ.

માંજરૂં, *adj. m. f. n.* [S. मार्जार a cat.] Cat-eyed; grey-eyed. 2. Puffed up; cunning.

માંજરું, Same as માજરૂં *q. v.*

માંઝલ, *s. n.* Name of a kind of grass.

માંજાર. *s. m.* [S. मार्जार.] A cat.

પંડયા માંજાર દેખી આવતો દેટે છ.—દયારામ.

માટ, *s. m. n.* [See માટી earth.] An earthen pot. 2. Flesh used for food. (So called for the sake of euphemy.) 3. Name of a vegetable (શાક). 4. Same as માટે *q. v.* (Used in poetry).

માટડીઉં, *adj. m. f. n.* [See માટી.] Built of of mud; earthen.

માટલી, *s. f.* [માટ + લી dim.] A small earthen pot.

માટલું, *s. n.* [See above.] A large earthen pot.

માટી, *s. f.* [S. मृत्तिका.] Earth; clay. 2. Flesh; meat. 3. *s. m.* A husband. 4. *adj.* Strong; mighty; powerful.

Id. માટી થવું To be spoiled; to be soiled. માટી વાળવી To stop; to close (of a discussion). માટીમાં મળી જવું To return to dust; to die.

Prov. માટીના માનવી, માટી માંહે મળી જવાતાવી જશે જાણ ભાઇ Dust thou art and unto dust shalt thou return. મોટાને પણ માટી Revere your superiors however weak.

સત સમાગમે માટી સુધરે.—નર્મદ.

માટીડો, *s. m.* [માટી+ડો dim.] A husband. 2. An adult; a man,

માટે, *prep.* On account of; for; for the sake of. 2. *conj.* Therefore; for that reason; hence; so.

માટેકરી, } **માટે કરીને,** } Same as **માટે** *q. v.*

એ ટેકીલો છે નહિં બોલે, માટે કરી હું પૂછું છું—હ. દા. કાં.

માઠ, *s. f.* [See **માટ.**] A pot-herb.

માઠી, *s. f.* Name of an ornament; a bracelet.

મારે હાથે માઠીઓ નથી.—હ. દા. કાં.
હાથની માઠીઓ કરાવવાનો તેણે નિશ્ચય કર્યો.—હ. દા. કાં.

માઠું, *adj. m. f. n.* Bad; evil; ill; wrong; improper; vicious; wicked. 2. Less than the proper weight or measure. 3. Disgraceful; shameful 4. Unfortunate. 5. Inauspicious.

Id. માઠું લાગવું-લગાડવું To be displeased or grieved; to take it ill. માઠું તોળવું To weigh less than the required quantity.

માઠેરૂં, *adj. m. f. n.* [માઠું + રૂં dim.] A little; not much. 2. Bad; inauspicious; wicked.

માડ, *s. n.* Name of a plant. Caryota urens. N. O. Palmacæ. 2. *s. m.* A vow taken by women, in connection with which a small temple is made of stalks of plantain-trees. 3. The storey of the portico or gate. 4. Name of a mode of music.

માડણ, *s. n.* [S. मंडन decoration *fr.* मंड् to adorn.] Drawing of figures and otherwise decorating the forehead and cheeks of a woman on festive occasions; an ornamentation. 2. A pool of stagnant water near a village, in which buffaloes delight to lie down and roll about.

માડમાડ, Same as **માંડમાંડ** *q. v.*

માડવ, Same as **માંડવ** *q. v.*

માડવી, Same as **માંડવી** *q. v.*

માડવીઓ, Same as **માંડવીઓ** *q. v.*

માડવું, Same as **માંડવું** *q. v.*

માડવો, Same as **માંડવો** *q. v.*

માડી, *s. f.* [મા + ડી dim.] A mother; mamma. 2. An old woman.

માડી મારી વહુ ક્યાં મુજને દેખાડોજી.—દયારામ.

માડો, *s. m.* [S. मंड a very thin kind of —e.] A thin crust of a cake or loaf made of millet and wheat-flour.

માઢ, *s. m.* [S. माढि a place.] A place; a place of residence. 2. The front portion of a storied house. 3. The storey on a portico or gate. 4. An imitation-temple made of the stem of a plantain-tree. 5. Name of a musical mode.

માઢું, *s. n.* A man; a person.

તુને પૂછું ગોવાળીઆ, કયે ઘેર માઢું મુઉં છે.—હ. પ્રે. ત્રિ.

માઢુંઆં, } **માઢુંડાં,** } *s. n. pl.* [S. माधव्य a dear person.] Pets; darlings.

માણ, *s. f.* [S. माणिक a round earthen vessel.] A metallic water-pot. 2. A large metal vessel used as a musical accompaniment by a certain class of preachers. 3. [See **માંડણી.**] A beautiful arrangement of household vessels placing one upon the other. 4. *s. n.* Oil or ghee admixed with flour. 5. [See **માન.**] A boundary; a limit. 6. Intoxication. 7. Pride; vanity. 8. Same as **માંડમાંડ** *q. v.*

રાખાયત ઘાએ સંધીઓ, તો એ ન મેલે માણ.—લોકોક્તિ.
શેષ નાગ જમી તોળી રહ્યા, જેમ સાગર ન મેલે માણ.—ભોજો.

માણકમાઉ, *adj.* [માંડ+કમાઉ earning.] Earning nothing. 2. *s. m.* An idle drone.

Prov. માણકમાઉ, ને મોડા ઉઠયા Roguery supplants justice.

માણકી, *s. f.* [See **માણેક.**] Name of a particular kind of swift-going mare.

માણકી મતવાલી મહારાજ.—પ્રેમાનંદ.

માણમાણ, Same as **માંડમાંડ** *q. v.*

માણમાણ મનના ભામા, રાજ મારે ઘેર શીદ આવ્યા ?—ગોવિંદ
સાંયક એક સાયક, બીજી ગદા માણમાણ.-વલ્લભ.

માણભટ, *s. m.* [માણ+S. भट्ट a Brahmana.] Name of a class of Brahmanas who sing or tell stories while playing upon the water-pot; a story-teller.

અહો માણભટો અને કથાકારો.—હ. દા. કાં.

માણવક, *s. m.* [S.]A silly fellow; a baffoon; a joker; a jester.

માણવું, *v. t.* [S. मान् to cause to think *fr.* मन् to think.] To experience a pleasure; to enjoy.

જખ મારે છે જગત્, માણ તું દાસ દયાના સ્વામી.—દયારામ
માણો છો મન ગમતી રીતે, પરવશતા પામો છો પ્રીતે.-કેશવ હરિ

કેવું સુખ માણવા તે રહ્યું નહીં.—હ. દા. કાં.
સઘળી પૂરતા લ્હાવા લ્હેણાં ન માણશું એકલાં.—લલિત.
જાણ્યું કેમ આ વેરે માણ્યાને પરમાણે.-દયારામ.

માણસ, *s. m. n.* [See **મનુષ્ય.**] A man; human being; a person.

Prov. માણસનું ધારવું, પરમેશ્વરનું પાર ઉતારવું Man proposes, God disposes. સોનું જોઇએ કસી, અને માણસ જોઇએ વસી A touchstone is the test of gold, and conduct that of a man. માણસ જોઇને વાત કરવી Cleave the log according to its grain. માણસમાં આંતરો, કોઇ જવેર ને કોઇ કાંકરો Among men some are jewels, some are pebbles. માણસને ઇશારત, ગધેડાને ડફણાં A word for a wise man, a rod for a fool. માણસની ઓળખા નહિ હોય તેને શું ? Fools laugh at their own sport. માણસમાં લેવાય, કે વગડે લેવાય A man yields either through fear or modesty. માણસમાણસમાં ફેર છે There are various sorts of men.

માણસપણું, *s. n.* [માણસ+પણું a suffix forming a noun.] Manliness. 2. Politeness; courtesy.

માણસાઇ, *s. f.* [માણસ+આઇ a suffix forming a noun.] Manliness; civil manners; politeness. 2. *adj.* Relating to man; human.

Id. માણસાઇ રાખવી-શીખવી To behave towards another with politeness.

માણિક્ય, *s. n.* [S.] Ruby; a precious stone.

માણી, *s. f.* Name of a weight equal to 16 maunds.

માણીઓ, *s. m.* [See માણ.] A water-pot. 2. A vessel of the capacity of one maund. 3. A weight of a maund.

માણીગર, *s. m.* [Ar. મની semen virile+P. ગર having.] A voluptuary; an epicure.

મોહોલે પધારો, મારા રાજ, માણીગર મોહોલે પધારો.—દયારામ.

માણીગર મોલડું તારું રે.-બ્રહ્માનંદ.

માણીતલ, *s. n.* [માણવું + S. સ્થલ a place.] A place where one finds consolation or pleasure; an object of pleasure.

ગયું માણીતલ માહરું, જાણીને બાળે વેધ રે.—નરસૈરામ.

માણેક, Same as માણિક્ય *q. v.*

માણેકજમાની, *s. f.* [માણેક+જમાન security.] Security bound on condition of paying a debt only if the original debtor fail to pay it.

માણેકઠારી, } *s. f.* The full-moon day of
માણેકઠારી પૂનેમ, } Ashvina.

માણેકનોતરું, *s. n.* [માન+નોતરું invitation.] An invitation out of respect only; an invitation in name.

માણો, *s. m.* [See માણ.] A measure. 2. [See માણવું] Enjoyment; merriment.

માંડી, Same as માઢી *q. v.*

તેમાં તારા માંઢીની શી મતા હતી.—હ. કા. કાં.

મધમાખીના માંઢીઓ એઠી પેઠે પડી રહે.—હ. કા. કાં.

માંઢીઓ, Same as માઢીઓ *q. v.*

માંડ, *s. m.* [See above.] A crest. 2. An ornamental head-dress worn by the bride and the mother of the bridegroom at the time of the ceremony of a marriage. 3. The placing of one vessel upon the other. 4. *adv.* With great difficulty. 5. Hardly; barely.

ભગભગતે અંગાર માંડ ઉનાળો ઉતર્યો.—સવિતા.

માંડણ, *s.n.* [See above.] A pool of stagnant water near a village. 2. Arrangement. 3. The height of the floor of a house. 4. An ornamental decoration on the forehead.

ગાલ ઉપરનાં માંડણો આંસુ વડે ધોવરાયાં હશે.—કા. ચી. દે.

માંડણી, *s. f.* [See માંડવું.] An arrangement. 2. The height of the floor of a house.

પાંચ તણી સઘળી માંડણી, આપે ઓલે માંહે ધણી.—અખો.

માંડમાંડ, *adv.* [Redup. of માંડ.] With great difficulty. 2. Superficially. 3. Hardly; barely.

માંડલિક, *adj.* [See મંડલ.] Ruling a province; 2. *s. m.* The ruler of a province; a feudatory king.

માંડલીઈ, *s. f.* A sharp angry look; a keen eye.

માંડલીઈ મ તાણ નાગમદી નાની છે.—લોકોક્તિ.

માંડવ, *s. m.* [See માંડવા.] The last ceremony of giving gifts to the party of the bridegroom. 2. Same as માંડવો *q. v.*

ખડું ને માંડવ ખેલવાં ખારે રસ્ખીલાના કોઇ.—ના. દ. ક.

માંડવી, *s. f.* [See મંડપ.] A custom-house. 2. A slightly raised platform of level ground before the doors of certain houses. 3. A cylindrical frame of wood, etc., on which lamps are arranged in circular rows from the bottom to the top, and round which men or women move in circles, singing songs in Navratri holidays. 4. A central market. 5. Ground-nut.

માંડવીઓ, *s. m.* [See માંડવ.] A person attending the party of a bride.

માંડવું, *v. t.* [S. મંડ્ to adorn.] To set; to place; to dispose; to arrange. 2. To set up; to establish. 3. To note down; to enter; to commit to books. 4. To take to; to turn to. 5. To enter vehemently or licentiously upon. 6. To inaugurate. 7. To begin (used with the infinitive).

Id. માંડી નાખવું To write off (an account). 2. To put a stop to. 3. To settle (a dispute) amicably. મોં માંડવું To hear with respect or attention. 2. To eat. પગ માંડવા To gain a footing. 2. To begin to walk (of a child). ગાંઠ માંડવી To sit at ease. કાણું માંડવી To mourn for the death of. કાન માંડવા To hear with attention. વાત માંડવી To begin to tell a tiresome story. નામું માંડવું To enter in an account book. દુકાન માંડવી To open a shop. 2. To conduct openly the sale of a prohibited article; to prostitute one's self. 3. To become a public prostitute (of a woman). મોએ માંડવું To touch with the lips; to drink. સંસાર માંડવો To set up in life; to start in life. 2. To remarry.

વળગી હૈડે કંડે, નવી નવી પ્રીત માંડે.-પ્રેમાનંદ.

અગર રાંડી જો માંડતી થશે.-નર્મદ.

માંડવો, Same as મંડપ *q. v.* 2. The birth of a girl (in euph.).

Id. માંડવાખરચ The wedding expenses. માંડવો આવવો To have a birth of a daughter.

માંડા, *s. m. pl.* [S. मडक a kind of baked flour.] Big sweetmeat balls.

આખા માંડા પાપડ તળ્યા.-પદ્મનાભ.

માંણુ, *s. n.* Oil or butter poured over dough to make it soft. 2. The intoxicating element in sugar-cane, millet-stalks, etc. 3. The bark of sugar-cane, millet-stalks, etc. 4. A metal-pot.

માંણુમાંણુ, Same as માંડમાંડ *q. v.*

માત, Same as મા, માતા *q. v.*

માતંગ, *s. m.* [S.] An elephant.

એક અશુદ્ધ માતંગ ગજ ઘંટા સંયુત બળવાન.—રત્નેશ્વર.

માતંગી, *s. f.* [See above.] A she-elephant. 2. A goddess riding on an elephant.

માનતાત, } Same as માતાપિતા *q. v.*
માતપિતા,

માતબર, *adj.* [Ar. मुअतबर trustworthy.] Rich; wealthy; opulent. 2. Great; eminent.

માતબરપણું, *s. n.* [માતબર+પણું a suffix forming a noun.] Richness; opulence. 2. Greatness.

માતબરી, *s. f.* [See માતબર.] Respectability; greatness; eminence. 2. Richness; wealthiness.

માતમ, Same as માહાત્મ્ય *q. v.*

મેટું માતમ જ્ઞાતા ધરે.—અખો.

માતરિશ્વા, *s. m.* [S. मातरिश्वन्.] Wind.

જેણે ભીંત ઉડ્ડયનો માતરિશ્વા વહે છે.—કાંત.

માતરું, *s. n.* [See મૂતરવું.] Passing of urine. 2. Suffering from a urinal disease.

Id. માતરું કરવું To pass urine. (Used by the Jainas.)

માતલિ, *s. m.* [S.] The charioteer of Indra.

સુત સંકેત કરે મન માંહે શું, આઇ માતલિ એહ.—ભાલણ.

માતા, *s. f.* [S. मातृ.] A mother. 2. A goddess. 3. Small-pox.

માતાજી, Same as માતા *q. v.*

માતાપિતા, *s. n. pl.* [માતા + S. पितृ a father.] Parents; mother and father.

માતામહ, *s. m.* [S.] A maternal grandfather.

માતામહી, *s. f.* [S.] A maternal grandmother.

માતું, Same as માતેલું *q. v.*

કે આવીને યૌવન માતા અન્યા.—ભો. બો. દી.

ઓહોરા આવોની, ઊંચું જાણોની, રંગીલા રસ માતા.-દયારામ.

કીર્તિ દેશ વિદેશ મુલકમાં ચાલે માતી.—દલપતરામ.

માતુંતાતું, *adj. m. f. n.* [માતું +S. तिक्त hot.] Stout and strong.

સાવકો છોકરો માતોતાતો બનતો ગયો.—હ. દા. કાં.

માતુ, Same as માતા *q. v.*

માતુલ, [S.] *s. m.* A maternal uncle.

માતુલી, *s. f.* [S.] The wife of a maternal uncle. 2. *adj.* Relating to the maternal uncle.

માતુલી કન્યામાં દોષ દક્ષિણમાં ન દેખાય.—હ. દા. કાં.

માતુશ્રી, *s. f.* [માતા+S. श्री goddess.] A term of respectful address to one's mother.

માતૃ, *s. f.* [S.] A mother.

માતૃક, *adj.* [S.] Maternal.

માતૃકા, *s. f.* [S.] A mother. 2. Name of certain diagrams having a magical power.

માતૃઘાત, *s. m.* [માતૃ + S. घात killing.] Matricide.

માતૃઘાતી, *s. m.* [See above.] A matricide.

માતૃપક્ષ, *s. m.* [માતૃ+S. पक्ष a side.] Relatives of the maternal side; maternal kinsmen. 2. Maternal side.

માતૃબીજ, *s. n.* [માતૃ+S. बीज a seed.] Ovum.

માતૃભૂમિ, *s. f.* [માતૃ + S. भूमि land.] One's motherland.

માતેલું, *adj. m. f. n.* [See મત્ત.] Fat; plump; corpulent. 2. Arrogant; overbearing; haughty.

માત્ર, *adv.* [S.] Only; merely; solely; barely. 2. *adj.* All; whole.

માત્રા, *s. f.* [S. *fr.* मा to measure] The oblique stroke written above the horizontal line of Devanagaree characters, as in the vowels એ, ઐ, ઓ, ઔ. 2. Quantity; a measure. 3. A prosodial measure of a syllable 4. A medicinal preparation of metals and minerals. 5. Matter; element.

ઝરવવા ઝરતની માત્રા.—સહિત.

માત્રામેળ, *s. m.* [માત્રા+મેળ account] A class of Prakrita, and Gujarati verses, in which the quantity of the vowels in a line is alone taken into account.

માત્સર્ય, *s. n.* [S.] Envy; jealousy; spite; malice. 2. Pride; arrogance; impudence.

માથાઉતાર, *adj.* [માથું+ ઉતારવું to shift.] Careless; irresponsible; unmindful. 2. *adv.* Carelessly; unmindfully; uninterestedly.

માથાઓઢ, *s. f.* [માથું+ઓઢવું to cover.] A widow's right to claim maintenance out of the ancestral property from united co-partners.

માથાકુટ, } **માથાકૂટ**, } *s. f.* [માથું + કૂટવું to beat.] A wearisome, vexatious, and unprofitable labour; botheration; a bother. 2. A wearying and tiresome insistance upon a subject; incessant prating; importunate begging; head-breaking. 3. An altercation.

કહે પેમે તારી સાથે કરે કોણ માથાકુટ.—દલપતરામ.

માથાકુટીઉં, } **માથાકૂટીઉં**, } *adj. m. f. n.* [See above.] Troublesome; wearisome; head-breaking.

માથાઝીક, Same as માથાકૂટ *q. v.*

માથાઝીકીઉં, Same as માથાકૂટીઉં *q. v.*

માથાતોડ, *s. f.* [માથું+તોડવું to break.] Head-breaking. 2. Trouble.

એ માટે માથાતોડ ખાઈખપુશીને મહેનત કરનાર.—હ. ડા. કાં.

માથાતોડીઉં, *adj. m. f. n.* Head-breaking; very hard; troublesome.

માથાદીઠ, *adv.* [માથું+દીઠ per.] *Per caput*; per head.

માથાફોડ, Same as માથાકૂટ *q. v.*

માથાફોડીઉં, Same as માથાકૂટીઉં *q. v.*

માથાબાંધણું, } **માથાબાંધણું**, } *s. n.* [માથું + S. બંધન binding.] A piece of cloth with which Parsee women bind their hair.

માથાબોળ, *adv.* [માથું + બોળવું to dip.] Without omitting to plunge the head in water or to pour water on the head (of bathing).

માથામેલી, *adj. f.* [માથું + S. मल dirt.] Unwell; menstruant; being in menses.

માથાવટી, *s. f.* [માથું+S. वृत्ति state; being.] A stain of oil, etc. left on the part of a garment worn over the head by women. 2. A piece of cloth substituted for the part of a garment worn over the head by women. 3. Fame; respect; credit.

માથું, *s. n.* [S. मस्तक.] The crown; the sinciput and occiput. 2. The forehead. 3. The head. 4. The brains. 5. The head or knob of anything. 6. The top; the summit.

Id. માથું મારવું-ઘાલવું To exert oneself about; to concern oneself with. 2. To interfere. માથું આપવું To work for the benefit of another at the cost of one's self. માથું ઊંચકવું-ઉઠાવવું To show a bold front; to rise against; to stand against for a fight. માથું કાપવું To bring one into ruin. 2. To commit a breach of trust; to betray confidence. માથું ઓળવું To comb the hair. માથું ચોળવું To clean the hair on the head. માથું સોંપવું To surrender unconditionally or at discretion; to be at the mercy of. માથું ખાવું -પટકવું-ફોડવું-કૂટવું To trouble the mind in vain. માથું કૂટવું To beat one's head owing to excitement. માથું પાકી જવું To be troubled in the mind. માથું નમાવવું—નીચે કરવું To submit. માથું ફરવું To swoon; to be giddy. 2. To be excited; to be angry. માથું ફેરવવું To work oneself into a frenzy. માથું બોડાવવું To get one's head shaved by a barber. 2. To remain illiterate. માથું ભાંગવું To defeat in a competition. 2. To put to shame. માથું ખાવું To trouble the mind by incessant talking. માથું નીકળી પડવું-માથાના કટકા થવા To have severe head-ache. માથું હલાવવું To shake the head in token of assent or dissent. માથાનો ફરેલ-ફરેલ Obstinate; headstrong. બે માથાનો ખરચ The cost of the two parties to a suit. બે માથવું Having two heads. 2. Reckless; thoughtless (in undertaking a risk). બે માથાં ધરાવવાં To be obstinate. માથા વગરનું Having no fear for one's own head; fearless; reckless. માથું કોરાણે મૂકવું To be thoughtless. બે કાન વચ્ચે માથું કરવું To pull by the ears (used in threat-

ening children). માથે ધૂળ ઘાલવી To expose one's own weakness or folly by defaming other persons. 2. To defame. માથા સાટે માથું Full consideration for a contract. માથામાં પવન ભરાવો To be giddy in the head; to be puffed up; to be arrogant. એના માથામાં ગજ ઘાલ્યા છે His head is furnished with strong iron-bars to protect it against being split. 2. He is very strong-headed. સૂર્ય માથે આવ્યો The sun has reached the meridian; it is mid-day. માથાતોડ મહેનત Work hard enough to split one's head; very hard work. માથાઉતરતું કામ Perfunctory work. માથા વગરના પ્રાણી Acephala. માથા આગળ પગવાળાં જનાવર Cephalopods. માથે હોવું To be responsible for. 2. To be welcome. માથું ચડવું To suffer from headache. માથે ચઢી બેસવું-ચઢી વાગવું To disobey. 2. To be so insolent as to think oneself able to order about one's own superiors. માથે મારવું-ઓઢાડવું-નાખવું-પાડવું To unjustly throw a burden or loss on a person. 2. To mislead a person as to the worth of a thing, and to induce him to pay a price higher than its real worth. માથે રાખવું To take responsibility on one's person. માથે ચડાવવું To obey implicitly; to accept submissively. 2. To indulge unduly. માથે થવું To be in menses. માથે પડવું To be responsible against one's will. 2. To be forced into accepting, against one's will. માથે ઘાલવું-નાખવું To throw the responsibility on the head of another. માથે પાણી ઘાલવું To take a bath and make atonement for dereliction or suspension of religious duty during one's illness. છેડો માથે નાખવો To throw off all considerations of shame or decency (said of a woman). માથેથી ઉતારવું To be free from a responsibility; to discharge an onerous duty. માથે લેવું-વહોરવું To undertake the responsibility of doing. માથે હાથ દેવો To be disappointed. માથે હાથ મુકવો To bless. 2. To infect another with one's own wickedness.

Prov. એકથી બે માથાં ભલાં Two heads are better than one. માથું આપે તે મિત્ર A friend in need is a friend indeed. માથે પડી વિચેરેવા Necessity is the mother of invention; necessity has no law. માથું સોંપ્યું ત્યારે નાક કાનનો શો ઉચારો ? The greater contains the lesser; the power of the lesser ceases in the presence of the greater. માથું વાઢીને બેસવા આપીએ, તો એ કહે " ડગે છે," If you give an inch, he will take an ell. માથા કરતાં મણીઓ મોટો Cut your coat according to your cloth.

માદ, *s. m.* [S. मद् to be mad.] Intoxication. 2. Pride. 3. *adj.* Proud.

તેવા સ્રી સાથે કરે જાણો મૂરખ માદ.—રત્નેશ્વર.

માદક, *adj.* [માદ+S. क doing.] Intoxicating. 2. Soporiferous.

માદર, *s. f.* [P.] A mother.

માદરપાટ, *s. m. n.* [P. *fr.* चादर a sheet+S. पट a cloth.] A kind of cloth; madrepollam.

માદરબખત, *inter.* [P. मादर mother+ब at +Ar. खता fault] You wretch! (A term of low, vulgar, and coarse abuse.)

માદળીઉં, *s. n.* An amulet; a talisman. 2. A kind of ornament.

Prov. હૈયાનો હાર ને કોટનું માદળીઉં Darling; very dear.

માદા, *s. f.* [P.] The female among lower animals. 2. A screw-nut. 3. The nut portion of a hinge to be affixed to a door. 4. A pistil.

માદાફૂલ, *s. n.* [માદા a pistil+ ફૂલ a flower.] A pistillate flower.

માદું, Same as માંદું *q. v.*

માધવ, *s. m.* [S. *fr.* मा the goddess Laxmee +धव a husband.] An epithet of Shree Krishna or Vishnu. 2. [S *fr.* मधु honey.] The month of Vaishakha.

માધવી, *s. f.* [S.] Name of a kind of creeping plant bearing fragrant flowers; a clustered hiptage. Hiptage madablota. N. O. Oleacæ.

માધુકરી, *s. f.* [S.] Collecting alms by begging from door to door; alms obtained from five different places.

માધુકરી માગી લાવીને ખાતા.—દા. પી. દે.

માધુરી, *s. f.* } માધુર્ય, *s. n.* } [S.] Sweetness. 2. Melodiousness. 3. Fragrance. 4. Kindness; amiability.

માધ્યમ, *adj.* [See મધ્યમ.] Middlemost; central. 2. *s. n.* A medium.

માધ્યમિક, *adj.* [See મધ્યમ.] Middling; middle; central. 2. Secondary.

Id. માધ્યમિક શાળા A secondary school. માધ્યમિક શિક્ષણ—કેળવણી Secondary education.

માધ્યમિક એ રીતે હાથ જોડે.—રત્નેશ્વર.

માધ્યસ્થ, *adj.* [મધ્ય + S. स्था to stand.] Indifferent; impartial; neutral. 2. Same as માધ્યસ્થ્ય *q. v.*

માધ્યસ્થ્ય, *s. n.* [See above.] Impartiality. 2. Unconcern; indifference. 3. Mediation. 4. *s. m.* An arbitrator; a mediator.

માધ્વી, *s. f.* [S.] A kind of liquor (made from honey).

માન્, *ind.* [S. *fr.* मत् having.] An adjectival suffix in Sanskrita showing "possession".

માન, *s. n.* [S. *fr.* मन् to think.] Respect; regard; reverence; honour. 2. Arrogance; conceit. 3. Importance; estimation; veneration. 4. [S. *fr.* मा to measure.] Measure; degree; capacity. 5. Magnitude; extent. 6. Greatness. 7. Importance. 8. Dignity. 9. *adj.* Same as માન્ *q. v.*

Id. માન મળવું To be respected. માન મેળવવું To get respect. માન આપવું-દેવું To pay respect to. માન મુકવું To give in; to yield. માન માગવું To be heard and respected. 2. To hesitate outwardly, though really willing inwardly.

એમ વિખાણ્ સાભાવું માન, નારદ પામ્યા અંતર્ધાન.-ગિરિધર.

બેહુ જણ એવા વદે કોઇ ન મુકે માન.—નાકર.

માનને માગે હો મુખે દશ આંગળી.—પ્રેમાનંદ.

માનઅકરામ, *s. n.* [માન + Ar. अक्राम् more respected.] Respectful entertainment. 2. Endowing of gifts and titles; giving of honours.

Id. માનઅકરામની યાદી An honour's list.

માનકરી, **માનકારી**, *s. m.* [માન + S. कृ to do.] A person entitled to certain honours and presents at courts, etc.; a person generally claiming distinction or attention.

માનણહાર, *adj.* [See માનવું.] Agreeing; accepting; confessing.

માનણહાર શોધ્યે નવ જડે.—અખો.

માનતા, *s. f.* [See માનવું.] A vow.

Id. માનતા રાખવી-માનવી To make a vow or promise to a deity of making an offering on the fulfilment of one's particular desire. માનતા કરવી To fulfil a vow. માનતા મુકવી To free oneself from a vow.

મહાપૂજા કરાવી મુકો, માનતા મનાઇ.—નર્મદ.

માનદ, *adj.* [માન+S. दा to give.] Showing respect. 2. Honorary.

માનની, Same as માનિની *q. v.*

માનની મોહે મૂચ્ય, મહામાયા એ મોટી.—સામળ.

માનનીય, *adj.* [S.] Worthy of honour; fit to be honoured. 2. Acceptable. 3. Honourable. 4. Honorary.

માનપત્ર, *s. n.* [માન+S. पत्र a letter.] A document presented out of respect or to do honour; an address.

માનપાન, *s. n.* [માન + S. पान drinking.] Respectful reception; welcome. 2 Respect; fame; dignity.

માનભંગ, *s. m.* [માન+S. भंग breaking *fr.* भंज् to break.] Insult; humiliation; disrespect.

માનમર્યાદા, *s. f.* [માન+S. मर्यादा moral law.] Moral respect; respectful treatment.

માનવ, *adj.* [S.] Human. 2. *s. m.* A man; a human being. 3 *s. m. pl.* Mankind.

માનવજાતિ, *s. f.* [માનવ + S. जाति a race.] Humanity; mankind.

માનવતી, *s. f.* [માન + S. वत् possessing.] A proud woman. 2. A sweetheart angry with her lover.

માનવહિતવાદ, *s. m.* [માનવ+S. हित benefit + वाद a doctrine.] Humanism.

માનવી, *adj.* [See માનવ.] Human. 2. *s. m. n.* A man; a human being.

Prov. કાળા માથાનો માનવી શું ન કરે ? Nothing is impossible on the face of the earth.

માનવું, *v. t.* [S. मान् to cause to think *fr.* मन् to think.] To obey. 2. To believe; to credit. 3. To admit; to allow; to hold to be true or right. 4. To hold; to view; to consider; to regard 5. To mind; to care for. 6. To vow; to take a vow. 7. To confess; to acknowledge; to own; to avow. 8. To be pleased; to be agreeable to.

Prov. માન્યા તો દેવ, નહિ તો પથ્થર They who worship God merely for fear would worship the devil should he appear.

માનસ, Same as મન *q. v.* 2. Same as માનસિક *q. v.*

માનસરોવર, Same as માનસસર *q. v.*

માનસશાસ્ત્ર, *s. n.* [માનસ+S. शास्त्र science.] Psychology; mental philosophy.

એ વિષે સંપૂર્ણ વિવેચન કરવું એ માનસશાસ્ત્રનું કામ છે.
—કે. પ્ર. વિ.

માનસશાસ્ત્રી, *s. m.* [See above.] A psychologist.

માનસસર, *s. n.* [S.] Name of a sacred lake on mount Kailasa, said to be the native place of swans.

માનસિક, *adj.* [S.] Mental; spiritual; intellectual. 2. Chimerical; imaginary. 3. Psychological; psychical.

આ બધા માનસિક વ્યાપારોમાં વિચાર એ મુખ્ય વ્યાપાર છે.
—ક. પ્રા. ત્રિ.

માનસિકશાસ્ત્ર, Same as **માનસશાસ્ત્ર** *q. v.*

માનસુકન, *s. m.* [માન+S. शकुन an omen.] A good omen.

માનિતા, *s. f.* } **માનિત્વ**, *s. n.* } [માની + S. ता, त्व suffixes forming nouns.] Pride; haughtiness. 2. Respect. 3. Being respected or honoured.

હૈયું બીતું સદ્ય બનતાં માનિતા સર્વ ખોઇ.—કાંત.

માનિની, *s. f.* [S.] A woman possessed of self-respect. 2. A strong-minded, resolute, proud woman.

તેનું મુખ એ માનિની ભાસે ભુંડી ભાતે.—ભાલણ.

માની, *adj.* [S. मानिन्.] Proud; possessed of self-respect. 2. Highly honoured. 3. Regarding.

દુર્યોધન અભિમાની, દુઃશાસન ઘણો માની.—વલ્લભ.

માનીતું, *adj. m. f. n.* [See **માનવું**.] Favourably regarded. 2. Grave; sedate. 3. Dear; loved.

માનીતી મોહનતણી રે વાંસલડી.—દયારામ.

માનીપાત, *s. m.* [માનવું + S. पत् to fall.] An acceptable reply.

માનુની, Same as **માનિની** *q. v.*

માનુભાવ, Same as **મહાનુભાવ** *q. v.*

માનુભાવ કરીને મળજો, માગું હું એક વાર.—પ્રેમાનંદ.

માનુષ, *adj* [S. *fr.* मनुष्य a man.] Human. 2. Humane; kind. 3. *s. m.* A man; a human being. 4. *s. n.* Humanity.

માનુષી, *adj.* [See above.] Relating to a man. 2. *s. f.* A woman.

માંદગી, *s. f.* [P.] Sickness; illness; unhealthiness 2. Disease.

માંદું, *adj. m. f. n.* [S. मंद dull.] Sick; ill; unhealthy. 2. Slow; tardy; sluggish.

માંદ્ય, *s. n.* [S.] Dulness; laziness; slowness. 2. Stupidity 3. Weakness. 4. Illness; indisposition.

માંનત, Same as **મહંત** *q. v.*

માન્ય, *adj.* [See **માનવું**.] Respectable; venerable. 2. Agreeable; acceptable; approved; esteemed. 3. Honorary.

Id. માન્ય કરવું-રાખવું To admit or allow.

માન્યતા, *s. f* [માન્ય+S. ता a suffix forming a noun.] Opinion: thinking. 2. Acceptableness. 3. Respectability 4. Belief.

માપ, *s. n.* [S. माप् to cause to measure *fr.* मा to measure.] Measuring; measurements. 2. A measure of length. 3. A measure of capacity. 4. A portion measured off. 5. Weight; honour; respect.

Id. માપ કરવું-લેવું To measure. 2. To make an estimate; to estimate. માપ કાઢવું To make a guess at the dimensions. માપ લેવું-ભરવું To take the measure of length and breadth. માપ રાખવું To have a standard or measure; to keep within limits of moderation. માપ ખોવું To lose one's reputation or honour.

કરે ન કંઇ વિચાર, માને નવ માપને.—વલ્લભ.

માપક, *adj.* [માપ+S. क doing.] Measuring. 2. *s. m. f. n.* One who measures; a measurer; a guage.

માપકરણ, *s. n.* [માપ + S. कृ to do.] Mensuration.

માપણહાર, *s. m. f. n.* [See **માપવું**.] A measurer.

થશે માપ માપણહાર મુવે.—અખો.

માપણી, *s. f.* [See **માપ.**] Measuring; admeasurement. 2. Land-surveying.

માપણીકામદાર, *s. m.* [માપણી S. कर्मन् work+ P. दार having.] A land-surveyor.

માપણીખાતું, *s. n.* [માપણી + ખાતું a department.] The land-survey department of government.

માપન, *s. n.* [See **માપ.**] Measuring.

માપલું, *s. n.* [માપ+લું dim.] Food supplied to one engaged in sowing. 2. A measuring vessel; a measure.

માપવું, *v. t.* [See **માપ.**] To measure. 2. To run away. 3. To fall prostrate.

Id. જમીન માપવી To fall prostrate on the ground by the slipping of the foot while walking.

માપીઉં, } **માપું**, } *s. n.* [See **માપ.**] A measure of capacity; a vessel for measuring. 2. A measure of length.

Id. માપીઉં-માપું લેવું-ભરવું To measure hte length and breadth.

માફ, *adj.* [Ar. मुआफ् pardoned.] Pardoned; forgiven. 2. Waived; remitted; absolved. 3. *s. f.* Forgiveness; a pardon.

Id. માફ કરવું To pardon one for. 2. To remit (of land-revenue).

માફક, *adj.* [Ar. मुआफ़िक्.] Suitable; agreeable; according with. 2. Conformable to; like; similar to. 3. Passable; moderate; middling. 4. *adv.* According to; as.

Id. માફક આવવું-પડવું To be agreeable or suitable. મારી માફક Like me.

માફકસર, *adv.* [માફક + P. सर the head.] Moderately; so as to suit or agree.

માફી, *s. f.* [See માફ.] Pardon; forgiveness; absolution. 2. Remission; abatement; relinquishment of right. 3 Exemption.

Id. માફી માગવી To beg pardon. માફી આપવી-બક્ષવી To pardon. 2. To remit. માફી મળવી To be pardoned. 2. To be exempted from.

માફીજમીન, *s. f.* [માફી + જમીન land.] Land free of assessment.

માફીપત્ર, *s. m n.* [માફી +S. पत्र a letter.] A written apology.

માફીવાળું, *adj. m. f. n.* [માફી+વાળું having.] Pardoned; forgiven. 2. Remitted; exempted.

માફો, *s. m.* [Ar. महोफ़ह.] Name of a kind of conveyance; a cart; a waggon. 2. A chariot; a carriage having a canopy-like contrivance, driven by bullocks and yoked in a marriage procession.

વિધ કરી ફરી માફા તણી.—પુરીબાઈ.

માબાપ, *s. n. pl.* [મા+ બાપ a father.] Mother and father; parents. 2. The creator and the protector. 3. Guardians. 4. *inter.* Sir ! Please ! etc. (Used to express tiresomeness.)

મામ, *s. f.* [See મમતા.] An eager desire. 2. Curiosity. 3. Resolution; resoluteness; firmness of mind; boldness. 4. *s. n.* Food.

Id. મામ મૂકવી-છોડવી To give up one's obstinacy.

Prov. મામના વાંધા Having not even a morsel to eat; extreme poverty.

કહું વડું તે જે નામ, તેમાં લાગી મનની મામ.—મુકુંદ.

સેન મારિયું તમામ, મામ મુકી જાય છે.-પ્રેમાનંદ.

તેને મન છે મોટમ મામ, કામ વાસના સિદ્ધ થું કામ.—સામળ.

મામ, કામ, ઠામ, ચામ.-નર્મદ.

મમત કરે સમતા તજી ખોટી રાખે મામ,—મુ. વિ. મા.

મામફળ, *s. n.* Name of a fruit of the plant મામફળી *q. v.*

મામફળી, *s. f.* Name of a plant. Anona muricata. N. O. Anonaceae.

મામલત, *s. f.* [Ar. मुआमलत् [illegible]] A public business; government [illegible] the collection of revenues and general administration. 2. An enterprise; undertaking; a business. 3. Importance; weight; worth; estimation; value. 4. Property.

મામલતદાર, *s. m.* [મામલત+P. दार holding.] A Taluka revenue-collector; a Mamlatdar.

મામલતદારી, *s. f.* [See above.] The business, office, or the authority of a Mamlatdar.

મામલો, *s. m.* [See મામલત.] An affair; business; a transaction; a concern. 2. An involved or troublesome matter.

મામાજી, *s. m. pl.* Same as મામોસસરો *q. v.* 2. Same as મામો *q. v.*

મામી, *s. f.* [S. मातुली.] The wife of one's mother's brother; a maternal aunt.

મામીજી, } મામીસાસુ, } *s. f.* [મામી + જી an honorific term, S. श्वश्रू a mother-in-law.] The maternal aunt of the husband in her relation to the wife. 2. The maternal aunt of the wife in her relation to the husband.

મામુલ, *s. m.* [Ar. मअमूल् acted.] Custom; usage; practice. 2. *adj.* Ordinary; usual.

મામુલી, *adj.* [See above.] Ordinary; usual; customary.

મામેજવો, *s. m.* [S. मामेजक] Name of a kind of plant. Enicostema littorale. N. O Gentianaceae.

મામેરું, *s. n.* [See મહિયેર.] Presents sent by parents to their daughter in the seventh month of her first pregnancy.

મામો, *s. m.* [S. मातुल.] A mother's brother; a maternal uncle.

મામોસસરો, *s. m.* [મામો +S. श्वशुर a father-in-law.] The maternal uncle of the husband in his relation to the wife. 2. The maternal uncle of the wife in her relation to the husband.

માય, *s. f.* [See મા, માતા.] A mother. 2. A goddess. 3. Same as માં *q. v.*

માયનો, *s. m.* [Ar. मअना.] Meaning; signification; import.

મોટા મોટા વકીલો ન જાણી શકે માયનો.—દલપતરામ.

માયફળ, Same as **માજુફળ** *q. v.*

Id. માયફળનો તેજાબ Gallic acid.

માયફળી, Same as **માજુફળી** *q. v.*

માયરૂં, Same as **મહિયેર** *q. v.* 2. An alter erected for a marriage ceremony.

માયરૂં બંધું ને વરવહુ કરતમેળાપ કરતાં બેઠાં.—હ. પ્રે. ત્રિ.

માયલું, *pron. adj. m. f. n.* My; mine.

'અમે સોરઠની ચતરૂંયું' તું માયલો વીર.—લોકોક્તિ.

માયા, *s. f.* [S.] Creation; illusion. 2. Fraud; deceit jugglery. 3. Affection; love; fondness. 4. Pity; tenderness; compassion. 5. *Cannabis Indica*; hemp; bhang. 6. The personification of a goddess as being the immediate and active cause of the creation 7. Illusion which causes one to regard the Supreme Spirit and the universe as two distinct realities (in the Vedanta philosophy). 8 [P.] Property; substance; stock; wealth.

Id. માયા કરવી-રાખવી To bear affection to; to love. માયા મૂકવી To cease loving; to grow cool towards.

Prov. બે માયાને કે કાયાને! A beggar may sing before the thief. સૌ માયાનું સગું છે Everybody loves his self interest above everything else.

માયાપાણી, *s. n.* [માયા bhang + S. पानीय water.] A beverage made from bhang.

માયામય, *adj.* [માયા + S. मय full to.] Illusive; deceitful. 2. False; unreal. 3. Magical.

માયામૃગ, *s. m. n.* [માયા + S. मृग deer.] A phantom deer.

માયામોસો, *s. m.* A fraudulent speech. (Used by the Jainas.)

માયાવાદ, *s. m.* [માયા + S. वाद a doctrine.] The doctrine of illusion. (A term applied to Buddhism.)

માયાવી, Same as **માયિક** *q. v.*

માયાળુ, *adj.* [માય+S. आलु having.] Tender; pitiful; compassionate; loving; fond; affectionate.

માયિક, *adj.* [See માયા.] Illusory; unreal. 2. False; deceptive; fraudulent. 3. *s. m.* A juggler; a magician.

માયિક પ્રેમ તરછોડી.—કલાપિ.

માયું, Same as **માજુફળ** *q. v.*

માયો, *s. m.* [P.] Property; substance; stock; wealth.

માર, *s. m.* [See મારવું.] A beating; thrashing. 2. A firing at; a cannonading; a bombardment; a battering. 3. Rushing upon. 4. Exuberance; overflowing; plenty; press or vigour of any action; urgency. 5. Pressure; a constraining force 6. Affliction; distress; embarrassment. 7. Loss; deficit. 8. [S.] God of love.

Id. માર ખાવો To be beaten. 2. To suffer a loss. 3. To be defeated or beaten (in a battle). મારમાર કરવું To beat incessantly. 2. To press hard; to urge. માર મારવો To beat.

Prov. માર ચોંટવું રતન છે Spare the rod, and spoil the child. માર સુવું ને કર સુધું Strike hard, and do your work well.

મારક, *adj.* [મારવું + S. कृ doing.] Killing; destroying; counterworking; neutralizing.

મારકણું, *adj. m. f. n.* [See above.] Given to butting or kicking. 2. Frightful; terrible. 3. Bewitching; lovely.

Prov. મારકણો સાંઢ, ને ચોમાસું મહાલ્યો Confusion worse confounded.

મારકુટ, *s. f.* [મારવું + કૂટવું to strike.] Beating and buffeting; drubbing; pommelling and pounding 2. Difficulty. 3. Haste; hurry. 4. *adv.* Quickly; speedily; with all haste.

મારકો, *s. m.* [See **મારક**.] Evil; adversity; affliction. 2. Consumption. 3. Pressure; urgency. 4. [Eng.] A mark or sign made on bales of goods.

Id. મારકો કરવો To mark with the trademark of.

મારખાઉ, *adj.* [માર+ખાવું to enjoy.] That constantly undergoes beating; that is used to being beaten. 2. Suffering a loss.

મારગ, Same as **માર્ગ** *q. v.*

Id. મારગે પડવું-મારગ પકડવો To go on in one's own way. 2. To take up one's career; to follow as one's occupation.

મારગડો, Same as **માર્ગ** *q. v.*

મારગડો મેલો મોહનલાલજી.—દયારામ.

મારગી, Same as **માર્ગી** *q. v.*

મારગુ, Same as **માર્ગુ** *q. v.*

મારઝપટ, } **મારઝુડ**, } *s. f.* [મારવું + ઝપટવું, ઝુડવું to thrash.] Pommelling and felling. 2. Beating and striking. 3. Alacrity; promptitude. 4. *adv.* In full swing; in full sway; promptly.

મારણ, s. n. [See મારવું.] A magical ceremony; killing. 2. Incantations to destroy. 3. Calcination.

મારપછાડ, } Same as મારકૂટ q. v.
મારપીટ, }

મારફત, s. f. [Ar. मअरिफत acquaintance.] Intervention; interposition; influence. 2. Medium; means; channel. 3. Agency; authority; instrumentality. 4. adv. Through.

Id. મારફત કરવી To act as an agent. મારફત થાવવી To admit the intervention of; to recognize the intervention of; to recognize one as the medium or agent મારી મારફત Through me.

મારફતીઉં, adj. m. f. n. [See મારફત.] Intervening; interposing. 2. Being the instrument. 3. Transacting business for another.

મારફતીએણ, s. f. [See મારફત.] A female agent.

મારફતીઓ, s. m. [See મારફત.] An agent; a factor; one who transacts business for another.

મારફતે, adv. [See મારફત.] Through.

મારફાડ, s. f. [મારવું+ફાડવું to tear.] Tearing and killing; a slaughter; carnage. 2. Striking; quarreling.

મારમાર, adv. [Redup. of મારવું.] Abundantly; copiously. 2. With a force; forcibly. 3. Very much; confusingly. 4. With great difficulty. 5. s. n. Repeated beating.

Id. મારમાર કરવું To go on beating.

મારવણ, s. n. [See મારણ.] Calcination; oxidation.

મારવાડી, adj. [S. मरुवाड a desert fr. मरु a waterless country+વાટ a region.] Relating to Marawada. 2. Parsimonious; miserly. 3. s. m. A Marawadee; an inhabitant of Marawada. 4. One who lends money at a high rate of interest; an usurer. 5. A cheat; a rogue.

મારવું, v. t. [See મરવું.] To beat; to buffet; to thump; to knock; to hit; to strike. 2. To overcome; to vanquish; to defeat. 3. To kill; to destroy. 4. To destroy the active qualities of. 5. To master; to subdue; to tame; to overcome. 6. To attack; to assault. 7. To drive in; to apply; to fix; to fasten; to clap on; to impel. 8. To do or make with force, promptitude, or smartness. 9. To fire; to fight; to lay on. 10. To dart; to hurl; to chuck in or toss off. 11. To earn smartly and cleverly; to make. 12. To utter sharply or loudly; to bawl; to bellow. 13. v. i. To produce an effect vehemently or quickly.

Id. નેન મારવાં-આંખ મારવી To glance at amorously. મેણી-મારવી-બોલ-ટાણો-મારવો-મેણું મારવું To taunt કાંધ મારવો To earn by foul means. 2. To steal. માથામાં મારવું To give with contempt or an air of superiority. આંખ મારવી Not to be able to see properly. મારી મારવું To practise deceit in delivering articles bargained for; to deliver inferior articles bargained for. માથામાં મારીને In spite of one's obstinacy. માથું મારવું To push oneself in. 2. To interfere uncalled for with another person's business. મોં મારવું To eat in a hurry. બંદુક મારવી To fire at with a gun; to aim at with a musket. ગપ મારવી-ગપ્પું મારવું-તડાકો મારવો To make an exaggerated statement. તરવાર મારવી To gain one's object with courage or bravery. 2. To exploit; to be successful. છાયા મારવી To have the shade or likeness of. મૂઠ મારવી To make use of spells or charms to kill a man; to practise black magic. નિશાન મારવું To aim at and hit with a ride-shot or an arrow 2. To gain one's object ધાતુ મારવી To destroy the active qualities of a metal or a poisonous drug. ડૂચો મારવો To stop with a plug. બાફ મારવો-મારવી To feel closeness of free air; to feel warmth. ઘોડો મારવો To make a horse run. એડી મારવી To prick a horse with the spurs. 2. To give a hint with a quick movement of the foot. 3. To mark a silver or gold coin in order to test its quality. ધાડ મારવી To exploit; to accomplish a great object. ઘર મારવું To ruin a house or family by treachery. 2. To have illicit intercourse with a woman of the family. ગાંડ મારવી To have sexual intercourse with a man. 2. To be guilty of sodomy. 3. To cheat (vulgar). ખીલો મારવો To drive in a nail. મેખ મારવી To drive in a peg. 2. To throw in an obstacle. તાળું મારવું To lock. બૂમ મારવી To utter a loud cry. ફાંફાં મારવાં To make a vain search. 2. To struggle. સપાટો-સપાટો મારવો To conduct a work with speed. શરત મારવી To lay a wager. ફાકો-ફાકડો મારવો To swallow a powder. તેજ મારવું-ચળકાટ મારવો To shine brightly. લાત મારવી To kick. થપાટ મારવી To give a slap on the face. લાત-થપાટ મારવી Not to pay or give. 2. To deceive

in making a payment. 3. To contemptuously refuse to accept (a bribe or ill-gain gratification). જખ મારવી To kill fishes. 2. To commit an evil act. 3. To commit a mistake. મન મારવું To practise self-restraint or self-denial. ભૂખ મારવી To refuse to eat. 2. To control hunger. તરસ મારવી To refuse to drink. મારી નાખવું To kill. મારી પાડવું-ઉતારવું To gain in a short time or at a stroke. મારી ખાવું To gain by foul means. માર્યું જવું To be ruined; to be frustrated.

Prov મારવો તો મીર, ને લૂટવો તો ભંડાર Away! do some great feat, some sounding exploit (said to a drivelling boaster). મારે તેની તરવાર Might is right. માર્યા ન મરે, તેના ટીકા શું મરે ? There is no love without fear. મરતું જાય ને મારતું જાય He will try to bring you down to his own level.

મારામાર, મારામારી, s. f. [Redup. of માર.] Mutual fighting or beating; scuffle; broil; an affray; a fray. 2. Assault; battery.

મારિષ, s. m. [S.] A respectable, worthy or venerable man. 2. A term of address to one of the actors in a drama.

મારી, s. f. [S.] Plague; cholera; an epidemic.

મારીતારી, s. f. [મારૂં + તારૂં thine.] An abuse; a censure.

મારૂ, s. n. Name of a tree; the oak.

મારૂત, s. m. [S. fr. मरुत् wind.] Wind.

મારૂતિ, s. m. [S.] An epithet of the monkey god Hanuman. 2. An epithet of Bheema.

મારૂં, pron. & adj. m. f. n. [S. अस्माकम् our, ours.] My; mine.

Id. મારૂંતારૂં કરવું To show a spirit of disunion (between friends). મારૂંમારૂં કરવું To be under the influence of worldly delusion and show a difference between oneself and others.

ચાર દિવસના સારૂ ન કરો મારૂંમારૂં જી.—નર્મદ.

મારૂ, adj. [See મારવું.] Killing; bewitching. 2. Cutting; keen. 3. s. m. [S. मरु.] The country of Marawada. 4. Name of a musical mode.

મારો, s. m. [See મારવું.] An attack; battering; beating; stranking. 2. Cannonading; bombarding. 3. An assassin. 4. Over-whelming profusion or plenty. 5. Consumption.

માર્કંડ, s. m. [S.] Name of an ancient sage.

માર્કંડાયુષ્ય, s. n. [માર્કંડ+S. आयुष्य abundance of life.] Long life. 2. adj. Blessed with long life.

માર્કંડેય, Same as માર્કંડ q. v.

માર્કંડેયપુરાણ, s. n. [માર્કંડેય+S. पुराण a scripture.] Name of one of the eighteen Puranas (composed by sage Markandeya).

માર્ગ, s. m. [S. fr. मार्ग् to seek.] A road; a path; a way. 2. Room; scope. 3. A mode; a manner. 4. Creed; persuasion; a sect; a religious order. 5. A passage; a channel.

Id. માર્ગ કરવો To make a way. 2. To open a new way. 3. To remove obstacles from one's way; to clear the way. માર્ગ કાઢવો To open a new way. 2. To remove obstacles from the way. માર્ગ બતલાવવો-દેખાડવો To show the way to.

માર્ગદર્શક, adj. [માર્ગ + S. दर्शक showing.] Guiding; helpful.

માર્ગશિર, માર્ગશીર્ષ, Same as માગસર q. v.

માર્ગી, s. m. [S. मार्गिन् a pioneer.] A traveller; a way-farer. 2. A member of a diabolical sect in Kathiawada. 3. adj. Belonging to a sect.

Id. એકમાર્ગી He who minds nothing but his own business.

માર્ગુ, adj. [See above.] Travelling. 2. Fit for travelling purposes.

માર્ગોપદેશક. s. m. [માર્ગ+S. उपदेशक preaching.] A guide; a leader.

માર્ગોપદેશિકા, s. f. [See above.] A guide; an explanatory treatise.

માર્જન, s. n. [S. fr. मृज् to wipe.] Sprinkling. 2. Cleaning; cleansing; washing. 3. Purifying; sprinkling the person with water by means of the hand, a blade of Kusha grass, etc.

તીરથ માર્જન કીધું અખે.—અખો.

માર્જની, s. f. [S.] A broom; a brush.

માર્જાર, s. m. [S.] A male cat.

માર્જારી, s. f. [S.] A female cat.

માર્જિત, adj. [See માર્જન.] Purified; cleansed; clean; clear; bright.

માર્તંડ, s. m. [S.] The sun.

અરે હે ધરતીમાતા, અહે માર્તંડ હો ઉંચા.—ના. દ. ક.

માર્દવ, s. n. [S.] Softness; pliancy; weakness. 2. Mildness; gentleness.

માર્દવકર, *adj.* [માર્દવ + S. कृ to do.] Emollient.

માર્મિક, *adj.* [See **મર્મ**.] Piercing the vital parts; poignant; cutting; stinging (words or speech.) 2. Subtle; ingenious. 3. Acquainted with the mysteries and secrets of; discerning hidden beauties.

માર્મિકતા, *s. f.* } **માર્મિકપણું**, *s. n.* } [માર્મિક + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Piercing quality; poignancy of speech or writing. 2. The power discerning hidden beauties.

માલ, *s. m.* [Ar.] Property. 2. Goods; wares; commodities; merchandise. 3. An article or thing considered with relation to worth or value. 4. Worth; value. 5. A thing of beauty.

Id. આમાં માલ નથી This is worthless. કીમતી માલ A valuable article. માલ જોવો To test the value of. માલ-પચાવવો-હજમ કરવો-ખાઈ જવો-માલનું પાણી કરવું To misappropriate another person's property.

Prov. માલમાલનો ભૂકો, ને પૈસા પાણીમાં Light come, light go. માલ ખાવો માટીનો, ને ગીત ગાવાં વીરાનાં One man pays for the bottle, and others enjoy it.

અમારામાં કશો ના માલ.—કાંત.

માલકરી, Same as **મહાલકરી** *q. v.*

માલકાંકણી, } **માલકાંગણી**, } *s. f.* Name of a medicinal drug. Celastrus paniculata. N. O. Celastraceæ.

Id. માલકાંકણીનું તેલ Oleum nigrum.

માલકી, Same as **માલીકી** *q. v.*

માલકું, *adj. n.* [See **મલકાવવું**.] Squint; looking asquint.

Id. માલકું જોવું-ભાળવું To look asquint.

માલકોશ, *s. m.* [S. मालकौश.] Name of a musical mode.

માલખું, Same as **માલકું** *q. v.* 2. Same as **માળખું** *q. v.*

માલગાડી, *s. f.* [માલ + ગાડી a carriage.] A camel; a goods train.

માલજાદી, *s. f.* [માલ + P. जाद born of.] A harlot; a concubine. 2. A robust woman.

માલજામીન, *s. m.* [માલ+જામીન a surety.] A security for goods or money. (Distinguished from હાજર જામીન a security for the appearance of the person.)

માલણ, *s. f.* [S. मालिनी a woman who makes and sells garlands.] A flower-girl; a wife of a gardener. 2. A [illegible]

માલતી, *s. f.* [S.] Name of a kind of jasmine. 2. Name of a metre each foot containing 6 syllables.

માલદાર, *adj.* [માલ + P. दार having.] Rich; wealthy. 2. Valuable; worthy. 3. Having rich stuff.

માલધણી, *s. m.* [માલ+ધણી an owner.] The owner; the proprietor.

માલધણિઆણી, *s. f.* [See above.] A female owner or proprietor.

માલપૂડો, *s. m.* [માલ+પૂડો a cake.] A kind of pancake.

માલમ, *s. m. f.* [Ar. मुअल्लिम.] A ship-mate. 2. A pilot. 3. Same as **માલૂમ** *q. v.*

માલમક, Same as **માલૂમક** *q. v.*

માલમતા, *s. f.* [માલ + મતા wealth.] Goods; stock; effects; property; chattels; furniture.

માલમસ્ત, *adj.* [માલ+મસ્ત mad.] Puffed up by riches; purse-proud. 2. *s. m. f.* A Mammonist; a Mammon-worshipper.

માલમિલકત, Same as **માલમતા** *q. v.*

માલવનું, *adj. m. f. n.* [માલ+S. विना without.] Worthless; valueless; useless.

માલવું, *s. n.* An earthen pot for keeping whey, etc. 2. *v. i.* [See **મહાલ**.] To walk about completely free from care. 3. To enjoy; to take the foremost part in a feasting.

માલા, Same as **માળા** *q. v.*

માલિક, *s. m.* [Ar.] A proprietor; an owner. 2. The Almighty.

માલિકી, *s. f.* [P. मालिकी *fr.* Ar. मालिक.] Proprietorship; ownership.

માલિની, *s. f.* [S.] Name of a metre, each foot containing 15 syllables. 2. A beautiful woman.

ન ગુણવતિ ગણાઈ, માલિની નેહપેલી.—દલપતરામ.

માલિન્ય, *s. n.* [S.] Dirtiness; foulness; impurity.

માલિયાત, *s. n.* [See **માળી**.] Land producing valuable crop grown in the garden. 2. A garden crop grown in fields.

માલુઆર, *s. m.* A weaver; a man of the untouchable class.

તે મંદિર માલુઆરનું છે ઘરમાં સાળ બે ચાર.—સામળ.

માલૂમ, *adj.* [Ar. मालूम.] Known.

Id. માલૂમ થવું-પડવું To be known. માલૂમ કરવું To make known. માલૂમ હોવું To know.

માશૂમક. *adj.* [See above.] Known; renowned.

માલીસ, *adj.* [P. मालिश.] Kneaded; rubbed; shampooed.

Id. માલીસ કરવું To shampoo; to rub; to massage.

માલેક, Same as માલિક *q. v.*

મુદ્દી ને જમીનનો માલેક મજુરનો પગ્રુ ધણી હોય.—અં. સા. દે.

માલેસ, Same as માલીસ *q. v.*

માવ, *s. m.* The husband.

અહા ! અમી માવ ! શીખમુખ વશી.—કે. હ. મુ.

તારાં મુખડાં ઉપર માવ.—બ્રહ્માનંદ.

માવજત, *s. f.* [Ar. महाफजत protection.] Care; attention.

માવજતવાળું, *adj. m. f. n.* [માવજત+વાળું having.] Careful; attentive. 2. Attending.

માવઠું, *s. n.* [માઘ+S. वृष्टि rain.] A shower of rain falling at an unseasonable time; *especially*, a shower of rain in the month of Magha.

માવડી, *s. f.* [S. मातृका a mother+ડી dim.] A mother; a woman who is as kind as mother.

માવડીઉં, Same as માવડીમુખું *q. v.*

માવડીઓ, *s. m.* [See માવડી.] A son loving and obedient to his mother.

માવડીમુખું, *adj. m. f. n.* [માવડી+S. मुख the face.] Remaining in the company and under the influence of one's mother; shy; coward.

માવત, Same as મહાવત *q. v.*

માવરો, Same as મહાવરો *q. v.*

માવીતર, *s. f.* [See માતાપિતા.] Mother and father; parents.

માવાદાર, *adj.* [માવો + P. दार having.] Fleshy; pulpy; greasy.

માવાવાળું, *adj. m. f. n.* Same as માવાદાર *q. v.* 2. *s. m. f. n.* A confectioner; a seller of inspissated milk.

માવું, *v. i.* [S. मा to measure.] To enter and be contained. 2. To be comprised; to be enclosed. 3. To hold (of a measure of capacity).

માવો, *s. m.* Milk inspissated by boiling; pulp. 2. Pith; kernel; substance. 3. A soft powder.

માશુક, *s. f.* [Ar. मअशूक beloved.] A sweetheart; a beloved woman; an inamorata; a mistress. 2. *adj.* Beloved; dear. 3. Handsome.

માષ, *s. m.* [S.] Name of a kind of bean. 2. A particular weight of gold.

માષાન્ન, *s. n.* [માષ+S. अन्न food.] The bean as food; a dish of beans.

દિકર ને વળી કોડરા કંઇ, કાંગ માષાન્ન જ વળી.—પ્રેમાનંદ.

માસ, *s. m.* [S. मास, a month P. माह the moon.] A month. It may be ચાંદ્ર (lunar), સૌર (solar), સાવન (of clear 30 days) and નાક્ષત્ર (sidereal).

માસલો, *s. m.* A sample; a specimen; a pattern. 2. A fashion; a make.

માસાજી, *s. m.* The husband of one's maternal aunt. 2. Same as માસેસસરો *q. v.*

માસિક, *adj.* [See માસ.] Monthly. 2. Relating to a month. 3. *s. n.* A magazine appearing or published every month; a monthly.

માસી, *s. f.* [S. मातृष्वसृ.] A mother's sister; a maternal aunt.

માસીઓ, Same as માસીસો *q. v.*

માસીઆ છમાસી વર્ષી ખાવાની ખચીત છે.—હ. દ્દા. કાં.

માસીજી, માસીસાસુ, } *s. f.* [માસી + જી an honorific term, S. श्वश्रू mother in law.] The maternal aunt of the husband in her relation to the wife. 2. The maternal aunt of the wife in her relation to the husband.

માસીસો, *s. m.* [માસિક+S. श्राद्ध a ceremony after the dead.] A Shraddha ceremony performed every month after the death of a relative.

માસીસો કરવાને હેશે માંસ ને.—રઘુનાથ.

માસો, *s. m.* [See માસી.] The husband of the maternal aunt. 2. [See માષ.] A weight used in weighing gold, equal to eight *ratis*, or one-twelfth part of a *tola*. 3. [See માસ.] A month.

આશો માસો શરદ પૂનમની રાત્ય ને.—દયારામ.

માસોસસરો, *s. m.* [માસો + श्वशुर a father-in-law.] The maternal uncle-in-law.

માહ, *s. m.* [P. माह् a month.] A month. 2. Same as માઘ *q. v.*

માહતમ, Same as માહાત્મ્ય *q. v.* 2. *s. n.* [P.] Grief; mourning. 3. Lamentation; weeping; moaning.

માહવરો, Same as મહાવરો *q. v.*

બાદશાહને માહવરો ન હોવાથી વાર લાગે.—હ. દા. કાં.

માહવારી, *adv.* [માહ + P. वार् an adjectival suffix.] In each successive month; in each month; monthly.

માહોલ, *s. m.* A street; a locality. 2. The frontage of a palace or a building. 3. Name of a musical mode. 4. A coconut tree.

માહોત, Same as મહોત *q. v.*

માહાત્મ્ય, *s. n.* [See મહાત્મા.] Magnanimity; noble-mindedness. 2. Dignity; majesty. 3. Greatness. 4. The peculiar virtue of any divinity or sacred shrine. 5. A treatise dealing with the merits of a divinity or a sacred shrine.

માહાલવું, Same as માલવું *q. v.*

માહિત, *adj.* [Ar. माहियत् state of being what it is.] Known; familiar.

માહિતગાર, *adj.* [માહિત+P. गार doing.] Conversant with; acquainted with; familiar with. 2. Well-informed; proficient; competent.

Id. માહિતગાર થવું To become acquainted with; to know particularly. માહિતગાર કરવું To make acquainted with.

માહિતગારી, } માહિતી, } *s. f.* [See above.] Acquaintance or conversancy with; knowledge; proficiency. 2. Experience; particular knowledge.

Id. માહિતી મેળવવી To get information or knowledge about. મને એવી માહિતી નથી I have no knowledge of it.

માહી, *s. f.* A fish.

માહીગીર, *s. m.* [માહી+ P. गीर having.] A fisherman.

માહુ, *adj.* [See માઉ.] Miserable; unhappy.

માહે, Same as માંહે *q. v.* 2. *adv.* In the month of.

માહેર, *adj.* [Ar. माहिर्] Familiar with; conversant with. 2. Proficient; skilful; intelligent; clever; ingenious; sagacious.

માહેરું, Same as માયરું *q. v.*

માહેમાંહી, } માહેમાંહે, } *adv.* [Redup. of માંહે.] Mutually. 2. Internally. 3. Amicably.

માળ, *s. m.* A storey; a loft of a house. 2. *s. f.* Same as માળા *q. v.* 3. A strap of leather or cotton-rope passing round two wheels which move together.

અલખ માળ મો ઘરમાં કહીએ, ખરચ કરે નવ ખૂટે રે.-નિરાંતભક્ત.

માળકો, } *s. m.* માળખું, } *s. n.* [See માળા.] A file or collection of papers strung together.

Id. માળકે ફેરવવું-નાખવું To put in a file of papers; to file a paper.

માળીનું માળખું જ નથી.—કવિત.

માળખું, Same as માલખુ *q. v.*

આગળ સુધી વાત સુણાવી ગળે.-દલપતરામ.

માળવી, *adj.* [S. मालवीय *fr.* मालव Malawa.] Relating or belonging to Malawa. 2. Name of a kind of wheat grown in Malawa

કાશી તણા લોટા પીતાંબર, અતિશુ ઝાઝા માળવી.-દલપતરામ.

માળવું, *v. t.* [See માળો.] To roof; to tile a roof. 2. To cover. 3. To build an upper storey.

માળા, *s. f.* [S. माला.] A garland; a wreath; a chaplet. 2. A rosary; a string of beads. 3. A row of petals or corals. 4. A line; a series; a long array.

Id. માળા લેવી To take up the rosary. 2. To renounce the world; to become a recluse. માળા જપવી-ફેરવવી To count one's beads. 2. To be incessantly remembering a person or thing. માળાનો મણકો A dear son. માળાનો મેર The best and chief among a group of persons.

Prov. માળાના મુળમા ગયા He went for wool and came home shorn.

માળિયું, *s. n.* A wall; an enclosure; a shed.

આ નદી કીનારે નેસ, માળિયાં બાંધ્યાં રહ્યાં.—લોકોક્તિ.

માળી, *s. m.* [S. *fr.* मालिन् having a garland.] A gardener; a florist; a horticulturist. 2. A vender of flowers.

Prov. માળી રૂઠયો ફૂલ લેશે, કોટવી તો નહિ લે ! Let the worst come to the worst. માળી સીંચે સો ગણું, પણ રત વિના ફળ ન હોય Everything is good in its season, if that season be watched.

માળી રૂઠયો ફૂલ લેશે, શું લેશે ચોટી ?—સામળ.

માળીઉં, } *s. n.* માળીઓ, } *s. m.* [See માળ a storey.] The loft of a house; a storey.

એમ કહીને માળીએ રાખી બોલ્યાબાઈ રે.—પ્રેમાનંદ.

વનમાં નથી મંદિર માળીઆં.—દયારામ.

માળેખુ, Same as માલખ *q. v.*

માળો, *s. m.* [See માળ.] A loft. 2. A residency for many families to reside. 3. A large house. 4. A bird's nest.

મિઆઉં, Same as મીઆઉં *q. v.*

મિચવું, Same as મીચવું *q. v.*

મિચકારવું, *v. t.* [S. मिष् to shut + कृ to do.] To wink.

આંખો ટકટક રહેતી ને મિચકારવાનું પણ ભૂલી જવાય છે.-ક. ઉ. ચા.

મિચામણું, Same as **મીચામણું** *q. v.*

મિજમાન, Same as **મીજમાન** *q. v.*

મિજમાની, Same as **મીજમાની** *q. v.*

મિજમાન, Same as **મીજમાન** *q. v.*

મિજલસ, Same as **મીજલસ** *q. v.*

મિજાગરું, Same as **મીજાગરું** *q. v.*

મિજાજ, *s. m.* [Ar. मज़ाज़.] Temper; temperament. 2. Wrath; disdainfulness; airs and affectation; prudery. 3. Pride; arrogance; haughtiness; vain glory. 4. Anger; ire; disposition; temper; constitution. 5. Fastidiousness.

Id. મિજાજ કરવો To be proud. 2. To be angry; to lose temper. મિજાજ ખોવો-જવો-ખસવો To be out of temper; to lose temper.

મિજાજી, *adj.* [See above.] Fastidious; full of airs. 2. Proud; haughty; arrogant. 3. Whimsical; capricious. 4. Irascible; hot-tempered; squeamish.

મિજાન, Same as **મીજાન** *q. v.*

મિજાનસર, Same as **મીજાનસર** *q. v.*

મિજાસ, Same as **મિજાજ** *q. v.*

મિજાસી Same as **મિજાજી** *q. v.*

મિટ, *s. f.* [S. मिष् to shut.] Patience; resignation; endurance. 2. The meeting of the eyes; looking at each other at the same time. 3. Winking (of the eyes).

Id. મિટ મેળાવો The meeting of the eyes; looking at each other at the same time. મિટ માંડવી To gaze; to stare.

મિટ આગળે દેખું નહીં.—આલમ.

આવી પોપટ પાંજર તજે, મિટેમિટ એહુ જાણતી મજે.-સામળ.

મિટવું, Same as **મીટવું** *q. v.*

મિટ્ટી, *s. f.* [S. मृत्तिका earth.] Earth; clay.

Id. મિટ્ટીમાં મળી જવું To die. મિટ્ટીમાં જવું રહેવું To be ruined; to be destroyed. મિટ્ટી ડાણાડાણ થવી To be ruined. એની મિટ્ટી ડાણાડાણ કરૂં એમ બોલતો દેવ કુદવા લાગ્યો.—મહિપતરામ. મિટ્ટીમાં મિટ્ટી મળી જવી To die. જ્યાં સુધી તારી મિટ્ટીમાં મિટ્ટી મળી જશે ત્યાં સુધી એ તારા સ્વભાવથી તારી ખરાબી થશે.—નંદશંકર.

મિઠડી, Same as **મીઠડી** *q. v.*

લાજી મેલી ને લીધો મેં તો મિઠડરિ.—બ્રહ્માનંદ.

મિઠડી લાગે રે મુખ, મિત્ર એનું માન માગે.—વલ્લભ.

મિઠડું, Same as **મીઠડું** *q. v.*

મિઠાઈ, Same as **મીઠાઈ** *q. v.*

મિઠાઈવાળો, Same as **મીઠાઈવાળો** *q. v.*

મિઠાચરૂં, Same as **મીઠાચરૂં** *q. v.*

મિઠાબોલું, Same as **મીઠાબોલું** *q. v.*

મિઠાસ, Same as **મીઠાસ** *q. v.*

મિઠોભાત, Same as **મીઠોભાત** *q. v.*

મિઠધો, Same as **મીઠધો** *q. v.*

મિઠો, Same as **મીઠો** *q. v.*

મિઠિયો, Same as **મીઠિયો** *q. v.*

મિઢળ, Same as **મીંઢળ** *q. v.*

મિઢિઆવળ, Same as **મીંઢીઆવળ** *q. v.*

મિણકપડ, Same as **મીણકપડ** *q. v.*

મિણબત્તી, Same as **મીણબત્તી** *q. v.*

મિણાવું, Same as **મીણાવું** *q. v.*

હું ઇંદું નો સુરભિ મિણાય.—નરસિંહ.

મિચ્ચિયું, Same as **મીચ્ચિયું** *q. v.*

મિંઢો, Same as **મીંઢો** *q. v.*

મિંઢળ, Same as **મીંઢળ** *q. v.*

મિંઢાઈ, Same as **મીંઢાઈ** *q. v.*

મિંઢિઆવળ, Same as **મીંઢીઆવળ** *q. v.*

મિંઢું, Same as **મીંઢું** *q. v.*

મિત, *adj.* [S. *fr.* मा to measure.] Measured. 2. Moderate. 3. Limited.

મિતભાષી, *adj.* [મિત + S. भाष् to speak.] Speaking with moderation.

મિતરીતિ, *s. f.* [મિત + S. रीति a way.] A mediocre method; a moderate way.

આત્મભાવવાળે તેવા પ્રકારનો સાટો અને મિતરીતિથી લેવો.
—મ. ન. ક્રિ.

મિતસ્થિતિ, *s. f.* [મિત + S. स्थिति position.] A moderate or mediocre position.

ક્ષમા મિતાહાર મિતસ્થિતિ ક્રમે.-ભી. બો. દી.

મિતવ્યય, *s. m.* [મિત + S. व्यय expenditure.] Economy; frugality; frugal and judicious use of money.

મિતવ્યય અને મિતાહારાદિ અનેક સદ્ગુણો પાળવા -નં. કે. દી.

મિતાહાર, *s. m.* [મિત + S आहार food.] Temperance in eating.

મિતાહારી, *adj.* [See above.] Temperate in eating.

મિતિ, }
મિતી, } *s. f.* [S. मिति measurement *fr.* मा to measure.] A specified lunar day considered as a date; a date.

મિત્ર, *s. m.* [S.] A friend; a companion; an associate.

મિત્રતા, મિત્રતાઈ, મિત્રાઇ, s. f. [મિત્ર+S. તા, Guj. આઈ suffixes forming nouns.] Friendship; intimacy; amity.

મિત્રદ્રોહ, s. m. [મિત્ર + S. द्रोह treachery.] Hating a friend; treachery to a friend.

મિત્રદ્રોહી, adj. [See above.] Hating a friend; treacherous.

મિત્રભાવ, s. m. [મિત્ર + S. भाव affection.] Friendliness; intimacy.

મિત્રમંડળ, s. n [મિત્ર +S. मंडल a circle.] A circle of friends.

મિત્રાચારી, Same as મિત્રતા q. v.

મિથુન, Same as મૈથુન q. v. 2. s. n. [S.] A couple; a pair. 3. Twins 4. s. f. The sign Gemini of the Zodiac.

મિથુની, Same as મૈથુની q. v.

મિથોભાવ, s. m. [S. मिथस् mutually + भाव love.] Allelomorph.

મિથોભાવી, adj. [See above.] Allelomorphic.

મિથ્યા, adj. [S.] False; untrue; unreal. 2. adv. In vain; ineffectually; falsely; wrongly; to no purpose.

મિથ્યાપવાદ, s. m. [મિથ્યા+S. अपवाद charge.] A false charge.

મિથ્યાપવાદી, adj. [See above.] Laying a false charge.

મિથ્યાભાષી, adj. [મિથ્યા+S. भाष् to speak.] Lying; false; untruthful.

મિથ્યાભાષી કરે ભલે હોમ રે.—પ્રેમાનંદ.

મિથ્યાભિમાન, s. n. [મિથ્યા+S. अभिमान pride.] A false assertion. 2. False vanity.

મિથ્યાભિમાની, adj. [See above.] Vain; conceited; vaunting.

મિથ્યાવાદ, s. m [મિથ્યા + S. वाद speaking.] Falsehood; lie; an untrue speech.

મિથ્યાવાદી, adj. [See above.] Lying; false; untruthful.

મિનકી, Same as મીંદડી q. v.

મિનડું, Same as મીંદડું q. v.

મિનતબારી, Same as મીનતબારી q. v.

મિનાકરો, Same as મીનાકરો q. v.

મિનાકારી, Same as મીનાકારી q. v.

મિનારો, Same as મીનારો q. v.

મસીદનો મિનારો કે વાવનો દોરો જોયો હશે.—દ. કા. ડો.

મિનિટ, Same as મીનીટ q. v.

મિયાં, મિયા. Same as મીયાં q. v.

મિયાન, Same as મ્યાન q. v.

મિયાનો, Same as મ્યાનો q. v.

મિરજું, Same as મીરજું q. v.

મિરાત, Same as મીરાત q. v.

મુજ અબળાને મોટી મિરાત, બાઈ શામળો ઘરેણું મારું ર.—મીરાં.

મહુડીમાં આ મિરાત મોટી, જે હસતું ચાલી.—પ્રેમાનંદ.

મિલકત, મિલ્કત, Same as મીલકત, મીલ્કત q. v.

મિલન, s. n. [S. fr. मिल् to join; to meet.] Joining; meeting; assembling together. 2. Encountering. 3. Being mixed with; coming in contact with.

મિલનસાર, adj. [મિલન+S. सृ. सर् to move.] Social; affable; agreeable; courteous; amiable.

મિલનસારી, s. f. [See above.] Sociability; sociableness; affability; amiability.

મિલાપ, s m. [S. मिल् to meet.] Junction. 2. Concord; harmony. 3. Union; confluence; juncture. 4. Meeting; interview.

એક બીજા સાથે કરો મિલાપ સગપણ નથી.—કહાવત.

મિલાપી, Same as મિલનસાર q. v.

મિલાવટ, s. f. [મિલન+S. वृत्ति state.] Being of the same kind or state; harmony. 2. Intimacy.

મિલાવડો, s. m. [મળવું+वृत्ते state.] A party; a social assemblage; a meeting. 2. A gathering; a crowd.

મિલિત, adj. [See મિલન.] Gathered; assembled. 2. Met; encountered.

મિશ્ર, adj. [S. मिश्र् to mix.] Mixed; blended; mingled; combined. 2. Added.

મિશ્રણ, s. n. [See above.] Mixing; a mixture; combining; blending.

મિશ્રધાતુ, s. f. [મિશ્ર +S. धातु a metal.] An alloy.

મિશ્રિત, Same as મિશ્ર q. v.

મિષ, s. n. [S.] An excuse; a pretence; a pretext; a sham; a feint. 2. A fraud; a trick.

Id. મિષ કાઢવું To find out an excuse; to show an excuse.

ગીત પૂછું ત્યાં વાત સમ જે ધારો કે મિષે.—કાંત.

મિશ્રત ભૂલવા કે કે મિષે મધું ત્યમ કહ્યું શું !—સવિતા.

પણ મિષ કાઢી વાર કરી.—ન. ક. ચા.

મિષ્ટ, *adj.* [S.] Sweet; savoury; dainty; sapid 2. Pungent; piquant.

મિષ્ટતા, } *s. f.*
મિષ્ટપણું, } *s. n.* [મિષ્ટ + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Sweetness; daintiness 2 Pungency; piquancy.

મધુસુધા મિષ્ટપણું, હારિહરની જય છે.—વિજયાશંકર.

મિષ્ટાન્ન, *s. n.* [મિષ્ટ + S. अन्न food.] Savoury food; dainty dishes.

Id. મિષ્ટાન્ન મારવાં To eat sweet things gluttonously.

મિસ્કીન, *adj.* [Ar. मिस्कीन् a man so poor that he has no food for even a day.] Humble; wretched; indigent; poor; destitute; needy. 2. Harmless; inoffensive.

માશુક નથી મિસ્કીન છું.—કલાપિ.

મિસરી, Same as મીસરી *q. v.*

મિસલ, }
મિસાલ, } Same as મીસલ, મીસાલ *q. v.*

મિસ્તરી, }
મિસ્ત્રી, } *s. m.* Same as મીસ્તરી, મીસ્ત્રી *q. v.*

મિસી, }
મિસ્સી, } *s. f.* [S. मसि, मसी lamp-black.] A powder with which the teeth are tinged black. 2. A dentifrice; a tooth powder.

મગર એ દાંતની મિસ્સી સનમના હાથમાં દેતાં.—કલાપિ.

મીચ, *s. f.* [See બીજ.] A kernel.

મીચવું, *v. t.* [S. मिष् to wink.] To close; to shut.

Id. આંખ મીચવી To close the eyes. 2. To die. આંખો મીચીને Without giving any consideration; thoughtlessly. 2. Hastily.

મીચામણાં, *s. n. pl.* [See મીચવું.] Shutting and opening the eyes frequently and rapidly. 2. Winking (with the eyes).

મીજ, Same as મીચ *q. v.*

મીજબાન, }
મીજમાન, } *s. m.* [P. मेहमान a host.] A guest. 2. A host.

મીજબાની, }
મીજમાની, } *s. f.* [See above.] A pleasure-party; a picnic. 2. Entertainment; hospitality.

મીજલસ, *s. f.* [Ar. मजलीस an assembly.] An assembly; a meeting; a congregation. 2. A pleasure-party; a dancing party.

ચંપેલી મીજલસ [illegible] દેખાતાં હેતે ન્હાઇએ.—લલિત.

મીજલસીયું, *adj. m. f. n.* Fond of taking a part in a musical party 2. *s. m. f. n.* A member of a party.

મીજાગરું, *s. n.* A hinge.

મીજાન, *s. n.* [Ar. मीज़ान a balance.] A measure. 2. A quantity. 3. A guess; a conjecture.

મીજાનસર, *adv.* [મીજાન+P. सर upon.] According to the standard; moderately.

મીજાસ, Same as મિજાજ *q. v.*

મીજાસી, Same as મિજાજી *q. v.*

મીંચ, Same as મીચ *q. v.*

મીંચવું, Same as મીચવું *q. v.*

મીંજ, Same as મીચ *q. v.*

મીટ, Same as મિટ *q. v.*

મીટ મેળાવો થાય, મીટ ચોહોદરા વાળે.—ભાલણ.

મીટડી, Same as મિટ *q. v.*

મોહે મીટડી માંડી, નામી મુખડું પ્રહ્લાતણી લાજથી.—કે. હ. ધ્રુ.

મીટવું, *v. i.* [S. मृष्ट wiped.] To be effaced, rubbed out or washed out. 2. To expire; to elapse; to glide away; to pass away. 3. To terminate; to end; to come to conclusion. 4. To be healed.

મીટે વા એક જ્યાં સકળ સાધન નાસે.—ગવરીબાઇ.

મીટેમીટ, Same as મિટ *q. v.*

પ્રિય હિંડસરી દેવિ ! ડોલું મીટેમીટ માંડતાં.—લલિત.

મીઠડાં, *s. n. pl.* [મીઠું + ડાં dim.] A form of benedictory ceremony. 2. A hug; a close clasp or embrace; a locking within the arms.

Id. મીઠડાં લેવાં To wish well to; to perform a benedictory ceremony. મીઠડાં દાળવાં To show outward affection while inwardly cherishing ill-will.

મીઠડું, *adj. m. f. n.* [મીઠું + ડું dim.] Sweet. 2. Speaking sweetly. 3. *s. n.* An embrace. 4. Wishing well to.

મીઠબંદર, *s. n.* [મીઠું+P. बंदर a port.] That part of the beach where salt is manufactured from sea-water.

મીઠાઇ, *s. f.* [મીઠું + આઇ a suffix forming a noun.] Sweetmeat; confectionary; pastry.

મીઠાઇવાળી, *s. f.* [મીઠાઇ + વાળું having.] A female confectioner.

મીઠાઇવાળું, *adj. m. f. n.* [See above.] Sweet.

મીઠાઇવાળો, *s. m.* [See મીઠાઇવાળી.] A male confectioner; a seller or maker of sweetmeats.

મીઠાચરું, *adj. m. f. n.* [મીઠું+S. चर् to graze.] Addicted to eating sweet things 2. Fastidious in one's taste at meals.

મીઠાબોલું, *adj. m. f. n.* [મીઠું + બોલવું to speak.] Sweet-speaking. 2. Honey-tongued.

મીઠાશ, *s. f.* [મીઠું+આશ a suffix forming a noun.] Sweetness. 2. Flavour.

મીઠી, *s. f.* [See મીઠું sweet.] Embracing; clasping. 2. Kissing the lips. 3. Sleep. 4. Same as મીંડું *q. v.*

મીઠું, *adj. m. f. n.* [See મિષ્ટ.] Sweet; luscious (taste). 2. Pleasing (manners). 3. Grateful; fragrant (smell). 4. Mild; soft; gentle; sweet; pleasing (sound). 5. Placid; slow; pleasant (sight). 6. Fresh (water). 7. Dear; beloved. 8. *s. n.* A portion or section of a poem. 9. Salt. 10. Power; stuff.

Id. મીઠું મરચું ભભરાવવું To enhance the effect of a story; to exaggerate. મીઠા વિનાનો Stuffless; timid; coward. આંખમાં મીઠું પડવું To envy; to be jealous of.

Prov. મીઠા ઝાડનું મૂળ ન કઢાવવું One should not overtax the goodness of a good man. મીઠી જીભ રાખવામાં કંઇ જતું નથી A good word costs nothing.

મીઠોભાત, *s. m.* [મીઠું+ભાત cooked rice.] A preparation of food with rice, sugar, spices etc.

મીઠોલીમડો, *s. m.* Name of a plant. Murraya kosingi. N. O. Rutaceæ.

મીરધો, *adj. m.* [P. मीरिदिह the headman of a village.] Fat and strong. 2. *s. m.* A messenger; a runner. 3. An inspector of messengers. 4. A stout and quarrelsome woman. 5. A headman; a leader.

મીરઘો, Same as મીરધો *q. v.*

મીંડિયો, *adj. m.* [See મીંડું.] Having the horns bent over the forehead (of an ox, a goat etc.)

મીંડું, *s. n.* A dot; a cypher; a zero. 2. A point. 3. A circle; a round figure. 4. *adj.* Having the rims turned over; having no rims.

Id. એકડા વગરનું મીંડું Groundless. 2. Nothing. મીંડું મૂકવું To strike out; to cancel; to leave out. મીંડું વળવું To be blotted out; to be effaced. 2. To be totally lost. 3. To be stopped (of a generation).

એક બે પેઢી સુધી ઓળખાય છે પણ પછી તેનું મીંડું વળ્યું.—નંદશંકર.
તારી આબરૂમાં મોટું મીંડું ફેરવશે.—ભાઉ.

મીઢળ, Same as મીંઢળ *q. v.*

મીંઢીઆવળ, Same as મીંઢીઆવળ *q. v.*

મીણ, *s. n.* [P. मूम wax.] Wax.

Id. મીણ મીણ થઇ જવું To be completely soft and cooked. મીણ કરવું To make soft after severe beating. 2 To be completely tired and exhausted. મીણનું કરી નાખવું To completely subjugate.

મારા પીંજણને તો મીણનો કરી નાખ્યો છે.—મહિપતરામ.

મીણકપડ, *s. n.* [મીણ+S. कर्पट a cloth.] Wax cloth; an oil-cloth.

મીણબત્તી, *s. f.* [મીણ + S. वर्ति a wick.] A candle stick.

મીણાકારી, Same as મીનાકારી *q. v.*

અમારે મીણાકારી કામ.—પ્રેમાનંદ.

મીણાવાળું, *adj. m. f. n.* [મીણો+વાળું having.] Intoxicated; being under the influence of an intoxicant.

મીણાવું, *v. i.* To be lazy; to feel sleepy. 2. Not to milch.

મીણિયું, *adj. m. f. n.* Oily; sticky. 2.[See મીણો.] Being under the influence of an intoxicant; intoxicated. 3. *s. n.* Wax-cloth; an oil-cloth.

મીણું, *adj. m. f. n.* [See મીણો.] Intoxicated; passionate; being under the influence of an intoxicant.

પણ સત્યાપાસે,સહુણી મદને મીણી અસુરી.—કે. હ. ધ્રુ.

મીણો, *s. m.* An intoxicating element in certain kinds of fruits.

મીંઢલો, *s. m.* [S. *fr.* मुंड the head.] A braid of hair on the forehead of a girl.

મીંડું, Same as મીંઢું *q. v.*

મીંઢળ, *s. n.* The emetic nut; name of a fruit of the plant Randia dumetorum. N. O. Rubiaceæ.

તે મીંઢળ હાથે બાંધ્યાં રે.—રાજે.

મીંઢાઇ, મીંઢાપણું, *s. f.* [મીંઢું + આઇ, પણું, suffixes forming nouns.] The quality of concocting deep-laid plans. 2. Craftiness. 3. Conceit. 4. Shrewdness.

મીંઢીઆવળ, *s. f.* Senna; name of a plant. Cassia senna. N. O. Leguminosæ.

મીંઢું, *adj. m. f. n.* [S. मिद्ध indolence.] Having deep laid plans. 2. Crafty; artful. 3. Conceited. 4. Shrewd; not open-minded; deep-hearted.

મીન, *s. n.* [S.] A fish. 2. *s. m.* Vishnu in his fifth incarnation. 3. *s. f.* The sign *Pisces*

in the zodiac. 4. The ground allotted to each party in a game; the limits of the ground as allotted. 5. A party or side.

અહી ગઇ પોતાની મીન, ગૌરવ સ્યામ હરિ.—નરસૈયાં.

મીનકેતન, *s. m.* [મીન a fish + S. केतन a banner.] The God of Love; Cupid.

મીનતબારી, *s. f.* Entreaty; supplication.

મીનમેખ, *adv.* [મીન+S. मेष a sign of the zodiac.] Increasing and decreasing; a little more or less. 2. *s. n.* Objection. 3. Fault-finding. 4. Deficiency.

તેમાં જોશો આ મીનમેખ રે.—ર. અ. દી.

મીની, } Same as બીલાડી *q. v.*
મીનડી, }

મીનાકશો, *s. m.* [Ar. मुनाकशाइ a quarrel.] A disagreement; a difference. 2. Spite; grudge; rancour.

મીનાકાર, } *s. m.* [મીનો + S. कार doing.]
મીનાકારી, }

An enamel-worker. 2. Workmanship of an enamel-worker. 3. *adj.* Enamel-working; enamelled.

લીપી લતિ સોનાની ગાર, ચળકે કામ તે મીનાકાર.—પ્રેમાનંદ.

મીનારો, *s. m.* [P. मीनार.] A tower; a turret; a minaret.

મીનીટ, *s. f.* [Eng.] A minute.

મીનો, *s. m.* [P. मीना painting.] Enamel. 2. A paint on gold or silver.

મીંદડી, } *s. f.*
મીંદડું, } *s. n.* Same as બીલાડી *q. v.*
મીંદડો, } *s. m.*

મીમાંસા, *s. f.* [S. *fr.* मान् to contemplate.] Deep inquiry; examination; investigation. 2. A system of Hindu philosophy:—the first part, the પૂર્વ મીમાંસા, illustrates the Karmakanda or practical portion of the Vedas; the second part, the ઉત્તર મીમાંસા, is founded on the Gnanakanda or theological portion of the Vedas.

મીયાં, *s. m.* A title of distinction among Mahommedans.

Prov. મીયાં થાય વેર જોગ, ત્યારે બીબી થાય ઘર જોગ The one on the threshold of death, the other on the threshold of life. મીયાં પડયા, પણ ટાંગ ઉંચી His prosperity has disappeared, but his pride remains. મીયાં ઉંદર તે વાને પાણી Reduction to dust; rack and ruin. મીયાં મસાલા વગર રસા Poor against his will. મૂઇ મીયાં ગાંડા, ને વળી ભાંગ પીધી Confusion worse confounded. મીયાંના ચાંદે ચાંદ One sheep follows another. મીયાંની ભેંસને ડોયું કેમ કર્યું? It is our own vanity that makes other's vanity intolerable. મીયાં છોડે, પણ બીબી કેમ છોડે ? Compelled against one's will to cling to the undesirable. મીયાં તેવી ઘોર Stretch your legs according to your coverlet. મીયાંની વાટે ચણા ન ચાવીએ Cut your coat according to your cloth. મીયાં મરે ને મસીદે દીવા થાય Never trust to another what you should do yourself. મીયા મહાદેવનો જોગ કેમ ખાય ? Can a mouse fall in love with a cat ? મીયાં ચોરે પળી પળી, ને બીબી ઉડાવે કુપ્પા Ever spare, ever bear. મીયાં નૂરા, ને લેખાં પૂરાં The two sides of an account are equal.

મીર, *s. m.* [P.] A king. 2. A grandee; a person of elevated rank or station. 3. The king in a suit at cards.

Prov. મળ્યું તો મીર નહિ તો ફકીર With plenty of money one becomes an autocrat; riches bring on self-conceit.

મીરજાં, *s. m.* [P. मीरजा.] A title. 2. A prince

મીરાત, *s. f.* [Ar. मीरास inheritance.] Wealth; riches. 2. Heriditary estate.

એણે આણ વેચી મીરાત જો.—રઘુનાથ.

મીરાસી, *s. f.* [Ar.] Heriditary.

મીંવાકૃમિ, *s. m.* A tape-worm.

મીશ, Same as મિષ *q. v.*

કિમો કરૂં કંઇ કારજ મીશે.—નર્મદ.

મીસરી, *s. f.* [H.] Sugar-candy.

મીલ, *s. f.* [Eng.] A mill; a grinding, weaving, or spinning machine. 2. The building, that contains the machinery for grinding, spinning or weaving. 2. *s. f.* [See મળવું.] A party or side.

Id. મીલ બાંધવી To form and organize a party to a quarrel, etc. 2. To erect a mill machinery.

મીસી, Same as મિસ્સી *q. v.*

મુઇ, Same as મોઇ *q. v.*

આમ તમામ દુઃખો મુજ માથે, મનથી મુઇ શરીરે સાજી.—હ. દા. કા.

મુએલ, } *adj. m. f. n.* [S. *fr.* म्री to die.] Dead;
મુએલું, }

departed.

Id. મુએલા માણસ પર બેસીને ખાય એવું Cruel; merciless.

મુકટો, *s. m.* [See મુકત.] A silken garment.

મુકર્દમ, Same as મુકરદમ *q. v.*

વડુ મુકદમ માધવ નામ.—પદ્મનાભ.

મુકદ્દમો, Same as મુકરદમો *q. v.*

મુકદ્દર, *s. n.* [Ar. मुकद्दर.] Fate; destiny.

મુકદ્દરમાં હતું તેવું બન્યું —કહાપિ.

મુકર, *adj.* [Ar. मुकिर.] Acknowledging; confessing.

Id. મુકરી જવું To deny.

મુજ આગળ મુકરી જતા, વિપરીત કહેતા વાત.—સામળ.

મુકરદમ, *s. m.* [Ar. मुकद्दम.] A leader; a foreman; a chief person. 2. A superintendent; an overseer.

મુકરદમો, *s. m.* [P. मुकद्दमा a law suit.] A case; a lawsuit. 2. An affair; a matter; a business.

મુકરદમી, Same as મુકાદમી *q. v.*

મુકરર, *adj.* [Ar.] Settled; fixed; determined. 2. *adv.* Certainly; positively; surely; unquestionably.

મુકવું, *v. t.* [S. मुच् to leave, to set free.] To put; to place; to set; to lay. 2. To put up; to lay by; to postpone. 3. To leave; to set aside; to forsake. 4. To fix; to settle; to establish. 5. To send or begin to send. 6. To let go; to let loose; to set free; to liberate; to release; to deposit. 7. To omit; to leave out. [N. B. મુકવું, when used as an auxiliary verb, intensifies the sense of the principal verb, and adds to it the meaning of "completeness," or "thorough ness".]

Id. મુકી દેવું To let go. 2. To abandon one's claim. 3. To omit; to leave out. 4. To liberate. પોક મુકવી To lament loudly. પાણી મુકવું To make a resolution. આશા મુકવી To give up hope about. ગીરો મુકવું To mortgage. થાપણ મુકવી To deposit money. નિશાળે મુકવું To put to school. નિશાળ મુકવી To leave school; to give up study. ઉંચું-આધું મુકવું To misappropriate another person's property. મણકા મુકવા To count one's beads. તેની વાત મુકો-તેની વાત પડતી મુકો Give up the idea of it.

મુકાદમ, Same as મુકરદમ *q. v.*

મુકાદમી, *s. f.* [See મુકરદમ.] The office or duties of a headman, an overseer, a superintendent. 2. Authority; power; sway.

મુકાબલ, *adj.* [See below.] Compared with.

મુકાબલો, *s. m.* [Ar. मुकाबल.] A comparison; a simile. 2. A competitor; a rival.

બુદ્ધિ મુકાબલે અર્વાચીન કાળમાં શોધી કાઢી છે,—હ. દા. કા.

મુકામ, *s. m.* [Ar. मुकाम.] A lodging-house; a temporary residence; a home; a dwelling. 2. A stage in a journey; a halt. 3. A camping ground; a camp.

Id. મુકામ નાખવો-કરવો To lodge; to make a temporary residence. મુકામ ઉઠાવવો To leave one's lodgings.

મુકાવવું, *v. t.* [See મુકવું.] To make to leave; to part or separate. 2. To wean one of a bad habit.

Id. વ્યસન મુકાવવું To wean a person of his bad habit.

મુકાવું, *v. i.* [See મુકવું.] To be absolved.

મુકુટ, *s. m.* [S.] A crown; a head-dress; a crest; a diadem. 2. A peak. 3. A superior person.

રંક કે રાય પણ મુકુટ ચાવે.—રત્નેશ્વર.

મુકુંદ, *s. m.* [S.] The god Vishnu. 2. One of the nine treasures of Kubera.

મુકુર, *s. m.* [S.] A mirror; a looking-glass.

મુકુલ, *s. n.* [S.] A bud. 2. A blossom.

મુકુલિત, *adj.* [S.] Budded; blossoming. 2. Half-closed; half-shut.

મુક્કર, } Same as મુકરર *q. v.*
મુક્કરર, }

મુક્કી, *s. f.* [S. *fr.* मुष्टि the fist.] A blow with the hand; a box; a cuff.

મુક્કો, *s. m.* [See above.] A violent blow with the hand.

મુક્ત, *adj.* [S. *fr.* मुच् to leave.] Released; liberated; freed; absolved; loosed. 2. Redeemed from the bondage of sin and from liability to births and deaths; liberated from corporeal existence.

મુક્તકંઠે, *adv.* [મુક્ત + S. कंठ voice.] Loudly; with a loud and free voice.

મુક્તહસ્તે, *adv.* [મુક્ત + S. हस्त hand.] Liberally.

મુક્તા, *s. n.* [S.] A pearl.

મુક્તાનંદ, *s. m.* [મુક્ત + S. आनंद pleasure.] A man released from the world's bondage, and who rejoices on that account.

મુક્તાફળ, *s. n.* [મુક્તા + S. फल a fruit.] A pearl. 2. Fine writing; calligraphy. 3. A custard apple.

મત્સ્યલોચની મળતો મુક્તાફળ દેખી ચંચુ ના ભરે.—દયારામ.

મુક્તાભસ્મ, *s. f.* [મુક્તા + S. भस्म a base.] Calcination of a pearl. 2. Name of a medicinal drug.

મુક્તાવળી, *s. f.* [મુક્તા+S. आवलि a series] A garland of pearls.

મુક્તિ, *s. f.* [See મુક્ત.] Absolution; freedom; emancipation. 2. Setting free; liberation. 3. Final beatitude; salvation. 4. The enlargement of the spirit from corporeal and individual existence; the exemption of the spirit from further migration; the re-absorption of the spirit into Brahma its source.

Id. મુક્તિ આપવી To liberate. મુક્તિ મેળવવી To get absolution or deliverance. મુક્તિ પામવી To be liberated.

મુક્તિપદ, *s. n.* [મુક્તિ+S. पद a place.] The state of final beatitude.

મુક્તિપુરી, *s. f.* [મુક્તિ+S. पुरि a town.] Name given to several towns such as Dwarika, Ayodhya, Mathura with a belief that by a visit to these places salvation is obtained.

મુક્તિમાર્ગ, *s. m.* [મુક્તિ+S. मार्ग a way.] The way of obtaining salvation.

મુખ, *s. n.* [S.] The mouth. 2. The mouth of a river. 3. The face; the countenance. 4. The front; the fore-part; the entrance. 5. The prime, or initial part; the chief, principal, or leading person.

Id. મુખના મલોખાં કરવાં To please one by sweet words; to have a lip service.

Prov. મુખમાં રામ, બગલમાં છુરી; ભગતૈયા પણ, દગત બુરી God in his tongue, but the Devil in his heart; dissembled holiness is double iniquity; full of courtesy, full of gall; a honey-tongue, a heart of gall.

મુખ મલોખાં કરી દુ'ને ઠગતી, નીકળી ગયા પુઠે બેઠો રોય-ધીરો.

મુખક, *s. m.* [S. मूषक] A mouse; a rat.

મુખકમળ, Same as મુખારવિંદ *q. v.*

મુખકળા, *s. f.* [મુખ+ S. कला a phase.] The appearance of the face.

મુખચંદ્ર, *s. m.* [મુખ+S. चंद्र moon.] A face as pleasing as the moon.

મુખજુબાની, *s. f.* [મુખ + P. जबान् tongue; speech.] Oral evidence; deposition.

મુખડું, *s. n.* [મુખ + ડું dim.] The countenance or mouth; the face.

મુખતાદ, *s. n.* An anniversary ceremony among the Parsees in commemoration of the dead.

મુખતેસર, *adj.* [Ar. मुख्तसर् brief.] Abbreviated; abridged; brief; short. 2. *s. n.* A compendium; an epitome; a summay; a synopsis.

એ બાબતની મુખતેસર હકીકત હું આપી જાઉં છું.—હ. દા. કાં.

મુખત્યાર, *adj.* [Ar. मुखतार authorized.] Absolnte; free; without control; free or at liberty to act; independent. 2. *s. m.* Master of one's own self; a plenipotentiary or delegate. 3. An agent; a factor; a deputy; a representative.

મુખત્યારનામું, *s. n.* [મુખત્યાર + P. नामह a name.] A power of attorney.

મુખત્યારવારસ, *s. m.* [મુખત્યાર+Ar. वारिस an heir.] An assignee.

મુખત્યારી, *s. f.* [See મુખત્યાર.] Full power or authority delegated; absolute or uncontrolled state; unfettered will. 2. Independence. 3. Authority. 4. Freedom; liberty.

મુખદોષ, *s. m.* [મુખ+S. दोष a fault.] A fault of the tongue.

મુખપટ, *s. n.* [મુખ + S. पट a cloth.] A veil.

મુખપરીક્ષા, *s. f.* [મુખ + S. परीक्षा examination.] Oral examination.

મુખપાક, *s. m.* [મુખ + S. पाक suppuration.] An inflamation of the mouth.

મુખપાઠ, *s. m.* [મુખ + S. पाठ reciting.] Learning by heart; committing to memory; recitation.

મુખબંધ, *s. m.* [મુખ + S. बंध् to bind.] A preface; an introduction; a prologue.

મુખબાર, *s. n.* [મુખ + S. द्वार a door.] An entrance.

ઇસ્લામી યાત્રાળુનું આ મક્કાનું મુખબાર.—ના. દ. ક.

મુખમલ, Same as મખમલ *q. v.*

મુખમુદ્રા, *s. f.* [મુખ + S. मुद्रा an image.] Features; the countenance.

મુખર, } **મુખરિત**, } *adj.* [S.] Noisy; resounding. 2. Talkative; loquacious.

મુખવાદ, *s. m.* [મુખ +S. वाद speaking.] A lecture; a speech. 2. An oral discussion.

મુખવાસ, *s. m.* [મુખ + S. वास fragrance.] Anything that sweetens the breath after a meal. 2. Betel leaf and areca-nut.

મુખવાસ કરો ઘડી વાગી ગઇ.—નર્મદ.

મુખસામુદ્રિકા, *s. f.* [મુખ + S. सामुद्रिक relating to the marks on the body.] Physiognomy.

મુખારવિંદ, *s. n.* [મુખ + S. अरविंद lotus.] A face as pleasing as a lotus-flower.

મુખી, *s. m.* [See મુખ્ય.] The chief: the headman; the principal person in a village. 2. A leader.

મુખીઆણી, Same as મુખીઓ *q. v.*

મુખીડું, *s. n.* [See મુખ.] A ball or bundle of string made of a sack-cloth, or a gunny-bag for closing the mouth.

મુખીઓ, *s. m.* [See મુખ્ય.] The chief of the servants engaged in the services of an idol.

મુખ્ખાઈ, *adj.* [Ar. मुखा Mokha, a port in Arabia.] Pertaining to Mokha, a city in Arabia.

મુખ્ય, *adj.* [S.] Chief; primary; principal; leading.

મુખ્યત્વ, *s. n.* [મુખ્ય+S. त्व a suffix forming a noun.] The first position; importance.

મુખ્યત્વેકરીને, *adv.* Chiefly; mainly; principally; above all. 2. For the most part; mostly.

મુખ્યાંક, *s. m.* [મુખ્ય + S. अंक a number.] Cardinal number.

મુગટ, *s. m.* [S. मुकुट.] A crest; a crown; a diadem; a tiara.

મુગટી, *s. f.* A small મુગટો *q. v.*

મુગટો, Same as મુકટો *q. v.*

સાઠેક મુગટા ને સોએક સણીયાં.—પ્રેમાનંદ.

મુગડી, *s. f.* [See મગ a kind of pulse.] Name of a kind of fried cake. 2. Name of a kind of ear-ring.

મુગણી, *s. f.* Name of a cake made of cooked rice mixed with spices.

મુગલ, *s. m.* [P. मुगल् a native of Tartary.] A Mugal; a native of Tartary.

મુગલ ભલે ખુરાસાન કે.—ચંદ.

મુગલાઈ, *s. f.* [મુગલ + આઈ a suffix forming a noun.] The government of the Mugals. 2. Magnificence; grandeur; pomp. 3. Despotism. 4. Cunning; craft; roguery. 5. *adj.* Relating to the Mugals.

Id. મુગલાઈ ચલાવવી To exercise despotic power. 2. To conduct one's affairs irregularly. 3. To allow confusion and disorder to reign supreme in one's affairs.

મુગાસાડી, *s. f.* Name of a kind of checkered silken cloth for the use of females.

મુગું, Same as મૂગું *q. v.*

નરની અવગણનાથી નારી મુગા માર મુરે.—લલિત.

મુંગું, Same as મૂગું *q. v.*

મુંગો, *s. m.* Name of the depressed part or dip between the nose and the upper lip.

મુંગાસાડી, Same as મુગાસાડી *q. v.*

મુગ્ધ, *adj.* [S. *fr.* मुह् to be silly.] Ignorant; foolish; stupid. 2. Innocent; guileless; simple. 3. Perplexed; infatuated. 4. Attractive by youthful simplicity. 5. Beautiful; lovely; charming.

મુગ્ધતા, *s. f.* [મુગ્ધ + S. ता a suffix forming a noun.] Silliness. 2. Simplicity. 3. Lovliness.

મુગ્ધા, *s. f.* [See મુગ્ધ.] A girl just arrived at puberty; a maid.

મુચકુંદ, *s. m.* [S.] Name of an ancient king. He assisted the gods against the demons and for this he got a boon of long and unbroken sleep.

મુચરકો, *s. m.* [Turk. मुचल्का.] A recognizance; a quality bond; a bond of record.

Id. મુચરકો લેવો To take a bond or recognizance (by a court of justice). મુચરકો આપવો To give a bond or recognizance (to a court of justice). મુચરકો-હાથ મુચરકો A bond or recognizance written by the person himself.

મુછ, Same as મૂછ *q. v.*

નજીકના સગાને માટે મુછો પણ લેવડાવવી જોઇએ.—હ. દા. કાં.

મુછાળો, Same as મૂછાળો *q. v.*

મુજ, *pron.* [S. *fr.* मह्यम्.] To me; me. 2. My; mine.

મુજબ્બુ, Same as મુઝવણુ *q. v.*

મુજબ, *adv.* [Ar. मुजिब्.] According to; in conformity with; agreeable to; like; as.

મુજમુદાર, Same as મજમુદાર *q. v.*

મુજરે, Same as મજરે *q. v.*

મુજરો, *s. m.* [Ar.] Respects; salutation; obeisance. 2. A performance by a band of singers on their introduction to their employer, or on taking leave of him.

મુજહામત, *s. f.* [Ar. मुजाहमत.] Prevention; obstacle. 2. Comments; criticism; animadversion.

મુજાફો, *s. m.* [Ar. मुजायकह्.] Consequence; importance; significance.

મુજાવર, *s. m.* [P.] A sweeper of a mosque. Prov. પીરનો મહિમા મુજાવર વધારે It is the attendants, who raise the importance of a man.

મુજીયો, *s m.* [See મુંજ.] A boy who is undergoing the ceremony of investiture with the sacred thread.

મોતીડે ચોક પૂરાવો લાડકડોરે મુજીયો.—સ્ત્રીગીત.

મુઝ, Same as મુજ *q v.*

મુઝ મોકળો થાએ પાગ.—ભાલણ.

મુઝવણ, *s. f.* [See મુઝાવું.] Disturbance; uneasiness; annoyance; vexation; botheration; disquietude; unsettled state of mind.

Id. મુઝવણ થવી To be uneasy; to be ill at ease.

મુઝાર, Same as મોઝાર *q. v.*

આણી સભા મુઝાર.—ભાલણ.

મુઝારો, *s. m.* [મુઝાવું +S. कार doing.] Brain-fever.

મુઝાવું, *v. i.* [S. *fr.* मुह् to be silly.] To be uneasy, annoyed, vexed, or unsettled in mind.

મુંછ, Same as મૂછ *q. v.*

મુંછાળો, Same as મૂછાળો *q. v.*

મુંજ, *s. n.* [S.] Name of a kind of grass (of which a girdle is made to be worn by the boy during his thread ceremony). This grass is commonly used in making brooms and ropes. Ischæmum augustifolium. N. O. Graminacæ.

મોરપીછને મુંજની ગેડીએ.—રામકૃષ્ણ.

મુંજબંધ, *s. m.* [મુંજ +S. बंध् to bind.] Tying the cord of Munja grass round the waist. 2. Investiture with the sacred-thread.

મુંજબંધ કરીને આપ્યું ઉપવિત અંગે સાર જી.—જનીબાઇ.

મુંજી, Same as મૂજી *q. v.*

મુંઝડો, *s. m.* A calf having white hairs on the breast.

મુંઝણ,
મુંઝવણ,
મુંઝવણી, } Same as મુઝવણ *q. v.*

મુંઝારો, Same as મુઝારો *q. v.*

મુંઝાવું, Same as મુઝાવું *q. v.*

મુટ્ઠી, *s. f.* [See મુષ્ટિ.] The fist. 2. A handful. 3. Name of a kind of falcon.

Id. મુટ્ઠી વાળવી To close the fist. 2. To be determined not to continue to give; to refuse to give. મુટ્ઠીઓ વાળીને નાસવું To run with all one's might. મુટ્ઠી આપવી To give daily in the morning a handful of corn or flour in charity. મુટ્ઠી ફાટે એવું Large and solid; substantial (wheat, rice, etc.).

મુટ્ઠીભર, *adj.* [મુટ્ઠી + S. भृ to fill.] Limited; a few; a little; handful.

મુટ્ઠો, *s. m.* [See મુટ્ઠી.] A large handful. 2 A ball of silk.

મુઠ, Same as મૂઠ *q. v.*

મુઠિયું, Same as મૂઠીઉં *q. v.*

મુઠ્ઠી, Same as મુટ્ઠી *q. v.*

એટલામાં અહીંથી તહીંથી મુઠ્ઠીભર વનચરો દોડી આવ્યા-કે. હ. ગ્રં.

મુઠ્ઠીભર, Same as મુટ્ઠીભર *q. v.*

મુઠ્ઠો, Same as મુટ્ઠો *q. v.*

મુડણ, Same as મુંડન *q. v.*

મુડદારશીંગ, Same as મરદાસીંગ *q. v.*

મુડદાલ, *adj.* [P. मुर्दार carcass *fr.* मुर्दन , S. मृ to die.] Lifeless; spiritless; dead and rotting; vigourless; wanting in tact. 2. Lean; thin; meagre.

મુડદું, *s. n.* [See મુડદાલ.] A corpse; a dead body.

મુડવું, Same as મુંડવું *q. v.*

મુડામણ, Same as મુંડામણ *q. v.*

ટકાની ડોસી ને ઢબુ મુડામણ.—હ. દા. કા.

મુડાવવું Same as મુંડાવવું *q. v.*

મુડાવું, Same as મુંડાવું *q. v.*

મુડી, Same as મુંડી, મૂડી *q. v.*

મુડીઓ, Same as મુંડીઓ *q. v.*

મુડો, Same as મૂડો *q. v.*

મુંડ, *s. n.* [S.] The head; the neck; the skull. 2. *adj.* [See મૂઢ.] Unlearned; foolish; stupid; ignorant; dull.

કોઇ મુંડ મુડાવે ને કોઇ કાઢી કાઢી નાખે.—દલપતરામ.

મુંડણ, *s. n.* [See below.] Shaving; tonsure. 2. The ceremony of tonsure. 3. Being deceived.

મુંડન, *s. n.* [S. मुंड् to shave.] Shaving the head; tonsure.

મુંડમાળ,
મુંડમાળા, } *s. f.* [મુંડ+S. माला a garland.]

A garland of heads (represented as being worn by Shiva).

મુંડવું, *v. t.* [See મુંડન.] To shave. 2. To admit by the recitation of a Mantra to the degree of a disciple. 3. To cheat; to gull; to deceive.

Id. માથું મુંડવું To shave the head. બેઠા બેઠા શાં માથાં મુંડો છો ? You have been sitting doing no work. ચેલો મુંડવો To win a person over to one's side. 2. To convert a person to one's own religion. 3. To appoint a disciple.

મુંડામણું, *s n.* [See મુંડન.] A charge for getting shaved. 2. Money paid for getting oneself admitted as a disciple.

મુંડાવવું, *v. t.* [See મુંડવું.] To get shaved. 2. To get cheated.

મુંડાવું, *v. i.* [See મુંડવું.] To be shaved. 2. To be cheated. 3. To be adopted as a disciple.

મુંડી, *s. f.* [See મુંડ.] The head. 2. A small bundle or case. 3. Money laid out to trade; capital; stock. 4. A widow. 5. *adj.* Shaved.

માથે મુંડી.–હ. દ્રા. કાં.

મુંડું, *adj. m. f. n.* [See મુંડ.] Clean shaved.

મુંઢમાર, *s. m.* [મુંગો+માર beating.] A blow or beating which can not be detected.

મુતર, Same as મૂત્ર *q. v.*

મુતરડી, Same as મૂતરડી *q. v.*

મુતરવું, Same as મૂતરવું *q. v.*

મુતરાણું, Same as મૂતરાણું *q. v.*

મુતરાવું, Same as મૂતરાવું *q. v.*

મુતરાવવું, Same as મૂતરાવવું *q. v.*

મુતરિયું, Same as મૂતરીઉં *q. v.*

મુતલક, મુતલગ, *adv.* [Ar. मुतलक़ absolute.] Wholly; entirely; totally.

મુતાલિક, *s. m.* [Ar. मुतअल्लिक़ connected.] An officer next in rank to the prime minister; a deputy prime minister.

મુત્સદ્દી, *s. m.* [Ar. मुतसद्दी.] A clerk; a writer. 2. A politician; a statesman; a diplomat.

મનમાં વિચારી મુત્સદ્દીએ એવો ખેત કર્યો.—પુ. વિ. મા.

મુદઇ, *s. n.* [P.] An enemy. 2. A rival; an antagonist.

મુદત, Same as મુદ્દત *q. v.*

શિષ્ય મુદત માગી ગયો, ગુરુ પાસે પસ્તાય.—દલપતરામ.

પણ એટલી મુદતમાં કાંઇ થાય નહિ તો.—મ. ન. દ્વિ.

મુદતસર, Same as મુદ્દતસર *q. v.*

મુદમાતું, *adj. m f. n.* [S. मुद् joy+मत्त overjoyed.] Delighted; excited with joy. 2. *s. m. f. n.* A person excited with joy.

મુકંદ મનાતા મુદમાતા.—દલપતરામ.

મુદલ, Same as મુદ્દલ *q. v.*

મુદા, *s. f.* [S. *fr.* मुद् to be delighted.] Delight; joy; gladness; satisfaction.

જદા મળ્યાં ત્રણ તદા, મુદા થઇ મારૂં તીર.—વલ્લભ.

પૌષ્ટિક ને સ્નિગ્ધ, મુદા રસાળ.—ના. દ. ક.

કષ્ટ કાપી કર તું મનમુદા.—કાળિદાસ.

મુદામ, Same as મુદ્દામ *q. v.*

મુદિત, *adj.* [See મુદા.] Pleased; delighted; happy; rejoiced; joyful.

દેવકી અતિ મુદિત મનમાં.—પ્રેમાનંદ.

મુદ્ગર, *s. m.* [S.] A hammer, a mallet. 2. A club; a mace. 3. A kind of dumb-bell.

મુદ્ગર યષ્ટિ શરે વિંધાઇ—નર્મદ.

મુદ્દત, *s. f.* [Ar. मुद्दत] A fixed period; a period; a term. 2. Limitation.

મુદ્દતસર, *adv.* [મુદ્દત+P. सर upon.] In due time; timely.

મુદ્દલ, *s. n.* [Ar.] The principal; the capital; the original stock. 2. *adv.* Wholly; completely. 3. Even the least.

Id. મુદ્દલે, મુદ્દલમાં Wholly; entirely.

મુદ્દામ, *adv.* [Ar. मुदाम् always.] Expressly; positively. 2. Specially.

મહાલક્ષ્મી મુદ્દામ, મુંબઇ તુજ આરે વસે.—લલિત.

મુદ્દો, *s. m.* [Ar. मुद्दआ.] Evidence; argument; presumption; proof. 2. Clue; guide; direction. 3. A mark; a sign; a trace; a vestige. 4. *Corpus delicti*; the very substance of the offence.

મુદ્રડી, *s. f.* [મુદ્રા+ડી dim.] A signet ring.

માળા મારી તૂટી હો, પડે કર મુદ્રડી.—પ્રેમાનંદ.

મુદ્રણ, *s. n.* [S.] Sealing; stamping; printing; marking.

મુદ્રણયંત્ર, Same as મુદ્રાયંત્ર *q. v.*

મુદ્રા, *s. f.* [S.] A sign; a signet; the mark. 2. A stamp; a print; an impression; a seal. 3. A sealing. 4. A figure or mark made on the breast with ગોપીચંદન. 5. A mysterious stamp heated and pressed on the skin. 6. The features; visage; cast; air. 7. A coin; a piece of money 8. A mode of intertwining the fingers during worship. 9. A type. 10. An air or disposition of the countenance during abstract meditation (સમાધિ).

મુદ્રાંકિત, *adj.* [મુદ્રા+S. अंकित marked.] Typographed. 2. Marked with a stamp or seal. 3. Printed.

મુદ્રાયંત્ર, *s. n.* [મુદ્રા+ S. यंत्र a machine.] A printing machine or press.

મુદ્રાલેખ, *s. m.* [મુદ્રા+S. लेख writing.] Motto.

મુદ્રિકા, Same as મુદ્રા *q. v.*

મુદ્રિત, *adj.* [See મુદ્રા.] Stamped. 2. Printed. 3. Marked. 4. Sealed.

મુન, *s. n.* Moon-lamp.

મુનશી, *s. m.* [Ar. मुनशी a compiler; a secretary.] A writer; a secretary. 2. A teacher.

મુનસફ, *s. m.* [Ar. मुनसिफ़ a judge.] A subordinate judge.

મુનસફી, *s. f.* [See above.] The office or business of a munsif. 2. Administration of justice; judicature. 3. Sense of justice; equity; authority.

મુનસિફ, Same as મુનસફ *q. v.*

મુનસી, Same as મુનશી *q. v.*

મુનાસબ, મુનાસિબ, *adj.* [Ar. मुनासिब.] Fit; proper; worthy. 2. Right; just; equitable; fair.

મુનાસિબ આ દિલ ઉપર તેને કહું.—કલાપિ.

મુનિ, *s. m.* [S. *fr.* मन् to think.] A holy sage; a saint. 2. An ascetic; a devotee; a recluse.

મુનિવ્રત, *s. n.* [મુનિ + S. व्रत a vow.] Taciturnity.

મુનિશેખર, *s. m.* Name of a metre each line consisting of 20 syllables.

કૈલ એ કળા મુનિશેખરે, શિખરેથી તેજ સમાન હું.-દલપતરામ.

મુનીમ, *s. m.* [Ar. मुनीब् one who turns towards what is right.] A foreman; a headman; an actuary; an agent; a factor; a manager.

મુનીમી, *s. f.* [See above.] The office or business of a manager or a headman.

મુન્ય, *s. n.* [See મૌન.] Silence; taciturnity.

મુફત, Same as મફત *q. v.*

મુફતી, *s. m.* [P. मुफ़्ती.] A Mahommedan law-officer. 2. *adj.* Gratuitous.

મુફલસ, *adj.* [Ar. मुफलिस.] Destitute; indigent; penniless; wretched; insolvent.

મુફલસી, *s. f.* [See above.] Poverty; indigence; pauperism.

મુફલીસ, Same as મુફલસ *q. v.*

મુફલીસી, Same as મુફલસી *q. v*

મુબારક, *adj.* [Ar.] Blessed; propitious; prosperous; successful; happy; fortunate; auspicious.

મુબારકબાદી, *s. f.* [મુબારક+P. बाद् may it be.] Congratulations; felicitations.

Id. મુબારકબાદી આપવી To congratulate.

મુમતી, *s. f.* [મુખ +S. वृत्ति a hedge *fr.* वृ to cover.] A piece of cloth kept over the mouth by Jaina priests.

મુમનો, *s. m.* A man of the Mumna caste among the Mahommedans. (The Mumnas are converted Hindus.)

મુમુક્ષુ, *s. m.* [S.] A man desirous of getting absolution or final emancipation. 2. *adj.* Wishing to be free from worldly existence; striving for final emancipation.

મુમ્મૈ, મુમ્માઇ, *s. f.* [P. मुम्याई *fr.* मुम् wax.] An ointment made out of human fat. 2. Pommelling.

મુરખ, Same as મૂર્ખ *q. v.*

Id. મુરખનો સરદાર The greatest fool.

Prov. મુરખનું નાણું ભીંતે A white wall is the fool's paper.

મુરખડું, *adj. m. f. n.* [મુરખ+ડું dim.] Foolish.

શું ફોગટ ફાંફાં મારે મુરખડા ભરે આળશી બાથ.—દા. પો. ગ્ર.

મુરખાઇ, Same as મૂર્ખાઇ *q. v.*

મુરઘી, Same as મરઘી *q. v.*

મુરઘો, Same as મરઘો *q. v.*

મુરચંગ, Same as મોરચંગ *q. v.*

મુરછિત, Same as મૂર્છિત *q. v.*

રાજાજીના ભાલાના પ્રહારે મુરછિત થઇ ગયા.-કે. હ. મુ.

મુરછા, Same as મૂર્છા *q. v.*

મુરજ, *s. m.* [S.] A kind of drum or tabor.

વેણા, મુરજ, મૃદંગ ને, મધ્ય મોરલી વાજે.—ગિરિધર.

મુરત, Same as મૂર્તિ and મુહૂર્ત *q. v.*

સારા મુરતમાં સામભિયો.—નરસિંહ.

મુરતિયો, *s. m.* [See મૂર્તિ.] A woud-be son-in-law.

મુરતી, Same as મૂર્તિ *q. v.*

મુરદાસીંગ, Same as મરદાસીંગ *q. v.*

મુરબ્બી, *s. m.* [Ar.] A patron; a benefactor.

મુરબ્બો, *s. m.* [Ar. मुरब्बा preserved, patronized.] Conserve of fruits; preserves; confection.

મુરલી, *s. f.* [S.] A flute. 2. An unmarried girl dedicated to a god.

મુરલીધર, *s. m.* [મુરલી+S. धर holding.] An epithet of Krishna.

મુરવ, મુરવત, મુરવ્વત, *s. f.* [Ar. मुरव्वत् humanity.] Awe; reverence 2. Respect; estimation; regard; consideration. 3. Politeness; kindness.

શરમ શેની સ્વદેશ સેવામાં! મુરવ ત્યાં કામની શી?—હ. હ. મુ.

મતલબની મુરવ્વત ત્યાં.—કલાપિ.

મુરશિદ, મુરસદ, *s. m.* [Ar. मुराशिद्] A religious teacher; a spiritual guide; an instructor.

મગર મુરશિદ કરો તો તો.— કલાપિ.

મુરાતબ, *s. n.* [Ar.] Dignity; eminence; rank; station. 2. Prestige.

Id. માન-મુરાતબ Respect and dignity. મુરાતબ સાચવવું To assert or demand respect. મુરાતબ ખોવું To lose one's respect.

મુરાદ, *s. f.* [Ar.] Wish; desire; hope; intention; inclination; design; anticipation.

જિંદગાનીની મુરાદે કોણ પરવાયું".—કલાપિ.

મુરારિ, મુરારી, *s. m.* [S. *fr.* मुर name of a demon +S. अरि an enemy.] The foe of the demon Mura; an epithet of Vishnu or Krishna.

મુરીદ, *s. m.* [Ar. मुरीद.] A candidate for admission into a religious order; a disciple.

મુરીદી, *s. f.* [See above.] Discipleship.

મુલક, *s. m.* [Ar. मुल्क.] A country; a region; a territory; a dominion.

મુલકગીરી, *s. f.* [મુલક + P. गिरी taking *fr.* गिरफ्तन् to take.] Conquest; sovereignty; political affairs. 2. Travel; journey.

મુલકી, *adj.* [See above.] Belonging to the civil administration of a country; civil. 2. Belonging to the revenue department.

મુલકીકામદાર, *s. m.* [મુલકી+કામદાર an officer.] A revenue officer.

મુલકીખાતું, *s. n.* [મુલકી+ખાતું a department.] The revenue department.

મુલતવી, *adj.* [Ar. मुल्तवी postponed.] Postponed; adjourned; deferred; prolonged; delayed; protracted.

Id. મુલતવી રાખવું To postpone.

મુલતાની, *adj.* [मुलतान name of a province of India.] Belonging to the country of Multana. 2. *s. f.* A musical mode.

મુલતાનીમાટી, *s. f.* [મુલતાની+S. मृत्तिका clay.] Bauxite.

મુલદાર, Same as મુલદાર *q. v.*

અતલસ અને મુલદાર મશરૂ માલ બેશ મંગાવજો.-દલપતરામ.

મુલપદી, *adj.* A covert term for 15.

મુલવવું, Same as મૂલવવું *q. v.*

મુલવાન, Same as મૂલ્યવાન *q. v.*

મુલાઇમ, *adj.* [Ar. मुलाइम्.] Soft; tender; smooth; gentle; delicate; mild.

મુલાકત, મુલાકાત, *s. f.* [Ar. मुलाकात.] An interview; a meeting. 2. A visit. 3. Connection; relation.

Id. મુલાકાત લેવી-કરવી To get an interview. મુલાકાત આપવી To allow to see; to allow to interview. 2. To visit.

મુલાખું, *adj. m. f. n.* Having squint eyes.

મુલાજો, *s. m.* [Ar. मुलाहजह observation.] Deference; regard; respect; consideration.

Id. મુલાજો રાખવો-પાળવો-સાચવવો To show respect to.

મુલામ, મુલામો, *s. m.* [Ar. मुलम्मअ.] Plating; gilding. 2. *adj.* Good; fine.

મુલામો આપ્યો હોય તેવી લાગતિ હતી.—મુ. વિ. મા.

મુલાયમ. Same as મુલાઇમ *q. v.*

આ મુલાયમ દીલ અરે.—કલાપિ.

ચીકાશવાળો ને માખણ જેવો મુલાયમ હોય છે.—હ. દા. કાં.

મુલ્લાં, મુલ્લા, *s. m.* [Ar. मुल्ला a scholar.] A Mahommedan theologian and jurist. 2. A school-master.

મુલ્લાં નિકળ્યા માગેં, મેં જોયું તે દિશ.—દલપતરામ.

મુલ્લો, *s. m.* [See મૂલ.] Wealth; riches; property.

મુવાડું, *s. n.* **મુવાડો**, *s. m.* [મહ+ S. वाट an enclosure.] A hamlet.

મુવાળા, *s. m.* [મો+S. वाल hair.] Hair.

મુવું, *inter.* [See મરવું.] May he die! (a term of abuse used by women). 2. *adj. m. f. n.* Dead; deceased.

Prov. મુવા પહેલી ઘોર ચણવી-મુવા પહેલી મોહોકાણ શી? Call not a surgeon, before you are wounded. મુવેલું માથું ન ઉંચકે Dead men tell no tales. મુવો વર, ને બળી જાન I will have no more trouble about it. મુવા પછવાડે અંધારૂં After my death, deluge. મુવા નહિ, ને માંદા પડયા-પાછા થયા (એકનું એકજ) It amounts to the same thing. મુવા પછી ભીંત થાઓ Death's day is doomsday. મુવાને સો વખાણે-મુઇ ભેંસના મોટા ડોળા A good thing when lost is valued most. મુઇ માને ધાવવું To expect an impossibility.

મુશકેટાટ, *adv.* [P. मुश्क a lock of hair or मुष्क a thief+**ટાટ** tightly closed.] Having the arms pinioned or tied tightly behind the back.

Id. મુશકે બાંધવું To tie the hands tightly behind the back.

મુશળ, Same as **મુસળું** *q. v.*

મુશ્કેલ, *adj.* [Ar. मुश्किल difficult.] Difficult; troublesome. 2. Improbable.

મુશ્કેલી, *s. f.* [See above.] Difficulty; trouble; hardness. 2. Improbability.

મુષક, *s. m.* [S.] A mouse.

મુષ્ક, *s. f.* [P.] Musk.

મુષ્કદાણા, *s. m.* Name of a plant. Hibiscus abelmoschus. N. O. Malvacæ.

મુષ્ટિ, *s. f.* [S.] Fist; the clenched hand. 2. A hilt; a handle. 3. A handful. 4. A measure of capacity equal to one handful.

મુષ્ટિપાત, *s. m.* [મુષ્ટિ + S. पात falling.] Boxing.

મુસકાવું, *v. i.* [S. *fr.* मुद् to rejoice.] To be delighted; to be rejoiced.

મુસદ્દી, Same as **મુત્સદ્દી** *q. v.*

મુસદ્દો, *s. m.* [Ar. मुसव्वद.] A draft; a rough sketch.

મુસરીચી, *s. f. n.* Name of a bird; a pipit.

મુસલમાન, *s. m.* [P. मुस्लीम.] A Mahommedan; a follower of the religion of Mahammad. 2. *adj.* Mischievous.

મુસલમાની, *adj.* [See above.] Relating to the Mahommedans. 2. *s. f.* A Mahommedan woman. 3. The Mahommedan rule or sway.

મુસલ્લો, *s. m.* [P.] A carpet or piece of cloth on which a Mahommedan says his prayers. 2. A Mahommedan (in contempt).

મુસળ, Same as **મુસળું** *q. v.*

અજ્ઞાન સૌને મુસળ માંહ્ય.—અખો.

મુસળખંડી, *s. m.* [મુસળ+S. खंड् to pound.] Rice 2. Pounding of rice.

મુસળધાર, *adj.* [મુસળ + S. धारा a stream.] Falling down in great showers (rain).

ઘન વરસ્યો મુસળધાર.—પ્રેમાનંદ.

મુસળસ્નાન, *s. n.* [મુસળ+S. स्नान a bath.] A mere washing of one's body as distinguished from bathing as a religious rite.

મુસળી, *s. f.* [S. मुसली.] A medicinal root or plant. There are two varieties of this plant. કાળી મુસળી is Curculigo orchidioides. N. O. Acoracæ and ધોળી મુસળી is Asparagopsis adocendens. N. O. Liliacæ. 2. [See **મુસળું**.] A small pestle.

મુસળું, *s. n.* [S. मुसल.] A wooden pestle (used in cleaning rice). 2. A club; a mace.

મુસાફર, *s. m.* [Ar. मुसाफिर.] A traveller; a sojourner.

મુસાફરખાનું, *s. n.* [મુસાફર + P. खानेह an abode.] An inn; a caravansary; an abode for a traveller.

મુસાફરી, *s. f.* [See above.] Travel; journey; travelling.

મુસાર, } **મુસારો,** } *s. m.* [Ar. मुशाहर monthly salary.] Pay; salary. 2. Wages; price.

દઇ મુસાર કલાલને રહે રડવડી પ્યાજ.—નર્મદ.

મુસાહિબ, } **મુસાહેબ,** } *s. m.* [Ar. मुसाहब् a companion.] A companion; an attendant.

મુસીબત, *s. f.* [Ar. मुसीबत् calamity.] Difficulty; hardship; calamity; misfortune; evil; misery; adversity; affliction. 2. Tyranny; oppression.

Id. મુસીબત વેઠવી-ભોગવવી To suffer hardship misfortune, or misery.

મુસ્તકીન, *adj.* [Ar. मुस्तकीम् firm, permanent.] Firm; strong; solid. 2. Firmly established.

મુસ્તા, *s. n.* [S.] Name of a kind of grass.

મુસ્તા ચાર ભલે અહીં જુથ મળી ભુંડો ચરે કુંડમાં.-ઝ. ઉ. બા.

મુહુલ, *s. n.* A look; a sight.

મંડપિ મુહુલ દઇ ભૂપાલ.—પદ્મનાભ.

મુહૂર્ત, *s. n.* [S.] A period of 48 minutes. 2. Any short period of time. 3. The fit time;

the auspicious moment or season. 4. Commencing; beginning; entering upon. 5. The first pregnancy.

Id. મુહૂર્ત જોવું To search for an auspicious time. મુહૂર્ત સાચવવું Not to allow an appointed auspicious time to slip away.

પાઠ સુણો પ્રભાવતી, મુહૂર્ત ગઇ એક રાત.—સામળ.

મુળગું, *adv. m. f. n.* [મુળ+S. क, a suffix expressing the meaning of the word.] Altogether; wholly; entirely; at all (generally used with a negative). 2. *adj. m. f. n.* Original (used by old poets).

મૂળગા મારા તાંદુલ ગયા.—પ્રેમાનંદ.

મુળાચી, મુળાછી, *s. f.* [See મોડછી.] Purging and vomiting owing to indigestion; indigestion.

મુળાપણી, Same as **મૂળાપણી** *q. v.*

મુળાક્ષર, Same as **મૂળાક્ષર** *q. v.*

મુળાડીઆં, Same as **મૂળાડીઆં** *q. v.*

મુળિયું, મુળીઉં, Same as **મૂળિયું, મૂળીઉં** *q. v.*

મુળો, Same as **મૂળો** *q. v.*

મૂક, *adj.* [S.] Dumb; silent; mute; speechless.

મૂકતા, *s. f.* **મૂકત્વ,** *s. n.* [મૂક + S. ता, त्व suffixes forming nouns.] Silence. 2. Dumbness; muteness.

મૂકધારી, *adj.* [મૂક + S. धृ to hold.] Remaining speechless. 2. *s. m. f. n.* A person who has taken a vow of holding his tongue or of not speaking.

હા રહેવાતું કર્મે રોઇ, મૂકધારી થવાના.—વલ્લભ.

મૂકવું, Same as **મુકવું** *q. v.*

મૂગું, *adj. m. f. n.* [S. मूक.] Dumb. 2. Silent; speechless.

Id. મૂગું રહેવું-બેસવું To be quiet or silent. 2. To cease talking. મૂગો માર A beating not evident.

મૂછ, *s. f.* [S. श्मश्रु the beard.] The moustache. 2. Antenæ.

Id. મૂછ પર તાવ દેવો-મૂછ પર તાલ દેવો-મૂછ મરડવી To set at defiance; to scorn. મૂછનો વાળ Very dear. મૂછમાં હસવું To smile.

મૂછાળો, *adj. m.* [મૂછ + વાળો having.] Having a moustache. 2. Strong; manly; brave; powerful. 3. Having attained puberty.

Prov. મરદ મૂછાળો ને બળદ પૂછાળો Every thing is good in its own place.

મૂજી, *adj.* [Ar. मूजी noxious.] Foolish; stupid. 2. Dull; morose.

મૂઠ, *s. f.* [See મુષ્ટિ.] The fist. 2. The hilt. 3 A handful. 4. A magical formula used for killing or injuring a person. 5. Striking by a long piece of wood a smaller piece placed on the hand (in the game of trip-stick).

Id. મૂઠ ઝાલવી-પકડવી To lay the hand on the hilt of one's sword; to draw the sword. મૂઠ મારવી To make use of spells or charms to kill a man; to practise black magic.

મૂઠી, Same as **મુઠ્ઠી** *q. v.*

મૂઠો, *s. m.* The fist in which the fingers are held loose.

Id. મૂઠો ભરવો To fill the fist. 2. To take a large quantity.

મૂડી, *s. f.* [S. मुंड the head.] The head. 2. Money laid out to trade; capital; stock.

મૂડો, *s. m.* A measure of capacity equal to a hundred maunds.

મૂઢ, *adj.* [S. *fr.* मुह् to be silly.] Stupid. 2. Ignorant; illiterate; unlearned; foolish. 3. Vacant-minded.

Id. મૂઢ બની જવું To become vacant-minded.

મૂઢગર્ભ, *s. m.* [મૂઢ+S. गर्भ a child (in the womb).] An obstructed labour.

મૂઢમતિ, *adj.* [મૂઢ+S. मति intellect.] Dull-witted; stupid; foolish.

માન ગયું મૂઢમતિ.—સામળ,

મૂતર, Same as **મૂત્ર** *q. v.*

મૂતરડી, *s. f.* [See મૂત્ર+ડી dim.] A urinal.

મૂત્ર, *s. n.* [S.] Urine.

મૂત્રકચ્છ, મૂત્રકૃચ્છ, *s. n.* [મૂત્ર + S. कृच्छ्र painful.] Painful discharge of urine; strongury.

મૂત્રકોશ, *s. m.* [મૂત્ર+S. कोश a vessel.] The scrotum.

મૂત્રચરબી, *s. f.* [મૂત્ર+P. चर्ब fat.] Chyluria.

મૂત્રદોષ, *s. m.* [મૂત્ર+S. दोष a disease.] A urinary disease.

મૂત્રધાત, *s. f.* [મૂત્ર+S धातु semen.] Phosphaturia; presence of phosphates in the urine.

મૂત્રનષ્ટતા, *s. f.* [મૂત્ર+S. नष्टता loss.] Anuria; absence or deficiency of urine,

મૂત્રનળ, s. m. [મૂત્ર+S. नल a reed.] Ureter.

મૂત્રનાસુર, s, n. [મૂત્ર+Ar नासूर a sinus.] Urinary fistula.

મૂત્રપરીક્ષા, s. f. [મૂત્ર+S. परीक्षा examination.] Uroscopy; examination of urine.

મૂત્રપિંડ, s. m. [મૂત્ર+S. पिंड a mass.] The kidney.

Id. મૂત્રપિંડનો સોજો Nephritis; Bright's disease.

મૂત્રમાર્ગ, s. m. [મૂત્ર+S. मार्ग a way.] The urethra.

મૂત્રલ, adj. [S.] Promoting the secretion of urine; diuretic.

મૂત્રવર્ધક, adj. [મૂત્ર+S. वृध्, वर्ध् to increase.] Diuretic.

મૂત્રરક્તસ્રાવ, s. m. [મૂત્ર+S. रक्त blood+स्राव a flow.] Hœmaturia.

મૂત્રશલાકા, s. f. [મૂત્ર+ S. शलाका a stick.] A catheter.

મૂત્રા, s. m. The vulva of low r animals.

મૂત્રામ્લ, s. n. [મૂત્ર + S. अम्ल an acid.] Uric acid.

મૂત્રાશય, s. m. n. [મૂત્ર+S, आशय a receptacle.] The bladder.

મૂત્રાહ, Same as મૂત્રા q. v.

મૂત્રિત, adj. [See મૂત્ર.] Discharged or voided as urine. 2. Soiled with urine.

મૂત્રીય, s. n. [See મૂત્ર.] Urea.

મૂત્રોત્સંગ, s. m. [મૂત્ર+S. उत्संग the haunch.] Stricture of urethra; a painful and bloody discharge of urine.

મૂર્ખ, adj. [S.] Foolish; stupid. 2. Unwise; injudicious. 3. s. m. A fool; a blockhead.

Id. મૂર્ખને કાન હોય, પણ સાન ન હોય A fool can follow advice, but cannot give it. મૂર્ખને કંઇ શિંગડાં હોય છે ? There is no sign which marks a fool. મૂર્ખ મિત્ર કરતાં ડાહ્યો દુશ્મન સારો-મૂર્ખ મિત્ર દુશ્મનની ગરજ સારે A sensible foe is preferable to a foolish friend.

મૂર્ખતા, મૂર્ખત્વ, મૂર્ખાઇ, s. f. [મૂર્ખ+S. ता, त्व, Guj. આઇ suffixes forming nouns] Folly; stupidity; silliness.

મૂર્ખાઇભરેલું, મૂર્ખાઇવાળું, adj. m. f. n. [મૂર્ખાઇ+S. भृ to fill, વાળું having.] Foolish; silly; stupid.

મૂરખું, adj. m. f. n. Same as મૂર્ખ q. v.

મૂરછના, મૂરછા, s. f. [S. fr. मूर्च्छ् to swoon.] A swoon; fainting.

Id. મૂર્છા આવવી-ખાવી To be in a swoon. મૂર્છા વળવી To be free from a swoon.

મૂર્છાગત, adj. [મૂર્છા+S. गत gone.] Fainting; swooned.

મૂર્છિત, adj. [S.] Fainted; insensible. 2. Foolish; stupid; silly.

મૂર્છના, Same as મૂરછના q. v.

મૂર્ત, adj. [S.] Fainted; insensible. 2. Stupid; foolish. 3. Incarnate. 4. Material; corporeal.

મૂર્તત્વ, s. n. [મૂર્ત +S. त्व a suffix forming a noun.] Embodiment; materiality.

મૂર્તિ, s. f. [S.] An idol; an image; any figure or shape; a statue; a portrait. 2. A person; a man; an individual. 3. Incarnation; personification; manifestation.

મૂર્તિપૂજક, adj. [મૂર્તિ+S. पूजक worshipping.] Worshipping idols; idolatrous.

મૂર્તિપૂજા, s. f. [મૂર્તિ+S. पूजा worship.] Idolatry.

મૂર્તિમંત, adj. [મૂર્તિ+S. मत् having.] Material; corporeal. 2. Personified; incarnate.

ઋષિઓ પોતાના કેટલાક ધાર્મિક વિચારો મૂર્તિમંત કરતા. —આ. ધા. પ્ર.

મૂર્તિમાન્, adj. [મૂર્તિ +S. मान् possessing.] Present in person; same; self-same; identical.

મૂર્તિવાળું, adj. m. f. n. [મૂર્તિ + S. वत् having.] Having an idol or a figure. 2. Material.

મૂર્ધન્ય, adj. [S. fr. मूर्धन् the head.] Cerebral; formed high and back in the mouth up: lingual (sound). 2. s. m. Any one of the lingual letters of the alphabet. They are ઋ, ૠ, ટ, ઠ, ડ, ઢ, ણ, ર, and ષ.

મૂર્ધા, s. f. [See above.] The head.

મૂર્ધસ્થાની, Same as મૂર્ધન્ય q. v.

મૂલ, Same as મૂલ્ય q. v.

મૂલક, adj. [S. मूल root+क dim.] Rooted in; springing from; based on (at the end of a compound). 2. s. m. A radish.

મૂલદાર, Same as મૂલ્યવાન q. v.

મૂલવું, v. t. [S. मूल् to rear; to stand fast.] To fix a price; to value; to price. 2. To be firm; to stand fast.

અહું વર્ષે સુધી આપે મૂલવ્યાં મોતી બહારનાં.—ના. દ. કે.
જે તપસ્વી કાયકષ્ટ વેઠી ધર્મ મૂલવે છે.—કે. હ. પ્રુ.

મૂલિક, *adj.* [S.] Radical. 2. Primary.

મૂલી, *s. f.* Name of a kind of fish; the mullet.

મૂલ્ય, *s. n.* [S.] Price; value; cost; rate. 2. Discovery of real worth. 3. Wages; salary.

મૂલ્યવાન, [મૂલ્ય + S. वान् possessing.] Valuable; costly; precious.

મૂષક, *s. m.* [S. *fr.* मूष् to steal.] A mouse; a rat.

મૂસ, *s. f.* [S. मूष.] A crucible. 2. A matrix or mould.

મૂળ, *s. n.* [S. मूल the root .] The root of a tree. 2. The nineteenth lunar mansion containing eleven stars. 3. The origin; the ground. 4. The founder; the progenitor. 5. The origin; commencement. 6. The first copy. 7. The capital or principal (in a business). 8. The root of a number. 9. The source of a river. 10. A covert term for 5.

Id. મૂળ ઘાલવું-નાખવું To throw deep roots. 2. To get a footing. સજ્જડ મૂળ-ઉંડાં મૂળ Deep roots. મૂળ શોધવું To search for the original cause. મૂળમાંથી કાઢી નાખવું-મૂળ કાઢી નાખવું To extirpate; to pull up by the root. મૂળમાં To begin with; at the outset; in the first place. મૂળે જ-મૂળમાં જ From the very beginning; from the very birth. 2. Even at the very beginning.

મૂળકારણ, *s. n.* [મૂળ + S. कारण cause.] The prime cause.

મૂળગેથો, Same as મૂળગો *q. v.*

શિષ્યને ભારે ભારે રહ્યો, અખા એમ મૂળગેથો ગયો.—અખો.

મૂળગ્રંથ, *s. m.* [મૂળ+S. ग्रंथ a book.] The original text.

મૂળજ, *s. n.* [મૂળ + S. जन् to be born.] A radical. 2. *adj.* Born under the constellation Mula.

મૂળતત્ત્વ, *s. n.* [મૂળ +S. तत्त्व an element.] An element.

મૂળપાઠ, *s. m.* [મૂળ + S. पाठ the text of a book *fr.* પઠ્ to read.] The original text of any work (as distinguished from a commentary).

મૂળપીઠિકા, *s. f.* [મૂળ +S. पीठिका a section; a seat.] A prolegomenon; an introductory remark; the origin; the very beginning.

મૂળપુરુષ, *s. m.* [મૂળ + S. पुरुष a man.] The founder of a race; the stock-man. 2. The male representative of a family.

મૂળપ્રકૃતિ, *s. f.* [મૂળ + S. प्रकृति nature.] Natural disposition; nature.

Id. મૂળી સુંઘાડવી To deceive; to mesmerise.

મૂળભંડાર, *s. m.* [મૂળ + S. भंडार stock.] Root-stock.

મૂળરેખા, *s. f.* [મૂળ + S. रेखा a line.] The base line.

મૂળાક્ષર, *s. m.* [મૂળ+S. अक्षर a letter.] An alphabet.

મૂળાડીઉં, મૂળાડું, *s. n.* [મૂળ + ડું dim.] A rootlet.

મૂળાધાર, *s. m.* [મૂળ + S. आधार a support.] The naval; the base or mystic circle above the organs of generation. 2. The original or main support.

મૂળી, *s. f.* [See મૂળ.] A tender root; a rootlet. 2. Same as મૂળીઉં *adj. q. v.*

મૂળીઉં. *adj. m. f. n.* [See મૂળજ.] Born under the constellation Mula. 2. *s. n.* A rootlet.

મૂળે, *adv.* [See મૂળ.] In the very beginning or outset; at the very source, root, etc.

મૂળો, *s. m.* [S. मूलक.] A radish. Raphanus sativus. N. O. Cruciferæ.

Prov. મૂળામાં મીઠું ને કેળામાં ખાંડ Every thing is good in its own place. મૂળાના ચોરને મુશકાનો માર Disproportionate punishment.

મૃગ, *s. n.* [S.] A deer; an antelope. 2. The fifth lunar mansion. 3. A game in general.

મૃગચર્મ, *s. n.* [મૃગ + S. चर्मन् leather.] The hide or leather of an antelope or deer.

મૃગજળ, *s. n.* [મૃગ + S. जल water.] Mirage.

મૃગજળસ્નાન, *s. n.* [મૃગજળ+S. स्नान bathing.] Bathing in the waters of a mirage. 2. An utter impossibility.

મૃગતૃષ્ણા, મૃગતૃષ્ણિકા, *s. f.* Same as મૃગજળ *q. v.*

તે માયાની માત્ર મૃગતૃષ્ણિકા છે.—કદાપિ.

મૃગધર, *s. m.* [મૃગ + S. धृ to hold.] The moon.

મૃગનયની, *adj. f.* [મૃગ+S. नयन eyes.] Deer-eyed. 2. *s f.* A fawn-eyed woman.

મૃગનાભિ, *s. f.* [મૃગ + S. नाभि the naval.] Musk.

મૃગપતિ, *s. m.* [મૃગ+S. पति a lord.] The lord of beasts; a lion.

મૃગમદ, *s. m.* [મૃગ+S. मद musk.] Musk. It is obtained from the deer Moschas moschiferous found in the Himalayas.

જેમ રાસભને મૃગમદનું લેપન, શૂકર ગંગા સ્નાન.-ગિરધર.

મૃગમાસ, *s. m.* [મૃગ+S. मास a month.] The month of Margashirsha.

મૃગયા, *s. f.* [મૃગ+S. या to go.] The chase; hunting.

Id. મૃગયા કરવી-રમવી To hunt; to go on a hunting expedition.

મૃગયૂથ, *s. n.* [મૃગ+S. यूथ a crowd.] A herd of deer.

મૃગરાજ, Same as **મૃગપતિ** *q. v.*

મૃગલાંછન, *s. n.* [મૃગ+S. लांछन a stain.] The spots on the moon. 2. *s. m.* The moon.

મૃગલી, *s. f.* [મૃગ+લી dim.] A doe; a female deer or antelope.

મૃગલોચના, **મૃગલોચની**, *s. f.* [મૃગ+S. लोचन eyes.] A woman having eyes as liquid as those of a deer; a fawn-eyed woman; a beauty.

મૃગશિર, **મૃગસર**, *s. n.* [S. मृगशिर.] The fifth lunar mansion consisting of three stars.

મૃગાંક, *s. m.* [S.] The moon.

મૃગાક્ષી, Same as **મૃગલોચના**, **મૃગલોચની** *q. v.*

મૃગાજિન, *s. n.* [મૃગ + S. अजिन skin.] The skin of a deer.

મૃગાજિન ક્ષેમ ધર્યું કુખે દિસે.—**ભી. ભો. દી.**

મૃગાનેણી, Same as **મૃગનયની** *q. v.*

મૃગી, *s. f.* [S.] A female deer; a doe. 2. Same as **સરકાસીંગ** *q. v.*

મૃગી, અરણી, ને સરેઠી.—**પ્રેમાનંદ.**

મૃગેંદ્ર, *s. m.* [મૃગ+S. इंद्र lord.] The lord of beasts; a lion.

મૃગોરગ, *s. n.* [મૃગ+S. उरग a reptile.] Theromorph.

મૃણાલ, *s. m.* [S.] The stalk of the lotus-plant; a lotus-fibre.

મારા હૈડા કેરા હાર, મૃણાલથી કુમળા.—**મ. ન. દ્વિ.**

મૃણાલિની, **મૃણાલી**, *s. f.* [S.] A lotus-plant.

ભ્રમર નહિ હું વ્હાલી, માનિની છું મૃણાલી.-**પ્રેમાનંદ.**

મૃત, *adj.* [S, *fr.* मृ to die.] Dead; expired; deceased.

મૃતક, *adj.* [S.] Pertaining to the dead. 2. *s. n.* Funeral rites. 3. Pollution to the surviving relations arising from death. 4. A dead body; a corpse.

મૃતકજ્ઞાની તે સજીવન સહી.—**અખો**

મૃતપ્રાય, *adj.* [મૃત+S. प्राय almost.] Almost dead; nearly dead.

મૃતશૌચ, *s. n.* [મૃત +S. शौच purity.] Ceremonial defilement recognized by the near relations of the deceased.

મૃતસંજીવની, *s. f.* [મૃત+S. संजीव् to be restored to life.] The art of giving life to the dead. 2. *adj.* Restoring life; reviving the dead.

મૃત્તિકા, *s. f.* [S. *fr.* मृद् earth.] Earth; dust; clay.

મૃત્યુ, *s. n.* [S. *fr.* मृ to die.] Death: decease. 2. The Judge of the dead; Yama.

મૃત્યુલોક, *s. m. n.* [મૃત્યુ+S. लोक world.] The world of mortals; the earth; this world.

મૃત્યુંજય, *s. m.* [S.] An epithet of Shiva.

મૃત્યુપત્ર, *s. n.* [મૃત્યુ+S. पत्र a letter.] A will.

મૃત્યુપરાયણ, *s. n.* [મૃત્યુ+S. परायण devoted to.] Death.

મૃત્સા, *s. f.* [S.] A kind of clay; humus.

મૃદુકાય, *s. n.* [મૃદુ+S. काय body.] A mollusk.

મૃદુતા, *s. f.* [મૃદુ+S. ता a suffix forming a noun.] Softness; sweetness. 2. Tenderness; gentleness.

મૃદુલ, *adj.* [S.] Soft; tender; delicate. 2. Mild; gentle.

મૃદંગ, *s. n.* [S.] A kind of tabor or drum.

મૃદુ, *adj.* [S.] Soft; sweet. 2. Tender; delicate; gentle; mild.

મૃદુદ્રાવણ, *s. n.* [મૃદુ+S. द्रावण solution.] A weak solution.

મૃન્મય, *adj.* [S. मृण्मय *fr.* मृद् earth + मय having.] Earthen.

મેં, *pron.* [S. मया.] By me. 2. I.

મેં તો તુજ વિના રે રેવાય નહીં, હો વ્હાલા રે.—**ગિરિધર.**

મેંસ, *s. f.* [S. मसि.] Lampblack; soot.

Id. આંખમાં મેંસ આંજવી-ઘાલવી-સારવી To colour the eyes black with a pigment. મેંસનો ચાંલ્લો A spot of lamp-black. 2. Infamy; public disgrace.

મે, *s. f.* [H. मैं I, hence egoism.] Authority; power. 2. *s. m.* [Eng.] May, the fifth month of the Christian year. 3. Same as મેહ *q. v.*

મે મે જપતાં માળ સુકાયાં મ્હોંનાં અમી.—લલિત.

મેક્ષણ, *s. m.* A kind of spoon; a ladle.

બીજાં પાત્ર મુકયાં નાનવિધ, મુકયું નહીં મેક્ષણ.—પ્રેમાનંદ.

મેક્ષાંતર, *s. n.* [See મેખાંતર.] Pretext; excuse.

તેં મેક્ષાંતર કહાડું કીધું, મનમાં દુઃખ કંઇ આવ્યું.—પ્રેમાનંદ.

મેખ, *s. f.* [P. मेख़.] A peg; a tent-pin. 2. Same as મેષ *q. v.*

Id. મેખ મારવી To interpose a serious obstacle.

મેખચું, } *s. n.*
મેખદીવી, } *s. f.* [મેખ + P. चेह़ dim. S. दीप a lamp.] A lamp with a stand.

મેખલા, Same as મેખળા *q. v.*

મેખળ, *s. n.* A weapon of war. 2. [See મેખળા.] A girdle; a zone.

મેખળા, *s. f.* [S. मेखला.] A woman's girdle; a belt; a zone. 2. An ornament for the waist.

અણવટ પગે વિછુવા, કટી મેખળા શણગાર.—પ્રેમાનંદ.

મેખા, *s. f.* [મેખળા.] A zone; anything which surrounds.

મળી મળી જાય છે નેત્રની મેખા.—દયારામ.

મેખી, *adj.* Opium-eating. 2. *s. m. f. n.* An opium-eater.

મેખાંતર, *s. n.* [મિષ + S. अन्तर another.] An excuse; a pretence; a pretext.

મેખીચું, Same as મેખું *q. v.* 2. A mallet for fixing pegs. 3. *adj. m f. n.* Opium-eating. 4. Intoxicated.

મેખું, *s. n.* Opium. 2. Intoxication.

મેગની, *s. f.* Fœces of sheep.

મેગળ, *s. m.* [S. *fr.* मद a liquid discharge from the eyes + गल् to drop.] An elephant.

રાય તણા મસ્તાના મેગળ, તેના વચ્ચે જઇ પેસે રે.—ભાલણ.

મેગળને વશ કરી એ પર સવાર થજો.—કે. હ. ધ્રુ.

મેઘ, *s. m.* [S. *fr.* मिह् to become wet.] A cloud. 2. Rain. 3. Name a musical mode.

મેઘગર્જન, } *s. n.*
મેઘગર્જના, } *s. f.* [મેઘ+S. गर्ज् to sound.] Thunder.

મેઘચાપ, *s. n.* [મેઘ + S. चाप a bow.] A rainbow.

મેઘચિંતક, *s. n.* [મેઘ+S. चिन्त् to contemplate.] The chataka bird.

મેઘનાદ, *s. m.* Same as મેઘગર્જન *q. v.* 2. An epithet of Indrajita.

મેઘમલાર, *s. m.* [મેઘ+મલાર a musical mode.] Name of a musical mode sung during the rainy season.

મેઘરવો, *s. m.* The sweet sap flowing from the blossoms of mango trees during the spring season.

મેઘરાજા, *s. m.* [મેઘ+S. राजन् a king.] The thunderer, the king of the watery clouds. 2. The god Indra. 3. Rain.

મેઘાડંબર, *s. m. n.* [મેઘ + S. आडंबर show; roaring of clouds.] The lowering of the clouds. 2. A canopied seat upon an elephant. 3. A thunder; a thundering noise: an uproar. 4. Empty menaces and intimidations; vain bluster.

મેચકું, Same as મેખચું. *q. v.* 2. A little baby.

કદી કદી સામા થઇ મેચકાનો માર દે.—મ. બ. વો.

મેજ, *s. n.* [See મીચ.] Fruits used in religious ceremonies by the Parsees. 2. *s. f. n.* [P. मेज़.] A table.

મેજબાન, Same as મીજબાન *q. v.*

મેજબાની, Same as મીજબાની *q. v.*

મેડક, Same as મેંડક *q. v.*

મેડકી, Same as મેંડકી *q. v.*

મેડી, *s. f.* [See માળ.] An upper storey.

Id. મેડી કરવી To consummate a marriage.

વહુની કાચી ઉમરે મેડી કર્યાથી તેના અંગનો બાંધો.-મહિપતરામ.

મેડો, *s. m.* Same as મેડી *q. v.*

મેઢ, *s. m.* Name of a large worm found in wood. 2. [S. मेढ.] The male organ of generation.

મેઢવવું, *v. t.* To compare.

મેણું, *s. n.* A taunt; a bitter remark; a sarcasm. 2. Calumny; a false accusation.

Id. મેણું મારવું–દેવું To taunt; to reproach. મેણું ખાવું To receive a taunt; to be taunted.

મેણું તારા શિર પર થાય.—સામળ.

મેંડક, *s. m.* [S. मंडूक.] A frog.

મેંડકી, *s. f.* [See above.] A female frog.

મેંઢી, *s. f.* [See મેંઢો.] A ewe; a female sheep.

મેંઢું, *s. n.* [See મેંઢો.] A lamb.

મેંઢો, *s. m.* [S. मेंढ ram.] A ram; a sheep.

મેતર, Same as **મહેતર** *q. v.*

મેતરાણી, Same as **મહેતરાણી** *q. v.*

મેથીઆ, *s. m. pl.* [See **મેથી.**] A kind of wild seeds resembling fœnugreek found in rice. 2. *adj. m.* Seasoned with fœnugreek.

મેથિયું, મેથીઉં, } *adj. m. f. n.* Seasoned with fœnugreek. 2. Relating to or containing fœnugreek.

મેથી, *s. f.* [S. मेथि.] Fœnugreek; Trigonella fœnugrœcum. N.O. Leguminosæ. 2. The grains or seeds of this herb. 3. A sound thrashing; a drubbing.

Id. અહીં કંઇ મેથીના (લાડુ) ખાવાના નથી You have not been invited to a dinner, but to hard work.

મેથીઆ કેરી, *s. f.* [મેથીઉં & કેરી mango.] Name of a pickle seasoned with fœnugreek.

મેથીપાક, *s. m.* [મેથી+S. पाक a confection.] A confection prepared with fœnugreek, sugar, and spices. 2. A sound beating.

મેદ, *s. m.* [S. मेदस् fat; marrow.] Fat; marrow. 2. Corpulence.

મેદચ્છેદ, *s. m.* [મેદ+S. छेद breaking down.] Loss of fat.

મેદચ્છેદ થવા થકી ઉદર આ થાયે પાતળું.-અ. ઉ. યા.

મેદની, *s. f.* [See મેદિની.] The world; the universe. 2. A crowd; a gathering; a meeting; a multitude.

મેદસ્વી, *adj.* [S. मेदस्विन्.] Fat; corpulent. 2. Strong; robust.

મેદસ્વીકણ, *s. m.* [મેદસ્વી+S. कण a grain.] A fatty corpuscle.

મેદાન, *s. n.* [Ar. मयदान्.] A plain; a meadow. 2. An esplanade. 3. A battle-field.

Id. મેદાનમાં આવવું-પડવું-ઉતરવું To stand against boldly in a combat or a wrestling match. 2. To publicly declare oneself an enemy. મેદાન કરવું To desolate. 2. To open up.

મેદાલકડી, *s. f.* Name of a medicinal drug; wood and bark of the plant Tetrathera roxburghii. N. O. Lauracæ.

મેદિની, *s. f.* [S.] The earth. 2. Soil; ground.

ગજ, અશ્વ, રથ, ને મેદિની, ધનકોષ સંખ્યા સાથ.-વિષ્ણુદાસ.

મેદી, Same as **મેંદી** *q. v.*

મેદો, Same as **મેંદો** *q. v.*

મેદોરોગ, *s. m.* [મેદ+S. रोग a disease.] Obesity.

મેધ, *s. f.* [S.] A sacrifice.

મેધા, *s. f.* [S.] Intellect; a retentive memory; understanding.

મેધાવી, *adj.* [S. मेधाविन्.] Very intelligent. 2. *s. m.* A learned man; a scholar.

મેધ્ય, *adj.* [S.] Sacrificial. 2. *s. m.* A goat.

મેના, *s. f.* [Imit.] A canary bird; the starling.

મેનો, Same as **મ્યાનો** *q. v.*

મેનામાં બેસીને રોજ જાઉં ભિક્ષા માગવા.—દલપતરામ.

મેમનો, *s. m.* Name of an ornament for the nose.

મેમણ, *s. m.* Name of a particular section among Mahommedans.

મેમા, Same as **મેમાની** *q. v.*

મેમાન, Same as **મહેમાન** *q. v.*

મેમાનગીરી, મેમાની, } Same as **મહેમાનગીરી, મહેમાની** *q. v*

મેંદી, *s. f.* [S. मेंधी.] Name of a plant. Lawsonia alba. N. O. Lythracæ. The leaves of this plant give a red dye, hence they are much used by girls for colouring their hands and feet.

Id. શું તારે પગે મેંદી મુકી છે કે? Why are you so idle ?

મેંદો, *s. m.* [S. मेदस् fat.] Fine wheaten flour. 2. Marrow.

Id. મેંદો કાઢવો-દળવો To be engaged in a work which requires strength and attention.

મેર, *s. f.* Direction; side. 2. Verge; margin. 3. *s. m.* [S. *fr.* मेरु name of a mountain.] The largest bead in a rosary from which the reckoning begins. 4. A great or the highest person; a head; a leader. 5. A crown. 6. A kind of large copper or brass pot. 7. Name of a kind of insect. 8. Name of a kind of people. 9. Same as **મેરુ.** 10. The tube of a hubble bubble. 11. A side. 12. *inter.* [See **મરવું.**] Get thee gone ! 13. Let it alone.

Id. મેર બેસવું The sun has set.

મેર મૂર્ખા, ભાઇ જીવે છે ને ભાભી શી રીતે રાંડે.-હ. ઢા. કાં.

ગદા ગ્રહીને ફેરવે ચારે મેર રે.—કાળિદાસ.

મેરમેરાયું, Same as **મેરીઉં** *q. v.*

મેરાઇ, *s. m.* A tailor.

મેરાબી, મેરાવી, } Same as **મેહેરાબી** *q. v.*

તો એ કવીશ્વર કથે, મેલ એ મેરાવી છે.—કલ્લોલ.

મેરામણ, Same as **મહેરામણ** *q. v.*

સ્નેહી મીઠા મેરામણ જેવો હોવો જોઇએ.—**કલાપિ.**

મેરાયુ, Same as **મેરિયું**. 2. *s. n.* Advantage gained by a player from a trick, throw, or move of another player.

મેરિયું, *s. n.* [મહેર+S. राजन् a king.] A lamp ignited on a sugar-cane stalk during the Diwali holidays.

આજ દીવાળી, કાલ દીવાળી, દીવાળીનું મેરિયું.—**લોકોક્તિ.**

મેરી, *s. f.* A woman; a female.

જુએ ન મરદ ન મેરી એ.—**સામળ.**

મેરુ, [S.] The mountain Meru, which is represented as the support of the earth. 2. The central bead or gem in a rosary or necklace.

મેરૂ, *s. m.* An associate; a companion. 2. The tube of a hubble- bubble.

મેરે, *adv.* [See **મેર.**] Aside; on the side of.

મેલ, *s. m.* [S. मल dirt.] Dirt; filth. 2. Any excretion or dirt of the body. 3. Dregs; dross; sediments; rust.

Id. મનનો મેલ મુકવો નહિ Not to make one's point clearly or frankly; not to be open-minded. મેલ કાઢવો To refine; to purify.

મેલડી, *s. f.* [મેલ + ડી dim.] A female ghost; a female goblin.

મંત્ર જંત્ર ને મેલડી, તે તો હુતે હુત.—**દલપતરામ.**

મેલવું, *v. t.* To put; to place; to keep. 2. To leave; to let go; to quit hold of. 3. To send; to convey. 4. To conduct; to effect the safe passage of.

મેલાણ, *s. n.* [See above.] Placing; putting down. 2, A step in walking. 3. Abandoning; leaving; becoming free from (of an eclipse).

Id. (ગ્રહણનું) મેલાણ થવું To become free from an eclipse.

ઊંટ તણા આઘાં મેલાણ.—**અખો.**

મેલાપ, Same as **મેળાપ** *q. v.*

મેલાવવું, *v. t.* [See **મેલવું.**] To make free; to set free. 2. To cause to set free.

Id. આ બે જણ લઢે છે, તેમને મેલાવ Separate these two persons who are quarrelling with each other.

મેલી, *s. f.* [See **મેલું**.] Placenta. 2. A bamboo bier of a dead body.

ગઢ જુનાની પોળ, તને સોનીંગની મેલી મળે.—**લોકોક્તિ.**

મેલીવિદ્યા, *s. f.* [મેલું + S. विद्या science.] Black magic; knowledge of dealings with evil spirits; witchcraft. 2. The art or practice of intrigue.

મેલું, *adj. m. f. n.* [See મેલ.] Dirty; foul; nasty; filthy. 2. Deep; not open-minded; shrewd. 3. Vicious; intriguing. 4. *s. n.* A demon; an evil spirit. 3. A pest; a plague. 4. Fœces.

Id. મેલું ઉપાડવું To remove fœces; to clear and sweep latrines.

મેલ્હલો, Same as **મેહલ્લો, મોહોલ્લો** *q. v.*

મેવલો, *s. m.* [See **મેઘ.**] Rain. 2. Songs sung to propitiate the god of rain, when there has been no rain for many days in the rainy season.

મેવાડી, *adj.* [See below.] Relating, belonging or pertaining to Mewada.

મેવાડો, *s. m.* [મેવાડ name of a part of Rajputana.] A particuler class among Vanias, who deal in piece-goods, etc. 2. Name of a class of Brahmanas who originally came from Mewada to Gujarata. 3. Name of a particular musical mode.

મેવાસ, *s. m.* [મહી a river in Gujarata+ S. वास a residence.] Name of a province of Mahikantha. 2. A class of freebooters in Gujarata.

પુષ્પીત વાણી તે મેવાસ.—**અખો.**

મેવાસી, *adj.* [See above.] Turbulent; insubordinate. 2. Belonging, relating or pertaining to Mewas.

મેવાળો, *s. m.* [S. मेव् to attend upon.] An assemblage; an attendance. 2. Grouping together.

મેવાળો કરતો રે ઝાઝાં માકડાં.—**રઘુનાથદાસ.**

મેવો, *s. m.* [P. मेवह्.] Fruit, fresh as well as dried.

મેશ, Same as **મેસ** *q. v.*

મણી સાટે મેશ લીધી રે પામર પ્રાણી.—**દલપતરામ.**

મેશી, *adj.* [See **મસી.**] Stingy; miserly.

મેષ, *s. m.* [S.] A ram. 2. *s. f.* The first sign of the Zodiac; the constellation *Aries.*

મેષવિષુવ, *s. m.* [મેષ + S. विषुव equinox.] Spring equinox; vernal equinox.

મેષશૃંગ, *s. n.* [મેષ+S. शृंग a horn.] Amonite.

મેષશૃંગી, *adj*. [See above.] The amonites.

મેષોન્મેષ, *s. m*. [S. निमेषोन्मेष, *fr*. निमेष shutting the eye+उन्मेष opening the eye.] Twinkle; twinkling; winking with the eye.

મેસ, *s. f*. [See **મસી**.] Soot; lampblack. 2. Collyrium.

Id. મોંએ મેસ ઘસવી-ચોપડવી To be in ill-fame. **મેસ આંજવી** To apply an eye-salve. મેસનો ચાંલ્લો Ill-fame; censure.

મેસરી. *s. m*. [See **મહેશ્વર**.] A class of Vanias. Among them are found Shaivas and Vaishnavas both.

મેસુર, *s. m*. Name of a partiaular kind of sweetmeat.

મેહ, *s. m*. [S. *fr*. मेघ.] Rain.

મેહક, Same as **મહેકાટ** *q. v*.

મેહકવું, Same as **મહેકવું** *q. v*.

મેહકાટ, Same as **મહેકાટ** *q. v*.

મેહણું, Same as **મેણું** *q. v*.

મેહતર, Same as **મહેતર** *q. v*.

મેહતરાણી, Same as **મહેતરાણી** *q. v*.

મેહતલ, *s. f*. [Ar. मुह्लत्.] Respite; postponement; delay; rest. 2. Time; interval.

મેહેતાગીરી, Same as **મહેતાગીરી** *q. v*.

મેહતાજી, Same as **મહેતાજી** *q. v*.

Prov. મેહતાજી ન હોય ત્યારે છોકરાને મઝા When the cat is away, the mice will play.

મેહતાબ, Same as **મહેતાબ** *q. v*.

મેહતો, Same as **મહેતો** *q. v*.

Prov. મેહતો મારે નહિ ને ભણાવે નહિ A man of no pluck or courage.

મેહનત, Same as **મહેનત** *q. v*.

મેહનતુ, Same as **મહેનતુ** *q. v*.

મેહબૂબ, *s. m*. [Ar.] God. 2. *s. f*. Sweetheart.

મેહમાન, Same as **મહેમાન** *q. v*.

મેહર, Same as **મહેર** *q. v*.

મેહરબાન, Same as **મહેરબાન** *q. v*.

મેહરબાની, Same as **મહેરબાની** *q. v*.

મેહરમ, Same as **મહેરમ** *q. v*.

મેહરાણો, *s. m*. An infuriated elephant.

મેહરાણો મળે નહિ હાલે અવળો હમીર.--હ. પ્રે ત્રિ.

મેહરાબ, Same as **મહેરાબ** *q. v*.

મેહરામણ, Same as **મહેરામણ** *q. v*.

હેલે ચઢયો મારા દિલનો મેહરામણ.—લલિત.

મેહરો, *s. m*. A palanquin-bearer.

મેહલ, Same as **મહેલ** *q. v*.

મેહલાણ, *s. n*. A camp; camping, a short sojourn.

તિહાં તિહાં દઈ મેહલાણ.—પદ્મનાભ.

મેહલાત, } **મેહલાયત**, } *s. f*. [See above.] The beauty. dignity or splendour of a palace.

મનહર તુજ મેહલાત ઉંચીને અલબેલડી.—લલિત.

મેહલ્લો, Same as **મોહોલ્લો** *q. v*.

મેહસુલ, Same as **મહેસૂલ** *q. v*.

મેહસુલી, } **મહેસૂલી**, } Same as **મહેસુલી**, **મહેસૂલી** *q. v*.

મેહુલો, Same as **મેહ** *q. v*.

મેહેક, Same as **મહેક** *q. v*.

મેહેકવું, Same as **મહેકવું** *q. v*.

મેહેકાટ, Same as **મહેકાટ** *q. v*.

મેહેણું, Same as **મહેણું**, **મેણું** *q. v*.

મેહેતર, Same as **મહેતર** *q. v*.

મેહેતરાણી, Same as **મહેતરાણી** *q. v*.

મેહેતલ, Same as **મહેતલ** *q. v*.

મેહેતાજી, Same as **મહેતાજી** *q. v*.

મેહેતાબ, Same as **મહેતાબ** *q. v*.

મેહેતો, Same as **મહેતો** *q. v*.

મેહેનત, Same as **મહેનત** *q. v*.

મેહેનતાણું, Same as **મહેનતાણું** *q. v*.

મેહેનતુ, Same as **મહેનતુ** *q. v*.

મેહેબૂબ, Same as **મહેબૂબ** *q. v*.

મેહેમાન, Same as **મહેમાન** *q. v*.

મેહેર, Same as **મહેર** *q. v*.

મેહેર ખુદાની હશે વળી તો.—કલાપિ.

મેહેરબાન, Same as **મહેરબાન** *q. v*.

મેહેરબાની, Same as **મહેરબાની** *q. v*.

મેહેરમ, Same as **મહેરમ** *q. v*.

મેહેરાબ, Same as **મહેરાબ** *q. v*.

મેહેરાબી, *adj*. [See **મહેરાબ**.] Arched.

મેહેરામણ, Same as **મહેરામણ** *q. v*.

મેહેરો, Same as **મેહરો** *q. v*.

મેહેલ, Same as **મહેલ** *q. v*.

Id. હવાઇ મેહેલ Castles in the air. (મનમાં) **મેહેલ ચણવો** To build castles in the air.

મેહેલાત, } **મેહેલાયત**, } Same as **મહેલાત**, **મેહલાયત** *q. v*.

મેહેસુલ, Same as **મહેસુલ** *q. v*.

મેહેસુલી, Same as **મહેસુલી** *q. v*.

મેળ, *s. m*. [S. मेल meeting *fr*. मिल् to join.] Tallying; balancing of accounts. 2. Certainty; necessity; obligation. 3. A necessary consequence. 4. A cash-book. 5. A day-book. 6. Nearness; approximation. 7. Concord; agreement. 8. A measure; a musical time.

Id. મેળ કાઢવો-મેળવવો-બેસાડવો To balance an account. મેળ ખાવો-બેસવો To meet together; to be suitable or favourable. મેળ કરવો To unite. 2. To reconcile. મેળ લાવવો To make fitting or suitable. 2. To bring about a reconciliation. તેના આવવાનો મેળ નથી It is not certain or settled when he will come.

માના બાળક ફરતાં નાચે, માને મોંએ મેળ ન લાધે.—લલિત.

નિયમવશ ઉત્ક્રાંતિમાં મેળ એનો છાજતો.—ન. ભો. દી.

અવનતું માન અસંખ્ય સ્વરના મેળ સાચવતું ખરૂં.-ન. ભો. દી.

મેળવણ, *s. n.* [See **મેળવવું.**] Mixing. 2. A mixture; a composition. 3. A sour substance put into milk to curdle it.

મેળવણી, *s. f.* [See **મેળવવું.**] A mixture. 2. Admixture; addition; adding; composition. 3. A sum; addition (in Math.). 4. Exaggeration. 5. Adapting; joining; suiting. 6. Comparision.

મેળવવું, *v. t.* [S. *fr.* मिल् to join.] To mix; to mingle; to combine; to unite; to join together; to add; to sum up. 2. To earn; to gain; to acquire. 3. To collect. 4. To reconcile; to bring together. 5. To tally; to correspond; to harmonize. 6. To compare. 7. To introduce. 8. To coagulate.

Id. હિસાબ મેળવવો-ખાતું મેળવવું To compare account-books. તાળો મેળવવો To verify the result of a mathematical calculation. દૂધ મેળવવું To mix a sour substance with milk in order to curdle it.

મેળા, *s. f.* [S. महिला *fr.* मह् to gladden.] A woman.

મેળાપ, *s. m.* [S. मेलापक.] A meeting; an interview. 2. Concord; agreement.

મેળાવડો, મેળાવો, *s. m.* [મેળવવું+S.वृत्ति state.] A congregation; a concourse; a collection of people. 2. A meeting; an assembly.

Id. મેળાવડો કરવો-ભરવો-મેળવવો To call or hold a gathering or meeting.

મેળે, *adv.* Of itself; of its own accord; spontaneously; willingly.

મેળો, *s. m.* [S. मेल.] A concourse of people; a fair. 2. Meeting together. 3. Seeing a dying person for the last time.

મૈ, Same as **માઇ** *q. v.*

મૈડ, Same as **મરડ** *q. v.*

મૈડાસિંગ, Same as **મરડાસીંગ** *q. v.*

મૈડીઓ, Same as **મરડીઓ** *q. v.*

મૈડો, Same as **મરડો** *q. v.*

મૈત્રી, *s. f.* [See **મિત્ર.**] Friendship.

મૈથડ, *s. n.* A herd of camels.

ન મળે મૈથડના વેગળું રેશે વેછી ભળે —લોકોક્તિ.

મૈથુન, *s. n.* [See **મિથુન.**] Copulation; sexual intercourse. 2. Junction; union; combination; coalition. 3. [See **મિથુન.**] A couple; a pair. 4. A man and his wife.

મૈથુની, *adj.* [See **મિથુન.**] Arising from the union of sexes. 2. Relating to the union of the sexes.

Id. મૈથુની પ્રજા Propagation of the species by the union of the sexes.

મૈયત, *s. f.* [Ar. मैयित् dead.] Death; a funeral. 2. *adj.* Deceased; dead.

અરજી કરવાનો અધિકાર મૈયત ભરથારના પિતાને.—હ. દા. કાં.

મૈયતખરચ, *s. m. n.* [મૈયત+P. खर्च expense.] Funeral expenses.

મૈયર, Same as **મહિયેર** *q. v.*

માતાપિતા મૈયર સંતાપે, સાસરિયાં અતિ આરત આપે.-દયારામ.

મૈયા, *s. f.* [See **મા, માતા.**] A mother.

મૈલ, *s. m.* [Eng.] A mile.

મોં, *s. n.* [See **મુખ.**] The mouth. 2. The tongue. 3. The face. 4. An aperture; an orifice; an opening. The head of a boil. 6. The forepart. 7. A spokesman. 8. Boldness. 9. An entrance; a passage.

Id. મોં આવવું To have inflammation of the interior membrane of the mouth; to salivate. મને એનું મોં આવે છે I feel shy or modest in his presence. મોં આણવું-લાવવું To cause to salivate. મો-ઉઘાડવું To open the mouth. 2. To beg; to request. 3. To begin to speak 5. To throw off modesty or respect and speak impudently; to use impudent or insolent language. મો ઉઘડાવવું To cause to speak. મોં ઉતરવું -ઉતરી જવું-પડવું-પડી જવું To turn pale; to lose colour through disappointment, sorrow or shame. કાળું મોં Disgrace. કાળું મોં કરવું To get away; to run away in disgrace; to hide one's face. મોં કરવું-થવું-કાઢવું To collect the puss or matter at a particular point (of a boil). મોં ઉઘડવું-ખીલવું To have a blooming face or

appearance. મોં ચઢાવવું To knit the brows; to wear an angry expression; to be angry. મોં ચડવું To have on angry face. મોં ચળવળવું To have a desire to speak. મોં ચુકાવવું To escape the notice of; to turn away and avoid meeting with. મોં છાંટવું-ટાળવું To avoid the sight or face of; to avoid looking at, or being loked at; to refuse to see (out of contempt or disgust). મોં છુપાવવું-સંતાડવું To conceal one's face; to be ashamed. રોજ ઉઠીને મોં જેવાનું To have dealings with, every moment; to be inevitable. મોં જેવું છોકરૂં An only son. મોં ઢાંકવું To cover or shut the mouth (of a pot, jar, etc). મોં ફેરવવું To turn the face. 2. To give up one's own party; to go over to the enemy. મોં ફેરવીને બોલવું To speak excitedly. 2. To speak in anger. મોં બંધ કરવું-બાંધવું To shut the mouth; to stop from speaking. 2. To win over by an illegal gratification; to give a bribe. મોં ભરવું To eat. 2. To take a mouthful. 3. To give a bribe. મોં રાખવું To behave oneself respectfully towards; to obey out of respect for; to consent to out of respect for. મોં વકાશીને રહેવું To remain with the mouth gaping wide (out of surprise, astonishment, helplessness etc.) 2. To remain or to be left helpless. મોં વટાળવું To eat howsoever little. મોં વશ રાખવું To restrain the tongue. 2. Not to speak disagreeable words. 3. Not to eat injurious things. મોં વાળવું-ઢાંકવું To mourn for the dead. મોં મુકાવવું To stop crying; to comfort or console a mourner. મોં પહોળું થવું To die. મોં પહોળું કરવું-ફાડવું To gape wide. 2. To be astonished. 3. To remain anxiously waiting for. મોં બગડવું To lose taste; to have a foul taste or smell in the mouth. મોં બગાડવું To make a wry face. બાળ તારૂં મોંહ Get away; be gone; get you gone. મોં ફફડાવવું To speak in anger. મોં ભભડવું-ભભડાવું To have a desire to eat. મોં મલકાવવું To smile; to be pleased. મોં સીવવું To seal the mouth; to stop speaking. મોં સીડવું To seal or stop the opening made a little above the bottom of an earthen jar filled with grain. મોં હલાવવું To eat; to chew. 2. To speak. મોં ધોવું To cleanse the mouth; to wash the face. મોં ધોઈ આવવું To wash the face, and be prepared to receive a gift. 2. To put on a pleasing appearance in expectation of receiving a gift (said by a giver to one who makes a request, when he has no mind to grant the request). અવળું મોં કરીને બેસવું To turn one's back upon; to be indisposed to. મોં આડું કરવું To avoid looking at, or being looked at. એનું મોં ઉપડયું He has gained the power to speak; he is free from the restraint that obliged him to be silent. ઉજળું મોં-ગળ્યું મોં Honourable acquittal. ગળ્યું મોં કરવું To eat sweetmeats. ગળ્યું મોં કરાવવું To give sweetmeats to eat. 2. To give a feast in honour of a victory. મોં ઉપર દેવતા મુકવો To set fire to the funeral pyre. મોં ઉપર દેવતા મુકનાર A near relative who sets fire to the funeral pyre, and inherits the property of the deceased; the heir. જરા જેટલું મોં થઇ જવું To be ashamed. મારી આગળ તું શું મોં લઇને બોલે ? How can you stand before me, and speak on the matter ? 2. Knowing your antecedents, which are bad enough, are you not ashamed to speak te me on the matter ? બે મોં ભરવાં-ભરી લેવાં To eat a little and in haste. મોં માગ્યું What is asked for. 2. A price paid without haggling. એનું લોહીઆળું-લોહી ભર્યું મોં છે He has lost the dearest and nearest relative. મોંએ કહેવું-મોં ઉપર કહેવું To speak without being afraid; to tell boldly. મોં ઉપર મારવું To return in a lump what one was dunned for. 2. To tell boldly. મોંએ કરવું To commit to memory; to learn by heart. મોંએ ચડવું To be committed to memory (of a lesson). મોંએ ચઢાવવું To indulge to excess; to fondle. મોંએ ચઢીને રહેવું To speak to in person. 2. To speak to without fear. મોંએ તાળું દેવું To shut the mouth of; to cause to stop from speaking. મોંએ ભણી જવું To repeat by heart. મોંનું છુટું Free in speaking, outspoken. મોંનું સાચું True to one's promise. મોંનું જૂઠું False to one's promise. મોંમાં આંગળીઓ ઘાલવી To be tired or disgusted with. મોંમાં આંગળી ઘાલીએ તો એ કરડે નહિ એવો Harmless; innocent. મોંમાં જીભ ઘાલવી To stop speaking. તારા મોંમાં જીભ છે કે નહિ ? Why do you not speak ? મોંમાં ડુચો ભરવો-મોંમાં ભરવું To eat voraciously. મોંમાં (મોંએ) ડુંચો-દેવો-મારવો To stop speaking. મોંમાં શુંકે એવો More cunning than. મોંમાં પાણી આવવું To have a desire to eat. મોંમાં અમી ન હોવી-મોંમાંથી અમી જતી રહેવી To have a dry tongue. 2. To lose relish for food. મોંમાં મારીને લેવું To take not-withstanding resistance or opposition; to take by force.

Prov. મોં વાઘનું, પૂછડી શિઆળની Bold in appearance, but timid at heart. મોંએ મોઢાશ, ને

પેટમાં પાળી–મોંએ પરવત, ને પેટમાં કરવત A lickerish tongue, a treacherous tail. મોં ખાય, ને હોઠ લાજે He who takes the profit in a business, must also take the loss. મોં જોઇને લપડાક મારવી–મોં તેવો તમાચો To treat one according to one's deserts. મોં બાંધીને કંકોડી ફળાવવી Kind cru-lty. મોંમાં આવેલો કોળિયો પાછો જાય There is many a slip betwixt the cup and the lip.

મોરખું, *adj. m. f. n.* [મોં + S. रक्ष् to keep.] Acting with reserve out of respect for a person; modest; shy. 2. Partial to; out of respect.

મોરખાઇ, *s. f.* [મોરખું + આઇ a suffix forming a noun.] A reward given to an informer or to one who promises to discover the offender.

મોરખાઇઓ, *s. m.* [See મોરખું.] A person who accepts a reward for supplying an information; an informer; a detective.

મોંવડ, *adv.* [મોં + S. वर्तिन् being; existing *fr.* वृत् to be.] Before the face; in front of; just near in front of.

મોઇ, *s. f.* A little bit of stick struck in the game called trip-stick. 2. *adj.* [See મુવું.] Dead. 3. *inter.* Let it be; never mind, etc. (A term of abuse used by women in endearment or anger.)

Prov. મોઇ પાદી, તે લાભ Something is better than nothing.

મોઇલું, *s. n.* [મોઇ + લું dim.] A piece of wood sharpened at both ends. 2. A swelling; a hard mass. 3. Same as મોયલું *q. v.*

મોકમ, *adv.* [See મકમ.] Imperceptibly; without naming; certainly; strongly; firmly.

તલે તલનો હિસાબ લેશે, મોકમ દેશે મારો.—બોજો.

મોકલવું, *v. t.* [See મુકવું.] To send; to despatch. 2. To remit; to transmit.

મોકલામણી, *s. f.* [See above.] Good-bye. 2. A charge for sending.

આણી જમારઇ મોકલામણી.—પદ્મનાભ.

મોકળાસ, *s. f.* [મોકળું + આસ a suffix forming a noun.] Width; breadth. 2. Spaciousness; roominess; extensiveness. 3. Freedom; ease; openness. 4. Extension; expansion.

મોકળું, *adj. m. f. n.* [S. *fr.* मुक्तक let loose.] Free; unbound; unconfined; unrestrained; at liberty. 2. Open; unclosed; not shut. 3. Loose; separate; distinct. 4. Empty; unoccupied. 5. Free; relieved. 6. Magnanimous; elevated and soul. 7. Frank; ingenuous.

Id. પગ મોકળા કરવા To move one's legs about; to walk about. મન મોકળું કરીને બોલવું To speak freely; to unburden one's mind. મોકળે મોકળે ચલાવી લેવું To manage as best one can. મોકળે મહાલવું To indulge oneself with freedom. 2. To separate oneself from one's relations and live a life of ease and freedom. મોકળે હાથે Liberally.

સેરી સાંથ મોકળી વાટ.—પદ્મનાભ.

રાજાઓ જો ઇકાર ન હોય ને મોકળે હાથે દાન ન કરે.-હ. દા. કાં.

મોકાણ, *s. f.* A visit of condolence. 2. News of a death having occured. 3. Ruin; perdition.

Id. મોકાણના સમાચાર Discouraging news; information about one's failure. મોકાણ માંડવી To gather a number of mourners. 2. To spoil or ruin one's business or life.

મોકુફ, *adj.* [Ar. मवक़ूफ़ stopped.] Postponed; delayed; deferred; put off; adjourned. 2. Abolished; abrogated; stopped; repealed; ceased. 3. Dismissed; discharged.

મોકુફી, *s. f.* [See above.] Postponement; adjournment. 2. Stoppage. 3. Discharge.

મોક્ષ, *s. n.* [S.] Final and eternal happiness; final emancipation. 2. Liberation.

Id. મોક્ષ પામવો–મેળવવો To get absolution or salvation of the soul 2. To die. મોક્ષ દેવો–આપવો To save the soul of. 2. To kill. મોક્ષે જવું–મોક્ષ થવો To return to one's Maker. 2. To die.

મોક્ષકાળ, *s. m.* [મોક્ષ + S. काल time.] The time of release (of the soul or of death). 2. The time of release (of the sun or moon from an eclipse).

મોક્ષદા, *s. f.* [મોક્ષ + S. दा to give.] Name of the eleventh day of the bright fortnight of Margashirsha. 2. *adj.* Giving emancipation; absolving.

મોક્ષપદ, *s. n.* [મોક્ષ+S. पद a place.] The state of deliverance from all existence as an individual; final emancipation.

મોખ, *s. m.* [See મુખ્ય.] A tent-pole. 2. [Ar. मवक़ुअ.] An opportunity. 3. Intention; a motive. 4. Cause. 5. Sound; noise.

Id. મોખ સાધવો To take advantage of one's opportunities. મોખ ધાલ To make provision for. મોખ આવવો To get an opportunity. મોખમાં ને મોખમાં ફરવું–દોડવું To run about in search of an

opportunity; to be engrossed in taking advantage of an opportunity; to be self seeking. શા મોખમાં આવ્યા છો ? What is your object or motive in coming or calling ? What has brought you here ?

આકાશથી તે ઉતર્યાં લાચવા, લેઇ મોખ.—ભાલણ.

તેણી વાતનો જાણી મોખ.—ભાલણ.

મોખરે, *adv.* [See below.] In the fore front; at the head.

મોખરો, *s. m.* [See મુખર, મુખ.] The front or foremost part; the van. 2. The highest position or place.

Id. મોખરે જવું To walk in front; to be the leader of; to lead. મોખરે કરવું-ધરવું To place in front; to appoint as the leader of. મોખરો સાચવવો To face boldly; to bear the brunt of war. મોખરે બેસવું To sit in front; to occupy one of the front places. 2. To be considered deserving of respect.

મોગ, Same as મગ *q. v.* 2. *s. m. f.* A braid of hairs of the head hanging on both sides of the temples.

મોગ સમારૂં રે મોતીડે.—ગ્રીગીત.

મોગર, *adj.* Without ban (of a pulse).

મોગરડો, *s. m.* [મોગરો + ડો dim.] The jasmine flower.

આજનો માંડવો મોગરડે છાયો.—નરસિંહ.

મોગરા, *s. m, pl.* Name of a vegetable allied to મોગરી *q v.*

મોગરી, *s. f.* Name of a vegetable; Java radish. Raphanus caudatus. N. O. Cruciferæ. 2. [See મોગરો.] A mallet; a wooden hammer. 3. Arabian jasmine. 4. A small pestle.

મોગરેલ, *s. n.* [મોગરો+S. तैल oil.] Jasmine scented hair-oil.

મોગરો, *s. m.* [S. मुद्गर a hammer.] The jasmine flower. Jaminum sambac. N. O. Jasminacæ. 2. A jasmine-shaped ornament. 3. The snuff of a wick. 4. A dome; a cupola.

મોગલ, Same as મુગલ *q. v.*

મોગલાઇ, Same as મુગલાઇ *q. v.*

મોગલી, *adj.* [See મુગલ.] Relating, belonging or pertaining to Mugals.

મોઘમ, *adj.* [Ar. मुब्हम् indefinite.] General; indefinite; vague; loose; equivocal; unexplained.

Id. મોઘમ રાખવું To leave undefined or undecided; not to make a clear statement.

મોઘવારી, *s. f.* [મોંઘું+વારો a turn.] Dearness; high prices.

મોઘાઇ, Same as મોંઘાઇ *q. v.*

મોઘું *adj. m. f. n.* [S. महार्घ *fr.* महत् great +अर्घ price.] Dear; bearing a high price; not cheap; costly. 2. Difficult of attainment. 3. Having self-importance.

Prov. ફજેતી સોંઘી, ને મોજ મોઘી Disgrace is cheaper than honour. મોઘો માલ પરોણો જમે Good things go to the guest.

મોંઘવારી, Same as મોઘવારી *q. v.*

મોંઘાઇ, *s. f.* [મોઘું+આઇ a suffix forming a noun.] Value; worth. 2. Dearness; costliness. 3. Claim to indulgence or respect. 4. Self-importance. 5. An additional sum in order to cover the high prices.

મોંઘું, Same as મોઘું *q. v.*

મોચક, *adj.* [S. *fr.* मुच् to release.] That frees, liberates, or looses (used at the end of a compound).

મોચણ, *s. f.* A female of a cobbler.

મોચન, *s. n.* [See મોચક.] Liberating; freeing; releasing; setting free; loosening. 2. False pride. 3. Empty splendour.

જેહ તણા જનમાં ધનમાં નહિ, મોચનમાં ક્ષણમાં વનમાં શું ?
—વલ્લભ.

મોચમ, *s. m.* [See મોચક.] The unploughed space left in a field.

મોચરસ, *s. m.* [S. मोच a cotton plant +रस juice.] The gum of the silk-cotton tree. Bombax mulbarica. N. O. Malvacæ.

મોચવવું, **મોચવાવવું,** } *v. t.* [See મોચવું.] To get dislocated; to cause to dislocate.

મોચવાવું, *v. i.* [See મોચવું.] To be twisted; to be dislocated; to be sprained.

મોચવું, *v. t.* To twist or dislocate. 2. [See મોચક.] To drive away. 3. To free; to rid.

સાધવી સાધુડી બની મોહમદ મોચતી.—દ. કા. કાં.

મોચાવું, Same as મોચવાવું *q. v.*

મોચી, *s. m.* A shoe-maker; a cobbler.

મોજ, *s. f.* [Ar. मव्ज् a wave.] Pleasure; mirth; merriment; joy; gaiety; hilarity; delight; enjoyment. 2. Choice; will.

Id. તારી મોજમાં આવે તેમ Just as you please. મોજ મારવી-કરવી-માણવી To experience pleasure. 2. To act as one wills.

મોજડ, Same as મોજડી *q. v.*

પાયે મોજડ પાગર નવા.—પદ્મનાભ.

મોજડી, *s. f.* [See મોજું.] Shoes; slippers.

મોજડું, Same as મોજું a wave q. v. 2. s. n. Same as મોજડી q. v.

પાણી પહેલાં શાં મોજડાં ?—સામળ.

મોજણી, s. f. [Ar. मीजान a balance.] A survey with a cross-staff. 2. Measuring.

મોજણીકામદાર, s. m. [મોજણી + કામદાર an officer.] Head-surveyer. 2. A chief officer of the survey department.

મોજણીદાર, s. m. [મોજણી+P. दार having.] A surveyor who measures with a cross-staff.

મોજમઝા, s. f. [મોજ+Ar. मजाह merriment.] Enjoyment; merriment; pleasures of life.

દુનિયાની મોજમઝા માણસોને કેવી રીતે.—કૃ. મો. ઝ.

મોજવું, v. t. [See મોજણી.] To survey. 2. To comprehend; to understand. 3. To measure.

મોજશોખ, s. m. [મોજ + P. शोख leud.] Pleasures of various kinds.

મોજાબંધ, s. m. [મોજું + S. बंध् to bind.] A garter.

મોઝાર, prep. [S. fr. मध्य centre+अगार house.] In; into. (Used in poetry).

મોજી, મોજીલું, } adj. m. f. n. [See મોજ.] That experiences pleasure; voluptuous. 2. Gay; merry; joyous. 3. Self-willed.

મોજું, s. n. [P. मोजह stockings, gloves.] A stocking; a glove. 2. A shoe. 3. [Ar. मवूज्] A billow; a wave (of water or air).

ઉઠી ધાયા જાદવરાય રે, નવ પહેર્યાં મોજાં પાય રે.—પ્રેમાનંદ.
સાંદા મોજાં પહેર્યાં સામળીએ રે.—પ્રેમાનંદ.

મોજુદ, મોજૂદ, } adj. [Ar. मवूजिद् existent.] Ready on hand. 2. Existing; present.

મોજૂદ છે ગુલ લાખ આ.—કલાપિ.

મોજે, s. n. [Ar. मवाजिअ a place, the site.] A village.

મોજે મહાલય મનોહર રામનાથ.—ભી. ભો. દી.

મોજેજો, s. m. [Ar.] A miracle; a wonder.

મોજો, s. m. [See મોજું a wave.] A large and high wave. 2. [See મોજે.] A piece of land. 3. Rich clay.

મોંજોણું, મોંજોયણું, } s. n. [મોં + જોવું to see.] A gift given at the first visit. 2. The ceremony of first seeing the bride or bridegroom.

વહુવર મોંજોયણાં કરે સર્વ.—હરિદાસ.

મોટ, Same as મોટું q. v.

મોટપ, s. n. Same as મોટાઇ q. v.

મોટપણું, s. n. [મોટું+પણું a suffix forming a noun.] An advanced age. 2. Greatness; superiority.

મોટપણે તમે ઉત્તમમાં ઉત્તમ સવારી થાઓ.—મ. ન. દ્વિ.

મોટમ, s. n. Same as મોટાઇ q. v.

મોટલી, s. f. મોટલું, s. n. } A gunny-bag; a sack-cloth. 2. A luggage.

બાંધી મોટલીદોટ કાઢે ઘણું, નવ ઉપડે બ્રાહ્મણે ભાર.—કાળિદાસ

મોટવડાઇ, s. f. [મોટું + વડાઇ greatness.] Superiority or greatness of aged persons; respect of elderly persons.

મોટવડાઇ નવ લોપીએ રંગીલા કુંવર રે.—કાળિદાસ.

મોટાઇ, s. f. [મોટું+આઈ a suffix forming a noun.] Largeness; bigness. 2. Greatness. 3. Large-mindedness; magnanimity. 4. Pride; arrogance; vanity; ostentation.

મોટીઉં, s. n. A sack of grain; a load.

મોટીઓ, s. m. A labourer; a load-bearer.

મોટીબાઇ, s. f. [મોટું+બાઇ a woman.] Sister-in-law; husband's sister.

મોટું, adj. m. f. n. [See મહત્.] Large; big; extensive. 2. Copious. 3. Great; grand; magnificent. 4. Considerable. 5. Old; generous; magnanimous. 6. Grown up; having attained the age of puberty.

Id. ઘરમાં એવું માથું મોટું કેની ? Indeed he is the head and leading member of the family. મોટાં જોટાં Grown-up. એને નાનાથી મોટો કર્યો Reared him up from childhood. મોટું મન A generous mind. મોટું મન કરવું—રાખવું To forgive; to overlook short-comings. મોટું પેટ રાખવું To bear and forbear. મોટે પાટલે બેસવું To be conceited. 2. To demand entreaty. મોટે પાટલે બેસાડવું To eulogise; to praise. 2. To give respect to. મોટું માથું Young in age but superior in position.

Prov. મોટાના પગરખામાં કોણ પગ ઘાલી શકે ? Who can vie with the great ? મોટા એટલા ખોટા A fine shoe often hurts the foot. મોટા ઘરના પોકળ વાંસા Much display but no substance. મોટાની મોટી વાત અડધો રોટલો ને આખી રાત (દળાવે) Serve a great man, and you will know what sorrow is. મોટાને મોટી ફીકર High winds blow on high hills.

મોટેથી, adv. Loudly; noisily; clamorously; with a loud voice.

મોટે પરોઢિયે, adv. [મોટું + S. प्ररोह a shoot of light.] Early in the morning.

મોટેરું, Same as મોટું q. v.

પ્રાચીનપણું તો જેવું, મોટેરું મનાય છે.—વિજયાશંકર.

ગામનો એક ચમાર મારેરો ભગત હતો.—હ. ઢા. કાં.

મોટોપૈસો, *s. m.* [મોટું + પૈસો a pice..] One pice and a half; four pies and a half.

મોડી, *s. f.* Dining; eating; food; victuals; meal.

Id. મોઢીદાસ An epicure. મોઢી મારવી To eat and enjoy.

મોડ, *s. m.* [See મુંડ.] A kind of chaplet worn by females on auspicious occasions. 2. Responsibility; burden; credit. 3. Ears of corn fallen to the ground from their stalks. 4. Crossness; coquetry; ill humour. 5. [See મોડું.] Delay. 6. [*fr.* મોડેરા name of a village in Gujarata.] Name of a class among Brahmanas and Banias.

Id. બધો મોડ તમારે માથે છે The credit of all this arrangement is due to you.

એક વાતે તું ઉગરે, મેલી મનનો મોડ.—સામળ.

ઘટિત છે એ વાત, રખે કરતા મોડ.—દયારામ.

નથી લાવ્યા મોડ નાડાછડી.—પ્રેમાનંદ.

મોડછી, *s. f.* Purging and vomiting; cholera.

મોડવું, *v. t.* [See મરડવું.] To twist; to turn; to bend. 2. To dishonour; to disrespect. 3. To break. 4. *s. n.* A heap or pile of cow-dung cakes or of grass.

ત્યાં માન મોડી રાયનાં, સીતા વર્યાં શ્રીરંગ.-ગિરિધર.

આ લોને કોઇ હુણી રહી આળસ મોડે.—નરસિંહ.

કંઠ તારો મોડશે.—પ્રેમાનંદ.

કોટિ બાણ તણાં માન મોડું.—સામળ.

સેજડીથી ઉઠો વહાલા આળસડાં મોડી. —નરસિંહ.

મોડા, *s. m. pl.* A roll of names of boys in a school. 2. The roll-call.

મોડામોડ, *adv.* [See મોડવું, મરડવું.] Turning and twisting (as the gestures of a coquette). 2. Face to face.

મોઢિયું, *s. n.* [See મોં.] The mouth of of a thing. 2. A piece which covers an aperture. 3. That part which fits a lamp and holds a wick in it. 4. The topmost portion of a thing. 5. A net which covers the mouth of an animal.

મોડી, *s. f.* [See મરોડ.] A written character peculiar to the Marathi language. 2. A small aperture. 3. *adj.* Same as મોડું *q. v.*

મોઢીઉં, Same as મોઢિયું *q. v.*

મોડું, *s. n.* [See મોડવું.] Delay; lateness. 2. *adj. m. f. n.* Late.

મોઢ, Same as મોડ *q. v.*

મોઢવું, Same as મરડવું *q. v.*

મોઢામોઢ, *adv.* [Redup. of મોઢું.] Face to face; in the presence of.

મોઢિયું, } મોઢીઉં, } *s. n.* A net placed on the mouth of large animals to prevent them from biting, etc. 2. A cover for an aperture. 3. The uppermost portion of a thing.

મોઢો, *s. m.* Same as મોઢીઉં *q. v.*

મોણ, Same as મણ Oil or ghee mixed with flour *q. v.*

Id. મોણ મોણ કરી નાખવું To make soft and slimy. 2. To please and win over to one's side; to coax into obedience.

મોંડું, } મોંઢું, } Same as મોં *q. v.*

મોત, *s. n* [Ar. मवृत death.] Death; demise; decease.

Prov. માગ્યું મોતે મળતું નથી A closed mouth catches no flies. મોત કોઇને છોડતું નથી Everything is doomed to destruction.

મોતિયાં, Same as મોતીઆં *q. v.*

લૂછે હાથ મોઢું તેથી નાક કેરાં મોતિયાં.—હ, ઢા. કાં.

મોતિયાંવાળું, Same as મોતીઆંવાળું *q. v.*

આપની નજક મોટા મોતિયાંવાળા બેઠેલા છે.—હ. ઢા. કાં.

મોતિયું, Same as મોતીઉં *q. v.*

મોતિયો, Same as મોતીઓ *q. v.*

મોતી, *s. n.* [S. मौक्तिक *fr.* मुक्ता a pearl.] A pearl. 2. An imitation pearl.

Id. મોતીએ ચોક પુરવો Lit. To stud the court-yard of a house with pearls. 2. To do what one wills; to indulge in extravagant words; to misrepresent matters so as to suit one's purpose. મોતીએ વધાવવું To welcome one by carrying handfuls of pearls round one's head; to remove the influence of the evil eye; to consider nothing to be more valuable than the arrival and presence of a beloved person. 2. To give a cordial welcome. છીપનું મોતી A pearl of the purest water. 2. An honest person. આમળા જેવડું મોતી A big round pearl of the finest water. મોતીએ મેહ વરસાવવો To be jubilant.

ગુજરાતમાં સોનાનો સૂરજ ઉગ્યો અને મોતીનો મેહ વરસ્યો.

—મહિપતરામ.

Prov. મોતીનાં પાણી ઉતર્યાં તે ઉતર્યાં Done is done; a permanent loss.

મોતીઆં, *s. n. pl.* [See મોતી.] Strength; courage. 2. Vesicle. 3. Nose mucus.

Id. મોતીઆં લેવાવાં, મોતીઆં મર વાં To lose courage

મોતીઆંવાળુ઼, *adj. m. f. n.* [મોતિયાં + વાળુ઼ having.] Great; respectable. 2. Courageous; mighty.

મોતીઉં, *s. n.* The eaves. 2. A piece of wood fixed to the eaves' rafter to prevent the tiles from sliding off.

મોતીઓ, *s. m.* [See મોતી.] A kind of jasmine. 2. A disorder of the eye; cataract. 3. Strength; courage. 4. Water flowing from the eyes and nose.

Id. મોતીઓ આવવો To have cataract of the eye. મોતીઓ કાઢવો To remove cataract from the eye.

મોતીચૂર, મોતીચૂરસુ઼, } *s. n.* Name of a kind of sweetmeat.

મોતીદામ, *s. m.* Name of a metre each foot containing 12 syllables.

મોતૈયો, Same as મોતીઓ *q. v.* 2. *s. m.* [See મોતી.] A drop of water. 3. A pimple. 4. Same as મોતીચૂર *q. v.*

મોથ, *s. f.* [S. मुस्ता.] Name of a fragrant grass. Cyperus rotundus. N. O. Cyperaceæ.

મોથુ઼, *s. n.* [See above.] A rhyzome.

મોદ, *s. m.* [S. *fr.* मुद् to rejoice.] Joy; delight; pleasure; gladness. 2. *s. f.* A kind of coarse thick cloth in which corn is packed in a cart.

લોભે સજ્જન સંગ જે દિનદિને મોદથી પીધાં કરે.—ના. દ. કે.

મોદક, *s. m.* [S.] A sweetball. 2. Name of a metre each foot containing 12 syllables. 3. *adj.* Delightful; glad. 4. Pleasing; gladdening.

મોદક આકૃતિમાં નહિ અંતર.—દલપતરામ.

મોદન, *s. n.* [See મોદ.] Joy; pleasure. 2. The act of pleasing.

મોદવું, *v. i.* [See above.] To be delighted; to be pleased; to be rejoiced.

મોદિક, Same as મોદક *q. v.*

મોદિયુ઼, *s. n.* [See મોદ.] Name of a kind of coarse cotton cloth.

મોદી, *s. m.* A steward. 2. A grain-dealer. a retail grocer; a purveyer.

મોદીઉં, Same as મોદિયુ઼ *q. v.*

મોદીખાનુ઼, *s. n.* [મોદી + S. खानह a house.] A granary. 2. A place or shop where household articles are sold. 3. The Commissariat department. 4. The business of supplying corn and other provisions.

મોનલ, *s. n.* Name of a bird; the jungle peacock.

મોનિયુ઼, *s. n.* [See માન.] A half-hearted invitation.

પણ અમને સાથે તેડી જવાને મોનિયું કર્યું નહિ ને !—પ્રેમાનંદ.

મોબેદ, *s. m.* [P. मूबद् wise, talented.] A Parasee priest; one of the Magi.

મોભ, *s. m.* A roof-beam; the ridge; a joist. 2. A chief support; a leader.

Prov. મોભને સો, ને વળીને એક (ખોબો) Regal honours have regal cares, and little gear, little care.

ચડે શા વડે નેવનાં નીર મોભે.—દલપતરામ.

મોભણ, *s. f.* [See મોભ.] The chief woman in the house on whom the whole burden of the house rests.

મોભમ, Same as મોધમ *q. v.*

મોભાગ્ર, *adj.* [મોભ+S. अग्र front.] Dull; blunt.

મોભાગ્રબુદ્ધિ, *s. f.* [મોભાગ્ર+ S. बुद्धि intellect.] A dull intellect.

મોભાદાર, *adj.* [મોભો +P. दार, Guj. વાળુ઼ having.] Respectable; influential; leading; having a number of followers.

મોભારીઉં, *s. n.* [See મોભ.] A flat and big tile to cover the central portion of the roof. 2. *s. m. f. n.* The chief responsible person.

મોભારો, Same as મોભ *q. v.*

મોભારે ચઢતો માખણ ચોરવા.—રઘુનાથદાસ.

મોભાવાળુ઼, *adj. m. f. n.* Same as મોભાદાર *q. v.*

મોભી, *s. m.* [See મોભો.] The managing member of a house; the support of the family.

મોભો, *s. m.* [Ar. महाबा awe, regard.] Importance; weight; consequence; influence; self-respect; regard; deference.

Id. મોભો જાળવવો-રાખવો-સાચવવો To keep up one's respectability.

મોમ, *s. n.* [P. मूम्.] Wax.

મોમબત્તી, Same as મીણબત્તી *q. v.*

મોંમાગ્યું, *adj. m. f. n.* [મોં + S. मार्ग to ask for.] As much as is asked or demanded; without abatement; without haggling.

મોંમાર, *adj.* [મોં+મારવુ઼ to beat.] Without considerations of respect or favour; fearless; bold-speaking; speaking with boldness.

મોયડી, *s. f.* મોયડો, *s. m.* } Same as મોઢો *q. v.*

મોયરૂં, *s. n.* [See મહિયેર.] The raised platform on which the marriage ceremony is performed.

અભિમન્યુ મોયરામાં આવ્યા, મામાજી કન્યા પધરાવો રે.-લલ્લુરામ

મોર, *s. m.* [See मयूर.] A peacock. 2. Same as **મોહોર** *q. v.* 3. *adj.* Soft; placid; gentle. 4. *adv.* [S. मुखर standing in front.] Before; in front of. 5. Before; previously.

Id. મોર મારવો To do a glorious deed. એમાં તેણે શો મોર માર્યો? What has he done to merit praise. મોર મોર થઇ રહેવું To be completely soft and pliable. મોર મોરવું કહેવું-સંભળાવવું To say words which would pierce the heart.

Prov. મોરનાં ઇંડાં કાંઇ ચીતરવાં પડે? A good face needs no paints. મોર પીછે રળીઆમણો All is not gold that glitters.

મોરથી મેલી દેજે માન, તો અંત સમે આવે વિમાન.—**ભોજો.**
લી જઇ મોર બિહુ ઉડાણો.—**પદ્મનાભ.**
શું મોરનાં ઇંડાં ચીતરવાં પડશે.—**સામળ.**
મોરે કરે વન સુવાસિત તું વસંતે.—**છો. સે.**
મોરો ખર્યો ને પસરી અળાઇઓ.—**નર્મદ.**

મોરંધી, *s. f.* Name of a bird; the crestless eagle.

મોરચંગ, *s. n.* [મોર a peacock + P. चंग a drum.] A Jew's drum.

મોરચાબંધ, *adv.* [મોરચો+S. बंध् to bind.] With the batteries arranged or drawn up; being fortified or entrenched.

મોરચી, Same as **મોકછી** *q. v.*

મોરચો, *s. m.* [P. मोर्चल.] A battery. 2. A gate; fortification.

Id. મોરચો બાંધવો To make preparations for a battle; to be prepared to fight. મોરચો પકડવો To fight and proceed. 2. To pursue one's object with steadiness and zeal. મોરચો મારવો To win a battle. 2. To perform a meritorious deed. તેણે શો મારચો માર્યો? What glorious deed has he done?

મોરડ, *s. n.* Name of a kind of food made by frying.

મોરથુથુ, *s. n.* [મોર a peacock+S. तुत्थ sulphate of copper.] Blue vitriol; sulphate of copper.

મોરફેર, *adj.* [મોહોર+ફેર difference.] Of a different stamp (a coin).

મોરબુટ્ટી, *s. f.* [મોર +બુટ્ટી a design.] Name of a silken cloth worn by women having a design of peacocks in its texture.

મોરલી, Same as **મુરલી** *q. v.*

મોરવણ, *s. n.* [S. मृद् to rub.] Powder of cowdung. 2. [મોરવવું + S. पानीय water.] An acid put into milk to curdle it. 3. An oil mixed for softening.

મોરવવું, *v. t.* [S. *fr.* मारय् to kill *fr.* मृ to die.] To curd; to curdle. 2. To make soft by oiling.

મોરવી, *s. f.* Name of a kind of cloth.

ચંદ્રકળા ને મોરવી શોભે દરિયાઇમાં દોરજી.—**પ્રેમાનંદ.**

મોરવું, *v. i.* [See **મોર**, **મોહર** blossom.] To bear blossom. 2. Same as **મોળવું** *q. v.*

મોરવેલ, *s. f.* [**મોહર** blossom. + S. वेला creeper.] Name of a kind of medicinal creeper. Clematis triloba. N. O. Ranunculacæ.

મોરશિખા, *s. f.* [મોર+S. शिखा crest.] Name of a plant. Celosia cristata. N. O. Amaranthacæ.

મોરસ, *s. m.* A creeping plant growing on sea-coast. Sueda nudiflora. N. O. Chinopodiacæ. 2. *s. f.* [*fr. Mauritius* an island on the coast of Africa.] Fine sugar, imported from Mauritius.

મોરસો, *s. m.* A knoll of ground under cultivation, which has low-lying sides.

મોરાખી, *adj.* [મોં+S. रक्ष् to keep.] Told under reserve or with shyness. 2. *s. m.* An informer. 3. A king's evidence.

મોરાણી, *adj.* [મોર+S. नी to lead, to carry.] Leading; chief; principal.

માનીતો તો કરવા રે, તમો કોય મોરાણીને.—**નરભેરામ.**

મોરાપી, *s. m.* The person holding or finding out a criminal. 2. An informant.

મોરિયું, *s. n.* [See **મોર**, **મુખર**.] A particular kind of turban.

મોરિયો, *s. m.* A pitcher; a ewer; an earthen pot. 2. White mustard; name of a seed-grain of the plant Brassica alba. N. O. Crucifera.

મોરી, *s. f.* A little channel to carry off water; a gutter; a conduit; a drain.

મોરો, *s. m.* [See **મુખર**, **મોખરો**.] The beginning of a tune in music. 2. A particular mode in beating a drum. 3. The initial step in wrestling. 4. A stroke of a sword. 6. prepossessing appearance. 5. A substance found in the palate of serpents which is considered to be an antidote of the serpent's poison.

પોરો પરખી મોરો કર્યો, ધનંજયે ટેરિયો.—**વલ્લભ.**

મોલ, *s. m.* [See **મૂલ**.] A crop. 2. Same as **મહેલ** *q. v.*

મોલડી, *s. f.* Name of a kind of grass.

મોલડું, *s. n.* A head-dress.

મણીગર મોલડું તારું રે.—**બ્રહ્માનંદ.**

મોલવી, *s. m.* [Ar. मवल्वी a learned man. A learned Mahommedan; a doctor of laws.

મોલેરી, *s. f.* Name of a kind of grass.

મોલ્લું, *s. n.* [મુખ+ડું dim.] A drum having two faces beaten at the time of invoking a a ghost or a spirit.

મોલ્લેદાર, *s. m.* [મોહોલ્લો+P. दार having.] A street-fellow; a neighbour. 2. A guard of the street.

મોલ્લો, *s. m.* A kind of conical-shaped cracker. 2. Same as મોહોલ્લો *q. v.*

મોવડ, *s. n.* The front part.

હળ મોવડમાં વિચિત્ર વિરાજીત, મેગળ પ્રૌઢ મદ ઝરતા.-વિષ્ણુદાસ.
મોવડ આવે માનિની, વહેલ હળ લઇને.—બ્રહ્માનંદ.

મોવણ, *s. n.* [See મોવું.] An oily substance used for mixing grains, flour etc.

મોવાસો, *s. m.* [મોં+S. वस् to dwell.] Name of a mouth disease in cattle; anthrax.

મોવાળ, *s. m.* [મોહ+વાળું having.] Friendship; intimacy.

મોવાળો, Same as મુવાળો *q. v.*

મોવું, *v. t.* [See મોહવું.] To mix the grain etc. with a little oil.

મોસમ, *s. f.* [Ar. मव्सिम्.] A season; a recurrent period.

મોસમી, *adj.* [See above.] Seasonal.

મોસંબી, *s. f.* Name of a kind of orange.

મોસલ, *s. f.* [Ar. मुहस्सिल् one who collects.] A summons. 2. A motion; an application. 3. *s. m.* A bailiff.

મોસાળ, *s. n.* [S. मातृ mother + शाला a house.] Maternal grand-father's house.

Prov. મોસાળે જમવું, ને મા પીરસનાર The circumstances are all favourable; one circumstance heightens the effect of others.

મોસાળિયાં, મોસાળીઆં, *s. n. pl.* [See above.] Relatives on the mother's side.

મોસાળું, *s. n.* [See મોસાળ.] Presents given by the maternal relatives to the boy or girl on occasions of marriage, tonsure ceremonies or to the girl at the time of per first pregnancy. 2. A song on the occasion of making such presents.

મોહ, *s. m.* [S. *fr.* मुह् to be silly.] Bewitchment; fascination; the state of being allured. 2. Ignorance; foolishness. 3. Affection; love; fondness. 4. Loss of consciousness; fainting; swoon. 5. Delusion of mind which prevents the discernment of truth.

Id. મોહ થવો-ઉપજવો To feel affection for. મોહ પામવો To be under the influence of a swoon; to swoon; to faint.

મોહક, *adj.* [મોહ+S. क doing.] Enchanting; fascinating; captivating.

મોહકમ, *adj.* [Ar. मुह्कम् firm, established.] Much; plentiful. 2. Imperceptible.

મોહજાળ, *s. f.* [મોહ+S. जाल a net.] The snare of the world; the fascination or fetters of illusory objects.

મોહતાજ, *s. n.* [મોહ+P. ताज a crown.] The crown of illusion; illusion of love and affection personified.

મોહતાજ તે હું કયાં બન્યો.—કલાપિ.

મોહન, *adj.* [S.] Alluring; enchanting; bewitching; stupefying; fascinating; producing stupor or nervous composure. 2. *s. n.* Bewitchment; enchantment; fascination.

મોહનમાળા, *s. f.* [મોહન+S. माला a garland.] Name of a particular ornament for the neck.

મોહનિદ્રા, *s. f.* [મોહ+S. निद्रा sleep.] Overweening confidence.

મોહફંદ, *s. m.* [મોહ+ફંદ a snare.] A snare or noose of illusion of love and affection.

અરે ? મહારાજ મોહફંદમાં ફસાયા છે.—કે. હ. ધ્રુ.

મોહબત, *s. f.* [Ar. महब्बत् love, affection.] Friendship. 2. Love; affection; intimacy.

Id. મોહબત રાખવી To continue friendly towards.

મોહબાણ, *s. n.* [મોહ + S. बाण an arrow.] Attraction of charms.

મોહર, Same as મહોર *q. v.*

મોહરખાઇ, Same as મોરખાઇ *q. v.*

મોહરખાઇઓ, Same as મોરખાઇઓ *q. v.*

મોહરમ, *s. f.* [Ar. मुहर्रम the first month of the Mahommedan year.] The Mahommedan month of Moharrum. 2. The Moharrum holidays.

મોહરું, *s. n.* [See મોહોર.] A chessman; a piece; a counter. 2. A brilliant person; a valuable person.

મોહરો, *s. m.* [P. मुहर् the instrument of glazing a conch-shell.] Gloss; polish; glaze. 2. A shell for polishing. 3. That with which a thing is polished or made bright. 4. A stone found in the hood of a snake supposed to be a cure for snake-poison.

મોહવણ, Same as **મોવણ, મોણ** *q. v.*

મોહર, *s. m.* [S. मुखर standing in front.] Blossom.

મોહવાવું, *v.i.* [See **મોહવું**.]To be bewitched.

જ વનિતા મોહવાઇ રહી, શ્રીનાથજી, ઘુઘરીનો ધમકાર.-**દયારામ.**

મોહવું, *v. t.* [See **મોહ**.] To bewitch; to captivate; to fascinate. 2. To mix the grain, etc., with a little oil.

મોહિત, *adj.* [See **મોહ.**] Fascinated; captivated; enchanted; bewitched. 2. Enamoured; charmed.

મોહિની, *s. f.* [S.] Bewitchment; a charm. 2. A fascinating woman; a charmer. 3. Name of the eleventh day of the bright fortnight of the month of Vaishakha.

Id. મોહિની લાગવી To be bewitched.

મોહોડું, Same as **મોડું** *q. v.* 2. *adv.* Very early; betimes.

મોહોટે રે પ્રભાતે, મારે દ્વાર શીદ ઉભા.—**દયારામ.**

મોહોર, *s. f.* [Ar. मुहर a seal.] A gold coin worth sixteen rupees; a mohor. 2. A seal.

Id. મોહોર મોહોરના શબ્દ Lit. Words each worth sixteen rupees. 2. Piercing words (ironical).

મોહોલ, Same as **મહેલ** *q. v.*

મોહોલાં, *s. n. pl.* [See **મોહવું** to make oily.] Pieces of old leather.

મોહોલ્લો, *s. m.* [Ar. महल्लह: a place, a street.] A street; a division of a town.

મોળ, *s. m. f.* [S. *fr.* मृदुल water, मृदु soft.] Nausea; qualm. 2. A layer. 3. A ring (of cloth, etc.) to be put under a load on the head, or underneath a vessel, to break the weight. 2. *s. f.* Low prices; a dull market.

મોળવું, *v. t.* [S. *fr.* मृद् to crush] To shred (vegetables for cooking).

મોળાઇ, *adj.* [See **મોસાળ.**] Of or pertaining to મોસાળ; related through the maternal uncle.

મોળિયું, *s. n.* [See **મુખર.**] That part of a garment on which lace is fixed. 2. Lace. 3. A garment to be worn in mourning. 4. An head-dress for a male.

મસ્તક બાંધતો મોળિયું.—**કાળિદાસ.**

ઘોડો કુદાવે છે ત્યાં તેનું મોળિયું ખસી ગયું.—**હ. પ્રે. ત્રિ.**

મોળી, *s. f.* [See **મોળું**.] A kind of preparation of gram-flour made into thin long sticks having no salt in it.

મોળીડું, Same as **મોળિયું** head dress *q. v.*

મન મારૂં મોળીડે રે અટક્યું.—**નરસિંહ.**

મોળું *adj. m. f. n.* [S. *fr.* मृदुल water, मृदु soft.] Tasteless; insipid. 2. Brackish. 3. Spiritless; invigorous. 4. Low; weak.

Prov. મોળું હડીં દાંત પાડે There is a snake under the grass.

એના ભાવ મોળા પડયા છે.—**હ. દા. કાં.**

મનડાના મોળાં રે.—**લલિત.**

મોળેણ, *adj. f.* Same as **મોળાઇ** *q. v.*

મૈ, *adj.* [S. *fr.* मृदु soft.] Soft; pliant. 2. Indigent; necessitous; miserable. 3. *s. m.* A dunce; a blockhead.

મૈઅર, Same as **મહુવર** *q. v.*

જેમ મૈઅરમાં વાજે સાદ.—**અખો.**

મૈક્તિક, *s. n.* [S.] A pearl.

મૈડું, *adj.* Acting like a needy person; hungry; beggarly. 2. *s. n.* Same as **મહુડાં** *q. v.*

મૈડો, Same as **મહુડો** *q. v.*

મૈન, *s. m.* [See **મુનિ.**] Silence; taciturnity.

મૈન છોડી મંદ હાસ્યે ખરી કરે ખટપટ.—**હ. દા. કાં.**

મૈરત, Same as **મુહૂર્ત** *q v.* 2. [S. मौहूर्त.] An astrologer.

લવ નિમેષ ઘડી મૈરત માપે.—**દેવાનંદ.**

મૈખ્ર્ય, *s. n.* [S.] Stupidity; folly.

મૈર્વી, *s. f.* [S.] A bow-string.

મૈલિ, *s. n.* [S.] The head. 2. A crown; a diadem.

મૈલિક, *adj.* [S.] Chief; principal.

મૈલી, *adj.* [See **મૈલિ.**] Having a crown; crested.

મૈલીમણિ, *s. n.* [મૈલી+S. मणि a jewel.] A crested jewel.

માલીમણિ જડિત દક્ષિણ એવી આવે —**ભી. ભો. દી.**

મૈલ્ય, *s. n.* [S.] Price.

મૈવર, Same as **મહુવર** *q. v.*

ત્રિવિધનો ધારી ત્રાસ, મૈવરના માનને.—**વલ્લભ.**

મ્યાન, *s. f.* [P. नयाम्.] A scabbard; a sheath.

Id. તલવાર મ્યાન કરવી To sheath a sword.

મ્યાનો, *s. m.* A kind of palanquin; a luxurious litter.

મ્લાન, *adj.* [S. *fr.* म्लै to fade.] Faded; withered. 2. Sad; dejected. 3. Languid; weak; feeble.

મ્લેચ્છ, *s. m.* [S.] The generic term for a barbarian or a foreigner in India; a barbarian.

ય.

ય.

ય, *s. m.* [S.] The twenty-sixth consonant of the Gujarati alphabet, of the palatal class. 2. One of the eight syllabic feet consisting of one short followed by two long syllables (⏑ – –). 3. *adv.* Also (used to give an emphasis).

યકાર, *s. m.* [ય+S. कार showing sound of the preceding letters.] The sound of ય. 2. The letter ય.

યકારાંત, *s. m.* [યકાર+S. अंत an end.] A word ending in ય.

યકૃત્, } **યકૃત**, } *s. n.* [S. यकृत्.] Liver.

યકૃતકૃમિ, *s. m.* [યકૃત્+S. कृमि a worm.] A fluke.

યકૃતધમની, *s. f.* [યકૃત્+S. धमनी an artery.] The hepatic artery.

યકૃતરક્તસંચય, *s. m.* [યકૃત્+S. र blood+ संचय collection.] Congestion of liver.

યકૃતશિરા, *s. f.* [યકૃત્+S. शिरा a vein.] The hepatic vein.

યકૃતસંકોચ, *s. m.* [યકૃત +S. संकोच contraction.] Cirrhosis; name of a disease.

યક્ષ, *s. m.* [S.] Name of a class of demigods or minor deities, or an individual of it; a servant of Kubera, the god of wealth. 2. A ghost.

યક્ષકર્દમ, *s. m.* [યક્ષ+S. कर्दम mud.] A fragrant ointment made by mixing together saffron, sandal, musk, and camphor.
યક્ષકર્દમ સત્યા સેવેરે, કાલિંદી અગર ઉસેવે રે.—પ્રેમાનંદ.

યક્ષણી, *s. f.* [S. याक्षिणी.] A female યક્ષ. 2. The wife of યક્ષ.

યક્ષરાજ, *s. m.* [યક્ષ+S. राजन् a king.] The lord of Yakshas; Kuber.

યક્ષરાત્રિ, } **યક્ષરાત્રી**, } *s. f.* [યક્ષ +S. रात्रि, रात्री night.] The Dewali festival.

યક્ષિણી, } **યક્ષી**, } Same as **યક્ષણી** *q. v.*

યક્ષ્મ, *s. m.* [S.] A pulmonary disease; consumption.

યક્ષ્મી, *adj.* [S. यक्ष्मिन्.] Consumptive.

યખ, *s. m.* [P.] Ice; snow.
ઠંડા દેશોમાં યખ બહુ વરસે છે.—હ. દા. કાં.

યગણ, *s. m.* [S.] A metrical foot of three syllables, of which the first is short and the other two long; (⏑ – –); *Bacchius.*
ભજસ યગણ આવે ભલા તાલ સુણો કવિવૃંદ.—દલપતરામ.

યજન, *s. n.* [S. *fr.* यज् to worship, to sacrifice.] Sacrificing; offering to a god by throwing oblations into fire.

યજમાન, *s. m.* [S.] A host; a patron. 2. A sacrificer.

યજમાનીઉં, *adj. m. f. n.* [યજમાન+વાળું having.] Living or depending upon the host.

યજમાનીઓ, *s. m.* [See above.] A Brahmana, who has hereditary patrons, at whose house he performs religious ceremonies.

યજમાનવૃત્તિ, *s. f.* [યજમાન+S. वृत्ति calling.] The business of officiating at the performance of ceremonies at a patron's house. 2. The profession of receiving alms from the host.

યજમાનવૃત્તિવાળું, *adj. m. f. n.* [યજમાનવૃત્તિ+ વાળું having.] Receiving alms or gifts from the patron's house.

યજવું, *v. t.* [S. *fr.* यज् to worship.] To worship; to adore. 2. To offer a sacrifice.

યજુર્વેદ, *s. m.* [S. *fr.* यजुस् a sacrificial prayer + वेद the Vadas.] The second of the four Vedas; it is written in prose and treats of sacrifices.

યજુર્વેદી, *s. m.* [See above.] A student of યજુર્વેદ; a class of Brahmanas belonging to Yajurveda. 2. *adj.* Belonging, relating or pertaining to the Yajurveda.

યજ્ઞ, *s. m.* [S.] A sacrifice; an offering. 2. An oblation; an observance or act for propitiating a deity.

યજ્ઞકુંડ, *s. m.* [યજ્ઞ+S. कुंड a hole.] A hole in the ground built for receiving the sacrificial fire.

યજ્ઞક્રિયા, *s. f.* [યજ્ઞ+S. क्रिया act.] A sacrificial rite.

યજ્ઞનારાયણ, *s. m.* [યજ્ઞ+ S. नारायण a name of Vishnu.] A term for sacrificial fire viewed as a deity.

યજ્ઞપશુ, *s. m.* [યજ્ઞ + S. पशु a beast.] A sacrificial beast or victim.

યજ્ઞપાત્ર, } **યજ્ઞભાંડ**, } *s. n.* [યજ્ઞ + S. पात्र, भांड a vessel.] A sacrificial vessel.

યજ્ઞભાગ, *s. m.* [યજ્ઞ+S. भाग a portion.] A portion of a sacrifice; a share in the sacrificial offerings.

યજ્ઞયાગ, *s. m.* [યજ્ઞ+S. याग a sacrifice.] A comprehensive term for sacrifices; sacrifices and offerings of all kinds.

યજ્ઞવાટ, *s. m. f.* [યજ્ઞ+S. वाट an enclosure.] A place prepared and enclosed for a sacrifice.

અરણ્યમાં વશીને યજ્ઞવાટમાં ઋષિઓએ ચિંતન કર્યું છે.
—**આ. બા. ધ્રુ.**

યજ્ઞવૃક્ષ, *s. n.* [યજ્ઞ+S. वृक्ष a tree.] A tree, the wood of which is used in sacrifices.

યજ્ઞશાળા, *s. f.* [યજ્ઞ + S. शाला a house.] A sacrificial hall.

યજ્ઞોપવીત, *s. n.* [યજ્ઞ + S. उपवित sacred thread.] The ceremony of the investiture of the sacred thread. 2. The sacred thread.

યતિ, *s. f.* [S. *fr.* यम् to restrain.] A pause in verse; a cæsura. 2. A stop or pause in prose; a mark in punctuation. 3. Same as **યતી** *q. v.*

જ્ઞાન સ્વાધ્યાયના યજ્ઞ સેવે ઉગ્રવતી યતિ.—**ના. દ. ક.**

યતિત, *adj.* [S. *fr.* यत् to strive.] Tried; attempted; striven after.

યતી, *s. m.* [S. यतिन्,] A religious mendicant. 2. A person who subdues his passions; an ascetic.

યત્કિંચિત્, *adv.* [S. *fr.* यत् which+किंचित् some.] Somewhat; something; a little.

માણસ યત્કિંચિત્ પણ સ્વતંત્ર નથી.—**નં. કે. દી.**

યત્ન, *s. m.* [S. *fr.* यत् to strive, to attempt.] An effort; endeavour; exertion; attempt.

યત્નશીલ, *adj.* [યત્ન+S. शील disposed.] Disposed to make an effort.

યત્ર, *adv.* [S.] Where; in which place; whither.

યત્રતત્ર, *adv.* [યત્ર + S. तत्र there.] Hither and thither; in whatever place.

યથા, *adv.* [S.] As; like as; according to.
Prov. યથા રાજા તથા પ્રજા As is the king, so are the subjects.

યથાઋતુ, *adv.* [યથા+S. ऋतु a season.] According to the right season.

યથાક્રમ, *adv.* [યથા+S. क्रम order.] Regularly; orderly.

યથાજ્ઞાન, *adv.* [યથા + S. ज्ञान knowledge.] According to one's knowledge or understanding.

યથાતથ્ય, **યથાતથા**, *adv.* [યથા+ S. तथ्य truth.] Truly; in fact; actually.

યથાતૃપ્ત, *adv.* [યથા+S. तृप्त satisfied.] To the heart's content; to one's satisfaction.

યથાદર્શન, *adv.* [યથા + S. दर्शन seeing.] According to observation.

યથાનુક્રમ, Same as **યથાક્રમ** *q. v.*

યથાનુરૂપ, *adv.* [યથા+S. अनुरूप similar.] In exact conformity; properly.

યથાન્યાય, *adj.* [યથા+S. न्याय justice.] In accord with justice; just; equitable. 2. *adv.* Equitably; justly.

યથાબુદ્ધિ, *adv.* [યથા+S. बुद्धि intellect.] According to one's capacity, sense or intellect.

યથામતિ, Same as **યથાબુદ્ધિ** *q. v.*

યથાયુક્ત, *adv.* [યથા+S. युक्त proper.] Rightly; suitably; properly; justly; fairly; fitly.

યથાયોગ્ય, *adj.* [See above] Proper; fit; suitable; right. 2. Same as **યથાયુક્ત** *q. v.*

યથારુચિ, *adv.* [યથા+S. रुचि desire.] According to one's state or desire.

યથાર્થ, *adv.* [યથા+S. अर्थ meaning.] According to the fact. 2. Correctly; rightly. 3. Truly; really; actually. 4. *adj.* True; right; real; actual.

યથાર્થદર્શન, *s. n.* [યથાર્થ+S. दर्शन seeing.] Objective reality.

યથાવિધિ, *adv.* [યથા+S. विधि process.] As prescribed or ordained; according to the prescribed method or process; methodically.

યથાશક્તિ, *adv.* [યથા+S. शक्ति power; ability. As far as possible; to the utmost of one's power.

યથાશાસ્ત્ર, *adv.* [યથા+S. शास्त्र Scripture.] According to the scriptures; as the law ordains.

યથાશ્રુત, *adv.* [યથા+S. श्रुत heard *fr.* श्रु to hear.] As heard; according to the report.

યથાસંપ્રદાય, *adv.* [યથા+S. संप्रदाय doctrine.] According to custom or practice.

યથાસાંગ, *adv.* [યથા+S. स with+अंग body.] Rightly; according to facts.

યથાસાંગ કહું તે માટે, રખે મનમાં તું ઉચ્ચારે.—**પ્રેમાનંદ.**

યથાસ્થિત, *adj.* [યથા + S. स्थिति state.] As it stands; according to actual facts. 2. *adv.* Suitably with; conveniently; properly; rightly.

3. As things stood before; as matters then were; *in statu quo.*

યથેચ્છ, **યથેચ્છા,** **યથેષ્ટ,** } *adv.* [યથા+S. इच्छा *fr.* इष्, इच्छ् to wish.] According to one's desire or wish; to the heart's content.

યથોક્ત, *adj.* [યથા + S. उक्त said *fr.* वच् to speak.] As spoken or said; as prescribed, directed or ordained; aforesaid: above-mentioned.

યદા, *adv.* [S.] When; at the time when.

યદિ, *conj.* [S.] If; in case. 2. Whether.

યદૃચ્છા, *s. f.* [S.] Self-will; independence. 2. *adv.* By chance; accidentally. 3. Naturally.

યદ્યપિ, *conj.* [યદિ + S. अपि even.] Even if; though; although; notwithstanding.

યદ્વાતદ્વા, *adv.* [S.] Without any rhyme or reason; as one pleases.

મનમાં બુદ્ધ ઉઠાવી યદ્વાતદ્વા બરબડો છો.—અ. ઉ. યા.

યંત્ર, *s. n.* [S. *fr.* यंत्र् to restrain.] An engine; a machine; an apparatus. 2. A plate or paper on which are written the names of certain deties, and which is worshipped or suspended around the neck; an amulet; a charm. 3. A diagram of a mystical or astrological character.

યંત્રક, *s. m.* [યંત્ર+S. क doing.] One well acquainted with machinery; a mechanist. 2. A controller.

યંત્રજ્ઞ, *s. m.* [યંત્ર + S. ज्ञा to know.] An engineer; a mechanic.

યંત્રણ, } *s. n.* **યંત્રણા,** } *s. f.* [S.] A restraint; a check; obstruction; resistance. 2. Chains; a bandage.

યંત્રરચના, *s. f.* [યંત્ર + S. रच् to arrange.] Construction of a machine; mechanism.

યંત્રવિદ્યા, } *s. f.* **યંત્રશાસ્ત્ર,** } *s. n.* [યંત્ર + S. विद्या, शास्त्र science.] The science of machines; mechanics.

યંત્રશાસ્ત્રી, *s. m.* [See above.] A mechanic. 2. An engineer.

યંત્રિત, *adj.* [See **યંત્ર.**] Restrained; curbed; 2. Bound; fastened.

યંત્રી, *s. m.* [S. यंत्रिन्.] One who plays upon a musical instrument. 2. One who possesses an amulet.

યમ, *s. m* [S. *fr.* यम् to restrain.] Restraint of the senses, affections, and passions. 2. The judge of the dead. 3. Death. 4. The punisher of the wicked. 5 A fierce, savage, pitiless man; a devil.

યમક, *s. m.* [S. *fr.* यम twin.] Alliteration; repetition in the same stanza of words similar in sound but different in meaning; a sort of rhyme.

યમકિંકર, *s. m.* [યમ + S. किंकर a servant.] A messenger of death.

યમદંડ, *s. m.* [યમ + S. दंड punishment.] Punishment inflicted by the god of death.

યમદૂત, *s. m.* [યમ + S. दूत a messenger.] A messenger of Yama; an angel of death. 2. A crow.

યમદ્વિતીયા, *s. f.* [યમ + S. द्वितीया the second day of a lunar fortnight.] The second day in the bright fortnight of Kartika month when the sisters entertain their brothers.

યમન, *s. m.* [S.] Name of a mode in music. 2. [See **યમ.**] Restraining; checking; controlling.

યમપતિ, *s. m.* [યમ + S. पति a lord.] The god of death.

યમપાશ, *s. m.* [યમ + S. पाश a noose.] The snare of Yama or death personified; the pangs of death.

યમપુરી, *s. f.* [યમ + S. पुरी a town.] The city ruled over by Yama; Death's regions.

યમી, *s. f.* [S.] Yamuna river. 2. *s. m.* [S. यमिन् to restrain.] One who has restrained his passions. 3. *adj.* Restraining; curbing.

યયાતિ, *s. m.* [S.] Name of a celebrated king of the lunar race.

યયાતિને છે સમિંષ્ટા તેવી ધણીને હું પ્રિયા.—અ. ઉ. યા.

યવ, *s. m.* [S.] Barley; pearly barley. Hordeum hexasticum. N. O. Graminacæ. 2. A mark on the fingers of the hand resembling a barley corn and supposed to indicate wealth, good fortune etc. 3. A measure equal to one-sixth or one-fifth of an *angula* (a finger's breadth equal to eight barley corns).

યવક્ષાર, **યવજ,** } *s. m.* [યવ + S. क्षार salt, जन् to be born.] Impure carbonate of potash.

યવન, *s. m.* [S] An Ionian or a Greek. 2. A Mahommedan. 3. A barbarian: a foreigner.

યવનિકા, *s. f.* [S.] A curtain. 2. A ventricle of the heart.

યવની, *s. f.* [See યવન.] A woman of a foreigner. 2. A wife of a foreigner.

યવમંડ, *s. m.* [યવ + S. मंड ferment.] Diastase.

યવાગૂ, *s. f.* [S.] Rice-gruel. 2. A soft and placid hotch-potch.

સ્નિગ્ધ ને અતિ ઉષ્ણ જે યવાગૂ કહેવાય.—પ્રેમાનંદ.

યશ, *s. m. n.* [S. यशस.] Luckiness; fortunateness; felicity of destiny; propitiousness. 2. Success; happy result or issue. 3. Fame; glory; renown; reputation; celebrity. 4. Credit; honour.

Id. યશ મળવો-પામવો To get glory or fame.

યશદ, *s. n.* [S.] Name of a mineral probably zinc.

યશવર્તી, Same as યશસ્વી *q. v.*

યશસ્વી, *adj.* [S. यशस्विन्.] Fortunate; lucky; of happy destiny. 2. Successful. 3. Renowned; famous; celebrated.

યશોમતિ, *s. f.* [યશ+S. मति intellect.] Intellect that leads to fame and glory. 2. Name of the mother of Krishna.

કોટિ કોટિ બ્રહ્માણ્ડ કેરો કર્તા તાકુ યશોમતિ ગોદ ખિલાવે રે.-ભોજો.

યષ્ટિ, *s f.* [S.] A stick; a staff. 2. Anything long like a stick.

યષ્ટિક, *s. m.* [S.] A lap-wing. 2. A perching stick; a perch.

યષ્ટિકા, *s. f.* [S.] A stick; a staff.

યષ્ઠી, Same as યષ્ટિ *q. v.*

યા, *conj.* [P. या.] Or; in other words.

યાકુત, *s. n.* [Ar. याक़ूत.] A garnet; an amythyst; a precious stone.

યાકુતી, યાકુટી, *s. f.* [Ar. याक़ूती a medicinal compound made of યાકુત.] A preparation with sugar, spices, etc., of the hemp plant.

યાગ, *s. f.* [S *fr.* यज् to worship, to sacrifice.] A sacrifice.

યાચક, *adj.* [S. *fr.* याच् to beg.] That begs or solicits; a beggar; a mendicant.

યાચના, *s. f.* [See above.] Begging; beseeching; petitioning. 2. A prayer; a request.

યાચવું, *v. t.* [S. યાચક.] To beg; to beseech. 2. To pray; to request.

યાચિત, *adj.* [See યાચક.] Asked; requested.

યાજન, *s. n.* [See યાગ] The act of performing a sacrifice; a sacrifice.

યાંચા, Same as યાચના *q. v.*

નિશ્ચે એ મનથી કર્યો ન ફરે ત્યારે હું યાંચા કરું રે.-પ્રેમાનંદ.

યાજ્ઞવલ્કય, *s. m.* [S.] Name of celebrated sage.

યાજ્ઞસેની, *s. f.* [S.] An epithet of Draupadee.

યાજ્ઞિક, *s. m.* [See યજ્ઞ.] A sacrificer; an officiating priest at a sacrifice.

યાજ્ઞિકી, *adj.* [See યજ્ઞ.] Relating, belonging or pertaining to a sacrifice.

યાજ્ઞિય, *adj.* [See યજ્ઞ.] Sacrificial.

યાજ્ય, *adj.* [See યાગ.] To be sacrificed; sacrificial. 2. *s. m.* A sacrificer.

યાતના, *s. f.* [S. *fr.* यत् to struggle.] The agony of hell. 2. Pain inflicted by Yama. 3. Torment; anguish; agonies; extreme pain.

અરર ! યાતના આવિયો વૃથા અરરર ! રાખતો ગૂમની વ્યથા.
—પ્રેમાનંદ.

યાતુધાન, *s. m.* [S.] A demon; an evil spirit; a giant.

શબ્દ રૂપી શરે યાતુધાનો મરે.—પ્રેમાનંદ.

યાત્રા, *s. f.* [S.] A pilgrimage.

યાત્રાળુ, *s. m. f. n.* [યાત્રા + S. आलु having.] A pilgrim.

યાત્રિક, *s. m.* [S.] A pilgrim; a traveller.

યાત્રિક તપોમય સુકર્મ હો અમ પરિક્રમણ ધર્મ્ય.—લલિત.

યાત્રી, Same as યાત્રાળુ *q. v.*

યાદ, *s. f. n.* [P.] Remembrance; recollection. 2. Same as યાદી *q. v.*

Id. યાદ કરવું To remember. યાદ આપવું-દેવું To remind. યાદ આવવું To be remembered.

યાદગાર, *adj.* [યાદ+P. गार doing.] Calling to mind; reminding. 2. *s. f.* A memorandum; a memorial.

યાદગારી, Same as યાદગીરી *q. v.*

યાદગીરી, *s. f.* [યાદ+P. गिरफ़्तन् to take.] A token of remembrance; a memento. 2. Remembrance. 3. A name; fame; praise.

યાદદાસ્ત, *s. f.* [યાદ + P. दाश्तन् to hold. Memory; remembrance. 2. A memorandum.

યાદદાસ્તી, *s. f.* [See above.] Remembrance power of calling to mind; a memorial. 2. A memorandum.

યાદી, *s. f.* [See યાદ.] A memorandun-scrap; a petition; a representation. 2. Remembrance. 3. A list; a roll.

યાદી ઉચિત નવ એ લાવવી દીસે.—કલાપિ.

યાદૃશ, *adv.* [S. *fr.* यद् +दृश् to see.] As; like.

યાન, *s. n.* [S. *fr.* या to go.] A vehicle; a conveyance; a carriage. 2. Going; travelling; proceeding.

યાને, *conj.* [Ar. यअमी that is to say.] Or; in other words.

યાંત્રિક, *adj.* [See યંત્ર.] Pertaining to a machine; mechanical.

યામ, *s. m.* [See યમ.] The eighth part of a day; a period of three hours. 2. A restraint; forbearance; control. 2. *adj.* Ceasing; desisting.

યામની, } યામિની, } *s. f.* [S. यामिनी.] Night.

યામ્ય, *adj.* [S.] Southern.

યામ્યાયન, *s. n.* [યામ્ય+S. अयन the sun or going.] Winter solstice.

યામ્યોત્તર, *adj.* [યામ્ય+S. उत्तर north.] Going from south to north. 2. *s. n.* The meridian.

યાર, *s. m.* [S. जार a paramour.] A friend; an associate. 2. A gallant; a paramour.

યારબાજ, *adj.* [યાર+P. बाज् practising, sporting.] Voluptuous.

યારબાજી, *s. f.* [See above.] Friendship; companionsihp. 2. Amour.

યારી, *s.f.* Same as યારબાજી *q. v.* 2. A favour; a support. 3. [Eng. *Yard.*] A Halyard; a halliord.

યાલ, *s. f.* [P. अयाल्.] Mane (as of a lion).

યાવક, *s. n.* [S.] The red dye or lac.

પદપંકજ પદ્મથી સુંદર, યાવક ભરિયો જાણે જી.—ઉદ્ધવ.

યાવત્ , *adv.* [S.] As far as; as long as. 2. Till; until.

યાવત્ચંદ્રદિવાકરો, *adv.* [S.] As long as the sun and the moon shine (a Sanskrita expression used in a document); for ever.

યાવની, *adj.* [See યવન.] Barbarian.; foreign; belonging to a foreigner.

યાસ, *s. m.* [S.] An effort; an endevour.

યાસ્ક. *s. m.* [S.] Name of the author of Nirukta.

યાહુદી, *s. m.* [Ar. यहुदी a Jew.] The Jews; the people of Judea. 2. *adj.* Jewish.

યાહોમ, *adv.* [Ar. या ah ! + S. हेम a sacrifice.] Rushingly; daringly; desperately.

Id. યાહોમ કરવું To do a thing desparately or at any risk.

યાહોમ કરીને પડો ફત્તેહ છે આગે.—નર્મદ.

યાળ, Same as યાલ *q. v.*

યુક્ત, *adj.* [S. *fr.* युज् to join.] Joined; connected; united. 2. Possessing; endowed with. 3. Intent on; engaged in. 4. Proper; becoming; suitable.

યુક્તાયુક્ત, *adj.* [યુક્ત+S. अयुक्त improper.] Proper and improper; good and bad; fit and unfit.

યુક્તિ, *s. f.* [See યુક્ત.] Junction. 2. Ingenuity; inventiveness; contrivance; cunning; art; skill; knack; tact; dexterity. 3. A plan; a device; a mode. 4. A measure; a stop; a means; an expedient.

Id. યુક્તિ કરવી-રચવી To make a contrivance; to contrive. યુક્તિ વાપરવી To make use of a contrivance.

યુક્તિમાન્, } યુક્તિવંત, } યુક્તિવાન, } યુક્તિવાળું, } *adj.* [યુક્તિ+S. मान्, वत्, वान्, Guj. વાળું having.] Ingenious; skilful. 2. Inventive.

યુગ, *s. m.* [S. *fr.* युज् to join.] One of the four ages; the period comprising the four ages. 3. A couple; a pair.

યુગલ, *s. n.* [S.] A pair; a couple.

યુગાનયુગ, } યુગાનુયુગ, } *adv.* [Redup. of યુગ.] From age to age; in all ages in succession.

યુગાંતર, *s. n.* [યુગ + S. अंतर another.] A succeeding generation. 2. Another division of the sky.

યુગેયુગ, Same as યુગાનુયુગ *q. v.*

યુગ્મ, *s. m.* [S. *fr.* युज् to join.] A brace; a pair. 2. The male and his female; a couple. 3. A junction; a union. 4. Twins.

યુત, *adj.* [S. *fr.* यु to joim.] Joined; united. 2. Attached to. 3. Endowed with. 4. Fit; worthy.

તે કોમળ ચરણે ચાલે, કંટકયુત ગિરિશૃંગ.—ઉદ્ધવ.

યુદ્ધ, *s. n.* [-S. *fr.* युध् to fight.] A war; a battle; a fight; a wrestling; a conflict.

યુદ્ધકારી, *adj.* [યુદ્ધ+S. कार doing.] Fighting; contending.

યુદ્ધમાર્ગ, *s. m.* [યુદ્ધ+S. मार्ग a way.] Military stratagems or tactics; manœuvres.

યુદ્ધવાંછુ, *adj.* [યુદ્ધ+S. वाञ्छ् to desire.] Desirous of a battle.

એટલે હું નિહાળું આ ઉભેલા યુદ્ધવાંછુ ને —ના. દ. ક.

યુદ્ધવિદ્યા, *s. f.* [યુદ્ધ + S. विद्या science.] Science and art of war.

યુદ્ધવીર, *s. m.* [યુદ્ધ + S. वीर brave.] A warrior; a hero.

યુદ્ધશાસ્ત્ર, *s. n.* Same as યુદ્ધવિદ્યા *q. v.*

યુદ્ધશાલી, } યુદ્ધશાળી, } *adj.* [S. युद्धशालिन्.] Heroic; valient.

યુદ્ધો, Same as યોદ્ધો *q. v.*

યુધિષ્ઠિર, *s. m.* [S.] Name of the eldest of the Pandava princes.

યુનાની, *adj.* [Ar. *fr.* युनान् the ancient Ionian islands.] Persian. 2. Mahommedan.

યુરોપીય, *s. m.* [Eng. *European.*] A European; an inhabitant of Europe. 2. An Englishman. 2. *adj.* Belonging or relating to the European country.

યુવતિ, } યુવતી, } *s. f.* [S.] A young woman.

યુવરાજ, *s. m.* [S. युवन् young+ राजन् a king.] An heir-apparent to the throne; a crown prince.

યુવરાણી, *s. f.* [S. युवन् young + राज्ञी a queen.] Wife of an heir-apparent; a crown-princess.

યુવા, } યુવાન્, } *s. m.* [S. युवन्, युवा young.] A youth; a young man.

યુવાન, *adj.* [See above.] Young; youthful; adult. 2. Strong; healthy.

યુવાવસ્થા, *s. f.* [યુવા+S. अवस्था state.] Youth; juvenility.

યૂકા, *s. f.* [S.] A louse.

યૂથ, *s. n.* [S.] A flock; a herd; a troop.

યૂપ, *s. m.* [S.] A sacrificial post to which a victim is tied.

ગંગા મટે દીપે ભૂપ, જેણે રોપ્યા યૂપ અનૂપ.—રત્નેશ્વર.

યે, *adv.* Same as ય also *q. v.*

યોગ, *s. m.* [S. *fr.* युज् to join.] Junction. 2. Contact; connection. 3. Fitness; propriety; suitableness. 4. An occasion; an opportunity. 5. A conjunction. 6. The principal star in a lunar mansion. 7. Consecutive disposition as established by the Deity. 8. Spiritual or abstract meditation of the Supreme Being. 9. The system of philosophy established by Patanjali (in which it is maintained that absolution or નિર્વાણ can only be obtained by abstract meditation of the Supreme Being). 10, A way or expedient. 11. The twenty-seventh part of a circle measured on the plane of the ecliptic and used in calculating the longitudes of the sun and the moon.

Id. યોગ આવવો-બનવો-ખાવો To take place; to happen; to occur (a conjuncture of circumstances. યોગ સાધવો To take advantage of a conjuncture of circumstances or opportunities. 2. To acquire proficiency in ascetic practices recommended by Yoga philosophy. તેને યોગે-તેના યોગે કરીને-તેના યોગથી Under its influence; by means of that; through it.

યોગક્ષેમ, *s. n.* [યોગ+S. क्षेम safe.] Security of possession; keeping safe of property. 2. Welfare; well-being; prosperity.

યોગદશા, *s. f.* [યોગ + S. दशा state.] The state of the mind in contemplation. 2. The highest bliss according to Yoga philosophy.

યોગનિદ્રા, *s. f.* [યોગ + S. निद्रा sleep.] The sleep of Vishnu at the end of a Yuga. 2. An epithet of Durga.

યોગનિદ્રાને આજ્ઞા થઈ, હવી વ્યાપ્તમાન.—પ્રેમાનંદ.

યોગબળ, *s. n.* [યોગ + S. बल power.] The power of devotion or abstract meditation; a supernatural power. 2. The power of magic.

યોગમાર્ગ, *s. m.* [યોગ+ S. मार्ग a way.] The way of attaining to the highest bliss, recommended by Yoga philosophy.

યોગમાયા, *s. f.* [યોગ+S. माया illusion; Durga.] The magical power of Yoga. 2. The Creative Power abstracted from actual creation. 3. An epithet of Durga.

યોગરાજ, *s. m.* Name of a drug. 2. Same as ગૂગળ *q. v.*

યોગરૂઢ, *adj.* [યોગ + S. रूढ conventional.] (A word) That is correct etymologically as well as by use.

યોગશાસ્ત્ર, *s. n.* [યોગ+S. शास्त्र science.] The Yoga philosophy.

યોગસમાધિ, *s. f.* [યોગ+S. समाधि an abstract contemplation.] The absorption of the soul in profound and abstract contemplation.

યોગસૂત્ર, *s. n.* [યોગ + S. सूत्र aphorism.] The aphorisms of the Yoga philosophy.

યોગાભ્યાસ, *s. m.* [યોગ + S. अभ्यास study.] The practice of abstract devotion or meditation.

યોગાયોગ, *s. m.* [યોગ+ S. अयोग unseasonable time.] Seasonable and unseasonable time. 2. A conjuncture.

યોગારૂઢ, *adj.* [યોગ + S. आरूढ mounted.] Engaged in profound and abstract meditation.

યોગાસન, *s. n.* [યોગ+S. आसन. a seat.] The posture fitted for profound and abstract meditation.

યોગિની, *s. f.* [S.] A subordinate goddess attendant on and created by Durga. 2. A female devotee. 3. A sorceress; a witch. 4. Name of the eleventh day of the dark fortnight of Jyeshtha month.

યોગી, *s. m.* [S. योगिन्.] A follower of the *Yoga* philosophy. 2. An ascetic; a devotee.

યોગીશ્વર, *s. m.* [યોગી+S. ईश्वर god.] A great ascetic.

યોગેંદ્ર, યોગેશ્વર, } *s. m.* [યોગ+S. इंद्र, ईश्वर lord, god.] An adept in or a master of Yoga. 2. An epithet of Sliva. 3. One who has obtained superhuman powers.

યોગ્ય, *adj.* [S.] Suitable; fit; proper; worthy of; becoming; right. 2. Deserving; qualified.

યોગ્યતા, *s. f.* [યોગ્ય+S. ता a suffix forming a noun.] Propriety; suitableness; fitness; worth; qualification; merit. 2. Importance. 3. Ability; capability. 4. Appropriateness.

યોગ્યાયોગ્ય, *adj.* [યોગ્ય+S. अयोग्य improper.] Fit and unfit; proper and improper.

Id. યોગ્યાયોગ્ય વિચાર Consideration of what is fit and unfit.

યોજક, *adj.* [S. युज् to join + क doing.] Inventive; skilful. 2. *s. m.* A joiner; an arranger; a contriver.

યોજન, *s. m.* [See above.] A measure of distance equal to eight miles. 2. Joining 3. Arrangement.

યોજનગંધા, *s. f.* [યોજન + S. गंध smell.] Musk. 2. Name of Satyavatee, mother of Vyasa.

યોજના, *s. f.* [See યોજક.] Arrangement; contrivance ; plan ; device; disposition. 2. Junction; connection.

યોજનીય, *adj.* [See યોજક.] Worthy of joining.

યોજવું, *v. t.* [See યોજક.] To arrange; to dispose; to contrive; to put to; to set on; to fix; to apply. 2. To excogitate; to strike out by thinking.

યોધ, યોધી, ૦ ૦, } *s. m.* [S. योध, योधिन्.] A warrior; a soldier; a combatant; a hero.

યોનિ, યોની, } *s. f.* [S.] The female organ of generation; pudendum muliebre or vulva; womb; uterus. 2. A source; an origin; spring; the place of birth.

યોનિકંદ, *s. m.* [યોનિ + S. कंद a bulb.] Prolapsus vagina.

યોનિદ્વાર, *s. m.* [યોનિ + S. द्वार entrance.] Vulva.

યોનિપટલ, *s. m.* [યોનિ+S. पटल a curtain.] Hymen; a fold of mucas membrane at the vaginal entrance.

યોનિમાર્ગ, *s. m.* [યોનિ + S. मार्ग a way.] Vagina.

યોનિલિંગ, *s. n.* [યોનિ+S. लिंग a mark.] Clitoris.

યોન્યર્શ, *s. n.* [યોનિ+S. अर्श damage; hurt.] Menorrhagia; prolapsis uteri.

યોન્યોષ્ઠ, *s. n.* [યોનિ+S. ओष्ठ a lip.] Labium; one of the two folds of skin of the female external genital organs.

યોષિતા, *s f.* [S.] A young woman.

ન ધૈર્ય લોપે દ્વિજ તેની યોષિતા.—ભી ભા. દી.

યૌવન, *s. n.* [See યુવા.] Youth; prime of life; puberty.

યૌવનદશા, *s. f.* [યૌવન+S. दशा state.] Youthfulness; puberty.

યૌવનપાંડુ, *s. n.* [યૌવન + S. पांडु pale.] Chlorosis.

યૌવના, *s. f.* [See યૌવન.] A young beautiful woman.

યૌવરાજ્ય, *s. n.* [S.] The rank or rights of an heir-apparent.

ર.

ર.

ર, *s. m.* [S.] The twenty-seventh consonant of the Gujarati alphabet of the lingual class. 2. A syllabic foot consisting of long, short and long syllables (-⏑-). Used in exchange for the letters ડ, ય and લ.

રંગુજ, *s. n.* An oxide.

રંયોજન, *s. n.* Oxidation.

રંયોજિત, *adj.* Oxidised.

રઇ, *s. f.* [See **રતિ.**] The wife of the god of love. 2. Same as **રાઈ** *q. v.*

Id. એના રઇ રઇ જેટલા ટુકડા કરી નાખીશ I will cut him up into pieces as small as mustard-grains.

રઇયત, Same as **રૈયત** *q. v.*

રકઝક, *s. f.* [રક redup. of ઝક *fr.* P. जिक् to defeat.] Disputation; controversy. 2. Obstinacy; pertinacity.

Id. રકઝક કરવી To hold a disputation; to be engaged in a noisy quarrel.

રકમ, *s. f.* [Ar. रक़म्.] An item; an article. 2. A sum; an amount; a number.

Id. રકમ ઉપાડવી To borrow a sum of money. રકમ નામે લખવી To sell on credit a sum of money or an article of value, and enter it in the account-book.

રકમબંધ, *adv.* [રકમ + S. बंध् to bind.] In great amount.

રકાન, *s. m.* [P. रकान्.] A custom; a practice.

રકાબ, *s. m.* [Ar.] A stirrup.

રકાબદાર, *s. m.* [રકાબ + P. दार having.] A servant; an attendant.

રકાબી, *s. f.* [P. रिकाब्.] A plate; a saucer; a dish.

રકાબો, *s. m.* The portion of a cultivated land which is kept untilled and used for a common.

રકાર, *s. m.* [ર+S. कार showing the sound of the preceding letter.] The sound of ર. 2. The letter ર.

આપ લકાર લખો તમે ટાળી, નહિ તો લખેશ રકાર.–દયારામ.

રકારાંત, *s. m.* [રકાર + S. अंत end.] A word ending in ર.

રકેબી, Same as **રકાબી** *q. v.*

Id. રકેબી જેવું Salver-shaped.

રક્કો, *s. m.* [See **રૂક્કો**,] A resolution order; management.

રક્ત, *s. n.* [S. *fr.* रंज् to colour red.] Blood. 2. *adj.* Red; blood-red. 2. Coloured; dyed. 3. Attached to; fond of; enamoured of.

જન દયા પ્રીતમ કૃષ્ણ વલ્લભ, સહ સદાગતિ રક્ત.—દયારામ.

રક્તકણ, *s. n.* [રક્ત + S. कण a grain.] Red corpuscle of the blood.

રક્તકમળ, *s. n.* [રક્ત+ S. कमल lotus.] The red lotus-flower.

રક્તકોઢ, *s. m.* [રક્ત blood+S. कोढ leprosy.] A disease called laprosy in which blood flows out.

રક્તકૃમિ, *s. n.* [રક્ત blood+S. कृमि a worm.] A blood-worm.

રક્તચંદન, *s. n.* [રક્ત red + S. चंदन sandal wood.] Red sandal-wood. Pterocarpus santalimus. N. O. Leguminosæ.

રક્તજમૂર્છા, *s. f.* [રક્ત + S. ज produced + मूर्छा swoon.] Apoplexy.

રક્તજવૃદ્ધિ, *s. f.* [રક્ત+S. ज produced +वृद्धि growth.] Hœmatocele; a blood tumour.

રક્તજળ, *s. n.* [રક્ત+S. जल water.] Plasma; the fluid part of blood and lymph.

રક્તપાત, *s. m.* [રક્ત+S. पात falling.] Blood-shedding.

રક્તપિત્ત, *s. n.* [રક્ત + S पित्त bile.] Black leprosy; scorbutus.

રક્તપ્રમેહ, *s. m.* [રક્ત+ S. प्रमेह a urinal disease.] Passing of blood in the urine; bloody urine.

રક્તપ્રવાહ, *s. m.* [રક્ત + S. प्रवाह a flow.] Hœmorrhage; a flow of blood.

રક્તમેહ, *s. m.* [રક્ત+S. मेह urine.] Hœmaturia; blood in the urine.

રક્તરંગક, } **રક્તરંજક**, } *s. n.* [રક્ત +S. रंज् to colour.] Hœmoglobin; the colouring matter of red-corpuscles.

રક્તરોયડો, Same as **રગતરોયડો** *q. v.*

રક્તવમન, *s. m.* [રક્ત +S. वमन vomitting.] Hœmatemesis; the vomitting of blood.

રક્તવાહિની, *s. f.* [રક્ત + S. वह् to carry.] A blood-vessel; an artery, a vein and a capillary.

રક્તવિકાર, *s. m.* [રક્ત + S. विकार change.] Corruption, or disorder generally of the blood.

રક્તવૃદ્ધિ, *s. f.* [રક્ત + S. वृद्धि growth.] Increase of blood. 2. Return of colour and flesh after sickness; convalescence.

રક્તસ્રાવ, *s. m.* [રક્ત+S. स्राव flow.] Flow or running of blood generally. 2. Hœmorrhage.

રક્તાંગજ્વર, *s. m.* [રક્ત red + S. अंग body+ ज्वर fever.] Scarlet fever.

રક્તાતિસાર, *s. m.* [રક્ત +S. अतिसार dysentery.] Diarrhœa or dysentery with blood-red mucus.

રક્તાંબર, *s. n.* [રક્ત red+S. अंबर a garment.] Name of a silken cloth red in colour.

રક્તાભિસરણ, *s. n.* [રક્ત+S. अभिसरग circulation.] Blood-circulation.

રક્તાભિસરણતંત્ર, *s. n.* [રક્તાભિસરણ+S. तंत्र a system.] Circulatory system.

રક્તાર્બુદ, *s. n.* [રક્ત + S. अर्बुद a boil.] A bloody tumour.

રક્તાર્મ, *s. n.* [રક્ત+S. अर्म a disease of the eye.] Pterygium; a chronic thickening of the conjunctiva.

રક્તાશય, *s. n.* [રક્ત + S. आशय an abode; a receptacle.] Heart.

રક્તાશોક, *s. m.* [રક્ત +S. अशोक name of a tree.] A red flowered Ashoka tree.

રક્તાશોકે ડીઠી શીખરિણીએ ડગ ઢળે.—કે. હ. ધ્રુ.

રક્તિ, *s. f.* [S.] Attachment; love; affection. 2. Lovliness; charmingness.

રક્તોત્પલ, *s. n.* [રક્ત red + S. उत्पल lotus.] A red flowered lotus.

રક્ષક, *adj.* [S. *fr.* रक्ष् to protect.] Preserving; protecting. 2. *s. m.* A protector. 3. A guard; a watchman.

રક્ષણ, *s. n.* [See above.] Keeping; protection; preservation; security.

રક્ષપાળ, *s. m.* [S. रक्ष a guard + पाल् to protect.] A guard; a watchman; a protector.

રક્ષવું, *v. t.* [See રક્ષક.] To preserve; to protect; to guard.

રક્ષા, *s. f.* [S.] Preservation; protection. 2. A twist of thread tied around the wrist as a preservative from evil; an amulet. 3. Ashes.

Id. **રક્ષા કરવી** To protect. 2 To reduce to ashes. **રક્ષા બાંધવી** To tie a thread round the wrist, as an amulet, for protection against evil,

રક્ષાબંધન, *s. n.* [રક્ષા+S. बंधन binding.] The ceremony of tying a chanted thread on the wrist for protection against evil,

રક્ષિત, *adj.* [See રક્ષક.] Protected.

રક્ષી, *adj.* [S. रक्षिन्] Protecting; guarding. 2. *s. m.* A protector; a gaurdian. 3. A guard; a watchman.

રખ, *adj.* A secret term for three. 2. *s. m.* [See ઋષિ.] A Jaina ascetic.

રખડ, *s. f.* [See રખડવું.] Moving or wandering; trudging along.

રખડપટ્ટી, *s. f.* [રખડવું+S. पट्ट a strip.] Roaming; wandering; moving on heavily and tardily.

રખડવું, *v. i.* [S. रख् to go; to move.] To wander: to roam. 2. To jog; to trudge on. 3. To be out of employment.

રખડાઉ, *adj.* [રખડવું+વાળું having.] Wandering; vagabond. 2. Unsettled; itinerant; of a roving disposition.

રખડાટ, *s. m.* [રખડવું+S. वृत्ति state.] Wandering; roaming about; a troublesome moving about.

રખડામણ, *s. n.*, **રખડામણી**, *s. f.* Same as **રખડપટ્ટી** *q. v.*

રખડાવવું, *v. t.* [See **રખડવું**.] To cause to wander. 2. To make or leave without; to deprive of.

Id. તમે અમને પાણી વિના રખડાવ્યા You left us to suffer from want of water.

રખડેલ, **રખડેલું**, *adj. m. f. n.* Same as **રખડાઉ** *q. v.*

રખતી, *s. f.* [See **રાખવું**.] Respect towards; partiality to.

કહ્યું છું તેણે લેતા રે નથી, નથી રાખતો મોં રખતી.—રઘુનાથ.

રખપત, *s. f.* [See **રાખવું**+S. प्रतीति credit.] Protection of one's reputation.

Prov. રખપત, તો રાખપત Do unto others as you would have them do unto you.

રખરખ, *s. f.* [Redup. of S. रख् to move.] An unnatural and excessive hunger or thirst such as arises in diseases of children. 2. Crying.

Id રખરખ કરવું To be uneasy; to be ill at ease.

રખરખડી, *s. f.* [રાખ ashes+S. रक्षा an amulet.] Ashes or dust taken from the border of a village and applied to the forehead of a child, as a protection against evil,

રખરખવું, *v. i.* [See **રખરખ.**] To feel uneasy; to cry owing to pain. 2. To pine for.

રખરખાવટ, Same as **રખાવટ** *q. v.*

રખવાળ, *s. m.* [See **રક્ષપાળ.**] A guardian; a protector. 2. A guard; a watchman. 3. *s. f.* Guardianship; protection.

રખવાળી, *s. f.* } **રખવાળું**, *s. n.* } [See above.] Protecting; guarding; keeping; taking care of; preservation; protection; care. 2. Guardianship. 3. The price paid for anything being taken care of or kept under protection.

રખાપત, *s. f.* [See **રખપત.**] Conduct which evokes respect; obliging conduct.

રખાવટ, *s. f.* [રાખવું+S. वृत्ति state.] Partiality; partisanship.

રખી, *s. m.* [See **ઋષિ.**] A sage. 2. A scavenger. 2. Same as **રખું** *q. v.*

રખીસર, *s. m.* A scavenger.

રખું, } **રખુ**, } *adj. m. f. n.* [S. रक्ष् to protect.] Protecting; peserving. (Used as the second part of a compound, *e. g.* હૈયારખુ, મેરખું.)

રખે, } **રખેને**, } *conj.* [See **રાખવું.**] Lest; perhaps; perchance; in case; peradventure; for fear that.

રખેવાળ, Same as **રખવાળ** *v. v.*

રખેવાળી, Same as **રખવાળી** *q. v.*

રખેસર, } **રખેહર**, } *s. m.* A scavenger.

રખોળવું, *v. t.* [રાખ ashes + વાળું having+ S. कृ to do.] To rub or mix with ashes.

રખો, *s. m.* [See **રખું.**] A watchman; a guard.

રખોટવું, Same as **રખોળવું** *q. v.* 2. *v. t.* [રેખા + પાડવી **to draw.**] To make a line; to make a sign; to draw **lines.**

રખોપિયો, Same as **રખો** *q. v.*

રખોપું, *s. n.* [See **રક્ષા.**] **Watching**; guarding. 2. Money paid for watching.

સરહદનું રખોપું ત્રણ ભર જુવાનોને સોંપ્યું.—**બ. ક. ઠા.**

રખ્યા, *s. f.* [S. रक्षा.] Ashes. 2. Nothing.

રગ, *s. f.* [P.] A vein; a blood-vessel. 2. The secret purpose or meaning; **a** secret. 3. Excitement. 4. State of mind.

Id. રગ જોવી–તપાસવી To examine the pulse. 2. To examine one's temper. રગ પારખવી–ઓળખવી–જાણવી To know or understand another person's temper. રગ હાથમાં આવવી To know one's mind.

રગની રીત રગે તો, આવતાને અપાયે.—**પ્રેમાનંદ.**

રગઝગ, Same as **રકઝક** *q. v.*

ડોસે બહુ રગઝગ કરી ત્યારે ફરીયાદ કરી.–**હ. ડા કાં.**

રગડ, *s. f.* [See **રગડવું.**] Trouble; labour; drudgery. 2. Embrocation; massage. 3. *s. m.* Name of a preparation of sauce containing pieces of potato, gram, pulse, and other spices.

રગડદગડ, *adv.* [રગડવું+ દગડ redup.] Trudgingly; slowly and with difficulty.

રગડમલ્લ, *s. m.* [રગડવું+S. मल्ल an athlete.] An athlete who can crush anything. 2. A rude, overbearing, rough fellow; a bully.

રગડવું, *v. t.* [See **રગ** a vein.] To press and rub roughly; to drive on; to push along. 2. To beat soundly. 3. To work hard. 4. To pound; to pulverize. 5. To scour. 6. To massage.

Id. શરીર રગડવું To knead the body. પતર રગડવી To torment: to vex; to tease; to tire out.

મંડે ધરી મરદામી રગડવા ફોજ રિપુની.—**દલપતરામ.**

રગડાટ, *s. m.* [રગડવું+S. वृत्ति state.] Trudging; drudging; drudgery; hard work.

રગડાવવું, *v. t.* [See **રગડવું.**] To get pressed, rubbed or massaged. 2. To get pounded or pulverised. 3. To get one work hard. 4. To get oppressed.

રગડાવું, *v. i.* [See **રગડવું.**] To be pressed and rubbed roughly. 2. To be oppressed. 3. To be obliged to work hard.

રગડો, *s. m.* A thick liquid; muddiness. 2. Sediment. 3. A throng; a press; a crowd of people pressing against each other.

રગડોળવું, *v. t.* [રગડો+ ડોળવું to mix.] To roll in mud; to soil. 2. To give a hard work; to trouble.

રગડોળાવવું, *v. t.* [See **રગડોળવું.**] To get rolled in mud; to get soiled. 2. To cause to trouble.

રગડોળાવું, *v. i.* [See **રગડોળવું.**] To be soiled. to be rolled in mud. 2. To be troubled.

રગણ, *s. m.* [ર + S. गण a foot.] A foot of three syllables having the middle one short and the rest long; an *amphimacer*; (– ⏑ –).

રગત, Same as **રકત** *q. v.*

રગતરોટી, *s. f.* [રક્ત+રોટી bread.] A millitary service.

રગતરોયડો, *s. m.* A medicinal plant. Rhamnus wightii. N. O. Rhamnacæ.

રગદોળવું, Same as રગડોળવું *q. v.*

રગદોળાવવું, Same as રગડોળાવવું *q. v.*

રગદોળાવું, Same as રગડોળાવું *q. v.*

રગદોળાયા રજ વિષે સકળ સકળ કુરૂરાજ.—તુળસી.

રગરગ, *s. f.* [Redup. of રગ *fr.* रग् to doubt.] Entreaty; importunity.

બ્હાને રગરગ કો રતિભીની.—કે. હ. ધ્રુ.

રગરગવું, Same as રગવું *q. v.*

રગરગાવવું, *v. t.* To postpone from time to time; to put off. 2. To trouble; to tire; to harass.

રગવું, *v. t.* [S. रग् to doubt.] To entreat; to to ask earnestly; to importune.

રગશિયું, રગસોઉં, } *adj. m. f. n.* [રગ + S. शीतल cold.] Slow; moving slowly; idle; not alert.

રગિયું, રગીઉં, રગીલું, } *adj. m. f. n.* [See રગ.] Obstinate; perverse.

Id. એક રગિયો Staunch and persevering in pursuit; headstrong; obstinate.

એના સગા ઘણા છે રગિયા રે.—પ્રેમાનંદ.

સંપી, સજાત રગિયા નરનાથ કેરા.—કે. હ. ધ્રુ.

રગ્ગડ, *adj.* [See રગડો.] Thick; dence. 2. *s. m.* A thick liquid.

રઘવા, રઘવાટ, } *s. m.* [રઘવાયું + S. वृत्ति state.] A disturbed state of the mind; hurry; confusion; hurly-burly. 2. Uneasiness.

રઘવાટિયાપણું, રઘવાટિયાવેડા, } *s. n.* [રઘવાટિયું+પણું a suffix forming a noun, S. वृत्ति state.] The state of being confused. 2. Uneasiness; unsteadiness.

રઘવાટિયું, રઘવાટીઉં, } *adj. m. f. n.* [રગ+S. वृत्ति state.] Bewildered; perplexed; confounded. 2. Uneasy.

રઘવાટીઆપણું, રઘવાટીઆવેડા, } Same as રઘવાટિયાપણું, રઘવાટિયાવેડા *q. v.*

રઘવાયાપણું, રઘવાયાવેડા, } Same as રઘવાટિયાપણું, રઘવાટિયાવેડા *q. v.*

રઘવાયું, Same as રઘવાટિયું, રઘવાટીઉં *q. v*

Id. રઘવાયું ભૂત A person of a restless disposition. રઘવાયું ઢોર A perplexed animal; a confounded person.

રંક, *s. m.* [S.] A poor wretch; a beggar; a destitute person. 2. *adj.* Poor; wretched; destitute. 3. Humble; meek.

Prov. રંકને ઘેર રતન Unexpected and overwhelming good luck.

રંકરંજાડ, *s. f.* [રંક + રંજાડવું to harass.] Troubling and harassing the poor.

રંગ, *s. m.* [S. *fr.* रंज् to colour.] Colour; hue; tint. 2. A dye; a paint; a pigment; a colouring substance or composition. 3. Splendour; brilliance. 4. Beauty; excellence of state. 5. Dignity. 6. Appearance; aspect. 7. A suit at cards. 8. Fun; frolic; sport; pleasure; animation; spirits. 9. Affection; love; attachment. 10. Intoxication. 17. Praise; a reward. 12. A stage; a circus. 13. *inter.* Bravo ! Hurrah !

Id. રંગ ઉતરવો To lose colour or brightness; to fade. 2. રંગ કરવો To be victorious; to be triumphant. 2. To acquire glory; to be glorious. રંગ જામવો To be steady; to reach the highest pitch of merriment. રંગ મચાવવો To put in a merry mood. રંગ બદલવો To take a turn; to change. રંગ બેસવો-લાગવો To stick; to be fast (said of a colour). રંગ દેવો-ચઢાવવો To colour; to dye. રંગ દેવો To congratulate on a success. રંગ જમાવવો-લાવવો To make successful. 2. To bring to the highest degree of success attainable. રંગ રાખવો To preserve one's credit, dignity, superiority, etc. રંગમાં હોવું—રહેવું To be jolly or in good humour. રંગે રમવું To enjoy the pleasures of life. રંગ પૂરવો To exaggerate a matter. રંગની રોળ Extreme pleasure. મેં મનમાં જે આશા ધરી, તે હું કરૂં રંગની રોળે.—પ્રેમાનંદ. રંગ રહેવો To have one's prestige upheld. રંગી નાખવું To beat so much as to bleed.

Prov. રંગમાં ભંગ A play ending in a fray. રંગના તે ચટકા, કાંઇ કુંડાં હોય ? Pleasures should last for a short time onl ; pleasures have a higher relish when they are but rarely used.

પ્રીત અમારી વીસરીને, કુબ્જાશું રંગ લાગ્યો.—ભાલણ.

તપશે દીપશે હો, રંગ આ દેશ તણો.—નર્મદ.

વગાડશે મંડપમાં ચંગ, નાગરી ન્યાતમાં રહેશે રંગ.—પ્રેમાનંદ.

હરિયું રંગ ને વાગે ચંગ.—પ્રેમાનંદ.

ભીમસેનને રંગ ઘટે છે.—હ. કા. કાં.

જુવતી જોબન માંહી, રીઝથી રંગ રમાડે.—સામળ.

સંગે રંગે રમંત રસેશને.—કે. હ. ધ્રુ.

પ્રસંગમાં તું રંગ જ રાખે, તુંથી ઉજળો દેશ.—લલિત.

રંગક, *s. n.* [રંગ+S. क doing.] Chromogen; a pigment. 2. *adj.* Colouring; dyeing.

રંગકકોષ, *s. m.* [રંગક+S. कोष a cell.] A pigment cell.

રંગજનક, *s. n.* [રંગ+S. जन् to be produced.] Chromogen.

રંગડ, *adj.* [રંગ+ S. ड dim.] Addicted to the pleasures of sense; sensual. 2. Habituated to vice; intoxicant.

રીઝયા રંગડ કંથ અંતર, અહો ! કામે કરો વામ છે ?-કે. હ. ધ્રુ.

રંગડખાનું, *s. n.* [રંગડ+P. खानह a place.] A place where persons indulging in intoxicating drinks congregate.

રંગણું, *s. n.* [See રંગ.] The occupation of dyeing. 2. A thing to be dyed or coloured.

ઘેર રંગણું રંગે ઘણી, ઘરાકી ગામમાં છે ઘણી.—સામળ.

રંગત, *adj.* [See રંગ.] Coloured. 2. Elegant; full of figures. 3. Splendid; gaudy.

રંગતાળી, *s f.* [રંગ+S. ताल a clap.] Clapping the hands on account of success, delight, or pleasure. 2. Merry-making.

રંગદા, *s. f.* [રંગ + S. दा to give.] Alum.

રંગદાર, *adj.* [રંગ+ P. दार having.] Beautifully coloured; painted.

રંગપત્રી, *s. f.* [રંગ+S. पत्र a leaf.] A kind of medicinal drug.

રંગપાણી, *s. n.* [રંગ+S. पानीय water.] An intoxicating drink.

Id. રંગપાણી ઉડાવવાં To have a party of drink; to indulge in an intoxicant. 2. To be merry-making; to enjoy the pleasures of life.

રંગબહાર, *s. m.* [રંગ+S. बहार spring season.] A show; a sport; a spectacle.

રંગબાજ, *adj.* [રંગ+P. बाज playing, practising.] Pleasure-seeking; voluptuous.

રંગબાજી, *s. f.* [See above.] Pleasure; merriment. 2. Sexual pleasures. 3. A mode of playing at cards.

રંગબેરંગ, *s. m.* [See below.] Deversified colours. 2. Diversified pleasures.

રંગબેરંગી, *adj.* [રંગ +બે two+રંગ colour.] Diversified; checkered; of various colours. 2. Captivating; attractive. 3. [રંગ+ P. बे without +રંગ colour.] Having no colour; plain 4. *s. f.* Illusion; attraction.

રંગબેરંગું, *adj. m. f. n.* [See above.] Having various or diversified colours. 2. Addicted to various kinds of pleasures.

રંગભૂમિ, *s. f.* [રંગ+S. भूमि land.] A theatre; a stage. 2. An arena; a circus. 3. A battle-field.

રંગભેર, *adv.* [રંગ + S. भृ to fill.] With pleasure; in the excitement of joy; joyfully.

અમે આવ્યાંતાં રંગભેર રમવારે.—સ્ત્રીગીત.

રંગભેર રમી રહ્યા આડા ને અવળા ઘા.—કે. હ. ધ્રુ.

રંગભોગ, *s. m.* [રંગ+ S. भोग enjoyment.] Pleasures and enjoyments of various kinds.

રંગમંડપ, *s. m.* [રંગ + S. मंडप a tent.] A stage; a theatre; a place of sport or public amusement.

રંગમહેલ, રંગમોહોલ, *s. m.* [રંગ+Ar. महल a palace.] A saloon; a drawing-room. 2. A dancing-hall.

રંગરસ, *s. m.* [રંગ +S. रस interest.] Pleasure. 2. Enjoyment.

રંગરસીઉં, રંગરસીલું, *adj. m. f. n.* [See above.] Addicted to pleasures with a keen relish; enjoying.

રંગરાગ, *s. m.* [રંગ+S. राग pleasure; amour.] Merry-making. 2. Amorous play. 3. Music.

ડગમગતા ડુંગર ડોલાવશે, રંગરાગ રેલવશે.—લલિત.

રંગરાતું, Same as રંગી, રંગીલું *q. v.*

હું રંગરાતી ને છું મદમાતી.—નરસિંહ.

રંગરાતો મદમાતો, વાંસલડીમાં ગીત ગાતો.—દયારામ.

રંગરૂપ, *s. n.* [રંગ+S. रूप a form.] The form and colour of a thing. 2. Quality, texture, form and general appearance of a thing.

રંગરેખા, *s. f.* [રંગ+S. रेखा a line.] Lines of colour drawn or marked on the several parts of the body of a woman, or of a texture of a thing.

રંગરેજ, *s. m.* [P. रंगरज.] A dyer.

રંગરેલ, રંગરોળ, *adv.* [રંગ+રેલ flood, રોળ rolling in.] Overflowing with pleasure; flooded with sensual or voluptuous pleasures. 3. Extreme joy; ecstacy.

રંગલો, *s. m.* [See રંગીલું.] A jester; a clown; a buffoon; a zany. 2. Same as રંગીલું *q. v.*

રંગવું, *v. t.* [S. रंज् to colour.] To colour; to dye; to paint.

રંગશાળા, *s. f.* [રંગ+S. शाला a house.] A dying-house. 2. A dancing-hall; a theatre.

રંગા, *adj. f.* Same as રંગીલું *q. v.*

રંગાઈ, *s. f.* [રંગ+આઈ a suffix forming a noun.] The cost or wages paid for dyeing or colouring.

રંગાઉલિ, *s. f.* A kind of armour.

આંગાં ટોપ રંગાઉલિ.—પદ્મનાભ.

રંગાટ, *s. m.* [રંગ + वृत्ति profession.] The profession and art of dyeing. 2. *adj.* Dyeing.

રંગાટકામ, *s. n.* [રંગાટ+કામ work.] The business or work of dyeing.

રંગાટી, *s. f.* Same as રંગાટ *q. v.* 2. *s. m. f. n.* A dyer. 3. *s. n.* A dying-house.

રંગાટીની બાબતમાં ગુજરાત કરતાં માળવા ચઢીઆતું છે.—હ.દૂ.કાં.

રંગાટીઉં, *adj. m. f. n.* [રંગાટ + વાળું having.] Pertaining or relating to dyeing.

રંગાડું, *s. n.* [રંગ+S. वाट an enclosed space.] A large water-pot made of copper intended to keep coloured water in. 2. A tank dug in the ground for enclosing colouring matter.

રંગામણ, *s. n.* } Same as રંગાઇ *q. v.*
રંગામણી, *s. f.* }

રંગારો, *s. m.* [રંગ+S. कार a doer.] A dyer. 2. A painter.

રંગાવવું, *v. t.* [See રંગવું.] To get coloured. 2. To cause to colour. 3. To get punished; to cause to punish. 3. To get affected.

રંગાવું, *v. i.* [See રંગવું.] To be dyed or coloured. 2. To be severely punished. 3. To be affected.

રંગિત, Same as રંગત *q. v.*

રંગી, *adj.* [S. रंगिन्.] Given to pleasures; gay; merry; wild with pleasure. 2. Passionate. 3. Colouring; dyeing.

રંગીન, Same as રંગત *q. v.*

રંગીભંગી, *adj.* [રંગી+ભંગી intoxicated.] Addicted to intoxicants. 2. Pleasure-seeking; merry-making.

રંગીલું, *adj. m. f. n.* [રંગી+લું dim.] Pleasure-seeking; gay; merry. 2. Fond of; attached to. 3. Passionate. 4. *s. n.* A dengue fever.

રંગેચંગે, *adv.* [રંગ+P. चंग delight.] With pleasure and delight; harmoniously; amicably; without a quarrel or any unpleasantness.

રંગો, *adj. m.* Same as રંગીલું *q. v.*

રંગોળિયું, *s. n.* [See રંગોળી.] An instrument with which lines and figures are drawn on the ground, particularly round the dishes at a dinner party.

રંગોળી, *s. f.* [રંગ+S आवलि a line.] Lines and figures marked or drawn on the ground, particularly round the dishes at a dinner party.

રચના, *s. f.* [See રચવું.] Arrangement; preparation; disposition. 2. Scenery; view; prospect. 3. Work; composition. 4. Mechanism.

રચનાત્મક, } *adj.*
રચનાવાળું, } *m. f. n.* [રચના+S. आत्मक composed of, Guj. વાળું having.] Having or composed of an arrangement, display, etc.; constructive.

રચવું, *v. t.* [S. रच् to arrange.] To arrange. 2. To compose; to compile. 3. To contrive; to plan; to concert. 4. To dispose.

Id. ગ્રંથ રચવો To compose a book. 2. To fabricate a long story out of a small or insignificant incident; to exaggerate the weak points of an incident. તર્કટ રચવું To concoct a story; to get up a story. 2. To lay out a plan, trick or conspiracy.

રચામણી, *s. f.* [See રચવું.] Labour or wages for arrangement, composition etc.

રચાવવું, *v. t.* [See રચવું.] To get arranged; to get prepared. 2. To get composed. 3. To get planned.

રચાવું, *v. i.* [See રચવું.] To be arranged; to be prepared. 2. To be composed; to be compiled. 3. To be disposed. 4. To be planned.

રચિત, *adj.* [See રચવું.] Composed; compiled. 2. Arranged. 3. Planned; formed.

રચ્ચક, *adj.* Deep. (Used with પીળું as પીળું રચ્ચક). 2. Much. 3. *adv.* Completely.

રચ્યુંપચ્યું, *adj. m. f. n.* [રચવું+S. पच् to cook.] Deeply engaged in; absorbed in; immersed in. 2. Settled; steady; fixed.

રજ, *s. f.* [S. रजस्.] Dust; sand; dirt. 2. An atom; a particle. 3. Pollen. 4. A mote in a sunbeam. 5. Menstrual discharge; menses. 6. *adj.* A little. 7. *adv.* Even a little.

Id. રજ નાખવી–ભભરાવવી To spread dust over a writing to dry the ink. તે તો એને માથે રજ ભભરાવે એવો છે He is superior to this man in cunning.

Prov. રજનું ગજ (કરવું) To make a mountain of a molehill.

વહેરાતાં નવ રોયો રજ, મુક્તિ પામ્યો મુરધ્વજ.—પ્રેમાનંદ.

રજઇ, Same as **રજાઇ**, **રજે** *q. v.*

રજક, *s. n.* [Ar. रिजक़.] Food; livelihood; subsistence. 2. *s. m.* [S. *fr.* रंज् to colour.] A washerman.

Id. રજક ઉઠવું To have some hindrance or obstruction in livlihood.

Prov. જ્યાં જેનું રજક લખ્યું હશે, ત્યાં તે જશે Destiny carries a man where he would not go.

રજક ચતુર્ભુજ થઇ ચાલ્યો, બેસી દિવ્ય વિમાન.—પ્રેમાનંદ.

રજકણ, *s. f.* [રજ dust +S. कण a particle.] A particle; an atom. 2. A small particle of dust; a mote.

રજકો, *s. m.* Name of a kind of grass.

રજત, *s. n.* [S.] Silver.

રજતમત્સ્ય, **રજતમાછલી**, } *s. f.* [રજત+S. मत्स्य a fish.] A sliver-fish.

રજની, *s. f.* [S.] Night.

રજનીકર, *s. m.* [રજની+S. कृ to do.] The moon.

રજનીચર, *s. m.* [રજની + S. चर् to walk.] A demon. 2. A thief.

રજનીનાથ, **રજનીપતિ**, } *s. m.* [રજની + S. नाथ, पति husband; lord.] The moon.

રજપૂત, *s. m.* [રાજ + પુત્ર.] An individual of the warlike class among the Hindus; a Rajputa. 2. An inhabitant of Rajputana.

રજપૂતવટ, *s. f.* [રજપૂત + S. वृत्ति conduct.] Character or pride of the Rajputa class; militarism.

રજપૂતાણી, *s. f.* [See રજપૂત.] A Rajputa woman.

રજપૂતી, *s. f.* [See **રજપૂત.**] The profession of a Rajputa; valour; heroism.

રજવાડું, *s. n.* [See above.] The ways and manners of a native state. 2. Same as **રજવાડો** *q. v.*

રજવાડો, *s. m.* [રાજ + S. वृत्ति state.] A Native state; the territory of an Indian prince. 2. [રાજ+S. वाट an enclosure.] The residence of a king.

રજવાળી, *adj. f.* [See below.] Being in menses (of a woman.)

રજવાળું, *adj. m f. n.* [રજ+વાળું having.] Dirty; dusty.

રજસ્, *s. n.* [S.] The second of three constituent qulities of all material substances (the other two being સત્ત્વ and તમસ્). It is supposed to be the cause of great activity seen in creatures, predominently among men.

રજસ્માં મૃત્યુ પામેલો જન્મે છે કર્મ સંગીમાં.—ના. દ. ક.

રજસ્વળા, *s. f.* [રજસ્ + S. वल् to go.] A woman in her monthly course.

રજા, *s. f.* [Ar. रिजा compliance.] Permission; leave. 2. Consent; acquiescense. 3. Dismissal. 4. Leave; vacation; recess.

Id. રજા લેવી To obtain permission or consent. 2. To obtain leave of absence. 4. To leave service. રજા આપવી To give permission or consent. 2. To dismiss from service. રજા હોવી–થવી To be permitted. 2. To be observed as a holiday. રજા પડવી To begin (holidays or a vacation). રજા મળવી To be permitted to go. 2. To be dismissed from service.

રજાઇ, *s. f.* [H.] A quilt; a thick coverlet.

નથી રજાઇ ને ગોદડાં વળી.—નર્મદ.

રજાકજા, *s. f.* [રજા + S. कज़ा fate.] Sickness. 2. Misfortune; difficulty. 3. Death.

Id. રજાકજા થવી To fall sick. 2. To meet with a misfortune or difficulty. 3. To die.

રજાણું, *s. n.* [Ar. रजील low, mean.] An inferior kind of fuel.

રજાણુ, *adj.* [See above.] Mean; low. 2. Shameless.

રજિક, *adj.* [See **રજ.**] Very small. 2. Same as **રજક** *q. v.*

ધરિયો ભમરા કેરો વેષ, થયો રજિક નાંધડો વેષ.—પ્રેમાનંદ,

રજિયું, *s. f.* [See **રજ.**] A sand-box.

રજી, *s. f.* [See **રજ.**] The seminal fluid. 2. Sand.

આવી રજી ઘોઘા ભાવનગર આગળ પુષ્કળ છે.—હ. દા. કાં.

રજીઉં, Same as **રજિયું** *q. v.*

રજુ, *adj.* [Ar. रुजुअ a return.] Introduced; placed in; produced; brought forward; presented.

Id. **રજુ** કરવું To produce; to present; to bring or place forward. 2. To compare and verify (a copy of a document with the original). 3. To enter (a document in a register). **રજુ થવું** To be present.

રજુઆત, *s. f.* [See above.] Presenting; submitting. 2. Trial; investigation. 3. Confronting; verifying. 4. Meeting; interview.

રજુજુગ્ત, *adj.* [રજુ+S. युक्त fit.] Fit for being presented or introduced.

જેમ સાચા હીરા રજુજુગ્ત કરીયા.—પ્રેમાનંદ.

રજેરજ, *adv.* [રજ+એ even+રજ dust.] Taking up even the smallest quantity. 2. Wholly; entirely.

રજૈ, Same as રજાઇ *q. v.*

રજોગુણ, *s. m.* [રજ + S. गुण quality.] Passion; lust; pride; worldly coveting; falsehood; pain. 2. [See રજસ.] The second of the three primary qualities of nature, which is supposed to be the source of energy in creatures.

રજોગુણી, *adj.* [See above.] Passionate; prone to excitement.

રજોડી, *s. f.* [રજ+S. वृत्ति state.] Fine dust.

રજોઠિયું, *s. n.* The uppermost storey of a house. 2. A triangular structure of a building. 3. Name of a weapon used by the hill tribes.

રજોહરણો, *s. m.* [રજ + S. हृ to take away.] A broom or brush made of wool, carried by Jaina ascetics to remove dust.

રજોદર્શન, *s. n.* [રજ + S. दर्शन sight.] The first appearance of the menses; menstruation.

રજોયણો, *s. m.* [See રજોહણો.] A Jaina ascetic. 2. Same as રજોહણો *q. v.*

રજ્જુ, *s. f.* [S.] A string; a cord; a rope. 2. A sinew proceeding from the vertebral column.

રંજ્ય, રંજ્યદ્રવ્ય, *s. n.* [S. रंज् to colour.] Chromotine; a colouring substance.

રંજ્યાણુ, *s. n.* [રંજ્ય + S. अणु an atom.] Chromozone.

રઝળવું, *v. i.* To wander; to stray; to roam.

Prov. રઝળતી રાંડ, ને રખડતાં છોકરાં As is the tree so is the fruit.

રઝળાટ, *s. m.* [રઝળવું+S. वृत्ति state.] Wandering; roaming.

રઝળાવવું, *v. t.* [See રઝળવું.] To misguide; to misdirect. 2. To leave a thing undone or incomplete within the fixed time. 3. To cause to wander or stray about.

રંચ, *adj.* [See રજ.] A little. 2. [See રંક.] Contemptible; mean.

પંચ એહ રંચ શા કરો ? ડરો ન પર્વ હ્યાં.—પ્રેમાનંદ.

રંચ ન ટાળે રોગને.—દેવાનંદ.

રંચક, *adj.* [See રજ.] A little.

રંચક હોમે રમા તેમ તુજને રે.—દયારામ.

રંજ, *s. f.* [P. रंजिदन् to grieve.] Grief; sorrow; distress; affliction; anguish. 2. Toil; drudgery; pains.

Id. રંજ ખેંચવો To labour; to strive.

રંજક, *adj.* [रंज्+S. क doing.] Pleasing; charming; interesting (used at the end of a compound, *e. g.*, મનોરંજક). 2. *s. m. f.* [See રંચક.] Priming powder; a thing which instigates or makes one angry or excited. 3. A gun-match. 4.. A train of powder to a mine. 5. *s. n.* [S. रंज् to colour+क doing.] A pigment. 6. *s. m.* A painter; a dyer. 7. Same as રંચક *q. v.*

Id. રંજક મુકવી To ignite; to instigate; to excite. રંજક ખાઇ જવી To remain quiet and calm; not to be excited.

લાખ દિવસની પ્રીત, રીત રંજકમાં તોડે.—સામળ.

રંજન, *s. n.* [See રંજ.] Delighting; pleasing; gratifying; enravishing; enrapturing. 2. Colouring; dyeing.

રંજવું, *v. t.* [S. रंज् to be pleased.] To give pleasure to; to please. 2. To colour; to dye. 3. To harass; to give trouble to.

દયા પ્રીતમને તે જન વહાલો, રિપુરંજે ચિત્ત ચોપે રે.–દયારામ.

રંજાડ, *s. m.* [See રંજ.] Mischief. 2. Spoiling. 3. Distress; trouble; pain.

રાતે તો માંડે રંજાડ, મીની મળે તો મહાસુખ થાય.–દલપતરામ.

રંજાડ ઘણો રૈયતને થાશે.—સામળ.

રંજાડવું, *v. t.* [See રંજ.] To spoil by mischief or carelessness. 2. To give trouble to; to afflict; to annoy; to distress.

કઇક કૂલ રંજાડતો.—કલાપિ.

રંજાડાવવું, *v. t.* [See રંજાડવું.] To get afflicted, troubled or pained. 2. To get spoiled or laid waste.

રંજાડાવું, *v. i.* [See રંજાડવું.] To be spoiled or laid waste. 2. To be afflicted.

રંજિત, *adj.* [See રંજવું.] Coloured; dyed. 2. Pleased; gratified; delighted. 3. Moved; excited.

રંજીદા, *adj.* [See રંજ.] Troubled; worn out; wearied. 2. Harassed; grieved. 3. Peevish.

રંઝાડ, Same as રંજાડ *q. v.*
રઝાડવું, Same as રંજાડવું *q. v.*
રંઝાડાવવું, Same as રંજાડાવવું *q. v.*
રંઝાડાવું, Same as રંજાડાવું *q. v.*

રટણ, *s. n.* રટણા, *s. f.* રટન, *s. n.* રટના, *s. f.* [S. *fr.* रट् to shout.] Repeating; repetition. 2. Intense study. 3. A shout of applause. 4. Wandering; roaming (used as an intensive of અટણ).

રટવું, *v. t.* [See above.] To speak out; to utter; to call upon; to remember frequently.

રઢણ, Same as રટણ *q. v.* 2 *adj.* Inferior; worthless.

રડવું, *v. i.* [S. रड् to speak.] To roll over; to tumble.

ઢળતાં પડતાં રડતાં મૂકયાં આળજો.—રામકૃષ્ણ.

રડ, Same as રઢ *q. v.*

રડકણું, *adj. m. f. n.* [See રડવું.] Crying; weeping; about to cry or weep; pitiful. 2. Gloomy; melancholy. 3. *s. m.* Lamentation; bemoaning.

રડતીસુરત, રડતીસૂરત, *adj.* [રડવું+P. सूरत face.] Melancholy; sad; having a weeping or pitiful face. 2. *s. m. f. n.* A person having a pitiful face as of one crying.

રડબડવું, Same as રડવડવું *q. v.*

વાટપંથ જાણે નહિ વને વને રડબડતાં.—ભાલણ.

રડબડાવવું, *v. t.* [See રડવડવું.] Same as રડવડાવવું *q. v.*

રડબડાવું, Same as રડવડાવું.

રડવડ, *s. f.* [See રવડવું.] Wandering about. 2. Rolling about.

રડવડવું, *v. i.* [See રવડવું.] To wander; to roam. 2. To trudge; to drudge. 3. To roll about.

Id. રડવડી મરવું To wander about and be distressed.

રડવડાવવું, *v. t.* [See રવડવું.] To cause to wander or roam about. 2. To cause to trudge.

રડવડાવું, *v. i.* [See રવડવું.] To be rolled about. 2. To be wandered about. 3. To be drudged.

રડવું, *v. i.* [S. *fr.* रट् to shout, to scream.] To cry; to weep. 2. To be hopeless; to be disappointed; to be smashed; to be quashed. 3. To be deceived. 4. To slip; to tumble. 5. To roll over; to slip through. 6. *v. t.* To tell or relate in a piteous manner (one's trials, afflictions, etc.).

Id. રડી પડવું-જવું-રહેવું To bewail one's misfortunes. 2. To roll on; to move on; to slip through.

Prov. હસવું એટલું રડવું Sadness and gladness succeed each other. રડી ઉઠવું To suffer a loss. 2. To lose courage. 3. To be tired. રડતીનાં આંસુ લૂછવા (જેવું) Trying to comfort, well knowing there is no ground for comfort. રડતી ને પીએરીઆં મળ્યાં Sympathisers give strength in pouring out one's feelings. રડતો જાય તે મુવાની ખબર લાવે Things badly begun seldom end well; evil beginnings have wretched endings. રડતા લાડુ Sweetmeats with plenty of ghee.

મારી નજર ચૂકી ને રૂડું રતન રડયું.—ભાલણ.

આ ગતિ સીધી લીટી પર રડી જતી નથી.—કલાપ.

રડાકૂટ, *s. f.* [રડવું+S. कुट्ट to pound.] Vehement lamentations; loud wailing. 2, Fruitless trouble.

રડાકૂટો, *s. m.* Same as રડાકૂટ *q. v.* 2. Sadness; cause of sorrow.

રડાપીટ, Same as રડાકૂટ *q. v.*

રડારડ, રડારોળ, *s. f.* [રડવું+રોળવું to roll in.] Loud Lamentations; bemoaning.

આ વાત સાંભળતાં ઘરમાં રડારોળ થઇ રહી.—હ. ઢા. કાં.

રડાવવું, *v. t.* [See રડવું.] To cause to cry. 2. To cheat; to deceive.

રડ્યું, *adj. m. f. n. inter.* [See રડવું.] A term used by women to show displeasure and abuse.

રડ્યુંખડ્યું, *adj. m. f. n.* [રડવું+ ખડવું redup.] Scattered; dispersed. 2. Stray. 3. Troubled; afflicted. 4. *adv.* Scarcely.

રઢ, *s. f.* [S. *fr.* रट् to applaud; to shout with joy.] Deep meditation; abstraction. 2. Devotion; attachment. 3. Perseverence; persistence; obstinacy. 4. Addictedness.

રઢથી વાત કરો હરિ તણી.—અખો.

હૃદે રઢ લાગી રામજી સંગાથે રે.—કાળિદાસ.

રઢિયાર, Same as રેઢિયાળ, રેઢીઆળ *q. v.*

રઢિયાળું, } *adj. m. f. n.* [રઢ+વાળું having.]
રઢીઆળું, }
Handsome; fine; pretty; beautiful. 2. Obstinate.

હવે રઢીઆળા રાઢ મૂકો.—હ. દા. કાં.

રણ, *s. n.* [S. रण् to sound.] A battle; a war; a fight; a quarrel. 2. A battle-field. 3. [See અરણ્ય.] A sandy desert. 4. [See ઋણ.] A debt. 5. *s. m.* A sound; a noise.

Id. રણે રાખવું To protect in a battle-field. 2. To protect from danger what was almost lost.

રણક, Same as **રણકો, રણકાર** *q. v.* 2. *s. n.* [S.] Grief; uneasiness; anxiety.

સ્મરણ રણક પ્રેરી, કાં હસાવે હેરીફેરી.—લલિત.

રણકવું, *v. i.* [See રણ.] To sound; to make noise.

રણકાર, *s. m.* [S. रणत्कार.] The sound of a metallic vessel. 2. A rattling sound. 3. Humming.

અંતરનો રણકાર એ વ્હાલાંનો હુંકાર.-લલિત.

રણકું, *adj. m. f. n.* Neat; clean; free from dust; clear.

રણકો, Same as **રણકાર** *q. v.*

રણકે કંકણના.—કે. હ. ધ્રુ.

રણક્ષેત્ર, *s. n.* [રણ + S. क्षेत्र a field.] A battle-field.

રણછોડ, *adj.* [ઋણ + S. छोरण leaving.] That which saves or frees from a debt. 2. *s. m.* An epithet of Shree Krishna.

ગુણ ગાય મુકુન્દ કવિ પોતે, રણછોડ તું રણછોડજી.—મુકુન્દ.

રણજંગ *s. m.* [રણ +P. जंग a battle, S. जंज् to fight.] Terrible battle or war. 2. A great tumultuous quarrel or strife.

Id. રણજંગ મચાવવો-માંડવો To enter into or be engaged in a terrible war, or in a great tumultuous quarrel or strife.

રણજિત, *adj.* [રણ +S. *fr.* जि to conquer.] Victorious in a battle.

રણઝણ, *s. f.* [રણ+S. झणझण rattling sound.] The rattling, clanking or jingling sound.

રણઝણ રાગ ભરેલ રમ્ય સારી.—કે. હ. ધ્રુ.

રણઝણવું, *v. i.* [See above.] To emit a a rattling or jingling sound.

રણઝણાટ, *s. m.* Same as **રણઝણ** *q. v.*

રણઝીક, *s. f.* [રણ+ઝીકવું to strike.] Swaying of swords in a battle. 2. The clash of swords. 3. A tumultuous and boisterous quarrel.

રણતડકો, *s. m.* [રણ a desert +S. *fr.* तप् to be heated.] Extreme heat.

કાઢી તું કયાં જાયે કોમળ અંગો ખરે જ રણતડકે.-ઝ. ઉ. યા.

રણતૂર, *s. n.* [રણ+S. तूर a musical instrument.] A kind of musical instrument used in a battle; a war-trumpet.

બાહુ ધ્રુજે વળી સુણું રણતૂર કાને.-મ. ન. દ્વિ.

રણત્કાર, Same as **રણકાર** *q. v.*

રણથંભ, Same as **રણસ્તંભ** *q. v.*

રણધીર, *adj.* [રણ +S. धीर bold.] Bold in battle.

રણધીરને પગલે પળી અમનજત સ્વસ્થ અન વિયે.—કલિત.

રણપંડિત, *adj.* [રણ + S. पंडित a scholar.] Skilful on the field of battle; skilful as a general of an army.

રણભૂમિ, *s. f.* [રણ + S. भूमि land.] A battle-field.

રણમલ, } *s. m.* [રણ+S. मल्ल an athlete.] A
રણમલ્લ, }
stout warrior.

રણરંગ, *s. m.* [રણ + S. रंग fame.] Fame and bravery in a battle-field. 2. A success on a battle-field. 3. A battle-field.

હાર્યાં જનનો હો, રણરંગ રાખવા હો.—નર્મદ.

રણરણ, *s. m.* [Redup of રણ.] A jingling sound. 2. A gnat; a mosquito. 3. *s. n.* Longing; an anxious desire. 4. Regret for a lost object.

રણરણવું *v. i.* [Redup. of રણવું.] To make a tinkling metallic sound. 2. To have a jingging sound (of a gnat). 3. To feel or to be sorry for a lost object.

રણરણાટ, *s. m.* [રણરણવું + S. वृत्ति state.] A continued tinkling or metallic sound. 2. Feeling or grief for a desired object.

રણવગડો, *s. m.* [રણ a desert+વગડો an outskirt.] A sandy desert and a dense forest. 2. A dreary barren land.

Id. રણવગડે મુકવું To leave in a dreary barren land. 2. To leave behind in a helpless condition.

રણવટ, *s. f.* [રણ a battle-field+S. वृत्ति character.] The duty of a warrior on the field of battle; fighting.

ચોતિધ પડે છે ચીસ, રીસથી રણવટ ખોશે.—સામળ.

રણવાટ, *s. f.* [રણ+S. वाट a road.] Maintaining one-self by plundering the people; outlawry. 2. The way to a battle-field.

રણવાદ્ય, *s. n.* [રણ + S. वाद्य a musical instrument.] A military instrument of music.

રણવાસ, *s. m.* [રાણી+S. वास dwelling.] The residence of a queen; a seraglio; a harem.

દેવી હવે રણવાસ પધારશો.—**કે. હ. ધ્રુ.**

રણવું, *v. i.* [S. *fr.* रण् to sound.] To sound.

રણશિંગ, રણશિંગડું, રણશિંગું, *s. n.* [રણ + S. श्रृंग a horn.] A war-trumpet; a bugle.

રણશૂર, રણશૂરું, *adj. m. f. n.* [રણ+S. शूर brave.] Brave on the field of battle.

રણસંગ્રામ, *s. m.* [રણ+ S. संग्राम a fight.] A frightful battle. 2. A battle-field.

રણસંબંધ, Same as ઋણાનુબંધ *q. v.*

રણસ્તંભ, *s. m.* [રણ + S. स्तंभ a pillar.] The rallying post in a battle. 2. A pillar in memory of a battle; a trophy.

રણહાક, *s. f.* [રણ+S. *fr.* हक्क a cry.] Noise on the field of battle. 2. Dread on the battle field.

રણાંગણ, *s. n.* [રણ+S. अंगण front part of a door.] A battle-field.

રણાનુબંધ, Same as ઋણાનુબંધ *q. v.*

રણિત, *adj.* [See રણવું.] Sounding. 2. *s. n.* Rattling; a ringing or jingling sound.

રણિયું, *adj. m. f. n.* [See ઋણી.] Indebted. 2. Obliged; under an obligation.

Id. બહુ રણિયાને ઋણ નહિ A man deep in debt does not think to be in debt.

રણી, *s. f.* [S. रत्नम् a jewel.] A small part of gold, etc., handed over to a goldsmith to make ornaments of; an ingot. 2. *s. m.* [See ઋણી.] A debtor.

રણીઉં, Same as રણિયું *q. v.*

દેવ, પિતૃ ને મનુષ્ય તમો તે રાય ટળ્યો તાં રણીઓ.—**ભાલણ.**

રંડવો, *adj. m* [રાંડ+P. वा dim.] Effeminate; impotent. 2. A widower.

રંડા, *s. f.* [S.] A widow. 2. A slut; a whore. 3. A quarrelsome woman. 3. A term of abuse used in addressing a woman.

રીત નભે નહીં રંડા કેરી.—**દયારામ.**

રંડાપો, *s. m* [રંડા+પણું a suffix forming a noun.] Widowhood. 2. Misfortune.

Id. રંડાપો તો રોકડો Misfortune is on the very face of it.

રંડાયલી, *adj. f.* [See below.] Deprived of a husband by death; widowed.

રંડાયલું, *adj. m. f. n.* [See રાંડવું.] Deprived of a wife or a husband; become a widow or a widower.

રંડાયલો, *adj. m.* [See above.] Deprived of a wife by death; become a widower.

રંડાવવું, *v. t.* [See રાંડવું.] To cause to become a widow or a widower. 2. To cause to deprive of a thing.

રંડાવું, *v. i.* [See રાંડવું.] To lose a husband by death; to become a widow. 2. To lose a wife by death; to become a widower 2. To be deprived of a thing.

રંડી, *s. f.* [See રંડા.] A prostitute; a courtesan; a dancing girl; a whore.

રંડીબાજ, *s. m.* [રંડી+ P. बाज sporting.] A whoremonger; a fornicator; a lewd or licentious person. 2. *adj.* Leud; licentions.

રંડીબાજી, *s. f.* [See above.] Whoredom; wenching; fornication; adultery.

રત, *s. f.* [See ઋતુ.] A season; time. 2. [S *fr.* रम् to play.] Sexual pleasure; coition. 3. *adj.* Enamoured of; captivated to. 4. Delighted; gratified.

Prov. રત વિના ફળ ન હોય Everything has its time.

રતન, *s. n.* [See રત્ન.] A jewel; a gem. 2. Anything best of its kind (at the end of a compound as in પુત્રરત્ન). 3. Anything dear (a person or a valuable thing). 4. The pupil of the eye.

રતનકાષ્ટ, *s. n.* Name of a plant Rhododendron arboream. N. O. Ericacæ.

રતનજોત, *s. f.* [રતન+S. ज्योति light.] Name of a medicinal preparation made of nitrate of potash and alum and used for cooling the eyes. 2. Name of a plant; the physic-nut; the purging-nut. Jatropha curcas. N. O. Euphorbiacæ.

રતનાકર, Same as રત્નાકર *q. v.*

રતનાળું, *adj. m. f. n.* [રતન+S. आलु having.] Bright; lively; spirited.

આડી, રતનાળી રઢિયાળી, મોટી આંખડી રે.—**દયારામ.**

રતબાવળીઓ, *s. m.* [રાતું+બાવળ a babul tree.] A species of babul tree.

રતલ, *s. m.* [Ar.] A pound in weight.

રતવા, *s. m.* [રક્ત blood+S. वायु a humour of the body.] A disease in which red spots or pimples are seen on the skin; erysipelas.

રતાંજણી Same as રક્તચંદન *q. v.*

રતાંજલી, રતાંજળી, } Same as રક્તચંદન *q. v.*

રતાંજણું, Same as રતાંધળું *q. v.*

રતાંધળું, *adj. m. f. n.* [રાત+S. अंध blind.] Night-blind; afflicted with night-blindness.

રતાશ, રતાસ, } *s. f.* [રાતું + આશ, આસ suffixes forming nouns.] Redness; a reddish colour.

રતાળુ, *s. n.* [રક્ત+S. आलु an esculent root.] Sweet potato. Batatas esculentus. N. O. Convolvulacæ. 2. Yam; Dioscorea batatas. N. O. Dioscoreacæ.

રતિ, *s. f.* [S. *fr.* रम् to play, to sport.] Pleasure; delight. 2. Good fortune. 3. Love between the sexes; affection. 4. Coition; sexual pleasure. 5. Name of the wife of Cupid,

રે રતિ રે રતિરાય, રૂડી હુને, રામજી શારમો રમ્ય ટીરાત.-વલ્લભ.

રતિકેલિ, રતિકેલી, } *s. f.* [રતિ+S. केलि a sport.] Sexual enjoyment. 2. Coition; amourous sport.

રતિપતિ, *s. m.* [રતિ+S. पति a husband.] The husband of Rati; the god of love; Cupid.

રતિપ્રિય, *adj.* [રતિ+S. प्रिय pleased.] Fond of sexual pleasures. 2. *s. m.* Cupid.

રતિભીનું, *adj. m. f. n.* [રતિ+ભીનું wet.] Love-blind; attached to love; desirous of love and sexual pleasures.

બ્હાને રગ રગ કો રતિભીની.—કે. હ. ધ્રુ.

રતિરમણ, Same as રતિપતિ *q. v.*

રતી, *s. f.* [S. रक्तिका a seed of Gunja plant.] The seed of the Abrus precatorious plant used as the smallest weight; 2½ grains Troy; the coral bead (See ચણોઠી). 2. Fortune; luck.

રતીપૂર, *adj.* [રતી + S. पूर् to fill.] As a રતી (a weight); very small; inconsiderable.

રતીભાર, *adj.* [રતી+S. भार a weight.] As light in weight as a રતી; very light. 2. Very little.

રતુ, *s. m. f.* [See ઋતુ.] A season. 2. Menses; catamenia.

રતુમડું, *adj. m. f. n.* [See રાતું.] Reddish; somewhat red.

તેનું પાણી કંઇક રતુમડું હોય છે.—હ. દા. કાં.

રતોવાઇ, રતોવૈ, } *adv.* [રાત+ S. *fr.* वह् to flow.] In the very night; at night-time; by night.

તે રતોવાઇ ક્યાંઇ ચાલ્યો ગયો છે.—હ. દા. કાં.

રત્ન, *s. f.* [S.] A gem; a jewel; a precious stone. (See ચૌદરત્ન,, નવરત્ન and પંચરત્ન.) 2. A thing excellent of its kind. 3. An excellent thing.

રત્નકરા, *s. m.* Name of a metre each foot containing nine syllables.

મેં શી શી પ્રભુભક્તિ કરી, રૂડા રત્નકરા ઉચ્ચરી —દલપતરામ.

રત્નગર્ભા, *s. f.* [રત્ન+S. गर्भ interior of anything.] The earth, having various kinds of jewels of valuable things in its interior.

રત્નજડિત, *adj.* [રત્ન+જડવું to fix; to set.] Set with jewels; studded with precious stones.

રત્નદીપ, *s. m.* [રત્ન+S. दीप a lamp.] A jewel-lamp; a gem serving as a lamp.

રત્નમાળા, *s. f.* [રત્ન+S. माला a garland.] A necklace of jewels.

રત્નવત્, રત્નવાળું, } *adj. m. f. n.* [રત્ન+S. वत् Guj. વાળું having.] Abounding in jewels; full of precious stones. 2. Possessing a jewel.

રત્નાકર, *s. m.* [રત્ન+S. आकर a mine.] The ocean. 2. A mine of jewels.

રત્નાવળી, Same as રત્નમાળા *q. v.*

રથ, *s. m.* [S.] A war-chariot; a car. 2. The revolution of the planets.

રથકાર, *s. m.* [રથ+S. कार doing.] A carpenter; a coach-builder.

રથજાત્રા, રથાયાત્રા, } *s. f.* [રથ+S. यात्रा a pilgrimage.] A festival observed in Vaishnava temples on the 2nd day of the bright fortnight of the month of Ashadha (July), on which day the idol is placed in a chariot, and driven round the city.

રથયુદ્ધ, *s. n.* [રથ+S. युद्ध a fight] A chariot-fight; a fight between combatants mounted on chariots.

રથારથી, *adv.* [S. रथारथि.] In close fight; chariot against chariot.

રથી, *s. m.* [S. रथिन्.] A warrior who sits in a chariot and fights. 2. A brave fighter.

કવિતા લખે રથી આ, મથી મરે શું વળે ?—વલ્લભ.

રથોદ્ધતા, *s. f.* Name of a metre each foot containing eleven syllables. 2. [રથ + S. उद्धता excellence.] Excellence in chariot-fighting; dexterity or art at chariot-fighting.

તો નરોનિ ધિક છે રથોદ્ધતા.—દલપતરામ.

રથ્થડ, *s. m.* [See થર.] A coarse covering of mud, cow-dung, etc., on the floor of a house.

રથ્યા, *s. f.* [S.] A high way; a main road; a street.

રદ, *adj.* [Ar. रद्द to cancel.] Cancelled; rejected; cast off. 2. Rendered null and void. 3. Refused. 4. Refuted; confuted. 5. Abrogated; repealed; annulled. 6. Useless; worthless. 7. *s. m* [S. *fr.* रद् to gnaw.] A tooth. 8. Same as હૃદય *q. v.*

Id. રદ જવું To be rejected. રદ બાતલ Rejected and useless. રદ કરવું To cancel. 2. Not to accept.

પાદ તજો પાદ દાબી, રદથકી હોઠ ચાંપી.—વલ્લભ.

રદન, *s. m.* [S. *fr.* रद् to gnaw.] A tooth. 2. *s. n.* [See રૂદન] Crying; weeping; lamentation; moaning. 3. Same as હૃદય *q. v.*

Id. રદન શેકવું To burn the heart. 2. To give much pain; to distress.

રદન વદન મોટાં, ભીષ્ણરા ભ્રુકિટેશ.—રત્નેશ્વર.

રદનું, *adj. m. f. n.* [See above.] Having teeth.

હેઠી હરિવદની મદની રદની કદની દુખ ચાચવતી ત્યાં-વલ્લભ.

રદબદલી, *s. f.* [રદ + બદલી a change.] Cancelling and changing what has been said or done; withdrawing and amending one's words or acts 2. Protesting on behalf of; intercession.

રદિયો, } *s. m.* [See રદ.] Refutation; confu-
રદીઓ, } tation; rejoinder.

Id. રદીઓ આપવો To advance an argument in refutation of.

રદ્દી, *adj.* [See રદ.] Rejected. 2. Worthless; cancelled; useless.

રદ્દી કાગળોના કટકા વીણી આણ્યા.—હ. દૂ. કાં.

રધ્ધિયું, *adj. m. f. n.* [S. ऋद्धि prosperity + વાળું having.] Prosperous and with a large population (of a city).

રનવન, *adv.* [S. अरण्य a forest + वन redup.] Scattered; dispersed. 2. Wretched; miserable.

Id. રનવન થવું To be desolated; to be ruined; 2. To lose courage.

રણે રનવન કર્યાં, કૈક થયા ફાવિયા,—વલ્લભ.

વિખરાઇ ગયું દળ રનવન થાતું, રામ કહો કયાં જાશો રે.-પ્રેમાનંદ.

રનોડી, *adj.* [See રાન a forest.] Savage; wild.

રંતિદેવ, *s. m.* [S.] Name of a pious and benevolent king of the lunar race.

રંદામણ, } *s. n.* [See રંદો.] Wages for plan-
રંદામણી, } *s. f.* ing. 2. Manner of planing.

રંદો, } *s. m.* [P. रंदह् *fr.* रंदीदन् to make
રંદૂ, } plain.] A plane used by a carpenter.

Id. રંદો મારવો-દેવો-ફેરવવો To make plain with a carpenter's plane. ખાંચો કરવાનો રંદો A rebet plane. સાંધ બેસાડવાનો રંદો A matching plane.

એક સિંહાસનને રંદો મારતો હતો.—મ. ન. દ્વિ.

રંધવારી, *s. f.* [See below.] A female cook.

રંધવારો, *s. m.* [રાંધવું + વાળો having.] A cook.

રંધામણ, } *s. f.* [See રાંધવું.] Money paid
રંધામણી, } for the labour of cooking. 2. The wages of a cook. 3. The manner of cooking.

રંધાવવું, *v. t.* [See રાંધવું.] To get cooked; 2. To cause to cook.

રંધાવું, *v. i.* [See રાંધવું.] To be cooked 2. To be profited; to be benefitted.

રંધો, Same as રંદો *q. v.*

રંધ્ર, *s. m.* [S.] A hole; an aperture; an opening. 2. A defect; a fault.

રંધ્રી, *s. n.* [See above.] Foraminifera.

રન્નાદેવ, *s. m. f.* [S. रंहला the wife of the god Sun.] Rice paddy sown in a basket in a marriage-ceremony for worshipping as a deity. 2. The wife of the Sun.

રપટાવવું, *v. t.* [See રપેટો.] To cause to run violently. 2. To cause to put to a hard work.

રપટાવું, *v. i.* [See રપેટો.] To run violently.

રપાટી, } *s. f.*
રપેટી, } *s. f.* Going to and coming back.
રપેટો, } *s. m.*
2. A run.

Id. રપેટો મારવો-દેવો To go running. રપેટીમાં લેવું To make one work hard; to trouble. 2. To tire. 3. To take to task.

રપોટ, *s. m.* [Eng.] A report.

રફત, *s. m.* [Ar. रफ़्त.] Study; practice.

રફતેરફતે, *adv.* [P. *fr.* रफ़्तन् to go.] By degrees; slowly; gradually.

રફુ, *s. m.* [Ar. रफ़ु.] Darning. 2. Escape; running away.

Id. રફુ કરવું To darn; to mend by sewing. રફુ થઇ જવું To run away.

રફુગર, *s. m.* [See below.] A darner.

રફુગરી, *s. f.* [રફુ+P. गर doing.] 2. Labour or wages for darning.

રફુચક્કર, *s. n.* [રિપુ+ S. चक्र a circle.] Mischief done by the enemy. 2. A stratagem. 3. *adj.* Smashed; dashed; squashed. 4. Insane; mad.

Id. રફુ ચક્કર કરી જવું To run away secretly; stealing off.

રફેદફે, *adv.* Ruined. 2. Spoiled. 3. Scattered.

રબ, *s. m.* [Ar. रब्ब.] God.

રબર, *s. n.* [Eng.] Rubber.

રબાબ, *s. n.* [Ar.] A musical instrument of one string or wire.

રબારણ, *s. f.* [See below.] A female shepherd.

રબારી, *s. m.* [રબી + S. कार doing.] A shepherd.

રબી, Same as **રવી** *q. v.*

રબ્બર, Same as **રબર** *q. v.*

રભસ, *s. n.* [S. रभस्.] Violence; zeal; 2. Rashness; precipitation. 3. Force; strength.

રમકઝમક, *s. f.* [રમવું + ઝમક redup.] A playful and sportive gait, accompanied with a charming sound.

રમકડું, *s. n.* [See **રમવું**.] A toy; a plaything. 2. A jolly person.

Id. રમકડું થઇ રહેવું To be completely dependant upon others; to act or play as one would make him act or play.

રામ રમકડું જડિયું રે.—મીરાં.

રજપૂત રાજાઓ અકબરનાં રમકડાં થઇ રહ્યા છે.-ગણપતિરામ.

રમખાણ, *s. n.* [રમવું+S. खन् to dig.] Havoc; total destruction. 2. A mischief; a strife. 3. A riot.

Id. રમખાણ વાળવું-માંડવું-મચાવવું To cause great havoc. રમખાણ ઉઠાવવું To raise a riot.

રમખાણીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Having a quarrelsome or tumultuous disposition; tumultuous; riotous.

રમચી, *s. f.* Name of a kind of red earth.

રમચીઉં, *s. n.* A vessel in which red earth is kept.

રમજાન, *s. m.* [Ar. रमूज़ान् .] The ninth month of the Mahommedan year.

રમજાનવાળું, **રમજાનીઉં**, *adj. m. f. n.* [See above.] Observing the fast of the month of રમજાન.

રમઝમ, *s. f.* [Imit.] A jingling sound. 2. *adj.* Striking or beating vigorously and rapidly. 3. Sounding; making a jingling sound.

રમઝમ કરતી જાય.—નર્મદ.

રમઝમવું, *v. i.* [See above.] To make a jingling sound.

રમઝમાટ, *s. m.* [રમઝમ+S. वृत्ति state.] The state of having a jingling sound; tinkling.

રમણ, *s. n.* [S. *fr.* रम् to play, to sport.] Pleasure; a game; a sport. 2. Amorous sports; coition. 3. *s. m.* A lover; a husband.

Id. રમણે ચઢવું To be excited. 2. To lose one's state of mind. 3. To idle away one's time with out a material gain.

રમણદીવો, Same as **રામણદીવો** *q. v.*

રમણભમણ, *s. n.* [રમણ+S. भ्रमण moving.] Perplexity; bewilderment. 2. *adv.* In a scattered condition; thrown about in disorder or confusion.

Id. રમણભમણ કરવું-કરી નાખવું To scatter; to throw about in disorder or confusion.

રમણા, *s. f.* [S.] A charming woman. 2. A wife. 3. A woman in general.

રમણી, Same as **રમણા** *q. v.* 2. *adj.* Same as **રમણીય**.

વાડી રમણી પોતીકી હતી, કામવાસના મન જાગતી.—ભાલણ.

રમણીક, Same as **રમણીય** *q. v.*

રમણીય, *adj.* [S.] Delightful; charming; pleasing; diverting; handsome; beautiful.

રમણીયતા, *s. f.* [રમણીય + S. ता a suffix forming a noun.] Beauty; loveliness; charmingness; handsomeness.

રમણું, *s. n.* [S. *fr.* रम् to play.] A platform on a staircase. 2. A plain ground; a courtyard. 3. The front of a door.

રમત, *s. f.* [See **રમવું**.] A play; a sport; a diversion; a game; an amusement. 2. A trick; a stratagem.

Id. રમત રમવી-કરવી-માંડવી To amuse oneself. 2. To work without heart; to be inattentive to the work one is engaged in. રમત રમવી To cheat or deceive by using a trick. આ રમતની વાત નથી This is not a matter of amusement; you should seriously think of this matter; this is a work involving many difficulties.

રમતગમત, *s. f.* [રમત+ગમત pastime.] Amusements of various kinds; play and pastime.

રમતરોળુ઼ં, *s. n.* [રમત+ રોળવું to waste,] A useless occupation. 2. *adj. m. f. n.* Loitering; wasting one's time and energy.

રમતારામ, *s. m.* [રમતું + S. राम name of a god.] A wanderer; a wayfarer; a vagrant. 2. All-pervading. 3. *adj.* Itinerant. 4. Free.

રમતા રામ જોગી સહી, કો નવ જાણે પાર.—મુકુન્દ.
અમે તો સદાયે રમતા રામ.—લલિત.

રમતિયાળ, } **રમતીઆળ**, } *adj.* [રમત+વાળું possessing.] Playful; sportive. 2. Pleasing; joyful; divertive.

રમતીલું, *adj. m. f. n.* Same as **રમતીઆળ** *q.v.*

રમતીલી જુએ પાછું પાંખો વિશેષ પ્રસારતી.—લલિત.

રમતું, *adj. m. f. n.* [See **રમવું**.] Playing; sporting. 2. Moving about freely. 3. Moving about without friction. 4. Free; unrestrained. 3. Loose; not fitting.

Id. રમતું કરવું To kill (used by euphemy). 2. To make larger (a hole); to make (a piston, etc.) move in a cylinder without friction. 2. To make loose (of bodice). રમતું પડવું To be larger than the body (said of a coat).

રમતુંઝમતું, *adj. m. f. n.* [See **રમઝમ**.] Playing and making a tinkling sound with the bells attached to the anklets and girdle. 2. Stout, healthy, and playful.

રમતુંરમતું, *adv. m. f. n.* [Redup of **રમતું**.] Leisurely; easily; without trouble. 2. Playfully.

રમરમ, *s. m.* [Imit.] A tinking sound. 2. A kind of sensation (on the tongue). 3. *adv.* Soundingly. 4. In a biting manner.

રમરમવું, *v. i.* [See above.] To emit a tinkling sound. 2. To produce a biting or acrid sensation (on the tongue).

રમરમાટ, *s. m.* [રમરમવું+S. वृत्ति state.] The state of having a jingling sound. 2. The state of having an acrid sensation (on the tongue). 3. *adv.* Soundingly; quickly; swiftly.

રમરમાવવું, *v. i.* [Redup. of **રમવું**.] To work with a heart; to work zealously and vigorously. 2. To walk up to with speed. 3. *v. t.* To beat soundly.

રમવું, *v. i.* [S. रम् to play, to sport.] To divert oneself; to play; to sport. 2. To saunter about; to stroll. 3. To dally with. 4. To caress. 5. To have a sexual intercourse.

Id. રંગે રમવું To enjoy amorous pleasures. રામ રમી જવા To die. દાવ રમવો To be designing a plot to gain one's own object. રમત રમવી To play. 2. To play a trick. રમી રહેવું To occupy wholly; to pervade. 2. To completely take possession of the mind; to be uppermost in the mind.

ઋતુ વિના રમે નહીં કેવી નીતિ તેમની.—હ. દા. કાં.

રમસ્તાન, } **રમસ્થળ**, } *s. n.* [રમવું + S. स्थान, स्थल a place.] A tumult; a noisy quarrel; a brawl. 2. A mischief; a disorder; a disturbance.

રમળ, *s. f.* [Ar. रम्ल sand, from which fortune was originally predicted.] A sort of geomancy; the art of foretelling by throwing dice made of five metals, and then calculating from the figures.

રમળી, *s. m.* [See above.] A geomancer; a fortune-teller.

રમા, *s. f.* [S. *fr.* रम् to play.] A woman; a sweet-looking woman. 2. A wife. 3. The goddess of good fortune; Laksmee.

રમાકાંત, *s. m.* [રમા + S. कांत a husband.] An epithet of Vishnu.

રમાડવું, *v. t.* [See **રમવું**.] To amuse; to divert. 2. To incite; to make fun of. 3. To cheat; to deceive.

Id. રમાડી દેવું To kill (used by way of euphemy).

Prov. રમાડ્યું કોઇ ન જાણે, પણ રંડાવ્યું સૌ જાણે Men seldom remember benefits received, but always remember injuries suffered.

રમાડાવવું, *v. t.* [See **રમાડવું**.] To get amused or diverted. 2. To cause to incite. 3. To cause to deceive.

રમાડાવું, *v. i.* [See **રમાડવું**.] To be diverted or amused. 2. To be made a fun of. 3. To be cheated.

રમાડો, *s. m.* [રમવું+S. वृत्ति state.] An amusement; a diversion.

રમુજ, *s. f.* [Ar. रमूज् *pl.* of रम्ज् irony.] Diversion; fun; frolic; amusement; play; sport.

રમુજી, *adj.* [See above.] Amusing; witty; humourous; diverting.

રમુઝ, Same as રમુજ *q. v.*

રમુઝી, Same as રમુજી *q. v.*

રંભણુ, *s. n.* [See રંભન.] An embrace; a kiss.

રીઝંતા રંભણે જે, શુભ સહિતું કરો સદ્ર ભોળા સદાએ. —કે. હ. ધ્રુ.

નર્તે રંભણ પામી રોમ.—કે. હ. ધ્રુ.

રંભન, *s. n.* [S. *fr.* रंभ् to bellow.] Bellowing; roaring; lowing. 2. The sound made in kissing; an embrace.

રંભા, *s. f.* [S.] A fairy. 2. A charming courtesan. 3. A most charming and beautiful woman. 4. A plantain tree.

પૃષ્ઠ કદલી પત્ર ઉપમા,જંઘા રંભા શી ભાખે?—રત્નેશ્વર.

રામા રત્નની ખાણ, જાણ એ રંભા રૂડી.—સામળ.

રંભાફળ, *s. n.* [રંભા + S. फल a fruit.] A plantain.

રંભોરૂ, *adj.* [રંભા + S. ऊरु the thigh.] Having thighs like the stem of a plantain tree. 2. Beautiful; lovely. 2. *s. f.* A lovely woman.

રમ્ય, *adj.* [See રમવું.] Pleasing; charming; beautiful; delightful; handsome.

રમ્યા, *s. f.* [S.] A night.

રયણ, રયણી, રયની, Same as રજની *q. v.*

વયણ પંખી રયણ બોલે, ડોલે રાજા ગીરજી.—પ્રેમાનંદ.

ચોરનું તો દીસે ચિત્ત, અંધારી રયની વિષે.—વલ્લભ.

પ્રકાશે છે પૂરી, તદપિ ન કરે શુકલ રયણી.—પ્રેમાનંદ.

રવ, *s. m.* [S. *fr.* रु to sound.] Noise. 2. Voice; sound. 3. Fame.

હા ! હવે ગંભીર રવ એ ઉતરે આ મુજ ઉરે.—ના. દ. ક.

રસનાએ રવ પૂરી,—કે. હ. ધ્રુ.

મીઠો રવ અમીરસ લાવ્યો.—ન. ભો. દી.

કટિ મેખળા બાંધી કશીને, ક્ષુદ્ર ઘંટિકા રવ ઝણકાર.—દયારામ.

એકાગ્રતાથી મળી મળી તટપર પડે મીઠે રવે.—મં ન. ઠિ.

રવઇ, *s. f.* A churning staff.

રવઇયો, *s. m.* [Ar. रवये consideration.] Practice; a custom; a usage; a rule; a law. 2. Same as રવઇ. 3. A wooden mace made in the form of a રવઇ, and fixed in the front of a house on certain auspicious occasions. 4. The opening of a leathern water-bag.

ઘુમળ ઘુશળ ત્રાક રવઇયો લાવ્યા.—ગિરિધર.

રવડવું, Same as રડવડવું *q. v.*

Id. રવડી મરવું To wander about and be fatigued.

મસ્તક રવડતાં ગ્રંથે કહ્યાં.—કુમુદચંદ્ર.

રવડાવવું, Same as રડવડાવવું *q. v.*

રવડાવું, Same as રડવડાવું *q. v.*

રવદ, *s. f.* A wager; a bet.

રવરવ, *s. n.* [Imit.] A chilling or smart sensation (on the tongue).

રવરવતું, *adj. m. f. n.* [See રવરવવું.] Miserable; woeful. 2. Producing a smart sensation on the tongue.

જન્મ દઇ કયમ રવરવતા દુઃખમાં હું અધમ દીધી થાપી.-હ. દ્વા. કાં.

રવરવવું, *v. i.* [Redup. of રવ.] To cry; to make a noise. 2. To produce a smart sensation on the tongue.

રવરવાટ, *s. m.* [રવરવ+S. वृत्ति state.] The state of having a smart and chilling sensation on the tongue.

રવતીપંચક, *adj.* [S. रेवती one of the 27 lunar mansions, regarded as unlucky+S. पंचक the five lunar asterisms.] Mad; insane. 2. Foolish; simple; silly. 3. Mischievous; troublesome.

રવા, *adj.* [P.] Right; proper; worthy; becoming. 2. *s. m. pl.* Particles or grains of gold, silver or any other metal.

રવાજ, *s. n.* [See રવાબ.] A kind of musical instrument.

રવાદાર, *adj.* [રવા+P. दार having.] Having small fine particles or grains; granular. 2. *s. m.* An approver; a chooser.

રવાદારગી, રવાદારી, *s. f.* [P. रवादारी allowance *fr.* रवा allowed+P. दार having.] Approbation. 2. Partiality; favour; conniving at; preference. 3. Misappropriation.

રવાન, *adj.* [P.] Going; passing. 2. *s. n.* A dead body; a corpse.

રવાનગી, *s. f.* [See above.] Sending off; dismissing a visitor; permission to go. 2. A gift offered at one's departure. 3. An export.

રવાના, રવાને, *adv.* [See રવાન.] Being set out; being despatched.

Id. રવાના કરવું To send; to despatch; to dismiss. 2. To export. રવાના થવું To depart.

રવાબ, Same as રૂઆબ, રોફ *q. v.*

રવાયો, Same as **રવઇયો** *q. v.*

રવાલ, *s. f.* [P. रहवार् *fr.* राह् a way+वार् like.] Trotting (of a horse).

રવિ, *s. m.* [S.] The sun.

રવિકાંત, *s. m.* [S.] The sunstone.

રવિનીચ, *s. n.* [રવિ+S. नीच low.] Perihelion.

રવિમંડળ, *s. n.* [રવિ+S. मंडल a circle, a system.] The disc of the sun. 2. The solar system.

રવિવાર, *s. m.* [રવિ+S. वार a day.] Sunday; the Sabbath day.

રવી, *s. f.* [Eng.] A review of an army; a military parade. 2. [Ar. रबीअ spring, a winter crop.] A winter-crop.

રવેઉ, Same as **રવિવાર** *q. v.*

રવેશ, રવેસ, } *s. m.* [P. रविश् a gallery *fr.* रफ़्तम् to walk.] A custom; a manner; a mode. 2. A balcony; a front gallery on the second storey of a house.

રવેળા, *adj.* [See **રવડવું**.] Idle and fond of gadding about (of a woman).

રવૈ, Same as **રવઇ** *q. v.*

રવૈયાં, *adj. n. pl.* Small, round and long (of particular fruits used for food.) 2. *s. n. pl.* Small and round fruits seasoned and fried. 3. A variety of Brinjal and of cucumber.

રવૈયો, Same as **રવઇયો** *q. v.*

ઘરમાં રાખવાનો આપણે અસલથી રવૈયો નથી.—હ. દ્વા. કાં.

રવો, *s. m.* [P.] A grain; a granule. 2. Granulous flour of wheat. 3. A particle of gold, silver, etc. 4. A mass of a granulous substance.

Id. ગોળનો રવો A circular bag containing molasses.

રશ્મિ, *s. m.* [S.] A beam; a ray. 2. A string; a rope. 3. A bridle; a rein.

કોટિ રશ્મિ મહાદેવજી શોભતા.—મ. બ. વે.

તુજ શર ફૂલ રૂપે ચંદ્રના શીત રશ્મિ.—ઝ. ઉ. ચા.

રસ, *s. m.* [S. *fr.* रस् to taste.] A juice; sap; the liquor of fruits or plants; an exudation of trees, 2. Water, 3. Flavour; taste. 4. Metal in the state of fusion; fluid. 5. Swelling in any part of the body. 6. Elephantiasis. 7. Pathos; fire; sweetness; spirit; beauty; entertainment; interest; lucrativeness; profit. 8. An affection or emotion of the mind; a passion or sentiment. 9. A poetic sentiment; rhetorical effect. (The 9 kinds of રસ are શૃંગાર, હાસ્ય, કરૂણા, રૌદ્ર, વીર, ભયાનક, બીભત્સ, અદ્ભુત and શાંતિ. To these વાત્સલ્ય, is also added.) 10. Obstinacy. 11. A secret number for six and nine.

Id. રસ ઉતરવો To get a swelling. રસ પડવો To be interested or delighted. રસ મુકવો To exaggerate; to give a lively description. રસ જામવો To reach a height and remain settled (said of a pleasure, a poetical sentiment, or a rhetorical effect). રસ કાઢવો To extract a juice. રસ કાઢી લેવો To get the juice or the substance out of, and leave sapless. રસે ભરાવું-રસ ચઢવો To be obstinate. રસ માણવો To enjoy a thing.

પડવા લાગિયો રસ વિયતમાંથી, નિપજ્યું એમ અવનવું.-પ્રેમાનંદ

સુરસિંહનો સાથ રસે ચઢી પાછળ પડયો.—ગો. મા. ત્રિ.

રસકપૂર, *s. n.* [રસ + S. कर्पूर camphor.] Corrosive sublimate; hydrargyri perchloridum prepared by mixing પારા-કાજળી, સિંધવ, સપેતો, and સરોખાર in equal parts and heating them in a covered crucible.

રસકસ, *s. m.* [રસ+P. कस essence.] Vigour; virtue; essence; extract. 2. Bickering; jarring; sparring. 3. Obstinacy; persistency; importunity; urging upon. 4. Fertility.

રસઘેલું, *adj. m. f. n.* [રસ+S. गृहित taken possession of.] Maddened by pleasure, sentiment, or rhetorical effect; running after a sentiment; enthusiastic.

રસજ્ઞ, *adj.* [રસ + S. ज्ञा to know.] Appreciative. 2. *s. m.* The excellence of a thing; a man of taste or feeling; a critic; an appreciative person. 3. An alchemist. 4. A physician.

રસણિયો, રસણીઓ, } *s. m.* [See **રસવું**.] A gilder; a plater.

રસતો, Same as **રસ્તો** *q. v.*

રસદાર, *adj.* [રસ+P. दार having.] Juicy; tasteful; savoury. 2. Delightful; interesting.

રસધાતુ, *s. f.* [રસ+S. धातु a metal.] Quick silver; mercury.

રસધામ, *s. n.* [રસ + S. धाम a place.] The abode of pleasure, sentiments, or rhetorical effect.

રસધામા, *s. f.* [See above.] A woman who is an abode of pleasure.

રતિરણધીર ધુરંધર રામા, પિયુઉર આવતી રસધામા.-કે. હ. ધ્રુ.

રસનલિકા, *s. f.* [રસ + S. नालिका a tube.] A salivery duct.

રસના, *s. f.* [S. *fr.* रस् to taste.] The tongue.

રસનિષ્પત્તિ, *s. f.* [રસ+S. निष्पत्ति outcome *fr.* निस् out+पद् to go.] The production of sentiment or rhetorical effect.

રસનેન્દ્રિય, *s. f.* [રસના+ S. इंद्रिय an organ.] The organ or sense of taste; the tongue.

રસપિંડ, *s. m.* [રસ lymph +S. पिंड a gland.] A lymphatic gland.

રસપુંજ, *s. m.* [રસ + S. पुंज a heap.] An abundance of sentiments; a rhetorical effect.

રસપ્રબંધ, *s. m.* [રસ + S. प्रबंध a composition.] A poetical composition; particularly, a drama.

રસબસ, *adj.* [રસ+બસ redup.] Enraptured; carried away by the sentiment. 2. Deeply immersed; fully engrossed.

રસબસ થઇ માયા ત્યાં રહે.—અખો.

રસબોળ, *adj.* [રસ+S. बोल् to sink.] Deep in sentiment or interest. 2. Fully immersed in the enjoyment of a thing.

સંગે રહી રસબોળ બનીએ, આવો મેહુલા.—લલિત.

રસભંગ, *s. m.* [રસ + S. भंग a break.] The frustration of one's hopes. 2. A break in pleasure; disappointment. 3. The cessation or break of sentiment in poetical composition.

રસભર્યું, *adj. m. f. n.* [રસ+S. भृ to fill.] Full of interest; full of sentiment. 2. Pleasing; tasteful. 3. Succulent.

રસભાવ, *s m.* [રસ + S. भाव sentiment.] Production of poetical sentiment or rhetorical effect.

રસભેર, *adv.* [રસ+S. भृ to fill.] With pleasure; with a heart; with enthusiasm; zealously; ardently.

રસભોગ, *s. m.* [રસ+S. भोग enjoyment.] Enjoyment of poetical sentiments or pleasures of life.

રસમ, *s. f.* [Ar. रसम्.] A custom; a usage; a practice.

રસમય, *adj.* [રસ + S. मय full of.] Full of pleasure; pleasant; charming. 2. Consisting of juice or flavour; juicy; savoury.

રસમસ્ત, *adj.* [રસ+P. मस्त mad.] Maddened by pleasures, sentiment, or rhetorical effect.

રસરાજ, *s. m.* [રસ+ S. राजन् a king.] The king of poetical sentiments. 2. Love; the amorous passion as a subject of poetical description or dramatic representation. 3. Mercury. 4. Name of a medicinal drug.

રસવટ, *s. f.* [રીસ+S. वृत्ति state.] A grudge; enmity; animosity.

રસવત્, *adj.* [રસ+S. वत् having.] Juicy; succulent. 2. Tasteful; savoury. 3. Charming; elegant. 4. Moist. 5. Full of feeling or sentiment.

રસવતી, *adj. f.* [See above.] Charming; pleasing; elegant 2. Full of feeling or sentiment.

રસવંતી, *s. f.* Indian lycium; name of a kind of collyrium. It is the juice of plant Berberis aristata. N. O. Beberidacæ (દારૂહળદર).

રસવાદ, *s. m.* [રસ +S. स्वाद taste.] Competition; envy. 2. Excitement caused by competition or envy.

રસવાહિની, *adj. f.* [રસ + S. वह् to carry.] Carrying or circulating the juice. 2. *s. f.* A tube in a tree through which the sap circulates; cambium layer. 3. A lymphatic vessel.

રસવાળું, *adj. m. f. n.* [રસ + વાળું having.] Having juice; juicy. 2. Pleasing; elegant. 3. Tasteful; savoury.

રસવિકાર, *s m.* [રસ + S. विकार change.] Nettle-rash. 2. A disease of the body owing to the increase or decrease of the humours of the body. 3. A catarrh. 4. Hydrocele.

રસવું, *v. t.* [See **રસ.**] To gild; to plate. 2. To enamel.

રસશાસ્ત્ર, *s. n.* [રસ + S. शास्त्र a science.] The science of alchemy.

રસસાયર, *s. m.* [રસ + S. सागर an ocean.] An ocean of sentiment.

હળવી હથેલીએ રસસાયર સમાવ્યું.—લલિત.

રસસિદ્ધ, *adj.* [રસ+ S. सिद्ध accomplished.] Accomplished in poetry; conversant with sentiments. 2. Skilled in alchemy.

રસસિદ્ધિ, *s. f.* [See above.] Skill in alchemy. 2. Conversance with sentiments.

રસસિંદૂર, *s. n.* [રસ + S. सिंदूर red lead.] Hydragryri sulphuretum nigrum; black sulphide. It is prepared by mixing two parts of Mercury, two parts of Sulpher and half a part of Sal ammoniac and adding to the mixture a little of citric acid or lemon-juice.

રસળવું, *v. i.* [See **રઝળવું**.] To be dilatory. 2. To wander; to roam. 3. To waste time

રસળાગી, *s. f.*
રસળાણી, *s. f.* [રસળવું + S. वृत्ति state.]
રસળાટ, *s. m.*
Wasting time. 2. Dilatoriness; delaying. 3. Wandering.

ઝાડપાન તપાસવામાં અમે રસળાગી કરી.—હ. દા. કાં.

રસા, *s. f.* [S.] The earth; ground; soil. 2. The tongue.

રસાંજન, *s. n.* [રસ + S. अंजन a collyrium.] An eye-salve.

રસાતળ, *s. n.* [રસા+S. तल the bottom.] The fifth of the seven divisions of the lower regions.

Id. રસાતલ થાલવું To rob a person of his property, etc. 2. To ruin. રસાતળ જવું To be ruined.

એથી જે દેશનું રસાતળ જવાતું છે.—હ. દા. કાં.

રસાદાર, Same as **રસાળું** *q. v.*

રસાભાસ, *s. m.* [રસ+S. आभास reflection.] Spurious or false sentiment or passion; a mere appearance of sentiment. 2. Concealment of one's real sentiment under some false guise.

રસાયણ,
રસાયન, *s. n.* [રસ + S. अयन a place; a site] A medicinal preparation from metals and minerals. 2. Chemistry; alchemy. 3. The *elixir vitæ* of the alchemists. 4. Cookery.

રસાયણી, *s. m.* [See **રસાયન.**] An alchemist; chemist. 2. *adj.* Chemical.

રસાયણી પ્રીતિ, Same as **રાસાયનિક પ્રીતિ** *q. v.*

રસાયણી સંયોગ, Same as **રાસાયનિક સંયોગ** *q. v.*

રસાયનવિદ્યા, *s. f.*
રસાયનશાસ્ત્ર, *s. n.* [રસાયન+S विद्या knowledge a science.] Chemical science; chemistry.

રસાયલું, *adj. m. f. n.* [See **રસવું.**] Plated; gilt.

રસાલ, *s. m.* [S.] The mango tree. 2. Same as **રસાળું** *q. v.*

રસાલદાર, *s. m.* [રસાલો+P. दार having.] A cavalry officer.

રસાલો, *s. m.* [Ar. रिसाल a mission; a missile.] Train; retinue; attendants; suite. 2. A troop of horse.

રસાવવું, *v. t.* [See **રસવું.**] To cause to gild; to get plated. 2. To get gilt.

રસાળ, Same as **રસાલ** *q. v.* 2. Same as **રસાળું** *q. v.*

માધવીને પરિરંભી રસાળે, મુકુલ પુલક દરસાવે.—કે. હ. ધ્રુ.

રસાવું, *v. i.* [See **રસવું.**] To be gilt.; to be plated.

રસાળું, *adj. m. f. n.* [રસ+વાળું having.] Juicy; succulent. 2. Fertile. 3. Sapid; savoury.

રસાળે આ સાલે હરિવિણ ફુરી મહેક મુકુલે.—કે. હ. ધ્રુ.

રસિક, *adj.* [See **રસ.**] Savoury; sapid; tasty; tasteful; elegant. 2. Sharp; smart. 3. That which has intellectual relish. 4. Sentimental; loving. 5. Humorous; witty. 6. Same as **રસિયું** *q. v.* 7. *s. m.* A man of taste and feeling. 8. An appreciator of excellence or beauty.

શુંથી માળ દઉં રસિકો તમને.—ન. બો. દી.

રસિકડું, *adj.* [રસિક+ડું dim.] Same as **રસિયું** *q. v.* 2. *s. m. f. n.* Same as **રસિયો** *q. v.*

રસિકડાં નવ કરશો કોઇ શોક.—નર્મદ.

રસિકતા, *s. f.* [રસિક+S. ता a suffix forming a noun.] Appreciative power; taste. 2. Tastefulness.

જે વીરલા રસિયા હરિ તણા.—અખો.

રસિયું, *adj. m. f. n.* [See **રસ.**] Full of pleasure; merry; jolly. 2. Interested; eager; desirous. 3. *s. m. f. n.* A voluptuary. 4. A libertine. 5. A person of taste or feeling. 6. An appreciator of excellence or beauty.

રસિલું, *adj. m. f. n.* [રસ + વાળું having.] Entertaining; diverting; pleasing; exhilarating. 2. Same as **રસિક** *q. v.*

રસી, *s. f.* [See **રસ.**] Pus; matter. 2. A thick liquid. 3. Serum. 4. Taxin. 5. [See રેષા] A string; a cord; a rope.

રસી નવી રૂઢી શોધી રોગ પ્રતિબંધ માટે.—હ. દા. કાં.

રસીદ, *s. f.* [Eng.] A receipt.

રસૂલ, *s. m.* [Ar.] A prophet.

રસેંદ્રિય, Same as **રસનેંદ્રિય** *q. v.* 2. The faculty of appreciating beauty or excellence of a composition.

રસેલું, *adj. m. f. n.* [See **રસવું.**] Gilt; plated.

રસો, *s. m.* [See **રસ.**] The spicy liquid from a boiled vegetable; a sauce. 2. [See **રસી.**] A thick rope.

રસો રહ્યો એમ ને એમ જ ચાલ લે આવ.—કે. હ. ધ્રુ.

રસેશ, } **રસેશ્વર**, } *s. m.* [રસ + ईश, ईश्वर god.] The lord or god of all the Rasas; an epithet of Shree Krishna. 2. A master in physic.

સંગે રંગે રંમત રસેશને.—કે. હ. ધ્રુ.

વિજોગ વાધ્યે વિધુરા રસેશ્વરે.—કે. હ. ધ્રુ.

રસોઈ, *s. f.* Cooking or dressing victuals; cookery. 2. Meals; dinner.

રસોઇઅણ, } **રસોઇએણ**, } *s. f.* A female cook.

રસોઇયો, *s. m.* A cook; one who dresses victuals.

રસોડું, *s. m.* A kitchen; a cook-room.

રસોળી, *s. f.* [રસ+વાળું having.] A tumour; a bump; molluscum.

રસ્તો, *s. m.* [P. रास्त a line of shops.] A road; a path; a way.

Id. રસ્તો કાપવો To travel from stage to stage; to go off or away. રસ્તો લેવો-પકડવો To go away. રસ્તે લગાડવું-પાડવું To guide. રસ્તે પડવું To be set or led in life, and able to manage one's affairs. 2. To be set in order; to be set right. 3. To go away. રસ્તો કાઢવો To find a way out of. રસ્તેરસ્તે સૌ સારૂં થશે Everything will be all right in its own way. 2. *f. n.* Everything will at last turn all right.

રસ્ય, *adj.* [See **રસ.**] Savoury; juicy; palatable. 2. *s. n.* Blood.

રહસ્ય, *s. n.* [S. *fr.* रहस् secrecy.] A secret; a mystery. 2. A secret meaning or object.

રહિત, *adj.* [S. *fr.* रह् to leave.] Destitute of; void of; unaccompanied with; being without.

રહીરહીને, *adv.* [Redup. of **રહેવું.**] At intervals. 2. At last; at length; after a long time.

રહીશ, *adj.* [See **રહેવું.**] Dwelling; inhabiting. 2. *s. m. f. n.* An inhabitant; a resident.

રહેઠાણ, *s. m. f. n.* [See **રહેવું.**] An abode; a residence; a lodging.

રહેણી, *s. f.* [See **રહેવું.**] Manner of living; conduct in respect of morality.

Prov. કહેણી તેવી રહેણી જોઇએ Do as you say; practise what you preach.

રહેણીકરણી, *s. f.* [રહેણી + S. कार्य actions.] Ways and doings; manner of living and acting in life.

ધન્ય ગૃહિણી જે કરે જીવની સહેલી રહેણીકરણી.—લલિત.

ગરીબ લોકોની રહેણીકરણી જુઓ.—હ. દા. કાં.

રહેમ, *s. f.* [Ar.] Favour; grace.

રહેમનજર, *s. f.* [રહેમ+P. नज़र look.] A look of favour. 2. Pity; mercy.

રહેમીઅત, Same as **રહેમ** *q. v.* 2. Pity; compassion; mercy.

રહેવાશ, } **રહેવાસ**, } *s. m.* [રહેવું+આશ, આસ suffixes forming nouns, or S. वास dwelling.] Residing and settling; residence.

રહેવાશી, } **રહેવાસી**, } *adj.* [See above.] Residing; dwelling. 2. *s. m. f. n.* An inhabitant; a resident.

રહેવું, *v. i.* [S. रह् to forsake.] To dwell; to reside. 2. To remain; to continue. 3. To be continued in; to remain. 4. To be; to stay. 5. To stop; to cease; to discontinue; to end. 6. To remain or be let alone for the present; to lie unfinished. 7. To be left as surplus, etc.; to lie over. 8. To refrain from; to hold back from. 9. To be employed. 10. To live upon.

Id. ઘરમાં રહેવું To dwell in a house. ચાલુ-જારી રહેવું To continue. ચૂપ રહેવું To remain silent. પાછળ રહેવું To be left behind. પાછળ ને પાછળ રહેવું To dog one's steps; to watch with a view to detect a fault. લાગ્યું રહેવું To pursue; to follow with perseverance. ભૂખ્યું રહેવું To remain hungry. બંધ રહેવું To be stopped; to be discontinued; to come to an end. અધૂરું રહેવું To be unfinished. બાકી રહેવું To be left as surplus; to left undone or unperformed. રહી જવું To stop; to cease. 2. To be left behind. 3. To lose the use of; to be paralysed (of a limb). 4. To expire; to breathe one's last; to be dead (of a

person on his death-bed). ચાકર રહેવું—ચાકરીએ રહેવું To be engaged as a servant. તેની જગ્યા ઉપર રહેવું To serve as a substitute for him. દહાડા રહેવા To be pregnant (of a woman). તે કહીંને રહે જ ક્યાં? Where would he find himself, if he venture to speak ?

N. B. I. With the *pres. part.* રહેવું forms *continuous tenses*, and has the sense of " continuing" the action implied by the principal verb, e. g. તે લખતો રહે છે He continues to write; he continues writing.

II. With the *past. part. indeclinable*, રહેવું has the sense of "stopping or discontinuing" the action implied by the principal verb, e. g. તે લખતાં રહ્યો—તે લખતાંલખતાં રહ્યો He stopped writing; he discontinued writing.

III. With the *past. part. indeclinable*, રહેવું has sense of " completion of, completing " the action implied by the principal verb, e. g. તે લખી રહ્યો He finished writing.

રહેશવું, Same as **રેંસવું** *q. v.*

માત્ર તારો લાભ સાચવવા રહેશી નાખ્યા.—ઇ. સ્નુ. દે.

રહ્યું, *inter.* [S. रह् to leave.] Let it go ! Set it aside !

રહ્યુંસહ્યું, *adj. m. f. n.* [રહેવું+સહવું redup.] Whatever is left behind; remaining.

રળતર, *s. n.* Income; earning; gains.

રળવું, *v. t.* To earn; to gain; to acquire.

Id. રળીખપીને ઉતરવું To have gained and lost. 2. To have one's powers exhausted in making gains and losses; to have exhausted oneself in conducting one's worldly affairs. 3. To have reached a stage in one's life, when one should resign all worldly care.

માયા જેને દ્વારે રળે.—અખો.

રળાઉ, *adj.* Earning; gaining. 2. Profitable.

Prov. રળાઉ દીકરો કોને વહાલો ન લાગે ? Everybody loves a son who earns.

રળિયાત, *adj.* Pleasing; sweet; soothing; jolly; merry.

કચને રાય રળિયાત કીધો.—ભાલણ.

રળિયામણું, *adj. m. f. n.* Pleasing; beautiful; delightful; diverting; merrry; handsome; happy; charming.

રળી, *s f.* Pleasure; rapture; joy. 2. Eagerness.

પટેલ એક પાદરડે બોલ્યો રાવણની નવ્ય પોતી રળી.—સામળ.

સાંજે સ્વાગતમાં પ્રભુ બૂડવતા, પુરો તમારી રળી.—કે. હ. ધ્રુ.

એમ મનની તો પહોંચે રળી.—ભાલણ.

અંતર્યામી પામ્યા રળી રે.—પ્રેમાનંદ.

સરીઉં કાજ મન પુગી રળી.—પદ્મનાભ.

રળીઆત, Same as **રળિયાત** *q. v.*

દિન રેણ રહીએ રળીઆત રંગીલા કુંવર રે.—કાળિદાસ.

રળીઆમણું, Same as **રળિયામણું** *q. q.*

રળીરાશે, રળીરાસે, } *adv.* [રળી+S. रास a kind of dance.] In pleasure and merriment; with great *eclat*; without any hindrance. 2. At ease; at pleasure. 3. Properly; befittingly.

તે રળીરાશે ખવાશે એમ ન સમજવું.—હ. દા. કાં.

રળો, *s. m.* [See **રળવું**.] Earnings; income. 2. Profit; benefit.

રા, *s. f.* [S. रै.] Wealth. 2. Gold. 3. [S. राजन्.] A king; a chief. 4. An assistance; a help. 5. A complaint.

રાઇ, *s. f.* [S. राजिका.] Mustard and its plant. Brassica nigra and Brassica alba. N. O. Cruciferæ. 2. A piece of silver or copper used in soldering a metal.

Id. રાઇ ચઢવી To be excited. રાઇ ચઢાવવી To instigate; to excite. માથામાં રાઇ હોવી To have mental strength. 2. To be very head-strong. 3. To be obstinate. રાઇમરચાં લાગવાં To be insulted; to feel angry. આંખમાં રાઇમરચાં પડવાં To be jealous; to be envious.

Prov. રાઇના પહાડ રાતે વહી ગયા Every rogue is at length out-rogued.

રાઇજગ, *s. f.* Splendour; magnificence.

રાઇતી કેરી, *s. f.* [રાઇ+તી the suffix meaning ' having ' & કેરી a mango-fruit.] A pickle of mangoes with mustard.

રાઇતું, *s. n.* [રાઇ+તું having.] A mustard pickle. 2. A pickle prepared by mixing peelings of cucumber, potato pieces, etc, with or without the use of mustard. 3. A pickle. 4. Mischief; harm; injury.

Id. રાઇતું કરવું To harm; to harass; to ruin. 2. To crush to small pieces.

રાઇમીઠું, *s. n.* [રાઇ + મીઠું salt.] The ceremony of carrying salt and mustard round a person to take away the effects of the evil eye or of evil spirits. 2. Jealousy; envy.

Id. રાઇમીઠું ઉતારવું To remove the evil effects of an evil person by turning salt, mustard, etc., over the head of a person and then putting them into fire. આંખમાં રાઇમીઠું પડવું To be jealous; to envy.

રાઉત, *s. m.* [See **રાવત.**] A brave man.

રાઉસ, *adj.* Just; right.

રાએણ, Same as **રાયણ** *q. v.*

રાકા, *s. f.* [S.] The night of full-moon.

રાકાપતિ, રાકેશ, *s. m.* [રાકા + S. पति, ईश lord.] The moon on the night of full-moon; full moon.

રાક્ષણ, રાક્ષણી, *s. f.* [See **રાક્ષસ.**] A female demon. 2. A terrible and quarrelsome woman.

રાક્ષસ, *s. m.* [S. *fr.* रक्षस् an evil spirit.] A demon; a giant; a fiend; an evil spirit; a monster. 2. A terrible, dreadful and evil person.

રાક્ષસગણ, *s. m.* [રાક્ષસ + S. गण a group.] A group of some of the twenty-seven lunar mansions having a demon-like nature. They are કૃત્તિકા, અશ્લેષા, મઘા, ચિત્રા, વિશાખા, જ્યેષ્ઠા, મૂળ, ધનિષ્ઠા and શતતારા.

રાક્ષસાણી, *s. f.* [રાક્ષસ + આણી a feminine suffix.] A female of a demon; a female monster.

રાક્ષસી, *adj.* [See **રાક્ષસ.**] Monstrous; gigantic; daring; desperate; violent; enormous; very great. 2. Belonging or relating to a demon; demon-like. 3. *s. f.* A female monster or demon.

Id. રાક્ષસી કામ A gigantic work. રાક્ષસી માયા Illusions and deceptions resorted to by demons or wicked persons.

રાક્ષી, *s. f.* [S. राक्षसी.] The canine teeth. 2. Same as **રાક્ષસી** *q. v.*

રાખ, *s. f.* [S. रक्षा protection.] Ashes. 2. Nothing. 3. [See **રખાત.**] A mistress.

Id. રાખ ચોળવી To apply ashes. 2. To become an ascetic. 3. To become a bankrupt. ઝાઝા જ્યાં વેપાર, કોઈ દિન રાખ જ ચોળે.—સામળ. રાખ ચોળાવવી To defraud a person of his money; to ruin a man. રાખ માથે ઘાલવી To throw ashes on one's own head. 2. To take a leading part in doing a wicked or censurable act.

રાખડી, *s. f.* [See **રક્ષા.**] A thread tied round the arm as a representative against evils. 2. A ceremony of tying a thread on the arm of a pregnant woman in the fifth or seventh month of her pregnancy.

પાંચમે માસે બાંધીને રાખડી, છઠે તે કઢીએલાં દૂધ રે.-લજ્જારામ.
દુખ્યંજીની દીકરી રાંકડી, આચાર કરી બાંધી રાખડી.—પ્રેમાનંદ.

રાખણહાર, રાખણહારૂં, *adj. m. f. n.* [S. रक्षण protection + कार doing.] Protecting. 2. Abiding by. 3. *s. m. f. n.* A protector; a keeper.

સત્ય રાખણહારો એવો રે.—પ્રેમાનંદ.

રાખપત, *s. f.* [રાખવું + S. प्रतीति credit.] Preserving a person's reputation from injury.

રાખરખાવટ, *s. f.* [રાખવું + રખાવટ partisanship.] Partiality; partisanship. 2. Mutual help.

રાખવું, *v. t.* [S. रक्ष् to protect.] To keep; to preserve; to protect; to guard; to save; to lay by or up; to reserve; to withhold; to have. 2. To possess; to be endowed with. 3. To hold in; to retain; to put; to make ready; to prepare; to be ready with; to maintain; to lay aside. 4. To employ; to engage; to keep. 5. To purchase; to buy. 6. To stop; to hold up.

Id. બોલ રાખવો-શુકન-વચન-રાખવું To keep one's promises. 2. To grant a request. માન રાખવું To preserve one's dignity. 2. To pay respect to. હાથ રાખવો-હાથમાં રાખવું To keep under one's control. હાથ રાખીને With economy; economically. હાથ ધરી રાખવો To assist in lifting or pushing. કબજો રાખવો-કબજે જોર રાખવું To keep possession of; to keep in one's possession. માથે રાખવું To take the responsibility of, on one's head. મોં રાખવું To feel shy at the presence of; to pay respect to by granting one's request. ગીરો રાખવું To receive as a mortgage. વેચાણ રાખવું To buy. ભાડુત રાખવો To keep as a tenant. ભાડે રાખવું To hire. ઘરમાં રાખવું To keep as a member of one's family. કાયમ રાખવું To keep safe; not to injure; to preserve intact. કાયમ-બહાલ રાખવું To confirm; not to upset. ઢીલું રાખવું To keep loose; not to tighten. તંગ રાખવું To tighten. ચોકસી-તપાસ-નજર રાખવી-ધ્યાન રાખવું To keep an eye upon; to take care of. ધ્યાનમાં રાખવું To bear in mind. રાખી મૂકવું To reserve for. છૂટ રાખવી To give freedom to; to make an exception in favour of; to exempt

from. હક્ક રાખવો To have a right to. પગ રાખવો To go frequently to; to frequent. 2. To have access to. હવે રાખો રાખો ! Stop speaking please.

તેને જોઇ રાજાજીએ ઘોડો રાખ્યો.—કે. હ. ધ્રુ.

પાડે ધુંબ ને આક્રંદ કરે, 'રાખો નળ' વાણી ઉચરે.—ભાલણ.

રાખસ, Same as રાક્ષસ *q. v.*

રાખસી, Same as રાક્ષસી *q. v.*

રાખેલી, *s. f.* [See રાખવું.] A woman kept as a co-wife; a mistress.

Id. રાખેલીના પેટનો છોકરો A bastard.

રાખેલો, *s. m.* [See રાખવું.] A paramour.

રાખોડી, *s. f.* [રાખ+ડી dim.] Ashes.

રાખોડો, *s. m.* Same as રાખોડી *q. v.*

રાગ, *s. m.* [S. *fr.* रंज् to colour.] Voice. 2. Music; a musical mode. 3. A song; a tune. 4. Musical harmony; melody. 5. Harmony. 6. Anger; wrath; passion. 7. Love; affection. 8. Agreement; union. 9. Absorption in the interests of worldly ties. 10. Redness; red colour. 11. Embrocation of a sweet-scenting thing. [There are chiefly six Ragas, viz. શ્રી, વસંત, ભૈરવ, બૃહન્નાટ, પંચમ and મેઘ according to some, and ભૈરવ, માલકોસ, હિંડોળ, દીપક, શ્રી and મેઘમલાર according to others.]

Id. રાગ આવવો To be angry with. રાગ લાવવો To feel anger towards. રાગ ગાવો To sing a tune. રાગ કાઢવો To sing. રાગે પડવું To be set in order. રાગે ભરાવું To be angry.

Prov. રાગ એટલો રષ, ને રષ એટલો શોક Anger begets malice, and malice brings sorrow.

રાગ પણ કરે વાગ, વક્ર થાય થાય રે.—વલ્લભ.

ચોરે રાગથી ચિત્ત જે, અધર તે પૂરે જ મોંહે ઉરે.—કે. હ. ધ્રુ.

રાગડો, *s. m.* [રાગ+ડો dim.] A loud and long continued sound.

Id. રાગડો તાણવો-ખેંચવો To sing loudly. 2. To weep loudly (of a child).

રાગણી, *s. f.* [S. रागिणी.] A musical mode. (There are thirty-six Raginees, each Raga having six Raginees.)

રાગબંધ, *adv.* [રાગ+S. बंध् to bind.] Musically; according to and following the Raga.

રાગમય, *adj.* [રાગ+S. मय full of.] Engrossed in music. 2. Impassioned. 3. Wrathful; passionate.

રાગમાળા, *s. f.* [રાગ+S. माला a series.] A string of tunes. 2. A collection of songs.

રાગવત્, Same as રાગમય *q. v.*

રાગાંધ, *adj.* [રાગ+S. अंध blind.] Blinded by affection or love.

રાગી, *adj.* [S. रागिन्.] Sensitive; enraged; nervous. 2. Amorous. 3. Absorbed in the interests of this world. 4. Devoted to; yearning after. 5. Delighting; rejoicing. 6. Angry; irate; irascible. 7. *s. m.* A lover.

ધન્ય પ્રભુ ધન્યભાગ્ય ! રાગી અર્પી અર્પ્યું વળી.—વલ્લભ.

ખૂન ખૂની બની રે,પીઉં રાગી.—વલ્લભ.

રાગોટવું, *v. i.* [રાગ + ઘુંટવું to pound.] To hum. 2. To repeat in music.

રાગોટો, *s. m.* [See રાગ.] Singing without any regard to the rules of music.

રાઘવ, *s. m.* [See રઘુ.] A descendant of Raghu, especially Rama.

રાઘુ, *s. m.* [See above.] Name of a red-ringed parrot.

રાઘો, *adj. m.* Mad; insane; foolish.

રાંક, } **રાંકડું,** } *adj. m. f. n.* [S. रंक poor+ડું dim.] Poor; humble; mild; meek. 2. Moneyless; penniless.

Id. રાંક ઉપર રીસ શી ? Why should you be angry with a poor man ?

રાંક થઇ બેસી રહો.—દયારામ.

રાંકદાવો, *s. m.* [રાંક + Ar. अद्वा a claim.] A demand made by a miserable person. 2. A request made on one's misery and not on one's merit or claim.

રાખેલું, *adj. m. f. n.* Kept. 2. Engaged. 3. Protected. 4. Presevèd. 5. Reserved; with held. 6. Stopped.

રાંકું, *s. n.* [See રાંક.] A beggar.

રાંગ, *s. f.* A passage or way round the wall of a rampart. 2. A thigh. 3. A spring.

Id. રાંગ મારવી To mount (a woman).

જ્યાં ઘોડા ઉપર રાંગ મારવા જાય છે.—હ. ઢા. કાં.

રાંગડો, } **રાંગો,** } A slow-walker.

રાંગોળી, Same as રંગોળી *q. v.*

રાચ, *s. m.* [See રચવું.] Materials; tools, etc.; household furniture. 2. Name of a frame

used by embroidery workers. 3. Name of a portion of a weaving machine.

રાચ સાંચા, મંત્રો કીધા સેલાઇથી કામ થાવા.—હે. ક્ષ. કાં.

રાચરચીલું, *s. n.* [રાચ+રચીલું redup.] Household furniture.

રાચવું, *v. i.* [S. राज् to shine.] To be pleased; to be merry or gratified. 2. To look well or fair; to appear handsome.

રાછ, Same as રાચ *q. v.*

રાજ, Same as રાજ્ય *q. v.* 2. *s. m.* [S. राजन्.] A king 3. *adj.* Handsome; beautiful; fine.

Id. દીવો રાજ કરવો To put out a lamp. રાજ આવવું To be in menses (of a woman). રાજ કરવું To rule. ઘેર રાજ આવવું To be autocratic.

સ્ત્રીને અટકાવ આવે તો કહે રાજ આવ્યું.—મહિપતરામ.

રાજ મારે ઘેર શીદ આવ્યા ! —ગોવિંદ.

રાજકદૈવક, *s. n. pl.* [S. राजक a king + दैवक pertaing to God.] Calamities owing to the king or God; *vis major.*

રાજકન્યા, *s. f.* [રાજ+S. कन्या a virgin.] A king's daughter; a princess.

રાજકવિ, *s. m.* [રાજ + S. कवि a poet.] The poet-laureate.

રાજકાજ, **રાજકારભાર**, *s. m.* [રાજ+S. कार्य work, कार्यभार administration.] State-affairs; state-business. 2. Politics; government; diplomacy.

રાજકારભારી, *s. m.* [See above.] A minister. 2. A manager of an estate; an administrator. 3. A statesman; a politician; a diplomatist.

રાજકાળ, *s. m.* [રાજ + S. काल time.] The career of a king; rule; regime.

રાજકીર, *adj.* [S.] Regal; royal; kingly. 2. Political. 3. Relating or pertaining to the state.

રાજકુંવર, *s. m.* [રાજ+S. कुमार a prince.] A king's son; a prince.

રાજકુંવરી, *s. f.* [રાજ + S. कुमारी a virgin.] A king's daughter; a princess.

રાજકુમાર, Same as રાજકુંવર *q. v.*

રાજકુમારી, Same as રાજકુંવરી *q. v.*

રાજકુળ, *s. n.* [રાજ + S. कुल family.] A royal family.

રાજગરી, *s. f.* Onion.

રાજગઢ, *s. m.* [રાજ+ગઢ a fort.] A rampart round the palace of a king.

રાજગરો, *s. m.* [S. राजगिरि.] Name of a plant and its seeds. Amaranthus paniculatus. N. O. Amaranthacæ.

રાજગાદી, *s. f.* [રાજ+S. ગાદી a throne.] A throne; the royal seat.

રાજગુરુ, *s. m.* [રાજ+ S. गुरु a preceptor.] A royal counsellor. 2. A royal preceptor.

રાજગોર, *s. m.* [See above.] The king's family-priest.

રાજચિહ્ન, *s. n.* [રાજ+S. चिह्न a mark.] The royal ensign; the royal insignia; the royal paraphernalia. 2. The marks on the sole or on the palm signifying a high position such as a king. 3. The royal seal.

રાજત, *s. n.* [S. *fr.* राज् to shine.] Silver.

કનક રાજત આદિકે યુત, જુગત પર્વત જેહ.—રત્નેશ્વર.

રાજતંત્ર, *s. n.* [રાજ+S. तंत्र administration.] The administration of a kingdom.

રાજતિલક, *s. n.* [રાજ+S. तिलक a redmark.] A spot of a fragrant ointment marked on the forehead of a king at his coronation.

રાજતું, *adj. m. f. n.* [See રાજવું.] Shining; magnificent. 2. Fit; proper; befitting.

રાજતેજ, *s. n.* [રાજ+S. तेजस् lustre.] Royal splendour or pomp. 2. Lustre on the face similar to that of a king.

રાજત્વ, *s. n.* [રાજ+S. त्व a suffix forming a noun.] Royalty; sovereignty.

રાજદંડ, *s. m.* [રાજ+ S. दंड a stick; punishment.] A fine imposed by a king; a punishment inflicted by a king. 2. A royal sceptre.

રાજદરબાર, *s. m.* [રાજ +દરબાર a court.] A royal court of justice.

રાજદરબારી, *adj.* [See above.] Royal; regal; political; diplomatic. 2. Pertaining to or belonging to the royal court.

રાજદૂત, *s. m.* [રાજ+S. दूत a messenger.] A royal messenger or ambassador; an envoy.

રાજદ્રોહ, *s. m.* [રાજ + S. द्रोह a crime.] High treason; rebellion; sedition.

રાજદ્રોહી, *s. m.* [See above.] A person guilty of high treason; a rebel; a mutineer. 2. A traitor.

રાજદ્વાર, *s. n.* [રાજ + S. द्वार a door.] Same as રાજદરબાર *q. v.* 2. The gate of the king's palace.

રાજદ્વારી, Same as **રાજદરબારી** *q. v.*

રાજધર્મ, *s. m.* [રાજ+S. धर्म duty.] Kingly duties; virtues appropriate in a king.

રાજધાની, *s. f.* [રાજ+S. धा to put.] The metropolis; the capital; the chief town; the seat of government.

રાજધુરા, *s. f.* [રાજ+S. धुरा a yoke.] The responsibility or burden of government.

રાજન્ *s. m.* [S.] A king; a ruler; a prince; a chief.

રાજન, *s. n.* Name of the resin of the plant Pinus longifolia. N. O. Coniferæ.

રાજનગર, *s. n.* [રાજ+S. नगर a town.] Same as **રાજધાની** *q. v.*

રાજનીતિ, *s. f.* [રાજ+S. नीति morals.] Regal jurisprudence; polity; politics; statesmanship; administration of government. 2. A public policy.

રાજન્ય, *s. m.* [S.] A man of the Kshatriya caste; a royal personage. 2. A noble or a distinguished personage. 3. *adj.* Royal; kingly.

રાજન્યમાં નિજ ગુણે દ્યુતિમાન એવો.—**બી. બો. દી.**

રાજન્યા, *s. f.* [S.] A lady of royal rank.

રાજપખું, *s. n.* [રાજ+S. पक्ष a side.] The protection of a king.

રાજપદ, **રાજપદું**, *s. n.* [રાજ+S. पद a place.] Royalty; sovereignty; the position or dignity of a king.

રાજપાટ, *s. n.* [રાજ+S. पाट a throne.] The throne.

રાજપાટિકા, *s. f.* [See above.] The throne. 2. The procession of a king.

રાજપુત્ર, *s. m.* [રાજ+S. पुत्र a son.] A king's son; a prince. 2. A man of the military.

રાજપુત્રી, *s. f.* [રાજ+S. पुत्री a daughter.] A daughter; a princess. 2. A Kshatriya woman.

રાજપુરુષ, *s. m.* [રાજ + S. पुरुष a man.] A royal servant. 2. An officer of the king; a minister.

રાજપ્રતિનિધિ, *s. m.* [રાજ+S. प्रतिनिधि a representative.] A viceroy; a king's regent; a representative of a king.

રાજફેર, *s. m.* [રાજ + ફેર a change.] A change of kings. 2. A change of administration. 3. A political revolution.

રાજબીજ, *s. n.* [રાજ + S. बीज a seed.] Royal birth. 2. *adj.* Of kingly birth; of royal descent.

રાજભક્તિ, *s. f.* [રાજ + S. भक्ति devotion.] Devotion to the king; loyalty.

રાજભય, *s. m. n.* [રાજ + S भय danger.] Fear from the king.

રાજભવન, **રાજભુવન**, Same as **રાજમંદિર** *q. v.*

રાજભોગ, *s. m.* [રાજ + S. भोग enjoyment.] A royal repast; a king's meal. 2. Name of a kind of Vaishnava Darshana.

રાજભ્રષ્ટ, *adj.* [રાજ્ય+S. भ्रष्ट fallen.] Dethroned; deposed.

રાજભ્રષ્ટતા, *s. f.* [રાજભ્રષ્ટ+S. ता a suffix forming a noun.] Dethronement; deposition.

રાજમંડળ, *s. n.* [રાજ + S. मंडल a circle.] A group of kings. 2. The king's council. 3. A body of officers who represent the king.

રાજમદ, *s. m.* [રાજ + S. मद pride.] Pride or arrogance, commonly found in kings and persons of very high positions in the state on account of their duties and positions.

રાજમંત્રી, *s. m.* [રાજ+S. मंत्रिन् a counsellor.] A king's counsellor.

રાજમંદિર, *s. n.* [રાજ +S. मंदिर a house] A royal mansion; a palace.

રાજમહેલ, *s. m.* Same as **રાજમંદિર** *q. v.*

રાજમાતા, *s. f.* [રાજ+ S. मातृ a mother.] The mother of the king; the queen-dowager.

રાજમાન્ય, *adj.* [રાજ+S. मान्य respected.] Honoured by the king. 2. Excellent; eminent; exalted. 3. A term of address to a person.

રાજમાર્ગ, *s. m.* [રાજ+S. मार्ग a way.] The king's highway; a public or main road; the principal street.

રાજમુદ્રા, *s. f.* [રાજ + S. मुद्रा a seal.] The royal signet or seal. 2. The impression or stamp of the royal seal.

રાજયોગ, *s. m.* [રાજ+S. योग conjunction.] A particular configration of the planets at the birth of a person which indicates his admission into the court of a king or kingship. 2. An easy mode of religious meditation as distinguished from the more rigourous one called **હઠયોગ** *q. v.*

રાજરિદ્ધિ, *s. f.* [રાજ+S. रिद्धि prosperity.] The prosperity of the kingdom.

રાજરીત, રાજરીતિ, *s. f.* [રાજ+S. रीति a mode.] The manners or practice at the court of a king.

રાજરેખ, *s. f.* [રાજ+S. रेखा a line.] A line or lines on the hands, feet, etc., which may be particularly found on the body of a king.

રાજરોગ, *s. m.* [રાજ+S. रोग a disease.] Pulmonary consumption.

રાજર્ષિ, *s. m.* [રાજ + S. ऋषि a sage.] A sage born in a family of the warrior-class (*i. e.* ક્ષત્રિય); a king behaving like a saint; a royal saint; a saintly king.

રાજલક્ષણ, *s. n.* [રાજ + S. लक्षण a mark.] Any mark on the body of a man indicating future royalty. 2. Royal insignia; regalia.

રાજલક્ષ્મી, *s. f.* [રાજ +S. लक्ष्मी wealth.] The prosperity or wealth of a king; the glory or majesty of a king.

રાજલેખ, *s. m.* [રાજ + S. लेख a writing.] A royal edict; a royal charter.

રાજવંશ, *s. m.* [રાજ + S. वंश a descent.] A royal dynasty.

રાજવંશી, *adj.* [See above.] Born in a royal family.

રાજવટ, *s. f,* **રાજવટું,** *s. n.* [રાજ + S. वृत्ति conduct.] Royal manners; courtly manners.

રાજવણ, *s. f.* [See **રાજવી.**] A queen; a fortunate woman.

રાજવહિવટ, *s. m.* [રાજ+વહિવટ management. The administration of a kingdom.

રાજવળું, *s. n.* [રાજ + वालय a ring.] The persons who surround a king; the royal court.

ચેદીપુરના રાજવળામાં રાજમાતા પાસે લઇ ગઇ.—મ. ન. દ્વિ.

રાજવારણ, *s. n.* [રાજ +S. वारण defending; warding off.] Protection from the king. 2. An opposition or obstruction from a king.

તો એ રાજવારણ ન હરે પદ્મિનીનો.—કે. હ. ધ્રુ.

રાજવિદ્યા, *s. f.* [રાજ+S. विद्या knowledge.] Royal policy; king-craft; statesmanship.

રાજવિહાર, *s. m.* [રાજ + S. विहार a sport.] A royal convent.

રાજવી, *s. m.* [રાજ + S. विन् having, possessing.] A man possessing or enjoying the splendour, glory, or good fortune of a king. 2. A fortunate man. 3. A mourning song; a funeral song sung by women (so called from the word રાજવી a fortunate man forming the burden of the song).

રાજવું, *v. i.* [S. राज् to shine, to appear splendid.] To appear splendid; to shine.

તારી ગ્રીવાએ કપોત કંબુ રેખા રાજે રે.—દયારામ.

ઉછળી ઉલ્લાસથી સિંધુ ઉર પર રાજતા.—ન. ભો. દી.

રાજવૈદ્ય, *s. m.* [રાજ+S. वैद्य a physician.] A royal physician. 2. An eminent physician.

રાજવૈભવ, *s. m.* [રાજ + S. वैभव splendour.] Royal splendour.

રાજશાસન, *s. n.* [રાજ+S. शासन an order.] A royal edict.

રાજશોભા, *s. f.* Same as **રાજવૈભવ** *q. v.*

રાજશ્રિયાવિરાજીત, *adj.* [રાજ + S. श्री goddess of wealth+विराजित adorned.] Adorned with the greatness of a king. (Used as an epithet of courteous address.)

રાજશ્રી, *adj.* [રાજ+S. श्री goddess of wealth.] Having the greatness of a king. (A term of courteous address.) 2. Same as **રાજલક્ષ્મી** *q. v.*

રાજસ, *adj.* [S. *fr.* रजस् dust.] Passionate; lustful. 2. [See **રાજા.**] Kingly; royal; grand; superexcellent.

પુરુષપ્રેમદાને અટકી પ્રીત, ગૃહસ્થાવટ ગુણ રાજસ રીત.–સામળ

રાજસત્તા, *s. f.* [રાજ+S. सत्ता power.] Royal authority; a king's power.

રાજસભા, *s. f.* [રાજ +S. सभा an assembly.] A royal assembly; a council-chamber.

રાજસી, *adj. f.* Same as **રાજસ** *q. v.*

સાત્વિકી, રાજસી, પાર્થ ! તામસી એવી એ સુણ.—ના. દ. ક.

શોક, રોગ, દુઃખદાયકી રાજસી પ્રિય અહાર.—દ. દ. યા.

રાજસૂય, રાજસોઇ, *s. m.* [રાજ+ S. सूय *fr.* सु to perform a sacrifice.] A sacrifice perfomed by a universal monarch at the time of his coronation, as a mark of undisputed sovereignty.

રાજસ્તાન, રાજસ્થાન, *s. n.* [રાજ + S. स्थान a place.] The kingdom of a native prince; a native state.

રાજસ્વ, *s. n.* [રાજ +S. स्व self.] A royal property. 2. A tribute; a revenue.

રાજહંસ, *s. m.* [રાજ+S. हंस a swan.] A swan; a flamingo; a white goose with a red bill and legs.

રાજહત્યા, *s. f.* [રાજ+S. हत्या killing.] Regicide.

રાજા, *s. m.* [S. राजन् .] A king; a sovereign; a ruler; a prince. 2. A head; a master; a lord. 3. A person who is self-willed and does not care for the world; a mad man; a simpleton. 4. The chief thing (in a dish of food). 5. A chief person.

Id. રાજા કરણનો વખત Early morning (so called on account of the practice of the Hindus to utter the name of Karna a general of Duryodhana in the great war of the Mahabharata, well known for his generosity). રાજા જેવો Princely; royal; generous; noble-minded (of a man). એ તો રાજા છે He is a simpleton. રાજા સાથે લડવું To join hands with the king or principal person in a meeting. 2. To eat only the best dish at a dinner-party. 3. To go in for ghee-food only.

Prov. યથા રાજા, તથા પ્રજા As is the king, so are the subjects. રાજાને ગમતી રાણી, ને છાણાં વીણતી આણી Fair is not fair, but that which pleaseth. રાજા, વાંજા, ને વાંદરા (બરાબર) A king's favour is no inheritance. રાજાથી રંક સુધી એક ન્યાય Justice is no respecter of person. રાજા દંડે સૌ જાણે, ગ્રહ દંડે કોઇ ન જાણે Everybody knows when the king inflicts a punishment, but nobody knows when Fate does its fell work. રાજાનાં ચીર ધોબીને મન બળોતિયાં No man is a hero to his valet. રાજા દાને, ને પ્રજા સ્નાને Every one according to his means. રાજા વડે રૈયત ને રૈયત, વડે રાજા There is an interdependence between a king and his subjects.

રાજ્ઞી, *s. f.* [S.] A queen; a wife of a king.

રાજાજ્ઞા, *s. f.* [રાજા+S. आज्ञा an order.] A royal decree; a king's edict; an ordinance.

રાજાધિકૃત, *s. m.* [રાજા+S. अधिकृत empowered.] Power of the king; a government official. 2. *adj.* Empowered by the king.

રાજાધિરાજ, *s. m.* [રાજા+S. अधिराज a superior king.] A king of kings; an emperor.

રાજા ભોજ, *s. m.* [રાજા & ભોજ name of a king who was just and generous.] A liberal and generous person; a philanthropist.

રાજિ, Same as **રાજી** *q. v.*

રાજિત, *adj.* [See **રાજવું.**] Shining; handsome.

અપરાજિત રાજિત રૂપ પરા, નહિ બાલ વધુ ને જુવાન જરા.
—કાળિદાસ.

રાજિયો, *s. m.* Same as **રાજવી** *q. v.*

રાજી, *adj.* [Ar. राज़ी pleased.] Willing; pleased with; consenting; acquiescent; agreeing. 2. Contented; satisfied. 3. *s. f.* [S.] A streak; a line; a row; a range.

Id. રાજી કરવું To please. રાજી થવું To be pleased; to be satisfied.

Prov. ધણીધણિયાણી રાજી, તો શું કરે મીયાં કાજી A law is inoperative, when parties agree.

રાજીખુશી, *s. f.* [રાજી+P. खुश pleasing.] Free will and pleasure.

રાજીનામું, *s. n.* [રાજી+નામું writing.] Resignation. 2. A deed of acquittance; a release.

Id. રાજીનામું આપવું-કરવું To resign. 2. To withdraw one's complaint against from a court of law.

રાજીપણું, *s. n.* } **રાજીપો,** *s. m.* } [રાજી + પણું a suffix forming a noun.] Willingness; consent; acquiescence; contentedness.

રાજીરજામંદી, } **રાજીરજાવંદી,** } *s. f.* [રાજી+Ar. रज़ामंदी permission.] Free will and full consent; acquiescence; permission.

રાજીવ, *s. n.* [S] A blue lotus. 2. *s. m.* Name of a kind of deer.

રાજીવલોચન, *adj.* [રાજીવ+S. लोचन the eye.] Having eyes as beautiful as a blue lotus, or as the eyes of a deer; lotus-eyed; deer-eyed.

રોમરોમ વ્યાપી રહ્યો છે, મહા રાજીવલોચન રામ.—ભાલણ.

રાજેંદ્ર, *s. m.* [રાજા +S. इंद्र a god.] The king of kings; an emperor.

રાજેશ્રી, Same as **રાજશ્રી** *q. v.*

રાજેશ્વર, Same as **રાજેંદ્ર** *q. v.*

રાજો, Same as **રાજા** *q. v.*

રાજ્ય, *s. n.* [S.] A kingdom; a dominion; a state; a monarchy. 2. Administration of a kingdom. 3. Royalty; sovereignty.

રાજ્યકીય, *adj.* [S.] Pertaining or relating to a kingdom. 2. Belonging to the government. 3. Political.

રાજ્યકૌશલ, રાજ્યકૌશલ્ય, } *s. n.* [રાજ્ય+S. कौशल, कौशल्य skill.] Statesmanship.

રાજ્યતંત્ર, *s. n.* [રાજ્ય+S. तंत्र a frame-work.] The administration of a kingdom; the system of administration.

રાજ્યધામ, *s. n.* [રાજ્ય + S. धाम a place.] The capital of a kingdom.

રાજ્યભાર, *s. m.* [રાજ્ય + S. भार weight.] The burden of government; the responsibilities of administration.

રાજ્યભ્રષ્ટ, *adj.* [રાજ્ય+S. भ्रष्ट fallen.] Dethroned; deposed.

રાજ્યમંડળ, *s. n.* [રાજ્ય+S. मंडल a circle.] The ministry; a cabinet.

રાજ્યમદ, Same as **રાજમદ** *q. v.*

રાજ્યાધિકાર, *s. m.* [રાજ્ય+S. अधिकार power.] An authority over a kingdom; sovereign power.

રાજ્યાભિષેક, રાજ્યારોહણ, } *s. m.* [રાજ્ય + S. अभिषेक inauguration; आरोहण ascending.] Inauguration to a throne; enthronement; coronation.

રાજ્યાસન, *s. n.* [રાજ્ય + S. आसन a seat.] A throne.

રાંચો, Same as **રેંચો** *q. v.*

રાંઝણ, રાંઝણી, } *s. f.* Name of a disease in the legs; elephantiasis.

રાઠોડ, *adj.* [S रथस्थ *fr.* रथ a chariot+स्था to stand.] Sitting in a chariot while fighting. 2. *s. m.* Name of a tribe of Rajaputa. 3. An individual of the Rathoda tribe.

રાડ, Same as **રડ** *q. v.* 2. *s. f.* [See **રડવું**.] A cry. 3. A noise. 4. A quarrel; wrangling. 5. A complaint. 6. A separation.

Id. રાડ પડવી To be uttered (of a loud cry). 2. To arise (of a quarrel, or disagreement). રાડ પાડવી To cry aloud. રાડ પડાવી To be able to cry aloud. 2. To afford; to be able to pay.

રૂદિયા માંહે લાગી છે રાડ, એહ વાત તો કહી દેખાડ.-**સામળ.**

રાડ લેઇને કરતો રસની રેલ ભો.—**રઘુનાથદાસ.**

રાડારૂડી, *s. f.* Name of a vegetable. Leptadenia reticulata. N. O. Asclapadiacæ.

રાડું, *s. n.* A stalk of corn. 2. An arrow. 3. A bricklayer's implement. 4. A reed.

તેના હાથમાં કામડું ને ચાર પાંચ રાડાં જણાય છે.—**હ. દા. કાં.**

રાઢ, Same as **રાડ** *q. v.*

રતિ રાઢ રંક રસે, ભર્યા ડર્યા તનમાં —**વલ્લભ.**

પગલું ચાલી નવ શકું હું નથી કરતો રાઢ.—**ભાલણ.**

લાખો રાંક રાઢ પાડે ભૂખ્યાં પેટને દેખાડે.-**હ. દા. કાં.**

રાણ, *s. n.* [S. रण.] A forest; an open field. 2. Same as **રાયણ** *q. v.*

રાણકોકડી, Same as **રાયણકોકડી** *q. v.*

રાણી, Same as **રાજ્ઞી** *q. v.*

Id. રાણીનો સાળો A self-conceited and pretentious fellow. રાણીનો સાળો કોણ થાય ? Joan is as good as my Lady in the dark.

દૈવતવું તેને ડીંટ મળે નહિ એ રાણીનો સાળો.—**ખુશાખી.**

રાણીજાઇ, *adj. f.* [See **રાણીજાયો.**] Born of a queen (and not of a mistress).

રાણીજાયું, *adj. n.* [See below.] Born of a queen (of a child).

રાણીજાયો, *adj. m.* [રાણી+S. जन् to be born.] Born of a queen (of a prince, as distinguished from one born of a mistress of a king).

રાણીપ, *s. f.* [See **રાજીપો.**] Harmony; agreement; union.

રાણીવાસ, Same as **રણવાસ** *q. v.*

રાણો, રાણોજી, } *s. m.* [See **રાજા.**] A king; a chief. 2. A rice-beater; a servant in a king's court (being employed as a menial servant in Rajaputa families). 2. A title of a chief.

Id. રાતનો રાણો A thief. 2. An owl. રાણો કરવો To extinguish; to put out (of a lamp). રાણો થવો To be extinguished; to be put out (of a lamp). ઘોઘરરાણો An oil-man of a goddess.

રાંટ, *s. f. n.* [S. परि round + આંટો a turn.] A curve; a bend; crookedness. 2. Disagreement; a cause of dispute. 3. Opposition. 4. Contrariety; inconsistency.

રાંટું, *adj. m. f. n.* [See above.] Curved; bent. 2. Having the legs a little crooked. 3. Inconsistent; contrary.

Id. રાંટું બોલવું To speak wide of the truth; to tell a lie.

લુગડે મેલે તૂટે ફાંટે ઢું તો ચાલે પગલે રાંટે.—**નર્મદ.**

રાંડ, *adj.* [S. रंड maimed.] Widowed. 2. *s. f.* A courtezan; a concubine; a prostitute. 3. A widow. 4. A lassie; a wench; a characterless woman.

Id. રાંડવું-રાંડના પેટવું Born of a mistress or a concubine. 2. A bastard; an illegitimate person.

Prov. રાંડ મારો રોટલો, ને ઘરડાં ભાંગી કાર Faults are thick when love is thin. રાંડ નાતરે જાય, ને ધણી વળાવવા જાય Adultery is no offence when the husband connives. 'રાંડ' કહીને 'છીનાળ' સાંભળવું Others will hurt you, if you hurt them; he who says what he likes, hears what he does not like. રાંડ ગાંડી, પણ રાંડનાં લૂગડાં એ ગાંડાં Speakers have a privilege to tell lies, but hearers must make use of their reason.

રાંડબાજ, Same as **રંડીબાજ** *q. v.*

રાંડબાજી, Same as **રંડીબાજી** *q. v.*

રાંડવું, Same as **રંડાવું** *q. v.*

Prov. રાંડયા કેડે રળે, ને રાંધ્યા કેડે બળે Fore-thought spares after-thought. રાંડયા પછી ડહાપણ આવે When a thing is done, advice comes too late.

રાંડવો, *s. m.* [રાંડ + વો dim.] A womanish fellow; an effeminate person.

રાંડી, *adj. f.* Same as **રાંડેલી** *q. v.*

Prov. રાંડી પુત શાહજાદા ને બાપ મુવે ઉમરાવજાદા Young men think themselves to be lords, when they become their own masters.

રાંડીકુંડી, Same as **રાંડીરાંડ** *q. v.*

રાંડીછાંડી, *s. f.* [રાંડી + S. स्पंद् to shed.] A widow. 2. A woman abandoned by her husband.

રાંડીરાંડ, *s. f.* [Redup. of **રાંડ**.] A widow; a helpless widow.

રાંડેલી, *adj. f.* [See **રાંડ**] Widowed. 2. *s. f.* A widow.

રાંઢવું, *s. n.* [S. रज्जु.] A rope; a string; a chord.

રાંઢો, Same as **રેંઢો** *q. v.*

રાત, *s. f.* [See **રાત્ર**, **રાત્રિ**.] Night. 2. A barber; a term of address to a barber.

Id. રાત દહાડાની ખબર ન હોવી To be senseless; to be ignorant of worldly matters. રાતનો રાજા-રાણો Lord or master at night. 2. An owl. રાત લેવી To run away secretly at night.

Prov. રાત અંધારી ને તલ કાળા, લે વાણિયા તારા ને તારા All cats are grey in the dark. રાત થોડી, ને વેષ ઘણા The day is short and the work much. રાત કોના-આપણા બાપની છે I am master of my time at night. રાત કહે તો રાત, ને દહાડો કહે તો દહાડો To harp one's tunes.

રાતાશ, *s. f.* [See **રાતું**.] Redness.

રાતડાં, *s. n. pl.* [રાતું + ડાં dim.] Small wheaten cakes dried and fried.

રાતડિયું, *s. n.* [See above.] Name of a kind of radish, having a red colour.

રાતડિયો, *s. m.* [See **રાતડાં**.] Name of a red kind of **જુવાર**.

રાતડી, Same as **રાત** *q. v.*

રાતડું, *s. n.* Name of a kind of grass. Anthistiria imberbis. N. O. Graminacæ.

રાતદહાડો, *adv.* [રાત+દહાડો a day.] By day and night; always; at all hours; constantly.

રાતબ, *s. f.* [Ar. रातब्.] Rations; fixed allowance to be supplied at stated times.

રાતબ રાણીને આપવા, આવે તંબોળીને ઘેર.—સામળ.

રાતર, Same as **રાત** *q. v.*

રાતલડી, Same as **રાત** *q. v.*

રાતવરત, *adv.* [ઋતુ +P. व and + ઋતુ a season.] At any time or season; in season or out of season. 2. At any time however inconvenient.

રાતવાસો, *s. m.* [રાત+S. वास् a dwelling.] Residing at night during a journey; a halt at night.

રાતાશ, Same as **રતાશ** *q. v.*

રાતી સાટોડી, *s. f.* Name of a plant. Hogwood.

રાતું, *adj. m. f. n.* [See **રક્ત**.] Red; crimson; 2. Engrossed in affection or love; maddened by love. 3. Full of vigour; healthy. 4. Joyful; merry. 5. Excited; angry.

Id. તમાચો મારી મોં રાતું રાખવું To try to appear rich by false pomp; to keep up the honour of one's family at a sacrifice which cannot be brought to public notice. રાતી રાયણ જેવું Very red. 2. Stout and healthy. રાતુંપીળું થવું To be excited; to become angry.

બાદશાહને વધારે સંતાપ થયો ને રાતોપીળો થઈ ગયો.—ઇ. સૂ. દે.

પહેલું હતું ઘર રાતું રે.—નરસિંહ.

રાતુ ચટક, }
રાતુ ચોળ, } *adj. m. f. n.* [રાતું+redup.] Stout
રાતુંમાતું, }
and healthy.

બહુ દિન ખાઈને બઢયો રાતે માતે રંગ.—દલપતરામ.

રાતોરાત, *adv.* [રાત+Ar. व and+રાત night.] In the night-time; in the very night; that very night.

રાતોવાઇ, *adv.* [See **રાત**.] Even at night; although it was night-time.

રાત્ર, } **રાત્રિ,** } **રાત્રી,** } *s. f.* [S. रात्रि.] Night.

રાત્રીચર, *adj.* [રાત્રી+S. चर् to go.] Wandering at night-time. 2. *s. m.* A demon. 3. A thief. 4. The moon. 5. A night-jar. 6. A night-guard.

રાત્રીચર્યા, *s. f.* [See above.] Night-roving. 2. A nightly act or ceremony.

રાત્રીપુષ્પ, *s. n.* [રાત્રી+S. पुष्प a flower.] A flower opening at night.

રાધા, *s. f.* [S. *fr.* राध् to please.] Name of a celebrated Gopee or cowherdness loved by Krishna.

રાધાપતિ, } **રાધારમણ,** } *s. m.* [રાધા+S. पति, रमण a husband.] An epithet of Krishna.

રાધિકા, Same as **રાધા** *q. v.*

રાન, *s. n.* [S. अरण्य a forest.] A forest; a wood. 2. A wild; a waste. 2. Same as **રાનવી** *q. v.*

Id. રાનરાન ને પાનપાન થઇ જવું To be ruined; to be devastated.

ગ્રહેવા રાને મન થઈ ધાંખ રે.—ભાલણ.

રાનવી, *adj.* [See above.] Sylvan; wild; savage.

રાનવું, *adj. m. f. n.* [See **રાન.**] Belonging to the forest. 2 Uneducated; rash; impolite. 3. Foolish: stupid.

રાની, *adj.* [See **રાન.**] Woody; of the forest; belonging or pertaining to the forest. 2. Impolite; unmannerly; inexperienced; uneducated.

રાંદેલ, *adj.* [S.] Belonging to a particular tribe of Rajaputas: 2. *s. m.* An individual of the **રાંદેલ** tribe. 3. Same as **રન્નાદેવ** *q. v.*

દક્ષણા દેઈ બ્રાહ્મણ સંતોષિયા રે, રાંદેલ પધરાવ્યાં તતખેવ.—દયારામ.

તમને કયા ભાઇ મનાવે, રાંદેલ રહો રહો રે.—ગીત.

રાંધણ, *s. n.* [See **રાંધવું.**] The work of cooking; cooking. 2. The art of cooking.

રાંધણછઠ, *s. f.* [રાંધણ+S. षष्ठि the sixth day.] The sixth day of either of the two fortnights of Shravana on which day people prepare food for the next day.

રાંધણીઉં, *s. n.* [See **રાંધવું.**] A kitchen; a cook-room.

રાંધણી, *s. f.* Same as **રાંધણીઉં** *q. v.* 2. The art of cooking.

રાંધણીઓ, *s. m.* [See **રાંધવું.**] A cook.

રાંધણું, *s. n.* [See **રાંધવું.**] The things which are to be cooked. 2. The art of cooking. 3. Preparation of food.

રાંધવું, *v. t.* [S. रंध् to cook.] To cook. 2. To keep ready; to arrange.

Id. રાંધેલી રસોઇ A complete scheme. આપણી રાંધેલી રસોઇ કોઇ જમી જાય Some one may step in and get the benefit of our work.

Prov. રાંધે કોઇ, ને જમે કોઇ God cures and doctors take the fee.

રાપડી, Same as **રાંપડી** *q. v.*

રાપતો, Same as as **રાબેતો** *q. v.*

વલ્લભ કનીશ તોય, રાખ્યું એક રાપતો.—વલ્લભ.

રાફ, } **રાફડો,** } *s. m.* A hole or burrow of a snake. 2. An ant-hill.

Id. રાફડો ફાટવો To burst open (of an ant-hill). 2. To come out and spread over in a large number; to swarm.

રાફમાં સાપ જ ફેફવે, માંહિ ધૂધવે ઘોય.—પ્રેમાનંદ.

રાબ, *s. f.* Gruel; sugared water boiled with spices and flour; a beverage for the sick; emulsion.

રાબ ઘેંસથી રીઝાય ગરીબ એવા ઘણા.—હ. કા. કાં.

તૈયાર કીધી શ્રમહારક રાબ તાજી.—ન. બા. પં.

રાબડ, *s. f.* [See **રાબડી.**] Mud having the consistency of gruel. 2. *adj.* Having a dull interest; stupid; silly.

જાણપણામાં જડા થયા, ડહાપણ ડોળી રાબડ રહ્યા.—અખો.

રાબડી, Same as **રાબ** *q. v.*

રાબડીઉં, *adj. n.* [See **રાબ.**] Like a beverage; like a liquid; loose.

રાબડું, *s. n.* Same as **રાબડી** *q. v.* 2. Same as **રાબડીઉં** *q. v.*

રાબેતો, *s. m.* [Ar. राबतो frequency of coming and going.] Custom; practice; usage.

Id. રાબેતા મુજબ As usual.

રાભો, *s. m.* A rustic; an illiterate peasant; a cultivator. 2. A stupid person. 3. A simpleton.

રામ, *s. m.* [S. *fr.* रम् to play.] An incarnation of Vishnu. 2. God. 3. Soul. 4. Pluck; mettle; spirit; courage; boldness; strength. 5. Worth; value. 6. One anna money (used by merchants). 7. Interest. 8. Same as **રામા** *q. v.*

Id. રામશરણ થવું–રામ રમી જવું–રામ બોલવું To die. **અરે રામ** ! Oh, God ! (A cry of despair). રામનું

નામ દે Give up talking slander of others, and occupy your mind with something creditable. આત્મારામ The individual soul; one's own heart or conscience. એ રામ વગરનું છે–એનામાં શા રામ છે ! It wants substance; it is hollow. 2. He is without a mettle. રામનું રામાયણ An unnoticed matter gets exaggerated.

Prov. અંદરની વાત રામ જાણે All is not gold that glitters. 'રામ' બોલો, ભાઈ, 'રામ' Say ' Rama' oh, brothren. (A cry used while carrying a dead body). રામનામ જપે, પરાયો માલ ખપે To make godliness a gain. (Said of a hypocrite, who, under the guise of religion, resorts to dishonest practices). ' રામરામ, ' તો કહે ' રીંગણાં ' I talk of chalk, and you of cheese. જેને રામ રાખે તેને કોણ ચાખે ? Retribution belongs to God. રામ ધણી, કે ગામ ધણી God and the king can contol men's actions. રામનામે પત્થર તરે Any thing, however difficult, can be accomplished under the name of a great person. રામને રળવું નહિ, ને સીતાને દળવું નહિ He lives from hand to mouth. રામનું સમણું ભરતને ફળ્યું One sows, and another reaps the harvest.

પૃથ્વી ફાટે ને સમાય સેના રામ રમે જેના તેના–પ્રેમાનંદ.
લથડી-આથડી પડે, રામ કોઈ દી રમે.—હ. દા. કાં.
સરસ્વતી રાધા રામ મહા ગુણ ધામે જો.—દયારામ.
પછી વસ્તુઓને હરે, હોય નહીં રામની.—હ. દા. કાં.

રામઆણુ, *s. f.* [રામ + S. आज्ञा order.] An order or prohibition imposed under the name of Rama. 2. An inviolable order or prohibition.

રામકળી, *s. f.* Name of a particular mode in music.

રામકી, *s. f.* The wife of an anchoret.

રામગંગા, *s. f.* Name of a bird; the Indian grey til.

રામગલોલો, *s. m.* A gymnast; a robust person. 2. A person without cares and anxieties.

બીજા તો રામગલોલા શા, જમી જાણે રોટા.—બાપુ.

રામગોવાળીઓ, *s. m.* [રામ+S. गोपाल a cowherd.] A term used for young boys while they can go about naked.

રામગ્રી, *s. m.* Name of a particular mode in music.

રામચંદ્ર, Same as **રામ** *q. v.*

રામજણી, } **રામજની,** } *s. f.* A dancing girl.

રામજયંતી, Same as **રામનવમી** *q. v.*

રામડાંડિયું, } **રામડાડીઉં,** } *s. n.* [રામ+ઠાડું a frame.] A broken, hoarse, dilapidated or old thing.

રામડોળી, *s. f.* [રામ+S. दोला a swing.] A wooden bier. 2. A misfortune.

Id. રામડોળી વળવી To meet with a misfortune.

રામઢોલ, *s. m.* [રામ+S. ढोल a drum.] A large drum.

રામણ, *s. f.* [See **રામાયણ.**] A trouble; difficulty; misfortune.

Id. રામણ વેરી નાખવી To put to a loss. 2. To afflict.

રામણદીવો, Same as **લામણદીવો** *q. v.*

હાથમાં તો રામણદીવો લળકે રે.—પ્રેમાનંદ.

રામણુઆરૂં, *s. n.* [રામણ + ઢુઆરૂં a lid.] A large earthen lid for a water-pot.

Id. રામણઢુઆરા જેવું Ugly; shapeless.

રામતુળસી, *s. f.* [રામ + S. तुलसी ocimum plant.] Name of a plant. Ocimum gratissimum. N. O. Labiatæ.

રામદવાઈ, Same as **રામઆણુ** *q. v.*

રામદાસ, *s. m.* [રામ+S. दास a servant.] A devotee of Rama. 2. A servant of Rama.

રામદુવાઈ, Same as **રામઆણુ** *q. v.*

રામદૂત, *s. m.* [રામ +S. दूत a messenger.] An epithet of Hanumat.

રામનવમી, Same as **રામનોમ** *q. v.*

રામનામ, *s. n.* [રામ+S. नामन् a name.] The name of Rama; devotion of Rama.

રામનોમી, } **રામનોમ,** } *s. f.* [રામ+S. नवमी the ninth day.] The ninth day of the bright half of Chaitra, being Rama's birth-day.

રામપગલું, *s. n.* [રામ +S. पद a footprint.+લું dim.] An enamelled ornament having the foot-prints of Rama.

રામપત્રી, *s. f.* Name of a kind of medicinal drug. Myristica malabarica N. O. Myristicacæ See **કાયફળ.**

રામદાસિયું, } **રામદાસીઉં,** } *adj. m. f. n.* [See above.] Pertaining to a servant of Rama. 2. Pertaining to a mendicant; beggarly; miserable. 3. *s. n.* A beggar. 4. A beggarly person.

પંડયા તે આ રામદાસિયા.—પ્રેમાનંદ.

રામપાત્ર, *s. n.* [રામ+S. पात्र a vessel.] Name of a kind of drinking vessel; an earthen vessel. 2. Nothing.

રામફળ, *s. n.* [રામ+S. फल a fruit.] The fruit of Anona reticulata. N. O. Anoncaæ; rose-apple.

રામબાણ, *s. n.* [રામ+S. बाण an arrow.] An infallible promise. 2. *adj.* Infallible; unfailing; very efficacious.

Id. રામબાણ ઓસડ A specific.

રામરક્ષા, *s. f.* [રામ+S. रक्षा protection.] A hymn of praise to Rama. 2. Protection given by Rama.

રામરસ, *s. m.* [રામ+S. रस juice; sentiment.] Salt. 2. Devotion towards Rama. 3. Pleasure enjoyed in the worship of Rama.

રામરાજ્ય, *s. n.* [રામ+S. राज्य a kingdom.] The reign of Rama (in which all people were happy). 2. A government in which people enjoy full justice, freedom, and protection.

રામરામ, *s. m. pl.* [Redup. of **રામ.**] Salutations; compliments. 2. Mere acquaintance.

રામરોટી, *s. f.* [રામ+રોટી a bread.] Cooked food given to religious mendicants as charity.

રામા, *s. f.* [S. *fr.* रम् to play.] A charming young and beautiful woman. 2. A woman, in general.

રામા રત્નની ખાણ, જાણ એ રંભા રૂડી.—**સામળ.**

રસ્તે જતાં રામાઓનાં ટોળેટોળાં દેખું.—**દલપતરામ.**

રામાનુજ, *s. m.* [રામ+S. अनुज a follower.] Name of a celebrated reformer, founder of a Vedantic sect and author of several works. 2. Name of a sect after its founder.

રામાનુજી, *adj.* [See above.] Belonging or relating to the Ramanuja sect. 2. *s. m. f. n.* A follower of Ramanuja.

રામાયણ, *s. n.* [રામ+S. अयन an abode.] An epic poem on the life and acts of Rama. 2. A long story; a long yarn. 4. *s. f.* A difficult or troublesome business.

Id. ત્યારે તો મોટી રામાયણ થઇ It was then a very difficult or troublesome business.

રામી, *s. m.* [S. आराम a garden.] A gardener; particularly, a Hindu gardener. 2. Name of a cloth for widows, on which the name of Rama is printed.

રામૈયો, *adj. m.* [See above.] Having a large bucket without the trunk. When the bucket is on the top of the well, 'Rama' is uttered by the warterman.

રામૈયું, *s. m.* A small earthen dish.

રામોસી, *s m.* An individual of a wild tribe of plunderers of the same name, inhabiting the western slopes of the Sahyadri. 2. A watchman. 3. A sepoy; a peon.

રાંપ, **રાંપડી**, *s. f.* Name of a plough used to root out weeds or wild herbs; a weeding plough; a small hoe.

રાંપલવું, *v. t.* [See above.] To work with the weeding plough; to take out weeds with a weeding machine.

રાંપવું, *v. t.* [See **રોપવું.**] To arrange in rows (of the plants in a field).

રાંપી, *s. f.* Name of a tool of a cobler.

તરણાનો મેરુ થયો, થયો રાંપીનો ઘાય.—**સામળ.**

રાંફ, **રાંફડો**, Same as **રાફડો** *q. v.*

રાંભો, *s. m.* Name of a particular instrument used for digging. 2. Same as **રાભો** *q. v.*

રાય, *s. m.* [See **રાજા.**] A king; a sovereign. 2. A rich man. 3. A term of respect; a word added to the names of respectable persons.

રાયઆમળું, Same as **આમળું** *q. v.*

રાયકવાળ, *s. m. f. n.* Name of an individual of a sect of Brahmanas of the same names.

રાયકો, *s. m.* A shepherd; a cowherd.

રાયચંપો, *s. m.* Name of a tree and its flower. Mechalia champaka. N. O. Sapotacæ.

રાયજાદી, *s. f.* [રાય +P. जादी a daughter.] A king's daughter. 2. *adj. f.* Courtly. 3. Ordinary. 4. A female of a Rayajada.

રાયજાદું, *adj. n.* [See above.] Polite 2. Simple. 3. Kingly.

રાયજાદો, *s. m.* [રાય + P. जाद a son.] A king's son. 2. *adj. m.* Courtly; polite. 3. Simple; common; ordinary. 4. Name of an individual of a class of the same name among Rajaputas.

રાયણ, *s f.* Name of a kind of tree and its berry. Mimusops hexandra. N. O. Sapotacæ.

રાયણકોકડી, *s. f.* [રાયણ+કોકડી shrivelled.] A dried and shrivelled berry of **રાયણ.**

રાયત, *s. f.* [Ar. रिआयत् regard.] Favour; kindness; regard. 2. Remission; abatement. 3. Consideration; observance.

રાયતી કેરી, Same as **રાઇતી કેરી** *q. v.*

રાયતું, Same as **રાઇતું** *q. v.*

રાયલું, *adj. m. f. n.* [રાય+લું dim.] Belonging to the service of a king. 2. [રાઇ+વાળું having.] Of inferior quality; mixed with an inferior metal used in soldering golden articles. 3. *s. n.* quilt; a mattress.

હું પણ દાસી રાયલી, બાંહ્ય ગ્રહ્યાની લાજ.—દયારામ.

રાલ, Same as **રાળ** *q. v.*

રાવ, Same as **રાય** *q. v.* 2. *s. f.* [S. राव a cry *fr.* रु to cry.] A complaint. 3. A cry for redresss of a grievance. 4. Back-biting; slander.

Id. રાવ કરવી-ખાવી To slander. 2. To make a complaint.

નહિ સુણો નાથજી મારી રાવો.—દયારામ.

કચસમહની રાવ કરવા વિધ કને કળાધર ગયો.—પ્રેમાનંદ.

સો અંધામાં કાણો રાવ. -અખો.

રાવટી, **રાવઠી**, *s. f.* [H. रावटी.] A small tent. 2. A circular terrace; a terrace.

રાવણ, *s. m.* [S.] Name of a demon who carried away Seeta, the wife of Rama.

Id. રાવણ જેવું Frightful; terrible. 2. Swollen; sullen.

રાવણીઓ, Same as **રાવળીઓ** *q. v.*

રાવણું, *s. n.* [See **રાવ**.] An assembly of Rajaputa Thakors. 2. A meeting. 3. A caste meeting. 4. Merry-making and gossiping at a caste meeting. 5. Baracks; soldier's quarters.

Id. રાવણું કરવું-ઝામવું To meet in an assembly. 2. To give an intoxicating potion or drink of opium diluted with water to bards, etc. (by the Rajaputa kings).

રાવણાં, *s. n. pl.* Same as **બાંચું** *q. v.*

રાવત, *s. m.* [See **રાવ**.] A horseman; a groom. 2. A warrior. 3. *adj.* Clever; brave; smart.

રાવતા, *s. f.* [રાવ + S. ता a suffix forming a noun.] Royal dignity. 2. Royal pomp.

ઉત્તર ન આપો, એ શું રૂડેરી છે રાવતા ? —વલ્લભ.

રાવતી, Same as રાઇ a metallic cement *q. v.*

Id. રાવતી કાઢવી To take out or misappropriate as much of a precious metal as the weight of the metallic cement used in making an ornament (by a goldsmith). 2. To misappropriate secretly a part of an article one is entrusted with as one's gain. 3. To misappropriate secretly.

રાવરાયો, *s. m.* [રાવ + S. राजन् a king.] A king.

ગણું ના રાવરાયાંને, ગણું ના આખી દુનિયાને.—બા. ઉ. ક.

રાવલી, Same as **રાઇતી** *q. v.*

રાવલું, *adj.* [Gen, suffix.] Same as **રાયલું** *q. v.* 2. *s. n.* An assembly of kings and courtiers.

રાવળકાહી, *s. n.* Name of a bird; the white-crested laughing thrush.

રાવળીઓ, *s. m.* A man of the Shoodra caste. 2. A village watchman.

Prov. રાવળીઓ ટુકડે રાજી Poor folks are glad of pottage.

રાવળું, Same as **રાવણું** *q. v.*

રાશ, *s. m.* [See **રાશિ**.] A heap. 2. *s. f.* The average. 3. A sign of the zodiac. 4. Partnership. 5. [See **રશ્મિ**.] A rein. 6. Agreement; harmony. 7. A rope generally of sixteen feet.

Id. બનતી રાશ-એક રાશ Agreement; harmony મારૂં કામ રાશ પડયું My business is going on regularly.

જ્યાં જુએ ત્યાં સોય ગજ રથ, અશ્વગજના રાશ.—રત્નેશ્વર.

જ્યારે પદ બેસે નહીં રાશ.—અખો.

રાશડી, Same as **રાસડી** *q. v.*

રાશવા, *adj.* [રાશ + P. वाे dim.] Of the length of a rope; sixteen feet in length.

રાશિ, *s. f.* [S.] A heap; a group. 2. A quantity (in Math.) 3. A sign of the zodiac. These signs are twelve in number.:–મેષ (Aries), વૃષભ (Taurus), મિથુન (Gemini), કર્ક (Cancer), સિંહ (Leo), કન્યા (Virgo), તુલા (Libra), વૃશ્ચિક (Scorpio), ધન (Sagitarius), મકર (Capricornus), કુંભ (Aquarius) and મીન (Pisces).

રાશિચક્ર, *s. n.* [રાશિ + S. चक्र a circle.] The zodiac.

રાશિનામ, *s. n.* [રાશિ + S. नामन् a name.] The name given to a child according to the letters of the zodiacal sign in which it is born.

રાશી, *adj.* [See **રાશ**.] Taken from a heap; of average quality. 2. Indifferent. 3. Bad soiled.

રાષણા, Same as **રાસના** *q. v.*

રાષ્ટ્ર, *s. m.* [S. *fr.* राज् to shine; to rule.] A realm; a kingdom. 2. A country. 3. A nation.

રાષ્ટ્રીય, *adj.* [See **રાષ્ટ્ર**.] Belonging to a kingdom; national.

રાસ, *s. m.* [S. *fr.* रस् to relish.] A circular dance accompanied with singing; *esp.* that played by Krishna with the Gopees of Vrindavana. 2. A heroic poem in a Prakrit language. 3. *s. f.* A chain; a rope. 4. Partnership. 5. The average. 6. Stock; capital. 7. Agreement; harmony. 8. Likeness; similarity. 9. A rein.

તે સારથી થઇ રથ હાંકે ગ્રહી રાસપરોણો.—પ્રેમાનંદ.

હું ને ચંદ્ર એક રાસે રે.—દયારામ.

રાસક્રીડા, *s. f.* [રાસ + S. क्रीडा a play.] The sports of Krishna at Vrindavana, where he danced with the Gopees. 2. A sportive dance like that of Krishna at Vrindavana.

રાસડી, *s. f.* [See **રાસ**.] A string; a rope. 2. Name of a silver neck-ornament.

રાસડો, *s. m.* [See **રાસ**.] A kind of song.

રાસધારી, *s. m.* [રાસ + S. धृ to hold.] An actor in the circular dance of Krishna with the Gopees.

રાસના, *s. f.* [S. रास्ना.] Name of a medicinal drug. It is the root of Tylophora asthmatica. N. O. Orchidacæ.

રાસભ, *s. m.* [S.] An ass; a donkey.

રાસભી, *s. f.* [S.] A female donkey.

રાસમંડળ, *s. n.* } **રાસમંડળી**, *s. f.* } [રાસ + S. मंडल a circle.] The company of persons playing a sportive dance.

રાસલીલા, Same as **રાસક્રીડા** *q. v.*

રાસવું, *v. t.* [S. रस् to taste.] To eat.

રામનામ અબડીને, ઉઠી જાય રાસવા.—હ. દા. કાં.

રાસી, Same as **રાશી** *q. v.*

રાસુંદું, *adj. m. f. n.* [રાત + S. शून्य vacant.] One who cannot see in the evening, but can see in the later part of the night (distinguished thus from the **રતાંધળું**). 2. Blind.

રાસો, Same as **રાસ** *q. v.* 2. *s. m.* A heroic poem.

રાસ્ત, *adj.* [P. रास्त् right.] True; just; equitable; honest; upright.

રાસ્તપણું, *s. n.* Same as **રાસ્તી** *q. v.*

રાસ્તી, *s. f.* [See **રાસ્ત**.] Truth; justice; rectitude; fidelity.

રાસ્ના, Same as **રાસના** *q. v.*

રાહ, *s. m.* [P.] A way; a road; a path. 2. Same as **રાહુ** *q. v.* 3. *s. f.* A mode; a manner. 4. Delay; waiting.

Id. રાહ જોવી To wait for. રાહ રીતે According to the usual way; in the course of business. રાહ મારવો To devastate; to ruin.

રાહદારી, *s. f.* [રાહ+P. दार having.] Passing; going; transit. 2. A passport. 3. Transit duties. 4. *s. m. f. n.* A passer-by; a traveller.

Id. રાહદારીનો રસ્તો A thoroughfare.

રાહવટ, *s. f.* [રહેવું + S. वृत्ति state.] Way of living; manner of conducting one's life. 2. Consummation of marriage.

રાહવોચાઉ, *adj. m. f. n.* [See **રાહ**.] Delaying; procrastinating; waiting and belabouring.

રાહાડ, Same as **રાહ** *q. v.*

ન સમજું કપટ વચન કંઇ રાહાડ જો.—દયારામ.

રાહુ, *s. m.* [S.] The ascending node. 2. A demon supposed to swallow the sun and the moon, thus causing eclipses. 3. A mischievous fellow; a troublesome person.

રાહુડો, *s. m.* Name of a kind of grass.

રાળ, *s. f.* Resin of Shorea robusta. N. O. Dipterocarpæ. 2. *s. m.* [Spanish *Real* a coin.] A dollar.

રાળવું, *v. i.* [See **રોળવું**.] To make smooth. 2. To effect a compromise; to make an amicable settlement of.

Id. રાળી ભૂંસી વાળવું To effect a compromise. 2. To forgive and forget.

હેત દેખાડીએ, હસી રાળીએ, જાણીએ છે ઘણું એહ નારી.—સામળ.

રિકઝીક, Same as **રીકઝીક** *q. v.*

રિકાબ, *s. f.* [Ar. रिकाब्.] A stirrup. 2. A cavalcade. 3. A tall and eight sided goblet.

રિકાબદાર, *s. m.* [રિકાબ + P. दार having.] A groom; a syce.

રિકાબી, *s. f.* [Ar. रिकाबी.] A plate; a dish.

રિકેબી *s. f.* [P.] A plate; a dish.

રિખવું, Same as **રીખવું** *q. v.*

રિંગણી, Same as **રીંગણી** *q. v.*

રિંગણું, Same as રીંગણું *q. v.*

રિજવું, Same as રીઝવું *q. v.*

રિઝવણ, Same as રીઝવણ *q. v.*

રિઝવું, Same as રીઝવું *q. v.*

રિઝાવવું, Same as રીઝાવવું *q. v.*

રિઝાવું, Same as રીઝાવું *q. v.*

રિણાવર, *s. m.* [See અર્ણવ.] A sea; an ocean.

મારા દિલમાં દુખનો આજ, રિણાવર રેલિયો રે.—ભૂમાનંદ.

રિતુરાજ, Same as ઋતુરાજ *q. v.*

હા ! હા ! હિતુ રિતુરાજમાં, ન મળ્યા વ્રજરાજ.—દયારામ.

રિદ્ધિ, *s. f.* [S. ऋद्धि *fr.* ऋध् to prosper.] Prosperity. 2. Wealth; riches.

રિપુ, *s. m.* [S.] An enemy; a foe.

રિબવું, Same as રીબવું *q. v.*

રિબાવું, Same as રીબાવું *q. v.*

રિવાજ, *s. m.* [Ar. रवाज् currency.] Custom; practice; usage.

લોકોના રિવાજો એ ઉપર થોડું જ ધ્યાન આપે છે.—નર્મદ.

રિશ્વત, *s. f.* [P.] Bribe; an illicit money.

વળી છે રિશ્વતે દૂર રખાવ્યો મોતનો હાર.—કલાપિ.

તેને ય રિશ્વત ગણી.—કલાપિ.

રિશ્વતખોર, **રિશ્વતી**, } *adj.* [રિશ્વત+P. खोर enjoying.] Receiving or taking bribe. 2. *s. m.* One who takes bribe.

રિષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* रिष् to injure.] Hurt; injured. 2. Bad; unlucky. 3. *s. n.* Misfortune; ill-luck. 4. Sin.

રિસામણી, Same as રીસામણી, *q. v.*

રિસામણું, Same as રીસામણું *q. v.*

રિસાવું, Same as રીસાવું *q. v.*

રિસાળ, Same as રીસાળ *q. v.*

રિશ્વત, Same as રિશ્વત *q. v.*

રીકઝીક, *s. f.* [See રકઝક.] Bother; altercation; discussion.

રીકાબી, Same as રિકાબી *q. v.*

રીખણું, *s. n.* [S. रिंखग.] Crawling; creeping (of children who creep on all fours).

રીખવું, *v. i.* [S. रिंख् to go slowly;to crawl.] To roam about; to wander about 2. To crawl; to creep on all fours (of a child).

રામ રંગે રીખે એવા કૌશલ્યા કુંવર.—આલણ.

રીખતા આવે રામજી, ચકોર ને જયમ ચંદ્ર.—ઉદ્ધવ.

રીખિયો ભક્તિ વિણ જાણ ભાઇ.—રત્નેશ્વર.

રીંગણી, *s. f.* Name of a creeper; the bringal creeper. Solanum melongena. N. O. Solanacæ.

રીંગણું, *s. n.* [See above.] The fruit of the bringal creeper; a bringal. 2. *adj. m. f. n.* Short; stunted.

રીજ, Same as રીઝ *q. v.*

રીજવું, Same as રીઝવું *q. v.*

રીઝ, *s. f.* [See રીઝવું.] Delight in; pleasure; diversion; entertainment.

જુવતી જોબન માંડી રીઝથી રંગ રમાડે.—સામળ.

રીઝવટ, **રીઝવણ**, } *s. f.* [રીઝવું + S. वृत्ति state.] The act or manner of pleasing or propitiating.

રીઝવવું, *v. t.* To please; to divert; to gratify.

રીઝવું, *v. i.* To be pleased; to be delighted. 2. To be propitious; to be diverted, satisfied, gratified or entertained.

રીઝાવવું, Same as રીઝવવું *q. v.*

રીઝાવું, Same as રીઝવું *q. v.*

રીંછ, *s. n.* [S. ऋक्ष.] A bear. 2. A savage fellow.

રીંછડી, *s. f.* [See above.] A female bear. 2. An ugly woman who does not comb her hair.

રીંછડું, *s. n.* [See રીંછ.] A cub of a bear. 2. *adj. m. f. n.* Hairy; having abnormal growth of hair over the body.

રીઠ, Same as રિષ્ટ *q. v.*

રીડ, *s. f.* [See રાડ.] A clamour; an outcry.

રીઢું, *adj. m. f. n.* Hard; strong; durable. 2. Experienced; having suffered adversity and hence become enduring.

રીઢ, Same as રીડ *q. v.*

રીઢું, Same as રીઢું *q. v.*

રીત, *s. f.* [S. रीति.] A way; a manner; a method; a mode. 2. Custom; usage; practice; habit. 3. Fashion; conduct. 4. Local usage.

Id. રીતમાં રહેવું To behave oneself in conformity with the established custom. 2. To be moderate in dealing. રીતમાં આવવું To return to good manners after having acted as a poor. રીત પડવી To be accustomed or habituated. રીત કરવી To interchange presents on auspicious occasions. રીત રાખવી To follow custom. 2. To be moderate in one's dealings.

રીતભાત, *s. f.* [રીત+ભાત fashion.] Manners; modes. 2. Customs; ways; fashions.

રીતરિવાજ, *s. n.pl.* [રીત+Ar. रवाज custom.] Manners and customs.

રીતસર, *adj.* [રીત+ P. सर upon.] According to custom. 2. Mannerly. 3. In proper proportion; adequately.

રીતિ, Same as રીત *q. v.*

રીધ, Same as રિદ્ધિ *q. v.*

પણ-રીધ આવે જેમ રૂપૈયા વડે.—અખો.

રીબવું, *v. t.* To torment; to torture.

રીબાવવું, *v. t.* To get tormented; to get tortured.

રીબાવું, *v. i.* To be tormented; to be afflicted; to be tortured. 2. To suffer excruciating pain. 3. To be moaning; to be groaning.

લોકથી રીબાતાને તંદુરસ્ત કરવામાં મોટો ભાગ લે છે.-હ. ઠા. કાં.

રીર, Same as રીડ *q. v.*

પડી ભોંય સાહ નળને કરે, મુખે પાડે રીર.—પ્રેમાનંદ.

રીસ, *s. f.* [See ઈર્ષા.] Huff; offence; passion; anger; irritation; displeasure; vexation.

Id. રીસ કરવી To be angry. રીસ ચઢવી-રીસે ભરાવું To be offended; to be angry.

રીસામણી, *s. f.* Name of a plant. Mimosa sapiaria. N. O. Leguminosæ. 2. *s. f.* Same as **રીસામણું** *q. v.*

રીસામણું, *s. n.* [See રીસાવું.] The susceptibility of taking offence for every little thing. 2. *adj. m. f. n.* Susceptible of taking offence.

Id. રીસામણાંમનામણાં કરવાં To be quick in taking offence. 2. To affect or pretend to be sensitive in small matters.

રીસાવવું, *v. t.* [See રીસ.] To make one take offence; to offend.

રીસાવું, *v. i.* [See રીસ.] To be offended.

રીસાળ, *adj.* Susceptible of taking offence.

રુકમ, *s. m.* [S. रुज् to pain.] A disease; a malady. 2. Same as રુકમી *q. v.*

રુકમાંગદ, *s. m.* [S.] Name of a devotee of Shree Krishna.

રુકમાંગદને કરુણા કરી.—પ્રેમાનંદ.

રુક્મિણી, *s. f.* [S.] Name of the daughter of Bheeshmaka and wife of Shree Krishna.

રુકમી, **રુકમૈયો**, } *s. m.* [S. रुक्मिन्.] Name of the eldest son of Bheeshmaka of Vidarbha and brother of Rukminee, the wife of Shree Krishna.

રુક્ષ, Same as રૂક્ષ *q. v.*

રુચક, *adj.* [See below.] Agreeable to the taste; pleasing.

રુચવું, *v. i.* [See રુચિ.] To like; to please; to be pleased to. 2. To be agreeable.

Id. તમને રુચે તેમ કરો Do as you please.

રુચિ, *s. f.* [S. *fr.* रुच् to relish.] Taste; relish; flavour; liking. 2. Hunger; appetite. 3. Wish; desire; pleasure.

રુચિકર, Same as રુચક *q. v.*

રુચિર, *adj.* [S.] Bright; charming; captivating; delightful; agreeable. 2. Tasteful; palatable.

રુચિર આકૃતિ ચંદ્રાપીડને દર્શાવ્યો છે.—ઇ. સૂ. દે.

દુર્વા સમા રુચિર લીલમ જ્યાં જડયાં છે.—કે. હ. ધ્રુ.

રુચિરા, *s. f.* [S] Name of a metre containing 30 matras and 8 talas. 2. *adj. f.* Same as **રુચિર** *q. v.*

રુચી, Same as રુચિ *q. v.*

રુચીકર, Same as રુચિકર *q. v.*

રુંડ, *adj.* [S.] Maimed; mutilated. 2. *s. n.* A headless body; a trunk.

રુંડમુંડ, *adj.* [રુંડ+S. मुंड् to shave.] Round; perfectly round; round on all sides. 2. Maimed; deprived of the head and of the limbs. 3. *s. n.* A maimed head.

રૂંડમુંડ રડવડઇ રણાંગણિ.—પદ્મનાભ.

રૂંડમુંડ ડુક્કરની સૂંઢમાંથી ફુર્ર શબ્દ નીકળે છે.—કે. હ. ધ્રુ

રુંડમાળ, *s. f.* [રુંડ+S. माला a garland.] A garland of human heads separated from the body.

રુદન, *s. n.* [S. *fr.* रुद् to cry.] Crying; weeping; lamentation; moaning.

રુદિત, *adj.* [See above.] Cried; wept; crying; weeping.

રુદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* रुध् to obstruct.] Obstructed; impeded. 2. Shut up. 3. Kept; detained.

રુદ્ર, *s. m.* [S.] A name of Shiva. 2. A demi-god. 3. *adj.* The number 'eleven'. 4. Dreadful; terrific.

રુદ્રતાલ, *s. m.* [રુદ્ર+ S. ताल beating time in music.] A particular measure of time in music.

રુદ્રાક્ષ, *s. n.* [રુદ્ર +S. अक्षिन् the eye.] Name of a plant and its seed. Elæocarpus ganitrus. N. O. Tiliacæ. (The seed is sacred to Shiva, and so it is used in a rosary.)

રુદ્રાણી, *s. f.* [S.] The wife of Rudra; a name of Parvati.

રુદ્રાવતાર, *s. m.* [રુદ્ર+S. अवतार incarnation.] The incarnation of Rudra.

Id. રુદ્રાવતાર ધરવો To be angry.

રુદ્રી, *s. f.* [See રુદ્ર.] A hymn sacred to Shiva.

રુધિર, *s. n.* [S.] Blood.

રુધિરવાહિની, *s f.* [રુધિર+S. वह् to bear.] A blood-vessel.

રુધિરાભિસરણ, *s. n.* [રુધિર+S. अभिसृ to circulate.] The circulation of the blood.

રુધિરાભિસરણતંત્ર, *s. n.* [રુધિરાભિસરણ+ S. तंत्र a system.] Blood-circulatory system.

રૂંવાડું, **રૂંવું**, *s. n.* [S. रोम.] Hair; bristles.

Id. એનામાં તો તેનું એક રૂવાંડું નથી He has inherited no part of the other's nature.

રૂંહલું, *s. n.* Same as રોષ *q. v.*

પંડે કાળા, ને મનમાં રૂંહલું જો.—ત્રિકમ.

રૂ, *s. n.* Cotton; carded cotton.

રૂઆંટી, *s. f.* Same as રૂંવું *q. v.*

રૂઆબ, *s. m.* [Ar. रू the face+P. आब् water.] The appearance of the face. 2. A magnificent, imposing, or commanding appearance; an awe-inspiring face. 3. Terror; fright. 4. Dignity.

રૂઆબદાર, *adj.* [રૂઆબ + P. दार having.] Commanding; awe-inspiring.

રૂઇએ, Same as રૂએ *q. v.*

રૂઇઓ, *s. m.* [રૂ + S. वृत्ति calling.] A carder of cotton.

રૂઇઓ કહે હવે રૂડું જાણો.—સામળ.

રૂઇદાર, *adj.* [રૂ + P. दार having.] Stuffed with carded cotton.

રૂઉં, Same as રૂંવું *q. v.*

રૂએ, *prep.* [P. रू the face; a way.] Through; by virtue of. 2. According to.

રૂએલ, Same as રૂઇદાર *q. v.*

રૂકમ, *s. m.* A disease.

રૂકવું, Same as રોકવું *q. v.*

રૂકે નહિ રણમધ્ય, કિંતુ વ ભંગ ને.—વલ્લભ.

રૂકશાંગ, *s. n.* Name of a plant; an orchid. Ærides crispum. N. O. Orchidacæ.

રૂકાર, *s. m.* Consent; assent.

રૂક્કો, *s. m.* [Ar. रुक़्आ.] A note; a letter; an invitation. 2. An order.

પાસાબંડીના ગજવામાં રાખેલો રૂક્કો હતો.—હ. દ્વા. કાં.

રૂક્તિ, *s. f.* [See રુચવું.] Partiality; pleasure; inclination. 2. Circumstance; opportunity.

Id. રૂક્તિ રાખવી To be partial.

હરેક કામમાં તેની રૂક્તિ રાખે.—હ દ્વા. કાં.

રૂક્ષ, *adj.* [S.] Harsh; rough (of a sound, touch, etc.). 2. Astringent (of taste). 3. Sullied 4. Cruel; unkind. 5. Arid; dreary.

રૂખ, *s. m.* [P. रूख् the face.] The cheek. 2. Face; countenance. 3. *s. f.* [P. निरख.] A guess; a conjecture. 4. A guess about prices in the market. 5. A fit time. 6. Opinion. 7. Inclination; desire. 8. *s. n.* [S. वृक्ष.] A tree; a shrub. 9. A root.

Id. રૂખ બાંધવી To make a guess. બજારની રૂખ કેવી છે ? How are prices in the market ? રૂખ જોવી To watch for a fit time; to watch one's opportunity.

રૂખ સાહીને ઉપાડ્યા ડમરા; રઘુપતિ રામ.—આત્મારામ.

રાણાની જાણી રૂખ, મરજી કીધી રે.—દીવાળીબાઇ.

રાજ્ય લીજે અરિ કેરૂં, રાડની એ રૂખ છે.—વલ્લભ.

રોઠ જેઠાના રૂખ કાપવે નહી પરમારથ જાણવો.—નર્મદ.

કીસ્યા રૂખ રૂબ્યા.—પદ્મનાભ.

રૂખડું, *s. n.* [રૂખ+ડું dim.] A small shrub. 2. Fuel; wood.

અગર ચંદરણાં રૂખડાં ચૈવટે ખડકાવાયે.—લોકોક્તિ.

રૂખડો, *s. m.* Name of a plant. Adansonia digitata. N. O. Malvacæ.

રૂખસત, **રૂખસદ**, *s. f.* [Ar. रुखसत्.] Leave; permission. 2. Discharge; dismissal.

ફરમાન રૂખસતનું માગ્યું.—કલાપિ.

રૂખી, Same as ઋષિ *q. v.* 2. Same as રુક્મિણી *q. v.*

રૂગેલ, *s. n.* Name of a bird; the pipit.

રૂંગું, *s. n.* Crying; weeping.

રૂજવાત, Same as રજુઆત *q. v.*

રૂજુ, Same as ઋજુ *q. v.*

રૂજુતા, Same as ઋજુતા *q. v.*

રૂઝ, *s f.* [See રૂઝવું.] Healing.

Id. રૂઝ આવવી To be healed.

રૂઝવું, રૂઝાવું, } *v. i.* To be healed or cured (of a wound).

રૂંચકું, *s. n.* Nothing. 2. No body.

રૂંછાં, *s. n. pl.* Hair-like fibres. 2. Rough hair.

રૂઠવું, *v. i.* [S. रुष्ट angry *fr.* रुष् to be angry.] To be displeased or offended with.

Id. એનો તો હહાડો-દેવતા જ રૂઠયો છે He has been unfortunate.

કેમ રૂરે મતિ જે ઘણી રૂઠી.—ભી. ભો. દી.

રૂડું, *adj. m. f. n.* [See રૂઢ, રૂઢિ.] Good; fine. 2. Proper; becoming; suitable. 3. Virtuous. 4. Acceptable; desirable.

Id. રૂડું આચરણ Good, proper, virtuous conduct. રૂડું માણસ A wise, prudent, virtuous person. સૌ રૂડાં વાનાં થશે Everything will be all right; everything will turn out well.

Prov. રૂડે નામ, કે ભુંડે નામ A man acquires reputation either by good or bad acts. રૂડે રૂડું ને ભુંડે ભુંડું You will reap as you sow.

રૂડેરૂં, Same as રૂડું *q. v.*

ભુંડેરૂં અમ એ ભારે રૂડેરૂં અરિતું.—કે. હ. ધ્રુ.

રૂઢ, *adj.* [S. *fr.* रुह् to grow.] Established by custom; customary. 2. Commonly known; generally received; popular. 3. Current; that has obtained currency.

મોહ માયા વ્યાપે નહિ તેને, રૂઢ વૈરાગ્ય જેના મનમાં રે.—નરસિંહ.

રૂઢિ, *s. f.* [S. *fr.* रुह् to grow.] Customary usage; tradition; custom. 2. Popular acceptation. 3. Idiom.

રૂણ, Same as ઋણ *q. v.*

રૂંઢવટ, Same as રૂંઢમાળ *q. v.*

રૂંઢો, *s. m.* [S. रोमथ.] A lunch; the noonday meal.

રૂત, રૂતુ, } Same as ઋતુ *p. v.*

રૂદય, રૂદયા, રૂદે, } Same as હૃદય *q. v.* (Used in poetry).

જોઇ રૂદેમાં જન થાય રાજી.—દલપતરામ.

રૂંધન, *s. n.* [S. रुध् to obstruct.] Suffocating; throttling. 2. Blocking up.

રૂંધવું, *v. t.* [See above.] To block up; to obstruct. 2. To throttle; to suffocate.

રૂંધાવવું, *v. t.* [See રૂંધવું.] To get obstructed. 2. To get suffocated.

રૂંધાવું, *v. i.* [See રૂંધવું.] To be suffocated. 2. To be obstructed; to be blocked or shut up.

રૂપ, *s. n.* [S. *fr.* रूप् to see.] The face; the countenance; the external appearance; the semblance. 2. A form; a shape; a figure; a look; the form of the features. 3. Nature. 4. Beauty; elegance; grace: lustre. 5. An inflected form of a noun or verb. 6. Mood (in Gram.). 7. *adj.* Like; resembling. (At the end of a compound.)

Prov. રૂપની રડે, ને કરમની ખાય Beauty weeps, while fortune makes merry. રૂપનાં રૂડાં, ને કરમનાં કૂડાં Appearances are deceitful.

રૂપક, *s n.* [S.] A metaphor (in Rhetoric). 2. A particular measure of time in music.

રૂપચોકી, *s. f.* [રૂપ+ચોકી a station; a place.] The square formed at the top of a temple, made up of smaller cupolas.

રૂપધામ, *s. n.* [રૂપ +S. धाम a place.] The abode of beauty; the highest degree of beauty.

રૂપમાળી, *s. f.* Name of a metre each foot containing seventeen syllables. 2. *adj. f.* Beautiful; charming.

રાણિ જો શુભ રૂપમાળી ચિત્તે ન ભૂપતિ ચાય.—દલપતરામ.

રૂપરંગ, *s. n. pl.* [રૂપ + S. रंग colour.] The general appearance.

રૂપરડી, *s. f.* [See રૂપીઓ.] A contemptuous term for ' a rupee.'

રૂપવતી, *s. f.* [રૂપ+ S. वत् having.] A handsome and beautiful woman.

રૂપવાળું, Same as રૂપાળું *q. v.*

રૂપાખ્યાન, *s. n.* [રૂપ+S. आख्यान telling.] Inflection or conjugation of a verb (in Gram).

રૂપાંતર, *s. n.* [રૂપ + S. अंतर different.] A change of form; a change. 2. Metamorphosis. 3. Transformation.

રૂપાંતરશિલા, *s. f.* [રૂપાંતર+S. शिला a stone.] Rock metamorphic.

રૂપાળું, *adj. m. f. n.* [રૂપ + વાળું having.] Handsome; beautiful; charming. 2. Elegant; pleasing; fine.

રૂપિણી, *adj. f.* Same as રૂપી *q. v.* (at the end of a compound).

રૂપિયો, Same as રૂપીઓ *q. v.*

રૂપી, *adj.* [S. रूपिन्.] Having the form or appearance of (at the end of a compound).

રૂપીઓ, *s. m.* [See રૂપું.] A silver coin, equal to 16 annas; a rupee.

Id. મહોરસેર–બદલાનો રૂપીઓ A false or worthless coin. 2. A worthless person. રૂપીઓ રોડો Hardly one rupee. 2. About a rupee.

Prov. સો રૂપીએ સવા શેર કેફ Riches beget pride.

રૂપું, *s. n.* [S. रौप्यम्.] Silver.

રૂપેરી, *adj.* [See રૂપું.] Plated or washed with silver. 2. Silvery; made of silver.

રૂપેરી માછલી, *s. f.* The silver fish.

રૂપૈયો, Same as રૂપિયો *q. v.*

પણ રિધ આવે જેમ રૂપૈયા વડે.—અખો.

રૂબરૂ, *adv.* [P. रू the face + ब on + रू the face.] On the face; before; face to face; in the presence of.

રૂમઝુમ, *adj.* [Imit.] Soundingly; in a jingling manner.

રૂમઝુમ રૂમઝુમ મેહુલો વરસે.—નર્મદ.

રૂમઝુમ કે પડી ઝાપટું.—કલાપિ.

રૂમડી, *s. f.* [રોમ hair + ડી dim.] Cupping.
Id. રૂમડી રૂમવી To harass; to trouble; to afflict.

રૂમવું, *v. i.* [See રમવું.] To wander; to roam. 2. To afflict; to harass; to annoy.

રૂમાડું, Same as રૂવાડું *q. v.*

રૂમાડો, *s. m.* [રૂમવું + S. वृत्ति state] Running about, and making a noise. 2. An uproar.

જો મેં એટલો રૂમાડો ન કર્યો હોત તો.—ઇ. સૂ. દે.

રૂમીમસ્તકી, *s. f.* [Ar.] Mastich; the galls; Pistachia khinjuk. N. O. Anacardiacæ.

રૂમાલ, *s. m.* [P. रू the face + S. मालिदन् to rub.] A handkerchief.

રૂવાંટી, રૂવાંટું, } Same as રૂઆંટી, રૂઆંટું *q. v.*

રૂવાન, *s. n.* [P. रवा the soul.] A corpse; a caracass.

રૂવેલ, રૂવેલું, } Same as રૂછદાર *q. v.*

રૂવો, *s. m.* A small piece of iron having a bore in the middle of it in which the ends of a door are fixed.

Prov. રાંકને જડયો રૂવો, તો 'વાવ ખોદાવું' કે કુવો' ? Empty vessels make most noise.

રૂશ્નાઈ, *s. f.* Ink. 2. [See રોશની.] Light.

રૂશવત, રૂશ્વત, } Same as રિશ્વત *q. v.*

રૂશવતખાઉ, રૂશ્વતખાઉ, રૂશવતખોર, રૂશ્વતખોર, } Same as રિશ્વતખોર *q. v.*

રૂસણું, *s. n.* [See રૂઠવું, રોષ.] Taking huff. 2. An insult; a feigned wrath.

રસભર્યું રૂસણું નાથ નહોરા કરે.—નરસિંહ.

રૂસનાઇ, Same as રૂશ્નાઈ *q. v.*

રૂસવા, *adj.* Insulted.

રૂસવાઇ, *s. n.* An insult; a slander; defame. 2. Hate; censure.

રૂસવું, Same as રિસાવું *q. v.*

પ્રભુએ ધાર્યું, જે રાણી રૂસે નહિ; ધાર્યું મારૂં પણ થાય.—દયારામ.

રેંહલો, *s. m.* A bull.

રેંહલી, *s. f.* A heifer.

રેંસવું, *v. t.* To annoy; to afflict. 2. To kill; to tear asunder.

Id. રેંસી નાખવું To kill. 2. To split; to tear asunder.

આણે મારા બાંધવને રેંસી નાખ્યો.—કે. હ. ધ્રુ.

રેંસાવવું, *v. t.* [See રેંસવું.] To cause to annoy. 2. To get killed.

રેંસાવું, *v. i.* [See રેંસવું.] To be killed. 2. To be afflicted; to be annoyed.

કપાવું રેંસાવું વિરહી દીલ.—કલાપિ.

રે, *inter.* [S.] Oh ! You ? 2. Alas ! 3. A redundent word used in poetry.

રેખ, *s. f.* [See રેખા.] A line; a streak. 2. The natural lines of the palms of the hands. 3. A gold-setting between the teeth. 4. *adv.* Even a little.

પણ રેખ દોષ પેલો નવ ગયો.—અખો.

રાતી રેખ કપોળે શી છે! શીદ લાજો છો બહુ શોભી છે.—દયારામ

રેખતો, *s. m.* [P. रेख़्ह a mixed dialect.] A Hindustanee ode.

રેખાંશ, *s. m.* [રેખા + S. अंश a part; a degree.] Longitude. 2. A degree of longitude.

રેખા, *s. f.* [S.] A line; a streak. 2. The natural lines on the palms of the hands. 3. Longitude. 4. [See લાવણ્ય રેખા.] A charming

woman. 5. A small wedge of gold driven between two adjacent teeth to heighten the beauty of the face.

તારી ગ્રીવાએ કપોતકંબુરેખા રાજે રે.—દયારામ.

ઘીમાં પડેલી રેખાઓ ઉપરથી ધારી શકાય.—હ. દા. કાં.

રેગી, *s. f.* Name of a bird; the hobby.

રેંકડો, *s. m.* Name of a kind of bullock-cart. 2. A long, continuous, monotonous bleating of cattle.

રેંકળો, *s. m.* A bullock-cart.

રેંગણ, Same as **રીંગણું** *q. v.*

રેંગણ પોથીમાંનાં ન કહેશો રે.—પ્રેમાનંદ.

રેંગીપેંચી, *adj.* Powerless; not energetic. 2. Not zealous. 3. Weak; timid; coward.

રેચ, *s. m.* [S. *fr.* रिच् to evacuate.] Purging. 2. A purgative medicine. 3. A threat.

Id. રેચ આપવો To threaten. રેચ લાગવો To purge.

પ્રથમ રેચ નેપાળાનો દીજે.—સામળ.

રેચક, *adj.* [See above.] Purgative; cathartic. 2. *s. n.* A purgative medicine.

રેચકું, *s. n.* The utterance of a bystander calculated to irritate persons quarrelling with each other.

રેજ, *adv.* [P. जेर] Defeated; beaten.

રેજ કરો રાક્ષસકું, મેહેલાં એ મન મોડ રે.—સામળ.

રેજી, *adj.* [See **રેજું**.] Having the ace of dice (in a throw of dice). 2. Pairing.

રેજું, *s. n.* [See **રેજો**.] The ace of dice. 2. A pair. 3. A coronet; the end of a head; dress kept hanging. 4. A flag; a banner. 5. Pleasure.

Id. રેજાં ઉડાવવાં To have merriment; to enjoy.

રેજો, *s. m.* [P. रेज a piece *fr.* रेख़्तन् to shed; to pour.] A crucible. 2. A piece of silken or other valuable cloth.

રેંચકો, *s. m.* Mud.

રેંચિયોપેંચિયો, } Same as **રેંગીપેંચી** *q. v.*
રેંચીઓપેંચીઓ, }

બેસી ગયા બાવરા થઇ રેંચીઆ ને પેંચિયા.—વલ્લભ

રેંજીપેંચી, Same as **રેંગીપેંચી** *q. v.*

રેટો, *s. m.* [See **રેંટ**.] A small kind of turban.

રેઠાણ, Same as **રહેઠાણ** *q. v.*

રેડ, *s. f.* [See **રેડવું**.] Running after; following; pursuit. 2. A thick liquid; a flow.

એક મૃગ પૂઠળ કરી રેડ, સેન થકી અતિસે અળગો પડયો રે.

—દયારામ.

રેડવવું, *v. t.* [See **રેડવું**.] To make one pull, drag or move on; to assist one in getting on. 2. To manage anyhow.

રેડવું, *v. t.* To pour. 2. To purge.

Id. (દેવતા ઉપર) પાણી રેડવું To put out (fire) with water poured on it. 2. To cool down; to soften (the temper of a person). નામ ઉપર પાણી રેડવું To wash one's name off (a paper); to strike a name off a list. 2. Not to utter one's name; to rid oneself of (a person).

રેડવો, *s. m.* A common cast.

રેડો, *s. m.* A calf.

રેઢયાર, } *adj.* Roving. 2. Good-for-nothing; useless; worthless.
રેઢિયાળ, }

રેઢિયાળું, *adj. m. f. n.* Ugly; unshapely. 2. *s. n.* The habit of roving about.

રેઢિયું, *adj. m. f. n.* [See **રગડો**.] Thick; dense (of a liquid).

Id. રેઢિયો કસુંબો A thick liquid solution.

રેઢું, *adj. m. f. n.* [See **રીઢું**, **રૂઢ**.] Hardened by use. 2. Uncared for; exposed. 3. Unclaimed. 4. Dense; thick.

રેણ, *s. f.* [S. रजनी.]Night. 2. [S. रेणु.] Dust; a particle. 3. An atom. 4. A cement for metallic articles.

વેણ સુણી હરિ નેણ નમાવત; કેણ જડે પ્રિય રેણ જશાંએ.—વલ્લભ.

દિન રેણ રહીએ રળીઆત રંગીલા કુંવર રે.—કાળિદાસ.

ઝાંઝી રેણ ગઇ જગજીવન, તેણે નિંદ ખુમારી.—બ્રહ્માનંદ.

લોટી મસ્ત મુકે રેણ, નાચે ગાયે વાહે વેણ.—ઉદ્ધવ.

રેણુ, *s. m. f.* [S.] Dust. 2. A particle; an atom. 3. Pollen of flowers. 4. A spore.

રવિ સામા નાખે રેણુ, માન ઘટે નહિ મારૂં.—સામળ.

મમ હૃદયદળ કેરો રેણુ છાઇ રહે.—કે. હ. ધ્રુ.

રેણુક, *s. f.* A medicinal drug.

રેણુકબીજ, *s. n.* [રેણુક + S. बीज seed.] A particular medicinal drug.

રેણુકા, *s. n.* Name of a medicinal plant. Vitex agnus-cassus. N. O. Verbenacæ. 2. *s. f.* [S.] Name of the wife of Jamadagni and mother of Parashurama.

રેંટ, *s. m.* [S. रहृाट a spring.] A pump; a water-wheel. 2. *adj.* Weak; feeble.

રેંટમાળ, *s. f.* [રેંટ+ S. माला a series.] The series of vessels placed round a water-wheel.

રેંટિયો, રેંટીઓ, } *s. m.* A spinning wheel.

Id. છોકરા બાપના રાજમાં ન સમાય, પણ માના રેંટીઆમાં સમાઇ શકે A poor mother can satisfy a child better than a rich father.

રેંટુડો, Same as રેંટીઓ *q. v.*

રેંટો, *s. m.* A head-dress; an upper garment.

માથે બાંધી પાઘ સુનેરી, રૂડો રેંટો ઓઢી.—**દયારામ.**

રૂપાળો રેંટો રે.—**બ્રહ્માનંદ.**

રેંડલો, *s. m.* A bull.

રેંકડું, *s. n.* A cart.

રેંણુ, Same as રેણુ *q. v.*

રેંણવું, *v. t.* To solder a metal with a soldering substance.

રેત, *s. n.* [S. रेतस्.] Semen virile; the seminal fluid. 2. A progeny; an offspring. 3. *s. f.* Same as રેતી *q. v.*

Prov. રેતમાં નાવ ન ચાલે You cannot gather figs from thistles.

ધૂર્જટિ ધ્યાન થકી કદી ચળિયા, રેત થયું સ્ખલન.—**પ્રેમાનંદ.**

રેતડી, *s. f.* A small file.

રેતડો, *s. m.* A large file.

રેતદાની, *s. f.* [રેતી+P. दानह् place.] A sand-box; a pounce-box.

રેતરડી, *s. f.* A small file.

રેતરડો, *s. m.* A large file.

રેતલ, *s. m.* Name of a bird; the sand-lark; the finch lark.

રેતવી, *adj.* [See રેતી.] Sandy.

રેતાળ, *adj.* [રેતી+વાળું having.] Sandy.

રેતાળ પત્થર, *s. m.* [રેતાળ & S. प्रस्तर a rock.] A sand-stone.

રેતિયું, *s. n.* Same as રેતદાની *q. v.*

રેતી, *s. f.* [S. रेतजा sand.] Sand; gravel.

Id. રેતીમાં નાવ ચલાવવું To try an impossibility. 2. To achieve a great task.

રેતીઉં, Same as રેતિયું *q.v.*

રેત્ર, *s. n.* [S.] Semen; sperm.

રેત્રકોષ, *s. m.* [રેત્ર+S. कोष a cell.] A sperm-cell.

રેથળ, *s. m.* [રહેવું+ S. स्थल a place.] The floor of a storey of a house, made with bricks and covered with a layer of mud and cow-dung.

રેન, Same as રજની *q. v.*

ભાઇ ને બેન ઘૂમો, દિનરેન.—**લલિત.**

રેફ, *s. m.* [S.] The letter ર્. 2. The mark crescent with which ર્. is denoted as in કર્મ.

રેકુ, *s. m.* An informant; a messenger; a scout.

રેલ, *s. f.* [S. रयवृष्टि a downpour of rain in the form of a stream of a river.] A flood; an inundation. 2. Abundance; profusion.

રેલવવું, *v. t.* [See રેલવું.] To cause to flow. 2. To enjoy.

ડગમગતા ડુંગર ડોલવશે રંગરાગ રેલવશે.—**લલિત.**

રેલવું, *s. n.* [રેલ+S. वह् to move.] A young snake found floating in water. 2. *v. t.* [See રેડવું.] To pour down upon. 3. To flow. 4. To pour out; to spill. 5. To scatter; to disperse; to remove. 6. To go towards.

વહાલાં તો વેરી થઇ બેઠાં, દુખના ડુંગર રેલ્યા.—**ગોવિન્દ.**

આવ્યા વહેલો કુલી અલબેલી, નેહદૂખ નાખ્યું છે રેલી.—**દયારામ.**

રોળિયાં રોષે, ને રોણે રેલ્યો.—**સામળ.**

રેલછેલ, રેલ છેલ, } *s. f.* [રેલ+છલકવું to over-flow.] Overflowing-plenty; over-abundance; exuberance; profusion.

રેલાવું, *v. i.* [See રેલો, રેલ.] To spread (of any fluid substance).

અગર ચંદન પ્રભુ રેલાયાં લેલાટ.—**દયારામ.**

રેલિયું, રેલીઉં, } *adj. m. f. n* [See રેલો.] Pertaining to a flood. 2. Viscid. 3. *s. n.* A wood-stick or fire-wood carried away by a flood.

રેલો, *s. m.* [See રેલ.] A stream; a torrent. 2. An attack; an assault.

Prov. ગાંડ તળે રેલો, તો પારકી વાત પડતી મેલો One stops attacking when one is paid in the same coin.

રેવંચી, *s. f.* Gamboge tree. Garcinia morelia. N. O. Guttiferæ.

Id. રેવંચીનો શીરો Gamboge; gum resin; rhubarb.

રેવડી, *s. f.* Disgrace; exposure; discomfiture. 2. A sweetmeat made of syrup and sesamum seed.

Id. રેવડી દાણાદાણ થવી To lose one's reputation. 2. To pass through a very hard struggle. 3. To be ruined. દરબારની દેવડી લગી નહિ જાય એટલામાં તો ભાઈની રેવડી દાણાદાણ થઈ જશે—ગણપતિરામ. રેવડી કરવી –ઉડાવવી To defame. 2. To pass jokes. તેઓ તે આપણાની રેવડી કરવા લાગ્યા.—ઇ. સૂ. દે. રેવડીના પેચમાં લેવું To ensnare.

રૈવત, *s. m.* [S. अर्वन्, अर्वन्त·] A horse.

રેવતી, *s. f.* [S.] The twenty-seventh lunar mansion. 2. Name of the wife of Balarama. 3. Pigeon-pea.

રેવવું, *v. t.* [See રેણ cement for metals.] To join with a metallic cement; to solder.

ગુજરાતને કલંક, રેણ વિના રેવતા.—વલ્લભ.

રેશ, *s. n.* [See લેશ or રેષા.] A particle; a smallest part. 2. *adv.* In the least (used in a negative sentence). 3. *adj.* A little.

છિદ્ર જોઈ ફળિ ફરતો માર્ગ મળિયો રેશ.—ભાલણ.

ખાલી નથી રેશ ને દ્વેષ શાને ધરો.—જનીબાઈ.

રેશમ, *s. n.* [P.] Silk.

Id. રેશમ જેવું Resembling silk. 2. Soft. રેશમનો કીડો A silk-worm.

રેશમડી, *s. f.* Name of a kind of grass.

રેશમી, *adj.* [See above.] Silken. 2. Soft. 3. Belonging or pertaining to silk.

રેષા, *s. f.* [S.] A line; a streak. 2. A fibre. 3. A vein of a leaf.

રેષામય, *adj.* [રેષા+S. मय having.] Linear. 2. Fibrous.

રેસ, *s. f.* [Portug. *Rees.*] The twenty-fifth part of an anna, or the four-hundredth part of a rupee. 2. *adj.* A little.

રેસાકાર, *adj.* [રેસો + S. आकार a form.] Linear.

રેસાદાર, *adj.* [રેસો+P. दार having.] Fibrous.

રેસો, *s. m.* [See રેષા.] A fibre.

રેહણી, Same as રહેણી *q. v.*

રેહવાસી, Same as રહેવાસી *q. v.*

રેહમ, Same as રહેમ *q. v.*

રેહવું, Same as રહેવું *q. v.*

રેહેંસવું, Same રેંસવું *q. v.*

રેહેંસાવવું, Same as રેંસાવવું *q. v.*

રેહેંસાવું, Same as રેંસાવું *q. v.*

રેહેણી, Same as રહેણી *q. v.*

રેહેમ, *s. f.* [Ar.] Grace; favour.

રેહેમદિલ, *adj.* [રેહેમ+P. दिल the heart.] Kind; gracious; merciful.

રેહેમદિલી, *s. f.* [See above.] Kindness favour.

રેહેમનજર, *s. f.* [રેહેમ+P. नजर a look.] A look of favour. 2. Mercy; pity.

રેહેમીઅત, Same as રહેમ *q. v.* 2. Mercy; pity; compassion.

રૈ, Same as રાઈ *q. v.*

રૈયત, *s. f.* [Ar. रईयत.] Subjects. 2. Tenants.

રોક, Same as રોકડું *q. v.* 2. Same as રોકણી *q. v.*

સાતસેં રૂપૈયા લીધા રોક.—પ્રેમાનંદ.

ટાંક તણો આપે રૂપૈયો રોક જો.—દલપતરામ.

કોડ પોત્યા કુંવર વહુના, મામેરૂં છે રોક જી.—પ્રેમાનંદ.

રોકકળ, *s. f.* [રોવું+S. कलकल an indistinct noise.] Lamentations; bewailing; weeping.

રોકકળ પૂરી થયા પછી રસની ખીચડી રંધાઈ.—હ. દ્વા. કાં.

રોકડ, *s. f.* [S. रूक्ष hard.] Cash; ready money; hard money; hard cash. 2. *adj.* Convertible into cash.

રોકડનાણું, *s. n.* [રોકડ+S. नाणक money.] Hard cash; ready money.

રોકડમેળ, *s. m.* [રોકડ+S. मिल् to join.] The cash-book.

રોકડિયું, *adj. m. f. n.* [See રોકડ.] Allowing of no credit; cash. 2. Giving ready answers.

રોકડી, *s. f.* [See રોકડ.] Working over-time from 7 A. M. to 9 A. M., when the labourer is paid cash on the spot.

Id. રોકડીએ જવું To work over-time from 7 A. M. to 9 A. M.

રોકડીઉં, Same as રોકડિયું *q. v.*

રોકડું, *s. n.* [See રોકડ.] Cash; ready money; hard coin. 2. *adj. m. f. n.* Cash. 3. *adv. n.* Sharply; promptly. 4. Instantly; forthwith.

Id. રોકડા પૈસા Cash; money down. રોકડું પરખાવવું To pay one in the same coin. 2. To give a suitable reply promptly and without any hesitation. રોકડો જવાબ A ready, sharp, or straightforward answer. 2. A plump refusal. રોકડો હીસાબ No shilly-shally.

રોકણી, *s. f.* Same as રોકાણ *q. v.*

એ એની રોકણી કર તમારો.—દયારામ.

રોકવું, *v. t.* [S. रुद्ध obstructed; occupied *fr.* रुध् to obstruct.] To stop; to detain. 2. to engage. 3. To obstruct; to impede; to interrupt; to prohibit; to prevent. 4. To enclose; to surround. 5. To invest.

Id. પૈસા રોકવા To invest money. રોકી મૂકવું-રાખવું To hold back; to prevent. માણસને રોકવો To engage a man as a servant.

રોકાણ, *s. n.* [See રોકવું.] Hindrance; obstruction; stoppage; prohibition; prevention; detention. 2. Embarrassment in business. 3. Engagement; the state of being occupied.

રોકારોક, Same as રોક *q. v.*

સોદો ન થયો રોકારોક.—અખો.

રોકાવવું, *v. t.* [See રોકવું.] To get stopped; to cause to hinder or obstruct.

રોકાવું, *v. i.* [See રોકવું.] To be engaged, occupied, detained, or employed.

રોકું, *adj. m. f. n.* Similar; like; resembling.

રોકૂટ, *s. f.* [રોવું + S. कुट्ट् to pound.] Lamentation; weeping and beating the breast.

રોક્કડ, Same as રોકડ *q. v.*

રોખ, Same as રોક, રોકડું *q. v.* 2. *s. m.* An eager desire. 3. Giving oneself airs; entertaining high notions about one's own importance. 4. Same as રૂખ *q. v.*

તેણે પુત્રપરિવાર સાથે, વધાવિયો (રાય) રોખમાં.—પ્રેમાનંદ.

રોખડી, *s. f.* A planing tool used by a carpenter.

રોખણું, *s. n.* [S. रुष् to be angry.] A brawl; a tumultuous broil; a scuffle.

રોખું, *adj. m. f. n.* [See રૂખ price.] Similar to; like to; of the same value as. 2. *s. n.* [See વૃક્ષ.] Wood; fuel.

રોગ, *s. m.* [S. *fr.* रुज् to pain.] Disease; disorder; malady; sickness. 2. Anger; a grudge. 3. Arrogance; conceit; pride; haughtiness.

Id. રોગ કાઢવો To take the conceit out of; to humiliate. 2. To pacify; to satisfy the mind.

Prov. રોગનું ઘર ખાંસી ને કજીયાનું મૂળ હાંસી Coughing is the source of disease, and joking of a quarrel.

રોગચાળો, *s. m.* [રોગ + S. चल् to move.] The spread of an epidemic disease; prevalence of sickness.

રોગજનક, *adj.* [રોગ + S. जन् to be produced.] Pathogenic.

રોગરાઈ, *s f.* [રોગ + રાઈ redup.] Diseases and other ailments caused by evil spirits; an epidemic.

રોગાન, *s. m. n.* [P. रोगन्.] Varnish. 2. A coating of varnish.

Id. રોગાન કરવું-કરવો-ચઢાવવો-ચઢાવવું To varnish. 2. To excite. રોગાન ફરવું-ફરવો To be spoiled. 2. To suffer a loss.

રોગાની, *adj.* [See above.] Varnished. 2. *s m.* A person who varnishes.

રોગાભેદ્ય, *adj.* [રોગ + S. अभेद्य impenetrable.] Immune.

રોગાભેદ્યતા, *s. f.* [રોગાભેદ્ય + S. ता a suffix forming a noun.] Immunity.

રોગિયું, *adj. m. f. n.* [See રોગ.] Of a sickly constitution; sickly.

રોગિષ્ટ, *adj.* [S.] Sickly; ill; diseased.

રોગી, *adj.* [S. रोगिन्.] Diseased. 2. Unhealthy; unwholesome. 3 *s. m.* A patient.

રોગીડું, } Same as રોગિયું *q. v.*
રોગીલું, }

રોગો, *s. m.* A mixture of lime and mortar.

રોગોત્પાદક, *adj.* [રોગ + S. उत्पादक producing.] Pathogenic.

રોંકણી, *s. f.* [See રોંકવું.] A planing machine; a tool used by a carpenter for planing wood. 2. The method or art of planing.

રોંકવું, *v. t.* To plane with a plane or a planing tool.

રોંખણી, Same as રોંકણી *q. v.*

રોંખવું, Same as રોંકવું *q. v.*

રોચક, *adj.* [See રુચિ.] That makes tasteful or palatable; sapid; savoury; tasty (of a medicine or condiments). 2. That which stimulates or restores a vitiated palate.

રોચડી, *s. f.* Knavery; cunning (used by children in their games).

રોચન, *s. n.* [See રુચિ.] Splendour; magnificence; charming appearance; charms. 2. Raising a desire for.

રોચનમાં ધુણમાં ધનમાં શું ?—વલ્લભ.

રોચના, *s. f.* [S.] An eager desire for. 2. A yellow pigment. 3. A beautiful woman.

અંતર જાદવ ન ટળે રોચના.—અખો.

રોચી, *s. f.* [S. रोचिस्.] Light; splendour; brightness.

નભ વિચ શશિ સાથ આવી રોચી.—ભી. ભો. દી.

રોચું, *adj. m. f. n.* Dried and wrinkled; contracted and covered with wrinkles. 2. Same as રોચું *q. v.*

રોજ, *s. m.* [P. रोज्.] A day. 2. Daily wages 3. [S. रुद् to cry.] Weeping; crying. 4. *adv.* Daily; every day.

Id. રોજે જવું To be engaged as a day-labourer. રોજે રાખવું To engage as a day-labourer. રોજ ભરવા To serve as a day-labourer. રોજ ઉઠીને Every day; daily. રોજ આવવું To be ready to cry or weep.

રોજગાર, *s. m.* [P. रोजगार्.] Occupation; calling; business. 2. Employment.

રોજગારસર, *adj.* [રોજગાર + P. सर् upon.] Employed; engaged in service.

રોજગારી, *s. f.* [See રોજગાર.] Employment; service; engagement. 2. Business; work.

રોજનામું, *s. n.* [રોજ + નામું an account] A day-book; a cash-book.

રોજનિશી, રોજનીશી, *s. f.* [રોજ + P. नविश्तन् to write.] A diary.

રોજંદા, *adv.* [P. रोज् a day + अन्द a doer.] Every day; daily.

રોજમેળ, *s. m.* [રોજ + S. मिल् to join.] A daily account; a day-book.

રોજરોજ, *adv.* [Redup. of રોજ.] Daily; every day.

રોજી, *s. f.* [See રોજ.] Daily wages. 2. Earnings, income; hire; wages; any sum received for service. 3. Service; employment; occupation. 4. A daily allowance. 5. Subsistance; livelihood.

રોજીંદાર, *s. m.* [રોજી + P. दार having] A day-labourer; a journeyman. 2. A day-stipendiary. 3. *adj.* Serving on or receiving daily wages.

રોજીંદારી, *s. f.* [See above.] Earnings; income. 2. Daily wages. 3. Employment; work.

રોજીંદું, *adj. n.* Daily. 2. Done, paid, or kept everyday.

રોજો, *s. m.* [P. रोजह् a fast *fr.* रोज् a day.] The Mahommedan fast; a fast. 2. [Ar. रबूजह् a garden.] A tomb.

રોઝ, *s. n.* Name of an animal; Portax pictus. Also called નીલગાય. 2. A blockhead; a dull, stupid fellow.

Id. રોઝ જેવું Stupid; foolish.

શૂકર રોઝ છિંકારડાં ચીતરા ફાળ.—પ્રેમાનંદ.

પેલો રોઝ જેવો છે તે એનાથી દેખી કેમ ખમાશે.—દો. કૂ. પં.

રોઝડી, *s. f.* [રોઝ + ડી dim.] A female રોઝ. 2. *adj. f.* Same as રોઝડું *q. v.*

રોઝડું, *adj. m. f. n.* [રોઝ + ડું dim.] Stupid; foolish.

રોઝદાર, *s. m.* [રોઝો + P. दार having.] A person who observes a fast.

રોઝી, *adj.* Indifferent; not superior (of a kind of cotton). 2. Bay-coloured.

રોંચું, *adj m. f. n.* Rustic; clownish.

રોંચો, *s. m.* A rustic; a clown; a villager.

રોટલી, *s. f.* A thin flat cake of bread. 2. Livelihood.

રોટલો, *s. m.* A cake of bread thicker than a રોટલી. 2. Food. 3. Maintenance.

Id. સૂકો-જાડો રોટલો Inferior kind of food. 2. Enough to eat. અડધો પાતળો-આછો રોટલો A quantity of food however small. 2. Enough to eat. રોટલો થઇ જવું To be crushed રોટલો વાળવો To spoil. રોટલા ભેગા થવું To go to take food in time. રોટલાનું ભૂખ્યું A destitute. રોટલાનું ભૂખ્યું ન હોવું To be living an honest and prosperous life. 2. Not to be in want of livelihood. રોટલો જવો-તૂટવો To lose an employment. વાત ઉઘાડી પડે તો મારો રોટલો જાય.—ગો. મા. ત્રિ. તે રળી રોટલો ખાય છે He eats his honest bread; he honestly earns his bread, and lives a decent life. 2. He works for his bread, and lives a decent life; he is not rich and at the same time not in debt; he commands a competency. રોટલો ખોવરાવવો-ટાળવો To get one dismissed from employment. રોટલાવેળા Dinner time; 10 or 11 o'clock in the morning.

Prov. રોટલો ત્યાં પોટલો One should stick to the place, where one gets one's maintenance. રોટલો આપવો પણ ઓટલો ન આપવો One would more easily be provided with maintenance than with a resting place.

રોટી, *s. f.* [See રોટલી.] A cake. 2. Food.

રોટીવહેવાર, *s. m.* [રોટી + S. व्यवहार dealing.] Inter-dining connection.

રોડું, *adj. m. f. n.* Immature; unripe. 2. Distasteful owing to unripeness.

રોડ, *adj.* [Redup. of જાડું.] Very thick. (Always used as જાડુંરોડ.)

રોડા, *s. m. pl.* Fight.

રોડું, *s. n.* A brickbat. 2. A clod of earth.

લેઇ ફેંકી દેઉં હું જાણી રોડાં.—નર્મદ.

રોઢા, Same as રોડા *q. v.*

રોઢો, *s. m.* A large cow-dung cake.

રોણું, *s. n.* [S. रोषण.] A fierce quarrel. 2. Weeping.

રોણુક, Same as રોનક *q. v.*

રોણુકદાર, Same as રોનકદાર, *q. v.*

રોણું, *s. n.* [See રોવું.] Crying; weeping.

રોંઢું, *s. n.* Evening time; afternoon time.

રોંઢો, *s. m.* An afternoon meal. 2. A lunch; luncheon; tiffin.

રોતડી, *s. f.* Same as રોચડી *q. v.* 2. *adj. f.* Habituated to cry or weep (said of a girl).

રોતડું, *adj. m. f. n.* Crying; weeping; prone to weep.

રોતું, *adj. m f. n.* [See રોવું.] Weeping; crying.

રોદડાં, } રોદણાં, } *s. n. pl.* [See રુદન.] Affliction; misery. 2. Tales of sorrow.

Id. રોદડાં રડવાં-હોવાં To talk tales of sorrow or one's misery.

રોદન, *s. n.* [S.] Weeping.

રોદો, *s m* [S. *fr.* रुध् to obstruct.] Obstructing; impeding; hindering. 2. Checking up; stopping.

રોધ, *s. m.* [S. रुध् to obstruct.] Obstructing; impeding; hindering. Blocking up; stopping.
જેવે મરતક છેદે છે શ્રી હરિ, કીધો રુકમનીએ રોધ.-દયારામ.

રોધક, *adj.* [See above.] Obstructing; obstructive; hindering. 2. Preventing; stopping.

રોધન, *s. n.* Same as રોધ *q. v.*

રોધવું, *v. t.* [See રોધ.] To hinder; to obstruct. 2. To stop; to block up; to close. 3. To confine.

રોધી, *adj.* [S. रोधिन्.] Stopping; obstructing; blocking up.

રોન, *s. f.* [Eng. *round.*] The rounds; patrol; night-watch.

Id. રોન ફરવી To go on one's round and keep watch.

રોનક, *s f.* [P. रोनक़.] Splendour; lustre. 2. Beauty; grace; ornament.
રોનકે જેવી ફક્ત છે, વિચારે જેવી યુક્ત છે.—પ્રેમાનંદ.

રોનકદાર, *adj.* [રોનક+P. दार having.] Splendid. 2. Beautiful; graceful.

રોપ, *s. m.* [See રોપવું.] A young plant; a sappling; a shrub. 2. A seedling. 3. Same as રોબ *q. v.*

રોપણ, *s. n.* [See રોપવું.] Planting. 2. Erecting.

રોપણી, *s. f.* [See રોપવું.] Planting; sowing.

રોપવું, *v. t.* [S. रोप् to cause to grow *fr.* रुह् to grow.] To plant; to sow. 2. To lay the foundation of.

રોપાવવું, *v. t.* [See રોપવું.] To cause to plant or sow. 2. To get planted or sown.

રોપાવું, *v. i.* [See રોપવું.] To be planted; to be sown.

રોપિત, *adj.* [See રોપવું.] Planted. 2. Erected; raised up; set up.

રોપો, Same as રોપ *q. v.*

રોફ, Same as રોબ *q. v.*

રોફદાર, } રોફી, } *adj.* [રોફ+P. दार having.] Giving oneself airs; ostentatious.

રોબ, *s. m.* [Ar. रुअब awe.] Awe; fear; terror; apprehension; reverential fear. 2. An awe-compelling look or appearance. 3. Ostentation; vanity; pride.

Id. ઉપર રોબ રાખવો-ધરાવવો-ચલાવવો To hold in awe; to overawe. રોબ મારવો To give oneself airs. રોબ બેસાડવો To establish one's reputation as being awe-inspiring or terrible.
મોજાં શોખની ખાતર રોબ મારવાને ઉપયોગી થઇ પડે છે.
—હ. દા. કાં.

રોબડ, *adj.* Stupid; dull. 2. Uninteresting.

રોબડી, *s. f.* Name of an ornament worn by women. 2. Same as લોબડી *q. v.*

રોમ, *s. m.* [S. रोमन्.] The hair on the body, especially the short one; down.

રોમકૂપ, } રોમગર્ત, } *s. m.* [રોમ + S. कूप a well, गर्त a hole.] The pit or cell in which a hair is set; a pore of the skin.

રોમંથ, *s. m.* [S.] Ruminating; chewing the cud. 2. Frequent repetition.

રોમરોમ, Same as રોમેરોમ *q. v.*

રોમશત્રુ, *s. m.* [રોમ + S. शत्रु an enemy.] A barber.

રોમાંચ, *s. m.* [રોમ+S. अंच् to bend; to curl.] Hair on the body standing erect; thrill; horripilation.

રોમાંચિત, *adj.* [See above.] Having the hair erect or thrilled (either through joy, wonder, or fear).

રોમાવળી, *s. f.* [રોમ+S. आवलि a line.] A tuft of hair (above the navel).
રોમાવળી કુમ કુચ ટોડા, ઉરમંડપ શું ઉવારો.—પ્રેમાનંદ.
રામાઅંગની રોમાવળી, જોઇ વનસ્પતિ મરતી બળી.-પ્રેમાનંદ.

રોમેરોમ, *adv*. [Redup. of રોમ.] In every part of the body; all over the body.

રોયણુ, Same as રોદન, રુદન *q. v.*

રામા રોયણુ રોષથી, નયણે ભરિયાં નીર.—**સામળ.**

રોયણું, *s. n*. Same as રોહિણી *q. v.*

રોયલી, *s.f.* An anchor.

રોવું, *adj. m. f. n.* [See રોવું.] Wretched; miserable (used as a term of abuse by women). 2. Cried (past tense of રોવું to cry).

રોલ, *s. m.* Giddiness; sea-sickness. 2. A kind of silken cloth.

રોલું, *adj. m. f. n* [See રોવું.] Dull-headed; stupid.

રોવડાવવું, Same as રડાવવું *q. v.*

રોવાવું, *v. i.* [See રોવું.] To be able to cry or weep.

રોવું, *v. i.* [S. रु to cry.] To cry; to weep. 2. To be defrauded or deceived.

Id. રોતી સૂરત A weeping face.

Prov. રોતો જાય તે મુવાની ખબર લાવે A crow was never the bearer of good news.

રોશન, *adj.* [P. रोशन् bright.] Bright; shining. 2. Manifest; obvious; apparent. 2. Known.

Id. રોશન વાળવું To ruin; to devastate. તે આપને રોશન થાય Be it known to you.

રોશનાઇ, *s.f.* [P.] Light; illumination. 2. Ink.

રોશનાઇ એમાં રહે કે કવિ કહો શિહાઇ.—**દલપતરામ.**

રોશની, *s.f.* [P.] Light; illumination. 2. Liveliness; pleasure.

રોષ, *s. m.* [S. *fr.* रुष् to be angry.] Anger; ire; wrath.

Id. રોષ રાખવો To bear a grudge.

રોષિત, *adj.* [See રોષ.] Enraged; irritated; provoked.

રોહ, *s. m.* [S. *fr.* रुह् to grow.] Rising; ascending; growing. 2. Growth; development. 3. A bud.

રોહણુ, *s. n.* [See રોહ] The act of mounting or riding.

રોહણી, *s.f.* [S.] Name of a plant. The redwood tree. Soymida febrifuga. N. O. Meliacæ.

રોહિણી, *s f.* [S.] The fourth lunar mansion or constellation containing five stars, in the form of a cart. 2. Name of a favourite consort of the moon. 3. Name of the wife of Vasudeva and mother of Balarama. 4. Lightning.

રોહિત, *adj.* [S.] Red-coloured. 2. *s. m.* Name of the son of Harishchandra.

રોહિતાશ્વ, *s. m.* [S.] Fire.

રોહિતાશ્વમાં નાખી તેના રે, સર્વ દોષ બાળે એના રે.-**પ્રેમાનંદ.**

રોહી, *adj.* [S. रोहिन्.] Growing; rising; ascending.

રોળ, *s. m.* [S. रव a loud sound.] Plague; pestilence. 2. Prevalence or spread of terror. 3. Confusion. 4. Noise; uproar. 5. Ignominious treatment. 6. A large quantity. 7. Ointment; unguent.

Id. રોળ ચાલવો To prevail (of plague). રંગરોળ Merriment or revelry in which red powder (ગુલાલ), pleasure, music, and noise prevail or have the upper hand. કાગારોળ Weeping; lamentation. રોળ વાળવો To inflict a loss; to ruin.

રૂપૈયામાં રોળ તણું ઘાલે પેખી.—**કૃષ્ણુરામ.**

આવો રોળ મટે લેવાનો.—**હ. દૂા. કાં.**

ઉઠે સુગંધના કલ્લોલ, અંગે અરગજાના રોળ.—**પ્રેમાનંદ.**

રોળવવું, *v. t.* [See રોળવું.] To cause to roll; to get rolled. 2. To get crushed.

રોળવાવું, *v. i.* To be angry.

રોળવું, *v. t.* To roll; to plane; to polish. 2. To press; to crush.

રોળા, *s. n.* Name of a metre of 24 matras and 6 talas. Also called કાવ્ય.

રોળાવવું, *v. t.*.[See રોળાવું.] To get rolled; to get polished. 2. To cause to press; to cause to crush.

રોળાવું, *v. i.* To welter. 2. To be crushed and beaten down. 3. To strive hard at any business.

રોળીકોળી વેળા, *s. f.* The evening twilight.

રોળીકોળી વેળા થઇ જવા આવી હતી.—**હ. દૂા. કાં.**

રોળો, *s. m.* [See રોળ.] Noise; uproar. 2. Income.

રૌદ્ર, *adj.* [See રુદ્ર.] Violent; fierce.

રૌદ્રરસ, *s. m.* [રૌદ્ર + S. रस sentiment.] Anger; rage. 2. The sentiment of anger in rahetoric.

રૌપ્યભસ્મ, *s. f.* [S. रौप्य silver+भस्म a base.] An oxide of silver; name of a medicinal drug.

રૌપ્યમહોત્સવ, *s. m.* [S. रौप्य silver+महत् great+उत्सव a festival] A silver jubilee.

રૌપ્યરસ, *s. m.* [S. रौप्य silver+रस a fluid.] The fluid of silver.

સર્વ સૃષ્ટિ રૌપ્યરસનો ઝુલામો આવ્યો.—**પુ. વિ. મા.**

રૌરવ, *s. n.* [S.] Name of one of the hells.

રૌરવ રોગ ખરો એ ખઇ છે.—**સામળ.**

લ.

લ.

લ, *s. m.* [S.] The twenty-eighth consonant of the Gujarati alphabet, and a semi-vowel.

લઉઓ, Same as લૈઓ *q. v.*

લકવો, *s. m.* [Ar. लक़्वह्.] Paralysis; palsy; hemiplegia.

લકાર, *s. m.* [લ + S. कार showing the sound of the preceding letter.] The letter લ. 2. The sound of લ. 3. A metrical foot in which the last syllable is short (લઘુ).

આપ લકાર લખો તમે ટાળી, નહિ તો લખેશ રકાર.—દયારામ.

લકારાંત, *s. m.* [લકાર+ S. अंत the end.] A word ending in લ.

લકીર, *s. f.* [H.] A line; a streak; a thin stripe.

કાળ તણે કુમકુમ ચાંદલીએ અમૃત યશની લકીર.—ર. વ. દે.

લકુટી, *s. f.* [S. लकुट.] A club; a cudgel; a stick.

ગુંજાહાર ગુંજાધર ઘાલો, લકુટી લીજે લકુટીવાળી.—દયારામ.

લકુટીવાળું, *adj. m. f. n.* [લકુટી+વાળું having.] Having a stick; carrying or holding a stick.

લકુંદરું *adj. m. f. n.* Vicious. 2. Roguish; crafty.

લકુંઓ, *s. m.* [See લાભ.] Gain; profit. (Used in contempt).

લક્કડ, Same as લાકડું *q. v.*

લક્કડકામ, *s. n.* [લક્કડ+S. कर्मन् work.] Wood-work; carpentry.

લક્કડકોટ, *s. m.* [લક્કડ+S. कोट a rampart.] A barricade; a stockade paling; a wall of stakes or palisades around a place. 2. A wooden bridge.

લક્કડખોદ, *s. m.* [લક્કડ + S. खन् to dig.] Name of a bird; the wood-pecker.

લક્કડધક્કડ, *adv.* [લક્કડ+ધક્કડ redup.] Speedily. 2. Arbitrarily.

લક્કડધક્કે, *adv.* [લક્કડ+ધક્કો a push.] To task.

Id. લક્કડ ધક્કે લેવું To take to task; to chide; to reproach.

ગુમાસ્તાઓને લક્કડધક્કે લીધા.—ક. કા. કાં.

લક્કડપીઠ, *s. f.* [લક્કડ+S. पीठक a market.] A market place for fuel; a market place for wood and wood-work.

લક્કડફોડો, *s. m.* [લક્કડ + S. स्फुट् to split; to cut.] A wood-cutter.

લક્કડશી, લક્કડસી, } *adj.* [See લાકડશી.] Hard, stiff, and tasteless, like saw-dust.

લક્કડિયું, લક્કડીઉં, } *s. n.* [See લાકડું.]A wooden casket, in which spices, etc., are kept near the hearth for use in cooking. 2. A wooden frame-work. 3. *adj. m. f. n.* Wooden; made of wood. 4. Hard.

લક્કી, *s. n.* Name of a species of pigeon.

લક્ષ, *s. n.* [S. *fr.* लक्ष् to see .] Attention; heed; mind. 2. A mark; a sign. 3. An aim; a target. 4. An object. 5. A hundred thousand; a lac;a lakh.

Id. લક્ષ આપવું-દેવું-લક્ષમાં લેવું To attend to; to take into consideration. લક્ષ ખેંચવું-દોરવું To attract the attention of; to draw the attention. લક્ષમાં આવવું-ઉતરવું To be pleased with; to like.

એક લક્ષથી રહે ધુમો કે હણાઇ જાએ બીડો.—નર્મદ.

લક્ષણ, *s. n.* [S. *fr.* लक्ष् to see.] A mark; a sign; an indication; a symptom; evidence. 2. A quality; a property; any distinguishing attribute or characteristic. 3. A definition. 4. Conduct; practice; course of life. 5. Habit; addictedness. 6. Look; aspect.

લક્ષણવંતું, *adj. m. f. n.* [લક્ષણ+S. वत् having.] Worthy; qualified. 2. Vicious; unworthy. 3. Clever.

લક્ષણવહોણી, *adj. f.* [લક્ષણ + S. विहिन without.] Worthy. 2. Vicious. (Generally used for a woman out of endearment or tenderness).

લક્ષણા, *s. f.* [S.] An ellipsis; a word, etc., understood though not inserted. 2. The force or application of a word or phrase (in Rhetoric). 3. An aim; an object. 4. *adj. f.* Marked by (at tha end of a compound, as in પ્રેમલક્ષણા.)

લક્ષધા, *adv.* [લક્ષ + S. धा to possess.] In various ways; in hundred ways.

લક્ષવસા, *adv.* Certainly; positively.

લક્ષવસા સીતા અહીં લાવું, જરૂરપણે અયોધ્યા જઇએ.-સામળ.

લક્ષવું, *v. t.* [See લક્ષ.] To aim. 2. To expect; to look for. 3. To guess; to conjecture. 4. To discover; to discern.

લક્ષવેધી, *adj.* [લક્ષ + S. वेधिन् hitting.] Hitting; a mark; attaining an object.

લક્ષાધિપતિ, લક્ષાધીશ, *s. m.* [લક્ષ+S. अधिपति, अधीश a lord.] A millionaire; a person possessed of a lac (of rupees).

લક્ષાન્વિત, *adj.* [લક્ષ + S. अन्वित possessing.] Possessed of auspicious marks.

લક્ષાલક્ષ, *s. n.* [લક્ષ્ય+S. अलक्ष्य invisible.] An object aimed at.

લક્ષાલક્ષ વિના જે લક્ષ.—અખો.

લક્ષાવધિ, *adv.* [લક્ષ+S. अवधि a limit.] By lakhs; by hundred thousands.

લક્ષિત, *adj.* [See લક્ષ.] Marked; observed; seen. 2. Aimed at. 3. Characterised. 4. Hinted at.

લક્ષી, *adj.* [See લક્ષ attention.] Attentive. 2. Expectant.

લક્ષ્મણ, *s. m.* [S.] Name of the brother of Rama.

લક્ષ્મી, *s. f.* [S.] The wife of Vishnu; the goddess of fortune and beauty (supposed to have come out of the ocean when churned by the gods and demons). 2. Fortune; riches; wealth; prosperity. 3. Elegance; loveliness; charm; splendour; beauty. 4. Royal power. There are ten different kinds of Lakshmee. viz. ધન, (Wealth), ધાન્ય (Corn), પશુ (Cattle), સ્ત્રી (Wife), પુત્ર (Son), આયુષ્ય (Long life), આરોગ્ય (Health), ઉદ્યમ (Industry), સંતોષ (Satisfaction) and જ્ઞાન (Knowledge).

Prov. લક્ષ્મી ચાંલ્લો કરવા આવે, ત્યારે મોં ધોવા જવું To let pass a favourable opportunity; he who will not, when he may when he wills, shall have nay. લક્ષ્મી ચાંલ્લો કરવા આવે ત્યારે મોં ધોવા ન જવું Strike the iron while it is hot; when the pig is proferred, hold up the poke.

લક્ષ્મીકાંત, *s. m.* [લક્ષ્મી +S. कांत husband.] An epithet of Vishnu.

લક્ષ્મીનાથ, Same as લક્ષ્મીકાંત *q. v.*

લક્ષ્મીપૂજન, લક્ષ્મીપૂજા, *s. n.*, *s. f.* [લક્ષ્મી + S. पूज् to worship.] The ceremony of worshipping Lakshmee on the 13th day of the dark fortnight of Ashvina.

લક્ષ્મીવંત, લક્ષ્મીવાન્, *adj.* [લક્ષ્મી+S. वत्, वान् having.] Wealthy; rich; opulent. 2. Prosperous; flourishing.

લક્ષ્ય, *adj.* [S. *fr.* लक्ष् to see.] Worthy of attention. 2. Fit to be aimed at. 3. *s. n.* The aim; the mark. 4. The thing defined. 5. An indirect or secondary meaning derived from લક્ષણા.

લક્ષ્યબિંદુ, *s. n.* [લક્ષ્ય + S. बिंदु a point.] A thing aimed at; an object; an aim.

હું ને મારૂં સર્વ કહે લક્ષ્યબિંદુ એ જ લહે.—હ. કા. કાં.

લક્ષ્યાર્થ, *s. m.* [લક્ષ્ય + S. अर्थ meaning.] The thing aimed at; the aim; the goal. 2 The meaning intended to be conveyed by an expression.

લખ, *s. f.* [See લક્ષ્ય.] A vicious propensity; addictedness to. 2. [See લક્ષ્મી.] Wealth; riches. 3. *s. m.* [See લક્ષ.] A lakh; a hundred thousand.

લક્ષ્મણે લુંટી લખ જાણે લંકા.—સામળ.

લખણ, Same as લખાણ *q. v.* 2. Same as લક્ષણ *q. v.*

લખણું, *s. n.* [See લખવું.] The work or duty of a writer. 2. A pen. 3. A list. 4. *adj. m. f. n.* Same as લક્ષણવંતું *q. v.*

લખણી, *s. f.* [See લખવું.] An act of writing. 2. A subscription list.

Id. લખણી કરવી To open a subscription list.

લખત, *s. n.* [See લખવું.] A writing; a bond; an agreement. 2. Same as લખિત *q. v.*

Id. લખતપત્તર Any kind of document, however indefinite or informal.

અચો જો હો લખ્યું લખત.—કાંત.

લખતંગ, *adj.* [See લખવું.] Writing 2. *s. m.* The writer of a document; the undersigned writer; the writer of the above.

લખપતિ, લખપતી, *s. m.* [લક્ષ a lakh +S. पति a lord.] A millionaire; a wealthy person.

લખમી, Same as લક્ષ્મી *q. v.*

લખલખ, *adj.* [Imit.] Bright; clear; brilliant; strong. 2. *adv.* Brilliantly; brightly. 3. *s. n.* [Redup. of લખવું.] Continuous writing.

Id લખલખ કરવું To speak rapidy, loudly, and at intervals interrupting other speakers. 2. To go on writing. લખલખ થવું To be bristlingwith rays (of a bright object); to sparkle. 2. To tremble; to shake.

લખલખ લવલવ શી કરે, જરૂર આવજે આજ.—સામળ.

લખલખ કરી લ્હાતી જવળા ફરી વળતી અપે.—લલિત.

લખલખવું, *v. i.* [Imit.] To feel pain; to be uneasy. 2. To shine brilliantly; to sparkle. 3. To be produced (of a sound, by the dashing of water).

લખલખતી તે લ્હાય દુકાળિયાં મૂગાં મરે.—લલિત.

લખલખાટ, *s. m. f.* [લખલખવું+S. वृत्ति state.] Splendour; bright; light. 2. Prattling; murmuring. 3. A sharp or an acute feeling or sensation. 4. Terror; fright.

લખલખિત, *adj.* [લખલખવું.] Bright; sparkling; brilliant.

લખલૂટ, *adj.* [લખ+S. लुट् to rob.] Unbounded; very much. 2. *adv.* By thousands and hundreds of thousands. 3. Abundantly; extravagantly; lavishly.

આવા લખલૂટ ખરચથી કણબીઓ કાયર થયા.—હ. દા. કાં.

લખવું, *v. t.* [S. लिख् to scratch; to write.] To write; to pen. 2. To compose. 3. To copy. 4. [See લક્ષ attention.] To observe with attention.

Id. હૈયામાં લખી રાખવું To have impressed firmly on one's heart so as never to be forgotten. લખી વાળવું To write off; to have the work of writing completed. 2. To close an account. 3. To write an item off, so as not to be recovered. લખી આપવું To pass a writing. લખી રાખવું To make a note; to enter into a memorandum book; to preserve in a written document; to preserve in writing. લખી કાઢવું To write in haste and not with great care. તેના ભાગ્યમાં દુઃખ જ લખ્યું હશે It is possible he is destined to suffer pain.

Prov. લખ્યા લેખ મિથ્યા ન થાય લગારે There is no flying against destiny. લખાણું તે વંચાણું–દાટયા ભૂલે પણ લખ્યા ન ભૂલે The buried is forgotten, but not the written.

સુધારક ચંદ્ર ને લખી ક્ષય થયો, તે લજવાય.—દયારામ.

લખવો, Same as લકવો *q. v.*

લખાઇ, *s. f.* [See લખવું.] Wages for writing; a copying-fee; remuneration.

લખાણું, *s. n.* [See લખવું.] A writing; a document. 2. Style; mode of writing. 3. A petition; a representation. 4. Correspondence.

લખામણ, *s. n.* } **લખામણી**, *s. f.* } Same as લખાઇ *q. v.*

લખારો, *s. m.* [લખલખ + S. कार doing.] Idle and useless talk.

લખાવટ, *s. f.* [લખવું + S. वृत्ति state.] Same as લખાણું *q. v.* 2. The mode or style of writing. 3. Idle prattling. 4. Fright; terror.

લખાવવું, *v. t.* [See લખવું.] To have or get written. 2. To dictate. 3. To swoop on; to pounce upon.

લખાવું, *v. i.* [See લખવું.] To be written. 2. To be understood. 3. To be emaciated; to be weak.

દયા પ્રીતમનું લખ્યું લખાતું, સુણ તું અદકી કાય.—દયારામ.

લખિત, *adj.* [See લખવું.] Written; documentary. 2. Destined. 3. *s. n.* [See લખવું.] Destiny; fate.

લખિતંગ, } **લખીતંગ**, } Same as લખતંગ *q. v.*

વિઠ્ઠલ દેશથી લખીતંગ ભીમક.—પ્રેમાનંદ.

લખેલ, } **લખેલું**, } *adj. m. f. n.* [See લખવું.] Written; noted down.

લખેશરી, } **લખેશ્રી**, } **લખેશ્વરી**, } **લખેસરી**, } Same as લખપતિ *q. v.*

Prov. લાખ મળવાના નથી અને લખેશરી થવાના નથી I am content with what I have.

કોનો પિતા લખેશરી કહાવે—પ્રેમાનંદ.

લખેશરી હશે તાત જેહનો, મારે તે બાઇ શા કામનો.—પ્રેમાનંદ.

લખોટવું, *v. t.* [લાખ sealing-wax+S. वृत् to turn.] To cover with sealing-wax and glue; to glaze with sealing-wax.

લખોટી, *s. f.* [લાખ+S. गुटिका a pill.] A small marble.

લખોટેલ, } **લખોટેલું**, } *adj. m. f. n.* [See લખોટવું.] Glazed with sealing-wax.

લખોટો, *s. m.* [See લખોટી.] A large marble. 2. [See લખવું.] A sealed cover; a sealed letter.

લખ્યુંપત્ર, *s. n.* [લખ્યું written+S. पत्र a letter.] A document; a deed; a charter.

લખ્યાં, *s. n. pl.* [See લખવું.] A writing; a document etc., settled.

Id. લખ્યાં કરવાં To reduce to writing; to make an agreement, in writing. 2. To have the dowry, etc., settled.

લગ, *s. m.* [See લાગવું.] A beam placed on a wall. 2. A support. 3. A skein of thread. 4. Same as લગી *q. v.*

લગડ, *s. n.* Name of a bird; the jaggar falcon. Falco jaggar.

લગડી, *s. f.* [Ar. *fr.* नक्द् ready.] A bar of gold or silver.

લગડું, *s. n.* [S. लगुड a stick; wood.] A wooden frame placed on an ass' back to hold a burden. 2. A heavy burden.

લખ ચોરાસી ફેરું લગડું માથે માગી લીધું રે.—દયારામ.

લગણ, Same as લગી *q. v.* 2. *s. m.* A metrical foot in which the last syllable is short. 3. A load; a burden; a weight.

અખા બુધ્ય લગણ આલાપ.—અખો.

લગત, *s. f.* [See લાગવું.] Junction; proximity; nearness; vicinity. 2. Intimacy; acquaintance. 3. *adj.* Adjoining; near. 4. *adv.* Being adjacent. 5. In company of; with; along with.

લગતી, *s. f.* [See લાગવું.] Partiality; partizanship; favouritism. 2. *adj. f.* Same as લગતું *q. v.*

લગતું, *adj. m. f. n.* [See લાગવું.] Close to; near; nigh; adjoining; connected with. 2. Relating or pertaining to; relative to. 3. Relevant; pertinent.

લગદી, Same as લુગદી *q. v.*

લગન, Same as લગ્ન *q. v.*

Id. લગન લેવું (more often in the plural, as લગન લેવાં) To fix the day for the marriage. લગન માંડવું To begin the preparations of a marriage-ceremony. લગન કરવું To marry. લગન જોવું To examine the horoscopes of the bride and the bridegroom with a view to fix the day of marriage. ઘડીયાં લગન A marriage gone through in a very short time. 2. A marriage ceremony performed according to a fixed moment of the day. ગોરજ લગ્ન A marriage ceremony performed in the evening at dusk.

Prov. લગનનાં ગીત લગને જ ગવાય Everything has its season. લગન કરી જુવો ને ઘર ઉકેલી જુવો Performance is more difficult than theory. લગનેલગને કુંવારા Always in need. 2. Not satisfied. 3. Importunate.

લગને લાગ્યા ગાયન કરતા, ભૂત રવ શું ચાલ્યા !—પ્રેમાનંદ.

લગનગાળો, *s. m.* [લગન + S. काल time.] The period of the year when many marriages take place; the marriage-season.

લગનપડો, *s. m.* [લગન + S. पुट a fold.] A bundle containing sweetmeats or red powder sent as a present to the bride by the bridegroom's party.

લગનસરા, *s. f.* [લગન + S. सृ to move.] The season for celebrating marriage ceremony; the marriage-season.

લગનિયો, *s. m.* [See લગન.] A person bearing a letter from the bride to the bridegroom fixing a day for the celebration of the marriage ceremony. 2. A foppish person.

લગની, *s. f.* [S. लग् to attach oneself to.] Being deeply engrossed in; abstraction of the mind; deep meditation. 2. Being wholly engrossed in, or intent upon. 3. An arrangement; a design; a scheme. 4. An attachment; love.

લલિત લગની લાગી —કે. હ. ધ્રુ.

લગની સહેવા સહાવાની,ગીતડાં પ્રભુનાં ગાવાની.—લલિત.

લગભગ, *adv.* Being close to or near; about; thereabouts; almost. 2. Approximately.

લગરીએક, **લગરીક**, } *adv.* [લગાર + એક one.] A little. 2. At a short distance. 3. For a short time.

લગલગ, *s. n.* Name of a bird; the stork.

લગવાડ, *s. f.* [લાગવું + S. वृत्ति state.] Connection; attachment; love; affection; intimacy.

લગવું, *s. n.* [See લાગવું.] A certain quantity (as of an article of consumption) taken daily or regularly and at a settled rate.

લગાડવું, *v. t.* [See લાગવું.] To touch; to apply; to lay; to put. 2. To fix the mind upon; to engage; to attach to. 3. To employ. 4. To set fire to; to burn. 5. To strike; to beat. 6. To set people quarrelling with each other. 7. To put a meaning upon the words of a speech; to interpret.

Id. ઓસડ લગાડવું To apply a medicine. હાથ લગાડવો To touch with the hand. 2. To touch with the intention of taking possession of. કામે લગાડવું To employ. મન લગાડવું To fix the mind upon. દેવતા લગાડવો To make a fire. અગ્નિ લગાડવો–આગ લગાડવી To set fire to. પાછળ લગાડવું To cause to persecute or harass. અર્થ લગાડવો To put a meaning upon; to interpret. ટેભો લગાડવો To stitch. 2. To sew. ખોટું-માઠું લગાડવું To annoy. 2. To take ill; to be annoyed. વાર લગાડવી To delay; to detain. 2. To hesitate; to scruple. ગુણ લગાડવા To produce (good or bad) effects, as a result of one's contact or company. ઉપમા લગાડવી To make a comparison; to make use of the figure of speech called 'simile,'

લગામ, *s. f.* [P.] The bit of a bridle. 2. The reins. 3. Guidance; direction; management; power. 4. Check; control.

Id. લગામ હાથમાં રાખવી To keep under control. 2. To keep oneself under control; to restrain oneself. તેઓ બિચારા પોતાના હોય જાણે અને પસ્તાય તો પણ લગામ હાથમાં રાખી શકતા નથી.—ગો. મા. ત્રિ. લગામ હાથમાં આવવી To gain control. લગામ છૂટી મૂકવી To let alone; to let one have his own way. લગામ તંગ કરવી To be frugal in spending money. 2. To exercise one's control over another person with severity; to tyrannize. લગામ ઝાલવી-પકડવી-ખેંચવી To stop going. 2. To stop.

લગાર, *adv.* A little; slightly. 2. At a short distance. 3. For a short time; for a while.

ખરેખરી એમાં નથી મારી ખોડ લગાર.—દલપતરામ.

લગારેક, Same as લગરીએક *q. v.*

લગારેક નંદના છોરા રે, આવો મારી ગાવડી દોવા રે.—નરસિંહ.

લગાવવું, *v. t.* [See લાગવું.] To apply; to lay on. 2. To strike. 3. To fix; to fasten.

Id. તમાચો લગાવવો To give a slap in the face of a person; to slap on the face. યુક્તિ લગાવવી To use a contrivance; to make use of a contrivance. સારંગી લગાવવી To tune a fiddle.

લગી, Till; until. 2. Up to; as far as; as high as.

Id. જ્યાં લગી So long as; as long as.

લગીર, Same as લગાર *q. v.*

લઇ જવ લ્હાણું એ લગીર.—લલિત.

લગે, *inter.* [See લાગવું.] "At it !" "To it !" "Bravo !" [A word of encouragement.]

લગોલગ, *adv. & prep.* Being close to or near. 2. Almost. 3. Adjoining.

લગ્ગુ, Same as લગોલગ *q. v.* 2. *adj.* Debauched; corrupt; vicious; following a beloved.

લગ્ન, *adj.* [S. *fr.* लग् to adhere.] Clung to; adhered to; stuck. 2. Attached to. 3. *s. n.* Absorption of the mind. 4. Marriage; nuptials; matrimony. 5. A period of about two hours. 6. A decisive moment; a time for action. 7. An auspicious moment.

લગ્નકાર્ય, *s. n.* [લગ્ન + S. कार्य work.] The work and ceremonies of a marriage.

લગ્નકાળ, *s. m.* [લગ્ન+S. काल time.] An auspicious time; the time fixed upon as auspicious for the performance of a marriage or any other work.

લગ્નકુંડળી, *s. f.* [લગ્ન+S. कुंडली circular.] A circular figure with 12 columns, in each of which the number of the sign of the zodiac is placed.

લગ્નઘટિકા, *s. f.* [લગ્ન + S. घटिका a space of time equal to 24 minutes.] The auspicious hour in which the main ceremony in the celebration of a marriage is commenced.

લગ્નતિથિ, *s. f.* [લગ્ન + S. तिथि a day.] An auspicious lunar day on which marriages can be celebrated.

લગ્નનક્ષત્ર, *s. m.* [લગ્ન+S. नक्षत्र an asterism.] An auspicious asterism for the celebration of marriages or for doing other work.

લગ્નપત્રિકા, *s. f.* [લગ્ન+S. पत्रिका a paper.] A paper on which the auspicious times for the celebration of a marriage are written.

લગ્નમંડપ, *s. m.* [લગ્ન + S. मंडप a temporary hall erected for ceremonial work.] A temporary hall or tent erected for the performance of a marriage ceremony.

લગ્નમુહૂર્ત, *s. n.* Same as લગ્નકાળ *q. v.*

લગ્નવેળા, *s. f.* Same as લગ્નકાળ *q. v.*

લઘિમા, *s. f.* [S. लघिमन्.] Smallnesss; littleness; lightness; levity. 2. The supernatural power of assuming excessive lightness at will; one of the eight accomplishments. See અષ્ટમહાસિદ્ધિ.

લઘુ, *adj.* [S.] Small; little. 2. Light; not heavy. 3. Short; brief; concise. 4. Young; younger. 5. Easy; not difficult. 6. Short (of a vowel).

લઘુકરણ, *s. n.* [લઘુ+S. कृ to do.] Reduction.

લઘુકોણ, *s. m.* [લઘુ + S. कोण an angle.] An acute angle.

લઘુગ્રહ, *s. m.* [લઘુ + S. ग्रह a planet.] A minor planet.

લઘુતમ, *adj.* [લઘુ + S. तम the suffix for the superlative degree.] Minimum. 2. Least. 3. Same as લઘુતમસાધારણભાજ્ય *q. v.*

લઘુતમસાધારણભાજ્ય, *s. m.* [લઘુતમ + S. साधारण common + भाज्य a dividend.] The Least Common Multiple (in Arith.).

લઘુતા, *s. f.*; **લઘુતાઇ**, *s. f.*; **લઘુત્વ**, *s. n.* [લઘુ + S. ता, त्व, Guj. આઇ suffixes forming nouns.] Smallness: littleness. 2. Lightness. 3. Shortness.

લઘુનીતિ, Same as લઘુશંકા *q. v.*

લઘુલાઘવી, *s. f.* [લઘુ + S. लाघवी cleverness.] A clever contrivance; a strategem; an ingenious plan; a master-stroke.

લઘુલાઘવી માધવ કરે, ફરે ચક્રાકાર.—પ્રેમાનંદ.

લાંબો કર કરી, લઘુલાઘવીમાં પંખીનો કર ઝાલ્યો.—પ્રેમાનંદ.

લઘુવૃત્ત, *s. n.* [લઘુ+S. वृत्त a circle.] A small circle.

લઘુશંકા, *s. f.* [લઘુ + S. शंका shame.] Making water; passing of urine.

લઘુશંકા કીધી ભૂપાળે પગ નં ધોયા સંધ્યાકાળે.—ભાલણ.

લઘ્વસ્થિ, *s. n.* [લઘુ + S. अस्थि a bone.] The pisiform bone.

લઘ્વી, *s. f.* [S.] A delicate woman.

લંક, *s. m.* The elegant curve of the waist of a woman. 2. Same as લંકા *q. v.* 3. *adj.* Rich.

Id. લંક લાગવો To be rich. 2. To have performed an adventurous act and been successful. 3. To be beyond bounds. લંક લગાડવો To make rich; to patronise and promote the fortune of.

તેના ચરણ જાણે પદ્મની, કેસરી કટીનો લંક.—પ્રેમાનંદ.

લંકપતિ શો લંક જેમનો થયો વંક વિચિત્ર.—રત્નેશ્વર.

લંક કંઇ લટકાવે, પગે બેડીઓ પહેરાવે.—હ. દા. કાં.

લંકા, *s. f.* [S.] The kingdom ruled over by Ravana; the modern Ceylon. 2. The figure of trees, giants, monkeys, etc , made of gunpowder, and let off as fireworks. 3. A conflagration.

Id. લંકા કરવી To ignite; to burn everything. લંકા લૂટવી To be in possession of a great wealth. 2. To be rich by robbing. લંકા બાળવી To disclose a secret; to announce.

Prov. લંકાની લાડી, ને ઘોઘાનો વર Two things that will never be reconciled; two incompatibles. લંકામાં સોનું તે શા કામનું? What is the good of that which one cannot get? લંકા લૂટાણી ત્યારે ડોશી કહે "મારી પૂણીઓએ જાય?" Every one for himself.

લંગક, *s. n.* Name of a mollusk; a limpet.

લંગડ, *adj.* [See લંગડું.] Lame; crippled.

લંગડખાં, *s. m. f. n.* [લંગડ+P. खान a title.] A person who is lame.

લંગડાવું, *v. i.* [S. लंग् to walk lame.] To limp; to hobble. 2. To walk lame. 3. To become weak.

લંગડું, *adj. m. f. n.* [S. लंग lameness.] Lame; crippled; disabled.

લંગર, *s. n.* [H. लंगर.] An anchor. 2. An anklet. 3. An iron chain; a cable. 4. A toy made by children resembling a plummet.

Id. લંગર ઉંચકવું-ઉપાડવું To weigh anchor. લંગર નાંખવું-ફંસવું To cast an anchor. લંગરવાર કરવું To arrange in a line or in a chain. લંગર લડાવવાં To play with લંગર during the season of kite-flying.

લંગરવા, *s. n.* Name of a plaything for children. 2. *adv.* As far as a લંગર could go; at the distance of a લંગર.

લંગરવું, *v. t.* [See લંગર.] To anchor; to moor. 2. To chain in a line. 3. To ensnare.

લંગરી, *s. f.* A small anklet.

સુંદર બાળક, રૂપ રસાળું, ચરણ લંગરી વાગે રે.—દયારામ.

લંગરીઉં, Same as લંગર *q. v.* 2. An anklet. 3. *adj. m. f. n.* Having an anklet. 4. Having a toy with a string attached to it for a child to play with.

લંગાર, *s. f.* [See લંગર.] A long line or row. 2. A chain.

લંગારવું, Same as લંગરવું *q. v.*

લંગાવું, *v. i.* [See લંગડાવું.] To walk like a lame man.

લંગૂર, Same as લંગૂરીઓ *q. v.*

પ્રતિહાર અચરત પામીઓ લહર જોઇ લંગૂરની.—સામળ.

લંગૂરવા, *s. m.* A pursuit; following.

લંગૂરીઓ, *s. m.* [S. लंगूल a tail.] A monkey; a lemur.

રાવણની કયાં ગઇ રિદ્ધિ રે? લંગૂરીએ લુંટી લીધી રે.—ઋષિરાજ.

લંગૂલ, *s. n.* [S.] A tail.

લંગોટ, *s. m.* [લિંગ+S. वेष्टन covering.] A piece of cloth worn round the loins covering the privities.

Id. લંગોટ મારવો To become an ascetic. 2. To lead a life of celebacy. 3. To squander away everything and become miserable.

લંગોટબંધ, *adj.* [લંગોટ + S. बंध् to bind.] Devoted to a life of celebacy; chaste; continent. 2. Having put on a covering for the loins.

લક્ષ્મણ લંગોટબંધ લાધે તો નવાઇ છે.—હ. દા. કાં.

લંગોટિયું, *adj. m. f. n.* [લંગોટ+વાળું having.] Young; having put on a loin-dress.

લંગોટિયો, *s. m.* A friend of one's boyish days; one with whom friendship was formed when the parties were children. 2. A hermit.

3. A playmate; a comrade; an associate; a companion.

લંગોટી, *s. f.* [See લંગોટ.] A small dress for the loins.

Id. લંગોટી વાળવી To wear a loin-cloth as opposed to *dhotar*. 2. To squander away one's all and put on a loin-cloth and live like a begging mendicant. 3. To turn a recluse.

લંગોટીઉં, Same as લંગોટિયું *q. v.*

લંગોટીઓ, Same as લંગોટિયો *q. v.*

લંગોટો, Same as લંગોટ *q. v.* 2. A mendicant; a recluse. 3. Same as લંગોટિયો *q. v.*

લંઘન, *s. n.* [S. *fr.* लंघ् to transgress.] Transgressing; disregarding. 2. Fasting; abstinence. 3. Leaping; jumping.

ખાન બહદેથી મટે લંઘન હતો ઉપાય.—હ. કા. કાં.

લંઘનીય, *adj.* [See લંઘન.] Passable.

લંઘવું, *v. i.* [See લંઘન.] To transgress. 2. To leap; to jump. 3. To fast. 4. To make a persistent demand by sitting at the door.

લંઘી, *s. f.* A woman who serves as a prompter at the time of singing a mourning song. 2. A female-servant at the court.

લંઘો, *s. m.* A person who follows the profession of playing upon a pipe; a piper.

લંઘોરૂ, *s. f.* A beautiful woman.

લંઘ્ય, Same as લંઘનીય *q. v.*

લચક, *s. f.* A sprain; a strain; a dislocation. 2. A graceful gait.

લચકલચક, *adv.* Munchingly. 2. Hastily (of eating).

Id. લચકલચક ખાવું To munch. 2. To eat in haste.

લચકવું, *v. i.* To receive a sprain or strain. 2. To give way; to yield; to sink under pressure. 3. To walk gracefully.

લચકો, *s. m.* A lump; a glutinous mass. 2. *adj.* A little. 3. Semi-solid.

Id. લચકો ધાન્ય ખાવા જેટલું મારૂં ચલણ છે I (generally, a young married woman in a joint Hindu family) have no influence in the management of the family affairs; I have simply to live and work for the good of the family without exercising any influence over the management.

લચડવું, *v. t.* [See લોચો.] To besmear; to daub; to anoint; to smear.

લચંડ, Same as લચાંડ *q. v.*

લચપચ, *adv.* Being glutinous, clammy, or viscid.

લચપચતું, } *adj. m. f. n.* Viscid; clammy.
લચલચતું, }

લચલચવું, Same as લચકવું. *q. v.* 2. To be in viscid or flowing state. 3. To hang loose.

લચવું, *v. i.* To sink under pressure; to yield; to give way; to give in.

Id. લચી જવું-પડવું To shrink under pressure; to yield; to give way; to give in. 2. To beg meanly.

લચાંડ, *s. n.* A perplexing affair; a difficulty or trouble. 2. *adj.* Troublesome; head-breaking.

લચ્છન, Same as લક્ષણ *q. v.*

લચ્છો, *s. m.* A string soaked in and glazed by glass-powder. 2. Name of an ornament for the toe or fingers of the leg.

લછ, Same as લક્ષ્મી *q. v.* 2. *s. f.* Same as લચ્છો *q. v.*

લજવવું, *v. t.* [S. लज्ज् to be ashamed.] put to shame.

લજવાવવું, *v. t.* [See લજવવું.] To cause to be ashamed.

લજવાવું, *v. i.* [See લજવવું.] To be ashamed; to be abashed; to feel shame.

લજામણી, *s. f.* [See લજવાવું.] The sensitive plant. Mimosa pudica. N. O. Leguminosæ.

લજામણું, *adj. m. f. n.* [See લજવાવું. That brings disgrace or shame; shameful; disgracing.

લજાવવું, *v. t.* [See લજવવું.] To put to shame.

લજ્જા, *s. f.* [S. *fr.* लज्ज् to be ashamed.] Shame; modesty; bashfulness. 2. Shame; disgrace.

Id. લજ્જા પામવી To be ashamed.

લજ્જાન્વિત, Same as લજ્જાવાન *q. v.*

લજ્જાવાન, } *adj.* [લજ્જા+S. वत्, शील prone
લજ્જાશીલ, }
to.] Shameful.; modest; shy; bashful.

લજ્જાળવું, *adj. m. f. n.* [લજ્જા+S. आलु possessing+P. वा dim.] Bashful; modest; shy.

લજ્જાળુ, Same as લજામણી *q. v.* 2. Same as લજ્જાવાન *q. v*

લજ્જિત, *adj.* [See લજ્જા.] Ashamed; abashed; confused by guilt. 2. Modest; bashful.

લંછન, Same as લાંછન *q. v.*

લટ, *s. f.* [See લટકવું.] A lock of hair; tangled hair. 2. Entangledness. 3. A string of pearl. 4. A lock of a string of cotton or silk. 5. A descending air-root of a plant, especially of a banyan tree.

તે એક વાળલટ ભાલ પરે પડેલી.—ન. ભો. દી.

લટક, *s. f.* [See લટકવું.] A graceful gait or gesture. 2. Manner; air; style; fashion. 3. A sprain. 4. *adj.* Unceremonious; ordinary; casual.

Id. લટક સલામ A bow with a graceful gesture; a formal bow. 2. A casual acquaintance, not amounting to familiarity or friendship.

લટકણ, **લટકણિયું**, **લટકણીઉં**, } *s. n.* [See લટકવું.] A pendant. 2. A kind of wooden frame; a kind of stand. 3. An ear-ring; an ornament for the ears. 4. *adj. m. f. n.* Hanging; suspending.

લટકતું, *adj. m. f. n.* [See લટકવું.] Hanging; swinging; pendulous. 2. Supportless. 3. Without occupation or patronage. 4. Bent on a side. 5. Casual.

Id. લટકતું મૂકવું To let alone; not to concern oneself about. લટકતી સલામ A casual bow. 2. A casual acquaintance.

લટકંતું, Same as લટકતું *q. v.*

લટકવું, *v. i.* To hang. 2. To remain supportless. 3. To be without occupation or patronage. 4. To fail in an attempt.

લટકાવવું, *v. t.* To hang; to suspend. 2. To put on; to toss on or throw over.

લટકાવાવું, *v. i.* [See લટકવું.] To be hung. 2. To be able to hang.

લટકાવાળું, Same as લટકાળું *q. v.*

લટકાવું, *v. i.* [See લટકવું,] To be hung; to be suspended. 2. To remain supportless.

લટકાળું, *adj. m. f. n.* [લટકો+વાળું having.] Coquettish; flirting; of affected airs.

લટકાળા મંદિરીએ આવ લટકે મોહી રહી છું.—મીરાં.

લટકું, *s. n.* Same as લટકો *q. v.*

અમુલખ લટકું લાભતું, ચેત્યા તે પામ્યા પાર.—દયારામ.

લટકો, *s. m.* [S. नृत्, नर्त्, to dance.] Coquetry; affectedness; an affected graceful gait. 2. A graceful gesture. 3. A casual occurrence; an accidental event.

Id. લટકો કરવો: To make a graceful gesture.

એવાં કૂલનું કાને ભૂષણ ઘાલી કરે બહુ લટકા.—હ. દા. કા.

લટકોઝટકો, *adv.* [લટકો+ઝટકો redup.] Casually; accidentally. 2. *s. m.* A spare time; a very short leisure.

લટપટ, *adv.* [Imit.] Briskly; quickly. 2. *s. f.* Briskness; liveliness; restlessness. 3. Closeness; intimacy; connection. 4. Persuation; solicitation; sweet speech. 5. *adj.* Restless.

Id. લટપટ કરવી To make a bustle in order to mislead or deceive. લટપટ બનવું To use sweet speech.

લટપટ પંખી ચતુર સુજાણ, બોલો પોપટજી 'શ્રી ભગવાન.'
—લોકોક્તિ.

લટપટ લોભે બહુ લલચાએ ભગવાન.—મ. બ. વો.

લટપટ કરી મારા તાંદુલ લેવા.—પ્રેમાનંદ.

લટપટ બની ગેલ કરતાં.—કલાપિ.

લટપટિયું, **લટપટીઉં**, } *adj. m. f. n.* Brisk; lively; restless. 2. Soliciting; sweetly speaking. 3. *s. n.* Briskly moving about. 4. A barber's strop.

Id. લટપટીયાં લેવાં To practise as a barber. 2. To do idle and useless work.

લટકોમટકો, *s. m.* [લટકો +મટકો redup.] A graceful gesture of the eyes and the body.

લટર, *s. f.* [See લટ.] A streak of flowers. 2. Dangling; hanging about loose and gracefully. 3. Bristling with rays of light. 4 Same as લટાર *q. v.*

લટવું, *v. i.* [See લોટવું.] To be reconciled; to come to understanding. 2. [See લટ.] To be entangled.

Id. લટી પડવું To entreat; to solicit. 2. To come to understanding; to be reconciled; to give in; to yield.

નાકે મોતી લટે લટુરી, સુંદર મુખ પર ઝુમે રે.—દયારામ.

લટાર, *s. f.* [See લોટવું.] A walk; a round; rolling without any set purpose.

Id. લટાર મારવી To take a round.

લટિયાં, **લટીઆં**, } *s. n. pl.* [See લટ,] Locks of hair; tangled hair.

Id. લટિયાં પકડવાં To catch by the locks. 2. To catch in the most vulnerable part. લટિયાં પીંખવાં To pluck the locks of hair. 2. To crush; to ruin. લટિયાં ઉડવાં To look ugly because of undressed hair.

પટીઆં પાડી પાડીને લટીઆં સમારે રોજ.—હ. દા. કાં.

લટુરી, *s. f.* Name of an ornament for the hair.

નાકે મોતી લટે લટુરી, સુંદર મુખ પર ઝુમે રે.—દયારામ.

લટોઝટો, *adv.* Swiftly; hurriedly.

લટોરો, *s. m.* Name of a bird. 2. Same as લટ *q. v.* 3. A cluster of branches.

લટ્ટુ, *adj.* Engrossed; absorbed; intent upon. 2. Dependent; having lost one's self. 3. Devoted to. 4. Still; motionless. 5. *s. m.* A top.

Id. લટ્ટુ થવું-બનવું To be wholly engrossed in or under the influence of. 2. To be still or motionless.

લટ્ઠ, Same as લઠ *q. v.*

લટ્ઠું *adj. m. f. n.* [See લઠ.] Stout; strong; durable; coarse.

લટ્ઠો, *s. m.* A stout fellow. 2. The axle of a cart-wheel. 3. A lump of gold.

લઠ, *s. m.* [S. यष्टि a stick.] A stick; a club; a cudgel. 2. A fat man. 3. *adj.* Fat; massive. 4. Large; thick; stout; strong; coarse.

લાખો લઠ જેવા ભમે, ભીખવાનું ભારી ગમે.—હ. દા. કાં.

લઠીંગું, *adj. m. f. n.* Stout; sturdy; robust; strong. 2. Roguish; knavish.

લઠીંગો, *s. m.* [See લઠ.] A thick stick. 2. A robust man.

લઠ્ઠ, Same as લઠ *q. v.*

લઠ્ઠું, Same as લટ્ઠું *q. v.*

લઠ્ઠેશ્વર, Same as લઠ્ઠ *q. v.*

લઠ્ઠો, Same as લટ્ઠો *p. v.*

એક જાડો લઠ્ઠો ચોકૂળ કરાવે.—હ. દા. કાં.

લડકણુ, } લડકણું, } *adj. m. f. n.* [See લડવું.] Quarrelsome; contentious; of a fightng disposition.

લડત, Same as લડાઈ *q. v.*

લડથડવું, Same as લથડવું *q. v.*

ઘેર ન ગમે, વન ન ગમે, સૂની ચાલે લડથડે.—ભાલણ.

લડથડિયું, } લડથડીઉં, } Same as લથડીઉં *q. v.*

લડધું, *adj. m. f. n.* [See લડવું.] Violent; turbulent; quarrelsome. 2. Big; stout; sturdy.

લડબડવું, *v. i.* [Imit.] To dangle; to swing; to rock; to shake. 2. To meddle with; to be officious. 3. To be hanging; to remain suspended. 4. To walk flirtingly.

લડબડિયું, } લડબડીઉં, } *adj. m. f. n.* Meddlesome; officious. 2. *s. n.* A stumble; stumbling.

લડમલડા, Same as લડાલડ *q. v.*

લડવાડ, Same as લડાલડ *q. v.*

લડવું, *v. i.* To quarrel; to fight; to contend. 2. To wage war. 3. To go to law; to litigate. 4. To emnlate; to vie with a rival; to cope with.

લડવૈયો, *s. m.* [See લડવું.] A wrestler; a gymnast. 2. A warrior; a combatant; a fighter.

લડસડવું, Same as લડબડવું *q. v.*

ભરતી હું તો લડસડતી ડગલાં.—નરસિંહ.

લડસડતી ગતે ચાલો જી.—રામકૃષ્ણ.

મસમસતા મોહન ઘેર આવો, લડસડતે ડગલે.—નરસિંહ.

લડાઇ, *s. f.* A fight; a battle; a war; wrestling; a combat. 2. A contest; a brawl; a scuffle; an affray; a quarrel; an altercation. 3. A lawsuit; a litigation. 4. Disagreement; disunion; discord.

Id. લડાઇ લડવી To fight a battle; to fight a fight.

લડાઇખોર, *adj.* [લડાઇ + P. खोर enjoying.] Quarrelsome; contentious.

લડાક, *adj.* [See લડવું.] Quarrelsome. 2. Over-fondled.

લડાયક, *adj.* Warlike; belligerent; military. 2. Quarrelsome; contentious.

લડાલડ, } લડાલડી, } Same as લડાઇ *q. v.*

લડાવવું, *v. t.* [See લડવું.] To set to quarrel, fight, or contend. 2. [See લાડ.] To fondle; to indulge.

Id. લાડ લડાવવાં To indulge; to fondle.

લડાવું, *v. i.* To be fought (of a battle). 2. To be able to fight.

લડું, *s. n.* Name of a tool used by a goldsmith. 2. A skein of thread.

લડ્ડુ, Same as લાડુ *q. v.*

લઢણ, *s. f.* Style; mode. 2. Custom; habit. 3. Character; behaviour.

Id. લઢણ પડવી To acquire a habit. 2. To fall into a habit.

ચાકરોના અનુકરણની લઢણ પડવાથી તે સભ્યતા શીખ્યો હતો.
—ગો. મા. ત્રિ.

લઢવું, Same as લડવું *q. v.*

લઢાઈ, Same as લડાઇ *q. v.*

લણનાર, લણનારૂં, } s. m. f. n. [See લણવું.] One who reaps; a reaper.

લણવું, v. t. [S. लुनाति he cuts fr. लू to cut.] To break off the ears of corn. 2. To gather; to collect. 3. To reap. 4. To adopt the virtue of. 5. To hear; to know the secret of. 6. To gain.

લણાવવું, v. t. [See above.] To get reaped; to ask to reap.

લણાવું, v. i. [See લણવું.] To be reaped.

લંક, Same as લાંક q. v.

લંડ, s. m. [See લિંગ.] The male organ of generation; the penis.

લંડોર, adj. Dissipated; dissolute. 2. Rascally; roguish. 3. Unsettled in life.

લત, s. f. Craving for; hankering after; a desire for. 2. A trick. 3. Vice; evil habit; addictedness.

Id. લત લાગવી-પડવી To be addicted to. તેને એવી લત લાગી Such was his, her, or its devotion to.

સુખી થાશે તે લતથી.—નર્મદ.

લતા, s. f. [S.] A creeping plant; a creeper.

લતાકુંજ, લતાગૃહ, } s. m. s. n. [લતા + S. कुंज, गृह a bower.] A bower; an arbour.

લતાડ, s. f. [S. fr. लत्ता kick + ताड् to beat.] Kicking; a kick. 2. Evasion; avoiding. 3. After-effects.

Id. લતાડ મારવી-ખવરાવવી To mislead and ruin. લતાડ ખાવી To be misled. 2. To have a relapse in sickness. 4. To have suffered in illness. લતાડ લાગવી-વાગવી To suffer from the after-effects of a sickness. 2. To suffer a loss.

લતાડવું, v. t. To mar; to blast; to spoil. 2. To cause to suffer a loss; to ruin. 3. To insult.

લતામંડપ, Same as લતાકુંજ q. v.

લતિકા, s. f. [S.] A small creeper.

લત્તાં, s. n. pl. [S. लत्तक a tattered piece of cloth.] Clothes; articles of apparel.

Id. લુગડાંલત્તાં Several kinds of wearing apparel. લત્તાં લેવાં To strip one of one's clothes. 2. To expose the failings or weaknesses of. લત્તાં લેવાવાં To be robbed of. 2. To experience a great trouble, misery or calamity. 3. To lose courage; to be terrified.

લત્તો, s. m. [See લગડું.] A division of a town; a ward. 2. The confines; the bordering land.

લથડતું, adj. m. f. n. Stumbling; staggering. 2. Stammering. 3. Rolling about in a swinging manner. 4. Remaining behind.

Id. લથડતી દેહ Decrepit old age.

લથડપથડ, adv. [લથડવું + પથડ redup.] Being soaked in water; fully or totally wet. 2. Disproportionately; disorderly. 3. Hangingly; swingingly; sweepingly.

લથડવું, v. i. To stumble; to stagger. 2. To stammer. 3. To remain behind; to be unsuccessful. 4. To be doubtful.

લથડાવવું, v. t. [See લથડવું.] To make to stagger. 2. To set quarrelling; to embroil.

લથડિયું, લથડીઉં, } s. n. A staggering gait; a staggering motion. 2. A fall owing to some disease or intoxication; a stumble.

Id. લથડિયાં-લથડીઆં ખાવાં To stagger. 2. To fall into a mistake. 3. To roll about without preserving the balance; to stumble.

લથબથ, adv. [લાત + બાથ an embrace.] Closing with, or grappling with (in a fight or wrestling).

પ્રીતિ લથબથ જે હતાં ભેગાં હૈયાં નેક.—કલાપિ.

લથરપથર, adv. [લથર redup. + S. प्रस्तृ to spread.] Being scattered about. 2. Same as લથડપથડ q. v.

લદબદ, adv. Being besmeared; being soaked in. 2. Being absorbed in; being fully engrossed in.

સંપૂર્ણ વિષયમાં લદબદ થયેલા જ્ઞાનીનું જ્ઞાન ન ચળે.-ઇ. સૂ. દે.

લદાવવું, v. t. [See લાદવું.] To cause to load a burden.

લદાવું, v. i. [See લાદવું.] To be loaded with a burden.

લપ, s. f. [S. लप् to prate; to chatter.] Trouble; a pest; a plague; a bore. 2. An importunate and bothersome person. 3. An obstacle. 4. adv. Hastily.

Id. લપ વળગવી To be troubled, obstructed, or bored. લપ લઇને Hastily.

લપકવું, v. i. [S. लप् to wail.] To have a trembling sensation due to terror or some other cause.

લપકારો, s. m. [See લપકો.] Quickly moving the tongue backward and forward. 2. An acute feeling over the body due to terror or some pain.

લપકાવવું, v. t. [See લપકવું.] To terrify; to frighten.

લપકાવું, v. i. [See લપકવું.] To be terrified; to be frightened.

એ લપટે લપકાઇ રાજાજી કહેતા હતા.—કે. હ. ધ્રુ.

લપકો, s. m. [લપ+S. कार doing.] A taunt. 2. Brandishing; burning. 3. A lump; a dab. 4. A thrilling sensation over the body, owing to pain.

Id. લપકા કરવા To taunt. લપકા ખાવા To bear taunts with patience. લપકા દેવા-ચોંટાડવા To brandish; to brand. લપકા લેવા To have an acute pain or insufferable feeling owing to suppuration or of some fright.

લપકોઝપકો, s. m. An event sudden and of a short duration.

લપછપ, s. f. [પાડું + છૂપાવું to be hidden.] Roguish arts; dark manœuvring; fraudulent complicity.

લપટ, s. f. [See લપેટવું.] Pouncing upon. 2. A snatch; a swoop. 3. A trap; a snare. 4. Fragrance; odour; smell. 5. adv. Wholly engrossed in.

Id. લપટમાં લેવું-લપટ મારવી To snatch. લપટમાં આવવું To be entrapped; to be caught in a trap.

લપટ થયા લાલ કો ભારે અતીસે.—દયારામ.

એ લપટે લપકાઇ રાજાજી કહેતા હતા.—કે. હ. ધ્રુ.

લપટઝપટ, s. f. [લપટ+ઝપટ a grasp.] A skilful grasp.

લપટવું, Same as લપેટવું q. v.

લપટાવવું, v. t. [See લપેટવું.] To get entrapped or ensnared. 2. To get enwrapped; to get wound up.

લપટાવું, v. i. [See લપટવું.] To be enwrapped or covered; to be wound up. 2. To be entrapped.

લપડું, adj. m. f. n. [S. लिप्त.] Loose; slack. 2. Rickety. 3. Greedy; avaricious.

Id. લપડું પડવું To be loose.

લપડવું, Same as લપેડવું q. v.

લપડાક, s. f. [See લપેડવું.] A slap; a cuff; a thump.

Id. લપડાક મારવી To slap in the face. 2. To deceive. લપડાક ખાવી To be slapped in the face; 2. To be deceived.

લપડો, Same as લપરડો q. v.

લપરડવું, v. t. [S. लिप् to anoint.] To anoint; to embrocate; to besmear; to smear.

લપરડો, s. m. [See above.] Embrocation; besmearing; anointing. 2. A thick application of some thing; a salve.

લપલપ, s. f. [લપ+લપ redup.] Prattling; a prattle; prating. 2. adv. Nimbly. 3. Quickly; swiftly.

Id. લપલપ ખાવું To eat in haste; to swallow down in haste. ગાંડ લપલપ થવી To be terrified. લપલપ બોલવું-લપલપ કરવી To interrupt other persons in their speech by talking in haste idle and useless words.

લપલપાટ, s. m. f. [લપલપ + S. वृत्ति state.] Working in a hurry; a bustle. 2. Prattling; prating.

લપલપિયું, લપલપીડું; } adj. m. f. n. [See લપલપ.] Prattling; chattering. 2. Bustling. 3. Hasty; rash; precipitate.

લપવું, v. i. To be hidden.

લપસણું, s. n. [See લપસવું.] A slippery ground; a glib place; a smooth surface.

ભોંય તરબોળ બની લપસણું થયું હતું.—કે. હ. ધ્રુ.

લપસવું, v. i. [S. सृप्, सर्प् to move.] To slip; to slide.

Prov. લપસી પડયો, તો કહે " નમસ્કાર " Making virtue of necessity.

લપસિંદર, s. n. [લપ + ચીંદરડી a strip of cloth.] A tediously long talk or speech. 2. Useless and tedious talk.

લપાટ, Same as લપડાક q. v.

લપાટિયું, લપાટીડું, } adj. m. f. n. Slapping. 2. s. m. f. n. One who slaps.

લપાવવું, v. t. [See લપવું.] To get concealed; to get hidden. 2. To hide; to conceal.

લપાવું, v. i. To hide oneself.

Id. લપાઇ રહેવું-બેસવું-જવું To hide oneself.

લપાઇ પાલવ માહીં, રહી સખ્ત અંધે.—લલિત.

લપિયું, લપીડું, } adj. m. f. n. [See લપ.] Troublesome. 2. Talkative; garrulous.

લપુક, / લપુકલપુક, } *adv.* Having a trembling sensation due to terror or some other pain.

લપુકું, *adj. m. f. n.* [S. लप् to speak.] Garrulous; chattering; talkative. 2. Guileless.

લપુલપુ, Same as લપુકલપુક *q. v.*

Id. ગાંડ લપુલપુ થવી To be terrified; to be frightened.

લપેટવું, *v. t.* [See લપેડવું.] To roll up; to enwrap; to wrap around; to envelope; to wind up; to fold; to gird; to roll together; to coil. 2. To involve; to implicate.

લપેટાવવું, *v. t.* [See લપેટવું.] To get enwrapped; to get covered. 2. To get smeared. 3. To get entrapped; to get implicated.

લપેટાવું, *v. i.* [See લપેટવું.] To be covered; to be enwrapped; to be folded; to be coiled. 2. To be involved. 3. To be smeared.

લપેટો, *s. m.* [See લપેટવું.] A covering; a coating. 2. A rich brocade.

લપેડવું, *v. t.* [S. लिप् to besmear.] To besmear; to bedaub.

લપેડાવવું, *v. t.* [See લપેડવું.] To get besmeared; to get bedaubed.

લપેડાવું, *v. i.* [See લપેડવું.] To be besmeared; to be bedaubed.

લપોડ, *s. m.* [S. लप् to speak+ वृत्ति habit.] One that gives empty promises. 2. A term of abuse. 3. *adj.* Foolish; illiterate; stupid. 4. Speaking false; gossipping.

લપોડશંખ, *s. m.* [લપોડ+S. शंख a shell.] A stupid and gossipping person. 2. A term of abuse.

Prov. " લપોડશંખ ! લાખ, " તો, કહે " સવા લાખ " Expect nothing from him who promises a great deal.

લપોડો, *s. m.* The penis of a grown-up man.

લપ્પડ, Same as લપડાક *q. v.* 2. *adj.* Sticky.

લપ્પનછપ્પન, *s. f.* [લપાવું to disappear+છૂપાવું to be concealed.] Roguish arts; a pretence; an evasive speech. 2. Secret dealings; secret connection; intercourse. 3. *adv.* Slily; stealthily.

લપ્પાદાર, *adj.* [લપ્પો + P. दार having.] Having a rich brocade.

લપ્પી, Same as લપિયું *q. v.*

લપ્પો, *s. m.* A rich brocade.

લફંગાઈ, *s. f.* / લફંગાવેડા, *s. m. pl.* } [લફંગું + Guj. આઈ a suffix forming a noun, S. वृत्ति state.] Roguery. 2. Mendacity. 3. Shamelessness; brazenfacedness.

લફંગું, *adj. m. f. n.* Roguish. 2. Mendacious. 3. Shameless.

રાજ્યકારભારી મુડદાં લફંગા આવીને ભરાયા.—હ. દા. કાં.

લફ્ઝ, *s. m.* [Ar.] A word; a saying.

કે લફ્ઝ કહેતા ઇશ્કના,—કલાપિ.

લફડખંધું, *adj. m. f. n.* Simple yet roguish; crafty.

લફડું, *adj. m. f. n.* [See લફડવું.] Loose. 2. Flapping; hanging. 3. Obstructing; hindering.

લફડફફડ, *adv.* [Imit.] Hanging and loose. 2. Hindering while walking. 3. Swinging and giving out a noise.

લફડવું, *v. i.* To play loosely. 2. To flap.

લફરું, *s. n.* [લાફો + રું dim.] A hobble; a pest; a plague; a bore; an importunate and bothersome person. 2. An obstacle; an impediment. 3. Sticky matter gathered in the nose.

લબ, *s. m.* [P.] The lip. 2. Viscid matter trickling from the mouth of a person asleep. 3. *s. f.* A consignment of clothes for washing; a washing. 4. *adv.* Swiftly.

સનમના હાથમાં જામે લબોથી ચૂમતા જાયું.—કલાપિ.

લબડધક્કે, *adv.* [લબડવું+ધક્કો a push.] High-handedly; overbearingly. 2. Per force; of necessity.

Id. લબડધક્કે લેવું To scold severely.

તમે તો મને છેક જ લબડધક્કે લેવા માંડી.—નૃસિંહાચાર્ય.

લબડવું, *v. i.* To hang; to be suspended; to dangle; to swing; to oscillate.

Id. લબડતું મૂકવું To leave hanging or suspended. 2. To leave alone, without taking any notice of.

લબડાવવું, *v. t.* [See લબડવું.] To cause to hang, dangle, or swing.

લબતરું, *adj. m. f. n.* Lean; lank; weak. 2. Soft; tender.

લબદાવું, *v. i.* To be soaked in or wet with water or any liquid.

તેનાં કપડાં તેલથી લબદાયલાં હતાં.—હ. દા. કાં.

લબલબ, *adv.* [See લપલપ.] Swiftly. 2. Producing a sound (while eating or drinking speedily).

પાડો ચડયો પીપજે, લબલબ લીંબુ ખાય.—ઓસ્યા જોશી.

લબાચિયું, લબાચીઉં, } *adj. m. f. n.* [See લબાચો.] Consisting of nothing but rags; ragged; tattered.

લબાચો, *s. m.* [P. लबाद a coat.] An odd collection of miscellaneous things, particularly clothes.

લબાડ, *adj.* Untrue; false. 2. Cunning.

લબાડી, *s. f.* Untruthfulness; falsehood. 2. The habit of speaking falsehood. 3. Cunningness.

વૈદ્ય ઘણી વાર લબાડી કરે છે.—હ. ડા. કાં.

લબાડી કહે ઉપમા એ જ સારે.—દલપતરામ.

લબુકલબુક, Same as લપુલપુ, લપુકલપુક *q. v.*

લબુકીઆં, *s. n. pl.* An intense feeling over the body due to terror; a trembling state of the body.

Id. લબુકીઆં લેવાવાં To be terrified.

લબુલબુ, Same as લપુલપુ *q. v.*

લબોચું, *s. n.* [લબ+P. चेह् dim.] The tongue; speech (used to show contempt). 2. Face.

લબોચો, *s. m.* [See above.] A slap.

Id. લબોચો લગાવવો To slap.

લબ્ધ, *adj.* [S. *fr.* लभ् to get.] Acquired; received; gained; got. 2. Obtained. 3. Resultant.

લબ્ધબળ, *s. n.* [લબ્ધ + S. बल force.] The resultant force.

લબ્ધા, *s. f.* Uneasiness arising from entanglements, embarrassments, troubles, cares of children, dependents, and members of the family. 2. A woman whose husband or lover is faithless.

લબ્ધિ, *s. f.* [See લબ્ધ.] Acquisition. 2. A profit; a gain. 3. The quotient (in Arith.).

લભ્ય, *adj.* [See લબ્ધ] Obtainable; acquirable; attainable.

લમણાંઝીક, *s. f.* [લમણું + ઝીંકવું to beat.] Tiresome trouble to the brains; head-breaking.

લમણું, *s. n.* The temples. (Generally used in the plural as લમણાં)

Id. લમણાં ઝીંકવાં To weary one's brains out; to break one's head over. લમણે હાથ દઇને બેસવું To sit pressing the hands on the temples. 2. To sit in despair; to be sunk in utter want of hope; to despair. તારું લમણું જ ફૂટી જશે I will break your head open with a blow. લમણાં શેકાઇ જવાં To suffer from exposure to the heat of the sun. 2. To suffer from head-ache owing to over-speaking.

લંપટ, *adj.* [S.] Addicted to licentious pleasures; dissolute; libidious; lecherous. 2. *s. m.* A libertine.

લંપટપણું, *s. n.* [લંપટ+પણું a suffix forming a noun.] Libidiousness; lustfulness.

શોખીન અને રસિક જન કહાય લંપટપણું પામે.—કે. બો. ગ્રં.

લંબ, *s. m.* [S. *fr.* लंब् to hang.] A plummet. 2. A perpendicular. 3. A sounding line. 4. *adj.* Long. 5. Tall. 6. Pendant.

લંબક, *s. m.* [S.] A perpendicular (in Geom.). 2. A compliment of latitude. 3. A pendulum.

લંબકર્ણ, *adj.* [લંબ+S. कर्ण the ear.] Long-eared. 2. *s. m.* An ass.

લંબગોળ, *adj.* [લંબ+S. गोल a circle.] Egg-shaped; oval. 2. *s. m. n.* An ellipse.

લંબચોરસ, *s. m.* [લંબ + ચોરસ a square.] An oblong. 2. *adj.* Having the form of an oblong.

લંબદોરી, *s. f.* [લંબ+S. दोर a string.] Perpendicular distance or height.

લંબન, *s. n.* [See લંબ.] Hanging down; depending.

લંબરેખા, *s. f.* [લંબ + S. रेखा a line.] A plumb-line.

લંબવર્તુળ, *s. n.* [લંબ+S. वर्तुल a circle.] An ellipse.

લંબવું, *v. t.* [See લંબ.] To hang down. 2. To be attached to.

ઘણાંક ઝીણાં લઘુ દીર્ઘ લંબે.—ભી. બો. દી.

લંબાઇ, લંબાણ, } *s. f. s. n.* [લંબ + આઇ, આણ suffixes forming nouns.] Length; extension. 2. Prolixity.

લંબાવવું, *v. t.* [See લંબ.] To lengthen; to prolong; to protract; to draw out. 2. *v. i.* To sleep.

Id. લંબાવીને કહેવું-વાત કરવી To spin out a story. 2. To state in detail or fully.

લંબાવું, *v. i.* [See લંબ.] To be protracted or prolonged.

લંબાશ, } s. f. [લંબ + આશ, આસ suffixes
લંબાસ, }
forming nouns.] A co-latitude. 2. Same as લંબાઇ q. v.

લંબુસ, *adj.* Long as a lath; more than usually tall; lanky and lean. 2. s. m. A tall fellow.

લંબોચાઇ, s. f. [લંબ + ઊંચાઇ height.] A straight perpendicular height.

લંબોદર, *adj.* [લંબ + S. उदर the stomach.] Having a long belly; big-bellied. 2. s. m. An epithet of Ganapati.

લય, s. m. [S. *fr.* ली to melt.] Extinction; destruction; appearance; dissolution. 2. Absorption; intentness. 3. Concentration; exclusive devotion. 4. Universal destruction. 5. The sound of a musical instrument that lingers after it has ceased to play; a pause; rest. 6. Equal time in music. 7. Union of song, dance and instrumental music. 8. s. f. Strain (of musical tune).

અલખ લહેરો લગાડી, લાગ લયમાં લે.—ધીરો.

ફુલો રહેતાં રહેતાં તેને કંઈ લય લાગી.—પુ. વિ. મા.

એ સર્વનો લય પણ સમત્વરાથીજ તું આણે છે.—દા. કૃ. પં.

બીજાને દુઃખ જે લયલીન.—લલિત.

લયકાળ, s. m. [લય+S. काल time.] The time of destruction.

લયન, s. n. [See લય.] Fusion; melting. 2. Adhering; sticking.

લયનાંક, s. m. [લયન+S. अंक a number.] The melting or fusing point.

લયનોષ્મા, s. f. [લયન+ S. उष्मन् heat.] The heat of fusion.

લયાનત, s. f. [Ar. लअनत a curse.] Disgrace; ignominy. 2. Wishing ill.

લલ, *adj.* [See below.] Playful; sportive. 2. Lolling. 3. Desirous.

લલક, s. f. [S. लल् to sport; to fondle.] Fondling. 2. Lolling.

કોની લલકે ફૂલી રે.—રામકૃષ્ણ.

લલકવું, v. t. [See લોલક.] To swing gracefully, to dangle.

લલકાયમાન, *adj.* [See above.] Dangling; hanging loose and gracefully.

આડ લલાટે ચોખા ચોઢિયા, વાળી નાસિકા લલકાયમાન.-નરભેરામ.

લલકાર, s. m. Bawling after; hallooing; calling out; singing with a raised voice. 2. A call. 3. A challenge. 4. Lolling.

લાડભર્યો લલકાર એ વ્હાલાંનો હુંકાર.—લલિત.

લલકારવું, v. i. [See above.] To halloo; to call after loudly; to bawl; to shout; to roar. 2. To sing aloud.

લલકારાવું, v. t. To be sung aloud. 2. To be able to sing aloud. 3. To be able to shout.

લલચાવવું, v. t. [See લાલચ.] To allure; to tempt; to entice; to attract.

લલચાવું, v. i. [See લલચાવવું.] To be allured; to be enticed; to be carried away or attracted.

લલના, s. f. [S. *fr.* लल् to play; to sport.] A sensuous and fascinating woman; a wanton woman. 2. A woman in general. 3. The tongue.

લલના ન થાય લગાર, કામણમંત્ર હશે.—દલપતરામ.

લલંતિકા, s. f. [S.] A necklace so long as to reach the navel.

લલાટ, s. n. [S.] The forehead. 2. Destiny; fate.

લલાટપટ્ટ, s. n. [લલાટ+S. पट्ट a strip.] The flat surface of the forehead.

લલાટરેખા, s. f. [લલાટ + S. रेखा a line.] A line on the forehead. 2. A wrinkled brow. 3. A sectarial mark on the forehead.

લલાટિકા, s. f. [S.] Name of an ornament worn on the forehead.

લલામ, *adj.* [S.] Beautiful; charming. 2. s. n. Name of an ornament for the forehead.

લીલા લલામ જયદેવ વદે અનેરી.—કે. હ. ધ્રુ.

લલિત, *adj.* [S. *fr.* लल् to play; to sport.] Sportive; playful. 2. Lovely; beautiful; handsome. 3. Agreeable; charming. 4. Soft; tender. 5. Sensuous; languid through excess of sensuality. 6. s. m. Name of a particular musical mode. 7. Name of a particular metre, each foot containing eleven syllables.

નર રળી ગણે, ન્યાલ હું થયો, લલિત લક્ષણે જ્ઞાનમાં ગયો.
—દલપતરામ.

તારી પ્રીતિ સૂચક કાંઇ લલિતપદબંધ જોડકણું જોડ.-ગ્ર. ઉ. યા.

લલિતતિલકા, s. m. Name of a metre, each foot containing nine syllables.

નિશિયાદ શશાંક રાજે લલિતતિલકા સુછાજે.—દલપતરામ.

લલિતપદબંધ, *s. m.* [લલિત+S. पद् a composition+बंध् to bind.] An amorous composition. 2. *adj.* Amorous.

લલિતા, *s. f.* [S.] A charming young woman.

લલુતા, Same as લોલુપતા *q. v.*

રામ કહે તને એ શી લલુતા.—કૃષ્ણાબાઈ.

ખોટી લલુતા રાખી નકામાં ફાંફાં મારવાથી કંઇ વળે નહીં.
—હ. દા. કાં.

લલુપતા, Same as લોલુપતા *q. v.*

લલોપતાં, *s. n. pl.* [See લોલુપતા.] Flattery. 2. Over-fondling.

લક્ષ કરે લલોપતાં, આકુળ વ્યાકુળ થાય.—દયારામ.

લલ્લો, Same as લકાર *q. v.*

લલ્લા ઘોડી વારણું.—લોકોક્તિ.

ગગનમંડળમાં લમતું જાએ, તે લલ્લા ઘોડી કહેવાયે.—નાકર.

લવ, *s. m.* [S. *fr.* लू to cut.] A particle; a small part. 2. The sixth part of a twinkling. 3. A prattle. 4. *adj.* A little; small.

પણ નવ લવ લેખે હસ્તિ શિક્ષા મદે જે.—કે. હ. ધ્રુ.

લવંગ, *s. n.* [S.] A clove-tree. 2. A clove. Caryophyllus aromaticus. N. O. Myrtacæ.

લવંગિયું, } લવંગીઉં, } *s. n.* [See above.] An ornament worn by men in the lobe of each ear. 2. *adj. m. f. n.* Small; as big as a clove. 3. Acrid; bitter. 4. Excitable. 5. Active.

લવણ, *s. n.* [S. *fr.* लू to cut.] Salt.

લવણામ્લ, *s. m.* [લવણ + S. अम्ल an acid.] An acid derived from salt; hydrochloric acid.

લવંત્રી, Same as લવરી *q. v.*

લવરી, *s. f.* [S. लप् to speak.] Loquacity; prattle; chattering; empty talk. 2. A raving.

લવલવ, Same as લવરી *q. v.*

લવલવ છોડ અને લાવ લાવ ભદ્રવતી.—કે. હ. ધ્રુ.

લવલવવું, *v. i.* [Redup. of લવવું.] To prate; to chatter; to tattle. 2. To twitch or itch owing to eagerness. 3. To rave.

લવલવાટ, } લવલવારો, } *s. m.* Same as લવરી *q. v.*

લવલેશ, *adv.* [લવ+લેશ a little.] A little; small; a whit; a bit; a jot.

લવવું, *v. i.* [S. लप् to speak.] To prate; to atter; to tattle. 2. To rave.

Id. લવી જવું To carelessly reveal a secret. 2. To speak beyond the limits of decency; to use abusive language.

દુરીજન લોક તે છોને લવતાં રહે.—નરસિંહ.

ઉત્તમ થઇને એકલો અફળ લવે.—કુમુદચંદ્ર.

લવાજણ, *s. f.* [See લાવણ્ય.] An agreeable way of speaking; popularity.

લવાજમ, *s. n.* [Ar. लवाजिम्.] A fee; an allowance; a perquisite. 2. A right; a title; a claim. 3. A subscription.

લવાદ, *s. m.* [Ar. लवाज् taking for one's defence.] An umpire; an arbitrator. 2. Arbitration.

લવાદનામું, *s. n.* [લવાદ + P. नामेह् a name.] A deed or paper appointing an arbitrator. 2. The findings of an arbitrator.

લવાદી, *s. f.* [See લવાદ.] Umpireship; arbitration. 2. *adj.* Relating or pertaining to arbitration.

લવાર, Same as લોહાર *q. v.*

લવારવાડો, *s. m.* [લવાર+વાડો an enclosure.] The part of a town or city inhabited by blacksmiths.

Prov. લવારવાડે સોય વેચવા જવું To carry coals to Newcastle.

લવારી, Same as લવરી *q. v.*

લવારૂં, *s. n.* [લવલવ+S. कार doing.] A suckling; an infant. 2. The young of a sheep; a lamb.

લવારો, *s. m.* Same as લવરી *q. v.*

બહેરો સમજે સાનમાં ત્યારે કરીએ લવારો કેમ ?—દલપતરામ.

લવિંગ, Same as લવંગ *q. v.*

લવિંગલતા, *s. m.* Name of a metre, each foot containing twentyfive syllables.

અનેક કળાકુશળે કરિને કરિ, કીર્તિ લવિંગલતા અવતારણ.
—દલપતરામ.

લવિંગિયું, } લવિંગીઉં, } Same as લવંગિયું, લવંગીઉં *q. v.*

લવ્જ, *s. m.* [Ar. लव्ज् a word.] A word.

પ્રેમ ને આનંદ બન્ને, લાંછન વિનાના લવ્જ.—વલ્લભ.

લવ્વો, *s. m.* [See લવવું.] The mass or bulk of the tongue. 2. Same as લઉઓ, *q. v.*

લશ્કર, *s. n.* [P.] An army; a force. 2. A troop; a number; a multitude.

Prov. લશ્કર ને ડોશી સાથેનાં સાથે Slow but sure wins the race.

લશ્કરખાતું, Same as લશ્કરી ખાતું *q. v.*

લશ્કરી, *adj.* [See above.] Military; martial; warlike. 2. Relating or belonging to an army.

લશ્કરીખાતું, *s. n.* [લશ્કરી & ખાતું depart-ment.] The Military department.

લસણ, *s. n.* [S. लशुन.] Garlic. Allium sativum. N. O. Liliaceæ.

Prov. લસણની વાસ કાંઇ છાની રહેતી નથી The truth must out.

લસણિયું, *adj. m. f. n.* Mixed with garlic. 2. Pertaining or relating to garlic. 3. Like or similar to a piece of garlic. 4. Worthless.

લસણિયો, *s. m.* Name of a kind of precious stone as small as garlic; beryl; cat's eye.

લસણીઉં, Same as **લસણિયું** *q. v.*

લસણીઓ, Same as **લસણિયો** *q. v.*

લસતલસત, *adv.* [Redup. of **લસતું**.] Sportingly.

વહેતાં આવ્યાં લસતલસત તે રમ્ય મનોહર કાંત.—**બી. બો. દી.**

લસતું, *adj. m. f. n.* [S. लस् to frolic about; to shine.] Brilliant; elegant. 2. Soft and sticky. 3. Slack; loose; not hard or cruel. 4. Sportive.

લસબસ, *adv.* Fully engrossed; completely enjoying.

લસરક, *adv.* Extremely.

Id. લાંબું લસરક Very long; long like a line.

લસરક લસરક, *adv.* Hastily; quickly.

Id. લસરકલસરક ચાલવું To walk with long steps and in haste.

લસરકો, *s. m.* A scratch; a cut.

લસરિયું, Same as **લાસરિયું** *q. v.*

લસલસતું, *adj. m. f. n.* [See **લસતું**.] Soft and sticky; clammy; viscous. 2. Brilliant; bright.

લસલસવું, *v. i.* [See **લસતું**] To be soft and sticky. 2. To spread and flow like a semi-fluid. 3. To be brilliant; to shine.

લસલસાટ, Same as **ઘસઘસાટ** *q. v.*

લસલસાવવું, *v. t.* [See **લસલસવું**.] To cause to flow or spread like a semi-fluid.

લસવું, *v. i.* [S. लस् to shine; to play.] To slide; to slip. 2. To play. 3. To look beautiful. 4. *v. t.* To play; to show forth; to give out.

લસે ઉલ્લાસપુર હસે હૈયામાં હુર.—**કાંત.**

પાદપદ્મે લસે તેજનાં કીણ રે.—**મ. બ. વો.**

હાસ કાલે જે હતું હાસ તે આજે લસો.—**ન. બો. દી.**

હતાં સજલ નેત્ર એ મુજ ભરેલ નિદ્રા લસે.—**કાંત.**

લસાવવું, *v. t.* [See **લસવું**.] To cause to slide; to get slipped. 2. To cause to play. 3. To cause to look beautiful.

મૃગ મદ સમ મંજુલ, નવ પલ્લવ વાસ તમાલ લસાવે.—**કે. હ. ધ્રુ**

લસિત, *adj.* [See **લસવું**.] Played; sported.

લસીકા, *s. f.* [S.] Lymph.

લસીકાવાહિની, *s. f.* [લસીકા+S. वह् to carry.] A lymphatic vessel.

લસોટવું, *v. t.* [લીસું + વાટવું to pound.] To grind finely by rubbing with a muller; to levigate; to mash.

લસોટાવવું, *v. t.* [See above.] To get ground; to get mashed.

લસોટાવું, *v. t.* [See **લસોટવું**.] To be ground. 2. To be able to mash or grind.

લહ, *s. m.* [See **લેહ**.] Relish; pleasing state.

લહકો, Same as **લહેકો** *q. v.*

લહરી, Same as **લહેર** *q. v.*

જાએ માલય વાયુ કેરી લહરી આ.—**કે. હ. ધ્રુ.**

જગત સઘળું તે લહરીમાં.—**કલાપિ.**

લહવું, *v. t.* [S. लिह् to taste.] To know; to understand.

રામ કહે અમો ન લહું રીત, રાક્ષસદહન જાણું વિપરીત.—**ઉદ્ધવ.**

નવ લહું ચોકશી ખોટી ચુની.—**નરસિંહ.**

મૃત્યુ ને જીવન તણો મર્મ ઉંડો કો લહે.—**ન. બો. દી.**

લહાણ, *s. n.* [See **લાભ**.] Profit; gain.

લહાણી, *s. f.* Distribution of things of the same kind, as gifts to all the members present at a festive occasion.

Id. લહાણી લહાવી-વહેંચવી-કરવી To distribute things of the same kind, as gifts to all the members present at a festive occasion.

લહાણું, *s. n.* Same as **લાણું** *q. v.* 2. Same as **લાણી** *q. v.*

લહાવું, *v. t.* [See **લાભ**.] To distribute. 2. *v. i.* [See **દહન**.] To burn; to seathe.

લહિયો, *s. m.* [See **લખવું**.] A writer; a scribe. 2. A copyist; an amanuensis.

લહી, *s. f.* A paste.

લહીઓ, Same as **લહિયો** *q. v.*

લહે, Same as **લેહ** *q. v.*

લહેકવું, Same as **લેંકાવું** *q. v.* 2. To move to and fro in a graceful manner; to flutter.

એવી લીલી લતાઓ લહેકે, રઘુપતિ રામ રૂદેમાં રેહજોરે.—**આત્મારામ.**

લહેકાવું, Same as **લેંકાવું** *q. v.*

લહેકો, Same as **લેંકો** *q. v.*

લહેજત, *s. f.* [Ar. लज्जत्.] Taste; relish; flavour. 2. Enjoyment; pleasure.

લહેજતદાર, *adj.* [લહેજત + P. दार having.] Tasteful; relishing; flavoury. 2. Pleasing; charming.

લહેર, *s. f.* [S. लहरी.] A wave; a billow. 2. A wave of thought. 3 A ripple; a curling wave. 4. A wave of sound. 5. A wave of wind. 6. Sleepiness. 7. The effect due to intoxication. 8. Extreme pleasure. 9. Prosperity. 10. Pride; vanity.

લહેરમાં ને લહેરમાં એ કેવો ડોલતો હીંડે છે.—કે. હ. ધ્રુ.

લહેર ચડે મન, શિવ મહી મળતાં.—મ. બ. વે.

લહેવું, *v. t.* [See લેહ.] To attend to; to listen to with interest. 2. To recognise. 3. To care for; to mind.

એવો ઉન્મત્ત જયદ્રથ રાય, તેણે વાણી લહી સુખદાય.-પ્રેમાનંદ.

ભૂખ નિદ્રામાં નવ લહીએ રે.—દયારામ.

ગુરુ લહે ગુણવાન, દાટ્યું ધન દેખાડી દે.—હ. દા. કા.

લહેરિયું, *s. n.* [See લહેર.] A ripple. 2. Name of a cloth having ripples printed on it. 3. Name of an ornament. 4. Drowsiness.

લહેરી, *adj.* [See લહેર.] Pleasure-seeking; merry-making. 2. Intoxicated. 3. *s. f.* Same as લહેર *q. v.*

થયો આકળો અભાગી લાગી લહેરી રે.—નિષ્કુળાનંદ.

થતી ધૂપલહેરીઓ વાસ વધારે.—મ. બ. વે.

લહેરીઉં, Same as લહેરિયું *q. v.*

લહોડું, Same as લોઢું *q. v.*

લહોવું, *v. t.* To wipe off; to rub off; to dust off.

એને હવે રાખું નહીં બસ લહોઈ નાખું.—કે. હ. ધ્રુ.

લળકવું, *v. i.* [S. लल् to play.] To walk with a playful gait. 2. To send out flashes of light. 3. To shine; to look bright and brilliant. 4. To have an eager desire for.

કુંડળ મકરાકૃત શ્રવણ લળકે.—નરસિંહ.

કંઠમાળ લળકતી જુઓ જુઓ.—મ. બ. વે.

લળકાવવું, *v. t.* [See લળવું.] To make shine.

લળવું, *v. i.* [S. लल् to play.] To be in an ecstasy of love; to be overcome by an ecstasy of love. 2. To relish. 3. To spread about, as the rays of light. 4. To bend. 5. To have a taste for. 6. To remain in state.

Id. લળી પડવું To bend due to some weight.

લળી લળી લાગું પાય, મારી બહુચરમાને રે.—વલ્લભ.

ચરણ તણા લગતા અળતા થકી, રંગિત ઉર સાવે.—કે. હ. ધ્રુ.

પગપાનીથી હાર્યો અળગો, રહે અભાગાને પાગે લળતો.-પ્રેમાનંદ.

લા, Same as લાહ *q. v.* 2. Same as લખોતંગ *q. v.* 3. Same as ના *q. v.*

જુએ છે ત્યાં વડલા ઉપર લા લાગી છે.—હ. પ્રે. ત્રિ.

લાઇ, Same as લાહી *q. v.*

લાઇલાજ, *adj.* [લા not + Ar. इलाज् a remedy.] Helpless; remediless; destitute of means.

લાઉલશ્કર, Same as લાવલશ્કર *q. v.*

લાએક, Same as લાયક *q. v.*

લાઓલાદ, *adj.* [લા not + P. अवलाद् progeny.] Issueless; heirless; having no progeny.

લાકડ, *adj.* [See લાકડું.] Wooden. 2. *s. n.* Wood.

લાકડકુકડ, *s. n.* [લાકડ + કુકડ redup.] Sundry articles of wood, of no great value. 2. Worthless wood.

લાકડશી, લાકડસાઇ, લાકડસાહી, લાકડસી, *adj.* [લાકડ + સરખું like.] Like wood. 2. Hard and tasteless (especially of sweet balls).

Id. લાકડશી લાડવા Sweat balls that are hard and tasteless because of too little ghee having been added.

Prov. લાકડશી લાડુ ખાશે તે પસ્તાશે, ને નહિ ખાય તે પણ પસ્તાશે In that case you will be on the horns of a dilemma.

લાકડાં, *s. n. pl.* [See લાકડું.] Timber. 2. Firewood; fuel. 3. Hindrances.

Prov. માત્ર લાકડાં જ જોવામાં કેટલી હાનિ છે ? What ruin it is to look only to family-standing ?

લાકડી, *s. f.* [See લાકડું.] A stick; a staff.

Id. એક લાકડીએ હાંકવું To apply the same rule or law to all; to govern or tyrannize over without distinction; to govern; to have the upper hand. લાકડી કરવી To annoy; to vex. 2. To instigate; to incite. લાકડી ઉગામવી To raise a stick to strike. 2. To terrify. લાકડી ઉડવી To have a free fight; to have a quarrel. લાકડી લેવી To take up a stick to beat one with. 2. To be angry. લાકડી ઝાલવી To require a stick or a staff to support oneself with in old age. 2. To be decrepit as in old age. 3. To be of a great age. 4. To guide in the way.

Prov. ચાકરી કરશે કે લાકડી ? Will he serve or will he hinder ? ચાકરી નહિ, પણ લાકડી A hindrance rather than a help.

લાકડું, *s. n.* [S. लकुट or लगुड.] Wood. 2. Timber. 3. Fuel; firewood. 4. A hindrance; annoyance.

Id. લાકડાં લડાવવાં To instigate a quarrel by false reports or by poisoning ears. લાકડાં સંકોરવાં To incite a quarrel; to add fuel to the fire. 2. To gain the favour of a great man by serving him. લાકડું પેસવું To have a permanent hindrance. લાકડામાં જવું To die. લાકડાની તરવારે લડવું To fight for a thing without having any resources. ખજાનો ખાલી થઇ ગયો છે ને લાકડાની તરવારે લડવાનો વારો આવ્યો છે.—ગણપતિરામ. લાકડા જેવું Very hard. 2. Sapless; dry. લાકડું ઘાલવું To encroach upon. 2. To be stiff. લાકડે માકડું વળગાડવું To hurry up a match (by uniting together in marriage a bride and a bridegroom of opposite dispositions).

Prov. કુળવાનનું લાકડું A chip or scion of a high family. કુળનું લાકડું તેને કાળ જેવું લાગ્યું The obstacle of family-standing was absolutely insurmountable.

લાક્ષણિક, *adj.* [See લક્ષણ.] Figurative; metaphorical. 2. Secondary; inferior; having a secondary sense. 3. Typical; emblematic; prefiguring. 4. Characteristic; indicative of. 5. Technical.

લાક્ષા, *s. f.* [S.] Sealing-wax. 2. A kind of red dye (used by women); lac-dye.

લાક્ષાગૃહ, *s. n.* [લાક્ષા + S. गृह a house.] A wax-house. (Such a house was made by the Kauravas to burn the Pandavas in).

લાક્ષારસ, *s. m.* [લાક્ષા + S. रस juice.] The resin of a particular tree; lac-dye.

આ લાક્ષારસ રંગવા ચરણને થાશે તને કામનો.—ક. ઉ. યા.

લાખ, *adj.* [See લક્ષ.] A hundred thousand; a lakh. 2. *s. f.* [See લાક્ષા,] Sealing-wax. 3. A kind of a red-dye.

Id. લાખ રૂપિયાનું માણસ A perfect gentleman; a man of superlative qualities. લાખ રૂપિયાનું Most useful; indispensable. તે ઘરડી અશક્ત થઇ ખાટલે પડે ત્યારે રાંડેલી છોકરી તેની ચાકરી કરવામાં લાખ રૂપિયાની થઇ પડે.—નંદશંકર. લાખ દેવી-મારવી To seal with wax; to seal. લાખ વાતે-વાતની એક વાત The substance of all that one has said in the fewest possible words; the long and short of a thing. 2. In short. લાખ વાતે એક વાત.—નરભેરામ. લાખ ટકાનું Very valuable; priceless. 2. The best. અજાચક વ્રત મૂક્યું આજ, લાખ ટકાની ખોઈ લાજ.-પ્રેમાનંદ. લાખે લેખાં Dealings by hundred thousands. લાખસેં વાનાં કરવાં To scold or chide in various ways.

Prov. લાખ જજો, પણ શાખ ન જશો It is better to die than to live disgraced. લાખના લૂટ્યા કોડીએ સંધાય નહિ—આકાશ ફાટ્યું તેને થીગડું ક્યાં દેવાય ? To cut a long story short; the long and short of a thing. લાખ મળનાર નથી, ને લખેશ્રી થનાર નથી Poor folks are glad of pottage.

લાખપંચોતરી, *s. m.* [લાખ a lac + પંચોતેર seventy-five.] A lier; one who exaggerates a matter.

લાખવું, *v. t.* [See લાખ.] To glaze with sealing wax. 2. To solder (an article); to seal with a sealing wax.

લાખાગૃહ, } લાખાગ્રહ, } Same as લાક્ષાગૃહ *q. v.*

લાખિયું, *adj. m. f. n.* [See લાખ.] Made of sealing-wax; covered with sealing-wax. 2. Possessing a lac of rupees; rich. 3. *s. n.* A wristlet made of sealing-wax worn by women.

લાખી, *adj.* [See લાખ.] Having the same colour as of sealing-wax. 2. Made of sealing wax or containing sealing-wax. 3. Possessing lacs of rupees; very rich. 4. Numerous.

Id. લાખી માણસ A perfect gentleman.

લાખીઉં, Same as લાખિયું *q. v.*

લાખી વણજારો, *s. m* [લાખી & વણજારો a trader.] A trader who owns a hundred thousand oxen.

લાખું, *s. n.* [See લાખ.] A natural spot on the body of the colour of sealing-wax; a black mark.

લાખેણું, *adj. m. f. n.* [See લાખ.] Honest; upright; super-excellent. 2. Very valuable; priceless.

અહીં આવ્યાં લાખેણો લાભ લેવા.—દલપતરામ.

ઘડીએ લાવો લાખેણો લીજે.—સામળ.

લાખેણી લાડી લઈ ગયો રે.—સ્ત્રીગીત.

લાખોડું, *adj. m. f. n.* [લાખ sealing-wax+S. वृत्त covered *fr.* वृ to cover.] Covered or glazed with sealing-wax. 2. Greasy; oily.

લાખોટેલ, } લાખોટેલું, } Same as લાખોડું *q. v.*

લાઓટો, Same as લઓટો q. v.

લાગ, s. m. [See લાગવું.] A catch; a hold. 2. The end; the bottom; the root; the source. 3. A hitch; a lodge; a support; the basis; ground, etc. 4. Adaptedness; a fit occasion; an opportunity; a chance 5. Hitting; touching; reaching. 6. Harmonious or congruous relation; consistency; concurrence; correspondence; reciprocal suitableness; propriety.

Id. લાગ આવવો To occur (of an opportunity). લાગ જવો To pass away (of an opportunity). લાગ ફાવવો To take effect (of an opportunity, or a conjuncture of circumstances). લાગ તકાવવો-જોવો To watch one's opportunity; to take one's chance. લાગ મેળવવો To procure a conjuncture of circumstances suitable or favourable to oneself; to get an opportunity. લાગ લેવો To take advantage of a favourable opportunity. લાગ-ખોવો-ગુમાવવો To lose an opportunity. લાગમાં આવવું To be under one's power, control, or subjection. લાગમાં લેવું To bring under power, control, or subjection. લાગમાંથી જવું રહેવું-ખસી જવું To be out of, or free from, one's power, control, or subjection. લાગે લાકડાં ફાટે A difficult task may be accomplished by a plan. તું એ લાગનો છે You deserve it.

લાકડાં એ લાગનો જોવા છું તું જાણ.—દલપતરામ.

લાગટ, adv. Without intermission; incessantly; unceasingly; continually; successively; continuously.

લાગટું, s. n. [લાગ + S. वृत्ति state.] Illicit intimacy between two persons of opposite sexes. 2. Connection; intimacy; friendship.

લાગણી, s. f. [See લાગવું] Feeling. 2. Pity; compassion.

લાગણીવાળું, adj. m. f. n. [લાગણી + વાળું having.] Feeling; sensitive. 2. Compassionate; pitiful; merciful.

લાગત, s. f. Prime cost; cost-price. 2. Duty charged on an article of trade. 3. Fee; charge.
Id. ન્યાયાધીશીની લાગત Court fee.

લાગતું, adj. m. f. n. [See લાગવું.] Touching. 2. Relating; pertaining.

લાગતુંવળગતું, adj. m. f. n. [લાગતું +S. वल्ल to be attached to.] Relative to; pertaining to; referring to. 2. Connected with the subject in hand. 3. s. n. Connection; bearing; relation.

Id. લાગતા વળગતાને માલૂમ થાય કે Be it known to persons concerned, that.

લાગભાગ, s. m. [લાગ + S. भाग a share.] A share obtained owing to relationship.

લાગલાગટ, adv. [લાગ + લાગટ unceasingly.] Instantly; forthwith. 2. Repeatedly; one after the other; continuously; without a break.

લાગલું, adv. m. f. n. [See લાગવું.] Instantly; forthwith; immediately; at once; straightway.
એટલે તેણે લાગલો તકરારી શાસ્ત્રનો અભ્યાસ શરૂ કર્યો.—ઈ. સૂ. દે.

લાગવું, v. t. & i. [S. लग् to join.] To come into contact with. 2. To have suitableness or harmonious relation with. 3. To touch; to hit; to stick to; to refer to; to appertain to; to pertain to. 4. To fit; to suit; to apply to. 5. To close; to shut. 6. To be duly joined to or with. 7. To have or feel. 8. To commence or begin from. 9. To seem; to appear; to be perceived or apprehended; to strike; to be affected vith. 10. To be related to, or connected with. 11. To stick or adhere to. 12. (Used as an auxiliary verb). To begin; to enter upon. 13. To be occupied or engaged in. 14. To set in; to begin. 15. To be fixed upon or attached to.

Id. મારી લાકડી તેને લાગી My stick touched him. તે કાગળની પેટી તેને ચોપડી લાગી He took the paper-box to be a book; he mistook the paper-box for a book. તેનું ગાયન મને સુંદર લાગ્યું I was pleased with his singing. તેના મનને ઘણું લાગ્યું He took it to his heart; he was offended or mortified at it. લાય લાગી It was on fire. રંગ લાગવો To catch (of a colour). 2. To be in full swing (of pleasure, merriment, etc.). તેના મને પચીસ રૂપિયા લાગ્યા It cost me twenty-five rupees. પત્તો લાગતો નથી No trace can be found. તે તેનો કોણ લાગે છે ? How is he related to him ? મને એમ લાગે છે I think so. તે કામે લાગ્યો-રોજગારે લાગ્યો He is employed in, or occupied with, his business. કામે લાગવું To be useful for. 2. To be engaged in work; to be employed. તે તાળાને આ કુંચી લાગે છે This key fits that lock. તે ગુનાને આ કલમ લાગે છે This section applies to that offence. લાગી આવવું To feel insulted. શેઠને દાસીના વચનથી લાગી આવ્યું.—ક. ઘે. કાં. પગે લાગવું To fall at the feet of (in reverence or through tiresomeness). અચંબો લાગવો To be astonished. શરમ-ભૂખ-તરસ લાગવી-પિશાબ લાગવો-લાગવી—દુઃખ લાગવું To feel inclined to shame,

hunger, thirst, making water, pain, etc. પૂઠે લાગવું To pursue. 2. To persecute; to harass. ઘા-ડંખ લાગવો To be wounded or stung. હાથ લાગવું To be found; to come by; to meet with. તે તેની સાથે લાગ્યો છે He is in criminal intimacy with her. મન-ચિત્ત લાગવું To be fixed (of mind, or attention). અસર લાગવી To be influenced or affected by. કાને લાગવું To whisper in the ear. તેને તે જગ્યાનું પાણી લાગ્યું The climate of that place affected his health. કીમત લાગવી To cost. મારાં લાગ્યાં હું ભોગવીશ I alone should bear what I am destined to suffer. સંસારની જંજાળ તેમને લાગી ન હતી They were free from the troubles of their position in society.

Prov. લાગે તો તીર, નહીંતર તુક્કો I will either make a bolt or shaft of it.

લાગું, *s. n.* Same as **લાગો** *q. v.*

લાગુ, **લાગૂ**, } *adj.* [See **લાગવું**.] Near to; close to; connected with; contiguous. 2. Pursuing; following. 3. Applicable. 4. Suitable. 5. Agreeable. 6. Having illicit connections.

Id. લાગુ રહેવું To continue; to pursue. લાગુ પડવું To have an effect upon. 2. To fit exactly; to be applicable. તે તેને લાગુ છે He bears illicit relations with her. દવા લાગુ પડી The medicine had a favourable effect upon. તાળાને કુંચી લાગુ પડી-થઇ છે The key fits the lock. લાગુ પાડવું To apply; to make fit. રોગ લાગુ થવો To be attacked by a disease.

લાગેલ, Same as લાગેલું *q. v.*

લાગેલાગ, *adj.* [Redup. of લાગ.] Exactly fitting. 2. Exactly counterbalancing.

લાગેલું, *adj. m. f. n.* [See **લાગવું**.] Attached to (in illicit love); devoted to. 2. Adjoining; close to. 3. Hurt; injured. 4. Touched. 5. Burnt.

લાગો, *s. m.* [S. लग्न attached; inseparable.] A tax; a duty. 2. A lien; a right. 3. A relation. 4. A pursuit.

Id. લાગો નાખવો-ઘાલવો To put a tax upon. લાગો ઉઘરાવવો-લેવો To collect a tax.

Prov. બાર કાળાં ને તેર લાગા One has to pay out over and above what one has.

લાઘવ, *s. n.* [See લઘુ.] Lightness; delicacy; softness. 2. Smallness. 3. Dexterity; skill; activity. 4. Thoughtlessness; frivolity.

અખા લાઘવ સમજવા માંય.—**અખો.**

એક કારણ માનવામાં લાઘવ દેખાયું.—**કાંત.**

લાઘવી, *s. f.* Same as **લાઘવ** *q. v.*

લાંક, *s. m.* [See લંક.] A bend; a slight curvature.

ચંદ્રવદની ભ્રકુટી શુભ વાંક સિંહાકારે કટિનો લાંક.—**સામળ.**

લાંગ, *s. m.* Name of a kind of pulse; chikling vetch. Lathyrus sativus. N. O. Leguminosæ.

લાંગર, *s. n.* [See **લંગર**.] An anchor.

લાંગરવું, Same as **લંગરવું** *q. v.*

લાંઘ, *s. f.* [See **લાંઘવું**.] A fast; fasting. 2. Same as **લાંઘણું** *q. v.*

લાંઘણ, *s. n.* Same as લાંઘ *q. v.* 2. Sleeplessness.

લાંઘણી, *s. f.* A frame work in a cart to raise the front part so as to be on a level with the hinder part.

લાંઘણું, *s. n.* [See **લાંઘવું**.] Fasting before the door of a house of a debtor by the creditor to enforce payment of his dues.

લાંઘવું, *v. i.* [S. लंघ् to fast.] To be without food and drink; to fast. 2. To fast at the doors of the house of a debtor to enforce payment of one's dues.

લાંઘો, *s. m.* Same as **લાંઘણ** *q. v.*

લાચાર, *adj.* [લા not + S. चार a remedy.] Remediless; helpless; forlorn. 2. Poor; destitute.

લાચારી, *s. f.* [See above.] Helpless and wretched state; helplessness. 2. Destitution; poverty.

શરણપદ લાચારીનું તે ગુણરૂપે ન વખાણું હું.—**ન. ભો. દી.**

લાછ, Same as **લક્ષ્મી** *q. v.*

વિદ્યા આગળ લાછ હીંડે છે આખું ઓઢી.—**સામળ.**

લાછવર, *s. m.* [લાછ + S. वर a husband.] A wealthy husband. 2. Shree Krishna.

નીત નીત લાછવર લક્ષણ રૂડાં.—**નરસિંહ.**

લાછાં, *s. n. pl.* Fomentation of the feet with hot iron, etc.

Id. લાછાં લેવાં To foment the feet with hot iron, etc. મારાં તો લાછાં લેવાયાં My feet are scorched while walking over hot sand, etc. લાછાં લેવડાવવાં To harass; to afflict much.

લાછાકુંવર, *s. m.* [લાછ + S. कुमार a prince.] A young rich man. 2. A dandy.

લાછાકુંવર, ઓ લાછાકુંવર તમે પરણ્યા કે કુંવારા લાલ.-સ્રીગીત.

લાછો, *s. m.* Same as **લાછાં** *q. v.* 2. Same as **લાંછન** *q. v.* 3. A bundle (of silk thread).

Id. હીરના લાછા જેવું Very soft and simple; mild.

જેના જન્મોજન્મનો રોગ ગયો, તેને લેવો શો પડે લાછો ?-પ્રેમાનંદ.
મેલી ગયાનો નહિ લાછો, આડી નારી મધ્યે નર આછો.-બ્રાહ્મણ.

લાજ, *s. f.* [See **લજ્જા**.] Shame; bashfulness; modesty. 2. Respect; deference. 3. Honour; reputation; credit. 4. Disgrace; shame.

Id. લાજ આવવી To be ashamed. લાજ કાઢવી To veil the face with the ends of the upper garment, through modesty (by a woman). લાજ રાખવી To preserve credit; to protect from disgrace. લાજ મુકવી To be shameless.

Prov. જેણે મૂકી લાજ, તેને નાનું સરખું રાજ He that has no shame, has no conscience.

લાજમ, *adj.* [Ar. लाज़िम्.] Proper; suitable. 2. Incumbent upon; necessary; urgent.

લાજલજામણી, Same as **લજામણી** *q. v.* 2. Shame; bashfulness.

લાજવાળું, *adj. m. f. n.* [લાજ+વાળું having.] Modest; bashful. 2. Respected; honoured. 3. Respecting one's credit.

લાજવું, *v. i.* [See **લાજ**.] To be ashamed; to be abashed; to shrink from immodesty. 2. To blush; to be careful of one's credit not being broken.

લજામણી પેરે કુમળી જ લાજી.—નર્મદ.

લાજાં, Same as **લાજા** *q. v.*

લાજા, *s. m. pl.* [S लाजा.] Parched rice; rice or wheat swollen by parching.

કો મૌક્તિકે, કો કાંચન પુષ્પે, લાજાએ લાડી વધાવતી.-પ્રેમાનંદ.
લાજા લૈઇ વધાવંતી ગાવંતી રણવાસની.—કે. હ. ધ્રુ.

લાજાહોમ, *s. m.* [લાજા+ S. होम a sacrifice.] A ritual ceremony performed by the bride and bridegroom.

મંગળ વરતું બીજું એ, લાજાહોમે પ્રેમ.—ઉદ્ધવ.
એમ કહ્યા પછી કન્યા લાજાહોમ કરે છે.—મ. ન. દ્વિ.

લાજાળી, Same as **લજામણી** *q. v.*

લાજાળું, Same as **લાજવાળું** *q. v.*

લાજુલાડી, *s. f.* [લાજ + S. लाड् to fondle.] A bashful and fondled girl.

લાઝિમ, **લાઝીમ**, Same as **લાજમ** *q. v.*

મારા પર વેર લે એ તને લાઝિમ છે ?—ઇ. સૂ. દે.
અહીં ધીટકાર છે લાઝિમ.—કલાપિ.
લીધી દિલબર હતું લાઝિમ.—કલાપિ.

લાંચ, *s. f.* [S. लंचा bribe.] Bribe; bribery. 2. Bending down; a downward bent.

Id. લાંચ આપવી-ખવરાવવી To bribe. લાંચ લેવી-ખાવી To accept or take a bribe.

લાંચખાઉ, Same as **લાંચીઉં** *q. v.*

લાંચખોર, Same as **લાંચીઉં** *q. v.*

લાંચવું, *v. i.* [See **લચવું**.] To bend downward. 2. To give a bribe; to bribe.

સાયર કેમ લાંચેરે, વહેતે ચકલી ચાંચવતી.—નરભેરામ.

લાંચિયું, Same as **લાંચીઉં** *q. v.*

લાંચી, Same as **લાંચીઉં** *q. v.*

લાંચીઉં, *adj. m. f. n.* [See **લાંચ**.] Accepting a bribe; corrupt.

લાંચું, *adj. m. f. n.* [See **લાંચવું**.] Lessened; decreased; become less. 2. Wanting; less.

ગંદે રોગે તેનું હેત પણ મેં દીઠું છે લાંચું રે.—દયારામ.

લાંછન, *s. n.* [S. *fr.* लाञ्छ् to mark.] A stigma; a stain; a blot. 2. A mark on the body. 3. The discolouration or spots on the moon's disk.

ચંદ્રબિંબમાં લાંછન છે વળી.—દયારામ.

લાંછિત, *adj.* [See above.] Marked. 2 Named; called.

લાંછું, Same as **લાંછન** *q. v.*

લાંજો, **લાંઝો**, *s. m.* A dispute; an unsettled or incompleted business or transaction; an involved transaction.

સહુ જાદવ રીતે, પોખ્યાં લાંઝો ના પડયો.—દયારામ.

લાટ, *s. m.* [S.] Ancient name of a district (from Baroda to Surat). 2. A wave; a surge. 3. [Eng.] A lot; a large quantity. 4. *s. f.* The vertical pestle of an oil-mill. 5. The axle of a wheel. 6. A roller.

લાટબંધ, *adv.* [લાટ a lot+S. बंध् to bind.] In large quantities or numbers; by scores; in lots.

લાટાનુપ્રાસ, *s. m.* [S.] Alliteration; one of the five kinds of alliteration; the repetition of a word or words in the same sense but in a different application.

લાઠી, *s. f.* [S. यष्टि a stick.] A place where timber or fuel is stored and sold. 2. [S.] A mode of writing. 3. Name of the dialect spoken by the people of લાટ country.

લાઠો, *s. m.* A wave; a surge. 2. A big piece; a bar (of soap or of any metal).

લાડ, Same as લાટ *q. v.*

લાઠી, *s. f.* Same as લાઠી *q. v.* 2. A thick stick.

લાઠો, Same as લાઠો *q. v.*

લાડ, *s. n.* [S. लालन *fr.* लाल् to cause to play *fr.* लल् to play.] Caressing; fondling; tiddling; indulgence; endearment; kindness; tenderness; favour granted. 2. [See લાટ.] Name of a caste among Banias. 3. An individual of the caste of the same name.

Id. લાડ લડાવવાં To fondle; to indulge. લાડકોડ Fondling and satisfying the desire with respect to several kinds of things.

લાડકડું, } *adj. m. f. n.* [લાડ+કું, કું dim.
લાડકવાયું, }
વાયું having.] Darling; dear; pet; regarded with fondness. 2. Done out of indulgence. 3. Saucy; defying, etc, as arising from presumption upon the fondness with which one is regarded.

લાડકડી ચઢી રે કમાડ આળા વરને નીરખવા રે.—ગીત.

લાડકડી ક્યાં લાગી આવડી વાર ?—દયારામ.

લાડકા લાડુ, *s. m. pl.* [લાડકું & લાડુ sweet balls.] Sweetmeat presented by relatives to young members in the family on auspicious occasions.

લાડકું, Same as લાડકડું *q. v.*

લાડઘેલું, *adj. m. f. n.* [લાડ + ઘેલું mad.] Spoilt through indulgence and fondness.

લાડણી, *adj.* [See લાડ.] Overfondled. 2. Favourite; beloved. 3. *s. f.* A favourite woman.

લાડણું, *adj. m. f. n.* [See લાડ.] Fondled; indulged.

લાડલી, *s. f.* [See લાડ] A woman bred up in the midst of fondness or indulgence.

આંખ ભરી મા અલબેલડી રે, લાડલી લાડું.—દયારામ.

લાડવણ, *s. f.* [See લાડ.] A favourite or beloved woman.

લાડવાયું, Same as લાડકડું *q. v.*

લાડવું, *v. i.* [S. लाड् to fondle.] To act from presumption upon another's fondness or indulgence. 2. To appear to be saucy, through consciousness of another's indulgence.

લાડવો, *s. m.* [See લાડુ.] A sweetmeat ball. 2. A round ball of anything. 3. A round figure. 4. A gain; a profit; an advantage.

લાડસઘેલું, Same as લાડઘેલું *q. v.*

મારી લાડસઘેલી લાડણી રે.—દયારામ.

લાડાલાડ, *s. f.* [Redup. of લાડ.] Being saucy through consciousness of another's indulgence.

લાડી, *s. f.* A lass: a lassie. 2. A bride.

Prov. લાડીપાડીનાં નીવડે વખાણ The proof of the pudding is in the eating.

લાડીડું, } *s. n.* [See લાડી.] A child bred
લાડીલું, }
up in the midst of fondness and indulgence. 2. A lad; a bride-groom. 3. *adj. m f. n.* Same as લાડકું *q. v.*

જે શું લાડીલાં લે લાણ.—લલિત.

લાડીલું મનોહર રૂડું ધામ રે.—લલિત

લાડુ, *s. m.* [S. लड्डु.] A sweatmeat ball. 2. Profit; advantage; benefit. 3. A circle made of lace or silk on a bodice.

Id. આ લાડુખાવાનું કામ નથી This is not a bed of roses. લાડુ ભટ A man who eats and does no work; an idle fellow.

લાડો, *s. m.* A bride-groom; a fondled boy.

લાડોલાડી જમે રે કંસાર, ઉપર વેવાણ ટળવળે રે.—ગીત.

લાણ, *s. n.* [See લાભ, લાણી.] Profit; gain; benefit 2. *s. f.* Same as લાણી *q. v.*

લાખણશી લેને લાણ આ જુની એક જ ઘડી.—લોકોક્તિ.

જે શું લાડીલાં લે લાણ.—લલિત.

લાણી, *s. f.* Reaping. 2. [See લાભ.] Distribution of things of the same kind as presents to members of a community.

લાણું, *s. n.* Same as લાણી *q. v.*

શ્રીમંતો બહુ લાણાં લાહ્ય,કૂલણજી કેમી કૈલાય.—દલપતરામ.

લાંઠ, *adj.* [S. लंठनी an unchaste woman.] Stout; rude; unbending. 2. Unprincipled; cunning; wicked; roguish.

લાંઠપણું, } *s. n.* [લાંઠ + પણું, આઇ suffixes
લાંઠાઇ, } *s. f.*
forming nouns.] Cunningness; rudeness; roughness; bullying; rougishness.

લાંઠિયું, } adj. m. f. n. Same as લાંઠ q. v.
લાંઠીઉં, }

લાંઠો, s. m. [See લાંઠ.] A paramour. 2. A rogue. 3. A cheat.

લાંણુ, Same as લાણુ q. v. 2. Same as લહાવો q. v.

લાત, s. f. [S. लत्ता.] A kick; a blow with the foot.

Id. લાત ખાવી To be kicked. લાત મારવી To kick. 2. To spurn. 3. To hate; to despise.

લાતી, s. f. A warehouse near a port; a warehouse; a store-house.

વણિકચાતુરી ભારી લાતીમાં.—નર્મદ.

લાદ, s. f. The dung of some lower animals, e. g. horses, asses, etc.

લાદવું, v. t. [See લાધવું.] To load; to burden; to freight. 2. To pile or heap upon.

લાદી, s. f. [See લાધવું.] A pavement. 2. A hewn stone.

લાધવું, v. t. [S. लब्ध gotten fr. लभ् to get.] To load. 2. To be found; to accrue; to arise into. 3. To strike on hard ground; to strand (a boat, etc.).

બંને છે દર્દ કંઇ એવું દર્શીને દર્દી લાધતાં.—કલાપિ.
વ્યાપાર વિષે ન લાધી, કયાં સૂઝગી મૂરખ ખોટ ખાધી.-રત્નેશ્વર.
રાયને આવીને કહ્યું કંઇ ન લાધી સુદ્ધ.—ભાલણ.

લાનત, Same as લયાનત q. v.

લાંદો, Same as લોંદો q. v.

લાપટ, Same as લપાટ q. v.

લાપટીઓ, s. m. A person (generally the younger brother of the husband) who gives a slap on the wife's cheeks.

લાપન, s. n. [S. fr. लप् to speak.] Construing; interpretation; construction.

લાપસી, s. f. [S. लप्सिका.] A sweet dish made of wheat flour and sugar or molasses.

Prov. આપની લાપસી, પરાઇની કુસકી Every one thinks his shilling worth thirteen pence.

લાપી, Same as લાંપી q. v.

લાપોટ, Same as લપડાક q. v.

Id. લાપોટઝાપટ Brushing; mild thrashing; threatening.

લાપોટિયું, } s. n. Name of a disease in which there is a swelling between the cheeks and the ears.
લાપોટીઉં, }

લાફાલાફ, } s. f. [Redup. of લાફો.] Extravagance; prodigality. 2. Frequent and mutual slapping.
લાફાલાફી, }

મરજીમાં આવે તેમ લાફાલાફ કરવાથી ઘણું નુકસાન થાય છે.
—હ. દ્વા. કાં.

લાફાવેડા, s. m. pl. Same as લાફાલાફી q. v.

લાફો, s. m. [P.] A strengthening bar of wood nailed across or along a gate-door or window shutters. 2. An extravagant person. 3. A slap.

લાબડી, Same as લાવરી q. v.

લાબરૂં, adj. m. f. n. Tender; delicate.

લાબસી, Same as લાપસી q. v.

લાબું, s. n. A leaf of an aloe tree.

લાભ, s. m. [S. fr. लभ् to get.] Acquisition. 2. Gain; profit; advantage; lucre. 2. The first quantity in measuring or weighing.

Id. લાભ આપવો To reward for; to give the benefit of. લાભ લેવો To take advantage of. લાભ મેળવવો To gain a profit; to gain.

Prov. લાભ તે સવાયાં A profit at the rate of twenty-five per cent. 2. An expression of good wishes, used by merchants and traders in greeting each other on the New Year's Day, or on the amicable settlement of a dispute.

લાભકર, }
લાભકર્તા, } adj. [લાભ+S. कृ to do.] Profitable; advantageous; lucrative.
લાભકારક, }
લાભકારી, }

લાભપાંચમ, s. f. [લાભ+S. पंचमी the fifth day of a lunar fortnight.] The fifth day of the bright fortnight of Kartika.

લાભવું, v. i. [S. लभ् to get.] To get; to find. 2. To gain; to earn.

નાઠા પુઠે કોને ન લાભે, વેદ ભળી જો પેખે.—ભાલણ.

લાભાર્થ, } adv. [લાભ+S. अर्थ object.] With the object of benefitting.
લાભાર્થે, }

Id. લાભાર્થ ખેલ A benefit night.

લાભાલાભ, s. m. [લાભ+S. अ not+लाभ a gain.] Profit and loss; advantage and detri-

ment. 2. [See લાફ્લાશી] Extravagance; prodigality. 3. Pompous exhibition; parading.

લાભાલાભ સુખોદુઃખો સમ માની જયાજય.—ના. દ. ક.

લાભોજીલાભ, *s. m.* [લાભ+જી an honorific term +લાભ profit.] An expression used by persons while measuring or weighing the first quantity of a thing. 2. Extravagance; prodigality.

Id. લાભોજીલાભ ન કરીશ The first quantity measured or weighed may be given over and above the proper quantity, but subsequent quantities should not be so given.

લામણદીવો, *s.m.* The hanging lamp carried by the bride-groom's mother in the wedding procession. 2. A hanging lamp.

લાંપડું, *s. n.* Dry or green stunted grass.

લાંપી, *s. f.* Putty; a kind of cement for affixing glass, etc.

લાંબ, *s. f.* Remembrance; recollection. 2. Sudden recollection; sudden consciousness.

લાંબટંગિયું, લાંબટંગીઉં, લાંબટાંગિયું, લાંબટાંગીઉં, } *adj. m. f. n.* [લાંબું+ S. टंगा a leg.] Long-legged; having long legs; long-shank.

લાંબડી, *s. f.* Name of a kind of shrub. Celosia argentea. N. O. Amarantaceæ.

લાંબભાત, *s. m.* [લાંબું+ભાત rice.] Stalks of rice of the previous harvest.

લાંબી, Same as **લાંપી** *q. v.* 2. *adj. f.* Same as **લાંબું** *q. v.*

લાંબીટુંકી, *s. f.* [લાંબું + ટુંકું short.] An abusive speech. 2. An exaggerated talk. 3. A discussive talk; argument.

લાંબી નજર, *s. f.* [લાંબું & P. नज़र a sight.] Longsight. 2. Foresight; consideration of remote consequences.

લાંબું, *adj. m. f. n.* [S. लंब *fr.* लंब् to hang.] Long. 2. Tall. 3. Distant; remote. 4. Laid at full length; stretched out; lying prostrate.

Id. લાંબું કરવું To lengthen. 2. To give a tedious detailed account. લાંબું કાઢવું To live a long life. લાંબું થવું-થઇ જવું To be prostrate or stretched along the ground. 2. To suffer a loss in a business. 3. To die. 4. To be lengthened. **લાંબું ખેંચવું** To outlive; to live a long life. 2. To delay. લાંબી ખેંચવી To sleep a sound sleep. 2. To die. લાંબી નિદ્રા-ઉંઘ Death. લાંબી ફાળ ભરવી To enterprise; to do a work beyond one's power or means. લાંબી સોડે સૂવું To die. લાંબી લેખણે લખવું To carry on transactions on a large scale or beyond one's resources. લાંબું પિંગળ કરવું To exaggerate; to talk long. લાંબું ચાલવું To last for many days. લાંબે પાટે સૂવું To be an insolvent. 2. To suffer a great loss. 3. To be ruined. લાંબો હાથ કરવો To accept bribe. 2. To be charitable.

Prov. લાંબા જોડે ટુંકો થાય, મરે નહિ પણ માંદો થાય Strive not to vie with the great.

લાભરું, લાંભું, } *s. n.* [See **લાભ**] A lot; a lottery. 2. A share; a part.

Id. લાભરું પાડવું To distribute shares.

લાય, *s. f.* [S. लेह् licking *fr.* लिह् to lick.] A medicine that is to be licked. 2. [S. अलात a fire-brand.] Fire; conflagration. 3. Name of a kind of silk-cloth. 4. A desire for food; hunger.

Id. લાય લાગવી To be set on fire. લાય લગાડવી To set on fire. મારા પેટમાં લાય લાગી છે I am very hungry. 2. I am excited with anger.

લાયક, *adj.* [Ar. लाइक़.] Proper; suitable; fit; becoming; capable; competent; worthy; qualified for.

વંક વાટ અંકે કરી, લંક માહે લાયક થયાં.—સામળ.

લાયકાત, લાયકી, } *s. f.* [P. लियाक़त.] Suitableness; propriety; fitness; worthiness; worth; competency; being qualified for; qualifications; manners.

લાયકીવાળું, *adj. m. f. n.* [લાયકી+વાળું having.] Possessing propriety; mannerly; well-behaved; respectable; worthy; good.

લાયરી, *s. f.* [See **લહરી** a wave.] Bragging; boasting. 2. Foppishness. 3. A swaggering talk.

Id. લાયરી કરવી-ચલાવવી To boast; to speak in an exaggerated language.

લાયરીખોર, *adj.* [લાયરી+ P. खोर enjoying.] Boastful; vain. 2. Foppish. 3. Swaggering.

લાયલેપા, *s. f.* [લાય fire + S. लिप् to cover; to contaminate.] Great inconvenience or difficulty.

Id. હું લાયલેપાથી-લાયલેપાએ મારૂં ચલાવું છું I maintain myself with great difficulty.

લાર, *s. f.* [S. लहरी a wave.] A line; a row.

લારી, *s. f.* [Eng.] A lorry; a wheel-barrow. 2. Same as લાળી *q. v.*

લારૂં, *s. n.* [See above.] Continuation; succession. 2. A long line; a row; a large number; a crowd. 3. A tiresome or troublesome thing or person. 4. A pendent.

મનથી મુકી દેજે રે, માયાનું લારૂં.—ધીરો.

ચમર ધરણી શિરે લારૂં શું વિલસે છે.—દલપતરામ.

લારે, *adv.* [See લાર.] Behind. 2. In a line; in a row. 3. In company of. 4. In hoards.

લાલ, *adj.* [P. लअल a ruby.] Red; crimson. 2. *s. f.* A ruby. 3. Same as લાલસા *q. v.* 4. *s. m.* A precious fellow; a fop; a beau. 5. A son. 6. *s. n.* Name of a kind of red bird.

પામવું વશ દૈવને પણ આશાતણી છે લાલ.—ભાલણ.

લાલકસ્તુરી, *s. f.* Name of a bird; the white-collared ouzel.

લાલગુલાલ, Same as લાલચટક *q. v.*

લાલઘૂમ, *adj.* & *adv.* Deep red. 2. Completely red.

આંખો ઘેરી લાલઘૂમ છે.—કે. હ. ધ્રુ.

લાલચ, *s. f.* [See લાંચ.] A bait; a lure; a temptation. 2. Bribe; bribery. 3. Avarice; covetousness; greediness; cupidity.

Id. લાલચ આપવી-દેખાડવી-બતાવવી To promise a gratification generally illegal. 2. To tempt. લાલચ કરવી To expect a gratification, to which one has no claim. 2. To feel tempted.

લાલચટક, *adj.* [લાલ+ચટક bright.] Deep red; flaming red.

લાલચવું, *v. i.* [See લાલચ.] To be enticed; to be tempted.

પણ તુજ ગોરસ પર લાલચ્યું મારૂં મન જો.—દયારામ.

લાલચુ, *adj.* [See લાલચ.] Covetous; greedy; avaricious.

લાલચુડું, *adj. m. f. n.* Same as લાલચુ *q. v.*

લાલચોળ, Same as લાલચટક *q. v.*

લાલજી, *s. m.* [લાલ+S. देव a god.] A metallic idol of young Krishna.

લાલન, *s. n.* [S. *fr.* लाल् to cause to play *fr.* लल् to play.] Fondling; caressing; dandling. 2. Indulging; over-indulgence.

લાલનપાલન, *s. n.* [લાલન + S. पालन protection.] Fondling and protecting. 2. Careful rearing up. 3. Indulgence.

માબાપના લાડ અને લાલનપાલનથી દૂર જ જવો જોઇએ.-મ. ન. દ્વિ

લાલપાલ, *s. f.* [See above.] Kind treatment; indulgence.

લાલબાઇ, *s. f.* [લાલ+ બાઇ a woman.] Fire. 2. A foppish woman.

Id. લાલબાઇ લગાડવી To burn. 2. To condemn. 3. To let alone.

લાલમનીઆ, *s. n.* Name of a bird; the red mania.

લાલમલાલ, *adj.* [Redup. of લાલ.] Red. 2. Rich in chillies. 3. Pleasing; beautiful. 4. Foppish.

લાલશિર, *s. n.* Name of a bird; the pink-headed duck.

લાલસા, *s. f.* [S. *fr.* ला intens. +लस्, लष् to desire.] Eagerness. 2. An ardent desire. 3. A longing of a pregnant woman.

લાલા, *s. n.* [See લાલ.] Name of a beautiful flower; the Indian tulip. 2. *s. m.* A fop; a beau. 3. [S.] Saliva.

Id. લાલા લહેરી A lively gay man; a spark.

લાલાઇ, *s. f.* [લાલ+આઇ a suffix forming a noun.] Foppishness.

લાલાજી, *s. m.* [લાલા+જી an honorific term.] A fop; a beau.

લાલાતાણુ, *s. f.* Dishonour; disgrace.

લાલામેહ, *s. m.* Albuminuria; the presence of albumin in the urine.

લાલાશ, *s. f.* [લાલ+ આશ a suffix forming a noun.] Redness; red colour.

લાલિત્ય, *s. n.* [See લલિત.] Lolling; languid signs and gestures indicative of the tender passion. 2. Brilliance; beauty; elegance; loveliness.

લાલિયો, Same as લાલીઓ *q. v.*

લાલી, *s. f.* [See લાલ.] Redness; crimson hue; bloom. 2. A red kite (for flying). 3. A pendulum of a bell.

ગુલ્લાલા સમ છોરૂઓ ગાલલાલી તજી દેહ.—નર્મદ.

લાલીઓ, *s. m.* The untouchable.

લાલો, *s. m.* [See લાલ.] A fop; a beau.

લાલોત્પાદક, *adj.* [લાલા+S. उत्पादक producing.] Salivary.

લાવ, *s. m.* [See લાવો,લાભ.] Fruition; enjoyment of pleasure.

સમજુને છે સરખો લાવ.—અખો.

લાવણ્,
લાવણ્તા,
લાવણ્તાઇ, } *s. f.* Same as લાવણ્ય *q. v.*

લાવણમાં હું લેવાણી.—બ્રહ્માનંદ.

લાવણ્િક, *adj.* [See લાવણ્ય.] Lovely; charming. 2. *s. n.* [See લવણ.] A salt-celler.

લાવણી, *s. f.* [S. लावण्यमय.] A ballad; a love-song.

લાવણીપત્રક, *s. n.* [S. लाव cutting+पत्रक a letter; a leaf.] A statement of fields cultivated in the year, showing persons from whom revenue is to be collected.

લાવણ્ય, *s. n.* [S.] Beauty; loveliness. 2. Suavity or sweetness of language.

લાવણ્યમય, *adj.* [લાવણ્ય + S. मय having.] Lovely; handsome.

લાવરી, *s. f.* Name of a kind of quail.

લાવરૂં, *s. n.* [See લવવું.] Barking of a dog. 2. Angry words. 3. Biting by a dog.

Id. લાવરાં નાખવાં-ભરવાં To speak angry words. 2. To bite (of a dog).

લાવલશ્કર, *s. n.* [રાવ + લશ્કર an army.] A force; an army; a troop.

પોતાની સાથે લાવલશ્કર રાખતા.—હ. કા. કાં.

લાવવું, *v. t.* [લેવું + આવવું to come.] To bring; to fetch; to procure; to get. 2. [Mar.] To shut; to close (a door or a window).

Id. લાવી મૂકવું To bring to the right point; to prove a thing by a long and tedious method. મનમાં લાવવું To think about; to take into consideration. ઠેકાણે લાવવું To set right.

લાવું, Same as લાહવું *q. v.*

લાવો, *s. m.* [See લાભ, લાવ.] Enjoyment of a pleasure; fruition.

Id. લાવો લેવો To enjoy pleasure. સંસારનો લાવો Pleasure of a family life.

લાશ,
લાસ, } *adj.* [P. लाश a carcass.] Ruined wrecked; damaged. 2. *s. f.* A corpse; a carcass. 3. Jumping; dancing.

ધરી ભેટી ઘોડાની લાસ.—પદ્મનાભ.

લાસરિયાપણું, } *s. n.*
લાસરિયાવેડા, } *s. m. pl.* [લાસરિયું + Guj. પણું a suffix forming a noun, S. वृत्ति conduct.] Fickleness; dilatoriness. 2. Having no regard for promise; faithlessness.

લાસરિયું, *adj. m. f. n.* [S. लस् to play; to frolic.] Fickle; dilatory; unsteady; changeable; inconstant. 2. Regardless; faithless.

લાસુ, *adj.* Dry; not greased or oiled. 2. *s. n.* Any kind of corn except pulse.

લાસ્ય, *s. n.* [S.] A dance.

અજ્ઞાત તેવું રમણીય નિહાળી લાસ્ય.—કાંત.

લાહ, *s. f.* [See લાય.] Fire; flame. 2. Great heat. 3. Hunger; appetite. 4. *s. n.* Name of a silken cloth.

અરરર ! એ સ્થળે તો લાહ વરસે છે.—કે. હ. ધ્રુ.

આ લાહ જેવા તડકાની વેળા શકુંતલા સહીઅરો સાથે બેઠી હશે. —શ. ઉ. ચા.

લાહર, *s. f.* [See લાસરિયું.] Delay.

લાહવું, *v. t.* [See લાભ, લાવું, લાણી.] To distribute articles of the same kind among the members of a community.

લાહાવો, Same as લાવો *q. v.*

લાહાળો, Same as લાળો *q. v.*

લાહી, *s. f.* [S. लिह् to lick.] Paste.

લાહે, Same as લાહ *q. v.*

લાહેરી,
લાહ્યરી, } Same as લાયરી *q. v.*

લાળ, *s. f.* [S. लाला.] Saliva.

લાળિયું, *adj. m. f. n.* [લાળ + વાળું having.] Emitting saliva. 2. *s. n.* An ear of corn. 3. Name of a piece of cloth hung round the neck of a child for the droppings of saliva. 4. Name of an ornament for the lobe of the ear.

લાળી, *s. f.* [S. लाला the tongue.] The tip of the ear; the ear-lap. 2. The tongue of a bell. 3. A cry or bark (of a jackal).

આ જમણી બાજુએ શિયાળની લાળી થાય છે.—હ. પ્રે. ત્રિ.

લાળીડું, Same as લાળિયું *q. v.*

લાળો, *s. m.* [લાહ + વાળું having.] Burning coal; a cinder.

તેનું કાળે લાગે કરમ ધસ્યું.—નરસિંહ.

લિખિત, *adj.* [S. *fr.* लिख् to write.] Written; documentary.

લિંખિયું, Same as લીખિયું *q. v.*

લિંગ, *s. n.* [S. *fr.* लिङ्ग् to move.] A sign; a token; a mark; a characteristic. 2. The male organ of generation. 3. Gender (in Gram). 4. The phallus or emblematic representation of Shiva. 5. The middle term in a syllogism (in Logic). 6. The subtle frame of the body (in Vedanta philosophy).

લિંગદેહ, *s. m.* [લિંગ+S. देह the body.] The subtle frame or body; the undestructible original of the gross or visible body.

લિંગપ્રતિષ્ઠા, *s. f.* [લિંગ+ S. प्रतिष्ठा establishment.] The establishment or consecration of emblematic representation of Shiva.

લિંગશરીર, *s. n.* Same as લિંગદેહ *q. v.*

લિંગાનુશાસન, *s. n.* [લિંગ+S. अनुशासन a law.] The laws of grammatical gender (in Gram.).

લિંગાર્ચન, *s. n.* [લિંગ + S. अर्चन worship.] Worship of Shiva in the shape of an emblem of Shiva.

લિંગાયત, } **લિંગાયતી**, } *s. m.* [લિંગ+S. आयत attracted.] A worshipper of Shiva who carries the emblem of Shiva suspended around the neck.

લિંગી, *adj.* [S. लिङ्गिन्.] Having a mark or sign. 2. Having various sexes or genders. 3. Wearing an emblem of Shiva 4. Worshipping Shiva. 5. Possessing the middle term (in Logic).

લિંટિયું, Same as લીંટિયું *q. v.*

લિંટિયું, Same as લીંટિયું *q. v.*

લિંડું, Same as લીંડું *q. v.*

લિંધરૂં, Same as લીંધરૂં *q. v.*

લિંપણ, Same as લીંપણ *q. v.*

લિંપવું, Same as લીંપવું *q. v.*

લિપિ, *s. f.* [S.] Writing alphabet; characters.

લિપિધારા, *s. f.* [લિપિ+S. धारा a stream.] A spelling-book. 2. A copy-book containing lines for copy with instructions how to write.

લિપ્ત, *adj.* [See લીંપવું.] Besmeared; anointed.

લિપ્સા, *s. f.* [S. *fr.* लभ् to get.] Desire of obtaining. 2. Desire.

લિબાસ, *s. m.* [P.] Dress; clothes.

લિબાસ જોઇ ફકીરનો.—કલાપિ.

લિમડી, Same as લીમડી *q. v.*

લિમડો, Same as લીમડો *q. v.*

લિમોત્છવ, Same as લીમોત્સવ *q. v.*

લિંપણ, Same as લીંપણ, લીંપણ *q. v.*

લિંપવું, Same as લીંપવું, લીંપવું *q. v.*

લિંબડો, Same as લીમડો *q. v.*

લિંબુ, Same as લીંબુ *q. v.*

લિંબોળી, Same as લીંબોળી *q. v.*

લિંબેણુ, Same as લીંબેણુ *q. v.*

લિંબોઇ, Same as લીંબોઇ *q. v.*

લિલછોયું, Same as લીલછોયું *q. v.*

લિલઝાસું, Same as લીલઝાસું *q. v.*

લિલમ, Same as લીલમ *q. v.*

લિલવટ, Same as લીલવટ *q. v.*

લિલવો, Same as લીલવો *q. v.*

લિલવેણુ, Same as લીલવેણુ *q. v.*

લિલાંપાણી, Same as લીલાંપાણી *q. v.*

લિલાણુ, Same as લીલાણુ *q. v.*

લિલામ, Same as લીલામ *q. v.*

લિલાસું, Same as લીલાસું *q. v.*

લિલાલહેર, Same as લીલાલહેર *q. v.*

લિલુંછમ, Same as લીલુંછમ *q. v.*

લિલોતરી, Same as લીલોતરી *q. v.*

લિસોટી, Same as લીસોટી *q. v.*

લિસોટો, Same as લીસોટો *q. v.*

લીક, *s. f.* [See લીટી.] A line. 2. A limit; a boundary.

હસે લોક રૂપે લીક વાળી, નાંખે કાંકરા પાડે તાળી.-પ્રેમાનંદ.

લીખ, *s. f.* [S. लिक्षा.] An egg of a louse; a nit.

માંહી લાખો જૂઓ લીખો ભાગો.—દલપતરામ.

લીખિયું, *s. n.* [See લીખ.] A comb having very close and fine teeth for removing eggs of lice. 2. *adj. m. f. n.* [લીખ + વાળું having.] Full of or possessing or containing eggs of lice.

લીટ, *s. n.* [S. श्लेष्मन्.] Sticky matter emitting from the nose; nasal mucus.

Id. લીટ નીકળવું To snivel; to run at the nose.

લીટી, *s. f.* A line. 2. A row. 3. A quarter of a rupee.

Id. લીટી દોરવી-પાડવી-કાઢવી To draw a line. 2. To scratch out. 3. To fix a limit or a boundary. લીટી દોરવી To write. એને લીટી દોરતાં એ આવડતું નથી He cannot write; he is illiterate.

લીટિયું, *adj. m. f. n.* [લીટ + વાળું having.] Emitting mucus from the nose; dirty.

લીટો, *s. m.* A thick line; a stroke.

લીંટ, Same as લીટ *q. v.*

લીંટિયું, Same as લીટિયું *q. v.*

લીંડી, *s. f.* [S. लोष्ट a clod.] A small globule of dung of a goat, mouse, etc.

લીંડીપીપર, Same as પીપર *q. v.*

લીંડું, *s. n.* [See લીંડી.] A globule of dung.

લીદ, *s. f.* The dung of horses, elephants, etc.

લીધરૂં, *adj. m. f. n.* Having large bundles of clothes. 2. Ragged.

લીધે, *prep.* [See લેવું.] Owing to; on account of. 2. For the sake of.

લીન, *adj.* [S. *fr.* ली to melt.] Absorbed in; engrossed in; swallowed up in. 2. Melted; disappeared. 3. Humble; meek; lowly.

Id. લીન થવું To be absorbed in.

શિક્ષક શિષ્યનું ધ્યાન પાઠ પર જ લીન કરાવી શકે.-કે. પ્રા. શિ.

અમીમય હૈયાં ઉમળકે થાય પરસ્પર લીન.—લલિત.

લીપણ, *s. n.* [See લીપવું.] Plastering or smearing over; a thin coating on the ground, of cow-dung and mud.

લીપવું, *v. t.* [S. लिप् to smear.] To daub; to smear over with; to plaster.

લીમડી, *s. f.* Same as લીમડો *q. v.*

લીમડો, *s. m.* [S. निंब.]Name of a tree and its wood. Melia azadirachta. N. O. Meliacæ. This is કડવો લીમડો. There is another tree of a different order called મીઠો લીમડો *q. v.*

લીમોચ્છવ, *s. m.* [લીમડો+S उत्सव a festival.] A festival observed on the first day of Chaitra when the juice of the fresh leaves of the Nimba tree is drunk.

લીંપણ, Same as લીપણ *q. v.*

લીંપવું, Same as લીપવું *q. v.*

લીંબડો, Same as લીમડો *q. v.*

લીંબુ, *s. n.* [S. निंब.] A fruit of the citron tree.

Id. લીંબુનો તેજાબ Citric acid.

લીંબણ, } લીંબોઇ, } *s. f.* [See above.] Name of a plant; the citron tree. Citron acida. N. O. Rutacæ. 2. *adj.* Resembling the size and colour of the fruits either of the melia or the citron tree.

સુતરેલ લીંબોઇ ભાતની ખજુરી કોર.—હ. દા. કાં.

લીંબોડી, Same as લીંબોઇ *q. v.* 2. Same as લીંબોળી *q. v.*

લીંબોળી, *s. f.* [See લીંબડો.] The fruit of the લીમડો tree. 2. A copper vessel having the form of the fruit of the લીમડો tree used in cooking. 3. A lemon tree.

દૂષણ આપી દ્રાખને કાગ લીંબોળી ખાય.-દલપતરામ.

લીલ, *s. f.* [See લીલું.] Moss; the green matter which collects on the surface of stagnant water.

Id. લીલ પરણવી Marriage with a second wife within a year from the death of the first. લીલ પરણાવવી To perform the last monthly ceremony of the dead before the expiry of a year. લીલ વાળવી To ruin; to devastate. લીલ વળવી To be covered with moss. 2. To be soiled; to be spoiled.

પછી લીલ ને ઘાસ વિષે તો ભટક્યાં તે બહુ પેર.-ખબરદાર.

લીલકંઠ, Same as નીલકંઠ *q. v.*

લીલછાયું, *adj. m. f. n.* [લીલું+S. छाया shade.] Greenish. 2. Having a greenish bark or rind.

લીલજ, Same as નિર્લજ્જ *q. v.*

લીલજવેડા, *s. m. pl.* [લીલજ + S. वृत्ति habit.] Shameless conduct; shameless acts.

લીલઝામું, *s. n.* [લીલું+ઝામવું to clot.] A green or black scar caused by being struck or beaten.

લીલમ, *s. n.* [S. नीलिमन् blueness.] Name of a precious stone; emerald; saphire.

લીલવટ, *s. n.* [See લલાટ.] The forehead.

લીલવટ લાલનું રે, શોભે કુંકુમબિંદુ કીધું.—દયારામ.

લીલવણ, } *s. n.* લીલવણી, } *s f.* [See લીલું.] Name of a kind of grass. 2. Green colour; green colour of fresh vegetation. 3. A place abounding with vegetation.

લીલવય, *s. f.* [લીલું +S. वयस् age.] Infancy; childhood.

લીલવેણ, Same as લીલવણ *q. v.*

લીલવો, *s. m.* [See લીલું.] A seed of a bean. 2. A seed of the dolichos bean. 3. The clitoris; the vagina.

લીલાઇ, Same as લીલામ *q. v.*

લીલા, *s. f.* [S.] Play; sport; diversion; pastime. 2. A sportive act; a wanton sport. 3. Sportiveness. 4. An incarnation; exploits of a deity in an incarnation. 5. Beauty; charm. 6. Name of a metre each foot containing fourteen syllables.

Id. અહારની લીલા Outward conduct. આંહેની લીલા The play of the passions. લીલા વરતારવી To continue the sports or exploits. 2. To die and continue one's own exploits in the other world (said of a divine person). 3. To die. પરમેશ્વરની લીલા The creation and maintenance of the world. લીલા રમવી-કરવી To arrange and carry out a cunning trick. 2. To die.

લીલા વિષે જ મન કીધું સદા પ્રવેશ.—દલપતરામ.

લીલાઉ, Same as લીલામ *q. v.*

લીલાગર, *s. f.* Hemp; bhanga.

કોઈ લીલાગર છણી જળ સાથ લીધી.—દલપતરામ.

લીલાણ, *s. n.* [See લીલું.] Greenness; verdure; a verdant pasturage.

લીલામ, *s. n.* An auction.

લીલામું, Same as લીલઝામું *q. v.*

લીલાલહેર, *s. f.* [લીલા+S. लहरी enjoyment.] Perfection of happiness; pleasure and enjoyment.

લીલાવતાર, *s. m.* [લીલા+S. अवतार incarnation.] The descent (of Vishnu) on the earth for amusement.

લીલાવતી, *s. f.* Name of a metre containing 32 matras and 8 talas.

લીલી ચા, *s. f.* Name of a plant; the lemon grass. Andropogon citratus. N. O. Graminacæ.

લીલી દરાખ, *s. f.* [લીલું & S. द्राक्ष grape.] Green grape.

લીલીપીઠ, *s. f.* [લીલું + S. पीठिका a market.] A vegetable market.

લીલીસૂકી, *s. f.* [લીલું+S. शुष्क dry.] Prosperity and adversity; happiness and misery.

લીલું, *adj. m. f. n.* [S. नील blue.] Green. 2. Blue. 3. Fresh; new: recent. 4. Wet; humid; moist. 5. Sappy; juicy. 6. Rich; wealthy. 7. Good

Id. લીલી ઘોડી Hemp; bhang. 2. An intoxicating drink. 3. The effect of the drink; intoxication. લીલી ઘોડીએ ચઢવું To talk at random. 2. To give out secrets under intoxication. લીલું કરવું To benefit; to enrich. લીલો કાળ-દુકાળ Famine caused by excessive rain. લીલાં પાણી Hemp; bhanga. 2. Intoxication. અપાર વીતે બ્રાહ્મણ ઘેર, લીલાંપાણી પીએ ઝેર.—નર્મદ. તમે તો ઉનાળામાં લીલાં પાણીનુંજ સેવન કરતા હશો.—નવલરામ. તે લીલો છે He is a rich man. લીલી લેખણ Fresh writing. લીલું વળવું To benefit. 2. To turn out unsuccessful; to inflict a loss. (In irony.). લીલી વાડી Youth. 2. Young children. લીલે તોરણે Without success; unsuccessfully.

Prov. લીલા વનના સુડા ઘણા Friends are plenty, when the purse is full; daub yourself with honey, and you will have plenty of flies.

પોતે લીલી ઘોડી ઉપર ચઢયા હોય ત્યારે છાંટ મારવામાં ચતુર હતા. —મહિપતરામ.

લીલુંછમ, *adj. m. f. n.* Very green.

લીલુંપીળું, *adj. m. f. n.* [લીલું + S. पीतक yellow.] Intoxicated. 2. Of various colours. 3. Angry; wrathful.

Id. લીલુંપીળું થઇ જવું To be very angry.

લીલોતરી, *s. f.* [See લીલું.] Verdure. 2. Green vegetables; greens.

લીશરા, *s. n.* Name of a bird; the wire-tailed swallow.

લીસરડો, *s. m.* A line; a scratch.

નહીં લીસરડા ઝાંખા આહાં ઉડેલ તણા દીસે.—લલિત.

લીસું, *adj. m. f. n.* [S. श्लक्ष्ण.] Smooth; glossy; glib; slippery.

Id. લીસો માણસ A dishonest person. લીસી પાટલીનો ગ્રાહક Not learned; remaining last in the class.

લીસોટી, *s. f.* A crooked line. 2. A scratch.

લીસોટો, *s. m.* A thick and long scratch.

લીહ, લીહી, } *s. f.* [See લીટી.] A line; succession. 2. A boundary; a limit.

લીહ લોપાશે લોકમાં રે, બીજી વાંસે કેની વા'ર ?—ભોજો.

લુઇ, *s. f.* Same as લુઓ *q. v.*

લુઓ, *s. m.* [S. लोष्ट a lump of clay.] A small round lump of dough.

લુક, *s. f.* [See લૂ.] Hot wind. 2. Sunstroke.

Id. લુક લાગવી To be attacked by sunstroke.

લુક્ખું, Same as લૂખું *q. v.*

તીખા, લુકખા ને ઊના જે અતિશે.—ના. દ. ક.

લુખ, Same as લૂ *q. v.*

તાપમાં ફરેથી એને લુખ તો લાગી નહિ હોય ?—અ. ઉ. અ

લુખરી, Same as લૂખરી *q. v.*

લુખસ, Same as લૂખસ *q. v.*

લુખિયું, *s. n.* An earthen smoking pipe.

લુખું, લુખ્ખું, } Same as લૂખું *q. v.*

લુગડાંબોળ, Same as લૂગડાંબોળ *q. v.*

લુગડાંલત્તાં, Same as લૂગડાંલત્તાં *q. v.*

લુગડાંલત્તાં પહેરી તૈયાર થઈ.—ઝ. ઉ. યા.

લુગડું, Same as લૂગડું *q. v.*

લુગત, *s. n.* [P.] A dictionary; a vocabulary of words.

લુગદી, *s. f.* [See નગદ.] A ball or mass of a sticky substance.

લુગાઇ, *s. f.* [H.] A wife.

આગરો ને લુગાઇનો વાયરો.—હ. દ્વા. કાં.

લુંગી, *s. f.* [P.] A piece of cloth. 2. A dhoti.

લુચ્ચાઇ, *s. f.* [લુચ્ચું + Guj. આઇ a suffix forming a noun.] Roguery; knavery; cunning; a trick.

Id. લુચ્ચાઇ કરવી-રમવી To play a trick.

લુચ્ચું, *adj. m. f. n.* Cunning; roguish; clever; crafty. 2. False to one's marriage vow; adulterous.

લુછણિયું, Same as લૂછણિયું *q. v.*

લુછણું, Same as લૂછણું *q. v.*

નારી કરઇ લુણ લુછણાં.—પદ્મનાભ.

લુછવું, Same as લૂછવું *q. v.*

લુછેલુછે ગાત્ર નહીં પાણીની કસર કરે.—હ. દ્વા. કાં.

લુંચી, *s. f.* [S. लुंच् to pluck.] Turning back.
Id. લુંચી ખાવી To turn back.

લુંછવું, Same as લૂછવું *q. v.*

લુટ, Same as લૂંટ *q. v.*

લુટફાટ, Same as લૂટફાટ *q. v.*

લુટવું, Same as લૂટવું *q. v.*

લુટાઉ, Same as લૂટાઉ *q. v.*

લુટારો, Same as લૂટારો *q. v.*

લુટાલુટ, Same as લૂટાલૂટ *q. v.*

લુટાવવું, Same as લૂટાવવું *q. v.*

લુટાવું, Same as લૂટાવું *q. v.*

લુઠવું, Same as લૂઠવું *q. v.*

લુણ, Same as લૂણ *q. v.*

લુણચાં, Same as લૂણચાં *q. v.*

લુણપણું, Same as લૂણપણું *q. v.*

ત્યારે લુણપણાનું નખોદ ગયું.—અખો.

લુણહરામ, Same as લૂણહરામ *q. v.*

લુણહરામી, Same as લૂણહરામી *q. v.*

નથી કો લુણહરામી સમા.—સામળ.

લુણારી, Same as લૂણારી *q. v.*

લુણી, Same as લૂણી *q. v.*

લુણો, Same as લૂણો *q. v.*

લુંટ, Same as લૂટ *q. v.*

લુંટણિયું, લુંટણીઉં, } Same as લૂટણિયું, લૂટણીઉં *q. v.*

લુંટફાટ, Same as લૂટફાટ *q. v.*

લુંટવું, Same as લૂટવું *q. v.*

લુંટાઉ, Same as લૂટાઉ *q. v.*

લુંટારૂ, Same as લૂટારૂ *q. v.*

લુંટારો, Same as લૂટારો *q. v.*

લુંટાલુટ, Same as લૂટાલૂટ *q. v.*

લુંટાવવું, Same as લૂંટાવવું *q. v.*

લુંટાવું, Same as લૂંટાવું *q. v.*

લુંઠ, *adj.* Violent; powerful. 2. *s. m.* A husband. 3. A villain; a cheat.

લુંઠવું, Same as લૂઠવું *q. v.*

લુંડાઇ, *s. f.*, લુંડાપણું, *s. n.* } [લુંડો + આઇ, પણું suffixes forming nouns.] Servitude; a serving state.

લુંડી, *s. f.* A maid-servant.

લુંડો, *s. m.* A servant.

લુંદો, Same as લોંદો *q. v.*

લુપ્ત, *adj.* [S. *fr.* लुप् to disappear.] Dropped; cut off. 2. Disguised; partial.

લુપ્તોપમા, *s. f.* [લુપ્ત + S. उपमा a simile.] A partial or an elliptical simile; a simile in which two or more requisites of a simile are omitted.

લુબ્ધ, *adj.* [S. *fr.* लुभ् to covet.] Desirous of; longing for. 2. Covetous; greedy. 3. Cupidinous. 4. Intent upon; deeply engaged in.

લુબ્ધક, *s. m.* [S.] A hunter. 2. A covetous or greedy man. 3. *adj.* Alluring; enticing.

લુબ્ધતા, *s. f.* [See લુબ્ધ.] Greed; avarice; an eager desire to possess a thing.

લુબ્ધાવું, *v. i.* [See લુબ્ધ.] To be affected by an intense desire. 2. To be greedy; to be a victim to avarice.

હરિ વિના કાંઇ લુબ્ધાઇ ન જાવું.—દયારામ.

લુમ, Same as લૂમ *q. v.*

લુમકો, Same as લૂમકો *q. v.*

લુમખી, Same as લૂમખી *q. v.*

લુમખું, Same as લૂમખું *q. v.*

નરેણીએ લટકાવું લુમખાં હીરા મોતીનાં.—દલપતરામ

લુમઝુમ, Same as લૂમઝુમ *q. v.*

લીલીછમ લુમઝુમ લચકતી.—લલિત.

લુમવું, Same as લૂમવું *q. v.*

લુંબ, Same as લૂમ *q. v.*

વચમાંથી લુંબો નીકળે.—અખો.

લુંબવું, *v. i.* To roam about; to wander; to nove about. 2. To hang round.

આણી શેરડીએ લુંબો ને ઝુંબો.—નરસિંહ.

લુંબેલુંબે, *adv.* [Redup. of લુંબ.] At every cluster; on every bunch.

લુલરી, *s. f.* A maid-servant.

આહીરડાં અમો કેમ ગયું રે, લુલરી લાગો રંગ.—ભાલણ.

લુલી, Same as લૂલી *q. v.*

લુલું, Same as લૂલું *q. v.*

લુવાર, Same as લોહાર *q. v.*

લુવારણ, Same as લોહારણ *q. v.*

લુવો, Same as લુઓ *q. v.*

લુશ, *adj.* Feeble; fatigued; tired; exhausted.

લુશલુશ, *adv.* [Imit.] Hastily; in haste of eating.

લુસ, Same as લુશ *q. v.*

લુસલુસ, Same as લુશલુશ *q. v.*

લુહાર, Same as લોહાર *q. v.*

લુહારકામ, Same as લોહારકામ *q. v.*

લુહારવાડો, Same as લોહારવાડો *q. v.*

લૂ, *s. f.* Hot wind. 2. Sunstroke.

Id. લૂ વાવી To blow (of hot wind). લૂ લાગવી To suffer from sunstroke.

લૂઓ, Same as લુઓ *q. v.*

તૈયાર કરેલા લોટમાંનો લૂઓ મૂકવો.—હ. દા. કાં.

લૂખું, *adj. m. f. n.* [S. रूक्ष dry.] Dry; not greased. 2. Unsavoury; unrelishable; insipid. 3. Without any other accompaniment; alone. 4. Moneyless; poor. 5. Without brilliancy; dull.

Id. લૂખુંપાખું Dry. લૂખાં લાડ Dry or empty fondling.

Prov. લૂખાં લાડ બોચીએ ખાડ Praise without profit puts little into the pocket.

લૂગડાંલત્તાં, *s. n. pl.* [લૂગડું+S. लत्तक a piece of cloth.] Various kinds of wearing apparel.

લૂગડાંબોળ, *s. n.* [લૂગડું + બોળવું to dip.] The state of bathing with all the clothes on; wetting the clothes.

લૂગડું, *s. n.* A garment; a cloth, esp. for a woman's wear. 2. Cloth fit for wear. 3. Cloth.

Id. લૂગડું પહેરવું To put on a garment. લૂગડું ઉતારવું To put off a garment. લૂગડાં ઉતારવાં To put off one's garments, as a preparation to hear the news of the death of one's nearest relative. લૂગડાં ઉતારીને કાગળ વાંચવો To read a letter containing the news of the death of one's nearest relative, after putting off one's clothes. 2. To give up all hope. લૂગડાં ઉતારવાં-લેવાં To plunder; to rob. 2. To defeat. લૂગડાં કરવાં To present garments to one's daughter.

લૂછણિયું, *s. n.* [See લૂછવું.] A towel. 2. A piece of cloth for wiping or rubbing; a duster.

લૂછણું, *s. n.* [See લૂછવું.] A benedictory ceremony for removing evil.

લૂછવું, *v. t.* [S. लुंच् to pluck; to pull out.] To wipe off; to rub off; to dust off. 2. To clean by rubbing with something soft.

લૂટ, *s. f.* [See લૂટવું.] Plundering; robbing; spoiling. 2. A plunder; a booty. 3. Waste; lavish distribution of.

લૂટણિયું, લૂટણીઉ, } *adj. m. f. n.* [See લૂટ.] Having the propensity of plundering or robbing.

લૂટફાટ, *s. f.* [લૂટવું + S. स्फाट् to tear.] Pillage; plunder; depredation; robbing.

લૂટવું, *v. t.* [S. लुट्, लुठ् to rob; to plunder.] To plunder; to pillage; to trip; to fleece; to rob.

લૂટાઉ, *adj.* [See લૂટવું,] Robbed or stolen (of property). 2. Exposed to robbery (of unclaimed property).

લૂટારૂ, લૂટારો, } *s. m.* [લૂટ + S. कार doing.] A plunderer; a robber.

લૂટાલૂટ, *s. f.* [Redup. of લૂટ.] Robbery or theft of several things or in several places.

લૂટાવવું, *v. t.* [See લૂટવું.] To cause to be plundered. 2. To squander; to dissipate; to waste. 3. To sell at a cheap price.

લૂટાવું, *v. i.* To be plundered; to be robbed.

લૂઠવું, *v. i.* To roll on the ground; to be idling. 2. To walk on knees; to be lame.

વલ્લભ કહે વાંકા દીન, ઊઠે પડે લૂઠતાં.—વલ્લભ.

લૂણ, *s. n.* [See લવણ.] Salt. 2. An obligation.

Id. લૂણ ઉતારવું To wave a quantity of salt and mustard seeds over the head of a person and bring it down to the ground in order to remove the effects of evil sight, etc. 2. To remove bitterness from a cucumber by rubbing salt at its upper end. લૂણ ખાવું To be indebted to a person for saving one's life with gifts of food; to be maintained by; to be under

great obligation to. લૂણ હલાલ કરવું To be true to one's salt; to be grateful. લૂણ હરામ કરવું To be false to one's salt; to be ungrateful.

લૂણુચાં, *s. n. pl.* [લૂણ+P. चेह् dim.] Slices of cucumber rubbed with salt.

લૂણપણું, *s. n.* [લૂણ + પણું a suffix forming a noun.] Saltishness. 2. Obligation; the state of being obliged.

લૂણપાણી, *s. n.* [લૂણ+S. पानिय water.] Salted water.

લૂણહરામ, *adj.* [લૂણ+Ar. हराम unlawful.] Ungrateful; faithless.

લૂણહરામી, Same as લૂણહરામ *q. v.* 2. *s. f.* Ungratefulness; ingratitude.

લૂણહલાલ, *adj.* [લૂણ+Ar. हलाल lawful.] Grateful; faithful.

લૂણહલાલી, Same as લૂણહલાલ *q. v.* 2. *s. f.* Gratitude; gratefulness.

લૂણારી, *s. f.* [લૂણ+S. कार doing.] A girl who performs the ceremony of removing evil.

લૂણી, *s. f.* [See લૂણ.] A kind of greens with a saltish taste. Portulaca oleracea. N. O. Portulacacæ.

લૂણો, *s. m.* [See લૂણ.] The effects of combination with salt; a saline effect.

Id. લૂણો લાગવો To crumble away by the effects of combination with salt.

લૂંટાઉ, Same as લુટાઉ *q. v.*

લૂંટાલૂંટ, Same as લુટાલૂટ *q. v.*

લૂંટાવવું, Same as લુટાવવું *q. v.*

લૂંટાવું, Same as લુટાવું *q. v.*

લૂતા, *s. f.* [S.] A spider.

લૂમ, *s. f.* A bunch of fruits.

લૂમકું, *s. n.* [લૂમ+કું dim.] A bunch; a cluster.

લૂમકો, *s. m.* [લૂમ + કો dim.] A bunch of fruits. 2. Profit; gain.

લટકે રતનવાતનાં લૂમકાં.—ર. અ. દી.

લૂમખું, *s. n.* [લૂમ + ખું dim.] A bunch; a cluster.

લૂમખો, Same as લૂમકો *q. v.*

લૂમઝુમ, *adv.* [લુમવું+ઝુમવું to bend.] In a stately and bending manner. 2. *s. f.* A cluster.

લૂમવું, *v. i.* To hang down from a stem. To 2. be bent under pressure of weight or of work. 3. To strive hard; to struggle.

લૂલડી, Same as લૂલી *q. v.*

હાં હાં તેમાં જ આ લૂલડી એ પલકે છે.—કે. હ. ધ્રુ.

લૂલી, *s. f.* [S. लोला the tongue *fr.* लोल unsteady *fr.* लोड़् to shake.] The tongue.

Id. લૂલી હલાવવી To answer every question in the affirmative; to say " yes " in answer to every question. 2. To speak out. 3. To agree with; to consent.

લૂલું, *adj. m. f. n.* Lame. 2. Decrepit. 3. Weak; rickety; unsound.

Prov. લૂલાને પાળજો, ને આળસુને હાંકજો Feed the criple, but drive away the idle. નશીબ ઉદ્યમ વગર લૂલું છે The gods help those who help themselves.

લૂહું, Same as લહોવું *q. v.*

ઉધરસ ને વળી નાક લૂતો.—નરસિંહ.

લે, Same as લય *q. v.* 2. Inclination; propensity; attachment. 3. Same as લેહ *q. v.*

લેખ, *s. m.* [S. *fr.* लिख् to scratch; to write.] A writing; an article; anything written; a document; a written contract. 2. A statement; a mention made of. 3. Handwriting. 4. Destiny; fate. 5. *adv.* [See લેશ.] In the least; even a little.

Id. લેખ કરવો To write a document.

લાખો લેખો તપાસતે ભાળો તેમાં ભિન્નતા.—હ. દા. કાં.

લેખક, *s. m.* [See above.] A scribe; a writer; a copyist. 2. An author.

લેખણ, } **લેખણી**, } *s. f.* [See લેખ.] A reed-pen; a pen.

કાગળ કાં લેખણ છરી જે જે વસ્તુ જોય.-દલપતરામ.

વહાલ શેણે લખાય ? લેખણી શેણે ઘસાય ?—વલ્લભ.

લેખન, *s. n.* [See લેખ.] Writing; transcribing.

લેખનકળા, *s. f.* [લેખન + S. कला art.] The art of writing.

લેખનપદ્ધતિ, *s. f.* [લેખન + S. पद्धति system.] The manner of writing. 2. The style of wri' ing or composition.

લેખનસાધન, } *s. n.* **લેખનસામગ્રી**, } *s. f.* [લેખન +સાધન, સામગ્રી meterials.] Stationery; writing materials.

લેખપત્ર, *s. m. n.* [લેખ+S. पत्र a letter.] A deed; a document; a writing.

લેખવવું, *v. t.* To regard; to mind. 2. To reckon; to estimate; to calculate.

લેખવું, Same as લેખવવું *q. v.*

ત્રાસ ન ઉપજે તો ચ દિવસ લેખાનો લેખે.—દલપતરામ.

લેખા, *s. f.* [S.] A streak; a line.

લેખાવટિયો, *s. m.* [લેખું + S. वृत्ति calling.] One who is recognized to be an arithmetician or accountant; an accountant.

લેખિકા, *s. f.* [See લેખ.] An authoress; a female writer.

લેખિની, *s. f.* [S.] A pen; a writing pen.

લેખું, *s. n.* [See લેખ.] Account; estimation; reckoning. 2. A writing. 3. A multiplication table; an exercise in mental arithmetic. 4. Use; utility. 5. Mercy; subjection.

Id. લેખે લાગવું To serve the purpose; to be useful. એ શા લેખામાં ? Of what account or importance is he ? I don't care for him.

માતપિતા વિસારીયાં તો, અમારૂં શું લેખું છ ?—ભાલણ.

લેખું પાઇપાઇનું તે લેશે, જુવાનપુર જાતાં રે.-દલપતરામ.

દૈવને લેખે રહીએ રે.—નરસિંહ.

લેખે, *prep.* [See લેખવવું.] Per; at; at the rate of. 2. Counting upon; out of regard for.

Id. પરમેશ્વરને લેખે Out of regard to God; for God's sake. 2. With the object of pleasing God.

લેંકવું, *v. i.* To hang; to be dragged along.

લેંકાવવું, *v. t.* [See લેંકવું.] To quaver. 2. To raise; to raise a tune (in singing).

લેંકાવું, *v. i.* [See લેંકવું.] To be dragged along; to have some defect in the limbs of the body; to be limping.

લેંકો, *s. m.* Motion; gait; port; manner of moving the body; a gesture.

Id. લેંકા કરવા To make graceful gestures.

લેંઘાવું, *v. i.* [See લેંકાવું.] To limp; to halt.

લેંઘી, *s. f.* [See લેંઘો.] A small trouser.

લેંઘું, *adj. m. f. n.* Stupid; dull; simple. 2. Stack; lazy; not hardy.

લેંઘો, *s. m.* A large trouser; drawers; breeches. 2. Same as લેંઘું *q. v.*

લેજત, } લેઝત, } Same as લહેજત *q. v.*

લેજતદાર, } લેઝતદાર, } Same as લહેજતદાર *q. v.*

લેજો, Same as લેહેજો *q. v.*

લેંચી, *s. f.* Name of a kind of thin bread made of wheat-flour, sugar, etc.

લેટવું, *v. i.* [See લોટવું.] To lie down; to sleep for a while; to recline; to repose.

પ્રભુને ઉચ્છંગે પ્યારા ! લેટવું.—કાંત.

લેણ, *s. n.* [See લેણું.] Dues; debts; due. 2. Taking. 3. *s. f.* [Telagu रेंडु two.]. The second measure in the game of ગિલ્લીદંડો.

લેણદાર, *s. m.* [લેણ + P. दार having.] A creditor.

લેણદેણ, *s. f.* [લેણ+દેણ giving.] The relation of giver and receiver; business relations.

લેણાદેણી, *s. f.* [લેણું+ દેણું a debt.] Dealings; transactions; traffic; business; cash transactions. 2. The connection of indebtedness contracted in some previous birth, and forming the ground or reason of certain sufferings or enjoyments in the present life.

લેણિયાત, } લેણીઆત, } *s. m.* [See લેણું.]A creditor.

લેણું, *s. n.* [See લેવું.] An outstanding debt; dues; a sum of money due from a person. 2. Agreement; concord; cordiality; esteem.

Id. લેણું લેવા આવ્યો છે He, as our creditor in past life is born in our family to receive the payment of his money in this life. 2. He is born to inflict pain upon us and our family; we can expect nothing but pain from him.

લેપ, *s. m.* [S. *fr.* लिप् to besmear.] A salve; a plaster; a liniment; an unguent; an ointment. 2. A coating; smearing; plastering; anointing.

આ ચંદનનો લેપ લઇ જાઉં છું.—ઞ. ઉ. ચા.

લેપક, *s. m.* [See above.] A plasterer.

લેપડી, *s. f.* [લેપ+ડી dim.] A thick coating; a poultice.

લેપડું, *s. n.* Striking the ગિલ્લી so that it flies along the ground.

લેપડુ, *adj.* [લેવું+પડવું to fall.] Laying claim to a thing without having any right to it. 2. Laying a false charge. 3. *s. m. f. n.* A person who lays false charge. 4. A person who lays claim to a thing without having any right to it.

લેપડો, *s. m.* [લેપ+ડો dim.] A thick coating; a crust. 2. A poultice.

લેપન, *s. n.* [See લેપ.] Plaster; plastering; besmearing. 2. Connection; relation.

લેપવું, *v. t.* [See લેપ.] To besmear; to plaster. 2. To have a relation. 3. To cover; to hide. 4. To jump over; to transgress.

ના મને કર્મ લેપે કે નથી તૃષ્ણા મને ક્લે.—ના. દ. કે.

લેપાવવું, *v. t.* [See લેપવું.] To cause to be smeared; to get smeared. 2. To get placed under the influence of; to get connected. 3. To get covered; to get surrounded.

લેપાવું, *v. i.* [See લેપવું.] To be anointed, besmeared or covered. 2. To be surrounded. 3. To be influenced or affected by.

તે નર સર્વ કારજ કરે, તો એ લેપાય નવ લગાર.—ધીરો.

લેફો, *s. m.* [See લાફો.] A coating of clay; clay attached to the bottom of a flat surface; a mass or lump of clay.

લેબાસ, *s. m.* [Ar. लिबास् a garment.] Custom; habit; dress. 2. Apparel; garments; clothes; attire. 3. Disguise. 4. Appearance.

લેભાગુ, *s. m.* [લેવું + ભાગવું to run away.] A sciolist; a shallow man; a smatterer; a pushing sort of fellow. 2. A runaway. 3. A person with a superficial knowledge pretending to know everything.

પ્રસાદિક શક્તિવાળા હોઈ મોટો ભાગ લેભાગુ હતા.—ડા. પી. દે.

લેમેલ, *s. f.* [લેવું+મેલવું to put.] Taking and putting. 2. Haste; hurry owing to being pressed for time; agitation; confusion. 3. Being on the point of death; preparations for receiving the last sacrament.

Id. લેમેલ થવી To be in a hurry; to be in confusion.

લેર, Same as લહેર *q. v.*

Id. લેર આવવી To come with a wavy motion; to come as waves. 2. To have an attack of fits or convulsions. 3 To be unconscious owing to the effect of a poison, as of a serpent, mad dog etc. પવનની લેર A breeze of air. પાણીની લેર A ripple of water. કેફની લેર A soothing or soporific effect of an intoxication. મનની લેર A whim or fancy. લેર પડવી To find pleasure in. લેર કરવી To have a merry time of it. લેરમાં હોવું To be merry and perfectly happy.

Prov. રત્નાકરસાગરની લેર છે May there be as many waves of good fortune in the transactions of the firm, as there are in the ocean, which is a store of precious things. (An inscription on a wall or the first writing in the account-books of merchants.

લેરખડું, *adj. m. f. n.* [લેર + S. हर्ष joy + ડું dim.] Merry; jolly; gay. 2. Same as લેરખું *q. v.*

લેરખડા હું લોભાણી.—બ્રહ્માનંદ.

લેરખું, *s. n.* A bunch of fruits hanging on a tree. 2. *adj. m. f. n.* Enjoying; merry; gay. 3. *s. m. f. n.* A merry person.

લેરિયાં, *s. n. pl.* [See લહરી.] Wavy lines.

લેરિયું, Same as લહેરિયું *q. v.*

કાહાનાં ઓહોડી લાવ્યા છો લેરિયાં જી—દયારામ.

લેરી, *adj.* [See લેર.] Same as લહેરી *q. v.*

લેરીલું, Same as લહેરીલું *q. v.*

લેલાટ, લેલાડ, } Same as લલાટ *q. v.*

અગર ચંદન, પ્રભુ રેલાયાં લેલાડ.—દયારામ.

લેલાર, *adj.* Much; in a large quantity.

મંગળ મોતી હંસ ચરે જઈ, મંગળ ગાલ લાલી લેલાર.—દયારામ.

લેલવાટ, Same as લલાટ *v, q.*

લાલ તિલક લેલાવટે હરિને, રાધે રાંકલો ચિત્ત ચોર હો.-નરભેરામ.

લેલી, *s. f.* [See લીલું.] Name of a kind of bird of a green colour.

લેલી ફરે ચક્કર દે ચલીને.—નર્મદ.

લેલીન, *adj.* Same as લેહલીન *q. v.*

લેલીમજનુ, *adj.* [See મજનુ.] Distracted; wretched; miserable.

લેલુશ, *s. f.* Hurry; haste.

લેલૂટ, *adj.* [લેવું + S. लुंठ to robbing.] Large or great enough to please or satisfy the heart. 2. Much; in a large quantity.

લેલૂર, Same as લેલાર *q. v.*

લેલેમજનુ, Same as લેલીમજનુ *q. v.*

લેલો, *s. m.* A trowel.

લેવટા, લેવટી, } *s. f.* Name of a kind of small fish.

લેવડ, *s. f.* [લેવું + S. वृत्ति state.] Dealings; business.

લેવડદેવડ, *s. f.* [લેવડ + દેવું to give + S. वृत्ति state.] Taking and giving; borrowing and lending.

લેવડાઉ, *adj. f.* [See લેવડાવવું.] Dissolute; adulterous; lustful; libidinous.

લેવડાવવું, *v. t.* [See લેવું.] To cause to take, receive or accept. 2. To cause to buy or purchase. 3. To cause to eat. 4. To cause to enjoy.

લેવડાવું, *v. i.* Same as લેવાવું *q. v.*

લેવાદેવા, *s. f.* [લેવું + S. दा to give.] The relation of taking and giving; dealings. 2. Concern; relation; connection.

મારે નહીં લેવાદેવા જી.—દયારામ.

લેવાવું, *v. i.* [See લેવું.] To be brought under subjection or subordination. 2. To be abashed. 3. To become lean, emaciated, or thin. 4. To be received. 5. To be taken. 6. To be able to take. 7. To be able to receive. 8. To be disappointed.

Id. લેવાઇ જવું To become emaciated.

પછી લેવાયું એ પ્રિય શરીર. – કલાપિ.

લેવું, *v. t.* [S. नी to carry.] To take; to receive; to accept. 2. To lay hold of; to seize; to snatch; to catch; to grasp. 3. To espouse; to take. 4. To assume; to affect to be. 5. To take away; to deprive of; to destroy; to ruin; to disgrace. 6. To require; to be necessary for. 7. To upbraid; to scold; to rate.

Id. અંદર-માં લેવું To admit. કદર લેવી To sympathise with. ખબર લેવી To inquire after. 2. To wreak one's vengeance upon. ખોળે લેવું To adopt (a son, etc.). જીવ લેવો To kill. તકરાર લેવી To dispute; to take objection to. દાદ લેવી To redress a grievance. નખ લેવા To pare the nails. માથે લેવું To undertake; to be bound to carry out. રસ્તો લેવો To be off. લઇ લેવું To withdraw (a gift). 2. To usurp. લઇ બેસવું-To usurp; to appropriate. વખત લેવો To occupy time; to take up time; to be slow or late. પક્ષ લેવો–વહાર લેવી–કુમક લેવી–ઉપરાણું લેવું To take the side of one in a dispute; to give one support; to uphold the cause of. ભેખ –વેષ–સ્વાંગ લેવો To assume the character of; to impersonate; to act the part of. શક લેવો To suspect. આબરૂ–લાજ લેવી To disgrace. 2. To ravish. નામ લેવું To utter the name of. 2. To annoy. હું તેનું નામ લેતો નથી I have no dealings with him; I do not concern myself with him; I have no concern with him. લઇ મુકવું-નાખવું To defeat in an argument. 2. To threaten. 3. To blame. 4. To take once for all (through disgust or compulsion). સોગન-કસમ-લેવા To take an oath. બળિ–ભોગ લેવો To take or seize (as one's prey). નીસાસો લેવો To cause to pronounce a curse upon the head of; to make unhappy; to give pain to. શ્વાસ લેવો To draw in the breath. 2. To take rest by stopping work. ઉંઘ લેવી To sleep. ચુંબન લેવું To kiss. ભાગ લેવો To take part in; to co-operate with in a work. કામ લેવું To take work from; to oblige one to work. કામ કાઢી લેવું To secure one's object. 2. To persuade a man to do what is required of him. શુધ લેવી To take care of. શોધ લેવો-લેવી To inquire after. માપ લેવું To measure. 2. To drink wine. સલામ લેવી To accept a salutation from. સલામતી લેવી To wish well of; to invite God's blessings upon. હાથમાં લેવું To take in hand; to take up. 2. To bring under subjection or subordination. આજ્ઞા –રજા લેવી To ask for leave; to ask permission of. વાસ લેવો To transfer furniture from one place to another. વાસ લેવી To perceive a smell. સુગંધ લેવી To inhale a perfume.

N. B. લેવું is used as an auxiliary verb to show (1) completion, (2) quickness, or (3) both of these at the same time.

Prov. લેવાને લક્કડ અને દેવાને પત્થર Prompt in receiving, but loth in paying. લેવું દેવું ખેરસલ્લા, અને ધિંગાણું બહુબહુ Little fruit, mickle brint; little gain, mickle pain. લેવાઆપવાનાં કાટલાં જુદાં Selfish ways of life; there are more foolish buyers than sellers.

લેવુંદેવું, *s. n.* [લેવું+દેવું debt.] Connection; relation; dealings.

લેશ, *s. m.* [S.] A particle; a bit; a little; a small quantity. 2. *adv.* Ready; prepared.

સેવાભક્તિનો જ્યાં લેશ.—લલિત.

લેશમાત્ર, *adv.* [લેશ + S. मात्र only.] Even a little.

મેં જે કાંઇ લેશમાત્ર માહિતી મેળવી છે.–હ. દા. કાં.

લેહ, *s. f.* [See લય.] Absorption; intentness. 2. Devotion; concentration. 3. Attachment. 4. Pleasure. 5. *s. m.* [S. *fr.* लिह् to lick.] A medicine taken on the tongue; a tincture; a lincture.

ભલા હો ! એ જ દેકની લેહ.–ખબરદાર.

તેની મોહકથી લેહ લગાડી.—કે. હ. ધ્રુ.

લેહકવું, *v. i.* To hang; to be hanging.

લેહરિયું, Same as લહેરિયું *q. v.*

કંઠ મોતીનું લેહરિયું, વેપારી રે.—પ્રેમાનંદ.

લેહરૂં, *s. n.* [See લહેર.] A gentle breeze.

લેહલીન, *adj.* [લેહ + S. लीन absorbed.] Wholly engrossed or absorbed in.

લક્ષવેત્તા, લેહલીન વાસના, પરખે પરખનહારો રે.-નિરાંતભક્ત.

લેહવાવું, *v. i.* To be known; to be seen; to be met.

તે ચિત્ત અણુથી ઉપજે, ભાઇ, એમ નિપજતાં લેહવાય.-ધીરો.

લેહવું, *v. t.* To reflect; to think of; to comprehend.

લેહુ, *s. n.* Name of a bird; the laughing thrush.

લેહે, Same as લેહ *q. v.*

લેહેકો, Same as લેકો *q. v.*

લેહેજત, Same as લહેજત *q. v.*

લેહેજો, *s. m.* [Ar. लह्ज़.] An instant; a moment; the twinkling of an eye.

લેહેંચી, Same as લેંચી *q. v.*

લેહેણદાર, Same as લેણદાર *q. v.*

લેહેણું, Same as લેણું *q. v.*

લેહેર, Same as લહેર *q. v.*

આવે લેહેરો સહજ નિદ્રાની.—ક. ઉ. ચા.

લેહેરી, Same as લહેરી *q. v.*

લેહેવું, Same as લહેવું *q. v.*

નવ લેહે વાટ વંક રે.—ભાલણ.

લેહેયો, Same as લહિયો *q. v.*

લોક, *s. m.* [S. *fr.* लोक् to see.] People; mankind; folks; the community; the public; the populace. 2. A people; a class; an order; any particular body. 3. Domestics; family people. 4. Any division of the universe; a world; a region. 5. The world; the masses. 6. Other people; strangers. 7. Peasants; rustics; villagers.

લોકકથા, *s. f.* [લોક+S. कथा a story.] Folklore. 2. Common talk or sayings of the people; a popular legend.

લોકચર્ચા, *s. f.* [લોક+S. चर्चा discussion.] Popular talk; talk among people.

લોકજ્ઞ, *adj.* [લોક+S. ज्ञा to know.] Knowing the people or world. 2. Elected (of a member of council or parliament.

લોકડાં, Same as લોકડિયાં, લોકડીઆં *q. v.*

રમે અંગ લોકડાં હો.—પ્રેમાનંદ.

લોકડિયાં, **લોકડીઆં**, } *s. n. pl.* [See લોક.] Common people; people of the middle class. (Used in poetry.)

લોકત્રય, **લોકત્રયી**, } *s. n.*, *s f.* [લોક+S. त्रय three.] The three worlds taken together.

લોકપરંપરા, *s. f.* [લોક+S. परंपरा tradition.] A popular tradition. 2. Customs, etc , handed down from one generation to another, although having no foundation in the holy books.

લોકપાળ, *s. m.* [લોક + S. पाल् to protect.] The protector of the world; God. 2. The protector of the people; a king.

લોકપ્રસિદ્ધ, *adj.* [લોક + S. प्रसिद्ध known.] Well-known; universally known.

લોકપ્રિય, *adj.* [લોક+S. प्रिय loved.] Loved by the people; popular.

લોકમત, *s. m. n.* [લોક+S. मत opinion.] The opinion of the people; popular opinion; public opinion; the voice of the people.

લોકરૂઢિ, *s. f.* [લોક + S. रूढि usage.] The prevailing custom or fashion of the people; a popular custom; popular practice.

લોકલાજ, *s. f.* [લોક+S. लज्जा shame.] Fear of the censure of the people. 2. Regard for public opinion.

લોકવાદ, *s. m.* [લોક + S. वाद् discussion.] Public rumour; popular report; common talk.

લોકવાયકા, **લોગવાર્તા**, } *s. f.* Same as લોકવાદ *q. v.*

લોકવાયકા અનુકૂળ થઇ પછી હોય એવાં પુસ્તકો.—ન. પુ. ભો.

લોકવ્યવહાર, *s. m.* [લોક+S. व्यवहार dealings.] The affairs of the people; the dealings of the people.

લોકસત્તા, *s. f.* [લોક+S. सत्ता power.] Democracy; popular control.

લોકસત્તાક, *adj.* [See above.] Democratic; governed by the people.

લોકસિદ્ધ, *adj.* [લોક+S. सिद्ध established.] Usual; customary; current among the people. 2. Generally received or accepted.

લોકસ્થિતિ, *s. f.* [લોક + S. स्थिति position.] Worldly existence. 2. A universal law. 3. The position or the state of the general public.

લોકહાસ્ય, *adj.* [લોક + S. हास्य laughter.] Ridiculed by the public. 2. *s. n.* Popular ridicule. 3. The butt of general ridicule.

લોકહિત, *s. n.* [લોક+S. हित benefit.] General welfare; welfare of the people.

લોકાઇ, *s. f.* [લોક+આઇ a suffix forming a noun.] Conduct towards strangers. 2. A distance; not closeness of friendship.

લોકાચાર, *s. m.* [લોક + S. आचार conduct.] Popular usage or practice; ways of the world.

Id. લોકાચાર કરવો To perform a ceremony to satisfy public opinion.

લોકાપવાદ, *s. m.* [લોક + S. अपवाद censure.] A popular accusation; popular censure; a general outcry against; a public scandal.

લોકાયત, *adj.* [લોક + S. आयत.] Atheistical; materialistic. 2. *s. m.* A materialist; an atheist. 3. *s. n.* Materialism; atheism.

લોકાયતવાદે રે, પ્રભુને ન લોપીએ રે.—છોટમ.

લોકીક, *s. m.* [See લૌકિક.] Fame; notoriety. 2. A visit of condolence.

લોકોક્તિ, *s. f.* [લોક + S. उक्ति saying.] A proverb; a popular saying.

લોકોત્તર, *s. m.* [લોક + S. उत्तर next.] The next world. 2. *adj.* Uncommon; extraordinary; singular. 3. Superhuman.

લોકોપકાર, *s. m.* [લોક + S. उपकार benefit.] Public good; public charity; a benefit conferred upon a community.

લોખંડ, *s. n.* [See લોહ.] Iron. 2. Tools. 3. Iron-ware.

લોખંડી, *adj.* [See above.] Made of iron. 2. Very strong; hard; unbreakable.

લોંકડી, *s. f.* [S. क्रोष्टु a fox.] A fox.

લોચ, *s. m.* [S. लुंच् to pluck.] Plucking out the hair of the head with one's own hand. (A religious act among Jaina ascetics.) 2. *s. n.* [S.] A tears.

લોચક, *s. n.* [See લોચો.] A woman's breast (slang). 2. A carpenter's tool.

લોચન, *s. n.* [S *fr.* लोच् to see.] The eye. 2. Same as લોચ *q. v.* 3. [S. लुंचन.] Robbing; plundering; depriving.

Id. વસ્રલોચન Depriving or robbing one even of one's clothes.

શું થયું ધરિ જટા ભસ્મલેપન કરે ? શું થયું વાળલોચન કીધે ? —નરસિંહ.

લોચનમનનો રે ઝઘડો કે ઝઘડો રે લોચનમનનો.—દયારામ.

લોચના, *s. f.* [See લોચન the eye.] Uneasiness; restlessness on account of an excessive desire: a craving.

લોચવું, *v. i.* [See લોચ.] To desire earnestly. 2. To roll about in the bed through uneasiness

લોચાવવું, *v. t.* [See લોચન] To cause to become red (of the eyes).

લોચાવું, *v. i.* [See લોચો.] To be involved in; to be entangled. 2 To be in confusion; to be embarrassed. 3. To be heavy (of the eyes),

Id. લોચાઇ જવું-પડવું To be confused with one's own business; to be deeply engaged in. મારી આંખ લોચાય છે My eyes are heavy.

કાંટા પડે કંઠ, વાણી લડથડે ! જીહ્વા લોચાએ સુકી.—હ. હ. ધ.

લોચો, *s. m.* [S लोचक a lump of flesh.] A lump; a mass. 2. Disorderliness; confusion. 3. Speaking unintelligently. 4. A dispute or trouble in business.

Id. લોચો વાળવો-કરવો To reduce to a lump or mass. 2. To spoil. લોચા વાળવા To mix up truth with falsehood. 2. To quibble; to prevaricate. લોચો વળવો To be reduced to a lump or mass. 2. To be spoiled. મારા મોંમાં લોચા વળે છે I am unable to eat, either because the food has no taste, or because I have no appetite. લોચો મારવો-દેવો To fill up a hole with a lump of clay, etc. માંસના લોચા Muscles.

લોટ, *s. m.* [S. लोट a lump of earth.] Flour. 2. Powder.

Id. લોટ માગવો To beg; to be a beggar on account of straitened circumstances. લોટ ફાકવો To speak irrelevently like a mad man; to speak nonsense. લોટ ચાટતું Poor; destitute. લોટ ઉડવો To be ruined; to be devastated. 2. To be eaten up; to be spoiled (of wood).

લોટકી, *s. f.*
લોટકું, *s. n.* [લોટો+કી, કું, કો dim.] A small
લોટકો, *s. m.*
metallic or earthen pot.

લોટણ,
લોટન, *s. n.* [S. लुट् to wallow.] Name of a kind of pigeon; a tumbler-pigeon. 2. The act of wallowing; wallowing; rolling.

લોટણીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Rolling; wallowing.

લોટપોટ, *adj.* [લોટવું+પોટ redup.] Tossed and tumbled; rolled down; wallowing. 2. Utterly tired or fatigued.

લોટપોટ થઇ ગઇ સૌ લલના, પ્રીતમમાં મન પ્રોયું.—દયારામ.

લોટવું, *v. i.* [S. लुट् to wallow.] To roll over and over; to turn and toss about; to wallow; to roll or sweep along; to flow on; to roll down in streams. 2. To roll; to trundle. 3. To lie down; to humble oneself before. 4. To lie down to sleep or to take rest.

Id. લોટી પડવું To roll at the feet of; to fall prostrate before; to humble oneself before.

રાવણ રાજા એ છે ડાહ્યા, લક્ષવશા પડશે એ લોટી.—સામળ.

લોટિયું, *s. n.* [See લોટ.] A piece of cloth for clearing flour from the grinding mill. 2. *adj. m. f. n.* Having a clean surface, or bald head. 3. Covered with flour.

લોટિયેલુ, Same as લોટીએલુ *q. v.*

લોટિયો, *s. m.* [See લોટો.] Name of an individual of a section of Mahommedans; a Vohara; a Bora.

લોટી, *s. f.* [See લોટો.] A small drinking-pot; a jug.

લોટીઉં, Same as લોટિયું *q. v.*

લોટીએલુ, *adj. f.* Having a clean surface like the face of a jug.

લોટો, *s. m.* A drinking pot; a jug.

Id. લોટે જવું To go to ease bowels; to go to stool.

લોડ, Same as લોઢ *q. v.*

લોડી, *s. f.* [See લોડો.] The penis of a child.

લોડો, *s. m.* [S. लगुडम् a piece of wood; a thick stick.] The penis; membrum virile; the male organ of generation.

લોઢ, *s. m.* [S. लोट् to shake.] A swing. 2. [See લોટ.] A mass or lump of clay. 3. [See લોઢું.] An iron bar. 4. [See લહરી.] A wave.

માયાલોઢ વિશે કર ફુલ્યા, સિન્ધુ લવણ ધસી આવ્યું મહીં.
—અ. ક. ડા.

લોઢવું, *v. t.* [See લોઢું.] To separate cotton seeds from cotton with iron tools (in a ginning factory).

લોઢાં, *s. n. pl.* [See લોઢું.] Iron tools used by workmen.

લોઢી, *s. f.* An iron pan.

આવતાં જાતે આતરસુંએ, ત્યાં છરા, લોઢી, છરી.-દલપતરામ.

લોઢું, *s. n.* [See લોઢ.] Iron. 2. A razor. 3. A mason's tool.

લોંઠું, *adj. m. f. n.* Wealthy; opulent. 2. Stout; sturdy; rude. 3. Clever; cunning.

લોંઠો રાજા ન ગાંજે કોય, પલમાં નગરી ભેળી જોય.—ભોજો.

લોંડો, *s. m.* A paramour; a gallant.

લોંડાપણું, *s. n.* [લોંડો+પણું a suffix forming a noun.] Slavery; servitude.

લોંડી, *s. f.* [See લોંડો.] A slave girl; a maid-servant.

લોંડીજાયું, *adj. m. f. n.* [લોંડી+S. जन् to be born.] Illegitimate; born of a maid-servant or a mistress. 2. *s. m. f. n.* An illegitimate boy, girl or child.

લોંડો, *s. m.* A slave.

લોથ, *s. f.* [See લાસ.] A carcass; a corpse. 2. A troublesome person or thing. 3. A foolish person. 4. *adj.* Fatigued; exhausted. 5. Inferior; (a cant term for) bad; not good; indifferent.

Id. થાકીને લોથ થવું To be totally exhausted or tired. હું તે શું મારા કરમની લોથ વાળું ? An expression used by a woman to show utter helplessness and inability. લોથ વળવી To be totally ruined. લોથ વાળવી To work utter ruin; to ruin totally. લોથ વહોરવી To put one to unnecessary trouble.

લોથડી, *s. f.* A cake roasted in hot ashes.

લોથપોથ, *adj.* [લોથ + પોથ redup.] Totally exhausted.

લોથવું, *v. i.* [See લોથ.] To roll about uneasily (in a sick bed).

લોથે, ધ્યાન વિષે ઘુડે, દૃગ બિડે, કંપે રવાં, પાંજરે.-કે. હ. ધ્રુ.

લોથિયું, લોથીઉં, } *adj. m. f. n.* [See લોથ.] Inferior; worthless. 2. Bad; wretched. 3. Troublesome.

લોદર, Same as લોધર *q. v.*

લોદવું, *v. t.* [See લોંદો.] To knead; to pommel.

લોધર, *s. m. n.* [S. लोध्र.] Name of a tree. Symplocos rasemosa. N. O. Styracæ. 2. A medicinal drug.

લોધો, *s. m.* [See લોંદો.] A huge creature. 2. A strong person. 3. A man of a class of persons who deal in grass.

એક બાજુએ પાસે જ લોધાના કૂબા હતા.—અ. ક. ડા.

લોંદો, *s. m.* A clammy lump or mass.

એક લોંદો સામે ઝાડ છે તેના ઉપર મારો.—હ ડા. કાં.

લોપ, *s. m.* [S. *fr.* लुप् to disappear.] Disappearance; omission; extinction. 2. Grammatical elision.

લોપક, *adj.* [See લોપ.] Taking away; depriving; robbing.

સ્મરણલોપક કાળબળ નવ રચે મુજને કદી.—ન. ભો. દી.

લોપડચોપડ, *s. n.* [લોપડું+ચોપડવું to apply.] Any substance used for besmearing cakes. 2. Ghee. 3. A flattering. 4. An exaggeration. 5. *adj.* Lubricated. 6. Exaggerated. 7. Full of ghee or oil.

લોપવું, *v. i.* [See લોપ.] To hide. 2. To disobey; to disrespect. 3. To lie concealed.

કોઇ કોઇની નવ લોપે આણ.—સામળ.

આજ્ઞા મેં લોપી નથી.—ભાલણ.

મોટવકાઇ નવ લોપીએ, રંગીલા કુંવર રે.—કાળિદાસ.

લોપરી, *s. f.* [S. लुप् to anoint.] A poultice.

લોપામુદ્રા, s. *f.* [S.] Name of the wife of Agastya.

લોપાવવું, *v. t.* [See લોપવું.] To cause to hide; to get hidden. 2. To cause to disobey; to get disobeyed.

લોપાવું, *v. i.* [See લોપવું] To be hidden. 2. To be disobeyed. 3. To lie concealed. 4. To afford to disobey. 5. To afford to hide.

લોભ, *s. f.* [See લામ.] Remembrance; recollection.

લોબડી, } લોબરી, } *s. f.* Name of a valuable woolen cloth red in colour.

લાખેણી બાંધી લોબરી, જરૂરપણે ત્યાં જાઓ.—સામળ.

પાંપણ ઉપર પાઘ લહેકે લોબરી ઓઢી લાલ.—પ્રેમાનંદ.

બાળકે સહુ લટકતાં ચાલે, ઓઢી લોબરી લટકે.—પ્રેમાનંદ.

કાળી કામળ, ધોળી ધાબળ, ઓઢી લોબરી લાલ.—પ્રેમાનંદ.

લોબાન, *s. m.* [Ar. लुबान्.] Olibanum; benzoin; frankincenses; gum resin of the tree Styrax benzoin. N. O. Styracæ.

Id. લોબાનનો તેજાબ Benzonic acid.

લોભ, *s m.* [S. *fr.* लुभ् to covet.] Greedy desire; avarice; ambition; covetousness; cupidity.

Prov લોભે લક્ષણ જાય Rapacity is the offspring of avarice. લોભનો થોભ નહિ A covetous man never thinks he has enough.

લોભન, *s. n.* [See લોભ] Allurement; temptation; enticement.

લોભાન્વિત, *adj.* [લોભ + S. अन्वित possessed of.] Covetous; greedy; avaricious.

લોભાવું, *v. i.* [See લોભ.] To be enticed; to be allured. 2. To be enamoured; to be bewitched.

લોભિત, *adj.* [See લોભ.] Allured; attracted; enticed.

લોભિયું, Same as લોભી, લોભીઉં *q. v.*

લોભાવવું, *v. t.* [See લોભ.] To get enticed; to get allured. 2. To cause to be greedy.

લોભિષ્ટ, } લોભિષ્ઠ, } *adj.* [લોભ + S. इष्ट dear.] Most greedy. 2. Most stingy.

લોભી, } લોભીઉં, } *adj. m. f. n.* [S. लोभिन्.] Greedy; avaricious; covetous; ambitious. 2. Stingy; parsimonious.

Prov. લોભીઆ વસે ત્યાં ધૂતારા ભૂખે ન મરે Credulous hearts are the prey of crafty ones.

લોમ, *s. m.* [S. लोमन्.] The hair on the body of man or animals.

લોમડી, } લોમલડી, } *s. f.* [લોમ+ડી dim.] A blanket.

ઓઢણ આછી લોમલડી રે.—નરસિંહ.

લોમવિલોમ, *adj.* [લોમ hair + S. विलोम inverted.] Moving along the grain and in the opposite direction. 2. Hesitating; doubtful; uncertain.

લોમશ, *adj.* [S.] Hairy; wooly; shaggy.

લોંબડી, Same as લોબરી *q. v.*

લોયું, Same as લોહીઉં *q. v.*

લોલ, *adj.* [S. *fr.* लुल् to shake.] Moving; trembling; quivering; shaking. 2. Active. 3. Impatient; eager; ardent. 4. Beautiful; handsome. 5. *s. m.* Moving in a circle. 6. *ind.* An expletive occurring at the end of a song.

ધમકે ઘુઘરી જઘન ઘન લોલે.—કે. હ. ધ્રુ.

ભુજે ભરી લોલ કહિ ફરીને.—ભી. ભો. દી.

લોચન લોલ મિલાવી.—કે હ. ધ્રુ.

જન્મચ ધ ને હરિકૃપાએ લોચન લોલ વિશાળ.—પ્રેમાનંદ.

લોલક, *s. n.* [લોલ+S. क doing.] A pendant. 2. An ear-drop; an ear-ring. 3. A pendulum.

સુંદર કાને લોલક લોલ.—સામળ.

લોલણી, *s. f* [See લોલ.] A woman graceful in her movements.

સંત મનાવે તો માનું હો લોલણી.—ગોપાળ.

લોલપી, *adj.* [S. लोलुप.] Eager; desirous; covetous.

લોલા, *s. f.* [S.] The tongue. 2. Lightening.

લોલાક્ષિ, } લોલાક્ષી, } *s f.* [લોલ + S. अक्षि an eye.] A rolling eye. 2. A woman with rolling eyes.

લોલિત, *adj.* [See લોલ.] Tremulous; shaken.

લોલિયું, } લોલીઉં, } *s. n.* [See લોલ.] An ear of corn. 2. Name of an ornament for the ear. 3. *adj. m f. n.* Worthless; weak.

લોલીન, *adj.* [લો redup. + લીન.] Deeply absorbed.

જેની સુરતી રવે સ્વરૂપમાં, લોલીન લાગી રે.—ભોજો.

લોલુપ, Same as લોલપી *q. v.*

લોલ્લોલ, *adj.* [લોલ redup. + લોલ trembling.] Excessively tremulous; ever restless. 2. *s. n.* An ornament of the nose; a nose-ring.

લોલ્લોલ એ અધર ઉપર ગૂંચવાયું.—કલાપિ.

લોવા, *s. n.* Name of a bird; the rock bush-quail.

લોવું, Same as લોહવું *q. v.*

લોષ્ટ, *s. n.* [S.] A clod; a lump of earth.

લોહ, *s. n.* [S.] Iron.

લોહકાટ, *s. m.* [લોહ+S. किट्ट rust.] The rust of iron; an oxide of iron. 2. Rusted or broken articles of iron.

રસ્તામાં એક ઠેકાણે પુષ્કળ લોહકાટ જેવામાં આવ્યો.-હ.ઢા.કાં.

લોહકાંત, *s. m.* [લોહ + S. कांत a lover.] A loadstone; a magnet.

લોહકાર, *s. m.* [લોહ+S. कार doing.] A black-smith.

લોહચુંબક, *s. n.* Same as લોહકાંત *q. v.*

લોહડું, Same as લોઢું *q. v.*

લોહભસ્મ, *s.f.* [લોહ+S. भस्म ash.] A medicinal preparation of iron.

લોહમાર્ગ, *s. m.* [લોહ+S. मार्ग a way.] A railway.

લોહર, *s. m.* An obstinate, self-willed, unyielding man. 2. A fool.

લોહરિયું, } લોહરીઉં, } *adj. m.f.n.* Obstinate; self-willed; unyielding. 2. Foolish; stupid. 3. *s. m.f.n.* A foolish person.

લોહવું, *v. t.* To wipe off; to wash off; to rub off.

કહો શાને મુખ લોહ્યું આ છેડલે.—દયારામ.

અને હવે રાખ્યું નહીં બસ લોઇ નાખ્યું.—કે. હ. ધ્રુ.

લેપ લગાડીને લોહ્યા.—કાંત.

લોહવાવવું, *v. t.* To get rubbed, wiped or washed off.

લોહવાવું, *v. i.* To be rubbed off; to be wiped off.

લોહિત, *adj.* [S.] Red.

લોહિયાળ, } લોહિયાળું, } Same as લોહીઆળ, લોહીઆળું *q. v.*

લોહિયું, *s. n.* [See લોહ.] A pan for frying.

લોહી, *s. n.* [S. लोहित blood *fr.* लोहित red.] Blood 2. Stock; family relation.

Id. લોહી પડવું To pass blood. લોહી આવવું To have an increase of blood in the body. લોહી ઉતરવું To be reduced in body. લોહી ચડવું To be greatly delighted. લોહી ઉડી જવું To be very sorry. 2. To suffer from loss of blood. લોહી બળવું Te feel anxiety for; to be anxious about. લોહી ચૂસવું To harass. લોહી લેવું To gain blood. 2. To thrive. લોહી તપી જવું-ઉકળવું To have hot blood. 2. To be in the heat of anger. એક લોહીનું Descended from the same ancestors; born in the same family. લોહીનું ફરવું The circulation of the blood. લોહીઉકાળો That which boils or heats the blood. 2. An occasion of excitement or irritation; a strife. લોહીનું માથે ચડવું Heat apoplexy. મીઠા લોહીનું Of an amiable disposition. લોહીનો તરસ્યો Blood-thirsty.

લોહીઆળ, } લોહીઆળું, } *adj. m.f. n.* [લોહી+વાળું having.] Bloody; stained with blood. 2. Red with, shining with, or full of blood.

મુખ લોહીઆળું પેલે કર્યું ને જાણ્યું માએ બાળક મર્યું-સામળ.

લોહીલોહાણુ, *adj.* [Redup. of લોહી.] Bloody; stained with blood. *s n.* Bloody occurrence.

લોળિયું, } લોળીઉં, } *s. n.* [See લોલ.] A button-like ornament worn by women in the lobe of each ear, generally consisting of a jewel set in gold.

લોળો, *s. m.* [S. लोल.] The tongue.

લૈઆ, } લૈવો, } *s. m.* [See લવવું.] A humourist in the court of a king; a buffoon.

લૌલ્ય, *s. n.* [S.] Avariciousness; greediness.

લૌકિક, *adj.* [See લોક.] Popular; social. 2. Common; general. 3. *s. n.* Renown; fame; notoriety; public life.

લ્યાનત, Same as લઅનત *q. v.*

લ્યાળો, *s. m.* A burning coal; a cinder.

વ.

વં.

વ, *s. m.* [S.] The twenty-ninth consonant of the Gujarati alphabet 2. *adv.* [See વા.] And.

વંશ, *s. m.* [S.] A bamboo. 2. Race; lineage; family. 3. Progeny; descendants. 4. A shaft. 5. A flute; a pipe. 6. The back-bone.

Id. વંશનો વેલો The scion of the family. વંશ કાઢવો To destroy or ruin a family.

વંશ તણું વન સળગાવી દેવું, કોઇ ખોટું કહેતો કે'તી જી.-દયારામ.

વંશચરિત, વંશચરિત્ર, *s. n.* [વંશ + S. चरित, चरित्र history.] The history of a family; a geneology.

વંશજ, *s. m.* [વંશ+S. जन् to be born.] A descendant; a progeny; an issue. 2. *adj.* Born in the family of.

વંશપત, *s. f.* [વંશ + S. प्रतीति credit.] The status or importance of the family. 3. *s. m.* The only male child in the family.

સાંભળ વાસણના વંશપત, સાંભળ કહુંજી કુળદીપ.—સામળ.

વંશપત્ર, *s. n.* [વંશ+S. पत्र a leaf.] A bamboo leaf.

વંશપરંપરા, *s. f.* [વંશ+S. परंपरा succession.] A succession of generations; lineal descent. 2. Heredity. 3. *adv.* By heredity; through successive generations.

વંશલોચન, *s. n.* [S. वंशलोचना.] The siliceous concretions and articulations of the plant Bambusa arundinacea. N. O. Graminacæ.

વંશવિસ્તાર, *s. m.* [વંશ+S. विस्तार spread.] Propagation of a family. 2. Spread of a family.

વંશવૃક્ષ, *s. n.* [વંશ+S. वृक्ष a tree.] A geneological tree.

વંશસ્થ, *s. m.* Name of a metre, each foot containing twelve syllables.

પવિત્ર વંશસ્થ પુરા પ્રમાણ જે.—દલપતરામ.

વંશાવળી, *s. f.* [વંશ + S. आवलि a line.] Geneology; a geneological tree or table; a pedigree.

Id. વંશાવળી વાંચવી To read the geneological tree or table of a family. 2. To recite the glorious acts of one's ancestors (by the family bard or herald).

વંશી, *adj.* [See વંશ.] Of a race or family. 2. *s. f.* A pipe; a flute.

વંસી, *s. f.* [See વંશ.] A pipe; a flute.

વંસીવટ, *s. f.* [વંસી + S. वृत्ति habit or वाट an enclosure.] The place where the flute is played by Shree Krishna. 2. The habit of playing upon a flute.

ધન વંસીવટ જમનાવટ.—નરસિંહ.

વઇ, Same as વાઈ *q. v.*

વઇદ, Same as વૈદ *q. v.*

વઇદું, Same as વૈદું *q. v.*

વઇશાખ, Same as વૈશાખ *q. v.*

વઉ, Same as વહુ *q. v.* 2. A fissure; a cleft.

વઉવર, Same as વહુવર *q. v.*

વઉવારૂ, Same as વહુવારૂ *q. v.*

વઉવારૂ માણસ રે, ડાહ્યાં બહુ થશો મા.-દયારામ.

વકટ, *s. m.* [Telagu वकटु one.] The first measure in the distance between the "pit" and the place where the "bat" is thrown in the game of "tip-cat" or "tip-stick."

વકટરેંડ, વકટલેંડ, *s. m.* [વકટ + Tel. लैंड two.] Counting of one, two in the game of tip-cat, or tip-stick.

વકરવું, *v. i.* [S. विकृ to split.] To be crooked. 2. To be cross. 3. To deny what one has previously stated. 4. To slip away from control; to throw control away. 5. To oppose.

તેથી પાડો વકરીને એવો જોરાવર થયો.—હ. દા. કાં.

વાઘ એક વકર્યો ફરશે ત્યાં કોણ બચી દે શાખ.-ખબરદાર.

વકરી, *s. f.* Same as વકરો *q. v.*

વકરો, *s. m.* [See વિક્રય.] Sale. 2. Cash realised by the sale of goods. 3. Things sold. 4. The cash-book.

Id. વકરો કરવો To sell articles by cash.

વકસવું, Same as વિકસવું *q. v.*

વકાર, *s. m.* [વ +S. कार showing the sound of the preceding letter.] The sound of વ. 2. The letter વ.

વકારાંત, *s. m.* [વકાર + S. अंत the end.] A word ending in વ.

વકારવું, *v. t.* [See વકરવું.] To irritate; to tease; to instigate.

વૃકોદરે વકારી, એક મુષ્ટિ શિરમાં મારી.-ગિરિધર.

વકારાવવું, *v. t.* [See વકારવું.] To get teased; to cause to instigate; to get irritated.

વકારાવું, *v. i.* [See **વકારવું**.] To be irritated; to be teased; to be instigated.

વકાલત, *s. f.* [Ar.] The duties of a pleader; pleadership. 2. Agency. 3. Mission; deputation; embassy.

વકાલતનામું, *s. n.* [વકાલત+P. नामह् a name,] A power of attorney.

વકાસ, Same as **વિકાસ** *q. v.*

વકાસવું, *v. t.* [See **વિકાસવું.**] To yawn; to gape; to open wide.

Id. મોં વકાસીને બેસવું To be disappointed.

વકી, *s. f.* [Ar. वाक्अि happening.] Prospect; expectation; anticipation.

Id. વકી રાખવી To expect.

કયમ પકડી નાંખી રે કરી નહીં બીજી વકી.—**ભી. ભો. દી.**
સંસારે વળી નીતિ ઉદ્યમ થકી થાયે સુખોની વકી.—**નર્મદ.**

વકીલ, *s. m.* [Ar.] An agent; an envoy; a deputy; an ambassador; a substitute; a factor. 2. A solicitor; a lawyer; an attorney; a pleader. 3. An executor. 4. A servant.

વકીલાત, *s. f.* [See **વકાલત.**] The profession of a pleader; pleadership. 2. A discussion in favour of one party; a recommendation.

વકુર, *s. f.*
વકુબ, *s. f.* [Ar. वकूफ्] Sense; shrewdness; understanding; intelligence; wisdom.
વકુબો, *s. m.*

વક્કર, *s. m.* [Ar. वक्र.] Honour; reputation. 2. Dignity; weight; importance. 3. Fitness; propriety. 4. *adj.* Mischievous; irritable; strong-headed.

Id. વક્કર ખોવો To lose one's reputation, dignity, or importance. વક્કરનો પિંડ An illegitimate child. 2. A mischievous child; an urchin.

વક્તવ્ય, *adj.* [S. *fr.* वच् to speak.] Worthy of speech. 2. *s. n.* Speech.

વક્તવ્યતા, *s. f.* [વક્તવ્ય+S. ता a suffix forming a noun.] Lectureship. 2. Censure. 3. Dependence.

વક્તા, *s. m.* [S. *fr.* वच् to speak.] A speaker; an eloquent speaker; an orator.

વક્તૃ, *adj.* [See above.] Speaking; talking. 2. *s. m.* A speaker; an orator.

વક્તૃત્વ, *s. n.* [વક્તૃ+S. त्व a suffix forming a noun.] Eloquence; elocution; oratory.

વક્ત્ર, *s. n.* [S.] The mouth; the face.

વક્ત્રે વહ્નિ નવ ફુંકવો જી, ન માનો તો અનુભવો જી.—**પ્રેમાનંદ.**
ગયું વક્ત્ર કરમાઇ બધું, ગયું અંગ સુકાઇ સંધું.-**ભી. ભો. દી.**

વક્ત્રારવિંદ, *s. n.* [વક્ત્ર+ S. अरविंद a lotus.] The bloom and beauty of the countenance; a lotus-like face.

વક્ર, *adj.* [S.] Crooked; curved; bent. 2. Of sinuous or devious course. 3. Of backward course; retrogressive. 4. Tortuous; fraudulent. 5. Curled; curling 6. Evasive; ambiguous.

વક્રગતિ, *s. f.* [વક્ર + S. गति motion.] A crooked or tortuous motion; a winding gait. 2. A retrograde motion.

વક્રગ્રીવ, *s. m.* [વક્ર + S. ग्रीवा the neck.] A camel.

વક્રચંચુ, *s. n.* [વક્ર + S. चंचु a beak.] A parrot. 2. A species of birds.

વક્રતુંડ, *s. m.* [વક્ર + S. तुंड the face.] An epithet of Ganesha.

વક્રતા, *s. f.* [વક્ર + S. ता a suffix forming a noun.] Crookedness. 2. Retrograde motion. 3. Curvature.

વક્રત્વ, *s. n.* Same as **વક્રતા** *q. v.*

વક્રનળી, } *s. f.* [વક્ર + S. नाली a tube.]
વક્રનાળી, }
A syphon.

વક્રદૃષ્ટિ, *s. f.* [વક્ર + S. दृष्टि sight.] An evil eye. 2. Envy; jealousy. 3. A side-look.

વક્રી, *adj.* [S. वक्रिन्.] Proceeding from Aries towards Pisces (of a planet). 2. Retrogressive. 3. Of evil view. 4. Malicious; inimical. 5. Crooked.

વક્રીભવન, *s. n.* [વક્રી + S. भवन being *fr.* भू to be.] Refraction of rays.

વક્રીભાવ, *s. m.* [વક્રી + S. भाव nature.] A curve. 2. A dishonest or perverse disposition.

વક્રોક્તિ, *s. f.* [વક્ર + S. उक्ति speech.] Equivoque; sarcasm. 2. Perverse speech. 3. A figure of speech consisting in the use of evasive speech either by means of a pun or by an affected change of tone.

વક્ષ, *s. n.* [S. वक्षस्.] The breast; the chest.

વક્ષોમણિ, *s. n.* [વક્ષ+S. मणि a jewel.] The dorsal vertebra.

વક્ષઃસ્થલ, } *s. n.* [વક્ષ +S. स्थल a place.]
વક્ષઃસ્થળ, }
The chest; the bosom.

વક્ષ્યમાણ, *adj.* [S. *fr.* वच् to speak.] That is about to be spoken.

વખ, Same as **વિષ** *q. v.*

વખત, *s. m.* [Ar. वक़्त.] Time; a certain duration. 2. Season. 3. An opportunity; an occasion. 4. Leisure. 5. A hard time. 6. Delay. 7. Repetition; times. 8. Interval. 9. Convenience. 10. Occurrence. 11. Same as **વકટ** *q. v.*

Id. વખતબેવખત At any time; on any unforeseen occasion. વખતેવખતે Every now and then; from time to time; often; sometimes. 2. By fits and starts. વખત ગુજારવો–ગાળવો–કાઢવો To pass time; to beguile the time. વખત જોવો–તપાસવો To examine the times or present circumstances. વખત જોઈને Suitable to the present circumstances. વખત સાચવવો To be punctual. 2. To serve the times. વખત છે તે આવે Perhaps he may come.

Prov. વખત કરે, તે કોઈ ના કરે Time heals all. વખતનાં ગીત વખતે ગવાય Everything has its time. વખતવખતની છાંયડી Adversity follows prosperity and *vice versa.* વખતે મળે તે કોળાં Every contract is the best under the circumstances. વખત વખતને ખાતો આવે છે Each succeeding time is worse than the preceding.

વખતસર, *adv.* [વખત+P. सर upon.] In time; timely. 2. At the proper time. 3. Seasonably. 4. Time allowing; probably; perhaps.

વખતોવખત, *adv.* [Redup. of **વખત.**] Every now and then; from time to time; often. 2. By fits and starts.

વખવખ, *s. f.* [See **વખવખવું**.] Ravenous hunger; insatiable appetite. 2. Worrying; goading; restless and fidgety state.

વખવખવું, *v. i.* [Redup. of S. वख् to move.] To become dry and thirsty. 2. To ardently long for. 3. To hanker after. 4. To feel a sensation of acridity. 5. To be ravenously hungry, greedy, etc.

વખવખાટ,
વખવખો, } *s. m.* Same as **વખવખ** *q. v.*

વખવાદ, Same as **વિખવાદ** *q v.*

માસે પરણ્યો કરે છે વખવાદ.—**દયારામ.**

વખાણ, *s. n.* [S. व्याख्या to tell.] Praise; eulogy; applause; encomium. 2. Praises of God (used by Jainas).

વખાણવું, *v. t.* [See above.] To praise; to commend; to laud; to eulogize; to extol; to applaud.

Prov. વખાણી ખીચડી દાંતે વળગે A full-fed horse kicks his own master.

વખાણું, *s. n.* [See **વિખ્યાન.**] A puzzle; a riddle. 2. A saying.

વખાર, *s. f.* A godown; a warehouse; a store-room.

વખારિયો, *adj. m.* [વખાર+વાળું having.] Owning a warehouse. 2. Same as **વખારી** *q. v.*

વખારી, *s. m.* [See **વખાર.**] A warehouse-keeper; a store-keeper; a godown-keeper. 2. A merchant.

Id. છપ્પન વખારી, ને તારો કૂંચી Much ado about nothing.

વખારીઓ, Same as **વખારિયો** *q. v.*

વખું, *adj. m. f. n.* [See **પક્ષ** a side] Partial to; favourable to; fond of (used at the end of a compound). 2. *s. n.* Protection; shelter; support.

Id. બાપવખું-બૈરીવખું વગેરે Partial to, or under the control of, father, wife, etc.

વખુડું, Same as **વિખુડું** *q. v.*

વખેરવું, Same as **વિખેરવું** *q. v.*

વખો, *s. m.* [See **વખવખો.**] A state of starvation. 2. A difficulty from which one has not the power to save oneself. 3. Misery; affliction.

Id. વખાનું માર્યું Famine-stricken. 2. Oppressed or tyrannized over.

વખોડવું, *v. t.* [S. वि intens. +ખોડ a defect.] To find fault with. 2. To carp at. 3. To backbite. 4. To slander. 5. To hate. 6. To abhor. 7. To loathe.

વખોરો, *s. m.* [See **વખાર.**] A drawer. 2. A small box; a till.

વગ, *s. m. f.* [P.] Influence; support; patronage. 2. Favour; interest; countenance. 3. Room; space; place. 4. Accommodation. 5. Circumstance; proper time. 6. A side; a party. 7. Power; support.

Id. વગ લાગવી–ચાલવી To have influence. વગ ચલાવવી–લગાડવી To make use of influence. વગે પાડવું-કરવું To put in a proper place. વગેવગે As it suits the circumstances.

કરવી વાછરડાની વગ જી, કેનું ન ધાવે ગાયની શગ.—**પ્રેમાનંદ.**

વગડવું, *v. i.* To sound; to make a noise. 2. To utter a voice.

વગડાઉ, *adj.* [See વગડો.] Growing in a forest; wild; relating or pertaining to a forest. 2. Untamed; undomesticated.

વગડાઉ વનસ્પતિ ઉપર આધાર રાખવો પડે.—હ. દ્વા. કાં.

વગડો, *s. m.* [S. वाटिका a garden.] A plain; an outskirt of a town. 2. An open field. 3. A forest. 4. Waste land. 5. A predicament; a strait; a difficulty.

વગદાં, *s. n. pl.* Ineffectual efforts; vain attempts.

Id. વગદાં વીણવાં To try ineffectually; to make vain attempts.

વખત જાય છે, કરો ન વગદાં, લક્ષ્મીવર લેવા રે.—ભોજો.

વગર, *prep. & adv.* [Ar. विगैरह्.] Without. 2. Except. 3. Besides.

વગવસીલો, *s. m.* [વગ+Ar. वसीला influence.] Influence of several kinds.

વગવસીલાથી કે ખુશામતથી કોઇને અધિકાર કે દ્રવ્ય પ્રાપ્ત થાય.
—મ. ન. દ્વિ.

વગસગ, *s. f.* [વગ + સગ redup.] Influence; support. 2. Convenience; accommodation.

વગળ, *s. m.* [S. वि apart+गल् to drop]. An alloy. 2. A mixture. 3. A mixed caste. 4. A deceit; a fraud.

વગળવંશી, *adj.* [વગળ+S. वंश lineage.] Of hybrid birth or origin; hybrid. 2. *s. m. f. n.* A hybrid.

વગળવંશીને વમન કરાવે વેદવાણી ઉચરે.—દયારામ.

વગાડવું, *v. t.* [See વાગવું.] To ring. 2. To sound. 3. To strike. 4. To play on (any musical instrument).

વગિયું, વગીઉં, વગીલું, *s. n.* [See વગ.] Partiality; favouritism. 2. *adj. m. f. n.* Acquainted with. 3. Favourite; favoured. 4. Influential.

વગુ, *adv.* On a side; in a heap.

વગુચવું, *v. i.* [S. वि intens +ગુચ an entanglement.] To be afflicted; to suffer pain and misery. 2. To be agitated; to be perplexed; to be bewildered.

તહમો વનમાં વગુચો, હું પીહર તાં કરૂં રાજ્ય.—ભાલણ.

વગુતવું, *v. i.* To be perplexed; to be bewildered; to be confused.

અગાઆ આંચત બહુ વગુતા.—ભાલણ.

અલ્યા માંડ માયા વિષે કાં વગુત્યો.—રત્નેશ્વર.

મૂર્છા પામી મહીં સૂતો, હવે હું તો ખરો વગુતો.—ઉદ્ધવ.

વગુતી, *s. f.* A slut; a slattern. 2. *adj. f.* Same as વગુતું *q. v.*

Prov. વગુતી રાંડ, અકર્મી છોકરાં The children of a slut are generally luckless boobies.

વગુતું, *adj. m. f. n.* Wandering.

વગેરે, *adv.* [Ar. वगैरिही and others than that.] Including; altogether; et cetera; and others; and so on; and so forth; and so of the rest; with; along with.

વગો, *s. m.* [See વગ.] A subdivision of a place. 2. Room; space. 3. A side.

તેથી આખા વગામાં અંધારૂં ઘોર રહે.—હ. દ્વા. કાં.

વગોણું, *s. n.* [See વગોવવું.] Ignominy. 2. Disgrace. 3. Calumny. 4. A public disgrace.

વગોવવું, *v. t.* To calumniate. 2. To vilify, 3. To disgrace. 4. To defame. 5. To rail against. 6. To slander. 7. To libel.

આખા વગોવે માયા કાગ.—અખો.

કળીકાળમાં જન્મ મિથ્યા વગોયો.—ભૂખણ.

વગોવાવું, *v. i.* [See above.] To be calumniated. 2. To be vilified. 3. To be disgraced. 4. To be defamed. 5. To be railed against. 6. To be slandered. 7. To be libeled.

નાત જાત વેરે વગોવાઇ છે.—હ. દ્વા. કાં.

વગોળવું, *v. t.* [S. वि apart+गल् to drop.] To chew. 2. To ruminate. 3. To masticate. 4. To chew the cud.

વઘરકું, *s. n.* [See વિઘ્ન.] An obstacle; a trouble; a difficulty. 2. [S. विगर्हित.] A refuse; a remainder after a thing is seived out.

વઘરણું, *s. n.* [See વિઘ્ન.] An obstacle; a trouble; a difficulty.

વઘરો, *s. m.* [See વિગ્રહ.] A dispute. 2. A broil. 3. A disagreement. 4. Being in a state of rottenness. 5. An obstruction.

Id. વઘરો ઘાલવો To cause to quarrel.

વઘાર, *s. m.* [S. व्याघार *fr.* वि apart+आ intens.+घृ to sprinkle.] Seasoning. 2. Instigation. 3. Spicery. 4. Onion and ghee mixed together with food to give it a relish.

Id. વઘાર મુકવો To instigate; to incite.

વિધવિધ માંડ્યી વઘાર જી.—પુરીબાઇ.

ભજે વઘાર ભાતમાં લગાર જે લવિંગનો.—

વઘારણી, Same as હિંગ *q. v.*

વધારવું, *v. t.* [See વધાર.] To season. 2. To heat a mixture of mustard, asafœtida, chillies, oil or ghee and throw it into the food to give a relish to it. 2. To gain; to derive a benefit.

વધેડું, *s n.* Name of a red kind of rice.

વંક, Same as વાંકું *q. v.*

વંકાઇ, Same as વાંકાઈ *q. v.*

વંકાવવું, *v. t.* [See વાંકું.] To cause to be cross; to cause to be peevish. 2. To cause to be crooked.

વંકાવું, *v. i.* [See વાંકું.] To be crooked; to be made crooked. 2. To be cross; to be peevish.

વચકડું, *s. n.* [See વચકડવું.] An objection. 2. An offence. 3. An impediment; an obstacle.

વચકડવું, Same as વચકાવું *q. v*

વચકળવું, *v. i.* To slip away. 2. To grow less; to be weakened; to be humiliated.

શિખરે ચડેલો કોપ ટીલો પડયો, વચકળ્યો.— દે. કૃ. પં.

વચકાવવું, *v. t.* [See વચકાવું.] To cause to be offended. 2. To cause to shrink from.

વચકાવું, *v i.* [S. वि apart from + ચસવું to slip.] To be away from; to shrink from. 2. To be a deserter; to separate oneself from. 3. To be offended.

વચકું, *s. n.* [See above.] An impediment; an obstacle.

Id. વચકાં પાડવાં To find fault with.

વચકેલ, વચકેલું, } *adj. m. f. n.* [See વચકાવું.] Mischievous. 2. Offended. 3. Cross; peevish; sullen.

વચકો, *s. m.* [See વચકાવું] An offence. 2. Disappointment 3. Suspicion; doubt. 4. Awe; apprehension; fear, dread.

વચગાળે, *adv.* [See વચગાળો.] In the middle (space). 2. In the interval (time).

વચગાળો, *s m.* [વચ્ચે + ગાળો intervening space, or કાળ time.] The middle. 2. An interval. 3. Hesitation; doubt; uncertainty.

વચડવું, *v. i.* [S. वि away from + छिद् to cut.] To scratch with the nails

વચન, *s n.* [S *fr.* वच् to speak.] Speech. 2. A promise. 3. A word. 4. An aphorism; a dictum; a maxim. 5. Number (in Gram.). 6. Anything spoken; a declaration. 7. An affirmation. 8. Any utterance or expression considered as authoritative; a rule. 9. A taunt; an ironical speech.

Id. વચન આપવું To give or make a promise. વચન લેવું To get a promise from. વચન પાળવું To keep or fulfil one's promise. વચન તોડવું To break one's promise. વચન કાઢવું To make a promise. વચન મારવું To use bitter words or expressions towards a person.

વચન એ ફરે નહીં સુખે બોલું જે બોલ.—**સામળ.**

વચનકારી, *adj.* [વચન + S. कार doing.] Obedient.

વચનપટુ, *adj.* [વચન+S. पटु clever.] Eloquent.

વચનિકા, *s. f.* [See above.] Citing; quoting. 2. A quotation.

વચની, *adj.* [See વચન.] That is true to one's word; honest; concentious; faithful.

વચનીય, *adj.* [See વચન.] To be said, spoken or related. 2. Censurable; blameable. 3. *s. n.* Censure; blame; reproach.

વચમાં, Same as વચ્ચે *q. v.*

વચરમાવું, *v. i.* To be dried; to be wrinkled.

વચલું, *adj. m. f. n.* [See વચ્ચે.] Middle. 2. Intermediate. 3. Central. 4. Middling. 5. Intervening.

Id. વચલા વાંધાનું Mediocre. 2. Common. 3. Of the middle class. 4. Middling.

વચવચ, *s. f.* [Redup. of S. वच् to speak.] Jabbering; gabbling; smattering. 2. Restlessness.

વચવચાટ, *s. m.* [વચવચ + S. वृत्ति state.] Restlessness; activity. 2. Interference in the middle of a talk or work.

વચવચીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Restless; fidgety.

વચળવું, *v. i.* [S. वि intens. + चल् to move.] To be hindered; to be impeded. 2. To be disturbed. 3. To rave. 4. To be inconsistent in one's words or conduct. 5. To live a dissolute life.

કૃષ્ણ કહે શાન્ત કરો, વચળી ગઇ છે વાત.—**વલ્લભ.**

વચળ્યા વૈરાગી ઘણા, ત્યાગી શ્રમસાધ્ય લેખ.—**વલ્લભ.**

વચળેલ, } *adj. m. f n.* [See above.] Dis-
વચળેલું, }
solute; living an irregular life.

વચાળું, *s. n.* [See **વચગાળો.**] An unoccupied space between two things; interval. 2. A hole.

ખૂણાવચાળા કે રસ્તાની ધૂળ લેઇ નાંખી.—હ. દા. કાં.

વચેટ, Same as **વચલું** *q. v.*

ડોસાએ વચેટ વહુને પૂછ્યું.—હ. દા. કાં.

વચ્ચે, *adv.* & *prep.* [S. मध्ये *fr.* मध्य middle.] In the centre; in the middle. 2. Between. 3. In the interval; during; in the meantime.

Id. વચ્ચે પડવું-આવવું To interfere. 2. To reconcile. **વચ્ચે નાખવું** To throw in an impediment. 2. To appoint an arbitrator. વચ્ચે બોલવું To interrupt a speech. વચ્ચેવચ્ચે At intervals.

Prov. સુડી વચ્ચે સોપારી A dilemma; between hammer and anvil.

વચ્ચોવચ, *adv.* [Redup of **વચ્ચે.**] Exactly in the middle.

વચ્છ, *s. m. n.* [S. वत्स.] A calf; a young one of a cow.

સુરભી મરતાં જેવું વચ્છ.—પ્રેમાનંદ.

ગોવિંદ ગાયને વચ્છ ધાવે.—નરસિંહ.

વચ્છનાગ, } *s. m.* [S. वत्सनाभ.] Name of a
વછનાગ, }
poisonous root; aconite. Aconitum ferox. N. O. Ranunculacæ.

વછીઆ, *s. m.* [See **વચ્ચે.**] A foreign merchant who seeks to make purchases and sales. 2. An agent.

વછીઆતી, *adj.* [See above.] Foreign. 2. Relating, belonging or pertaining to an agent.

વછૂટવું, *v. i.* [S. वि intens.+છૂટવું to be free.] To be separated. 2. To fly off accidentally; to be discharged.

Id. ધ્રૂજ વછૂટવી To shiver; to tremble (through fear, etc.).

વેરને ડેકાણે આગળ કરતાં બમણી મૈત્રીની સર વછૂટી.-બ. ક. ડા.
પસ્તાઇ ન પડી મૂકે તો નહિ વછૂટશે.—હ. દા. કાં.

વછૂડું, *adj. m. f. n.* [See above.] Separated; disjoined.

વછેરી, *s. f.* [S. वत्सतरी.] A filly. 2. A young mare.

વછેરો, *s. m.* [S. वत्स.] A colt. 2. A foal.

વછો, *s. m.* [S. विच्छेद *fr.* वि intens.+छिद् to cut.] Separation.

આ વિરહ વછો વનિતા તણો, જાણે હરિશું કડું કથી.-સામળ.

વછોડવું, *v. t.* [See **વછૂટવું.**] To separate; to disjoin. 2. To wean (a child). 3. To let go; to discharge; to fire. 4. To play upon (a musical instrument).

રત્નાગી સીતાજીએ વેણ વછોડી.—સુરી દ.

વછોડાવવું, *v. t.* [See **વછોડવું.**] To get separated; to get disjoined. 2. To get weaned. 3. To cause to discharge; to get fired.

વછોડાવું, *v. i.* [See **વછોડવું.**] To be separated. 2. To be weaned. 3. To be discharged. 4. To be played upon (of a musical instrument).

વછોયું, *adj. m. f. n.* [See **વછો.**] Separated; disjoined.

ટોળાવછોઇ મૃગલી જેમ.—પ્રેમાનંદ.
ટોળાવછોઇ જેમ માછલી તેમ ટળવળે બાયડી.—ઉદ્ધવ.
ટોળાવછોઇ જેમ મૃગલી.—ભાલણ.

વજ, *s. f.* [S. वच.] Name of a plant; sweet-flag. Acorus calamus. N. O. Acoraceæ. There are other varieties of this plant, called ખુરસાણીવજ, ઘોડાવજ and બાલાવજ.

વજન, *s. n.* [Ar. वज़्न्.] A weight. 2. A burden. 3 Dignity. 4. Weight. 5. Influence. 6. Authority. 7. Importance; consequence. 8. A mass or standard by which the weight of bodies is determined.

Id વજન પડવું To be felt (of weight or influence); to be influenced by.

વજનદાર, *adj.* [વજન + P. दार having.] Weighty. 2. Heavy. 3. Influential.

વજરકડા, *s. m. pl.* Name of a kind of wheat.

વજરબટ્ટુ, Same as બજરબટ્ટુ *q v.*

વજા, *s. f.* [Ar. वजअ mode.] Intellect; understanding. 2. Tendency; desire; wish; attention. 3. Vain attempts; struggles.

અખા જીવ તણી એ વજા, અજને ઠામે પૂજે અજા.—અખો.

વજાડવું, *v. t.* [S. वाद्य *fr.* वद् to speak.] To ring; to sound. 2. To play upon. 3. To strike.

વજાડાવવું, *v. t.* [See **વજાડવું.**] To get rung or sounded. 2. To cause to strike. 3. To get played upon (of a musical instrument).

વજાડાવું, *v. i.* [See **વજાડવું.**] To be rung; to be sounded. 2. To be struck. 3. To be played upon (of a musical instrument).

વજાવણહાર, *s. m.* [See **વજાડવું.**] A beater of drums; a player upon an instrument.

વાજું છું તમો વજાવણહાર.—અખો.

વજીફદાર, *s. m.* [વજીફો + P. दार having.] A landholder; a farmer. 2. A jagirdar; a pensioner.

વજીફાવાળું, *adj. m.f. n.* [વજીફો+વાળું having.] Possessing an estate. 2. Relating, pertaining or belonging to an estate or a garden-land.

વજીફો, *s. m.* [Ar. वजीफ an allowance.] A jagir; an estate. 2. A farm. 3. A garden-land. 4. Land under cultivation or yielding revenue. 5. Land held in virtue of a government grant. 6. A pension; a stipend.

વાડીવજીફા ફળથી રસાળ.—નર્મદ.

વજીર, *s. m.* [Ar. वज़ीर] A vazir; a prime minister. 2. The queen at chess.

વજીરપણું, *s. n.*
વજીરાઇ, *s. f.* [વજીર+પણું,આઇ, etc. suffixes
વજીરાત, *s. f.* forming nouns.] Ministerial
વજીરી, *s. f.*
duties, function, or business. 2. The office of a minister; ministership.

વજુ, *s. n.* [Ar. वज़ु ablution.] Washing (by Mahommedans) of hands, feet, and mouth, as a preparation for saying prayers.

વજે, *s. f.* [See વજા.] Payment in kind. 2. Revenue from land.

વજેવળતિયું, } *s. n.* [વજે+ વળતર gain+વાળું
વજેવળતીઉં,
having.] A deed or an agreement by which the amount of rent is credited on interest.

વજ્જર, Same as વજ્ર *q. v.*

વજ્ર, *s. n.* [S.] The thunderbolt of Indra. (It was formed out of the bones of the sage Dadhichi.) 2. A thunderbolt. 3. Lightning. 4. A diamond. 5. A flower before the petals have parted. 6. Calyx. 7. A kind of abstract worship.

એ હાથમાં વજ્ર ધારણ કરે છે.—આ. બા. બુ.

વજ્રક્ષાર, *s. m.* [વજ્ર+ S. क्षार an alkali.] An alkaline earth.

વજ્રદંતી, Same as કાંટાઅસેળીઓ *q. v.*

વજ્રદેહ, } *adj.* [વજ્ર+S. देह the body, देहिन्
વજ્રદેહી,
having a body.] Having an adamantine or very hardy frame.

વજ્રધર, *s. m.* [વજ્ર+S. धृ to hold.] An epithet of Indra.

વજ્રમય, *adj.* [વજ્ર + S. मय full of.] Hard; adamantine. 2. Cruel; hard-hearted.

વજ્રલેપ, *s. m.* [વજ્ર + S. लेप a salve.] A kind of cement made from diamonds; a very strong cement. 2. *adj.* Joined by a strong cement; inseparable; irremovable.

વજ્રહૈયું, } *s. n.* [વજ્ર + S. हृदय the heart.]
વજ્રહૃદય,
An adamantine heart.

વજ્રહૈયાનો હોય તેજ જોઇ રહે.—કે. હ. ધ્રુ.

વંચક, *adj.* [S. *fr.* वंच् to deceive.] Fraudulent; deceitful. 2. *s. m.* A deceiver; a cheat; a rogue.

વંચન, *s. n.* [See above.] Cheating; a deceit; a fraud. 2. Same as વાંચન *q. v.*

વંચવું, *v. i.* [See બચવું.] To be saved.

કોઇ રીતે સાચી પડે, કયમ વંચે એના પ્રાણ.—સામળ.

વંચાર, *s n.* A waist.

વંચાવવું, *v. t.* [See બચવું.] To save. 2. [See વાંચવું.] To cause to read; to get read.

વંચાવું, *v. i.* [See વાંચવું.] To be read. 2. To be talked about. 3. To be a subject of scandal or of popular censure.

વંચાળો, *s. m.* [વિના without+ચાલવું to walk.] An unfrequented spot. 2. A nook; a corner.

વંચિત, *adj.* [See વંચક.] Deceived; cheated.

વંચિતા, *s. f.* [S.] A sort of riddle.

વંજી, *s. f.* [See વંશ.] A bundle of split bamboos. 2. A curtain of split bamboos.

વંઝા, } Same as વંધ્યા *q. v.*
વંઝયા,

નહિ તો વંઝા વિશ્વ વિષે વખણાય છે.—દલપતરામ.

વંઝયાસુત બે વહાણે ચઢયા.—અખો.

દમયંતીની જંઘા દેખી, કેળ રહી કાકવંઝા.—પ્રેમાનંદ.

વટ, *s. m.f.* [See વૃત્તિ.] Self respect. 2. Credit. 3. Reputation. 4. [S. वाट a region; a place.] A place; a region. 5. [S.] The Indian fig-tree; the banyan tree. Ficus indica. N. O. Moraceæ. 6. *adj.* Chief; general.

Id. વટ રાખવો To preserve one's credit, reputation, or honour. વટ ખોવો To lose one's credit, reputation or honour. નાણાંવટ A street where rich merchants live. 2. The Exchange.

રખે માન વજન વટ જાએ.—નર્મદ.

ચંપકુ ચારોળી ને વટ, વાળો વેલડી જી.—પ્રેમાનંદ.

વટક, *s. f.* [See વટાવ.] Money paid to make up the difference when exchanging a superior for an inferior thing. 2. Compensation; recompense. 3. Tit for tat; retaliation.

વટકવું, *v. i.* [See વટવું.] To pass away; to recede.

Id. વટકી જવું To kick so as not to allow of being milked (used of a cow, etc.).

આડમાં અટક ના, વટક થા વેગળો.—નિરાંતભક્ત.

વટંતર, *adj.* Mortgaged.

વટલવું, Same as વટલાવું *q. v.*

વટલાવવું, *v. t.* [See વટલવું.] To pollute; to defile. 2. To convert; to apostalize.

વટલાવું, *v. i.* To be polluted; to be defiled. 2. To be a pervert to another religion.

વટલું, *adj. m. f. n.* Abject. 2. Mean.

વટલેલ, } *adj. m. f. n.* [See વટળવું.] Apo-
વટલેલું, }
state; converted to another religion; defiled; contaminated.

વટલોઈ, *s. f.* [વાડકી + લો dim.] A brass waterpot.

વટવું, *v. i.* [S. वृत्त turned *fr.* वृत् to turn.] To pass away. 2. To go off. 3. To subside; to stop. 4. To recede. 5. To elapse. 6. To glide away (as time, opportunity, etc.). 7. To sneak away; to disappear.

Id. વેળા વટી જવી To pass away (of an appointed time). વટી જવું To pass over; to cross. 2. To excel; to surpass.

કથા સુણી શ્રોતાશું ખટયો, ગુણ ગાઈને ગાનારો વટયો.—અખો.

વટી ગયાં વાસુબા ને મહારાજ, બે એ.—કે. હ. ધ્રુ.

વટી તે દીન શી વિધે જશે.—કે. હ. ધ્રુ.

વટી જો કે વેળા નિરવધિ શતશૃંગ ફરતાં.—કાંત.

તો ભોળપણથી આઘો વટયો.—અખો.

જિજ્ઞાસુ યે યોગને જે, જાય તે વેદને વટી.—ના. દ. ક.

જાણે જેને હોય વીતતી વટી.—દયારામ.

વટહુકમ, *s. m.* [વટ chief + હુકમ order.] A general order applicable to all; a standing order.

વટાણા, *s. m. pl.* [S. वातान.] Field peas. Pisum sativum. N. O. Leguminosæ.

Id. વટાણા વાવી જવું To abscond; to run away.

વટાણું, *s. n.* [See વાટવું.] A wooden pen.

વટાવ, *s. m.* [See વટવું.] Discount or premium. 2. Exchange of different currencies. 3. Profit. 4. Balance of different currencies.

વટાવવું, *v. t.* [See વટવું.] To exchange. 2. To cash. 3. To pass round; to pass by safely or successfully; to be approved. 4. To avoid (trouble).5. To surpass;to excel. 6.To surround. 7. To change coins, generally of a higher value or denomination into those of a lower one. 8. [See વાટવું.] To get pounded or powdered.

Id. રૂપીઓ વટાવવો To get small change for a rupee. હુંડી વટાવવી To cash a cheque or draft. કારીગરોને વટાવે એવું ભરતકામ તે કરી શકતી She could do embroidery that would throw that of skilled workmen into the shade. રસ્તો વટાવવો To avoid one way and take another. ખીણ વટાવવી To go safely or successfully through a difficult pass in the mountains. વટાવી ખાવું To deceive; to cheat.

જીવનવન અતિ વેગે વટાવ્યું, ક્યાં ઉભો શિશુ ભોળો.—ન. ભો. દી.

વટાવાવું, *v. i.* [See વટવું.] To be exchanged. 2. To be cashed. 3. To be able to pass by safely. 4. To be able to avoid. 5. To be excelled. 6. To be changed (of coins).

વટાવું, *v. i.* [See વાટવું.] To be pounded or powdered. 2. To be crushed. 3. To suffer under a hard work or trouble; to suffer in money.

Id. વટાઈ જવું To be pounded or powdered. 2. To be crushed as in a crowd.

વટાળ, *s. m.* [See વટલાવું.] Pollution. 2. Impurity. 3. Defilement.

વટાળવું, Same as વટલાવવું *q. v.*

વટાળો, Same as વટાળ *q. v.*

વટિકા, *s. f.* [S.] A pill.

વટી, *adj.* [See વટાવવું.] An affix signifying " one who follows the trade or profession of "; " holding". 2. One who deals in money as in નાણાવટી. 3. Possessing; holding as in કુંકાવટી. 4. [See વટ.] Having self-respect; unyielding; unflinching. 5. *s. m.* Same as વટ *q. v.* 6. Same as વટિકા *q. v.*

ધારજો સહુ લોક વટી.—નર્મદ.

વટીલું, *adj. m. f. n.* [વટ + વાળું having.] Having self-respect; unyielding; unflinching.

સુણો શેઠ વણિક બહુ વટીઆ.—નર્મદ.

વટીક, *adv.* Also. 2. Certainly; to be sure.

નાનાં છોકરાં વટીક એની લાકડીઓ બનાવી.—હ. દા. કાં.

વટું, s. n. [See વૃત્તિ.] An affix denoting "profession," as in પ્રધાનવટું, ગાંધીવટું, etc.

વટુકાર, } s. m. [વટું+S. कार doing.] Skill;
વટુકો, genius. 2. Ability; manners.

વટેણું, s. n. [See વટાણું.] A pen. 2. A piece of wood having a sharp point, used by children for writing on sand-boards.

વટેમાર્ગુ, s. m. [S. वृत्ति turning + मार्ग a way.] A wayfarer. 2. A traveller.

વડ, s. m. [S. वट.] The banyan tree; the Indian fig-tree. Ficus indica. N. O. Moracæ. 2. [See વૃત્તિ.] A kind; a genus. 3. Size; form; type. 4. adj. Same as વડું q. v.

Prov. વડ તેવા ટેટા, ને બાપ તેવા બેટા Like father, like son.

ગોરીના થાવા વડ ભાગ.—અખો.

વડકણું, Same as વઢકણું q. v.

વડકારું, Same as વઢકારું q. v.

વડકાવવું, v. t. [See વઢવું.] To give offence to; to offend. 2. To scold; to reprove.

વડપણ, } s. n. [વડું+પણ, પણું suffixes form-
વડપણું, ing nouns.] Greatness. 2. Superiority.

વડભીરુ, s. m. [વડું+ભીરુ a play-mate.] The leader of a party at play.

વડવા, s. f. [S.] A mare.

કારણ કોણ થયો હય, વડવા સર્વે તમો તે જાણ.—રત્નેશ્વર.

વડવાઇ, s. f. [વડ the banyan tree+P. वा dim.] Roots shooting from the branches of the banyan tree; adventitious roots.

વડવાગોળ, s. f. [વડ the banyan tree+S. वल्गुली a bat.] A wild bat; a flying fox; an animal of the Cheiroptera class.

વડવાગ્નિ, Same as વડવાનળ q. v.

મહાસમુદ્રે વડવાગ્નિ જેવી.—ક્ર. ઉ. ચા.

વડવાડ, Same as વઢવાડ q. v.

વડવાડીઉં, adj. m. f. n. [See વઢવાડ.] Quarrelsome. 2. Giving rise to a quarrel.

વડવાનલ, } s. m. [S. वडवानल fr. वडवा a
વડવાનળ, mare + अनल fire.] The sub-marine fire, supposed by the Hindu poets to be the cause of waves in the oceans.

જેમ વડવાનલ કંપ વારુણ હો.—કાળિદાસ.

ઉદધિ મહા વડવાનલથી કે શિવગળાના વિષ તણી.—ભાલણ.

વડવું, Same as વઢવું q. v.

વડવો, s. m. [વડું elder + P. वा dim.] A maternal grandfather. 2. An ancestor; a progenitor.

વડસસરો, s. m. [વડું elder+S. श्वशुर a father-in-law.] A grand-father-in-law.

વડસાવિત્રી, s. f. [વડ the Indian fig-tree+S. सावित्री the daughter of the sun fr. सवितृ the sun.] The worship of an Indian fig-tree, performed by a newly married couple on the full-moon day of Jyeshtha.

વડસાસુ, s. f. [વડું elder + S. श्वश्रू a mother-in-law.] A grand-mother-in-law.

પછે વડસાસુ એમ ઓચરે રે.—પ્રેમાનંદ.

વડહસ્થ, } adj. [વડું great+S. हस्त a hand.
વડહાથ, Powerful. 2. Strong.

વડાઇ, s. f. [વડું +આઇ a suffix forming a noun.] Greatness. 2. Boast; vanity. 3. A brag; a vaunt. 4. Vain ostentation. 5. Puffing.

વડાગરું, adj. n. Made by confining sea-water in large pits (of salt).

વડાવડ, } Same as વઢવાડ q. v.
વડાવડી,

વડારણ, s. f. A maid-servant; a woman at the harem.

વડારણો સહિત રાણી તળાવને કાંઠે વેલડામાંથી ઉતરી.-હ. મે. ત્રિ.

વડાવો, Same as વડવો q. v.

વડીઓ, s. m. A rival; a competitor.

વડીઆઇ, s. f. [વડું elder + S. आर्या a venerable woman.] A maternal grandmother.

વડી, s. f. [S. वटी a pill.] Name of a kind of food prepared of various articles in round balls intended to be used on rare occasions. 2. A pat.

વડીલ, adj. [S. वृद्ध old.] Elder (of a relative). 2. s. m. An elder. 3. A senior. 4. The father. 5. A guardian. 6. An ancestor.

વડીલોપાર્જિત, adj. [વડીલ+S. उपार्जित gained.] Acquired by ancestors; ancestral.

વડું, adj. m. f. n. [S. वृद्ध fr. वृध् to grow.] Great; grand; old; elder. 2. s. n. [S. वटक.] Name of a kind of food prepared of gram or kidney-bean flour duly fermented and having condiments added to it. 3. A kind of fried dish.

Id. વડું કરવું To extinguish; to put out. 2. To rub out.

હવે થવાનું વડું વિઘન.—હ. દ્વા. કાં.

સ્વલ્પાંશે ધર્મનો આ તો ઉગારેલ ભયથી વડા.—ના. દ. ક.

વડે, *prep.* By; with. 2. Through. 3. In virtue of.

વડેરૂં, *adj. m. f. n.* [S. वृद्ध old.] Great; grand. 2. Elderly. 3. *s. m. f.* An elderly person; an elder.

આપણા એ વડેરા જે, જાણો તે યે દ્વિજોત્તમ.—ના. દ. ક.

વડેવો, Same as વડવો *q. v.*

વઢકણું, *adj. m. f. n.* [See વઢવું.] Quarrelsome; quarrelling.

વઢકારૂં, Same as વઢકણું *q. v.*

વઢવાડ, } વઢવાઢ, } *s. f.* [વઢવું+S. वृत्ति state.] A quarrel. 2. A dispute. 3. A fight; a scuffle.

વઢવું, *v. i.* [See વાઢવું.] To quarrel. 2. To fight. 3. *v. t.* To reprove; to reproach. 4. To dispute.

વાણી વડે જે વઢું વાઘલાથી.—દલપતરામ.

કટિમેખળા શું પડે વઢી.—પ્રેમાનંદ.

વઢાવવું, *v. t.* [See વાઢવું.] To get cut. 2. [See વઢવું.] To get scolded; to cause to reprove.

વઢાવું, *v. i.* [See વાઢવું.] To be cut. 2. [See વઢવું.] To be able to scold. 3. To be scolded.

Id. મારી જીભ વઢાઈ કે આ વલે આવી This is the undesirable result of my speaking out when I ought not to have spoken.

વણ, Same as વિના *q. v.* 2. *s. n.* [See વણવું.] Cotton. 3. The cotton-plant. 4. A cotton-growing field.

પણ વત્સેશ વણ એ ખેડયો.—કે. હ. સ્તુ.

ભજન વણ ફળ ન વળે.—મ. બ. વો.

વણકર, *s. m.* [વણવું + S. कार doing.] A weaver; one who weaves cloth.

વણકરી, *s. f.* [See above.] A wage or labour for weaving.

વણખૂટે, *adv.* [વણ + ખૂટવું to be short.] Inexhaustibly. 2. Before a thing is exhausted.

વણછો, *s. m.* [વણ + S. छाया a shade.] A shadeless spot; the space over which no shade of a tree extends.

વણછામાં ઉછર્યો તે ફાલે ફળે બળેથી ઉકળી.—હ. હ. સ્તુ.

વણજ, *s. m.* [S. वाणिज्य *fr.* वणिज् a trader.] Trade. 2. Commerce. 3. Traffic.

વસ્તી વસુ સુખ તને વળી વેપારવણજનું.—મલબારી.

સાથ સર્વે તાંહ વણજે જશે સુબાહુ જ્યાં નરેશ.—ભાલણ.

વણજાર, *s. f.* [વણજ + S. कार doing.] A caravan. 2. A camp or company of travelling merchants. 3. A number of bullocks laden with corn, salt, and other merchandise.

વણજારી, *s. f.* [See above.] A female merchant. 2. The wife of a travelling merchant.

વણજારૂં, *adj. m. f. n.* [See વણજાર.] Relating to a caravan. 2. Wild. 3. Of an inferior kind.

વણજારો, *s. m.* [See વણજાર.] A travelling merchant who carries for sale goods in a caravan. 2. A kind of musical air.

વણતર, *s. n.* [See વણવું.] Weaving. 2. Texture. 3. The art or manner of weaving.

વણતોલ, *adj.* [વણ + S. तुल् to weigh.] Immeasurable. 2. Abundant.

વણવું, *v. t.* [S. वान weaving *fr.* वे to weave.] To weave. 2. To intertwine. 3. To pick. 4. To roll. 5. To collect; to gather. 6. To select. 7. To expand. 8. To train; to educate.

Id. કપડું વણવું To weave cloth. દોરી વણવી To twist yarn into a rope. રોટલી વણવી To roll flour into cakes. વણીને મૂકવું-કહેવું To exaggerate a story. 2. To tell by a guess. વણી નાખવું To ruin; to devastate; to break down.

સ્થૂળ દેહે દોડતું રે, વાટ આવ્યો નાંખે વણી.—ધીરો.

વણસવું, *v. i.* [S. वि intens.+नश् to perish. To be spoiled. 2. To perish; to be destroyed.

નાગરવેલ વણસે પણ દળ ન વણસે.—દયારામ.

બહુ મીઠું ને ઓછીએ, શાથી વણસે સંપ.—દલપતરામ.

વણસાડ, *s. m.* [See વણસાડવું.] Deterioration 2. Putrefaction. 3. Destruction. 4. *adj.* Putrid 5. Corrupt. 6. Passing. 7. Failing. 8. Transitory

વણસાડવું, *v. t.* [See વિનાશ.] To spoil. 2. To corrupt. 3. To make useless. 4. To do away with; to eradicate; to extricate.

જંગલી હાથીનાં ટોળાંએ એ સાર્થ વણસાડી નાંખ્યો.-મ. ન. દ.

ખેદ વણસાડે અંત.—પ્રેમાનંદ.

વણસાવવું, Same as વણસાડવું *q. v.*

વણસાવું, Same as વણસવું *q. v.*

વણાઈ, *s. f.* [વણવું + આઇ a suffix forming a

noun.] The price paid for weaving; wages for weaving.

વણાટ, *s. m.* Same as વણતર *q. v.*

વણાટકામ, *s. n.* [વણાટ+S. कर्मन् work.] The work or art of weaving.

વણિક, *s. m.* [S. वणिक् *fr.* वणिज् a trader.] A trader; a merchant. 2. A grocer. 3. A grain-vendor.

વણીઅર, વણીએર, } *s. f.* Name of a carnivorous animal. Paradoxurus musanga.

વંટોળ, વંટોળીઓ, } *s. m.* [See વીંટાળવું.] A whirl-wind. 2. A vortex.

વંક, *s. m.* [See વીંટવું.] Convulsion of the bowels through indigestion, etc.

વંકવું, *v. i.* To be insolent. 2. To be deprav-ed. 3. To be dissipated. 4. To be spoiled; to be ruined.

Id. વંઠી જવું To pass the limits of modesty. 2. To be uncontrollable or incorrigible.

કુતમાના સંગત થકી બહુ વંઠશે.—હ. દા. કાં.

વંસે હરીને હંસ ગયો તે વંઠી જહવારાં વાહાર.—ભાલણ.

વંઠેલ, વંઠેલું, } *adj. m. f. n.* Dissipated. 2. Incorri-gible or uncontrollable. 3. Spoiled; gone out of bounds. 4. Dishonest; corrupt.

વંઢળ, *s. m.* [See વ્યંઢલ.] A eunuch.

વંડી, *s. f.* [S. वरंड a verandah.] A wall run-ning round a compound; a compound-wall; a parapet-wall.

વંડો, *s. m.* [See above.] A large com-pound surrounded by a wall. 2. The wall sur-rounding the compound of a house. 3. A partition wall between the open grounds near a house.

વત્, વત, } *adv.* [S. वत् an adverbial suffix.] As. 2. Like. 3. Similarly. 4. In like form. (Used at the end of a compound.)

વતડવું, *v. t.* [S. वि apart + त्रुट् to break.] To scratch with the nails.

આધી જાંગ રે ઉઘાડી, વતડવા ફાવે વળી.—હ. દા. કાં.

વતણું, Same as વતરણું *q. v.*

વતન, *s. n.* [Ar. वतन.] One's native land; one's mother-land. 2. [S. वेतन a stipend; a pay.] A jageer; a hereditary estate.

વતનદાર, *s. m.* [વતન+P. दार having.] A landlord. 2. A holder of a hereditary estate. 3. A native of a city or country.

વતનદારી, *s. f.* [See above.] The duties or emoluments of a land-holder.

વતનવાડી, *s. f.* [વતન+S. वाटिका a garden.] Property in land; a landed property.

વતની, *adj.* [See above.] Native; indige-nous. 2. Obtained by inheritance. 3. Held in one's own right. 4. Belonging to one's own native country. 5. *s. m. f. n.* A resident.

વતરડવું, Same as વતડવું *q. v.*

વતરણું, *s. n.* [S. वितरण an instrument of accomplishing an object.] A pen.

Prov. ઠોઠ નિશાળિયાને વતરણાં ઘણાં A bad work-man quarrels with his tools.

ખાડામાં વતરણું ફેરવી જવાતું જ રહેતું.—ડા. પી. દે.

વતરેક, *prep.* [See વ્યતિરેક.] Without; except.

મહારાજ વતરેક એવો કોઇ જોતો નથી.—કે. હ. ધ્રુ.

વતરેગ, વતરેગે, } Same as વતરેક *q. v.*

વતાગરો, *s. m.* [વહીતરૂં + S. कार a doer.] A carrier; a porter; a labourer. 2. [વૃદ્ધ+S. कार a doer.] A barber.

વતાડવું, Same as વીતાડવું *q. v.*

વતાવવું, *v. t.* [See વીતાડવું.] To stop. 2. To tease; to harass. 3. To call; to point. 4. Same as વટાવવું *q. v.*

વતીપાત, Same as વ્યતિપાત *q. v.*

વતીપાતીઉં, Same as વ્યતિપાતીઉં *q. v.*

વતી, *prep.* [See વૃત્તિ.] Instead of; in place of; for. 2. On account of. 3. On the side of. 4. In the room of. 5. In the cause or on behalf of. 6. In favour of. 7. Same as થી *q. v.*

નવ રહેવાયું મારી વતી.—પ્રેમાનંદ.

વતું, *s. n.* [See વપતું.] Shaving.

ચાંદીનો તો ચીપીઓ કરી વતાં કરૂં.—દલપતરામ.

વતે, *prep.* [See વતી.] By means of; by; through; with; through the instrumentality of.

વતેસર, *s. n.* Unnecessary length. 2. *adj.* Lengthy; expansive.

Id. વાતનું વતેસર કરવું To make a mountain of a mole-hill.

વતૈડ, *s. f.* [See વતડવું.] A desire to scratch; an itching sensation.

વતૈડવું, Same as વતડવું *q. v.*

વત્તું, Same as વધતું *q. v.*

વત્રેક, Same as વતરેક *q. v.*

સારથી સંસાર વત્રેક રે.—પ્રેમાનંદ.

વત્સ, *s. n.* [S.] A child. 2. A young one. 3. Name of a country and its inhabitants.

વત્સર, *s. m.* [S.] A year.

વત્સલ, *adj.* [વત્સ+S. ल good; kind.] Loving; affectionate; tender. 2. Pitying. 3. Feeling or caring for.

વત્સલતા, *s. f.* [વત્સલ+S. ता a suffix forming a noun.] Affection for young ones. 2. Kindness; pity.

વત્સલા, *s. f.* [S.] A cow fond of her calf.

વત્સા, *s. f.* [S.] A little girl. 2. A female calf.

લોભમાં બીજાની સાથે વત્સા વાસુનો વિવાહ આપણે કરાતો નથી. —કે. હ. ધ્રુ.

વત્સેશ, *s. m.* [વત્સ+ S. ईश lord.] A king of the Vatsas.

વત્સેશવણુ એ એડયો.—કે. હ. ધ્રુ.

વદ, *s. f.* [S. वद्य.] The dark fortnight of a lunar month; the dark half of a Hindu lunar month from the full moon to the new moon.

વદન, *s. n.* [S. *fr.* वद् to speak.] The mouth. 2. The face.

વદંતી, *s. f.* [See above.] Speech; discourse. 2. A talk. 3. A saying.

વદવું, *v. t.* [See વદન.] To speak. 2. To utter. 3. To declare. 4. *v. i.* To be accepted; to be admitted.

અરે રામ રામ વદો.—હ. દા. કાં.

વદા, *adv.* [Ar. वदाअ adieu.] Departing; going away.

વદાઈ, *s. f.* [See above.] Leave. 2. Dismissal. 3. Taking leave. 4. Farewell. 5. Going or sending away. 6. A present given at the time of leaving.

વદાઇગીરી, Same as વદાઈ *q. v.*

વદાગીરી, Same as વદાઇગીરી *q. v.*

વદાડ, *s. m.* [See વદવું.] Appointing a time to do a work that has been postponed. 2. The time or day on which one has promised to make a payment. 3. Agreement.

વદાય, Same as વદાઈ *q. v.*

વદાયગીરી, Same as વદાય *q. v.*

વદાર, Same as વદાડ *q. v.*

વદિતા, *s. f.* [See વદવું.] Voice; sound.

વદી, Same as વદ *q. v.*

વદ્દી, } **વધા**, } *s. f.* [See વૃદ્ધિ.] The digit carried forward and added to the next column of numbers. (in Math.).

વધાન, *s. n.* [See વિજ્ઞાન.] Fraud; deceit.

વધ, *s. m.* [S.] Killing; slaughter. 2. *s. f.* [See વધવું.] Increase; surplus; excess.

વધઘટ, *s. f.* [વધવું+ઘટવું to decrease.] Increase or decrease; profit or loss.

વધતું, *adj. m. f. n.* [See વધવું.] Increasing. 2. More; additional. 3. Spent; exhausted; consumed (for euphemy).

વધરાવવું, *v. t.* [See વધારવું.] To cause to add or increase.

વધરાવળ, *s. f.* A tumour in the scrotum. 2. Hydrocele.

વધવું, *v. i.* [S. वृध्, वर्ध् to grow.] To increase; to be more than. 2. To grow. 3. To advance. 4. To bid at an auction. 5. To have a remainder.

Id. વાત વધી જવી To go beyond the foreseen limits; to exceed the bounds of reason (of a matter). 2. To be beyond one's control (of a matter). 3. To come to blows; to break into an open quarrel (of a person). વધી પડવું To be more than the intended number; to be left behind; to remain. આગળ વધવું To go forward; to march on (of an army). 2. To be promoted in office.

વધાઇ, *s. f.* [વધવું + આઇ a suffix forming a noun.] Good news. 2. Congratulation. 3. Felicitation 4. A gift given to the bearer of good news.

Id. વધાઇ ખાવી To inform one of one's good fortune and obtain a reward. 2. To bring good news to.

વધામણું, *s. n.* The worship of a goddess on an auspicious occasion. 2. Same as વધામણી, વધાઇ *q. v.*

વધામણી, Same as વધાઇ *q. v.*

વધારવું, *v. t.* [See વધવું.] To increase. 2. To add. 3. To promote. 4. To exalt; to

raise; to elevate (in rank. dignity, or emoluments). 5. To leave behind as a remainder. 6. To cut off.

વસ્ત્ર વધારી નારી મેહેલી ઉતારી અંતે નેહ રે.—ભાલણ.

વધારાવવું, *v. t.* [See વધવું.] To get increased, 2. To get added. 3. To get promoted. 4. To get elevated. 5. To ask to cut off.

વધારાવું, *v. i.* [See વધવું.] To be increased. 2. To be added. 3. To be cut off.

વધારે, *adj.* [See વધવું.] More. 2. Greater. 3. Additional. 4. Much.

Id. વધારે પડવું To be more than what was required or intended. 2. To be a burden. 3. To be a cause of pain or difficulty. વધારે પડતું કહેવું To pass the bounds of politeness in speaking. 2. To use harsh language to. વધારે કહેવું To exaggerate a person's merits when recommending him. 2. To recommend strongly.

Prov. વધારે ડાહ્યા વધારે ખરડાય Positive men are most in danger.

વધારો, *s. m.* [See વધવું.] Increase. 2. Addition. 3. Profit. 4. Surplus. 5. Residue. 6. Supplement. 7. Appendix. 8. Overplus.

Id. વધારો કરવો To make an addition to; to add to. વધારો રહેવો To be left behind, as profit. વધારાનું Left behind, as being more than what was intended or required. 2. Useless. 3. Troublesome.

વધાવવું, *v. t.* [See વધવું.] To perform certain ceremonies in welcoming a person on his arrival. 2. To perform a certain ceremony on the occasion of admitting the bride or bridegroom into the house

વધાવો, *s. m.* [See વધારો.] An odd number. 2. [See વધાવવું.] A present sent to a bride or bridegroom. 3. A bridal gift. 4. A present; an article or articles for performing the ceremony of a welcome.

વધુ, *adj.* [See વધવું.] More. 2. Greater. 3. Additional. 4. Much.

વધૂ, *s. f.* [S.] A young woman; a maid. 2. A bride. 3. A son's wife. 4 A wife.

વધેરવું, *v. t* [S. *fr.* वर्धापितम् increased *fr.* वृध्, वर्ध् to grow.] To offer a sacrifice. 2. To sacrifice. 3. To cut. 4. To break. 5. To break into pieces. 6. To dissolve (a marriage contract). 7. To crush.

દ્રૌપદીએ ચીર વધેરિયું હરિને હાથે બાંધવા.—નરસિંહ.

વધેરાવવું, *v. t.* [See above.] To get sacrificed. 2. To get broken. 3. To ask to cut. 4. To get broken to pieces.

વધેરાવું, *v. i.* [See વધેરવું.] To be sacrificed. 2. To be broken. 3. To be cut. 4. To be brok to pieces.

વધ્ય, *adj.* [See વધ.] Fit to be killed.

વન, *s. n.* [S.] A forest; a wood. 2. An open ground. 3. A bush; a thicket. 4. A grove. 5. Water.

Id. રન રન અને વન વન કરવું To be reduced to a desert and a forest; to be desolate.

મોચનમાં ક્ષણમાં વનમાં શું ?—વલ્લભ.

વનકદળી, *s. f.* [વન+ S. कदली plantain.] Wild plantain.

વનકૂકડો, *s. m.* [વન + S. कुक्कुट a cock.] A wild fowl.

વનકુળ, *s. n.* [વન +S. दुकूल a fine garment.] A dress made of leaves or bark.

વનકુળ છે પરિધાન.—પ્રેમાનંદ.

વનમાં વનકુળ કેમ પહેરશો હો વાલા રે.—ગિરિધર.

વનકોકિલ, *s. f.* [વન + S. कोकिला a cuckoo.] The large green-billed malcolia.

વનકોલી, *s. f.* [વન + S. कोली name of a plant.] The wild jujube tree.

વનક્રીડા, *s. f.* [વન +S. क्रीडा play.] A sport or pastime in a forest.

વનચર, *adj.* [વન + S. चर् to move.] Living in a forest; wild. 2. *s. m.* An animal that lives in a forest. 3. A man living in a forest; an anchorite; a forester. 4. A fool; an idiot. 5. A monkey.

વનચર્યા, *s. f.* [વન+S. चर्या moving.] Roaming about or residence in a forest.

વનજ્યોત્સના, વનજ્યોત્સ્ના, *s. f.* [S.] Name of a kind of jasmine.

જે પ્રમાણે વનજ્યોત્સના પોતાને અનુકૂળ.—અ. ઉ. ચા.

વનદેવતા, *s. m.* [વન+S. देवता god.] A sylvan deity; a faun; a dryad.

વનપ્રવેશ, *s. m.* [વન +. S. प्रवेश entering.] Commencing a hermit's life. 2. An entrance in a forest.

વનપ્રિય, *s. f.* [વન + S. प्रिय loved.] The cuckoo.

વનપતિ, Same as વનરાજ *q. v.*

વનપાળ, *s. m.* [વન + S. पाल् to protect.] A forest-guard; a protector of the forest; a forest-keeper.

વનમલ્લી, *s. f.* [S.] Wild jasmine.

વનમાળ, } *s. f.* [વન + S. माला a garland.]
વનમાળા, }
A garland of wood-flowers such as was usually worn by Krishna. 2. A garland reaching the knees.

વનમાળી, *s. m.* [S. वनमालिन्.] An epithet of Krishna.

વનરક્ષક, Same as વનપાળ *q. v.*

વનરાજ, *s. m.* [વન+S. राजन् a king.] A lion. 2. Name of a bird; the great hornbill.

વનલતા, *s. f.* [વન + S. लता a creeper.] A forest creeper.

વનવાગળું, *s. n.* Same as વડવાગોળ *q. v.*

વનવાગોળ, Same as વડવાગોળ *q. v.*

વનવાસ, *s. m.* [વન+S. वास living.] Dwelling in a forest. 2. A wild unsettled manner of life.

વનવાસી, *s. m.* [વન+S. वासिन् a dweller.] A forest dweller; a forester. 2. An ascetic; a hermit. 3 *adj.* Residing in a forest.

વનવિહાર, *s. m.* [વન + S. विहार sport.] The rts and diversions in the wood.

વનવ્રીહી, *s. m.* [S.] Wild rice.

વનસરાહ, *s. n.* Name of a bird; the black knotted jay.

વનસ્પતિ, *s. f.* [વન+S. पति a lord.] Vegetables. 2. A medicinal plant. 3. A tree or plant. 4. Greens.

વનસ્પતિજીવન, *s. n.* [વનસ્પતિ+S. जीवन living.] The vegetable life.

વનસ્પતિસૃષ્ટિ, *s. f.* [વનસ્પતિ+S. सृष्टि world.] The vegetable world; flora.

વનસ્પતિવિદ્યા, *s. f.* [વનસ્પતિ+S. विद्या science.] Botany.

વનસ્પતિશાસ્ત્ર, *s. n.* Same as વનસ્પતિવિદ્યા *q. v.*

વનસ્પત્યાહારી, *adj.* [વનસ્પતિ+S. आहार food.] Herbivorous.

વના, Same as વિના *q. v.* 2. Same as વનિતા *q.v.*

જેમ વરઘોડે મળી બહુ વના.—દલપતરામ.

વનિતા, *s. f.* [S. *fr.* वन् to beg.] A woman; a female. 2. A wife. 3. A loved woman.

વનિતાવિલાસ, *s. m.* [વનિતા+S. विलास sport.] The wanton sports of a woman.

વનિતાવિશ્રામ, *s. m.* [વનિતા+S. विश्राम dwelling.] A ladies' home.

વનું, *adj. m. f. n.* [See વિના.] Wanting in: deprived of.

આણું વર્ષના ખપાવા હાંતવની હાડી વરે.—હ. કા. દો.

વનાંતર, *s. n.* [વન+S. अंतर another; interior.] Another wood. 2. The interior of a forest.

વળી વળી શોધી વળી વનાંતરે.—કે. હ. ધ્રુ.

વનેખા, *s. m. pl.* [See અનીષા desire.] Affliction; distress; misery.

વનેચર, *adj.* [See વનચર.] Foolish; stupid.

વનૈડવું, *v. t.* [See વનૈડો.] To throw into bewilderment; to bewilder; to confound. 2. To afflict; to trouble; to distress. 3. To spoil.

વનૈડો, *s. m.* [See નિવેડો.] Bewilderment; embarrassment.

વનો, Same as વિનય *q. v.*

Prov. વનો વૈરીને વશ કરે Sweetness of temper can overcome enemies; a kind word turneth away wrath.

વંત, *adv.* [S. वंत having.] An affix denoting "possession," *e. g.* બળવંત.

વનૌકસ્, *s. m.* [વન+ S. ओकस् a house.] An inhabitant of a wood; a forester. 2. An anchorite; a hermit. 3. A wild animal such as a monkey, boar, etc.

વંતરી, *s. f.* A witch. 2. A hag.

વંતાક, } Same as વેંગણ *q. v.*
વંત્યાક, }

વંદક, *s. m. f. n.* [See below.] A praiser.

વંદન, } *s. n.* [S. *fr.* वंद् to salute.] A bow;
વંદના, } *s. f.*
a salutation; obeisance. 2. Homage. 3. Adoration; reverence.

વંદનીય, *adj.* [See above.] Adorable; fit to be respected or saluted.

વંદવું, *v. t.* [See વંદન.] To make a bow to; to salute. 2. To revere; to adore; to worship. 3. To pay homage to.

વંદિત, *adj.* [See વંદન.] Saluted. 2. Adored.

વંદી, *s. m.* [S. वंदिन्.] A panegyrist; a bard.

વંદો, Same as વાંદો *q. v.*

વંદ્ય, *adj.* [See વંદન.] Fit to be saluted. 2. Reverend; adorable.

વંધ્યા, *s. f.* [S. *fr.* वन्ध्य fruitless.] A barren woman.

સંધ્યાના જેવા રંગ સોનેરી, વંધ્યાને લાડ લડાયા.—ડા. ઘો. ઋ.

વપત, Same as **વિપત્તિ** *q. v.*

વપન, *s. n.* [S. *fr.* वप् to shave.] Shaving.

શેના માટે નાપિક થયા, વપન કરવાને પ્રભુજી ગયા.—પ્રેમાનંદ.

વપની, *s. f.* [See above.] A barber's shop. 2. The instruments of a barber.

વપરાવું, *v. i.* [See **વાપરવું**.] To be used. 2. To be expended. 3. To be worn out. 4. To be occupied. 5. To be employed for any purpose. 6. To be of some utility.

વપરાશ, *s. f.* [See **વાપરવું**.] Use. 2. Consumption.

વપલો, *s. m.* A wonder; a marvel.

વપા, *s. f.* [S.] Fat; marrow. 2. A hole; a cavity.

વપુ, *s. n.* [S. वपु.] The body; the person.

વપુ વિષમ શેરનું વેર.—કે. હ. ધ્રુ.

વફા, *s. f.* [Ar. वफा.] Faithful performance of a promise. 2. Observance of faith. 3. Sincerity; fidelity.

જે છે વફા તેને જફા એ તો ખુદાઇ દોર છે.—કલાપિ.

વફાદાર, *adj.* [વફા+P. दार having.] Faithful. 2. Loyal; trustworthy; sincere.

વફાદારી, *s. f.* [See above.] Loyalty. 2. Fidelity; faithfulness; sincerity.

વફાદારી શ્વાન કેરી કરે નોકરી ઘણેરી.—હ. દ્વા. કાં.

વબુઠણ, *s. n.* [S. विबोधन *fr.* वि intens.+बुध् to know.] Trouble. 2. Pain.

વભો, Same as **વૈભવ** *q. v.* 2. A large quantity.

કૌરવી સભામાં વડા વભામાં વસ્ત્ર પૂરિયાં ભગવાને.—પ્રેમાનંદ.

વમન, *s. n.* [S. *fr.* वम् to vomit.] Vomiting; ejecting.

વગળવંશીને વમન કરાવે વેદવાણી ઉચ્ચરે.- દયારામ.

વમળ, *s. m.* A vortex. 2. A whirlpool; an eddy. 3. Anxiety. 4. Fidgetiness.

વમાસણ, Same as **વિમાસણ** *q. v.*

વમાસવું, *v. i.* [See **વિમાસવું**.] To be pensive. 2. To be given to earnest reflection. 3. To repent. 4. To think. 5. To meditate upon.

વમેલ, **વમેલું**, } *adj. m. f. n.* [See **વમન**.] Vomited. 2. Fallen from the right course of conduct.

વય, *s. f. n.* [S. वयस्.] Age; period of life; time of life. 2. Youth; prime of life. 3. A bird.

નવ યૌવન છતાં પણ તેણે બહુ વયનો ક્ષય કર્યો હતો.-ઈ. સૂ. દે.

વયણ, *s. n.* [See **વચન**.] A speech. 2. *adv.* [See **વિના**.] Without.

વયણ પંખી રયણ બોલે, ડોલે રાજા ગીર જી.—પ્રેમાનંદ.

વયધર, *adj.* [વય + S. धृ to hold.] Having a long life.

વયસ્ય, *adj.* [S.] Being of the same age; contemporary. 2. *s. m.* A companion; a friend.

વયસ્યા, *s. f.* [S.] A female companion or friend.

વયી, *adj.* [See **વય**.] Of the age of. 2. Coeval with.

વયોવસ્થા, *s. f.* [વય + S. अवस्था state.] The state of age.

વયોવૃદ્ધ, *adj.* [વય +S. वृद्ध old.] Old; advanced in years.

વર, *s. m.* [S. *fr.* वृ to choose.] A bridegroom. 2. A husband. 3. A boon; a gift; a request. 4. A sparrow; a bird. 5. *adj.* Chosen; preferable. 6. Best; excellent. 7. Great.

Prov. " વરને કોણ વખાણે ? " " તો કહે, વરની મા " Every man thinks his own geese swans.

વરક, *s. m. n.* [Ar. वरक्.] A thin leaf of gold or silver; a leaf (of a metal). 3. A leaf of a book; a sheet of paper.

વરકન્યા, *s. n. pl.* [વર + S. कन्या a vergin.] The bride and the bridegroom.

વરકન્યા પરણી પરવાર્યાં.—કાળિદાસ.

વરખ, *s. f.* [S. वृषभ.] The sign Taurus of the zodiac. 2. Same as **વરક** *q. v.* 3. Same as **વૃક્ષ** *q. v.*

વરખવું, Same as **વરસવું** *q. v.*

કો કુસુમ વરખે પાણીમાં લઇ, કો મિષોન્મિષે ભાળતી.-પ્રેમાનંદ.

વરખાસન, Same as **વર્ષાસન** *q. v.*

વરખી, *adj.* [See **વરક**.] Having thin leaves or layers.

વરખીહરતાળ, *s. f.* [વરખી + S. हरिताल orpiment.] Yellow orpiment.

વરખે, *adv.* [See **વર્ષ**.] In the year.

વરગ, Same as **વર્ગ** *q. v.*

વરગણી, Same as **વર્ગિણી** *q. v.* 2. Same as **વળગણી** *q. v.*

વરઘેડ, } **વરઘેર,** } *s. f.* [વર a bridegroom + ઘેરવું to surround.] A few persons sent by the bride's party to detain, in a marriage-ceremony, the bridegroom's party, with a view to exacting a present.

વરઘેલી, *adj. f.* [વર + ઘેલું mad.] Fond of one's husband. 2. A woman who is mad after her husband.

વાતલડી વરઘેલીની આવો કહું.—લલિત.

વરઘોડો, *s. n.* [વર+ઘોડો a horse.] A horse for the bridegroom to ride in the marriage procession. 2. A marriage procession. 3. The train of a bridegroom and a bride, or of the bridegroom alone. 4. Figuring in public; a public exposure. (Used for euphemy.)

Id. વરઘોડો ચઢવો To start (of a marriage procession or any kind of procession). વરઘોડે ચઢવું (Ironical.) To be disgraced. વરઘોડો કરવો -વરઘોડે ચઢાવવું To disgrace.

વરંગો, *s. m.* Name of a disease in cattle.

વરચવું, *v. i.* [S. वि priv. + रुचि taste.] To be disgusted.

વરચસ, *s. m.* An act done out of vengeance to put to shame a person who has unreasonably censured; grumbling; murmuring.

વરચાવવું, *v. t.* [See below.] To cause to speak; to cause to say.

વરચાવું, *v. t.* [See ઉચ્ચારવું.] To speak; to utter.

વરજંગ, *s. m.* [વર great + જંગ a war.] A great war; a great battle.

મનભંગ થઇ. વરજંગ ભલા, તજી લાગવું નહિ તદાપ ભગો.-વલ્લભ.

વરજવું, Same as વર્જવું *q. v.*

પ્રાકૃત નારી નીપાઈને સહુ જેણે નવ વરજી.—ભાલણ.

વરજોગ, *adj. f.* [વર+ S. योग्य fit.] Marriageable.

વરજોખો, *s. m.* [See વરઘોડો.] Trouble; disturbance; annoyance; anxiety. (Used for euphemy.)

વરટ, *s. m.* [S.] A gander. 2. A puffin.

વરટપતિ, } **વરટાપતિ,** } *s. m.* [વરટ+S. पति a lord.] A chief-gander.

વરટાપતિ સુંદર ત્યાં દીઠો કનક જશું શરીર.—ભાલણ.

વરડવું, *v. t.* [See વતડવું.] To scratch; to twitch; to cut. 2. To classify.

વરડું, *s. n.* The shoot of a germinated seed of beans, or pulses.

વરડું, *s. n.* [See વળવું.] The symbol (ુ or ૂ) to denote a short ઉ or a long ઊ vowel, added to a consonant. 2. A rope.

વરણ, *s. f.* [See વર્ણ.] A caste; a class. 2. Estimation; reputation; a character. 3. A letter of the alphabet, written or spoken; character. 4. Colour; dye. 5. Water; an unguent or perfume.

જનક પખાળે ચરણ રે, પટરાણી નામે છે વરણ રે.—ઉદ્ધવ.

વરણસંકર, *adj.* [વરણ+S. संकर hybrid.] Of mixed birth; half-caste. 2. Alloyed; mixed. 3. Mischievous; troublesome. 4. *s. m.* Mixed birth. 5. A bastard.

વરણાગી, *s. f.* [See below.] Foppery. 2. Pomp. 3. Nicety.

ધર્મ રૂપી વરણાગીને સજો.—નર્મદ.

વરણાગીઉં, *adj. m. f. n.* [વરણ + S. अंग the body.] Foppish; showy. 2. Nice; scrupulous.

વરણાવરણી, *s. f.* [Redup. of વર્ણ.] Different castes and their subdivisions.

વરણો, Same as વાયવડંગ *q. v.*

વરત, Same as વ્રત *q. v.* 2. *s. f.* [See વ્રત.] Wages paid for watching and pasturing cattle. 3. [S. वरत्रा a strap of leather.] A leathern rope for a bucket.

વરતડી, *s. f.* [વરત+ડી dim.] A small rope.

વરતણીઓ, *s. m.* [See વેતન.] A village-guard. 2. A policeman. 3. A person employed for the regulation and government of a village in Gujarata. 4. An individual of a tribe, who serves as an escort from one village to another; an escort. 5. A guide.

વરતવું, *v. i.* [S. वृत्, वर्त् to be.] To act; to conduct oneself. 2. To happen. 3. *v. t.* [See વરતાવવું.] To fathom; to find out. 4. To know; to understand. 5. To send; to despatch. 6. To gain; to acquire; to earn. 7. To calculate (eclipses, changes of the signs of the zodiac, motions of the stars, etc.). 8. To determine the period or occurrence of; to foretell.

Id. વશ વરતી રહેવું To subject oneself to.

અશ્વ.મન વરતીને ફાળ પર ફાળ ભરતો ગયો.-કે. હ. ધ્રુ.

બાળક વરત્યાં મોસાળ.—પ્રેમાનંદ.

વરતારો, *s. m.* [See above.] An astrologer. 2. Calculation (of eclipses, changes of the signs of the zodiac, motions of the stars, etc).

Id. વરતારો કાઢવો-જોવો To predict; to foretell.

વરતાવવું, *v. t.* [See વરતવું.] To proclaim; to announce; to declare; to foretell. 2. To employ in some profession. 3. To dissiprte; to squander; to distribute. 4. To cause to occur; to make.

Id. વરતાવી નાખવું To give away; to distribute. આણ વરતાવવી To establish and declare one's power (by a king). કેર વરતાવવો To oppress; to tyrannize over. વશ વરતાવવું To compel to act under one's power; to reduce to subjection.

વરતાવું, *v. i.* [See વરતાવવું.] To be maintained, fed or supported. 2. To be used or consumed. 3. To be found out or known. 4. To spread.

વરતિક, **વરતિયો**, *s. m.* [See વ્રત.] A man who is particular in the observance of religious vows. 2. A Jaina priest or ascetic.

વેચવો કાંસકો વરતિયાવાડે.—સામળ.

વરતી, Same as વૃત્તિ *q. v.* 2. Same as વળતી *q. v.*

વરદ, *adj.* [વર + S. दा to give.] Granting a boon; conferring a boon; that is inclined to grant a boon. 2. Propitious. 3. *s. m.* A benefactor.

વરદવાળું, *adj. m. f. n.* [વરદ+વાળું having.] Possessing a boon.

વરદા, *adj. f.* & *s. f.* Same as વરદ *q. v.*

વરદાઈ, *adj.* [See વરદ.] Granting a boon; inclined to grant a boon. 2. Having obtained a boon; possessing a boon.

વરદાન, *s. n.* [વર + S. दान a gift.] Granting of a boon, favour or blessing. 2. A boon; a gift; a request.

વરદાયક, **વરદાયી**, *adj.* [See વરદ.] Giving or bestowing favour or welfare; granting a boon.

વરદી, *s. f.* Information; instructions. 2. Order; command.

Id. વરદી કરવી-આપવી-પહોંચાડવી To inform. વરદી આપવી To give instructions; to order. વરદી માગવી To beg permission. 2. To ask for an order.

વરધ, *s. f.* [See વૃદ્ધિ.] Each of the intervening days between the installation of the marriage-tent and the celebration of the marriage. 2. A procession of women bringing water to the marriage-tent. 3. A leathern rope.

વરધસાંકળી, *s. f.* [વૃદ્ધિ + સાંકળી a chain.] A necklace obtained from a woman all of whose children are alive, and put round the neck of an infant by its mother, her previous children having died in their infancy.

વરધસુંવાળું, *s. n.* [વૃદ્ધિ + સુંવાળું soft, used for euphemy.] The state of pollution on account of having given birth to a child.

વરધી, Same as વરદી *q. v.*

વરમ, *s. m.* Inflamation; a swelling.

વરમાળ, *s. f.* [વર a bridegroom + S. माला a garland.] A garland or chaplet intended to be placed by the bride around the neck of the man whom she chooses for her husband. 2. A garland worn by the bride or the bridegroom at the nuptial ceremonies. 3. A choicest gift; a favour.

વરરાજા, *s. m.* [વર + S. राजन् a king.] The bridegroom.

વરવાઢ, Same as વઢવાડ *q. v.*

વરવાઢીઉં, Same as વઢવાઢીઉં *q. v.*

વરવું, *v. t.* [S. वृ to choose.] To marry; to wed; to choose or accept in marriage. 2. To accept; to adopt. 3. To choose. 4. *v. i.* [See વાવરવું.] To be over or exhausted; to be spent (as provisions, etc.). 5. *adj. m. f. n.* [See વિરૂપ.] Ugly; shapeless. 6. Inferior.

મિત્રવાત સુણી, વાણી વદે, વરજો મુનિ કહું તે હુદે.—દયારામ.

મુનિ ઘણા તે યજ્ઞમાં વરિયા, ગુણ પૂરણ સમુદાય.—ગિરિધર.

રુચે નહિ ઘર હવે, (દેહ) વરવો જ ભાસે.—કે. હ. ધ્રુ.

હું પણ વરવી બોલું વાણ, પલક એકમાં પલટું પ્રાણ.—સામળ.

વાંસલે વરવું થાય જી.—દયારામ.

કહોને વ્યંઢળ કેને વરે.—અખો.

વરીઆ વરીઆ શ્રી ગોવરધનલાલ.—મીરાં.

વરવેશ, *adj.* [વર + વેશ dress.] Having a rich dress; wealthy; good; eminent.

જ્યાં ન કુબિકાર વરવેશજી, રાખે વરણાગીમાં કેશ જી.-પ્રેમાનંદ.

વરવોણું, *adj. m. f. n.* [વર+S. विहीन without.] Without a bridegroom.

નહી તો આખા વરવોણી જાન.—અખો.

વરશ, } Same as વર્ષ q. v.
વરસ, }

વરસગાંઠ, s. f. [વરસ + S ग्रंथि a knot.] A birthday. 2. The anniversary.

વરસદહાડો, } s. m. [વરસ + દહાડો, દિવસ a
વરસદિવસ, }
day.] A holiday or any other auspicious day, which occurs only once in a year. 2. Full one year. 3. *adv.* All the year long.

વરસદિવસ વીત્યે સખી દોહલ દર્શન થાય.—ના. દ. ક.

વરસવું, *v. i.* [S. वृष्, वर्ष् to rain.] To rain; to shower. 2. To be pleased to give or bestow in a large quantity; to be pleased to make a valuable present.

વરસાણ, *s. n.* [See વર્ષાસન.] An annual allowance or stipend; a salary; an annuity.

વરસાદ, *s. m.* [S. वर्षाद् a cloud.] Rain; a shower or fall of rain; raining. 2. A shower (as of arrows, stones, or other missiles); a volley; a torrent; a stream.

Id. વરસાદ વરસાવવો To bestow plentifully. વરસાદની પેઠે રાહ જોવી To wait anxiously for.

Prov. વહુ, વહ્નિ ને વરસાદ, એ ત્રણે બરોબર A housewife, fire and rain, these three are always on the same platform, always suffering sharp words in or out of season, though without them life cannot exist.

વરસી, *s. f.* [See વરસ, વર્ષ.] The first anniversary of the dead; the Shraddha ceremony performed at the end of the first year after the death of a person.

Id. વરસી વાળવી To perform the first anniversary of the dead.

વરસુત, } Same as વરસુંધ, વરસોંત q. v.
વરસુંદ, }

રાજભંડારમાંથી ૧૫૦૦ રૂપીઆની વરસુંદ તેને આપવાની.
—કૃ. ભો. દી.

વરસુંધ, } *s. f.* The annual offerings. 2. An
વરસોંત, }
allowance received every year; an annuity.

વરસોવરસ, *adv.* [Redup. of વર્ષ.] Yearly; annually; every year; from year to year.

વરસોળી, *s. f.* [S. वि intens. + रस humour + गुटिका a pill.] A non-malignant tumour, such as a fatty tumour or a fibroid tumour.

વરાં, *adv.* [See વાર.] Time.

જયમ નક્ષત્રી પૃથ્વી કીધી, ફરશરામે એક વરાં.—હ. કા. કાં.

વરાંસાવું, *v. i* [See વિશ્રંસવું.] To be deceived after having placed confidence; to be deceived; to suffer owing to a breach of confidence. 2. To repent; to regret.

વરાસાં પરધન નવ કોઇ ગ્રહે.—ભાલણ.

સ્રીને વરાંસે વિસર્યું આળ.—કાળિદાસ.

વરાંસો, *s. m.* [S विश्रंभ.] Reliance; confidence.

અખતણે ફરકડે રે, ઘડીએ વરાંસો થાય.—જીવરામભટ.

હું વરાંસી રે બાપ, એમ માસી કરે વિલાપ.—પ્રેમાનંદ

અણજાણે મેં બાણ જ મૂક્યું, વરાંસે વિહાર્યો જી.—ઉદ્ધવ.

વરાક, *adj.* [S.] Pitiable; poor. 2. Low; vile. 3. *s. m.* Name of Shiva.

મુગી સિંહ ને પૂજ્યો વરાક, છેદ્યાં સર્વ રાજાનાં નાક.—ગિરિધર.

વરાગડું, Same as વડાગરું q. v.

વરાંગ, *s. n.* [વર + S. अंग the body.] The head. 2. The best part. 3. *adj.* Possessing fine physique.

વરાંગ દાસીજન મત્ત સાથે.—ભી. ભો. દી.

વરાંગના, *s. f.* [વર beautiful + S. अंगना woman.] A beautiful woman. 2. A courtesan; a prostitute.

વરાંગી, *s. f.* [See વરાંગ.] A lovely woman; a woman having an elegant form.

વરાટી, *s. f.* [S. वराट.] A cowrie; a conchshell.

વરાટીવ્યાપાર વિષે ન લાધી.—રત્નેશ્વર.

વરાડ, Same as વરાઢ q. v.

Id. વરાડે આવવું-પડવું According to the distribution by shares; falling to each one's share.

વરાડું, *s. n.* [S. वराट.] A rope.

વરાઢ, *s. f.* [See વઢવાઢ, વઢવું.] A quarrel. 2. [See વરવું to be consumed.] A share; a contribution; a proportion.

વરાઢવું, *v. t.* [See વઢવું.] To cause to quarrel.

વરાઢું, *adj. m. f. n.* [See વઢવું.] Quarrelsome; quarrelling.

વગાણીએ, *prep.* through; with.

વરાત, *s. f.* [S. व्रात a group; a collection.] A company of men, women, and children, going from the village in which the bridegroom lives to that in which the bride lives. 2. [P. बरात.] An assignment or order upon the revenues or treasury.

વરાધ, *s. f.* [See વૃદ્ધિ.] Whooping cough; name of a disease among children. 2. A kind of medicinal plant.

વરાધવાયળી, *s. f.* Name of a kind of disease; wind in the stomach; flatulence.

વરાધે, *adv.* Under pretext; under excuse.

વરાપ, *s. f.* [વર best+S. बाष्प vapour; steam.] The best time for sowing. 2. The best stage in the cooking process. 3. Stoppage; rest. 4. Cessation of rain after a heavy shower to allow the soil to be dried for the purpose of sowing.

વરાપીઉં, *s. n.* [See above.] Shoots of rice sown dry in a field.

વારારોહા, *s. f.* [વર+S. आरोह mounting] An elegant or beautiful woman. 2. *adj. f.* Having fine hips.

વરાવવું, *v. t.* [See **વરવું** to marry.] To cause to marry; to give in marriage. 2. To choose; to select. 3. To select, appoint, and invite priests to perform a religious ceremony.

ભલું વરાવ્યું મેં તને સુંદર વર સંજોગ.—દયારામ.

વરાવાવું, *v. i.* [See **વરવું** to marry.] To be given in marriage. 2. To afford to give in marriage.

વેદુઃખે ના વરાવાય, લગ્ને કન્યા રખાય ના.—કે. હ. ધ્રુ.

વરાવું, *v. i.* [See **વાવરવું**.] To be expended; to be consumed. 2. [See **વરવું** to choose.] To be chosen to perform a religious ceremony; to be engaged; to be appointed; to be employed. 3. To be chosen as the husband.

વરાહ, *s. m.* [S.] A boar. 2. The third incarnation of Vishnu in the form of a boar.

વરાળ, *s. f.* Steam; vapour; fumes. 2. Anger; wrath. 3. Pride; self-conceit.

Id. આપના સામી ઊની વરાળ પણ તે કાઢતો નથી He would not breath a word against his father. વરાળ કાઢવી To speak angrily.

વાઘ વરાળ ને વૈતાળ રે.—કાળિદાસ.

વરાળઘન, *s. m.* [વરાળ+S. घन an iron club.] A steam-hammer. 2. *s. n.* [વરાળ + S. घन a cloud.] A cloud of vapour.

વરાળભાંડ, *s. n.* [વરાળ + S. भांड a vessel.] A steam-boiler.

વરાળયંત્ર, *s. n.* [વરાળ+S. यंत्र a machine.] A steam-engine,

વરાળીઉં, *s. n.* [See **વરાળ**.] That from which steam issues; an outlet for steam. 2. *adj. m. f. n.* Made up of steam.

વરીઆળી, *s. f.* Indian sweet fennel seed. Fœniculum vulgare. N. O. Umbelliferæ.

વરીઆળીદાણા, *s. m. pl.* Name of a sweetmeat prepared by roasting fennel seeds with sugar juice and afterwards drying them up.

વરિષ્ઠ, *adj* [S. *fr.* उरु great+इष्ठ suffix of the superlative degree.] Greatest; excellent. 2. Supreme.

વરિષ્ઠ અદાલત, *s. f.* [વરિષ્ઠ & + Ar. अदालत a court.] The supreme court of justice; the high court.

વરિષ્ઠ ન્યાયાધીશ, *s. m.* [વરિષ્ઠ & S. न्यायाधीश a judge.] The chief justice; a high court judge.

વરિષ્ઠ ન્યાયાધીશી, Same as **વરિષ્ઠ અદાલત** *q. v.*

વરી, *s. f.* [S. वरका.] Name of a kind of grain allied to **કાંગ**. Panicum miliaceum. N. O. Graminaceæ.

વરીડો, *s. m.* [**વહેડું**+**ડો** dim.] A little well dug in the bed of a pond.

વરુણ, *s. m.* [S.] Varuna, the Indian Uranus, the deity or the regent of the west; the deity of the waters of the ocean.

વરુ, *s. m. n.* [S. वृक.] A wolf.

વરૂડ, *s. n.* [વિ+S. रुह् to grow.] Shoots of rice soaked in water.

વરૂડીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Made by soaking rice in water.

વરૂણી, *s. f.* [S. वरण choosing *fr.* वृ to choose.] Choosing a Brahmana and worshipping him before employing him in the performance of a ceremony. 2. Punishment. 3. Being in a fix. 4. Choice; selection.

તાલ તરને કહેતી તરુણી, "ભાઇ, કરજે તુજ વરૂણી".—પ્રેમાનંદ.

વરે, *adv.* With; in company of.

વરેડી, Same as **વરોડી** *q. v.*

વરેડું, Same as **વરડું** *q. v.*

વરેણ્ય, *adj.* [S.] Desirable; eligible. 2. Best; excellent; pre-eminent; chief.

વરો, *s. m.* [See **વરવું**.] A large feast; a dinner party. 2. Expenditure; expense.

Id. વરો કરવો To give a large feast. વરાવાજન Giving a large feast and starting processions

accompanied with musical instruments. ન્યાતવરો A caste-dinner.

કરજ કરીને વરા તમે ભલા કીધા રે.—દલપતરામ.

વરા વરઘોડા માંહી ફૂલણજી ઝાઝો ફૂલો.—હ. દા. કાં.

વરેટો, *s. m.* A round stone-roller.

વરોઠી, *s. f.* [વર+S. उत्थान rising.] A caste-dinner given by a bridegroom on account of the celebration of a marriage or of an investiture ceremony.

વરોત, *s. n.* [See વરત.] A large rope.

વરોલ, *s. m.* [S.] A male bee.

વરોલા, *s. f.* [S.] A female bee.

વ્યંજન રંજન વાંલ વરોલા.—વલ્લભ.

વરોળ, *s. n.* Barrenness. 2. Same as બરોળ *q. v.*

વરોળવું, Same as વલોવવું *q. v.*

વરોળાવવું, Same as વલોવાવવું *q. v.*

વરોળાવું, Same as વલોવાવું *q. v.*

વર્ગ, *s. m.* [S.] A class; an order; a division. 2. Society; company; a group. 3. The second power or square of an algebraical expression. 4. A chapter; a section. 5. A category.

Id. વર્ગ પાડવો-કરવો To divide or distribute into different classes according to merit. વર્ગ કરવો To square or raise to the second power (of a number or quantity).

વર્ગફેર, *s. m.* [વર્ગ + ફેર a difference.] Change of a class; change of division (in a school). 2. Charging an expenditure to another budgeted item.

વર્ગમૂળ, *s. n.* [વર્ગ+S. मूल a root.] The square root of a quantity.

Id. વર્ગમૂળ કાઢવું To find the square root of a quantity.

વર્ગસમીકરણ, *s. n.* [વર્ગ+S. समीकरण equation.] A quadratic equation.

વર્ગાત્મક, *adj.* [વર્ગ+S. आत्मक having.] Quadratic. 2. Classified.

વર્ગાવર્ગી, *s. f.* [Redup. of વર્ગ.] A classification; acting appointments in highter grades from successive lower grades (in Government service) on the occasion of a servant of a higher grade going on leave.

વર્ગી, *adj.* [S. वर्गिन्.] Belonging to a class or party.

વર્ગીકરણ, *s. n.* [વર્ગ+S. कृ to do.] A classification.

વર્ગીય, *adj.* [See વર્ગ.] Belonging to a class or category. 2. *s. m.* A class-fellow.

વર્ચસ્, **વર્ચસ**, } *s. n.* [S. वर्चस्.] Vigour; energy-power. 2. Lustre; brightness.

વર્જ, Same as વર્જિત *q. v.*

વર્જન, *s. n.* [See below.] Leaving. 2. Renouncing. 3. Exclusion. 4. Hurt; injury.

વર્જવું, *v. t.* [S. वर्ज् to abandon *fr.* वृज् to go.] To forsake; to leave; to quit. 2. To exclude. 3. To forbid.

વર્જિત, *adj.* [See above.] Forsaken; abandoned. 2. Excluded. 3. Rejected; cast out. 4. Forbidden. 5. Deprived of; without.

વર્જ્ય, *adj.* [See વર્જવું.] To be avoided or shunned. 2. To be excluded. 3. *s. n.* A point in each lunar mansion during which no business should be undertaken.

એ સઘળી ચીજો વર્જ્ય ગણવા મ્હોટે નિયમ લે છે.—કૃ. મો. ઝ.

વર્ણ, *s. m.* [S. *fr.* वर्ण् to colour; to describe.] A caste (one of the original castes:—બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય and શૂદ્ર); a tribe. 2. Colour; hue. 3. A letter of the alphabet. 4. Complexion; beauty.

વર્ણક્રમ, *s. m.* [વર્ણ+S. क्रम order.] The order of castes or colours. 2. An alphabetical order.

વર્ણચિકિત્સા, *s. f.* [વર્ણ+S. चिकित्सा healing.] Chromopathy.

વર્ણધર્મ, *s. m.* [વર્ણ+S. धर्म duty.] The peculiar duties of a caste.

વર્ણન, *s. n.* [See વર્ણ.] A description; an account. 2. Praise.

વર્ણનીય, *adj.* [See above.] Fit to be described; describable. 2. Praiseworthy.

વર્ણમંડળ, *s. n.* [વર્ણ+S. मंडल a circle.] The chromosphere.

વર્ણમાળા, *s. f.* [વર્ણ+S. माला a garland.] The alphabet.

વર્ણલગ્ન, *s. n.* [વર્ણ + S. लग्न a marriage.] A marriage between a bride and a bridegroom belonging to the same caste; an endogamous marriage.

વર્ણવવું, Same as વર્ણવું *q. v.*

વર્ણવાયેશ્વરી, *s. m.* Name of a metre, each foot containing 23 syllables.

વર્ણવાદી, *s. m.* [વર્ણ+S. वादिन् speaking.] A panegyrist; a bard.

વર્ણવાવવું, Same as **વર્ણવિવું** *q. v.*

વર્ણવાવું, Same as **વર્ણવું** *q. v.*

વર્ણવિપર્યય, *s. m.* [વર્ણ+S. विपर्यय inversion.] The substitution or change of letters. 2. Inversion of caste.

વર્ણવું, *v. t.* [S. वर्ण् to describe.] To describe.

શું વર્ણું શણગાર.—**દયારામ.**

વર્ણવૃત્ત, *s. n.* [વર્ણ+S. वृत्त a metre.] A metre regulated by the number of syllables it contains.

વર્ણસગાઇ, *s. f.* [વર્ણ+સગાઈ relationship.] Rhyming of letters in a verse (in Prosody).

વર્ણસંકર, *s. m.* [વર્ણ +S. संकर hybrid.] A mixture of castes; a hybrid birth or origin. 2. A confusion of castes by inter-marriage. 3. A mixture of colours. 4. An illegitimate admixture.

વર્ણસ્થાન, *s. n.* [વર્ણ + S. स्थान a place.] The organ of utterance.

વર્ણાગ, Same as **વરણાગી** *q. v.*

વર્ણાગમાં નકુલ બંધુ ભવિષ્ય જોતો.—ભી. બો. દી.

વર્ણાગી, Same as **વરણાગી** *q. v.*

વર્ણાગીમાં વાળ જેમ આગે ડાળપાંતરી.-હ. કા. કાં.

વર્ણાચાર, *s. m.* [વર્ણ+S. आचार conduct.] The conduct proper to members of the several castes.

વર્ણાનુક્રમ, *s. m.* } **વર્ણાનુક્રમણિકા**, *s. f.* } [વર્ણ+S.अनुक्रम serial order; अनुक्रमणिका index.] Contents according to the letters of the alphabet; an alphabetical index.

વર્ણાનુપ્રાસ, *s. m.* [વર્ણ+S. अनुप्रास a rhyme.] A particular rhyme in prosody.

વર્ણાંતર, *adj.* [વર્ણ + S. अंतर another.] Endogamous.

વર્ણાવર્ણ, *s. m.* [વર્ણ+S. अ not +वर्ण a caste.] Confusion of castes; an indiscriminate collection of people of all castes.

વર્ણાવવું, *v. t.* [See વર્ણવું.] To get described. 2. To get praised.

વર્ણાવું, *v. i.* [See વર્ણવું.] To be described. 2. To be praised.

વર્ણાશ્રમ, *s. m.* [વર્ણ+S. आश्रम stage.] One of the four grand divisions of Hindus into castes (*viz.* બ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય and શૂદ્ર), and the four stages of their life (*viz.* બ્રહ્મચર્યાશ્રમ, ગૃહસ્થાશ્રમ, વાનપ્રસ્થાશ્રમ, and સંન્યસ્તાશ્રમ).

વર્ણિત, *adj.* [See વર્ણવું.] Described. 2. Extolled; praised.

વર્ણી, *adj.* [S. वार्णिन्.] Having the colour or appearance of. 2. Belonging to the caste of.

વર્ણોચ્ચાર, *s. m.* [વર્ણ+S. उच्चार pronunciation.] Pronunciation of letters; orthoepy.

વર્ણ્ય, *adj.* [See વર્ણવું.] To be described; describable.

વર્તણિયો, Same as **વરતણીઓ** *q. v.*

વર્તણૂક, *s. f.* [S. वृत्, वर्त् to be; to act.] Conduct; behaviour; deportment; demeanour; carriage.

વર્તન, *s. n.* [See above.] Behaviour. 2. Occupation; profession; calling; vocation.

વર્તનહામી, *s. m.* [વર્તન + હામી a security.] Indemnity for good conduct.

વર્તમાન, *adj.* [See વર્તણૂક.] Being. 2. Present; current; existing; extant. 3. *s. m. pl.* News; tidings; intelligence.

વર્તમાનકાળ, *s. m.* [વર્તમાન + S. काल tense; time.] The present tense (in Gram.). 2. The present time.

વર્તમાનપત્ર, *s. n.* [વર્તમાન+S. पत्र a letter.] A newspaper; a journal; a periodical.

વર્તવું, *v. i.* [S. वृत्, वर्त् to be; to act.] To act; to behave oneself. 2. To be. 3. To subsist; to maintain oneself. 4. To happen; to take place; to prevail. 5. To sound; to make out. 6. To guess. 7. To predict.

Id. સ્વરૂપ વર્તવું To gauge the character. પગ વર્તવા To know a person by the sound of his footsteps. 2. To guess by one's conduct. તે છોકરા પ્રમાણે વર્ત્યો He acted or lived as his son. વર્તી કાઢવું To foretell 2. To make out; to know.

વર્તારો, Same as **વરતારો** *q. v.*

વર્તાવવું, Same as **વરતાવવું** *q. v.*

વર્તાવું, Same as **વરતાવું** *q. v.*

વર્તિક, Same as **વરતિક** *q. v.*

વર્તી, *adj.* [See વર્તવું.] An affix denoting 'abiding', 'staying', 'existing in, at', etc.

વર્તુલ, } **વર્તુળ**, } *s. n.* [S. वर्तुल a circle.] A circle. 2. *adj.* Circular; round.

વર્તુલાકાર, વર્તુળાકાર, } s. m. [વર્તુલ, વર્તુળ + S. आकार shape.] A circular shape, form or figure. 2. adj. Round; circular.

વર્ત્મ, વર્ત્મન, } s. n. [S. वर्त्मन्.] An eyelid. 2. s. m. A road; a way.

વર્ધક, adj. [S. fr. वृध्, वर्ध् to grow.] Augmenting; increasing; growing. 2. Causing to grow, advance, or thrive. 3. [S. वर्ध् to cut.] Cutting.

વર્ધન, s. n. [See above.] Growth; prosperity; increase. 2. Animation; exhileration. 3. [S. वर्ध् to cut.] Cutting.

વર્ધમાન, adj. [See વર્ધક.] Growing; advancing; increasing. 2. Prosperous; thriving. 3. Progressive. 4. Accelerating. 5. s. m. An epithet of Vishnu.

વર્ધિત, adj. [See વર્ધક.] Grown; increased. 2. Enlarged; magnified. 3. Cut; divided.

વર્ધિષ્ણુ, adj. [See વર્ધક.] Growing; increasing. 2. Expanding. 3. Thriving.

વર્મ, s. n. [S. वर्मन् fr. वृ to cover.] An armour. 2. A protection; a shelter.

ગૃહપતિ કેરૂં એ વર્મ છે, કર વૈશ્વદેવાદિક ધર્મ.—પ્રેમાનંદ.

વર્મન, વર્મા, } s. m. [See above.] An affix added to the proper name of a Kshatriya.

વર્ય, adj. [See વર chief.] Chief; principal; best; eminent (at the end of a compound, as in સાક્ષરવર્ય). 2. Choice; chosen.

વર્વર, s. n. [S.] A larva.

વર્વરપેશી, s. f. [વર્વર + S. पेशी a mass of flesh.] A larval tissue.

વર્ષ, s. n. [S. fr. वृष्, वर्ष् to rain.] An year. 2. A continent (e. g. ભારતવર્ષ India.) 3. s. m. A shower.

વર્ષગાંઠ, Same as વરસગાંઠ q. v.

વર્ષણ, s. n. [See વર્ષ.] A shower of rain. 2. Showering of anything.

વર્ષફલ, વર્ષફળ, } s. n. [વર્ષ+S. फल the fruit.] The events or fortunes of the year as determined astrologically on its first day.

વર્ષા, વર્ષાઋતુ, } s. f. [See વર્ષ.] The rainy season; the monsoon.

વર્ષાસન, s. n. [વર્ષ +S. अशन enjoying.] An annuity; an yearly stipend.

વર્ષોવર્ષ, Same as વરસોવરસ q. v.

વલખવું, v. i. [S. वि intens.+लष् to desire.] To make ineffectual exertions.

વિષયવિકારમાં ફરે વલખતો, પારકા ઘરમાં ગરે રે.—ભોજો.

વલખાં, s. n. pl. [See above.] Vain exertions. Id. વલખાં મારવાં-વીણવાં To make ineffectual exertions.

કામી માણસ આમતેમ વલખાં મારે છે યત્ન કરી.—ક્ર. ઉ. ચા.

વલગવું, Same as વળગવું q. v.

વલગણી, Same as વળગણી q. v.

વલગણી ઉપર પાંચપચીસ કોયડા લટકતા હતા.—ડા. પી. દે.

વલગાઝૂમી, Same as વળગાઝૂમી q. v.

મનમાન્યું તે કીધું એણે, વલગાઝૂમી કરીને.—દયારામ.

વલણ, s. n. [S. वलन.] Inclination; the bent of the mind. 2. The fashion. 3. A winding; a turn; a bend or curvature (of a road, river, etc.). 4. A figure; a form; a shape. 5. A verse in a poem, indicating a change in the mode of singing. 6. The amount of profit or loss to be received or paid in commercial dealings. 7. A mode; a turn. 8. A specimen (as of one's signature). 9. s. f. Habit.

Id. વલણ પકડવું To adopt the ways of; to follow. વલણ પતવવું-વહેંચવું To receive or pay the amount of profit or loss in commercial dealings.

તેની નઠારી વલણોને ગમેતેમ બહેકાવા દે.—હ. દા. કાં.

વલણદાર, Same as વળણદાર q. v.

વલદદાણિયાં, adj. n. pl. [વળવું+દાણો grain A kind of usufructuary mortgage of the produce of land. 2. Any fund pledged to repay the amount of a loan.

વલદે, વલદ્દે, } adv. [Ar. वलदे a son of fr. वलद् a son.] Being the son of. [It is prefixed to the name of the father, and is used especially in notes and writings.]

વલન, s. n. [S. fr. वल् to move; to turn.] Moving; turning towards. 2. Deflection.

વલંદા, s. m. pl. [Eng. Holland.] The Hollanders; the Dutch.

વલભી, s. f. [S.] The sloping roof. 2. s. n. [S.] Name of a town in Saurashtra or

Kathiawar. 3. *adj.* Name after વલભી (as an era) or issued from વલભી (as a coin, a copper plate, etc.).

ઉરાઉરી વલભી.—પદ્મનાભ.

વલંબાવું, *v. i.* [S. अव down+लंब् to hang.] To be engaged or occupied in.

વલય, *s. n.* [S.] A bracelet; an armlet.

એ બાહુએ કનકનાં વલયો વડાં છે.—કે. હ. ધ્રુ.

વલવલ, *s. f.* [See વલવલવું.] Restlessness; fidgetiness.

વલવલતું, *adj. m. f. n.* [વલવલવું.] Restless; fidgety.

વલવલવું, *v. i.* [Redup. of વળવું.] To be restless; to be fidgety.

વલવલાટ, *s. m.* [વલવલ+S. वृत्ति state.] Restlessness. 2. Clamour and confusion arising from restlessness.

વલવલીઉં, Same as વલવલતુ *q. v.*

વલી, *s. m.* [Ar. वलीय् a friend.] A godly personage; a saint; a sage.

વલું, Same as વળુ *q. v.*

વલુંદવું, *v. t.* [S. वि intens. + રૂંધાવું to be suffocated.] To engage oneself in; to occupy oneself with.

જરવંતાની જુવતી વણોતર સાથ વલુંદે.—સામળ.

વલુંદું, *adj. m. f. n.* [See above.] Engaged in; absorbed in; addicted to.

વલુંધવું, Same as વલુંદવું *q. v.*

વલુંધુ, Same as વલુંદું *q. v.*

વલુર, *s. f.* [S. वल् to move.] An itching sensation.

વલુરવું, *v. t.* [See above.] To scratch vehemently; to scrape.

વલુણ, *s. f.* [S. वल् to move; to turn.] An itching sensation.

વલે, *s. f.* [Ar. वज्ह perturbation of mind.] Condition; state. 2. Wretched condition. 3. A stroke of misfortune 4. A remedy; reparation; correction; punishment.

વળતી વલે મારી કુણ થાયે.—નરસિંહ.

વલેણુ, Same as વણીઅર *q. v.*

વલો, *s. m.* An eager desire for a thing; care; anxiety.

તો વલોણે પડશે વલો.—અખો.

વલોણાવારે, *adv.* [વલોણું+S. वार a day.] On the day on which churning is done; on churning-days. 2. On alternate days recurring; necessarily on alternate days. 3. Very often; oftener.

સ્હેજ કારણસર વલોણાવારે નિશાળ બદલાય છે.—ડા. પી. દે.

વલોણું, *s. n.* [See વલોવવું.] Churning. 2. A churning vessel.

Id. વલોણું વલોવવું To make whey from curdled milk.

Prov. વલોણામાં મૂતરવું To spoil a good work by interfering with it.

એ પેલી પાડોસણને ઘેર વલોણું વાગે.—નરસિંહ.

તો વલોણે પડશે વલો.—અખો.

વલોપાત, *s. m.* [વલવલવું + S. उत्पात catastrophy.] Clamour and confusion arising through impatience. 2. Weeping; crying.

તે જોઇ બાઇ બહુ વલોપાત કરતી.—હ. ડા. કાં.

વલોપાતીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Clamourous; impatient; troublesome. 2. Anxious.

વલોરવું, Same as વલુરવું *q. v.*

વલોવવું, *v. t.* [S. वट् to move.] To churn. 2. To spoil by turning it over and over.

તે વિવેકી સદ્ગુરુએ વલોવ્યું જહા.—અખો.

વલોવી કે છે છેક મોરલીઆના ઉરને.—લોકોક્તિ.

વલોવાવવું, *v. t.* [See વલોવવું.] To get churned; to cause to churn 2. To get spoiled.

વલોવાવું, *v. i.* [See વલોવવું.] To be churned. 2. To be spoiled.

વલ્ક, *s. n* Whelk; a bi-valve mollusk.

વલ્કલ, *s. n.* [S.] The inner bark of a tree. 2. A garment made of bark; a bark-garment.

વલ્કલ અતિ ઝીણું ઓઢતી જે ખભે બે.—ઝ. ઉ. યા.

વલ્મીક, *s. m.* [S.] An ant-hill. 2. Rupia eruption.

વલ્લંબખંબા, *adv.* [See વલ્લાવવું.] Reconcilably; compromisingly. (A term used by players when neither side advances any claim.)

વલ્લભ, *adj.* [S.] Dear; beloved. 2. *s. m.* A husband. 3. A paramour; a gallant; a lover.

જે કો રાગ જેને હોય વલ્લભ.—નરસિંહ.

વલ્લભા, *s. f.* [S.] A wife. 2. A mistress; a sweet-heart.

વલ્લરી, *s. f.* [S.] A creeping plant.

વૈરાગ વલ્લરી હરિ ભજવા વખાણી.—રત્નેશ્વર.

વલ્લવ, *s. m.* [S.] A herdsman; a cowherd.

વલ્લાવવું, *v. t.* [See વળવું.] To settle amicably; to compromise.

વલ્લિકા, } s. f. [S.] A creeper; a creeping
વલ્લી, } plant.

વલ્લુ, adj. m. f. n. [See વળવું.] Extended; wide; open.

વવરજવું, v. t. To appoint; to fix; to settle.

વવરજાએલું, Same as વવરજાયેલું q. v.

વવરજાયલું, } adj. m. f. n. Appointed; fixed;
વવરજાયેલું, } settled.

વવરજાવું, v. i. To be appointed; to be fixed; to be settled; to be destined.

વવરાવવું, v. t. [See વાવરવું.] To get consumed; to get used; to get exhausted.

વવરાવું, v. i. [See વરવું.] To be consumed; to be exhausted.

ધન પારકામાં જ વવરાયું તે સહી.—નર્મદ.

વવળતું, adj. m. f. n. [See વવળવું.] Causing an itching sensation.

વવળવું, v. i. [See વલવલવું.] To itch; to cause an itching sensation over the body and tongue.

વવળાટ, s. m. [વવળવું + S. वृत्ति state.] An itching sensation.

વવળાવવું, v. t. [See વવળવું.] To give cause for an itching sensation.

વવાવવું, v. t. [See વાવવું.] To cause to plant; to get planted. 2. To cause to deceive.

વવાવું, v. i. [See વાહવું.] To be deceived. 2. To be sewn; to be planted.

જાણ્યું જશે નાનકડો વવાયો, છે કામળો, તેથી થશે દબાયો.
—પ્રેમાનંદ.

વવ્વો, s. m. [Guj. The letter or sound વ repeated in the word વિવેક.] Prudence; wisdom. (Used conveniently to mean વિવેક.) 2. Same as વકાર q. v.

રમે રમે તે ક્રાહશ માંહે, વવ્વે વાડી માંડી ત્યાંહે.—નાકર.

વવ્વા ઘોડી વાસુદેવ.—લોકોક્તિ.

વશ, adv. [S. fr. वश् to wish.] Being subjected, subdued, charmed, or fascinated. 2. adj. Subject to; obedient; rendered submissive to; subdued by charms and incantation; enchanted.

વશકરણું, adj. m. f. n. [વશ + S. कृ to do.] Bringing under subjection; subduing.

વશકરણી છે તારી વાંસળી.—દયારામ.

વશવર્તી, adj. [S. वशवर्तिन्.] Obedient to the will of another; submissive.

તેવા કામને વશવર્તી રહેનાર.—જ. પુ. જો.

વશા, s. f. [S.] A woman. 3. A female elephant.

વશાત્, adv. [S.] On account of; through the sway or rule of (at the end of a compound as in દૈવવશાત્).

વશાત, Same as વિસાત q. v.

વશિયર, s. m. A snake; a serpent.

તે પ્રત્યે વશિયર કહે વાત.—દયારામ.

વશીકરણ, s. n. [વશ + S. कृ to do.] Subduing. 2. Fascination; enchantment. 3. An amulet; a spell; a charm.

સાચાં હેત તણાં વશીકરણે આમ એ.—લલિત.

વશેક, Same as વિશેષ q. v.

વદી દશમી વૈશાખની વાસર શનિ વશેક.—દલપતરામ.

વશ્ય, adj. [See વશ.] Controllable; governable. 2. Subdued; conquered; humbled. 3. Dependent; obedient.

વસટાળી, s. f. Same as વસટાળો q. v.

વસટાળું, s. n. [S. विष्टि unpaid labour; sending fr. विष् to perform; to go to.] Persuasion; inducing. 2. An overture for marriage. 3. Pandering; pimping. 4. A proposal.

વસટાળો, s. m. [See above.] One who persuades or induces. 2. One who negotiates a marriage or a compromise. 3. A panderer.

વસતિ, s. f. [S. fr. वस् to dwell.] An abode. 2. Population. 3. A populated place.

વસતિગણત્રી, s. f. [વસતિ + S. गणना calculation.] Census; census operation.

વસતિગૃહ, s. n. [વસતિ + S. गृह a house.] A lodge; a lodging; a house for residing; a boarding house.

વસતિપત્રક, s. n. [વસતિ + S. पत्रक a paper.] A census statement.

વસતિવાડી, s. f. [વસતિ + S. वाटिका a garden.] Family with children collectively.

વસતિવાળું, adj. m. f. n. [વસતિ + વાળું having.] Populous; populated.

વસતેવ, s. m. [Mar. विस्तव.] Fire.

વસન, s. n. [S. fr. वस् to dress.] A dress; clothing; clothes. 2. [S. fr. वस् to dwell.] Residing; dwelling. 3. Same as વ્યસન q. v.

વસન ઉપવન મન હરતાં.—ભી. ભો. દી.

અશન વસન બંને, પુરંદરે દિવ્ય દીધાં.—વલ્લભ.

વસની, Same as **વ્યસની** *q. v.*

વસંત, *s. m. f.* [S.] Spring; the vernal season; the months of Falguna and Chaitra. 2. *s. m.* Name of a musical mode peculiar to the time of spring. 3. *s. m. f.* The beauty of Spring, the blooming season. 4. *s. f.* A present of clothes and ornaments to the bride. 5. *v. i.* [See **વસવું.**] Is residing (used in poetry only).

વસંતઋતુ, *s. f.* Same as **વસંતકાળ** *q. v.*

વસંતક, *s. m.* [વસંત+S. क dim.] A nickname for the Vidooshaka (in a drama); a buffoon.

વસંતકાળ, *s. m.* [વસંત+S. काल time.] The vernal season; the spring-time.

વસંતતિલકા, *s. m.* Name of a metre, each foot containing 14 syllables.

વેશ્યા વસંતતિલકા કહિ કીર્તિ ગાશે.—**દલપતરામ.**

વસંતદૂત, *s. m.* [વસંત+S. दूत a messenger.] The cuckoo; a messenger of the spring.

વસંતપંચમી, *s. f.* [વસંત + S. पंचमी the fifth day of a lunar fortnight.] The fifth day of the bright half of Magha.

વસંતપૂજા, *s. f.* [વસંત+S. पूजा worship.] Entertainments and honours paid to Brahmanas in the season of Spring.

વસંતમાલતી, *s. f.* Name of an Indian medicine.

વસંતવિષુવ, *s. m.* [વસંત+S. विषुव equinox.] The vernal equinox.

વસંતસખ, *s. m.* [વસંત+S. सखा a friend.] An epithet of Cupid.

વસંતસંપાત, Same as **વસંતવિષુવ** *q. v.*

વસંતસ્થિતિ, *s. f.* [વસંત+S. स्थिति condition.] Vernation.

વસંતિ, *s. f.* [S.] Name of a creeper.

વસંતિયું, *s. n.* [See **વસંત.**] A white dress tinged with red; a yellow garment worn by women in Spring.

વસંતી, *adj.* [See **વસંત.**] Relating to the season spring; vernal. 3. Yellow.

વસંતી વાયે છે સમીર લહરી ગેલ કરતી.—**ભી. ભો. ઠી.**

વસંતીઉં, Same as **વસંતિયું** *q. v.*

વસમું, *adj. m. f. n.* [See **વિષમ.**] Hard; difficult; distressing; disagreeable. 2. Evil. 3. Crooked; unyielding. 4. Unbearable.

ક્યાંથી મોહ તને આવો થયો આ વસમે સમે.—**ના. દ. ક.**

પણ રાંડ પેલી ફુલડી બહુ વસમી છે.—**હો. ફૂ. પં.**

વસમી વેળા મારે વહારે ચઢો વિઠ્ઠલા રે.—**નરસિંહ.**

વહાલાંની વસમી એક વિદાય.—**લલિત.**

વસલ, Same as **વસ્લ** *q. v.*

વસલો, *s. m.* [Ar. वस्ल to join. Or Ar. फसल to disjoin.] A division. 2. A small division of land.

વસલ્લો, *s. m.* The residue. 2. The vessel or the weight of the vessel containing a liquid substance after it is weighed.

વસવસો, *s. m.* [Ar. वस्वसह्.] A surmise. 2. A prejudice. 3. A suspicion; a scruple.

વસવાટ, *s. m.* [વસવું+S. वृत्ति state.] Habitation; stay; residence.

વસવાયું, *s. n.* / **વસવાયો,** *s. m.* [See **વસવું.**] An individual of the artisan class, who obtains land, or a certain fixed share of the revenue in kind, from the cultivators in consideration of service done to the village officers and villagers.

આગળ હતાં રાજાનાં વસવાયાં રે.—**હ. કા. કાં.**

વસવાસ, *s. f.* [See **વસવસો.**] Competition; rivalry. 2. Same as **વિશ્વાસ** *q. v.*

વસવું, *v. i.* [S. वस् to dwell.] To abide; to dwell. 2. To be peopled. 3. To brood over. 4. To be impressed with (of the mind); to be convinced of. 5. To be pleased with.

શુકની વાત મનમાં વસી, હેને ઘણેથી મનમાં હસી.—**સામળ.**

Id. દુકાન વસતી કરવી To cause a shop to be inhabited, or resorted to, by people. 2. To shut up a shop. (By euphemy.)

Prov. સોનું જોઇએ કસી, ને માણસ જોઇએ વસી The value of gold is determined by rubbing it on the touchstone, and that of a person by associating with him.

વસા, *s. f. n.* [S.] The marrow; fat.

વસાડવું, *v. t.* [See **વસવું.**] To impress upon the mind; to feel; to harbinger; to take to heart.

વિતકને વિસારીયે, વાંક ન વસાડીએ.—**લલિત.**

વસાડવા નવ જાણે પરના વાંકને.—**લલિત.**

વસાણું, *s. n.* Grocery; a drug; a medicinal drug. 2. An electuary composed of several drugs.

તેથી સવારમાં વસાણાં કે તેવું કંઇ ખવાય.—**હ. કા. કાં.**

વસાત, Same as વિસાત *q. v.*

જુઓ વૈષ્ણવ તણી વસાત રે.—પ્રેમાનંદ.

વસામેહ, *s. m.* [વસા + S. मेह a urinary disease.] Name of a urinal disease; chyluria.

વસાવવું, *v. t.* [See વસવું.] To people; to colonize; to populate; to settle (a country). 2. To provide; to furnish.

Id. ઘરમાં ચીજો વસાવવી To furnish a house. 2. To add to the furniture of the house. 3. To acquire new things, and thus increase the stock in the house.

વસાવું, *s. n.* Watching at night by Bheelas, etc., who serve the villagers in this capacity. 2. A stipend or a charge for guarding. 3. *v. i.* [See વસવું.] To be able to live or reside.

વસાવો, *s. m.* A village-watchman; a village-guard.

વસિયત, **વસિયતનામું**, *s. n* [Ar वसायत् a will + P. नामह् a writing.] A bequest; the last will and testament. 2. Inheritance.

વસિયાણ, *s. n.* [વસવું + S. स्थान a place.] An inhabited place. 2. The state of being peopled or inhabited.

વસિલો, Same as વસીલો *q. v.*

વસિષ્ઠ, *s. m.* [S.] Name of a celebrated sage, the family priest of the solar race of kings, and author of several Vedic hymns.

વસી, *s. m.* [See વસવું.] A manager; an administrator of a village.

વસીઆણ, Same as વસિયાણ *q. v.*

વસીલો, *s. m.* [Ar. वसलिह् means.] Support; influence; recommendation; interest; countenance; patronage.

વસુ, *s. m. f.* [S.] Wealth. 2. Riches. 3. *s. n.* Gold. 4. *s. n.* A tree. 5. *s. m.* The sun. 6. *s. n.* Water. 7. *adj.* A secret term for the number eight. 8. *s. m.* Name of a class of deities. They are eight in number:- આપ, ધ્રુવ, સોમ, ધવ, અનિલ, અનલ, પ્રત્યૂષ, and પ્રભાસ.

Prov. વસુ વિના નર પશુ A man without money meets with no respect.

કોને વસ્તુ ખપે છે કોને એના વસુ ખપે છે.—કે. હ. ધ્રુ.

વસુદેવ, *s. m.* [S.] Name of the father of Krishna.

વસુધેશ, *s. m.* [વસુધા+S. ईश a lord.] A king.

નૈષધ નામે દેશ મનોહર વીરસેન વસુધેશ.—ભાલણ.

વસુમતિ, Same as વસુધા *q. v.*

વસુધા, *s. f.* [વસુ+S. धा to hold.] The earth.

વસુધાધિપ, *s. m.* [વસુધા+S. अधिप a lord.] A king.

વસુંધરા, *s. f.* [વસુ +S. धृ, धर् to hold.] The earth.

વસુરાગ, *s. m.* [વસુ +S. राग love.] Love for money.

વિખ્યાત જ્ઞાનબળમાં વસુરાગ વાસે.—બી. બો. દી.

વસુલ, Same as વસૂલ *q. v.*

વસૂકવું, *v. i.* [S. वि intens + शुष्क dry.] To stop giving milk (of a cow, etc.).

વસૂલ, *s. n.* [Ar. वुसूल्.] Revenue. 2. Receipts. 3. Income. 4 Money actually paid.

Id. વસૂલ કરવું-લેવું To collect money. 2. To exact. 3. To cause to pay. વસૂલ આપવું To deduct from the total due an amount previously received.

વસૂલદાર, *adj. m.* [વસૂલ+P. दार having.] One who collects or receives money. 2. *s. m.* A receiver of revenue or income.

વસૂલબાકી, *s. f.* [વસૂલ+ બાકી remaining.] A revenue which has remained pending. 2. A statement of a budgeted item, the amount previously disbursed from it and the amount to be presently disbursed, showing the balance to be disbursed in future.

વસૂલાત, *s. f.* [Ar.] Revenue. 2. Actual receipts.

વસો, *s. m.* [See વીસ.] A twentieth part of a Vigha, or 184323 square inches. 2. A twentieth part. 3. A hundredth part (the number hundred taken as unity). 4. Credit. 5. Reputation. 6. A way. 7. Time.

Id. વસા હારવા To lose credit or reputation. હજારવસા In a thousand ways. અનેક વસા Several times.

હજારવસા હલકો હોય.—દલપતરામ.

વસ્ત, **વસ્તા**, Same as વસ્તુ *q. v.*

રાસમંડળ નીરખીઉં, તે પામીઓ છે વસ્તા.—પ્રેમાનંદ.

વસ્તાર, Same as વિસ્તાર *q. v.* 2. A large family.

વસ્તારણ, *adj. f* [See વસ્તારી.] Having a large family (of a woman).

વસ્તારી, *adj. m.* [See વિસ્તાર.] Having an extensive family.

વસ્તિ, *s. m. f.* [S.] The pelvis.

વસ્તિપ્રદેશ, *s. m.* [વસ્તિ + S. प्रदेश region.] The pelvic region; the region of the lower part of the abdomen.

વસ્તી, Same as **વસતિ** *q. v.*

Prov. છોડી પારકા ઘરની વસ્તી A girl marries and becomes a member of another family.

વસ્તીગણત્રી, Same as **વસતિગણત્રી** *q. v.*

વસ્તીગૃહ, Same as **વસતિગૃહ** *q. v.*

વસ્તીપત્રક, Same as **વસતિપત્રક** *q. v.*

વસ્તીવાડી, Same as **વસતિવાડી** *q. v.*

વસ્તીવાળું, Same as **વસતિવાળું** *q. v.*

વસ્તુ, *s. f.* [S.] A thing; an article. 2. Any matter. 3. Essence. 4. *s. n.* The main plot (of a play or poem). 5. Stuff (of which a thing is made); material. 6. A plan; a design.

વસ્તુગત્યા, *adv.* [વસ્તુ + S. गति going.] In reality; truly speaking.

વસ્તુત: *adv.* [S.] Actually; really; in fact. 2. Virtually. 3. In fine.

વસ્તુપરીક્ષા, *s. f.* [વસ્તુ+S. परीक्ष् to examine.] An examination of a matter; verification.

વસ્તુમાત્ર, *s. n.* [વસ્તુ+ S. मात्र totality.] All things collectively. 2. The mere outline of a subject (to be afterwards developed).

વસ્તુસંકલના, *s. f.* [વસ્તુ+S. संकल् to collect.] The arrangement of the plot of a literary composition. 2. The weaving together of the several incidents of a story.

વસ્તેવ, Same as **વસતેવ** *q. v.*

વસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* वस् to dress.] A garment; clothes; a dress.

Id. અન્નવસ્ત્ર Food and clothes; maintenance. અંગવસ્ત્ર A kept; a mistress.

વસ્ત્રપરિધાન, *s. n.* [વસ્ત્ર+S. परिधा to put on.] Putting on garments; dressing.

વસ્ત્રલોચન, *s. n.* [વસ્ત્ર +S. लुंच् to plunder.] Plundering of clothes. 2. Plundering completely, not leaving even the clothes worn on the person.

વસ્ત્રાલંકાર, *s. n. pl.* [વસ્ત્ર+S. अलंकार decoration.] Garments and ornaments put on on the person; decoration of the body.

વસ્લ, *s. m.* [Ar. वस्ल.] Relationship; connection. 2. A meeting; union.

એકદરના વસ્લમાં હું એકદરૂમાર્યો ગયો.—કલાપિ.

મગર છે એ વસ્લ રે રે.—કલાપિ.

વહન, *s. n.* [S. *fr.* वह् to carry; to flow.] A conveyance. 2. Carrying; bearing; conveying. 3. Flowing. 4. Supporting. 5. Conduction. 6. *s. m.* [S. हुतवहन.] Fire. 7. A sacrifice.

પ્રજાવત્સલ મહારાજા કૃષ્ણદેવ વહન કરતા હતા.–લ. પ્રા. પા.

વહવું, Same as **વહેવું** *q. v.*

વહવાવું, *v. i.* To be deceived; to be cheated.

વહાડ, Same as **વાઢ** *q. v.*

વહાડકાપ, Same as **વાઢકાપ** *q. v.*

વહાડકૂટીઉં, Same as **વાઢકૂટીઉં** *q. v.*

વહાડવું, Same as **વાઢવું** *q. v.*

વહાડિયું, *s. n.* A bag of dates.

વહાડી, Same as **વાઢી** *q. v.*

વહાડીઓ, *s. m.* An eager desire for. 2. Attachment; love; longing for.

વહાણ, *s. n.* [See **વાહન**.] A ship; a vessel. 2. A kind of foot-wear. 3. A kind of rope used in preparing a native cot.

Id. વહાણનું ખોખું Hull. વહાણનું ડોળ Mast. વહાણનું સુકાન Rudder. વહાણનું રસોડું Caboose. વહાણનું તળીઉં Keel. વહાણનું ફાલકું Hatch-way. વહાણનો પાછલો ભાગ Poot. વહાણનો ઉપરિ Ship-mate. વહાણ ઘરેણે મુકવું Bottomry.

વહાણઇ, *s. f.* A wooden slipper.

વહાણઇ પગે, પહેરી'તી જેહ, શિલા પર પછાડી તેહ.–ઉદ્ધવ.

વહાણવટી, *s. m.* [See **વહાણવટું**.] A sailor; a pilot. 2. A merchant who carries his merchandise in ships to a foreign country. 3. A great merchant.

વહાણવટીપણું, *s. n.* [વહાણવટી+ પણું a suffix forming a noun.] A sea-faring profession.

વહાણવટું, *s. n.* [વહાણ+S वृत्ति profession.] Voyaging in ships; a sea-voyage. 2. A trade by sea. 3. A sea-faring profession.

વહાણીઉં, *s. n.* [See **વહાણ**.] A barnacle.

વહાણું, **વહાણેલું**, } *s. n.* [S. विभात *fr.* वि intens. +भा to shine.] The dawn; the day-break.

Id. વહાણું વાય છે It is the dawn; the day breaks. વહાણાં વહી ગયાં Morning after morning has passed away. 2. Several days have elapsed.

વહાણેલાં ભલે વાયાં રે.—સ્ત્રીગીત.

વહાર, *s. f.* [See **વાર**.] Help; assistance.

Id. વહાર કરવી-વહારે ચઢવું To help; to go to the assistance of.

વસમી વેળા મારે રે વહારે ચઢો વીઠલા રે.—નરસિંહ.

વહાલ, *s. n.* [See વલ્લભ.] Affection; love.

વહાલપ, } *s. f.*
વહાલપણુ, } *s. n.* [વહાલ + પ, પણું suffixes forming nouns.] Affection; love.

વહાલાં, *s. n. pl.* [See વહાલું.] Dear ones. 2. *adj. n. pl.* Same as વહાલું *q. v.*

વહાલી, *adj. f.* Same as વહાલું *q. v.* 2. *s. f.* A sweet-heart; a beloved; a wife.

વહાલું, *adj. n.* [See વલ્લભ.] Dear; loved; affectionate; beloved. 2. Pleasing; charming.

Prov. વહાલામાં વટાળ નહિ Love sanctifies all; love sees no faults. વહાલામાંવહાલું પેટ Self is the centre of all affections.

વહાલેશ્રી, }
વહાલેશ્વરી, } *adj.* [વહાલ + S. ईश्वर powerful; rich.] Wishing good. 2. Rich in love. 3.
વહાલેસરી, } *s. m. f. n.* A well-wisher.

વહાલો, *adj. m.* Same as વહાલું *q. v.* 2. *s. m.* A beloved person; a lover; a dear one.

વહાવવું, *v. t.* [See વહેવું.] To cause to carry a burden. 2. To get moved. 3. To cause to take up responsibility of. 4. To cause to deceive. 5. To cause to lead astray.

વહાવું, *v. t.* [See વહેવું.] To bear a burden; to bear the responsibility of. 2. *v. i.* [See વહેવું.] To be carried astray. 2. To be deceived.

પુત્ર કળત્ર પરિવાર વહાય.—નરસિંહ.
વણ તપાસે રખે વરતી, ડાહી થઈને વહાતી.—પ્રેમાનંદ.

વહિવટ, Same as વહીવટ *q. v.*

વહિવટદાર, Same as વહીવટદાર *q. v.*

વહિવટદારી, Same as વહીવટદારી *q. v.*

વહિવટી, Same as વહીવટી *q. v.*

વહી, *s. f.* An account-book. 2. Any book (blank, written, or printed). 3. A book in which the history of a family a'ong with the geneology is noted down; a book of family history.

Id. વહી વાંચવી To narrate the incidents of old history (by a bard of a family). 2. To narrate old events. 3. To use abusive language towards.

વહીતરણ, }
વહીતરી, } *s. f.* [See વહીતરું.] A female labourer; a female load-bearer; a female drudge.

વહીતરું, *s. n.* [S. वह् to carry.] The labour of carrying. 2. Unprofitable toil; thankless service. 3. Drudgery. 4. Labour or work performed for hire. 5. A hire charge.

વહીતરો, *s. m.* [See વહીતરું.] A male load-bearer; a labourer; a male drudge.

વહીપૂજન, } *s. n.*
વહીપૂજા, } *s. f.* [વહી + S. पूजन, पूजा worship.] Worship of account-books, performed on the last day of the Hindu year.

વહીવંચો, *s. m.* [વહી + વાંચવું to read.] The bard who narrates events in the old history of a family; a family bard. 2. A bard.

વહીવટ, *s. m.* [વ્યવહાર + S. वृत्ति profession.] Administration or management; skill or tact of management. 2. Business; traffic; dealings. 3. Use; practice. 4. Intercourse.

Id. વહીવટ કરવો-ચલાવવો To administer an estate. વહીવટ ખોવો To lose one's position as an administrator of an estate. 2. To lose one's possession. વહીવટ લંબાવવો To carry on a business on a larger scale; to increase one's business.

વહીવટદાર, *s. m.* [વહીવટ + P. दार having.] An administrator. 2. The revenue officer as the head of a part of a district. 3. A director. 4. An assignee.

વહીવટદારી, *s. f.* [See above.] The office, duty or authority of an administrator. 2. The office, duty or authority of a revenue officer. 3. Directorship. 4. The duty, etc., of an assignee.

વહીવટી, *adj.* [See વહીવટ.] Relating, pertaining or belonging to management; executive. 2. Relating to a usage or custom. 3. *s. m.* Same as વહીવટદાર *q. v.*

વહુ, *s. f.* [S. वधू.] A wife. 2. A daughter-in-law. 3. An affix added to the name of a young woman, showing the affection for her of the elderly members in her husband's family.

Prov. વહુ વાઘને પણ વહાલી છે Everybody loves his wife. વહુ ફોડે તે ઠલેડાં, ને સાસુ ફોડે તે ઠીકરાં When there is no love, anything is a fault. વહુની રીસ, ને સાસુનો સંતોષ Anger is a short madness; anger is our worst enemy; an angry man punishes himself.

વહુવર, *s. n. pl.* [વહુ+S. वर husband.] Husband and wife, lately married. 2. *s. n.* A marriage procession. 3. *s. f.* A married girl or an affectionate wife (said in endearment). 4. Same as વહુવારૂ *q. v.*

ઓશિયાળી દીસે હામણી ને વહુવર આવી સાસુ ભણી.-પ્રેમાનંદ.

વહુવારૂ, *s. f.* [See વધુ.] A young married girl or woman. 2. *s. n. pl.* All young married girls or women in a family, spoken of collectively.

હું વહુવારૂ આણે વેષ, મારા વહાલા.—દયારામ.

વહુવારૂ સર્વ નીમ રે, પણ તારી પેઠે કોઇ ના કરે.—પ્રેમાનંદ.

વહુવારૂ માણસ રે, ડાહ્યાં બહુ થશો મા.—દયારામ.

વહેંચણ, *s. n.* }
વહેંચણી, *s. f.* } [See વહેંચવું.] Distribution. 2. A share.

વહેંચવું, *v. t.* To distribute. 2. To divide.

Id. વહેંચી લેવું To quarrel.

વહેંચાવવું, *v. t.* [See વહેંચવું.] To get distributed. 2. To cause to share.

વહેંચાવું, *v. t.* [See વહેંચવું.] To be distributed 2. To be shared. 3. To be separated.

વહેતી સેર, *s. f.* [વહેતું+સેર a flow.] A continuous income.

વહેતું, *adj. m. f. n.* [See વહેવું] Flowing. 2. Carrying. 3. Bearing; suffering.

વહેન, *s. n.* [See વહેવું.] Carrying; bearing; conveying. 2. Supporting. 3. Flowing. 4. A conveyance.

વહતું તેમાં એક અખંડિત વહેન જો.—કાંત.

વહેપાર, Same as વેપાર *q. v.*

વહેપારી, Same as વેપારી *q. v.*

વહેમ, *s. m.* [Ar. वहम् deep thought; a whim.] Suspicion; doubt; fancy. 2. Misapprehension. 3. Freak; imagination; conception. 4. Superstition.

Id. વહેમ ખાવો-લેવો-લાવવો-રાખવો To entertain a suspicion; to suspect; to doubt.

વહેમાવું, *v. i.* [See વહેમ] To entertain a doubt; to be suspicious.

વહેમી, *adj.* [See વહેમ.] Suspicious; doubting; credulous. 2. Whimsical; capricious.

વહેર, *s. m.* Saw-dust.

વહેરણ, *s. n.* The act of sawing. 2. The art of sawing. 3. A wage or charge for sawing. 4. A tool used for sawing; a saw. 5. A taunt.

વહેરણીઉં, *s. n.* A tool for sawing; a saw. 2. *adj. m. f. n.* Taunting. 3. Having the nature of saying ironical and harsh words.

વહેરણીઓ, *s. m.* A sawer.

વહેરવું, *v. t.* To saw (wood); to cut (timber) with a saw. 2. To afflict· to annoy; to use carping words.

વહેરાઇ, *s. f.* }
વહેરામણ, *s. n.* }
વહેરામણી, *s. f.* } [વહેરવું+આઇ, મણ suffixes forming nouns.] Wages for sawing.

વહેરો, *s. m.* A difference; a distance. 2. Disunion.

વહેરોઆંતરો, }
વહેરોવંચો, } Same as વહેરો *q. v.*

વહેલ, *s. f.* [S. वह् to carry.] A conveyance; a carriage.

તેણે ઘણી વહેલો જોડાવી.—હ. દ્વા. કાં.

વહેલું, *adj. m. f. n.* [See વ્યાકુળ troubled.] Quick· fast 2. *adv.* Quickly; hastily. 3. Early.

Prov. વહેલો તે પહેલો First come, first served.

વહેલુંમોડું, *adv. m. f n.* [વહેલું+મોડું late.] Rather late 2. Now or later on; anyhow.

વહેવડામણ, *s. n.* }
વહેવડામણી, *s. f.* } [See વહેવરાવવું.] A labour-charge for carrying; a wage.

વહેવડાવવું, *v. t.* [See વહેવું.] To spoil (a child) by over-indulgence. 2. To mislead. 3. To put off. 4. To cause to flow or float; to shed. 5. To cause to carry or bear a load.

વહેવણ, Same as વહેવાણ *q. v.*

વહેવરામણ, *s. n.* }
વહેવરામણી, *s. f.* } [See below.] Deception; fraud. 2. Loss. 3. A wage for getting a load carried.

વહેવરાવવું, *v. t.* [See વહેવું.] To cause to flow or float; to shed. 2. To mislead; to deceive. 3. To put off. 4. To cause to get a load carried. 5. [See વ્યવહાર.] To cause to be profited

વહેવાઇ, *s. m.* [S. वैवाहिक.] The bridegroom's and the bride's fathers, as related to each other through their son and daughter respectively.

વહેવાણ, *s. f.* [See વહેવાઇ.] A son's or a daughter's mother-in-law. 2. The bridegroom's and the bride's mother, as related to each other through the son and daughter respectively.

વહેવાર, *s. m.* [See વ્યવહાર.] Intercourse. 2. Transaction; dealings. 3. Social intercourse; social conduct.

વહેવારીઉં, *adj. m. f. n.* [See વ્યવહાર.] Relating or pertaining to customs or dealings. 2. Ordinary; common.

વહેવારીઓ, *s. m.* [See વ્યવહાર.] A dealer. 2. A man of credit.

વહેવારીકું, *adj. m. f. n* [See વહેવાર.] Ordinary; common; middling (neither best nor worst); serving an occasion.

તેવું એજ વહેવારીકું હોય છે.—હ. હા. કાં.

વહેવારુ, *adj.* [See વ્યવહાર.] Ordinary; common; middling. 2. Practicable.

વહેવું, *v. t.* [S. वह् to bear, to carry; to flow.] To flow; to glide; to run (of water, a river). 2. To pass away; te elapse (of time). 3. To carry; to bear (of a burden). 4. To endure (of pain).

Id. ભાર વહેવો To carry or bear a burden or responsibility. દુઃખ વહેવું To endure pain. વખત વહી જવો To pass away (of time.) વહ્યું જવું To be drawn after or along. 2. To pass away (of time). 3. To pass by unnoticed (of time). વહેતું મેલવું-મુકવું To leave floating: to lay afloat. 2. To let alone; not to take into account or consideration. વહેતી નીકે પગ દેવો To obstruct a running business.

માટે નાતને મેલીશ વહેતી રે.—દલપતરામ.
શું કરીએ વાઢયા તે વહીએ રે.—દયારામ.

વહ્નિ, *s. m.* [S.] Fire.

વહ્યુંવહ્યું, *adj. m. f. n.* [Redup. of વહેવું.] Here and there. 2. Making ineffectual efforts. 3. In a bewildered state.

માનહીન આપડો, ફરે વહ્યોવહ્યો.—જીવરામભટ.

વહેળો, *s. m.* [See વહેવું.] A stream; a brook; a rivulet.

વહોણું, *adv. m. f. n.* [S. विहीन.] Without.

માતતાતવહોણી વગોવાય.—પ્રેમાનંદ.

વહોન, Same as વહન *q. v.*

વહોરત, *s. f.* [See વહોરવું.] Purchase; buying. 2. Responsibility. 3. Begging; alms.

વહોરતીઓ, *s. m.* [See વહોરવું.] A purchaser; a buyer.

વહોરતીઆ વિના તો વસ્તુ નહીં મળે.—રઘુનાથદાસ.

વહોરવું, *v. t.* [See વ્યવહાર.] To purchase; to buy. 2. To collect; to gather. 3. To take upon oneself. 4. To ask alms from house to house (of a Jaina ascetic).

Id. વહોરવા જવું To beg for alms (of a Jaina ascetic). માથે વહોરી લેવું To take upon one's own head; to bear the brunt of. નીસાસો વહોરવો To store up bitter regret.

માબાપની નાખુશી વહોરી લીધા છતાં—હ. હા. કાં.
જગત કાજી થઇને તું વહોરી ના પીડા લેજે.—બા. ઉ. કે.

વહોરો, *s. m.* [See વ્યવહાર.] A trader; a Bora. 2. An individual of a particular sect of Indian Mahommedans.

વળ, *s. m.* [See વળવું.] A twist. 2. A coil. 3. Texture. 4. A contrivance. 5. A scheme. 6. An opportunity. 7. A secret and unexpressed conviction against; a pre-conceived idea; a prejudice. 8. Spite; grudge. 9. Use. 10. Power; control.

Id. વળ દેવો-નાખવો To twist. વળ ઉતારવો To untwist. 2. To counterbalance; to counteract; to neutralize the effect of. 3. To make a suitable and satisfactory arrangement. વળેવળ ઉતારવો-બેસાડવો To make fitting or suitable arrangements. વળ ચઢાવવો To twist. 2. To incite; to put up; to encourage. વળ ભાંગવો To untwist. વળ રાખવો Not to give up one's prejudices; to stick to one's prejudices; not to yield to persuasions. 2. To bear a grudge. વળ લેવો To accommodate oneself to the circumstance. વળનું Useful. વળનું માણસ A person under one's control or power. વળ આવે-બેસે, તો એક હીરો લેવો છે I wish to purchase a diamond, if I find an opportunity, or if it will suit my circumstances. વળમાં આવવું To be under one's power; to be under one's thumb. વળમાં લાવવું-લેવું To bring under one's power.

Prov. દોરીનો વળ આમળે જાય Action and reaction are equal and opposite.

વાછરી વાળવા દાવ મંત્રી અંતરના વળો.—કે. હ. ધ્રુ.
તારા મનનો વળ ઉકલશે સહુ, થઈ સમજ્યા થકી.—ધીરો.
કૃષ્ણ કહે, શાંત થાવ, વારી લાવું અમો વળે.—વલ્લભ.

વળકવળ, *s. f. n.* [વળ+S. कु bad+વળ scheme; opportunity.] Suitability and unsuitability. 2. Stratagem and design.

વળકો, *s. m.* [See વરાળ.] Absorption of steam and moisture by foodstuff in the process of cooking. 2. Subsidence of one's grief. 3. Appeasing; pacification of the mind; tranquillity of the mind.

Id. વળકો વાળવો To allow food-stuff to absorb steam. 2. To give vent to one's grief. વળકો વળવો To allow food-stuff to absorb steam. 2. To be given vent to (of one's grief).

વળગણ, *s. n.* [See **વળગવું**.] Connection; attachment. 2. Grasp; seizure. 3. Possession by ghosts. 4. An evil spirit.

વળગણી, *s. f.* [See **વળગવું**.] A clothes-horse; a string or chain hanging between two opposite walls to place clothes upon. 2. Grasping; seizing. 3. A female evil spirit. 4. Possession by an evil spirit. 5. *adj. f.* Same as **વળગણું** *q. v.*

મહા વળગણી માયા પાપણી.—અખો.

વળગણું, *s. n.* Same as **વળગણી** *q. v.* 2. *adj. m. f. n.* Grasping; seizing. 3. Embracing; remaining attached; having a love or attraction for.

વળગવું, *v. i.* [S. अव down + लग् to be attached.] To seize; to lay hold of. 2. To embrace. 3. To adhere to; to stick to; to cling. 4. To quarrel; to wrangle.

Id. કોટે વળગવું To embrace. ગળે વળગવું To stick in the throat. 2. To be unable to swallow owing to the memory of an absent friend. 2. To have a responsibility thrown upon one. 3. To be pestered with. વળગી પડવું To hold in a close embrace. 2. To seize with violence. 3. To lay a false claim to. ભૂત વળગવું To be possessed by an evil spirit. 2. To be put to unnecessary trouble; to be pestered with. વાતે વળગવું To be engaged in conversation. કામે વળગવું To be engaged in one's business. વળગીને બોલવું To make a pressing request.

ઘાટે ને ઘાટે રે વળગો છો વાતે.—દયારામ.

વળગ અખા નિર્ગુણની ચાલ.—અખો.

વળગાટ, **વળગાડ**, *s. m. f.* [See **વળગાડવું**.] Possession by ghosts. 2. An evil spirit.

વળગાડવું, *v. t.* [See **વળગવું**.] To make to adhere; to attach to; to stick; to cause to cling; to hang. 2. To get embraced. 3. To force upon or into.

Id. કોટે વળગાડવું To force one into. કોટે માલ વળગાડવો To force goods upon another. કામે-રોજગારે-વળગાડવું To employ. વાતે વળગાડવું To engage one in an entertaining conversation with a view to deceive one. રમતમાં વળગાડવું To occupy one's mind with a play or game with a view to divert one's attention.

અયોગ્ય વયના બાળકને તેવી જ કન્યા વળગાડવી એ ખોટું છે.
—મ. ન. દ્વિ.

વળણ, Same as **વલણ** *q. v.*

વળણદાર, *adj.* [વલણ + P. दार having.] Fashionable. 2. Having an artistic turn (of writing).

વળતર, *s. n.* [See **વળવું**.] A return; an income; compensation.

ઉજડપણાનું વળતર તે માંહેના ધાડા જંગલથી રહે છે.-હ. દા. કાં.

વળતાં, *adv.* [See **વળવું**.] In return for. 2. Also. 3. *adj. n. pl.* Same as **વળતું** *q. v.*

વળતાં વહાલમાં રે નચાવ્યાં લલચાવ્યાં લોચન.—દયારામ.

વળતાં પાણી, *s. n. pl.* [વળતું & S. पानीय water.] An ebb. 2. Old age. 3. The effects of old age. 4. The signs of rain. 5. Signs of recovery (from illness).

વળતી, *adv* [See **વળવું**.] Then; afterwards; in the next place; next. 2. In addition to; moreover. 3. Same as **વળી** *q. v.* 4. *adj. f.* Same as **વળતું** *q. v.*

પણ તે કારજ પાર પડયું તો વળતી થયાં વખાણ.-દલપતરામ.

વળતી વળે મારી કુણ થાય.—નરસિંહ.

ડર વૈરી એવું અતુળ વળતી હું બળ વરૂં.—કે. હ. ધ્રુ.

નિજ પગલાં નિજ બોમ લહી ને વળતી વામે —હ. હ. ધ્રુ.

ભૃગુ શિષ્યથી વળતી વદી મારી લાગ અપાર.—નર્મદ.

વળતી કળા, *s. f.* [વળતું & S. कला a phase.] Signs of recovery (from illness). 2. An ebb.

વળતી દશા, *s. f.* [વળતું & S. दशा condition.] Turning to a prosperous and happy state.

વળતી વેળા, *s. f.* [વળતું + S. वेला time.] The declining time or day. 2. The latter part of the day; the afternoon. 3. A time of adversity. 4. A time of prosperity.

વળતું, *adj. m. f. n.* [See **વળવું**.] Returning. 2. Changing; turning.

વળવું, *v. i.* [S. वल् to turn.] To bend. 2. To turn; to turn round. 3. To change the course or direction. 4. To be deducted, repaid, or reimbursed. 5. To take or assume a due form or figure (of a letter, etc.) 6. To be profited. 7. To be successful or effectual. 8. To feel relief. 9. To have a biting sensation.

Id. આડું વળવું To lie down and relax the limbs; to take rest. 2. To change one's way. 3. To come in the way of; to stop the way; to prevent from proceeding. પાછું વળવું To turn back; to return. 2. To be vomited out. 3. To be returned (of money); to be repaid. મૂર્છા વળવી To fall in a swoon; to swoon. 2. To be free from a swoon. વારૂ, સાસુજી એઓને કયારે મૂર્છા વળી?—કે. હ. ધ્રુ. સાન વળવી To be punished for an injury done. મન વળવું To be persuaded. શરીર વળવું To assume the proper or healthy form (of the body). વર્ષ વળવું To be an year of plenty (after a famine). પાણી પાછું વળવું To ebb after a high tide. 2. To be tasteless (of water). ધાન્ય પાછું વળવું To lose taste; to be tasteless (of cooked food). 2. To be vomited out (of cooked food). લાડુ વળવા To resume the proper shape (of sweetballs). શેવાળ વળવી To be overgrown with moss. તે આપણી તરફ વળશે He will change his mind and join our party. તેના અક્ષર વળ્યા છે He can give the proper shape to his letters; his writing has improved. તેનું કંઇ વળ્યું નહિ All his contrivances failed; he could do nothing; he was quite unsuccessful. કૅાળું-કુંડાળું વળવું To assume the form of a circle. 2. To stand in a circle. વાંકું વળવું To bend down. 2. To change one's way. 3. To be under a necessity. દશા વળવી To be prosperous after times of adversity. ઢગલો વળવો To be formed into a pile. ઢગલો વળી જવું To be reduced to a heap. 2. To be reduced to a dead head (of the body of a person). 3. To be totally exhausted or tired. વાંકા વળવું To bend down. વાંકા વળીને કરવું To do per force; to do even against one's will.

Prov. વળ્યા તો વહાણ, નહીતર પત્થરપહાણ A self-willed person may yield or resist with all his heart, if it so please him.

વળવળ, *s. f.* A biting sensation; an itching sensation.

વળવળવું, *v. i.* To give a biting or itching sensation.

વળવળતું, *adj. m. f. n.* Biting; itching.

વળાવવું, *v. t.* [See **વળવું, વાળવું**.] To accompany a guest to some distance, as a mark of respect; to see one off; to dismiss. 2. To send a daughter to her husband's house. 3. To get swept. 4. To turn. 5. To have sent back. 6. To get formed; to get fashioned. 7. To incline; to induce: to persuade. 8 To neutralise the evil or injurious effects of.

Id. વળાવવા જવું To see (a person) off. મન વળાવવું To persuade. સાસરે વળાવવી To send (a girl) to her husband's house. કોળિયો વળાવવો To feed.

હવે મુહને વળાવો પીહર જવા મન.—ભાલણ.

વળાવિયો, વળાવીઓ, *s. m.* [See **વળાવવું**.] A companion on a journey; an escort. 2. A guide.

પોતે જેનો વળાવિયો થઇ સાથે છે.—હ. ઐ. ત્રિ.

વળાવું, *v. i.* [See **વળવું**.] To be turned. 2. To be formed or shaped. 3. To be returned; to be liquidated (of a debt).

વળાવો, Same as **વળાવિયો** *q. v.*

અને પરલોક જતા જીવનો એ વળાવો છે.—આ. બા. ધ્રુ.

વળિયાચંપુ, *adj. m.* Having a circle of hair on the forehead, and in the straight line joining the roots of the horns. (of an ox).

વળિયાં, *s. n. pl.* [See **વળવું**.] Two pads joined together, and put on the back of a beast of burden to lessen friction. 2. Wrinkles in a garment. 3. Thick layers of clay. 4. Spots; marks.

Id. વળિયાં પડવાં To have wrinkles, caused by frequent use (of a garment).

વળિયું, *s. n.* [See **વળવું**.] A spot; a mark.

વળી, *adv.* [See **વળવું**.] Again; once more. 2. Further; moreover; also. 3. *s. f.* A round rafter. 4. [See **વળું**.] A metallic circle or a cylinder placed at the end of a piece of wood or of a stick; a ring.

Prov. વળીને એક, ને મોભને સો ખીલા Regal honours have regal cares.

વળું, *s. n.* [S. वलय.] A circle. 2. A hoop. 3. A gathering. 4. A stratum; a bed. 5. A plot of land. 6. A wheaten cake. 7. A blot of sweat (on clothes). 8. A side; a party. 9. [See **વલણ**.] Inclination.

વળુંકો, *s. m.* Training; education. 2. Good manners.

વળુંદવું, Same as **વઢુંદવું** *q. v.*

વળુંકું, *adv. m. f. n.* By; on account of.

વળો, *s. m.* [See **વળી**.] A big rafter.

વળોક, *s. m.* [See **વળવું**.] Inclination of the mind. 2. The manner of writing.

વળોટ, *s. m.* [વળવું + S. वृत्ति being.] Being broken in or trained; training; education. 2. Good manners.

વળોટવું, *v. t.* To go beyond; to surpass.

શૂન્ય વળોટીને ત્રણ, ચૈતન્ય ચાલ્યું આવ્ય નારાયણને આરાધી -ભોજો.

વાંસ, *s. m.* [S. वंश.] A bamboo. 2. A measure of 10 feet. 3. Name of a tree. Bambusa arundinacæ. N. O. Graminacæ.

Id. સૂકો વાંસ મારવો To give a flat denial to; to refuse in plain words. વાંસ ફરવો To be poor; to be penniless; to be wtihout furniture, articles of food, etc.

વાંસકપૂર, *s. n.* [વાંસ + S. कर्पूर camphor.] A silicious concretion found inside a bamboo.

વાંસજાળ, *s. f.* Same as **વાંસકપૂર** *q. v.*

વાંસડલી, Same as **વાંસળી** *q. v.*

વાંસડો, *s. m.* [વાંસ+ડો dim.] A bamboo.

વાંસણી, *s. f.* A long bag for holding rupees.

વાંસફોડણ, વાંસફોડી, } *s. f.* [See **વાંસફોડો.**] The wife of a **વાંસફોડો** *q. v.* 2. A woman who works in bamboos.

વાંસફોડાવાડ, *s. f.* [વાંસફોડો + S. वाट an enclosure.] A bamboo-worker's corner; the part of a town wherein workers in bamboos reside.

વાંસફોડો, *s. m.* [વાંસ +S. स्फुट् to split.] A man who works in bomboos.

વાંસલડી, Same as **વાંસળી** *q. v.*

વાંસલો, *s. m.* [S. वासि an adze.] An adze.

Id. વાંસલો હલાવીને ચાલ્યા જવું To work without one's heart; to work carelessly.

વાંસવાડો, *s. m.* [વાંસ+S. वाट an enclosure.] A place where bamboos are kept for sale.

વાંસળી, *s. f.* [વાંસ+ળી dim.] A flute; a fife. 2. A pipe. 3. A long and narrow bag or purse which, while holding money, is tied round the waist.

વાંસી, *s. f.* [S. वासि a small hatchet.] A scythe fixed to the end of a long bamboo.

વાંસીઉં, *adj. m. f. n.* [See **વાંસ.**] Relating, pertaining or belonging to bamboo. 2. As long or large as a bamboo.

વાંસે, *adv.* [See **વાંસો.**] After; behind. 2. In the absence of; behind one's back.

આપ સાથે અમે ચાલીશું ને પાયદળ વાંસે રહેશે.—કે. હ. ક્ષુ.

હુકમ ઉઠાવે હોસે વફાદારીમાં ન વાંસે.—હ. દા. કાં.

વાંસો, *s. m.* [S. वंश the backbone.] The backbone; the back.

Id. વાંસો થાબડવો To encourage. 2. To pay complements.

વાંસોડ, *s. n.* [See **વાંસ.**] A grove or forest of bamboo trees. 2. A place where bamboos are kept for sale.

વા, *s. m.* [S. वात *fr.* वा to blow.] Wind. 2. Rheumatism. 3. Fancy; whim. 4. Pride; conceit. 5. *conj.* [S.] Or.

Id. તેને જગતનો વા વાયો નથી He has no experience of life. તેને અમદાવાદનો વા વાયો નથી He is not affected by the influences at work in Ahmedabad; he is not spoiled by his residence at Ahmedabad. વા ખાવો To pass time doing nothing; to lie idle. 2. To be useless. વા છૂટવો-સરવો To break wind. વાએ આવે તેમ કરવું To do as one pleases; to act according to one's will or pleasure. વા આવવા To be whimsical. વા કાઢી નાખવો To remove the whim or obstinacy by severe beating. 2. To tire. 3. To humiliate. વા ખાવું કરવું To disregard. વા ખાતા રહેવું To fail or to be unsuccessful in one's attempt. વાની સાથે વઢે એવું Quarrelsome. એક એવી વઢકારી બાઇ હતી કે તે વાની સાથે વઢે.- હ. દા. કાં. વાએ ઉડવું To spread; to be known. વાએ ચઢવું To be published; to be advertised. 2. To be whimsical. વા વાવો To be under the influence of; to be affected by.

Prov. વાએ વાત જાય Walls have ears.

વા બંધ છે દેહ અકડાઇ જાશે.—નર્મદ.

વાઇ, *s. f.* [See **વાયુ.**] Flatulence. 2. Epilepsy.

વાઉ, *s. f.* [See **વાયુ.**] Cracks in the sole of the foot caused by cold. 2. Same as **વાયલ** *q. v.*

વાઉલું, *adj. m. f. n.* Mad; insane; foolish; stupid.

રણી વાઉલા કોટી ઉછીના.—પદ્મનાભ.

વાએક, Same as **વાકય** *q. v.*

જમાડવા વાડવ ઘેર, વાએક દ્વિજની કરવી ઘેર.—પ્રેમાનંદ.

વાક્, *s. f.* [S. वाच्.] Speech.

હિંસક આગળ ધર્મશાસ્ત્ર, તે જાય અવરથા વાક્.—ગિરિધર.

વાકચપળ, *adj.* [વાક્+ S. चपल clever.] Chattering; frivolous or inconsiderate in talk.

વાક્ચાતુરી, વાક્ચાતુર્ય, } *s. f.* *s. n.* [વાક્+S.चातुर्य cleverness.] Cleverness in speaking; conversational powers.

વાક્ચાપલ્ય, *s. n.* [See વાક્ચપળ.] Idle or frivolous talk; chattering; gossiping.

વાક્પટુ, *adj.* [વાક્+S. पटु clever.] Eloquent; skilful in speech.

વાક્પટુતા, *s. f.* [વાક્પટુ+S. ता a suffix forming a noun.] Eloquence; skill in speech.

વાક્પ્રલાપ, *s. m.* [વાક્+S. प्रलप् to talk.] Eloquence.

વાક્સંયમ, *s. m.* [વાક્+S. संयम restraint.] Restraint or control of speech.

વાક, *s. m.* [See વૃક્ષ] A fibre of a palm leaf, etc. 2. [See વાંક.] Shape; form. 3. Stamina; substance; essence. 4. [S. वाक.] The night heron.

વાકવાન્ હરી લઇ, સ્વરૂપ ભજાવતી.—વલ્લભ.

વાકડવું, *adj. m. f. n.* [વા+S. कटु bitter.] A little bitter; bitterish. 2. Bitter owing to exposure to the air. 3. [See વાંકું.] Perverse; obstinate.

વાકફ, } Same as વાકેફ, વાકેફગાર *q. v.*
વાકફગાર, }

વાકબો, Same as વોંકબો *q. v.*

વાકેફ, } *adj.* [Ar. वाकिफ् acquainted.]
વાકેફગાર, }
Acquainted with; conversant with. 2. Versed in. 3 Experienced in.

વાકેફગારી, *s. f.* [વાકેફ+ P. गार, a doer.] Experience. 2. Acquaintance with; knowledge of.

વાકય, *s. n.* [S. *fr.* वच् to speak.] A sentence. 2. A word. 3. A promise. 4. An aphorism; a dictum. 5. A complete proposition. 6. A maxim. 7. Speech.

વાકયખંડન, *s. n.* [વાકય+S. खंडन breaking.] Refutation of an assertion or argument.

વાકયદોષ, *s. m.* [વાકય + S. दोष a fault.] A defect in style or in syntax.

વાકયપદ્ધતિ, *s. f.* [વાકય + S. पद्धति system.] The manner of composing a sentence; diction; style. 2. Syntax.

વાકયપ્રબંધ, *s. m.* [વાકય +S प्रबंध a treatise.] A treatise; a connected composition.

વાકયપ્રયોગ, *s. m.* [વાકય+S. प्रयोग use.] Employment of speech; use of a sentence.

વાકયભેદ, *s. m.* [વાકય + S. भेद difference.] A different assertion; a divergent statement.

વાકયરચના, } *s. f.*
વાકયવિચાર, } *s. m.* [વાકય + S. रचना con-
વાકયવિન્યાસ, } *s. m.*
struction, विचार thought, विन्यास arrangement.] Syntax.

વાકયવિશારદ, *adj.* [વાકય+S. विशारद clever.] Eloquent; skilled in speech.

વાકયાર્થ, *s. m.* [વાકય + S. अर्थ meaning.] Meaning of a sentence.

વાકયાલંકાર, *s. m.* [વાકય + S. अलंकार a figure of speech] A figure of speech used for the adornment of a sentence.

વાકયાવળી, *s. f.* [વાકય +S. आवलि series.] A series of sentences. 2. The manner of speaking. 3. A speech.

વાખ, *s. m.* [See વાક.] A fiber of a palm leaf, etc. 2. A vein of a leaf or a fruit.

વાખદ, *s. n* Name of a disease of the eyes; pustular opthalmia.

વાખરો, *s. m.* [S. उपस्कर furniture *fr.* उप near+कृ to scatter.] Furniture. 2. The various odd things in a house. (Generally used in the compound ઘરવાખરો.)

વાખો, *s. m.* [Ar. वाकिअह् occurrence.] Calamity; misfortune; ill-luck. 2. Privation; great want; scarcity or starvation. 3 Pestilence. (Generally used in the plural.)

Id. અન્નના પણ તેને વાખા છે He suffers even from want of food.

વાગ્, Same as વાક્ *q. v.*

વાગ, *s. f.* [S. वागा.] The reins; the guiding rope of a bullock; a bridle.

કુંવરી મેલે ઘોડીલાની વાગ રે, કુંવરી રાવ તણી.-લજ્જારામ.
જો વા'રી હત જાત્ય તો, વાગેય વગગત નહીં.—લોકોક્તિ.

વાગડિયું, *s. n.* Name of a particular kind of female dress. 2. *adj. m. f. n.* Pertaining to the province of વાગડ.

વાગતાં, *adv.* [See વાગવું.] At the stroke of (an hour in a clock).

વાગતું, *adj. m. f. n.* [See વાગવું.] Striking; sounding. 2. Injuning; hurting.

વાગતે, Same as વાગતાં *q. v.*

વાગલું, Same as વાંગલું *q. v.*

વાગવું, *v. i.* [See વજવું.] To make a sound; to strike; to fall upon; to beat. 2. To light on; to come upon and affect; to injure. 3. To come in contact with hurtfully or sensibly.

Id. એનાં પગલાં વાગે છે He is expected every moment. વાજું વાગે છે A musical instrument is played upon. તે મને વાગે છે It hurts me. તારા શબ્દો મારા કાનમાં વાગે છે You speak very loudly. 2. Your words are harsh or unpleasant.

Prov. વાગે તેને સાલે The wearer knows best where the shoe pinches. વાગ્યું તેડું ખોડંગ્યું He who will not when he may, when he will he shall have nay. વાગ્યું તો તીર, નહીતર તુક્કો If thou hast not a cap on, feed on an onion.

વાગણું, *s. n.* Same as **વડવાગોળ** *q. v.*

વાગીશ, *s. m.* [વાગ્, + S. ईश a lord.] The lord of speech or language. 2. An epithet of Brihaspati. 3. An epithet of Brahman.

વાગીશ વદને શોભીએ, જેને હૃદયે લક્ષ્મી વિલાસ.—ગિરિધર.

વાગીશ્વરી, *s. f.* [વાગ્ +S. ईश्वरी goddess.] The goddess Saraswatee, presiding over Speech and Fine Arts.

વાગો, *s. m.* A dress of honour. 2. Besmearing an image with oil, etc.

વાગા કે મુગટ કેવા શણગાર ધર્યા કેવા.—હ. દા. કાં.

વાગોળ, *s. f. n.* [See **વાગોળવું**.] Chewing the cud. 2. Contemplation. 3. Same as **વડવાગોળ** *q. v.*

વાગોળનારૂં, *adj. m. f. n.* [See **વાગોળવું**.] Ruminating. 2. Contemplating; thinking.

વાગોળવું, *v. t.* [S. उद् up+गॄ, गिर् to drop.] To chew the cud; to ruminate. 2. To think; to contemplate.

વાગ્જાળ, *s. f.* [વાગ્ + S. जाल a noose.] An empty talk; a bombastic talk.

વાગ્દત્ત, *adj.* [વાગ્ + S. दत्त given.] Promised; betrothed; affianced.

વાગ્દત્તા, *s. f.* [See above.] A betrothed virgin.

વાગ્દાન, *s. n.* [See **વાગ્દત્ત**.] A betrothal.

વાગ્દાનથી નકી કરેલી કન્યા.—મ. ન. દ્વિ.

વાગ્દેવતા, }
વાગ્દેવી, } *s. f.* [વાગ્ + S. देवता a god, देवी a goddess.] Saraswatee; the goddess of speech.

વાગ્દોષ, *s. m.* [વાગ્ + S. दोष a fault.] An abuse; defamation. 2. An ungrammatical speech.

વાગ્બાણ, *s. n.* [વાગ્ + S. बाण an arrow.] Sarcastic speech; a taunt.

વાગ્યુદ્ધ, *s. n.* [વાગ્ +S. युद्ध war.] A war of words; a debate; a discussion; a controversy.

વાગ્વિદગ્ધ, *adj.* [વાગ્ + S. विदग्ध skilled.] Skilled in speech.

વાગ્વિદગ્ધા, *s. f.* [See above.] A sweet-speaking or fascinating woman.

વાગ્વિલાસ, *s. m.* [વાગ્+S. विलास elegance.] Graceful or elegant speech. 2. Indulgence in mere words; talkativeness.

વાગ્વિલાસ સકળ પરહરે.—અખો.

વાગ્વ્યાપાર, *s. m.* [વાગ્+S. व्यापार manner.] The manner of speaking. 2. The style of speaking. 3. The mode of talking.

વાઘ, *s. m.* [S. व्याघ्र.] A tiger. Felis tigris. 2. A ferrocious man. 3. A bold man. 4. [S. व्राज a multitude fr. व्रज् to go.] A flock (of sheep or goats). 5. A mortgage. 6. A slave-girl; a maid-servant. 7 Same as **વાગ** *q. v.*

Id. વાઘની માસી A cat. વાઘ જેટલું આળસ Great idleness. માખીનો વાઘ મારવા જેવું કઠણ As difficult as killing a large fly 2. (Ironically.) Very easy. મેં ખેતર વાઘ માંડ્યું છે I have mortgaged the field.

Prov. વાઘ ને બકરી એક આરે પાણી પીએ છે Justice is administered equally to the rich and the poor. કાગનો વાઘ કરવો To make a mountain of a mole-hill. વાઘને કુલે મધ (મેળવવું મુશ્કેલ) The lion's skin is never cheap. વાઘની બોડમાં હાથ ઘાલવો To attempt at a dangerous undertaking. વાઘનું મોં લોહિયાણું Once a thief, always a thief.

વાઘણ, Same as **વાઘેણ** *q. v.*

વાઘણદાવ, } *s. m.*
વાઘણદોરી, } *s. n.* Same as **વાઘબકરી** *q. v.*

વાઘપટોળી, }
વાઘબકરી, } *s. f.* [વાઘ + બકરી a she-goat.] Name of a game for children.

વાઘબારસ, *s. f.* [વાઘ+બારસ the twelfth day of a lunar fortnight.] The twelfth day of the dark fortnight of Ashvina.

વાઘમારૂ, *adj. m.* [વાઘ + મારવું to kill.] A hunter of tigers. 2. Brave; bold. 3. Talkative. 4. Coward; timid.

વાઘરણ, *s. f.* [See **વાઘરી**.] A woman of the વાઘરી caste. 2. A dirty woman.

વાઘરી, *s. m.* [S. वागुरिक a fowler.] A man of a caste, the members of which maintain themselves by bird-catching and hunting; a fowler.

વાઘાંબર, *s. n.* [વાઘ + S. अंबर a cloth.] A cloth made of a tiger's skin.

વાઘેણ, *s. f.* [See **વાઘ.**] A tigress. 2. A woman of majestic mien.

Id. વાઘેણને ધાવેલો Suckled by a tigress; born of and brought up by a tigress. 2. Dauntless; brave (of a man, especially of a Rajaputa).

વાઘેલો, *s. m.* A man of a particular tribe of Rajaputas.

વાઘેશ્વરી, *s. f.* [વાઘ + S. ईश्वरी a goddess.] The goddess who mounts on a tiger; Kalika goddess.

વાઘો, Same as **વાગો** *q. v.*

ઇંચ વસ્ત્રના પંચવીશ વાઘા, ચાર ચોકડી તાસ.—પ્રેમાનંદ.

કેશરીએ વાઘે કસુંબલ પાઘે.—નિષ્કુળાનંદ.

વાંક, *s. m.* [See **વાંકું.**] An ornament made of bents for the arms of females. 2. A curve; curvature. 3. Crookedness; a bent. 4. A fault; an offence; something or some act liable to censure, blame or reproach.

Id. વાંક કાઢવો To find fault with; to put the blame on. વાંકમાં આવવું To commit a fault unintentionally or through ignorance.

વેઢ વીંટી પોંચા પોંચી, ચૂડા છંદ વાંક વારૂ.—હ. કા. કાં.

થતો એનાથી કે પતિથી વિજને વાંક અહશો.—મ. ન. કિ.

વાંકડલું, Same as **વાંકું** *q. v.* (Used in poetry.)

વાંકલડું તમ સાચું કહયે જોયું.—દયારામ.

વાંકડવેલું, *adj. m. f. n.* [વાંકડું + S. वेलि a creeper.] Crooked like a creeper. 2. *s. n.* Name of an ornament worn above the elbow.

કનક ચૂડી, કનક વાંકાં, વાંકડવેલાં.—દયારામ.

વાંકડી, *adj. f.* Of a superior kind (of areca-nut). 2. Good; of good quality. 3. Same as **વાંકું** *q. v.*

વાંકડું, Same as **વાંકું** *q. v.*

ચઢયા વેડાંગ બહુ વાંકડા.—સામળ.

વાંકડો, *s. m.* [વાંક + ડો dim.] A dowry. 2. A sum of money to be given to the bridegroom by the bride's father. 3. *adj. m.* Same as **વાંકું** *q. v.*

નીમડયાને નાણાં જાડે, વાંકડામાંહી મળે.—હ. કા. કાં.

વાંકસાથીઓ, *s. m.* [વાંક+સાથીઓ a design.] An auspicious diagram having bents in its arms.

વાંકાઈ, *s. f.* [વાંકું + આઇ a suffix forming a noun.] Deviation from a right line; deviation from parallelism or perpendicularity. 2. Deviation from moral rectitude. 3. Impertinence. 4. Perversity.

વાંકાબોલું, *adj. m. f. n.* [વાંકું + બોલવું to speak.] Speaking perversely or impertinently. 2. Speaking a lie; dishonest. 3. Slandering.

વાંકાશ, Same as **વાંકાઈ** *q. v.*

વાંકીવસમી, *adj. f.* Same as **વાંકુંવસમું** *q. v.*

વાંકી વરણાગીઅણ, *adj. f.* Same as **વાંકુંવરણાગીઉં** *q. v.*

વાંકીટેડ, *adj. f.* Same as **વાંકુંટેડ** *q. v.*

વાંકી સમજ, *s. f.* [વાંકું & સમજ understanding.] Perverse understanding.

વાંકી નજર, *s. f.* [વાંકું & P. नज़र sight.] A sidelong look; a glance.

Id. વાંકી નજરે જોવું To look askant; to glance at 2. To throw amorous glances at. 3. To be angry with.

વાંકું, *adj. m. f. n.* [S. वक a bent; Or S. वक्र crooked.] Crooked. 2. Oblique. 3 Foppish; finical. 4. Untrue; false. 5. Hostile; opposed. 6. Evil. 7. *s. n.* Harm. 8. Untruth. 9. Misunderstanding; perversity. 10. Hostility; opposition.

Id. વાંકું બોલવું To speak ill, disrespectfully, or out of grudge. 2. To tell a lie. વાંકું વળવું To bend; to bow. વાંકું વાળવું To bend; to lower; to humble. વાંકું પડવું-થવું To be offensive, to have the contrary effect. વાંકી પાઘડી મુકવી To be insolvent. 2. To be foppish; to put on airs. વાંકુ મોં કરવું To turn one's face away from. 2. To be displeased with; to be angry with. તે વાંકો વાળ થવા દેશે નહિ He would never allow a hair of his head to be touched; he would never let him be annoyed. વાંકું ચાલવું To act crookedly. 2. To act wrongly. 3. To act in disagreement with. વાંકું વળી ગયેલું Campylotropous. 2. Bent.

Prov. વાંકી આંગળી વિના ઘી ન નીકળે A restive horse must have a sharp spur.

સુણી નારીનાં વાંકાં વચનો.—હ. કા. કાં.

વાંકુંચુંકું, *adj.* [વાંકું+ચુંકું redup.] Curved and crooked; winding; zigzag 2. Crooked or ironical (speech).

વાંકુંટેડ, *adj. n* [વાંકું + ટેડું cross.] Very crooked

વાંકુંવસમું, *adj. n.* [વાંકું + વસમું difficult.] Disagreeing; quarrelling. 2. *s. n.* Disagreement; a quarrel.

વાંકુંવરણાગીઉં, *adj. n.* [વાંકું + વરણાગી foppishness.] Foppish; showy.

વાંકોચુંકો, *adj. m.* Same as **વાંકુંચુકું** *q. v.*

Prov. વાંકાચુંકા પણ ઘઉંના રોટલા Form deserves no consideration so long as the substance is preserved.

વાંકોટેડ, *adj. m.* Same as **વાંકુંટેડ** *q. v.*

વાંકો દહાડો, *s. m.* [વાંકો & દહાડો a day.] Unfavourable time; time of adversity.

ખરૂં પૂછો તો મારા દહાડા વાંકા બેઠા છે.—**નંદશંકર.**

વાંકોવરણાગીઓ, *adj. m.* Same as **વાંકુંવરણાગીઉં** *q. v.*

વાંકોવસમો, *adj. m.* Same as **વાંકુંવસમું** *q. v.*

વાઙ્મય, *s. n.* [વાચ્ + S. मय having.] Literature.

વાંગલાં, વાંઘલાં, *s. n. pl.* [See **વાંકું**.] Vain struggles.

અન્ન વિના પુત્ર મારે વાંગલાં, તો કયાંથી ટોપી આંગલાં.-**પ્રેમાનંદ.**

વાંઘું, વાંધું, *s. n.* [See **બાકું**.] A cave.

વાંઘો, *s. m.* [See **વર્ગ**.] A class; an order; a division.

Id. વચલા વાંધનું Of middle size or class; middling; moderate.

વાચ્, Same as **વાક્**, **વાચા** *q. v.*

વાચ, Same as **વાચા** *q. v.*

વાચક, *adj.* [See **વાંચવું**.] Declaratory; explanatory; expressive of; explaining; signifying. (Generally used at the end of a compound.) 2. *s. m.* A speaker; a reader.

વાચકવર્ગ, *s. m.* [વાચક+S. वर्ग a class.] The reading public; readers.

વાચન, *s n.* [See **વાંચવું**.] Reading; reciting; perusal. 2. Declaration. 3. Mode of reading. 4. Study.

વાચનપાઠ, *s. m.* [વાચન+S. पाठ a lesson.] A reading lesson.

વાચનમાળા, *s. f.* [વાચન+ S. माला a series.] A series of reading lessons; a course of reading. 2. A series of reading books; a reading series.

વાચનશક્તિ, *s. f.* [વાચન + S. शक्ति power.] The style or power of reading.

વાચનાલય, *s. n.* [વાચન+ S. आलय an abode.] A reading-room; a library. 2. A study-room.

વાચસ્પતિ, *s. m.* [વાક્ + S. पति a lord.] Brihaspati; Jupiter; the preceptor of the gods.

વાચા, *s. f.* [See **વાક્**, **વાચ્**.] Speech; language. 2. A word. 3. Articulate utterance. 4. The faculty of speech. 5. A divine utterance. 6. A promise.

વાચાસન, *adj.* [વાચા+S. आसन a seat.] Well versed in literary lore; master of learning; learned; eloquent; effective as a speaker.

પુરાણિક ને જ્યોતિષી, પંડિત વાચાસન.—**વીરજી.**

વાચાળ, *adj.* [S. वाचाल.] Eloquent. 2. Talkative; loquacious; garrulous.

કેટલાક વાચાળ વ્યાસો.—**ડા. પી. દે.**

વાચાળપણું, *s. n.* [વાચાળ + પણું a suffix forming a noun.] Talkativeness; loquacity. 2. A quick tongue. (ironically).

વાચિક, *adj.* [See below.] Verbal; oral.

વાચ્ય, *adj.* [S. *fr.* वच् to speak.] Intended to be spoken, expressed, or indicated. 2. *s. n.* A predicate.

વાચ્યાર્થ, *s. m.* [વાચ્ય+S. अर्थ a meaning.] The literal meaning; the expressed meaning.

વાછટ, *s. f.* [વા + છાંટો a drop.] Drifting rain. 2. Splashing or spurting of rain. 3. Water of a shower driven (into a house, etc.) by the force of the wind.

વાછંટ, Same as **વાછટ** *q. v.*

વાછંટીઉં, *s. n.* [See **વાછંટ**.] A projecting frame to keep off rain watering the front of the house; a weather-board.

વાછરડી, *s. f.* [See **વાછરડો**.] A heifer; a female calf.

વાછરડું, *s. n.* [See below.] A calf.

વાછરડો, *s. m.* [વાછરૂં + ડો dim.] A male calf.

વાછરૂં, *s. n.* [S. वत्स.] A calf. 2. An infant.

વાછલ, *s. n.* [S. वात्सल्य.] Kindness, affection, or fondness displayed by parents towards their children. 2. *adj.* Fondled; bred up in endearment; dear.

વાછૂટ, *s. f.* [વા + છૂટવું to be free.] The breaking of wind.

વાજ, *s. f.* [See **વ્યાધિ**.] Trouble; a bother. 2. [Ar. वअज् preaching.] Preaching; a sermon. 3. *s. n.* [S.] An oblation of rice offered at an obsequial ceremony. 4. A feather of an arrow.

Id. વાજ આવવું To be troubled or harassed. 2. To be tired. વાજ આણવું To tire; to defeat.

રાય કહે, નહિ મુહુર્તનું કાજ, અમો આવું ન વૃથા વાજ.—પ્રેમાનંદ.

વઢતાં વાય જો વાહાણું સહુને વાજ આણું.—પ્રેમાનંદ.

તારી નીતિરીતિને વખાણી હું વાજ આવે.—હ. દા. કાં.

જાગ રે જીવડા વાજ આવ્યો ઘણું.—નરસિંહ.

વાજણ, *s. f.* Name of a superior kind of mare.

વાજંતર, Same as **વાજિત્ર** *q. v.*

વાજબ, **વાજબી**, } *adj.* [Ar. वाजिब्.] Just; equitable. 2. Proper; fit; fair. 3. Reasonable; right. 4. Becoming; suitable.

વાજબીપણું, *s. n.* [વાજબી + પણું a suffix forming a noun.] Justice. 2. Fitness; fairness. 3. Reasonableness. 4. Suitability.

વાજવું, *v. i.* [S. वाद् to cause to speak *fr.* वद् to speak.] To make a sound.

Id. વાજતુંગાજતું With noise or shouts; with pomp and clatter (as of a procession.).

Prov. વાજતુંગાજતું સૌ માંડવે આવશે All will be brought to light at last.

યૌગંધરાયણ તણી ત્યમ હાક વાજે.—કે. હ. ધ્રુ.

પ્રણય વેણુ વાજે રે તે જ સાજે રે.—લલિત.

વાજાવાળો, *s. m.* [વાજું + વાળું having.] A professional musician; a player on a musical instrument; a band-man.

વાજિત્ર, *s. n.* [S. वादित्र.] A musical instrument.

વાજિત્રશાળા, *s. f.* [વાજિત્ર + S. शाला as school.] A music school.

વાજિયા, *adj. m. pl.* [S. वाज.] Produced by watering a field without the aid of rain-water (of a crop of wheat). 2. *s. m. pl.* Name of a kind of wheat.

વાજી, *s. m.* [S. वाजिन्.] A horse.

રીસ કરી કહું બાહુકિયાને, કાં દુર્બળ જોડયા વાજી ?—પ્રેમાનંદ.

ગજ વાજી ઘણા સુખપાલ, પરદેશ પતિનું સાલ.—ર. અ. દી.

વાજીકરણ, *s. n.* [S. *fr.* वाजिन् strength + कृ to do.] Stimulating or exciting desire by aphrodisiacs; stimulating amorous desires. 2. Magic.

વાજીંત્ર, Same as **વાજિત્ર** *q. v.*

વાજિંત્રશાળા, Same as **વાજિત્રશાળા** *q. v.*

વાજીબુલવજુદ, *adj.* [Ar. वाजिब उल वजुद.] Self-existent. 2. *s. m.* God.

વાજીવિદ્યા, *s. f.* [વાજી + S. विद्या science.] Magic. 2. Horsemanship.

વાજીશાળા, *s. f.* [વાજી + S. शाला an abode] A stable.

વાજું, *s. n.* [See **વાજવું**.] A musical instrument. 2. A musical-box. 3. A band. 4. Harmony; accord. 5. A company of persons of the same frame of mind.

Id. વાજું ઠીક મળ્યું છે (Ironically.) It is a goodly company that has gathered together. છત્રીસ વાજાં Thirty-six kinds of musical instruments.

વાઝડું, **વાઝોડું**, } Same as **વાઝોડું** *q. v.*

વાઝોડું, *s. n.* [વા + ઝૂડવું to strike.] A stormy wind; hurricane.

ડગતો ના જરી વાઝોડામાં પ્રેમ.—કલાપિ.

વાંચન, Same as **વાચન** *q. v.*

વાંચનપાઠ, Same as **વાચનપાઠ** *q. v.*

વાંચનમાળા, Same as **વાચનમાળા** *q. v.*

વાંચનશક્તિ, Same as **વાચનશક્તિ** *q. v.*

વાંચનાલય, Same as **વાચનાલય** *q. v.*

વાંચવું, *v. t.* [S. वच् to cause to speak; to read *fr.* वच् to speak.] To read; to peruse; to study. 2. Same as **વાંછવું** *q. v.*

Id. સારૂં-ભલું વાંચવું To wish well to. ભુંડું-બૂરૂં વાંચવું To wish ill to. વાંચી કાઢવું To read through. 2. To read in a hurry. વાંચી જોવું To read or look over carefully. વહી વાંચવી To read the history of one's ancestors. 2. To speak ill of one's ancestors. 3. To quarrel or abuse by speaking ill of one's former conduct.

વાંચ્છવું, Same as **વાંછવું** *q. v.*

મુક્તિ વાંચ્છવી એ જ બંધન નામ.—અખો.

વાંછના, *s. f.* [See **વાંછવું**.] A wish; a desire.

વાંછવું, *v. t.* [S. वांछ् to wish.] To wish for; to desire.

વાંછા, Same as **વાંછના** *q. v.*

વાંછિત, *adj.* [See **વાંછવું**.] Wished for; desired.

વાંજીઆબારૂં, Same as **વાંઝિયાબારૂં** *q. v.*

વાંજીઉં, Same as **વાંઝિયું** *q. v.*

વાંઝ, Same as **વાંઝિયું** *q. v.*

વાંઝણી, *s. f.* [S. वंध्या.] A barren woman; a childless woman. 2. A sort of abuse.

Id. વાંઝણી વિયાવી-વાંઝણીને છોકરાં આવવાં To be very tardy; to take too much time in doing something.

વાંઝણું, Same as વાંઝિયું, વાંઝીઉં *q. v.*

વાંઝિયાબારૂં, *s. n.* [વાંઝિયું+S. द्वार a door.] An only son in a large family, looked upon as the only male person who will continue the family. 2. A childless house. 3. *adj. m. f. n.* 4. Very dear.

વાંઝિયું, *adj. m. f. n.* [S. वंध्य.] Barren; fruitless. 2. Childless.

Id. વાંઝિયાના પાડવું The only one. 2. Very dear; highly prized. વાંઝિયામહેણું Being called 'barren' with an abusive reference. 2. The state of being barren or childless.

વાંઝો, *s. m.* A weaver.

વાંઝા લોકોને ઉરફેરી ઉભા કરવા.—હ. કા. કાં.

વાંઝીઆબારૂં, Same as વાંઝિયાબારૂં *q. v.*

વાંઝીઉં, Same as વાંઝિયું *q. v.*

વાટ, *s. f.* [S.] A road; a path; a way. 2. Expectation; awaiting. 3. [S. वर्ति.] A wick. 4. [See વૃત્ત.] An iron circle put round the wheel of a carriage; a tire. 5. A preparation of whey mixed with mustard, etc. 6. Misconduct; spoiling.

Id. વાટ જોવી To expect; to wait for. વાટે જતાં વઢવાઢ લેવી To pick up a quarrel without any cause for offence. વાટ પડવી To be used as a way or path. 2. To be evening. 3. To be robbed. વાટ પાડવી To use as a way or path. 2. To commit highway robbery. કહીં કંઇ પાડી વાટ.—પદ્મનાભ. વાટ આપવી To go on one's journey; to pass over one's way. વાટ મુકાવવી To oblige to make way. 2. To oblige to give way; to drive back; to defeat. વાટનો વાટસરૂ A stranger; a traveller. વાટમાં વહેવું To go useless or worthless. 2. To disappear; to run away. ભાઇ વૈશાખે વહ્યા જાય છે દારા દિવસ વાટમાં.—ભોજો. વાટેવાટે On the way or on the bank of a river (Originally said by a Gopee to Krishna). 2. Anywhere and everywhere. વાટ ઉઠવી To be set on fire (used to show contempt). 2. To be spoiled; to go worthless. તારા જીવતરમાં વાટ ઉઠી Fie upon you. પૈડાને વાટ ચઢાવવી To put tires on wheels.

વાટ પંથ જાણે નહીં વને વને રડવડતાં.—ભાલણ.

ધર્મ તણી ચલાવે વાટ.—સામળ.

વાટે ને ઘાટે વળગો છો વાતે.—દયારામ.

પેટની વેઠ માં વાટ ઉઠી.—સામળ.

વાંકી મૂછ પર વાટ જ ઉઠી, નર્કની વાટે સંચર્યો.—દયારામ.

વાટકી, *s. f.* [વાટ+કી dim.] A small cup of brass or copper.

વાટકું, *s. n,* [See above.] A cup of ordinary size.

વાટકો, *s. m.* Same as વાટકી *q. v.*

વાટખરચ, } *s. m.*
વાટખરચી, } *s. f.* [વાટ + P. खर्च expenditure.] Travelling expenses. 2. Money set aside to be spent on a journey. 3. Alms, charity and good actions done in this life, serving to facilitate one's journey to the next world.

વાટણી, Same as વાંટણી *q. v.*

વાટણીઓ, }
વાટણો, } *s. m.* [See વાટવું.] A long round stone used in crushing, pounding or beating on a slab of stone called નીસાતરો; a muller.

વાટપાડુ, *s. m.* [વાટ+પાડવું to fell.] A highway robber. 2. One who makes a new way; a pioneer.

ના થવું વશ તેઓને, આત્માના વાટપાડુ તે.—ના. દ. ક.

વાટમાર, *s. m.* [વાટ+મારવું to srrike.] A highway robber or plunderer.

વાટમારૂ, *adj. m. f.* [See above.] Robbing or plundering. 2. *s. m. f.* A highway robber man or woman.

આવ્યા વાટમારૂઓ તમે ક્ષત્રી બન્યા તો નથી જ.—હ. કા. કાં.

વાટલા, *adj. m. pl.* [See વાટવું.] Broken; pounded. 2. *s. m. pl.* Broken kind of rice.

વાટવું, *v. t.* [S. वृत्, वर्त् to turn.] To pound; to grind by rubbing upon a stone with a muller; to mash. 2. Same as વહેંચવું *q. v.*

Id. -ઉપર મરી મીઠું વાટવું To bear a grudge against.

વાટવો, *s. m.* A purse; a bag; a particular bag having partitions (for holding money, tobacco, areca-nut, etc.).

ઘોડાના ધારીઆ, વાટવા વગેરે મશરૂના થાય છે.—હ. કા. કાં.

વાટસરૂ, *adj. m. f. n.* [વાટ+S. सृ, सर् to move.] Moving on the road; travelling; journeying.

વાટસરૂ, *s. m. f.* [See above.] A traveller.

વાટિકા, *s. f.* [S. *fr.* वाट an enclosed space.] A garden; an orchard.

વાટી, *s. f.* [See વાટકી.] A metal saucer. 2. Anything hollow like a cup. 3. A half of the kernel of a cocoanut.

વાટું, *s. n.* Same as **વાટકી** *q. v.*

વાટુઓ, } Same as **વાટવો** *q. v.*
વાટુવો,

વાટેરૂ, *s. m.* [See **વાટ** a road.] A traveller.

હાકેડી વધો તે સુખ, વાટેરૂ કો વાટમાં ?—વલ્લભ.

વાટો, *s. m.* [S. वृत्त circle *fr.* वृत्, वर्त् to turn.] A tire. 2. A corrugation; a fold. 3. A wrinkle. 4. Pointing with mortar.

Id. વાટા મુકવા To spend; to squander away. વાટા મુકાવા To be spent or exhausted; to become less and less in amount. તેના પેટની ફુંદે વાટા પડયા હતા Rolls of fat covered his stomach.

વાડ, *s. f.* [S. वृति a hedge; or, वाटिका a garden *fr.* वाट an enclosed space.] A hedge; a fence; an enclosure. 2. A street; a ward. 3. Same as **વાઢ** *q. v.*

Id. વાડ બંધાવી To be surrounded by. વાડ બાંધવી To make preparations for a contingency. 2. To arrange for one's protection. વાડે જઇને ઝાંખરૂં લઇ આવવું To go for plenty, and come home shorn. વાડ ફુરીઆં ગળે ત્યારે શું ? When the protector himself ruins or kills the refugee, where has the refugee to go ?

Prov. વાડ વગર વેલો ન ચઢે Without support no one can rise. વાડમાં હાથ ઘાલીએ તો કાંટા વાગે He that handles thorns will prick his fingers. વાડ વેલાને ખાય He covers me with his wings, and bites me with his bill. વાડ સાંભળે, વાડનો કાંટો સાંભળે Walls have ears.

વાડકી, Same as **વાટકી** *q. v.*

વાડકું, Same as **વાટકું** *q. v.*

વાડકો, Same as **વાટકો** *q. v.*

વાડચકલી, *s. f.* [વાડ + ચકલી a sparrow.] A hedge-sparrow.

વાડવ, *s. m.* [S.] A Brahmana. 2. The subterranean fires.

વળતા તે વાડવ બોલિયા.—સામળ.

વાડવ તેણે વાહન કીધા, નારીને નવ અડીઓ.—ભાલણ.

વાડિયું, *s. n.* A gunny sack-cloth for holding dates.

વાડિયો, *s. m.* [See **વાઢવું**.] A shipbuilder. 2. A carpenter. 3. A title given to housebuilders and shipwrights. 4. [વહાલ + ડી dim.] A desire; eagerness; an ardent wish.

વાડી, *s. f.* [See **વાટિકા.**] A garden; garden-land. 2. A house or a bungalow in the midst of a garden. 3. A large piece of ground enclosed with buildings all round. 4. A network of flowers. 5. A network of flower-like designs made of paper. 6. A country house. 7. Same as **વાઢી** *q. v.*

Id. વાડી લૂટાઇ જવી To be ruined; to be devastated. વાડી ફૂઝવી To earn a good income. વાડીનો વરઘોડો A thing beautiful in appearance but not durable; a fancy article. વાડી ભરવી To decorate the head with a net-work of flowers.

આપણા લોકો પરદેશી સામાનને વાડીના વરઘોડા ગણે છે.-હ.ઢા.કાં.

તારાને હાથેપગે મેંદી ચોપડી, વાડી ભરી અને શણગાર માંડી.
—મહિપતરામ.

વાડીઓ, Same as **વાડિયો** *q. v.* 2. Same as **વાડી** *q. v.* (in plural).

વાડીપડું, *s. n.* [વાડી + પડ a layer.] The ground around a well in a field or garden.

વાડીવઝીફો, *s. m.* [વાડી+P. वज़िफा a stipend.] Prosperity.

વાડો, *s. m.* [See **વાડ.**] An enclosure; a compound. 2. A privy. 3. A mansion. 4. A ward. 5. A fold; a pen. 6. A party; a faction. 7. A corner; a part of a town.

Id. વાડામાં જવું To go to stool.

વાડોલિયું, *s. n.* [See **વાડ.**] A small fence; a small fence round a plant or tree. 2. A spot enclosed in a small fence; a small enclosure.

વાઢ, *s. m.* [See **વાઢવું.**] The edge of an instrument for cutting. 2. A cut; a wound. 3. Reaping a field. 4. Cramps. 5. A field of sugarcane. 6. A machine for pressing sugarcane. 7. Same as **વૃદ્ધિ** *q. v.*

Id. વાઢ ચઢાવવો To sharpen. વાઢ મુકવો To make a mark for cutting. 2. To cut. વાઢ કાપવો To cut. વાઢ પડવો To begin to reap.

વાઢકાપ, *s. f.* [વાઢ + કાપવું to cut.] A surgical operation. 2. Dissectoin.

Id. વાઢકાપનો ધંધો Surgery.

વાઢકૂટિયો, *s. m.* [વાઢ + S. कुट्ट् to beat.] A quarrelsome or troublesome man. 2. A surgeon.

વાઢદિવસ, *s. m.* [વાઢ + S. दिवस a day.] A birthday.

વાઢવું, *v. t.* [S. वध् to kill.] To cut. 2. To dissect. 3. To divide. 4. To perform surgical operations upon.

વાઢિયું, Same as **વાડિયું** *q. v.*

વાઢિયો, Same as **વાઢિયો** *q. v.*

વાઢી, *s. f.* [S. वह् to flow.] Name of a vessel for keeping ghee, oil in.

વાઢો, *s. m.* [See **વાડડું**.] A carpenter. 2. A wood-cutter.

વાણ, *s. f.* [See **વાણી**.] Speech. 2. [See **વહાણ**.] Cheap cordage made of palm, etc. 3. [See **વિના**.] Want; deficiency; lack; defectiveness; insufficiency; scantiness. 4. Same as **વિના** *q. v.* (in poetry).

વાણિજ્ય, *s. n.* [S.] Trade; traffic.

વાણિયણ, Same as **વાણીયણ** *q. v.*

વાણિયાગત, Same as **વાણીયાગત** *q. v.*

તે તો વાણિયાગત ભારી.—**નર્મદ.**

વાણિયાવિદ્યા, Same as **વાણીયાવિદ્યા** *q. v.*

વાણિયાવેડા, Same as **વાણીયાવેડા** *q. v.*

વાણિયાશાહી, Same as **વાણીયાશાહી** *q. v.*

વાણી, *s. f.* [S.] Speech; articulate utterance; sound. 2. Voice. 3. The faculty of speech; the power of speech; eloquence. 4. The goddess of speech; Saraswatee. 5. Public voice; public opinion.

પાછી આપે થાય ફજેતીની વાણી રે.—**ભવાન.**

કાગ કપોતની વાણી.—**દલપતરામ.**

વાણીશૂરા વાણિયા, રણશૂરા રજપૂત.—**લોકોક્તિ.**

વાણીઅણ, Same as **વાણીયણ** *q. v.*

વાણીઆગત, Same as **વાણીયાગત** *q. v.*

વાણીઆવેડા, Same as **વાણીયાવેડા** *q. v.*

વાણીઆશાહી, Same as **વાણયાશાહી** *q. v.*

વાણીઆવિદ્યા, Same as **વાણીયાવિદ્યા** *q. v.*

વાણીએણ, Same as **વાણીયેણ** *q. v.*

વાણીઓ, Same as **વાણીયો** *q. v.*

વાણીયણ, *s. f.* [See **વાણીયો**.] A Bania woman.

વાણીયાગત, *s. f.* [વાણીયો+S. गति a way.] The ways and artifices of a Bania.

વાણીયાવિદ્યા, *s. f.* Same as **વાણીયાવેડા** *q. v.*

Id. વાણીયાવિદ્યા કરવી To act like a merchant; to look to pecuniary gain or loss in an affair. 2. To serve the times; to be time-serving. 3. To come to an amicable settlement in a dispute; to make a compromise. 4. To run away from a difficulty.

વાણીયાવેડા, *s. m. pl.* [વાણીયો + S. वृत्ति profession.] The acts and manners of a Bania. 2. Cunningness or diplomacy of a Bania.

વાણીયાશાહી, *adj.* [See **વાણીયો**.] Pertaining or relating to a Bania; merchant-like. 2. *s. f.* Ways of merchants; economy; economical practices; a calculating way.

વાણીયેણ, Same as **વાણીયણ** *q. v.*

વાણીયો, *s. m.* [See **વાણિજ્ય**.] A Bania; an individual of a particular caste in Gujarata, the members of which are generally traders, shop-keepers, or money-lenders. 2. A trader; a merchant. 3. A dealer in grain. 4. A money-lender. 5. Name of an insect appearing in the rainy season.

Prov. વાણીયો સીંચે પળીપળી, ને રામ લઇાવે કુપ્પા What the good wife spares, the cat eats; ever spare, ever bare. વાણીયા ભાઇની મૂછ નીચી તો નીચી Spare no pain to secure a gain. વાણીયો રહેશે રોઇ Everybody looks to his own interest. વાણીઓ રીઝયો, તો તાળી આપે There is no use depending upon a trader's words. વાણીયો લોભે લેવાયો The miser is ever in want. જાતે વાણીયાભાઇ, એટલે તોડજોડ કરવામાં કુશળ Being a born merchant, he was possessed of tact and was good in settling quarrels.

વાણું, Same as **વહાણું** *q. v.*

વાણે ઉદય આફણીએ થાય.—**અખો.**

વાણો, *s. m.* [S. वान weaving *fr.* वे to weave.] The woof.

વાણોતર, *s. m.* [See વાણીયો+S. तर the suffix of the comparative degree.] A merchant's clerk. 2. A servant; a factor; an agent.

વાણોતાણો, *s. m.* [વાણો+S. तान, तन् to stretch.] The woof and the warp.

વાતણું, Same as **વાયણું** *q. v.*

વાંટ, *s. m.* [See **વાંટો**.] A share. 2. Distribution. 3. A fixed portion distributed out of food presented to an idol.

વાંટણી, *s. f.* [See **વાંટવું**.] Distribution; sharing.

વાંટવું, *v. t.* [S. वंट् to divide.] To distribute; to divide; to share.

વાંટો, *s. m.* [S. वंट a portion *fr.* वंट् to divide.] A share or portion (of the ancestral property). 2. Land held in fee simple.

તળપદ નહીં એ વિપરીત વાંટો.—**સામળ.**

વાંઢી, *adj. f.* [See **વાંઢો**.] Unmarried. 2. *s. f.* An unmarried girl. 3. A barren woman.

વાંઢો, *adj. m.* [S. वंट unmarried.] Unmarried. 2. *s. m.* A bachelor. 3. A person without wife and children.

તેમ વાંઢાઓને ફરી પરણવા ન દેવાથી.—હ. દૃ. કાં.

વાત, *s. f* [S. वार्ता *fr.* वृत्, वर्त्, to be.] Talk; conversation. 2. A story; a narrative; a fable; a tradition. 3. News; a rumour. 4. History. 5. Relation; discourse. 6. An affair; a transaction; a business. 7 Circumstances; events. 8. A suggestion; a proposal. 9. A subject; a point. 10. The import. 11. *s. m.* [S. *fr.* वा to blow.] Wind; air. 12. One of the three humours of the body. 13. Rheumatic affection; gout; cramps.

Id. વાતનું વતેસર-વતીગણ કરવું To make a mountain of a molehill; to give an unnecessary importance to an occurrence. સ્ત્રીનો સ્વભાવ વધારે વાચાળ હોય છે તેથી તેઓ વાતનું વતીગણ કરી મૂકે છે.—હ. દૃ. કાં. વાત ઉડાવી દેવી To avoid the point at issue. વાત ખાઇ જવી To avoid giving an answer to a question. 2. To avoid replying to a request. વાત ઉપાડવી To start the subject of a discussion. વાત ફાટવી To be divulged (of a secret). વાત ઉરાડવી To circulate a rumour. વાત ચાલવી,-વાતો થવી To be circulated (of a rumour). વાત પામવી To know the secret; to unravel a mystery; to see through an intrigue. ઠીક છે, વાત છે તારી Well, I shall see to it (used as a threat). વારૂ, વખત આવે ત્યારે વાત Very well, you will see what I can do when the right moment comes; well, I shall see to it later on. અરે, શી કાંઈ વાત છે ! Oh ! what does it mean ! oh ! what do you mean ! વાત મળવી To be corroborated; to be confirmed (of a statement). વાત માનવી To take a statement to be true; to believe. વાત બનાવવી To invent a false story; to spread a false report. વાતમાં પડવું-વાતે લાગવું-વળગવું To be engaged in conversation. વાત કરવી To talk about; to converse; to open a subject; to talk of a thing without making it the principal subject of conversation; to talk incidently of. ની વાત કરવી To expose the weakness or private conduct of (a person). એક જ વાત A decisive statement. મોટા લોકની વાત જૂદી, ને ગરીબની વાત જૂદી The case (circumstances or condition) of the great is quite different from that of the poor. વાત કાઢવી To start or open a subject. એની શી વાત કરવી ! He is beyond our comprehension, or beyond our reach; we can be no match for him. શી વાત કે જાણે મારી ચંપા! Champa is all in all to me. વાતો કરાવવી To give an opportunity to (a person) to talk about. 2. To expose one's private affairs to public scrutiny. 3. To expose oneself to public censure. વાત ઉકેલવી To find one's way out of an entanglement or perplexity. વાત મારી જવી Not to be noticed or paid attention to (of a request). 2. To be spoiled (of a game or strategem). કોઇ બોલી ઉઠશે તો આપણી વાત મારી જશે.—હ. દા. કાં. વાત બગડવી-વંઠવી To be spoiled (of an affair) 2. To be beyond one's control. વાએ વાત ચાલવી To be freely talked about; to be a subject of public or general talk.

Prov. વાત ન કરીએ વાટે, વાત ન કરીએ રાતે It is not safe to confide our secrets to a man on the road, nor in the stillness of the night. 2. Even walls have ears. વાતે કાંઇ વડાં થાય નહિ Work and not empty promise will gain the object. વાત વાને પણ ધીરવી નહિ Rely upon nobody. વાત નહિ, ને વાતનો પાયો પણ નહિ There is no foundation for this talk. વાત હુંકારે, ને ગાળ તુંકારે A speaker continues when he has an attentive hearer, and a quarrel continues when the opponent uses abusive language. વાતે પાપડ, વાતે વડી, વાતે વહુ ગધેડે ચઢી A rouk-town is seldom a good housewife at home.

વાતકોષ, *s. m.* [વાત+S. कोष a cell.] An air-cell.

વાતગરૂં, *adj. m. f. n.* [વાત +S. कृ to do.] Inclined to talk; talkative; communicative.

વાતગુલ્મ, *s. n.* [વાત + S. गुल्म a boil.] A Phantom tumor; a blind tumor.

વાતઘ્ન, *adj.* [વાત+ S. हन् to kill.] Carminative.

વાતજ્વર, *s. m.* [વાત+S. ज्वर fever.] Fever arising from vitiated wind.

વાતચિત, **વાતચીત**, *s. f.* [વાત + ચિત, ચીત redup.] Conversation; discourse; easy talk; a chat; an interchange of ideas.

વાતડ, *s. f.* [See વાત.] A lengthy dialogue. 2. [વા wind+તડ a split.] An imperceptible crack, caused by exposure to the air.

વાતનળ, *s. m.* [વાત+S. नलिका a tube.] A pneumatic duct.

વાતપિત્ત, *s. n.* [વાત+S. पित्त bile.] Name of a form of gout; a disease of the two humours of the body.

વાતપુત્ર, *s. m.* [વાત + S. पुत्र a son.] An epithet of Hanumat. 2. An epithet of Bheema, the son of Pandu.

વાતબસ્તી, *s. f.* [વાત + S. बस्ति a syringe.] A pneumatic syringe.

વાતરક્ત, *s. n.* [વાત+S. रक्त blood.] Name of a kind of disease; leprosy.

વાતરોગ, *s. m.* [વાત + S. रोग a disease.] Gout or rheumatism; a nervous disease.

વાતવાતમાં, *adv.* [Redup of વાત + માં in.] Whilst talking.

Id. તેઓ વાતવાતમાં લડી પડ્યા They came to blows whilst talking.

વાતવાન, *adj.* [વાત+S. वान् having.] Ærobic.

વાતવ્યાધિ, Same as વાતરોગ *q. v.*

વાતેવાતમાં, *adv.* [See above.] Incidently; whilst talking about several things; by way of digression.

વાતહર, Same as વાતઘ્ન *q. v.*

વાતશૂન્ય, *adj.* [વાત+S. शून्य vacant.] Devoid of air.

વાતહીન, *adj.* [વાત+S. हीन without.] Anærobic.

વાતાયન, *s. n.* [વાત + S. अयन going.] A horse. 2. *s. n.* A window; an airhole. 3. A portico.

વાતાષ્ઠીલા, *s. f.* [વાત+S. अष्ठीला a round body; swelling below the navel.] An ovarian tumour.

વાતાવરણ, *s. n.* [વાત+S. आवरण a covering.] The atmosphere.

વાતાશય, *s. m.* [વાત+S. आशय an abode.] An air-sack.

વાતવ્યાપન, *s. n.* [વાત+S. व्यापन pervading.] Ventilation.

વાતોપજીવી, *adj.* [વાત+S. उपजीविन् living.] Ærobic.

વાતોષ્મામાપક, *s. m.* [વાત + S. उष्मन् heat + मापक measuring.] An air-thermometer.

વાતી, *s. f.* [S. वर्ति a wick.] A perfume match or taper.

વાતુડીઉં, વાતુડું, વાતોડી, વાતોડીઉં } Same as વાતગરૂં *q. v.*

વાત્સલ્ય, *s. n.* Same as વત્સલતા. *q. v.*

વાદ, *s. m.* [S. *fr.* वद् to speak.] A dispute; a discussion; a controversy; a debate; a quarrel. 2. A plaint; a suit at law. 3. Rivalry; competition. 4. Addictedness. 5. A doctrine; a theory.

Id. એ બેની વચ્ચે એ બાબતનો વાદ પડ્યો There was a dispute about this matter between them.

વાદક, *s. m.* [See વાજિત્ર.] One who plays on a musical instrument; a musician. 2. [See above.] A speaker.

વાદગ્રસ્ત, *adj.* [વાદ + S. ग्रस् to seize.] Disputed; in dispute.

વાદન, *s. n.* [See વાજિત્ર.] Sounding. 2. Instrumental music.

વાદનકલા, વાદનકળા, } *s. f.* [વાદન + S. कला an art.] The art of playing upon musical instruments.

વાદવિવાદ, *s. m.* [વાદ+S. विवाद discussion.] A debate; a dispute; a discussion; a disputation. 2. An appeal in a suit.

વાદણ, *s. f.* Same as વાદી *q. v.*

વાદળ, *s. n.* [વા + S. दल quantity; heap.] A cloud. 2. Raw weather. 3. A storm; a tempest. 4. The sky; the firmament. 5. A person whose presence is undesirable in a company of friends. 6. A misfortune; a calamity.

Id. વાદળ ચઢી આવવું The rising of a tempest. 2. The befalling of misfortunes. વાએ વાદળ ઉતરી જવું To be freed from a calamity all of a sudden. વાદળ તૂટી પડવું To be under an heavy calamity. માન ચતુરે આ કામ કર્યું હોત તો એના પર વાદળ તૂટી પડત. —ગો. મા. ત્રિ. વાદળ ચઢવું To appear (of the signs of rain.)

વાદળી, *s. f.* [See above.] A small cloud. 2. A sponge; a piece of sponge. 3. *adj.* Of the colour of the sky; blue.

વાદળીઉં, *adj. m. f. n.* Insane; mad.

વાદળીઓ તાપ, Same as વાદળી તાપ *q. v.*

વાદળીતાપ, *s. m.* [વાદળી + S. ताप heat.] Very strong heat, coming through clouds.

વાદીલું, *adj. m. f. n.* [See વાદી.] Discussive; argumentative. 2. Obstinate; unyielding.

વાદોવાદ, *s. m.* [Redup. of વાદ.] Discussion; argument.

વાદળું, Same as વાદળ *q. v.*

વાદિત, *adj.* [See below.] Played; sounded.

બેશી તજી વિરતવાદિતને નીહાળે.—બી. બો. દી,

વાદિત્ર, *s. n.* [S.] A musical instrument. 2. An instrumental music.

વાદી, *s. m.* [S. वादिन् .] A complainant; a plaintiff; a disputant. 2. One who disputes on a point at issue. 3. [See above.] A snake-charmer; a conjurer.

વાદીગર, Same as **વાદી** *q. v.*

વાદોવાદી, *s. f.* [Redup. of **વાદ.**] Competition; rivalry.

વાદ્ય, *s. n.* [S. *fr.* वद् to speak.] A musical instrument.

વાદ્યકળા, *s. f.* [વાદ્ય + S. कला an art.] The art of playing upon musical instruments.

મનમાં નવ એકેના દિવ્ય વાદ્યકળા વસે.—કે. હ. ધ્રુ.

વાધણ, } **વાધણી,** } *s. f.* [See **વધવું.**] Hiccough; frequent belching.

વાધર, **વાધરી,** **વાધરડી,** } *s. f.* [S. वध्र a leathern strap.] A thong; a leathern strap. 2. A leathern rope or string. 3. A boot-lace.

Prov. વાધર માટે ભેંસ મારવી (એ મૂર્ખાઈનું કામ) To bring nine pence to nothing.

વાધવું, *v. i.* [See **વધવું.**] To advance; to proceed. 2. To rush forward. 3. To grow. 4. To increase.

સુખે હાડું વાધિયું તરુણી કાજે તન સંતાપિયું.— પ્રેમાનંદ.

નયણે નીરખી કામિની તવ વાધીઓ અતિ કામ.—ભાલણ.

પડે પંડ કે વાધે રોગ.—દલપતરામ.

વાન્, *adj.* [S. वत्, वान् having.] An affix denoting possession, *e. g.* **ધનવાન.**

વાન, *s. m.* [See **વર્ણ.**] Colour; hue; tint. 2. *s. n.* The body; constitution. 3. The dead upper skin of the body. 4. *s. f.* Skin cracked by cold. 5. Same as **વાન્** *q. v.*

Id. વાન વળવું To assume a proper or healthy form (of the body of a person after sickness).

Prov. સોળે સાન અને વીસે વાન One's sense matures at sixteen, one's physical frame at twenty. ભીનેવાન Of blackish colour.

નીરખી જોતી નવલે વાન જો.—રઘુનાથ.

દીસે વાણીઓ ભીનેવાન રે.—પ્રેમાનંદ.

કોઇ ગોરા કોઇ ભીનેવાન.—પ્રેમાનંદ.

સુંદરજી શોભે છે ભીને વાને.—દયારામ.

વળે ન વાન તોય સાન સંગ જેવી શોભશે.—દલપતરામ.

વાનગી, *s. f.* [Ar. वपूत्र्नगी.] A sample; a specimen. 2. A curious article; a novelty.

માત્ર વાનગી બતાવી બંધ કરવા અગત્ય પડે છે.—મ. ન. દ્વિ.

વાનપ્રસ્થ, *s. m.* [**વન** a forest + S. प्रस्था to depart.] A hermit; an anchorite. 2. A man in the third stage of life according to the Hindu tenets.

વાનર, *s. m.* [S. *fr.* वा almost + नर a man.] An ape; a monkey.

વાનરચેષ્ટા, *s. f.* [વાનર + S. चेष्टा gesture.] Mimicry.

વાનરદૃષ્ટિ, *s. f.* [વાનર + S. दृष्टि sight.] Inspection; minute examination.

વાનવું, *adj. m f. n.* [See **વન.**] Relating to a forest; sylvan. 2. Uneducated; unmannerly.

વાની, *s. f.* [See **વાનું.**] Kind; sort; variety. 2. A kind of delicious *juwar*. 3. Ashes of a dead body.

વિધવિધ રાંધી વાની રાજાને રીઝવ્યા ઘણા.—હ. દૂ. કા.

વાનીર, *s. n.* [S.] Name of a sort of cane

વાનું, *s. n.* [See **વર્ણ.**] An ingredient; a article; a thing. 2. A hint; an abusive hint; abusive language; a taunt.

Id. ઘણાં વાનાં કરવાં To request heartily; to entreat. 2. To use taunting words. બે વાનાં કહેવાં To admonish; to advise.

લાડ પહોંત્યાં કુંવરી તણાં, નળને વાનાં કીધાં ઘણાં.—પ્રેમાનંદ.

શીલ, વિદ્યા, વિત્ત ને રૂપ એટલાં વાનાં હોવાં જોઇએ.—મ. ન. દ્વિ.

વાનો, *s. m.* [S. वानेय.] A fragrant drug.

Id. વાનો ઘાલવો-વાને ઘાલવું To rub a fragrant powder on the body of the bride or bridegroom on an auspicious day before the marriage.

વાંત, *adj.* [See **વાંતિ.**] Vomitted; spitted out. 2. Ejected; emitted.

વાંતરવું, *v. t.* [S. वि intens + कृंत् to cut.] To cut or eat through.

વાંતરી, *s. f.* [See above.] Name of a kind of insect which soils and cuts through clothes.

વાંતિ, *s. f.* [S. *fr.* वम् to vomit.] Vomiting.

ભામિની સોગ, ક્ષોર અને વાંતિ જી.—પ્રેમાનંદ.

વાંદર, Same as **વાનર** *q. v.* 2. A mischievous person.

વાંદરકુંચી, *s. f.* [વાંદર + કુંચી a key.] Monkey-wrench. 2. Name of an instrument for turning bolts, etc.

વાંદરચેષ્ટા, Same as **વાનરચેષ્ટા** *q. v.*

વાંદરવેડા, *s. m. pl.* [વાંદર + S. वृत्ति habit.] Mimicry. 2. Mischief; pranks.

વાંદરી, *s. f.* [See વાનર.] A female monkey.

વાંદરું, *s. n.* Same as વાંદરો *q. v.*

વાંદરો, *s. m.* [See વાનર.] A monkey; an ape. 2. The tongue of a lock; a latch. 3. A crane to lift up or lower down burdens. 4. A trigger of a gun. 5. A spring; a catch.

Prov. વાંદરાને વળી નીસરણી આપવી To hold a candle to the devil.

વાંદો, *s. m.* Name of an insect; a beetle. 2. A murrain in cattle.

વાંધર, *adj.* Not properly castrated; diseased.

વાંધો, *s. m.* A dispute. 2. A doubt. 3. An objection. 4. A protest. 5. An unsettled or unclosed business; an affair or transaction involved in dispute.

Id. વાંધો ઉઠાવવો-કાઢવો-લેવો To object to; to dispute; to take exception to. છોકરાંના વાંધા હોય છે There is a scarcity of children.

વાપર, *s. m.* [See વ્યાપાર.] Use; employing; making use of.

તેનો વાપર આપણા દેશમાં ઘણો છે.—હ. ઢા. કાં.

વાપરવું, *v. t.* [See વ્યાપાર.] To use; to bring into use. 2. To occupy. 3. To live in (a house). 4. To employ; to make use of. 5. To spend; to consume.

વાપસ, *adv.* [P.] Back; behind.

Id. વાપસ કરવું To send back; to return.

વાપી, *s. m. f.* [S.] A well with steps; an oblong or round reservoir of water.

વાફો, *s. m.* A bed in a garden; a plantation.

વાબસ્તું, *adj. m. f. n.* [P. वाबस्तह connected; dependent.] Related; connected (as a relation, a friend, an acquaintance, etc.).

વાબારું, *s. n.* [વા + બારું a hole.] A ventilator.

વામ, *s. m.* [S. व्याम.] A fathom; a measure of length equal to six feet. 2. Name of a metre of 6 matras and 2 talas. 3. Same as વામા *q. v.* 4. Name of a fish; the eel. 5. *adj.* [S.] Left; opposed to right. 6. Contrary; adverse; reverse. 7. Beautiful; lovely.

છકળ કરણ, ચરણ ચરણ, સરસ નામ છંદ વામ.—દલપતરામ.

પાટણપુર પતન એક નામ, ત્યાં એક બ્રાહ્મણ કૃતિ વામ.-દયારામ.

કરો ક્રિયા ન આમ, વામ કામ કરડું રે હિ રે.—પ્રેમાનંદ.

ચરણ ભગતિ મૂકી, શે કરો વામ કામ.—રત્નેશ્વર.

ઋષિ વામ દક્ષિણ ફેરા ફરે.—પ્રેમાનંદ.

અશોકની છાયાએ ઉભી કરે વીનતી વામ.—ભાલણ.

વામકુક્ષિ, *s. f.* [વામ left + S. कुक्ष a side.] Remaining on the left side. 2. A wife.

વામણું, *adj. m. f. n.* [See વામન.] Short; stunted; dwarfish. 2. Flattened by pressure.

તો હરિફળ પામે વામણા.—અખો.

પોતે થઇ ગયો વામણો રે.—શાંતિદાસ.

વામતા, વામતાઇ, *s. f.* [વામ left + S. ता, Guj. આઇ suffixes forming nouns.] Contrary conduct; acting contrary to what one is asked to do; way-ward conduct; obstinacy.

વામદેવ, *s. m.* [S.] Name of a sage.

વશિષ્ઠ વામદેવ સરખા મહાનુભાવ તે પૂજ્ય.—ભાલણ.

વામન, *adj.* [S.] Dwarfish; pigmy. 2. Small; short. 3. *s. m.* A dwarfish form of Vishnu in his fifth incarnation, assumed to prevent Bali from obtaining mastery over the three worlds. 4. A dwarf; a pigmy.

વામનદ્વાદશી, *s. f.* [વામન + S. द्वादशी the twelfth day of a lunar fortnight.] The anniversary of Vamana's victory over Bali, being the twelfth of the bright half of *Bhadrapada*

વામનયણી, *adj. f.* [વામ beautiful + S. नयन the eye.] Having beautiful eyes. 2. *s. f.* A lovely woman.

વિરહે પીડી વામનયણી પુષ્પ શૈયાએ પડે.—ભાલણ.

વામનાવતાર, *s. m.* [વામન + S. अवतार incarnation.] The dwarfish incarnation of Vishnu

વામનેત્રા, વામનેત્રી, Same as વામનયણી *q. v.*

વિલોકી વામનેત્રા ત્યાં રાજકન્યા સુલક્ષણા.—ભી. ભો. દી.

વામમાર્ગ, *s. m.* [વામ left + S मार्ग a way.] The left-hand ritual or doctrine of the Tantras

વામમાર્ગી, *adj.* [See above.] Worshipping a goddess with obscene rites.

વામલોચના, વામલોચની, *s. f.* [વામ beautiful + S. लोचन the eye.] A woman having lovely eyes.

વામવું, *v. t.* [S. वम् to eject; to vomit.] To throw overboard (goods at sea). 2. To cas

out; to eject; to vomit out. 3. To throw out words; to express a thought; to speak out; to remonstrate. 4. To abandon; to go away; to avert the presence of. 5. *v. i.* To lessen. 6. To be relieved.

વાત વનિતા પ્રત્યે વેણ વામ્યું.—સામળ.
જૂઠું અંગ જામી જાય, ધર્મ કૃત્ય વામી જાય.—વલ્લભ.
દેહનાં દુષ્કૃત તે દૂર વામે.—નરસિંહ.
ભવ તણાં પાપ તે ક્ષણમાં વામ્યું.—નરસિંહ.
પાતક વામ્યું પૂર્વ ભવનાં.—કાળિદાસ.

વામા, *s. f.* [S.] A woman. 2. The goddess of wealth. 3. The goddess of learning. 4. Parvatee, the wife of Shiva.

વામાટામા, *s. m. pl.* } **વામાંટામાં**, *s. n. pl.* } [વામ left+ટામાં redup.] Hesitation; irresolution. 2. Being in a strait betwixt two things.

Id. વામાંટામાં મારવાં To hesitate (to give out a thing).

વામી, Same as **વામમાર્ગી** *q. v.*

વામોરુ, } **વામોરૂ**, } *s. f.* [વામ beautiful + S. उरु, ऊरू a thigh.] A woman with handsome thighs.

વાંફળ, *adj.* [વા+S. फल a fruit.] Fruitlsss; empty; unmeaning; silly; vapid (of speech or speaker). 2. Wild; freakish; scampish (of a person).

વાંફળપણું, *s. n.* } **વાંફળાઇ**, *s. f.* } [વાંફળ+પણું, આઇ suffixes forming nouns.] Vanity; emptiness. 2. Wildness in conduct.

વાય, *inter.* [See **વાહ**.] An exclamation of grief. 2. Bravo. 3. *s. m.* [See **વાયુ.**] Wind.

વાયે વાય સવાય, વાયે વેળુ પરજળે.—રાણકદેવી.
રંભા ઉર્વશી કરશે વાય.—ભાલણ.

વાયક, *s. n.* [See **વાક્ય.**] A dictum. 2. An aphorism. 3. Speech.

ઘેલાં ઘેલાં વાયક બહુ મને કહેતો જી.—દયારામ.

વાયજ, } **વાયજી**, } *s. f.* [Ar. वअज.] A sermon.

Id. વાયજ કરવી To preach.

વાયડું, *adj. m. f. n.* [See **વાયુ.**] Flatulent; windy. 2. Indigestible. 3. Not relished (of a reproof). 4. Obstinate; self-willed. 5. Of a queer, dubious nature.

Id. વાયડું પડવું To be insulted. 2. To cause indigestion. વાયડું થવું To be obstinate. 2. To be overwise.

વાયણું, *s. n.* [S. वायन.] A dinner given by her relatives to a young wife in her first pregnancy.

વાયદ, Same as **વાદક** *q. v.*

વાયદાચિઠ્ઠી, *s. f.* [વાયદો+ચિઠ્ઠી a note.] A note of promise to pay an amount on a stipulated day.

વાયદાસર, *adv.* [વાયદો + સર according to.] At the appointed or stated time; timely.

વાયદાસર ન આવી તે.—નર્મદ.

વાયદો, *s. m.* [Ar. वअद्.] A stipulated time. 2. A time-bargain. 3. A promise; an appointment; a stipulation.

Id. વાયદો કરવો-બાંધવો To appoint a time. વાયદે ચઢવું To be postponed from time to time.

Prov. અગસ્ત્ય ઋષિના વાયદા When two Sundays meet; at the Greek Kalends વાયદે વહાણું વાયું Procrastination is the thief of time.

વાયન, *s. n.* [S.] A present of sweetmeats made to a deity or a Brahmana on festive occasions, observance of fasts, etc.

વાયનદાન, *s. n.* [વાયન+S. दान a gift.] A gift or present given to a deity or a Brahmana.

વાયનદાનને વાંચે લેવા, લલના શકે ભૂમિ ભેદે.—પ્રેમાનંદ.

વાયરૂં, *adj. m. f. n.* [વાયુ+રૂં dim.] Dry; rainless. 2. *s. n.* A dry monsoon.

વાયરો, *s. m.* [વાયુ+રો dim.] Wind; air; a gust of wind. 2. Madness; signs of insanity.

Id. વાયરો વાવો To blow (of the wind). 2. To have a whim or a freak. વાયરે ચઢવું To build castles in the air. 2. To indulge oneself with one's own whims. વાત વાયરે ચઢવી To be frequently postponed (of a business).

વાજો અનેરા વાયરા રે લોલ.—લલિત.

વાયલ, } **વાયલું**, } *adj. m. f. n.* [See **વાયુ.**] Wild; whimsical; eccentric. 2. *s. n.* Name of a cloth worn by women.

વાયવડંગ, } **વાયવડિંગ**, } Same as **વાવડિંગ** *q. v.*

વાયવી, *adj.* [See **વાયુ.**] Relating to or given by the wind. 2. Aerial. 3. The north-west quarter.

વાયવીય, Same as **વાયવી, વાયવ્ય** *q. v.*

વાયવ્ય, *s. f.* [See વાયુ.] The north-west direction. 2. *adj.* Relating to the north-west quarter; north-western.

વાયસ, *s. m.* [S.] A crow.

ઉંટને કદળીફળનું ભોજન, વાયસ અમૃત આહાર.—ગિરિધર.

વાયું, *s. n.* [See વાયુ.] An earthen pot made to serve as a protection for a lamp against the wind.

વાયુ, *s. m.* [S. *fr.* वा to blow.] Air. 2. Wind. 3. A gas. 4. The wind personified as a deity. 5. A vital air of the animal system. (These vital airs are five, *viz.* પ્રાણ, અપાન, વ્યાન, ઉદાન, and સમાન.) 6. Rheumatism. 7. Air considered as one of the humours of the body. 8. Flatulence. 9. Cramps.

Id. અર્ધાંગવાયુ Semi-paralysis. વાયુ રૂપી પદાર્થો Gaseous bodies. વાયે લીધું જવું To be so light as to be carried away before the wind. 2. To be lowered in respect or position.

વાયુકોણ, *s. m.* [વાયુ + S. कोण an angle.] The north-west quarter.

વાયુકોષ, *s. m.* [વાયુ + S. कोष a cell.] An air-cell.

વાયુગુરુત્વ, *s. n.* [વાયુ+S. गुरुत्व weight.] The weight of the atmosphere.

વાયુગુરુત્વમાપક, *adj.* [વાયુગુરુત્વ + S. मापक measuring.] Measuring the weight of the atmosphere. 2. *s. m.* One who measures the weight of the atmosphere, marks the direction of the wind, etc.; a meteorological observator.

વાયુગુરુત્વમાપકયંત્ર, *s. n.* [વાયુગુરુત્વમાપક + S. यंत्र a machine.] A barometer.

વાયુગોળો, *s. m.* [વાયુ + S. गोलक a ball.] Name of a disease; tympanites.

વાયુગ્રસ્ત, *adj.* [વાયુ+S. ग्रस् to seize.] Affected by wind; flatulent.

વાયુચક્ર, *s. n.* [વાયુ+ S. चक्र a circle.] The atmosphere; weather.

વાયુચક્રશાસ્ત્ર, *s. n.* [વાયુચક્ર+S. शास्त्र science.] Meteorology: that department of physics which treats of the phenomena of the atmosphere as regards weather and climate.

વાયુચક્રશાસ્ત્રી, *s. m.* [See above.] A meteorologist.

વાયુચર, *s. n.* [વાયુ+S. चर् to move.] A bird.

વાયુજાત, **વાયુતનય**, **વાયુનંદન**, **વાયુપુત્ર**, *s. m.* [વાયુ+S. जात, तनय, नंदन, पुत्र a son.] Epithets of Hanumat and Bheema.

વાયુપુરાણ, *s. n.* [વાયુ+S. पुराण legend.] Name of one of the eighteen Puranas.

વાયુભક્ષી, *adj.* [વાયુ+S. भक्ष् to eat.] Feeding only on air. 2. *s. m. f. n.* An ascetic. 3. A snake.

વાયુવિષ, *s. n.* [વાયુ+S. विष poison.] A gaseous poison.

વાયુવિષયક, *adj.* [વાયુ+S. विषयक relating to.] Pneumatic.

વાયુવેગ, *s. m.* [વાયુ+S. वेग speed.] Swiftness of the wind.

વાયુવેગી, *adj.* [See above.] Swift as wind.

વાયુસુત, **વાયુસૂનુ**, Same as **વાયુપુત્ર** *q. v.*

વાયૂદ્ગમ, *s. m* [વાયુ+S. उद्गम rise.] Flatulence.

વારંવાર, *adv.* [S. वारंवारम् *fr.* वार time.] Frequently; often; repeatedly; again and again; now and then.

વાર, *s. m.* [S. वासर, वार.] A day of the week. 2. A stated or recurring day. 3. A week. (It is used either alone, or is affixed to the names of the planets and the sun, to show the days of the week, as રવિવાર, સોમવાર, etc). 4. Time; turn. 5. A yard in length; a measure of length equal to three feet. 6. *s. f.* Delay; time; procrastination. 7. Time repeated (once, twice, etc.). 8. Time as considered long or excessive, and as taken up or used. 9. [S. वार covering; a protection.] Help; aid. 10. A cry for help or protection; a complaint. 11. *s. n.* Same as **નિવારણ** *q. v.* 12. Same as **વારિ** *q. v.* 13. *adv.* [P.] Like or in the manner of, *e. g.* **વિગતવાર**.

Id. વાર કરવી To assist. વારે ચઢવું To aid; to come to succour. વાર કરવી-લગાડવી To delay.

ભોળી થઇ ચાર, બીજી મળી બાર, કરી જઇ વાર.—રાધાબાઇ.

એ તેજ અદ્ભુત અસ્ત્રીનું, અસ્ત્રને તેજે વાર.—રત્નેશ્વર.

દમયંતી છે અતિ મનોહર, ઉતારે સર્વનું વાર.—ભાલણ.

વારક, *adj.* [વાર+S. क doing.] Obstructing. 2. *s. m.* An obstructor. 3. A horse.

વારકું, *adv. m. f. n.* For the last time; finally

તારી બહેનપણીઓને છેલ્લી વારકી ભેટી લે.—ઉ. ઉ. બા.

વારણુ, *s. n.* [See **વારવું.**] Warding off; averting; opposing; turning back or from. 2. Restraining or keeping back or down. 3. An obstruction. 4. Defending; guarding. 5. *s. m.* [S.] An elephant.

અલક્ષ્ય આ સભા લવથી, અબિધ જ વારણ તેને.—વલ્લભ.

વારણની સુંઢ વાંકી, વાઘના છે નખ વાંકા.—દલપતરામ.

વેગ વારણનો એના ખેડનારને વધે સહી.—કે. હ. ધ્રુ.

વારણાં, Same as **ઓવારણાં** *q. v.*

નિગમ નેતિ ગવાય વારી જાઉં વારણે.—અખો.

દેવકી.જાય વારણે.—પ્રેમાનંદ.

વારતહેવાર, *s. m. pl.* [વાર a day + તહેવાર a holiday.] Certain days of the week of certain lunar months and holidays; holidays.

વારતા, Same as **વાર્તા** *q. v.*

વારતેહવાર, } **વારતેહેવાર**, } Same as **વારતહેવાર** *q. v.*

વારવાર, Same as **વારંવાર** *q. v.*

જાએ કુટી જો ! કંઇ વારવારે.—ન. ભો. દી.

વારવું, *v. t.* [S. वृ to cover.] To forbid; to prohibit; to prevent; to avert; to ward off; to hinder; to stop; to oppose; to remove; to turn back. 2. *v. i.* [See **ઓવારવું.**] To ward off misfortunes by waving the hands, or handfuls of certain seeds, round the head of a friend. 3. To compare a thing with another and throw it away on its being found unfit for comparison; to compare and find worthless.

Id. વારી જવું To take another's misfortunes on one's own head; to sacrifice one's own interests to ward off the misfortunes of others and secure their welfare. વારી નાખવું To throw away a valuable thing without the least concern, owing to one's admiration for another thing with which it has been compared and found unfit for comparison. 2. To wish well to. વાર્યું કરવું To listen to advice.

Prov. વાર્યું ન કરે, પણ હાર્યું કરે One does not listen to advice, but one yields when defeated.

દીવાળી જઇએ વારી, તેને દીધાં રે.—દીવાળીબાઇ.

હરિના મુખડા ઉપર, વારી કોટીક ચંદ્રમા.—દયારામ.

તારા નેત્ર ઉપર વારૂં, મૃગ ને મીન.—દયારામ.

વારો જસોદા માડી કુંવરને.—પ્રેમાનંદ.

હું તને વારૂં કુકલડા રે, રખે વહાણલું પ્રકાશે રે.—નરસિંહ.

શકુંતલાએ તેમ કરતાં વાર્યો.—મ. ન. દ્વિ.

ગજ મોતીડાં હું ઉપર વારતી.—૨. અ. દી.

વારસ, *s. m.* [Ar. वारिस.] An heir; an inheriter.

વારસનામું, *s. n.* [વારસ+P. नामह् writing.] A document appointing an heir or heirs; a will.

વારસપણું, } *s. n.* **વારસાઈ**, } *s. f.* [વારસ+પણું, આઇ suffixes forming nouns.] Inheritance; a legacy.

વારસાઇનો હક્ક તેને મળી શકયો ન હોય.—હ. દા. કાં.

વારસો, *s. n.* [See **વારસ.**] Inheritance; a heritage; a legacy; a bequest.

વારાંગના, *s. f.* [S. *fr.* वार a multitude+अंगना a woman.] A concubine; a courtezan; a prostitute; a harlot.

વારાણસી, *s. f.* [S.] Name of the holy city of Benares.

વારાફરતું, *adv. m. f. n.* [વારો + ફરવું to turn.] Turn by turn; one after another; by turns; alternately.

વારાફેરા, *s. m. pl.* [See above.] Turns; alternation; reciprocal succession 2. Ups and downs.

Id. જગતમાં સૌના વારાફેરા છે All have their ups and downs in this world.

વારાહ, *s. m.* [S.] A boar.

વારાહકલ્પ, *s. m.* [વારાહ + S. कल्प a day of Brahman.] Name of the present period.

વારાહપુરાણ, *s. n.* [વારાહ+S. पुराण a legend.] Name of one of the 18 Puranas.

વારાહી, *s. f.* [S.] A sow. 2. The earth. 3. The Shakti of Vishnu in the form of the boar.

વારાહી કંદ, *s. m.* The rhyzome of the plant Dioscorea sativa. N. O. Dioscoreacæ.

વારિ, *s. n.* [S.] Water. 2. Name of a metre, each foot containing 4 syllables.

લાવી નારી, ભરી વારિ, તેને દીધાં રે.—દીવાળીબાઇ.

વારિજ, *adj.* [See below.] Produced from or generated in water. 2. *s. n.* A lotus.

વારિજા, *s. f.* [વારિ + S. जन् to be born.] The goddess Laxmee, so called from her being alluded to as the daughter of the ocean.

નિકટ બેઠી વારિજા, કમલનયન જી.—નાકર.

વારિધિ, } **વારિનિધિ**, } *s. m.* [વારિ+S. धि, निधि a store.] A sea; an ocean.

અહંકાર કરી બેઠો થયો, પ્રલય તો જેમ વારિધિ.—પ્રેમાનંદ.

વારી, *s. f.* [See વારો.] A turn; the time at which, by successive vicissitudes, a thing is to be had or done. 2. A turn or time at which a village officer or servant is required to serve according to rotation; a turn in the rotation of village officers. 3. A compensation; a reward for work done or religious injunctions obeyed. 4. *s. m.* [S. वारिन्, वारी.] An elephant. 5. A rope for fastening an elephant. 6. A horse. 7. *adv.* According to; as; per.

વારી ધારે ધ્યાનમાં નવ, જેહ સદાચારી રે.—પ્રેમાનંદ.

વારુણ, *s. n.* [S.] Water. 2. *adj.* Belonging or relating to Varuna.

વારુણી, *s. f.* [S.] An intoxicating liquor. 2. The west. 3. *s. m.* An epithet of Agastya.

વારૂ, *adv.* [S. वरम् best.] Well; good. 2. Yes; very well. 3. *s. m.* [S.] A war-elephant.

સારૂં સ્મરનાર નહિ, વારૂ વરનાર નહિ.—વલ્લભ.

વારેઘડીએ, Same as વારંવાર *q. v.*

વારેદાર, *s. m.* [વારો + P. दार having.] One whose turn it is. 2. A tax-gatherer.

વારેવારે, Same as વારંવાર *q. v.*

વારો, *s. m.* [See વાર a day.] A recurring time. 2. A turn. 3. An opportunity; an occasion. 4. Cessation of work by workmen and tradesmen on certain days.

Prov. વારો આવે ડોશીને પણ નાચવું પડે Everybody will have his turn.

વારોવાર, *s. m.* [Redup. of વાર.] The same day of the next week; this day week.

વાર્તા, વાર્ત્તા, *s. f.* [S. *fr.* वृत्, वर्त् to be.] Tidings: news. 2. Conversation. 3. History. 4. A narrative. 5. An account.

વાર્તામાત્ર, વાર્ત્તામાત્ર, *s. f.* [વાર્તા + S. मात्र mere.] A mere story; a mere report.

વાર્તાવૃત્તિ, વાર્ત્તાવૃત્તિ, *s. f.* [વાર્તા+S. वृत्ति calling.] A profession of saying out stories. 2. Maintaining upon telling stories.

વાર્તિક, વાર્ત્તિક, *s. n.* [See વાર્તા.] A supplementary explanation. 2. *s. m.* A bearer of news; an informant. 3. An emissary; a spy.

વાર્ષિક, *adj.* [S. *fr.* वर्ष a year.] Annual; yearly.

વાર્ષ્ણેય, *s. m.* [S.] An epithet of Shree Krishna. 2. Name of the charioteer of Nala.

વાર્ષ્ણેય જે જીવલ નામે રહે છે તેણે ઠામ.—ભાલણ.

વાલ, *s. m.* [S.] Name of a kind of pulse; bean. Dolichos lablab. N. O. Leguminosæ. 2. One-thirtysecond part of a *tola.* 3. Same as વહાલ *q. v.*

Id. વાલમાંથી રતી A small part taken out of a small thing; a part of a part.

વાલંદ, Same as વાળંદ *q. v.*

વાલપ, વાલપણું, Same as વહાલપ, વહાલપણ *q. v.*

મેં તો વાધાણી શું વાલપ કીધી રે.—નિષ્કુળાનંદ.

વાલપાપડી, *s. f.* [See વાલ. Name of a kind of pulse; bean. Dolichos lablab. N. O. Leguminosæ.

વાલમ, વાલમજી, *s. m.* [S. वल्लभतम dearest.] The dearest man. 2. The husband.

તે માટે હું રે વાલમ વીનવું.—કુમુદચંદ્ર.

તેં ઘટઘટમાં ઘર કીધાં, વાલમ વરણાગીયા રે.—દયારામ.

વાલરો, *s. f.* Name of a piece of arable land on which dry stalks are burnt before sewing.

વાલિ, *s. m.* [S.] Name of a celebrated monkey who was slain by Rama at the desire of Sugreeva.

વાલિયા, *s. m. pl.* Strings with which a cradle is hung. 2. Strings for the scalepans of a balance.

વાલી, *s. m.* [Ar. वाली.] A guardian; a patron; a protector. 2. A master; a lord. 3. A lover. 4. Same as વહાલી *q. v.*

Id. વાલીવારસ A patron or an heir.

વાલી, વાલી ઘોડો, *s. m.* A strong horse; a stallion.

વાલું, Same as વહાલું *q. v.*

વાલુકા, *s. f.* [S.] Sand; gravel.

વાલુકાયંત્ર, *s. n.* [વાલુકા+S. यंत्र a machine.] An hour-glass.

વાલેશરી, વાલેસરી, Same as વહાલેશ્વરી *q. v.*

ખોટો વાલેશરી થનાર એ જ છે.—પ્રેમાનંદ.

વાલોર, } વાલોળ, } *s. f.* Name of a bean; a kind of vegetable; the black-seeded dolichos; a variety of Dolichos lablab. N. O. Leguminosæ.

વાલ્મીક, *s. m.* [S.] Name of a celebrated sage and author of Ramayana.

વાલ્લો, *s. m.* Name of a golden wire ornament worn by women on the ear as well as on the nose.

વાવ, *s. f.* [S. वापी a well.] A large well with steps leading down to the water's edge. 2. Slits or fissures in the foot.

વાવ કૂવા નદી તીર તળાવો.—દલપતરામ.

વાવટાકાઠી, *s. f.* [વાવટો + કાઠી a stick.] A flag-staff; the staff on which a flag is hoisted.

વાવટો, *s. m.* [વા + S. वृत्, वर्त् to turn.] A flag; a banner; an ensign; a standard.

Id. વાવટો ચઢાવવો-ઉડાવવો To raise the flag (as a sign of success). 2. To defame; to place to the public slander.

છત્ર ચામર વાવટા રે દીવાનો નહીં પાર.—પ્રેમાનંદ.

વાવડ, *s. m.* [See above.] Spread; diffusion (of a disease); infection. 2. Rumour; news; information.

ખબરઅંતર પૂછતો તેના વાવડ મેળવતો.—હ. પ્રે. ત્રિ.
અળીયાના વાવડથી હજારો બાળકો નાશ પામે છે.—હ. કા. કાં.

વાવડિંગ, *s. n.* [S. वडिंग.] Name of a plant and its berries. Embelia ribes. N. O. Myrsinaceæ.

વાવડી, *s. f.* [વાવ + ડી dim.] A small well with steps. 2. A small well into which people are obliged to descend to get water.

Prov. વાવડી ચસકી The well has moved from its place. 2. An exaggerated assertion. 3. Follies and humours of prating barbers.

આંખો રૂપી વાવડીઓ જ ખાલી.—નર્મદ.

વાવણી, *s. f.* [See વાવવું.] Sowing (seeds). 2. The act of sowing seeds.

વાવણીઓ, *s. m.* [See વાવવું.] A drill plough; the sowing machine.

વાવંટોળ, *s. m.* [વા+વંટોળિયો a whirl-wind.] Whirlwind; a gust of wind; a storm.

વાવતર, Same as વાવેતર *q. v.*

વાવર, *s. m.* [See વાવરવું.] Expenditure; expense. 2. An epidemic.

વાવરવું, Same as વાપરવું *q. v.*

વાવલવું, *v. t.* [વા + S. वल् to turn.] To winnow.

વાવલાં, *s. n. pl.* Vain attempts. 2. Land given free in return for services.

વાવવું, *s. n.* [See વાવવું.] Land given free in return for services done to the villagers. 2. Name of a disease of the eye; pustular ophthalmia.

વાવવું, *v. t.* [S. वप् to sow.] To sow; to plant; to scatter seeds in the ground.

Prov. વાવે તેવું લણે As you sow, so you will reap; do evil, and look for like.

વાવા, *adj.* & *adv.* [Imit.] Very good; excellent. (Used in talking with little children.) 2. *s. f.* Adornment or ornament (used in talking with little children).

વાવાઝોડું, Same as વાઝોડું *q. v.*

વાવાદળ, *s. n.* [વા + વાદળ a cloud.] Stormy clouds.

વાવું, *v. t.* [S. वह् to carry.] To persuade; to induce. 2. To mislead. 3. To raise (a weapon). 4. To besmear; to daub. 5. To blow (a musical wind instrument) so as to produce music. 6. [See વીઆવું.] To give birth. 7. *v. i.* To be drawn or dragged. 8. [S. वा to blow.] To blow. 9. To feel; to be felt.

Id. વાયદે વાવું To be deceived by several postponements.

હું તો જાણું તમારી વાત; વિઠ્ઠલ મૂકો વાયાની વાત.—ગોવિંદ.
મારે આંગણિયે નંદલાલ, મોરલી વાઇ રે.—વલ્લભ.

વાવેતર, *s. n.* [See વાવવું.] Sowing; planting. 2. Cultivation. 3. A crop. 4. *adj.* Brought under cultivation; cultivated.

વાવ્ય, Same as વાયવ્ય *q. v.*

વાશૂલ, Same as વાસુળ *q. v.*

વાસ, *s. f.* [S. वास् to scent.] Smell; odour. 2. Scent; flavour. 3. A bad smell. 4. Trace; sign. 5. Colour; appearance of. 6. *s. m.* [S. *fr.* वस् to dwell.] Residence. 7. An abode; a dwelling. 8. A part of a town inhabited by a section of the people; quarters; a street. 9. *s. n.* [S. वस् to dress.] A garment; wearing apparel; clothes.

Id. કાગવાસ Food placed for crows in a Shraddha ceremony. વાસ આવવી To be carried or wafted (of a smell, particularly a bad smell). વાસ મારવી To give out a bad smell. વાસ લેવી To feel or perceive a smell, or scent. વાસ પૂરવો-કરવો To take up one's lodging; to dwell.

Prov. ભૂતનો વાસ પીપળે Firewood must at last come to the fireplace.

શકે ધરાધર વાસ લેવા ચડયો ચંદનવૃક્ષ.—પ્રેમાનંદ.

એ દેશમાં લોકના વાસનાં ગામ ઘણાં થોડાં છે.—કૂ. ભો. ડી.

આર્દ્ર વસ્ત્ર અડે અવર, ભિજવે તે પણ વાસ.—દયારામ.

વાસક, *adj.* [વાસ+S. क doing.] Scenting; perfuming. 2. Populating. 3. *s. n.* Clothes.

વાસકસજ્જા, વાસકસજ્જિકા, *s. f.* [વાસ fragrance+ક dim. +S. सज्ज ready.] A woman, who has collected objects of enjoyment and expects to meet her lover. 2. One of the eight heroines. They are પ્રોષિતપતિકા, ખંડિતા, કલહાંતરિતા, વિપ્રલબ્ધા, ઉત્કંઠિતા, વાસકસજ્જા, સ્વાધિનપતિકા, and અભિસારિકા.

વાસકૂટ, *s. m. n.* [Eng] A waistcoat.

વાસણ, *s. n.* [See વાસ a dwelling.] A utensil; a pot; a vessel; a culinary vessel.

વાસણકુસણ, *s. n. pl.* [વાસણ+કુસણ redup.] Culinary utensils; vessels of all kinds.

વાસના, *s. f.* [S.] Desire; inclination; wish. 2. The impression on the mind of past actions, whether good or evil, which produces pleasure or pain. 3. Regard; liking. 4. Fancy; imagination. 5. Perfume; scent.

વાસંત, *adj.* [See વસંત.] Vernal. 2. *s. m.* Name of the south wind.

વાસંતિક, *s. m.* [S.] The baffoon in a drama; an actor. 2. *adj.* Vernal.

વાસંતી, *s. f.* [S.] The goddess of the spring season. 2. Name of a creeper and its flower; a kind of jasmine.

વાસપૂજા, *s. f.* [વાસ dwelling+S. पूजा worship.] A ceremony to be performed before taking residence in a newly-built house.

વાસમુહૂર્ત, *s. n.* [વાસ residence.+S. मुहूर्त an auspicious time.] An auspicious time for residing in a new house.

વાસર, *s. m.* [S.] A day. 2. [વા+S. सृ, सर् to move.] Wind; air. 3. Wind-break.

વદી દશમી વૈશાખની, વાસર શનિ વશેક.—દલપતરામ.

વટાવિયો વાસર, કેમ વીતશે નિશા.—કે. હ. ધ્રુ.

વાસરમણિ, *s. m* [વાસર+S. मणि a jewel.] The sun.

વાસવ, *s. m.* [S.] The God Indra.

વાસવું, *v. t.* [See વાસ.] To close; to latch; to shut. 2. To fill or blow (of a musical wind instrument) 3. [See વસવું.] To inhabit; to make inhabited; to colonize. 4. *v. i.* [See વાસ fragrance; smell.] To send out fragrance; to be fragrant. 5. To infuse; to steep.

વિઠ્ઠલ વાંસલડી મા વાસ રે, મારૂં કાળજ કાંપે છે.—દયારામ.

એક બીજીને વાત વાસે રે.—પ્રેમાનંદ.

ધૂપ કપૂર સુગંધે ખૂબ મંદિર વાસે છે.—મ. બ. વો.

એલચીએ વાસ્યાં રે જળ આણી.—પુરીબાઈ.

વાસિત, *adj.* [See વાસ.] Scented; perfumed. 2. Steeped; infused. 3. Peopled; populous. 4. Dressed; clothed.

વેરિ દે કરી વાસિત દિક્પ્રાંત—ભી. ભો. ડી.

કુંજે થકી વાસિત શીત વા જે.—નર્મદ.

વાસી, *adj.* [S. वासी having smell.] Not fresh; stale. 2 [See વસવું.] Inhabiting, living or dwelling in, at, etc. (Used only at the end of a compound as in નગરવાસી.) 3. *s. m.* Name of rice. 4. *s. m.* A dweller.

Prov. વાસી રહે શું, કે કુત્તા ખાય ? He who has lost his purse, will go whither you will.

અમે વનવગડાના વાસી છીએ.—ઝ. ઉ. ચા.

વાસીદું, *s. n.* [વાસી + ધૂળ dust.] Sweepings.

Id. વાસીદું કાઢવું-વાળવું To sweep. વાસીદામાં સાંબેલું An impossibility.

વાસુ, *s. m.* [See વસવું.] Watching a field at night.

Id. વાસુએ જવું To watch a field at night.

વાસુકિ, *s. m.* [S.] Name of a famous serpent-demon.

વાસુદેવ, *s. m.* [S.] Krishna; a descendant of Vasudeva.

વાસુપી, વાસુપીઓ, *s. m.* [વાસુ+S. स्वप् to sleep.] One who sleeps in the field and keeps a watch on the crop.

વાસૂલ, *s. n.* [વા+S. शूल pain.] Name of a disease in the abdomen; pain in the stomach.

વાસેલ, *s. n.* [વાસી+રાખેલું kept.] A field kept fellow. 2. *adj.* Same as વાસેલું *q. v.*

વાસેલું, *adj. m. f. n.* [See વાસ.] Closed; locked. 2. Scented; perfumed. 3. Populated; peopled. 4. Dressed; clothed.

વાસો, *s. m.* [See વાસ dwelling.] Dwelling. 2. Lodging. 3. A day in a journey. 4. Same as વાસુ *q. v.*

રહે ખેતર ખેડુતો વાસા,—નવલરામ,

જ્યાં નારીપૂજા થાય છે ત્યાં દેવતા પણ વાસો વસે છે.—મ. ન. દ્રી.
શિયાળ નાસી ગયો ને ખેતરનો ધણી વાસો રહ્યો.—હ. દ્રા. કાં.

વાસોતી, *s. m.* [See **વાસ.**] A person residing in a field.

વાસોપી, Same as **વાસુપી, વાસુપીઓ** *q. v.*

વાસ્તવ, વાસ્તવિક, } *adj.* [See **વસ્તુ.**] Actual; real. 2. Right; true; just. 3. Proper.

વાસ્તવ્ય, *adj.* [S. *fr.* वस् to dwell.] Habitable. 2. *s. n.* Residing; staying. 3. *s. m.* An inhabitant.

વાસ્તુ, *s. n.* [See above.] Habitation; an abode. 2. The ceremony of entering into a newly built house in order to occupy it.

વાસ્તુદેવતા, *s. m.* [વાસ્તુ+S. देवता deity.] The deity presiding over the ceremony of **વાસ્તુ.**

વાસ્તુપૂજન, વાસ્તુપૂજા, } *s. n* *s. f.* Same as **વાસ્તુશાંતિ** *q. v.*

વાસ્તુવિદ્યા, *s. f.* [વાસ્તુ + S. विद्या science.] Architecture.

વાસ્તુશાંતિ, *s. f.* [વાસ્તુ + S. शांति peace.] A ceremony performed at the time of entring a new house.

વાસ્તે, *prep.* [Ar. वासितह means.] For. 2. Therefore.

વાહ, *inter.* [Imit.] Oh ! ah ! 2. *adj.* [S. वह् to bear] Bearing; carrying. 3. *s. m.* An animal bearing a burden (such as a bull, an elephant, a horse, etc.).

વાહક, *adj.* [S. *fr.* वह् to carry.] Conveying; carrying or bearing (used at the end of a compound, *e. g.* **ભારવાહક**). 2. *s. m. f. n.* A driver. 3. An animal or a thing that bears a burden.

વાહન, *s. n.* [See above.] A conveyance; a vehicle; a carriage. 2. The animal or a thing bearing a burden. 3. A medium.

વાહર, *s. m.* [See **વાસર.**] Wind; air.

વાહરવું, *adj. m. f. n.* [વાહર+વાળું having.] Windy; airy. 2. *v. i.* To pass wind.

વાહલું, Same as **વહાલું** *q. v.*

વાહ રે વાહ, *inter.* [Imit.] Ah ! oh !

વાહવાહ, *inter.* [Imit.] Ah ! oh ! 2. *s. f.* Praise.

Id. લોકોમાં તેની વાહવાહ થતી Every one praised him.

વાહવું, *v. t.* [See **વહેવું**, **વાવું** to deceive.] To deceive; to delude; to beguile.

Prov. વાહ્યા કે વટલ્યા Better bow than break; wisdom prefers an unjust place to a just war.

વનિતા પણ નવ જાયે વાહી.—સામળ.

વાહ્યડવું, Same as **વાહવું** *q. v.*

વાહાણ, Same as **વહાણ** *q. v.*

વાહાર, Same as **વહાર** *q. v.*

વાહાલ, Same as **વહાલ** *q. v.*

વાહાલું, Same as **વહાલું** *q. v.*

વાહાવું, Same as **વાહવું** *q. v.*

વાહિની, *s. f.* [S. *fr.* वह् to carry.] A vessel or duct that carries or conveys; a conduit.

વાહી, Same as **વાહક** *q. v.*

વાહેલ, વાહેલું, } *adj. m. f. n.* [See **વાહવું.**] Deluded. 2. Bewildered.

વિપ્ર ફરે ઘણા લોભના વાહેલા.—નરસિંહ.

વાહ્ય, *s. n.* [See **વહેવું.**] A beast of burden. 2. A carriage.

વાળ, *s. m* [S. वाल.] Hair.

Id. વાંકો વાળ થવા ન દેવો To take care of a person so well that no one can do him the slightest injury.

વાળણ, *s. n.* [See **વાળવું.**] An antidote. 2. The act or method of sweeping, turning, remedying, etc.

વાળન, *s. n.* [See **વાળવું.**] An antidote.

વાળંદ, *s m.* [વાળ+S. दो to cut.] A barber.

વાળંદાણી, *s. f.* [See above.] A female barber.

વાળવું, *v. t.* [See **વળવું.**] To sweep. 2. To fold; to twist; to bend. 3. To send back. 4. To change the direction of. 5. To liquidate; to remit; to return (a debt, a loan). 6. To recompense. 7. To wind up; to bring to an end.

Id. ચોટલો વાળવો To make up the braid of hair. ઉંધું વાળવું To sweep with the wrong end of a broom (on a mourning day). 2. To set upside down. 3. To ruin; to spoil. મોં વાળવું To cry with the face covered. 2. To bemoan. હાથ વાળવા To beat the breast through sorrow in mourning. વરસી વાળવી To perform the first anniversary ceremony after the death of a person. ઝેર વાળવું To neutralize the effects of a poison. દાણા વાળવા To repeat a spell on a quantity of grain. મન વાળવું To turn the mind

away from; to appease the eagerness of the mind; to pacify the mind. પોતાનું મન વાળવું To comfort one's self. એમ વિચારી તે મન વાળતો He comforted himself with this thought. જવાબ વાળવો To return an answer; to reply. પગ વાળવા To take rest after walking or standing. વાળી લેવું To sweep and collect a heap of corn or spilt liquid. 2. To deduct dues in paying an amount. ઢગલો વાળવો To make a heap; to pile up. ઉપકાર વાળવો To return a kindness. અદલો વાળવો To return a kindness or an injury. પાણી વાળવું To turn the course of water. કોળિયો વાળવો To put a quantity of food into a form fit for putting it into the mouth. 2. To eat. બીડી વાળવી To make cheeroots of tobacco and cover them with dry leaves. દોરડું વાળવું To make a coil of a rope. ઘડો વાળી લેવો To draw towards one's self a pot filled with water and drawn from the bottom of a well up to its mouth. ભાર વાળી લેવો To put a heavy burden on one's own head with one's own hands. શરીર વાળવું To give a proper or healthy shape to the limbs by hard bodily exercise. કેડ વાળવી To work hard. 2. To work with care or attention. ઘેડ વાળવી To fold (clothes, paper). પલાંઠી વાળવી To sit with crossed legs. પલાંઠો વાળવો To sit with crossed legs at one's ease and free from anxiety. વાળી લાવવું To collect and bring. કલમ વાળવી To engraft a plant on another. 2. To change the subject, style, or aim of one's writings or speeches. 3. To desert one party and join the opposite one.

વસ્ત્ર પહેરેલને વાળી.—દયારામ.

વાળાકુંચી, *s. f.* [વાળ + કુંચો cuttings.] A brush.

વાળાગરણું, *adj. m. f. n.* Mixed; admixtured. 2. Impure; not strong; fragile.

વાળિયો, *s. m.* [See **વાળવું** to sweep.] Sweeping a heap of corn.

વાળી, *s. f.* [S. वलय a circle *fr.* वल् to turn.] A nose-ring. 2. An ear-ring.

ચોદ વાળી તે ચાલી શેર.—અખો.

વાળું, *adj. m. f. n.* [S. वत् वान् having.] A suffix showing "possession."

વાળુ, *s. n.* [S. वि intens.+आहार food.] Eating food cooked at noon. 2. Supper. 3. *s. f.* [S. वालुका.] Sand. 4. Gravel.

વાળો, *s. m.* [See **વાળ.**] A wire. 2. The guinea-worm. 3. A thread. 4. A fibre. 5. [S. वल्क.] The grass of which the roots are fragrant. Andropogon muricatus. N. O. Graminacæ. 6 The roots of andropogon muricatus grass.

Id. વાળો ખેંચવો To draw into a wire. વાળો નીકળવો To suffer from guinea-worm.

ચંદન ચંપક ચારોળી ને વટ વાળો વેલડી જી.—પ્રેમાનંદ.

વિ, *adv.* [S.] A prefix denoting separation, reverse of an action, aversion, difference, variety, opposition or augmentation, division, distinction, privation and intensity. 2. As a prefix to noun and adjectives it expresses privation or nagation, intensity, manifoldness, variety, contrariety and change.

વિઆજ, Same as વ્યાજ *q. v.*

વિઆણુ, Same as વ્યાણુ *q. v.*

વિઆવું, Same as વીઆવું *q. v.*

વિકચ, *adj.* [वि intens. + S. कच् to shine.] Blown; opened; expanded. 2. [वि without + S. कच hair.] Destitute of hair.

વિકચ વારિજવન દેખી હરખે તે અણસારી.—ભાલણ.

વિકટ, *adj.* [S.] Difficult; hard. 2. Formidable; frightful; terrible; horrible; dreadful.

ધૂમકેતુ વત વિકટ કુટીલ તરવારે.—કે. હ. કુ.

વિકંપિત, *adj.* [S. *fr.* विकंप् to shake.] Shaken; trembling; tremulous. 2. Heaving; palpitating. 3. Unsteady.

વિકરાળ, *adj.* [S. *fr.* वि excessively + कराल terrible.] Very terrible; formidable; frightful.

વિકર્મ, *s. n.* [S. *fr.* वि away from + कर्म action.] Bad action; a wicked act; sin.

વિકલ, *adj.* [S. *fr.* विकल् to make defective.] Wanting in some parts; incomplete. 2. Distracted; bewildered; perplexed.

વિકલલ, *s. n.* [वि opposite+S. कलल fœtus.] A heterozygote.

વિકલો, *s. n.* Name of a plant. Celastrus montana. N. O. Celastracæ.

વિકલ્પ, *s. m.* [वि opposite+S. क्लृप् to arrange.] Doubt; suspicion; indecision. 2. Difference of opinion. 3. An alternative; option.

વિકસવું, Same as વિકાસવું *q. v.*

વિકસાવવું, *v. t.* [S. विकस् to open; to expand.] To cause to blow or open. 2. To develop.

વિકસાવું, *v. i.* [See above.] To be expanded; to be blown; to be opened. 2. To be developed.

વિકસિત, *adj.* [See વિકસાવવું.] Blown; fully opened or expanded. 2. Developed.

વિકસેલ, વિકસેલું, } *adj. m. f. n.* Same as વિકસિત *q. v.*

વિકસ્વર, *adj.* [S.] Opening; expanding. 2. Loud; audible.

વિકળ, Same as વિકલ *q. v.*

સખી મને વિકળ કરી છે એની વાંસળીએ રે.—દયારામ.

વિકળતા, *s. f.* [વિકળ+S. ता a suffix forming a noun.] Distracted state of the mind; bewilderment; perplexity.

આળસ નિદ્રા વિકળતા મહોતમો ગુણ ધાર.—દ. કુ. યા.

વિકળા, *s. f.* [S. विकला *fr.* वि excessively + कला a sixtieth part.] A sixtieth part of a sixtieth part; a second.

વિકાર, *s. m.* [S. *fr.* विकृ to alter.] Disease; disorder. 2. Change of form of nature; deviation from the natural state. 3. A change; transformation. 4. Feeling; passion; emotion.

વિકારવાળું, *adj. m. f. n.* [વિકાર+વાળું having.] Liable to change. 2. Susceptible of emotions, love, etc. 3. Affected by love. 4. Changing; modifying. 5. Spoiled.

વિકારી, Same as વિકારવાળું *q. v.*

વિકારવું, *v. t.* [S. विकृ to utter a sound.] To sound; to call out. 2. [See વિકાર.] To change; to alter.

વિકારી રજપૂત કર્યાં જાગતા.—હ. દ્દા. કાં.

જોઇ સમોવડ સુભટ વિકાર્યા, યુદ્ધ થકી પાળિયા.—દયારામ.

વિકારહેતુ, *s. m.* [વિકાર+S. हेतु object.] The cause of perturbation; a temptation.

વિકાશ, *s. m.* [S. *fr.* विकाश् to shine; to appear.] Opening. 2. Expanding; blooming. 3. Manifestation; display. 4. Evolution. 5. Development.

વિકાશક, *adj.* [વિકાશ+S. क doing.] Displaying. 2. Opening. 3. Developing.

વિકાશન, *s. n* [See વિકાશ.] Manifestation; display; exhibition. 2. Opening; blowing; expanding (of flowers). 3. Development.

વિકાશવું, *v. i.* [See above.] To open. 2. To expand. 3. To bloom. 4. *v. t.* To open; to extend. 5. To develop.

કમળની પેરે લિંગ વિકાસ્યું, પ્રભુ પ્રગટ થયા તત્ખેવ.—પ્રેમાનંદ.

વિકાશવાદ, *s. m.* [વિકાશ +S. वाद a doctrine.] Theory of evolution.

વિકાશી, *adj.* [See વિકાશ.] Opening; expanding; blooming (of a flower. It occurs at the end of a compound.) 2. Dehiscent.

Id. દિવસવિકાશી Blooming by day. રાત્રિવિકાશી Blooming by night.

વિકાસ, Same as વિકાશ *q. v.*

વિકાસવું, Same as વિકાશવું *q. v.*

વિકાસવાદ, Same as વિકાશવાદ *q. v.*

વિકાસી, Same as વિકાશી *q. v.*

વિકિરણ, *s. n.* [S. विकृ to scatter.] Dispersion (of light).

વિકીર્ણ, *adj.* [See વિકિરણ.] Scattered; dispersed. 2. Diffused.

વિકુંઠ, *s. n.* [S.] Name of Vishnu's heaven.

વિકુંઠિત, *adj.* [S. वि intens.+कुंठित blunted.] Blunt. 2. Weak.

વિકૃત, *adj.* [See વિકાર.] Diseased. 2. Spoiled. 3. Changed. 4. Affected by passion. 5. Perverse.

વિકૃતવાસના, *s. f.* [વિકૃત+S. वासना desire.] Perverse instincts.

વિકૃતિ, *s. f.* Same as વિકાર *q. v.*

વિકૃષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* विकृष् to draw.] Dragged asunder; pulled hither and thither. 2. Extended. 3. Drawn; pulled.

વિક્રમ, *s. n.* [S. *fr.* विक्रम् to walk.] Heroism; valour; prowess. 2. A step; a stride. 3. *s. m.* An epithet of Vishnu. 4. Name of a celebrated king of Ujjayinee.

વિક્રમસંવત્, *s. m.* [વિક્રમ name of a king of Ujjayinee + S. संवत्सर an year.] The era of Vikrama.

વિક્રમી, *adj.* [S. विक्रमिन्.] Chivalrous; heroic. 2. Powerful. 3. Relating to Vikrama.

વિક્રય, *s. m.* [S. *fr.* विक्री to sell.] Selling; a sale. 2. Money received by sale.

અજવિક્રય, હયવિક્રય.—પ્રેમાનંદ.

વિક્રાંત, *adj.* [See વિક્રમ.] Powerful; chivalrous; heroic. 2. Stepped forward. 3. Overpowering; dreadful.

વિક્રાળ, Same as વિકરાળ *q. v.*

વિક્રિયા, *s. f.* Same as વિકાર *q. v.*

વિક્રુષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* विक्रुश् to call aloud. Exclaimed; cried out. 2. Harsh; cruel.

વિક્ષેપ, *s. m.* [S. *fr.* विक्षिप् to throw.] Hindrance; an obstacle. 2. Casting: throwing. 3. Scattering about 4. Distraction 5. Waving.

Id. માં or માંહે વિક્ષેપ-પડવો-નડવો-થવો To occur (of an obstacle.)

વિક્ષેપધ્રુવ, *s. m.* [વિક્ષેપ + S. ध्रुव pole.] The greatest inclination of the orbit of a planet.

વિક્ષેપવૃત્ત, *s. n.* [વિક્ષેપ+S. वृत्त a circle.] An auxiliary circle.

વિખ, **વિખડું**, } *s. n.* [S. विष.] Poison; venom.

વિખડાં કેમ અસુર ગળે પાયિયાં માનની.—લલિત.

વિખણું, Same as વીખણું *q. v.*

પોતામાં વિખે વિખણું.--અખો.

વિખમ, Same as વિષમ *q. v.*

વિખરવું, Same as વીખરવું *q. v.*

વિખરાવવું, Same as વીખરાવવું *q. v.*

વિખરાવું, Same as વીખરાવું *q. v.*

વિખવાણ, *s. f.* [વિખ + S. वाणी speech.] A bitter taunt.

એમ નથી જાણતો, કર્તા હું કોણ છું ? વિખવાણ જાણે વેપારી.
—નિરાંતભક્ત.

વિખવાદ, *s. m.* [વિખ + S. वाद discussion.] Disagreement; a quarrel. 2. A discussion.

વિખવું, Same as વીખવું *q. v.*

વિખિયા, *s. f.* [See વેશ્યા.] A woman (used in contempt). 2. A harlot.

વિખે, Same as વિષે *q. v.*

કુળ વિખે ખાંપણ નિખર લાગે.—કુમુદચંદ્ર.

વિખેરવું, Same as વીખેરવું *q. v.*

વિખેરાવવું, Same as વીખેરાવવું *q. v.*

વિખેરાવું, Same as વીખેરાવું *q. v.*

વિખ્યાત, *adj.* [S. *fr.* विख्या to be well-known.] Famous; celebrated; renowned. 2. Named; called.

વિખ્યાતિ, *s. f.* [See above.] Fame; celebrity; reputation.

વિખ્યાપન, *s. n.* [S. विख्या to proclaim.] Proclaiming; publishing. 2. Exposition; explanation.

વિગત, *adj.* [S. *fr.* विगम् to disappear: to go away.] Gone. 2. Departed; separated; lost. 3. *s. f.* Description. 4. Particulars; details.

વિગતવાર, *adj.* [વિગત+P. वार according to.] Particular; minute. 2. Detailed; being in full particulars. 3. *adv.* According to details; detail by detail.

વિગતે, *adv.* [See વિગત.] Detail by detail. 2. Carefully; judiciously.

પણ વિગતેથી જો વંચાય, તો તેમાંથી કારજ થાય.-દલપતરામ.

કાચલિયુંમાં કપૂર વિગતે વિગતે વાપરજો.—હ. મે. ત્રિ.

વિગલિત, *adj.* [S. *fr.* विगल् to drop.] Trickled; oozed 2. Melted; dissolved.

વિગુણ, *adj.* [વિ priv.+ S. गुण a quality.] Worthless; bad. 2. Destitute of qualities.

વિગેરે, Same as વગેરે *q. v.*

વિગોવવું Same as વગોવવું *q. v.*

વિગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* विग्रह् to hold; to analyse.] A war; a battle; a fight; a quarrel. 2. Disfavour. 3. Analysis of compound words; dissolution of a compound (in Gram.). 4. The body.

વિગ્રહવાન, *adj.* [S. विग्रहवत्.] Embodied; incarnate; having body.

વિગ્રહસભા, *s. f.* [વિગ્રહ+S. सभा a meeting.] A council of war.

વિઘટન, *s. n.* [S. *fr.* विघट् to be disunited; to be spoiled.] Breaking up. 2. Decomposition. 3. Ruin; destruction.

વિઘટિત, *adj* [See above.] Separated. 2. Divided.

વિઘરવું, Same as વીઘરવું *q. v.*

જળ જાગે ને જગ વિઘરે.—અખો.

વિઘરાવવું, Same as વીઘરાવવું *q. v.*

વિઘરાવું, Same as વીઘરાવું *q. v.*

વિઘરો, Same as વઘરો *q. v.* 2. [See વિગ્રહ.] Disagreement; a quarrel.

વિઘાત, *s. m.* [See વિઘ્ન.] Destruction. 2. Killing; slaying. 3. An obstacle; an impediment. 4. A blow.

વિઘાતક, *adj.* [See વિઘ્ન.] Obstructing. 2. Destroying; killing. 3. Destructive.

વિઘું, Same as વીઘું *q. v.*

વિઘો, Same as વીઘો *q. v.*

વિઘોટી, Same as વીઘોટી *q. v.*

વિઘ્ન, *s. n.* [S. *fr.* वि excessively, opposite, +हन् to strike.] Impediment; obstacle; hindrance. 2. Mishap; misfortune. 3. Difficulty; trouble.

Id. વિઘ્ન આવવું-થવું-નડવું-પડવું To occur (of an obstacle).

વિઘ્નકર્તા, *s. m.* [વિઘ્ન + S. कृ to do.] An obstructor.

વિઘ્નકારી, *adj.* [See above.] Obstructing; opposing.

વિઘ્નનાશક, } **વિઘ્નનાશન,** } *s. m.* [વિઘ્ન+S. नश् to perish.] Epithets of Ganesha.

વિઘ્નસંતોષી, *adj.* [વિઘ્ન+S. संतोष satisfaction.] Fond of putting in obstacles 2. *s. m. f. n.* One who feels satiated by putting in obstacles.

વિઘ્નહર, **વિઘ્નહર્તા,** **વિઘ્નહારી,** } *adj.* [વિઘ્ન + S. हृ, हर् to take away.] Removing an obstacle. 2. *s. m. f.* A remover of obstacles.

વિઘ્નિત, *adj.* [See **વિઘ્ન.**] Obstructed; impeded; hindered; opposed.

વિંધુ, } **વિંધું,** } Same as **વીંધું** *q. v.*

વિંધો, *s. m.* Same as **વીંધું** *q. v.*

વિંધોડી, Same as **વીંધોડી** *q. v.*

વિચ, Same as **વચ્ચે** *q. v.*

બેઠો વિચે આશન પદ્મ લેયા.—રત્નેશ્વર.

વિચક્ષણ, *adj.* [S.] Shrewd; sharp; clever. 2. Circumspect; far-seeing. 3. Expert; skilful. 4. Wise; educated.

વિચક્ષણ પડયો ચતુરાઇની ખાડયમાં.—અખો.

જીત્યો નહિ વ્યાસ વિચક્ષણે.—શામળ.

વિચરવું, *v. i.* [S. विचर् to wander.] To go. 2. To enter. 3. To move about; to wander about.

વિચરી વિલાયત લાયક વિલોકયા લોક.—દલપતરામ.

વિચર્ચિકા, *s. f.* [S.] Psoriasis; itch.

વિચલ, *adj.* [See below.] Unsteady; shaking.

વિચલા, *s. f.* [વિ+S. चल् to move.] A hover-fly.

વિચાર, *s. m.* [See **વિચરવું.**] Notion; idea; view; judgment; reflection; thought. 2. Trouble; perplexity; a difficult and embarrassing case. 3. Investigation. 4. Deliberation. 5. Meditation. 6. Determination; decision. 7. Prudence; circumspection.

Id. વિચાર આવવો To strike the mind (of a thought). વિચાર કરવો To think: to meditate; to deliberate. વિચાર થવો-આવવો To be formed (of a thought, an intention). 2. To have an inclination or mind to. વિચાર ચલાવવો-દોડાવવો -પહોંચાડવો To think out; to devise by serious thinking; to excogitate. વિચાર આપવો-દર્શાવવો-બતાવવો To give out or express an opinion. વિચાર ધારાવવો To entertain an opinion. લાંબો વિચાર A thought or calculation of remote consequences. લાંબો વિચાર કરી શકે એવો Foresighted; prudent.

વિચારક, *adj.* [વિચાર+S. क doing.] Reflecting; thinking. 2. *s. m. f.* A thinker. 3. An investigator.

વિચારણા, *s. f.* [See **વિચાર.**] Examination; investigation. 2. Reflection; thought.

વિચારપૂર્વક, *adv.* [વિચાર+S. पूर्वक attended with.] Preceded by a thought; thoughtfully; deliberately.

વિચારવંત, **વિચારવાન,** **વિચારવાળું,** } *adj.* [વિચાર+S. वत्, वान् having.] Considerate; thoughtful; contemplative; deliberative.

વિચારવું, *v. i.* [See **વિચાર.**] To reflect; to think; to cogitate; to ponder over. 2. To ask. 3. To revolve in the mind.

વિચારશીલ, Same as **વિચારવંત** *q. v.*

વિચારશ્રેણી, *s. f.* [વિચાર+S. श्रेणी series.] A series of thoughts; a line of thought.

વિચારશ્રેણી એક નથી.—નં. કે. દી.

વિચારાવવું, *v. t.* [See **વિચારવું.**] To cause to think or reflect. 2. To get reasoned.

વિચારાવું, *v. i.* [See **વિચારવું.**] To be reflected upon; to be thought about.

વિચારિત, *adj.* [See **વિચારવું.**] Thought of; reflected. 2. Reasoned. 3. Determined.

વિચારી, Same as **વિચારવંત** *q. v.*

વિચારેલું, *adj. m. f. n.* Same as **વિચારિત** *q. v.*

વિચિ, } **વિચી,** } *s. m. f.* [S.] A wave.

વિચિક્ષણ, Same as **વિચક્ષણ** *q. v.*

વિચિત્ર, *adj.* [S. *fr.* वि excessively + चित्र variegated; wonderful.] Diverse; various. 2. Surprising; marvellous. 3. Strange. 4. Sundry. 5. Of different colours.

વિચિત્રતા, *s. f.* [વિચિત્ર+S. ता a suffix forming a noun.] Diversity. 2. Strangeness; wonder.

વિચિત્રવીર્ય, *s. m.* [S.] Name of a king of the lunar race.

વિચે, Same as **વચ્ચે** *q. v.*

મંદમતિ અતિ આળસુ, વળી વિચે વિઘ્ન અનંત.—રત્નેશ્વર.

વિચેષ્ટા, *s. f.* [વિ+S. चेष्टा jokes.] Joke; jest.

વિચુંબિત, *adj.* [વિ + S. चुंबित touched.] Unmagnetised.

વિચેતન, *adj.* [S. वि apart + चेतन consciousness.] Unconscious; senseless; dead.

વિચ્છિન્ન, *adj.* [S. *fr.* विच्छिद् to cut off.] Broken; severed; separated. 2. Torn asunder.

હિકેફાળથી વિચ્છિન્ન એવી માનવભૂમિમાં જ નીતિનો અંકુશ ચાલે છે. —નં. કે. દી.

વિચ્છેદ, *s. m.* વિચ્છેદન, *s. n.* [See above.] Division; disjunction. 2. Discontinuance; cessation.

શોક તુજ વિચ્છેદનો ભુલી જશું ધૃતિ ધારીને.—ન. બો. દી.

વિછડવું, વિછરવું, *v. i.* [See વિચ્છિન્ન.] To be divided; to be separated.

કસોટીએ જયમ સુવર્ણ કસતાં કંતશું વિછડે નહીં.—ઉદયરત્ન.

જુઓ મચ્છ જળથી વિછરતાં, તજે પ્રાણ ધન્ય એહને.-દયારામ.

વિછળવું, Same as વીછળવું *q. v.*

વિછળાવવું, Same as વીછળાવવું *q. v.*

વિછળાવું, Same as વીછળાવું *q. v.*

વિછુવા, *s. m pl* [See વીંછી.] A pair of silver ornaments worn by women on the toes.

અણવટ પગે વિછુવા, કટિમેખળા શણગાર.—પ્રેમાનંદ.

વિછોહ, *s. m.* [See વિચ્છેદ.] Separation.

કરિરે વિછોહ જૂજુઆં કીધાં.—પદ્મનાભ.

વનિતાનો વિરહ વિછોહ તો, દહન દાવાનળથી ઘણો.—સામળ.

વિજ, Same as વીજળી *q. v.*

વિજતેજ, Same as વીજતેજ *q. v.*

ન ઉઠે પૃથિવીતલથી ભભૂકો વિજતેજનો.—ઞ. ઉ. ચા.

વિજણવારા, Same as વીજણવારા *q. v.*

વિજણો, *s. m.* વીજણો *q. v.*

વિજન, *adj.* [S. वि apart from+ जन a man.] Unpeopled. 2. Solitary; retired; secluded; tenantless.

વિજય, *s. m.* [S. *fr.* विजि to conquer.] Victory. 2. Conquest; triumph. 3. Name of an attendant of Vishnu.

Id. વિજય કરવો-મેળવવો To gain a victory.

વિજયસ્તંભ, *s. m.* [વિજય + S. स्तंभ a pillar.] A pillar or monument raised in memory of a victory; a victory memorial.

વિજયસ્થાન, *s. n.* [વિજય+ S. स्थान a place.] The place where a victory was gained; a place of victory.

વિજયા, *s. f.* [S.] Hemp; bhanga. 2. An epithet of Durga.

વિજયાદશમી, *s. f.* [વિજયા + S. दशम tenth.] The Dashera; the tenth day of the bright fortnight of Ashvina.

વિજયાનંદ, *s. m.* [વિજય + S. आनंद joy.] Joy on account of a victory; a triumph. 2. God.

વિજયી, *adj.* [S. विजयिन्.] Victorious; conquering; triumphant. 2. *s. m.* A victor; a conqueror.

વિજવું, Same as વજવું *q. v.*

વિજળી, Same as વીજળી *q. v.*

વિજળીકોઠો, Same as વીજળીકોઠો *q. v.*

વિજાતિ, વિજાતીય, *adj.* [S. *fr.* वि different+जाति class.] Of a different caste or class; heterogenous; dissimilar.

વિજાપરો, *s. m.* Settlement; final decision.

વિજારી, *s. f.* [S. वि intens.+जार a paramour.] Adultery. 2. Cunning conduct; roguery. 3. Sleight of hand; jugglery. (Generally used in the expression જારીવિજારી.)

વિજિત, *adj.* [See વિજય.] Conquered; subdued; overcome; defeated.

વિજિતાત્મા, *adj.* [વિજિત+S. आत्मन् the soul.] Self-controlled; self-subdued.

વિજે, Same as વિજય *q. v.*

જે વિજે બે પોળીયા હુતા તેણે તત્ક્ષણ મેલ્યા કહાડી રે.-નરસિંહ.

વિજોગ, Same as વિયોગ *q. v.*

વિજોગણ, Same as વિયોગણ *q. v.*

વિજોગી, Same as વિયોગી *q. v.*

વિજ્ઞપ્તિ, Same as વિજ્ઞાપના *q. v.*

વિજ્ઞાત, *adj.* [S. *fr.* विज्ञा to know.] Known; understood. 2. Well-known; celebrated; famous.

વિજ્ઞાન, *s. n.* [See above.] Particular, minute, or accurate knowledge. 2. Worldly or profane knowledge. 3. Discernment; discrimination. 4. Science.

વિજ્ઞાનમય, *adj.* [વિજ્ઞાન+S. मय possessing.] Wise; discerning. 2. Having a knowledge derived from worldly experience. 3. Physical.

વિજ્ઞાનમયકોષ, *s. m.* [વિજ્ઞાનમય + S. कोष a cell.] One of the sheaths of the soul of man according to the Vedant teaching. 2. Knowledge or perception of the eternal being while the individual soul is conscious of its own worldly existence.

વિજ્ઞાનવાદ, *s. m.* [વિજ્ઞાન+S. वाद a doctrine.] The theory or knowledge taught by Buddha. 2. Idealism.

વિજ્ઞાનવાદી, *s. m.* [See above.] An idealist.

વિજ્ઞાનિક, *adj.* [See વિજ્ઞાન.] Wise; learned. 2. Clever; skilful. 3. Physical.

વિજ્ઞાની, Same as વિજ્ઞાનિક *q. v.* 2. *s. m.* One proficient in the knowledge of the world. 3. A physicist. 4. A wise person. 5. A scientist.

વિજ્ઞાપક, *s. m.* [See below.] An informant. 2. A teacher.

વિજ્ઞાપન, *s. n.* } વિજ્ઞાપના, *s. f.* [S. *fr.* विज्ञाप् to inform.] A respectful statement or representation; a request; an entreaty. 2. Information; announcement.

વિજ્ઞાપિત, *adj.* [See above.] Respectfully told or informed. 2. Requested.

વિજ્ઞાપેલું, *adj. m. f. n.* Same as વિજ્ઞાપિત *q. v.*

વિઝણો, Same as વીજણો *q. v.*

વિંછવા, *s. m. pl.* Same as વિછવા *q. v.*

વિંછવા અણવટ બહુ વાગે રે.—પ્રેમાનંદ.

ઝાંઝર ઝળકે ને વિંછવા ઠમકે રે.—નરસિંહ.

વિંછી, Same as વીંછી *q. v.*

વિંજણો, Same as વીજણો *q. v.*

વિંજવું, } વિંઝવું, } Same as વીજવું *q. v.*

કાલની વિંઝતી પાંખ અને આવેગથી ભરી.—ના. દ. ક.

વિટ, *s. m.* [S.] A rogue; a cheat. 2. A paramour; a sensualist. 3. A companion of a prince (in a drama).

નટ વિટ નર શું રે નયન ન જોડીએ.—ઉદયરત્ન.

નહીં ટળે જનની વિટવાસના, ઉદરભાર ઘણા કડુ ગ્રાસના.-રત્નેશ્વર.

વિટંગા, *s. f.* [વિટ + S. अंगना a woman.] A voluptuous woman. 2. An accomplished woman.

હું તવના મુખથી ઉચરી પતિ, વલ્લભની નહિ વેળા વિટંગા. —વલ્લભ.

વિટંડ, Same as વિતંડ *q. v.*

વિટંડા, Same as વિતંડા *q. v.*

કાઇ વિટંડા કડાવે નર્યાં, જ્ઞાનખગ જ કેટલાએક ખરા.-અખો.

વિતથ વિટંડા કરી મરે, લેશ તેણે આ લાવ.—રત્નેશ્વર.

વિટંડાવાદ, Same as વિતંડાવાદ *q. v.*

વિટપ, *s. m.* [S.] A branch or bush (of a tree or plant). 2. A sprout; a new shoot.

ખિસ્કોલી તરુના મહાન વિટપે ઝૂલી રહી ત્યાં કૂદે.—કલાપિ.

વિટપી, *s. n.* [S. विटपिन्.] A tree.

વિટંબણા, } વિટંબના, } *s. f.* [S. विडंबन.] Disgrace; dishonour. 2. Ignominious treatment. 3. Trouble; difficulty; distress.

Id. વિટંબણા પડવી To be exposed or subjected to trouble, difficulty, or distress. વિટંબણા વેઠવી To undergo trouble, etc.

સર્વત્ર વિટંબણા થઇ અકરા પ્રમાણે વધ થવાનો જ.-પુ. વિ. મા.

વિટલ, *adj.* [વિ + ટળવું to stop.] Foolish; stupid. 2. Permanent; everlasting.

વાહતો ફરે વિટલ વૈષ્ણવ વેષધારી.—રત્નેશ્વર.

વિટલા, Same as વાંટલા *q. v.*

વિટવું, Same as વીંટવું *q. v.*

વિટળાવવું, Same as વીંટળાવવું *q. v.*

વિટળાવું, Same as વીંટળાવું *q. v.*

વિટાળવું, Same as વીંટાળવું *q. v.*

વિટાળાવવું, Same as વીંટાળાવવું *q. v.*

વિટાળો, Same as વીંટાળો *q. v.*

વિટો, Same as વીંટો *q. v.*

વિઠ્ઠલ, } વિઠ્ઠલો, } *s. m.* [S. विठ्ठल] Name of a form of Vishnu or Krishna.

વિડંબન, *s. n.* } વિડંબના, *s. f.* } Same as વિટંબણા, વિટંબના *q. v.*

વેઠી બંધવતું વિડંબન વડું.—કે. હ. ધ્રુ.

વિડારવું, *v. t.* [See વિદારવું.] To tear; to cut. 2. To relieve; to allay.

વેરી વિડારો ભાણજા, જો રૂચે, તો તેમ.—પ્રેમાનંદ.

નહીં તો આજ વજ્ર થકી વિડારૂં રે.-પ્રેમાનંદ.

બકી, અગ, વછ, અઘ વિડાર્યા.—પ્રેમાનંદ.

વિણ, Same as વિના *q. v.*

વિણવું, Same as વીણવું *q. v.*

વિણાચુંટા, Same as વીણાચૂંટા *q. v.*

વિણામણ, } વિણામણી, } Same as વીણામણ, વીણામણી *q. v.*

વિણાવવું, Same as વીણાવવું *q. v.*

વિણાવું, Same as વીણાવું *q. v.*

વિંટણીઓ, Same as વાંટણીઓ *q. v.*

વિંટલો, Same as વીંટલો *q. v.*

વિંટવું, Same as વીંટવું *q. v.*

વિંટાવવું, Same as વીંટાવવું *q. v.*

વિંટાવું, Same as વીંટાવું *q. v.*

વિંટાળવું, Same as વીંટાળવું *q. v.*

વિંટાળાવવું, Same as વીંટાળાવવું *q. v.*

વિંટાળાવું, Same as વીંટાળાવું *q. v.*

વિંટાળો, Same as વીંટાળો q. v.

વિંટી, Same as વીંટી q. v.

વિંટો, Same as વીંટો q. v.

વિંઢારવું, Same as વીંઢારવું q. v.

વિતક, Same as વીતક q. v.

પોતાની વિતક વાત કરી નહીં.—હ. કા. કાં.

વિતકને વિસારિયે.—લલિત.

હો જયા ! વીતી વિતકની વિસારિયે.—ના. દ. ક.

વિતકકાં, Same as વીતકકાં q. v.

વિતકવાર્તા, Same as વીતકવાર્તા q. v.

વિતંડા, s. f. [S.] A fallacious or frivolous argument; idle carping. (One of the sixteen categories in Nyaya philosophy.)

વિતથ વિતંડા કરી મરે, લેવો તેણે આ લાવ ?—રત્નેશ્વર.

કો વિતંડા કહાવે નરા.—અખો.

વિતંડાવાદ, s. m. [વિતંડા + S. वाद discussion.] An unnecessary dispute; a useless argumentation.

વિતથ, adj. [વિ + S. तथ्य true.] False; untrue. 2. Vain; futile.

વિતનુ, s. m. [વિ + S. तनु the body.] The god of love, who has no body, being burnt down by the god Shiva. 2. adj. Delicate, 3. Beautiful.

વિતર્ક, s. m. [S.] Conceit. 2. Conjecture; guess. 3. Doubt; apprehension. 4. Fancy; thought.

Id. તર્કવિતર્ક Various conjectures.

વિતલ, s. n. [S.] The second of the seven lower regions under the earth.

વિતવું, Same as વીતવું q. v.

વિતળ, Same as વિતલ q. v.

વિતાડવું, Same as વીતાડવું q. v.

વિતાન, s. n. [S. fr. वितन् to stretch; to spread.] A canopy. 2. Spreading out; expansion; elongation.

વિતી, Same as વીતી q. v.

વિત્ત, s. n. [S. fr. विद् to obtain.] Money. 2. Property; wealth; substance. 3. Strength; worth. 4. Resources. 5. Sap.

કુસંપથી વૈભવ વિત્ત વામે.—દલપતરામ.

ધૂર્ત વિત્ત લઇને પળે.—અખો.

વિત્ત અને આત્મા સર્વ અર્પણ કરૂં છું.—લ. પ્રા. પા.

વિત્તપાળ, s. m. [વિત્ત + S. पाल् to protect.] An epithet of Kubera.

વિત્તવાન, વિત્તવાળું, } adj. m. f. n. [વિત્ત + S. वत्, Guj. વાળું having.] Wealthy; rich. 2. Powerful; strong; energetic. 3. Resourceful. 4. Sappy.

વિદ, adj. [S. fr. विद् to know.] Knowing; conversant with (at the end of a compound, as in કોવિદ). 2. s m. A learned man.

વિદગ્ધ, adj. [S.] Clever; sharp; shrewd. 2. [વિ excessively + S. दग्ध burnt.] Excessively burnt. 3. Completely burnt.

વિદગ્ધતા, s. f. [વિદગ્ધ + S. ता a suffix forming a noun.] Shrewdness; cleverness. 2. Artfulness; craftiness. 3. State of being completely burnt.

વિદગ્ધા, s. f. [S.] A shrewd and artful woman.

વિદળ, s. n. [વિ without + S. दल a part.] A bulbous root, which has no parts, but is a lump. 2. adj Acotyledonous. 3. [S. विदल् to split.] Rent; divided. 4. Opened; bloomed.

કંદ મૂળ અભક્ષને ઓળો, વાસી વિદળ તે વર્જ્ય જી.—વીરવિજય.

વિદાય, Same as વદાય q. v.

વિદાયગિરી, વિદાયી, } Same as વદાયગીરી q. v.

વિદારક, s. m. [See below.] A tearer; a splitter. 2. A remover.

વિદારણ, s. n. [S. fr. विदृ to tear.] Tearing; rending; splitting; rupture. 2. Killing; slaughtering. 3. Afflicting; tormenting. 4. s. m. A remover; a killer.

દોષ દરિદ્ર વિદારણ તું છે.—દલપતરામ.

વિદારવું, v. t. [See above.] To tear; to rend. 2. To cut; to split; to cleave. 3. To lay open; to cut to pieces. 4. To remove; to kill.

મરદી મ્લેચ્છ સમૂહ વિદારે.—કે. હ. ધ્રુ.

શબ્દાદિ વિષયો છાંડી, રાગદ્વેષ વિદારીને.—ના. દ. ક.

વિદારી, s. f. [S.] A swelling in the loins; pharyngitis.

વિદારીકંદ, s. m. [S.] Name of a plant. Batatas paniculata. N. O. Convolvulacæ.

વિદિત, adj. [S. fr. विद् to know.] Known; understood.

Id. વિદિત કરવું To make known. 2. To submit; to inform. તે આપને વિદિત થાય Be it known to you.

વિદિત અધી મારી કૃતિ તને.—ભો. સા. દી.

વિદુર, *adj.* [S.] Wise; intelligent. 2. Mean; vile. 3. *s. m.* Name of the younger brother of Pandu.

વિદુરવેડા, *s. m. pl.* [વિદુર + S. वृत्ति habit.] Meanness.

વિદૂષક, *s. m.* [વિ +S. दुष्, दूष् to spoil.] The clown (in a drama). 2. A jester; a joker.

વિદૂષકપણું, *s. n.* [વિદૂષક+પણું a suffix forming a noun.] The duty or business of a clown. 2. The habit of instigating quarrels.

વિદેશ, *s. m.* [વિ + S. देश a country.] A foreign country or land.

વિદેશી, *adj.* [S. विदेशिन्.] Foreign; strange; exotic. 2. *s. m.* A foreigner.

વિદેહી, *adj.* [વિ+ S. देह the body.] Released from the tabernacle of clay. 2. Disembodied. 3. Incorporeal; bodiless. 4. Dead; deceased.

વિદોહક, *adj.* [વિ+S. दुह् to yield.] Reducing (in chemistry). 2. *s. n.* A reducing agent.

વિદોહન, *s. n.* [See above.] Reduction.

વિદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* व्यध्, विध्. to pierce.] Pierced. 2. Perforated; bored.

વિદ્યમાન, *adj.* [S. *fr.* विद् to be.] Existing; being. 2. Being present. 3. Real; actual.

N. B. Certain males in Gujarat-Kathiawad write વિ૦ (the contracted form of વિદ્યમાન) between their name and the name of their father to shew that their father is living. *e g.* કેશવરાય વિ૦ માર્તંડરાય ઓઝા.

વિદ્યા, *s. f.* [S. *fr.* विद् to know.] Knowledge. 2. Learning. 3. Science.

Id. ચાૈદ વિદ્યા Fourteen departments of knowledge. 2. The fourteen parts of the Vedas, *viz.* શિક્ષા, કલ્પ, વ્યાકરણ, નિરુક્ત, છંદ, જ્યોતિષ, ૪ વેદ, મીમાંસા, ન્યાય, ધર્મ, અને પુરાણ. 3. All the departments of human knowledge. ચાૈદ વિદ્યા ગુણ જાણ.-સામળ. ચાૈદ વિદ્યા ભણેલો Fully educated and experienced. 2. Learned and experienced. 3. Wise and circumspect; skilful. 4. Cunning; roguish. (Ironically.) અર્થવિદ્યા Physical sciences; physics. પરમાર્થવિદ્યા Metaphysical sciences; metaphysics. મેલી વિદ્યા The black art; sorcery.

Prov. વિદ્યા કોઇના બાપની નથી-ભણે તેની વિદ્યા There is no royal road to learning.

વિદ્યાગુરુ, *s. m.* [વિદ્યા +S. गुरु a preceptor.] A teacher; an instructor; a preceptor.

વિદ્યાદાન, *s. n.* [વિદ્યા + S. दान a gift.] Teaching; imparting instruction.

વિદ્યાદેવી, *s. f.* [વિદ્યા+S. देवी a goddess.] The goddess of learning; Saraswatee.

વિદ્યાધન, *s. n.* [વિદ્યા+S. धन wealth.] Wealth in the form of learning. 2. Wealth acquired by learning.

વિદ્યાધર, *s. m.* [S.] An individual of a particular kind of demi-gods.

વિદ્યાધરી, *s. f.* [S.] A female individual of demi-gods.

વિદ્યાધિકારી, *s. m.* [વિદ્યા+S. अधिकारिन् authorized.] A commissioner of education; the head of the department of education.

વિદ્યાનંદ, *s. m.* [વિદ્યા+S. आनंद pleasure.] The pleasures of learning.

વિદ્યાપીઠ, *s. f.* [વિદ્યા+S. पीठ a seat.] A seat of learning; a university.

વિદ્યાભ્યાસ, *s. m.* [વિદ્યા +S. अभ्यास study.] Study; pursuit of learning or knowledge.

વિદ્યામૃત, *s. n.* [વિદ્યા+S. अमृत nectar.] Learning considered as nectar.

વિદ્યાર્થી, *s. m.* [વિદ્યા + S. अर्थ् to beg.] A student. 2. A pupil; a disciple; a scholar.

Id. વિદ્યાર્થીઅવસ્થા Student-days ; pupilage ; student-life.

વિદ્યાલય, *s. n.* / વિદ્યાશાળા, *s. f.* [વિદ્યા + S. आलय, शाला an abode.] A school. 2. A college. 3. An academy.

વિદ્યાવિશિષ્ટ, *adj.* [વિદ્યા+S. विशिष्ट distinguished.] Distinguished by learning.

વિદ્યાવિહીન, *adj.* [વિદ્યા +S. विहीन without.] Illiterate; ignorant.

વિદ્યાવેતન, *s. n.* [વિદ્યા + S. वेतन a fee.] Scholarship; studentship.

વિદ્યાસ્નાતક, *s. m.* [વિદ્યા+S. स्नातक a Brahmana who has performed an ablution.] A Brahmana who has finished his course of religious studentship.

વિદ્યુત્, *s. f.* [વિ +S. द्युत् to shine.] Lightning. 2. Electricity.

વિદ્યુચ્ચાપ, *s. m.* [વિદ્યુત્+ S. चाप an arch.] An electric arc.

વિદ્યુત્ચાપ, Same as વિદ્યુચ્ચાપ *q. v.*

વિદ્યુત્પાત, *s. m.* [વિદ્યુત્ + S. पात falling.] Falling of a stroke of lightning.

વિદ્યુદણુ, *s. m* [વિદ્યુત્+S. अणु a molecule.] An electron.

વિદ્યુદ્યંત્ર, *s. n.* [વિદ્યુત્ + S. यंत्र a machine.] An electric machine.

ગૂઢ વિદ્યુદ્યંત્રનો સત્વર થયો આઘાત શો.—ન. ભો. દી.

વિદ્યુ-માળા, *s. f.* Name of a metre, each foot containing 8 syllables.

મા મા ગંગા કેવી મોટી, વિદ્યુન્માળાથી છે છોટી.—દલપતરામ.

વિદ્યુલ્લતા, વિદ્યુલ્લેખા, *s. f.* [વિદ્યુત્ +S. लता a creeper, लेखा a line.] A streak of lightning. 2. Forked or zigzag lightning.

વિદ્યુદ્દર્શક, *s. m.* [વિદ્યુત્ +S. दर्शक showing.] An electroscope.

વિદ્યુદ્ભરણ, *s. n.* [વિદ્યુત્+S. भृ to fill.] Electrification.

વિદ્યોતિત, *adj.* [See વિદ્યુત્.] Electrified.

વિદ્રધિ, *s. m. n.* [S.] An abcess.

વિદ્રાવણ, *s. n.* [S. *fr.* विद्रु to melt.] Liquifying. 2. Dissolving.

વિદ્રુમ, *s. n.* [S.] The coral tree.

રક્તપાદ જાણે ચમર ધર્યું છે વિદ્રુમ કેરી દાંડી.—ભાલણ.

વિદ્વજ્જન, *s. m.* [વિદ્વાન્ + S. जन a man.] A learned man.

આ બહુધા વિદ્વજ્જનની મંડળી બેઠી છે.—ઋ. ઉ. યા.

વિદ્વત્તા, *s. f.* [S. विद्वत्+ता a suffix forming a noun.] Learning; erudition 2. Scholarship.

વિદ્વાન્, વિદ્વાન, *adj.* [S. *fr.* विद्वस्, learned *fr.* विद् to know.] Learned; erudite. 2. *s. m.* A learned man; a well-read man; a scholar.

વિધ, Same as વિધિ *q. v.* 2. Fold; times, etc. (Used at the end of a compound, as in બહુવિધ.)

વિધણું, Same as વીંધણું *q. v.*

વિધવા, *s. f.* [વિ+S. धव a husband.] A widow.

વિધવાવિવાહ, *s. m* [વિધવા+S. विवाह marriage.] Widow remarriage.

વિધવિધ, Same as **વિવિધ** *q. v.*

વિધા, *s. f.* [See વિધિ.] Mode; form; manner. 2. Kind; sort.

વિધાતા, *s m.* [S. *fr.* विधा to create.] The creator; the god Brahma. 2. Same as વિધાત્રી *q. v.*

વિધાતા ધન્ય છે તારી રચના જગતની અનંત.—મો. સા. દી.

વિધાત્રી, *s. f.* [See above.] The goddess of destiny; the goddess of fate.

Prov. વિધાત્રીના લેખ ટાળ્યા ન ટળે The decrees of fate cannot be obliterated.

વિધાન, *s n* [S.] An assertion; an ordinance. 2. A rite; a ceremony. 3. The predicate (in Gram.). 4. Process; method.

વિધાનથી તેની પૂજા કરી યોગી બોલ્યો.—લ. પ્રા. પા.

વિધાયક, *adj.* [See **વિધાતા.**] Arranging. 2. Performing; executing. 3. Creating. 4. Prescribing; laying down.

વિધિ, *s. m.* [See **વિધાતા.**] The god Brahma. 2. *s. m. n.* Destiny. 3. An ordinance; a sacred precept. 4. A rule. 5. Form; formality. 6. A formula. 7. A command; an injunction. 8. A text (of the scriptures). 9. A method; manner; form. 10. Rite; ceremony.

વિધિનિષેધ, *s. m.* [વિધિ+S. निषेध negation.] A secred religious commandment for not doing certain things.

વિધિપુરઃસર, વિધિપૂર્વક, *adv.* [વિધિ+S. पुरःसर going in front, पूर्वक accordingly.] According to the canons of religious order or method; methodically. 2. Ceremoniously.

વિધિયુક્ત, વિધિવત્, *adj.* [વિધિ+ S. युक्त accompanied, वत् possessing.] Conformable to prescribed rules; canonical. 2. Methodical.

આ વિધિવત્ હુતને અગ્નિ જે લે છ ઉદ્ધે.—ઋ. ઉ. યા.

વિધુ, *s. m.* [S.] The moon.

વિધુક્ષય, *s. m.* [વિધુ+S. क्षि, क्षय् to waste.] The new moon day.

એ ક્રિયાધર્મમાં વિધુક્ષયજી, એવા કામનો કરવો વિક્રયજી.-પ્રેમાનંદ.

વિધુમુખી, *adj.* [વિધુ + S. मुख the mouth.] Moonfaced; having a face like the moon. 2. *s. f.* A beautiful woman. 3. A woman possessing the face like the moon.

વૈશાખે વસંત ભોગવ્યો વિધુમુખીની સાથ.—રત્નેશ્વર.

વિધુર, Same as **વિધુરૂં** *q. v.* 2. *s. m.* [See below.] A widower.

વિધુરા, *adj. f.* [S. *fr.* विधुर divested.] Suffering from separation from the lover.

વિજોગ વાધ્યે વિધુરા રસેશ્વરે.—કે. હ. ધ્રુ.

વિધુરૂં, *adj. m. f. n.* [See above.] Confounded; agitated; perplexed; bewildered. 2. Lovelorn; bereaved.

વિરહે, સહી, વિરહીને વિધુરાં, કરતાં આ ઋતુરાજે.—કે. હ. ધ્રુ.

વિધેય, *adj.* [See વિધાતા.] To be done or performed. 2. *s. n.* A predicate (in Gram.).

વિધ્યર્થ, *s. m.* [વિધિ+S. अर्थ object.] The imperative mood (in Gram.).

વિધ્વંસ, *s. m.* [S. *fr.* विध्वंस् to perish.] Ruin; destruction; demolition. 2. Enmity; dislike.

યજ્ઞનો વિધ્વંસ કરતા ગાજતા ગંભીર—ઉદ્ધવ.

વિધ્વસ્ત, *adj.* [See above.] Ruined; destroyed.

વિનત, *adj.* [S. *fr.* विनम् to bend.] Bent down; bowed. 2. Modest; humble. 3. Depressed; sunk down.

વિનતા, Same as વનિતા *q. v.*

વિનતિ, વિનંતિ, *s. f.* [See વિનત.] Request. 2. Entreaty; supplication. 3. An humble and respectful petition or representation. 4. Modesty; humility.

વિનય, *s. m.* [S. *fr.* विनी to train.] Courtesy; propriety of conduct; decorum. 2. Politeness; gentleman-like bearing. 3. Meekness; humility; modesty; affability.

સામળ વિદ્યા વશીકરણની, વિનય વિષે વાસો વસે.-સામળ.

વિનવવું, *v. i.* [See વિનતિ.] To entreat. 2. To supplicate. 3. To persuade. 4. To pray. 5. To praise. 6. To induce.

વિનષ્ટ, *adj.* [See વિનાશ.] Perished; ruined; destroyed. 2. Spoiled.

વિના, *prep.* [S.] Without.

વિનાણ, *s. n.* [See વિજ્ઞાન.] Knowledge.

કળિને એક થયું વિનાણ.—ભાલણ.

વિનાયક, *s. m.* [S.] An epithet of Ganesha.

વિનાશ, *s. m.* [S. *fr.* विनश् to perish.] Destruction; ruin. 2. Perdition. 3. Extinction. 4. Death.

Prov. વિનાશકાળે વિપરીત બુદ્ધિ Pride goeth before destruction.

વિનાશક, *adj.* [See વિનાશ.] That which destroys; destructive. 2. *s. m. f. n.* A destroyer.

વિનાશન, *s. n.* Same as વિનાશ *q. v.*

વિનાશી, *adj.* [See વિનાશ.] Perishable; liable to be destroyed.

વિનિપાત, *s. m.* [S. *fr.* विनिपत् to fall down.] A fall. 2. Ruin; calamity; evil. 3. Destruction. 4. Disrespect.

વિનિમય, *s. m.* [S.] Exchange; barter. 2. Security; deposit.

વિનિયોગ, *s. m.* [S. *fr.* विनियुज् to use.] Use; employment; applying; application; charge; duty. 2. An obstacle; an impediment.

વિનિર્મિત, *adj.* [S. *fr.* विनिर्मा to create.] Made; created. 2. Determined; destined.

રોપાયો ત્યાં વિનિર્મિત થઈ શોક.—કલાપિ.

વિનીત, *adj.* [See વિનય.] Courteous; polite. 2. Meek; modest; humble. 3. Well-trained; educated; refined. 4. Obedient

વિનાશ વિનીતને નવ નડે, હોય ભાલ જો માંહી.-રત્નેશ્વર.

વિને, Same as વિનય *q. v.*

વિનોદ, *s. m.* [S. *fr.* विनुद् to divert.] Diversion; sport; play; pastime; merriment; joy.

વિનોદિની *adj. f.* [See above.] Gay; jolly; sportive.

વિનોદી, *adj.* [See વિનોદ.] Gay; jolly; sportive.

વિંધ, Same as વીંધ *q. v.*

વિંધણી, Same as વીંધણી *q. v.*

વિંધણું, Same as વીંધણું *q. v.*

વિંધવું, Same as વીંધવું *q. v.*

વિંધારો, Same as વીંધારો *q. v.*

વિંધાવવું, Same as વીંધાવવું *q. v.*

વિંધાવું, Same as વીંધાવું *q. v.*

વિન્યસ્ત, *adj.* [See below.] Arranged. 2. Deposited.

વિન્યાસ, *s. m* [S. *fr.* विन्यस् to place; to put down.] Arrangement. 2. A deposit.

વિપક્ષ, *adj.* [વિ + S. पक्ष a side.] Hostile; inimical. 2. *s. m.* An adversary; an opponent; a rival. 3. A negative sentence (in Logic).

એથી વિરુદ્ધ અને તેથી વિપક્ષ એ નામથી ઓળખાતો.-નં. કે. દી.

વિપત, વિપત્તિ, *s. f.* [S. विपत्ति *fr.* विपद् to go badly.] Misfortune; adversity; calamity; affliction. 2. An adverse or distressing occurrence.

વિપથ, *s. m* [વિ+ S. पथ a way.] A wrong road; a vile path; a bad way.

વિપદ, વિપદ, Same as વિપત્તિ *q. v.*

આ રહસ્યો શીખવા શિર વિપદ જાતે વેઠની.-ન. ભો. દી.

વિપદા, Same as વિપત્તિ *q. v.*

વિપરીત, *adj.* [S. *fr.* विपरी to turn in an opposite direction.] Opposite ; reverse. 2.

Adverse. 3. Hostile; not favourable or propitious. 4. Wrong; contrary to rule.

વિપરીતતા, *s. f.* [વિપરીત+S. ता a suffix forming a noun.] Contrariety. 2. Opposition. 3. Unfavourableness; hostility. 4. Adverseness.

વિપર્યય, *s. m.* [See વિપરીત.] Contrariety; reverseness; inversion. 2. Change; allelomorph. 3. Absence; non-existence. 4. Destruction. 5. Hostility.

વિપદે વિપર્યય જો વશ્યો, તેનું ઔષધ કયાંહી.-રત્નેશ્વર.
બાકીના બેના તિરોભાવ વડે વિપર્યય થયો.-લ. પ્રા. પા.

વિપર્યસ, *s. m.* [S. *fr.* विपर्यस् to overturn.] Change; contrariety; reverseness. 2. Hostility. 3. Adverseness; unfavourableness.

વિપલ, } વિપળ, } *s. f.* [S. विपल.] A moment; an extremely small division of time; one-sixtieth part of a પળ.

વિપાક, *s. m.* [વિ+S. पच् to cook.] Cooking. 2. Digestion. 3. Ripening; maturity; development. 4. Result of actions. 5. Flavour; taste.

વિપિન, *s. n.* [S.] A wood; a forest.

વિપુલ વિપિન એવું ઉર લખી, થયો યથાગતિ ઉદ્ગાર.-રત્નેશ્વર.

વિપુલ, } વિપુળ, } *adj.* [S. विपुल.] Large; great; extensive; broad; capacious; abounding. 2. Deep; profound. 3. Much; ample; abundant. 4. Magnified.

ફરશી કરમાં ધરાં છાં, વિપુલ દેવ પાવન.—ભાલણ.
દિસે જોતાં ઝીણું વિપુલ થઇ જાએ પલકમાં.—ઝ. ઉ. ચા.

વિપુલતા, *s. f.* [વિપુલ+S. ता a suffix forming a noun.] Abundance. 2. Greatness; extensiveness; capaciousness. 3. Depth. 4. Magnified state.

વિપુલદર્શક કાચ, *s. m.* [વિપુલ+S. दर्शक showing & काच glass.] A magnifying glass; a lens.

વિપ્ર, *s. m.* [S.] A Brahmana.

વિપ્રયુક્ત, *adj.* [S. *fr.* विप्रयुज् to separate] Separated; severed; being absent or away from.

વિપ્રયોગ, *s. m.* [See above.] Separation. 2. The separation of a lover from his lady-love. 3. Disunion; quarrel; disagreement.

વિપ્રલબ્ધ, *adj.* [See વિપ્રલંભ.] Deceived; eated. 2. Disappointed. 3. Hurt; injured.

વિપ્રલબ્ધા, *s. f.* [See below.] A woman disappointed by her lover's not keeping his appointment. 2. One of the several classes of heroines in poetry.

વિપ્રલંભ, *s. m.* [S. *fr.* विप्रलभ् to cheat.] Deception. 2. Separation of lovers. 3. Disunion; disagreement. 4. One of the two main kinds of શૃંગાર (in prosody).

વિપ્રલાપ, *s. m.* [S. *fr.* विप्रलप् to discuss.] An idle or unmeaning talk; a prattle. 2. A dispute; a quarrel.

વિપ્રિય, *adj.* [વિ+S. प्रिय loved.] Disagreeable; unpleasant; distasteful.

વિપ્લવ, *s. m.* [S. *fr.* विप्लु to float.] A tumult; a revolution; a scuffle. 2. Predatory war-fare. 3. An evil; a calamity. 4. Devastation.

વિફરવું, Same as વીફરવું *q. v.*

સમજ વિફરી પોતાનાને પીડા કીધી સામટી.—લલિત.

વિફરેલ, } વિફરેલું, } Same as વીફરેલ વીફરેલું *q. v.*

લોઆંએ નહાતાં નહાતાં વિફરેલા મકનાનો.—ક. કા. કાં.

વિફરાવવું, *v. t.* Same as વીફરાવવું *q. v.*

વિફળ, *adj.* [વિ + S. फल a fruit.] Useless. 2. Fruitless; unprofitable. 3. *adv.* Fruitlessly. 4. Uselessly.

થયો દારુણ મન માન્યો, વિફળ થઇ સ્નેહની સાનો—ગો. મા. ત્રિ.
તેથી તેઓનું શિક્ષણ વિફળ થાય છે.—ક. પ્રા. ત્રિ.
નશામાં મહાલતું વિફળ મુજ ડોલે જીગર આ.—કલાપિ.

વિફળતા, *s. f.* [વિફળ + S. ता a suffix forming a noun.] Uselessness. 2. Fruitlessness; unprofitableness.

વિબુધ, *s. m.* [See above.] A god. 2. A wise or learned man.

વિબુદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* विबुध् to awake.] Aroused; awakened. 2. Clever; skilful.

વિબોધ, *s. m.* [See above.] Awakening. 2. Becoming conscious. 3. Knowledge; wisdom.

વિભક્ત, *adj.* [S. *fr.* विभज् to divide.] Divided; partitioned. 2. Separated; not joint.

વિભક્તિ, *s. f.* [See above.] A case (in Gram.). 2. Inflection or variation of nouns; declension; a change in a word made by adding a case termination. 3. A case termination.

વિભવ, *s. m.* [S. *fr.* वि particularly + भू to be.] Greatness; glory; magnanimity. 2. Wealth; riches; prosperity.

વિભાગ, *adj.* [વિ+ભાગવું to mix.] Distracted; perplexed; confused.

શું રૂપ જોઇ ચઞે વાતે વિભાગ થાય.—હ. કા. કાં.

વિભા, *s. f.* [S. *fr.* विभा to shine.] Light; lustre. 2. A ray of light. 3. Beauty; splendour.

વિભાકર, *s. m.* [વિભા+S कृ to do.] The sun.

વિભાગ, *s. m.* [See વિભક્ત.] Division. 2. A partition. 3. A subdivision. 4. A share.

વિભાજન, *s. n.* [See વિભક્ત.] Division. 2. Dividing; distributing.

વિભાજ્ય, *adj.* [See વિભક્ત.] Portionable. 2. Divisible. 3. Separable (in law).

વિભાવ, *s. m.* [See વિભવ.] Emotion. 2. A cause of love-sentiment. 3. One of the three main divisions of ભાવ (sentiment), the other two being અનુભાવ and વ્યભિચારિભાવ. Its chief subdivisions are આલંબન and ઉદ્દીપક (in prosody).

વિભાવન, *s. n.* / **વિભાવના**, *s. f.* [See વિભવ.] Fancy; imagination. 2. Possibility. 3. Perception; judgment.

વિભાવરી, *s. f.* [S.] Night.

વિભાવું, *v. i.* [S. *fr.* विभा to shine.] To shine. 2. To appear splendid or beautiful.

ચંદન ચઢિયા નાગ ડિસે શું ! વેલ વિભાતી થંભ પરે.-પ્રેમાનંદ.

વિભાષા, *s. f.* [S. *fr.* विभाष् to abuse.] An optoni; an alternative. 2. Optionality of a rule.

વિભિન્ન, *adj.* [S. *fr.* विभिद् to break.] Broken asunder; divided. 2. Different; various; variegated. 3. Dispersed.

વિભિન્નતા, *s. f.* [વિભિન્ન+S. ता a suffix forming a noun.] Separateness. 2. A split. 3. Difference.

વિભીષિકા, *s. f.* [S.] Terror. 2. A scare.

વિભુ, *adj.* [See વિભવ.] Pervading all material things; being everywhere; omnipresent. 2. Eminent; supreme. 3. *s. m.* The Supreme Being.

વિભુટણ, *s. n.* Affliction; distress. 2. Misfortune.

વિભુતા, *s. f.* / **વિભુત્વ**, *s. n.* [વિભુ + S. ता, त्व suffixes forming nouns.] Supremacy. 2. Eminence. 3. Omnipresence.

તેનું વિભુત્વ પણ પ્રકટ થાય.—સ. આ. પા.

વિભૂત, *adj.* [S *fr.* विभू to manifest.] Arisen; produced. 2. Appeared; manifested. 3. Great; mighty. 4. Same as વિભૂતિ *q. v.*

વિભૂતિ, *s. f.* [See above.] Ashes. 2. Ashes with which ascetics besmear their bodies in imitation of Shiva 3. Greatness; superhuman power. 4. Dignity. 5. Splendour. 6. Prosperity.

વાગીશ્વરી તણી વિભૂતિ ઉરે સુહાવી.—કે. હ. ધ્રુ.

એ નાગરની વિભૂતિ.—ભી. બો. દી.

વિભૂષણ, Same as ભૂષણ *q. v.*

વિભૂષિત, Same as ભૂષિત *q. v.*

વિભેદ, *s. m.* [See વિભિન્ન.] Division; separation. 2. Enmity; opposition. 3. Variety; distinction. 4. Wounding.

વિભેદક, *s. m. n.* [વિભેદ + S. क doing.] A separator.

વિભોગ, *s. m.* [વિ intens + S. भोग enjoyment.] A sexual pleasure or enjoyment.

વિભોગી, *s. m.* [See above.] A person enjoying the pleasures of life. 2. *adj.* Enjoying the pleasures of life.

કવિ શુર દાતા ગુણી ને વિભોગી —રત્નેશ્વર.

વિભ્રમ, *s. m.* [S. *fr.* विभ्रम् to roam.] Doubt; suspicion. 2. Graceful motions. 3. The flurry of mind caused by love.

વિભ્રાંત, *adj.* [See above.] Perplexed; stupefied; confounded; bewildered.

વિભ્રાંતિ, *s. f.* [See વિભ્રમ.] Perplexity; confusion; flurry.

વિમત્સર, *adj.* [વિ without+S. मत्सर pride.] Without pride; not envious.

વિમનસ્, / **વિમનસ**, *adj.* [વિ+S. मनस् the mind.] Sad; sorry; discomposed. 3. Absent-minded; confused.

વિમર્શ, *s. m.* / **વિમર્શન**, *s. n.* [S. *fr.* विमृश् to touch; to feel.] Deliberation. 2. Reasoning. 3. A conflicting judgment.

વિમર્ષ, *s. m.* [S.] Thought; deliberation. 2. Dissatisfaction; displeasure.

વિમલ, *adj.* [વિ+S. मल dirt.] Clean; pure; being without dirt or foulness. 2. Pellucid; transparent.

વિમલતા, *s. f.* [વિમલ + S ता a suffix forming a noun] Cleanliness; purity. 2. Pellucidity.

વિમળ, Same as વિમલ *q. v.*

વિમળતા, Same as વિમલતા *q. v.*

વિમાખત, Same as વીમાખત *q. v.*

વિમાચિઠ્ઠી, Same as વીમાચીઠ્ઠી *q. v.*

વિમાદલાલ, Same as વીમાદલાલ *q. v.*

વિમાન, *s. n.* [S.] A balloon. 2. A celestial, self-moving chariot.

વિમાની, *s. m.* [See above.] A traveller in a balloon. 2. A person proficient in the art of driving a balloon. 3. *adj.* Possessing a balloon.

વિમાવાળો, Same as **વીમાવાળો** *q. v.*

વિમાસણ, *s. f.* [See **વિમર્શન**.] Mental gloom. 2. Fearful anticipation; ill-consequence. 3. Deliberation.

હીંચકે બેસી વિમાસણ કરતા હતા.—હ. ઢા. કાં.

વિમાસવું, *v. i.* [See **વિમર્શન**.] To be gloomy; to have fearful anticipations. 2. To be disspirited; to be put out; to be annoyed. 3. To deliberate.

વિમાસશો એવી હશે જ વાણી.—દલપતરામ.
હું ઉપર શું આણ જ મુકું, જેની વિમાસી આપ.—નાકર.
હૈડા શું વિમાસી વાત.—ભાલણ.

વિમાસાવવું, *v. t.* [See **વિમાસવું**.] To get disspirited; to cause to be disspirited or gloomy.

વિમાસાવું, *v. i.* [See **વિમાસવું**.] To be disspirited; to be gloomy.

વિમુક્ત, *adj.* [S. *fr.* विमुच् to free.] Set free; liberated; released. 2. Abandoned; left.

વિમુખ, *adj.* [વિ + S. मुख the face.] That has turned its face away; adverse; unfavourable; opposed; disinclined.

વિમુખતા, *s. f.* [વિમુખ+S. ता a suffix forming a noun.] Adverseness. 2. Disinclination; opposition. 3. Turning the face away from.

વિમુગ્ધ, *adj.* [S. *fr.* विमुह् to be confused.] Confused; confounded; bewildered.

વિમૂઢ, *adj.* [See above.] Confounded; confused. 2. Stupid; foolish.

વિમો, Same as **વીમો** *q. v.*

વિમોચન, *s. n.* [S. *fr.* विमुच् to release.] Emancipation; liberation.

વિમોહા, *s. m.* Name of a metre, each foot containing 6 syllables. 2. *adj. f.* [S. *fr.* विमुह् to allure.] Allured; tempted; fascinated.

રે રખે તું મતી ત્યાં વિમોહા થતી.—દલપતરામ.

વિયડો, Same as **વીયડો**, **વીરડો** *q. v.*

વિયત, *s. n.* [S. वियत्.] The sky; atmosphere.

એવે વિયતને વિરાડી નાખે એવો ભીમનો સિંહનાદ.—પ્રેમાનંદ.

વિયતિ, *s. n.* [S.] A bird.

વિયાણ, Same as **વીયાણ** *q. v.*

વિયાવું, Same as **વીયાવું**, **વીઆવું**, **વ્યાવું** *q. v.*

વિયોગ, *s. m.* [S. *fr.* वियुज् to separate.] Separation. 2. Separation (of lovers from eachother).

વિયોગિની, *s. f.* [See above.] A woman separated from her husband.

વિયોગી, *adj.* [S. वियोगिन्.] Separated. 2. Suffering from the pangs of separation.

વિરક્ત, *adj.* [S. *fr.* विरज् to be discontented.] Disgusted. 2. Displeased; disaffected. 3. That has renounced the world. 4. Free from passion or worldly attachment; indifferent.

વિરક્તિ, *s. f.* [See above.] Freedom from passion or worldly desires. 2. Estrangement.

વિરચિત, *adj.* [S. *fr.* विरच् to arrange; to compose.] Written; composed. 2. Arranged; made; prepared.

વિરજ, *adj.* [વિ + S. रजस् dust.] Free from or devoid of dust.

વિરંચી, *s. m.* [S. विरंचि.] The God Brahma; the Creator.

વિરંચીએ વિચારીને રાખી ન સમાનતા.—હ. દ્વા. કાં.

વિરડો, Same as **વીરડો** *q. v.*

વિરણ, **વિરણવાળો**, } *s. m* [S. विरण+વાળો a fibre.] A kind of fragrant root.

વિરતિ, *s. f.* [વિ+ S. रम् to sport.] Disgust of worldly attachments. 2. Cessation; discontinuence. 3. Rest; pause.

વિરથ, *adj.* [વિ +S. रथ a chariot.] Devoid of a chariot.

નિમિષમાત્રમાં રામજીએ વિરથ કીધો રાય.—પ્રેમાનંદ.

વિરમવું, *v. i.* [See **વિરતિ**.] To stop; to cease. 2. To terminate; to come to an end. 3. To retire; to go away.

વિરલ, *adj.* [S.] Rare; unfrequent. 2. Uncommon. 3. Being scarce.

પોતાની કન્યા ઉપર અત્યંત વિરલ પ્રેમ છે.—પુ. વિ. મા.

વિરલતા, *s. f.* [વિરલ + S. ता a suffix forming a noun.] Rareness; tenuity; scarcity. 2. Uncommonness.

વિરલું, *adj. m f. n.* Same as **વિરલ** *q. v.*

વિરવણ, Same as **વિરણ** *q. v.*

વિરસ, *adj.* [વિ+S. रस taste] Tasteless; insipid; vipid. 2. Disspirited; disappointed.

વિરહ, *s. m.* [વિ+S. रह् to go.] Separation. 2. The separation of lovers. 3. The feeling of love in separation.

વિરહજ્વર, *s. m.* [વિરહ+S. ज्वर fever.] The fever or anguish caused by separation.

વિરહાગ્નિ, *s. m.* [વિરહ + S. अग्नि fire.] Fire of separation; pain of separation.

વિરહાતુર, *adj.* [વિરહ + S. आतुर eager.] Bewildered or confounded at the separation of a lover. 2. Eager for or desirous of meeting a lover.

વિરહાનળ, Same as **વિરહાગ્નિ** *q. v.*

વામા વિરહાનળે જળતી.—કે. હ. ધ્રુ.

વિરહિણી, *s. f.* [S.] A woman separated from her lover.

વિરહિણીઓ વાહે જેમ ચાતક.—નરસિંહ.

વિરહિત, *adj.* [See **વિરહ**.] Separated from.

વિરહી, *s. m.* [S. विरहिन्.] A man separated from his lady-love. 2. *adj.* Suffering from separation.

વિરહી જનની પીડ વિરહી જાણે રે.—દયારામ.

વિરહી મનુષ્યને નષ્ટ થયેલ.—પુ. વિ. મા.

વિરહોત્કંઠ, *adj.* [વિરહ + S. उत्कंठ ready.] Pining away in separation; suffering from separation.

વિરહોત્કંઠિતા, *s. f.* [See above.] A woman distressed by the separation from her lover or husband. 2. One of the classes of heroines in poetical composition.

વિરાંસવું, Same as **વરાંસવું** *q. v.*

વિરાગ, *s. m.* [See **વિરક્ત**.] Disgust; aversion. 2. Giving up worldly enjoyments; renunciation of the world.

વિરાગી, *adj.* [See **વિરક્ત**.] Disgusted. 2. Disgusted with the world. 3. *s. m.* One who has renounced the world; an ascetic; one who has dedicated himself to the service of God.

કસ્તૂરી લોહી લગાડું વિરાગી.—વલ્લભ.

વિરાજમાન, *adj.* [S. *fr.* विराज् to shine.] Shining; appearing splendid. 2, Occupying an honourable seat.

વિરાજવું, *v. i* [See above.] To occupy an honourable seat. 2. To look splendid; to shine.

વિરાજિત, Same as **વિરાજમાન** *q. v.*

વિરાટ, *adj.* [See **વિરાજમાન**.] Shining; splendid 2. Great; extensive. 3. Frightful. 4. *s. n.* The universe looked upon as being a manifestation of the Supreme Being. 5. *s. m.* Name of a king of the Matsyas in whose service the Pandavas lived for one year *incognito.* His daughter Uttara was married to Abhimanyu.

વિરામ, *s. m.* [See **વિરતિ**.] Cessation. 2. End. 3. Rest; repose. 4. *s. n.* A stop; a mark in writing, intended to distinguish the different clauses or sentences. અલ્પવિરામચિહ્ન a comma (,); અર્ધવિરામચિહ્ન A semi-colon (;); પૂર્ણવિરામચિહ્ન A fullstop (.).

સ્વજન શરણે વિસામા ને વિરામ સદા મળે.—લલિત.

વિરામવું, *v. i.* [S. विरम् to stop.] To cease; to stop; to desist. 2. To rest; to repose. 3. To terminate; to die; to cease to exist.

વિરાવ, *s. m.* [S. *fr.* विरु to cry.] A clamour; noise; sound.

વિરુદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* विरुध् to obstruct] Checked; obstructed. 2. Opposite ; contrary. 3. Adverse. 4. Contradictory. 5. Unfavourable; unpropitious. 6. Opposed to. 7. *Versus.*

વિરુદ્ધતા, *s. f.* [વિરુદ્ધ+S. ता a suffix forming a noun.] Opposition; contrariety. 2. Adverseness. 3. Unfavourableness.

વિરૂપ, *adj.* [વિ + S. रूप form.] Ugly; ill-looking; uncouth; deformed; disfigured.

ઉગ્ર વિરૂપ સ્વરૂપ ધરે, દશકંધ કરો હત છ.—કાળિદાસ.

વિરૂપતા, *s. f.* [વિરૂપ + S. ता a suffix forming a noun.] Deformity; ugliness.

વિરૂપાક્ષ, *s. m.* [વિરૂપ+ S. अक्षि the eye.] An epithet of Shiva (having an unusual number of eyes).

વિરૂપી, Same as **વિરૂપ** *q. v.*

વિરેચન, *s. n* [વિ+S. रेच a purgative.] Evacuation of the bowels; purging.

વિરોચન, *s. m.* [S.] Name of the son of Prahlada and father of Bali.

વિરોધ, *s. m.* [See **વિરુદ્ધ**.] Opposition resistance. 2. Hostility; enmity. 3. A quarrel disagreement. 4. Contrariety; contradiction inconsistency.

વિરોધવું, *v. t.* [See **વિરુદ્ધ**.] To obstruct; t oppose, 2. To attack; to surround.

ત્યારે વિરોધી વિધિએ જ ઉગારી લીધી.—બી. બો. ઠી.

વિરોધાભાસ, *s. m.* [વિરોધ + S आभास semblance.] An appearance of incongruity, which is merely verbal, and is explained away by properly construing the passage; representing things as being antithetical to one another, though in the nature of things they are not inconsistent; a paradox (in Rhet.).

વિરોધી, *adj* [S. विरोधिन्.] Opposing. 2. Hostile; inimical. 3. Disagreeing. 4. Contradictory. *s. m.* An enemy; an opponent.

વિલક, *s. n.* [S. विल् to divide.] A vacuole.

વિલક્ષણ, *adj.* [S. *fr.* विलक्ष् to distinguish.] Extraordinary; unusual. 2. Strange. 3. Uncouth. 4. Novel. 5. Possessed of inauspicious marks.

વિલપન, *s. n.* [S. *fr.* विलप् to speak; to lament.] Chattering; a prattle. 2. Lamenting; wailing.

વિલપવું, *v. t.* [See above.] To lament; to bemoan; to mourn.

મુખ આગળ મંદોદરી વિલપે, જ્યમ ટળવળે ટીટ્ટડી.-પ્રેમાનંદ.

વિલંબ, *s. m.* [S. विलंब् to hang down] Delay; procrastination; length of time (consumed or elapsed).

વિલંબવું, *v. i.* [See above.] To delay; to lag behind.

વિલંબિત, *adj.* [See **વિલંબ**.] Delayed; retarded. 2. Depending. 3. Slow. 4. Pendent.

વિલંબી, *adj.* [See **વિલંબ**.] Pendent. 2 Depending on. 3. Dilatory.

વિલય, *s. m.* / **વિલયન**, *s. n.* [વિ+S. ली to melt.] Dissolution; liquifaction. 2. Destruction; end; death. 3. Melting away; disappearance.

વિલસવું, *v. i.* [S. विलस् to shine; to sport.] To be shining, brilliant, or splendid. 2. To amuse oneself; to sport.

તેને દેખી મારૂં મન વિલસ્યું.—નરસિંહ.

વિલસિત, *adj.* [See above.] Shining; glittering. 2. Sportive; wanton. 3. Appeared; manifested. 4. *s. n.* Sport; play. 5. A gleam. 6. Glittering.

વિલાત, Same as **વીલાયત** *q. v.*

વિલાતી, Same as **વીલાયતી** *q. v.*

વિલાપ, *s. m.* [See **વિલપવું**.] Lamentation; wailing; bemoaning.

વિલાયત, Same as **વીલાયત** *q. v.*

વિલાયતી, Same as **વીલાયતી** *q. v.*

વિલાયતી મીઠું, Same as **વીલાયતી મીઠું** *q. v.*

વિલાવું, *v. i.* [S. विली to melt away.] To melt away; to be dissolved. 2. To be destroyed.

દીસંતા એ ઝળકે રૂડા, રવિ ઉગે વિલાયા જોને.—રામદાસ.

વિલાઇ એંધાણી તુજ સમીપ પ્યારા શું કરવું.—કલાપિ.

વિલાસ, *s. m.* [See **વિલસવું**.] Sport; pleasure; pastime; diversion. 2. Amorous dalliance; coquetry. 3. Any feminine gesture indicative of amorous sentiment. 4. Grace; beauty. 5. Name of a metre, each foot containing 5 syllables.

જુગે ગવાશે, વિલાસ થશે.—દલપતરામ.

વિલાસવતી, Same as **વિલાસિની** *q. v.*

વિલાસવું, *v. i.* [See **વિલસવું**.] To sport; to amuse oneself; to divert. 2. To appear. 3. To shine; to glitter.

સત્યને તેજની મૂર્તિ વિલાસતી.—મ. ન. વો.

વિલાસિકા, *s. f.* [S.] A drama in one act full of love-incidents.

વિલાસિની, *s. f.* [S.] A wanton woman. 2. A harlot. 3. A woman.

વિલાસી, *adj.* [S. विलासिन्.] Given to pleasures. 2. Sensual; amorous; voluptuous. 3. Sportive; wanton. 4. *s. m.* A voluptuary; a sensualist.

વિલિયું, Same as **વીલીઉં** *q. v.*

વિલીન, *adj.* [See **વિલાવું**.] Dissolved; liquefied; melted. 2. Immersed in. 3. Disappeared; fused. 4. Attached to.

વિલુબ્ધ, *adj.* [S. *fr.* विलुभ् to allure.] Enticed; allured. 2. Engrossed; absorbed.

વિલેપ, *s. m.* / **વિલેપન**, *s. n.* [S *fr.* विलिप् to smear.] An unguent; an ointment. 2. A plaster. 3. Anointing; plastering.

વિલોકણી, *s. f.* [See **વિલોકન**.] Manner of looking at. 2. Observation.

મંદ હસણી, તારી વંક વિલોકણી.—દયારામ.

વિલોકન, *s. n.* [S. *fr.* विलोक् to see.] Seeing; looking at; observing. 2. Sight; observation.

વિલોકનીય, *adj.* [See above.] Fit to be seen; beautiful; charming.

વિલોકવું, *v. t.* [See **વિલોકન**.] To see; to look at; to observe.

આ મેઘને આ વશને વિલોકી.—દલપતરામ.

લૌકિક રૂપમાં વિલોકી શકશું નહિ.—જ. પુ. જો.

તે ન અધ્યાત્મક વિદ્યા વિલોકી.—મ. ન. વો.

વિલોચન, *s. n.* [વિ+S. लोच् to see.] The eye

મીંચે વિલોચન જ્યાં રહી ત્યહાં ન ભોય.—રત્નેશ્વર.

વિલોચવું, Same as **વિલોકવું** *q. v.*

વિલોમ, *adj.* [S.] Inverted; reverse; contrary; opposite; converse.

અનુલોમ વિલોમ કથા વડે સમાધાન કર્યું—લ. પ્રા. પા.

વિલોમજ, વિલોમજાત, } *adj.* [વિલોમ+S. जन् to be born.] Born of a mother whose caste is superior to that of the father.

વિલોલ, *adj.* [S.] Trembling; tremulous; unsteady.

વિવક્ષા, *s. f.* [S.] Desire to speak. 2. Meaning; intention in speaking.

વિવક્ષિત, *adj.* [S.] Desired to be spoken 2. Intended or designed to be spoken. 3. Meant; purposed. 4. Certain; particular.

વિવર, *s. n.* [S.] A burrow; a hole. 2. A cave; a cavern.

હતાં અહીંઆં પૂર્વે અગમ વિવરો અંદર અરે.—ભી. ભો દી.

વિવરણ, *s. n.* [S. *fr.* विवृ to unfold.] Exposition; comment; interpretation; explanation.

વિવર્જન, *s. n.* [See below.] Leaving; abandoning.

વિવર્જિત, *adj.* [S. *fr.* विवृज to avoid.] Abandoned; shunned 2. Deprived of.

વિવર્ણ, *adj.* [વિ +S. वर्ण a colour; a caste.] Pallid; pale; colourless. 2. Ugly. 3. Belonging to a low caste.

વિવર્ત, *s. m.* [S. *fr.* विवृत् to turn round.] Revolving; whirling. 2. Alteration; change of form. 3. An illusory or unreal form (in Philosophy).

વિવર્તન, *s. n.* [See above.] Revolving; whirling round; revolution. 2. An altered condition.

વિવર્તવાદ, *s. m.* [વિવર્ત+S. वाद a doctrine.] The doctrine of the Vedantas that the visible world is illusory and Brahma alone is the real entity.

વિવર્તવું, *v. i.* [See વિવર્ત.] To turn round; to revolve.

વિવર્તિત, *adj.* [See વિવર્ત.] Turned round; revolved. 2. Distorted; bent down. 3. Dislocated.

વિવર્ધિત, *adj.* [S. *fr.* विवृध् to increase.] Increased; enlarged. 2. Advanced.

વિવશ, *adj.* [વિ + S. वश subject to.] Confounded; agitated; perplexed; uncontrolled. 2. Dependent; helpless.

વિવશ તું કાં બની સજની.—ન. ભો. દી.

રુદન સાંભળીને હું વારંવાર વિવશ થઇ જાઉં છું.—કાંત.

વિવસ્વત, *s. m.* [S. विवस्वत्.] The sun. 2. Name of the present Manu.

વિવાદ, *s. m.* [S. *fr.* विवद् to dispute.] Discussion. 2. Controversy. 3. An argument; a dispute. 4. An appeal (in law).

વિવાદિત, *adj.* [વિવાદ + S. इत having.] Disputed; disputable; discussive. 2. Litigated.

ખોરાક બળવાન છે કે નહી એ વાત વિવાદિત છે.—હ. દા. કાં.

વિવાદી, *adj.* [S. विवादिन्.] Disputing; contending. 2. Litigating; quarrelling. 3. *s. m.* A litigant; a plaintiff; an appellant.

વિવાસન, *s. n.* [S. *fr.* विवस् to dwell abroad.] Banishment; sending into exile.

વિવાહ, *s. m.* [S. *fr.* विवह् to marry.] Betrothal. 2. Marriage; wedlock.

Id. વિવાહ કરવો To betrothe. વિવાહ માંડવો To begin the ceremony of marriage. વિવાહ તોડવો —ફોક કરવો To break a promise of marriage.

Prov. વિવાહનાં ગીત વિવાહઅવસરે જ ગવાય Everything is good in its season. વિવાહ પહેલાં માંડવો શો ? Call not a surgeon before you are wounded. વિવાહની વરશી Funeral instead of marriage. વિવાહની વરશી કરવી To impede an auspicious occasion. 2. To turn good into bad. વિવાહથી રૂડું શું ? Marriage marks an important period in a man's life. વિવાહ માંડી જુવો, ને ઘર ઉકેલી જુવો One cannot previously form an idea of what a marriage or a house will cost. વિવાહ વીત્યો, ને મોડ ચાલશે When the cow is old, she is soon sold.

વિવાહપત્રી, *s. f.* [વિવાહ + S. पत्र a letter.] An invitation for attending a marriage ceremony. 2. A marriage deed.

એ વિવાહપત્રીમાં લખે પણ છે.—હ. દા. કાં.

વિવાહવાજન, *s. n.* [વિવાહ+S. वादित्र music.] A marriage ceremony and such other festive occasions in which musical instruments are played.

વિવાહિત, *adj.* [See વિવાહ.] Married.

વિવિધ, *adj.* [S. *fr.* वि excessively + विधा kind.] Various; diverse; of many kinds or various denominations; sundry; manifold.

વિવૃત, *adj.* [S. *fr.* विवृ to unfold; to cover up.] Open; evident; clear. 2. Extensive; large; spacious. 3. Expounded; explained.

વિવેક, *s. m.* [S. *fr.* विवच् to distinguish.] Etiquette. 2. Politeness. 3. Discretion; discrimination. 4. Consideration; investigation. 5. Shrewdness. 6. Judgment; common sense.

વિવેકજ્ઞાન, *s. n.* [વિવેક+S. ज्ञान knowledge.] The faculty of discrimination.

વિવેકદર્શી, *s. m.* [વિવેક+S. दर्शिन् seeing.] A discerning man. 2. *adj.* Discriminating.

વિવેકબુદ્ધિ, *s. f.* [વિવેક + S. बुद्धि intellect.] Power of discrimination; judgment.

વિવેકયુક્ત, *adj.* [વિવેક + S. युक्त possessing.] Polite; courteous. 2. Sensible.

વિવેકી, *adj.* [See વિવેક.] Judicious; discriminating. 2. Discreet. 3. Polite. 4. Shrewd. 5. Intelligent.

વિવેચક, *s. m.* [See વિવેક.] One who discusses; a commentator. 2. An expounder.

વિવેચન, *s. n.* [See વિવેક.] Comments; discussion. 2. Expounding; exposition.

વિશદ, *adj.* [S.] Clear; pure; pellucid; spotless. 2. Bright; shining; beautiful. 3. White. 4. Evident; manifest. 5. Calm; at ease.

વિશદ વિસ્તરી વિચારી વદો વાણી તેહ.—રત્નેશ્વર.

વિશાખા, *s. n.* [S.] The 16th lunar mansion consisting of two stars. 2. *s. f.* [વિ + S. शाखा a branch.] A branchlet (usually in the compound શાખાવિશાખા).

વિશાખા ચંદ્રની પાછળ લાગુ રહે એમાં શી નવાઇ !–અ. ઉ. યા.

વિશાંપતિ, *s. m.* [S.] A king; the head of a clan.

વિશારદ, *adj.* [S.] Clever; proficient in; conversant with. 2. Wise; learned.

વિશાળ, *adj.* [S. विशाल.] Large; spacious; broad; wide; extensive; vast. 2. Great.

વિશાળતા, *s. f.* [વિશાળ+S. ता a suffix forming a noun.] Largeness; extensiveness; vastness; width; spaciousness. 2. Greatness.

વિશિખ, *adj.* [વિ +S. शिखा crest.] Crestless; crownless; pointless. 2. *s. n.* An arrow.

વિશિષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* विशि to define; to particularise.] Distinguished; distinct; special; particular. 2. Best; excellent; uncommon. 3. Characterised by; having; endowed with. 4. Peculiar; distinctive.

વિશિષ્ટતા, *s. f.* [વિશિષ્ટ+S. ता a suffix forming a noun.] Distinction; speciality. 2. Excellence; superiority. 3. Peculiarity; distinctiveness.

વિશિષ્ટાદ્વૈતવાદ, *s. m.* [વિશિષ્ટ + S. अद्वैत identity+वाद doctrine.] A doctrine of Ramanuja which regards Brahman and Prakriti as identical and real entities.

વિશુદ્ધ, *adj.* [See વિશુદ્ધિ.] Purified; cleansed. 2. Pure; free from vice. 3. Spotless; stainless. 4. Unadulterated. 5. Accurate; correct.

વિશુદ્ધતા, *s. f.* [વિશુદ્ધ+S. ता a suffix forming a noun.] Purity. 2. Stainlessness. 3. Unadulteratedness. 4. Cleanliness. 5. Accuracy.

વિશુદ્ધિ, *s. f.* [S. *fr.* विशुध् to purify.] Complete purity. 2. Sanctification; purification. 3. Rectification. 4. Accuracy.

વિશે, Same as વિષે *q. v.*

વિશેક, વિશેષ, } *s. m.* [See વિશિષ્ટ.] Particularity. 2. Distinction; difference. 3. A distinguishing quality; a characteristic. 4. *adj.* Particular; especial. 5. Singular; peculiar. 6. Additional. 7. Characterised by. 8. Distinguished.

Id. વિશેષ એટલું જ છે The only difference is this. વિશેષમાં કહેવું To add; to conclude by saying. હું કાંઇ વિશેષ નથી કરતો I am doing no more than what I ought to do. વિશેષ-વિશેષે કરીને In particular; especially; particularly.

ઓઝા ચાંચડ મચ્છર વિશેક.—પ્રેમાનંદ.

વિશેષણ, *s. n.* [See વિશિષ્ટ.] An attribute. 2. An adjective (in Gram.).

Id. વિશેષણ આપવું-લગાડવું To apply an attribute to; to compare with.

વિશેષતા, *s. f.* [વિશેષ+S. ता a suffix forming a non.] Speciality; particularity. 2. Eminence; greatness.

વિશેષતઃ, *adv.* [S.] Especially; particularly.

વિશેષનામ, *s. n.* [વિશેષ+S. नामन् a name.] A proper noun (in Gram.).

વિશેષ્ય, *s. n.* [See વિશિષ્ટ.] A word qualified by an adjective (in Gram.).

વિશ્રબ્ધ, *adj.* [S. *fr.* विश्रंभ् to confide.] Confidential; trustworthy. 2. Fearless; calm.

વિશ્રમવું, *v. i.* [See વિશ્રાંતિ.] To take rest; to repose. 2. To cease or stop from work.

વિશ્રંભ, *s. m.* [See above.] Trust; confidence. 2. A secret. 3. Rest; relaxation.

વિશ્રવસ્, વિશ્રવા, } s. m. [S. विश्रवस्.] Name of the father of Ravana.

વિશ્રાંત, *adj.* [See below.] Calm; tranquil. 2. Rested; reposed.

વિશ્રાંતિ, *s. f.* [વિ + S. श्रम् to repose.] Rest; repose. 2. Relief.

વિશ્રામ, *s. m.* [See વિશ્રાંતિ.] A resting place; a place of repose. 2. Rest; repose. 3. A home; a house.

" વિશ્રામમાં વિશ્રામ લો, " કહ્યું એમ દ્વિજને ત્યાં.—વલ્લભ.

વિશ્રુત, *adj.* [વિ + S. श्रु to hear.] Well-known; celebrated; renowned.

વિશ્લિષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* विश्लिष् to burst.] Separated; disunited; disjoined.

વિશ્લેષ, *s. m.* [See above.] Separation. 2. Analysis.

વિશ્લેષક, *s. m.* [See વિશ્લિષ્ટ.] An insulator.

વિશ્લેષણુ, *s. n.* Same as વિશ્લેષ *q. v.*

વિશ્વ, *s. n.* [S.] The universe; the world; the whole creation. 2. *adj.* All; whole.

નથી તુજ સમા, કોઇ અખિલ વિશ્વ વામા.—દયારામ.

વિશ્વકર્મા, *s. m.* [S. विश्वकर्मन्.] Name of the architect of gods. 2. A carpenter. 3. The Supreme Being.

વિશ્વકારણુ, *s. n.* [વિશ્વ+S. कारण a cause.] The cause of the world; the creator of the world; God.

વિશ્વદેવ, *s. m. pl.* [વિશ્વ+S. देव a god.] Name of the ten particular deities. They are વસુ, સત્ય, ઋતુ, દક્ષ, કાલ, કામ, ધૃતિ, કુરુ, પુરૂરવા and માદ્રવ.

વિશ્વનાથ, *s. m.* [વિશ્વ+ S. नाथ a lord.] The creator or the lord of the universe; God.

વિશ્વભર, *s. m.* [વિશ્વ + S. भृ, भर् to fill.] The nourisher of the universe; God. 2. An epithet of Vishnu or of Indra.

વિશ્વંભરા, *s. f.* [See above.] The earth.

વિશ્વરૂપ, *s. m.* [વિશ્વ+S. रूप form.] He whose form is the world; God. 2. *adj.* Omnipresent.

વિશ્વવ્યક્તિ, *s. f.* [વિશ્વ + S. व्यक्ति an individual.] A person; an individual of the world.

ન કેમ કરવી હવે રમત વિશ્વવ્યક્તિ થકી.—કલાપિ.

વિશ્વવ્યાપક, વિશ્વવ્યાપી, } *s. m.* [વિશ્વ + S. व्याप् to pervade.] He who pervades through the whole world; God.

વિશ્વસનીય, *adj.* [See વિશ્વાસ.] Trustworthy; reliable. 2. Capable of inspiring confidence.

વિશ્વાત્મા, *s. m.* [વિશ્વ + S. आत्मन् the soul.] *Anima mundi*; the Soul of the universe; God. 2. Brahman.

વિશ્વાધાર, *s. m.* [વિશ્વ+S आधार support.] The support of the world; God.

વિશ્વાનર, *s. m.* [S.] An epithet of Savitree.

વિશ્વામિત્ર, *s. m.* [S.] Name of a celebrated sage. He was Kshatriya by caste and the son of Gadhi.

વિશ્વાસ, *s. m.* [S. *fr.* विश्वस् to confide in.] Confidence; faith; trust; assurance; reliance. 2. Belief.

Id. વિશ્વાસ આપવો-દેવો To pledge one's faith; to assure; to guarantee; to promise. વિશ્વાસ કરવો -મૂકવો-રાખવો To place confidence or faith in. વિશ્વાસે રહેવું To rely upon. વિશ્વાસે મરવું To suffer from a breach of promise or faith. -ના ઉપર વિશ્વાસ બેસવો To trust; to rely upon. વિશ્વાસ બેસાડવો To create confidence.

વિશ્વાસઘાત, *s. m.* [વિશ્વાસ + S घात killing.] Breach of trust ; violation or abuse of confidence reposed; treachery; perfidy.

વિશ્વાસઘાતી, *adj.* [See above.] Abusing or violating confidence; betraying; treacherous; faithless. 2. *s. m.* A traitor.

Prov. વિશ્વાસઘાતી મહાપાપી Breach of trust is the greatest sin.

વિશ્વાસપાત્ર, Same as વિશ્વસનીય *q. v.*

વિશ્વાસી, Same as વિશ્વાસુ *q. v.* 2. Believing in Christ as the Saviour. 3. *s. m. f. n.* A Native Christian.

Id. વિશ્વાસીધર્મ The religion which commands faith in Christ as the Saviour; Christianity.

વિશ્વાસુ, *adj.* [See વિશ્વાસ.] Trustworthy. 2. Simple; credulous. 3. Believing.

વિશ્વેશ, વિશ્વેશા, વિશ્વેશ્વર, } *s. m.* [વિશ્વ + S. ईश, ईश्वर God.] The lord of the universe; God.

વિષ, *s. n.* [S.] Poison; venom. 2. Malice; grudge.

Id. વિષ આપવું-દેવું-ખવડાવવું To poison (a person, an animal). વિષ ચઢવું To be affected by a poison. વિષ ઉતરવું To subside (of the effects of a poison). વિષ ઉતારવું To remove the effects of a poison by an antidote. વિષ મારવું To remove the poisonous properties of a drug. 2. To pacify one's anger or malice.

વિષખાપરો, *s. m.* Name of a plant. Boerhavia verticillata N. O. Nyctaginæ.

વિષઘ્ન, Same as **વિષહર** *q. v.*

વિષણ્ણ, *adj.* [S. *fr.* विषद् to despair.] Dejected; sad; melancholy.

વિષધર, *s. m.* [વિષ+S. धृ to hold.] A snake; a serpent; a cobra.

વિષપ્રકરણ, *s. n.* [વિષ + S. प्रकरण treating.] Toxicology.

વિષમ, *adj.* [વિ+S. सम even; equal.] Unequal. 2. Uneven; having a rough or rugged surface. 3. Odd; uneven. 4. Hostile; inimical. 5. Having no equal; matchless. 6. Difficult; mysterious; hard to understand. 7. Painful; troublesome. 8. Dangerous; fearful. 9. Adverse; unfavourable. 10. Different. 11. Oblique. 12. Unusual. 13. Intermittent (as fever).

વિષમ અપૂર્ણાંક, *s, m.* [વિષમ & S. अपूर्ण incomplete+अंक a number.] An improper fraction.

વિષમઉષ્મામાની, *adj.* [વિષમ+ S. उष्मा heat +मान measuring.] Poikilothermic.

વિષમકલલ, *s. n.* [વિષમ +S. कलल a fœtus.] A heterozygote.

વિષમજ્વર, *s. m.* [વિષમ + S. ज्वर fever.] An intermittent fever; a remittent fever.

વિષમચતુર્ભુજ, *adj.* [વિષમ + S. चतुर् four+ भुज a side.] Having four sides unequal. 2. *s. n.* An unequal quadrilateral figure.

વિષમશર, *s. m.* [વિષમ+S. शर a dart.] An epithet of the God of love; Cupid.

વિષમસમચતુર્ભુજ, *s. m.* [વિષમ+S. सम equal +चतुर्भुज four-sided.] A rhomboid (in Geom.).

વિષય, *s. m.* [S.] A subject; a matter; an affair. 2. A subject; a topic. 3. The province; a sphere; a field. 4. An object of sense; an object of enjoyment. There are five objects of sense, *viz*:—શબ્દ, for the ear; રૂપ, for the eye; રસ, for the tongue; ઘ્રાણ or ગંધ for the nose; and સ્પર્શ, for the skin. 5. Enjoyment or gratification of passions. 6. Sexual enjoyment.

Id. વિષય કાઢવો To open a subject in conversation. વિષય લેવો To take up a subject to talk about. 2. To choose a subject. જુદો વિષય A different subject; a digression; a matter not connected with the subject in hand. વિષય કરવો To have sexual intercourse.

વિષયક, *adj.* [વિષય + S. क relating to.] Relating to a subject or an object (at the end of a compound).

વિષયભોગ, *s. m.* [વિષય+S. भोग enjoyment.] Enjoyment of the pleasures of senses.

વિષયસુખ, *s. n.* [વિષય+ S. सुख happiness.] The pleasures of the senses; sexual pleasure.

વિષયાતીત, *adj.* [વિષય + S. अतीत passed.] Being beyond the reach of the senses.

વિષયાત્મક, *adj.* [વિષય+ S. आत्मक consisting of.] Consisting of worldly objects; carnal; sensual.

વિષયાનંદ, *s. m.* [વિષય + S. आनंद pleasure.] Gratification of the sexual desire.

વિષયાંતર, *s. n.* [વિષય + S. अंतर another.] Treating a different subject; a digression.

વિષયાંધ, *adj.* [વિષય+S. अंध blind.] Blinded by the pleasures of the senses; engrossed in the pleasures of the senses.

વિષયાશ્રિત, *adj.* [વિષય+ S. आश्रित dependent on.] Relating to the subject; concentred in the subject.

વિષયાશ્રિત વા પદાર્થનિષ્ઠ સૌજન્ય મળી આવે છે.—**નં. કે. દી.**

વિષયાસક્ત, *adj.* [વિષય+S. आसक्त devoted.] Attached or devoted to the pleasures of the senses; sensualist.

વિષયાસક્તિ, *s. f.* [See above.] Addiction or devotion to pleasures of sense; sensuality.

વિષયી, *adj.* [S. विषयिन्.] Engrossed in gratifying the senses; engaged and interested in worldly affairs. 2. Sensual; carnal; lustful; voluptuous. 3. [See **વિષય.**] Pertaining to; regarding (at the end of a compound).

વિષયે, *prep.* [See **વિષય.**] In the matter of; about; with regard to; concerning.

વિષવૃક્ષ, *s. n.* [વિષ + S. वृक्ष a tree.] A poisonous tree.

વિષહર, *adj.* [વિષ + S. हृ, हर् to remove.] Removing the effects of a poison. 2. *s. n.* An antidote.

વિષાણ, *s. n.* [S.] A horn.

વિષાદ, *s. m.* [See **વિષણ્ણ.**] Dejection. 2. Grief; sorrow. 3. Malice; rancour. 4. Despair.

નિંદા કીધે વ્યસનની, વ્યસની ધરે વિષાદ.—**દલપતરામ.**

ઊભો રહીને વિષાદપૂર્ણ ચિંતા કરતો હતો.—**ના. હે.**

વિષાદી, *adj.* [See **વિષણ્ણ.**] Dejected. 2. Sorry. 3. Malicious. 4. Despairing.

વિષુવ, *s. n.* [S.] The first point of Aries or Libra into which the sun enters at the vernal or autumnal equinox; the equinoctial point; an equinox.

વિષુવરેખા, *s. f.* [વિષુવ+S. रेखा a line.] The equinoctial line.

વિષુવવૃત્ત, *s. n.* [વિષુવ + S. वृत्त a circle.] The equator.

વિષુવાંશ, *s. m.* [વિષુવ+ S. अंश a degree.] The right ascention.

વિષૂચિકા, *s. f.* [S.] Cholera.

વિષે, *prep.* [See વિષયે.] About; concerning; respecting; regarding. 2. On the subject of; in the matter of; on the business of; with regard to. 3. In; into.

વિષ્કંભક, *s. m.* [S.] An interlude in a drama explaining the plot and the connections of the plot.

વિષ્ટર, *s. m.* [S.] A seat made of kusha grass; the seat of a presiding priest in a religious ceremony.

વિષ્ટા, *s. f.* [S. *fr.* विष् fœces.] Excrement; fœces; ordure.

વિષ્ટિ, *s. f.* [S. *fr.* विष् to go.] A mission for peace; negotiations for peace. 2. Negotiations. 3. An occupation. 4. Wages.

સંધિ કરાવવા શુભ વિષ્ટિ લાવ્યો.—દલપતરામ.

કૌરવોને ત્યાં વિષ્ટિ કરવાને ગયા.—હ. ઢા. કાં.

વળતી વિમાસે તે સુંદરી વિષ્ટિએ વિધાએ ધરી.—ભાલણ.

વિષ્ણુ, *s. m.* [S. *fr.* विष् to pervade.] God. 2. Vishnu; the second deity of the Hindu triad. 3. Name of a metre, each foot containing 24 syllables.

વડી પ્રિય વિષ્ણુ સુરેશ્વર ને વળી, તે પરમેશ્વરને પ્રિય તેવી.
—દલપતરામ.

વિષ્ણુતેજ, *s. n.* [વિષ્ણુ+ S. तेजस् light.] Ghee (so called by the Brahmanas).

વિષ્ણુપદ, *s. n.* [વિષ્ણુ+S. पद a place; a foot.] The sky; atmosphere. 2. The foot of Vishnu.

વિષ્ણુપુરાણ, *s. n.* [વિષ્ણુ+S. पुराण a legend.] Name of one of the most celebrated of the eighteen Puranas.

વિષ્ણુલોક, *s. m.* [વિષ્ણુ + S. लोक a world.] Vishnu's world; heaven.

વિસંગત, *adj.* [વિ+S. संगत fitted] Ill-fitted; incongruous; unharmonious.

વિસંગતિ, *s. f.* [See above.] Incongruity.

વિસફોટક, Same as વિસ્ફોટક *q. v.*

વિસમવું, Same as વીસમવું *q. v.*

વિસરભોળું, Same as વીસરભોળું *q. v.*

વિસરવું, Same as વીસરવું *q. v.*

વિસરાવું, Same as વીસરાવું *q. v.*

વિસર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* विसृज् to abandon.] The soft aspirate (written as :) in Gujarati. 2. Abandonment.

વિસર્જન, *s. n.* [See above.] Act of sending away; dismissal. 2. Dissolution (of an assembly). 3. Allowing (the deity invoked) to go.

વિસર્જિત, *adj.* [See વિસર્ગ.] Dismissed. 2. Dissolved (of a meeting). 3. Allowed to go (of a deity invoked).

વિસાત, Same as વીસાત *q. v.*

રાજા રાણા અકડ શેના વિસાત શી તમ રાજ્ય તણી.—મલબારી.

વિસામો, Same as વીસામો *q. v.*

સ્વજનશરણે વિસામા ને વિરામ સદા મળે.—લલિત.

વિસાર, Same as વીસારો *q. v.*

હુંથી સ્મૃતિજ્ઞાન વિસાર થાય.—ના. દ. ક.

વિસારવું, Same as વીસારવું *q. v.*

વિસારો, Same as વીસારો *q. v.*

Id. વિસારે પડવું To be forgotten; to be out of mind.

તેણે આ વાત વિસારે પડીને કેટલીક મુદ્દતે વહુને કહ્યું.-હ. ઢા. કાં.
આપણાં કામો કાળે વિસારે પડે છે ને નાશ પામે છે.-મ. ન. દ્વિ.

વિસ્તરણ, *s. n.* [See વિસ્તાર.] Extention; expansion.

વિસ્તરવું, *v. i.* [See વિસ્તાર.] To be extended; to be expanded.

વિસ્તાર, *s. m.* [S. *fr.* विस्तृ to spread.] Extent; expansion. 2. Amplitude; magnitude. 3. The area of a land. 4. Progeny; descendants. 5. Details; full particulars.

વિસ્તારવું, *v. t.* [See above.] To extend. 2. To expand. 3. To say in details.

વિસ્તીર્ણ, *adj.* [See વિસ્તાર.] Extensive; vast; roomy; great; broad; extended.

વિસ્તીર્ણતા, *s. f.* [વિસ્તીર્ણ + S. ता a suffix forming a noun.] Expansion; breadth; largeness; vastness.

વિસ્તૃત, *adj.* [See વિસ્તાર.] Spread; expanded; diffused. 2. Broad. 3. Prolix; ample.

ઉત્સાહ માય નહિ વિસ્તૃત ચિંતા થાય.—મ. ન. દ્વિ.

વિસ્થાન, *s. n.* [S. *fr.* विस्था to stand apart.] Displacement.

વિસ્ફોટક, *s. m.* [S. विषपुष्पक.] Name of a skin disease in which there are boils all over the body.

વિસ્મય, *s. m.* [S. *fr.* विस्मि to wonder at.] Surprise; astonishment; wonder.

Id. વિસ્મય પામવો-થવો To be surprised or astonished.

વિસ્મયકારક, **વિસ્મયકારી**, *adj.* [વિસ્મય + S. कृ to do.] Astonishing; surprising.

વિસ્મરણ, *s. n.* [S. *fr.* विस्मृ to forget.] Forgetfulness; forgetting; oblivion; loss of memory.

વિસ્મિત, *adj.* [See **વિસ્મય**.] Surprised; astonished; wonder-struck.

વિસ્મૃત, *adj.* [See **વિસ્મરણ**.] Forgotten.

વિસ્મૃતિ, *s. f.* Same as **વિસ્મરણ** *q. v.*

વિસ્રંભ, *s. m.* [S. विश्रंभ् to confide.] A confidential matter: a secret. 2. An affectionate inquiry. 3. A love-quarrel.

વિહગ, **વિહંગ**, **વિહંગડું**, **વિહંગમ**, *s. n.* [S. विहायस् the sky + गम् to go + Guj. ડું dim.] A bird.

વિહંગડાં કંઇ નાચ્યાં નિહાળ્યાં.—ચિ. પ્રે. ચિ.

વિહરવું, *v. i.* [See **વિહાર**.] To sport; to amuse oneself. 2. To go.

કૌમારનિકુંજ વિહરજો, મુરલીધર પ્રમુદિત બનજો.—લલિત.

વિહરાવવું, *v. t.* [See **વિહરવું**.] To amuse. 2. To lead.

ત્યાં અમને વિહરાવ પ્રભુ.—લલિત

વિહાણવું, *v. i.* [S. विहा to abandon.] To pass away; to expire.

વિહાય, *s. n.* [S. विहायस्.] The sky; atmosphere. 2. A bird.

વિહાર, *s. m.* [S. *fr.* विहृ to amuse.] Dalliance; pleasure; sport; play; pastime. 2. Walking for pleasure; airing. 3. A place used by Jainas or Buddhists for prayer; a convent. 4. A park; a pleasure-garden. 5. A temple. 6. A palace.

Id. વિહાર કરવો To play. 2. To die (said of a Jaina priest).

પરમાત્મામાં જ પ્રત્યેક પ્રાણીનો છેવટનો વિહાર છે.—કલાપિ.

વિહારી, *adj.* [See above,] Sporting: amusing oneself. (Generally at the end of a compound.)

વિહિત, *adj.* [S.] Ordered; prescribed. 2. Placed; deposited.

વિહીન, *adj.* [S. *fr.* विहा to leave.] Separated from; deprived of; being without; devoid of; destitute of.

વિહીલું, Same as **વીલું** *q. v.*

વિહુણું, **વિહોણું**, Same as **વિહિન** *q. v.*

એણી પેરે રે વિહુણો શૂર થઇ જાય છે.—વલ્લભ.

અર્કનું તૂરના અવનિમાં પડ્યું, વાસનાવિહોણું શાંત.—ધીરો.

વિહ્વલ, **વિહ્વળ**, *adj.* [S. विह्वल *fr.* विह्वल् to stagger.] Embarrassed; confused; uneasy; agonized. 2. Alarmed. 3. Afflicted; distressed.

મન વધારે ને વધારે વિહ્વળ બનતું ગયું.—પુ. વિ. મા.

વિહ્વલતા, **વિહ્વળતા**, *s. f.* [વિહ્વલ, વિહ્વળ + S. ता a suffix forming a noun.] Embarrassment; confusion of the mind; agonized state. 2. Affliction. 3. Fear; alarm.

વિળાલો, *s. m.* [See **વિહ્વળ**.] A fool; a person whose mind is confused.

વીઆણ, *s. n.* [See below.] Giving birth; delivering a young one.

વીઆવું, *v. i.* [S. वी to conceive.] To bring forth; to deliver (a child).

વીખણું, *s. n.* [See **વિષ**.] Enmity; disunion.

વીખરવું, **વીખરાવું**, *v. i.* [See **વિખેરવું**.] To be scattered; to go away in disorder; to be separated.

વીખવું, *v. t.* [See **વીખેરવું**.] To tear and scatter through anger, excitement or sorrow.

Id. લટીઆં વીખવાં To tear and scatter the hair through anger, etc.

વીખેરવું, *v. t.* [S. विष्किर् to scatter.] To cause to go away; to scatter.

વીખેરાવવું, *v. t.* [See **વીખેરવું**.] To get scattered; to get spread; to cause to separate.

વીખેરાવું, Same as **વીખરાવું** *q. v.*

વીઘરવું, *v. i.* To be melted; to be dissolved. 2. To be dispersed or scattered. 3. To be confused; to be embarrassed. 4. To be disheartened; to be dispirited.

વીઘરાવવું, *v. t.* To cause to melt. 2. To make confused. 3. To cause to be dispirited.

વીઘરાવું, Same as **વીઘરવું** *q. v.*

વીઘરો, *s. m.* [See **વિગ્રહ.**] A quarrel; disagreement.

વીઘું, *s. n.* [S. वि particularly + घात a group.] A square measure equal to about one-third of an acre; a bigha.

વીઘો, *s. m.* Same as **વીઘું** *q. v.*

વીઘોટી, *s. f.* [**વીઘું** + S. वृत्ति state.] An assessment on land collected per bigha. 2. An assessment (generally).

વીગ્ર, Same as **વ્યગ્ર** *q. v.*

કહો સ્વામી તમો કયાંથી થયા વીગ્ર.—પ્રેમાનંદ.

વીંઘો, *s. m.* Same as **વીઘું** *q. v.*

વીંઘું, Same as **વીઘું** *q. v.*

વીચિ, Same as **વિચિ** *q. v.*

વીચિમાળ, *s. f.* [**વીચિ**+S. माला a garland.] A series of waves. 2. *s. m* An ocean.

ઉંચી નીચી ઘણી વીચિમાળ ઉપર આણ સમ સરી રે —ગો. મા. ત્રિ.

વીછળવું, *v. t.* [**વિ**+S. क्षल् to wash.] To wash clean; to cleanse.

વીછળાવવું, *v. t.* [See above.] To get cleansed; to get washed.

વીછળાવું, *v. i.* [See **વીછળવું.**] To be cleansed; to be washed.

વીછી, } *s. m.* [S. वृश्चिक.] A scorpion.
વીછુ, }

વીજ, *s. f.* [S. विद्युत्.] Lightning.

વીજણવારા, *s. m. pl.* Same as **વીજન** *q. v.*

વીજણો, *s. m.* [S. व्यजन.] A fan; a pankha.

Id. વીજણો નાખવો-ફુડાડવો To fan with a fan.

વીજતેજ, *s. n.* [**વીજ**+S. तेजस् light.] The glow of lightning.

વીજન, *s. n.* [S. वाज् to fan.] Fanning. 2. A fan.

વીજવું, *v. t.* [See **વીજન.**] To fan. 2. To swing; to whirl round in the air. 3. To fan a fire.

વીજળી, Same as **વીજ** *q. v.*

વીજળીકોટો, *s. m.* Name of a game for children.

વીંછી, Same as **વીછી** *q. v.*

વીંજણો, Same as **વીજણો** *q. v.*

વીંજવું, Same as **વીજવું** *q. v.*

વીંઝણું, Same as **વીજન** *q. v.*

વીંઝણો, Same as **વીજણો** *q. v.*

નવી રે હાંડીથી જો કે વીંઝણો રમણે ચઢયો.—ના. દ. ક.

વીંઝવું, Same as **વીજવું** *q. q.*

સાતે સુંઠ વીંઝીને વીજળીની સાટથી લગાવીશ.—કે. હ. ધ્રુ.

વીઠી, Same as **વીંટી** *q.*

વીટો, Same as **વીંટો** *q. v.*

વીણ, Same as **વિના** *q. v.* 2. *s. f.* Labour-pain.

વીણવું, *v. t.* [S. विनी to remove; to take away.] To clean. 2. To select. 3. To collect; to glean; to gather; to pick up; to pluck. 4. To pick up and separate (extraneous particles from corn).

Id. દાણા વીણવા To pick up extraneous particles; to glean. ફૂલ વીણવાં To pick up or pluck flowers. વલખાં વીણવાં To make ineffectual efforts. ચીથરાં વીણવાં To put on rags.

વીણા, *s. f.* [S.] Name of a musical instrument; a lute.

વીણાચૂંટા, *s. m. pl.* [**વીણ**+**ચૂંટવું** to prick.] The bitings or pangs of hunger. 2. Uneasiness.

વીણાધારી, *adj.* [**વીણા**+S. धृ to hold.] Holding a lute. 2. *s. m.* An epithet of Narada.

વીણાપાણિ, *adj.* [**વીણા** + S. पाणि the hand.] Having a lute in the hand. 2. *s. m.* An epithet of Narada.

વીણામણ, } *s. n.*
વીણામણી, } *s. f.* [See **વીણવું.**] Extraneous particles coming out from corn when it is gleaned. 2. The wages for gleaning corn.

Prov. ધૂળમાં વીણામણ કાંકરા Nothing can come out of nothing.

વીણાવવું, *v. t.* [See **વીણવું.**] To get gleaned. 2. To get plucked. 3. To cause to put on (rags).

વીણાવું, *v. i.* [See **વીણવું.**] To be gleaned. 2. To be plucked.

વીંટણીઓ, *s. m.* [See **વીંટવું.**] A reel of thread.

વીંટલા, *s. m. pl.* Name of the ear-ornaments worn by women.

વીંટલી, *s. f.* Name of a nose-ornament worn by women.

વીંટલો, *s. m.* [**વીંટવું**+**લો** dim.] A round roll; a roll; a roll of bedding. 2. Same as **વીંટલી** *q. v.*

વીંટવું, *v. t.* [S. वेष्ट् to surround.] To wrap; to encircle. 2. To roll; to twine; to wind. 3. To hem in; to encompass.

Id. વીંટી લેવું-વળવું To surround; to encircle.

વીંટાળવવું, *v. t.* [See **વીંટાળવું.**] To get wrapped or rolled. 2. To cause to encircle.

વીંટાળવું, *v. i.* [See **વીંટાળવું.**] To be rolled round. 2. To be encircled.

વીંટાવવું, *v. t.* [See વીંટવું.] To get rolled. 2. To cause to twine or roll. 3. To get wrapped.

વીંટાવું, *v. i.* [See વીંટવું.] To be wrapped. 2. To be rolled, twined or wound.

વીંટાળવું, *v. t.* [See વીંટવું.] To roll round. 2. To encircle. 3. To wrap.

વીંટાળાવવું, *v. t.* [See વીંટાળવું.] To cause to be folded up. 2. To get rolled round. 3. To get wrapped or packed up.

વીંટાળાવું, *v. i.* [See વીંટાળવું.] To be rolled round. 2. To be wrapped. 3. To be encircled.

વીંટાળો, Same as વીંટલો *q. v.*

વીંટી, *s. f.* [See વીંટવું.] A ring (to be put on a finger).

વીંટો, Same as વીંટલો *q. v.*

વીઢારવું, *v. t.* [See વધારવું.] To nourish; to maintain. 2. To manage to support under difficulties and sufferings.

વીત, Same as વિત *q. v.* 2. *adj.* [વિ+S. इत gone.] Gone away; devoid of; freed from.

વીતક, *s. f.* [See વીતવું.] The thing experienced. 2. Misery; suffering.

વીતક વર્ણવતાં વધે ગ્રીષ્મવર્ણન ગ્રંથ.—દલપતરામ.

વીતકડાં, *s. n. pl.* [વીતક+ડાં dim.] Sufferings; troubles.

વીતકવાર્તા, *s. f.* [વીતક+S. वार्ता a story.] A narration or story of one's past sufferings or experience.

વીતરાગ, *adj.* [વીત+S. राग pleasure.] Free from passions; calm; tranquil. 2. *s. m.* A sage with subdued passions. 3. A Jaina તીર્થંકર.

વીતવું, *v. i.* [વિ+S. इत gone.] To elapse; to expire; to pass away. 2. To happen; to come to pass. 3. To be obliged to suffer or undergo. 4. To experience (as a calamity, misfortune, etc.)

Id. ઓરીઓ વીતવો To enjoy the pleasure of; to have a liking for something realised. વખત વીતવો-વીતી જવો To pass away; to expire (of time). માથે વીતવું To be obliged to suffer or put up with; to experience (a calamity, misfortune).

Prov. વીતી હોય તે જાણે He jests at scars that never felt a wound.

વીતાડવું, } વીતાવવું, } *v. t.* [See વીતવું.] To make suffer; to cause to suffer. 2. To harass; to afflict.

તેણે ન્હાનપણથી જ વખત વીતાડયો.—પુ. વિ. મા.

વીથિ, *s. f.* [S.] A road; a way.

વીદારવું, Same as વિદારવું *q. v.*

વીનતડી, } વીનતી, } Same as વિનતિ *q. v.*

કુશળકથા પૂછી તે મુહને, વીનતડી નવ દાખી.—ભાલણ.

વીનવવું, Same as વિનવવું *q. v.*

વીંધ, *s. n.* [See વીંધવું.] A hole; a bore.

વીંધણી, *s. f.* [See વીંધવું.] A drill; an apparatus for boring a hole.

વીંધણું, *s. n* [See વીંધવું] A chisel.

વીંધવું, *v. t.* [S. विध् to pierce.] To pierce. 2. To bore; to perforate. 3. To make a piercing effect on the mind.

વીંધારો, *s. m.* [See વીંધવું.] A borer; a perforator.

વીંધાવવું, *v. t.* [See વીંધવું.] To get bored or pierced. 2. To cause to perforate.

વીંધાવું, *v. i.* [See વીંધવું.] To be pierced; to be bored; to be perforated. 2. To be afflicted or to have a piercing effect on the mind. 3. To be experienced.

વીફરવું, *v. i.* [વિ + S. स्फुर् to dart.] To be infatuated; to be maddened. 2. To be provoked. 3. To lose temper. 4. To turn round.

વીફરાવવું, *v. t.* [See વીફરવું.] To cause to be infatuated or agitated. 2. To give a cause to lose temper.

વીફરેલ, } વીફરેલું, } *adj. m. f. n.* [See above.] Porvoked; infatuated; maddened.

વીમાખત, *s. n.* [વીમો + P. खत a document.] An insurance policy.

વીમાચિટ્ઠી, *s. f.* [વીમો+ચિટ્ઠી a note.] A policy of insurance; a note of protection.

વીમાદલાલ, *s. m.* [વીમો+દલાલ an agent.] An insurance-agent.

વીમાવાળો, *s. m.* [વીમો + વાળો having.] An under-writer; an insurance-agent; an assurer. 2. One who undertakes the risk to which another is exposed.

વીમો, *s. m.* [વિ+ S. मा to measure.] Insurance. 2. A venture; an enterprise. 3. A risk.

Id. વીમો ઉતરાવવો To get insured. વીમો ઉતારવો To ensure. વીમો લેવો To risk.

વીયડો, Same as વીરડો *q. v.*

વીયાણ, Same as વીઆણ *q. v.*

વીયાવું, Same as વીઆવું *q. v.*

વીર, *s. m.* [S.] A hero; a warrior; a champion. 2. The sentiment of heroism. 3. A demi-god. 4. A husband. 5. [See **વીરો.**] A brother. 6. *adj.* Heroic; brave. 7. Powerful; mighty.

Id. વીર મુકવો By spells to induce demi-gods to possess a person. વીર સાધવો To subdue a demi-god by a spell.

વીરણ, Same as **વિરણ** *q. v.* Andropogon muricatus. N. O. Graminacæ.

વીરતા, *s. f.* [વીર + S. ता a suffix forming a noun.] Heroism; bravery; championship.

વીરપત્ની, *s. f.* [વીર+S. पत्नी a wife.] The wife of a hero. 2. A brave wife.

વીરપસલી, *s. f.* The gift given by a brother to his sister on the full-moon day of Shravana.

વીરભદ્ર, *s. m.* [S.] Name of a powerful hero created by Shiva from his matted hair.

વીરરસ, *s. m.* [વીર+S. रस sentiment.] The sentiment of bravery; the heroic sentiment.

વીરલો, *s. m.* [વીર + લો dim.] A brave man; a hero.

વીરવિદ્યા, *s. f.* [વીર+S. विद्या art.] The art of getting demi-gods into one's possession.

વીરશ્રી, *s. f.* [વીર+S. श्री lustre; glory.] The glory or splendid appearance of a brave man.

વીરસાજ, *s. m.* [વીર+S. सज्ज ready.] Dress and accompaniments of a brave man.

કર્મદેવીએ વીરસાજ સજ્યો.—ના. હે.

વીરહાક, *s. f.* [વીર + હાક crying aloud.] A loud and terrible cry uttered by a warrior on the battle field; heroic cry.

વીરુધ, *s. m.* [S. विरुध्.] A creeping plant; a creeper.

તરુવર વીરુધ ઓષધિ ફળતી —રત્નેશ્વર.

વીરો, *s. m.* [See **વીર.**] A brother (addressed in fondness by the sister).

વીર્ય, *s. n.* [S.] Semen virile. 2. Strength; vigour; heroism. 3. Power; valour. 4. Potency. 5. Efficacy (of medicines).

વીર્યનાળ, *s. f.* [વીર્ય + S. नलिका a tube.] *Vas diferens.*

વીર્યમદ, *s. m.* [વીર્ય + S. मद intoxication.] The pride of prowess or valour.

વીરભૂમિ વીર્યમદમાં ઉત્તેજિત થઇ પડી.—ના. હે.

વીર્યલોભ, *s. m.* [વીર્ય+S. लुभ् to covet.] An eager desire for valour or heroism.

દ્રવ્યલોભ વીર્યલોભ કરતાં નીચી પાયરી ઉપર છે.—નં. કે. દી.

વીર્યવાન, *adj.* [વીર્ય+S. वत् having.] Brave; heroic; powerful; energetic; strong.

વીર્યસ્રાવ, *s. m.* [વીર્ય+S. स्राव a flow.] Discharge of semen virile.

વીર્યહીન, *adj.* [વીર્ય+S. हीन without.] Weak. 2. Cowardly; pusilaminous. 3. Seedless. 4. Impotent.

વીર્યાશય, *s m.* [વીર્ય + S. आशय an abode.] A seminal vesical.

વીલ, *s. n.* A covert term for half a rupee. 2. [Eng.] A will; a testment. 3. *s. f.* Name of a kind of bird. 4. [See **વહેવું.**] The tides; the flux.

વીલાત, *s. f. n.* [Ar. वलायत् a country; a native country.] The native country. 2. The soil agreeable to the produce of.

વીલાયત, Same as **વીલાત** *q. v.* 2. Great Britain.

વીલાયતી, *adj.* [See above.] English; British. 2. Gone to and returned from a foreign country. 3. Infuriated; mad; savage. 4. *s. m.* An epithet for an Arab.

વીલાયતી મીઠું, *s. n* Epsom-salt; magnesium sulphate.

વીલું, *adj. m. f. n.* [S. विलपितम् crying.] Alone; solitary; going astray; stray. 2. Being without any other person to look after or guide. 3. Perplexed; abashed. 4. Dejected; pale.

Id. વીલું પડવું To be pale through shame. વીલું મુકવું To leave alone without anybody. વીલું મોં A serious face; a dejected countenance; વીલું મોં કરવું To have a serious face through shame, disgrace or dejection.

વીશી, *s. f.* [S. विश् to enter.] A hotel (being generally situated at the entrance of a village or town); a boarding and lodging house.

વીસ, *adj.* [S. विंशति.] Twenty; 20.

વીસનખી, *adj. f.* [વીસ+નખ a nail.] Having twenty nails. 2. *s. f.* A wife.

કારણ તો ઘરઘાલણ મોઢું વીસનખી આવી વળગી છે.-નવલરામ.

વીસમવું, *v. t.* [S. विश्रम् to trust.] To trust; to confide. 2. To give as a trust.

વીસરવું, *v. t.* [S. विस्मृ to forget.] To forget. 2. To neglect. 3. To omit negligently,

who has renounced the pleasures and pursuits of this world; one who leads a secluded and contemplative life. 2. An ascetic; a hermit. 3. A particular class of religious mendicants or an individual of that class.

વેરાડી, *s. m.* Name of a particular mode of music.

વેરાણ, Same as **વેરાન** *q. v.*

વેરાણું, *adj. m. f. n.* [See **વેરવું.**] Scattered. 2. Sawed. 3. Spread.

વેરાન, *s. n.* [વિ+રાન a forest.] A desert; a forest.

વેરાવવું, *v. t.* [See **વેરવું.**] To cause to scatter. 2. Same as **વહેરાવવું** *q. v.* 3. To get spread.

વેરાવું, *v. i.* [See **વેરવું.**] To be scattered. 2. Same as **વહેરાવું** *q. v.* 3. To be spread.

Id. વેરાઇ જવું To become threadbare by being drawn in different directions (of a garment). 2. To overflow; to overdo (said when a thing is being overdone by a person).

વેરી, *s. m. f.* [S. वैरिन्.] A foe; an enemy. 2. *adj.* Hostile; inimical. 3. Revengeful.

વેરે, *prep.* [S. *fr.* वृ to choose.] To; with.

Id. ની-વેરે પરણવું or પરણાવવું To marry (a girl or a boy) with or to.

વેરો, *s. m* [See **વ્યવહાર.**] A tax; an assessment; a toll; a cess. 2. Leavings of food given to a night-watchman. 3. [See **વહેરવું.**] Difference; dissimilitude; distinction.

Id. વેરો નાખવો-લેવો To impose a tax.

વેરોઆંતરો, વેરોવંચો, } *s. m.* Difference; distance; distinction.

વેલ, *s. f.* [See **વેલો.**] A creeper; a creeping plant. 2. Embroidery in the form of a creeper. 3. [S. वेल् to go.] A kind of carriage drawn by bullocks; a bullock-cart. 4. A progeny; a descendant. 5. A certain mutual arrangement of giving daughters in marriage in a cyclic way.

Prov. જેની વેલે બેસીએ તેનાં ગીત ગાઇએ Set your sails as the wind blows.

વેલડી, *s. f.* Name of a plant. Convolvulus arvensis. N. O. Convolvulaceæ.

વેલણ, *s. n.* [S. वेल् to move.] A rolling pin, or a roller for making bread.

વેલણિયું, *adj. m. f. n.* [See above.] Having the cylindrical form of a rolling pin. 2. *s. n.* A small roller.

વેલા, *s. f.* Difficulty; a strait. 2. Inconvenience; distress. 3. [S.] Time; space of time; duration. 4. Season 5. Speech 6. A sea-shore.

Id. વેલા પડવી To be distressed for want of.
મંડલીક વેલા નામ રાખ્યું શ્રી હરિએ આવ્યો હરિ.-પ્રેમાનંદ.

વેલિયું, *s. n.* [See **વિલિયું.**] A half-a rupee coin. 2. [See **વેલ.**] Name of an ear ornament. 3. *adj. m. f. n.* Unmannerly; unsteady.

વેલી, *s. f.* [S. वल्ली.] A small creeper.

વેલું, Same as **વહેલું** *q. v.*

વેલો, *s. m.* [See **વેલી.**] A creeping plant; a climbing plant; a creeper. 2. A particular creeper bearing fragrant flowers. 3. Generation; progeny.

વેવ, *s. f.* Name of a kind of creeper. Cocculus villosus N. O. Menispermaceæ.
એક વેવનો વેલો લાવીને એક છેડો ઝાડને આંધ્યો.—હ. ઠા. કાં.

વેવડાવવું, Same as **વહેવડાવવું** *q. v.*

વેવડી, Same as **વેવ** *q. v.*

વેવણ, Same as **વેવાણ** *q. v.*

વેવરામણ, *s. n* [See **વેરવું.**] Getting at a cheap rate; buying at an advantage. 2. Same as **વહેવડામણ, વહેવરામણ** *q. v.*

વેવરાવવું, Same as **વહેવરાવવું** *q. v.*

વેવરાવું, *v. i.* [See **વેરવું.**] To be profited by; to be able to purchase at a cheap rate. 3. To be deceived; to be misled.

વેવલાં, *s. n. pl.* [See **વેવલું.**] Vain endeavours; fruitless exertions.

Id. વેવલાં વીણવાં To make fruitless exertions.
તમારા દેખતાં સ્વામી ગયા વીણો ન વેવલાં.—કે. હ. કુ.

વેવલું, *adj. m. f. n.* [See **વલવલવું.**] Wild; whimsical; stupid. 2. Talkative. 3. Communicative.

હનો વેવલો ને કહાવે વિવેકી.—નિષ્કુળાનંદ.

વેવા, Same as **વિવાહ** *q. v.*

વેવાઇ, *s. m.* [S. वैवाहिक.] The father of a son's wife or a daughter's husband.

વેવાણ, *s. f.* [See above.] The mother of a son's wife or a daughter's husband.

વેવાઉં, *adj. m. f. n.* [See **વિવાહ**] Engaged with pleasure in performing the various duties in connection with a marriage ceremony.

વેવાર, Same **વહેવાર** *q. v.*

વેવારીઉં, Same as **વહેવારીઉં** *q. v.*

વેવાહ, Same as **વિવાહ** *q. v.*

વેવીશાળ, વેવીસાળ, *s. n.* [See **વિવાહ.**] A betrothal; a promise to give away a girl in marriage.

પછી વેણાપાણીએ કેમ મેળવ્યું નળનું વેવીસાળ રે.—પ્રેમાનંદ.

વેવીસાળીઓ, *s. m.* [See above.] One that effects a betrothal between the bride and the bridegroom.

વેવું, Same as **વહેવું** *q. v.*

વેશ, *s. m.* [S.] Costume; dress; attire. 2. Disguise or guise. 3. A mask. 4. The toilet and ornaments worn by a woman whose husband is alive.

Id. વેશ કાઢવો-ભજવવો-લેવો To put on a disguise. 2. To play the part. વેશ કાઢવો-ઉતારવો To throw off a disguise; to show oneself in one's true character. 2. To remove the hair on the head (of a widow). વેશ બદલવો To change one's dress. 2. To change one's side or party. વેશ રાખવો To continue to keep hair on the head (of a widow).

વેશધારી, *adj.* [વેશ+S. धृ to hold.] Assuming a garb; disguised. 2. Hypocritical; dissembling. 3. *s. m.* A hypocrite; an imposter.

વેશવાળ, Same as **વેવીશાળ** *q. v.*

વેશ્મ, *s. n.* [S. वेश्मन्.] A house; an abode; a mansion; a palace; a dwelling.

વેશ્યા, *s. f.* [S.] A prostitute; a harlot; a concubine; a courtezan.

Prov. વેશ્યા ઘટાડે, જોગી વધારે (વરસ) Dissolute habits shorten one's life, while a vow of asceticism prolongs it. વેશ્યાનો છોકરો કોને બાપ કહે! What belongs to the public belongs to nobody.

વેશ્યાચારજ, *s. m.* [વેશ્યા+S. आचार्य a teacher.] The principal attendant of a courtezan. 2. One who is fond of the company of prostitutes.

વેશ્યાવાડ, *s. f.* **વેશ્યાવાડો**, *s. m.* [વેશ્યા + S. वाट an enclosure.] A place where prostitutes reside. 2. A quarrelsome or ill-behaved woman.

વેષ, Same as **વેશ** *q. v.*

વેષધારી, Same as **વેશધારી** *q. v.*

વેષ્ટન, *s. n.* [S. *fr.* वेष्ट् to surround.] A wrapper; a covering. 2. An enclosure. 3. A mantle.

વેષ્ટિત, *adj.* [See above.] Surrounded; encircled. 2. Wrapped up; dressed.

વેસણ, *s. n.* Gram flour reduced to a liquid state.

વેસર, *s. f.* [વેહ+S. सृ, सर् to move.] A nose-ring. 2. A hole made in the nose for a nose-ring. 3. *s. m.* [S.] A mule.

ઉષ્ટ્ર મહિષ ને વેસર ઘોડા.—ગિરિધર.

નાસિકા વેસર દેખીને, મણિધર ને કીર.—પ્રેમાનંદ.

વેસરી, *s. f.* [See above.] A nose-ring.

વેસવાળ, Same as **વેવીસાળ** *q. v.*

વેહ, *s. m.* [S. विध् to pierce.] A hole; a bore.

વેહેંચવું, Same as **વહેંચવું** *q. v.*

વેહેણુક, *s. f. n.* [See **વહાણું**.] The dawn; morning.

વેહેમ, Same as **વહેમ** *q. v.*

વેહેર, Same as **વહેર** *q. v.*

ધરતી વેહેરે દેજો મુજ માત.—સામળ.

વેહેરવું, Same as **વહેરવું** *q. v.*

વેહેરો, *s. m.* [See **વહેરવું**.] Distinction; difference.

આંજ્યામાં ઘણો વેહેરો રે.—નરસિંહ.

વિધાતાએ કર્યો વેહેરો રે.—ભાલણ.

વેહેરોઆંતરો, વેહેરોવંચો, Same as **વેરોઆંતરો, વેરોવંચો** *q. v.*

વેહેલ, Same as **વહેલ** *q. v.*

વેહેલું, Same as **વહેલું** *q. v.*

વેહેવણ, Same as **વહેવાણ** *q. v.*

વેહેવરાવવું, Same as **વહેવરાવવું** *q. v.* 2. To cause to be profited.

વેહેવાઈ, Same as **વહેવાઈ** *q. v.*

વેહેવાણ, Same as **વહેવાણ** *q. v.*

વેહેવાર, Same as **વહેવાર** *q. v.*

વેહેવારિયો, વેહેવારીઓ, Same as **વહેવારીઓ** *q. v.*

વેહેવારીકું, Same as **વહેવારીકું** *q. v.*

વેહેવું, Same as **વહેવું** *q. v.*

વેહેળો, *s. m.* [S. वह् to flow.] A stream; a brook; a rivulet.

વેળ, *s. f.* [See **વેળા.**] A fit; convulsions. 2. Same as વેળા *q. v.* 3. Emotion; impulse; imagination. 4. A fit of passion.

વેળા, Same as **વેલા** *q. v.*

Id. વેળા વટવી To fly away (of time). વેળા વળવી To be changed for the better (of the pecuniary circumstances of a person).

Prov. વેળા એ જ વસુ Time is money. વેળાએ મળે તે ફળો Better a small fish than an empty dish.

વેળાવેળાની છાંયડી He who swells in prosperity will shrink in adversity.

કહીંએ આવી વેળા ન પડી કારણ એ જ ભવ જી—ભાલણ.

મન જાણ્યો નળની હવાં વેળા વળતી હતી.—ભાલણ.

વસ્ત્ર વગર આ વિશ્વમાં વેળા પડે.—દલપતરામ.

વેળાસર, *adv.* [વેળા+ P. सर according to.] In due time; timely.

વેળિયું, *s. n.* [See વાળો.] An ornament made of thin gold wire.

વેળું, Same as વેંગણું *q. v.*

માટે કરી તેને વધારે વેળું પડી જાય છે.—હ. પ્રે. ત્રિ.

વેળુ, *s. f.* [S. वालुका.] Sand; gravel.

વેળુની લંકા લીધ, સ્વારથ સાધ્યો જે.—દીવાળીબાઇ.

વેળુ પીલ્યે રે તેલ ન નીકળે.—કુમુદચંદ્ર.

વેળો, Same as વેહેળો *q. v.*

વૈ, Same as વાઇ *q. v.*

Prov. વરને વૈ આવી છે He is unwilling to do his work now.

વૈકલ, *adj.* [See below.] Stupid; foolish. 2. Mischievous.

વૈકલ્પિક, *adj.* [See વિકલ્પ.] Optional. 2. Doubtful; uncertain.

વૈકલ્ય, *s. n.* [See વિકલ.] Weakness. 2. Deficiency; defect. 3. Incompetency.

વૈકુંઠ, *s. n.* [S.] The abode of Vishnu; the paradise of Vishnu.

વૈકુંઠધામા, *s. m.* Name of a metre, each foot containing twenty four syllables.

કેમ વૈકુંઠધામા વિના વિશ્વમાં, ધ્યાન ધારું, ન ધારી ખરી ધારણે.
—દલપતરામ.

વૈકુંઠવાસ, *s. m.* [વૈકુંઠ + S. वास dwelling.] Residence in the paradise of Vishnu. 2. The highest happiness after death.

વૈકુંઠવાસી, *adj.* [See above.] Dwelling in the paradise of Vishnu. 2. Deceased; late.

વૈકૃત, *adj.* [See વિકૃત.] Changed.

વૈખરી, *s. f.* [S.] The distinct utterance of an articulate sound; distinct speech. 2. The fourth order of speech. The four orders are પરા, પશ્યંતી, મધ્યમા, and વૈખરી.

નીત આપ વાણી વૈખરી.—કાળિદાસ.

એવો મન વિચારજ કરી સુર આગળ વદે વૈખરી.-ભાલણ,

વૈખરી વાણીથી કેમ વર્ણિયે રે.—મ. બ. વો.

વૈખાનસ, *s. m.* [S.] A hermit; an anchorite. 2. A Brahmana in the third order of his religious life.

વૈચિત્ર્ય, *s. n.* [See વિચિત્ર.] Strangeness. 2. Variety; diversity. 3. Peculiarity; peculiar marks. 4. Surprise.

વૈજયંત, *s. m.* [S.] The palace of Indra. 2. The banner of Indra.

વૈજયંતે વૈભવ ભયો, તેવો વૈભવ માણ્યો.—રત્નેશ્વર.

વૈજયંતિક, *s. m.* [See above.] A standard-bearer.

વૈજયંતિક તે તો થયો, ક્રમ એવો ન જાણ્યો.—રત્નેશ્વર.

વૈજયંતી, *s. f.* The black species of holy basil. 2. [See વિજય.] A necklace. 3. The particular necklace worn by Vishnu.

શોભે લાંછન પર્વતમાળ, કૌસ્તુભકંઠે વૈજયંતી.- ગિરિધર.

વૈજાત્ય, *s. n.* [See વિજાતિ.] Difference of kind or species. 2. Difference of caste. 3. Strangeness.

વૈજ્ઞાનિક, *adj.* [See વિજ્ઞાન.] Relating, belonging or pertaining to science; scientific. 2. Proficient; clever. 3. *s. m.* A scientist.

વૈણુવ, *s. n.* [S.] A forest or grove of bamboo trees.

વૈણવની પેઠ બળી મુવો.—રત્નેશ્વર.

વૈતનિક, *s. m.* [See વેતન.] A labourer; a wage-worker. 2. A stipendiary. 3. *adj.* Living on wages.

વૈતનિક થઇને તું રહ્યો. જાણ્યું એવું કમાયો.—રત્નેશ્વર.

વૈતરણી, *s. f.* [S.] The river to be crossed by a disembodied spirit on its way to the infernal regions; the Hindu Styx.

શ્રાદ્ધ કરવાની શ્રદ્ધા કરવી જી, વૈતરણી તેને તરવી જી.-પ્રેમાનંદ.

વૈતરી, *s. f.* [See વહેલું.] A female labourer.

વૈતરું, *s. n.* [See વહેલું.] Carrying loads. 2. Drudgery; hard work. 3. Forced labour.

અભ્યાસ કંટાળા ભરેલા વૈતરા જેવો થવાથી.—ગો. મા. ત્રિ.

વૈતરો, *s. m.* [See વહેલું.] A male labourer; a drudge.

વૈતાલિક, *s. m.* [S.] A bard; a minstrel. 2. A magician; especially a votary of Vetala.

વૈતાળ, Same as વેતાળ *q. v.*

વાઘ વરાહ ને વૈતાળ રે.—કાળિદાસ.

વૈતાળીય, *s. m.* Name of a metre, each foot containing ten and eleven syllables.

વૈદ, *s. m.* [S. वैद्य *fr.* विद् to know.] A doctor; a physician.

Prov. ગાંધી વૈદનું સહિયારું One helps the other in deceiving the people.

વૈદક, *s. n.* [See above.] The science of medicine.

વૈદકીય, *adj.* [See વૈદ.] Medical.

વૈદગ્ધ, } વૈદગ્ધ્ય, } *s. n* [See વિદગ્ધ.] Skill; dexterity; proficiency. 2. Shrewdness; cunningness. 3. Wit; beauty.

વૈદગ્ધ વાપર્યું બધું વણસી જ જાશે.—મ. ન. દ્વિ.

વૈદરભી, Same as વૈદર્ભી *q. v.*

વૈદર્ભ, *adj.* [S. *fr.* विदर्भ name of an ancient city.] Relating or belonging to Vidarbha. 2. *s. m.* The king of Vidarbha, and father of Damayantee. 3. *s. n.* A gum boil; septic gingivites.

વૈદર્ભી, *s. f.* [See above.] An epithet of Damayantee.

વૈદવારું, *s. n.* [વૈદ + S. कार doing.] Medical treatment.

વૈદાણી, *s. f.* [વૈદ + આણી a feminine suffix.] A woman who practices medicine. 2. The wife of a physician.

વૈદિક, *adj.* [See વૈદ.] Pertaining to the Vedas; Vedic. 2. Knowing the Vedas. 3. Scriptural.

વૈદું, *s. n.* [See વૈદ.] The profession of a physician.

Id. વૈદું કરવું To practice medicine. 2. To administer a medicine. 3. To apply a remedy. 4. To beat.

વૈડૂર્ય, *s. n.* [S.] Name of a precious stone; *lapis lazuli.*

વૈડૂર્યક, *s. n.* Glucinum; name of a chemical element.

વૈદેશિક, *adj.* [See વિદેશ.] Foreign; exotic; belonging to another country. 2. *s. m.* A stranger; a foreigner.

વૈદેહી, *s. f.* [See વિદેહ.] An epithet of Seeta.

વૈદ્ય, Same as વૈદ *q. v.*

વૈદ્યક, Same as વૈદક *q. v.*

વૈદ્યકીય, Same as વૈદકીય *q. v.*

વૈદ્યવિદ્યા, *s. f.* [વૈદ્ય + S. विद्या science.] The science of medicine.

વૈદ્યુત, *adj.* [See વિદ્યુત્] Belonging to or proceeding from lightning; electric.

વૈધરત, *s. n.* [S. वैधृति] The 27th astronomical Yoga.

વૈધર્મ્ય, *s. n.* [See વિધર્મ.] Dissimilarity; difference. 2. Impropriety. 3. Difference of duty or obligation. 4. Heterodoxy.

વૈધવ્ય, *s. n.* [See વિધવા.] Widowhood.

વૈધૃતિ, Same as વૈધરત *q. v.*

વૈનીતક, *s. n.* [S.] A palanquin.

વૈનીતકમાં બેસી ફર્યે, ગયો તે માંહે બેસી.—રત્નેશ્વર.

વૈભવ, *s. m.* [See વિભુ.] Grandeur; greatness; glory; magnificence; splendour; wealth. 2. Power; might.

વૈભવી, *adj.* [See above.] Grand; glorious; magnificent; wealthy; great; splendid; opulent. 2. Powerful; mighty.

વૈભોગ, *s. n.* [S.] Enjoyment. 2. Pleasure. 3. Grandeur; glory; wealth.

વૈમનસ્ય, *s. n.* [S.] Distraction of mind; estrangement. 2. Sadness; mental depression; sorrow. 3. Sickness.

હુસેન નિજામશાહની વચ્ચે વૈમનસ્ય થયું.—પુ. વિ. મા.

વૈમાન, Same as વિમાન *q. v.*

એરણની ચોરી, સોયનું દાન, એમ કેમ આવે વૈમાન.—ધીરો.

વૈમાનિક, *adj.* [See વિમાન.] Relating to a baloon. 2. *s. m.* An aeronaut.

વૈયાકરણ, } **વૈયાકરણી**, } *adj.* [See વ્યાકરણ.] Pertaining to the science of Grammer; grammatical. 2. *s. m.* A grammarian.

વૈર, Same as વેર *q. v.*

વૈરભાવ, Same as વેરભાવ *q. v.*

વૈરાગ, *s. m.* [See વૈરાગ્ય.] The alienation of the affections from worldly pleasures; asceticism.

વૈરાગી, *s. m.* [S. वैरागिन्.] That has alienated himself from the affections of the world; an ascetic who has subdued all his passions and desires.

વૈરાગ્ય, *s. n.* Same as વૈરાગ *q. v.*

વૈરાટ, *adj.* [See વિરાટ.] Vast; large; extensive.

વૈરી, Same as વેરી *q. v.*

વૈરૂપ્ય, *s. n.* [See વિરૂપ.] Deformity; ugliness. 2. Diversity of form.

વૈવર્ત, *s. n.* [S.] Revolution; change of existence.

વૈવસ્વત, *s. m.* [S.] Name of the seventh Manu who is supposed to preside over the present age.

વૈવાહિક, *adj.* [See વિવાહ.] Relating to marriage; matrimonial; conjugal.

વૈશંપાયન, *s. m.* [S.] Name of a celebrated pupil of Vyasa.

વૈશાખ, *s. m.* [See વિશાખા.] The 7th month of the Samvat year.

વૈશાખી, *s. f.* [See above.] Name of a fly; the may-fly. 2. *adj.* Pertaining to or occuring in Vaishakha.

વૈશેષિક, *adj.* [S.] Belonging to the Vaisheshika doctrine. 2. *s. m.* A follower of the Vaisheshika doctrine. 3. *s. n.* One of the six principal systems of Hindu philosophy.

વૈશેષિક સો જગતનો કાળાધિન દર્શાય.—દ. દુ. ચા.

વૈશ્ય, *s. m.* [S.] An individual of the third class of the Aryan people; an individual of the mercantile or agricultural class; a merchant or an agriculturist.

વૈશ્યકર્મ, *s. n.* } વૈશ્યવૃત્તિ, *s. f.* } [વૈશ્ય + S. कर्मन् work, वृत्ति profession.] The business or occupation of a Vaishya.

વૈશ્વદેવ, *s. m.* [See વિશ્વદેવ.] A daily sacrifice to all gods.

વૈશ્વદેવિયું, *s. n.* [See above.] An altar on which વૈશ્વદેવ is performed.

વૈશ્વાનર, *s. m.* [S.] Fire. 2. The fire of digestion. 3. The Supreme Being.

ત્યારે વૈશ્વાનરની પ્રત્યે, બોલ્યા દેવઋષિ સાક્ષાત.—ગિરિધર.

જુ વૈશ્વાનર ટાઢુ થઇ.—પદ્મનાભ.

વૈશ્વાનર નિપાવે પાક, ખટરસ ભોજન સઘળાં શાક.—ઉદ્ધવ.

આવો વૈશ્વાનર સુખી ભગવાન.—પ્રેમાનંદ.

વૈષમ્ય, *s. m.* [See વિષમ.] Uneasiness. 2. Inequality. 3. Harshness. 4. Difficulty; calamity.

વૈષ્ણવ, *adj.* [See વિષ્ણુ.] Pertaining to Vishnu. 2. *s. m. f.* A member of the sect which regards Vishnu as the Supreme Deity.

વૈષ્ણવી, *s. f.* [See વિષ્ણુ.] The goddess of wealth.

વૈહાસિક, *s. m.* [S.] A baffoon; a joker.

વો, *s. n.* [See વહેવું.] A flow of water.

વોકળો, Same as વોંકળો *q. v.*

વોકાળ, *s. n.* Name of a bird; the tawny eagle.

વોંકળો, *s. m.* [S. वह् to flow.] A rivulet. 2. A culvert.

વોડકી, *s. f.* A young cow or she-buffalo.

વોડકું, *s. n.* The young of a cow or of a she-buffalo. 2. Same as વોડકી *q. v.*

વોણ, *s. n.* [See વહેવું.] A ditch full of stagnant water lying on the confines of a village. 2. A spring of water.

વોણું, *adj. m. f. n.* Same as વિહીન *q. v.*

પ્રમાણિક પૂરા હોય ભલા ભોળા ડોળ વોણા—હ. ફા. કાં.

વોરત, *s. f.* [See વહોરવું.] Purchase; buying. 2. Responsibility.

એટલા સારૂ રે ના થાવું વોરતના ધણી.—દયારામ.

વોરતિયો, } વોરતીઓ, } *s. m.* [See above.] A purchaser; a buyer.

તો વોરતીઓ કરતો હશે પર ઘેર સેવા રે.—પ્રેમાનંદ.

વોરવું, Same as વહોરવું *q. v.*

માલ જોઇને વોરે ઘાટ.—અખો.

હાટે હીરાગળ વોરતાં સોટો દેખી સલાટ.—હ. પ્રે. ત્રિ.

વોરો, *s. m.* A trader; a Bohra. 2. An individual of a particular sect of Indian Mahommedans.

વોસરાવવું, *v. t.* To abandon; to relinquish; to quit.

વોહ, *s. m.* [See વહેવું.] A current; a stream of water. 2. A rivulet.

વોહોણું, Same as વોણું *q. v.*

માતા વોહોણાં થયાં, કામણાં રે; નહિ કોઇ રૂડો સાથ,–પ્રેમાનંદ.

વોહોરત, Same as વોરત *q. v.*

વોહોરતીઓ, Same as વોરતીઓ *q. v.*

વોહોરવું, Same as વહોરવું *q. v.*

વોહોલીઉં, *s. n.* A vain attempt; a struggle.

વોળામણ, } વોળામણું, } *adj. m. f. n.* [See વળવું.] Turning. 2. Crooked. 3. Curved. 4. *s. n.* A turn; 5. Crookedness. 6. Curvature.

વંક વોળામણ વેડો છે.—સામળ.

વાટ વાટિકા વંક વોળામણી કોળવન બીજોરીજી.—પ્રેમાનંદ.

વ્યક્ત, *adj.* [S. *fr.* व्यंज् to reveal.] Manifested; displayed; evident; open; visible. 2. *s. n.* (In Sankhya philosophy). Matter in a manifest form including the 23 tattvas or entities evolved from Prakriti; all that is except Prakriti and Purusha. 3. *s. m.* An epithet of Vishnu.

વ્યક્તશક્તિ, *s. f.* [વ્યક્ત+S. शक्ति energy.] Actual energy.

વ્યક્તિ, *s. f.* [See વ્યક્ત.] An individual; a person; a fellow. 2. Manifestation.

જે જાતમાં સર્વ વ્યક્તિ ઉડાઉ હોય.—હ. દા. કાં.

વ્યક્તિગત, *adj.* [વ્યક્તિ + S. गत gone.] Individualistic; aimed at an individual; personal.

વ્યક્તિવિકાસ, *s. m.* [વ્યક્તિ+S. विकास development.] Ontogenesis; the history of the individual development of an organised being.

વ્યક્તિવિકાસવિદ્યા, *s. f.* [વ્યક્તિવિકાસ+S. विद्या science.] Ontogeny.

વ્યક્તિવિષયક, Same as વ્યક્તિગત *q. v.*

વ્યગ્ર, *adj.* [S.] Unsettled; agitated; disquieted; perturbed. 2. Alarmed. 3. Eagerly occupied.

વ્યગ્રતા, *s. f.* [વ્યગ્ર+S. ता a suffix forming a noun.] Uneasiness of mind; disquietude; perplexity.

વ્યંગ, *adj.* [વિ+S. अंग a limb.] Deprived of a limb; mutilated; crippled. 2. Same as વ્યંગ્ય *q. v.*

પેટમાંથી કહે કુંવર, શું બોલો છો વ્યંગ.—પ્રેમાનંદ.

વ્યંગ્ય, *s. n.* [See વ્યક્ત.] An insinuation; the meaning suggested by the words of a sentence; an allusion.

વ્યંગ્યાર્થ, *s. m.* [વ્યંગ્ય+S. अर्थ meaning.] A suggested meaning; the meaning hinted at (opposite of વાચ્યાર્થ the primary or express meaning and લક્ષ્યાર્થ the secondary or indicated meaning).

વ્યજન, *s. m.* [S.] A fan.

વ્યંજક, *adj.* [See વ્યક્ત.] Manifesting; making clear; indicating (at the end of a compound).

વ્યંજન, *s. m.* [See વ્યક્ત.] A consonant (in Gram). 2. *s. n.* A mark; a token; a sign. 3. A private part (of a male or a female). 4. A disguise; a garb. 5. A condiment; a sauce. 6. An article used in seasoning food, spices, etc.

બહુ વિધિ વ્યંજન વાપર્યું, મધુર ખાટો ખારો સ્વાદ.—દ્વારકો.

વ્યંજના, *s. f.* [S.] Irony; sarcasm; a figurative expression.

વ્યંઢળ, *s. m.* [વિ + S. अंड testicles.] An effeminate or impotent man; a eunuch.

કહોને વ્યંઢળ કેને વરે.—અખો.

વ્યતિરિક્ત, *adj.* [See below.] Separated. 2. Surpassing. 3. Excepted.

વ્યતિરેક, *s. m.* [S. व्यतिरिच् to be separated from.] Separation; absence. 2. Exception. 3. Excellence. 4 Logical discontinuance. 5. *adj.* Separate; distinct.

અન્વયે વ્યતિરેક હરિ ભાળ.—અખો.

વ્યતીત, *adj.* [S.] Passed; elapsed; gone. 2. Dead. 3. Abandoned.

વ્યતીપાત, *s. m.* [S.] Name of one of the 27 Yogas. 2. A trouble; an obstruction.

વ્યતીપાતીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Mischievous; troublesome; hindering.

વ્યથા, *s. f.* [S. *fr.* व्यथ् to pain.] Pain; agony; affliction; anguish. 2. Disquietude; agitation. 3. Disease.

વિશ્વદુઃખતણી વ્યથા અસમર્થ શું પ્રભુને દીસે.—ન. ભો. દી.

વ્યથિત, *adj.* [See above] Pained. 2. Agitated. 3. Diseased.

વ્યંતર, *s. n.* [S.] A spirit; a kind of supernatural being.

વ્યભિચાર, *s. m.*[S. *fr.* व्यभिचर् to go astray from.] Violation of the rules of proper conduct 2. Adultery.

વ્યભિચારિણી, *adj. f.* [See above.] Adulterous (a woman). 2. *s. f.* An adulteress; an unchaste woman.

વ્યભિચારી, *adj. m.* [S. व्यभिचारिन्.] Adulterous; licentious. 2. *s. m.* An adulterer.

વ્યભિચારીભાવ, *s. m.* [વ્યભિચારી+S. भाव sentiment.] Any one of the feelings which may or may not be present in, and are accidents of, the manifestation of a sentiment; an accessory; a transitory feeling.

વ્યય, *s. m.* [વિ + S. इ to go.] Expense; consumption. 2. Decay. 3. Destruction.

વ્યર્થ, *adj.* [વિ + S. अर्थ meaning.] Vain; fruitless. 2. *adv.* Vainly; fruitlessly; to no purpose.

વ્યલીક, *s. m.* [વિ + S. अलीक false.] A great fault; improper conduct; transgression of orders. 2. Any cause of uneasiness.

વ્યવચ્છેદ, *s. m.* [S. *fr.* व्यवछिद् to cut off.] Cutting off. 2. Dissection.

વ્યવચ્છેદવિદ્યા, *s. f.* [વ્યવચ્છેદ+S. विद्या science.] The anatomical science; anatomy.

વ્યવસાય, *s. m.* [S. *fr.* व्यवसो to strive.] An engagement; the being occupied with work; industry. 2. Resolve; determination. 3. Employment; bussiness. 4. Action. 5. Activity.

વ્યવસાયી, *adj.* [S. व्यवसायिन्.] Industrious; energetic. 2. Performing; busy. 3. Engaged in a business; employed. 4. Active.

વ્યવસ્થા, *s.f.* [વિ+S. अव down+स्था to stand.] Arrangement; order; adjustment. 2. Disposal; settlement.

વ્યવસ્થાપક, *s. m.f.* [See above.] A manager; a director.

વ્યવસ્થિત, *adj.* [See વ્યવસ્થા.] Arranged; orderly; regular; regulated.

વ્યવહાર, Same as વહેવાર *q. v.*

વ્યવહારદૃષ્ટિ, *s. f.* [વ્યવહાર + S. दृष्टि sight.] A practical insight.

વ્યવહારિક, Same as વ્યાવહારિક *q. v.*

વ્યવહાર્ય, Same as વ્યાવહારિક *q. v.*

વ્યષ્ટિ, *s. f.* [S.] Individuality; singleness. 2. An aggregate or whole viewed as made up of many separate bodies (opp. of સમષ્ટિ).

મુજ વ્યષ્ટિ હરેક સમષ્ટિ બને.—લલિત.
એક સુલિંગ સ્વરૂપથી વ્યષ્ટિ પ્રકાર અનેક.—દ. દુ. યા,

વ્યસન, *s. n.* [S. *fr.* व्यस् to throw.] A habit; a practice. 2. The being attached to a bad course of conduct; vice; fond devotion to a bad habit. 3. Calamity; misfortune.

Id. વ્યસનમાં પડવું To acquire a bad habit; to be addicted to. વ્યસન ગળે પડવું-ચોટવું To be addicted to a bad habit.

વ્યસને પડયો જઇ રહ્યો એહેવું કહે થઇ મૂઢ.—મારણ.

વ્યસની, *adj.* [See above.] Habituated. 2. Attached to a bad course of conduct; vicious.

વ્યસ્ત, *adj.* [See વ્યસન.] Inverse; indirect. 2. Scattered; squandered. 3. Separated; divided.

એ પ્રકારે પાપ-દ્રવ્ય વ્યસ્ત થઇ ગયું.—જીવરામભટ.

વ્યાકરણ, *s. n.* [S. *fr.* व्याकृ to propound.] Grammar; one of the six Vedangas.

વ્યાકરણી, *s. m.* [See above.] A grammarian.

વ્યાકુલ, વ્યાકુળ, } *adj.* [વિ+S. आकुल filled with.] Confused; disturbed. 2. Pained; agonized. 3. Alarmed. 4. Bewildered.

વ્યાકુળતા, *s.f.* [વ્યાકુળ+S. ता a suffix forming a noun.] Confusion; perplexity; uneasiness of mind.

વ્યાખ્યા, *s.f.* [S. *fr.* व्याख्या to tell.] Definition. 2. Explanation.

વ્યાખ્યાતા, *s. m.* [See above.] A lecturer. 2. A commentator.

વ્યાખ્યાન, *s. n.* [See વ્યાખ્યા.] Explanation; a comment. 2. A lecture; a discourse (generally oral, but sometimes written also).

વ્યાખ્યાનકર્તા, Same as વ્યાખ્યાતા *q. v.*

વ્યાઘાત, *s. m.* [વિ + S. आघात a stroke.] A blow. 2. An impediment. 3. Contradiction. 4. A figure of speech in which opposite effects are shewn to be produced from the same cause or by the same agency.

વ્યાઘ્ર, *s. m.* [S.] A tiger.

વ્યાજ, *s. n.* [S.] Fraud; deceit. 2. A plea; an excuse. 3. Interest on money lent.

Id. વ્યાજ ખાવું-લેવું To earn interest. વ્યાજ કાઢવું To find out the interest. વ્યાજ કાપવું To deduct the interest. કાપ્યું વ્યાજ Interest with discount allowed. વારોવારિયું વ્યાજ Compound interest calculated for each day. ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજ Compound interest. વ્યાજની કસર Discount.

Prov. વ્યાજના ઘોડાને કોઇ પહોંચતું નથી It is very difficult to get out of debt.

હું અકળા સતી જો, ન કળા ગતી, વલ્લભ વલ્લભ, વલ્લભ વ્યાજે.
—વલ્લભ.

વ્યાજખાઉ, વ્યાજખોર, વ્યાજખોરૂં, } *adj. m. f n.* [વ્યાજ+S. खाद् to eat, P. खोर, enjoying.] Having a love for interest; interest-seeking. 2. *s. m. f.* A usurer.

વ્યાજખાદ, વ્યાજખાધ, } *s.f.* [વ્યાજ+ખાદ, ખાધ deficit; loss.] Loss of interest on account of money lying idle.

વ્યાજવટંતર, *s. n.* [વ્યાજ + વટાવ discount.] The business of lending money at interest and of giving change for money.

વ્યાજવટું, *s. n.* [વ્યાજ+S. वृत्ति profession.] The business of lending money at interest; usury.

વ્યાજવરો, *s. m.* [વ્યાજ+વરો expense.] Maintaining oneself only on the interest of one's money.

વ્યાજુ, વ્યાજુકું, } *adj. m. f. n.* [See વ્યાજ.] Lent or borrowed at interest. 2. Bearing or yielding interest (as money).

વ્યાજુચીટ્ઠી, *s. f.* [વ્યાજુ + ચીટ્ઠી a note.] A promisory note or bond for money lent, stipulating interest. 2. A debenture.

વ્યાધ, *s. m.* [S. *fr.* व्यध् to pierce.] A hunter; a sportsman; a fowler.

વ્યાધિ, *s. m. f.* [S.] A disease; a malady; an ailment; sickness; illness.

વ્યાધિકર, *adj.* [વ્યાધિ + S. कृ to do.] Unwholesome.

વ્યાધિકારણ, *s. n.* [વ્યાધિ+S. कारण cause.] Etiology.

વ્યાધિગ્રસ્ત, *adj.* [વ્યાધિ+S. ग्रस् to seize.] Swallowed by diseases; suffering from various diseases; diseased.

વ્યાન, *s. m.* [S.] One of the five life-winds or vital airs in the body; that life-wind which is diffused through the whole body.

વ્યાપ, *s. n.* [S. व्याप् to pervade.] An attribute.

મોછીને સંકોડે વ્યાપ.—અખો.

વ્યાપક, *adj.* [See above.] Comprehensive; wide; pervading.

વ્યાપવું, *v. i.* [See વ્યાપ.] To pervade; to occupy; to extend to.

વ્યાપાર, *s. m.* [S. *fr.* व्यापृ to be employed.] Same as વેપાર *q. v.* 2. Operation; process.

વ્યાપારી, Same as વેપારી *q. v.*

વ્યાપી, Same as વ્યાપક *q. v.*

વ્યાપ્ત, *adj.* [See વ્યાપ.] Occupied; pervaded; extended to. 2. Famous; celebrated. 3. Full of; filled with.

વ્યાપ્તિ, *s. f.* [See વ્યાપ.] Pervasion; permeation. 2. Universal rules; generalization. 3. Induction.

વ્યામોહ, *s m.* [S.] Bewilderment; perplexity; embarrassment. 2. Infatuation.

વ્યાયામ, *s. m.* [S *fr.* व्यायाम् to stretch out.] Exercise; gymnastic or athletic exercise.

વ્યાયામશાળા, *s. f.* [વ્યાયામ + S. शाला a school.] A gymnasium.

વ્યાયોગ, *s. m.* [S.] A kind of dramatic composition in one act.

વ્યાલ, *s. m* [S.] A serpent. 2. A tiger; a panther.

વ્યાવહારિક, *adj.* [See વ્યવહાર.] Practical. 2. Relating to business or custom; customary; usual.

વ્યાવું, Same as વીઆવું *q. v.*

વ્યાવૃત્ત, *adj.* [S. *fr.* व्यावृत् to turn away.] Withdrawn from; separated from. 2. Excluded.

વ્યાસ, *s. m.* [S.] Name of a celebrated sage. 2. The diameter of a circle. 3. Width; breadth. 4. A Brahmana who recites or expounds the Puranas in public.

વ્યાસંગ, *s. m.* [S. *fr.* व्यासंज् to attach firmly.] Diligent application; intense pursuit; devotion.

વ્યાળુ, *s. n.* The evening meal.

ખીચડી ને કઢી ખાવામાં આવે છે તેને વ્યાળુ કહેવામાં આવે છે.
—હ. દ્વા. કા.

વ્યુત્ક્રમ, *s. m.* [S.] Going astray; transgression. 2. Contrariety; inverted order. 3. Confusion; disorder.

જાણે એ કેમ વ્યુત્ક્રમ શેમાં સુખ માણવું,—હ. દ્વા. કા.

વ્યુત્પત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* व्युत्पद् to be produced from.] Production; origin. 2. Derivation; etymology. 3. The being versed in polite literature; scholarship.

વ્યુત્પન્ન, *adj.* [See above.] Learned in the science of derivation. 2. Learned enough to explain any book.; erudite. 3. Produced; originated. 4. Derived; traced to its etymology. 5. Completed; perfected.

વ્યૂહ, *s. m.* [S.] A battle-array.

વ્યૂહરચના, *s. f.* [વ્યૂહ + S. रचना arrangement.] Arrangement of an army in battle-array.

વ્યોમ, *s. n.* [S. व्योमन् .] The sky.

આપણે વસવું વૃક્ષે વ્યોમ —પ્રેમાનંદ.

વ્યોમચર, *s. n.* [વ્યોમ+S. चर् to walk.] A bird.

વ્યોમયાન, *s. n.* [વ્યોમ+S. यान a vehicle.] A celestial car. 2. An aeroplane.

આગગાડી ને તાર સિંધુયાન અને વ્યોમયાન.—જ. પુ. જો.

વ્યોમસર, *s. n.* [વ્યોમ + S. सर a lake.] The ocean of the atmosphere.

પૂર્ણ નિહાળી કાંતિ તારી, વ્યોમસરે ડુબી તારા સખી.-ત્રિ. પ્રે. ત્રિ.

વ્રજ, *s. n.* [S.] A village inhabited by cowherds. 2. Vrindavana, near Gokula, in the United Provinces.

વ્રજમંડળ, *s. n.* [વ્રજ + S मंडल a circle.] The whole of Vraja; all persons residing in Vraja.

પ્રભુ બોલ્યા સાક્ષી વ્રજમંડળ સહુ.—દયારામ.

વ્રજવાસી, વ્રજવિહારી, } *adj.* [વ્રજ + S. वस् to dwell, विहारीन् diverting oneself.] Dwelling at Vrindavana. 2. *s. m. f. n.* An inhabitant of Vrindavana.

વ્રજવું, *v. i.* [S. व्रज् to go.] To go.

વ્રણ, *s. n.* [S.] A boil; an ulcer. 2. A wound; a hurt; a sore.

વ્રણવેદના, *s. f.* [વ્રણ + S. वेदना pain.] Pain of wounds or of sore.

વ્રત, *s. n.* [S.] A vow; a religious observance.

Id. વ્રત લેવું To make a vow. વ્રત પાળવું To observe a vow. વ્રત તોડવું To break a vow. વ્રત મૂકવું To cease to observe a vow. વ્રત ઉજવવું To perform a ceremony at the end of a religious vow.

તે શૂન્યવાદી તેમાં નહિ વ્રત.—અખો.

વ્રતવાળું, *adj. m. f. n.* [વ્રત + વાળુ having.] Observing a vow.

વ્રતાળ, *adj.* [વ્રત+S. आलु having.] Particular in the observance of a religious vow.

વ્રતી, Same as વ્રતવાળું *q. v.*

વ્રાત્ય, *s. m.* [S.] A man of the first three classes who has lost caste owing to the non-performance of the principal purificatory rites; an outcast.

વ્રીડા, *s. f.* [S.] Modesty; bashfulness. 2. Shame.

અધૈર્ય પામી સહુ સાથ વ્રીડા.—ભી. બો. દી.

વ્રીહિ, *s. m.* [S.] A grain of rice; rice.

વ્રેહ, Same as વિરહ *q. v.*

સુખ સઉ વ્રેહ વ્યાધિ શાને વધે—કે. હ. ધ્રુ.

વ્હાર, Same as વહાર *q. v.*

પોતાનાંની વ્હાર વ્હાલાં જન વિના કોણ લે ? —લલિત.
સંખ્યા પાર પામે કોણ, અને વ્હાર તણો, ભાઇ.—વલ્લભ.

વ્હાલ, Same as વહાલ *q. v.*

વ્હાલવાળું, *adj. m. f. n.* [વ્હાલ+વાળું having.] Affectionate; loving; fond.

મરેલાં વ્હાલવાળાને દુખ્યા ગાળે.—કલાપિ.

વ્હાલસોયું, *adj. m. f. n.* [See વહાલ.] Loving; tender; mild.

મૂળે માતૃશ્રીનું હૈયું બહુ વ્હાલસોયું.—કે. હ. ધ્રુ.

વ્હેલ, *s. f.* [Eng.] A whale. 2. Same as વેલ *q. v.*

શ.

શ.

શ, *s. m.* [S.] The thirtieth consonant of the Gujarati alphabet, of the palatal class. 2. *s. n.* Happiness; welfare.

શંસિત, *adj.* [S. *fr.* शंस् to praise.] Praised; extolled. 2. Told; said; declared.

શઇ, Same as શાહી *q. v.* 2. Same as સહી *q. v.*

શક, *s. m.* [Ar. शक, doubt; S. शंक् to doubt.] Doubt; suspicion. 2. Ambiguity; uncertainty. 3. [S.] Era; epoch (esp. that of Shalivahana which began in 78 A. D.) 4. A Scythian warrior tribe. 5. Authority; sway; control.

Id. શક રાખવો-લેવો To entertain a suspicion; to suspect. શક પડવો To have a doubt.

શક શાલિવાહન તણો, ચૈત્ર ચઢયો કહીશ.—દલપતરામ.

શકંચો, શકંજો, } Same as સકંચો *q. v.*

શકટ, *s. n.* [S.] A cart. 2. *s. m.* Name of demon in the form of a cart.

શકટ અગાસુર કેશી રે.—પ્રેમાનંદ.

શકટવ્યૂહ, *s. m.* [શકટ + S. व्यूह a military array.] The cart-form arrangement of troops in an army.

શકટાસુર, *s. m.* [See શકટ.] Name of a demon.

શકટી, *s. f.* [See શકટ.] A small car.

શકન, Same as શકુન *q. v.*

શકરાબાજી, *s. f.* [શકરો + P. बाजी a play.] A hunting-sport for capturing game-birds; falconery.

શકરાના, *s. m. pl.* [P. शुकराना.] Victory; success.

Id. શકરાના કરવા To be victorious. 2. To feed fat.

શકરી, *s. f.* [See શકરો.] A female falcon.

શકરીમનિયા, *s. n.* Name of a bird; the white-backed maina.

શકરો, *s. m.* [P. शिक्र a kind of hawk.] A hawk; a falcon; the lammer bird. 2. A shrewd fellow.

Id. શકરો બાજ A hawk. 2. Sharp; keen; watchful; circumspect.

શકલ, *s. m.* [S.] A part; a portion. 2. Same as શુકલ *q. v.*

શકવું, *v. i.* [S. *fr.* शक् to be able.] To be able.

શકાર, *s. m.* [શ+S. कार sound of the preceding letter.] The sound of શ. 2. The letter શ. 3. Merit; worth; power. 4. Taste; flavour.

શકારાંત, *s. m.* [શકાર+S. अंत end.] A word ending in શ.

શકારિ, *s. m.* [શક + S. अरि an enemy.] The enemy of the Scythians; an epithet of Vikramaditya.

શકુન, *s. m. n.* [S.] An omen; a prognostic. 2. The point or subject upon which an astrologer, etc, is consulted.

Id. શકુન જોવા To observe an omen or prognostication, whether lucky or unlucky. 2. To wait for a lucky omen. 3. To observe whether a person is or is not possessed by an evil spirit. શકુન થવા To meet with an omen. 2. To meet with a lucky omen in the beginning of an undertaking. શકુન લેવા To accept as a lucky omen.

Prov. શકુનથી શબ્દ આગળા A benediction is more effective than a lucky omen.

એટલામાં કંઇ શકુન થયેલા બતાવી —ઞ. ઉ. યા.

શકુનિ, *s. m.* [S.] A bird. 2. A vulture. 3. Name of the maternal uncle of Kauravas.

શકુંત, *s. n.* [S.] A bird. 2. The blue jay. 3. A gullemot.

શકુંતલા, *s. f.* [S.] Name of the daughter of Vishwamitra by Menaka.

શકે, Same as શાકે *q. v.* 2. *conj.* [S. शंक् to doubt.] I think; as if; possibly.

રસાળ વાણી વેણુની, શકે કામ-બાણ મુકયાં કસી.—નર્મદ.

શકે તો આવ્યો નળ ભૂપ.—ભાલણ.

શકે ફરી મંડાશે સંસાર.—પ્રેમાનંદ.

શકોરૂં, Same as શિકોરૂં *q. v.*

શક્કાદાર, *adj.* [સિક્કો + P. दार having.] Having a good face or appearance; having a prepossessing appearance. 2. Pleasing; charming. 3. Authoritative.

શક્કો, *s. m.* [See સિક્કો.] Same as સિક્કો *q. v.* 2. The face; the appearance of the face. 3. Sway; authority.

Id. શક્કો બેસાડવો To make an impression upon the mind of others. 2. To establish one's sway or authority.

શક્ત, *adj.* [S. *fr.* शक् to be able.] Able. 2. Strong; powerful.

શક્તિ, *s. f.* [See above.] Ability. 2. Power; strength; prowess; energy. 3. A goddess. 4. A spear; a dart.

Id. જ્ઞાનશક્તિ Force of intellect; mental power. ક્રિયાશક્તિ Power in the performance of an undertaking. શક્તિ આવવી To gain power; to become powerful. શક્તિ જવી To lose power; to become powerless

શક્તિ ગયે શક્તિ એવી, છે મન બદનમાં.—વલ્લભ.

શક્તિ હે તે મન ધારી ચાંહા તે હરિ બીજી ક્ષણે.—ન. બો. દી.

શક્તિપૂજક, *s. m.* [શક્તિ+S. पूज् to worship.] A worshipper of the goddess Shakti; a Shakta.

શક્તિપૂજા, *s. f.* [See above.] Worship of the goddess Shakti.

શક્તિમાન, **શક્તિવાન**, **શક્તિવાળું**, *adj. m. f. n.* [શક્તિ+S. मत्, मान्, वान् having.] Able. 2. Powerful; strong; capable. 3. Having money; well off in point of money; wealthy. 4. Energetic.

શક્તિહીન, *adj.* [શક્તિ+S. हीन without.] Powerless; weak; impotent.

શક્ય, *adj.* [See શકવું.] Probable; possible. 2. Practicable. 3. Potential.

શક્યરૂપ, *s. n.* **શક્યાર્થ**, *s. m.* [શક્ય + रूप a form, अर्थ a meaning.] A form of a root showing "ability." (in Gram.). 2. The meaning directly expressed.

શક્ર, *s. m.* [S.] Indra.

શક્રાણી, *s. f.* [S.] Name of Shachee, the wife of Indra.

શખ, Same as સાખ *q. v.*

શખસ, *s. m.* [Ar. शख्स a person.] An individual; a person.

શગ, *s. f.* [See શિખા.] A conical form. 2. The conical form, which grains, etc., have when a measure is full. 3. The conical form of a flame; the cone of a flame; a flame. 4. The teat; the dug of a beast.

થાળ ભરી શગ મોતીએ.—નરસિંહ.

કરવી વાછરડાની વગ જી, કેવું ન ધાવે ગાયની શગ.— આનંદ.

શગડી, **શઘડી**, Same as સગડી, સઘડી *q. v.*

શંકનીય, *adj.* [See શંકા.] Doubtful; questionable; suspectable.

શંકર, *s. m.* [શ welfare + S. कृ to do.] The god Shiva.

શંકરભૂષણ, *s. n.* [શંકર+S. भूषण adornment.] Ash; adornment of Shiva.

આસ્થાએ આરોગ્ય મળે શંકરભૂષણ થકી.—હ. દ્વા. કાં.

શંકરાચાર્ય, *s. m.* [શંકર+S. आचार्य a teacher.] Name of a celebrated preacher and teacher.

શંકરાભરણ, } શંકરો, } *s. m.* [S. शंकराभरण.] Name of a particular mode in music.

શંકવું, *v. i.* [See શંકા.] To have a doubt or suspicion.

શંકા, *s. f.* [S. *fr.* शंक् to doubt.] Doubt; suspicion. 2. Diffidence; misgiving. 3. Hesitation; scruple.

Id. શંકા ઉઠવી-આવવી To have a doubt or suspicion. લઘુ શંકા An inclination to urinate. શંકા થવી To have an inclination to urinate or to go to stool.

શંકાવું, *v. i.* [See શંકવું.] To be ashamed; to be abashed. 2. To be suspicious; to be doubtful. 3. To have an inclination to ease nature.

શંકાશીલ, *adj.* [શંકા+S. शील disposed.] Doubtful: hesitating. 2. Suspicious.

શંકાસ્પદ, *adj.* [શંકા+S. आस्पद a room.] Doubtful; suspectable.

શંકિત, *adj.* [See શંકા.] Doubted; suspected; feared. 2. Suspicious; distrustful.

શંકી, *adj.* [S. शंकिन्.] Doubting; suspecting.

શંકુ, *s. m.* [S.] A cone. 2. The top; the tip. 3. The pointed end of a needle; the point of an iron nail. 4. A sun-dial. 5. The needle of a dial. 6. A cross-staff in land measurement. 7. Ten billions.

લાગે શૂલ કે શંકુ અંગે જી.—પ્રેમાનંદ.

શંકુચી, *s. f.* [S. शंकुचि.] Name of a fish; the scate.

શંકુદંતી, *adj.* [શંકુ+S. दंत a tooth.] Having teeth like a cone. 2. *s. f.* Name of a fish; the spenodon.

શંકવાકાર, *s. m.* [શંકુ + S. आकार a form.] A conical form.

શંકવાકારી, *adj.* [See above.] Conical.

શંખ, *s. m.* [S.] A conch-shell. 2. Conch-form lines at the extremities of fingers. 3. A senseless fellow; a blockhead. 4. A miser; an illiberal fellow. 5. A hundred billions.

Id. શંખ ફૂંકવો To blow a conch-shell (by beggars) to attract the attention of the people. 2. To be insolvent. શંખ વાગવો To be exhausted; to be wanting. શંખ વગાડવો To declare oneself as insolvent. લપોડશંખ A great fool.

શંખજીરું, *s. n.* [P. संगे जेराहत.] The soapstone; silicate of magnesia; name of a medicinal drug.

શંખણી, *s. f.* [S. शंखिनी.] An ugly, lustful woman. 2. A quarrelsome and shameless woman; a termagant.

શંખદ્રાવ, *s. m.* [શંખ+S. द्राव a solvent.] A solvent for dissolving shell.

શંખભારથી, *s. m.* A fool; a stupid person.

સરકારે બેલાશક મને શંખભારથી સમજ્યો.—ઇ. સૂ. દે.

શંખલા, *s. f.* [S. श्रृंखला.] A chain; a fetter.

સ્વકર્મ શંખલામાં પડ્યા, બંધને ગયો સહુ ગર્વ.—પ્રેમાનંદ.

શંખલી, *s. f.* [શંખ+લી dim.] A small shell.

શંખલો, *s. m.* [શંખ+લી dim.] A small conchshell.

Id -માં શંખલો બોલવો To be exhausted.

શંખવેલ, *s. f.* [S. शंखिनी.] Name of a creeper. Bryonia scabrella. N. O. Cucurbitacæ.

શંખાવળી, *s. f.* [S. शंखपुष्पी.] Name of a plant. There are three varieties:-the white one Evolvulus erecta, the red one Evolvulus alsinoides and the black one Evolvulus hirsutus. N. O. Convolvulacæ.

શંખાવું, Same as શંકાવું *q. v.*

શંખાવો, *s. m.* [See શંકાવું.] Shame. 2. Hesitation. 3. Doubt.

શંખિની, Same as શંખણી *q. v.* 2. Same as શંખવેલ *q. v.*

શંખોરુ, *adj.* [શંખ+S. उरु a thigh.] Having a thigh like a conch-shell. 2. *s. f.* A woman having a thigh similar to a shell.

કહું રાધાકૃષ્ણ કેમ, શંખોરુ મને સાંભરે.—હ. પ્રે ત્રિ.

શચી, *s. f.* [S.] The wife of Indra.

શચીપતિ, *s. m.* [શચી+S. पति a husband.] The husband of Shachee; Indra.

શચીપતિ કહે સાંભળો રા.—ભાલણ.

શઠ, *adj.* [S. शठ a rogue.] Miserly. 2. Cruel; merciless; hard-hearted. 3. Roguish; knavish; crafty; perfidious; wicked; deceitful. 4. *s. m.* A rogue.

અયોગી જડ ડંખીલો શઠ અક્કડ આળસુ.—ના. દ. કે.

શઠ રંડા ક્યમ નવ લાજી.—હ. દા. કાં.

શઠજ્ઞાની, *adj.* [શઠ + S. ज्ञान knowledge.] Cunning; roguish.

શઠતા, } *s. f.*
શઠત્વ, } *s. n.* [શઠ+S. ता, त्व suffixes forming nouns.] Roguery; knavery; craftiness; perfidiousness.

શઠપણું, } *s. n.*
શઠાઈ, } *s. f.* Same as શઠતા *q. v.*

શણ, *s. n.* [S.] Hemp. 2. Linen. 3. Flax. Crotalaria juncea. N. O. Leguminosæ.

શણગટ, }
શણગઠ, } *s. f.* The drawing of the garment over the face to hide it as a mark of respect or bashfulness.

સમી રહી ઓઢે ચીર, શણગટ વાળે છે.—પ્રેમાનંદ.

સુંદરી શણગઠ વાળી રે. —નરસિંહ.

શણગો, Same as સણગો *q. v.*

શણભિંડી, *s. f.* [શણ + ભિંડી jute.] A jute-plant. Corchorous capsularis. N. O. Tiliacæ.

શણવું, Same as સુણવું *q. v.*

મારવા લાગ્યો તે કાળ, શણી જઈ શંગને.—વલ્લભ,

શણિયું, }
શણીઉં, } *s. n.* [See શણ.] A kind of wearing apparel (made of linen).

સાઠેક મુગટા ને સોએક શણીયાં.—પ્રેમાનંદ.

શંડ, Same as શંઢ *q. v.*

શંડલી, Same as સાડી *q. v.*

શંઢ, *s. m.* [S.] A eunuch; an impotent man. 2. A male attendant in a woman's apartment. 3. A bull.

શંઢતા, } *s. f.*
શંઢત્વ, } *s. n.* [શંઢ + S. ता, त्व suffixes forming nouns.] Impotency.

શત, *adj.* [S.] A hundred; 100.

શતક, *s. n.* [શત+S. कृ to do.] A canto; a century; a collection of hundred. 2. A collection of hundred stanzas.

શતકોટિ, *s. m.* [શત + S. कोटि a crore.] A hundred crores.

શતક્રતુ, *s. m.* [શત + S. क्रतु a sacrifice.] An epithet of Indra, who alone is believed to have performed a hundred sacrifices.

શતઘ્ની, *s. n.* [શત + S. हन् to kill.] Name of an ancient missile killing hundred persons at a time.

શતંજીવ, }
શતંજીવી, } *adj.* [શત+S. जीव् to live.] Living a hundred years. (Used as a blessing.)

શતતારકા, *s. f.* [શત+S. तारक a star.] Name of the 24th lunar asterism containing one hundred stars; aquarii.

શતધા, *adv.* [શત + S. धा a suffix showing "times.".] In a hundred ways; a hundred-fold.

શતપથબ્રાહ્મણ, *s. n.* [S.] Name of a well-known Brahmana attached to the Shukla Yajur Veda.

શતપદ, }
શતપદી, } *adj.* [શત+S. पद् the foot.] Having a hundred legs. 2. *s. n.* A centipede.

શતભિષા, Same as શતતારકા *q. v.*

શતમી *s. f.* A bill of lading. (in Law.)

શતરૂપા, *s. f.* [S.] Name of the daughter of Brahman.

શતશાઈ, }
શતસાઈ, } *s. f.* [See શતક.] A century of poetical pieces.

શતશઃ, *adv.* [S.] By hundreds. 2. A hundred times.

શતાંશ, *s. m.* [શત + S. अंश a degree.] A hundredth part. 2. *s. n.* A centigrade (in a thermometer).

શતાંશમાપકયંત્ર, *s. n.* [શતાંશ +S. मापक measuring+यंत्र a machine.] An instrument measuring degrees; a centigrade thermometer.

શતાબી, *s. f.* [P. शिताबी.] Quickness.

શતાબ્દ, } *s. m.*
શતાબ્દિ, } *s f.* [શત + S. अब्द an year.] A centenary.

શતાવરી, *s. f.* [S.] Name of a medicinal plant. Asparagus racemosus. N. O. Liliacæ.

શત્રુ, *s. m.* [S. *fr.* शद् to cut.] An enemy; a foe; an adversary; a rival.

Prov. શત્રુ ને રોગ ઉગતા છેદવા An enemy and a disease should be nipped in the bud.

શત્રુઘ્ન, *s. m.* [S.] Name of a Pandava.

શત્રુંજય, *s. m.* [S.] Name of a mountain. 2. An elephant.

શત્રુતા, શત્રુતાઇ, } s. f. [શત્રુ+S. ता, Guj. આઇ suffixes forming nouns.] Enmity; spite.

શત્રુપક્ષ, s. m. [શત્રુ + S. पक्ष a side.] The party or side of an enemy.

શત્રુમર્દન, s m. [S.] An epithet of Shatrughna.

શત્રુવટ, s. f. [શત્રુ + S. वृत्ति state.] Enmity; malice; spite; vindictiveness.

પણ શત્રુવટ પડે છે જ્યાંહ કે.—હ. દ્દા. કાં.

શનિ, s. m. [S.] The planet Saturn. 2. Saturday. 3. A sapphire. 4. *adj.* [S. शनैः slowly.] Slow in moving.

Id. શનિની દશા The influence of the planet Saturn (in Astrology). 2. Suffering; misery. બારમો શનિ Bitter enmity.

શનિવાર, s. m. [શનિ + S. वार a day.] Saturday.

શનિશ્ચર, s. m. [S. शनैश्चर slowly moving *fr.* शनैः slowly+चर् to walk.] The planet Saturn. 2. A sapphire. 3. Envy; pain felt and malignity conceived at the sight of excellence, felicity, or jealousy. 4. A malignant person.

Id. એની આંખમાં શનિશ્ચર છે His look is malignant; he is envious.

શનેઉ, Same as શનિવાર *q. v.*

શનૈઃ, *adv.* [S.] Slowly.

શનૈઃ શનૈઃ મરે સંસાર.—અખો.

શનૈશ્ચર, Same as શનિશ્ચર *q. v.*

શનૈશ્ચર તો આંખે એવો, શનૈશ્ચર નવ ભક્ત જી;

શનૈશ્ચર જેવા દુઃખદાઇ, તોય તર્યા તે જક્ત જી.—દ્વારકો.

શંતનુ, s. m. [S.] Name of a king of the lunar race.

શપત, શપથ, } s m. [S. *fr.* शप् to swear.] An oath; an adjuration; an imprecation.

Id. શપથ ખવડાવવા-દેવા To adjure. શપથ લેવા To swear.

શપથ પણ લીધા પ્રણયના.—કલાપિ.

શપ્કુ, s. n. Hair on the pubis.

શફરી, s. f. [S.] Name of a kind of fish.

જોતજોતામાં શફરી જાય.—ગો. મા ત્રિ.

શબ, s. n. [S. शव.] A corpse; a dead body.

શબરી, s. f. [S.] A female mountaineer or savage who was an ardent devotee of Rama.

શબરી શું સંસ્કૃત ભણી હતી બાઇ.—અખો.

શબ્દ, s. m. [S. *fr.* शब्द् to sound.] Sound. 2. A word. 3. A part of speech. 4. Censure; reproof.

Id. શબ્દ કરવો To utter a sound. 2. To call. શબ્દ કાઢવો To utter a word. બે શબ્દ A small speech or statement. બે શબ્દ કહેવા To recommend. 2. To reproach.

શબ્દકોશ, s. m. [શબ્દ+S. कोश a lexicon.] A dictionary; a vocabulary; a lexicon.

શબ્દજાળ, s. f. [શબ્દ + S. जाल a net.] A mess of words; deception.

શબ્દપ્રયોગ, s. m. [શબ્દ+S. प्रयोग use.] The use of words; expression.

શબ્દભેદી, *adj.* [શબ્દ + S. भिद् to pierce.] Hitting a mark merely by its sound. 2. s. m. An epithet of Arjuna.

શબ્દયોગી, *adj.* [શબ્દ +S. युज् to join.] Joining with a word. 2. s. m. A preposition (in Gram.).

શબ્દરચના, s. f. [શબ્દ+S. रचना arrangement.] An arrangement of words; style.

શબ્દવિચાર, s. m. [શબ્દ +S. विचार thought.] Orthography (in Gram.).

શબ્દવેધી, *adj.* [શબ્દ + S. वेधिन् piercing.] Hitting an invisible mark, the sound of which is only heard.

શબ્દવેધી જોયા કોઇ સંત.—અખો.

શબ્દશક્તિ, s. f. [શબ્દ+S. शक्ति power.] The force or expressive power of a word.

શબ્દશાસ્ત્ર, s. n. [શબ્દ+S. शास्त्र science.] The science of words.

શબ્દશુદ્ધિ, s. f. [શબ્દ+S. शुद्धि purity.] Purity of words. 2. The correct use of words.

શબ્દશ્લેષ, s. m. [શબ્દ + S. श्लेष a figure of speech.] A pun upon words; a verbal equivogue.

શબ્દસંગ્રહ, s. m. [શબ્દ+S. संग्रह a collection] A collection of words; a vocabulary.

શબ્દાતીત, *adj.* [શબ્દ+S. अतीत gone beyond.] Indescribable; beyond the power of speech.

શબ્દાર્થ, s. m. [શબ્દ+S. अर्थ meaning.] The meaning of a word.

શબ્દાલંકાર, s. m. [શબ્દ+ S. अलंकार a figure of speech.] A pleasing arrangement of sounds as distinguished from their meaning.

શબ્દેશબ્દ, s. m. [Redup. of શબ્દ.] Every word.

શમ, *s. m.* [S. *fr.* शम् to be calm.] Tranquility or peace of mind; calmness. 2. Rest; repose. 3. Quietism.

શમતા, શમતાઇ, *s. f.* [શમ + S. ता, Guj. આઇ suffixes forming nouns.] Tranquility. 2. Forbearance; patience.

શમન, *s. n.* [See **શમ.**] The act of tranquilizing; pacification. 2. Allaying; appeasing. 3. End; destruction.

શમનલાડુ, *s. m.* [શમન+લાડુ a sweet ball.] A ball of sweetmeat put into the mouth of a dying person.

શમમય, *adj.* [શમ+S. मय having.] Calm; quiet; tranquil.

આ શમમય મન મુનિનાં ય મૂઝાવે.—કે. હ. ધ્રુ.

શમવું, *v. i.* [See **શમ.**] To become motionless or dead to all appearance. 2. To disappear (as a tumour). 3. To be diminished in force. 4. To be calm; to be quiet.

સ્રીથી ફેરવો શોયે શમ્યા.—સામળ.

શમશમવું *v. i.* [Redup. of શમવું.] To be calm. 2. To be motionless.

શમશમી રહી શાણી શ્યામા સમાઇ જતી ઉંડે.—લલિત.

શમશમાકાર, *adj.* [શમશમવું + S. आकार a form.] Motionless; calm; statue-like; dead to all appearance.

શમશેર, *s. f.* [P. शमशेर *fr.* शम् the nail+शेर a lion=a weapon like the nail of a lion.] A sword.

શમશેરબહાદુર, *adj.* [શમશેર+P. बहादुर brave.] Brave in the use of the sword. 2. Brave. 3. Skilful. 4. *s. m.* A kind of title.

શમળી, Same as **સમડી** *q. v.* 2. Same as **ખીજડો** *q. v.*

શીમળ શમળી સેગઠા ન સૂઝે પંથ વિચાર.—પ્રેમાનંદ.

શમાવવું, *v. t.* [See **શમવું.**] To make calm or quiet. 2. To cause to disappear. 3. To get allayed or appeased. 4. To cause to lessen the force.

શમાવું, Same as **શમવું** *q. v.*

શમી, *s. f.* [S. शमी.] Same as **ખીજડો** *q. v.* 2. *adj.* [S. शमिन्.] Calm; tranquil; quiet.

શમીલતા છેદન એમ ધારે.—ગ્ર. ઉ. ચા.

શંબૂક, *s. n.* [S.] A bi-valve shell; a snail.

શંભુ, *s. m.* [શ welfare + S. भू to be.] The god Shiva. 2. Name of a metre, each foot containing 19 syllables.

સતિથી શંભુ હસીને બોલ્યા, પછિ તે પ્રીતે પૂરી પામી.-દલપતરામ.

શંભુમેળો, *s. m.* [S. स्वयं oneself+भू to be +मिलन meeting.] A mixture or a crowd of persons; collection of different castes or views or of dissimilar things.

શયતાન, *s. m.* [Ar.] An evil spirit. 2. A mischievous person. 3. Same as **શયતાનીઅત** *q. v.*

શયતાન લેવા ઇરકની.—કલાપિ.

શયતાનીઅત, *s. f.* [See above.] Mischief.

શયન, *s. n.* [S. *fr.* शी to lie down.] Sleeping. 2. A bedstead; a couch.

શયનગૃહ, *s. n.*, **શયનભુવન**, *s. n.*, **શયનાગાર**, *s. m.* [શયન+S. गृह, भुवन, आगार, a house.] A bed-chamber; a sleeping apartment.

શય્યા, *s. f.* [See **શયન.**] A bed.

શર, *s. n.* [S.] An arrow.

શરજાળ, *s. f.* [શર+S. जाल a snare.] A dense mass of arrows.

શરટ, *s. n.* [S.] A salamander.

શરણ, *s. n.* [S.] Protection; defence; refuge; shelter.

Id. શરણે જવું-થવું-પડવું To submit to.

શરણગાંઠ, *s. f.* [શરણ + S. ग्रंथि a knot.] Complete submission.

શરણગાંઠ રે, મેં તે બાંધી દૃઢ કરી.—હરિદાસ.

શરણાગત, *adj.* [શરણ+S. आगत come.] Being that has come for refuge; fugitive.

શરણાર્થી, *s. m.* [શરણ+S. अर्थिन् desirous of.] Seeking refuge or protection.

શરણું, *s. n.* [See **શરણ.**] Help; aid; succour.

શરણોત્તમ, *adj.* [શરણ+S. उत्तम best.] Being the best protection. 2. *s. m.* The person who is regarded as the best protection.

શરણોત્તમ! શરણે, તમ ચરણે, તમ એ.—કે. હ. ધ્રુ.

શરત, *s. f.* [Ar. शरत a condition; a wager.] A stipulation; an agreement. 2. A wager; a stake. 3. A course; a race.

Id. શરત બકવી-મારવી To wager; to bet; to stake. શરતનો ઘોડો A race-horse. શરતમાં દોડવું To run a race. 2. To compete; to rival. શરતનું કુંડાળું ચક્કર A race-course.

શરદ્, } શરદ, } *s. f.* [S. शरद्.] The autumn; the season between the months of Ashvina and Kartika. 2. An year. 3. *adj.* Damp; wet; humid.

શરદપૂર્ણિમા, } શરદપૂનમ, } શરદપૂનેમ, } *s. f.* [શરદ + S. पूर्णिमा the full moon day.] The fifteenth day of the bright half of Ashvina.

શરદિંદુ, *s. m.* [શરદ્ + S. इंदु the moon.] The moon as seen in the months of Ashvina and Kartika.

શરદી, *s. f.* [See શરદ.] Dampness; chillness. 2. Cold (as a disease).

શરદુત્સવ, *s. m.* [શરદ્ + S. उत्सव festivity.] Festivites observed on the full-moon day in the month of Ashvina.

શરધિ, *s. n.* [શર + S. धा to hold.] A store of arrows; a quiver.

શરપંખો, *s. m.* [S. शरपुंखा.] Name of a plant; Tephrosia purpurea. N. O. Leguminosæ.

શરપતન, *s. n.* [શર + S. पतन falling.] Falling of arrows.

સંકોચાયે શરીરે શરપતનભયે પૂઠથી અગ્રભાગે.—ગ્ર. ઉ. ચા.

શરપુંખ, *s. n.* [શર + S. पुंख the feathered part.] The feathered end of an arrow.

શરપ્રભવ, *s. m.* [શર +S. प्रभव origin.] The source or operative cause of an arrow. 2. An expert throwing arrows.

જેને શરપ્રભવની ઉપમા સુહાવે.—કે. હ. ધ્રુ.

શરફળ, *s. n.* [શર +S. फल the blade.] The blade of an arrow.

શરબત, *s. m. n.* [Ar. शर्बत् a draught *fr.* शर्ब् to drink.] A kind of drink; a cooling drink made of water, sugar, and lemon-juice; a syrup.

શરબતી, *adj.* [P.] Light (of colour). 2. *s. f.* Name of a kind of thin muslin.

શરભ, *s. m.* [S.] An elephant. (A fabulous elephant said to have 8 legs and to be stronger than a lion.)

શરભૂ, *s. m.* [S.] Name of Kartikeya. 2. A serpent; a cobra.

નેત્રે જ્વાળા વમંતાં વિષધર શરભૂ માની સોડે ગરંતાં.—કે. હ. ધ્રુ.

શરમ, *s. f.* [P. शर्म.] Modesty; bashfulness. 2. Shame. 3. A stigma; a blot.

Id. શરમ આવવી-લાગવી To feel shame; to be ashamed.

શરમાવવું, *v. t.* [See શરમાવું.] To make ashamed; to put to shame. 2. To win over by influence; to influence.

શરમાવું, *v. i.* [See શરમ.] To be ashamed; to be abashed. 2. To be put out of countenance.

શરમાળ, *adj.* [શરમ+S. आलु having.] Bashful; coy; shameful; shy.

શરમીંદગી, *s. f.* [See શરમીંદું.] Disgrace; shame.

શરમીંદું, *adj. m. f. n.* [P. शर्मिंदा ashamed *fr.* शर्मीदन् to feel shame.] Ashamed; abashed. 2. Disgraceful.

શરમો, *s. m.* A piece of sugar-cane.

શરવડું, *s. n.* A little shower.

શ્રાવણ વર્ષ્યો શરવડીએ.—લોકોક્તિ.

શરવું, *adj. m. f. n.* Delicious to the taste. [See શ્રવણ.] Sharp at hearing; having a very keen sense of hearing. 3. *v. i.* [See શર.] To aim.

શરવૃષ્ટિ, *s. f.* [શર + S. वृष्टि a shower.] A shower of arrows.

શરસડો, *s. m.* Same as સિરીષ *q. v.*

શરસંધાન, *s. n.* [શર + S. संधान taking an aim.] Taking aim with an arrow.

શરાધ, Same as શ્રાદ્ધ *q. v.*

શરાધિયાં, } શરાધીઆં, } *s. n. pl.* [See શ્રાદ્ધ.] Days sacred to the performance of obsequies to the manes of the dead.

શરાપ, Same as શાપ. *q. v.*

શરાબ, *s. m f.* [Ar. शराब् a liquid *fr.* शर्ब to drink.] A spirituous liquor; wine or liquor. 2. Spirits. 3. Ardent spirits.

Prov. શરાબ તેના ખાના ખરાબ Liquor is a curse in a dinner.

શરાવ, *s. n.* A [S.] measure of weight equal to 32 tolas.

શરાવલું, *s. n.* An earthen bowl.

શરાવવું, Same as સરાવવું *q. v.*

શરાસન, *s. n.* [શર+S. आसन a seat.] A bow.

શરિયો, Same as સળીઓ *q. v.*

ઇડી, પીડી, શરિયો, સંપુટ, વાલુ ઝડકે.—દયારામ.

શરી, Same as સરી *q. v.*

શરીક, *s. m.* [Ar. शरीक an ally; a partner.] A partner; a sharer; a parcener. 2. *adj.* Having a partner.

શરીગત, Same as **સરીગત** *q. v.*

શરીફ, *adj.* [Ar.] High-born; honourable.

શરીર, *s. n.* [S] The body.

Id. શરીર ભરાવું To be stout. 2. To gain in health. 3. To have fever. શરીર વળવું To be improved in health. શરીર વાળવું To improve one's health. 2. To take physical exercise. શરીર લેવાવું To lose health.

Prov. શરીર સલામત, તો પાઘડિયો બહોતેરી Health is at the root of all happiness. શરીર કટાયા કરતાં ઘસાયું સારું A used key is always bright.

શરીરરચના, *s. f.* [શરીર+S. रचना formation.] Anatomy. 2. Formation of the body.

શરીરરચનાશાસ્ત્રી, *s. m.* [શરીરરચના+S. शास्त्री a scientist.] An anatomist.

શરીરસંસ્કાર, *s. m.* [શરીર+S. संस्कार a sacred rite.] Purification of the body by the performance of the several purificatory ceremonies.

શરીરસંપત્તિ, *s. f.* [શરીર + S. संपत्ति wealth.] Health; bodily vigour.

શરીરસંબંધ, *s. m.* [શરીર+S. संबंध relation.] Relation by marriage.

શરીરી, *adj.* [S. शरीरिन्.] Bodily; corporeal. 2. Living. 3. Relating to the body. 4. *s. m.* The soul.

અપ્રમેય અવિનાશી નિત્ય શરીરીના કહ્યા.—ના. દ. કે.

શરૂ, *adj.* [Ar. शुरुअ commencement.] Begun. 2. Continuing. 3. Same as **સરૂ** *q. v.*

ભૂતનાં ભાંડ એક જેતાં શરૂ.—અખો.

શરૂઆત, *s. f.* [See above.] Beginning; commencement.

શરૂઉં, *adj. m. f. n.* [S. श्रु to hear.] Sharp; quick of hearing.

શરૂવો, Same as **સરવો** *q. v.*

શરે, *s. m.* [Ar.] Mahommedan Law.

શરેહ, *s. f.* A delicious taste; a sensation produced by anything very sweet or cooling.

શરોદો, Same as **સરોદો** *q. v.*

શર્કરા, *s f.* [S.] Sugar.

શર્કરાવૃત, *adj.* [શર્કરા + S. आवृ to cover.] Sugar-coated.

શર્મ, *s. n.* [S. शर्मन्.] Pleasure; happiness. 2. Protection; blessing. 3. Same as **શરમ** *q. v.*

શર્મિષ્ઠા, *s. f.* [S.] Name of one of the wives of Yayati.

શર્વરી, *s. f.* [S.] Night.

રંગમાં જાયે શર્વરી, તેણે ભકત ગયો વીસરી.—પ્રેમાનંદ.

શલાટ, Same as **સલાટ** *q. v.*

શલાકા, *s. f.* [S.] A stick. 2. A probe.

શલ્ક, *s. n.* [S.] The scale of a fish. 2. A fragment.

શલ્ય, *s. n.* [S.] An arrow. 2. A thorn. 3. *s. m.* Name of a king of Madra and brother of Madree the second wife of Pandu.

શલ્ય થયો જશો શલ્ય, ધારો તમો જેહ મલ્લ.—વલ્લભ.

શલ્યા, *s. f.* [S. शिला.] A stone.

શવ, Same as **શબ** *q. v.*

શવયાન, *s. n.* [શવ+S. यान a vehicle.] A bier.

શવલ, *adj.* [S.] Variegated.

શશ, **શશક**, *s. m. n.* [S.] A hare. 2. The spots on the moon (supposed to be resembling a hare).

શશશૃંગ, *s. n.* [શશ + S. शृंग a horn.] A hare's horn. 2. An utter impossibility.

શશશૃંગનું વહાણ જ કર્યું.—અખો.

શશાંક, *s. m.* [શશ+S. अंक a mark.] The moon.

શશાંકની એવી દશા બની છે.—દલપતરામ.

શશિકળા, *s. f.* [શશિ+ S. कला phase, लेखा a line.] A digit of the moon.

શશિકાંત, Same as **ચંદ્રકાંત** *q. v.*

શશિધર, Same as **શશિયર** *q. v.*

શશિમુખી, *adj. f.* [શશી+S. मुख the mouth.] Having a face as pleasing and lovely as the moon; moon-faced.

શશિલેખા, Same as **શશિકળા** *q. v.*

શશિવદની, Same as **શશિમુખી** *q. v.*

શશિયર, *s. m.* [S. शशधर *fr.* शश a hare + धृ to hold.] The moon.

જાણે ઉગ્યા શશિયર ભાણ રે.—પ્રેમાનંદ.

જોઈ લાજે શશિયર ક્રોડ.—બ્રહ્માનંદ.

શશી, *s. m.* [S. शशिन्.] The moon.

શસ્શુ, **શસ્શો**, Same as **શકારે** *q. v.*

પશ્ચિમ નેત્ર ફરી પરહિયું, તે શસ્શુ કારે મરડિયું.—નાકર.

શરકુલી, *s. f.* [S. शस्कुलि.] The orifice of the ear; the auditory passage.

શશ્પ, *s. n.* [S.] Hairs on the pubes.

શસ્ત્ર, *s. n.* [S. *fr.* शस् to cut.] A weapon.

શસ્ત્રવિદ્યા, *s. f.* [શસ્ત્ર+S. विद्या science.] The science of arms.

શસ્ત્રાસ્ત્ર, *s. n. pl.* [શસ્ત્ર + S. अस्त्र a missile.] Arms and missiles. 2. Weapons.

શહ, Same as શેહ *q. v.*

શહેર, *s. n.* [P. शहर्.] A city; a large town.
Prov. શહેર ત્યાં લહેર A great city is a great solitude. 2. A city abounds with luxuries.

શહો, Same as શાહ *q. v.*

શળ, *s. m.* [S. शलाका.] A mark made by folding paper, cloth, etc. 2. A mark made by whipping or caning; a weal. 3. Same as શિલા *q. v.*

Id. શળ પાડવો To make a crease by folding paper, etc. શળ ઉઠાડવો To cause the skin to swell by whipping or caning.

અખા શોધીને શળ બેસાડ.—અખો.

શળી, *s. f.* [S. शिला.] A whetstone used by barbers to sharpen their razors while shaving. 2. [S. शलाका.] A chip. 3. A covert term for a quarter of a rupee, used by merchants in secret conversation [so called because a quarter of a rupee is represented by (।) in writing, which resembles a chip].

Id. શળી કરવી To excite; to instigate; to encourage.

શળો, Same as સળો, સડો *q. v.*

શા, Same as શાહ *q. v.*

શાઇ, *s. f.* [P. *fr.* सियाह् black.] Ink. 2. Black colour. 2. Same as શાહી *q. v.*

Id. મોં શાઈ જેવું થઇ જવું To be blackened (of the face); to be disgraced. શાઇ જઇને સફેતી આવી The black colour of the hair is gone, and a white colour has come; youth is past and old age has come.

શાઉ, Same as શાહુ *q. v.*

શાઉકાર, Same as શાહુકાર *q. v.*

શાઉકારી, Same as શાહુકારી *q. v.*

શાઉકી, Same as શાહુકી, સાઉકી *q. v.*

શાક, *s. n.* [S.] A pot-herb; a vegetable. An esculent herb. 3. Greens.

Id. શાક કરવું To preserve uselessly. શાક પાંકડે જવું To go to cut to pieces vegetables for a dinner-party.

કોઇ દિન તો કેવળ શાક, વિના લૂણ પાક.—દલપતરામ.

શાકટ, *s. m.* [S.] A draught-ox.

સાન તો શાકટને જાણે.—અખો.

શાકણ, } *s. f.* [S. शाकिनी.] A witch.
શાકણી, }

શાકભાજી, *s. f.* Same as શાક *q. v.* 2. An ordinary thing.

શાકંભરી, *s. f.* [S.] An epithet of Durga.

શાકર, Same as સાકર *q. v.*

શાકાહાર, *s. m.* [શાક + S. आहार food.] Vegetable food.

શાકાહારી, *s. m.* [See above.] A vegetarian.

શાકુનિક, *adj.* [See શકુન.] Relating to omens; ominous 2. *s. m. f. n.* A person or thing fortelling the future.

શાકેણ, Same as શાકણી *q. v.*

શાક્ત, *adj.* [S. शक्ति a goddess.] Relating to Shakti or the female personification of divine energy. 2. *s. m.* A worshipper of the female principle (શક્તિ).

શાક્ય, *s. m.* [S.] Name of the family of Buddha.

શાક્યમુનિ, *s. m.* [શાક્ય + S. मुनि a sage.] Name of Buddha.

શાખ, *s. f.* [See શાખા.] A surname. 2. [See સાક્ષી.] Mercantile credit. 3. Good repute. 4. Honourable character. 5. Testimony. 6. Attestation. 7. A mango fruit almost ripe. 8. A branch.

Id. શાખ પડવી To be established of (credit, reputation, or honourable character). શાખ જવી To have lost of credit, reputation, or honourable character. શાખ ગળી છે A ripe mango fruit has fallen on the ground.

Prov. લાખ જાય પણ શાખ ન જશો-શાખની અગાડી લાખ તે રાખ બરાબર છે A good name is worth millions.

વાઘ એક વકર્યો પડશે ત્યાં કોણ બચી દે શાખ.—ખબરદાર.
નીચેનાં અવતરણો તે વાતની શાખ પૂરશે.—હ. આ. પા.

શાખા, *s. f.* [S. *fr.* शाख् to pervade.] A branch of a tree. 2. A party; a section. 3. A part of a division; a subdivision. 4. A branch; a sect. 5. A school of the Vedas.

શાખામૃગ, *s. m* [શાખા+S. मृग deer] A monkey; an ape.

શાખામૃગ થયા બહુ નિપાત.—પ્રેમાનંદ.

શાખાવિશાખા, *s. f. pl.* [શાખા + S. वि intens. + शाखा a branch.] Several branches.

શાખિયું, *s. n.* [See શાખ.] A mango fruit almost ripe on the tree.

શાગરિત, શાગિર્દ, } *s. m.* [P. शागिर्द a pupil.] A disciple. 2. A pupil. 3. A partisan.

શાંકરી, *adj.* [See શંકર.] Belonging to the doctrine of Shiva. 2. Relating to Shiva.

શાંકરી સેવકો શંકર જ સેવવા.—રત્નેશ્વર.

શાજોગ, Same as શાહુજોગ *q. v.*

શાઠ્ય, *s. n.* [See શઠ.] Dishonesty; fraud. 2. Art; skill; cunning.

શાણ, *s. m.* [S.] A touchstone. 2. A whetstone. 3. *s. n.* A weight of 4 masas or a quarter of a tola.

શાણકું, Same as સાણકું *q. v.*

શાણપણ, *s. n.* [શાણું + પણું a suffix forming a noun.] Wisdom; discreetness; decorum; politeness.

શાણું, *adj m f. n.* Wise; discreet; polite; decorous. 2. *s. n.* A dream.

Prov. શાણાને સાન, ગધેડાને ડફણાં A word to the wise, a rod to a fool.

શાંડિલ્ય, *s. m.* [S.] Name of a sage.

શાંડિલ્યગોત્ર, *s. n.* [શાંડિલ્ય + S. गोत्र lineage.] The family descended from Shandilya.

શાંદવું, *v. i.* To go away. 2. To keep; to maintain.

શાતા, Same as શાંતિ *q. v.*

Id. શાતા વળવી To be reduced to a quiet state. 2. To be appeased; to be satisfied. શાતામાં રહેવું To live at ease.

ઘરમાં સર્વને આપણાથી શાતા વળે.—મ. ન. દ્વિ.

શાથી, *adv.* Why ? 2. Because.

શાથી જે અખંડ આડી ભીંત છે.—કે. હ. ધ્રુ.

શાદી, *s. f.* [P. शादी pleasure *fr.* शाद् glad.] A marriage; nuptials.

શાદ્વલ, *s. n.* [S.] A grassy plot; a meadow. 2. *adj.* Grassy. 3. Verdant; green.

શાન, *s. f.* [Ar. शान position] Appearance; show, 2. Fashion.

શાનદાર, *adj.* [શાન + P. दार having.] Showy; fine. 2. Fashionable.

શાનશોગત, શાનસોગાત, } *s. f.* [શાન + Ar. शव्कत pomp.] Particular attention to fine dress; fondness of dress. 2. A fashionable dress.

શાને, *adv.* Why ? for what reason? why for?

શાંત, *adj.* [See શમ.] Quiet; calm. 2. Mild; gentle. 3. Appeased; satisfied. 4. Abated; subsided. 5. Stopped; ceased.

Id. શાંત પડવું To abate; to be calm. શાંત પાડવું To pacify.

શાંતતા, *s. f.* **શાંતપણું**, *s. n.* [શાંત + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Tranquillity; quietism. 2. Silence; quietude; calmness.

શાંતરસ, *s. m.* [શાંત + S. रस sentiment] The sentiment of quietism.

શાંતા, *s. f.* [S.] Name of the daughter of Dasharatha. She was married to Rishyashringa.

શાંતિ, *s. f.* [See શમ.] Quiet; ease; composure; calmness; tranquillity. 2. Mildness; gentleness. 3. Pacification; alleviation. 4. Quietism; complete indifference to all worldly enjoyments. 5. Satisfaction of hunger. 6 A propitiatory rite for averting evil. 7. An epithet of Durga.

Id. શાંતિ વળવી To be reduced to a quiet state. 2. To be completely satisfied. શાંતિ પકડવી To wait.

શાપ, *s. m.* [S. *fr.* शप् to swear.] A curse: an imprecation. 2. An abuse.

Id. શાપ દેવો To curse.

શાપિત, *adj.* [See above.] Cursed; lying under a curse. 2. Adjured; sworn.

શાબર, Same as સાબર *q. v.*

શાબાન, *s. m.* The eighth month of the Mahommedan year.

શાબાશ, શાબાસ, } *inter.* [P. *fr.* शाद् glad + बाश् be.] Bravo ! thanks ! capital ! well done !

શાબાશી, શાબાસી, } *s. f.* [See above.] Praise; applause; commendation.

Id. શાબાશી આપવી–દેવી To applaud. શાબાશી લેવી–મેળવવી To win applause.

શાબિત, Same as સાબીત *q. v.*

શાબિતી, Same as સાબીતી *q. v.*

શાબુત, Same as સાબુત *q. v.*

શાબુતી, Same as સાબુતી *q. v.*

શાબેત, Same as સાબીત *q. v.*

શાબેતી, Same as સાબીતી *q. v.*

શાબ્દિક, *adj.* [See **શબ્દ.**] Verbal; oral. 2. Relating to sounds or words.

બાળકમાં શાબ્દિક સ્મરણશક્તિ છે.—ક. પ્રા. ત્રિ.

શામ, Same as **શ્યામ** *q. v.*

શામક, *adj.* [S. शम्, शाम् to be appeased + क doing.] Sedative.

શામવું, *v. i.* [See **શમવું.**] To be appeased; to be quiet.

પૃથ્વ્યાદિ વિશેષપણું ન પામે રે, કિંતુ સુવર્ણ શૌરિમાં શામે રે.
—પ્રેમાનંદ.

શામળ, *s. m.* [S. श्यामल black.] An epithet of Krishna.

શામળવાન, *adj.* [શામળું + S. वर्ण colour.] Having a black complexion.

શામળાજી, *s. m.* [શામળું + જી an honorific suffix.] An epithet of Krishna.

શામળું, *adj. m. f. n.* [See **શામળ.**] Of a dark colour or complexion; black; dark-blue.

શામળો, Same as **શામળ** *q. v.* 2. *adj. m.* Same as **શામળું** *q. v.*

શામા, *s. f. n.* Name of a bird; the blue rock-thrush.

શામાપાંચમ, Same as **સામાપાંચમ** *q. v.*

શામિલ, **શામેલ**, *adj.* [Ar. शामिल containing.] Attached; annexed; joined; associated. 2. Included; comprised. 3. Concerned in; connected with; accessory.

શામિલગિરી, **શામેલગિરી**, *s. f.* [શામિલ, શામેલ + P. गिर् having.] Attachment; association. 2. Concern; connection. 3. Being party to.

શામો, Same as **સામો** *q. v.*

શાંબ, *s. m.* [S.] Name of the son of Krishna and Jambuvanti.

શાયક, *s. n.* [S.] An arrow. 2. *s. m. f.* [See **સાહ્યક.**] A supporter.

શિવ શંકર શાયક શૈવ નમો.—કાળિદાસ.

શાયડી, Same as **સાયડી, સારડી** *q. v.*

શાયર, *s. m.* [Ar. शाइर् a poet.] A poet; a bard.

શાયી, *adj.* [S. शायिन्. sleeping.] Sleeping or lying down (at the end of a compound, as in **શેષશાયી**).

શાર, Same as **સાર** *q. v.*

શારંગ, *s. n.* [S. शार्ंग *fr.* शृंग a horn.] A bow of an archer. 2. A bow of Vishnu.

શારંગધર, **શારંગપાણિ**, *s. m.* [શારંગ + S. धर holding, पाणि the hand.] Epithets of Vishnu and Arjuna.

શારંગી, Same as **સારંગી** *q. v.*

શારડી, Same as **સારડી** *q. v.*

શારડો, Same as **સારડો** *q. v.*

શારદ, **શારદા**, *s. f.* [S. शारदा.] The goddess of learning; the Hindu Minerva. 2. Name of a kind of lute.

સુરિનર બ્રહ્મા શિવ ને શારદ રટે શેષ નિરંતર નામ.
—નિરાંતભક્ત.

શારવું, Same as **સારવું** *q. v.*

શારિકા, *s. f.* [S.] Name of a bird.

શારીર, *adj.* [See **શરીર.**] Corporeal; bodily. 2. *s. n.* Anatomy.

શારીરવિદ્યા, *s. f.* [શારીર + S. विद्या science.] Anatomy.

શારીરિક, *adj.* [See **શરીર.**] Physical; corporeal; bodily.

શાર્દૂલ, *s. m.* [S.] A tiger.

શાર્દૂલવિક્રીડિત, *s. m.* [S.] Name of a metre, each foot containing 19 syllables.

શાલ, *s. f.* [P. शाल.] A shawl; a fine kind of ornamented woollen cloth. 2. *s. n.* [S.] Name of a tree.

Id. શાલ ઓઢાડવી To present with a robe of honour. 2. To give a gift.

શાલદુશાલા, *s. m. pl.* [શાલ + દુશાલા redup.] Robes of honour. 2. Shawls.

શાલા, Same as **શાળા** *q. v.*

શાલિ, Same as **શાળ** *q. v.*

શાલિગ્રામ, *s. m.* [S. शालग्राम.] A round black stone worshipped as being essentially a form of Vishnu. 2. A flinty stone.

શાલિની, *s. m.* Name of a metre, each foot containing 11 syllables. 2. *s. f.* A house-wife.

શોભીતી લે શાલિની સૌખ્યદા.—દલપતરામ.

શાલિવાહન, *s. m.* [S.] The name of a king whose era, called શક, commences with A. D. 78.

શાલિહોત્ર, *s. m.* [S.] Name of a writer on veterinary subjects. 2. A horse.

અથવા શાલિહોત્ર શું આવ્યો.—ભાલણ.
શાલિહોત્ર જેસી કસોટી.—પદ્મનાભ.

શાલિહોત્રી, *s. m.* [See above.] A veterinary surgeon.

શાલીન, *adj.* [S,] Like. 2. Possessing. (used at the end of a compound.)

શાલ્મલી, *s. n.* [S.] The silk-cotton tree. Bombax mulbericum. N. O. Leguminosæ.

શાવક, *s. m.* [S.] The young of an animal. 2. A tadpole. 3. Same as શ્રાવક *q. v.*

શાવડી, Same as સાહુડી *q. v.*

શાવાશૌચ, *s. n.* [S. शाव relating to a dead body + अशौच pollution.] Defilement or pollution caused by the death of a near relation.

શાશ્વત, *adj.* [S. *fr.* शश्वत् eternally.] Eternal; permanent. 2. *adv.* Eternally; perpetually.

શાસક, *s. m.* [See below.] A ruler. 2. A chastiser; a punisher.

શાસન, *s. n.* [S. *fr.* शास to rule.] Punishment; chastisement; correction. 2. A command; an order. 3. Rule; sway; government. 4. An edict; a decree. 5. A charter; a royal grant.

શાસનપત્ર, *s. n.* [શાસન +S. पत्र a writing.] A plate on which a grant of land, etc., is inscribed. 2. A sheet of paper on which an order is written.

શાસનીય, *adj.* [See શાસન.] Punishable. 2. Fit to be ruled over or governed.

શાસિત, *adj.* [See શાસન.] Ruled; governed. 2. Punished.

શાસ્તા, *s. m.* [S. शास्तृ.] A king; a ruler. 2. A teacher.

શાસ્ત્ર, *s. n.* [S.] A science; a system. 2. The Scriptures; institutes of religion. 3. Law. 4. Literature.

શાસ્ત્રકાર, *s. m.* [શાસ્ત્ર+S. कार doing.] The author of a Shastra or a sacred book.

શાસ્ત્રજ્ઞ, *adj.* [શાસ્ત્ર+S. ज्ञा to know.] Well versed in the Shastras.

શાસ્ત્રવિધિ, *s. m.f.* [શાસ્ત્ર + S. विधि a rite.] Scriptural injunction; a sacred precept.

શાસ્ત્રવિરુદ્ધ, *adj.* [શાસ્ત્ર+S. विरुद्ध contrary.] Contrary to the Shastras; unlawful; illegal.

શાસ્ત્રાર્થ, *s. m.* [શાસ્ત્ર+S. अर्थ a meaning.] The meaning of the Scriptures; a precept of the Scriptures.

શાસ્ત્રી, *s. m.* [S. शास्त्रिन्.] One learned in the Shastras; one versed in religious texts. 2. One who has studied any art, science, or system of religion or philosophy. 3. *adj.* Same as શાસ્ત્રીય *q. v.*

શાસ્ત્રીય, *adj.* [See શાસ્ત્ર.] Pertaining to the Scriptures; scriptural. 2. Scientific.

શાસ્ત્રોક્ત, *adj.* [શાસ્ત્ર+S. उक्त spoken *fr.* वच् to speak.] Enjoined or allowed by the Shastras; lawful; legal.

શાહ, *s. m.* [P. शाह् a king.] A king; an emperor. 2. [See શાહુકાર.] A banker. 3. A title given to a Hindu merchant, banker, or shopkeeper in Gujarata. 4. A thief (ironically).

Prov. શાહ ત્યાં બજાર That is a market, in which there are honest merchants. 2. Courtiers follow the king.

શાહજાદી, *s. f.* [See શાહજાદો.] The daughter of a king; a princess.

શાહજાદો, *s. m.* [શાહ+P. जाद born.] The son of a king; a prince.

શાહજીરું, *s. n.* [P. शियाहझीरा.] Name of a medicinal drug. Carum nigrum. N.O. Umbelliferæ.

શાહજોગ, *adj.* [શાહુકાર+S. योग्य fit.] Payable to the holder (of a bill of exchange or a hundee). 2. Honest; dealing honestly 3. Lawful; legitimate. 4. Entitling the holder to be entrusted with the amount in cash (of a cheque). 5. Merchantile.

શાહબાજ, *s. n.* [શાહ + P. बाज a hawk.] Name of a bird; the goshawk.

શાહમૃગ, *s. n.* [શાહ + S. मृग a deer.] Name of a bird; an ostrich.

શાહવટ, *s. f.* [શાહ + S वृत्ति conduct.] Honest conduct or commerce in one's dealings; honesty.

શાહવટને લીધે લોકો અમને શાહ કહેતા હશે.—હ. કા. કાં.

શાહી, Same as શાઈ *q. v.* 2. *adj.* [See શાહ.] Relating to the government. 3. Royal.

શાહુકાર, *s. m.* [શાહ + S. कार doing.] A banker; a shroff. 2. A gentleman; a man of credit. 3. A thief (ironically).

શાહુકારી, *s. f.* [See above.] Honest conduct in one's dealings; honesty. 2. Theft (ironically).

શાહુકારી ચિઠ્ઠી, *s. f.* [શાહુકાર +ચિઠ્ઠી a note.] A promissory note.

શાહુડી, Same as સાહુડી *q. v.*

શાહેદ, *s. m.* [Ar. शाहिद् a witness.] A witness; one who gives evidence. 2. One who attests another's signature.

શાહેદી, *s. f.* [See above.] Evidence; testimony; attestation. 2. Evidence; deposition. 3. Same as શાહેદ *q. v.*

Id. શાહેદી પૂરવી-આપવી To bear testimony; to depose as a witness. શાહેદી લેવી To write down the deposition of a witness in a court. શાહેદી રાખવો To ask a person to bear testimony. શાહેદી મૂકવો To submit the name of a person as a witness in a court of law. શાહેદી ઉભો કરવો To place a witness in the witness-box. 2. To get a witness to bear false testimony.

ન્યાય થતો નથી એટલે શાહેદીપુરાવાની જરૂર નથી.-નં. કે. દી.

શાહેર, Same as શાયર *q. v.*

શાહેરી, *s. n.* Poetry; ballads.

શાળ, *s. m.* [S. शालि.] Rice in husk. Oriza sativa. N. O. Graminaceæ. 2. Same as સાળ *q. v.*

તો ક્યાંથી જમીએ શાળ? ઘેલી કોણે કરી રે?—પ્રેમાનંદ.

શાળા, *s. f.* [S. शाला.] A place; a house. 2. A school; an academy.

શાળાખાતું, *s. n.* [શાળા+ખાતું a department.] The department of education.

શાળણું, શાળાઉં, } *s. f.* [See શાળ.] An inferior kind of rice in husk.

શાળોપયોગી, *adj.* [શાળા + S. उपयुज् to use.] Useful for school purposes.

શિઆળ, Same as શીઆળ *q. v.*

શિઆળવું, Same as શીઆળ *q. v.*

શિઆળો, Same as શીઆળો *q. v.*

શિકલ, *s. f.* [P.] Face. 2. Appearance; look.

મધુર શિકલ જેની શું ન શોભે જ તેને.—અ. ઉ. યા.

શિકસ્ત, *adj.* [P. शिकस्त् a defeat *fr.* शिकस्तन् to defeat.] Defeated; overthrown. 2. *s. f.* Discomfiture; overthrow; defeat.

શિકાકઇ, Same as ચીકાખાઇ *q. v.*

શિકાર, *s. m.* [P.] Hunting; chase; shooting. 2. A prey; a victim. 3. Perquisites; peculation; venery.

Id. શિકાર કરવો-રમવો-શિકારે જવું To hunt. શિકાર સાધવો To gain the desired object.

Prov. શિકાર લેવો હોય, ત્યારે સિંહ પણ નમે છે There is no harm in stooping down, when you have to gain your object.

શિકારી, *s. m.* [See શિકાર.] A hunter; a sportsman. 2. *adj.* Pertaining to hunting; useful in hunting. 3. Subsisting on hunting.

શિકારૂ, Same as શિકારી *q. v.*

શિકોરૂં, Same as સકોરૂં *q. v.*

શિક્ષક, *s. m.* [S. *fr.* शिक्ष् to teach.] A teacher; a tutor; an instructor.

શિક્ષણ, *s. n.* [See above.] Learning. 2. Teaching; instruction.

Id. શિક્ષણ આપવું To impart education; to teach. શિક્ષણ લેવું To receive education; to learn.

શિક્ષણપદ્ધતિ, *s. f.* [શિક્ષણ + S. पद्धति a system.] The mode or method of imparting knowledge; educational system.

શિક્ષણશાસ્ત્ર, *s. n.* [શિક્ષણ+S. शास्त्र a science.] Padagogy.

શિક્ષણસાહિત્ય, *s. n.* [શિક્ષણ + S. साहित्य materials.] Educational materials; articles useful for school purposes.

શિક્ષણાનુભવશાળા, *s. f.* [શિક્ષણ + S. अनुभव experience + शाला a school.] A practising school.

શિક્ષા, *s. f.* [See શિક્ષક.] Instruction; teaching; tuition; communication of knowledge; knowledge received or acquired. 2. Chastisement; correction; punishment. 3. One of the six vedangas; the science which teaches the proper pronunciation of words and laws of enphony.

Id. શિક્ષા લેવી To learn a moral lesson from. શિક્ષા આપવી-કરવી To punish. શિક્ષા થવી-મળવી To be punished. શિક્ષા વળવી To be subjected to punishment; to be punished. 2. To learn a lesson.

શિક્ષાગુરૂ, *s. m.* [શિક્ષા+S. गुरु a teacher.] A religious preceptor.

શિક્ષાપાત્ર, *adj.* [શિક્ષા + S. पात्र fit.] Liable to punishment; punishable.

શિક્ષિત, *adj.* [See શિક્ષક.] Educated; disciplined. 2. Learnt; studied. 3. Taught.

શિક્ષિત વર્ગ, *s. m.* [શિક્ષિત & S. वर्ग a class.] The educated classes; educated men.

શિક્કાઇ, Same as સીક્કાઇ *q. v.*

શિખ, Same as શીખામણ *q. v.* 2. Same as શિખા *q. v.*

શિખંડ, Same as શ્રીખંડ *q. v.*

શિખંડી, *s. m.* [S. *fr.* शिखंड a crest.] A peacock. 2. Name of the son of Drupada. (Shikhandee was originally a woman but she was brought up as a male.)

શિખર, *s. n.* [S.] A peak; a summit; the top. 2. The extremity or crest (of a tree, a building, etc.). 3. A pinnacle; a minaret.

Id. શિખર ચઢાવવું To place an ornamental top on the roof of a temple. શિખરે જવું-પહોંચવું To reach the top. 2. To perform the greatest within one's power or reach.

શિખરિણી, *s. f.* [S.] Name of a metre, each foot containing 17 syllables.

શિખરી, *adj.* [See **શિખર.**] Crested; tufted (at the end of a compound, as in જયશિખરી).

શિખવણી, Same as **શીખવણી** *q. v.*

શિખવવું, Same as **શીખવવું** *q. v.*

શિખવું, Same as **શીખવું** *q. v.*

શિખા, *s. f.* [S.] The crest; a plume. 2. The tuft or lock of hair on the head. 3. The crest of a peacock. 4. A flame (of a lamp).

શિખાઉ, Same as **શીખાઉ** *q. v.*

શિખાડવું, Same as **શીખવવું** *q. v.*

શિખામણ, Same as **શીખામણ** *q. v.*

શિખી, *s. m.* [S. शिखिन्.] A peacock. 2. A horse. 3. Fire.

અર્ધચંદ્ર દઇ શિખી કાઢયો પૂજી પુણ્ય પ્રકાશ.—ભાલણ.

શિંગ, Same as **સીંગ** *q. v.*

શિંગડી, *s. f.* [S. शृंग a horn + ડી dim.] A small horn. 2. A horn-like vessel for enclosing gun-powder.

શિંગડીઓવછનાગ, *s. m.* Name of a plant Glorisa superba. N. O. Liliacæ.

શિંગડું, *s. n.* [See above.] A horn. 2. A trumpet. 3. An apparatus used by deaf persons for hearing. 4. A vessel for enclosing gun-powder.

શિંગી, *adj.* [S. शृंगिन्.] Having horns; horned.

શિંગીઓવછનાગ, Same as **શિંગડીઓ વછનાગ** *q. v.*

શિંગોટી, *s. f.* [S. शृंग a horn + वृत्ति state.] The form of the horns of an animal. 2. A metallic tip or an ornament for the horns. 3. The root or base of horns. 4. A polishing tool made of horn.

શિંગોડું, Same as **શીંગોડું** *q. v.*

શિતળા, Same as **સીતળા** *q. v.*

શિતાબ, *adj.* [P. शिताब् haste *fr.* शिताफ्तन् to hasten.] Smart; active; sharp.

શિતાબી, *s. f.* [See above.] Smartness; activity; sharpness; alacrity.

Id. શિતાબી કરવી-રાખવી To use quickness; to make haste.

ત્યાંથી શિતાબી નીકળી ગાફિલ હું ગાંડો થયો.—કલાપિ.

શિથળ, **શિથિલ**, *adj.* [S. शिथिल.] Loose. 2. Languid. 3. Unenergetic; weak. 4. Slackened; abated. 5. Ineffective; futile, slow.

તેથી આ કોપ શિથિલ થતો નથી.—હ. ઠા. કાં.

શિથિલતા, *s. f.* **શિથિલપણું**, *s. n.* [શિથિલ + S. ता Guj. પણું suffixes forming nouns.] Laxity; looseness. 2. Slowness.

શિફત, *s. n.* [P. सिफत.] Description; narration. 2. Good qualities.

સંકટ ઘણી જ હુશિયારીશિફતથી દૂર કર્યું.—પુ. વિ. મા.

શિફારસ, *s. f.* [P. सिपारश *fr.* शिपार्दन् to entrust.] Recommendation. 4. Influence.

શિબિ, *s. m.* [S.] Name of a king, who saved Agni in the form of a dove from Indra in the form of a hawk by offering an equal quantity of his own flesh weighed in a balance.

શિબિકા, *s. f.* [S.] A sedan; a litter; a palanquin.

સનાઇ કીધી ઘણી શિબિકા વાહન.—ભાલણ.

શિબિકામાં સહુ અબળા બેઠી, નિજ બાળક ઉત્સંગ જી.-ગિરિધર.

શિબિર, *s. m.* [S.] A camp; an encampment. 2. A tent.

શિયળ, Same as **શીઅળ** *q. v.*

શિયાવિયા, *adj.* Abashed; disconcerted; confounded; confused.

શિયાળ, **શિયાળવું**, *s. n.* [S. शृगाल.] A jackal.

Id. સિંહ કે શિયાળ ? Is the answer "yes" or "no" ?; 2. Is the news good or bad ?

Prov. શિયાળ તાણે સીમ ભણી, ને કૂતરું તાણે ગામ ભણી Each one is keen in his own interest; each one takes care of Number One.

શિયાળુ, Same as **શીઆળુ** *q. v.*

શિયાળો, Same as **શીઆળો** *q. v.*

શિર, *s. n.* [S. शिर.] The head. 2. The top; the front. 3. The front row of an army; van.

Id. શિર આપવું To promise to act even at the cost of one's head. શિર કાપવું To play the traitor; to be false to. શિરસટ્ટે At the cost of one's head. શિર ઉપર લેવું-શિરે હોવું To be responsible for.

Prov. શિર સલામત, તો પાઘડિયો બહોતેરી Those who live longest will see most.

શિરગંગ, *s. n.* Name of a bird; the magpie; the green jay.

શિરચ્છેદ, Same as શિરશ્છેદ *q. v.*

શિરછત્ર, *s. n.* [શિર+S. छत्र an umbrella.] A protection for the head. 2. *s. m.* A powerful protector.

શિરછેદ, Same as શિરશ્છેદ *q. v.*

શિરજોર, *adj.* [શિર+P. जोर strength.] Headstrong. 2. Commanding; imperious; demanding.

શિરજોરી, *s. f.* [Sea above.] Headstroug demeanour. 2. Commanding nature; a forcing demand; imperiousness.

Prov. ચોરી ઉપર શિરજોરી Adding insult to injury.

શિરતાજ, *s. m.* [શિર+P. ताज a crown.] A crown for the head; an ornament worn on the head; the best ornaments in one's possession; an object of pride. 2. An elder; a protector.

શિરનામું, Same as સરનામું *q. v.*

શિરપાવ, Same as સરપાવ *q. v.*

શિરપેચ, *s. m.* [શિર+P. चस्पीदन् to press.] An ornament worn in the turban.

શિરબંદ, *s. m.* [શિર + S. बंद् to bind.] An ornamental band with which the turban is tied to the head.

શિરબંદી, *s. f.* [See above.] Soldiery maintained for the protection of forts and towns.

શિરબંધ, Same as શિરબંદ *q. v.*

શિરબંધી, Same as શિરબંદી *q. v.*

શિરભેદન, *s. n.* [શિર+S. भिद् to separate.] Craniotomy.

શિરમણિ, Same as શિરોમણિ *q. v.*

શિરશ્છેદ, **શિરઃછેદ**, *s. m.* [શિર+ S. छेद cutting.] Beheading; decapitation.

શિરસ્તેદાર, *s. m.* [S. शिरस्तस् from the head +P. दार having.] A head-clerk.

શિરસ્તો, Same as શીરસ્તો *q. v.*

શિરા, *s. f.* [S.] A vein. 2. A fibre.

શિરાઇ, *s. f.* A flagon.

શિરાજાળ, *s. f.* [શિરા + S. जाल a mare.] Pannus; a disease of the eyes.

શિરાણું, *s. n.* [See શિર.] A billow.

શિરામણ, Same as શીરામણ *q. v.*

રાખેલા લાડુ ખાવામાં આવે તેને શિરામણ કહે છે.—હ. કા. કાં.

શિરામણી, Same as શીરામણી *q. v.*

શિરાવવું, Same as શીરાવવું *q. v.*

શિરી, Same as શીરી *q. v.*

શિરીન, Same as શીરીન *q. v.*

આવી શિરીન બસ ખંજર અર્પવાનો.—કલાપિ.

શિરીષ, *s. n.* [S.] Name of a flower, and the plant which bears it. Albizzia lebbek. N. O. Leguminosæ.

કિંચિત્ કિંચિત્ ચુંબિત ભ્રમર થકી છે શિરીષનાં ફૂલડાં.
—ઋ. ઉ. ચા.

શિરો, Same as શીરો *q. v.*

શિરોબિંદુ, *s. n.* [શિર + S. बिंदु a point.] The vertex.

શિરોમણિ, **શિરોમણી**, *s. m.* [શિર + S. मणि a jewel.] A jewel worn on the head. 2. The best of its kind. 3. A leader. 4. A title of respect conferred on learned men, respectable persons or elders.

કપટ શિરોમણી કૃષ્ણ કહે.—હ. કા. કાં.

શિરોમાન્ય, *adj.* [શિર+S. मान्य acceptable.] Reverential; respectful. 2. Acceptable.

એ સત્કાર મારે પણ શિરોમાન્ય છે.—કે. હ. ધ્રુ.

શિરોવેદના, *s. f.* [શિર+S. वेदना pain.] Headache.

શિલક, Same as સીલક *q. v.*

શિલા, *s. f.* [S.] A long and hard stone; a slab. 2. A rock; a stone.

શિલાછાપ, *s. f.* [શિલા+ P. चस्पीदन् to press.] Lithography. 2. A lithograph.

શિલાજિત, *s. n.* [શિલા+S. जित् conquering.] Bitumen; asphaltum. Asphaltum Punjabinum, or Bitumen Judaicum.

શિલારસ, *s. m.* [શિલા+S. रस juice.] Benzoin. 2. Incense.

શિલાલેખ, *s. m.* [શિલા+S. लेख a writing.] An inscription on a stone.

શિલીંધ્ર, *s. n*, [S.] A kind of mushroom.

શિલીમુખ, *s. m.* [S. शिली an arrow + मुख the mouth.] A bee. 2. *s. n.* An arrow.

શિલીમુખ સજ કરીને વર્ચ, ફરસીધર હર પ્રતાપ.—દ્વારકો.

શિલીમુખથી ભાથાનો પાડળ ભેખ ભજાવે.—કે. હ. ધ્ર.

શિલીમુખરેખા કીધી લક્ષ્મણે.—કૃષ્ણાબાઈ.

શિલોંછ, *s. n.* [S.] Gleaning ears of corn.

શિલોંછવૃત્તિ, *s. f.* [શિલોંછ+S. वृत्ति profession.] The business or profession of gleaning ears of corn and maintaining upon it.

શિલેખાનું, *s. n.* [S. शिली a dart+ P. खानह् a place.] An armoury.

શિલેદાર, *s. m.* [S. शिली an arrow+ P. दार having.] An armed soldier.

શિલેદારી, *s. f.* [See above.] The duties of a soldier.

શિલ્પ, *s. m.* [S.] Handicraft. 2. A mechanical art.

શિલ્પકળા, *s. f.* [શિલ્પ+S. कला an art.] Architectural art.

શિલ્પકાર, } **શિલ્પકારી**, } *s. m.* [શિલ્પ+S. कार a doer.] An artisan; an artist; a mechanic; an architect.

શિલ્પવિદ્યા, } *s. f.* **શિલ્પશાસ્ત્ર**, } *s. n.* [શિલ્પ +S. विद्या knowledge, शास्त्र science.] A treatise on any manual, mechanical or fine art. 2. A mechanical science. 3. The sciene of architecture.

શિલ્પશાસ્ત્રી, *s. m.* [See above.] An architect.

શિલ્પશાળા, *s. f.* [શિલ્પ+S. शाला a house.] A workshop; a manufactory; a technical school.

શિલ્પી, Same as **શિલ્પકાર** *q. v.* 2. *adj.* [S. शिल्पिन्.] Relating to a fine or mechanical art; architectural.

શિવ, *s. m.* [S.] The god Shiva; the third member of the Hindu Triad, entrusted with the work of destruction. 2. The twentieth of the astrological *Yogas*. 3. *s. n.* Welfare.

જાય જીવ, નવ શિવ છે ભલા.—પ્રેમાનંદ.

શિવજટા, *s. f.* [શિવ + S. जटा a tuft of hair.] Name of a plant. Caryota urens. N. O. Palmacæ. 2. The tuft of hair on the head of Shiva. where the Ganges takes its root.

શિવણી, Same as **સીસાઇ** *q. v.*

શિવણીને માટે વીરમગામ પ્રખ્યાત છે.—હ. દા. કાં.

શિવનિર્માલ્ય, *s. n.* [શિવ + S. निर्माल्य the remains of a flower offered to a deity.] What has been offered to Shiva. 2. A deposit of property in solemn declaration that shall not be appropriated,

શિવપુરાણ, *s. n.* [શિવ+S. पुराण a scripture.] Name of one of the 18 Puranas.

શિવરાઈ, *s. m.* [શિવાજી name of the king who founded the Maratha kingdom+S. राजन् a king.] The copper coin of Shivaji. 2. A copper coin current in the Deccan and Konkan equal to three pies.

શિવરાત, } **શિવરાત્રિ**, } **શિવરાત્રી**, } *s. f.* [શિવ+S. रात्रि, रात्री a night.] The 14th of the dark fortnight of every lunar month. 2. The 14th of the dark half of Magha observed in honour of Shiva, by a rigorous fast.

શિવલિંગ, *s. n.* [શિવ+ S. लिंग a phallus.] Shiva in the form of a phallus.

શિવલિંગી, *s. f.* Name of a plant. Bryonia laciniosa. N. O. Cucurbitacæ.

શિવા, *s. f.* [S.] An epithat of Parvatee, the wife of Shiva (શિવ). 2. A female jackal. 3. The chebulic myrobalan.

મૂઢ મિથ્યા બોલે જૂઠું, જ્યમ શિવા બોલે સિંહ પૂઠું.-ગિરિધર.

શિવાના ઝાડ નીચે અંધારી રાત્રીને વિષે.—લ, પ્રા. પા.

શિવાએ, Same as **સિવાય** *q. v.*

શિવાક્ષાર, *s. m.* [શિવા + S. क्षार a salt.] Name of a native medicine.

શિવાય, Same as **સિવાય** *q. v.*

શિવાલય, *s. n.* [શિવ+S. आलय an abode.] A temple sacred to Shiva.

શિશિર, } **શિશિરઋતુ**, } *s. f.* [S. शिशिर cold + ऋतु a season.] The season of excessive cold; the months of Posha and Magha.

શિશુ, *s. f. n.* [S.] A child; an infant. 2. *s.m.* A boy aged between 8 and 16 years.

ઘણા જણે રમાડી છે શિશુ થકી નિજ ધામ.—બાલણ.

શિશુપાલ, *s. m* [S,] Name of the king of the chedis and son of Damaghosha. He was beheaded by Krishna.

શિશુમાર, *s. f.* [S.] A porpoise.

શિશુહત્યા, *s. f.* [શિશુ + S. हन् to kill.] Infanticide; child-murder.

શિશ્ન, } **શિશ્નુ**, } *s. m.* [S. शिश्न.] The male generative organ; the penis.

શિશ્નોદર, *s. n.* [શિશ્ન + S. उदर cavity; the belly.] Cohabitation; sexual enjoyment.

શિશ્નોદરના સ્વાદ ફરે શોધતા સત્વર.—કૃષ્ણારામ.

શિષીઆ, Same as **શિષ્યા** *q. v.*

શિષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* शिष् to remain; to distinguish.] Left; remaining. 2. Trained; disciplined. 3. Civil; polite. 4. Distinguished; eminent. 5. Respectable; honourable.

શિષ્ટતા, *s. f.* [શિષ્ટ +S. ता a suffix forming a noun.] Civility. 2. Eminence.

શિષ્ટાઇ, *s.f.* Same as **શિષ્ટાચાર** *q. v.*

શિષ્ટાચાર, *s. m.* [શિષ્ટ +S. आचार manners.] Respectable conduct; good manners; etiquette. 2. Formality.

શિષ્ટિ, *s. f.* [See **શિષ્ટ.**] Discipline. 2. Rule. 3. Punishment.

શિષ્ય, *s. m.* [S. *fr.* शास् to rule.] A pupil; a disciple; a student; a scholar.

શિષ્યવૃત્તિ, *s. f.* [શિષ્ય + S. वृत्ति being.] A scholarship; a stipend.

શિષ્યા, *s. f.* [See **શિષ્ય.**] A female scholar; a female student; a female disciple.

શિસ્ત, *adj.* [P. शस्त aim.] Suitable; proper. 2. *s. f.* Discipline.

શિહાઇ, *s. f.* [P. सियाह black.] Blackness. 2. Ink.

રોશનાઇ એમાં રહે કે કવિ કહો શિહાઇ.—દલપતરામ.

શિળિયો, / **શિળીઓ**, } Same as **શીળો** *q. v.*

શિળી સાતમ, Same as **શીળી સાતમ** *q. v.*

શી, *adj. f.* [See **શું.**] What ? 2. Like (at the end of a compound.)

માંકડાં શી ફાળ કયાં છે શાને કુલે ફાંકડા.—હ. દા. કાં.

શી એ આકૃતિ શુંડ શી વિપુલ શા વેઢા.—ક. હ. પ્રુ.

શીઅળ, / **શીઅળવ્રત**, } *s. n.* [See **શીલ.**] The vow of chastity. 2. Chastity on the part of a woman; faithfulness to the husband. 3. Right conduct; good conduct.

શીઆવીઆ, *adj.* Perplexed; confounded; confused.

સીપાઇઓ શીઆવીઆ થયા.—હ. દા. કાં.

શીઆળ, / **શીઆળવું**, } Same as **શિયાળ** *q. v.*

શીઆળુ, *adj.* [See below.] Wintry. 2. Produced in winter (of a crop, etc.).

શીઆળો, *s. m.* [S. शीत cold + काल time.] Winter; cold season.

શીઆળે શીતળ વા વાય, પાન ખરે ઘઉં પેદા થાય -દલપતરામ.

શીકર, *s. m. n.* [S.] A spray (of water); a drizzle; mist.

તે શીકર જલનાં ઉડતાં.—કલાપિ.

કંપી ઉઠે શીકરથી તનના ય તારો.—લલિત.

શીકરામણ, *s. n.* / **શીકાર**, *s. m.* } [See **સ્વીકાર.**] Acceptance (of a draft, hundee or a bill of exchange); endorsement. 2. The charge of acceptance (of a hundee).

શીકારવું, *v. t.* [See **સ્વીકારવું.**] To honour (a bill). 2 To accept. 3. To endorse.

શીકારાવું, *v. i.* [See **સ્વીકારવું.**] To be accepted. 2. To be endorsed. 3. To be honoured (of a bill).

શીકું, *s. n.* [S. शिक्य.] A sling for suspending things in. 2. An ornament of strings of pearls worn by women on their heads.

શીકે, *prep.* With; along with; together with. 2. [See above.] In the sling.

શીકોતર, *s. m.* / **શીકોતરી**, *s. f.* / **શીકોતરું**, *s. n.* } A spirit or a ghost of an inferior.

શીકોરું, Same as **શકોરું** *q. v.* 2. [P. सिकोरह्.] The head.

શીખ, *s. f.* [S. शिक्षा teaching; punishment.] Punishment. 2. Advice; instruction. 3. Permission to go. 4. A gift at the time of giving permission to go 5. [P. सीख.] A pointed iron bar. 6. A hollow-pointed iron bar used to draw out grain etc., from a bag. 7. *s. m* A follower of Guru Nanaka, and an inhabitant of the Punjab; a sheekha.

દેશે નાથ અમારી શીખ, નહિ આપે કો માગી ભીખ.-સામળ.

બાળકનું એમ જ છે, દેખ દેખે ને શીખ શીખે.—ક. હ. પ્રુ.

વચને રાય રજિયાત કીધો, શીખ માગી સાંચર્યે.—ભાલણ.

શીખવણી, *s. f.* [See **શીખવવું.**] Instigation; tutoring.

શીખવવું, / **શીખવાડવું**, } *v. t.* [See **શીખવું.**] To teach; to instruct. 2. To instigate; to put up.

શીખવાવું, *v. i.* [See **શીખવવું.**] To be taught; to be instructed. 2. To be instigated; to be put up.

શીખવું, *v. i.* [S. शिक्ष् to learn.] To learn; to study; to take lessons in.

શીખાઉ, *adj.* [See above.] Learning; having not yet finished one's education; probationary. 2. *s. m. f. n.* An apprentice; a novice,

શીખાડવું, Same as **શીખવવું** *q. v.*

શીખામણ, *s. f.* [See **શીખવું**.] Instruction; advice; counsel. 2. Admonition; a lesson; a warning.

Id. શીખામણ દેવી-આપવી To admonish. શીખામણ લેવી To learn a moral lesson from. શીખામણ માથે ચડાવવી To promise to humbly follow advice.

શીગ્રામ, Same as **સગરામ** *q. v.*

શીઘ્ર, *adj.* [S.] Quick; rapid; speedy. 2. *adv.* Quickly; rapidly; swiftly; readily.

શીઘ્રકવિ, *s. m.* [શીઘ્ર+S. कवि a poet.] An An extempore poet.

શીઘ્રકવિતા, *s. f.* [શીઘ્ર+S. कविता a poem.] An extempore poem; a poem composed readily.

શીઘ્રતા, *s. f.* / **શીઘ્રપણું**, *s. n.* [શીઘ્ર+S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Quickness; rapidity; swiftness. 2. Alacrity; activity; alertness.

શીઘ્રબોધ, *s. m.* [શીઘ્ર+S. बोध understanding.] Quick understanding or perception. 2. Smoking Indian hemp or ganja. 3. Indian hemp; Canabis Indica.

શીઘ્રબોધી, *s. m.* [See above.] A smoker of Indian hemp.

શીડવું, *v. t.* To fill up (a hollow or pit).

શીડાવવું, *v. t.* To get filled up (of a hollow or pit).

શીડાવું, *v. i.* To be filled up (of a hollow or pit).

શીત, *adj.* [S.] Cold; cool; frigid. 2. *s. f.* Cold; excessive cold. 3. *s. n.* Perspiration.

Id. શીત વળવું To arise; to come on (of perspiration before death).

શીતકટિબંધ, *s. m.* [શીત +S. कटिबंध a zone.] The frigid zone.

શીતકર, *adj.* [શીત+S. कृ to do.] Refrigerant.

શીતકાળ, *s. m.* [શીત + S. काल time.] The cold season; winter.

શીતજ્વર, *s. m.* [શીત+S. ज्वर fever.] Ague; malaria.

શીતપિત્ત, *s. n.* [શીત+S. पित्त bile.] Urticaria.

શીતરશ્મિ, *s. m.* [શીત+S. रश्मि a ray.] The moon.

શીતળ, *adj.* [S. शीतल.] Cool; soothing; agreeable. 2. Cold; frigid; chill.

શીતળતા, *s. f.* [શીતળ+S. ता a suffix forming a noun.] Coolness; agreeableness. 2. Frigidness.

શીતળા, *s. m.* [S. शीतला.] Smallpox; cowpox. 2. *s. f.* The goddes presiding over smallpox.

Id. શીતળા કાઢવા-ટાંકવા To vaccinate.

શીતળાખાતું, *s. n.* [શીતળા+ખાતું a department.] The vaccination department.

શીતળાસાતમ, / **શીતળાસાતેમ**, *s. f.* [શીતળ +S. सप्तमी the seventh day in a lunar fortnight.] The seventh day of the dark fortnight of Shravana month, on which day people (mostly ladies) observe a vow of eating food kept overnight.

શીતાદ, *s. n.* Scurvy.

શીથળું, *adj. m. f. n.* [See **શીતળ**.] Quiet; cool; calm.

શીથળો, *s. m.* A wooden contrivance to drag thorny plants with.

શીથળો લઇ તે સંચર્યો, ઝાંખરાં લેવા જાય.—સામળ.

શીદ, / **શીદને**, *adv.* Why ?

પાછા શીદ એમ પૂછ્યું.—બ. ક. ઠા.

શીધુ, Same as **સીધું** *q. v.*

શીધુ, *s. m.* [S.] A kind of spirituous liquor.

શીન, *s. f.* The jelly-fish.

શીફળ, Same as **શ્રીફળ** *q. v.*

શીફારસ, Same as **શિફારસ** *q. v.*

શીમળ, Same as **શાલ્મલી** *q. v.*

શીમળ સમળી સેંગઠા ન સૂઝે પંથ વિચાર.—પ્રેમાનંદ.

શીરસ્તો, *s. m.* [P. सरिश्तह्.] Practice; custom; usage.

Id. શીરસ્તો પાડવો To establish a practice. શીરસ્તો પડવો To be established (of a practice).

શીરામણ, *s. n.* / **શીરામણી**, *s. f.* [See **શીરાવવું**.] A breakfast; the morning meal.

શીરાવવું, *v. i.* To breakfast. 2. To eat in the morning.

શીરી, *s. f.* [P. शीरी sweet.] Sweetness.

શીરીન, *adj.* [See above.] Sweat; delicious. 2. Loving; pleasing.

શીરો, *s. m.* [P. शीरह् a juice.] Name of a sweetmeat. 2. A syrup; the juice of fruits, etc., boiled with sugar.

Id. શીરા સારૂ શ્રાવક થવું To adopt new opinions for the waves and fishes.

શીર્ષ, Same as શીષ *q. v.*

શીર્ષક, *s. n.* [S.] The head. 2. A heading; the head.

શીર્ષછેદ, *s. m.* [શીર્ષ + S. छेद cutting.] Decapitation.

શીર્ષા, *s. m.* Name of a metre, each foot containing 7 syllables.

મા માગું છું હું એવા, કોટી શીર્ષાની સેવા.—દલપતરામ.

શીલ, *s. n.* [S.] Nature; disposition. 2. Conduct; character. 3. Good conduct; good character. 4. *adj.* Disposed to; prone to; attached; addicted to (at the end of a compound, as in દાનશીલ).

શીલ ગાંભીર્ય જોઇ સઘળા સંતોષ પામતા.—લ. પ્રા. પા.

શીલવંતું, શીલવાન, } *adj. m. f. n.* [શીલ + S. वत्, वान् having.] Holding a good character.

શીલવૃત્તિ, *s. f.* [શીલ + S. वृत्ति nature.] Virtue; good conduct.

શીળસ, *s. n.* Urticaria; name of a disease.

શીશો, *s. m.* [P. शीशा glass.] A bottle; a phial.

શીષ, *s. n.* [S.] The head. 2. Same as શિષ્ય *q. v.*

શીસો, Same શીશો *q. v.*

શીળ, Same as શીલ *q. v.*

શીળા, Same as શિલા *q. v.*

શીળી, Same as શીતળા *q. v.* 2. *adj. f.* [See શીતળ.] Cool; cooling.

શીળી ટાંકવાની શોધ હિંદમાં હાથ લાગી હતી.—હ. દા. કાં.

શીળી લ્હેરે અનળ પ્રગટાવી તન દેહ.—કે. હ. ધ્રુ.

શીળું, *s. n.* [See શીતળ.] Shade. 2. A shady place. 3. *adj. n.* [See શીતળ.] Cold; stale; not fresh. 4. *adj. m. f. n.* Dull; not active. 5. Quiet; gentle; mild; patient. 6. Poor; moneyless.

Id. ટાઢું શીળું ખાઇને રહેવું To maintain oneself on whatever one gets; to maintain oneself with difficulty.

શીળો, *s. m.* [See શીતલ.] Shade. 2. A shady place. 3. Same as શેળો *q. v.* 4. *adj. m.* Apparently respectable or prudent, but really dull or stupid. 5. Cool; cooling.

શું, *adj. n.* [P. चा of what kind ?] What ? which ? 2. Of what value or worth ? (used to show contempt). 3. *adj. n.* [S. सदृश like *fr.* स equal, like + दृश् to see.] A suffix used to show "likeness." 4. *prep.* [See સહ.] With; being connected with.

નાટકના ચેટક તો લાગે, ખેટક શો થયો.—વલ્લભ.

શુક, *s. m.* [S.] A parrot. 2. The name of a sage, who was the son of Vyasa.

શુકન, Same as શકુન *q. v.*

શુકર, *s. m.* [Ar. शुक्र.] Thanks; gratitude. 2. Victory; conquest; glory. 3. Same as શુક્ર *q. v.*

શુકરાના, *s. m. pl.* [Ar. *fr.* शुक्र् thanks.] Thanksgiving.

શુકલ, Same as શુક્લ *q. v.*

શુક્કર, Same as શુક્ર *q. v.*

શુક્ત, *s. n.* Same as શુક્તિ *q. v.*

સ્વાત બુંદે જેમ જામે શુક્ત.—અખો.

શુક્તિ, *s. f.* [S.] An oyster-shell. 2. A mussel; a marine bi-valve mollusc. 3. A weight equal to two tolas.

શુક્ર, *s. m.* [S.] The planet Venus. 2. Friday 3. The name of the preceptor of the demons. 4. *s. n.* Semen virile.

શુક્ર પડયું સરદર પૂરો કાવે છ—દ્વારકો.

શુક્રકોષ, *s. m.* [શુક્ર + S. कोष a cell.] A sperm cell.

શુક્રજંતુ, *s. m. n.* [શુક્ર + S. जंतु a creature.] A spirillum.

શુક્રમેહ, *s. m.* [શુક્ર + S. मेह urine.] Spermatorrhœa; name of a urinal disease.

શુક્રાણુ, *s. n.* [શુક્ર + S. अणु an atom.] A spermatozoon.

શુક્રવાર, *s. m.* [શુક્ર + S. वार a day.] Friday.

Id. શુક્રવાર વળવો To get success; to be profited.

શુક્રાચાર્ય, *s. m.* [શુક્ર + S. आचार्य a preceptor.] Name of the preceptor of the demons.

શુક્રાશ્મરી, *s. f.* [શુક્ર + S. अश्मरी a stone.] Seminal calculus; prostatic calculus.

શુક્લ, *adj.* [S.] White; bright. 2. *s. m.* Name of a class of Brahmanas.

શુક્લપક્ષ, *s. m.* [શુક્લ + S. पक्ष a side.] The bright half of a lunar month; the period of the waxing moon.

શુક્લાર્મ, s. m. [શુક્લ + S. अर्मन् a disease of the eye.] Pterigium; a kind of disease of the eyes.

શુચિ, adj. [S.] Pure; clean; clear. 2. Holy. 3. Bright. 4. White. 5. Purified. 6. Honest. 7. s. f. Purity. 8. Innocence.

ત્રણ પેલી જ્યા ઉંચી, જતી વહ્નિની શું શુચિ.—મ. બ. વો.

શુટો, Same as સૂટો q. v.

શુંઠ, Same as સૂંઠ q. v.

શુંડ, Same as સૂંઢ q. v.

શુંડી, s. m. [S. शुंडिन्.] An elephant.

શુંડી કૃમિ, s. m. n. [શુંડ & S. कृमि a worm.] A nemertine.

શુંઢ, Same as સૂંઢ q. v.

શુંઢમુંઢ, Same as સુંઢમુંઢ q. v.

શુંઢવું, v. i. To go; to walk.

શુદ, Same as સૂદ q. v.

શુદ્ધ, adj. [S. fr. शुध् to become purified.] Pure; clean; purified. 2. Stainless; chaste. 3. Right; free from faults or error. 4. White; bright. 5. Unmixed. 6. [See શુદ્ધિ.] Consciousness.

Id. શુદ્ધ ઠેકાણે આવવી To come to one's right senses; to be prudent and sober. શુદ્ધ ઠેકાણે લાવવી To make prudent and sober.

શુદ્ધાંત, s. m. n. [શુદ્ધ + S. अंत a precinct.] A seraglio; a harem.

શુદ્ધિ, s. f. [See શુદ્ધ.] Purification; expiation. 2. Purity; cleanliness. 3. Sanctity. 4. Correction. 5. Consciousness.

Id. શુદ્ધિ આવવી-ઉપર આવવું To come to consciousness; to become conscious. શુદ્ધિ લાવવી-ઉપર લાવવું To bring back to consciousness; to make conscious.

શુદ્ધિપત્ર, s. n. [શુદ્ધિ + S. पत्र a writing.] A list of errata; *Adenda et corrigenda.*

શુદ્ધોદન, s. m. [S.] Name of the father of Buddha.

શુધબુધ, s. f. [શુદ્ધિ + S. बुद्धि intellect.] Consciousness; alertness of the faculties, as opposed to a state of swoon or insensibility.

શુનઃશેપ, s. m. [S.] Name of a vedic sage. He was the son of Ajeegarta.

શુનકાર, Same as સૂનકાર q. v.

શુબરાત, s. f. [P. शब् night + बरात् marriage.] A festival observed by the Mahommedans on the 18th day of the month Shaban, the 8th month of the Mahommedan year.

શુબીગા, s. n. Name of a bird. Œgithina tora.

શુભ, adj. [S. fr. शुभ् to appear splendid.] Good. 2. Favourable; propitious. 3. Lucky; fortunate; auspicious. 4. Happy; felicitous (as acts, rites, omens, signs, aspects, days, etc.). 5. s. n. Good fortune; auspiciousness; welfare; good; prosperity; happiness.

શુભાશુભ, s. n. [શુભ + S. अशुभ inauspicious.] Weal and woe; good and evil.

શુભેચ્છક, adj. [See below.] Wishing well. 2. s. m. f. n. One who wishes well; a well-wisher.

શુભેચ્છુ, s. m. f. [શુભ + S. इच्छ् to wish.] A well-wisher; a benefactor.

શુભ્ર, adj. [S.] Bright; lustrous; radiant. 2. White.

શુમાર, s. m. [P. fr. शुमार्दन् to count.] A rough estimate. 2. Counting; computing; computation. 3. A guess; a conjecture; a conjectural estimate. 4. A rough calculation. 5. Nearness; approximation. 6. End.

Id. શુમાર કાઢવો-જોવો To calculate approximately.

શુમારે, adv. [See above.] Approximately; about; nearly.

શુંભ, s. m. [S.] Name of a demon killed by Durga.

શુરૂ, Same as શરૂ q. v.

શુલ્ક, s. n. [S.] A toll; a tax; customs; duty.

શુશ્રૂષા, s. f. [S.] Dutifulness; obedience. 2. Reverence; hospitality; attendance; service.

શુષિર, s. n. [S.] Name of a kind of wind-instrument.

તત વિતત ઘન શુષિર.—પદ્મનાભ.

શુષ્ક, adj. [S. fr. शुष् to be dry.] Dried up; dry. 2. Emaciated; withered. 3. Insipid; tasteless. 4. Empty; vain.

શુષ્કતા, s. f. [શુષ્ક + S. ता a suffix forming a noun.] Dryness. 2. The state of being emaciated. 3. Emptiness; unproductiveness. 4. Insipidity; tastelessness.

શુષ્કત્વચા, s. f. [શુષ્ક + S. त्वच् the skin.] Xeroderma.

શૂકતારક, *s. m.* [S. शूक a bristle+तारक a star.] A bristle star.

શૂકર, *s. m. n.* [S.] A hog. 2. A pig.

શૂકર રોઝ ભીંકારડાં ચીતરા કે ફાળ.—પ્રેમાનંદ,

શૂતક, *s. f.* A dog-fish.

શૂદ્ર, *s. m.* [S.] An individual of the lowest of the four great classes of the Aryans; a serving man; a servant.

શૂદ્રધર્મ, *s. m.* [શૂદ્ર + S. धर्म duty.] The duties of a Shoodra.

શૂદ્રવર્ગ, *s. m.* [શૂદ્ર + S. वर्ग a class.] The Shoodra or servile class.

શૂદ્રાણી, શૂદ્રી, } *s. f.* [S.] The wife of a Shoodra.

શૂન, Same as શૂન્ય *q. v.*

શૂનકાર, Same as શૂન્યકાર *q. v.*

શૂન્ય, *s. n.* [S.] Non-entity. 2. A cipher; a dot. 3. Insensibility. 4. Vacuity; emptiness; a vacuum. 5. Nothingness. 6. Numbness; torpor; deadness; stupefaction. 7. Stillness; silence. 8. *adj.* Empty; vacant. 9. Benumbed; torpid. 10. Stupefied. 11. Lonely; desolate. 12. Absent; listless. 13. Wanting in; without (at the end of a compound as in દયાશૂન્ય). 14. Non-existent.

શૂન્યકાર, *s. m.* [શૂન્ય + S. कृ to do.] The state of being lonely and listless. 2. *s. n.* Dead silence.

શૂન્યવાદ, *s. m.* [શૂન્ય + S. वाद a doctrine.] The doctrine of the non-existence of anything; the doctrine of the Buddhist sect; nihilism.

શૂન્યવાદી, *s. m.* [See above.] A person holding the doctrine of the non-existence of the universe and of its creator; an atheist; a nihilist.

શૂન્યહૃદય, *adj.* [શૂન્ય + S. हृदय the heart.] Having a vacant heart; heartless. 2. Absent-minded ; insensible ; unimpressionable. 3. Merciless; cruel; brutal.

શૂર, *adj.* [S.] Brave ; valiant ; heroic ; intrepid; bold. 2. *s. m.* A warrior; a hero; a bold fellow. 3. *s. n.* Bravery; heroism; intrepidity; boldness.

Id. શૂર આવવું-ચઢવું-ફૂટવું To be inspired with bravery or courage. શૂર રાખવું To take courage.

શૂરણ, Same as સૂરણ *q. v.*

શૂરતા, *s. n.* શૂરપણું, *s. f.* [શૂર + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Bravery; courage.

શૂરપૂર, *adj.* [શૂર+S. पूर् to fill.] Overflowing with bravery; very brave.

શૂરવીર, *adj.* [શૂર+S. वीर brave.] Brave; courageous.

શૂરવીરતા, *s. f.* શૂરવીરપણું, *s. n.* શૂરાતન, *s. n.* [શૂરવીર+ S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Bravery; courage.

શૂરું, *adj. m. f. n.* Same as શૂર *q. v.*

શૂરુંપૂરું, *adj. m. f. n.* Same as શૂરપૂર *q. v.*

શૂર્પ, *s. n.* [S. *fr.* शूर्प् to measure.] A weight or measure equal to 2048 tolas or two Dronas. 2. A winnowing basket.

શૂર્પણખા, *s. f.* [શૂર્પ+S. नख a nail.] Name of the sister of Ravana Lakshmana had cut off her nose and ears.

શૂલ, શૂળ, } *s. f.* [S. शूल.] A prick. 2. Gripes; colic; a shooting pain. 3. A thorn. 4. A sharp or pointed weapon. 5. *s. n.* The trident of Shiva. 6. A stake on which criminals were impaled.

શૂળી, [See above.] *s. f.* The gallows; a gibbet.

Id. શૂળી દેવી-શૂળીએ ચઢાવવું To hang. શૂળીનું સાલ A difficult, laborious, or risky work voluntarily undertaken. શૂળી ઉપર સૂવા જવું To lie on a bed of thorns; to be at the risk of one's life.

શૃગાલ, *s. m.* [S.] A jackal.

શૃંખલા, *s. f.* [S.] A chain; a fetter.

શૃંગ, *s. n.* [S.] A horn. 2. The summit of a mountain. 3. The pinnacle of a palace or temple.

કાંચન કળશ વિરાજે શિખરે, રૂપા કેરાં શૃંગ છ.—ગિરિધર.

શૃંગાકાર, *s. m.* [શૃંગ +S. आकार a form.] A crescent shape. 2. *adj.* Crescent-shaped.

શૃંગાટક, *s. n.* [S.] A place where four roads meet. 2. The pharynx.

શૃંગાર, *s. m.* [S.] Decoration; ornamentation. 2. A dress suitable for amorous purposes. 3. Love; love affairs; sexual enjoyment; coition. 4. One of the poetic sentiments according

to Hindu rhetoric; the sentiment of love. 5. The effects or impressions produced on the mind by the sentiment of love.

Id. શૃંગાર સજવો-કરવો To decorate oneself tastefully.

શૃંગારરસ, *s. m.* [શૃંગાર+ S. रस sentiment.] One of the poetic sentiments according to Hindu rhetoric; the sentiment of love. 2. The effects or impressions produced on the mind by the sentiment of love. 3. Love; love affairs; sexual enjoyment; coition.

શૃંગારી, *adj.* [See શૃંગાર.] Voluptuous; lustful; lecherous. 2. Amorous; enamoured.

શૃંગી, *adj.* [S. शृंगिन्] Horned. 2. Crested; peaked. 3. *s. m.* Name of one of Shiva's attendants. 4. A mountain.

શૃંગીસરટ, *s. n.* [શૃંગી+S. सरट a lizard.] A ceratosaurus.

શે', *adv.* Why ? 2. What ?

એ રૂપીઆ તેને શે' કામે લાગવાના હતા.—હ. ઠા. કાં.

શે, *adv.* Why ? 2. How ?

હુકમ ચલાવતો તે વેણ શે હીન રહેશે.—કે. હ. ધ્રુ.

શેક, *s. m.* [S. शकटी a movable hearth *fr.* शकट a cart.] Fomentation. 2. Warming of a limb or member at the fire or with heated cloth, leaves, or medicaments.

Id. શેક કરવો-આપવો-દેવો To foment.

શેકવું, *v. t.* [See above.] To foment. 2. To bake. 3. To torment; to harass; to afflict.

Id. શેકયાં કરવું To torment. હાડકાં શેકવાં To beat severely; to thrash. 2. To starve. આંતરડી શેકવી To starve. 2. To torment; to oppress. રોટલા શેકવા To bake cakes. પગ શેકવા To foment the feet. તે શેકયો પાપડ પણ ભાંગતો નથી He is too weak to do any kind of work.

શેકાવવું, *v. t.* [See શેક.] To get baked. 2. To get fomented. 3. To torment.

શેકાવું, *v. i.* [See શેક.] To be fomented. 2. To be baked. 3. To be tormented.

Id. તેનું હૈયું શેકાયાં કરતું His heart was in a turmoil.

શેખ, *s. m.* [Ar. शय़ूख़.] The head of an Arabian family or tribe. 2. A Mahommedan ecclesiastic of a high grade.

શેખઈ, Same as શેખી *q. v.*

શેખચલ્લી, *s. m.* [શેખ+ચલ્લી a hen-sparrow.] One that builds castles in the air; a mad-cap. 2. A braggart; a boaster.

Id. શેખચલ્લીના વિચાર Building castles in the air.

જે જે શેખચલ્લીના વિચાર તેણે કર્યા હતા.—નંદશંકર.

શેખદાર, A village officer.

શેખર, *s. m.* [S.] A crest; a chaplet; garland of leaves worn on the head. 2. A diadem. 3. A peak. 4. The best or most distinguished of a class (at the end of a compound, as in ચંદ્રશેખર).

શેખસલ્લી, Same as **શેખચલ્લી** *q. v.*

જેવી શેખસલ્લીની કથા.—અખો.

શેખાઈ, Same as **શેખી** *q. v.*

શેખી, *s. f.* [See **શેખ.**] Brag; vanity; boastings; vauntings. 2. Audacity; arrogance.

Id. શેખી કરવી-મારવી To brag; to boast.

જનસ્થિતિ બદલાયા છતાં આગલી શેખી ગઇ નથી.—ઇ. સૂ. દે.

શેખીખોર, *adj.* [શેખી + P. खोर enjoying.] Bragging; vain; boastful. 2. Arrogant; audacious.

શેંકડો, Same as સેંકડો *q. v.*

શેંકી, *s. f.* [See શીકું.] Name of a net put on a bullock's mouth.

શેજ, Same as **સેજ** *q. v.*

શેઝેરી, Same as **શેહજોરી** *q. v.*

કેદીને કો વજીર કો શેઝેરી બહુ જાણ.—નર્મદ.

શેઠ, *s. m.* [S. श्रेष्ठिन् a merchant.] A master; an employer. 2. A rich man. 3. A respectful term for a merchant or gentleman; a title equivalent to " Mister " or " Esquire. "

Prov. "શેઠ આવ્યા," તો "નાખો વખારે" A constant guest is never welcome. " શેઠ ! કેમ તણાયા ? " તો "લોભે લોભે" Covetousness bursts the bag. શેઠ ગયા કે ચાકરને મજા When the cat is away, the mice are at play. શેઠની શીખામણ ઝાંપા સુધી Out of sight, out of mind. શેઠ તેવા વાણોતર Like master, like man. શેઠના સાળા સૌ થવા જાય A full purse never lacks friends. શેઠની ફુંદે ફેલ્લી થઇ, ને પંપાળીને મોટી કરી To make a mountain of a mole-hill. શેઠનું મોટું પેટ Great men are patient and forgiving. શેઠને ચાકર ઘણા, ને ચાકરને ઠાકર ઘણા Employers and labourers have a wide field to choose from. શેઠ બોલ્યા તે સવા વીસ Be it for better, or be it for worse-be ruled by him that bears the purse.

શેઠાઇ, *s. f.* [શેઠ + આઇ a suffix forming a noun.] The dignity of a Shetha; mastership; superiority. 2. Power; authority.

Id. શેઠાઇ કરવી To play a master; to issue orders to others whilst remaining inactive.

શેઠાણી, *s. f.* [શેઠ + આણી a feminine suffix.] The mistress of the house. 2. The wife of the master of the house. 3. The wife of a merchant or an employer.

શેઠિયો, *s. m.* [See શેઠ.] A rich man. 2. A gentleman. 3. A leader; a magnate; the head member of a community or society. 4. A man of respectability, consequence, and influence. 5. *adj. m.* White on the forehead or head (of a bullock).

શેડ, Same as સેર *q. v.*

નીકળતી શેડો સહુ અંગમાં—કલાપિ.

શેડો, *s. m.* The mucus of the nose. 2. *s. f. pl.* Same as શેર *q. v.*

શેઢો, *s. m.* [See સીમાડો.] A boundary. 2. A foot-path; a way.

શેણ, Same as શાણું *q. v.*

શેણે, *pron.* By whom or which ? 2. Why ?

શેતરંજ, *s. f.* [P. शतरंज्.] Chess; a game of chess.

શેતરંજી, *s. f.* [P. शतरंजी.] A carpet.

શેતાન, *s. m.* [Ar. शय्तान्.] A satan. 2. A hobgoblin. 3. A mischievous fellow.

શેતાની, *adj.* [See above.] Mischievous.

શેતાનીઅત, *s. f.* [See above.] Mischief.

શેતુર, *s. n.* [P. शाहूतूत्.] A mulberry tree or its fruit. Morus indica. N. O. Moraceæ.

શેદરડી, *s. f.* Name of a kind of grass.

શેન, Same as શયન *q. v.* 2. Name of a Darshana in a Vaishnava temple.

શેર, *s. m.* [P. शेर.] A lion. 2. A tiger. 3. A pound in weight; a weight of 40 tolas. 4. A measure of capacity regarded as equivalent to 40 tolas in weight.

Id. તે પહેલાં બકરી જેવો હતો, પણ હવે તો શેર થયો He was formerly as tame as a sheep, but now he is a tiger. શેર લોહી ચડવું To burst into ecstacy; To be overjoyed (at the satisfaction of one's heart's desire). શેર થવું To be a tyrant; to tyrannize over. એના શેર સાચા છે He is circumspect and watchful, and is not easily deceived. જળને સ્થાનક સ્થળ કર્યું, સાચા એના શેર.—સામળ. શેર બાજરી Enough to maintain oneself upon; a competency. કોની માએ શેર સૂંઠ ખાધી છે કે મારી સામે આવે ? Who dares affront me ?

Prov. શેરને માથે સવા શેર Diamond cut diamond. શેર ચોખા જ્યાં બાફવા લખ્યા હોય ત્યાં બફાય We are ruled by destiny wherever we go: there is no flying against destiny. શેર કરતાં પાંચશેરી ભારે The whole is undoubtedly greater than its parts.

શેર નથી ખાધી સુંઠ, નથી જન્મ્યો કો માડી,—સામળ.
ચોદવાળી તે ચાલી શેર.—અખો.

શેરડી, *s. f.* Sugar-cane.

Prov. શેરડીનો સાંઠો પૂછડા લગી ગળ્યો ન હોય Sweet things may not always have a sweet end.

શેરડો, Same as સેરડો *q. v.* 2. *s. m.* A quay; a wharf.

સોનને ઘુમલીમાં પાણી શેરડે જોઇ.—હ. પ્રે. ત્રિ.

શેરદિલ, *adj.* [શેર + P. दिल the heart.] Lion-hearted; brave; robust.

શેરા, *s. n.* Name of a bird; the siskin.

શેરિયું, *s. n.* [See શેર.] A measure containing one pound in weight.

શેરી, *s. f.* A line; a street. 2. An alley.

Prov. શેરી જોઇ ચાલીએ, ને કંથ જોઇ મહાલીએ Look to your purse before you buy.

મારી શેરીના છે સંતસાધુ.—દયારામ.

શેરીલોબાન, *s. m.* [P. सर्विलुबान *fr.* सर्व् a cyprus tree yielding a fragrant gum + Ar. लुबान a sort of gum.] A kind of benzoin; a sort of gum resin from the tree Styrax benzoin. N. O. Styraceæ.

શેરો, *s. m.* [See શિર the head.] An endorsement. 2. A remark.

Id. શેરો મારવો-કરવો-લખવો To make a remark; to write a minute.

શેલારી, *s. n.* [See શેલું.] Name of a rich silken cloth worn by women.

શેલી, *s. f.* [See સેર a string.] A piece of string ignited by contact with a flint when struck with steel.

શેલું, *s. n.* [See શાલ.] Fine cloth with gold borders worn as a part of a dress of honour. 2. A kind of rich cloth worn by woman.

શેલો, *s. m.* [S. शुल्क.] The cord for binding the hind legs of a cow at the time of milking her.

શેલો લીધો ને તાંબડી વિસરી રે લોલ.—વલ્લભ.

શેલોત, *s. m.* [क्षेत्र + S. वृत्ति wages.] A landholder's agent who collects his masters dues.

શેવટ, Same as **છેવટ** *q. v.*

શેવડી, *s. f.* [See **સેવા.**] A Jaina female saint; a Jaina nun.

શેવડો, *s. m.* [See **સેવા.**] A Jaina saint. 2. An individual of a particular order of mendicants who allow the hair of their heads to grow.

જોગી જંગમ જતિ શેવડા.—ધીરો.

શેવાળ, *s. f.* [S. शैवल.] Algœ; moss; vapour.

કમળફૂલ વિંટાયું હોય શેવાળનાથી.—ક. ઉ. ચા.

શેવું, *adj. m. f. n.* Sloping down.

શેષ, *s. m.* [S.] The king of the serpent-race (represented as the upholder of the earth, having a thousand heads and forming the couch of Vishnu). 2. [S. *fr.* शिष् to remain.] The remainder; the residue. 3. The remainder of presents made to a god. 4. Death. 5. Name of a gum-resin; olibanum. Bosvellia popyrifera. N. O. Burseracæ. 5. *adj.* Remaining.

શેષકાળ, *s. m.* [શેષ+S. काल time.] The time of death.

શેષશાયી, *adj.* [શેષ the serpent king + S. शायिन् lying down.] Lying down on the serpent king. 2. *s. m.* An epithet of Vishnu.

કોઇ શેષશાયી દેખે ભુયંગ.—અખો.

શેષા, *s. m.* [S.] Name of a metre, each foot containing six syllables. 2. *s. f.* The remains of flowers or other offerings made to an idol and distributed among the worshippers as a holy relique.

મા મોટી રિદ્ધિ છે, શેષા વસ્તુ શી છે.—દલપતરામ.

શેહ, *s. f.* [P. शाह् a king.] A check (in chess-playing). 2. A state of opposition (as of an enemy against a person or place). 3. Intent or vigilant state (as of one watching an opportunity).

Id. શેહ આવવી-લાગવી-પડવી To be under a check, શેહ દેવી-આપવી To keep under check,

આજ સુધી કોઇએ શેહ સરખી આપી ન હતી.—કે. હ. ધ્રુ.

શેહેજોર, *adj.* [શેહ+ P. ज़ोर strength.] Very powerful.

શેહેજોરી, *s. f.* [See above.] Great power; authority.

શેહેનશાહ, *s. m.* [P. शाहा kings+शाह् a king.] An emperor. 2. A king of kings.

શેહેનશાહી, *adj* [See above.] Imperial.

શેહેર, Same as **શહેર** *q. v.*

શેહેરી, Same as **શહેરી** *q. v.*

શેહેરેવર, *s. m.* Name of the sixth month according to the Parasee calender.

શેહેવત, *s. f.* [શય્યા + S. वृत्ति inclination.] Amourous desire; a desire for sexual pleasures.

શેળો, *s. m.* A hedgehog.

એક સમે શેળો તેનું પૂછડું પકડી ગયો.—દલપતરામ.

શૈ, *s. m.* A kind of measure of corn.

શૈકો, Same as **સૈકો** *q. v.*

શૈત્ય, *s. n.* [See **શીત.**] Coolness; coldness; frigidity.

શૈથિલ્ય, *s. n.* [See **શિથિલ.**] Laxity; looseness. 2. Slackness. 3 Dilatoriness. 4. Cowardice.

શૈલ, *s. m.* [S. *fr.* शिला a stone.] A mountain. 2. A rock; a big stone. 3. Name of a metre, each foot containing twelve syllables.

વળી શૈલમાં કે નદી નીર તીર.—દલપતરામ.

તેને તપ્ત કુંભમાં નાખે, પછે શૈલ શિલા વાટ જી.—પ્રેમાનંદ.

શૈલી, *s. f.* [See **શીલ.**] Manner; mode; fashion. 2. Mode of writing; style.

શૈવ, *adj.* [S. *fr.* शिव the god shiva.] Pertaining to Shiva. 2. *s. m.* A worshipper of Shiva; a member of Shaiva sect.

શૈશવ, *s. n.* [S. *fr.* शिशु a child.] Childhood; infancy.

જંગલી મનુષ્યમાં શૈશવનાં લક્ષણો ઉપરાંત.—જ. પુ. જો.

શો, *pron. m.* What ? Which ? 2. With. 3. Like. (at the end of a compound).

શ્વાનનો શો વિશ્વાસ નહિ નિમેષનો.—નરસિંહ.

શોક, *s. m.* [S. *fr.* शुच् to bewail.] Grief; sorrow; lamentation; affliction. 2. Mourning. 3. Same as **શોકય** *q. v.*

Id. શોક કરવો-ધરવો To lament. શોક પાળવો To observe mourning.

શોકકારક, } **શોકકારી,** } **શોકજનક.** } *adj.* [શોક + S. कृ to do, जन् to produce.] Causing sorrow; sorrowful; sad; regrettable.

શોકદગ્ધ, *adj.* [શોક+S. दह् to burn.] Suffering from or being under deep feeling of bereavement; agonized by grief.

ગોપાનો શોકદગ્ધ પ્રાણ જરા શાંત થયો.—ના. હે.

શોકલડી, Same as શોકય *q. v.*

શોકાકુળ, Same as શોકાવિષ્ટ *q. v.*

શોકાર્ત, *adj.* [શોક + S. आर्त afflicted by.] Sorrowful; aggrieved; painful.

બાળા કોઈના શોકાર્ત સ્વર સાંભળી અટકે છે.—મ. ન. દ્વિ.

શોકાવિષ્ટ, *adj.* [શોક + S. आविष्ट possessed by.] Afflicted or agonized by grief.

શોકિયું, *adj. m. f. n.* [શોક + વાળું having.] Pertaining to mourning. 2. *s. n.* A garment worn as a mark of mourning.

શોકય, *s. f.* A co-wife.

Id. શોકયનું સાલ The annoyance of a co-wife. શોકયનો ખાટલો પાથરી આપવા બરાબર A suicidal policy.

Prov. શોકયનાં કંકણ સાથે ઉતરે Partners should equally share the loss. શોકયની દાઝે ધણીનું ઘર હગી ભરવું Jealousy is blind even to one's own interest.

ત્યાં તારી શોકય તારા પુત્રના પ્રાણ લીધા વિના રહેશે નહીં.-હ. કા. કાં

શોખ, *s. m.* [Ar. शवक् desire.] Liking; fondness. 2. Desire; wish.

Id. શોખ કરવો-મારવો To indulge oneself.

શોખી, } **શોખીન,** } *adj.* [See above.] Fond of; pleasure-seeking.

Id. કવિતાના શોખી Fond of poety; having a taste for poetry. ખાવા પીવામાં શોખી Fastidious about food. શોખી જમનાર Particular about food; epicurean.

શોખીલું, *adj. m. f. n.* Same as શોખી *q. v.*

શોગિયું, } **શોગીલું,** } *adj. m. f. n.* [See શોક.] Bemoaning; lamenting; observing mourning.

શોગિયો દીર્ઘસૂત્રી જે કર્તા તામસ તે કહ્યો.—ના. દ. ક.

શોચ, *s. m.* [See શોક.] Lamentation; sorrow. 2. Grief; anxiety; care. 3. Repentance; regret.

શોચક, *adj.* [શોચ+S. क doing.] Distressing; afflicting. 2. Lamenting.

શોચન, *s. n.* [See શોક.] Grief; sorrow; lamentation.

શોચના, *s. f.* Same as શોચ, શોક *q. v.*

શોચનીય, *adj.* [See શોક.] Deplorable; mournful; lamentable.

શોચવું, *v. i.* [See શોક.] To lament; to bewail; to moum. 2. To regret; to repent.

શોચ્ય, Same as શોચનીય *q. v.*

શોઢવું, *v. i.* To pass away; to go; to die. 2. To prepare. 3. To collect; to gather together.

શોણિત, *s. n.* [S.] Blood. 2. *adj.* Red; crimson.

નરશોણિતનો સ્રોત પ્રવાહિત થાય છે.—ના. હે.

શોણિતવર્ણ, *s. m.* [શોણિત+S. वर्ण colour.] Red colour; colour of the blood. 2. *adj.* Red; crimson.

કન્યા જોઈ કૂર દૃષ્ટે પથો, નયણ તે શોણિતવર્ણ.—પ્રેમાનંદ.

શોથ, *s. m.* [S.] Swelling; intumescence.

શોધ, *s. m. f.* [S. *fr.* शुध् to make clear.] Search; quest; inquiry. 2. Discovery; exploration. 3. Purification. 4. Examination; scrutiny; scanning; inspection.

Id. શોધ કરવો-લેવો To discover. 2. To make an inquiry.

શોધક, *adj.* [શોધ + S. क doing.] That searches or inquires. 2. That investigates or examines. 3. That discovers. 4. *s. m.* A discoverer; an inventor.

Id. શોધક બુદ્ધિ Inventive power; inventive genius.

શોધકો, *s. m.* [See above.] A spy; a scout.
આવી શોધકા ઉચ્ચારે, શુણો શંખ ગર્જતા.—વલ્લભ.

શોધખોળ, *s. f.* [શોધવું+ખોળવું to search.] A minute search. 2. An examination. 3. An act of searching out things which are unknown to the public; archæological investigations: excavation.

શોધન, *s. n.* [See શોધ.] Act of searching; a search. 2. Act of examining; an examination 3. Act of clearing, purifying, or correcting. 4. Refining of metals.

શોધવું, *v. t.* [See શોધ.] To search. 2. To inquire after. 3. To explore, 4. To examine 5. To purify.

શોધ્યાં તેલ સુગંધી લાવ્યા, સેવક તેણી વાર.—હરિદાસ.

શોધાઇ, *s. f.* [શોધ+આઇ a suffix forming a noun.] A search fee; a charge for searching out past official correspondence.

શોધાવવું, *v. t.* [See શોધવું.] To get searched out. 2. To get examined. 3. To get purified.

શોધાવું, *v. i.* [See શોધવું.] To be searched. 2. To be examined. 3. To be purified.

શોધાશોધ, *s. f.* [Redup. of શોધ.] A search by several persons in several ways; a hurried search.

શોધિત, *adj.* [See શોધ.] Inquired. 2. Examined. 3. Cleared; purified; corrected.

શોફ, Same as શોથ *q. v.*

શોભન, *adj.* [See શોભવું.] Shining; splendid; beautiful. 2. Good. 3. Auspicious. 4. *s. n.* Beauty; lustre.

નૂતન ઘન સમ શોભન, દૃગ લોચન એ.—કે. હ. ધ્રુ.

શોભના, *s. f.* [See above.] A beautiful and virtuous woman.

શોભવું, *v. i.* [S. शुभ् शोभ्, to appear beautiful.] To look well. 2. To become; to suit; to be suitable; to be graceful, ornamental, fitting, or appropriate.

શોભા, *s. f.* [See above.] Beauty; elegance. 2. Creditableness. 3. An ornament. 4. A decoration. 5. Light; lustre; brilliancy.

Id. શોભા આપવી To add to the splendour of; to adorn; to beautify. શોભા રાખવી To maintain the splendour or honour of. શોભા લેવી To deprive a rival of his splendour; to throw a rival into the shade; to outshine; to surpass in splendour. 2. To enjoy the pleasure of; to accept respect paid.

Prov. શોભા એટલી ઓભા Every pleasure has its reaction; every pleasure is followed by pain.

શોભાયમાન, *adj.* [See શોભવું.] Beautiful; elegant; splendid.

શોભાવવું, *v. t.* [See શોભવું.] To add to the beauty of; to make (a thing) look well; to grace (an occasion) by one's gracious presence.

શોભિત, *adj.* [See શોભવું.] Adorned; decorated; graced. 2. Beautiful; lovely.

શોભીગો, *s. n.* Name of a bird; the black-headed green bulbul.

શોભીતું, *adj. m. f. n.* Same as શોભાયમાન *q. v.*

શોર, *s. m.* [P. *fr.* शोरीदन् to make noise.] Noise; uproar; hubbub; outcry; tumult.

શોરબકોર, *s. m.* [શોર+બકોર redup.] An uproar; a bustle.

શોષ, *s. m.* [S. *fr.* शुष् to be dry.] Thirst. 2. Absorbing; absorption. 3. A strong desire.

Id. શોષ પડવો To feel thirsty.

શોષક, *adj.* [શોષ + S. क doing.] Sucking up; absorbing.

શોષકયંત્ર, *s. n.* [શોષક+ S. यंत्र a machine.] A suction-pump.

શોષણ, *s. n.* [See શોષવું.] Absorption; suction. 2. Drying up.

શોષવું, *v. t.* [See શોષ.] To imbibe; to suck; to absorb. 2. To dry up. 3. To suck up (moisture or liquor).

Id. શોષી લેવું To suck up.

શોષાવવું, *v. t.* [See શોષવું.] To cause to dry; to get dried up. 2. To cause to absorb; to get absorbed.

શોષાવું, *v. i.* [See શોષ.] To be sucked up; to be absorbed. 2. To be dried up. 3. To be emaciated.

શોષિત, *adj.* [See શોષ.] Dried up. 2. Emaciated; withered up.

શોષી, *adj.* [S. शोषिन्.] Drying up; withering. 2. Sucking. (used at the end of a compound).

શોહવું, **શોહાવું**, } Same as સોહવું, સોહાવું *q. v.*

શૌચ, *s. n.* [S. *fr.* शुचि pure.] Purity; cleanliness; purification. 2. Evacuation of the bowels.

Id. શૌચે-જવું, શૌચ કરવું To go to obey the call of nature.

શૌચ કે અશૌચ હોય તેની તને શી પડી.—હ. દા. કાં.

શૌનિક, *s. m.* [S.] A bird-catcher.

શૌરસેની, *s. f.* [S.] Name of a Prakrita dialect.

શૌર્ય, *s. n.* [See શૂર.] Valour; prowess; courage; heroism. 2. Strength; power.

શ્મશાન, *s. n.* [S.] A cemetery; a burial ground; a burning ground.

શ્મશાનભૂમિ, Same as શ્મશાન *q. v.*

શ્મશાનવૈરાગ્ય, *s. n.* [શ્મશાન+S. वैराग्य asceticism.] Momentary alienation of the affections from the pleasures of the world by the sight of a cemetery.

શ્મશ્રુ, *s. f. n.* [S.] The beard.

શ્યાન, *adj.* [S. *fr.* श्यै to be congealed.] Coagulated; congealed. 2. Thick. 3. Dry.

શ્યાનીભવનબિંદુ, *s. n.* [શ્યાન+S. भवन becoming+बिंदु a point.] A freezing point.

શ્યામ, *adj.* [S.] Black. 2. Dark. 3. Blue. 4. *s. m.* An epithet of Shree Krishna.

શ્યામકર્ણ, *s. m.* [શ્યામ+ S. कर्ण the ear.] A horse having his ears and tail black and the body white. 2. A beautiful horse.

શ્યામકલ્યાણ, *s. m.* [S. सायम् in the evening +કલ્યાણ name of a mode in music.] A particular musical mode sung in the evening.

શ્યામલ, *adj.* [S. श्यामल.] Black. 2. Dark. 3. Blue-black.

મૃત્યુતણી શ્યામલ છાય ઢાંકે.—ન. ભો. દી,

શ્યામવર્ણ, *adj.* [શ્યામ+S. वर्ण colour.] Having a dark complexion; black. 2. *s. m.* Black colour.

શ્યામળ, Same as શ્યામલ *q. v.*

શ્યામળાજી, *s. m. pl.* / શ્યામળો, *s. m.* [See શ્યામલ.] An epithet of Shree Krishna.

શ્યામા, *s. f.* [See શ્યામ.] A young woman under sixteen years of her age. 2. A woman, of the colour of heated gold, whose limbs are pleasing to the touch in all the seasons. 3. A dark night.

શ્યામિકા, *s. f.* [S.] Blackness; darkness. 2. Impurity; alloy (of metals, etc.).

શ્યાવટ, Same as શાહુકારી *q. v.*

શ્યેન, *s. n.* [S.] A hawk; a falcon.

શ્યેની, *s. f.* [See above.] A kite; a female falcon.

કોકિલા સુકાવી શ્યેનીથી.—પ્રેમાનંદ.

શ્રદ્ધા, *s. f.* [S. *fr.* श्रद्धा to confide.] Faith; trust; belief; confidence. 2. Good faith. 3. Religious faith. 4. Longing. 5. Composure of mind.

Id. શ્રદ્ધા રાખવી To place confidence in; to confide in. 2. To feel composed.

બને હૃદય કેમ શ્રદ્ધાહીણું.—કલાપિ.

શ્રદ્ધાળુ, *adj.* [શ્રદ્ધા+S. आलु having.] Having faith; believing.

શ્રમ, *s. m.* [S. *fr.* श्रम् to be fatigued.] Labour; toil; exertion; pains. 2. Weariness; fatigue. 3. Annoyance. 4. Exercise. 5. Mortification of the body.

Id. શ્રમ પડવો-લાગવો-પહોંચવો To feel the fatigue of; to be fatigued. શ્રમ લેવો To take the trouble of.

શ્રમજળ, *s. n.* [શ્રમ+S. जल water.] Sweat; perspiration.

શ્રમણ, *s. m.* [S.] An ascetic; a devotee. 2. A Buddhist ascetic.

શ્રમસાધ્ય, *adj.* [શ્રમ+S. साध् to accomplish.] To be accomplished by dint of labour.

શ્રમિત, *adj.* [See શ્રમ.] Fatigued; exhausted. 2. Tired; wearied.

શ્રમિત છો આવો લગારેક પહોડો.—દયારામ.

શ્રમી, *adj.* [S. श्रमिन्.] Laborious; toiling; diligent. 2. Tiring; fatiguing.

શ્રવણ, *s. n.* [S. *fr.* श्रु to hear.] Hearing; audition. 2. *s. m.* The ear. 3. *s. n.* The 22nd lunar manison containing three stars.

શ્રવણ મંગળ હૃદય સુખ દાતા.—ગિરિધર.

શ્રવણગોચર, *adj.* [શ્રવણ+ S. गोचर within the range of.] Within the range of hearing.

શ્રવણનાડી, *s. f.* [શ્રવણ+S. नाडी a vessel.] The auditory nerve.

શ્રવણેંદ્રિય, *s. f.* [શ્રવણ+S. इंद्रिय organ.] The organ of hearing; the ear.

શ્રવવું, Same as સ્રવવું *q. v.*

શ્રવ્ય, *adj.* [S. *fr.* श्रु to hear.] Audible. 2. Intended to be only heard (of a species of dramatic poetry).

શ્રાદ્ધ, *s. n.* [See શ્રદ્ધા.] Obsequies; a sacrifice performed at certain times, generally intended for the salvation of the dead.

Prov. શ્રાદ્ધ સરાવ, કે બાપ દેખાડ Make a choice between the two alternatives; there is no third course.

શ્રાદ્ધિયાં, *s. n. pl.* [See above.] The fifteen days of Bhadrapada month during which obsequial oblations are offered to the manes of the dead ancestors.

શ્રાંત, *adj. fr.* [S. श्रम् to exert.] Fatigued; tired. 2. Calm; trenquil.

શ્રાંત થાયે નહિ શરીર, વહેલી કૃપા કરે રઘુવીર.—ઉદ્ધવ.

શ્રાપ, Same as શાપ *q. v.*

શ્રાપવું, *v. t.* [S. शप् to curse.] To curse; to wish evil to.

શ્રાવક, *s. m.* [S. *fr.* श्रु to hear.] A lay follower of Jainism. 2. A Buddhist votary. 3. A hearer. 4. A pupil.

Id. શીરા સારૂ શ્રાવક થવું To submit to improper conduct ever at the cost of one's principles.

શ્રાવણ, *s. m.* [S.] The tenth month of the Samvat year. 2. Name of a Vaishya ascetic unwittingly shot dead by Dasharatha, who was consequently cursed by his old perents that he would die of broken heart separated from his sons.

શ્રાવણી, *s. f.* [See above.] A religious ceremony of changing the sacred thread, performed by the Brahmanas on the full-moon day in the month of Shravana. 2. The full-moon day of Shravana.

શ્રાવિકા, *s. f.* [See શ્રાવક.] A female follower of Jainism. 2. A female Buddhist votary.

શ્રાવ્ય, *adj.* [S. *fr.* श्रु to hear.] Audible; distinct. 2. To be heard (of a drama).

શ્રી, *s. f.* [S.] Lakshmee; the goddess of wealth. 2. Wealth; glory. 3. Beauty; grace. 4. The three objects of life, *viz.*, duty (ધર્મ), wealth (અર્થ), and fulfilment of desires (કામ). 5. *s. m.* The sacred word to be written at the head of every writing. 6. An honorific prefix to the names of great men, gods and celebrated works. 7. Name of one of the six Ragas or musical modes. 8. Name of a metre, each foot containing one syllable.

ગી ; શ્રી; છે, તે.—દલપતરામ.

શ્રીકંઠ, *s. m.* [श्री + S. कंठ the neck.] An epithet of Shiva.

શ્રીકાંત, *s. m.* [श्री + S. कांत a lover.] An epithet of Vishnu.

શ્રીકાર, *adj.* [श्री+S. कार a suffix showing the sense of the preceding word.] Best; superior; superfine. 2. Opulent. 3. Reputable. 4. *s. m.* The word श्री written at the top of a letter or a work (as an auspicious beginning).

દૂધ મીઠું દ્રાખ જેવું સારૂં તે શ્રીકાર છે.—દલપતરામ.

સરસ્વતી શ્રીકાર રે.—ભી. બો. દી.

શ્રીખંડ, *s. n.* [श्री + S. खंड a collection.] Sandal-wood. 2. *s. m.* Name of a particular dish made with sugar and spices mixed with curds. 3. A pea-cock.

શીર આનન પર શ્રીખંડ શોભે.—પ્રેમાનંદ.

શ્રીગણેશાયનમઃ, *adv.* [S.] Salutations to Lord Ganapati, the god of wisdom, and remover of obstacles. [A Sanskrit expression used in every business as a good beginning.] 2. *s. n.* An auspicious beginning.

આજે જ કરોને શ્રીગણેશાયનમઃ—ગો. સા. ત્રિ.

શ્રીગરણો, *s. m.* [श्री + S. ग्रहण seizing + क doing.] An officer or person who keeps possession of the royal seal; the keeper of royal seal.

હું શ્રીગરણિ વાંચી વહી.—પદ્મનાભ.

શ્રીદાઇ, } **શ્રીદાયી,** } *adj.* [श्री + S. दायिन् giving *fr.* दा to give.] Giving happiness, wealth etc; profitable.

માટે કર્મ કરો કરો જીવ સહુ સત્કર્મ શ્રીદાઇ છે.—મ. બ. વો.

શ્રીધર, *s. m.* [श्री+S. धृ to hold.] The god Vishnu.

શ્રીનિવાસ, *s. m.* [श्री+S. निवास residence.] An epithet of Vishnu.

શ્રીપતિ, *s. m.* [श्री+S. पति a husband.] An epithet of Vishnu.

શ્રીપાત, *s. m.* A recluse.

યતિ શુદ્ધ શ્રીપાત વેરાગી.—રત્નેશ્વર.

શ્રીફળ, *s. n.* [श्री+S. फल a fruit.] A cocoanut. Id. શ્રીફળ આપવું To dismiss (ironically).

શ્રીમત્, } *adj.* **શ્રીમતી,** } *adj. f.* [श्री+ S. मत्, मन् suffixes showing possession.] Glorious; splendid; fortunate. 2. Happy; prosperous. 3. Revered; honourable.

શ્રીમંત, *adj.* [See above.] Opulent; rich; wealthy. 2. A term prefixed to the names of kings, equivalent to "His Highness." 3. Same as સીમંત *q. v.*

શ્રીમંતાઇ, *s. f.* [શ્રીમંત+આઇ a suffix forming a noun.] The state of being rich splendid, glorious; wealthiness; 2. Greatness; nobility.

શ્રીમાન્, Same as શ્રીમત્ *q. v.*

શ્રીમુખ, *s. n.* [શ્રી + S. मुख mouth.] A glorious or splendid face. 2. One's own mouth. 3. The mouth of a holy or revered person.

યોગંધરાયણને મળવા શ્રીમુખે કહ્યું.—કે. હ. મુ.

શ્રીયુક્ત, *adj.* [શ્રી+S. युज् to join.] Fortunate; lucky. 2. Wealthy.

શ્રીયુત, Same as શ્રીમાન્ *q. v.*

શ્રીરંગ, *s. m.* [શ્રી+ S. रंग diversion.] The god Vishnu.

શ્રીરાગ, *s. m.* [શ્રી+S. राग a musical mode.] Name of a particular musical mode.

શ્રીરામ, *s. m.* [શ્રી+S. राम god Rama.] An auspicious and benedictory deity in the person of Rama. 2. The last stage; death.

શ્રીવત્સ, *s. n.* [શ્રી+S. वत्स the breast.] The particular mark which Vishnu has on his breast.

શ્રીહરિ. *s. m.* [શ્રી + S. हरि god Vishnu.] An epithet of Vishnu.

Id. શ્રીહરિ કરો You will have nothing; I shall give you nothing.

શ્રીહસ્તે, *adv.* [શ્રી + S. हस्त the hand.] With one's own hands.

શ્રુત, *adj.* [S. *fr.* श्रु to hear.] Heard. 2. Reported. 3. Learnt. 4. Famous; renowned.

શ્રુતકીર્તિ, *adj.* [શ્રુત+S. कीर्ति fame.] Famous; celebrated.

શ્રુતિ, *s. f.* [See શ્રુત.] Hearing; audition. 2. Report; rumour. 3. The ear. 4. That which was heard by sages, *i. e.*, the Vedas.

શ્રુતિકટુ, *adj.* [શ્રુતિ+S. कटु bitter.] That grates on the ear; harsh to the ear; not melodious.

શ્રુતિવિષય, *s. m.* [શ્રુતિ + S. विषय a subject.] Sound; the object of the sense of hearing. 2. The reach of the ear. 3. The subject-matter of the Vedas.

શ્રુતિસુખ, *adj.* [શ્રુતિ + S. सुख happiness.] Pleasing to the ear; delightful.

શ્રુત્યનુપ્રાસ, *s. m.* [શ્રુતિ+ S. अनुप्रास alliteration.] A kind of alliteration.

શ્રેઢી, *s. f.* [S.] Progression. (In Arith.)

Id. ગણિતશ્રેઢી Arithmetical progression. ભૂમિતિશ્રેઢી Geometrical progression. ચઢતી શ્રેઢી Ascending progression. ઉતરતી શ્રેઢી Descending progression.

શ્રેણી, *s. f.* [S.] A row; a line; a series. 2. A group. 3. A corporate body; a quild.

શ્રેણીફલક, *s. n.* [શ્રેણી + S. फलक a plank.] The os innominatum bone; the hip bone.

શ્રેણીબંધ, *adj.* [શ્રેણી + S. बंध् to bind.] Forming a row; being in a line.

શ્રેણીભૂત, *adj.* [શ્રેણી+ S. भू to be.] Being in a line; arranged in a row.

શ્રેય, *s. n.* [S. श्रेयस्.] Moral or religious merit; virtue. 2. Welfare; bliss. 3. Absolution.

શ્રેયકર, } શ્રેયસ્કર, } *adj.* [શ્રેયસ્ + S. कृ to do.] Propitious; auspicious. 2. Imparting bliss or happiness; favourable.

શ્રેયાન, *adj.* [See શ્રેય.] Superior; senior; higher.

Id. શ્રેયાન હક Right of seniority.

શ્રેષ્ઠ, *adj.* [S.] Best; excellent; pre-eminent. 2. Oldest; senior.

શ્રેષ્ઠતા, *s. f.* [શ્રેષ્ઠ + S. ता a suffix forming a noun.] Excellence; pre-eminence 2. Greatness; seniority.

શ્રેષ્ઠી, *s. m.* [S. श्रेष्ठिन्.] The foremost among traders. 2. A celebrated merchant. 3. The head of a mercantile guild.

શ્રોણિ, } શ્રોણી, } *s. f.* [S.] The hip and loins; the buttocks.

શ્રોતા, *s. m.* [S. श्रोतृ a hearer *fr.* श्रु to hear.] A hearer. 2. *s. m. pl.* The audience.

શ્રોતાજન, *s. n pl.* [શ્રોતા + S. जन people.] The audience.

શ્રોતાવક્તા, *s. m. pl.* [શ્રોતા+ S. वक्तृ a speaker *fr.* वच् to speak.] The audience and the speaker; the whole assembly.

શ્રોતાવર્ગ, *s. m.* Same as શ્રોતાજન *q. v.*

શ્રોત્ર, *s. m. n.* [S.] The ear.

શ્રોત્રિય, *adj.* [See શ્રુતિ.] Proficient or versed in the Vedas. 2. *s. m.* A learned Brahmana.

શ્રોત્રી, *s. m.* [S. श्रोत्रिय *fr.* श्रुति the Vedas.] Brahmana who observes the rites and ceremonies prescribed by the Vedas.

શ્રૌત, *adj.* [See શ્રુતિ.] Pertaining to or prescribed by the Vedas. 2. *s. n.* The rites and ceremonies prescribed by the Vedas.

શ્લાઘા, *s. f.* [S. *fr.* श्लाघ् to praise.] Praise; eulogy; commendation. 2. Self-praise; boast. 3. Flattery.

શ્લાઘ્ય, *adj.* [See above.] Worthy; praise-worthy. 2. Respectable; venerable. 3. Commendable; laudable.

શ્લિષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* श्लिष् to embrace.] Embraced. 2. Clung; adhered to. 3. Susceptible of a double interpretation; involving a pun.

શ્લીપદ, *s. n.* [S.] Name of a disease; elephantiasis.

શ્લીપદી, *adj.* [S. श्लीपदिन्.] Club-footed. 2. *s. m. f. n.* A club-footed person.

શ્લેષ, *s m.* [S. *fr.* श्लिष् to embrace.] An expression having two or more meanings; an equivocal expression; a pun; paronomasia.

શ્લેષ્મ, *s. m.* [S. श्लेष्मन्.] Phlegmatic humour; mucous.

શ્લેષ્મત્વચા, *s. f.* [શ્લેષ્મ + S. त्वच् the skin.] A mucous membrane.

શ્લેષ્મી, *adj.* [S. श्लेष्मिन्.] Phlegmatic.

શ્લોક, *s. m.* [S. *fr.* श्लोक् to praise.] A stanza; a verse. 2. Praise. 3. Celebrity; name; fame (at the end of a compound; as in પુણ્યશ્લોક).

શ્લોકબદ્ધ, *adj.* [શ્લોક + S. बद्ध bound.] Written or composed in verses; versified.

શ્વપચ, *s. m.* [S. *fr.* श्वन् a dog + पच् to cook.] A scavenger; a person of the lowest class; an outcast; a chandala.

શ્વાન શ્વપચ પક્ષીને માટે.—પ્રેમાનંદ.

આવે શ્વપચ થઇ વર્ણ અઢાર.—નિષ્કુળાનંદ.

શ્વશુર, *s. m.* [S.] A father-in-law.

Id. શ્વશુરપક્ષ The party of the father-in-law.

શ્વશ્રૂ, *s. f.* [S.] A mother-in-law.

શ્વસન, *s. n.* [S. *fr.* श्वस् to breathe] Breathing; respiration.

શ્વસનતંત્ર, *s. n.* [શ્વસન + S. तंत्र a system.] The respiratory system.

શ્વસિત, *adj.* [See શ્વસન.] Breathed. 2. Breathing; tired; fatigued.

શ્વાન, *s. m.* [S.] A dog.

શ્વાનનિદ્રા, *s. f.* [શ્વાન + S. निद्रा sleep.] A dog's sleep. 2. A light slumber which is broken by the slightest noise or touch.

શ્વાપદ, *s. n.* [S.] A beast of prey; a wild beast. 2. A tiger.

શ્વાસ, *s. m.* [S. *fr.* श्वस् to breathe.] Breath; breathing; respiration. 2. Thick and hard breathing; panting. 3. Asthma. 4. A sigh.

Id. શ્વાસ ચાલવો To suffer from asthmatic convulsions. 2. To breathe hard (a little before death). શ્વાસ કાઢવો To breathe out. શ્વાસ કાઢતાં લગી Till the last breath; at the cost of life. શ્વાસ મૂકવો To take rest. શ્વાસ લેવો To draw in breath. 2. To take rest. શ્વાસ ઘુંટવો–મારવો–દાબવો To restrain or suspend breathing. શ્વાસ નાખવો To sigh deeply.

Prov. શ્વાસ લગી શેષ Man lives by hope.

શ્વાસનલિકા, *s. f.* [શ્વાસ + S. नलिका a tube.] Trachea; a wind-pipe.

શ્વાસમાર્ગ, *s. m.* Same as **શ્વાસનલિકા** *q. v.*

શ્વાસરંધ્ર, *s. n.* [શ્વાસ + S. रंध्र a hole.] A spiracle.

શ્વાસરોગ, *s. m.* [શ્વાસ + S. रोग a disease.] Asthma.

શ્વાસાવરોધ, *s. m.* [શ્વાસ + S. अवरोध obstruction.] Apnœa.

શ્વાસોચ્છ્વાસ, *s. m.* [શ્વાસ + S. उच्छ्वास breathing out.] Respiration.

Id. શ્વાસોચ્છ્વાસ લેવો To breathe in and out; to breathe. શ્વાસોચ્છ્વાસ નાખવો To be out of breath.

શ્વિત્ર, *s. n.* [S.] Leucoderma.

શ્વેતદ્વીપ, *s. m.* [શ્વેત + S. द्वीप an island.] Name of one of the 18 minor divisions of the continent.

શ્વેત, *adj.* [S.] White.

શ્વેતપિંડ, *s. m.* [શ્વેત + S. पिंड a gland.] A pituitary gland.

શ્વેતાંબર, *s. m.* [શ્વેત + S. अंबर a garment.] An individual of an order of ascetics of the same name among the Jainas, who put on white garments (as distinguished from દિગંબર, an order of ascetics whose clothes are the air *i. e.* who go about naked).

શ્વેતાંબરી, *adj.* [See above.] Belonging or relating to શ્વેતાંબર class of Jainas.

ષ.

ષ

ષ, *s. m.* [S.] The thirty-first consonant of the Gujarati alphabet, of the lingual class. In Gujarati this letter is mostly replaced by the letter ખ.

ષકાર, *s. m.* [ષ + S. कार a suffix showing the sound of the preceding letter.] The letter ષ. 2. The sound of ષ.

ષકારાંત, *s. m.* [ષકાર+S. अंत end.] A word ending in ષ.

ષટ્, *adj.* [S. षष्.] Six.

સંધ્યા સ્નાન સુજ્ય યતિય ચતુર્થ પૂજન દેવ,

તર્પણ પંચમી જાણી લે વેશ્વ દેવ ષટ્ સેવ.—દ. કુ. ચા.

ષટ્કર્મ, *s. n.pl.* [ષટ્+S. कर्मन् action.] The six duties enjoined for a Brahmana, *viz*:—યજન (sacrificing), યાજન (conducting a sacrifice), અધ્યયન (sacred study), અધ્યાપન (teaching), દાન (giving alms), and પ્રતિગ્રહ (accepting gifts).

ષટ્કોણ, *s. m.* [ષટ્+S. कोण an angle.] A hexagon. 2. *s. n.* The thunderbolt of Indra.

ષટ્કોણવાળું, ષટ્કોણાકાર, } *adj. m. f. n.* [ષટ્કોણ+S. आकार a form; Guj. વાળું having.] Hexangular.

ષટ્કોણાકૃતિ, *s. f.* Same as ષટ્કોણ *q. v.* 2. Same as ષટ્કોણાકાર *q. v.*

ષટ્કોણી, Same as ષટ્કોણાકાર *q. v.*

ષટ્ચક્ર, *s. n. pl.* [ષટ્+S. चक्र a wheel.] The six particular spots in the body of a man, supposed to be sacred to six gods according to the Yoga philosophy. They are આધારચક્ર, લિંગચક્ર, નાભિચક્ર, હૃદયચક્ર, કંઠચક્ર and મૂર્ધચક્ર.

ષટચક્રવાળું, ષટ્ચક્રી, } *adj. m. f. n.* [ષટ્ચક્ર+ S. इन्, Guj. વાળું having.] Having six circles. 2. Having the six mystical circles of the body.

ષટ્પદ, *adj.* [ષટ્ + S. पद the foot.] Six-footed. 2. *s. m.* A bee.

ષટ્પદ મકરંદ લુબ્ધ રીઝી રહેશું.—કલાપિ.

ષટ્પદી, *s. f.* [See above.] A stanza of six lines. 2. *s. n.* An insect. 3. *s. m.* A bee. 4. *adj.* Six-footed.

ષટ્પદીવિદ્યા, *s. f.* [ષટ્પદી+S. विद्या knowledge.] Entomology.

ષટ્શાસ્ત્ર, *s. n. pl* [ષટ્ +S. शास्त्र philosophy.] The six Shastras, *viz.*, two branches of the Nyaya philosophy, two branches of the Mimamsa philosophy, and the Sankhya and the Yoga.

મીમાંસા, પાતંજલી, સાંખ્ય, ન્યાય, મળી ચાર,

વૈશેષિક વેદાંત ષટ્ પંડિત શાસ્ત્ર વિચાર.—દ. કુ. ચા.

ષટ્સંવત્સર, *s. m. pl.* [ષટ્+S. संवत्सर an year.] The six eras. They are સંવત્સર, વત્સર, સરત, સાયન, અબ્દ and વર્ષ.

ષડંગ, *s. n. pl.* [ષટ્ +S. अंग the body.] The six parts of the body, *viz.*, the two arms, the two legs, the head, and the waist 2. The six works auxiliary to the Vedas, *viz.*, વ્યાકરણ (grammar), છંદસ્ (prosody), જ્યોતિષ (astronomy), શિક્ષા (the science of pronunciation), નિરુક્ત (a glossary of the meanings of obscure Vedic terms), and કલ્પ (a directory of the rituals of the Hindu religion). 3. Six things, obtained from a cow and considered as auspicious, *viz.*, મૂત્ર (urine), ગોમય (cowdung), ક્ષીર (milk), ઘી (clarified butter), દધિ (curdled milk) and ગોરોચના (yellow pigment).

ષડાનન, *adj.* [ષટ્+S. आनन the face.] Six-faced. 2. *s. m.* Kartikeya, one of the sons of Shiva and commander-in-chief of the gods.

ષડ્ઋતુ, *s. f. pl* [ષટ્ + S. ऋतु a season.] The six seasons of the year, *viz.*, શિશિર (the cool season), વસંત (the spring), ગ્રીષ્મ (the summer), વર્ષા (the rainy season), શરદ્ (the autumn), and હેમંત (the cold season or winter.)

ષડ્ગુણ, *s. m. pl.* [ષટ્ + S. गुण merit.] The six attributes, *viz.*, greatness, spiritual merit, fame, glory, knowledge, and independence of mind. 2. In military matters, they are treaty, war, marching, siege, defection, and alliance, according to some, and સંધિ, વિગ્રહ, યાન, આસન, દ્વૈધિભાવ and સમાશ્રમ according to others.

ષડ્દર્શન, *s. n. pl.* [ષટ્+S. दर्शन a system of philosophy.] The six systems of Hindu philosophy taken collectively, *viz*:—ન્યાય, વૈશેષિક, સાંખ્ય, યોગ, મીમાંસા and વેદાંત.

ષડ્દેવ, *s m. pl.* [ષટ્+ S. देव a god.] The six gods that are mostly worshipped. They are ગણપતિ, બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, ભવ, જીવ and અગ્નિ.

ષડ્ફલક, *s n.* [ષટ્ +S. फलक a plank.] A hexagon.

ષડ્બિંદુ, *s. m.* [ષટ્ + S. बिंदु a point.] An epithet of Vishnu.

ષણ્ઢા ષડ્બિંદુનું નામ.—નર્મદ.

ષડ્ભંગી, *adj.* [ષટ્ + ભાંગ an intoxicating drug.] Stupid.

ષડ્ભુજ, *s. m.* [ષટ્ + S. भुज a hand.] A hexagon; a six-sided figure.

ષડ્ભુજવાળું, } ષડ્ભુજી, } *adj. m. f. n.* [See above.] Six-sided; hexangular.

ષડ્રસ, *s. m. pl.* [ષટ્+S. रस a juice.] The six tastes, *viz.*, મધુર (sweet), અમ્લ (sour), લવણ (salt), તિક્ત (pungent), કાટ (astringent) and કટુ (bitter).

ષડ્રાગ, *s. m. pl.* [ષટ્+S. राग a musical mode.] The six kinds of musical modes. They are ભૈરવ, મેઘમલ્હાર, શ્રીરાગ, માલકોશ, દીપક and હિંડોળ.

ષડ્રિપુ, *s. m. pl.* [ષટ્ +S. रिपु an enemy.] The six enemies of the soul, *viz.*, કામ (lust), ક્રોધ (anger), લોભ (covetousness), મોહ (fascination), મદ (pride) and મત્સર (envy).

ષડ્રેખા, *s. f.* [ષટ્+S. रेखा a line.] A water-melon.

ષંઢ, } ષંડ, } *s. m.* [S.] A hermaphrodite; a eunuch.

ષણ્ઢુ, } ષણ્ઢો, } Same as ષકાર *q. v.*

ષણ્ઢા ષડ્બિંદુનું નામ.—નર્મદ.

તે ષણ્ઢુ ખૂણે ફાડીઉં.—નાકર.

ષષ્ટિ, *adj.* [S.] Sixty.

ષષ્ઠ, *adj.* [S.] Sixth.

ષષ્ઠાંશ, *s. m.* [ષષ્ઠ +S. अंश a part.] A sixth part; one-sixth of a whole.

Id. પાંચ ષષ્ઠાંશ Five-sixth; 5/6.

ષષ્ઠી, *s f.* [S.] The sixth day of a lunar fortnight. 2. The genitive or possessive case (in Gram.).

ષષ્ઠીતત્પુરુષ, *s. m.* [ષષ્ઠી+S. तत्पुरुष name of a compound.] The તત્પુરુષ compound, the first member of which corresponds to a genitive case (in Gram.).

ષોડશ, *adj.* [ષટ્+ S. दश ten.] Sixteen. 2. Sixteenth.

ષોડશકલા, *s. f. pl.* [ષોડશ +S. कला a phase of the moon.] The sixteen digits of the moon. They are અમૃતા, માનદા, પૂષા, તુષ્ટિ, પુષ્ટિ, રતિ, ધૃતિ, શશિની, ચંદ્રિકા, કાંતિ, જ્યોત્સ્ના, શ્રી, પ્રીતિ, અંગદા, પૂર્ણા અને મૃતા.

ષોડશોપચાર, *s. m. pl.* [ષોડશ + S. उपचार a remedy.] The sixteen ways of idol-worship. They are આસન, સ્વાગત, પાદ્ય, અર્ઘ્ય, આચમનીયક, મધુપર્ક, આચમ, સ્નાન, વસન, આભરણ, ગંધ, પુષ્પ, ધૂપ, દીપ, નૈવેદ્ય and વંદન.

સ.

સ.

સ, *s. m.* [S.] The thirty-second consonant of the Gujarati alphabet, of the dental class. 2. A metrical foot consisting of two short syllables followed by a long one (⏑ ⏑ –). 3. A symbol for the first note in the musical gamut. 4. *prep.* With; together with; along with. 5. Similar; like. 6. Having; accompanied by; possessed of. 7. Same. 8. Same as સુ *q. v.* 9. *pron.* Own.

સંયમ, } *s. m.* સંયમન, } *s. n.* [S. *fr.* संयम् to restrain.] Restraint; restriction; control; check. 2. Concentration of mind. 3. Practice of penance.

સંયમની, *s. f.* [S.] Name of the city of Yama.

સંયમી, *adj.* [See સંયમ.] Controlling; restraining. 2. *s. m.* One who controls or subdues his passions; a sage; an ascetic.

સંયુક્ત, *adj.* [S. *fr.* संयुज् to join.] Joined together; connected; combined; united. 2. Blended; mixed. 3. Endowed with. 4. Consisting of. 5. Joint; living together.

Id. સંયુક્ત કુટુંબ A joint family.

સંયુક્તા, *adj. f.* Same as **સંયુક્ત** *q. v.* 2. *s. f.* Name of the wife of king Pruthuraja and daughter Jayachanda.

સંયુત, *adj.* [See above.] Joined; united together; connected. 2. Endowed; with; furnished with.

સંયોગ, *s. m.* [See **સંયુક્ત.**] Union; junction. 2. Conjunction. 3. Combination; association. 4. Mixing. 5 Copulation; coition. 6. Circumstance.

સંયોગી, *adj.* [S. संयोगिन्.] United; joined. 2. Joining.

સંયોગીકરણ, *s. n.* [સંયોગી + S. कृ to do.] Synthesis; composition.

સંયોગીકરણ સામાન્ય પરથી વિશેષ પર આવવાના ન્યાયને માટે વપરાય છે.—ક. પ્રા. ત્રિ.

સંયોગીજળ, *s. n.* [સંયોગી+S. जल water.] A narrow channel joining two seas; a strait.

સંયોગીભૂમિ, *s. f.* [સંયોગી+S. भूमि land.] An isthmus.

સંયોજક, *adj.* [See **સંયુક્ત.**] Connective.

સંયોજકપેશી, *s. f.* [સંયોજક+S. पेशी a tissue.] A connective tissue.

સંયોજન, *s. n.* [See **સંયુક્ત.**] Union; conjunction. 2. Combination. 3. Sexual union; coition.

સંયોજિત, *adj.* [See **સંયુક્ત.**] United; combined. 2. Mixed; blended.

સંરક્ષ, *s. m.*, **સંરક્ષણ**, *s. n.* [S. *fr.* संरक्ष् to protect.] Protection; preservation; care. 2. Shelter; support.

સંરક્ષવું, *v. t.* [See above.] To protect. 2. To ward off; to prevent.

સંરક્ષિત, *adj.* [See **સંરક્ષણ.**] Well protected; well preserved.

સંરૂઢ, *adj.* [S. *fr.* संरुह् to grow.] Grown together. 2. Sprouted. 3. Healed.

સંલગ્ન, *adj.* [S.] Joined; attached; adhering to; stuck together.

વિધિ સેવામાં, દેવ સંલગ્ન, બ્રહ્માનંદમાં સર્વે મગ્ન.—ગિરિધર,

સંવત્, **સંવત**, *s. m.* [S. संवत्] The era of Vikrama beginning from B. C. 56-57. 2. An year of the era of Vikrama.

સંવત્સર, *s. m.* [S.] Any one of the sixty years making the Indian cycle. They are:— પ્રભવ, વિભવ, શુક્લ, પ્રમોદ, પ્રજાપતિ, અંગિર, શ્રીમુખ, ભાવ, યુવ, ધાતૃ, ઇશ્વર, બહુધાન્ય, પ્રમાદી, વિક્રમ, વૃષ, ચિત્રભાનુ, સુભાનુ, તારણ, પાર્થિવ, અવ્યય, સર્વજિત, સર્વધારી, વિરોધી, વિકૃતિ, ખર, નંદન, વિજય, જય, મન્મથ, દુર્મુખ, હેમલંબ, વિલંબ, વિકારી, શાર્વરી, પ્લવ, શુભકૃત, શોભન, ક્રોધી, વિશ્વાવસુ, પરાભવ, પ્લવંગ, કિલક, સૌમ્ય, સાધારણ, વિરોધકૃત, પરિધાવી, પ્રમાદી, આનંદ, રાક્ષસ, નલ, પિંગલ, કાલયુક્ત, સિદ્ધાર્થ, રૌદ્ર, દુર્મતિ, દુંદુભિ, રુધિરોદ્ગારી, રક્તાક્ષ, ક્રોધન, and ક્ષય. 2. *s. n.* An year.

સંવત્સરી, *s. f.* [See above.] The anniversary of the death of a person.

સંવરવું, *v. t.* [S. संवृ to cover.] To wind up; to conclude; to finish. 2. To suppress; to restrain.

પાગ પડું છું કોપ સંવરો.—ભાલણ.

સંવર્ત, *s. m.* [See **સંવરવું.**] The cumulus; name of a cloud.

સંવર્ધન, *s. n.* [See below.] Increase; growth. 2. Rearing; breeding; bringing up.

સંવર્ધિત, *adj. fr.* [S. संवृध् to grow-up.] Brought up; reared; bred. 2. Increased.

સંવહન, *s. n.* [S. *fr.* संवह् to carry along.] Conduction.

સંવાદ, *s. m.* [S. *fr.* संवद् to talk to.] Conversation; a dialogue. 2. Discussion; debate.

સંવાહન, *s. n.* [See **સંવહન.**] Carrying a burden. 2. Gentle rubbing; shampooing.

સંવિધાન, *s. n.* [S. *fr.* संविधा to dispose.] Performance. 2. Arrangement. 3. Plan. 4. The arrangement of incidents in the plot of a drama.

સંવિધાનક, *s. n.* [See above.] The arrangement of incidents in the plot of a drama; the plot of a drama.

સંવિભાગ, *s. m.* [S. *fr.* संविभज् to divide.] Partition; dividing. 2. A part; a portion.

સંવૃદ્ધ, *adj.* [See **સંવર્ધન.**] Full-grown; increased; augmented. 2. Grown tall or big, 3. Blooming; prospering.

સંવૃદ્ધિ, *s. f.* [See સંવર્ધન] Prosperity; wealth.

સંવેદ, *s. m.* [S. *fr.* संविद् to know.] Perception; knowledge; consciousness; feeling.

સંવેદન, *s. n.* સંવેદના, *s. f.* [See above.] Perception; knowledge. 2. Sensation; feeling; suffering.

સંશય, *s. m.* [S. *fr.* संशी to be in doubt.] Doubt; uncertainty; irresolution; suspicion. 2. Misgiving; apprehension.

Id. સંશય આવવો-ઉપજવો-સંશયમાં પડવું To entertain a suspicion. સંશય દૂર કરવો To dispel a suspicion; to disillusionise.

સંશયછેદ, *s. m.* [સંશય + S. छिद् to cut.] Solution or removal of a doubt; decision.

સંશયછેદી, *adj.* [See above.] Deciding; clearing all doubts.

સંશયપ્રકૃતિ, *s. f.* [સંશય + S. प्रकृति nature.] A suspicious nature.

સંશયવાદ, *s. m.* [સંશય + S. वाद a doctrine.] Scepticism.

સંશયવાદી, *s. m.* [See above.] A scepticist.

સંશયાત્મક, *adj.* [સંશય + S. आत्मक possessed of.] Doubtful; uncertain; suspicious.

સંશયાત્મા, *adj.* [સંશય + S. आत्मन् the soul.] Doubting; suspicious. 2. A sceptical person.

સંશયી, *adj.* [See સંશય.] Doubtful; suspicious; wavering; uncertain.

સંશુદ્ધ, Same as સંશોધિત *q. v.*

સંશુદ્ધિ, *s. f.* Same as સંશોધન *q. v.*

સંશોધક, *s. m.* [See સંશોધન] A purifier. 2. An editor; a collator.

સંશોધન, *s. n.* [S. *fr.* संशुध् to be completely purified.] Thorough purification. 2. Rectification. 3. Editing; collation. 4. Purity; cleanness. 5. Revision.

સંશોધિત, *adj.* [See above.] Completely purified; pure. 2. Polished; refined. 3. Edited; collated. 4. Revised.

સંશ્રય, *s. m.* [S. *fr.* संश्री to depend on.] Refuge; resort. 2. Patronage.

સામંત સંશ્રય તથાપિ સમગ્ર કાંતિ.—ભી. ભો. દી.

સંસક્તિ, *s. f.* [S. *fr.* संसंज् to be attached.] Close adherence; close contact; proximity. 2. Devotion. 3. Cohesion.

સંસદ્, *s. f.* [S. *fr.* संसद् to sit down together.] An assembly; a society.

સંસર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* संसृज् to create.] Contact; touch. 2. A close union of bodies. 3. Intercourse; communion; fellowship; association.

Id. સંસર્ગ કરવો To come in contact with. 2. To hold intercourse with. સંસર્ગ તજવો To part from; to dissociate oneself from.

સંસર્ગદોષ, *s. m.* [સંસર્ગ + S. दोष a fault.] The fault or evil consequences resulting from a bad company.

સંસર્ગી, *adj.* [S. संसर्गिन्.] That is in contact or near connection with; concomitant; intimate. 2. *s. m.* An associate; a companion.

સંસર્પણ, *s. n.* [S. *fr.* संसृप् to move.] Convection.

સંસાર, *s. m.* [S. *fr.* संसृ to move.] The universe; the system of created things; the world. 2. The earth and its inhabitants; secular life; mundane existence; worldly pursuits; general affairs of life. 3. Worldly business; worldly wisdom. 4. Human life; the mortal state. 5. The cares and troubles of the mortal state.

Id. સંસાર માંડવો To be married 2. To begin the world. સંસારમાં પડવું To begin the world. સંસાર ચલાવવો-સંસારમાં રહેવુંબેસવું To decently carry on the duties of married life. સંસારની જાળ The ties of married life. સંસાર તરવો To cross the ocean of world having cleverly managed one's duties in a worldly life. સંસારમાં ડૂબવું To be wicked; to do wicked actions in one's life. સંસારનો વા વાવો To experience worldly difficulties and sufferings. 2. To become clever and cunning. સંસારનો લહાવો The enjoyment of the pleasures of one's own home. સંસારની રીત The ways and customs of life as a householder.

Prov. છોકરાં વિના સંસાર નકામો છે Children are an ornament in a house. સંસાર અસાર છે-જૂઠો છે દુઃખરૂપ છે The world is unsubstantial; the world is unreal; worldly existence is full of difficulties and miseries. સંસાર પૂઠે લાગ્યો છે Everywhere we have to face the difficulties of a worldly life.

સંસારચક્ર, *s. n.* Same as સંસારવ્યવહાર *q. v.*

સંસારવ્યવહાર, *s. m.* [સંસાર + S. व्यवहार conduct.] The ties of married life. 2. The duties of a married couple.

સંસારસુખ, *s. n.* [સંસાર+S. सुख happiness.] The enjoyment of the pleasure of one's own home; worldly bliss.

સંસારસુધારો, *s. m.* [સંસાર+ સુધારો improvement.] Social reform.

સંસારિક, Same as સાંસારિક *q. v.*

સંસારી, *adj.* [See સંસાર.] That has the cares of a family; worldly; that is engaged in the business, and exposed to the troubles, of human life. 2. Relating or pertaining to the worldly life; mundane. 3. Having a wife.

સંસિદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* संसिध् to be made perfect.] Perfected; fully accomplished. 2. Having obtained final emancipation.

જન્મ પછીથી સંસિદ્ધ થયેલ હરકોઈ મનુષ્યનું શરીર.-જ. પુ. જો.

સંસિદ્ધિ, *s. f.* [See above.] Complete accomplishment or attainment. 2. Absolution; final beatitude.

સંસ્કાર, *s. m.* [S. *fr.* संस्कृ to refine; to educate.] Embellishing; refining: polishing. 2. Consecration; purification. 3. An essential and purificatory rite or ceremony; a sacrament. 4. An impression on the mind. 5. Education; cultivation; training. 6. The effects of actions done in a past life. 7. Troubles; difficulties.

Id. સંસ્કાર કરવો To embellish; to refine; to purify. 2. To performa purificatory rite and ceremony. માથે સંસ્કાર વીતવા To be subjected or exposed to troubles and difficulties. અગ્નિસંસ્કાર Burning the dead body.

Prov. જેવો જેવો સંસ્કાર (તેવું તેવું કામ) A man is guided in his conduct by the effects of his actions in his past life.

N. B.—The following are the sixteen purificatory rites among the Hindus for males of the three first classes:—(1) ગર્ભાધાન Sacrifice on or before conception; (2) પુંસવન Sacrifice on perceiving the first signs of vitality in the fœtus; (3) અનવલોભન Sacrifice in the third month of pregnancy; (4) વિષ્ણુબલિ Sacrifice in the seventh month of pregnancy; (5) સીમંતોન્નયન Sacrifice in the fourth, sixth, or eighth month; (6) જાતકર્મ Giving the infant clarified butter out of a golden spoon before dividing the navel string; (7) નામકરણ Naming the child on the tenth, eleventh, or hundred and first day; (8) નિષ્ક્રમણ Carrying him out to be presented to the moon on the third lunar day of the third bright fortnight; (9) સૂર્યવિલોકન Carrying him out to be presented to the sun in the third or fourth month; (10) અન્નપ્રાશન Feeding him with rice in the sixth or eighth month, or when he has cut his teeth; (11) ચૂડાકર્મ Tonsure in the second or third year; (12) ઉપનયન Investiture with the sacred string in the fifth, eighth, or sixteenth year; (13) મહાનામ્ય Instruction in the Gayatree; (14) સમાવર્તન Loosening the Brahmanical girdle from the loins; (15) વિવાહ Marriage; and(16) સ્વર્ગારોહણ Funeral obsequies.

સંસ્કારરહિત, સંસ્કારવર્જિત, સંસ્કારહીન, *adj.* [સંસ્કાર+S. रहित, वर्जित, हीन without.] Of whom the usual purificatory ceremonies have not been performed.

સંસ્કારી, *adj.* [See સંસ્કાર.] That has been the subject of a સંસ્કાર; embellished; polished; purified; consecrated 2. Enjoying the effects of good actions done in a past life.

સંસ્કૃત, *s. n.* [See સંસ્કાર.] The Sanskrita language. 2. *adj.* Of or belonging to the Sanskrita language. 3. That has been the subject of a purificatory rite. 4. Elaborated; wrought. 5. Trained; educated. 6. Adorned; decorated. 7. Civilized. 8. Polished; refined.

સંસ્કૃતિ, *s. f.* [See above.] Civilization.

સંસ્થા, *s. f.* [See below.] An establishment. 2. An institution. 3. An assembly.

સંસ્થાન, *s. n.* [S. *fr.* संस्था to live close together.] A state; a body politic. 2. A colony; a settlement. 3. A royal city.

સંસ્થાનવાસી, *adj.* [સંસ્થાન+S. वस् to dwell.] Dwelling or residing in a colony. 2. *s. m. f. n.* A state subject.

સંસ્થાનિક, સંસ્થાની, *adj.* [See સંસ્થાન.] Enjoying the revenues of a town or district assigned for maintenance. 2. Residing in a colony.

સંસ્થાપક, *s. m.* [See સંસ્થાન.] The founder. 2. *adj.* Settling; establishing, arranging, etc.

સંસ્થાપન, } *s. n.*
સંસ્થાપના, } *s. f.* [See **સંસ્થાન.**] Setting up; establishing; founding (as a king, an idol, a religion). 2. Determining; regulating.

સંસ્થાપિત, *adj.* [See **સંસ્થાન.**] Set up; established; founded (as a king, an idol, a religion). 2. Restrained; curbed; checked.

સંસ્મરણ, *s. n.* [S. *fr.* संस्मृ to remember.] Remembering; calling to mind. 2. *s. n. pl.* Reminiscences.

સંસ્મૃતિ, *s. f.* [See above.] Remembrance; recollection.

સંહતિ, *s. f.* [S. *fr.* संहन् to join together.] A close contact. 2. Union; combination. 3. Firmness; solidity.

સંહર્તા, Same as **સંહારક** *q. v.*

સંહાર, *s. m.* [S. *fr.* संहृ to destroy; to bring together.] Destruction; annihilation; extinction. 2. Collection; assemblage.

સંહારક, *adj.* [See above.] Destructive. 2. Compressing; closing. 3. *s. m.* One who destroys; a destroyer.

સંહારવું, *v. t.* [See **સંહાર.**] To destroy; to extinguish; to extirpate.

સંહિત, *adj.* [S. *fr.* संधा to join.] Placed together; joined; united. 2. Collected. 3. Composed.

સંહિતા, *s. f.* [See above.] Proximity; *esp.* the proximity of two letters without an intervening pause (in Gram.). 2. An arrangement of the hymnal texts of the Vedas into short sentences, named after the person by whom it was made 3. A compilation or compendium of laws; a code; a digest.

સંહૃત, *adj.* [See **સંહાર.**] Drawn together. 2. Contracted; abridged. 3. Withdrawn. 4. Collected; assembled. 5. Restrained; curbed.

સઈ, Same as **સખી** *q. v.* 2. Same as **સહી** *q. v.* 3. *s. m.* [See **સીવવું.**] A tailor. 4. A term for five measures. 5. *adj.* [S. सदृश.] Like; similar to; of the form of. 6. Same as **સહી** *q. v.*

Prov. સઈની સાંજ અને મોચીનું વહાણું When two Sundays meet; when Calais and Dover meet; at the Greek calends. સઈ, સોની ને સાળવી, જમ ન શકે ઓળખી Put a miller, a weaver, and a tailor in a bag, and shake them—the first that comes out will be a thief.

સઈદર, *s. m.* [P. सर head + દર rate.] A capitation-tax; a poll-tax. 2. A tax; an impost.

સઈયદ, Same as **સૈયદ** *q. v.*

સઈયર, Same as **સહિયર** *q. v.*

સઉ, Same as **સહુ** *q. v.*

સકડવું, *v. t.* [See **સંકડાવવું, સંકટ.**] To bind tight; to tighten.

સકડાવવું, *v. t.* [See **સંકડાવવું.**] To cause to bind tightly; to get tightened.

સકડાવું, *v. i.* [See **સંકડાવું.**] To be tightened.

સકણું, Same as **સખણું** *q. v.*

વારૂં છું સકણા રહેજો શામળા.—દયારામ.

સકંચો, }
સકંજો, } *s. m.* [P. सिकन्जह् a machine.] A pressing machine. 2. Machinery. 3. A fix. 4. One's power or grip.

સકંટક, *adj.* [સ+S. कंटक a thorn.] Thorny; prickly. 2. Troublesome; dangerous. 3. Obstructive.

સકન, *s. f.* A cross-bar; a cross-peg (in a cart). 2. Same as **શકુન** *q. v.*

સકરકંદ, *s. n.* [સાકર + S. कंद a tuber.] Sweet potato; yam. Batatas esculentus. N. O. Aroidæ.

સકરણ, *adj.* [સ + S. करण the body; an organ of sense.] Having organs or limbs; organic.

Id. સકરણ પદાર્થ Organic matter.

સકરમી, *adj.* [સુ + S. कर्मन् action; fate.] Fortunate; lucky. 2. Wealthy; rich. 3 Behaving well; acting virtuously.

Prov. સકરમીની જીભ, ને અકરમીના ટાંટિયા He who has no brains ought to have legs; a little wit in the head makes much work for the feet.

સકરાવું, *v. i.* [See **સ્વીકારાવું.**] To be accepted. 2. To be honoured. 3. To be endorsed.

સકરિયું, }
સકરીઉં, } Same as **સકરકંદ** *q. v.*

સકરુણ, *adj.* [સ + S. करुणा pity.] Compassionate; merciful; tender.

સકરો, Same as **શકરો** *q. v.*

સકર્મક, *adj.* [સ+S. कर्म an object.] Transitive (of a verb, in Gram.).

સકલ, Same as **સકળ** *q. v.*

સકલાત, *s. f.* [Turk. सक़लात्.] A kind of broad cloth; a kind of fine woollen cloth.

ગજેણિય, જાજમ તકિયા, સકલાત રૂપ વિશાળ.—હરિદાસ.

સકસ, *adj.* [સ+Ar. कस् essence.] Having essence; strong.

સકળ, *adj.* [S. सकल *fr.* स, सह, with + कला a part.] Whole; entire; all; complete.

સકળગુણસંપન્ન, *adj.* [સકળ+ S. गुण merit+ संपद् to be possessed of.] Possessed of or endowed with all good qualities; perfect in every way.

સકામ, *adj.* [સ +S. काम desire.] Interested. 2. Sensual; carnally minded; lustful. 3. *adv.* Sensually; voluptuously.

સકાર, *s. m.* [S. सु well+कृ to do.] Good manners; accomplishments. 2. Worth; merit. 3. Fashion; love of fashion. 4. [સ + S. कार a suffix showing the sound of the preceding letter.] The letter સ. 5. The sound of સ.

Id. સકાર હોવા To have merit or accomplishments. સકાર પડવા To be able to influence others by one's presence or words. સકાર બળવા To possess accomplishments.

સુબુદ્ધિ શુદ્ધિ તો ખરે, પડયા નહિ સકાર રે.—નર્મદ.

સકારણ, *adj.* [સ+S. कारण a cause.] Having an object; full of meaning or cause.

સકારવું, Same as સ્વીકારવું, સ્વીકારવું *q. v.*

સકારાંત, *s. m.* [સકાર+S. अंत end.] A word ending in સ.

સકારો, *s. m.* [सु well + S. कार doing.] A stick placed by Indian weavers in the warp to keep the threads in their proper places.

સકાશ, *adj.* [સ+S. काश् to shine.] Visible; present. 2. *s. m.* Vicinity; nearness; presence.

સકાળ, Same as સુકાળ *q. v.*

સકુમાર, *adj.* [सु+S. कुमार youth] Delicate; tender.

સકૃત્, *adv.* [S.] Once. 2. At one time; on one occasion.

સકોપ, *adj.* [સ+S. कोप anger.] Enraged; angry. 2. *adv.* Angrily.

સકોમળ, *adj.* [S. सु much + कोमल tender.] Very delicate; quite tender.

સકોરૂં, *s. n.* [P. सिकोरह.] An earthen dish or bowl. 2. The head.

સક્કઇ, *adj.* [See સિક્કો.] Having the stamp (of a coin); true; real. 2. Fine; excellent. 3. Pure. 4. Same as સક્કાઇ *q. v.*

સક્કર, Same as સાકર *q. v.*

સક્કરખોર, *s. n.* [સાકર+P. खोर् eating *fr.* खुर्दन् to eat.] Name of a bird which lives on the nectar of flowers; the honey-sucker. 2. *s. m. f. n.* Any person who is very fond of sweet things.

સક્કરખોરનું સાકર જીવન, ખરના પ્રાણ જ હરે.—દયારામ.

સક્કરટેટી, *s. f.* Musk-melon. Cucumis melo. N. O Cucurbitaceæ.

સક્કરપારો, *s. m.* Name of a kind of sweetmeat. 2. A sugar plum.

સક્કસ, *adj.* Strong; firm; hard; tight. 2. Sturdy; stout.

સક્કાઈ, Same as સક્કઇ *q. v.* 2. *s. n.* Name of a pure kind of iron.

સક્કો, *s. m.* [See સિક્કો.] A stamp. 2. A coin stamped. 3. [See સાખ.] Character; reputation; notoriety. 4. Credit; respectful impression upon the mind. 5. A marble of stone.

સક્ત, *adj.* [S. *fr.* संज to cling to.] Stuck; attached to; in contact with. 2. Devoted to; addicted to.

સક્તિ, *s. f.* [See above.] Contact; union; touch; attachment. 2. Devotion.

સક્તુ, *s. m.* [S.] Barley meal; the barley grain first fried and then ground.

સક્રિય, *adj.* [સ+S. क्रिया action.] Active; movable; working.

સખ, *s. m.* [S.] A friend; an associate; a companion (used at the end of a compound). 2. Same as સુખ *q. v.*

સખણું, *adj. m. f. n.* [સ+S. लक्षण character.] Meek; quiet; gentle. 2. Modest; well-behaved

શું સખણી વહુ રહે જાતથી.—નર્મદ.

સખત, *adj.* [P. सख़्त.] Firm. 2. Hard. 3 Solid. 4. Difficult. 5. Hard; arduous; fatiguing; laborious. 6. Cruel; unfeeling; rigorous severe; harsh. 7. Strong; resisting penetration or separation; dense. 8. Painful; keen distressful.

Id. સખત ભલામણ A strong recommendation સખત લખાણ કરવું To write strongly in favour of or against a point at issue. સખત મજુરી-સજા A sentence of imprisonment with hard labour. સખત કાયદો An oppressive law. સખત તા Great heat. સખત કામ લેવું To overwork.

સખતાઇ, સખતી, } *s. f.* [See above.] Asperity harshness; severity; rigour. 2. Hardship cruelty; oppression. 3. Pressing nature urgency. 4. Coercion.

Id. સખતાઇ વાપરવી-ગુજારવી-કરવી To be severe or harsh towards. 2. To lay down strict injunctions in a matter.

સખલાત, } Same as સકલાત *q. v.*
સખલાદ, }

સખા, *s. m.* [S. सखि, सखा a friend.] A friend; a companion; an associate.

સખાવત, *s. f.* [Ar. सखावत् liberality.] Bounty; munificence; generosity; liberality. 2. Charity; donation; a gift.

સખાવતી, *adj.* [See above.] Munificent; liberal; generous; bountiful. 2. Pertaining, relating or belonging to a gift. 3. Charitable.

સખી, *adj.* [Ar. सखी liberal.] Bounteous; munificent; generous; liberal. 2. [See સખા.] Womanish. 3. *s. m.* A person dancing in the dress of a woman before a deity. 4. *s. f.* A female friend; a female companion or associate. A lady's maid.

Id. સખીનો લાલ A generous or liberal person.

Prov. સખીથી સુમ ભલો, કે ઝટ જવાબ દે A civil denial is better than a rude grant. 2. It is better not to excite hopes that must end in disappointment.

સખીભાવ, *s. m.* [સખી+S. भाव love.] The relation of friendship to a woman. 2. Being womanish; womanish conduct; femininism. 3. Same as સખ્ય *q. v.*

સખુન, *s. m.* [P. सुखन्.] Speech. 2. A promise. 3. A request.

Id. બે સખુન કહેવા To remonstrate. બે સખુન સાંભળવા To patiently listen to advice.

સખેદ, *adj.* [સ + S. खेद dejection.] In distress. 2. *adv.* Under dejection; sorrowfully; with regret.

સખો, Same as સખા *q. v.*

સખ્ય, *s. n.* [S.] Friendship; intimacy. 2. Equality. 3. One of the nine kinds of devotion.

સગ, Same as શગ *q. v.*

સગટો, *s. m.* The end of a garment which is fixed on the loins while dressing (of a woman).

સગડ, *s. f.* [See સગવડ.] A track; a clue. 2. A footmark; the print or impression of a foot. 3. Pursuit; following.

સગડી, *s. f.* [S. शकटी a small cart.] A pan to hold live-coal or embers; a fire-pan; a portable iron grate.

Id. સગડી માથે લેવી To take upon one's self another person's troublesome duty. બળતી સગડી A debt. 2. A continuous anxiety or trouble. સગડી સળગાવવી To light a fire in a portable iron grate.

સગડો, *s. m.* Sieved wheaten flour.

સગણ, *s. m.* [સ+S. गण a metrical foot.] A metrical foot consisting of two short syllables followed by a long one; an anapœstus foot; (◡ ◡ —). 2. Pursuit; following.

સગન, *s. m.* An iron nail fixed in the pole of a plough for fastening the yoke.

સગપણ, *s. n.* [સગું+પણું a suffix forming a noun.] Relationship; affinity; connection; relation. 2. Betrothal.

Id. સગપણ કરવું To betroth.

સગર, *s. m.* [S.] Name of a celebrated king of the solar race. He was the son of Bahu.

સગરણ, *s. f.* Opportunity; occasion; circumstance.

સગરામ, *s. m.* Name of a kind of carriage.

સગર્ભ, *adj.* [સ+S. गर्भ embryo.] Of the same fœtus; related. 2. *adj. f.* Pregnant.

સગર્ભા, *s. f.* [See above.] A pregnant woman.

સગર્વ, *adj.* [સ + S. गर्व pride.] Proud; haughty. 2. *adv.* Proudly; haughtily.

સગવડ, *s. f.* [સુ + S. घट् to form.] Convenience. 2. Suitableness. 3. Accommodation; room. 4. Roominess. 5. Arrangement.

સગવણ, *s. f.* Care; protection.

સગવણ કરને સાર, વેણુ વેલી તું વરસાવને.—લોકોક્તિ.

સગવાડ, *s. f.* Same as સગપણ *q. v.*

સગાંવહાલાં, Same as સગાંસહોદર *q. v.*

સગાંસંબંધી, *s. n. pl.* [સગું + S. संबंध connection.] Friends and relations; relatives both near and distant.

સગાંસહોદર, *s. n. pl.* [સગું + S. सह with + उदर the abdomen.] Relations and kinsmen; persons born in the same family; kith and kin.

સગાંસાગવાં, Same as સગાંસંબંધી *q. v.*

સગાંસાગવાંને મરણપ્રસંગે શોક થયો.—હ. કા. કાં.

સગાઇ, *s. f.* [સગું +આઇ a suffix forming a noun.] A betrothal; an affiance. 2. Relationship; connection.

સગીર, *s. m.* [Ar. सगीर minor *fr.* सिगर infancy.] A minor; a person under the legal age.

સગીરપણું, *s. n.* [સગીર + પણું a suffix forming a noun.] Minority.

સગું, *adj. m. f. n.* [સ + S. गोत्र a guild.] Cognate; proper; full; born in the same family. 2. [See સ્વકીય.] Related; formed by blood-relationship. 3. *s. n.* A relation; a relative; a kinsman.

સગુણ, *adj.* [સ + S. गुण an attribute.] Having qualities or attributes; having a perceptible or sensible form. 2. Virtuous.

સગુણોપાસના, *s. f.* [સગુણ + S. उपासना worship.] Worship of the deity possessed of all attributes.

સગુરો, *adj. m.* [સ + S. गुरु a preceptor.] Having a religious guide.

એ સગુરાથી નગુરો ભલો.—અખો.

સગોત્ર, *adj.* [સ + S. गोत्र a guild.] Of the same family; born in the same family; sprung from a common ancestor.

સગોત્રત્વ, *s. n.* [સગોત્ર + S. त्व a suffix forming a noun.] The state of being born in the same family; unity of family.

એક જ પદાર્થનાં મોટામાં મોટાં અને નાનામાં નાના વચ્ચે સગોત્રત્વ છે. —કલાપિ.

સગોત્રી, Same as **સગોત્ર** *q. v.*

સગોત્રીપણું, Same as **સગોત્રત્વ** *q. v.*

સઘડી, Same as **સગડી** *q. v.*

સઘન, *adj.* [સ+S. घन solid.] Deep; close.

સઘળું, *adj. m. f. n.* [See સકળ.] All; whole. entire; complete. 2. Everything.

સઘળે, *adv.* [See above,] Everywhere.

સંકટ, *s. n.* [S.] A strait; a difficulty; a trouble. 2. Adversity; calamity. 3. Peril; danger.

Id. સંકટ પડવું To be put to inconvenience or difficulty. સંકટ વેઠવું To put up with an inconvenience or difficulty.

સંકડામણ, **સંકડામણી**, } *s. f.* [See above.] Closeness; want of sufficient accommodation. 2. Difficulty; trouble. 3. Want; tightness.

તેને રાજાએ પોતાની સંકડામણ કાનમાં કહી.—હ. દ્વા. કાં.

સંકડાવવું, *v. t.* [See below.] To make close; to remove undue space.

સંકડાવું, *v. i.* [See સંકટ.] To be crowded. 2. To be in difficulty.

સંકડાશ, **સંકડાસ**, } Same as **સંકડામણ** *q. v.*

સંકર, *s. m.* [S. *fr.* संकृ to mix.] Intermixture; a medley. 2. A mixed caste or race. 3. A hybrid.

Id. વર્ણસંકર Intermixture of castes.

કુળને કુળઘાતીને નાંખે સંકર નર્કમાં.—ના. દ. ક.

સંકરતા, *s. f.* [સંકર +S. ता a suffix forming a noun.] Intermixture; commingling. 2. Hybridity; hybridism.

સંકર્ષણ, *s. n.* [S. *fr.* संकृष् to draw; to plough.] Drawing; attracting; pulling. 2. Ploughing. 3. *s. m.* An epithet of Balarama.

તારે ભાયેગે આકર્ષ્યો, માટે થયું સંકર્ષણ નામ.—પ્રેમાનંદ.

સંકલન, } *s. n.* **સંકલના**, } *s. f.* [S. *fr.* संकल् to collect.] Mixing; blending. 2. Arranging. 3. The act of heaping together; collecting; selection. 4. Addition (in Math.).

સંકલિત, *adj.* [See above.] Blended. 2. Arranged. 3. Added up. 4. Collected; piled up.

સંકલ્પ, *s. m.* [S. *fr.* संक्लृप् to arrange.] Volition; wish; a desire. 2. A resolve; a determination. 3. Fancy; reflection; idea. 4. A solemn and formal declaration or enunciation of purpose, preparatory to entrance upon the performance of a religious rite or work.

Id. સંકલ્પ કરવો-મૂકવો To make a resolution. સંકલ્પ લેવો To perform a solemn and formal religious ceremony preparatory to beginning a religious vow. 2. To make a solemn resolution. સંકલ્પ મૂકવો To give up hope. સંકલ્પ ભણવો To repeat the sacred formula previous to beginning a religious vow. સંકલ્પ ઉઠવો To indulge in a reverie.

સંકલ્પવિકલ્પ, *s. m. pl.* [સંકલ્પ+S. विकल्प doubt.] Hesitation; uncertainty.

સંકલ્પિત, *adj.* [See સંકલ્પ.] Aimed at; wished for. 2. Determined. 3. Imagined; fancied.

સંકષ્ટ, Same as **સંકટ** *q. v.*

સંકાશ, *adj.* [S.] Like; similar; resembling.

સંકીર્ણ, *adj.* [See સંકર.] Mixed; intermingled. 2. Confused. 3. Miscellaneous. 4. Indistinct. 5. Spread.

સંકીર્તન, *s. n.* [S. *fr.* संकृत to praise.] Praising; applauding. 2. Repeating the name of a deity; worship.

સંકુચિત, *adj.* [S. *fr.* संकुच् to shrink.] Shrunk; wrinkled. 2. Contracted; abridged. 3. Close; narrow.

સંકેત, *s. m.* [S *fr.* सम् together + कित् to make a sign.] A sign; a hint; a signal; an intimation. 2. Assignation; an appointment. 3. Abbreviation. 4. Hypothesis.

માના કળાય નહીં સંકેત.—લલિત.

સંકેતક, *s. m.* [See સંકેત.] A promisor (in Law).

સંકેતરૂપ, Same as **સંકેતાર્થ** *q. v.*

સંકેતસ્થાન, *s. n.* [સંકેત + S. स्थान a place.] A place of assignation or appointment, especially between lovers; a rendezvous.

એવા વિચારથી રાત્રે સંકેતસ્થાને તે ગયો.—કૃ. મો. શ્ર.

સંકેતાર્થ, *adj.* [સંકેત + S. अर्थ a meaning.] Conditional; provisional.

સંકેતી, *s. m.* [See **સંકેત.**] A promisor (in Law).

સંકેલવું, *v. t.* [See **સંકલન.**] To wind up; to gather; to fold.

સંકેલતી ઉકેલતી તે જાણતી એ પુતળી.—લલિત.

સંકેલાવવું, *v. t.* [See **સંકલન.**] To get wound up; to get folded.

સંકેલાવું, *v. i.* [See **સંકલન.**] To be wound up; to be folded; to be gathered.

સંકોચ, *s. m.* [See **સંકુચિત.**] Contractedness. 2. Difficulty. 3. Reserve. 4. Drawing together, in or up. 5. Straitness. 6. Diminution; abridgment. 7. Terror.

ઋષભદેવ સરખાએ પણ મને દૂર્ડું મુકવાનો સંકોચ ધર્યો.
—ઇ. સૂ. દે.

મર્મવચન કોઇને નવ કહીએ, સુણતાં તે સંકોચ જી.—દયારામ.

સંકોચન, *s. n.* [See **સંકુચિત.**] Drawing together, in, or up; narrowing; contracting; shrinking; shrivelling.

સંકોચવું, *v. t.* [See **સંકુચિત.**] To contract; to draw. 2. To close; to shut up. 3. To make narrower.

સંકોચાવવું, *v. t.* [See **સંકોચવું.**] To get contracted; to cause to close or shut up.

સંકોચાવું, *v. i.* [See **સંકુચિત.**] To be contracted; to be narrowed; to be shrivelled up. 2. To be ashamed.

સંકોચારી સહજમાં તવ શું કરીશ.—રત્નેશ્વર.

સંકોચિત, *adj.* [See **સંકુચિત.**] Drawn together, in, or up. 2. Become reserved or close; abashed. 3. Intimidated; overawed.

સંકોડવું, *v. t.* [See **સંકોચવું.**] To shorten; to contract.

બીછીને સંકોડે સાપ.—અખો.

સંકોડાવું, Same as **સંકડાવું** *q. v.*

સંકોરણી, *s. f.* [See **સંકોરવું.**] Brightening; enlivening; the act of exciting. 2. The act of collecting.

સંકોરવું, *v. t.* [See **સંસ્કાર.**] To brighten; to enliven; to stir up. 2. To push on. 3. To instigate; to incite; to excite. 4. To collect.

Id દેવતા સંકોરવો To brighten burning fire. લાકડાં સંકોરવાં To stir up fuel. 2. To partake in a transaction. 3. To instigate a quarrel.

કાચબાના અંગ પેઠે સંકોરે વિષયોથી કો.—ના. દ. ક.

સંકોરાવવું, *v. t.* [See above.] To get enlivened; to get stirred up 2. To get pushed on. 3. To get collected.

સંકોરાવું, *v. i.* [See **સંકોરવું.**] To be enlivened; to be stirred up. 2. To be pushed on 3. To be collected.

સંકોલવું, Same as **સંકેલવું** *q. v.*

સંક્રમણ, *s. n.* [See **સંક્રાંતિ.**] The transit of a heavenly body. 2. Transition. 3. Travelling together. 4. The passage of a planetary body through the zodiacal signs.

સંક્રાંત, *s. f.* [See **સંક્રાંતિ.**] The winter solstice; the sun's crossing of the tropic of *Capricorn.* 2. *adj.* Passed or gone on. 3. Entered into.

સંક્રાંતિ, *s. f.* [S. *fr.* संक्रम् to walk together.] The passage of the sun or of the planets from one sign of the zodiac into another. 2. Transition.

સંક્રાંતિકાળ, *s. m.* [સંક્રાંતિ+S. काल time.] The time of the passage of the sun or of the planets from zodiacal signs. 2. The time of transference. 3. The transition period.

બ્રાહ્મણધર્મનો સંક્રાંતિકાળ બતાવે છે.—આ. બા. ધ્રુ.

સંક્ષિપ્ત, *adj.* [S. *fr.* संक्षिप् to shorten.] Shortened; curtailed. 2. Brief; concise; short. 3. Compressed; abridged.

સંક્ષેપ, *s. m.* [See above.] Brevity; conciseness. 2. Abridgment; compression; abbreviation.

Id. સંક્ષેપમાં Inshort; briefly; concisely.

સંક્ષોભ, *s. m.* [S. *fr.* संक्षुभ् to tremble.] Trembling; agitation. 2. Upsetting. 3. Commotion; disturbance.

સંખારો, *s. m.* The residue left behind after filtering.

સંખાવવું, *v. t.* [See **સાંખવું.**] To get measured. 2. To cause to compare the weight with other weights. 3. To get estimated.

સંખાવું, Same as **શંકાવું** *q. v.* 2. To be borne. 3. To be able to put up wtth.

સંખાવો, *s. m.* An inclination to ease nature. 2. Disgust. 3. Shame. 4. Doubt.

સંખ્ય, *adj.* [See **સંખ્યા.**] That can be numbered or counted.

સંખ્યા, *s. f.* [S. *fr.* संख्या to count.] A number; a figure. 2. Numeration. 3. A numeral. 4. Calculation.

Id. સંખ્યા માંડવી-લખવી To write down a number.

સંખ્યાત, *adj.* [See above.] Enumerated. 2. Calculated.

સંખ્યાતીત, Same as **અસંખ્ય** *q. v.*

સંખ્યાત્મક, *adj.* [સંખ્યા+S. आत्मक possessing.] Numerical.

સંખ્યાત્મકસમીકરણ, *s. n.* [સંખ્યાત્મક+S. समीकरण an equation.] A numerical equation.

સંખ્યાલેખન, *s. n.* [સંખ્યા+S. लेखन writing.] Numeration.

સંખ્યાવાચક, *adj.* [સંખ્યા+S. वाचक telling.] Meaning a number (of a word); numeral; expressive of a number.

સંખ્યાવિશેષણ, *s. n.* [સંખ્યા + S. विशेषण an adjective.] A numeral adjective.

સંગ, *s. m.* [S. *fr.* संज् to go.] Association; society; companionship. 2. Contagion; infection. 3. Congress of the sexes; copulation; coition. 4. Union; confluence; making junction. 5. Joining. 6. Contact; touch. 7. Attachment; fondness; desire. 8. *prep* With.

Id. સંગ કરવો To associate with. સંગ છોડાવવો-તજવો-મૂકવો To leave the company of.

Prov. સંગ તેવો રંગ A man is known by the company he keeps; tell me with whom thou goest, and I will tell thee what thou doest.

જો કે વદે કંઈ ન એ મુજ સંગ વાણી.—ઞ, ૬, યા.

સંગત, Same as **સંગતિ** *q. v.* 2. *adj.* [See **સંગાત.**] Accompanying; united; connected with; attached to. 3. Appropriate; harmonious.

સંગતિ, *s. f.* [S. *fr.* संगम् to meet.] Company; association; society. 2. Union; meeting; conjunction. 3. Sexual union. 4. Appropriateness. 5. Knowledge.

સંગતિકા, *s. m.* Name of a metre, each foot containing ten syllables.

સંગતિદોષ, *s. m.* [સંગતિ + S. दोष a fault.] The bad effects of vicious company.

સંગદિલ, *adj.* [P. संग् a stone + दिल् the heart.] Hard-hearted; relentless; cruel.

સંગદિલી, *s. f.* [See above.] Hardheartedness; cruelty.

સંગમ, *s. m.* [See **સંગતિ.**] A junction; a meeting; a union. 2. A confluence (of rivers). 3. Contact; touch. 4. Sexual intercourse. 5. An encounter, 5. Conjunction (of planets).

સંગાત, **સંગાથ**, } Same as **સંઘાત** *q. v.*

સંગાતી, **સંગાથી**, } Same as **સંઘાતી** *q. v.*

સંગાતે, **સંગાથે**, } Same as **સંઘાતે** *q. v.*

સંગી, *adj.* [S. संगिन्.] Accompanying; following; attached to; fond of. 2. United with; meeting.

સંગીત, *s. n.* [S. *fr.* संगै to chant.] Singing; music. 2. The science of music.

Id. સંગીતનો જલસો A concert.

સંગીતશાસ્ત્ર, *s. n.* [સંગીત+S. शास्त्र a science.] The science of music.

સંગીતશાસ્ત્રી, *s. m.* [સંગીત+S. शास्त्री a scientist.] A professor of music; a professional musician.

સંગીતશાળા, *s. f.* [સંગીત+S. शाला a school.] A musical school. 2. A concert hall.

સંગીન, *adj.* [P. संग् a stone; a weight+इन् made of.] Solid; hard. 2. Heavy; massive. 3. Thick; dense. 4. Complete; deep. 5. Strong; conclusive; able to prove the conclusion. 6. *s. n.* A bayonet.

સંગીનપણું, *s. n* [સંગીન+પણું a suffix forming a noun.] Solidity. 2. Massiveness. 3. Density; thickness. 4. Completeness; depth. 5. Strength; conclusiveness.

સંગૃહીત, *adj.* [See સંગ્રહ.] Gathered; collected; stored. 2. Abridged.

સંગે, Same as સંઘાતે *q. v.*

સંગેમરમર, *s. m.* [P. संग् a stone + मर्मर् a marble.] A marble.

સંગેયાહુદ, *s. m.* [P.] Fossil encrinite; a kind of precious stone. It is the silicate of lime.

સંગો, *s. m.* [See આસક્તિ.] Devotion; attachment; a close connection.

સંગ્રહ, *s. m.* [S. *fr.* संग्रह् to collect.] A collection; an accumulation; a compilation. 2. An assemblage; a heap; a store; a hoard.

સંગ્રહણી, *s. f.* [S.] Dysentery; costiveness alternately with diarrhœa.

સંગ્રહસ્થાન, સંગ્રહાલય, *s. n.* [સંગ્રહ+S. स्थान a place, आलय an abode.] A museum.

Id. પ્રાણીસંગ્રહાલય A zoo.

સંગ્રહી, *s. m.* [See સંગ્રહ.] He who is in the habit of accumulating or collecting; a hoarder.

સંગ્રામ, *s. m.* [S.] A war; a battle.

સંગ્રાહ, *s. m.* [See સંગ્રહ.] Grasping; laying hold of. 2. Forcible seizure.

સંઘ, *s. m.* [S. *fr.* सम् together + हन् to go.] A crowd; a multitude. 2. A body of pilgrims.

Id. સંઘ કાઢવો To lead a body of pilgrims. 2. To become insolvent. આ સંઘ કાશીએ જવાનો નથી This unwieldy and disorganized business cannot be brought to a successful termination. 2. These two cannot agree.

સંઘટ, *adj.* [S. संघट् to form.] Crowded. 2. Contracted. 3. Tight; closely filled.

સંઘટ્ટન, *s. n.* [See above.] Contact; union; cohesion.

સંઘરકો, Same as સંઘરો *q. v.*

સંઘરણી, Same as સંગ્રહણી *q. v.*

સંઘરવું, *v. t.* [See સંગ્રહ.] To preserve. 2. To hoard. 3. To collect; to store. 4. To accept and keep under protection.

Prov. સંઘર્યો સાપ પણ કામમાં આવે Keep a thing for seven years, and you will find a use for it.

સંઘરા, *s. f.* Venesection; opening a vein.

સંઘરો, Same as સંગ્રહ *q. v.*

સંઘર્ષણ, *s. n.* [S. *fr.* संघृष् to rub.]. Friction. 2. Collision; clash. 3. Rivalry. 4. Envy.

વચ્ચે સંઘર્ષણ થવાના પ્રસંગો ન્હોતા આવેલા.—જ. પુ. જો.

સંઘવી, *s. m.* [S. संघवाहिन्.] The leader of a body of pilgrims.

સંઘાડિયાવાડ, *s. f.* [સંઘાડિયો+S. वाट an enclosure.] A particular part of a town inhabited by workers on a lathe.

સંઘાડિયો, *s. m.* [See સંઘાડો.] A worker on a lathe.

સંઘાડીઆવાડ, Same as સંઘાડિયાવાડ *q. v.*

સંઘાડીઓ, Same as સંઘાડિયો *q. v.*

સંઘાડો, *s. m.* A lathe.

Id. સંઘાડે ચઢાવવું-ઉતારવું To work on a lathe. 2. To give brightness and polish to a thing by working it on a lathe. એક સંઘાડે ઉતારેલા Perfectly similar; tallying completely.

સંઘાત, *s. m.* [S. *fr.* सम् together+घात a group *fr.* हन् to go.] A multitude; a group; an assemblage. 2. Accompanying on a journey; escort. 3. A company; a companion.

Id. સંઘાત જોવો To get a good and trustworthy company or companion.

Prov. સંઘાતની મારી સાસરે ગઇ, ને ટોલ્લો ઝાલી ઉભી રહી To take useless trouble.

સંઘાતી, *s. m. f.* [See above,] A companion on a journey. 2. An escort.

સંઘાતે, *prep.* [See સંઘાત.] With; in the company of; along with; accompanying.

સંઘાથ, Same as સંઘાત *q. v.*

સંઘાથી, Same as સંઘાતી *q. v.*

સંઘાથે, Same as સંઘાતે *q. v.*

સંઘારામ, *s. m.* [સંઘ+S. आराम a garden.] A travellers' lodge; a pilgrims' hotel.

સચ, Same as સોચ *q. v.*

સચકિત, *adj.* [સ+S. चकित timid.] Startled; timid. 2. Wonderstruck. 3. *adv.* Tremblingly.

સચરાચર, *adj.* [સ + S. चर movable+अ immovable.] Including movable and immovable things. 2. *adv.* Everywhere.

Id. સચરાચરે (કામ) ઉતરવું To be finished without any obstruction in the way (of a business or an undertaking). સચરાચર વ્યાપવું To pervade; to permeate. 2. To engross the attention of.

સચરાચર શોભી રહ્યો અવિનાશી અખંડ.—પ્રીતમ.

સચિ, *s. f.* [S. शची.] The wife of Indra.

સચિત્ર, *adj.* [સ + S. चित्र a picture.] With illustrations; illustrated. 2. Painted; variegated (with pictures).

સચિંત, *adj.* [સ + S. चिंता anxiety.] Anxious. 2. Filled with gloomy thoughts.

સચિવ, *s. m.* [S.] A minister of state. 2. A vizier.

સચિવતા, *s. f.* [સચિવ + S. ता a suffix forming a noun.] Ministership.

સચેતન, *adj.* [સ + S. चेतन life.] Animate; sentient; rational; living. 2. Awake; vigilant; conscious; sensible.

સચેલ, *adj.* [S. सचेल.] Dressed; with clothes on.

એ દોષ સચેલ સ્નાને નાસે જી, ધર્મથી અધર્મ વાસે જી.—પ્રેમાનંદ.

ગોદાવરી માંહે જઇ સચેલ કીધું સ્નાન.—ઉદ્ધવ.

સચોટ, *adv.* [સ + ચોંટવું to fix.] Striking directly; with full force. 2. Prosperously. 3. Firmly; being well established. 4. [સાચું + S. वृत्ति state.] Honestly.

સચોડું, *adj. m. f. n.* [સ + S. चतुर् four.] All; complete; entire; full. 2. *adv. m. f. n.* Completely; entirely; fully.

સચ્ચરિત, *s. n.* [સત્ + S. चरित behaviour.] Good conduct. 2. *adj.* Of good manners; well-behaved; honest; virtuous; righteous.

સચ્ચરિત્ર, Same as **સચ્ચરિત** *q. v.*

સચ્ચિદ્, *s. m.* [સત્ + S. चित् the mind.] The supreme spirit.

સચ્ચિદાનંદ, *s. m.* [સચ્ચિદ્ + S. आनंद pleasure.] That which is Truth, Intelligence and Joy; God; the Supreme and all-sustaining essence.

સચ્ચું, Same as **સાચું** *q. v.*

સચ્છિદ્ર, *adj.* [સ + S. छिद्र a pore.] Porous. 2. Defective; faulty.

સચ્છિદ્રાસ્થિ, *s. n.* [સચ્છિદ્ર + S. अस्थि a bone.] The ethmoid bone.

સજ, Same as **સજ્જ** *q. v.*

સજક, *adj.* [See **સજગ**.] Watchful; awake.

સજક થઇને સુંદરી હાવાં, વસ્ત્ર પહેરોની વળી.—દયારામ.

સજડ, *adj.* [S. सुदृढ.] Strong; severe. 2. Firm; immovable. 3. Unchangeable. 4. Stiff; motionless (owing to terror or astonishment). 5. Very close; tight. 6. Overawed. 7. Past recovery; dead.

Id. સજડ ઝાલવું-પકડવું To hold fast or firmly. સજડ માર A severe beating. સજડ ઘાય A severe blow. અંગ સજડ રહી જવું To be quite stiff (of the body). સજડ થઇ જવું To be overawed; to be cowed down. 2. To be dead. સજડ લેવું To threaten.

સજન, Same as **સુજન** *q. v.* 2. Same as **સ્વજન** *q. v.*

સજનતા, **સજનતાઇ**, **સજનાઇ**, } Same as **સુજનતા** *q. v.*

સજની, *s. f.* [See **સજ્જન**.] A mistress; a sweetheart. 2. A woman's female companion; a female friend.

સજવું, *v. t.* [See **સજ્જ**.] To make ready; to equip. 2. To adorn; to decorate. 3. To sharpen; to whet. 4. *v. i.* To become prepared or ready. 5. To become fit.

Id. શણગાર સજવો To put on ornaments; to adorn oneself. સજીને બેસવું To be ready.

સજળ, *adj.* [સ+S. जल water.] Filled with water; having water; watery; wet; humid. 2. Full of tears.

સજા, *s. f.* [P. सजा *fr.* सज़ीदन् to deserve.] Punishment; chastisement; correction. 2. Sentence (in law).

Id. સજા કરવી-મારવી-દેવી To punish. 2. To sentence સજા થવી To be punished. 2. To be sentenced. સજા ભોગવવી To undergo punishment. 2. To undergo the period of a sentence. 3. To bear the consequences of one's fault.

સજાઇ, *s. f.* [સજ્જ + આઇ a suffix forming a noun.] Preparations. 2. Same as **સહકાય** *q. v.*

તે સર્વને આજ્ઞા દીધ, કીજે સત્વર સજાઇ સિદ્ધ.—પ્રેમાનંદ.

પ્રેમરાજ સજાઇ કરે.—વચ્છરાજ.

સજાઇ કરી ઘણી શિબિકા વાહન.—ભાલણ.

ભાઇ તે તો ભાઇ, એની વિદુર શી સજાઇ.—લલિત.

સજાત, *adj.* [S. सु well+जात born.] Of good birth or family. 2. Civil; good-natured. 3. Dutiful; virtuous. 4. [S. स with+S. जात born.] Born together.

સજાત જોડાં જનતભોગથી પરહિતમાં પરવરશે.—લલિત,

સજાતિ, સજાતીય, } *adj.* [સ+S. जाति kind; a caste.] Of the same caste or species; homogeneous; like; similar.

સરખાં જોડાં સજાતીય ન હોવાથી.—હ. દા. કાં.

સજાપો, *s. m.* [See સાજું.] Health.

સજાય, *s. f.* [See સંધ્યા.] Meditation. 2. Advice; instructions.

સજાયો, *s. m.* [See સજવું to sharpen.] A razor.

સોનાનો સજાયો ને સહાદીએ સોનાની કરૂં.—દલપતરામ.

સજાવર, *adj.* Fit; suitable.

સજાવવું, *v. t.* [See સજ્જ.] To adorn; to clothe. 2. To get sharpened. 3. To cause to be ready.

સજાવાર, *adj.* [See સજા.] Punishable; fit for punishment.

સજાવું, *v. i.* [See સજવું.] To be made ready. 2. To be adorned. 3. To be sharpened.

સજિત, Same as સજ્જ *q. v.*

સજીવ, સજીવન, સજીવું, } *adj. m.f.n.* [સ+S. जीव life.] Possessing life; animate; alive.

Id. સજીવન પાણી Ever-flowing water. 2. Inexhaustible water. સજીવન ઔષધિ A plant which grows rapidly, and lives though cut down. સજીવન કરવું To bring to life again; to revive. સજીવન થવું To regain life.

Prov. સજીવો પૂછે નજીવાને "તું મને કંઇ દે", નજીવો પૂછે સજીવાને "તારી એક ફૂટી કે બે ?" He begs a blessing of a wooden god.

સજીવારોપણ, *s. n.* [સજીવ+S. आरोपण installing.] Personification.

સજીવારોપણથી કોઇ પ્રસંગે કવિઓ ઉર્મીને કલ્પવામાં નચાવે છે. —નં. કે. દી.

સજોડ, સજોડીલું, } *adj. & adv. m.f.n.* [See સજોડું.] In two; two together; both together.

સજોડું, *s. n.* [સ + S. युग्म a couple.] A married couple living together.

સજોડે, *adv.* [See above.] In company; both together; unseparatedly.

સજ્જ, *adj.* [S.] Ready; prepared. 2. Fitted up; furnished; equipped. 3. Armed. 4. Dressed; clothed.

સજ્જડ, Same as સજડ *q. v.*

સજ્જતા, *s. f.* [સજ્જ+S. ता a suffix forming a noun.] Preparedness; readiness.

સજ્જન, *s. m.* [સત્+S. जन a man.] A virtuous man: a good man; a well-bred man. 2. A beloved man; a paramour. 3 *s. n.* [See સજ્જ.] The act of decorating; decoration.

સજ્જનતા, સજ્જનતાઇ, સજ્જનાઇ, } *s. f.* [સજ્જન a virtuous man + S. ता, Guj. આઇ suffixes forming nouns.] Gentlemanliness. 2. Goodness; politeness.

સજ્જા, Same as શય્યા *q. v.* 2. Bedding and a couch given to a Brahmana on the thirteenth day after death. 3. [S.] Decoration; dress. 4. An armour.

સજ્જિત, *adj.* [See સજ્જ.] Dressed; decorated. 2. Made ready; equipped. 3. Armed.

જેનું શરીર સર્વદા સજ્જિત રહેતું હતું.—ના. હે.

સંચ, Same as સંચો *q. v.* 2. A plan; a design; an arrangement. 3. A contrivance in the side of a wall or beam, or a drawer in a big box (પટારો), for keeping precious things in time of danger, so skilfully arranged that it is likely to escape one's notice even on close examination.

સુદેવબ્રાહ્મણને મોકલીએ, વિધુ આણવા સંચ.—આખ્યાન.

સંચકવું, Same as સંચવું *q. v.*

સંચય, *s. m.* [S. *fr.* संचि to collect.] An accumulation; a collection; a heap; a hoard. 2. A stock; a store.

સંચરવું, *v. i.* [S. संचर् to walk] To walk about; to enter and roam over. 2. To pervade; to penetrate. 3. To go. 4 *v. t.* [See સંચય.] To collect. 5. To store up carefully. 6. Same as સંચારવું *q. v.*

Id. સંચરી રાખવું To store up carefully.

કોઇપણ માણસ સંચરતું નથી.—ઝ. ઉ. ચ.

સાદ ઉપર સંચર્યો, પેઠો પાવક માંહે.—ભાલણ.

સંચરામણ, સંચરામણી, } *s. n.*, *s. f.* [See સંચારવું.] Wages or labour for turning the tiles on a roof.

સંચરાવવું, *v. t.* [See સંચારવું.] To get the tiles on a roof turned.

સંચલન, *s. n.* [S. *fr.* संचल् to move about.] Moving about. 2. Agitation; trembling; shaking.

સંચવું, *v. t.* [S. संचि to collect.] To accumulate; to amass; to collect. 2. To arrange; to heap up; to put in order.

સંચળ; *s. m.* [S. सौवर्चल] Natron; chloride sodium;. It is an artificial salt prepared by mixing together six parts of chloride of sodium (natural salt) with two parts of amala or Sajee Khara, amala and heemaja in equal parts.

સંચાર, *s. m.* [See સંચરવું.] Pervasion; penetration. 2. Stirring about; lively motion; a movement. 3. A course; a way; a road. 4. Transmission. 5. Passage.

સંચારણ, *s. n.* [See સંચારવું.] Transmission; moving; conveying.

સંચારવું, *v. t.* [See સંચરવું.] To throw; to pour (water, etc.). 2. To turn about. 3. [S. संचल् to move to and fro.] To turn the tiles on a roof.

ઉષ્ણોદક સંચારીને, પરાણે કરાવ્યું મજ્જન.—ધીરજી.

સંચારિકા, *s. f.* [See above.] A female messenger; a female go-between; a bawd.

સંચારી, *adj.* [See સંચરવું.] Wandering. 2. Changing; unsteady. 3. Evanescent. 4. Moving; movable. 5. *s. m.* A transient or evanescent feeling which serves to strengthen the prevailing sentiment.

સંચારીભાવ, *s. m.* [સંચારી + S. भाव feeling.] A transitory feeling, accessory to the prevailing feeling, acting as its feeder, and strengthening it in various ways, whether openly or covertly.

સંચાવવું, *v. t.* [See સંચવું.] To get arranged; to get piled up. 2. To cause to collect or gather.

સંચાવું, *v. i.* [See સંચવું,] To be arranged. 2. To be collected.

સંચિત, *adj.* [See સંચય.] Amassed; accumulated; stored; collected. 2. *s. n.* The stock of merit or demerit over and above that portion of it which causes the allotment of good and evil to be experienced in any particular birth, or of merit and demerit wrought out and laid up in preceding stages of existence.

સંચો, *s. m.* [See સરંચો.] A machine. 2. An engine. 3. A stove. 4. A flour-mill.

સંચોરો, *s. m.* Carbonates of sodium and potassium; barilla.

સંજમ, *s. m.* [See સંયમ.] Admonition; remonstrance.

સંજય, *s. m.* [S.] Name of the charioteer of Dhritarashtra. He related the events of the great battle to Dhritarashtra.

સંજા, *s. f.* [See સંધ્યા.] Evening; eve; the close of day.

સંજાત, *adj.* [S. *fr.* संजन् to grow.] Born; produced; grown; arisen.

સંજાપ, } સંજાબ, } *s. m.* [P. संजाप्.] An ornamental border to garments; a fringe.

સંજામી, *s. m.* [See સંયમ.] An individual of a class of ascetics of the same name. 2. He who has restrained his passions.

સંજીવન, *s. n.* [S. *fr.* संजीव् to live together; to be restored to life.] Living together. 2. Bringing to life; restoring; reanimation.

સંજીવની, *s. f.* [See above.] Name of a medicine or elixir which restores life.

સંજીવનીવિદ્યા, *s. f.* [સંજીવની + S. विद्या knowledge.] The rare art of bringing the dead to life; the art of reanimation.

સંજુક્ત, Same as સંયુક્ત *q. v.*

સંજુત, Same as સંયુત *q. v.*

સંજોગ, *s. m.* [See સંયોગ.] A coincidence; a concurrence of events at the same time; circumstance. 2. A conjunction; a meeting. 3. An interview. 4. Orderly and discreet arrangement or management. 5. An event; an accident.

સંજોગી, *s. m.* [See સંયોગ.] An ascetic who does not leave his worldly affairs.

સંજોરી, *s. f.* Name of a kind of sweetmeat peculiar to the Deewalee holidays.

સંજ્ઞા, *s. f.* [S. *fr.* संज्ञा to know.] That by which a thing is known; a name; a sign; a designation. 2. Consciousness; understanding. 3. Return of consciousness after a swoon. 4. A signal; any kind of gesture. 5. The Gayatree of the Vedas. 6. A technical term. 7. Name of the wife of the sun and mother of the heavenly doctors Ashwins.

સંજ્ઞાવાળું, સંજ્ઞી, } *adj. m. f. n.* [સંજ્ઞા+વાળું S. इन् having.] Named; designated. 2. Having a signal, sign or any kind of gesture.

સટ, *s. m.* [Eng.] A set; an assortment; a number of things that suit one another; a suit. 2. *adv.* In an instant; immediately; quickly. 3. Forcibly; violently.

Id. સટ દઈને Instantly; immediately.

લલના ન ધરવી સટ કહેવું.—દયારામ.

સટકણચક્ર, *s. n.* [સટકણ+S. चक्र a wheel.] An escapement wheel.

સટકણીઉં, *adj. m. f. n.* [See સટકવું.] Running away; escaping.

સટકણું, *adj. m. f. n.* [See સટકવું.] Escaping; running away. 2. *s. n.* Escape.

સટકવું, *v. i.* To run away; to abscond; to decamp; to be off in a shake. 2. To start and disappear; to slip; to slide.

In. સટકી જવું To run away; to decamp.

સટકાવવું, *v. t.* To strike; to beat. 2. To sew. 3. To thieve.

સટકિયું, સટકીઉં, } *s. n.* [See સટકવું.] A noose; a running knot; a slip-knot. 2. A little mouse. 3. *adj. m. f. n.* That which slips or slides.

સટકો, *s. m.* A stick; a walking-stick.

સટરપટર, *adv.* [See સથરપથર.] Higgledy-piggledy. 2. *s. f.* A jumble; a number of odd things; any disorderly collection of various kinds of articles; a medley; a miscellany. 3. *adj.* Confused; disorderly.

સટવું, Same as સટકવું *q. v.*

Id. સટી જવું To run away; to decamp; to abscond.

સટાક, *s. f.* [Imit.] A large and long whip making a crackling sound. 2. *adv.* Producing a sound (of a whip when struck). 3. Smartly; briskly.

Id. સટાક લેવું કે Promptly; smartly.

સટાકાબંધ, *adv.* [સટાકા+S. बंध् to bind.] In a shake; in a jiffey; in an instant.

સટાકો, *s. m.* [Imit] The sound produced when a whip is struck. 2. A large and long whip.

સટીક, *adj.* [સ+S. टिका a commentary.] That has a commentary annexed to it. 2. Annotated. 3 Possessing or containing notes; with notes.

સટોડિયો, સટોરીઓ, } *s. m.* [See સટો.] A speculator.

સટોસટ, *adv.* [See સટ.] Smartly; promptly; in a shake; in a trice.

Id. જીવસટોસટની વાત What is life's perilous moment.

સટોસટ કરો સહુ સોઇ,—નર્મદ.

સટોળીઉં, *adj. m. f. n.* [See સટો.] Speculating; gambling.

સટ્ટાખોર, સટ્ટાબાજ, } *adj.* [સટ્ટો + P. खोर enjoying, बाज् practising.] Speculating; gambling.

સટ્ટો, *s. m.* [See સાટું.] Speculation; a gambling transaction. 2. A time bargain. 3. Stealing; theft.

સડલ, *adj.* Loose; not tight; not strong.

સડ, *adj.* [See સજડ.] Stiff; motionless. 2. *adv.* [Imit.] Crackling; cracking. 3. Speedily; quickly. 4. Same as સઢ *q. v.*

સડક, *s. f.* [S. सरक *fr.* सृ, सर् to move.] A main road; a trunk road; a straight road. 2. A road that is made. 3. *adj.* Stiff; motionless. 4. Astonished; wonderstruck.

Id. સીધી સડક A straight road; a straight way. લોઢાની સડક A rail road. સડક નાખવી-કરવી To make a road. આવી વાત સાંભળી તે સડક જ થઇ ગયો He was quite astonished on hearing such a story.

જે બહુ શોભે સડક થયાથી,—નર્મદ.

સડકો, *s. m.* [See સડ.] A draught of liquid food taken with the hand.

સડજોડ, *adj.* Two and a half (used in secret communication).

સડઝોડ, *s. m.* One who blindly sticks to his own opinions or assertions.

સડવું, *v. i.* [S. शद् to be dissolved.] To rot; to corrupt. 2. To putrefy. 3. *v. t.* To make a latticed frame with bamboo chips. 4. To fasten with a rope or string.

સડસટ, Same as સડસડ *q. v.*

સડસઠ, *adj.* [S. सप्त seven+षष्टि sixty.] Sixty-seven; 67.

સડસડ, *s. m.* The simmering sound of boiling liquid.

સડસડવું, *v. i.* [Imit.] To make sharp, successive sounds, as in frying. 2. *v. i.* [S. संतप् to be hot.] To simmer; to be boiled.

સડસડાટ, *adv.* [See સટ.] Nimbly; with light, quick motion. 2. Quickly; swiftly. 3. *s. m.* [સડસડ+S. वृत्ति state.] Simmering; sounding.

સડસડાવવું, *v. t.* [See સડસડવું.] To boil. 2. To get boiled. 3. To take to task; to chide.

સડાક, *adv.* [See સડ.] Quickly; instantly.

મારિયું સડાક સર, નાચ નાચ મૃગ એ તો.—વલ્લભ.

સડાકો, *s. m.* [See સડકો.] A sounding stroke or lash. 2. The roaring and bellowing (of a storm, etc.). 3. The crack; whack (of a sound and hearty caning, etc.). 4. The sound produced while drawing in air through the nose.

Id. સડાકો તાણવો–મારવો To take a large draught of a liquid. 2. To draw in air through the nostrils.

સડિયો, }
સડીઓ, } *s. m.* [See સર a string.] A large thick leaf stalk or vein of અળવી leaf.

સડો, *s. m.* [See સડવું.] Putrefaction; decay. 2. The cause of putrefaction. 3. Rotting; mismanagement; spoiling.

Id. સડો પડવો–પેસવો To begin to rot or decay.

સઢ, *s. m.* [S. स्तंभ a pillar.] The sail of a ship. 2. *adj.* [See સુદૃઢ.] Hard; unyielding to pressure. 3. *adv.* [See સજડ.] Being stiff or motionless.

Id. સઢ ચઢાવવો To hoist a sail; to unfurl a sail.

સણ, Same as શણ *q. v.*

સણકો, *s. m.* [Imit.] A whizzing sound emitted from the nose while taking a deep inspiration. 2. A shooting pain; a lancinating pain.

Id. સણકા નાખવા–આવવા–મારવા To feel a shooting pain.

સણગટ, *s. m.* [See સણગાર.] That part of a woman's dress which covers the body from the head to the waist. 2. Covering of head as a respectful mark.

Id, સણગટ વાળવો–તાણવો To cover the face with the flap of the garment out of respect.

સણગરાવું, *v. i.* [See સણગારવું.] To be adorned.

સણગાર, *s. m.* [S. शृंगार.] Ornament; decoration; adornment. There are sixteen kinds of સણગારઃ–૧. મંજન, ૨. ચીર, ૩. હાર, ૪. તંબોળ, ૫. અરગજાનો રોળ, ૬. શિશફૂલ, ૭. રાખડી, ૮. ચુની, ૯. ગોફણી, ૧૦. કંદોરો, ૧૧. ગળચવો, ૧૨. મોતીનો હાર, ૧૩ કંકણ અને ચૂડીઓ, ૧૪. નેપુર, ૧૫. અણવટ અને વીછુવા, ૧૬. ઝાંઝરી.

સણગારવું, *v. t.* [See above.] To adorn; to decorate. 2. To beautify by decorations.

સણગારાવવું, *v. t.* [See સણગાર.] To get decorated; to cause to be adorned.

સણગારાવું, Same as સણગરાવું *q. v.*

સણગો, *s. m.* [See ફણગો.] A young shoot; a sprout.

સણંગ, *s. f.* [See સુરંગ.] A passage under the ground; a subterraneous passage. 2. Housebreaking. 3. The sprouted pulse of dolichos lablab (વાલ).

સણંદ, Same as સનદ *q. v.*

સણંદી, Same as સનદી *q. v.*

સણભિંડી, Same as શણભિંડી *q. v.*

સણસણ, *adv.* [Imit.] Fizzing (imitative of the sounding in boiling) 2. *s. n.* A fizzing sound (caused in the process of boiling).

સણસણવું, *v. i.* [See above.] To fizz; to hiss; to boil.

સણસણાટ, *s. m.* [સણસણવું + S. वृत्ति state.] A fizzing sound; the sound of boiling. 2. A movement. 3. A sound or noise in general.

સણસણાવવું, *v. t.* To cause to fizz; to boil.

સણસાર, *s. m.* [See below.] A hint; a signal. 2. The sound of a whip when struck. 3. The low sound caused by a movement.

સણસારવું, *v. t.* [S. सम् well + सार् to cause to move *fr.* सृ to move.] To give a signal (to a bullock, horse, etc, to make it run faster). 2. To give a signal; to hint.

સણસારો, *s. m.* [See above.] A hint; an insinuation; a signal. 2. A low noise; a sound.

સણિયું, }
સણીઉં, } *s. n.* [See શણિયું.] Hemp cloth. 2. A cloth worn round the waist and loins by the Hindus while they are sacramentally clean. 3. *adj. m. f. n* [See શાણું.] Circumspect; quick of understanding; sharp.

પક્ષીમાં લંડતો કાગ, ચોપગમાં શિયાળ સણિયું.—શામળ.

સણીજું, *adj. m.f. n.* [S. सवन birth.] Related; bearing some relationship.

સંડ, *s. m.* [S. षंढ.] A eunuch.

સંડાસ, *s. m.* A privy.

સંઢ, Same as સંડ *q. v.*

સત્, સત, } *adj.* [S. सत् *fr.* अस् to be.] True; real; actual; that truly is or exists. 2. Good; virtuous. 3. Right; correct. 4. Proper. 5. Genuine; not counterfeited or imitated. 6. Honest; up-right; free from fraudulence or guile. 7. *s. n.* Essence. 8. Virtue; probity; integrity; honesty. 9. Veracity; inward purity. 10. Truth; reality; the real being. 11. Good. 12. A sage 13. The supreme spirit.

Id. સત્ આવવું To be inspired with animation or life. સત્ ચઢવું To be possessed by an elevating excitement [said of a woman (સતી) burning herself on the funeral pyre of her husband].

Prov. સત્નો બેલી રામ Truth is God's daughter; virtue is as good as a thousand shields. સત્ની બાંધી મેદની The world is ruled by Truth. સત્ નામ સાહેબ God is great; god is reality.

સતજુગ, Same as સત્યયુગ *q. v.*

સતજુગિયું, સતજુગી, } *adj. m. f. n.* [See સત્યયુગ.] Belonging or pertaining to the golden age.

સતત, *adv.* [S. *fr.* सम् together + तन् to stretch.] Always; eternally; continually.

આત્મા સહિત સહુ અર્પિને, સેવે સતત થઇ દાસ.—દયારામ.

સતમ, *s. m.* [P. सितम्.] Tyranny. 2. Violence; oppression.

Id. સતમ ગુજારવો To tyrannize over. 2. To oppress.

સતમી, *s. f.* An invoice or manifest; a passport for a ship to leave the harbour.

સતર, *s. f.* [Ar. सत्र.] A row; a line. 2. A series; a column.

સતાં, Same as છતાં *q. v.*

સતાપ, સતાબ, } *s. f.* Name of a plant; the common rue. Ruta graveolens. N. O Rutacæ.

સતામણી, Same as સતાવણી *q. v.*

સતાર, *s. m. f.* [P. सितार *fr.* सि three + तार् a wire.] A guitar with six or three strings.

સતારો, *s. m.* [P. सितार.] A star. 2. Fortune; luck.

Id. સતારો પાંસરો હોવાથી Through good fortune.

સતાવણી, *s. f.* [See સતાવવું.] Harassing; vexation; teasing. 2. Troubling.

સતાવવું, *v. t.* [See સંતાપવું.] To harass; to tease; to vex. 2. To trouble.

સતિયો, *s. m.* [See સત.] A truthful man; an honest man.

સતી, *s. f.* [See સત.] A chaste and virtuous wife. 2. A woman who burns herself alive with her dead husband.

Prov. સતી શાપ દે નહિ, સંખણીના લાગે નહિ Cattle do not die from cow's cursing.

સતીઓ, Same as સતિયો *q. v.*

સતીત્વ, *s. n.* [સતી+S. त्व a suffix forming a noun.] Chastity of a woman. 2. The strength or power of a virtuous and chaste woman.

સતું, *adj. m. f. n.* [See સત.] Just; virtuous. 2. Being; existing; continuing. 3. Poking one's nose; overwise.

સતોદર, *s. m. n.* Name of a disease; peritonitis.

સતોસતીઉં, *adj. m. f. n.* Without any rhyme or reason. 2. Bustling; confused; clamourous, 3. Disorderly.

સત્કર્મ, *s. n.* [સત + S. कर्मन् action.] A virtuous action. 2. Virtue; piety.

સત્કાર, *s. m.* [S. *fr.* सत्कृ to respect.] Respect; courtesy; paying reverence or respect. 2. Welcoming and entertaining a visitor. 3. Hospitable treatment or reception.

સત્કારવું, *v. t.* [See above.] To honour; to welcome; to respect; to receive hospitably. 2. To accept.

સત્કાલક્ષેપ, *s. m.* [સત્ + S. काल time+क्षेप throwing.] Spending time in good deeds.

સત્કારાવું, *v. i.* [See above.] To be accepted. 2. To be honoured; to be welcomed.

સત્કુળ, *s. n.* [સત્ +S. कुल family.] A good or noble family.

સત્કૃત, *adj.* [See સત્કાર.] Honoured; respected. 2. Entertained; welcomed. 3. Accepted.

સત્કૃતિ, *s. f.* [See સત્કાર.] Hospitality. 2. Virtue; morality.

સત્કૃત્ય, Same as સત્કર્મ q. v.

સત્ક્રિયા, s. f. [સત્ + S. क्रिया action.] A good action; a good deed.

સત્તમ, adj. [સત્ + S. तम the suffix of the superlative degree.] Best. 2. Most truthful; most true.

પક્ષી સત્તમ ભાખ્યો હો, સુખ થયું તે અનુપને.—પ્રેમાનંદ.

સત્તર, adj. [S. सप्त seven + दश ten.] Seventeen; 17.

Id. સત્તર.આના ને બે પાઇ Most agreeable or acceptable.

Prov. સત્તર સાંધા, ને સો વાંધા A chain may break at any link. 2. The more complex a machinery, the more liable it is to go wrong.

સત્તા, s. f. [See સત્.] Being; existence. 2. Reality. 3. Ownership; mastership. 4. Authority; power; jurisdiction. 5. Strength; power. 6. Wealth; riches.

Id. સત્તા આવવી To get strength after a sickness; to convalesce. સત્તા આપવી To give power to; to empower; to authorise. સત્તા મળવી To get power; to be authorised. સત્તા ચલાવવી To exercise power. -ની ઉપર સત્તા ચલાવવી To tyrannize over. આપસત્તા One's own powers.

Prov. સત્તા આગળ શાણપણ શા કામનું ? The intellect is powerless before brute force.

સત્તાણું, adj. [S. सप्त seven + नवति ninety] Ninety-seven; 97.

સત્તાધારી, સત્તાધિકારી, સત્તાધીશ, } adj. [સત્તા+S. धृ to hold, अधिकार authority, अधीश a lord.] Being in power or authority; ruling; governing. 2. s. m. An authorised person.

સત્તાલોભી, adj. [સત્તા + S. लोभ avarice.] Greedy of power; ambitious.

સત્તાવન, adj. [S. सप्त seven + पंचाशत् fifty.] Fifty-seven; 57.

સત્તાવાદ, s. m. [સત્તા + S. वाद a doctrine.] Ontology.

સત્તાવાદી, s. m. [See above.] An ontologist.

સત્તાવાન, સત્તાવાળું, } adj. m. f. n. [સત્તા + S. वान्, Guj. વાળું having.] Powerful; mighty. 2. Same as સત્તાધારી q. v.

સત્તાવીસ, adj. [S. सप्त seven + विंशति twenty.] Twenty-seven; 27.

સત્તો, s. m. [See સાત.] A card or a die marked with seven points. 2. A throw of seven with dice.

સત્ત્વ, s. n. [સત્+S. त्व a suffix forming a noun.] Being; existence; entity. 2. Essence; strength. 3. Energy; efficacy; virtue. 4. The property of excellence or of goodness. 5. An elementary substance (e. g. earth, air, fire etc.). 6. A being; an animal. 7. Life; vitality; spirit. 8. Truth; reality.

પડી અક્ષર પર કૃપાકટાક્ષ જી, સત્ત્વ ઉપન્યાં લક્ષોલક્ષ જી.-પ્રેમાનંદ.
જન્મે છે સત્ત્વથી જ્ઞાન, રજસ્થી લોભ ને વળી.—ના. દ. ક.

સત્ત્વગુણ, s. m. [સત્ત્વ + S. गुण merit.] The principle of purity or goodness, the first and best of the three (viz. સત્ત્વ, રજસ્ and તમસ્) properties.

સત્પાત્ર, adj. [સત્+S. पात्र a vessel.] Worthy; virtuous. 2. s. m. f. n. A worthy or virtuous person.

સત્પાત્રતા, s. f [સત્પાત્ર+ S. ता a suffix forming a noun.] Worthiness.

સત્પુત્ર, s. m. [સત્ + S. पुत्र a son.] A good or virtuous son.

સત્પુરુષ, s. m. [સત્ + S. पुरुष a man.] A good or virtuous man; a gentleman.

સત્ય, adj. [S. fr. अस् to be] Existing. 2. True; real; actual. 3. Genuine. 4. Sincere; veracious; honest. 5. s. n. Existence. 6. Truth; reality. 7. Genuineness. 8. Sincerity; veracity; honesty. 9. A truism.

Prov. સત્ય તરે છે-સત્યનો જય-સત્યને બેલી ઇશ્વર Truth and oil are ever uppermost; truth has always a fast bottom; truth is truth to the end of reckoning; truth is God's daughter.

સત્યકામ, adj. [સત્ય + S. काम love.] Truth-loving. 2. s. m. A lover of truth.

સત્યતા, s. f. [સત્ય+S. ता a suffix forming a noun.] Truth; truthfulness; reality. 2. Existence. 3. Genuineness. 4. Sincerity; veracity; honesty.

સત્યદર્શી, adj. [સત્ય+S. दर्शिन् seeing.] Truth-seeing; foreseeing truth.

સત્યપરાયણ, adj. [સત્ય+S. परायण devoted to.] Truthful; veracious.

શરીરસુખો અર્થે જ સત્યપરાયણ રહ્યા.—નં. કે. દી.

સત્યભામા, s. f. [S.] Name of one of the wives of Shree Krishna and daughter of Satrajit.

સત્યયુગ, *s. m.* [સત્ય + S. युग an age.] The golden age, or the first of the four *Yugas* consisting of 1,728,000 years.

સત્યલોક, *s. m.* [સત્ય+ S. लोक a world.] The seventh heaven; the abode of the blessed; the uppermost world, wherein reside truth, Brahman, and saints.

સત્યવક્તા, *adj.* [સત્ય+S. वक्तृ a speaker *fr.* वच् to speak.] Truthful; veracious; truth-speaking.

સત્યવત્, *adj.* [સત્ય+S. वत् having.] Truthful; veracious. 2. *s. m.* Name of a king; the husband of Savitree.

સત્યવતી, *s. f.* [S.] Name of the daughter of a fisherman. She became the mother of Vyasa by the sage Parashara.

સત્યવાદી, *adj.* [સત્ય + S. वादिन् speaking.] Sincere; out-spoken; candid. 2. Same as સત્યવક્તા *q. v.*

સત્યવ્રત, *adj.* [સત્ય+S. व्रत a vow.] True or faithful to a word or promise; veracious; adhering to truth. 2. Sincere; honest.

સત્યશીલ, *adj.* [સત્ય + S. शील prone to.] That has a habitual disposition to speak the truth; veracious.

સત્યસ્વરૂપ, *s. m.* [સત્ય + S. स्व own + रूप a form.] God, whose form is Truth.

સત્યા, *s. f.* [S.] Truthfulness. 2. Name of several deities, such as Durga, Seeta, Draupadee, Satyabhama, etc.

યક્ષકર્દમ સત્યા સેવે રે, કાલિંદી અગર ઉસેવે રે.—પ્રેમાનંદ.

સત્યાંશ, *s. m.* [સત્ય+ S. अंश a part.] Degree of truthfulness; degree of veracity.

પ્રમાણોના સત્યાંશ પરત્વે પણ મતભેદ રહેલો છે.—જ. પુ. ભો.

સત્યાનાશ, **સત્યાનાસ**, } *s. n.* [સત્ય + S. नाश destruction.] Perdition; utter destruction; ruin. 2. A term of abuse.

Id. સત્યાનાશ વળવું To be utterly ruined. તારું સત્યાનાશ જાય Confound you ! સત્યાનાશ જવું To be left without an heir or child. સત્યાનાશ વાળવું To bring to utter ruin; to ruin in every way.

સત્યાનુરક્ત, *adj.* [સત્ય + S. अनुरक्त attached to.] Honest; devoted to truth; true.

સત્યાનૃત, *adj.* [સત્ય + S. अनृत falsehood.] True and false. 2. *s. n.* Truth and falsehood.

સત્યારથ, **સત્યાર્થ**, } *s. n.* [સત્ય+S. अर्थ a meaning.] The truth; a matter of fact. 2. *s. m.* The true meaning.

સત્યાશી, **સત્યાસી**, } *adj.* [S. सप्त seven + अशीति eighty.] Eighty-seven; 87.

સત્યાશીયું, **સત્યાસીઉં**, } *adj. m. f. n.* [See above.] Pertaining to the year 87.

Prov. સાસરે સત્યાશીયો, ને પીયર અઠ્યાશીયો (દુકાળ) Out of the frying pan into the fire.

સત્ર, *s. n.* [S. *fr.* सद् to sit.] A sacrifice. 2. Reciting the praises of a goddess. 3. A place where food is distributed to Brahmanas and other mendicants. 4. A term (of a school or college).

સત્રમાં વિશ્વામિત્ર પ્રસાદે, વિષ્ણુએ કીધી વાર જી.—કાળિદાસ.

સત્રપ, *s. m.* [S. क्षत्रप a governor; a satrap *fr.* क्षत्र a dominion + पा to protect.] A satrap; a governor of a province.

સત્રશાળા, *s. f.* [સત્ર+S. शाला an abode.] A place where alms are distributed; an almonry.

સત્રાજિત્, *s. m.* [S.] Name of the father of Satyabhama and son of Nighna.

સત્વ, Same as સત્ત્વ *q. v.*

સત્વર, *adv.* [સ + S. त्वरा speed.] Hastily; quickly; swiftly; promptly; speedily.

સત્વરતા, *s. f.* [સત્વર + S. ता a suffix forming a noun.] Speediness; haste; quickness.

સત્સંગ, **સત્સંગતિ**, } *s. m.* *s. f.* [સત્ + S. संग, संगति union.] Association with good or religious men. 2. Good society.

સત્સંગી, *adj.* [See above.] Associating with good or religious men. 2. Following the religious doctrines preached by Swaminarayana.

સત્સમાગમ, *s. m.* Same as સત્સંગતિ *q. v.*

સથરપથર, *adv.* [સથર redup. of S. प्रस्तर spreading.] Being scattered all about; scattered.

સથરાણુ, *s. n.* [S. स्तृ to cover.] Scattering about. 2. A slaughter of an army.

સથરામણુ, *s. f.* Calmness; peace of mind.

Id. સથરામણ વેરાવી To be confused; to have mental confusion out of terror or some other cause.

સથરૂં, *adj. n.* In pieces; sliced (of coagulated curd).

અતિ ઉજળાં સથરાં દહીં.—પદ્મનાભ.

સથવારો, *s. m.* [સાથ+વાળું possessing.] A caravan; a company of travellers; a company in general.

સથવારો પ્રવાસીનો, મિત્ર માનું અમો ચક્ષ.—વલ્લભ.

સદ્, Same as **સત્** *q. v.*

સદગરવું, *v. t.* [સત્ય+S. कृ to do.] To accept as true; to believe; to trust.

સદન, *s. n.* [S. *fr.* सद् to sit.] A house; a dwelling-place.

અદન અગાડે બહુ સદનને ખોઇ બેસે.—હ. ડા. કાં.

ભૂલા ભમે તે બીજા સદનમાં શોધે રે.—દયારામ.

સદય, *adj.* [સ+S. दया pity.] Merciful; pitiful; compassionate; tender; kind.

સદર, *adj.* [Ar. सद्र a president.] Chief; supreme. 2. Best. 3. Same as **સદરહુ** *q. v.* 4. *s. n.* The head-quarters of a district; a camp.

સદર અદાલત, *s. f.* [સદર & Ar. अदालत a court of justice.] The supreme court of justice; a high court.

સદર અમીન, *s. m.* [સદર & Ar. अमीन a trustee.] A Native Civil Judge subordinate to the District Court.

સદર પરવાનગી, *s. f.* **સદર પરવાનો**, *s. m.* [સદર & P. परवानगी, परवाना permission.] Full permission; unconditional permission. 2. A monopoly.

સદર બજાર, *s. n.* [સદર & P बज़ार a market.] A bazaar in a British camp. 2. A civil station.

સદર મુનશી, *s. m.* [સદર & P. मुनशी a teacher.] The head master (of an Urdu School).

સદરહુ, *adj.* [સદર+Ar. हु he.] Aforesaid; set forth above; mentioned or indicated above; above alluded to; the said; the same.

સદરો, *s. m.* [Ar. सद्र the chest.] A shirt worn by the Parsees,as enjoined by the religion of Zoroaster.

સદવું, *v. i.* To be agreeable; to suit.

સદસત્, *adj.* [સત્ + S. असत् falsehood.] True and false. 2. Good and bad. 3. Right and wrong.

સદસદ્વિવેક, *s. m.* [સદસદ્ + S. विवेक discretion.] Discrimination between good and bad or truth and falsehood.

સદસ્ય, *s. m.* [S.] A member of an assembly; an assessor; a juror.

સદળ, *adj.* [સ + S. दल thickness.] Thick; pulpy. 2. Accompanying an army. 3. Cotyledonous.

સદળું, *adj. m. f. n.* [See above.] Thick; pulpy. 2. Weighty; heavy.

સદા, **સદાકાળ**, *adv.* [S. सदा always+काल time.] Always; at all times; for ever; eternally.

સદાચરણ, *s. n.* [સદ્ + S. आचरण conduct.] Good action; good and right conduct or behaviour. 2. Good practice.

સદાચરણી, *adj.* [See above.] Well-behaved; of good moral character; possessing morality; moral.

સદાચાર, *s. m.* [See **સદાચરણ**.] Good morals; good conduct or behaviour.

સદાચારી, *adj.* [See **સદાચરણ**.] Possessing moral character; well-behaved.

સદાનંદ, *s. m.* [સદા+S. आनंद joy.] Eternal joy. 2. An epithet of Shiva. 3. *adj.* Ever happy.

સદાબડું, Same as **સદાવડું** *q. v.*

સદાય, Same as **સદા** *q. v.*

સદારદા, *adv.* Without cause; with a slight cause.

સદાવડું, *adv. m. f. n.* [સદા+S. वृत्ति state.] Wholly; entirely; solely. 2. For ever.

સદાવરત, **સદાવ્રત**, *s. n.* [S. सदावर्त *fr.* सत् good + आवर्त a crowded place; or सदाव्रत.] A religious daily distribution of food to mendicants, foreign beggars, etc. 2. A place where charities are daily made; an almonry.

સદાશિવ, *s. m.* [સદા + S. शिव welfare.] God Shiva. 2. *adj.* Always beneficial.

પ્રભુના ગિરિથી અવતરે શાંત સદાશિવ નીર.—ન. બો. દી.

સદાસર્વદા, *adv.* [સદા + S. सर्वदा ever.] Always; eternally; constantly.

સદી, *s. f.* [P. सद्.] A century.

સદીસા, *adv.* [સ + S. दिवस a day.] In time; at the proper time; timely.

સદૃશ, *adj.* [S.] Like; similar; resembling; of the same rank.

સદૃશતા, *s. f.* [સદૃશ+S. ता a suffix forming a noun.] Likeness; resemblance; similarity.

સદૃશી, *adj. f.* Same as સદૃશ *q. v.*

સદૈવ, સદોદિત, } *adv.* [સદા + S. एव only, उदित risen.] Always. 2. Invariably.

સુકીર્તિનો સ્વાદ સદૈવ ચાખ્યો.—દલપતરામ.

સત્ય સદોદિત જ્યમનું ત્યમ છે, ના આવે, ના જાય.-નિરાંતભક્ત.

આતમ અખા સદોદિત સદા.—અખો.

સદોષ, *adj.* [સ+S. दोष a fault.] Defective; faulty. 2. Wrong; improper.

સદ્ગત, *adj.* [See below.] Attained to happy state. 2. Absolved. 3. The late; the dead.

સદ્ગતિ, *s. f.* [સદ્+S. गति motion.] Happy state; felicity. 2. Salvation; beatitude.

સદ્ગુણ, *s. m.* [સદ્ + S. गुण a quality.] Good quality or property. 2. Virtue; goodness; excellence.

સદ્ગુણસંપન્ન, *adj.* [સદ્ગુણ+S. संपन्न accomplished.] Possessing good qualities; virtuous.

સદ્ગુણી, *adj.* [See સદ્ગુણ.] Possessing good qualities. 2. Virtuous.

સદ્ગૃહસ્થ, *s. m.* [સદ્+S. गृहस्थ a gentleman.] A respectable man; a gentleman.

સદ્ધર, Same as સધર *q. v.*

સદ્ધર્મ, *s. m.* [સ + S. धर्म religion.] True religion. 2. True duty.

સદ્ધર્મી, *adj.* [See above.] Following the religion. 2. Following the true duty.

સદ્બુદ્ધિ, *s. f.* [સદ્+S. बुद्धि intellect.] Good understanding; good faith.

સદ્ભાવ, *s. m.* [સદ્ + S. भाव feeling; existence.] A good or virtuous motive or desire. 2. Existence; being; entity. 3. Reality. 4. Good disposition or nature.

સદ્મ, *s. n.* [S. सद्मन् *fr.* सद् to sit.] A house; abode; a dwelling.

પર્ણકુટી માંહે પદ્મની સોહે, નહિ સુખ સદ્મની.—ઉદ્ધવ.

સદ્ય, *adv.* [S. सद्यस्.] Quickly; readily; at once; instantly; forthwith; immediately.

મૃત્યુ અને બુદ્બુદ તેહ સદ્ય.—ન. ભો. દી.

મનોહર સદ્ય મુકાવશે કાપી પાતકપાશ.—મનોહર.

સદ્વર્તન, *s. n.* [સદ્ + S. वर्तन conduct.] Good conduct; good behaviour.

સદ્વસ્તુ, *s. f.* [સદ્ + S. वस्तु a thing.] A real or good thing.

સદ્વાસના, *s. f.* [સદ્ + S. वासना desire.] A good desire.

સદ્વૃત્ત, *adj* [સદ્+S. वृत्त behaved; a circle.] Well-behaved; virtuous; upright. 2. Perfectly circular.

સદ્વૃત્તિ, *s. f.* [See above.] Good or virtuous conduct. 2. An amiable or agreeable disposition.

સધન, *adj.* [સ+ S. धन wealth.] Wealthy; rich; opulent.

સધર, *adj.* [સુ + S. धृ, धर् to hold.] Able. 2. That has wealth or property. 3. Affluent. 4. Solvent. 5. *s. m.* [સુ+ધરાવું to be satisfied.] A belly-god; a glutton.

Id. સધર આસામી A person able to pay his debts. 2. A wealthy person.

સધરવું, Same as સુધરવું *q. v.*

સધર્મચારિણી, Same as સહધર્મચારિણી *q. v.*

સધર્મિણી, *s. f.* [સ + S. धर्म duty.] A legal wife.

સધર્મી, *adj.* [સ+S. धर्म property.] Having similar properties. 2. Like; resembling. 3. [See above.] Having similar duties.

સધવા, *adj. f.* [સ + S. धव a husband.] Whose husband is living. 2. *s. f.* A woman whose husband is alive.

સધામ, *s. n.* [S. स्वधाम.] The original abode of the soul; heaven.

Id. સ્વધામ પહોંચવું-જવું To die.

સધારવું, *v. i.* [See below.] To go off. 2. *v. t.* To cut off; to make into pieces (of vegetables).

સધાવવું, *v. i.* [સુ+S. धाव् to run.] To go off.

સન, *s. m.* [Ar. सन्‌ an year.] An epoch; an era; an age.

સનક, *s. m.* [S.] Name of one of the sons of Brahman.

સનકારો, *s. m.* A sign (with the eye). 2. Deafening sensation (in the ear).

સનત્કુમાર, *s. m.* [S.] Name of one of the four sons of Brahman.

સનદ, *s. f.* [Ar. सनद् a charter; a certificate.] A commission; a warrant. 2. A charter; a permission; a diploma. 3. A royal mandate; a grant.

સનદવાળું, *adj. m. f. n.* Same as સનદી *q. v.*

સનદી, *adj.* [See સનદ.] That has obtained a સનદ. 2. Authorised. 3. Lawful. 4. Civil.

સનમના, *s. f.* [શૂન્ય + S. मनस् the mind.] Sorrow; grief; anxiety. 2. *adj.* Sorry; anxious.

સુણી એમ, સનમના થઇ સહુ ઊઠયા.—દયારામ.

સનમાર્જની, Same as સંમાર્જની *q. v.*

મુખ આડી સનમાર્જની, રાખી રે ચંડાળ.—પ્રેમાનંદ.

સનસ, *s. f.* Need; want. 2. Care; concern; anxiety.

Id. સનસ રાખવી To feel anxiety about. 2. To be partial to.

સનાતન, *adj.* [S.] That has ever been and will ever be; constant; everlasting; eternal; perpetual. 2. Firm; fixed. 3. Ancient; primeval. 4. *s. m.* An epithet of Vishnu.

સનાતન તાપણું પૂર વ્યાપ્યું સહુ સ્થળે.—ન. બો. દી.

સનાતનતા, *s. f.* [સનાતન + S. ता a suffix forming a nouns.] Perpetuity; eternity; constancy. 2. Primeval state.

સનાતનધર્મ, *s. m.* [સનાતન+S. धर्म religion.] The primeval religion; the ancient religion (which is free from western influences).

સનાતનપણું, *s. n.* Same as સનાતનતા *q. v.*

સનાતની, *adj.* [See સનાતન.] Following or belonging to the primeval religion. 2. Everlasting; perpetual. 3. Ancient.

સનાથ, *adj.* [સ + S. नाथ a lord.] Having a patron; that is patronised, protected, or befriended. 2. *adj. f.* Whose husband is living (of a woman).

સનાથતા, *s. f.* [સનાથ+S. ता a suffix forming a noun.] The state of having a master or a guardian. 2. The state of having the husband living (of a woman).

સનાદ, *adj.* [સ+S. नाद a sound.] Sounding; possessing a sound.

સનાદે, *adv.* [See સંનિધિ.] Near; by the side of.

સનાન, *s. n.* [See સ્નાન.] Bathing during a period of mourning for the death of a relative. 2. Intelligence of the death of a relative. 3. A cant term for 'disappointment,' 'denial' or 'refusal.'

Id. સનાનસૂતક નડવું-આવવું To be put to inconvenience or trouble. સનાન માંડવું To hold a mourning party at one's own house for a relative that died at another house or at a distant place. સનાનના સમાચાર Evil or unhappy tidings. 2. Misfortune.

સનાનવાળું, સનાનિયું, સનાનીઉં, } *adj. m. f. n.* [See above.] Bearing the intelligence of the death of a relative. 2. Having to bathe at a time of mourning for the death of a relative. 3. That which has come in contact with one who has to bathe at a period of mourning. 4. *s. m. f. n.* A person bearing the intelligence of the death of a relative.

કોઇ પાઘડી સાથે સનાનીઓ આવ્યો હોય.—હ. કા. કો.

સનિપાત, Same as સનેપાત *q. v.*

સની, Same as શનિ *q. v.*

સનેડો, *s. m.* [સ્નેહ + ડો dim.] Affection; love.

છબિલા સાથે મારો સનેડો બંધાણો.—લોકો.

સનેપાત, *s. m.* [S. संनिपात *fr.* सम् much+नि down + पत् to fall.] Delirium. (Generally used for delirium before death.)

સંત, *s. m.* [S. संतः *pl.* of सत्.] A saint.

સંતત, *adv.* [S.] Always; eternally; constantly.

સંતતિ, *s. f.* [S. *fr.* सम् together + तन् to stretch.] Offspring; progeny; descendants. 2. Extent; expanse. 3. Continuous flow; perpetuity. 4. Family; race; lineage.

તે સ્ત્રીપુરુષને અગર તેની સંતતિને.—હ. કા. કો.

સંતપ્ત, *adj.* [S. *fr.* संतप् to heat.] Heated; glowing. 2. Afflicted; distressed.

સંતમસ, *s. n.* [S. सम् much + तमस् darkness.] Universal darkness.

સંતરૂ, *s. n.* [Portu.] A citron.

સંતર્પણ, *s. n.* [S. सम् together with + तृप् to be satisfied.] Satisfying. 2. Gratifying; delighting.

સંતર્પિત, *adj.* [See above.] Satisfied. 2 Delighted.

સંતલસ, *s. f. n.* [Ar. सल्तनत् an empire; an organisation.] Collusion; fraud by concert; artifice; a scheme.

આખરે સંતલસ કરીને ચાલમતા લઇ છાનીમાનાં બન્ને ચાલતાં થયાં.—હ. કા. કો.

સંતસમાગમ, *s. m.* [સંત + S. समागम company.] Association with good people. 2. Association with saints.

સંતાકુકડ, } *s. n.*
સંતાકુકડી, } *s. f.* Name of a game for children; the game of hide and seek.

સંતાકુકલો, *s. m.* Same as સંતાકુકડી *q. v.*

સંતાઘો, *s. m.* Same as સંતાકુકડી *q. v.*

સંતાડવું, *v. t.* [S. सम् together + तत drawn *fr.* तन् to draw.] To conceal; to hide.

સંતાડાવવું, *v. t.* [See above.] To get hidden; to cause to be concealed.

સંતાડાવું, *v. i.* [See સંતાડવું.] To be concealed; to be hidden.

સંતાન, *s. n.* [See સંતતિ.] Progeny; offspring; issue.

સંતાનિકા, *s. f.* [S.] Froth; foam. 2. Cream.

સંતાપ, *s. m.* [See સંતપ્ત.] Affliction; pain; distress; anguish; torment; suffering; sorrow. 2. Great heat. 3. Remorse. 4. Penance.

આ વખતે ફક્ત સંતાપ લાવી ઉપયોગ શું.—પુ. વિ. આ.

સંતાપવું, *v. i.* [See સંતપ્ત.] To be grieved; to be vexed. 2. *v. t.* To grieve; to vex.

સંતાપિત, *adj.* [See સંતપ્ત.] Heated; aggrieved; afflicted.

સંતાવાવું, *v. i.* [See below.] To be able to conceal oneself.

સંતાવું, *v. i.* [S. सम् together+तायते is stretched *fr.* तन् to stretch.] To be concealed; to conceal oneself.

સંતુષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* संतुष् to be pleased.] Satisfied; gratified; contented. 2. Pleased; delighted.

સંતોખ, Same as સંતોષ *q. v.*

સંતોખવું, Same as સંતોષવું *q. v.*

આથી સંતોખજો હેવો, હેવો સંતોખશે જ તે.—ના. દ. ક.

સંતોખાવું, Same as સંતોષાવું *q. v.*

સંતોલો, *s. m.* [See સમતોલ.] A weight put into the opposite scale as a counterbalance.

સંતોષ, *s. m* [See સંતુષ્ટ.] Satisfaction; contentment; patience. 2. Pleasure; delight; joy.

Id. સંતોષ વાળવો To reconcile one's mind to one's unsatisfactory circumstances.

Prov. સંતોષ સર્વ સુખનું મૂળ છે Contentment is the true philosopher's stone.

સંતોષકારક, *adj.* [સંતોષ + S. कारक doing.] Satisfactory. 2. Delightful; pleasant.

સંતોષપૂર્વક, *adv.* [સંતોષ +S. पूर्वक attended with.] Satisfactorily.

સંતોષવું, *v. t.* [See સંતુષ્ટ.] To gratify. 2. To satisfy. 3. To present with (anything).

સંતોષવૃત્તિ, *s. f.* [સંતોષ+S. वृत्ति disposition.] Contented nature; contentment.

સંતોષાવું, *v. i.* [See સંતુષ્ટ.] To be satisfied. 2. To be gratified; to be contented.

સંતોષી, Same as સંતુષ્ટ *q. v.*

સંથારો, *s. m.* Deathbed. 2. Relinquishing all enticements of the world and being prepared for death.

સંથાવું, *v. i.* [See સંસ્થા.] To be engaged; to be employed. 2. To be betrothed (of a boy or girl).

સંદર્ભ, *s. m.* [S. *fr.* संदृभ् to bind together.] The connection or bearing of a writing or a speech with another. 2. The context. 3. Allusion. 4. A mixture. 5. Weaving together.

સંદિગ્ધ, *adj.* [S *fr.* संदिह् to cover over.] Covered. 2. Dubious; doubtful. 3. Questioned; uncertain. 4. Obscure; unintelligible.

સંદિગ્ધતા, } *s. f.*
સંદિગ્ધપણું, } *s. n.* [સંદિગ્ધ+S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Doubt. 2. Uncertainty. 3. Obscurity.

સંદીપન, *s. n.* [S. *fr.* संदीप् to burn.] Inflaming; kindling. 2. Exciting; stimulating. 3. Same as સાંદીપનિ *q. v.*

સંદીપ્ત, *adj.* [See above.] Kindled; inflamed. 2. Excited; stimulated.

સંદુક, *s. m.* [H.] A chest; a coffer.

સંદેશ, }
સંદેશો, } *s. m.* [S. *fr.* संदिश् to direct.] A message; tidings; an errand. 2. Command. 3. News; information.

Id. સંદેશો કહાવવો-મોકલવો To send a message. સંદેશો લાવવો To bring news.

સંદેહ, *s. m.* [See સંદિગ્ધ.] Doubt; suspicion. 2. Ambiguity; uncertainty; suspense.

Id. સંદેહ પડવો-સંદેહમાં પડવું To feel doubtful. સંદેહ આણવો-લાવવો To entertain a doubt; to doubt.

સંદેહાત્મક, *adj.* [સંદેહ+S. आत्मक possessing.] Doubtful. 2. Uncertain; ambiguous.

સંધ, *s. m.* [See સંધાન.] Union; combination. 2. A joint.

કંધ ફુટે પણ બંધ ન છૂટે, સંધથી તૂટે સાપ.—વૈરાશંકર.

સંધાડવું, Same as **સાંધવું** *q. v.*

સંધાડી પ્રેમ દોરી મેં.—કલાપી.

સંધાડાવવું, Same as **સંધાવવું** *q. v.*

સંધાડાવું, Same as **સંધાવું** *q. v.*

સંધાણું, *s. n.* [See **સંધિ.**] Pickles.

સંધાન, *s. n.* [S. *fr.* संधा to join.] Uniting; joining. 2. Union; combination. 3. Aim. 4. Opportunity. 5. Conjuncture.

Id. સંધાન માંડવું–જોડવું To aim at. સંધાન લગાડવું To find out a means to gain one's object by recommendation.

સંધાની, *adj.* [See above.] Scheming; designing. 2. Watchful in taking advantage of an opportunity.

સંધારો, *s. m.* [સાંધવું+S. कार doing.] A coppersmith.

સંધાવવું, *v. t.* [See **સાંધવું.**] To get joined. 2. To get repaired. 3. To get sewn. 4. To get soldered.

સંધાવું, *v. i.* [See **સાંધવું.**] To be joined. 2. To be repaired. 3. To be sewn. 4. To be soldered.

નિયમ ગૂઢ વડે બધાં સંધાઇ એ બધા રહ્યા.—ન. ભો. દી.

સંધિ, *s. f.* [See **સંધાન.**] A juncture. 2. The euphonic union of letters; a coalition of letters (in Gram.). 3. Treaty; peace. 4. Alliance. 5. Union. 6. The point of junction. 7. A joint; an articulation (of the body). 8. The exact time; an opportune moment; the nick of time. 9. A period at the beginning of a *yuga* or an age, equal to one-sixth (or one-tenth, according to some) of its duration.

સંધિબંધન, *s. n.* [સંધિ + S. बंध् to bind.] A ligament.

સંધિભંગ, *s. m.* [સંધિ+S. भंज् to break.] Dislocation of a joint.

સંધિવા, *s. m.* [સંધિ+S. बात wind.] Rheumatism in the joint.

સંધિવાતજ્વર, *s. m.* [સંધિ+S. वात wind+ज्वर fever.] Rheumatic fever.

સંધિવિગ્રહ, *s. n. pl.* [સંધિ+S. विग्रह a war.] Peace and war.

સંધિવેળા, *s. f.* [સંધિ+S. वेला time.] The time of twilight.

સંધું, *adj. m. f. n.* [S. सबंध tied *fr.* स with +बंध a tie.] Whole; entire. 2. All; everything.

એ સંધાને આંચ વગરની ખુશાલીમાં સુખ આવતાં.—નર્મદ.

રાતે સુએ સંધાં એકઠાં.—હ. દા. કા.

સંધુકણ, *s. n.* [સંધાન+S. करण doing *fr.* कृ to do.] The act of joining or soldering. 2 Connecting different versions and instigating a quarrel; instigation; incitement.

સંધુકણું, *adj. m. f. n.* [See above.] Instigating; inciting. 2. *s. m. f. n.* An instigator.

સંધે, *adj.* [See **સંધું.**] Everywhere. 2. Same as **સંદેહ** *q. v.*

સંધ્યંશ, *s. m.* [સંધિ + S. अंश a part.] A period at the expiration of a Yuga or an age, equal to one-sixth (or one-tenth, according to some) of its duration.

સંધ્યા, *s. f.* [See **સંધિ.**] The time which joins any of the parts of a day; twilight; morning; evening; midday. 2. [S. *fr.* सम् well +ध्यै to contemplate.] Religious performances, prayers, and meditation performed at sunrise, mid-day, and sunset.

સંધ્યાકાળ, *s. m.* [સંધ્યા+S. काल time.] Evening. 2. Nightfall. 3. The period of twilight.

સંધ્યાવંદન, *s. n.* [સંધ્યા+S. वंदन salutation.] The morning and evening prayers.

સંધ્યાસમય, *s. m.* [સંધ્યા + S. समय time.] Evening time.

સંનાહ, *s. m. n.* [S. *fr.* संनह् to bind.] A coat of mail; a suit of armour.

સંનાહ પહેર્યં કર કરવાળ.—ભાલણ.

ફિરયા ફિરયા સંનાહ.—પદ્મનાભ.

સંનિકર્ષ, *s. m.* [S.] Drawing near. 2. Vicinity; proximity. 3 Connection.

સંનિકૃષ્ટ, *adj.* [S.] Adjacent; near. 2. *s. n.* Proximity.

સંનિધિ, *adv.* [See **સંનિધાન.**] Being near or close.

સંનિધાન, *s. n.* [S. *fr.* संनिधा to place together.] Nearness; proximity; neighbourhood; vicinity. 2. Juxtaposition. 3. Receiving.

સંનિધિ, *s. m. f.* Same as **સંનિધાન** *q. v.*

સંનિપાત, Same as **સનેપાત** *q. v.* 2. Union; conjunction; mixture. 3. A multitude.

સંનિપાતજ્વર, *s. m.* [સંનિપાત+S. ज्वर fever.] Fever arising from a vitiated state of the three humours of the body; pneumonic fever.

સંનિવેશ, *s. m.* [S. *fr.* संनिविश् to enter into.] Close or ardent devotion or attachment to. 2. Combination. 3. Vicinity.

સંન્યસ્ત, *adj.* [See સંન્યાસ.] Relinquished; renounced. 2. *s. n.* Same as સન્યાસ *q. v.*

સંન્યસ્તાશ્રમ, *s. m.* [સંન્યસ્ત+S. आश्रम a stage of life.] The fourth stage in the life of a Brahmana.

સંન્યસ્તાશ્રમી, Same as સંન્યાસી *q. v.*

સંન્યાસ, *s. m.* [S. *fr.* संन्यस् to put down.] Renunciation of the world; turning a recluse. 2. The fourth stage in the life of a Brahmana.

સંન્યાસી, *s. m.* [S. संन्यासिन्.] One who has renounced the world; a recluse. 2. A Brahmana in the forth stage of his life. 3. A hermit.

સન્માન, *s. m. n.* [S. संमान *fr.* संमन् to honour.] Respect; honour. 2. Reception.

સન્માનકારિણી સભા, *s. f.* [સન્માન + S. कृ to do+सभा a meeting.] A reception committee.

સન્માનાર્થ, **સન્માનાર્થે**, } *adv.* [સન્માન+S. अर्थ an object.] With the object of receiving; for reception. 2. For the sake of honouring.

સન્માર્ગ, *s. m.* [સદ્ + S. मार्ग a way.] The right course; the proper way.

સન્માર્જની, Same as સંમાર્જની *q. v.*

સન્મિત્ર, *s. m.* [સત્ + S. मित्र a friend.] A faithful friend.

સન્મુખ, Same as સંમુખ *q. v.*

Id. સન્મુખ થવું To show a bold front; to stand boldly in front of; to oppose.

સપક્ષ, *adj.* [સ + S. पक्ष a side; a wing.] Winged. 2. Having a side or party. 3. Kindred; similar. 4. Belonging to the same party or side.

સપટાવવું, *v. t.* [See સપાટો.] To close; to shut up or in. 2. To ensnare; to entrap.

સપટાવું, *v. i.* [See સપાટો.] To be closed; to be shut up. 2. To be ensnared; to be entrapped. 3. To be attacked.

સપડાવવું, *v. t.* [See સપાટો.] To catch. 2. To entrap; to ensnare. 3. To scold; to tax. 4. To involve in difficulties; to perplex; to confound; to confuse.

સપડાવું, *v. i.* [See સપાટો.] To be caught. 2. To be ensnared; to be entrapped. 3. To be attacked. 4. To come into distress. 5. To be scolded.

સપત, Same as શપથ *q. v.*

સપત સાચા કોણ કહેશે ? સપ્તમીએ મનમાંહે રહેશે.—દ્વારકો.

સપત્ની, *s. f.* [S. *fr.* स common + पत्नी a wife.] A co-wife; a rival or fellow wife.

સપત્ર, *adj.* [સ + S. पत्र a leaf.] Laminar; having a thin coating or leaf.

સપથ, Same as શપથ *q. v.*

સપન, **સપનું**, } Same as સ્વપ્ન *q. v.*

સપરમું, *adj. m. f. n.* [સુ + S. पर्व time.] Very great; festive. (of a day). 2. Auspicious.

સપરમે દહાડે સબરસ.—લોકોક્તિ.

સપરાણું, *adj. m. f. n.* [S. संपूर्ण *fr.* सम् together + पृ to fill.] All; whole. 2. Strong; powerful.

એક એક પાહિ સપરાણા નેહ.—પદ્મનાભ.

સપરાણા માણસ ઝાલઇ આન.—પદ્મનાભ.

જનાર્દન ભણે મેં જાણ્યું કે, દૈત્ય તપ્યો સપરાણો રે.-જનાર્દન.

સપરિવાર, *adj.* [સ + S. परिवार progeny.] Accompanied by children and dependents.

સપર્યા, *s. f.* [S.] Worship. 2. Service ; attendance.

સપસપ, *adv.* [Imit.] Quickly; hastily.

સપાટ, *adj.* [સુ+S. पाट extension.] Level; flat; plain; even. 2. All; entire. 3. *s. f.* [Portu.] Flat shoes; slippers. 4. *adv.* Removeing a heap; making plain.

Id. સપાટ બેસવું આવવું To fit in firmly.

સપાટાબંધ, *adv.* [સપાટો +S. बंध् to bind.] Quickly; smartly; with great speed; with full force. 2. Straight; directly; strongly.

સપાટિયું, *s. n.* [See સપાટ.] A chip of bamboo or reed.

સપાટી, *s. f.* [See સપાટ.] Evenness; smoothness. 2. A smooth and level expanse; a surface.

સપાટો, *s. m.* [S. संपात *fr.* सम् together+पत् to fall.] Quickness; smartness. 2. Full force; full speed. 3. A blast; a gust. 4. A smart slap. 5. Activity; smart doing. 6. A sounding cuff; a thump; a rap; a stroke; a blow; a puff; a whisk. 7. Action in general, of which rapidity, smartness, vehemence, etc., are the features. 8. Gossip; a talk.

Id. સપાટો મારવો-લગાવવો To do an act with spirit or vehemence.

સપાડું, *s. n.* [S. सु well+પાડ obligation.] Obligation. 2. Favour.

સપાદ, *adj.* [स+S. पाद a quarter.] Increased by a fourth part.

સપાદલક્ષ, *adj.* [સપાદ+S. लक्ष a lakh.] A lakh and a quarter.

સપારે, *adj.* Rightly; correctly; exactly.

સપાસપ, *adv.* Swiftly; quickly; speedily.

સપિંડ, *s. m.* [स+S. पिंड a ball; flesh.] A kinsman connected by the offering of the funeral rice-ball to the manes of certain relations. 2. *adj.* Of the same blood.

સપુચું, Same as સપૂચું *q. v.*

સપુષ્પ, *adj.* [स+S. पुष्प a flower.] Flowering.

સપુષ્પવનસ્પતિ, *s. f.* [સપુષ્પ+S. वनस्पति plants.] Phanerogams.

સપૂચું, Same as સમૂળગું *q. v.*

સપૂત, *s. m* [सु+S. पुत्र a son.] A good son; a dutiful son.

Id. સપૂત ઉઠવું-નીકળવું-નીવડવું To prove or turn out to be a good and dutiful son.

સપૂરત, *s. f.* [स+S. पूर्त full.] Trusting in; confiding in: entrusting to.

સપેત, Same as સફેદ *q. v.*

સપ્ત, *adj.* [S. सप्तन्.] Seven: 7.

સપ્તઋષિ, Same as સપ્તર્ષિ *q. v.*

સપ્તક, *adj.* [સપ્ત +S. क having.] Containing seven. 2. *s. n.* A collection of seven verses. 3. A gamut.

સપ્તકોણ, *s. m.* [સપ્ત+S. कोण an angle.] A septagon. 2. *adj.* Septangular.

સપ્તકોણી, *adj.* [See above.] Having seven angles; septangular.

સપ્તર્ષિ, *s. m. pl.* [સપ્ત+S. ऋषि a sage.] The seven sages, *viz.*, મરીચિ, અત્રિ, અંગિરસ, પુલસ્ત્ય, પુલહ, ક્રતુ, and વશિષ્ઠ. 2. The seven saints of the Brahmarshi order, contemporary with each Manu. They are કશ્યપ, અત્રિ, ભરદ્વાજ, વિશ્વામિત્ર, ગૌતમ, જમદગ્નિ and વશિષ્ઠ. 3. A cluster of seven stars; the asterism of Ursa Major.

સપ્તચિરંજીવ, *s. m. pl.* [સપ્ત+S. चिरंजीव long-lived.] The seven immortal persons. They are કૃપાચાર્ય, બલિ, વ્યાસ, હનુમત્, દ્વિજરામ, અશ્વત્થામા and વિભીષણ

સપ્તદ્વિપ, *s. m. pl.* [સપ્ત+S. द्विप an island.] The seven divisions of the earth according to Hindu mythology. They are જંબુ, કશ, પ્લક્ષ, શાલ્મલી, ક્રૌંચ, શાક, and પુષ્કર.

સપ્તધાતુ, *s. f. pl.* [સપ્ત + S. धातु a metal.] The seven metallic substances. They are gold, silver, lead, copper, tin, iron and bell-metal. 2. The seven elementary substances of the body. They are રસ (chyle), લોહી (blood), માંસ (flesh), મેદ (fat), મજ્જા (marrow), અસ્થિ (bone) and શુક્ર (semen).

સપ્તધાન્ય, *s. n. pl.* [સપ્ત+S. धान्य corn.] The seven kinds of corn. They are ઘઉં, ભાત, અડદ, મગ, જવ, તલ, and કાંગ.

સપ્તપદી, *s. f.* [સપ્ત + S. पद a foot.] The seven steps at a marriage ceremony. (The bride and bridegroom walk seven steps, after which the marriage becomes irretrievable.

પ્રણયપગલે બાલા સંગે સપ્તપદી ફરી.—લલિત.

સપ્તપર્ણ, **સપ્તપર્ણી**, } *adj.* [સપ્ત + S. पर्ण a leaf.] Possessing seven leaves.

સપ્તપર્વત, *s. m. pl.*[સપ્ત+S. पर्वत a mountain.] The seven mountains related in Hindu mythology. They are મહેંદ્ર, મલય, સહ્ય, શુક્તિમાન, ગંધમાદન વિંધ્ય and પારિયાત્ર according to some writers, and હિમાલય, નિષદ, વિંધ્ય, મલ્લિમાન, પારિયાત્ર, ગંધમાદન and હેમકૂટ according to others.

સપ્તપાતાળ, *s. n. pl.* [સપ્ત+ S. पाताल one of the lower regions of the world.] The seven lower regions of the world. They are અતળ, વિતળ, સુતળ, તળાતળ, મહાતળ, રસાતળ and પાતાળ.

સપ્તભુજ, *s. m* [સપ્ત + S. भुज a hand.] A septagon.

સપ્તમી, *s. f.* [S.] The Locative case (in Gram.). 2. The seventh day in a lunar fortnight.

સપ્તમેરુ, *s. m. pl.* [સપ્ત+S. मेरु a mountain.] The seven mountains mentioned in Hindu mythology. They are કંચન, શૈલ, સુરાલયા, રત્ન, હેમાદ્રી, દેવગૃહ and મેરુ.

સપ્તરાશિ, *s. f.* [સપ્ત+S. राशि a quantity.] The rule of seven.

સપ્તશતી, *s. f.* [સપ્ત+S. शत a hundred.] A composition of seven hundred verses, or stanzas.

સપ્તસમુદ્ર, s. m. pl. [સપ્ત + S. समुद्र a sea.] The seven seas mentioned by the ancients. They are ક્ષારોદ, ઇક્ષુરસોદ, સુરોદ, ઘૃતોદ, દધિમંડોદ, શુદ્ધોદ, and ક્ષીરોદ.

સપ્તસ્વર, s. m. pl. [સપ્ત+S. स्वर a note.] The seven notes of music. viz., ષડ્જ, ઋષભ, ગાંધાર, મધ્યમ, પંચમ, ધૈવત, and નિષાદ, i e. સા, રી, ગ, મ, પ, ધ, ની,

સપ્તસ્વર્ગ, s. n. pl. [સપ્ત + S. स्वर्ग heaven.] The seven heavens according to Hindu mythology.

સપ્તાહ, s. m. f. [સપ્ત + S. अहन् a day.] A week. 2. A reading through of a Purana in a week.

સપ્પટ, adj. [See સપાટ.] Fitting tight; lying in close contact.

સફ, s. n. [Ar. सफ्फ a line; Or, S. शष्प tender grass.] The hair on the pubes. 2. A line; a row; a rank; a column.

સફર, s. f. [Ar. सफ्र् a journey.] A voyage. 2. A journey; travels. 3. [S.] A small kind of fish.

Id. સફર કરવી–સફરે જવું To go on a voyage. સફર મારવી To go for a pleasure trip on sea. સફળ સફર ઇચ્છવી To wish bon voyage to.

સફરજન, s. n. A quince; a pear.

સફરી, adj. [See સફર.] Sea-going (of a ship). 2. Liberal. 3. Extravagant; prodigal. 4. s. m. A mariner; a sailor. 5. A small kind of fish.

સફરો, s. m. The rectum.

સફલ, } સફળ, } adj. [S. सफल.] Fruitful. 2. Successful; effectual. 2. Profitable; advantageous (of a business or concern). 3. Productive.

Id. સફળ સફર ઇચ્છવી To wish bon voyage to.

સફલતા, } સફળતા, } s. f. [સફલ, સફળ +S. ता a suffix forming a noun.] Fruitfulness. 2. Success. 3. Profitableness. 4. Productivity.

સફા, Same as સાફ q. v.

Id. સફા થઇ જવું To be consumed or exhausted: to be removed completely.

સફાઇ, s. f. [સફા+આઇ a suffix forming a noun.] Cleanliness. 2. Neatness. 3. Gloss. 4. Decision; adjustment. 5. Spruceness; elegance (of dress, furniture, etc.); freedom from dirt or filth. 6. Plainness; distinctness. 7. A surface; superficies. 8. Fluency; volubility; openness. 9. Liquidation (of debts).

Id. સફાઇ કરવી To make clear. સફાઇ મારવી–હાંકવી To talk proudly; to talk tall. એક જ સફાઇ The same plane.

સફાઇદાર, } સફાઇવાળું, } adj m. f. n. [સફાઇ+P. दार, Guj. વાળું having.] Plain; smooth. 2. Clean. 3. Neat. 4. Glossy. 5. Spruce; elegant. 6. Fluent; voluble.

સફાળું, adj. m. f. n. [+સફાળ dread.] Feeling anxiety or surprise; being startled or surprised; suddenly.

સફીત, s. f. Same as ઓબીલું q. v.

સફીલ, s. f. [Ar. फसील a projection of a wall.] The ramparts; a parapet-wall; a breast work or intrenchment. 2. Adjoining land.

સફીલદાર, adj. [સફીલ+P. दार having.] Adjoining a wall; being near a wall. 2. s. m. f. A neighbour.

સફીલદારી, s. f. [See above.] Vicinity; next door neighbourhood.

સફું, s. n. [P. सफ्ह.] A page (of a book).

સફેત, adj. [P. सफेद.] White.

સફેતમુસળી, s. f. Name of a drug. Asparagosis. adscendens. N. O. Liliacæ.

સફેતી, s. f. [See સફેત.] Whiteness. 2. The white of an egg. 3. A coating of whitewash. 4. Name of a kind of medicine.

સફેતો, s. m. [See સફેત.] Chalk. 2. White-lead; ceruse.

સફો, s. m. [See સફું.] A paragraph.

સફ્ફું, s. n. [fr. S. शष्प tender grass.] The hair of the pubes.

સફ્ફો, Same as સફો q. v.

સબક, s. m. [Ar. सबक़.] A lesson; a task.

સબજી, s. f. [P. सब्ज green.] A potion made of dry hemp-leaves, black pepper, sugar, etc. 2. Greenness; verdure. 3. Greens. 4. Culinary vegetables.

સબજો, s. m. [P. सबज़ा.] Name of a kind of fragrant plant, Ocimum basilicum. N. O. Libiatæ.

સબડકો, s. m. [સબડ imit + S. कार doing.] The sound made in sipping a liquid; a smack,

Id. સબડકો મારવો To eat or drink heartily.

સબડવું, *v. i.* [See સડવું.] To be putrified; to be decayed. 2. To be spoiled. 3. To be left uncared for.

સબડાક, *adv.* [Imit.] Imitative of the sound made in sipping.

સબડાવવું, *v. t.* [Imit.] To sip. 2. [See સડવું.] To cause to decay; to get putrified. 3. To take no notice of.

સબદ્ધું, *adj. m. f. n.* [S. सुबद्ध well-bound.] Having a good make; well-made; well-built. 2. Strong; healthy. 3. Wealthy; rich.

સબબ, *s. m.* [Ar.] Cause; motive; reason; ground. 2. An excuse; a pretext. 3. *conj.* For that reason; therefore; so; consequently; hence.

Id. સબબ કાઢવો To find an excuse. સબબ તાવવો-દેખાડવો To show or produce an excuse. સબબ જોવો To examine the validity of an excuse.

સબર, Same as સબુર, સબુરી *q. v.*

સબરસ, *s. n.* [સર્વ+S. रस juice.] Salt.

સબળ, *adj.* [સ+S. बल strength.] Strong; powerful; vigorous. 2. Having attributes (said of બ્રહ્મ).

સબળું, *adj. m. f. n.* [See above.] Strong; powerful; vigorous.

સબી, Same as છબી *q. v.*

સબુદ્ધિ, Same as સદ્બુદ્ધિ *q. v.*

સબુર, સબુરી, *s. f.* [Ar. सब्र् patient; and सब्री or सब्र् patience.] Patience; forbearance. 2. Endurance; waiting.

Id. સબુરી પકડવી To wait. 2. To bear patiently.

Prov. સબુરીનાં ફળ મીઠાં-સબુરીનો બદલો સાહેબ આપે Patience is a plaster for all sores; patience is bitter but its fruits are sweet.

સભય, *adj.* [સ+S. भय danger.] Frightened; afraid; timid. 2. *adv.* Timidly; frightfully.

સભર, *adj.* [S. सु well+भृ to fill.] Filled to the full.

આ'રને ભીતર સભર ભર્યો ક્ષણુ નહિ ખામી.—ભોજો.

સભરે, *adv.* [See above.] To the full; totally; entirely.

Id. સભરે ભરવું To fill to the full.

સભા, *s. f.* [S.] An assembly; a council. 2. A meeting. 3. A public audience. 4. A society.

Id. સભા મેળવવી-ભરવી-બોલાવવી To call or hold an assembly or meeting.

સભાક્ષોભ, *s. m.* [સભા+S. क्षोभ agitation.] Nervousness in speaking or acting before an assembly.

સભાપતિ, *s. m.* [સભા+S. पति a lord.] The president (of a meeting).

સભામંડપ, *s. m.* [સભા+S. मंडप a pavilion.] A meeting hall; a town hall. 2. A council chamber.

સભાસદ, *s. m.* [સભા + S. सद् to sit.] A member of an assembly. 2. An assessor; a juror.

સભ્ભર, *adj.* [S. सु well+भृ to fill.] Rich; opulent. 2. Powerful; strong. 3. *adj. f.* Pregnant (of a woman).

સભ્ય, *adj.* [See સભા.] Polite; well-bred; gentlemanly; refined; civilised. 2. Belonging to an assembly. 3. Same as સભાસદ *q. v.*

સભ્યતા, *s. f.* [સભ્ય + S. ता a suffix forming a noun.] Politeness; courtesy; gentlemanly conduct; good behaviour.

સમ્, *adv.* [S.] A prefix showing union, junction (with, together), collection, excellence, intensity, thoroughness, nearness, likeness, etc.

સમ, *s. m. pl.* [Ar. कसम्.] An oath; an adjuration. 2. *adj.* [S.] Equal; like; similar. 3. Even; level; smooth. 4. Uniform. 5. Even (as number).

Id. સમ ખાવા-લેવા To swear. સમ ઘાલવા-દેવા-આપવા To administer an oath. મારા સમ-મારા જીવના સમ I swear by my own life. તમારા સમ-બાપના સમ I swear by you.

Prov. સમ ખાય, તે સદાય જૂઠા People swear, because their words are worthless; frequent swearing argues in a man perpetual distrust of his own reputation. સમ અપૂર્ણાંક A proper fraction.

સમઇ, *s. f.* [Ar. शमुअ.] A brass lampstand.

સમકલ, *s. n.* [સમ + S. कल् to proclaim the time.] A parabola.

સમકલન, *s. n.* [સમ+ S. कलन embryo after the first conception.] A homozygote.

સમકાલીન, *adj.* [સમ+S. काल time.] Contemporary; coeval.

સમકાળીક, *adj.* [See above.] Contemporaneous; simultaneous.

સમકોણ, *s. m.* [સમ + S. कोण an angle.] A right angle.

સમકોણવૃત્ત, *s. n.* [સમકોણ + S. वृत्त a circle.] An ortholomic circle.

સમકોણિક, *adj.* [See **સમકોણ.**] Equiangular.

સમક્ષ, *prep.* [સમ્ + S. अक्षि an eye.] Before the eye of; in the presence of.

સમક્ષેત્ર, *s. n.* [સમ + S. क्षेत्र a field.] A horizontal plane.

સમખાત, *s. m.* [સમ + S. खात dug.] A parallelopipedon.

સમગ્ર, *adj.* [સમ + S. अग्र front.] Complete; whole; all; entire.

સમઘાતિક, *adj.* [સમ + S. घात power.] Homogeneous.

સમચિત્ત સર્વે ઉપર ધરજો.—ભાલણ.

સમચતુરસ્ત્ર, *s. m.* [સમ + S. चतुर four + अस्र an angle.] A square. 2. A rectangle. 3. *adj.* Having the four angles equal.

સમચતુર્ભુજ, *s. m.* [સમ + S. चतुस् four + भुज a hand.] A rhombus. 2. *adj.* Having the four sides equal.

સમચિત્ત, *adj.* [સમ + S. चित्त mind.] Even-minded; equable; equanimous. 2. *s. n.* Equality; equanimity; equal attention.

સમચોરસ, *adj.* [See **સમચતુરસ્ત્ર.**] Having four equal sides; square. 2. *s. m.* A square.

સમછરી, Same as **સંવત્સરી** *q. v.*

શ્રાદ્ધસમછરીને નામે જ્ઞાતિભોજન આપવા લાગ્યો.—હ. ઢા. કાં.

સમછેદ, *s. m.* [સમ + S. छिद् to cut.] A common denominator.

સમછેદવાળું, સમછેદી, } *adj. m. f. n.* [See above.] Having a common denominator.

સમજ, સમજણ, } *s. f.* [See **સમજવું.**] Understanding; apprehension; comprehension. 2. Discernment; power of apprehending or comprehension. 3. Interpretation; comment; explanation; exposition. 4. Pacifying; reconciliation; a right understanding. 5. An understanding; a tacit agreement.

Id. સમજના ઘરમાં આવવું To arrive at the age of discretion. સમજ પાડવી To explain. સમજ પડવી To understand.

સમજણું, *adj. m. f. n.* [See **સમજવું.**] Sensible; prudent; wise; easily reconciled. 2. Come to years of discretion.

સમજદાર, *adj.* [સમજ + P. दार having.] Sensible. 2. That has power of understanding.

સમજવું, *v. t.* [S. सम् well + ज्ञा to know.] To understand; to comprehend: to know; to have knowledge of. 2. *v. i.* To come to an understanding: to agree; to be reconciled; to be persuaded or pacified.

Id. સમજી લેવું To settle amicably. સમજીને બેસવું To sit quiet in obedience to the dictates of prudence.

Prov. સમજે નહિ, ને સરખો ભાગ માગે A foolish person cannot claim an equal share with his wiser colleagues.

સમજાવવું, *v. t.* [See **સમજવું.**] To make one understand or comprehend. 2. To explain (a subject). 3. To bring round; to persuade. 4. To deceive; to take in. 5. To pacify. 6. To convince. 7. To conciliate; to gain over; to reconcile; to satisfy.

Id. ખોટું-આડું અવળું-જેમતેમ સમજાવવું To give a person a false impression; to influence in the wrong direction; to mislead; to misguide.

સમજાવાવું, *v. i.* [See **સમજવું.**] To be explained. 2. To be persuaded.

સમજાવું, *v. i.* [See **સમજવું.**] To be understood; to be comprehended.

સમજુ, સમજુક, } *adj.* [See **સમજવું.**] Wise; prudent; discreet. 2. Considerate; thinking; reflecting; judicious; discerning. 3. Rational; sensible. 4. Sharp-witted.

Prov. સમજુ વેરી સારો, પણ મૂર્ખ ભાઈબંધ ખોટો A wise enemy is better than a foolish friend. સમજુની બલા દૂર Forewarned is forearmed.

સમજુત, સમજુતી, } *s. f.* [See **સમજવું.**] Understanding. 2. Bringing to a just understanding; bringing round or over. 3. Satisfying; pacification; reconciliation. 4 Effecting a right understanding. 5. Explanation; the art of explaining, expounding, or convincing.

Id. સમજુતી ઉપર આવવું To agree to settle a dispute amicably.

સમંજસ, *adj.* [S.] Proper; reasonable; right. 2. True; accurate. 3. Virtuous; good. 4. *s. n.* Propriety; fitness. 5. Accuracy. 6. Correct evidence.

સમંજસપણું, *s. n.* [સમંજસ + પણું a suffix forming a noun.] Accuracy. 2. Propriety. 3. Goodness. 4. Reason.

સમડી, *s. f.* A kite. 2. Same as શમી *q. v.*

સમડો, *s. m.* Same as શમી *q. v.* 2. A male kite. 3. A mendicant knowing spells and charms.

સમણ, *s. n.* [See સમાવું.] As much as can be contained; a quantum sufficit. 2. Cold water to be added to hot water to make it agreeable.

સમણ લાડવામાં તેણે રૂપાનાણાને બદલે.—હ. દ. કાં.

સમણી, Same as સમાણી *q. v.*

સમણું, *s. n.* [See સ્વપ્ન.] A dream; a vision.

Id. સમણું લાધવું-આવવું To dream a dream. સાચું સમણું A very happy occasion, *e. g.* the birth of a son.

સમણી, *s. f.* [See સમાણી, સમાણો.] A goldsmith's small pinches.

સમતલ, *s. n.* [સમ + S. तल a bottom; surface.] An even surface. 2. Plane superficies (in Geom.). 3. *adj.* Homogeneous.

સમતલખૂણો, *s. m.* [સમતલ+S. कोण an angle.] A plane angle.

સમતલપૃષ્ઠ, *s. n.* [સમતલ + S. पृष्ठ surface.] Plane superficies (in Geom.).

સમતલસીધીલીટીખૂણો, *s. m.* [સમતલ + સીધી straight + લીટી a line + ખૂણો an angle.] A plane rectilineal angle (in Geom.).

સમતા, *s. f.* [સમ+S. ता a suffix forming a noun.] Equality. 2. Equillibrium. 3. Balance of the passions; equanimity. 4. Control over the mind; restraint of the mind. 5. Patience; forbearance. 6. Identity; sameness. 7. Similarity; likeness. 8. Fairness; impartiality.

Id. સમતા રાખવી To preserve the balance of the mind; to have an undisturbed mind.

પ્રભો, કયમ સમતા સુભગને આપી?—દયારામ.

સમતોલ, *adj.* [સમ+S. तुल् to weigh.] Of equal weight. 2. Equal. 3. Matching; rivalling. 4. Evenly proportioned.

Id. સમતોલ ઉતરવું To be equal; to be a match for.

સમદર્શી, *adj.* [સમ + S. दृश् to see.] Impartial; unbiassed.

સમદુઃખ, Same as સમદુઃખી *q. v.* 2. *s. n.* Sympathy. 3. Equal unhappiness or misery.

મનુજ બંધુ તણા દુઃખે સમદુઃખ આ મુજ ઉર છે.—ન. બો. ટી.

સમદુઃખી, *adj.* [સમ + S. दुःख misery.] Equally unhappy. 2. Sympathizing; sympathetic.

સમદૃષ્ટિ, *s. f.* [સમ+S. दृष्टि sight.] Impartiality. 2. Same as સમદર્શી *q. v.*

Id. -ની ઉપર સમદૃષ્ટિ રાખવી To behave oneself with impartiality towards.

સમદેશ, *adj.* [સમ+S. देश a country.] Level. 2. *s. m.* A level country.

સમદો, *s. m.* Fresh uncoloured leather.

સમદ્વિભાગ, *s. m.* [સમ +S. द्वि two + भाग a division.] Bisection.

સમદ્વિભુજ, *adj.* [સમ+S. द्वि two+भुज a hand.] Having two sides equal (of a triangle).

સમધાત, *adj.* [સમ + धात placed *fr.* धा to put.] Moderate; temperate; not violent. 2. Pacific; quiet.

સમંધ, Same as સંબંધ *q. v.*

સમંધી, Same as સંબંધી *q. v.*

સમન્વય, *s. m.* [S. *fr.* समन्वि to follow.] A regular succession or order. 2. Connected sequence; applicability.

સમન્વિત, *adj.* [See above.] Connected with. 2. Followed. 3. Endowed with; full of.

સમપત્રી, *s. n. pl.* [સમ + S. पत्र a wing.] Hemoptera.

સમપર્યાય, *adj.* [સમ+S. पर्याय a turn.] Coordinate.

સમબહુખૂણ, *s. m.* [સમ + S. बहु many + कोण an angle.] An equiangular polygon (in Geom.).

સમબાહુત્રિકોણ, *s. m.* [સમ + બાહુ a side + S. त्रिकोण a triangle.] An equilateral triangle (in Geom.).

સમભાગ, *s. m.* [સમ + S. भाग a part.] An equal share. 2. Bisection.

Id. સમભાગ કરવો To bisect.

સમભારરેખા, *s. f.* [સમ + S. भार weight + रेखा a line.] An isoberic line.

સમભાવ, *s. m.* [સમ + S. भाव tendency.] Impartiality; even-handed conduct; equability. 2. The same nature.

સમભાવરેખા, *s. f.* [સમભાવ + S. रेखा a line.] A neutral line.

સમભાવી, *adj.* [સમ+S. भाविन् possessed of.] Having the same nature or propriety. 2. Impartial.

સમભુજય, *adj.* [સમ+S. भुज a hand.] Equilateral.

સમમાત્રા, *s. f.* [સમ+S. मात्रा a measure.] Symmetry.

સમમાત્રિક, *adj.* [See above.] Symmetrical.

સમય, *s. m.* [S. *fr.* सम् together+इ to go.] Time; a juncture. 2. The season. 3. An opportunity; an occasion. 4. Exigency. 5. An oath; a promise. 6. Usual practice.

Id. સમય જોવો-વર્તવો To serve the times; to suit one's conduct to the circumstances of the time and place.

Prov. સમય વર્તે સાવધાન Set your sails as the wind blows.

એવા સમય સુણી નગ વર્ષ્યો.—ભાલણ.

સમયચ્છેદ, Same as સમયભંગ *q. v.*

સમયપાલન, *s. n.* [સમય+S. पालन observing.] Periodicity.

સમયભંગ, *s. m.* [સમય + S. भंग a break.] Not keeping the appointed time. 2. Not fulfilling one's promise; a breach of promise.

સમયસૂચક, *adj.* [સમય + S. सूचक pointing out.] Ready-witted; preserving one's presence of mind.

સમયસૂચકતા, *s. f.* [સમયસૂચક + S. ता a suffix forming a noun.] Presence of mind.

સમયાનુવર્તી, *s. n.* [સમય + S. अनुवृत् to follow.] Conformity to the usual customs and time. 2. Time-serving.

સમયાનુવર્તી, *adj.* [See above.] Following the established customs. 2. Time-serving.

સમયાનુસાર, *adj.* [સમય+S. अनुसृ to follow.] Time-serving. 2. *adv.* According to the circumstances of the time; suitably to the occasion; as occasion demands.

સમયાનુસારી, *adj.* [See above.] Following according to the times; time-serving.

સમયોચિત, *adj.* [સમય+S. उचित proper.] Proper to the time or occasion.

સમર, *s. m. n.* [S.] A battle; a war; a fight. 2. *adj.* One of the secret numbers meaning '7'.

કરી રિપુ હાણ સમર સહુ જીત્યા,—દયારામ.

સમરણ, Same as સ્મરણ *q. v.*

સમરણી, Same as સ્મરણી *q. v.*

સમરથ, Same as સમર્થ *q. v.*

સમરપણી, Same as સમર્પણી *q. v.*

સમરપણું, Same as સમર્પણ *q. v.*

સમરવું, Same as સ્મરવું *q. v.*

સમરાંગણ, *s. n.* [સમર+S. अंगण front.] A battle-field.

સમરાવવું, *v. t.* [See સમારવું.] To get (a thing) repaired.

સમર્ચન, *s. n.* [સમ્ +S. अर्च् to worship.] Worshipping; adoration; honouring.

સમર્થ, *adj.* [S.] Powerful; strong. 2. Rich; wealthy. 3. Competent.

સમર્થક, *adj.* [See સમર્થન.] Establishing; maintaining; supporting. 2. *s. m. f.* A person who supports; a supporter.

સમર્થતા, *s. f.* [સમર્થ+S. ता a suffix forming a noun.] Strength; power; force.

સમર્થન, *s. n.* [S. *fr.* समर्थ् to consider; to regard.] Argument; pleading in defence. 2. Defence or support in a dispute. 3. Supporting; justifying; corroboration.

સમર્થિત, *adj.* [See above.] Maintained; supported; established.

સમર્પણ, *s. n.* [S. *fr.* सम् well+S. अर्पण giving.] Offering; presenting; making over. 2. Devoting or offering everything one possesses to one's spiritual guide; consigning.

સમર્પણી, *adj.* [See above.] That has offered or devoted everything to his or her spiritual guide; consigned.

સમર્પવું, *v. t.* [S. सम् well+अर्प् to offer.] To devote one's possessions to a sacred purpose; to consign.

સમર્પાવું, *v. i.* [See above.] To be devoted to a sacred purpose (of one's possessions); to be consigned.

સમર્પિત, *adj.* [See સમર્પવું.] Made over; delivered; committed; consigned.

સમર્યાદ, *adj.* [સ+S. मर्यादा limit.] Keeping within bounds of propriety; respectful. 2. Limited; bounded. 3. *adv.* Respectfully; courteously.

સમલો, *s. m.* [Ar. समुलह् the flap of a turban.] A turban for children with a flap of glittering metallic circles.

સમવયસ્ક, **સમવયી**, } *adj.* [સમ+S. वय age.] Having equal ages; of the same age; coeval.

સમવાય, *s. m.* [S.] Collection. 2. Relation. 3. Combination; union. 4. Close connection; cohesion.

સમવાયી, *adj.* [See above.] Living in close connection; multitudious; inseparable.

સમવિષમ, *adj.* [સમ+S. विषम unequal.] Changing; unsteady. 2. Partial.

સમવિષમતા, *s. f.* **સમવિષમપણું**, *s. n.* [સમવિષમ + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] A changeful nature; unsteadiness. 2. Partiality.

સમવું, *v. i.* [See **સમાવું**.] To be contained. 2. [See **શમવું**.] To abate; to be less; to subside. 3. To be extinguished.

Id. લાગણી સમવી To subside (of the feelings).

સમશીતોષ્ણ, *adj.* [સમ+ S. शीत cold + उष्ण hot.] Temperate.

સમશેર, Same as **શમશેર** *q. v.*

સમશેરબહાદૂર, Same as **શમશેરબહાદૂર** *q. v.*

સમષ્ટિ, *s. f.* [S. *fr.* समश् to pervade.] The state of being gathered up into and of subsisting with. 2. Totality.

મુજ વ્યષ્ટિ દરેક સમષ્ટિ બને.—લલિત.

સમસમવું, *v. i.* [Redup. of **શમવું**.] To abate; to subside. 2. To be quiet; to be calm. 3. To be extinguished.

સમસમાકાર, *s. m.* [સમસમવું+S. कार doing.] Complete stillness; perfect silence.

સમસાન, Same as **શ્મશાન** *q. v.*

સમસાનિયું, *adj. m. f. n.* [See **શ્મશાન**.] Accompanying a funeral procession to the burning-ground. 2. Resembling a burning ground. 3. Ill-boding; inauspicious. 4. *s. m. f. n.* A person attending a funeral party. 5. An unlucky person.

સમસૂત્ર, *s. n.* [સમ + S. सूत्र a thread.] The continuation of a straight line. 2. *adj.* Situated in the same straight line.

સમસ્ત, *adj.* [S. *fr.* समस् to throw.] All; entire; the whole.

નજને નામે પ્રજા સમસ્ત, એ આગળ હું પામ્યો અસ્ત.-પ્રેમાનંદ.

સમસ્થળ, *s. n.* [સમ + S. स्थल a place.] Level ground; a level surface.

સમસ્યા, *s. f.* [See **સમસ્ત**.] A significant gesture. 2. A glance; a wink; a hint. 3. A riddle a puzzle; an enigma.

Id. સમસ્યા પૂરવી To solve a riddle.

સમહરિત, *s. n.* [સમ+S. हरित green.] Unis Viridis.

સમાકાર, *s. m.* [સમ +S. आकार a form.] A similar or an equal figure or shape. 2. *adj.* Homogeneous. 3. [See **સમસમાકાર**.] Calm; quiet; silent.

સમાકુલ, *adj.* [સમ+S. आकुल confused.] Greatly agitated; confused; bewildered; flurried.

સમાગમ, *s. m.* [S. *fr.* समागम् to assemble.] Meeting; society; company; association. 2. Junction; coalition. 3. Flux.

સમાચાર, *s. m. pl.* [S. *fr.* समाचर् to perform.] News; tidings; intelligence; account. 2. The enquiring into and relieving the wants and sufferings of the poor, sick, etc. 3. Inquiry as to one's health.

Id. -ના સમાચાર જોવા-લેવા To look after; to inquire after; to take an interest in. 2. To take to task.

સમાજ, *s. m. f.* [S.] An assembly; a meeting of respectable persons. 2. A club; a society; an association. 3. A company.

સમાજિક, *s. m.* [S.] A member of an assembly. 2. A spectator in general.

સમાજ્ઞા, *s. f.* [S. *fr.* समाज्ञा to recognise.] Fame; reputation.

સમાણ, Same as **સમણ** *q. v.*

સમાણી, *s. f.* [See **સમાણો**.] A goldsmith's small pinches. 2. *adj. f.* Same as **સમાણું** *q. v.*

સીતા સમાણી સતી કોણ શાણી.—દલપતરામ.

સમાણું, *adj. n.* [See **સમાન**.] Like; equal.

કિંચિત શ્રમ ને લાભ ઘણેરો, નહિ કોઇ એહ સમાણું.-દયારામ.

સમાણો, *s. m.* [See **સમાન**.] A goldsmith's pincers. 2. *adj. m.* Same as **સમાણું** *q. v.*

સમાદાન, *s. n.* [S. *fr.* समादा to reflect on; to receive.] The daily observances of the Jainas. 2. Receiving suitable gifts.

સમાધ, *s. f.* [See **સમાધાન.**] A tomb erected over the grave of a saint.

બળી સળગી જા, તારી રાખે સમાધ ચણાય કાં.—લલિત.

સમાધાન, *s. n.* [S. *fr.* समाधा to put together.] Adjustment; settlement; solution. 2. Ease; relief. 3. Explanation; satisfaction of a difficulty. 4. Pleasing quiescence of mind; rest; quiet. 5. Abstract contemplation. 6. Compromise; reconciliation.

સમાધાની, *s. f.* Same as **સમાધાન** *q. v.*

Id. સમાધાની ઉપર આવવું To reach the stage of reconciliation (of a dispute). સમાધાની ઉપર લાવવું To bring (.a dispute) to the stage of reconciliation.

સમાધિ, *s. f.* [See **સમાધાન.**] Deep and devout contemplation; silence. 2. Abstract contemplation; perfect absorption of thought into the one object of meditation, *viz*, the Supreme Spirit. 3. Self-immolation; penance (of an ascetic). 4. Devout meditation. 5. Same as **સમાધ** *q. v.*

Id. સમાધ લેવી-ચઢાવવી To fall into deep devout contemplation. સમાધિ લેવી To be buried or drowned while alive. સમાધિ લાગવી To be in deep devout contemplation.

સમાધિસ્થ, *adj.* [સમાધિ + S. स्था to stand.] Engrossed in deep devout contemplation.

સમાન, *adj.* [S. *fr.* सम together + अन् to breathe.] Equal; same. 2. Like; similar. 3. Level; even. 4. Uniform. 5. Common; general. 6. *s. m.* Vital air considered as essential to digestion.

સમાનકાલીન, *adj.* [સમાન+S. कालिन् of time.] Synchronous.

સમાનતા, *s. f.* [સમાન+S. ता a suffix forming a noun.] Similarity. 2. Rivalry.

સમાનધર્મી, *adj.* [સમાન + S. धर्म duty; quality.] Possessed of the same qualities; similar.

સમાનપણું, *s. n.* Same as **સમાનતા** *q. v.*

સમાનપ્રકૃતિ, *s. f.* [સમાન+ S. प्रकृति nature.] Equal nature; similar temperament. 2. *adj.* Of similar nature.

સમાનપ્રકૃતિવાળું, *adj. m. f. n.* [સમાનપ્રકૃતિ + વાળું having.] Possessing similar disposition, nature or temperament.

સમાનવૃત્તિ, *s. f.* [સમાન + S. वृत्ति habit.] Evenness of mind; equanimity; the habit of regarding all things with indifference.

સમાનશીલ, *adj.* [સમાન + S. शील conduct.] Possessed of the same qualities, duties and conduct. 2. Of similar nature or temperament.

સમાનાધિકરણ, *adj.* [સમાન+S. अधिकरण concord.] Being in the same case or government (in Gram.). 2. Being in the same category or predicament.

સમાનાર્થ, *adj.* [સમાન + S. अर्थ meaning.] Having the same meaning; synonymous.

Id. સમાનાર્થ શબ્દ Synonyms. સમાનાર્થ વાક્યયોગી Copulative conjuncion.

સમાનિકા, *s. m.* Name of a metre, each foot containing seven syllables.

રોજ ગંધહાનિકા, જો સતી સમાનિકા.—દલપતરામ.

સમાનોદક, *s. n.* [સમાન+S. उदक water.] A relative connected by the libations of water to the manes of common ancestors.

સમાનોપમા, *s. f.* [સમાન+S. उपमा a figure of speech.] Name of a kind of simile.

સમાંતર, *adj.* [સમ + S. अंतर distance.] Parallel; equidistant.

સમાંતરચતુર્ભુજ, *s. m.* [સમાંતર +S. चतुर् four +भुज a hand.] A four-sided figure; a parallelogram.

સમાંતરબળ, *s. n.* [સમાંતર+S. बल force.] Parallel force.

સમાપ્ત, *adj.* [See **સમાપ્તિ.**] Finished; completed; concluded.

સમાપ્તિ, *s. f.* [S. *fr.* समाप् to finish.] End; conclusion; completion; *finis.*

સમાયક, *s. f.* [S. सामायिक collected in a body *fr.* समय coming together; a meeting *fr.* सम् together+इ to go.] Sitting down together in a body for worshipping and saying prayers. (Used by the Jainas)

સમાર, *s. m.* [See **સમારવું.**] A flat board drawn on a field after sowing to cover the seed with earth. 2. A repair.

નીતિસમારની પોથી વાંચું છું.—નર્મદ.

સમારકામ, *s. n.* [સમાર + S. कर्मन् work.] Repairing work; repairs.

સમારંભ, *s. m.* [S. *fr.* समारंभ् to begin.] A commencement; a beginning. 2. Celebration; pompous arrangements.

સમારવું, *v. t.* [સમું+કરવું to do.] To correct; to repair; to mend; to erect after injury or dilapidation. 2. To adorn. 3. To put in order. 4. [See **સંહારવું**.] To cut. 5. To kill. 6. Same as **સંભાળવું** *q. v.*

શત્રુઓ સમારો ક્યાં ? ભખો, ભખો, ભાઇ રે.—વલ્લભ.
ખરચ્યા સુકેશો સુમુખી સમારે.—ભી. ભો. ડી.
પઢીઆં પાડી પાડીને લઢીઆં સમારે રોજ.—હ. દા. કાં.
સેવક વદે સમારી, વાણી થાય છે બિચારી.—વલ્લભ.

સમારાધન, *s. n.* [સમ+S. आराधन devotion.] Attendance; service. 2. A means of satisfying one's mind.

સમારાવવું, *v. t.* [See **સમારવું**.] To get cut. 2. To cause to be killed. 3. To get repaired; to get corrected. 4. To get adorned. 5. To cause to be put in order.

સમારાવું, *v. i.* [See **સમારવું**.] To be repaired; to be corrected. 2. To be cut. 3. To be killed. 4. To be adorned. 5. To be put in order.

સમારોપણ, *s. n.* [સમ+S. आरोपण depositing.] Depositing; placing in or upon. 2. Delivering over; consigning.

સમારોપિત, *adj.* [See above.] Deposited; lodged; planted. 2. Consigned; delivered over.

સમાલવું, Same as **સંભાળવું** *q. v.*

સમાવ, *s. m.* [See **સમાવવું**.] Accommodation; room; space. 2. Capacity; the power of containing, holding, or comprising.

સમાવર્તન, *s. n.* [S. *fr.* समावृत् to return.] Return of a pupil to his home after finishing his studies. 2. Return.

સમાવર્તી, *adj.* [See above.] Returning.

સમાવવું, *v. t.* [S. समाप् to finish.] To put in; to accommodate; to make room for. 2. To include; to comprise. 3. [See **શમાવવું**.] To abate; to mitigate; to pacify.

Id. કાળ સમાવવો To restrain one's own anger.

સમાવિષ્ટ, *adj.* [See **સમાવેશ**.] Pervaded. 2. Seized; engrossed. 3. Endowed with. 4. Settled; seated.

સમાવું, *v. i.* [See **સમાવવું**.] To be contained in. 2. To be accommodated. 3. To ingratiate oneself with. 4. [See **શમાવવું**.] To be mitigated.

Id. ભોંયમાં સમાઇ જવું To be swallowed up by Mother Earth. ઉભરો સમાઇ જવો To abate; to subside (of a swelling, rising, or excitement).

અથગા કહીં સમાએ છે.-ભાલણ.

સમાવેશ, *s. m.* [S. *fr.* समाविश् to enter.] Accommodation. 2. Inclusion. 3. Penetration.

Id. સમાવેશ થવો To be included in.

સમાશ્રય, *s. m.* [S. *fr.* समाश्र to fly for refuge.] Seeking protection or shelter. 2. Refuge; protection; shelter.

સમાસ, *s. m.* [સમ+S. अस् to throw.] Composition of words; formation of compound terms (in Gram.). 2. A compound word; a noun formed by the combination of two or more words. 3. Contraction. 4. [See **સમાવેશ**.] Room; accommodation. 5. [S. संवास *fr.* सम् with+वास dwelling.] Dwelling in company with.

Id.-માં સમાસ થવો To get on harmoniously or peaceably with. 2. To be able to accommodate conveniently (in a small house). સાસરામાં સમાસ થવો To get on harmoniously with one's father-in-law's family (said of a married girl). તારે સાસરિયામાં સમાસ કરવો છે You have to dwell harmoniously with the members of your father-in-law's family (said to a married girl).

ઉત્પત્તિ નહિ, નહી સમાસ.—અખો.
ત્યારે તેમનો સમાસ ક્યાં થાય?—મ. ન. દ્વિ.

સમાસક્ત, *adj.* [S. *fr.* समासंज् to attach to.] Devotedly attached. 2. United; combined.

સંબંધ વિના નથી રહેવાનાં સર્વ સંબંધમાં સમાસક્ત.—ધીરો.

સમાસક્તિ, *s. f.* / **સમાસંગ**, *s. m.* [See above.] Union; attachment. 2. Inclusion.

સમાસોક્તિ, *s. f.* [સમાસ + S. उक्ति speech.] Name of a figure of speech.

સમાહાર, *s. m.* [S. *fr.* समाहृ to bring.] Collection; aggregation; assemblage. 2. Abridgement; conciseness.

સમાહૃત, *adj.* [See above.] Brought together; collected. 2. Abridged; curtailed.

સમિતિ, *s. f.* [S. *fr.* समि to meet together.] A meeting; an assembly. 2. A committee.

સમિધ, *s. f.* [S. समिध्.] Fuel for a sacrifice.

સમી, Same as **શમી** *q. v.*

સમીઆણો, *s. m.* [P. शमियानह.] A tent.

સમીકરણ, *s. n.* [S. *fr.* समीकृ to equalize.] An algebraic equation (in Mathematics). 2. Equalizing; equalization. 3. Complete investigation.

સમીક્ષા, *s. f.* [S. *fr.* समीक्ष् to see.] Search; investigation. 2. Close inspection. 3. Deliberation.

સમીચીન, *adj.* [S.] Good; right. 2. True. 3. Proper. 4. *s. n.* Truth. 5. Propriety.

સમીપ, *adj.* [S.] Near; nigh; close. 2. Contiguous. 3. Proximate. 4. Same as **સમીપતા** *q. v.*

સમીપતા, *s. f.* [સમીપ+S. ता a suffix forming a noun.] Nearness. 2. Proximity.

સમીપસ્થ, *adj.* [સમીપ + S. स्था to stand.] Inferior. 2. Standing near; adjacent.

સમીપસ્થગ્રહ, *s. m.* [સમીપસ્થ + S. ग्रह a planet.] An inferior planet.

સમીર, *s. m.* [S.] Wind.

શીતળ વાય સમીર જી.—પ્રેમાનંદ.

સમીરણ, *s. m.* [S.] Air; wind.

સમીસંધ્યા, સમીસાંજ, } *s. f.* [સમીપ+S. संध्या evening.] The hour about even-tide; evening twilight.

સમું, *adj. m. f. n.* [See સમ equal.] Entire; unbroken. 2. Right; proper. 3. Uninjured; in a good state. 4. Healthy; well. 5. Like; similar.

Id. સમું કરવું To repair. 2. To make fit. 3; To correct.

વસંતને સમી શીળે છોડાવી તેને મોસાળ પોંચતી કરું.—દૈ. ફૈ. પં.

અમ સમી સૌ નાની બાળકી.—ગો. મા. મિ.

નીલ લીલમ સમાં લાલ ગાલે બેઠાં તમે જે તણે રે.-ગો. મા. મિ.

સમુંનમું, *adj. m. f. n.* [નમું redup. of સમું.] Healthy; sound.

સમુચિત, *adj.* [સમ્+S. उचित proper.] Fit; proper. 2. Right; true.

સમુચ્ચય, *s. m.* [S. *fr.* समुच्चि to collect.] A collection; an aggregation; an assemblage.

સમુત્થાન, *s. n.* [S. *fr.* समुत्था to rise.] Rising; getting up. 2. Healing; perfect cure. 3. Active occupation.

સમુત્સુક, *adj.* [સમ્ + S. उत्सुक eager.] Anxious; impatient. 2. Longing or eager for.

સમુદર, Same as **સમુદ્ર** *q. v.*

સમુદાચાર, *s. m.* [S.] Proper practice or usage. 2. Proper mode of address. 3, Purpose; intention.

સમુદાય, *s. m.* [S. *fr.* सम् together +उद् up +इ to go.] A multitude; a collection; a heap; a number (of things, persons, etc.).

સમુદ્ર, *s. m.* [S.] A sea; an ocean.

Id. સમુદ્ર ડોળવો–વલોવવો To churn the ocean. 2. To agitate, discuss, sift, scrutinize a very difficult subject.

Prov. સમુદ્ર તરીને ખાબોચિયામાં ડૂબવું To swallow a whole ox and be choked with the tail. સમુદ્ર આગળ ખાબોચિયું A drop in the ocean. સમુદ્રનું પાણી કંઇ સાવણીએ ખળે ? It is hard to fight with the wide ocean.

સમુદ્રકાંઠો, *s. m.* [સમુદ્ર+ S. कंठ a bank.] A sea-shore.

સમુદ્રજ, *s. n.* [સમુદ્ર + S. जन् to be born.] A plankton; a diatom.

સમુદ્રધેનુની, Same as **સામુદ્રધેનુની** *q. v.*

સમુદ્રફળ, *s. n.* [સમુદ્ર+S. फल a fruit] A kind of fruit. Barringtonia acutangula. N. O. Barringtoniacæ.

સમુદ્રફેણ, સમુદ્રફેન, } *s. n.* [સમુદ્ર+S फेन foam.] The cuttle-fish bone. 2. The cuttle-fish. Sepia officinalis.

સમુદ્રમંથન, *s. n.* [સમુદ્ર+S. मंथन churning.] The churning of the ocean (effected by the gods). 2. Scrutiny of a very difficult subject.

સમુદ્રશોષ, *s. m.* Name of a plant. Argyreia speciosa. N. O. Convolvulacæ.

સમુન્નતિ, *s. f.* [S. *fr.* समुन्नम् to rise.] Prosperity; rise. 2. Eminence; high position.

સમુપસ્થા, *s. f.* [S. *fr.* समुपस्था to come near.] Approach. 2. Proximity; nearness.

સમુરત, *s. n.* [S. सु well+मुहूर्त an auspicious time.] An auspicious time.

સમૂહ, *s. m.* [S.] A multitude. 2. A collection; a large number. 3. A troop; a flock.

Id. જનસમૂહ A multitude of people; the people; society.

સમૂહી, *s. m.* Name of a metre, each foot containing four syllables.

ભાલ અહીં જ્યાં સમૂહી, શત્રુ નથી, ત્યાં જ થકી.-દલપતરામ.

સમૂળગું, સમૂળું, } *adj. m. f. n.* [S. समूलक *fr.* स with+मूल a root.] Whole; entire; all. 2 *adv.* Wholly; entirely. 3. Root and branch.

આ રિવાજે સ્ત્રીઓની નિડરતા સમૂળી નાશ કરી.—હ. પ્રા. પા,

સમૃદ્ધ, *adj.* [S. *fr.* समृध् to thrive.] Abundant. 2. Prosperous; thriving. 3. Rich; wealthy.

સમૃદ્ધિ, *s. f.* [See above.] Abundance; plenty; profusion. 2. Prosperity; affluence. 3. Wealth; riches.

સમૃદ્ધિવાન, સમૃદ્ધિવાળું, } *adj. m. f, n.* Same as સમૃદ્ધ *q.v.*

સમે, Same as સમય *q. v.* 3. At the time; on the occasion (in the locative case).

સમેટવું, *v. t.* [S. सम् together+वृत् to turn.] To wind up. 2. To end; to close; to stop. 3. To crowd; to collect; to gather.

સમેટાવવું, *v. t.* [See above.] To get wound up. 2. To ask to close. 3. To get collected or crowded.

સમેટાવું, *v. i.* [See સમેટવું.] To be wound up. 2. To be collected or crowded. 3. To be closed.

સમેત, *adj.* [S. *fr.* समे to meet.] Accompanied with. 2. Possessed of.

શેષ, મહેષ, રમેશ સમેતે, અ પે ગુણ ગણ આશે.—પ્રેમાનંદ.

હથીઆરબંદ સુભટો સમેત એક સરદાર ચઢી આવ્યો.

—કે. હ. ધ્રુ.

વેર વાળવાની ઇચ્છાથી રાક્ષસગણ સમેત આવી બેઠા.-મ.ન.દ્વિ.

સમેદાની, *s. f.* [સમ + P. दानह् a place *fr.* दाश्तन to put.] A brass lampstand. 2. A candle stick.

સમેરવો, *s. m.* Name of a plant. Alysicarpus vaginalis. N. O. Leguminosæ.

સમૈદાની, Same as સમેદાની *q. v.*

સમૈયો, *s. m.* [See સમાજ.] An assembly of the people of a particular religious sect. 2. [See સમય.] The time when an assembly of the people of a particular religious sect gathers together.

સમો, *s. m.* [See સમય.] Time. 2. Occasion. 3. Season. 4. *adj. m.* Same as સમું *q. v.*

Id. સારો સમો An auspicious occasion. સમો બારીક (કઠણ) છે It is a critical or difficult time. સમો આવવો To arise (of an occasion). સમો આણવો -લાવવો To bring about a conjunction of events. સમો જોવો To examine or take into consideration the circumstances of the time.

Prov. સમે વર્તે સાવધાન To hit the nail on the head; to strike when the iron is hot; when you are an anvil hold you still, when you are a hammer strike your fill. સમે કામ લાગ્યું તે ખરૂં A friend in need is a friend indeed.

રાજાજીનો નિત્યનો સમો થયો છે.—કે. હ. ધ્રુ.

સમોતી, *s. f.* [See સમાવું.] Happiness or tranquility obtained by living together in harmony. 2. *adj. f.* Same as સમોતું *q. v.*

પરણ્યાનો ઓરિયો નવ વીત્યો, જાત સાસરે સમોતી.—પ્રેમાનંદ.

સમોતું, *adj. m. f. n.* [See સમાવું.] Honoured or fondled on account of peaceable and loving qualities displayed in living together. 2. Taken together; taken as a whole.

બહુ કમળનો ભાર, શકટે સમોતો.—દયારામ.

સમોલ, Same as સામેલ *q. v.*

સમોવડ, Same as સમોવડાઇ *q. v.* 2. *adj.* Like unto; similar to. 3. Equal to. 4. Of the same age as. 5. Rivalling.

જોઇ સમોવડ સુભટ વિકાર્યા.—દયારામ.

સમોવડાઇ, સમોવડી, } *s. f.* [સમ + S. वृत्ति state + Guj. આઇ a suffix forming a noun.] A feeling of equality; evenness of mind. 2. Condescension. 3. [સામું + S. वृत्ति feeling.] Rivalry; competition. 4. Enmity.

છોટું હોયે તો પણ સમોવડાઇ દાખીએ જો.—દયારામ.

સમોવડિઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Homogeneous; of the same kind. 2. Rivalling; standing in competition with. 3. Of the same age as.

સંપ, *s. m.* [S. संपत् to fall together.] Union; unanimity; harmony; unity.

Id. સંપ કરવો To make an alliance. સંપ રાખવો To keep the peace. સંપ સંપીને Peacefully; harmoniously.

Prov. સંપ ત્યાં જંપ Where union is, there is peace; from prudence peace, from peace abundance; union is strength.

સંપત, Same as સંપત્તિ *q. v.*

Prov. સંપત હોય થોડી, તો રાખીએ ગાય કે ઘોડી Barefooted men should not go among thorns.

સંપત્તિ, *s. f.* [S. *fr.* संपद् to prosper.] Riches; wealth. 2. Prosperity. 3. Excellence; perfection.

સંપદ, સંપદે, સંપદા, } *s. f.* [S. संपद् wealth.] Wealth; riches. 2. Prosperity; affluence.

સંપન્ન, *adj.* [See સંપત્તિ.] Possessed of. 2. Rich; wealthy. 3. Accomplished. 4. Procured; obtained.

જાણે પોતે સર્વગુણસંપન્ન હોય.—દ. કા. કાં.

સંપર્ક, *s. m.* [S. *fr.* संपृच् to join.] Contact; society. 2. Mixture.

સંપવાળું, *adj. m. f. n.* [સંપ+વાળું having.] Having unity or harmony. 2. Harmonious; unanimous.

સંપવું, *v. i.* [See સંપ.] To be united. 2. To be peaceful.

Id. સંપી રહેવું To live peacefully.

સંપસંપીલું, Same as સંપીલું *q. v.*

સંપાડવું, *v. i.* [See સંપાદવું.] To have or get made (as ornaments).

સંપાત, *s. m.* [S. *fr.* संपात falling *fr.* संपत् to fall.] Falling together; meeting together; concurrence; collision.

સંપાદન, *s. n.* [See સંપત્તિ.] Acquiring; attaining; obtaining; acquisition 2. Accomplishing; effecting.

સંપાદવું, *v. t.* [See સંપત્તિ.] To acquire; to attain; to get; to obtain. 2. To accomplish.

સંપાદિત, *adj.* [See સંપત્તિ.] Acquired; got; attained; obtained.

સંપી, *adj.* [See સંપ.] United. 2. Harmonious. 3. Unanimous.

સંપીડન, *s. n.* [S. *fr.* संपीड् to compress.] Compression; pressing together.

સંપીલું, *adj. m. f. n.* [See સંપ.] Unanimous; united; living in harmony.

સંપુટ, *s. n.* [S. संपुट a casket *fr.* सम् together + पुट a cavity.] A kind of casket composed of two concave bodies joined mouth to mouth, just like the cavity formed by the palms hollowed and placed over each other. 2. The two hands folded one over the other. 2. A cavity.

સંપૂર્ણ, *adj.* [S.] Finished; completed. 2. All; whole; entire.

સંપૂર્ણતા, *s. f.* [સંપૂર્ણ + S. ता a suffix forming a noun.] Completion. 2. Entirety.

સંપૂર્ણપણે, *adv.* [સંપૂર્ણ+પણું a suffix forming a noun.] Completely; totally; entirely; wholly; in full; in toto.

સંપૃક્ત, *adj.* [See સંપર્ક.] Blended; mixed. 2. Interspersed. 3. Related.

સંપ્રદાન, *s. n.* [S. *fr.* संप्रदा to give.] The relation between a noun and its verb in a sentence, shown by the Dative case (in Gram). 2. Giving over (in marriage). 3. A gift; a donation.

સંપ્રદાય, *s. m.* [See સંપ્રદાન.] Custom; tradition; practice. 2. A religious sect. 3. A doctrine.

સંપ્રોક્ષણ, *s. n.* [S.] Consecration; sprinkling over.

સંબદ્ધ, *adj.* [See below.] Bound or fastened together. 2. Attached to. 3. Related or belonging to.

સંબંધ, *s. m.* [S. *fr.* संबंध् to bind.] Relation; connection; affinity. 2. Relationship. 3. Relation, as the meaning of the genitive case. 4. Matrimonial alliance. 5. Friendship.

Id. સંબંધ રાખવો To be related to; to have relation or concern with. લખાણનો સંબંધ The contents of a writing. સંબંધ મળવો-બેસવો To be fitting. મને એની સાથે કશો સંબંધ નથી I have nothing to do with it. સંબંધ જોડવો To make fitting. 2. To make a marriage contract; to join in marriage one family with another.

સંબંધક, સંબંધકર્તા, *adj.* [સંબંધ+S. कृ to do.] Connecting. 2. Relating; concerning. 3. Connected.

સંબંધી, *adj.* [S. संबंधिन्.] Connected with. 2. Relating or belonging to. 3. *s. m. f. n.* A kinsman; a relative.

સંબંધી સર્વનામ, *s. n.* [સંબંધી & S. सर्वनाम a pronoun.] A relative pronoun.

સંબલ, *s. n.* [S.] Provisions for a journey; viaticum.

ધાંખ રાને મને થઇ, જાણ્યું સંબલ થાયે હેમ.—ભાલણ.

સંબોધન, *s. n.* [S. *fr.* संबुध् to know.] Addressing; calling. 2. Explaining; instructing. 3. The Vocative case (in Gram).

સંબોધવું, *v. t.* [See above.] To call; to address.

સ્વામીએ સંબોધી નારી ઓખાએ ચિત્રલેહા મૂકી વિચારી.
—પ્રેમાનંદ.

સંબોધિત, *adj.* [See સંબોધન.] Instructed; explained. 2. Addressed; called.

સંભર, Same as સંભર *q. v.*

પરમાત્મા જલકોપ સદૈવ સંભર ભર્યો છે.—કલાપિ.

સંભવ, *s. m.* [S. *fr.* संभू to arise.] Probability; likelihood; possibility. 2. Evident congruity; consistency. 3. Origin; birth; production. 4. Equivalence.

Id. સંભવ હોવો-રહેવો To be possible.

સંભવવું, *v. i.* [See above.] To be probable; to be likely. 2. To consist suitably; to be consistent. 3. To originate; to arise.

સંભવિત, *adj.* [See સંભવ.] Probable; likely; possible.

સંભળાવવું, *v. t.* [See સાંભળવું.] To cause to hear. 2. To inform; to make known. 3. To utter or deliver (a speech, a lecture, etc.). 4. To abuse. 5. To taunt.

Id. બે શબ્દ સંભળાવવા To use abusive language. 2. To remonstrate. 3. To request in humble terms. 4. To taunt.

સંભળાવું, *v. i.* [See સાંભળવું.] To be heard. 2. To be reported.

સંભાર, *s. m.* [S. *fr.* संभृ to collect.] Salt and spices powdered and used in stuffing pickles with. 2. Requisites; apparatus, etc., required for any act. 3. Wealth; affluence. 4. Multitude; heap.

સંભારણું, *s. n.* [See સંભારવું.] A token of remembrance; a momento; a keepsake. 2. A memorial. 3. A gift for fame. 4. Remembrance.

Id. સંભારણું રહેવું To be a token of remembrance. સંભારણું રહે એવું કરવું To do a work whereby one's memory will be perpetuated.

સંભારવું, *v. t.* [See સ્મરણ.] To remember.

સંભારિયું, } સંભારીઉં, } *adj. m. f. n.* [સંભાર + વાળું having.] Mixed with powdered salt and spices. 2. Fit to be spiced.

સંભાવના, *s. f.* [See સંભવ.] Possibility; the sense expressed by the Potential mood. 2. Respect; respect shown in welcoming a guest.

સંભાવિત, *adj.* [See સંભવ.] Possible; probable. 2. Respectable; honoured; esteemed.

સંભાવ્ય, *adj.* [See સંભવ.] Probable; likely; possible. 2. Capable; suitable. 3. Potential.

સંભાષણ, *s. n.* [S. *fr.* संभाष् to converse.] A conversation; a discourse.

સંભાષિત, *adj.* [See above.] Addressed; said; spoken.

સંભાળ, *s. f.* [See સંભાળવું.] Care; heed. 2. Protection; taking care of.

Id. સંભાળ લેવી-રાખવી To take care of. -ની સંભાળ નીચે Under the care of.

સંભાળવું, *v. t.* [સમ્+S.भाल the forehead.] To take care of. 2. To protect; to preserve. 3. To be cautious; to be careful; to take care.

સંભાળાવું, *v. i.* [See above.] To be taken care of. 2. To be protected; to be preserved. 3. To be able to take care of. 4. To be able to protect or preserve.

સંભૂયસમુત્થાન, *s. n.* [S. संभूय united+समुत्थान active occupation.] Partnership in trade.

સંભોગ, *s. m.* [S. *fr.* संभुज् to enjoy.] Enjoyment. 2. Sexual enjoyment; copulation.

સંભોગી, *adj.* [See above.] Enjoying.

સંભ્રમ, *s. n.* [S. *fr.* संभ्रम् to roam.] Wild thoughts; ravings. 2. Confusion; agitation. 3. Fear; fright. 4. Error; ignorance.

સંભ્રાંત, *adj.* [See above.] Confused. 2. Frightful. 3. Mistaken; ignorant. 4. Flurried.

સંમત, *adj.* [See સંમતિ.] Approved of. 2. Agreed or assented to. 3. *s. m.* Approval; consent. 4. Agreement.

માંહે સંમત છે હરિવંશ તણો.—ગિરિધર.

સંમતિ, *s. f.* [S. *fr.* संमन् to agree.] Assent; approbation; approval; consent. 2. Concurrence; agreement.

Id. સંમતિ લેવી-મેળવવી To get the approval or sanction of. સંમતિ આપવી To give one's approval or sanction.

સંમર્દ, *s. m.* [S. *fr.* संमृद् to crush.] Hard fighting. 2. A great war. 3. Friction; rubbing. 4. Jostling in a crowd. 5. A crowd.

સંમાન, *s. n.* [S. *fr.* संमन् to respect.] Honour; respect.

સંમાર્જની, *s. f.* [S. *fr.* संमृज् to wipe off; to sweep.] A broom.

સંમિશ્ર, *adj.* [S. *fr.* सम् well + मिश्र mixed.] Mixed together; intermixed.

સંમિશ્રણ, *s. n.* [See above.] A mixture; a blending.

સંમિશ્રિત, Same as સંમિશ્ર *q. v.*

સંમુખ, *adj.* [સમ્ + S. मुख the face.] Facing; face to face; opposite. 2. Fronting; confronting.

સંમેલન, *s. n.* [S. *fr.* संमिल् to meet together.] A gathering; a meeting. 2. A session (of a conference). 3. A conference.

સંમોહ, *s. m.* [S. *fr.* संमुह् to be infused.] Infatuation; bewilderment; confusion. 2. Ignorance; folly. 3. Fascination.

સમ્યક્, *adv.* [S.] Well; properly; correctly; rightly; truly.

સમ્રાટ, *s. m.* [S. सम्राट् *fr.* सम्राज् a universal lord.] A paramount sovereign; a universal lord. 2. A king; a lord. 3. A leader; a chief.

સમ્રીત, Same as **સ્મૃતિ** *q. v.*

સય, Same as **શત**, **સો** *q. v.*

સર, *s. n.* [S. सरस्.] A lake; a pond. 2. [S. शिरस्.] The head. 3. [S.] An arrow. 4. [S.] A necklace; a string. 5. *s. m.* The amount of interest calculated in dokadas (દોકડા) at one per cent per mensem. 6. *adj.* Chief. 7. *adv.* and *prep.* [P.] According to; following.

Id. સર કરવું To conquer. સર સાંધવી To do accordingly.

તે સર સમીપ જાય છુડે જન આઝા.—સામળ.

રૂડે ચાંદલે રમ્ય કલંક, તેવા તમે સર ઉરે રે.-ગો. મા. ત્રિ.

સરઇયો, *s. m.* [S. सुरभि fragrant.] One who sells perfumery; a perfumer.

સરકજ, *s. f.* Reins (of a horse).

સરકટ, *s. n.* [સર+S. काष्ठ wood.] An arrow-stick. 2. A bundle of firewood. 3. A species of coarse grass or reed.

સરકણું, *adj. m. f. n.* [See **સરકવું**.] Slippery. 2. Smooth. 3. *s. n.* Slipperiness.

સરકવું, *v. i.* [S. सृ, सर् to move.] To move. 2. To slip; to slide. 3. To slip away; to run away stealthily; to slink off; to sneak away.

Id. સરકી જવું To slip away; to slink; to sneak off.

તેણે કહ્યું, " સરકો સહુ, એક મંત્ર હું પાસે. "—દયારામ.

સમજી સખા સરકી ગયા, મહારાજ.—દયારામ.

સરકસ, Same as **સરગસ** *q. v.*

સરકાર, *s. f.* [P. *fr.* सर the head+कार doing.] The Government; the supreme power or authority. 2. A mistress; a sweetheart. 3. *s. m.* The administrator of a government; the supreme magistrate; a sovereign. 4. A fool.

Id. સરકાર દરબારે ચઢવું To appeal to law; to sue. શ્રીમંત સરકાર His Highness.

Prov. સરકારનાં ઘોડાં કાંઇ ભૂખે મરવાનાં નથી A great man's dependents are never in trouble. જે જાય સરકાર, તેનાં જાય ઘરબાર The expenses at law are ruinous; law licks up all. સરકારદરબારના અવળા પગ Justice is blind; the more the law, the less the justice.

સરકારી, *adj.* [See above.] Relating to Government; connected with Government; governmental 2. Belonging to many; public. 3. Official.

Id. સરકારી રસ્તો A public road. સરકારી માણસ A man familiar with affairs at a king's court; a man of influence at a king's court; a high officer. સરકારી રીતે Officially.

સરકાવવું, *v. t.* [See **સરકવું**.] To push; to move a little. 2. To put in stealthily.

સરકાવું, *v. i.* [See **સરકવું**.] To be moved; to be pushed.

સરકિયું, **સરકીઉં**, } *s. n.* [See **સરકવું**.] A sliding knot.

સરકો, *s. m.* [S. सरक spirituous liquor. P. सिरकह्-] Vinegar.

Id. સરકાનો તેજાબ Acetic acid.

સરખ, Same as **સરકજ** *q. v.*

ઘોડાની સરખ તાણતાં નાગવાળાનો વેઢ પાણીમાં પડી ગયો.
—હ. પ્રે. ત્રિ.

સરખાઇ, *s. f.* [સરખું+આઈ a suffix forming a noun.] Similarity; likeness. 2. Suitability; fitness. 3. Opportunity; occasion.

સરખાપણું, *s. n.* [સરખું + પણું a suffix forming a noun.] Similarity; likeness. 2. Equality. 3. Uniformity. 4. Fitness. 5. Level; plainness.

સરખામણી, *s. f.* [See **સરખાવવું**.] Comparison.

સરખાવવું, *v. t.* [See **સરખું**.] To compare. 2. To contrast.

સરખાવાવું, *v. i.* [See **સરખાવવું**.] To be compared. 2. To be contrasted.

સરખું, *adj. m. f. n.* [S. सदृश *fr.* स equal+ दृश् to see.] Equal. 2. Like; similar. 3. Uniform 4. Fit; suitable. 5. Level; plain.

Id. સરખી નજર Impartiality. નહિ સરખું Very little. નહિ સરખું થઈ જવું To vanish; to disappear નહિ સરખું કરવું To annihilate.

સરખેસરખું, *adj. m. f. n.* [Redup. of સરખું.] Equally matched. 2. *s. m. f. n. pl.* Equals.

સરગ, Same as સ્વર્ગ *q. v.*

સરગવાની સિંગ, *s. f.* Name of a vegetable; the fruit of the Moringa tree.

સરગવો, *s. m.* The name of a tree. Moringa pterygosperma. N. O. Moringæ.

સરગસ, *s. n* [P. शहरगस्त going round.] A procession. 2. A show; a spectacle. 3. [Eng.] A circus.

Id. સરગસ ચઢવું–ચઢાવવું To form and start a procession. 2. To set going; to begin. 3. To expose to public ridicule.

સરઘસ, Same as સરગસ *q. v.*

સરઘાસ, *s. n.* Name of a kind of grass. Imperata arundinacea. N. O. Graminaceæ.

સરંગ, *s. m.* A boatswain. 2. *s. f.* Same as સુરંગ *q. v.*

સરજણ, *s. n.* [S. सर्जन *fr.* सृज् to create.] Creation; the act of creating.

સરજણહાર, *s. m.* [સરજણ+S. कार a doer.] The Creator; God.

સરજનહાર, Same as સરજણહાર *q. v.*

સરજવું, } **સરજાડવું**, } *v. i.* [See સરજણ.] To create; to make; to produce; to bring into being.

સરજાડાવવું, *v. t.* [See સરજણ.] To cause to create; to get created.

સરજાવવું, Same as સરજવું *q. v.*

સરજાવાવવું, Same as સરજાડાવવું *q. v.*

સરજાવાવું, *v. i.* [See સરજણ.] To be created; to be produced.

સરજીત, *s. f.* [સર chief+S. जित a victory.] A great victory; a great success. 2. Same as સુર્જિત *q. v.*

સરજોરી, *s. f.* [સર the head+P. जोर strength.] Force; violence. 2. Insubordination; defiance; disobedience. 3. A mutiny.

Id. સરજોરી વાપરવી–કરવી To compel; to force.

સરંજામ, *s. m.* [P. सरंजाम् end; result.] Materials; articles; implements; apparatus. 2. Furniture; things or articles appertaining unto or necessary for. 3. Completion.

Id. સરંજામ ઉતરવું To be completed.

સરડકો, *s. m.* [સરડ imit+S. कार doing.] Breathing in audibly.

સરડવું, *v. t.* [See સર a string.] To connect closely and tightly (several bamboos) by means of a cord or rope.

સરડો, *s. m.* [S. सरटु a lizard.] A chameleon.

સરણ, *s. n.* [See સરવું.] Going; flowing; proceeding.

સરણાઇ, *s. f.* [સ્વર + S. नाली a tube.] A kind of bugle; a fife.

સરણિ, } **સરણી**, } *s. f.* [S.] A path; a course; a way; a road. 2. Arrangement; mode.

સરંડ, *s. n.* [S.] A bird. 2. *s. m.* A libertine; a dissolute man.

સરત, *s. f.* [See શરત.] A wager; a bet; a stake. 2. A condition; a stipulation. 3. An agreement; a provision. 4. Remembrance; recollection. 5. Attention. 6. A horse-race.

Id. સરત મારવી–બકવી To lay a wager. સરત રહેવી To remember. 2. To be attentive. સરત કરવી To stipulate. 2. To make an agreement. સરત રમવી To gamble. સરતનો ઘોડો A race-horse. સરતનું ચક્કર A race-course.

સરતા, *s. f.* [See સુરતા.] Recollection; remembrance. 2. Attention.

સરતી, *adj.* [See સરત.] Belonging to or meant for the races.

બહુ દોડે તું સરતી ઘોડો તેની આગળ શું જ દોડશે.—નર્મદ.

સરદાર, *s. m.* [સર the head+P. दार having.] A leader; a chieftain. 2. A commander; a general. 3. The principal; the head. 4. A chief.

સરદારી, *s. f.* [See above.] Command. 2. Leadership; chieftainship. 3. The office or duties of a chief. 4. Headship.

સરદી, *s. f.* [See શરદી.] Coldness; dampness. 2. Morbid cold. 3. Chill.

સરદે, *adj.* [સુ good + S. हृदय the heart.] Soft-minded; kind-hearted.

સરનશીન, *adj.* [સર the head+P. निशस्त to sit down.] Chief; principal. 2. *s. m.* A president; a chairman.

સરનામાનું, } **સરનામાવાળું**, } *adj. m. f. n.* [સરનામું+નું of, વાળું having.] Addressed to.

સરનામું, *s. n.* [સર the head + P. नामह् a name.] A superscription; the address (of a person or letter).

સરપંખો, *s. m.* Name of a plant. Tephrosia purpurea. N. O. Leguminosæ.

સરપટ, *s. m.* Name of a plant. Hygrophila Terpyllum. N. O. Acanthacæ.

સરપણ, *s. n.* Fire-wood; fuel.

સરપંચ, *s. m.* [સર + પંચ arbitration.] The head of a body of arbitrators; the umpire; a head juror; a head assessor.

સરપાવ, *s. m.* [P. सरापा from head to foot.] A present; a gift (generally of a turban or dress of honour).

Id. સરપાવ કરવો-આપવો To present with a dress of office or honour. 2. To approbate.

સરપેચ, *s. m.* [સર+પેચ a fold.] An tuft of jewels, etc. (generally worn on the head).

સરપોશ, *s. n.* [P.] A cover; a lid.

સરફરાજ, *adj.* [See below.] Famous; celebrated; eminent.

સરફરાજી, *s. f.* [P. सफराजी exaltation *fr.* सर the head +अफ़ूराख़्तन् to exalt.] Recommendation. 2. Advancement; promotion; exaltation. 3. Distinction; eminence.

સરબત, Same as **શરબત** *q. v.*

સરબતી, Same as **શરબતી** *q. v.*

સરબંદી, *s. f.* [સર + S. बंध् to bind.] A guard. 2. An army which guards a fort.

સરભર, *adj.* [સર the head + S. भृ to fill.] Equal. 2. Equal in value. 3. At par.

Id. સરભર ખાતું An account in which the credit and the debit sides are equal.

સરભરા, *s. f.* Hospitality; entertaining a guest.

Id. સરભરા કરવી To receive, as a guest.

ખુશ થાય એવી સરભરા ઉત્તમ પ્રકારે કરવી ઘટે છે.—કે. હ. ક્ષુ.

સરમ, Same as **શરમ** *q. v.*

સરમોઉં, *s. n.* Same as **સરમીઓ** *q. v.*

સરમીઓ, *s. m.* [See કરમ.] A small intestinal round worm.

સરમુખત્યાર, *adj.* [સર + P. मुखत्यार empowered. Fully empowered.

સરમુખત્યારી, *s. f.* [See above.] Full power.

સરયુ, **સરયૂ**, } *s. f.* [S.] Name of a river on which Ayodhya is situated.

સરલ, Same as **સરળ** *q. v.* 2. *s. n.* Name of a kind of pine tree.

સરલતા, Same as **સરળતા** *q. v.*

સરલતેલ, *s. n.* [સરલ+S. तैल oil.] Turpentine.

સરવ, *s. m.* [P. सर्व्] A cypress tree. 2. Same as **સર્વ** *q. v.*

એ રીતે ફૂદા સાહસથી સરવને વારતા ત્યાં આવી પહોંચ્યા. —કે. હ. ક્ષુ.

સરવડિયાં, **સરવડીઆં**, } *s. n. pl.* [Redup. of S. वर्षा rain *fr.* वृष् to rain.] Showers of rain coming at intervals.

સરવડું, *s. n* Same as **સરવડીઆં** *q. v.*

કદીક જલદ વૃષ્ટિ સરવડાંની કરે છે.—દલપતરામ.

સરવણું, *adj. m. f. n.* [S. श्रवण name of a Brahmana.] Wandering; travelling; frequenting.

સરવર, **સરવરિયું**, **સરવરીઉં**, } Same as **સરોવર** *q. v.*

સરવસ, *s. n.* [See **સર્વસ્વ**.] All; everything.

સરવા, *s. m. pl.* [S. आसार a shower of rain.] Showers of rain.

સરવાણી, *s. f.* [S. स्रवण a stream; a spring *fr.* स्रु to flow.] A spring of water.

સરવાયું, *s. n.* [See **સરવાળો**.] A balance-sheet. 2. The yearly balance. 3. The summing up of accounts. 4. The sum total.

Id. સરવાયું કાઢવું-કરવું To make a summary of an account. 2. To find the net profit or loss of an account.

સરવાળે, *adv.* [See below.] In total; in the end.

Id. છેવટ સરવાળે-આખર સરવાળે-જતે સરવાળે As the sum total of a long account. 2. In the long run; in the end.

સરવાળો, *s. m.* [સર્વ + S. वल् to turn.] Addition; a sum. 2. The total; the whole amount added up.

Id. સરવાળો બાંધવો-કરવો To determine the sum total; to add together.

સરવી, *adj. f.* [See **શ્રવણ**.] Still; spoken at a high pitch. 2. Sharp at hearing.

સરવું, *v. i.* [S. सृ, सर् to move.] To move. 2. To slip; to slide. 3. To go smoothly. 4. To be accomplished; to be effected 5. To serve the purpose of. 6. *adj. n.* [See **શ્રવણ**.] Having keenness of hearing; keen in hearing. 7. Shrill; spoken at a high pitch.

Id. કામ સરવું અર્થ સરવો To be accomplished or effected (of a wish or an object). ગરજ સરવી To be supplied (said of a want).

Prov. ગરજ સરી, ને વૈદ્ય વેરી A gig to the doctor, when cured.

જોત જોતામાં સરી ગિરિથી.—બ્રિ. પે. બ્રિ.

સરવે, Same as સર્વે *q. v.* 2 *adj. m.* Same as સરવો *q. v* (in the locative or instrumental case.)

સરવે સાદે સ્વર કર્યે, એ હું છું ઉધાડ.—સામળ,

સરવો, *s m.* [S. स्रुव a sacrificial ladle.] A wooden ladle made for offering ghee to the god Fire. 2. A generous man. 3. An earthen pot. 4. *adj. m.* Shrill;spoken at a high pitch. 2. Keen or sharp at hearing.

સરસ, *adj.* [S. श्रेयस् greater.] Excellent. 2. Capital; fine; good. 3. Surpassing. 4. Exceeding; more; greater; larger. 5. Beautiful; charming. 6. [સ with + S. रस juice; taste.] Having a delicious juice; juicy. 7. Tasty; sapid. 8. *s. m.* Glue; a viscous substance. 9. A kind of tree having fragrant flowers.

Id. સરસ રીતે In an excellent manner. સરસ તોળવું To weigh and give more than the exact weight.

શુક તણા મુખથી સરસ તે, પડ્યું પૃથ્વીમાંય.—રત્નેશ્વર.

સરસંદેશો, *s. m.* [સર the head + S. संदेश a message.] A message of general information.

સરસર, *adv.* [Redup. of સરવું.] Sliding hastily. 2. Slipping quickly. 3. Imitative of the rustling of a snake in motion. 4. Imitative of the sound of slipping, sliding, gliding, rustling, etc. 5. *s. f.* Name of a game for children, generally known as ખારોપાટ.

સરસવ, *s. m.* [S. सर्षप.] Rape-seed ; a species of mustard. Brassica campestris. N. O. Cruciferæ.

સરસાઇ, *s. f.* [સરસ + આઇ a suffix forming a noun.] Superiority; ascendancy. 2. Rivalry; competition.

Id. સરસાઇ કરવી To compete. સરસાઇ કરવી-મેળવવી-ભોગવવી To gain superiority over; to be superior to.

એમાં તે શું સરસાઇ રે.—મ. બ. વે.

સરસામાન, *s. m.* [P. *fr.* सर an expletive + सामान furniture.] All things; all kinds of things.

સરસાસરસી, Same as સરસાઈ *q. v.*

સરસિજ, *s. n.* [S. सरसि in a lake *fr.* सरस् a lake+जन् to be produced.] A lotus flower.

સરસિયું, *s. n.* [See સરસવ.] Rapeseed-oil. 2. *s. n.* [See સરવું.] Name of a small kind of worm.

સરસી, Same as સરસાઇ *q, v.*

સરસીઉં, Same as સરસિયું *q. v.*

સરસીધું, *s. n.* [સર+સીધું articles of food.] Articles of food and all other requisites for preparing food.

સરસીફારસ, *s. f.* [સર + સીફારસ recommendation.] Recommendation in various ways; influence.

સરસું, *adv. m. f. n.* [S. सदृश like.] With; along with. 2. In contiguity with. 3. *adj. m. f. n.* [See સરસ.] Relishing; lovable; enjoyable. 4. Enjoying; making merry.

Id. છાતી સરસું ચાંપવું To press to one's bosom: to embrace 2. To give comfort; to comfort. સરસું બેસવું To sit close to.

સરસુબો, *s. m.* [સર the head + સુબો a governor.] A chief officer in charge of a district or a division: a revenu commissioner.

સરસુબાની એટલે મહેસુલખાતાના વડાની જગ્યાએ.—હ. ઠા. કાં.

સરસ્યું, Same as સરસું *q. v.*

સરસ્યો રહી સંસારમાં, મન રાખે હરિ પાસ.—હ. ઠા. કાં.
સંસારમાં સરસ્યો રહે, મન માહારી પાસે.—નરસિંહ.

સરસ્વતી, *s. f.* [S.] The goddess of speech, music, and language generally. 2. Speech. 3. A Veda, Shastra, or any Sanskrit writing. 4. Learning. 5. Name of a river. 6. Abusive language.

દેવતા વાણીની નિત્યે બાંય ઝાલે સરસ્વતી.—મ. ન. દ્વિ.

સરસ્વતીદાન, *s. n.* [સરસ્વતી+S. दान giving.] Instruction; teaching.

સરસ્વતીપૂજન, *s. n.* [સરસ્વતી+S.पूजन worship.] The worship of account-books by traders on the last day of the Hindu year.

સરહદ, *s. f.* [સર the head + હદ a limit.] Frontiers; the boundary; the confines.

સરહદી, *adj.* [See above.] Pertaining or belonging to the frontiers; relating to the boundary.

સરળ, *adj.* [S सरल.] Straight; direct. 2. Easy. 3. Frank; candid. 4. Upright; sincere; honest. 5. Simple; artless.

Id. સરળ રીતે In a straightforward manner; frankly. 2. Easily. સરળ સ્વભાવ A frank disposition; open-heartedness. સરળ કામ An easy work. એનું કામ તો સરળ He works honestly.

સરળતા, s. f. સરળપણું, s. n. [સરળ + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Straightness. 2. Facility. 3. Frankness; candour; open-heartedness. 4. Uprightness. 5. Simplicity; artlessness. 6. Easiness.

સરા, s. f. [P.] A street. 2. A caravancy. 3. Time; the season. 4. Harvest-time. 5. The season or period of peculiar fitness or greatest prevalence. 6. [S. सृ to flow.] A stream or current of water.

Id. લગ્નસરા The season of the greatest prevalence of marriages; the marriage season.

સરાક, s. f. A pricker; a thorn.

સરાકતી, adj. f. [Ar. शराकत partnership.] Requiring a payment of tax, though held by grant (of land).

સરાગ, adj. [સ + S. राग colour; affection.] Having a peculiar colour; coloured; tinted; tinged. 2. Having a red colour. 3. Impassioned; full of love; enamoured. 4. Same as સરાક q. v.

મે'ક માધુરી મોગરે, ફૂલ્યાં ફૂલ સરાગ.—ડારેકો.

સરાટ, s. f. [See સરવું.] Relish; a palatable smell.

સરાડે, adv. [See સરાણ.] Moving; a-going.

Id. સરાડે ચઢવું To be going on; to be moving; to be begun. સરાડે પાડવું-ચઢાવવું To set a-going; to move; to set in motion; to begin.

Prov. એક ચૂડી સરાડે ચઢી One business is after all finished.

જ્યાં જુવે હરિ દૃષ્ટે પડે, ત્યારે ભક્તિ સરાડે ચડે.—અખો.

સરાણ, s. f. [S. शाण.] A whet-stone; a grindstone.

સરાણિયો, શરાણીઓ, s. m. [See above.] One who sharpens edged tools. 2. A cutler.

સરાણે, Same as સરાડે q. v.

સરાંઠી, s. f. A cotton-stick.

સરાધ, Same as શ્રાદ્ધ q. v.

સરાધરા, adv. [S. सर्वाधार the support of all.] From the beginning to the end.

સરાધિયાં, Same as શરાધીઆં, શ્રાદ્ધિયાં q. v.

સરાપ, Same as શાપ q. v.

સરાફ, s. m. [Ar. सिर्राफ़.] A money-changer. 2. A banker; a shroff; one who deals in money.

સરાફી, s. f. [See above.] The business of a shroff or a banker; banking; money-changing. 2. adj. Relating to a shroff. 3. Mercantile; commercial. 4. Exact; accurate.

Id. સરાફી ધંધો An exact trade; a trade in which there are no secrets, and nothing is concealed from the purchaser. 2. Banking.

સરાબ, s. m. [See શરાબ.] Vinous or spirituous liquor; wine.

સરામણ. s. n. સરામણી, s. f. [See સરાવવું.] An emolument for the performance of Shraddha ceremony.

સરામણું, s. n. Protection.

કોણ પે'લો જાય માંહે વલ્લભ સરામણે જ.—વલ્લભ.

સરાર, adv. [See સરેરાસ.] From one end to the other. 2. Rushing headlong.

ખાળતો ખળે ન ખાળ્યો સબૂચો સરારમાં.—વલ્લભ.

સરાવ, s. m. સરાવલું, s. n. [S. शराव+લું dim.] An earthen dish; a saucer. 2. Sounding; making a noise.

સરાવવું, v. t. [See સરવું.] To cause to offer funeral cakes to the manes of the deceased. 2. [See સારવું.] To cause to bore a hole. 3. To anoint.

Id. શ્રાધ સરાવવું To perform ceremonies for the benefit of the souls of deceased ancestors.

પાસેના સગાને કેટલાક દિવસ સરાવવું પડે છે.—હ. દા. કાં.

નેહનું નયણે કહો તો કાજળ સરાવું.—ગોપાળ.

સરાવાવું, v. i. [See above.] To be offered (of funeral cakes to the manes of the dead).

સરાવું, v. i. [See સરાવવું.] To be anointed. 2. To be made better. 3. To be delighted; to be pleased.

વિપ્ર બોલાવી સ્વસ્તિવાચન કરી, રોહિણી નયન સરાણી.
—દયારામ.

સરાસર, adv. [સર the head+આશરો a guess.] In the average; as an average or mean. 2. Approximately.

સરાસરી, s. f. [See above.] The average; a proportionate quantity. 2. adj. Average; proportionate. 3. Approximate. 4. Same as સરાસર q. v.

સરાહ, *s. f.* Praise; eulogy. 2. Same as સરા *q. v.*

સરાહવું, *v. t.* To praise; to increase the glory of.

સરાહી, *adj.* Fit to be praised or admired; admirable; charming.

ધનવંતી રિસાઇ, સરાહી અલંગા.—વલ્લભ.

સરિગત, Same as શરીગત *q. v.*

સરિત, **સરિતા**, *s. f.* [S. *fr.* सृ, सर् to move.] A river.

સરિયત, Same as શરેત *q. v.*

સરિયાણ, **સરિયામ**, *adj.* [Ar. *fr.* शारिअ a road+आम् public.] Straight; direct. 2. Evident; plain; apparent; obvious. 3. Public; open to all; accessible to the public.

Id. સરિયામ માર્ગ-રસ્તો A public road.

સરિયો, *s. m.* [See સળી.] A rod; a bar. 2. A stock of corn.

સરીઅત, Same as શરેત *q. v.*

સરીકાર, Same as શ્રીકાર *q. v.*

સરૂં, *adj. m. f. n.* [See સારૂં.] Having relish; palatable. 2. [S. सृ सर् to move.] An adjectival suffix added to Gujarati adverbs of place, showing " direction towards ".

જાઓ ને આવ્યા રે, વહાલજી, ત્યાં સરા રે.—નરસિંહ.

ગરૂડે પાંખે કરી માર્યો પછી નાઠો ત્યાં સરો.—ભાલણ.

સરૂ, Same as સરવ *q. v.* 2. Same as શરૂ *q. v.*

સરૂપ, *s. n.* [સુ good+S. रूप a form.] A beautiful form. 2. Same as સ્વરૂપ *q. v.* 3. *adj.* [સ+S. रूप a form.] Having a form common with another; like; resembling; similar. 4. Having beauty; beautiful; handsome.

સરૂપતા, *s. f.* [સરૂપ+S. ता a suffix forming a noun.] Likeness; similarity. 2. Assimilation to the Deity (being one of the four kinds of absolution). 3. Beauty; handsomeness.

સરેતોરે, *adv.* [સર a necklace+તોરો a plume.] Pompously; triumphantly. 2. Boldly.

સરેરાસ, Same as સરાસરી *q. v.* 2. *adv.* Evenly; uniformly.

સરેશ, *s. m.* [See સરસ.] Glue; a viscous fluid.

સરૈયો, *s. m.* [See સરઇયો.] A perfume vendor.

સરોખડો, *s. m.* Calcareous earth.

ભાવનગરનો ભૂતડો અથવા સરોખડો.—હ. દા. કાં.

સરોજ, *s. n.* [S. *fr.* सरस् a lake+जन् to be produced.] A lotus-flower.

સરોજિની, *s. f.* [See above.] A lotus-plant.

સરોડવું, *v. t.* [See સર a string.] To tie the freed end of the tether of one animal to the neck of another so as to prevent them from going astray. 2. [See સરાંઠી.] To untie and scatter (bundles of grass).

સરોડું, *s. n.* [See સરાંઠી.] A reed or stock of juwar or other plants. 2. A bit of a juwar or millet stock placed in a spinning wheel.

સરોતરી, *adj.* [સારૂં+S. उत्तर better.] Just; impartial. 2. Exact; right.

ભાઇઓ તમે સરોતરી ન્યાય કરજો.—હ. દા. કાં.

સરોદો, *s. m.* [સર + S. उदय a rise.] The art of foretelling by means of the manner of breathing. 2. The art of managing the breath. 3. A fiddle; a violin. 4. A nut-cracker.

સરોરૂહ, Same as સરોજ *q. v.*

સરોવર, *s. n.* [સર a lake + S. वर great.] A large lake; a lake.

સરોષ, *adj.* [સ + S. रोष anger.] Angry; wrathful. 2. Enraged. 3. *adv.* Angrily; wrathfully.

સર્ગ, *s. m.* [S. *fr.* सृज् to create.] Creation. 2. The inventive power; originality. 3. A chapter or part of a poem; a canto. 4. Abandonment.

સર્જન, *s. n.* [See above.] Abandoning; quitting. 2. Creating. 3. Voiding.

સર્જનહાર, *s. m.* [સર્જન + S. कार doing.] The creator.

સર્જવું, *v. t.* [S. सृज् to create.] To create; to produce.

સર્જાવવું, *v. t.* [See above.] To get created; to cause to produce.

સર્જાવું, *v. t.* [See સર્જવું.] To be produced; to be created. 2. To be destined; to be meant.

સર્જિકા, *s. f.* [S.] Natron. 2. An alkali.

સર્જિકાક્ષાર, Same as સાજીખાર *q. v.*

સર્જિત, *adj.* [See સર્જવું.] Created. 2. Destined.

સર્પ, *s. m.* [S. *fr.* सृप् to move.] A serpent; a snake. 2. *adv.* [S. सृप्, सर्प् to run.] Quickly; speedily.

હાપ્ય હાપ્ય દુઃખ દૈન્ય શાણા સર્પ સર્પતો—વલ્લભ.

સર્પણ, Same as સાપણ *q. v.*

સર્પદંશ, *s. m.* [સર્પ + S. दंश a bite.] A serpent-bite.

સર્પવું, *v. i.* [See સર્પ.] To creep; to go quickly; to run.

સર્પાકાર, *adj.* [સર્પ +S. आकार a form.] Circular. 2. *s. m.* A circle.

સર્પિણી, Same as સાપેણ *q. v.*

સર્વ, *adj.* [S.] All; every. 2. Complete; entire; whole. 3. Everything.

Id. સર્વ હક્ક સ્વાધીન All rights reserved.

Prov. સર્વ નાનાથી મોટું થાય છે From childhood we grow to manhood. સર્વ પાલખીએ બેસનાર હોય, તો પછી ઉંચકે કોણ ? If wishes were horses, then beggars would ride.

સર્વકાલીન, *adj.* [સર્વ + S. काल time.] Perpetual; lasting for all time.

સર્વગામી, *adj.* [S- सर्वगामिन्.] All pervading; omnipresent.

સર્વજ્ઞ, *adj.* [સર્વ+S. ज्ञा to know.] All-knowing; omniscient. 2. *s. m.* The Supreme Being.

સર્વજ્ઞતા, *s. f.* [સર્વજ્ઞ + S. ता a suffix forming a noun.] Omniscience.

ઇશ્વરની સર્વજ્ઞતા તે વિંધ્યા સુવિચાર—દ. દુ. ચા.

સર્વણી, *s. f.* [See સરાવવું.] The ceremony of Shradhha, connected with the funeral rites.

Id. સર્વણી આપવી To present a Brahmana with bedding, etc., on the thirteenth day after death.

સર્વતોભદ્ર, *s. n.* [S. *fr.* सर्वतस् on all sides *fr.* + भद्र auspicious.] A mystical diagram painted on a cloth intended to cover an alter 2. A temple or palace having entrances opposed to the several points of the compass. 3. A form of military array, e. g. the square or circle. 4. A kind of charade in which the same words answer several questions. 5. A form of verse so contrived that the same meanings and words occur whether the line be read backwards or forwards or in any of several other directions. 6. *s. m.* Name of the car of Vishnu.

સર્વતોમુખ, *adj.* [S. सर्वतस् all round+मुख the face.] Of every kind; unlimited; complete. 2. *s. m.* An epithet of Shiva. 3. An epithet of Brahman. 4. The Supreme Being.

સર્વત્ર, *adv.* [સર્વ+S. त्र a suffix showing "place."] Everywhere; in all places. 2. At all times; universally.

સર્વથા, *adv.* [સર્વ+S. था a suffix showing "manner."] In every way; in every respect; by all means. 2. At all; altogether. 3. Completely; entirely; utterly.

સર્વદમન, *adj.* [સર્વ+S. दमन restraint.] All-subduing; irresistible. 2. *s. m.* An epithet of Bharata, son of Shakuntala. 3. An epithet of Shree Krishna.

સર્વદર્શી, *s. m.* [સર્વ+S. दर्शिन् seeing.] An epithet of Buddha. 2. The Supreme Being. 3. *adj.* Looking all round; omniscient.

સર્વદા, *adv.* [સર્વ+S. दा a suffix showing "time."] Always; constantly; for ever.

સર્વનામ, *s. n.* [સર્વ+S. नामन् a name.] A pronoun.

સર્વપ્રિય, *adj.* [સર્વ+S. प्रिय loved.] Beloved by all; popular.

સર્વભક્ષ, **સર્વભક્ષી**, *adj.*[સર્વ+S. भक्ष् to eat.] Eating anything indiscriminately; omnivorous.

સર્વમાન્ય, *adj.* [સર્વ+S. मान्य acceptable.] Universally acknowledged or admitted. 2. Respected by all.

સર્વરી, *s. f.* [S. सर्वरी.] The night.

સર્વવ્યાપક, **સર્વવ્યાપી**, *adj.* [સર્વ+S. व्याप् to pervade.] Universal. 2. Ubiquitous; omnipresent; all-pervading.

સર્વવ્યાપકતા, *s. f.* **સર્વવ્યાપીપણું**, *s. n.* [સર્વવ્યાપક, સર્વવ્યાપી+S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Omnipresence. 2. Universality.

સર્વશક્તિમાન, **સર્વશક્તિવાન**, *adj.* [સર્વ+S. शक्ति power+मत्, वत् having.] Omnipotent; all-powerful.

સર્વસંગ્રહ, *s. m.* [સર્વ+S. संग्रह a collection.] A general or universal collection of information; a guide; a compendium; a gazetteer.

સર્વસ્વ, *s. n.* [સર્વ+S. स्व wealth.] One's all; everything; the whole or totality of what is one's own. 2. The very essence of.

સર્વાંગ, *s n.* [સર્વ+S. अंग the body.] The whole body.

સર્વાંગમ, *s. n.* [See above.] Getting hair on all parts of the body shaved; full shaving; a clean shave.

પંચકેશ કોઇ ધરે, સર્વાંગમ કોઇ કરે.—દ. કા. કાં.

સર્વાંગસુંદર, *adj.* [સર્વાંગ+S. सुंदर beautiful.] Beautiful, charming or attractive in all parts; quite attractive; fully charming; absolutely beautiful.

સર્વાતીત, *adj.* [સર્વ+S. अतीत gone beyond.] Transgressing all; having an existence different from that of all others.

સર્વાત્મા, *s. m.* [સર્વ+S. आत्मन् the soul.] The whole soul. 2. Name of Shiva.

સર્વાધિકાર, *s. m. pl.* [સર્વ+S. अधिकार power.] All rights. 2. Full power.

સર્વાધિકારી, *s. m.* [સર્વ+S. अधिकारिन् having power.] A general superintendent. 2. An attorney. 3. A person possessing all rights.

સર્વાનુમતિ, *s. f.* [સર્વ+S. अनुमति assent.] Unanimity; assent or acceptance of all.

સર્વાનુમતે, *adv.* [See above.] Unanimously.

સર્વે, Same as **સર્વ** *q. v.*

સર્વેશ, **સર્વેશ્વર**, *s. m.* [સર્વ+S. ईश, ईश्वर god.] The Lord of all; the paramount lord.

સર્વોત્કૃષ્ટ, **સર્વોત્તમ**, *adj.* [સર્વ + S. उत्कृष्ट, उत्तम the best.] The best of all; supremely good; superlatively good.

સર્વોપયોગી, *adj.* [સર્વ+S. उपयोगिन् useful.] Useful to all.

સર્વોપરિ, **સર્વોપરી**, *adj.* [સર્વ+S. उपरि above.] The highest of all; the greatest. 2. Having paramount power. 3. Absolute; supreme.

Id. સર્વોપરિ સત્તા Absolute power; supremacy.

સલ, Same as **શિલા** *q. v.* 2. Same as **સલિલ** *q. v.*

અવાજથી સલ નીચે ભરાઇ રહેલો દેડકો ભડકીને ઉછળ્યો.
—દ. કા. કાં.

સલક્ષણું, **સલખણું**, *adj. m. f. n.* [સુ well +S. लक्षण quality.] Having good signs or qualities. 2. Prudent; wise.

સલગ, Same as **સલંગ** *q. v.*

સલગમ, *s. n.* Turnip. Brassica campestris. N. O. Cruciferæ.

સલંગ, *adj.* [S. संलग्न *fr.* सम् together + लग् to join.] Continuous; uninterrupted; without division, separation or juncture; entire; whole (as a piece of cloth, a plank, a board, etc.).

સલજ્જ, *adj.* [સ+S. लज्जा shame.] Modest; decorous; shy; coy; bashful.

સલતનત, *s. f.* [Ar. सल्तनत.] An armament; an equipment. 2. Sovereignty; kingdom.

સલપી, *s. f.* Name of a kind of fish.

સલપો, **સલફો**, *s. m.* A breath; an inspiration (as from a tobacco pipe). 2. A lump; an amount.

સલભ, Same as **સુલભ** *q. v.* 2. Same as **સુલભતા** *q. v.*

જે ભાષા નરસિંહ નાગર કવિ શોભી ગયો સલભે.—દલપતરામ.

સલવવું, Same as **સાલવવું** *q. v.* 2. *v. t.* To trouble. 3. To embarrass.

સલવાવવું, *v. t.* [See **સાલવવું**.] To get fitted (of a cot). 2. To get troubled; to get embarrassed.

સલવાવું, *v. i.* [See **સાલવવું**.] To be embarrassed; to be troubled; to be in a fix. 2. To be fixed (of a cot).

સલાટ, *s. m.* [શિલા+S. कृत, कर्त् to cut.] A stone-cutter; a stone-mason.

સલાટી, **સલાડી**, *s. f.* [See **શિલા**.] A slab of stone used as a whetstone by cobblers while working.

સલાડું, *s. n.* [See **સલાડી**.] A shoemaker's whetstone. 2. A trick to mislead other persons.

સલાબત, *s. f.* [P.] Strength. 2. Hardness. 3. Greatness.

સલામ, *s. m. f.* [Ar.] A salutation; a salaam; a bow; an obeisance.

Id. સલામ કરવી-ભરવી To make a bow. સલામ લેવી To accept a bow or salutation. સૌને મારા સલામ કહેશો Convey my best salutations to all (written in a letter).

સલામત, *adj.* [Ar. सलामत safety.] Free from danger or harm; uninjured; safe and sound. 2. That exists, remains, or endures; permanent; enduring; lasting. 3. Secure. 4. Prosperous. 5. Healthy.

Id. સલામત રહેવું To be safe. સલામત રાખવું To keep safe.

સલામતી, *s. f.* [See above.] An undisturbed condition. 2. Security. 3. A salute. 4. Health. 5. A drink to the health of. 6. Prosperity. 7. Permanence; lastingness; continuance. 8. Safety.

સલામી, *s. f.* [See **સલામ.**] A salute (by guns, banners. etc.). 2. A quitrent; a nominal rent paid to the liege lord on an estate. 3. *adj.* Held at a quitrent (of a land).

Id. સલામી ભરવી-આપવી To pay a quitrent; to pay the land-tax. સલામી આપવી To fire guns as a salute.

સલાહ, *s. f.* [Ar. सलाह् virtue.] Friendship; amity. 2. Peace. 3. Advice; counsel. 4. Reconciliation.

Id. સલાહ કરવી To make peace; to make a treaty. સલાહ આપવી To advise. સલાહ લેવી To consult.

સલિલ, *s. n.* [S. *fr.* सृ to move.] Water.

સલિતા, *s. f.* [S.] A river.

ઘન ઘન મીન તે સલિતા કેરા.—મ. બ. વે.

સલીલ, *adj.* [સ+S. लीला sport.] Sportive; wanton; amorous.

સલુક, Same as **સલૂક** *q. v.*

સલુકાઈ, Same as **સલૂકાઈ** *q. v.*

સલુણું, Same as **સલૂણું** *q. v.*

સલૂક, *s. f.* [Ar. सुलूक् behaviour.] Understanding. 2. Manners; behaviour; conduct; deportment. 3 Civility; refined manners.

પિયુ સસરાઘરનાં જન જોડે સંપ સલૂકે રહીએ રે.—નર્મદ.

સલૂકાઈ, *s. f.* [સલૂક+આઈ a suffix forming a noun.] Good behaviour. 2. Agreement.

સલૂડું, *adj. m. f. n.* Tale-bearing; gossipping; talkative.

સલૂણું, *adj. m. f. n.* [સ+S. लवण salt.] Superlatively good; best; excellent; fine; sweet; dainty.

સલો, *s. m.* Besmearing (of the ground with cowdung, etc.).

Id. સલો કરવો To cowdung the ground; to sprinkle a mixture of water and cowdung on the ground.

સલોકતા, *s. f.* [સ+S. लोक a world+ता a suf- forming a noun.] Residence with a particular deity worshipped or propitiated as the Supreme Deity; residence in the same heaven with a particular deity.

સલોકા, *s. m. pl.* [See **શ્લોક.**] Certain stanzas to be recited by the bride and the bridegroom at the marriage-ceremony.

Id. સલોકા ભણવા To recite Vedic verses.

સલ્લ, *s. m.* [S. शल्य an arrow.] A suspicion. 2. An arrow. 3. [See **શિલા.**] A stone (used to express extreme heaviness *e. g.* ભારે સલ્લ).

સલ્લગ, Same as **સલંગ** *q. v.*

સલ્લો, *s. m.* [See **શિલા.**] Fine pounded lime.

સવઈ, Same as **સવૈ** *q. v.* 2. *s. f.* A head-dress of a peon or policeman. 3. [See **સવાયું.**] Eminence; the state of being better or superior; superiority.

સવડ, Same as **સગવડ** *q. v.*

Id. સવડ કરવી To accommodate. સવડ પડવી To be convenient. સવડવાળું-સવડ પડતું Convenient.

સવત્સ, *adj.* [સ+S. वत्स a child.] Accompanied by the young one.

સવત્સા, **સવત્સી**, } *adj. f.* Same as **સવત્સ** *q. v.*

સવર્ણ, **સવર્ણું**, } *adj. m. f. n.* [S. *fr.* स common to+वर्ण colour; caste.] Having the same colour or caste. 2. Like; resembling; similar. 3. Homogeneous (of letters of the alphabet); belonging to the same class of letters, and requiring the same effort in pronunciation.

સવલવું, *v. t.* To make thin (as plants in a field thickly sown).

સવળવું, *v. i.* [સમ્+S. वल् to turn.] To roll about gently. 2. To writhe; to smart. 3. To shake (of the fist as a menace).

સવળાવવું, *v. t.* [See **સવળવું.**] To cause to roll gently. 2. To get awakened from sleep. 3. To cause to writhe. 4. To cause to stir up; to instigate.

સવળું, *adj. m. f. n.* [સમ્+S. वल् to turn.] Right; proper. 2. Agreeable.

Id. સવળું પડવું To turn out right; to turn out successful. સવળો પાસો પડવો To be lucky. સવળું લાગવું To appear through affection or partiality to be right, though really wrong (of the acts of a favourite).

સવા, *adj.* [સ+પા a quarter.] One and a quarter; 1¼. 2. [સુ+S. वात wind.] Favourable

(of the wind). 3. *s. m. pl.* A kind of flees found in the eye-lash.

Id. સવા વીસ All that is desired. 2. Well done! Bravo ! 3. Approved ! [An expression showing perfect approval.] સવા વાવો To be favourably inclined; to be favourable.

Prov. સવા મણ તેલે અંધારૂં Stygian darkness. 2. Anarchy.

સવાઇ, *s. f.* [See **સવા** one and a quarter.] More by a fourth; excess by one-fourth. 2. A charge at the rate of a rupee and a quarter for every rupee. 3. Excess. 4. Extra work. 5. Superiority. 6. A head-dress of a peon or policeman. 7. *adj. f.* Superior; eminent; better; surpassing. 8. Greater by one and a quarter.

Id. સવાઇ કરવી To be superior to; to be more glorious than.

વણ્યુ અસિ જીત થતાં કરી સવાઇ.—કે. હ. કુ.

સવાઇયો, Same as **સવાકો** *q. v.*

Prov. સવાઇયાના સો ધક્કા A very dear bargain.

સવાકવા, *s. m.* [સવા+S. कु bad+वात wind.] Favourable or unfavourable wind. 2. An accident; *vis major.*

એકલો જીતી આવે, ન લે સવાકવાને.—જીવ્રભ.

સવાકો, *s. m.* [See **સવા.**] A pice; a quarter of an anna.

સવાણ, *s. f.* [સુ + S. वर्ण the body.] Relief from pain; recovery from a distemper; ease: being at ease. 2. State of being in heat (of lower animals).

Id. સવાણે આવવું To be in heat (used in the case of lower animals).

સવાદ, Same as **સ્વાદ** *q. v.*

સવાદદાર, Same as **સ્વાદિષ્ટ** *q. v.*

સવાદિયું, } **સવાદીલું**, } *adj. m. f. n.* Same as **સ્વાદિષ્ટ** *q. v.* 2. Addicted to the enjoyment of the pleasures of taste; epicurean.

સવાબ, *s. m.* [Ar. सवाब् reward for good action.] Merit arising from virtuous actions. 2. Virtue; righteousness.

સવાયાં, *s. n. pl.* [See **સવા** one and a quarter.] The 1¼ multiplication tables.

સવાયી, Same as **સવાઇ** *q. v.*

સવાયું, *adj. n.* [See **સવા.**] More by twenty-five per cent. 2. Surpassing; excelling.

સવાયો, *s. m.* [See **સવા.**] A pice; a quarter of an anna. 2. *adj. m.* Same as **સવાયું** *q. v.*

Prov. સવાયાની ડોસી ને ઢબુઓ મુંડામણ Great toil, little gains. સવાયાના સો ધક્કા કોણ ખાય ? Who would like to do an unprofitable business ?

સવાર, *s. f. n.* [સુ+S. वार time.] Morning; dawn. 2. *s. m.* [See **સ્વાર.**] A rider; a horseman. 3. A cavalier; a trooper.

સવારી, *s. f.* [See **સ્વારી.**] A retinue; a procession. 2. A ride. 3. An invasion; an expedition. 4. A journey. 5. A passenger. 6. A dignified way of going (said out of courtesy or ironically). 7. A dignified person (said out of courtesy or ironically).

Id. સવારી ચઢવી-નીકળવી To start (of a procession). આપની સવારી આજે અહીં ક્યાંથી ? How does your honour happen to come here ?

સવારૂં, *adv. m. f. n.* [સુ+ S. वार time.] Early. 2. Betimes; in time. 2. Often.

સવારૂં સુજને, પરપુરુષ જોયેથી દુઃખ.—દયારામ.

સવાલ, *s. m.* [Ar. सुआल्.] A question; a query. 2. A request; begging.

Id. સવાલ કરવો-પૂછવો To ask a question. સવાલ પડતું Questionable. સવાલ નાખવો To make a request.

સવાલખી, } **સવાલખું**, } *adj. m. f. n.* [સવા+ S. लक्ष a hundred thousand.] Valuable.

સુંદર સજ્યા સણગાર, મદનમોહને સવાલખી રે.—દલપતરામ

સવાલચિહ્ન, *s. n.* [સવાલ+S. चिह्न a mark. The mark of interrogation.

સવાલજવાબ, *s. m. pl.* [સવાલ + જવાબ an answer.] Questions and answers. 2. A conversation.

Id. સવાલ જવાબ કરવા To enter into a heated discussion.

સવાલપત્ર, *s. m.* [સવાલ + S. पत्र a paper.] A question-paper.

સવાવું, *v. i.* [See **સવાણ.**] To be pregnant. 2. To be held; to be seized. 3. To feel agreeable or accommodating.

સવાસલાં, *s. n. pl.* [સુ + S. वासना desire. Good wishes; blessings. 2. Abject entreaties solicitations.

Id. સવાસલાં કરવાં To entreat; to solicit.

સવાસો, *adj.* [સવા one and a quarter + S. शत a hundred.] One hundred and twentyfive 125.

સવિ, Same as **સર્વ** *q. v.*

સવિતા, *s. m.* [S. *fr.* सवितृ a creator, the sun *fr.* सू to give birth.] The sun.

સવિતાઇ, *s. f.* [સવિતા + આઇ a suffix forming a noun.] Lustre; brightness. 2. Prowess; power; bravery; strength.

સવિતાઇ સેવકથી, કવિતાઇ કો કરંત.—વલ્લભ.

સવિનય, *adj.* [સ + S. विनय modesty.] Humble; modest; respectful. 2. *adv.* Modestly; humbly; respectfully.

સવિલાસ, *adj.* [સ+ S. विलास sport.] Sporting; gay; merry. 2. *adv.* Sportively; gaily; merrily.

સવિશેષ, *adj.* [સ+S. विशेष peculiar.] Possessing characteristic qualities. 2. Peculiar; extraordinary. 3. Special; particular. 4. Superior; pre-eminent. 5. *adv.* Especially; particularly. 6. Exceedingly.

સવિસ્તર, *adv.* [સ+S. विस्तार expansion.] Detailed; complete; minute. 2. *adv.* In detail; *in extenso.*

સવિસ્મય, *adj.* [સ + S. विस्मय surprise.] Surprised; astonished. 2. Doubtful.

સવે, *adv.* [See **સવા.**] Fovourably disposed. Id. સવે પડવું To be favourable; to be suitable. સવે કરવું -લાવવું To make favourable; to make suitable.

મારો કે ઉગારો બગાડ્યું લાવો સવે.—વલ્લભ.

સવેરા, Same as **સવેળા** *q. v.*

ચઢયા રે શિખર પર, ને હુવા રે સવેરા.—ભોજો.

સવેલી, *adj.* [સ+S. वेला a creeper.] Having creepers. 2. Having descendants.

સવેળા, *adv.* [સુ+S. वेला time.] In proper time; in good time.

Id. **સવેળા** ચેતવું To take precautions in good time to prevent an injury.

Prov. સવેળા સંઘરેલું સવેળા કામ આવે He that saveth his dinner, will have the more for his supper.

સવૈ, Same as **સવાઇ** *q. v.* 2. Greater in size by one and a quarter (of a particular printing type). 3. One and a quarter times.

સવૈયો, *s. m.* Name of a kind of verse. 2. A measure of Prakrita verse.

સવ્ય, *adj.* [S.] Left; not; right; left-hand. 2. Reverse; backward; contrary. 3. *s. m.* The right hand.

સવ્યઅપસવ્ય, *adj.* [સવ્ય+S. अपसव्य not left; right.] Left and right; placed to the left or right.

Id. સવ્યઅપસવ્ય કરવું To keep things to the right and left side. 2. To hide. 3. To misappropriate.

સવ્યસાચી, *s. m.* [S. सव्यसाचिन्.] An epithet of Arjuna.

સશક્ત, *adj.* [સ+S. शक्ति strength.] Strong; powerful. 2. Energetic.

સસડવું, *v. i.* [Imit.] To boil. 2. To move; to stir.

સસડાવવું, *v. t.* [Imit.] To cause to simmer; to boil. 2. To cause to move; to stir.

સસણી, *s. f.* [See **શ્વાસ.**] Hooping-cough.

સસરો, *s. m.* [S. श्वसुर.] A father-in-law.

સસલી, *s. f.* [See **સસલું.**] A female hare.

સસલું, *s. n.* [S. शश a hare+લું dim.] A hare; a rabbit.

સસલો, *s. m.* [See **સસલું.**] A male hare.

સસવું, Same as **સોસાવું** *q. v.*

સસુમાર, *s. n.* Name of a kind of an aquatic animal.

સસો, *s. m.* Same as **સસલું** *q. v.*

સસ્તાપણું, *s. n.* [સસ્તું+પણું a suffix forming a noun.] Cheapness; low price.

વળી તેનું સસ્તાપણું કેટલું.—હ. કા. કાં.

સસ્તું, *adj. m. f. n.* [See **સ્વસ્થ.**] Cheap; low-priced.

Prov. સસ્તું ભાડું ને સિદ્ધપુરની જાત્રા To buy a worthless thing at a cheap rate; spend nothing, get nothing.

સસ્સો, *s. m.* Same as **સસલું** *q. v.* 2. The sound of સ. 3. The letter સ.

સહ, *prep.* [S.] With; together with; along with; accompanied by. 2. Simultaneously; at the same time.

સહકાર, *s. m.* [S.] A fragrant sort of mango. 2. [સહ+S. कृ to do.] Co-operation; assistance; help.

સહકાર ફળ વામણો ઇચ્છે, અપંગ તરવા સિંધુ.—પ્રેમાનંદ.
વર્ણું અનાર સહકાર તણાં વખાણ.—ગુલાબી.

સહકારી, *adj.* [સહ+S. कृ to do.] Working together; co-operating; co-operative; assisting; helping. 2. *s. m. f.* A co-worker; a co-operator; a collaborator; a colleague; a helper; an assistant.

સહકારી મંડળ, } s. n. સહકારી મંડળી, } s. f. [સહકારી +S. मंडल a circle.] A co operative society.

સહકાર્ય, s. n. સહકાર q. v.

સહગમન, s. n. [સહ+S. गमन going.] Going with; accompanying. 2. The burning herself by a widow on her husband's funeral pyre; selfimmolation of a widow.

સહચર, adj. [સહ+S. चर् to move.] Accompanying; going with. 2. s. m. A companion. a friend; an associate. 3. A husband.

સહચરી, s. f. [See સહચર.] A fema'e companion. 2. A wife; a mate.

સહચાર, s. m. [See સહચર.] Accompaniment. 2. Agreement; harmony.

સહચારિણી, adj. f. Same as સહચારી q. v. 2. s. f. A wife.

સહચારી, adj. [See સહચર.] Going or living with; accompanying. 2. s. m. A husband.

સહજ, adj. [સહ+S. जन् to be born.] Born with; natural; innate; inherent. 2. Co-uterine. 3. adv. With no particular object in view. 4. Without any reason. 5. Naturally, 6. Easily; without any trouble. 7. A little. 7. In a short time; quickly.

સહજમાં, } સહજસાજ, } સહજસાજમાં, } adv. [See સહજ.] Easily; without any labour. 2. Simply. 3. A little; being insignificant. 4. In a short time: quickly. 5. Without trouble or difficulty; easily. 6. With no particular object in view. 7. Without any reason. 8. Naturally.

સહજાનંદ, adj. [સહજ+S. आनंद pleasure.] Having natural, innate, or inherent joy. 2. s m. The name of the founder of the Swaminarayana sect.

સહદેવ, s. m. [S.] Name of one of the sons of Pandu and the twin brother of Nakula

સહધર્મચારિણી, s. f. [See below.] A wife.

સહધર્મચારી, s. m. [સહ+S. धर्म duties+चर् to move.] A husband.

સહન, s n. [S. fr. सह् to bear; to suffer.] Bearing; suffering; endurance. 2. Forbearance; patience.

સહનતા, s. f. [સહન+S. ता a suffix forming a noun.] Endurance. 2. Forbearance.

સહનશીલ, adj. [સહન+S. शील character. Enduring; patient; forbearing.

સહનશીલતા, s. f. [સહનશીલ + S. ता a suff forming a noun.] Forbearance; patience. Endurance.

સહપાઠી, adj. [સહ+S. पठ् to study.] Stud ing together. 2. s. m. f. A fellow-student.

સહભોજન, s. n. [સહ+S. भोजन eating. Eating in company with friends. 2. A soc dinner.

સહરાવું, v. i. [See હર્ષ.] To be delightec

બાડી ખાઇ બે ભાઈ ફુલા, મુખ જોઇ જનની સહરાણી –દયારા

સહર્ષ, adj. [સ+S. हर्ष joy.] Glad; delig ful. 2. adv. Gladly; delightfully.

સહવર્તમાન, adv. [સહ+ S. वर्तमान् being Together with; along with; being accompa ed by.

સહવાસ, s. m. [સહ + S. वास dwellin Dwelling with. 2. Familiar intercou familiarity; acquaintance. 3. Study; practi

સહવાસી, adj. [See above.] Living toget 2. Acquainted; familiar. 3. Studying; p tising.

સહવું, v. t [S. सह् to bear.] To bea suffer; to endure. 2. To put up with tolerate.

સહસા, adv. [S. fr. सहस् force; violen Rashly; indiscreetly; precipitately; inc derately. 2. Forcibly. 3. Suddenly; all aton

Prov. સહસા કામ કરવું નહિ Do nothing haste or rashly.

સહસા સેર વિરમી.—ન. બો. દી.

સહસા મ્હેલની ટોચે બાજની પાંખ લાગતાં.—કે. હ.

સહસ્ર, adj. [S.] One thousand; 1000.

સહસ્રકિરણ, s. m. [સહસ્ર+S. किरण a r The sun.

સહસ્રગુણ, adj. [સહસ્ર+S. गुण multi tion.] A thousand-fold.

સહસ્રનયન, } સહસ્રનેત્ર, } s. m. [સહસ્ર + S नयन, the eye.] Indra.

સહસ્રશીર્ષ, s. m. [સહસ્ર+ S. शीर्ष the h God; a deity having one thousand heads

સહસ્રાંશુ, Same as સહસ્રકિરણ q. v.

સહસ્રાક્ષ, Same as સહસ્રનયન q. v.

સહસ્રાનન, *s. m.* [સહસ+S. आनन the face.] An epithet of Shesha serpent. 2. An epithet of Vishnu.

સહાધ્યાયી, *s. m.* [સહ+S. अध्यायिन् a student.] A fellow-student.

સહાય, *s. m. f.* [સહ + S. इ to go.] A companion; a colleague. 2. An accomplice; an abettor. 3. A helper; a patron. 4. *s. f.* Help; assistance; aid.

Id. સહાય કરવી-આપવી To help. સહાય મળવી To get help.

સહાયકારક, *adj.* [સહાય+S. कृ to do.] Helping; assisting. 2. Auxiliary.

Id. સહાયકારક ક્રિયાપદ An auxiliary verb.

સહાયતા, *s. f.* [સહાય+S. ता a suffix forming a noun.] Companionship; friendship. 2. Help; assistance; aid.

સહાયભૂત, *adj.* [સહાય+S. भूत become *fr.* भू to be.] That serves as a help; serving; helping; assisting; aiding.

સહાયી, *adj.* [See **સહાય.**] Assistant; helping; aiding.

સહારો, *s. m.* Help; assistance. 2. Shelter.

સહિત, *prep.* [See **સહ.**] With; along with; accompanied by; associated with; together with; attended by; united with.

સહિયડ, Same as **સૈયડ** *q. v.*

સહિયર, *s. f.* [S. सखि a friend+वर the best.] A female companion; a female friend.

સહિયારૂં, *s. n.* [S. सहकारित्व *fr.* सह with+कृ to do.] Partnership; fellowship. 2. *adj. m. f. n* Held in partnership. 3. Held in common.

Id. સહિયારૂં કરવું To carry on business in partnership. સહિયારૂં ભંડોળ Joint stock.

Prov. ગાંધીવૈદ્યનું સહિયારૂં Birds of a feather flock together.

સહિષ્ઠ, *adj.* [S. *fr.* सह् to bear.] Patient; enduring.

સહિષ્ણુ, *adj.* [See above.] Patient; meek; forbearing. 2. Capable of enduring; able to bear. 3. Resigning; resigned.

સહિષ્ણુતા, *s. f.* [સહિષ્ણુ+S. ता a suffix forming a noun.] Patience; forbearance; meekness. 2. Capacity to bear, to suffer, to endure. 3. Resignation.

સહી, *s. f.* [Ar. सहीह् correct.] A signature; a name written on any document, paper, etc., by the party executing it, or by the person attesting another's signature. 2. [See **સખી.**] A female companion or friend. 3. [See **શાહી.**] Ink. 4. *adv.* Correct; accurate; right. 5. Just; perfect. 6. Approved; acquiesced in. 7. Indeed; of course; certainly. 8. *v. t.* [Se **સહવું.**] By bearing; by enduring. 9. By tolerating.

Id. સહી કરવી To sign. સહી કરવું To finally consent. સહી રહેવું-લેવું To endure. 2. To tolerate.

વેગ વારણનો એના ખેડનારે વધે સહી.—કે. હ. ધ્રુ.

દુઃખ ધરવું સહી, મરવું કરવું કાંઇ સૂઝે નહીં.—ભાલણ.

સહીઅર, Same as **સહિયર** *q. v.*

સહીઆરૂં, Same as **સહિયારૂં** *q. v.*

સહીસલામત, *adj.* [સહી + સલામત safe.] Safe and sound; uninjured; unhurt. 2. *adv.* Safely; without being hurt or injured.

સહીસલામતી, *s. f.* [See above.] Safety.

સહીસાટું, *s. n.* [સહી+સાટું a contract.] A contract; an agreement.

સહુ, Same as **સૌ, સર્વે** *q. v.*

સહૃદય, *adj.* [સ + S. हृदय the heart.] Kind; compassionate; good-hearted. 2. Sincere. 3. *adv.* Heartily.

સહૃદયતા, *s. f.* [સહૃદય+S. ता a suffix forming a noun.] Kindness. 2. Sincerity.

સહૃદયી, *adj.* [See above.] Kind; good-hearted; compassionate. 2. Sincere.

સહૃદયીપણું, *s. n.* Same as **સહૃદયતા** *q. v.*

સહેજ,
સહેજમાં,
સહેજસાજ,
સહેજસાજમાં, } Same as **સહજ, સહજમાં, સહજસાજ, સહજસાજમાં** *q. v.*

Id. સહેજસાજની બાબતમાં About trifles. સહેજ ઓળખાણ A slight acquaintance. સહેજ વાત A trivial matter. મેં એ વાત સહેજ કરી I mentioned this quite naturally. સહેજ વાંક A slight fault.

સહેરો, *s. m.* A rich turban or head-dress.

સહેલ, Same as **સહેલું** *q. v.* 2. *s. f.* [S. सहेल sportive.] Loitering; a pleasure excursion. 3. Merriment.

Id. સહેલ કરવી-મારવી To make oneself merry; to enjoy oneself freely. કહેવું સહેલ છે, કરવું મુસ્કેલ છે It is easy to preach, but difficult to practise.

સહેલગાહ, } **સહેલથા,** } *s. f.* [Ar. सयर a walk + गाह् a place.] An easy leisurely walk; loitering. 2. A place of amusement.

સહેલસપાટા, *s. m. pl.* [સહેલ+સપાટો a stroke.] Merriment; enjoyment.

Id. સહેલસપાટા મારવા To enjoy.

સહેલાઇ, *s. f.* [સહેલું+આઇ a suffix forming a noun.] Easiness; absence of difficulty.

Id. સહેલાઇથી Easily; without any difficulty.

સહેલાણી, *adj.* [See સહેલ.] Living or acting at one's ease or leisure. 2. Gay; easy-going; 3. Pleasant; charming. 4. *s. m. f. n.* An easy-going person.

ચાલોહ એક સહેલાણી તીર્થ છે.—કૃ. ચ. ક.

સહેલાણીપણું, *s. n.* [સહેલાણી+પણું a suffix forming a noun.] Easy-going habits. 2. Leisurely life.

સહેલું, *adj. m. f. n.* [See સહેલ.] Easy; not difficult.

સહેવાતું, *adj. n.* [See સહવું.] Tepid (of water).

સહેવાવું, *v. i.* [See સહવું.] To be borne; to be endured. 2. To be put up with; to be tolerated. 3. To be able to bear or endure. 4. To be able to tolerate or put up with.

સહેવું, Same as સહવું *q. v.*

સહોક્તિ, *s. f.* [સહ + S. उक्ति speech *fr.* वच् to speak.] A kind of figure of speech expressive of double meaning.

સહોદર, *adj.* [સહ+ S. उदर the abdomen.] Co-uterine. 2. *s. m.* A brother of whole blood; a uterine brother.

સહોદરી, *adj. f.* Same as સહોદર *q. v.* 2. *s. f.* A sister of whole blood; a uterine sister.

સહોવું, *v. i.* [See શોભવું.] To be at ease; to feel agreeable. 2. To look well.

સહ્ય, *adj.* [See સહવું.] Sufferable; endurable; tolerable. 2. To be borne; to be endured.

સહ્યભેદ, *s. m.* [સહ્ય+ભેદ a mood.] Potential mood (in Gram.).

સળ, *s. m.* [See સળી.] Marks on the body caused by the strokes of a cane, whip, etc.; a bruise; a weal. 2. A line.

Id. સળ પડવો-બેસવો-ઉઠવો To rise, to swell (of a scar, a mark). સળ પાડવો To make a mark by folding (paper, etc.). 2. To mark out a margin by folding a paper.

કંકણના સળ દીસે પીઠે.—દયારામ.

સળક, *s. f.* [S. शल्य an arrow.] Shooting pains.

Id. સળક આવવી To feel shooting pains.

સળકડી, *s. f.* [સળી+ક, ડી dim.] A chip; a thin long piece of bamboo, reed, etc.

Id. સળકડી કરવી To instigate; to incite.

સળકડું, *s. n.* Same as સળકડી *q. v.*

સળકમ, Same as સળેખમ *q. v.*

સળકવું, Same as સવળવું *q. v.* 2. *v. i.* [See શૂળ.] To feel a sudden, piercing, sharp pain.

Id. દાઢ સળકવી To have an eager desire.

ડગમગ્યો મેરુ ને સમુદ્ર સળક્યો.—હરિદાસ.

સળકાવવું, *v. t.* [See સળકવું.] To move; to shake; to stir.

સળકાવું શેષ નાગને.—સામળ.

સળકું, *s. n.* [સળી+કું dim.] An instrument fitted to lift up thorny shrubs with.

સળકો, *s. m.* [See સળકવું.] Acute pain. 2. An eager desire.

ઋતુપણું આસને ઉઠે બેસે, થાય પરણવાના સળકા.—પ્રેમાનંદ

સળગ, *adj.* Blossomed; being in flowers.

આંબો સળગ હમીર મોરી ભાંગ્યો ભીમાઉત.—લોકોક્તિ.

સળગવું, *v. i.* To burn; to take fire. 2. To break out (of a quarrel, riot, etc.).

Id. આગ સળગવી To take fire. 2. To break out (of a quarrel). 3. To arise (of a feeling of enmity).

સળગાવવું, *v. t.* To kindle. 2. To inflame; to instigate. 3. To prejudice against.

સળગાવાવું, *v. i.* To be kindled. 2. To be inflamed; to be instigated

સળવસળ, *adj.* [સળી+વિ opposite+સળ a fold.] Even and uneven. 2. Having opposite qualities combined in the same thing; indiscriminately mixed together.

સળવળ, *adv.* [See સળવળવું.] Rolling about; writhing. 2. Being restless or unsteady. 3. *s. f.* Movement; restlessness. 4. A sensation of movement.

સળવળવું, *v. i.* [Redup. of વળવું.] To roll about. 2. To stir. 3. To move; to be restless.

સળવળાટ, *s. m.* [સળવળવું+S. वृत्ति state.] Movement; restlessness. 2. Rolling about. 3. Stir.

સળવળાવવું, *v. t.* [See સળવળવું.] To cause to roll about. 2. To cause to stir. 3. To make restless; to move.

સળવું, *v. i.* [S. शट् to roll about; to writhe.] To be rotten. 2. To be spoiled. 3. [See સાળો.] To be eaten up by insects.

સળિયો, *s. m.* [See સળી.] A bar; a rod. 2. A pricker.

સળી, *s. f.* [S. शलाका] A small thin stick. 2. Same as શળી *q. v.*

Id. સળી કરવી To instigate; to incite.

સળીઓ, Same as સળિયો *q. v.*

સળીસંચો, *s. m.* [સળી+સંચો a machine.] A secret arrangement made to secure success. 2. Instigation; incitement.

સળેકડું, *s. n.* Same as સળકડી *q. v.*

સળેકમ, **સળેખમ**, } *s. m.* [S. श्लेष्म.] Cold; a discharge of mucus through the nose owing to cold; nasal catarrh.

સળો, *s. m.* [S. शलभ a locust.] Rottenness. 2. A disease. 3. Discord; disagreement.

Id. સળો પેસવો To begin to rot. 2. To begin to decline. 3. To have cause of disagreement or quarrel.

સાંઈ, *s. m.* [See સ્વામી.] A fakeer; a Mahommedan mendicant. 2. *s. n.* Same as સાંઈડું *q. v.*

Id. સાંઈમેલા The disguise of a mad fakeer exhibited in the Tabuta procession.

દાસ દયાનો પ્રીતમ ભજવો, નિશદિન દેવું સાંઇ.—**દયારામ.**

સાંઈડું, *s. n.* [See ક્ષેમ.] Welfare; a happy state. 2. An embrace at meeting after a long separation.

સાંવત્સરિક, *adj.* [See સંવત્સર.] Annual; yearly. 2. *s. m.* An astrologer. 3. An almanac-maker.

સાંવાદિક, *adj.* [See સંવાદ.] Controversial. 2. Colloquial.

સાંસણી, *s. f.* [See શાસન.] A secret instigation.

સાંસતા, *s. f.* [See સાંસતું.] Want. 2. Difficulty. 3. Patience. 4. Power; energy.

સાંસતું, *adv. m. f. n.* [See શ્વાસ.] Slowly; mildly. 2. Patiently. 3. Taking a breath; at ease.

સાંસતાં રહી સત્યભામા બોલ્યાં.—**પ્રેમાનંદ.**

સાંસરૂં, *adv. m. f. n.* Through; from one end to the other.

સાંસાં, } *s. n. pl.* **સાંસા**, } *s. m. pl.* [See સંશય.] Want; privation. 2. A doubt; hesitation. 3. Difficulty; trouble. 4. Vain attempts.

Id. સાંસાં પડવાં–સાંસા પાડવા To be wanting; to be rare; to scarce.

Prov. ગામમાં પેસવાનાં સાંસાં ને પટેલને ઘેર ઊનાં પાણી Beggars and borrowers should be no choosers.

સાંસારિક, *adj.* [See સંસાર.] Worldly; mundane; secular; lay; relating to the affairs of the family. 2. Social.

સાંસિદ્ધિક, *adj.* [See સંસિદ્ધિ.] Natural; innate; inherent. 2. Absolute. 3. Spontaneous.

સાંસો, *s. m.* Same as સાંસા *q. v.* (in plural).

અધ લાખનો સાંસો રહી જાયે, આંગળી રહે ઉઘાડી રે.
—**લલ્લુભાઈ.**

સાદ સાંભળીને સાંસો કીધો, ત્યારે હેત જણાયું.—**સામળ.**

શું ભાઈ સાચું કે જૂઠું રાજા પડીઓ સાંસે.—**ભાલણ.**

સાંસોટ, *adv.* [S. संसिद्ध *fr.* सम् well+सिद्ध accomplished.] Being straight. 2. Passing through or across.

તેણે અશ્વ હાંકિયો સાંસોટ.—**પ્રેમાનંદ.**

સાંસ્થાનિક, *s. m.* [See સંસ્થાન.] A fellow-countryman. 2. *adj.* Relating to a સંસ્થાન.

સા, *pron. f.* [S.] She; that. 2. *s. m.* [See શાહ.] An honorific suffix added to the names of merchants, money-lenders, relations of the bride and bridegroom, the bridegroom, etc.

" ચરણે યા મતિ: સા ગતિ " પામ્યો, તાડનો જ અવતાર.
—**દયારામ.**

સા વાણિએ હરિ સ્તવે, તે ચતુર્ભુજ એહ.—**દયારામ.**

સાઇ, *adj.* [S. सदृश.] Like; similar. 2. *s. f.* [See શાહી.] Ink.

સાઇડી, Same as સાચડી *q. v.*

સાઉ, Same as શાહુ *q. v.*

સાઉકાર, Same as શાહુકાર *q. v.*

સાઉકારી, Same as શાહુકારી *q. v.*

સાઉડી, Same as સાહુડી *q. v.*

સાએલી, Same as સાહેલી *q. v.*

સાક, Same as શાક *q. v.*

સાકટી, } સાકડી, } *s. f.* [સાંગ + S. काष्ठ wood.] A rafter of teak.

સાકણ, *s. f.* [S. शाकिनी a female ghost.] A female ghost; a female evil spirit. 2. A kind of female being attendant on Durga.

સાકર, *s. f.* [S. शर्करा, Ar. सुक्कर, P. शकर्.] Sugar-candy; sugar.

Id. સાકર પીરસવી To cajole; to flatter. સાકર વાટવી To flatter; to speak sweet words. સાકરનું સાલ કાઢવું To be oppressive; to treat harshly. 2. To investigate minutely.

Prov. સાકરના હીરા ગળ્યા તે ગળ્યા A contract once entered into is binding until its fulfilment. સાકરને કડવી કોણ કહે ? Who but a diseased person will say, " Sugar is bitter "?

સાકરવું, *v. i.* [હાક+S. कृ to do.] To call. 2. [See સાકર.] To mix with sugar; to make sweet.

સાકરિયું, } સાકરીઉં, } *adj. m. f. n.* [See સાકર.] Resembling sugar-candy; sweet. 2. Sugared; mixed with sugar.

સાકાર, *adj.* [સ + S. आकार a form.] Having a form.

સાકેણ, Same as સાકણ *q. v.*

સાક્ષર, *adj.* [સ+S. अक्षर a letter.] Lettered; learned; literary; literate. 2. *s. m. f.* A scholar; a literary man.

સાક્ષરતા, *s. f.* [સાક્ષર + S. ता a suffix forming a noun.] Literacy; literateness.

સાક્ષરવર્ગ, *s. m.* [સાક્ષર + S. वर्ग a class.] A class of literary men; scholars (collectively).

સાક્ષરવર્ય, *s. m.* [સાક્ષર+ S. वर्य chief.] The best among literary men; an eminent scholar.

સાક્ષરી, *adj.* [See સાક્ષર.] Peculiar to a literary person; verbose; high-sounding (of speech, writing, etc.).

સાક્ષાત્, } સાક્ષાત, } *adv.* [S. साक्षात्.] Before the eyes of; in the presence of. 2. In person; actually; in bodily form. 3. Evidently; openly; manifestly.

Id. સાક્ષાત્ યમદેવતા The god of death incarnate.

સાક્ષાત્કાર, *s. m.* [સાક્ષાત્ + S. कृ to do.] A manifestation. 2. Perception; knowledge.

સાક્ષી, *s. m.* [S.साक्षिन् a witness.] A witness; an eye-witness. 2. *s. f.* The act of attesting another person's signature. 3. Testimony evidence. 4. Bearing out; support.

Id. સાક્ષી કરવી To write down one's signature as a witness. સાક્ષી આપવી-પૂરવી To give evidence as a witness. 2. To bear out; to support. મારૂં મન આ વાતની સાક્ષી પૂરતું નથી I cannot swear to the truth of the statement.

સાક્ષીદાર, *s. m.* [સાક્ષી + P. दार having.] A witness.

સાખ, *s. f.* [S. साक्ष्य evidence.] Attestation. 2. Reputation; character. 3. Commercial credit. 4. [See સાખિયું.] A fruit that has ripened on the tree. 5. A half-ripe fruit. 6. Same as શાક *q. v.*

Id. સાખ પડવી To be reputed honest and honourable. સાખ પાડવી To establish a reputation. સાખ વધારવી To increase one's credit or reputation સાખ ગુમાવવી To lose one's credit or reputation. સાખ ધણી બે હજુર A signature written in the presence of two parties. (An expression used in signing a document as a witness.)

લાખ ગમાવવા સાખ રાખજો.—દયારામ.

સાખિયું, *s. n.* [S. शाक vegetable.] A fruit that has ripened on the tree. 2. A half-ripe fruit.

સાખી, *s. f.* [Ar. साकिन् at rest; standing; a song sung by women while standing at rest in a circle, the other part being sung while walking.] A kind of short poem often used as an authority. 2. Name of a measure in poetry.

સાખો, *s. m.* [See સાખ reputation (used by way of euphemy).] A brawl; a strife. 2. An event causing astonishment or terror. 3. A popular opinion; impression; stamp.

Id. સાખો કરવો-મચાવવો To raise a brawl or a noisy quarrel.

સાગ, *s. m.* [S. शाक.] A teak-tree. 2. Teakwood. 3. A wedge; a hindrance. 4. Same as સરાક, સરાગ *q. v.*

સાગ સીસમ ને સરગવા સાકડીઓ તાલ તમાલ.—પ્રેમાનંદ.

સાગર, *s. m.* [S. *fr.* सगर name of a king.] An ocean; a sea.

સાગરજા, *s. f.* [સાગર+S. जन् to be born.] The goddess of wealth, Lakshmee, who was born of the ocean.

હું નથી નિદ્રાળુ, નથી ઉદાસી, સાગરજા સાંભળ તું.—દયારામ.

સાગરીત, Same as શાગરીત, શાગરીદ *q. v.*

સાગવાં, *s. n. pl.* [Redup. of સગું.] Relations (used in the compound સગાંસાગવાં).

સાગવાન, *s. n.* [સાગ teak+S. वन a forest.] Teak-wood.

સાગુચોખા, Same as સાબુચોખા *q. v.*

સાગોળ, *s. m.* Fine chunam powder.

સાગ્ર, *adj.* [સ+S. अग्र the front.] Entire. 2. More than.

સાંકડ, *s. f.* A difficulty. 2. Closeness. 3. Want of accommodation.

સાંકડું, *adj. m. f. n.* Narrow. 2. Insufficient. 3. Incommodious. 4. Scanty. 5. Close.

Id. સાંકડો સંબંધ An intimate connection; a close relation. સાંકડેમાંકડે-સાંકડેમોકળે સમાસ કરવો To accommodate oneself even at one's own inconvenience. સાંકડેમોકળે-સાંકડેમાંકડે ચલાવવું To manage somehow or other; to manage even with difficulty. સાંકડે આવવું To be placed in a difficult position; to be in difficulty.

શું કરું જો આવી સાંકડે, મારું જોર ન ફાવ્યું.—દયારામ.

સાંકર્ય, *s. n.* [See સંકર.] Mixture; promiscuous composition. 2. Synthesis.

સાંકવું, *v. t.* [See સાંકો.] To test the accuracy of a measure or weight.

સાંકળ, *s. f.* [S. शृंखला.] A chain. 2. Fetters; restraint. 3. A measuring chain.

સાંકળવું, *v. t.* [See above.] To put together in the form of a chain. 2. *v. i.* To be bound, as with a chain; to be fettered.

હું તો સાંકળ્યો ચારે પાસ, રંગ ભરી રામા રે.—દયારામ.

સાંકળિયું, *s. n.* [See સાંકળ.] The contents of a book; an index to a book. 2. Same as સાંકળું *q. v.*

સાંકળી, *s. f.* [See સાંકળ.] A small chain (generally of gold or silver).

Id. તલસાંકળી A sweetmeat made from sesamum seeds.

સાંકળીઉં, Same as સાંકળિયું *q. v.*

સાંકળું, *s. n.* [See સાંકળ.] A wristlet; an anklet (generally of gold or silver).

સાંકેતિક, *adj.* [See સંકેત] Conventional; determined by an agreement. 2. Technical (of a word). 3. Symbolical; indicatory (of a sign).

સાંકો, *s. m.* [See સંખ્યા.] The testing of a measure or weight.

સાંખવું, *v. i.* [સમ્+S. क्षम् to bear.] To forbear. 2. To endure; to bear; to suffer. 3. To tolerate.

સતિ શિરોમણ આ નવ સાંખે.—હ. દા. કાં.

સાંખો, *s. m.* [See સંખ્યા.] A term for the figure '*one*' (used in secret communication).

સાંખ્ય, *s. n.* [See સંખ્યા.] The Sankhya system of philosophy; the name of one of the six systems of Hindu philosophy, ascribed to the sage Kapila.

[This philosophy is so called, because it enumerates or discriminates twenty-five Tattvas or true principles; and its chief object is to effect the emancipation of the twentyfifth Tattva, *i. e.*, the Purusha, or the soul, from the bonds of this worldly existence, the fetters of phenomenal creation, by conveying a correct knowledge of the twenty-four other Tattvas, and by properly discriminating the soul from these.]

સાંગ, *s. m. n.* [સ+ S. अंग made of horn; a bow.] An iron spear. 2. A lance. 3. *adj.* [સ+S. અંગ a part; a limb.] With all the parts; having all the limbs. 4. Complete; whole.

સાંગરી, *s. f.* [See શમી.] A pod of a Shamee tree.

સાંગલું, *s. n.* [See શૃંગ.] A necklace worn by children as an amulet.

ઉર ઉપર સાંગલું રે, સિંહનખ શોભે સુવર્ણમઢિયો.—દયારામ.

સાંગળવું, Same as સાંકળવું *q. v.*

સાંગામાચી, *s. f.* [સાંગ + S. मंच a seat.] A small seat with a back.

સાંગી, *s. f.* [See સાંગ.] A square board or raised ground coloured and decorated with different pictures. 2. The tub of a carriage.

જાની વેલ ને હુંસરી વાંકી, સાંગીસોટા ભાંગી જી.—પ્રેમાનંદ.

રથની સાંગી પૂઠળ લટકાવિયો.—દયારામ

સાંગોપાંગ, *adv.* [સાંગ+S. उपांग a minor limb.] With the principal and subordinate parts. 2. Safely. 3. Completely.

Id. સાંગોપાંગ ઉતારવું To carry out (a work or business) in all its details.

સાંગ્રામિક, *adj.* [See સંગ્રામ.] Martial; warlike; relating or pertaining to war or the battlefield. 2. *s. m.* A commander; a general. 3. A warrior.

સાચ, *s. n.* [See સત્ય.] Truth; veracity.

Prov. સાચને ન આવે આંચ–સાચને આંચ નથી Truth may be blamed but not shamed; truth seeks no corners.

સાચમાચ, *adj.* [Redup. of સાચ.] True; right; proper; correct.

સાચવટ, Same as સાચાઈ *q. v.* 2. Same as સાચવણ *q. v.*

સાચવણ, **સાચવણી**, *s. f.* [See સાચવવું.] Preserving. 2. Protection. 3. Care.

સાચવવું, *v. t.* [S. संचो to collect.] To preserve. 2. To protect; to take care of. 3. To put up with; to tolerate.

Id. વખત સાચવવો To keep the appointed time; to be punctual. અણી સાચવવી To be serviceable at a critical moment. મરજી સાચવવી To act according to the whim of; to propitiate. સાચવી રાખવું–મુકવું To preserve; to lay by; not to waste. છોકરાને સાચવવો To take care of a boy. લાજ–આબરૂ સાચવવી To keep up one's reputation.

સાચાઈ, *s. f.* [સાચું + આઈ a suffix forming a noun.] Truthfulness. 2. Honesty; probity. 3. Fairness and correctness of intention in dealing.

સાચાં જૂઠાં, *s. n. pl.* [સાચું+જૂઠું false.] Instigation. 2. Backbiting. 3. Telling false and untrue stories; misrepresentation.

Id. સાચાંજૂઠાં કરવાં To backbite by telling false stories and inciting the hearers. 2. To mislead.

સાચાબોલું, *adj. m. f. n.* [સાચું + બોલવું to speak.] Truthful; veracious. 2. *s. m. f. n.* A truth-speaking person.

Prov. સાચાબોલાને સગી આઈ આવે Truth is the only thing that is offensive; truth finds foes where it makes none.

સાચી, *adj. f.* Same as સાચું *q. v.*

સાચું, *adj. n.* [See સત્ય.] True; veracious; true to one's own word or promise. 2. Genuine; real; not counterfeit. 3. Sincere; honest. 4. Faithful. 5. Just. 6. Proper. 7. *s. n.* Truth; a truth.

Prov. સાચું બોલું તો મા મારી જાય, નહીંતર બાપ કુતરો ખાય Between the hammer and the anvil. સાચાનો બોલનાર અને માથાનો વાઢનાર (બે સરખા) Flattery sits in the parlour, while plain dealing is kicked out of doors; truth is the only thing that is offensive. સાચું બોલેલું સૌને કડવું લાગે Truth finds foes where it makes none.

સાચુંજૂઠું, *adj. m. f. n.* [સાચું +જૂઠું false.] True and false. 2. Misleading. 3. *s. n.* Misrepresentation; misleading.

Id. સાચુંજૂઠું સમજાવવું To mislead; to misrepresent.

સાચે, *adv.* [See સાચું.] Truly. 2. Certainly; really; indeed. 3. Properly; justly; rightly. 4. *inter.* Yes ! Oh !

સાચેસાચું, *s. n.* [Redup. of સાચું.] The whole truth and nothing but the truth; absolute truth.

સાચો, *s. m.* A silken thread. 2. A silken thread for threading pearls. 3. *adj. m.* Same as સાચું *q. v.*

સાજ, *s. m.* [P. साज् preparation.] A dress. 2. Equipments. 3. Apparatus; materials; instruments; accompaniments. 4. A saddle. 5. The gear of dancers. 6. Dressing up. 7. Fitting out. 8. Name of a kind of stone. 9. *s. n.* A musical instrument.

લાવો લાવો રે સઘળો સાજ ચિત્ર ચીતરવાને.—દલપતરામ.
રણઝણ રાગ ભરેલ રમ્ય સાજે.—કે. હ. ધ્રુ.

સાજડ, Same as સાદડ *q. v.*

સાજન, *s. n.* [See સજ્જન.] A gathering of respectable gentlemen attending a marriage procession; the bridegroom's train, retinue, or equipage.

સાજનમાજન, *s. n.* [સાજન+ S. महाजन a great man.] A train of respectable persons attending a marriage procession.

સાજનું, *s. n.* [See સાજન.] A meeting of caste-people for determining a caste-question.

સાજરૂં, *adj. m. f. n.* [See સાજ.] Adorned; ornamented; beautified. 2. Having the happiness of one's own husband living.

સાજવું, *v. t.* [See સાજ.] To cleanse; to clean. 2. *v. i.* To become; to befit; to suit; to look seemly or harmonious with. 3. To become ready. 4. To be free.

સાજસરંજામ, *s. m.* [સાજ + P. सरंजाम requisites.] A fitting preparation. 2. Goods and furniture; materials and requisites.

સાજિંદો, *s. m.* [P. साजिंदह् a player *fr.* साज् preparation *fr.* साख़्तन् to make; to be ready.] A musical performer who accompanies a dancer or a songster.

સાજી, *adj. f.* Same as સાજું *q. v.*

સાજીખાર, *s. m.* [S. सर्जिकाक्षार *fr.* सर्जिका natron + क्षार an alkali.] Barilla; carbonate of soda.

સાજીતાજી, *adj. f.* Same as સાજુંતાજું *q. v.*

સાજીસજી, *adj. f.* Same as સાજુંસજું *q. v.*

સાજીસમી, *adj. f.* Same as સાજુંસમું *q. v.*

સાજું, *adj. n.* [S. सद्यस्कम् a short time ago; recent *fr.* S. सद्यस् recently + क adjtival suffix.] Healthy. 2. Entire; unbroken. 2. Perfect; sound.

સાજુંતાજું, *adj. n.* [સાજું + તાજું fresh.] Healthy and fresh; hale and hearty.

સાજુંસજું, *adj. n.* [સાજું + S. सज्ज ready.] Without any defect. 2. Healthy.

સાજુંસમું, *adj. n.* [સાજું + સમું sound.] Quite healthy; sound and fresh; hale and hearty.

સાજો, *adj. m.* Same as સાજું *q. v.*

સાજોગ, Same as સાહુજોગ *q. v.*

સાજોતાજો, *adj. m.* Same as સાજુંતાજું *q. v.*

સાજોસજો, *adj. m.* Same as સાજુંસજું *q. v,*

સાજોસમો, *adj. m.* Same as સાજુંસમું *q. v.*

સાજ્ય, Same as સાહાય્ય *q. v.*

સાંચરવું, *v. i.* [See સંચરવું.] To go; to pass.

સાંચવું, *v. t.* [See સંચવું.] To collect. 2. To pay beforehand.

સાંચ્યું સઘળું પડયું રહેશે લેખું જોતાં તું લાજે.—રત્નેશ્વર.

સાંચાકામ, *s. n.* [સાંચો + S. कर्मन् work.] Machinery.

સાંચો, *s. n.* [See સંચો.] A machine. 2. A mould; a matrix.

સાંજ, *s. f.* [See સંધ્યા.] The evening.

Id. સાંજ પડવી To be evening. સાંજ પાડવી To delay one's work in the latter part of the day. સાંજ પડે At eventide; in the evening.

સાંજસવાર, *adv.* [સાંજ + સવાર morning.] In the morning and evening; every day. 2. *s. f.* Postponement.

સાંજી, *s. f.* [See સાંજ.] A song sung in the evening during a marriage ceremony. 2. The evening song (આરતી). 3. An artful design or decoration.

સાંજે, *adv.* [See સાંજ.] In the evening.

સાંજો, *s. m.* A swelling; a protuberance. 2. Wheat-flour and sugar fried in ghee.

સાટ, *s. f.* [See સોટો.] The backbone.

સાટકો, *s. m.* [સાટ+S. कृ to do.] A whip. 2. A lash. 3. The backbone.

Id. સાટકો મારવો To lash.

સાટમાર, *s. m.* [સાટ+મારવું to strike.] A gymnast who can tease an elephant by pricking him with a lance. 2. A bull-fighter.

સાટમારી, *s. f.* [See above.] Fighting with elephants. 2. The sport of baiting elephants with a lancer. 3. A bull-fight.

સાટવવું, *v. t.* [See સાટું.] To buy; to purchase. 2. To exchange for.

મોંઘેરાં મળતે સોંઘેરાં સાટવીએ રે.—લોકોક્તિ.

સાટવું, *v. t.* [See સાટું.] To make a bargain of; to contract for; to purchase. 2. To settle the price of.

સાટાખત, *s. n.* [સાટું+P. खत a document.] A written document.

સાટાંતિખડાં, *s. n. pl.* [સાટું +S. त्रि three.] A circular arrangement of marriage contract involving three parties.

સાટી, *s. f.* The frame of a carriage in which men sit. 2. [S. साटिका.] A silken garment.

સાટીઝાંખરાં, *s. n. pl.* [સાટો+ઝાંખરું a shrub.] Words which cause misunderstanding between persons.

સાટીન, *s. f.* [See સાટી.] A garment of silk.

સાટું, *s. n.* [S. सट्ट् to give; to take.] A bargain. 2. A contract of sale or purchase. 3. A buying up; purchasing; a bargain. 4. A return (for benefits received). 5. A contract or agreement for the purchase of the whole stock of goods, landed property, etc.

Id. સાટું કરવું To make an agreement. 2. To exchange.

સાટુક, *s. m.* [See શઠ.] A rogue. 2. *adj.* Roguish.

સાટુક જનનો સંગ ન કરીએ સમજી—મીરાંબાઇ.

સાટે, *adv.* [See સાટું.] In exchange for; in return for. 2. On the contrary.

વિનાશ સાટે મમ માનપાન શાં—કે. હ. ધ્રુ.

સાટો, *s. m.* [See સાઠી] The frame work of a large cart; the portion of a cart where persons sit. 2. Refined or purified ghee. 3. Flour of rice rubbed with ghee.

સાટોડી, *s. f.* સાટોડીમૂળ, *s. n.* Name of a plant and its root. Boerhavia diffusa. N. O. Nyctaginaceæ.

સાટોડો, *s. m.* Name of a plant. Trianthema obcordata. N. O. Sisuviacæ.

સાટોપ, *adj.* [સ+S. आटोप pride.] Proud; haughty. 2. Showy. 3. Majestic. 4. *adv.* Proudly; in a stately and majestic manner; arrogantly; struttingly.

સાઠ, *adj.* [S. षाष्ठि.] Sixty; 60

સાઠમાર, Same as સાટમાર *q. v.*

સાઠમારી, Same as સાટમારી *q. v.*

સાઠી, *s. f.* [See સાઠ.] Sixty years of age; the age of sixty. 2. A period of sixty years. 3. Name of a kind of corn which takes sixty days to ripen.

Prov. સાઠી ને બુદ્ધિ નાઠી Old age is second childhood.

સાડત્રીસ, *adj.* [S. सप्त seven+त्रिंशति thirty.] Thirty-seven; 37.

સાડત્રીસું, *adj. m. f. n.* [See above.] Pertaining, relating or belonging to the year having 37 at the end.

સાડલો, *s. m.* [સાડી + લો dim.] A kind of cloth worn by women.

સાડા, *adj.* [S. सार्ध with a half *fr.* स with + अर्ध a half.] A word prefixed to numerals and denoting "more by a half," *e. g.* સાડા ચાર Four and a half; $4\frac{1}{2}$.

Id. સાડા ત્રણ Mad; whimsical. 2. Very few. સાડા ત્રણમાંનો ડાહ્યો Over-wise. સાડા ત્રણ ઘડીનું રાજ Power lasting only for a small period. 2. Temporary pleasures. સાડાત્રણ પાયાનું Foolish; stupid. સાડા સાતનો ફેરો A great calamity. સાડા સાત મણની સંભળાવવી To abuse. 2. To taunt heavily. સાડા સાત વાર Many a time. સાડાસાતી આવવી To suffer a great misfortune.

સાડી, *s. f.* [S. शाट.] Name of a kind of cloth worn by women. 2. Same as સાડલો *q. v.*

Id. સાડી ત્રણ પાંસળીનો Whimsical; capricious. સાડીસાતી આવવી To suffer a great misfortune.

સાઢુ, *s. m.* [સ+S. वोढा the husband.] Husband of one's wife's sister.

Prov. સગપણમાં સાઢુ, ને જમણમાં લાડુ The wife's relations have a greater claim on one's affection than any others.

સાણકું, *s. n.* [Ar. सहन् a dish; P. सहनक् a small dish.] An earthen dish used by beggars to collect food in.

સાણપણ, Same as શાણપણ *q. v.*

સાણસી, Same as સાંડસી *q. v.*

સાણસો, *s. m.* [See સાંડસી.] A pair of big tongs. 2. Difficulty; trouble.

Id. સાણસામાં આવવું-સપડાવું To be under a great difficulty; to be entrapped; to be ensnared.

સાણું, *s. n.* [See કાણું.] A hole in the height near the bottom of a large earthen vessel. 2. [S. स्वप्न.] A dream. 3. The throat. 4. Same as શાણું *q. v.*

વાણી જુઓ તો, વિકાર નહિ જેમાં ઝુમડયું હીરાનું સાણું.
—નિરાંતભક્ત.

સાંઠીઝાંખરાં, Same as સાઠીઝાંખરાં *q. v.*

સાંઠો, *s. m.* [S. सम् together+स्था to stand.] A read. 2. A stalk.

સાંડ, *s. m.* [S. षंढ a bull.] A mischievous bull. 2. A camel. 3. An unbridled person; a boisterous person.

સાંડણી, Same as સાંઢણી *q. v.*

સાંડસી, *s. f.* [S. संदंश.] A small kind of tongs.

સાંડસો, *s. m.* [See above.] A large kind of tongs.

સાંઢ, Same as સાંડ *q. v.*

દુકાન આગળ બે જબરા સાંઢ વઢતા હતા.—હ. દૂ. કાં.

સાંઢણી, *s. f.* [S. षंढीला a wanton woman.] A female camel; a dromedary. 2. A swift kind of riding camel.

સાંઢવું, *v. i.* To go swiftly.

ત્યારે પહેલી તેની માત, સુત મળવાને સાંઢી.—વલ્લભ.

સાંઢિયો, સાંઢીઓ, *s m.* A male camel.

Id. સાંઢિયો કુંડાળે પડવો To argue in a circle.

કુંડાળે પડેલ સાંઢિયો વાટે પણ ચઢી શકે.—જ. પ્ર. કો.

સાંઢો, *s. m.* A pangolin; an animal of the edentate class.

સાત, *adj.* [S. सप्त.] Seven; 7.

Id. સાતપાંચ થવી-વીતવી To be in difficulty; to be put to great trouble. એકવાર રમાબાઇના હાથમાંથી ગયેલો કબજ થતાં સાતપાંચ વીતી છે.—**ગો. મા. ત્રિ.** સાત વીસે સો ગણે એવો Foolish. મારે કયાં સાતપાંચ પાલવવાનાં છે ? I have no family to provide for. સાતે ઘોડે સાથે ચઢવું To do multifarious duties. સાત નાગાનો નાગો A perfect rogue. સાત ગળણે ગાળવું To think profoundly. સાત ગાઉથી નમસ્કાર કરવા To remain at a great distance; to disassociate. ઉપાય એ જ કે સ્ત્રીને સાત ગાઉથી નમસ્કાર કરવા.—**ગો. મા. ત્રિ.** સાત ઘર ગણવાં To roam about idly. સાત તાડ ઉંચો Very tall. સાત પેઢીના ચોપડા ઉથલાવવા-સાત પેઢીની સંભળાવવી To abuse; to slander. સાત ફેરા ગરજ હોવી To be in complete accord. સાતે અવતાર એવા ને એવા જવા To be ever in the same state as at present. બીજા સાત અવતાર એવા ને એવા જાય—એવું ને એવું દુઃખ ખમવું પડે.—**ગો. મા. ત્રિ.** સાતે પાડે વસવું To have a number of children; to have a large family.

Prov. સાત સોઇયાણીએ વેતર વંઠે Many cooks spoil the broth. સાત સાંધે ને તેર તૂટે The more I try, the farther I am off. સાત ઉતાવળ સાત વાર પાછી ફરે Haste is waste. સાત ગળણે ગળીને-ગાળીને પાણી પીઓ Think twice before you take a leap. સાત ગળણે ગળ્યા પછી બોલ બોલીએ તો.—**નર્મદ.** સાતમાં શૂરો ને પાંચમાં પૂરો He has a saddle to fit every horse; he will go with every wind.

સાતડેસાત, *s. m.* [Redup.of **સાત**.] The figure " 7 ". 2. A dot; a zero. 3. *s. n.* Total failure.

જે કંઇ બાકી રહ્યું છે તેનું સાતડેસાત કરવા બેઠા છીએ.
—**હ. ઢા. કાં.**

સાતપટ્ટી, *s. f.* [સાત+S. पट्ट a strip.] A bay or gulf running into land in seven channels.

સાતપડી, *adj* [સાત+S. पट्ट a fold.] Having seven folds.

સાતભાઇ, *s. m.* Name of a bird; the Bengal babbler. 2. The wren; the jungle babbler.

સાતમ, *s. f.* [See **સાતમું**.] The seventh day of each half of a lunar month.

સાતમું, *adj. m. f. n.* [S. सप्तम.] Seventh.

Id. સાતમે આસમાને જવું To be puffed up. 2. To be proud. સાતમે ચોકે—પડદે—પાતાળે In a remote corner.

સાતરા, *adj. m. pl.* Adorned and made ready; fitted out; equipped. 2. *s. m. pl.* Spreading on the ground.

Id. સાતરા પાડવા To spread the string of the kite on the ground in such a way that it could be rolled without any entanglement.

પછી રામકૃષ્ણ કીધા સાતરા.—**પ્રેમાનંદ.**

સાતરું, *adj. m. f. n.* Fitted out; equipped.

સાતવો, Same as **સાતુ** *q. v.*

સાતળો, *s. m.* [S. सातल .] Name of tree. Origanum vulgaris. N. O. Leguminosæ.

સાતા, *s. f.* [S. शांति.] Rest. 2. Contentment. 3. Pleasure; delight. 4. Ease; peace of mind.

Id. સાતા વળવી To be at ease; to have peace of mind. સુખસાતા Happiness and peace of mind.

સાતુ, *s. m.* [S. सक्तु barley.] Flour of parched corn.

સાતેમ, Same as **સાતમ** *q. v.*

સાત્ત્વિક, *adj.* [See **સત્ત્વ**.] Pure. 2. Virtuous. 3. Real; existent. 4. Honest; true; sincere; good. 5. Mild. 6. Efficacious.

તવ ગુણ સાત્વિક જાણીએ, પાલકશક્તિ સોય—**દ. કુ. કા.**

સાત્ત્વિકતા, *s. f.* [સાત્ત્વિક+S. ता a suffix forming a noun.] Reality. 2. Genuineness. 3. Honesty; purity. 4. Goodness; virtue; amiability.

સાત્ત્વિકભાવ, *s. m.* [સાત્ત્વિક+S. भाव sentiment.] The natural, spontaneous, and honest affections of the mind; also, the acts or movements expressing them. (They are eight; *viz.*, **સ્તંભ, સ્વેદ, કંપ, રોમાંચ, વૈવર્ણ્ય, સ્વરભંગ, અશ્રુપાત** and **પ્રલય**).

સાત્ત્વિકી, *adj. f.* Same as **સાત્ત્વિક** *q. v.*

સ ત્ત્વકી રાજસી પાર્થ, તામસી એવી એ સુણ.—**ના. દ. ક.**

સાત્યકિ, *s. m.* [S.] Name of a Yadava warrior and a charioteer of Shree Krishna.

સાત્વિક, Same as **સાત્ત્વિક** *q. v.*

સાત્વિકતા, Same as **સાત્ત્વિકતા** *q. v.*

સાત્વિકભાવ, Same as **સાત્ત્વિકભાવ** *q. v.*

સાત્વિકી, Same as **સાત્ત્વિકી** *q. v.*

સાથ, *s. m.* [S. सार्थ a caravan.] Company. 2. Society; association. 3. Fellowship. 4. A partner. 5. A group of persons; company of persons come on a visit of condolence. 6. Same as **સાથે** *q. v.*

કાયર મ થા કંથડા, સાથ તણી શી વાટ.—લોકોક્તિ.
સાથ જાયે છે ઘણા આ વિંધ્યાચળનો ઘાટ.—ભાલણ.
રહે ગાંધર્વનો સાથ બળતો.—પ્રેમાનંદ.

સાથરિયો, *s. m.* [See **સાથરો.**] A dealer of sundry articles at any place and at any time. 2. A Brahmana who generally sits on a small seat at the bank of a river for begging and attending pilgrims for performing ceremonies.

સાથરી, *s. f.* [See above.] A raft of bamboos specially made by Brahmanas used on river-banks to keep various materials of worship for their clients.

સાથરીઓ, Same as **સાથરિયો** *q. v.*

સાથરો, *s. m.* [S. सम्+स्त to cover.] A grass-bed. 2. The ground prepared for a dying person.

Id. સાથરે સુવાડવું To cut down; to kill. સાથરો કરવો To kill.

સૂવા સાથરો તે ખૂંચે અંગ.—દલપતરામ.
તેને નહી તૃણ સાથરો.—નિષ્કુળાનંદ.
એમ દાનવના દળનો સાથરો કર્યો.—પ્રેમાનંદ.
એક સાથરે શયન કરતા.—પ્રેમાનંદ.

સાથવો, Same as **સાંથવો** *q. v.*

સારૂં ફળ અથવા સાથવો ધરાવતા.—હ. પ્રા. પા.

સાથળ, *s. f.* The thigh.

સાથિયો, *s. m.* [S. स्वस्तिक.] An auspicious mark painted in the front of a house, etc. 2. A mark affixed to writing in place of her signature by a woman who does not know how to write.

સાથી, *s. m.* [S. सह together+उत्थित risen.] A companion; a colleague; a helper; an assistant; a comrade. 2. A coachman. 3. A ploughman. 4. Same as **શાથી** *q. v.*

સાથે, *prep. & adv.* [See **સાથ.**] With; in the company of.

સાથેર, Same as **સાતળો** *q. v.*

સાથેલાગું, **સાથેલાગુ**, } *adv. m. f. n.* [સાથે + S. लग् to join.] In continuation with; being continued. 2. Taken together; simultaneously.

સાથેસાથે, *adv.* [Redup. of **સાથે.**] At a time; at the same time. 2. Along with. 3. Also.

સાદ, *s. m.* [See શબ્દ.] Voice; sound; a cry. 2. A noise. 3. A halloing to. 4. The answer or call returned. 5. An echo.

Id. સાદ કરવો To call aloud. સાદ દેવો To reply; to call. સાદ કાઢવો To utter a sound. સાદ પાડવો To make a public declaration (by the town-crier). સાદ પડાવવો To get publicly declared (of an announcement). સાદ નીકળવો To come out (of a sound); to be able to utter a sound. સાદ બેસવો To be hoarse or low (of the voice).

સુજને શીદ કરો છો સાદ જી.—દયારામ.
પુષ્કરે સાદ પડાવીઓ.—ભાલણ.

સાદડ, *s. n.* Name of a timber tree of reddish colour. Terminalia glabra. N. O. Combretacæ. 2. *adj.* [See below.] Miscellaneous; sundry. 3. Public.

સાદડખરચ, *s. m.* [Ar. सादर् all; sundry+ ખરચ expense.] The fund raised by the village people to be spent under the superintendence of Government officers towards distributing charities to saints and fakirs.

સાદડનાણું, *s. n.* [સાદડ+ S. नाणक money.] A public fund entrusted to and deposited in the Government securities.

સાદડી, *s. f.* [સાદ + ડી dim.] A soft low voice. 2. [See **સાથરો.**] A mat. 3. Matting. 4. A texture, of hedges or bushes.

સાદડી પાડું, તો, વહાલા, લોકડિયાં જાગે.—નરસિંહ.

સાદડીઉં, *adj. m. f. n.* [See above.] Relating or pertaining to a mat. 2. [See **સાદડ.**] Belonging to the સાદડ tree.

સાદડીઓ, *s. m.* Same as **સાદડ** *q. v.*

સાગ સીસમ ને સરગવો, સાદડીઆ તાલ તમાલ જી.—પ્રેમાનંદ.

સાદડું, *s. n.* [See **સાદડી.**] A small ragged mat. 2. A fibre of the palm tree.

સાદડો, *s. m.* Same as **સાદડ** *q. v.*

સાદર, *adj.* [સ+ S. आदर respect *fr.* आदृ to respect.] Respectful; reverential. 2. Published; issued. 3. Arrived. 4. *s. f.* Pleasure; delight. 5. The cravings of a pregnant woman. 6. Articles for gratifying the cravings of a pregnant woman. 7. *adv.* Respectfully; reverentially.

કુંવરબાઇનું આવ્યું સીમંત, સાદર વાત ન પૂછે કંથ.—પ્રેમાનંદ.
સામાની પહોંચી સાદર.—પ્રેમાનંદ.
સાસુએ શી શી સાદર પૂરી રે.—પ્રેમાનંદ.
સાદરે શોભશે સાડી રે મારા મનમાં છે માડી.—ભી. બો. દી.

સાદાઇ, *s. f.* [સાદું+આઇ a suffix forming a noun.] Plainliness. 2. Simplicity of conduct,

સાદિલવાર, *s. f.* Contingency.

સાદું, *adj. m. f. n.* [P. सादह्.] Plain; simple; artless; guileless. 2. Plain and neat.

સાદૃશ્ય, *s. n.* [S. *fr.* सदृश like *fr.* स like + दृश् to see.] Resemblance; likeness; similarity. 2. A likeness; a portrait.

જે જનવદન સાદૃશ્ય ધરતાં.—કલાપિ.

સાદ્યંત, *adj.* [સ+S. आदि first+अंत the end.] Entire; whole; complete. 2. *adv.* Entirely; completely; wholly; through; from one end to the other; from the beginning to the end.

સાધ, Same as **સાધુ** *q. v.* 2. Same as **સ્વાધીન** *q. v.*

માતુલ છે મારો વળી, સત્યતામાં સાધ છે.—**વલ્લભ.**

વિક્રમ કેમ તરછોડો તારણી સાધ જો.—**મણિરામ.**

સાધક, *adj.* [S. *fr.* साध् to accomplish.] That accomplishes, effects, or brings about; that is instrumental, conducive to, or productive of; accomplishing; effecting; fulfilling; completing. 2. Effective; efficient. 3. Helping; assisting. 4. *s. m. f. n.* An abettor; an accomplice. 5. A votary; a worshipper.

સાધકબાધક, *adj.* [સાધક +S. बाधक hindering.] Effective and ineffective; favourable and unfavourable. 2. Assisting and hindering.

Id. સાધકબાધક કારણો Arguments for and against.

સાધન, *s. n.* [See above.] Means. 2. Materials. 3. Accomplishing; achieving; fulfilment. 4. Effecting; executing; performing; making; doing. 5. Matter. 6. An instrument; an implement; a tool; an apparatus; an agent. 7. An expedient; a means; a contrivance. 8. Good works. 9. The observance of the moral and ceremonial parts of the Hindu religion, as secondary means of obtaining purity and emancipation. 10. A carpenter's square; a normal. 11. The premises (in Logic). 12. Preparation (of metals) by oxidation, etc., for medicinal and alchemical purposes. 13. Source; root.

સાધનચતુષ્ટય, *s. n.* [સાધન + S. चतुष्टय fourfold.] A group of particular four means of attaining to absolution according to Vedanta philosophy; *viz.*, નિત્યાનિત્ય વસ્તુવિવેક, વૈરાગ્ય, શમાદિ સંપત્તિ and **મુમુક્ષત્વ.**

સાધનતા, *s. f.* [સાધન + S. ता a suffix forming a noun.] The state of perfection. 2. The state of having means.

સાધનભૂત, *adj.* [સાધન + S. भूत become.] Become an instrument; instrumental.

સાધના, *s. f.* [See **સાધક.**] Observance of ceremonies; worship; adoration. 2. Ceremonies observed with a view to propitiate a god, or an evil spirit. 3. Accomplishment.

સાધનિક, *adj.* [See **સાધક.**] Relating to the fulfilment or complete attainment of an object. 2. Connected.

Id. સાધનિક કાગળો Connected papers.

સાધનિકા, *s. f.* [See **સાધક.**] A means for the accomplishment of an object. 2. A messenger. 3. Analysis (in Gram.).

સાધની, *s. f.* [See **સાધક.**] Name of an instrument of a mason for testing a level.

સાધર્મ્ય, *s n* [S. *fr.* स common with+धर्म quality.] Equality (of qualities). 2. Sameness of nature; likeness; community of properties.

સાધવી, Same as **સાધ્વી** *q. v.*

સાધવું, *v. t.* [S. साध् to accomplish.] To accomplish; to achieve. 2. To subdue; to win; to succeed. 3. To prevail upon. 4. To observe. 5. To effect; to execute; to perform; to make; to do. 6. To avail.

Id. કામ સાધવું To accomplish one's object. મંત્ર સાધવો To perform ceremonies in order to secure the efficacy of a charm.

રોગશાંતિ સાધવા આત્મબળને પેખતા.—**ન. બો. દી.**

સાધારણ, *adj.* [S.] General; universal; not particular. 2. Common; belonging to all or many. 3. Generic; not peculiar or specific. 4. Middling; indifferent; ordinary; simple; mediocre; of the common sort. 5. *s. m.* Name of one of the sixty Hindu eras.

Id. સાધારણ રીતે Ordinarily. આ કાંઇ સાધારણ વાત નથી This is not an ordinary matter.

સાધારણખાતું, *s. n.* [સાધારણ + ખાતું an account.] An account kept under the heading " Charity ".

સાધારણતા, *s. f.* [સાધારણ + S. ता a suffix forming a noun.] Universality. 2. Community. 3. Simplicity; mediocrity.

સાધારણપક્ષ, *adj.* [સાધારણ + S. पक्ष a side.] Middling; mediocre; ordinary.

સાધિકા, *s. f.* [See **સાધવું**.] An accomplished woman.

સાધિત, *adj.* [See **સાધવું**.] Accomplished; achieved. 2. Derivative (in Gram.). 3. Made; done; effected. 4. Overcome; subdued. 5. Proved; demonstrated. 6. Secured; obtained. 7. Finished; completed.

સાધિમંદી, *s. f.* Name of a plant; lettuce. Lactuca heyneana. N. O. Compositæ.

સાધુ, *s. m.* [See **સાધવું**.] A saint; a sage; a holy man. 2. A good man; a pious man; a virtuous man; an honest man. 3. An ascetic; a recluse. 4. *adj.* Holy; virtuous; pure; honest. 5. Good; kind; well-disposed. 6. Proper; fit; right.

સાધુતા, *s. f.* [સાધુ+S. ता a suffix forming a noun.] Goodness. 2. Purity; chastity; holiness. 3. Asceticism.

સાધુવૃત્તિ, *s. f.* [સાધુ + S. वृत्ति conduct.] Righteousness; virtue; good conduct; piety. 2. Asceticism. 3. Goodness.

સાધુસંત, *s. m.* [સાધુ + S. संत ascetics.] A saint. 2. *s. m. pl.* Saints and sages of various denominations.

સાધુસમાગમ, *s. m.* [સાધુ + S. समागम company.] Company of pious and virtuous persons.

સાધ્ય, *adj.* [See **સાધવું**.] Accomplishable; attainable; practicable; feasible; acquirable. 2. To be accomplished. 3. To be proved. 4. To be inferred. 5. Curable. 6. *s. n.* That which is to be proved; the conclusion (in Logic). 7. The twenty-second of the astronomical yogas. 8. *s. m.* An order of deities; a god.

સાધ્યઉપપન્ન, *s. n.* [સાધ્ય+S. उपपन्न arrived.] Q. E. D. (*Quod erat demonstrandum*); what was required to be proved.

સાધ્યતા, *s. f.* [સાધ્ય + S. ता a suffix forming a noun.] Feasibility; practicability. 2. Cureableness.

સાધ્યરચના, *s. f.* [સાધ્ય + S. रचना arrangement.] Q. E. F. (*Quod erat faciendum.*); what was required to be drawn.

સાધ્વી, *s. f.* [See **સાધુ**.] A chaste or virtuous woman; a saintly woman. 2. An abbess. 3. *adj. f.* Virtuous; holy; honest; pure. 4. Kind; good. 5. Proper; fit.

સાન, *s. f.* [Ar. सइन् a signal.] A sign; a signal; a beacon; a wink. 2. A hint; an allusion. 3. [P. शान् position; splendour.] Understanding; sense. 4. *s. n.* Pawn; mortgage; security. 5. Anything given in pledge.

Id. સાન કરવી To make a gesture; to beacon સાનમાં સમજાવવું To express one's meaning by secret signs or gestures. સાન વળવી To come to one's senses; to become wiser by experience or advice.

Prov. સોળે સાન, ને વીસે વાન A fool at forty will never be wise; he that is not handsome at twenty, strong at thirty, wise at forty, rich at fifty, will never be handsome, strong, wise or rich.

તેમ કરી અરિને હણો, જો ધારો શુભ સાન.—પ્રેમાનંદ,
બેરો તો સમજે સાનમાં, ત્યારે કરીએ લવારો કેમ.—દલપતરામ.
વળે ન વાન તો ય સાન સંગ જેવી શીખશે.—દલપતરામ.
તેણે સાન કરી એટલે છોકરો ઉપર ગયો.—હ. દા. કાં.
તમે કંઈ સાનમાં મૂકો તો હું ખુશીથી ધીરૂં.—હ. દા. કાં.

સાનક, *s. f.* [See **સાણકું**.] A small dish or plate made of clay.

સાનગીરો, *s. m.* [સાન + ગીરો a pawn.] A mortgage.

સાનંદ, *adj.* [સ + S आनंद joy.] Joyful. 2. Happy; delighted. 3. *adv.* Joyfully; happily; delightfully.

સાનંદાશ્ચર્ય, *s. n.* [સાનંદ+S. आश्चर्य wonder.] Admiration mingled with joy.

સાની, *s. f.* [See **સાણકું**.] Dregs of sesamum seeds left in the mill after the oil is pressed out of them. 2. Dregs of sweetmeat left at the bottom of the frying pan.

સાનુ, *s. m. n.* [S.] A peak; a summit. 2. A table-land.

સાનુકૂલ, } **સાનુકૂળ**, } *adj* [સ + S. अनुकूल agreeable.] Favourable; helping; agreeable.

સઘળા દેશીભાઈઓ તમને સાનુકુળ થશે.—હ. દા. કાં.

સાનુનય, *adj.* [સ+S. अनुनय courtesy.] Civil; courteous.

સાનુરાગ, *adj.* [સ+S. अनुराग love.] Attached; enamoured, in love with.

સાનુસ્વાર, *adj.* [स+S. अनुस्वार the nasal mark.] Having the nasal sound or the nasal mark.

સાંતરૂં, *adj. m. f. n.* [सु+S. तंत्र a system.] Well arranged. 2. Prepared; ready. 3. Easy to do. 4. *s. n.* A quantity of articles of food daily set apart; a portion of rice, pulse, etc., allotted for the day's consumption taken out from the store and set apart to be dressed.

એડી દમયંતી શીષ ગુંથવા, સ્વયંવરમાં સાંતરી થાવા.-પ્રેમાનંદ.

નિરાશ થયેલા સૈન્યજનો સૌ, થઇ સાંતરાં સાજે.—નર્મદ.

સાંતવું, *v. t.* [See સંતાડું.] To hide; to conceal. 2. *v. i.* [See શાંત.] To be finished; to be over.

એક દિવસમાં સહુ સુખ સાંત્યું, જગતભવાડો કીધો.-દયારામ.

સાંતળવું, *v. t.* [સમ્ +તળવું to fry.] To fry in ghee or oil.

સાંતી, *s. f.*; સાંતીડું, *s. n.* A plough. 2. As much land as can be cultivated by one plough.

સાંતીવેરો, *s. m.* [સાંતી+વેરો a tax.] A tax levied on arable land or a plough.

સાંતેલી, *s. f.* [See સાંથવું.] Name of a game for children, generally known as બકરાની ઝાંઝર.

સાંતેલું, *s. n.* A wooden frame used in yoking a bullock.

સાંત્વન, *s. n.* [S. *fr.* सान्त्व् to appease.] Pacification; comforting; consoling; appeasing. 2. Conciliation.

સાંથ, *s f.* A lease of land. 2. The rent of land.

સાંથવું, *v. t.* To let; to rent out (land) for ploughing or cultivation.

સાંથવો, *s. m.* A sweet preparation of the flour of millet.

સાંથળ, Same as સાથળ *q. v.*

સાંથી, *s. m.* [See સાંથ] A servant engaged for a twelvemonth; a servant paid every month.

સાંથીડું, *s. n.* [See સાંતી.] A harrow.

સાંથીડો, *s. m.* [See સાંતી.] A farmer. 2. A cultivator.

સાંદીપનિ, *s. m.* [S.] Name of a celebrated sage, who was the tutor of Shree Krishna and Balarama.

સાંદ્ર, *adj.* [S.] Close; compact. 2. Unctuous; viscid; oily. 3. Coarse; dense. 4. Strong; vehement.

સાંદ્રતા, *s. f.* [સાંદ્ર +ता a suffix forming a noun.] Coarseness; density. 2. Viscidity. 3. Closeness. 4. Vehemence.

સાંધ, *s. f.* [See સાંધવું.] A cleft; a crack. 2. A joint; a juncture; a seam. 3. The line or point of juncture.

સાંધણ, *s. n.* [See સાંધવું.] An appendix. 2. A continuation; a complement.

સાંધવું, *v. t.* [See સંધિ.] To unite; to join. 2. To append; to attach. 3. To blend. 4. To effect; to accomplish.

ધરી ધજાપતાકા ખૂબ શોભા સાંધી રે.—મ. બ. વો.

સાંધો, *s. m.* [See સંધિ.] A cleft. 2. An internode. 3. A joint; a juncture. 4. A patch; a seam. 5. The line or point of juncture.

Id. સાંધો બેસવો To fit in (of the joints.) સાંધો મળવો To be completely joined together. સાંધો ખાવો To be suitable to the accomplishment of one's object. સાંધે સાંધે જુઠો False at every joint; false in all points. સાંધાવાળાં પ્રાણી The articulates (in Zoology.).

Prov. સાંધા એટલા વાંધા Each joint adds to the weakness of the machine.

સાંનિધ્ય, *s. f. n.* [See સંનિધ.] Proximity; vicinity; neighbourhood. 2. Presence; attendance.

એમ નિશાચર રામની સાંનિધ્ય નિશ્ચે જાણજો રાયજી.—કાળિદાસ.

સાંનિપાતિક, *adj.* [See સંનિપાત.] Complicated. 2. Relating to the three bodily humours.

સાંનિપાતિકમૂર્છા, *s. f.* [સાંનિપાતિક + S. मूर्छा swoon.] A coma.

સાન્વય, *adj.* [स+S. अन्वय heredity.] Accompanied by the descendants; hereditary. 2. Suitable to the context. 3. Complex (of a sentence in Gram.).

સાપ, *s. m.* [See સર્પ.] A snake; a serpent.

Id. સાપની કાંચળી The slough of a snake. સાપનો ભારો A very dangerous and anxiety-producing thing. 2. A thing which can-not be trusted.

Prov. દૂધ પાઇને સાપ ઉછેરવો The clouds that the sun builds up darken him; vipers will breed vipers. સાપ કે ઘો જે નીકળે તે ખરૂં To take one's chance. સાપના પગ સાપ જાણે-સાપના પગ પેટમાં Set a thief to catch a thief. સાપને ઘેર સાપ પરોણો They

are well matched. સાપને માથે મણિ Honey is sweet, but the bee stings. સાપે કરડેલો દોરડાથી (છછુંદરથી) બીએ A burnt child dreads the fire; whom a serpent has bitten, a lizard alarms. સાપે છછુંદર ગળ્યું, મુકે તો મરે, ને ગળે તો આંધળો થાય A precipice in the front of you, and wolves behind you; between the hammer and the anvil; it cuts both ways like a two-edged sword. સાપ લાંબો ને ટુંકો પહોળો Whether long or short, both are equal in magnitude. સાપ બધે વાંકો, પણ દરમાં સીધો Adapt yourself to circumstances. સાપ ગયા ને લીસોટા રહ્યા When the substance is lost, it leaves its shadows behind. સાપનો ભારો ને કુંવારી કન્યા જાળવવાં કઠણ The anxiety to the parents of a grown up unmarried girl is as great as the carrying of a bundle of serpents on their heads.

કહ્યું કરશે નહીં એ અહંકારી, ભારે સાપ તણો છે ભારો.
—સામળ.

સાપણ, Same as **સાપેણ** *q. v.*

સાપત્ન, *adj.* [See **સપત્ની.**] Born from or belonging to a rival wife.

સાપબામણી, *s. f.* A lizard; a lizard with a glistening skin, short feet, and serpent-like briskness. 2. A kind of serpent, having white spots on the mouth, a red tail, and a body of a black colour.

સાપમાર, *s. m.* Name of a bird; the serpent-eagle; a jean.

સાપરાધ, *adj.* [સ+S. अपराध a guilt.] Guilty; criminal.

સાપિંડ્ય, *s. n.* [See **સપિંડ.**] Kindred; consanguinity; connection by the offering of rice-balls to the same manes.

સાપેક્ષ, *adj.* [S.] Dependent on; having regard to. 2. Subsidiary.

સાપેણ, *s. f.* [S. सर्पिणी.] A female serpent.
Id. સાપેણ જેવી Very active and slim. 2. Very malicious; vicious.

સાપોલિયું, સાપોળીઉં, } *s. n.* [સાપ+લી dim.] The young one of a snake. 2. A small snake.

સાફ, *adj.* [Ar. साफ़.] Clean; free from dirt or filth; not dirty. 2. Clear; limpid; lucid; transparent. 3. Free from moral impurity; pure; holy; chaste; guiltless. 4. Free from disease or hurt. 5. Free from blemish, flaw, or defect; polished; burnished. 6. Smooth; even; level. 7. Uniform; regular. 8. Plain; open; obvious; apparent. 9. Not ambiguous. 10. Easy; simple. 11. Straight-forward; sincere; open-hearted; candid. 12. Ruined; out of pockets.

સાફલ્ય, *s. n.* [See **સફળ.**] Fruitfulness; usefulness. 2. Profit; advantage. 3. Success.

સાફસાફ, *adv.* [Redup. of **સાફ.**] Quite plainly; in plain words. 2. Open-heartedly; candidly.

સાફસુફ, *adv.* [સાફ+સુફ redup.] Neat and clean. 2. Cleansed.

સાફસુફી, *s. f.* [See above.] Neatness and cleanliness. 2. Cleansing.

સાફી, *s. f.* A piece of cloth through which smoke, etc. is strained. 2. Puffery.

સાફો, *s. m.* A fillet or cloth worn round the head; an unbound turban.

સાબદું, *adj. m. f. n.* All. 2. Healthy; recovered from sickness. 3. Refreshed. 4. Alert.
રાત્રી પસાર થવા આવી ને સંઘ ઉઠી સાબદો થયો.–હ. પ્રે. ત્રિ.

સાબર, *s. n.* [S. संबर.] A stag; an elk. Rusa aristotelis. N. O. Cervidæ.

સાબરશિંગડું, સાબરશિંગું, } *s. n.* [સાબર+S. शृंग a horn.] The horn of a stag; a stag-horn (used as medicine for external application after rubbing).

સાબરી, *s. f.* [See **સાબર.**] A female stag; a roe; a hind.

સાબલિયો, સાબળીઓ, } *s. m.* A kind of rough thin cloth. 2. Name of a class of weavers and its individual.

સાબળીઓ કહે સહુ જાણો છો.—સામળ.

સાબિત, Same as **સાબીત** *q. v.*

સાબિતી, Same as **સાબીતી** *q. v.*

સાબીત, *adj.* [Ar. साबित.] Proved; established by arguments.

સાબીતી, *s. f.* [See above.] Evidence; proof; verification; confirmation.

Id. સાબીતી આપવી To produce evidence.

સાબુ, *s. m.* [Ar. साबून.] Soap.

Prov. સો મણ સાબુએ ધુવે, તો એ સીદીભાઇ કાળા કાળા You cannot wash a blackamoor white

સાબુગોળો, *s. m.* [સાબુ+S. गोलक a ball.] A ball of soap. 2. A stout man having a short stature and a greasy skin. 3. A kind of sweetmeat made of sugar.

સાબુચોખા, *s. m. pl.* [Malay. સાગુ+ચોખા rice grain.] Sago.

સાબુત, *adj.* [Ar.] Strong; firm. 2. Sound; uninjured. 3. Whole; intact; unimpaired; entire; untouched. 4. Durable; lasting; standing.

Id. સાબુત રાખવું To keep intact or unhurt.

સાબુતી, *s. f.* [See **સાબુત.**] Strength; firmness. 2. Safety; security. 3. Entirety. 4. Durability.

સાબુદ, Same as **સાબુત** *q. v.*

સાબુદી, Same as **સાબુતી** *q. v.*

સાબેત, Same as **સાબીત** *q. v.*

સાબેતી, Same as **સાબીતી** *q. v.*

સાબેલો, *s. m.* [P. शाहबाला a bridegroom.] A well-dressed child riding in the front of the bridegroom's procession, or of any procession.

સામ, *s. m.* [S. सामन्.] The third Veda. 2. Conciliating means; conciliatory measures; negotiation; pacific measures; adulatory or suppliant steps and deportment. 3. [See **સ્વામી.**] A husband; a lover. 4. *s. f.* [S. संब.] The head of a pestle.

Prov. સામ દામ ને ભેદ ઉપાય, પછીથી ચોથો દંડ ઉપાય Never draw your dirk, when a dint will do.

સામક, **સામગ**, } *s. m.* [S. सामग.] A Brahmana who chants the Samaveda.

વેદે અંગપદ ક્રમોનિષદે જે સામકો ગાય છે.—ના. દ. ક.

સામગ્રી, *s. f.* [S.] Means. 2. Collection of materials or tools; apparatus. 3. Stock; provision.

સામંજસ્ય, *s. n.* [See **સમંજસ.**] Fitness; propriety; consistency. 2. Accuracy; correctness.

સામટું, *adv. m. f. n.* [See **સમસ્ત.**] Collectively; wholesale. 2. Simultaneously. 3. Altogether.

સોરઠે દીઠો સામટો, મારૂ અને મેવાડ.—સામળ.

સામત, **સામદ**, } *s. m.* [See **સામંત.**] A feudatory chief; a petty chief. 2. A warrior. 3. A leader; a general,

ન ગમ્યો કશ્મી કોય, ન ગમ્યો સામદ શૂરો.—સામળ.

સામદ સાથે સંચર્યો.—સામળ.

સામન, Same as **સામાન** *q. v.*

સામનસુમન, *s. m.* [સામન + સુમન redup.] Household furniture.

સામનો, *s. m.* [See **સામું.**] Opposition. 2. A fight.

ખોઇ ઘડી સુખની, ને થશે આજ સામનો.—વલ્લભ.

સામંત, *s. m.* [S. समंतात् all around.] Same as **સામત** *q. v.* 2. *adj.* Neighbouring; adjoining; bordering.

સામયિક, *adj.* [See **સમય.**] Customary; conventional. 2. Periodical; timely; seasonable.

Id. સામયિક પત્ર A periodical.

સામર, *s. n.* Name of the silk-cotton tree.

સામરથ, **સામર્થ્ય**, } *s. n.* [S. सामर्थ्य.] Strength; power; ability; capacity; force; might. 2. Virtue; efficacy; potency. 3. Fitness; adequacy.

સામવેદ, *s. m.* [સામ+S. वेद the Veda.] The third of the four Vedas (said to have been produced from the sun.)

સામવેદી, *s. m. f. n.* [See above.] A person who follows the Samaveda; a follower of Samaveda.

સામસામું, *adj. m. f. n.* [Redup. of **સામું.**] Standing face to face. 2. Confronting. 3. Rival; hostile. 4. *adv. m. f. n.* Mutually; face to face.

સામળિયો, **સામળીઓ**, } *s. m.* [See below.] Epithets of Krishna.

સામળું, *adj. m. f. n.* [S. श्यामल.] Blackish; darkish. 2. Black.

સામળો, Same as **સામળિયો** *q. v.*

સામાં, Same as **સામે** *q. v.*

સામાજિક, *adj.* [See **સમાજ.**] Belonging to an assembly. 2. Common. 3. Worldly. 4. Social.

સામા દસ્કત, *s. m. d.* [સામું & P. दस्कत handwriting.] A bond of acknowledgement written by a debtor under his signature in his creditor's book; a receipt; a promissory note; a writing passed by one contracting party to another,

સામાન, *s. m.* [P.] Furniture. 2. Things necessary; the materials or means, generally required for business or work. 3. Implements tools; apparatus. 4. Goods; chattels; articles; property; things. 5. Baggage; kit. 6. Saddlery. 7. Sexual intercourse.

Id. ઘોડા ઉપર સામાન નાખવો-ભીડવો-માંડવો To put the saddle on a horse. સામાન ભરવો-લાદવો To put a burden on. સરસામાન All kinds of articles; sundries.

સામાન્ય, *s. n.* [See **સમાન.**] Commonness; community; state of being common to many things 2. A generic name; the idea connoted by a class-name. 3. *adj.* Ordinary. 4. Common; general. 5. Commonplace.

સામાન્યનામ, *s. n.* [સામાન્ય+S. नामन् a name.] A common noun (in Gram.).

સામાન્યા, *s. f.* [See **સામાન્ય.**] A harlot; a prostitute.

સામાપાંચમ, **સામાપાંચેમ**, *s. f.* [સામો+S. पंचम the fifth.] The fifth day of the bright half of Bhadrapada on which a particular grain called **સામો** is eaten.

સામાવઢિયો, **સામાવળિયો**, **સામાવાળીઓ**, Same as **સામાવાળો** *q. v.*

સામાવાળો, *s. m.* [સામું+વાળું having.] The opposing or opposite party; the opponent. 2. A rival.

સામાસામી, *adv.* [Redup. of **સામું.**] Standing face to face; face to face; mutually. 2. *s. f.* Reciprocity. 3. Rivalry.

Id. સામાસામી આવવું To come to blows; to buffet.

સામી, Same as **સ્વામી** *q. v.*

સામીપ્ય, *s. n.* [See **સમીપ.**] Vicinity; nearness; proximity. 2. Name of one of the kinds of salvation.

સામીલ, *adj.* [Ar. शामिल.] Associated with. 2. Connected with. 3. Accessory to; assisting; aiding; that helps; that aids or abets.

સામીલગીરી, *s. f.* [સામીલ + P. गीर् doing.] Association with. 2. Connection with. 3. Assistance; aiding; help; abetment.

સામું, *adj. m. f. n.* [S. संमुख.] Opposite; being in the opposite direction; being face to face; standing opposite. 2. Weighed in the opposite scale of a balance; compensating; equal. 3. Same as **સામે** *q. v.*

Id. સામું થવું To oppose. સામું પડવું To join the opposite party. 2. To disagree; to refrain from giving one's consent. સામું જવું To go to receive as a guest. સામું આવવું To come to receive as a guest. સામું જોવું-ભાળવું To take care of. સામું બોલવું-સામો જવાબ આપવો To contradict. 2. To speak with insolence.

Prov. સામો મળે, સવૈયાનું જતન કરે If you meet him, he will do you no good, but on the contrary, will put you to some trouble (said of an unwelcome guest). સામું જોતાં ઉભો રહે, આવો કહેતાં બેસે, ભાટબ્રાહ્મણનું લાકડું વણુછોલ્યું પેસે Beware of the fore part of a woman, the hind part of a mule, and all sides of a priest.

નમ્યું હેમ, ને સામા શ્રીકૃષ્ણ કર્યા.—**નરભેરામ,**

સવળું પડે અન્ય દેવને, સામું દે દુઃખ શા પ્રમાણે —**દયારામ.**

સામુદ્ર, *adj.* [See **સમુદ્ર.**] Sea-born; marine; oceanic. 2. *s. n.* A mark or spot on the body.

સામુદ્રધુની, *s. f.* [સમુદ્ર+ S. धुनी a river.] A strait; a narrow channel joining two seas.

સામુદ્રિક, *s. n.* [See **સામુદ્ર.**] Palmistry; chiromancy. 2. *adj.* Relating to spots and lines on the body supposed to indicate good or ill fortune. 3. Marine.

સામુદ્રી, *adj.* [See **સમુદ્ર.**] Sea-born; marine; oceanic.

સામે, *adv.* [See **સામું.**] Being opposite or opposed; in the front of; on the face of; before. 2. On the contrary.

સામેરી, *s. m.* Name of a particular musical mode.

સામેલ, Same as **સાંખેલ** *q. v.* 2. Same as **સામીલ** *q. v.*

સામેલગીરી, Same as **સામીલગીરી** *q. v.*

સામેલું, Same as **સાંખેલું** *q. v.*

સામૈયું, *s. n.* [See **સામું.**] A deputation to receive a man or men in a high position or a bridegroom coming for the marriage ceremony.

Id. સામૈયું કરવું To give a formal reception. સામૈયું લઇ જવું To give a formal reception by carrying a deputation of respectable persons in a procession.

પાદરે ગયા એટલે જાનને લેવાને સામૈયું આવ્યું.—**હ. દા. કા.**

સામૈયે રાજા જનક જી જાય,—**પુરીબાઇ.**

સામો, *s. m.* [S. श्यामक.] An inferior kind of corn Panicum frumentaceum. N. O. Gramineæ.

સામોપચાર, *s. m.* [સામ pacification + S. उपचार remedy.] Mild persuasions; conciliatory measures; pacific measures; reconciliation.

સાંપડ, Same as **સંપુટ** *q. v.*

સાંપડવું, *v. i.* [See **સંપાદન.**] To be found. 2. To be met with. 3. To be discovered. 4. To be born to.

Id. છોકરું સાંપડવું To be born (of a child).

ઋષિ મુનિ મન ભિજન, સત્ય કેમ સાંપડે,—હ. કા. કાં.
જે લોકોએ તે સાંપડવાનો સંભવ નથી.—મ. ન. ક્રિ.

સાંપવું, Same as **સોંપવું** *q. v.*

સાંપ્રત, *adv.* [S. *fr.* संप्रति at present.] Now-a-days; now; at this time; at present. 2. Immediately; soon; at once. 3. *adj.* Present; current; modern.

એવું વાયક કહી ત્રણે જણ, સાંપ્રત હવાં તતખેવ.—રત્નેશ્વર.

સાંપ્રદાયિક, *adj.* [See **સંપ્રદાય.**] Traditional. 2. Relating to a doctrine.

સાંબ, *s. m.* [સ + S. अंबा the goddess Durga.] The god Shiva accompanied by the goddess Durga. 2 *s. f.* [S. शंब the iron head of a pestle.] An iron ring fixed at the end of a stick.

સાંભર, Same as **સાબર** *q. v.*

સાંબસદાશિવ, *s. m.* Same as **સાંબ** *q. v.*

સાંબેલ, *s. f.* [See **સાંબેલું.**] An iron nail fixed at each end of a yoke.

સાંબેલી, *s. f.* [See below.] A small wooden pestle.

સાંબેલું, *s. n.* [S. शंब the iron head of a pestle.] A wooden pestle for beating rice out of paddy.

સાંભરવું, *v. t.* [S. स्मर् to remember.] To remember. 2. To recollect. 3. [સમ + S. भृ, भर् to fill.] To collect; to gather.

લોકો તે સાંભરી લેવા મંડ્યા છે.—હ. કા. કાં.

સાંભળવું, *v. t.* [S. निशम् to hear.] To hear; to listen. 2. To attend; to mind. 3. To obey.

Id. અરજ સાંભળવી To take a request into one's favourable consideration. કહ્યું સાંભળવું To obey an order.

Prov. સાંભળીએ સૌનું, કરીએ મનનું Hear all but, follow your own counsels; inquire and consult, but act upon your own judgment

સામ્ય, *s. n.* [See **સમ.**] Equality; evenness; sameness. 2. Resemblance; likeness; similarity. 3. Points of agreement; concord. 4. Equilibrium. 5 Homogenity.

સામ્યબળ, *s. n.* [સામ્ય + S. बल strength.] Equilibrium force.

સામ્યવિદ્યા, *s. f.* [સામ્ય + S. विद्या learning.] Homology.

સામ્રાજ્ય, *s. n.* [S.] Imperial sway; universal or complete sovereignty. 2. Empire; dominion.

સામ્રાટ, Same as **સમ્રાટ** *q. v.*

સાયંસંધ્યા, *s. f.* [S. *fr.* सायम् in the evening + संध्या twilight; worship.] Daily prayers and worship to be performed in the evening. 2. The evening twilight.

સાય, *s. m.* [S.] End; termination. 2. *s. n.* Close of day; evening 3. An arrow.

સાયક, *s. n.* [S.] An arrow. 2. A sword. 3. Same as **સહાયક** *q. v.*

સાયંકાળ, *s. m.* [S. *fr.* सायम् in the evening + काल time.] Evening.

સાયડી, Same as **સારડી** *q. v.*

સાયન, *s. n.* [S.] The longitude of a planet reckoned from the vernal equinoxial point.

સાયનતુલા, *s. f.* [સાયન + S. तुला a sign of the Zodiac.] Autumnal equinox.

સાયનમેષ, *s. m.* [સાયન + S. मेष a sign of the Zodiac.] Vernal equinox.

સાયનરેખા, *s. f.* [સાયન + S. रेखा a line.] An equinoxial line.

સાયબાન, *s. m.* Dear Sir (a term of address).

ખાસદાર સાયબાન એ સાયબાન.—હ. કા. કાં.

સાયંપ્રાતર, *s. f.* [सायंप्रातर *fr.* सायम् in the evening + प्रातर morning.] Evening and morning. 2. *adv.* In the morning and in the evening; twice daily.

સાયંપ્રાતર કરવો એવ.—પ્રેમાનંદ.

સાયર, *s. n.* [Ar. शाहेर्.] A tax on palm-tree juice. 2. Same as **સાગર** *q. v.*

સાત સાયર જેની ચોકી કરતા, ફરતું નીર ખારું—મોજો.
અમારે આંગણે ફરતો જ સાયર કંઇ તરંગે.—લલિત.

સાયરી, *s. n.* [See **શાહેર.**] Poetry.

સાયુજ્ય, *s. f.* [S.] Absorption into the essence of Brahman; one of the four kinds of absolution.

તો સાયુજ્યમુક્તિ પામ્યાં સ્ત્રીજન.—પ્રેમાનંદ.

સાથો, *s. m.* [See સાહાય્ય.] Support; countenance; patronage. 2. An overcoat of a saint.

સાર, *s. m.* [S. सार essence.] Essence; quintessence; the vital or essential part. 2. Pith; substance. 3. Marrow. 4. The sap (of a tree). 5. Epitome; summary; short substance; compendium. 6. Cream. 7. Propriety; fitness; worth. 8. Advantage; profit. 9. *s. f.* Same as સારવાર *q. v.* 10. *s. n.* [See સારવું.] A hole. 11. *adj.* Same as સારૂં *q. v.* (Used in poetry.)

સુદામા તણી સાર અત્યંત કીધી.—ભૂખણ.

તણી વસ્ત્ર આભૂષણ સાર, કુંવરજી કાલા રે.—ગિરિધર.

હીમરૂના સારના સુશોભિત પ્યાલા અને દાબડીઓ.-હ. દ્વા. કાં.

મણિપુર જડિત તટ છબી સાર જી.—દયારામ.

સારક, *adj.* [S. *fr.* सृ, सर् to move.] Moving the bowels (of a medicine); purgative. 2. *s. m. f.* [See સારવું to embellish; to dress.] A toilet-maker; a hair-dresser.

સારંગ, *s. m.* [S.] Name of a particular mode of music appropriate to noon. 2. The spotted deer; an antelope. 3. An elephant. 4. A lion. 5. The flamingo; a swan. 6. The bird chataka; the large crane. 7. A peacock. 8. The Indian cuckoo. 9. A scorpion. 10 A wasp. 11. A flower. 12. A lotus. 13. A shell. 14. A bow. 15. Rain. 16. A fiddle. 17. Hair. 18. Sandalwood. 19. Camphor. 20. Gold. 21. A jewel. 22. The earth. 23. The night. 24. Light. 25. Cupid. 26. A serpent. 27. A tree. 28. A cloud. 29. *adj.* Variegated; spotted.

સોનાનો સારંગ થઇ આવ્યો જનક સુતાની પાસ.—ઉદ્ધવ.

સારંગધર, **સારંગપાણિ**, } *s. m.* [S. शाङ्गधर, शाङ्गपाणि *fr.* शाङ्ग a bow made of horn + धर holding, पाणि the hand.] An epithet of Vishnu.

સારંગી, *s. f.* [S.] A fiddle. 2. A violin.

સારંગીવાળી, *s. f.* **સારંગીવાળો**, *s. m.* } [સારંગી+વાળું having.] A fiddle-player. 2. A violin-player.

સારડી, *s. f.* [See સારવું.] A carpenter's instrument to bore a hole with; a brace; a gimlet; a brace-bit.

Id. સારડી મૂકવી To bore a hole. કૂવામાં સારડી મૂકવી To bore a hole in the rock at the bottom of a well; to make an artesian well.

સારડો, *s. m.* [See સારવું.] A tool for boring a hole in the ground for ascertaining the current of underground water; a boring instrument.

સારણ, *s. m.* [S. सृ to move.] A watercourse flowing from a well. 2. *s. n.* A rupture. 3. *adj.* Maintaining.

સારણગાંઠ, *s. f.* [સારણ + S. ग्रंथि a knot.] Hernia.

સારણી, *s. f.* [S.] A canal; a drain; a water-course. 2. A table; a summary. 3. A series. 4. An equation.

સારથક, Same as સાર્થક *q. v.*

જીવતર સારથક કરવાના કોડમાં હું જોડે જતો.—કે. હ. ધ્રુ.

સારથી, *s. m.* [S. सारथि.] A cartman. 2. A charioteer.

સારધી, *s. m.* [સાર+S. ध्या to contemplate.] A far-seeing person; a wise and clever person.

અખા કોક દે રે સારધી.—અખો.

સારપ, *s. f.* [સારૂં + પ a suffix forming a noun.] Praise; eulogy.

વહાલી સ્ત્રીની આમ સારપ સાંભળી.—હ. પ્રે. ત્રિ.

સારપવું, *v. t.* [S. सृप्, सर्प् to move.] To weed a field and put the weeds into the furrows.

સારમંડળ, *s. n.* [સ્વર+S. मंडल a group.] A stringed instrument of music (ordinarily of thirty-two strings).

સારમેય, *s. m.* [S.] A dog.

સારવા, *s. f.* [સાર + વાળું having.] The best soil.

સારવાન, *s. m.* [P. सार a camel + वान् having.] A camel-driver.

સારવાર, *s. f.* [See સારવું to nourish.] Entertaining a guest; hospitality. 2. Treatment (medical). 3. Nursing (a patient).

સારવું, *v. t.* [S. सृ, सर् to move.] To bore a hole with a brace. 2. To give an excruciating pain. 3. To take the place of; to serve the purpose of; to fill up the place of. 4. To accomplish. 5. To let fall; to drop. 6. To decorate; to dress; to embellish. 7. To nourish; to maintain. 8. To offer funeral cakes to the manes of the dead.

Id. તે મને રોજ સાર્યા કરે છે He troubles me everyday. દાંતની ગરજ સારવી To serve the purpose of teeth; to act as teeth. આંખ સારવી To dress the eyes with lamp-black.

કહેતાં સારૂં સૌનાં કામ.—ભાલણ.
આંખમાંથી આંસુ સારતી, અને છાનું છાનું ઝીણું ઝીણું રોતી.
—ગો. મા. ત્રિ.
મોતી ભાંગ્યું સારતાં, મન ભાંગ્યું કવેણ.—પુ. વિ. મા.
દિવસ સારીને ઘેર સંચર્યા.—નર્મદ.
સાર્યું શ્રાદ્ધ વિખ્યાત બધે.—હ. દા કાં.
શુભ શણગાર જઇ અંગ સારો.—પ્રેમાનંદ.

સારસ, *s. m. n.* [S.] The Indian crane.

સારસ્વત, *adj.* [See સરસ્વતી.] Belonging to or pertaining to the goddess Saraswatee. 2. Belonging to the river Saraswatee. 3. Belonging to the Saraswata country. 4. *s. m.* Name of a particular class of Brahmanas.

સારહી, *s. m.* [See સાર.] A bowman.
પડઇ સાદ સારહી તેડાણા.—પદ્મનાભ.

સારાં, *s. n. pl.* [See સારૂં (used ironically and in contempt).] A class of low castè people who commit petty thefts.

સારાં વાનાં, *s. n. pl.* [સારૂં & વાનું a thing.] Good or happy results.

સારાંશ, *s. m.* [સાર + S. अंश a part.] The substance; the essence; an abstract; an epitome.

સારાઇ, *s. f.*
સારાપણું, *s. n.* [સારૂં + આઇ, પણું, આશ
સારાશ, *s. f.*
suffixes forming nouns.] Goodness; fame. 2. Agreement; friendship; harmony; concord.

સારાસાર, *s. n.* [સાર+S. असार non-essence.] Worth and worthlessness. 2. Strength and weakness.

સારાસારવિચાર, *s. m.* [સારાસાર + S. विचार thought.] A consideration of the worth or worthlessness of anything.

સારાસારી, *s. f.* [Redup. of સારૂં.] Intimacy; friendship; concord; harmony.

સારિકા, *s. f.* [S.] A canary bird; the Indian jay.

સારિણી, *adj. f.* [See સારવું.] Going; resorting to. 2. Having the essence of.

સારી, *adj. m. n.* Same as સારિણી *q. v.* 2. *adj. f.* Same as સારૂં *q. v.*

સારીગમ, *s. f.* [S. ष, ऋ, गा, म, being the initial letters of the names of the first four notes of the gamut, *viz.*, षड्ज, ऋषभ, गान्धार, and मध्यम.] Chanting the names of the notes of the gamut instead of the letters of a song. 2. Notation.

સારીપખે,
સારીપઠેમ,
સારીપેઠ,
સારીપેઠે, } *adv. & adj.* Thoroughly; fully. 2. Well; much. 3. Keeping good health; well; healthy. 4. Properly; carefully; attentively.

સારીવા, *s. f.* [S. सारिवा.] Name of a medicinal plant; the Indian sarsaparilla. Hemidesmus indicus. N. O. Asclapidiacæ.

સારૂં, *adj. m. f. n.* [See સાર.] Whole; continuous; all along a period of time. 2. Good; fine; excellent. 3. *inter.* Well ! Very well ! Yes, sir !

Id. સારો દહાડો An auspicious day. 2. Pregnancy (with reference to a woman). સારૂં કરવું To heal (a malady). 2. To repair. સારૂં થવું To be in a prosperous condition; to recover from illness.

Prov. સારા રાજ્યમાં એક જ સાચરણી The only thing of its kind that a person possesses. સારૂં એટલું સારૂં જ Truth has always a fast bottom. સારાનાં નશીબ સારાં To a good cat, a good rat. સારાની કદર કોણ જાણે ? Merit seldom meets with reward. સારાં કામ સાહેબનાં The king can do no wrong.
મંગળ ગવરાવું સારી રાત રે.—નરસિંહ.
સારા શરીરે અસંખ્ય ઝટકા લાગ્યા હતા.—કે. હ. ધ્રુ.

સારૂ, *prep.* For; for the sake of; for the purpose of.

સારૂંનરસું, *adj. m. f. n.* [સારૂં +નરસું bad.] Good and bad.

Id. સારીનરસી કરવી-કહેવી To speak ill of, behind one's back. સારૂંનરસું કરવું To select; to discriminate.

સારૂપ્ય, *s. n.* [S.] Sameness of form; similarity; likeness. 2. Assimilation to the deity; one of the four states of salvation.

સારેવડું, *s. n.* A cake of rice.

સારો, *s. m.* [See સાર.] The events or fortunes of the year as determined astrologically on the first day of it. 2. *adj. m.* Same as સારૂં *q. v.*

સારોદ્ધાર, *s. m.* [સાર+S. उद्धार drawing out.] Attaining or getting to the essence of a thing; extracting the essence or substance of a discourse or discussion.

સાર્થ, *adj.* [સ + S. अर्थ meaning; wealth.] Having a meaning; significant. 2. True to the

meaning of the name. 3. Accompanied with a meaning. 4. Useful; serviceable. 5. Wealthy; rich. 6. *s. n.* A caravan.

સાર્થક્ય, *s. n.* [S. सार्थक्य.] Accomplishment; fulfilment; completion. 2. Purpose; end; object. 2. *adj.* [S.] Advantageous; serviceable; useful.

Id. સાર્થક કરવું To turn to advantage. 2. To accomplish. સાર્થક થવું To be turned to advantage. 2. To be accomplished.

સાર્થવાહ, *s. m.* [સાર્થ+S. वह् to carry.] A travelling merchant. 2. A leader of a party.

સાર્વ, *adj.* [See સર્વ.] General; universal.

સાર્વકાલિક, *adj.* [સાર્વ+S. काल time.] Eternal; everlasting.

સાર્વજનિક, **સાર્વજની**, } *adj.* [સાર્વ+S. जन a man.] Public; pertaining to all men; general; universal.

સાર્વત્રિક, *adj.* [See સર્વત્ર.] Belonging to every place; general; universal.

સાર્વભૌતિક, *adj.* [સાર્વ+S. भूत an element.] Belonging or relating to all elements or beings. 2. Comprising all animate beings.

સાર્વભૌમ, *s. m.* [સાર્વ+S. भूमि land.] An emperor; a universal monarch. 2. *adj.* Universal.

સાર્વલૌકિક, *adj.* [સાર્વ+S. लोक a world.] Public; universal.

સાલ, *s. f.* [P.] An year. 2. An yearly stipend; an annuity. 3. *s. n.* [See સારવું.] A joint that fits a socket. 4. [See સાલવું.] An impediment; an obstacle. 5. A cause of annoyance or pain. 6. [S.] Name of a tree. Aporosa lindleyana. N. O. Euphorbiacæ. 7. A game of tip-stick won by a party at play as against the other.

Id. સાલ કાઢવું To make a joint exactly fit a socket. 2. To remove an impediment. સાલ બેસાડવું To fit a joint into a socket. શોક્યનું સાલ The annoyance caused by a co-wife. સાલ ચઢવું To be indebted to the other party (by a number of games at tip-stick).

સાલે સાલ જુજવાં દીસે, રથ તણાં બહુ વકજી.—પ્રેમાનંદ.
સાલે નહિ અંતરમાં સાલ.—દલપતરામ.
સાલ સાલ જગાવે રે.—નરસિંહ.

આરે સાસુડીનું સાલ રાજે રે.—પ્રેમાનંદ.

સાલગરેહ, **સાલગીરી**, } *s. f.* [સાલ+P. गिरह् a knot.] Birthday; the anniversary of one's birth.

સાલગુદસ્ત, *s. f.* [સાલ+P. गुदश्त the last.] The last year.

સાલભર, *adv.* [સાલ+S. भृ a fill.] All the year round; throughout the year.

સાલમ, Same as **સાલમમીસરી** *q. v.*

સાલમપાક, *s. m.* [સાલમ+S. पच् to cook.] Name of a medicinal preparation made up of the following ingredients:—સાલમ, ધોળીમૂસળી, કાળી મૂસળી, એખરાનાં બીજ, ગોખરૂ, બાલબીજ, કવચ, સતાવરી, કમરકસ, પિકદુ, કુલફનાં બીજ, નીરગુંડી, વંસલોચન, આસન, સફેદબહાની, અજમો, સુવા, તજ, ઇલાયચી, જાયફળ, જાવંત્રી, વાવડીંગ, અકલગરો, અસાળીઓ, લીંડીપીપર, પીપળીમૂળ, ઇસબગોલ, ખપખસ, બાવળીઓ ગુંદ, શિંગોડાં, કેસર and સાકર.

સાલમમીસરી, *s. f.* [Ar. सअलब् salep+मिसरी of Egypt *fr.* मिसर Egypt.] Oriental Salep. Eulophia campestris. N. O. Orchidaceæ. It is of three varieties:—પંજાબી, બસરાઇ, and લસણીઆ.

સાલવવું, *v. t.* [See સાલ a joint.] To make a joint exactly fit a socket. 2. To entangle; to entrap.

સાલવામણ, *s. n.* [સાલવવું+મણ a suffix showing "action."] Wages paid for fitting joints in their sockets.

સાલવાર, *adv.* [સાલ+S. वार a turn.] In order of years; in chronological order; chronologically.

સાલવારી, *s. f.* [See above,] Chronology.

સાલવી, *s. m.* [સાલ + S. वाहिन् a carrier; a maker.] A maker of joints; a carpenter. 2. Same as **સાળવી** *q. v.*

વિશ્વકર્મા આવ્યા રે સર્વે સાલવી સાથે.—દયારામ.

સાલવું, *v. i.* [S. शल्य an arrow; a spear.] To prick; to pinch; to punch. 2. To ache; to be in pain; to smart.

સાલે સહિ અંતરમાં સાલ.—દલપતરામ.
રસાળી આ સાલે હરિ વિણ.—કે. હ. ધ્રુ.

સાલસ, *adj.* [Ar. सलीम् easy.] Honest; honourable. 2. Polite; gentlemanly. 3. Good.

સાલસકંચો, *s. m.* [સાલ+સકંચો a machine.] Machination; an intrigue; a design; a plot; a secret arrangement.

સાલસપણું, } s. n. [સાલસ + પણું, આઇ
સાલસાઇ, } s. f. suffixes forming nouns] Honesty. 2. Politeness; gentlemanliness. 3 Goodness.

સાલાતાલા, s. m. pl. [Imit] Supplication; humble entreaty.

સાલાતુલું, adj. m f. n. [See સાલસ.] Dull of comprehension and credulous; simple-minded.

સાલિગ્રામ, Same as શાલિગ્રામ q. v.

જિહાં પૂજાઇ સાલિગ્રામ.—પદ્મનાભ.

સાલિયાં, s. n. pl. [See સાલ a joint.] The railings in the sides of the frame of a carriage.

સાલિયાણું, } s. n. [See સાલ an year,] An
સાલિયાણું, } annual stipend; an annuity.

સાલિયું. Same as સાલિયાણું q. v. 2. s. n. Same as સાલિયાં q. v 3. adj. m.f. n. [See સાલ.] Annual. 4. Belonging or relating to an year.

સાલુત્રી, Same as સાલોત્રી q. v.

રત્ન અશ્વપરીક્ષાના સાલુત્રીના ગ્રંથ ગુંથ્યા.—હ. ઢા. કાં.

સાલેટ, s. f. [Eng. Salad.] Lettuce.

સાલોક્ય, s. n. [S.] Being in the same world or sphere with another. 2. Residence in the same heaven with any deity; one of the four kinds of salvation.

સાલ્લો, s. m. [સાડી + લો dim.] A cotton upper garment, worn by women.

સાવ, adv. [S. सर्व.] Wholly; entirely; completely; absolutely; perfectly; altogether.

પૂછડાના છેડા સુધી સાવ નીલરંગનો છે.—કે. હ. ધ્રુ.
રાત્રી કેટલી ગઇ કે સાવ ગઇ તેનું ભાન ન રહેવું.—બ. ક. ઠા.
માયા મત નિરંતર સાવ.—અખો.

સાવક, Same as શ્રાવક q. v. 2. Same as શાવક q. v.

સાવકાશ, adj. [સ+S. अवकाश leisure.] Having leisure; unengaged. 2. adv. Leisurely; at one's convenience.

સાવકું, adj. m. f. n. [S. सापत्निक.] Related to a different mother.

Id. સાવકી મા A step-mother. સાવકી બહેન A step-sister. સાવકો ભાઇ A step-brother. સાવકો બાપ A step-father.

સાવચેત, adj. [સાવધ + S. चित्त the mind.] Cautious; vigilant; conscious; attentive.

સાવચેતી, s. f. [See above.] Attention; caution; heed; regard; advertence; vigilance.

સાવજ, s. m. [S. श्वापद.] A tiger; a wild animal; an undomesticated quadruped. 2. A lion. 3. A savage; a barbarian.

સાવજ થાયે ગાભરો.—પ્રેમાનંદ.

સાવડું, s. n. An embroidered article.

સોનાં રૂપાં અને સાવડું.—પદ્મનાભ.

સાવણ, Same as શ્રાવણ q. v.

સાવધ, adj. [See below.] Conscious; advertent. 2. Cautious; vigilant; attentive.

સાવધાન, adj. [સ + S. अवधान attention.] Attentive; advertent. 2. Cautious. 3. Careful; heedful; alive to. 4 s. n. Attention; the utterance used at the marriage ceremony when the cloth partition between the bride and the bridegroom is removed, signifying "mind! take heed ! the hour is come ! "

સાવધાનતા, } s. f. [સાવધાન+ S. ता, Guj. પણું
સાવધાનપણું, } s. n. suffixes forming nouns.] Attentiveness; cautiousness; vigilance.

સાવધાની, Same as સાવધાનતા q. v.

સાવન, s. m. [S.] A month of 30 solar days. 2. A natural day from sunrise to sunset. 3. A day from sunrise to next sunrise. 4. Name of an year of 360 days.

સાવરણી, s. f. [S. सार् to cause to move fr. सृ to move.] A broom; a besom.

Prov. સાવરણી મંગાવે ત્યારે સુંથિયું લાવે I talk of chalk, and you talk of cheese; I ask for a fork, and you bring me a rake. સારા રાજ્યમાં એક જ સાવરણી The only thing of its kind that a a person possesses.

સાવરણો, s. m. [See above.] A large broom.

સાવરિયું, Same as સાસરું q. v.

સાવર્ણ, } s. m. [S.] A metronymic of
સાવર્ણિ, } the eighth Manu

સાવર્ણ્ય, s. n. [See સવર્ણ.] Sameness of colour. 2. Identity of class or caste.

સાવલિયું, } s. n. Name of a kind of thin
સાવલીઉં, } cloth used as a dhotar.

તંબોળ પરણ્યાનો હો સકયો નથી સાવલીએ.—પ્રેમાનંદ.

સાવલું, Same as સરાવલું q. v.

સાવિકા, s. f. [S. fr. सू to give birth to.] A midwife.

સાવિત્રી, *s. f.* [S. *fr.* सवितृ the sun.] A ray of light. 2. Same as ગાયત્રી *q. v.* 3. Name of the wife of Satyavat, king of Shalva.

સાવિત્રીવ્રત, *s. n.* [સાવિત્રી + S. व्रत a vow.] Name of a particular fast kept by Hindu women on the last three days of the bright half of Jyeshtha to preserve them from widowhood.

સાવું, Same as સાહવું *q. v.*

સાશ્ચર્ય, *adv.* [સ+S. आश्चर्य wonder.] With astonishment. 2. *adj.* Wonderful; marvellous.

સાષ્ટાંગ, *s. m.* [સ+S. अष्ट eight+अंग a limb.] Prostration with the eight members of the body; an humble bow. 2. *adj.* Made with eight members of the body (of salutations).

Id. સાષ્ટાંગ દંડવત્ પ્રણામ Salutations with humble prostration of the body; most respectful salutations.

સાસ, *s. m.* [See શ્વાસ.] Breath. 2. Asthma. 3. Life.

Prov. સાસ ત્યાં સુધી આસ While there is life, there is hope.

સાસરવાસ, *s. m.* [See below.] Residing at one's husband's house.

સાસરવાસો, *s. m.* [સાસરૂં+S. वास residence.] Presents of household utensils, ornaments, dresses, etc., given to the bride by her parents when they send her to live in the house of her husband.

સાસરવેડ, } સાસરવેલ, } *s. f.* [સાસરૂં+S. वेला creeper.] A relative on the husband's side.

સાસરિયાં, *s. n. pl.* [See સાસરૂં.] The relatives on the husband's side.

સાસરી, } *s. f.* સાસરૂં, } *s. n.* [S. श्वसुरगृह.] The wife's paternal house as related to the husband. 2. The husband's paternal house as related to the wife.

Id. સાસરીની બેડી The restraints at a girl's father-in-law's house. દીકરીને સાસરીએ વળાવવી To send for the first time a daughter to her father-in law's house, with presents to the members of the house.

Prov. સાસરે જતાં કોઇ છીનાળ કહે નહિ Marriage is honourable and the bed undefiled.

સાસુ, *s. f.* [S. श्वश्रू.] The mother-in-law either of the wife or of the husband.

Prov. સો દહાડા સાસુના, તો એક દહાડો વહુનો-સાસુ પછી વહુનો વારો Every man has his hour. સાસુ-વહુને વેર Mother-in-law and daughter-in-law are a tempest and a hail-storm. સાસુ દમે સવેળા, તો વહુ દમે કવેળા Every dog has his day, and every man has his hour.

સાસુજાયો, *s. m.* [સાસુ+S. जन् to be born.] A husband.

સાસુજી, *s. n. pl.* Same as સાસુ *q. v.*

સાસુડી, Same as સાસુ *q. v.* (Used in contempt.)

સાસોટ, *adv.* [શ્વાસ + S. वृत्ति state.] Panting. 2. Running quickly and with force or rashness.

એવું કહીને મેલી દોટ, ઉવાટે ચાલ્યો સાસોટ.—પ્રેમાનંદ.

સાસ્થિ, *adj.* [સ+S. अस्थि a bone.] Having bones; vertebrate.

સાસ્ના, *s. f.* [S.] The dewlap of an ox.

સાહ, Same as શાહ *q. v.*

સાહચર્ય, *s. n.* [સહ+S. चर् to move.] Companionship; fellowship; association. 2. Friendship. 3. Effects of association.

સાહજન, Same as સાજન *q. v.*

સાહજનું, Same as સાજનું *q. v.*

સાહજિક, *adj.* [See સહજ.] Natural; not borrowed; not artificial; not assumed; not affected.

સાહજોગ, } *adj.* સાહજોગી, } *adj. f.* Same as શાહજોગ *q. v.*

સાહણ, *s. n* [સહ+S. अयन going.] An army.

ફીંપડે કૂચ ઉપડિયાં સાહણ.—પદ્મનાભ.

સાહવું, *v. t.* [See સાહાય્ય.] To hold; to catch; to support.

સાહસ, *s. n.* [See સહસા.] Enterprise; adventure. 2. A thoughtless action; rashness; temerity. 3. Violence; fury; a desperate adventure any violent or furious deed or action; rapine force. 4. Boldness; daring.

Id. સાહસ કરવું-આદરવું To undertake a thoughtless action; to be rash. 2. To undertake an enterprise. 3. To be violent. 4. To be bold

Prov. સાહસ કરવું નહિ Recklessness is the parent of miseries; look before you leap, for snakes among sweet flowers do creep.

સાહસિક, *adj.* [See above.] Enterprising; adventurous. 2. Daring; bold. 3. Rash; thoughtless. 4. Violent; furious; desperate.

સાહસિકતા, *s. f.* [સાહસિક+S. ता a suffix forming a noun.] Adventurousness. 2. Rashness; thoughtlessness. 3. Violence; fury. 4. Boldness.

સાહસ્ર, *adj.* [See **સહસ્ર**.] Relating to a thousand. 2. Consisting of a thousand.

સાહાય, Same as **સાહાય્ય** *q. v.*

સાહાયક, *s. m. f. n.* [સાહાય+S. क doing.] A helper; a friend; a companion. 2. *adj.* Helping; assisting.

સાહાય્ય, *s. f.* [S.] Assistance; help; aid; succour. 2. Friendship; alliance.

સાહાવું, Same as **સાહવું** *q. v.*

સાહિત, Same as **સાહિત્ય** *q. v.* 2. *adj.* [See **સાહવું**.] Held; caught; supported.

સાહિત્ય, *s. n.* [S साहित्य.] A collection of materials. 2. Implements; apparatus; means. 3. The science of Rhetoric and literary criticism. 4. A literary or rhetoric composition; literature (in general).

સાહિત્યકાર, *s. m. f.* [સાહિત્ય+S. कार a doer.] A literary person; a scholar.

સાહિત્યક્ષેત્ર, *s n.* [સાહિત્ય+ S. क्षेत्र a field.] The field of literature.

સાહિત્યપ્રિય, **સાહિત્યપ્રેમી**, **સાહિત્યરસિક**, *adj.* [સાહિત્ય +S. प्रिय loved, प्रेमिन् loving, रसिक tasteful.] Loving literature; taking interest or part in literary activities.

સાહી, Same as **શાહી**, **શાઇ** *q. v.*

સાહીબી, Same as **સાહેબી** *q. v.*

સાહુ, Same as **શાહુ** *q. v.*

સાહુકાર, Same as **શાહુકાર** *q. v.*

સાહુકારી, Same as **શાહુકારી** *q. v.*

સાહુડી, *s. f.* [S. शकुनिका *fr.* S. सल्लकी.] A porcupine; name of a rodent animal. Hystrix leucura. N. O. Hystricidæ.

સાહેત, *adv.* [See સહિત.] Just; soon; immediately.

સાહેદ, *s. m.* [See **શાહેદ**.] A witness.

સાહેદી, *s. m.* [See **શાહેદી**.] A witness. 2. *s. f.* Evidence.

Id સાહેદી પૂરવી To give evidence.

સાહેબ, *s. m.* [Ar. साहिब a companion.] A lord; a master. 2. A gentleman; sir; mister. 3. A madam. 4. Your Honour; Your Excellency; Your Lordship. 5. A European gentleman. 6. The Lord; God.

સાહેબરસ, *s. m.* [સાહેબ+S. रस sentiment.] Sentiment relating to god; piety; devotion; faith.

સાહેબખાની, *adj.* [સાહેબ+P. खानह् a place.] Of the highest quality and the best make (of a kind of paper).

ભુંગળીઆ, સાહેબખાની, આદિ અનેક પ્રકારના કાગળો બનતા. —મુનિવિજય.

સાહેબજાદી, *s. f.* [સાહેબ+P. जाद् born.] A daughter of a lord or a gentleman.

સાહેબજાદો, *s. m.* [See above.] A son of a lord or a person of a high family or of a gentleman.

સાહેબલોક, *s. m. pl.* [સાહેબ+S. लोक people.] Gentlemen; persons of very high rank. 2. Europeans.

સાહેબી, *s. f.* [See **સાહેબ**.] Mastership; lordship. 2. Rule; government. 3. Sway; superiority. 4. Grandeur. 5. Prosperity.

Id. **સાહેબી ભોગવવી** To be prosperous.

સાહેબો, *s. m.* [See **સાહેબ**.] A husband.

સાહેર, Same as **સાયર** *q. v.*

સાહેલી, *s. f.* [See **સખી**.] A female companion; a female friend.

સાહેલું, *adj. m. f. n.* [S. सह्य strong+લું dim.] Happy; contented. 2. Prosperous.

કોહેલો સાહેલો છે તે કહેવો ?—ભાલણ.

સાહ્ય, **સાહ્યતા**, Same as **સાહાય્ય** *q. v.*

સાળ, *s. f.* [P. शाल्.] A loom.

તે તો સાળ જેવા નરમ હોય છે.—મ. ન. દ્વિ.

સાળવી, *s. m.* [સાળ+S. वे to weave.] A weaver.

સાળાવેલી, *s. f.* [સાળો+વરેલી married *fr.* वृ, वृर् to choose.] The wife of one's brother-in-law.

સાળિયું, *s. n.* [S. शालि.] Paddy; unhusked rice.

સાળી, *s. f.* [S. श्याली.] A wife's sister; a sister-in-law. 2. *adv. f.* Same as **સાળું** *q. v.*

સાળું, *adv. n.* Damned ! (Used of anything in contempt.)

સાળુ, *s. m.* [See **શાલ**] A fine upper garment worn by women.

સાળેલી, Same as **સાળાવેલી** *q. v.*

સાળો, *s. m.* [S. श्यालक.] A wife's brother; a brother-in-law. 2. *adv. m.* Same as **સાળું** *q. v.*

સિંહ, *s. m.* [S. *fr.* हिंस् to kill.] A lion. 2. The sign *Leo* of the zodiac. 3. A brave warrior. 4. The best person; a pre-eminent person (at the end of a compound, as in પુરુષસિંહ). 5. A suffix added to the name of a Rajputs.

Prov. સિંહ કે શિયાળ ? Is the news favourable or unfavourable ?

સિંહકટિ, *adj. f.* [સિંહ+S. कटि the waist.] Having a delicate waist (of a woman).

સિંહણ, *s. f.* [See સિંહ] A lioness

સિંહણસુત, *s. m. n.* [સિંહણ+S. सुत a son.] A male cub of a lioness.

સિંહદંતી, *adj.* [સિંહ + S. दंत a tooth.] Dandelian.

સિંહનાદ, *s. m.* [સિંહ + S. नाद a sound.] A loud cry; a thunder. 2. The roar of a lion. 3. A war-cry.

સિંહલ, **સિંહલદ્વિપ**, *s. m.* [S.] Ceylon.

સિંહસ્થ, *s. n.* [સિંહ + S. स्था to stand.] The position of Jupiter in the sign *Leo* of the zodiac. 2. The period of time (marked by the position of Jupiter in *Leo*) considered as inauspicious.

સિંહસ્થવર્ષ, *s. n.* [સિંહસ્થ+S. वर्ष an year.] An year in which marriages are prohibited (on account of the position of Jupiter in *Leo*).

સિંહાવલોકન, *s. n.* [See below.] A retrospective glance; a survey.

સિંહાવલોકી, *adj.* [સિંહ + S. अवलोकन observation.] Having the first line (of a new verse) the same as the last line of the preceding verse. 2. Retrospective.

સિંહાસન, *s. n.* [સિંહ + S. आसन a seat.] A throne. 2. A seat of honour (for deities).

સિંહાસનારૂઢ, *adj.* [સિંહાસન + S. आरूढ mounted.] Enthroned.

Id. સિંહાસનારૂઢ થવું To ascend the throne.

સિંહિકા, *s. f.* [See સિંહ.] A lioness. 2. Name of the mother of Rahu.

સિંહિકાસુત, *s. m.* [સિંહિકા +S. सुत a son.] A male cub of a lioness. 2. An epithet of Rahu, the demon supposed to swallow the sun and the moon, and thus cause their eclipses. 3. The ascending node.

સિંહિકાસુતને શરીર હોત તો, મુજને ચિંતા શી.—પ્રેમાનંદ.

સિકંચો, **સિકંજો**, Same as સંચો *q. v.*

સિકતા, *s. f.* [S.] Sand. 2 Sandy soil.

સિકંદર, *adj.* [Ar. अस्कन्दर, Gr. *Alexander.*] Victorious 2. Prosperous. 3. Shrewd. 4. *s m.* Alexander, the great. 5 *s. n.* Prosperity; good fortune.

સિકરાવવું, Same as સીકરાવવું *q. v.*

સિકલ, *s. f.* [Ar. [illegible]] The face 2. Appearance. 3. Polish. 4 Features; the visage; the countenance.

સિકલીગર, *s. m.* [Ar. सकल polish + P. गर् doing.] A polisher; a furbisher or burnisher (of tools, knives, swords and other weapons).

સિકારવું, Same as સીકારવું *q. v.*

સિકારાવવું, Same as સીકારાવવું *q. v.*

સિક્કાદાર, *adj.* [સિક્કો+P. दार having.] Of a beautiful appearance

સિક્કાબંધ, *adj.* [સિક્કો + S. बंध to bind.] Sealed. 2. Intact. 3. Unopened; unused.

સિક્કેકટાર, *s. f.* [સિક્કો + S. કટાર a dagger.] A seal made in the form of a dagger.

સિક્કો, *s. m.* [Ar. [illegible]] A seal 2. A coin. 3. A stamp; an impression on paper, coin, etc. 4. Currency; stamped coin.

Id. સિક્કો કરવો-મારવો To seal 2. To do a thing successfully.

સિક્ત, *adj.* [S. *fr.* सिच्, सिञ्च् to sprinkle.] Sprinkled; watered. 2. Saturated.

સિંગ, Same as શીંગ *q. v.*

સિંગડી, Same as શિંગડી *q. v.*

સિંગડું, Same as શિંગડું *q. v.*

સિંગારા, Same as શીંગારા *q. v.*

સિંગોડી, Same as શિંગોડી *q. v.*

સિંગોડું, Same as શીંગોડું *q. v.*

સિચાળો, Same as સિંચાળો *q. v.*

સિજવવું, Same as સીજવવું *q. v.*

સિજવું, Same as સીજવું *q. v.*

સિજતી ચિત્તમાં વ્યંગી રે.—પ્રેમાનંદ.

નાત શેઠ પારખી લડાઇ સિજવે —જીવરામભટ.

નાઠે અરથ ન એકે સિજે.—પ્રેમાનંદ.

કૃષ્ણ કરે પ્રમાણ, મારજ વળશે કે સિજે —દયારામ.

સિઝવવું, Same as સીઝવવું *q. v.*

સિઝવું, Same as સીઝવું *q. v.*

સિંચણિયું, **સિંચણીઉં**, Same as સીંચણિયું, સીંચણીઉં *q. v.*

સિંચન, *s n.* [S. सिञ्च् [illegible] to wet; to infuse; to emit.] Moistening; sprinkling. 2. Infusion; instillation. 3. Impregnation. 4. Discharge. 5. Watering.

અળસિંચન તે કરતાં.—મ. બ. વો.

સિંચવું, Same as સીંચવું q. v.

સિંચાણો, s. m. A falcon.

કાળસિંચાણો રે શિર ફરે, મૂરખ કરે પ્રપંચ.—જીવરામભટ.

તેતરડે સિંચાણો પકડયો.—ધીરો.

સિંચાવવું, Same as સીંચાવવું q. v.

સિંચાવું, Same as સીંચાવું q. v.

સિટ્ટી, Same as સીટી q. v.

સિડી, Same as સીડી q. v.

સિત, adj. [S.] White. 2. s. m. White colour.

સિતળ, Same as શીતળ q. v.

સિતળા, Same as શીતળા q. v.

સિતાફળ, Same as સીતાફળ q. v.

સિતાફળી, Same as સીતાફળી q. v.

સિતાપ્રિય, Same as સીતાપ્રિય q. v.

સિતામય, Same as સીતામય q. v.

સિતાર, Same as સતાર q. v.

સિતારો, s. m. [P. सितारह.] A star; a planet. 2. Fortune; destiny; fate.

Id. સિતારો પાંસરો હોવાથી Through good fortune.

સિતાશ્રય, Same as સીતાશ્રય q. v.

સિતાપ્રિય, સિતામય, સિતાશ્રય એ.—કે. હ. ધ્રુ.

સિતાહર, Same as સીતાહર q. v.

સિતાહરકુળકાળ જયજય દેવ હરે.—કે. હ. ધ્રુ.

સિતોપલાદિચૂર્ણ, s. n. [S. सितोपला candied sugar + आदि et cetera + चूर्ण a powder.] Name of a whitish powder which cures cough; name of a native medicine.

સિત્તેર, adj. [S. सप्तति.] Seventy; 70.

સિત્તોતેર, adj. [S. सप्तसप्तति.] Seventy-seven; 77.

સિત્યાસી, Same as સત્યાસી q. v.

સિત્યોતેર, Same as સિત્તોતેર q. v.

સિદ, Same as શીદ q. v.

સિદાવવું, Same as સીદાવવું q. v.

સિદાવું, Same as સીદાવું q. v.

સિદ્ધ, adj. [S. fr. सिध् to be accomplished.] Accomplished; effected; performed. 2. Proved; demonstrated; substantiated; established by proof. 3. Finished; achieved; completed. 4. Ready; willing and waiting (as a person to act or a thing to be used). 5. Successful; succeeded. 6. Valid; sound (as a rule). 7. Adjudicated. 8. Thoroughly compounded ; quite prepared (as a drug). 9. Proficient in. 10. Sanctified; perfected (by penance). 11. Pious; holy. 12. Divine; eternal. 13. s. m. An ascetic who has acquired superhuman powers. 14. An individual of a class of demigods. 15. A sage; a seer. 16. A magician. 17. A prophet. 18. The twenty-first of the astronomical yogas.

એવે મળી આવ્યા સિદ્ધ.—વિજયાશંકર.

સિદ્ધતા, Same as સિદ્ધિ q. v.

સિદ્ધસાધક, s. m. pl. [સિદ્ધ + S. साधक accomplishing.] Two persons, one of whom pretends to have attained superhuman powers, and the other to be his pupil, and who thus combine to deceive laymen; pretenders who support each other. 2. s. m. One who falsely supports the professions of another. 3. A member of a band bound by a secret compact.

સિદ્ધાઇ, s. f. [સિદ્ધ + આઇ a suffix forming a noun.] The power of working miracles; the attainment of supernatural powers. 2. Greatness of a person who has acquired superhuman powers.

સિદ્ધાંત, s. m. [સિદ્ધ + S. अंत the end.] Resolution; determination. 2. A proposition; a problem ; a demonstrated conclusion ; a theorem. 3. An established fact or truth. 4. Theory.

સિદ્ધાંતી, s. m. [S. सिद्धांतिन्.] One who arrives at a conclusion after noticing and answering objections 2. One learned in any particular science.

સિદ્ધાર્થ, adj. [સિદ્ધ + S. अर्थ the object.] Successful; succeeded. 2. s. m. An epithet of Buddha.

સિદ્ધાસન, s. n. [સિદ્ધ + S. आसन a seat.] Name of a particular posture in religious meditation.

સિદ્ધિ, s. f. [See સિદ્ધ.] Accomplishment; completion; fulfilment. 2. Establishment; settlement. 3. Formation; enactment. 4. Proficiency. 5. The accomplishment of the object of life, viz., emancipation from transmigration and beatification by absorption into the essence of the supreme spirit. 6. Prosperity; success. 7. The 16th or the 19th of the astronomical yogas. 8. Supernatural power or faculty; marvellous faculty or capability. 9. The fruit of a course of ascetic exercises.

Id. સિદ્ધિ પામવી To be accomplished. સિદ્ધિ મેળવવી To accomplish.

N. B. The Siddhis are eight in number:—*viz.*, અણિમા (the power of becoming as small as an atom), મહિમા (the power of increasing size at will), ગરિમા (the power of becoming heavy at will), લઘિમા (the power of becoming light at will), પ્રાપ્તિ (the power of obtaining everything at will), પ્રાકામ્ય (the power of wishing and forthwith having at will), ઈશિત્વ (the power of lordship), and વશિત્વ (the power of subjecting or fascinating at will).

સિદ્ધિદા, *s. f.* [See below.] An epithet of Durga.

સિદ્ધિદાયક, *adj.* [સિદ્ધિ + S. दा to give.] Granting supernatural powers. 2. Granting success. 3. *s. m.* One granting the eight supernatural faculties.

સિદ્ધિયોગ, *s. m.* [સિદ્ધિ+S. योग a juncture.] A particular auspicious junction of planets.

સિધવું, *v. i.* [S. सिध् to be accomplished.] To be accomplished; to be effected; to be fulfilled.

સિધવો, Same as **સીધવો** *q. v.*

સિધારવું, } **સિધાવવું**, } Same as **સીધારવું**, **સીધાવવું** *q. v.*

સિધી, Same as **સીધી** *q. v.*

સિંદરી, Same as **સીંદરી** *q. v.*

સિંદુર, Same as **સિંદૂર** *q. v.*

સિંદુરિયું, Same as **સિંદૂરીઉં** *q. v.*

સિંદુરી, Same as **સિંદૂરી** *q. v.* 2. Same as **સિંદૂરીઉં** *q. v.*

સિંદૂર, *s. n.* [S.] Vermilion; red-lead. 2. Name of a particular mode in music.

સિંદૂરી, *s. f.* [See above.] Name of a kind of red upper garment worn by widows. 2. Same as **સિંદૂરીઉં** *q. v.*

સિંદૂરીઉં, *adj. m. f. n.* [See **સિંદૂર**.] Having the vermillion colour.

સિંધ, *s. m.* [See **સિંધુ**.] Name of a country watered by the river Indus.

સિંધભૈરવી, *s. f.* Name of a particular mode of music.

સિંધવ, *s. m.* [S. सैंधव.] Rocksalt.

સિંધી, *adj.* [See **સિંધ**.] Pertaining to Sindha or obtained from Sindha. 2. *s. m.* An inhabitant of Sindha.

સિંધુ, *s. m.* [S.] A sea; an ocean. 2. Name of a particular mode in music. 3. *s. f.* The river Indus.

સિંધુજ, *adj.* [સિંધુ + S. जन् to be born.] Aquatic. 2. Sea-born.

સિંધુડો, *s. m.* A war song.

સિંધુધરાતલ, *s. f. n.* [સિંધુ+S. धरा the earth +तल a bottom.] The sea-level.

સિંધુનાથ, *s. m.* [સિંધુ+S. नाथ a lord.] An ocean.

સિંધુયાન, *s. n.* [સિંધુ + S. या to go.] A marine vessel; a ship; a steamer.

આગગાડી ને તાર, સિંધુયાન ને વ્યોમયાન.—જ. પુ. જો.

સિંધુરાજ, *s. m.* [S.] Name of Jayadratha.

સિંધુવાર, *s. m.* [સિંધુ+S. वार a horse.] A horse of a very good breed.

સિપણી, Same as **સીપણી** *q. v.*

સિપવું, Same as **સીપવું** *q. v.*

સિપાઇ, *s. m.* [P. सिपाही a soldier.] A sepoy; a soldier; a military man. 2. A police man; a constable. 3. A page; an attendant on great men. 4. A peon.

સિપાઇગીરી, *s. f.* [સિપાઇ+P. गीर doing.] The profession of a soldier or sepoy; military conduct. 2. The profession of a peon. 3. The profession of a constable. 4. Pageship.

સિપાણી, Same af **સીપાણી** *q. v.*

સિપાત, Same as **શ્રીપાત** *q. v.*

સિપાહી, Same as **સિપાઇ** *q. v.*

સિપાહીગીરી, Same as **સિપાઇગીરી** *q. v.*

સિફત, *s. f.* [Ar. सिफत a qualification.] A peculiar quality; an attribute; a property. 2. Manner; a peculiarity. 3. Tact; ingenuity; skill. 4. A scheme; a contrivance. 5. Praise.

સિફલું, *adj. m. f. n.* [Ar. सिफलह्.] Unmannerly; indiscreet; odd; queer; strange.

સિફાબહાદૂર, *adj.* [સિપાઇ + બહાદૂર brave.] Courageous; brave.

સિફારસ, *s. f.* [P.] A recommendation.

મારી સિફારસ ખુદ જિગર મહબૂબ કરતું હતું.—કલાપિ.

સિબંદી, Same as **સિરબંદી** *q. v.*

દેશી રાજ્યોની સિબંદી માંચરડે જાય લાગી.—હ. ડા. કા.

સિમળો, Same as **સીમળો** *q. v.*

સિમાડો, Same as **સીમાડો** *q. v.*

સિમિટ, Same as **સીમીટ** *q. v.*

સિયાળ, } **સિયાળવું**, } Same as **શિયાળ** *q. v.*

સિયાળો, Same as **શીઆળો** *q. v.*

સિર, *s. n.* [P.] The head.

સિરજોરી, *s. f.* [સિર+P. जोर strength.] Overbearing conduct.

સિરતાજ, *s. m.* [સિર+P. ताज a crown.] A crown.

સિરપેચ, *s. m.* [સિર + P. पेच *fr.* पेचीदन् to bind.] A scarf tied over a turban.

સિરબંદી, *s. f.* [P. सरबंदी.] A subsidiary. 2. An irregular force.

સિરમોર, *s. m.* [સિર+S. मयुर a peacock.] A crown of the head.

સઉ સુરવર સિરમોર જય જય દેવ હરે.—કે. હ. ધ્રુ.

સિરસ, Same as **સીળસ** *q. v.*

સિરસ્તેદાર, *s. m.* [સિરસ્તો + P. दार having.] A subordinate officer who manages the routine of an office; a head clerk.

સિરસ્તેદારી, *s. f.* [See above.] The position and duties of a head clerk.

સિરસ્તો, *s. m.* [P. सर्रिश्तह thread.] Usage; practice; custom. 2. A rule of conduct.

સિરામણ, } **સિરામણી**, } Same as **સીરામણ**, **સીરામણી** *q. v.*

સિરાવવું, Same as **સીરાવવું** *q. v.*

સિરોઇ, *s. f.* [Ar. सुराही.] A waterpot made of metal with a long neck.

સિરોઇ પીતળની, તાંબાની, જસતની થાય છે.—હ. દ્વા. કાં.

સિલક, *s. f.* [Ar.] A balance (in accounts). 2. Cash in hand; the remainder in hand after expenditure.

સિલકી, *adj.* [See above.] Lying as balance; spare; reserved.

સિલકીસામાન, *s. m.* [સિલકી+ P. सामान furniture.] Dead stock.

સિલસિલાબંદ, *adv.* [P. *fr.* सिल्सिलह a chain +बंद a knot.] In succession; in a series.

સિલાઇ, Same as **સીલાઈ** *q. v.*

સિલાજિત, Same as **શિલાજિત** *q. v.*

સિલારસ, *s. m.* [શિલા+S. रस juice.] Gum storax.

સિલેદાર, *s. m.* [P. सिलाहदार armed *fr.* Ar. सिलाह an arm+P. दार having.] A horse soldier; a trooper. 2. A cavalier.

સિલેદારી, *s. f.* [See above.] The profession of a horse soldier. 2. The profession of a cavalier.

સિવડામણ, } **સિવડામણી**, } Same as **સીવડામણ**, **સીવડામણી** *q. v.*

સિવડાવવું, Same as **સીવડાવવું** *q. v.*

સિવણ, } **સિવણી**, } Same as **સીવણ**, **સીવણી** *q. v.*

સિવવું, Same as **સીવવું** *q. v.*

સિવાઇ, Same as **સીવડામણ**, **સીવડામણી** *q. v.*

સિવાએ, } **સિવાય**, } *prep.* [Ar. सिवा] Excluding; except.

N. B. Always remember to distinguish between સિવાય, વિના and ઉપરાંત. સિવાય denotes exclusion, *e. g.* તમારા સિવાય ગમે તે આવે Anybody may come except you. વિના denotes absence, *e. g.* તમારા વિના મને ચાલશે નહિ I cannot do without you. ઉપરાંત denotes addition. *e. g.* તમારા ઉપરાંત બીજા કેટલા જણ આવવાના છે ? How many men are going to come in addition to yourself ?

સિવાવું, Same as **સીવાવું** *q. v.*

સિસમ, Same as **સીસમ** *q. v.*

સિસોટી, Same as **સીસોટી** *q. v.*

સિસોળિયું, Same as **સીસોળીઉં** *q. v.*

સિળીસાતેમ, Same as **શીતળાસાતમ** *q. v.*

સિહાવિહા, Same as **શિયાવિયા** *q. v.*

સીક, *s f.* [P. सीख़्] An iron prong. 2. A spit for roasting. 3. An iron bar.

સીકરાવવું, *v. t.* [See **સીકારવું**,] To get endorsed (of a bill of exchange).

સીકરાવું, *v. i.* [See below.] To be endorsed or honoured (of a bill of exchange).

સીકારવું, *v. t.* [See **સ્વીકારવું**.] To honour; to endorse (a bill of exchange).

સીકારાવું, Same as **સીકરાવું** *q. v.*

સીકું, Same as **શીકું** *q. v.*

સીક્કાઇ, Same as **સક્કઈ** *q. v.*

સીગરામ, Same as **સગરામ** *q. v.*

હાલમાં વિલાયતી જેવા સીગરામ, ગાડીઓ પુષ્કળ થવા માંડી છે. —હ. દ્વા. કાં.

સીગરો, *s. m.* Name of a tool; a bench-hook; a vice.

સીંગ, Same as **શિંગડું** *q. v.* 2. *s. f.* [S. शिग्रु a pot-herb.] A pod.

સીંગારા, *s. f.* Name of a kind of fish.

સીંગોડું, *s. n.* [S. शृंगाट.] The fruit or nut of the plant Trapa Bispinosa. N. O. Onagraceæ.

સીજવવું, Same as **સીજાવવું** *q. v.*

સીજવું, *v. i.* [S. सिध् to be cooked.] To be thoroughly prepared; to be well cooked.

સીજાવવું, *v. t.* [See above.] To make well cooked; to cause to be prepared thoroughly.

સીઝવવું, Same as **સીજાવવું** *q. v.*

સીઝવું, Same as સીજવું *q. v.*

સીઝાવવું, Same as સીજાવવું *q. v.*

સીંચણિયું, સીંચણીઉં, } *s. m.* [See below.] An apparatus for sprinkling or watering.

સીંચવું, *v. t.* [S. सिच्, सिंच् to sprinkle.] To sprinkle. 2. To water, 3. To infuse. 4. To eat voraciously.

સીંચાવવું, *v. t.* [See above.] To get sprinkled. 2. To get watered. 3. To get infused. 4. To cause to eat voraciously.

સીંચાવું, *v. i.* [See સીંચવું.] To be sprinkled. 2. To be watered. 3. To be infused. 4. To be eaten voraciously.

સીટી, *s. f.* [Imit.] A whistle. 2. The act of or the sound produced whilst smoking Ganja-pipe.

સીડવું, *v. t.* [See છિદ્ર.] To close up or fill up a gap or hole. 2. To pay up; to liquidate.

Id. બીડયાં સીડયાં રહેવું To keep utter silence; to ply on without speaking a single word; to move on with closed lips.

સીડી, સીઢી, } *s. f.* [See શ્રેણી.] A ladder; a flight of steps; a staircase.

સીઢીને છેલ્લે પગથીએથી મેં ધંધો કરવા માંડયો.—ગ. અ. ચ.

સીત, Same as શીત *q. v.* 2. The iron-end of a plough.

સીત વળગ્યાં માટે સીતા, તે વેદપુરાણે વિદિતા.—ઉદ્ધવ.

સીતળા, Same as શીતળા *q. v.*

સીતા, *s. f.* [S.] Name of the daughter of Janaka, king of Mithila, and wife of Rama.

સીતાપતિ, સીતાપ્રિય, } *s. m.* [સીતા + S. पति a husband, प्रिय beloved.] An epithet of Rama.

સીતાફળ, *s. n.* [સીતા+S. फल a fruit.] The custardapple fruit.

સીતાફળી, *s. f.* [See above.] The custard-apple tree. Annona squamosa. N. O. Annonaceæ.

સીતાબ, *s. f. n.* Name of a plant; the common rue. Ruta graveolens. N. O. Rutaceæ.

સીતામય, *adj.* [સીતા+S. मय full of.] Considering Seeta as all in all (said of Rama).

સીતાશ્રય, *s. m.* [સીતા + S. आश्रय shelter.] An epithet of Rama.

સીતાહર, *s. m.* [સીતા + S. हृ, हर् to take.] An epithet of Ravana.

સીત્કાર, *s. m.* [S.] The sound made in sighing, whistling, shivering with cold, etc.

સીદણ, *s. f.* [See સીદી.] The wife of a negro.

સીદાવવું, *v. t.* [See below.] To afflict; to distress.

સીદાવું, *v. i.* [S. सीद् to be afflicted.] To be distressed or afflicted.

સીદાશે એ સુંદરી કોમળ ચરણ પ્રવાલ.—ભાલણ.

કુભારજાથી કે કુકર્મથી સીદાયેલા મૂર્ખાઓ.—હ. આ પા.

સીદી, *s. m.* [Ar.] A negro; an Abyssinian.

સીધ, *s f.* [See સિદ્ધિ.] Information; news.

સીધ લાવે તેહની, તેને આપું સહસ્ર સુંદર ગાય,—ભાલણ.

સીધણ, Same as સીદણ *q. v.*

સીધવો, *s. m.* [See સીધું.] A support or prop to keep a cart standing.

સીધાણ, *s. n.* [See સીધું.] A straight line; a straight distance.

સીધારવું, સીધાવવું, } Same as સીધાવું *q. v.*

સીધાવું, *v. i.* [સુ + S. धाव् to run.] To depart; to leave; to go away; to head up for.

સીધ્ધી, Same as સીદી *q. v.*

સીધું, *s. n.* [See સિદ્ધ.] Undressed provisions, such as are taken on a journey, or given to a mendicant or guest, etc. 2. *adj. m. f. n.* [See શુદ્ધ.] Straight. 3. Direct. 4. Upright; honest.

Id. સીધું દોર કરવું To make straight. 2. To bring back to ways of righteousness. સીધો-જવાબ A direct answer; not an evasive answer. સીધું લેખવું To beat severely. (Ironically.) સીધાં-પાણી ખૂટવાં To be moneyless 2. To become a pauper.

સીધુ, *s. m.* [S.] Rum; the spirit distilled from molasses.

સીનો, *s. m.* [P. सीनह्.] The breast; the bosom.

સીને તું સુદં જ રહેજે.—કલાપિ.

વારાંગનાના મદપૂર્ણ સીના.—બી. બો. દી.

સીંદરી, *s. f.* Coir. 2. A coir-rope.

Prov. સીંદરી બળે પણ વળ ન મુકે What is bred in the bone will come out in the flesh.

સીપ, *s. f.* [See છીપ.] Mother-of-pearl;

the shell in which pearls are generated; a half of an oyster shell.

Id. સીપનું મોતી Of the best quality.

સીપણી, *s.f.* [See below.] Sprinkling. 2. Watering.

સીપવું, *v. t.* [S. क्षिप् to throw.] To sprinkle. 2. To water.

સીપાણી, *s. f.* [See છીપ.] A small shell.

સીમ, *s. f. n.* [S. सीमन्.] A boundary; a limit. 2. A border (of a field, village, etc.). 3. The ground on the border of a village. 4. End.

સીમડોક, *adv.* Including all; without leaving out any; every one.

સીમંત, *s. n.* Same as અધરણી *q. v.* 2. [S.] The parting line of the hair of the head.

દીકરીને સીમંત આવે ત્યારે ખર્ચ કરવું પડે છે.—હ. દા. કાં.

સીમંતાસ્થિ, *s. n.* [સીમંત+S. अस्थि a bone.] A parietal bone.

સીમંતિની, *s. f.* [S.] A woman (whose husband is alive).

સીમંતોન્નયન, *s. n.* [સીમંત+S. उन्नयन lifting up.] Name of one of the twelve Sanskaras or purificatory rites observed by women in the fourth, sixth or eighth month of their pregnancy.

સીમળો, *s. m.* [S. शाल्मली.] The silk-cotton tree. Bombax mulbericum. N. O. Malvaceæ.

સીમા, *s. f.* [S.] A boundary; a limit. 2. A land-mark. 3. Horizon. 4. The bounds of morality. 5. Climax.

Id. સીમા વળવી–ધરતીની સીમા આવવી To reach the extreme limit.

સીમાડો, *s. m.* [સીમા+ડો dim.] The boundary or limit of a village or field.

સીમાંત, *s. m.* [સીમા+S. अंत an end.] A boundary-line. 2. The utmost limit.

સીમાસંધિ, *s. f.* [સીમા+S. संधि a junction.] The meeting of two boundaries.

સીમાસૂત્ર, *s. n.* [સીમા +S. सूत्र thread.] The perimeter.

સીમીટ, }
સીમેટ, } *s. f.* [Eng.] Cement.

સીયમ, *adj.* [P. सिउम् third.] Of the third class; of an inferior quality (of land).

સીરસ, *s. n.* [શીળી+S. रस a constituent fluid of the body.] A skin disease in which the body is covered with red spots; urticaria.

સીરાટ, *s. m.* [સીરી + S. वृत्ति state.] The quality of being sweet; sweetness of smell. 2. Relish.

સીરામણ, }
સીરામણી, } Same as **શિરામણ, શિરામણી** *q. v.*

સીરાવવું, Same as **શિરાવવું** *q. v.*

સીરી, *adj.* [P. शीरिन sweet.] Sweet. 2. Relishing. 3. *s. f.* Sweetness. 4. Relish.

સીરો, Same as શીરો *q. v.*

સીલક, Same as **સિલક** *q. v.*

સીલાઇ, *s.f.* [See **સીવવું.**] Tailoring. 2. The wages paid for sewing; a tailor's charges.

સીવડામણ, } *s. n.*
સીવડામણી, } *s. f.* Same as **સીલાઇ** *q. v.*

સીવડાવવું, *v. t.* [See **સીવવું.**] To get sewn. 2. To get stitched.

સીવણ, } *s. n.*
સીવણી, } *s. f.* [See below.] Sewing. 2. A style of sewing. 3. A seam.

સીવવું, *v. t.* [S. सिव् to sew.] To sew. 2. To stitch.

સીવાવું, *v. i.* [See above.] To be sewn. 2. To be stitched.

સીસ, Same as **શિષ્ય** *q. v.*

સીસમ, *s. n.* Name of a black kind of tree and its wood. Dalbergia latifolia. N. O. Leguminosæ.

સાગ સીસમ ને સરગવો સાદડીઆ તાલ તમાલ જી.—પ્રેમાનંદ.

સીસી, *s. f.* [See **સીસો.**] A small bottle; a vial; a phial.

Prov. સીસી ને ફટાક The bubble may burst at any time (said of an extravagant person).

સીસું, *s. n.* [S. सीस.] Lead; name of a big metal.

સીસો, *s. m.* [P. शिशा.] A large bottle; a vial; a large phial.

Id. સીસામાં ઉતારવું To win over; to subjugate. 2. To deceive; to defraud. 3. To force.

સુલતાનને ખુબ તરેહથી સીસામાં ઉતાર્યો.—ઇ. સૂ. દે.

આમ ફલાણાને સીસે ઉતારો.—વિજયાશંકર.

સીસોટી, *s.f.* A whistle. 2. Name of a tree. Greavia salvifolia. N. O. Tiliaceæ.

સીસોળીઉં, *s. n.* [S. सलकी a porcupine.] The quill of a porcupine.

સીળસ, Same as **સીરસ** *q. v.*

સીળી, Same as **શીતળા** *q. v.*

સું, Same as **શું** *q. v.*

સુંવાળાપણું, *s. n.* [સુંવાળું+પણું a suffix forming a noun.] Softness; smoothness. 2. The state of being under pollution owing to the birth of a child. 3. Tenderness. 4. Gentleness.

સુંવાળી, *s. f.* [See સુંવાળું (used ironically).] A kind of dry cake. 2. *adj. f.* Same as સુંવાળું *q. v.*

સુંવાળું, *adj. n.* [S. सुकोमल.] Soft; smooth. 2. Gentle. 3. Tender. 4. *s. n.* Pollution owing to the birth of a child.

સુંવાળો, *adj. m.* Same as સુંવાળું *q. v.*

Id. સુંવાળો માણસ A person of a gentle nature. સુંવાળો રૂપિયો A smooth rupee; a rupee deteriorated in its value on account of its face being worn.

સુ, *adv.* [S.] A prefix denoting "excellence, intensity, increase, perfection, readiness, advancement," and equivalent to "good, well."

સુઆર, *s. m.* [S. सूपकार.] A cook.

વાર વાસ ચાટુડુ ધરઇ સુઆર.—પદ્મનાભ.

સુઇ, Same as સોય *q. v.*

સુઇઆણી, Same as સૂયાણી *q. v.*

સુક, Same as સૂક *q. v.*

સુકડ, Same as સુખડ *q. v.*

સુકંઠી, *s. n.* [સુ+S. कंठ the throat.] Name of a bird; the warbler. 2. *adj.* Having a sweet voice.

સુકન, *s. m.* [See શકુન.] An omen; a prognostication. 2. Same as સુખન *q. v.*

Id. એ સુકન કહેવા To speak in favour of. 2. To advise. 3. To reprimand. સુકન જોવા To observe an omen. 2. To prophesy or find out the truth by counting grains.

સુકર, *adj.* [S.] Easy; practicable; feasible; easy to be done or managed. 2. *s. n.* Charity; benevolence. 3. Same as સૂકર *q. v.*

સંઘાતનો સુકર તીવ્ર પરાક્રમેથી.—ભા. બો. દી.

સુકર્મ, *s. n.* [સુ+S. कर्मन् action.] A good deed.

સુકર્મી, *adj.* [See above.] Righteous.

સુકલકડી, *adj.* [સૂકું+S. लकुट a club.] Lean; thin (of the body). 2. Lean-bodied; emaciated.

સુકવણી, Same as સૂકવણી *q. v.*

સુકવણું, Same as સૂકવણું *q. v.*

સુકવવું, Same as સૂકવવું *q. v.*

સુકવિતા, *s. f.* [સુ + S. कव् to compose.] Good poetry.

સુકવિતા કોઇને ન હોય અવગુણકારી.—દલપતરામ.

સુકવું, Same as સૂકાવું *q. v.*

સુકાન, *s. n.* [Ar. सुक्कान् the rudder.] A helm; a rudder. 2. A moving or directing power.

સુકાની, *s. m.* [See above.] A helmsman. 2. A leader; a guide.

સુકાવું, Same as સૂકાવું *q. v.*

સુકાળ, *s. m.* [સુ + S. काल time.] A time of plenty and cheapness. 2. Plenty; abundance.

સુકીર્તિ, *s. f.* [[સુ+S. कीर्ति fame.] A good name; honourable repute.

સુકું, Same as સૂકું *q. v.*

સુકુમાર, *adj.* [સુ + S. कुमार tender.] Delicate; tender; soft. 2. Beautiful; young; youthful.

સુકુમારતા, *s. f.* [સુકુમાર+S. ता a suffix forming a noun.] Tenderness; delicacy; softness. 2. Youthfulness.

સુકૃત, *s. n.* [સુ + S. कृ to do.] Any good or virtuous act. 2. Virtue; moral merit.

સુકૃતિ, *s. f.* [See above.] Well-doing; a good act. 2. Kindness; virtue.

સુકૃત્ય, *s. n.* [See સુકૃત.] A good action; a virtuouss deed.

સુકેડ, Same as સુખડ *q. v.*

સુકો, Same as સૂકો *q. v.*

સુકોમળ, *adj.* [સુ + S. कोमल soft.] Tender; soft; delicate.

સુક્કર, Same as શુક્રવાર *q. v.*

સુક્કું, Same as સૂકું *q. v.*

સુક્કો, Same as સૂકો *q. v.*

સુખ, *s. n.* [S.] Happiness; comfort; pleasure. 2. Quiet; rest; ease. 3. Satisfaction; gratification. 4. Delight; joy. 5. Prosperity. 6. Well-being; welfare.

Id. સુખે કે દુઃખે Whether you will or not. સુખસમાધાન Peace and happiness. સુખસમાધાન વર્તમાન Reassuring news.

Prov. સુખના સાથી, દુઃખના વેરી Prosperity brings friends, adversity tries them. સુખ પાછળ દુઃખ ને દુઃખ પાછળ સુખ Every tide has its ebb. સુખે સોની, દુઃખે રામ In prosperity gold, in adversity God. સુખનો જીવ દુઃખમાં કોણ નાખે ? Wake not sleeping dogs; when sorrow is asleep, wake it not. સુખનાં સૌ (સો) સગાં In time of prosperity friends will be plenty, in time of

adversity not one in twenty; when poverty comes in at the door, love flies out at the window. સુખનું મૂળ સંતોષ Contentment is the root of happiness.

સુખકર, સુખકારી, સુખકારક, } adj. [સુખ+S. कृ to do.] Giving happiness; pleasant. 2. Comfortable; convenient; agreeable; pleasing.

સુખચેન, s. n. [સુખ + ચેન ease.] Ease ; tranquility.

સુખડ, s. n. [S. श्रीखंड.] Sandal-wood. Santanum album. N. O. Santalacæ.

Prov. સુખડ ઘસાશે, કાંઇ ઓરસીઓ ઘસાશે ? The nobler, the humbler.

સુખડિયો, s. m. [સુ euph.+ S. खाण्डिक a confectioner.] A confectioner.

સુખડી, s. f. [See above.] A kind of sweetmeat. 2. A fee; a bonus; a perquisite; a reward.

Id. સુખડી બંધાવવી To supply one with dry food for one's journey. સુખડી આપવી To give a bonus.

સુખડી માગતો સાર.—કાળિદાસ.

સુખડીઓ, Same as સુખડિયો q. v.

સુખતળી, s. f. [સુખ + S. तल the bottom.] A leather slip along the sole in the inside of a shoe to absorb the perspiration of the feet or to make shoes fit well.

સુખદ, સુખદાઇ, સુખદાયક, સુખદાયી, } adj. [સુખ + S. दा to give.] Comfortable; producing happiness. 2. Causing or producing ease or contentment. 3. Joyful; pleasing. 4. Blessed; comforting; glad; happy.

સુખધાની, s. f. [સુખ+S. धा to hold; to put.] A comfortable bed.

રત્નજડિત પર્યંકે પોઢ્યા, વર્ણી ન જાય સુખધાની.—દયારામ.

સુખધામ, s. n. [સુખ + S. धाम a place.] A source of pleasure or ease. 2. A shelter.

સુખન, s. m. n. [Ar. सुखन्.] A word. 2. Utterance; speech. 3. A request.

સુખન મહોબતનાં કહ્યાં.—કલાપિ.

સુખપાલ, s. f. [સુખ+S. पाल् to protect.] A palanquin.

તે ઉધાડી સુખપાલમાં બિરાજ્યાં હતાં.—કે. હ. ધ્રુ.

સુખબોધ, s. m. [સુખ + S. बुध् to know.] Easy knowledge. 2. Sensation of pleasure.

સુખભાગી, સુખભાજ, } adj. [સુખ + S. भागिन्, भाज् sharing in.] Happy.

સુખમણા, s. f. [S. सुषुम्णा.] A particular artery or vessel of the body situated between two other vessels (ઈડા and પિંગળા), and supposed to be one of the passages for the breath or spirit.

સુખમા, s. f. Splendour.

સુખરાશ, સુખરાશિ, } adj. [સુખ+ S. राशि a heap.] Giving a large amount of happiness.

સુખરૂપ, adj. [સુખ+S. रूप a form.] Happy; comfortable; content. 2. Unhurt; uninjured; well; free from pain or affliction; safe. 3. adv. Comfortably; pleasantly; conveniently. 4. Safely.

સુખલા, s. m. pl. Wheat ground rough; rough flour of wheat.

સુખલીલા, s. f. [સુખ + S. लीला a sport.] Pleasing sports; sportive activity.

સુખવર્ધન, adj. [સુખ+S. वृध्, वर्ध् to increase.] Increasing one's happiness.

સુખવાસી, adj. [સુખ+S. वस् to dwell.] Enjoying pleasure. 2. Merry; joyful; happy. 3. Pleasure-seeking.

સુખવેલ, s. f. [સુખ + S. वल्ली a creeper.] Name of a kind of rice.

સુખશય્યા, s. f. [સુખ + S. शय्या a bed.] A festal couch; a comfortable bed.

સુખશાતા, s. f. [સુખ + S. शाता ease.] Comfort; ease. 2. Peace and happiness. 3. Healthy state.

સુખસંગી, adj. [સુખ + S. संगिन् attached to.] Attached to pleasure; pleasure-seeking.

સુખસજ્યા, Same as સુખશય્યા q. v.

સુખસાતા, Same as સુખશાતા q. v.

સુખસાર, s. m. [સુખ+S. सार essence.] The essence of happiness; the highest happiness.

સુખાકારી, s. f. [સુખ+S. कृ to do.] A healthy state; health.

સુખાવહ, adj. [સુખ + S. आवह producing.] Conducing to happiness; pleasant; comfortable.

સુખાસ્વાદ, *s. m.* [સુખ+S. आस्वाद taste.] Enjoyment of pleasure or happiness. 2. A pleasant flavour.

સુખાળું, *adj. m. f. n.* [સુખ + S. आलु possessing.] Being happy; being at ease; enjoying one's rest.

Id. સુખાળા થવું To lie at ease; to enjoy one's rest.

સુખિયું, Same as સુખીઉં *q. v.*

સુખી, *adj.* [S. सुखिन्.] Happy; easy; comfortable; enjoying pleasure, ease, comfort, happiness, felicity. 2. That is in easy circumstances. 3. Prosperous.

Id. સુખી ઘર-કુટુંબ A happy home; a happy family.

સુખીઉં, *adj. m. f. n.* [See સુખ.] Comfortable; happy.

સુખે, સુખેથી, } *adv.* [See સુખ.] Happily; joyfully. 2. Well. 3. At ease; comfortably. 4. Easily. 5. Willingly. 6. Placidly; quietly.

સુખોત્પત્તિ, *s. f.* [સુખ+S. उत्पत्ति production.] The production of happiness.

સુખોત્સવ, *s. m.* [સુખ+S. उत्सव a festival.] A joyful festival; a jubilee.

સુગ, *s. f.* [S. सुग ordure.] Disgust; dislike.

Id. સુગ ચઢવી-આવવી To feel disgusted; to feel an aversion.

સુગંધ, *s. f.* [સુ+S. गंध smell.] Odour; perfume; fragrance; a pleasant or agreeable smell.

Id. સોનું ને સુગંધ બંને મળ્યાં Wealth and good family are both secured.

સુગંધિ, *adj.* [See above.] Fragrant; sweet-smelling. 2. *s. f.* Same as સુગંધ *q. v.* 3. Perfumery.

સુગંધિદાર, *adj.* [સુગંધિ + P. दार having.] Fragrant; perfumed; odoriferous.

સુગંધી, *adj.* [સુ+S. गंधिन् having a smell.] Having a sweet smell; fragrant. 2. Same as સુગંધ *q. v.*

Id. સુગંધી લેવી To perceive a fragrant odour.

સુગંધીદાર, Same as સુગંધિદાર *q. v.*

સુગમ, *adj.* [સુ + S. गम् to go.] Easily reached; accessible. 2. Easily acquirable or attainable. 3. Plain; simple; easily understood; intelligible. 4. Easy. 5. Convenient.

Id. સુગમ પડવું To be easily accessible. 2. To be easily understood.

સુગમતા, *s. f.* [સુગમ+S. ता a suffix forming a noun.] Access; easy reach. 2. Simplicity; plainness. 3. Easiness. 4. Convenience.

સુગરી, *s. f.* [See સુગરો.] Name of a female bottle-bird.

સુગરૂં, *s. n.* [See સુગરો.] A nest of a bottle-bird. 2. *adj. m. f. n.* [સુ + S. गुरु a spiritual teacher.] Having a good and great spiritual teacher; initiated by a good and great spiritual teacher. 3. Initiated into the mysteries of the Vedanta philosophy.

સુગરો, *s. m.* [સુ + S. गृह a house.] Name of a male bottle-bird.

સુગામણું, *adj m. f. n.* [See સુગ.] Disgusting; creating aversion or dislike.

સુગાવું, *v. i.* [See સુગ.] To dislike; to loathe; to hate; to be averse to. 2. To be prejudiced against. 3. To have a strong antipathy, dislike, or aversion for anything. 4. To nauseate; to turn away with disgust.

સુગાળ, *adj.* [See સુકાળ.] Plentiful; abundant. 2. [સુગ + S. आलु having.] Disgustful; feeling disgust at.

સુગાળવું, સુગાળું, } *adj. m. f. n.* [See above.] Feeling disgust at; feeling an aversion for.

સુગ્રાહ્ય, *adj.* [સુ+S. ग्रह् to take; to accept.] Acceptable. 2. Intelligible.

ચર્ચાના વિષયને સુગ્રાહ્ય કરવાના ઉદ્દેશથી.—*ન.* પુ. જો.

સુગ્રીવ, *adj.* [સુ+ S. ग्रीवा the neck.] Having a beautiful neck. 2. *s. m.* Name of a monkey-chief and brother of Vali.

સુઘડ, *adj.* [સુ+S. घट् to form.] Neat; tidy 2. Having good manners.

Id. સુઘડ જમનારા People accustomed to food dished up in a dainty manner.

સુઘડતા, *s. f.* [સુઘડ+ S. ता a suffix forming a noun.] Neatness; cleanliness. 2. Good manners.

સુંખરૂં, સુંખળું, } *s. n.* [સૂકું + સળી a reed.] A thorny projection in seeds of grass or graminaceous corns.

સુંઘવું, *v. t.* [S. शिंघ् to smell.] To smell; to scent. 2. To draw in through the nostrils *e. g.* a pinch of snuff.

સુંઘાડવું, *v. t.* [See above.] To cause to smell. 2. To cause to inhale (of a pinch of snuff).

સુંઘાવું, *v. i.* [See સૂંઘવું.] To be smelt; to be able to smell. 2. To be inhaled; to be able to inhale (of a pinch of snuff).

સુચંગ, *adj.* [सु+S. चंग handsome.] Handsome; beautiful; splendid.

દિવસે કેટલે નગરે તે આવી સુબાહુ ને સુચંગ છે.—ભાલણ.

સુચરિત, સુચરિત્ર, *s. n.* [सु + S. चरित conduct.] Good conduct; meritorious deeds. 2. *adj.* Well-behaved.

સુચવવું, Same as સૂચવવું *q. v.*

સુચવાવું, Same as સૂચવાવું *q. v.*

સુજ, Same as સૂજ *q. v.*

સુજન, *s. n.* [सु +S. जन a man.] A good man. 2. A virtuous man. 3. *adj.* Kind; benevolent. 4. Good; virtuous; respectable.

સુજનતા, *s f.* [સુજન + S. ता a suffix forming a noun.] Goodness; affability; complaisance; kindliness; benevolence; virtue.

સુજની, Same સજની *q. v.* 2. *s. f.* [P. सूजनी needle-work *fr.* सूजन् a needle.] A quilt; a bed-cover.

દમણમાં સુજનીઓ બહુ સારી થાય છે.—હ. દી. કાં.

સુજવું, Same as સૂજવું *q. v.*

સુજશ, *s. m.* [सु + S. यश glory.] Glory; fame; good name.

સુજાણ, *adj.* [सु + S. ज्ञान knowledge.] Intelligent; sharp; ready; clever. 2. Well-informed. 3. Wise; patient; forbearing.

સુજાણપણું, *s. n.* [સુજાણ+પણું a suffix forming a noun.] Wisdom; patience; forbearance. 2. Intelligence; sharpness. 3. Being well-informed.

સુજાત, *adj.* [सु + S. जात born.] Noble; of noble birth. 2. Well-grown; tall. 3. Well-made. 4. Lovely; beautiful.

સુજાવવું, Same as સૂજાવવું *q. v.*

સુજ્ઞ, Same as સુજાણ *q. v.*

Id. સુજ્ઞ મહાશય Respected Sir ! (A term of address in correspondence.)

સુજ્ઞતા, *s. f.* Same as સુજાણપણું *q. v.*

સુઝ, Same as સૂઝ *q. v.* 2. Same as સૂજ *q. v.*

સુઝવું, Same as સૂઝવું *q. v.* 2. Same as સૂજવું *q. v.*

સુઝાડવું, Same as સૂઝાડવું *q. v.*

સુઝાવવું, Same as સૂઝાવવું *q. v.*

સુડતાળીસ, *adj.* [S. सप्त seven + Guj. ચાળીસ forty.] Forty-seven; 47.

સુડતાળો, *s. m.* [See above.] The great famine of 1847 of the Samvat era (A. D. 1790-91).

સુડલો, *s. m.* [See above.] A parrot.

સુડવું, Same as સૂડવું *q. v.*

સુડી, *s. f.* [See છરી.] A small nut-cracker.

Prov. સુડી વચ્ચે સોપારી Between the hammer and the anvil; between two stools we fall to the ground.

સુડો, *s. m.* [See શુક.] A parrot. 2. Same as સૂડો *q. v.* 3. [See સુડી.] A large nut-cracker.

સુણવું, Same as સૂણવું *q. v.*

સુણામણી, સુણાવણી, Same as સૂણામણી, સૂણાવણી *q. v.*

સુણાવવું, Same as સૂણાવવું *q. v.*

સુણાવું, Same as સૂણાવું *q. v.*

સુંઠ, *s. f.* [S. शुंठि.] Dry ginger.

Prov. સુંઠને ગાંગડે ગાંધી ન થવાય One swallow does not make the spring.

સુંઠીપાક, *s. m.* [सुंठ + S. पच् to cook.] A confection of which the chief ingredient is dry ginger.

સુંડ, Same as શુંડ *q. v.*

સુંડલી, *s. f.* A small basket.

સુંડલો, *s. m.* A large basket.

ત્યાં લોઢાના સુંડલા સુંડલીઓ થાય છે.—હ. દા. કા.

સુંઢ, Same as સૂંઢ *q. v.*

સુંઢમુંઢ, *adj.* [शुद्धि + S. मूढ bewildered.] Silent; speechless. 2. Bewildered; distracted. 3. *adv.* Silently. 4. In bewilderment.

સુંઢવું, Same as શુંઢવું *q. v.*

સમસ્યામાં સમજાવીએ, સુંઢ અમારી સાથ.—સામળ.

સુંઢાડવું, સુંઢાવવું, *v. t.* [See શુંઢવું.] To make ready to go.

મનવેગી સાંઢણી સુંઢાડી, મારે જાવું સો સો કોશ.—મીરાંબાઈ.

સુંઢિયું, *s. n.* Name of an inferior kind of juvara.

સુંઢિયો કૂવો, *s. m.* [સૂંઢ & S. कूप a well] A well on which a સુંઢિયો કોસ is used.

સુંઢિયો કોસ, *s. m.* [સૂંઢ & S. कुशि a ploughshare.] A leather bag for drawing water, made in the form of the trunk of an elephant.

સુંઢીઉં, Same as સુંઢિયું *q. v.*

સુંઢીઓ કૂવો, Same as સુંઢિયો કૂવો *q. v.*

સુંઢીઓ કોસ, Same as સુંઢીઓ કોસ *q v.*

સુત, *s. m.* [S. *fr.* सू to give birth to.] A son.

સુતનુ, *adj.* [સુ + S. तनु the body.] Having a beautiful body. 2. Thin; slender. 3. *s. n.* A beautiful body.

મન સરખું શીતળ સુતનુ સોઇ.—ભાલણ.

સુતર, Same as સૂતર *q. v.* 2. Same as સુતરૂં *q. v.*

સુતરઉ, Same as સૂતરાઉ *q. v.*

સુતરફેણી, Same as સૂતરફેણી *q. v.*

સુતરસાળ, Same as સૂતરસાળ *q. v.*

સુતરાઉ, Same as સૂતરાઉ *q. v.*

સુતરિયો, Same as સૂતરીઓ *q. v.*

સુતરૂં, *adj. m. f. n.* [S. सुतराम् better.] Convenient; easy.

સુતરેલ, Same as સૂતરાઉ *q. v.*

ખંભાતમાં બીલકુલ સુતરેલ મળીયાં થાય છે.—હ. દા કાં.

સુતળ, *s. n.* [S. सुतल.] The third of the seven lower worlds.

સુતળવું, Same as સૂતળવું *q. v.*

સુતળી, Same as સૂતળી *q. v.*

સુતા, *s. f.* [S. *fr.* सू to give birth to.] A daughter.

સુતાર, Same as સૂતાર *q. v.*

સુતારકામ, Same as સૂતારકામ *q. v.*

સુતારી, Same as સૂતારી *q. v.*

સુતારી કામ, Same as સૂતારી કામ *q. v.*

સુત્રામા, *s. m.* [S. सुत्रामन्.] An epithet of Indra.

સુત્રામા સુર વિત્તપાપ વરુણ, ભાગીરથી નર્મદા.—શિવદાસ.

સુથણી, } *s. f.*
સુથણું, } *s. n.* Name of a kind of a pair of trousers.

સુથાડિયો, Same as સૂથાડિયો *q. v.*

સુથાર, Same as સૂતાર *q. v.*

સુદ, Same as સુદી *q v.*

સુદર્શન, *s. n.* [સુ + S. दर्शन sight.] Beauty. 2. The discus of Vishnu or Krishna. 3. Name of a medicinal powder; an antidote of fever. 4. *adj.* Good-looking; beautiful.

સુદર્શના, *s. f.* [See above.] A handsome woman.

સુદામત, *adv.* [See સલામત.] Safely; without incurring danger.

સુદામો, *s. m.* [S. सुदामन्.] Name of a Brahmana and a friend of Shree Krishna.

I. ī. સુદામાની ઝુંપડી A very poor cottage. સુદામાના તાંદુલ A very meagre present.

સુદિન, *s. m.* [સુ + S. दिन a day.] A happy day; an auspicious day.

સુદી, *adj.* [S. सुदि in the bright half.] Pertaining to the bright half of a Hindu month. 2. *s. f.* The bright half of a lunar month.

સુદીન, *adj.* [સુ + S. दीन poor.] Very poor; pauperized.

સુદીર્ઘ, *adj.* [સુ + S. दीर्घ long.] Very long; extensive.

સુદૂર, *adj.* [સુ + S. दूर afar.] Very distant; quite remote.

સુદૃઢ, *adj.* [સુ + S. दृढ strong.] Strong. 2. Very firm; compact. 3. Hard.

સુદૃશ, *adj.* [સુ + S. दृश् to see.] Having beautiful eyes.

સુદ્ધાં, *prep.* [S. साधम्.] With; in company with; together with; along with; also.

સુધ, *s. f.* [સુ+S. धी intellect.] Intelligence; news; tidings. 2. Wisdom; intelligence; good understanding.

રાયને આવી કહ્યું કાંઇ ન લાગી સુધ.—ભાલણ.

સુધન્વા, *s. m.* [S. सुधन्वन्.] Name of a devotee of Shree Krishna.

સુધબુધ, Same as સૂધબૂધ *q. v.*

સુધબુધ વીસરી રે.—નરસિંહ.

સ્વર સુણતામાં તો હું સુધબુધ વીસરી.—દયારામ.

સુધરવું, *v. i.* [સુ + S. धृ, धर् to hold.] To improve; to grow better; to be reformed. 2. To be enlightened; to be civilized. 3. To advance in goodness. 4. To be revised or corrected. 5. To be repaired. 6. To be cut to pieces.

સુધરાઇ, *s. f.* [સુધરવું + આઇ a suffix forming a noun.] Improvement. 2. Advancement; progress; an improved state. 3. Civilization. 4. Reformation. 5. A municipality.

સુધાંશુ, *s. m.* [સુધા + S. अंशु a ray.] The moon.

આકાશ સંપૂર્ણ સુધાંશુ શોભે.—દલપતરામ.

સુધા, *s. f.* [S.] The beverage of immortality and the substance of the gods; nectar; ambrosia. 2. Lime; chunam used in whitewashing walls, etc. 3. Lightning.

સુધાકર, *s. m.* [સુધા + S. कृ to do.] The moon.

સુધાંત, Same as સુદ્ધાં *q. v.*

પારકાનું કે પોતાનું ગણું સુધાંત કાપે છે.—મ. ન. દ્વિ.

સુધારક, *s. m. f.* [સુધારો + S. क doing.] A reformer.

સુધારણા, *s. f.* [See સુધારવું.] Civilization. 2. Improvement; reform.

સુધારવું, *v. t.* [See સુધરવું.] To set right. 2. To improve; to reform. 3. To make correct, proper, or right. 4. To civilize. 5. To repair. 6. To cut to pieces.

Id. અક્ષર સુધારવા To improve one's handwriting. બગડેલું સુધારવું To bring back a person to the path of righteousness. શાક સુધારવું To make a vegetable ready for cooking by cleaning and chopping it. ભૂલ સુધારવી To correct a mistake.

સુધારસ, *s. m.* [સુધા + S. रस juice.] Nectar; ambrosia.

સુધારાવાળું, *adj. m. f. n.* [સુધારો + વાળું having.] Adopting reforms and changes (generally based on European lines).

સુધારો, *s. m.* [See સુધારવું.] Reformation. 2. Civilization. 3. Setting to rights; making accurate and exact. 4. Improvement; reform. 5. A correction.

Id. સુધારો દાખલ કરવો To introduce a reform. 2. To introduce an innovation. 3. To introduce or adopt European manners. 4. To make a correction. સુધારામાં ખપવું To show oneself off as a reformer.

સુધાસિંધુ, *s. m.* [સુધા + S. सिंधु an ocean.] A sea of nectar. 2. A mine of priceless advice.

સુધી, *adv.* Till; until. 2. During; while. 3. Unto; up to. 4. Through; throughout the whole.

Id. બનતાં સુધી As far as possible. જ્યાં સુધી So long as. તમે આવશો ત્યાં સુધી Till you come. ત્યાં સુધી Up to that; so far as that. 2. Till then. હું તમારે ત્યાં રહો ત્યાં સુધી During my stay at yours. માથા સુધી Up to the head. ઠેઠ સુધી Through; to the other end.

સુધીર, *adj.* [સુ + S. धीर brave.] Very brave.

સુધું, Same as સુદ્ધું *q. v.*

સુધું સુખ પામીશ સુંદરી.—ભાલણ.

સુનકાર, Same as સૂનકાર *q. v.*

સુનત, } Same as સુન્નત *q. v.*
સુનતા, }

સુનસુન, Same as સુંડસુંડ *q. v.*

સુનયન, *adj.* [સુ+S. नयन the eye.] Having beautiful eyes.

સુનયના, *s. f.* [See above.] A charming woman: a woman having beautiful eyes.

સુનાગેરૂ, Same as સોનાગેરૂ *q. v.*

સુનામણી, Same as સૂણામણી *q. v.*

સુનામુખી, Same as સોનામુખી *q. v.*

સુનાવણી, Same as સૂનાવણી *q. v.*

સુની, *s. m. f. n.* [Ar.] An individual of one of the two Mahommedan sects, which acknowledges the four successors of Mahommed.

સુનીત, *adj.* [સુ+S. नीत conducted.] Well-conducted; polite; civil.

સુનીતિ, *s. f.* [See above.] Good manners; good conduct. 2. Good policy.

સુનું, Same as સૂનું *q. v.* 2. Same as સોનું *q. v.*

શોભે સુનાની કર કંકણીઓ.—નર્મદ.

સુનેત્ર, Same as સુનયન *q. v.*

સુનેરી, Same as સોનેરી *q. v.*

સુંઢિયું, } *s. n.* A circle of rope of rags, made to steady vessels having a convex bottom.
સુંથીઉં, }

સુંદ, *s. m.* [S.] Name of a demon; the brother of Upasunda and son of Nikumbha.

સુંદણ, *s. f. n.* A square pit in which dyers soak their cloth.

સુંદર, *adj.* [S.] Handsome; charming; beautiful; lovely.

સુંદરતા, *s. f.* [સુંદરતા+S. ता a suffix forming a noun.] Beauty; loveliness; fairness.

સુંદરાંગી, *adj. f.* [સુંદર+S. अंग a limb.] Handsome; fair; beautiful (of a woman).

સુંદરી, *s. f.* [See સુંદર.] A beautiful woman; a beauty. 2. Name of a small guitar.

સુન્નત, *s. f.* [Ar सुन्नत a custom.] Circumcision.

સુન્ની, Same as સુની *q. v.*

સુપડી, Same as સૂપડી *q. v.*

સુપડું, Same as સૂપડું *q. v.*

સુપતી, *s. f.* A hammer for splitting stones.

સુપત્ની, *s. f.* [સુ+S. पत्नी a wife.] A woman having a good husband. 2. A good wife.

સુપથ, s. m. [સુ+S. पथ a road.] A good road. . A good course. 3. Good conduct.

સુપથગામી, adj. [સુપથ+S. गम् to go.] Well-onducted; following proper conduct; well-ehaved.

સુપન, Same as સ્વપ્ન q. v.

સુપરત, Same as સુપુરત q. v.

સુપાત્ર, adj. [સુ+S. पात्र a vessel; fit.] Vorthy of gifts and honours. 2. Noble; gene-ous. 3. s. n. A worthy recepient. 4. A ompetent person.

Prov. સુપાત્રે દાન Liberality consists not in iving largely but in giving wisely, સુપાત્ર ાબાપનાં કુપાત્ર છોકરાં A fine goose may have an gly gosling.

સુપાત્રતા, s. f. [સુપાત્ર+S. ता a suffix forming noun.] Fitness; propriety; worthiness.

સુપુત્ર, s. m. [સુ+S. पुत्र a son.] A good on; a dutiful son.

સુપુરત, s. f. [સુ+S. पूर्ति filling up.] Handing over a charge of.

Id. —ની સુપુરત કરવી To hand over the harge of.

સુપ્ત, adj. [S. fr. स्वप् to sleep.] Slept; asleep; sleeping,

સુપ્તિ, s. f. [See above.] A sound sleep. 2. Sleepiness; drowsiness.

સુપ્રત, Same as સુપુરત q. v.

મને એક દેવબાલકની સુપ્રત કરેલી.—કાંત.

સુપ્રભાત, s. n. [સુ+S. प्रभात morning.] An auspicious daybreak or dawn.

સુપ્રસંગ, s. m. [સુ+S. प्रसंग an occasion.] An auspicious occasion.

સુપ્રસન્ન, s. m. [S.] Name of Kubera. 2. adj. Quite pleased.

સુફલા, s. f. [S.] A plantain tree.

સુફી, Same as સૂફી q. v.

સુફીમત, } સુફીવાદ, } Same as સૂફીમત, સૂફીવાદ q. v.

સુબાગીરી, s. f. [સુબો+P. गीर् doing.] The rank, dignity, office, duty or authority of a revenue commissioner; revenue commissioner-ship.

સુબાહુ, adj. [સુ+S. बाहु an arm.] Strong-armed. 2. s. m. Name of a demon, and brother of Mareechi.

સુબુદ્ધિ, s. f. [સુ+S. बुद्धि intellect.] Good inclinations; an inclination to do good and virtuous acts.

સુબેદાર, s. m. [સુબો+P. दार having.] The governor of a province. 2. A native officer in the army or the police next above a jamadar; a *subedar*.

સુબેદારી, s. f. [See above.] The rank, dig-nity, authority, office, or duty of a *subedar*.

સુબો, s. m. [Ar.] A province; a division of a country. 2. A province governed by a delegate of the sovereign. 3. The governor or revenue commissioner of a province.

સુબોધ, s. m. [સુ + S. बोध advice.] Good advice or instruction; good counsel.

સુભગ, adj. [સુ + S. भग fortune.] Fortu-nate. 2. Auspicious. 3. Lovely; charming.

સુભગા, adj. f. [See above.] Enjoying the bliss of wifehood (said of a woman). 2. s. f. A favourite wife.

સુભટ, s. m. [સુ+S. भट a warrior.] A good warrior.

જોઇ સમોવડ સુભટ વિચાર્યું.—દયારામ.

સુભદ્રા, s. f. [S.] Name of the sister of Shree Krishna and Balarama. She was married to Arjuna, and bore to him Abhimanyu.

સુભાગી, adj. [See below.] Fortunate; lucky.

એક સુભાગી પળે પ્રિય તારી કેવી વિકાસી વિભૂતિ હતી.
—બ્રિ. પ્રે. બ્રિ.

સુભાગ્ય, s. n. [સુ+S. भाग्य fortune.] Good fortune. 2. adj. Fortunate.

સુભાગ્યે, adv. [See above.] Fortunately.

સુભાષિત, adj. [સુ+S. भाष् to speak.] Well spoken or written; eloquent (of a speech or writing). 2. Witty; humorous. 3. s. n. A witty speech or saying; an apophthegm.

સુભ્રૂ, adj. [સુ+S. भ्रू an eye-brow.] Having beautiful eye-brows. 2. s. f. A lovely woman.

સુમતિ, s. f. [સુ + S. मति intellect.] Good understanding; sense; wisdom. 2. Name of the wife of Sagara.

સુમન, s. n. [S. सुमनस्.] A flower.

છે લવિંગણી ને સારંગણી સબળાં સુમન જાયનાં.—પ્રેમાનંદ.

સુમનસ્, s. m. [સુ +S. मनस् the mind.] A deity; a god; divinity. 2. A learned man.

સુમસામ, *s. n.* [શૂન્ય + સામ redup.] Stillness; silence; quiet. 2. *adj.* Still; silent; quiet.

સુમાર, *s. m.* [P. शुमार् *fr.* शुमार्दन् to count.] An estimate. 2. An approximation. 3. Intoxication. 4. A measure. 5. End.

Id. સુમાર કાઢવો To make an estimate; to find out the cost, etc., approximately.

ખરચને સુમાર પણ રહેતો નથી.—હ. દા. કા.

સુમારે, *adj.* [See above.] Approximately; about; nearly.

સુમિત્રા, *s. f.* [S.] Name of one of the wives of Dasharatha and mother of Lakshmana and Shatrughna.

સુમુખી, *adj. f.* [સુ + S. मुख the face.] Having a charming or beautiful face; lovely. 2. *s. f.* A beautiful woman. 3. *s. m.* Name of a metre, each foot containing eleven syllables.

વનપથ તે સુમુખી જઇને.—દલપતરામ.

સુમેધા, *s. m.* [S. सुमेधस्.] A wise man. 2. *adj.* Intelligent; wise.

સુમેરુ, *s. m.* [S.] Name of the sacred mountain Meru.

સુંબ, *s. m.* [Ar. शूम a miser.] A miser. 2. *adj.* Miserly; niggardly; close-fisted.

સુયાણી, Same as **સૂયાણી** *q. v.*

સુર, *s. m* [S.] A god; a deity. 2. Same as **સૂર** *q. v.*

સુરઈ, *s. f.* A vessel of brass, zinc or any other metal with a narrow neck used for carrying water in a journey.

સુરખ, *adj.* [See below.] Red.

સુરખી, *s. f.* [P. सुरखी redness *fr.* सुर्ख red.] Redness; red colour or ink. 2. Bloom. 3. The flush of good health. 4. The flush of pleasure. 5. Mildness of cold.

સુરગણ, *s. m.* [સુર+S. गण a collection.] A host of gods.

સુરગુરુ, *s. m.* [સુર+S. गुरु a teacher.] The preceptor of gods; an epithet of Brihaspati.

સુરંગ, *s. f.* [S. सुरंग a hole.] An excavation to be filled with gunpowder and fired; a mine. 2. An underground passage filled with gunpowder for blowing up fortifications, blasting rocks, etc. 3. A subterraneous passage. 4. *s. m.* [સુ + S. रंग a colour.] A good colour. 5. *adj.* Chestnut-coloured (said of a horse).

Id. સુરંગ કાઢવી To make an underground passage by means of exploding mines. 2. To make a secret passage. સુરંગ ફોડવી To explode a mine. 2. To obtain information about another person's secrets.

સુરંગી, *adj.* [See above.] Beautiful. 2. Blooming. 3 Variegated. 4. Pleasure-seeking; joyful.

સુરજ, Same as **સૂર્ય** *q. v.*

સુરજફૂલ, Same as **સૂર્યફૂલ** *q. v.*

સુરજમાળા, Same as **સૂર્યમાળા** *q. v.*

સુરજમુખી, Same as **સૂર્યફૂલ** *q. v.*

સુરજવંશી, Same as **સૂર્યવંશી** *q. v.*

સુરજવેલ, *s. f.* Name of a creeper. Pentotropis microphylla. N, O. Asclapidiacæ.

સુરણ, Same as **સૂરણ** *q. v.*

સુરત, *s. f.* [Ar. सूरत appearance.] The countenance; the face; features; contour. 2. [See **સ્મૃતિ**.] Remembrance; recollection. 3. [સુ+ S. ऋतु a season.] A good season. 4. [સુ+ S. रम् to play.] Union of the sexes; coition.

તો કંઇ સુરત ચેતનમય થાય.—અખો.

રસબસ સુરત પીએ પિયુજીની.—કે. હ. ધ્રુ.

સુરતરુ, *s. n.* [સુર + S. तरु a tree.] A tree of paradise.

સુરતા, *s. f.* [See **સુરત**.] Being wholly engrossed in (of the mind). 2. Deep communion; being engrossed in deep meditation. 3. Remembrance; recollection. 4. A good season.

સુરતા મને તો એક થઇ છે.—સામળ.

સુરતિ, *s. f.* [સુ + S. रति love.] Love; affection. 2. Deep communion.

તીરથ વ્રત એ ચરણે જાણ, એક ઘરે તું સુરતિ આણ.—ભોજો.

સુરતી, *s. f.* [See **સુરત**.] Remembrance; recollection. 2. Love; affection. 3. *adj.* Belonging to or relating to the town Surata.

સુરદાસ, Same as **સૂરદાસ** *q. v.*

સુરદ્રુમ, *s. m. n.* [સુર + S. द्रुम a tree.] A celestial tree. 2. Same as **કલ્પવૃક્ષ** *q. v.*

સુરધન, *s. m. pl.* [સુર + S. धन wealth.] Forefathers; ancestors.

સુરધનુ, *s. n.* [સુર+S. धनुस् a bow.] The rainbow.

સુરનદી, *s. f.* [સુર + S. नदी a river.] An epithet of the Ganges.

સુરનર, *s. m.* [સુર + S. नर a man.] An individual of the divine class; a deity; a god.

સુરપતિ, *s. m.* [સુર+S. पति a lord.] Indra; the lord of gods.

સુરફાક, *s. m.* Name of a particular measure of time in music.

સુરભિ, *s. f.* [S.] Fragrance; perfume. 2. The spring season. 3. A cow. 4. The cow of plenty; the cow which grants every desire,

સુરભિએ સહકાર પૂર્ણ કર્યા.—પ્રેમાનંદ.

સુરભી, Same as સુરભિ *q. v.*

ન પૂજાય અશ્વત્થ તુળસી સુરભી.—પ્રેમાનંદ.

સુરમો, *s. m.* [P. सुरमह्.] Sulphuret of antimony; antimony. 2. A collyrium of antimony. 3. Galena; sulphide of zinc.

Id. સુરમો આંજવો To paint the eyes with collyrium.

સુરલોક, *s. m.* [સુર + S. लोक a world.] Heaven; paradise; the abode of gods.

સુરવાલ, **સુરવાળ**, *s. f.* [Ar. सुरवाल्.] Long trousers; pantaloons.

સુરવાલ, પાયજામા પહોળા કોઇ પહેરે તંગ.—હુ. કા. કાં.

સુરસ, *adj.* [સુ + S. रस juice.] Juicy; savoury. 2. Sweet. 3. Elegant.

સુરસુરી, *s. f.* [સુર + S. सरिता a river.] The river Ganges.

સુરા, *s. m.f.* [S.] A spirituous liquor; wine.

સુરાખ, *s. f.* [P.] A hole.

સુરાંગના, *s. f.* [સુર + S. अंगना a woman.] A celestial woman. 2. A courtezan in the court of Indra, the king of gods.

સુરાપાત્ર, *s. n.* [સુરા + S. पात्र a vessel.] A bowl for liquor.

સુરાપાન, *s. n.* [સુરા + S. पान drinking.] Drinking of spirituous liquor.

સુરાભાંડ, Same as સુરાપાત્ર *q. v.*

સુરામંડ, *s. m.* [સુરા + S. मंड ferment.] The froth or scum of a spirituous liquor during fermentation.

સુરારિ, *s. m.* [સુર+S. अरि a foe.] A demon; an enemy of the gods.

સુરાવટ, Same as સરાવટ *q. v.*

સુરાષ્ટ્ર, *s. n.* [સુ+S. राष्ट्र a country.] The ancient name of either the town Surata or the country Kathiawar.

સુરી Same as સૂરિ *q. v.*

સુરીંજન, *s. m.* Name of a plant and its tuber; daffadila. Hermadactylus cholchicum. N. O. Melanthacæ.

સુરીનર, *s. m. pl.* [સુર+S. नर a man.] The gods and men.

સુરીશ્વર, Same as સૂરીશ્વર *q. v.*

સુરૂપ, *adj.* [સુ + S. रूप a form.] Well-formed; handsome; lovely.

સુરૂપતા, *s. f.* [સુરૂપ+S. ता a suffix forming a noun.] Beauty; loveliness.

સુરેખ, *adj.* [સુ + S. रेखा a line.] Having well and finely proportioned lineaments; well-proportioned. 2. Handsome; beautiful.

તારલીઆ વેણીમાં વિરમે સુરેખ સુરખી રંગે.—લલિત.

સુરેખતા, *s. f.* [સુરેખ+S. ता a suffix forming a noun.] The state of having a well-proportioned body.

સુરેંદ્ર, **સુરેશ**, *s. m.* [સુર+इंद्र, ईश a god.] The king of the gods; an epithet of Indra.

સુરેશા, *s. f.* [See above.] An epithet of the wife of Indra.

સુરેશ્વર, Same as સુરેશ *q. v.* 2. Name of a metre, each foot containing 24 syllables.

વડી પ્રિય વિષ્ણુ સુરેશ્વર ને વળી, તે પરમેશ્વરને પ્રિય તેવી.
—દલપતરામ.

સુરોખાર, *s. m.* [P. शूर nitre+S. क्षार alkali.] Nitre; saltpetre.

સુલક્ષણ, *adj.* [સુ+S. लक्षण a mark.] Having an auspicious or beautiful mark. 2. Fortunate. 3. Virtuous. 4. *s. n.* Good conduct; good behaviour.

સુલક્ષણા, *adj. f.* Same as સુલક્ષણ *q. v.*

સુલટ, Same as સુલટું *q. v.*

સુલટાવવું, *v. t.* [See સુલટું.] To set right. 2. To turn to the right side.

સુલટું, *adj. m. f. n.* [સુ + S. लुंठित rolled down.] Right; not reverse; inverse; obverse.

કરી ખમા ને લેવું સુલટું.—નર્મદ.

સુલતાન, *s. m.* [Ar. सुल्तान्.] An emperor; a monarch.

સુલતાની, *adj.* [See above.] Imperial; royal. 2. *s. f.* Calamitous visitations from kings or governments.

સુલતાનીઅત, *s. f.* [See સુલતાન.] Monarchy; imperialism.

સુલભ, *adj.* [સુ + S. लभ् to get.] Easily attainable; feasible. 2. Practicable. 3. Suitable. 4. Natural to.

સુલભતા, *s. f.* [સુલભ + S. ता a suffix forming a noun.] The state of easy attainment; feasibility. 2. Practicability. 3. Suitability.

સુલલિત, *adj.* [સુ+S. ललित graceful.] Very graceful or charming.

સુલાખ, *s. n.* [P. सुराख् a hole.] A hole or bore made in a coin or an ornament to test its purity.

સુલુક, } સુલુખ, } *s. f.* [Ar. सुलूक् treatment; behaviour.] An amicable understanding; peace.

સુલેહ, *s. f.* [Ar. सुलेह् law.] Peace; amity. Id. સુલેહનો ભંગ A disturbance of the peace or amity.

સુલેહશાંતિ, *s. f.* [સુલેહ+S. शांति calmness.] Peace and tranquility.

સુલેહાધિકારી, *s. m.* [સુલેહ+S. अधिकार power.] A justice of the peace.

સુલોચના, *s. f.* [સ + S. लोचन the eye.] A beautiful woman. 2. Name of the wife of Indrajit.

સુવડાવવું, Same as સૂવાડવું *q. v.*

સુવડાવાવું, Same as સૂવડાવાવું *q. v.*

સુવર, *s. m. n.* [S. शूकर.] A hog; a boar. 2. A pig.

સુવર્ણ, *s. n.* [સુ+S. वर्ण colour; class.] Gold. 2. *adj.* Having a good colour or complexion. 3. Beautiful; brilliant. 4. Of good tribe or caste.

સુવર્ણકાર, *s. m.* [વર્ણ + S. कृ to do.] A goldsmith.

સુવર્ણતા, *s. f.* [સુવર્ણ+S. ता a suffix forming a noun.] Beauty; the state of having a good complexion.

સુવર્ણમાક્ષિક, *s. n.* [સુવર્ણ+S. माक्षिक a mineral substance.] Iron pyrites. Ferri sulphuretum. (Also called સોનામખીનં ગાંઠ.) 2. Name of a kind of native medicine.

સુવર્ણવર્ણ, *adj. m. f. n.* [સુવર્ણ + S. वर्ण a colour.] Having a golden colour; beautiful.

સુવર્ણી, *s. f.* [See સુવર્ણ.] A beautiful woman. 2. Same as સુવર્ણી *q. v.*

સુવર્ણીગર, *adj.* [See સુવર્ણકાર.] Following the profession of goldsmithing.

સુવર્ણીગર સોનીના ભોગ,—અખો,

સુવર્ણી, *adj. f.* [See સુવર્ણ.] Having a good complexion; beautiful. 2. Having a fine colour.

સુવહ, *adj.* [સુ + S. वह् to carry.] Patient. 2. Enduring. 3. Easy to be borne.

સુવા, *s. m. pl.* Name of a plant and its seeds; dill seeds. Peucedanum graveoleus. N. O. Umbelliferæ. This is also used as a vegetable. 2. [સ+S. वात wind.] A favourable wind. 3. An au picious time.

સુવાંગ, *adj.* [See સ્વાંગ.] Absolute. 2. *s. m.* Dress. 3. A mask; a disguise.

સુવાડવું, Same as સૂવાડવું *q. v.*

સુવાડાવું, Same as સૂવાડાવું *q. v.*

સુવાણ, Same as સુવાંણ *q. v.*

સુવાંણ, *s. f.* [See સુવર્ણ.] Relief; cure. 2. Pleasure.

સુવારોગ, *s. m.* [સુવાવડ+ S. रोग a disease.] Consumption as incidental to puerperal women.

સુવાવડ, *s. f.* [S. सू to give birth to +वृत्ति state.] Childbed; confinement. 2. Ceremonial impurity proceeding from childbirth.

સુવાવડી, *s. f.* [See above.] A woman recently confined; a woman considered impure for forty days after her delivery.

Id. સુવાવડીના ખાટલાની પેઠે Lying as in childbed. 2. Thinking oneself to be weak in health, and consequently idly lying in bed, and thus trying to recover one's health.

સુવાવું, *v. t.* [સુ + S. वद् to speak.] To speak well. 2. Same as સૂવાવું *q. v.*

હરિગુણ ગાતા વેણ સુવાતા.—કાળિદાસ.

સુવાસ, *s. m. f.* [સુ+S. वास smell.] A sweet odour; fragrance.

સુવાસણ, Same as સુવાસિની *q. v.*

સુવાસણી, Same as સુવાસિની *q. v.*

સુવાસણી બેઠું ભરી જાય.—કાળિદાસ.

સુવાસિત, *adj.* [See સુવાસ.] Made fragrant. 2. Fragrant.

સુવાસિની, *s. f.* [સુ + S. वास dwelling.] A woman whose husband is alive.

સુવિદિત, *adj.* [સુ+S. विदित known.] Well-known; familiar; fully known. 2. Famous; renowned.

સુવિહિત, *adj.* [સુ + S. विहित done.] Well performed. 2. Ordered by the best and highest authority. 3. Well established; well placed; well deposited.

સુવું, Same as સૂતું *q. v.*

સુવૃત્તિ, *s. f.* [સુ + S. वृत्ति conduct.] Good behaviour; virtuosity; goodness.

સુવ્યવસ્થ, *adj.* [સુ + S. व्यवस्थ managed.] Well managed 2. Well arranged.

સુવ્યવસ્થા, *s. f.* [See above.] Good management. 2. Good arrangement.

સુવ્યવસ્થિત, *adj.* [See સવ્યવસ્થ.] Well arranged; 2. Well managed.

સુશિક્ષિત, *adj.* [સુ + S. शिक्षित learnt.] Well educated; well tought. 2. Well disciplined.

સુશીલ, *adj.* [સુ + S. शील conduct.] Well conducted; well behaved; having a good character. 2. Good tempered; amiable.

સુશીલતા, *s. f.* [સુશીલ+S. ता a suffix forming a noun.] Good conduct; chastity. 2. Amiability.

સુશોભિત, *adj.* [સુ+S. शोभा splendour.] Well-adorned; decorated. 2. Elegant; decent-looking.

સુશ્રાવ, *adj.* [See below.] Very audible.

તેનો સુશ્રાવ પડઘો તત્કાલીન પડયો છે.—હ. પ્રા. પા.

સુશ્રુત, *adj.* [સુ+S. श्रु to hear.] Well-heard. 2. Versed in the Vedas. 3. *s. m.* Name of the author of a medicinal work.

સુશ્રુષા, Same as શુશ્રૂષા *q. v.*

ગુરુ ન હોય તો તેના પુત્રની કરવી સુશ્રુષા સારી રે.—પ્રેમાનંદ.

સુશ્લિષ્ટ, *adj.* [સુ+S. श्लिष्ट clung.] Well-arranged. 2. Well-fitted.

સુષુપ્તિ, *s. f.* [સુ+S. स्वप् to sleep.] Profound sleep; sleep without dreaming or consciousness. 2. Spiritual ignorance.

સુષુપ્તિમાં મહાલો તમો, તુર્ય બ્રહ્મ નિદાન.—દ. કુ. ચા.

સુષુમણા, સુષુમ્ણા, સુષુમ્ના, } Same as સુખમણા *q. v.*

સુષુમણા ગંગાસ્નાન કીજે.—ધીરો.

સુષ્ઠુ, *adv.* [S.] Well; excellently. 2. Truly; rightly. 3. Exceedingly.

સુસંગત, *adj.* [સુ+S. संगत joined with.] Well-placed; well arranged; well united.

સુસવાટ, સુસવાટો, } *s. m.* [શ્વાસ+S. वृत्ति state.] A blast of wind; blowing.

સુસવાડ, *s. f.* [P. सस्मार the green lizard; an alligator.] An alligator; a crocodile. 2. Same as સુસવાટ *q. v.*

સુસવાડો, Same as સુસવાટ *q. v.*

સુસવાળ, Same as સુસવાડ *q. v.*

સુસી, *s. f.* Name of a kind of cloth.

સુસ્ત, *adj.* [S. सुस्थ well-situated.] Lazy; indolent: dull. 2. Slow; dilatory.

મોઢું કટાણું તન સુસ્ત થાયે.—નર્મદ.

સુસ્તી, *s. f.* [See above.] Laziness; indolence; dullness. 2. Slowness; dilatoriness.

Id. સુસ્તી રાખવી-કરવી To be lazy. સુસ્તી ઉડાડવી To be active.

સુસ્તીખોર, *adj.* [સુસ્તી + P. खोर enjoying.] Lazy; indolent. 2. Slow; dilatory.

સુસ્વર, *s. m.* [સુ+S. स्वर voice.] A pleasant note or sound; a musical note or tune. 2. *adj.* Having a sweet sound; pleasing to the ear; melodious; harmonious; 3. Loud.

Id. સુસ્વરે ગાવું To sing sweetly. 2. To sing aloud.

સુહાગ, Same as સોહાગ *q. v.*

સુહાગણ, Same as સોહાગણ *q. v.*

સુહાગી, Same as સોહાગી *q. v.*

સુહાવવું, *v. t.* [See below.] To cause to shine. 2. To make agreeable. 3. To instal.

વાગેશ્વરી તણી વિભૂતિ ઉરે સુહાવી.—કે. હ. ધ્રુ.

સુહાવું, *v. i.* [See શોભવું.] To look well; to shine 2. [See સોહવું.] To be agreeable; to agree with; to be suitable or comfortable.

દળ પશ્ચિમ નિકટ સુહાયે.—મ. બ. વો.

તમ ચરણે અમ સદન સદૈવ સુહાય જો.—કાંત.

સુહૃદ્, સુહૃદ, } *adj.* [S. सुहृद्.] Well disposed; good-hearted. 2. Friendly. 3. *s. m.* A friend.

સુહૃદજન, *s. n. pl.* [સુહૃદ+S. जन people.] Relatives and friends.

સુળ, Same as સૂળ *q. v.*

સૂ, *adj.* [S. *fr.* सू to give birth to.] Bringing forth; producing; yielding (at the end of a compound, as in વીરસૂ).

સૂઆર, *s. m.* [S. सूपकार.] A cook.

સૂક, *s.* [See સૂકું.] Dryness; absence of mosture.

સૂકર, *s. m. n.* [S. शूकर.] A hog; a boar. 2. A pig.

સૂકરી, *s. f.* [S.] A sow.

સૂકવણી, *s. f.* [See સૂકવવું.] Dryness. 2. A withered state. 3. The portion lost by drying (of grain spirit.). 4. A thing to be placed for drying.

સૂકવણું, *s. n.* [See સૂકવવું.] The dried or withered state of a crop through insufficiency of rains.

Id. સૂકવણું પડવું To have insufficient rain.

સૂકવવું, *v. t.* [See સૂકું.] To cause to be dried up; to dry; to free from moisture; to wipe away or exhale moisture. 2. To expose to the rays of the sun or fire.

સૂકવાવું, **સૂકાવું**, } *v. i.* [See below.] To be dried up. 2. To become lean (in body). 3. To be parched. 4. To dry up. 5. To pine away; to droop; to wither. 6. To become dry, shallow, scanty, etc. (as the beds of rivers, tanks, etc.).

સૂકી, *adj. f.* Same as સૂકું *q. v.*

સૂકું, *adj. n.* [S. शुष्क *fr.* शुष् to dry.] Dry; without moisture. 2. Lean (in body). 3. Poor; penniless. 4 Having an empty pocket; possessing very little or no money.

Prov. સૂકા ભેગું લીલું પણ બળે The good sometimes suffer along with the bad.

સૂકો, *s. m.* [See above.] Tobacco. 2. *adj. m.* Same as સૂકું *q. v.*

Id. સૂકો ભરવો To fill a pipe with tobacco and make it ready for smoking. સૂકો ફૂંકવો To smoke tobacco. સૂકો રોટલો પણ મળે છે We have enough to eat.

સૂક્ત, *adj.* [સુ + S. उक्त said.] Well spoken or said. 2. Good. 3. Right. 4. *s. n.* A collection of Vedic verses. 5. Same as સૂક્તિ *q. v.*

ઋક્સંહિતામાં પુષ્કળ સૂક્તો છે.—આ. બા. પુ.

સૂક્તિ, *s. f.* [See above.] Good or friendly speech.

સૂક્ષ્મ, *adj.* [S.] Fine. 2. Minute; subtle. 3. Small. 4. Nice. 5. Acute. 6. Accurate.

સૂક્ષ્મજંતુ, *s. m. n.* [સૂક્ષ્મ+S. जंतु an insect.] A microbe; a bacterium

સૂક્ષ્મજીવ, *s. m.* [સૂક્ષ્મ + S. जीव life.] An animalcule; a microbe.

સૂક્ષ્મદર્શક, *adj.* [સૂક્ષ્મ + S. दृश् to show.] Showing very small things. 2. *s. n.* A microscope.

સૂક્ષ્મદર્શકયંત્ર, *s. n.* [સૂક્ષ્મદર્શક + S. यंत्र a machine.] A microscope.

સૂક્ષ્મદર્શી, *adj.* [See સૂક્ષ્મદર્શક.] Sharp-sighted. 2. Acute. 3. Penetrating.

સૂક્ષ્મદૃષ્ટિ, *s. f.* [સૂક્ષ્મ + S. दृष्टि sight.] Far-sightedness; acute discernment. 2. Foresight; wisdom.

સૂક્ષ્મદેહ, *s. m.* [સૂક્ષ્મ + S. देह the body.] The subtle substance wherein lies the seat of feeling, the discriminating faculty, the powers of perception and action, and the vital airs; the subtle body.

સૂક્ષ્મદેહી, *adj.* [See above.] Having a subtle body. 2. *s. n.* A micro-organism.

સૂક્ષ્મપત્રી, *adj.* [સૂક્ષ્મ + S. पत्र a wing.] Having fine wings. 2. *s. n.* An animal of the hymenoptera class.

સૂક્ષ્મબુદ્ધિ, *s. f.* [સૂક્ષ્મ + S. बुद्धि intellect.] Sharp wit; acute intellect.

સૂક્ષ્મબુદ્ધિવાળું, *adj. m. f. n.* [સૂક્ષ્મબુદ્ધિ+વાળું having.] Sharp-witted; acute; shrewd; intelligent.

સૂક્ષ્મશરીર, *s. n.* Same as સૂક્ષ્મદેહ *q. v.*

સૂગ, Same as સુગ *q. v.*

સૂગામણું, Same as સુગામણું *q. v.*

સૂગાળ, **સૂગાળવું**, } Same as સુગાળ, સુગાળવું *q. v.*

સૂચક, *adj.* [S. *fr.* सूच् to suggest.] Suggestive. 2. Leading; indicative; that intimates, instructs, informs, acquaints, admonishes, or signifies.

Id સૂચક પ્રશ્નો Leading questions. સૂચક શબ્દ A suggestive word.

સૂચન, *s. n.* **સૂચના**, *s. f.* } [See સૂચક.] Suggesting; minting; a suggestion; a hint. 2. An intimation; a notice; an indication. 3. Caution. 4. A proposal. 5. A circular.

Id. સૂચના આપવી–દેવી–કરવી To give notice; to warn. સૂચના મળવી To receive notice, warning, or intimation. સૂચના કાઢવી To issue a circular.

સૂચવવું, *v. t.* [See સૂચક.] To suggest; to hint. 2. To apprize; to inform. 3. To intimate; to acquaint.

સૂચવાવું, *v. i.* [See સૂચક.] To be hinted; to be suggested. 2. To be informed; to be apprized. 3 To be acquainted; to be intimated.

સૂચિ, Same as સૂચી *q. v.*

સૂચિકા, *s. f.* [S.] An index. 2. A list; a catalogue.

સૂચિત, *adj.* [See સૂચક.] Suggested. 2. Indicated.

સૂચિપત્ર, Same as સૂચીપત્ર *q. v.*

સૂચી, *s. f.* [See સૂચક.] That indicates; an index. 2. A pyramid; a cone. 3. A needle. 4. A list.

સૂચીપત્ર, *s. n.* [સૂચી+S. पत्र a letter.] A table of contents. 2. An index.

સૂચ્યાકાર, *s. m.* [સૂચિ + S. आकार a form.] A pyramid; a cone. 2. *adj.* Having the form of a cone or pyramid; conical.

સૂચ્યાકારકોણ, *s. m.* [સૂચ્યાકાર + S. कोण an angle.] A conical angle.

સૂજ, *s. f.* [See સૂજવું.] Swelling.

સૂજવું, *v. i.* [See શુદ્ધ.] To be purified. 2. To pass through an ordeal. 3. To prove the truth of by passing through an ordeal. 4. [See સૂણવું.] To be swollen.

સૂજાવવું, *v. t.* [See સૂજવું.] To make swollen. 2. To purify. 3. To cause to pass through an ordeal.

સૂઝ, *s. f.* [See સૂઝવું.] Apprehension; understanding. 2. Comprehension.

Id. સૂઝ પડવી To comprehend; to realize. 2. To be in one's senses.

સૂઝવું, *v. i.* [See શુદ્ધિ.] To be understood. 2. To be comprehended. 3. To be found.

સૂઝાડવું, *v. t.* [See above.] To suggest; to indicate.

સૂઝાવવું, Same as સૂજાવવું *q. v.*

સૂડ, *adj. n.* [See શુદ્ધ.] Direct; straight; simple (of interest). 2. *s. m.* [See શોધ.] Abstracting or bringing clearly out (of an account). 3. An account epitomized from the village accounts.

Id. સૂડ વ્યાજ The simple interest of a particular amount for a certain number of years.

સૂડવું, [See above.] To cut off or pluck up weeds in a field of Juvara.

સૂડી, *s. f.* [See શણી.] A nut-cracker.

Prov. સૂડી વચ્ચે સોપારી Between the hammer and the anvil; between two stools we come to the ground.

સૂડીઉં, *adj. n.* Same as સૂડ *q. v.*

સૂડો, *s. m.* [See શુક.] A species of parrot. 2. [See સૂડી.] A large nut-cracker. 3. [See કડું.] A meadow; land producing grass.

સૂણવું, *v. i.* [शृणोति he hears *fr.* श्रु to hear.] To hear. 2. [S. शून swollen *fr.* श्वि to swell.] To be swollen; to heave; to swell.

સૂણામણી, }
સૂણાવણી, } *s. f.* [See સૂણાવવું.] The act of causing to hear. 2. The act of informing or of bringing to the notice of. 3. The hearing (of a judicial case). 4. Personal submission of official correspondence.

સૂણાવવું, *v. t.* [See સૂણવું.] To cause to hear. 2. To inform; to bring to the notice of. 3. To swell; to make swollen.

સૂણાવાવું, *v. i.* [See સૂણવું.] To be able to cause to hear. 2. To be informed; to be brought to the notice of.

સૂણાવું, *v. i.* [See સૂણવું.] To be heard. 2. To be able to hear.

સૂંક, Same as સુંક *q. v.*

સૂંઢ, Same as સુંઢ *q. v.*

સૂત, *s. m.* [S.] The son of a Kshatriya by a woman of the Brahmana caste. 2. Name of the son of Vyasa by a Kshatriya wife. 3. A charioteer. 4. A bard. 5. A minstrel. 6. *adj.* [S. *fr.* सू to give birth to.] Born; engendered; produced; begotten.

સૂતક, *s. n.* [S.] Ceremonial defilement owing to a birth or a death.

Id. સૂતક પડવું To be in a ceremonial defilement (owing to a birth or death in one's family). સૂતક આવવું-લાગવું To be so related to a family as to contract ceremonial defilement. સૂતક પાળવું To observe ceremonial defilement. સૂતક ઉતારવું To get free from ceremonial defilement by undergoing ceremonial purification.

સૂતક ઉતારવું હોય ત્યારે.—ક. દા. કા.

સૂતકી, *adj.* [See above.] Ceremonially impure or defile (owing to a birth or a death).

Prov. બારવાડ સૂતકી ન ટળે There is no red-letter day in all his life.

સૂતર, *s. n.* [S. सूत्र a thread.] Cotton thread; cotton yarn. 2. Twist; string.

સૂતરફેણી, *s. f.* [સૂતર + S. फेन a foam.] A kind of sweetmeat made of sugar, milk and spices, and resembling threads.

સૂતરસાળ, *s. f.* Name of a kind of rice

સૂતરાઉ, *adj.* [See સૂતર.] Made of cotton.

સૂતરીઓ, *s. m.* [See સૂતર.] A cotton yarn merchant; a merchant dealing in cotton threads.

સૂતરેલ, Same as સતરાઉ *q. v.*

સૂતળવું, *v. t.* [See below.] To chain. 2. To connect.

સૂતળી, *s. f.* [See સૂતર.] Twine. 2. Pack-thread. 3. String. 4. Same as સૂખતળી *q. v.*

સૂતાર, *s. m.* [S. सूत्रधार.] A carpenter.

સૂતારકામ, *s. n.* [સૂતાર + S. कर्मन् work.] Carpentry.

સૂતારી, *adj.* [See above.] Pertaining to a carpenter.

સૂતારીકામ, Same as તારકામ *q. v.*

સૂતિકા, *s. f.* [S. *fr.* सू to give birth to.] A woman recently delivered; a lying-in woman.

સૂતિકાગૃહ, *s. n.* [સૂતિકા + S. गृह a house.] A lying-in chamber; a maternity home.

સૂતિકાજ્વર, *s. m.* [સૂતિકા + S. ज्वर fever.] Puerperal fever.

સૂતિકારોગ, *s. m.* [સૂતિકા+S. रोग a disease.] A puerperal disease.

સૂતું, } સૂતેલું, } *adj. m. f. n.* Same as સૂવું *q. v.* (past tense and past participle.).

Id. સૂતેલો સાપ જગાડવો નહિ Remitted vengeance should not be awakened; do not whip the old sores; let sleeping dogs lie. સૂતાંસૂતાં વાંચવું To read whilst lying down.

સૂત્ર, *s. n.* [S.] A thread; a string; a line; a fibre; a filament, particularly of cotton. 2. A short rule; an aphorism; a canon. 3. A system of instructions and directions. 4. A precept (in morals or science). 5. A short, obscure, and technical sentence, expressing a rule of grammar, logic, religion, or science.

સૂત્ર ને પુત્ર સપુત સુખસાગરે.—સામળ.

સૂત્રકાર, *s. m.* [સૂત્ર+S. कार doing.] An author of Sootras.

સૂત્રકૃમિ, *s. m.* [સૂત્ર + S. कृमि a worm.] A nematode; a thread-worm.

સૂત્રજંતુ, *s. m. n.* [સૂત્ર + S. जंतु an insect.] The long-rod bacillus vibriones.

સૂત્રતંતુ, *s. m.* [સૂત્ર + S. तंतु a fibre.] A filament of cotton. 2. A thread; a fibre.

Id. તેના ઘરમાં સૂત્રતંતુ પણ નથી He is quite poor.

સૂત્રધાર, *s. m.* [સૂત્ર+S. धृ to hold.] A stage manager; the chief interlocutor in the prologue or prelude to a drama. 2. Same as સૂતાર *q. v.*

પછી અનેક શિલ્પી સૂત્રધારને તેડાવ્યા.—ગિરિધર.

હું સાંધાઇ સૂત્રધાર.—પદ્મનાભ.

સૂત્રાત્મક, *adj.* [સૂત્ર+S. आत्मक possessed of.] Aphoristic; canonic.

સૂત્રિત, *adj.* [See સૂત્ર.] Arranged; methodical; systematized. 2. Delivered in aphorisms.

સૂથાડિયો, *s. m.* [See સૂત્ર.] A kind of grass having thick stems.

સૂથાર, Same as સૂતાર *q. v.*

સૂદ, Same as સુદી *q. v.*

સૂદન, *adj.* [S. *fr.* सूद् to strike.] Destroying; killing; destructive (at the end of a compound, as in મધુસૂદન).

સૂદી, Same as સુદી *q. v.*

સૂધ, *s. f.* [See શુદ્ધિ.] Sense; understanding; clear perception. 2. Notice; care; regard.

Id. સૂધ આવવી- વળવી To come to oneself; to come to one's senses.

સૂધબૂધ, *s. f.* [શુદ્ધિ+S. बुद्धि intellect.] Self-possession; presence of mind.

Id. સૂધબૂધ ઉડી જવી To lose one's presence of mind.

સૂધી, Same as સુધી *q. v.*

સૂધું, *adj. m. f. n.* [See શુદ્ધ.] Straight; direct; easy. 2. Honest. 3. Simple.

નથી ઘણો ભણ્યો છે બહુ સૂધો.—નર્મદ.

સૂન, *s. n.* [S.] A bud; a blossom. 2. A flower. 2. Same as શૂન્ય *q. v.*

સૂનકાર, Same as શૂન્યકાર *q. v.*

સૂનમૂઠ, } સૂનમૂન, } Same as સુંઢમુંઢ *q. v.*

સૂનું, *adj. m. f. n.* [See શૂન્ય.] Solitary; lonely. 2. Deserted. 3. Unprotected.

Id. સૂનું પડવું To be separated from. 2. To feel the loss of and hanker after. સૂનું મૂકવું To desert. નિશાળ સૂની મૂકવી To leave a school without any one to look after it. સૂનું લાગવું To feel deserted; to feel terrible or unbearable (owing to being deserted and solitary).

Prov. ધણી વગરનાં ઢોર સૂનાં When the cat is away, the mice will play. સ્રી વિના સૂનો સંસાર No life without a wife.

જો અવસર આ સૂનો જશે.—પ્રેમાનંદ.

સૂનુ, *s. m.* [S.] A son; a child; an offspring.

સૂનૃત, *adj.* [S.] True and pleasant. 2. Kind; gentle; affable. 3. *s. n.* True and agreeable speech. 4. Courteous language.

સૂપ, *s. m.* [S.] Soup; broth. 2. A sauce.

સૂપડી, *s. f.* [See સૂપડું.] A small winnowing fan. 2. 2. A splash board of a સગરામ or any other conveyance.

સૂપડું, *s. n.* [S. शूर्प.] A winnowing fan; a kind of flat basket used as a winnowing fan. 2. An iron gutter fixed to the eaves of a house shaped like a winnowing fan.

Id. સૂપડે આવવું To come to live with the husband after the first menstruation. 2. To have the monthly course. સૂપડે ને ટોપલે Abundantly. 2. In torrents.

સૂપશાસ્ત્ર, *s. n.* [સૂપ +S. शास्त्र a science] Cookery.

સૂફ, *s. f.* [Ar. सूफ़ wool] Name of a kind of woollen cloth.

સૂફી, *adj.* [See above.] Woollen. 2. *s. m.* A sect of pantheistic Mahommedan devotees; an abstemious person.

તેવા સૂફી અર્થમાં સમજવું તે સહેલથી કહી શકાતું નથી.
—કૃ. મો. ઝ.

સૂફીમત, સૂફીવાદ, *s. m.* [સૂફી + S. मत an opinion, वाद a doctrine.] The doctrine preached by pantheists; sufism.

સૂફીમત તેમના બચાવની ઢાલ લઇ ઊભા રહે છે.—કૃ. મો. ઝ,

સૂમ, Same as સુંબ *q. v.*

Prov. સૂમ દાતારનો એક વરો At the end of their reckoning a miser and a spendthrift find their balances equal.

સૂમ છાંડે તન.—સામળ.

સૂમસામ, *s. n.* Dead silence; perfect tranquility.

પણ સર્વ સૂમસામ જણાયું.—હ. પ્રે. ત્રિ.

સૂયાણી, *s. f.* [S. सूति birth+कारिणी doing.] A midwife.

Id. સૂયાણી આગળ પેટ છૂપાવવું To keep a secret from one who knows it.

સૂર, *s. m.* [See સ્વર.] A note in music. 2. A sound; a noise. 3. *s. n.* [See શૂર.] Bravery; heroism. 4. Enthusiasm; zeal; excitement.

Id. સૂર ચઢવું To be excited. સૂર આપવો To play upon a particular key emitting the sound wanted by the singer.

સૂરજ, Same as સૂર્ય *q. v.*

Prov. સૂરજ છાપરે ઢાંક્યો ન રહે Though malice may darken truth, it cannot put it out; virtue will shine at last.

સૂરજમુખી, Same as સૂર્યમુખી *q. v.*

સૂરણ, *s. n.* [S. शूरण, सूरण.] Name of a kind of plant and its bulbous root. Amorphophallus campanulatus. N. O. Aroidæ.

સૂરત, *s. f.* [See સુરત.] The face.

સૂરદાસ, *s. m.* [સૂર+S. दास a slave.] A blind man.

સૂરામેહ, *s. m.* Name of a disease; pyuria.

સૂરાવટ, *s. f.* [સૂર+S. वृत्ति state.] Tuning.

સૂરિ, *s. m.* [S.] A learned man. 2. A priest. 3. A common title of Jaina saints *e. g.* વિજયધર્મસૂરિ.

સૂરિયું, *adj. m. f. n.* [See સૂર.] Exciting to acts of bravery or heroism (of military music).

સૂરી, *s. f.* [See સૂર.] A woman who is going to burn herself on the funeral pyre of her husband; a satee. 2. *s. m.* A scholar.

સૂરીશ્વર, *s. m.* [સૂરિ+S. ईश्वर a god.] A leader of Jaina priests. 2. A chief priest; a learned scholar.

સૂરો, *s. m.* [See શૌર્ય.] A brave man. 2. An excited man; a desperate man. 3. A man whose headless body still fights in a battle.

સૂર્ય, *s. m.* [S.] The sun.

Prov. સૂર્ય સામે ધૂળ નાખીએ, તો ઉલટી આંખમાં પડે He that blows in the dust, fills his eyes.

સૂર્યકમળ, *s. n.* [સૂર્ય+S. कमल a lotus.] The sun-flower; heliotrop. Heliotropum indicum. N. O. Boraginaceæ.

સૂર્યકાંત, *s. m.* [સૂર્ય+S. कांत a lover.] A prism; a crystal. 2. The sun-stone.

સૂર્યકાંતિ, *s. f.* [સૂર્ય+S. कांति lustre.] The sunlight.

સૂર્યકિરણ, *s. n.* [સૂર્ય + S. किरण a ray.] A sun-ray.

સૂર્યકુમારી, *s. f.* [સૂર્ય+S. कुमारी a daughter.] An epithet of Tapati, the daughter of the sun.

સૂર્યગ્રહણ, *s. n.* [સૂર્ય+S. ग्रहण seizing.] A solar eclipse.

સૂર્યતનય, *s. m.* [સૂર્ય+S. तनय a son.] An epithet of Sugreeva. 2. An epithet of Karna.

સૂર્યતનયા, *s. f.* [સૂર્ય +S. तनया a daughter.] An epithet of the river Yamuna.

સૂર્યતેજ, *s. n.* Same as **સૂર્યકાંતિ** *q. v.*

સૂર્યનારાયણ, *s. m. pl.* [સૂર્ય+S. नारायण Vishnu.] The sun (personified as a god).

સૂર્યનીચ, *s. n.* [સૂર્ય + S. नीच low.] The perihelion.

સૂર્યપુટ, *s. n.* [સૂર્ય+S. पुट a fold.] The heating or drying of a medicinal preparation by exposure to the sun.

સૂર્યપુત્ર, Same as **સૂર્યતનય** *q. v.*

સૂર્યપુત્રી, Same as **સૂર્યતનયા** *q. v.*

સૂર્યફલ, Same as **સૂર્યકમળ** *q v.*

સૂર્યબિંબ, *s. n.* [સૂર્ય+S. बिंब a disc.] The orb of the sun.

સૂર્યભક્ત, *s. m.* [સૂર્ય+S. भज् to worship.] A worshipper of the sun.

સૂર્યમણિ, *s. m.* [સૂર્ય+S. मणि a jewel.] The sun-stone.

સૂર્યમંડળ, *s. n.* [સૂર્ય+S. मंडल a circle.] The disc of the sun. 2. The region of the sun. 3. The solar system.

સૂર્યમાળા, *s. f.* [સૂર્ય + S. माला a garland.] The solar system.

સૂર્યમુખી, *s. n.* [સૂર્ય+S. मुख the face.]The common sun-flower. Helianthus annuus. N. O. Compositæ. 2. The sea-anemone.

સૂર્યયંત્ર, *s. n.* [સૂર્ય+S. यंत्र a machine.] A representation of the sun (used in worshipping him). 2. Name of an instrument used in taking solar observations.

સૂર્યલોક, *s. m.* [સૂર્ય+S. लोक a world.] The heavens of the sun.

સૂર્યવંશ, *s. m.* [સૂર્ય+S. वंश a lineage.] The solar dynasty.

સૂર્યવંશી, *adj.* [See above.] Belonging to the solar dynasty.

સૂર્યસંક્રાંતિ, *s. f.* [સૂર્ય+S. संक्रम् to move together.] The passage of the sun from one zodiacal sign into another.

સૂર્યા, *s. f.* [S.] The wife of the sun.

સૂર્યાંક, *s. m.* [સૂર્ય+S. अंक a spot.] The sun-spot.

સૂર્યાસ્ત, *s. m.* [સૂર્ય+S. अस्त set.] Sunset.

સૂર્યોચ્ચ, *s. n.* [સૂર્ય + S. उच्च high.] The aphelion.

સૂર્યોદય, *s m.* [સૂર્ય+S. उदय rise.] Sunrise.

સૂલ, *s. n.* [See શૂન્ય.] The settlement of an account or dispute. 2. *adj.* Straight.

વગર વાંકે શે તજ્યાં, કરત મનનું સૂલ.—હરિદાસ.

સૂવડાવવું, Same as **સૂવાડવું** *q. v.*

સૂવડાવાવું, Same as **સૂવાડાવું** *q. v.*

સૂવર, Same as **સૂકર** *q. v.*

સૂર્યસ્તોત્ર, *s. n.* [સૂર્ય + S. स्तोत्र a hymn.] A hymn addressed to the sun.

સૂવાડવું, *v. t.* [See above.] To cauae to sleep. 2. To lull to sleep. 3. To cause to lie down. 4. To overpower.

સૂવાડાવું, *v. i.* [See સૂવાડવું.] To be made to sleep. 2. To be lulled to sleep. 3. To be able to make one sleep. 4. To be able to lull to sleep.

સૂવાવું, *v. i.* [See સૂવું.] To be able to sleep. 2. To be able to lie down.

સૂવું, *v. i.* [S. स्वप् to sleep.] To go to bed; to sleep. 2. To lie down.

સૂસવવું, *v. i.* [See સુસવાટ.] To make a hissing sound.

સીત્કારો સૂસવે, લવે, ઉઠી ઉઠી દોડે, પડે ભૂતળે.—કે. હ. ધ્રુ.

સૂળ, Same as **શૂળ** *q. v.*

સૂળી, *s. f.* Same as **શૂળી** *q. v.*

સૃજન, *s. n.* [See સૃજવું.] Creation.

સૃજનજૂનું, *adj. m. f. n.* [સૃજન+S. जीर्ण old.] Age-old.

સૃજવું, *v. t.* [S. सृज्.] To create.

સૃજાવવું, *v. t.* [See સૃજવું.] To get created; to cause to be produced.

સૃજાવું, *v. i.* [See સૃજવું.] To be created; to be produced.

સૃષ્ટ, *adj.* [See સૃજવું.] Created; produced; made.

સૃષ્ટિ, *s. f.* [See સૃજવું.] Creation. 2. The creation of the world; the universe; nature; the world. 3. Any false exhibition.

સૃષ્ટિકર્તા, *s. m.* [સૃષ્ટિ + S. कर्तृ a doer.] The creator.

સૃષ્ટિક્રમ, *s. m.* [સૃષ્ટિ + S. क्रम order.] The natural course; a natural order; the order of things in the universe.

Id. સૃષ્ટિક્રમ વિરુદ્ધ કર્મ કરનાર A sodomite.

સૃષ્ટિજન્ય, *adj.* [સૃષ્ટિ+S. जन्य arising *fr.* जन् to be produced.] Arising from a contemplation of Nature.

Id. સૃષ્ટિ જન્ય ઈશ્વરજ્ઞાન Natural Theology.

સૃષ્ટિનિયંતા, *s. m.* [સૃષ્ટિ+ S. नियंतृ a ruler.] The ruler of the universe; the creator.

સૃષ્ટિપ્રાપ્ય, Same as **સૃષ્ટિજન્ય** *q. v.*

Id. સૃષ્ટિપ્રાપ્ય ઈશ્વરજ્ઞાન Natural Theology.

સૃષ્ટિરચના, *s. f.* [સૃષ્ટિ + S. रचना arrangement.] The world's creation. 2. Landscape and beauty of Nature.

સૃષ્ટિલીલા, *s. f.* [સૃષ્ટિ + S. लीला beauty.] Nature's beauty. 2. The various changes and plays of the world.

સૃષ્ટિવિજ્ઞાન, *s. n.* [સૃષ્ટિ + S. विज्ञान intimate knowledge.] Natural philosophy; natural science.

સૃષ્ટિસૌંદર્ય, *s. n.* [સૃષ્ટિ + S. सौंदर्य beauty.] The beauty of Nature.

સેં, Same as **શત** *q. v.* (at the beginning or end of a compound, as in સેંકડો, સાતસેં, પાંચસેં, etc.). 2. *adv.* [See **શેં**.] Why ? why for ?

મળી નાગરીઓ સેંએ ચાર રે.—પ્રેમાનંદ.

સે, *s. f.* [S. सह् to bear.] Power of endurance. 2. Habit; practice. 3. Same as **શેહ** *q. v.*

સેક, Same as **શેક** *q. v.*

સેકટો, *s. m.* [S. शीकर.] A kind of tree, the pods of which are used for food. Moringa pterygosperma. N. O. Moringaceæ.

સેકંડ, *s. f.* [Eng.] A second; one-sixtieth part of a minute.

સેકવું, Same as **શેકવું** *q. v.*

સેકાવવું, Same as **શેકાવવું** *q. v.*

સેકાવું, Same as **શેકાવું** *q. v.*

સેખઈ, Same as **શેખી** *q. v.*

સેખસલ્લી, Same as **શેખચલ્લી** *q. v.*

સેખી, Same as **શેખી** *q. v.*

સેંકડે, *adv.* [See below.] By hundreds; per cent.

સેંકડો, *s. m.* [See **સેં**.] An aggregate of one hundred; a century. 2. *adj. pl.* Hundreds; several hundreds.

સેચન, *s. n.* [S. *fr.* सिच्, सिंच् to sprinkle.] Sprinkling; watering.

સેજ, Same as **શય્યા** *q. v.* 2. *s. n.* [S. सीद *fr.* सद् to be distressed.] Crying; weeping. 3. Same as **સહજ** *q. v.*

સેજ તણી પરિ વાલુ કોટ.—પદ્મનાભ.

સેજડી, *s. f.* [સેજ+ડી dim.] A small bed.

સુખ નહીં તાં સેજડી.—સામળ.

સેજમાં, **સેજસાજ**, **સેજસાજમાં**, } Same as **સહજમાં**, **સહજસાજ**, **સહજસાજમાં** *q. v.*

સેજાર, *s. m.* Steam. 2. [See **સહજ** a little.] A part; a portion. 3. A vestige; a trace.

સેજારત, Same as **શય્યા** *q. v.*

સેજિયું, *s. n.* Name of a loin-cloth without a border.

સેજું, *s. n.* [See **સોજું**.] The make of the body (as regards its hardness or softness). 2. The inherited character. 3. Character; habit.

સેજે, Same as **સહજમાં** *q. v.* 2. *adv.* [See **સેજ**.] In the bed.

બએ વર આપ્યા સુરરાજ, સેજે નળનું સરિયું કાજ.-પ્રેમાનંદ.

સેઠ્ઠું, *adj. m. f. n.* Thieving; of a roguish character.

સેડ, *s. f.* [See **સેર**.] The shaft of a plough. 2. A stream of water or a liquid. 3. A side; influence. 4. Authority; power.

સેડવવું, *v t.* [See **સડવું**.] To cause to be decayed. 2. To allow to be fermented.

એ રસની આખી બરણીને જ સેડવી નાખી છે.—કલાપિ.

સેડો, **સેઢો**, } *s. m.* [See **છેડો**.] A boundary. 2. A foot-path. 3. The margin of a field left uncultivated for grass to grow on. 4. The mucus of the nose.

Id. સેડો મૂકવો To leave the margin of a field uncultivated. સેઢા કાપવા To mow the grass growing on the uncultivated margins of a field. સેડા આવવા-ચાલવા To come out (of the mucus of the nose).

સેણુ, *s. m.* [See **સ્નેહી**.] A friend. 2. Same as **શણ** *q. v.* 3. *adj.* [See **શાણું**.] Good virtuous.

ફૂલ દડો ઉછાળતા, જ્યારે સામા આવો છો, સેણ.—બ્રહ્માનંદ.
અમલડા ઉદમાતિયા, સરા અંદા સેણ.—લોકોક્તિ.

સેણી, *s. f.* [See **સહન**.] Power of endurance.

નિરાંત કહે, મહારાજ, કઠણ બહુ સેણી રે.—નિરાંતભક્ત.

સેણીઉં, Same as **શાણીઉં** *q. v.*

સેત, Same as સેતુ *q. v.*

મેળવી કપિ કટક ચાલ્યા, ક્ષણમાં બાંધ્યો સેત.—દયારામ.

સેતરંજ, Same as શેતરંજ *q. v.*

સેતરંજી, Same as શેતરંજી *q. v.*

સેતાન, Same as શેતાન *q. v.*

સેતાનીઅત, Same as શેતાનીઅત *q. v.*

સેતાની, Same as શેતાની *q. v.*

સેતુ, *s. m.* [S.] A bridge; a causeway; a dyke; a dam; a bank.

સેતુબંધ, *s. m.* [સેતુ + S. बंध् to bind.] The forming of a bridge or causeway. 2. The stone bridge between Ceylon and Rameshvaram. 3. A bridge; a causeway; a dam; a dyke.

સેતુર, Same as શેતુર *q. v.*

સેન, *s. f.* [See સાન a hint.] A suggestive gesture; a significant movement of the body. 2. Same as સેના *q. v.*

સેનવો, *s. m.* [See સેના.] An individual of the warrior class.

સેના, *s. f.* [S.] An army. 2. A multitude of persons. 3. *s. n.* [P. सहना.] Armour.

કવચ કુંડળ સેના ટોપ, લોચન રાતડાં મનમાં કોપ.—પ્રેમાનંદ.

સેનાગ્ર, *s. m. n.* [સેના+S. अग्र the front.] The van or front of an army.

સેનાંગ, *s. n.* [સેના+S. अंग the body; a part.] The component part of an army. There are four parts, *viz.* ગજદળ, હયદળ, રથદળ, and પાયદળ.

સેનાની, *s. m.* [સેના + S. नी to lead.] The leader of an army; a commander; a general.

શારદ ચડો અમારી વ્હારે, સેનાની લઇ સંગ.—નર્મદ.

સેનાપતિ, *s. m.* [સેના+S. पति a lord.] The commander of an army; a generalissimo; the commander-in-chief. 2. A police commissioner.

સેનાપૃષ્ઠ, *s. n.* [સેના + S. पृष्ठ the back.] The rear of an army.

સૈનિક, *s. m.* Name of a metre, each foot containing eleven syllables. 2. *adj.* [S. सैनिक.] Belonging to the army.

સૈનિકા સિપાઇ નાસી જાય જો.—દલપતરામ.

સેનો, *s. m.* [Eng.] A kind of longcloth; senna.

સેંતક, *adj.* [See શત.] Many; numerous.

સેંતી, *s. f.*
સેંથી, *s. f.* [સીમા + S. अंत the end.] A
સેંથો, *s. m.*
line that parts the hair of the head.

કોને ભમરી કોને સેંથો.—પ્રેમાનંદ.

સેપ, Same as સેબ *q. v.*

સેબ, *s. n.* [P. सेब्.] An apple.

Id. સેબનો તેજાબ Malic acid.

સેમવો, *s. m.* Glanders farcy; name of a contagious disease among horses. It is found at times among men.

સેર, *s. f.* [Ar. सयर् to walk; a walk.] Perambulation; loitering. 2. Taking the air; a walk; an airing. 3. [S. सर.] A string. 4. [S. शेखरका.] A small crest; the top-lock. 5. A blade of grass. 6. A stream of liquid; a jet of water. 7. [See શિરા.] A vein. 8. Same as શેર *q. v.*

Id. મોતીની સેર A string of pearls. કંઠીની સેર A string in a necklace. સેર પરોવવી To wreathe in a string. સેર સાંધવી To obey. દર્ભની સેર A blade of darbha grass. દર્ભની સેર પામવી નહિ To die without the last sacrament. 2. To meet with an accidental death. એ કાંઇ દર્ભ પાથરીને સુવાનો નથી He shall die without the last sacrament (said of a wicked man, as the result of his evil acts). સેર છૂટવી To burst out (of a jet of milk or water). સેર પડવી To fall down (of a jet of milk, while milking a cow, etc.). સેરે આવવું To be possessed (of a person by an evil spirit). 2. To distress.

નેત્રમાં દર્ભની સેર ઘાલી.—નરસિંહ.

એક ડોંગી બેસીને પોતાની સેરમાં મોતા આવ્યાં છે.-હ. ઢા. કાં.

સેરડી, Same as શેરડી *q. v.* 2. [સેરી+ડી dim.] A street. 3. [સેર+ડી dim.] A foot-path.

સેરડો, *s. m.* [સેર+ડો dim.] A footpath. 2. A by-path. 3. The sensation caused by eating a very hot or very cold substance. 4. A wrinkle on the face; a blush.

Id. તેનેગળે સેરડો પડે છે He has a very cool and sweet sensation in the throat. એના મોં ઉપર શરમના સેરડા પડયા છે There are blushes on his face from shyness; he is very bashful. આંસુના સૂકા સેરડા તેના ગાલ ઉપર પડયા છે There are traces of tears on his cheeks.

સેરદિલ, Same as શેરદિલ *q. v.*

સેરમાઇ, *s. f.* Name of a kind of fish.

સેરવવું, *v. t.* [See સરવું.] To cause to slide. 2. To move along; to push. 3. To slip in stealthily.

સેરવાવું, *v. i.* [See સરવું.] To be pushed along; to be moved. 2. To glide oneself. 3. To be slipped in stealthily.

સેરવો, *s. m.* [P. शूर्‌बह्.] Soup; gravy; broth.

સેરિયું, *s. n.* [See **સેર.**] Name of a pearl ornament having one string or several strings. 2. [See **શેર.**] A vessel measuring one pound of a thing. 3. Name of a seed of a plant allied to the hemp plant.

સેરી, Same as **શેરી** *q. v.*

સેરીલોબાન, Same as **શેરીલોબાન** *q. v.*

સેરો, Same as **ગેરો** *q. v.*

સેલ, *s. f.* [See **શિલા**] A slab of stone used in washing clothes on or in taking a bath. 2. *s. n.* A javelin. 3. Same as **સહેલ** *q. v.* 4. Same as **સહેલું** *q. v.*

સેલકઘેલું, *adj. m. f. n.* [સેલ+ક dim.+ઘેલું mad.] Joyful; lovely. 2. Overfondled.

સેલડી, Same as **શેરડી** *q. v.*

સેલડું, } *s. n.* A flower of the aloe-plant.
સેલરું, }
Aloe barbadense. N. O. Liliaceæ.

સેલહુત, Same as **શેલોત** *q. v.*

ડાહ્યા સેલહુત સીખામણ હુઇ.—પદ્મનાભ.

સેલાણી, Same as **સહેલાણી** *q. v.*

સેલાર, *s. m.* [સેના + S. धर holding.] A general; a commander.

જેણી ઠામે હૂતું દેહરાસર આંગ દીઇ સેલાર.—પદ્મનાભ.

સેલારસ, Same as **શિલારસ** *q. v.*

સેલારી, *s. f.* [See **સેલું**.] Name of a kind of cloth worn by women.

સેલાસાડી, *s f.* [સેલું+સાડી a sari.] A kind of cloth, half cotton and half silk, with red and yellow lines, worn by women.

સેલી, *s. f.* [See **હેલી.**] Ashes.

સેલું, Same as **શેલું** *q. v.* 2. Same as **સહેલું** *q. v.*

સેલો, *s. m.* A rope used for tying the hind legs of a cow while milking her.

Id. સેલો વાળવો To tie the hind legs of the cow while milching her.

સેવ, *s. f.* [S. सेव to serve.] Service. 2. [See **સીવવું**.] A thread-like eatable made of gram-flour or wheat-flour; macaroni; vermicelli.

Id. સેવ ગાંઠિયા Thin and thick સેવ mixed together.

સેવ, સુંવાળી સુંદર પીરસે.—પુરીબાઇ.

સેવઇ, Same as **સેવ** *q. v.*

સેવક, *s. m.* [See **સેવા.**] A servant. 2. A follower. 3. A worshipper; a votary. 4. A devotee.

હું ચરણસેવક શ્રી રામ તમારો સુગ્રીવ.—પ્રેમાનંદ.

સેવકપણું, } *s. n.* [સેવક+પણું, આઇ suffixes
સેવકાઇ, } *s. f.*
forming nouns.] The position of a servant, etc. 2. Servitude.

રવ્યં મતાઇ સાચવતા, સેવકાઇ થકી તેહ.—વલ્લભ.

સેવટ, Same as **છેવટ** *q. v.*

સેવડી, *s. f.* Same as **સેવડો** *q. v.*

સેવડો, *s. m.* [See **શ્રમણ.**] An individual of a particular order of mendicants who allow the hair on their heads to grow. 2. A conjuror. 3. A mendicant.

સેવતી, *s. f.* [P. सेवती.] A kind of fragrant flower, or the shrub producing it. the Indian sage. Chrysanthemum roxburghii. N. O. Compositæ, or according to some, Merindra bengalensis. N. O. Plantagineæ.

સેવન, *s. n.* [See **સેવા.**] Serving; service. 2. Taking into use; enjoying. 3. Following; employing. 4. Devotion to; fondness of. 5. Hatching eggs. incubation. 6. Name of a tree Gmelina arborea. N O. Verbinaceæ Its wood is used in furniture-making.

સેવનકાળ, *s. m.* [સેવન + S. काल time] The period or time of incubation.

સેવંતરી, } *s. f.* [S. श्रीवर्धन the name of a
સેવંતરું, } *s. n.*
town in the Konkan] Name of a kind of betelnut.

સેવના, *s. f.* [See **સેવા.**] The act of serving faithfully; service. 2. Devotion; worship.

સેવવું, *v. t.* [S. सेव् to serve.] To serve. 2. To take into use; to employ. 3. To hatch; to incubate. 4. To resort to; to betake oneself to. 5. To worship.

Id. રાજા સેવવો To serve a king and gain his favour. ઇંડાં સેવવાં To hatch eggs.

સેવા, *s. f.* [S. *fr.* सेव् to serve.] Service; servitude. 2. Attendance and obedience 3. The office or condition of a servant. 4. Worship; homage; fealty. 5. Religious or divine service. 6. Devotion to; fondness for.

Id. હિંદુનું ખાણું સારું પણ તેની સેવા બહુ બૂરી The food made ready by Hindus is good;

but the preliminaries, such as bathing, etc., which they are required to undergo, are very troublesome.

સેવાચોર, *s. m.* [સેવા + S. चुर् to steal.] An insincere worshipper.

સેવાધર્મ, *s. m.* [સેવા + S. धर्म duty.] The duty of service; the functions or obligations of service.

સેવાપૂજા, *s. f.* [સેવા + S. पूजा worship.] Attendance and worship.

દેવદેવીઓની સેવાપૂજા કરવી.—લ. પ્રા. પા.

સેવાવવું, *v. t.* [See સેવવું.] To get hatched. 2. To get employed; to ask to employ.

સેવાવું, *v. t.* [See સેવવું.] To be hatched. 2. To be employed.

સેવાવ્યવહાર, *s. m.* [સેવા+S. व्यवहार practice.] The practice or law of service.

સેવાળ, Same as શેવાળ *q. v.*

Id. સેવાળ વળવી To be covered with moss. 2. To be covered with drops of vapour (of the surface of a lid placed on a boiling pot).

સેવિકા, *s. f.* [See સેવવું.] A female servant.

સેવિત, *adj.* [See સેવવું.] Served; worshipped. 2. Followed; pursued. 3. Resorted to. 4. Used; enjoyed.

સેવું, Same as સહવું *q. v.*

સેવી, *adj.* [See સેવવું.] Serving; worshipping. 2. Following; using. 3. Inhabiting. [Used at the end of a compound.]

સેવૈ, Same as સેવ *q. v.*

સેવ્ય, *adj.* [See સેવા.] To be served or obeyed. 2. To be used or employed. 3. *s. m.* A master.

સેવ્યસેવક, *s. m. pl.* [સેવ્ય+S. सेवक a servant.] Master and servant.

સેવ્યસેવકભાવ, *s. m.* [સેવ્યસેવક+S. भाव sentiment.] The relation between master and servant.

સેસ, *s. f.* [See શેષ.] A cocoanut, betel-leaves, and nuts, with a rupee put into the hands of a bride or bridegroom at the time of marriage. 2. Presents of money, clothes, etc, from friends or relations to the bride or bridegroom or to one in whose family there is a marriage or any other festive ceremony.

વેણી વીખરાણી હો, કાકીએ સેસ ભરી.—પ્રેમાનંદ.

સેસફૂલ, *s. n.* [શીર્ષ + S. फुल्ल a flower.] Name of an ornament, resembling a flower, worn on the head by women.

સેસવા, *s. m. pl.* Gram fried and mixed with spices.

સેહ, Same as શેહ *q. v.* 2. [See સહન.] Power of endurance. 3. Habit; practice.

સેહેજ,
સેહેજમાં,
સેહેજસાજ,
સેહેજસાજમાં, } Same as સહજ, સહજમાં, સહજસાજ, સહજસાજમાં *q. v.*

સેહેતું, Same as સહેવાતું *q. v.*

સેહેનશાહ, Same as શેહેનશાહ *q. v.*

સેહેલ, Same as સહેલ *q. v.*

સેહેલાણી, Same as સહેલાણી *q. v.*

સેહેલું, Same as સહેલું *q. v.*

સેહેવું, Same as સહવું *q. v.*

સૈંહ, *adj.* [See સિંહ.] Leonine; belonging to a lion.

સૈંહલ, *adj.* [See સિંહલ.] Belonging to Ceylon.

સૈંહિક, *s. m.* [S.] A metronymic of Rahu.

સૈ, Same as સઇ *q. v.*

સૈકો, *s. m.* [See શતક.] A century; a period of 100 years.

સૈડકું, *s. n.* [See સીડવું.] A running knot which fastens the tighter the more it is drawn; a noose. 2. Same as સરડકો *q. v.*

સૈડણ, *s. n.* [See સીડવું.] A cord for binding bamboo chips in a roof.

સૈઢણ, Same as સૈડણ *q. v.*

સૈનિક, *adj.* [See સેના.] Relating to an army; military. 2. *s. m.* A soldier.

સૈંધવ, *s. m.* [See સિંધુ.] Rock-salt. 2. [S. *fr.* सिंधु the river Indus.] A horse. 3. *adj.* Belonging to or pertaining to the country of Sindha. 4. Belonging to or relating to the musical mode Sindhu.

સૈંધા, *s. m. f.* [S.] A kind of spirituous liquor (extracted probably from palm-juice).

સૈન્ય, *s. n.* [See સેના.] An army; a force; a troop.

સૈન્યદળ, *s. n.* [સૈન્ય + S. दल thickness.] A large army.

સૈંમોલા, Same as સાંઇમોલા *q. v.*

સૈયડ,
સૈયઢ, } *s. m. pl.* Small pox.

સૈયદ, *s. m.* [Ar.] A descendant of the prophet Mahommed.

સૈયર, Same as **સહિયર** *q. v.*

સૈયારૂં, Same as **સહિયારૂં** *q. v.*

Id. સૈયારી સાસુ, ને ઉકરડે મોકાણ Everybody's business is nobody's.

સૈરંધ્રી, *s. f.* [S.] A maid servant; a female attendant. 2. An epithet of Draupadee.

હું સૈરંધ્રી છું સાચવી.—ભાલણ.

સોંસરૂં, *adj. m. f. n.* [સમ્ + S. સૃ, સર્ to move.] Passing through.

Id. સોંસરૂં કાઢવું To pierce through. સોંસરૂં નીકળવું To come out through. સોંસરૂં પડવું—નીકળવું—જવું To pass through violently. 2. To be accepted without a hitch.

સોંહ, *s. m.* [See સોહં.] Consciousness. 2. Sense; perception. 3. Understanding.

સો, *adj.* [See **શત**.] One hundred; 100.

Id. સો મણ રૂની તળાઇમાં સૂવું To live at ease and in merriment. 2. To be free from anxiety. જ્યાં લગી એવું રે, સો મણ રૂની સેજે સુતો.—બાપુ. સોએ વર્ષ પૂરાં થવાં To be dead સો સગાનું સગું A person of a wide family. સીધી સીધી ચાલજે નહિ તો એકાદ દહાડો પાધરી દોર કરી નાખીશ ને તારાં સોએ વર્ષ પૂરાં કરી દઇશ.—નૃસિંહાચાર્ય.

Prov. સો મણ તેલે અંધારૂં It is dark under the lamp. સો ગળણે ગળીએ—ગાળીએ ત્યારે એક વાત કરીએ Measure twice, cut but once; venture upon nothing till you have well considered the ends. સો દહાડા સાસુના તો એક દહાડો વહુનો Every man has his hour. સો ઉંદર મારીને મીનીબાઇ પાટે બેઠાં All saint without, all devil within. સો કાગડામાં એક હંસ When ignorance is bliss, 'tis folly to be wise. સોના સાઠ કરવા To dig up a nail and plant a pin. સો મણ ભારમાં એક અંગારો One sheep infects the whole flock. સો ભખ્યું ને એક લખ્યું Documentary evidence is more weighty than oral. સો મણ સાબુએ હબસીભાઇ કાળા ને કાળા You cannot wash the blackamoor white; you will end him, but you will not mend him. સો મત સડબડી, લાખ મત લડબડી His plenty made him poor; his copiousness of ideas embarrassed him. સોમાં શૂરો, એકમાં નહિ પૂરો Jack of all trades, and master of none. સોએ સહસ્ર વંચાય To make a mountain of a mole-hill. સો જોશી ને એક ડોશી (બરાબર) One old woman, with her experience, can predict things as correctly as one hundred astrologers. સો તારી રામ દુવાઇ, એક મારૂં ઉંહું—સો તારી હા, પણ મારી એક ના For all your solemn declarations, I will stick to my refusal. સો દવા ને એક હવા Pure air is worth a thousand medicines. સો માણસ મારે, ત્યારે એક વૈદ થાય Experience is gained at a great cost. સોમું ઓસડ નથી One may escape any danger but death. સો સાંધા અને સાતસો વાંધા (છે) Everything yet remains to be done. સો સુવાવડ અને એક કસુવાવડ Everything is a source of evil, when it departs from the natural course. સો સપાડાં ને એક મૂળાપાણી A hundred demands in return for one obligation. સો મણ સુંઠનું થશે, ત્યારે કાંકરી આદાનું એ થશે All are rowing in the same boat. સો વરસનો ને પાંચ વરસનો ઘરધણી It is the duty of the servant to obey his master. સો રૂપિયા રૂપિયામાં નહિ, ને એક દીકરો દીકરામાં નહિ One swallow does not make a summer.

સોઇ, *s. m.* [S. सौचिक.] A tailor. 2. *s. f.* [S. शुचि cleanliness.] Cleverness. 3. Convenience. 4. A convenient arrangement. 5. Same as એ *q. v.*

સોઇથી પીરસું ભજીયાં હુતરતાં તરતનાં.—હ. દા. કાં.

નિર્મળ સાધુ તણા મન સરખું સીતળ સુતનું સોઇ.—ભાલણ.

નાથ કહે શિષ્યોને જોઇ, કરો તમે પીવાની સોઇ.—નર્મદ.

સોઇયાણી, *s. f.* [See **સયાણી**.] A midwife.

Prov. સો સોઇયાણીએ વેતર વંઠે Many cook spoil the broth.

સોઇયો, *s. m.* [See સોય.] A large needle.

સોક, Same as **સોકય** *q. v.*

સોકટાબાજી, *s. f.* [સોકટું + P. बाजी a play.] A game of chess.

સોકટી, *s. f.* Same as **સોકટું** *q. v.* 2. A suppository.

સોકટું, *s. n.* [S. सारि a chessman + अक्ष a die to play with] A piece of wood, or ivory used in a particular game; a piece.

સોકલડી, Same as **સોકય** *q. v.*

સોકય, *s. f.* [S. सपत्नी *fr.* स in common with + पत्नी a wife.] A co-wife; a rival wife.

Prov. સોકયનું સાલ The misery of having a co-wife. સોકયોના હાકે ભાગે All are rowing in the same boat.

અમારે સોકય સરીખું તું સાલ રે.—દયારામ.

સોખ, Same as **શોખ** *q. v.*

સોગઠાબાજી, Same as **સોકટાબાજી** *q. v.*

સોગઠી, Same as સોકટી *q. v.*

સોગઠું, Same as સોકટું *q. v.*

સોગન, Same as સોગંદ *q. v.*

Id. સોગન ખાવા-લેવા To take an oath. સોગન આપવા-ખવડાવવા To administer an oath. સોગન ઉપર જુબાની An affidavit.

Prov. સોગન ખાય તે સદાએ જૂઠા Those who lightly swear are liars.

સોગનનામું, Same as સોગંદનામું *q. v.*

સોગંદ, *s. m. pl.* [P.] An oath.

સોગંદનામું, *s. n.* [સોગંદ + P. नामह् a writing.] An affidavit.

સોગાત, *s. f.* [P. सोगात् a gift.] A gift; a present. 2. A rarity; a curiosity.

સોંગ, *s. m.* [S. सु similar + अंग the body.] A guise; a sameness. 2. An empty parade. 3. A part in a dramatic play or representation. 4. A caricature.

Id. સોંગ લેવો-લાવવો-ધરવો To put on a guise; to assume a character.

સોંઘ, *s. f.* [See સોંઘું.] Cheapness.

સોંઘવારી, *s. f.* [સોંઘું + S. वार time.] The season of plenty. 2. Abundance. 3. Cheapness.

સોંઘાપણું, *s. n.* [સોંઘું + પણું a suffix forming a noun.] Cheapness.

સોંઘું, *adj. m. f. n.* [सु+S. अर्घ् to be worth.] Cheap.

Prov. સોંઘું ભાડુંને સિદ્ધપુરની યાત્રા Spend nothing, get nothing. સોંઘું મોંઘાને પહોંચે What we pay cheap is in the long run very dear; the best is always the cheapest.

સોચ, Same as શોક *q. v.* 2. *s. m.* [See શોધ.] An inquiry; a search.

સોચના, Same as શોચના *q. v.*

સોચવું, Same as શોચવું *q. v.*

સોજ, *s. m.* Conduct; habit; character.

Prov. સોજે વહાલું લાગે A person becomes loved by his good conduct. પડોશીનું કર્મ ન આવે પણ સોજ આવે Company is a contagious disease.

સોજી, *s. f.* [See સોજું.] The flour of wheat. 2. *adj. f.* Same as સોજું *q. v.*

સોજીલું, *adj. m. f. n.* Having a good disposition; sociable; pleasant in manners.

સોજું, *adj. n.* [S. शुद्धम् clean.] Clean; free from dirt. 2. Fine, beautiful; lovely.

સોજો, *s. m.* [See સૂજવું.] A swelling; a protuberance. 2. *adj. m.* Same as સોજું *q. v.*

Id. સોજો ચઢવો-આવવો To have a swelling; to swell. સોજો ઉતરવો To subdue (of a swelling). સોજો માલ A lovely article.

Prov. " સોજો આવ્યો " તો કહે " જાડા થયા " To make a virtue of a necessity.

સોટી, *s. f.* [सु + S. यष्टि a stick.] A switch. 2. A cane. 3. A stick.

Prov. સોટી વાગે ચમચમ, વિદ્યા આવે ઘમઘમ Spare the rod and spoil the child; lay on the rod, and you will bring on scholars.

સોટેદુપટ્ટે, *adv.* [સોટો + દુપટ્ટો an upper garment.] With stick and scarf. 2. Being lightly equipped, being unburdened by kit or baggage. (A term for a light or scanty equipment in travelling.)

સોટો, *s. m.* [See સોટી.] A club; a cudgel; a mace; a staff; a thick stick. 2. Control.

Id. સોટો ચલાવવો-ખજાવવો To exercise one's control over.

સોડ, *s. f.* [सु+ઓઢવું to cover.] A side of the body. 2. A portion of the upper garment drawn over the head by women and used as a veil. 3. An under-cover. 4. [See સોડમ.] A smell. 5. A bad smell.

Id. સોડમાં ભરાવું To resort to (a person). 2. To take the side or shelter of. સોડ તાણવી-સોડ વાળીને સૂવું To sleep with the face covered. સોડ ઘાલવી To keep a second cover under a bed-covering or quilt.

Prov. સોડ પ્રમાણે સાથરો Ask thy purse what thou shouldst buy; cut your coat according to your cloth.

સૂતો તાણી સોડ મસીદ મસાણમાં.—દલપતરામ.

શું સૂતો સોડ ઘણી તાણી.—પ્રીતમ.

સોડ ભલાઇ ફોગટ લેતી આજ હો.—ભાલણ.

ટાઢના દહાડામાં સોડ ઘાલવામાં વાપરે છે.—હ ઢા. કાં.

સોડમ, Same as સોરમ *q. v.*

સોડવણ, *s. m.* [See સોડ] A thin soft sheet placed under a quilt.

સોડવું, *v. i.* [See સોડ smell.] To smell. 2. To stink.

સૂતાં બેઠાં સોડતાં સદા મરણભય સોત.—દલપતરામ.

સોડિયું, *s. n.* Same as સોડ *q. v.* 2. A veil.

Id. સોડિયું વાળવું To cover oneself with the upper end of one's garment, and thus avoid another's gaze.

સોડિયો, *s.m.* Same as સોડિયું *q. v.*

સોડે, *adv.* [See સોડ a side.] Near; nigh; close to. 2. According to; like. 3. On the side of lying).

સોડો, *s. m.* [See સોડ.] An upper garment of men or women). 2. A helper.

Id. સોડો તાણવો To cover one's face with one's garment and lie in idleness.

સોઢ, *adj.* [See સહવું.] Borne; suffered: endured.

સોણ, *s f.* A wooden tack. 2. A lobster. 3. A pawn. 4. A cuttle-fish. 5. A crustaceous fish. 6. A nail; a peg; a wedge.

સોણલું, Same as સોણું *q. v.*

સુખદુઃખનાં સોણલાંની વિભૂતિ.—લલિત.

સ્નેહીનાં સોણલાં આવે સાહેલડી.—ના. દ. ક.

સોણું, *s. n.* [See સ્વપ્ન.] A dream.

સાથે રહેતાં તેને સોણાં સાંભરે.—લલિત.

આવ્ય નવ હોય ! સોણાં વચહિયાં ઘનમાં.—વલ્લભ.

સોંઢ, Same as સાંઢ *q. v.*

સોંઢવું, *v. i.* To be ready. 2. To prepare. 3. To advance.

કોગળીઉં પડયું વેધ્યું ગ્રંથિ સન્નિપાત સોંઢયો.—હ. દૂા. કાં,

સોત, } સોતું, } *adv. m. f. n.* [See સહિત.] Along with; together; including. 2. Verily; indeed.

મહા સાહસ કર્મ ત્યાં કીધું, અબળા સોતું આસન લીધું.
—પ્રેમાનંદ.

શરીરે અશક્ત હોય કે બે જીવ સોતી હોય.—હ. દા. કાં.

સૂતાં બેઠાં સોહતાં સદા મરણભય સોત.—દલપતરામ.

સોત્કંઠ, *adj.* [સ + S. उत्कंठा eagerness.] Having anxiety or eagerness; anxious. 2. Ardently longing. 3. *adv.* Anxiously; eagerly.

સોત્સાહ, *adj.* [સ + S. उत्साह vigour.] Vigorous; active; energetic; persevering. 2. *adv* Energetically; actively; vigorously.

સોત્સુક, *adj.* [સ + S. उत्सुक anxious.] Regretful; anxious; sorrowful.

સોદર, *adj.* [સ + S. उदर the abdomen.] Born of the same womb; co-uterine. 2. *s. m.* A co-uterine brother.

સોદાઇ, *s. f.* [સોદું + આઇ a suffix forming a noun.] Roguery; cunningness. 2. Adultery.

સોદાગર, *s. m.* [સોદો + P. गर doing.] A merchant who deals in valuable things, or with large sums; a trader.

સોદાગરી, } સોદાગીરી, } *s. f.* [See above.] Dealing in valuable things, or with large sums; trade; commerce. 2. *adj.* Mercantile; commercial.

સોદી, *adj. f.* Same as સોદું *q. v.*

સોદું, *adj. n.* [P. शहदङ्.] Roguish; knavish; cunning. 2. Adulterous; libertine.

સોદો, *s. m.* [P. सोदा dealing.] Trade; traffic. 2. Merchandise. 3. Marketing. 4. A bargain; the purchase or sale of goods; buying and selling; mercantile dealings. 4. Same as સોદું *q. v.*

સોધ, Same as શોધ *q. v.*

સોધવું, Same as શોધવું *q. v.*

સોધાસોધ, Same as શોધાશોધ *q. v.*

સોધાવવું, Same as શોધાવવું *q. v.*

સોધાવું, Same as શોધાવું *q. v.*

સોધો, Same as સોંધો *q. v.*

સોનગીરૂ, Same as સોનાગેરૂ *q. v.*

સોનચંપો, *s. m.* Name of a tree. Michelia champaca. N. O. Magnoliaceæ.

સોનલ, Same as સોનેરી *q. v.*

સેંથલે સાહુની સોનલ સેર.—ના. દ. ક.

સોનાગેરૂ, *s. m.* [સોનું + ગેરૂ red ochre.] A kind of red ochre; red lumber stone. It is a silicate of alumina and an oxide of iron.

સોનાપાણી, *s. n.* [સોનું + S. पानीय water.] Purification by being sprinkled with water touched with gold, when there is only a suspicion of having come in contact with a polluted thing.

સોનામુખી, *s. f.* Name of a plant and its leaves; senna. Cassia lanceolata. N. O. Leguminosæ. 2. [S. सुवर्णमाक्षिक.] Iron pyrites; ferri sulphuretum.

સોનાર, *s. m.* [સોનું + S. कार a doer.] A goldsmith.

સોનારણ, *s. f.* [See above.] The wife of a goldsmith.

સોની, *s. m.* [See સોનું.] A goldsmith.

Prov. સોની સગી બહેનનો નહિ A goldsmith will steal even from his sister.

સોનું, *s m.* [See સુવર્ણ.] Gold.

Id. સોનાની જાળ પાણીમાં નાખવી To waste one's breath uselessly. મારૂં એ ન માને ત્યારે હું અમથી સોનાની જાળ પાણીમાં નાખવા શું કરવા જાઉં ?—નૃસિંહાચાર્ય. સોનાની તક The best opportunity. સોનાની

લંકા લૂટાવી To be robbed of a precious thing. સોનાની લંકા લૂટાઇ હો શું કરવું રે.—દલપતરામ. સોનાનો કોળીઓ The richest food. બાપ ગમે તો સોનાનો કોળીઓ ખવરાવે અને મા ગમે તો પાસામાં ચોંટીઓ લે, પણ છોકરાં માડીથી જ રીઝે છે.—હ. દ્વા. કાં. સોનાનો સૂરજ ઉગવો To be most fortunate; to be in ascendency. અમે તો સોનાનો સૂરજ ઉગ્યો એમ સમજીએ છીએ.—હ. દ્વા. કાં. મારે તો આજે ધન્ય ઘડી, સોનાના સૂરજ ઉગ્યા જી.—દલપતરામ.

Prov. સોના કરતાં ઘડામણ મોંઘું Great toil and little work. સોનું દેખી મુનિવર ચળે Gifts break rock; money makes the mare go. સોનું જોઇએ કસી, માણસ જોઇએ વસી Judge not of men or things at first sight. સોના કરતાં પીળું શું? As yellow as a golden sovereign. સોનાના ચૂડાવાળી દાતણવાળીનું ખાય The rich eat up the labours of the poor. સોનાની થાળીમાં લોઢાની મેખ You spoil a good dish with an ill sauce. સોનું મુકીને પિત્તળમાં કોણ હાથ ઘાલે? If you can kiss the mistress, never kiss the maid. સોનું લંકામાં હોય તે શા કામનું? Honey is sweet, but the bee stings; it is good fish, if it were but caught. સોનાને શ્યામતા વળગે નહિ Truth has no shame. સોનું ને સુગંધ (બે એકઠાં મળ્યાં છે) Wealth and high birth meet (in him). સોનાની કટાર કમરે બંધાય, કાંઇ પેટમાં ન ખોસાય? Everything in its proper place. સોનાની રતીનું મૂલ, પણ કર્મની રતીનું મૂલ નહિ Nobody can predict what a man may accomplish. સોનું તવાય તેમ ચોકખું Gold shines the brighter, the more it is heated.

સોનેરી, *adj.* [See **સોનું**.] Golden.

Id. સોનેરી કેળું Name of a variety of plantain. 2. A bright yellow plantain. સોનેરી ગરુડ The golden eagle.

સોનૈયો, *s. m.* [See **સોનું**.] A gold coin.

Id. **સોનૈયો** કે રૂપૈયો? Name of a game for children, played in water.

સો સોનૈયા સરપાવ આપ્યો.—કે. હ. ધ્રુ.

તેને બદલે સવા લાખ સોનૈયા લઇશું.—હ. દ્વા. કાં.

સોંતળવું, Same as **સાંતળવું** *q. v.*

સોંધો, *s. m.* Name of a kind of fragrant perfume.

હરિને સોંધો એને રાખોડી રે.—પ્રેમાનંદ.

સુગંધ સોંધા કુંકુમ કેસર, ઉડે અબીલ ગુલાલ.-પ્રેમાનંદ.

સોપાન, *s. n.* [S.] A stair-case; the stairs; a ladder.

મણિસ્ફાટિકનાં સોપાન જળ નિર્મળ સુગંધવાન.—ગિરિધર.

સોપાનપરંપરા, *s. f.* } **સોપાનમાર્ગ**, *s. m.* } [સોપાન + S. परंपरा a series, मार्ग a way.] A flight of steps; a staircase; a ladder.

ઉચ્ચતમ સ્થાને પહોંચવાની એ સોપાનપરંપરા છે.—ક. પ્રા. ત્રિ.

સોપારા, Same as **પોબારા** *q. v.*

Id. સોપારા ગણવા-ગણી જવા To run away.

સોપારી, *s. f. n.* [Guj. **સોપારા** the name of a port.] The arecanut; the betelnut. 2. Name of a plant. Areca catechu. N. O. Palmaceæ.

Id. સોપારી આપવું To appoint to perform a religious act. 2. To hand over the result of one's religious acts.

સોફ, *s. m.* Breathing hard under dread or terror. 2. [S. शोफ.] Swelling.

સોફવા, *s. m.* [સોફ+S. वात wind.] A disease in which the whole body is swollen.

સોબત, *s. f.* [Ar. सुहबत.] Company; association; companionship. 2. Co-habitation; sexual intercourse.

Prov. સોબત તેવી અસર-સોબતે અસર, તુખમે તાશીર A man is influenced by the company he keeps.

સોબતી, *s. m.* [See above.] A companion; an accomplice.

સોભ, *s. m.* [See **શુભ**.] Songs sung by women when the bride and bridegroom are taken before a god to get his blessing.

સોભવું, Same as **શોભવું** *q. v.*

સોભા, Same as **શોભા** *q. v.*

સોભાગ, *s. m.* [See **સૌભાગ્ય**.] The state or position of a woman whose husband is alive; wifehood. 2. The dress, ornaments and other marks worn only by those women whose husbands are alive.

સોભાગ પાંચમ, Same as **સૌભાગ્યપંચમી** *q. v.*

સોભાગવડું, *s. n.* [સોભાગ+S. वृत्ति state.] A piece of wood fixed to the upper part of the frame of a door.

સોભાગવતી, } **સોભાગવંતી**, } Same as **સૌભાગ્યવતી** *q.v.*

સોભાવવું, Same as **શોભાવવું** *q. v.*

સોભાવું, Same as **શોભાવું** *q. v.*

સોમ, *s. m.* [S.] The moon. 2. Monday. 3. Same as **સોમવલ્લી** *q. v.* 4. The beverage of the gods; nector; ambrosia.

તારા સારા શોભિતા સૂરજ ને વળી સોમ.—દલપતરામ.

સોમનાથ, *s. m.* [S.] Name of a celebrated Linga or the place where it was put up. 2. Name of a town in the south-west of Kathiawar.

સોમપા, *s. m.* [સોમ+S. पा to drink.] One who drinks Soma. 2. A Soma-sacrificer.

સોમપાન, *s. n.* [See above.] Drinking Soma.

સોમયજ્ઞ, **સોમયાગ**, *s. m.* [સોમ+S. यज्ञ, याग a sacrifice.] A sacrifice at which the juice of the soma plant is drunk; the soma-sacrifice.

સોમરાજ, *s. m.* [સોમ+S. राजन् a king.] A king who has performed the રાજસૂયયજ્ઞ (the sacrifice performed by the supreme king).

સોમલ, *s. m.* [Ar. सम्मुलफ़ार (often used in Guj. as સોમલખાર) a poison for rats *fr.* सम a poison+उल् of+फ़ार् a rat.] Arsenic.

સોમલખાર, *s. m.* [See above.] Arsenious acid; white arsenic. Also called **શંખીઓ સોમલ**.

Id. સોમલનો તેજાબ Arsenic acid.

સોમલતા, Same as **સોમવલ્લી** *q. v.*

સોમવંશ, *s. m.* [સોમ+S. वंश a lineage.] The lunar race or dynasty.

સોમવંશી, *adj.* [See above.] Belonging to the lunar dynasty.

સોમવતી, *adj. f.* [સોમ+S. वत् having.] Falling on Monday as (of the last day of a lunar month).

Prov. સોમવતી અમાસ ને શુક્રવાર When two Sundays come together (*i. e.* never).

સોમવલ્લી, *s. f.* [સોમ+S. वल्ली a creeper.] The Soma plant. Sarcostemma brevistigma. N. O. Asclapidacæ.

સોમવાર, *s. m.* [સોમ+S. वार a day.]Monday.

સોમવેલી, Same as **સોમવલ્લી** *q v.*

સોમવેલી રસપાન શુદ્ધ જે બ્રાહ્મણ હોય તે કરે.—દયારામ.

સોમેશ્વર, *s. m.* [સોમ+S. ईश्वर god.] An epithet of Shiva; a celebrated representation of Shiva.

સોંપણ, *s. f.* [See **સમર્પણ**.] Consigning to the care of; the act of consigning. 2. The thing consigned; a consignment.

એ શું બોલ્યો રાજા વિક્રમા, તારે સોંપણ નોય સલાટ.—લોકોક્તિ.

સોંપવું, *v. t.* [See **સમર્પણ**.] To commit to the charge or care of; to deliver over to; to hand over; to entrust.

સોંપાવવું, *v t.* [See **સોંપવું**.] To get committed to the charge or care of; to cause to be delivered or handed over to. 2. To get entrusted with.

સોંપાવું, *v. i.* [See **સોંપવું**.] To be delivered over to; to be handed over to; to be entrusted to the care of. 2. To be entrusted with.

સોય, *s. f.* [S. सूची a needle] A needle. 2. *pron.* [S. सः he.] He; that. (Used in poetry.) 3. Same as **સો** *q. v.*

Prov. સોય કેડે દોરો A necessary adjunct; when the crow flies, her tail follows. સોયની ચોરી, ને એરણનો માર A disproportionate punishment.

માત તાત મમ ભ્રાત ભગિનિ, સગાં સહોદર સોય.—દયારામ.

સોયણી, Same as **સોહિની** *q. v.*

સોયમ, *adj.* [See **સીયમ**.] Of the third or inferior class; rough; and of a light brown colour (of land). The three grades of land are અવલ, દોયમ and સોયમ.

સોયલું, *adj. m. f. n.* [See **સહેલું**.] Easy. 2. Not intricate. 3. [See **સોહતું**.] Appearing splendid or beautiful.

એ સર્વે તો સોયલું, દોહલું કામ છે જારીનું.—સામળ.

સોયો, Same as **સોઈયો** *q. v.*

સોર, Same as **શોર** *q. v.*

સોરંગ, Same as **સુરંગ** *q. v.*

શોભે સુંથણલી સોરંગ જ.—બ્રહ્માનંદ.

સોરંગી, *s. f.* [See **સુરંગ**.] Name of a kind of vegetable product from which a red dye is made. Ochrocarpus longifolius. N. O. Guttiferæ.

સોરઠી, Same as **સોરતી** *q. v.*

સોરઠ, *s. m.* [S. सौराष्ट्र the name of a province of India.] A district of this name in Kathiawar. 2. Name of a particular musical mode.

સોરઠી, *adj.* [See above.] Belonging, relating or pertaining to or situated in Soratha. 2. Same as **સોરતી** *q. v.*

સોરઠીઓ, *adj. m.* Same as **સોરઠી** *q. v.* 2. *s. m* A kind of horse produced in Soratha.

સોરઠો, *s. m.* [See સોરઠ.] Name of a metre, containing 48 matras and 12 talas.

દુહો ઉલટો જાણ, કળનિમ તો હર પક્ષ છે,
વિષમપદે તું આણ, અનુપ્રાસ સોરઠા વિષે.—નર્મદ.
ઝઝુમે ઝુંડ ઝાડી સોરઠા દુહા ગાવવી.—લલિત.

સોરણુ, *s. n.* [S. शुष् to dry.] Emaciation; withering. 2. Heart-burning: repentance. 3. *s. f.* Being sorry for the remembrance of; pining and wasting away; anxiety at the absence of.

સોરતી, *s. f.* [Eng. Surety.] A lottery; a distribution of prizes by chance; a raffle.

સોરભ, } સોરંભ, } *s. f.* [S. सौरभ्य fragrance *fr.* सुरभि fragrant.] Fragrance; odour. 2. Smell.

સોરવવું, *v. i.* [સુ + S. रम् to play.] To be agreeable; to suit. 2. To feel at ease.

એકલવાયા ઘરમાં મારાં બાને સોરવે નહિ.—બ. ક. ઠા.

સોરવું, *v. t.* [See સોરણુ.] To scrape; to peel; to take off the outer hard layer or skin; to flay. 2. To pierce with unkind words; to use abusive language. 3. *v. i.* To be sorry at the remembrance of past events or associations; to pine and waste away.

Id. ગાળો સોરવી To use abusive language. વહુ પીહર સંભારી સોરે છે A daughter-in-law becomes sorry when she remembers her father's house.

સોરાટવું, } સોરાડવું, } *v. t.* [See સોરવું.] To use abusive language. 2. To peel off; to flay. 3. *v. i.* To pine away.

સોરાવટ, *s. f.* Same as સોસ *q. v.*

સોરાવવું, *v. t.* [See સોરવું.] To get peeled off. 2. To cause to pine.

સોરાવું, *v. i.* [See સોરવું.] To be peeled; to be skinned. 2. To be made to pine. 3. To be bruised.

સોરાસોર, Same as શોરબકોર *q. v.* 2. [Redup. of સોરવું.] *s. f.* Scratching; peeling off. 3. Same as શોધાશોધ *q. v.*

સોરી, *s. f.* [See સોરવું.] Feeling of ease. 2. Suitability; agreeableness. 3. The placing of stalks of corn erect to dry.

Id. સોરી વળવી To feel composed; to feel at ease.

સોરૂં, *adv. m. f. n.* Till; until; about.

સોવરણ, *adj.* [See સુવર્ણ.] Golden.

સોવરણિયું, *adj. m. f. n.* [See સુવર્ણ.] Having a good appearance; beautiful.

સોવરાવવું, *v. t.* [See શોભાવવું.] To beautify; to decorate.

જ્ઞાન વૈરાગ્ય બાજુબંધ સોવરાવું.—ગોપાળ,

સોવસા, } સોવસો, } *adv.* [સો a hundred + વસો a measure.] Most likely; most probably; in all likelihood.

સોવાટ, *s. m.* Bewilderment; confusion of the mind; vain struggles.

સોવાવું, *v. i.* To move about confused for getting out of a difficulty. 2. To look bewildered.

સોવાસણ, } સોવાસણી, } Same as સોહાસણ, સોહાસણી *q. v.*

બધી સ્ત્રીઓ વિષે વાત કરી તે સોવાસણો હતી.—કૃ. ભો. દી.

સોવું, *v. t.* To sift by moving a winnowing fan from one side to the other; to sift. 2. [See શોભવું.] To decorate; to beautify.

સોસ, *s. m.* [See શોષ.] Strong thirst. 2. Parchedness (from thirst). 3. A strong desire.

Id. સોસ લાગવો-પડવો To feel thirsty.

Prov. સાસ લગી સોસ Hope ends with life.

સોસ અને શૂન્યતાથી દીસી આવતા.—કે. હ. ધ્રુ.

દીપું ખાંડ ખાધે, મળે સોસ વાધે.—નર્મદ.

કંઠ સોસ પડયો હશે જલ વિના.—કલાપિ.

સોસવાટ, } સોસવાળ, } *s. f.* [See સુસવાળ.] An alligator.

સોસવાવું, *v. t.* [See શોષ.] To be dried up. 2. To become lean.

સોસવું, *v. t.* [See સહવું.] To endure; to suffer; to bear. 2. [See શોષવું.] To dry up; to absorb. 3. To suck.

લોહી સોસતાં કયમ ન ડર્યું.—હ. ઠા. કાં.

સોસળાઈ, *s. f.* Unguardedness; carelessness. 2. Inattentiveness.

સોસળું, *adj. m. f. n.* Forgetful. 2. Uncared for; unprotected.

સોસાવું, *v. i.* [See સોસવું.] To be dried up; to be absorbed. 2. To be sucked up. 3. To be withered. 4. To be lean.

વાયુ અડકયાથી રસ જવે સોસાઇ જાયે બધી.—ઞ. ઉ. યા.

તલસી ટટળી સોસાજે મા દુઃખે મુજ વેલડી.—લલિત.

સોસાવવું, *v. t.* [See સોસવું.] To cause to be dried up. 2. To cause to become lean. 3. To cause to decrease or lessen.

સોહણી, *s. f.* [See શોભા.] Beauty.

મુખ તણી મોટી મોહની, ઉપર અલક તણી સોહણી.-ગિરિધર.

સોહણું, *s. n.* [See સ્વપ્ન.] A dream; a vision; an illusion.

સોહં, સોહમ્, } *s. m.* [S. *fr* सः he + अहम् I.] A doctrine—"He (the Deity,) I and are one." 2. An exclamation supposed to be uttered by every child in the womb. 3. A sound said to be heard by the individual soul when deeply contemplating the Universal Soul.

સોહં સોહં મંત્રરાજ તે રામમંત્ર નિશ્ચય સમજો.—**મ. બ. વે.**

તું સત્ત્વ સોહં હ સમાં.—**કાળિદાસ.**

સોહલું, *adj. m. f. n.* [See સોહવું.] Good; auspicious. 2. *s. n.* Auspicious ceremonies; merry-making; holiday merriment and joyous sport; tumultuous glee and gaiety.

સોહલાં ગયાં ને દોહલાં રહ્યાં.—**પ્રેમાનંદ.**

સખી માગસર મહીને મન માંહિ, કોણ કરે સોહલાં.—**રામૈયો.**

સોહવું, Same as **શોભવું** *q. v.*

સોહાગ, *s. n.* [See સૌભાગ્ય.] Good luck; good fortune. 2. That which gives beauty. 3. Occasion; time.

નૈ સુવાવડનો સોહાગ, બાબરીઆ બાળકુંવારી.—**લોકોક્તિ.**

હજો એને અખંડ સોહાગ.—**દલપતરામ.**

વનવને લીલો ઘટાસોહાગ.—**ના. દ. ક.**

સોહાગણ, *adj. f.* Same as **સોહાગી** *q. v.* 2. Same as **સૌભાગ્યવતી** *q. v.*

સોહાગણ બોલ્યાં રે.—**દયારામ.**

સોહાગી, *adj.* [See સોહાગ.] Enjoying oneself; devoted to pastime and pleasure, fun and frolic. 2. Lucky; fortunate. 3. Beautiful; handsome; bright; splendid.

સોહામણું, *adj. m. f. n.* [See **શોભાયમાન.**] Pretty; comely; handsome; beautiful. 2. Magnificent.

સોહાવવું, Same as **શોભાવવું** *q. v.*

ધર્યાં અંગે શણગાર સોહાવતાં રે.—**કાળિદાસ.**

સોહાવું, Same as **શોભવું** *q. v.*

સોહાસણ, સોહાસણી, } *s. f.* [S. सुवासिनी *fr.* सु well + वस् to dwell.] A married woman in the state of happy wifehood.

હાંરે સોહાસણ પૂરોની સાથીઆ.—**રાજે.**

સોહિણી, સોહિની, } *s. f.* [See સોહલું.] A beautiful woman 2. Name of a mode of music.

માનિની મંજુલ મોહિની સોહિની.—**વલ્લભ.**

સોહેણી, Same as **સોહિણી** *q. v.*

સોહેલો, *s. m.* [See શોભા.] A magnificent show; splendour. 2. Festivity; pleasure and ecstasy on festive occasions. 3. Pride of a wifehood; respect paid by a beloved in one's wifehood.

સોહેળો, *s. m.* [See સોહલું.] Festivity; a festive occasion.

સોહોડ, Same as **સોડ** *q. v.*

સોહોર, Same as **સૌર** *q. v.*

મીઠો આવડો શો ગોહોર.—**દયારામ.**

સોહોવું, Same as **શોભવું** *q. v.*

કાળું પાસુ ભૂલી જઇને પછી ઉજળામાં સોહોવું.—**વિજયાશંકર.**

સોહ્ય, *adj.* [See સોહાવું.] Handsome; beautiful; lovely.

વળી કાં ગમે અંધને સોહ્ય બાળા.—**રત્નેશ્વર.**

સોહ્યલું, Same as **સહેલું** *q. v.* 2. Same as **સોહામણું** *q. v.* 3. Same as **સોહલું** *q. v.*

એની છાંયે બને દોહ્યલો ભવ સોહ્યલો.—**લલિત.**

સોળ, Same as **સળ** *q. v.* 2. *adj.* [S. षोडश *fr.* षष्, षड् six + दश ten.] Sixteen; 16.

Id. સોળ સણગાર The 16 kinds of decorations put on by a woman to adorn herself. સોળે સણગાર સજીને In full dress and splendour (said of a woman). સોળ વાલ ને એક રતી Quite exact; just. સોળ કળા The sixteen digits of the moon. સોળે કળા સંપૂર્ણ Complete in all its parts. સોળે કળાએ પ્રકાશ In full light or bloom. સોળે સંસ્કાર થઇ ચૂકવા To experience all the ups and downs of life. સોળે સોપારા ભણવા To be perfect in all respects. સોળે સોળ આની Completely; in full. 2. Perfect.

Prov. સોળે સાન ને વીસે વાન The intelligence of a person reaches its height at the sixteenth year, and his complexion at the twentieth. સોળે સોકડી કાચી છે Everything remains yet to be done.

ઉપજાવે અંતરમાં રસ સોળ આનીનો.—**દલપતરામ.**

સોળું, *s. n.* [S. शुचि pure.] A cloth washed and kept apart to be put on at the time of ceremonial cleanliness. 2. *adj. n.* Kept apart; washed and kept pure; unpolluted.

સ્ત્રીઓને પહેરવાને સાડીઓ એટલે ફેફળીઆં, બાંટ, સોળાં વિગેરે —**હુ. દા. કાં**

સોળૈયો, *s. m.* [See સોળ.] A rafter 16 feet long.

સૈ, Same as **સર્વ** *q. v.*

Prov. સૈ ગયા સૌ સૌ વળી, ને બાઈ રહ્યાં કેમ પગે Pride goes before destruction. સૈ કહે આપડી, કોઇ ન સીવે કાપડી He is my friend that succoureth me,

not he that pitieth me. સૌની ગત તે વહુની ગત-સૌનું થશે તે વહુનું થશે-સૌ સાથે મરવું તે વિવાહ જેવું ગણવું All are rowing in the same boat. સૌ સારૂં જેનું છેવટ સારૂં All's well that ends well. સૌ કોઇ પોતાનું નશીબ સાથે લઇ આવે છે God never sends a mouth, but He sends meat. સૌ સૌનાં ગીત ગાય Every cook praises his own broth. સૌમાં શૂરો, એકમાં નહિ પૂરો Jack of all trades, but master of none. સૌસૌને ચઢતીપડતી ચાલી જાય છે Every man has his ups and downs in life. સૌ સૌનાં મન સવા શેર I am always number one; take care of number one. સૌનાં ઘર ગારે લીંપ્યાં છે Everyone has his own failings.

સૌકુમાર્ય, s. n. [See સુકુમાર.] Delicacy; softness; tenderness. 2. Youthfulness.

સૌખ્ય, Same as સુખ *q. v.*

દશવિધું સમરપો પર સૌખ્ય સૌને.—કે. હ. ધ્રુ.

સૌગત, s. m. [S.] A Buddhist.

સૌગતિક, s. m. [S.] A Buddhist. 2. A Buddhist mendicant. 3. An atheist.

સૌજન્ય, s. n. [See સુજન.] Goodness. 2. Kindness. 3. Generosity. 4. Clemency. 5. Love.

સૌત્રામણ, s. m. Name of a kind of spiritual juice. (It is prepared of ડાંગર, જવ, ત્રિફળા, પીંપર, સુંઠ, જીરૂં, and હળદર.)

સૌત્રામણ, દેખીને સુરા, હરખ્યો જુગ અણજાણ્યે પુરા.—ભાલણ.

સૌદામિની, s. f. [S.] Lightning; a flash of lightning.

સૌદાયક, s. n. [S. सौदायिक.] A nuptial present. 2. *adj.* Whatever is given to a woman at her marriage by her parents or a relative in general, which becomes her own property.

સૌધેય, s. n. [See સુધા.] The metal calcium.

સૌંદર્ય, s. n. [See સુંદર.] Beautifulness; loveliness; elegance; handsomeness; beauty.

સૌભગ, s. n. [See સુભગ.] Good luck; happiness. 2. Prosperity; riches.

સૌભદ્ર, સૌભદ્રેય, } s. m. [S.] The son of Subhadra, he wife of Arjuna; an epithet of Abhimanyu.

સૌભાગ્ય, s. n. [See સુભાગ્ય.] The happy nd joyous state of wifehood (as opposed to vidowhood). 2. Good fortune. 3. Name of Yoga. 4. Grandeur.

સૌભાગ્યચિહ્ન, s. n. [સૌભાગ્ય + S. चिह्न a mark.] Any mark or sign of the blessed state of wifehood. (Such as the saffron mark on the forehead.)

સૌભાગ્યદ્રવ્ય, s. n. [સૌભાગ્ય+S द्रव्य matter.] Auspicious things, such as હળદર (turmeric), કંકુ (red powder of turmeric), અક્ષત (unbroken rice), etc.

સૌભાગ્યપંચમી, s. f. [સૌભાગ્ય+S. पंचम fifth.] The fifth day of the bright half of Kartika.

સૌભાગ્યવતી, s. f. [સૌભાગ્ય + S. वत् having.] A married unwidowed woman.

સૌભાગ્યવતીને જરૂરના એવા હાંગીના તજવા પડે છે.-હ. કા. કાં.

સૌભાગ્યવર્ધક, *adj.* [સૌભાગ્ય + S. वृध्, वर्ध् to increase.] Conducive to the promotion of the state of happy wifehood (of religious ceremonies).

સૌમ્ય, *adj.* [See સોમ the moon.] Mild; placid; soft; gentle. 2. Handsome; pleasing. 3. Relating to the moon.

જગ ભણીથી નિરખતાં સૌમ્ય રૂપ શું એ દીસે.—ન. ભો. દી.

સૌર, *adj.* [See સૂર્ય.] Solar; relating to the sun. 2. Divine; celestial.

સૌરમાસ, s. m. [સૌર+ S. मास a month.] A solar month (comprising thirty risings and settings of the sun).

સૌરભ, *adj.* [See સુરભિ.] Fragrant. 2. s. n. Fragrance; odour.

સૌરભ્ય, s. n. [S.] Fragrance; odour. 2. Agreeableness; beauty. 3. Glory; reputation.

સૌરવર્ષ, s. n. [સૌર + S. वर्ष an year.] The solar year (comprising 365 days, 15 ghadees, 31 palas, 31 vipalas and 24 prativipalas according to Sooryasiddhanta, and 365 days, 15 ghadees, 31 palas and 30 vipalas according to Grihalaghava).

સૌરાષ્ટ્ર, s. m. Name of a country in Kathiawar, or according to the ancient writings a country round Surat.

સૌષ્ઠવ, s. n. [See સુષ્ઠુ.] Excellence; goodness; beauty; elegance. 2. Cleverness; extreme skilfulness.

સ્કંદ, s. m. [S. *fr.* स्कंद् to jump.] A jump; leaping. 2. An epithet of Shiva.

સ્કંદપુરાણ, s. n. [સ્કંદ +S. पुराण a legend.] Name of one of the 18 Puranas.

સ્કંધ, *s. m.* [S.] The shoulder. 2. The trunk of a tree. 3. A chapter; a section of a book; any division, branch, part, or section of a book. 4. A multitude.

સ્કંધાવાર, *s. m.* [સ્કંધ + S. आवार a camp.] A camp. 2. An army or a division of it. 3. A royal capital.

ભૂપ ઉતર્યો સ્કંધાવર ચઢી વિમાન સુર રહ્યા ચાર.–આલણ્ણ.

સ્કંધાસ્થિ, *s. n.* [સ્કંધ + S. अस्थि a bone.] The scapula; the shoulder blade.

સ્કંધી, *adj.* [S. स्कंधिन्.] Having shoulders. 2. Having a branched stem (of a tree).

સ્કંધીય, *adj.* [See સ્કંધ.] Scapular.

સ્ખલન, *s. n.* [S. *fr.* स्खल् to deviate from the right path.] Deviating from the right course. 2. Falling down. 3. Trickling; dropping. 4. Interruption. 5. Mistake. 6. Stammering.

સ્ખલિત, *adj.* [See above.] Slipped. 2. Fallen; dropped down. 3. Interrupted. 4. Blundering. 5. Stammering.

સ્તન, *s. n.* [S.] The female breast. 2. The teat; an udder or dug of any female animal.

સ્તનંધય, *adj.* [સ્તન + S. धे to suck.] Sucking the breast. 2. *s. n.* A mammal. 3. A suckling.

સ્તનપાન, *s. n.* [સ્તન + S. पान drinking.] Sucking of the breast or teat.

સ્તનવત્, *adj.* [સ્તન + S. वत् having.] Having teats.

Id. સ્તનવત્ પ્રાણી A mammal.

સ્તબક, *s. m.* [S.] A bunch; a cluster (of flowers).

સ્તબ્ધ, *adj.* [S. *fr.* स्तंभ् to be stiff.] Stiffened. 2. Brought to a stand. 3. Transfixed in thought; paralyzed; benumbed; senseless; stupefied. 4 Surprised. 5. Motionless; immovable.

સ્તબ્ધતા, *s. f.* [સ્તબ્ધ + S. ता a suffix forming a noun.] Stiffness; rigidity; motionlessness. 2. Stupor; insensibility.

સ્તંભ, *s. m.* [S. *fr.* स्तभ् to stop.] A post; a column; a pillar.

સ્તંભન, *s. n.* [See above.] Stopping; arresting. 2. Suppressing (as of the functions or faculties of an animal by magical incantations, medicines, etc.); stunning; benumbing; paralyzing. 3. Depriving a limb or an organ of its function. 4. Anything (a charm, etc.) by which a limb is deprived of its power to move.

સ્તંભિત, *adj.* [See સ્તંભ.] Stopped; obstructed. 2. Benumbed; paralyzed.

જેરવી મૂર્તિ જોઇને સ્તંભિત થયો.—ના. હૈ.

સ્તર, *adj.* [S. *fr.* स्तृ to spread.] Spreading; covering. 2. *s. m.* A layer; a stratum.

સ્તવ, *s. m.* [S. *fr.* स्तु to praise.] Praising; eulogizing. 2. Praise; eulogium; panegyric.

સ્તવન, *s. n.* [See above.] Praise; lauding. 2. A song or verse composed in praise of; a hymn.

સ્તવવું, *v. t.* [See સ્તવ.] To praise; to laud; to glorify; to magnify.

સ્તવ્ય, *adj.* [See સ્તવ.] Adorable; praiseworthy.

સ્તુતિ, *s. f.* [See સ્તવ.] Praise; commendation; eulogy. 2. A panegyric. 3. Flattery.

સ્તુતિગીત, *s. n.* } **સ્તુતિપાઠ**, *s. m.* } [સ્તુતિ + S. गीत a song, पाठ a version.] Singing or reciting of praises. 2. A panegyric song.

સ્તુતિપાઠક, *s. m.* [સ્તુતિ + S. पाठक a reciter.] A bard; a minstrel; a panegyrist.

સ્તુતિપાત્ર, *adj.* [સ્તુતિ + S. पात्र fit.] Deserving praise; praiseworthy.

સ્તુત્ય, *adj.* [See સ્તુતિ.] Fit to be praised; praiseworthy; laudable; commendable. 2. *inter.* Bravo !

સ્તૂપ, *s. m.* [S. *fr.* स्तूप् to heap up.] A heap; a mould; a pile. 2. A Buddhistic monument; a tope. 3. A funeral pile.

સ્તેન, *s. m.* [S. *fr.* स्तेन् to steal.] A thief; a robber.

સ્તેય, *s. n.* [See above.] A theft; a robbery. 2. Anything liable to be stolen.

સ્તોતા, *s. m.* [See સ્તવ.] A panegyrist.

સ્તોત્ર, *s. n.* [See સ્તવ.] A hymn. 2. Praise; a panegyric; a eulogium.

સ્તોમ, *s. m.* [See સ્તવ.] Praise; eulogium; hymn. 2. A sacrificial oblation. 3. A mass. 4. A collection.

સ્ત્રી, *s. f.* [S.] A woman; a female. 2. A wife. 3. The feminine gender.

Prov. સ્ત્રીની બુદ્ધિ પાનીએ Women are short-sighted. સ્ત્રીની આગળ સાચું ન બોલવું He who tells his wife all is but newly married. સ્ત્રી કોઈની થઈ નથી ને થવાની નથી–સ્ત્રીજાતનો વિશ્વાસ નહિ No relying on wine, women, and fortune. સ્ત્રીની આંખમાં આંસુ તો ભરેલાં જ Women laugh when they can and weep when they will. સ્ત્રીનું જોર જબરૂં Women can do everything, for they rule those who command everything. સ્ત્રીનું જોર જીભે A woman's strength is in her tongue. સ્ત્રી વિના સૂનો સંસાર, ગોળ વિના મોળો કંસાર No life without a wife.

સ્ત્રીકેસર, *s. n.* [સ્ત્રી + S. केसर the filament of a flower.] A pistil.

સ્ત્રીકેસરાગ્ર, *s. m.* [સ્ત્રીકેસર + S. अग्र front.] The stigma.

સ્ત્રીચરિત, **સ્ત્રીચરિત્ર**, } *s. n.* [સ્ત્રી + S. चरित्र doings.] The feats and exploits of women; the marvellous and subtle doings of the fair sex.

Prov. સ્ત્રીચરિત્ર ને રોતાં બાળ, તેનો કોઇ ન પામે પાર Women's doings are as deep as an ocean.

સ્ત્રીચિહ્ન, *s. n.* [સ્ત્રી +S. चिह्न a mark.] Any mark or characteristic of the female sex. 2. The female organ.

સ્ત્રીજિત, **સ્ત્રીજીત**, } *adj.* [સ્ત્રી + S. जि to conquer.] Hen-pecked (of a husband).

સ્ત્રીજાતિ, *s. f.* [સ્ત્રી + S. जाति a class.] The women-kind; the female sex.

સ્ત્રીત્વ, *s. n.* [સ્ત્રી + S. त्व a suffix forming a noun.] Womanhood. 2. Effiminacy.

સ્ત્રીધન, *s. n.* [સ્ત્રી+S. धन wealth.] Woman's peculium; the property altogether at the disposal of the wife.

સ્ત્રીધર્મ, *s. m.* [સ્ત્રી + S. धर्म duty.] The duty of a woman or wife. 2. The laws concerning women. 3. Menstruation.

સ્ત્રીપુંસંયોગી, *adj.* [સ્ત્રી + S. पुमान् male + संयोग union.] Hermaphrodite; bi-sexual.

સ્ત્રીપ્રિય, *adj.* [સ્ત્રી+S. प्रिय beloved.] Loved by women.

સ્ત્રીબીજ, *s. n.* [સ્ત્રી + S. बीज a seed.] Ovum.

સ્ત્રીબુદ્ધિ, *s. f.* [સ્ત્રી + S. बुद्धि intellect.] The female understanding. 2. The female advice.

સ્ત્રીભોગ, *s. m.* [સ્ત્રી + S. भोग enjoyment.] Sexual intercourse.

સ્ત્રીયારાજ્ય, Same as **સ્ત્રીરાજ્ય** *q. v.*

સ્ત્રીરત્ન, *s. n.* [સ્ત્રી + S. रत्न a jewel.] An excellent woman.

સ્ત્રીરાજ્ય, *s. n.* [સ્ત્રી + S. राज्य a kingdom.] The kingdom of women.

સ્ત્રીલંપટ, *adj.* [સ્ત્રી + S. लंपट a libertine.] Devotedly attached to women; engrossed by women; licentious; of a loose and immoral character.

સ્ત્રીલિંગ, *s. n.* [સ્ત્રી + S. लिंग a mark.] The feminine gender (in Gram.). 2. The female organ. 3. Any mark of the feminine sex.

સ્ત્રીવશ, *adj.* [સ્ત્રી +S. वश submissive.] Submissive to a wife; hen-pecked.

સ્ત્રીસંગ, *s. m.* [સ્ત્રી + S. संग a company.] Attachment to women; intercourse with women.

સ્ત્રીસમાજ, *s. m. f.* [સ્ત્રી + S. समाज an assembly.] An assembly of women; a Ladies' club.

સ્ત્રીસંબંધ, *s. m.* [સ્ત્રી+S. संबंध connection.] Matrimonial alliance with a woman; connection by marriage.

સ્ત્રીસંભોગ, Same as **સ્ત્રીભોગ** *q. v.*

સ્ત્રીસ્વભાવ, *s m.* [સ્ત્રી + S. स्वभाव nature.] The nature of women.

સ્ત્રીહઠ, *s. f.* [સ્ત્રી + S. हठ obstinacy.] The natural obstinacy of women.

Prov. સ્ત્રીહઠ પૂરી ન પડે Swine, women and bees cannot be turned.

સ્ત્રીહત્યા, *s. f.* [સ્ત્રી + S. हत्या killing.] Killing a woman; the murder of a woman.

સ્ત્રીહરણ, *s. n.* [સ્ત્રી + S. हृ to take away.] The forcible abduction of a woman.

સ્થ, *adj.* [S. *fr.* स्था to stand.] That stands, stays, rests, abides. [Used at the end of a compound, as in તટસ્થ.]

સ્થંડિલ, *s. m.* [S.] An altar.

સ્થપતિ, *s. m.* [S.] An architect.

સ્થલ, Same as **સ્થળ** *q. v.*

સ્થલી, *s. f.* [S.] A dry ground; a firm land. 2. Land.

સ્થવિર, *adj.* [See **સ્થળ.**] Firm; fixed; steady. 2. Old; aged.

સ્થળ, *s. n.* [S. स्थल *fr.* स्था to stand.] A place; a spot. 2. A dry land. 3. Ground. 4. Station.

સ્થળચર, *adj.* [સ્થળ + S. चर् to walk; to live.] Living on land (opposed to જળચર living in water). 2. Terrestrial.

સ્થળજ, *adj.* [સ્થળ + S. ज born.] Terrestrial.

સ્થળદેવતા, *s. m.* [સ્થળ + S. देवता a deity.] A local or rural deity; a tutelary deity.

સ્થળમાર્ગ, *s. m.* [સ્થળ + S. मार्ग a way.] A way by land.

સ્થળાંતર, *s. n.* [સ્થળ + S. अंतर another.] Another place. 2. A change of place.

સ્થાણું, *s. m.* [S. *fr.* स्था to stand.] A pillar. 2. A post; a stake. 3. An epithet of Shiva. 4. *adj.* Immovable; steady; firm.

સ્થાન, *s. n.* [See above.] A place; a spot. 2. A station; a position. 3. A situation; a site; a local position. 4. An appropriate point. 5. The place or organ of utterance of any letter (in Gram.), *e. g.* મૂર્ધસ્થાન. 6. An abode; a dwelling-place. 7. A country; a region; a district; a town. 8. Rank; office; dignity.

સ્થાનક, *s. n.* [સ્થાન+S. क dim.] An abode; a residence. 2. A situation; a place. 3. The principal place of residence; the head-quarters; one's proper place or rank.

સ્થાનભ્રષ્ટ, *adj.* [સ્થાન + S. भ्रष्ट displaced.] Ejected or dismissed from office; deposed; displaced.

સ્થાનિક, *adj.* [See સ્થાન.] Belonging to a place; local 2. Endemic.

સ્થાની, *adj.* [See સ્થાન.] Having fixedness; permanent. 2. Having a substitute. 3. Being in the place or organ of utterance of any letter.

સ્થાનીય, *adj.* [See સ્થાન.] Belonging to a place; local. 2. Endemic. 3. Suitable to a place.

સ્થાને, *adv.* [See સ્થાન.] In the right or proper place; properly. 2. In the place of; in lieu of; instead of; as a substitute for.

સ્થાપક, *adj.* [See સ્થાપવું.] That places, sets, fixes. 2. That establishes, erects, institutes, founds, sets up. 3. That settles, orders, ordains, appoints, determines. 4. That substantiates, proves, verifies.

સ્થાપત્ય, *s. n.* [See સ્થપતિ.] Architecture.

સ્થાપન, *s. n.* **સ્થાપના,** *s. f.* [See સ્થાપવું.] Placing; setting; fixing. 2. Establishing; erecting; founding; instituting. 3. Settling; ordering; ordaining; appointing; determining. 4. Substantiating; proving; verifying. 5. Fixing or concentrating the thoughts upon the object of worship or meditation (as among devotees).

સ્થાપવું, *v. t.* [S. स्थाप् to cause to stand *fr.* स्था to stand.] To place; to fix. 2. To erect; to establish. 3. To substantiate. 4. To determine; to settle.

સ્થાપિત, *adj.* [See above.] Established. 2. 2. Verified; proved. 3. Founded; instituted. 4. Raised; erected. 5. Determined.

સ્થાયી, *adj.* [S. स्थायिन्, *fr.* स्था to stand.] Durable; lasting; invariable; permanent; steady. 2. That stays, abides, rests, dwells; enduring.

સ્થાયીભાવ, *s. m.* [સ્થાયી + S. भाव feeling.] A feeling or passion as an object of dramatic or poetical description; a lasting feeling. (These feelings give rise to the different sentiments in poetry, each having its own permanent feeling. They are eight or nine in number, *viz.*, રતિ, હાસ, શોક, ક્રોધ, ઉત્સાહ, ભય, જુગુપ્સા, વિસ્મય and શમ. From these રતિ gives rise to શૃંગારરસ, હાસ to હાસ્યરસ, શોક to કરુણારસ, ક્રોધ to રૌદ્રરસ, ઉત્સાહ to વીરરસ, ભય to ભયાનકરસ, જુગુપ્સા to બીભત્સરસ, વિસ્મય to અદ્ભુતરસ, and શમ to શાંતરસ.)

સ્થાલી, *s. f.* [S.] A tray; a dish-like vessel. 2. A cup-like arrangement of a flower.

સ્થાલી-ન્યાય, સ્થાલીપુલાકન્યાય, *s. m.* [સ્થાલી + S. पुलाक a lump of boiled rice + ન્યાય justice.] An inference of the whole class drawn from that of a part (in Rhetoric).

સ્થાવર, *adj.* [S. *fr.* સ્થા to stand.] Fixed; immovable. 2. Inanimate.

સ્થાવરજંગમ, *adj.* [સ્થાવર+S. जंगम movable.] Movable and immovable (property). 2. Animate and inanimate (things).

સ્થાવરતા, *s. f.* [સ્થાવર +S. ता a suffix forming a noun.] The state of being immovable; 2. Fixedness; stability.

સ્થાવર મિલ્કત, *s. f.* [સ્થાવર & મિલ્કત property.] Immovable property.

સ્થિત, *adj.* [S. *fr.* स्था to stand.] Stood; remained. 2. Firm; steady. 3. Fixed; situated.

સ્થિતપ્રજ્ઞ, *adj.* [સ્થિત + S. प्रज्ञा intellect.] Firm in judgment or wisdom; contented; free from any hallucination.

સ્થિતિ, *s. f.* [See above.] State; condition; situation; position; dignity. 2. Residence; stay. 3. A settled state; fixity.

સ્થિતિસ્થાપક, *adj.* [સ્થિતિ + S. स्थापक fixing.] Elastic.

સ્થિતિસ્થાપકતા, *s. f.* [સ્થિતિસ્થાપક + S. ता a suffix forming a noun.] Elasticity.

સ્થિત્ય, Same as સ્થિતિ *q. v.*

સ્થિત્ય નહિ આશા પરતણી.—અખો.

સ્થિર, *adj.* [S. *fr.* स्था to stand.] Steady; settled; fixed; firm; still. 2. Cool; calm; composed; quiescent; collected. 3. Immovable. 4. Permanent. 5. Certain; sure.

સ્થિરતા, *s. f.* [સ્થિર + S. ता a suffix forming a noun.] Settledness; steadiness; stability. 2. Coolness; calmness; composure. 3. Immobility. 4. Permanence; constancy. 5. Certainty; surety.

સ્થિરસ્થાયી, *adj.* [સ્થિર + S. स्थायिन् fixed.] Remaining firm or steady; keeping perfectly still (as in meditation). 2. Fixed and steady; not moving.

સ્થૂલ, Same as સ્થૂળ *q. v.*

સ્થૂલતા, *s. f.* [સ્થૂલ + S. ता a suffix forming a noun.] Rigidity. 2. Dullness; stupidity. 3. Bulkiness; largeness.

સ્થૂલાંત્ર, *s. n.* [સ્થૂલ + S. अंत्र an intestine.] The large intestine (near the anus).

સ્થૂળ, *adj.* [S. स्थूल.] Large; great. 2. Stupid; dull. 3. Dense; gross. 4. Big; thick; bulky; huge. 5. Fat; corpulent. 6. Not attenuated or subtle. 7. Coarse; rough (of a calculation, etc.).

સ્થૂળદૃષ્ટિ, *s. f.* [સ્થૂળ + S. दृष्टि sight.] Ordinary thought.

Id. સ્થૂળ દૃષ્ટિએ જોતાં Speaking generally; looking at from general considerations. સ્થૂળ દૃષ્ટિવાળાં માણસ Men of ordinary vision.

સ્થૂળદેહ, *s. m. f.* [સ્થૂળ + S. देह the body.] The grosser or material and perishable body (as opposed to સૂક્ષ્મદેહ).

સ્થૂળવિચાર, *s. m.* Same as સ્થૂળદૃષ્ટિ *q. v.*

સ્થૂળમાન, *s. n.* [સ્થૂળ + S. मान a measure.] Inexact or rough calculation or computation.

સ્થૂળપણું, *s. n.* Same as સ્થૂળતા *q. v.*

સ્થૂળશરીર, *s. n.* Same as સ્થૂળદેહ *q. v.*

સ્થૈર્ય, *s. n.* [See સ્થિર.] Firmness; stability; fixity; steadiness. 2. Constancy. 3. Patience. 4. Solidity.

સ્નસા, *s. f.* [S.] A tendon.

સ્નાત, *adj.* [See સ્નાન.] Bathed. 2. *s. m.* One whose course of study is over. 3. A graduate.

સ્નાતક, *s. m.* [S.] A Brahmana who has completed his religious study and become an initiated householder. 2. A graduate.

જેને સ્નાતક પણ કહે છે.—મ. ન. દ્વિ.

સ્નાન, *s. n.* [S. *fr.* स्ना to bathe.] Ablution; bathing. 2. Ceremonial ablution in connection with a deceased person. 3 Ceremonial purification of the body (through ablution with water, or through smearing ashes, etc.

Id. સ્નાન કરવું To break the connection. 2. To think one dead. 3. To bathe.

સ્નાનવિધિ, *s. m. f.* [સ્નાન + S. विधि a method.] The act of ablution. 2. The proper manner or rules of ablution.

સ્નાયુ, *s. m.* [S.] A muscle; a sinew.

સ્નાયુજન્યસંકોચ, *s. m.* [સ્નાયુ + S. जन्य produced + संकोच contraction.] Spasmodic stricture.

સ્નાયુબંધન, *s. n.* [સ્નાયુ + S. बंधन binding.] A tendon.

સ્નાયુવર્ણન, *s. n.* [સ્નાયુ + S. वर्णन a description.] Myography.

સ્નિગ્ધ, *adj.* [See સ્નેહ.] Sticky; adhesive. 2. Tender; loving; attached. 3. Oily; greasy. 4. Kind; soft.

સ્નિગ્ધતા, *s. f.* [સ્નિગ્ધ + S. ता a suffix forming a noun.] Oiliness. 2. Blandness. 3. Tenderness; affection; love.

સ્નિગ્ધત્વચા, *s. f.* [સ્નિગ્ધ + S. त्वच् skin.] A synovial membrane.

સ્નિગ્ધપિંડ, *s. m.* [સ્નિગ્ધ + S. पिंड a ball.] A sebaceous gland.

સ્નિગ્ધરસ, *s. m.* [સ્નિગ્ધ + S. रस juice.] Synovia

સ્નુષા, *s. f.* [S.] A daughter-in law.

એક વાર સ્નુષા વિષે દીઠું તીવ્ર અતીશે તેજ.—ઉદ્ધવ.

સ્નેહ, *s. m.* [S. *fr.* स्निह् to feel affection for.] Affection; attachment; fondness. 2 Friendship. 3. An unctuous substance; oil.

શીર્ષમાંથી સ્નેહ કાઢી અરપી વિદ્યા ગ્રહું.—વલ્લભ.

સ્નેહપૂર્વક, *adv.* [S. સ્નેહ + S. पूर्वक attended by.] Affectionately.

સ્નેહલગ્ન, *s. n.* [સ્નેહ+S. लग्न a marriage.] A love marriage.

સ્નેહવટ, *s. m.* [સ્નેહ+S. वृत्ति state.] Friendly relations.

સ્નેહાકર્ષણ, *s. n.* [સ્નેહ+S. आकर्षण attraction.] The attraction of cohesion.

સ્નેહાંકુર, *s. m.* [સ્નેહ+S. अंकुर a sprout.] The seed of love; the first instinct of love.

સ્નેહાધીન, *adj.* [સ્નેહ+S. अधीन subject to.] Affectionate.

સ્નેહાર્દ્ર, *adj.* [સ્નેહ+S. आर्द्र wet.] Wet wtih affection. 2. Melted by affection; affectionate.

સ્નેહાળ, *adj.* [સ્નેહ+S. आलु possessing.] Affectionate; loving; kind.

સ્નેહી, *adj.* [S. स्नेहिन्.] Affectionate; loving. 2. Friendly. 3. *s. m.* A friend.

સ્પંદ, *s. m.* [S. *fr.* स्पंद् to throb.] Throbbing; palpitation. 2. Vibration; tremor.

સ્પંદન, *s. n.* Same as **સ્પંદ** *q. v.* 2. The quickening of a child in womb; rapid motion.

સ્પર્ધા, *s. f.* [S. *fr.* स्पर्ध् to compete.] Rivalry; competition; emulation. 2. Jealousy; envy. 3. Enmity. 4. Equality with.

સ્પર્ધાસ્પર્ધા, *s. f.* [Redup. of **સ્પર્ધા**.] Active rivalry; mutual emulation.

સ્પર્ધાળુ, *adj.* [સ્પર્ધા+S. आलु having.] Envious; jealous. 2. Inimical. 3. Rivalling; competing; vying with.

સ્પર્ધી, Same as **સ્પર્ધાળુ** *q. v.* 2. *s. m.* A competitor; a rival.

સ્પર્શ, *s. m.* [S. *fr.* स्पृश् to touch.] Touch; contact. 2. The sense of touch. 3. A whit; a jot. 4. Sexual union. 5. Any one of the 25 letters of the Gujarati alphabet distributed into five classes; any of the letters from ક to મ.

Id. સ્પર્શ કરવો To touch. જરા સ્પર્શ લાગે If there be the least contact. તેનો સ્પર્શ થાય છે It is felt.

સ્પર્શકાળ, *s. m.* [સ્પર્શ+S. काल time.] The time of the beginning of an eclipse.

સ્પર્શમણિ, *s. m.* [સ્પર્શ+S. मणि a precious stone.] The philosopher's stone.

સ્પર્શરેખા, **સ્પર્શલીટી**, *s. f.* [સ્પર્શ + S. રેખા a line.] A tangent.

સ્પર્શસંચારી, *adj.* [સ્પર્શ+S. संचर् to pass over.] Contagious.

સ્પર્શહાનિ, *s. f.* [સ્પર્શ+S. हानि injury.] Anesthesia.

સ્પર્શાસ્પર્શ, *s. m.* [સ્પર્શ+S. अस्पर्श not touching.] Mutual contact or touch of persons or things which should not come together; touch of untouchables.

પુરુષોમાં સ્પર્શાસ્પર્શની ઝાઝી છોછ નથી.—હ. દી, કાં.

સ્પર્શેંદ્રિય, *s. f.* [સ્પર્શ+S. इंद्रिय an organ of touch.] The organ of feeling; the skin.

સ્પષ્ટ. *adj.* [S. *fr.* स्पश् to see clearly.] Clear; plain; evident; manifest; distinct. 2. Definite; defined. 3. Real; true. 4. *adj.* Openly; boldly. 5. Clearly; distinctly; plainly.

સ્પષ્ટતા, *s. f.* [સ્પષ્ટ+S. ता a suffix forming a noun.] Clearance; clearness. 2. Definition; defining. 3. Reality. 4. Elucidation.

સ્પષ્ટવક્તા, *s. m.* [સ્પષ્ટ+S. वक्तृ a speaker] One who speaks clearly and articulately. 2. An out-spoken person; a plain-speaking person.

સ્પષ્ટવક્તાપણું, *s. n.* [સ્પષ્ટવક્તા+પણું a suffix forming a noun.] The habit of out-spokenness; plain-speaking nature.

સ્પષ્ટીકરણ, *s. n.* [S. *fr.* स्पष्टीकृ to make clear.] Elucidating; explicating; expounding. 2. An explanation.

સ્પૃશ્ય, *adj.* [S. *fr.* स्पृश् to touch.] Tangible.

સ્પૃષ્ટ, *adj.* [See above.] Touched. 2. Defiled. 3. Formed by complete contact of the organs of speech (of the letter from ક to મ).

Id. સ્પૃષ્ટ નાસિક્ય The nasals which are in complete contact with the letters with which they are used, *e. g.*, અન્ધુ, સન્ત, રમ્ભા, સમ્બન્ધ, etc.

સ્પૃહણીય, *adj.* [See **સ્પૃહા**.] Desirable; enviable.

સ્પૃહા, *s. f.* [S. *fr.* स्पृह् to desire.] Desire; wish. 2. Longing; care. 3. Envy. 4. Covetousness.

Id. સ્પૃહા રાખવી To desire; to be covetous.

સ્ફટિક, *s. m.* [S.] A crystal; quartz. 2. Alum; sulphate of alumina.

સ્ફટિકીભવન, *s. n.* [સ્ફટિક+S. भू, भव् to be.] Crystallization

સ્ફાટિક, *adj.* [See **સ્ફટિક.**] Belonging or relating to a crystal; crystalline. 2. *s. m.* A crystal.

સ્ફાટિકવિદ્યા, *s. f.* [સ્ફાટિક+S. विद्या knowledge] Crystallography.

સ્ફુટ, *adj.* [S *fr.* स्फुट् to break.] Loose; detached. 2. Blown; expanded. 3. Rent; burst; opened. 4. Explained; expounded. 5. Declared; revealed. 6. Evident; plain; apparent. 7. Pure; bright.

સ્ફુટતા, *s. f.* [સ્ફુટ+S. ता a suffix forming a noun.] Manifestation. 2. Brightness; purity.

સ્ફુટિત, *adj.* [See **સ્ફુટ.**] Manifested. 2. Blown; expanded; budded. 3. Burst; broken open.

સ્ફુર, *s. m.* } **સ્ફુરણ**, *s. n.* } [S. *fr.* स्फुर् to throb.] Twitching; quivering; thrilling; vibration; trembling; shuddering. 2. Stirring; recalling to mind. 3. Rapid coruscations. 4. Excitement.

સ્ફુરણા, *s. f.* Same as **સ્ફુરણ** *q. v.*

સ્ફુરવું, *v. i.* [See **સ્ફુરણ.**] To sprout. 2. To be manifest. 3. To be excited. 4. To spring forward; to start. 5. To flash. 6. To start into view.

સ્ફૂર્તિ, *s. f.* [See above.] Display; manifestation. 2. Flashing on the mind. 3. Activity. 4. Tremor; throbbing.

સ્ફોટ, *s. m.* [See **સ્ફુટ.**] Breaking forth; bursting. 2. Disclosure. 3. A boil; a swelling.

સ્મર, *s. m.* [S.] The god of love; Cupid.

સ્મરણ, *s. n.* [S. *fr.* स्मृ, स्मर् to remember.] Recalling to mind; recollecting; remembering. 2. Memory; remembrance. 3. Mental recitation of the name of a deity. 4. A memorial; a momento; a token or mark of remembrance.

સ્મરણચિહ્ન, *s. n.* [સ્મરણ+S. चिह्न a mark.] A memorial; a momento; a token or mark of remembrance.

સ્મરણપોથી, *s. f.* [સ્મરણ +S. पुस्तक a book.] A memorandum book; a note-book to assist the memory.

સ્મરણશક્તિ, *s. f.* [સ્મરણ + S. शक्ति power.] The power of remembrance; memory.

સ્મરણી, *s. f.* [See **સ્મરણ.**] A sort of rosary.

સ્મરણીય, *adj.* [See **સ્મરવું.**] Memorable; worthy of being held in remembrance.

સ્મરવું, *v. t.* [S. स्मृ, स्मर् to remember.] To collect; to recall to mind; to remember. 2. To recite mentally the name or names of a deity, and to meditate upon him or them with supplication or adoration.

સ્મરી સ્મરી માનિની આમ ઉચ્ચરે.—કે. હ. સુ.

સ્મરાવધાન, *s. n.* [S. स्मर recollection+अवधान attention.] Attentively remembering; attentive recollection.

સ્મરાવધાને સમરે જ શૂરો.—ભી. ભો. દી.

સ્મરાવવું, *v. t.* [See **સ્મરવું.**] To aid in remembering; to suggest recollection of.

સ્મર્તવ્ય, Same as **સ્મરણીય** *q. v.*

સ્મશાન, Same as **સ્મસાન** *q. v.*

સ્મશ્રુ, *s. f.* [S. श्मश्रु.] The beard.

સ્મશ્રુ સહિત તે શિર ગ્રહી વંદ્યું પારથ વીરે રણમાં,—રત્નેશ્વર.

સ્મારક, *adj.* [See **સ્મરવું.**] Causing to remember; memorial. 2. *s. n.* A memorial; a monument.

સ્મારકભંડોળ, *s. n.* [સ્મારક + S. भांडार a store.] A memorial fund.

સ્માર્ત, *s. m.* [S. *fr.* स्मृति traditional law.] One who follows the doctrine of the Smritis. 2. A Brahmana well-versed in traditional law. 3. Name of a sect.

સ્મિત, *s. n.* [S. *fr.* स्मि to smile.] A smile; smiling; a gentle laugh. 2. *adj.* [S. *fr.* स्मि to bloom.] Blown; expanded (as a flower, etc.).

સ્મિતપૂર્વક, *adv.* [S. स्मितपूर्वम्.] Smilingly; with a smile; gladly.

સ્મૃતિ, *s. f.* [See **સ્મરણ.**] Recollection; remembrance; memory. 2. Traditional law; a work or body of works in which the sages of antiquity, who saw or received the revelation of the Vedas, set down their recollections (opposed to श्रुति the revelation of what was heard). 3. A code of laws; a law-book; law or the body of laws as delivered originally by Manu and other legislators to their respective pupils, and committed by them from memory to writing. 4. Any book, canon, or portion of the large code.

સ્મૃતિકાર, *s. m.* [સ્મૃતિ + S. कार a doer.] A writer of the legal code. 2. A writer of the traditional law.

સ્મૃતિદોષ, *s. m.* [સ્મૃતિ + S. दोष a fault.] Slip of memory.

સ્મૃતિભ્રંશ, *s. m.* [સ્મૃતિ + S. भ्रंश loss.] Loss of memory.

સ્મેર, *adj.* [S. *fr.* स्मृ to please.] Smiling; handsome; jovial. 2. Blown; expanded.

સ્યંદન, *s. m.* [S *fr.* स्यंद् to move smoothly.] A chariot. 2. *s n*, Trickling; oozing.

સ્યમંતક, *s. m.* [S.] Name of a valuable kind of gem (said to yield daily eight loads of gold and to preserve all kinds of danger).

સ્યામ, Same as શ્યામ *q. v.*

સ્રગ્ધર, *adj.* [S. स्रज् a garland + धृ to hold.] Wearing a garland.

સ્રગ્ધરા, *s. m.* [See above.] Name a metre, each foot containing 21 syllables. 2. *adj. f.* Wearing a garland (of a woman).

માટે તે મેલ ચાગા, મુનિજન સમીપે સ્રગ્ધરા નારી સારી.
—દલપતરામ.

સ્રજ, *s. f.* [S. स्रज्.] A garland.

સ્રગ્વિણી, *s. m.* [See above.] Name of a metre, each foot containing 12 syllables. 2. *adj. f.* Wearing a garland (of a woman.)

સ્રગ્વિણી સુંદરી છેક છેલો ગણો.—દલપતરામ.

સ્રગ્વી, *adj.* [See above.] Wearing a garland.

સ્રવણ, *s. n.* [See સ્રવવું.] A flow; oozing; trickling.

સ્રવવું, *v. t.* [S स्रु, स्रव् to flow.] To flow; to trickle; to ooze.

સ્રષ્ટા, *s. m.* [S. स्रष्ट *fr.* सृज् to create.] The creator; an epithet of Brahman.

સ્રસ્ત, *adj.* [S *fr.* स्रंस् to fall down] Fallen or dropped down. 2. Pendulous; hanging down.

સ્રુવ, *s. m.* [S. *fr.* स्रु to flow.] A sacrificial ladle.

સ્રાવ, *s. m.* [S. *fr.* स्रु, स्रव् to run; to ooze.] Oozing; flowing. 2. That which oozes or flows. 3. Menstruation; menstrual discharge.

Id. રક્તસ્રાવ Loss of blood. 2. A slaughter.

સ્રોત, *s. m.* [स्रोतस् *fr.* स्रु to flow.] A stream; a current. 2. A torrent.

સ્રોતસ્વિની, *s. f.* [See above.] A river.

સ્વ, *pron.* [S.] One's own. 2. Innate; peculiar; inherent. (Used as the first part of a compound.)

સ્વકર્મ, *s. n.* [સ્વ + S. कर्मन् action.] One's own business or interest.

સ્વકલ્પિત, *adj.* [સ્વ + S. कल्पित imagined.] Of one's own invention or fancy; self-imagined.

સ્વકાર્ય, Same as સ્વકર્મ *q. v.*

સ્વકીય, *adj.* [S.] One's own. 2. Of one's own family.

સ્વકીયા, *s. f.* [S.] One's own wife.

સ્વગત, *adv.* [સ્વ + S. गत gone.] Aside; to oneself (in theatrical language).

સ્વચ્છ, *adj.* [સુ + S अच्छ clear.] Exceedingly clean or pure. 2. Unblemished; stainless; spotless; 3 Unsoiled; unsullied.

સ્વચ્છતા, *s. f.* [સ્વચ્છ + S. ता a suffix forming a noun] Cleanliness. 2. Neatness.

સ્વચ્છંદ, *s. m* [સ્વ + S. छंद fanc .] One's own will or fancy.

Id સ્વચ્છંદે વર્તવું To act as one wishes; to be self-willed.

નાથ તણા નિર્શ્ચિનંદનને સ્વાર્પણના સ્વચ્છંદ.—લલિત.

સ્વચ્છંદતા, *s. f.*
સ્વચ્છંદપણું, *s. n.* [સ્વચ્છંદ + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] The state of being self-willed; wantonness.

સ્વચ્છંદપણે, *adv.* [See above.] Wantonly; at one's own will; voluntarily.

માંહોમાંહે સ્વચ્છંદપણે એ વાતો કરે છે તે સાભળ્યું.—અ. ઉ. યા.

સ્વચ્છંદવર્તન, *s. f.* [સ્વચ્છંદ + S. वर्तन conduct.] Self-willed conduct.

સ્વચ્છંદી, *adj.* [See સ્વચ્છંદ.] Self-willed; wilful; wanton; uncontrolled. 2. Headstrong.

સ્વચ્છંદીપણું, Same as સ્વચ્છંદપણું *q. v.*

સ્વચ્છંદે, Same as સ્વચ્છંદપણે *q. v.*

સ્વજન, *s. n.* [સ્વ + S. जन a man.] A kinsman; a relative. 2. *s. n. pl.* One's own people or kindred; one's household.

સ્વજાતિ, *s. f.* [સ્વ + S. जाति a caste.] One's own caste or species. 2. *adj.* Homogeneous.

સ્વજાતીય, *adj.* [See above.] Of one's own caste. 2. Homogeneous.

સ્વજાતીયતા, *s. f.* [સ્વજાતીય + S. ता a suffix forming a noun.] Homogeny.

સ્વજ્ઞાતિ, *s. m.* [સ્વ + S. ज्ञाति a caste.] A kinsman. 2. A person of one's own caste. 3. *s. f.* One's own caste.

સ્વતઃ, *adv.* [સ્વ+S. तस् from.] By one's self; of one's own accord; *in propria persona.*

સ્વતઃસિદ્ધ, *adj.* [સ્વતઃ+S. सिद्ध accomplished.] Self-formed. 2. Self-existent; self-constituted. 2. Absolute; free from control.

પુષ્ટિકારક અવર ન એથી સ્વતઃસિદ્ધ રહેવું.—વિજયાશંકર.

સ્વતઃસિદ્ધતા, સ્વતઃસિદ્ધિ, s. f. [સ્વતઃસિદ્ધ+S. ता, इन् suffixes forming nouns.] Self-formation. 2. Self-existence. 3. Absoluteness.

સ્વતંત્ર, *adj.* [સ્વ+S. तंत्र a doctrine.] Independent; free; absolute; uncontrolled. 2. Of independent means; possessing a competency. 3. Not obsequious. 4. Self-willed; wilful. 5. Original.

Id. સ્વતંત્ર પુસ્તક A book containing independent thoughts. 2. A book free from plagiarism. સ્વતંત્ર પુસ્તક લખવું To write a separate work treating solely of a particular subject. સ્વતંત્ર રીતે Independently. સ્વતંત્ર વિચાર Independent thoughts.

સ્વતંત્રતા, s. f. **સ્વતંત્રપણું**, s. n. [સ્વતંત્ર + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Independence; freedom.

સ્વત્વ, s. n. [સ્વ+S. त्व a suffix forming a noun.] Self-existence. 2. Ownership; proprietory right.

સ્વત્વાર્પણ, s. n. [સ્વત્વ + S. अर्पण giving away.] Relinquishing one's own proprietory right.

સ્વદેશ, s. m. [સ્વ+S. देश a country.] One's own country ; one's native country ; the mother-country; the father-land.

સ્વદેશબંધુ, s. m. pl. [સ્વદેશ+S. बंधु a brother.] Fellow-countrymen.

સ્વદેશહિતેચ્છુ, *adj* [સ્વદેશ+S. हित benefit+इष् to wish.] Wishing well of one's own country; patriotic. 2. s. m. A patriot.

સ્વદેશાભિમાન, s. m. n. [સ્વદેશ+S. अभिमान pride.] Patriotism.

સ્વદેશાભિમાની, *adj.* [See above.] Patriotic. 2. s. m. A patriot.

સ્વદેશી, સ્વદેશીય, *adj.* [See સ્વદેશ.] Native; born, produced, or made in one's own native country.

સ્વધર્મ, s. m. [સ્વ+S. धर्म duty.] One's own duty. 2. One's own religion. 3. A native or inherent quality; a natural property. 4. One's peculiar business.

સ્વધર્મિણી, *adj. f.* Same as **સ્વધર્મી** *q. v.*

સ્વધર્મી, *adj.* [See **સ્વધર્મ**.] Belonging to one's own religion. 2. s. m. n. A co-religionist.

સ્વધા, s. f. [S. *fr.* स्वद् to please.] One's own will or pleasure. 2. The oblation offered to the manes of deceased ancestors.

હું કઠુ, હું જ છું યજ્ઞ, હું સ્વધા, હું જ ઓષધિ.—ના. દ. ક.
થાઓ સ્વધા પ્રાપ્ત તો સહુને રે.—પ્રેમાનંદ.

સ્વધામ, s. n. [સ્વ+S. धामन् an abode.] One's own or proper abode. 2. Heaven.

Id. સ્વધામ જવું-પહોંચવું-પામવું To die.

સ્વપક્ષ, s. m. [સ્વ+S. पक्ष a side.] One's own party. 2. A friend.

સ્વપક્ષી, *adj.* [See above.] Belonging to one's own side.

સ્વપચ, Same as **શ્વપચ** *q. v.*

શ્વાન સ્વપચ ગૌબ્રાહ્મણ જોય.—અખો.

સ્વપ્ન, s. n. [S. *fr.* स्वप् to sleep.] Dreaming; a dream; a vision.

Id. સ્વપ્ન-આવવું-દેખાવું To have a dream. સ્વપ્ન જોવું To see a vision.

સ્વપ્નદર્શન, s. n. [સ્વપ્ન +S. दर्शन seeing.] Seeing in a dream; a vision in a dream.

સ્વપ્નદોષ, s. m. [સ્વપ્ન + S. दोष a disease.] An involuntory seminal discharge; *pollutis nocturna.*

સ્વપ્નવત્, *adj.* [સ્વપ્ન+S. वत् like.] Like a dream. 2. Illusory; unreal; unsubstantial. 3. Fleeing; transitory.

સ્વપ્નવિચાર, s. n. [સ્વપ્ન+S. विचार thought.] Interpretation of dreams.

સ્વપ્નશીલ, *adj.* [સ્વપ્ન+S. शील disposed to.] Disposed to sleep; sleepy; drowsy.

સ્વપ્નસૃષ્ટિ, s. f. [સ્વપ્ન+S. सृष्टि creation.] The creation of dreams; the creation of illusions in sleep.

સ્વપ્નાંતર, s. n. [સ્વપ્ન+S. अंतर in; within.] The state of being in a dream.

સ્વપ્નાવસ્થા, s. f. [સ્વપ્ન+S. अवस्था state.] A state of dreaming.

સ્વપ્રકાશ, } adj. [સ્વ+ S. प्रकाश light.]
સ્વપ્રકાશક, }
Self-illuminated; self-luminous (said of God). 2. Self-evident.

સ્વફલન, s. n. [સ્વ+S. फलन bearing fruit.] Self-fertilization.

સ્વભાવ, s. m. [સ્વ+S. भाव nature.] One's own quality; nature; natural temper; disposition; constitution; an inherent property.

Id. એ તો એનો સ્વભાવ પડયો That is his nature; he is in the habit of. એ તો એના સ્વભાવનો મેળ It depends upon his nature

સ્વભાવે વાંકું જો તદપિ સમ લાગે નયનને.—ઞ. ઉ. ચા.

સ્વભાવજન્ય, Same as સ્વાભાવિક q. v.

સ્વભાવસિદ્ધ, adj. [સ્વભાવ +S. सिद्ध certain.] Natural; inborn; spontaneous.

સ્વભાવિક, Same as સ્વાભાવિક q. v.

સ્વભાવોક્તિ, s. f. [સ્વભાવ+S. उक्ति speech.] A figure of speech.] A figure of speech which consists in describing a thing with exact resemblance. 2. Spontaneous declaration.

સ્વભાષા, s. f. [સ્વ + S. भाषा language.] One's native tongue; one's mother-tongue.

સ્વભાષાભિમાન, s. m. n. [સ્વભાષા+S. अभिमान pride.] Pride for the use of one's mother-tongue; tenaceous inclination towards one's mother-tongue.

સ્વભાષાભિમાની, adj. [See above.] Taking pride in the use of one's mother-tongue; tenaciously inclined towards one's mother-tongue.

સ્વભૂમિ, s. f. [સ્વ+S. भूमि land.] One's own country; one's native place.

સ્વયં, adv. [S.] Spontaneously; of one's own accord. 2. Self; oneself; in one's own person. (as the first part of a compound).

સ્વયંજાત, adj. [સ્વયં+S. जात born fr. जन् to be born.] Self-born.

સ્વયંદત્ત, adj. [સ્વયં + S. दत्त given fr. दा to give.] Self-given. 2. Who has given himself to be adopted (of a boy). 3. s. m. A boy who has given himself to be adopted by his adoptive parents; one of the twelve kinds of sons recognised in Hindu law.

સ્વયંપાક, s. m. [સ્વયં+S. पाक cooking fr. पच् to cook.] Cooking with one's own hand. 2. Cooking. 3. Food cooked.

સ્વયંપ્રકાશ, Same as સ્વપ્રકાશ q. v.

સ્વયંભુવ, s. m. [See below.] An epithet of the first Manu.

સ્વયંભૂ, s. m. [સ્વયં+S. भू to be.] The self-existent God. 2. Brahma. 3. Vishnu. 4. Shiva. 5. adj. Self-existent.

સ્વયંભૂ જગકર્તા તમે છો.—ભો. સા. દી.

ડુંગરમાંથી સ્વયંભૂ મહાદેવજી નીકળનાર છે.—હ. હા. કાં.

સ્વયંવર, s. m. [સ્વયં +S. वृ to choose.] Choice of a husband made by a girl herself. 2. A marriage from choice; a choice marriage.

સ્વયંવહ, adj. [સ્વયં+S. वह् to carry.] That carries or bears itself; automatic.

સ્વર્, s. m. [S.] The space between the sun and the polar star; the region of the planets and constellations. 2. The sky; the heavens. 3. The residence of Indra, the gods, and deified mortals.

સ્વર, s. m. [S. fr. स्वृ, स्वर् to sound.] Sound (in general). 2. A vowel. 3. Accent; stress. (They are three ઉદાત્ત, અનુદાત્ત and સ્વરિત) 4. Air breathed through a nostril. 5. A note in music; a tone; tune. 6. A voice. 7. Noise.

Id. સ્વર કાઢવો To utter a sound. ટીપનો સ્વર A high note.

સ્વરક્ષણ, s. n. [સ્વ+S. रक्षण protection.] Selff-reservation. 2. Self-defence.

સ્વરગ્રામ, s. m. [સ્વર+S. ग्राम a scale.] The musical scale; the gamut.

સ્વરઘ્ન, s. n. [સ્વર+S. हन् to kill.] Acute laryngitis.

સ્વરણ, Same as સ્વર્ણ q. v.

સ્વરણમય, } Same as સ્વર્ણમય, સ્વર્ણમયી q. v.
સ્વરણમયી, }

કવચિત્ જ્યોત્સ્નામાંહી સ્વરણમયી કાંતિ ઝમકતી.—બા. ઉ. કં.

સ્વરનળી, s. f. [સ્વર+S. नालिका a tube.] The larynx.

સ્વરભેદ, s. m. [સ્વર + S. भेद difference.] Hoarseness.

સ્વરમંડળ, s. n. [સ્વર+S. मंडल a circle.] The arrangement of musical notes.

સ્વરશૂન્ય, adj. [સ્વર+S. शून्य silent.] Unmusical; unmelodious.

સ્વરસંયોગ, s. m. [સ્વર+S. संयोग union.] The junction of vowels. 2. The union of notes or sounds.

સ્વરસંધિ, *s. f.* [સ્વર + S. संधि coalition.] The coalition of vowels.

સ્વરાજ, સ્વરાજ્ય, *s n.* [સ્વ+S. राज्य a kingdom.] Self-government. 2. One's own kingdom.

Id. સ્થાનિક સ્વરાજ્ય Local self-government.

સ્વરાંતર, *s. n.* [સ્વર+ S. अंतर distance.] Hiatus; the interval between two vowels.

સ્વરિત, *s. m.* [See સ્વર.] The circumflex accent (in the Vedas). 2. *adj.* Articulated. 3. Accented. 4. Sounded (as a note); pitched.

સ્વરૂપ, *s. n.* [સ્વર+S. रूप a form.] One's own figure or form; the natural or real figure; the general appearance; contour. 2. One's countenance, visage, look, or features. 3. A natural condition or quality. 4. One's own appropriate form, mode, or character of being. 5. Personal beauty. 6. Nature.

સ્વરૂપતા, *s. f.* [સ્વરૂપ + S. ता a suffix forming a noun.] Beauty: handsomeness.

સ્વરૂપવતી, *adj. f.* Same as **સ્વરૂપવાન** *q. v.*

સ્વરૂપવાન્, *adj.* [સ્વરૂપ+S वत् having.] Handsome; pretty; beautiful; good-looking.

સ્વરોદય, Same as **સરોદો** *q. v.*

સ્વર્ગ, *s. n.* [S.] Heaven; Indra's paradise.

Id. સ્વર્ગનું સુખ Heavenly happiness. સ્વર્ગે જવું To die.

Prov. તેને સ્વર્ગ આંગળ બાકી છે He is very proud in anticipation of reaching the goal of his ambition. આપ મુવા વિના સ્વર્ગે ન જવાય A man must die before he can get to heaven. 2. Much pains, much gains.

સ્વર્ગગંગા, *s. f.* [સ્વર્ગ + S. गंगा the river Ganges.] The Galaxy; the Milky Way. 2. The celestial Ganges.

સ્વર્ગંગા, Same as સ્વર્ગગંગા *q. v.*

સ્વર્ગદ્વાર, *s. n.* [સ્વર્ગ + S. द्वार a door.] The door of paradise; entrance into heaven.

સ્વર્ગલોક, *s. m.* [સ્વર્ગ + S. लोक a world.] The celestial region. 2. Paradise; heaven.

સ્વર્ગવાસ, *s. m.* [સ્વર્ગ + S. वास dwelling.] Residence in paradise or heaven. 2. Death.

Id. તેનો સ્વર્ગવાસ થયો He died.

સ્વર્ગવાસી, *adj.* [See above.] That dwells in heaven. 2. Deceased.

સ્વર્ગસુખ, *s. n.* [સ્વર્ગ + S. सुख happiness.] Heavenly happiness; celestial bliss.

સ્વર્ગી, *adj.* [S. स्वर्गिन्.] Belonging to heaven; heavenly. 2. Same as **સ્વર્ગીય** *q. v.*

સ્વર્ગીય, *adj.* [See સ્વર્ગ.] Heavenly; divine; celestial. 2. Leading to heaven; procuring entrance into heaven. 3. Deceased.

સ્વર્ગ્ય, Same as **સ્વર્ગીય** *q. v.*

સ્વર્ણ, *s. n.* [S.] Gold.

સ્વર્ણમય, *adj.* **સ્વર્ણમયી**, *adj. f.* [સ્વર્ણ +S. मय having.] Golden.

સ્વર્લોક, Same as **સ્વર્ગલોક** *q. v.*

સ્વલ્પ, *adj.* [સુ + S. अल्प small.] Very little; minute; small; limited. 2. Brief; short.

સ્વલ્પાહાર, *s. m.* [સ્વલ્પ + S. आहार eating.] Abstemiousness; eating very little food.

સ્વલ્પાહારી, *adj.* [See above.] Abstemious; eating very little food. 2 *s. m.* An abstemious person.

સ્વવશ, *adj.* [સ્વ + S. वश subject to.] That is subject to himself; independent; uncontrolled; free.

સ્વવશતા, *s. f.* [સ્વવશ + ता a suffix forming a noun.] Independence; freedom.

સ્વવૃત્તિ, *s. f.* [સ્વ + S. वृत्ति profession.] A living by one's own exertions.

સ્વશુર, Same as **શ્વશુર** *q. v.*

સ્વસા, *s. f.* [S. स्वसृ, स्वसा.] A sister.

સ્વસિદ્ધ, Same as **સ્વતઃસિદ્ધ** *q. v.*

હૃદય એ માને નહિ, આત્મતત્ત્વ સ્વસિદ્ધ છે.—ન. ભો. દી.

સ્વસિદ્ધિ, Same as **સ્વતઃસિદ્ધિ** *q. v.*

સ્વસ્તિ, *inter.* [સુ+S. अस्ति is.] It is well. 2. An exclamation of benediction; an auspicious exclamation. 3. (Used ironically.) Abusing; abuse.

Id. સ્વસ્તિ કહેવું To say " It is well done "; to bless a gift; to accept a gift.

સ્વસ્તિક, *s. m. n.* [S.] A mystical figure, the inscription of which upon any person or thing is considered to be lucky. 2. The emblem of the seventh deified teacher of the present era, having this form 卐. 3. A temple of a particular form with a portico in front. 4. Any auspicious or lucky object.

સ્વસ્તિક્ષેમ, *s. n.* [સ્વસ્તિ + S. क्षेम happy.] Welfare; well-being. 2. An uncomfortable condition. 3. *adv.* Happily.

સ્વસ્તિવાચન, *s. n.* [સ્વસ્તિ+S. वाचन saying.] A benediction; a blessing; any benedictory speech. 2. A benedictory ceremony with Vedic verses performed before beginning some auspicious rite. 3. Abusing. (Ironically.) 4. Congratulation.

સ્વસ્તિશ્રી, *adj.* [સ્વતિ + S. श्री the goddess Lakshmee.] Auspicious and glorious. (Used at the beginning of a letter.)

સ્વસ્થ, *adj.* [સ્વ + S. स्था to stand.] Easy; happy; comfortable. 2. Steady; firm. 3. Confident. 4. Independent. 5. Self-abiding. 6. Healthy; contented.

સ્વસ્થતા, *s. f.* [સ્વસ્થ + S. ता a suffix forming a noun.] Composedness. 2. Quietness; quietude. 3. Peace. 4. Confidence. 5. ealthiness.

સ્વસ્થાન, *s. n.* [સ્વ + S. स्थान a place] One's own place. 2. A native land.

Id. સ્વસ્થાન થવું To be comfortable.

સ્વસ્થાન જુજવે ઝીલિયો——લલિત.

બૃહદ્રથ ઋષિ કહે છે રાજા, નારી થઈ સ્વસ્થાન.—ભાલણ.

સ્વહસ્તાક્ષર, *s. m. pl.* [સ્વ+ S. हस्त the hand + अक्षर a letter.] One's own handwriting; an autograph.

સ્વહસ્તે, *adv.* [સ્વ +S. हस्त the hand.] Personally. 2. Under one's own hand or handwriting.

સ્વહિત, *s. n.* [સ્વ + S. हित welfare.] One's own good or advantage; one's own welfare.

સ્વાગત, *s. n.* [S. *fr.* सु well + आगत come.] A welcome; a courteous reception of a visitor.

સ્વાગતમંડળ, *s. n.* [સ્વાગત+ S. मंडल a party.] A reception committee.

સ્વાગતા, *s. f.* Same as સ્વાગત *q. v.* 2. *s. m.* Name of metre each foot containing eleven syllables.

સ્વાગતા શિદ સમૃદ્ધિ ખુઓ છો.—દલપતરામ.

સ્વાંગ, *s. m.* [See સોંગ.] Personation.

સ્વાતંત્ર્ય, *s. n.* [See સ્વતંત્ર.] Independence. 2. Freedom; liberty.

સ્વાતંત્ર્યપ્રિય, સ્વાતંત્ર્યપ્રેમી, *adj.* [સ્વાતંત્ર્ય + S. प्रिय loved, प्रेमिन् loving.] Fond of independence. 2. Liberty-loving; desiring freedom.

સ્વાતંત્ર્યપ્રિયતા, સ્વાતંત્ર્યપ્રેમીપણું, *s. n.* [સ્વાતંત્ર્યપ્રિય, સ્વાતંત્ર્યપ્રેમી + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Love of freedom. 2. Fondness for independence.

સ્વાતિ, સ્વાતી, *s. f.* [S.] The star *Arcturus*; the 15th lunar asterism; bootes. 2. One of the wives of the Sun.

સ્વાતી દીવા જો બળે, વિશાખા છૂટે ગાય.—ભડળી.

સ્વાતિબિંદુ, સ્વાતીબિંદુ, સ્વાતિબુંદ, સ્વાતીબુંદ, *s. n.* [સ્વાતિ, સ્વાતી + S. बिंदु a drop.] A drop of rain during the influence of the asterism સ્વાતિ. It is believed that the drops falling into oysters in the sea form pearls. 2. A highly valuable and dear object.

સ્વાત્માનુભવ, *s. m.* [સ્વ +S. आत्मन् the soul +अनुभव experience.] Personal consciousness; personal experience.

સ્વાદ, *s. m.* [S. *fr.* स्वद् to taste.] Taste; flavour; relish. 2. Liking; relishing.

Id. જિહ્વાસ્વાદ Excessive desire to eat. સ્વાદ લેવો-ચાખવો To taste. સ્વાદ ચખાડવો To let one know the taste of. 2. To beat.

સ્વાદિષ્ઠ, *adj.* [S. *fr.* स्वाद् palatable.] Very palatable; delicious; savoury; dainty; tasteful; sapid.

સ્વાદિષ્ઠતા, *s. f.* **સ્વાદિષ્ઠપણું**, *s. n.* [સ્વાદિષ્ઠ + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Palatableness; deliciousness; savouriness; daintiness.

સ્વાદીલું, *adj. m. f. n.* [સ્વાદ + વાળું having.] Given to enjoy the taste of; fastidious in criticising the dishes served for dinner.

સ્વાદુ, *adj.* [S.] Sweet; pleasant to the taste; tasteful; savoury; dainty. 2. Pleasing; charming. 3. *s. m.* Sweet flavour. 4. Taste.

સ્વાધિકાર, *s. m.* [સ્વ+ S. अधिकार authority.] One's own duty. 2. One's own sway.

સ્વાધીન, *adj.* [સ્વ + S. अधीन dependent.] That is subject to itself; that is its own master; independent. 2. Being under the control of, or in the state of subjection under; being in the custody, control, care, keeping of. 3. Reserved.

Id. સ્વાધીન કરવું To hand over to; to entrust. સ્વાધીન લેવું To take charge of. સર્વ હક્ક સ્વાધીન All rights reserved.

સ્વાધીનતા, } *s. f.*
સ્વાધીનપણું, } *s. n.* [સ્વાધીન + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Self-independence; independence.

સ્વાધીનપતિકા, }
સ્વાધીનભર્તૃકા, } *s. f.* [સ્વાધીન + S. पति, भर्तृ a husband.] A woman who keeps her lover firm in his attachment to herself; a woman who has full control over her husband.

સ્વાધ્યાય, *s. m.* [સ્વ+S. अध्याय study *fr.* अधी to study.] Self-recitation; muttering to oneself. 2. Study of the Vedas; sacred study.

સ્વાધ્યાયી, *s. m.* [S. स्वाध्यायिन्.] A student of the Vedas.

સ્વાન, Same as **શ્વાન** *q. v.*

સ્વાનુભવ, *s. m.* [સ્વ+ S. अनुभव experience.] Self-experience; self-knowledge. 2. *adj.* Objective.

એની ગરબીઓ તે સ્વાનુભવનું પરિણામ છે.—કૃ. મો. ઝ.

સ્વાનુભૂતિ, *s. f.* Same as **સ્વાનુભવ** *q. v.*

સ્વાંત, Same as **સ્વાતિ** *q. v.*

સ્વાંતબુંદ, Same as **સ્વાતિબિંદુ** *q. v.*

સ્વાંતબુંદે જેમ જામે શુક્તા,—અખો.

સ્વાભાવિક, *adj.* [See **સ્વભાવ.**] Belonging to one's own nature; natural; native; inherent; peculiar. 2. Spontaneous.

Id. સ્વાભાવિક રીતે Naturally. 2. Spontaneously.

સ્વાભાવિકતા, } *s. f.*
સ્વાભાવિકપણું, } *s. n.* [સ્વાભાવિક + S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] Inherence; peculiarity; naturalness. 2. Spontaneousness.

સ્વાભિમાન, *s. n.* [સ્વ + S. अभिमान pride.] Self-respect. 2. Self-conceit.

સ્વાભિમાની, *adj.* [See above.] Self-conceited. 2. Self-respectful.

સ્વામ, Same as **સ્વામી** *q. v.*

કઇ અર્પી સુખ ગ્રહે, શોભા કશી સ્વામની !—વલ્લભ.

સ્વામની, Same as **સ્વામિની** *q. v.*

સ્વામિતા, } *s. f.*
સ્વામિતાઇ, } *s. f.* [સ્વામી+ S. ता, त्व, Guj.
સ્વામિત્વ, } *s. n.* આઇ suffixes forming nouns.] Ownership; mastership; proprietory right. 2. Lordship; sovereignty.

Id. ગ્રંથસ્વામિત્વ Copy-right.

સ્વામિતાઇ સાચવતાં, સેવકાઇ થકી તેહ.—વલ્લભ.

સ્વામિદ્રોહ, *s. m.* [સ્વામી + S. द्रोह wrong.] Infidelity to one's master. 2. Disloyalty; treason.

સ્વામિદ્રોહી, *adj.* [See above.] Disloyal. 2. Treasonable.

સ્વામિનારાયણ, *s. m.* [સ્વામી + S. नारायण an epithet of Vishnu.] The name of the head of a doctrine of the same name among Hindus.

સ્વામિની, *s. f.* [See **સ્વામી.**] A wife of the master or owner; a mistress.

એ છે સર્વ સ્વામિનીઓ, દયા દાસની જો રે.—દયારામ.

સ્વામિસેવા, *s. f.* [સ્વામી+S. सेवा service.] The service of a master. 2. Respect for the husband.

સ્વામી, *s. m.* [S. स्वामिन्.] A proprietor; an owner; a master or lord. 2. A husband. 3. A sovereign; a king or a monarch. 4. A god. 5. An ascetic or a saint of the highest order. (In this sense this word is affixed to proper names. *e. g.* **શિવસ્વામી.**) 6. The lord (of a house in an astrological table).

સ્વાયત્ત, *adj.* [સ્વ + S. आयत्त dependent.] Dependent upon oneself; subject to oneself; self-dependent.

સ્વાયંભુવ, *adj.* [See **સ્વયંભુવ.**] Relating to Brahman. 2. Descended from Brahman. 3. *s. m.* An epithet of the first Manu.

સ્વાર, *s. m.* [S. अश्वारोह *fr.* अश्व a horse + आरोह a rider.] A horseman. 2. A cavalier. 3. One mounted on the back of an animal.

Id. તે તેના ઉપર સ્વાર થયો He became very angry with him. 2. He scolded him right and left. 3. He exercised his authority over him.

Prov. સ્વાર ને ડોસી હારે ને હારે All are rowing in the same boat.

સ્વારથ, Same as **સ્વાર્થ** *q. v.*

સ્વારથિયું, }
સ્વારથી, } *adj. m. f. n.* Same as **સ્વાર્થી** *q. v.*
સ્વારથુ, }

સ્વારાજ્ય, *s. n.* [See **સ્વરાજ્ય.**] The dominion of Heaven. 2. Self-Government.

સ્વારી, *s. f.* [See **સ્વાર.**] Mounting on horseback. 2. An equipage; a procession; a retinue. 3. A body of troops. 4. A rider. 5. Riding on. 6. An invasion; an expedition. 7. A passenger. 8. A journey; a trip.

Id. **સ્વારી કરવી** To invade. **સ્વારીએ ચઢવું** To

join an invasion (as a soldier). સ્વારી ચઢવી To start (of a procession).

સ્વાર્થ, *s. m.* [સ્વ + S. અર્થ interest.] Self-interest; selfishness. 2. Avarice. 3. The inherent meaning (in Gram.). 4. Pleonasm.

Id. સ્વાર્થ સાધવો To accomplish one's own interest. સ્વાર્થની સગાઇ Interested friendship.

Prov. સ્વાર્થ આંધળો છે Men are blind in their own cause.

સ્વાર્થ પર, સ્વાર્થપરાયણ, *adj.* [સ્વાર્થ + S. परायण absorbed in.] Intent on securing one's own interest; selfish.

સ્વાર્થપરાયણતા, *s. f.* [સ્વાર્થપરાયણ + S. ता a suffix forming a noun.] Self-interestedness; selfishness.

સ્વાર્થવૃત્તિ, Same as **સ્વાર્થપરાયણતા** *q. v.*

સ્વાર્થસાધક, *adj.* [સ્વાર્થ + S. साधक accomplishing.] Accomplishing one's own interest; selfish.

સ્વાર્થી, *adj.* [S. स्वार्थिन्.] Pursuing only one's own projects or purposes; selfish.

સ્વાશ્રય, *s. m.* [સ્વ+S. आश्रय shelter.] Self-dependence; self-reliance.

તે માટે તો સ્વાશ્રયની જ અપેક્ષા છે.—મ. ન. દ્વિ.

સ્વાશ્રયી, *adj.* [See above.] Self-dependent; self-relient.

સ્વાસ, Same as **શ્વાસ** *q. v.*

સ્વાસ્થ્ય, *s. n.* [See **સ્વસ્થ.**] Self-reliance; self-dependence. 2. Fortitude. 3. Ease; satisfaction. 4. Sound health. 5. Well-being.

સ્વાહા, *inter.* [S.] An exclamation used in throwing an oblation for a god into the fire. 2. *s. n.* Burning out. 3. Swallowing; gulping. 4. Misappropriating. 5. *s. f.* The wife of Fire.

Id. સ્વાહા કરવું To eat up; to swallow. 2. To misappropriate. સ્વાહા થઇ જવું To be burnt down. 2. To be totally ruined.

સ્વાહાકાર, *s. m.* [સ્વાહા + S. कार doing.] Utterance of the exclamation સ્વાહા.

સ્વીકાર, *s. n.* [સ્વ+S. कार doing.] Acknowledging; accepting; acknowledgment; receipt. 2. Taking upon one's self; undertaking. 3. Admitting; confession. 4. Adopting; embracing; professing; assuming (of an opinion, etc.).

સ્વીકારવું, *v. t.* [See above.] To acknowledge. 2. To confess. 3. To adopt; to embrace; to admit. 4. To accept. 5. To take upon one's self; to undertake.

સ્વીકારાવવું, *v. t* [See above.] To cause to acknowledge. 2. To cause to embrace. 3. To make accepted.

સ્વીકારાવું, *v. i.* [See **સ્વીકારવું.**] To be acknowledged. 2. To be accepted. 3. To be adopted.

સ્વીકૃત, *adj.* [See **સ્વીકાર.**] Accepted; agreed; assented.

સ્વીકૃતિ, *s. f.* Same as **સ્વીકાર** *q. v.*

સ્વીય, *adj.* [See **સ્વ.**] One's own; belonging or relating to one's self.

સ્વીયા, *s. f.* [S.] One's own wife.

સ્વેચ્છ, *adj.* [See **સ્વેચ્છા.**] Self-willed; whimsical. 2. *adv.* According to one's own will

સ્વેચ્છા, *s. f.* [સ્વ+ S. इच्छा desire.] One's own wish or will. 2. Wilfulness.

સ્વેચ્છાચાર, *s. m.* [**સ્વેચ્છા**+S. आचार conduct.] Self-willed conduct.

પોતાનો મનોભાવ ગયેલો છતાં કશો સ્વેચ્છાચાર કર્યે નહીં. —મ. ન. દ્વિ.

સ્વેચ્છાચારી, *adj.* [See above.] Self-willed.

સ્વેચ્છાપ્રારબ્ધ, *s. n.* [સ્વેચ્છા+S. प्रारब्ध fate.] The happening of a thing according to one's own wish.

સ્વેદ, *s. m.* [S. *fr.* स्विद् to perspire.] Perspiration; sweat.

સ્વેદજ, *adj.* [સ્વેદ + S. जन् to be born.] Born from perspiration (as of vermin). 2. *s. n.* An individual of a class of animals (generally insects).

સ્વેદન, *s. n.* [See **સ્વેદ.**] Perspiration; sweat. 2. Diaphoratic medicine.

સ્વેદાંબુ, *s. n.* [સ્વેદ+S. अंबु water.] A drop of perspiration.

શ્રમ થકી શી બળ સ્વેદાંબુથી.—ઞ. ઉ. યા.

સ્વૈર, *adj.* [સ્વ + S. ईर् to go.] Wanton; unrestrained; uncontrolled. 2. Voluntary; optional. 3. Free; confidential; unreserved. 4. *adv.* At one's will; at pleasure. 5. Spontaneously. 6. Slowly. 7. Inaudibly; lowly.

સ્વૈરતા, *s. f.* [સ્વૈર + S. ता a suffix forming a noun.] Wantonness; independence. 2. Freedom. 3. Voluntariness.

સ્વૈરાલાપ, *s. m.* [સ્વૈર+S. आलाप speech.] A free talk; a confidential conversation.

સ્વૈરિણી, *s. f.* [See **સ્વૈર.**] A wanton woman; a loose woman; an adulteress.

સ્વોપાર્જિત, *adj.* [સ્વ+ S. उपार्जित acquired.] Self-acquired (of wealth).

હ.

હ.

હ, *s. m.* [S.] The thirty-third consonant of the Gujarati alphabet, of the gutteral class.

હં, *inter.* [S. हंहो hallo.] An interjection indicating attention, intelligence, and assent; yes ! oh, indeed ! mind you !

હંસ, *s. m.* [S. अहं सः I am that *fr.* अहम् I+सः he; that.] The individual soul. 2. An ascetic of the highest order (as in પરમહંસ). 3. [S.] A goose; a swan; a flamingo.

Prov. હંસની ચાલ ચાલવા જતાં કાગડાની એ ભૂલ્યો To go for wool and come home shorn.

સેજ સાધનબળે, તે થયો બ્રહ્મનો હંસ.—દયારામ.
નૂર નૂર કેરૂં ધરે, હંસ હરનાર હું.—વલ્લભ.

હંસક્રિયા, *s. f.* [હંસ+S. क्रिया work.] Dialysis.

હંસગતિ, *s. f.* [હંસ +S. गति movement.] The graceful movements of a swan.

હંસગામિની, *s.f.* [હંસ + S. गम् to go.] A woman having a graceful gait.

હંસણી, *s.f.* [See હંસ.] A female swan.

હંસપદ, *s. n.* [હંસ+S. पद a foot.] A mark similar to the foot of a goose made in writing when a thing is to be added.

હંસપદી, Same as **હંસરાજ** (a plant) *q. v.*

હંસરાજ, *s. m.* [હંસ+S. राजन् a king.] A king of geese. 2. Name of a plant; a fern. Adiantum lanulatum. N. O. Filices.

હંસા, *s. m.* Name of a metre, each foot containing 5 syllables. 2. *s.f.* [S. हंसी.] A female flamingo.

લે પચ અંશા, હોય સુહંસા.—દલપતરામ.

હંસી, Same as હંસણી *q. v.* 2. Name of a metre, each foot containing 22 syllables.

હંસી ત્યાંની બોલી ત્યારે, અઘટિત ગરવ ન કરીશ અભાગી.
—દલપતરામ.

હઇયું, Same as હૈયું *q. v.*

હક, *s. m.* [Ar. हक़] Right; claim; title. 2. Justness of claim or pretension. 3. A privilege; a prerogative. 4. Behalf; favour; cause. 5. Money asked as a claim; a fee. 6. *adj.* Just; right; equitable; proper.

Id. હક થવું To die. તેના હકમાં In his behalf; on his side. હક પહોંચવો To have a claim upon. હક કરવું To return an obligation adequately. હક કરવો To insist for one's claim.

Prov. હક નામ સાહેબ God is the highest Truth.

હકડે, *adv.* [See અહીં.] Here; at this place.

હકડે ઠઠ ભરાયેલો દાયરો.—હ. પ્રે. ત્રિ.

હકતાલા, *s. m.* [હક+ Ar. तआला high.] The Most High; The Supreme; God.

હકદાર, *adj.* [હક+P. दार having.] Rightful; legitimate. 2. Just; possessing a just right or title. 3. Demanding the restitution of one's rights; being a claimant. 4. *s. m.* A claimant.

હકદારણ, *s. f.* [See above.] A female claimant. 2. *adj. f.* Same as હકદાર *q. v.*

હકદારપણું, *s. n.* } **હકદારી**, *s. f.* } [હકદાર+પણું a suffix forming a noun.] Ownership. 2. A just right or title for a thing. 3. Claimancy.

હકનાહક, *adv.* [હક+નાહક unjustly.] Rightly or wrongly; justly or unjustly. 2. Unjustly; wrongfully. 3. Inconsiderately; rashly; recklessly. 4. Without reason or cause; causelessly.

હકબક, *adv.* [હક redup.+બકવું to speak.] At random; without having any meaning.

થઈ બાવરો હકબક બોલે રે.—નિષ્કુળાનંદ.

હકસઇ, } **હકસાઇ**, } *s. f.* [Ar.] A commission; a fee; brokerage.

હકાર, *s. m.* [હ+ S. कार showing the sound of the preceding letters.] The sound of હ. 2. The letter હ. 3. [હા+ S. कार doing.] Acceptance. 4. Good qualities.

Id. હકાર ભણવો To say "yes;" to accept; to give an assent. રસોઇમાં કંઈ હકાર ન હતો There were no good qualities in the food cooked; the food had no taste.

આપને સુખ હકાર સુણું છું.—ધીરો.

હકારાંત, *s. m.* [હકાર+S. अंत the end.] A word ending in હ.

હકારવું, Same as હંકારવું *q. v.* 2. [See હકાર.] To consent; to assent. 3. [See હોકારવું.] To call out; to beckon.

હકારાવવું, Same as હંકારાવવું *q. v.*

ડારી વકારી, હકારી હરી લે.—વલ્લભ.

હકારિયા, } adj. f. [See હકાર.] Having a
હકારીઆ, }
predominant હ (of spelling).

હકારૂં, s. n. [See હોકારો.] A call; a beckoning.

Id. તેડાંહકારાં Calls at the time of a dinner.

દેસી દેસી મોકલ્યાં હકારાં—પદ્મનાભ.

હકારો, s. m. [See હોકારો.] A man who is employed to invite men to a dinner.

હકાલવું, v. t. [See નિકાલ.] To drive away by calling out loudly. 2. [See હંકારવું.] To drive. 3. [See હોકારવું.] To call out.

હકીકત, } s. f. [Ar. हकीकत् a fact.] Circum-
હકીગત, }
stances. 2. Tidings. 3. A description; a narration; a relation; a representation. 4. An occurrence; the details; a detailed account. 5. A fact.

હકીમ, s. m. [Ar. हकीम्.] A physician; a doctor; a medical practitioner.

હકીમી, s. f. [See above.] The profession of a physician; medical practice. 2. Medicine; the Healing Art. 3. *adj.* Belonging or relating to a physician. 4. Medical.

હકીમું, s. n. [See હકીમ.] The profession of a physician.

હકુમત, } s. f. [Ar. हुकूमत.] Domination;
હકૂમત, }
sovereignty ; sway ; rule ; government. 2. Power; authority; jurisdiction.

Id. હકુમત ચલાવવી To exercise power over.

હક્ક, Same as હક *q. v.*

હક્કદાર, Same as હકદાર *q. v.*

હક્કદારપણું, } Same as હકદારપણું, હકદારી *q. v.*
હક્કદારી, }

હક્કાર, s. m. The call for a move.

હખળડખળ, *adv.* [Guj. ડખળ redup. of ડખળ *fr.* P. दखल obstruction.] Damaged and become loose; in a slack state; shilly-shally.

હગઓક, s. f. [હગવું + ઓકવું to vomit.] Cholera.

હગણ, s. n. [See હગવું.] Stool; motion; excretion.

હગબગ, *adv.* [Guj. હગ redup. of બગ *fr.* S. बक a crane.] Close attention in securing one's own object.

હગબગવું, v. i. [See above.] To be steady; to be motionless. 2. To be cowed down; to crouch under a threat.

હગબગિયો હરણ, હાય ? આવ્યું મરણ આ.—વલ્લભ.

હગમરટપર, s. n. [હિંગમરીટોપરૂં without the vowel marks.] A way of writing without the vowel signs (which makes the writing unreadable).

હગવું, v. i. [S. हद् to void excrement.] To void or discharge excrement; to go to stool; to answer the call of nature.

Id. હગી દેવું-પડવું-જવું To discharge excrement suddenly through fear. 2. To disburden oneself of what has been unjustly obtained.

Prov. હગીને ઉસેડવું To break one's head and then give one a plaster. 2. To withdraw what was said or done.

આંગળીઓ કાઢે છે કે તારા માથા પર હગું.—હ. દ્દા. કાં.

અખા હગ્યો નહિ ઘર નવ રખ્યો.—અખો.

હગાણું, *adj. m. f. n.* [See હગવું.] Inclined to void excrement.

હગામણ, Same as અધામણ *q. v.*

Id. હગામણપદામણ Being terrified. 2. A vain hue and cry; a hollow bustle.

હગાર, s. f. [See હગવું.] Dung of birds or of monkeys.

હગાવવું, v. t. [See હગવું.] To make (a child) pass stools.

હગાવું, v. i. [See હગવું.] To be able to pass stools.

હંકાઇ, } s. f.
હંકામણ, } s. f. n. [See હાંકવું.] Wages for
હંકામણી, } s. f.
drawing burdens.

હંકાર, Same as અહંકાર *q. v.*

હંકારવું, v. t. [હં imit.+S. कार doing.] To sail; to start. 2. To drive; to urge on.

હંકાવવું, v. t. [See હાંકવું.] To get driven; to cause to drive. 2. To cause to be driven away.

હંકાવું, v. i. [See હાંકવું.] To be driven. 2. To be driven away with contempt.

શ્વાન થઇશ ભગવાનને ભૂલ્યો, હંકાઇશ ઘેર ઘેર.—દયારામ.

હંખારવું, v. t. [S. सम् well+क्षर् to drop.] To cleanse; to purify. 2. To filter; to strain.

હુંખારો, *s. m.* [See above.] Dregs left behind in the cloth after filtering or straining. 2. Filtration.

હુંગામ, *s. m.* [P. हंगाम् time.] An occasion; an opportunity. 2. The season; the proper time. 3. [See હુંગામો.] A tumult; a riotous preparation; an uproar.
એક દિસે હુંગામ કરી ફરી લુંટો લુંટાતું માન.—ભી. ભો. દી.

હુંગામી, *adj.* [See above.] Temporary (of a post). 2. Engaged for the time; temporary (of a servant). 3. Seasonal.

Id. હુંગામી જગ્યા A temporary post. હુંગામી મહેકમ A temporary establishment. હુંગામી નોકર A temporary servant.

હુંગામો, *s m.* [P. हंगामह्.] Uproar; hubbub. 2. A riot; a tumult; a disturbance. 3. The time; the season.

હચમચ, *s. f.* [હચમચવું + S. वृत्ति state.] Turning and twisting; agitation; disturbance.

હચમચવું, *v. i.* [Imit.] To be loose; to be in a dilapidated condition. 2. To be unsteady; to be terrified; to be frightened.

હચમચાટ, *s. m.* [Imit.] Turning and twisting; agatation; disturbance.

હચમચાવવું, *v. t.* [Imit.] To turn and twist; to agitate; to disturb.

હચહચ, Same as હચમચ *q. v.*

હચહચવું, Same as હચમચવું *q. v.*

હચહચાટ, Same as હચમચાટ *q. v.*

હચહચાવવું, Same as હચમચાવવું *q. v.*

હજ, *s. f.* [Ar. हज्ज्.] Pilgrimage to Mecca by the Mahommedans.

હજમ, *adj.* [Ar. हज्म्.] Digested. 2. Misappropriated.

હજમિયત, } હજમોઅત, } *s. f.* [See above.] Digestion. 2. Misappropriation.

હજરત, *s. m.* [Ar. हज़्रत presence.] A term of respect for Mahommedans of distinction. 2. Your Majesty; Your Highness; Your Excellency; Your Worship; a title by which kings, princes, noblemen, and other great men are addressed. 3. *s. f.* An assembly of great men.

Id. હજરત ભરવી To call together an assembly of great men. 2. To make a particular experiment of mesmerism, in which the subject sees an assembly of great persons.

હજામ, *s. m.* [Ar. हज्जाम् a cupper.] A barber. 2. An unskilful mechanic. 3. A term for an inexpert or ignorant workman.

Prov. હજામને હાથ આરસી The higher the ape goes, the more he shows his tail.

હજામડી, *s. f.* [See હજામ.] The wife of a barber.

હજામડો, Same as હજામ *q. v.*

હજામત, *s. f.* [Ar. हजामत cupping.] Tonsure; shaving. 2. Long hair. 3. The business of a barber.

Id. હજામત કરવી To be engaged in an unprofitable occupation. 2. To shave. 3. To ruin; to extirpate; to harm. 4. To lower the pride of.

હજામપટ્ટી, *s. f.* [હજામ + S. पट्ट a strip.] The business or profession of a barber. 2. Worklessness.

Id. હજામપટ્ટી કરવી To be engaged in an unprofitable work. 2. To waste time uselessly.

હજાર, *adj.* [P. हज़ार.] A thousand; 1000. 2. Many; innumerable.

Id. હજાર ગાડાં Plenty. હજાર હાથનો ધણી The Almighty God.

હજારી, *adj.* [See above.] Having a thousand parts; having many parts. 2. Having a large number of petals (of a flower). 3 Having an income of one thousand rupees.

હજી, *adv.* [S. अद्यापि *fr.* अद्य to-day + अपि even.] Still; yet. 2. Until now; as yet; up to this time. 3. Even to-day; even now.

હજીરો, *s. m.* [Ar. हजीरह्.] A tomb; a sarcophagus. 2. A mausoleum. 3. A deed of great fame.

હજુ, *adv.* [S. अद्यपुनः *fr.* अद्य to-day + पुनः again.] Still; yet. 2. Until now; as yet; up to this time. 3. Even to-day; even now.

હજુર, } હજૂર, } *s. f.* [Ar. हुज़ुर.] Presence. 2. A person of exalted ranks; His Highness. 3. Appearance; attendance.

હજુરાત, } હજૂરાત, } *adj.* [See હજુર.] Attending a great man or king (of a body of guards).

હજુરિયો, હજુરી, હજુરીઓ, હજૂરિયો, હજૂરી, હજૂરીઓ, } s. m. [See હજુર.] An attendant whose duty it is to be present before a king or a great man; a personal attendant.

હઝુર, હઝૂર, } Same as હજુર, હજૂર q. v.

હવે માજી સાહેબની હઝુરમાં ઝટ ચાલો.—ક્રે. હ. ક્રુ.

હઝુરાત, હઝૂરાત, } Same as હજુરાત, હજૂરાત q. v.

હઝુરિયો, હઝુરી, હઝુરીઓ, હઝૂરિયો, હઝૂરી, હઝૂરીઓ, } Same as હજુરિયો, હજુરી, હજુરીઓ, હજૂરિયો, હજૂરી, હજૂરીઓ q. v.

હટ, *inter.* [See હઠ.] Be gone ! get you gone !

હટખટ, s. f. [હટ redup. + ખટકવું to rankle.] A catch or impediment in the mind; a scruple; rankling.

હટવું, Same as હઠવું q. v.

હટાણું, s. n. [See હાટ.] Marketing; a purchase 2. The profession of buying and selling.

હટારિયું, હટારીઉં, } Same as અટારીઉં q. v.

હટાવવું, Same as હઠાવવું q. v.

હટ્ટી, s. m. f. n. [See હઠ.] An obstinate person; a stubborn person.

હટ્ટું, Same as હઠ્ઠું q. v.

હઠ્ઠું, *adj.* m. f. n. [See હઠ.] Obstinate; persisting; stubborn.

હઠ, s. m. f. [S.] Obstinacy; pertinancy; stubbornness; persistency. 2. Rapine; oppression. 3. Perverseness.

Id. હઠ લેવી-કરવી To be obstinate about. હઠ પકડવી To stick obstinately to. હઠે ચડવું-હઠે ભરાવું-હઠ ઉપર આવવું-હઠમાં આવવું To be obstinate.

હઠયોગ, s. m. [હઠ+S. योग yoga.] Ascetic practices in which self-denial has a prominent place.

હઠવિદ્યા, s. f. [હઠ + S. विद्या knowledge.] The science of forced meditation.

હઠવું, v. i. [S. हठ् to leap.] To recede; to retreat; to step back; to retire.

Id. પાછું હઠવું To retreat; to draw back; to shrink from.

હઠાવવું, v. t. [See હઠવું.] To cause to retreat. 2. To force to recede. 3. To remove; to push.

હઠાવાવું, v. i. [See હઠવું.] To be made to retreat. 2. To be able to make retreat. 3. To be pushed; to be removed.

હઠીલાઈ, s. f. Same as હઠ q. v.

હઠીલું, *adj.* m. f. n. [હઠ+S. आलु having.] Obstinate; stubborn. 2. Perverse.

હનુમાન હઠીલો હોય જોતાં રાડ જ માંડે.—સામળ.

હઠેહઠ, s. f. [Redup. of હઠ.] Importunity; pressing; urging.

હઠ્ઠી, Same as હટ્ટી q. v.

પણ હઠ્ઠીનો હઠ ગયો નહીં—હ. પ્રે. ત્રિ.

હડ, Same as હેડ q. v. 2. *inter.* [See હડકવા.] Be gone ! be away ! get you gone ! (Said to a dog.)

હડકવા, s. m. [Telugu हड्डी a dog+S क dim. वात wind.] Hydrophobia; rabies. 2. Peevishness; fretfulness; petulance.

Id. હડકવા હાલવો-લાગવો To suffer from hydrophobia. 2. To have a tendency to bite; to be peevish.

હડકાયલું, હડકાયું, } *adj.* m. f. n. [See above.] Affected with hydrophobia. 2. Peevish; fretful; petulant.

હડતાલ, હડતાળ, } s. f. [હાટ+તાળું a lock.] The act of shutting up all the shops in a market, and refusing to sell anything on account of oppression or tyranny exercised by government or its officers or on account of mourning; stoppage of business dealings, traffic, etc., on account of the prevalence of gross injustice or mourning; a strike. 2. Same as હરતાલ, હરતાળ q. v.

Id. હડતાલ પડવી To be shut up (of buying and selling in a bazaar). હડતાલ પાડવી To cause or order shops to be closed. 2. To down tools; to strike work.

હડતાલ પડી હાટેહાટ, ઘણા લોક રૂવે વાટે ઘાટ.—દલપતરામ.

હડતાલિયો, હડતાલીઓ, હડતાળિયો, હડતાળીઓ, } s. m. [See above.] An active worker in getting all shops closed by force. 2. A ring-leader of srtikes; a striker.

હડધુત, હડધૂત, } s. f. [હડ+S. धुत abandoned.] Disrespect; turning away in a disrespectful manner; dishonouring.

કામ કર્યું તે હડધૂત કરીને રણવગડે દે માર.—જીવાભાઇ.

હડપ, s. f. A deposit in security of a payment due or of a toll or custom.

હડપચી, s. f. The chin.

હડફ, Same as હડપ q. v.

હડફટ, Same as અડફટ q. v.

હડફાઉ, Same as અલફાઉ q. v.

હડફો, s. m. A chest; a large box. 2. A fool; a stupid.

હડફોટ, Same as અડફોટ q. v.

હડબડવું, v. i. [Imit.] To be confused; to be stupefied. 2. To be hurried or confused through a tumult or outcry. 3. To be disspirited; to be disheartened.

હડબડવું નહીં હિંમત રાખવી.—સામળ.

હડબડાવવું, v. t. [See હડબડવું.] To cause to be disspirited; to discourage. 2. To get bewildered; to get confused; to bewilder; to confuse; to stupefy; to frighten.

હડસાંકળ, s. f. Name of a kind of silver anklet.

હડસેલવું, v. t. [હડ + ઠેલવું to push.] To thrust. 2. To remove with violence.

હડસેલાવવું, v. t. [See હડસેલવું.] To get pushed; to get thrust. 2. To cause to push. 3. To cause to be removed by violence.

હડસેલાવું, v. i. [See હડસેલવું.] To be pushed. 2. To be removed by violence.

હડસેલો, s. m. [See હડસેલવું.] A push; a thrust; a shove.

Id હડસેલો મારવો-દેવો To give a push; to push.

હડહડ, inter. [Redup. of Telugu हडी a dog.] Get you gone; be gone. ! (A sound uttered in driving off a dog.) 2. s. f. Hooting; issing. 3. A rebuff.

Id. હડહડ કરવું To drive away scornfully. 2. To hoot at. 3. To give a sound rebuff.

હડહડો તણી નહીં રે મણા.—નર્મદ.

હડહડતું, adj. m. f. n. [Redup. of હડ.] Dogged; staunch; zealous; devoted. 2. Active; enthusiastic. 3. Glaring; bare-faced; brazen-faced; downright.

Id. હડહડતો ભગત A staunch worshipper. હડહડતું જૂઠું A glaring lie; a downright lie.

હડહડવું, v. t. To speak in anger. 2. To simmer.

હડહડયો દશાનન દશ વદન થકી.—સામળ.

હડાકો, s. m. [હડ+S. कार a suffix showing the sound of the preceding letters fr. कृ to do.] Reverberation; resounding. 2. Balancing of accounts. 3. Arriving in time (of a person).

હવા વિષે જતો હોય હડાકો.—લલિત.

હડિયો, s. m. [See હાડી.] The upper part of the larynx; Adam's apple.

હડી, s. f. Fast running. 2. Same as અડી q. v.

Id હડી મેલવી-કાઢવી To run fast.

હડી કાઢી ભડભડ બળતી ચિતામાં ભુસકો માર્યો.—હ. પ્રે. ત્રિ.

હડીઆટોટ, હડીઆપાટી, } હડી+ટોટ a run, પાટી a plain.] Running about; confused running.

Id. હડીઆપાટી કરવી To run about here and there. 2. To be engaged in a mischief.

પેલા મૂર્ખ કામીજનને તો એણે એવી હડીઆટોટ કરાવી.
—હો. કું. પં.

હડુડાટ, s. m. [હડુડુ imit.+S. वृत्ति state.] A sound caused by wind in the stomach. 2. adv. Swiftly. 3. Suddenly. 4. Violently.

હડુડુ, s. n. [Imit.] A term used to express swiftness in or suddenness of motion.

હડે, Same as હડહડ q. v.

Id. હડે ધૂત કરવું To treat with contempt.

હડો, Same as અડો q. v. 2. Neighbourhood.

હડ્ડા, Same as અડ્ડા q. v.

હણવું, v. t. [S. हन् to kill; to strike.] To kill. 2. To destroy. 3. To strike; to beat; to hit.

Prov. હણતાને હણવું તેમાં પાપપુણ્ય નવ ગણવું Who pardons the bad injures the good.

હણુહણુ, s. f. Same as હણુહણાટ q. v.

હણુહણુવું, *v. i.* [Imit.] To neigh. 2. To make a sound through the nose.

હણુહણાટ, *s. m.* [હણુહણુ + S. वृत्ति state.] Neighing. 2. Making of sound through the nose.

હણુહણાટી, *s. f.* Same as હણુહણાટ *q. v.*

હણુહણાવવું, *v. t.* [See હણુહણુવું] To cause to neigh. 2. To cause to make a sound through the nose.

હણાવવું, *v. t.* [See હણવું.] To get killed. 2. To cause to wound, strike, or kill.

હણાવું, *v. i.* [See હણવું.] To be killed. 2. To be struck.

હણિયું, *s. n.* [See આસન.] The wooden plank or seat of a driver in a cart; a coach-box. 2. The wooden stick to be fitted in the holes of the wooden seat of a cart.

હણૂયા, Same as હનુમત્ *q. v.*

નિસિ પ્રીતિ હણૂયા સુગ્રીવ.—પદ્મનાભ.

હત્, *inter.* [Imit.] Be off ! go away !

હત, *adj.* [S. *fr.* हन् to kill; to strike.] Killed; slain; destroyed. 2. Struck; hurt; injured; wounded. 3. Miserable; wretched. 4. Disappointed; frustrated.

હતદૈવ, Same as હતભાગી *q. v.*

હતબુદ્ધિ, *s. f.* [હત+S. बुद्धि intellect.] Senselessness.

હતભાગી, *adj.* [હત + S. भाग्य fortune.] Unfortunate; unlucky; ill-starred.

હતભાગ્ય, *s. n.* [See હતભાગી.] Misfortune; ill luck. 2. Same as હતભાગી *q. v.*

હતવું, Same as હણવું *q. v.*

તદર્થ સાધન સકળ, શ્રી ગુરુ કરે, હતી સહુ દંડ.—દયારામ.

હતાશ, *adj.* [હત+S. आशा hope.] Bereft of hope; hopeless; desponding. 2. Weak; powerless. 3. Wretched; accursed.

હતિ, *s. f.* [See હત.] Killing. 2. Striking; a blow. 3. A loss.

હતી, *v. i. f.*
હતું, *v. i. n.* [See હોવું.] Was.
હતો, *v. i. m.*

Id. હતી ન હતી–હતું ન હતું–હતો ન હતો થઇ જવું To be destroyed. 2. To die; to perish. 3. To disappear; to be out of sight.

તે થાય શું લય હતી ન હતી થતી ના.— —ભી. ભો. દી.

હતો ન હતો તું હમણાં થાય.—પ્રેમાનંદ.

હસ્તે, *prep.* [See હસ્તક.] Through; by means of; through the instrumentality of.

Id. એકહસ્તુ હક A monopoly.

હત્યા, *s. f.* [See હત.] Killing; murder; slaughter; assassination. 2. The sin of killing.

Id. હત્યા વહોરવી To undertake unnecessary responsibility. હત્યા લેવી–કરવી To kill. હત્યા ચોંટવી–લાગવી To be guilty of murder.

હત્યારી, *s. f.* Same as હત્યારો *q. v.* 2. *adj. f.* Same as હત્યારૂં *q. v.*

હત્યારૂં, *adj. n.* [See હત્યારો.] Killing; slaying; murdering. 2. Sinful.

હત્યારો, *s. m.* [હત્યા+S. कार a doer *fr.* कृ to do.] A murderer; an assassin. 2. *adj. m.* Same as હત્યારૂં *q. v.*

હથરોટો, *s. m.* [See હાથ.] A wristlet.

હથવાર, *adj. f.* [See હાથ.] Habituated to be milked by a particular person (of a cow buffalo, etc.).

હથવારો, Same as સથવારો *q. v.*

હથિયાર, *s. n.* [હાથ+S. कार doing.] A weapon. 2. An implement; a tool.

Id. હથિયાર બાંધવાં To be ready to fight. હથિયાર પકડવાં–લેવાં To take up arms; to rise against. હથિયાર ઉંચકવાં To be about to strike a blow. હથિયાર સજવાં To arm oneself.

Prov. હથિયાર કરતાં હિંમત વધે Courage is greater than the sword. હાજર તે હથિયાર A man of courage never wants weapons.

હથિયારબંધ, *adj.* [હથિયાર+S. बंध् to bind.] Accoutred with arms; armed.

હથીઆર, Same as હથિયાર *q. v.*

હથીઆરબંધ, Same as હથિયારબંધ *q. v.*

હથુ, Same as હસ્તુ *q. v.*

હથેલી, *s. f.* [હાથ+S. तल a surface.] The palm of the hand.

Id. તેની હથેલીમાં પૃથ્વી આવી ગઇ He is overtaken by a great misfortune. હથેલીમાં નચાવવું To lead one by the nose. હથેલીમાં હીરા બતાવવા–સ્વર્ગ બતાવવું To cause to entertain very high hopes.

હથોટી, *s. f.* [હાથ + S. वृत्ति state.] Dexterity; skill of hand; knack. 2. A way or manner peculiarly one's own.

Id. હથોટી પડવી To be accustomed; to be familiar. હથોટી બેસવી To have acquired a particular aptitude for.

હથોડી, *s. f.* [હાથ + S. वृत्ति manner.] A small hammer.

હથોડો, *s. m.* [See above.] A large hammer.

હથ્થુ, Same as હત્થે *q. v.*

હદ, *s. f.* [Ar. हद्द्.] The end; a boundary; a limit; a border; precincts. 2. The extreme limit; an excess.

Id. હદ બહાર-ઉપરાંત Excessively. હદમાં રહીને With moderation. હદ આવવી-થવી To be reached (of a climax). હદ વાળવી-કરવી To reach the climax. બેહદ Boundless. હદ મળવી To meet (of adjoining boundaries).

હદનિશાન, *s. n.* [હદ + P. निशान् a mark.] A boundary-mark; a pillar separating adjoining boundaries.

હદપાર, *adv.* [હદ + P. पार across.] Excessively. 2. Beyond state limits.

Id. હદપાર કરવું To prohibit (a person) from entering state limits.

હન્, *adj.* [See હત.] Killing; destroying; slaying (at the end of a compound, as in વૃત્રહન્).

હનકન, *s. f.* [હા yes + ના not + કે or + ના not.] Hesitation.

હનન, *s. n.* [See હત.] Killing. 2. Striking; wounding.

હનુ, *s. f.* [S.] The chin. 2. *s. m.* Same as હનુમત્ *q. v.* 3. *adj.* Mandible.

હનુગ્રહ, *s. m.* [હનુ + S. ग्रह् to seize.] Trismus; a lock-jaw.

હનુમત્, હનુમંત, હનુમાન, } *s. m.* [S. हनुमत्.] Name of a powerful monkey-chief who fought on the side of Rāma; the monkey-god.

હનુવટી, *s. f.* [હનુ + S. वृत्ति state.] The chin.

હંતા, *s. m.* [S. हंतृ *fr.* हन् to kill.] A slayer; a murderer; an assassin.

જે જાણે એહને હંતા કે જે મને હણાયલો.—ના. દ. ક.

હન્વસ્થિ, *s. n.* [હનુ + S. अस्थि a bone.] The inferior maxillary bone; the lower jaw-bone.

હપતેહપતે, *adv.* [Redup. of હપતો.] By instalments. 2. Slowly; week by week.

હપતો, *s. m.* [P. हफ्तह् and S. सप्ताह a week.] A week. 2 A fixed term. 3. An instalment.

Id. હપતા કરવા-બાંધવા To fix the instalments. હપતો ભરવો To pay the instalment. હપતો ભરાવો To be completed (of the period of paying an instalment). હપતો પડવો To be allowed to pass without a payment (of the fixed period).

હપુષા, *s. n.* [S.] Name of a plant; juniper. Juniperus communis. N. O. Coniferæ.

હપૂચું, Same as સમૂળગું *q. v.*

હફતેહફતે, Same as હપતેહપતે *q. v.*

હફતો, Same as હપતો *q. v.*

હફુસ, Same as હાફુસ *q. v.*

હબક, *s. f.* [See હેબક.] Fright; terror; consternation. 2. Name of a white paint; oxycarbonate of lead; *Plumbi Carbonas.* Also called સપેતો.

Id. હબક ખાવી To be terrified.

ખાઇ હબક બીકણો બની.—હ. કા. કાં.

હબકવું, *v. i.* [See હેબક.] To be frightened or terrified.

Id. હબકી જવું To be terrified.

હબકાવવું, *v. t.* [See હેબક.] To terrify; to frighten.

હબકાવું, Same as હબકવું *q. v.*

હબડું, Same as સબડું *q. v.*

હબશણ, Same as હબસણ *q. v.*

હબશી, Same as હબસી *q. v.*

હબસણ, *s. f.* [See હબસી.] An Abyssinian woman; a negro woman; a female moor.

હબસી, *s. m.* [Ar. हबशी of Abyssinia.] An Abyssinian; a negro; a moor. 2. *adj.* Abyssinian.

હબહબ, *adj.* [Imit.] Soundingly; with a sound (of a volume of water running from a pipe).

હબહબાટ, *s. m.* [હબહબ + S. वृत्ति state.] A noise; an uproar; dint. 2. An imitative sound of flowing water.

હમચડી, Same as હમચી *q. v.*

હમચી, *s. f.* A circle formed by women, in which they move round while singing, in the festivities of a first pregnancy in the family. 2. Singing and merry-making.

હમચી લે હરજીની સાથ કે તાળી લે હાથમાં રે.—નરસિંહ.

હમજાત, *adj.* [S. अहम् self, I + जाति a class.] Of one's own class; of one's own religion.

હમડી, *s. f.* [S. अहम् I+ડી dim.] Egotism; pride; conceit.

નિઃસાધની હમડીમાં મરશો.—દયારામ.

હમણું, *adv.* [S. अधुना.] Now; at present. 2. Presently.

હમામ, *s. m.* [Ar. हम्माम्.] A bathing-place; a bath.

ને તે હમામે હું વળી જાદૂથી ખેંચાઇ પડયો.—કલાપિ.

હમામખાનું, *s. n.* [હમામ+P. खानह् a place.] A bathing-place; a bath.

હમામદસ્તો, *s. m.* [P. हावन्दस्तह् *fr.* हावन् a mortar + दस्तह् a handle *fr.* दस्त् the hand.] A mortar and pestle.

હમાલ, *s. m.* [Ar. हम्माल a bearer.] A palanquin-bearer. 2. A porter; a carrier of loads. 3. A menial servant; a peon.

હમાલી, *s. f.* [See above.] The duty of a peon; the service of a menial servant.

હમિયાણી, *s. f.* [Ar. हिमयान् a purse.] A money-bag; a purse; a long and narrow-necked money-bag. 2. Wealth; riches.

એને ઘેર નથી હામયાણી, ઘર વેચે કે ઘરધણિયાણી.—સ્ત્રીગીત.

હમી, Same as હામી *q. v.*

હમીદાર, Same as હામીદાર *q. v.*

હમીદારી, Same as હામીદારી *q. v.*

હમીર, *s. m.* A variation of the musical mode called Kalyana.

હમેલ, *s. m.* [Ar. हामिल pregnant.] Conception; pregnancy. 2. *s. f.* [Ar. हमाइल something suspended round the neck.] A peon's belt; a badge.

Id. હમેલ રહેવો To be pregnant.

હમેશ, *adv.* [P. हमेश.] Always; ever; perpetually. 2. Constantly; continually.

હમેશગી, *s. f.* [See above.] Perpetuity; eternity.

હમેશાં, Same as હમેશ *q. v.*

હંફાવવું, *v. t.* [See હાંફવું.] To cause to pant. 2. To be more than a match for; to defeat.

હંમેશ, **હમ્મેશ**, } Same as હમેશ *q. v.*

હંમેશાં, **હમ્મેશાં**, } Same as હમેશ *q. v.*

હય, *s. m.* [S.] A horse.

હયગ્રીવ, *s. m.* [હય+S. ग्रीवा the neck.] An epithet of Vishnu.

હયગ્રીવા, *s. f.* [See above.] An epithet of Durga.

હયદળ, *s. n.* [હય+S. दल an army.] Cavalry.

મમ હયદળ કેરો રેણુ છાઇ રહે.—કે. હ. ધ્રુ.

હયમેધ, *s. m.* [હય+S. मेध a sacrifice.] A horse-sacrifice.

હયરથ, *s. m.* [હય+ S. रथ a cart.] A horse-chariot.

હયવર, *s. m.* [હય + S. वर the best *fr.* वृ to choose.] The best horse.

રુદન કરતાં લઇ ગયો, જોતરી હયવર ચાર.—ભાલણ.

હયશાળા, *s. f.* [હય+S. शाला an abode.] A stable for horses; a horse-stable.

હયાત, *adj.* [Ar. हयात् life.] Living; alive; existing.

હયાતી, *s. f.* [See above.] Life; being; existence.

હર, *s. m.* [S.] A name of Shiva or Mahadeva. 2. *adj.* [S. *fr.* हृ, हर् to take away.] Taking or carrying away. 2. Seizing. (Used at the end of a compound, as in વિષહર). 3. Removing. 4. [P.] Each; every.

હર બહાને હૈયાને હળવું કરે રમુજી રમણી.—લલિત.

હરકત, *s. f.* [Ar. हरकत् motion.] Hindrance; obstruction; interruption; difficulty. 2. Objection.

Id. હરકત આવવી-નડવી-પડવી To meet with an obstacle or difficulty. કાંઇ હરકત નહિ It does not matter. હરકત હોવી To have an objection.

Prov. હરકત ત્યાં બરકત Difficulties overcome are forerunners of success.

હરકાંત, *s. m.* [હરિ+S. कांत a lover.] A person loved by Shiva.

હરકોઈ, *adj.* [હર+કોઈ any.] Any. 2. Every one or any one.

Id. હરકોઈ રીતે Anyhow. હરકોઈ કારણે From one cause or the other.

હરખ, Same as હર્ષ *q. v.*

હરખઘેલું, *adj. m. f. n.* [હરખ+ઘેલું mad.] Mad with joy.

હરખચમક, *s. m. f.* [હરખ+ચમક dread.] Madness caused by sudden joy.

હરખવા, *s. m.* [હરખ+S. वात wind.] Madness arising from excessive joy or gladness.

હરખવું, *v. i.* [See હર્ષ.] To rejoice; to exult; to be delighted or glad.

હરખસનેપાત, Same as હરખવા *q. v.*

હરખાવવું, *v. t.* [See હર્ષ.] To cause to rejoice; to make one exulted.

હરખાવું, Same as હરખવું *q. v.*

હરગીજ, હરગીસ, } *adv.* [P. हर्गिज् never.] Never; at no time. 2. Not on any account; not at all; by no means. (Always used in negative sentences.)

હરશે રણ ના કે હરગીસ.—ખબરદાર.

હરઘડી, *adv.* [હર+S. घटिका moment.] Every hour or moment. 2. Continually; constantly; always; at all hours. 3. Every now and then.

હરકડું, Same as હડકડું *q. v.* 2. *adj. m. f. n.* [See અડકું.] Close; near.

હરડાં, *s. n.* [See હરડે.] Yellow myrobalans used for dyeing and as a medicine: chebulic myrobalan; the unripe fruits of the tree Terminalia chebula. N. O. Combretacæ.

Id. હરડાંનો તેજાબ Tannic acid.

હરડે, *s. f.* [S. हरीतकी] Myrobalans used as an astringent: the ripe fruit of the tree Terminalia chebula. N. O. Combretacæ. There are four kinds or varieties of હરડે. The first is સુરવરી (મોટી or પીળી) હરડે. It is very large, 5 or 6 sided, furrowed longitudinally and highly wrinkled. The second is રંગારી હરડે. It is small in size, less wrinkled and less furrowed than સુરવરી હરડે. The third is બાળા હરડે. It is much smaller in size than the above two. It's colour is deep brown or black. There is no stone inside it. The fourth is જવ હરડે. It is the smallest in size.

હરણ, *s. n.* [S. हरिण.] An antelope; the black buck; a deer. 2. [S. हृ, हर् to take away.] Taking away forcibly; seizing. 3. Removing, carrying or bearing off. 4. Abduction.

હરણપગ, *s. n.* Name of a plant; a twiner; bindweed. Convolvulous arvensis. N. O. Convolvulacæ.

હરણી, *s. f.* [See હરણ.] A doe; a female antelope. 2. Name of a plant. Dalbergia lanceolaria. N. O. Leguminosæ. 3. *adj. f.* Same as હરણું *q. v.*

હરણીય, *adj.* [See હરણ.] Worth removing; fit for being carried away.

હરણું, *s. n.* [See હરણ.] A fawn. 2. *adj. n.* Removing; carrying away. 3. Seizing; stealing.

હરતાલ, હરતાળ, } *s. f.* [S. हरिताल.] Yellow sulphuret of arsenic; yellow orpiment. When purified it is known as વરખી હરતાલ. It is of a bright golden colour. It is arranged in scales like અબરક.

Id. હરતાળ મારવી To erase; to scratch out (of a writing).

હરતુંફરતું, *adj. m. f. n.* [See હરવુંફરવું.] Moving about. 2. Sound in health; convalescent.

હરદમ, *adv.* [હર + P. दम breath.] Every moment. 2. Constantly; continually. 3. Uninterruptedly; without any break.

રળીઆમણી ભૂમિ હરદમ નજરે પડે.—કૈ. મો. ઝ.

હરદાસ, હરદાસી, } *s. m.* [હરિ+S. दास a servant.] One who recites Katha or epic stories accompanied by music and chanting.

હરદ્વાર, Same as હરિદ્વાર *q. v.*

હરનિશ, હરનીશ, } *adv.* [See અહર્નિશ.] Day and night; constantly; always.

હરફ, *s. m.* [Ar. हर्फ a letter.] A letter of the alphabet. 2. A word.

હરફર, *s. f.* [હરવું + ફરવું to move about.] Frequent coming and going. 2. Strolling.

હરબડવું, Same as હડબડવું *q. v.*

હરબડવું નહિ તોડે.—દયારામ.

હરબડાવવું, Same as હડબડાવવું *q. v.*

હરભડવું, Same as હડબડવું *q. v.*

હરભડાવવું, Same as હડબડાવવું *q. v.*

હરમડવું, *v. i.* To turn or move in various ways; to writhe; to wriggle; to be fidgety. 2. To be confused.

પેલો સસલો ઘણો વેગવાળો, તોએ પણ હરમડયો રે.—દયારામ.

હરમડાટ, *s. m.* [હરમડવું + S. वृत्ति state.] Writhing; fidgetiness. 2. Confusion.

હરમડાવવું, *v. t.* [See હરમડવું.] To cause to writhe; to make fidgety. 2. To confuse.

હરમર, *s. f.* Name of a plant. Peganum harmala. N. O. Rutacæ.

હરમું, *adj. m. f. n.* [S. हरित green.] Bitterish and slightly acrid; astringent to the taste.

હરમો, *s. m.* Name of a kind of grass.

હરરાજ, *adj.* [Ar.] Sold by auction; auctioned. 2. Cheap.

હરરાજી, *s. f.* [See above.] An auction; auction sale; sale by auction.

હરરોજ, *adv.* [હર + P. रोज a day.] Daily; every day. 2. Always; continually.

હરવખત, *adv.* [હર + P. वक्त time.] Every time; constantly; repeatedly; now and then.

હરવર, *s. f.* [See સ્મરવું.] Remembrance; recollection.

હરવરસ, *adv* [હર+S. वर्ष an year.] Every year; annually.

હરવાયું, *adj. m. f. n.* [See હારવું.] Disgusted; frightened; dull.

હરવિલાસ, *s. m.* [હર + S विलास sport.] One who delights in the worship of Shiva.

હરવું, *adj. m. f. n.* [See હરિત.] Green. 2. Fresh. 3. *v. t.* [S. हृ, हर् to take away.] To take away forcibly. 4. To abduct. 5. To diminish; to lessen. 6. To steal. 7. *v i.* [See હાર defeat.] To be defeated.

Id. હરી લેવું To deprive one of. હરી જવું To lose.

હરવુંફરવું, *v. i.* [હરવું redup. of ફરવું to walk.] To walk about; to walk at ease.

Id. હરીફરીને અમારે તેના સામું જોવાનું Look where we will, he is all in all to us; he is our only child.

હરસ, *s. m.* [S. अर्श.] Piles; hemorrhoid.

Id. હરસ ફૂઝવા To be bleeding (of the tumor at the anal orifice).

હરસાલ, *adv.* [હર + P. साल an year.] Every year; annually.

હરસી, } **હરસીલા**, } *s. f.* [S. हर्षुल a lover.] A loving woman.

હરસુત, Same as હરિસુત *q. v.*

હરહુન્નર, *s. m.* [હર + P. हुन्नर art.] Every art; every artifice; every trick.

હરાખ, *s. f.* [Turk. हराक् accoutrements.] A rope for tying a horse 2. The thorn of a jujube tree.

હરાજ, Same as હરરાજ *q. v.*

હરાજી, Same as હરરાજી *q. v.*

હરાડ, Same as અઢાર *q. v.*

હરાડું, Same as હરાયું *q. v.*

થયું હરાડું હાવાં હું તો હાર્યે.—દયારામ.

હરામ, *adj.* [Ar. हराम् unlawful.] Unlawful; iniquitous. 2. Wrong. 3. Forbidden

Id. હરામ હાડકાનું-હાડકાનું હરામ Lazy. હરામના પૈસા-હરામનો માલ Ill-gotten money or goods. હરામનું ખાવું To eat what one has not earned; to live upon others. નિમકહરામ Disloyal; faithless; false to one's self; dishonest.

Prov. હરામનો માલ પચે નહિ-હરામનો માલ હરામમાં ગયો, નફામાં બે જૂતિયાં A cheating trade seldom thrives.

હરામખોર, *adj.* [હરામ+P. खोर् an eater *fr.* खुर्दन् to eat.] Ungrateful; thankless. 2. Wicked. 3. *s. m. f.* A drone; an unproductive and burdensome consumer. 4. A bad man; a villain; a rogue; a scamp.

હરામખોરાઇ, } **હરામખોરી**, } *s. f.* [See above.] Ingratitude; villainy; roguery.

હરામચસકો, *s. m.* [હરામ+ચસકો a craving.] A habit of misappropriating other's goods or money.

હરામજાદું, *adj. m. f. n.* [હરામ+P. जा़द a son.] Base-born; unlawfully begotten; illegitimate (of a boy, girl or child.) 2. Rascally; roguish; villainous.

હરામનીઆ, *s. n.* Name of a bird; the green mania.

હરામી, *adj.* [See હરામ.] Rascally; knavish; roguish; villainous; wicked; iniquitous. 2. Wanton; turbulent; boisterous. 3. Cunning; mischievous. 4. Sly; artful. 5. *s. f.* Disloyalty; faithlessness; being false to one's salt; dishonesty.

Prov. હરામીના બે ભાગ Might is right.

હરામીને હલાલી ના.—કલાપિ.

હરાયું, *adj. m. f. n.* [See હરામી.] Refractory; unbridled.

Id. હરાયું ઢોર A stray animal. 2. An unbridled or a dissolute person. હરાયા દિન Days of unbridled merriment, such as the Holi holidays.

હવાં હરાયા તે દિન હોરી તણા.—દયારામ.

હરાર, Same as ધરાર *q. v.*

હરાવવું, *v. t.* [See હારવું.] To defeat. 2. [See હરવું.] To get stolen.

હરાવાવું, *v. i.* [See હારવું.] To be able to defeat.

હરાવું, *v. i.* [See હરવું.] To be stolen. 2. [See હારવું.] To be defeated.

હરિ, *s. m.* [S. *fr.* हृ, हर् to take away.] God. 2. The God Vishnu, Shiva, or Krishna. 3. A horse. 4. The horse of Indra. 5. A lion. 6. An ape; a monkey. 7. A frog. 8. The moon. 9. The sun. 10. The god of death; the Indian Pluto. 11. The God Indra or the Indian Jupiter. 12. The God Varuna or the Indian Neptune. 13. A parrot. 14. A snake. 15. A peacock. 16. [S. हरित green.] The third crop produced in the hot season by irrigation.

પીઠથી પેટ ચીરી હરિ વીંધ્યો.—દયારામ.

હરિકીર્તન, *s. n.* [હરિ + S. कीर्तन a song of praise.] A song in praise of God; a song of devotion.

હરિગીત, *s. m.* [હરિ+S. गीत a song.] Name of a particular metre, containing 28 matras and 8 talas.

વિષમ ચરણે ચૌદ કળ ને બાર સમમાં આણવી,
રગણ રાખે અંતમાં નિત, ગતિ હરિગીત જાણવી.—નર્મદ.

હરિગુણ, *s. m. pl.* [હરિ + S. गुण a quality.] Praises of Hari; eulogy of Hari.

Id. હરિગુણ ગાવા To worship; to act a devotee.

Prov. હરિગુણ ગાતી, ને હૈયામાં કાતી The cross on his breast, and the devil in his heart.

હરિચંદન, *s. n.* [હરિ+S. चंदन sandal wood.] Name of a kind of yellow sandal-wood. 2. One of the five trees of paradise.

હરિજન, *s. m.* [હરિ+S. जन a man.] A devotee of Vishnu.

હરિણ, *s. m. n.* [S.] An antelope; a deer.

હરિણાક્ષી, *s. f.* [હરિણ+S. अक्ष an eye.] A woman having beautiful eyes.

હરિણી, *s. f.* [S.] A female antelope. 2. One of the four classes of women. 3. *s. m.* Name of a metre, each foot containing seventeen syllables.

સુરસ હરિણી જેની બુદ્ધિ, લિયે રસઘુંટડો.—દલપતરામ.

હરિત, *adj.* [S.] Green; verdant 2. *s. m.* [S. हरित्] A horse of the Sun. 3. A lion. 4. An epithet of Vishnu.

હરિત ભૂમિ પર નાચે કલાધર, ઢેલ અદરિયાં કારી.—ગિરિધર.

હરિતાલ, Same as હરતાલ *q. v.*

હરિતાલી, *s. f.* [S.] The Durva grass. 2. A line or streak in the sky. 3. *s. m.* The fourth day of the bright half of Bhadrapada.

હરિદ્રા, *s. f.* [S.] Turmeric; the rhyzome of Curcuma longa. N. O. Zingiberacæ.

હરિદ્રાપૂજન, *s. n.* [હરિદ્રા+S. पूजन worshipping.] Name of a particular vow observed by women (with reference to the use of turmeric).

તેમ હરિદ્રાપૂજન આદિ જે જે વ્રત કરાય છે.—મ. ન. દ્વિ.

હરિદુ, Same as હળદરવો *q. v.*

હરિદ્વાર, *s. n.* [હરિ+S. द्वार a door.] The entrance door of paradise. 2. Name of a celebrated bathing-place situated in Northern India.

હરિનયણી, **હરિનયની**, **હરિનેણી**, } *adj. f.* [હરિણ+S. नयन an eye.] Having eyes as lively as those of a female antelope (of a woman). 2. *s. f.* A deer-eyed woman; a beautiful woman.

હરિનયણી તવ હરખી.—ભાલણ.

હરિનેત્ર, *s. n.* [હરિ+S. नेत्र an eye.] The eye of Vishnu. 2. The white lotus.

હરિપરાયણ, *adj.* [હરિ+S. परायण devoted.] Devoted to God; done for the sake of God.

હરિપ્રિય, *s. m.* [S.] An epithet of Shiva. 2. A conch-shell. 3. A fool.

હરિપ્રિયા, *s. f.* [S.] An epithet of Laxmee. 2. The basil plant. 3. The earth.

હરિભક્ત, *s. m.* [હરિ+S. भज् to worship.] A worshipper or devotee of Vishnu.

હરિયા, *inter.* Come this way ! (Used in driving asses.)

હરિયાળી, *s. f.* [હરિત+વાળી having.] Verdure; greenness; a green colour. 2. Freshness (of vegetables). 3. *adj. f.* Green; verdant (of land).

હરિવદની, *adj. f.* [હરિ+S. वदन the face.] Having a countenance like the moon; beautiful-faced (of a woman). 2. *s. f.* A beautiful woman.

હરિશ્ચંદ્ર, *s. m.* [S.] Name of a king of solar dynasty, son of Trishanku and famous for his liberality and adherence to truth.

હરિસુત, *s. m.* [હરિ+S. सुत a son.] An epithet of Arjuna.

હરિસેવા, *s. f.* [હરિ + S. सेवा worship.] Worship of God.

હરિહર, *s. m.* [હરિ+S. हर Shiva.] A particular deity consisting of Vishnu and Shiva conjoined.

હરી, *s. f.* [See હરિત.] A summer crop; an irrigated crop.

હરીઆળ, *s. n.* Name of a bird; the common bee-eater.

હરીઆળી, Same as **હરિયાળી** *q. v.*

હરીઆળી જોઇ કેટલો આનંદ થાય.—હ. દ્દા. કાં.

હરીતકી, Same as હરડે *q. v.*

હરીફ, *s. m.*[Ar. हरिफ़ a rival.] An opponent; an antagonist; an adversary; an enemy. 2. A rival; a competitor.

હરીફાઈ, } **હરીફી**, } *s. f.* [See above.] Enmity; hostility. 2. Rivalry; competition.

હરૂં, *adj. m. f. n.* Same as હરેલું *q. v* 2. Palatable. 3. *adv. m. f. n.* [S. अत्र.] Here; hither.

ચારુ ચિબુક મધ્યે છે, હરૂં ટબકલું રે.—દયારામ.

હરૂબરૂ, } **હરૂભરૂ**, } Same as રૂબરૂ *q. v.*

હરૂંપરૂં, *adv. m. f. n.* [હરૂં + પરૂં redup.] Here and there; all about.

હરેક, *adj.* [હર + S. एक one.] Each; every.

હરેડી, } **હરેરી**, } *s. f.* [See હડી.] Pursuit; running after.

હરેરૂં, *s. n.* The fruit of હરેરો *q. v.*

હરેરો, *s. m.* Name of a particular kind of tree.

હરેવા, *s. n.* Name of a bird; the common green bulbul.

હરોલ, *s f.* [P. हरावल vanguard.] The rear of an army 2. A line. 3 *adv.* Before; previous to.

Id. —ની હરોલમાં બેસવું—આવવું To come in a line with. 2. To compete with.

હનુમંત સરખો બળવંતા હરોલ હઠીલો હાથી,—સામળ,

હર્તા, *adj.* [S. हर्तृ *fr.* हृ, हर् to take away.] One who seizes. 2. One who carries off, takes away, robs, etc. 3. One who destroys. 4. *s. m.* A thief; a robber.

હર્મ્ય, *s. n.* [S.] A palace; any large or palatial building; a mansion.

હર્યું, Same as હરૂં *q. v.* 2. *v. t.* [See હરવું.] Stole (past tense). 3. *v. i.* Stolen (past participle).

બાળને વનમાળ આપે કોય, વસ્ત્ર જિ રંગે હર્યું—દ્વારકો.

હર્ષ, *s. m.* [S. *fr.* हृष् to be glad.] Joy; delight; glee; gladness; hilarity; exultation.

હર્ષઘેલું, *adj. m. f. n.* [હર્ષ+ઘેલું mad.] Mad with joy.

હર્ષતરંગ, *s. m.* [હર્ષ + S. तरंग a wave.] Ecstasy of joy.

હર્ષદ, } *adj.* **હર્ષદા**, } *adj. f.* [હર્ષ + S. दा to give.] Giving delight; pleasing.

હર્ષનાદ, *s. m.* [હર્ષ + S. नाद sound.] A shout of joy.

હર્ષાન્વિત, *adj.* [હર્ષ+S. अन्वित full of.] Full of joy; happy.

હર્ષિત, *adj.* [See હર્ષ.] Joyful. 2. Delighted; happy.

હલ, Same as હળ *q. v.* 2. *s. f.* Desire; wish.

હલ રહી હૈયિયા બાલ્નેઠ્ય બેઠા તણી.—લોકોક્તિ.

હલક, *s. m. f.* [Ar. हल्क़ the throat.] The throat. 2. Voice; tone. 3. Discipline; position; dignity. 4. A very short time; a trice.

તીન હલક છે તીનો, ત્રીજી મુગ શાપણું.—જ્ઞાનાબ.

હા! કેમ આ હલક અંતરથી ખમાય.—કાંત.

હલકટ, *adj.* [See હલકું.] Base; mean; low. 2. Of mean temperament.

હલકાઇ, *s. f.* [હલકું +આઇ a suffix forming a noun.] Lightness. 2. Levity.

હલકાપણું, *s. n.* [હલકું + પણું a suffix forming a noun.] Baseness; meanness.

હલકાર, *s. m.* [હલક + S. कार the sound of the preceding letters *fr.* कृ to do.] A loud voice; a loud call.

હાંકયા હરતી રે હલકાર, થાય ખડગ તણા ચળકાર.—પ્રેમાનંદ.

હલકારવું, *v. t* [See above.] To beckon with a loud voice; to call loudly. 2. To urge on with a loud noise (of bullocks, etc., yoked to a carriage). 3. To drive (a boat, bullocks, etc.).

હલકારાવવું, *v. t.* [See હલકારવું.] To cause to be called out loudly. 2. To cause to drive, to sail, etc.

હલકારાવું, *v. i.* [See હલકારવું.] To be called out loudly. 2. To be driven, sailed. etc.

હલકારો, *s. m.* [P. हर्कार a servant who does every kind of work.] A messenger; a running footman; a courier.

હલકું, *adj. m. f. n.* [S. लघुकम् very slow, very small *fr.* लघु small+क dim.] Light; not heavy. 2. Light; slight; easy of endurance. 3. Light; easy of digestion. 4. Light; easy. 5. Insignificant; unimportant. 6. Base; ignoble; mean. 7. Of low price; of little value. 8. Inferior. 9. Light; full of levity. 10. Mild; feeble; gentle; weak. 11. Trifling; slight; simple; facile; easily endured or performed. 12. Of little dignity; authority, or influence. 13. Frivolous; puerile.

Id. હલકું થવું To become light. હલકું થવું-પડવું To be lowered in public estimation; to be disgraced. હલકા પેટનું Narrow-minded. 2. Of low birth. હલકા મનનું Shallow-minded. હલકો શબ્દ કાઢવો To use low or mean words; to use abusive language. હલકે શબ્દે બોલવું To speak in a low voice: to speak while free from excitement. હલકો ખોરાક Light food. હલકું પાણી Water that assists digestion. 2. Soft water. હલકું કામ Light work. 2. A low or mean act. હલકો ભાવ A low rate. હલકું નામ પડી જવું To be counted as valueless; to be considered worthless. હલકી જાત Birth in a low family. 2. Low-born. હલકું ફૂલ જેવું As light as a flower; very light. શરીર હલકું થવું To be light (of the body); to be free from heaviness or dulness. હલકું કરવું To beat. 2. To lower the pride of. હલકું પેટ Not grave or serious. 2. Of mean temperament. 3. Shallow. હલકું લોહી Of low birth. 2. Of mean nature.

Prov. હલકું લોહી હવાલદારનું He that hath an ill name is half hanged. હલકી ગાલ્લી વધારે કોડે An easy work takes little time to be accomplished.

હલક, *adj.* Grown up; tall. 2. Weak in understanding; short-sighted; narrow minded.

હલફલવું, *v. i.* [હાલવું+ફલવું redup.] To be agitated; to be excited; to be confused.

હલભલ, *s. f.* [હાલવું+ભલવું redup.] A state of alarm; consternation; screaming and shouting.

હલભલ કરે ગામમાં ફરે.—સામળ.

હલમલ, *s. f.* [હાલવું + મહાલવું to enjoy.] Strutting about with a show of dignity; a bustle.

ભૂપે હલમલ અતિશે કીધી રે.—પ્રેમાનંદ.

હલમસ્ત, Same as હાલમસ્ત *q. v.*

હલવા, *s. f.* [See હલવો.] A kind of fish.

હલવાઇ, *s. f.* [P.] A confectioner; a maker and vendor of sweetmeats.

હલવાન, Same as અલવાન *q. v.* 2. *s. n.* A kid; a lamb.

હલવી, *adj. f.* Same as હલવું *q. v.*

ફણા શેષની હલવી થઇ.—પ્રેમાનંદ.

હલવું, *adj. n.* [See હલકું.] Low.

હલવો, *s. m.* [Ar. हल्वा sweetmeat.] Name of a kind of sweetmeat made of flour, ghee and sugar. 2. *adj. m.* Same as હલવું *q. v.*

હલસો, Same as હલેસું *q. v.* 2. A very hard breathing.

હલહલ, *s. f.* [See કોલાહલ.] An uproar; a bustle. 2. *adv.* [Redup. of હાલવું.] Repeated shaking.

હલહલ કરી ભણી અનૂઆલાં.—પદ્મનાભ.

ખતરી કહે હું ખડતલ કહું છું, હલહલ કરવા કોને હેલાં.-સામળ.

હલાં, Same as હલ્લાં *q. v.*

હલા, *s. f.* [S.] A female friend. 2. The earth. 3. *inter.* A vocative particle used in addressing a female friend.

ના ના પતિ, હે હલા.—કલાપિ.

હલાક, *adj.* [Ar. हलाक़ destruction.] Overcome; exhausted; spent through labour. 2. Necessitous and wretched. 3. Reduced to extremities; being in want.

હલાકી, *s. f.* [See above.] Exhaustion; fatigue. 2. A wearied and worn state. 3. Distress; want; exigency. 4. Trouble.

હલાણું, *s. n.* [See હળ.] Tilling a large field after dividing it into small plots for the convenience of cultivation.

હલામણ, Same as હલાકી *q. v.* 2. [See હલાવવું.] A wage for turning, moving, etc.

હલાયુધ, Same as હળધર *q. v.*

હલાલ, *adj.* [Ar. हलाल् lawful.] Proper; right; lawful. 2. Legal; allowable; just. 3. Honest; rightful; merited; deserved; perform-

ed, procured or earned by lawful means and practices (of wages, earnings, work, labour, occupation, etc.). 4. Permitted or allowed by law; not prohibited by law (of articles of food).

Id. નિમકહલાલ True to one's salt; honest; loyal; faithful. હલાલ કરવું To kill (according to the dictates of religion or law).

હલાલખોર, s. m. [હલાલ + P. खोर an eater *fr.* ख़ुर्दन् to eat.] A cleaner of privies; a scavenger; a sweeper.

હલાલી, s. *f.* [See હલાલ.] Being true to one's salt; loyalty; faithfulness; honesty.

હલાવવું, *v. t.* [See હાલવું.] To cause to move. 2. To shake; to stir. 3. To instigate. 4. To ask to walk; to cause to walk; to make one walk.

Id. માથું હલાવવું To nod the head in signification of consent or approval. જીભ-લૂલી હલાવવી To speak in favour of; to recommend. ડેચો હલાવવો To throw in an obstacle; to spoil a plan by speaking against it. હાથ હલાવવા To work; to be industrious.

Prov. હલાવી ખીચડી ને લડાવી દીકરી (એ બે બરાબર) Overfondling turns out a spoilt child.

હલાવાવવું, *v. t.* [See above.] To get stirred; to cause to be shaken.

હલાવાવું, *v. i.* [See હલાવવું.] To be stirred; to be shaken. 2. To be able to stir or shake.

હલાવું, *v. i.* [See હાલવું.] To be able to walk.

હલાહલ, Same as હળાહળ *q. v.*

ભૂંડું હલાહલ અધર્મનું તર્ત વાળો.—મ. બ. વો.

હલુ, Same as હલકું *q. v.*

જાચવું અતિ હલુ આપણું.—ભાલણ.

હલુવો, Same as હલવો *q. v.*

હલેણું, Same as અલેણું *q. v.*

જેને હલેણું હોય તે લડે રે.—રઘુનાથ.

હલેતું, *adj. m. f. n.* [See અલેહતું.] Slow. 2. Not conversant with the cares of the world.

હલેસું, *s n.* [S. हेली sport + लहरी a wave.] An oar.

Id. હલેસાં મારવાં To row. હલેસાંએ તરવું To be self-dependent.

હલો, *s. m.* Splendour; pomp.

હલ્યા, *inter.* [S. हला.] A term used in addressing an intimate friend.

હલ્લીશક, *s. m.* Halictus. 2. [S.] Dancing in a ring.

હલ્લો, *s. m.* [See હુમલો.] An atttack; an assault; an onset. 2. Injury; damage; loss.

હવ, *s. m.* [S. हु to sacrifice.] An oblation; a sacrifice. 2. Invocation.

હવઈ, Same as હવાઈ *q. v.*

હવકવ, *s. f.* [S. हव्य oblations to gods *fr.* हु to sacrifice + कव्य an oblation of food to the spirits of deceased ancestors.] Oblations to gods and to the spirits of one's ancestors. 2. Artfulness; trickery; subtlety.

હવકવ કાંઇ જાણું નહિ, આઇ અલ્પ મારી શુદ્ધ.—વખતો.

હવડ, *adj.* [See અવાવરૂં.] Not in use; unused.

હવડાં, Same as હમણાં *q. v.*

ના, રાજાજી ! હવડાં જાશું નહિ થાએ અસુર.—ભાલણ.

હવણ, Same as હવાણ *q. v.* 2. *s. f.* [See હવન.] A pleasure excursion.

હવણાં, Same as હમણાં *q. v.*

હવણાં નથી કરવો, આગળ ઉપર થશે.—કે. હ. ધ્રુ.

હવન, *s. n.* [S. *fr.* हु to sacrifice.] An offering; an oblation. 2. *s. m.* A sacrifice.

Id. હવનમાં પડવું To make an unnecessary self-sacrifice; to involve oneself in unnecessary trouble.

Prov. હવનમાં હાડકું Dirt parts friends; play should not end in fray.

હવનપડી, *s. f.* [હવન+પડી a packet.] A group of articles fit to be offered in a sacrifice.

હવસ, *s. m.* [P.] Ambition. 2. Eagerness; desire. 3. Curiosity. 4. Lust; concupiscence.

હવસ હેવા નિયત નો'ય બાજી પ્રેમની.—હ. ડા. કાં.

પુરા હવસવાળા રાજકુમારે જાણ્યું.—દો. કૃ. પં.

હવળાઈ, Same as હવાઈ *q. v.*

હવળે, *s. f.* Aromatic spices. 2. A shelf fixed in a wall.

હવાં, Same as હમણાં *q. v.*

હવા, *s f.* [Ar.] Wind; air; a breeze. 2. The atmosphere. 3. Moisture. 4. Same as હોવું *q. v.* (past tense in first, second and third person plural). [Mostly used in poetry as an auxiliary verb.]

Id. હવા ખાવી-લેવી To take a walk. હવા ખાવાનું સ્થળ A sanatorium. હવામાં ઉડી જવું To evaporate. 2. To produce no effect. હવામાં બાચકા ભરવા-

હવામાં મારવું To try in vain. હવામાં હીંચકા ખાવા To remain idle. 2. To be in an unsettled state; to remain hanging in the air. હાલમાં ગામમાં હવા કેવી છે ? What is the talk of the town now-a-days ? 2. How is the health of the town at present ?

Prov. એક હવા ને સો દવા Pure air alone is worth hundreds of medicines. હવામાં કિલ્લા બાંધવા To build castles in the air; if wishes were horses then beggars would ride.

હવાઈ, *s. f.* [See હવા.] A sky-rocket. 2. *adj.* Aerial. 3. Relating or belonging to air. 4. Empty; vain; fruitless; imaginary.

હવાઇ દરિયાઇ કૈંક નિરખ્યા ચમત્કારને.—કાંત.

હવાઈ રથ, *s. m.*, **હવાઈ વિમાન**, *s. n.* [હવાઈ & S. रथ a chariot, विमान a balloon.] An aero-plane.

હવાટ, *s. f.* [હવા + S. वृत्ति tendency.] Dampness; moisture.

હવાડું, *s. n.* [See હવાડો.] The udder.

હવાડો, *s. m.* [S. अवट a pit.] A reservoir or large basin of water for cattle to drink from; a trough near a well for watering cattle. 2. *s. m.* Same as હવાડું *q. v.*

Id. કૂવોહવાડો કરવો-પૂરવો To throw oneself into a well; to commit suicide.

Prov. કૂવામાં હોય તો હવાડામાં આવે An empty field yields no crop.

ઘીના હવાડા ભરાવ્યાના દાખલા છે.—હ. દા. કા.

હવાફેર, *s. m.* [હવા+ ફેર difference.] Change of air.

Id. હવાફેર કરવા જવું To go to a sanatorium for a change of air.

હવામાન, *s. n.* [હવા + S. मान a measure.] Atmospheric measurement; meteorological observations of atmospheric conditions.

હવાલ, *s. m.* [See એહવાલ.] A plight. 2. An account; a detailed description.

Id. બુરા-નબળા હવાલ A bad condition; a sorry plight. શા હવાલ છે ? What is the state of affairs ? તમારા શા હવાલ છે How are you ? how do you do ?

સુમંત્રીના ત્યાં નબળા હવાલ.—ભી. સો. દી.

હવાલદાર, *s. m.* [હવાલો + P. दार having.] A peon under a village Patel or Talatee. 2. The chief of a company of peons. 3. A superior officer in the army; a non-commissioned military officer corresponding to a sergeant.

હવાલદારી, *s. f.* [See above.] The position and office of a હવાલદાર. 2. Authority; power; sway.

હવાલો, *s. m.* [Ar. हवालह् reference.] Custody; keeping. 2. Charge; responsibility. 3. A reference. 4. A cribble.

Id. હવાલે લેવું-રાખવું To take into custody. હવાલે કરવું-સોંપવું To deliver into custody. હવાલે થવું To be in the custody of. હવાલો આપવો To guarantee. હવાલો નાખવો-આપવો To refer to. હવાલો સોંપવો To give over charge of one's office. હવાલો લેવો To take charge of an office.

હવાવું, *v. i.* [See હવા.] To be influenced by air; to be moist; to be damp; to be humidified.

હવિ, *s. m. n.* [S. हविस्.] An oblation; an offering. 2. Same as હવે *q. v.*

તહીં કહ્યું હવિ છોડવ શ્યામજી.—રત્નેશ્વર.

કયા દેવની હવિ વડે સેવા કરીએ ?—આ, બા. શુ.

હવિષ્ય, *s. n.* [S.] Anything fit for an oblation. 2. Rice mixed with ghee.

હવિષ્યભુજ, *s. m.* [હવિષ્ય + S. भुज् eating.] Fire.

હવિષ્યાન્ન, *s. n.* [હવિષ્ય +S. अन्न food.] Various articles fit to be offered in sacrifices. 2. Food fit to be eaten during certain days of fast.

હવિસ્, **હવિસ**, *s. n.* [S. हविस्.] An oblation. 2. Clarified butter.

હવે, *adv.* [See હમણાં.] Now. 2. Then; after that. (Used to introduce a new subject in the course of conversation).

હવે જ, *adv.* [હવે & જ a particle showing force.] Only now; now only.

હવેજ, *s. m.* [S. हरिद्रा.] A fine powder o turmeric.

હવેથી, *adv.* [See હવે.] From now; henceforth; hereafter; henceforward; from this day.

હવેરૂં, *adj. m. f. n.* [See બહાવરૂં.] Confused; perplexed; agitated; bewildered.

હવેલી, *s. f.* [Ar. हवाली around.] A large house or edifice; a mansion; a palace. 2. A temple of the Vaishnavas.

હવૈ, Same as હવાઇ, હવાઈ *q. v.*

હવ્ય, *adj.* [S. *fr.* हु to sacrifice.] To be offered in oblations. 2. *s. n.* Clarified butter 3. An oblation or offering to the gods.

હવ્યકવ્ય, *s. n.* [S.] Oblations to the gods and to the manes of deceased ancestors.

હશે, *adv.* [See હોવું.] Be it so. 2. May be; perhaps; perchance. 3. Never mind; no matter.

હસ, *s. m. f.* [See હસવું.] A laugh; laughter. 2. Derision; joke. 3. *v. i.* Laugh (imperative mood, second person singular).

હસકેહસકે, / **હસકેતસકે**, *adv* Frequently. 2. At short intervals. 3. In every trifling affair.

હસણી, *s. f.* [See હસવું.] The manner or style of smiling.

મીઠી હસણી, તે તો મોહનીનો ફંદ છે.—દયારામ.

હસણું, *s. n.* [See હસવું.] A thing which produces a laugh.

હસતાનખરાનદતાન, *adj.* [S. हस्ताक्षरेणदत्तम् *fr.* हस्त hand + अक्षर writing+दत्त given.] Written and delivered in one's own handwriting. (Said of a document.)

હસદ, *s. f.* [Ar. हसद्.] Envy; grudge; malice.

હસદખોર, *adj.* [હસદ + P. खोर enjoying *fr.* खुर्दन् to eat.] Envious; jealous; malicious.

હસમુખ, / **હસમુખું**, *adj. m. f. n* [હાસ્ય + S. मुख the face.] Merry; cheerful; gay; jolly. 2. That has a smiling countenance; pleasant; witty; jocose; lively.

હસવું, *v. i.* [S. हस् to laugh.] To laugh; to smile. 2. *v. t.* To joke; to jest; to ridicule; to deride; to sneer. 3. *s. n.* A laughter. 4. Ridicule.

Id. હસી નાખવું-કાઢવું To ridicule. હસી પડવું To burst into laughter. ખડખડ હસવું-દાંત કાઢીને હસવું To laugh loudly. પેટ પકડીને હસવું-પેટ ભરીને હસવું To indulge in a hearty laugh. હસતાં હાડ ભાગવાં To use ironical language. હસતું પક્ષી A laughing person.

Prov. હસવું ને ભસવું, બે ન બને Conscientiousness and covetousness can never coalesce. હસવામાંથી ખસવું થાય Slanders in jest often prove serious injuries. હસવું એટલું રડવું Sadness and gladness succeed each other. હસે તેનું વસે May our sympathizers be happy. 2. Cheerfulness is the medicine for the mind.

અરે હાણ ને હસવું થશે, જગત જાણશે જાહરે.—સામળ.

હસાગવ, *s. m.* [હાસ્ય + S. आगवीन् one who is engaged in business till the return of cows.] Merriment; joke; enjoyment.

ગોવિંદ વિંટયો ગવાલણીએ હસાગવની હેલી રે.—નરસિંહ.

હસાબ, Same as હિસાબ *q. v*

હસામણું, *adj. m. f. n.* [See હસવું.] That excites laughter; gay; humourous; witty.

હસારત, / **હસારથ**, *s. f. n.* [હાસ્ય+S. अर्थ meaning.] Ridicule. 2. A cause of ridicule.

અહા કેવું હસારત કહેવાય.—કે. હ. ધ્રુ.

હવે ઝઘડો માંડીએ તો લોક હસારથ કરે.—ભાલણ.

દેહની હાણ હસારત હશે.—સામળ.

મારી લોકહસારત થાય રે કુંવરી.—લજ્જારામ.

હસાવવું, *v. t.* [See હસવું.] To cause to laugh.

Id. લોક હસાવવા To expose oneself to public ridicule.

હસાવું, *v. i.* [See હસવું.] To be able to laugh.

Id. મારાથી હસાયું નહિ I could not laugh.

હસિત, *adj.* [See હસવું.] Laughed; laughing. 2. Expanded; blown. 3. *s. n* Joke; jesting. 4. Laughter.

હસી, *s. f.* / **હસું**, *s. n.* [See હસવું.] Laughter. 2. Ridicule; derision.

ગુણવંતને ગમે નહિ એક હાણ બીજું હસું.—સામળ.

હસ્ત, *s. m.* [S.] The hand. 2. *s. n.* The thirteenth lunar asterism, indicated by a hand and consisting of five stars.

હસ્તક, *prep.* [હસ્ત + S. क doing.] By the hand of; through; by; per; through the agency of. (A term used in commercial dealings to denote payment or delivery through or by the hand of a servant or bearer.) 2. In charge of; in the custody of; in care of.

Id. હસ્તક લેવું-રાખવું-ધરવું-કરવું To take into one's charge.

હસ્તકમળ, *s. n.* [હસ્ત + S. कमल a lotus.] A lotus-like hand.

હસ્તકળા, *s. f.* [હસ્ત + S. कला art.] Manual art; manual skill or dexterity; handicraft.

હસ્તકૃત, *adj.* [હસ્ત + S. कृत done.] Made with the hand (as opposed to યંત્રકૃત machine-made). 2. Artificial (as opposed to ઈશ્વરકૃત natural).

હસ્તકૌશલ, હસ્તકૌશલ્ય, } s. n. [હસ્ત + S. कौशल dexterity.] Dexterity; expertness; adroitness; manual skilfulness.

હસ્તક્રિયા, s. f. [હસ્ત + S. क्रिया work.] A manual performance; handicraft.

હસ્તગત, adj. [હસ્ત + S. गत gone.] Gone into the hands of; fallen or taken into the possession, power, charge, or care of. 2. Secured; obtained. 3. Discovered; unearthed; found.

હસ્તતલ, s. n. [હસ્ત + S. तल a surface.] The palm of the hand.

હસ્તદોષ, s. m. [હસ્ત+S. दोष a fault.] A slip of the hand; a slip of the pen.

હસ્તપાદ, s. m pl. [હસ્ત+ S. पाद the foot.] The hands and feet.

હસ્તપૃષ્ઠ, s. n. [હસ્ત+S. पृष्ठ the back.] The back of the hand.

હસ્તપ્રક્ષાલન, s. n. [હસ્ત+S. प्रक्षालन washing.] The washing of hands while performing religious ceremony.

હસ્તપ્રાપ્ય, adj. [હસ્ત+ S. प्राप्य obtainable.] Easily accessible to the hand.

હસ્તમેલાપ, હસ્તમેલાપક, } s. m. [હસ્ત + મેલાપ a meeting + ક doing.] Joining the hands of the bride and the bridegroom in the marriage ceremony. 2. Shaking of hands; meeting.

હસ્તમેળો, Same as હસ્તમેલાપ q. v.

અહીં તો કદિ હાસ્ય થાય પ્રિયથી ત્યાં હસ્તમેળો બને.–કલાપિ.

હસ્તમૈથુન, s. n. [હસ્ત + S. मैथुन coition.] Masterbation; self-abuse.

હસ્તલાઘવ, s. n. [હસ્ત + S. लाघव dexterity.] Manual readiness or skill. 2. A sleight of the hand; legerdemain.

હસ્તાક્ષર, s. m. [હસ્ત + S. अक्षर a letter.] One's own handwriting. 2. Sign manual; an autograph signature.

હસ્તાખર ગુદસ્તા, હસ્તાન્ખરાન્દસ્તાન્, } Same as હસ્તાનખરાનદસ્તાન q. v.

હસ્તામળ, s. m. [S. हस्तामलक fr. हस्त the hand + अमलक myrobalan.] A frut (આમળો) standing or placed in the hand. 2. adj. Standing in the hand. 3. That can be seen from all sides; clear; evident

હસ્તિ, s. m. [S. हस्तिन्.] An elephant.

હસ્તિદંત, s. m. [S. fr. हस्तिन् an elephant + दंत a tooth.] The tusk of an elephant; an elephant's tooth. 2. Ivory.

હસ્તિનખ, s. m. [S. fr. हस्तिन् an elephant + नख a nail.] A sort of turret protecting the approach to the gate of a city or fort.

હસ્તિનાપુર, s. n. [S.] Name of a city founded by Hastin, said to be situated some 50 miles north-east of the modern Delhi.

હસ્તિની, s. f. [S. fr. हस्तिन् an elephant fr. हस्त the trunk of an elephant.] A female elephant. 2. A woman of the third of the four classes into which womankind is divided by Sanskrit writers (described as having thick lips, thick hips, thick fingers, large breasts and libidinous desires).

હસ્તિમદ, s. m. [S. fr. हस्तिन् + मद ichor.] The ichor issuing from the temples of an elephant in rut.

હસ્તિવિજ્ઞાન, s. n. Same as હસ્તિવેદ q. v.

હસ્તિવેદ, s. m. [S. fr. हस्तिन् an elephant + वेद knowledge.] Knowledge of elephants; the science of elephants.

પ્રવીણ પૂરણ હસ્તિવેદમાં.—કે. હ. ધ્રુ.

હસ્તી, s. m. [S. हस्तिन्.] An elephant. 2. Same as હયાતી q. v.

હસ્તે, Same as હસ્તક q. v.

હસ્ત્ય, adj. [See હસ્ત.] Belonging to the hand. 2 Given with the hand. 3. Manua done with the hand.

હળ, s. m. n. [S. हल.] A plough.

Id. હળ વડે જમીન ખેડવી–ખેતર ખેડવું To till the ground; to plough a field; to plough. હળે જોડાવું, To be yoked to a plough. 2. To be engaged in a hard and continuous work. હળેથી છૂટવું To be freed from a yoke. 2. To be free from a hard and continuous work.

Prov. હળનો છૂટ્યો ને હૈયાનો ફૂટ્યો An ox free from his yoke and a dissolute person are impatient of control.

હળકવું, v. i. [See હાલવું.] To hang loosely.

હળદ, હળદર, } s. f. [S. हरिद्रा.] Turmeric curcuma. Curcuma longa. N. O. Zingiberaceæ

હળદરવો, *s. m.* [S. हारिद्रुम.] Name of a tree. Nauclea cordifolia. N. O. Rubiaceæ.

હળધ, Same as **હળદર** *q. v.*

હળધર, *s. m.* [હળ + S. धृ to hold.] Name of Balarama, the elder brother of Shree Krishna.

હળપૂરણી, *s. f.* [હળ + પૂરણી filling.] A plough-share.

હળમળ, *adv.* [હાલવું + S. मिल् to meet.] Agitated; excited.

હળવટ, *s. f.* [હળ + S. वृत्ति occupation.] Agriculture.

Prov. હળવટ કે જળવટ Sink or swim; he will be a Cæsar or a nobody, either cock of the walk or nothing.

હળવું, *v. t.* [See **હળ.**] To plough. 2. *v. i.* [See **ભળવું.**] To be familiar. 3. To be domesticated. 4. To be illegally attached to a person (said of a woman). 5. [See **ફળ.**] To bear fruit. 6. *adj. m. f. n.* [See **હલકું.**] Slow. 7. Soft. 8. Light.

Id. **હળવું આવવું** To be suitable or agreeable; to resemble. **હળીમળીને** Amicably. **હળી જવું** To be agreeable to; to be identified with. **હળવું પડવું** To be lighter; to loose weight. 2. To loose one's influence or respect.

લોકોમાં પ્રચલિત ભાષાની સાથે આ ભાષા હળતી ન આવી. —રહલભ.

દીન લહેશો, તો કાંઇક હળશે.—દયારામ.

હળવાં કર્મનો હું નરસૈયો.—નરસિંહ.

હળવે, *adv.* [See **હળવું.**] Slowly. 2. Softly; gently. 3. Lightly.

Id. હળવેહળવે Slowly and slowly; very slowly. **હળવે રહીને** Gently. 2. Carefully; watchfully. **હળવે હાથે** Lightly; with a light hand.

હળાવવું, *v. t.* [See **હળવું.**] To domesticate. 2. To make familiar.

હળાવું, *v. i.* [See **હળવું.**] To be domesticated. 2. To be yoked. 3. To be under the influence of. 4. To be in love with. 5. To be familiar with.

હળાહળ, *s. n.* [S. हालाहल *fr.* हाला a deadly poison.] A vehement poison; a deadly poison. 2. A very bitter drink. 3. *adj.* Deadly; vehement. 4. Very bitter.

આવે કર્મે પડયો હળાહળ નર્કમાં.—ભી. ભો. દી.

ધિક ધિક એ ચાલ હળાહળ અનરથ રૂપે.—છો સે.

હળિયું, *s. n.* [See **હળ**] A small plough.

હળુ, **હળુહળુ**, } Same as **હળવે** *q. v.*

હળોતરું, *s. n.* [See **હળ.**] The ploughing of land at the time of the first rain.

હાં, *inter.* [Imit.] Ah ! 2. Yes. 3. An exclamation of grief, sorrow or surprise, corresponding with " Ah ! " " Oh !" etc. 4. A term denoting euphemy (used in poetry, either alone or with રે).

હાંઉં, *inter.* [S. अलम्.] Enough ! That will do ! 2. That's all ! Finished !

હાંલ્લી, *s. f.* [હાંડો + લી dim.] A small earthen vessel.

હાંલ્લું, *s. n.* [હાંડો + લું dim.] An earthen vessel.

Prov. ઘરમાં હાંલ્લાં કુસ્તી કરે છે He is totally in want of food. 2. He is a very poor man. **હાંલ્લાં ખંખેરી કઢાવવાં** To ask to vacate the house. **હાંલ્લાં ફોડવાં** To quarrel. 2. To change houses oftener. 3. Not to stick to one kind of work. **હાંલ્લું ફોડી નાખવું** To ruin; to damage. 2. To beat; to break the head. **હાંલ્લું ફૂટવું-ફૂટી જવું** To be known (of the secrets of).

પણ આ કલાવતીનું હાંલ્લું તો આજ ફોડવું જ.—ગો. મા ત્રિ.

ઘરમાં હાલ્લાં કુસ્તી કરતાં હતાં.—હ. દા, કા.

હાંસ, *s. m. pl.* [See **શ્વાસ.**] Breath; the breath of life. 2. Same as **હોંસ** *q. v.*

Id. હાંસ ઉડી જવા To cease breathing. 2. To be shocked; to stand stock-still through sudden fright.

હાંસકાંસ, Same as **હોંસકોંસ** *q. v.*

હાંસડી, *s. f* The collar of a horse in harness. 2. A necklace. 3. A circular ring around a water-pot for use as a handle. 4. The collar bone; the clavicle. 5. The collar of a vessel.

હાંસલ, *s. n.* [Ar. हासल product.] Produce; result; profit. 2. A tax; a duty; customs. 3. Consequence. 4. Advantage.

Id. હાંસલ કરવું To get; to acquire. ટપાલહાંસલ Postage.

હાંસવો, *s. m.* A hoe; a spade.

હાંસિયા ઘઉં, *s. m. pl.* [હાંસોટ a village near Broach well-known for its wheat and rice + गोधूम् wheat.] Name of a superior kind of wheat.

હાંસિયો, *s. m.* [Ar. हाशियह् a margin.] A margin; a border (of embroidered cloth, of a book, paper, etc.)

હાંસી, *s. f.* [See હાસ્ય.] Derision; ridicule; laughing at.

હાંસીલ, Same as હાંસલ *q. v.*

રોવું થયું હાંસીલ છે આ ખૂનને ડીપે ડીપે.—કલાપિ.

હાંસુ, Same as હાંસી *q. v.*

પુરુષ કોએ કરે જો હાંસુ.—ભાલણ.

હા, *inter.* A particle expressing consent; yes. 2. [S.] A particle expressing grief, dejection, pain, surprise, etc.; Ah ! Alas ! Oh ! Woe me !

હાઉ, *s. m.* [Imit.] A bugbear. 2. A term used for frightening infants. 3. A serpent.

કો કહે " હાઉ આવ્યો વિકરાળ, દેખાડો રોતાં, રહેશે બાળ. " —પ્રેમાનંદ.

હાઉહાઉ, *s. n.* [Imit.] Barking (of a dog).

કૂતરૂં હાઉહાઉ કરતું સુંઢને બચકાં ભરવા મંડયું.—હ. દ્વા. કાં.

હાક, *s. f.* [S. आकृ to call.] A loud cry. 2. Awe; fright; terror.

Id. હાક મારવી To call aloud. હાક દેખાડવી To keep in awe; to terrify. હાક ધરાવવી–માનવી To obey a superior's order. હાક વાગવી To be declared with a loud voice. 2. To be obeyed through fear. હાક દેવી To speak aloud a challenge to fight; to roar out in the excitement of a fight. હાક પડવી To be beckoned to fight.

વાગી વાગી સ્વયંવરમાં હાક એ નળ આવ્યો રે.—પ્રેમાનંદ.

સવિતા સમા થઇને હાક દીજે હામની.—વલ્લભ.

હાકટવું, *v. t.* [See હાકલવું.] To scold; to rate. 2. To call out loudly; to summon.

હાકમ, Same as હાકેમ *q. v.*

અખા અમલ વિના હાકમ જશો.—અખો.

હાકમી, Same as હાકેમી *q. v.*

હાકલ, *s. f.* [હાક + લ d.m.] A call; a shout.

રણમાં ઉઠે રાડ હૈયાને હાકલ દઇ.—લોકોક્તિ.

હાકલવું, *v. t.* [See above.] To call out loudly; to summon. 2. To scold.

પ્રથમ તો વાઘને હાકલી લાવનાર જંગલમાં મોકલવા જોઇશું.
—હ. દ્વા. કાં.

હાકવું, *v. i.* [See હાક.] To speak aloud or roar out through excitement. 2. To call aloud.

કંઇ ચકવાક ને ચકવાકી રે મળતાં મનહર હાકી થાકી રે.-પ્રેમાનંદ.

હાકાર, *s. m.* [હા + S. कार doing.] Acceptance; approval.

પુલોમીપતિ કહે રાજા ! મુખ કરી હાકાર.—કે. હ. ધ્રુ.

હાકારવું, Same as હાકલવું *q. v.*

હાકેટવું, Same as હાકટવું *q. v.*

હાકેટો, *s. m.* [See હાક.] A loud cry uttered through excitement.

હાકેમ, *s. m.* [Ar. हाकिम् a ruler.] a governor; a viceroy.

Prov. હાકેમના દંડયા ને વરસાદના ખરડયા (એની ફરિયાદ નહિ) There is no remedy at law against *vis major.*

હાકેમી, *s. f.* [See above.] Government; sway; rule. 2. *adj.* Relating to a ruler: viceregal; pertaining to a governor.

હાકોટવું, Same as હાકટવું *q. v.*

કુંવરીએ ક્રોધ જણાવ્યો, હાકોટયો પરધાન.—પ્રેમાનંદ.

હાકોટો, Same as હાકેટો *q. v.*

હાંક, *s. f.* [See હાક.] A call. 2. A loud cry; a bawl.

Id. હાંક મારવી To call. 2. To bawl out.

હાંકણહાર, *s. m.* [See હાંકવું.] A driver.

હાંકણી, *s. f.* [See હાંકવું.] The way or art of driving.

હાંકનાર, Same as હાંકણહાર *q. v.*

હાંકવું, *v. t.* To drive; to urge (beasts etc., by voice, reins or whip). 2. To drive off or away. 3. To urge forward. 4. To utter loosely and carelessly; to spread a rumour.

Id. ગાડું હાંકવું To drive a carriage. 2. To live on. બડાઇ હાંકવી To brag. ગપ્પાં હાંકવાં To talk big. હાંકી કાઢવું–મુકવું To drive away.

હાંકેડુ, *s. m.* [See હાંકવું.] A driver. 2. A gossip.

હાજત, *s. f.* [Ar. हाजत necessity.] Need; necessity. 2. Inclination to go for natural purposes.

Id. હાજત થવી–લાગવી To be inclined to ease nature. હાજત પડવી To be habituated.

Prov. હાજતને હુજત નહિ Necessity has no law.

હાજર, *adj.* [Ar. हाज़िर.] Present. 2. Ready; being at hand 3. Being face to face.

Id. હાજર થવું–રહેવું To be present; to be ready. હાજર કરવું To bring forward; to produce. હાજર રાખવું To cause to be present.

Prov. હાજર તે હજુર (આગળ મૂકું છું) I present your honour with what I have.

હાજરજવાબ, *s. m.* [હાજર + જવાબ answer.] Presence of mind; ready-wit.

હાજરજવાબી, *adj.* [See above.] Ready-witted.

હાજરજામીન, *s. m.* [હાજર + જામીન a surety.] A bail for appearance.

હાજરાત, *s. f.* [See હાજર.] Exorcism; raising a spirit.

હાજરાહજુર, *adj.* [Redup. of હાજર.] Ready at hand. 2. Manifest; cognizable by the senses; visible.

હાજરી, *s. f.* [See હાજર.] Presence. 2. A muster-roll. 3. The morning-meal.

Id. હાજરી લેવી To call the roll; to see whether a person is present or not. 2. To examine the person of. 3. To take one to task; to scold. હાજરી ભરવી To show that one is present. હાજરી પૂરવી To mark one as present.

હાજરીપત્રક, *s n.* [હાજરી + પત્રક a roll.] A register of attendance; a catalogue or roll of attendance; a roll-call.

હાજવું, *v. i.* [See હાજત.] To persevere.
Id. હાજવા દેવું To allow to work.

હાજિયો, *s. m.* [See હાજી.] A flatterer; a sycophant; a parasite.

હાજી, *inter.* [હા+જી an honorific term.] Yes, sir. 2. *s. m.* [Ar.] A pilgrim to Mecca; one who has performed the pilgrimage to Mecca. 3. [P.] A satirist.

હાજીબ, *s. m.* [P.] A door-keeper; a chamberlain. 2. A minister. 3. A curtain.

હાજીહા, } હાજીહાજી, } *s. f.* [Redup. of હાજી.] Flattery.

Id. હાજીહા-હાજીહાજી કરવું To flatter. 2. To obey implicitly.

હાંજા, *s. m. pl.* [See સાંધો.] Joints of the body. 2. Power; ability; courage.

Id. હાંજા નરમ પડવા-ગગડી જવા To loose hope; to despair. હાંજા મેલવા-મરવા To give up in dispair.

સિપાઇ બચ્ચાઓના હાંજા નરમ કરી નાંખે.—હ. દૂ. કાં.
જેવા તેવાના તો હાંજા ગગડી જાય.—કે. હ. ધ્રુ.
પડયા બંધ વેપાર નરમ સહુના રે હાંજા.—નર્મદ.

હાંજી, *inter.* [હાં + જી an honorific term.] Very well; sir; yes, sir.

હાટ, *s. f. n.* [S. हट्ट a market; a fair.] A shop. 2, A movable market; a fair.

Id. હાટ માંડવી-ઉઘાડવી To open a shop. હાટે બેસવું To be an apprentice to a shop-keeper.

Prov. હાટ ભાડે, ઘર ભાડે, વાણોતરને વ્યાજ, એને દેવાળાની શી લાજ ? Trading on one's credit is sure to lead to insolvency. કંદોઇની હાટ, સોનાનો ઘાટ, વેશ્યાનો ખાટ (તૈયાર થયે જોવું) Anything is nice in a show-room.

હાટક, *s. n.* [S.] Gold.

હાટક રૂપ દેખી સખી સાથે મુજને ગ્રહવા આવી.—પ્રેમાનંદ.

હાટકનાથ, Same as હાટકેશ્વર *q. v.*

હાટકવું, *v. i.* [See હાકરવું.] To call out; to shout.

હાટકે સુભટ તે દિશાથી, શૂકરને સંભળાવે છે.—વિષ્ણુદાસ.

હાટકેશ્વર, *s. m.* [હાટક + S. ईश्वर god.] The family deity of Nagara community.

હાટડું, *s. n.* [See અટારીઉં.] A recess in a wall; a niche. 2. [હાટ + ડું dim.] A small shop.

હાડ઼ે, Same as આડ઼ે *q. v.*

હાડ, *s. n.* [S. हड्ड a bone.] A bone. 2. The frame; the structure; the make (of a man). 3. [See હૈડું.] The heart. 4. *adv.* Sincerely. 5. Extremely.

Id. હાડ ભાંગવાં To beat severely. 2. To inflict pain. 3. To have pain all over the body. 4. To work hard; to labour assiduously. હાડનો તાવ Long-standing slow fever. હાડ ગળવું-ફૂટવું To have a cancer in the bones હાડ વળવું To have a plump body. 2. To be healthy and stout. હાડનો રાંક Humble in heart. હાડ જવું To feel bitter enmity towards.

Prov. હાડ સલામત તો માંસ ઘણું એ આવશે If you are sure of the substance, the form does not much matter.

તેઓ હાડ ભાગી પ્રમાણિકપણે કામ ન કરતાં વખત ચોરે છે.
—હ દા કાં.

કામ ન લાગે, હાડ ન ભાગે, જાવું પડે નહિ વન.—દયારામ.
મને હરિ વહાલા છે હાડ જી.—બાલક.
કહેશે પણ કરશે નહિ, છેક જાશે નહિ હાડ —સામળ.
હાં, હાજી જાઓ છો હાડ, રાડ થશે કાંસુ.—પ્રેમાનંદ.

હાડકચરીઓ, *adj. m* [હાડ+કચરવું to crush.] Remaining in the bones (of fever).

હાડકી, *s. f.* [હાડ + કી dim.] A little bone; a small bone.

હાડકું, *s. n* [હાડ + કું dim.] A bone.

Id. હાડકાંનો ભાંગ્યો-ભાંગ્યો Idle; lazy; dull. હાડકાંનો ખરો Not lazy or dull; indefatigable,

હાડકાં વાળવાં To do gymnastic feats or exercises. હાડકાં ભાંગવાં-ખોખરાં કરવાં To beat severely. છાશને વારે તેનાં હાડકાં ભાગે.—મહિપતરામ. હાડકાં ભારે થવાં To be in a state of being punished. હાડકાં રંગવાં To beat or strike as much as to bleed. હાડકાં રઝળાવવાં To be careless in performing proper ceremonies for the dead. હાડકાં વળવાં To grow stout. 2. To work. હાડકાં સેકવાં To oppress; to afflict. હાડકાં સેકવાં એ ખરેખર દુષ્ટ અને ક્રૂરતું કામ છે.—હ. ડા. કાં. હાડકાં હલાવવાં To work; to take trouble. હાડકાં હરામ કરવાં To be idle; to be lazy. હાડકાં પધરાવવાં To submit ceremoniously to a sacred river the remains of a burnt body.

હાડછેડ, *s. f.* Slight contempt.

હાડજ્વર, *s. m.* [હાડ + S. ज्वर fever.] A slow fever; fever in the bones.

હાડપિંજર, *s. n.* [હાડ+S. पिंजर a cage.] The skeleton-frame; a skeleton.

હાડમાર, Same as **હાડછેડ** *q. v.*

હાડમારી, *s. f.* [હાડ+મારવું to beat] Trouble. 2. Suffering; difficulty.

હાડવું, *v. t.* To graze cattle.

ગાયોમાં કોણ હાડશે રે.—નરસિંહ.

હાડવેર, *s. n.* [હાડ + S. वैर enmity.] Bitter enmity.

હાડવેરી, *s. m.* [See **હાડવેર**.] A bitter enemy.

હાડવૈદ, **હાડવૈદ્ય**, *s. m.* [હાડ+ S. वैद्य a physician.] A bone-setter.

હાડવૈર, Same as **હાડવેર** *q. v.*

હાડવૈરી, Same as **હાડવેરી** *q. v.*

હાડસાંકળ, *s. f.* [S. अस्थिशृंखला.] Name of a creeper. Vitis quadrangularis. N. O. Ampelidæ.

હાડિયા, *adj. f.* Same as **હાડિયું** *q. v.*

હાડિયાકરસણ, *s. m.* Name of a plant growing wild in the rainy season.

હાડિયાકૂકું, *s. n.* Name of a game for children, otherwise called **ચંદીખીલાડો**.

હાડિયું, *adj. n.* [See હાડ.] Pertaining to, or born in, the bone. 2. Deep-seated.

હાડિયો, *s. m.* [S. हाटक a rogue.] A crow; a rook. 2. *adj. m.* Same as **હાડિયું** *q. v.*

Id. હાડિયો તાવ Long-standing slow fever.

Prov. હાડિયાને મન હસવું, ને દેડકાનો જીવ જાય You are laughing at his expense. હાડિયો બેસે ત્યાં વિષ્ટા કરે It is an ill wind that blows no body good. હાડિયો હરિશ્ચંદ્ર લઇ ગયો Fortune often favours a man more than his merit; the hindmost dog may catch the hare. પંખીમાં લુચ્ચો હાડિયો, ને માણસમાં લુચ્ચો બાડિયો A crow is considered to be a rogue among birds, while a squint-eyed man is considered to be a rogue among men.

હાડી, *adj.* [See **હાડ**.] Pertaining to, or born in, the bone. 2. Muscular; strenuous. 3. Hard-working. 4. Obstinate. 5. *s. m.* A magician who pretends to perform his tricks by the help of bones from dead bodies.

જય હાડી જોઇ, પ્રેત પડે ધૂણી જી.—દયારામ.

હાડેહાડ, **હાડોહાડ**, *adv.* [Redup. of **હાડ**.] In the very bones.

Id. હાડેહાડ-હાડોહાડ **જૂઠું** Absolutely untrue; purely false. હાડેહાડ-હાડોહાડ વ્યાપવું To be extremely angry.

કણબીને એથી હાડોહાડ વ્યાપી ગઇ.—હ. દૂ. કાં.

હાણ, Same as **હાનિ** *q. v.*

હાણી, Same as **હાનિ** *q. v.*

હોરી લીધી બીજી હાણી.—મ. બ. વો.

હાંડલી, Same as **હાંલ્લી** *q. v.*

હાંડલું Same as **હાંલ્લું** *q. v.*

હાંડી, *s. f.* [S. हंडी an earthen pot.] An earthen pot. 2. A metal pot. 3. A hanging globe-lamp.

હાંડીમાંથી સરકી નીકળ્યો ધુમ્રનો શ્યામ ગોટો.—કલાપિ.

હાંડીધોયો, *s. m.* [હાંડી + ધોવું to wash.] A menial servant whose duty it is to clean cooking pots.

હાંડો, *s. m.* [See **હાંડી**.] A caldron; a large metallic vessel. 2. A fool; a dunce. 3. Name of a kind of food made of flour, etc.

હાંડા તથા ઘડા પિત્તળના થાય છે.—હ. ડા. કાં.

હાંણું, *s. n.* [હાંડી + કાણું a hole.] A hole in the lower part of a large store of corn, through which grain may be taken out.

હાથ, *s. m.* [S. हस्त.] The hand. 2. A cubit. 3. A side. 4. Province; sphere; range. 5. Power. 6. Control. 7. Possession. 8. The hand as representing the agent in action. 9. Skill. 10. Complicity. 11 Favour.

Id. મારા હાથમાં નથી It does not lie within my reach or power. તે મારે હાથે નહિ થાય I have not the will to do it; I shan't do it. તે કામમાં

તેનો હાથ સારો છે He has great skill in doing it. તે કામમાં તેનો હાથ છે He is implicated in it. તેને માથે ગુરુનો હાથ છે He is in favour with his spiritual preceptor. હાથ આવવું-લાગવું To recover a lost thing. 2. To get under control. હાથ ઉગામવો-ઉપાડવો-ઉઠાવવો To raise the hand to strike. હાથ ઉઠાવવો To relinquish a claim to. હાથ કરવું To subdue. હાથ કાપી આપવો To be bound by a writing signed with one's own hand. હાથ ઘાલવો To interfere; to meddle with another's business. હાથ ચલાવવો-ચાલવો To beat. 2. To work with speed. હાથ ચળવળવા To be eager to beat. હાથનો ચોખ્ખો Trustworthy. 2. Honest. હાથનું છૂટું-મોકળું That has the habit of beating. 2. Munificent; liberal. હાથેથી જવું To be lost (said of a thing). 2. To be irrepairably depraved in morals. 3. To be beyond all hope of recovery (said of a sick person). હાથ જોડવા To join the hands in supplication. 2. To be tired of. ઈંદ્ર આદિ સુર સાથ, હાથ જોડે જન ઝાઝા,—સામળ. હાથ ઝાલવો-પકડવો To help. 2. To marry. હાથ ટાઢા કરવા To have one's (worldly) desires fulfilled by doing good work. પોતાની હયાતીમાં લગ્ન કરી હાથ ટાઢા નહિ કરો તો ઓરિયો ક્યારે વીતશે ?—હ. દા. કાં. હાથ દાબવો To give a hint (by pressing the hand). 2. To bribe. હાથમાં દાબવું-ચાંપવું To give a bribe reluctantly. હાથ દેખાડવો To show one's strength or power. 2. To show one's skill. હાથ દેવો To lend a helping hand. 2. To apply a liquid all over. રામ નહિ આવશે હાથ દેવા,—સામળ. હાથ ધરવો To hold up one's hands. 2. To beg. હાથ ધોવા To wash one's hands of. હાથ નીચેનું Subordinate. હાથપગ ભાગી જવા To be disspirited; to despond. હાથપગ Hands and feet. 2. Chief support; life and soul. હાથ ઉપર લેવું To win over. 2. To be engaged in doing. હાથ ભીડમાં હોવો-સાંકડમાં હોવો To be in want of money; to have one's pockets empty; to be in a pecuniary difficulty. માથે હાથ મુકવો To pronounce a blessing on. 2. To infuse one's own characteristics into another person; to inspire another with one's own peculiar qualities. હાથ મારવો To defraud a person of his money. 2. To acquire by dishonest means; to embezzle. 3. To apply a liquid all over. હાથનું મોકળું Liberal. હાથસર Obedient. આડો હાથ ધરવો-રાખવો To stop one from further action. હાથ હેઠ પડવા—નીચે પડવા To be deprived of one who could render assistance. 2. To be left in the lurch. ચારે હાથ હેઠા પડવા To become quite helpless. આડે હાથે જમવું To eat voraciously. હાથ નીચે In subordination to; under the influence of. હાથ નીચે પડવું To be under the influence of. હાથ નીચે પડવો To lose one's own influence or power. 2. To be disgraced. હાથે ઝાલવું To catch red-handed. હાથની કરામત One's own handicraft. હાથે હાથ મેળવવો To settle a contract. હાથમાં હાથ આપવો To pledge one's hand; to make a promise. 2. To perform the marriage-ceremony; to declare to have been married. હાથ બેસવો To be a practised worker. હાથે બેસવું To be skilled in doing. હાથ ટેકવો To settle a contract. હાથ ભરવા-મારવા To go forward in swimming. માથે હાથ દેવા To be disappointed. કેડે હાથ દેવા To be exhausted by over-work. હાથ છૂટી બલક-બલા રમવી To indulge oneself in a sport in which stones, etc., are thrown about. હાથ જોવો To examine the hand (in palmistry). તેનો હાથ ચોખ્ખો નથી She is in menses. હાથવળાવો કરવો To be remarried. હાથ વાળવો To cry and mourn over the dead (by women). હાથની વાત A matter over which one has full control. હાથપગ દોરડી ને પેટ ગાગરડી Thin hands and legs with a big stomach (said of an emaciated sickly person). હાથવેંતમાં આવવું To be on the point of. હાથ ઘસવા To repent. હાથમાં હોવું To be in one's power. હાથ ફેરવવો To apply a liquid lightly over. 2. To agitate; to stir. 3. To steal everything that one can lay one's hand on. માથે હાથ ફેરવવો To caress and fondle by passing one's hand over another's head, back, etc., and inquiring about another's health. 2. To bless. 3. To make a recluse of, by causing him to get his head shaved. 4. To reduce to beggary or poverty. બે હાથવાળાં The bimana. ચાર હાથવાળાં The quadrumana. હજાર હાથનો (ધણી) Having a thousand hands (an epithet applied to God). હાથ પીળા કરવા-પીળવા To make one's hands yellow by rubbing turmeric over one's child previous to his or her marriage. 2. To get one's children married. હાથ કાળા કરવા To be implicated in a wrong deed. હાથે કરી-કરીને Voluntarily. 2. Knowingly; purposely; intentionally. દુઃખ પણ પોતે હાથે કરીને ઉમેરે છે.—મ. ન. દ્વિ. હાથે કરી શું સંહી કરો છો.—બાલાજુ. હૈયું હાથ રાખવું To keep the heart composed. હૈયું હાથ રાખી એ કહે તે સાંભળીએ.—કે. હ. ધ્રુ.

Prov. હાથ પોલો તો જગ ગોલો Money makes the mare go. હાથ ચાટે કાંઇ પેટ ન ભરાય A fog cannot be dispelled by a fan. હાથનાં કર્યાં હૈયે વાગ્યાં Evil to him, who evil thinks; *Honi soi qui maly pense*; as you sow, so you will reap; underhand practices fail in the end. હાથમાં આવ્યું તે જ ખરૂં–હાથે તે સાથે A bird in the hand is worth two in the bush. હાથ હલાવ્યા વિના કોળિયો મોંમાં ન પેસે Heaven helps those who help themselves. હાથકંકણને આરસીની શી જરૂર ? Seek not for a good man's pedigree. હાથ આવેલી તક ખોવી નહિ Everything hath its time, and that time must be watched. હાથે કરીને પગ ઉપર કુહાડો મારવો He that cuts himself wilfully, deserves no balsam. હાથે કરીને પોતાની એબ ઉઘાડીએ નહિ It is an ill bird that betrays its own nest. હાથમાં નહિ કોડી ને ઉભી બજારે દોડી Ere fancy you consult, consult your purse. હાથ દીધે હગામણ ખળે ? Submit where all opposition must be in vain. હાથના છૂટા ને હૈયાના ફૂટા Extravagant persons are generally thoughtless. હાથનું બાળ્યું ને પારકું સમાર્યું Do your own work; self-interest is a powerful motive. હાથમાં તેના મોંમાં–હાથમાં તેની બાથમાં Money makes the mare go. હાથ મૂકીને કોણી કયાં ચાટવી ? A bird in the hand is worth two in the bush. હાથે ચૂડી તે સદાએ રૂડી Wifehood is the happiest state under all circumstances. હાથ ભરે, પણ તસુ ન ફાડે Profuse in promises and slow in deeds. હાથે કરીને પેટમાં પાળી ન મારો Let not your tongue cut your throat.

હાથઉછીતું, *adj. m.f. n.* [હાથ+ઉછીતું lent.] That is lent or borrowed for an occasion (as money); that is lent or borrowed without being entered in the account-books.

હાથકડી, *s. f.* [હાથ+કડી a ring.] Handcuffs; manacles.

Id. હાથકડી કરવી To apply handcuffs to a person and make him a prisoner.

હાથગાડી, *s. f.* [હાથ + ગાડી a carriage.] A perambulator. 2. A hand-barrow.

હાથચાલાકી, *s. f.* [હાથ+ચાલાકી cleverness.] Dexterity. 2. A sleight of hand; legerdemain.

હાથણી, *s. f.* [See **હસ્તિની**.] A female elephant.

હાથતાળી, *s. f.* [હાથ+ S. ताल beating time.] Clapping the hands; striking the palms together.

Id. હાથતાળી દઇ જવું–દેવી To defraud; to play the traitor.

હાથધોણું, *s. n.* [હાથ + ધોવું to wash.] Diarrhœa.

તેને એક દમ હાથધોણું થઇ આવ્યું.—હ. કા. કાં.

હાથપોંચિયું, *s. n.* [હાથ + પોંચી a wristlet.] An ornament worn on the hand by women and children.

હાથરસ, *s. m.* [હાથ+ S. रस juice.] Masterbation.

હાથરૂમાલ, *s. m.* [હાથ+P. रू the face+मालीदन् to rub.] A handkerchief.

હાથલો, *adj. m.* [હાથ + લો dim.] Having palm-like leaves (of થોર).

હાથા, *s. m. pl.* [See **હાથ**.] Marks of red turmeric (કંકુ) made with the hand and fingers, indicating good luck at the beginning of an auspicious ceremony. 2. Hands.

હાથા જોડી કરે આયાસ, તવારાં રૂપ કર્યું પ્રકાશ.—ભાલણ.
ગોપીને ઘેર ગુણીજન ગાશે બારણે તોરણ હાથા.—પ્રેમાનંદ.
હાથા, તોરણ હરિને મંદિર વાજે વાજિંત્ર ભેર જી.—પ્રેમાનંદ.

હાથિયો, *s. m.* [See **હસ્ત**.] The thirteenth lunar asterism. 2. [See below.] A big elephant. 3. A coir-brush.

Id. હાથિયાની સુંઢ ફરી ખરી After all we have torrents of rain in the constellation **હસ્ત**.

હાથી, *s. m.* [S. हस्तिन्.] An elephant.

Id. બેઠા હાથી પેઠે Leading a useless but luxurious life. હાથી ઝૂલવા To be very rich. પિયરમાં હાથી ઝૂલતા હોય તે કામના નહિ.—નૃસિંહાચાર્ય.

Prov. આખર બેઠો હાથી છે A small spark may make a big fire. હાથી ઉપર બેઠો બેઠો પણ બ્રાહ્મણ હાથ લાંબો કરે Women, priests, and poultry never have enough. હાથીહાથી લડે, અને ઝાડનો ખો The poor do penance for the follies of the strong. હાથીનો ભાર હાથી જ ઉપાડે Every man to his trade. હાથીની ગાંડમાં હરડે A drop in the ocean. હાથી પાછળ કૂતરાં ઘણાં યે ભસે છે The moon does not heed the barkings of dogs. હાથીના મોં આગળથી પૂળો લેવો છે You have to reach an inaccessible place. હાથી ખાય ઘણું, ને હગે પણ ઘણું Regal honours have regal cares; high winds blow on high hills. હાથી મસ્તાનો થાય ત્યારે માથે ધૂળ ઘાલે A mad man is his own curse. હાથી તરસ્યો ઘુંટણ-સમાં પાણી A great fortune is a great misery. 2. A poor man is readily overwhelmed. હાથી દરબારે શોભે Everything has its place. હાથીનાં દંતૂશળ બહાર નીકળ્યાં તે

નીકળ્યાં A word once spoken cannot be recalled. હાથીના દાંત ચાવવાના જૂદા, ને દેખાડવાના જૂદા He has one face to God, and another to the devil; one opinion for the chamber and another for the platform. હાથીને અંકુશ A small spark may make a big fire.

હાથીખાનું, હાથીથાન, } s. n. [હાથી + P. खानह्, S. स्थान a place.] A stable for an elephant; elephant-stables.

તેમ વળી હાથીથાન પાસે થોડા સૈનિકો છે.—કે. હ. ધ્રુ.

હાથીદાંત, s. m. [હાથી + S. दंत a tooth.] Ivory.

હાથીપગું, adj. m. f. n. [હાથી + S. पाद the foot.] Suffering from elephantisis. 2. Having very big legs.

હાથીસુંઢાં, s. n. pl. Name of a plant. Helistropium ovalifolium. N. O. Boraginacæ.

હાથેલી, s. f. [હાથ + S. तल surface.] The palm of the hand.

Id. એને તો હાથેલીમાં પૃથ્વી આવી ગઇ He is overtaken by a great misfortune. એ તો હાથેલીમાં પૃથ્વી જુવે છે He is at the height of his power. હાથેલીમાં નચાવવું To compel to do one's bidding.

Prov. હાથેલીમાં વાળ હોય, તો પૈસો હોય Utterly poor.

હાથેવાળો, s. m. [હાથ + S. वल् to turn.] Marriage.

હાથો, s. m. [See **હાથ.**] A handle; the hand; a hilt. 2. The hand given to a merchant or a broker under a cloth for the purpose of bargaining or settling the price of goods, etc., by means of the fingers. 3. Grace; favour. 4. A pestle 5. A mark; a signet; a print; an impression. 6. A side. 7. Railway signal.

Id. એને માતાનો હાથો છે The goddess shows particular favour to him. હાથો ઠોકવો To settle a bargain.

વિશ્વામિત્ર જેવા મહાવતનો હાથો છે.—મ. ન. દ્વિ.

હાથોહાથ, adv. [Redup. of **હાથ.**] Personally. 2. From hand to hand; from the hands of another, and thus onwards. 3. Sharply; swiftly. 4. Harmoniously; amongst all; with mutual help.

હાન, s. f. [See **આન.**] A vow. 2. Same as **હાનિ** q. v.

સુભદ્રા ને રુકમણી માને, જગદંબાને હાન છે.—આલાખુ.

હાના, s. f. [હા + ના no.] "Yes" and "no". 2. Hesitation.

Id. હાના કરવી To hesitate. હાના કરતાં At last.

Prov. હાનાને વેર 'Yes' and 'no' often cause great disputes.

હાનિ, s. m. [S. fr. हा to abandon.] Injury. 2. Loss; damage. 3. Detriment. 4. Privation. 5. Destruction; extinction.

હાનિકર, હાનિકર્તા, હાનિકારક, } adj. [હાનિ + S. कृ to do.] Injurious. 2. Destructive. 3. Detrimental. 4. Damaging.

હાબડું, હાબધું, } adj. m. f. n. [P. आमादह्; prepared fr. आमादन् to be prepared.] Whole; complete. 2. adv m. f. n. Wholly; completely; entirely.

Id. હાબડા થવું To be ready; to be completely equipped.

હામ, s. f. [See **હામી.**] Courage; fortitude.

Id. હામ ભીડવી To venture; to run the risk of.

Prov. હામ, દામ, ને ઠામ (વેપારમાં જોઇએ) Commercial adventure, money, and the place of business are the three requisites in commerce.

તમને રૂપીઆ ખીરવા હામ ભીડી હતી.—હ. દા. કાં.

હણું કૂર પ્રાણી હામે.—હ. દા. કાં.

હામલવું, v. i. [See **હામ.**] To lose courage; to be dispirited.

હામા, s. n. Name of a bird; the orange-crested ground-thrush.

હામી, s. f. [Ar. हामी a helper.] Guarantee; assurance; security.

Id. હામી ભરવી To stand security.

હામીદાર, s. m. [હામી + P. दार having.] A surety.

હામીદારી, Same as **હામી** q. v.

હામ્ુ, s. f. [See **હામ.**] Desire; wish. 2. Courage.

એની હામુ હૈયામાં રહી ગઇ.—હ. પ્રે. ત્રિ.

હાંફ, હાંફણ, } s. f. [See **હાંફવું**] Hard-breathing; panting; asthma; difficult and short respiration. 2. A bronchial wind.

હાંફલું, adj. m. f. n. [હાંફ + લું dim.] Confused; stupid; stupified.

હાંફલુંફાંફલું, હાંફણુંફાંફણું, } Same as **હાંફલું** q. v. 2. s. n. Vain struggles.

હાંફવું, *v. i.* To pant; to be out of breath.

હાય, *inter.* [Imit.] An interjection uttered upon some sudden emotion. or sensation of pain; ah ! oh ! alas ! 2. *s. f.* An expression of pain. 3. A curse pronounced by a suffering person. 4. [P. हाय.] Power; ability.

હાયવોય, હાયહાય, *s f.* [Redup. of હાય.] Extreme grief. 2. Anxiety. 3. *inter.* Ah ! Eh ! Alas ! Oh !

હાર, *s. m.* [S.] A garland of flowers. 2. A necklace of gold, pearls, etc. 3. [S. *fr.* हृ हृर् to take away,] The power of carrying down; the force of a stream of water, or of the current of a river. 4. [See આહાર.] Paste of new rice used in stiffening cloth. 5. Food eaten at one sitting 6. *s. f.* [See હારવું.] Defeat; discomfiture. 7. A line; a row.

Id. એક હારના Of the same rank; of the same kind. હાર પડવું To be set a going; to be started.

Prov. હાર મારે કે ભાર મારે Excessive food or burden may be the cause of death.

હારક, *adj.* [S. *fr.* हृ, हृ् to take away.] That takes away from. 2. That seizes, ravishes, or robs. (Used at the end of a compound.) 3. *s. m.* A thief; a plunderer.

તારક, હારક, જાળક તેમાં બની આવે બેશાબેશ.
—બાપુસાહેબ ગાયકવાડ.

હારકતાર, *adv.* [હાર+ક dim+તાર a thread.] In rows.

હારજીત, *s. f.* [હાર+S. जि to conquer.] Defeat and victory.

હારડો, *s. m.* [હાર+ડો dim.] A chaplet; a garland; a wreath of gems, pearls, beads, etc. 2. A necklace made of balls of sugar.

હીરા ખરીદ કરી કીધો હારડો.—હ. દા. કાં.

હારણ, *adj.* [See હારવું.] Impatient; not enduring; cowardly. 2. *s. f.* Impatience; cowardice.

તારણ હારણ તર્જન તો.—વલ્લભ.
ચિત્રલેહાએ દીઠી હારણ, સખી ઓખાને આપે ધારણ.
—પ્રેમાનંદ.

હારણું, *adj. m. f. n.* Same as હારણ *q. v.*

હારતોરા, *s. m. pl.* [હાર+તોરો a nosegay.] Garlanding.

Id. હારતોરા કરવા To garland.

હારદ, *s. n.* [S. हार्द.] Intention; intent. 2. Spirit; purport; the substance. 3. The heart. 4 Affection; love.

પ્રતિજ્ઞાઓનું હારદ, પામે નહિ સૂગવા.—હ. દા. કાં.
આપણમાં ભીતરનું હારદ, સેજે સમજી લઇએ.—દયારામ.
મોટાની કોણ વાતો કરે ? મોટાનાં કોણ હારદ હરે ?—સામળ.

હારદોર, *adv.* [હાર+દોરો a thread.] In a line; in a row; in columns (as sitting, standing, planting trees, placing articles, etc.). 2. Secund; unilateral (in Biology).

હારબંધ, Same as હારદોર *q. v.*

હારવું, *v. i.* [S. हृ, हृर् to take away.] To lose; to forfeit. 2. To sustain a loss or defeat (in a play, fight, etc.); to be defeated. 3. To be discomfited. 4. To be tired.

Id. હારી છૂટવું To be free from a quarrel by admitting oneself defeated.

Prov. ધાર્યું ન કરે, પણ હાર્યું કરે In the end things will mend; what reason and endeavour cannot bring about, time often will. હાર્યો જુગારી બમણું રમે After losing, one loses more.

હારસિંગાર, Same as પારિજાતક *q. v.*

હારાદોર, Same as હારદોર *q. v.*

હારાવલી, *s. f.* [હાર+S. आवलि a series.] A string of pearls; a necklace.

હારાહાર, *s. f.* [Redup. of હાર.] Repeated defeat.

હારિયલ, Same as હારીલ *q. v.*

મગર, મકોડા હારિયલ કાઠી.—લોકોક્તિ.

હારિયું, *adj. m. f. n.* [See હાર a line.] Equal. 2. Of the same time; coeval. 3. Sung in the same musical mode (of song, etc.). 4. *s. m. f. n.* A contemporary.

હારી, *adj. m. f. n.* [S. हारिन्.] Taking away; seizing; carrying. 2. Robbing; disturbing. 3. Attracting; captivating. 4. Surpassing. 5. Having a necklace. (Used at the end of a compound.) 6. *s. m.* Name of a metre, each foot containing 5 syllables.

તે ગંગધારી, છે દુઃખહારી.—દલપતરામ.

હારીત, *s. m.* [S.] Name of the writer of a સંહિતા or code of laws.

હારીલ, *s. n.* [S. हरित green.] A kind of bird. (It is believed that this bird catches hold of a piece of wood at its birth, and does not let it go so long as it lives.)

હારે, *prep* [See હાર a line.] With; along with; being in company with. 2. *adv.* In a line,

Id. હારે આવવું To come in a line with; to vie with. 2. To outbeat. હારે પડવું To be started; to set a going. હારે પાડવું To start; to set a going. હારેહારે Together.

કોણુ આવે હિમાલયની હારે.—નવલરામ.

હારેડું, *adj. m. f. n.* [S. हार a battle.] Mischievous; troublesome.

હારો, *s. m.* A measure of seven maunds. 2. A square heap of cowdung cakes made for cooking food.

હારોડી, *s. f.* [હાર+ડી dim.] A row; a line.

હારોદોર, Same as હારદોર *q. v.*

હારોહાર, Same as હારદોર *q. v.*

હાર્દ, Same as હારદ *q. v.*

હાલ, *s. m pl.* [Ar. हाल.] Pickle; plight; wretched condition or circumstances; extremity. 2. *adv.* New; at present.

Id. હાલ થવા To be in a plight. બુરા હાલ થવા To be in a sorry plight. હાલ જ Just now; presently. હાલનું Of the present. હાલથી From now. હાલમાં Just at present; now-a-days.

Prov. હાલ જાય, હવાલ જાય, પણ અંદાના ખ્યાલ જાય ? Habit is second nature.

હાલક, *s. m.* Name of a metre having 14 matras and 4 talas. 2. [S.] A horse of a yellowish colour.

જુગ જુગ જુગ કળ ગુરુ અંતે, હાલક છંદ કહો સંતે.
—દલપતરામ.

હાલકહુલક, *s. n.* Noise and disturbance; breach of peace and high crime.

હાલકહુલક, ત્રાસ પડયો, ડોદી ને ડેઢી.—સામળ.

હાલચાલ, *s. f* [હાલવું + S. चल् to walk.] Moving; stirring; motion. 2. Locomotion; walking; movements.

હાલત, *s. f.* [Ar. हालत्.] A state; a condition; circumstances. 2. Habit.

Prov. મેલ જાય વે, ધૂવે હાલત જાય મૂવે Habit is second nature.

હાલંડું, *adj. m. f. n.* [See હાલવું.] Moving; swinging.

હાલંદા ચાલંદા ને પ્રત્યક્ષભાસી, સહુ મારો માની બેઠા સંસાર.
—ધીરો.

હાલપોલ, *adj.* [હાલ+પોલું shallow] Shaking and rotten at the core. 2. Rotten.

હાલબકાલ, Same as હલમલ *q. v.*

હાલમસ્ત, *adj.* [See અલમસ્ત. Well-nourished, and proud of one's own bodily strength; ever ready to resort to violent ways regardless of consequences.

હાલરડું, **હાલરૂં**, **હાલરુ**, *s. n.* [See હલાવવું.] A lullaby. 2, [See હાર a line.] A group; a flock. 3. The crushing and separating of grains from the chaff.

ઝોળીએ ઝૂલો કહાન ગોવાળા, વ્રજની બાળા ગાય હાલો હાલરૂ.
—પ્રેમાનંદ.

એક એક જૂજુયાં હાલરાં કીધાં—પદ્મનાભ.

તેને નંદરાણી હુલરાવી ગાયે હાલરાં—દયારામ.

હાલવું, *v. i.* [S. ह्वल् to move.] To have motion; to move. 2. To shake; to totter. 3. To walk.

હાલસો, *s. m.* [Ar [illegible] an announcement.] An obstruction. 2. A damage; a loss; an injury.

હાલહવાલ, *s. m. pl.* [હાલ + હવાલ state.] A distressful condition; a plight; a pickle.

થોડે થોડે ઘરમાંહી પેશે, પછે હાલહવાલ કરે શું ય.—ધીરો.

હાલહાલ, *adv.* [Redup. of હાલ.] Just now; even now; now; without losing time. 2. [See below.] Frequently moving; repeatedly shaking.

હાલાહાલ, *s. f.* [Redup. of હાલવું.] Repeatedly shaking; frequent motion.

હાલી, *s. f.* [See હાલવું.] A cradle.

હાલીગોરી, *s. f.* [હાલી + ગોરું white.] A lullaby.

હાલીમુવાલી, *s. m. pl.* Persons of little consideration.

હાલો, *inter.* [See હાલરૂં.] A word used to quiet a baby while rocking it in the cradle.

વ્રજની બાળા ગાય હાલો હાલરૂ.—પ્રેમાનંદ.

હાવ, *s. m.* [S.] An amorous display by a woman; amorous blandishments of a woman. 2. Same as હવસ *q. v.*

હાવભાવ, *s. m. pl.* [હાવ + S ભાવ emotion.] Coquetry; feminine blandishments; the airs and arts of love.

હાવરૂં, *adj. m. f n* [See હાવ.] Insatiable; insatiate. 2. [See બાવરૂં.] Bewildered; confused. 3. Impatient of an object desired. 4. Intolerant of an evil endured. 5. Driven mad.

હાવરો, *s. m.* [See હાવ.] A hearty appetite after recovery from fever. 2. An account-book.

હાવાં, Same as **હવે**, **હમણું** *q. v.*

તેને હાવાં જુએ આવી વીરચર્યા ચરંત એ.—કે. હ. ધુ.

હાશ, *inter*. Same as **હાસ** *q. v.*

હાસ, *inter*. [S. हस् to laugh.] Glad ! good ! that's it ! (An interjection implying satisfaction.) 2. *s. m.* [S. *fr.* हस् to laugh.] Laughter. 3. Joy; merriment. 4. *s. f.* Ease; satisfaction.

હરિ રમતા રમઝટ કરી હાસે.—કે હ. ધુ.
આપ તણો આધાર મળ્યાથી હૈયામાં છે હાસ.—કેશવ હરિ.
પિયુજી હાસ કરો છો તહમો, હવડાં પ્રાણ છોડશું અહમો.-બાલણ.

હાસી, Same as **હાંસી** *q. v.*

હાસ્ય, *s. n.* [S. *fr.* हस to laugh.] Laughter; laughing. 2. Mirth; amusement; sport 3. Jest; joke; derision; ridicule. 4 *s. m.* The sentiment of mirth or humour, one of the nine sentiments in prosody.

હાસ્યકારક, **હાસ્યજનક**, } *adj.* [હાસ્ય + S. कृ to do, जन् to be produced.] Causing laughter; merry. 2. Ridiculous.

હાસ્યરસ, *s. m.* [હાસ્ય + S. रस sentiment.] The sentiment of laughter; one of the nine sentiments in prosody.

હાસ્યરસપ્રધાન, *adj.* [હાસ્યરસ + S. प्रधान predominent.] Comical.

Id હાસ્યરસપ્રધાન નાટક A comedy.

હાસ્યવદન, *s. n.* [હાસ્ય + S. वदन the face.] A smiling face. 2. *adj.* Having a smiling face.

હાસ્યવદની, *adj. f.* [See above.] Having a smiling face; cheerful (of a woman).

હાસ્યવિનોદ, *s. m.* [હાસ્ય + S. विनोद merriment.] Laughter and amusement; merriment.

હાસ્યવિનોદનો પણ અભાવ હોય છે.—હ. કા. કાં.

હાસ્યાસ્પદ, *adj.* [હાસ્ય+S आस्पद an abode.] Ridiculous. 2. *s. n.* A butt (of ridicule), a laughing-stock.

હાહાકાર, *s. m.* [S.] A general or great lamentation or wailing; grief; loud wailing; lamentation.

હાહો, *s. f.* [હા + હો redup.] Noise; clamour. 2. Scandalous reports.

હાળો, *s. m.* [S. हाल a plough.] A ploughman; a cultivator. 2. A husband. 3. A male; a brave man.

હિંઆં, Same as **અહીં** *q. v.*

હિંસક, *adj.* [See **હિંસા**.] That kills; murderous; cruel. 2. Injurious; hurtful; noxious.

Id. હિંસક પ્રાણી A beast of prey; a savage animal.

હિંસન, *s. n.* [See **હિંસા**.] Killing; hurting; striking.

હિંસવું, Same as **હિંસારવું** *q. v.*

હિંસા, *s. f.* [S. *fr.* हिंस् to kill.] Slaying; slaughter; killing; depriving of life. 2. Injury; harm; hurt.

હિંસાત્મક, *adj.* [હિંસા+S. आत्मक prone to.] Injurious; destructive.

હિંસારવું, *v. t.* [See **હિંસા**.] To kill; to murder; to slaughter. 2. To hurt; to injure; to harm.

હિંસારી, *adj.* [હિંસા + S कारक doing.] Living by killing beasts; carnivorous.

Id. હિંસારી જાનવરો Beasts of prey.

હિંસારૂ, *s. m.* [S.] A tiger. 2. *s. n.* Any noxious animal. 3. Same as **હિંસક** *q. v.*

હિંસાલુ, **હિંસાળુ**, } *adj.* [હિંસા+S. आलु possessing.] Injurious; hurtful. 2. Murderous.

હિંસિત, *adj.* [See **હિંસા**.] Injured; hurt. 2. Killed; slaughtered.

હિંસ્ય, *adj.* [See **હિંસા**.] Liable to be injured or killed.

હિંસ્ર, *adj.* [See **હિંસા**.] Injurious; hurtful; murderous. 2. Terrible. 3. Cruel; fierce; savage. 4. *s. n.* A beast of prey.

હિ, *adv.* [S.] Only; alone. 2. Certainly; surely; indeed.

હિકમત, *s. f.* [Ar. हिकमत wisdom; philosophy.] Contrivance. 2. A plan; a scheme; a device; an artifice; an art; a stratagem; a trick. 3. Ingenuity; sagacity; skill. 4. Ingenious adaptation; a secret and clever disputation or adjustment by which an effect is accomplished.

હિકમતી, *adj.* [See above.] Contriving. 2. Inventive. 3. Skilful; ingenious. 4. Tricking; artful. 5. Artificial.

હિક, Same as **હીક** *q. v.*

હિકરાણ, Same as **હીકરાણ** *q. v.*

હિકળ, Same as **હીકળ** *q. v.*

હિકાયત, *s. f.* [Ar. हिकायत् a story.] A story; a tale; a fable. 2. A narrative; an account; a history.

હિકળ, *s. n.* [See શીતળ.] Cold. 2. Chilliness. 3. A piercing cold wind.

હિક્કા, *s. f.* [S. *fr.* हिक्क् to make an indistinct sound.] Hiccough. 2. An indistinct sound.

હિક્કાનાદ, *s. m.* [હિક્કા + S. नाद a sound.] Hiccough. 2. An indistinct sound. 3. An echo. 4. A rumbling sound in the chest.

હિંકાર, *s. m.* [S.] A kind of low sound like હિં.

હિંગ, *s. f.* [S. हिंगु.] Assafœtida. The gum resin of the plant Ferula alliacea. N. O. Umbelliferæ.

Prov. હિંગ જાય પણ હિંગની વાસ ન જાય Every tub will hold the smell of the wine it holds.

હિંગડો, *s. m.* [હિંગ + ડો dim.] A very inferior, highly odourous and pungent kind of હિંગ.

હિંગળો, હિંગળોક, } *s. m.* [S. हिंगुल.] Cinnabar; vermilion; bisulphuret or the red sulphide of mercury; hydrargyri bisulphuretum.

હિંગળોકિયું, હિંગળોકીઉં, } *s. n* [See above.] A vessel for keeping cinnabar or vermilion. 2. *adj. m. f. n.* Having vermilion colour.

હિંગામ, Same as હંગામ *q. v.*

હિંગોરૂં, *s. n.* [S. इंगुदि.] Name of the fruit of the plant Balanites roxburghii. N. O. Simarubacæ.

હિંગ્વાદિચૂર્ણ, *s. n.* [હિંગ + S. आदि *et cetera* + चूर्ण a powder.] A medicinal powder containing હિંગ *et cetera.*

હિચકવું, Same as હીંચકવું *q. v.*

હિચકારૂં, Same as હીચકારૂં *q. v.*

હિચકો, Same as હીંચકો *q. v.*

હિજડો, Same as હીજડો *q. v.*

હિજરાવવું, *v. t.* [See below.] To make one pine; to cause to be languished. 2. To cause to bewail; to make one lament.

હિજરાવું, *v. i.* [હિ expletive + ઝૂરવું to pine.] To pine; to languish. 2. To lament; to bewail; to bemoan.

મરી જશે એ હિજરાઇ.—કૃષ્ણાબ્ધિ.

હિજરી, *s. m.* [Ar. हिजरी pertaining to separation *fr.* हिज्रत् separation.] The Mahommedan era which commenced with the flight of Mahommed from Mecca to Medina on the 16th of July, A. D. 622.

હિંચકવું, Same as હીંચકવું *q. v.*

હિંચકાવવું, Same as હીંચકાવવું *q. v.*

હિંચકાવું, Same as હીંચકાવું *q. v.*

હિંચકો, Same as હીંચકો *q. v.*

હિંચવવું, Same as હીંચવવું *q. v.*

હિંચવું, Same as હીંચવું *q. v.*

સામળીઆ સંગ હિંચું રે.—નરસિંહ.

હિંચાડવું, Same as હીંચાડવું *q. v.*

હિંચાડાવું, Same as હીંચાડાવું *q. v.*

હિંચાવવું, Same as હીંચાવવું *q. v.*

હિંચોળવું, Same as હીંચોળવું *q. v.*

હિંચોળાવું, Same as હીંચોળાવું *q. v.*

હિડિંબ, *s. m.* [S.] Name of a demon slain by Bheema.

હિડિંબા, *s. f.* [S.] Name of the sister of Hidimba who married Bheema.

હિણકમાઈ, Same as હીણકમાઈ *q. v.*

હિણકર્મ, Same as હીણકર્મ *q. v.*

હિણકર્મ નવિ કો આચરઇ.—પદ્મનાભ.

હિણપત, Same as હીણપત *q. v.*

હિણભાગી, હિણભાગ્ય, } Same as હીણભાગી, હીણભાગ્ય *q. v.*

હિણવર, Same as હીણવર *q. v.*

હિણવરૂં, Same as હીણવરૂં *q. v.*

હિણું, Same as હીણું *q. v.*

હિંડવવું, Same as હિંડાવવું *q. v.*

હિંડવું, *v. i.* [S. हिंड् to go.] To walk; to trudge. 2. To go. 3. To roam; to stroll.

તમે સમજો નહિ ને કરતા હિંડો આળ જી.—દયારામ.

હિંડાવવું, *v. t.* [See હિંડવું.] To cause to trudge or walk.

હિંડાવું, *v. i.* [See હિંડવું.] To be able to walk or trudge.

હિંડોળ, *s. m.* Name of a musical mode.

હિંડોળાખાટ, *s. m. f.* [હિંડોળો + S. खट्वा a bed.] A swinging cot.

હિંડોળો, *s. m.* [S. हिन्दोल a swing *fr.* आंदोल to swing.] A swinging board; a swing.

હિત, *s. n.* [S.] Interest; advantage. 2. Profit; good; benefit. 3. Well-being; welfare.

હિતકર, *s. m.* [See below.] A friend; a benefactor. 2. Same as હિતકર્તા *q. v.*

હિતકર્તા, હિતકારક, } *adj.* [હિત+S. कृ to do.] Beneficient; beneficial; profitable; salutary. 2. Friendly; favourable. 3. Servicable.

હિતકારી, *s. m.* [S. हितकारिन्.] A benefactor. 2. Same as હિતકારક *q. v.*

હિતચિંતક, Same as હિતેચ્છુ *q. v.*

હિતશત્રુ, *s. m.* [હિત+S शत्रु an enemy,] One who does towards others what appears to be beneficial for the time, but leads to evil consequences.

હિતસંબંધ, *s. m.* [હિત+S. संबंध connection.] A common welfare or benefit.

હિતાર્થ, *s. m.* [હિત+S. अर्थ an object.] A beneficial object.

હિતાર્થી, *adj.* [S. हितार्थिन्.] Seeking another's welfare.

હિતાર્થે, *adv.* [See above.] For the welfare of.

હિતાહિત, *s. n.* [હિત+S. अहित loss.] Gain and loss. 2. Advantage and disadvantage.

હિતુ, *adj.* [See હિત.] Wishing well; friendly.
હા ! હા ! હિતુ ઋતુરાજમાં ન મળ્યા મહારાજ.—દયારામ.

હિતેચ્છુ, હિતૈષી, } *adj.* [હિત+S. ईष्, इच्छ् to wish.] That wishes well; benevolent. 2. *s. m. f.* A well-wisher; a benefactor.

હિતોપદેશ, *s. m.* [હિત+S. उपदेश advice.] Good counsel or advice; salutary instruction; friendly advice.

હિદેલા, *s. n.* Name of a bird; the grass warbler.

હિંદ, Same as હિંદુસ્તાન *q. v.*

હિંદવાણી, *s. f.* [See હિંદુ.] A Hindu woman.

હિંદવી, હિંદી, } *adj.* [See હિંદુ.] Belonging or relating to the Hindus or their country, Hindustan or India. 2. *s. f.* The Hindustani language. 3. The language of the Hindus.

હિંદુ, *s. m.* [P. हिंदु, S. हिंदु name of a tribe.] A Hindu. 2. A native of India.

હિંદુસ્તાન, *s. m.* [હિંદ + P. स्तान a place.] India; the land of the Hindus.

હિંદુસ્તાની, *adj.* [See above.] Belonging or relating to Hindustan or India. 2. *s. m.* A native of Hindustan proper, or Upper India. 3. A person or soldier from the upper provinces or country north of the river Narmada. 4. The Hindustani or Urdu language.

હિંદુસ્થાન, Same as હિંદુસ્તાન *q. v.*

હિંદુસ્થાની, Same as હિંદુસ્તાની *q. v.*

હિંદોલ, *s. m.* [S.] A swing. 2. The swing on which the figures of Krishna are carried about during the swing festival in the month of Shravana.

હિંદોળો, Same as હિંડોળો *q. v.*
પ્રેમ અને ધર્મ વચ્ચે હિંદોળો હું બની રહ્યો.—મ. ન. દ્વિ.

હિમ, *s. m.* [S. हिम snow.] Frost; hoarfrost. 2. Congealed dew. 3. Ice; snow. 4. Coldness; chilliness. 5. [See હેમ.] Gold.

હિમકણ, *s. m.* [હિમ+S. कण a particle.] A flake of snow.

હિમકર, *s m.* [હિમ+S. कृ to do.] The moon.
ઘણુ સંકેલાયું હિમકર તણું.—કલાપિ.

હિમકિરણ, *s. n.* [હિમ + S. किरण a ray.] A cooling ray.
હિમકિરણ થકી જે ચંદ્રે હાલ તેવો. —અ. ઉ. યા.

હિમકૂટ, Same as હિમાલય *q. v.*

હિમગિરિ, Same as હિમાલય *q. v.*

હિમજ, હિમજી હરડે, } *s. f.* [See હરડે.] Name of a small kind of myrobalan (હરડે).

હિમત, Same as હિમ્મત *q. v.*
હિમતે મરદા મદદ ખુદા દે, ચિંતા ન ધરો ચંત.—ખબરદાર.
હિમતે મરદા મદદે ખુદા તક સાધો તતખેવ —કે. હ. ધ્રો.

હિમતવાન, Same as હિંમતવાન *q. v.*

હિમરૂ, *s. m.* Name of a kind of embroidered silk stuff.

હિમવત્, *adj.* [હિમ + S. वत् having.] Snowy; icy; frosty. 2. Same as હિમાલય *q. v.*

હિમાંશુ, *s. m.* [હિમ + S. अंशु a ray.] The moon.

હિમાચલ, હિમાદ્રિ, } Same as હિમાલય *q. v.*

હિમાનિલ, *s. m.* [હિમ + S. अनिल wind.] Cold wind.

હિમાની, *s. m. f.* [S.] A snow-drift; an ice-berg; a glacier.

હિમાંબુ, *s. n.* [હિમ + S अंबु water.] Cold water. 2. Dew.

જ્યાં લંક અંક ધરી હેમ હિમાંશુ સારાં.—ભી. બો. ક્ષી.

હિમાયત, *s. f.* [Ar. हिमायत् an aid; a help.] Patronage. 2. Advocacy.

હિમાયતી, *adj.* [See above.] Patronizing. 2. Advocating. 3. *s. m.* A patron. 4. An advocate.

રહે અળગો શ્રીકૃષ્ણ હિમાયતી.—દયારામ.

હિમાયલું, *adj. m. f. n.* [See હિમાવું.] Afflicted with cold or frost; withered by frost. 2. Lean: thin (of the body).

હિમાલય, *s. m.* [હિમ+S. आलय an abode.] Name of the highest mountain in the world, situated in the north of India.

હિમાવું, *v. i.* [See હિમ frost.] To be afflicted with cold; to be withered by frost. 2. To be lean or thin. 3. To be sour in mind.

હિમાળુ, *adj.* [હિમ+ S. आलु having.] Cold; cool.

હિમાળુ વા વાયો રે, હલકી ટાઢમાં.—દયારામ.

હિંમત, Same as **હિમ્મત** *q. v.*

હિંમતવાન, હિંમતવાળું, Same as **હિમ્મતવાન, હિમ્મતવાળું** *q. v.*

હિમ્મત, *s. f.* [Ar. हिम्मत्.] Courage; boldness; intrepidity. 2. Spirit; vigour; vehemence.

Id. **હિમ્મત આપવી** To encourage. **હિમ્મત કરવી -ચલાવવી-ધરવી-ભીડવી** To dare; to venture. **હિમ્મત છોડવી-હારવી** To lose heart. **હિમ્મત પકડવી** To pluck up courage. **હિમ્મત રાખવી** To have courage.

Prov. **હિમ્મતે મરદા, તો મદદે ખુદા** God helps those who help themselves; begin your web properly, and God will supply you with thread.

હિમ્મતવાન, હિમ્મતવાળું, *adj. m. f. n.* [હિમ્મત + S. वत्, वान्, Guj. વાળું having.] Bold; courageous; daring.

હિરકોરી, Same as **હીરકોરી** *q. v.*

હિરણ્મય, *adj.* **હિરણ્મયી,** *adj. f.* [S.] Made of gold; golden.

હિરણ્ય, *s. n.* [S.] Gold.

હિરણ્યકશિપુ, *s. m.* [S.] Name of a demon; the father of Prahlada. He was killed by Vishnu in the form of Narasinha.

હિરણ્યગર્ભ, *s. m.* [હિરણ્ય + S. गर्भ ovary.] The god Vishnu who produced the original golden egg out of which the world was evolved. 2. The soul invested by the subtle body.

હિરણ્યગર્ભ હરિ આપો આપ.—અખો.

હિરણ્યાક્ષ, *s. m.* [S.] Name of a demon the twin brother of Hiranyakashipu.

હિરાકણી, Same as **હીરાકણી** *q. v.*

હિરાકંઠી, Same as **હીરાકંઠી** *q. v.*

હિરાકશી, હિરાકસી, Same as **હીરાકશી, હીરાકસી** *q. v.*

હિરાગળ, Same as **હીરાગળ** *q. v.*

હિરાબોળ, Same as **હીરાબોળ** *q. v.*

હિરાદખ્ખણ, Same as **હીરાદખ્ખણ** *q. v.*

હિરામલ, Same as **હીરામલ** *q. v.*

હિરાવેધ, Same as **હીરાવેધ** *q. v.*

હિલચાલ, Same as **હીલચાલ** *q. v.*

હિલવું, Same as **હીલવું** *q. v.*

હિલામો, *s. m.* [See હલાવવું.] An effort; a vigorous attempt; a resolution. 2. A rising; an insurrection.

હિલોળો, Same as **હીલોળો** *q. v.*

હિલ્લો, *s m.* [Ar. हम्ल an attack.] Difficulty. 2. Injury. 3. A jerk; a shake; a push; a shock.

હિલ્લોલ, *s. m.* [S.] A wave; a billow. 2. A caprice; a whim. 3. A swing.

હિસવું, *v. i.* [See હસવું.] To be glad; to be pleased; to be amused. 2. To pant for; to be eagerly desirous

કામની નિરખતા કામ હિસે.—નરસિંહ.

હૈડું માહારૂ હિસે રે.—ભાલણ.

હિસાબ, *s. m.* [Ar. हिसाब reckoning; account.] Computation; calculation. 2. A sum; an example (in Arith.). 3. A money account. 4. Book-keeping. 5. Estimation; regard; worth. 6. Practical arithmetic. 7. The amount calculated; the sum or result worked out; reckoning. 8. A register or a computation of goods purchased or sold, of debts, expenses, costs, etc.

Id. **હિસાબ કરવો** To compute. 2. To adjust and settle accounts. **હિસાબ ચુકવવો** To pay off. **હિસાબ રાખવો** To keep accounts. **હિસાબ તપાસવો** To audit accounts. **હિસાબ લેવો** To take an account. 3. To hold responsible **હિસાબ જોવો** To examine the accounts. **હિસાબ લખવો** To write the accounts. **શા હિસાબમાં ?** Of what consideration ? 2. Insignificant.

Prov. હિસાબ કોડીનો અને બક્ષીસ લાખની Count like Jews and agree like brothers.

હિસાબકિતાબ, *s. m.* [હિસાબ+Ar. किताब a book.] A general and loose term for arithmetical calculations, etc. 2. Accounts. 3. An account book. 4. Calculations; computations.

હિસાબી, *adj.* [See હિસાબ.] Skilful or versed in arithmetic. 2. Versed in accounts. 3. Pertaining to arithmetic. 4. Pertaining to accounts 5. Correct; proper; just.

Id. હિસાબી ખાતું The accounts department.

હિસારવ, હિસારો, *s. m.* [S. हेषा neighing *fr.* हृष् to neigh + रव noise + कार doing.] Neighing; bellowing; lowing.

જેમ જેમ હરિ પગલાં ભરે, તેમ તેમ ગાય હિસારા કરે.
—પ્રેમાનંદ.

હિસ્સેદાર, *s. m. f.* [હિસ્સો+P. दार having.] A shareholder; a partner; a sharer.

હિસ્સો, *s. m.* [Ar. हिस्सा] A share; a division; a portion.

Id. હિસ્સો પાડવો To divide; to share.

હિહિહિ, *adv.* [Imit.] Giggling; tittering. 2. Laughing; ridiculing.

હી, *inter.* [S.] A word showing surprise; ah !

હીક, *s. f.* [S. हिक्क् to make an indistinct sound.] Hard breathing; panting. 2. Asthma. 3. A shooting pain on the sides; hiccough.

હીકમત, Same as હિકમત *q. v.*

હીકમતી, Same as હિકમતી *q. v.*

હીકરાણ, *s. n.* A confused noise.

હીકા, *s. m. pl.* [See હીક.] Convulsions when at the point of death; dying struggles.

હીકળ, *s. f.* [See શીતળ.] Cold; chilliness. 2. Piercing cold wind.

હીચકવું, Same as હીંચકવું *q. v.*

હીચકારૂં, *adj. m. f. n.* [P. हीचकार of no use.] Cowardly; timid; pusillanimous.

હીચકો, Same as હીંચકો *q. v.*

હીજડો, *s. m.* [P. हीज.] A eunuch. 2. A coward. 3. An effeminate person. 4. An indecent fellow.

હીંચકવું, *v. t.* To rock; to swing.

હીંચકાવવું, Same as હીંચાવવું *q. v.*

હીંચકાવાવું, *v. t.* To be able to rock or swing.

હીંચકાવું, Same as હીંચાવું *q. v.*

હીંચકો, *s. m.* A swinging bed. 2. A swing. 3. A motion backwards and forwards of anything hanging loosely.

Id. હીંચકા ખાવા To swing oneself. હીંચકો નાખવો To give a swing.

હીંચવવું, *v. t.* To rock; to cause to swing.

હીંચવું, *v. i.* To swing; to rock.

હીંચાડવું, Same as હીંચાવવું *q. v.*

હીંચાડાવવું, *v. t.* To get rocked; to cause to be swung.

હીંચાડાવું, *v. i.* To be rocked; to be swung.

હીંચાવવું, *v. t.* To rock; to cause to swing.

હીંચાવાવું, Same as હીંચકાવાવું *q. v.*

હીંચાવું, *v. i.* To be rocked; to be swung.

હીંચોળવું, Same as હીંચાવવું *q. v.*

હીંચોળાવવું, Same as હીંચાડાવવું *q. v.*

હીંચોળાવું, Same as હીંચાવું *q. v.*

હીટ, *s. n.* [Ar.] Silk.

હીણ, *adj.* [S. हीन.] Base; mean. 2. Alloyed. 3. Wanting; that is without; deprived of.

હીણકમાઉ, *adj.* [હીણ + કમાવું to earn.] Earning nothing; idle; not industrious.

હીણકમાઉથી ઉગર્યા મુવા.—નર્મદ.

હીણકર્મ, *s. n.* [હીણ + S. कर्मन् an action.] A mean act.

હીણકર્મી, *adj.* [See above.] Base; mean.

હીણપણ, હીણપણું, *s. n.* [હીન + પણ, પણું suffixes forming nouns.] Baseness; lowness.

હીણપત, હીણપદ, *s. n.* [હીણ + S. पद a place.] Low position; lowness. 2. *s. f.* Disgrace; ignominy; infamy; shame.

હીણભાગ્ય, હીણભાગી, *adj.* [હીણ+S. भाग्य fortune.] Unfortunate.

હીણવર, *s. m.* [હીણ + S. वर a husband.] A husband inferior in rank or size to the wife.

હીણવરૂં, *s. n.* [See above.] Disproportionateness or disagreement in the union of a married couple, of whom the bridegroom is inferior in qualifications or years to the bride.

હીણવું, *v. t.* [See હીણ.] To depricate. 2. To lower. 3. To despise; to scorn; to condemn.

હીણું, *m. f. n.* [See હીન.] Mean; low; base. 2. Alloyed.

ઘણું હીણું ખરે કર્મ બુદ્ધિયોગથી ભારત.—ના. દ. કે.
જૂનાના ધણી હવે હીણું કાં ભાખ્ય.—લોકોક્તિ.

હીંડવવું, Same as હિંડવવું *q. v.*

હીંડવું, Same as હિંડવું *q. v.*

હીંડાવવું, Same as હિંડાવવું *q. v.*

હીંડાવું, Same as હિંડાવું *q. v.*

હીન, *adj.* [S. *fr.* हा to abandon.] Bereft of; without; destitute of; deficient; defective. 2. Base; mean; low. 3. Vile.

હીનતા, *s. f.* / **હીનત્વ**, *s. n.* [હીન + S. ता, त्व suffixes forming nouns.] Lowness; baseness.

હીનવાદી, *s. m.* [હીન + S. वद् to speak.] A dumb man. 2. *adj.* Dumb; speechless.

હીનો, *s. m.* [P. हिना.] Same as મેંદી *q. v.*

હીમાળ, / **હીમાળો**, Same as હિમાલય *q. v.*

ગાળ્યાં હશે હિમાળે અસ્ત.—પ્રેમાનંદ.

હીયા, *s. m. pl.* [Imit.] Birds that go in flocks and eat corn in the fields.

હીર, *s. n.* [See હીરો.] Silk. 2. Lustre. 3. Essence; substance; a matter; the constituent substance; the nature. 4. Quality, disposition or mind (of a person). 5. Affection; love. 6. Courage. 7. *s. m.* Name of a metre having 23 matras and 8 talas.

Id. હીર હારવું To lose one's reputation.

Prov. હીરની ગાંઠ ને તેલવું ટીપું (મળે મજબૂત થાય) A firm knot.

રાખ્યું આપ જ ઇશ્વરે કામને વશ છે હીર.—સામળ.
હરખ વિનાના કાંઇ હૈડે ન મળે હીર જો.—બોજો.
સદા આંખમાં રાખી હીર.—નર્મદ.

હીરક, *s. m.* [S.] A diamond.

હીરકોર, *s. f.* [હીર+કોર a border.] A border made of silk.

હીરકોરી, *adj.* [See above.] Having a silken border (of a cloth).

હીરચીર, *s. n.* [હીર+S. चीर a cloth.] Costly clothing; a valuable dress.

હીરનીર, *s. n.* [હીર+S. नीर water.] Spirit; courage. 2. A characteristic.

હીરવા, *s. n.* Name of a bird; a species of bulbul.

હીરહારી, *adj.* [હીર + S. हारिन् removing.] Discouraged. 2. Disreputed.

ખિન્ન અને હીરહારી.—કે. હ. ધ્રુ.

હીરા, *s. f.* [S.] An epithet of Lakshmee. 2. *s. m. pl* [See હીરો.] Diamonds.

હીરાકણી, *s. f.* [હીરો + S. कण a particle.] A diamond facet.

હીરાકણીના અન્ય કંઠા ઝળકે છે.—મ. ભ. વો.

હીરાકંઠી, *s. f.* [હીરો + S. कंठी a necklace.] Name of a kind of diamond necklace. 2. Name of a golden necklace having facets like a diamond.

હીરાકશી, / **હીરાકસી**, *s. f.* Green vitriol; sulphate of iron; copperas.

હીરાગળ, *adj.* [See હીર.] Silken.

હીરાદખ્ખણ, *s. f.* Dragon's blood; the resin of the plant Calamus draco. N. O. Palmacæ.

હીરાબોળ, *s. m.* Myrrh; gum resin of the plant Balsamodendron myrrha. N. O. Burseracæ.

હીરામલ, *s. m. n.* Name of a bird of the parrot kind.

હીરાવેધ, *adj.* [હીરો + S. विध् to pierce.] Able to bore a hole even in a diamond. 2. Clever; trickish.

હીરો, *s. m.* [S. हीरक.] A diamond. 2. A gem; a jewel. 3. Anything best of its kind.

Prov. હીરો હીરાને કાપે Diamond cuts diamond. હીરાની કિંમત ઝવેરી આગળ A pebble and a diamond are alike to a blind man. હીરામાં છાંટ અને રૂપમાં ગર્વ (એ બે સરખાં) Pride in a beauty is like a flaw in a diamond.

હીલચાલ, *s. f.* [હાલવું + S. चल् to move.] Movement.

હીલવું, Same as હાલવું *q. v.*

હીલો, *s. m.* [See હિલ્લો.] A jerk; a shake. 2. [See ચીલો.] A cart-rut. 3. Difficulty. 4. Injury.

હીલોલવું. *v. t.* [See હિલ્લોલ.] To shake. 2. To disturb.

ગુજરાત દેશ હીલોલ્યું.—પદ્મનાભ.

હીલોળો, *s. m.* [S. हिल्लोल.] Merriment.

હીસવું, *v. i.* [S. हस् to laugh.] To laugh; to smile. 2. To be merry. 3. To have an eager desire for.

રૂડે હીસે એવું કુળ પ્રથમ વિખ્યાત વરવું.—કે. હ. ધ્રુ.

હીહી, *adv.* [Imit.] Giggling; tittering.

હું, *pron.* [S. अहम्.] I; I myself. 2. *inter.* [S. हुम्.] Yes ! [A particle indicating assent or consent.] 3. On ! go, on !

Prov. હું ને મારી વહુ, તેમાં આવ્યાં સહુ We two are sufficient for each other.

હુંશ, Same as હોંસ *q. v.*

હુંશળમુશળ, *s. n.* [S. उलूखल the mortar+ मुसल the pounder.] The mortar and pestle (these being looked upon as important articles in housekeeping).

હુંશિયાર, Same as હોશિયાર *q. v.*

હુંશિયારી, Same as હોશિયારી *q. v.*

હુંશી, Same as હોંસીલું *q. v.* 2. *adj.* Having a circle of hair on the forehead, not lying in the straight line joining the roots (of the horns of an ox).

હુઇ, *v. i. f.* [See હોવું.] Became (in the past tense).

સકળ રજનિ હુઈ આજની અભિનવી.—નરસિંહ.

હુકમ, *s. m.* [Ar. हुक्म्.] An order; a command. 2. A decree. 3. A trump (in cards).

Id. હુકમ કરવો-છોડવો-આપવો To give an order; to order. હુકમ ઉઠાવવો To carry out an order. હુકમ નીકળવો To be issued (of an order). હુકમ માનવો To obey an order. લેખી હુકમ A written order. મોંનો હુકમ A verbal order.

હુકમનામું, *s. n.* [હુકમ+P. नामेह् a writing.] A decree; a written award or decision upon a suit finally disposed of; a writ.

હુકળવું, *v. i.* To be shouted aloud; to be proclaimed.

ને ફરકે નિશાણ, નેકી હુકળશે ને.—લોકોક્તિ.

હુકારો, Same as હુંકારો *q. v.*

હુકુમ, Same as હુકમ *q. v.*

હુકુમત, Same as હકુમત *q. v.*

હુકુમનામું, Same as હુકમનામું *q. v.*

હુકૂમ, Same as હુકમ *q. v.*

હુકૂમનામું, Same as હુકમનામું *q. v.*

હુકો, }
હુક્કો, } *s. m.* [Ar. हुक्कह् a casket.] A smoking apparatus; a hukkah.

Id. હુક્કો ભરવો To fill a hukkah with tobacco. હુક્કો ગગડાવવો-પીવો To smoke a hukkah.

હુંકવું, *v. t.* To be eager to go on. 2. To compete keenly.

હુંકાર, }
હુંકારો, } *s. m.* [હું+S. कार doing.] The uttering, from time to time of the sound હું by the hearers of a narration in expression of their clear apprehension of fixed attention. 2. An expression of contempt; challenge; a call to fight.

હુજત, *s. f.* [Ar. हुज्जत् an argument.] Obstinacy; persistence. 2. A dispute; an argumentation.

હુજતખોર, }
હુજતી, } *adj.* [હુજત+P. खोर enjoying, S. इन् having.] Obstinate. 2. Disputatious. 3. That creates difficulties and objections.

હુજરડો, Same as ઉઝરડો, ઉઝેડો *q. v.*

હુજુર, }
હુજૂર, } Same as હજુર *q. v.*

હુજુરિયો, }
હુજુરીઓ }
હુજૂરિયો, }
હુજૂરીઓ, } Same as હજૂરિયો, હજૂરીઓ, *q. v.*

હુજુરાત. }
હુજૂરાત, } Same as હજૂરાત *q. v.*

હુજ્જત, Same as હુજત *q. v.*

હુજ્જતખોર, }
હુજ્જતી, } Same as હુજતખોર, હુજતી *q. v.*

હુંછી, *adj.* Mischievous; troublesome. 2. Unfortunate.

Id. હુંછી ઘોડો A mischievous and troublesome person.

હુંછું, *s. n.* The sharp point of a blade of grass. 2. The mouth; the front part.

હુડતાવવું, *v. t.* [S. *fr.* हुड a sound of threat.] To slight; to disregard. 2. To cow down.

હુડદો, *s. m.* [Imit.] A jest; a joke.

હુડા, Same as હોયા *q. v.*

હુડુયુદ્ધ, *s. n.* [S. हुडु a ram +युद्ध a fight.] A fight between sheep.

હુણવું, *v. t.* [See હણવું.] To beat the breast in mourning.

હુણાવું, *v. i.* [See હુણવું.] To be beaten (of the breasts).

હુંડલો, Same as મુંડલો *q. v.*

હુંડી, *s. f.* A bill of exchange.

Id. હુંડી લખવી To draw a bill of exchange. હુંડી સીકારવી To accept a bill of exchange. હુંડી પાકવી To be due (of a bill of exchange). હુંડી

ભરવી To pay the amount of a bill of exchange. હુંડી દેખાડવી To give notice of a bill of exchange having been received.

Prov. હુંડી તેના ચીમે Killing two birds with one stone. હુંડીનું ખોખું The paper on which the bill of exchange was written, but which is of no value after the amount has been paid.

હુંડીઆમણ, *s. n.* [See હુંડી.] Discount; price paid upon bill of exchange; the rate of exchange.

હુંડે, *adv.* In the lump; on the whole.

હુંડીપત્રી, *s. f.* [હુંડી+S. पत्र a letter.] A bill.

હુંડળ, Same as ઉંડળ *q. v.* 2. Common; having a right of partnership.

હુત, *adj.* [S. *fr.* हु to sacrifice.] Sacrificed; offered as an oblation to fire. 2. *s. n.* An oblation; an offering.

હુતદ્રવ્ય, *s. n.* [હુત + S. द्रव्य matter.] Materials for a sacrifice; offerings to fire.

હુતભુજ, હુતભુજ, } *s. m.* [હુત+S. भुज् to eat.] Fire.

હુતહોમ, *s. m* [હુત+S. होम a sacrifice.] A Brahmana who has offered oblations to fire. 2. *s. n.* A burnt offering.

હુતાશ, હુતાશન, } *s. m.* [હુત+S. आश, आशन eating.] Fire.

હુતાશની, *s. f.* [See હુતાશન.] The Holee; the pile arranged to be kindled at the festival of the Holee. 2. The full moon day in the month of Falguna.

હુનર, Same as હુન્નર *q. v.*

હુનરઉદ્યોગ, Same as હુન્નરઉદ્યોગ *q. v.*

હુનરકળા, Same as હુન્નરકળા *q. v.*

હુનરવિજ્ઞાન, હુન્નરવિજ્ઞાન *q. v.*

હુનરશાળા, Same as હુન્નરશાળા *q. v.*

હુનરી, Same as હુન્નરી *q. v.*

હુનાળુ, Same as ઉનાળુ *q. v.*

હુનાળો, Same as ઉનાળો *q. v.*

હુનું, Same as ઉનું *q. v.*

હુંચિયું, Same as સુંચિયું *q. v.*

હુન્નર, *s. m.* [P. हुनर skill; art.] An art; a craft; a manual art. 2. Skill; ingenuity. 3. A contrivance. 4. Engagement: activity; business.

Prov. હુન્નર કરો હજાર, ભાગ્ય વિણ કોડી ન પામો There is no flying against fate. હુન્નરવાળો કાંઈ ભૂખે મરે નહિ He who has an art, has everywhere a part.

હુન્નરઉદ્યોગ, *s. m.* [હુન્નર+S. उद्योग exertion.] Industry and art.

Id. હુન્નરઉદ્યોગનું પ્રદર્શન. An art exhibition; an industrial exhibition.

હુન્નરકળા, *s. f.* [હુન્નર+S. कला an art.] A craft; an art; a manual art.

હુન્નરવિજ્ઞાન, *s. n.* [હુન્નર+S. विज्ञान science.] The science of art; a treatise on arts and crafts.

હુન્નરશાળા, *s. f.* [હુન્નર+S. शाला a school.] A school of art; a crafts-guild.

હુન્નરી *adj.* [See હુન્નર.] Artful 2. Skilful; inventive. 3. Ingenious. 4. That can devise or has shrewd modes for the accomplishment of objects.

હુપકો, હુબકો, } *s. m.* [હુપ, હુબ imit.+S. कार doing.] Opening the mouth owing to the sensation of vomiting. 2. Vomiting.

હુબહુબ, હુબેહૂબ, } *adj.* [Ar. हुबह exact.] Exact; very like.

હુમલાખોર, *adj.* [હુમલો+P. खोर enjoying.] Attacking; assaulting. 2. *s. m.* An assailant; one who attacks dastardly.

હુમલો, *s. m.* [Ar. हमला an attack,] An assault; an attack.

હુમાયુ, *s. n.* [P. हुमायु auspicious *fr.* हुमा name of a fabulous auspicious bird.] A particular bird which is supposed to burn itself.

છે હુમાયુ પંખીની પેઠે, કોઇ હેતુવાદ કરશો મા હઠે.—અખો.

હુંપણ, હુંપણું, હુંપદ, } *s. n.* [હું + પણ, પણું suffixes forming nouns, S. पद position.] Pride; vanity; self conceit. 2. Selfness.

હુંપદી, *adj.* [See હુંપદ] Proud; self-conceited; vain.

હુંપદું, Same as હુંપદ *q. v.*

હુંફ, Same as ઊંફ *q. v.*

હુંફાએલું, હુંફાયલું, } Same as ઊંફાએલું *q. v.*

હુંફાવું, *v. i.* [See ઊંફ.] To be warm; to be heated.

હુંફાળું, Same as ઊંફાળું *q. v.*

હુરમત, *s. f.* [Ar. हुरमत् honour; respect.] Character; reputation; honour.

Id. હુરમત હારવી To lose one's reputation.

હુરિયો, *s. m.* Same as હુર્રરે *q. v.* 2. *inter.* Same as હુર્રરે *q. v.*

હુર્રરે, *inter.* [Imit.] An exclamation used in hissing or hooting or honouring. 2. *s. f.* Public disgrace. 3. Cheers; three cheers.

હુલકું, *s. n.* [See ઉલ્કા.] A commotion; a popular disturbance. 2. A sudden fright; consternation.

Id. હુલકું પાડવું To raise an alarm.

હુલડ, Same as હુલ્લડ *q. v.*

હુલડખોર, Same as હુલ્લડખોર *q. v.*

હુલડાઇ, Same as હુલ્લડાઇ *q. v.*

હુલડિયું, Same as હુલ્લડખોર *q. v.*

હુલડી, Same as હુલ્લડી *q. v.*

હુલરાવવું, *v. t.* [S. हुलहुली a kind of inarticulate sound, uttered by women on joyful occasions.] To rock in the arms (of an infant).

પાવલોપા રે હરિ ગોપાળ, યશોમતી હુલરાવે બાળ.—ભાલણ.

હુલવવું, Same as હુલરાવવું *q. v.*

હુલવું, Same as હૂલવું *q. v.*

હુલામણ, *s. n.* [See હુલરાવવું.] Rocking in the arms (of an infant). 2. Affectionate treatment of an infant.

હુલામણું, *adj. n.* [See હુલરાવવું.] Pet; given in endearment (of the name of a person). 2. Same as હુલામણ *q. v.*

જસોદાજી હુલામણે તેનું નામ ધરે છે કાહાનજી.—ભાલણ.

હુલાવવું, Same as હુલરાવવું *q. v.*

ધવરાવ્યો હુલાવિયો વિનતાએ કર્યો વિવેક.—સામળ.

હુલાવું, *v. t.* To dissuade; to remonstrate with kindness. 2. *v. i.* To be finished; to be over.

હુલાસ, Same as ઉલ્લાસ *q. v.*

હુલ્લડ, *adj.* [See હુલકું.] Violent. 2. Rash; inconsiderate. 3. *s. n.* A disturbance; a rising; a tumult. 4. A rebellion; a revolt; an insurrection; a riot. 5. A brawl.

Id. હુલ્લડ મચાવવું To raise a disturbance. 2. To rebel. 3. To raise a brawl.

હુલ્લડખોર, *adj.* [હુલ્લડ + P. खोर enjoying.] Rebellious; insurgent. 2. Tumultuous. 3. Brawling. 4. *s. m.* A rebel.

હુલ્લડાઇ, *s. f.* [હુલ્લડ + આઇ a suffix forming a noun.] Violence; vehemence. 2. Rashness; inconsiderateness.

હુલ્લડિયું, *adj. m. f. n.* Same as હુલ્લડખોર *q. v.*

હુલ્લડી, *adj.* [See હુલ્લડ.] Mischievous; riotous. 2. Rash; inconsiderate.

હુશિયાર, Same as હોશિયાર *q. v.*

હુશિયારી, Same as હોશિયારી *q. v.*

હુસન, *s. m.* [Ar. हुस्न duty.] Countenance; face; look. 2. Beauty; comeliness; elegance of feature.

હુસહુસ, *adv.* [Imit.] Quickly; swiftly; hurriedly.

હૂક, *s. f.* [See ચૂંક.] A sharp shooting pain in the stomach. 2. Same as હૂપ *q. v.*

હૂકવું, *v. i.* [Imit.] To roar.

હાક મારી હૂકતો, પર્વત પ્રાય શરીર.—ગિરિધર.

હૂકાહૂક, *s. f.* [Redup. of હૂક.] Continuous roaring (of monkeys). 2. A hot discussion.

હૂડ, *inter.* [S. हुडुत् a sound of threat.] Tush; tit.

હૂણ, *s. m.* [S.] A barbarian; a foreigner. 2. Name of a country or its inhabitant.

હૂન, Same as હોન *q. v.*

હૂપ, *inter.* [Imit.] Imitative of the cry of a monkey; whoop.

હૂલરાવવું, Same as હુલરાવવું *q. v.*

હિંડોળે હૂલરાવું તમને.—નરસિંહ.

હૂલવું, *v. i.* To cease fruiting; to be out of season.

વિરમિત વશ કો ત્યાં, આગળે કોઇ હૂલે.—રત્નેશ્વર.

હૂલવવું, Same as હુલરાવવું *q. v.*

ઉરહીર પાતી હૈયે હૂલવે.—વસંતવિનોદી.

હૂલામણ, } Same as હુલામણ *q. v.*
હૂલામણું, }

હૂલાવવું, Same as હુલાવવું *q. v.*

હૂલાવું, Same as હુલાવું *q. v.*

હૃત્, *adj.* [See below.] Taking away; seizing; removing; attracting; carrying off, etc. (at the end of a compound).

હૃત, *adj.* [S. *fr.* हृ, हृ to take away.] Taken or carried away. 2. Seized; capitulated.

હૃદ, Same as હૃદય *q. v.*

તે વાત હૃદેમાં રાખ, રંગીલા કુંવર.—કાળિદાસ.

હૃદય, *s. n.* [S.] The bosom; the chest; the breast. 2. The heart. 3. The trend of the mind; intention. 4. A secret; a mysterious meaning.
Id. હૃદયે ભીડવું-ચાંપવું-દાબવું To embrace. હૃદય પીગળવું To feel pity. પોચું હૃદય A soft or tender heart. કઠણ હૃદય A hard heart.

હૃદયકમળ, *s. n.* [હૃદય + S. कमल a lotus.] The form of the heart compared to that of a lotus.

હૃદયકંપ, *s. m.* [હૃદય + S. कंप a tremor.] Tremor of the heart; palpitation.

હૃદયગ્રાહી, *adj.* [હૃદય + S. ग्रह् to seize.] Heart-captivating.

હૃદયંગમ, *adj.* [હૃદય + S. गम् to go.] Attractive; agreeable; sweet; pleasing. 2. Lovely; handsome. 3. Heart-stirring; thrilling; touching. 4. Dear; beloved; cherished.

હૃદયચોર, *s. m.* [હૃદય + S. चौर a thief.] One who steals the heart or affections.

હૃદયભેદક, } **હૃદયભેદી**, } *adj.* [હૃદય +S. भिद् to break.] Heart-rending.

હૃદયરોગ, *s. m.* [હૃદય + S. रोग a disease,] A heart-disease.

હૃદયવૃદ્ધિ, *s. f.* [હૃદય + S. वृद्धि growth.] Dilatation of the heart.

હૃદયવેધક, } **હૃદયવેધી**, } *adj.* [હૃદય+ S. विध् to pierce.] Piercing the heart; heart-piercing.

હૃદયશૂન્ય, *adj.* [હૃદય + S. शून्य vacant.] Heartless; unfeeling.

હૃદયશૂન્યતા, *s. f.* [હૃદયશૂન્ય + S. ता a suffix forming a noun.] Heartlessness; unfeelingness.

હૃદયશૂળ, *s. f.* [હૃદય + S. शूल biting pain.] *Angina pectoris*; pain and oppression about the heart.

હૃદયસ્તંભન, *s. n.* [હૃદય + S. स्तंभन hindering.] Syncope; swooning; fainting.

હૃદયસ્થાન, *s. n.* [હૃદય + S. स्थान a place.] The breast; the bosom.

હૃદયસ્પંદ, *s. m.* [હૃદય + S. स्पंद a throb.] Palpitation; throbbing of the heart.

હૃદયસ્પર્શી, *adj.* [હૃદય + S. स्पर्श a touch.] Touching the heart. 2. Touching the very core. 3. Agreeable. 4. Beloved; dear.

હૃદયહારિણી, *adj. f.* Same as **હૃદયહારી** *q. v.*

હૃદયહારી, *adj.* [હૃદય + S. हृ, हर् to take away.] Affecting the heart.

હૃદયી, *adj.* [See **હૃદય.**] Hearted (at the end of a compound, as in પાષાણહૃદયી).

હૃદયેશ્વર, *s. m.* [હૃદય + S. ईश्वर god.] A husband. 2. A lover.

હૃદયેશ્વરી, *s. f.* [હૃદય + S. ईश्वरी name of Durga.] A wife. 2. A lady-love; a mistress.

હૃદ્ગત, *adj.* [હૃદય+S. गत gone.] Designed. conceived; seated in the heart. 2. Cherished. 3. *s. n.* Intent; design; meaning.

હૃદ્દેશ, *s. m.* [હૃદય +S. देश a region.] The region of the heart.

હૃષીકેશ, *s. m.* [S.] An epithet of Vishnu.

હૃષ્ટ, *adj.* [S. *fr.* हृष् to be delighted.] Pleased; rejoiced.

હૃષ્ટપુષ્ટ, *adj.* [હૃષ્ટ + S. पुष्ट nourished.] Well pleased and well fed. 2. Fat; plumpy. 3. Healthy.

હૃષ્ટપુષ્ટતા, } *s. f.* **હૃષ્ટપુષ્ટપણું**, } *s. n.* [હૃષ્ટપુષ્ટ+S. ता, Guj. પણું suffixes forming nouns.] The state of being well fed. 2. Plumpiness. 3. Healthiness.

હેં, *inter.* [Imit.] What ? what is it ? 2. What ! what do you say ! [An exclamation of astonishment or wonder or interrogation].

હે, *inter.* [S.] Ho ! oh ! [The vocative particle used in respectfully calling a man.] 2. *s. f.* [See **હૈયું.**] Contentment; comfort; courage.
Id. હે પૂરવી To be contented.

હેંકવું, *v. i.* [હેં + S. कार doing.] To suffer for want of.

હેંકાર, Same as **અહંકાર** *q. v.*

હેંકારી, Same as **અહંકારી** *q. v.*

હેજ, Same as **ભેજ** *q. v.* 2. Same as **હેત** *q. v.*
ભાતભાતના ભોગ છે, હેઠા સાથે હેજ.—સામળ.
દેખી રૂપ ભૂપને આવ્યું હેજ.—પ્રેમાનંદ.
સુંદરી સેજે હૃદયહેજે.—ઉદયરત્ન.

હેઠ, Same as **હેઠે** *q. v.*

હેઠલાણ, *s. n.* [See **હેઠે.**] The underground. 2. The lower part. 3. Same as **હેઠે** *q. v.*

હેઠવાસ, *s. m.* [**હેઠે** + S. वास dwelling.] Residence on the ground floor of a building. 2. Low-level residence.

હેઠળ, Same as **હેઠે** *q. v.*

હેઠાં, Same as હેઠે *q. v.*

હેઠાણ, } હેઠાણું, } *s. n.* [હેઠે + S. स्थान a place.] A place having a lower level.

હેઠું, *adv. m. f. n.* Same as હેઠે *q. v.*

વળગી સ્તંભ હેઠું પડે.—દયારામ.

હેઠે, *adv.* [S. अधस्तात्, अधम् below.] Below; underneath; under; down. 2. Downstairs; on the ground-floor.

Id. હેઠે બેસવું To be ruined. 2. To lose one's activity. 3. To be dissipirited or dejected. 4. To settle at the bottom (as a sediment).

હેડ, *s. f.* [S. हडि.] Stocks; fetters for confining criminals. 2. Same as હેડી *q. v.*

Id. તારો હેડકોરડો વાગે છે You can throw a man into prison or whip him; you have the power to punish persons.

Prov. હેડમાં પગ અને મૂછો મરડે Mettle is dangerous to a blind horse; never show your teeth unless you can bite.

હેડ બેડી ભાગો શરણ આવો.—નરસિંહ.

તમારા રાજપાટની પણ હેડ કરો.—મ. ન. દ્વિ.

હેડકી, *s. f.* [S. हेक्का.] Hiccough. 2. Belching.

હેડંબા, Same as હિડિંબા *q. v.*

હેડિયો, *s. m.* [See હેડી.] A bullock in a drove of cattle led about for sale. 2. One whose employment is to lead about droves of cattle for sale.

હેડી, *s. f.* A drove of cattle, brought or carried about for sale.

મને મેલી મહા વનમાંય, હેડી હાલી ગઈ.—ભૂમાનંદ.

હેડો, *s. m.* [See હેત.] Attachment to; fondness for.

મારો ક્ષણ એ ન છાંડે હેડો.—દયારામ.

હેણ, *s. f.* [See શયન.] A quilt.

સુખડની સેજ કરી, અતલસની ઉપર હેણ.—સામળ.

હેંડવું, Same as હિંડવું *q. v.*

હેત, *s. n.* [See હેતુ.] Affection; love; attachment; friendship.

Id. હેત કરવું-રાખવું-હોવું To love.

Prov. હેતના કુસકા સારા, પણ કમનની કમોદ ખોટી Better is a dinner of herbs where love is than a stalled ox and hatred therewith.

હેતકડું, *s. n.* [S. शकट a cart.] A cart for carrying loads as opposed to passengers.

હેતપ્રીત, *s. f.* [હેત + S. प्रीत affection.] Affection. 2. Friendship. 3. Kindness; favour.

હેતમઠું, *adj. m. f. n.* [હેત+માઠું less.] Unkind; unfriendly; wanting in affection.

નગર સગા હેમીઆ હેતમઠા થયા.—લોકોક્તિ.

હેતરસ, *s. m.* [હેત + S. रस sentiment.] The feeling or sentiment of love; heart-felt love.

હજુ પણ હેતરસ તારો મેં પીધો.—દયારામ.

હેતસ્વી, Same as હેતેશ્રી *q. v.*

હેતારથ, *s. m.* [હેત+S. अर्थ meaning.] The feeling of love; affection.

હેતારથ પાંડવ તણો અર્જુન કેરું અંગ.—પ્રેમાનંદ.

હેતાળ, *adj.* [હેત + S. आलु having.] Affectionate; loving.

હેતુ, *s. m.* [S.] Cause; reason. 2. Object; motive; purpose. 3. The logical reason; the middle term (in logic).

હેતુક, *adj.* [હેતુ + ક dim.] Affectionate; loving. 2. [હેતુ + S. क doing.] Causing; producing (at the end of a compound). 3. *s. n.* A cause; a reason.

હેતુતા, } *s. f.* હેતુત્વ, } *s. n.* [હેતુ+S. ता, त्व suffixes forming nouns.] Causation; the existence of cause.

હેતુપૂર્વક, *adv.* [હેતુ + S. पूर्वक attended by.] Intentionally; purposely; knowingly.

હેતુવિદ્યા, *s. f.* [હેતુ + S. विद्या science.] Teleology.

હેતેશ્રી, } હેતેસરી, } *s. m. f.* [S. हितैषी *fr.* हित good + इष् to wish.] A well-wisher.

હેત્વાભાસ, *s. m.* [હેતુ+S. आभास semblance.] The semblance of a reason; a fallacy.

હેદળ, *s. n.* [See હયદળ.] Cavalry; horse. 2. A multitude of horses.

હેબક, *s. f.* [Ar. हयूबत् terror.] Fright; fear; dread. 2. Awe.

Id. હેબક ખાવી To be overawed.

હેબકવું, *v. i.* [See above.] To be frightened. 2. To be overawed.

હેબકાવવું, *v. t.* [See હેબક.] To frighten. 2. To overawe.

હેબકાવું, Same as હેબકવું *q. v.*

હેમ, *s. n.* [S.] Gold.

આ હેમ તાલવનથી અવનીશ આવે.—કે. હ. ધ્રુ.

હેમક, *adj.* [Ar. हमक् foolish; a fool.] Foolish; stupid. 2. Timid; timorous.

હેમકાર, Same as સોની *q. v.*

હેમક્ષેમ, હેમખેમ, } *adj.* [હેમ redup. + S. क्षेम peace.] Hale and hearty; healthy and cheerful. 2. Safe and sound. 3. *s. n.* Healthiness and cheerfulness. 4. Safety and soundness.

હેમજ, Same as હિમજ *q. v.*

હેમંત, હેમંતઋતુ, } *s. f.* [S.] One of the six seasons comprising the months માગસર and પોસ (occuring about November and December); the cold season.

હેમંતી, *adj.* [See above.] Belonging, relating or pertaining to the cold season.

હેમલતા, *s. f.* [હેમ + S. लता a creeper.] A creeper bearing yellow flowers.

હેમિયું, હેમી, હેમાઉં, } *adj. m. f. n.* [See હેમ.] Golden.

કાંતા કહે કંકણમાત્ર હેમી.—ભી. ભો. ડી.

હલ રહી હેમીઆ બાજોઠય બેઠા તણી.—લોકોક્તિ.

હેરક, *s. m.* [S. हेरिक.] A spy; a secret emissary.

હેરણ, Same as એરણ *q. v.*

હેરણાં, *s. n. pl.* [See હેરક.] Prying into another's secrets; espionage.

સઉએ હેરે હેરણાં રે, પરનાં રાય ને રાંક રે.—ભાલણ.

હેરફેર, *s. f.* [હેર redup. + ફેર difference.] Transition; alteration; transplantation; transposition. 2. *adj.* Changed; different.

હેરંબ, *s. m.* [S.] An epithet of Ganapati.

મહા મનોહર રૂપ સુંદર હરકુંવર હેરંબ.—કાળિદાસ.

હેરવવું, *v. t.* To postpone from day to day.

અતિ ખાલી ભમે, તિમ હેરવતા.—વલ્લભ.

હેરવું, *v. t.* [See હેરક.] To spy; to survey narrowly and curiously; to pry into.

અસલ જુવે નહિ કોય, સઉ નકલોને હેરે.—નરભેરામ.

મહિ નાર ફેરો ફેરો, હેરો મન આંકડી.—વલ્લભ.

આડી નજરે હેરતા.—બ્રહ્માનંદ.

જનની આવી હે આલિંગન હેરી. સામું જોય.—ભાલણ.

હેરાન, *adj.* [Ar. हयूरान् astonished.] Distressed; afflicted. 2. Harassed; annoyed; disturbed; disquieted. 3. Uneasy; suffering. 4. Hard-pressed; bothered; vexed; teased; plagued; tormented; tortured.

હેરાનગતિ, *s. f.* [હેરાન+S. गति condition.] A distressful or afflicting condition; a state of disease, pain, etc. 2. Fatigue; distress; misery; privation. 3. Injury; ruin; damage. 4. Harassment; disturbance.

હેરાવવું, *v. t.* [See હેરવવું.] To look at with affection.

પરભાતે ઉઠીને ગોપી ગૌને હેરાવે.—નરસિંહ.

હેરિયાં, *s. n. pl.* [See હેરક.] Prying; peeping. 2. [See હેલો.] Tacking a boat; managing a boat so as to suit the wind.

Id. હેરિયાં ખાવાં To enjoy a boating excursion. હેરિયાં હેરવાં To pry into the secrets of others; to spy.

હેરિયું, *s. n.* [See હેરવું.] A ray of light coming into a room through a small hole.

હેરું, *s. n.* Same as હેરણાં *q. v.*

હેરૂ, Same as એરૂ *q. v.* 2. Same as હેરો *q. v.*

આવ્યા હેરૂ વાત જણાવી.—પદ્મનાભ.

હેરો, *s. m.* [See હેરક.] A spy; a messenger.

હજુ ચેત, ભૂલ મત ભાઇ, માથે મરણક હેરા હે.—નિરાંતભક્ત.

હેરોફેરો, *s. m.* [હેરો redup. + ફેરો a turn.] An occasional visit.

Prov. હેરાફેરા ને આશીર્વાદ Beggary is a cheap occupation. 2. Busy doing nothing.

હેલ, *s. f.* A load. 2. A burden. 3. A load or piled mass of grass, fuel, cow-dung cakes, etc., in a cart (as carried for sale). 4. The price or cost of carrying; the hire of a porter; cooly hire. 5. A pair of vessels (as carried on the head of a woman). 6. The business or employment of carrying loads or burdens.

હરિશ્ચંદ્રને માથે પેતા હેલ પાણીની.—બોલો.

હેલકરણ, *s. f.* [See below.] A female porter. 2. A female cooly.

હેલકરી, *s. m.* [હેલ + S. कृ to do.] A porter. 2. A cooly.

હેલન, હેલના, } *s. n.* *s. f.* [S.] Contempt; disrespect.

હેલપટો, *s. m* A fruitless journey or trip.

હેલવું, *v. i.* [See હળવું.] To live in love and peace.

હેલા, *s. f.* [S. हेला a sport.] Wanton sport. 2. Strong sexual desire in a woman. 3. [See વેળા.] An instant.

પછે સ્મર્યો મયદાનવ જેહ, હેલા માત્રમાં આવ્યો તેહ.-દ્વારકો.

તનક તાલ ને હેલા રે.—કૃષ્ણાબાઈ.

હેલામાં, *adv.* [See above.] In sport; easily. 2. In a trice; in a jiffy; instantly.

હેલામાં હરિ પામે વેદ.—અખો.

હેલાલી, *s. n.* [Ar.] A Mahommedan year of 354 days.

હેલાવર, *s. n.* [હેલા+S. वर the best.] Keen sexual desire or pleasure.

મુક્તિ વધે હેલાવરે.—કુમુદચંદ્ર.

હેલિ, *s. m.* [S.] The sun.

હેલી, *s. f.* [See રેલ.] An incessant shower of rain. 2. [See સાહેલી.] A female friend. 3. The arm-pit. 4. [See હેલા.] A short time; a moment; an instant. 5. Name of a mode of music 6. Ashes.

Id. વરસાદની હેલી Continuous rain; a flood; આનંદની હેલી Continuous joy.

બાણ અચાનક લાગ્યાં રે; હેલી.હું શું કરું.—બ્રહ્માનંદ.

વેલી કે અલબેલી હેલી, મેલી વન જુઓ વેલી.—પ્રેમાનંદ.

હસાગવની હેલી રે.—નરસિંહ.

લુણ હરામ કર્યું, હેલીમાં હરું.—સામળ.

હેલો, *s. m.* [See હડસેલો.] A violent stroke or blow. 2. Loss; disadvantage. 3. A wave. 4. Same as હેલ્લો *q. v.*

હેલ્લો, *s. m.* [See હડસેલો.] Jolting (of a carriage).

હેવા, *s. m. pl.* [S. सहवास dwelling together or हेवाक an ardent desire.] A practice; a habit. 2. Experience. 3. Idle slander.

એમ ઘેર નણદી છે અદેખી હેવા જોતી હીંડે.—નરસિંહ.

હેવાતન, *s. n.* [See સૌભાગ્ય.] The happy and joyous state of wifehood.

હેવાતનમાં એક જ ચૂડી.—પ્રેમાનંદ.

હેવાન, *s. n.* [Ar. हयवान् an animal.] A beast; a brute. 2. A fool; a stupid person.

માફ કર હાનાઇથી હેવાન.—કલાપિ.

હેવાનિયત, }
હેવાનીઅત, } *s. f.* [See above.] Beastly tendencies; brutishness. 2. Foolishness; stupidity; senselessness.

હેવાનીઅત ખસલતની અધમ રાણીઓ.—હ. દા. કાં.

હેવાલ, *s. m.* [See અહેવાલ.] An account; a description. 2. A report. 3. A statement. 4. State; condition.

Id. હેવાલ આપવો To give a description. વાર્ષિક હેવાલ An annual report.

હેષારવ, }
હેસારવ, } *s. m.* [S. हेषा braying + रव a noise.] Neighing. 2. A sound of delight.

ત્યાં હસ્તી હય હેષારવ કરે રે.—જનાર્દન.

હેળ, *s. f.* [See હેવા.] Practice; habit.

હેળવણી, *s. f.* [See હેળવવું.] Domestication. 2. Training. 3. A charge for domesticating or training.

હેળવણીનો ટકો પૈસો લે.—નરસિંહ.

હેળવવું, *v. t.* [See કેળવવું.] To train. 2. To domesticate. 3. To prepare.

પિતાની વારસ થાય હક એમ હેળવે.—હ. દા. કાં.

હેળવાવું, *v. i.* [See above.] To be trained. 2. To be domesticated. 3. To be prepared for.

હૈડિયો, *s. m.* [See હાડકું.] The throat; the prominent bone of the throat; Adam's apple.

હૈડું, Same as હૈયું *q. v.*

હૈણીઓ, }
હૈણો, } *s. f. pl.* [See હરણ.] The group of six stars appearing like a deer.

હૈતુક, *adj.* [See હેતુ.] Objective; relating or pertaining to an object. 2. Causal; causative

હૈમ, *adj.* [See હિમ.] Cold; frigid. 2. [See હેમ.] Golden.

હૈમવત્, *adj.* [હૈમ + S. वत् having.] Snowy 2. Flowing from the Himalaya mountain. 3 Bred in, belonging to or situated on the Himalaya mountain.

હૈમવત, *s. m.* [See above.] An epithet of Indra.

હૈમવતી, *s. f.* [See હૈમવત.] An epithet of Parvatee.

હૈયાકૂટ, *s. f.* [હૈયું + કૂટવું to beat.] Beating the breast through sorrow. 2. Great anxiety.

હૈયાચોળો, *s. m.* [હૈયું+ચોળવું to rub.] Heart-burning; great anxiety.

હૈયાટવું, *v. i.* [હૈયું + હઠવું to move.] To be disheartened; to loose courage.

હૈયાત, Same as હયાત *q. v.*

હૈયાતી, Same as હયાતી *q. v.*

હૈયાતોડ, *s. f.* [હૈયું+S. तुड् to break.] Breaking of the heart or chest. 2. *adj.* Capable of breaking the chest; very hard (of labour).

Prov. હૈયાતોડ કરતાં હાથતોડ સારી If you want a thing done well, do it yourself.

હૈયાધારણ, *s. n.* [હૈયું + S. धृ to hold.] Heart-felt satisfaction; contentment. 2. Surety; certainty.

હૈયાફાટ, *adj.* [હૈયું + S. स्फुट् to burst.] Bursting the heart. 2. *adv.* Bitterly (of sobbing).

હૈયાફૂટ, } હૈયાફૂટે, } *adj. m. f. n.* [હૈયું + S. स्फुट् to burst.] Foolish; stupid; silly. 2. Dull-headed; forgetful.

હૈયાફૂટી શાને થાય છે રે.—બ્રહ્માનંદ.

હૈયામેલું, *adj. m. f. n.* [હૈયું + S. मल dirt.] Deceitful; insincere; malicious. 2. Not openhearted; shrewd.

હૈયારખી, *s. f.* [હૈયું + S. रक्ष् to protect.] The projecting wall of a fortress about two feet and a half in height meant for protection; a parapet wall. 2. *adj. f.* Same as હૈયારખું *q. v.*

હૈયારખું, *adj. n.* [See above.] Reserved; not open-minded.

હૈયારખો, *adj. m.* Same as હૈયારખું *q. v.*

હૈયાશોક, *s. m.* [હૈયું + S. शोक sorrow.] Heart-felt grief.

હૈયાસગડી, *s. f.* [હૈયું + સગડી a hearth.] A tormentor.

હૈયાસૂનું, *adj. m. f. n.* [હૈયું+S. शून्य vacant.] Absent-minded. 2. Forgetful.

આજ તો એ હૈયાસૂની થઇ ગઇ છે.—ઝ. ઉ. ચા.

હૈયાહેતો, *s. m.* [હૈયું+S. हेत love.] Internal love or affection.

હૈયું, *s. n.* [S. हृदयम् the heart.] The heart. 2. The mind. 3. Memory.

Id. હૈયું ભરાવું-ભરાઇ આવવું To be chocked with grief; to have the heart oppressed with grief. હૈયું હાથ રાખવું Not to allow the heart to be agitated; to keep the heart at ease. હૈયું ફાટવું To be broken (of the heart). આટલું તે હૈયે ચાલશે કે ફાટે ? That will be enough to support him. હૈયા ઉપર રાખવું To take great care of; to treat with fondness. હૈયે ડાબવું To embrace. હૈયે હાથ મુકાવવો-રખાવવો To ask to take courage. હૈયાનો ચોર Reserved; not open-minded; deceitful. હૈયાનો હાર ને કોટનું માદળિયું Very dear; very much beloved.

Prov. હૈયું બાળ્યા કરતાં હાથ બાળ્યા સારા It is better to do a thing oneself than entrust it to others and have it misdone; better do it than wish it done. હૈયે તેવું હોઠે Speech is the picture of the mind; as we think, so we speak; out of the abundance of the heart the mouth speaketh. હૈયામાં કાતી ને હરિગુણ ગાતી God on his tongue and the Devil in his heart; honey-tongued, but a heart of gall. હૈયામાં "હાશ, હાશ", ને મોઢે "ના ના" Do as the lasses do, say no and take it. હૈયે હામ ન હોય તો, પગે જોર રાખવું He who has no heart (courage) should have a good pair of legs.

હરિ હૈયાના હાર છો.—વલ્લભ.

તમે મૂઝવણે હૈયું હાથ રાખનારા.—કે. હ. ધ્રુ.

હૈહય, *s. m.* [S.] Name of an individual of a people. 2. Name of Arjuna Kartaveerya.

હોંસ, *s. f.* [See હવસ.] Ardour of inclination. 2. Emulation. 3. Earnest wish or inclination. 4. Ardent desire; longing.

હુકમ ઉઠાવે હોંસે, વફાદારીમાં ન વાંસે.—હ. ડૂ. કાં.

હોંસકોંસ, *s. m. pl.* [હોંસ+કોંસ redup.] Hard breathing; palpitation of the heart.

Id. હોંસકોંસ ઉડી જવા To cease breathing in and out. 2. To be shocked; to stand stock-still through sudden fright.

હોંસાતુસી, } હોંસાતોંસી, } *s. f.* [હોંસ + તુસી, તોંસી redup.] Competition; rivalry. 2. Altercation; discussion; controversy; quarrel; dispute.

હોંસીલું, *adj. m. f. n.* [See હોંસ.] Eager; ardent. 2. Emulous.

એવા હોંસીલા ન માલમ પડયા.—હ. ડા. કાં.

હો, *inter.* [Imit.] Yes. 2. That will do. 3. Oh ! ah ! 4. An expletive particle (used in poetry generally).

હોઇયાં, *inter.* [Imit.] An exclamation showing the sound of belching. 2. *s. n.* Misappropriation.

Id. હોઇયાં કરવું To misappropriate.

હોકાટવું, *v. t.* [હો imit. + S. कृ to do.] To chide; to scold.

હોકાયંત્ર, *s. n.* [Ar. हुक्क् a casket+S. यंत्रक् a machine.] The mariner's compass.

હોકાર, *s. m.* [હો imit. + S. कार a suffix showing the sound of the preceding letters.] Saying "Yes"; consent. 2. The sound of હો.

અમ અંતરને ઉરેશી કરશું હોકાર હમેશ.—**ખબરદાર.**

હોકારો, *s. m.* [See હોકારવું.] Calling out; shouting. 2. Same as હોકાર *q. v.*

Id. હોકારો કરવો To chide by speaking loudly. હોકારો દેવો To shout; to call out. હોકારો પૂરવો–દેવો To say "yes", or "well"; to consent.

મઢી ભેળી મઢી મળી, તોય હોકાર દેશે હાડ.—**લોકોક્તિ.**

હોકીરો, *s. m.* [See હોકારવું.] A loud noise.

હોકો, *s. m.* [See હુક્કો.] A hubble-bubble. 2. [See હોકાયંત્ર.] The mariner's compass.

હોજ, *s. m.* [Ar. हवज्.] A basin of water. Id. મુંહે અગડી તે હોજે ન સુધરે Once spoken, always spoken.

અગડી મુંહ જે હોજે ન સુધરે.—**દયારામ.**

કરીને હોજ તેમાં નાહી તે.—**કલાપિ.**

હોજટ, *s. f.* [See હુજત.] An account settled annually between the farmer and his tenants. 2. [See ઓઝંટ.] The influence or grasp of an evil spirit.

Id. હોજટમાં આવવું-ભરાવું To be possessed by or in the clutches of an evil spirit.

હોજરી, } *s. f.*
હોજરું, } *s. n.* [See ઉદર.] The stomach.

હોઠ, *s. m.* [S. ओष्ठ.] The lip.

Id. હોઠ ફફડાવવો To grumble. હોઠે આવી રહેવું To be quite on the lips (of a word). હોઠ હલાવવા To speak.

Prov. હોઠ બહાર તે કોટ બહાર Hedges have eyes and walls have ears. હોઠ સાજા તો ઉત્તર ઝાઝા Wranglers never want words.

હોડ, *s. f.* A wager; a bet. 2. Competition; rivalry.

Id. હોડ મારવી–બકવી To lay a wager.

હોડકું, *s. n.* [હોડી + કું dim.] A small boat; a raft; a float. 2. A shell.

હોડણ, Same as ઓઢણ *q. v.*

હોડણિયું, *s. n.* [See ઓઢવું.] A large cloth sheet worn by women.

હોડણી, Same as ઓઢણી *q. v.*

હોડણું, Same as ઓઢણું *q. v.*

હોડવું, *v. i.* To stink. 2. To scent. 3. Same as ઓઢવું *q. v.*

હોડી, *s. f.* [S. होड.] A boat; a ferry; a canoe.

હોડો, Same as ઓઢો *q. v.* 2. *s. m.* [S. ऊढ carried *fr.* वह् to carry.] A wave.

હોઢણીઉં, Same as હોડણિયું *q. v.*

હોણ, Same as ઓણ *q. v.*

હોત, *v. i.* [See હોવું.] Would have (in a conditional sense in the past tense).

Id. હું આવ્યો હોત I would have come.

હોતા, *s. m.* [S. होतृ *fr.* हु to sacrifice.] A sacrificer. 2. A sacrificial priest.

હોત્ર, *s. n.* [See above.] A sacrificial pit or pulpit. 2. A place where fire is kept burning. 3. Anything fit to be offered as an oblation. 4. A sacrifice.

હોત્રી, Same as હોતા *q. v.*

હોદ્દેદાર, *s. m.* [હોદ્દો+P. दार having.] An officer.

હોદ્દો, *s. m.* [Ar. उह्दा responsibility.] An office; a function; a duty. 2. Designation. 3. A post; a rank; a station (in public service). [P. हव्दह् a canopied seat on the back of an elephant.] A box or sedan placed on the back of an elephant.

બંધ કરી શકાય એવા હોદ્દા ઉપર બેસી શીકારે જાય છે.-**હ. દા. કાં.**

હોન, *s. m.* Name of a particular coin current in the time of Shivaji the Great.

હોનાર, *adj.* [See હોવું.] That is to come; that is to happen; that is to take place.

Prov. હોનાર પદાર્થ આગળ કોઇ ડાહ્યું નથી Man proposes, God disposes.

હોનારત, *s. f.* [હોનાર+S. अर्थ an event.] The thing that is destined to happen. 2. An accident; a mishap; an untoward incident.

હોફ, *s. f.* [Ar. खौफ् fear.] Fear; terror; dread; awe.

હોબાળો, *s. m.* An uproar; a loud shouting. 2. Disgrace. 3. A public talk; a discussive matter. 4. A pile of cow-dung cakes meant for a blaze.

હોમ, *s. m.* [S. *fr.* हु to sacrifice.] A burnt offering. 2. A sacrifice. 3. The casting (of clarified butter, rice, etc.) into fire as an offering to the gods accompanied with prayer or invocations; an oblation.

હોમકુંડ, *s. m.* [હોમ+S. कुंड a hole.] The pit in the ground in which the sacred fire burns.

હોમવું, *v. t.* [See **હોમ.**] To sacrifice. 2. To offer unto fire; to throw offerings into fire. 3. To engage to do a work. 4. To plunge.

હોમશાળા, *s. f.* [હોમ+S. शाला an abode.] A sacrificial chamber.

હોમહવન, *s. n.* [હોમ+S. हवन a sacrifice.] Sacrificial offerings. 2. *s. m. pl.* Sacrifices.

હોમાવવું, *v. t.* [See **હોમવું.**] To get sacrificed; to cause to sacrifice. 2. To get engaged for doing a work. 3. To cause to be plunged.

હોમાવું, *v. i.* [See **હોમવું.**] To be sacrificed. 2. To be plunged. 3. To be engaged for a work.

હોય, *inter.* [See **હોવું.**] Let it pass; leave it aside. 2. It does not matter. 3. *v. i.* Same as **હોવું** *q. v.* (in a conditional sense in the pesent tense).

Id. તમારે જવું હોય તો જાઓ If you want to go, you may. હોય એ તો It does not matter. 2. Let it pass. એમ તે કાંઇ હોય ? Can it be so ? હોય તેટલું As much as one has.

Prov. હોય તો દિ, ને ન હોય તો રાજા To-day a king, to-morrow nothing; is there no means, but fast or feast ?

હોયહોય, Same as **હાયહાય** *q. v.*

હોરમાન, Same as **આરમાન** *q. v.*

હોરવવું, *v. i.* [See **સોરવવું.**] To be at ease; to be pleased.

હોરવું, Same as **વોરવું, વહોરવું** *q. v.* 2. Same as **સોરવું** *q. v.*

હોરા, *s. f.* [S.] The twenty-fourth part of a day; an hour. 2. A period of two days and a half. 3. The rising of a zodiacal sign. 4. Part of the duration of a sign.

હોરામણ, *s. f.* [See **સોસવું** to pine.] Pining. 2. [See **વહોરવું.**] A purchase.

હોરાવું, Same as **સોરવું** *q. v.*

હોરી, *s. f.* [See **હોળી.**] A song (in the Hindustani language) in description and eulogy of the Holi festival, and sung only in the months of માઘ, ફાલ્ગુન, and ચૈત્ર. 2. [See **હોરો.**] The wife of a Bohra.

હોરો, Same as **વોરો** *q. v.*

હોલ, *s. f.* [See **જવાળા.**] A hearth made in the form of a long trench. 2. Terror.

હોલવણ, *s. n.* [See **હોલવવું.**] Extinguishment; extinction.

હોલવવું, *v. t.* [See **હોલ.**] To extinguish; to put out; to blot out. 2. To compose; to pacify (a quarrel).

હોલવાવું, *v. i.* [See **હોલવવું.**] To be extinguished; to be put out. 2. To be pacified; to be settled.

હોલાણ, *s. n.* Same as **ઓલાણ** *q. v.*

હોલાવું, Same as **હોલવાવું** *q. v.*

એની કેમ હોલાએ દાઝ.—સામળ.

હોલિકા, Same as **હોળી** *q. v.*

હોલિકાસંમેલન, *s. n.* [હોલિકા + S. संमिलन closing up.] A Holee festival; a programme of festivities arranged for the celebration of Holee holidays.

હોલી, *s. f.* [See **હોલો.**] A she-dove. 2. Same as **હોળી** *q. v.*

હોલેદિલ, *adj.* [Ar. हवल् fear; palpitation +P. इ of + दिल् the heart.] Crack-brained; crazy; deranged in mind; mad.

હોલેદિલપણું, *s. n.* / **હોલેદિલી**, *s. f.* [હોલેદિલ + Guj. પણું, S. इन् suffix forming nouns.] Craziness; madness; derangement of mind.

હોલો, *s. m.* A dove. 2. [See **જવાળા.**] The side or off-portion of a cooking stove to hold pots over the fire.

Prov. હોલામાંથી નીકળીને ચૂલામાં પડવું Out of the frying pan into the fire.

હોવા, Same as **હોહા** *q. v.*

હોવાપણું, *s. n.* [હોવું+પણું a suffix forming a noun.] Existence.

અસતનું હોવાપણું જ નથી.—કલાપિ.

હોવાવું, *v. i.* To be in agitation or excitement for want of; to be in a flurry; to be flurried.

હોવું, *v. i.* [S. भू to be.] To be; to become.

હોવે, Same as **હા** *q. v.*

હોશ, *s. m.* [P.] Consciousness. 2. Sense. 3. Power; energy. 4. Cleverness.

Id. હોશ ઉડી જવા To be completely dejected.

હોશકોશ, Same as **હોંસકોંસ** *q. v.*

હોશિયાર, *adj.* [હોશ+P. यार् having.] Clever; intelligent; able. 2. Smart; active. 3. Sensible; wise; prudent. 4. Alert.

Id. હોશિયાર રહેવું To be alert; to be on one's look-out.

હોશિયારી, *s. f.* [See above.] Cleverness; intelligence; ability. 2. Smartness; activity. 3. Wisdom; prudence; sensibility. 4. Alertness.

Id. હોશિયારી મારવી To talk tall; to show off one's wisdom. હોશિયારી રાખવી To be active. 2. To be alert.

હોશે, Same as હશે *q. v.*

હોશ્યાર, Same as **હોશિયાર** *q. v.*

હોશ્યારી, Same as **હોશિયારી** *q. v.*

હોસ, Same as **હોશ** *q. v.*

હોસકોસ, Same as **હોંસકોંસ** *q. v.*

હોસાન, *s. m.* [P. अह्सान् whatever materially concerns oneself.] The colour of the face; complexion. 2. Obligation; gratitude. 3. Favour.

હોહળાઇ, *s. f.*, **હોહળાપણું,** *s. n.* [હોહળું+આઇ, પણું suffixes forming nouns.] Slowness; sluggishness; dullness.

હોહળું, *adj. m. f. n.* [See હળવું.] Slow; dull; sluggish.

હોહા, *s. f.* [Imit.] Noise; clamour; uproar. 2. Bustle; sensation; excitement; agitation; popular clamour. 3. Alarm; consternation.

હોહાકાર, *s. m.* Same as **હોહા** *q. v.*

હોળ, Same as **હળ** *q. v.*

હોળવું, *v. t.* [S. आवली a line.] To comb.

હોળાવવું, *v. t.* [See above.] To get combed. શકુંતલા અળસકામાંથી જ ચોટલો હોળાવી બેઠી.—ક. દ. ચા.

હોળાવું, *v. i.* [See **હોળવું.**] To be combed. 2. To be able to comb.

હોળિયાં, *s. n. pl.* [See **હોળી.**] Cow-dung cakes of various shapes made for placing upon the pile kindled on the Holee holiday.

હોળિયો, *s. m.* [See **હોળી.**] An individual of a pack of fellows that risk and make disorderly fun in the Holee festival.

હોળી, *s. f.* [S. होली.] The festival of the Holee falling on the full moon day of ફાલ્ગુન. 2. The day of the full moon of ફાલ્ગુન. 3. The pile built up for kindling at the close of the Holee festival. 4. The pleasures of the Holee festival.

Id. હોળીદિવાળી વચ્ચે At a time that will never come. હોળીનું નાળિયેર A leader. 2 A tool. 3. A scape-goat. 4. A cat's paw.

હોળૈયાં, Same as **હોળિયાં** *q. v.*

હોળૈયો, Same as **હોળિયો** *q. v.* 2. *s. m.* [See સોળ.] A rafter sixteen hands in length. 3. A term of reproach for a grown up girl.

હોમ્ય, *adj.* [See **હોમ.**] Fit or worthy for a sacrifice. 2. *s. n.* Clarified butter.

હ્રદ, *s. m.* [S.] A deep reservoir of water; a deep lake. 2. A ray of light.

હ્રસ્વ, *adj.* [S] Short; small; little. 2. Short (of a vowel).

હ્રાસ, *s. m.* [S. *fr.* ह्रस् to become small.] Decay; deterioration. 2. Decadence. 3. Disappearance. 4. Decrease; decline.
એમ સર્વ ધર્મનો હ્રાસ થાય છે, જ્યારે ગાંઠે હોય ગર્થ.-પ્રેમાનંદ.

હ્રીં, Same as **હ્રીમ્** *q. v.*

હ્રીમ્, *inter.* [S.] A mystic syllable used to propitiate the goddess of wealth (લક્ષ્મી).

ળ.

ળ.

ળ, *s. m.* [S. ळ.] The thirty-fourth consonant of the Gujarati alphabet. It occurs in the Rig-Veda as a substitute for ड् falling between two vowels; while in the Prakrit languages it is substituted for ळ. There is no word in Gujarati which begins with ળ.